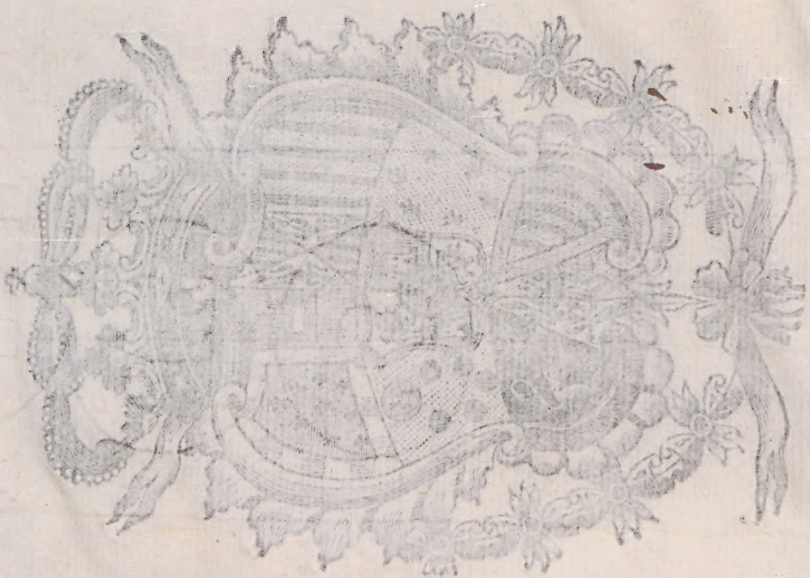

CONSILIA
MARIANI SOCINI IVNIORIS.

CONSILIORVM CLARISS. Celeberrimiq; Iuris Consulti D. Mariani Socini Iunioris, Patritij Senensis **PARS PRIMA.** Quæ ipse, dum publice multos annos summa cum laude, Senis, Pisis, Patauij, ac nunc demum Bononiæ Ius Ciuile profitẽdo cõsuleret: in vnũ corpus redegit, vltimaq; manu imposita, a studiosis instantissime requisitus, ad cõem omnium Iuris profess. vtilitatem, in lucem emittenda curauit.

Additis, Casibus, Summarijs, ac Repertorio copiosissimis.

Cum gratia, ac Pontificio, Cæsareo, Venetoq; priuilegijs.

VENETIIS

1544

FEDERICO CAESIO

EPISCOPO TVDERTINO,

Octauianus Scotus Secundus. S. P.

VLTVM Iandiu quærenti mihi, quo muneris genere non memorem modo me tuorum in me officiorum, sed gratum etiam aliqua ex parte significarem: nihil plane eiusmodi veniebat in mentem, quo id, quod in primis volebam, efficere posse sperarem. Quibus enim rebus vel gratia referri, vel animi grati laus declarari solet, ita te ijs omnibus cumulatum sciebam, vt putidum plane esse ducerem vel cogitare, quonam pacto aliqua a me accessio fieret. Verum in hac cogitatione versanti mihi casus tandem obtulit, quod ipse nullo cõsilio, nulla ratione excogitare potuissem. Marianus enim Socinus, vir (vt nunc reliquas hominis dotes, quæ plurimæ sunt, taceam) tanta Iuris peritia, quanta omnes intelligunt, non contentus (qua est humanitate, atq; animi erga me propensione) ijs, que apud me superioribus temporibus innumerabilia prope officia posuit: proxime eo in me liberalitatis genere est vsus, vt me iampridẽ sibi deuinctum, hoc recenti beneficio in perpetuũ obligarit. Is enim cũ multa Cõsilia nuper in Ciuili facultate, cũ acute, tũ ingeniose elucubrasset, q̃bus difficiles in Iure quæstiones explicãtur, illarum me vigiliarum laborumq; fructibus donauit. Quæ quidem elucubrationes ad communem vtilitatem typis excusæ cũ edendæ forent, in tuo potissimum nomine emittendas esse duxi. Hac enim ratione, quod vehementer optabam, vtrumq; mihi eodem tempore assecuturus videbar: vt & celebri quidem illi per se satis prestantissimi viri famæ nõ parua quædam ad gloriã, sempiternamq; memoriam, nominis tui claritate accessio fieret: & ego cum apud te ipsum, tum apud omneis homines quasi perpetuum aliquod monimẽtum animi grati, pietatisq; in te meę relinquerem. Neq; vero Iuris consultissimi hominis vigilię rectius cuiq; (meo quidẽ iudicio) quam Amplissimo Iurisq; peritissimo viro nuncupari debebant. Et quamq; hoc ipsum, quod Amplitudini tuę muneris dicamus, minimum quidem est, neq; aut cum tuis in me officijs, quę sunt maxima, aut cum eo munere, quo sum ego ab Authore ipso donatus, conferendum: tamen nihil mehercule dubito, quin vel gratissimũ tibi sit futurum: tum quia tu nihil magis, q̃ eorũ, qui te amant, coluntq; animum perpendas: tum vero, quod in hisce prudentissimi viri scriptis, præter singularem cum summa perspicuitate coniunctam doctrinam, meram certamq; veritatem expressam agnosces. Nam, qui pro sua integritate nihil vnq; alijs, nisi quod æquum, rectumq; sentiret esse, consuluerit: quid in hijs, quæ literarum memoriæ commisit, vbi fidei, doctrinę, iudicij, existimationis denicq; omnis suæ rationem agi videret, illum fecisse putandum est? Quod si cui minus hęc ab aliena liberalitate significandę voluntatis ratio probabitur: tibi quidem certe humanissimo viro, vel ex hoc ipso probatum iri confido: quod debitorum more, qui æs alienum dissoluere cupientes, quod ipsi per se non possunt, amicorum ope id prestare student: ego quoq;, cum plurimum tibi me debere sentirem, quacũq; grati memorisq; animi significatione possem, summam in te obseruantiã, ac pietatem meam illustrius tibi declarare voluerim. Quod superest, te etiam, atq; etiam rogarem, vt hoc, qualecũq; est, munusculi, quo a me animo datur, eo tu accipere velles: nisi te tua sponte id pro singulari humanitate tua facturum esse certo scirem. Quamobrem tu bene vale, & nos, quod facis, ama.

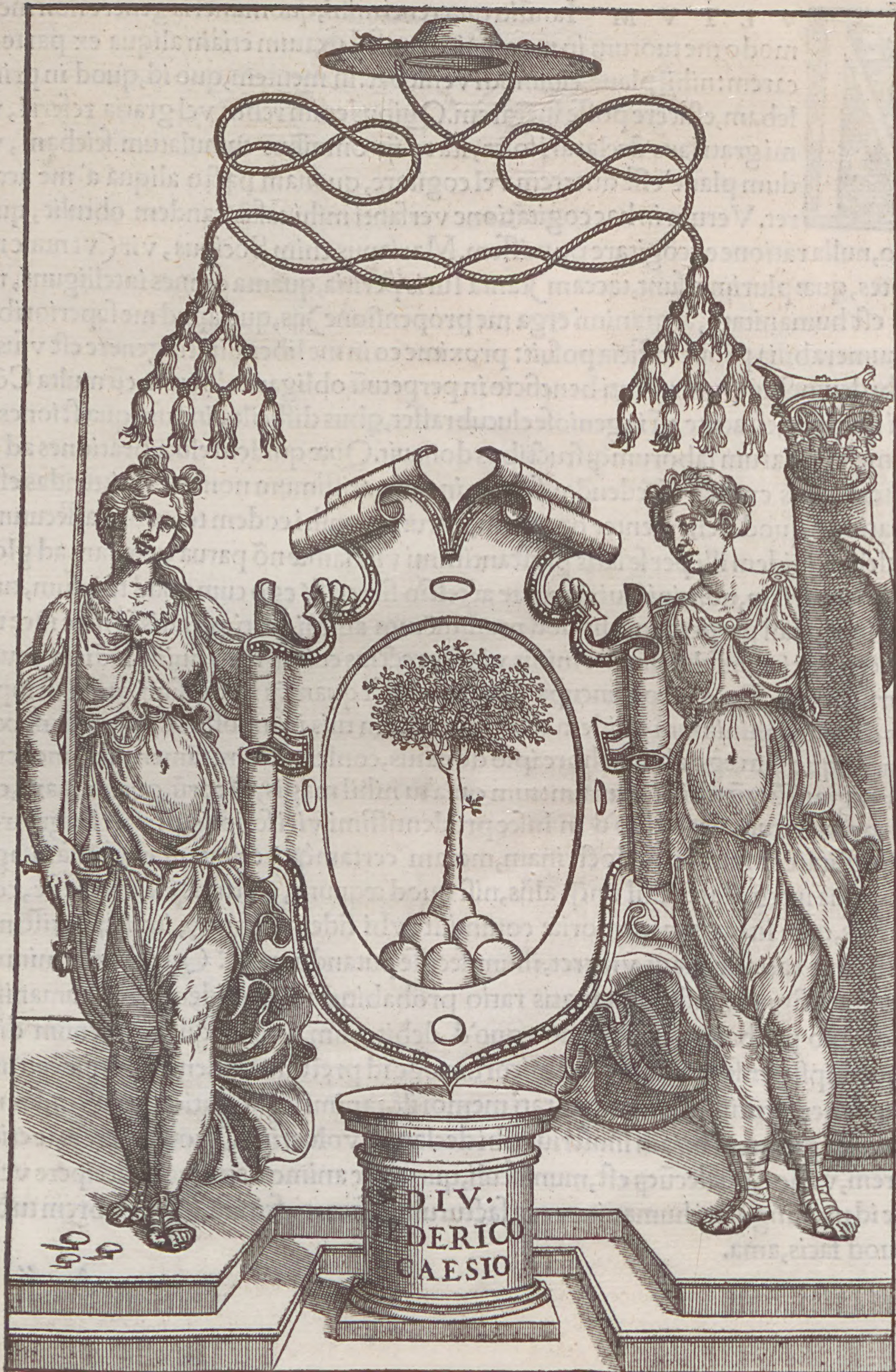
DIV.
FEDERICO
CAESIO

Consiliorum claris. eminētissimiqꝫ Jurisconsulti Dñi Mariani Socini iunioris, Senensis patritij, equitis, ac Cesaree, Pontificalisqꝫ aule Comitis. aliter, Socini nepotis, Prima Pars, Qui postqꝫ pluribus annis Senis, Pisis, ac etiam Padue legit. Nunc in almo Bononiensi gymnasio, primam cathedrā Juris Ciuilis tenens, desideratissimus ꝓfitetur.

CASVS

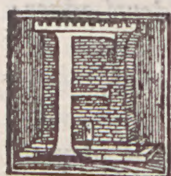

Actum Tale proponitur, nobilis Jacobus Senēsis intestatus decessit, superstitibus ei dña Nicola innupta, ⁊ Tinelloccio filijs legittimis, ⁊ naturalibus, ⁊ heredibus vniuersalibus. Ex post nupsit dña Nicola dote sibi constituta de bonis cōmunibus, ⁊ iuribus paterne, ⁊ materne hereditatis renunciauit, cum expressa reseruatione, ꝙ ad bona predicta, idest ad partem suam in eis posset reuerti deficiente prole masculina. Demum decessit Tinellocius absqꝫ prole masculina, superstite tamen ei Agnete eius filia legitima, ⁊ naturali, ⁊ herede vniuersali.

¶ Item presupponunt duo statuta principalia. Primum est sub Rubrica, ꝙ mulier dotata extātibus masculis non succedat, ⁊ ita dicit.

¶ Mulier nupta dotata a patre, fratre, seu patruo, matri sue ab intestato non succedat, quādiu supererit filius masculus ex ea, ⁊ nedum ipsa, sed nec descendentes ex eā succedere possint auo materno, proauo, vel proauie, quādiu supersint filij masculi, vnus, vel plures, ex auo materno, vel auia materna, vel proauia descendentes masculi ex ipsis filijs masculis ex legitimo matrimonio ⁊c.

¶ Secundum est sub Rubrica, ꝙ mulier dotata ad successionem, vel diuisionem non veniat cum fratribus, ⁊ ista sunt verba eius.

¶ Item nulla mulier, que nunc est, vel fuerit dotata, ⁊ dotem suaꝫ receperit de bonis cōmunibus, que haberet cum fratre, vel fratribus carnalibus possit ipsa, vel hr̄des eius de cetero venire per se, vel per alium ad successionem, vel diuisioneꝫ, vel ad cōmunionem aliquam bonoꝝ, ⁊ rerum cōmunium, que penes fratrem, vel fratres remanserint, siue iurauerit refutationem, siue non, si de predictis fratre, vel fratribus legitimi heredes vel heres remanserint ex se descendentes, salua in hoc testamentaria dispositione patris, vel matris ⁊c.

¶ Modo stantibus statutis predictis, ⁊ quibusdam alijs, quorum copia transmittitur, dubitatur, vtꝝ predicte Nicole competat ius aliquod aduersus paterne, vel materne hereditatis portionem sibi contingentem, que penes fratrem remansit?

SVMMARIVM

¶ De interpretatione statutoꝝ Senensium de quibus in puncto, vtꝝ. s. filia dotata exclusa ꝓpter masculos filios debeat reintegrari ad bona materna, ⁊ paterna, si filij masculi, ⁊ sic eius fratres decedant sine descendentibus masculis, sed cum feminis.

1 Si statutum dicat ꝙ femina non succedat donec ⁊ quousqꝫ superfuerit masculus, si nullus masculus superuiuat, exclusio dicit̃ euanescere, ⁊ per hec verba non dicit̃ simpliciter ⁊ ꝓprie exclusa, sed tpaliter, ⁊ est com. opi.

2 Filia dotata de bonis cōmunibus a statuto exclusa simpliciter, an possit aliqd de bonis paternis habere, ⁊ ad eorum cōmunionem venire, ⁊ possit dici ꝑpetuo exclusa.

3 Filia dicitur heres legitima cum a. l. ad successionem vocetur, vide tamen. j. nu. 135.

4 Conditio ista, si sine liberis decesserit ex. l. dispositione ad liberos restricta, etiam filia herede deficit.

5 Adiectiuum masculini generis iunctuꝫ cum cōmuni genere ex propria significatione comprehendit etiam femininum. vide tamen. j. nu. 88. vbi videtur limita.

6 Ratio feminaꝝ exclusiua, videlicet ratio ꝯseruande agnationis ⁊ cyppi domus, cessat, qñ solum femina superest, ⁊. j. nu. 26. vbi assignat aliaꝫ rōnem feminaꝝ exclusiuaꝫ.

7 Qualitas masculinitatis ꝯsiderata in principio statuti ad exclusionem feminarum censetur repetita in fine, vbi etiam agitur de exclusione feminarum. limita vt. j. nume. 28. 30. et. 31. et. 87.

8 Verba illa legitimi heredes, generaliter intellecta, prout posita sunt, etiam in feminis verificari debent.

9 A verborum significatione non est recedendum, vbi non ostenditur alia proferentis voluntas.

10 Verbis statuti tenaciter est adherendum, qꝛ tantum disponunt, quantum loquuntur.

11 Quando ratio nō est in statuto expressa, ab ea, nec ab eius defectu argui potest.

12 Argui potest ab vnica ratione, licet non expressa, tanqꝫ ab expressa, vide tamen infra nu. 53. vbi late.

13 In statuto sufficit dicere plures esse rationes, ⁊ creditur, nisi probetur, ꝙ sit vnica.

14 Statuentium auctoritas omnino est attendenda.

15 In dispositionibus consistentibus in sic volo, licet pro ratione allegetur fauor agnationis, non tamen dispositio

semper hz locuz, vbi sit talis fauor, nisi verba paterent.
16 Mater exclusa a patruo nō erit exclusa a patruo magno.
17 Argumentum a cessante ratione valet.
18 Soror exclusa a fratre fauore agnationis non est reintegranda ipso fratre sine liberis mortuo, vide tamen nume.56. vbi declarat.
19 Retentio facilius conceditur, ꝗ̄ de nouo petitio.
20 Multa fieri impediūtur, que tñ facta tenēt. vide.J.nu.56.
21 Excōmunicatus licet non possit petere, tñ retinere potest.
22 Filia licet per statutum prohibeatur petere legitimaz, non tamen prohibetur retinere.
23 Filia dicitur esse agnata.
24 Subrogatum sapit naturaz eius, in cuius locuz subrogat.
25 Statutum excludens feminas, stantibus masculis, hz locū si extat masculus filios legitimos nō habiturus, puta clericus, ad exclusionem feminaruz, vide tamen.J.nume.63. vbi dicit contrariam opi. sibi videri veriorem.
27 Licet vna ratio cesset, si tamen alia remanet, debet etiam dispositio remanere.
29 Clausula in medio posita non refertur ad omnia, quando ratio non est equalis.
32 Conditio adiecta verbo futuri temporis ꝛ diei incerte, inducit veram conditionem.
33 Conditio suspendit effectum dispositionis in euentuz, vel defectum conditionis.
34 Verba statutorum debent inseruire menti statuentiuz, sub cuius iugo, tanꝗ̄ sub proprio originali consistunt, ꝛ infra numero.124.
35 Fratris appellatione qñ cōprehendatur soror, ꝛ nu.37.
36 Verba cum sint de necessitate verificanda in aliquo, perinde est ac si nominatim de eo expressa fieret mentio.
38 Ratio statuti excludentis feminas ꝑpter masculos est publica vtilitas, que resultat ex conseruatione dignitatis familie, ꝛ agnationis, ꝛ.J.nu.43. ꝛ nu.44. vbi late.
39 Pauperes non facile ad dignitates eriguntur.
40 Verba in statuto posita debent aliquid operari.
41 Argumentum per locum a simili procedit.
42 Statutum vnum per aliud declarari incōueniens nō est.
44 Femine sunt finis earum familie, qꝛ qui ex eis nascuntur, sunt alterius familie.
45 Filia de iure cōmuni pariter cum masculo succedit, et statutum aliter disponens est iuris cōmunis correctoriuz, ꝛ ab eo exorbitans, ideo stricte interpretandum.
46 Statutum excludens feminas propter masculos, an sit fauorabile vel odiosum, refert quattuor opiniones, sed secunda ꝭm eum est magis cōmunis. ꝛ nu.108.
47 Argumentum a cessante ratione valet.
48 Lex restringitur per rationem, qñ sumus certi de ratione.
49 In statutis a plano sensu verboruz recedimus, vt ratio motiua saluetur.
50 Statutum excludens matrem propter patruum restringitur ad eum patruum, qui sit agnatus.
51 Statutum excludens sorores ꝑpter fratres non procedit in fratre vterino, cum in eo cesset ratio statuti, videlicet conseruande agnationis, licet appellatione fratris veniat frater vterinus.
52 Verba in fine statuti posita ad omnia referri debent.
54 Statutum vocans masculos ad exclusionem feminarum non debet extendi vltra propriam ꝛ strictam significationem verborum, ne per talem extensionem maior inducatur correctio iuris communis.
55 Lex non debet esse sine ratione.
57 Regula.l.patre furioso.ff.de his qui sunt sui vel alie. iur. non ꝓcedit, qñ eadez ratio esset in vno casu que in alio.
58 Filia licet sit agnata, ꝛ representet personaz patris, tamen talis representatio non operatur conseruationez cyppi domus, ꝛ agnationis.
59 Neptis ex filio premortuo non excludit filiam, licet representet personaz patris premortui, quia deficit qualitas masculina, que erat in patre.
60 Qualitas masculina taz a.l.xij tab. ꝗ̄ a.l.mosaica, ꝛ in.l. voconia inter primum ꝛ secundum bellum punicum late fuit considerata.
61 Soror licet sit agnata, tamen a fratre excluditur.
62 Femina non potest dici cyppus domus.
64 Ecclesia seu monasterium in multis habetur loco filij.
65 Qualitas repetita in primo cap. censetur repetita in seq.
66 Exclusio sororis si fit ꝑpter fratres ꝛ eoꝝ heredes fauore conseruandi cyppi, vt ratio ipsa saluetur, qualitas masculinitatis in fratribus existens omnino debet etiam esse in eorum legitimis heredibus.
67 Verba ista legitimi heredes debent dūtaxat de masculis intelligi. ꝛ.J.nume.133.
68 Natura copule est, vt fiat relatio cuz oībus qualitatibus.
69 Qualitas masculini sexus apposita in filijs instituti positi in conditione dicitur repetita in eiusdem instituti nepotibus ex fratre similiter positis in conditione.
70 Substitutio facta filijs institutis, si sine filijs masculis decederent, ex verisimili mente testantis, dicitur etiam facta nepotibus, cum eadem qualitate, si decederent sine filijs masculis.
71 Filia femina exclusa per filium excludetur ēt ꝑ nepotez.
72 Statutum priuilegians filium respectu alicuius qualitatis non procedit in nepote, in quo illa qualitas deficit,
73 Priuilegium cum datur filio excludendi filiam, eo qꝛ est masculus, illa qualitas masculinitatis requiritur etiam in nepote, vt gaudeat illo priuilegio, ideo neptis ex filio non excludet filiam.
74 Inductum simplr si ab initio recipit suam ꝑfectionem, tale inductum conseruatur, licet illa ratio ex post cesset.
75 Exclusa simpliciter perpetuo dicitur exclusa.
76 Lex naturali miseratione induxit fratrem ad alendum fratrem inopem, ꝛ donec fuerit inops alendus est, ꝛ sic inductum conseruabitur, ꝛ potest etiam destrui.
77 Lex inducit maritum ꝛ alios teneri inquantum facere possunt ex naturali miseratione, hoc inductum ex futuro euentu conseruabitur, ꝛ etiam destruetur.
78 Filius viuente patre dicitur quasi dominus eius bonoruz.
79 L.in suis.ff.de liber. ꝛ posthu. loquitur improprie ꝛ ficte.
80 Per iudicium possessorium nullum infertur preiudicium in petitorio.
81 Possessio etiam sine iusta causa prodest possidenti aduersus non probantem de iure suo.
82 Debitum naturaliter, si est solutum, non repetitur.
83 Defensio, que naturalis est nulli est deneganda.
84 Fauorabilior est recuperare, quod suum fuit, ꝗ̄ id quod nunꝗ̄ fuit suum, petere.
85 Res de facili ad suam naturam reuertitur.
86 Fauores pares mutua compensatione tolluntur.
89 Dispositio maxime correctoria iuris cōmunis, licet generaliter loquatur, recipit restrictionem ex defectu rōnis.
90 Statutum, ꝙ rapiens virginem vel monialem puniat certa pena, non comprehendit feminam, qꝛ ratio, que est in viro, ob violationem pudicitie remouendam, non est in femina.
91 Statutuz dicens ꝙ si quis eat de nocte puniatur certa pena ob rōnem indifferentem etiam feminā cōprehendit.
92 Statutū excludens filios bānitoꝝ, vel expellens liberos, ꝛ descendentes bannitoꝝ non procedit in feminis.
93 Verbum liberi, ꝛ descendentes est cōmune etiaz feminis.
94 Appellatione descendentium vel posterorum, vbi est diuersa ratio, femine non comprehenduntur.
95 Dispositio deferens hereditatem descendentibus vel posteris non defert feminis, vbi per statutum per masculos sunt excluse, vbi de ratione.
96 Verbum attinentes non comprehendunt feminas.
97 Nomen masculinum ex ꝓpria significatione nunꝗ̄ comprehendit feminum, etiam ꝙ terminetur a nomine cōmunis generis, puta si quis homo ꝛc.
98 Ista propositio nullus homo currit ꝭm dialecticos feminam non comprehendit.
99 Statutum loquens indefinite non comprehendit casum, seu personam, in quibus non est eadem ratio.
100 Verbum sui indefinite prolatum non comprehendit feminas ob diuersitatis rationem.
101 Lex vel statutum loquens per nomen generis cōmunis solum masculos comprehendit, quando ex verbis apparet ꝙ non loquitur in feminis.

102 Statutum exorbitans à iure cōmuni loquens de credito-
ribus non comprehēdit feminas creditrices, stante alio
statuto, ꝙ statuta vt iacēt intelligantur, licet de iure ver
bum creditores feminam comprehendat.

103 Masculinum genus positum in dispositione, si dispositio
fit propter feminas, non comprehendet femininum.

104 Femine non comprehenduntur sub verbo parentum, vel
consanguineorum, stante statuto ꝙ femine non possint
contrahere sine consensu parentuꝫ, vel consanguineoꝝ.

105 Statutum si excludat matrem propter fratres, non exclu-
det propter sorores.

106 Statutum excludens matrem per coniunctos ex linea pa
terna non excludet per feminas ita coniunctas.

107 Masculinum non concipit femininum in statutis exorbi-
tantibus, ꝛ odiosis, maxime si odium est irrationabile.

109 Verba debent intelligi ſm intentionem proferentis.

110 Unum statutum per aliud, nedum simpliciter declaratur,
veꝝ etiaꝫ restringitur, ne inter ea remaneat ꝯtrarietas.

111 Statutum excludens feminas a successione ascendentiuꝫ
pp masculos, quare nō procedit in hereditate matris.

112 Femine facilius admittuntur ad successionem femine, ꝙ̃
masculi.

113 Institutio facta de filijs licet de iure cōmuni trahatur ad
feminas, tñ si in loco est statutum exclusiuum feminaruꝫ
pp masculos, non cōprehendet feminas, ꝛ ibi de rōne.

114 Substitutio facta filio si sine filijs decesserit ab eo, qui filie
femine certum quid relinquerat, dꝛ́ habere locum, etiaꝫ
si cum filia decesserit, saltem eo casu quo sit substitutus
alter filius testatoris, ꝛ est cōmunis opinio.

115 Statutum si excludat matrem propter agnatos illud
restringitur ad masculos tantū, licet appellatione agna
torum etiam femine agnate veniant.

116 Dispositio vocans heredem per lineam masculinam ex
ratione agnationis considerata per disponentem non
dicitur vocare filiam feminam.

117 Emphiteosis accepta pro se ꝛ liberis per lineam mascu
linam descendentibus non transit ad filiam feminam.

118 Testator si iusserit in certū euentū bona remanere in fami
lia agnatoꝝ, sub illis verbis nō cōprehendenꝝ femine.

119 Feudum vni competens, si ille sine legitimo herede dece-
dat, alteri concessum, dicitur concessum etiam si cum fi-
lia herede decedat.

120 Verboꝝ interpretatio sumiꝝ a ratione subiecte materie.

121 In feudis femine non includuntur, vbi fit mentio de here
de indefinite, ꝛ eo magis vbi per verba masculini gñis.

122 Argumentum ab absurdo euitando valet.

123 Incōueniēs est ꝙ neptis sit melioris ꝯdōnis ꝙ̃ ipsa filia.

124 Verba statuti debent impropriari, vt menti seruiamus.

125 Absurdum est ꝙ sexus masculinus magis consideretur
in excludenda filia ab hereditate matris, ꝙ̃ ab heredi-
tate patris.

126 A verbis recedendum est, ꝛ ab eorum ꝑpria significatio
ne, vt iniquitas, ꝛ absurditas remoueatur.

127 In statutis debet fieri interpretatio, quam verisimiliter sta
tuentes respondissent, si interrogati fuissent.

128 Statuta semper interpretari debent, ne a sapientibus re-
prehendantur.

129 Sapientum est ꝑprie scire, ꝛ sic rem per cām cognoscere.

130 Lex carens ratione est sicut corpus sine anima.

131 Verba statuti, licet sint generalia, tamen vbi ratio cessat,
declaranꝝ, ꝛ restringunꝝ, ne quis indebite dānū patiaꝝ.

132 Argumentum ab auctoritate maiorum nostroruꝫ quan-
do sit probabile.

134 Interpretationem diutinam debemus obseruare.

136 Ex diuersis non fit illatio.

137 Dictio taxatiua posita in statuto non tollit similem inter-
pretationem ex alio statuto.

138 Dictio taxatiua non excludit casum similem, seu similem
rationem habentem.

139 Fauorabilior est qui agit de recuperando, ꝙ̃ ille qui agit
de nouiter acquirendo.

140 Ratio statuti indefinite loquentis, si non reperitur in femi
na, eam ex sui natura non comprehendit.

141 Statutum prohibens interpretationem solum de friuo-
lis ꝛ extrinsecis interpretationibus loquitur, ꝛ non
de alia.

142 Dispositio. l. cum auus. ff. de conditio. ꝛ demonstra. que
procedit ex interpretata mente testatoris, ꝑcedit etiam
si sit in ciuitate statutum, ꝙ verba testamenti nullam re-
cipiant interpretationem.

143 Opinio doctoris non debet dici quādo non examinat arti
culum, ꝛ firmat, sed perfunctorie loquitur.

144 Auctoritas doctoris conuincitur per rationes.

145 Auctoritas Pau. de cast. est maior ꝙ̃ domini Bartho-
lomei soci. ꝛ Areti.

146 Iudicandum est ſm cōmunem opinionem.

CONSILIVM PRIMVM.

Irigat Dñs verba mea in viam veritatis, ꝛ iustitie. Presen-
tis ꝯsultationis resolutio non est modice dubitationis, in
qua (vt distincte procedam) duo sunt discutienda. Primo
vtꝝ do. Nicola debeat rein-
tegrari ad partem heredita-
tis materne, quod pendet ab intellectu primi statuti, quod
de successione materna loquitur. Secundo, vtrum eidem
competat ius aliquod ad partem paterne hereditatis, ꝛ
hoc pendet ab intellectu secūdi statuti generaliter loquen
tis. ¶ Circa primum dubium parum instabo tanꝙ̃ super
re clarissima. Et in eo breuiter concludo dñam Nicolam
indubitanter esse reintegrandam ad portioneꝫ materne he
reditatis, nam ex forma primi statuti. s. descripti non fuit
ab ea simpliciter exclusa, sed temporaliter, videlꝫ donec, ꝛ
quousqꝫ superfuerit masculus aliquis ꝛc. vt patet ibi, quā-
a diu supererit filius masculus ex ea ꝛc. † Unde cum in pro-
posito casu nullus masculus supuiuat, exclusio diciꝝ euane
scere, ꝛ sic illa ad partem suam erit reintegranda. Ita in
terminis declarat Bart. in. l. fina. in. i. q. ff. ad tertul. quan
do enim per ista verba, donec, quādiu, vel quousqꝫ, vel si-
milia femina remouetur a successione non dicitur ꝑprie, ꝛ
simpliciter exclusa, sed temporaliter, ꝛ sic suspensa, vt ibi
per Barto. ꝛ ponit Bald. in titu. episcopum vel abbatē.
§. i. versicu. secundo nota ꝛc. in vsibus feudo. ꝛ in auc. sed
ꝛ si quis. in. iij. colum. versicu. ꝛ per hoc infertur ꝛc. C. de
secun. nup. ꝛ in. l. in quibus eodem titu. i. colum. versicu. ꝛ
intelligo hoc verum ꝛc. vbi proprie loquitur in terminis
nostris, quando statutum dicit, quandiu extant ꝛc. ꝛ in. l.
ij. C. de libe. preteri. versicu. extra quero de tali questio. ꝛc.
Ubi simpliciter sequuntur Paul. de cast. Saly. Alexan.
ꝛ do. Corne. ꝛ ideꝫ Corne. in. l. si pontionilla, C. quando
dies lega. ced. ꝛ Paul. de castr. in. l. sufficit. ij. colum. ff. de
conditio. indebi. versicu. vltimo nota. ꝛc. idem tenent An
ge. ꝛ Imo. in. l. ei qui soluendo. ff. de heredi. instituen. Et
sequitur Areti. post Bald. ibi in. l. gallus. §. ꝛ quid si tan
tum. in fine. ff. de liber. ꝛ posthu. Et idem vult ibi Ias. in
xiij. colum. secunde lectu. versicu. ꝛ ista bene nota ꝛc. in fin.
hoc etiam tradunt Imol. ꝛ Paul. de cast. post Bal. in. l.
si quis posthumos. §. si quis filium. eodem titu. hanc opi-
nionem consulendo tenuit Petr. de ancbara. in consilio
ccxx. Hec questio iaꝫ vulgaris dici potest ꝛc. vbi refert ita
tenuisse acutissimum doctorem dominum Gulielmum de
perusio, qui fuit gener Bart. ꝛ ſm eam consuluit Bald.
in consilio. xliij. Domina Mangrada. secundo volumi. ꝛ
voluit Fulgo. in consi. viij. Dominus Petrus longus ꝛc.
scda colum. ꝛ dominus Bartholo. soci. Patruus ꝛ do-
minus meus in consilio. x. Consideratis, ꝛ bene pensatis
per totum. ꝛ in consilio. lxxvj. Uiso testamento Petri
Georgij. ij. colum. iij. volumi. ꝛ domi. Corne. in consilio
ccxxxij. In hac consultatione plura ꝛc. colum. vj. iiij. volu
mine. ꝛ Areti. in consilio. cxliij. Uisa consultatione ad
me ꝛc. dicens, ꝙ ista opinio est iam diu ab omnibus ap-

probata, & Clarissimus etate nostra Jurisconsultus, & dominus meus Philip.deci. in consilio.lxxxvij. Pro resolutione casus propositi &c.in princi. Et idem voluit, & in fortioribus terminis Abb.in consilio.xcij. Illud indubitati iuris est.colum.fina.ij.volumi.vbi concludit, quod si statutum dicat feminam non admitti masculo superstite dicitur exclusa temporaliter, & ideo eo mortuo recuperat ius suū, quod est valde notabile, si est verum. Indubitatum tamen est, vt supra dixi, quando statutum loquatur per verbum quandiu &c.vel similia. est eniz cōmunis opinio fere omnium & legentium, & consulentium, a qua nullo modo est in iudicādo recedendum per iura vulgaria, quicquid aliquando dixerit Fulgo. consilio.xcviij. Uisis petitionibus tribus &c. Et licet in contrarium quedaz adduci possent, que per auum meum domi. Maria.soci.cuius nudum nomen ego represento, eleganter adducuntur in cōsilio.lxij. In causa vertente &c.vj.colum. versicu. nam quod in perpetuum.tamen per ea (aliter non disputando) non est recedēdum a predicta cōmuni opinione in consulendo, & iudicando, vt ibidem in fi.ipse fatetur, qui etiam in.ij.colum.eiusdem consilij.versicu.secunda via &c.dicit hanc opinionem cōmuniter approbari, & idem voluit in consil.v. Presens consultatio.i.colum. & quod ab ista cōmuni opinione non sit recedenduz dixit expresse patruus meus in gsi.xcij. Circa primum. col.x.versic. Circa quartam dubitationem vbi plurimos concordantes allegat, vbi etiaz dicit, quod ista opinio fuit iam diu recepta, & approbata in practica in ciuitate Senensi, & ego vidi pluries ibi bm eam iudicari, igitur super isto primo articulo vlterius nō insistendo, concludo vt supra. ¶ Circa secundum dubium (in quo non leuis est

2 difficultas) † videtur prima fronte dicendum predictā Nicolam ius aliquod habere non posse respectu bonoꝝ paternorum, & sic, quod non possit ad aliquam diuisionem, vel cōmunionem eorum venire, sed quod sicut ipso Tinelloccio viuente a predictis erat repellenda ita & nunc eo mortuo debeat repelli ꝓpter superexistentiam Agnetis filie, & legitime heredis dicti Tinelloccij. Que conclusio apertissime probari videtur, quoniam in persona.d.Nicole verificantur verba statuti supra secūdo loco descripti. Fuit eniz dotata de bonis cōmunibus, vt preponitur propter quod videtur, quod a fratre dicatur simpliciter exclusa, & gsequenter debet dici perpetuo exclusa bm quod declarat Bald. in dicta auten.sed & si quis.de secun.nup.iij.colum. & in.l.in quibus.i.colum.eodem titu. & est text.& ibi not.Bal. in secundo notabi. in titu. episcopum, vel abba.§.fina. in vsibus feudo. Et dixit auus meus in dicto consilio.v.i.colum.& domi. Decius. in consilio. lxxxij. Licet ergo Tinelloctius decesserit, ex quo tamen superuixit patri suo domino Jacobo, & eius hereditatem adiuit, ita dictam Nicolam eius sororem excludendo, exclusio perpetuo durare debet, vt per Bald.& alios in locis predictis, & declarat Barto. in.l.fina.ff.ad tertullia.ij.colum. versicu. sed si poneremus, & ante eos dixit Cy.in.l.fina.C.ad legez iuli. de adulte.& traditur cōmuniter maxime per Moder.in.l.venia.C.de in ius voca. ¶ Item etiam concurrit, quod ex.d. Tinelloccio fratre eius remansit filia Agnes, & ita legitimus heres ex se descendens, & ita etiam caude predicti sta

3 tuti videtur satisfactum ad remotionem.d.Nicole. † Naz cum illa Agnes sit filia legitima, & naturalis dicti Tinelloccij negari non potest, quin sit & dici possit legitimus heres, cum a lege ad successionem vocetur iuxta.l.iij.§.de illo.ff.pro socio. ¶ Nec ex eo quod sit femina dicitur minus legitimus heres, vt clare probatur in.l.prima, & tertia. iuncta rubrica.C.de legitimis heredibus. & in.§.nos vero legem. institu. de legiti. agna. success. dato ergo millies, quod verba illa in fine dicti statuti posita, videlicet si ō predictis fratre, vel fratribus legitimi heredes, vel heres remanserint &c.dicantur importare quedam suspensionem, vt scilicet tunc dicatur soror perpetuo exclusa, quando legitimi heredes ex fratre remanserint, tamen cuz (vt iam dixi) conditio ista videatur impleta per existentiam predicte Agnetis perpetuitas exclusionis debet dici omnino roborata, &

4 confirmata, † sicut enim alias ista conditio si sine herede decesserit ex dispositione legis ad liberos restricta etiam filia herede deficit, vt.l.ex facto.§.fina. in sui generalitate.ff.ad trebellianum. ita etiam in casu nostro illa conditio si legitimi heredes remanserint tantum ad liberos re-

5 stricta debet etiaz in femina verificari. † Et licet statutum vtatur adiectiuo masculini generis, videlicet legitimi, tamen ex quo iungitur nomini communi, scilicet heredes dicitur comprehendere etiam femininum, & quidem ex propria significatione, secundum quod declarat Barto.in.l.prima.ff.de verborum significatio. Et ex his videtur optime fundata intentio predicte Agnetis, vt scilicet predicte Nicole nullum ius competat respectu bonorum paternorum, sed quod totaliter, perpetuo, & omni respectu dicatur exclusa. ¶ Nec predicte conclusioni videtur obstare, si dicatur, quod verba illa legitimi heredes debent intelligi

6 tantum de descendentibus masculis. ¶ † Primo, quia quando solum femina superest videtur cessare ratio feminarum exclusiua, videlicet ratio conseruande agnationis,

7 & cyppi domus, vt infra dicam. ¶ † Secundo, quia qualitas masculini sexus considerata in principio statuti predicti ad exclusionem feminarum censeri debet repetita in fine, vbi similiter agitur de feminarum exclusione, vt etiaz de hoc infra dicam. Et ita in terminis predictum statutuz propter istas rationes restringit ad masculos tantum subtilis doctor Aretinus in consilio.cxliiij. Uisa consultatione ad me transmissa &c. in septima & octaua columna.

8 ¶ Quoniam videt ita responderi posse, firmando. † Primo, quod immo verba illa generaliter intellecta prout posita sunt etiam in feminis debent verificari iuxta.l.primam.§.& generaliter.ff.de legatis prestandis. & l.de precio.ff. de public. & l.quiqz.§.parentes.ff.de in ius voca.& l.item apud labeonem.§.generaliter.ff.de iniurijs.cuz similibus. Presertim cum de propria significatione etiam filia dica-

9 tur de legitimis heredibus, vt supra dixi. † Non ergo debemus a verborum significatione recedere, vbi non alia euidens voluntas proferentis ostenditur.l.non aliter. in principio. de legatis tertio. & l.prima.§.si is qui nauem.

10 ff.de exercitato. cum similibus. † vnde solet dici verbis statutorum tenaciter inherendum esse, vt tradit dominus Corneus in consilio nonagesimo. Scrupuloso videtur &c. columna sexta, tertio volumine. Tantum enim disponunt statuta, quantum loquuntur, & non plus, vt inquit Bald. in.l.testamentuz non ideo.C.de testamentis.& insignis doctor dominus Franciscus curtius in consilio vndecimo. Statuto parmensi.prima columna. ¶ Ad primum itaqz quod dicitur, quod in casu isto cessat ratio conseruande agnationis, que fuit motiua ad exclusionem feminarum multi-

11 fariam rñderi potest. ¶ † Primo, quod cum illa ratio in statuto non sit expressa ab ea, seu eius defectu non potest argui, prout in terminis loquens de tali ratione declarat Barto.in.l.liberorum.in sexta columna.ff.de verboruz significatio. & si quispiam dicat, immo debet posse argui,

12 quia cum ista tantum ratio sit, habetur pro expressa, † & alias ab vnica ratione, licet non expressa, tanquam ab expressa argui potest, iuxta glosam illam regularem, licet vulgatam & communiter approbatam in.l.quamuis.C. de fideicommis. Respondetur, quod falsum est, quod sit tantum vna

13 ratio, quia etiam alie sunt, † & sufficit dicere in statuto plures esse rationes, hoc etenim creditur nisi ex aduerso ꝓbetur, quod sit vnica secundum Salycetum in.l.secunda.C.de noxali. secundum quod eum refert & sequitur Alexander in l.si constante in principio columna decima tertia.ff.soluto matrimonio. & Jason in anctenti.quas actiones. in septima columna.C.de sacro sanctis eccle. & dominus Franciscus curtius in consilio quinto. Recte prefatus egregius doctor. secunda columna, versiculo vltimo fortius vrget. ¶ Uel secundo potest respōderi, quod ex defectu talis rationis (etiam quod esset expressa) non est dicendum cessare dispositionem si alias verba gueniunt, quoniaz in hoc nostro statuto ratio non videt disponere de eo, sed potius ecōtra, statutum disponit de ratione, qm̄ dicitur fundatum in sola voluntate, & auctoritate statuentiū, q̄uis apud eos in consideratione aliqua fuerit fauor agnationis, lz ergo in casu nostro fauor gseruande agnationis cessare videatur in filia

14 femina, † remanet tñ statuentium auctoritas, que videtur omnino

omnino attendenda, vt dixerunt quidam antiqui, quos re
fert Bal. in c. i. §. sed qr diximus. vj. col. qui feu. da. pos. Fa
cit q singulariter dixit do. Cor. in d. ɔsi. xc. vj. col. ɔcludēs
15 † q in eiusmodi dispositionibus ɔsistentibus in sic volo &c.
(prout in casu suo erat quōdam rescriptum exclusiuum femi
narum) lz pro ratione allegetur fauor agnationis, non tamen
sequitur dispositionem habere locum semper, vbi sit talis
fauor, nisi verba ipsa paterētur, qm ex quo tunc non ratio
de lege, sed lex de ratione disponit, cum tales dispositiones
a sola disponentis emanent voluntate, ratio ipsa non dici-
tur potens ad alterandam ipsam dispositionem, & idem in
simili voluit idem Corne. in consi. cccxxxvj. constat q ij. col.
16 in fi. iij. vol. † vnde alias dicimus q mater exclusa a patruo
non erit exclusa a patruo magno, fm Alex. post Bald. ibi
in l. i. C. de success. edict. & tradit auus meus in consil. xxx.
q̄uis ex his que. s. &c. in. vij. & viij. colum. cum ɔcordanti-
bus ibi per eum adductis, lz etiaz eo casu ratio statuti sit fa
uor agnationis, et in patruo magno consideranda, ea. n. ra
tio verba statuti non alterat, sic ergo in ꝓposito cessans ra-
tio fauoris agnationis in persona dicte Agnetis non de-
bet alterare statutuz illud in suis verbis generaliter positis
statuentium auctoritate remanente. ¶ Uel & tertio re-
17 sponderi potest, † q valeat argu. a cessante ratione, qn. s.
cessaret in casibus in quibus ratio ponitur, vel considera-
tur, dico enim q in isto statuto videntur duo principaliter
disponi. Primo q p existentiā fratrum soror dotata exclu
datur, & in hoc videatur apposita, seu considerata ratio fa
uoris agnationis, & tunc posset argui a cessante ratione, sed
de hoc ad presens non disputatur, nam viuente Tinelloc-
cio. d. Nicola ꝑpter eius existentiam videtur fuisse exclusa
ratione predicta. Secūdo disponitur, q femina ad ius suū
redire non possit, in quo non reperitur apposita ratio fauo-
ris agnationis, neqz et considerata, sed tantum existentia le
gittimorum heredum descendentium ex fratre, & de hoc
ad presens agimus, vnde cum ad impediendam Nicolam
predictam, ne ad ius, quo iam priuata videbatur, redeat fa
uor aliquis agnationis non consideretur, sed tantum q ex
eius fratre extent legittimi heredes, & hoc sit in proposito
verificatum per superexistentiam Agnetis, debet dici pre-
dicte Nicole nullum regressum dari, nec. n. videtur conue-
nienter argui posse, fauor agnationis consideratus fuit in
sorore excludēda, ergo et debet considerari in ea impedien-
da, ne ad ius suum redeat, qm que semel excluditur perpe-
tuo dicitur exclusa, vt. s. dixi, & ita in terminis videtur decla
18 rare Bar. in d. l. fi. ff. ad tertul. † volens sororem exclusam
a fratre (q̄uis fauor agnationis) non esse reintegrandam
ipso fratre sine liberis mortuo, taz & si tunc cesset fauor con
seruande agnationis, & ratio est, qr semel exclusa perpetuo
dicitur exclusa, & ex post non agitur amplius de eius exclu-
sione. ¶ Uel et & quarto responderi potest, aliter statutū,
de quo agitur declarando, videtur. n. q in eo ponatur vna
regula cum vna ampliatione in proposito nostro conside-
randa, regula est, que tam ex rub. huius statuti, q̄z ex ipso te
xtu sumitur, vz q mulier dotata ad successionem, vel diuisio
nem non veniat cum fratribus, & huius regule vigore mu-
lier que est dotata dicitur simpliciter & principaliter exclu-
sa ꝑpter fratres, huic autem regule, ponitur in fi. ampliatio
in versicu. si de predictis fratre, & fratribus legittimi here-
des &c. hoc est dicere, q illa regula procedit, & perdurat
etiam post mortem fratrum, si tamen ex eis legittimi extēt
heredes, per quam ampliationem, mulier ipsa ꝑpter legit-
timos heredes fratrum de nouo non excluditur, cum iam
fuisset exclusa a fratribus, sed in eius exclusione conserua-
tur, & per consequens econtra nihil noui acquiritur ipsis le
gittimis heredibus fratrum, sed in iure patri eorum iam que-
sito conseruatur, & sic prima exclusio mulieris facta per fra
tres continuatur, vbi ex eis sint legittimi heredes, & ista de
claratio, & intelligentia ad presens statutum videt multum
conueniens, & valde colorata, & audio, q quidam nostre
tempestatis excellentissimus vir magne auctoritatis, & do
ctrine, ita predictum statutum declarauit asserens esse pro-
priam veritatem. Quo stante ad argumentum, qd fit de ra
tione agnationis videtur facilis responsio, quoniam illud
procederet, quādo tractaremus de ipsa Nicola excluden-
da, naz non debet excludi, nisi vigeat predicta ratio, que in
regula statuti nostri omnino est attendenda, sed non proce-
dit argumentum quando tractamus de exclusione iam fa-
cta conseruanda, & continuanda, & sic quando tractamus,
q filia femina fratris (non dico acquirat aliquid noui, seu
19 petat) sed iam patri eius acquisita retineat, † retentio enim
longe facilius conceditur, q̄z de nouo petitio fm Bal. per
illum text. in tertio notab. in l. secunda. C. de fideicommiss.
20 † Multa si quidem impediuntur fieri, que iam facta tenent
. l. patre furioso. cum similibus. ff. de his qui sunt sui vel ali.
21 iur. † sic videmus in excōmunicato, qui licet non possit pe-
tere, vt in c. intelleximus. de iudi. tamen bene potest retine
re, vt in c. cum inter. de except. & traditur in d. c. intellexi-
mus. & per hanc considerationem dominus Benedict. ca
pra Perusinus in consil. xix. & si viso, & considerato in vlti-
ma columna, ver. & primo, quia tale statutum &c. concludit
22 in casu suo, † q licet quedam filie prohibeatur petere legit-
timam ex forma statuti, non tamen prohibebuntur retine-
re, videtur ergo concludenduz in ꝓposito, q licet si tracta-
remus de excludenda domina Nicola, & de iure querendo
ipsi Agneti vigore exclusionis per eam faciende posset for
tasse dici cessante fauore agnationis dominam Nicolaz nō
esse excludendam, nihilqz noui agneti acquirendum esse, ta
men ex quo tractamus tantum de exclusione Nicole conti
nuanda, & de retentione per Agnetem facienda, non de-
beat considerari fauor agnationis, sed solum q de fratre
remanserit legittimus heres, cum vt est dictum retentio fa-
cilius concedatur, & ista quarta solutio habet magnaz con
formitatem cum precedenti. ¶ Uel nouissime, & quinto
posset quis aliter rn̄dere, negando q in personā. d. Agne-
tis non vigeat fauor agnationis, nā si eā admittimus agna
23 tioni fauemus, † cū & ipsa sit agnata, vt in §. sunt aūt agnati.
insti. de leg. agna. tut. & de leg. agn. succes. Et maxime cū suc
cedens in locum patris sui eius personā representet, vt in §.
24 cum filius. insti. de hered. que ab intest. def. † & alias pro re
gula subrogatum sapit naturam eius, in cuius locum sub-
rogatur. l. si eum. §. qui iniuriarum. ff. si quis caut. & §. fue-
rat. institu. de act. cum similibus. & si quis forte dicat, q
immo per eam non conseruabitur cyppus domus, & agna-
tionis, ex quo nati ex ea non erunt ex eius agnatione, vt.
d. §. sunt autem agnati. & l. pronunciatio. in fi. ff. de verbor.
significa. & sic bona deuenirent in alienas familias contra
intentionem statuentiū, videtur q possit responderi, q hoc
non videtur attendendum, quoniaz & si masculus esset, pos
set hoc idem contingere si moriens extraneos relinquat he
25 redes, † immo & si ab initio certum est masculuz liberos le-
gittimos non habiturum, puta qr sit clericus adhuc statu-
tum locum haberet, & excluderet feminas ex forma similis
statuti, vt notanter concludit Bald. in consilio trigesimo.
presupposito statuto, primo volumine. & Abb. in c. consti
tutus. de in integruz restitutione, in quinto notabili. & La
pus in suis allegationibus allegatione centesima, & cen-
tesima prima, & Barbatia in consilio. liij. in fine. Precla-
re scripsit Psalmista, licet in meo codice corrupte legatur
in contrarium. ¶ Deniqz ad confirmationem predictoruz
potest addi, & sit loco sexte solutionis, nam dato, q statuti
nostri ratio fuerit conseruare honorem agnationis, & dato
etiam q illa ratio cesset in casu proposito, videtur tamen
posse dici, q non cesset cōstitutio (vltra dicta. s. in. ij. solu.)
26 † eo qr huius statuti etiam ratio concludens potest allega-
ri, vz quia femine dotate, de quibus loquitur, cum transeāt
in domum viri non indigent tanta substantia ad sui, & suorum
substentationē quanta indigent masculi, & ideo pensate sta
tutum non excludit nisi dotatas, hanc rationem in eiusmo
di statutis considerauit egregius doct. domi. Benedictus
de aret. in quodam suo consilio incipien. in casu supra nar-
rato &c. quod est insertum inter consi. Soci. nostri, nume. i.
& dicto consilio se subscripserunt auus meus & do. Joan de
27 buongirolamis, † vnde licet cesset vna ratio in casu nr̄. s. fa
uor agnationis, ex quo tamē remanet alia. s. quia Nicola
iam dotata non indiget tanta substantia &c. debet remane-
re dispositio iuxta. §. affinitatis. insti. de nup. cum simi. & ita
in casu suo concludit do. Benedi. predictus. in. d. ɔsil. col.
fin. Ex his ergo rationibus, & ex qualz earuz vr̄ posse con-

cludi statutum predictum etiam in feminis verificari non
obstante aliqua consideratione conseruande agnationis.
¶ Ad secundum vero ꝙ de qualitate sexus masculini re-
petita dicebatur, potest ēt multipliciter respōderi. ¶ Pri
mo .n. responderi potest, ꝙ talis repetitio censeretur fieri,
vbi de eodē disputaretur, de quo in princi. sic declarando,
vt quemadmoduꝫ in pn. qualitas masculini sexus ponit̄ ad
exclusionem femine dotate, eodem modo, si in sequenti par
te ageretur de exclusione, illa qualitas diceretur repetita,
hoc autem in casu nostro non est, nam in fi. statuti non agi-
tur amplius de exclusione facienda (iam enim fuit. d. Ni-
cola per fratres exclusa) sed agitur tantū de exclusione pre-
dicta cōtinuanda, vt. s. dictum est, merito qualitas illa non
censetur repetita, cum facilius quid ꝯseruetur, q̄ꝫ nouiter
inducatur. Et ex hoc constare potest, ꝙ non tanta ratione
qualitas masculini sexus considerari dꝫ ad perpetuandam
exclusionem iam factam, quanta ad eam inducendam.
28 ¶ † Ex quo colligi potest alia. ⁊ secunda responsio ad ar-
gu. predictum, qm̄ tunc qualitas dicitur repetita, qn̄ esset
eadem ratio, qn̄ autem ratio non esset eadeꝫ, qualitas non
dicitur repetita, ꝺm ꝙ declarat Bal. in. l. in actionibus. ff.
de his qui no. infa. ⁊ ideo dixit Bar. in. l. talis scriptura. in
29 vlti. parte. de legat. i. † ꝙ clausula in medio posita non re-
fertur ad omnia, qn̄ ratio non est equalis, idē voluit Abb.
in. c. secundo requiris. in. iiij. nota. de appella. ⁊ in. c. eccle-
sia vestra. el. ij. in. vj. nota. de elect. ⁊ do. Philip. deci. in. d.
c. scđo requiris. cum ergo in. ij. c. nostri statuti non sit par ra
30 tio, que est in pmo, qualitas illa nō dicet̄ repetita. ¶ † Vel
tertio potest responderi, ꝙ qn̄ ex repetitione qualitatis se-
quitur absurditas tunc non dicitur repeti, vt euitetur absur
dum arg. l. nam absurdum. ff. de bon. liber. ⁊. l. diuortio. ⁊
ibi Jas. in. v. not. ff. solu. matri. cum simil. ⁊ ita determinat
Abb. in. d. c. ecclesia vestra. ⁊ in. d. c. scđo requiris. vbi etiā
dixit do. Deci. in. ij. colū. sed hic eā repetita sequeretur ab-
surduꝫ. s. qꝛ. d. Agnes priuaretur iure paterne successionis
contra omnem equitateꝫ, ⁊ omnes regulas iuris, ergo ⁊c.
priuaretur etenim, qꝛ cum patri eius Tinelloccio iam tota
hereditas. d. Jacobi esset quesita predicte Agneti auferre
31 tur omne, qđ Nicola petere posset. ¶ † Potest ⁊ quarto
responderi aliter, vt. s. arg. procedat, qn̄ qualitas in vno ca
pitulo reperitur expressa, tunc enim in alio potest dici repe
tita, secus qn̄ tacite subintelligeretur, nam tunc illud, quod
in vno capitulo subauditur, non est subaudiendum in alio,
vt voluit Bal. in. l. i. in princ. in antiq. lect. ff. qđ quisqꝫ iur.
prout ipsum ibi refert, ⁊ sequitur Alex. in. iiij. col. ver. nota
ex glo. ꝺm Bald. ⁊ tradit Deci. in. d. c. secundo requiris.
in fi. sed ista qualitas masculini sexus nullibi in hoc statuto
exprimitur ergo ⁊c. videtur igitur ex predictis in fauorem.
d. Agnetis concludendum vt. s. non autem ꝙ verba illa le
gittimi heredes ad masculos tantum restringant̄. ¶ Ad
quod vltra predicta optimum prestat argu. quedam addi-
tio facta ad statuta antiqua, que incipit, item cum statutuꝫ
qđ est additio ⁊c. arguendo per locum a speciali, nam cum
ibi verbum illud sine ascendentibus positum in alio statuto
declaretur solum intelligi debere de ascendentibus mascu
lis per patrem, subditur, ꝙ illud procedit tantum in eo sta
tuto, ⁊ ꝯsequenter innuitur in alijs statutis verba non esse
ad masculos restringenda, iuxta regu. l. cum pretor. ff. de iu
di. cum simi. ¶ Preterea pro ista parte arguitur per locū
a remotione absurdi iuxta. d. l. nam absurdum. de bon. lib.
nam si. d. verba ad masculos restringātur, ⁊ ita. d. Nicola
ad partem admittatur, sequetur ꝙ illa dicetur potētior in
priuanda filia fratris, ⁊ sic. d. Agnete iure iam patri suo
quesito q̄ꝫ esset alter frater masculus, si viueret, naꝫ eo casu
posito. d. Agnes iure patri eius quesito ꝓpter exclusionē.
d. Nicole dotate non priuaretur a patruo, si esset, ⁊ tn̄ vbi
patruus non esset, prout est casus noster, priuaretur ab ami
ta ita per defectum masculoruꝫ admissa, quod videtur om
nino esse contra mentem statuentium, qui semper masculis
magis fauentes eos feminis preposuerunt. ¶ Rursus cō
firmari videntur predicta, qm̄ si statutum predictū esset tan
tum ad masculos restringendum fieret hoc per q̄ꝫdam in-
terpretationem contra propriam vim verborum, sed sic est
ꝙ in ciuitate senensi tales interpretationes in statutis repel
luntur ex forma alterius statuti incipientis item prouisum,
⁊ ordinatum est ⁊c. ergo talis restrictio nō est admittēda.
¶ Nouissime accedat ꝑdictis auctoritas patrui mei, qui
in consil. cxxj. visa contingentia facti. iij. col. ver. sed ad hoc
respondeo ⁊c. expresse declarat verba statuti nostri ēt in fe-
minis verificari. ¶ Hec sunt que in hāc partem cōtra Ni
colam predictam quelibet prima fronte trahere possent, ⁊
que me diu (vt verum fatear) ancipitē detinuerūt. ¶ Ve-
rum maturius omnia considerando, ⁊ mentem statuentiuꝫ
vndiqꝫ, ⁊ diligētius perscrutādo, predictis minime obstan
tibus contrariam opinio. ⁊ equam, ⁊ iuris rationi, ac mēti
statuentium consonam arbitror, ⁊ omnino amplectendaꝫ,
vꝫ ꝙ verba illa legittimi heredes necessario debeāt de ma
sculis tantum intelligi, ⁊ ꝯn̄r ꝙ in proposito casu cessanti-
bus masculis. d. Nicola possit petere partem suam heredi
tatis paterne, veluti ad eam (vt ita dicam) reintegrata, vel
vti nunquaꝫ exclusa ad presens non impedita amplius ius
suum ꝓsequi, ꝺm ꝙ ex. j. dicendis apparebit. ¶ Et ꝓ in-
telligentia dicendoꝝ, ⁊ veritatis enucleatione pleraqꝫ ge-
neralia sunt videnda. Primo quis sit sensus statuti nostri.
Secundo an in eo expresse ponantur masculi ad impedi-
mentum feminaꝝ. Tertio que sit vera ratio nostri statuti.
Quarto quomodo se habeat ad ius cōmune. Quinto an
eius dispositio sit odiosa. Quibus oībus recte intellectis
veritas. s. firmate ꝯclusionis satis erit in ꝑspicuo. ¶ Cir-
ca primuꝫ videtur (si verbis statuti velimus inherere) ꝙ ex-
cludat feminas dotatas non simpliciter, sꝫ sub ꝯditione ex-
32 pressa in illis verbis si de predictis fratre ⁊c. † Nam ista cō
iunctio adiecta verbo futuri temporis, ⁊ diei incerte omni
respectu inducit veram ꝯditionem, vt declarat Bart. in. l.
i. in fi. i. col. ver. primo ergo quero d̄ natura dict. si, ⁊c. ff. de
condi. ⁊ demonst. allegans ad hoc. l. si titio. in prin. ff. quan
do di. leg. ced. ⁊. l. i. C. de his que sub mo. que facit iuncta
glo. ⁊ ita in ꝓposito nostri statuti dixit patruus meus in. d.
consi. cxxj. ij. ⁊. iij. col. ver. sed iteꝝ ⁊ secundo possent insta-
re ⁊c. quo posito sequitur ꝙ ante implementum conditio-
nis, ⁊ sic ante mortem fratris dispositio statuti non potest
33 sortiri effectum, † cū de natura conditionis sit non statiꝫ in-
ducere effectum dispositionis, sed illum suspendere in euen
tum, vel defectum conditionis ꝺm Bart. in. d. l. i. facit. l. si
quis sub conditione. ff. si quis obmis. cau. testa. traditur per
docto. maxime Alberi. de rosa. in rub. C. de instit. ⁊ substit.
sub conditi. fac. ¶ Et consequenter inferri potest, ꝙ soror
(lꝫ dotata) interim non impedietur succedere, cum nonduꝫ
sit exclusa, ⁊ vbi conditio illa deficiat. qꝛ ex fratre non rema
neant legittimi heredes nullo vnq̄ꝫ tempore dicetur fuisse
exclusa ēt quo ad cessionem diei, vt. l. cedere diem. ff. de ver
bor. signi. ⁊ si conditio impleatur, qꝛ ex fratre remanserunt
legittimi heredes, tunc dicatur priuata successione, cū tunc
illius priuationis veniat, ⁊ cedat dies, vt. d. l. cedere diem.
⁊ profecto predictum statutum ad corticē, ⁊ iuxta eius ver
34 ba intelligendo talē sensum indicat. ¶ † Veꝝ qꝛ hoc abso
lutissime eēt contra mentem statuentiuꝫ. s. ꝙ soror interim
habeat, ⁊ nō frater, alius sensus perquirendus est, qui mēti
statuentium sit ꝯformis, cui verba omnino seruire debent,
sub cuius iugo, tanq̄ꝫ sub ꝓprio originali consistunt, vt in-
quit Bal. maximum lumen iuris in. c. mandatum. in princ.
de rescripti. subdens, ꝙ mens loquentis dicitur radix, ⁊
substantia verboruꝫ, quod autem statuentes voluerint fra
trem interim totum habere, tam ⁊ si per se pateat, constat
etiam in illis verbis statuti, que penes fratrem, vel fratres
remāserint ⁊c. igitur mentē statuentium omnino sequendo
verbis ēt iuxta posse inherendo, alterum duorum dicenduꝫ
est. Vel ꝙ soror reipsa ꝓpter receptam dotem dicatur ex-
clusa, ⁊ ex post illa ꝯditione deficiente (resoluta. d. exclusio
ne) ad ius suum reintegretur, ⁊ sensus in effectu sit, ꝙ ipsa
excludatur, q̄ꝫdiu frater viuat, vel (successiue loquendo) ve
rum fuerit ex eo legittimos heredes extitisse, ita vt exclu-
sio dicatur temporalis, ⁊ nō simplex. ¶ Vel ꝙ immo pen-
dente illa conditione non excludatur, sed ius suuꝫ prosequi
impediatur fratre viuente, ⁊ eo postea mortuo cum le-
gittimis heredibus, ⁊ sic ꝯditione impleta vera causet̄ ex-
clusio, que prius nondū erat inducta, sꝫ pendebat, in ea tm̄
pēdētia ꝓhibita erat soror qcq̄ꝫ petere, ⁊ si ꝯditio deficiat

⁊ sic frater

⁊ sic frater sine legitimis heredibus moriatur, per mortẽ fratris omne impedimentum dicitur esse remotum, ⁊ ita, tanq̃ nunq̃ exclusa ius suuz prosequi poterit, ⁊ iste sensus multum aplaudet, ⁊ videtur ex intentione patrui mei. in.d. consil.cxxi.iij.colum. ⁊ vel iste vel precedens oĩo est verus intellectus statuti nostri, mihi tamen verus est iste secũdus. ¶ Circa scdm videtur ꝙ qualitas masculini sexus nullibi in hoc statuto exprimatur, prout etiam.s̃.dicebam, tantum enim dicitur, ꝙ mulier dotata ad successionẽ vel diuisionez non veniat cum fratribus illorum bonoꝝ, que penes fratres permanserũt, solum ergo videtur, ꝙ ista qualitas subaudiatur ex intentione statuentium. ¶ Uerum recte mentem statuentium intuendo arbitror posse, ⁊ debere dici predictam qualitatẽ expressaz, vel pro expressa habenda esse, quum enim ad impediendam sororem, ne successionem petat, ponantur fratres in genere masculino, quis negauerit
35 in verbo fratres exprimi masculinum sexũ, † ⁊ lʒ fratris appellatione ẽt soror possit comprehendi, vt.l.tres fratres. ⁊ ibi glo.not.ff.de pact. tñ illud fit per interpretationem, non autem ex propria significatione, dicitur expressus sexus ma
36 sculinus. Qđ etiam probatur, † qꝛ cum necessario ex intentione statuentium de masculis sint illa verba intelligenda perinde est, ac si nominatim, ⁊ expresse de sexu masculino fieret mentio, arg.l.ij.ff.de liber. ⁊ posthu. ⁊.§.nominatiz.
37 insti.de exhered. liber. † Preterea ⁊ clarius hoc ostenditur, qꝛ lʒ alias appellatione fratris veniat soror, vt dixi, tamen, quãdo illud nomen fratris, ponitur respectu sororis, eam nullo modo comprehẽdit, vt in argu. ꝓbatur. insti. de iusti. ⁊ iu.in princ.iuncto §.iuris precepta. eo.tit. Nam lʒ verba illa ius suũ cuiq; tribuẽs posita in difinitione iustitie cõprehendant ⁊ honestum viuere, ⁊ alteꝝ non ledere, tamen in.§.iuris precepta.non ita significant, cum illa ibi specificentur, ⁊ ita not.ibi Nico.de neap. ⁊ referunt Mod. sed in statuto nostro de fratribus fit mẽtio respectu soroꝝ, ergo remanet, ꝙ verbum fratres in proprio significatu masculini sexus ponatur, ⁊ gñr dicitur ibi exprimi masculinus sexus ad impediendas sorores in successione. Nec dicas, ꝙ verbum fratres non ponitur simpliciter ad dr̃iam sororum, sed tantum ad dr̃iam sororum dotataꝝ, ⁊ sic indotate comprehenduntur, qm̃ respondetur hoc esse oĩo falsum, naʒ soror dotata per indotatam non impeditur succedere, vt pʒ in precedenti statuto posito sub rub. ꝙ nupte in succedendo conferant dotes, ⁊ tñ statutuz sub verbo fratres, cõprehendit eas personas tantum, que mulieri sunt impedimento ad succedenduz, concludo ergo in nostro statuto in effectu exprimi qualitatem masculini sexus ad impediendas sorores ne veniant ad successionem. ¶ Circa tertiuz, que.s.sit ratio statuti nostri posthabita disputatione pono
38 istam ꝯclusionem, † ꝙ vera ratio, ⁊ quidem vnica huius iuris municipalis excludentis feminas ꝓpter masculos est publica quedam vtilitas, que resultat ex ꝯseruatione dignitatis familie, ⁊ agnationis siue cyppi domus iuxta.l.i.§.penul.ff.de ven.inspi. precipuum autem substentaculuʒ dignitatis predicte sunt diuitie sine quibus sordescit, ⁊ decrescit dignitas, ⁊ honor familie, vt.l.quisquis.C.ad.l.iul.maiest. ⁊ in.§.hoc quoq;.insti.per quas perso.nob.acquir. ⁊ tradit auus meus in ꝯsi.xxx. Quis ex his que.s̃.⁊c. in.iij. col. ver.qꝛ ad hoc rñdetur ⁊c. ⁊ And.barba.in consi.xliij.preclare scribitur.iij col.i.vol.vnde sapientissime Augu. in.c. ij.in.iij.lib.de ciuita.Dei.inquit per diuitias decus, ⁊ ho
39 norẽ in familijs conseruari. † Non.n.facile ad dignitates eriguntur pauperes dicente satyrico, haud facile emergũt, quoꝝ virtutibus obstat res angusta domi. ⁊ ita etiaʒ dixit Barb.hoꝝ dictorum memor in ꝯsi.lvij.clentissimũ Deuz, in col.xj.ver.facit ẽt ꝙ iste ⁊c.iiij.vol. ⁊ in ꝯsi.xiiij.scribit ꝓpheta.i.⁊.ij.col.i.vol.idem dicit Alex.in ꝯsi.lij.circa hanc ꝑpe fi.iiij.vol.sitũ est ꝯsil. Alex.de quo ego dubito pp stili diuersitatem. Et in hac ꝯseruatione dignitatis, ⁊ honoris familie ex hereditatibus ad masculos deuoluendis, resultat quedam rationabilis cõpensatio sumpta ex quadã consuetudine, que est, ꝙ ad masculos onera defunctoꝝ respicientia honorem familie deuoluantur, put est iniuriaꝝ ꝓpulsatio tam actiue, q̃ʒ passiue ꝯsiderata, ⁊ alia multa onera, masculi ergo talia subeuntes onera conuenienter, ⁊ fʒ naturalem rationem recompẽsantur a similibus statutis in hr̃ditatibus defunctoꝝ exclusis prorsus feminis, in quas predicta onera non transeunt, ita singulariter declarat bal. in suo eleganti ꝯsi.qđ incipit Martinus ioãnis de Florentia ⁊c.qđ reperitur inter ꝯsi.Ang.nu.lxviij.i.⁊.ij.colũ.qđ idem Ange.comprobauit, vt ibi statim sequitur, ⁊ hoc edictum Bal.sepe consulentes, allegant, vt illud refert, ⁊ sequitur Barba.in.d.ꝯsi.lvij.in.d.ver.facit ẽt ⁊c.vbi in proposito loquitur multum eleganter, ⁊ in consil.lxxv.illud in medium referaz.ij.col.verbo est preterea solemni animaduersione ⁊c.iij.volu.⁊ de.d.consil.Bal. meminit ẽt Francis.curt.in ꝯsil.lxxx.recte prefatus egregius doctor.iij.colum.in prin. ⁊ lʒ Bal.in.d.consil.videatur cosiderare hoc pro ratione coequeua ad rationem agnationis conseruande, tñ mihi probabilius videtur solum fauorem agnationis principaliter considerari, prout ⁊ magis cõmuniter dicunt doctoꝛ.vt.ĩ.deducam. Et ꝙ inde postea resultet talis compensatio, vt.s̃.dixi, ⁊ vbi quis velit tenere cuʒ Bal. adhuc conclusio nostra.s̃.principaliter firmata procedet vtraq; ratione cessante, vt.ĩ.dicam. ¶ Quod autem nostri statuti predicta sit vera ratio (licet in eo nõ sit expressa) probatur principaliter ex duobus. ¶ Primo quia ea ratio dicitur expresse a statuentibus considerata, vt in primis patet in additione facta pro declaratione illius statuti incipiente in primis cum statutum sub rub. ꝙ mulier dotata ad diuisionem, vel successionem ⁊c.in fi.sui, vbi cãuetur, ꝙ mulier dotata a patre comprehenditur in statuto loquente de dotata de bonis cõmunibus, ⁊ subditur pro ratione ad hoc vt cyppus domus magis conseruetur, ⁊ hoc, ni fallor, euidentissime concludit, quasi dicat inductum est, ꝙ soror dotata non veniat ad successionez, si a fratre de bonis cõmunibus dotetur, vt cyppus domus conseruetur, declaratur autem de bonis cõmunibus dotata ẽt si a patre viuente dotetur, vt.s. magis cyppus domus cõseruetur, magis enim ita interpretando conseruabitur, qꝛ non tantum si fratres dotauerint, sed ẽt si pater, alias si ratio illa non presupponeretur in statuto principali impertinenter, ⁊ frustra in dicta additio.poneretur illud comparatiuum magis, ⁊ satis erat di
40 cere, vt cyppus domus conseruetur, † ne ergo verbuʒ illud magis sit frustra positum, ⁊ sine effectu aliquid operandi, contra.l.si qñ.de leg.i.⁊.c.si papa.de priuile.lib.vj. cum similibus, dicendum est, ꝙ omnino ista ratio in statuto principali dicatur considerata. ¶ Secũdo hocidem ꝓbatur ex alia additio.incipiente, item cum sepe contingat ⁊c.vbi circa medium fit mentio statuti de quo agimus, ⁊ ei applicatur predicta ratio.s.conseruandi cyppi domus, vt patet ibi dũ dicitur, ꝙ per statuta cõmunis sen.cautum est, ꝙ mulieres nupte non possint venire ad successionem vel diuisionez bonoꝝ paternorum, maxime ꝑpter conseruãdos cyppos domorum, patet itaq;, ꝙ statuentes quo ad nostrum statutuz dicuntur considerasse fauorem conseruandi cyppi domus, ⁊ sic ꝙ per eos reperitur dicta ratio expresse considerata.
41 ¶ † Quod ẽt tertio confirmatur per locuʒ a simili iuxta.l. non pñt.ff.de legi. nam statuentes in alijs statutis ciuitatis nostre feminas ꝑpter masculos excludentibus pro rõne allegant, qꝛ iustuʒ est conseruare cyppos domoꝝ, vt patet in eo statuto seu additione incip.item cum statutum, quod est additio ⁊c.ibi cum appareat iustum, ⁊ equum conseruare cyppos domoꝝ ⁊c. Et in alia additione incip. cum predictum statutum disponat ⁊c.ibi ẽt maxime pp ꝯseruãdos cyppos domoꝝ ⁊c.sic ergo dicendum est in ꝓposito, vʒ ꝙ statuentes considerauerint ad exclusionem sororum dotatarum pro ratione ꝯseruationem cyppi domus ⁊ familie.
42 † Non eniminconuenit, immo necessario admittitur vnuz statutum per aliud declarari iuxta tradita per Bart. in.l. omnes populi. in.ij.q.vj.q.princi.ff.de iusti. ⁊ iure. ⁊ per Andre.barba.in quodam eius consil. scripsit ecclesiasticus ⁊c.iij.⁊.v.colum. quod reperitur inter consilia Alex. in.iiij.vol. nu. cxxij. ⁊ in eius consil. xxvij. omnipotentem Deuz ⁊c.post princi.iij. vol. ⁊ ponit Pet.de anch.in consilio.ccccxxiij. Uiso puncto ⁊c. in vlti.colum. ⁊ dñs meus Decius in consil.xj. Quoniam iudicantium ⁊c.ij.colum. cum mille similibus, ⁊ in terminis nostris declarat dominus Benedictus capra in consil.xix. ⁊ si viso ⁊c. quarta

43 colū.ver.ꝙ ꝛ maxime ꝛc.† vbi voluit ꝙ statutum in ca-
su suo excludens dotatas feminas dicatur factum fauore
conseruandi cyppi domus, ſm ꝙ ex alio statuto colligi po
terat, qꝛ vnū statutum declarat aliud, vt ibi per eū, lꝫ in pri
mo statuto, de illo fauore nihil diceret, ꝛ per hoc, ni fallor,
quo ad hanc difficultatem possumus quiescere, vt.s.nostri
statuti vera mens, ꝛ rō fuerit fauor ꝯseruande agnationis
ꝛ cyppi domus expresse a statuentibus ꝯsiderata, cum in
alijs statutis sepissime ista rō assignatur, ꝛ ꝙ plus est vbi de
hoc nostro statuto fit mentio, vt.s̄.deduxi. ¶ Scḋo princi
paliter hoc ꝓbatur posito ꝙ ex alijs statutis, ꝛ additioni-
bus hoc nō sumeretur, qꝛ apud maiores nostros pro ꝯstan
tissimo semper firmatum fuit, ꝙ eiusmodi statuta excluden
tia feminas propter masculos illa ratione dicātur facta, vt
scꝫ medijs hereditatibus ad masculos agnatos deuoluen
44 dis dignitas, ꝛ honor familie ꝯseruetur, vt.s̄.dixi.† qḋ in
feminis non esset, cum sint finis eius familie, vt.l.ꝓnuncia
tio.in fi.ff.de ver.sig. nam qui ex eis nascuntur aliene sunt fa
milie, vt.l.familie.in fi.eo.tit. ꝛ insti.de patri.potesta.in fi.
Ita in primis firmauit Canonistarꝫ facile princeps Joan.
and.in addi.Spe.in ti.de succe.ab intesta.super rubri. Ita
etiam dixit Cyn.in.l.i.C.ad.l.iul.de adult. ꝛ Bal.in.l.ma
ximum vitium.C.de liber.preteri.dicens, ꝙ predicta ratio
dicitur vnica, ꝛ idem expresse dixit Pau.de cast.in.l.si ve
ro.§.de viro.ff.solu.matrimo. Bald.in ꝯsil.ccxviij. statuto
ciuitatis Florentie.ij.volu. Pau.de cas.in consi.cccxxxvj.
presens casus modicaꝫ dubitatioē post prin. Fulg.in con-
si.liiij.item ꝙ quelibet.i.col. ꝛ in consi.lxxxv.in ꝓposita.q.
in fi. ꝛ Roma.in ꝯsi.xvj.viso themate.ij.col. ꝛ consi.ccccxj.
qualiter sunt per totū, vbi dicit, ꝙ ista ratio est vnica, ꝛ in-
dubitata, lꝫ non sit expressa, ꝛ in consil.xxxij. visa munici-
pali ꝯstitutione.iiij.col.ver. quinto illud ꝛc.in fi. ꝛ ibidem
etiam in.ij.col.ver.tertio qꝛ hoc ꝛc. dixit ꝙ ista ratio vnica
est, ꝛ sola reddi pōt, ꝛ indubitata, idem voluit auus meus
in consil.xxxj.prosequendo ordinem.q.iij.colū. ꝛ patruus
meus in quodam eius consil.cum in presentiarum.v.colū.
quod reperitur inter cōsil. Franc.cur.nu.xl. ꝛ in ꝯsi.xxviij.
circa primam.ij.colum. ꝛ.iij.in.iiij.volu.nouiter impresso,
vbi hanc rationeꝫ appellat vnicam, ꝛ do.Cor.in ꝯsi.lxxxj.
licet in hac consultatione.ij. ꝛ.iij.col.iiij.volu. ꝛ do. Curt.
predictus in consil.xliiij.sepe numero in hoc passu.i.col. ꝛ
in consil.lxxx.recte prefatus egregius doctor in.i. ꝛ.iij.co-
lum.vbi plus dicit.s.ꝙ ista dicitur ratio finalis taliuꝫ statū
torum. ꝛ idem tam predicti docto.q̄ʒ alij, ꝛ legentes, ꝛ con
sulentes sepissime firmauerunt, quos omnes recensere lon
gum esset, quod etiam nouissime pluries, ꝛ pluries firma-
uit insignis doc.do. Laurus de palatijs in suo eleganti tra
cta.ꝙ extantibus masculis femine non succedāt. ¶ Con-
cluditur ergo in hac.iij.q.statuti de quo agimus, veraꝫ, vni-
cam, ꝛ finalem esse rationem, vt conseruetur honor agna-
tionis, ꝛ cyppus domus. ¶ † Circa quartum quomodo.s.
45 statutum illud se habeat ad ius cōmune? † facilis est respon
sio, nam dico, ꝙ dicitur iuris cōmunis correctorium, ꝛ a re
gulis eius exorbitantissimum, si quidem de iure cōmuni pa
tri intestato decedenti femina filia pariter cum masculo suc
cedit, nulla habita differentia sexus, vt est tex.in aucten. de
heredi.ab intest.venienti.in fi.prin. ꝛ in.§.nullam.col.viij.
ꝛ traditur in.l.maximum vitium.C.de libe.preter. nullo ei
prestito impedimento, ꝙ fuerit dotata, qm̄ tunc collata do
te ad partem omnino admittetur, vt.ff.de collat.do. per to
tum, ꝛ in.l.ij. ꝛ.l.iiij.cum multis alijs.C.de collat. ꝛ in.§.il
lud.in aucten.de equalit.dot.colum.viij. Unde cum statu-
tum filiam dotatam non admittat ad patris hereditatem
propter masculos dr̄ ab illa regula iuris oīno exorbitans,
ꝛ iuris cōmunis correctorium, vt est plusquam notissimum.
¶ Et ex hoc infertur statutum nostrum strictissime inter-
pretandum esse, ꝛ vt q̄to minus fieri potest, ledat ius com
mune, arg.l.precipimus.C.de ap. ꝛ.l.sancimus.C.de testa
ment. ꝛ.c.cum dilectus.extra de ꝯsuetud.vbi plene tradi-
tur, ꝛ frequenter hoc a ꝯsulentibus circa similia statuta alle
gatur, ita enim dixit Fulgo.in consil.50.quodam Ramon
dinus.iij.colū. Cuma.in consi.xvij. Hieronymus de bische
rijs.iij.colum. Franc.cur.in consi.lxxviij. dn̄a Franceschi-
na, in.vj.col. Jo.calde.ꝯsil.vj.tit.de ꝯstitu.an statutum ꝛc.

Pet.de anchar.in consil.ccclxj.visa plena facti narratio-
ne, in prin. Corn.in consil.cxv.in hac ꝯsultatione.iij.colū.
ij.volu. ꝛ in consi.ccxlvij.consultus alias.iij.colum.iiij.vo-
lu. And.barba.in consi.50.clementissimum Deum.ij.co-
lum.iiij.volu. ꝛ in quodam eius consi.preclare scripsit apo
stolus.in.x.colum. qḋ reperitur inter consil. insignis doct.
do. Laurent.calca.nu.lxiiij. ꝛ idem Laurent. in consil.lxij.
Christi saluatoris.i.col. ꝛ clarius in consil.lxxiiij. qḋ dictis
filiabus, colum.v. ꝛ.vj.tradit etiam patruus meus in con-
si.lxxxj.non est dubium.iij.col.iij.volu. ꝛ in consi.ix.viso sta
tuto terre burgi.ij.col.eo.volu.vbi loquitur de statuto ex-
cludente sorores ꝓpter fratres, prout disponit statutuꝫ no
strum, ꝛ ꝙ tale statutum sit contra ius cōmune, ꝛ propterea
stricte interpretandum. tenuit etiam do. Deci. in consil.lij.
viso eleganti consil.ij.colū. ꝛ in consi.cxcvj.in casu proposi
to.ij.col. Et adeo verum est statuta eiusmodi ita stricte in-
terpretanda esse, vt minus ledant ius cōmune, ꝙ ob eā cau
sam lꝫ verba impropriare ꝛ restringere, modo aliquid ope
rentur, vt per omnes in locis predictis, maxime per Corn.
in.d.consi.cxv. ꝛ Barba.in.d.consi.50. ꝛ Laur.calca. in.
46 d.consil.lxxiiij. ¶ † Circa vltimum generale quesituꝫ, duꝫ
queritur vtrum hoc statutum sit odiosum, vel fauorabile,
reperio doct.varijs modis loquentes, ꝛ in effectu inuenio
quattuor varias opiniones. ¶ Prima opi.est, ꝙ simpli-
citer dicatur fauorabile, attenta principali intentione sta-
tuentium, qui masculis fauentes in eoꝝ beneficium femi-
nas excluserunt, vt videtur de intentione Cy.in.l.i.C.ad.l.
iul.de adult. ꝛ expresse eaꝫ ponit Pau.de cast.in.l.qui ex-
ceptionem.ff.de condi.indebi. ꝛ in.d.consi.cccxxxvj ij.co-
lū.ad hoc allegās Bal.in.l.de quibus.ff.de legi. credo ꝙ
velit allegare in.l.qḋ vero.eod.titu.vbi videt̄ ita firmare,
ꝛ videtur esse etiā de intentione Bar.in.l.seruo legato.§.
si testator.de leg.ij.firmat Franc.cur.in consi.ix. Ticinensi
statuto.colum.v. ꝛ in.d.consi.lxxx.col.v. ¶ Scḋa opi.est
prime contraria, vꝫ ꝙ immo sit odiosum simpliciter loquen
do, eo ꝙ feminas a sibi debita successiōe repellat, eas a ma
sculis diuersificando contra omne debitum rationis natu-
ralis, ꝛ cum maximo vitio quasi ꝑsam naturaꝫ accusans,
cur non omnes masculos ꝑcreauerit iuxta.l.maximum vi
tiuꝫ. ꝛ ibi tradita per doc.C.de lib.prete.oē.n.ꝙ contra ra
tioneꝫ naturalem statuitur dr̄ odiosuꝫ, vt inquit Ange.lo-
quens in terminis nostris in consi.ccx.statutum.s̄.dictū, in
ꝑn. Qḋ etiam patet, qꝛ vt inquit Bal.in.l.illaꝫ.C.de col
la.talia statuta feminas excludentia dicunt̄ quedam exhe-
redationes, que alias sunt odiose, vt habet̄ in.l.cum qui-
dam.ff.de libe. ꝛ posthu. ꝛ ꝙ eiusmodi statuta simpliciter
sint odiosa firmauit expresse Barto.in.l.i.in.viij.col.in fi.
vj.q.C.de sum.trini. ꝛ fide catho. Ex eo inferens ꝙ nō tra
hunt̄ ad bona sita extra territoriuꝫ statuentium, idem ex-
presse ponit Bal.in.l.certum.in prin.C. vnde cogna.sub-
dens, ꝙ quicqd est ꝯtra iustitiam equitatis dicitur odio-
sum. Alex.in ꝯsil.xvj. Uiso titu.q.i.col.i.vol. Fulg.in ꝯsi.
lxij.stante statuto ciuitatis Uerone in prin. do. Cor.in con
sil.cv.in presenti consultatione.i. ꝛ.ij.colū.i.volu. ꝛ in con-
sil.ccxlvj.videtur prima facie.ij.colum.ij.volu. ꝛ in consil.
ccxc.ardua plurimum, ꝛ satis dubia.iij.colum.iij.volumi. ꝛ
idem expresse dixit do. Deci.in.d.consi.cxcvj.ij.col. ꝛ cla-
rius in consi.xij.videretur prima facie.in.iiij. col. vbi sub-
dit, ꝙ ista opinio est cōmunis, ꝛ vltra predictos cum ea te-
nuerunt alij plures allegati in.s̄.dictis cōsil. ꝛ cum sit com
munis opi.ſm eam iudicari debet per iura vulgaria. Unū
adde ſm predictos doc.in preallegatis locis, ꝙ talia sta-
tuta quibus filia priuat̄ paterna successiōe, nedū dn̄r sim-
pliciter odiosa veꝝ odiosa odio irratiōabili, ꝛ ꝑpterea ſm
eos iuxta posse sunt restringenda, vt minus offendant ius
cōe. ¶ Tertia opi.est, ꝙ si in talibus statutis inspicimus
caput inclusiuum.s.quatenus masculi vocant̄, tunc dicunt̄
fauorabilia, ꝛ ob eā causam amplianda, quo ad illud ca-
put, si vero caput exclusiuū.s.quatenus femine excludunt̄,
ꝛ tunc dicunt̄ odiosa, ꝛ ꝑpterea respectu eius capitis re-
stringēda. Istam opi.firmauit Bal.in.l.venia.ꝑpe fin.C.
de in ius voc. Quam multi secuti sunt, vt ibi per Alex. ꝛ
Jas. ꝛ dixit Jas.in.d.l.qui exceptionē.ff.de ꝯdi.ind.ꝙ ista
distinctio Bal. ꝛ sic ista tertia opi.cōmuniter approbatur.
¶ Quarta

¶ Quarta ⁊ vltima opinio multum notanda est, q̄ si per statutū excludit̄ filia a successione patris dz dici odiosum, ⁊ quidem odio irrationabili eo q̄ filiā ipsam a iure sibi iam in vita patris quesito (iuxta.l.in suis.ff.de lib. ⁊ posth.) excludit, agit̄.n.tūc pprie de dāno ipsi filie inferēdo, ita singulariter declarat dn̄s Laur.calca.in 2sil.iij.qō.d.do.Bartho.in fi.vij.col. ⁊ in prin.viij.si vero excluduntur alie femine, tunc dz dici fauorabile, cum ille a lucro potius repellantur, q̄ damnum patiantur, tunc.n.attendet̄ principalis intentio statuti, que fuit fauere masculis, cum ex alio nō sit in 2trium potērior rō sicut qn̄ filia excludit̄, hanc opinionē posuit Bal.in.l.fi.C.qui non pos.ad liber.pueni.de quo meminit, ⁊ seq̄ vr̄ dn̄s Cor.in.d.2s.lxxxij.lz in hac 2sultatiōe.iij.col.iiij.vol. ⁊ Alex.in 2si.xvj.viso titulo.ij.col.in princ.j.vol.vbi ēt allegat Bal.in alijs locis.modo his opinionibus relatis, lz vltima sit multū singularis, ⁊ ɓm sensuz meū, tn̄ scda opi.est magis cōis, vt dixi in ea, quicqd ꝺ tertia dixerit Ias.in.d.l.qui exceptionē. ¶ Hec sufficiāt circa ista gn̄alia, ex qbus si quis recte animaduertat nr̄a principalis 2clusio clarissima reddit̄ in fauorē.d.Nicole. ¶ Ut tn̄ veritas clarius elucescat 2clusio p̄dicta.s.q̄ in statuto nr̄o verba illa legitimi hr̄des de masculis duntaxat intelligant̄ (stantibus predictis) multifariam verissima demōstratur.

47 ¶ † Primo ergo principal̄r hoc ꝓbatur arguendo a ratione cessante iuxta.l.adigere.§.q̄uis.ff.de iur.patro. ⁊.c.cum cessante.de appel. ⁊ qō ponit gl.in.§.illis insti.de mili.testa.ea.n.est natura rationis, vt.l.legi vel statuto ita cohereat, vt cessante rōne lex ipsa, vel statutū cesset, vt est glo.nota.⁊ cōiter approbata in.l.cum tale.§.falsam causam.ff.de condi. ⁊ demonst.licet alias verba verificari possint vt est tex.singu.lz vulgatus in.l.cum pater.§.dulcissimis.ff.de leg.ij.vnde singl̄r per illum tex.dixit Ang.in 2si.clxx.reuocatur in dubi.post prin.q̄ effectus verboꝝ semp trahit̄ ad limites rationis, non autem econtra. Ad qō etiam allegat l.nomen.§.fi.de leg.iij.ratio aūt huius nostri statuti, ⁊ quidē finalis est publica quedā vtilitas resultans ex 2seruatione agnatiōis, ⁊ cyppi domus, que fit ex hr̄ditatibus ad masculos delatis, vt.s̄.dictū est in tertio gn̄ali quesito, sed hec ratio cessat, qn̄ ex fratre solum femina supest, vt est notissimum, ergo ⁊c. ¶ Et aduertēdum est, q̄ si quis vellet vna cum Bal.in.d.2si.Martinus Ioānis de Florentia tenere q̄ cuz fauore 2seruande agnationis 2currat equal̄r alia rō compensationis pp onera defunctoꝝ transeuntia ad masculos, vt.s̄.dixi, adhuc argm̄ ꝓcedit, qm̄ ēt illa rō cessat, qn̄ ex fratre tm̄ filia femina supest, ꝓut in casu nr̄o, qm̄ in eam illiusmodi onera nō trāseunt, si quidem nō est mulieꝝ iniuriam defunctoꝝ actiue, nec passiue ꝓpulsare, stat ergo, q̄ verba illa legitimi heredes feminas nō comprehendūt, cū in eis omnis rō finalis statuti pp q̄ femine excluduntur, cesset. ¶ Ad qō primo optime facit, quod inqt Cy.post

48 Iac.de are.in.l.j.ij.col.C.que sit lon.2sue.† vbi 2cludit legem (tam ⁊ si gn̄aliter loquat̄) restringi debere p rōnez, qn̄ sumus certi de rōne, cum itaqz statutum nr̄m habeat certissimam rōnem, vt.s̄.deduxi, sequit̄ q̄ ab ea debet restringi. ¶ Accedat etiam scdo qō dixit Bal.in.l.oēs populi.in.viij.col.ver.dico ergo q̄ in statutis ⁊c.ff.de iusti.⁊ iu. ⁊ refert, ⁊ seqtur And.barb.in 2si.xxix.Altissimi optimi Dei

49 ij.col.ij.vol.† vbi vult, q̄ in statutis a plano sensu verboꝝ recedimus, vt rō motiua saluet̄, ⁊ ɓm rōnem ipsam interpretamur, sic ergo ⁊ hic cum plano sensui verboꝝ, ⁊ gn̄ali, rō preallegata nō 2ueniat superstite tm̄ filia, fieri debet interpretatio ɓm rōnem, vt.s.illa verba tm̄ in masculis ꝓcedant, cū in feminis rō motiua cesset. ¶ Tertio cōprobant̄,

50 † qz statutum excludens matrem pp patruū, lz ēt ille sit patruus, qui patri meo vterinus est, vt.l.iuriscōsultus.§.tertio gradu.ff.de gradi.affin.⁊ statutū gn̄aliter de patruo loquat̄, tn̄ ex sui rōne (que fuit 2seruande agnationis fauor) restringit̄ ad eum patruū tm̄, qui sit agnatus, in eo ergo qui patri vterinus erat ex defectu rationis cessat statutum. Ita singulariter determinat Bal.in consilio.ccxviij.statuto ciuitatis Florentie, secundo volumine. Ita ergo in casu nostro, licet etiam filia fratris possit dici legitimus heres, tamen quia in ea cessat ratio statuti, vt est dictum, debet statutum intelligi de eo legitimo herede, per quem agnatio, ⁊ cyppus domus conseruetur, ⁊ sic tantuz de masculo.

51 ¶ Rursus ⁊ quarto predicta confirmantur, † quia licet regulariter appellatione fratris etiam vterinus tantum veniat, vt probatur in.§.secundo gradu.d.l.iuriscōsultus, si tamen statutū excludat sororē propter fratres, cū tale statutum fundet̄ fauore 2seruande agnationis nō ꝓcedit in frē vterino, cū in eo nō sit rō statuti, sed ɓm rōnē restringit̄ tale statutum ad fratres consanguineos, qui sunt agnati. Ita expresse 2cludit Bal.in consi.lix.de iure cōi mater in fi.iiij.vol.vbi dixit se locutū ɓz substātiam veritatis, idem firmat Ang.in consi.cxix.statuto Tudertine ciuitatis.circa medium, ⁊ Paul de cast.in consi.cccxlviij.in puncto queritur ꝺ quadruplici post prin.refert ⁊ notādo seq̄ Alex.in.l.ex facto in prin.col.xij.ff.de vulg. ⁊ pup.in ver.ex his, que hic dixit Bar.⁊c.⁊ ista opinio rōne predicta vr̄ vera, ⁊ cōis, qcqd dixerit dn̄s Bene.de aret.in.d.consi.in casu.s̄.narrato, sic ergo dici dz in casu nr̄o, vt.s.cessante rōne statuti in filia fratris, vt est dictū verba illa legitimi heredes, q̄uis per se gn̄alia sint dēant restringi tm̄ ad masculos, per quos agnatio, ⁊ cyppus domus 2seruabit̄. ¶ Nec huic pmo fundamento sumpto a cessante rōne obstant sex solutiones.s̄.posite qm̄ cuilibet ordinate rn̄debo. ¶ Ad primam dico in primis, q̄ imo rō predicta dr̄ in statuto nr̄o expressa, cū exprimat̄ in additionibus factis ad.d.statutum, ⁊ potius sub eadem rub.vt.s̄.dixi in tertio quesito gn̄ali.ex dictis.n. in illis additionibus declaratur quo ad sui rōnez statutū nr̄m

52 vt ibi dixi.† ⁊ qō in eis dr̄ velut vltimū quid ad omnia referri dz iuxta not.per Bar.in.l.talis scriptura.§.hanc aūt ff.de leg.j.⁊ ponit cuma.in consi.cxiij.statutum qō nec in testam.in pn̄. ¶ Uel scdo dico, si qs ꝑtinaciter dicat hāc rōnem nō esse expressam, q̄ ab illa argui pōt ex quo est vnica ⁊ indubitata, vt.s̄.deductum fuit iuxta no.in.l.q̄uis.C.de fideicōmiss. ¶ Nec sufficit dicere (imo sunt plures rōnes) qcquid dixerit Alex.in.d.l.si constante, ⁊ Ias.in.d.auctē.

53 quas actiones.† qm̄ veritas est, (nisi fallor) q̄ ab vnica rōne tanq̄ ab expressa possit argui, nisi in dubiuz deducat̄, an fuerit vnica, ⁊ hoc tm̄ dixit Saly.in.d.l.ij.C.de noxal.licet aliter per Alexā. ⁊ Ias.in locis predictis alleget̄. Nec dicam deduci in dubiū ex eo tm̄ q̄ qs dicat immo sunt plures qz si illud esset sequeret̄, q̄ nunq̄ in eternum ab vnica rōne tanq̄ ab expressa argui posset, cum semp facile esset aduersario dicere, immo sunt plures, qō esset euidenter 2̄ dictam glo.in.l.q̄uis cōiter a doctoribus approbatam. Nec vnq̄ mihi placuit illa opinio Alex.vt plene scripsi in.d.l.si 2stāte secutus in hoc clarissimum doc.ibi in.iiij. ⁊.v.col. dominum claud.de seisello hodie Reuerendum Epm Marsiliensem, q concludit reprobando Alex.q̄ non alias impedit̄ argumentum ab vnica rōne, tāq̄ ab expressa, q̄ si aduersarius aliam ꝓbabilem allegando in dubium reuocet, an sit vnica rō sz in ꝓposito nr̄o dubiū nō est eā esse vnicam ⁊ dubitatā rōnez, vt cōiter dicunt doct.⁊.s̄.dixi, nec aliqua alia ꝓbabilis allegat̄, ergo ab illa tanq̄ indubitata argui pōt, nec istud est remotū ab intentione dn̄i Franc.cur.in.d.consil.lxxx.in.iiij.col.qui in ꝓposito nr̄o subdit vnum, per qō tollit̄ omnis difficultas, inqt.n.q̄ dictū Saly.⁊ Alexā.ꝓcedit, vbi non esset certū, q̄ rō sit vnica, sz dicit ipse in statutis istis excludentibus feminas pp masculos illa ratio, vt agnationis salua sit dignitas est certa, ⁊ indubitata, ⁊ qdē vnica ex iuris presumptiōe ergo seqtur, q̄ ab ea argui pōt. ¶ Nec ob.scda rn̄sio, qm̄ dico, q̄ est falsa, nam si 2stat disponente aliqua rōne motū (ꝓut constat in casu nr̄o) illa rōne sublata, tollit̄ ⁊ ipsa dispositio per dicta.s̄.in fundamento nr̄o, nec veꝝ est sublata rōne motiua, ⁊ finali remanere statuentium auctoritatem, que non dicitur interposita, nisi quatenus ratio illa expostulat, ⁊ ideo illorum antiquorum opinio expresse reprobatur per Bald.in.d.§.sed quia diximus. ¶ Nec obstat quod dicit Corne.in dicto consili.xc. ⁊ Bald. ⁊ Alexan.in.d.l.j.C.de succes.edi.⁊ alij supra al

54 legati † quia debemus diligenter animaduertere, quod qn̄ statutum vocat aliquem ad exclusionem feminarum (quod quidem fauore agnationis dicitur factum) aut per hanc rationem volumus extendere vltra propriam, ⁊ strictā significationem verborum, ⁊ tunc ne per talem extensionem maior correctio iuris cōmunis inducatur, non licet, ⁊ ita pro

cedant allegata in contrarium, τ subtiliter considerando vera ratio est, q2 in alijs personis, ad quas vellemus extendere statutum non procedit totaliter, τ cum suis qualitatibus, ratio que est in personis expressis, nam licet statutum voluerit fauere agnationi excludendo feminas, non tamen hoc voluit generaliter, sed tm̃ respectu certarum personarum ab eo expressarum, nam cum fauore agnationis concurrit et proximitas gradus, alioquin diceremus statuto excludente filias feminas extantibus masculis, cum sit factum fauore agnationis et quemlibet remotiorem agnatum filiam excludere, quod nephas esset dicere. ¶ Aut volumus ea ratione considerata dispositionem statuti in generalibus verbis restringere tm̃ ad casus, vbi ratio illa vigeat, τ vbi cessat dicere, q̄ et statutum cessat (prout est proprie casus noster) τ hoc fieri debet per .s. dicta, maxime q2 ex eo apparet per statu. minus ledi ius cōe, qđ omnino in eiusmodi statutis fieri debere .s. plene deduxi.

55 ¶ † Quod et ostenditur, q2 si, vbi ratio cesset, vellemus statutum habere locum, sequeretur, q̄ daretur lex sine ratione contra .c. erit autem lex .iiij. distinct. Cū ergo ratio ita vitam legi prebeat, sicut anima corpori, vt inquiunt doc. per .l. cū ratio .ff. de bo. dam. sequit necessario, q̄ legis dispositio non procedat, vbi rō reperitur sublata. ¶ Ad tertiā vo rn̄sionē, in qua vr̄ stare punctus ex predictis apparet rn̄sio, dico .n. q̄ immo rn̄sio conseruandi cyppi domus dr̄ respicere totū statu. τ quālibet eius ptem, τ dico, q̄ non est verum illa duo ita distincte in statuto nostro terminari, imo terminat solum, q̄ soror dotata impediat venire ad successionem, si de fratre remanserint legitimi heredes, τ sic eo casu adueniente dr̄ vere excludi, τ isti casui, τ feminarum exclusioni dr̄ apposita ratio conseruande agnationis ergo sequtur q̄ ea cessante argui dēbet, q̄ cesset dispositio, nec est verum, q̄ statutum primo simplr̄ excludat sororem pp fratres, sed bene est, q̄ ex mente statuti inducit q̄ viuente fratre soror ius suum psequi non potest, vt dixi .s. in primo generali quesito fm̄ vnum intellectum nostri statuti quem credo verissimum. Uel fm̄ alium continentē, q̄ soror excluditur tpaliter .s. quandiu frater viuat, vel verum fuerit ex eo legitimos heredes extitisse, idem sequtur, vz q̄ ratio conseruande agnationis dr̄ simpliciter apposita predicte exclusioni, igit ab ea cessante conuenienter argui potest.

56 † Nec ob. doc. Bar. in .d. l. si. ad tertul. qm̄ in casu suo statutum solum disposuit mulierem excludi pp fratrem, vn̄ exclusio illa fuit consumata, τ simplr̄ ppetuata, nec fratre decedente cū filijs soror impeditur reintegrari eo q̄ expresse p statutum excludit, sed q2 iam omni suo iure totaliter, τ ppetuo priuata fuit, τ ideo idē est et si sine filijs decesserit, sed in casu nr̄o illud est, q2 statutum exclusionem suspendit in illum euētum, si legitimi heredes remanserint, adeo q̄ eueniente eo casu soror non succedit, non qdem, q̄ prius esset ppetuo exclusa, sed expressa prouisione statuti qđ exclusionem distulit in talem euentum, τ nisi diceremus huic exclusioni illā rōnem assignari, sequeretur, q̄ ratio illa exclusioni tpali, τ non ppetue diceret apposita, item q̄ statutum in illum euentum sine aliqua rōne excluderet, qđ erit contra .d. c. erit aūt, τ contra omne debitum iuris, igit nō est recedendum. ¶ Et ex his constare potest quartam illam solutionem non obesse superius firmato argumento, vt modo clarius ostendam ante omnia tamē aduertendum est, quia ille intellecus in nostro statuto, implicat contradictionē, nam si primo in eo soror propter fratrē excluditur simpliciter, τ eius exclusio dicitur perpetua, vt ille magnus vir asserebat, quomodo quod postea sequitur potest dici ampliatio, cum in sensu suo tendat ad destruendum, quod iam erat inductum, videlicet si ex fratre legitimi heredes non extiterint, τ si dicatur, immo ampliatur in sensu expresso, hoc est, vt nedum soror excludatur per fratrem, sed etiam per eius legitimos heredes, dicam q̄ hoc nihil est, quia si per fratrem soror erat simpliciter exclusa, τ sic perpetuo absq3 illis verbis, in fine statuti positis soror remanebat exclusa, nedum si cum filijs, sed τ si absq3 eis decessisset frater iuxta doctrinam Bar. in .d. l. si. ad tertul. nō ergo potest dici, q̄ in verbis illis, si de predictis fratre, τ fratribus legitimi heredes τ c. ponat aliqua ampliatio ad regulam .s. positam, posito q̄ regula illa ponatur, sed potius poneretur restrictio quedam τ limitatio, vt scilicet illa procedat, si frates cū legitimis heredibus decesserit. Attamē nec iste est proprius intellectus statuti nostri, cum in eo non ponantur duo dicta distincta, sed ponitur solum vnum dictum, τ vna structura verborum, τ debet declarari, vt dixi in primo generali quesito. Ad solutionem nunc descendo, τ dico, q̄ est falsa, quoniam nunc proprie agimus de ipsa sorore excludenda, cum hucusq3 nō esset vere exclusa, sed tamen impendita ius suum prosequi fm̄ vnam declarationem τ veram, vel fm̄ aliam, cum exclusio illa in hunc euentum, fuerit dilata quo ad eius perpetuum effectum vt .s. dixi, τ .s. dicta quo ad tertiā solutionem possunt conuenienter trahi ad propositum hic.

57 ¶ † Nec obstat regula .l. patre furioso cum alijs .s. allegatis, quoniā respondetur q̄ non sumus in illis terminis cum adhuc de ipsa exclusione agamus, τ .d. Agnes non tractat de retinendo, sed de nouo acquirendo. ¶ Preterea illa regula non procedit, quando eadem ratio esset in vno casu, que in alio iuxta .l. tertiā cum ibi traditis .ff. de his, que pro non script. ¶ Uel procedit, quando actus ab initio habebat eius consumationem, vt proprie loquitur .d. l. patre furioso, in casu vero nostro ista exclusio nō erat consumata, sed stabat in suspenso, vel nullo modo erat inducta, nisi propter impedimentum imminens sorori, vt .s. dixi, τ posset aptari illa regula in simplici statuto excludente filiam propter filium, nam licet precedente filio, ex eo neptis non excludat filiam, vt .j. dicam, si tamen filius viuens exclusit filiam, exclusio illa non reuocatur, licet filius sine filijs masculis decedat. Preterea negari non potest, qn post mortem fratris sit iudicandum, an soror quicquam sit habitura, an vero perpetuo excludenda, qđ totum fm̄ verba statuti pendet, an ex fratre legitimi heredes remaneant, τ sic statutum vult, q̄ per legitimos heredes fratris soror perpetuo excludatur, τ certe aliqua ratione probabili hoc velle debet, nulla autem ratio potest allegari, quando sola femina supest (put in casu nostro) q̄re p illā que primo defuncto est neptis excludatur filia magis ei dilecta. Ut ergo statutū predictum sit rationabile dicendum est, q̄ in hac exclusione considerauerit fauorem agnationis τ per consequens, q̄ tātum intellexerit de masculis, arguendo a ratione cessante in feminis, vt .s. dixi. ¶ Non obstat preterea quinta solutio

58 † quoniam licet ipsa Agnes sit agnata, tamen per eam nō potest conseruari honor agnationis. τ Cyppus domus, cū in ea eius familia finiatur, vt .d. l. pronuntiatio in fi. τ .l. seq. in fi. .ff. de verb. signifi. τ licet in locū patris succedens alias eius personam representet, non tamen in hoc potest talis representatio quicq̄ operari, quia deficit qualitas masculina que erat in patre, propter quam sororē suam succedere prohibuerat

59 † sicut in simili dicimus, q̄ neptis ex filio premortuo non excludit filiam, licet representet personam patris, premortui, eo q2 qualitas masculina que erat in patre deficit in ea fm̄ q̄ magis communiter determinant doct. in .l. venia. C. de in ius vocan. vt ibi per moder. τ ita in terminis dixit Bart. in .l. liberorum in .vij. col. .ff. de ver. signifi. versi. quarto pone retento eodem tem. ¶ Nec est verum, q̄ hoc

60 non consideretur sed satis sit personam esse agnatam † quia dico, q̄ immo consideratur, τ semper a simili iuris dispositione fuit consideratum, vt erat olim in lege .xij. tabularū vt habet in .§. masculi insti. de legi. agna. succ. τ dicit Bal. in .l. certum. C. vnde legitti. sic etiam in .l. mosayca, vt traditur numeri .c. xxiiij. τ in .l. voconia inter primum, τ secundū bellum punicū lata fm̄ Augst. in lib. iij. de ciuit. dei .c. xxj. τ ponit auus meus in .d. consi. xxxi. ij. col. in prin. ¶ Preterea si hoc non consideraretur, non excluderentur propter

61 masculos femine, que essent agnate. qđ tamen est falsum † q2 soror propter fratrem excluditur, licet sit agnata, quia scilicet per eam agnatio non potest conseruari, vt supra dixi. ¶ Nec obstat, q̄ etiam masculus possit facere extraneos heredes, quia satis est, q̄ per eum possit honor familie conseruari, licet casu contrarium contingat, quod non est in femina.

62 ¶ † Preterea femina nō pot dici cyppus domus, vt eleganter declarat Corne. in consilio .xcvj. licet videatur prima facie .iij. colum. iij. volu. τ statuta Seneñ. particulariter sunt facta, vt cyppus domus conseruetur, vt in eis pa

63 tet, τ supra dixi. ¶ † Nec etiam obstat quod de clerico dictum fuit, quia cōtraria opinio semper mihi visa est verior, vt scilicet

vt scilicet per clericum femina non excludatur ex quo ratio conseruande agnationis in eo verificari non potest τ reperio in specie, ꝙ Ang. ita videtur tenere in cōsi. ccxxxij. inaduertentia statuentium in fi. ¶ Vel posita opinio. Bal. τ aliorum pro vera dici potest, ꝙ fauore ecclesie eius inhabilitas ad conseruandum honorem familie non considera tur inspecta eius naturali potentia, quasi ipsa ecclesia pro
64 successoribus agnatis habeatur, † sicut τ alias in multis ecclesia, seu monasterium habent loco filij, iuxta nota. in. c. in presentia de proba. τ in auc. nisi rogati. C. ad trebel. ¶ Demum non ob. vltima solutio qꝛ dico (τ ita est veritas) ꝙ ratio considerata per dictum dominum Benedi. non est ratio fin. neqꝫ aliquo modo considerabilis quare femina ꝓpter masculos excludatur, sed bene dicitur ratio quare illa exclusio fuerit restricta ad dotatas tantum, adeo ꝙ recte intuenti dici potest neutram illarum rationum per se sufficere, sed necessarius est vtriusqꝫ concursus, vt femina excludatur, τ ex cuiuslibet defectu cessabit exclusio argumento: l. si heredi plures. ff. de condi. insti. vnde cum in casu nostro cesset ratio conseruande agnationis, que est finalis ratio exclusionis feminarum, arguendo vt. s. a ratione cessante, sequitur ꝙ statutum in persona Agnetis nō debet verificari sed verba illa legittimi heredes debent duntaxat de masculis intelligi, τ ex his omnibus remanet primum hoc fundamentum in sui robore, τ ab omnibus responsionibus defensatum. ¶ Secundo igitur principaliter conclusio. s. fir-
65 mata probatur, † quia qualitas masculini sexus in princi. statuti in fratribus considerata ad incohandam exclusionem sororis dotate debet omnino intelligi considerata, τ repetita in fin. in eorum legittimis heredibus per quos totaliter τ perfecte inducitur predicte sororis exclus. iuxta tradita p Bar. in. l. talis scriptura de legatis primo. τ in. l. pretor ait. §. eritqꝫ differemtia. ff. vi bonorum raptorum. τ est bonus textus in. §. ex hoc tamen capite. insti. de leg. aquil. vbi per Joan. de pla. Areti. τ alios, in quibus locis traditur regula ꝙ qualitas reperta in primo capitulo censetur repetita in sequenti, ita etiam inquit dominus Corneus in consilio. cxcij. videtur in hac consultatione tertia col. secundo volumine cum similibus. hoc autem in casu nostro ex duobus indubitate procedit.

¶ Primum quia totum hoc statutum vna verborum structura est ordinatum, τ sic vna oratione, τ de fratribus, τ de legittimis eorum heredibus fit mentio, ita ꝙ omnia reguntur ab eodem verbo.

66 ¶ Secundo qꝛ identitas rationis ita omnino suadet, † nā si fit exclusio sororis propter fratres, τ eorum legitimos heredes fauore conseruandi Lippi domus, vt supra fuit conclusum, vt ratio ipsa saluetur, qualitas masculinitatis existens in fratribus omnino debet esse etiam in legittimis eorum heredibus, ita colligitur ex dictis per Barto. τ alios in locis predictis, τ traditur etiam per Jason. in. l. transigere col. pen. C. de transactio. τ plene per Canonistas maxime Mod. in capitulo secundo requiris de appel. τ in indiuiduo in terminis nostri statuti ita determinat subtilis doctor τ optimus senensium statutorum interpres Francis. Aret. in. d. consi. cxliiij. viij. col. expresse per rationem predi-
67 ctam concludēs † verba illa legittimi heredes debere duntaxat de masculis inteligi. ¶ Et hoc apertius ex intentione Areti. demonstratur, qui a verba istius statuti necessario habent istum sensum, videlicet soror dotata non succedat cum fratribus, nec cum eorum ligitimis heredibus, quo casu dicitur inclusa copula iuxta tradita p Bart. in. l. secunda. §. item si voluntate in secunda columna. ff. solu. mat. τ. l. sepe. ff. de verb. signi. τ sic sequitur, quod statu-
68 tum virtualiter loquitur copulatiue, † ex quo clare infertur ex natura copule, vt fiat relatio cum omnibus qualitatibus vt not. Bartho. per illum tex. in. l. scie. §. gaio. ff. de fundo. instruct. igitur concluditur ista qualitate masculini sexus in ligitimis heredibus fratrum intellecta, ꝙ statutum non verificabitur in femina.

¶ Confirmantur predicta, primo per id quod eleganter dixit Cum. in consil. cxvij. A. in testamento instituit in prin.
69 † vbi determinat, ꝙ qualitas masculini sexus apposita in filijs instituti positis in conditione, dicitur repetita in eiusdem instituti nepotibus ex fratre similiter positis in conditione, ne alias respectu paterni iuris deterioris cōdōnis sit filia q̄ꝫ neptis ex fratre arg. l. si viua mr̄e. C. de bon. mater. ita etiam tenet Jas. in. l. si quis id quod. iiij. colum. ff. de iurisdi. omnium iudi. versicu. nono limita. sic ergo in proposito qualitas predicta posita per statutū in fratribus ad impediendam sororem consideratis etiam in eorum legitimis heredibus intelligi debet, qui nedum ad impediendaꝫ, sed etiam ad totaliter excludendam considerantur. ¶ Accedat secundo predictis, quod singulariter, τ longo apparatu voluit do. Cor. in consi. cxlvj. in hac consultatione quasi
70 per totum. ij. vol. † vbi consuluit, ꝙ substitutio facta filijs institutis, si sine filijs masculis decederent concurrētibus cōiecturis ex verisimili mente testantis dicitur facta etiam nepotibus cum eadem qualitate, videlicet si τ ipsi sine liberis masculis decedant, concludens in eo casu filiam feminam nepotis non excludere substitutos, sic igitur in casu nostro, cum statutum impediat dotatam venire ad successionem si ex patre remanserint filij masculi eadem conditione dicatur postea eam totaliter excludere respectu illorum filiorum descendentium. s. si ex eis legitimi heredes masculi supersint, ergo. d. Agnes, vti femina non debet excludere. d. Nicolam filiam primi defuncti, concurrunt. n. in proposito coniecture ex mente statuentiū, vt ex. s. dictis ꝯstat, τ latius constabit ex infra dicēdis, immo fortius dico, qꝛ in casu nostro cum de liberis fiat mentio in statuto solum qualitas sexus masculini subintelligitur, in casu vero Corn. nedū qualitas ipsa, sed τ ipsa substitutio totaliter subintelligitur. ¶ Rursus comprobantur predicta, quoniam licet alias statutum priuilegians filium procedat etiam respectu nepotis in pa-
71 tris locum subintrantis. † Et ideo est, ꝙ si propter filium filia femina excluditur, excludetur etiam propter nepoteꝫ ex filio, vt per Barto. post antiquos in. l. liberorum. ff. de verborum significatio. τ tradunt Doctores in. l. venia. C. de
72 in ius vocan. † tamen quando statutum priuilegiat filiuꝫ respectu qualitatis alicuius non procedit in nepote, in quo
73 qualitas illa deficit, † τ hinc est, ꝙ cum filio detur priuilegium excludendi filiam, eo quia est masculus, illa qualitas masculini sexus requiritur etiam in nepote, vt illo gaudeat priuilegio, τ ꝓpterea infertur, ꝙ eo casu neptis ex filio nō excludet filiam ex defectu qualitatis masculini sexus, vt cōcludit Barto. in dicta. l. liberorum, τ supra dixi, τ ita etiaꝫ dixit Baldus τ Salycetus in. l. maximum vitium. C. de liberis preteritis. cum multis concordantibus adductis per Franciscum curtium in consilio. lj. super testamentis Alberti. quinta columna, versiculo accedant ad premissa, concluditur igiť ex predictis, ꝙ verba illa sepe adducta legitimi heredes necessario habent inclusam qualitatem masculini sexus, vt per eos mulier dotata a sucessione remoueatur, cum qualitas predicta in principio statuti loquentis de fratribus fuerit considerata.

¶ Nec huic secundo fundamento, vt supra comprobato obstāt quatuor responsiones supra tradite, nam ad primaꝫ dico, ꝙ immo τ in proposito agitur de ipsa sorore excludēda, vt supra fuit probatum, immo magis de excludenda nunc tractatur, q̄ꝫ fratre viuente, nam tunc vel (si excluditur) temporaliter tantum excluditur, vel (vt est verius) soluꝫ impeditur ius suum prosequi, vt dixi supra in primo generali quesito, nunc vero si extant legitimi heredes a statuto requisiti excluditur vere, τ perpetuo absqꝫ aliqua spe redeundi, si ergo de eius exclusione agitur, qualitas debet dici repetita, vt in argumento.

¶ Quod ergo qualitas masculini sexus adsit in legitimis heredibus eadem, vel maior ratio est q̄ꝫ sit in fratribus.

¶ Ex quo infertur non obstare etiam secundam solutionem supra positam, quia in proposito negatur, ꝙ non sit eadem ratio, vt est dictum. ¶ Et ista sufficiunt vna cum his, que supra dixi circa quartam solutionem primi argumenti ad remouendam, τ penitus tollendam illam quartam solutionem, τ etiam has duas primas solutiones ad hoc secundum argumentum, nec vlterius pro victoria esset perquirendum. ¶ Verum tamen ex abundanti, τ vt ostendam illā quartam solutionem primi argumenti (a qua iste due ad secundum argumentum depēdent) nullo modo ob-

stare intentioni nostre, ultra quod ille intellectus positus in pnc. illius quarte solutionis non conuenit statuto nostro, vt iam dixi, pauca subijciam. posito igitur, quod in fin. statuti in versi. si de predictis fratre, et fratribus etc. agatur de exclusione sororis conseruanda, et continuanda (absque tamen preiudicio veritatis, et eorum, que dicta sunt) adhuc dico verba illa legittimi heredes ad masculos tantum referenda per iam dicta, et per infra dicenda, eo nequaquam obstante.

74 ¶ † Et pro intelligentia aduertendum est, quod aliquando aliquid inducitur, certa ratione, illud tamen simpliciter inducitur, et ita inductum ab initio recipit suam perfectionem, et isto casu fateor, quod tale inductum conseruatur, et continuatur, quamquam illa ratio ex post cesset, argumento. d. l. patre furioso. ff. de his qui sunt sui vel alie. iur. et proprie erit exemplum, prout etiam .s. tetigi, si statutum simpliciter excludat feminam propter masculum, nam licet talis exclusio inducatur fauore agnationis si ex post ille fauor cesset quia masculus sine masculis liberis decedat, exclusio tamen illa perdurat, continuatur, et

75 conseruatur, quia ab initio suam perfectionem recepit, † et ideo in terminis dicebat Bar. in. l. fi. ff. ad tertul. et alij .s. allegati, quod simpliciter exclusa perpetuo dicitur exclusa. ¶ Aliquando vero aliquid, certa ratione, inducitur non simpliciter, sed cum quadam dispositi suspensione, et temporali prorogatione vsque in certum euentum, vel simpliciter, adeo quod post inductionem ex intentione inducentis inducti conseruatio, et etiam destructio considerari potest, et tunc eadem ratio requiritur in conseruando, que in inducendo, et ita illa ratione subsistente temporaliter tale inductum conseruabitur, et

76 ea remota destruetur. † Exemplum est tale lex naturali miseratione induxit fratrem teneri alere fratrem eius inopem, et non habentem vnde se alat, vt videtur text. et ibi glo. not. in. l. qui filium in fi. ff. vbi pupil. edu. debe. et est gl. etiam quam ibi sequitur Cyn. Bar. Ange. et omnes in. l. j. C. de alend. lib. et ponit Bal. in consi. ciij. pretermissis verbis testamenti in quinta parte, et hoc inductum habet prorogationem, et suspensionem de tempore in tempus, et potest ex intentione. l. conseruari, et etiam destrui, certe ea ratio, que fuit in inducendo erit in conseruando scilicet naturalis miseratio ex inopia alimentandi sumpta, donec ergo fuerit inops, alendus est, et ita inductum conseruabitur, sed si fiat diues, et se ipsum alere possit, cessante illa miseratione naturali, non erit amplius alendus, et ita illud inductum destruetur. Nec dicemus satis fuit cum ab initio inducti fuisse inopem,

77 nisi inopia perduret. ¶ † Similiter etiam lex inducit maritum et alios plures teneri tantum in quantum facere possunt iuxta. l. in condemnatione in pn. ff. de reg. iur. vt est tex. in. l. sunt qui in id cum seq. ff. de re iud. et hoc inducitur equitate quadam, naturalique miseratione, ne tales persone a certis personis cogantur mendicare, nam et hoc ex cursu temporis, et ex futuro euentu potest conseruari, et etiam destrui, et in conseruando eadem ratio requiritur, que in inducendo, sed ea ratione cessante puta quia cum venerit ad meliorem fortunam solidum soluens non cogeretur mendicare, compelletur totum soluere, et ita tale inductum destruetur, vt probatur in. l. vnica. §. cum autem. C. de rei vxo. act. cum similibus. ¶ Possent de hoc et alia multa exempla dari. et ita est omnino dicendum in casu nostro, nam si statutum propter fratres inducit exclusionem sororis dotate eam non inducit simpliciter, et cum eius perfectione, sed temporaliter, et cum quadam suspensione in futurum euentum, ita vt talis exclusio possit conseruari existentibus legitimis heredibus ex fratre, et etiam destrui illis non existentibus, vnde dico, quod ea ratio requiritur in conseruanda exclusione, que in inducenda, vnde cum fuerit inducta exclusio fauore agnationis propter sexum masculinum per eandem rationem debet per legitimos heredes fratrum conseruari, et sic sequitur nec non quod in feminis tale statutum exclusionem conseruans non potest verificari, et ista si bene considerentur, tollunt omnem difficultatem, resque ipsa pro predicta in fauorem d. Nicole vti Minerua Phydie ponitur in conspicuo. ¶ Nec etiam quicquam obst. quod dicebatur in casu nostro Agnetem illam non tractare de acquirendo, vel petendo, sed tantum de retinendo, et alias facilius retentio conceditur quam petitio. ¶ Quoniam aduertendum est in primis quod duobus modis videtur hoc posse intelligi. primo quia ex quo patri eius iam erat pars Nico. quesita † et alias fi-

78 lius viuo patre dicatur bonorum eius quasi dominus, iuxta. l. in suis. de liberis et posthu. non videtur nouiter acquirere, nec ab aliquo petere, sed retinere. Secundo modo quia nunc reperitur. d. Agnes in quasi possessione, vel naturali detentione illius partis, et sic agit de ea retinenda, non de petenda. ¶ Si igitur primo modo intelligamus faciliter respondetur. Primo quod illud posset procedere, quando patri eius fuisset vere acquisita pars Nicole, et irreuocabiliter, quod non est in casu nostro, vel quia, secundum verum intellectum huius statuti vere, et respectu iuris pars Nicole non fuerat Tinelloccio quesita, sed solum eo viuente soror ius suum prosequi fuit impedita, vt supra dictum fuit, vel (dato secundum alium intellectum, quod fuerit quesita) quia fuit temporaliter quesita, et reuocabiliter, si ex eo legitimi heredes non superessent, vnde cum verba illa tantum de masculis loquantur per supra dicta, et infra plenius probabitur, ex quo ei non superfuit masculus illa acquisitio eo mortuo non fuit reuocata statim, et sic non potest dici in Agnetem confirmatum ius aliquod super ea, et per consequens illa non tractat de retinendo. Et si dicatur immo de retinendo, quia intellecto statuto generaliter etiam in feminis cum ipsa superfuerit, acquisitio non dicitur reuocata, respondetur quod istud est de quo disputatur, vnde mortuo tinelloccio res est in dubio, cui acquiratur, filie, an sorori, et si statuto sit satisfactum per existentiam Agnetis ei acquiretur, alias sorori, et si acquireretur filie, acquireretur nouiter, non quia patri fuerit quesita solum, sed quia ipsa superest, et sic ex persona sua. ¶ Preterea ex alio non potest dici conuenienter retentio, cum aliter, quam prius esset apud patrem, nunc apud filiam, pater enim reuocabiliter habebat, ipsa vero haberet irreuocabiliter, negari ergo non potest, quin eo respectu illa dicatur tractare de acquirendo. ¶ Vel secundo principaliter respondetur, quod immo vere, et proprie etiam ipsa Agnes tractat de acquirendo ex alio

79 † quia scilicet. d. l. in suis loquitur improprie, et ficte, vt in ea omnes doc. notant, vere autem et proprie ita acquiritur filio hereditas, sicut alteri secundum Bald. in. l. potuit. vij. colum. C. de iur. deliberan. et hoc magis est attendendum, vt plene per Alexan. et Ias. in. d. l. in suis circa princi. ¶ Preterea cum prius tantum haberet ius ficte, et improprie, nunc autem haberet vere, et proprie non posset (proprie loquendo) dici, quod eiusmodi ius vere, et proprie retineat, cum prius non haberet, cum illud retineamus, quod habuimus, vt est glo. sing. in. l. post emancipationem. §. fi. de leg. iij. ¶ Si vero secundo modo predicta consideratio intelligatur ad quod tendunt in ea allegata, et adhuc dico, quod non procedit, vt quicquam obstet intentioni nostre, nam cum talis detentio sit de facto, et absque iure non debet ei in aliquo patrocinari aduersus docen-

80 tem de iure suo, † et posset fortasse ei prodesse tantum in iudicijs possessorijs (de quo tamen non disputo) sed ex eo nullum infertur preiudicium docenti postea de iure suo, vt plene per doctores in. l. naturaliter. §. nihil commune in pluribus locis. ff. de acquiren. possessio. et ponunt Canoniste post gloss. in. c. cum olim. de causa possessio. et propriet. alioquin vana prorsus redderentur omnia iudicia petitoria, quod

81 esset ridiculum. † Fateor bene, quod possessio etiam sine iusta causa proderit possidenti aduersus non probantem ius suum, vt in. §. commodum cum similibus insti. de interdict. Et si hoc respectu diceretur dicte Agneti magis fauendum, cum retinere querat, quam si peteret, sequeretur, quod si quo modo possessio reperiretur penes Nicolam, quod Agnes petens non esset audienda, et consequenter cum ex possessione variaretur iuris dispositio, daretur materia ius ipsum frustrandi possessione aliquo modo quesita, quod esset absurdum, et contra predicta. ¶ Nec predictis ob. allegata in contrarium, nam primo ad not. per Bald. in. d. l. ij. C. de fidei. Respondetur, quod

82 illud est ex eo, † quia cum naliter debeatur in terminis illius. l. impeditur soluti repetitio, iuxta. l. naturales. ff. de actio. et oblig. et. l. fideiussor obligari. §. fideiussor. ff. de fideius. et declarant doc. in. d. l. ij. ¶ Ad illud autem quod de excommunicato dictum fuit, respondetur quod ibi non dicitur, quod possit retinere, quod non potest petere, sed bene quod opponendo exceptiones sibi competentes debet audiri, et ita retinebit, quod iustum est eum retinere, et hoc

83 ei conceditur, † ne ei defensio, que naturalis est, denegetur, cum ea nulli sit deneganda, vt in clem. pastoralis propter. de re iu. et ita declarant doc. in. d. c. cum iter de exce. et ibi tex. in fi. ponit.

¶ Ad

¶ Ad consiliu꧰ vero dñi Bñdicti cap.nu.xix.§.allegatũ, ꝙ magis vr̃ loqui in terminis,primo,quia conclusio sua nõ fundatur tantu꧰ in illa ratione,sed in multis alijs iustiori- bus,vt ibi per eum, ⁊ vere illa ratio non videtur iusta per predicta,⁊ vbi in ea tantu꧰ eius conclusio fundaret̃,proba biliter dici posset eam non esse veram. Uel secundo posito ꝙ in casu illo talis ratio procederet,dico prout etiam ipse Capra,ꝙ illud est ex eo quia ita interpretando statutũ iu- ris cõmunis correctorium reducimur magis ad ius com- mune,cum saltem per retentionem ille mulieres habebunt legittimam,quam petere per statutum prohibebantur, sed in casu nostro totum contrarium sequeretur, nam si ista Agnes,que non posset petere partem Nicole posset illa retinere fieret interpretatio,vt ius cõmune magis offen- datur,videlicet ꝙ eo casu.d. Nicola iure sue portionis in- re cõmuni debite priuaretur,debet ergo interpretatio fieri ꝙ nec retinere possit cum per eam magis ad ius cõmune redeamus. ¶ Nouissime predictis omnibus accedat, qr posito,ꝙ.d. Agnes eo ꝙ retinere se dicat in aliquo sit ma gis fauorabilis,ꝙ̃ si peteret(qd̃ tamen.s̃.falsum probaui)

84 † Dico ex aduerso,ꝙ.d. Nicola querens,qd̃ suum fuit re cuperare fauorabilior est,ꝙ̃ si,qd̃ nũꝙ̃ suu꧰ fuit, peteret,iu xta.l. videamus la secunda in prin.§.si actionem.ff.de vsu. ⁊ quod in simili ponit Bar.in.l.si mora.in.iij. oppo.ff.sol. mat.fuit enim pars ista,de qua agimus ab initio tempore mortis domini Jacobi patris eius quesita.d. Nicole, ex quo tunc erat inupta, ⁊ indotata,vt declarat in simili casu Corne.in consi.x.transeamus itaꝗ.v.col.in.iij.vol.quam postea petere fuit prohibita eo ꝙ dotata fuerit,vnde nunc querit ius suum recuperare in quo per predicta fauorabi

85 lis est,† Ad quod etiam facit,quia res de facili reuertitur ad naturam suam,iuxta.l.si vnus.§.pactus ne peteret ver- sic.quod ⁊ specie dotis.ff.de pactis.vnde vel fauor recupe randi debet preualere fauori retinendi,argumento omniũ interdictorũ recupãde possessionis de qbus in.§.recupe-

86 rãde insti.de interdic.† Uel saltẽ hi fauores mutua quadã cõpensatione tollunt̃ argu.l.viro, atꝗ vxori.ff.so.ma.⁊.l. si apud minorẽ in fi.ff.de mino. ⁊.l.sed ⁊ milites post prin. ff.de excu.tut. ⁊ res remanebit in simplicibus terminis iu- ris,vt scilicet hoc totum dependeat ab intellectu statuti no stri,quod vt probaui, ⁊ etiam probabo tantum ad mascu- los est referendum. Hec omnia dicta sint non quidem, vt necessaria,sed(vt predixi)ex abũdãti ad veritatis clariorẽ demonstrationem, ⁊ vt appareat fundamenta illius Ma- gnifici viri nihil supra firmate conclusioni obstare. ¶ Mo do redeundo dico,ꝙ huic secundo fundamento non obst. etiam tertia responsio.s̃.tradita,quoniam ex ista interpre- tatione,⁊ qualitatis repetitione nulla sequitur absurditas. Nec enim veru꧰ est Agnete꧰ priuari paterna successione. Nam non agimus de hereditate.d. Tinellocij cui sine cõ tradictiõe successit.d. Agnes eius filia,s꧰ agimus de por tione.d. Nicole in hereditate patris eius domini Jacobi. Et si dicas illa ia꧰ fuerat Tinellocio quesita,respondetur vel ꝙ hoc sit falsum secundum verum intellectum statuti nostri,vt pluries est dictum,vel quod erat quesita tempo- raliter,⁊ reuocabiliter in casum qui euenit scilicet si sine ma sculis decesserit secundum superius declarata. Nec etiam ob.quarta ⁊ vltima solutio,quoniam in statuto nostro qua litas predicta dr̃ expressa, vel omnino pro expressa habet̃

87 vt fuit.s̃.conclusum in secundo generali quesito.† Doctri na aũt Bal.⁊ Alex.in.d.l.j.ff.ꝙ qsꝗ iuris loquitur tan- tum,qñ qualitas nullo modo esset posita,sed tacite subau- diretur,quod in statuto nostro non est,vt dictum est. Et ex predictis perstat ab omnibus contrarijs defensatum hoc se cũdum fundamẽtum principale. ¶ Tertio subsequenter predicta cõclusio p̃ncipaliter ꝓbat̃,qr cũ verba illa ltimi heredes sint posita in genere masculino in eo tantum ge- nere sumi debent,nec vt comprehendant femininũ d꧰ addi

88 vel ltime hr̃des,†⁊l꧰ alias qñ adiectiuũ masculini generis adijcit̃ substantiuo generis cõis, vt in casu nostro etiã ex ꝓ pria significatione absꝗ interpretatione cõprehẽdat femi ninum iuxta.l.hominis.ff.de verbo.sig. ⁊ Tradit Bar.in l.j.eo.tit. ⁊ est tex.iuncta gl.in cle.j.de electio.vbi ponit.d. Cardin. Et plene tradit̃ per Domi.de.s. Gemi.in.c. gñali

iij.col.de elec.li.vj.cum multis similibus. Tamen illud nõ procedit(saltem per interpretatione꧰)quando respectu di spositionis in vtroꝗ sexu non est vna, et indifferens ra- tio,nam propter differentem rationem, etiam eo casu non

89 continetur femininum genus,† ex defectu enim rationis omnis dispositio(maxime correctoria iuris cõmunis) ꝗ̃- uis generaliter loqui videat̃ recipit restrictionem, vt.l.cum pater.§.dulcissimis.de leg.ij.⁊ supra dixi in p̃mo fundamẽ-

90 to.† Et hinc est,ꝙ stãte statuto,ꝙ si quis rapuerit virginẽ, vel monialem puniatur certa pena, licet illa verba si quis generaliter ponãtur, ⁊ veniant terminãda a cõmuni termi no,puta si quis homo, ⁊ ita ex sui importantia etiam femi nam comprehendant,tamen quia in eo statuto ratio, que est in viro(scilicet propter violationem pudicitie remouen- dam)non est in femina propter differentem rationem in eo statuto non comprehendetur femina,ita singulariter deter minat Bar.ꝗ̃uis rationem predictam non exprimat,in.l. i.in prin.in fi.commenti.ff.de pecu. vbi etiam voluit,ꝙ qñ femina in statutis, eo modo loquentibus comprehendit̃, ꝙ id solum fit ex vi rationis indifferentis, ⁊ non ex alio,pu

91 ta,† si dicat statutum,ꝙ si quis eat de nocte, puniatur cer- ta pena,nam illo statuto,qr ratio etiam feminam respicit vigore ita indifferentis rationis etiam femina conprehen- ditur,prout etia꧰ dixit Cy.post quosdam ab eo relatos in. l.j.iij.col.C.que sit lon.consue. Et tamen loquitur Bar.in casu,in quo ꝺm dicta per eum in.l.j.de verb.signi. femina comprehenditur ex propria significatiõe, prout etiam di- xit in.l.si quis in tantam.C.vnde vi. Uult igitur Bartol. in loco predicto limitare ⁊ declarare dicta per se in.d.l.j. de verb.signi. ⁊ in.d.l.si quis in tantã, ⁊ alibi sepe,vt ea sci- licet intelligãtur,modo non sit inter masculum, ⁊ feminam differens ratio respectu dispositionis,nam tunc femina eo ꝙ in ea cesset ratio dispositionis non comprehẽdetur, hãc doctrinam Barto.in terminis refert,declarat, ⁊ sequitur Areti.in consi.xxxix.in facto dicitur.ij.col.versi.pro hac decisione,eam etiam refert, ⁊ sequitur(licet non ita clare) dominus Franc.curt.in consi.ix.ticinensi statuto.iiij.colũ. concludens inter cetera id ante omnia esse inspiciendũ, an subsit eadem mens disponẽtis,vel ratio in feminino sexu, que in masculino,⁊ in eo solum inquit consistere statuti in- tellectum allegans ita dixisse dominum Cardi.in clemen. i.de electio.idem omnino est de intentione Bal.in.l.qui-

92 cunꝗ.iij.col.C.de ser.fugi.† dum concludit ꝙ statutu꧰ ex- cludens filios bannitorum non procedat in feminis, quia non est eadem ratio iuxta.l.quisquis.C.ad leg.iul.maiest. ⁊ licet Bald.loquatur,quando in statuto fit mentio de fi- lijs,quod nomen non est cõmune,idem tamen ex intentio- ne sua est dicendum si expellerentur liberi, vel descenden-

93 tes bannitorum,† ⁊ sic per verbum cõmune etiam feminis iuxta.l.cognoscere.ff.de verbo.signifi.ex quo semper esset

94 eadem ratio diuersitatis inter masculos, ⁊ feminas.† Et ꝙ vbi est diuersa ratio sub nomine descendentium, vel poste- rorum(licet sint nomina cõmunia)femina non comprehẽ- datur,expresse firmauit Ant.de but.in consi.ix.viso pun-

95 cto,⁊ quesitis circa.ij.col.† concludens,ꝙ vbi per statutu꧰ femine excluduntur propter masculos dispositio deferens hereditatem descendentibus,vel posteris,non defert femi nis sumpta rõne diuersitatis ex dispõne iuris municipalis fundati in fauore conseruande agnationis, ⁊ ex hoc, vbi ponderetur,deciditur casus noster,hoc consilium refert, ⁊ sequitur dominus Jas.in.l.si quis id quod in.iiij.col.ff.de iurisd.om.iud.vbi plenissime tractat an,⁊ quando mascu- linum concipiat femininum,hoc idem in simili voluit pa- truus meus in consilio.lxiij. visis testamento ⁊c.ix. co-

96 lũ.in fi.iij.volumine,vbi concludit, † ꝙ verba Attinentes meos non cõtinent feminas,si sit ratio differentie, ⁊ allegat Bar.in.d.l.j.de pecu. ⁊ tñ ibi masculinum meos est adie- ctum termino cõi.s.attinentes,ratio aũt differentie est, vt ibi per eu꧰ igitur in casu nostro ratio, que est in masculo, v꧰ vt per eum cyppus domus, ⁊ honor familie conseruetur, non reperiatur in femina, vt.s̃.fuit conclusum,sequitur ex predictis,ꝙ sub verbis illis legitimi heredes(tam ⁊ si in se sint verba cõia)non cõprehendet̃ heres femina, ⁊ gñr nõ

97 dñr verificari in psona.d. agnetis.† Põt ẽt dici,ꝙ imo no-

men masculini generis nunq̄ꝫ ex propria significatione im
portat feminam etiam ꝙ terminetur a nomine cõmunis ge
neris, puta si qs homo, ⁊ in casu nostro ltime heredes. ita
singulariter inquit. d. Decius in. l. femine col. xiiij. ff. de re-
gul. iur. allegans ita dixisse Fulgo. in. d. l. quicũqꝫ. Et licet
98 ipse nihil alleget, pro hoc tamen facit, † q̄ꝛ ista propositio
Nullus homo currit, secundum dialecticos feminam non
comprehendit, si ergo non ex propria significatione sed
per interpretationem, vel extensionem femina compre-
henditur, illud non fiet, vbi materia est differens, ⁊ rõ diffe
rentie monstrari põt, vt in casu nr̃o, vt iam dixi. hoc tamen
non pono ꝓ cõstãti sed dico posse sic dici tenendo opinio-
99 nem Fulgo. ⁊ Decij in locis predictis ¶ † Comprobant̃
predicta, primo q̄ꝛ qñ statutũ loqr̃ indefinite (non disputan
do nunc an eqpolleat vniuersali loquutioni) hoc pro firmo
habemus, ꝙ non comprehendit casum, seu personam, in q
bus non sit eadem ratio, ita magistraliter declarat Bart.
quem sequũtur oẽs in. l. omnes populi in. iij. q. vj. q. princi-
pa. mihi in. xvij. col. versi. qñqꝫ in statuto sunt verba inde-
finita ⁊c. ff. de iusti. ⁊ iur. ⁊ refert, ⁊ sequitur Areti. in. d. cõ
100 silio. xxxix. in fi. j. col. inferens ex hoc in casu suo, † ꝙ ver-
bum quoddam sui indefinite prolatũ nõ cõprehẽdit filias
feminas propter diuersitatem rationis, vt ibi per eum. sed
in statuto nostro verba illa ltime hr̃des indefinite ponũtur
⁊ in femina non potest considerari ratio statuti vt. s̃. plu-
ries diximus, ergo sequitur ꝙ ad eam non debet referri.
101 ¶ † Secundo predictis accedat, q̄ꝛ licet lex vel statutum
loquatur per nomen generis cõmunis solum tamen in ma
sculis intelligitur, quando ex verbis eiusdem. l. vel statuti
colligi potest, ꝙ nõ loquitur in feminis, iuxta glo. singularẽ
in. c. hec imago super verbo in homine. xxxiij. q. v. quaꝫ ita
declarando, ⁊ intelligendo sequitur Domi. de. s. Gemin.
in. d. c. generalis. iij. colũ. versic. qd̃ intellige verum ⁊c. de
electio. lib. vj. sed in nostro statuto, in quo de exclusione fe-
minarum agimus constat, ꝙ tantum de masculis debeant
illa verba intelligi, ergo ⁊c. Constat enim ex precedenti-
bus, q̄ꝛ cum ponat fratres ad impedimentum feminaruꝫ,
loquit̃ de masculis, sic ergo ⁊ in proposito nostro credi de
bet, ꝙ loquatur cum precedentia sequentia declarent. Itẽ
⁊ ex sequentibus in illa additione que incipit. in primis cũ
statutum sub rub. ⁊c. ⁊ in alia incip. item cum sepe contin-
gat, in quibus, prout superius ponderaui ponitur expressa
ratio nostri statuti. s. vt cyppus domus cõseruetur. Quod
per feminas, vt sepe dixi, contingere non potest, ex quibus
illa ratione considerata demonstratur ꝙ vbi aliqui ponũ-
tur ad exxclusionem feminarum debent esse masculi, igitur
sequitur, ꝙ sepe dicta verba legitimi heredes, q̄ꝫq̄ꝫ sint cõ-
munis generis debent solum de masculis intelligi. ¶ Ter
tio predicta comprobantur per id quod singulariter voluit
Corne. in consi. xiiij. in presenti consultatione. iij. col. ij. vol.
102 † Ubi consuluit, ꝙ statutum exorbitans a iure cõmuni lo-
quens de creditoribus non comprehendit feminas credi-
trices stante alio statuto, ꝙ statuta vt iacent, ⁊ ad litteram
intelligantur, ⁊ tamen clare est, ꝙ in iure sub verbo credi-
tores etiam femina comprehenditur, vt probatur in rubri.
⁊ in. l. j. iuncta. l. ij. in fi. cũ. l. seq. ⁊ seq. ff. de priuileg. credi.
sic ergo erit in casu nostro, licet alias clarum sit, ꝙ sub ver-
bo legitimi heredes etiam femina continetur, vt in rub. ⁊.
l. j. C. de legit. hered. tñ illis duobus concurrentibus (prout
vere concurrunt) videlicet ꝙ statutuꝫ sit exorbitans a iure
cõmuni, vt clarum est, ⁊ dixi. s̃. in quarto generali quesito,
⁊ ꝙ in ciuitate sit statutũ prohibẽs interpretationẽ. ⁊ iubẽs
statuta, ꝓut iacent esse intelligẽda, ꝓut vere est, ⁊ incipit itẽ
ꝓuisũ, ⁊ ordinatũ est ⁊c. femina i. d. verbis nõ cõprehẽdat̃.
103 ¶ † Preterea ⁊ quarto facit ad p̄dcã, q̄ꝛ qñ in disputatio
ne ponit̃ masculinũ genus si dispositio fit ꝑꝑ feminas, tunc
nõ cõprehẽditur femininũ, ita voluit Bal. in quodã ꝯsi. vi
104 get ꝯstitutio inferẽs ex eo, † ꝙ si statuto caueatur, ꝙ femina
non possit contrahere sine consensu parentum vel consan-
guineoꝝ, femine nõ cõprehenduntur sub verbo parentum,
vel consanguineorum, maxime quia inter mares ⁊ femi-
nas est diuersa ratio, ⁊ ita etiam idem Bald. voluit in. l. j.
prope fi. C. qui admi. refert, ⁊ sequitur Ias. in. d. l. si quis id
qd̃. iij. colũ. versicu. istam regulam limita, ⁊ illud consilium
refert, ⁊ sequitur Corneus in consilio. lxxxiij. videtur in hac
consultatione in prin. primo volu. vbi etiam refert Bal-
105 dum alias consuluisse, † ꝙ si statutum excludat matreꝫ ꝓ-
pter fratres, non excludet propter sorores, ⁊ etiaꝫ alia cõ-
silia Bar. Ang. Io. de ligna. Ricar. de saly. ⁊ Io. de fan-
106 tu. † qui omnes consuluerunt, ꝙ si per statutum non exclu-
datur per coniunctos ex linea paterna, non excludetur per
feminas ita coniunctas, vt ibi per eum, idem ergo in propo
sito dici debet q̄ꝛ cum illud masculinum legitimi hr̃des po
natur in dispositione propter feminas, ⁊ ad earum exclu-
sionem facta, debet tantum de masculis intelligi, maxime
propter rationem diuersitatis, vt sepe dictum est.
107 ¶ Rursus quinto loco predicta roborantur, † q̄ꝛ alias ꝓ
regula in statutis exorbitantibus, ⁊ odiosis masculinuꝫ nõ
concipit femininum, vt. l. j. §. j. versicu. quare. ff. de vent. in
pos. mitten. ⁊ precipue hoc procedit, si odium est irratio-
nabile ẜm Domi. de sancto Gemi. in. d. c. generali. iij. col.
⁊ ponit Archi. in. c. siquis suadente. xvij. q. iiij. ⁊ Cardi. in.
dicta clemen. j. de elec. tradit Cy. ⁊ alij in. l. quicunqꝫ. C. de
ser. fugi. ⁊ Alexã. in consi. xxiiij. animaduersis his. j. col. ij.
volu. ita etiam expresse firmat dominus Corne. in consil.
cclxxj. de hac consultatione. iiij. col. iiij. vol. ⁊ Areti. in pre
allegato cons. xxxix. ⁊ ponit Ias. in. d. l. si quis id quod. iij.
col. versi. sexto limita. ⁊ prout ipse refert fuit dictum Bar.
108 in. d. l. i. de ver. signi. † sed dispositio nostri statuti est exor-
bitans, ⁊ odiosa, ⁊ quidem odio irrationabili, cuꝫ filia ex-
cludatur a paterna successione, vt. s̃. fuit conclusuꝫ in quar
to ⁊ quinto, ⁊ ponit expresse Corne. in. d. consil. cclxxi. iiii.
col. ergo sequitur ꝙ sub masculino legitimi non comprehẽ
duntur legitime. ¶ Nouissime pro predictis facit, q̄ꝛ in to
to statuto nostro genus masculinum positum ex parte ex-
cludentium semper, ⁊ precise tantum pro suo genere accipi
109 tur, idem ergo dicendum est ⁊ de ipso ver. legitimi. † Nam
⁊ alias verba habilia ad plura intelliguntur proferri ẜm
consuetudinem proferentis, maxime in eadem dispositione
iuxta dicta per Bar. in. l. centurio. col. ix. versi. vel quod si
in precedentibus ⁊c. ff. de vulg. ⁊ pupil. ex precedentibus
enim ⁊ sequentibus verba recipiunt declarationem, vt. l.
si seruus plurium. §. fi. de leg. j. ⁊. l. heredes palã. §. ſꝫ ⁊ si no
tam. ff. de testa. ¶ Et ex isto tertio fundamento, vt. s̃. com-
probato constat non ob. que dicta fuerunt in contrarium
in fine primi argumẽti. ¶ Quarto principaliter probatur
conclusio predicta ex his, que dixi circa primum dubium,
duꝫ de materna hereditate loquebar, naꝫ si ex intẽione stat
tuentium, vt filia perpetuo excludatur a successione mater
na requiritur, ꝙ ex fratre remaneat filius masculus, vt ibi
dixi iuxta statutum. s̃. primo loco descriptum, ideꝫ dici de-
bet ⁊ circa portionem paterne hereditatis ex identitate ra
tionis, verba ergo illa legitimi heredes recipere debent de
clarationẽ a verbis illius primi statuti, ibi q̄ꝫdiu supersint
filij masculi ⁊c. cum in vtroqꝫ statuto loquamur de filijs
fratrum excludentibus perpetuo ipsam filiam primi defun
110 cti, † nec est nouum, immo ordinarium, vt vnum statutum
per aliud declaretur, vt. s̃. dixi in tertio quesito. Et maxime
hoc fieri debet, ne alias inter hec statuta remaneat contra-
rietas quedam irrationabilis, ea enim de causa vnum sta-
tutum per aliud ne dum simpliciter declaratur, verum ⁊ re
stringitur iuxta. c. cum expediat. de elec. li. vj. ⁊ ibi per do-
cto. ⁊ iuxta dicta per Bar. in extrauag. ad repri. in glo. in
versicu. non obstantibus circa medium cum similibus, et
traditur in locis. s̃. allegatis in dicto tertio quesito. ¶ Ad
de ꝙ istud argumen. procedit a fortiori ex duobus. Pri-
mo q̄ꝛ filia per fratrem circa bona materna resolute dicitur
exclusa, licet tpaliter secus in bonis paternis, q̄m non ex-
cludit̃ vere, sed solum impeditur ius suum ꝓsequi, vt. s̃. plu
ries declaraui, vnde si vbi vere erat exclusa ad eaꝫ exclusio
nem ꝯseruandam requiruntur masculi, fortius debent requiri,
vbi nondum erat exclusa, sed ab eis exclusio causatur.
¶ Secundo q̄ꝛ cum omnia hec statuta sint facta fauore
agnationis, vt cyppus domus ꝯseruetur, vt sepe dictum
est, si masculi in bonis maternis ad perpetuandam exclu-
sionem filie requiruntur, que bona non ita agnationi debent̃
seu in quibus talis fauor non solet multum ꝯsiderari, for-
tius illud esse debet in bonis paternis, que magis agnatio
ni debentur,

ni debent, & in quibus proprie talis fauor consideratur, hoc probatur ex his, quae singulariter voluit Fulg. in consil. liiij. item quae quibus.j.col.
111 versi.ij. de mente &c.† Ubi concludit, quod statutum excludens feminas a successione ascendentium propter masculos non procedit in hereditate matris, eo quia in ea non viget mens, & ratio statuti que fuit in agnatione, conseruare bona.s. agnationis, & ea per que iam in persona defuncti honos familie conseruabatur, quod non est in bonis maternis, vt dicto se constat hoc idem in simili voluit in consi.lxxxv. in proposita.q. in fi. ad quem me remitto. Ad quod facit quod dicit Saly. in.l.ij.C. de noxa. in penul. col. versiculo non idem dico in statutis. Quem refert, & sequitur Alex. in consi.lxxxv. Animaduersis optime co
112 lu. fina. versi.ii. hoc ondo quarto volu.† Qui concludit in istis statutis feminas facilius admitti ad successionem femine quam masculi. ¶ † Quinto nostra conclusio probatur, quia
113 licet alias institutio de filijs facta trahatur ad omnes etiam feminas tamen in loco, vbi sit statutum exclusiuum feminarum propter masculos non comprehendit feminas, quoniam fauor agnationis in statuto consideratus dicitur, similiter consideratus per testatorem, vt eius dispositio sit conformis dispositionis iuris municipalis iuxta tradita per Bart. & alios in.l. heredes mei.§. cum ita.ff. ad treb. & in consi. quidam accepit a quodam abbate quem refert, & sequitur Imo. in.l.fi.ff. de condi. & demon. tradit Corneus in consi.cclxxvj. viso suprascripto themate.iij. col.iij. vol. Fely. in.c. ius generale.ij.&.iij. col.j. distin. & Jas. in.l. omnes populi.vj. col.ff. de iusti. & iur. ita in terminis determinauit Pet. de anch. post Bal. in.l. tres fratres.ff. de pac. prout refert, & sequitur Alex. in.l. gallus.§. quidam recte in fi. de li. & posthu. & in consi.cxxvij. viso testamento.d. Jo. post prin.j. vol. & patruus meus in consilio.lj. visa facti narratione.vij. col. versi. quinto principaliter &c. in.iiij. vol. & istud consilium in pluribus locis deseruit intentioni nostre, vt bonus iudex recte considerando cognoscet, idem voluit Jas. in.d.l.si quis id quod.iiij. col. versic.viij. principaliter limita, & Franc. cur. in consi.lj. sup testamentis alberti &c. in.iij. col. ita ergo debet dici in casu nostro, vt licet alias etiam femine dicantur legitime heredes tamen ex quo statutum est feminarum exclusiuum fauore agnationis solum masculi in illis verbis comprehendantur. Et fortius quia illud procedit in verbis testatoris qui est quid separatum ab ipso testamento fortius in verbis eiusdem statuti procedere debet, vt.s. in se ipso dicatur habere conformitatem argumentum in.l. non ad ea.ff. de condi. & demon. sic etiam in simili proposito arguit patruus meus in consi.lxiij. visis
114 testamento nobilis viri.ix. col. in fi.iij. volu. ¶ † Confirmatur hoc, quia substitutio facta filio si sine filijs decesserit ab eo, qui filie femine certum quid reliquerat dicitur habere locum etiam si cum filia decesserit, saltem eo casu, quo sit substitutus alter filius testatoris, ita quod appareat eum habuisse respectum ad sexum masculinum sue agnationis conseruande gratia secundum quod consuluit Fulg. in cons.xviij. Salomuccia fecit testamentum, & in consil.xxxviij. in proposita.q. & Pau. de cast. in consi.lxxix. casus iste frequenter contingit, & in consi.ccclvij. viso dicto testo. & vterque posuit in.l.j.C. de condi. inser. & plene hoc traditur per patruum meum in l. cum auus.ff. de condi. & demon. in col.xlv. cum sequentibus per nouem columnas. Et incipit in versi.iij. queritur de questione valde solenni, vbi etiam refert Areti. & quosdam alios consuluisse, & tandem in fi. in col.liiij. saltem in casu predicto tenet substitutum non excludi per filiam feminam, vt deseruiamus menti testatoris, qui videtur habuisse respectum ad agnationem suam, & hoc idem consuluit idem Soci. in consi.vj. in presenti consultatione.v.&.vj. col. & i. cons.xiiij. viso testo.ij. col.iij. vo. & idem videtur velle in cons.lxiij. visis circa.ix. col. eod. vol. hoc idem consuluit Laure. calc. in consi.xlvij. casus in forma ita subicitur, & illud consilium subscribendo secuti sunt insignes iurisconsulti dominus Aloysius tentor & dominus Ambrosius de aduocatis, vt ibi statim sequitur, & hanc opi. refert, & sequitur dominus Corne. in consi.cxlvj. in hac consultatione.ij.&.iij. col.ij. vol. idem consuluit And. barba. in consilio incip. circa hanc dubitationem, quod reperitur inter consilia Alex. nume.lij.iiij. vol. Et ad predicta optime facit, quod dixit Corneus referendo consilium.d. Bal. nouelli, & subscribendo in consilio.cxx. quod filia vel nepotes.ij. vol. per totum, vbi plurima in proposito, & pro nostra conclusione ponuntur. Et licet Alex. & Curt. aliquando contrarium consuluerint, ista tamen videtur magis vera opin. & communis, & nota quod multi ex predictis loquuntur, quando testator dixisset sine liberis, & sic per nomen commune, fauore ergo agnationis a statuto considerato in casu nostro verba illa legitimi heredes ad mares tamen sunt referenda, sicut in casibus prepositis verba illa filios, vel sine filijs, vel etiam sine liberis. ¶ Sexto pro predictis arguitur ex his, que rationabiliter dicit Jo. de ana. in con
115 si.iiij. visis statutis quorum &c. in secundo dubio,† vbi concludit, quod licet alias agnatorum appellatione etiam femine agnate veniant, vt in.§. sunt autem agnati insti. de legi. agna. suc. tamen si statutum excludat matrem propter agnatos verbum illud restringitur ad masculos tamen, ita quod mulier agnata non excludet matrem, & ita ibi sequitur dominus Lud. bologni. in addi. eo quia ratio statuti in ipsis feminis non procedit, & ante eos fuit conclusio Bal. in.d. consil.lxviij. inter consi. Ang. Martinus Joannis de florentia, quod etiam secutus est Corne. in consi.ccxxiiij. non sequendo ordinem.iij. col.ij. vol. & do. meus Deci. in.l. femine col.xiiij.ff. de reg. iu. vbi alleg.d. Consi. Jo. de ana. & Bal. in consil.ccccl xxxiij. circa.q.v. vol. & idem consuluit And. barba. in consil.xlvij. illud in medium afferam.iij. vol. per totum, vbi facit mentionem Bal. in.d. consi. & alios concordantes alleg. sicut igitur illo casu agnatis ad exclusionem feminarum vocatis solum masculi veniunt, ita hic legitimis heredibus ad exclusionem feminarum consideratis solum masculi venient, eo quia vtroque ca
116 su in feminis cessat ratio statuti. ¶ † Septimo facit, quia secundum Alexandrum in consilio.xliij. tertia columna, secundo volumine, versiculo sed premissis, non obstantibus, iuncto versicu. fortifico predicta, dispositio vocans heredem per lineam masculinam ex ratione agnationis, alias per disponentem considerate non dicitur vocare filiam feminam, & tamen verbum heres dicitur commune vtrique sexui, sic ergo & hic verba legitimi heredes ex ratione predicta in feminis verificari non debent, & licet Alex. ibi videatur velle illud esse principaliter ex alio, quia.s. in filia dicitur caput linee feminine, & propterea videatur inferri aliud esse, si esset neptis ex filio, vt ibi per eum, tamen mihi magis placet ratio.s. allegata, nec placet illatio Alex. quoniam ex ea sequitur, quod plus iuris habeat neptis ex filio, quam filia contra.l. si vnica matre.C. de bo. ma
117 ter.† Ad quod optime facit elegans doctrina Pau. de ca. in.l. maritus. in fi.C. de procu. vbi vult quod emphiteosis acceptata pro se, & liberis per lineam masculinam descendentibus non transit ad filiam feminam, quoniam verba illa ex intentione contrahentium sunt restringenda ad masculos, vt ibi per eum ad quod allegat Specu. in ti. de locato.§. nunc aliqua. versi.xlvj. & hanc doctrinam Pau. de ca. refert Cur. in consilio.xliiij. statuto, seu consuetudine in.vij. columna.
118 ¶ † Insuper octauo loco comprobantur predicta ex his, que firmauit patruus meus in.d. consi.lxiij.iij. vol.xj. col. vbi clare vult, quod si testator iusserit in certum euentum bona remanere in familia agnatorum sub illis verbis non comprehendentur femine, licet agnate, & hoc ex eo quia de voluntate testatoris aliter constabat, quod semper disposuerat in fauorem agnationis conseruande, vt ibi per eum, quemadmodum ergo in casu illo verba illa quantumque generalia ex predicta ratione ad masculos tamen restringuntur. Ita & in casu nostro verba predicta legitimi heredes propter eandem rationem debent ad masculos restringi, de ratione autem illa per statutum considerata euidentissime constat, vt supra sepius dixi.
119 ¶ † Fortificatur nono predicta quasi in terminis nostris, nam ista verba legitimi heredes, vel sine legitimo herede, vel similia restringuntur ad masculos tamen, vt probatur in.c.j.§. cum autem, qui feu. dare pos. in vsi. feu. vbi feudum vni competens, si ille sine legitimo herede decedat alteri concessum, dicitur concessum etiam si cum filia herede decedat, quia in illis termi
120 nis dicitur decessisse sine legitimo herede,† & hoc prouenit ratione subiecte materie, a qua semper sumitur verborum interpretatio iuxta.d. per Bar. in.l. omnes populi.xviij. col. in.iij.q.vj.q. prin.ff. de iust. & iu. & per Bal. in.l. conuenticulam.iij. colum.C. de episco. & cle. nam cum ibi de feudis tractemus, que regulariter feminis non solent competere verba illa sine legitimo herede propter subiectam materiam ex verisimili intentione proferentis restringuntur ad masculos, idem igitur in casu nostro dicam, quod cum tractemus de

exclusione feminarum, quod regulariter non feminis, sed
masculis datur verba illa legitimi heredes ratione subie-
cte matrie propter verisimilem mentem statuentium de-
bent ad masculos restringi, ⁊ hoc argumen. ita ex illo tex.
sũptũ clare sentit ibi preposi. in. §. ⁊ q̃r. ij. col. versi. not. ex.
121 isto text. ⁊c. vbi dicit illũ tex. sp allegari, † q̃ vbi fit mẽtio de
hr̃de indifferenter, vel indefinite, ⁊ multo magis vbi p v̾ba
masculini generis in materia feudali non includuntur femi
ne, ⁊ idem subdit esse in similibus materijs, vbi masculi pre
ferũtur feminis, vt ibi per eum, sed nos loquimur in mate
ria successionis, in qua ex forma statuti masculi preferũtur
feminis, ⁊ de heredibus fit mentio per v̾ba masculini gene
ris, ergo secundum Preposi. ibi in casu nostro femine com
p̃hendi nõ debẽt arguendo ex illo tex. vt. s. ⁊ ex ista doctri-
122 na si recte põderet̃ decidit̃ casus nr̃ in terminis. ¶ † Rur
sus decimo loco conclusio. s. firmata p̃bat̃ p locũ a remo-
tione absurditatis q̃d in iure admittitur, vt. l. in pecudum.
ff. de vsur. ⁊. l. sed ⁊ si vnius. §. fi. ff. de iniur. ⁊. l. cũ heres. §.
seruire. ff. de statuliber ⁊. l. duobus. ff. de liber. causa, cũ vulga
ribus, ⁊ not. Jas. per illum tex. in. l. diuortio in princ. in. v.
not. ff. solu. mat. quod etiam in statutis procedit, vt inquit
Bal. in aucten. sed nouo iure, ⁊ in. l. conuenticulam. iij. co
lum. C. de epis. ⁊ cleri. ⁊ ita vtitur Alex. in consi. lxxxv. iij.
col. iiij. vol. dico enim q̃ si sepe. d. verba legitimi heredes
etiam feminas comprehenderent, ⁊ consequenter in ca-
su nostro. d. Agnes admitteretur ad totalem, ⁊ perpe-
tuam exclusionem. d. Nicole sequerentur multe absurdi-
tates. ¶ Primo q̃ disputantes de hr̃ditate domini Ja-
cobi seu de eius portiõe Agnes ipsius neptis, q̃uis ⁊ ipsa
sit femina excluderet Nicolam filiaz q̃ nõn cõueniret neq̃
ordini succedendi cum prior in gradu potior in iure esse de
beat, neq̃ etiam ordinate dilectioni. Magis enim filia est
patri dilecta q̃ neptis, presertim in casu nostro, in quo ne-
123 ptis non fuit nota domino Jacobo eius auo. † Nã in iure
pro incõuenienti habetur neptem, vti remotiorem esse me
lioris conditionis ipsa filia, nulla extrinsecus considerata
ratione vt. l. si viua matre, ⁊ ibi per doc. C. de bonis mater.
quod tamen propter statuta quasi totius Jtalie non proce
dit, vbi nepos sit masculus, nam tunc extrinsecus ex ipsorũ
statutorum dispositione ratio colligitur videlicet fauor cõ
seruande agnationis, s; data sexus idẽtitate procedunt pre
dicta per predictas rationes. ¶ Secũdo sequeret̃, q̃ mẽs
statuentium verbis inherendo omnino offenderet̃, q̃ fuit
solum feminas propter masculos excludere, ⁊ non propter
alias feminas maxime remotiores, vt ex ratione statuti cõ
124 stat, ⁊. s. sepius dictum fuit. hoc aũt fieri non debet, † im-
mo potius, vt menti seruiamus debemus verba interpreta
ri etiam cum impropriatione, vt. l. scire oportet. §. aliud
autem. ff. de excusatio. tutorum. mens enim dicitur radix, ⁊
substantia verborum, ⁊ sub eius iugo verba consistunt, vt
inquit Bal. in. c. mandatũ in prin. de rescrip. ⁊ ponit Jas.
in. l. iij. C. de lib. prete. ⁊ in. l. iurisgentium. §. pretor ait. ff. de
pac. ⁊ absq̃ dubio absurdũ esset, ⁊ lege improbatũ ita sim
pliciter verba legis amplectẽdo contra legis mentem ve-
125 nire, vt. l. non dubiũ vbi plene traditur. C. de legi. ¶ † Ter
tio etiam sequeret̃, q̃ in excludenda filia ab hr̃ditate ma-
tris magis consideraretur sexus masculinus q̃ ab heredi-
tate patris iuxta dicta. s. in p̃mo dubio, ⁊ in quarto funda
mento principali in hoc secũdo dubio q̃d profecto absur-
dum videtur iuxta tradita per Saly. in. d. l. ij. C. de noxal.
col. pe. relata per Alex. in. d. cõsi. lxxxv. in fine. ⁊ ea, que di
xit Fulgo. in dicto consil. liiij. ⁊. lxxxv. ⁊ dixi. s. in quarto
fundamento. ¶ Preterea ⁊ quarto sequeretur si vno casu
post mortez fratris extaret filia, vt in casu nostro, in alio so
luz extaret alia soror ẽt innupta, q̃ ista soror differet ab illa
filia quo ad ius succedendi, nã p sororẽ nõ impediretur so-
ror iaz dotata prosequi ius suũ ⁊ (vt ita dicaz) reintegrari,
p filiã vero fratris impediret̃. hoc aũt vr̃ satis absurdũ stã
tibus alijs statutis ciuitatis Senẽ. in quibus semp reperiũ
tur soror, ⁊ filia fratris, quo ad ius succedendi equiparate
vt patet in illa additione que incipit. Jtez statuerunt, ⁊ ordi
nauerunt ⁊c. ⁊ in alia que incipit, item cum statutum quod
est additio ⁊c. quod etiam sentit alia additio incip. cuz pre
dictum statutum disponat ⁊c. ¶ Sequeretur etiam alia
absurditas ponendo, quod decesserit frater cum filia fe-
mina superstitibus ei sorore indotata, ⁊ alia dotata. Nam
soror dotata prohiberetur venire ad partem propter fi-
liam fratris, tanquam per legitimum eius heredem. Alia
vero soror partem suam haberet, ex quo non fuit dota
ta a patre, vel fratre, nec dotem recepit de bonis cõibus,
que haberet cum fratre, iuxta formam nostri statuti, ⁊ sic
inter sorores daretur inequalitas quo ad bona pater-
na, quod esset summe absurdum iuxta. l. cum oportet. C. de
bo. q̃ lib. ⁊ quasi de directo ꝯ illud statutum sub rub. q̃ nu
pte in succedendo conferant dotes, quod incip. ⁊ si quis d-
cesserit ⁊c. Ut igitur tot, tanteq̃ absurditates remoueant̃
d; statutum nostrum in illis verbis legitimi heredes tm̃ de
masculis intelligi, nam tunc neptis non dicetur excludere
filiam, menti statuentium interpretatio deseruiet, non ma-
gis sexus masculinus considerabitur, vt filia excludatur a
materna hereditate, q̃ a paterna, filia fratris, ⁊ soror non
erunt diuersi iuris, ac etiam soror dotata, ⁊ indotata
equales erunt, vt (omnia diligenter perscrutanti) ap-
parebit. ¶ Et licet generalitas verborom videatur ali-
qualiter per hanc interpretationem offendi, hoc tamen
126 in iure non est nouum, † a verbis enim recedẽdum est, ⁊ ab
eorum propria significatione, vt iniquitas, ⁊ absurditas re
moueatur, vt declarat Bar. in. d. l. omnes populi. in. iij. q.
vj. q. princ. ver. iuxta premissa quero, quem sequuntur oẽs,
⁊ sepe consulentes allegant, ⁊ inter alios ita dixit Alexã.
in. d. consi. lxxxv. iiij. vol. iij. col. vbi ẽt ad hoc allegat Ant.
de but. in. c. cum dilectus. de ꝯsuetud. sic ẽt dixit Cuma. in
consi. cxlvj. Simon Delyas. ij. col. ⁊ Deci. in consi. xix. di-
127 ligenter consideratis omnibus. s. narratis. iiij. co. ¶ † Un
decimo opi. predicta comprobat̃, q̃r semper in statutis de-
bet fieri interpretatio in casibus contingentibus, quam ve
rosimiliter statuentes r̃ndissent, si interrogati fuissent, gl. est
singularis, ⁊ cõiter approbata in. l. tale pactum. §. fin. ff. de
pac. ponit Alex. in. l. titius. §. lucius. in. j. not. ff. de lib. ⁊ po
sthu. ⁊ dñs Curt. in consi. ix. ticinensi statuto. v. col. versi. ⁊
pro ista parte ⁊c. vbi allegat multos cõcordantes, ⁊ in cõ-
si. xliiij. statuto, seu consuetudine. v. col. versi. octauo, q̃r nõ
est dubium ⁊c. ⁊ hoc passim solet esse in ore consulentium,
ita ẽt declarat do. Lau. calca. in consi. xj. quod non presu-
matur col. xij. ⁊ Deci. in. d. consi. xix. col. iiij. ⁊. v. sed in p-
posito verisimile omnino est statuentes nolle excludi filiam
per neptem (quod esset si verba legitimi hr̃des ẽt feminas
comprehenderent) ergo sequitur, q̃ debent ad masculos
restringi, ⁊ notandũ est, q̃r si ex verisimili mente statuentiu;
dicimus statutum habere locum ẽt in casu obmisso, vt pre-
allegata probant preter omnem significationẽ verborum,
fortius hoc procedet in casu nostro, vbi solum fit verbi po
siti in statuto interpretatio, que ⁊ alias in similibus verbis
fieri reperitur, vt dixi in nono arg. ⁊ maxime ẽt in casu no-
stro hoc fieri debet, cum ex eo minus ius cõe corrigatur, vt
de se patet. Uerisimilitudo autem sumitur ex eo, q̃r si ꝯ ius
cõe ⁊ naturalem quandam considerationem statuentes re
mouere voluerint filiaz a successione patris, solum hoc vo-
luerunt publica quadam ratione, vt. s. honor familie, ⁊ cyp
pus domus ꝯseruetur, vt. s. pluries dictum est, ex quo sumi
tur verisimilima voluntas ipsorum, q̃ noluerint filiam ex-
cludi per aliam feminam, ⁊ quidem remotiorem, cum in ea
illa ratio ꝯseruationis cyppi domus esse non possit. Pre-
terea ẽt sumitur ista verisimilitudo arguendo de bonis ma
ternis ad paterna, vt. s. dixi in quarto arg. item ⁊ ex multis
alijs, vt ex dictis in precedenti argu. ⁊ in alijs optimus iu-
dex elicere poterit, q̃d eius diligentie, ac doctrine relinquo.
128 ¶ † Duodecimo p̃dictis accedat statuta sp d̾bẽt interpre
tari, ne a sapientibus reprehẽdantur, arg. l. saluus Aristo.
ff. de leg. prest. ⁊ ita per illum tex. solebat dicere Bal. in cõ
silijs suis, vt inter cetera dixit in consil. lxxxix. per statutum
prohibetur. iiij. vol. sic ẽt dixit Corne. in consil. lxxxv. plura
dubia. ij. col. iii. vol. ⁊ in consi. xliiij. deuenieudo ad primũ.
ij. col. iiii. volu. ⁊ auus meus in consi. lxiii. in causa vertente
v. col. ⁊ patruus meus in consi. xxvii. visis instrumentis. ii.
col. in. iiii. vol. cum similibus, sed intelligendo statutum no
struz ẽt in feminis sequitur (prout esset casus noster) q̃ filia
per aliam feminam remotiorem excludit̃, quod iure, ⁊ me-
rito,

rito,velut omni rõne carens posset a sapientibus repreben
129 di,ergo ꝛc.† sapientum.n.ꝓprie est scire,ꝛ sic rem per cām
cognoscere,vt dicebat Philosophus,ꝛ Bal.in.l.pupil
130 lus.ff.de acq.here.† lex aūt carens rõne,est velut corpus
sine anima iuxta.l.cū rō.ff.de bon.dāna.nūq̃ ab eis ꝓba
ret,nec ꝑ se stare posset,vbi aūt statuti nr̄i verba tm̄ ad ma
sculos referant,dispositio sūma rõne ꝓcedit, vt ex pluries
131 dictis constare pōt.¶ † Rursus decimotertio predcā cō
clusio fortificat,qm̄ vba statuti tam ꝛ si generalia,vbi rō ces
set declarant,ꝛ restringunt,ne qs indebite dānū patiat,vt.
l.adigere.§.quāuis.ff.de iure patro.quē tex.allegat Bar.
ponēs hāc doctrinā in.d.l.oēs populi in.ij.q.vj.q.ṕncipa.
qd ēt tradit in.l.ij.C.de noxal.ꝛ ponit patruus meus in cō
silio.cxxj.ṕmittēda est.iij.col.iiij.vol.ꝛ Cur.in cōsi.lxxviij.
domina Franceschina in fi.vj.col.vsi.ꝛ istā regulā ꝛc.s3 sic
ē,ꝙ ex gn̄alitate nr̄i statuti ēt i feminis intellecti.d.Nicola i
iuste,ꝛ indebite,dānū pateret,a quo sit imunis ea vba re
stringēdo ad masculos ergo ꝛc.Dānū aūt ꝙ ipsa pateret
euidēs est,nā cū tpe mortis pr̄is eius ipsa reperiret indota
ta dr̄ ei vna cū fratre eius tinelloccio successisse,ꝛ sic sibi por
tio fuit acqsita,cū solū dotate ꝑ statutū repellant,ꝛ ita qua
si in terminis declarat dn̄s Corn.i cōsi.decimo trāseamus
itaq3 in.v.col.iij.vol.si mō a ṕdca eius portione iam sibi q̃
sita repellēda esset absq3 dubio dānū pateret,ꝛ qdē indebi
te,cū nulla subsit rō,ꝑp quā ipsa Nicola ab Agnete simi
liter femina,ꝛ remotiori debeat excludi ꝑ ṕdcā,qd nō pro
cederet,si loco agnetis supesset masculus,qm̄ l3 ēt tunc dā
num ipsa Nicola pateret,nō tm̄ pateret indebite,ꝛ sine rō
ne,cū ipsi masculo patrocinaret qdā vtilitas,ꝛ fauor con
132 seruāde agnationis.¶ † Non obmittā decimoquarto ꝛ
vltimo loco opinionē ṕdictā ꝓbari ꝑ locū ab auctoritate
maiorū nostroꝝ,qd argumētū,ꝛ si nō sit necessariū,qm̄ le
ge,ꝛ rōne pōt ꝯuinci,tm̄ vbi rō vel lex in ꝯtrariū nō vrgeat,est
multū ꝓbabile,vt voluit Bal.in.l.cōuenticulā in.ij.col.C.
133 de epis.ꝛ cle.¶ † Hanc ergo opinionē in statuto nr̄o, vi
delicet,ꝙ verba illa ltimi hr̄des tm̄ de masculis intelligan
tur.Posuit primo recte intuenti Pau.de cast.in consi.
cccxxxvj.presens casus modicā dubitationē in.iiij.col.vsi.
itē ex tertio statuto ꝛc.vbi idiuiduo loqtur de h̄ nr̄o statuto
posito sub rub.qd mulier dotata ad successionez vel diuisio
nē nō veniat ꝛc.ꝛ nitit in casu suo probar,ꝙ ēt q̃ a pr̄e vi
uēte dotē recepit,cōtinet sub hoc statuto,ꝛ pōt dici, ꝙ de
bonis cōibus receperit dotē,vt ibi ꝑ eū,ex quo demonstra
tur,ꝙ tpe Pau.de cast.non fuerat facta illa additio,ad h̄
statutū,q̃ incipit in primis cū statutū sub rubrica,ꝙ mulier
dotata ꝛc.que fuit facta de anno.1434.cu3 ꝑ eam omnis
difficultas,sup qua loquit Pau.de ca.remoueat,vel forte
ipse eam nō vidit ex negligētia consultantis subdit statim
Paul.referēdo mētē statuti,ꝙ ꝑ illud disponit ꝙ mulier
dotata n̄ possit postea vēire ad diuisionē cū fr̄e quousq3 fra
ter viuit nec ēt post eius mortē, si ex eo remāserit filij ma
sculi,alias secus vt sic exclusio nō sit perpetua s3 tpalis sci
licet quousq3 extabūt masculi,ꝛ nō vltra ꝛc. ista sunt for
malia verba sua ex quibus colligit manifeste ꝙ vba ista si
de ṕdictis fratre,vel fratribus ltimi hr̄des remāserit ꝛc.(q̃
ꝑ predcā eius.vba ipse declarat)solū intellexit respectu ma
sculoꝝ.Scdo hāc opi.ꝛ statuti nr̄i declarationē firmauit,
ꝛ h3 ea3 ꝯsuluit insignis iurisconsultus,ꝛ ꝯciuis meus dn̄s
Thomas doccius,q tpe suo doctor vitatis appellatus fuit
vt de eo loquēs inqt patruus meus in.l.cū auus colū.iiij.
ff.de cōdi.ꝛ demon.in cōsi.cxxxix.qdā simon Joānis con
cludēs in eo,ꝙ qdā filia dotata succedit ei vna cū nepte ex
filio ṕmortuo quasi ꝙ illa neptis nō dicat de ltimis hr̄di
bus fratris ṕmortui a statuto reqsitis, ꝛ expresse dt,ꝙ tūc
filia dotata ipedit succeder,qn̄ extaret frater masculus,vel
aliqs masculus dscēdēs ex ipso,ꝛ ita dt,ꝙ ṕdcm̄ statutū i
telligit subdens eius conclusionem esse verissimā. Tertio
h̄ firmauit Areti.h3 hāc opi.ꝯsulēdo in ꝯsi.cxliiij.visa ꝯsul
tatiōe ad me trāsmissa i.vij.ꝛ.viij.col.vbi i terminis nr̄is in
indiuiduo determinat illa verba legitimi heredes tantum
de masculis debere intelligi,quod pluribus rationibus ꝓ
bare nititur, ex qbus aliquas.s.repices,ꝛ in alijs ad dicta
134 per eum me remitto.† Cu3 itaq3 predictis auctoritatibus
nihil vrgens opponi possit,argm̄ ab eis procedit,seq ergo
debemus hāc interpretationem,cum iam diutina sit.l.mi
nime.ff.de legi.¶ Et ex omnibus predictis iam satis ꝓba
ta est intentio nr̄a in fauorem predicte Nicole,vt.s.tinello
ccius eius frater quātum ptinet ad statutum nr̄m dicat de
cessisse absq3 legitimo hr̄de,l3 ex eo supsit ṕdicta Agnes,
ꝛ ꝯnr ꝙ Nicola predicta vlterius ius suum ꝓsequi nō im
pediat petens bonoꝝ paternoꝝ diuisionez dote eius colla
ta,vel saltem ad predictum ius(quo tpaliter priuata fuit)
reintegrata dicat.¶ Reliquum mō est,vt ad allata in ꝯtrariū
rn̄deat,ꝛ ꝯuis ex iam dictis clara rn̄sio ad omnia pateat,
tm̄ vt clarius,ꝛ aptius veritas innotescat singulis sigillati3
rn̄debimus.¶ Ad illud ergo,quod primo loco dictū fuit
notissima est rn̄sio,nam fatendo,ꝙ ipsa Nicola fuerit dota
ta de bonis cōibus iuxta formam statuti dico ex eo nō seq
ꝙ fuerit simplr̄ exclusa,sed fuit dumtaxat impedita ius suū
ꝓsequi,vel(si fuit exclusa)fuit exclusa tpaliter,non aūt sim
pliciter,vt plene.s.declaraui presertim in primo gn̄ali que
sito. ¶ Nec ēt veꝝ est esse satisfactum fini statuti,qm̄ falsū
est,ꝙ ex predicto Tinelloccio remanserit legitimus heres,
prout per statutum reqrit,cum reqrat,ꝙ supsit aliqs ma
sculus,vt multipliciter.s.ꝓbatum est,ꝛ post eum remansit
135 tm̄ vna femina,† que l3 alias gn̄aliter loquendo posset dici
legitima heres,vel ēt heres simplr̄ iuxta.l.j.C.de legi.her.
ꝛ gn̄aliter.l.ex facto.§.si.ff.ad trebel.tm̄ in casu nr̄o ꝯsidera
ta mente statuētium,ꝛ ex alijs.s.adductis nō dr̄ legitimus
heres a statuto reqsitus,cum statutum tm̄ de masculis de
beat intelligi.Et l3 verbu3 hr̄des positū in statuto sit gene
ris cōis,tm̄ cum sit iunctum adiectiuo masculini generis, ꝛ
mā sit differens(quod solum sufficeret)tm̄ de masculis in
telligit,qbus ꝯuenit dispositio,vt plene dixi.s.in tertio ṕn
cipali fundamēto varijs modis comprobato. Hec quo ad
primum fundamentum.Cetera,que ꝑ eius defensione di
cta sunt fuerunt sublata.s.in primo ꝛ scdo fundamento par
tis nr̄e.¶ Non ob.mō scdm̄ argm̄ sumptum per locum a
speciali ex illa additione que incipit,item cum statutum ꝛc.
qm̄ parum,aut verius nihil facit,ꝓcederet.n.tale argm̄ si
verba sine ascendentibus,vel aliter de eis facientia mentio
nem vellemus restringere tm̄ ad masculos,nam preter ca
su3 ibi expressu3 nō liceret,quod ad pn̄s facere nō qrimus,
sed dicimus,ꝙ illa verba legitimi heredes,ex ratiōibus.s.
adductis de maribus dumtaxat intelligi debent,qd per di
ctū statutū,seu additionē nō repit ꝓhibitū,nec de ꝓhibita
interpretatione vnius verbi d3 posse argui ad aliud,si illud
ex alio veniat interpretandum,maxime cum loquamur re
136 spectu diuersoꝝ statutoꝝ,† ex diuersis.n.non fit bona illa
tio.l.si.ff.de calū.ꝛ.l.inter stipulantem.§.sacrā.ver.sed hec
dissimilia de verb.ob.cum simi.i. ¶ Preterea ꝛ scdo dici
posset,ꝙ argm̄ ꝓcederet,si eiusmodi interpretatio fieret
sumpto argu.ab ea,que ibi fit de verbis sine ascēdentibus,
hoc.n.nō liceret cum illa dispositio ꝑ dictionem taxatiuam
ponat tm̄ respectu statuti,de quo ibi fit mentio, at in casu
nr̄o nō ex illa ꝗstōne fit talis interpretatio,sed aliter ex mē
te statuentiū,ꝛ ex rōnibus.s.adductis,que vice expresse.l.
137 funguntur iuxta.l.cū rō.ff.de bo.dāna.† nemo aūt negaret
per illā taxatiuā nō tolli interpretationem similē ex alio sta
tuto ꝓuenientē iuxta.d.per Bart.ꝛ alios in.l.si ꝯstante in
138 prin.in.ix.q.ṕme partis.ff.so.ma.¶ † Posset ēt dici ꝛ ter
tio ꝙ illa dictio taxatiua nō excludat casum similem,seu si
milē rōnem hn̄tem iuxta.l.j.post prin.ff.si mensor fal.mod.
dix.ꝛ.l.ob es iuncta gl.C.de predi.minor.vn̄ sicut ibi fit il
la interpretatio circa verbum,ascēdentibus ꝑp ꝯsideratio
nem agnationis,ꝛ cyppi domus, vt ibi exprimit,sic ꝛ in ca
su nr̄o eadem habita ꝯsideratione fiet de illis verbis legiti
mi heredes simil's interpretatio, vt.s.multiplr̄ ꝓbatū est.
¶ Non ob.preterea tertiū arg.sumptū a remotiōe absur
di,qm̄ in primis aduertendum est, ꝙ vbi daretur alter fra
ter predicti tinelloccij,ꝛ sic patruus.d.Agnetis ipsa agnes
nōdum posset in aliquo molestari,nec a Nicola predicta,
q2 adhuc duraret cā,ꝑp quam ipsa fuit ius suum ꝓsequi im
pedita,vel tpaliter exclusa h̄m diuersam declōnē statuti.s.
positā,illud.n.sibi contigit ꝑp existentiam fratris carnalis
vnius,vel plurium,ꝛ adhuc vnus supesset, Itē nec ab ipso
patruo,q2 ipse nullū ius hr̄et,nec vnq̃ habuisset in portiōe
illius partis.d.Nicole tangente personam.d.Tinelloccij,

nec illa pte aliquo casu fuisset p̄uatus iuxta notata i.l.decē
de verbo.obli.sed in ius suū respectu paterne hereditatis
totaliter successisset,imo ꝛ vltra,qꝛ retineret alterā portio-
nem illius partis.d.Nicole,eo ergo casu,quo cuz Nicola
cōcurreret frater Tinelloccij,nec ipse p̄uaret Agnetē iure
portionis predicte,nec ēt Nicola, ꝛ sic non esset illo eius
fratre potentior,ꝛ ita argumētū isto casu non procedit,sed
vbi non esset frater,prout est casus noster, Nicola pōt ius
sue portionis ꝓseq per rōnes.s.deductas,nec ꝓprie loquē
do dr̄ p̄uare agnetē illa portione,vel qꝛ nec pr̄i vere fuerat
quesita vel saltē fuerat quesita tēporaliter, vel reuocabili-
ter in hūc casum ita ꝙ ipsi agneti nō pōt in ea portione di-
ci quesitū ius,quo nunc veniat priuāda.Et licet ipsa Ni-
cola nūc possit,qd̄ si alter frater viueret,nō posset,illud est
ex eo qꝛ respectu alterius fratris illa portio fuit acq̄sita ve-
re, ꝛ irreuocabiliter,nimiruz ergo,si respectu illius fratris
agnes diceret̄ potior,sicut ꝛ i alijs bonis paternis,cū p̄ma
causa successionis sit filiorū,que cōsideratio non procedit
139 nunc respectu Nicole p predicta.† Eo addito,ꝙ ipsa Ni
cola agit de recuperando iure suo,ille aūt frater ageret de no
uiter acq̄rendo,nimiꝝ si ipsa dicit̄ fauorabilior iuxta nota.
per Bar.in.d.l.si mora in.iij.op.ff.solu.mat.nec predicta
refragant̄ menti statuentiū,qui agnationi fauētes mascu-
los preposuerūt, qm̄ ex hoc nullū masculis infert̄ preiudi-
cium nec fauor agnationis,in aliquo minuit̄,cū hoc solū cō
petat predicte Nicole,qn̄ deficit masculina linea,vt in ca-
su nostro cōtigit. Non obmitto, ꝙ forsan tentari posset, ꝙ
immo si alter frater viueret posset fortasse reuocare ab ista
agnete partem predictam,qm̄ ex quo fuit sublata.d. Nico
le fauore agnationis ꝛ masculini sexus,nō vr̄ impertinēs
ꝙ debeat semp permanere apud masculos tāq̄ȝ apud suā
cām.Et si hoc esset verū vanū prorsus redderet̄ argumētū
verū qꝛ hoc non firmo ad predictā solutionē recurendū est.
¶ Rursus nō ob.quartū sumptū ex ꝓhibita interpretatio
ne statuti qm̄ rn̄det̄ p̄mo, ꝙ nō videmur esse in casu inter-
pretationis sed potius expositionis, ꝛ declarationis verbo
ruz ipsius statuti,nam cū verba concipiantur in genere ma
sculino,dicere ꝙ tm̄ de masculis loquunt̄ vr̄ potius decla-
ratio ꝛ cuiusdā late interpretationis prohibitio q̄ȝ interp̄-
tatio iuxta dicta.s.in tertia ꝓbatione tertij fundamēti p̄nci
palis,quasi dicamus ita statuentes loq voluisse causatiue
vt scilicet solū masculi veniant iuxta tradita p Bal.in.l.q
cunq̄ȝ.C.de ser.fugi.iij.col.ver.sed pone statuto cauet̄, ꝙ fi
lij bānitorū ꝛc. ꝛ per Cur.in cōsi.ix.ticinēsi statuto.iiij.col.
v̄si.scd̄o me mouet ꝛc. Ad ista optime facit, ꝙ dixit egre-
gie patruus meus.d.Bartholo.Socin. in sua profundis-
sima repetitione.l.cū auus.ff.de cōdi. ꝛ demon. col.liiij.v̄.
vn̄ ꝯcludendum puto ꝛc. Et predicta roborātur ex dictis
per Areti.in cōsi.xxxix.in facto dr̄ contigisse in p̄n.ij.col.
140 † vbi cōcudit, ꝙ si rō statuti indefinite loquētis nō reperit̄
in femina eā ex sui natura nō cōprehendit,nec est opus in
terpretatione restrictiua.vn̄ cū statutū nr̄m indefinite loqua
tur, ꝛ eius ratio non procedit,ipsa in eo non comprehēdit̄
ex propria sui natura,non aūt vigore alicuius interpretatio
141 nis.† vel secūdo rn̄deri pōt posito (absq̄ȝ tm̄ p̄iudicio) ꝙ ꝓ
cedamus p viā interpretationis, ꝙ statutū illud prohibēs
interpretationē,nihil aut parū operat̄ ꝛ solū de friuolis, ꝛ
extrinsecis interpretationibus loq̄t̄ vt magistraliter decla-
rat Bar in.in.d.l.oēs populi pen.col.in vltia.q.vj.q. p̄n-
cipa.v̄si.vlti.querit̄ ꝛc.vbi ēt Bal.idē dixit,interpretatio
aūt intrinseca, ꝛ laudabilis maxime q̄ ex mēte statuentium
omnino prouenit non dicitur reiecta,ita etiam Paulus de
castro in ꝯsil.cxcviij.super hoc pūcto.iij.col. ꝛ Alx.in cōsi.
l.visis ꝛ oportune pōderatis.vj.col. ꝛ in cōsi.lxxx. viso ꝛ
oportune animaduerso.iij.col.j.vol. ꝛ Areti.in cōsil.cxlv.
lȝ statuta cōis sen.vbi ꝓprie loq̄t̄ in statuto senēsi, ꝛ in indi
uiduo in casu nostro, ꝛ Cor.in consi.ccxxiiij. Non sequēdo
ordinē.v.col.ij.vol. ꝛ Jas.in.l.iij.§.in amittēda.ij.col.ff.de
acq.pos. ꝛ Barba.in lōga eius repetit.l.cū acutissimi.C.d̄
fideicō.i col.lxiiij. ꝛ i.x.vel.xij.seq.i q̄bus māȝ plene ꝓseq̄t̄ ꝛ
142 idē voluit patruꝰ meus i.d.l.cū auꝰ i.d.col.liiij. ꝛ.lv.† infe-
rēs post plures d̄ q̄bꝰ p eū ꝙ dispō.d.l.cū auꝰ, q̄ ꝓcedit ex
interpretata mente testatoris non ideo minus procedit ꝙ
in ciuitate vigeat statutū ꝙ verba testi nullā recipiāt iterp̄-
tationē cū si d̄ illa, vr̄ sili iterp̄tatione itelligāt̄ sȝ tm̄ d̄ friuo
la, ꝛ extrīnea sic q̄ dicemꝰ i ꝓposito nr̄o, vt.s.p̄dcā iterp̄tatio
ꝓcedēs ex mēte statuētiū, ꝛ q̄ q̄si expresse per alia statuta col
ligit̄, ꝛ est laudabilis, ꝛ omni rōni ꝯformis nō dicat̄ per ta
le statutuȝ ꝓhibita. ¶ Nouissime nō ob.auctoritas patrui
mei in.d.ꝯs.cxxj.qm̄ vt mihi sit verosimile,cū ipse ad aliud
tēderet ea verba nō multū ꝯsiderate ꝓtulit,sȝ prime ac sim
plici verboꝝ lecture,ac eius gn̄alitati inherendo dixit, qd̄
i.d.ꝯs.scriptū repit̄,nec credi dȝ, ꝙ si maturiꝰ oia ꝯsiderasseȝ
fuisset illius opi.cū alias in statutis nr̄is,vel similibus semꝑ
dixerit ea facta esse fauore agnationis ꝯseruande,illudq̄ȝ ꝓ
vnica rōne ꝯsiderari,vt dixit in.d.ꝯsi.xxviij.in.iiij.vol. ꝛ ali
143 bi sepe,in qua rōne fundat̄ principalr̄ ꝯclusio.s.firmata,† ꝛ
opi.doctoris non dȝ dici,qn̄ non examinat articulū, ꝛ fir-
mat,sed perfunctorie loq̄tur f̄m Abb.in.c.bone.el.ij.col.
fi.de post.prela. ꝛ Fulgo.in ꝯsi.cij.presupposito statuto.iij.
col. Posito tm̄, ꝙ patruus meus ita ēt omni ꝯsideratione
adhibita rn̄disset,tam ꝛ si eius auctoritas non sit parua,ar
gumentum tm̄ ab ea nō est necessariū, ꝛ in casu nr̄o nō ꝓce-
144 deret,† qm̄ ꝯ eam euidentissime ꝛ viuacissime stāt oēs rō-
nes.s.ꝓ parte nr̄a allegate,per quas necessario debet eius
auctoritas ꝯuinci iuxta tradita per Bal.in.d.l.ꝯuenticu-
lam.ij.col.C.de epis. ꝛ cle. Preterea si auctoritatibus cer-
145 tandū est,† maior absq̄ȝ dubio est auctoritas Pau.de ca.
Thome doc. ꝛ Areti.simul,q̄ȝ solius patrui mei, ꝛ nō com
parando predictos iuris vertices,saltē numerus ex parte
nr̄a vincere dȝ arg.c.j. ꝛ fi.cum in eis traditis extra de his
que fi.a maior.par.cap. ꝛ cū a predictis doctoribus tangat̄
declaratio nr̄i statuti, ꝛ ex quatuor tres firment conclusiōeȝ
supra per nos firmatā,pōt ꝛ dȝ dici, ꝙ illa ꝓcedat f̄m cōeȝ
146 opi.quod plurimi faciendū est,† qꝛ f̄m eam iudicandum est
iuxta not.per Bart. ꝛ alios in.l.fi.C.de pena iud.qui mal.
iud. ꝛ per Cano.in.c.ne innitaris de constit. ꝛ ꝓ hoc est tex.
optimus in.l.j.ff.de offi.q̄sto.ibi crebrior apud veteres ꝛc.
ꝛ dixit Corn.in consi.clxxxvj.q̄ȝ q̄ȝ pn̄s consultatio.j.colū.
iij.vol.vbi ad hoc plura congerit dicēs esse bonū tex.in.c.
in canonicis scripturis.xix.dist. ꝛ est ēt tex.in.c.j.lxv.dist.
ꝛ in.c.si transitus.lxxix.dist.tradit Alexā.in.l.cū ꝓlatis.ff.
de re iud. ꝛ And.barba.in consi.xix.preclare scribitur pri-
mo reguȝ.vi.col.ij.vol. ꝛ Ro.in consi.clxxix.amplissime do
ctor.v.col.ver.primo,qꝛ cōis doctoꝝ ꝛc.cū mille similibus.
¶ Sublatis itaq̄ȝ omnibus ꝯrijs,vt ex predictis pȝ ex fun
damentis, ꝛ eoꝝ comprobationibus.s.deductis remanet
firma, ꝛ indubitata conclusio, ꝙ dn̄e Nicole predicte nedū
ad portionem suam respectu materne hr̄ditatis,sȝ ēt respe
ctu paterne dr̄ ius competere f̄m superius declarata. Quā
conclusionem audacter, ꝛ intrepide verissimā arbitror, taȝ
ꝛ si primo ingressu aliq̄ȝtisper hesitauerim. Concludo igit̄,
ꝙ dn̄a Nicola dotibus eius collatis venire potest ad diui-
sionem bonoꝝ predictoꝝ,velut cōium cū.d.Agnete,cū ex
fr̄e eius Tinelloccio nō supsit masculus hr̄s cōsideratus a
statuto ad totalē, ꝛ verā exclusionē sororis dotate, vt ex.s.
dictis oībus aptissime ꝓbatū est. Laus Deo optimo maxi.

Maria.Soci.iunior Pisis legens anno Dn̄i.1517.

SVMMARIVM.

¶ De statuto excludente dotatam propter masculos, qn̄.
s.requirat eam esse dotatam.
¶ Et vtrum in terra subdita recurratur ad statuta superio
ris si propria deficiant.
¶ Et qn̄ iuri imiscendi, ꝛ petitioni hr̄ditatis p̄scribatur.

1 Hereditas ab intestato defuncti de iure cōi dȝ ꝑuenire ad
oēs filios,tā masculos q̄ȝ feminas,ꝓ virili portione.
2 Filius masculus,vel femina dotata,vel indotata ꝓ viri por
tione debent venire ad hereditatē paternam.
3 Statuto si cauet̄ ꝙ filia dotata n̄ succedat stātibꝰ masculis
an ad hoc vt filia sit exclusa,req̄rat̄, ꝙ illa q̄litas,vcȝ ꝙ
sit dotata,sit tpe mortis pr̄is, ꝛ.j.nu.6.9.12.16. ꝛ p to.
4 Statutū disponēs circa ꝑsonā cū aliqua qualitate,requiri
tur, ꝙ absit persona cum illa qualitate , aliter dispositio
statuti non procedit.
5 Qualitas adiūcta v̄bo determinat̄ f̄m tp̄s v̄bi, ꝛ nu.22.

7 Statuto

8 Statuto si caueť q̄ filia dotata nō succedat, si pr̄ reliq̄t filiā infantē indotataȝ, lȝ fratres velint eaȝ dotare, non propterea excludetur.

Casus omissus remanet in dispositione iuris communis.

10 Statuta excludētia a successione feminas stātibus masculis, sunt facta fauore agnationis cōseruādē, q̄ p̄ masculos, ꝛ nō per feminas conseruatur.

11 Ratio cōseruādē agnationis qn̄ nō pōt cōsiderari in dicto statuto, hec dispositio exclusionis feminaꝝ nō procedit.

12 In dubijs pro reo debet iudicari.

13 Qualitas repellēs aliquē ab hr̄ditate sufficit q̄ sit tempore actualis acq̄sitionis, lȝ nō esset tp̄e delate hereditatis.

14 Statutū mediolani q̄ nupta extra territorium non succedat, non procedit quo ad hereditatē acquisitam, sed tātum quo ad acquirendam.

15 Fili⁹ post mortē pr̄is anteq̄ȝ se immisceat ingrediēs religionē fratrū minoꝝ p̄uabiť successiōe ꝛ vocabunť alij ꝯiuncti.

17 An p̄ existētiā sui hr̄dis sit dare mediū inter mortē pr̄is, ꝛ aditionis cū filius ipso iure sit heres.

18 Immixtio, cū sit facti, dȝ probari.

19 Filius ab hereditate excluditur, si ante imixtionē labať tempus longissimū, non obstante illo nudo nomine heredis a suitate causato, ꝛ .i̊.nu.36.

20 Verba in statutis nō debent esse superflua.

21 Verba ista quauis causa, vel quouis modo ḡnaliter omnē causam ꝛ omnem modum importāt.

23 Verba statuti debent aliquid operari.

24 Consuetudo est optima .ll. ꝛ statutorum interpres.

25 Interpretationi quā dedit cōsuetudo standum est, etiam si opus esset verba statuti impropriare.

26 Interpretatio vera a pratica, ꝛ a cōi obseruātia sumitur.

27 Ab obseruantia interpretāte statuta recedendum non est.

28 Pratica cōis ꝛ cōsuetudo sicut interpretať statuta dubia, ita tollit clara ꝛ certa statuta.

29 Verba vbi sunt aptissima nō est faciēda aliqua disputatio.

30 Statuta florētina debent obseruari in terra ei subdita, vbi deficiunt p̄pria statuta.

31 Ius ciuile Romanorū, sicut dr̄ ius cōe omnibus ciuitatibus, que subsunt imperio Romano, ita statuta Florētinorū dicunť ius cōe omnibus populis eis subditis.

32 Statuta florentina debent seruari in ciuitate Pisana, vbi propria deficiunt.

33 Minime sunt mutāda q̄ diutinā habuerūt iterpretationē.

34 Femine p̄ statutū simpliciter excluse propter masculos perpetuo dicunť excluse, quicq̄d de masculis sequatur.

35 Dictiones iste quousq̄ȝ, donec, vel q̄ȝdiu masculus superit femina excludať, operantur q̄ exclusio sit temporalis.

37 Adita hereditate p̄ cursum .xxx. ann. excluditur quis a petitione hereditatis.

CONSILIVM II

Irigat Dn̄s verba mea in viā vita
tis, ꝛ iustitie. Decessit Ioā.
pegrini Bargetan⁹ iaȝ p̄ an. 50. ꝛ vltra sup
stitib⁹ xp̄ophoro ei⁹ filio masculo ꝛ petra, he
lisabet, ꝛ lucia filiab⁹ feminis inuptis, ex p⁹
xp̄ophorus p̄dict⁹ illas tres sorores nuptui tradidit, ꝛ cuilȝ
ipsaꝝ, vel ipsaꝝ maritis p̄ eis ꝯueniētē dotē iuxta p̄sonaꝝ q̄
litatē ꝯsignauit itelligētib⁹, ꝛ ꝯsētientib⁹ predictis sorori
bus, ꝛ ip̄e Xp̄ophorus (sicut p̄us faciebat) ita ex p⁹ sp̄ oia
bona sui pr̄is velut ei⁹ vl'is hr̄s tenuit, ꝛ possedit p̄ suis, ꝛ
tāq̄ȝ sua pacifice, ꝛ q̄ete p̄ an. xxx. ꝛ vltra p̄dcis ei⁹ sororib⁹
ꝛ eaꝝ maritis itelligētib⁹, ꝛ patiētib⁹, nūc mortuo .d. Xp̄o
phoro bōa ei⁹ p̄ maiori p̄te repiunť penes quosdā p̄ticula
res successores, vȝ penes antoniā ei⁹ filiā, seu lazarinū mari
tū illi⁹ tit. ꝛ cā dotis, itē ꝛ penes ioā. pau. nepotē .d. xp̄opho
ri titulo ꝛ cā donōnis ꝯ q̄s sorores p̄dci xp̄ophori, vel eaꝝ
successores itētarūt petitionē hr̄ditatis dicētes bōa, ꝛ hr̄di
tatē p̄dci ioānis eaꝝ pr̄is p̄ trib⁹ p̄tib⁹ spectať ad ea, ꝛ ita
bōa p̄dcā p̄ suis p̄tib⁹ sibi r̄stitui petūt, q̄riť nūq̄d dēant au
1 diri. ¶ † Et ispecta dispōne iuris cōis res clara vr̄ i fauorē
agētiū, nā cū dcesserit Io. p̄dict⁹ itestat⁹ hr̄ditas ei⁹ dr̄ p̄ue
nisse ad oēs filios ei⁹ p̄ virili portiōe tā feminas q̄ȝ mascu
los, vt ē casus isti. d̄ he. ab ite. defer. i p̄n. ꝛ i auc. d̄ hr̄ed. ab
intest. i p̄n. co. ix. ꝛ vtrobiq̄ȝ tradūt doc. Nec q̄cq̄ȝ obeēt p̄
dictis feminis, q̄ dotes recep̄int ēt si a pr̄e fuissēt dotate, vt
2 est text. in. l. j. C. de legi. hr̄. † nam indistincte q̄lȝ filius ma
sculus, vel femina dotata, vel indotata pro sua virili parte
admitti dȝ ad successionem in paterna hereditate per iura
prealleg. Cum igiť ex predicto Ioāne remāserint quatuor
filij, vcȝ Christophorus, Petra, Helisabet, ꝛ Lucia appa
ret p̄dictas feminas vocatas fuisse ad tres q̄rtas, p̄ut nūc
petūt, ꝛ ꝯn̄r seq̄tur, q̄ attēto iure cōi ipse agētes videnť hr̄e
fundatā intētionē. Nec predictis feminis vn̄r obstare statu
ta Bargetana in. ij. lib. sub rub. Che la donna dotata non
succeda ꝛc. ꝛ in. iij. lib. sub rub. Che la donna dotata nō mo
lesti fratelli ꝛc. In quibus caueť feminas excludi p̄p̄ mascu
loꝝ existentiā, qm̄ aduertendū est, q̄ predicta statuta nō sim
pliciter excludūt feminas, sed feminas dotatas, vt sonant
verba rubricaꝝ, ꝛ ēt in tex. clare dr̄ ibi, Che niuna dōnā do
3 tata, † vn̄ ad hoc, q̄ femina excludať a successione pr̄is re
q̄riť, q̄ in ea sit ista qualitas, vcȝ q̄ sit dotata, sȝ nulla istaꝝ
feminaꝝ tp̄e mortis pr̄is eaꝝ erat dotata, ꝛ sic in eis defi
ciebat qualitas req̄sita in statutis excludētibus, ergo sequi
4 tur, q̄ in eis, vel eaꝝ aliqua non p̄cedunt .d. statuta, † q̄r qn̄
aliq̄d p̄ statutuȝ disponiť circa p̄sonā cuȝ aliq̄ qualitate cō
siderata nō sufficit p̄sonam adesse, sed opȝ, q̄ adsit cum illa
q̄litate, alias statuti dispositio nō p̄cedit, iuxta. l. j. §. ait p̄
tor. ff. ne q̄d i flu. pub. facit. l. p̄tor. §. docē. ff. vi bo. ra. ꝛ no.
Bar. in. d. §. ait pretor, ꝛ in. l. nō solum. §. sed vt p̄bari. ff. d̄
no. oper. nun. Io. an. in. c. j. d̄ homi. lib. vj. in nouella. Bal.
in. l. si quis nō dicā rapere. iij. col. C. de epis. ꝛ cleri. ꝛ tradit
Alex. in consi. xx. viso p̄cessu. iij. col. vj. vol. cum simi. reie
ctis igiť predictis statutis vr̄ q̄ predictis feminis ex iuris
cōis censura fuerit quesita paterna hereditas pro earū vi
rili, ꝛ ꝯsequēter, q̄ in p̄nti illam sibi restitui petere possint.
¶ Nec rursus vr̄ eis obstare, si dicatur, q̄ licet tempore
mortis patris non fuerint dotate, tn̄ fuerunt ex post dotate
a Christophoro eorum fratre, ꝛ sic nunc qn̄ petunt in eis re
periť qualitas a statuto requisita, vt sic videanť in statuto
cōprehense. Qm̄ rn̄deri pōt, q̄ hoc nō sufficit, vt a paterna
successione repellantur, sȝ illa qualitas q̄ sint dotate dȝ ad
esse tp̄e d̄late hr̄ditatis, ꝛ sic qn̄ moriť pr̄, quo tp̄e agiť d̄ eo
5 rum admissione, vel exclusione. † Qualitas enim adiecta
verbo determinatur s̄m tempus verbi idest debet adesse tē
pore, quo verbū illud deducitur ad effectū. l. in delictis. §.
si extraneus. ff. de noxal. l. titius. ff. de testa. milit. ꝛ. l. ij. ff. de
an. ꝛ arg. leg. cum igiť iste femine tp̄e delate hereditatis, ꝛ
qn̄ de earum exclusione poterat agi, non essent dotate (ēt q̄
postea dotate fuerint) non vn̄r aliquo modo excluse, eo q̄
in eis qualitas a statuto req̄sita nō repiebať tp̄e debito, ꝛ
ita in his terminis firmat Bar. in ꝯsil. xxxj. quidaȝ decessit
6 intestatus, † volens, q̄ statutum excludēs filiā dotatā (p̄ut
est statutum de quo agimus) non excludit eaȝ, que tp̄e mor
tis pr̄is nō erat dotata, lȝ postea doteť, sȝ tm̄ excludit eam,
que tp̄e mortis erat dotata. idem voluit Bal. in. l. si plures
7 vij. colū. in versi. iuxta predicta. C. de condi. inser. † dicens,
q̄ stante tali statuto, si pater reliquit filiam infantem in
dotatam, licet fratres velint ei constituere dotem, non
8 p̄pterea excludeť, † nā cū statutū tm̄ loquať de dotatis (q̄
dȝ intelligi. s. tp̄e mortis) ille casus dr̄ a statuto obmissus, ꝛ
iō remanet in dispositione iuris cōis. l. si extraneus. cū si. ff.
de ꝯdi. ob cau. ꝛ hoc dictum Bal. vr̄ seq̄ Alex. in ꝯsi. cxxj.
consideratis in fi. vj. vol. Et Lud. bolog. in consi. xxxij. vi
9 so igiť. iij. col. ita ergo in casu nostro vr̄ dōm, † ꝛ q̄ in eius
modi statutis req̄ratur, q̄ femina sit dotata tp̄e mortis vo
luit Pau. de ca. in consi. vij. sup̄ primo dubio. ij. col. ij. vol.
s̄m nouam impres. Ro. in cons. ccccxlij. vt decisionē in p̄n.
tradit Alexā. in ꝯsil. cxxxiiii. animaduersis. v. col. vj. volu.
Corn. in ꝯsi. lxxiiij. de duobus. iiij. col. ꝛ ꝯsi. seq. ii. col. i. vo
lu. ꝛ Deci. in consilio. clxi. superioribus diebus. ii. colum.
vbi aliqua ex predictis, ꝛ alia plura congerit. ¶ Demū p̄
10 istis feminis vr̄ facere, † qm̄ nulli dubiū ē statuta ista, ꝛ alia
similia, per que femine p̄p̄ masculos excludunť dici fcā ex
illa vnica rōne. s. fauore conseruādē agnationis, vt p̄ Bal.
ꝛ alios in. l. maximū vitiū. C. de lib. prete. tradit Corne. in
consi. cccv. in hac ꝯsultatione. ii. col. iiii. volu. cū similibus,

vt plene scribit Cur. in consi.lxxx.recte prefatus ⁊c.ij.⁊.
iij.colū.cum enim per masculos ⁊ non per feminas agna-
tio, ⁊ eius honor ꝯseruet̃,vt.l.ꝓnunciatio in fin.ff.de verb.
signifi.per statuta totius fere Italie inductum fuit, vt femi
11 ne propter masculos a successione repellantur.† Et vbi ra
tio predicta nō potest considerari videtur ꝙ ista dispositio
feminaruꝫ exclusiua nō procedat ꝑ locū a cessante ratione.
l.adigere.§.ꝙuis.ff.de iure patro.c.cū cessante de appel.
⁊ in.§.illis vbi gl.instit.de mili.testa.cum simi.sed in pro-
posito casu nullus superest masculus, ergo nō vr̃ ꝙ femine
sint repellende, ⁊ si dicat̃, ꝙ ab initio fuerūt excluse pro-
pter existentiam dicti Christophori earum fratris . Vide-
tur posse responderi ꝙ illa exclusio facta ob causaꝫ conser-
uande agnationis tollatur remota illa causa per regulam
cessante causa ⁊c.vt sic videat̃ facta dicta exclusio tempora
liter scilicet donec masculus aliquis supfuerit,ꝑ queꝫ agna
tio cōseruari possit,⁊ per predicta videtur prima fronte iu-
dicandum in fauorem agentium . ¶ Premissis tamen nō
obstātibus diligentius considerando contrariam senten-
tiam probabiliorem de iure, ⁊ equitati consentaneam ar-
12 bitror,vt scilicet rei conuenti omnino absolui debeant,† in
quorum fauorem(vbi res dubia esset)proniores esse debe
mus.l.ariaunus.ff.de act.⁊ obli.l.fauorabiliores.ff.de reg.
iur.⁊.c.ex lr̃is de ꝓba.cū simi.dico.n.vt ex.j.dicēdis pate-
bit cōclusionē istā de iure clare, ⁊ sine dubio ꝓcedere. Et ꝑ
mo dici pōt, ꝙ imo statutū, de quo agimus, ꝓcedat ēt ꝙ fe
mina dotet̃ post mortē pr̃is, ⁊ sic post delatā sibi hereditatē,
dūmodo dotet̃ anq̃ꝫ realiter hr̃ditati se imiscēdo illā acq̃si
13 uerit,† nā vt qs a iure hr̃ditatis amoueat̃ sufficit , ꝙ in eo
reperiat̃ qualitas repellēs tꝑe actualis acq̃itionis, lꝫ non
adesset tꝑe delate hr̃ditatis vt vr̃ casus in.l.iij.§.si emāci-
patus el.ij.ff.de bon.pos.ꝯtab.⁊ in.l.fi.ff.vn̄ lib.in fi. Pro
quo facit elegās dictū Bal.in.l.si mr̃e.C.de suis ⁊ legit.
14 here.† vbi vult ꝙ statutū mediolani quo cauet̃ nuptā ex-
tra territoriū nō succedere non procedit,quo ad hereditatē
acq̃sitā,sed tātū quo ad acquirēdam.Et ideo dicit,ꝙ si filia
postq̃ꝫ paterne hereditati se imisciuit,nupserit extra terri-
toriū,nō priuabitur hereditate iaꝫ ꝑ imixtionē acquisitā se-
cus ergo erit,si ante imixtionē nupserit,lꝫ post mortē patris
⁊ hoc dictū Bal.refert, ⁊ sequit̃ Roma.in.l.heres ꝑ ser-
15 uum.ff.de acq.here.vbi ēt Areti.† Et subdit ēt Bal.in.d.
l.si matre ꝙ si filius post mortē pr̃is, ante tn̄ q̃ꝫ se imisceat,
ingrediatur relligionē fratꝛū minorū,priuabit̃ successione,
⁊ vocabunt̃ alij coniūcti ꝓpter qualitatē superuenienteꝫ an
te imixtionē, ⁊ ita hec dicta refert ⁊ sequitur Cor.in consil.
cxxiij.vr̃ presens cōsultatio.iij.col.ij.vol.⁊ per ea cōcludit
in terminis nostris,ꝙ statutū excludēs dotatā, ꝓcedit in ea
que dotata reperitur tempore quo realiter vult acquirere
se immiscendo,licet nō fuerit dotata tempore mortis pr̃is.
16 † Et ꝙ qualitas dotationis exclusiua , sufficiat tꝑe agna-
tionis,licet non reperiret̃ tempore delate hehereditatis cō-
cludit etiam Roma.singulariter in consi.ccccxlij. vt deci-
sionē , ⁊ allegat pro casu dictā.l.fina.ff.vnde lib.⁊ videtur
sequi Decium in consilio vigesimo quarto . ⁊ pro virili.
tertia colum.Et licet Roma.non loquatur respectu here-
ditatis paterne, ⁊ aliquas rationes alleget , que in ea non
procederent, tamen idem videtur etiam in paterna he-
reditate , vt concludit Corneus in dicto consilio .cxxiij.
17 ¶ † Nec obstare vr̃ , ꝙ in ea propter existentiaꝫ sui here-
dis nō videat̃ dari medium inter mortē patris, ⁊ agnitio-
neꝫ,cū filius ipso iure sit heres,vt in.l.iij.C.de iure delib.§.
sui aūt heredes insti.de here.que ab inte.defe.cū simi.quo
posito in terminis nostris sequit̃,ꝙ.d.femine nec tempore
agnatiōis ⁊ acquisitionis dicunt̃ fuisse dotare,⁊ ꝑ ꝯsequēs
ꝙ non debent excludi. Quoniam(licet hoc plurimū videa
tur vrgere)tamē responderi potest , ꝙ ꝙuis ista procedāt
quo ad nudū nomē heredis a suitate causatū(quod statiꝫ fi
lio cōpetit post mortē patris absq̃ꝫ temporis intermedio)
tamen quo ad veram acquisitionem,que fit mediante im-
mixtione tempus successionis debet dici separatum a tem-
18 pore mortis ⁊ delate hereditatis. † Immixtio enim cum
sit facti debet probari iuxta regulam.l.in bello.§.facte.ff.
de capti.⁊ postli.reuer.cum similibus.Et ꝙ in iure immi-
xtio consideratur distincta a morte patris , probatur in.l.
licet in continenti.C.de iure delib.in.l.impuberibus,⁊ in.l.
seq.ff.de acq.here.cū mille alijs alleg. Quo stante vr̃ in pro
posito nr̃o ꝯueniēs,ꝙ ista qualitas dotationis exclusiua d
beat attendi tempore vere,⁊ effectualis successionis,que fit
per immixtionem,⁊ non tꝑe nude successionis a suitate cau
sate, igit̃ lꝫ iste femine non fuerint dotate tꝑe mortis, tn̄ cū
superuenerit dotatio, ⁊ sic qualitas exclusiua, anteq̃ꝫ im-
19 miscuerint,debent excludi a iure immiscendi,† sicut in simi
li dicimus, ꝙ si ante immixtionem labatur longissimum tē
pus excluditur filius per prescriptionem non obstante illo
nudo nomine heredis a suitate causato,vt cōiter ꝯcludunt
doc.in.d.l.licet in continenti.C.de iure delib. ⁊ ita in indi-
uiduo ad predictam rōnem rn̄det Corne.in dicto consilio.
cxxiij.col.fi. Nec dicat̃,ꝙ iste femine anteq̃ꝫ dotarentur,
se immiscuerant,qm̄ hoc negatur,⁊ probandum esset, cum
sit facti , nec preterea sit verosimile , cum(prout in puncto
narratur)Christophorus earum frater a morte patris sem
per se gesserit pro vniuersali herede,ita ante ipsarum femi-
narum dotationem,sicut post. ¶ Et licet predicta satis iu
ri ꝯsona videantur,tm̄ in simplici statuto, quo filia dotata
excluditur a successione articulus esset dubius, propter ea,
que in contrarium allegata fuerunt.s.sed in proposito ca-
su, ⁊ attentis statutis predictis Bargetanis,ꝯclusio supra
dicta videtur verissima. Nam in primis cōsidero,ꝙ in sta-
tuto in secundo libro,dicitur,Che niuna dōna dotata pos-
sa,o debba succedere con fratelli ⁊c. Ne parte alcuna pos
sa hauere de beni del padre ⁊c. Que verba si recte ponde-
rentur non solum remouent filiam a successione sed etiam
volunt generaliter,ꝙ nihil habere possit de bonis patris,
quod intelligam , quandocunq̃ꝫ(modo fuerit dotata)⁊ sic
20 etiam ꝙ fuerit dotata post mortem patris,† alias illa ver-
ba, Ne parte alcuna possa hauere ⁊c. essent superflua,⁊
nihil operarentur,quod in statutis non debet dici iuxta.l.
si quando,vbi doctores de legatis primo , ⁊.c.si papa.de
priuilegijs libro sexto.⁊ declarat Corne.in consilio.lxxvij.
licet multum prima columna,secundo volumine , cum simi
libus,si enim de successione solum tempore mortis patris
intelligeret statutum , satis ei fuerat dixisse,non possa , nē
debba succedere,nec erat opus subdere illa verba,ne par-
te alcuna ⁊c. Et hoc apertius colligitur ex alio statuto in
tertio libro in quo dicitur,Che la donna dotata, ⁊ la qual
dota riceuuta hauera non possa litigare,o molestare per
alcuna cagione, o modo fratelli ⁊c. ne beni del patre,o ve
nire alla successione di suo padre ⁊c. Nam in primis con-
sidero ꝙ in statuto dicitur,ꝙ non possit femina dotata fra
tres molestare,aut cuꝫ eis litigare de bonis patris.que ver
ba cum generalia sint debent generaliter , et indistincte
intelligi , et sic quandocunq̃ꝫ dotata fuerit .l.prima.§.
⁊ generaliter .ff.de legatis prestandis . ⁊ .l.de precio.ff.
de publiciana . cum ergo iste femine , que dotem ha-
buerunt,litigent cum fratribus , vel eius successoribus
singularibus, ⁊ eos molestēt de bonis patris,clare ꝯstat,ꝙ
dn̄r statuto ꝯfacere, ⁊ ideo vltra ꝙ a petitione sunt remo-
uende,debēt per iudicem condemnari in solidis centum,vt
in eo statuto subditur.Secundo ꝯsidero illa verba per al-
cuna cagione,o modo ⁊c. Nam ꝑ ista verba in eoꝝ gene
ralitate includitur,ꝙ filia femina dotata nullo modo , nec
aliqua ex cā possit molestare fratres,vel cuꝫ eis litigare, si-
ue velit dicere,ꝙ tunc bona sibi deferuntur,⁊ ea vult acce-
ptare,quod esset si tempore mortis patris reperiatur dota
ta,siue ēt velit dicere bona iaꝫ diu sibi a morte patris que-
sita, ⁊ nūc a fratribus possessa,ea sibi restitui petēs,qd̄ esset
qn̄ longe post morteꝫ pr̃is, ⁊ sibi delatā,ac ꝑꝑ suitatē quesi
21 tam hereditatem fuerit dotata(ꝓut ꝯtigit in casu nr̃o)† illa
enim verba,quauis cā,vel quouis modo gn̄aliter oēꝫ cāꝫ,
⁊ oēm moduꝫ considerabileꝫ ēt alias illegitimū importāt,
vt ꝓbatur in clem.j.de sen.⁊ re.iud. ⁊ ibi gl.in ver.quauis
cā, ⁊ in clem.fi.ver.quouis modo.de sen.excō. ⁊ de vtroq̃ꝫ
vr̃ tex.in clem.ne romani,in versi.quouis modo. ⁊ in vers.
quacunq̃ꝫ cā iunctis gl. de elec.lib.vj.Facit optime clem.
vnica,in fi.iūcta gl.in ver.quāticūq̃ꝫ.de fo.cōp. ⁊ vr̃ tex.in
fisi,vbi tradūt doc.in.l.j.§.nūciatio.iūcta gl.in ver.omni-
bus diebus.ff.de noui operis nunciatio. ⁊ tradit Deci.in
consilio.xiiij. ⁊ pro tenui quarta columna , vnde cum iste
femine

femine in casu nostro dicant iam sibi quesitã hereditatẽ, pe
tentes eam pro suis ratis sibi restitui, dicunt aliquo modo
de bonis patris litigare, ergo &c. ¶ Tertio ↄsidero, ꝙ
in statuto femina dotata a duob⁹ repellatur, vz a molestia,
vel litigio fratribus de bonis patris inferendo, item ne ad
successionẽ veniat, vt ex ṽbis statuti clare colligit̃, vñ dico
ꝙ lz forte ex eo, ꝙ repellit̃ a successione requirat̃, ꝙ sit do-
tata tẽpore mortis patris per allegata.s. in ↄtrariũ, tamen
ex eo, ꝙ repellit̃ ab inferẽda molestia, vel litigio, sufficit, ꝙ
22 sit dotata tẽpore, quo vult talia inferre† vt sic qualitas ad-
iũcta verbo determinet̃ ẽm tẽpus verbi iuxta.l. in delictis
.§.si extraneus.ff.de nox al. &.s. dixi. ¶ Et ista interpretatio
statuti videt̃ necessaria, ne alias ista verba sint superflua, nã
si tñ de volente succedere intelligerent̃, & sic requireret̃ do
tatio tẽpore successionis satis fuisset simpliciter dicere non
possa venire alla successione. Cum igit̃ etiã dicat̃ non pos-
23 sa litigare o molestare &c. † Debet intelligi, vt.s. vt aliquid
talia verba operent̃ iuxta.l. si qñ de leg.j. &.s. etiã dixi, & no
tat Bar. in.l.iij.ff.de vsucap. & Deci. in cõsi.xviij. Viso pun
cto col. secũda, & ex his ↄcludit̃ (Et sit primũ fundamentũ
principale) ꝙ rei ↄuenti veniunt absoluendi. ¶ Secundo
ista cõclusio probat̃, qr posito (nõ tamẽ ↄcesso) ꝙ predicta
non essent tuta, negari tñ nõ põt qr res sit valde dubia. qua
liter.s.d. statuta debeant interpretari, & an sufficiat dotem
esse datã etiã post mortẽ patris, quo posito standũ est inter-
pretationi, q̃ʒ dedit cõis obseruantia, & cõsuetudo in loco,
24 vbi res agit̃ † cum ↄsuetudo sit optima.ll. & statutoꝝ inter
pres.l. si de interpretatione.ff.de legi. &.c. cum dilectus de
ↄsuetud. vbi cardinal. in nono not. & Ab. in.vij. & alij etiam
notant, tradit Bal. in ↄsi.xlviij. super vnitate in fi.iij. volu.
Ang. in ↄsi.xcix. Viso themate.iij.col. Areti. in consi.clix.
Viso puncto in fi. patruus, & dñs meus Soz. in consi.ccix.
Licet nulla col.fi. versi. Nono ↄprobo, vbi dicit ẽm Ant.
25 de but. in.d.c. cũ dilectus, † ꝙ standũ est interpretationi q̃ʒ
dedit ↄsuetudo, etiã si opus esset verba statuti impropriar̃,
26 & dicit Bal. in.c.j. in pñ. de feu. sine cul. nõ amit. † ꝙ vera i
terpretatio a practica, & cõi obseruãtia sumit̃, refert, & sequi
tur Deci. in ↄsi.xj. Quã iudicantiũ rñsa col.viij. sed sic est (vt
mihi presupponit̃) ꝙ in castro bargetano, & in summocolo
nia (vbi qõ vertit̃) a tãto tempore, citra cuius memoria non
est in ↄtrium semper fuit hoc obseruatũ, & ↄsuetũ, vt femina
qñcunqʒ dotata fuerit, etiã a fratre post mortẽ patris nihil
27 vltra dotẽ de bonis patris quoquo mõ habeat, † Igit̃ a di
cta obseruãtia ita statuta interpretãte recedendũ non est, vt
.l. minime.ff.de leg. & tradit̃ in locis pallegatis, & per ↄñs
sequit̃ reos ↄuentos oĩo debere absolui, & hoc fundamen-
tum apud me nullã habet dubitationẽ. ¶ Tertio etiã mo-
ueor posito millies, ꝙ in.d. statutis nulla sit dubitatio quo
ad interpretationẽ, sed debeant interpretari in fauorẽ istaꝝ
feminaꝝ agentiũ iuxta superius allegata in ↄtrium (qõ tñ est
falsum, vt ex predictis ↄstat) qr adhuc dico reos debere ab
solui attẽta predicta cõi ↄsuetudine, & obseruãtia, per quaʒ
28 dicunt̃ sublata statuta cũ sua interpretatione. † Nam sicut
dubia statuta cõis practica, & ↄsuetudo dicit̃ iterpretari, vt
mõ dixi, ita certa, & clara statuta tollit, si eis sit ↄ̃ria vt.l. de
quibus, vbi plene per doct.ff.de legi. facit.§. sed naturalia i
stit. de iure nat. tradunt oẽs in.l.j.C. que sit lõga ↄsuet. bal.
in ↄsi.cxliij. Casus talis est in fi.j.vol. Rom. in cõsi.cccxiij.
Quo ad primũ in fi. Abb. in ↄsi.iij. Nitar in presenti.xxiij.
col.ij.vol. & Corn. plene, vbi plura ↄgerit, in ↄsi.cclxxxxiij.
Circa supradictã per totũ.j.vol. cum ergo statuta predicta
si id vellet, qõ dicũt iste femine agẽtes, nunq̃ʒ fuerint obser
uata, imo, vt.s. dixi semper ↄtrium fuerit obseruatuʒ, sequit̃
ꝙ per ↄ̃riam ↄsuetudinẽ, & per statutoꝝ inobseruantiã di-
cantur sublata p predicta, & ita etiã voluit dñs meus Soz.
in.d. ↄsi.ccix.col.fi. versi. Decimo &c. allegat.§. hec & si le-
gibus quarta distinc. & ibi Gemi. & alia plura, vt per eum.
¶ Quarto probat̃ predicta ↄclusio, quia posito, ꝙ statuta
tñ disponant de muliere dotata tẽpore mortis patris (qõ
tñ est falsum, vt iam dixi) casus noster, qñ fuerit dotata po-
stea, dicitur a statutis obmissus, & per ↄsequẽs debet deter
minari ẽm antiquas ↄsuetudines terre barge. vt cauetur in
primo lib. statutorũ.d. terre sub rubrica. Del giuramento
del potesta &c. in verbo & doue lo statuto non parlasse secõ
29 do le vecchie consuetudini &c. † Et cũm ista verba sint ap-
tissima, non est super hoc facienda disputatio.l. ille aut ille
.§. cum in verbis.ff.de leg. tertio. sed secundum antiquam
consuetudinem dicte terre femina dotata etiam post mor-
tem patris non admittitur ad partem, vt mihi narratur, &
30 supra dictum est, ergo &c. ¶ † Ultimo etiam posset dici,
ꝙ cum terra Barge sit subdita florentine ciuitati, vbi de-
ficiunt propria statuta, & sic in casibus obmissis debeat ser-
uare statuta florentina, & sic ciuitatis superioris, vt est opti-
mus text. in.§.fi. insti. de satisdat. facit.l. qui ex vico.ff. ad
muni. &.l. nulli.C. de episco. & cler. cum similibus allegatis
per Barbat. in consi. quarto. Scribitur primo &c.vj. co-
lum. primo volum. tradit cuma. in consi.cxliij. Videretur
prima fronte, & Ludoui. Bologni. in consi.lxij. Marinus
prima colum. cum mille similibus, sed sic est, ꝙ in ciuita-
te Florentie extat statutum simpliciter excludens filias fe-
minas extantibus masculis, vt patet in secundo lib. statuto
rum sub rubrica. Qualiter mulier ab intestato succedat nu
mero.cxxx. ergo &c. ¶ Nec videtur obstare, ꝙ in statutis
Bargetanis dicitur, ꝙ vbi deficiunt particularia statuta,
& antique consuetudines debeat recurri ad ius commune,
quoniam videtur posse responderi, ꝙ talia verba debent in
telligi non de iure communi Romanorum, sed de iure flo-
rentino, quod terre Barge, & alijs locis subditis dominio
florẽtino dicitur ius commune per.d.§.fi. insti. de satisdat.
31 ¶ † Nam sicut ius ciuile Romanorum dicitur ius com-
mune omnibus ciuitatibus, eo ꝙ omnes subiaceant Ro-
mano Imperio, vt.l. deprecatio.ff.ad.l. rhodi. de iactu.
Ita etiam ius ciuile florentinorum, & sic eorum statuta de-
bent dici ius commune omnibus populis sibi subditis, &
ita reperio consultum per Ludoui. Rom. in consi.ccxviij.
32 Presens casus † qui concludit in ciuitate Pisana debere
seruari statuta florentina, vbi pisana deficiunt, dato, ꝙ pi-
sis extet statutum, ꝙ in casibus non decisis per propria sta-
tuta recurratur ad ius commune. Mouet̃ ex pluribus ra-
tionibus, de quibus ne transcribendi onus assumam, cum
ibi videri possint, ad eum me remitto. ¶ Et ꝙ Pisis in
defectum propriorum statutorum seruentur statuta floren-
tina concludit etiam Corn. in consi.clj. In hac consultatio
ne per totum tertio volum. ¶ Et licet ipse non faciat men
tionem de statuto quo cauetur haberi recursum ad ius cõ
mune, tamen verum est, ꝙ Pisis ita cauetur, vt dicit Ro-
ma. in.d. consi.ccxviij. Et ego alias vidi. ¶ Unde creden-
dum vidisse, & eo non obstante, ita voluisse determinare.
¶ Et ꝙ tali statuto non obstante debeat recurri ad statu-
tum superioris, velut ad ius commune subditorum alias
consuluit recolende memorie dominus Marianus So-
cinus auus meus in castro sancti Geminiani, & ideʒ ↄsulue
runt alij solẽnes doct. prout eos refert, & sequitur patruus
& dominus meus Socinus in consilio.lxxxj. In presenti
consultatione secunda & tertia colum. vbi etiam allegat
Rom. in dicto consilio.ccxviij. & alia plura, vt per eum.
¶ Et licet in simplicibus terminis istud sit dubium, cum
idem patruus meus aliquando contrarium consuluerit, &
ego pro nunc non firmo. Tamen in proposito nostro & in
hac particulari.q. istud procedere potest attenta commu-
ni consuetudine, de qua supra naʒ, homines Barge ita ob-
seruantes circa hoc vident̃ voluisse, ꝙ reuertat̃ ad statuta
33 florẽtina quicquid in alijs casibus sit determinandũ. † Mi
nime ergo mutanda sunt, que diutinã habuerunt interpre-
tationem.l. minime.ff.de legi. &.s. dixi, sed in hoc vlterius
non insisto, cum ex precedentibus fundamentis conclusio
nostra de plano procedat. ¶ Et ex predictis clare colligi-
tur allegata in contrarium non obstare, que circa statuto-
rum interpretationem allegabantur, quoniam eis ex fun-
damento supra facto colligitur vna particularis responsio,
igitur non insisto. ¶ Ad illud autem ꝙ vltimo loco dice-
batur, ꝙ nunc cessabat fauor agnatio &c. ¶ Responde-
tur clare, ꝙ nihil est nam sufficit, ꝙ fauor ille, & ratio sta-
tuti excludentis interuenerit tempore exclusionis, quic-
quid postea sequatur, sicut in simili dicitur de existentia li-
berorum positorum in conditione ad alicuius exclusionem
nã exclusio durat, lʒ liberi postea moriant̃, vt plene tradit
34 Deci. i ↄsi.lxiij. & p tenui. i pmo dubio. ¶ † Femine igitur

per statutū simpliciter exclusę propter masculos perpetuo dicūt exclusę, ꝗcquid ꝺ masculis sequat, ita declarat Bal. in.c.j.§.j. Episcopum, vel Abbatem. in vsibus feud. tradit b ar. in.l.fi.ff.ad tertul. Bal. in consi. cclxvij. Proponitur, ꝙ Manfredus prope fi.v.vol. Soz. meus in consi.l. Uiso testō in pri. tertio vol. ⁊ in consi. cxiiij. Presens ꝯsultatio.ij. col. quarto vol. Corn. in consi.vij. Questio est pulchra qnin ta col. scḋa vol. ⁊ deci. in consi. lxxxvij. pro resolutione pma col. ⁊ in consi. ccix. Uiso puncto scḋa col. vbi plura cōgerit
35 cum mille similibus. ¶ † Nec est verum, ꝙ exclusio fiat tē poraliter, nisi ad hoc nos inducant verba statuti, puta quia dicat, quousqꝫ, donec, vel ꝙdiu masculus supfuerit, femia excludat, vt declarat Bar. in.d.l.fi.ff.ad tertul. ⁊ sequunt omnes, qḋ non est in casu nr̄o, cum statuta predicta simpliciter, ⁊ non per aliquod verbū suspēsiuum, seu tēporale excludant feminas dotatas, concludit igitur ex omnibus pre dictis partes iudicis esse in absoluendo reos conuentos. ¶ Que conclusio etiā ex alio iuuari pōt, qm̄ ipsi tanꝙ suc cessores.d. Christophori vident tuti legitima pscriptione, cum enim a morte.d. Joānis patris istarū feminatū iā sint elapsi anni.l. ⁊ vltra, ⁊ Christophorus pacifice semp oīa bona possederit dicunt.d. femine exclusę a iure se immiscen di paterne hereditati, vt tradunt glo. ⁊ oēs in.l.lz.C. de iu
36 re deliber. † vbi cōcludunt, ꝙ filius a.d. iure spacio.xxx. an norum excludit, ita etiā determinat Alex. multa allegans
37 in consi. lxxiij. Punctus talis est prima col. quīto vol. † vbi etiam subdit, ꝙ postꝙ quis adiuerit, vel se immiscuerit per cursum.xxx. annorū excluditur a petitione hereditatis, sup quo, velut super re clara vlterius non instabo. ¶ Et preser tī quia ex supra dictis clarissima resultat iustitia in fauorē istorum conuentorum, Laus Deo, ⁊ Uirgini.

Marianus Soz. Junior Pisis legēs. aliter Soz. nepos.

CASVS

¶ Decessit nouissime domina Susanna infans superstitē dn̄a Gabriella matre eius, ⁊ Francisco eius agnato, ꝗ erat patruelis Bernardini aui paterni pdicte Susāne.
¶ Queritur modo ad quē pertineat eius successio an.s.to taliter ad dn̄am Gabriellā matrem, an vero ad eam pro tertia parte tm̄, ⁊ pro duabus tertijs ad predictū Franciscum agnatum, stāte statuto in ciuitate Cortone sub.ꝗ. scriptis verbis, ⁊ sub rubrica ꝺ successione ab intestō.vꝫ.
¶ Statuerunt, ⁊ ordinauerunt, ꝙ siquis decesserit ab inte stato superstitib⁹ liberis ⁊c. ⁊ postea circa mediū sequit.
¶ Si vero quis decesserit ab intestō sine liberis, ⁊ sine fra tribus, vel sororibus, vel filijs, vel descendentibus ex fra tribus vel sororibus.d. defuncti superstite matre tunc.d. casū.d. mater talis defuncti succedat in tertia parte toti us hereditatis.d. defuncti, ⁊ alie due partes hereditatis d. defuncti pertineant, ⁊ deueniant ad pximiores agna tos talis defuncti fm̄ gradus prerogatiuam, pro vt per statutum cortone, vel a iure cōi disponitur.
¶ Si vero aliquis decesserit nullis superstitibus descēdēti bus nec ascendentibus predictis, vt.s̄. admissis, nec superstitibus fratribus vel sororibus, nec filius fratrum masculorum, tunc agnati persone defuncte vsqꝫ in tertiū gradū fm̄ ius canonicum numerādo excludant omnes cognatos defuncte persone, cuiuscunqꝫ gradus ⁊ sexus existat, licet defuncto proximiores sint in gradu ⁊c.

SVMMARIVM

¶ De interpretatione statuti Cortonensis, de quo in Themate.
¶ Et an masculinum concipiat femininum.
¶ Et vtrum statutum loquens de decedente ab intestato, procedat in pupillo.

1 Mater de iure communi succedit filio defuncto sine liberis ⁊ fratribus.
2 Statuta a iure communi exorbitantia debent stricte ⁊ pprie intelligi.
3 Statutum excludens matrem, cum sit iuris cōmunis correctorium, debet interpretari, vt quanto minus possit le dat ius commune.
4 Statutum excludens matrem a successione filij non excludet eam a successione filie femine, vide tamen.ꝗ.nu.xxj.
5 Ratio motiua statutorum excludentium feminas propter masculos dicitur fauor agnationis conseruande.
6 Statutum excludens feminas a successione ascendentium non procedit in hereditate matris, licet sit ascendens, eo quia femina, vide tamen.ꝗ.nu.xxij. vbi aliter tenet.
7 Masculinum an concipiat femininum, quando etiaꝫ de femina repetitur expressa dispositio, ⁊ infra nu.xxiij. vbi late discutit.
8 Intestatus proprie conuenit illi, qui potuit testari, ⁊ testatus non est.
9 Statuta debent intelligi proprie, ⁊ non ficte.
10 Intestatus decedens dicitur velle relinquere tacite eis qui bus ex statuto debet, ⁊ ita excludere matrem, quod non procedit in intestabili.
11 Statuta matrem excludentia a successione filie tanꝙ inhumana, ⁊ ꝯtra ius naturale an valeant, ⁊ infra nu.xxxj. vbi decidit ꝙ sic.
12 Unum caput statuti declarat aliud, quod declara, ⁊ limita vt infra nu.xxxv.
13 Infinitas est euitanda.
14 Argumentum per locum ab absurdo remouendo procedit etiam in statutis.
15 Propinquiores semper in successionibus potioris conditionis esse debent.
16 Mater in successione filij est potior omnib⁹ trāsuersalib⁹.
17 Uerbum si quis comprehendit ⁊ masculum ⁊ feminam ex propria significatione cum veniat terminandum per sub stantiuum cōis generis, ⁊ est com.opi.
18 Statutum excludens matrem a successione filij lz sit odiosum, tm̄ non impedit comprehensio generis feminini, cū simus in materia indifferenti, ⁊ rō diuersitatis nō subsit.
19 Statuto si caueatur, ꝙ si quis vadit de nocte puniatur cer ta pena, femina etiam comprehendetur, idem si dicat ꝙ nullus vadat de nocte.
20 Statutum ꝙ stantibus agnatis femina non succedat, qua tenus est inclusiuum agnatorum dicitur fauorabile, cum ad hoc principaliter tendat statutum.
24 Imaginem falsitatis habet, quod est remotuꝫ a verosimili.
25 L. declarat infantem pro intestato esse accipiendum, ⁊ ita datur intellectus ad.l.j. in princ.ff. de su. ⁊ leg.
26 Preceptum in his que ad iuris decisionem pertinent, est omnino seruandum.
27 Conditio ista si intestatus decesserit, verificatur in pupillo lz alias conditio sit implenda in forma specifica.
28 Statutuꝫ loquens de decedente ab intestato, an habeat lo cum in pupillo, hic late distinguit.
29 Omnis hereditas defertur, aut ex testato, aut nō intestato.
30 Secundum com.opi. iudicandum est.
32 Statuta etiam inhumana custodiuntur, quia stant in volū tate, ⁊ auctoritate condentis, ⁊ in sic volo, ⁊c.
33 Uerba generalia statutoꝝ sunt generaliter intelligēda,
34 Statutum vocans agnatos debet intelligi, ꝙ vocet agna tos, qui sunt in gradu successibili.
36 Uerba vbi sunt clara non est vlterius querendum.
37 Ex diuersis non bene infertur.
38 Arguendum non est ab vno statuto de vno loquente, quādo existunt ascēdētes, ad aliud loquēs eis nō extītib⁹.
39 Statutum lz durum seruandum est.
40 Cōditio apposita i vna dispositiōe nō censet i alia repetita.
41 Repetitio in diuersis orationibus nō pōt dici facta, nisi sit dictio repetitiua.
42 Mētio factā de filijs masculis in vna dispositione, seu par ticula, ⁊ in alia de filijs simpliciter, sub simplici ⁊ generali filiorum mentione, etiam femine comprehenduntur.
43 Uerisimile non est ꝙ remotiores ponantur in conditione admissionis proximiorum, cuꝫ proximiores de iure sem per vocentur.
44 Nostrum non est querere, quare.L. aliquid velit.
45 Conditio alicuius si in vno est melior, in alio est deterior.

Consilium

CONSILIVM. III

DIrigat Dominus verba mea in vi
am veritatis, ⁊ iustitie. Vi
sis Themate, ⁊ statuto ciuitatis Cortone
.s.scriptis. Tria sunt, que presentē ꝯsulta-
tionem difficultare videnť, ex quibꝰ prima
ꝯsideratione videť matrē predictā integraliter admitten-
dam ad hereditatē predicte Susanne. ¶ Et ꝓ intelligen-
tia presuppono tanq̄ꝫ clarissimū, ꝙ circūscripta municipali
1 censura ciuitatis Cortone, † manifesta res esset, ꝙ mater
ſm regulas iuris cōis in totū admittereť, cū nec liberi, nec
fratres .d. Susanne supersint, vt habeť in auct. de here. ab
intes. §. j. ⁊ .ij. Tota ergo difficultas pēdet ab intellectu sta
tuti predicti iuri cōi derogātis (⁊ in loco obseruandi iuxta
cōes doctrinas Bar. ⁊ alioꝝ in .l. omnes populi .ff. ð iusti.
⁊ iur. ⁊ in .§. ius autē insti. de iure natu.) Utrū .s. in casu nr̄o
dicať vocare predictū Franciscū ad duas tertias heredita
tis predicte Susanne, ⁊ ex tribus, vt dixi, prima fronte vꝫ,
ꝙ non. ¶ Primo qꝛ cum statutū dicat, siquis decesserit
⁊c. ⁊ sic loquiť in genere masculino, videť ꝙ tm̄ locū habe
2 at si tractať de hereditate masculi, † cum statuta a iure cōi
exorbitantia, quale est statutū predictū, debeant stricte, ⁊ ꝓ
prie in casu, in quo loquunť intelligi, ⁊ ad aliū non extendi
vt .l. j. §. siquis nauē .ff. de exerci. ⁊ .l. si vero .§. de viro. Ubi
doct. ponunt .ff. solut. mat. ⁊ .l. quicquid astringēde .ff. ð ver.
oblig. sed in casu nr̄o tractamus de hereditate femine ḡ ⁊c.
3 ¶ † Ad qꝺ facit, qꝛ hoc statutū excludens matrē, cum sit
iuris cōis correctoriū, debet strictissime interpretari, ⁊ vt
quanto minus fieri possit, ledat ius cōe iuxta .l. precipimus
.C. de appel. ⁊ .c. cum dilectus, vbi plene tradunt canoniste
extra de ꝯsuetu. ⁊ dixit in simili Fulgo. in ꝯsi. l. quidā ramō
denus. iij. col. Jo. calder. in ꝯsi. vj. titulo de ꝯstit. An statu
tum ⁊c. Pet. de anchar. in ꝯsi. ccclxj. Uisa plena facti nar
ratione ⁊c. in prin. Corn. in ꝯsi. cxv. in hac ꝯsultatione. iij.
col. ij. vol. ⁊ .d. Bar. Soz. doctor suo tēpore primarius, ⁊
mihi patruus, ⁊ preceptor colēdissimus in ꝯsi. lxxxj. Non
est dubiū. iij. col. iij. vol. cū similibus, sed intelligēdo illud ꝟ
bum, siquis, tm̄ de masculo, ꝓut est generis masculini minꝰ
offendiť ius cōe, qꝛ mater non excludiť ab hereditate fi-
lie ⁊c. ¶ Comprobať hoc per id, qꝺ voluit Archid. in .c.
4 siquis suadēte. xvij. q. iiij. iij. col. † Ubi voluit, ꝙ statutū ex-
cludens matrē a successione filij, nō excludit a successione fi
lie femine. qꝺ refert, ⁊ sequiť Gemi. in .c. generali de ele.
lib. vj. ⁊ ponit Jas. in rubrica .ff. de acquir. pos. prope fin.
5 ¶ † Et pro hoc facit, qꝛ ratio motiua statutoꝝ excludenti
um feminas ꝓpter masculos diciť fauor agnationis ꝯseruā
de, .s. in bonis, per quē iam ꝯseruabať honor familie, ⁊ ꝓpte
rea elegāter ꝯsuluit Fulgo. in ꝯsi. liiij. Itē ꝙ quelibet prima
6 col. versi. ij. de mente ⁊c. † ꝙ statutū excludēs feminas a suc
cessione ascendētiū nō procedit in hereditate matris, lꝫ sit
ascendēs eo qꝛ est femina, ⁊ bona apud eam existētia iaꝫ ho
norem familie nō cōseruabant, ⁊ idē in simili voluit in ꝯsil.
lxxxv. in proposita. q. in fi. cum ergo in casu nr̄o bona iam
essent apud Susannā feminā, per quaꝫ honor familie non
cōseruabať, videť ꝙ de .d. bonis, ⁊ hereditate predicte fe-
mine statutū non loquať. ¶ Preterea ꝯfirmari videť hoc
qꝛ statutū nostrū quādo intēdit loqui etiā de feminis, ð eis
etiā expressit, vt patet ibi fratribus, vel sororibus, ⁊ alibi se
pe, vnde cum in ꝓposito nr̄o tm̄ vtatur genere masculino
arguitur ꝙ noluit de feminis itelligere argumēto .l. j. §. sin
autē ad deficiētis .C. de caduc. tol. ⁊ in ꝓposito hoc videť
7 velle Bal. in .l. in multis .ff. de sta. homi. † Concludens ma
sculinum non ꝯcipere femininū, quādo etiā de feminis re-
peritur expressa dispositio. qꝺ etiā voluit Jas. in .l. siquis id
quod .ff. de iuris. omni. iud. ⁊ ita determinat patruus meus
in consi. lxiij. Uisis testō. iij. vol. col. x. ⁊ Corn. consi. xj. stan-
tibus .d. statutis. ij. col. j. vol. ¶ Secundo ex alio videtur
8 d. Franciscum in aliquo succedere non posse, † Nam statu
tum predictum loquitur de his, qui intestati, seu ab intesta-
to decesserunt, quod proprie conuenit tantum illis, qui cuꝫ
testari potuissent non sunt testati, vt .l. j. in prin. ff. de suis ⁊
legi. ita ꝙ pupillus non potest dici proprie intestatus, sed il
la Susanna decessit pupilla, ⁊ sic intestabilis, ergo statutuꝫ
9 in ea verificari non debet † cum statuta semper debeant in
telligi proprie, ⁊ non ficte iuxta dicta per Bar. in .l. omnes
populi in. iiij. q. vj. q. princip. ff. de iust. ⁊ iur. ⁊ per eundem
⁊ alios in .l. iij. §. hec verba .ff. de nego. ges. cum similibus.
10 ¶ † Et pro hꝰ videť colorata ratio, nam decedens intesta-
tus (loquendo de testabili) dicitur tacite velle reliquere eis
quibus ex statuto tali casu debetur, argumento .l. conficiun
tur .ff. de iure codicil. ⁊ ita velle excludere matrem, cuꝫ pos
set testando matrem instituere, que ratio non procedit in in
testabili, vt de se patet: ⁊ hanc rationem in proposito consi-
derauit dominus Alex. in .l. generaliter in prin. quinta col.
.C. de instit. ⁊ substit. ⁊ ante eum Bal. in consi. ccccclxxv. se
quendo cōmunem opinionem in. iij. parte, ⁊ in consi. lix. de
iure communi matrē, in quarta parte, vnde arguendo a ces
sante ratione iuxta .l. adigere .§. quamuis .ff. de iure patro.
⁊ .c. cum cessante de appel. cum similibus sequitur, ꝙ tale
statutum non potest habere locum in pupillo, cum ⁊ si velit
matrem heredem habere non possit. ¶ Et hanc parteꝫ in
similibus statutis secutus fuit Bal. in consi. xij. Casus ta-
lis est, ⁊ in consi. cxlj. Queritur an pupillus, ⁊ in .d. consil.
ccccclxxv. in tertia parte, ⁊ in .d. consi. lix. ⁊ .cccxxxix. opin.
communis in quarta parte, vbi dicit cōmunem opinionem
esse pro matre, ⁊ idem voluit in consi. lxxxiij. Premitten-
11 dum est in fi. in quinta parte. ¶ † Et in eo cōsilio circa me
dium multum singulariter vult talia statuta matrem exclu-
dentia a successione filie tanquam inhumana. ⁊ contra ius
naturale non valere. ¶ Quo posito res clarissima esset in
fauorem matris. ¶ Hanc eandem partem data etiam va
liditate statuti tenuit .d. Joan. de amelia in quodam eius
consilio super quibus consulens ego ⁊c. quod reperitur in
ter consilia Bal. numero. cxxxj. in quarta parte. Idem con
suluit Ang. in consi. xxvj. Statutū excludens. dicens se cū
Bal. eius fratre pluries pro hac parte consuluisse. Quam
etiam tenuit Alex. in consi. cxv. Circa dubitationem ⁊c. se
cundo volum. vbi plures rationes, ⁊ plures concordantes
allegat. ¶ Tertio videtur dictum Franciscum prorsus ex
cludendum ex alio, nam licet in illo versiculo statuti si vero
quis decesserit ab intestato admittantur simpliciter agnati
ad duas partes absq̄ꝫ gradus prefinitione, tamen hoc vide
tur sane intelligendum, videlicet modo non sint vltra tertiū
gradum, prout expresse ponitur talis gradus prefinitio in
sequēti verbo, si vero quis decesserit nullis superstitibus ⁊c.
12 Hoc aūt ex duobus ꝓbari videtur. ¶ † Primo quia vnū
caput statuti declarat aliud argumēto .l. si seruus pluriū .§.
fi. ff. de leg. j. ⁊ insti. de leg. aquil. §. ex hoc autem, vbi expres
se not. ⁊ ponit Bar. ⁊ Ang. in .l. vtrum .ff. de petit. here. ⁊
dixit Corn. in consi. clxxxiij. Presupponitur statutum secū
da col. secundo vol. ⁊ in consi. clxxxij. in causa vertente ter
tia col. tertio vol. ⁊ patruus meus in consi. ix. Uiso statuto
13 terre burgi. secunda col. tertio vol. cum similibus. † Cum
igitur primus versiculus quo ad gradum indefinite loquať
nec videatur conueniens ita in infinitum de quibuscunq̄ꝫ
agnatis intelligere ratione euitāde infinitatis iuxta .l. fi. C.
de sacros. eccl. dicendum videtur, ꝙ a sequenti verbo debe
at declarari, ⁊ sic restringi ad agnatos, qui non sint vltra
14 tertium gradum. ¶ † Secundo hoc probari videtur per
locum ab absurdo remouendo iuxta .l. nam absurdum .ff. ð
bon. liber. ⁊ .l. in pecudum .ff. de vsur. ⁊ .l. duobus .ff. de li-
ber. causa, ⁊ .l. diuortio in prin. ff. solu. mat. vbi Jas. in quin-
to not. cum similibus, quod etiam in statutis procedit, vt in
quit Bal. in .l. conuenticulam, ⁊ in auct. nouo iure .C. de
episc. ⁊ cler. ¶ Dico enim ꝙ si hoc statutum intelligatur
etiam de agnatis vltra tertium gradum sequitur magnum
absurdum, videlicet ꝙ melioris conditionis sunt cognati,
qui per matrem, vel alias feminas coniunguntur, quoniaꝫ
illi per agnatum in quarto gradu existentem non excludun
tur, vt in illo seq. verbo si vero aliquis ⁊c. q̄ꝫ ipsa mater, cū
per talem agnatum, ⁊ etiam remotiorem remoueatur,
15 quod quidem q̄ꝫ videatur absurdum, exploratum est, † cuꝫ
in successione semper potioris conditionis esse debeāt. pro
pinquiores, vt in auctentica de hered. ab intest. colu.
nona per totum. Faciunt que habentur in .l. si viua
16 matre .C. de bonis maternis. † Et nemo dubitat ma-
trem transuersalibus cognatis potiorem esse, vt in

auct. defuncto. C. ad tertu. ꝛ in corpore vnde sumit. Ne igitur in eiusmodi absurdū incidamus, videt ꝙ statutū predictum simpliciter de agnatis loquēs debeat intelligi modo nō sint vltra tertiū gradum. sed in ꝓposito Susanna, que decessit, ꝛ de cuius hereditate agitur cōputando ſm ius canonicum erat. d. Francisco in quarto gradu, cum tali gradu distaret a stipite, vt habet in. c. ad sedē. xxxv. q. v. ꝛ in. c. fi. de cōsangui. ꝛ affi. ergo videt, ꝙ Franciscus ꝑdictus ad eius successionē cum matre venire non possit cū sit vltra tertium gradū. ¶ Hec sunt que primo ingressu cōtra dictuȝ Franciscū aliquem trahere possent. ¶ Uerū maturius mentem statuentiū, simul ꝛ verba ꝯsiderando predictis minime obstātibus ꝯtrariam sentētiam ꝓbabiliorem, ꝛ veriorē de iure arbitror, vȝ ꝙ Frācisc⁹ predictus, vt agnatus predicte Susāne, lȝ sit vltra tertiū gradū ex forma predicti statuti ad eius successionē ꝓ duabus tertijs admittat. ¶ Et qc quid sit de iure cōmuni, cui per statutū dicit derogatū, hui⁹ ꝯclusionis fundamētū ē i statuto ꝑdicto i pmo illo vsiculo, si vero quis decesserit ab intestato, vbi ꝓprie casus videt determinat⁹, decessit eni Susanna ab intestato sine liberis, ꝛ sine fratribus, vel sororibus, vel ipsoꝝ filijs superstite mrē, ꝑut ꝓprie loquit statutū, vñ due partes debēt ad ꝓximiorem agnatū pertinere, alia ad matrē ſm distributionē statuti, ꝓximior autē agnatus, qui reperiat est dictus Frāciscus ergo debet ad illas duas partes admitti, ꝛ res de plano ꝓcedit. ¶ Solū ergo difficultas versat in remouēdis his, q̄ in ꝯtrarium adducta fuerunt, quibus singulis, ꝛ suo ordine ad veritatis enucleationē (quā pre omnibus amare debemus) respōdemus, vt infra. ¶ † Ad primū igit dico, ꝙ

17 imo in statuto nr̄o sub verbo illo siquis ꝛ masculus, ꝛ femina ꝯprehendit, vt est casus in. l. j. ff. de ver. signi. ꝛ in simili verbo in. l. Ait diuus Traianus. ff. de iure fis. ꝛ quidē ex ꝓpria significatione, cum illud verbū siquis veniat terminandum per substātiuū generis cōis, veluti siquis homo, vt declarat Bar. quē sequunt oēs in. d. l. j. ꝛ lȝ subtilitate quadā dialectica hoc nō sit sine dubitatione, cuȝ ipsi velint, ꝙ ista ꝓpositio nullus homo currit nō ꝯprehendat feminā, tamē dicant ipsi quicquid velint, hec subtilitas apud nos nō recipitur per predicta, ꝛ cuȝ opinio Bar. de qua. s. sit cōis omissa disputatione eam omnino sequi debemus per iura vulgaria. ¶ Nec quicquā ob. ꝙ simus in exorbitātibus, in quibus extēsio dicit ꝓhibita, qꝛ dicimus hoc nō esse per viā extensionis, sed qꝛ statutū in suis verbis ita ꝓprie de feminis,

18 sicut de masculis loquit, † ꝛ lȝ illud statutū videat odiosuȝ, cum per illud mater excludat a luctuosa filij hereditate, tm̄ ex hoc nō impedit ꝯprehensio generis feminini, cum simus in materia indifferēti, ꝛ ratio diuersitatis nō subsit iuxta doctrinam Bar. in. l. j. in prin. ff. de pecu. ꝛ in. l. siquis in tantam. C. vnde vi. ꝛ in. d. l. j. de ver. signi. tradūt glo. card. ꝛ alij in clemētina pma de elect. ꝛ gemin. in. c. generali de elec.

19 lib. vj. cum similibus, † ꝛ hinc est, ꝙ si statuto caueat, ꝙ siquis vadit de nocte puniat certa pena, lȝ simus in odiosis, tamē etiā femina ꝯprehendit, vt declarat Bar. in. d. l. j. de pecu. ꝛ idem si dicat nullus vadat de nocte sub certa penā ſȝ Bal. in. l. quicūqȝ. v. col. C. de serui. fugi. ꝛ voluit Bar. in. l. iura. ff. de legi. refert, ꝛ sequit Ias. in. d. l. siquis id qd ij. col. de iuris. omni. iudi. ponit etiā excellētissimus doctor dominus Philip. deci. in. l. femine in. xiij. col. ff. de reg. iur.

20 ¶ † Potest etiā dici, ꝙ lȝ statutū nr̄um ex parte matris, ꝛ sic in capite exclusiuo sit odiosum, tm̄ ex parte agnatorum, ꝛ sic ex capite inclusiuo dicat fauorabile, ꝛ cum ad hoc principaliter tēdat statutū debet simpliciter posse appellari fauorabile iuxta tradita per doct. maxime Pau. de ca. ꝛ Ias. in. l. qui exceptionē. ff. de ꝯdit. indebi. ꝛ videt ita voluisse Cy. in. l. j. C. ad. l. iul. de adult. ꝛ Bal. in. l. qd vero. ff. de legi. ꝛ Paul. de cast. in ꝯsi. cccxxxvj. Presens casus. ij. col. de quo tamē ad presens non disputo. ¶ Nec predictis ob. decisio Archid. in. c. siquis suadēte. xvij. q. iiij. relata, ꝛ ꝯprobata,

21 vt. s. † (quia posito ꝙ sit vera, lȝ de ea plurimū dubitē) dico ꝙ loquit in casu diuerso, aliud enim est querere an appellatione filij ꝯtineat filia, qd nō pōt fieri nisi per interpretationem, vt declarat Bar. in. l. j. de ver. signi. ꝛ tunc procedat opin. Archi. nomē siquidē filius, nec cōis gn̄ris est, nec cōi substātiuo venit terminandū, cū sit substātiuū, ꝛ per se stet. ꝛ aliud est querere nunquid sub ista ꝓlatione siquis, que terminat per substātiuum generis cōis, femina ꝯprehēdatur, ꝛ dicendū est ꝙ sic per predicta, ꝛ iste est casus noster. Cuȝ ergo termini decisionis Archi. sint diuersi a terminis nr̄is de illa ad casum nr̄m non est arguendū. l. naturaliter. §. nihil cōe. ff. de acquir. pos. ꝛ. l. inter stipulantē. §. sacrā. de ver.

22 oblig. cū similibus. ¶ † Nec etiā ob. predicta decisio Ful. in ꝯsi. liiij. ꝛ. lxxxv. que magis videt vrgere, cū in casu suo statutū loquat de ascendētibus, ꝙ est nomē generis cōis, ꝛ sic sui natura aptū tam ad feminas q̄ȝ ad masculos. Cm̄ primo rn̄detur, ꝙ illa decisio nō videt tuta, qm̄ videt expresse ꝯ doctrinā Bar. in. d. l. j. de ver. signi. ꝛ alioꝝ. s. relatoruȝ, cum enim tā femina, q̄ȝ masculus ꝛ quidē ꝓprie veniat appellatione ascendentium satis durū, ꝛ ꝯ verborū vim videtur illud verbū restringere ad masculos. ¶ Uel scdo (posita illa decisione ꝓ vera absqȝ tm̄ preiudicio veritatis) rn̄det ex mēte eiusdē Fulgo. vȝ ꝙ illud statutū est, qꝛ in matre cessabat mēs, ꝛ ratio statuti tendētis tm̄ ad honorē familie cōseruandū, vt ibi per cū, ꝛ dixi. s. in argumēto. ¶ Et si dicat eadē ꝯsideratio etiā in casu nr̄o fieri pōt, dico ꝙ nō est verum (ꝛ est aduertendū) qꝛ aut per statutū femine excluduntur a successione ascendentiū ꝓpter masculos tm̄, ꝛ pōt tunc ꝓcedere, qd dicit ibi Fulgo. rōne superius allegata auc. excludetur mater a successione nō solū ꝓpter masculos, sed etiaȝ ꝓpter alias ꝑsonas, vt est casus noster, in quo mater etiam ꝓpter sorores, ꝛ earū filios excludit, qd videt ꝓbari, cum mater admittat ad illā tertiaȝ sub ꝯditione (inter cetera) si nō extarent descēdētes ex sorore, loquor dato ꝯcursu agnatorum, ꝛ isto casu non pōt dici, ꝙ statutū simpliciter fuerit factū fauore agnationis cū etiā non agnati excludāt matrē vt declarat dn̄s Alex. in cōsi. lxxxv. Aiaduersis his col. fi. quarto vol. melior tm̄ videt prima solutio, vt. s. illa decisio

23 non sit vera. ¶ † Ultimo non ob. ꝙ statutuȝ videat loqui discretiue de masculis, ꝛ feminis, quo casu masculinū non ꝯcipit femininū iuxta dicta per Bal. in. d. l. in multis cum alijs. s. allegatis qm̄ rn̄detur primo ꝙ illud ꝓcederet, quādo respectu eiusdē disponēdi statutū discretiue loqueret, ꝛ ita ꝓprie loquit Bal. in. d. l. in multis allegans ꝓ eo rōnē, qꝛ cum in femina reperiat dispositio expressa, cessat tacita, ꝛ presumpta, que esset in ea, si masculinū femininū ꝯciperet hoc autē in casu nr̄o non ꝯtingit, nā respectu eius, de cuius successione agit, non reperit discretiue dispositū de masculis, ꝛ de feminis, sed tm̄ reperiunt illa verba siquis decesserit, ergo ꝛc. ¶ Secūdo etiā videt rn̄deri posse, ꝙ illud ꝓcedit, quādo agimus, vtrū sub masculino simplici videatur etiā femininū ꝯtineri, puta sub verbo filij, vel fratris, vel patrui, ꝛ similiū, an. s. videant ꝯprehense filia, soror, vel amita, ꝛ tunc attēdatur an in eodē statuto alias discretiue sit dispositum, tūc enim femina non ꝯprehendetur, cum illud fieret ex interpretatione tm̄, que ex presumptione predicta cessabit, ꝛ ita ꝓcedunt dicta per patruū meum, ꝛ per Corn. i preallegatis consilijs, sed casus noster est diuersus, qꝛ verba ꝓlata nō dicunt simpliciter masculini generis, sed propter verbū, a quo terminatur, videlicet homo, dicūtur generis cōmunis, ꝛ ita etiā feminā per se, ꝛ ex propria significatione cōprehēdunt, ꝛ hanc fuisse mentē statuentium demōstratur, qꝛ similia verba quinquies, vel vltra in eodē statuto ponunt ꝛ semper accipi debēt generaliter etiā pro femina, alioquin sequeret, ꝙ sub generali rubrica de succ. ab intestō solū tractaret de hereditatibus masculoꝝ, ꝛ ita statutū videretur defectiuū, quod non est verisimile, ergo non dicendū. l. non est verisimile. ff. quod met. causa cuȝ similibus.

24 † Et alias dixit Bal. in. l. j. C. de serui. fugi. in fi. ꝙ imaginem falsitatis habet, quod est remotū a verisimili, qd refert etiā Alex. in ꝯsi. xxvij. in causa ꝛ lite. ij. vol. in fi. ꝛ ex his oibus cōcluditur, verba illa si vero quis decesserit ꝛc. etiā feminam respicere, ꝛ ita nullo modo obstare primum obiectum conclusioni supra firmate. ¶ Secundo loco non ob. ꝙ predicta Susanna decesserit infans, ꝛ sic fuerit intestabilis ita ꝙ proprie non potuit dici intestata, vt in argumēto.

25 ¶ † Quoniam respondetur, ꝙ licet quantum ad iuris subtilitatem, ꝛ vim vocabuli non dicatur. d. Susanna decessisse intestata, tamen lex ipsa declarauit eam pro intestata esse accipiendam, reiecta illa subtili verboruȝ iportantia, ꝛ hoc est, ꝙ

est, q proprie voluit text. in d. l. j. in prin. ff. de suis, & legi.
ibi sed hos quoq; pro intestatis &c. non dico ex cōi vsu lo-
quendi vt dicebat ibi Bar. sed ex voluntaria declaratione
legali nobis (vt ita dicā) precipiēte, vt debeamus eos pro
26 intestatis habere, † qd in his, que ad iuris decisionē ptinēt
omnino seruandū est iuxta doctrinā Bar. cōiter approba-
tam in l. si maritus. §. legis iulie. ff. ad l. iul. de adul. Cū er-
go in interpretatione presentis statuti simus i his, que ad iu
ris decisionē ptinent absq; dubio debet illa Susanna iudi-
cari intestata. ¶ Et q ita sit verū vī casus in l. credēdū. §.
27 si vero maritus. ff. q pet. tut. † vbi cōditio si intestatus decesserit, verificat in pupillo, lz alias cōditio sit implēda i forma
specifica, vt l. meuius, & l. q heredi. ff. de cōdit. & demonst.
¶ Et lz alias statuta maxime exhorbitātia sint intelligēda
in casu vero, & nō in ficto, illud tñ pcedit. nisi lex expresse cōtrarium declarauerit, p vt fecit in casu nr̄o. Et hinc est, q sepe
in iure reperit, q pupillus dī intestatus, vt l. ij. C. de ipub.
& ali. subst. & in l. si testō eo. tit. & in l. vel singulis. ff. d vulga.
& pupil. cū similib. Cū. n. lex voluerit esse intestatū, ita ipe
pupillus sicut & maior appellat intestatus. ¶ Pōt etiā di
ci, q illa fictio dī tm̄ respectu volūtatis, sed respectu effec-
tus pupillus dī pprie intestatus, vt dicit Bal. in l. si arro-
gator. viij. col. ff. de adop. & nulli dubiū est in istis statutis ef
fectū tm̄ cōsideratū fuisse. ¶ Et hec sufficerēt, vbi solū rōne
disserendū esset. ¶ Verū qz maiorū nr̄orum auctoritas plu
28 rimū pōt, diligēter in pposito aīaduertendū est. † Qm̄ ali
quādo statutū loquit de decedentibus intestatis puta si qs
decesserit intestatus &c. & decisio satis dubia vī, nā Bart.
Pau. de ca. & quidā alij tenuerūt tale statutū etiā in pupil-
lo verificari, de qbus per Alex. in l. generalr in prin. quā
opin. simplr secutus est Pet. de ancha. in cōsi. clxxvij. Re-
uocat in dubiū. & Andr. Barbat. in cōsi. lxvij. illud i mediū
afferā. j. & ij. col. iij. vol. vbi plures cōcordātes allegat, & di-
cit, q ista opin. est cōior, & q temerariū esset cōtra eā cōsulere, &
idē vī tenet Corn. in d. l. generalr in. iij. col. allegās ita etiā
tenuisse Bal. & Aug. in cōsilijs p eū allegatis, & q̄s plures
alios. ¶ Aliq aūt vt Bal. in aliquibus cōsilijs. s. allegatis
& alibi sepe, & quidā alij relati p dn̄m Alex. in d. l. genera
liter, & ipse ibi tenuerūt cōtrariū. Sed hoc ad presens aliter nō
psequor, cū nō respiciat casum nostrū, nō. n. loquit statutū
nostrū de decedentibus intestatis. ¶ Aliqñ vero statutum
loquit de decedentibus ab intestō, & ita loquit statutū cor-
tonēse, de quo agimus, & tūc lz aliq. s. relati, vt Bal. aliqñ,
& Joan. de amelia, & Alex. in cōsilijs pallegatis tenuerint ta
le statutū in pupillo nō pcedere, tñ vera, & cōis opinio est in
cōtrariū, & ceteris dimissis vna est potētissima rō, per quā de
29 monstrat etiā pupillū decedere ab intestō, † ois enim here-
ditas defert aut ex testō, aut ab intestō, vt l. j. ij. & iij. ff. d pe
titi. heredi. & in §. fi. insti. per quas person. nobis acquir. lz
hereditas pupilli ex testō deferri nō pōt, nisi iure pupillaris
substitutionis, ergo sequit q deferat ab intestō, & sic verbū
illud ab intestō verificat etiā in pupillo, vt. s. statutū loquēs
de decedentibus ab intestato etiā pupillos cōprehēdat. Et
lz in iure non reperiat talis modus loquēdi, qz verbū illud
ab intestato iura semp referūt ad succedētes, vt ego succe-
do, vel ad me ptinet hereditas, vel mihi defert ab itestato,
nō autē dicūt talis decessit ab intestato. Tamē iste modus
loquēdi in statutis positus (q̄s sit ipertinēs) dz accipi pro
eodē. ¶ Tm̄ ergo erit dicere, siquis decesserit ab intestato
quantū si cuius hereditas ab intestato deferat, & maxime
hoc dici dz, qz alias statuta nō puiderēt de successionibus
pupillorū cōtra statuentiū mentē, q sub rubrica de successionib
ab intestato intendūt generaliter tractare de oibus, que nō
sunt ex testato, & hāc rōnem lz nō ita declaratā cōsiderauit i
pposito nr̄o. d. Alex. in d. l. gn̄aliter in. vj. col. & quasi oēs
q tenēt istā partē. Et ista opinio est cōis, & verissima illā eni
a fortiori tenēt oēs, qui idē volūt, si statutū loquat de descē
dētibus intestatis, de qbus. s. & vltra etiā particulariter in
hoc casu scdo loquētes tenēt. d. cardin. in cōsi. iij. factū sic se
hz in. iiij. dub. & Fulgo. in cōsi. xxxviij. Quidā. p. cōdidit &c.
in fi. & patruus meus in cōsi. xxxv. Primitus, sup quo &c. p
totū. iij. vol. & in cōsi. lxxxj. Si in cā de qua agimus. ij. & iij.
col. in. iiij. vol. & And. barb. in d. cōsi. lxvij. & Fulgo. Alex. &
Corn. in d. l. generaliter, & alij plures per predictos allega

ti. Idē etiam tenuit Corn. in consi. lxxv. quamq̄s videatur
prima facie. v. & vj. col. j. vol. vbi dixit esse cōem opin. etiā
q de intestatis loqueremur, & idē dixit in cōsi. cccxxxvj. con
stat q de iure. iij. col. eo. vol. idem voluit Rom. in cōsi. xxxij.
visa municipali cōstitutione in prin. ¶ Et cū ista opi. sit cō-
munis nō instabo aliter in ipsa cōprobanda. Hoc enim suffi
30 cit ad victoriā † nam s̄m cōmunē opin. iudicandū est iuxta
not. per Bar. & alios in l. fi. C. de pena iudi. qui ma. iu. & p
canonis. in c. ne innitaris de constit. pro quo est tex. optimus
in l. j. ff. de offi. questo. ibi crebrior apud veteres &c. & est et
tex. in c. j. lxv. distinct. & in c. si transitus. lxxix. distinct. & di-
xit Corn. in consi. clxxxvj. quāquā presens. j. col. iij. vol. vbi
ad hoc plura cōgerit. tradit Roma. in cōsi. clxxix. Amplis
sime doctor. v. col. Alex. in l. cum prolatis. ff. de re iudi. &
Andr. barba. in consi. xix. preclare scribit. vj. col. ij. vol. cū
similibus. ¶ Hanc tñ cōclusionē pluribus rōnibus pbat,
& ab obiectis defendit satis abunde patruus meus in d. cō
sil. xxxv. & in d. cōsi. lxxxj. vbi ad rōnem. s. in cōtrarium factam
tribus modis elegāter respondet, ad quem me remitto, cū
ibi videri possint. ¶ Et ex his cōcludit. d. Susannā ab inte
stato pprie decessisse, & ita in statuto, de quo agimus cōpre-
hēsā, ex qbus pz hz obiectū cōclusioni. s. facte non obstare.
31 ¶ † Nec quicq̄ moueat dictū Bal. in d. cōsi. lxxxiij. dicen
tis statuta eiusmodi nō valere, qm̄ ipse in ea opin. vti satur
ninus solus est, oēs enim scribētes in locis predictis semp
presuponunt statuti validitatē. ¶ Nec ex eo q inhuma-
32 num sit ex parte matris excluse debet dici inualidū. † Cum
& alia plura statuta inhumana custodiant eo qz stant in vo
luntate, & auctoritate cōdentis, & in sic volo &c. vt elegāter
inquit Corn. in consi. xc. scrupulosa videt. vj. col. ¶ Pre-
terea inhumanitas ex parte matris recōpensat cum fauore
vocatorū, quorū cōtemplatione principaliter statuta fiunt,
& hoc precipue pcedebet in casu nr̄o, vbi mater non reperi
tur in totū exclusa, vocat enim ad tertiā, vt in statuto dicit,
& mirandū est, q Bal. ita dixerit, cū ipse in l. j. §. ius natu
rale. ff. de iust. & iur. & in l. cum leg. C. de epis. & cler. expresse
dicat, q statutū pter existentiā agnatorum pōt excludere
matrem, & ponit Alex. in cōsi. lxviij. circa premissam. ij. col.
iij. volu. ¶ Nūc superest, vt ad tertiū obiectū rn̄deamus,
eo etenī nō obstāte cōcludendū est statutū predictū i verbo
illo si vero quis decesserit, dum vocat agnatos pximiores
ad duas partes non recipere restrictionē, modo nō sint vl-
33 tra tertiū gradū † qm̄ cum verba illa generalia sint genera
liter sunt intelligēda. l. j. §. & generaliter. ff. de leg. prestan. &
l. de precio. ff. de publi. cū similibus, nec dicas ergo vsq; in
infinitū, qd esset absurdū, cum iura velint infinitatē repellere
34 † qz debet intelligi, q pximiores agnati vocent, qui tn̄ sunt
in gradu successibili iuxta notata per glo. & doct. in §. fi. in-
sti. de success. cogna. & ita nō vocabunt in infinitū, & hoc est
qd forte voluit statutū, dū dicit ad pximiores agnatos s̄m
gradus prerogatiuā, prout a iure cōi, vel per statutū dispo
nit &c. ¶ Non ob. modo, qd primo dicebat, q vna pars
35 statuti debet aliā declarare, † qz rn̄detur primo, q illud cēt
verū, vbi vna pars esset dubia, nam tunc fatendū esset, q p
aliā partē posset declarari, put loquit de parte testamenti
d. l. si seruus pluriū. §. fi. sed in casu nr̄o ista prima pars nul
36 lam habet dubitationē. ergo &c. † Sunt etenim verba clara
& aperta, a quibus non cōuenit discedere nec vltra est que-
rendum. l. non aliter de leg. tertio & l. ille, aut ille. §. cum in
verbis eo. tit. ¶ Addo q cum verba illa ad proximiores
agnatos, generaliter, & in sensu claro ponant, si diceremus
q deberent intelligi modo non sint. s. tertiū gradū, non di-
cerentur tunc declarari, sed restringi, & limitari potius, qd
esset contra. d. §. & generaliter, & alias regulas cōmunes.
¶ Secundo responderi potest, q cum particula illa statu
ti si vero aliquis, loquatur, quando non extat mater nec ali
us descendens, precedens autē particula ibi, si vero aliquis
decesserit, loquatur quando extat mater, & sic in casu diuer
37 so de vna ad aliam non est arguendum † cum ex diuersis nō
bene inferatur. l. fi. ff. de calum. cum vulgaribus, & ita in si-
mili dixit Corn. in consi. lvij. videtur prima facie. &c. tertia
38 & quarta colum. secundo volum. † Concludens super
statutis Ciuitatis Senarum. de vno loquente, quando
existunt ascendentes non esse arguendū ad aliud loquens

eis nõ existentibus, sed quodlibet in suis terminis debet in
telligi de vno ad aliud illatiue ꝓhibita. ¶ Dicere autẽ in
precedẽti particula in casu isto tñ de agnatis vsq3 in tertiũ
gradũ loqui ꝓpter sequẽtem, nil aliud esset, q̃3 inferre, ꝙ si
cut in sequẽti particula statuẽtes restrinxerunt agnatos ad
tertiũ gradũ ita etiã dicãtur fecisse in precedẽti, qḋ iure fie
ri nõ põt ꝓpter diuersitatẽ predictã, itẽ ꝛ ꝓpter aliã, nam
in ꝑma particula vocãtur agnati vna cum mr̃e eam a dua
bus partibus totius hereditatis excludẽtes, in sequẽti ve
39 ro vocãtur ad exclusionẽ cognatoꝝ. † Et l3 alicui (non ta
men recte cõsiderãti) videaĩ ꝙ in hac dr̃ia statutum habe
at aliquid duritici (qḋ tamẽ negamus) nihilominus eo non
cõsiderato seruandũ est, vt. l. ꝓspexit. ff. qui. ꝛ a quibus ꝛc.
¶ Tertio etiã rñderi põt, ꝙ istuc nõ fieret per viã declara
tionis, cũ vt dixi v̇ba sint clara, s3 ꝑ viã repetitiõis seu rela
tionis qualitatis, vt. s. qualitas tertij gradus, aut. ĩ. cum ad
iecta agnatis in sequẽti particula positus ad excludendos
cognatos dicaĩ etiã repetita, seu relata in prima particula
respectu agnatoꝝ excludẽtium matrẽ, sed hoc iure fieri nõ
põt, cum illa qualitas per se nõ stet, sed dicaĩ quedã adie
ctio qualificãs agnatos, de quibus in illa sequẽti particula
vim cõditionis (vt ita dicã) importans, vt. s. agnati exclu
40 dãt cognatos, si sunt vsq3 ad tertiũ gradũ, † alioquin seque
retur, ꝙ cõditio apposita in vna dispositione, censeretur in
alia etiã repetita, seu ad aliã relata, qḋ esset ridiculũ, ꝛ ꝯ. l.
filiũfa. in princ. ff. quãdo di. leg. ced. ꝛ ita per illũ tex. decla
rat Bar. in. l. si. ff. de reb. dub. tradunt canon. in. c. ij. requi
41 ris extra de appel. cum similibus. ¶ † Addo ꝛ. iiij. ꝙ ista
repetitio, seu relatio cum simus in diuersis orationibus nõ
põt dici facta nisi sit dictio repetitiua hoc amplius, vel simi
lis, ita est de intẽtione Bar. in. d. l. si. ḋ reb. dub. ꝛ declarat
in. l. scie. §. gaio. ff. de fundo instruc. vñ cũ in statuto nr̃o ta
lis dictio nõ reperiaĩ cõcludendũ est predictã repetitionẽ,
seu relationẽ fieri nõ debere. ¶ Ultimo ꝛ aliter rñderi põt
quasi argumentũ retorquendo, dico enim ꝙ ex quo in seq.
particula statuẽtes qualificauerũt agnatos vsq3 ad tertiu3
gradũ, ꝛ in precedẽti illud nõ dixerunt, creditur, ꝙ dicere
noluerint, sicut enim expresserunt in sequẽti particula, ita ẽt
facile erat eis, si voluissent in precedenti exprimere, vt. l. vni
ca. §. sinautẽ ad deficiẽtis. C. de caduc. tol. ꝛ. c. ad audien
tiam de deci. ꝛ. c. inter corporalia post mediũ de translati.
42 prelat. ¶ † Et pro hoc facit, q2 si alias in vna dispositione,
seu particula fit mentio de filijs masculis, ꝛ in alia de filijs
simpl'r, sub simplici, ꝛ generali filioꝝ mẽtione etiã femine cõ
prehenduntĩ, nec qualitas masculini sexus dr̃ repetita, seu
relata de vna particula ad aliã, ita singulariter cõcludit su
premus doc. Jo. de ana. in cõsi. xxij. ad applicandã motus
q2 quẽadmodũ in vna particula cogitando de sexu mascu
lino illã qualitatẽ adiecit. si in alia particula voluisset addi
cere, sciuisset, cũ ergo nõ fecerit, noluisse creditur. ¶ Ide3
etiam voluit Pet. de ancar. in consi. cxix. pro clariori. in fi.
¶ Et patruus meus in cõsi. lxix. Uiso testõ. vij. col. iij. vol.
¶ Sic ergo dicendũ est in casu nr̃o, vt. s. quẽadmodũ statu
entes in vna particula qualificauerũt agnatos vsq3 ad ter
tium gradũ, ꝛ in alia fecissent, si voluissent. ¶ Et vltra pre
dicta, ꝙ statuẽtes nõ itellexerit verba illa ꝓximiores agna
tos terminare, seu restringere vsq3 ad tertiũ gradũ deduciĩ
satis clare, q̃a ad exclusione3 mr̃is in hoc cap. vocauerunt
agnatos, si non extarent frater, aut soror, vel fratris, aut
sororis descendentes, et sic recte intuendo, cum sub ver
bo descendentes omnes in infinitum contineantur, pos
sunt dici comprehensi etia3 qui sint vltra tertiũ gradũ, puta
ꝓnepos, vel abnepos fratris, vel sororis, qui etia3 possunt
nõ esse agnati, si per sexũ femininũ ꝯiungantur iuxta. §. sunt
autẽ agnati insti. de legit. agn. tut. sicut ḡ ꝑsone posite in cõ
ditione possunt esse etiã vltra tertiũ gradũ, simil'r dici debet
43 ꝙ vocauerit agnatos etia3 si sint vltra tertiũ gradũ. † Nõ
enim est verisimile, ꝙ remotiores ponãtur in cõditione ad
missionis ꝓximioꝝ, cum de iure semꝑ ꝓximiores vocentur
(loquendo tñ de transuersalibus) vt in. §. reliquũ in auct. ḋ
hered. ab intest. col. viij. ꝛ qḋ a verisimili distat imaginẽ fal
sitatis habet, vt. s̃. dixi ꝛc. ¶ Ex his ḡ ostensum est ex intẽ
tione statuentiũ verba illa ad ꝓximiores agnatos non esse
ad existentes vsq3 ad tertiũ gradũ restringenda. ¶ Quo
posito nõ ob. qḋ secundo loco dicebaĩ, ꝙ ex hoc sequebaĩ
absurdũ qm̃ in primis rñderi põt, cum statutũ clare loquaĩ
illud nõ esse cõsiderandũ iuxta. d. l. ꝓspexit. ff. qui ꝛ a quib.
44 † Nõ. n. ẽ nr̃u3 q̃rere q̃re lex aliq̇d velit, s3 q̇d voluerit, quo
cõperto ei standũ omnino est, ꝛ si duru3 videaĩ, potest eni3
ratio nos latere, vt. l. nõ omniũ. ff. de legi. ¶ Secundo etiã
respõderi põt, ꝙ imo nullũ sequiĩ absurdũ, illud enim dici
posset, qñ cognati cũ matre certantes potius ius, q̃3 ea ha
berent, qḋ non est in casu nostro, nec vnq̃3 in eodẽ casu pote
rit fieri talis ꝯparatio, cum sit, ꝙ quãdo statutum loquiĩ de
cognatis presuponat matrẽ non extare, ꝛ vbi mater exta
ret, alij cognati non consideranĩ. Nec est insolitũ per statu
ta aliqñ induci, ꝙ vna persona me non existente plus iuris
habeat in excludendis alijs, q̃3 ego haberẽ, ꝛ tñ vbi adesse3
illam personã excluderẽ, vt scio in multis ciuitatibus caue
ri, ꝛ inter ceteras in ciuitate nr̃a Senensi caueĩ, ꝙ agnati
masculi vsq3 ad quartũ gradũ excludant matrem a tribus
quartis, qḋ non ꝯcedetur amite, q2 eam mater excluderet,
si cum ea certaret, ꝛ tñ vbi mater non esset, amita exclude
ret agnatos remotiores. ¶ Et non eundo per mendicata
suffragia hoc idem reperiĩ ꝛ alias in hoc eodẽ cortonensi
statuto, nam filij, vel alij descendẽtes sororis, q2 sunt cogna
ti excluderẽt agnatos, qḋ mater non faceret, descẽdentib⁹
illis non existẽtibus, ꝛ tñ si illi descendẽtes sororis soli cu3
matre ꝯcurrerẽt ab ea excluderenĩ, cum in toto isto statuto
non reperiatur ꝯtrariu3 determinatũ. ¶ Itẽ etiã i alio hoc
idem in isto statuto reperiĩ, nam in verbo. Si vero vna cum
matre ꝛc. expresse caueĩ, ꝙ descendẽs ex fratre (quẽ ponas
pro nepotẽ, qui est in quarto gradu) matrẽ excludat, qui tñ
a cognatis ꝓximioribus excluderẽ, cum sit vltra tertium
gradum, vt in verbo. Si vero aliquis, ꝛ sic isto casu mater
esset deterioris ꝯditionis, q̃3 sint cognati, ꝛ tamẽ cũ illis cõ
currẽs eos excluderet. ¶ Sic ergo tolerandũ est, ꝙ licet
alias mater sit cognatis preponẽda, si tñ sunt agnati, ꝙ mr̃
sit debilior in eis excludẽdis, q̃3 essẽt cognati matre non exi
stente, prout fuit dictũ in argumẽto, ꝛ ex istis (vbi bene ꝯsi
derẽtur) tolliĩ oĩs difficultas. ¶ Et istud equo animo fe
rendum videĩ eo presertim, q2 in alio mater videĩ recõpen
sata, ꝛ plus iuris habere, q̃3 habeant cognati, q2 mater cu3
agnatis in partem ꝯcurrit, nec in totũ excludeĩ, secus est in
45 cognatis, qui vbi excludunĩ, in totũ excludunĩ † cum ergo ĩ
vno matris ꝯditio melior sit, equo animo ferat, ꝙ in alio sit
quandoq3 deterior argumẽto. l. eum qui in prin. ff. de iure
iur. ꝛ. §. qḋ autẽ in auct. de fideius. ibi q2 si aurũ non accipit
col. j. facit. l. in seruoꝝ. §. si. ff. ḋ pen. l. quid ergo. §. pena gra
uior. ff. de his, qui not. infa. ꝛ. l. ij. C. de alluuio. cũ similib⁹.
¶ Et ex his ꝯcludiĩ in ꝓposito nr̃o verba illa ad proximio
res agnatos nõ esse restringẽda ad existẽtes vsq3 ad tertiu3
gradũ, ꝛ per ꝯsequẽs predicte ꝯclusioni nõ ob. etiam illud
tertium obiectũ. ¶ Remanet ergo firmũ, ꝙ Franciscus ꝑ
dictus vti ꝓximior agnatus admitti debet ad duas partes
hereditatis predicte Susanne matre eius aliam tertiam
obtinente.

Laus Deo Clementissimo.

Marianus Soz. Junior. Pisis. legens.

✢ CASVS ✢

¶ Joannes ꝶ Gasparis de ciuitate Ilcinea absq3 liberis ĩ
testatus decessit superstitibus sibi Jacoba, Teophila, Emi
lia, ꝛ Catherina sororib⁹ carnalibus, ꝛ quibusdã filijs ma
gdalene alterius sororis ꝑdefuncte, que sorores oẽs iã fue
runt ḋ bonis cõibus dotate excepta Catherina que adhuc
est indotata, superstitibus etiã dñã Elisabeth matre eius, ꝛ
Ansano patruo, nec non Ludouico, ꝛ Dñico patruelibus
d. Joãnis nunc defuncti. ¶ Queritur modo ad quem ex
predictis pertineant bona, que per. d. Joannã tenebanĩ ꝑ
suppositis quibusdam statutis. d. ciuitatis, quorum copia
transmittitur,

¶ De intellectu statutorum Ilcinensium, ꝛ Senensium loquẽ
tium de successionibus ab intestato.
¶ Et an positi in conditione censeantur vocati.

SVMMARIVM.

1 Liberi omnes non habito discrimine sexus pariter de iure communi admittuntur.
2 Nepotes admittuntur in locum patris.
3 Statutum excludit feminas propter masculos agnationis conseruande fauore.
4 Menti statuentium inherendum est.
5 Statuta si sint diuersa, ⁊ in diuersis casibus loquantur, de vno ad aliud non est arguendum.
6 Statuti verba vbi sunt clara non est vlterius querendum.
7 Positi in conditione an censeantur vocati.
8 Ablatiui absoluti prolati ab habente auctoritatē inducūt ius fideicommissi, ⁊ disponunt.
9 Cōditio statuti si dficiat, ei, nec ei⁹ dispositioni locus nō ē.
10 Casus omissus a statuto ſm ius cōe determinandus est.
11 Mater vna cū sororibus viriliter admittit̃ ad successionē filij, vna cum filijs sororis predefuncte, matrem eorum representantibus.
12 Soror si concurrat cum matre ⁊ patruo, soror, excluso patruo, cum matre admitteretur de iure cōi.
13 Additio facta ad statutum debet intelligi in eisdem terminis in quibus loquitur statutum.
14 Sorores dotate ⁊ indotate de iure cōi pariter succedunt.
15 Statutum generaliter loquens generaliter intelligi debet.
16 Vbi nō conueniunt verba statuti, nō conuenit ēt eius dispō.
17 Statuto si caueatur, ꝙ decedente fratre intestato sine ascendentibus succedant fratres exclusis sororibus, si mater superest, illa de iure cōi cum fratribus admittitur.

CONSILIVM. IIII

Dirigat Dn̄s verba mea in viā veritatis, ⁊ iustitie. Circa presentē cōsultationē visis, ⁊ cōsideratis statutis mihi trāsmissis vna cū cōtingentia facti de qua in themate, viso etiā elegāti cōsilio clarissimi iuriscōsulti, ⁊ mihi p̄ris honorādi dn̄i Simonis burghesii. Pro vera resolutione preposite qōnis puto in primis aduertendū esse, nā bona oīa que per .d. Joannē tenebant̃, fuerunt ſ Gasparis p̄ris eius, ⁊ per eū, velut p̄ris successorē tenebant̃, ⁊ ab eis sorores p̄dicte ꝓpter dotationem erant remote (loquor de dotatis) ⁊ hoc ex forma illi⁹ statuti, qđ incipit, itē nulla mulier ⁊c. positi sub rubrica ꝙ mulier dotata ad successionē, ⁊ diuisionē nō veniat cū fra-
1 tribus† Et sic lꝫ quelibet ex illis sororibus Joānis (que sūt numero qnqꝫ) cōnumerādo ꝓ magdalena p̄defuncta filie eius de iure cōi viriliter cū .d. Joāne fuisset admittenda ad bona p̄dicta, ⁊ ita debuissent fieri sex partes iuxta .l. maximum vitiū. C. de liber. p̄ter. ⁊ text. est in auct. in successione. C. de suis, ⁊ legi. ⁊ in corpore vn̄ sumit̃, oēs .n. liberi nō ha-
2 bito discrimine sexus pariter admittunt̃, vt .d. iurib⁹† Ita vt ēt nepotes admitti debeāt ex ꝑsona p̄ris coꝝ p̄defuncti (seu in casu nr̄o m̄ris) locū eius subintrātes, vt in. §. cū fili⁹ insti. de hered. que ab intes. ⁊c. tm̄ ex forma statuti p̄dicti bona remāserunt apud ipsum Joan. etiā ꝓ portione, que tāge-
3 bat sorores eius ꝓpter dotes, quas ipse recuperāt, † ⁊ hoc a statuētibus fuit inductū fauore fratris, qui masculus est, ⁊ sic fauore cōseruāde agnationis, vt ꝑ Bal. ⁊ alios in .d. .l. maximū vitiū, tradit idē Bal. in cōsi. cc xviij. statuto ciuitatis florēt. ij. vol. Corn. in cōsi. lxxxij. lꝫ in hac. iiij. vol. post p̄n. ⁊ dn̄s Marianus soc. auus meus in cōsi. xxxj. ꝓsequendo ordinē. iij. col. cū similibus, ⁊ nō solū fauore fratris, sed insimul ⁊ cōnexe fauore legiti. heredū ipsius fratris, ⁊ propterea statim in codē statuto declarat̃, ⁊ qualificat̃ illa dispositio (vꝫ ꝙ sorores dotate nō admittant̃) vt ꝓcedat si de ipso fratre legitimi heredes remāserint ex se descēdētes ⁊c.
4 † Que verba sic ꝯditionaliter ꝓlata, mēti statuentiū inherēdo, vti debemus, vt .l. scire opꝫ. §. aliud. ff. de excus. tut.) faciunt, ꝙ ꝑ eiusmodi statutū alteꝝ duoꝝ inducat̃, vel ꝙ soror re ipsa ꝓpter receptā dotē dicat̃ exclusa, ⁊ ex post illa cōditione deficiente, ⁊ sic resoluta exclusione reintegret̃, vt sic in effectu soror ꝓpter dotē excludat̃, q̄diu frater viuat, aut post eius mortē veꝝ sit ex eo legitimos heredes remanet̃, ita vt exclusio nō simplex dicat̃, sed tēporalis. Vel secūdo ꝙ soror dotata, dum pendet illa ꝯditio, nō excludat̃ vere, sꝫ tantū ius suū ꝓsequi impediatur viuente fratre. sed eo postea mortuo cū legitimis heredibus. ⁊ sic illa cōditione statuti impleta causet̃ vera exclusio, ⁊ ꝑpetua, que prius nondum erat inducta, sed pēdebat, in ea tm̄ pēdentia soror erat ꝓhibita ius suū ꝓsequi, ⁊ quicq̄ petere, vbi autē cōditio illa defecerit, qꝛ frater sine legitimis heredibus moriat̃, dr̄ ꝑ mortē fratris eo casu sublatū omne impedimentū, ⁊ sic soror, velut nunq̄ exclusa poterit ius suum, ⁊ partē eius ꝓsequi, ⁊ iste sensus plurimū aplaudet, ⁊ cōsonat verbis statuti ⁊ videt̃ ex intētione patrui, ⁊ dn̄i mei soc. in cōsi. cxxj. Visa cōtingentia. iij. col. vbi loquit̃ de statuto sen. qđ est ad verbū idē cū isto statuto Ilcinēsi, quicūqꝫ igit̃ ex his duobus sensibus ꝓcedat, cōcluditur, ꝙ qn̄ cōtingit fratrē aliquē decedere sine legitimis heredibus, sorores eius, vel reintegrari debent ad portionē bonoꝝ paternoꝝ, a qua ꝓpter fratrē specialiter fuerant excluse ſm primū sensum, vel ſm secundum sensū amplius ius suū ꝓsequi nō impediunt̃. ¶ His itaqꝫ declaratis ea ad casum nostrū applicādo dico, ⁊ concludo, ꝙ cum .d. Joānes decesserit sine legitimis heredib⁹ predicte eius sorores vel debent reintegrari ad portionē, q̄ de bonis paternis ad eas pertinuisset. vel circa .d. portionē de cetero ius suum ꝓsequi nō impediunt̃. ¶ Hoc tamen nō intelligit̃ d Catherina vna ex .d. sororib⁹, qꝛ cū illa nunquā fuerit dotata, poterat etiā in vita Joānis partē suam paternorū bonorum petere, nō enim ab ea erat, nec tēporaliter exclusa, nec ius suū ꝓsequi impediebat̃, cum ipsa non esset dotata, ⁊ sic deficeret qualitas a statuto requisita, vꝫ dotatio, vt clare cōstat ex .d. statuto tam in nigro, q̄ in rubro. ¶ Nec dicat̃, ꝙ in statuto sub rubrica de successione collateraliū cum sua additione nō fit mētio aliqua de dotatione, ⁊ tamē soror excluditur, qm̄ r̄ndetur, ꝙ illud statutū loquit̃ respectu hereditatis fratris, ⁊ aliorū collateralium de quo tamē infra dicā, nos autē loquimur respectu hereditatis paterne, a qua dūtaxat filie dotate reperiunt̃, vel tēporaliter excluse, vel impedite ius suū ꝓsequi ſm varieta-
5 tem sensuū statuti illius, iuxta superius declarata † vnde cū sint diuersa statuta ⁊ in diuersis casibus loquantur de vno ad aliud non est arguendum, vt .l. papinianus exuli. in princip. ff. de minor. .l. fi. C. de calumn. ⁊ .l. inter stipulantem. §. sacram. versi. sed hec dissimilia. ff. de ver. oblig. cū similib⁹. ¶ Ex predictis itaqꝫ firmatur ista conclusio, ꝙ ex bonis, que per dictum Joannem tempore mortis eius tenebant̃, cum omnia fuerint ser Gasparis patris eius, partes, que ad .d. sorores pertinuissent de iure cōi, ⁊ ēt per ius municipale, nisi fuissent dotate, nunc mortuo .d. Joāne sine legitimis heredibus eas omnino ꝑtinent, ⁊ sine dubitatione per predicta, ita qdem, vt qn̄ disputatur, quis succedat, ⁊ sit heres .d. Joanni in talem disputationem non veniant partes dictaꝝ sororum, sed tm̄ illud, qđ pleno iure dr̄ remāsisse in hereditate .d. Joannis. Et circa hoc tm̄ vertit̃ difficultas egregie, ⁊ subtiliter tacta per predictum consultorem. ¶ Circa quam difficultatem primo aspectu dubia visa fuit resolutio, qm̄ videbat̃ hereditatem predicti Joannis spectare ad .d. Ansanum patruum pro tribus partibus ex quatuor, nam si ꝯsideramus ꝙ de hac hereditate ꝯtendat solum cum matre defuncti, claꝝ est, ꝙ ad tres quartas admittitur, mater vero solum ad quartam, cum iste patruus sit de parentibus masculis ipsi defuncto coniunctis ex parte patris, ⁊ aui paterni vsqꝫ ad quartum gradum. vt de hoc est casus ad literam in statuto sub rubrica de suc-
6 cessione ascendētium † Et cum in hoc verba sint clara, nō est vlterius disputandum. .l. ille, aut ille. §. cum in verbis. ff. de leg. tertio. ¶ Si vero consideramus, ꝙ de hac hereditate solum contendat cum .d. sororibus defuncti, ⁊ adhuc clarum est, ꝙ ipse patruus debet admitti ad tres quartas, sorores vero ad quartā, vt similiter est casus clarus in alio statuto, seu additione ad statutum sub rubrica de successione collateralium, quibus stantibus non videtur, ꝙ concursus matris, ⁊ sororum debeant patruo ius suum quo ad tres quartas auferre, cum nec mater sola, nec sorores sole cum vltra quartam valeant excludere per predicta. ¶ Verum tamen maturius .d. statutis consideratis nō obstantibus predictis, que vere casū nr̄m non attingūt, verā,

& iuridicã arbitror conclusionem per primum consulentem firmatam, vt scilicet ab ista hereditate patruus predictus, & fortius alij remotiores sint omnino exclusi, & in totum, & concludo eam pleno iure spectare ad.d.sorores, & filios pdefuncte sororis in stirpes, & breuiter insistendo dico, q de hoc videtur casus, si recte aduertatur in statuto sub rubrica de successione ascendentium, dicitur enim in eo, q si defuncto non supersit frater, vel soror, siue filius, vel filia fratris, vel sororis, mater defuncti succedit in.iiij. parte bonorum defuncti preter domos, & castella, cetere vero tres quarte pertinere debent ad parentes masculos ex parte patris &c. & sic in casu nostro si predicte sorores. vel filij sororum non superfuissent.d. Joanni defuncto, mater eius domina Elisabeth succederet in.iiij. parte, & alias tres quartas haberet d. Ansanus patruus, vti proximior côiunctus ex parte patris, vt est dictum. ¶ Uerum quando defuncto superesset frater, soror, filius, vel filia fratris, vel sororis intendit tunc statutum q frater, soror, siue filius, vel filia fratris, vel sororis defuncto in totum succedant exclusis matre, & parentibus illis ex parte patris, quos statutû cum matre vocat ad tres quartas, si frater, vel soror defuncti siue filij fratrum vel sororum non supersint, nam illa verba statuti nô superstite fratre, vel sorore &c. que volunt, q superstite fratre, vel sorore &c. parentes masculi, & mater non ita vocentur, licet sint ablatiui absoluti, & sic resoluantur in conditionem, vt.l.a testatore cum similibus.ff.de condit. & demonst. & l. cunctis.ff. de vsur. tamen inducunt in se dispositionem, vt sic eo casu

7 frater, vel soror &c. dicantur vocati ad hereditatê. ¶ † Nã licet plurimi doct. teneant, q persone posite in conditione non censeantur vocate, vt per Bar. & alios in.l. lutius .ff. de hered.insti. & per doct. maxime Corn.in.l.j.C.de côdit. insertis. Tamen contraria opinio videtur de iure substentabilis, prout videtur sentire Corn.in.d.l.j.ij.col. vbi licet dicat aliam opinionem esse magis cômunem, tamen dicit hanc esse substentabilem, & fortasse si bene considerentur doct. tenentes vnam, & aliam opinionem nô apparebit opinio Bar. ita communis, & istam opinionem contra Bar. eleganter, & copiose defendit.d. Andr. Barba.in consil. xxvij. scripsit doctissimus primo vol. vbi plurima ad hoc côgerit, que cum per eum videri possint, gratia breuitatis aliter non referam, sed ad eum me remitto, & pro ea opinione vt omnes doct. dicunt videtur casus in.d.l.lutius in fi.ff. de hered.insti. dum dicitur q prudens consilium testantis non solum fratrem pretulit substitutis, sed eius liberos. Cû enim liberos illos posuerit testator in conditione, Clare videtur velle ille tex. positos in conditione censeri ad succedêdum vocatos. ¶ Sed pro nunc istam conclusionem aliter nô firmando posita p vera illa opin. Bar. q simplicit posit in côditiôe non censeantur vocati. Dico tamen, q non procedit in casu nostro, nam illa opinio non procedit, quãdo dicerentur positi in conditione non expresse, sed per resolutionem, puta per ablatiuos absolutos, nam tunc per tales ablatiuos inducitur dispositio, vt est tex.in.l. fideicômissa.§.cum esset.ff.de leg. tertio & ita per illum text. declarat Corn.in.d.l.j.iij.col.C.de condit.insert. versi. nec ob. d.§. cum esset &c. & idem videtur velle insignis doctor.d. Ludoui. Bologni. in suo consi.lxij. Uiso igitur puncto.v.col. ver

8 siculo vel secundo dicamus &c. † vbi dicit, q ablatiui absoluti prolati ab habente auctoritatem inducunt ius fideicommissi, & disponunt, & allegat.d.§.cum esset, sed in statuto nostro frater, vel soror &c. non ponuntur in conditione expresse, sed resolutiue per ablatiuos absolutos, dicitur enim non superstite fratre, vel sorore &c. & proferuntur isti ablatiui absoluti a statuentibus habentibus auctoritatem deferêde successionis. ergo sequitur, q disponunt, & d. fratrê, vel sororem superstites &c. dicuntur ad successionem vocare. Concludit igitur ex predictis has sorores superstites vna cû filijs sororis predefuncte in stirpes vocati ad successionem.d. Joãnis vigore pdicti statuti vt.s. declarati, & hoc i ciuitate nrã Senarum (vbi est idê statutû de verbo ad verbû) nô hz dubiû, & quotidie obseruat, semper enim in totû admittunt sorores exclusa mre. & parêtibus ex parte pris, & ego vidi plurics obseruari. ¶ Siquis tñ ptinaciter vellet, q sorores in casu isto nô dicant vocate mediãtibus illis verbis nô superstite fratre, vel sorore &c. (lz falsum sit) negari tñ nô pôt, quin existêtia earum operet nô esse locû statuto i eo q mr vocat ad quartã partê, & parentes masculi ad cetera bona, nã illud disponit côditionaliter si frater, soror, vel fili

9 us, vel filia fratris, vel sororis nô supersit †. Unde cû supersint sorores, & sororis filij deficit côditio & ppterea nô est loc9 statuto, seu dispositioni eius iuxta totû titulû.ff. de côdit. &

10 demôst. & declarant doc. in.l.j. illo tit. ¶ † Si igit nô est locus statuto, nec sorores dicunt vocate, casus noster per hoc statutû remanet indecisus, & obmissus, quo posito dicendû est eum fm ius côe determinandû esse, vt.l. si extraneus cû glo.ff. de côdit. ob cãm.l. si cû dotê in pn. & ibi doct.ff. solut. mat. cû similibus, & determinatio erit (pro vt etiã dicebat

11 primus consulens) † q mater vna cû istis sororibus admittatur viriliter ad successionê.d. Joãnis, vt est casus in auct. defuncto, & in corpore vnde sumit.C. ad tertul. & cû eis admittunt etiã filij sororis pdefuncte matrê eorû representantes in suam virilem, vt est tex.in auct. vt fratr. fili.§ j.col.ix. & in auct. cessante.C. de legi. here. ¶ Et pcederêt ista etiã si statutû simpliciter excluderet matrê ppter patruû, lz de

12 sorore nulla fiat mêtio † nã si tunc côcurreret cû matre, & patruo soror, ipsa soror cû matre (patruo excluso) admitteret fm formã iuris côis, quasi ille casus sit a statuto obmissus, put dixit eleganter dñs Alex.in côsi. xvij. visis, & oportune in fi.ij.vol. & Corn.in côsi. clxxxxj. Uidet in psenti.iiij. col. iiij. vol. cû similibus p primû côsulentê adductis. Forti9 igr ita dicendû est in casu nro, ex quo de sororibus fit mêtio in statuto, & ponunt ad exclusionê dispositionis, q̃ mr, & parêtes masculi vocant, vt.s. argumêto auct. multo magis.C. de episc. & cleri. Mihi tñ placet, q sole sorores cû filijs pre mortue sororis vocent exclusis tam matre, q̃ patruo, & patruelibus p ea, que.s. dicta sunt. Quicquid tñ tenere velis ex pdictis, vera semp est ôclusio, q patruus, & patrueles dicuntur penitus exclusi. ¶ Nec huic côclusioni ob. pmo statutû sub rubrica, q mulr dotata stãtibus masculis nô possit redire ad successionê cû sua additione, que reperit in fo. lix. in libro statutorum ilcinensiû, quatenus in ea dicit, q patruus, siue ôius ex parte patris tm, & ôiorum filij succedunt in

13 tres partes, sorores vero in.iiij. † Qm rñ. illud statutû loqui tm de feminis dotatis, vt ex eius verbis tã in rubro, q̃ in nigro positis clare côstat, & in eisdê terminis dz intelligi additio facta ad.d. statutû tã & si in ea de dotata nô fiat mêtio, vt elegãter voluit Alex. i côsi. xij. Circa primû. vij. col. ij. vol. cû similibus plene adductis.s. per ôsulentê, vñ si statutum loquit de dotatis feminis, & ita etiã dz intelligi additio, sequit q nô pcedunt in nô dotatis, ille enim p talia statuta nô censent excluse, neq aliquid censetur dispositû, vbi sint femine indotate, vt elegãter, & ex pluribus.s. per côsulentê deductû fuit. & ppterea cû in casu nro extet Catherina vna ex dictis sororibus indotata, illa non dr exclusa, nec ea existente dr aliquid dispositû per.d. statuta, sed dr iste casus obmissus, & ppterea remanet in dispositione iuris côis

14 p iura vulgaria. ¶ † Et hinc est, q beneficio sororis idotate succedût etiã dotate (cû de iure côi pariter vocent, vt in auct. cessante.C.d legi. here.) Ita i simili † dterminat Corn. in côsi. x. trãseamus.iij. col. iij. vol. adducto.s. per côsulentê & idê etiã dixit in ôsi. cxxxiiij Elegãter, & multû &c. iiij. col. ij. vol. ¶ Scdo eidê côclusi. & rñsioni nô date non ob. aliud statutû sub rub. de successione collateraliû cû sua additione que reperit in eodê lib. in fo. lx. per quã vr terminari casus noster ô predictã côclusionê, nã ibi loquunt statuêtes d suc. fratris, & excludût sorores a tribus q̃rtis simplr, & ñ habito respctû q fuerint dotate, & ad.d. tres. q̃rtas vocãt patruû, q̃ vr i casu nro dñm.d. Ansanû vocari ad.iij. q̃rtas & has sorores ad solã.iiij. nô obstãte, q.d. Catherina reperiat ido

15 tata † qr vt dixi illd statutû & etiã additio nullã hêt côsiderationê, an sorores fuerint dotate vel ne, cû simplr, vel generaliter loquant, ergo &c. vt.l.j.§. & generaliter.ff. de leg. prestã. & l. de pcio.ff. de publicia, Qm rñd. q eiusmodi statutum cû sua additione nô loquunt in casu nostro, si recte aduertant, loquunt.n. solû, qñ defuncto nô supersunt aliq ascendentes, vel descendentes, vt clare patet, tam ex verbis statuti, ibi sine liberis, vel sine ascendentibus &c. que ex verbis.d. addit. ibi sine ascêdêtib9 vel descêdêtib9, quo

casu

casu fatendum esset, quod ultra quartam sorores excluderentur per patruum, quando autem superessent ascendentes, puta mater, (prout est in casu nostro) tale statutum cum sua additione non
16 pot habere locum, cum eius verba deficiant, † pro regula etenim traditur, quod ubi non conueniunt, sed deficiunt verba statuti deficit, et non habet locum dispositio statuti, ut voluit Barto. in l. iij. §. totiens ff. de dam. infec. cum similibus, ut tradit Alex. in consil. xvij. requisitus in causa et c. i. col. i. volum. Cum igitur in casu nostro supersit mater, et per consequens predictum statutum cum sua additione, isto casu non loquatur, nec disponat, alterum duorum sequitur vel casum nostrum velut obmissum, secundum ius commune terminandum, et per consequens, quod sorores et sororis filij una cum matre admittantur iuxta d. auct. cessante. C. de legi. hered. prout in simili determinat Jas. in l. i. col. xij. ver. adde predictis. ff. de
17 offi. eius cui mand. est iur. † volens, quod stante statuto quod decedente fratre intestato sine ascendentibus succedant fratres exclusis sororibus, si superest mater illa de iure communi admittitur cum fratribus iuxta auten. defuncto. C. ad tertul. prout etiam dixit primus consulens. ¶ Vel, quod verius arbitror) illum casum ex forma alterius statuti terminari, ut. s. sole sorores, et filij sororis predefuncte (patruo, et matre exclusis) in stirpes vocentur ex dispositione illius statuti, sub rubri. de successione ascendentium declarando, ut. s. dixi, quod proprie loquitur, quando supersunt ascendentes ex linea materna, et hanc declarationem ad ista duo statuta, vel ad similia de verbo ad verbum tradit signanter do. Cor. in consi. lvij. videtur prima facie. ij. volu. concludens quod statutum Senense sub rub. in quantum succedant ascendentes et c. quod concordat ad verbum cum isto statuto Ilcinensi sub rubri. de successione ascendentium debet intelligi, et procedit, quando defuncto superest mater, vel alius per matrem ascendens, aliud vero statutum Senense, quod sequitur sub rub. de successione collateralium (quod et in rub. et in nigro concordat cum alio statuto Ilcinensi) modo in contrarium alleg.) procedit, et intelligitur disponere tantum in casu, quo nullus ascendens superesset. Ita ergo in proposito nostro debent omnino intelligi dicta statuta Ilciniensia per predicta. ¶ Ex quibus omnibus concluditur. d. Ansanum patruum Joannis defuncti, necnon Ludouicum, et Dominicum patrueles ab hereditate. d. Joannis exclusos, et ad eam admitti debere superstites sorores, et predefuncte sororis filios una cum matre defuncti, iuxta formam iuris communis, vel sorores superstites cum filijs predefuncte sororis exclusa matre, iuxta intellectum illius statuti de successione ascendentium, put. s. dictum fuit. ¶ Et ex his recte consideranti apparebit responsum his que s. in contrarium considerabam, igitur breuitati consulens aliter non instabo. Laus Christo Redemptori.

Mar. Soci. Junior, siue Soci. nepos Senis. 1524.

SVMMARIVM

¶ Sororis appellatione in statutis an veniat uterina.

1 Interpretatio verbi statuti quando est dubia, ex sequentibus verbis eiusdem statuti interpretatio sumenda est.
2 Soror uterina sicut et alia soror proprie et simpliciter dicitur soror.
3 Statutum faciens mentionem de fratre in materia successionis an procedat in uterino.
4 Verba statuti sequentia referuntur ad omnia precedentia, vel saltem ad proximiora.
5 Successionis est prima causa liberorum.
6 Verbum ipsorum ad plures refertur.
7 Mala latinitas est euitanda.
8 Masculinum concipit femininum, quando refertur tam ad masculum, quam ad feminam.
9 Verbum suorum, licet sit masculini generis, tamen refertur tam ad sorores, quam ad fratres.
10 Verbum semel proprie positum potest in eadem oratione poni improprie.
11 Filij sororis consanguinee non seruant familiam, nec sunt agnati.
12 Mater de iure ciuili est in secundo gradu sorori defuncte, cum filius sororis esset in tertio.

CONSILIVM V.

Dirigat Dominus verba mea in viam veritatis, et iustitie. Viso dus ac bene considerato statuto ciuitatis Aretij, sub rub. de successi. ab intest. de quo fit mentio per patres et maiores meos. s. consulentes, viso etiam et quidem mature considerato consilio primi consultoris do. Bartholo. Soci. patrui et domini mei colendissimi, quod nunc reperitur inter impressa, nu. ccciiij. visis insuper subscriptionibus do. Francisci pepi Florentini, necnon d. Vincentij de herculanis Perusini maiorum, et patrum meorum de sola subscriptione requisitus in eadem sententias concurro, videlicet quod in d. statuto appellatione sororis veniat ita uterina, sicut et alia soror, et hoc per claras et verissimas rationes, de quibus. s. per prefatos fratres, et maiores meos, et presertim per rationem quam posuit patruus meus primus consulens in. ij. car. ibi item statutum, in ver. seq. et ibi.
1 preterea vult statutum in ver. fratre et c. † Non enim inconuenit quinimo necessarium est, ut ubi sumus in dubia interpretatione verbi statuti sumamus interpretationem ex sequentibus verbis eiusdem statuti iuxta. l. si seruus plurium. in
2 fi. et ibi per doc. cum simi. ff. de leg. i. † licet mihi talis statuti interpretatio per seipsam clara satis sit, cum ita soror uterina, sicut et alia soror, proprie, et simpliciter dicatur soror, ut in. l. iurisconsultus. §. secundo gradu. ff. de gradi. put optime. s. per consulentem probatum fuit. ¶ Posset tamen quis circa predictam conclusionem dubitare motus auctoritate bal.
3 in consi. liiij. de iure communi, in. iiij. parte, † ubi expresse firmat, quod statutum faciens mentionem de fratre in materia successionis non procedit in uterino, et ideo ipse determinat, quod si ex forma statuti existentibus fratribus sorores excludantur a successione fratris, vel sororis, sorores non excludentur per fratres uterinos tantum, sic ergo, et in casu nostro. ¶ Preterea faciunt dubiam predictam conclusionem verba statuti, de quo loquimur, ex quibus videtur bene considerando apparere, quod sub sorore non comprehendatur uterina tantum, dicit. n. statutum, mater insuper vel aliquis descendens per lineam maternam ad successionem filij, vel filie ab intestato descendentium non admittantur existente fratre, vel sorore defuncte, vel defuncti, vel filijs ipsorum vel patruo, vel fratribus patruelibus seu fratre patruele defuncti, in quibus verbis semper statutum facit mentionem de descendentibus ex masculo, seu de coniunctis per masculum, et sic de agnatis, unde sicut statuentes in alijs personis considerarunt eas, que agnate erant, ita videtur determinandum circa verbum sororem. s. ut de agnata loquatur, sed uterina non est agnata, ergo et c. ¶ Sed his non multum obstantibus adhuc per predicta defendetur. d. conclusio. ¶ Et ad primum dicas, quod in casu Bal. qui loquitur de statuto Tudertino, ideo appellatione fratris non venit uterinus, quia uterinus non est agnatus, nec per ipsum conseruatur familia, quod voluerunt omnino statuentes, et probatur satis in promptu, quia excluduntur sorores, licet sint agnate, ex eo tantum, quia per illas non conseruatur familia. ¶ Ad secundum vero dicas, quod immo dicta verba una cum sequentibus considerando apparet statuentem sensisse indistincte de sorore qualibet, et sic etiam de uterina, cum indistincte, et simpliciter loquatur, ut. l. de precio. ff. de publi. et. l. i. §. et generaliter. ff. de leg. prestan. ut. s. conclusum fuit per excellentissimum Consulentem, et alios. ¶ Nec ob. verba perinde. s. considerata quia negatur, quod semper fiat mentio de coniunctis per masculum, et sic de agnatis, quinimo dico quod et de descendentibus per feminam, fit ibidem mentio, hoc est de filijs so
4 roris, ibi vel filijs ipsorum, † que verba omnino sunt referenda tam ad sorores, quam ad fratres, ut ad omnes precedentes referantur, put debent, iuxta. l. talis scriptura. in fi. et ibi per doct. ff. de lega. i. vel si essent non ad omnes referenda, referenda essent ad proximiora, et sic tantum ad sorores, iuxta. l. si idem cum eodem. in fi. et ibi traditur per doct. ff. de iuris. oi. iud. ¶ Nec obstaret, si quis diceret, quod verba illa, vel filijs ipsorum referantur ad morientes, quoniam istud dicere esset facere fatuos statuentes, tum quia si id voluissent, incepissent ab eis, tamquam a primioribus et non a fratribus, put in alijs huc ordi

nem sequuntur, cum vel maxime quia id fuisset superfluū,
5 †cum de iure cōmuni id sit, cum prima causa successionis sit liberoꝝ, vt in auct. de hered. ab intest. colum. ix. in princ. ¶ Nec etiam obstat, si quis diceret, ꝙ ad sororem referri non possunt, q2 sunt in genere masculino, dicit enim vel filius ipsorum, iuxta. l. plautius. ff. de aur. ⁊ argen. lega. quo
6 niam dico, †ꝙ ex quo dicit ipsoꝝ, necesse est, ꝙ ad plures referantur, iuxta. l. vbi numerus. ff. de testi. quod non esset, si tantum ad fratrem referentur, cum ibi statutum in singulari numero facit mentionem de fratre, dicit enim existente
7 fratre ⁊c. †⁊ esset mala latinitas dicere existente fratre, vel filius ipsorum, ⁊ sic contra. d. l. plautius. sed deberet dicere, vel filijs ipsius, cū ergo dicat vel ipsoꝝ, necesse est ꝙ ad
8 plures referatur, ⁊ sic etiam ad sororem. † Preterea masculinum concipit femininum, vt. l. i. ff. de verb. sig. ⁊. l. si ita scriptum. ff. de leg. ij. Et maxime in casu nostro, cum referatur tam ad masculum, q̄ ad feminam, sicut in simili habe
9 mus in. §. duoꝝ. in fi. de nup. †vbi verbū illud duoꝝ refertur tā ad sorores, q̄ ad fratres, ⁊ tñ est masculini generis
10 ⁊ pro ratione sit tibi, †q2 verbum semel proprie positū, potest in eadem oratione improprie poni. l. ij. ff. de offi. ꝓcon. ⁊ le. cum simi. mille. ¶ Facit. l. tres fratres. ⁊ ibi doct. dicunt. ff. de pac. ¶ Stantibus igitur predictis constat statuentes non solum considerasse agnatos ad exclusionem matris, verum ⁊ alios, ꝓut sunt filij sororis, ⁊ sic consideratio predicta non procedit. ¶ Quinimmo dico per illa verba casum nostrum nullam habere dubitationem, nam qua
11 ratione voluerunt statuentes, †ꝙ filij sororis consanguinee excludunt matrem defuncti, qui non seruant familiam, nec etiam sunt agnati, vt insti. de legi. agna. tut. Eadem vel fortiori voluerunt sororem quamlibet, ēt vterinā admitti ad
12 exclusionem matris, cum illa sit proximior in gradu. † Est nanq3 (iure ciuili loquor) in scdo gradu defuncte sorori, cū filius sororis esset in tertio, vt insti. de gradi. §. secundo gradu. ⁊. §. tertio gradu. Et istud iudicio meo videtur argm̄ inconuincibile pro ꝯclusione. s. firmata. s. ꝙ do. Antonia, l3 soror vterina tantum admittat ad hereditatem. d. sue sororis do. Bartholomee exclusa matre, cum in dicto statuto appellatione sororis continetur etiā vterina per predicta. Laus Deo optimo maximo.

Mar. Soci. Junior Senis. 1509.

CASVS

¶ Moritur vltimo loco Cassandra intestata sine aliquibus descendentibus, ⁊ sine fratribus vel sororibus, vel filijs fratrum, vel soroꝝ, superstitibus sibi tantū Thoma sanctonis sibi in tertio gradu cognationis coniuncto, ⁊ Joāne Felicis coniuncto in quarto gradu agnationis, ⁊ Thomas reperit̄ in possessione hr̄ditatis. d. Cassandre, ⁊ presupponit̄ ꝙ viuat, ⁊ superstes sit mr̄. d. Cassandre. ¶ Modo Joānes Felicis, vt agnatus petit. d. hereditatem a predicto Thoma, ⁊ inter cetera allegat, ꝙ ꝓpter existētiam matris debet admitti excluso. d. Thoma, maxime ex forma statuti Senens. sub rub. inq̄tum succedāt ascendentes ⁊c. ¶ Replicatur per Thomaꝫ matris existentiam ipsi non posse patrocinari, quoniam ille non est de vocatis per dictū statutum. Queritur quid iuris.

SVMMARIVM

¶ De interpretatione statuti Senēsis vocantis ad exclusionem matris parentes masculos ex parte patris, ⁊ aui paterni vsq3 ad quartum gradum, vtrum. s. illa verba ex parte patris ⁊c. capiātur comprehēsiue, vel effectiue.
¶ Et vtrum illa verba vsq3 ad quartum gradum stent exclusiue, vel inclusiue.

1 Existens in potiori gradu habet fundatam intentionē, de iure cōmuni ad succedendum.
2 Agnati excludūtur a matre defuncti in medio existente de iure cōmuni.
3 Si vinco vincentem te, multo fortius vinco te.
4 Uerba ista ex parte patris ⁊c. an capiantur comprehēsiue, vel effectiue, ⁊. ȷ. nume. 6. 11. et sequen.
5 Jn statutis debet fieri interpretatio, vt verba aliquid operent̄, adeo vt q̄libet verbū ēt minimū aliq̄d operetur.
Nec dandus est intellectus per quem incidamus in superfluitatem, quando alius intellectus potest accōmodari.
Jdeo quod dicitur ex mente statuentium, dicitur ex verbis colligi, quotiens sine tali interpretatione verba statuti essent nullius effectus.
6 Uerba statuti debent impropriari, ne in statuto reperiatur superfluitas.
7 Uerba ista parentes masculi ⁊c. posita in statuto excludente matrem pp masculos, comprehendunt tm̄ agnatos.
8 Jn dubio semper debet fieri illa interpretatio statuti, per quam minus leditur ius cōmune, ⁊ minus tertio preiudicetur, ⁊. ȷ. nume. 31.
Quod procedit etiam si statutum sit fauorabile.
9 Statutum excludens feminas propter patruum nō habet locum in patruo magno.
Statuta talia sunt stricte interpretanda, vt non extendantur etiam ex maioritate rationis,
10 Statutum excludens sorores propter patruum non procedit in filijs patrui.
11 Uerba statuti dubia cum agitur de exclusione matris debent intelligi ⁊ accipi in eum sensum, per quem mater in successione filij conseruetur.
13 Aui appellatione, an ⁊ qñ proauus ⁊ alij comprehēdant̄.
14 Filiorum appellatione a. l. prolatoꝝ. non veniūt nepotes.
15 Statuta debent intelligi ꝟm cōmunem vsum loquendi.
16 Regula. l. qui filiabus. ff. de legatis. i. quomodo procedat, ⁊ intelligatur, vc3 qñ vna pars statuti declaret aliam.
17 Statuti sensus est fugiendus, per quem statutum remaneret superfluum.
18 Statutum inquantū in successione includit parentes masculos, an sit fauorabile.
19 Statutum excludens matrem ꝓpter patruum l3 sit fauorabile ex parte patrui inclusi, non tamen extenditur ad patruum magnum, ne fiat tam magna iuris correctio.
20 Coniuncti per proximiores. i. per patrem ⁊ auū censentur a. l. magis dilecti. q̄ illi qui per abauum sunt coniuncti.
21 Uoluntas principis pro. l. ⁊ ratione habetur in prouenientibus a iure positiuo.
22 Nepos potest dici filius ꝟm vocabuli ethymologiam, ꝓut etiam filij appellatione omnes liberi continentur.
23 An existens in quarto gradu ⁊ ex parte proaui, ⁊ ex parte aui equiparent̄, vt dispositū in vno procedat in altero.
24 Potentia testandi ⁊ codicillandi licet equiparentur, tamen si statuto quis priuetur potentia testādi, non tamen dicitur prohibitus codicillari.
25 Prouidens in vno casu censetur in alio noluisse ꝓuidere.
26 Statutum excludens matrem non tamen excludit patrē, licet pater ⁊ mater de iure cōmuni pariter admittantur.
27 Statutum admittens patruū ad exclusionem matris, non tamen admittit amitā, l3 de iure cōmuni patruus ⁊ amita pariter vocentur.
28 Dictio vsq3 an stet inclusiue vel exclusiue.
29 Uerba doct. incidenter prolata sine examinatione sunt parui momenti.
30 Uerba statutorum importantia aliq̄ cognationem, prout est verbum fratres, debent referri ad defunctum.

CONSILIVM VI

Per viam allegationum.

Dirigat Dn̄s verba mea in viam veritatis ⁊ iustitie. Jn cā Thome Sanctonis iustissimi iudices apertissima videtur iustitia in fauorē eius, ⁊ sic partes dominationū vestrarum fore in pronunciando bene iudicatū,
1 ⁊ male appellatū, †h3. n. ipse fundatam intentionem, ⁊ de iure cōi, q2 est in potiori gradu, q̄ sit eius aduersarius Jo. Felicis, vt in auc. post fratres, la. ij. ⁊ in corpore vnde sumitur. C. de legi. he. ¶ Jtem ⁊ de iure municipali, vt p3 in statuto scđe distinc. sub rubri. de successione collateralium ⁊c.

¶ Tota

¶ Tota ergo difficultas presentis casus pendet ex eo, quod
2 allegatur matrem defuncte in medio existere, † qua posita, vbi de iure cōi loqueremur res esset in ɔspicuo, q.s. ab ipsa matre tam actor, quam et reus excluderentur, vt in.§.ɔñs. in auc.de her.ab intest.col.ix. ¶ Sed attentis statutis ciuitatis nostre presertim statuto sub rub. inquantum succedant ascendentes &c. oriri videtur difficultas, nunquid ex quo vigore illius statuti Joānes predictus, vt agnatus videtur excludere matrem saltem a tribus quartis dicatur per hanc viam, & media persona matris predictum Thomam excludere. ¶ Et lz in hac difficultate (posito quod Joānes esset de agnatis a statuto comprehensis) multa hincinde dici possent tam pro ipso Joāne, quam pro ipso Thoma, ac et pro ipsa matre, ꝓpter ipsam perplexitatem, que inter eos reperitur,
3 cum quilibet ipsorum possit vti regula illa, † si vinco vincentem te, fortius vinco te, de qua in.l.de accessionibus.ff.de diuer. & tēporal.prescrip. Et mihi alias satis placuerit opi. Alex. in.l.illam.C.de colla.qui in casibus huiusmodi defert hereditatem matri sequens in ea difficultate dispositionem iuris cōis per multas rationes, de quibus ibi per eum, quod etiam egregie sequitur do.meus Soci.in ɔsil.xxviij. fuit quidam Petrus.iiij.volu.per to. Tñ pro nunc aliter non ꝓsequar, quoniam, vt statim demonstrabo, Joannes predictus non est de agnatis a statuto vocatis ad exclusionem matris, quo stante Thomas predictus est in aperta victoria presentis iudicij, cum ei non possit allegari per Joānem, ego excludo matrem te excludentem, ergo fortius te, quia (vt dixi) falsum est matrem per illum excludi, & per ɔñs sit illatio, quod existentia matris per.d. Joannem allega. eidem non patrocinatur. ¶ Quod autem Joānes non sit de vocatis per statutum ad exclusionem matris, ꝓbatur, nam statutum ad eius exclusionē in tribus partibus vocat parentes masculos ex parte patris, & aui paterni vsque ad quartū gradum &c. sed Joannes nō est talis, ergo &c. Pro cuius declaratione presupono, quod verba illa ex parte patris, & aui paterni &c. pñt in-
4 telligi duobus modis. ¶ † Uno modo comprehensiue.i. ex parte illa, sub qua pater, & auus comprehenditur, quo casu (sub dubio tñ loquor).d.Joānes posset fortasse dici ex parte patris, & aui paterni. ¶ Alio & scđo modo possunt.d.verba intelligi effectiue.i.ex illa parte, qua pr, vel auus effecit, & hoc modo intelligendo.d.Joānes non dicitur coniunctus defuncte ex parte patris, vel aui &c. sed ɔiungitur illi per personam abaui, & sic dici debet coniunctus ex parte abaui. Hac declaratione ita facta dico, quod illa verba debēt intelligi scđo modo, & sic effectiue. quod etsi pluribus rationibus possit ostendi, ex duabus precipue fundatur (in ceteris remittēdo me ad consilia tantorum patrum in simili casu alias fabrefacta, que dño sim. cōmodata fuisse noui, & ita ad manus vestras peruenisse.) ¶ Primo igitur probatur
5 predicta ɔclusio, & intelligentia, † quoniam in statutis debet semper fieri interpretatio, vt verba eorum aliquid operentur.l.si quando.de leg.i.c.si papa.de priuile.lib.vj.cum simi. & adeo, vt quolibet verbum et minimum debeat aliquid operari, vt inquit Bald.in rub.C.de ɔhen.emp. & est glo.singu.in.l.i.ff. quod met.cau. & alias dixit Pau.de cast.in ɔsi.cccxlvj.casus presens, in.iij.colū. quod nunquam est dandus intellectus per quem incidamus in superfluitatem, quando alius potest intellectus accōmodari, & ideo dicebat ibidem postea in fi.v.col. quod quid dicitur ex mente statuentium, & ex verbis colligitur, quoties sine tali interpretatione verba a statuto ꝓlata nullius essent effectus. Et presertim hoc fieri dz, si ex tali interpretatione minus leditur ius cōe.l.fi.§.in computatione.& ibi per doc.C.de iu.delibe.ponit Bal.in.l.i.C.qui bo. ced.
6 pos. ¶ † Immo ne in statuto reperiatur superfluitas, pñt, & debent verba impropriari, ſm quod singul. ponit Panor. in.c.pastoralis.in.ij.no.extra de appel. Sed in ꝓposito casu si illa verba acciperentur comprehensiue, magna resultaret superfluitas verborum predicti statuti. Ergo sequitur quod debent accipi effectiue, ſm quem sensum nulla reperitur superfluitas. Superfluitas aūt, quando aliter acciperemus, ɔstat, nam si cōprehensiue illa verba ex parte &c. acciperentur, & sic ſm vos importarent agnationem simpliciter, satis erat dicere ex parte patris, & sic verba illa, & aui, superflue apposita essent, immo quod fortius est, dico, quod illa verba oīa ex parte patris, & aui paterni, superflua essent, vbi vellemus cōprehensiue accipere, & sic pro agnatione, nam id verba sta-
7 tuti importabant sine illis verbis, † si quidem illa verba parentes masculi &c. posita in tali statuto excludente matrem ꝓpter masculos comprehendunt tantum agnatos, vt egregie declarat Bald.in.c.i.quemad.feud.ad fil. perti. ponit Ange.ɔsil.cclxxxij.inaduertentia statuentium, & ita cōiter tenetur, ꝓut refert & sequitur recolende memorie auus meus do.Maria.soci.in ɔsi.xxxj.ꝓsequendo ordinem, in.iij.col. Si ergo statutum agnatos tantum volebat comprehendere, & eos simpliciter iam satis erat dictum per illa verba parentes masculi, neque erat necesse subiungere ex parte patris &c. cum illa verba remaneant sine effectu aliquid operandi ꝰ predicta, accipientur ergo effectiue, & plurimū operabuntur, & erit talis statuti sensus, ad exclusionem matris in tribus quartis vocentur parentes masculi, & sic agnati, hi tñ non simpliciter, & generaliter vocentur, sed ista generalitas agnatorum, vt.s. vocatorum duobus modis per statutum restringitur. ¶ Primo quod non omnes agnati, sed illi tm̄ vocentur, qui reperiuntur coniuncti defuncte persone ex parte patris vel aui paterni, & sic excludātur omnes alij, qui essent ɔiuncti ex parte proaui, abaui, vel aliorum superiorum. ¶ Scđo restringitur, vt predicti non oēs vocentur, sz tantum qui sunt.J.quartum gradum ſm ius canonicum compu-
8 tandum, de quo in fi.aliquid penam. ¶ † Scđo probatur predicta conclusio, quia in dubio semper dz fieri statuti illa interpretatio, per quā minus leditur ius cōe, & minus tertio preiudicetur, nam cum sit statutum exorbitans dz stricte intelligi, & quantum potest restringi per iura vulgaria, quod procedit et si statutum esset fauorabile.l.nec auus.& ibi Bald.C. de emancipa.libe.tradit Inn.in.c.dilecti.extra de dona.&
9 ponit Bal.in.l.i.C.de suc.edic. † vbi ɔcludit quod statutū excludens feminas pp patruum non hz locum in patruo magno, & idem alias ɔsuluit Bald.vt refert, & sequitur Pe. de anchar.in.c.i.in.xxiiij.q.prin.extra de ɔsti.& idem et consuluit auus meus prealleg.in ɔsi.xxx.quamuis ex his, vbi vult quod ita stricte talia statuta sint intelligenda, vt non extendantur et ex maioritate rationis, vt ibi per eū, & alias patruus, & do.meus do.Bartho.soci.in ɔsi.ix.viso statuto, in.iij.vo-
10 lu.ɔsuluit, † quod statutum excludens sorores pp patruum nō procedit in filijs patrui, lz fortasse tale statutum respectu patrui videatur fauorabile. Sed sic est, quod si interpretetur statutum nostrum in illis verbis ex parte patris &c. effectiue minus leditur ius cōe cum pauciores vocentur ad exclusionem matris, & sic minus ipsi matri preiudicetur ergo &c. ¶ Quod et
11 ex eo solo (vbi alia non vrgerent) dici debet, † quoniam semper verba statuti dubia, cum agitur de exclusione matris debēt intelligi, & debent accipi in eum sensum, per quem mater in successione, & in luctuosa filij sui hereditate ɔseruatur, arg.l. fi.C.de insti.& substi.& ita in simili casu signanter dixit Fulgo.in ɔsi.lxxiiij.infans post mortem patris in.ij.col. ¶ Insuper quod in statuto nostro talia verba ex parte patris &c. sint effectiue intelligenda comprobatur auctoritate quamplurium ex patribus nostris, & ¶ Primo Bar.in ɔsi.lxxxv.in.q. predicta, vbi vult, quod statutum admittens ad exclusionē matris &c. ɔiunctos ex paterna, vel aui paterni linea, debeat effectiue interpretari. ¶ Scđo Bal.in ɔsi.cccxxj.testō cauetur.i.vol.vbi idem in simili concludit. ¶ Tertio Salyc. in ɔsil.inserto inter ɔsil.Bal.nu.cccxxxiiij.in qōne, quae vertitur in.iij.vol.qui vult, quod substitutio facta de ꝓximioribus ex linea talis intelligatur effectiue. ¶ Quarto Nelli de.s.Geminia.in tract.bani.in.i.parte primi temporis in.ix.questi. ¶ Quinto Areti.ɔsi.xxxix.in facto dicitur, qui ambo similia verba effectiue interpretantur. ¶ Sexto Soc.patrui nostri, qui multum clare quasi omnia predicta referens in consil.xxxiij.circa presentem.v.col.iij.volu.similia verba effectiue interpretatur. ¶ Septimo do.Pet.phil.cor. in consil.cccxix.videtur prima facie.iij.volu.vbi verba ex progenie talis dicit esse effectiue interpretanda, sed quia hec omnia, & alia multa iustissimi iudices poteritis in ɔsil. predictis videre, iccirco vltra non prosequar, inter que consilia etiam inuenietis, quod hanc partē in indiuiduo in statuto nostro Senensi firmauerunt inter ceteros tria nostre tempestatis luminaria magna, vz do.Philip.dec.& do.Caro rui.& do.

Vincentius de herculanis Perusinus, ac etiam alij quidam celebratissimi iurisconsulti. ¶ His sic positis dico, ꝙ adducta per vos contra predictã cõclusionem minime ob-
13 stant, & iam ex predictis apparet fere omnium solutio, verũ vt ordinate tollantur omnia,† dico in primis non obstare, ꝙ alias appellatione aui comprehendatur proauus, & alij per.l.cui eorũ.§.affinitat.ff.de postul. Quia primo respondetur, ꝙ id non procedit, qñ verbum aui ꝓfertur a lege, nisi iñ tractaretur de cõmodo illius proaui &c. argu.l.palam. alias incipit, lege ita cauetur.§.hoc capite.ff.de ri.nup. Et ita in simili casu in proposito nostro respondit Bart.in.d.
14 cõsi.lxxxv. que solutio cõfirmatur,† qr alias appellatione filiorum a lege prolatorũ non veniunt nepotes.l.sed & milites.§.i.ff.de excusa.tut. ¶ Preterea & scđo respondetur,
15 ꝙ id non procedit, vbi cõis vsus loquendi aliter se h3† ſm quem ẽt statuta debent intelligi.l.librorũ.§.quid tñ cassius. & ibi doc.de leg.iij.cum simi. Sed ſm cõem vsum loquendi (ꝓut ẽt attestatur Bar.in.d.consil.lxxxv.) ꝓauus, & alij non veniunt appellatione patris, vel aui, ergo &c. ¶ Potest & aliter responderi, vt in consil. predictis, ad que (cum penes vos sint) me remitto. ¶ Nec ob. ꝙ scđo allegatur, v3 qr in princi. statuti verbum ex linea intelligitur comprehensiue, similiter debet intelligi verbum ex parte in eodẽ statuto positum, vt.s. vna pars statuti declaret aliam.l.qui fi-
16 liabus.de lega.i.† Quia respõdetur hoc nihil facere, nã regula.d.l.qui filiabus.ꝓcedit qñ verbum dubium reperitur a testatore vno modo declaratum, quod tñ poterat aliter accipi, tunc aliud verbum dubium similiter debet intelligi, & ita est casus illius.l. & ita ẽt procedit consil. Abb.xxxvij. i.volu.in cõtrium allegatum, prout recte intuenti apparebit, sed iste non est casus noster, siquidem verbũ ex linea in principio statuti positum non dicitur esse dubium per statutum declaratum, sed clarum est, & vnicum tantum sensum potest recipere, vt.s. sumatur comprehẽsiue, qm̃ loquitur de ascendentibus ex linea talis, impossibile.n. tunc esset velle, ꝙ intelligatur effectiue, cum de superioribus loquatur, qui non efficiũtur, sed efficiunt potius. Et ꝓpterea ab illo verbo ita intellecto ex necessitate, non potest sumi declaratio sequentium verborũ &c. Sicut si diceret Titium filium meũ instituo, & postea dicerẽ filijs meis relinquo &c. Et si vellemus, ꝙ ex quo.s. verbum filius intelligitur tantum de masculo, cum ad Titium referatur, ita ẽt de masculis tantum intelligantur illa verba filijs meis. Esset.n. insipida argumentatio, sed tunc talis argumentatio esset bona, qñ in eodem testamento verbum filiorũ simpliciter prolatum, & non ad certam personam relatum testator declarasset se intelligere de masculis tantum. ¶ Preterea potest dici & scđo modo responderi, ꝙ id esset verum, vbi ex declaratione, & intelligentia tali non resultaret superfluitas verborum in statuto
17 positorum, ꝓut in casu nostro resultaret, si comprehensiue talia verba acciperentur, vt.s. dixi.† Omnis eni3 alius sensus est accipiendus in statutis, & fugiendus ille, per quẽ statutum remaneret superfluum, vt inquit singulariter Pau. de cast.in.d.consi.cccxlvj.in.iij.col. & idem paulopost in fi. v.col. vt ẽt.s. dixi. ¶ Nec etiam ob. tertium argũ. dum dicitur, ꝙ (cum statutum hoc in capite inclusiuo parentu3 masculorum sit fauorabile iuxta dicta Bal. & aliorum in.l.venia.C.de in ius vocã.) debet late intelligi ẽt in casu lato, &
18 improprio &c.† Quia respondetur primo ꝙ doctri. Bald. procedit, vbi illud caput inclusiuum haberet pro sua vnica ratione, fauorem agnationis conseruande, & ob illam rationem mater excluderetur, qđ in casu nostro non est, nam cum in tali statuto ratio illa non sit scripta non potest dici, ꝙ sit vnica, cum possint, & alie allegari. Nec ob illam rationem mater excluditur, cũ excludatur & per sororem, & per filios sororis, per quos non conseruatur agnatio, immo ꝙ est fortius in plus admittũtur predicte persone ad exclusionem matris, qm̃ in totu3 excludunt, q̃3 admittantur agnati qui solum in tribus quartis excludunt, & hec probantur ex his que voluit Alex.consi.lxxx.viso & animaduerso titulo qõnis premisse.i.volu. & do. Maria.soci.auus meus in cõsil.i.in casu.s.narrato, & maxime hoc procedit in casu nr̃o, vbi frater, soror, & ipsorum filij per nomina naturalia vocantur, vt inquit Alexã.in.d.consi.lxxx. & sic isto casu non fiet, neq3 fieri poterit extensio etia3 de capite inclusiuo, & adeo, vt nec ex maioritate rõnis fieri possit, vt inquit auus meus in.d.consi.xxx. & iam dixi. ¶ Vel & scđo respondetur, ꝙ (posito ꝙ statutum ex capite inclusiuo dicatur fauorabile) etiam fauorabilis dispositio non extenditur ad correctionẽ iuris cõmunis, & ad lesionem iuris tertij.l.nec auus.C.de emancip.lib. vbi Bal. & Inno.in.c.dilecti.extra de donat.
19 † Et id l3 statutum excludens matrem ꝓpter patruũ sit ex parte patrui inclusi fauorabile, nõ tñ extenditur ad patruũ magnum, ne.s. fiat tam magna correctio iuris cõis, & in hoc matri preiudicetur, ita Bal.in.l.i.C.de success.edi. & s. testigi in scđo fundamento. Minus ergo in casu nostro statutum loquens de coniunctis ex parte aui extenditur ad coniũctos ex parte abaui, maxime qr verba in statutis dẽnt intelligi per prius, & de auo simpliciter, non per posterius, &
20 de auo cum adiuncto,† & alias recte consideranti apparebit, ꝙ maior est ratio, vt includantur illi, qui coniunguntur per patrem, & auum, q̃3 illi, qui per abauum, tum qr illi coniunguntur per ꝓximiores, cum ẽt qr videntur quodãmodo transuersales inferiores, qui semper cẽsentur a lege magis dilecti.vt in auct.post fratres.la.i.C.de legi.her. & hoc plenius in consil. inuenietis declaratum. ¶ Nec etiã ob. quartum fundamentum, dum dicebatis ꝙ statutum nostrum dicitur habere vnicam rationem.s. fauorem agnationis, ſm Ro.consi.xxxij.visa municipali, & Pau.de cast.in.d.consil.cccxlvj. Quia vt ex predictis constat, respondetur, ꝙ hoc est falsum, cum alias personas admittat, per quas agnatio non cõseruatur, vt.s. dixi. ¶ Vel si vis dicere, ꝙ immo statutum voluit fauere agnationi, rñdetur, ꝙ erit verum, sed non simpliciter & indefinite, sed prefinite, & terminate agnationi, v3 illis agnatis, qui coniunguntur per patrem, & auũ effectiue. Item & qui reperiuntur cõiuncti defuncto eo modo.i.tñ quartum gradum, vt.s. dixi declarando sensum statuti nostri, & sic remanet, ꝙ ratio conseruande agnationis cum per statutum non possit dici simpliciter cõsiderata, sed prefinite, & terminate, non operabitur, vt statutum extendatur vltra terminos eius. ¶ Nec est verum, ꝙ eadem ratio sit (diligenter statuto considerato) vt vocentur coniũcti per abauum, sicut per auum, tum qr vt.s. dixi, maior est ratio in
21 coniunctis ex parte patris, & aui,† cum ẽt qr pro ratione sufficeret allegare statuentium voluntatem, cum simus in ꝓuenientibus a iure positiuo, vbi voluntas principis pro lege, & ratione.l.hr̃.iuxta not.in.l.i.§.sexum.ff.de postula. Fuit autem statuentium voluntas tantum includere coniunctos ex parte aui, & patris, qr de eis solum dixit, non aũt proaui, vel abaui, qr non dixit iuxta.l.vnicam.§.si autem a deficientis.C.de cadu.tol. ¶ Et in eo, ꝙ dicitis maiorem esse rationem, vt coniuncti per abauum dicantur coniuncti per auum, q̃3 ꝙ appellatione filij veniat nepos, dico hoc in ꝓposito nostro falsissimum esse, posito, ꝓut.s. posui, & firmaui, ꝙ illa verba ex parte &c. intelligantur effectiue, nam ꝙ descendentes ex abauo veniant appellatione descendentiũ ex auo, nedum non dicetur congruum, sed dicetur ridiculũ, vt de se p3, qđ non ita est in filij determinatione, vt.s. in ea
22 contineatur nepos,† cum alias, & ipse nepos possit dici filius ſm ethimologiam vocabuli, de qua per glo.in.§.fi.insti.qui test.tu.da.pos. & alias ẽt dicit tex.in.l.filij.ff.de ver. sig. ꝙ filij appellatione omnes liberi continentur. ¶ Nec ob.quintum arg. vestrum, in quo dicebatis, ꝙ matre cessante, tertius gradus ex parte abaui excluderet (de iure cõi loquendo) quartũ gradum ex parte aui &c. qm̃ respondetur, & est aduertendum, qm̃ in hoc iacet aliquis error, nam presupponitis dari tertium gradum transuersalium ex parte abaui, qđ tñ est falsu3, qr primus transuersalis ex pte abaui dicit esse in quarto gradu. ¶ Verũ possetis hoc dicere in tertio gradu ex parte proaui, sed tunc rñdetur, ꝙ non est veru3, ꝙ quartus gradus ex parte aui admittatur, qm̃ vt.i. dicam quartus gradus excluditur, & alij vsq3 ad eu3 exclusiue includuntur, & sic tantum tertius gradus ex parte patris, & aui dicitur inclusus. ¶ Et si dñationes vestre dicerent etiam hoc stante cum primus transuersalis ex parte proaui sit ẽt in tertio gradu, cur non simul admittuntur iuxta dispositionem, & iuris communis, & iuris municipalis sub rubrica de successione collateralium. Respondetur ꝙ

vbicunq3

vbicunq; simul certarēt, id procederet de plano quod esset
vbi mater non esset in medio, sed vbi mater est in medio,
que iam omnes de iure cōmuni excluderet, ꝙ vnus magis
q̄ alter vocetur ad exclusionem matris, id ꝓuenit, ex pro-
uisione statuti, ⁊ rationibus .s̄. allegatis, ⁊ sine alterius iniu
ria, cum iam per matrem esset exclusus. Ad que optime fa
ciunt not. per Pau. de cast. in .l. si defunctus. C. de legi. he-
redi. ¶ Preterea si quis recte ponderet ēt in casu, in quo
consuluit Bar. in .d. ꝯsi. lxxxv. ⁊ patruus meus Soci. d. cō
sil. xxxiij. ⁊ alij, de quibus .s̄. vigere inueniet idem absurdū
(si ita dici potest) ⁊ nihilominus eo non obstante voluerunt
predicti verba illa ex linea, ⁊ similia debere intelligi effe-
ctiue, si ergo intelligemus in casu nostro verba illa ex parte
patris, ⁊ aui ⁊c. effectiue, quāq̄ ex eo videatur sequi ab-
surdum illud, tam ⁊ si credam (vt iaȝ dixi) id in se nihil ab-
surditatis ꝯtinere. ¶ Nouissime non ob. sextū de equipa-
ratione duaꝝ personarū per .l. antiquam facta ⁊c. qm̄ mul-
23 tum de facili respondetur, † ⁊ ideo dico, ꝙ non est verū, ꝙ
de iure cōmuni existens in quarto gradu ex parte proaui, ⁊
ex parte aui equiparentur per viaȝ regule (qd̄ requiritur, vt
dispositum in vno ꝓcedat in altero iuxta dicta doc. in .l. ij.
de lega. i.) sed reperiuntur pari passu ambulare a casu, q̄ .s.
pariter, seu pari gradu defuncto coniunguntur, non aūt di
citur de hoc facta regula. ¶ Uel scḋo dicas, ꝙ illud ꝓce-
dit in his, que disponerentur per .l. illam. que talem fecisset
24 equiparationem, non autem si per aliam .l. † Et hinc vide-
mus, ꝙ lȝ alias potentia testandi, ⁊ codicillandi equiparen
tur, vt in .d. l. ij. tn̄ si statuto priuetur quis potentia testādi,
non tn̄ dicitur prohibitus codicillari ſm magis veram opi.
doct. in .d. l. ij. quicquid ibi dixerit Bar. Et hoc q̄ non di-
citur eadem ratio ꝓhibendi, prout hoc anno ego tenui in.
d. l. ij. vnde cum in casu nostro equiparatio presupponatur
de iure cōmuni, dispositio vero de iure municipali non ꝓce
det .d. argumentatio, ⁊ maxime q̄ vbi statutum voluisset
eos ita pariter admitti, vel dimisisset in dispositione iuris
cōmunis, vel si fuisset opus prouisione, ꝓuidisset in vtroq;.
25 † Cum ergo in vno tantum prouiderit censetur in alio no-
luisse ꝓuidere arg. l. cum pretor. de iudi. ff. ⁊ .l. vnice. §. siuau
tem ad deficientis. C. de cadu. toll. ¶ Et ꝙ ista argumen-
26 tatio saltem in casu nostro non ꝓcedat, probatur, † naȝ pa-
ter, ⁊ mater de iure cōmuni pariter admittuntur, pone mo
do (ꝓut in statuto nostro) ꝙ statutum excludat matrem, an
27 etiam ex hoc dicatur excludere patrem? ⁊ certe non. † Iteȝ
de iure cōi patruus, ⁊ amita pariter vocantur, pone modo
ꝙ statutum admittat patruum ad exclusioneȝ matris, an ēt
dicetur admissa amita? Et certe non, q̄ .s. statutum loq̄tur
de patruo tantuȝ. Ita ergo in casu nostro, lȝ alias per se ter
tius gradus ex parte aui, ⁊ ex parte proaui pariter de iure
cōi vocentur, tamen vbi statutum ad exclusioneȝ matris vo
cat tertium gradum ex parte aui, non ꝓpterea dicetur vo-
casse ēt tertiū gradū ex parte ꝓaui per predicta. ¶ Et ex
his ꝯcluditur ex vestris arg. nō obstātibus verba ex parte
patris ⁊c. debere intelligi effectiue, ⁊ per ꝯñs Ioāneȝ pre-
dictum actorem non esse de comprehensis a statuto ad ex-
clusioneȝ matris. ¶ Scḋo principaliter, ⁊ breuiter ex alio
dico, ꝙ Ioānes non potest dici de comprehensis a statuto
ad exclusionem matris, qm̄ .s. dum statutum vocat parētes
masculos vsq; ad quartum gradum dȝ intelligi exclusiue,
hoc est, ꝙ vocentur omnes vsq; ad quartū gradū .s. d. quar
to gradu excepto, ⁊ excluso, sed .d. Ioānes dicitur esse de-
functe in quarto gradu cum coniungatur per abauum, iu-
xta gl. ⁊ doct. ⁊ precipue Abba. in .c. fi. extra de ꝯsangui. ⁊
affini. ergo non dicitur esse de vocatis ad exclusionem ma-
28 tris. ¶ † Quod autē verbū illud vsq; debeat interpretari
exclusiue ꝓbatur ex cōi regula posita per Cyn. in .l. a cali-
gato. C. de nup. quam ibi sequuntur Bal. ⁊ Saly. ⁊ Bar.
in .l. patronus. §. sempronio. de legat. i. ⁊ in .l. meminisse. ff.
de offi. proconsul. ⁊ Ioā. and. in .c. i. de ordi. ab episcopo. ⁊
ibi post eum Cardinal. Ant. de but. ⁊ Abb. qui regulari-
ter concludunt, ꝙ terminus, cui adijcitur dictio vsq; inclu-
ditur, vel excluditur a dispositione, ſm q̄ amicabatur vel
inimicabatur legi, si enim terminum illum includi est ami-
cum, ⁊ consonum legi includitur, ⁊ sic dictio vsq; stabit in-
clusiue, si vero potius inimicabitur, tunc secus, sed sic est in
casu nostro, ꝙ quartum gradum includi inimicatur legi, ⁊
iuri cōmuni, qm̄ plures vocantur ad exclusionem matris
cōtra regulas iuris cōmunis, ergo sequitur ꝙ quartus gra
dus, ⁊ sic terminus, cui adijcitur dictio vsq; debet a disposi-
tione statuti excludi, ⁊ sic ꝙ dictio vsq; debet intelligi exclu
siue. ¶ Et vltra predicta, ꝙ in terminis nostris exclusiue
ponatur alias ponderabam, ꝙ ita intellexit hoc statutum
Cor. consi. suo. cclxxvj. constat matrem, in. iiij. volu. in. iij. co
lum. vbi de hoc nostro statuto loquens, dicit pro decisione
casus sui presupponendum esse, ꝙ hoc statutum habet duo
capita, aliud exclusiuum matris, aliud inclusiuum agnato-
rum vsq; in tertium gradum, ⁊ sic manifeste vult, ꝙ inclu-
sio agnatorum, fiat tantum vsq; in tertium gradum, quar-
tus vero gradus remanet exclusus, ⁊ lȝ ibi non examinet,
hoc facit, tum q̄ hoc non faciebat ad casum suum, tum ēt,
q̄ iam apud eum erat exploratissimum per .s̄. allegataȝ re
gulam Cy. ⁊ alioꝝ. ¶ Preterea addo nunc, ꝙ ideȝ in sta
tuto nostro sentit Pau. de cast. in transcursu verboꝝ in .d.
consi. cccxlvj. in. iij. col. versic. nunc ad partem contrariam,
vbi in ꝓposito suo dicit, ꝙ patruus magnus ex statuto no
stro admittitur, q̄ est .ī. quartum gradum, quasi sentiat quē
esse .ī. quartum gradum, esse vnum de requisitis per statutū
quo stante sequitur, ꝙ quartus gradus dicatur exclusus, sȝ
tantum vsq; in tertium gradum se extendat caput inclusi-
uuȝ statuti nostri, prout dicebat Corn. in loco preallegato.
¶ Si igitur vt ex predictis ꝯstat Ioānes non est de voca
tis ad exclusionem matris, tum q̄ est vltra tertium gradū,
cum etiam q̄ coniungitur per abauum, sequitur, ꝙ existen-
tia matris ei nullo mō opitulatur, ⁊ per ꝯñs, ꝙ Thomas
sanctonis in aperta victoria reperitur. Laus Deo.

Mar. Soci. iunior. I. U. D. Senis legens.

¶ De eadem materia, ⁊ ideo non facit numerum.

Dirigat Dominus verba mea in viam verita
tis ⁊ iustitie. Iustissimi iudices circa
motiua nouiter contra Thomam ad nos transmissa, quate
nus primo loco Cor. ꝯsi. lvij. videtur prima facie. ij. vol. vi-
detur velle, ꝙ in statuto nostro ēt in quarto gradu coniun-
29 cti vocentur ad exclusionem matris. † Respondetur ꝙ .d.
verba sunt ab eo incidenter, ⁊ absq; aliqua examinatione
prolata, ⁊ sic sunt parui momenti, presertim cum ipse idem
Corn. in consil. cclxxvj. constat matrem in. iij. col. in princi.
iiij. volu. ꝯtrarium videatur velle, vt in allegationi. deduxi.
¶ Preterea posito, ꝙ ita Corn. vellet, moueretur ex suo
capite, ⁊ sine aliqua ratione, ⁊ contra cōmunem theoricam
Cy. ⁊ aliorum in .l. a caligato. C. de nup. ⁊ alibi, prout in al
legationibus ⁊ in consil. que penes vos sunt. ¶ Et vbi nul
la esset ratio huius intelligentie .s. ꝙ dictio vsq; stet exclusi-
ue, sufficere deberet auctoritas tantorum patrū, qui in indi
uiduo super hoc puncto alias in simili casu consuluerunt,
qui (nisi fallor) debent (cum multi sint ⁊ primarij iuriscōsul
ti) preponi omnes simul ipsi Corn. soli, ⁊ eius auctoritati.
Et hec quo ad primum dubiuȝ. ¶ Quo ad scḋm dū Cor.
eodem consil. colū. iiij. ver. preterea, videtur velle, ꝙ filius
fratris amitini dicitur quo ad amitinum coniunctus ex la-
tere patris, ⁊ auie paterne, ⁊ sic videtur ꝙ velit verbū ex la
tere debere accipi comprehensiue, respōdetur duobus mo
dis. ¶ Primo, prout ēt .s̄. in alio dubio dixi, vȝ ꝙ Corn.
loquitur super hoc incidenter ⁊ non examinando an com-
prehensiue, vel effectiue talia verba sint assumenda. Et in
hoc magis credam Bar. Bal. Saly. Soci. Nel. Aret. ⁊
ipsimet Corn. qui omnes similia verba, ⁊ in statutis, ⁊ in te
stamentis effectiue semper acceperunt, vbi maxime pone-
bantur ad correctionem iuris cōmunis, vt in allegationi-
bus deduxi, ⁊ plenius in consilijs videre poteritis. ¶ Se-
cūdo respondetur (ꝙ lȝ ita dixerit Cor. qd̄ nihil aliud fuit,
q̄ dicere statutum voluit loqui de masculis agnatis, quod
in se est verissimum, ⁊ probatur ponderando verba illa pa-
rentes masculi, cum ponantur ad exclusionem feminarum,
iuxta dictum Bald. in .c. i. quemadmo. feud. ad fi. perti. ⁊
dixi in allegationibus) tamē quantū pertinet ad intelligen
tiam statuti, dico, ꝙ si ille Apollonius coniungeretur per
masculum admitteretur, quoniam diceretur coniunctus ex

parte aui persone defuncte, & de tali parte patris, & aui intellexit statutum, quia semper si recte ponderetur loquitur respectu persone defuncte, & licet ille Apollonius dici possit coniunctus Dominico ex parte auie sue, immo, & patris sui, tamen non dicetur coniunctus ex parte aui defuncti, neque ipse defunctus potest dici coniunctus ipsi Apollonio ex parte aui. d. Apollonij, sed ex parte proaui, & hec si recte considerentur, tollunt omnem difficultatem. ¶ Et quod talia verba debeant referri in statuto nostro respectu persone defun
30 cte facit consil. Roma. xvi. viso themate, † qui dicit quod verba statutorum importantia aliquam cognationem, prout est verbum fratres &c. debent referri ad defunctum, & ita fiet in casu nostro per eius rationem. ¶ Et licet Jas. in. l. i. ij. colum. C. de success. edi. in casu illo reprobet consil. Ro. tamen ea ra
21 tione reprobat, † quia semper verba statuti sunt accipienda in eum sensum, secundum quem minus offenditur ius commune, quod dictum magnifacio in casu nostro, & videtur determinare nostram questio. quoniam si dicam tantum ad personam defunctam referri debere verba illa. ex parte patris, & aui, vt minus ledatur ius commune, & pauciores admittantur ad exclusionem matris, sicut Jas. ibi vult, quod verbum fratribus in casu suo referatur ad personam filiorum, vt pauciores vocentur ad exclusionem ipsarum, & hec currenti calamo, & a studio lectionis vocatus. Laus Deo.

Mar. Soci. iunior, aliter Soci. nepos Senis. 1516.

¶ Et secundum istas precedentes allegationes fuit iudicatum Senis ab excellentissimis iudicibus Rote confirmantibus sententiam iudicis a quo.

CASVS

¶ Casus super quo petitur consilium talis est. Moritur Joannes intestatus superstite matre, & quidam Sempronius asserit se agnatum. d. Jo. defuncti in tertio vel quarto gradu, & licet de iure communi successio aperto iuri matri deferretur, ex forma tamen iuris municipalis exclusa matre hereditas agnato vsque ad quartum gradum pro tribus partibus defertur. Modo. d. Sempronius agnatus auctoritate iuris municipalis petit illam hereditatem a matre defuncti, que illam possidet. Opponuntur plurima contra eum (& inter cetera) quod ille Sempronius non est subditus iurisdictioni ciuitatis, vbi res agitur, nec est conferens in grauedinibus eiusdem ciuitatis, prout requiritur ad hoc, vt quis possit ex forma statuti succedere stante alio statuto in eadem ciuitate sub infra scripto verborum tenore.

¶ Et dato, quod talis esset, prout statutum requirit, (quod tamen est falsum) dicitur quod illud non est probatum, debebat enim ille Sempronius ad fundandam intentionem suam dicere, & probare se esse subditum, & conferentem, prout in statuto dicitur, cum illud sit qualitas a statuto adiecta ei, qui succedere iure municipali intendit.

¶ Queritur nunc, que sint future partes iudicis? verba autem statuti, de quo. s. fit mentio sunt. i. scripta. videlicet.

¶ Jtem prouiddero, & ordinaro, che tutti li statuti del nostro comune, che parlano de le successioni, testamenti, codicilli, donationi causa mortis, & altre vltime volunta non si intendino, ne habbino luogo per alcuno modo in fauore di quelli, i quali non sono sottoposti alla nostra iurisdictione & conferenti alle grauezze della citta, o contado nostro, a quali non conferenti, & non sottoposti si obserui ragion comune, non obstante qualunche statuto, o consuetudine, che in contrario facesse.

¶ Jtem presupponitur, quod asseritur extare aliud statutum, quo cauetur quod in causis procedatur summarie sine figura iudicij, sola facti veritate inspecta &c.

SVMMARIVM

¶ De statuto requirente aliquam qualitatem, vt quis gaudeat beneficio statutorum, quod debet illa qualitas probari per eum, qui vult statuti beneficio gaudere.

1 Veritas per se splendens verborum adminicula non desiderat.

2 Statutum ad effectum sue dispositionis quando requirit aliquam qualitatem, fundans se in eo, debet dictam qualitatem in sua petitione deducere, & postea eam probare.

3 Statuto si caueatur, quod ad hoc vt quis possit vti certo modo agendi, debeat esse ciuis comitatinus vel de iurisdictione, dato quod sit talis, non poterit obtinere in iudicio, nisi probet se esse talem.

4 Reus in exceptionibus actoris parte fungitur.

5 Probatio negationis naturaliter est nulla.

6 Unum statutum declarat aliud.

7 Non probat hoc esse quod ab hoc contingit abesse.

8 Ciuitas aliqua licet in superiorem recognoscatur ab aliquibus, non tamen sequitur ergo sunt subditi & de districtu: nisi probetur.

9 Presumptio licet releuet aliquem ab onere probandi, non tamen releuat ab onere preponendi, & allegandi, cum qualis iuris presumptio debeat articulari, licet non probari.

10 Prelatus accusatus quod fecerat assassinari quendam hominem, ideo inciderat in penam. c. i. de homicid. loquentis de christiano assassinato fecit se liberare, eo quia non erat probatum, quod ille assassinatus esset christianus, licet vere esset christianus.

11 Statutum dicens quod procedatur sola facti veritate inspecta, licet tollantur alique solemnitates, non tamen tollitur probatio, & infra nu. 13.

12 Reus negans aliquam qualitatem requisitam non esse in persona actoris, an debet suam negatiuam probare.

14 Verba ista sola facti veritate inspecta, quid operentur.

15 Judex debet iudicare secundum acta & actitata.

16 Judicis assertioni non est standum, sed hijs que in iudicijs per tabellionem scripta sunt.

CONSILIVM VI

Dirigat Dominus verba mea in viam veritatis & iustitie. Jn premissa consultatione breuibus instabo, cum res sit
1 satis clara, † & veritas ipsa per se splendens verborum adminicula non desideret, vt inquit text. in. l. i. C. si minor. ab hered. se abstin. concludenter igitur (posthabita ad partes argumentatione) loquendo, dico, quod partes iudicis (stantibus in themate propositis) sunt in absoluendo matrem. d. Joan. in tali iudicio conuentam. ¶ Que conclusio clare probatur, nam ex illo statuto quod incipit, item prouiddero & ordinaro &c. iuncto statuto de successionibus loquente preter, vel contra ius commune sumitur ista conclusio, quod quicunque intendit ex forma statuti contra ius commune succedere debet habere in se duas qualitates, prima quod sit suppositus iurisdictioni statuentium, secunda, quod sit conferens grauedinibus, & oneribus. i. quod eas, vel ea sufferat. Sed in proposito predictus Sempronius non habet in se qualitates, ergo &c. Jpse enim vt mihi asseritur, nihil possidet, & vagatur, & modo huic, modo illi famulatur. ¶ Sed posito (absque veritatis preiudicio) quod predictas habeat qualitates (quod per ream conuentam omnino negatur) adhuc, & concludenter dico
2 matrem in casu nostro absoluendam, quod aperte probatur, † quandocunque. n. statutum ad effectum sue dispositionis requirit aliquam qualitatem, quicunque illo nititur statuto, debet deducere in petitione qualitatem a statuto requisitam, & postea eam probare, prout determinat Bar. in. l. i. §. quod autem ait. ff. ne quid in loco pub. & in. l. absit. C. de priuileg. Domi. aug. lib. xi. vbi dicit omnino verba statuti attendenda esse, & sic secundum ea petendum est, & ita etiam videtur velle Bald. in. l. edita. in verbo circa sextum &c. C. de eden. & in. l. si quis non dicam rapere. in. iij. col. C. de episc. & cler. & dixit Alex. in consi. iij. in causa, & li te verteute. ij. col. ver. vnde dico & c. ij. volu. & Corn. in consil. 50. in hac consultatione. in. iij. volu. & Deci. in consi. xviij. viso puncto. ij. col. & ita communiter ab omnibus tenetur, sed iste semper in petitione, ne alibi vnquam in processu, & prosecutione cause dixit, & minus probauit se suppositum, & conferentem, vt in statuto requiritur. Merito debet succumbere. ¶ Et vltra predicta conclusio. s. firmata comprobatur per ea, que voluit auus meus do. Maria. soci. cuius nomen (& si indigne respectu eius eminentissime doctr.) represento in consi. suo. lv. in causa,

3 in causa,⁊ q. vertente inter sensum Pauli falere ⁊c.† vbi cósuluit, ꝙ stante statuto, ꝙ ad hoc vt quis possit vti certo modo agendi debeat esse ciuis comitatiuus, vel existens de iurisdictione, dato ꝙ quis sit talis, non poterit obtinere in iudicio, nisi(vt vtar verbis suis) per formalia verba statuti ponat,⁊ ꝓbet se esse ciuem comitatiuū, vel de iurisdictione. ¶ Et ratio est ſm eum q: qualitates a statuto requisite sunt diligenter intentande, nec beneficio statuti vti possumus nisi verbis ipsius statuti vtamur, ꝓut ibi ipse sapiēter, ⁊ plene deducit. Et sic quasi in indiuiduo ibi determinatur casus noster, vt.s. nisi ipse Sempronius deducat,⁊ probet per verba formalia statuti se esse subditū,⁊ ꝯferentē dꝫ succumbere. ¶ Nec cóclusioni predicte ob. si dicatur, ꝙ imo ipse non tenetur hoc probare, quinimo probatio in ꝯtriū dꝫ fieri per ream conuentam. ¶ Primo q: ipse hoc non dicit, sed rea conuenta dicit illum non suppositū, ergo illa dꝫ

4 probare vulgata.l. verius.ff.de ꝓbat. cum simi.† cum in exceptione reus actoris partibus fungatur, vt.l.i.ff.de exce. ¶ Scdo q: statutum in quo se fundat ipse, nullam desiderat in eo qualitatem, de qua.s. merito illam non dꝫ probare. Et lꝫ postea aliud statutum id velit, dicendo ꝙ statuta loquentia de successionibus non hꝫ locum in fauorem non suppositoꝝ,⁊ non conferentium ⁊c. illud videtur velle limitando primum statutum, qui ergo se fundat in illo secundo statuto limitatorio dicēs.d. Sempronium non esse suppositum,⁊ conferentem, dꝫ illud probare, alias stabitur regule primi statuti. ¶ Qm̄ respondetur,⁊ presuppono ꝙ mater rea conuenta ꝓprie nil ponit, sed ꝙ ab actore dicitur, seu

5 dici deberet, negat,† cuius quidē negationis probatio naturaliter nulla est, vt.l. actor.C.de probat. cum vulga. vnde sat ei est, ꝙ illud per actorem non ꝓbetur arg.l. qui accusare.C.de eden.⁊.l. siue possidetis.C.de proba. cum similib. ¶ Ad primum ergo rn̄dendo dico, ꝙ verum est actorē id non dicere,⁊ in hoc deficit ius eius, q: non dicit,⁊ minus probat, rea autem conuenta in iudicio tm̄ dixit sibi nō competere ius agendi, qd̄ constat, q: non est suppositus,⁊ conferens, ꝓut statutum requirit,⁊ si est, non ꝓbatur, ergo ⁊c. per superius allegata. Id aūt qd̄ dicitur, ꝙ reus in excep. fungitur vice actoris, ꝓcedit, qñ quid in exceptione ponit,⁊ qd̄ ponit per rerum naturam probabile est, que nō sunt in casu nostro, vt.s. dixi. ¶ Ad scdm̄ vero dico, ꝙ lꝫ in statuto loquente de successionibus, non ponatur ꝙ succedere volens sit, vt.s. qualificatus, tñ ex quo ponitur hoc in alio statuto ipsum in hoc declarante, perinde est, ac si expres-

6 se in eo poneretur,† cum vnum statutum declaret aliud, vt inquit Bar. in.l. pretor ait.§. eritqꝫ dñia.ff. vi bo. rap.⁊ ponit patruus,⁊ dn̄s meus do. Bartho. soci. in ꝯsi. cclij. circa primum, in.iiij.col.⁊ nemini super hoc dubium fore arbitror, omnia.n. statuta simul ⁊ eadem auctoritate loquuntur,⁊ sic qd̄ dicitur in illo statuto, item ꝓuiddero ⁊ ordinaro ⁊c. intelligitur dictum in quolꝫ statuto de successionibus loquente, cum ad eius declarationem emanauerit, nō ergo procedit illud statutum limitando, sed declarādo,⁊ vtrūqꝫ simul pro vno dꝫ haberi, ex quo non alias potest quis succedere, nisi sit vt.s. qualificatus,⁊ ꝙ ita sit, probetur per.s. dicta. ¶ Sed dicet qs hec omnia procedere possent, vbi nō esset statutum, ꝙ ꝓcedatur summarie sine figura iudicij sola facti veritate inspecta, qd̄ statutum cum sit in loco, vbi res agitur, operatur, vt ista solemnitas ꝓbationis non requiratur, modo alias de veritate constet, sed in casu nostro satis constat illum esse, vt.s. qualificatum, cum ex processu appareat illum esse de monte nigro, ergo ⁊c. Sed ad hoc pluribus modis respondetur,⁊ primo q: vt mihi asseritur illud statutū non reperitur,⁊ si reperitur non est in curia in qua causa fuit agitata,⁊ loquitur in alijs terminis,⁊ ad casum nostrum non dꝫ trahi. ¶ Secundo posito, ꝙ tale statutum reperiatur,⁊ sit in curia, in qua causa est agitata, dico, ꝙ nullo modo do. iudici constat de ista veritate, quinimmo veritas est in ꝯtriū, cum manifeste ꝯstet illum Sempronium nil possidere,⁊ per ꝯñs non esse conferentē grauedinibus ciuitatis. ¶ Et lꝫ ex ꝓcessu ꝯstet eum esse de monte nigro, ergo suffert grauedines predictas non tñ sequitur, q: id fit mediantibus bonis possessis,⁊ ita voluit statutū qñ copulatiue illa duo requisiuit, vꝫ ꝙ sit suppositus,⁊ ꝙ conferat grauedinibus. ¶ Lꝫ ergo ex eo ꝙ sit de monte nigro possit forte dici, ꝙ sit suppositus, non tñ quoquo modo cōstat illū ꝯferre, vt.s.(presertim q: id in se falsum est.) Multi.n. sunt, vt cuiqꝫ pꝫ, qui originem,⁊ natiuitatem ꝓpriam habēt in hac ciuitate,⁊ tñ nihil in ea possidentes non sufferūt predictas grauedines, vel q: ipsi alibi domicilium sibi ꝯstituerunt, vel q: vagantur, vel alia qualibet rōne, de qua non est curandum. ¶ Ad qd̄ bene facit illud ꝯsil. aui mei.lv.§. allega. nam in eo dicitur, ꝙ actor dixerat, sensus Pauli falere assiduus habitator ciuitatis Sen.⁊ sic poterat satis constare illum esse de iurisdictione,⁊ nihilominus ibi determi-

7 natur ꝯ eū,† non.n. ꝓbat hoc esse, qd̄ ab eo ꝯtingit abesse .l. non hoc.C. vnde legi. cum simi. ¶ Preterea dico, ꝙ nō valet ꝯsequentia, est de monte nigro, ergo est de loco subdito,⁊ qui dicatur de districtu ciuitatis Sen̄. cum de hoc nil

8 appareat in ꝓcessu.† Et dato, ꝙ appeat ꝙ illi de monte nigro recognoscāt quoquo mō in superiorē ciuitatē Sen̄.⁊ ēt ꝓbetur, ꝙ ei dēnt brauiū singulis annis, qd̄ tñ nullibi est probatum, non tñ sequitur, ergo sunt subditi,⁊ de districtu nisi aliter ꝓbetur, vt eleganter determinat do. meus Soci. in consi.lxxiiij. in.iij.col. ¶ Et si dicat aliquis, lꝫ non omnino sequatur, tñ est presumptio iuris, ꝙ ita sit.s. ꝙ castrum mōtis nigri sit de districtu,⁊ per ꝯñs oritur presumptio, ꝙ ille Sempronius sit ꝯferēs,⁊ suppositus. que presumptio

9 non est ꝓbanda arg.l. siue possidetis.C.de probati.† Respondetur,⁊ notab. vꝫ posito, ꝙ talis presumptio oriatur, (qd̄ tñ negatur)⁊ sic quis releuetur ab onere id ꝓbandi, nō tñ releuatur ab onere allegandi,⁊ articulandi. cū quelibet iuris presumptio lꝫ non sit ꝓbanda, dꝫ tñ articulari, vt inquit Bart. in.l. cum seruus.⁊ ibi do. Thomas docci.ff.de ver.ob. ꝓut refert,⁊ sequitur idem Docci. in consil.xcviij. ⁊ in consi.cciiij.⁊.ccxxiiij.⁊ ratio est in promptu.s. vt reus videns articulos possit eis opponere, vel ꝯtrium probare, casu quo pro eis lex presumat, alias diceremus ei sublatā legittimam defensionem, qd̄ non est dicendum per iura vulgaria. Debet ergo fieri ꝓbatio ꝯcludēs in terminis ſꝫ verba formalia statuti vt per auum meum in loco preallegato.

10 ¶ † Et hinc multum singlr̄ Jo.and. in.c. in presentia. de ꝓbat. dicit, ꝙ quuū quidam prelatus accusaretur de homicidio, seu ꝙ fecerat assassinari quēdam hominem,⁊ hoc ꝓbaretur,⁊ ꝓpea diceretur, ꝙ inciderat in penam.c.i. de homic.li.vj. loquentis de xp̄iano assassinato, ipse fecit eum a tali pena liberari, q: non fuerat ꝓbatum, nec dictum, ꝙ ille assassinatus erat christianus, lꝫ vere ille esset xp̄ianus, qd̄ dictum pro notabili refert,⁊ sequitur Bal. in.l. si quis non dicam rapere.C.de epis.⁊ cle. in.iij.col.⁊ vbiqꝫ doct. illud sequuntur, ita ergo in casu nr̄o, q: non fuit allega. ꝙ.d. Sem-

11 pronius sit vt.s. qualificatus dꝫ merito succūbere. ¶ † Tertio rn̄detur,⁊ hoc est clarissimum, ꝙ per illud statutū dicens, ꝙ ꝓcedatur sola facti veritate inspecta lꝫ tollant̄ alique solemnitates, non tñ tollitur ꝓbatio, vt hr̄ per Bart. in.l. filiusfa.ff.de donat.⁊ in extrauag. ad repri. in verbo ⁊ figura iudicij,⁊ in pluribus locis,⁊ ponitur plene per doc. in cle. sepe, de ver. signi.⁊ dn̄t do. de Ro. in nouis decis. in. xv.⁊.xvj. decis. ꝙ illa verba sola facti ⁊c. parum operātur, prout refert,⁊ sequitur Thom. docci. in.d.ꝯsi.cciiij.⁊ in sequē. vbi in ciuitate Sen. dicit per illa verba non posse tolli iura ꝓbatoria,⁊ ꝙ semper dꝫ plene probari, sicut qñ ordinarie ꝓcederetur. Sit ergo ex predictis conclusio, ꝙ partes iudicis sunt in hac causa absoluere matrem ream conuentam a petitis. Laus Deo.

Mar. Soci. iunior. Senis.

¶ Subscriptio ad idem.

Spiritus sanctus Adsit amen. Juridicam ꝑfecto puto ⁊ optimis rōnibus.s. firmatā ꝯclusionē ꝑ ꝓstātissimū. U. J. doctorē,⁊ frēm hono. do. Maria. Soci. Et siue statutū positū sub rub. ꝙ statuta successionū nō extēdāt se ⁊c. qd̄ incipit, item ꝓuiddero, ⁊ ordinaro. veniat declaratiue ad statuta loquētia de successionibus, testamētis, codicillis ⁊c. siue ad eoꝝ litationē, satis est, ꝙ ille due qualitates copulatiue requisite, scꝫ ꝙ ille i cuius fauorē statuta dispo-

nunt, sit suppositus, ꝛ ꝯferens grauedinibus, que qualitates
cum sint a statuto requisite dēnt deduci, ꝛ ꝓbari, vt apertissi
me ꝑ iura, ꝛ multas auctoritates ꝑ ꝯsulentē ońsū ꝛ ꝯproba
12 tū extitit, q̄ gr̄a breuitatis obmitto, † ꝛ inq̄ztū dr̄, ꝙ ex quo
mr̄ negauit illas ꝯcurrere in ꝑsonā actoris, tenet̄ suā negati
uā ꝓbare ar. l. hoc iure, ꝛ ꝑ bar. ꝛ doc. ff. ver. ob. ꝛ ꝑ Inn. in
c. sup his. ex̄ de accusa. ꝑ Cy. ꝛ alios i. l. ij. C. de iure emphi.
Ad hoc bn̄ fuit ꝑ dn̄z ꝯsulētē rn̄sū ꝛ vltra dico, ꝙ h̄ ꝓcedit
qn̄ in negatiua eēt fūdatum ius negātis vt ꝑ doc. in locis al
leg. s; qn̄ reus negat vnū cuius affirmatiua est fundamētu;
actoris, tūc satis est reo negare, ꝛ censet̄ negatiua ꝓbata ꝛ
actor d; ꝓbare suā affirmtiua;, ita determinat Inn. in. c. ter
tio loco. ex̄ de ꝓb. quem refert, ꝛ sequit̄ bal. in sua marg. in
v̄bo negatio. in. v. versi. ꝛ ita est de mente doc. in locis alle.
Nec ob. si fieret alia obiectio tacta per prefatu; do. cōsulen
te;, v; cū in ciuitate vigeat statutū, ꝙ in causis ꝓcedat̄ sum
marie sine figura iudicij, ꝛ sola facti veritate ispecta cū ergo
hec ꝯstent iudici d; istum actorem esse suppositu;, ꝛ ꝯferen
13 tem, satis videat̄ esse sufficiens absq; alia ꝓbatione. † Et
non recedendo a rn̄sionibus prefati ꝯsultoris dico, ꝙ illa
verba solū important, q: remouent solum solēnitates, ꝛ or
dinem iudicioꝝ, vt per Bar. in extraua. ad repri. in v̄bo vi
debit̄ expedire. ꝛ gl. in verbo figura, ꝛ clarius in verbo non
exigat in cle. sepe. de verbo. signi. ꝛ ibi plene per Card. za
ba. veritas aūt ꝓbanda est, q: hoc per illa; clām non est re
14 missum, vt ibidem per doct. † ꝛ per illa verba ꝑtes vn̄r esse
in terminis iuris gentium, quo sola veritas inspiciebat̄, vt
per Bar. in. l. filiussa. ff. de dona. ꝛ per bal. in. l. sola;. C. de
testi. ꝛ in. l. filij. C. de fideicō. ꝛ plene per do. Maria. soci.
in ꝯsi. suo, qd̄ inci. Predictam ꝯsultationē si diligenter, cu
ius ꝯsil. se subscripserunt do. Io. pet. de mon. spe. do. An
ge. de peri. ꝛ alij doc. perusi. Optime facit, qd̄ tradit Ro. in
ꝯsi. cccccxix. vbi inter cetera dicit, ꝙ q̄uis ꝑꝑ dicta verba
dilationes ad ꝓbandu; abbreuiari possint, non tn̄ tollitur
ꝓbatio incūbentiu;, veritas aūt dignoscit̄ per acta, ꝛ acti
tata, ꝛ per ea que in iudicijs ꝓbata sunt, ꝛ de qbus ꝯstat iu
dici, vt iudici, ꝛ paria sunt non esse, vel esse, ꝛ iudici nō ꝯsta
15 re, † q: vt dixi, iudicare d; s̄m acta, ꝛ actitata. l. illicitas. §.
veritas. ff. de off. presi. ꝛ hr̄ in. c. pastoralis. §. q: vero. extra
16 de offi. dele. ꝛ in. l. bonoꝝ. C. qui admit. † Nec standum est
assertioni iudicis, sed his que in iudicijs per tabellionē scri
pta repiuntur iux. c. qm̄ ꝯtra. extra de ꝓba, nec t; ꝯn̄tia, est
de monte nigro, ꝛ sic de loco subdito, ergo ꝯfert, ꝛ suffert
onera, q: non ꝓbat hoc esse ꝛc. vnde de sola subscriptione
requisitus ꝯcurro in sn̄iam prefati domini consulentis.

Ego Io. bap. sanctius. V. I. D. senensis, senis legens.

CASVS

¶ Domina Angelina vidua, ꝛ minor ann. xxv. interuenien te decreto iudicis gessit se ꝓ tutrice filie sue Primauere, ꝛ petito tutore per quendam suu; ꝓcuratore; adhuc minor transiuit ad secunda vota nulla reddita ratione.

¶ Decessit postea Primauera filia eius adhuc impubes, querit̄, vtrum dn̄a Angelina mater possit ei succedere tam de iure cōi q̄z ēt ex forma statuti reatini sub rub. de successionibus ab intestato, In quo inter cetera sic cauetur.

¶ Et si qua mulier caste, ꝛ honeste honorē ꝑ mortui viri sui seruauerit, possit succedere, ꝛ succedat filio suo, ꝛ filie ab intestato defuncto in medietate vsufructuum oīum bonorum talis filij, seu filie ab intestato defuncti seu defuncte, ꝛ si ad secunda, vel vlteriora vota transierit, vel caste non vixerit, seu viri mortui honorem non seruauerit, sit ab omni successione filij, ꝛ filie exclusa, nec mater, nec auus maternus, vel descendens ex linea materna possit succedere ab intestato filio, vel filie nepoti, vel nepti, abnepoti, vel abnepti superstite ascendente ex linea masculina, vel fratre carnali ex vtroq; parente, vel patre tantum decedente ꝛc.

SVMMARIVM

¶ Statutum, vel ius cōmune, quando excludit matrem a successione filij intestati ꝑꝑ transitum ad secunda vota, vel ꝑꝑ non petitum tutorem (vt debuit) qūo intelligat̄.

1 Mater que suscepta tutela filij sui transiuit ad scd̄a vota, nō petito tutore, nec reddita ratione de iure cōmuni priuatur successione filij decedentis intestati.

2 Obligatus ad plura copulatiue non excusatur, nisi faciat id, ad quod tenebatur.

3 Matres volentes ad scd̄a vota transire, cautela est, ꝙ si fuerunt tutores fiat instrumentum de petitione tutoris, ꝛ redditione rationis, cum effectu solutionis, alias incidunt in penam priuationis hereditatis.

4 Mater vt priuetur successione satis est ꝙ contraxerit per verba de presenti sine copula, quia non concubitus, sed consensus facit nuptias.

5 Matre ad scd̄a vota transeunte exclusa ab hr̄ditate filij vel filie, intelligitur exclusa fauore venientium ab intestato.

6 Casus omissus remanet in dispositione iuris cōmunis.

7 Mater de iure ffoꝝ non poterat esse tutrix, nisi a iudice impetraret, quia id est munus masculorum.

De iure. C. fuit habilitata ad tutelam, ꝛ ei data facultas administrandi, dūmodo sit maior. xxv. anno. cessante testamentario, ꝛ legittimo.

De iure autem auct. munus petendi tutelam filioru; non solum matri, sed auie fuit concessum.

8 Mr̄ ꝛ auia ꝑferunt̄ oībus tutoribus ꝑterq̄z testamētarijs.

9 Decretum, per quod mater minor. xxv. ann. decernitur tutrix, an sit nullum.

10 Mater minor si sit decreta tutrix non priuatur hereditate filie, nec patitur penas secundo nubentium.

11 Lex omnem. C. ad tertul. quomodo intelligatur, ꝛ. j. nu. 13.

12 Tutela legittima non permittitur matri, nisi maiori, ꝛ perfecte etatis.

13 Lex oēm. C. ad tertul. vti rigorosa, ꝛ penalis, q: priuat matrem hereditate, non extenditur extra casum.

14 Mr̄ minor non petens tutorem non priuat̄ hereditate filij.

5 Mater minor tempore mortis mariti, l; postea efficiatur maior, ꝛ negligat petere tutorem, ꝛ filia pupilla moriatur mater non priuatur successione filie intestate, q: satis est, ꝙ tempore mortis patris fuerit minor.

16 Mater que non fuit in mora per annum a die maioris etatis, quia non completo anno mortalitate filij preuenta, excusatur.

17 Transire ad secunda vota licitum est.

18 Hereditas filij non magis debetur matri constante matrimonio q̄z soluto.

19 Hereditas magis debetur ascendentibus q̄z collateralibus, ꝛ primo proximioribus, q̄z remotioribus.

20 Sequentia declarant precedentia.

21 Vna pars statuti declaratur per aliam.

22 Statuta sunt taliter intelligenda, ne mereantur a sapientibus reprehendi.

23 Dictio nec l; sit articulus negatiuus, tamen habet in se inclusam affirmatiuam.

24 Dictio, et, est implicatiua.

CONSILIVM VIII

Dominus labia mea Aperiat, ꝛ Spiritus sanctus illuminet intellectū. In pn̄ti ꝯsultatione vr̄ prima facie Angelinam matrē Primauere mortue in
1 pupillari etate esse exclusam ab eius hr̄ditate. † ¶ Nā aut
ꝯsideramus ius cōe, ꝛ tunc vr̄ priuata, q: mr̄, que suscepit
tutelā filie sue, ꝛ transiuit ad scd̄a vota non petito tutore, ꝛ
reddita rōne, ꝛ reliquis solutis priuatur successione filie de
cedentis intestate, casus est in. l. oēm C. ad tertul. s; ista mr̄,
vt preponitur in pūcto suscepit tutelā filie, ꝛ non fecit. s. di
cta ergo ꝛc. ¶ Nec ob. ꝙ petierit tutorē per ser Bonifa
ciū eius ꝓcuratore; (qd̄ fieri pōt, vt. l. cū a matribus. C. qui
pet. tu. ꝛ in. l. ij. in fi. ff. e. ꝛ. ff. de ꝓcu. l. maritus. §. is qui.) an
2 teq̄z scd̄as ꝯheret nuptias. † Quia rn̄detur, ꝙ mater tenet̄
ad plura copulatiue, de quibus in. d. l. omnem. ꝛ in auc. de
nupt. §. sinautem. in secundo responso, ꝛ in vlti. vnde l; pe
tierit tutorem dari, tamen contraxit secundas nuptias an
teq̄z cetera faceret, ad que tenebatur, ꝛ ꝓpterea nō excu

sabitur

ſabitur,cum copulatiue teneretur , argumento.l.ſi heredi
plures.ff.de condi.inſtit.⁊ ita dicit Albe. in.d.l.omnem.
in.ij.col.⁊ ratio eſt,qꝛ.d.l.omnem. ⁊.d.§.ſinautez.reqrunt
omnia copulatiue fieri.Ita etiam dicit Bal.in auc.eiſdem
3 penis.in.ij.colū.in ver.ꝯtrarium eſt.C.de ſecun. nup.†vbi
ipſe ob hoc inquit cautelam eſſe,qñ matres tranſeunt ad ſe
cunda vota,que fuerunt tutrices,ꝙ fiat inſtrumentum de
petitione tutoris, ⁊ redditione rōnis cū effectu ſolutionis
alias incidant in penam priuationis heredita. hoc etiam
tenet Pa.de caſt. ⁊ Moder. in.d.l.omnem. Nec excuſa
tur dicta Angelina mater,ꝙ ipſa contraxit matrimoniuz
per verba de preſenti, nec fuit carnaliter cognita , nec du-
4 cta ad domum viri†quia dico, ꝙ ad priuandum matrem
ſucceſſione,ſatis eſt ꝙ ꝯtraxerit per verba de preſenti ſine
copula, quia nuptias non concubitus, ſed conſenſus facit
.l.nuptias.de regulis iuris. ⁊.l.cui fuerit.ff.de conditio. ⁊
demonſtra. ⁊.l.cum hic ſtatus.§.ſi mulier.ff.de donatio.
inter virum ⁊ vxo. ⁊ ita per dicta iura decidit Bal.in pro
prijs terminis in.d.l.omnem.in.ij.col.in verſic.quid ſi iſta
mulier ⁊c.⁊ in conſilio.cclxvj.in quarta parte incip. Ma
ter que tranſiuit ⁊c.cuz ergo dicta Angelina contraxerit
matrimonium conſenſu,licet copula non interuenerit,pa-
ti debet penam priuationis hereditatis , ⁊ hec de iure
communi.¶ Aut conſideramus ſtatutum ciuitatis Rea
tine, ⁊ adhuc videtur priuata , vt videtur caſus in ſtatuto
dicte ciuitatis ſub rubrica de ſucceſſio.ab inteſta,in verſic.
⁊ ſi ad ſecunda vel vlteriora vota ⁊c. vbi expreſſe dicitur,
ꝙ mater tranſiens ad ſecunda vota eſt ab omni ſucceſſio-
ne filij excluſa,ſed iſta Angelina tranſiuit ad ſecunda vo-
5 ta,ergo ⁊c.†Et lz dictū ſtatu.excludat matrem tranſeun-
tem ad ſecunda vota, ⁊ non exprimat perſonas, quarum
contemplatione excluditur,intelligitur tamen excluſa fa-
uore venientium ab inteſtato,ita dicit Bald. in.l.peto.in
tertio nota.ff.de legatis ſecundo. ⁊ in ſua margarita ſtatu
torum in verſicu.ſtatutum mandans.in prima car. ⁊ ſic ce
teri omnes veniētes ab inteſtato excludunt matrē.¶ Ex
cluſa igitur,vt.ſ.matre remanet ꝯtentio hereditatis inter
auum,⁊ auiam ex vna, ⁊ patruos ex alia,in quo articulo di
co,ꝙ ꝯſiderato dicto ſtatuto patrui, qui ſunt remotiores,
non excludent auos ,qui ſunt ꝓximiores,nam vigore dicti
ſtatuti aui materni ſolum excludunt̄ ab hereditate neptis,
vel neptis per aſcendentem per lineam maſculinaz,⁊ a fra
tre vtrinqꝫ coniuncto , vel ex patre tantum . In caſu vero
noſtro dicte Primauere mortue non ſupereſt aſcendens
6 per lineam paternaz,nec frater de quo in ſtatuto,†ergo ca
ſus,qñ ſuperſint patrui tanqꝫ obmiſſus remanet in diſpoſi
tione iuris cōis.l.cōmodiſſime.de liber. ⁊ poſthu.⁊.l.ſi ex
traneus.de ꝯditio.ob cau. ⁊ in.l.ſi cuz dotem.in prin.ſm
intellectum Pet.ſolu.matri.ſed de iure cōmuni nulli du-
bium eſt auos maternos excludere patruos, vt in aucten.
defuncto.C.ad tertullianum . ⁊ in corpore vnde ſumitur,
⁊ ſic videtur, ꝙ matre excluſa hereditas ſpectet ad auos.
¶ Sed predictis minime obſtantibus in caſu noſtro,que
veriſſime non obſtant , dico matrem admitti omni iure.
Et pro veritate deciſionis premitto , ꝙ tempore mortis
Bartholomei pr̄is dicte Primauere Angelina eius vxor
7 erat minor.xxv.annis.†Item ꝙ de iure ffoꝝ mater nō po
terat eſſe tutrix,niſi impetraret a principe.l.fina.ff.de tute.
quia id munus maſculorum eſt,vt ibi, ⁊ in.l.prima.C.quā-
do mul.tute.offi.fun.po.de iure vero.C.mater fuit habili-
tata ad tutelam, ⁊ data eſt ſibi facultas adminiſtrandi tute
lam filiorum ceſſante teſtamentario,vel legitimo , ſed hoc
beneficiuz non conceditur matri,niſi maiori.xxv.annis,vt
in.l.ij.in pen. reſpon.C.quando mul.tute.offi.fung.ſuper-
uenit nouiſſime ius auc.vt in tit.de hered.ab inteſt.quo iu-
re munus petendi tutelam filiorum non ſolum matri, ſed ⁊
auie dr̄ ꝯceſſum,vt pz ibi in.§.ex his, ⁊ in auc.matri ⁊ auie
8 iñ ſumpta.†Item prefertur mater, ⁊ auia oībus tutoribus
preter teſtamētarijs,vt ibi pz,nec eſt incōueniēs, ꝙ mr̄i ſo-
lum maiori tale munus concedat̄ , cū ēt maſculis nō alias
conceditur,qꝫ ſi maiores fuerint,vt.l.fi.C.de legi.tut. ⁊ in-
ſtituta . de fiduciaria tutela.in fine , cum mille ſimilibus.
¶ Ex predictis itaqꝫ infertur , ꝙ dicta Angelina tem-
pore mortis dicti Bartholomei non potuit eſſe tutrix,

Nec huic concluſioni ob.ſi dicatur,ꝙ licet Angelina fue
rit minor,tñ renuntiauit nuptijs, ⁊ velleiano, ⁊ omni alia
rum.ll.auxilio,⁊ fauori,vt ď iure tenetur,vt in.d.§.ex his,
item iudex decreuit ſibi adminiſtrationez.Quia reſpond.
ꝙ hoc decretum eſt nullum,nam aut iudex in decreto ex-
9 preſſit errorem,†quia dixit decernimus minorē tutricem,
⁊ tunc indubitate eſt nullum , quia dicitur contra.ll. iu-
xta.l.ij.C.qñ prouo.non eſt neceſ.aut iudex decreuit errā-
do,qꝛ forte credidit maiorez ,⁊ ēt hoc caſu erit nullū, tāqꝫ
interpoſitū ex falſa cā, ⁊ in hoc eſt dr̄ia inter ſn̄iaz, ⁊ decre
tuz.Ita dicit Bal.in.l.ſeye egreſſe in ver.ſed dic,ꝙ dr̄ia.
ff.de tut. ⁊ cur.da.ab his.mouet̄ per.l.j.§.hec verba.ff.ne
uis fiat ei, ⁊ per.l.cum vero.§.ſubuentū.ff.de fideic.lib. ⁊
per.l.tutor ſi petitus.ff.de tu. ⁊ cur.da.ab his . Et ita in-
telligitur tex.in.d.l.ſeye egreſſe.facit.l.iure nr̄o.ff.de teſta.
tut.hoc idē tenent Bal. ⁊ Saly.in.iiij.op.⁊ ſequunt̄ cōi-
ter alij C.qñ ꝓuo.non eſt neceſ.Et hoc in indiuiduo deter
minat Bal.in auc.hiſdem penis in.ij.col.in verſ.item ea
10 eſt.C.de ſec.nup.†vbi dixit,ꝙ ſi mater minor,que de iure
non pōt eſſe tutrix ſit decreta a iudice,non priuat̄ heredi-
tate filie,neqꝫ patit̄ penas ſcd̄o nubentiū. ¶ His ſic pre-
fatis dico,ꝙ ſi.d.Angelina tranſiuit ad ſcd̄a vota non pe
tito tutore,nec redditis rōnibus,⁊ reliquis ꝑſolutis , per
hmōi tranſitum non eſt priuata ſucceſſione,⁊ hr̄ditate filie
11 pupille ab inteſtato,†⁊ ratio eſt,qꝛ tex.in.d.l.oēm, qui eſt
text.Theodoſij, ⁊ Valentiani,qui introduxerunt hāc no-
uam deciſionē,que non erat de iure antiquo loqtur de ma
tre,cui eſt delata legitima tutela,vt pz ibi,ſi ea legitima li-
beroꝝ tutela ad ſcd̄as aſpirauerit nuptias,dico legitima,
non qꝛ ſit de iure duodeciz tabularꝝ,ſed eſt legitima, qꝛ ď-
fertur per alias leges,vt declarant doc.poſt gl.in.d.l.oēz
12 ⁊ in.d.auc.matri, ⁊ auie,†ſed tutela legitima non ꝑmittit̄
niſi matri maiori,⁊ ꝑfecte etatis,vt eſt ꝓbatum.ſ.in ſcd̄o
preſuppoſito,ergo non intelligit̄ ď tutela ſuſcepta per ma
trem minorem,⁊ imperfecte etatis cui iura nō deferunt tu
13 telam filioꝝ,†⁊ ꝓ hoc facit,qꝛ.d.l.oēm eſt rigoroſa, ⁊ pe
nalis,qꝛ priuat matrez hr̄ditate ergo nō extendit̄ extra ca
ſum,arg.l.fi.§.ait lex.de diuor.⁊.l.filio.§.j.ff.de ritu nup.
cum ergo.d.l.loquat̄ matre tutrice,cui a lege hereditas,⁊
ſic in matre maiore nō hz locum in matre que geſſit ſe ꝓ tu
trice,⁊ hoc in ꝓprijs terminis decidit Bal.in.d.l.oēm in.
ij.col.in ver.quid ſi minor , vbi dicit, ꝙ mater.xxv.annis
minor,ſicut erat dn̄a Angelina in caſu nr̄o adminiſtrauit
tutelā filioꝝ ſuoꝝ de facto, ⁊ maior effecta tranſeat ad ſe
cundas nuptias per trāſitum ad ſecundas nuptias nō pri
uat̄ hereditate filie pupille,qꝛ iura loquunt̄ in matre tutri
ce, ⁊ nō in ea,que ſe geſſerit ꝓ tutrice per.ſ.dicta.¶ Re-
manet alia difficultas,ꝙ lz iſta Angelina non priuet̄ hr̄di
tate.d.primauere per trāſitū ad ſcd̄as nuptias, tñ priuat̄,
qꝛ non petijt dari tutorē filie ſue,vt in.l.ij.§.ſi mater.ff.ad
ſen.cō.tertu. ⁊ in.l.ij.§.ſinaūt.⁊ in.l.iij.in princ.ff.qui pet.
tu.vbi Marcel.iuriſcō.refert ꝯſtōnē diui Seueri volētis,
ꝙ ſi mater nō petijt tutores idoneos filijs ſuis,vel priori-
bus excuſatis,reiectiſue non ꝯfeſtim alioꝝ nōia ediderit,
ius non hz vendicandoꝝ ſibi bonoꝝ inteſtatoꝝ filioꝝ. Fa
cit tex.in.l.ſciāt cuncti.C.de legi.her. ⁊ in.§.fi.inſti.ad ſen.
con.tertul.ſed dicta domina Angelina mortuo Bartho
lomeo eius viro, ⁊ patre dicte pupille non petijt tutores.
dicte ſue filie,⁊ fuit negligens in petendo, quia non ſolum
non petijt confeſtim,cum potuit,ſed etiam fuit in mora pe
tendi per plures annos,ergo incidit in conſtitutionem di
ui Seueri,per quaz priuatur hereditate filie ſue inteſtate,
vt in dicta.l.ſecunda.§.ſi mater cum alijs ad hoc ſupra al
14 legatis.¶ Huic difficultati breuiter reſpondetur, † ꝙ cō
ſtitutio diui Seueri habet locuz in matre maiore viginti-
quinqꝫ annis,vt dicit gloſa. ⁊ dicunt doctores omnes in.
l.matres.C.ad tertullia. ⁊ eſt caſus in.l.ſecunda.C.ſi ad-
uerſus delictum,vbi mater minor non petens tutorez, nō
priuatur hereditate filie , ſed domina Angelina tempo-
re mortis mariti, quo remanſit dicta pupilla erat mi-
nor,ergo non tenebatur petere tutorem per ſupra dicta.
¶ Nec obſtat ſi dicat̄,ꝙ textus in.l.ij.C.ſi aduerſus deli
ctū loquit̄,qñ pupilla fuiſſet mortua matre exñte minore,
ſecus ſi pupilla fuiſſet mortua mr̄e effecta maiore, ⁊ poſt

maiorem etatem mater potuisset petere tutorem ⁊ non pe
15 tijt. ¶ †Quia ad hoc rñdetur, qꝛ quando tpe mortis ma-
riti mater est minor, lȝ postea efficiatur maior, ⁊ post maio
rem etatem mater negligat petere tutorem, ⁊ filia pupilla
moriaṫ, mater non priuatur, neqȝ repelliṫ a successione pu-
pille intestate. Ita determinat Spec. in titu. de in integ. re
sti. §. l. in versi. sed qd si ipsa, cuius sniam, ⁊ opinionem se-
quitur Bal. asserens se ita sepius ꝯsuluisse, in auc. si capti
ui. in. ij. col. in versi. scđa questio. C. de episco. ⁊ cleri. ⁊ ideȝ
Bal. in. l. ij. C. si aduer. delic. in fi. ⁊ in. d. l. omnes. in versi.
quid si mater. ⁊ Bal. in. l. precibus. in. iiij. col. in versic. qd
ergo si tpe primo. C. de impube. ⁊ ali. substi. In qbus locis
ꝯcludit, ꝙ satis est, ꝙ ab initio tpe mortis p̄ris mater fue
rit minor per iura, ⁊ rationes, de qbus ibi per eum, quas
breuitatis causa omitto. Subdit etiam Bal. in. d. l. preci-
bus, ꝙ est cõmunis opinio, quam etiam sequiṫ Alberi. de
rosa. in. d. l. omnem. in versi. sed qd si erat minor. ⁊ Saly.
in. d. l. ij. C. si aduer. delic. ⁊ Rapha. in. l. minoribus. C. de
his quib. vt indig. qui dicit se pro hac parte pluries ꝯsuluis
se, ⁊ in specie ꝯsuluit in ciuitate Senaruȝ, vt patet in con-
sil. suo. lij. Quidam Antonius. ⁊ hanc etiam opinionem
sequitur Ludo. in consi. suo. cclxxix. Uisis thematis nar-
ratione. ⁊ hanc opi. sequuntur etiam omnes Moder. pe-
rusini, videlȝ do. Pet. phil. ⁊ do. Jo. petru. in. d. l. minori-
bus, ⁊ alij perusini. do. Jas. in ea. l. minoribus. q dicit hãc
esse cõmuniorem, ⁊ ibi etiam do. Alex. ⁊ alij Moder. Fa-
cit qđ voluit glo. nota. quam approbant cõmuniter doct.
in. d. l. minoribus. C. de his quib. vt indig. in glos. posita su
per verbo rñdere. in versi. sed quid eo tpe. in. l. pen. in glo.
fi. C. in quib. cau. in integ. resti. non est neces. ⁊ opinioneȝ il
larum glos. sequuntur cõmuniter doct. in dictis locis, ⁊ in
indiuiduo dicit do. Pet. phil. opinionem glo. esse cõmu-
nem, ⁊ ex predictis pȝ, ꝙ ex quo dña Angelina erat tem-
pore mortis mariti minor, postea sit effecta maior, ⁊ post
maiorem etateȝ pupilla est mortua, ꝓpter quod non repel
litur ab eius successione. Et licet Oldra. queȝ refert Pau.
de cast. ⁊ Ang. in ea. l. minoribus. C. de iure delibe. ⁊ in. d.
l. fi. C. si aduer. delic. teneant ꝯtrarium, ꝙ si mater tempore
mortis mariti fuit minor, si postea est effecta maior, ⁊ post
maiorem etatem a die maioris etatis per annuȝ fuit in mo
ra petendi tutorem, priuatur hereditate. Licet hec opinio
16 non sit vera, neqȝ cõmunis, vt dictum est, † tamen in casu
nostro nihil nocet, qꝛ mater non fuit in mora per annum a
die maioris etatis, ⁊ non completo anno mortalitate filij
preuenta, quo casu est excusata, vt in. d. l. ij. §. quod si non
compulit. in fi. ibi, si eniȝ mortalitate filij preuenta est, nihil
matri imputatur. facit tex. in. l. sciant cuncti. C. de legi. he-
re. cum ibi not. per doc. ⁊. §. fi. institu. ad tertul. sed. d. An-
gelina non fuit in mora per annum, quinimo nec per mẽ-
sem, vt ꝯstat in facto, ergo matri non imputatur culpa, nec
priuatur successione, ⁊ opi. Oldr. fm Pau. ibi non loquiṫ
tur in isto casu, vt curiosus iudex poterit videre. ¶ Non
obst. allegata in ꝯtrarium, qꝛ ex predictis patet, ꝙ illa lo-
quuntur in matre maiore. ¶ Non obst. statutum in versi.
⁊ si ad scđa vota. qꝛ respondetur, ꝓut infra, ⁊ pro rñsionis
veritate premitto, ꝙ dictum statutum, in ver. ⁊ si qua mu
lier ⁊c. decidit vnum casum, ꝙ si mulier caste, ⁊ honeste vi
xerit, possit succedere filijs intestatis in dimidia parte vsu-
fru. omnium bonoꝝ. in ver. vero, ⁊ si ad scđa ⁊c. ponit aliũ
casum, videlȝ ꝙ si mulier vidua transeat ad scđa vota ex-
cludatur ab omni successione filij intestati, ⁊ neqȝ in primo,
neqȝ in scđo casu satis declarat ꝑsonas quarum ꝯtempla
tione excludatur. Postea in versi. nec mater ⁊c. declarat
personas quarum ꝯtemplatione statutũ excludit matrem
in primo casu a ꝓprietate omniuȝ bonoꝝ filij, ⁊ solum illaȝ
admittit ad dimidiam partem vsufru. In scđo vero casu,
quando mater transit ad secunda vota excluditur non so-
lum a ꝓprietate, sed etiam ab vsufructu. Et dicit, ꝙ perso-
ne in casibus predictis, vt. s. matrem excludentes sunt, vi-
delicet ascendens per lineaȝ paternã, ⁊ frater defuncti, vel
vtrinqȝ ꝯiunctus, vel ꝯsanguineus, ⁊ sic. d. versi. Nec ma
ter ⁊c. refertur ad versicu. ⁊ si qua mulier, ⁊ ad versi. ⁊ si ad
secunda vota ⁊c. Et venit ad eos declaratiue, ⁊ etiam ad-
ditiue, vt infra dicam, sed in casu nostro qñ decessit Pri-
mauera, non superfuit ascendens per lineam paternam,
neqȝ frater, saltem consanguineus tantuȝ, sed superfuit sibi
mater Angelina, aui materni, ⁊ patrui, ⁊ sic iste casus a sta
tuto est obmissus, ⁊ ita remanet in dispositione iuris cõmu
nis, cuȝ igitur de iure cõmuni mater debeat succedere, me
rito dicta Angelina admitti debet ceteris exclusis, ⁊ iste
est plenus, ⁊ verus intellectus statuti, neqȝ esset bonus in-
tellectus, ꝙ dictus versi. nec mater non referatur ad. s. di-
cta, sed ponat nouũ casum, quoniam hoc non ꝯgruit, neqȝ
rationi, neqȝ statuto. nam primus casus in versic. ⁊ si qua
mulier, loquitur quando filius moritur superstite matre vi
dua ⁊c. secundus in versi. ⁊ si ad secũda vota ⁊c. loquitur
quando moritur matre superstite, que transiuit ad secun-
da vota. tertius vero in versi. nec mater, loqueretur solum,
quando moreretur superstite matre ꝯstante eodem matri
monio, quo filius natus est, ⁊ in p̄mis duobus casibus ma
ter excludereṫ ab oĩbus veniẽtibus ab intestato. In tertio
vero casu excludereṫ solum ab ascendente per lineã pater-
nam, ⁊ fratrem vtrinqȝ ꝯiunctum ⁊ ꝯsanguineum, qđ esset
valde absurdum, ⁊ iniquum, cum esset melioris conditio-
nis mater constante matrimonio, q̃ȝ vidua, ⁊ honeste vi-
17 uens, vt in primo casu † vel transiens ad secũda vota in se-
cũdo casu, qđ iure licito facere potest, vt in titu. extra, ⁊. C.
de secun. nup. ⁊ est valde odiosum, ⁊ irrationabile in istis
casibus facere dĩam, qꝛ semper eadeȝ est ratio naturalis,
18 † nõ enim magis debetur matri filij hereditas ꝯstante ma-
trimonio, q̃ȝ soluto, vt pȝ in toto ti. ad tertul. Item seque-
reṫ aliud inconueniens, ꝙ soror defuncti, per quam nõ cõ-
seruatur agnatio, ⁊ est in scđo gradu esset melioris ꝯditio-
nis q̃ȝ mater vidua honeste viuens, que est in p̄mo gradu.
Item soror est de linea trãsuersali, ⁊ mater est de linea ascẽ
19 denti, † ⁊ p̄mo magis debeṫ hereditas ascẽdentibus q̃ȝ col
lateralibus, ⁊ primo ꝓximioribus, q̃ȝ remotioribus, vt in
auc. de here. ab intes. ven. §. ꝯñs. ⁊. §. reliquũ. qꝛ sorores in
fratris hereditate succedunt in certa pte ꝓprietatis, ⁊ vsus
fructus cũ patruis, ⁊ patruelibus vt pȝ in. d. statuto in ver.
filie võ dotate. mater vero que est ꝓximior, ⁊ de linea ascẽ
denti excludereṫ in totum, qđ non est dõm. Item sequereṫ
aliud incõueniens, ⁊ absurdissimũ, vcȝ ꝙ auus maternus,
qui est remotior, esset melioris ꝯditionis, q̃ȝ mater, que est
ꝓximior, excludereṫ. n. auus ab ascẽdente per lineã pater-
naȝ a fratre vtrinqȝ ꝯiũcto, ⁊ ꝯsanguineo tñ, mater vero
excludereṫ ab oĩbus venientibus ab intestato, qđ est irra-
tionabile. ¶ Ad euitandas igiṫ tot, ⁊ tãtas absurditates,
⁊ iuris cõis correctiones dicamus, ꝙ. d. ver. nec mater, re
feraṫ ad. s. dicta. ⁊. d. ver. declarenṫ per. d. ver. nec mater.
20 † sequentia. n. precedentia declarãt. l. si seruus pluriũ. in fi.
21 ff. de le. i. † ⁊ vna ꝑs statuti declaraṫ per aliã arg. l. q filia-
bus. cũ ibi not. eo. ti. facit. §. ex hoc aũt capite. cuȝ ibi not.
insti. ad. l. aql. ⁊ in. l. regula. §. fi. ff. đ iur. ⁊ fac. igno. ⁊ ponit
22 Bar. in. l. vtrũ. ff. de peti. here. ¶ † Preterea statuta sunt
taliter intelligenda, ne mereanṫ a sapientibus reprehendi
l. saluius aristo. ff. de leg. prestan. quam. l. sepe solet allega-
re Bal. in suis ꝯsil. vñ si intelligeremus, ꝙ ver. nec mater.
non referreṫ ad duos precedentes versic. Interpretamur
dictum statutum inducere absurditates, de quibus supra.
Et hoc modo intelligendo minus leditur ius cõmune, pro
ut sunt statuta intelligenda iuxta iura vulgaria. ¶ Corro
23 borantur predicta, † nam hec dictio, nec, lȝ sit articulus ne
gatiuus, hȝ tñ in se inclusam ꝯiunctionem, et, vt declarat
Bar. in. l. ij. §. item si voluntate. ff. sol. mat. in ver. sed ꝯtra
24 hec. † Que dictio, et, est implicatiua, vt. l. i. in ver. naȝ ⁊ rei
publice. ff. sol. mat. ⁊ in casu nostro implicat casus p̄ceden
tes, ⁊ sensus est, ꝙ mater vidua, ⁊ mater que transiuit ad
secunda vota excluditur ab hereditate filij, ⁊ in quolibet
alio casu superstite ascendente ⁊c. ¶ Et hoc modo dictus
versicu. declarat versicu. precedentes, ⁊ etiam addit, ꝙ
non solum mater a predictis personis excluditur, sed etiaȝ
auus maternus, ⁊ ascendens ex linea materna. ¶ Et ex
predictis ꝯcludo, ꝙ hereditas dicte Primauere spectat
ad dictam Angelinam matrem eius. Item si Angelina
excluderetur, quoquo modo spectat ad auos.

¶ Et ita iuris esse dico ego Antonius de Jordanis de
Uenafro. J. U. D. senis legens ⁊c.

SVMMARIVM

1 Mater maior ⁊ vera tutrix si suscepta tutela ꝯuolet ad secunda vota nec petat tutorem ⁊c. priuatur hereditate filij, non autem ea que est minor ann. xxv.
2 Aliud est esse tale, aliud haberi pro tali.
3 Decretum tutoris dati cum id fieri non posset quin forte erat maior non valet cū ꝯtineat impossibilitatē de iure.
Sententia dicitur maioris auctoritatis q̄ȝ decretuȝ quod solet dici interlocutoria. ibidem.
4 Lex oēm. C. ad tertul. est multū rigorosa, ⁊ matrū afflictiua, ⁊ eis odiosa, ideo debet stricte intelligi.
5 Pater de iure cōi ad hereditatem filij pariter cum matre admittitur, exclusis omnibus, preterq̄ȝ filios vtrinq̄ȝ coniunctos.
6 Absurdum a lege ⁊ a statuto remoueri debet.
7 Statuta debent interpretari ſm equitatem ne ex hijs resultet aliqua absurditas.
8 Indefinita equipollet vniuersali quotiens omnium comprehensorum eadem ⁊ par ratio est determinandi.
9 Indefinita equipollet vniuersali, quando de aliquo particulari non reperitur specialis prouisio.
10 Successio proprie dicitur in iure vniuersali in quo quis sit heres.

CONSILIVM IX

¶ Et est subscriptio Soci. ad precedens consil.

Dirigat Dominus verba mea in viam veritatis ⁊ iustitie. Circa presentem ꝯsultationem visa prius facti ꝯtingentia, ꝓut narrat̄ in puncto, viso, ac in oibus suis partibus ponderato statuto ciuitatis Reatis sub rub. de succes. ab intest. viso insuper lecto, ⁊ perlecto, ac mature cuȝ suis iuribus, ⁊ rōnibus ꝯsiderato ꝯsilio excellētissimi ꝯsultoris do. Antonij de Venafro preceptoris mei honorādi, de sola subscriptione requisitus facile in eandē sniam ꝯcurro. Ita aūt eleganter, ⁊ copiose absoluta est premissa ꝯsultatio per prefatū excellētis. ꝯsultorē, vt si velim petenti morē gerere, mihi agenduȝ nil restat, nisi vt post terga optimi messoris, tm̄ paleas, vt ita dixerim, colligā. Placet igit̄ ista determinatio, ꝙ d. Angelina mater exclusis ceteris admittat̄ ad successionē dicte Primauere eius filie mortue in pupillari etate. Nec huic ꝯclusioni obstat, ꝙ d. Angelina tutelam susceperit, ⁊ ad scḋa vota ꝯuolauerit anteq̄ȝ post petitū tutorem redderet rōnem sue administrationis, ⁊ reliqua redderet iuxta. l. oēȝ. C. ad tertu. ⁊ ibi in terminis declarat Alb. ⁊ Pau. de ca.
1 ⁊ alij, † Qm̄ breuiter instando dico (vt. s. per Consulenteȝ abunde dictuȝ est) ea oia ꝓcedere in matre maiore, ⁊ vere tutrice, non aūt in ea, que esset minor, ⁊ non esset tutrix, nec poterat esse. Ita declarat Bald. in. d. l. oēm. in. ij. col. ⁊ in auc. eisdem penis. C. de secun. nup. ⁊ in vtroq̄ȝ loco sequit̄ Bal. do. Alex. in apost. ⁊ ante eos hoc posuit incidenter Bar. in. l. ij. in. v. col. in ver. scḋo est videndum. ff. qui pet. tut. sed. d. Angelina erat minor, ergo ⁊c. ¶ Et lȝ cōiter d. Angelina ꝓ tutrice haberet̄, maxime qr de eo interuene
2 rat iudicis decretū. Hoc tm̄ nihil ad ꝓpositum, † aliud. n. est esse tale, aliud haberi pro tali, vt declarat Bar. per illū tex. in. l. si maritus. §. legis iulie. ff. de adul. fuit. n. predictuȝ decretū nullum, vt. s. per ꝯsulenteȝ fuit ꝓbatuȝ. Ad cuius dicta addes no. per doc. in. l. si putas. C. de peti. here. ⁊ in specie Pau. de ca. ibi in ver. querit̄ in prima glo. ⁊c. dicit, ꝙ doc. cōiter tenent, ꝙ decretuȝ puta tutoris dati, cum id fieri nō posset, qr forte erat maior, cui dabat̄ nō valet ipso iure, cum ꝯtineat impossibilitatem de iure ēt si non expri
3 mat̄ error. † Et in hoc differt decretū a snia dicit ipse, valeret. n. snia nisi exprimeret̄ error, ⁊ ratio est, qr snia (loquimur de diffinitiua) dr̄ maioris auctoritatis, q̄ȝ decretuȝ, ꝙ solet dici interlocutoria, pro quo vide. l. i. §. hec verba. ff. ne ius fiat ei. Ita ergo erit in casu nostro, videlȝ ꝙ dictum decretū fuerit nullum, cum ꝯtineat impossibile de iure, videlȝ. d. Angelinam que erat minor esse tutricem, iuxta. §.
4 fi. insti. de fidu. tut. cū simi. ¶ Comprobant̄ predicta, † qr dispositio. d. l. oēm. est multum rigorosa, ⁊ matrum afflictiua, ⁊ eis odiosa (⁊ ꝓpterea dicebat Bal. in. d. auc. eisdem, ꝙ non practicat̄ per oia) vnde dȝ intelligi stricte, ⁊ tm̄ in casu, in quo loquit̄ arg. l. cum ꝗdam. ff. de libe. ⁊ posthu. ⁊. c. odia. de reg. iur. in. vj. ⁊ per doc. in. l. si vero. §. de viro. ff. solu. mat. ¶ Sūmota itaq̄ȝ omni difficultate, que resultare videbat̄ ex dispositione. d. l. oēm. qr. s. ei non satisfecit. d. Angelina, remanet alia difficultas emanās ex dispōne statuti Reatini sub rub. de succes. ab intes. in ver. ⁊ si qua mulier. ⁊ in ver. seq. qḋ incipit, ⁊ si ad scḋa vota ⁊c. vbi expsse vr̄ determinari casus noster, videlȝ ꝙ si mater transeat ad scḋa vota excludat̄ ab omni successione filij, vel filie intestati, vel intestate, sed. d. Angelina transiuit ad scḋa vota, ergo ⁊c. ¶ Hoc tm̄ non obstāte adhuc intrepide approbo ꝯclusionē. s. firmatam, ⁊ (ꝓut plene per ꝯsultorem. s. dictum fuit) tota difficultas dependet ex intellectu cuiusdam versiculi post predictos sequētis, ibi, nec mr̄, nec auus ⁊c. nam si ille versic. refert̄ (declarando) ad precedentes, nihil obstabit. d. statutum, si vero non referat̄, sed loquat̄ in casu suo tunc remanebit obstaculum dicti statuti. Unde ꝯclusiue loquendo dico, ꝙ oino debet ad precedentes referri, vt patet plene per adducta. s. per ꝯsultorem. Neq̄ȝ bene ꝓcederet, si intelligeremus dictum versi. in casu ꝯstantis matrimonij, de quo natus sit filius, de cuius hereditate ageret̄, qr vltra adducta. s. per ꝯsulentem ad huius reprobationeȝ dico, ꝙ statutuȝ non posset vnq̄ȝ in suis ꝑtibus verificari.
5 † Nam si viuit pater ad hereditatem filij ipse admittit̄ vna cum matre de iure cōmuni exclusis omnibus preter filios vtrinq̄ȝ ꝯiunctos, vt in auc. defuncto. C. ad tertul. ⁊ in corpore vnde sumit̄, ⁊ ex forma iuris municipalis dicte ciuitatis Reatine idistincte admittit̄ omnibus exclusis, vt patet in dicto statuto de succes. ab intesta. post princ. Modo dicit statutum, nec mater, nec auus maternus possit succedere ab intestato filio, vel nepoti supstite ascendente ex linea masculina, vel fratre carnali ex vtroq̄ȝ parente, vel patre tm̄. Et sic statutum vult, ꝙ ⁊ auus paternus, ⁊ frater vtrinq̄ȝ ꝯiunctus, ⁊ etiam tantum ꝯsanguineus excludant matrem, ⁊ auū maternū, ⁊ alios, sed si intelligeret̄ dictum statutū ꝯstante matrimonio, ⁊ sic patre viuo, nunq̄ȝ in suis partibus posset verificari, qr semꝑ ipse pater excluderet oēs. Remanet ergo vt fatuū sit dicere, ꝙ ille versi. loquat̄ ꝯstante matrimonio, vt. s. ¶ Nec etiaȝ esset statuti bonus sensus, si intelligeres, ꝙ per dictū versi. nec mater, simpliciter loquenteȝ limitet̄ primus versi. ⁊ si qua mulier, hoc est, quando dicit̄, ꝙ ipsa vidua, ⁊ honeste viuens admittatur ad dimidiam vsusfructus, intelligat̄ nisi superesset ascendens, vel frater ⁊c. quoniā ita intelligendo sequerent̄ absurditates, de ꝗbus. s. per ꝯsulentem. nam si primus casus in versi. ⁊ si qua mulier. loqueret̄ non existente ascēdente, vel fratre, de ꝗbus in dicto ver. nec mater, sequeret̄, ꝙ mater ꝓximior a patruis, ⁊ alijs ēt remotioribus excluderet̄ preterq̄ȝ a dimidia vsusfructus, soror vero defuncti, que est remotior admitteret̄ cuȝ patruis, ⁊ patruelibus ad dimidiā totius hereditatis, ⁊ hoc si fuerit dotata, ⁊ non alias. Patruis, vero, vel patruelibus non extantibus ceteros remotiores excluderet, quod q̄ȝ sit absurdum, nemo est, qui nesciat. Item etiam sequeretur ꝙ mater proximior preter q̄ȝ a dimidia vsusfructus excluderetur non existente ascēdente, vel fratre ⁊c. Auus vero maternus remotior eis non extantibus admitteretur in totum, quod absurdo absur
6 dius est. † Et ꝓpterea a lege, vel statuto remoueri debet argumento. l. in pecudum. ff. de vsur. ⁊ in. §. si quis in aliena tabula, ⁊. §. in pecudum. institu. de rerum diuisio. ⁊. l. nam absurdum. ff. de bon. liberto. cum similibus. Ne ergo predicte vigeant absurditates intelligemus ſm qḋ. s. per consulentem declaratum est, ꝙ dictus versicu. nec mater, referatur ad predictos versiculos precedentes declarando, ⁊ addēdo. Declarando hoc, ꝙ ꝑsone, que in. d. duobus versiculis excludūt matrem intelligantur expresse in dicto versiculo nec mater. Addendo, ꝙ vbi mater excluditur, excludatur etiam auus maternus, ⁊ omnis coniunctus per matrem. ¶ Et pro predictis adducta per consulentem
7 facit, † quia statuta debent interpretari secundum equi

tatem, & ne ex his resultet aliqua absurditas arg.c.erit au tem.iiij.dist. & not.Bal.in.l.ex facto. in prin.ff.de vulg. & pup.ad qd facit in arg.l.scire oportet.§.aliud.ff.de excusa. tuto. ¶ Sed predictis vr obstare vnum, qr si.d.versi. nec mater refertur ad.d.versi.& si qua mulier, videntur implicare inuicem ɔtradictionem, nam in.d.versi.& si qua mulier, dicit, q mater succedat in dimidia parte vsufru. & intelle ximius extante et ascendente per lineam masculinam &c.& in.d.versic. nec mater, simpliciter dr, q extantibus predictis psonis mater non possit succedere, & sic cum indefinite loquatur, equipollere dz vniuersali, ac si diceret in nullo succedat, seu succedere possit, iuxta.l.si pluribus.ff.de leg. ij.&.l.si plures.cum simi.de leg.iij. ¶ Sed aduertendum est, qr pluribus modis potest rnderi. ¶ Et primo, quia il
8 lud, quod dr, † q indefinita eqpollet vniuersali intelligitur quotiens oium comprehensoꝝ eadem, & par ratio determinandi est, vbi autez non esset eadem, & par ratio indefinita non eqpolleret vniuersali.ita originaliter declarat Dy. in rub.de reg.iur.lib.vj.& eum sequitur Bal.in.l.ij.ff.de libe.& postbu. & coiter omnes, vbi de materia loquuntur, & preser tim in.d.l.si pluribus.vbi per Jo.de imo.& alios, sed in ca su nostro non est eadem ratio totius hereditatis, cuz.s.ma ter vidua honeste viuens aliqd in premium pudicitie mereatur, & ppterea hz dimidiam vsufru.vt in.d.versic.& si qua mulier, non aut meretur extantibus psonis, de qbus
9 in versi.nec mater &c.in totum succedere. ¶ † Uel & scdo dici pot, & cadet virtualiter in idem q indefinita eqpollet vniuersali, qn de aliquo particulari no reperitur specialis puisio. Jta declarat Bar.per illuz tex.in.l.cum in testo.§. fi.ff.de here.insti.sed in casu nostro iaz specialiter erat prouisum matrem admitti ad dimidiam partem vsufru. merito de ea postmodum non intelligitur dispositum per indefinitam orationem sibi ɔtriam, de qua in.d. versicu. nec mater. ¶ Uel & tertio dicas, q nulla est ɔtradictio, qr inquantum dicitur in versi.nec mater.non possit succedere, intelligatur principaliter respectu ppietatis, & dnij, & et vsu
10 fructus, de quo non sit dispositum, † qr semp ppietatez se quitur, & sic respectu iuris vniuersalis, in quo ppie dicitur successio, & qs fieri heres, vt declarat eleganter do.Bartho.soci.patruus, & do.meus obseruandissimus in.l.cuz fi lio.ff.de lega.i.in.x.col.in versi.autem & si qua mulier, dicitur, q habere poterit dimidiam vsufru.s.formalis, & sic se parati a ppietate put est ius alienis vtendi &c.vt.l.i.ff.de vsufruc. Et sic etiam isto modo tollitur ista contradictio.
Laus altissimo Deo.

Maria.Soci.iunior Senis.1509.

CASVS

¶ Cassandra filia Francisci de ciuitate Grossetti pupilla decessit superstite sibi dna Filitiana matre eius, ac etia dna Hieronyma amita eius, & sorore vtrinqz coniuncta Francisci patris Cassandre defuncte supstitibus et Dnico & Petro antonio patruelibus dicte Cassandre, & filijs olim Jacobi qui fuerat frater dicti Francisci tantum ex parte patris.
¶ Queritur nunc ad quem ptineat hereditas dicte Cassandre sic in pupillari etate defuncte? Et hoc stante statuto sequenti sub rub. de successiouibus ab intestato.
¶ Si aliqua persona de Grossetto, vel eius iurisdictionis ab intestato decesserit sine liberis, vel sine ascedentibus hereditas, & bona sua pueniant, & ptineant ad defuncti ɔiunctos, pximiores ex parte patris vsqz ad tertiuz gradu vulgariter intellectum bm gradum, pximioris ordinis. si mater etiam non supersit defuncti.
¶ Si vero supersit tunc mater succedat in tertia pte bonorum filij defuncti, reliquis remanentibus ad proximiores predictos, vt dictum est.
¶ Si vero ɔiuncti pdicti vsqz ad tertiu gradum deficiant, & mater supsit, tunc mater succedat in totum. si aut mater non supersit, nec aliqs de ɔiunctis ex linea paterna vsqz ad tertium gradum, tunc coiuncti ex parte matris vsqz ad tertium gradum succedant bm gradum proximioris ordinis.
¶ Deficientibus vero personis predictis, tuc hrditas, seu bona talis defuncte psone deueniant, & ptineant ad opus, seu fabrica.s.Marie maioris ecclesie de Grossetto.

SVMMARIVM

¶ Statutum excludens matrem a successione filij ab intestato decedentis an habeat locu, si filius sit pupillus.
¶ Et an in eo sub verbo proximiores coniunctos, qui vocantur, comprehendantur femine.

1 Mater si non supersint nec liberi, nec fratres, aut sorores, nec alij ascendentes, in totum succedit filio pupillo.
2 Ab intestato ppie dicuntur decedere, qui possunt testari.
3 Statutum maxime exorbitans a iure coi, si loquitur de decedente intestato, non dz intelligi in pupillo, qui non dicitur ppie intestatus, & statuta debent stricte intelligi.
4 Statuta alicuius loci debent ibi seruari.
5 Statutuz excludens matrem a successione filij intestati decedentis, an includat pupillum.
6 Omnis hereditas defertur vel ex testo, vel ab intestato.
7 Uerba semper attendi debent, nec ab eis est recedenduz, nisi de contraria voluntate proferentis appareat.
8 Nomen masculini generis, qn comprehendit feminam illud non fit ex ppria signatione, sed per interpretatione.
9 Masculinu no ɔcipit femininu in statutis exorbitatibus.
10 Statuta matris & feminarum exclusiua sunt facta fauore ɔseruande agnationis, & vt bona remaneant in familia.
11 Agnatio non conseruatur per feminas, quia transeunt in aliam familiam.
12 Statutum vocans proximiores coniunctos ex parte patris ad exclusionem matris coniuncte femine comprehenduntur, licet vtatur masculino genere, & maxime, qr iungitur nomini comunis generis scilicet proximiores.
13 Uerba ista viciniores et feminas comprehendunt, licet in masculino genere sint prolata, & j.nu.16.
14 Masculinum coprehendit femininum qn sumus in materia indifferenti respectu masculorum & feminarum.
15 Argumentum a sufficienti partium enumeratione valet.
17 Masculinum a.l.prolatum comprehendit femininum.
18 Statutu excludens filiam dr odiosuz, & odio irronabili.
19 Uerba semper debent deseruire intentioni proferentis.
20 Uerba sub iugo mentis proferentis tanqz sub proprio originali consistunt.
21 Argui a cessante ratione statuti non potest, quando ratio non est in statuto expressa.
22 Ratio conseruande agnationis quando debeat attendi, si statutum excludit feminas agnatas.
23 Clericus vel alius inhabilis ad generandum ob conseruationem agnationis vocantur per verba statuti dicentis q stantibus masculis femine non succedat, lz post eius mortem bona eius possent ire ad extraneos.
24 Argumentum a ratione sumptum si contrariatur voluntati statuentium frustra disputatur de ratione, quia sufficit habere eorum voluntatem, licet cesset ratio.
25 Statuta ɔsistentia in sic volo, lz in eis allegetur ro coseruade agnationis, no tn in totu a tali rone dent regulari.
26 Uerba illa statuti ex parte patris, vel ex linea paterna, an importent tantum masculos.

CONSILIVM X

Dirigat Dominus verba mea in viam veritatis & iustitie. Si in presenti ɔsultatione attenderetur ius coe res clara esset in fauore dne Filiciane matris.d.Cassandre, vt.s.ipsa in totuz suc
1 cedat, † qr cum huic Cassandre defuncte no supsint liberi, neqz fratres, aut sorores, neqz alij ascedentes vltra matrez ipsa in totum dr succedere, vt est casus in.§.ɔns.in auc. de here.ab intest.col.ix. Jmmo vr, q etiaz attenta dispositione statuti in puncto narrati mater ista non excludatur, eo q non videtur in casu nostro per illud derogatum iuri comuni, quia cum tale statutum (quatenus admittit coniunctos ex parte patris, & matrem excludit ab hereditate filij, vel a parte eius) loquatur qn filius decessit ab intestato, videtur

videtur intelligendum tantum in personis, que testari po-
2 terant† cum ille ꝓprie dicantur decedere ab intestato, seu
intestate, vt ꝓbatur in.l.i.in prin.ff.de suis ꝛ legiti. vbi pp
hoc infertur in ꝓposito nostro, ꝙ impubes (ꝓut erat dicta
dña Cassandra) ꝓprie non dr̃ decedere intestatus, qꝛ si ve
3 lit testari non pōt, ꝛ ob eam causaꝫ sequitur imediate, † ꝙ
statutum maxime a iure cōi, exorbitans, si loquit̃ de dece-
dente intestato non debet intelligi in pupillo, qui non dici-
tur ꝓprie intestatus, cum alias statuta debeant stricte, ꝛ
ꝓprie interpretari in casu in quo loquuntur. vt.l.ij.§.hec
verba.cum ibi traditis per doc.ff.de neg.gest.tradūt doc.
in.l.si vero.§.de viro.ff.solu.matri. Et in terminis in statu
to exclusiuo feminaꝝ tradit Ange.in ꝯsi.cv. statuto caue
tur. ꝛ Pau.de ca.in ꝯsi.ccxxiiij. Circa primum quesituꝫ.
cum similibus, ꝛ in specie in ꝓposito nostro, ꝙ tale statu-
tuꝫ non ꝓcedat in filio pupillo tenuit Alex. in ꝯsilio.cxv.
Circa dubitationem de qua queritur.ij.volu. ¶ Sed tñ
hoc non obstante circunscripta iuris cōmunis dispositio-
4 ne, † dico, ꝙ per statutum predictum (qđ in loco est seruan
dum, vt per Bar. ꝛ alios in.l.oēs populi.ff.de iusti. ꝛ iu-
re) dña Filitiana mater predicta excluditur a successione fi
lie sue ꝓpter existentiam ꝓximiorum ꝯiunctoruꝫ ex parte
patris vsqꝫ ad tertium gradum iuxta tenorem dicti statu-
ti. ¶ Nec ob.ꝙ.d.Cassandra eius filia fuisset pupilla tpe
mortis, ꝛ sic non potuerit testari vt.s.arguebatur, qm̄ pro
5 resolutione aduertendum est, † qꝛ aliqñ statutum excludit
matrem a successione filij intestati decedentis, ꝛ tunc licet
Bart. in.d.l.i.de suis, ꝛ legit. quem multi secuti sunt, te-
neat, ꝙ etiam pupillus includatur, tñ multi tenent ꝯtra-
rium eo ꝙ proprie pupillus non potest dici intestatus, vt
voluit Alex. in.l.generaliter.in prin.C.de insti. ꝛ substitu.
sub ꝯdi.fac.super quo ad presens non discutiam, cum non
sit casus noster.non.n.in statuto nostro fit mentio de inte-
stato. Aliqñ vero statutum excludit matrem a successione
filij ab intestato decedentis (ꝓut ꝓprie loquitur statutum,
de quo agimus,) ꝛ tūc fere omnes doct. ꝯcludunt in tali
statuto etiam pupillum includi, qꝛ licet ꝓprie non decedat
intestatus per predicta, tñ bene dicitur decedere ab intesta
to, hoc est taliter decedit, vt hereditas eius ab intestato, ꝛ
6 nō ex testamento deferatur. Qđ clare ꝓbatur, † qꝛ omnis
hereditas defertur vel ex testamento, vel ab intestato, vt
institu.per quas perso.nob.acqri.§.fi.pupilli non dicit̃ re-
gulariter deferri ex testamento, ergo defertur ab intesta-
to, ex quo sequitur, ꝙ in statuto loquente de decedentibus
ab intestato, ꝓut in casu nostro comprehenditur etiam pu
pillus. Et hanc opi.in terminis firmat Alex.in.d.l.gene-
raliter.patruus, ꝛ dñs meus Soci.in.l.cum antiquoribus.
.C.de iure delibe. ꝛ licet ibi videatur aliqualiter dubitare,
expresse tñ hoc dicit in consi.lxxxj. Si in causa de qua agi-
mus.col.fi.iiij.volu. ꝛ expressius, ꝛ vberius in ꝯsilio.xxxv.
Punctus, super quo, per totum.iij.volu. vbi ad hoc pluri
mas rationes, ꝛ auctoritates congerit, ad quem me remit
to, ꝯcludendo in ꝓposito casu dñam Filitianam matrem
defuncte pupille excludendā esse per ꝓximiores ꝯiunctos
ex parte patris iuxta tenorem dicti statuti. ¶ Sed nunc
dubitat̃ qui sint isti ꝓximiores, qui in casu nostro dicantur
vocati ad exclusionem matris, ꝛ lꝫ dña Hieronyma amita
predicta sit in ꝓximiori gradu Cassandre defuncte, q̃ sint
Dñicus, ꝛ Petrus antonius patrueles eius, vt de se con-
stat, tñ videtur dōm, ꝙ.d.patrueles debeant vocari eo, ꝙ
illi sint masculi, non autem dña Hieronyma, cum sit femi-
na, nam vr̃, ꝙ statutum predictum ad exclusionem matris
solum vocet agnatos masculos. ¶ Hoc autem suaderi vi
detur primo ex natura verboꝝ in dicto statuto positoruꝫ,
nam dicitur, ꝙ bona pertinere debent ad ꝯiunctos proxi-
miores, ꝛ sic sunt verba masculini generis, igit̃ in ipso ge-
nere masculino summi debent, ꝛ non debet addi, vel ꝯiun
7 ctas ꝓximiores. † semper enim verba attendi debent, ꝛ ab
eis non est recedendū, nisi de ꝯ̃ria voluntate ꝓferentis ap-
pareat, vt.l.i.§.si quis naueꝫ.ff.de exerci. ꝛ.l.non aliter. in
prin.ff.de leg.iij. ꝛ ratio est, qꝛ ꝯsiderate, ꝛ deliberate pre-
sumuntur ꝓlata, vt.l.labeo. ꝓpe finem.ff.de suppelle.lega.
8 Et maxime hoc dicendum videtur † qꝛ si qñ nomen mascu
lini generis comprehendit feminam, illud non fit ex ꝓpria
significatione, sed per interpretationem, vt voluit Fulgo.
in.l.qcunqꝫ.C.de ser.fug.ꝓut eum refert, ꝛ sequit̃ excellen
tissimus etate nostra iurisconsul.do. Phil.deci.in.l.femi-
ne.col.xiiij.ff.de reg.iur.interpretatio aūt, vt femina cōpre
hendat̃, non dꝫ fieri in casu nostro, cum istud statutum (ex
9 quo excludit matrem) sit exorbitās † ꝛ in statutis similibus
masculinum non ꝯcipit femininum, vt.l.i.§.i.ver.quare.ff.
de vent.inspi.tradit Domi.de.s.gemi.in.c.generali.de ele
ctio.lib.vj. Archi.in.c.si quis suadente.xvij.q.iiij. Cardi.
in cle.i.de elec. Alex.in ꝯsi.xxiiij. Animaduersis his.i.co
lum.ij.volu. Corne.in ꝯsil.cclxxj. De hac ꝯsultatione.iiij.
col.iiij.volu. Areti.in ꝯsi.xxxix. ꝛ Ias.in.l.si quis id quod.
iij.col.ff.de iurisd.om.iudi. ¶ Scđo, ista opinio ꝯfirmatur
10 ex mente statuentium, † nam cum statuta matris, ꝛ femi-
narum exclusiua censeatur facta fauore ꝯseruande agna-
tionis, ꝛ vt bona remaneant in familia, vt voluit Io.and.
in addi.Spec.super rub.in titu.de succes.ab intesta. Cyn.
in.l.i.C.ad leg.iul.de adul. ꝛ Bal.in.l.maximum vitium.
.C.de liber.preteri.tradit Roma.in ꝯsil.ccccxxj. Quattuor
sunt ꝛc.patruus, ꝛ dñs meus do.Bartho.soci.in consilio
xxviij. Circa primam.ij. ꝛ.iij.col.iiij.volu. ꝛ plene do.Fran
cis.curti.in ꝯsi.xliiij. Sepenumero.i.col. ꝛ in ꝯsil.lxxx. Re
cte prefatus.in prin. ꝛ.iij.col. ꝛ plenissime hoc potuit insi-
gnis doc.do. Lau.de palat.in suo eleganti tractatu, ꝙ ex-
tantibus masculis femine non succedant, certe debent sic
interpretari, vt rationi predicte, ꝛ menti statuentium satis-
fiat, ꝛ sic vt soluꝫ masculi (per quos agnatio ꝯseruatur) cen
11 seantur vocati. ꝛ non femine, † per quas agnatio non con-
seruatur, cum in alienas familias transeant, vt.l.ꝓnuncia
tio.in fi.ff.de ver.sig. ¶ Demum predicta opin. cōproba
ri videtur, qꝛ in isto statuto ad exclusionem matris vocan
tur ꝓximiores coniuncti ex parte patris, ꝓpter quod vi-
detur, ꝙ statutum solum consideret fauorem conseruande
agnationis, ꝛ cōsequenter, ꝙ non veniant coniuncte femi-
ne, per quas (vt est dictuꝫ) agnatio non conseruat̃. istud.n.
(vltra preallegata) videt̃ importare illa verba, ex pte pa-
tris, que tantum important, quantuꝫ si diceret̃ ex linea pa
terna. ꝓut etiam in eodeꝫ statuto ista pro eodem ponunt̃.
Quo casu, ꝙ coniuncte femine non comprehendant̃, con-
suluerūt Io.de lig. Ricar.de saly. Bar. ꝛ qdam alij, quos
refert Corne.in consil.lxxxij. Videt̃ in hac consultatione.
post prin.i.volu. ¶ Sed premissis non obstantibus con-
trariam opi.ꝓbabiliorem, ꝛ de iure veriorem arbitror, vi
delicet ꝙ dña Hieronyma (ꝓut vere est ꝓximior coniun-
cta) ita vt ꝓximior dicat̃ vocari ad successionem dicte Cas
sandre, iuxta tenorē predicti statuti, nō obstante ꝙ illa sit fe
12 mina, † nam lꝫ statutum dum vocat ꝓximiores ꝯiunctos
vtat̃ masculino genere, videlꝫ coniunctos, tñ complectit
etiam feminas per regulam.l.i.ff.de verb.sig. ꝛ maxime qꝛ
iungitur nomini cōis generis.s.ꝓximiores, ꝛ qdem ex pro
pria significatione dicit̃ eas complecti, ꝓm quod declarat
Bar. ꝛ cōmuniter alij sequuntur in.d.l.i. Ad quod opti-
me facit auc.post fratres.la.ij.C.de legi.here. nam illa ver
ba quicunqꝫ gradu sunt ꝓximiores, licet sonent in genere
masculino, tñ etiam feminas cōprehendunt, vt ibidem sta
tim sequit̃. Et idem ꝓbatur etiam in auc.de here.ab inte-
sta.§.si vero neqꝫ fratres. vbi verba illa ipsi viciniores ēt
feminas comprehendunt, tam ꝛ si ꝓlata sint in genere ma
sculino, sic ergo in casu nr̃o verba statuti dum vocant con
iunctos ꝓximiores, debent sic intelligi, vt etiam feminas
13 cōprehendant. † Et hoc ex alio etiaꝫ ꝓbatur, qꝛ qñ sumus
in materia indifferenti respectu masculorum, ꝛ feminarum
semper sub masculino etiam femininum comprehenditur,
vt voluit Barto. in.l.prima.ff.de pecul. cum quo docto.
solent pertransire, vt per Aretinum in consilio trigesimo
nono. In facto dicitur. secūda columna, voluit Antonius
de butr.in consilio nonagesimo. Viso puncto. secunda co
lum. ꝛ Curti. in consilio.xc. Ticinensi statuto. quarta co-
lum. cum similibus. Sed in casu nostro materia successio-
nis de qua agitur est indifferens respectu masculoꝝ, mo-
do est ex parte patris coniuncti, vt de se patet, ꝛ ita est de
intentione statuentium, vt modo dicam, ergo sub illis ver-
bis coniunctos ꝓximiores comprehendentur ēt femine.
¶ Preterea, ꝙ presens statutuꝫ etiam de feminis loqua-

tur, pbatur (ni fallor) inconuincibiliter ista consideratione, nam in hoc statuto consideranrur due species coniunctorum, ac etiam mater de per se, vna species est illorum, qui sunt coniuncti ex parte patris, seu ex linea paterna (put vtroque modo loquendi vtunt statuentes) alia species est eorum, qui sunt coniuncti ex parte matris, vt patet in fi. statuti, ibi tunc coniuncti ex parte matris &c. Et prius per statutum vocantur ex parte patris coniuncti, & postea coniuncti ex parte matris, qbus omnibus deficientibus, matre etiam non existente, vocatur per statutum Fabrica. s. Marie maioris ecclesie de Grosseto. Modo dico, quod ista dña Hieronyma, vel qlibet alia femina agnata infra quartum gradum debet dici vocata per statutum ad successionem, ante quam vocetur. d. Fabrica. & hoc nemo negabit. Quo posito necesse est, quod vocetur vel sub specie coniunctorum ex parte patris, vel sub alia coniunctorum ex parte matris, cum has duas tantum species coniunctorum consideret statutum, sed sic est, quod non possunt dici vocate tanquam coniuncte ex parte matris, cum per matrem non coniungantur, vt est clarum. Et in terminis de ista dña Hieronyma patet, quia illi Cassandre defuncte nõ erat coniuncta ex parte matris ipsius Cassandre, quia cum ea dña Hieronyma nullam hz coniunctionem, ergo necesse est fateri, quod vocetur, vt coniuncta ex parte patris, put vere est.

15 † sumpto argumento a sufficienti ptium enumeratione, qd in iure validissimum est, vt. l. patre furioso. & ibi not. Bart. ff. de his, qui sunt sui, vel alie. iur. cum simi. Concludamus ergo, quod in statuto nostro sub verbis illis ad defuncti coniunctos pximiores ex parte patris &c. comprehendunt etiam femine agnate, & per consequens in casu nostro ista dña Hieronyma, alioquin sequeretur, quod nullo modo vocaretur, & si preponeretur predicta fabrica, si alij coniuncti non extraret. Quod esset iniquum, & absurdum, igit non dicendum, iuxta. l. nam absurdum. ff. de bon. liber. cum simi. Et hoc fundamentum est apud me concludentissimum, pp̃ter quod solum (vt verum fatear) inclinaui in hanc opinio. pro ista dña Hieronyma. ¶ Nec predictis obstant allegata. s. in contrarium, quia si recte predicta considerentur, ex eis colligitur clara responsio ad omnia contraria, vt tamen veritas, & iustitia clarius appareat singulis particulariter rñdetur, vt. i. ¶ Nam dũ primo dicit, quod verba sunt masculini generis, ergo &c. Respondet, quod etiam masculinum genus complectitur femininum, vt. s. deduxi,

16 † & in terminis in verbis similibus pbatur in. d. auc. post fratres. la. ij. ibi quicunque sunt pximiores, & in corpore vnde sumitur ibi ipsi viciniores &c. nam sub illis verbis etiam femine comprehendunt. vt. s. dictũ fuit. & maxime hoc dõm est, quia aperte constat ita esse de intentione statuentium, vt patet ex his, que modo dicta sunt. ¶ Et lz statutum nostrum (eo quod excludit matrem) videat exorbitans, tñ sub illis verbis coniunctas pximiores etiam femine

17 comprehendunt, † quia ita pro regula tradit, quod masculinum a lege platum continet femininum, vt post alios tradit Jas. in. l. si qs id quod. iij. col. ff. de iur. om. iudi. Et qd in contrarium allegatum fuit, pcedit, quando statuta sunt odiosa odio irrationabili, vt declarat Jas. vbi. s. in ver. sexto limita,

18 † & esset exemplum, qñ per statutum excluderetur filia, nam tunc diceret odiosum, & odio irrationabili, vt declarat Cor. in consi. ccxlvj. Vi pma facie. ij. col. ij. vol. & insignis doc. do. Lau. calca. in consil. iij. q. d. do. Bart. in fi. vij. col. & in prin. viij. Preterea rñdetur alio modo, et clarissime, videlz quod qñ clare constat, quid voluerint statuentes, eorum voluntati, & menti inherendum est, quicqd alias verba viderent importare,

19 † qm̃ semper verba debet intentioni pferentis deseruire. vt in. c. scdo requiris. de appel. & l. scire oportet. §. aliud. ff. de excusa. tut. facit. l. non aliter. in

20 prin. de leg. iij. † Et ideo eleganter dicebat Bal. in. c. mandatum. in prin. de rescrip. quod verba sub iugo mentis pferentis, tanquam sub pprio originali consistunt, quia mens loquentis dicit radix, & substantia verborum, vnde cum in pposito apertissima mens statuentium sit, quod etiam femine in dictis verbis comprehendant. vt. s. demonstratum fuit, qualecunque sit statutum & qualiacunque sint verba, eis non attentis menti statuentium inherere debemus. ergo &c. ¶ Et ex his patet rñsio ad scdm dum dicebatur, quod ex mente statuentium femine non continebantur, quia immo mens statuentium est in contrarium, vt. s. femine agnate comprehendatur, vt. s. dictum fuit. Et licet alias a multis dici soleat statuta feminarum exclusiua facta esse fauore conseruande agnationis, quod fauor cessare videtur in femina, vt in argumento dicebat,

21 † tñ non videtur, quod a tali ratione, vel ab eius defectu argui possit, cum non reperiatur expressa in statuto, put in terminis loquens de tali ratione, declarat Bart. in. l. liberorum. ff. de verbo. signifi. vj. col. ¶ Et si dicatur, quod cum sit vnica, argui potest, licet non sit expressa, iuxta cõmuniter tradita in. l. cũuis. C. de fideicom. Rñdetur, quod imo nõ est vnica, & multe alie rationes possunt allegari, & sufficit dicere in statuto plures rationes dari posse, & ita credetur, nisi pbetur, quod sit vnica sm Saly. in. l. ij. C. de noxal. prout eum refert, & sequitur Alex. in. l. si constante. in prin. xiij. colum. ff. solu. matri. & Jas. in auc. quas actiones. vij. colũ. C. de sacro sanc. eccle. qd etiam voluit Fran. curt. in consi. lxxx. Recte prefatus, & egregius doctor. ij. colum. versi. vltimo fortius vrget. ¶ Vel etiam potest dici, quod imo in persona dicte do. Hieronyme conseruatur agnatio, cum & ipsa agnata sit, & licet post eius mortem aliud esse possit, tamen hoc non fuit in consideratione statuti nostri, quod solum aduertit prius deferre hereditatem agnatis, & sic coniunctis ex parte patris indistincte tam feminis, quam masculis, vt iam est

22 ostensum. ¶ † Et pro clara resolutione considerandum est, quod aliquando statutum excludit feminas agnatas, vt sorores, amitas, vel similes, & tũc ratio conseruande agnationis debet attendi etiam post mortem vocatorum, vt sic tantum masculi dicantur vocati, & ita loquantur allegata in contrarium, & iste non est casus noster. Aliquando vero statutum excludit matrem, vel alios coniunctos per matrem pp̃ter cõiunctos ex parte patris, & sic pp̃ter agnatos, & tunc ratio conseruande agnationis non transcendit personam vocatã, & sic dicuntur vocati tam masculi, quam femine, cum per statutum non distinguatur, & ita pp̃rie procedit statutum nostrum. Nec videatur inconueniens, quod dicatur considerari ra

23 tio conseruande agnationis solum in vita vocati. † Nam & hoc in masculo considerari põt, si certum sit eum non habiturum liberos, puta quia sit inhabilis ad generandum, vel quia sit clericus, nam & isti pp̃ter conseruationem agnationis vocarent per similia statuta, & tñ post eorum mortem bona possent in extraneos deuenire, put notãter concludit Bal. in consil. xxx. Pater presupposito statuto. i. volu. & Abb. in c. constitutus. in. v. nota. de in integ. restitu. tradit Lap. in suis allegationibus allegatione. c. & cj. ¶ Preterea, cum in casu nostro euidens statuentium mens appareat, quod. s. etiam femine agnate comprehendantur, vt. s. dictum fuit,

24 † frustra vlterius disputat de ratione, maxime si argumentum a ratione sumptum contrariaret voluntati statuentiũ, sufficit. n. eorum auctoritatem subesse, licet ratio cessare videatur, vt voluerunt qdam antiqui, quos refert Bal. in. c. i. §. sed quia diximus. vj. colum. qui feu. dare pos. Facit quod eleganter tradit Corne. in consil. xc. Scrupulosa videtur. vj.

25 colum. iij. volu. vbi concludit † quod eiusmodi statuta, que consistunt in sic volo &c. licet in eis pro ratione alleget fauor conseruande agnationis, non tñ in totum a tali fauore debet regulari, vbi & verba & mens non paterent, qm̃ ex quo tunc non ratio de lege, sed lex de rõne disponit, cum tales dispõnes a sola disponentis emanent voluntate. ratio ipsa non dr potens ad alterandam dispõnem iuxta mentem, & verba statuentium, vnde in pposito lz in. d. Hieronyma cõsiderando tps post vitam eius videat cessare ratio conseruande agnationis tñ ex quo in ea verba statuti & statuentiũ voluntas oĩno reperitur, dz dici vocata, vt agnata, seu cõiuncta ex parte patris Cassandre defuncte, tam & si, vt iam dixi, credam, quod illa ratio, quam considerarunt statuẽtes. optime in ea vigeat. s. vt coniuncti ex parte patris, & sic agnati indistincte tam masculi, quam femine preferant coniunctis ex parte matris in totum, & ẽt ipsi matri quo ad duas tertias partes in statuto clare dr. ¶

26 † Nec nouissime obstãt illa verbã ex pte patris, seu ex linea paterna, quia quod importent tñ masculos, vt dicebat in arg. pcedit, vbi essemus in dubia mente disponentis, & illud solum fieret fauore conseruande agnationis, vt declarat Corn. in. d. consi. lxxxiij. sed in casu nr̃o sumus in clara, & euidenti voluntate statuentiũ, vt. s. etiam femine

femine agnate comprehendantur, vt dictum fuit, ergo &c. Et maxime q: verba eis non repugnant, cum et ille dicant giuncte ex parte patris &c. & quo ad rationem gseruande agnationis satis.s. dictum fuit. ¶ Et ex predictis omnibus gcludo istam do. Hieronymam vti pximiorez giunctam ex parte patris Cassandre defuncte (quatenus dña Filitiana mater excluditur) vocari ad successioné eius exclusis pdictis patruelibus. Laus Deo, & Virgini.

Mar. Soci. Junior, alr Soci. nepos Senis. 1523.

✠ CASVS ✠

¶ Dominica Bernardini de Istia decessit intestata sine ascendentibus, & descendentibus superstitibus ei Bartholomea matertera, & Fracisco Jacobi eius sobrino, & eidem ex parte patris, & aui paterni coniuncto, prout ipse asserit.

¶ Querit ad quem eor ptineat hrditas.d. Dñice, tá de iure cómuni, q ex forma statutor ciuitatis Senaruz.

✠ SVMMARIVM ✠

¶ De interpretatione, & concordia statutorum Senensium circa successiones.

¶ Et de statuto, q mulier dotata non redeat in partem, quomodo intelligatur.

¶ Et q terra coniuncta alicui ciuitati federe inequali non sit subdita.

1 Hereditas decedétis ab intestato sine liberis & descédétibus deuenire dz ad trásuersales pximiores, de iure cói.

2 Gradus in dubio in materia successionis fm ius ciuile debent computari.

3 Quoto gradu quis distat a suo stipite, toto distat a suo trásuersali.

4 Cognatio generalis seu naturalis & proximitas gradus solum attenditur, cum hodie de iure cómuni sit sublata differentia sexus, & agnationis.

5 Statuta ciuitatis Senar dént seruari i terra sibi subdita.

6 Terra giuncta cum ciuitate per fedus inequale, q: hz particularia capitula cum ciuitate ad quorum obligationé inuicem obligantur, in ceteris est libera.

7 Terra libera regenda est suis statutis, & in eor defectum fm regulas iuris cómunis.

8 Mulier propter dotem ab vno receptam non debet excludi a successione alterius, q ipsius dotantis.

9 Argumentum optimuz sumitur ex verbis rubrice ad declarationem eor, que sub rubrica dicuntur.

10 Statuta eadem disponere contraria non conuenit.

11 Contradictio incontinenti non presumitur.

12 Statuta in dubio debent interpretari, vt minus ledát ius cómune, q possit, & hac de causa ét verba impropriantur, & infra sub nume. 13.

13 Verba semper sic debent interpretari. vt aliquid operent.

✠ CONSILIVM ✠ XI ✠

Dirigat Dominus verba mea in viam veritatis & iustitie.
1 † ¶ † Si in presenti consultatione ius cómune attendat, pfecto in ea nulla est dubitatio, nam cum ipsa Dñica decesserit sine liberis, & sine ascédentibus, pximiores in gradu transuersales ad eius hereditatez ab intestato dént admitti, vnus, vel plures fm q in pximiori gradu reperiuntur, put de hoc est casus apertus in auc. post fratres. la. ij. C. de leg. here. & in auc. de her. ab intes. §. si vero neq. col. ix. vñ sumit. d. auc. post fratres. & vtrobiq dñi cóiter doc. vnde cũ i casu isto Bartholomea matertera ipsius Dñice sit ei in pximiori gradu giuncta q sit. d. Franciscus seqtur clara conclusio, q hereditas. d. Dñice pertinere debet ad. d. Bartholomeam vti pximiorem excluso penitus. d. Francisco tanq remotiori. Qd autem ipsa sit proximior clare colligitur, siue ius ciuile inspiciamus, siue etiam ius canonicuz,

2 † licz alias in materia successionis gradus in dubio dêant fm ius ciuile cóputari, vt voluit glo. in ver. generata. in. §. hactenus. institu. de gradi. quam ibi sequuntur cómuniter doc. & tradút Bar. Bal. Ang. Saly. Fulg. & ceteri in. l. ij. C. de suc. edic. refert, & sequitur Corne. in gsil. lvij. videt prima facie. in pn. ij. vol.) si. n. ius ciuile inspiciamus (put inspici debet) Bartholomea predicta dicitur giuncta. d. Dñice in tertio gradu. vt in. §. tertio gradu. insti. de gradi. & in. l. iurisconsultus. §. tertio gradu. ff. eo. ti. ille vero Franciscus eidem Dñice dicit giunctus in sexto gradu. vt in. §. sexto gradu. instit. de gradi. & l. iurisconsultus. §. sexto gradu. ff. eo. & sic est remotior. Jdem etiam est si ius canonicuz

3 attendamus. † Nam cum eo inspecto, quoto gradu remotior distat a stipite, toto distet a suo trásuersali, vt traditur per glo. Abb. & alios in. c. fi. extra de gsangui. & affi. sequitur, q. d. Franciscus dicitur distare tertio gradu a dicta Dñica defuncta, cuz toto gradu distet a Mariano cómuni stipite. At. d. Bartholomea dicitur distare ad summum scdo gradu a. d. Dñica, cum ipsa Dñica tali gradu distaret a Leonardo communi earum stipite. Cum igitur vtroq inspecto dicta Bartholomea sit pximior, dubium non est, quin ad eaz tota hereditas Dñice pertineat dicto Francisco penitus excluso, velut remotiori. ¶ Nec qcq obstat Franciscum predictum esse masculum, giunctum ex

4 parte patris, & agnatũ. d. Dñice. † Qm dico (posito q ita sit) q hodie de iure cómuni sublata est ois dña sexus, & agnationis, & solum attenditur generalis, seu naturalis cognatio, & pximitas gradus in ea, vt clare dr in. d. auc. post fratres, & in corpore vnde sumit. inspecto ergo ciuili, & cómuni iure Romanor decisio presentis casus est plusq clara ppterea sup hoc vlterius non instabo. ¶ Sed difficultas orit non mediocris ppter statutum ciuitatis Senar, positum sub rub. inquantũ succedant ascendentes ex linea

5 materna, in quo (vt audio) se fundat Franciscus † dicens illud dére seruari in terra Istie, tanq in terra subdita ipsi ciuitati Senarũ iuxta doctr. Pa. d cas. in. l. oés populi. de iust. & iur. & ea que tradit Corn. in gsi. clj. Jn hac gsultatione. in fi. iij. vol. & do. meus Soci. in gsil. lxxxj. Si in causa. iij. col. & gsi. cxxviij. Circa presentem. in prin. iiij. vol. Naz in eo dicit, q decedenti intestato sine liberis, & certis alijs personis, de qbus in dicto statuto, put gtingit. d. Dñice, mater, auus maternus, nec alius giunctus per matrez possit succedere nisi in quarta parte hereditatis psone defuncte preter domos, & castella, alia vero bona debent habere parentes masculi ex parte patris, & aui paterni vsq ad quartũ gradum vulgariter intellectũ. vnde cuz. d. Franciscus sit parens masculus, & vr giunctus ex parte patris, & aui paterni. d. Dñice, & J. quartum gradum, put statutum requirit, vr q ad eum bona, & hereditas. d. Dñice pertinere déant, & non ad. d. Bartholomeá que cum sit matertera dr ei coniuncta ex parte matris. d. Dñice, erat. n. soror matris eius. ¶ Circa quá difficultatem in primis aduertendum est, q ét fm istud statutum ista Bartholomea non dr in totuz exclusa, sed dr vocari ad quartam ptem ét hoc statutum intelligendo fm intentionez. d. Francisci, de quo tñ. J. plene dicam, & sic illam quartaz ptem absq aliqua difficultate hre debet. ¶ Deinde aduertendum est, q: dico, q predictuz statutũ non dz allegari, vt seruet in terra Istie

6 tanq in terra subdita. † Qm veritas est, q non dr subdita ciuitati Senar, sed libera, nam (vt mihi asseritur) dicit coniuncta cuz ciuitate Senarum per fedus inequale, & hz cum. d. ciuitate capitula particularia, ad quor obligationem inuicem obligant, in ceteris aũt vltra expressa in capitulis ad aliqd non tenetur, & remanet terra libera, vt voluit Bart. in. l. non dubito. ff. de capti. & postli. reuer. & in tractatu represaliar. in. ij. q. prime. q. prin. & in. vj. q. prin. & in ver. ad qntum &c. & in extraua. ad reprimen. in ver. rebellando. tradit idem Bart. in gsil. lix. Cómune Spoleti. Petr. de ancha. in consil. cccxxxix. do. Maria. soci. auus meus in gsil. vij. ij. col. & in. c. conquestus. de for. compe. & do. & patruus meus Soci. in consil. lxxiiij. Jn preseuti gsultatione. ij. & iij. col. & in consil. ccxix. Circa primam. cum similibus adductis per enz in. d. gsil. lxxiiij. vnde cum inter capitula inita inter dictam terrá Istie, & ciuitaté Senarum

(vt mihi presupponitur) non reperiatur, quod ipsa terra Istie debeat regi statutis dicte ciuitatis, sequitur, quod quo ad hoc
7 terra Istie dicitur libera. † et consequenter, quod est regenda proprijs statutis, et in eorum defectum secundum regulas iuris communis iuxta tradita per docto. in. l. si cum dotem. in prin. ff. solu. matri. et in. l. si extraneus. ff. de condi. cau. da. si igitur in dicta terra Istie seruandum est ius commune conclusio supra firmata de plano procedit. ¶ Audio tamen, quod in terra Istie adest quoddam statutum dictans quod femina dotata non possit redire in partem, in quo etiam. d. Franciscus se fundat dicens istam Bartholomeam fuisse dotatam, et propterea non posse venire ad successionem. d. Dominice. Sed tamen (si ita dicat statutum quod ego non vidi) Dico, quod nihil obstat dicte Bartholomee, quoniam tale statutum debet intelligi, quod femina dotata puta a patre, vel matre, vel alia persona non debeat redire, vel admitti ad partem bonorum, et hereditatis illius persone dotantis, puta cum masculis, prout solent communiter dicere talia statuta, sed ex hoc non est dicendum, quod dicta femina a qualibet, et cuiuscumque persone
8 successione remoueatur. † Non enim debet mulier ex dote ab vno recepta excludi a successione alterius, quam ipsius dotantis, vt patet ex nota. per glo. Bal. et Pau. de ca. in. l. i. C. de legi. heredi. Ad quod facit. l. quoniam nouella. C. de inoffic. test. ibi, ex substantia eius perfecta et c. Et tradit dominus, et patruus meus Soci. in consil. lxxxiiij. Uisa predicta facti narratione. iij. col. idem voluit Roma. in consil. cccclxxxv. In casu proposito. cum simi. sed in proposito casu ista Bartholomea recepit dotem a Leonardo patre eius, de cuius hereditate non agitur, sed agitur de bonis Dominice, a qua Bartholomea non fuit dotata, merito istud statutum ei nihil obstat. Preterea illud statutum dicit, quod non redeat ad partem, intelligitur cum aliquo. s. qui alias pariter cum femina dotata succederet, sed vbi alius non esset, non est dubium, quod femina etiam dotata debet admitti. pone enim quod patri dotanti non supsunt alij, quam femina dotata, certe illa admitti debet, vt est clarissimum, sed in casu nostro non extat alia persona, propter quam illa Bartholomea dicatur exclusa, ergo et c. Et ex his firmatur clara conclusio, quod Bartholomea debet in totum admitti ad hereditatem. d. Dominice, non obstante statuto Istiano, de quo. s. Nec etiam statuto Senensi preallegato, quod in terra Istie non est seruandum per supra dicta, et hec sufficiunt ad victoriam.

¶ Sed vlterius considerando, et solum ex abundanti videtur, quod dictum statutum Senense ei non obstat. (etiam posito, quod in terra Istie sint seruanda statuta ciuitatis Senarum, absque tamen preiudicio supra dictorum,) et quidem ex duobus. Et primo, nam dico, quod extat aliud statutum immediate sequens de successione collateralium, in quo cauetur, quod decedente aliquo intestato sine liberis, et sine ascendentibus succedant ei proximiores parentes siue masculi, siue femine, et libere, et quiete habeant omnia bona, vnde dico, quod in isto statuto est clara decisio in fauorem dicte Bartholomee, nam illa dicitur proximior coniuncta. d. Dominice, ergo libere, et quiete debet habere omnia bona eius. ¶ Solum ergo remanet difficultas respondere ad precedens statutum allegatum pro. d. Francisco, quod in proposito videtur contrariari sequenti statuto. Quare pro resolutione huius difficultatis, et concordia horum statutorum, dici, et distingui potest, aut morienti superest mater, vel alius ascendens per matrem, et tunc procedat primum statutum sub rubrica inquantum succedant ascendentes et c. vt. s. tunc mater, vel alij coniuncti per eam solum vocentur ad quartam partem, et cetera bona habeant parentes masculi ex parte patris vsque ad quartum gradum et c. et iste non est casus noster, quia Dominice defuncte non superest aliquis ascendens. Aut defuncte persone non superest mater, vel aliquis per matrem ascendens, sed tantum transuersales, et tunc procedit secundum statutum sub rubri. de successio. collateralium, et iste proprie est casus noster. et propterea videtur concludendum etiam secundum statuta ciuitatis Senarum. d. Bartholomeam in totum esse admittendam. Et ad hanc concordiam moueor primo ex verbis cuiuscumque rubrice dictorum statutorum. † Nam a verbis eius
9 sumitur optimum argumentum ad declarationem eorum, que sub rubri. dicuntur, vt est glo. in. l. i. C. ne liceat tertio prouoca. et tradit patruus meus Soci. in consil. lv. In causa, et questione. iij. col. versi. primo hoc ostenditur. cum ergo in rubri. primi statuti dicatur inquantum succedant ascendentes ex linea materna demonstratur, quod tantum intendunt statuentes loqui, quando extant tales ascendentes. In sequenti vero rub. cum dicatur de successione collateralium ostenditur, quod indistincte vult disponere, quando solum inter collaterales et transuersales questio esset. ¶ Secundo etiam mo
10 ueor ratione tollende contrarietatis. † Non enim conuenit hec statuta contraria disponere argu. c. cum expediat. de electio. lib. vj. et. l. i. C. de inoffi. dot. et maxime hoc dicendum est in proposito, cum hec duo statuta se inuicem contingant, et
11 vnum post aliud incontinenti ponatur † cum alias ita in continenti non presumatur contradictio vt. l. non ad ea. ff. de condi. et demon. ¶ Tertio moueor, quia sic interpretando, et concordando dicta statuta. Illud primum quod est exorbitans minus corriget ius commune admittendo. s. remotiores, et proximiores
12 excludendo contra. d. auc. post fratres C. de legit. heredi. † et alias in dubio statuta debent interpretari, vt minus ledant ius commune, quam possit, ita quidem, vt ea de causa liceat etiam verba impropriare, vt tradit Fulgo. in consil. 50. Quidam Romandinus. iij. col. Corne. in consil. cxv. In hac consultatione. prope finem. ij. vol. et plene per Curti. in consil. lxxviij. Domina Franceschina. vj. col. ¶ Demum moueor auctoritate domini Cornei qui in terminis ita concordat dicta statuta in dicto consil. lvij. ij. volu. et ad hoc probandum, et defendendum plurima allegat, que cum videri possint aliter non referam, sed ad dicta per eum me remitto, que placeat domino Iudici videre, quia per dicta per eum ibi videtur in hoc tolli omnis difficultas. ¶ Secundo ex alio dici potest, quod predictum statutum Senense ipsi Francisco non potest patrocinari, quia cum statutum illud admittat parentes masculos solum ex parte patris, et aui paterni coniunctos, vt verba sonant inter quos non dicitur iste Franciscus. Nam illa verba ex parte patris, vel aui paterni debent intelligi non comprehensiue, sed effectiue. i. ex illa parte, hoc est linea, quam pater vel auus primus effecit. ¶ Et hoc primo, quia alias superflue ponerentur illa ver
13 ba, et aui paterni, quod non est dicendum, † quia semper verba sic debent interpretari, vt aliquid operentur. l. si quando. ff. de lega. i. cum simi. et tradit Bal. in rubri. C. de contrahen. emp. ¶ Item et secundo, quia sic accipiendo effectiue minus per tale statutum preiudicatur iuri communi, quia pauciores vocantur ad exclusionem matris, semper enim talis interpretatio in dubio capi debet, vt minus ius commune ledatur, vt per doc. in. c. cum dilectus. de consue. cum simi. vt per Cur. in dicto consil. lxxviij. loco prealle. ¶ Item et tertio per auctoritatem Bar. in consil. lxxxv. In questione predicta, vbi sic interpretatur similia statuta, videlicet ex linea patris, et aui paterni, et patrui, et domini mei Soc. eorumque quos ipse refert in consil. xxxiij. Circa presentem. v. col. iij. vol. quod etiam (sicut dicit, multos tenuisse) concludit similia verba debere capi effectiue, et ego alias in isto statuto Senensi sic consului iam annis octo vna cum pluribus alijs excel. doc. et iterum postea in alia causa per viam allegatio. scribendo idem conclusi, et ita tunc fuit iudicatum. Quo posito, dico, quod Franciscus non sic coniungitur, sed ex parte proaui, quia non dicitur effectus a patre, vel auo. d. Dominice defuncte, sed a proauo, ergo et c. Hoc tamen pro nunc aliter non prosequor, quia non est necessarium. Sic etiam dico de his, que ante hoc dixi. hec. n. omnia (vt dixi) dicta sint ex abundanti, super quibus vlterius non instabo, nec de eorum veritate perquiram, quoniam necessaria in proposito non sunt (siquidem (vt ex predictis patet) ex alio dicta Bartholomea est vniuersaliter admittenda, ad bona dicte Dominice. Laus tibi Christe.

Mar. Soci. Junior. J. U. D. Senis. 1524.

SVMMARIVM

¶ De interpretatione plurium statutorum Senensium in materia successionis.

¶ Et quomodo capiantur verba parentes masculi.

1 Proximior defuncto de iure communi debet ei succedere sublata differentia sexus, et agnationis, item masculorum, et feminarum

2 Fratres vterini in quibus bonis, et quomodo succedant fratri vterino, et ij. nu. 4. vbi pulchre distinguit, et nume. 9.
3 Actor debet probare id quod est fundamentum sue intentionis.
5 Verba statuti vbi sunt clara, non est locus interpretationi.
6 Statutum loquens de parentibus masculis ex parte patris, et aui paterni coniunctis, debet intelligi dummodo sint agnati ipsius defuncti.
7 Casus omissus a statuto debet remanere in dispositione iuris communis.
8 Statutum contrarium iuri comuni non debet extendi, sed proprie, et stricte debet intelligi.

CONSILIVM XII

Dirigat Dominus verba mea in viam veritatis, et iustitie. Decessit Marianus pepus intestatus superstitibus ei Aloysio pepo ex parte patris eidem coniuncto in tertio gradu secundum ius canonicum. Item ser Joanne presbytero, et do. Paula fratribus vterinis. d. Mariani, item et quodam Antonio ipsi Mariano amitino, et sic filio amite ipsius Mariani, et vt vulgo dicitur fratre cugino ex latere matris eius. Queritur modo ad quem eorum hereditas. d. Mariani ab intestato pertineat in ciuitate Senarum, in qua plurima extant statuta de successionibus intestatorum, et in aliquo iuri comuni derogantia. ¶ Et quidem prudentissime per iudicare debentem arguitur, quod spectet ad. d. Antonium excluso predicto Aloysio, item similiter exclusis predictis ser Joane, et do. Paula.
1 † Et quo ad Aloysium res clara videtur, quia cum Antonius sit in secundo gradu secundum ius canonicum, et per consequens sit ipsi Mariano defuncto proximior ipso Aloysio, sequitur, quod ei debet in successione preferri, vt in auct. post fratres. la. ij. C. de legi. her. et in corpore vnde sumitur, nec videtur obstare, quod ille Antonius sit coniunctus per feminas, Aloysius vero sit per mares. quoniam respondetur, quod proximiores in gradu admittuntur sublata omni differentia sexus et agnationis, item masculorum, et feminarum, et tantum inspicitur naturalis cognatio, vt clare dicitur in. d. auct. post fratres. Quantum vero pertinet ad ser Joanem, et do. Paulam vterinos predictos, videtur quod per Antonium debeant excludi (licet sint in
2 cognatione proximiores.) † Quoniam hoc receptum videtur, vt fratres vterini solum admittantur ad succedendum in bonis, que per fratrem vterinum mortuum fuerunt acquisita, in alijs vero bonis videtur fratres vterinos non debere admitti, prout videtur velle gl. in ver. vno latere, in auc. post fratres, la. i. C. de legi. her. sed sic est, quod bona, que remanserunt in hereditate predicti Mariani non fuerunt per eum acquisita, vel saltem hoc non est probatum, nec allegatum, ergo sequitur predictos vterinos ad eam non posse admitti. Hec sunt, que excellentiam do. Judicis (vt ipse scripsit) reddunt ambiguam, et eam in fauorem do. Antonij inclinare videntur. ¶ Verum tamen predictis non obstantibus (que vt infra patebit vere nihil obstant) contrarium est verius, et sic concludendum est predictum Antonium actorem nullum ius habere in bonis, et hereditate. d. Mariani, et ab eius successione omnino esse excludendum, et consequenter reum conuentum in presenti iudicio ab ipsius Antonij petitione absoluendum esse. ¶ Nam aut primo loquimur de iure communi, et postposita omni censura iuris municipalis, dico quod. d. Antonius excluditur a. d. successione per predictos ser Joannem, et do. Paulam fratres vterinos. d. Mariani, velut proximiores coniunctos per auc. post fratres, la. ij. Illi enim erant ipsi Mariano in primo gradu de iure canonico, cum ille Antonius esset in secundo. ¶ Nec ob. quod dicitur, quod bona existentia in hereditate Mariani non fuerunt per eum acqui-
3 sita, quoniam in primis hoc negari potest, † et licet non fuerit probatum, quod ipse acquisiuerit, tamen hoc non releuat actorem, qui contrarium probare debebat, cum ille sit fundamentum sue inten-
4 tionis, iuxta regulam. l. verius. ff. de proba. cum simi. ¶ † Vel secundo et realiter respondetur, quod in feminis nostris non attenditur, que bona fuerunt in hereditate et vnde ad defunctum peruenerint, cum ipsi Mariano supersint solum, et duntaxat predicti fratres vterini et non alij fratres consanguinei, qui cum eis concurrant, nam tunc quando ille concursus daretur, procedit, et secundum locum, quod dixit gl. preallegata in ver. vno latere, vt. s. in bonis acquisitis per defunctum omnes fratres, et hinc, et illinc coniuncti admittantur, in acquisitis vero per patrem vocentur consanguinei tantum, et in acquisitis per matrem vterini tantum, et ita etiam procedit. l. de emancipatis. in fi. C. de legi. her. et quod dixit Bar. in trac. de succes. ab inte. iij. col. ver. sed pone quis moritur, semper. n. illa distinctio bonorum fieri debet, quando datur concursus fratrum vterinorum tantum, et consanguineorum tantum, sed quando defuncto supersunt tantum fratres vterini, illi indistincte succedunt in omnibus bonis, velut proximiores, ita declarat sing. gl. mag. in auc. itaque. C. communia de succes. et ibi idem dicit, et declarat Saly. et sequuntur alij, et nemo vnquam dubitauit, et est casus apertus in auc. de her. ab intest. §. reliquum. col. viij. vnde cum in casu nostro non extent alij fratres defuncti, nec etiam filij fratrum, nisi isti vterini sequitur clara conclusio, quod inspecto iure communi ipsi in totum debent admitti ad hereditatem. d. Mariani defuncti, et consequenter sequitur, quod Aloysius predictus reus conuentus, cum sit cessionarius predictorum vterinorum, iuste bona, de quibus agitur, possidet, et quod Antonius actor nullum ius in eis, vel in hereditate. d. Mariani habere potest et propterea concluditur ex predictis omnibus, quod inherendo regulis iuris communis debet. d. Aloysius omnino absolui tum ex non iure agentis, cum etiam ex iure possidentis, et hec sunt in iure apertissima. ¶ Aut et secundo loquimur attenta dispositione statutorum ciuitatis Senarum, que in aliquo derogant iuri communi, et adhuc dominum est Antonium predictum non posse ad aliquid admitti, sed omnino excludendum esse ab hereditate predicta, et consequenter reum conuentum debere absolui, et probatur ista conclusio, nam in ciuitate nostra extat statutum in. ij. distin. sub rubri. inquantum succedant ascendentes ex linea materna etc. quo cauetur, quod si decedenti intestato non supersint liberi, vel ascendentes ex linea paterna, nec fratres, aut sorores ex eodem patre, nec. d. fratrum, aut sororum filij, mater defuncti, auus maternus, vel auia materna, vel alia persona consanguinea vel coniuncta ex latere matris illius defuncti, solum, et duntaxat habere debet quartam partem hereditatis preter domos, et castella, cetera vero bona debent habere parentes masculi ex parte patris, et aui paterni. s. ipsius defuncti vsque ad quartum gradum etc. ex quo statuto videtur, quod decidatur. q. nostra, nam Mariano predicto non superest aliqua ex personis. s. numeratis, ergo sequitur, quod. d. ser Joannes, et do. Paula fratres vterini, et tanquam proximiores coniuncti ipsi defuncto ex latere matris eius debent habere quartam partem hereditatis preter domos, et castella, et reliqua bona debet habere predictus Aloysius reus conuentus tanquam proximior parens, et coniunctus masculus ipsi defuncto ex parte patris vel aui eius, cum sit. s. quartum gradum. Est. n.
5 in tertio gradu, vt in themate presupponitur. † Et cum in hoc verba ipsius statuti videantur clara, et aperta, non videtur dandus locus disputationi. l. ille, aut ille §. cum in verbis. de leg. iij. ¶ Nec predicte conclusioni ob. si dicatur, quod immo. d. Antonius actor, velut proximior ex parentibus masculis debet ipse succedere in tribus quartis excluso. d. Aloysio reo conuento, nemini. n. dubium videtur eum coniungi. d. Mariano defuncto ex parte patris eius, et esse masculum,
6 et in proximiori gradu, quam sit Aloysius, ergo etc. ¶ † Quoniam respondetur, quod eiusmodi statutum quatenus loquitur de parentibus masculis ex parte patris et aui paterni coniunctis, debet intelligi dummodo sint agnati ipsius defuncti, prout in terminis nostris ex pluribus rationibus, et diuersis fundamentis clarissime ostendit do. Maria. soci. auus meus in consil. xxxj. prosequendo ordinem, in. i. ij. et. iij. col. et quia per eum ibi ordinate omnia videri possunt, breuitatis causa hic aliter non referam, sed ad eum me remitto. ¶ Sed aduertendum est, quia videtur, quod Aloysius non sit de comprehensis in. d. statuto, nam illud loquitur tamen de fratribus, et fratrum filijs masculis, quos vi-
7 detur admittere ad exclusionem sobrinorum, † de alijs vero personis cum statutum non faciat verbum, videtur casus omissus a statuto, et per consequens debet remanere in dispositione iuris communis. l. commodissime. ff. de li. et posth. et. l. si cum dotem. in prin. ff. sol. matr. cum simi. vnde cum Aloysius non sit de ex-

8 pressis in statuto, sequitur, ꝙ non debet admitti.† Nec po-
test fieri extensio, cũ statutum sit ꝯrium iuri cõi, ⁊ ꝓpterea
dz proprie, ⁊ stricte intelligi. l. iij. §. hec verba. ff. de neg. gest.
cum vulga. ⁊ hanc nouam dubitationem transmisit do. Iu
dex, quam mõ cum predicta scribere cepi. Sed tñ melius
aduertendo (lz dubitatio videatur subtilis.) dico, ⁊ apertis-
sime ꝯcludo, ꝙ ea non obstãte verissima est ꝯclusio. s. posi-
ta, vz ꝙ Aloysius velut ꝓximior ꝯiunctus ex parte patris
vel aui paterni, ⁊ parẽs masculus ex agnatione defuncti dz
admitti ad successionẽ. d. Mariani hz tñ, ꝙ. s. dixi. ¶ Nec
ob. ꝯsideratio predicta, qm̃ aduertendũ est, ꝙ qñ statutum
predictũ enumerat fratres, vel filios fratris ex eodem pa-
tre loquitur quo ad totalem exclusionez matris, vel coniun
ctoꝝ per matrem, vt pz ibi in ver. ⁊ si superfuerit tali defun
cte persone ⁊c. Qñ autem fratres, vel fratrum filij, vt. s. nõ
superfuerint, lz mater vel ꝯiuncti per eam non excludantur
si sunt in ꝓximiori gradu, tñ non admittuntur in totum, sed
dũtaxat ad quartam partem preter domos, ⁊ castella, ⁊ in
alijs tribus quartis succedunt parẽtes masculi ex parte pa
tris vsq; ad quartum gradum ſm ius cano. vt pz in illo sta
tuto ibi, ⁊ non superstite fratre ⁊c. cum seq. versicu. ibi non
permittatur mater, nec aliqua persona coniuncta per ma-
trem ⁊c. ⁊ ibi dũ sequitur alia vero bona ⁊c. ⁊ ex his ꝯstat
cõsideratione do. Iudicis, predicto Aloysio non obstare.
¶ Cui et scdo modo rñderi potest, qꝛ si casus noster dr̃ in
statuto obmissus ita, vt sit locus dispositioni iuris cõis, ꝓ
9 ut allegatur, † dico de iure cõi hereditas. d. Mariani per-
tinere dz in totum ad. d. ser Ioãnem, ⁊ do. Paulam eius
vterinos, cũ non supersint ascendentes, vel descẽdẽtes,
neq; alij fratres, vt est casus in. §. reliquum. in auc. de here.
ab intest. col. viij. ⁊. s. plene dixi, ⁊ ꝯñr ptineret ad. d. Aloy
sium reum ꝯuentum, ⁊ eoꝝ cessionarium. ¶ Et hec proce
dunt attento, ⁊ ꝯsiderato statuto prealleg. sub rub. inquan
tum succedant ascendentes ex linea materna ⁊c. Si vero
ꝯsideratur aliud statutum, ꝙ imediate sequitur sub rub. de
success. collate. ⁊c. Nec per illud potest obtinere. d. Anto-
nius actor, qm̃ lz ipse sit ꝓximior. d. Aloysio, ⁊ statutũ pre
dictum det hereditatez ꝓximioribus parentibus ⁊c. tñ ex-
tant predicti vterini, quibus tanq; ꝓximioribus per illud
statutum dr̃ hereditas deferri. Illi. n. sunt in primo gradu,
cum Antonius sit in scdo, vt est clarũ. ¶ Et si dicatur (vt
alias audiui) ꝙ istud statutum loquitur tm̃ de parentibus
ex parte patris, ⁊ non ex parte matris, ⁊ sic non comprehẽ-
dit. d. vterinos. Rñdetur in primis, ꝙ si non comprehẽdit
eos, non cõprehendit et. d. Antonium, qꝛ omnes sunt cõ-
gnati. i. per feminas ꝯiuncti, vt in. §. sunt aũt agnati. instit.
de legi. agna. tu. nam si in. d. statuto facienda esset aliqua re
strictio, deberet fieri de agnatis tantum tam masculis, q̃
feminis, vnde cum Antonius sit cognatus, sicut predicti
vterini, qua rõne ipsi non comprehenderẽtur in statuto ea-
dem nec ipse Antonius. ¶ Scdo et respondetur, ꝙ imo
et cognatus quilibet in. d. statuto cõprehenditur, ⁊ ꝑ ꝯñs
et ipse Antonius, ⁊. d. vterini, sed vterini tanq; ꝓximio
res sunt preferendi, ⁊ ꝙ tale statutum et cognatos cõpre-
hendat, demonstratur (ni fallor) incõuincibiliter, nam in eo
dr̃ in fi. ꝙ si parentes, de quibus loquit̃ vsq; ad quartũ gra
dum non supersint, succedit curia cõis Senaꝝ, hoc autem
esset absurdissimũ, ⁊ ꝯ mentem statuentium, si tm̃ tale statu-
tum loqueretur de agnatis, qꝛ sic admitteretur curia cõis
Senarũ exclusis cognatis, ꝙ non est dõm. ¶ Concludit̃
igitur, ꝙ eiusmodi statutum vniuersaliter loquitur de qui-
buscunq; parentibus tam cognatis, q̃ agnatis, ⁊ sic taz ex
parte patris, q̃ ex parte matris, qbus vsq; ad quartũ gra-
dum non extantibus, ⁊ sic vbi non reperitur, nec agnatus,
nec cognatus curia vocatur, quo stante (qd̃ est verissimũ)
sequit̃, ꝙ mediãte. d. statuto isti vterini venire debẽt ad suc
cessionem, ⁊ ꝯñr, ꝙ Antonius actor excludi dz. ¶ Si aũt
ꝯsideretur aliud statutuz qd̃ est additio ⁊ incipit. Itẽ statue
runt, ⁊ ordinauerunt, ꝙ ei q vel que ⁊c. quatenus ad suc
cessionẽ solum vocat fratres carnales masculos ex vtroq;
parente, ⁊ ꝯsimiliũ fratrũ filios ⁊c. ⁊ forte voluit cõsiderare
dñs Iudex in dubitationibus secũdo loco transmissis, di-
co, ꝙ si recte aduertatur, non facit ad propositum nostruz
nam loquitur tantum quo ad exclusionẽ sororum, ⁊ filiaꝝ
fratris carnalis nuptarum, vt in eo dr̃, ⁊ fateor, ꝙ in eo sta-
tuto non dz fieri extensio ad alias personas in eo non com
prehensas ad predictorum exclusionem, hoc tñ nihil ad ca-
sum nr̃m. Nos. n. dicimus hereditatẽ. d. Mariani deferri
ipsi Aloysio pro tribus quartis, ⁊ pro quarto illis vterinis
mediante primo statuto. s. alleg. vel (si aliud statutũ volu-
mus attendere) istam hereditatẽ in totum deferri istis vte-
rinis, vt. s. plene dictum fuit, nec in casu nr̃o sit aliqua extẽ-
sio statuti, dz ergo. d. Aloysius reus ꝯuẽtus in hereditate,
quaz hz, defendi, vel suo, vel cessionario nomine istorũ vte-
rinorum, ⁊ sic absolui a petitione. d. Antonij actoris nullũ
ius in ista hereditate habentis. Laus Deo.

Mar. Soci. iunior, Senis.

SVMMARIVM

1 Argu. ab eo ꝙ est verisimile in iure valet.
2 Argumentum a partibus sufficienter enumeratis in iure validissimum est.

CONSILIVM XIII

¶ De eadem materia, ⁊ de ꝯcordia duorum statutoꝝ Se
nens. circa successiones, que videntur implicare ꝯdictionẽ.

Irrigat Dominus verba mea in
viam veritatis, ⁊ iustitie.
Iustissime do. Iudex post redditum a me
ꝯsiliũ placuit hec pauca scribere circa dubi
tationem quam sup nostris statutis vr̃ ha-
bere magnificentia. T. in eo, ꝙ duo statuta, de quibus ꝯti-
git disputare vr̃ ꝯdictionem q̃dam implicare, vt sapien-
ter per magnificentiã. T. deductũ fuit. ¶ Et primo aduer
tendum est, qꝛ ſm ꝙ antiquissimo tpe dicebat statutum pri-
mum sub rub. inquantum succedant ascendẽtes ⁊c. nõ in-
duceretur ista implicitas, qm̃ statutuz ad illam quartam so
lum admittebat matrez, auuz, ⁊ auiam mr̃nam, ⁊ eis nõ ex
tantibus non loquebatur, ⁊ sic in casu nr̃o cum nullus illo
rum extet, non esset locus illi statuto sed sequẽti. Sed qꝛ ex
post fuerunt addita illa verba, nec aliqua persona ꝯsangui
nea, vel ꝯiuncta ex latere matris talis persone defuncte ⁊c.
orta est difficultas, quam fecit excellentia tua, qm̃ isti vteri-
ni in casu nr̃o sunt ꝯiuncti ex latere matris defuncti, ⁊ per
ꝯñs vigore illius additionis vr̃ vocandi solum ad quar-
tam partem, vt in statuto dr̃, ⁊ tñ vigore sequenti statuti cũ
sint ꝓximiores vr̃ vocandi ad totam hereditatẽ. ¶ Vñ
ad tollendam hanc implicatam ꝯdictionẽ quidam volunt
interpretari, vt primũ statutum solum ꝓcedat, qñ extat ma
ter, vel aliquis ascendens per matrez, tunc. n. ipsa, nec alia
persona ꝯiuncta per eam admittuntur vltra quartam par-
tem ⁊c. At statutum sequens procedat, qñ non extat ali-
quis ascendens, qm̃ tunc ꝓximiores in totum vocantur, ⁊
ita singl̃r declarat Corn. in ꝯsi. lvij. vr̃ prima facie. iij. ⁊. iiij.
col. ij. volu. ¶ Alij vero volunt primum statutum ꝓcede-
re, qñ extarent ꝯiuncti ex parte patris vsq; ad quartũ gra
dum, vt. s. tunc mr̃, ⁊ alij per matrez ꝯiuncti solum ad quar
tam partem vocentur, vt verba primi statuti sonant. Scdz
vero ꝓcedat, si non extant ꝯiuncti ex parte patris, nã tunc
ꝓximiores in totum vocãtur, ⁊ sic ſm statutum loquat̃ tm̃
de ꝓximioribus parentibus qui non sint parentes masculi
ex parte patris, ⁊ aui ⁊c. ⁊ ista declaratio suadet̃. ¶ Pri-
mo ex eo ꝙ in tali statuto post illos parentes, quos vocat
admittitur curia cõis Senarũ, ex quo fit verosimile, ꝙ vo
cati sunt, qui vltimo loco inter ꝯiunctos debent admitti, ⁊
ꝯñr vbi non sunt parentes masculi ex parte patris, qui per
1 precedens statutum preferuntur, † ⁊ alias in iure vz argu-
mẽtum ab eo, ꝙ est verosimile. l. nõ est verosimile. ff. quod
me. cã. ⁊. l. iulianus. §. preterea. ff. de ac. emp. tradit Alex.
in consi. xxvij. in causa ⁊ lite in fi. ij. vol. ¶ Scdo suadetur,
qꝛ in isto statuto in fi. dr̃, saluis capitulis precedentibus ⁊c.
ex quibus verbis, vr̃ inferri per hoc statutuz in nullo ꝯdici
precedenti, ⁊ ꝯñr, ꝙ qñ extant parẽtes masculi ex parte pa
tris, ⁊ sic de agnatione, ꝙ illi saltem in tribus quartis dẽnt
preferri, eis vero non extantibus vocentur ꝓximiores tam
masculi,

masculi, q̃3 femine, vt verba statuti vltimi sonant. ¶ Hec sunt iustissime Iudex, que ꝓ concordia istoꝝ statutorũ pro nunc occurrunt. ¶ Sed tñ si magnificentia. T. bene ꝯside rat in presenti casu non est necessarium hanc ꝯcordiaz perquirere, q2 siue velimus attendere statutum primuz, Aloysius reus ꝯuentus d3 absolui, cu3 ex persona sua debeat habere tres quartas, ꝛ aliam quartam vt cessionarius. d. vterinoꝝ, siue ẽt velimus attendere scdm statutu3 simpliciter, (per qḋ proximiores vocantur) similiter d3 absolui, cum illi vterini sint ꝓximiores, ꝛ Aloysius sit eoꝝ cessionarius, vt in cõsil. plene deduxi. ¶ Et si adhuc magnificentia tua querit statutoꝝ concordiam capiat q̃libet ex duabus. s. positis, ꝛ ƀm vtranq3 inueniet Aloysium debere oino absolui. nam si primam attendimus ex quo in casu nostro defuncto non superest aliquis ascendens per matrem, erit locus scdo statuto sub rub. de success. colla. ƀm q vterini tanq̃ ꝓximiores in totum debent admitti, ꝛ per ꝯñs Aloysius eoꝝ iura hñs venit absoluendus, vt ẽt. s. dixi. ¶ Si aũt attendere volumus scdam ꝯcordiam. s. positam (ƀm quã in casu nr̃o erit locus primo statuto cũ extet Aloysius parens masculus ex parte patris, ꝛ agnatus. j. quartum gradu3) ꝛ adhuc Aloysius venit absoluendus, cu3 bona, de quibus agitur, suo iure ꝓ tribus quartis teneat, ꝛ aliam quartam vt cessionarius. d. vterinoꝝ, vt. s. dictum fuit. Quãcunq3 ergo partem capiamus venit reus ꝯuentus absoluendus. †

2 Igitur sic fieri d3 sumpto arg. a partibus sufficienter enumeratis, quod in iure est validissimum, vt insti. de his qui sunt sui vel ali. iur. in prin. ꝛ ibi per doc. ꝛ in l. patre furioso. vbi ꝑ bar. ff. eo. ti. Hec pauca calamo currenti ad iustitie tutelaz scripsisse volui, cetera suppleat eminens doctri. magnificentie tue, cui me ipsu3, ꝛ cãm istam pro iustitia plurimũ cõmẽdo.

Mar. Soci. iunior Senis.

CASVS

¶ Domina Bartholomea de ciuitate Crasseti nupsit cuidam ser Gabrieli ciui Massetano data illi certa dote, ꝛ nulla facta ꝯuentione super dotis restitutione aut eius lucro, decessit do. Bartholomea in mr̃imonio sine liberis Achille fratre eius superstite, ꝛ herede vniuersali, qui petit dote3 mortue sororis sibi restitui. Opponitur de lucro, q d3 facere maritus ƀm statuta ciuitatis Crasseti. Replicatur illa non esse seruãda, sed attẽdenda esse statuta ciuitatis Masse, ƀm que maritus (excepto lecto) totã dotem restituere tenetur. Queritur quid iuris.

SVMAMRIVM

¶ Si vir, ꝛ vxor sint diuersarum ciuitatum, cuius ciuitatis statuta attendantur circa lucrum dotis.

1 Veritas de se splendet, ꝛ verboꝝ adminicula nõ desiderat.

2 Vir ꝛ vxor si sunt diuersaꝝ ciuitatum quo ad lucrum dotis attenditur statutum ciuitatis viri, q ꝓcedit ẽt si mulier ignorauerit statuta ciuitatis viri, vt. j. nu. 9.

3 Raph. fulg. fuit Placentinus, ꝛ duxit vxorem Papiensem, ꝛ quo ad dotis lucrum, adueniente casu fuit seruatum statutum Placentinum.

4 Regiensis quidam duxit in vxorem quandam Mutinensem, in dotis restitutione fuit iudicatum regiensem consuetudinem esse inspiciendam.

5 Forum l3 quis sortiatur ratione contractus, tñ hoc fallit in marito, q2 l3 celebret contractum dotis eam restituere promittendo, adueniente casu debet cõueniri in sua propria ciuitate, ꝛ non vxoris.

6 Vir est dignior vxore.

7 Consuetudo si sit in ciuitate originis vxoris vel statutum, q muliere premortua sine liberis vir lucretur dimidiam dotis, ꝛ in ciuitate mariti q lucretur solum tertiam vel nihil, si mulier decedat sine liberis seruabitur statutũ vel consuetudo ciuitatis viri, ꝛ. j. nume. 11.

8 Uxor cum sequatur forum, municipium, ꝛ iurisdictionem viri, videtur ei dotem dedisse ƀm. ll. statuta, ꝛ consuetudines loci, vbi vir habet domicilium.

10 Doctores plures opi. recitantes videntur transire cum vltima recitata.

CONSILIVM XIIII

Dirigat Dominus verba mea in viam veritatis, ꝛ iustitie. In presenti ꝯsultatione ꝯcludenter loquendo paucis instabo, tum q2 lis est de paupere regno, cu3 vel maxime, q2 in iure res cla-

1 rissima est, † ꝛ alias inquit Imperator in. l. i. C. si min. ab here. abst. q veritas ipsa per se splendet, ꝛ verboꝝ adminicula non desiderat. †

2 Ut igitur ad rem ipsa3 deueniens tota presens ꝯsultatio pendet ab illa vulga. q. vtrum. s. si maritus, ꝛ vxor sint diuersarum ciuitatu3, quo ad lucrum dotis attendatur ciuitas vxoris, ꝛ eius statutum, an vero statutũ ciuitatis viri. ¶ Quam quest. formauit antiquus doc. do. Guido de suza. in suo trac. statutoꝝ, ꝛ ꝑut eum refert, ꝛ sequitur Archid. in. c. illud. in. ij. dist. determinauit, q attendatur statutu3 ꝛ ꝯsuetudo ciuitatis viri. Eãdem. q. formauit Bar. in. l. cunctos populos. in. i. q. C. de sum. tri. ꝛ fi. catho. ꝛ in. l. exigere. ff. de iudi. ꝛ in vtroq3 loco determinat ciuitatis viri statutum attendi debere per. d. l. exigere, vbi ꝑ

3 hoc vr̃ casus, † ꝛ idem tenuit Fulgo. in. d. l. cunctos populos. dicens id sibi ꝯtigisse, nam cum esset Placentinus accepit vxorem Papiense3, ꝛ quo ad lucrum dotis (casu postea eueniente) fuit obseruatum statutum Placentinũ. Idẽ ẽt voluit Alberi. in. d. l. exigere. vbi dicit pp hoc fuisse sopi-

4 tam. q. † Nam cum quidam regiensis Mutinensem vxorẽ accepisset, dubitabatur in dotis restitutione an regiẽsis, vel Mutinensis ꝯsuetudo esset seruanda, ꝛ fuit iudicatum regiensem ꝯsuetudinem inspiciendam, hanc opi. sentit Bal.

5 in. l. fi. in. i. col. C. si a non compe. iudi. vbi vult, † q l3 alias quis sortiatur foru3 ratione celebrati ꝯctus, illud tñ fallit in marito, q2 l3 celebret ꝯctum dotis in ciuitate vxoris ea3 restituere ꝑmittendo (adueniente casu) tñ postea soluto matrimonio non in ciuitate vxoris, sed in propria ꝯueniendus erit ea rõne, q2 q̃ñ celebrauit ꝯctum in ciuitate vxoris erat idem omnibus plane intelligentibus recessurus, ꝛ cum eo itura erat vxor, vt est tex. in. d. l. exigere. ꝛ ꝓpea dixit idem Bal. extra de ꝯsue. in rub. in. ij. col. ver. de ꝯsuetu. do. q circa lucrum dotis attenditur consuetudo, que est in ciuitate,

6 in qua vir h3 domicilium, ꝛ non ciuitatis vxoris, † q2 vir dignior est vxore, ꝛ sic Bal. ibi q̃si in terminis determinat ca su3 nr̃m, eãdẽ opi. secutus est Saly. in. d. l. cũctos populos.

7 in. ij. col. ver. item quero † si in ciuitate, vbi in indiuiduo determinat casum nr̃m, dicit. n. q si in ciuitate originis vxoris sit ꝯsuetudo vel statutum, q muliere premortua sine liberis vir lucretur dimidia3 dot. (ꝑut simile statutu3 asseritur esse in ciuitate Crasseti, vñ do. Bartholomea habuit origine3) ꝛ in ciuitate mariti, q lucretur solum tertiam, vel nihil, ꝑut in casu nr̃o est in ciuitate Masse, vbi ser Gabriel h3 domicilium, si ꝯtingat mulierem sine liberis premori inspiciet statutum vel ꝯsuetudo ciuitatis viri, ꝛ sic vel tertia3 tantũ, aut nihil lucrabitur ƀm formam statuti. In casu igitur nr̃o. d. ser Gabriel ƀm formam statuti Masse (excepto lecto cũ suis ornamentis) nil lucrabitur, ꝛ ƀm eum rõ est, q2 semper inter coniuges vr̃ actum, vt in loco domicilij viri dos reddatur, ꝛ sic vt eiusdem loci statuta seruentur, ꝛ hanc opin.

8 doct. cõiter sequuntur. ¶ † Pro qua vltra predicta facit, q2 cum vxor sequatur forum, municipium, ꝛ iurisdictionẽ viri, vt. l. cum quedam puella. ꝛ ibi per doct. ff. de iurisditi. om. iud. ꝛ in. l. de iure. in fi. prin. ꝛ in. l. imperatores. §. ite3 rescripserunt. ff. ad munici. d3 viro dedisse dotem ƀm. ll. statuta, ꝛ consuetudines loci, vbi vir h3 domicilium, ꝛ eis se submisisse arg. l. i. C. de emanci. lib. Sit ergo firma cõis, ꝛ indubitata conclusio, q circa lucrum dotis semper attenduntur statuta ciuitatis viri, ẽt si ꝯctus in ciuitate vxoris sit celebratus per. s. dicta, ex qua clare infertur ad casum nostrum, v3, q. d. ser Gabriel tenetur integram dote3 Achilli fratri, ꝛ heredi. d. do. Bartholomee restituere, lecto, dũtaxat excepto, ƀm formam statutoꝝ ciuitatis Masse. ¶ S3 predicta conclusio videtur reddi dubia per ea, que singulariter dixit Bal. in. c. i. §. fi. de inuest. de re. ali. fac. in vltimis

feud. vbi videtur velle, q̄ predicta cōmunis opin. p̄cedat, nisi mulier ignorauerit statuta ciuitatis mariti, qm̄ tunc fiducia iuris cōis, vel statutorum sue ciuitatis ꝯtendo nō videtur liganda (velut ignorans) statuta ciuitatis viri, argu. l. regula. ff. de iur. ꝛ fac. ign. vnde cum. d. do. Bartholomea velut forensis dicatur ignorasse statuta ciuitatis Masse, vr̄ q̄ illis non sit standum, sed statutis ciuitatis ipsius mulieris, ſm̄ que vr̄ nupsisse, cum statuta ciuitatis viri ignorauerit. ¶ Sed defendendo iam firmatam ꝯclusionem in primis dico, q̄ illa opi. Bal. in. d. §. fi. non est vera, ꝛ per doc. reprobatur, cōis. n. opi. s̄. firmata simpliciter loquitur, ꝛ semper presupponit mulierem forensem, ꝛ per ꝯñs (presumptiue loquendo) ignorare statuta ciuitatis viri, si ergo opi. bal. esset vera cōis opi. nunq̄ꝫ p̄cederet, qꝛ semper mulierē ignorasse (iuxta presumptionem) diceremus, q̄ nec ipse Bal. diceret, ꝛ ita ꝯ Bal. in terminis ꝯsuluit Cuma. in ꝯsil. xxvj. cum statutum, ꝛ in ꝯsi. lxxij. visis pactis, ꝛ dicit, q̄ sibi imputet mulier, si ignorauerit, qm̄ cū sit secutura fo͞r, ꝛ domicilium viri, legibus, ꝛ statutis ibi existētibus dicitur se subiecisse iuxta. l. qui cum alio. ff. de regu. iur. ꝛ idem (expresse Bal. reprobando) ꝯsuluit Deci. in consil. xix. ꝛ p̄ tenui fa-

9 cultate, in. i. col. † tenens expresse, q̄ ēt, q̄ mulier ignorauerit, vt. s̄. seruandum sit statutum domicilij viri, quicq̄d bal. in. d. §. fi. in ꝯrium dixerit. ¶ Cuius quidem Bal. opi. ſm̄ eum posset saluari, vbi mulier ignorasset patriam viri credens eum ex terra sua, qđ tñ ego non firmo. ¶ Preterea bene aduertenti Bal. in. d. §. fi. non vr̄ expresse illud dictuꝫ firmare, cum nouissimo loco referat quosdam tenere, vt simpliciter non attenta ignorantia mulieris attendantur statu-

10 ta ciuitatis viri, † ꝛ alias solet dici doc. cuꝫ opi. vltimo loco recitata videri pertransire arg. gl. in. l. cum quidam. §. sabinus. ff. ad treb. ꝛ dixit Bar. in. l. bona fides. ff. deposi. ꝛ habetur per Moder. in addi. ad Abb. in. c. i. extra de ꝯstitu. ¶ Preterea posito (absq̄ꝫ preiudicio) q̄ dictuꝫ Bald. sit verꝫ, dico, q̄ in casu nostro non obstat arguendo a rōne cessante iuxta. l. adigere. §. q̄uis. ff. de iu. pat. ꝛ. c. cum cessante extra de appel. nam rō, qua Bal. motus fuit est, ne mulieri ignoranti, vel eius heredi preiudicetur, ꝛ dānum inferatur. At in casu nostro statutum Masse nullum affert damnum mulieri, seu eius heredi, quinimo ei fauorabile est, si quideꝫ attento statuto Crasseti. d. ser Gabriel certam partem dotis lucrarctur, ꝛ ſm̄ statuta Masse (preter lectum) vt. s̄. dixi nihil lucratur, cessante igitur rōne ꝛc. Sit ergo firma cōclusio in casu nostro omnino attendenda esse statuta ciuitatis Masse, ꝛ ſm̄ hanc opi. vltra predicta ꝯsuluit Cuma. in consi. cix. dña Joāna, ꝛ Fulg. in ꝯsi. xciij. ad id de quo in primo, ꝛ posuit Ant. de but. ꝛ Abb. in. c. i. de spons. ꝛ ꝯsuluit Alex. in ꝯsi. cj. super eo, de quo queritur in. iij. vol. ꝛ est cōiter ab omnibus approbata, a qua hereticum esset discedere presertim in iudicando. Laus Christo Redemptori nr̄o.

Mar. Soci. iunior. J. U. D. Senis. 1515.

SVMMARIVM

¶ De interpretatione statuti Señ. q̄ a laudo scđa vice lato non liceat reclamare vtrum. s. intelligatur simpliciter, an vero si secundum laudum fuerit conforme primo.

1 Appellari lꝫ non possit a sentētia arbitratoris, tñ pōt peti q̄ reducatur ad arbitrium boni viri, limita, vt. j. nu. 4.

2 Laudum contra se latum bis potest quis, prout appellare, ita petere reduci ad arbitrium boni viri.

3 Appellari sicut potest a sententia super reductione lata, quando coram iudice fuit petita reductio ad arbitrium boni viri, an ita etiam quando reductio fuit petita coraꝫ arbitratoribus meri facti, vide. j. nu. 5. vbi tenet q̄ non per plures rationes, ꝛ pulchre.

6 Statuti mentem, ꝛ intentionem, ꝛ non verba, inspicere debemus.

7 Mens statuentium semper in dubio videtur fuisse, vt dispositio non sonet in absurdum, ꝛ iniquum intellectuꝫ.

8 Statutum ne contineat iniquitatem, ꝛ absurditatem, receditur etiam a propria verbi significatione.

9 Statuta semper debent interpretari, ne possint a sapientibus reprehendi.

10 Litigantes non debent ad imparia iudicari, limita vt. j. numero. 29.

11 Lex vnica. C. ne lice. tertio pronoc. quomodo intelligatur, ꝛ. j. numero. 30.

12 Statutuꝫ prohibens a scđo laudo appellare, an debeat intelligi, qñ scđm laudum fuit conforme primo, ꝛ. j. nu. 31.

13 Statutum dictans q̄ a sententia lata super reductione siue sit confirmatoria, siue infirmatoria prime non possit appellari, si primo fuerit petita reductio ab vna parte, ꝛ in sentētia super reductione lata, fuerit lesa altera pars, an dicta pars lesa, non obstante dicto statuto poterit ab illa sententia appellare, ꝛ. j. nu. 32.

14 Lites citissime finiri spectat ad vtilitatem publicam.

15 Judex appellationis semper est maior iudex, q̄ꝫ cause principalis.

16 Arbitri debent ex eorum arbitrio, ꝛ libere, ꝛ quicquid eis videtur iudicare.

17 Precedentia declarant sequentia.

18 Natura relatiui, is, ea, id, est referre antecedens cum omnibus suis qualitatibus.

19 Statuta cum consistant in sic volo, sic iubeo, ꝛc. eoruꝫ verbis tenaciter est inherendum.

20 Statutum etiam in vna parte iniquum est omnino seruandum.

21 Statuentibus ꝛ maioribus licitum est ad arbitrium statuta condendo, disponere.

22 Statuta quantumcunq̄ꝫ exorbitantia debent intelligi ſm̄ cōmunem vsum loquendi.

24 Mens statuentis, ꝛ ratio conditi statuti semper regulāt statutum, ꝛ inde vitam accipit, sicut corpus per animam.

25 Statuta de compromissis loquentia sunt fauorabilia, quia in eis vertit̄ vtilitas publica. s. vt finis litibus imponat̄.

26 Mens statuentiuꝫ est ea, que ex verbis (presertim vbi clara sunt) percipitur.

27 Infinitas est euitanda.

28 Presumptio est pro laudo arbitri.

29 Licere potest vni ex litigatoribus ex diuersitate rationis, quod alteri non licet.

31 Ex diuersis non fit illatio.

32 Dictio, ꝛ, pro etiam, ꝛ sic inclusiue ponitur.

CONSILIVM XV.

Dirigat Dominus verba mea in viam veritatis, ꝛ iustitie. Duplex inspectio in presenti cā se offert. ¶ Una est, vtrum ex dispositione iuris cōmunis circūscripto, ꝛ posthabita municipalis iuris censura liceat Sebastiano reclamare, appellare, seu dicere de iniquitate laudi vltimo loco lati. ¶ Altera est, vtrū hoc ei liceat de iure municipali, quicquid de iure cōi terminandum esset. ¶ Circa primaꝫ videtur prima frōte, q̄ de iure cōmuni possit. d. Sebastianus dicere de iniquitate scđi laudi, ꝛ petere illud reduci ad arbitriuꝫ boni viri, ꝛ presupponitur, q̄ illi, qui scđo loco laudauerunt fuerint arbitratores facti, ꝛ non arbitri iuris, p̄ut pꝫ ex statuto, sub rub. si opponatur ꝯ laudum ꝛc. cuius statuti auctoritate, ꝛ dispositione inspecta fuit causa predicta in. d. scđos arbi-

1 tros remissa, † quo stāte videtur de iure cōi apertissima conclusio, q̄ lꝫ a sententia arbitratoris non possit appellari, tñ potest peti, q̄ reducatur ad arbitrium boni viri, vt. l. si societatem. §. arbitrorꝫ. cum simi. ff. pro soc. ꝛ ibi plene p̄ bar. ꝛ alios in. l. si quis arbitratu. ff. de ver. obl. ¶ Nec vr̄ obstare, q̄ iam alias fuit petitum in presenti cā lauduꝫ primū, ꝛ iniquum reduci ad arbitrium boni viri, quasi hoc, q̄ scđo laudo sit iudicatum, dicatur illud arbitrium boni viri. qđ solet queri. Qm̄ responderi potest, q̄ illud p̄cederet, si ille idē petijsset arbitriū latum reduci ad boni viri arbitriuꝫ, qꝛ iaꝫ ei esset satisfactū, sed in casu nr̄o reductio predicta fuit petita per do. Catherinā, ꝯ quam fuit latum primum lauduꝫ, vnde vr̄, q̄ sicut ipsa petijt cām hanc iterum compromitti, ita ꝛ Sebastianus id facere possit ad instar appellationis,

2 que cuilibet parti cōceditur. ¶ † Quinimo ſm̄ hoc ēt bis posset

posset quis (prout appellare) ita ⁊ petere laudum contra se latũ reduci ad arbitriũ boni viri, vt in .l. vnica. ⁊ que ibi per
3 doc. C. ne li. in vna ea cã. tertio ꝓuo. † Et sicut alias, qñ coram iudice fuerit petita reductio laudi ad arbitrium boni viri posset a sententia super reductione lata appellari, ſm Bal. in .d. l. vnica. in .ij. col. ver. extra quero ⁊c. ⁊ eleganter consuluit Alex. in ꝯsi. mihi. cvj. viso themate anteposito, in prima difficultate, in .iij. vol. ita ẽt in casu nostro, quo .d. reductio fuit petita coram arbitratoribus meri facti. ¶ Sed predictis non obstantibus in casu nostro de iure coi verius est, vt non liceat .d. Sebastiano aliquid opponere ꝯ hoc secundum laudum, ⁊ non discedendo a presupposito .ſ. fa cto fateor, ꝙ hi, qui scdo loco laudauerunt fuerunt arbitratores facti, in eo vero, qd dicitur, ꝙ lauda arbitratoꝝ pos
4 sunt reduci ad arbitriũ boni viri, vt .d. §. arbitroꝝ. † Illud procedit, qñ laudum erat primum, ⁊ nunq̃ fuit petita .d. reductio, sed vbi iam fuisset laudatum, ⁊ demum a laudo reclamatum, ⁊ successiue scdo loco iudicatum, non reperitur
5 iure cautũ, ꝙ possit peti .d. reductio. ¶ † Et aduertendũ est, ꝙ lʒ Bal. ⁊ Alex. in locis preall. velint, ꝙ a sententia sup reductione lata possit appellari tñ ꝯria opi. videtur verior, ꝑut tʒ Bar. in .l. i. in fi. ff. de leg. ij. ⁊ Inn. in c. presenti. extra de rescrip. (qui Bar. ⁊ Inn. in ciuili, ⁊ canonica disciplina sunt duo luminaria magna) ⁊ idẽ tʒ Jo. and. in addi. Spec. in ti. de appell. §. in quibus. ver. quid si conuenit. ⁊ Ang. in .l. arbitro. ff. qui sat. cog. ⁊ Saly. qui lõge examinat in .l. ⁊ in maioribus. C. de appel. ⁊ ideʒ tenuit do. Frã. ʒabar. Cardi. floren. ꝑut ipsum refert, ⁊ (longe examinãs) sequit .d. Abb. in c. qntauallis. extra de iu. iur. in .xx. ⁊ .xxj. col. ver. nunc quero de notabili .q. vbi refert se ꝓ ista parte ꝯsuluisse in .q. facti, ⁊ dicit, ꝙ ista opi. hʒ equitatem, vt .ſ. cito finis litibus imponatur iuxta .l. ꝓperandum. in princ. C. de iudi. ⁊ .c. finem litibus. extra de do. ⁊ contu. ⁊ hanc opi. etiam sequitur do. Jo. de ana. ⁊ post eũ Lud. bolog. in consil. lj. in cã illoꝝ de monticulo, vbi dicit, ꝙ ab ista opi. maxime in consulendo, ⁊ iudicando non est recedendum, ⁊ ideʒ dicit esse tenendum solemnis doc. Lanfrã. de oria. in suo solemni trac. de arbi. in vlti. parte. q. xxij. mihi in col. lxvj. ⁊ sequen. vbi dicit, ꝙ hanc opi. semper in iudicãdo sequeretur, tanquã optimis rationibus, ⁊ auctoritatibus suffultam, ⁊ mihi ista opin. vr̃ verissima, maxime qꝛ si posset ab ista sententia super reductione lata reclamari, vel appellari, vel peti, ꝙ reducatur ad arbitrium boni viri, ꝓcederemus in infinitum, ⁊ partes in subtilitates anfractus ⁊ longitudinem iudicioꝝ inciderent, que voluerunt euitare, cum causaʒ per viam compromissi elegerunt terminari, ꝑut dicit Salyc. ⁊ Abb. in locis preall. ¶ Et animaduertendum est, ꝙ licet predicta conclusio loquatur, qñ super reductione ꝓnunciauit iudex, vt ꝓprie loquuntur oẽs predicti doc. tñ idem omnino est, ⁊ fortiori (ni fallor) ratione, qñ sup reductione ꝓnunciauerunt arbitri, seu arbitratores, prout sumus in casu nostro, qñquidem si a sentẽtia iudicis super reductione non potest per aliq̃ viam appellari, a quo regulariter appellatur, vt in to. ti. de appell. minus poterit a sñia arbitratoꝝ super .d. reductione aditoꝝ ꝓuocari, a quibus regulariter non ꝓuocatur. ¶ Et maxime qꝛ ſm Saly. ⁊ Abb. in locis predictis vna ex potissimis rõnibus, quare a sententia iudicis in casu illo non appellatur est, qꝛ ille tunc fungitur vice arbitratoris, ⁊ in locum eius subrogatur, minus ergo a sententia arbitratoris ꝓuocabitur per regulam illam ꝓpter qd vnumqdqʒ tale est, ⁊ illud magis ⁊c. de qua ꝑ bal. in auc. res que. C. cõia de leg. in fi. pe. col. ⁊ Saly. in .l. ij. C. de litig. ¶ Addo ꝙ bal. in .d. l. vnica. C. ne in vn. ca. lic. tertio ꝓuo. (vbi tʒ, ꝙ a sententia iudicis super reductione possit appellari, lʒ male (vt ex .ſ. dictis ꝯstat) expresse tʒ, ꝙ si arbitrator cognouerit super reductione predicta, nõ dabitur vltra ꝓuocatio, vel recursus, ⁊ sic vr̃ ex predictis remanere, ꝙ cum in casu nostro scdo loco laudantes, ⁊ super reductione aditi fuerint arbitratores, ꝙ ab eoꝝ prolatione ex dispositione iuris cõis non datur aliqua ꝓuocatio, ⁊ hec quo ad primam inspectionem. ¶ Circa scdaʒ vʒ vtrum .d. Sebastiano liceat reclamare attenta censura iuris municipalis, vr̃ apertissime prima fronte dõm, ꝙ sic (lʒ cortici verbo
6 rum statuti inherendo videatur ꝯrium dõm, † qm̃ non verba eius, sed mentem, ⁊ intentionem inspicere debemus iuxta .l. scire. ll. ff. de legi. ⁊ .l. scire opʒ. §. aliud aũt. ff. de excu. tu.) ⁊ sic videtur, ꝙ qñ in statuto dr̃, ⁊ postq̃ scda vice laudatum, ⁊ diffinitum fuerit, id non possit rumpi, vel infringi vllo modo sed executioni ⁊c. debeamus exponere, ⁊ interpretari .ſ. si primo laudo fuerit conforme, si vero difformiter a primo laudetur, dʒ posse iteꝝ compromitti, ⁊ ꝙ ita sit
7 dõm vr̃ multa adduci posse. ¶ † Et in primis arguendo a mente statuentium, que semper in dubio vr̃ fuisse, vt dispositio non sonet in absurdum ⁊ iniquum intellectum, vt voluit Bar. in .l. omnes populi. in .xvij. col. in .vj. q. prin. ver. iuxta premissa quero ⁊c. plene ꝑ Alex. ꝯs. lxxx. viso, ⁊ opor
8 tune. in .vj. col. ⁊ ꝯsi. lij. viso themate .ij. col. i. vol. † vbi dicit fortius, vʒ ꝙ discedimus ẽt a ꝓpria verbi significatione, ne statutum ꝯtineat iniquitatem, ⁊ absurditatem, qꝛ ita credi
9 mus fuisse de mente statuentium. † Ad qd facit, qꝛ semper statuta debent interpretari, ne possint a sapientibus reprehendi, vt .l. saluius aristo. ff. de leg. ꝓstã. ⁊ ponit Soc. noster in ꝯsi. lxiij. in cã vertente, in .v. col. ver. statuta autẽ ⁊c. sed si interpretamur scda vice simpliciter .ſ. tam difformiter, q̃ ꝯformiter sonat tunc statutum in maximum absurdum, vʒ, qꝛ plus operabitur scdm laudum in fauorẽ .d. Catherine latum, ꝙ est solum, q̃ operatum fuerit primum laudum latum in fauorem .d. Sebastiani, ab eo .n. do. Catherina ꝓuocauit, ⁊ .d. Sebastianus a scdo non posset prouocare, qd videtur absurdissimum, ⁊ merito vr̃, ꝙ a sapientibus posset reprehendi. igitur vr̃, ꝙ interpretetur, vt .ſ. est dictuʒ scʒ ꝯformiter. ¶ Scdo qꝛ alias sequeretur, ꝙ plus iuris haberet .d. Sebastianus, si nunq̃ fuisset latum primum laudum in fauorem suum, qꝛ nunc a laudo ꝯ se lato posset prouocare, ꝑut a primo fecit do. Catherina, ⁊ modo qꝛ habuit primum in fauorem suum (ꝙ ei ꝓdesse, non obesse dʒ) non posset a scdo ꝯ se lato ꝓuocare, qd quidem vr̃ intolerabile, arg. l. sed ⁊ si vnius. §. si seruus in quo. ff. de iniur. cum simi.
10 ¶ † Tertio qꝛ nõ debent litigantes ad imparia iudicari. c. non lʒ. de regu. iur. li. vj. ⁊ in .l. fi. ⁊ ibi per Bal. ⁊ alios C. de fruc. ⁊ li. expen. sicut ergo licuit do. Catherine dicere de iniquitate primi laudi ꝯ se lati, ita (vt pares fiant) dʒ posse
11 Sebastianus. ¶ † Quarto adducit elegans doctr. Bar. in .l. vnica. C. ne lic. tertio ꝓuoc. vbi dicit in effectu illũ text. debere intelligi, qñ tres sententie sint ꝯformes, ⁊ Abb. in. c. sua nobis. ⁊ in .c. dilecte. ⁊ lʒ interposite fuerint due appellationes, si non ab eodem poterit, ⁊ tertia, ⁊ forsitã quarta interponi, ita ergo in casu nostro statutum dictans, ꝙ secunda vice laudatum non possit infringi, dʒ intelligi, qñ ꝓ eodem, ⁊ sic ꝯformiter primo. ¶ Scdo ꝓ hoc vr̃ expressa decis. Pau. de cast. in consil. cccxlj. proponitur in facto, ꝙ
12 duo fratres ⁊c. † vbi quasi in terminis nostris in statuto suo ꝓhibente a scdo laudo appellari ꝯsuluit maxime ex rationibus predictis debere intelligi, qñ scdm laudum fuit ꝯforme primo, que doctri. in indiuiduo vr̃ determinare casuʒ nostrum. ¶ Sexto alleg. elegans consi. do. Alexan. mihi nu. cvj. viso themate anteposito ⁊c. in .iij. col. iij. vol. ver. modo
13 venio ad scdm principale ⁊c. † vbi vr̃ velle, ꝙ lʒ statutuʒ dicat, ꝙ a sententia lata super reductione siue sit ꝯfirmatoria siue infirmatoria prime non possit appellari ⁊c. tñ si primo fuit petita reductio ab vna parte, ⁊ in sñia super reductione lata fuerit lesa altera pars poterit .d. pars lesa non obstante .d. statuto ab illa sententia prouocare, qd multum in casu nostro vr̃ stringere. ¶ Preterea, ⁊ septimo vr̃, ꝙ vltra predicta, verba ipsa statuti, de quo agimus velint illud interpretari, qñ scdm laudum sit conforme primo, ⁊ nõ aliter, dicit .n. ꝙ id qd scda vice laudatum fuerit, mãdetur executioni, modo si scdm laudum sit ꝯrium primo nihil est, qd possit dici scda vice laudatuʒ, sed quicquid est laudatũ, vna, ⁊ prima tñ vice laudatum est, id ergo vr̃ scda vice laudari, qd est ꝯforme laudo primo, ꝑut ẽt hoc arg. in casu suo vtit Pau. de cast. in .d. ꝯsi. cccxlj. ¶ Deniq; ⁊ ex alio vr̃ ex verbis .d. statuti colligi predicta interpretatio, nam dicit statutum ꝙ id, qd scda vice fuerit laudatum, mandetur executioni ꝯ personam, ⁊ bona eius, qui opposuisset ⁊c. que verba vr̃ exponenda, opposuisset .ſ. ꝯ primum laudum ab initio, cum sit preteriti plusq̃ perfecti, ⁊ arguat oppositionem diu iam factam, ex quo manifeste vr̃ sequi, ꝙ laudum scdm

fuit conforme primo, q2 si difforme fuisset, non esset facienda executio ꝯ personam, ꝛ bona eius, qui contra primum opposuisset, sed ꝯ eum in cuius fauorem primum latum fuerat, ꝛ qui nihil primo opposuerat. ¶ Veꝝ ex predictis nõ obstãtibus, que vere non obstant, verius esse arbitror, ꝙ stãte dicto statuto impossibilis sit reclamatio a scdo laudo et difformi, ꝛ ꝯrio primo, ꝛ p ꝯñs, ꝙ d. Sebastiano oĩno sit deneganda appellatio, seu de iniquitate oppositio. ¶ Et pro clariori intellectu, ꝛ veritatis elucidatione presuppono in facto, ꝙ in nr̃a ciuitate Señ. ab ann. xxv. in circa retro cãe ordinarie bis tñ coram iudicibus ventilabantur, vz coraz iudice cause principalis, ꝛ coram iudice appellationis, ꝛ a sñia in causa appellati. lata qualiscunqꝫ esset et ꝯria prime non poterat appellari, sed illa finem liti imponebat (lz hodie sit correctum) put ex forma statutoꝝ clare ꝯstat. Et il-
14 lius ordinationis ratio erat, † q2 voluerunt maiores nostri lites citissime finiri, qd quidem spectat ad publicam vtilitatem iuxta. l. pperandum. in princ. C. de iudi. ꝛ c. finem litibus. de do. ꝛ contu. ꝛ vr̃ velle Bart. in. i. ꝯsti. C. in. iij. col. ꝛ omnes iudices bonos presumentes satis arbitrati sunt de cã aliqua cognitum, si bis cognoscatur, magis tñ ꝯsiderunt
15 de scdo iudice in causa appellationis, † tuz q2 semper est maior iudex iuxta. l. i. ff. de appel. cum et q2 vidit, que vidit primus iudex, ꝛ aliquid vltra, ꝛ ita ratione plenioris cognitionis voluerunt eius sñie omnino esse standum. ¶ Ex quo infero in pposito, ꝙ vbi verba statuti de quo agimus, patiantur, ꝙ scdm laudum et ꝯrium primo mandetur executioni, id oĩno esse et ex mente statuentium, vt. s. dicantur voluisse in scda arbitramentali cognitione oĩa finiri, ꝛ per sententiam in ea datam oĩno finem litibus imponi rõne plenioris cognitionis eam iuri, ꝛ veritati ꝯsonam presumentes sicut ꝛ de sententijs a iudicibus ordinarie prolatis statuerãt pp identitatez rõnis iuxta. l. illud, cuz vulg. ff. ad. l. aql. ac et pp similitudinez, vt. l. non pñt. ff. de leg. iuncta. l. i. ff. de arb. ¶ Hoc ita presupposito dico, ꝛ concludo, stante. d. statuto sub rub. si opponatur ꝯ laudum itez compromittatur lauduz scdo loco latum omnino finem liti imposuisse, ꝛ executioni mandandum esse, ꝛ per ꝯñs. d. Sebastiano nullũ ius ꝯ dictum laudum competere. ¶ Et tota difficultas pẽdet a verbis illis in statuto positis, vz ꝛ postqꝫ scda vice laudatum, ꝛ diffinitũ fuerit id rumpi ꝛc. an. s. sint intelligẽda simpliciter respectu scdi laudi, quo ad ordinem plationis, ꝛ sic taz difformiter, qꝫ ꝯformiter, an vero limitate respectu grauaminis alicui iniuncti, ꝛ sic debeamus interpretari. s. ꝯformiter, in quo intrepide dico, ꝛ absqꝫ hesitatione verba illa secunda vice simpliciter, ꝛ primo modo intelligenda, put necessario verba ipsa volunt, ꝛ menti statuentium ꝯuenit, ꝛ ꝙ ita sit. ¶ Primo pbatur ex precedentibus verbis statuti dum dicit, ꝛ euz, vel eos, ac et eligentes in palatio detineat donec scda vice fuerit laudatum ꝛc. pondero illa verba secunda vice, ꝛ eoꝝ sensum, qui necessario est tã ꝯformiter, qꝫ difformiter, ꝛ sic respectu ordinis plationis alias sequeretur, ꝙ potestas deberet eos in palatio detinere, donec primum laudum ꝯfirmarent, si verba illa scda vice intelligerẽtur respectu grauaminis, ꝛ ꝯformitatez importarent, qd qꝫ
16 sit absonum, quisqꝫ intelligit, † cum arbitri debeant ex arbitrio eoꝝ, ꝛ libere, quicquid eis videtur iudicare, vt. l. qualem. ff. de arb. cum ergo verba illa scda vice ponantur a statuentibus respectu ordinis plationis simpliciter, eodẽ modo, ꝛ statim sequentia verba ꝛ postqꝫ scda vice laudatuz ꝛc.
17 posita intelliguntur, † cum precedentia declarent sequentia. l. si seruus plurium. §. fi. de leg. i. ꝛ. l. qui filiabus. eo. tit. ꝛ maxime cum statim sequatur per eadem verba, ꝛ postqꝫ scda vice. ¶ Et ex hoc pz responsio ad septimum arg. s. in ꝯrium factum, q2 illa verba scda vice non intelliguntur respectu grauaminis, qd ergo sequitur in statuto id non possit rumpi, vel infringi ꝛc. intellige. s. id qd scda vice laudatum fuerit respectu ordinis plationis, ꝛ sic tam difforme,
18 qꝫ conforme primo. † cum de natura relatiui is, ea, id sit referre antecedens cum oĩbus suis qualitatibus sm Bar. in. l. si quis seruum. §. fi. de leg. ij. ꝛ ponit Alex. in. l. rem alienam. in apostil. ad Bar. ff. de pig. act. ¶ Scdo pbatur, q2 in ciuitate Señ. statuta oĩa sunt intelligenda ad litterã, put iacẽt absqꝫ aliqua interpretatione, vel subauditiõe, vt pz ex alio statuto incip. item puisum, ꝛ ordinatum fuit, ꝙ nulla interpretatio fiat ꝛc. sed si intelligeremus scda vice. s. conformiter esset facere dictis verbis subauditionem ꝛ interpretationem ergo dicamus, ꝙ debeant intelligi, vt verba iacent simpliciter, ꝛ indistincte. s. tam ꝯformiter, qꝫ difformi-
19 ter. ¶ † Confirmat ꝛ tertio, q2 cuz statuta ꝯsistant in sic volo, sic iubeo ꝛc. verbis eoꝝ tenaciter est inherendum sm ꝙ egregie dicit Bal. in. c. i. de alie. feu. in vsi. feu. ꝛ refert, ꝛ sequitur patruus, ꝛ do. meus Soci. in ꝯsi. cviij. in hac ꝯsultatione, in. iiij. col. inherendo ergo in casu nr̃o verbis statuti, cum simpliciter dicat, ꝛ postqꝫ scda vice laudatum ꝛc. intelligemus simpliciter, ꝛ indistincte, ꝛ sic tam ꝯformiter, qꝫ difformiter iuxta. l. i. §. ꝛ ꝯnaliter. ff. de leg. prestan. ꝛ. l. de pre-
20 cio. ff. de publi. ¶ † Et adeo hec vera sunt, ꝙ et si statutum esset in aliqua parte iniquum esset oĩno obseruanduz, vt. l. pspexit. ff. qui, ꝛ a quib. ma. lic. ꝛ ponunt Moder. in. l. i. in prin. ꝛ ibi Jas. in. iij. not. ff. qd quis. iur. vnde posito millies, ꝙ in statuto de quo agimus, videretur ꝯtineri aliqua iniquitas (ꝙ tñ est falsum, vt. j. dicam) ea tñ non cõsiderata, de-
21 beret oĩno attendi, ꝛ obseruari tanqꝫ equissimum, † licuit eniz statuentibus, ꝛ maioribus nostris ad arbitrium (statuta ꝯdendo) disponere, vt. l. oẽs populi. ꝛ ibi per Barto. ꝛ
22 alios. ff. de iusti. ꝛ iu. ¶ Quarto predicta facit, † q2 statuta qꝫtũcunqꝫ exorbitantia semper dẽnt intelligi sm vsuz cõem loquendi. l. libroꝝ. §. ꝙ tñ cassius, de leg. iij. per bar. ꝛ alios in rub. ff. de no. op. nun. vbi per Jas. in. v. col. ver. tertia conclusio ꝛc. sed illa verba postqꝫ scda vice laudatum ꝛc. iuxta cõem vsum loquendi exponentur. i. Dapoi che in la cã sara la scda volta lodato ꝛc. referendo se ad id, ad qd poterant arbitri compelli, vt pauloante dr̃, ꝛ sic sm cõem vsuz loquẽdi intelligent simpliciter, ꝛ non restringentur ad casum, qñ laudum scdm sit ꝯforme primo. igitur sequitur ꝛc. ¶ Con-
23 firmat predicta ꝯclusio quinto, † q2 statutaria dispositio dz semper interpretari sm ius cõe, vt. l. serui vestri. C. de noxa. ponit Soci. nr̃ in ꝯsil. lxiiij. in vlt. colũ. sed sm ius cõe cum a sñia lata super reductione appellari non possit, lz ꝙ ꝯclusi. s. in pma difficultate, nõ fit aliqua distinctio difformitatis, ꝛ ꝯformitatis ergo nec qñ statutũ phibet appellõnẽ a laudo sa vice lato, put in casu nr̃o nõ dz fieri distinctio ꝯformitatis, vel difformitatis. ¶ Preterea ꝛ sexto pro hac ꝯclu-
24 sione optime facit, † nam semp mens statuentis, ꝛ rõ ꝯditi statuti regulant statutum, ꝛ inde (vt ita dicam) vitã accipit, sicut corpus per aiam viuit, ita vt semp ratio predicta predominetur. l. cum ratio. in princ. ff. de bo. dãna. ꝛ. l. scire leges. ff. de legi. c. erit aũt lex. iiij. dist. Pe. de anch. in. c. i. in. v. q. prin. extra de ꝯsti. ꝛ ponit auus meus do. Mari. soc. in ꝯsi. xxx. qꝫuis ex his, in. iij. col. sed mens statuentiuz in casu nostro, ꝛ ratio statuti conditi dr̃ fuisse publica quedam vtilitas, vt. s. cito finis litibus imponatur iuxta dicta per Bar.
25 ꝛ alios in. i. ꝯstitu. C. in. iij. col. † ꝛ ita vt ob eam cãm statuta de compromissis loquentia dicantur fauorabilia sm Bal. Alex. Jas. ꝛ alios in. l. qui se patris C. vnde lib. ꝛ ponit idẽ auus meus in ꝯsi. iiij. visis actis in fi. ergo sequit vt inherendo rõni predicte, ꝛ menti statuentium (presertim cuz in hoc sunt verba clara) dicamus ita statutum debere intelligi, vt cum effectu finis litibus imponatur, ꝛ ꝯñr vt (ea rõne inspecta) dicamus a laudo scda vice lato indistincte (put verba sonant) non posse prouocari, si. n. ꝯformitatem laudi expectaremus posset lis in longissimum tp̃s trahi, cum de facili lauda diuersa possent pferri pp hominum varias opiniones, aiunt. n. tot capita tot sententie, qd esset ꝯ mentem, ꝛ rõnem predicti statuti. ¶ Et ex his firmatur satis clare, stante statuto predicto, non licere. d. Sebastiano a laudo secunda vice lato, aliquo modo puocare. ¶ Superest nunc rñdere ad arg. s. in ꝯrium facta, ꝛ ordinate ad primum respondendo, dico (retorquendo argũ) ꝙ imo clara mens statuentium fuit, ꝙ indistincte a laudo scda vice lato (respectu ordinis loquendo) non possit per aliqꝫ viam, vel modũ reclamari, vel puocari, cuz verba sint ad hoc apertissima, dũ dicit, ꝙ executioni mandetur nulla appellatione, vel exceptione admissa (que verba cum sint relatiua eoꝝ, que dicta sunt. s.) necessario debent intelligi de laudo scda vice lato simpliciter ꝛ indistincte per ea, que dixi. s. in primo argu. p
26 ista parte, † ꝛ alias dicatur, ꝙ ea est mens statuentium, que

ex verbis

ex verbis (presertim vbi clara sunt) percipitur. l. non aliter.
de leg. iij. ⁊ in. l. i. §. si is qui nauem. ff. de exercit. Facit. l. ille
aut ille. §. cum in verbis. de leg. iij. ¶ Nec ex predicta de-
claratione, ⁊ mente statuentium resultat aliquid absurdu3,
⁊ l3 plus operetur scdm laudū, q̄ primum hoc optima ra
tione factum est, qz. s. ratione plenioris cognitionis statutū
presumpsit scdm laudum oino iuridicum, ⁊ ei stari voluit
maxime, vt cito finis litibus imponatur, sicut ⁊ alias in ci-
uitate nostra ab eisdem statuentibus in sententijs iudiciario
ordine platis ꝯstitutum erat, vt dixi. s. in presupposito, nō
ergo poterit statutum illud optima ratione factu3 a sapien
tibus reprehendi. ¶ Et l3 do. Catherina potuerit a primo
laudo puocare, id sibi fuit permissum, qz nondum de re ple
ne cognitum erat, ⁊ licuisset ēt hoc illi Sebastiano, ⁊ sicut
a scdo nō potest Sebastianus puocare non posset nec ipsa
do. Catherina. Et si dicas citius finirentur lites, si primo
laudo stari deberet, respondeo ꝙ statuentes noluerunt, eo
ꝙ non erat plene cognitu3. ¶ Et si ex aduerso dicatur, ple
nius dicetur cognitu3, si tertio cognoscatur, dico ꝙ plenius
ēt si. iiij. v. ⁊. vj. ⁊ deinceps, ⁊ sic pcederetur in infinitum, si
27 hoc inspiceremus, † vnde debuit fieri a statuentibus quedā
taxatio ad euitandam infinitate3 iuxta no. in. l. fi. post prin.
. C. de sacrosanc. eccles. facit. l. si finita. §. postea autem. ff. de
dā. infe. ⁊. l. fideicōmissa. §. si quis. x. de leg. iij. ⁊ placuit eis,
⁊ ita conueniens visum fuit taxare vsq3 ad scdam cognitio
nem. ¶ Ad scdm vero rñdetur, ꝙ nullum ex hoc sequitur
absurdum, ⁊ l3 si laudum c̄. d. Sebastianū latum fuisset pri
mū licuisset ei puocare, id sibi permissu3 fuisset eo ꝙ nō fuis
set de re plene cognitum, put licuit do. Catherine, sed a se-
cundo non l3, sicut nec Catherine liceret, cum statutum pro
ipso scdo laudo oino presumat rōne plenioris cognitionis,
vt. s. dixi. Nec est verum, ꝙ minus iuris habeat (primo lau
do p se lato) qz dico, ꝙ imo plus, q̄nquidem scdi arbitri in
re dubia ratione primi laudi iam lati pro ipso iuridiee ex eo
28 tantum poterant inclinari ad eius confirmationem, † cu3 p
eo esset aliqua presumptio legis, iuxta. l. herenius. §. gaia. ff.
de euic. cum simi. qd l3 non fecerint, non ex eo fuit, ꝙ ille ex
eo plus iuris non habuisset q̄ si latu3 non fuisset, sed ex eo,
ꝙ illum manifestam fouere iniustitiam cognouerunt, ⁊ sic
primum laudum non iuste latum, ⁊ per hec p3 non obstare
. l. sed ⁊ si vnius. §. si seruus in quo. ff. de iniur. cum similib.
¶ Ad tertium dico ꝙ immo ex hoc non iudicantur litigā
tes ad imparia, quinimo par ius respectu vtriusq3 do. statu-
tum, nanq3 a primo laudo vterq3 potest puocare, ⁊ sic sunt
pares, item a scdo nullus, ⁊ sic eodem modo pares, vnde
non video imparitatem, ⁊ l3 do. Catherine licuerit a laudo
ꝯtra se lato puocare, ⁊ Sebastiano a lato c̄ se non liceat,
non tñ ex hoc debent dici impares, qz id peruenit ex maxi-
ma diuersitate rationis, v3 qz a primo potest puocari, quia
nondum de re plene cognitum est, a scdo vero non potest ra
tione plenioris cognitionis cum ea ratione statuentes p di
29 cto scdo laudo presumpserint, † ⁊ alias ex diuersitate ratio
nis bene potest vni ex litigatoribus licere, qd alteri non l3,
vt sentit Dy. in. c. non l3. de reg. iur. li. vj. l3 in veritate, vt. s.
dixi illa regula non adaptetur c̄ casum nostru3, qz imo sunt
pares, vt est dictum, quicquid dixerint Pau. de ca. ⁊ Ale
xan. in consi. s. alleg. ¶ Preterea esto ꝙ videantur impa
res, ista tñ imparitas omnino a statuētibus toleratur, si. n.
tolerabant eam in sententijs iudicialiter platis ea ratione,
vt cito litibus finis imponeretur, ac ēt ratione plenioris co
gnitionis, vt est dictum fortius tolerarunt eam in arbitra-
mentis, ⁊ laudis, cum ad ea deueniatur ex forma iuris muni
cipalis, vt citius lites finiantur, vt. s. est dictum. ¶ Et hoc
considerato potest rñderi ad auctoritatem Pau. de cast. ⁊
Alex. (l3 non credam eos in hoc bene loqui) ve3 qz in casi-
bus ipsorum non reperiebatur talis imparitas in sententijs
30 iudicialiter platis. ¶ † Ad quartum dico, ꝙ ⁊ ipsa rub. ⁊
tex. in. d. l. i. hoc volunt, dum dicunt, ne liceat tertio puoca
re, qz referunt ad litigantes, he. s. cui eoꝝ liceat tertio puo-
care, non autem dicitur ibi, ꝙ tertia vice iudicatum mande
tur executioni. Preterea in casu nostro verba statuti non
patiuntur illam expositionem vt dixi. s. in primo argumē.
¶ Ad scdm dico, ꝙ (salua Pau. de cast. pace) potest mul
tum iuridice dici, ꝙ nō bene ꝯsoluerit per predicta. ¶ Uel

posita eius decisione pro vera, dico, ꝙ eius decisio non fa-
31 cit ad casum nostrum cu3 in diuersis terminis loquatur, † ⁊
alias ex diuersis non fiat illatio. l. inter stipulante3. §. sacrā.
ff. de verbo. oblig. ⁊ est diuersitas in primis, in verbis sta-
tuti. qm̄ verba statuti super quo consuluit Pau. de cast. po
terant sine aliqua absurditate in omni sui parte interpretari
fm ꝙ ipse interpretatur absq3 eo, ꝙ exinde sequeretur ali-
quod inconueniens, quod nō est in casu nostro, qz si illa ver
ba scda vice ⁊c. intelligerentur. s. si fuerit scdm laudum cō-
forme prime, sequeretur illud inconueniens, ꝙ pretor deti-
neret arbitros in palatio, donec primum laudum confirma
rent, vt dixi. s. in. i. argu. contra. l. qualem. ff. de arbi. Item ⁊
secundo est diuersitas in alio, qz. s. in casu Pau. de ca. non
fuerat statutum, ꝙ in sententijs iudiciario ordine prolatis
staretur scde sententie etiam c̄rie prime sicut erat in ciuitate
nostra, a quo statuto multum debent regulari statuta de ar
bitramentis, ⁊ laudis loquentia argu. l. i. ff. de arbit. maxi-
me qñ verba ad id aperte tendunt, ⁊ ad id, qd Pau. dicit
esse intolerabile absurdum, iam respondi. s. in responsione
scdi argu. ¶ Non obmitto, ꝙ Pau. in. d. ꝯsi. in ver. pona
mus enim ꝙ primum ⁊c. affirmat, ⁊ fatetur, ꝙ si verba sta-
tuti sui (⁊ fortius erit in nostro statuto) intelligerentur sim-
pliciter, put iacent, non posset a secundo laudo aliquo mo
do puocari, quo stāte dico, ꝙ in ciuitate nostra statuta sunt
ad litteram, ⁊ put iacent intelligenda, vt dixi. s. in. ij. argu.
Ergo (verba Pau. de cast. bene considerando) potius eius
auctoritas, imo expresse est p. d. do. Catherina, vt. s. intel-
ligendo statutum nostrum ad litteram, ⁊ put iacet ⁊c. non
liceat. d. Sebastiano a laudo scda vice lato aliquo modo
prouocare, ⁊ sic istud quintum argu. retorquetur contra. d.
32 Sebastianum. ¶ Nec etiam obs. sextum, † qm̄ dico, ꝙ il-
lud consil. Alex. est penitus extra terminos nostros, ⁊ non
meruit in pposito allegari, na3 ipse consuluit, ꝙ in casu suo
poterit peti reductio ad arbitrium boni viri seu prouocari
a sententia iam lata super reductione, non qz scda senten-
tia esset contraria prime, ⁊ illius infirmatoria (id. n. fieri nō
potuisset, cum expresse a statuto de quo ibi agitur, illud p-
hibeatur) sed qz interuenerat lesio in tertia parte, vel vltra,
⁊ statutum illud in eo casu expresse talem puocationē per-
mittit, dum dicit, vt. s. de laudo, ⁊ arbitramento, diximus, ⁊
in superioribus verbis, dum de laudo, ⁊ arbitramento lo-
quitur statutum expresse permittit, puocationem vbicunq3
fuisset quis lesus in tertia parte, vel vltra, qd intelligit do.
Alex. esse comprehensum ⁊ relatu3 in illis verbis, vt. s. de
laudo, ⁊ arbitramento diximus, positis in inferiori parte sta
tuti, ⁊ in hoc. s. super dictis verbis stat fundamentum, ⁊ cō
sil. do. Alex. vnde si. d. verba vel eis similia non essent (p-
ut non sunt in casu nostro) Alex. ibi c̄rium sensit, ⁊ sic vide
tur, ꝙ potius illud cōsi. faciat pro parte do. Catherine con
tra Sebastianum, vel saltem nihil faciat ad casum nostru3.
¶ Et inquantum do. Alex. ibi in pen. col. ver. ⁊ ēt resulta-
ret maxima iniquitas ⁊c. videtur fundare ꝯclusio. suam p-
pter euitandam imparitatem, vt ibi per eum. Dico in pri-
mis, ꝙ illa non est disparitas ꝯsiderata a lege, quinimo po-
tius litigantes debent dici pares, cum a secunda sñia super
reductione neuter posset regulariter puocare, ⁊ si vnus po
test, vt ibi cōsuluit Alexā. dico, ꝙ potuisset ⁊ aliꝰ lesus in
tertia vel vltra per easdem rationes Alex. ibi, ⁊ sic esset ibi
paritas, de quo tñ dixi. s. in responsione ad tertium argm̄.
¶ Uel scdo dico, ꝙ illa interpretatio paritatis conseruā-
de fieri d3, vbi expresse non apparet de c̄ria mente statuen-
tium, vt ibi, imo ibi ⁊ mens. ⁊ verba statuentium illam pa-
ritatem desiderant, sed in casu nostro ista paritas ꝯsidera-
ta, vt pars aduersa ꝯsiderat (l3 non bene iudicio meo) peni-
tus menti ⁊ verbis statuentium repugnat, vt ex predictis in
presupposito, in. i. arg. ⁊ in responsione ad tertiū p3 ergo ⁊c.
standum etenim legi est, l3 dura videatur, vt dixi. s. in. iij. ar
gu. ¶ Ad septimum argm̄ iam. j. respondi in. i. argu. p ista
parte, naq3 (vt ex ibi dictis p3) illa verba scda vice ⁊c. non
possunt intelligi respectu grauaminis, sed oino, ⁊ precise de
bent intelligi respectu ordinis plationis alias incideremus
in inconueniens, vt ibi dixi. ¶ Nouissime non ob. octauū
⁊ vlti. argm̄, qm̄ illa verba qui opposuisset ⁊c. debent in-
telligi. s. secūdo laudo, quod vt pateat, pono verba statuti,

sed executioni mandetur per quemlibet iudicem, corã quo petitum fuerit, nulla appellatione, vel exceptione admissa, ⁊ ꝯtra personam, ⁊ bona illius, qui opposuisset donec ⁊c. ponamus modo, ꝙ cum scđi laudi peteretur executio, vel obseruantia, pars aduersa appellabat ab eo, vel contra illud per viam exceptionis aliquid opponebat, certe dicit statutum ꝙ nulla appellatione, vel exceptione admissa dꝫ secundum laudum mandari executioni, ⁊ hoc non solum si nihil opponatur, sed ẽt si opponatur, ⁊ hoc volunt. d. verba ⁊ ꝯtra personam, ⁊ bona eius ⁊c. ponitur. n. illa dictio, ⁊ ꝑ etiam, ⁊ sic ꝑ inclusiua, sicut ⁊ alias ponitur in. l. i. ⁊ ibi gl. declarat. ff. sol. mat. cum simi. ⁊ lꝫ illud verbum sit preteriti plusꝙ̃ perfecti, hoc tñ nil refert, qꝛ etiam in casu suo statutũ presupponit oppositionem iam factam, dum dicit nulla exceptione admissa, ⁊ potest dici, ꝙ statuentes (ad quos spectat loq clare, ⁊ aperte) vsi non sunt preterito perfecto subiunctiui ne incideret dubitatio, an esset futurum, cuꝫ vtrũqꝫ tempus eodem verbo pronuncietur, vsi ergo sunt plusquaꝫ perfecto, vt nullus dubitet eos loqui voluisse de iam oppositis exceptionibus. ¶ Preterea potest ⁊ scđo responderi posito, ꝙ referatur ad oppositionem factam primo laudo, qñ illa inclusiua, ⁊ tollit argũ, vt sic exponatur tunc statutum mandetur scđm laudum executioni, ⁊ ꝯtra eum, ꝗ primo non opposuit, ⁊ contra euꝫ qui primo opposuit, ⁊ sic nõ habita aliqua distinctione executio ⁊ obseruantia laudi fiat contra quẽcunqꝫ ex litigatoribus ſm ꝯtingẽtiã casus, credo tñ illa verba omnino referri debere ad oppositionẽ que scđo laudo fieret. ¶ Et ex his omnibus plusꝙ̃ manifesta (nisi fallor) remanet ꝯclusio, ꝙ a ꝑdicto laudo scđa vice lato (municipali censura ꝓhibente) non lꝫ. d. Sebastiano reclamare, seu de eius iniquitate opponere, sed oĩo debet illud laudum, velut iuridicum obseruari, ⁊ executioni mandari, quicquid iure cõi caueatur. ¶ Quamuis etiã vbi nullum esset statutum ex dispositione iuris cõmunis, idem dicendum sit ſm iam dicta circa primam inspectionem.

Mar. Soci. iunior. J. U. D. Senis. 1514.

SUMMARIUM

1 A verbis statuti non est recedendum.
2 Arbitri non possunt compelli certo modo iudicare.
3 Statuta de compromissis, quare dicantur fauorabilia.
4 In correctorijs non fit aliqua extensio.
5 Statutum ꝓhibens interpretationem an intelligitur prohibere friuolã.
6 Pupillaris tacita non continetur in expressa vulgari, quando verba testamenti essent ad litteram intelligenda.
7 Prouisio in simplicibus non comprehendit casuꝫ mixtuꝫ.
8 Quod legi põt, illud dicitur vulgariter, vel ad litteram, in statuto comprehensum, non quod per subauditionem.
9 Presumitur pro laudo.
10 Imparitas litigantiuꝫ propter diuersitatem rationis debet tollerari.
11 Reductio ad arbitrium boni viri, qñ probibetur a laudo, procedit nisi per arbitros quis enormiter ledatur, tunc non obstante prohibitione poterit peti reductio.
12 Lesio enormis in hoc casu dicitur, qñ quis est lesus in sexta parte respectu dubij euentus litis.
13 Litis contestatio lꝫ non possit remitti per partes, tamẽ potest remitti per statutum, qꝛ prohibitio statuti est fortior, ꝙ̃ conuentionis, ⁊ partium.
14 Reductio ad arbitrium boni viri, quando prohibetur per statutum ꝙ non possit reclamari, nisi ex dolo vel lata culpa arbitrorum.
Idem etiam si probaretur dolus partis, aut euidens falsa causa, seu defectus potestatis arbitrorum.
15 Dolus vel lata culpa arbitroꝝ intelligitur, qñ interuenerit euidens gratia arbitroꝝ vel eoꝝ sordes, non aũt ex allegatione doli, vel culpe, vel lesionis dicitur ꝓbari dolus.
16 Publica vtilitas, ⁊ equitas priuate vtilitati, ⁊ equitati semper est preferenda.
17 Exemplis non est iudicandum.
18 Iniquitas arbitri si ꝯstat ex inspectione actorum, qꝛ acta inducunt notorium, deferendum est appellationi.

CONSILIUM XVI

¶ De eadem materia per viam allegationum.

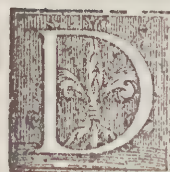

Dirigat Dominus verba mea in viam veritatis, ⁊ iustitie. Excellentissimi iurisconsulti, ac iudices iustissimi, qñ in presenti causa in paucis stat punctus, ⁊ qꝛ alias plenissime scripsi in consilio super hoc edito breuibus contentus ero, dico ergo, ⁊ concludo claram fuisse mentem statuentium per laudꝫ se-
1 cunda vice latum finem oĩo litibus imponi, † vt ex verbis ꝯstat a quibus non est recedendum. l. non aliter. in princ. ff. de leg. iij. ⁊ l. i. §. si is qui nauem. ff. de exerci. cũ simi. ¶ Et inter cetera, que predicta necessario ꝯcludunt, duo sunt iudicio meo imobilia fundamenta. ¶ Primuꝫ est, qꝛ verba illa postꝙ̃ scđa vice ⁊c. ponuntur eodem mõ, quo precedentia verba, vꝫ donec scđa vice ⁊c. sicut si dixero mecuꝫ permanebis, donec cenaueris, ⁊ postꝙ̃ cenaueris discedes ⁊c. nemo. n. sani capitis dicet verba illa cenaueris diuersimode accipi posse, sed nulli dubium est prima illa verba donec scđa vice ⁊c. debere intelligi sine aliqua subauditione ꝯfor-
2 mitatis, † ne alias dicamus arbitros compelli certo mõ iudicare ꝯtra. l. qualem. ff. de arbi. ⁊ iam plene scripsi, ergo sequitur necessario, ꝙ eodem modo sequẽtia verba, vꝫ postꝙ̃ scđa vice ⁊c. debent intelligi simpliciter, ⁊ absqꝫ subauditione conformitatis, ⁊ vt verum fateamur iustissimi iudices huic fundamento responderi nõ põt. ¶ Scđm est, qꝛ si statutuꝫ qđ dictabat a sententia iudicis appellationis nõ posse appellari, non recepit vnꝙ̃ illam subauditioneꝫ conformitatis, ⁊ sic ꝓhibebatur, tertio de causa iudicialiter cognosci, non video, cur secus sit dĩm in statuto de compromissis loquente, ⁊ fortius, cum ab arbitris regulariter non appelletur, a iudice vero secus. ¶ Hoc addito, ꝙ ideo statuentes inducentes partes ad compromittendum, eas remouerunt ab ordine iudiciario publica quadam vtilitate, vt. s. citius lites finiantur iuxta dicta per Bart. in. i. ꝯstitu-
4 tione. C. iij. col. † ⁊ ob eam causam similia statuta de cõpromissis dicuntur fauorabilia ſm Bal. ⁊ cõiter doc. in. l. qui se patris. C. vnde liber. ⁊ sic si diceremus, vbi fiunt compromissa de causis tertio loco cognoscendum ꝑfecto longiores absqꝫ dubio essent lites, de quibus fierent compromissa, ꝙ̃ que iudiciario ordine examinarentur, cum coram iudicibus solum bis cognosceretur, at coram arbitris ter. ¶ Nec ob. ꝙ dicebatur, sicut fuit correctum in iudicibus, ita dicatur per eandem rationem correctum in arbitris, argu. l. i. ff. de arbit. Qñ dico hoc esse falsum, ⁊ miror, ꝙ hoc
5 fuerit allegatum † extat etenim regula, ꝙ in correctorijs non fit aliquo modo extensio, ⁊ ideo dicitur, ꝙ non mutatur, cur stare probibetur. l. precipimus. in fi. C. de appellat. ⁊ l. sancimus. C. de testa. ⁊ maxime qꝛ non est eadeꝫ ratio, semper etenim (vt predixi) per compromissa solent lites citius finiri, ⁊ ob eam causam nl fuit super eis immutatum. ¶ Ita ergo ꝯclusione firmata, dico nihil ex allega. in contrariũ obstare, ⁊ tota vis partis aduerse est super ꝯsi. Pa. de cast. cccxlj. proponitur in facto, ⁊ Alex. cvj. viso themate. iij. vol. ex quibus pars aduersa, in primis arguit ab auctoritate eoꝝ, scđo per rationes ab eis allegatas. ¶ Quãtum ergo ad primum. s. ad auctoritatem dico, ꝙ si recte põderẽtur omnia, decis. Pau. de cast. (lꝫ fortasse non sit vera) non facit ad propositum, ⁊ loquitur in casu valde diuerso, ⁊ non insistendo in vi verboꝝ, qꝛ aliud videt̃ dicere scđa vice, aliud a scđo laudo ⁊c. quod ẽt plurimum facit, dico, ꝙ est manifesta diuersitas in duobus, primo qꝛ in casu Pau. de cast. non erant aliqua verba in statuto, que cum subauditione conformitatis sonarent in absurdum, ꝑut sunt in casu nostro, vt. s. in primo fundamento, ⁊ iam alias plene scripsi. Scđo in casu suo non extabat statutum simile de causis iudiciario ordine agitandis, vt. s. scđa cognitione terminarẽtur, sicut extabat in casu nr̃o, vt. s. dixi a quo oĩo statutũ de cõpromissis loquens dꝫ recipe in dubio interpretationẽ ⁊ refero me ad alias scripta. ¶ Preterea (⁊ hoc mihi videtur clarũ) dico, ꝙ Pa. de ca. si recte intelligat̃ determinat casuꝫ nr̃m in fauorẽ. d. Catherine, dt. n. ipse ꝙ si statutũ sup quo

consuluit

consuluit deberet intelligi ad lrãm, put iacet, non posset eo casu reclamari, sꝫ ipse ꝯsuluit posse reclamari, qm̃ illud statutũ nõ dꝫ intelligi, put iacet, sꝫ recipit interp̃tationẽ, de qua ibi p ipsũ, sꝫ sic est, ꝙ in casu nr̃o statutũ illud (sicut ꝛ cetera in ciuitate nr̃a) dꝫ intelligi, put iacet, put in alio statuto vobis noto cauet̃. ergo sequit̃ sꝫ Pa. de cas. in. d. ꝯsi. ꝙ in casu nr̃o nõ licebit Sebastiano a laudo scd̃a vice lato reclamare, intelligendo verba illa, put iacet absq; aliq̃ subauditione ꝯformitatis, ꝛ sic auctoritas Pau. de ca. retorquet̃
5 ꝯtra ptem aduersam. ¶ † Et si dicat̃, ꝙ statutuꝫ phibens interpretationem dr̃ phibere tm̃ friuolam ꝛc. iuxta dicta Bar. in. l. oẽs populi. in. vj. q. prin. ff. de iust. ꝛ iur. Dico primo, ꝙ ista est friuola, ꝛ ꝯtra oẽm intẽtionẽ statuentium, cũ per eam lites progent̃, quas statuentes voluerũt abbreuiare per predicta. ¶ Scd̃o dico, ꝙ illud dictũ bart. pcedit, qñ statutum simpl'r phiberet interpretationem, sed qñ vltra pcedit dicendo, ꝙ intelligantur ad lrãm, vel simpl'r, ꝛ vulgariter, put iacent, put in casu nostro, tũc ẽt legalis in-
6 terpretatio dr̃ sublata iuxta dicta per Bal. in. l. precibus. iij. col. C. de impub. ꝛ alijs sub. † vbi vult, ꝙ in expressa vulgari non ꝯtinet̃ tacita pupillaris, qñ verba testamẽti eẽnt ad lrãm intelligenda, cum quo transeunt ibi oẽs doc. Ad qd̃ facit, qd̃ dicit Ang. in. l. si ita. in prin. ff. de libe. ꝛ posth.
7 † Ubi vult ꝙ stante simili statuto, puisio in simplicibus nõ comprehendat casum mixtum. ꝛ hanc dñam inter predicta statuta egregie ponit patruus ꝛ do. meus Soci. in re-
8 pe. l. i. in. lviij. col. ff. de vulg. ꝛ pup. † Et ratio est, qꝛ illud dr̃ vulgariter, vel ad lrãm in statuto cõprehensum, qd̃ legi potest non qd̃ per subauditioneꝫ addit̃ iuxta. l. i. ff. de his que in test. delen. ¶ Uel ꝛ tertio dico, ꝙ satis est, ꝙ Pau. de ca. ita dicat, cuꝫ tm̃ circa hoc de eius auctoritate disputet̃. ¶ Quantũ vero ptinet ad auctoritatẽ do. Alex. dico, ꝙ vere nil facit, qñquidem in suo ꝯsilio ipse determinat ideo posse reclamari, qꝛ illud expresse in statuto cauebat̃, qñ in eo dicebat̃, vt. s. de laudo. ꝛ compromisso diximus ꝛc. de quo remitto me ad alias scripta, dum ad illud ꝯsilium respondi, ꝛ ex his pꝫ nec Pau. de cast. nec Alex. auctoritatem ꝯtra dñam Catherinam ꝗcquam facere. ¶ Secũdo principaliter pars aduersa nitit̃ rõnibus allegatis per predictos, ꝛ in effectu tres ex eoꝝ dictis colligunt̃ rationes. ¶ Prima, ꝙ dꝫ in casu nr̃o intelligi, qñ laudum scd̃a vice latuꝫ erat ꝯforme pm̃o. ne alias sequat̃, ꝙ minus iuris habeat Sebastianus laudo primo lato in eius fauorem, q̃ꝫ si non fuisset latũ, quo casu liceret ab isto scd̃o ꝯtra se lato reclamare. ¶ Scd̃a, qꝛ non dꝫ esse deterioris ꝯditionis hñs pro se primũ laudũ q̃ꝫ non hñs que ratio in effectu est eadem cum pm̃a. ¶ Tertia, qꝛ dꝫ inter litigantes paritas, ꝛ equalitas ꝯseruari, vnde sicut licuit dñe Catherine a laudo ꝯtra se lato reclamare, ita dꝫ licere. d. Sebastiano. vt in prefatis ꝯsilijs appet, ꝛ ego plene deduxi in ꝯsilio iam edito sup hoc dum cã pendebat coram iudice a quo. ¶ Sed ad hec plusq̃ꝫ facilis se offert respõsio. non enim. (Prime rationi pariter, ꝛ scd̃e rñdendo) verum est, ꝙ minus iuris hẽat Sebastianus, vel habuerit primo laudo pro se lato, nec fuit deterioris ꝯditionis, quinimo melioris ꝯditionis,
9 ꝛ plus iuris clare dr̃ habuisse, † qm̃ eo primo laudo inspecto cum in dubio p eo esset presumendũ iuxta. l. herẽnius. §. gaia. ꝛ que ibi not. ff. de euic. scd̃i arbitri per illud in dubio multũ de facili poterãt inclinari ad eius ꝯfirmationẽ. Qd̃ lꝫ non fecerint, ratio fuit ex eo, ꝙ Sebastianus pp primuꝫ laudũ fuerit deterioris ꝯditionis, sed qm̃ cognouerũt in meritis cãe illum fouere maximã iniustitiã. ¶ Ad tertiaꝫ vo rõnem dico, ꝙ falsuꝫ est litigãtes in casu nr̃o ad imparia iudicari, rñdet̃ igit̃ in primis, ꝙ nulla in hoc casu resultat imparitas, que in pposito sit ꝯsideranda, imo ambo litigãtes cẽsent̃ pares, a pm̃o. n. laudo qlibet potuisset appellare, a scd̃o vo nullus, ꝛ ita pares. Et ꝙ a pm̃o appellẽt nõ aũt a scd̃o, id est sũma cũ rõne factũ. s. rõne plenioris cognitionis in scd̃o habite, put clarius deduxi in ꝯsil.
10 ¶ † Preterea posito, ꝙ sit imparitas dico, ꝙ pp diuersitatem rõnis dꝫ tolerari iuxta dicta per Dy. in. c. non dꝫ. de reg. iur. li. vj. Uel ẽt tertio dico, ꝙ sicut ista imparitas erat in causis iudiciario ordine ptractandis, vt ex. s. dictis constat, ita eadem rõne, ꝛ fortiori dꝫ esse in causis per compromissum terminandis per superius allega. Et de his omnibus me remitto ad alias scripta per me in. d. cõsilio quod penes vos habetis. ¶ Nouissime iustissimi iudices quatenus posita precedenti ꝯclusione, pars aduersa dicit hoc
11 statutum non obesse, † qm̃ qñ a laudo prohibetur reclamatio, vel reductio ad arbitrium boni viri, illud procedit, nisi per arbitros quis enormiter ledatur, tunc enim non obstãte prohibitione poterit peti reductio ad arbitriuꝫ boni viri ẽm ꝙ determinat Bar. in. l. societatem. §. arbitroꝝum.
12 ff. pro soc. † Et dr̃ enormis lesio in casu nostro, qñ quis diceretur lesus in. vj. parte respectu dubij litis euẽtus, vt ibidem per Bar. ꝛ per ꝯñs cum in casu nostro. d. Sebastianus nedum in. vj. parte, sed ẽt in toto dicatur lesus, debet posse non obstante prohibitione statuti petere. d. laudum reduci ad arbitrium boni viri. ¶ Respondetur, ꝛ in primis nego, ꝙ Sebastianus eo respectu dicatur in aliquo lesus, ꝛ nescio vbi pars aduersa hoc somniauerit, qñquidẽ iste dubius litis euentus non est amplius futurus, sed iam venit, ꝛ hic est, vt. s. d. Sebastiano nulluꝫ ius super hereditate, de qua agitur competat. Id enim pro determinatione, ꝛ fine litis per laudum terminãde expectabatur ad quẽ scilicet ex litigantibus spectabat hereditas, cunq; hoc fuerit declaratum, iam amplius non sumus in aliqua ꝯsideratione dubij litis euentus. Preterea si secus diceremus, sequeret̃, ꝙ si iterum fieret sup hac lite cõpromissum, ꝛ iterum eodem modo iudicaret̃ vel totum econtra, semp qui ꝯtra se laudum habuisset, posset eo pretextu reclamare, ꝛ sic esset necessariuꝫ dicere, vel ꝙ hereditas sit inter litigantes diuidenda rusticoꝝ iudicio, qd̃ est absurduꝫ, vel ꝙ nunquam causa ista finem acciperet, qd̃ est absurdius. Et sic cõcludo in casu nostro non posse dici in aliquo lesuꝫ. d. Sebastianum. ¶ Uel scd̃o principaliter rñdetur, ꝙ illud dictum Bar. in. §. arbitroꝝ pcedit tantũ, quando phibita est reductio ex cõuentione partium, secus qñ phiberetur a statuto. Fortior enim est phibitio statuti q̃ꝫ cõuentionis, ꝛ
13 partiuꝫ. † sicut alias dicimus, ꝙ licet alias per partes non possit remitti litis cõtestatio, vt plene per Moder. in. l. naturaliter. §. nihil cõmune. ff. de acquir. posses. põt tamen remitti per statutũ, put patet per statuta nostra, qbus cauetur nullam fieri debere litis cõtestationeꝫ ꝛc. Et in pposito nostro in indiuiduo ita determinat Bal. in. l. cuꝫ antea.
14 C. de arbit. in. iij. col. ver. sed qd si per statutuꝫ ꝛc. † vbi expresse vult, ꝙ quãdo reductio laudi ad arbitrium boni viri phibetur per statutũ non possit reclamari, nisi ex dolo, vel lata culpa arbitroꝝ, ꝛ idem tenet Roma. in consil. xc. Uiso themate. ij. col. ꝛ Pet. de ancha. cõsil. ccvij. In qnestione. iij. col. ꝛ Alex. in. d. l. cum nostra. in apostil. ad Bald. ꝛ idem etiam pmitteretur, si pbaretur dolus partis, aut euidens falsa causa, seu defectus potestatis arbitroꝝ, vt per Roma. in dicto cõsil. xc. ꝛ aliquid etiam per Petr. de ancha. in dicto cõsil. ccvij. Que omnia cessant in casu nr̃o.
15 † Et notãdũ est, ꝙ in casibus istis dolus, vel lata culpa arbitroꝝ intelligitur, qñ interuenerit euidens gratia arbitrorum, vel eorũdem sordes, non aũt ex allegatione doli, vel culpe late, vel etiam lesionis dicitur pbari dolus, vel lata culpa, vt sufficiat in pposito casu, etiã ꝙ lesio partis pbetur. ita singulariter declarat Raph. cuma. in cõsil. cxxxvj. Uisis instrumentis. iij. col. ver. ad scd̃m ꝛc. Cuꝫ ergo in casu nostro, nec sordes, nec euidens gratia arbitroꝝ interuenerit, dicamus nõ posse peti reductioneꝫ p̃dicti laudi statuto eam phibente. ¶ Deniq; iustissimi iudices animaduer-
16 tite ne sub pretextu equitatis iniqua fiãt, † quandoquidem sũmam credo iniquitatem ita viam aperiri ad talia lauda scd̃a vice lata rescindenda, ꝛ cõtra omnem publicaꝫ vtilitatem, ꝛ equitatem, que priuate vtilitati, ꝛ equitati semper est preferenda iuxta aucẽ. resq; C. cõmunia de lega. Esset enim toti ciuitati ꝛ nouum, ꝛ arduum satis cõsiderare statuta semper hoc modo interpretata nouaꝫ recipere interpretationem, ꝛ cõtra ipsorum statutorum verba. Ac etiaꝫ grauius esset cogitare lites taꝫ diu duraturas, fineq; quasi (vt ita dixerim) nunquam accepturas. ¶ Et licet allegatur, ꝙ alias semel ita fuerit iudicatuꝫ, caueant Magnifi-
17 centie vestre, † quia non exemplis est iudicandum, vt. l. nemo iudex. C. de senten. ꝛ interlocuto. omni. iudic. ꝛ (vt di-

citur vnum flos non facit ver. ¶ Preterea, put tunc nō ui iudicis fundamentum fuit, qm̄ scdi arbitri super nouis qbusdam capitulis iudicauerunt, put etiam vr̄ ɔsiderasse Pau. de cast. in. d. ɔsil. cccxlj. pro optimo fundamento sue decisionis, que non sunt in casu nostro, qm̄ super eisdeʒ capitulis platum fuit scdm laudum super quibus fuit platum primum. ¶ Quinimo scdm laudum fuit ɔforme illi laudo, quod ptulit vnus ex primis tribus. ¶ Concludit ergo ex predictis nedum ƀm iuris rigoreʒ, ⁊ ƀm verba statuti, sed et ƀm equitatem non licere. d. Sebastiano dicere de iniqtate laudi secunda vice lati. Laus Deo.

Maria. Soci. Junior. J. U. D. vti filius.

¶ Super eodem, allegationes additionales.

Dirigat Dn̄s verba mea in viam veritatis, ⁊ iustitie. Excellentissimi ac iuriscōsulti Judices post scripta presensi ɔtra ɔclusionem a me clare firmatam adduci, q̄ imo stante etiam statuto prout iacet intellecto, debet admitti reclamatio, appellatio, seu oppositio de iniquitate, ex eo, qr in actis dum petitur, q̄ laudum predictum reducatur ad arbitrium boni viri, allegatur per petentem, q̄ laudum ipsum ɔtinet notoriam, ⁊ manifestaʒ iniquitatem, ⁊ ad hoc allegatur doctri. do. Alex. in ɔsilio mihi. cvj. Viso themate. in vlti. col. versi. ex alio capite ⁊c. iij. volu. Quare ne veritas ipsa quoquo pacto ledat̄ alias scriptis addendo pauca subijciam. Dico ergo, q̄ aut volumus, q̄ ex sola allegatione manifeste iniquitatis etiaʒ q̄ allegetur, quod ɔstat ex inspectione actoruʒ absq; eo, q̄ in veritate ex actis ɔstet de aliqua iniquitate, soli allegationi deferendo possit, ⁊ debeat admitti reclamatio, appellatio, seu petitio reductionis, Et dico hoc esse ab omni veritate, iustitia, ⁊ equitate alienum, quoniam si tantū allegare sufficeret iam pateret via manifeste ad omnia lauda, ⁊ sn̄ias rescindendas, quod q̄ʒ sit absurdum vos ipsi iudicate, nemini etenim (⁊ si omni iustitia destituto) deesset allegare notoriam iniquitatem ex actis ɔstare. Nec istud vnq̄ʒ sensit
18 do. Alex. in. d. ɔsil. † Sed hoc tantum voluit, q̄ si allegata iniquitas vere ɔstat ex inspectione actoꝝ, tunc qr acta inducunt notorium, pcedit dictum suum, ⁊ est deferenduʒ appellationi etiam q̄ alias sn̄ia transisset in rem iudicataʒ. Et ita voluit Bal. in. l. i. versi. denuo quero. C. si de momēta. pos. fu. ap. ⁊ alij omnes ibi per Alex. allega. ⁊ vltra adductos per euʒ ita voluit Abb. in. c. inter ceteras. extra de re iudi. ⁊ ibi post eum Fely. in. vj. col. ver. sexta declaratio. ⁊ clarius in. x. col. ver. tertia ɔclusio notoriā ⁊c. si ergo ps aduersa vult, q̄ ei tantum sufficiat allegasse, vt. s̄. longe fallitur, ⁊ miror profecto, q̄ ita alleget̄. ¶ Aut ⁊ scdo volumus, q̄ ex inspectione actoꝝ constet de iniquitate, ⁊ iniustitia allegata, ⁊ tunc fateor, q̄ esset deferendum appellationi, ⁊ ita loquunt̄ doc. prefati. ¶ Verum tamen magis tūc miror, q̄ quis audeat dicere, q̄ ex inspectione actoꝝ constet de iniquitate scdi laudi, cum potius si acta reuoluere mus, clare ostenderetur notorie ɔstare iniquitatem primi laudi, sed hoc dimittendo. Dico, q̄ non possum cogitare ex qua parte actoꝝ pars aduersa somniauerit ɔstare de iniquitate scdi laudi, siquidem in primis non fuit aliquo modo legitime probata agnatio, ⁊ posito (sine preiudicio) q̄ esset probata (qd̄ nunq̄ erit) dico, q̄ pro parte dn̄e Catherine in pluribus articulis extant iuridica, ⁊ vera fundamēta approbata per solēnes doct. vt est Bar. Bal. Alexan. Areti. qui in indiuiduo ɔsuluit in casu simili in fauoreʒ matris, ⁊ isti in vno fundamento. ⁊ in alio fundamento (quod fuit nouiter ɔsideratum) extet sn̄ia, ⁊ ɔsilium dn̄oꝝ Philippi decij, Vincētij fregij, Caroli ruini, Bormānozi de detis, Antonij de strozzis, Francisci guiciardini doctoꝝ quidem in tota Jtalia celebratissimoꝝ, ⁊ forensium, ac etiam excellentissimoꝝ nostratiū dn̄i Joan. bap. sanctij, ⁊ domini Simonis Burghesij, ac etiam nostrum, ⁊ quorundā aliorum. ¶ Et vltra hec etiaʒ p ipsa extant alia imobilia fundamenta quibus (⁊ iuridice) inheserunt secundi arbitri. Quare non possum non mirari (⁊ nescio quorsum tendat) q̄ ita allegetur ex inspectione actoruʒ ɔstare de manifesta iniquitate secundi laudi, cum potius (vt dixi) per actorum inspectionem primum laudum sit redarguenduʒ, cuʒ in veritate i pcessu nullo modo sit legitime pbata asserta agnatio illius rustici, a quo. d. Sebastianus presentem litē emit. ¶ Hec scripsi non qdem, vt credam Magnificentias vestras predicte allegationi in aliquo deferre, ſʒ vt mihi ipsi, ac etiam petenti veritati in contrarium morem geram, ad suppletionem tamen, ⁊ correctionem Magnificentiarum vestrarum quibus me ipsum cōmendo. Laus Deo.

Jdem Maria. Soci. vti filius.

SVMMARIVM

¶ De statuto concedente ɔductoribus locoꝝ pro mercatura exercenda, vulgariter delle botteghe, ius, ne inde possint expelli, si volunt pensionem ɔuentam soluere.
¶ Et an ei possit renunciari.

1 Juri publico non potest per partium conuentionem renunciari etiam cum iuramento.
2 Stipulatio penalis vel appositio iuramenti ad validitatem prohibitionis actus, nullius est roboris, maxime quando prohibitio dicitur niti fauore publico.
3 Qui omne dicit, nihil excludit.
4 Tutor locans in perpetuum, vel ad non modicū tempus, an locatio valeat.
5 Mulier fideiubendo licet non teneatur, tn̄ si p dote fideiusserit, ratione publice vtilitatis, que ɔsistit in dote, tenebitur, ⁊ non habebit excepti. velleiani.
6 Jndebite solutum licet repetatur, si tn̄ soluat̄ cā dotis, que nititur fauore publico repetitio prohibetur.

CONSILIVM XVIII

Per viam allegationum.

Jrigat Dominus verba mea in viam veritatis ⁊ iustitie. Justissime ac doctissime dn̄e Judex legimus, que Magnificentia vr̄a elegātissime ⁊ de more suo subtilr̄ ɔsiderauit ꝓ Joāneʒ fabrū lignarium in cā, quam hʒ cum illis de Bandinellis, que (vt veꝝ fatear) primo aspectu ɔcludentia vident̄. Uerum tn̄ recte ea oīa intuendo simul cum casus nr̄i ɔtingentia dico nullatenus obstare predicto Joāni, qn veniat absoluendus, ⁊ (vt ita pferam) declarandus hr̄e ius ex apotheca, de qua agit̄, nō posse expelli, put iam per dn̄m iudicē, a quo extitit declaratū, ⁊ iudicatuʒ. Et ad intelligentiā dicēdoꝝ suppono mihi in facto, q̄ predictus Joan. pmansit in. d. apotheca, seu ad pensionē cā detinuit post quandā scripturā de eius locatione factā a Jo. allegretto tunc eius dn̄o a die. xxj. aug. ann. 1510. vsq; ad diē. xiiij. april. 1512. vigore. d. scripture, eaʒ a. d. Jo. allegre. recognoscēs. Ex inde vō qr domus cuʒ. d. apotheca fuit empta a Stephano de bandinellis, predictus Jo. fab. ligna. vna cum. d. Stephano non ɔsiderata locatione iaʒ facta per venditorē ab ea recesserunt, ⁊ in effectu nouā locationem, ⁊ ɔductioneʒ ꝯtrerūt, ⁊ sic ab illa die. xiiij. april. 1512. d. Jo. recognoscēs eam a. d. Stephano, ⁊ post morteʒ eius (post semestre, ⁊. s̄. ɔtingentem) ab eius heredibus, seu eoꝝ tutore vsq; in presentem diem. d. apothecā ad pensionem, vt ɔductor detinuit. ¶ Modo his ita positis. d. predicto Joā. oīno esse qsitum ius ne possit a. d. apotheca expelli volens eā retinere, ⁊ pensionē soluere paratus, vt pʒ manifeste in statu. per d. Jo. pducto ibi, Allhora tale bottiga non gli possi esser tolta per lo allegatore, ouero per altra psona ⁊c. ¶ Nec ob. argumentatio Mag. vr̄e a sufficienti ptium enumeratione facta, qm̄ rn̄detur, q̄. d. Jo. intendit, ⁊ ita veritas est qsiuisse tale ius pretextu illius noue locationis facte sibi p Stepha. emptorem, de qua cum recessu a pma locatione facta p venditorem ɔstat per quandam scripturā relatam ad illud tp̄s factaʒ manu tutoris hr̄dum. d. Stepha. Et lʒ ibi dicat̄, q̄. d. Jo. ius predictū, ne expelli possit (qd̄ vulgo appellat̄ dn̄ium) acqrere nō possit, ⁊ sic videat̄ pdicto iuri renunciatū, tn̄ tale pactū, seu talis renūciatio nō vʒ, vt expsse

cantat predictum statutum in fi. ibi, Et a questo stato non si possa renunciare &c. ¶ Quinimo dico id fieri non posse
1 etiam si expresse statutum non prouidisset, † & ratio est, quia cum illud sit inductum fauore artificum, & sic principaliter fauore publico non posset per partiū conuentionem renunciari, vt. l. ius publicum. cū vulga. ff. de pac. adeo vt nec iuramento talis renunciatio validaret. vt in. c. si diligenti. & ibi per doct. extra de foro compe. per Bart. & alios in. l. si quis pro eo. ff. de fideiuss. ¶ Et licet in dicta scriptura sit quidam versus dicens, q si. d. Joānes voluerit illud dñium acquirere, debeat soluere quolibet anno certum qd, & sic incidat in illam penam. Tamen rñdendo dico, q ille versus, put per quam manifeste patet fuit postea interpositus longo post tpe, & contra opi. & voluntatem. d. Joānis, put Magnificentia vestra de hoc poterit informari. Nec ibi quo quo modo quadrare potest sm q & sensus, & oculorum inspectio clare demonstrat, & in effectu fuit quedam fraus scribentis. ¶ Concludo igit ex predictis vigore dicte locationis, & detentionis dicte apothece predicto Joāni, ne ex ea possit expelli, ius esse quesitum. ¶ Nec predicte conclusioni refragant dicta per Bart. & alios in. l. qui fundū. ff. locat. per que Magnificētia vestra videt velle, q omne ius qd habebat vēditor cōtra. d. Joānem dicatur transiuisse in emptorem, & per cōsequens ius ne ille dñium acquirere possit, nisi sub pena centum ducatorum, put in scriptura locationis continet. Quoniam in primis rñdeo (vt ex predictis cōstat) in casu nostro id non pcedere ex quo partes recesserunt ab illa locatione nouam quandam ineuntes, vt iam dixi. Procederent ergo dicta per Magnificentiā vestram, quando. d. Joānes voluisset, & ita consensisset Stephanus in. d. apotheca pmanere pretextu illius prime locationis. Et ista in casu nostro est pura veritas. ¶ Vel & scdo dico, dato (sine veritatis preiudicio) q dictum pactum de pena centum ducatorum transeat in. d. Stephanum singularem successorem, tñ dico, q non trāsiuit, nisi cū suis iuribus, sed dicimus dictum pactum ab initio nullius fuisse momenti, cum fuerit factum cōtra formā predicti statuti, & tenderet ad validandam renunciationem per dictū statutum phibitam. Quoties. n. lex phibet quid fieri presertim cum vltra pcedendo factum annullat, put facit dictum statutum vt patet in eius fine, ibi, Et se si renunciera, nō va
2 gli in alcun modo, † omne qd per partes fieret ad validationem phibiti actus, puta stipulatio penalis, vel appositio iuramenti nullius esset roboris, vt est casus, & ibi p oēs scribentes in. l. non dubium. C. de legi. Et maxime in casu nostro hoc erit qr predicta phibitio dr niti publico fauore arg. d. c. si diligenti. & iam. s. dixi. si ergo tale pactum penale, de iure non valuit inter ipsos ptrahentes, minus valere poterit inter alios auc. multo magis. C. de sacro san. eccle. ¶ Confirmat hoc per vltima verba dicti statuti, ibi, in alcun modo, vbi vniuersaliter talis renunciatio inualidatur, quocunq modo fiat, ergo siue simpliciter, siue cum adie-
3 ctione pene † (cum qui omne dicit, nihil excludat vulga. l. iulianus. in princ. ff. de lega. iij.) predicta renunciatio non potuit valere. ¶ Et ex hoc etiam patet, si quis a veritate alienus vellet versum illum fraudulenter interpositum, (vt supra dixi attendere, adhuc non obstare. d. Joanni, quoniam pactum in dicto versu contentum tanq ptra dictum statutum factum de illa pena soluenda non valeret, non enim aliquo modo potest dicta renunciatio validari. Et ex his iudicio meo patet manifesta iustitia clientis nostri, in quibus pro eo est fundamentū inuiolabile. ¶ Possumus etiam tentare (a predictis tamen non discedendo) q. d. Joānes dicatur quesiuisse ius non posse expelli ex detentione dicte apothece pretextu locationis sibi de ea fa-
4 cte per dictum tutorem. ¶ † Nec huic pclusioni obstabit decisio Ange. in. s. illud. in aucten. de non alienā. colum. i. Quoniā respondēdo dico, q id esset verum quādo tutor ipse locasset expresse in perpetuum, vel ad non modicū tempus, adeo q illud, quod speciem alienationis habet, prouenisset ab ipso tutore, & ex partium puentione. & ita loquitur ibi Ange. Sed in casu nostro locatio facta per dictū tutorem non fuit talis, & illud qd speciem alienationis habet, prouenit non ex ordine, & pacto ptrahentium, sed ex legis municipalis puisione, cuius auctoritate suppleri videtur omnis defectus tam decreti iudicis, q psensus cōsanguineorum. ¶ Vel & secundo possum rñdere, q dictum Ange. pcedat quando dicta locatio ad longum tempus non tenderet in publicum fauorē, sed in casu nostro, q dicti Joanni ex ipsa locatione tale ius queratur, publicam ptinet vti-
5 litatem, vt. s. est dictum ergo &c. † sicut in simili dicimus, q licet alias mulier fideiubendo non teneatur, tamen si pro dote fideiusserit ratione publice vtilitatis, que psistit in dote iuxta. l. i. ff. solu. matri. tenebitur, & non habebit exceptionem velleiani, vt est casus, & ibi per docto. in. l. fi. C. ad velleia. sen. cons. Et alias dicimus, q licet indebite solutum repetatur per totum titulum de conditio. indebi. si tamen soluatur causa dotis, & sic in casu, qui nititur publico fauore, repetitio phibetur, vt. l. cum is. s. si mulier. & ibi per doct. ff. de conditio. indebi. ¶ Hec pauca scripsisse volui ad correctionem, vt iustitie, & clienti satisfacerem. Me Magnificen. vestre cōmendo. Laus Deo & Uirgini gloriose.

Maria. Soci. iunior Senis. 1513.

CASVS

¶ Consuluerunt simul, & cōmunicato colloquio eximij iurisconsulti dñs Antonius Strozza, & dñs Mattheus de Nicolinis, ciues, & aduocati Florentini, q quarta quedam snīa lata a sex iudicis Rote inclite ciuitatis Florentie in multis eius partibus sit nulla, eo q in ea de multis iudicatur, de quibus extabant iam due snīe conformes, vt per eos. Et inter cetera in quodam capitulo, quo dicebat tenutam, & preceptum de disgombrando factū ad instantiā actorum tenere, & debere de presenti exequi. Et hoc qr in cōtrarium reperiebant pformes prima & tertia snīa iam in dicta causa late, quarum verba talia erant.

¶ In prima snīa dicebat, qr intentio agentiū non fuit, nec est sic, & tali modo pbata, q ex deductis, & pbatis in pcessu potuerit haberi certitudo que qualia, & quanta sint, vel fuerint bona, que fideicōmisso subiaceant, ideo pnunciamus tenutam non valuisse &c. Reseruamus tamen actoribus ius nouiter agendi, & probandi &c.

¶ In tertia vero snīa dicebat, declaramus tenutā valuisse, sed eius effectū, ac et effectum preceptorum suspendimus, donec pro parte agentiū fuerit in alio iudicio facta clara distinctio, que qualia & quanta sint &c.

¶ Et psilium predictum subscripserat iurisconsultorum etate nostra princeps do. Phil. deci.

¶ Queritur ab excellentia vestra, vt & ipsa (si iustitia patiatur) subscribere velit.

SVMMARIVM.

¶ Quomodo consideretur conformitas sententiarum.
¶ De statuto Florentino probibente appellationē, quatenus precesserint due sententie conformes.
¶ Et quid si deferatur appellationis prohibite.

1 Snīa lata p iudices ad quos negociū non erat deuolutū, & sic lata sine iurisdictione, de eius nullitate pōt qñcūq dici, et q statuto vel pacto phibeat exceptio nullitatis.
2 Juramentum non opponende necessitatis non trahit ad eam, que puenit ex defectu ptātis, & iurisdictionis.
3 Statuto si cauetur q quando reperiuntur in aliquo due sententie conformes, super eo non possit vlterius disputari, procedit etiam, & si in minima parte reperiatur illa conformitas, respectu tamen illius partis, & etiam, q sententie due non fuerint continuate vna post aliam.
4 Sententia continens errorem per relationem ad acta dicitur nulla.
Et dicitur etiam nulla talis sententia, si ex causa noue probationis lata fuerit, eo q causa illa inspectis actis dicitur falsa.
5 Sententie quomodo dicunt pformes, & nu. sequentibus.
6 Dispositio pura & conditionalis non dicuntur etiam in parte concordes propter diuersitatem in qualitate, vide. j. numero. 10.

7 Appellatio cum est admissa, videtur q̄ sit perinde, ac si de iure potuerit appellari.

8 Appellari licet non possit a sn̄ia lata in possessorio, tñ si appellet, ꝛ applõni deferat poterit appellãs obtinere, tñ si de iniustitia postea appeat poterit reuocari, vt. ĩ. ñ. 16.

9 Sententia absolutoria licet veniat in euentuꝫ conditionis resoluenda, interim tamen, donec conditio impleatur, dicitur pura, ꝛ operatur suos effectus.

10 Stipl'o non vꝫ nisi ad interrogata particulariter rn̄deatur.

11 Obligatio pura ꝛ conditionalis non dicuntur impares.

12 Stipulatio valet, ꝛ dicoꝛ ad interrogata rn̄dere, si stipulãti infra. xv. dies ꝑmittam infra decem, licet sit inter nos diuersitas in tempore, tamen pro tempore decem dierum sumus concordes.

Idem est in summa.

13 Argumentum valet de re ad tempus.

14 Cõcordia que in aliquo est, impeditur ex pluribus, in quibus discordant.

15 Limitata causa limitatum producit effectum.

17 Lex presumit optima ratione fundatum, id quod duplici sententia fuerit firmatum, ꝛ est presuppositio iuris ꝛ de iure, contra quam non admittitur probatio in contrarium, ideo prohibetur appellatio.

18 L. presumit minorem. xiiij. ann. debilis intellectus, ideo disponit non posse testari, ꝛ hec presumptio dicitur iuris ꝛ de iure.

CONSILIVM XVIII

Dirigat Dominus verba mea in viam veritatis ꝛ iustitie. Uisis varijs sententijs in presenti causa ꝑlatis, visis etiam ꝯsilio clarissimoꝝ consulentium, ꝛ subscriptione excellentissimi. U. J. Monarce do. Philippi decij compatris, ꝛ vti patris honorandi de simplici subscriptione requisitus breuibus vtar, tũ qꝛ res ipsa per predictos patres ita discussa, diligenterqꝫ absoluta est, vt nullus fere locus additioni fuerit relictus, cum etiam ꝛ maxime, qꝛ tp̄is angustia me premit, celeritasqꝫ desiderat̃. Instat enim ꝯtinue ꝯsultans, vt rem ipsam absoluam, igit̃ ceteris dimissis breuitatis causa

1 calcando vestigia dñi mei subscribentis. † Pono primam ꝯclusionem ꝯsulentium, videlꝫ q̄ quarta sn̄ia sex iudicum in eo, q̄d simpliciter dicit tenutam valere, ꝛ de presenti debere executioni mandari, dicit̃ ipso iure nulla, eo q̄ super eo, ꝛ vt ita iudicare possent, negocium non fuerat ad eos deuolutum, ꝛ per ꝯsequens dicitur ꝑlata sine iurisdictione, merito de nullitate potest qñcunqꝫ dici, etiam q̄ municipali lege, vel pacto ꝓhibeatur exceptio nullitatis, vt tradit Corne. in ꝯsil. clxxvij. In hac re alias ꝯsului. x. col. ꝛ in ꝯsil. cciij. In hac ꝯsultatione. iiij. col. ij. vol. cum simi. ꝛ est glos. singularis, quam primi ꝯsulentes allegant in cle. i. de

2 sequestra. pos. ꝛ fruc. † ꝛ adeo, vt nec iuramentum nullitatis non opponende trahatur ad eam, que ꝓuenit ex defectu potestatis, ꝛ iurisdictionis, vt tradit Ange. in consilio clxxxvij. A. ꝛ B. ꝯtraxerunt. col. fi. refert, ꝛ sequitur do. Fran. cur. in ꝯsi. lxviij. Dñs Jo. ꝛ Uitalinus. in fi. ¶ Hec

3 ꝯclusio ꝓbatur, † qꝛ ex forma statuti Florentini cauetur, q̄ qñ in aliquo reperiuntur due sn̄ie conformes super eo non possit vlterius disputari, quod ꝓcedit etiam si in minima parte reperiatur illa ꝯformitas, respectu tamen illius partis, ꝛ etiam, q̄ sn̄ie due non fuerint ꝯtinuate vna post aliaꝫ, vt plene per excellentissimos consulentes, ꝛ subscribentes deductum fuit, ꝛ tradit Cardi. in clem. i. in prin. de re iud. ꝛ ibidem. q. xviij. ꝛ in clem. i. de appel. in. vj. q. ꝛ Andre. barba. in ꝯsil. x. iij. col. i. volu. Sed in ꝓposito casu, q̄ tenuta de presenti non sit obseruanda, seu non debeat executioni mandari alio nouiter non ꝓbato precesserunt due sn̄ie ꝯformes, vꝫ p̄ma ꝛ tertia, ergo sup eo amplius nõ poterat disputari, nec per applõnẽ (que fuit nulliter interposita) dr̃ istis sex iudicibus aliquo modo tale negociũ deuolutuꝫ, vt per predictos patres ostensum fuit. ¶ Et si dicat̃ imo fuit deuolutũ negocium, qꝛ negari non põt, qn potuerint actores probare distincte, que bona fuissent subiecta fideicommisso. Et ita in nouo iudicio obtinere executionem tenute, ꝓut tertia sn̄ia ꝑmittebat, ꝛ etiaꝫ prima sentiebat. Quo posito vr̃ ita presumenduꝫ esse, vt. s. ista quarta sn̄ia valeat, ꝛ ne videat̃ lata vltra iurisdictioneꝫ ꝓferentiuꝫ. Rn̄detur, q̄ aut volumus nouas ꝓbationes interuenisse, in qbus talis sn̄ia fundetur, ꝓut ipsi sex iudices videntur in sn̄ia innuere, qñ dicunt maxime ex nouiter deductis ꝛc. ꝛ tunc dicimus esse questionem facti, an. s. vere noue ꝓbationes interuene-

4 rint, † sed cuꝫ veritas sit, (vt ꝓponitur) q̄ nulla ꝓbatio noua sup eo facta fuerit, sequit̃, q̄ predicta sn̄ia tanq̄ continens erroꝛem per relationẽ ad acta vr̃ nulla, vt voluit Inno. in. c. cum bertoldus. de re iudi. ꝛ ibi sequunt̃ Anto. de but. Jmol. ꝛ Abb. ꝛ tradit patruus ꝛ do. meus Soci. in ꝯsi. xcix. Serenissimus rex Romanoꝝ. ix. col. iij. volu. vbi plures ꝯcordes allegat, ꝛ dicit cõmuniter teneri. ¶ Item etiam dicit̃ nulla talis sn̄ia, si ex causa noue ꝓbationis lata fuerit, eo q̄ causa illa inspectis actis redditur falsa, ꝛ quidem notoꝛie, cum acta faciant rem notoriaꝫ, vt traditur in c. significauerunt. de testi. ꝛ hoc voluerunt etiam consulentes per ea, que traduntur in. l. si is ad quem. §. de acqui. here. cum alijs per eos adductis, ꝛ vltra eos ita voluit idem Soci. noster in consil. cj. Uisis duobus testamentis. v. col. iij. volu. dicens, q̄ ita ꝯsuluit Petr. de ancha. ꝛ collegium Paduanum, vt per eum. ¶ Aut volumus sn̄iam predictam non fuisse fundatam in nouis ꝓbationibus (ꝓut vere nulle noue ꝓbationes interuenerunt) ꝛ tũc dicimus attentis antiquis ꝓbationibus nõ potuisse eos ita iudicare, quoniam ꝓpter duas sn̄ias ad idem conformes iam transierat in rem iudicatam ꝓbationes iam factas non sufficere, vt tenuta posset executioni mandari absqꝫ nouis ꝓbationibus, vt. s. per predictos patres ꝯclusum fuit. ¶ Sed aduertendum est, qꝛ ex duobus predicta conclusio videtur

5 dubitabilis. ¶ † Primo, qꝛ non videtur verum, q̄ prima ꝛ tertia sn̄ia possint dici conformes, nam prima sn̄ia simpliciter, ꝛ pure denegat executionem tenute, tertia vero sn̄ia suspendendo eam vult in effectu eam sub ꝯditione ne

6 gare, videlꝫ si nouiter aliud non ꝓbetur, sed sic est, † q̄ pura, ꝛ ꝯditionalis dispositio non dicunt̃ etiam in parte concordes ꝓpter diuersitateꝫ in qualitate, vt ꝓbatur in. l. i. §. si quis simpliciter. cum ibi traditis per docto. ff. de verbo. obli. nam si in aliquo esset conformitas, vtiqꝫ pro eo valeret stipulatio inter interrogantem pure, ꝛ ꝑmittentem sub ꝯditione, vel econtra. argu. §. si stipulanti. in eadem. l. i. q̄d est expresse cõtra. d. §. si quis simpliciter. ergo sequit̃, q̄ in ꝓposito inter predictas sn̄ias non vr̃ aliqua conformitas, ꝛ per ꝯn̄s, q̄ nihil transierit in rem iudicatam, ita q̄ ad illos sex iudices dicatur fuisse ꝓhibita applõ. ¶ Scd̄o, qꝛ esto, q̄ possint predicte sn̄ie in aliquo dici conformes, ꝛ

7 ꝓpterea in eo non potuerit appellari, † tamen ex quo appellationi fuit delatum, cum admissa fuerit appellatio videtur q̄ sit perinde, ac si de iure potuerit appellari, ꝛ sic q̄ appellans potuerit in noua illa, ꝛ quarta sn̄ia obtinere per singularem doctri. Bal. in. l. post sn̄iam. ij. colum. C. de sent. ꝛ interlocu. omni. iudic. versicu. pone ergo, q̄ est ap-

8 pellationi delatum ꝛc. † vbi vult, q̄ licet alias a sn̄ia lata in possessorio appellari non possit, si tamen appellet̃, ꝛ appellationi deferatur ipsaꝫ admittendo poterit appellans obtinere, vt per eum, quod etiam voluit Alexan. in consil. ij. Consideratis his. ꝓpe finem. iij. volu. ꝛ pro singulari refert, ꝛ sequitur Jas. in. l. patre furioso. iij. colum. versicu. primo facit ꝛc. ff. de his, qui sunt sui, vel alieni iuris. Ista sunt, que prepositam conclusionem difficultare videntur. ¶ Uerum tamen eis non obstantibus (ꝓut vere non obstant) arbitroꝛ ꝯclusionem predictaꝫ. s. a preclarissimis patribus firmataꝫ de iure verissimam esse per. s. deducta. Et ad primum rn̄detur, vt. ĩ. ꝛ pro declaratione aduertendum est, q̄ licet tertia sn̄ia in illa suspẽsione tenute videatur posse dici conditionalis, vt in argu. tamen ex quo conditio illa dicitur resolutiua suspensionis potest dici pendente illa conditione sn̄ia suspensionis pura, ꝛ ita pure dicitur impediri executio tenute argumento eoꝝ, que dixit glos. in. l. ij. ff. de in diem adiect. ꝛ q̄d per illam glos. in simili dixit patruus meus Socin. in cõsilio. xcj. Concludo dictum Philippum. ꝛc. secunda colum. quarto volumine. vbi voluit in casu suo,

9 in casu suo, † quod licet sententia quedam absolutoria, veniret in conditionis euentum resoluenda, interim tamen, donec conditio impleatur, dicitur pura, et operatur suos effectus, ut per eum. unde in casu nostro, quando in tertia sententia dicitur, sed eius effectum, ac etiam effectum preceptorum suspendimus, donec per parte agentium fuerit in alio iudicio facta clara distinctio etc. Illa suspensio dicitur interim pure facta, et executionem impediet antequam fiat talis distinctio etc. Et sic cum hucusque distinctio illa facta non fuerit, remanet dicta suspensio quo ad presens tempus valida. Ex qua colligitur hoc unum, quod ante nouas probationes simpliciter executio tenute fieri non debet. Et in hoc dicitur esse conformis cum prima sententia, que similiter ex defectu probationis executionem tenute prohibuit, dum in ea dicitur, quia intentio agentium non fuit, nec est sic, et tali modo probata, quod ex deductis, et probatis in processu potuerit haberi certitudo, que qualia, et quanta sint, vel fuerint bona, que fideicommisso subiaceat ideo pronunciamus tenutam non valuisse etc. Cum igitur non facta alia probatione (prout ad presens consideratur) negari non possit istas duas sententias idem, et simpliciter voluisse, ut scilicet tenute executio non fiat, sequitur necessario, quod in eo sunt conformes, ergo etc. Et sic ex predictis ponatur prima responsio ad d. §. si quis simpliciter negando, quod in casu nostro virtualiter, et inspecto presenti statu una sententia pure, altera conditionaliter impediat executionem tenute, quia in utraque illud fit pure secundum predicta.
10 ¶ † Secundo etiam responderi potest, quod ille §. procedit particulariter in stipulatione in qua verba ipsa, et eorum sonus attenditur cum illa regula, quod aliter non valeat, nisi ad interrogata particulariter respondeatur, ut ibi, et ea. l. i. in prin. iuncta. l. v. §. stipulatio. eo. titu.
11 † Nam alias reperio, quod pura, et conditionalis obligatio non dicuntur impares, ut probatur in l. ex duobas. la. i. ff. de duob. reis. ubi ex duobus reis unus pure, alter sub conditione obligari potest, et tamen impar obligatio vitiat constitutionem duorum reorum, ut. l. eadem. §. i. eodem ti. Et ratio est, quia cum conditio fuerit impleta, utraque dicetur obligatio pura, et tunc uterque reus tenebitur, sic dicamus in casu nostro, quod cum conditio illa si non probetur etc. Ad presens, et donec non probetur videatur adimpleta, et consequenter pro presenti tempore pro pura haberi debeat, non debent predicte sententie per nunc dici disformes ad executionem tenute presenti statu inspecto impediendam. ¶ Tertio etiam responderi potest, quod ista conditio resoluitur in tempus, licet non sit certum, idest quod pro eo tempore dicatur impedita executio, quo non appareat probatum, ut in sententia continetur, et pro tali tempore (licet etiam latius loquatur) concordat prima sententia simpliciter executionem impediens, quasi in longiori tempore breuius comprehendatur, et
12 pro eo utraque sententia reperiatur concors † sicut in simili dicimus, quod si stipulanti infra. xv. dies promittam infra. x. licet sit inter nos diuersitas in tempore, quia tamen pro tempore. x. dierum concordes sumus valet stipulatio, et dicor ad interrogata respondisse secundum Ro. in d. l. i. §. si. cuius opinio licet per aliquos reprobetur in. d. §. si quis simpliciter. magis tamen ibidem communiter approbatur, ut ibi per Andre. sicu. patruum meum Soci. et Jas. Sicut. n. illud dicimus in summa, ut in. §. si stipulanti. eadem. l. i.
13 † sic etiam dici debet in tempore stante identitate rationis arguendo de re ad tempus iuxta. l. miles ita. in prin. ff. de testa. mili. Nec quicquam facit, quod dicte sententie in plurimis sint discordes, quia satis est, quod in
14 hoc concordent. † non. n. concordia, seu conformitas, que in aliquo est, impeditur ex pluribus, in quibus discordant arg. d. §. si stipulanti. et. l. diem proferre. §. inde queritur. ff. de arbi. ubi conformitas trium sententiarum in quinque non impeditur ex discordia in alia summa. ¶ Non obst. secundum, quia primo respondetur, quod iudex admittendo appellationem, et ei deferendo, non fecit, ut super articulo isto de cetero disputetur, sed propter alia plura capitula in. d. sententia contenta, in quibus poterat appellari. ¶ Vel secundo et clarius respondetur, quod dicta in argu. procederent, quando simpliciter fuisset appellationi delatum, sed in casu nostro fuit admissa appellatio, et ei delatum, si, et inquantum de iure fieri posset, et deberet etc. unde cum in casu nostro non esset admittenda per predicta sequitur, quod non dicitur ei, quo ad hoc, de-
15 latum, † limitata enim causa limitatum producit effectum. l. in agris, cum simi. ff. de acquir. re. domi. ita voluit Bal. in repe. l. edita. C. de eden. col. xvij. versic. item dubitatur si iudex etc. Roma. in consil. cccccj. Ut declarationem accipiat. ij. col. Et clarius tradit Ange. in consil. ccxvij. In causa accusationis. iij. col. versi. nec obst. si dicatur. etc. ¶ Tertio etiam responderi potest, quod dicta in argumento procedunt, quando lex ideo prohibebat appellationem non quod iustam sententiam presumeret, sed tantum ratione leuis preiudicij, quod ex tali sententia inferebatur,
16 † prout proprie est in sententia super possessorio, a qua iura ea de causa vetant appellari, ut habetur in. l. unica C. si de momen. posses. fuer. in quo casu loquitur Bald. et alij. tunc enim si admittatur appellatio, et super ea procedatur, et de iniustitia postea sententie appareat, et ita reuocetur, tali reuocationi standum erit, nihil. n. fit, vel inducitur contra iuris, et de iure presumptionem, sed in casu nostro prohibita dicitur appellatio, quando, et quatenus reperiuntur due sententie conformes ea ratione,
17 † quia lex municipalis presumit illud esse optima ratione fundatum, quod duplici sententia fuerit firmatum. Et ista dicitur presumptio iuris, et de iure, ex quo contra eam non admittitur probatio in contrarium, ut voluit Bart. in consil. 100. A domino Cyno, ad alijs adductis. s. per excellentissimum subscribentem, quibus adde glo. et doc. in. c. is qui fidem. de sponsa, et in. l. siue possidetis. C. de proba. ¶ Ex alio etiam potest dici, et melius presumptio iuris, et de iure, quia scilicet lex municipalis non solum presu-
18 mit, ut. s. sed etiam disponit. scilicet ne ulterius appelletur, † sicut in simili dicimus, quod lex presumit minorem. xiiij. annorum debilis intellectus, et super hoc disponit eum non posse testari, dicitur. n. illa presumptio iuris, et de iure, nec contra eam admittitur probatio in contrarium. Ita sunt de intentione doc. et precipue Cardi. alexan. in. d. c. is qui fidem. de spons. iiij. col. ¶ His sic sublatis remanet firma solutio. s. ab eminentissimis patribus et per nos firmata. Laus Deo et virgini gloriose.

Maria. Soci. iunior. J. U. D. Pisis legens.

SUMMARIUM.

1 Filiorum appellatione in statuto quod aliquando veniant nepotes.
2 Dispositio loquens de filijs in his que ipsis sunt fauorabilia procedit etiam in nepotibus, quando est ea ratio.
3 Dispositum principaliter censetur omne illud, in quo eadem ratio reperitur, etiam quod simus in odiosis, et dicitur eadem. l. et non similis.
4 Statutum excludens sororem propter patruum, an excludatur propter filios patrui.
5 Jus commune admittens filios fratris ad successionem cum fratre defuncti, an procedat in filijs filiorum, et sic in nepotibus.
6 Statutum de quo hic dicitur factum fauore publico, ideo in eo debet fieri lata interpretatio.
7 Una pars statuti declarat aliam.

CONSILIUM XIX

Dirigat Dominus verba mea in viam veritatis et iustitie. In presenti consultatione propter instantiam consultantis de simplici subscriptione requisitus paucissimis agam, et una cum excellentissimo consulente domino Vincentio Herculano, et cum egregio subscribente viri patribus
1 honorandis † concludo, quod in statuto Perusino, de quo agimus in ver. et filios fratrum. et in ver. et filios patruorum etc. et ipsorum fratrum, et patruorum nepotes, comprehenduntur, et censentur vocati ad exclusionem auunculorum ex iuribus, et rationibus per predictos patres adductis. Et presertim ex duabus simul iunctis, videlicet, quia tale statutum dicitur factum fauore agnationis conseruande, ut per eos, prout etiam ultra allegata. s. declarat auus meus domi. Maria. soci. in consilio. xxxj. Prosequendo ordinem. prima columi. Et plene per insignem docto. Alber. bru. in tractatu de statu. femin. et cogna. line. exclud. in. iij. articu. Et etiam quia lato sumpto vocabulo appellatione filiorum veniunt nepo-
2 tes, ut. l. iusta. ff. de ver. signi. cum simi. † ita quidem, ut dispositio loquens de filijs in his, que ipsis fauorabilia sunt, procedat etiam in nepotibus iuxta doctri. Barto. in. l. liberorum. ff. de verbo. signi. cum simi. allega. s. per alios, et ponit excellentissimus etate nostra iureconsultus domi. Philip. decius in consilio. lxxxvij. Pro resolutione. quarta colum. ¶ Presertim quando in nepotibus consideratur eadem ratio, et

tunc non dr̄ id esse per extensionẽ, sed potius per intentionem, ⁊ sensum disponentis et nepotes cõplectentis in eius dispositione sublato vocabulo filiorum, q̄r istud opatur identitas rõnis, vt. s. per ꝯsulentes primos demonstrat̃, ⁊ pro
3 hoc ego soleo allegare optimum text. in. l. fi. ff. de cloac. † ⁊ alias dicebat Bal. in. l. data opa. C. q accu. non pos. omne illud censeri dispositũ principaliter, in quo eadem ratio reperit̃, et ꝙ sumus in odiosis, ⁊ ꝙ dr̄ eadem lex, ⁊ non similis, quem refert, ⁊ sequit̃ Alex. in ꝯsi. lxxv. Uidet̃ in presenti. i. col. v. vol. ¶ Et ex istis ita declaratis tollunt̃ duo, que
4 plurimũ ꝯclusioni. s. firmate videbant̃ obstare. ¶ † Primo, q̄r si statutum excludit sororem pp patruũ, non excludit pp filios patrui, ⁊ eleganter ꝯcludit do. Barth. soci. patruus, ⁊ preceptor meus in ꝯsi. ix. Uiso statuto ⁊c. iij. volu. sic ergo videbat̃, ꝙ in casu nostro non excluderet̃ auunculus pp nepotes patrui. Sed dico, ꝙ ex predictis aperte rñdetur, q̄r in casu illo appõne patrui etiam latissimo sumpto vocabulo non venit filius eius, in casu vero nostro nepos bene venit appellatione filij, vt est dictum, hanc rñsionem in simili ponit auus meus in ꝯsi. xxx. q̄uis ex his. viij.
5 col. ¶ Scḋo obstare videbatur, ⁊ fortius, † q̄r ius cõmune admittens filios fratris ad successionẽ vna cum fratre defuncti non ꝓcedit in filijs filiorum, ⁊ sic in nepotibus fratris, vt in auc. post fratres. la. ij. vbi gl. C. de leg. here. ⁊ ibi vr̄ idem velle Saly. ⁊ ponit Pau. de ca. in ꝯsi. cxix. Heredítas p̄dicta. i. vol. in nouis. sic ergo videbat̃, ꝙ nec in statuto nostro sub ver. filios. nepotes cõprehenderent̃. Verũ tamen ⁊ ad hoc ex p̄dictis colligitur rñsio posito, ꝙ illa opinio glo. sit vera, q̄r tex. in. d. auc. post fratres, ⁊ in corpore vnde sumitur, non habuit respectum aliquẽ ad agnationem, sed tantum ad ꝓximitatem, ⁊ gradum, in quo filij fratrũ repiunt̃, q̄ in nepotib⁹ nõ sunt, vt de se pꝫ, ⁊ sic in eis nõ ꝓcedit dispõ, q̄r nõ reperit̃ rõ dispõnis, ſꝫ in casu nr̄o rõ statuti fuit tantũ fauor agnationis, vt est dictum, q̄r tam in nepotibus, q̄ꝫ in filijs patruorum verificabitur, ergo ⁊c.
6 ¶ † Accedat predicte ꝯclusioni, q̄r attenta ratione predicta statutum nostrum dr̄ factum publico fauore, iuxta tradita per Bal. eleganter in ꝯsi. suo. Martinus Joãnis de Florentia. qḋ reperitur inter ꝯsilia Ang. nu. lxviij. Ad qḋ etiam plura ꝯgeri possent, vt per Andre. barb. in ꝯsi. lxxv. Jllud in medium afferã. ij. col. iij. vol. ⁊ in ꝯsi. lvij. Clementissimum Deum. col. xj. iiij. volu. Quo stante sequit̃, ꝙ lata in eo debet fieri interpretatio ꝫm doctri Bar. per illũ tex. in. l. ij. §. exercitum. ff. de his qui not. infa. ⁊ tradit do. Deci. in. l. in testamentis. ff. de reg. iur. merito ergo publico fauore inspecto verb. filios. late sumptum etiã nepotes comprehendere dicitur. ¶ Confirmant̃ predicta per eã, que tradit subtiliter, ⁊ copiose patruus meus Soci. in ꝯsi. cclij. Uisis instrumentis ꝯcessionum. v. colũ. versi. sed premissis non obstantibus, cum tribus, aut quattuor seq. col. Jn quibus in casu suo per plurima deducit nepoti eadem iura cõcedi, que filio competebant, ex q̄bus non nulla optime in ꝓposito nostro ꝯcluderent, que cũ ibi videri possint breuitati ꝯsulens aliter non referam. ¶ Demum ꝯclusio. s. firmata ex eo reddit̃ clarior, ⁊ ex hoc potissime inclinaui in hanc partem, q̄r statutum in precedentibus verbis, dum filiam dotatam excludit, excludit ꝓpter patruum, ⁊ ꝓpter eius descendentes masculos generaliter, ⁊ sic etiam ꝓpter nepotes patrui, ex quo de facili arguitur eãdẽ fuisse intentionem in verbis, de quibus agimus, ⁊ sic, ꝙ verbũ filios idem importet, ꝙ in casu precedenti verbum descẽdentes,
7 † vna enim pars statuti declarat aliam. l. qui filiabus. de legat. i. tradit Bart. in. l. omnes populi. in. ij. q. vj. q. princi. de iusti. ⁊ iure. Pet. de ancha. in consi. ccccxxij. Uiso puncto. col. fi. Andre. barba. in quodam eius ꝯsilio. Scripsit ecclesiasticus. iij. ⁊. v. col. qḋ reperitur inter ꝯsilia Alex. in iiij. vol. nu. cxxij. ⁊ Deci. in ꝯsil. xj. Om̄ iudicantiũ. iij. col. cũ mille si. ¶ Ex q̄bus oibus, ⁊ ex adductis per p̄dictos p̄tes remanet firma eorũ ꝯcl̃o. Laus Deo clemẽtissimo.

Maria. Soci. iunior. J. U. D. Pisis legẽs. 1519.

CASVS

¶ Statuto Castri noui de Carfagnana sub rubrica de rebus cõmunibus nisi certo modo non alienandis, cauetur vt infra, videlicet, ꝙ quicunqꝫ rem imobilem, quã cõmunem cum alio haber, vendere voluerit, debeat condominum eius requirere, ⁊ per. xv. dies expectare, vt ei volẽti precio per bonos viros declarando, vendere teneatur ⁊c.

¶ Et si alienatio ꝯtra predictam formam facta fuerit, ipso iure non valeat in preiudicium non req̄siti, ⁊ eidem emere volenti vendat̃ vt. s. Et ad vendendum cõpellatur dictus vẽdere volens realiter, ⁊ p̄sonal̄r, ⁊ oibus alijs iuris remedijs non obstante venditione p eũ facta tanq̄ꝫ nulla, vt. s.

¶ Et paulo post subdit, ⁊ idem dicimus seruari debere in quocunqꝫ, ⁊ q̄buscunqꝫ, qui vellent alienare rẽ imobilem patrimonialẽ, matrimonialẽ, rusticã vel vrbanã per lineam patrimonialẽ, vel maternam ꝓuenientem, ꝙ teneatur, ⁊ debeat requirere, vel requiri facere legitime, ⁊ expectare per dictos. xv. dies suos consortes masculos de patrimonio vsqꝫ ad tertium gradum ꝫm computum decretorum, licet non habeant cõmunionem in re, de qua agitur ⁊c.

¶ Contingit in facto, ꝙ Franciscus de dicto Castro nouo domũ quandã cũ apothecã (quam q̄dam frater eius religionem ingrediens ei donauerat) q̄busdã eius fratribus irreq̄sitis vendidit cuidam Herculi cũ pacto de redimẽdo infra certũ tp̄s, infra qḋ eo iã defuncto h̄r̄des eius domũ predictã cũ. d. apotheca redimerũt. Modo fr̄es. d. Fr̄ãcisci petũt ab h̄r̄dibus eius, vt. d. domũ cũ apotheca eis vẽdãt, ⁊ volũt, ꝙ ad hoc cõpellant̃ ꝫm formã p̄dicti statuti.

¶ Quibus stantibus de duobus dubitari contingit.

¶ Primo, vtrum statutum predictum vendicet sibi locum in casu isto, ex quo Franciscus domum illam non a patre, sed a fratre habuit.

¶ Scḋo posito (sine preiudicio) ꝙ sic, vtrum per redemptionem illius domus ab h̄r̄dibus Francisci factã dicant̃ ipsi liberati a cõpulsiõe ò vẽdẽdo ꝯsortibus emere volẽtibus.

SVMMARIVM

¶ Que dicantur bona patrimonialia, an scilicet habita a fratre sint talia.

¶ An redemptio facta vigore pacti de redimendo operetur, ꝙ qui patrimonialia vendiderat, non seruata forma statuti, liberetur a iure vendendi coniunctis.

1 Res seu fundus patrimonialis dicitur ille ex quo Cesari soluitur tributum, ⁊ vectigal.
2 Patrimonium dicitur cuiusqꝫ substantia vniuersa, vid infra numero. 15.
3 Dos dicitur patrimonium mulieris.
4 Consortes dicuntur, qui habent cõmune patrimonium, ⁊ bona, vide. i. nu. 19.
5 Agnatio conseruatur per masculos, ⁊ non per feminas, ⁊ super hoc sunt fundata statuta Jtalie excludentia feminas propter masculos.
6 De patrimonio an sit domus habita a fratre per emptorem, vide. i. nu. 15.
7 Disponere quilibet potest libere de rebus suis.
8 Uendere quis non cogitur magis vni q̄ꝫ alteri.
9 Statuta in verbis suis debent strictissime interpretari, vt quanto minus fieri possit, ledant ius commune, ⁊ ob id eius verba improprijantur, ⁊ restringuntur, dũmodo aliquid operentur, ⁊. i. nu. 18.
10 Patrimoniũ ꝓprie loquendo dr̄ h̄r̄ditas a p̄re ꝓueniens.
11 Statutum admittens proximiores ex parte patris, in matrimonio vero ꝓximiores ex parte matris, hꝫ locum, et ꝙ quis non habeat matrimonium, eo ꝙ mater viuat.
12 Jn statuto quando duo copulatiue cõsiderantur, vtrunqꝫ debet adesse.
13 Qualitas adiecta per relatiuum quis, vel qui, restringit precedentia.
14 Linea in dubio intelligitur de recta sursum ad ascendentes, ⁊ deorsum ad descendentes, ⁊ ibi aliqua ad declarationem linee.
16 Dispositio cessat vbi cessant statuti verba.
17 Statuta tantum disponunt, quantũ loquuntur, maxime in exorbitantibus.

20 Bona

20 Bona nobis ab ascendentibus iure nature debentur.
21 Ratio non est querenda in dispositione statutaria, q2 statuta fundantur in sic volo, sic iubeo ꝛc.
22 Heres heredis testatoris p̃mi dr̃ heres, vide.j.sub nu.24.
23 Res proueniens a fratre, ꝛ non a patre, dicitur effecta de patrimonio fratris, licet olim fuerit patris, ꝛ tanq̃ de re fratris iudicandum est.
24 Filia prohibita succedere in bonis patris, non dicitur ꝓhibita succedere fratri, ad quem bona patris deuenere.
25 Statuta in casu vero, ꝛ non ficto, debent intelligi.
26 Alienatio facta ab eo qui acquisiuit rem a fratre non potest per statutum de quo hic retractari.
27 Redemptio facta vigore parti de redimendo, an operet̃ q̄ qui vendiderat patrimonialia non seruata forma statuti, liberetur a iure vendendi coniunctis. ꝛ nu. sequentibus, maxime nu.30.et.31.
28 Emphiteota vendens irrequisito dño cadit a iure suo, ꝛ domino dicitur ius quesitum, licet rem redimat, tamen liberatur a caducitate, vide.j.nu.38.
29 Res semel vendita extra parentelam ꝯtra formam statuti, licet postea redimatur, illis de parẽtela non aufertur ius recuperandi iam quesitum.
31 Recuperans rem venditã vigore pacti de redimendo res illa ita recuperat pristinas qualitates, vt sicut prius dicebatur patrimonialis, ita ꝛ nunc.
32 Consortes põt recuperare rem per venditorẽ redemptaꝫ, quã iterũ vendidit extraneis, secus si per se retinuisset.
33 Res vendita, si est reuersa ad venditorem vel ad eius heredes per pactum.l.cõmissorie vel adiectionis in diem, ita cum oĩbus qualitatibus dicitur reuersa, vt ab omni pena, in quam inciderat, liberetur, ꝛ sic a coactione vendendi consortibus.
34 Vendens partem vnius predij, ꝛ aliam partem retinens, non compelletur vendere consortibus nisi illaꝫ partem, stante statuto, q̄ teneatur consortibus vendere.
35 Argumentum de re ad tempus procedit.
36 Verba ista vendere volens vel simil. debent exponi, idest quatenus vendere velit.
37 Limitata causa limitatum producit effectum.
39 Argumentum an ꝓcedat de emphiteota ad casuꝫ nostrũ.
40 Ratio ꝛ mens ꝓhibentis alienationem semꝑ attendi dꝫ, ꝛ ab ea regulatur prohibitio, ꝛ eius effectus.
41 Prohibitus a testatore alienare, vt post mortem suam restituat alteri, si alienet, ꝛ demum redimat, vel aliter res ad eum reuertatur, non dicitur quicq̃ fecisse ꝯtra mentem testatoris, ex quo effectus, ob quem facta fuit prohibitio, omnino sequi poterit.
42 Cessante ratione statuti, cessat dispositio.

CONSILIVM XX

d

Irigat Dominus verba mea in viam veritatis ꝛ iustitie.
In proposito casu circa primã.q.tota diffi
cultas ꝯsistit in perquirẽdo qs sit sensus il
loꝝ verboꝝ, videlꝫ rem patrimonialeꝫ, ma
trimonialem per lineã patrimonialeꝫ, vel maternã ꝓueniẽ
1 tem. ¶ †Et p̃mo repio, q̄ in iure res, seu fundus pãimo
nialis dr̃, quasi Cesari tributarius, hoc est ille, ex quo Cesa
ri soluit̃ vectigal, vt.l.etiaꝫ.iuncta gl.C.de predi. ꝛ ali.reb.
mi.ꝛ.C.de fund.patri.cuꝫ tribus rub.seq.per totos lib.xj.
Et si ita in isto statuto acciperet̃ ṽbum patrimonialeꝫ, iam
claꝝ esset, q̄ domus, de qua agit̃, non cõprehenderet̃, cum
patrimonialis nõ sit, ex quo de ea Cesari vectigal non sol
uit̃. Sed certe in hunc sensum non capit̃ in statuto nostro,
q2 sequentibus verbis iste sensus non ꝯueniret, ꝛ clarissi
muꝫ arbitror ideo non insisto. ¶ Scd̃o ꝯsidero, q̄ res pa
2 trimonialis põt dici res de pãimonio, †patrimoniuꝫ v̄o dr̃
vniuscuiusqꝫ substantia vniuersa, vt si dixerimus patrimo
nium meũ, tuuꝫ, vel alterius.l.cogi.in p̃n.ff.ad tre.ꝛ.l.quã
titas patrimonij. ꝛ.l.seq.in p̃nc.ff.ad.l.falci.ꝛ.§.quãtitas.
3 insti.de lege falci.cum simi. †vnde dicimus, q̄ dos dr̃ pro
priũ patrimoniũ mulieris.l.iij.§.sed vtrum.in fi.ff.de min.
sic ẽt dicimus ex muneribus publicis quedam dici pãimo
niorum.ff.de mun. ꝛ hon. Et si in presenti statuto in hunc
sensum caperet̃ verbum patrimonialẽ, res clara esset, ꝛ ha
beret locũ circa dictã domuꝫ, cũ nemo dubitet eaꝫ fuisse in
patrimonio.d.Francisci vẽditoris, lꝫ a fratre habuerit, q2
vndecũqꝫ res ad nos ꝑuenerit, dr̃ esse de patrimonio nr̃o
per p̃dicta. Sed recte ꝯsiderando ꝛ iste sensus presenti sta
tuto non põt adaptari, q2 s̃m eum vndecũqꝫ res ꝓueniret,
vt dixi, de patrimonio, seu pãimonialis diceret̃, nec esset
opus ꝯsiderare, q̄ ꝑ lineã patrimonialẽ, vel maternã ꝓue
nirent, ꝓut in statuto ꝯsiderat̃. Preterea, q̄ iste nõ sit sen
sus statuti, pꝫ, q2 ṽbum patrimonialem ponit̃ ad dr̃iaꝫ reꝝ
matrimonialiũ, vt seqtur. Non ergo voluit statutuꝫ statue
re suꝑ venditione reꝝ patrimonij nostri simpl̃r vndecunqꝫ
habuerimus, sed habito respectu ad p̃rem, vel matreꝫ ven
dere volentis, ita vt res ad euꝫ per lineam patrimonialeꝫ,
aut maternã ꝓuenerint. ¶ Quo stãte ꝯsiderari põt in hoc
statuto duplex intell̃s. ¶ Vnus est, q̄ loquatur de rebus,
que fuerint patris, aut alioꝝ ascendentiũ, ꝛ apud nos repe
riunt̃ per lineã patrimonialem, ꝓuenisse exponendo, idest
per aliqueꝫ ex ꝯiunctis per p̃rem, ꝛ s̃m istũ sensuꝫ domus,
de qua agit̃, cum apotheca diceret̃ in statuto cõprehensa,
ex quo ad.d.Franciscũ ꝑuenit per mediam ꝑsonaꝫ fratris
eius, qui erat de descẽdentibus p̃ris eius, ꝛ fuit.d.domus
olim p̃ris eoꝝ. ¶ Alius intell̃s est, q̄ loquat̃ tm̃ de rebus
patrimonialibus exponendo.i.eaꝝ que fuerunt p̃ris, ꝛ ad
nos per p̃rimonialẽ lineam ꝑuenerunt.i.per ipsuꝫ p̃reꝫ, vel
aliquẽ per lineam suã ascendentẽ, ꝛ s̃m hunc sensuꝫ seque
tur in ꝓposito nostro effectus ꝯ̃rius, ꝛ sic, q̄.d. domus nõ
dicet̃ de rebus in statuto cõprehensis, ex quo.d.Frãciscus
nec a p̃re, vel aliquo per lineã p̃ris ascendentẽ, sed a fratre
eius illam habuit. ¶ Discutiendũ ergo est, qs hoꝝ sensuũ
melior sit, ꝛ qdem in p̃ma ꝯsideratione vr̃ primum intell̃m
amplectendũ esse, ꝛ per ꝯñs, q̄ domus, de qua agit̃ dicat̃
de rebus in statuto cõprehensus, naꝫ mens istius statuti vr̃
fuisse, q̄ ṽbum pãimonium (a quo res pãimonialis dr̃) tm̃
importet, q̃tum agnatio, ꝛ sic res pãimonialis dicat̃ illa,
que fuit agnationis, ꝛ hoc vr̃ ꝓbari ex eo, q2 postea dicit
reqrendos esse ꝯsortes de pãimonio, qd̃ necessario vr̃ ex
4 ponendũ.i.de agnatione, †q2 lꝫ alias ꝯsortes dicant̃, qui
cõẽ hñt patrimonium, ꝛ bona, vt voluit Bal.in.l.dudũ.C.
de ꝯ̃hen.emp. ꝛ tanto magis, qñ exprimit̃ ꝯsortes de pa
trimonio, vt in statuto nr̃o, tm̃ iste sensus vr̃ remotus ꝑ ver
ba statuti seq.ibi lꝫ non hẽant cõioneꝫ in re de qua agit̃ ꝛc.
si.n.vult esse ꝯsortes de pãimonio ẽt non hñtes cõioneꝫ bo
noꝝ, sequit̃, q̄ aliter accipit̃ illud ṽbum q̃ voluerit Bal.
in.d.l.dudum. ¶ Et q̄ in isto statuto ṽbum pãimoniũ vi
deat̃ accipi ꝓ agnatione suadet̃ a verisĩli mente, ꝛ rõne sta
tuentis, que vr̃ fuisse, vt bona, que agnationis fuerũt, in ea
5 dem iuxta posse ꝯseruent̃. †qd̃ vel ex eo ꝓbari vr̃, q2 non
oẽs ꝯsortes de pãimonio vocat, sꝫ tm̃ masculos, per quos,
ꝛ non per feminas agnatio ꝯseruat̃.l.ꝓnunciatio.§.fi.ff.d̃
ver.sig.ꝛ in hac ꝯsideratione sunt fundata statuta fere to
tius Italie excludẽtia feminas ꝑꝑ masculos, vt voluit Jo.
and.in addi.Spe.in tit.de succes.ab intest.suꝑ rub.Cy.in
l.i.C.ad.l.iul.de adul.Alb.in auc.itaqꝫ.C.cõ.de suc.bal.
in.l.maximum vitium.C.de lib.prete.Pau.de cast.in.l.si
vero.§.de viro.ff.sol.mat.Bal.in ꝯsil.ccxviij.Statuto ci
uitatis Florentie.ij.vol.Pau.de ca.in ꝯsi.cccxxxvj.Pre
sens casus ꝛc.Rom.in ꝯsi.xvj.Viso themate.ij.col.auus
meus do.Maria.soci.in ꝯsi.xxxj.Prosequendo ordinẽ.
iij.col.ꝛ do.Barth.soci.patruus.ꝛ do.meus in ꝯsi.xxviij.
Circa primam.ij.col.iiij.vol.cum mille simi.si ergo patri
monium capit̃ pro agnatione, sequit̃, vt.s. ¶ Comproba
ri vr̃ ista opinio, q2 esto, q̄ ṽbum patrimonialeꝫ debeat re
ferri ad p̃rem, ꝛ sic exponi.i.paternaꝫ, ꝛ domus ista non di
cat̃ habita a patre, sed a fratre, tm̃ non vr̃ negari posse, qn
ad.d.Franciscum ꝑuenerit per lineam p̃rnam, nam frater
eius, a quo ipse habuit, de linea patris sui dr̃, cum ab eo ge
nitus fuerit, s̃m q̄ declarat Bal.in ꝯsi.cccxxxix.Queritur
vtrum ꝛc.iij.vol.statutum vero nostrum loquit̃ non solum
de rebus paternis, sed etiam de habitis per lineam pater
naꝫ, ergo ꝛc. Hec sunt, que in presenti questione dubitatio
6 nem facere videbant̃. ¶ †Sed eis nõ obstantibus aliam
opin. de iure ꝓbabiliorem arbitror, ꝛ q̄.d.domus a fratre

habita non sit de comprehensis in statuto, et per consequens q. d. Franciscus eam libere absque alicuius requisitione ven
7 dere potuerit, et pro veritate apertius intelligenda, † presuppono regulam iuris cõmunis esse, vt cuilibet libere liceat de suis rebus disponere, vulgata. l. in re mandata. C. mandã. et in specie, q quis vni magis, quam alteri vendere nõ compellatur, licet emere volens consors, vel proximus sit, vt est casus in. d. l. dudũ. que est pen. C. de contraben. emp.
8 † vbi dicitur grauem esse iniuriam inani honestatis colore velatam, q homines de rebus suis quicquam inuiti facere cogantur, facit optime. l. ij. ff. si a paren. qs fue. man. ¶ Quo stante infertur, q statutum istud contrarium disponens dicitur a regulis iuris exorbitantissimum, ita quidem, vt non leui ratione in dubium reuocauerit Saly. in. d. l. dudum. in. ij. q. an valuerit, vt per eum. Esto tamen q valeat (vt ipse ibi concludit) verum est, q dicitur iuri cõmuni contrarium, et ab
9 eius regulis exorbitantissimum, vt dixi. ¶ † Ex quo successiue infertur, q debet in suis verbis strictissime interpretari, et vt quanto minus fieri possit, ledat ius cõmune, arg. l. precipimus. in fi. C. de appel. et regule que a iure cõmuni. de regu. iur. lib. vj. traditur in. l. si vero. §. de viro. ff. soluto matri. et in. c. cum dilectus. per illum tex. de consuetu. et hoc circa statutorum interpretationem frequenter a consulentibus allegatur, ita enim dixit Joan. calde. in consil. vj. titu. de consti tu. an statutum et c. Fulgo. in consil. lx. Quidam Romandinus. iij. col. Pet. de ancha. in consil. ccclxj. Visa plena facti narratione. in prin. Corne. in consil. cxv. In hac consultatione. iij. col. ij. volu. Andre. barba. in consil. 50. Clementissimum Deum. ij. col. iiij. volu. et patruus meus Soci. in consil. lxxxj. Non est dubium. iij. col. iij. volu. et in specie in simili statuto dixit Roma. in consil. cccclxxxiiij. Hoc qd dicimus. sic etiam in statuto Lucano firmat clarissimus, et etate nostra primarius iurisconsultus do. Phil. deci. compater, et vt pater obseruandissimus in suo consil. ccxxij. Viso puncto et c. in prin. et in consil. cclxxv. In causa, que luce. vij. col. et in consil. ccc. Visa petitione. ij. col. Et adeo verum est statuta exorbitantia, et contra ius cõmune ita stricte interpretari debere, vt minus ledant ius cõmune, q ob eam causam licet verba statuti impropriare et restringere (modo aliqd operentur) vt tradit Corne. in dicto consil. cxv. et Barba. in dicto consil. 50. et idem etiam tradit do. Lauren. calca. in consil. lxxiiij. Quod
10 dictis filiabus. col. v. et. vj. ¶ † Secundo premitto, q patrimonium proprie loquendo secundum vocabulorum latinorum explanatores dicitur hereditas a patre proueniens. idem etiam dixit Joan. bertachi. in suo repertorio, in versi. patrimoniũ. et ita sentit Barto. in consil. cxlj. Statuto vrbis veteris, et c.
11 † dum vult, q statutum dictans in patrimonio admittendos primiores ex parte patris, in matrimonio vero primiores ex parte matris, habere locum etiam, q quis non habeat matrimonium eo q mater viuat, et sic nondum ei factus sit heres, nam in patrimonio, et sic in hereditate patris primiores ex parte eius admittentur. Quod etiam refert, et sequitur insignis doctor do. Alber. bru. in tractatu de statut. femin. et cogn. line. exclu. in. xxviij. questio. viij. articuli. Et sicut patrimonium dicitur, vt supra. Ita etiam aliquando capitur matrimoniũ pro hereditate a matre proueniente, vt ibidem sentit Bart. et inde postea dicitur res matrimonialis (de qua loquitur statutum nostrum) res existẽs in matrimonio, idest in hereditate proueniẽte a matre. ¶ Tertio presuppono specialiter ad intellectum statuti nostri, q, vt ipsum statutum procedat, non sufficit rem fuisse patrimonialem, vel matrimonialem, sed requiritur, q ad alienare volentem peruenerit per lineam paternam, vel mater
12 nam, vt ex serie statuti recte intuenti apparebit. † Non enim ista duo alternatiue in statuto considerantur, sed potius copulatiue, igitur vtrunque debet adesse. l. si heredi plures. ff. de condi. insti. ¶ Vel melius, quod secundo ponitur primum ad suos terminos restringit, nam illud participium proueniẽtem secundum grãmaticos resoluitur, idest que prouenerit, vt sic perinde sit, ac si diceret rem patrimonialẽ, vel matrimonialem, que per lineam paternam, vel maternã pro
13 uenerit. † Quo stãte sequitur regula, q qualitas adiecta per relatiuum quis, vel qui restringit precedentia. l. ea tñ adiectio, et ibi tradit Bart. ff. de leg. ij. vel si vis dicere, q relatiuum que importatum per illud participium stet declaratiue eo, q qualitas cuilibet de genere competat secundum q ibi declarat Bar. non curamus, satis. n. nobis est istud omnino requiri, q ad alienare volentes perueniat per lineam paternam et c. Credo tñ sensum statuti esse, vt restringat, vt
14 modo dixi. ¶ † Demum et quarto presuppono, q linea in dubio, qñ de ea fit mentio, intelligitur de recta sursum ad ascendentes et demum ad descendentes, vt vr probari in. l. iurisconsultus. §. parentes ibi, et si ex inferioribus. ff. de gradi. et ita per illum tex. signanter dixit patruus meus Soci. in consi. xxxiij. Circa presentem consultationem. v. col. iij. vol. et aduertendum est, q si pater meus hz tres filios, et ex quolibet nepotes et c. lz omnes dicamur a patre descendere, et ex lineã sua, et suorum genitorum, inter nos tñ non sumus de eadẽ linea, sed ex patre nostro dicuntur plures linee emanare, vt quisque filiorum dicatur in diuersa linea, vnde linea paterna quo ad me erit separata a linea fratrum, quo ad eos, lz omnes ex vnã dicant perfluere. Unde in statuto nostro cũ fiat mẽtio de linea paterna respectu volentis vendere sub eius appellatione linea aliorum fratrum non dz contineri, qr lz frater meus sit de lineã patris mei simpliciter considerata, sicut et ego, tamen non dr de linea mea paterna, seu considerata respectu
15 mei, qr sua a mea differt, vt dixi. ¶ † His sic positis conclusio nostra supra firmata clarissima redditur, et constat allegata in contrarium non obstare, nã si in primis attendimus proprietatẽ illius verbi rem patrimonialẽ secundum q dixi in secũdo premisso, et in ea tñ dicamus statutum procedere, clarum est, q domus ista, quam Franciscus habuit a fratre, non dr ad eum in pa
16 terna hereditate peruenisse, † et sic cum in eã cessent verba statuti cessabit et eius dispositio. l. si seruum. §. non dixit ptor. ff. de acqui. here. et. l. i. §. si is qui nauem. ff. de exerci. et ita ista iura alle. patruus meus Soci. in consi. xxiij. Circa predi
17 ctam. i. col. iiij. vol. et est tritum, et cõe dictum, † tñ. n. statuta disponunt, quantũ loquuntur, et non vltra, vt inquit Bal. in. l. testm̃ non ideo. C. de testa. Qd maxime procedit in exorbitantibus, prout est statutum nostrum, per ea, que dixi in primo premisso, et secundum hoc, qd sequitur, que per lineam patrimonialem peruenerit, stat declaratiue, intelligendo tñ rem patrimonialem esse, seu per lineam patrimonialem ad vos perueni re, cuicunque ex parentibus succedamus, pone. n. q predefuncto patre meo succedo auo, et pauo, et deinceps. ¶ Si vero volumus rem patrimonialem accipi pro re agnationis, idest que fuit agnationis, et tũc dicã, q ista generalitas statim restringitur per illa verba per lineam patrimonialem et c. resoluta, idest que per lineam paternam peruenerit, vt. s. dixi, et sic semp domus, de qua agimus dr remota a dispositione statuti cum ad. d. Franciscũ nõn peruenerit per lineam
18 patrimonialem, siue paternam secundum qd. s. declaraui. ¶ † Et q in statuto isto predicta interpretatio fieri deat, suadetur qr sic ius cõe minus leditur, cum prohibitio ista statutaria solum remaneat in rebus habitis ab ascẽdentibus, et in habitis aliunde seruabitur reg. iuris cõis, que est, vt cuilibet sit libera rerum suarum dispositio, vt predixi, et cum pp illam cãm permittatur interpretatio et cũ verborum improprietate, vt dixi. s. et voluit Abb. in. d. c. cum dilectus. de consue. in. vj. no. fortius procedet in casu nostro, cum sit secundum verborum proprietatem vt dixi, et vbi qs illam proprietatem non admitteret, dicamus, q omnino fieri dz ista interpretatio et cum aliquali impropriet ate, per predicta. ¶ Nec pdicte conclusioni ob. allega in contrarium, qm lz eis ex predictis clara colligatur rñsio, tñ particularius, vt. j. rñdetur. Nam dum primo dr, q verba illa rem patrimonialem et c. et similia sunt referenda tñ ad agnationem, rñdetur, q imo referuntur tantum ad res habitas in hereditate parentum secundum q vno modo supius declaraui, vel secundum aliam declarationem, rñdetur hoc fatendo, sed dico, q statim dicta vba restringuntur ad res prouenientes per lineam patrimonialem, et sic, prout. s. dixi, sensus erit, q statutũ loquatur de re patrimoniali idest de re agnationis, nõ tñ generaliter, sed specialiter, et restricte de ea tantũ, que ad volentem vendere per lineam patrimonialem peruenerit. Et licet verbũ de patrimonio infra positum videatur exponendum idest de agnatione, cui per hoc statutum videtur prouisum, et propterea solum masculi vocantur, tamen ex eo non sequitur, quin verba illa rem patrimonialem recipiant declarationem, et

nem,& restrictionem,vt.s.dixi simul enim ista optime stabunt,quod solum vocentur agnati,& tantum masculi,& agnationis fauore,& tamen prohibitio non procedat generaliter in quacunque re agnationis,sed duntaxat in proueniente per
19 lineam patrimonialem secundum quod.s.declaraui.† Non obmitto,quod illa verba consortes de patrimonio possent forsasse aliter intelligi,videlicet de his, qui participationem aliquam bonorum haberent,prout proprie est de natura verbi iuxta doctrinam Bal.in.d.l.dudum. Nec obst.quod non requiritur,quod habeant communionem in re de qua agitur,quia hoc fateor,sed dico,quod in alia re debent habere communionem,alias non proprie dicerentur consortes de patrimonio, & alias statuta maxime contra ius commune sunt intelligenda proprie,& stricte,vt.s.dixi,& licet vocentur consortes usque ad tertium gradum,inter quos verisimiliter non datur aliquid commune,tamen hoc non debet tollere sensum qui proprie ex expressis verbis statuti percipitur.l.ille aut ille.§.cum in verbis de leg.iij.& iste sensus multum applaudet illis verbis licet non habeant communionem in re de qua agitur quasi dicat communionem aliquam habere sufficit licet non in re de qua agitur,& secundum istum sensum omnia in casu nostro essent clara,non tamen eum absolute firmo,sed religoni,& maturo iudicio iudicare debentis relinquo. Nec ob.quod nouissimo loco dicebatur,quia licet frater franci.a quo ipse habuit,dicatur de linea sui patris,tamen res que per eum ad franciscum peruenit, non dicitur peruenisse per lineam patrimonialem seu paternam.d.Francisci per ea que dixi in vltimo premisso.Et vltra predicta,quod intentio statuentium fuerit loqui tantum de rebus nobis prouenientibus ab ascendentibus,& non a fratribus probari videtur,quia considerauerunt lineam paternam,& maternam vti separatas,& personas separatas continentes, quod non cadit in fratribus,quia vt plurimum sunt vtrinque coniuncti,& sic diceretur in eis vtraque linea considerari,fateor tamen istud argumentum per se non concludere,sed suasionem facit,& cum predictis,que bene concludunt,conuenienter potest considerari.Et si queratur,cur tamen statutum voluit loqui de rebus prouenientibus ab ascendentibus? potest rationabiliter responderi ideo esse fa-
20 ctum † quia bona nobis ab ascendentibus quodam iure nature debentur,nulla habita consideratione persone nostre,vt.l.nam & si parentibus in prin.ff.de inof.testa.& l.scripto in fi.ff.vnde liberi.& quasi ex lege nature ad nos perueniunt,& propterea inductum fuit, vt non libere liceat ea extra consortes alienare,vt in statuto,que ratio non viget in prouenientibus nobis aliunde. Et vbi ista ratio non satisfaciat(que sa-
21 tis probabilis videtur) † dicas,quod de dispositione statutaria (data potestate statuentis)non est querenda ratio,quia statuta fundantur in sic volo,sic iubeo &c.vt inquit Bal.in.l.i.§.initium per glo.ibi.ff.de postul.Corne.in consi.xc.scrupulosa versi.vj.col iij.vol.& Fran.cur.in consi.lxxiij.domina Francceschina.iij.col.cum similibus. Nec dicatur contra predicta,quod satis est domum,de qua agimus,fuisse patris.d.Francisci,& sic ad eum dicatur peruenisse per lineam paternam interposita in medio alterius filij persona,que a patre habuit,vt sic Franciscus a fratre suo percipiens a patre
22 percepisse videatur,argumento.l.fi.C.de hered.insti.† dum in ea notatur,quod heres heredis testatoris primi dicitur he-
23 res.† quoniam ad hoc clare respondetur,quod res absolute iudicari debet tanquam proueniens a fratre non autem a patre, fuit enim proprie, & vere effecta de patrimonio fratris , vt l.sed si plures.§.filio.ff.de vulgari & pupillari. ¶ Et licet fuerit olim patris, & hoc respectu Franciscus possit dici habere rem,que fuit patris eius medio tamen interposito,& ita procedat,quod habetur in.d.l.fin.tamen vere a fratre , non a
24 patre prouenit,& tanquam de re fratris iudicandum est,† & ideo dixit signanter Bal.in vsib.feu.tit.episcopum,vel abba.§.j.quod licet filia prohibeatur succedere patri,seu in bonis eius, non tamen dicitur prohibita succedere fratri,ad quem patris bona perueniunt quod latius Roma. Alex.& alij Mod.tradunt in.l.j.
25 §.veteres.ff.de acq.pos.† Preterea.d.l.fi.de here.instit.videtur procedere per quandam fictionem,statuta autem in casu vero,& non in ficto debent intelligi,vt inquit Bar.in.l.iij.§.hec verba ff.de neg.gest.vbi et per Alex.& per Bar.in.l.omnes populi in.iiij.q.vj.q.princip.ff.de iust.& iur.& tradit Cuma.in consil.lxxiiij.presupposito casu.j.col.cum similibus. Preterea d.l.fi.loquitur,quando iure hereditario succeditur heredi,

in casu vero isto.d.Franciscus non fuit heres fratris eius,sed d.domum singulari titulo donationis habuit.Ab eo igitur data diuersitate casuum argui non debet per iura vulgaria. Accedat conclusioni.s.firmate, quod eleganter consuluit do. Decius in consi.ccc.visa petitione.iij.col.versi. secunda ratione.vbi in simili statuto,in ciuitate Lucana vigente determinat, quod non habeat locum,quando quis rem,que fuit antiquorum acquisiuerit,non
26 ab ipsis ascendentibus,sed a fratre,vel alia persona.† Inferens in casu suo,quod alienatio facta ab eo, qui rem acquisiuit a fratre,non potest per statutum retractari,& allegat pro hoc.l.pater filium.§.quindecim de leg.iij.vt per eum,per quam decisionem ponitur gladius ad radices in presenti difficultate, & determinatur casus noster . Et per hec sit expedita prima questio . ¶ Circa secundam questionem,licet sit super fluum disputare stante conclusione firmata.s.in prima.q.vt tamen consultanti morem geram,dicam quid sentiam super ea po
27 sito,quod dicta in preceden.q.non procedant . ¶ † Et primo videtur dominum redemptionem predictam non liberare heredes predictos,quin vendere teneatur,vt in statuto continetur, quia videtur,quod sufficiat semel ventum fuisse contra statutum,& quasi in dolo fuisse , nam licet tunc res redeat ad pristinum statum, non tamen quis a dolo iam commisso liberatur, vt.l.j.§.si rem depositam.ff.deposi. nemo enim penitentia desinit esse nocens, vt.l.qui ea mente.ff.de fur. Preterea statim per ipsam venditionem factam contra formam statuti videtur fuisse quesitum ius recomperandi predictis fratribus venditoris, ita quidem,vt ex aliquo superuenienti non debeat eis tale ius auferri per regulam.l.id quod nostrum.ff.de reg.iu.cum simi-
28 libus.Et hinc est,† quod emphiteota qui vendens irrequisito domino cadit a iure suo,& domino ius videtur quesitum,vt.l.fi.C.de iure emphi.licet rem redimat,& sic in pristinum statum reducat, non tamen liberatur a caducitate,vt determinat Bar.in.l.sequitur.§.item labeo.in fi.ff.de vsuc.& Alber.post Dy.in.d.l.fi.cum concord.allegatis ibi per Jas.in.xx.q.& hoc in casu nostro videtur velle statutum in ver.ipso iure non valeat in preiudicium non requisiti. ¶ Demum hanc.q.in terminis videtur determinare Albe.de rosa.in.j.parte statu.q.lxxxvij.item quero statuto ca
29 uetur &c.† Concludens,quod si semel fuerit res vendita extra parentelam contra formam statuti,licet postea redimatur illis de parentela,non aufertur ius recomperandi iam quesitum, vt per eum. Idem & magis in terminis nostris videtur voluisse Jo.fab.insti.de emp.& ven.in fi.prin.vbi expresse loquitur,quando actum erat,quod res vendita recuperari posset . Hec sunt, que in hac.ij.q.dubitationem facere possent. ¶ Uerum predictis non obst.contrariam opi.in casu nostro probabiliorem, & veriorem de iure arbitror,videlicet quod heredes predicti,vt supra redimentes,vlterius vendere non compellantur , si retinere velint.Et primo hoc deducitur presupponendo vnum, quod est clarissimum,videlicet quod si.d.Franciscus domum predictam non vendidisset,ad eam vendendam per consortes de patrimonio compelli non potuisset,vt.l.nec emere.C.de iure
30 delib.† Quo posito dico,quod quando venditor,qui cum pacto deredimendo vendidit, rem venditam redimit vigore pacti predicti , res ipsa reuertitur ad eum,vt apud eum sit cum eisdem qualitatibus,& eadem natura,quas , & quam prius habebat,& perinde habetur,ac si vendita non fuisset, & omnia in pristinum statum redeunt,ita declarat Bar.in l.in diem.§.de aqua plu.ar.inferens,quod si interim emptor rem obligasset,pignus per redemptionem diceretur dissolutum, attento,quod ille emptor ex necessitate tenetur reuendere,vt per eum,secus si illa redemptio fuisset ex libera voluntate etiam primi emptoris,hoc est,quod ad reuendendum compelli non potuisset,quia tunc res non rediret cum pristina natura , sed remaneret omnino obligata,ex quibus sequitur,quod domus de qua agimus,cum sua apotheca redempta per heredes. d.Francisci vigore pacti de redimendo,& sic ex necessitate primo emptori imminente videtur ad pristinam naturam reuerti,perindeque habetur,ac si ab initio vendita non fuisset, & consequenter sequitur,quod heredes predicti amplius eam vendere non te
31 neantur. ¶ † Secundo probatur conclusio.s.dicta per ea,que eleganter ponit Excellen.do. Deci.in consi.lxxxviij.& pro tenui facultate mea diligenter consideratis.ij.colum.vbi signanter determinat,quod si quis rem venditam recuperat vigore pacti de redimendo,res illa ita recuperat pristinas qua-

litates, vt sicut prius dicebatur res patrimonialis, ita & vt per eum qui allegat doctrinam Barto. in. d. l. in diem. Et vlterius ēt Deci. in. d. consil. videt̄ terminare casuz nostrū
32 † nam ideo ibi vult Deci. q̄ post redēptionē factaz mediā te pacto de redimendo consortes possint recōperare, quia ille redimens iteruz extraneis vendiderat, sentiēs secus esse si pro se retinuisset, & hoc clare sentit in. iij. col. versi. q2 recu
33 peratio facta &c. ¶ † Tertio cōprobatur, q2 si domus, de qua agimus, reuersa fuisset ad. d. Frāciscū vel eius hr̄des propter pactum. l. cōmissorie, vel adiectionis in diez, ita cū eius qualitatibus diceretur reuersa, vt ab omni pena, in quā propter venditionez incidisset, dicerentur liberati, & sic in proposito nostro a cōpulsione de vendendo consortibus de patrimonio iuxta formam statuti de quo agimus hoc probatur argumēto eoꝝ q̄ de emphitheota dicit Bal. in. l. ab emptione. ff. de pac. iij. col. ver. ex hoc nota. videlicet, q̄ in. d. casibus ipse liberet̄ a pena caducitatis, vt p euz Guem refert, & sequitur Jas. in. l. fi. col. xlij. C. de iure emphi. versiculo vigesimo primo quero. & Deci. in. d. consil. lxxxviij. videtur enim procedere argumētuz de emphiteota ad casum nostrum iuxta. d. per Albe. in. d. q. lxxxvij. preser tim in cāu nr̄o in liberādo, q2 rō vr̄ fortior in casu nr̄o, q̄ꝫ sit in emphiteota. Modo dico, q̄ fortius isti heredes debent dici liberati ab illa compulsione recuperantes per pactum de redimendo, q̄ꝫ p pactum adiectionis in diem, vel. l. com missione. qd̄ probatur, q2 primo casu recuperat ex sua propria volūtate, quam sibi reseruauit. secundo vero casu potius ex casu, vel ex negligētia emptoris ipse enim q̄ꝫtū ad se & eius voluntatez omne ius transtulit nec qcq̄ꝫ proprie vo luntati reseruauit, ita vt minus sit ei ignoscendū quo ad statutum nostrum si ergo ei eo modo recuperanti parcit̄, vt est dictum, licet minor ratio sit, fortius in casu nostro heredibus. d. Frācisci ignoscendū est cum maior sit ratio auc. mul
34 to magis. C. de sac. san. eccle. cum simi. ¶ † Quarto comprobantur optima ratione nam pone, q̄ qs velit vendere partem vnius predij, & aliam partem retinere, certe ex forma statuti, de quo agimus, nemo dicet, q̄ cōpellatur consortibus suis vendere, nisi illam partem, alias iniquissimuz diceretur statutū, si compelleret ēt aliam partem vendere, cū illā p se velit dn̄s retinere, & h̄ arbitror clarissimū. Quo
35 stāte dico, q̄ idē est dōm de pte temporis. † sumpto arg. de re ad tempus. l. miles ita in principio. ff. de milita. testa. vbi tradit bar. facit. l. si ita stipulatus fuero. x. de ver. obli. & l. si ita reclictum. §. finali. de legatis secundo. Cum ergo. d. Frāciscus vēdiderit, vt liceret sibi suisq3 heredibus domum illam. i̇. x. annos redimere dr̄ voluisse tantum pro illo tēpore anteq̄ꝫ redimere vellet, sed postq̄ꝫ voluerit redimere non dicitur pro eo tempore voluisse vēdere, igitur non debet ipse, vel sui heredes posse compelli ad vendendum suis consortibus pro eo tempore, pro quo nec ab initio vendere voluit. ¶ Accedat predictis quinto, & vltimo, q2 si recte ponderentur verba statuti de quo agimus satis clare colligitur conclusio nostra, nam statutum solum compellit vendere volentem vt patet ibi qui vellent alienare &c. & clarius in p̄n. statuti. ibi voluerit partē suā alienare, & ibi teneatur volens alienare &c. Et ibi & ad vendenduz compellatur. d. vēdere volēs &c. & ibi ēt, & tunc liceat. d. vēdere vo
36 lenti &c. † dico enim q̄ talia verba compellat̄ vendere volens &c. vel similia debēt exponi. i. quatenus vēdere voluit iuxta. l. stichum, qui meus erit cum materia de leg. j. sed ille Franciscus vendere voluit solum, & dumtaxat cum pacto illo de redimēdo, & nō aliter, ergo ad illud per cōsortes cōpelli non potuerit. det̄ ergo casus, q̄ tunc fuisset cōpulsus vendere cōsortibus, & sic cum illo pacto de redimendo vendidisset, cū aliter vendere nolebat, certe & ipse, vel eius heredes potuissent ita a cōsortibus redimere. i̇. taxatū tēpus, nec vltra vendere cōpellerentur vltra, ita ergo & nunc dica mus heredes predictos, q iam vigore. d. pacti redemerunt non esse vlterius compellendos, nec in casu isto statutuz, de quo agimus locū habere. ¶ Nec predicte ꝯculsioni ob. allega, in ꝯ̄riū quibus (si recte ꝯsiderent̄) ex predictis sumit̄ satis clara r̄nsio, vt tn̄ veritas clarius elucescat particulariter, vt infra respōdetur. ¶ Ad primum igitur dico, q̄ sufficit semel ventum fuisse ꝯ statutum &c. s. ad hoc, vt habeat

locum dispositio statuti prout loquitur, & sic verum est, q̄ d. Franciscus sibi, & heredibus in eo q̄ preiudicauit, perpetuo preiudicauit, Preiudicauit autem in eo, vt ipse, vel hr̄des eius ꝯsortibus vēdere teneant̄, put extraneis vēdere voluit, & re ipsa vendidit. s. cum illo pacto de redimendo, cum venditio extraneis facta per redemptionem sit resoluta, dr̄ ēt resolutum ius, quod ꝯsortibus iam quesitum erat, fateor. n. q̄ ab initio, & q̄ncunq3 ante redemptionem ꝯsortes poterant petere sibi vendi, & fuisset illis facta vēditio eadem, que extraneis facta fuit, nunc autem facta venditione sunt repellendi, q2 venit casus, in quez nec ab initio. d. Joānes dr̄ voluisse vendere, ergo seqtur, q̄ statutum locum habere nō pt̄, qd̄ tm̄ cōpellit vēdere volētē, vt iā dixi. Uel scd̄o dici pōt, q̄ quo ad casuz nr̄m illud pcederet, q̄n simplr̄ dolus fuisset ꝯmissus, sec9 si ꝺterminate, & litate quo ad tp̄s,
37 † cum limitata causa, & dispositio limitatum pducat effectum. l. in agris. de acquiren. rerum domin. & l. ij. vbi per Bald. ff. de seruis export. cum ergo limitate ventum fuerit contra statutum scilicet quousq3 ipse Joannes, vel eius heredes infra taxatum tempus voluerint redimere, sequitur, q̄ eo casu adueniente dolus omnino tollatur, non quidem ex penitentia, vt dicebat̄ in argumento, sed ex preordinato casu, & in principio ipsius venditionis cōsiderato. ¶ Et ex predictis apparet responsio ad secundum, quia fateor, q̄ ius quesitum consortibus eis non est auferendum, sed dico non fuisse quesitum aliud ius, q̄ꝫ emendi eo modo, & forma quibus venditio extraneis facta fuerat, & nota ordinez statuti, dicit enim q̄ vendere volens debet requirere consortes, qbus ante omnes datur ius emendi illud scilicet quod erat vendendum, & sic in casu nostro ius emendi cum dicto pacto de redimendo, & statim sequitur, q̄ venditio facta eis irreqsitis nō v3 in eoꝝ p̄iudiciū intelligo in eo, q̄ si fuissent reqsiti sibi ꝯpetijsset, in casu ergo nr̄o nō potuit eis preiudicari, q̄n cū. d. pcō emere poterit, & nō al̄r p p̄dicta.
38 ¶ † Nec ob. quod ꝺ emphiteota dictum est, q2 primo dici potest, q̄ illud procedit, q̄n venditio fuit facta simpliciter absq3 aliquo pacto de redimendo, prout multi tenuerunt, de quibus per Jas. in. d. q. xx. secus si cum pacto de redimēdo, que opinio plurimuz h3 equitatis, vt per euz. Jmmo ēt quidam dixerunt, q̄ emphiteota per quālibet redemptionē liberatur a pena caducitatis, nisi preueniatur, vt Spec. in tit. de loca. §. nunc aliqua ver. xcvj. queritur sed quid &c. Et pleriq3 alij relati per Jas. in loco predicto, & ēt dn̄s Guido de suzza. cum ꝯcord. relatis p Albe. in. d. q. lxxxvij. que opinio (vt ipsi asserūt) saltem de equitate pcedit. Fateor tn̄, q̄ cōis opinio est in ꝯtrarium, vt ibi dicit Jas. Stet ergo resolutio predicta, q̄ allegata in ꝯ̄riū pcedunt, vbi nullum erat factum pactum de redimendo. ¶ Uel secundo r̄ndet̄ posito q̄ ēt pcedant, vbi vigore pacti fiat redemptio fm qd̄ vr̄ presupponere Ang. & Ro. in. l. sequitur. §. item labeo. ff. de vsuc. in illa limitatione, quam refert Jas. in illa. q.
39 xx. † Nam dico, q̄ in proposito magna est diuersitas inter emphiteotam, & casum nostrum, & ideo de eo ad nostrum venditorem non valet arg. cuz ex diuersis non inferatur. l. papinianus exuli. ff. de mino. cum simi. Diuersitas aūt terminoꝝ per se nota est, sed in particulari rō diuersitatis ostēditur, nam emphiteota vendens irrequisito dn̄o in penam sue ꝯtumacie, seu ꝯtēptus dn̄i, statim cadit a iure suo, vt. d. l. fi. C. de iure emphi. Et non solum, vt dn̄o vendere teneat̄, sed totaliter omni suo iure priuat̄, siue ergo vendat simpl̄r, siue cum pacto de redimendo, vex est eum fuisse ꝯtumacē, & dn̄m ꝯtempsisse, nimiꝝ ergo si indistincte, & semper a iure suo cadit. Sed in casu nr̄o statutum solum dedit ꝯsortibus ius recomperandi, si voluerint fauore agnationis, seu (vt sic dixerim) ꝯsortarie, vt. s. res patrimonialis aliquibus ipsoꝝ eas volentibus non trāseat in extraneos, & sic ne res illa exeat de genere, vt declarat Bar. in. l. ad officium. in fi. C. cōi diui. & Pau. de ca. in consi. xlv. vr̄ dōm in antiquis, non tn̄ ab aliquo iure cadit venditor respectu ipsius rei, q2 eam vendere tenebit̄ ꝯuenienti pretio, vt in statuto ꝯtinet̄. que ratio non procedit nisi quatenus alienatio transfert in extraneos, sed sic est, q̄ tm̄ transtulit tpaliter, & limitate, vt s̄. declaraui, & resolubiliter per solā voluntatem ipsius Frācisci venditoris, vel heredum suorum, igitur seqtur, q̄ illud tantum

tantum dicitur consortibus quesitum temporaliter, et resolubiliter, prout in extraneos fuerat translatum, hoc aūt iam est resolutum per redemptionem a dictis heredibus factam vt .s. probaui ergo &c. ¶ Tertio loco non ob. decisio Alber. in .d. q. lxxxvij. qr (posita ea pro vera, licet multū sit dubitabilis) respōdetur de plano, q̄ loquit̄, quando venditio fuit facta simpliciter, et sic redemptio non fiet vigore pacti de redimendo, secus in casu nostro, vt .s. diximus, et ex predictis colligitur manifesta ratio diuersitatis, qr qñ quis simpliciter vendidit, iam voluit in extraneum totaliter, et irresolubiliter respectu proprie voluntatis trāsferre vnde consortibus tunc queritur ius eodem modo simpliciter, et in perpetuū emēdi, q̄ non procedit in casu nostro, vt sepe dictum est. ¶ Ad id qd̄ dicit Jo. fab. insti. de empt. et vendi. respōdetur, q̄ illa decisio nō est vera, vt ex iuribus, et rationibus preallegatis constat, et ideo non immerito ipse in ea decessione loquitur per verbum dubitatiuum, inquit enim, et ideo vr̄ &c. et qd̄ plus est in fi. subdit, q̄ vidit in multis locis semper obseruari ɔ̃rium, admonens nos, q̄ tali consuetudini stare debeamus, vt per eum. Et presertim, et absq̄ dubio in casu nostro dico decisionem illam non procedere, cum in statuto de quo agimus, consideretur particulariter, q̄ quis vendere velit, et ita non cogatur nisi quatenus voluerit vendere per ea, que supra dixi in quarto et quinto argu-
40 mento pro ista parte. ¶ † Nouissime conclusio predicta, et omnia suprascripta confirmantur, qr in qualibet prohibitione alienationis ratio, et mens prohibentis semper attēdi debet, et ab ea regulatur prohibitio, et eius effectus, vt
41 traditur in .l. filiusfami. §. diui de lega. j. † Et dixit insignis doctor. d. Nicolaus de prata in quodam eius consilio incip. super puncto .s. scripto inferens ex hoc in casu suo, q̄ si prohibitus a testatore alienare, vt post eius mortē alteri restituat, alienet, et demum redimat, vel alias res ad eum reuertatur nō dicitur qcq̄ fecisse ɔ̃ mentē testatoris, ex quo effectus propter quē fuit facta prohibitio omnino seq̄ poterit, vt per eum in prin. d. consilij, qd̄ subscribendo cōprobauerūt .d. Jo. de riccis de florētia. et Ang. de vbaldis pusinus, et reperitur consilium predictum inter consilia Ange. nu. clxix. Sed in proposito ratio, et mens statuti prohibentis in effectu res patrimoniales in extraneos alienari, et compellentis illis de patrimonio vendi fuit ne res tales extra homines de patrimonio transeant illis de patrimonio eas volentibus. hoc autem in casu nostro non datur cū domus predicta redempta reperiatur apud heredes Francisci venditoris, qui sunt de patrimonio eius, ergo statutum de quo agimus non debet habere locum. ¶ Et si dicatur iam transiuit in extraneos, et ante redemptionem permāsit rñdetur, q̄ pro eo tempore nullus de patrimonio domū predictam petijt sibi vendi, in quo pro eo tempore quisq̄ d̄ patrimonio fuisset audiendus. Nunc autem, quādo res petitur vendi non reperitur apud extraneos, nec apparet, q̄ sit ad extraneos peruentura, sed apud filium, et heredem .d.
42 Francisci mansura qui est proximior de patrimonio, † igit̄ cessat ratio, et mens statuti in eo, q̄ compellit ad vendendum illis de patrimonio, cessabit ergo et eius dispositio. l. adigere. §. quāuis. ff. de iure patro. c. cum cessante de appel. et not. in. §. illis insti. de mili. testa. ¶ Et ex predictis omnibus firmatur, q̄ statutum de quo agimus in presenti casu locum habere non potest. Primo qr .d. domus cum apotheca habita a fratre nō dr̄ de bonis p̄rimonialibus, de q̄bus loquitur statutū. Secundo qr cū domus illa cum apotheca vigore pacti fuerit per heredes .d. Frācisci redempta non dicitur in effectu alienata, sed reuersa ad terminos in quibus erat ante alienationem, vt ex predictis constat.

Laus Deo Clementissimo.

Maria. Soci. Junior. J. V. D. Pisis.

CASVS

¶ In nouissimo statuto Pisano cauetur inter cetera, vt .j. videlicet. Animaduertētes, q̄ in exigendis dotibus mulierum predecedente viro eius heredes, vt plurimum ad inopiam adducti, qñq̄ facultates oēs alienare, et ipsis mulieribus pro dote, et antefacto satisfacere, nec non penas, et expensas cū maxima eorum iactura soluere coguntur, et donam. in domibus ipsarum mulierum, vel patris earum dono data anteq̄ traducantur a viris, ēt satisfacere compellūtur pietatis intuitu propter inopiam ciuium Pisanorum a longissimo bello causatā statuerūt, vt donam. p̄dicta .s. q̄ a viris, vl ab alijs eor̄ intuitu mulieribus in domibus propriis data sunt, p quarta pte tm̄ peti, et exigi possint, et non vltra dūmō .d. q̄rta pars sūmā, et q̄titatē florenor̄ .xxv. nō excedat, si vo donam. sic vt .s. mulieribus data nō excedāt i totum summam florenorum .xxv. tunc, et eo casu vsq̄ ad integram quātitatem peti possint &c.

¶ Querit̄ mō vtrū mulier, cui añ statutū p̄dictū donam. vt .s. dixi data fuerūt, marito eius post statutū decedēte possit exigere donam. illa in totū, an vo solū vsq̄ ad .xxv. floren.

¶ Et consuluerunt tres insignes aduocati florētini, q̄ non possit exigere vltra florenos .xxv.

SVMMARIVM

¶ Statu. nouū hz locū ēt in facto p̄terito, si illō ō quo loq̄t statutū veniat de futuro, lz hēat originē ab illo fcō p̄terito.

1 Legis natura licet sit dare formam futuris negocijs, et nō preteritis, tamē si in .l. exprimatur, q̄ ēt in preteritis p̄cedat, sine dubio in eis locum habebit.
2 Presentationes statuti mentem, et cām finalē eius oñdūt.
3 Cessante mente, et rōne statuti, dz ēt cessare eius dispositio.
4 Verba a mente, et ratione proferentium sunt regulanda.
5 Dispositio alicuius statuti vltra casus expressos trahitur ad omnes casus, in quibus statuentes si fuissent interrogati, idem verisimiliter respondidissent.
6 Vsurarum taxatio a noua lege facta trahitur etiam ad stipulationes antea factas pro tempore tamen quod post nouam legem decurrit.
7 Statuto si cauetur, q̄ mortua vxor̄ sine liberis vir lucretur certam partem dotis, an ille vir lucrabitur, cui dos fuerat data ante illud statutum.
8 Statutum q̄ extantibus masculis femine excludantur, excludit feminas a successione emphiteosis paterne, licet ante conditum statutum pater fuisset stipulatus emphitheosim pro se, et filijs masculis, et feminis.
9 Statuto si cauet̄, q̄ solutio nō possit probari per testes, q̄ laycus qui postq̄ soluit efficitur clericus, poterit probare per testes, eo qr probatio, de qua loquitur statutum, veniat facienda post clericatum.
10 Statutum excludens filiam dotatam extantibus masculis excludit etiam eam filiam, que ante statutum dotata fuerat, qr licet causa exclusionis sit de preterito, tamen causa deferende hereditatis est de futuro.
11 Lex antiqua disponit bannitos remittēdos esse si lib. .xxv. soluerint, sed lege noua auxit solutionem, scz vt non remittantur, nisi soluerint .100. an ille qui ante legē nouam fuit bannitus si vult remitti debeat soluere centum, fm legem nouam factam.
12 Statuto si caueatur, q̄ instrumenta guarentigie mandentur executioni sine libello, etiam instrumentum factum ante statutum gaudebit tali priuilegio.
13 Lex noua si minuit penam in aliquo delicto respectu pene ab eisdē pus īposite, fauet ēt illi q añ legē nouā d̄liqrat.
14 Statutum prohibens mulierem testari sine consensu duor̄ proximorum inualidat testamentum factum, etiam ante statutum, si mulier post statutum decedat.
15 Lex noua etiam nouum ius inducens procedit, etiam respectu p̄terito actuū, si respicit ipsor̄ actuū executionē seu pfectionē quandā ab ipsorum actuum p̄ncipio separatā, et talis executio a noua lege ɔ̄siderata ɔ̄tigit ex post.

CONSILIVM XXI

Dirigat Dominus verba mea in viam veritatis, et iustitie. Circa propositam questionem, viso consilio, subscriptionibus Clarissimorum Juriscō sulto. verbis, ac mente prepositi statuti di-

ligenter introspectis, ita mihi videtur vera conclusio per cõsulentē, ꝛ subscribentes firmata, vt in eoꝝ sniam pedibus, vt aiunt vadã, ꝛ vt dixit primus cõsultor vr̃ probabili dubitatiõe carere. Siue enim verba statuti inspiciamus illa ꝑfecto clarissima sunt, vt iste casus cõprehendat̃, nã dicit statutum donam. q̃ data sunt ꝛc. ꝛ sic verba ista respiciũt dotationē factam tempore statuti cũ sint verba preteriti tp̃is,
1 prout cõsiderauit ꝯsulens primus, ꝛ est claꝝ, † nam lʒ alias natura. l. sit futuris dare formaʒ negocijs, ꝛ non preteritis l. leges. ꝛ constitutiones. C. de legi. c. ij. ꝛ c. fi. de cõsti. cũ similibus, tñ si in legibus ipsis exprimatur, q̃ ēt in preteritis procedãt sine dubio ēt in eis locũ habebũt vt. d. iuribus, ꝛ satis dr̃ hoc in noua lege, vel statuto expressum qñ ꝑ verba preteriti tp̃is loquit̃, vt elegãter inqt Bar. in. l. omnes populi in secũda. q. qnte. q. principa. mihi in. xij. col. ff. de iust. ꝛ iure a quo in hoc nemo discrepat, vt dixit. s̃. primus consultor. Et vltra eũ idē voluit Bartholomeũ referēdo Andre. barba. in. d. c. fi. x. col. de cõstit. ꝛ idem expresse dixit. d. Ray. de forli. in. d. l. omnes populi col. xxiij. versi. ꝛ hoc expresse. ¶ Siue ēt ꝯsideramus mētem ꝛ rationeʒ statuti ꝛ absq; dubio casum nostrũ omnino respicit, vt. s̃. ꝑ predictos patres est clare deductum. Immo vltra eos posset testari, ꝙ ratio ꝛ mens statutti solum preteritas dationes donamentorum respiciat cõsiderat enim statutũ, ꝙ viri pisani ꝓpter longissimum bellum fuerunt redacti ad inopiaʒ ꝛ sic in proposito nostro, ea que vxoribus donauerant consumpserunt, vt absq; magna depauperatione ea vel eo
2 rum extimationē reddere, nõ possent † vt patet ex prefatio. statu. que mēteʒ, ꝛ finalē cãm ostēdit, vt. l. fi. ꝛ ibi Bar. ff. ð he. insti. tradit Cur. in consi. xxxix. visis, ꝛ diligenter. Prima col. in fi. ꝛ hoc cognouerũt statuentes ex magistra reꝝ experientia, cum forte aliqui casus añ statutũ conditũ euenerint, in qbus talē exitũ viderunt vel saltē habēres ciuitatis notitiã illud futurũ ꝯsiderauerunt, ꝛ eo presertim, q꞉ añ bellũ solebant talia donam. fieri in magna q̃titate, vñ his ita cõsideratis statuerunt, vt in eo statuto dr̃ que ꝯsideratio non potest multũ cõmode adaptaread donam. in posterũ facienda q꞉ sicut viri nõ erunt inopes in eis donandis ita ēt nõ censebunt̃ inopes in eorũ restitutione, cuʒ postea non consideret̃ bellũ pp qð in. d. bonis donatis sint depaupandi † cessante igit̃ mēte, ꝛ rõne statuti in donamētis, q̃ facta
3 fuerint post p̃dictũ nouuʒ statutũ vr̃, ꝙ cessare debeat ēt dispositio eius, vt. c. cũ cessante de appella. Nõtñ hoc firmo, nec de eius veritate vlterius perquirã, cum non expediat, sed tantũ dicere placuit, vt appareat in casu nostro mētem, ꝛ rõnē statuti omnino reperiri. ¶ † Quo dato vbi ēt
4 verba non omnino applauderent hoc dicēduʒ esset q꞉ semper verba a mente, intentione, ꝛ ratione proferētiũ sint regulanda per iura vulgaria, ꝛ hec dr̃ regl̃a infallibilis secũdum Ang. consi. cc xcvj. in volumine statutoꝝ. p̃ma. col. ꝛ Fran. cur. in cõsi. ix. ticinēsi statuto in fi. Si ergo pp menteʒ, ꝛ rationē statuti in casu nostro considerataʒ statutuʒ deberet habere locuʒ ēt vbi verba repugnarent per predicta quanto magis hoc dici debet, cum correspondeant, ꝛ ideʒ important, vt. s̃. deductũ fuit auc. multo magis. C. de epis. ꝛ
5 cleri. cũ simil. ¶ † Comprobatur ista cõclusio vulgata ista ratione q꞉ semper dispositio alicuius statuti vltra casus expressos trahitur ad omnes casus, in qbus statuentes si fuissent interrogati ideʒ verosimiliter respondissent, vt est glo. singularis, lʒ tritissima in. l. tale pactũ. §. fina. ff. de pact. vbi Bal. ꝛ alij notant cũ cõcordãtibus allegatis ꝑ dñm Cur. in. d. cõsi. ix. quinta col. in p̃n. sed esto, ꝙ iste casus sit in statuto obmissus (qð tñ est falsuʒ) certe si de eo fuissent statuentes interrogati verosimiliter idem in eo r̃ndissent ergo ꝛc. Probat̃ aũt ista verosimilis responsio, eo ꝙ statuti ratio omnino in casu nostro viget, imo ꝛ fortius, vt. s̃. dixi. qð ēt ex eo ꝓbat̃ (prout dicebat vltimus subscribens) q꞉ quãto magis restitutio est proxima bello tanto magis restitutuꝝ inopeʒ verosimiliter inueniet, ꝛ nulli dubiũ est, ꝙ restitutio donamentoꝝ datoꝝ ante statutũ verosimiliter venit citius faciēda, ꝛ ꝯñr bello proximior cõsiderat̃, q̃ eoꝝ que darentur post statutũ, ergo ꝛc. ¶ Et ad regulã. d. l. leges, ꝛ constitutiones. C. ð legi. ꝛ. d. c. fi. de ꝯsti. (vltra duas r̃nsiones, q̃ ex predictis colligunt̃, vna. s. vt hoc toleret̃ pp verba preteriti temporis, altera propter mentem, ꝛ rationem statuti, vt plene ꝑ primũ cõsulētē deducit̃, ꝛ tãgunt ēt subscribentes) tertio mõ formalr̃ r̃ndet̃ ẽm eos, ꝛ expressius ẽm ꝑ primum subscribentē, ꝙ ēt in casu nostro statutũ de quo agimus, dr̃ dare formã futuris, ꝛ nõ p̃teritis negocijs, loqtur enim statutũ tñ de restitutione donamētoꝝ que ēt in casu nostro tp̃e statuti erat futura, ꝛ nondũ venerat, vt est plusq̃ clarissimũ ꝛ nõ de ipsoꝝ donamētoꝝ datione q̃ p̃cesserat, circa eaꝫ etenim fatemur nihil esse dispositũ. ¶ Et licet restitutio causet̃ ab ipsa datione, ita qdē, vt nisi datio illa poneret̃, restitutio nõ esset in ꝯsideratione, ex eo tñ nõ tollitur quin istud statutũ de restitutione loquēs procedat in tali restitutione, ꝛ sic in casu nostro, cũ ipsa faciēda veniat post illud, vt cõcludēter ꝑ predictos patres ostensum fuit. ¶ Et vltra eos (cũ in hoc videat̃ fieri difficultas) hoc ipsum mul
6 tipliciter ostendit̃. ¶ † Primo ꝑ tex. in. l. pen. in prin. C. ð vsur. vbi disponit̃, ꝙ taxatio vsuraꝝ noua lege facta trahitur ēt ad stipulationes antea factas, ꝓ tp̃e tñ, qð post nouã l. decurrit, nã lʒ qd hēat ortum ex aliquo facto p̃cedēte nouaʒ legē (sicut erat ibi obligatio vsuraꝝ, q꞉ orit̃ ex stipulatione ante nouam. l. facta) quatenus tñ illud subseqtur nouã. l. ab illa determinat̃ ꝛ ita notãt illũ tex. ibi Bar. Bal. Saly. ꝛ alij, ꝛ ita allegat Bar. ꝛ alij in. l. oēs populi in qnta. q. p̃n. ff. de iusti. ꝛ iur. Sic ergo dicēdũ est in casu nostro, ꝙ lʒ restitutio donamētoꝝ habeat ortũ ex ipsoꝝ datione, q̃ precedit statutũ de quo agimus, q꞉ tñ ꝯtingit eaʒ fieri debe
7 re post. d. statutũ, dʒ ab eo regulari. ¶ † Secũdo ꝓbatur ex notabili decisione Bar. in. d. l. oēs populi in quinta q. princ. mihi col. xiiij. versi. ecce alia dicit statutũ ꝛc. vbi vult, ꝙ stante statuto, ꝙ mortua vxore sine liberis vir lucretur, certam partem doris, etiam ille vir lucrabitur, cui dos fuerat data antequam illud statutum fieret ꝛ ratio est, quia lucrum illud de quo disponit statutum consideratur tñ post mortem vxoris, que post statutum cõtingit. Et licet de hac decisione videat̃ dubitare Imo. in. c. fi. de cõsti. ꝛ aliq disputatiue eũ sequant̃, vera tñ vr̃ per rõneʒ predictã ꝛ ꝑ. d. l. pen. C. de vsur. ꝛ istã decisionē Bar. not. ꝛ dicit mēti tenēdã celebratissimus doctor. do. Ioã. Bapt. caccialupus in repetitione. d. l. oēs populi colũ. lxij. versi. tertio infert ꝛc. ¶ Si quis tñ pertinaciter velet sequi opi. Imo. ꝯ Bart. ꝛ in ea fundaret partē ꝯtrã, aduertat, q꞉ clare r̃nderi põt, primo. ꝙ Imo. loqtur qñ statutũ nõ vteret̃ verbis p̃teriti temporis, sed in casu nr̃o aliud est. Dicit̃ eniʒ data sunt ꝛ sic per verba preteriti tēporis, secundo etiam respondet̃ ꝙ ibi ratio nõ ita respicit dationē dotis iam factã, nã ratio illius statuti fuit, vt animentur viri ad matrimonium contrahēdum scientes in casum mortis vxoris se habituros recompensationem oneris matrimonij, vel obligationis mr̃imonialis, qua se astrinserunt iuxta dicta patrui, ꝛ dñi mei Soci. in. l. cui fuerit. ff. de ꝯdi. ꝛ demon. que rõ non respicit matrimonia iam ꝯcta, sed in casu nr̃o ratio statuti ita respicit preterita, sicut futura, immo magis, vt supra dixi, ergo ꝛc. ¶ Et ex his ꝯstat, ꝙ tenendo opi. Bar. que vr̃ verissima per eam in fortioribus terminis deciditur casus noster. ¶ Tertio pro hoc adduco solemnem decisionem Pet. de anch. in ꝯsi. cxxv. visis, ꝛ diligēter nominatis, vbi in fi. vult
8 † ꝙ nouum statutum, ꝙ extantibus masculis femine excludant̃, excludit feminas a successione emphiteosis paterne, lʒ ante ꝯditum statutum pater fuisset stipulatus huiusmodi emphiteosiʒ ꝑ se, ꝛ filijs masculis, ꝛ feminis, ex qua stipulone videbatur ipsis feminis quesituʒ ius, ꝛ mouet̃ ex eo tñ, q꞉ illud, de quo disponit statutum, vcʒ successio, ꝯsideratur tñ post mortem patris, ꝛ sic post statutum, ꝛ ita statutum non preterita, sed futura respicit ẽm eius naturã, ꝛ dicit, ꝙ illa est bona, ꝛ vera ratio, ꝛ allegat not. ꝑ Bar. in. d. l. oēs populi. Istam decisionem Pet. de anch. refert, ꝛ seqtur insignis doctor do. Alber. bru. in suo ꝯsi. j. circa primum articulum. ix. col. ¶ Quarto comprobat̃ hoc per id, qð disputando determinauit Io. Caldc. in. q. incip. statuto ciui-
9 tatis cauet̃ col. fi. † vbi vult stante statuto, ꝙ solutio nõ possit ꝓbari ꝑ testes, ꝙ laycus qui postq̃ soluit, efficitur clericus, poterit ꝓbare per testes, ex eo, q꞉ ꝓbatio, de qua loq̃t statutum, venit facienda post clericatum, ꝛ in ea statutum clericis preiudicare non potest, nec tunc dici potest, ꝙ per

statutum

statutum sit iniectum vinculum ante clericatum, cum ꝓba
tio habeat suum principium quando incipit fieri coram iu
dice, hanc determinationē refert, & sequit̄ excellentissimus
ac primarius etate nr̄a iuriscon. do. Philip. Deci. compa
ter, & vt pater hono. in. c. ecclesia sancte Marie, col. xij. de
cōsti. dicēs, ꝙ eā sequitur Pet. de anchar. & Raphael cu
ma. in locis per eū allegatis, & sic ibi cōcludit̄, ꝙ lꝫ ꝓbatio
habeat originē ex ipsa solutione, tñ circa eaꝫ nō tēpus solu
tionis, sed tēpus ꝓbationis attēdit̄, nā si attēderet̄ tp̄s so-
lutionis clericus ille non posset ꝓbare ꝑ testes, ex quo tunc
erat laycus, & sic statuto subiectus. Sic ergo in casu nostro
dicendū est, ꝙ attendat̄ tp̄s restitutionis q̄ꝫ q̄ꝫ illa origineꝫ
hēat a tp̄e dationis donamētoꝝ ſm qđ. s̄. declaratum fuit.
¶ Rursus, & quinto facit notabilis doctrina Bal. in. d. l.
oēs populi. vij. col. ver. sed pone statutum &c. vbi concludit
10 † ꝙ statutū excludens filiā dotatā extātibus masculis ex-
cludit ēt eā filiā, q̄ ante illud statutū dotata fuerat, & rō est
ſm eū, q2 lꝫ cā exclusionis sit de p̄terito, & sic ꝯclusio hēat
originē añ statutū, tñ casus deferēde hr̄ditatis est ð futuro,
& sic ipsa exclusio realiter ꝯsiderat̄ post statutū, & istam de-
cisionē Bal. referūt, & sequunt̄ dñs Deci. preallegatus in.
d. c. ecclesia. s. Marie col. xxj. in fi. & col. xxij. & Alber. bru.
in preallegato ꝯsi. j. ix. col. & ita ē tꝫ Jo. cāpeg. in trac. dotiū
in. lvij. q. qnte ꝑtis. Ita ergo dicēdū est in casu nostro iudi-
11 cando, vt. s̄. in alijs dictū fuit. ¶ † Sexto p̄dictis accedat
materialis decisio illius. q. que olim Padue fuit agitata,
antiqua. l. cauebat̄ bānitos remittēdos eē, si. xxv. libras sol
uerint, sꝫ noua. l. fuit aucta solutio, vt fuit. s. non remittātur
nisi soluerint centū, querebat̄ vtrū, q ante nouā. l. fuerat bā
nitus, si vult remitti, debeat soluere cētū ſm nouā. l. factam
post eius bānū, & fuit determinatū, ꝙ sic, q2 lꝫ solutio illa
hēat p̄ncipiū a bāno, & sic añ nouā. l. q2 tñ noua. l. loqt̄ de re
missione bāniti, & de solutione ꝓ eo faciēda, q̄ post. l. nouā
fieri dꝫ, regulri dꝫ ſm. l. nouā ita referunt, & sequunt̄ Cyn.
in. d. l. leges. C. de legi. & Albe. de rosa. in tracta. statut. in.
lv. q. iij. ꝑtis dicētes, ꝙ illa noua lex nō futuris bānitis, sꝫ fu
turis exēptionibus a bāno formā dedit. Sic ergo in casu
nostro istud nouū statutū nō dr̄ dedisse formā futuris do-
namētis, sed futuris restitutionibus ipsoꝝ, merito &c. & eā-
dem decisionē ponit signāter Bal. in. d. l. leges in fi. cū cō-
cordā. adductis ꝑ. d. Jo. Bapt. caccialup. in. d. l. oēs po-
puli col. lxiij. ¶ Et si dicat̄, ꝙ p̄dicto bannito statim ante
nouā. l. fuit ex antiqua. l. quesituꝫ ius, vt redire possit solu-
tis. xxv. libris, rñdet notabiliter Bal. vbisupra ꝙ illud ius
erat quesitū ex mero bñficio statuti, nimiruꝫ ergo si ꝑ aliud
statutū tollitur, qđ nota plurimū in casu, q2 si diceret̄, ꝙ mu
lieri erat q̄sitū ius circa integrā restōnē donamētoꝝ, rñdet̄
ſm Baldum ibi, ꝙ hoc tm̄ erat ex mero beneficio alterius
statuti pisani, merito ergo potuit per aliud nouū statutū au
ferri, maxime cū fiat ob publicā vtilitateꝫ, & ꝑ viā. l. vniuer
salis, iuxta ea, q̄ habent̄ ꝑ illū tex. in auc. res q̄. C. cōia de le
ga. & iuxta tradita ꝑ Bar. in. l. quotiens. ff. de pollicit. cum
12 simili. allegatis. s̄. ꝑ primū ꝯsulentē. ¶ † Septimo roborā
tur q2 si statuto caueat̄, ꝙ instrumēta guarantigie mandent̄
exequutioni sine libello ēt instr̄m ante statutū factū gaudet
tali priuilegio, ita fuit de mēte Bar. in. d. l. oēs populi col.
xiiij. in ver. ex his possunt solui &c. & ita expresse tradit An
dre. barba. in. d. c. fi. ꝓpe fin. ij. col. allegās Bar. in loco p̄-
13 dicto, ita ergo dicemus i casu nr̄o iducēdo, vt. s̄. ¶ † Octa
uo & vltimo facit, q2 si lex noua minuit penā in aliquo deli-
cto respectu pene ab eisdē prius iposite, fauet ēt illi, q ante
nouam. l. deliquerat, ita vt si post nouaꝫ. l. accusetur inspe-
cto tēpore sententie, puniatur tm̄ ſm nouā. l. ita determi-
nat Barto. post Ricar. malumb. in dicta. l. omnes populi
colum. xv. & sequitur Salyce. in dicta. l. leges & constitu
tiones C. de legi. ij. col. & rō est secūdū Saly. q2 licet deli-
ctū precesserit nouā. l. pena tñ venit post nouā. l. ponēda, &
noua. l. nihil mutat circa essentiam delicti, sed tantum cir-
ca pene impositionem, que in casu illo cum sit futura meri-
to per nouam. l. regulari debet, idem sequitur Andreas
barbat. in. d. c. fi. colū. xij. eadem ergo, seu simili considera-
14 tione in casu nostro dicendū est, vt. s̄. ¶ † Demū facit deci
sio Ang. in auc. vt facte noue consti. §. j. col. v. vbi vult, ꝙ
statutū ꝓhibēs mulierē testari sine cōsensu duorum proxi-
moꝝ inualidat testamentū ēt factum ante statutuꝫ si mulier
post statutum decedat, q2. s. testm̄ tunc habiturum est effe-
ctum, & poterat mulier in eo adhibere formam statuti, & nō
fecit. ¶ Adde ēt pulcruꝫ dictum Pau. ð ca. in ꝯsi. cxxxv.
in cā desertionis. ij. vol. ij. col. versi. vnde ēt si in ea. ¶ Po
stremo aduertendum est, q2 ex omnibus predictis decisio-
15 nibus, & alijs eiusmodi. † Formatur regula ꝙ lex noua etiā
nouuꝫ ius inducens ꝓcedit ēt respectu preteritoꝝ actuuꝫ, si
respicit ipsoꝝ actuum executionem, seu ꝑfectionem quan-
dam ab ipsorum actuum principio separatam, & talis exe-
cutio a noua lege ꝯsiderata ꝯtingit ex post, vt colligitur ex
notatis per doc. in. d. l. omnes populi. in. v. q. princi. Bar-
tho. in. d. l. leges. & in. d. c. fi. & ibi in specie ꝑ Fely. in. v. fal-
len. & signanter tradit Gemi. in. c. ex antiquis. iij. col. versi.
secūdus casus est. liiij. distin. que regula proprie cadit in ca
su nostro, vt supra pluries fuit inductū, & ꝑ se pꝫ. ¶ Et ex
ista consideratione tolluntur plurima, que in locis predi-
ctis, & alibi sepe per doc. notantur, que in contrarium ad-
duci possent, nam in eis noua. l. aut respicit principium
actus, aut illud quod respicit, dicitur ab ipso actu quodam
mō inseparabile. Quibus bñ inspectis ꝯstabit ꝑticulariter
nō obstare, qđ dixit Ang. i. l. si possessor. §. j. ff. de peti. her.
Nec id qđ tradit Areti. in ꝯsi. lxxxv. ij. col. post Pet. de an
cha. per eum allegatū, & dñs, & patruus meus Soci. in cō
sil. cvj. j. & ij. col. iiij. vol. cum plerisqꝫ alijs, que studiosus le-
ctor inuenire poterit, oīa eteniꝫ ſꝫ predicta facile resoluent̄.
¶ Que oīa in casu nr̄o ex abūdāti dicta intelligant̄. Ex q
bus inferri posset idem dici posse ēt, ꝙ statutum istud nō lo
queret̄ expresse ꝑ verba preteriti tp̄is, & ēt nō hr̄et expres-
sam rōnem, que ēt p̄teritā donamētoꝝ dationē respiceret.
¶ Unde cū statutū istud vtat̄ verbis preteriti tp̄is, & rō-
nem exprimat, & que magis preterita donamēta respicit,
q̄ꝫ futura, vt predixi, seqtur aptissime & absqꝫ aliqua diffi-
cultate, ꝙ ꝓcedit in donamētis añ illud statutū datis, si tñ
post statutum veniat casus eoruꝫ restitutionis, vt in presen-
ti casu contingit. Laus Deo Matriqꝫ eius pijssime.

Maria. Soci. iunior. J. U. D. Pisis legens.

CASVS

¶ Cauetur statuto lucensi sub rubrica de patrimonialiuꝫ re
rum alienatione, ꝙ cōiunctus volēs alienare rem patrimo
nialeꝫ teneatur reqrere certas personas ei ꝯiunctas certa
forma seruata. Qua forma non seruata si res vendat̄, q req
rendi erāt possint agere contra emptores, & rerum deten-
tores infra annū a die scientie, vt reuendat pro illo met pre
tio vl alias pro iusta estimatione &c.

¶ Modo contingit, ꝙ Jo. & Petrus fratres, & filij ꝗdam
Michaelis de Burlamachis de luca alienauerūt quedaꝫ
prediā cuidā Bartholomeo schiatte de luca iam sunt anni
xlvj. & vltra, qui per se, & suos heredes in hanc vsqꝫ diē qe
te, & sine aliqua molestia. d. predia possedit. Nunc quidam
Thomas filius, & hr̄s Adriani, q erat frater Hermanus
predictoꝝ venditoꝝ vigore predicti statuti petit Jo. bapti.
heredem predicti Bartho. emptoris compelli ad reuendē
dum predicta predia asserens ea esse bona patrimonialia,
& fuisse vendita non seruata forma statuti circa requisitio-
neꝫ ꝯiunctoꝝ. Et talis predia esse patrimonialia nitit̄ ꝓba
re per publicam vocem, & famam, ꝓut ex depositionibus
testium ꝯstat. ¶ Opponit̄, ꝙ nō est ꝓbatū legitime. d. pre
dia esse patrimonialia, & (posito ꝙ sint talia) ꝙ in alienatio
ne interuenerit requisitio ꝯiunctoꝝ a statuto requisita, & ꝙ
ita ex cursu longi tp̄is iura presumunt, iteꝫ ꝙ Thomas p̄-
dictus non est talis, qui fuerit in statuto comprehensus,
& demum, vbi alia non obstarent, ꝙ omne ius ex longissi-
mo tempore. xlvj. annorum dicitur sublatum.

SVMMARIVM

¶ De statuto, ꝙ vendere volens requirat coniunctos, an emere velint, de quibus intelligatur.

¶ Fama ex forma statuti plene probans qūo probetur.

¶ Et an requisitio predicta aliquando presumatur.

¶ Et an ius recōperandi datū ꝯiunctis prescribat̄. xl. an.

1 Statutum disponens ꝙ vendere volens requirat coniunctos, an velint emere, intelligitur de coniunctis, qui erant in rerum natura tempore venditionis, ⁊ nõ de his qui nondum nati erant.
2 Denunciatio tunc requiritur, quando est cui denuntietur, secus si non sit.
3 Qualitas sine subiecto esse non potest.
4 Bonitas loci qui non est, extimari non potest.
5 Statutũ prohibẽs ꝙ ius recuperãdi alicui ꝑsone nõ possit vendi, cedi, tradi, alienari, vel in aliũ transferri quouis titulo, comprehendit etiam translationẽ, que fit in heredem, in quo reperitur titulus pro herede.
6 Titulus per herede an habeat locum in filio qui est in patria potestate.
7 Priuilegium personale cum persona extinguitur.
8 Probatio per publicam vocem, ⁊ famaz nulla est species probationis, nec etiam semiplena.
9 Statutuz promittens probationẽ irregularẽ ꝑ publicã vocem ⁊ famã ꝯ iuris dispositionẽ, dz talis dispositio restringi ⁊ interpretari vt minus ledat ius cõmune ꝙ̃ possit, iõ hec fama dz ꝓbari ꝑ testes oi exceptiõe maiores.
10 Ad denũciandum solum admittũtur viri idonei ⁊ honesti.
11 Testes graues ⁊ optime opinio. qñ requirũtur in aliqua ꝓbatione per statutũ, hec qualitas vti a statuto requisita debet articulari. ⁊ probari.
12 Requisitio cõiunctoꝝ in alienatione bonorũ a statuto requisita, an presumatur interuenisse.
13 Solẽnitas extrinseca ex cursu longi temporis presumit̃ interuenisse, licet de ea nil probetur.
14 Consensus propinquorum ex forma statuti requisitus, pro validitate actus, si post actus celebrationẽ longũ tẽpus cucurrerit, presumitur talem consensum interuenisse, licet de eo nil constare possit.
15 Emphiteota si alienauerit ius suum post lapsum longi temporis presumit̃ ꝙ dñs tali alienationi consenserit.
16 Solẽnitas requisita in alienatione rei ecclesiastice presumitur ꝙ interuenerit ex temporis diuturnitate.
17 Ad inducendam presumptionem ꝙ solẽnitas interuenerit quãtum tempus requiratur.
18 Tempus. xxx. vel. xl. ann. ad plus reputatur longissimum.
19 Presumptio iuris an sit alleganda, lz non probanda.
20 Recuperandi ius datum coniunctis an prescribatur spacio. xl. ann. ⁊ J. numero. 26.
21 Actio omnis spacio. xxx. annorum tollitur.
Et si vltra duret absolute spacio. xl. ann. tollitur.
22 Ius annullãdi contractum si detur alicui a tali iure excluditur spacio. xxx. annorum.
23 Coniuncti si ex forma statuti habent annũ ad recuꝑanduz a die scie vẽditionis, scia non presumit̃ in facto alieno.
24 Ius adeundi de iure ciuili lz tollat̃ spacio. xxx. anno. an idẽ sit ĩ iure petẽde possessiõis bonoꝝ ⁊ sub nu. se. ⁊ nu. xxix.
25 Prescriptio. xxx. ann. currit contra ignorantem, non solũ ius, sed etiam factum.
27 Restõ in integrũ dat̃. J. quadriẽniũ a die scie ꝯputãdũ, q̃ lz ꝑ. xxx. ann. non tollat̃ tñ tollit̃ ꝑ prescriptionẽ. xl. anno.
Prescriptio. xl. anno. currit ꝯ ecclesiam, nisi sit Romana.

CONSILIVM XXII

Dirigat Dominus verba mea in viam veritatis, ⁊ iustitie. Pulchra est presens consultatio, licet satis aperta in qua (breuitati studẽdo prout consulentem decet) conclusiue procedam in singulis questionibus que discutiende veniunt. De quattuor ergo queritur non sequendo ordinem exceptionum.

¶ Primo vtrum Thomas olim Adriani de burlamachis sit talis, qui in presenti casu dicatur in statuto comprehensus, vt ad recomperandum admitti possit.

¶ Secundo (posito sine veri preiudicio, ꝙ sic) vtrum legitime probauerit predia alienata, fuisse patrimonialia.

¶ Tertio vtrum alienatio de. d. predijs facta possit dici facta cum solennitate a statuto requisita, idest cum requisitione coniunctorum, posito ꝙ de hoc euidenter constare non possit. ¶ Quarto ⁊ vltimo (posito, ꝙ alia reo cõuento nõ patrocinentur, absqꝫ tñ preiudicio veritatis) queritur vtrũ saltẽ possit se tueri beneficio longissime prescriptionis. xlvj. annorum. ¶ Circa primam questionez omnibus recte pẽsatis arbitror de iure ꝯcludendum Thomam predictuz nõ esse talem, qui ex forma predicti statuti admittatur ad recõ-
1 perandum. † Naz aut primo ipse vult venire ex propria ꝑsona, ⁊ res caret omni dubitatione, quoniam cum ille non esset in rerum natura tempore quo fuit facta. d. alienatio, ⁊ consequenter, nec illi, nec alicui pro illo poterat. d. alienatio nunciari, nec poterat ipsi requiri, an emere vellet, sequitur, ꝙ statutum de eo loqui non potest, ex quo ius istud recomperandi datur illi, qui cum requiri debuerit, non fuit requisitus, vt patet in statuto sub rubrica si obmissa sit forma inquisitionis ⁊c. Ibi licitum sit ei, ad quem ius compre ꝑtineret, ⁊ requiri debuerit ⁊c. Facit. l. iiij. §. totiẽs. ff. de dã.
2 infe. † nam sicut ibi denunciatio tũc requiritur, quando est, cui denuncietur, ⁊ illi, qui non est, denunciari non potest, ita in casu nostro requisitio fieri debet eius, qui tunc reperitur, ⁊ ipse Thomas, cum tunc non reperiretur, requirendus nõ erat, ista enim qualitas, vt quis requiratur presupponit ex-
3 tare subiectum, ⁊ personam requirendam, † cum qualitas sine substantia, seu subiecto esse non possit, vt. l. j. vbi Bar.
4 ⁊ alij. ff. de vsufr. † sic alias dicitur, ꝙ nõ potest estimari bonitas loci, qui non est, vt. l. si seruum. §. fi. ff. de actio. empt. facit. l. eius qui in prouincia versic. nam si nominatim. ff. si cer. pet. ¶ Preterea statutũ requirit, ꝙ agnati infra quartum gradum requirantur, ⁊ vbi venditor hoc non fecerit, statuto contrafaciens dicitur quodammodo deliquisse, ⁊ propterea petitur rescissionem venditionis per eum facte sed in casu nostro iste Thomas, cum tunc non reperiretur, non poterat dici agnatus argu. l. fi. ff. de col. bon. cum simi. nec Ioan. ⁊ Pet. de burlamachis venditores possunt dici aliquo modo errasse circa personam. d. Thome, cum impossibilis esset eius requisitio, ⁊ sic eis quicꝙ̃ imputari non potest, merito sequitur, ꝙ quo ad. d. Thomam non potest dici predia ista alienata nõ seruata forma statuti, igitur ipse nõ potest ex persona propria admitti ad recomperandũ, ⁊ hoc est expeditum, ⁊ ita in terminis huius statuti Lucensis per predictas rationes determinat Excellẽtissimus etate nostra Iurisconsultus compater, ⁊ vt pater hono. domi. Philip. Deci. in consil. ccxxij. viso puncto ⁊c. in princip. ¶ Aut scdo ipse Thomas vult venire ex persona Adriani patris eius, quasi fuerit. d. Adriano ius recomperandi quesitum, eo ꝙ ipse non probatur in dicta alienatione requisitus ẜm formam statuti, ⁊ ita dictum ius Adrianus decedẽs transmiserit in predictũ Thomã filiũ, ⁊ heredes eius, prout ipse agere videtur, ⁊ adhuc concludo eum audiri non posse. Primo quia negatur, ꝙ dicto Adriano fuerit tale ius quesitum, quoniam non constat in processu aliquo modo, ꝙ ipse esset in rerum natura tempore, quo fuit facta. d. alienatio, hoc autem est vnum de requisitis a statuto, vt ex iam dictis constat igitur per. d. Thomam, qui illo statuto nititur, debebat allegari, ⁊ probari iuxta ea, que habentur per doc. maxime Io. and. in. c. j. de homici. lib. vj. ⁊ per Bar. in. l. j. §. ait pretor. ff. ne quid in flumi. pub. ⁊ tradit Bal. in. l. si quis non dicam rapere. iij. col. C. de episc. ⁊ cle. cum simi. adductis per patruum, ⁊ dñm meum Bart. soci. in consi. lvij. in causa filiorum. vj. col. in princ. iij. volu. ¶ Secundo posito, ꝙ de cetero ꝯstaret, ⁊ probaretur, ꝙ dictus Adrianus eo tempore esset in rerum natura, ⁊ sic constaret ei fuisse quesitum ius recomperandi, dico, ꝙ tale ius in heredem suum transmittere non potuit, ⁊ hoc probatur ex alio statuto sub rubrica de eo, ꝙ iura recompre cedi
5 nõ possit, vbi expresse cauetur, † ꝙ eiusmodi ius recomperãdi nulli persone possit vendi, cedi, tradi, alienari, vel in aliuz transferri, quouis titulo lucratiuo, vel oneroso, voluntario, vel necessario ⁊c. vnde cum prohibeat in alium transferri quouis titulo comprehendit etiam translationem, que fit in heredem, in quo reperitur titulus pro herede, vt. ff. et C. pro herede per totum, cum verba ipsa generalia sint, ⁊ generaliter intelligi debeant. l. j. §. ⁊ generaliter. ff. de leg. pre-
6 stan. ¶ † Et si dicatur, ꝙ titulus ꝓ herede non hz locum in filio, qui erat in patria potestate, vt. l. nihil. C. pro hered. cũ similibus.

similibus. Respōderi potest primo (posito, qꝫ iste Thomas fuisset in potestate patris) qꝫ l. illa cum similibus procedūt quo ad vsucapionem tantum, negari tamen non potest, qn in ipsum Thomam iura. d. Adriani iure hereditario sint translata, ꝛ ipse dicitur heres, vt ipsemet in eius petitione asseruit, cui ꝫ ipsuꝫ stādū est, vt. l. cū pcū. C. de lib. cā. Nec iudicio meo valet ista ꝯsequētia ego aliqd vno titulo puta pro emptore non possuꝫ vsucapere, ergo id iure emptionis mihi tradi non pōt, stant enim ista simul, qꝫ vere emerim, ꝛ sic ex cā emptionis res mihi tradatur, ꝛ qꝫ nō possim vsucapere, cum multa possint esse vsucapioni impedimento, ꝛ illud ad ius pertinet, an scilicet vsucapere possim, hoc vero ad factū. s. qꝫ ex cā emptionis acceperim, vt in simili dicit in bonefidei. §. j. ff. de acq. rer. domi. ¶ Secūdo rn̄de ri potest, qꝫ titulus pro herede in filijs nō hꝫ locū, qn̄ simpliciter veniūt vt filij imo vt sui, vt. d. l. nihil, ꝛ. l. ij. §. filiuꝫ ff. p herede, secus, qn̄ venirent non vt filij, sed vt agnati, prout veniūt i casu nostro hi, quibus ex. l. municipali daꝫ istud ius recōperandi, imo ēt regrit, qꝫ sint masculi, vt expresse dr̄ in statuto, nā tunc ēt in filio, q ita venit, hꝫ locuꝫ titulus pro herede, ita singulariter dixit Bal. in rub. extra de prescrip. quem refert, ꝛ sequit Alex. in. l. ꝫ. C. de iure delib. ꝛ in. l. in suis. ij. colū. ff. de lib. ꝛ posth. ¶ Tertio ēt respōderi pōt, qꝫ ꝙuis filius proprie non dicaꝫ habere titulum pro herede, tn̄ negari non potest, quin longo modo habeat, ꝛ heres dicatur, vt ex predictis patet, vnde cū statutum istud loquatur per verba illa amplissima, videlicet quouis titulo ꝛc. dicendum est, qꝫ comprehēdat etiaꝫ titulum quoquo modo sumptū argumento tex. in clementina ne romani. §. j. iuncta glo. in versic. quouis mō. ꝛc. de elec. ꝛ cle. j. iuncta gloss. in versic. quāuis causa, de re iud. ꝛ ibi etiam tradit Imo. ꝛ Cardi. ꝛ ita per istam, ꝛ precedentē solutionem in indiuiduo in casu nostro, ꝛ circa istud statutum consulendo determinauit dominus Deci. in dicto consilio. ccxxij. ij. col. ver. nec ob. si dicaꝫ ꝛc. ¶ Et ista opinio qꝫ eiusmodi ius recōperandi in heredem ēt filiū non transeat suadetur ratione, qꝛ eiusmodi statutum videtur dare priuilegiū ei, q cū requiri deberet, non fuerit requisitus, ꝛ quidē personaliter, tn̄ qꝛ persona eius passa est neglectū vēditoris nō requi
7 rentis, tn̄ ēt qꝛ statutū expresse declarat tale priuilegium ad alios transferri non posse, † dico ergo, qꝫ cuꝫ persona eius tale priuilegiū extinguetur, ita vt nec in filiū trāseat argumento. l. si tibi. x. §. si pactus. iuncta gl. in pn̄. ff. de pac. naꝫ vult ibi gl. dum dicit, ꝛ idē in filia dicas ꝛc. qꝫ pater paciscendo ne a se petatur, non trāsfert exceptionem in prouenientem ad filiam solum ex eo, qꝛ illud pactum dicitur personale. sic ergo in casu nostro ille Adrianus non potest dici transtulisse illud priuilegium personale in predictum Thomam. Et ista sufficiant circa primam questionem cōcludendo predictum Thomam ad recomperandum admitti non posse ex defectu iuris sibi competentis secunduꝫ predicta. Quibus sic stantibus res sopita remanet, ꝛ superflue penitus redduntur sequentes questiones. ¶ Uerum vt consultanti in omnibus morem geram (absqꝫ predictorum preiudicio) dicam, ¶ Igitur circa secundam questionem in primis concludo dictis, ꝛ testificatis per quatuor vltimos testes ex octo examinatis nullam fidem in presenti casu adhibendam, cum sint examinati parte aduersa inuita, ꝛ ꝯtradicente, ꝛ sint. s. numeruꝫ quatuor, ꝛ hoc est casus in statuto sub rubrica, de multitudine testium refrenanda, quod absqꝫ dubio in loco seruandum est, ꝙꝙ sit iuris communis derogatorium iuxta ea, que per Bart. ꝛ alios tradunt in. l. omnes populi. ff. de iustitia ꝛ iure. ¶ Secundo concludo, qꝫ attenta dispositione iuris communis per quattuor primos testes, non probatur bona, de quibus agitur, esse patrimonialia, nam ipsi videntur deponere duntaxat de publica voce, ꝛ fama. Que secundum Cyn. in. l. ij. ff. de excu. tuto. nulla species probationis est, nec etiam semiplena, vt refert, ꝛ sequitur Abb. in. c. veniens. il. j. de testi. vbi etiam ꝛ ipse, ꝛ Fely. alios idem tenuisse referunt, sm̄ Bar. vero, ꝛ alios multos facit semiplenam probationem, vt per Bar. in. l. si constante in. j. q. j. partis principa. per Saly. in. l. ea quidem. C. de accus. tradit corne. in cons. cxcvij. in. ij. col. ij. vol. ꝛ Fely. in. d. c. veniens. iij. ꝛ. iiij. col. versi. ij. conclusio, ꝛ vr̄ voluisse Barto. in. l. de minore. §. si plurium. ff. de quest. ꝛ aliquando dixi in. d. l. si constante, ꝛ quicquid de his opinionibus sit dicenduꝫ, omnes in locis predictis, ꝛ alibi sepe concordant, qꝫ publica vox, ꝛ fama per se non est legitima probatio, ꝛ sic sequitur, qꝫ attento iure communi actor non dicitur probasse incumbentia, ꝛc.
8 ¶ † Sed quia forte ex forma iuris municipalis cauetur, qꝫ in predicto casu sufficiat probatio per famam, qꝫ bona fuerint patrimonialia, videtur posse dici, qꝫ per actorē sit illud satis probatum ex quo testes de publica fama deponunt. Sed tamen hoc non obstante arbitror contrarium de iure dici posse, ꝛ debere, ꝛ breuitatis causa circunscriptis alijs defectibus, qui in dictis testiū reperiunꝫ circa pbōnē fame qui multi sunt, ꝛ diligentissi. iudicans ex solita eius prudentia animaduertet, ad quod omnino videatur Corn. in consil. lxvij. Aliquandiu, per totum, ꝛ. ccxxxij. videtur prima facie per totum. ij. vol. (Ex eo potissime hoc dicendum est,
9 ꝛ satis de plano, † qꝛ si ita dictat statutum) ꝛ sic disponit ꝫ dispositionem iuris communis inducendo istam probationem irregularem, vt ex predictis constat, debet talis dispositio, vti rigorosa iuxta posse restringi, ꝛ interpretari, vt minus, ꝙ possit, ledat ius commune per ea, que communiter traduntꝫ in. c. cum dilectus. de consuetud. ꝛ per ḡns hac ratione attenta dici debet, qꝫ ista fama publica (ex quo contra regulas iuris communis est habenda pro plena, ꝛ legitima probatione) debeat probari per testes omni exceptione maiores, ꝛ qui sint graues, ꝛ optime opinionis argu. eius, qꝫ in simili dicitur in. c. licet ex quadam de testi. in versicu. nisi forte persone graues ꝛc. ꝛ ita in terminis concludit dominus Deci. in consi. xxxvij. in causa rigorose accusationis. iiij. col. versi. similiter isto casu ꝛc. vbi allegat ita tenuisse Ang. in. l. ij. §. diem col. si. ff. quemadmo. testa. aper. ꝛ in simili Ant. de alexādria in. d. l. qui accusare, vt per eū.
10 ¶ † Facit dictum Ant. de but. in. c. cum oporteat de accusat. dum vult post gl. qꝫ ad denunciandum solum admit
11 tuntur idonei, ꝛ honesti viri, prouidi, ꝛ non leues. † Quo sic stante succedit regula clara, qꝫ quando in aliqua probatione requiruntur testes graues, ꝛ optime opinionis, debet tunc ista qualitas probari, ꝛ articulari tanꝙ qualitas a statuto requisita, put hr̄ in. d. c. licet ex quadaꝫ, ꝛ in terminis tradit Ang. in. d. §. diem post Bart. in. d. l. ij. §. si qs neget quemadmo. testa. ape. ꝛ dicunt aduocatum debere esse cautum, vt probet testium fidelitatem, quod etiam voluit Alexand. in consi. lxxxij. in causa vertente. ij. colum. versicu. pro hoc bene facit. j. volu. Et ita in indiuiduo, quando statutū inducit aliquid probari per famam determinat dominus Philipp. decius in dicto consilio. xxxvij. iiij. colum. versic. ꝛ quando testes ꝛc. vbi ad hoc plura adducit. ꝛ per predicta sit absoluta secunda questio, per que tertia, ꝛ quarta questiones superflue redduntur. Sed vt petenti consilium morem geram, Posito (sine preiudicio) qꝫ legitime sit pro batum bona esse patrimonialia, vel saltem in posteruꝫ pro
12 betur, ad alias questiones deuenio. ¶ † Circa tertiam questionem, licet istud, qꝫ coniuncti fuerint requisiti in alienatione dictorum bonorum sit solemnitas extrinseca, ꝛ sic quoddam factum, ꝛ per consequens non debeat presumi interuenisse, nisi probetur per. l. in libello. §. facte. ff. de captiuis ꝛ postliminijs reuersis. ꝛ est gloss. notabilis per illuꝫ textum in. l. quecunqꝫ. §. finali. ff. de publicia. ¶ Hoc tamen non obstante in presenti casu concludendum de iure est, qꝫ immo talis alienatio dicatur facta ex iuris presumptione cum omni solemnitate etiam extrinseca, que requirebatur, vt plene, ꝛ irreuocabiliter valeret, ꝛ per consequens, qꝫ ante alienationem predictam fuerit facta requisitio coniunctorum a statuto requisita, licet de ea nihil fuerit in iudicio probatum, ꝛ hoc fundatur in longissimi temporis cursu, scilicet quadragintasex annorum, vel cir
13 ca, † iure enim cauetur, qꝫ ex cursu longi tēporis solēnitas etiam extrinseca presumatur interuenisse, tam ꝛ si de ea nihil probetur, vt est tex. ꝛ ibi glo. Barto. ꝛ omnes in. l. si filiusfami. C. de petitio. heredita. ꝛ ita ordinarie dixerunt Ange. Imo. Cuma. Alexan. ꝛ alij in. l. sciendum. ff. de verborum obligatio. limitantes per dictā. l. si filiusfami. regulam dicte. l. quecūqꝫ. §. fina. dictanteꝫ, qꝫ solēnitas extrin

seca non presumitur, nisi probetur, nam dicunt omnes, q fallit propter temporis diuturnitatem. ¶ Facit. l. qui in aliena in prin. versicu. sed si non adierit, vbi Ang. & Mo-
14 der. notāt. ff. de acqui. heredi. † & per hoc dicit ibi Angel. q si ex forma statuti pro validitate actus requiritur consensus propinquorum, & post actus celebrationem longū cucurrerit tempus, presumitur talem consensum interuenisse quamquam de eo nihil constare possit. ¶ Facit etiam qd in simili determinauit Alex. in consilio. cxj. viso, & diligen-
15 ter considerato col. pen. quarto volu. † vbi vult, q si emphiteota alienauerit ius suum emphiteoticum, & postea transierit longum tempus, presumitur q dominus tali alienationi consenserit, & per consequens, q interuenerit requisitio illa, que requiri solet secundū regulam. l. fi. C. de iure emphiteo. sic ergo & in terminis nostris dicendum est ex temporis diuturnitate requisitionem a statuto requisitam solėniter interuenisse. ¶ Accedat etiam predictis elegans decisio Alexand. in consilio. lxxix. Circa primum de quo
16 queritur quinta col. primo volu. † vbi dicit. q ex diuturnitate temporis presumitur, q in alienatione rei ecclesiastice interuenerit tractatus, & consensus capituli, & solėnitas requisita, licet de ea nihil pbari possit. Et ita plurima alia congerens attestatur generaliter esse cōmunem opinionē & illam longe defendit post Alexandrum. d. Jaso. in. d. l. sciendum col. sexta & septima, de verbo. obligatio. & idem voluit Corne. in consi. xciiij. circa primum &c. quarta colū. secundo volu. idem etiam dixit patruus, & dominus meus Soci. in consi. xx. in causa testamentaria secunda colum. tertio volumine. & plene per Fely. in. c. sicut de re iudicata colum. xvj. versiculo fallit tertio. Et plenius per insignem docto. dominum Alber. brun. in tractatu de forma, & solemnitate, articulo de probatione, & presumptione forme & solemnitatis colum. x. versicu. quarto limitatur, & in indiuiduo super isto statuto lucensi ita in proposito nostro determinauit dominus Deci. in dicto consilio. cccxxij. quarta colum. versicu. quarto predicto Francisco &c. & istud fundamentum est clarum, & apertum de iure, & solum in casu nostro sufficit ad victoriam. ¶ Et si dubitetur quod tempus requiratur ad inducendam istam presumptionem so-
17 lemnitatis, † breuiter qñ dicamus, q sit trienniū, vt quidā dicebant, siue. x. annoꝝ vt quidā in. d. l. qui in aliena in pñci. de acqui. here. siue ēt. xx. ann. vt voluerunt Bar. & Saly. in. d. l. si filius. C. de peti. he. siue ēt q sint. xxx. anni. argumento. c. peruenit de empt. & vendi. & eius, qd dixit dominus Soci. in consi. xlvj. eleganter &c. ix. col. iiij. vol. Dicendū est, q cessat omnis dubitatio nedū tres anni. x. xx. vel. xxx. sed etiā. xlvj. anni cucurrerit. siue ēt dicamus tempus istud arbitrio iudicis terminādum argumento. l. j. ff. de iure delibe. vt post Odoff. voluit Alber. in. d. l. si filiusfa. adhuc ēt & de plano dicendū est idem, nam quis erit qui non
18 arbitretur lōgum tempus annoꝝ. xlvj. & vltra † cū. xxx. vel. xl. ad plus reputētur longissimū tps. vt. C. de pres. xxx. vel. xl. ann. per totū certe nullus? Sit ergo firma conclusio in hac. iij. q. q reus cōuentus omnino absolui dꝫ, eo q in alienatione non creditur fuisse cōtrafactū statuto, imo eius formam, & solėnitatē interuenisse iure ita presumente per pre-
19 dicta, & in hoc arbitror neminem hesitaturum. ¶ † Et aduertendum est circa istam presumptionem iuris, qꝛ cum sit a reo conuento allegata, vt in puncto asseritur cessat illa disputatio an. s. sit alleganda, licet non probanda, prout videtur velle Bar. in. l. cum seruus. ff. de verborum obligationibus, & dominus Thomas doccius conciuis meus in cōsilio. suo. cciiij. quinimo dico, q vbi non esset allegata adhuc predicta procederent cum ista presumptio non oriať ex facto allegare debentis, sed ex cursu temporis, vt est clarum, nam illa conclusio, q presumptio iuris debet allegari restringitur, quando oritur ex facto eius, qui erat eam allegaturus, alias secus, vt est de mente Bar. in. l. cuꝫ quid. ff. si certum petatur, & tradit Abb. Panor. in. c. afferte de
20 presumpt. ¶ † Uenio modo ad quartam, & vltimam questio. in qua (stantibus predictis, prout vera sunt maxime que dicta sunt in precedenti. q.) iaꝫ constat superuacuo elaborandum. Uerum tamen, vt ad plenum consultanti satisfiat, in ea etiam quid de iure sentiam non reticebo. arbitror

igitur de iure esse, q Thomas predictus exceptione lon-
21 gissime prescriptionis omnino repelli debeat, † nam regula est q spacio triginta annorum omnis actio, & ius agendi tollitur vt. l. sicut, vbi plene per doctores. C. de prescriptione triginta annorum facit. l. secunda in fin. principij. C. de constitu. pecu. & si qua actio post triginta annos duret omnino, & absolute tollitur spacio quadraginta annorum, vt. l. omnes, & ibi per Saly. & alios. C. de prescriptione triginta annorum, cum igitur in presenti casu lapsuꝫ sit tempus annorum quadraginta, & vltra absqꝫ aliqua dubitatione dicendum est predictum reum conuentum exceptione tam longissime prescriptionis tutum fore, presertim cum ipse, & eius auctores semper fuerint in bona fide, & ex iusto titulo emptionis possederint, & ita in terminis presentis statuti, vt. s. tali iuri recūperādi tali tempore prescribatur determinauit do. Philip. Dec. in. d. cons. cccxxij. col. fi. versicu. vltimo non est obmittendum &c. ¶ Facit, quod significanter dixit patruus meus Soci. in consilio. cvj. libenti
22 animo &c. prope finem, † dum dicit, q si cui detur ius annullandi contractum a tali iure excludetur per prescriptionē triginta annorum allegat dictā. l. sicut, & ibi Bal. & Ange. fortius ergo in casu nostro actor a iure recōperandi debet excludi cum lapsum sit tempus. xlvj. annorum, & vltra, & contractus ab initio iure valuit, aucten. multo magis. C. de sacrosan. eccle. & ista conclusio attento iure cōmuni nullam habet dubitationem. ¶ Sed dubium videtur posse fieri attento statuto sub rubrica si omissa sit forma inquisi-
23 tionis &c. † Nam in eo dicitur, quod ad recomperandum hi qui requiri debebant, habent annum vnuꝫ a die scientie venditionis, que scientia cum sit de facto alieno non presumitur, vt. l. fin. ff. pro suo. & ipse actor in libello asserit se nouiter sciuisse ita quidem, vt dicatur intentasse istud ius recomperandi infra annum a die scientie, vt requirit statutum. ¶ Nec quicquam videtur obstare cursus longi temporis, quia cum tempus anni a statuto prefinitū requirat scientiam eius, cui currit, dicitur vtile in principio, & nunquam incipit currere, nisi data illa scientia, vt probatur in l. secunda cum his, que ibi tradunt Barto. & alij. C. qui ad
24 mitti dum volunt † q licet ius adeundi de iure ciuili tollatur spac. xxx. annorum, vt est gl communiter approbata in. l. licet. C. de iure deliberā. tamen non sic est in iure petende possessionis bonoꝝ, nam illud nō tollitur soluꝫ ea ratione, quia tempus ad eam petendam cum non currat nisi a die scientie dicitur vtile in principio, sic ergo videtur dicenduꝫ in casu nostro. ¶ Sed tamen ad hoc responderi potest, primo q immo spacio triginta annorum prescribatur etiam ius petende bonorum possessionis per regulam generalem dicta. l. sicut, quemadmodum & ius adeundi de iure ciuili.
25 † Nam illa prescriptio triginta annorum currit etiam contra ignorantem non solum ius, sed etiam factum, vt declarat Bald. Angel. & alij in dicta. l. sicut quod ratione sua detur, quia antequaꝫ esset inducta prescriptio triginta annorum, ius adeundi ita ignoranti erat perpetuum sicut ius petende bonorum possessionis, immo etiam scienti, licet non sic in bonorum possessione, vnde cum etiam contra ingorantem inducatur generaliter prescriptio triginta annorum ne in infinitum procedatur, videtur q etiam istud procedat circa ius petende bonorum possessionis, & ita hanc opinionem (que videtur de iure probabilis) tenuit eleganter Corne. in. l. finali versiculo vndecimus casus. C. vnde legiti. ¶ Sed quia ista opinio propter multas auctoritates in contrarium non est multum tuta.
26 ¶ † Secundo responderi potest, q illud procederet in sola prescriptione triginta annorum, sed quia in casu nostro agitur de longissima prescriptione quadraginta annoruꝫ & vltra, dicendum est tolli indistincte omne ius, etiam quod in sui principio esset vtile, & non competeret, nisi a die
27 scientie. ¶ † Et probatur, nam restitutio in integrum datur infra quadriennium, & quidem a die scientie, computandum, & sic habet principium vtile, vt recte intuenti probatur in. l. fi. circa prin. C. de tempor. in integ. rest. & tenuit Bal. in. l. falsam. C. si ex fals. instru. Cardi. Floren. post Zenzeli. & Joan. de lign. in clementina. i. q. xxv. de rest. in integ. vbi dicit istam opi. esse veriorem. Abb. in. c. i. prope fin. de prescrip.

prescrip.& Alex.in consi.lxxxiiii.ij.col.i.vol.& clarius in cō si.cxvi.ij.col.v.vol.cum similibus. ¶ Et tamē licet spacio. xxx.anno.non tollatur secundum communem opin.vt per dominum meum Soci.in.l. cum filiusfami.§. in hac.ff.de ver.obliga. Tollitur tamen & ei preiudicaē per prescriptionem.xl.anno.vt consuluit Anto.de But.in consi.xxvi.cōsultus ego &c. Jmo.in consil.xxxvii.visis,ac consideratis. Andr.Barba.in consil. viii. Scribitur preclare &c.iiii. col.i.vol.& Alex.in consi.clxij. Viso processu col.penu.ij. vol.Et plene tradit Soci.noster in.d.§.Jn hac in fi. ¶ Sicut ergo per.xl.ann.prescribitur contra restōnem in integrum,licet tempus eius non currat,nisi a die scientie,ita dici debet,ꝙ prescribatur contra istud ius recomperandi,licet eius tēpus nō currat nisi a die scientie.Et ita dici posset p rationem predictam circa ius petēde bonorum possessio-
28 nis vt scilicet saltem spacio.xl.anno.tollatur. ¶ †Et ad pdicta facit,quia cum tali tempore ita longo prescribatur ēt contra ecclesiam(nisi sit romana)vt in auct.quas actiones cum materia.C.de sacrosan.ecclesijs.(licet alias ecclesia sit multum priuilegiata, fortius dici debet ꝙ contra priuatū
29 tollatur indistincte omne ius. ¶ †Ubi tamen quis vellet prout multi volunt,ꝙ ius petende bonorum possessionis. etiam.xl.annis non tollatur.Dici potest.ꝙ in eo sit spālis rō,videlicet qa si vni ꝯpetit bonoꝝ possessio competit iure quodā vniuersali,& nō ꝯ aliquē illud ius vniuersale aliquo titu.possidētē,cū possideri nō possit.l.seruus.§. incorporales.ff.de acq.rer.domi.& dixit glo.in.l.j.ff.p here.inferens ex eo tale ius vniuersale vsucapi nō posse,sed vt plurimum bonorum possessio & res in ea ꝯtente solent interim iacere, ita qdē,vt nō sit in ꝯsideratione fauor possidentis,vt aliqn vsucapiat.At in casu nr̄o istud ius recōperādi daē aduersus titulo & bona fide possidētē,vn̄ ꝯueniētius ē,ꝙ lōgissimo cursu.xl.anno.securus reddaē possidēs saltē ope exceptionis p.d.l.oēs,& p.l.cū notissimi.eo.tit.Et sic casus nr̄ magis equiperabiē bn̄ficio restōnis in integrū(que licet habeat tp̄s vtile in prin.& sic tantū sciēti currat,tn̄ tollitur spacio.xl.anno.vt iā dixi)ꝙ̄ iuri petēde bonoꝝ possessionis per predicta,& ista mihi vr̄ verissima ꝯsideratio,& per ista sit expedita vlti.q.Et ita ex oibus pdictis vel saltē ex aliquo illoꝝ remanet firma ꝯclusio reū ꝯuētū omnino absoluēdū a petitione predicti Thome actoris.

Soci.nepos,Pisis legens.

CASUS

¶ Statuto ciuitatis Rauenne sub rub. Jn quibus mr̄ ad successionem filiorum ab intestato morientium admittatur cauetur,vt infra,videlicet. Mater ad successionem filiorū ab intestato decedentium non admittatur nisi ad legitimā tantum,non extantibus fratribus,vel sororibus filijs eiusdem patris,quod autem supererit legitime,deueniat proximioribus propinquis vsqꝫ ad quartum,gradum his vero non extantibus succedat mater in totum in omnibus bonis,saluis testamentis,& instrumentis,seu promissionibus factis tam nouis,ꝙ̄ veteribus,quibus per statutum istud non preiudicetur,existentibus fratribus,vel sororibus mater ad legitimam non admittatur.

¶ Decessit Cecilia quedam filia nobilis Domini Hyeronimi braccij adhuc infans superstite ei domina Baptista matre,& domina Maria amita. Queritur ad quam illarum spectet hereditas predicte Cecilie,stante statuto predicto.

SUMMARIUM.

¶ Si statutum excludat matrem a successione filiorum ab intestato decedentium,& eam defert proximioribus propinquis vsqꝫ ad certum gradum , vtrum procedat in pupillo.
¶ Jtem vtrum mater excludatur ab amita.
¶ Jtem vtrum a successione filie femine.

1 Mater de iure communi succedit filie defuncte sine filijs, fratribus,& sororibus
2 Statutum excludens matrem a successione filiorum ab intestato decedentium,& eam proximioribus deferens an procedat in pupillo,& infra in discursu vsqꝫ ad nu.21.
3 Amita est in tertio gradu.
4 Statutum loquēs de decedētibus ab intestato an debeat stricte intelligi in hijs,qui proprie intestati decedunt.
5 Qui testari non potest,nec intestatus,nec ab intestato proprie decedere dicitur.
6 Statutum odiosum debet stricte intelligi.
8 Statutum Venetorum loquens de hereditatibus decedētium ab intestato non procedit in hereditate pupilli.
9 Statutum excludens matrem a successione filiorum decedentium ab intestato procedit in pupillo,si in loco statuti probetur communis vsus loquendi,ꝙ etiam pupilli dicantur intestati vel ab intestato decedere.
10 Doctori consulenti magis standum est,ꝙ̄ legenti.
11 Statutum excludens matrem ab hereditate filij,diciē continere odium irrationabile.
Jtē tale statutū ē odiosū & ob id debet stricte interpretari,
12 Jntestatus quis non potest dici,anteꝙ̄ constiterit an testari potuerit.
13 Pupillus licet improprie possit dici decedere intestatus, vel ab intestato,tn̄ talis larga interpretatio non attenditur in statutis.
14 Statutum priuans matrem luctuosa hereditate filij diciē iniquum,velut quedam exheredatio.
15 L.antiqua feminas excludens dicitur iniqua,licet odio feminarum non fuisset inducta,sed potius fauore masculorum.
16 Statutum loquens de hereditate moriētium ab intestato dicitur quodammodo pro eis testari, sicut qui intestati moriuntur,dicuntur presumptiue disponere secundum statuta,cum possent aliter disponere,& non fecerūt, que ratio non potest considerari in pupillo,qui etiam si vellet,non potest testari.
17 Argumentum non valet,adest ratio conseruāde agnationis, ergo statutum excludens matrem habet locum in hereditate pupilli.
18 Argumentum de propria ad latam significationem an procedat.
19 Differentia non est an statutum loquatur de intestatis, an de morientibus ab intestato.
20 Hereditas defertur vel ab intestato vel ex testamento,quātum ad delationem,& sic etiam hereditas pupilli defertur ab intestato,seu etiam quantum ad succedētes, quia etiam pupillo ab intestato succeditur,sed quantum ad morientem non reperitur in iure illo loquendi modus, videlicet intestatus , qui proprie non inuenitur in pupillis,
21 Statutum excludens matrem a successione filiorum eam deferens proximioribus,an includat amitam ad exclusionem matris,& .j.in discursu vsqꝫ ad nu.41.
22 Statuta excludentia matrem & feminas sunt facta vnica causa videlicet conseruande agnationis,que non conseruatur per feminas.
23 Matre exclusa,dicuntur exclusi omnes cognati per eam coniuncti.
24 Verba illa proximioribus propinquis debent intelligi de coniunctis ex parte patris.
25 Argumentū procedit ab vnica ratione,que possit assignari,ac si esset expressa,maxime quando a tali argumento sumpto statutum interpretatur,vt minus ledat ius cōe
26 Statutum excludens matrem solum dicitur vocare agnatos,in quibus viget ratio conseruande agnationis.
27 Statuto si caueatur ꝙ coniuncti ex linea patris excludāt matrem defuncti,mater non excludetur per feminam coniunctam ex linea patris,etiam ꝙ sit agnata.
28 Statutum excludens matrem,& eius lineam ꝓpter agnatos restringitur ad agnatos masculos.
29 Ratio conseruande agnationis ob quam statutum est emanatum restringit,& regulat dispositionem.
30 Statuto si caueatur ꝙ proximiores ex parte patris excludant matrem, excepta quarta parte,licet amita defuncti sit proximior ex parte patris, illa non vocatur, sed masculus,licet remotior.

31 Statutum excludens matrem propter patruum, licet etiã sit patruus, qui est patri frater vterinus, tamen ratione conseruande agnationis restringitur ad illum patruum, qui est agnatus.

32 Appellatione fratris licet veniat frater etiam vterinus tã tum, si tamen statutum excludit feminas ꝓpter fratres, non procedit in fratre vterino, sed restringitur ad fratrẽ consanguineum, per quem conseruatur agnatio.

33 Statutum quando loquitur indeffinite nõ comprehendit casum seu personam, in quibus non sit eadem ratio.

34 Statutũ ꝙ existentibus parentibus masculis vsq; ad certum gradum femine excludantur restringitur statutum ad masculos agnatos.

35 Verba ista statuti, li parenti dal lato de padre, posita ad exclusionem matris, an comprehendant amitam defuncti ⁊ infra nu. 40.

36 Existentes in secundo gradu admittentur cum patre ⁊ matre, qui sunt in primo gradu de iure cõmuni.

37 Statutum potest admittere sororem in vna parte statuti, ⁊ tamen in alia sit factum fauore agnationis, in qua coniuncti ex parte patris vocantur.

38 Statutum licet admittat sororem ⁊ sororis filios, tamen in ceteris dicitur voluisse preferre agnatos cognatis.

39 Statutum licet admittat ad exclusionem matris filium sororis, nõ tamẽ tollitur, quin sit factũ fauore agnationis, in eo ꝙ post filium fratris vel sororis vocat patruum.

41 Verba ista testatoris perueniant ad attinentes meos, non comprehendunt feminas.

42 Statutum excludens matrem a successione filiorum, cum sit odiosum non extendetur ad successionem filiarum vt in nu. sequẽtibus maxime numero. 51. ⁊ est com. opi.

43 Masculinum non concipit femininum in statutis exorbitantibus a iure communi.

44 Statutũ loquens per nomẽ appellatiuũ masculini generis si sit contra ius commune, non comprehendit femininũ.

45 Pupillaris tacita comprehensa in vulgari expressa, cum veniat per interpretationem, non excludit matrem.

46 Statutum compellens patrem viuentem ad dandum legitimam filio, cum loquatur per genus masculinum. s. de patre, non procedit in matre.

47 Statutum excludens auum paternum non excludit auiã maternam.

48 Statuto si caueatur ꝙ soror non succedat fratri, nõ erit exclusa a successione sororis, hoc enim casu masculinum respectu persone cui succedendũ est, nõ cõcipit femininũ.

49 Statutum excludens a successione patris non excludit a successione matris.

50 Mulier si simpliciter excluditur a successione ascendentiũ propter masculos, nõ dicitur exclusa a successione mr̃is.

52 Res prohibita alienari, si semel legitime alienetur efficitur alienabilis, etiam in personas alias prohibitas.

53 Statuta excludentia feminas a successione agnatorũ, vel dicentia, si quis decesserit ⁊c. femina nõ succedat; nõ ꝓcedit si femina aliqua decedat.

54 Statutum loquens de filijs bannitorum expellendis non procedit in filiabus.

55 Masculinum nunq̃ concipit femininũ in statutis feminarum exclusiuis.

56 Expressum in vna parte dispositionis nõ attenditur in alia in qua disponens disponere noluit.

57 Statutum excludens feminam a fraterna hereditate, an eam excludat ab hereditate sororis.

58 Statutum non debet extendi de casu ad casum, atento ꝙ quando masculinum concipit femininum, id facit per interpretationem extensiuam, que extensio in similibus statutis communiter reprobatur.

59 Vincula plura sunt vno fortiora.

60 Verbum intestatus vel ab intestato non verificantur in pupillo, si in loco esset statutum, ꝙ verba statutorum debeant intelligi ſm propriam significationẽ.

61 Dubietas quando aliqua est in testõ, debet fieri interpretatio in fauorem matris, ita ⁊ in statuto.

62 Argumentum de testatore ad statutum valet, quo ad verborum interpretationem, ⁊ mentem disponentis.

CONSILIVM XXIII

1 DIrigat Dñs verba mea in viam veritatis, ⁊ iustitie. † Casus iste, si iuris cõis regule attendantur nullam prorsus habet difficultatem, etenim domina Baptista mater in totum ad hereditatem filie admitti debet, casus est clarus, ⁊ indubitatus in auct. defuncto C. ad senatus cõsul. tertul. ⁊ in corpore vnde sumitur, cũ enim illa sit ex parẽtibus sola, ⁊ in p̃mo gradu nec concurrant fratres, aut sorores predicte Cecilie defuncte debet in totũ admitti, vt ibi dĩ, ⁊ clarius dĩ in corpore, hoc est in. §. consequens in auct. de hered. ab intest. veni. col. vij. dũ dĩ, ꝙ si mater, aut pater supersit oĩbus ex latere cognatis p̃poni dꝫ exceptis solis frib⁹ ex vtroq; parẽte ⁊c.

2 ¶ † Solum ergo difficultas pendet a statuto predicto, qd̃ sine dubio in loco seruandum est iuxta. l. omnes populi cum materia sua. ff. de iusti. ⁊ iur. eo etenim attento videtur primo aspectu, ꝙ dña Baptista mater solum debeat admitti ad legitimam, ⁊ quod superest vltra eius legitimã videtur ꝙ iure vl̃is hereditatis pertineat ad predictã dñam Ma-

3 riam amitam. d. Cecilie, † nam cum illa sit proximior propinqua defuncte Cecilie, ⁊ sit. s. quartũ gradũ, qr est in tertio vt. l. iuriscõsultus. §. tertio gradu. ff. de gradi. ⁊. §. tertio gradu insti. eo. tit. videť, ꝙ oĩno in ea verificeť statutũ predictum in illis verbis ꝓximiorib⁹ ꝓpinquis, vsq; ad quartum gradũ, ⁊ cum in hoc verba statuti videanť clara, nõ videtur vlterius disputandũ. l. ille aut ille. §. cum in verbis. ff. de leg. tertio. ¶ Nec videť obstare predictis, ꝙ Cecilia decesserit infans, ⁊ sic non intestata, vel ab intestato, sed inte-

4 stabilis, vt. l. j. in prin. ff. de suis, ⁊ legi. † ⁊ per ꝯñs videť, ꝙ in ea non ꝓcedat statutũ loquens de decedentibus ab intestato, cũ sit correctoriũ iuris cõis, ⁊ debeat stricte intelligi in his, qui ꝓprie intestati decedunt iuxta regulã. l. iij. §. hec verba. ff. de nego. ges. ⁊ ea, que tradũt doct. in. l. ij. C. de noxal. cum similibus, ꝓut circa talia statuta expresse dixit bal. in. c. j. in princi. in ij. col. de succes. feu. versi. Modo quero quantũ ad iuris effectũ ⁊c. ⁊ in ꝯsi. lix. De iure cõi ⁊c. in. iiij. lib. Ang. in ꝯsi. xxvj. statutũ excludens matrẽ ⁊c. cum alijs, de quibus per Alex. in. l. generaliter in prin. C. de instit. ⁊ substit. vbi videtur ita tenere. ¶ Qm̃ rñderi potest, ꝙ imo ꝗcquid dixerint Bal. ⁊ alij preallegati, ꝯtraria opinio videtur verior, ⁊ magis cõis, vt tradit Deci. in. d. l. generaliter in prin. versi. Sed tamen his non obstantibus ⁊c. vꝫ ꝙ immo tale statutũ procedat etiã ꝙ quis decedat pupillus, quã tenet Bar. in. l. j. in prin. ff. de suis, ⁊ legi. Cardi. in ꝯsi. cxi. De singulis dubijs, cum alijs multis concordantibus, vt p Deci. vbi. s. quod etiã dixit Corn. in ꝯsi. lxxv. q̃q̃ videať. v. col. ⁊ consi. cccxxxvj. Cõstat, ꝙ de iure. iij. col. p̃mo vol. ¶ Et maxime hoc videť dicendũ in casu isto, qr statutum non loquiť de decedentibus intestatis, sed de decedentib⁹ ab intestato, que verba etiã in pupillo videnť verificari, vt tradit Saly. in. l. cum antiquioribus in vltima parte. C. de iure deliber. ⁊ Alex. in. d. l. generaliter col. fi. ⁊ patruus, ⁊ d. meus Soc. in ꝯsi. lxxxj. Si in causa de qua agimus col. pen. iiij. vol. ⁊ Corn. in. d. cõsi. cccxxxvj. col. fi. ¶ Et ita mihi alias visum fuit. ¶ Ex his ergo videť predictã dñam Mariã amitã ad vl̃em hereditatẽ predicte Cecilie admittendam esse exclusa dña Baptista matre excetpa eius legitima, vt in statuto dĩ. ¶ Sed his non obstãtibus melius cogitando ꝯ̃riam sñiam equiorẽ, ⁊ probabiliorẽ de iure arbitror, vꝫ ꝙ imo dña Baptista mater in totũ succedat Cecilie filie defuncte exclusa penitus dña Maria amita predicta. ¶ Et ista ꝯclusio ex triplici via principal̃r, ⁊ distincte ꝯsiderata iustificari potest. ¶ Primo enim dici potest ꝙ statutum predictum isto casu nõ procedat attento, ꝙ. d. Cecilia decessit non intestata, neq; ab intestato, sed intesta-

5 bilis. † Ille enim qui testari non potest nec intestatus, nec ab intestato proprie decedere dicitur, vt dicta. l. j. in princi. ff. de suis, ⁊ legi. versi. ulo Plane, ⁊ not. glos. super versiculo Fuisse. in. l. cum antiquioribus. C. de iure deliber. ⁊ tradit Alex. in consi. cxv. alias. cclvij. Circa dubitationem

6 in princip. secundo vol. † Vnde cum statutũ, de quo agim⁹

velut

velut exorbitans a iure cõmuni, ⁊ odiosum debeat proprie, ⁊ stricte intelligi.l.fi.C.de his, qui veni. impet.l.j.§.si is q̃ nauem.ff.de exerci. ⁊ in.c.cum dilectus de consuetu.cum si milibus, ⁊.s̃.dictũ fuit, sequitur ꝙ non procedat in casu no stro, ex quo ista Cecilia proprie non dicitur decessisse ab in testato, prout statutum loquitur, quia propter impuberta tem testari nõ poterat.l.qua etate.ff.de testa.⁊.§. preterea insti.quibus nõ est permis.face.test.sed intestabilis, ad quã
7 statutũ predictũ extendi non debet, vt.s̃. est dictũ. ¶ † Et pro resolutione eorũ, que in contrarium dicta sunt, aduer tendum est, quia primo dico, ꝙ immo (quicquid dixerint Corn.in.d.consilijs, ⁊.d. Decius in.d.l.generaliter) ista opinio videtur magis cõmunis, licet Bar. ⁊ alij plures cõ trariũ tenuerint, vt.s̃.dixi, ⁊ traditur in.d.l.generaliter, nã primo hanc opinionẽ tenuit subtilis Pet.de Bel.perti. prout eum refert Bar.in.d.l.j.de suis ⁊ legi. ⁊ idem Pet. in.l. intestato.ff. de legi.tut. vbi etiam ita tenuerunt Ray. Cy. ⁊ Nic.de Neap. ⁊ Cy.in.l.secunda.C.qui testa. fac. pos. Ita etiam firmauit Guliel.de cun.in.l.j.C.quando im pera. inter pupil. ⁊ vid. Sic etiam tenet Alber. de ro sa.magnus practicus, ⁊ optimus statutorum interpres in tractatu statutorum in prima parte.q.xliiij. ⁊ in tertia par
8 te.q.xxj. ⁊ in.d.l.intestato de legi.tutor. † Concludens, ꝙ statutum Venetorũ loquens de hereditatibus decedentiũ ab intestato, non procedit in hereditate pupilli, furiosi, vel alterius, qui testari non potest, ⁊ in.d.q.xliiij.refert, ꝙ ita fuit determinatum. Hanc opin.etiam sequitur Jo.fab.insti. de hered.que ab intest.in princip.vbi etiam idem sequi vi detur Chrystopho.porc.in tertia col. ⁊ secutus est etiã Si gnoro.de homodeis in cõsilio sexto. Titius in infantili eta te, ⁊ in consilio.ccxxv. In.q.comprehensa, prope fin. ⁊ ple nius in consilio.cj. Factum sic se habet ⁊c. vbi respõdet ad multa contraria, ⁊ plura adducit fundamenta, ⁊ ideo pla ceat dominis iudicibus illud videre. Eandem opin.tenuit Bal.in pluribus locis, ⁊ legendo, ⁊ consulendo, naꝫ vltra loca.s̃.allegata sic voluit in.d.l.intestato de legi.tuto. ⁊ in .l.iij.C.si pendẽ.apel.mors inter.in fi. ⁊ in consilio.xij. Ca sus talis est statuto ciuitat.castelli.in fi.in consilio.cxlj. Que ritur an pupillus, ⁊ in consilio.ccccl xxv. Sequendo com munem opin.in tertio vol.item in consilio.liiij. Opinio cõ munis est ⁊c. quod quasi ad verbum reperitur numero.ccc xxxix.in quarto vol. ⁊ alibi sepe, vt studiosus inuenire po terit. ¶ Et hanc opin.tenuerũt omnes antiqui doct. vltra monta. ⁊ citramonta.vt refert Bal.in.d.c.j.de succes.feu. ita etiam firmat insignis doct.dominus Joan.de amelia in quodam suo consilio. Super quibus consulens ⁊c.inserto inter consilia Bal.numero.cxxxj.quarto vol.hanc opin.se cutus est etiam Ang.legendo in.l.in testõ in quarto not.C. de milit.testa. ⁊ in.l.secũda.C.de impub. ⁊ ali.subst. dicens, ꝙ ita consuluit, ⁊ determinauit totum collegium perusinuꝫ ⁊ consulendo idem Ang.idem determinat consilio.xxvj. Statutum excludẽs, dicens, ꝙ ipse, ⁊ Bal.frater eius plu ries pro matre consuluerunt, idem etiam firmat Raphael Fulg.in.d.l.in testõ, ⁊ in.l.cum antiquioribus.C.de iure de lib. ⁊ in consilio.clxv. In.q.proposita secunda ⁊ tertia col. ita etiam voluit Pet.de perusio frater Bal.in consilio suo incip. Ista questio habet plura dubia. Idem dominus Jo. de ligna.in suo consi.incip. In casu proposito. Et Riccar. de Saly.in quodam consi.incip. Queritur an sine liberis, prout hos tres solennes doct.allegat Corn.in.d.consilio lxxv. ⁊.cccxxxvj.qui etiam allegat Jo.de Imo. ita consu luisse in consi.incip. In casu premisso est ante omnia ⁊c. Et idem voluit ipse Imo.in.l.Centurio col.xiij.versi. Et per hoc decidi potest qõ, si statuto cauetur ⁊c.ff.de vulga. ⁊ pu pil. ⁊ in.c.cum tibi de testa.ad fi.vbi dicit, ꝙ ista opinio est verior. Idem secutus est Pet.de ancha.in.c.canonum sta tuta de consti.in vltima.q.prin.in versi. Quid dices de pa truo asserens, ꝙ pluries pro hac parte consuluit. Idem ẽt voluit insignis doctor.d. Matteus de Felicianis de peru sio in quodam suo consi.vt refert patruus, ⁊.d.meus Soc. in consi.xxxv. Punctus super quo secunda col.tertio vol. eandem opinionem secutus est aureus doctor, ⁊ veritatis interpres.d. Alex.in.d.l.generaliter, ⁊ in.d.cõsilio.cxv.vt supra dixi, ⁊ plenius in consilio.lxxix. Franciscus, ⁊ benue nuta secunda tertia ⁊ quarta col.sexto.vol. Et idem voluit in consi.cliij. Viso themate in fi. ⁊ in consi.ccxj. Viso the mate, de quo ⁊c. septimo vol. ⁊ vbiq; asserit ita cõmuniter teneri, ⁊ demum hanc partem tanq̃ communem, ⁊ verio rem sequitur.d.Ludoui. Bologni. in prima additione ad Mattheum de matesil.in suo celebri tractatu de succes.ab intes. quam etiam ab alijs approbari studiosus inuenire poterit, ⁊ sic patet, ꝙ (licet multi tenuerint contrarium) ista opinio est magis communis, vt asserunt fere omnes preal
9 legati. ¶ † Que tamẽ intelligitur procedere nisi in loco sta tuti probetur communis vsus loquendi, ꝙ etiam pupilli di cant intestati, vel ab intestato decedere, prout doct.precalle gati pro maiori parte in locis predictis asseruerunt, ⁊ ita etiam cum hac limitatione videtur hanc opin. sequi Fely. in prohemio decretal.quarta col.versi. Ad idem notabile consilium card.iste autem communis vsus loquendi in ciui tate Rauenne non extat, ⁊ minus est probatus, merito se quitur, ꝙ secundum opin.predictam magis cõmunem do mina Baptista mater Cecilie non dicitur ab eius heredi tate exclusa, cum illa proprie non dicatur ab intestato deces sisse secundum predicta. ¶ Accedat predicte opinioni, q̃ audio (licet non viderim) ꝙ secundum eam in casu isto con suluit eccellentissimus etate nostra iurecõsul.dominus De cius vti pater honorandus, melius forte sentiens q̃ fecerit in.d.l.generaliter. ⁊ cum magis accurate quis consulendo
10 loquatur † ⁊ proprie venit ad decisionem casus contingen tis, videtur ꝙ ei magis sit standum ita consulenti, q̃ legen ti secundum Corn.in consilio.cclxxij. In hac consultatione quinta col.quarto vol. ⁊ Curt.seniorem in consilio.lxxvij. super motiuis in fi. ¶ Secundo dico, ꝙ ista opinio sicut vi detur magis communis, ita etiam probabiliter iustificari videtur multis rationibus, vt per doct.in locis preallega tis, ⁊ pluribus dimissis (quia per eos videri possunt) referã
11 duas. ¶ † Prima est, quia cum per istud statutum exclua tur mater a luctuosa hereditate filij sibi iure nature debita iuxta.l.nam ⁊ si parentibus.ff.de inoffi.testa.dicitur conti nere odium irrationabile, sicut dicimus econtra quando ex cluditur filia a successione parentum iuxta doctrinã Bar. in.l.j.octaua col.C.de sum.tri. ⁊ fi.catho. Bal in.l. certum in prin.C.vnde cogn. Ang.in consilio.ccx. Statutum su pra dictum in prin. Fulgo.consilio.lxij. Stante statuto in prin. Alex.in consilio.xvj. Viso titulo quest.prima col.pri mo vol. ⁊ Corn.in consilio.cv. In presenti consultatione p̃ ma ⁊ secunda col.primo vol. Et in consilio.ccxc. Ardua plurimum tertia col.tertio vol. ⁊ tale statutum esse odiosuꝫ est magis cõmunis opin.(licet aliqui aliter dixerint) vt tra dit Deci.in cõsilio.xiij. Videretur prima facie quarta col. ⁊ quidem odio irrationabili, vt omnes dicunt, ex eo quia fi lia excluditur ab hereditate sibi iure nature debita, ⁊ sic a gitur de damno ipsi filie inferendo, prout eleganter decla rat.d.Laur.calca.in consilio tertio, ⁊ dominus Bartholo meus septima ⁊ octaua col. ⁊ propter talem odiositatem, ⁊ iniquitatem eius iuxta.l.maximum vitium.C.de liber.pre ter.tale statutum debet semper stricte intelligi, ⁊ iuxta pos se restringi, vt minus ius commune ledatur vt per doct. in locis predictis, dico enim ꝙ idem dicendum est in casu nr̃o cum etiaꝫ matri iure nature dicatur debita hereditas, quo stante sequitur, ꝙ cum statutum loquatur de decedente ab intestato, non debet trahi ad pupillum, qui non ita decedit sed intestabilis proprie loquẽdo, vt.d.l.j.ff.de suis, ⁊ legi. ¶ Pro quo allego bonum tex.in.l.secunda.§. siquis de
12 cesserit.ff.vnde legi. † vbi probatur non prius quem posse dici intestatum, q̃ constiterit, an testari potuerit, ⁊ id quod dicitur de verbo intestatus est etiam dicenduꝫ de verbo ab
13 intestato, vt infra dicam. ¶ † Et licet large, ⁊ improprie ẽt pupillus possit dici decedere intestatus, vel ab intestato, vt d.l.j.probatur. Tamen talis larga significatio non attendi tur in statutis iniquis, ⁊ odiosis odio irrationabili, ⁊ hac ratione Bald. ⁊ alij tenentes istam partem quasi semper moti fuerunt, vt per eos in locis predictis, ⁊ maxime Bal. in dicto consilio.cxlj. vbi subdit, ꝙ in hereditatibus me re lucratiuis posset procedere opinio Bartoli.
¶ Nec dicatur, vt apud quosdam legi, ꝙ tunc tale sta tutum esset iniquum, ⁊ odiosum, quando odio femi

nei sexus moueret, prout (secundum eos) loquitur lex maximum vitium. C. de liber. preter. sed isto casu dicitur fundari statutū in
14 fauore agnationis (de quo .j. dicam) merito ⁊c. ¶ † Quī respondet, ꝙ lz statutum sit motū fauore agnationis ⁊ eo respectu videatur fauorabile, tñ quia priuat matrē luctuosa, ⁊ sibi debita hereditate filij, dicitur iniquū, ⁊ odiosum, velut quedam exheredatio, vt inquit Bal. in. l. illā. C. de collat. ⁊ cū ista ratio in se sit potentior, q̄ ex cōtrario sit fauor agnationis, facit vt statutū (etiā ꝙ seruandum sit) dicatur iniquum, ⁊
15 odiosum. ⁊ satis hoc probatur in. d. l. maximum vitiū, † vbi lex illa antiqua appellatur iniqua, ⁊ tñ nō ꝓbatur, ꝙ odio femine fuisset inducta, sed potius fauore masculorū, argumento. §. ceterū insti. de legi. agnat. succes. ibi, quia commodius videbatur ita iura ↄstitui, vt plerunqz hereditates ad masculos cōfluerent. Et ibi etiā hoc ꝓbatur in sequenti rñso, nam lex illa fauore masculoꝝ inducta iniqua appellatur, ⁊ multum bene ↄuenit, ꝙ lex aliqua, lz ab inducentibus eam habeatur pro equa, ⁊ fauorabili, tñ apud alios, qui eam interpretantur, vel quoquo modo de ea tractant, reputetur iniqua, ⁊ odiosa, vt ꝓbatur in. d. iuribus, ⁊ ita est in casu nr̃o quia. d. statutū dicitur odiosum odio irrōnabili, vt est dictuz imo irrōnabilissimo s̄m signorol. in. d. consi. cj. quarta col. ¶ Scd̄a ratio est sumpta a diuersitate rōnis, qua diuersitate cōsiderata impeditur interpretatio extensiua de casu ad ca
16 sum per iura vulgaria. ¶ † Dico enim ꝙ statutū disponēs de hereditate morientium ab intestato, dicitur quodāmodo pro eis testari, ita vt qui intestati moriuntur, dicantur presumptiue voluisse disponere s̄m dispositionē statuti cum possent aliter disponere, ⁊ non fecerint iuxta. l. ↄficiuntur in princ. ⁊ .l. siquis cum nullū. ff. de iure codicil. vnde in ꝓposito filius qui testando poterat matrē instituere moriens ab intestato creditur voluisse, quod per statutū disponitur, ⁊ sic matrem excludere. ¶ Que ratio non pōt ↄsiderari in pupillo, quia ipse dato millies, ꝙ vellet, non posset matrem instituere, q̄a testari non pōt, ⁊ propterea non cōuenit presumere, ꝙ voluerit velle quod per statutum disponitur, ⁊ hanc rationez ponit Alex. in. d. l. generaliter quinta col. dicens eam esse valde ponderandā, de qua etiam meminit in predictis consilijs. cxv. secundo vol. ⁊ lxxix. sexto vol. ⁊ .cliij. septimo vol. ⁊ ante eum eam ponit Bal. in. d. cōsi. cccclxxv. tertio vol. ⁊ .lix. quarto vol. quam etiam sentit Signorol. in. d. consi. vi. ⁊ eam plene prosequitur. d. Ludoui. Bologni. in. d. ꝑma addit. ¶ Et ista ratio, si bene consideremus, fortius procedit in casu isto, in quo in fi. predicti statuti saluantur expresse testā morientium, vt patet in versi. Saluis testamētis ⁊c. ex quo clare ostenditur, ꝙ statutū vult suam dispositionē procedere ex presumpta voluntate morientium ab intestato. ¶ Et vltra etiā dici pōtest, ꝙ per illa verba apparet statuētes loqui de hereditate eorum qui testari poterāt, alias nō cōueniret dicere saluis testamētis ⁊c. nam cuz statutū dispo nat cōtra ius cōe deferendo hereditatē filij alijs, matre exclusa, voluit id procedere, si filius moriens consentiret expresse, vel tacite aliter non disponendo, presuponēdo tñ, ꝙ disponere possit, quod sine dubio nō cadit in pupillo, quia esto, ꝙ (pro sua voluntate) vellet matrem sibi succedere (ꝓut ratione filialis affectionis credibile est) non tamen posset propter inhabilitatem testandi merito ergo sequitur, ꝙ statutum in eo procedere non debet per locum a cessante ratione. l. adigere. §. q̄uis. ff. de iure patro. c. cum cessante de appellat. ⁊ §. illis, ⁊ ibi not. insti. de milit. test. cum similib9. ¶ Nec huic rationi obstat, ꝙ magis videatur necessarium, ⁊ cōueniens, ꝙ statutum prouiderit de hereditate intestabilium, qui per se disponere non possunt q̄ eorum, qui testari poterant, propter quod aliqui dicunt istam secundam rationem retorqueri, vt est dominus meus Soc. in. d. consi. lxxxj. quarto vol. ⁊ in. d. consi. xxxv. tertio vol. ⁊ Deci. in. d. .l. generaliter. ¶ Quoniam respondetur istud esse verum iuxta voluntatem statuentium, hoc est quatenus statutum voluerit prouidere, ⁊ non vltra, argumento. l. nō omnis. ff. si cert. peta. sed respectu pupillorum statutum noluit disponere, vt est dictum, ⁊ nunc clarius dicam ergo ⁊c. ¶ Dico ergo, ꝙ quilibet habet prouisionem iuris communis ordinantis, quid de sua hereditate fieri debeat, statutuz vero cōsiderans bonum fore hereditates ad masculos confluere (propter quod conueniebat simpliciter disponere, ꝙ illi vocarentur exclusa matre morientis) quia considerauit etiā econtra illud non conuenire, nisi decedens saltem tacite cōsentiret, noluit simpliciter disponere, sed qualificate, vt sic vtriqz voto statuti satisfiat, ⁊ sic statuit, vt id procedat tantum in hereditatibus decedentium intestatorum, seu ab intestato, in quibus presuponendo, ꝙ testari poterāt (vti propria verborum natura, in statutis attendenda importat) ad est tacita, seu presumpta eorum volūtas in eo, quod per statutum disponitur, vt est dictum ⁊ per hanc declarationem, tollitur omnis difficultas, dico eniz ꝙ licet aliquo respectu videatur magis conueniens pupillis, ⁊ similibus prouidere, tamen statuentes non ita voluerunt per rationem predictam. ¶ Qua attenta ostenditur, ꝙ ex alio minus erat cōueniēs talibus ꝑsonis prouidere, ⁊ ista ratio plus potuit apud statuentes, ⁊ merito illam attendentes qualificate disposuerunt, vt dixi. ¶ Et per hanc rationem, si recte consideretur, tollitur vnum, ⁊ precipuum fundamentum tenentium contrarium, nam dicunt statutum loqui etiam de hereditate pupilli, quia cum sit factum fauore agnationis conseruande, que ratio procedere videtur, etiam, ꝙ quis decedat pupillus, debet etiam in eo statutum procedere. vt p
17 eos. ¶ † Dico enim ꝙ illa ratio non debet operari, vt statutum disponat vltra voluntatem statuentium, nec valet argumentum adest ratio conseruande agnationis ergo procedit statutum si ex alio voluntati statuentiuz repugnet, puta in statuto de quo agimus, si extet agnatus in quinto gradu in eo viget ratio predicta, tamen nemo dicet per eū matrem excludi, quia esset contra statuti voluntatem, quod solum vocat agnatos vsqz ad quartum gradum, sic igitur dicendum est in casu isto, vt licet ratio conseruande agnationis videatur esse etiam in hereditate pupilli, tamē argumētum nō debet ꝓcedere, quia repugnaret volūtati statuētiuz qui non simpliciter de morientibus loquuntur, sed qualificate de morientibus ab intestato per rationem predictā. ¶ Et si dicatur, vt quidam dicunt, ꝙ pupillus etiam saltē
18 lato sumpto vocabulo dicitur ab intestato decedere † ⁊ propterea etiam in eo procedere debet statutum arguendo de propria ad latam significationem iuxta glo. in versiculo. Ad curationem in auct. vt hi qui perhib. se ob. hab. res mi. col. sexta. ⁊ in clementina prima in versiculo eligatur de elect. ⁊ tradunt doct. maxime Alex. ⁊ Ias. in. l. si constante in nona. q. prime partis, vbi aliquando dixi. ff. solu. mat. ⁊ alibi sepe, ⁊ probatur tale argumentum in. l. filium habeo. ff. ad macedon. Et tradit egregie patruus, ⁊ . d. meus Soc. in rubrica. ff. solu. mat. ⁊ ibi etiam dixi. ⁊ in hoc secūdum aliquos stat totum fundamentum opinionis Bart. ⁊ aliorum. ¶ Breuiter respondetur ⁊ dico, ꝙ ex predictis tollitur ista consideratio, nam tale argumentum tunc procedit de propria ad lataz significationez, quando adest rationis identitas, vt per omnes in locis preallegatis, ratio enim est, que attendi debet, ⁊ dominatur vt. l. cuz pater. §. dulcissimis de leg. secundo. ¶ Sed dico in casu isto non esse eandem rationez, quia scilicet in valentibus testari adest tacita voluntas, que non datur in pupillis, prout. s̄. plene deductum fuit. ¶ Tertio loco dico, ꝙ incōueniēter vi per aliquos fieri in proposito differentia, an statutum loquatur de intestatis, an de morientibus ab intestato, quia
19 re vera non videntur differre † ⁊ in primis dico, ꝙ doctores magis communiter talem differētiam non admittunt, nam fere omnes tenentes istam partem, de quibus. s̄. loquūtur respectu statuti quod loquitur de morientibus ab intestato, vt cōmuniter solent statuta loqui, ⁊ in specie ita loquitur Alber. de rosa. in. d. quest. xliij. ⁊ in. q. xxj. Bal. in. d. consi. xij. cxlj. liij. lix. ⁊ . cccxxxix. ⁊ in. d. l. intestato, ⁊ in. d. l. iij. in. fi. Jo. de anel. in. d. consi. cxxxj. Ang. in. d. l. intestato. Fulgo. ibidē, ⁊ in. d. consi. clxv. Signor. in. d. ↄsi. cj. ⁊ ccxxv. Imo. in. d. l. Cēturio, ⁊ in. d. c. cū tibi, ⁊ Alex. in. d. ↄsi. cxv. ⁊ in. d. ↄ. lxxix. ⁊ alij in alijs locis, quos longū esset referre. Et ꝙ nō sit dr̃ia iter ista vba voluit gl. iūcto tex. i. d. .l. cum antiquioribus in versi. fuisse, ⁊ voluit Bar. in. d. l. j. de suis ⁊ legi. ⁊ in consilio. cxlj. statuto vrbis veteris, ⁊ ita etiam sentiunt omnes tenentes ↄ̄riam opin. ⁊ dixit domin9 Franc. de rāpo. ꝙ facere predictā dr̃iam est nimia subtilitas, vt

tas,vt mod.referunt in.d.l.generaliter. Et eam reprobat
Cardi.in consi.cxj.Factū sic se habet,lʒ ipse ibi teneat opi.
Bar.Sic ergo videtur, ꝙ doct.magis cōiter hanc oꝛiam
non faciant.¶ Et preterea dico hoc iuridicū videri,siqui⸗
dem iste modus loquēdi talis moritur ab intestato, quem
apud iura non reperi,videt̄ tractus ab eo,qđ in iure dicimꝰ
aliquē decedere intestatū,habito eniʒ respectu ad personā
morientis iura semper dicunt eum intestatū decedere, vnde
cum verbum ab intestato referatur ad morientē,debet idē
20 importare,ꝙ intestatus.¶ †Nec ob.ꝙ in iure solū defe⸗
ratur hereditas vel ex testō,vel ab intestato,vt.l.j.ff.de pe⸗
tit.hered.cuʒ simil.ꝛ per ꝯsequens necessario in altero mo⸗
do oportet comprehēdi hereditatem pupillorū, ꝛ ita cum
non ex testō deferatur,opʒ ꝙ deferat̄ ab intestato, ꝛ sic oñ
ditur,ꝙ verbū ab intestato,etiā in pupillo verificatur,ꝛ in
hoc stat totum fundamentū tenentium oꝛiam predictam,
vt per eos in locis preallegatis,maxime patruum, ꝛ dñi
meum Soc.in.d.consi.xxxv.ꝛ in.d.consi.lxxxj. quā ratio⸗
nem ego alias in quodā cōsilio iam.s̄.decenniū firmaui secu
tus patrui mei auctoritatē.¶ Qm̄ respondet̄,ꝙ bene ve⸗
rum est,quantū ad delationē,ꝙ etiā hereditas pupilli de⸗
fertur ab intestato,seu etiā quantū ad succedentes, quia ēt
pupillo succedit̄ ab intestato, vt insti.de here.que ab intes.
defer.in rubrica,ꝛ in rubrica de here.ab intest.veni.in au⸗
ctē.col.viij.Nam sub.d.rubricarū generalitate etiam here
ditas,ꝛ heredes pupillorum cōprehendunt̄,q; defertur, ꝛ
succeditur vel ex testō,vel ab intestato.¶ Sed quantū per
tineat ad morientem non reperitur in iure, nisi ille modus
loquendi,videlicet decessit intestatus, qui proprie nō repe
ritur in pupillis,vt.d.l.j.de suis,ꝛ legi.ille autem modus,
qui in statutis frequentat̄,videlicet decessit ab intestato, ex
quo refert̄ ad personā morientis debet intelligi sicut in iure
verbum intestatus, in cuius locum per statuentes videtur
subrogari iuxta regulā.l.si eum.§.qui iniuriarum cum simi
libus.ff.si quis caut.ꝛ hanc ꝯsiderationem,licet non ita cla⸗
re,sentit dñs Signorol.in.d.consi.cj.col.tertia.¶ Reie⸗
cta igitur ista oꝛia remanet magis cōis opinio ꝙ statutum
excludens matrem ab hereditate filiorum decedentium in
testatorum,vel ab intestato non procedat in pupillo per p̄
dicta cui cōmuni opinioni iudex in dubio debet inherere p̄
iura vulgaria. ¶ Et ista sit prima via,per quam conclusio
s̄.posita in fauorem dñe Baptiste iustificatur,que lʒ si sola
esset fortasse aliquem non moueret propter auctoritatem te
nentium contrariū,ꝛ ego etiā forte in cōsulendo substitissem,
quia semper super hoc plurimum dubitaui, tamē vna cum
duabus sequentibus plurimū adiuuat matrem predictam,
21 ꝛ per iudicantem conuenienter considerari debet.¶ †Se
cundo principaliter dico, ꝙ conclusio predicta per aliam
viam iustificatur,dico enim ꝙ dña Maria amita non est ꝯ
comprehensis in statuto ad exclusionem matris, quia ver⸗
ba illa proximioribus propinquis ꝛc.debēt rationabiliter,
ꝛ ex mente statuentium intelligi de masculis, vt modo de⸗
ducam.¶ Unde cum illa sit femina, non est de vocatis p̄
statutum.¶ Hoc autem,ꝙ de masculis debeant.d. verba
22 intelligi sic ostenditur,† Non est dubium,ꝙ statutum istud
ꝛ similia statuta,que cōiter per Italiam reperiuntur,quibꝰ
mater,vel alie femine excluduntur, dicunt̄ facta fauore cō
seruande agnationis,ꝛ familie,dignitas enim ꝛ honor fa⸗
miliarum medijs hereditatibus ad masculos deuoluendis
conseruat̄,vt.l.quisquis.C.ad.l.iul.maiest.ꝛ.§.hoc quoqʒ
in fi.insti.per quas perso.nob.acquir.tradit dñs Marian.
Soc.auus meus in consi.xxx.Quamuis ex his tertia col.
versi.Quia ad hoc rñdetur ꝛc.ꝛ Andr.Barba.in consi.
xliij.Preclare scribitur tertia col.primo volu.ꝛ plenius in
consi.lvij.Clementissimum Deum.col.xj. versiculo. Facit
etiam ꝙ iste quarto vol.vbi allegat Augustinū in tertio li.
de ciuitat.dei.c.xxj.dicentem decus,ꝛ honorē in familijs
per diuitias conseruari,hoc autē non contingeret,quando
hereditates feminis acquirerentur,cum ille sint finis earū
familie.l.pronuntiatio in fi.ff.de ver.signi. nati enim ex eis
patris eorum familiam sequūtur.l.familie in fi.eo.tit. ꝛ in
sti.de patr.pot.in fi.ꝛ hanc esse rationem talium statutorū
in primis firmat Jo.And.in addit.spec.in rubrica de suc⸗
ces.ab intest.ita etiam dixit Cy.in.l.j.C.ad.l.iul. de adult.

Bal.in.l.maximum vitium.C.de liber.prete. subdens hāc
rationem esse vnicam, quod etiam dixit Paul. de cast.in
.l.si vero.§.de viro.ff.solu.mat.Bal.in consi.ccxviij.Sta⸗
tuto ciuitatis Florentie secundo volu.Fulgo.in consi.liij.
Item ꝙ quelibet prima col.Pau.de cast.in consi.cccxxxvj.
Presens casus post prin.Rom.in consi.ccccxj. Quatuor
sunt per totum,vbi dicit,ꝙ ista ratio est vnica,ꝛ indubita⸗
ta, etiam ꝙ in statutis aliquando non sit expressa, ꝛ idem
etiam dixit in consi.xxxij.Uisa municipali secunda col. ver
siculo tertio,quia hoc ꝛc.auus meus in consi.xxxj.Prose
quendo ordinem tertia col.patruus,ꝛ.d.meus Bartholo
meus Soc.in consi.xxviij.Circa primam secunda ꝛ tertia
col.quarto vol.Curt.in consi.lxxx. Recte prefatus egregi
us tertia col.vbi dicit,ꝙ ista dicitur finalis ratio talium sta
tutorum. Possem plures alios cumulare,sed breuitatis cā
obmitto,semper enim nostri doct.ꝛ cōmuniter,ꝛ legendo ꝛ
consulendo hanc rationem in talibus statutis allegant pro
vera,vnica,ꝛ finali.Et in specie quando mater excluditur
a successione filiorum(vt est casus noster)tradunt doct.fere
omnes in locis,quibus disputant articulum precedentem,
vtrum.s.tale statutum procedat in pupillis, maxime qui te
nent partem affirmatiuam,vt supra dixi.¶ Et si dicatur p̄
dicta procedere,quando ad exclusionem matris vocantur
coniuncti ex parte patris, ꝛ sic agnati iuxta.§.sunt autem i
sti.de leg.agnat.succes.hic vero vocantur simpliciter propi
qui proximiores, quorum numero sunt etiam coniuncti ex
parte matris,ꝛ aliarum feminarum.¶ Respondetur hoc
negando,dico enim ꝙ immo illa verba statuti proximiori⸗
bus propinquis debēt necessario intelligi.s.ex parte patris
item ꝛ per masculos.¶ Primum probatur euidenter, q;
cum statutum excludat matrem,ꝛ per cōsequēs omnes cō
iunctos per eam tanꝙ prouenientes ex radice infecta(iuxta
tradita per Bal.ꝛ alios in.l.maximum vitium.C.de liber.
p̄eter.ꝛ per Bar.in.l.secunda.§.videndum.ff.ad tertull.
23 † Ubi expresse vult,ꝙ exclusa matre dicantur exclusi om⸗
nes cognati per eam coniuncti)oportet,ꝙ persone vocate
ad matris, ꝛ coniunctorum per eam exclusionem sint per
aliam viam coniuncte,ꝛ sic per patrem,seu ex parte patris
alioquin posset dari,ꝙ vna persona vocaretur ad exclusio⸗
nem sui ipsius,quod esset ridiculum argumento.c.fi.de in⸗
stitut.¶ Hoc idem probatur ex alio,quia scilicet.s̄.dicitur
non extantibus fratribus, vel sororibus filijs eiusdem pa⸗
tris, que verba ostendunt, ꝙ non intendit matrem exclu⸗
di,nisi per coniunctos ex parte patris,ꝛ per illa verba de⸗
bent declarari,que sequuntur argumento.l.si seruus pluri⸗
um in fi.cum similibus.ff.de leg.j.¶ Secundum probatur
quia si essent coniuncti per feminas,ꝛ sic non essent agnati
sed solum cognati,prout est ipsa mater,nulla ratio esset pro
pter quam ipsi remotiores deberent excludere matrem pro
ximiorem,a luctuosa,ꝛ sibi debita hereditate filij,quod nō
est aliquo modo dicendum,cum lex debeat esse iusta,ꝛ ra⸗
24 tionabilis.c.erit autem quarta distinct. ¶ †Stante ergo
hoc,ꝙ verba illa proximioribus propinquis. debeant in⸗
telligi de coniunctis ex parte patris,ꝛ per masculos sequi
tur,ꝙ de agnatis tantum sunt intelligenda(ad quod facit
c.primum quemadmo.feu.ad fil.perti.in ver.Parentibꝰ,
iuncta expositione Bal.exponentis parentibus.i.agnatis
vt ibi per eum) ꝛ ꝯsequenter sequitur, ꝙ istius statuti sola
ratio dicitur fuisse fauor agnationis conseruande,prout.s̄.
25 dictum fuit.¶ †Hoc ita posito sequitur,ꝙ ab ista ratione
licitum est arguere perinde,ac si esset expressa iuxta notata
p̄ glo.ꝛ oēs in.l.ꝗuis.C.de fideiuſ.ꝛ maxime hoc licebit,
qñ ex argumēto a tali rōne sumpto statutū sic interpretat̄,
vt minus corrigat,ꝛ ledat ius cōe iuxta vulgatā regulā qua
dr̄ statuta exorbitātia,ꝛ iuris cōis correctoria(p̄serti odio
sa,put est istud,de quo agimus)recipere interpretationē re
strictiuā,vt sic ius cōe minus ledat̄,vt tradunt doct.in.l.ij.
.C.de noxal.ꝛ in.c.cū dilectus de ꝯsuetu.ꝛ adeo,vt etiā ob
cā cām liceat iproprīare v̄ba vt p̄ doct.in.d.locis, ꝛ tradit
Curt.in ꝯsi.lxxviij.Dña Frācischina.vj.col.cū sīli.¶ Et
26 ex his ad ꝓpositū iferť † ꝙ eiusmodi statutū ad mr̄is exclu
sionē solū dr̄ vocare illos ꝓpinquos,ꝛ sic agnatos,in qui⸗
bus viget, ꝛ consideratur rō predicta conseruande agna
tionis, non aūt i his,i q̄bus rō cessat,sūpto.s.argumēto a

ratione cessante iuxta.c.cum cessante de appel.⁊.l.adigere
.§.quamuis.ff.de iure patron.cum similibus,sed sic est, ꝙ i
predicta domina Maria amita cessat ratio ista , quia cum
sit femina per eam honor, ⁊ dignitas familie conseruari nõ
potest,vt est dictum ergo sequitur , ꝙ non dicitur de com-
prehensis ad exclusionẽ matris. ¶ Comprobatur ista cõ
27 clusio primo † quia si extat statutum ꝙ coniuncti ex linea pa
tris excludant matrem defuncti,mater non excludetur per
feminam coniunctam ex linea patris,etiam ꝙ sit agnata,⁊
sic verbum illud coniuncti restringitur ad agnatos mascu-
los, ⁊ hoc solum , quia ratio conseruande agnationis qua
statutum dicitur motum,cessat in femina. Ita singulariter
⁊ per istam rationem determinarunt insignes iureconsulti
dominus Riccar.de Saly.in quodam consilio. Queritur
primo ⁊c. Jo.de ligna.in suo consilio . Quedam domina
Bartholomea decessit ⁊c. ⁊ Jo.de fantu.in suo consilio.
Puto ad primum quesitum ⁊c. Prout eos refert, ⁊ in hoc
sequitur Corn.consilio.lxxxiij. Uidetur in hac.in prin.pri-
mo vol. ⁊ post Bal.nouel.idem sequitur in cõsilio.xj.Stã
tibus eo.vol. ⁊ in consilio.cclxxj.De hac ꝯsultatione quar
ta col.quarto vol.vbi plurima dicit ad propositum, ⁊ in cõ
silio.cccxxxv.tertia ⁊ quarta col.primo vol.vbi vberius lo
quitur,⁊ ista decisio videtur in terminis nostris ponere gla
dium ad radices. ¶ Secundo probatur per elegantẽ do-
ctrinam Jo.de ana.in consilio quarto. Uisis statutis in se-
28 cundo dubio. † Ubi vult, ꝙ statutum excludens matrem,⁊
eius lineam propter agnatos restringatur ad agnatos ma-
sculos, ⁊ eandem decisionem sequitur, ⁊ cõprobat ibi Lu
doui.Bologni.in addit. ⁊ refert ⁊ sequitur Curt.in consi-
lio.xliiij.statuto seu consuetudine scripta ⁊c.quinta colũ. ⁊
Deci.in rubrica.C.vnde legi. ⁊ omnes allegat pro ratione
29 † quia ratio conseruande agnationis propter quam statu-
tum dicitur emanasse restringit, ⁊ regulat dispositionem in
xta.l.cum pater.§.dulcissimis.ff.de leg.tertio. Idem voluit
And.Barba.in consi.xlvij. Illud in mediũ afferam tertio
vol.per totum Corn.in consi.ccxxiiij. Non sequendo ordi
nem tertia col.secundo vol. ⁊ Deci.in.l.femine.col. xiiij.ff.
de reg.iur. ⁊ ante eos voluit Bal.inter cõsilia Ang.nume
ro.lxviij. Martinus Joannis de Florentia, ⁊ in consi.cccc
lxxiij. Circa questionem secũda col.quinto vol.⁊ plene tra
dit Albert.brun.in tract.de statut. excludẽti.feminas ⁊c.
in.xij.arti.in.ix.q. ¶ Facit tertio decisio Corn.in consi.cc
30 lxxvj. Constat matreȝ ⁊c.quarto vol. † Ubi presupposito sta
tuto,ꝙ proximiores ex parte patris excludant matrem (ex
cepta quarta parte) vt patet in summario illius consilij de-
terminat,ꝙ licet amita defuncti sit proximior ex parte pa-
tris,illa non vocatur,sed admittitur masculus, licet remo-
tior,⁊ hoc ipse presuponit ibi pro claro. ⁊ (licet non dicat) il
lud ex alio esse non potest,nisi quia in amita cessat fauor cõ
seruande agnationis,sicut ergo illo casu verba illa Proxi
miores ex parte patris restringuntur ad masculos,ita ⁊ in
casu nr̃o dicendũ est ĩ dictis vbis ꝓximioribꝰ ꝓpinqs, ⁊c.
31 ¶ Quarto confirmanť predicta † quia statutũ excludens
matrem propter patruum,licet etiam sit patruus,qui patri
frater est vterinus .l.iurisconsultus.§.tertio gradu.ff.ď gra
di. ⁊ licet statutum generaliter de patruo loquatur, tamen
ex ratione predicta cõseruande agnationis restringitur ad
illum patruum,qui sit agatus. Ita determinat Bald.in.d.
32 consi.ccxviij.secundo vol. † ¶ Similiter etiam licet appel
latione fratris veniat etiam vterinus tantum, vt.d.l.iuris-
cons.§.secundo gradu.si tamen statutum excludat feminas
propter fratres,per eandem rationem non procedit in fra-
tre vterino,sed restringitur ad fratreȝ consanguineum, per
quem conseruetur agnatio. Ita Bal.in consi.lix. De iure
communi in fi.quarto vol. Ang.consi.cxix. Statuto tuder
tine ciuitatis,circa mediũ, ⁊ Pau.de ca.in consi.cccxlviij.
In puncto queritur,post prin. Refert, ⁊ sequiť Alex.in.l.
ex facto col.xij.ff.de vulga.⁊ pupil.versi. Ex his, que hic di
xit Bar.sicut ergo in casibus istis cessat statutuȝ in patruo,
⁊ fratre vterino,licet ipsi simpliciter sint patruus , ⁊ frater,
⁊ hoc,quia in eis cessat ratio statuti ita in casu nostro , licet
ista amita sit proximior propinqua,tamen in ea cessat statu
tum propter defectum rationis sm̃ ꝙ supra deductuȝ fuit.
33 ¶ † Quinto facit,quia quando statutũ loquitur indefinite
non ꝯprehendit casum ,seu personã,in quibus non sit eadeȝ
ratio sm̃ Bar.quẽ alij sequunť in.l.omnes populi in.iij.q.
vj.q.principal. versi. qñqȝ in statuto sunt verba indefinita.
.ff.de iusti. ⁊ iur. Tradit Areti.consi.xxxix. In facto,dici-
tur ⁊c.ꝑma col.sed in isto statuto verba illa Proximiori-
bus propinquis. videntur indefinite prolata salteȝ respectu
presentis difficultatis,ergo non debent referri ad istaȝ ami
tam,cum in ea cesset ratio statuti,vt.s̃.dictũ est. ¶ Demuȝ
accedat in argumentũ notabilis decisio Bal.in.d.c.j. quẽ
34 admo.feu.ad fil.pertin. † vult enim ibi,ꝙ si statuto caueať,
ꝙ existentibus parẽtibus masculis vsqȝ ad certuȝ gradum
femina excludať,restringitur.d.statutũ ad masculos agna-
tos per rationẽ sepe dictã,quã decisionem refert , ⁊ sequiť
auus meus in.d.ꝯsi.xxxj.iij.colu.versi. Undecimo facit ⁊c.
¶ Arguať modo sic,sicut ibi dispositio loquens de mascu
lis propter rationem predictã restringitur ad agnatos ita
econtra dicendũ est in casu nostro,vt statutũ loquens de ꝓ-
pinquis (quod necessario intelligiť de agnatis,vt dictũ est)
debeat restringi ad masculos per eandẽ rationeȝ, ⁊ hoc di-
co argumẽto eius,qď dicitur ꝯ̃riorum eandem esse discipli
nam,vt tradiť per omnes, ⁊ ego vltra alios plenissime dixi
in rubrica.ff.de acquir.pos. ¶ Sed aduertendũ est,quia vĩ
contra predicta restare scrupulus,nam predicta omnia, ⁊
ratio ꝯseruãde agnationis videnť procedere, qñ statuta ex
cludunt matrẽ propter masculos,vel propter agnatos sim
pliciter ita ꝙ nõ appareat statutũ vocare ad matris exclu-
sionem etiã feminas,quia tunc videremur esse in re clara,
vnde non esset opus querere ꝯiecturas, ⁊ ex mente statuen
tium restringere ad masculos cum de ꝯ̃ria intentione ꝯsta-
ret,cum expresse feminas admittat,in incertis enim nõ cer
tis locus est coniecturis.l.continuus.§.cuȝ ita.ff.de ver.ob
lig. sed in statuto de quo agimus expresse admittitur soror
ad exclusionem matris,ergo non videtur cõueniens restri-
gere verba illa proximioribus propinquis ad masculos,cũ
iam constet per statutum vocari etiam feminam, ⁊ sic perso
35 nam,per quam agnatio non conseruatur. ¶ † Facit etiam
contra predicta decisio Corn.in consi.xcv. In hac consulta
tione quinta col.secundo vol.vbi vult. ꝙ ista verba statuti.
Li parenti dal lato del padre posita ad exclusioneȝ matris
comprehendant etiam amitam defuncti. ¶ Uerum tamẽ
propter ista non puto recedendum a conclusione supra fa-
cta,videlicet ꝙ illa verba proximioribus propinquis in sta
tuto nostro restringantur ad masculos ita , vt amitam non
comprehendant per ea , que supra dicta sunt. ¶ Nec ob.
primo ꝙ in isto statuto soror admittatur ad exclusionẽ ma
tris,quia respondetur ꝙ de ea non est arguendum ad ami
tam,cum illa sit proximior, ⁊ magis dilecta per statutũ. Et
vt clarius hoc intelligatur, aduertendum est,quia in isto sta
tuto in primis consideratur vna dispositio in illis verbis.
Non extantibus fratribus , vel sororibus ⁊c. videlicet ꝙ
mater in totum excludatur etiaȝ a legitima per fratres,vel
sorores, ⁊ licet in.d.verbis ista dispositio non exprimatur,
sed colligatur a contrario sensu,tamen in fi.eiusdem statuti
clare exprimiť, ⁊ in ista dispositione facile admittaȝ statutũ
non fuisse motum fauore preseruande agnationis sed intui
tu, ⁊ predilectione fratrum, ⁊ sororum consanguineorum,
⁊ ratione strictissime coniunctionis,que est inter fratres, ⁊
sorores,tales enim personas statutum voluit preferre soluȝ
ipsarum respectu,nulla habita extrinsecus consideratione.
36 † Nam ⁊ de iure communi reperiuntur extra ordinem gra
dus dilecti,quia licet sint in secundo gradu, admittuntur ta
men cum matre, ⁊ patre defuncti,qui sunt in primo gradu
vt in.§.consequens in auct.de heredi.ab intest. veni.colu.
viij. ⁊ in auct.defuncto.C.ad tertul. ⁊ de ista dispositiõe ad
presens non agitur. ¶ Secundo in codeȝ statuto ponitur
alia dispositio videlicet ꝙ fratribus,vel sororibus non ex-
tantibus proximiores propinqui vsqȝ ad quartum gradũ
excludant matrem excepta tantum legitima,⁊ de ista dispo
sitione in presenti casu disputatur. ¶ Et in ea dico, ꝙ sta-
tuentes moti fuerunt fauore preseruande agnationis ⁊ sic
procedit conclusio predicta per ea , que supra dicta sunt.
37 † Nec est nouum, ꝙ per statutum admittatur soror in vna
parte statuti, ⁊ tamen in alia sit factum fauore agnationis
in qua ꝯiuncti ex parte p̃ris vocanť,vt egregie vult patruꝰ

⁊ dñs

τ dominus meus Soc.in consilio.lxxxj.si in causa,de qua
38 prope fin.quarto volum.Dicens fortius,ꝙ statutum Se-
nense,de quo ipse loquitur,licet admittat sororem,τ soro-
ris filios, tamen in ceteris dicitur voluisse preferre agna-
tos cognatis, τ sic dicitur inductum fauore conseruande
agnationis, vt ibi per eum. Idem voluit Corn.post Bal.
nouel.in consilio.xj.Stantibus dictis statutis prope fi.pri
39 mo volumine.† Dicens, ꝙ licet statutum de quo ipse lo-
quitur, admittat ad exclusionem matris filium sororis,
nõ tñ tollit,quin tale statutũ dicat factũ fauore agnationis
in eo,ꝙ post filiũ fratris,vel sororis vocat patruum ad ex-
clusionem matris,cõsiderando, ꝙ in talibus statutis sunt
due dispositiões prout.s. dixi.Et ista(ni fallor)est pulchra
τ vera declaratio ad istud statutũ,τ fuit declaratio Bal.in
consilio suo.Martinus Jo.de Florẽtia col.fi.qđ reperit i
ter consilia Ang.nu.lxvij.vbi in proposito plurima elegan
ter dicit τ in indiuiduo in terminis nostris cõcludit,vt.s.di
40 xi,τ idem sequit Ang.ibi in sequẽti ɔsi.¶ † Secundo nõ
ob.preallegata decisio Cornei in.d.consi.xcv.q2 si bene ad
uertat,ipsemet Corn.videt rñdere,τ declarãdo dico,ꝙ ibi
ɔcurrebãt aliqua ex quibus mater excluditur etiã per femi
naz,in qbus Corn.se fundat ɔsulẽdo,que isto casu nõ ɔcur
runt,τ sic dicã casus esse diuersos,τ diuersa rõne determi-
natos,τ iõ de illo ad casuz nr̃m nõ posse argui,cum vt vul
go fert.ex diuersis nõ bñ arguat.l.fi.ff.de calũni.l.inter sti-
pulantẽ.§.sacrã.ff.de ver.oblig.τ.l.naturaliter.§.nihil cõe
.ff.de acquir.pos.cũ similibus.Et īter cetera in casu illo põu
ponit,ꝙ mater simplr,τ precise p verba vlĩa in pma parte
statuti erat exclusa,dicebat enim statutũ.Nõ se admetta la
madre p verũ mõ alla successione,ma p auctorita del psen
te statuto sia oinamẽte exclusa,ex qbus verbis causat sim-
plex exclusio matris i omnẽ euentũ,nõ habito respectu ad
aliquas psonas,τ in hoc plurimũ se fundat Corn.vt ibi vi
deri põt.¶ Itẽ in illo statuto nõ dicebat aliquo modo,ꝙ
agnati matrẽ excluderẽt,in quo etiã Corn.se fundat. Ubi
eni ista non adessent,vult ibi Corn.pcedere, que p eum in
fauorẽ mr̃is fuerãt in ɔriuum allegata,hec autez in casu nr̃o
nũ adsunt,nã p istud statutũ nõ fit simplex, τ pcisa exclusio
mr̃is,sed respectiue ad ppinquos vsq3 ad quartũ gradũ,τ
satis aperte dr̃,ꝙ illi excludãt matrẽ vt p3 in verbo his ve-
ro nõ extãtibus succedat mater τc.Et sic põt dici, ꝙ in ca
su nr̃o ɔclusio.s.posita sit ex intẽtione Corn.ibi,τ ita ɔsiliũ
illud videt retorqueri.¶ Et.l3 ibi Corn.alia ɔsideret,tñ p
cipuũ fundamẽtuz vr̃ facere in predictis. ¶ Et vbi pdicta
in casu suo nõ adessent abitrarer eius decisionẽ de iure non
pcedere p ea,que.s.p matre allegata p me sunt,τ per ea,q̃
tradit patruus,τ.d.meus Soz.in ɔsi.liij.Uisis testõ τc.ix.
41 col.iij.vol.† vbi dicit,ꝙ verba testatoris,Perueniãt ad at
tinẽtes meos,nõ ɔprehẽdunt feminas,vt p eũ.τ ita etiã es-
set dicendũ in casu Corn.de illis verbis.Li parẽti τc.cum
vtraq3 platio sit in genere masculino,qđ in statutis odiosis
maxime odio irrõnabili nõ ɔprehẽdit femininũ,vt p Ar-
chi.in.c.siquis suadẽte.xvij.q.iiij.τ p Bal.τ alios in.l.qui
cunq3.C.de serui.fugiti.τ dicã i sequẽti articulo.¶ Ex his
p hanc scđam viã ɔcludit dñaz Baptistã mr̃ez in casu nr̃o
exclusã,amitã admittẽdã esse,que via plurimũ vr̃ rõni,τ mẽ
ti statuentiũ ɔgrua si cui tñ sola p se nõ videat iuridica,de-
bet oio cũ pcedẽti,τ sequẽti ɔiuncta,attẽdi in fauorẽ mr̃is
pdicte ad exclusionẽ amite,l3 apud me ipsa sola,τ p se ɔclu
42 dens sit.¶ † Tertio pricipalr,τ distincte ab oibus pdictis
ɔclusio.s.in pnci.posita ex alio iustificat,q2 dico,ꝙ statutũ
pdictum excludẽs matrẽ a successione filioꝝ,nõ pcedit re-
spectu successionis filie femine,vt statim oñdaz,sed in ppo
sito agimus,de succedẽdo eius filie femine Cecilie vltimo
loco defuncte ergo τc.¶ Illud autẽ,ꝙ decedẽte filia sta-
tutũ non pcedat,probat.¶ Primo,q2 cũ istud statutũ sit
odiosum priuãs matrẽ luctuosa hereditate filij sibi iure na-
ture debita, τ quidem odio irrõnabili,vt.s.est dictũ,deb3
restringi inquãtum põt,vt minus ledat ius cõe,vt etiã.s.di
ctum est.Ex quo sequit,ꝙ cũ loquat de successione filioruz
in genere masculino nõ extendet ad successionẽ filiarum, τ
sic illud masculinũ filiorum non ɔcipiet femininũ,vt proba
43 tur in.l.j.§.j.versiculo quare.ff.de vent.in pos.mit. † Sem
per enim in talibus statutis sic a iure cõmuni exorbitanti-
bus pro regula dici solet,ꝙ masculinũ non concipit femini
num,ita tradit Archi.in.c.siquis suadente.xvij.q.quarta
Gemin.in.c.generali tertia col.de elec.lib.sexto Cardin.
in Clementina prima de elect.Ey.Bal.τ alij in.l.quicun
que.C.de serui.fugiti.Signorol.đ homode.in cõsilio.cliij.
Questio talis est col.fi.vbi dicit,ꝙ omnes ita tenent. Ale
xan.in consilio.xxiiij.Animaduersis his prima col.secũdo
vol.τ in consilio.lxxxiiij.Animaduersis optime in princ.
quarto vol,τ in consilio.xlv.Habita pro viribus circa me
dium septimo vol.τ in consilio.cliij.Uiso themate secun-
da col.eo.vol.Corn.in consilio.cclxxj.De hac consultatio
ne quarta col.quarto vol.Areti.in consilio.xxxix.In facto
dicitur cum multis cõcordantibus per eos adductis,τ tra
dit Jas.in.l.siquis id quod tertia col.versiculo sexto limita
.ff.de iurisdi.omni iudi.vbi idem dixit Deci.τ allegat plu-
res concordantes,qui idem dixit in.l.secunda col.xvij.ff.de
reg.iur.τ in consilio.clxxj.In causa secunda colu. τ prout
dicit Jas.vbi supra,ita voluit Bar.in.l.j.ff.de ver.signi.ita
etiam voluit Imo.in.l.si ita scriptum.ff.de leg.secundo pri
44 ma col. † Dicens,ꝙ quando statutum loquitur per nomẽ
appellatiuum masculini generis,si sit contra ius commune
femininum non comprehendit, quod plurimum seruit in
casu nostro,cum nomen filiorum sit appellatiuum,τ statu-
tum sit contra ius commune, vt de se patet. ¶ Secundo
hoc probatur pulchra ratione,nam quando in dispositione
aliquid comprehenditur per interpretationem. Illud non
45 operatur exclusionẽ matris a luctuosa hereditate filij† pa-
ter in tacita substitutione pupillari comprehensa in expressa
vulgari,illa enim cum veniat per interpretationem,non ex
cludit matrem,vt.l.precibus.C.de impub.τ ali.subst.τ in
.l.fi.C.de insti.τ substi.sub condit.fa.τ est communis opi.
in.d.locis,τ in.l.Centurio.ff.de vulga.τ pupill.Sed quã
do nomen masculini generis,vt est nomen filiorum(de quo
in casu nostro)comprehendit femininum, Illud est per in-
terpretationem extensiuam,vt probatur in.l.cum in ado-
ptiuis.C.de adopt.in versiculo,Que in filio diximus in fi-
lia extendimus,τ in.l.pronuntiatio in prin.ff.de ver.signi.
Et tradit Bar.in.d.l.j.de ver.signi.τ communiter omnes
tenent in locis preallegatis,τ nouissime ponit Deci.in.d.l.
secunda colum.xiij.versiculo. Secũdo regula procedit τc.
de reg.iur.ergo sequitur,ꝙ talis interpretatio in proposito
nostro non debet fieri ad exclusionem matris. ¶ Hac ra-
tione vtebantur quidam antiqui doct.volentes hoc in fa-
uorem matris etiam,ꝙ alias pro regula masculinum femi-
ninum conciperet etiam in statutis odiosis pro vt eos re-
fert Archi.in.d.c.siquis suadẽte.xvij.q.quarta colum. ter
tia,licet ipse teneat pro regula,ꝙ in statutis odiosis mascu
46 linum femininum non comprehendat. ¶ † Tertio facit,
quia statutum compellens patrem viuentem ad dandam le
gitimam filio,cum loquatur per genus masculinum,scilicet
de patre, non procedit in matre, attento ꝙ tale statutum
est contra ius commune,ita in terminis inquit Bald.in.d.
.l.quicunque tertia colum.versiculo Item statuto cauetur
ꝙ pater teneatur τ cetera,τ similiter per eandem rationez
ibidem paulo ante in versicu. Attende hic aliquo stat.τc.
47 †Dicit,ꝙ statutum excludens auum maternum, non ex-
cludit auiam maternam,neutro enim casu masculinum cõ
cipit femininum,vt per eum,quem in vtroq3 dicto refert,τ
sequitur Alex.in dicto consilio.xlv.septimo volu. Sic er-
go dicendum est in casu nostro, ꝙ cum statutum loquatur
de successione filiorum in genere masculino,τ sit contra ius
commune,τ irrationabile, non procedet in hereditate fi-
lie femine. ¶ Quarto confirmatur multum ad proposi-
48 tum, † quia si statuto caueatur,ꝙ soror non succedat fratri
non erit exclusa a successione sororis,eo enim casu masculi-
num respectu persone,cui succedendum est,non continet fe
mininum,ita per multas rationes determinat Paulus de
castro in consilio.cccxl.Hereditas predicta alias secunduz
aliam impressionem est numero.cxix.in primo volu. Idem
concludit Dominus Benedictus capra in consilio.lxij.
Andreas mei.in quarto dubio,τ dixit Corn.in cõsilio.xj.
preallegato prima columna primo volumine, τ in consilio
xciij. Circa primum, prima columna, secundo volumi-
ne. Quod sequitur Jason in rubrica.ff. de acquirenda

pos.col.fi.& idem.s.q appellatione fratrum nõ veniant so-
rores voluit Fulgo.in cõsi.xxxiiij.domina Catherina post
49 prin.† Et in simili dicimus,q statutum excludens a succes
sione patris nõ excludit a successione matris,vt per Corn.
50 in consi.clvj.De duabus prima col.secundo vol.† Immo
etiam si simpliciter a successione ascendentiũ excludit̃ mu-
lier propter masculos,non dicitur exclusa a successione ma
tris, si ratio differens potest allegari(prout isto casu nostro
ita esse infra dicam)ita singulariter determinat Fulgo. ꝯsi.
liiij.Item,q quelibet prima col.versi.secundo de mẽte &c.
sicut igitur in casibus istis statutum excludens a successione
fratris,vel patris nõ procedit in hereditate sororis,vel ma
tris,ita & in casu nostro excludens a successione filiorũ,non
procedit in heredi tate filie femine,& ita masculinũ non con
cipiet feminiuum. ¶ Quito non eundo per mendicata suf
fragia,dico,q in indiuiduo in terminis nostris ita conclu-
dit Archi.in.d.c.siquis suadente.xvij.q.iiij.post quosdam
antiquos per eum tacito nomine relatos,licet ipse genera-
lius loquatur sequitur Gemi.in.d.c.generali colũ.secunda
de elect.lib.vj.Alex.in consi.lxxxiiij.Animaduersis prope
fi.quarto vol.& in.d.consi.xlv.prima col.vij.vol.Jas.in.d.
rubrica de acquir.pos.& Deci.in.d.l.secunda de regu.iur.
51 col.xviij.† Omnes enim cõcludunt in locis predictis,q sta
tutum excludens matrem a successione filiorum, non exclu
dit a successione filiarũ,vt per eos,quod etiam videtur vel
le Bal.in.l.Gallus in prin.ff.de liber.& posth.col.fi.versi.
In glo.que incipit,vbi dicens,q Archi.in.d.c.siquis sua-
dente explicat hanc materiam melius,q̃ alius, eius dicta
videtur approbare,& ita esse de intentione Bal.ponderat
Alex.in.d.consi.xlv.sic itaq; casus noster reperitur in indi
uiduo decisus ,& cum tot, tantiq; excellentissimi iurecon-
sulti ita teneant(licet quidam contrarium dicerent)dico,q
ista est cõmunis opin.a qua in iudicando nephas esset recẽ
dere per iura vulgaria.Sexto comprobatur ista opin.opti
ma,& concludenti ratione,q: scilicet magna est dissimilitu-
do quo ad mentem statuti an decedat masculus,an femina
nam decedente masculo,per quem familia conseruabatur,
statutum noluit,q bona apud eum existentia,& quibus me
dijs in persona eius familie honor,& dignitas magis splẽ-
debat,veniant ad feminas,sed trãseant ad alios masculos
eodem officio in honorem familie(vt ita dixerim)functura
apud eos,quo apud defunctum fungebantur,que ratio nõ
viget,vbi femina decedat,q: ex quo per eam honor , & di-
gnitas familie,& agnationis non conseruabatur,bona,que
apud eam erant,iam erant aliena ab officio,de quo.s.& sic
cum iam apud femina existẽtia honori , & dignitati familie
non conferrent,facilius in alias feminas transire poterunt
52 †argumento eius,quod dicitur,q res prohibita alienari,
si semel legitime alienetur,efficiatur alienabilis etiam in p-
sonas alias prohibitas,vt probatur in.l.pater filium.§.qn
decim vbi Bar.in secundo not.ff.de leg.tertio.ita hanc rã
tionem considerat Saly.in.l.secunda.C.de noxal.in.vj.co
lum.versiculo.Non idem dico(licet non alleget.d.§. quin
53 decim)& per eam generaliter determinat q statuta exclu-
dentia feminas a successione agnatorum,vel dicẽtia siquis
decesserit &c.femina non succedat,non procedunt,si femi-
na aliqua decedat,quia cum loquatur in genere masculino
respectu decedentis,non trahentur ad femininum,quia(vt
dixi)dissimilitudo est inter casũ, & casũ,Postq̃ enim he-
reditas venit ad aliquam feminam,facilius in aliam pote-
rit pertransire argumento.l.si vnus.§.pactus.ff. de pact.
Hanc doctrinã Saly.refert,& sequitur Alex.in.d.consi.
lxxxiiij.prope fi.quarto vol. & insignis doct.dominus Jo.
bapt.caccialup.in repetit.l.omnes populi.ff.de iusti.& iur.
mihi in col.c.versiculo.Tertio si statutum dicat siquis &c.
Hoc etiam sentit Fulgo.in.d.consi.liiij.in.d.versiculo secũ
do dẽ mente &c.Concluditur itaq; in proposito,q cũ sta
tutum nostrum loquatur de successione filiorum per genus
masculinum , non debet extendi ad successione filie femine
propter rationis diuersitatem,de qua.s.& ista ratio(ni fal-
lor)optime concludit. ¶ Et licet ad honorem agnationis
esset etiam,q bona feminarum in eam peruenirent,& etiã
quecunq; alia,& alias in iure videatur consideratum , vt in
,§.ceterum insti.de legi.agnat.succes.tamen negari non po

test,quin procedat dissimilitudo predicta,propter quã(qc-
quid de iure cõmuni considerari possit)cum agimus de in-
terpretando statutum correctorium iuris cõmunis,& odio-
sum odio irrationabili,aperta fronte dicendum est,q cum
loquatur in genere masculino,nõ procedit in feminino per
predicta. ¶ Et per hanc viam,idest propter rationem di-
54 uersitatis alias dicimus† q statutum loquens de filijs ban
nitorum expellendis non procedit in filiabus, vt per Bal.
in.d.l.quicunq;.iij.col.de serui.fugi.Areti.in.d.cõsi.xxxix.
Jas.in.d.l.siquis id quod in sexta limit.& Deci.in.d.l.secũ
da col.xviij.& sic masculinum non concipit femininũ,& idẽ
etiam in plurimus similibus casibus reperitur per eadem
viam,vt per doct.in locis allegatis.s.maxime in primo ar-
gumento. ¶ Septimo facit elegans doctrina Pet.de an
cha.in.c.j.de consti.in.xiiij.q.prin.versi.Dicto de filijs &c.
55 †Ubi vult,q nunq̃ in statutis feminarum exclusiuis mas-
culinum concipiat femininum,quando si illud conciperet,
sequeretur,q femina proximior excluderetur per feminã
remotiorem,sed in casu nostro excluderet̃ mater proximior
per amitam remotiorem,ergo sequitur,q sub masculino fi
liorum femininum non cõprehenditur,& licet ipse loquat̃ i
alijs terminis,qui secũde vie.s. posite magis conuenirent
tamen etiam ad casum istum illa doctrina prestat bonũ ar
gumentum. ¶ Demum ita esse de voluntate statuentium
ostenditur,quia quando volunt feminam comprehendi il-
lud exprimunt,vt patet ibi extantibus fratribus,vel sorori
bus &c.licet enim appellatione fratris per interpretationẽ
veniat soror.l.tres fratres.ff.de pact.cũ similibus. Tamẽ
statuentes non attendentes talem interpretationẽ vbi vo-
luerunt de feminis loqui,expresserunt,ex quo aperte demõ
stratur,q cum solum in proposito nostro locuti fuerint de
filijs in masculino genere,noluerunt de filiabus idem senti
re,quoniam si ita etiam de eis voluissent,vtiq; expressissent
sicut de sororibus.s.fecerunt.l.j.§. sinautem ad deficientis
.C.de caduc.tol.c.inter corporalia post medium de trãslat.
prelat.& .c.ad ad audientiam de decim. cum similibus . &
ita in proposito nostro declarat Corn.in cõsi.xj.s.allegato
secunda col.primo vol.Et etiam in allegato consi.clvj. se-
56 cunda col.secundo vol. ¶ †Faciant ad hoc infinite(vt ita
dicam)decisiones nostrorum maiorum,in quibus dicitur,
q expressũ in vna parte dispositionis nõ attendit̃ i alia i q̃
disponens exprimere noluit per predicta, & inter cetera est
pulchra decisio Jo.de ana.in consi.xxij.Ad approbandã,
alia est Alexandri in consi.xxxj.Ponderatis his post pri.
tertio vol.& alia est patrui,& d.mei Soz.in consi.nono.Ui
so statuto secunda col.tertio vol.Est igitur in proposito no
stro(vltra alia)optima coniectura voluntatis statuentium,
q masculinum non concipiat femininum,& ita ex coniectu
ris percipi satis est,vt inquit Cuma.in consi.cxvij. Uiso te
stamẽto post prin. & tradit Jas.in.d.l.siquis id qd in nona
57 limitatione.& Deci.in.d.l.ij.col.xiiij. ¶ †Sed posset quis
instare contra predicta per ea, que tradit Curt. in consilio
nono.Ticiniensi statuto per totum ,in eo enim ipse conclu-
dit feminam excludi ab hereditate sororis,licet statutũ lo
quatur de fraterna hereditate, & expresse reprobat consiliũ
Paul.de cast.cxix.s.allegatum,reprobat etiam decisionẽ
Archi.& sequacium in.d.c.siquis suadente allegatam.s.in
quinto fundamento.Et precipuum fundamentum eius vi-
detur consistere in eo,quia ſm eum ratio cõseruande agna
tionis(quod fit per diuitias)(in qua statutum fundatur) p
cedit etiam decedente sorore,vel alia femina,vt per eum,q
per illam rationem in nona col. nititur respondere rationi
quã.s.allegaui in.vj.fundamẽto. ¶ Facit etiã ꝯ p̃dicta, p
ut etiam Curt.allegat,quia quicquid sit quando masculi-
num numero singulari profertur,quando profertur in plu-
rali(prout est in isto statuto)non videtur dubitandum,quã
do concipiat femininum,vt declarat Paul.de cast.in.d.l.
tres fratres in prin.ff.de pact. ¶ Uerum tamẽ per ista nõ
est aliquo modo recedendum a conclusione.s.facta rationi
bus,& auctoritatibus optime fundata,& etiam,quia com-
munis est,vt dixi in quinto fundamento. ¶ Nec ob.deci-
sio Curt.quia illa potest defendi ex eo,q i loco extabat ge
nerale statutum q masculinum conciperet femininum,pro
ut ipse ibi dicit in vltima col.versi.& multũ p ista parte &c.

prout

prout in simili propter tale statutum determinat Bal. in cõ si. xlvij. factum tale statuto cõmunis Aretij. v. vol. ¶ Et vbi per hanc viam illa decisio non saluaretur, Dico, q͂ salua tanti viri reuerentia talis decisio nõ est vera per ea, q̃. s. allegata sunt, & vbi ratio nulla esset non est dubium maioris auctoritatis esse Archi. Gemi. Pau. de cas. Alexã. Jas. & alios simul, de quibus. s. q̃ Curt. solum. ¶ Et ad rationem in qua ipse facit precipuum fundamentum patet Responsio ex dictis. s. in. vj. fundamento, quia dico, q͂ immo datur ratio diuersitatis inter casum, quo decedat masculus, & quo femina, vt ibi dixi. ¶ Et licet verum sit, q͂ bonum esset ad honorem familie vndecunq; bona habere, tamen negari non potest, quin maior sit ratio in bonis, que apud defunctum deseruiebant dignitati, & honori familie, q̃ in alijs per predicta. ¶ Et Responsio, quam dat Curt. in. d. ix. colũ. nihil est, immo dico, q͂ si recte consideretur, facit contra eum. Nam ipse inspicit modernam consuetudinem, qua masculi succedunt in oneribus defunctorum quo ad propulsandam iniuriam actiue, & passiue, & similia propter quod equum est, q͂ ibi collocentur commoda, vt p eum, dico. n. q͂ ipse presuponit apud defunctum fuisse talia onera, quod absq; dubio non est verum, quando femina decedit, & per ꝯsequens eo casu cessat ꝯsideratio sua. ¶ Et si dicatur, q͂ ille considerat, q͂ talia onera fuerunt apud masculos, quibus femina successit, Respondetur, q͂ hoc non debet amplius considerari, cum semel bona venerint ad feminas, & sic sunt in casu, quo honori familie non deseruiũt, & propterea in alias feminas facilius possunt pertransire, prout dictum fuit. s. in. vj. fundamento ad quod faciũt not. per Doct. max. moder. in. l. j. §. veteres. ff. de acqui. posses. quatenus volunt bona cõsiderari, vt hereditatem vltimo
58 morientis, non auctoris sui. ¶ † Posset etiam dici, q͂ licet videretur eadem ratio, tamen cum simus in statuto contra ius commune odioso, & odio irrationabile non debet extẽdi de casu ad casum, immo potius restringi, vt minus ledat ius commune, attento q͂ masculinum, quando femininum concipit, id facit per interpretationem extensiuam, vt. s. est dictum, & concludit deci. in. d. l. ij. de reg. iur. xiij. col. Et dixit etiam Curt. in additione ad. d. consil. ix. Talis. n. extensio in similibus statutis communiter reprobatur iuxta tradita per Doctores in. l. si vero. §. de viro. ff. sol. matrimo. & in auct. quas actiones. C. de sacrosan. eccles. & in. c. cum dilectus de consu. verum, quia non est necessarium (cum p̃dicta sufficiant) super eo vlterius nõ instabo. ¶ Ad illud quod masculinũ profertur in numero plurali. Respõdetur, q͂ licet facilius eo casu fieri possit, tamen semper verum ẽ, q͂ id fit per interpretationem extensiuam, vt cõstat ex multis decisionibus de quibus. s. tam in ista tertia via, q̃ in secunda. Jn quibus presuponeretur, q͂ statutum vel dispositio loquebatur in numero plurali, & tamen semper presuponeretur, q͂ conceptio feminini non fit ex propria significatione sed per extensiuam interpretationem & in specie ꝯstat ex dictis per Curt. in. d. additione vt quisq; p se videre poterit. ¶ Et ex his remanet saluata, & defensata ista tertia via principalis in fauorem matris, & cum quelibet ex his tribus per se sufficeret ne mater excludatur a successione filie, omnes tres simul iuncte fortius illud debent operari
59 † plura. n. vincula sunt vno fortiora auct. itaq;. C. communia de succes. & singula que non prosunt, multa collecta iuuant. l. instrã. C. de proba. & l. si stipulatus in prin. & ibi gl. ff.
60 de vsur. cum similibus. ¶ † Et prima via per se, & etiã ista tertia absq; dubio procederent, si in loco esset statutum q͂ verba statutorum debeant intelligi secundum propriam significationem (prout forte est, vt q̃dam dñt) Tunc. n. non esset dubium, q͂ verbum intestatus, vel ab intestato non verificaretur in persona predicte Cecilie, vt. d. l. i. ff. de suis & legi. & . s. dictum fuit, similiter etiam masculinum illud filiorum non verificaretur in femina, quia (vt est dictum) si quãdo masculinum concipit femininum, illud non est ex ꝓpria significatione sed improprie, & per interpretationẽ. Jta determinat Cor. consi. xiij. in presenti consultatione tertia & quarta. col. ij. vol. & tradit deci. in. d. l. ij. col. xiij. de regul. iur. versi. sexto regula non habet locũ &c. Ubi ergo tale statutum esset conclusio. s. posita in fauorem matris esset indubitata. ¶ Uerum posito, q͂ eiusmodi statutũ non reperiatur, adhuc tenenda est predicta cõclusio per predictas tres vias, vel per alteram ipsarum, vt est dictum. ¶ Pro qua
61 nouissime facit † quia stante dubietate aliq̃ super verbis. d. statuti fieri debet interpretatio in fauorem matris, ne exclu datur a luctuosa hereditate filie sicut dicimus fieri, quando dubietas est in verbis testamenti iuxta. l. precibus cum materia. C. de impub. & ali. substi. & l. fi. C. de inst. & substit. sub
62 condit. fact. cum similibus † valet etenim argumentum de testatore ad statutum, quo ad interpretationem verborum, & mentis disponentis iuxta not. per Bar. in. l. siquis legauerit la. ij. ff. de lega. j. & voluit Bal. in. l. maximum vitium in. ij. not. C. de liber. preter. & in terminis similibus in fauorem matris hoc argumẽto in indiuiduo vtitur auus meus in consi. xxxi. prosequendo ordinem. ij. col. versic. ij. probatur &c. ¶ Aduertant vltimo loco clarissimi iudices, quia aut in isto statuto (quatenus mater per propinquos excluditur) volumus, q͂ certa, & vera ratio sit fauor conseruande agnationis, & tunc indubitanter procedit secunda via p ea, que in ea dicta sunt, aut volumus, q͂ ratio istius statuti non sit certa, cum scripta non sit, & tunc indubitanter procedet tertia via, quia si ratio non est certa, non potest ex ea argui, vt statutũ, odiosũ & contra ius cõe loquens in masculino trahatur ad femininum, & hoc fatetur Curt. in. d̃. consi. ix. siquis recte aduertat, max. in. vij. col. Quicquid in casu isto dicamus euidens remanet iustitia in fauorem matris. Laus Deo.

Soci. nepos, Padue legens. 1527.

SVMMARIVM.

¶ Statutum q͂ de nullitate debeat dici. ĩ. x. dies, vtrũ includat nullitatem ex alio statuto postea facto ꝓueniẽtẽ.
¶ Et vtrum statutum cogẽs ad compromissum procedat in. q. iuris, & quomodo.

1 Statutum q͂ de nullitate debeat dici. ĩ. certum tempus, an includat nullitatem ex alio statuto postea facto prouenientem.
2 Permissum ad tempus, post tempus dicitur prohibitũ.
3 Quando in generali remotione nullitatis alique sunt, que non intelliguntur excluse, statutum exprimens, q͂ illa, que ex actis appareret, excludatur, videtur in alijs omissis relinquere regulam iuris communis,
4 Ignorantia causata a communi errore tolleratur, in quo ẽt ignorantia iuris solet excusare.
5 Uolens vti exceptione post terminum a statuto prefixum, dicens nouiter ad eius notitiam peruenisse, an sit audiendus.
6 Recursus ad arbitrium boni viri datur leso in extimatione alicuius rei.
7 Statutum q͂ inter coniunctos vsq; ad quartum gradum fiat compromissum, an fieri debeat in questione iuris, & quomodo, & infra. nu. 10.
8 Statutum cogens coniunctos ad compromittendum, non habet locum, quando contra petitorem obstat exceptio litis finite.
9 Compromittere nemo de iure communi cogitur.
11 Omnis agens agit propter finem.
12 Ex diuersis non infertur.

CONSILIVM XXIIII

Dirigat Dominus verba mea in viam veritatis, & iustitie. Uiso processu nouiter agitato inter Georgium de angelerijs agẽtem ex vna, & Nico. Francisci, & alios eius litis consortes reos conuentos ex alia vna cum quibusdam alijs antiquis processibus, & pluribus alijs scripturis mihi frãsmissis a Magnifico & prestantissimo viro Gherardo de Gherardis capitaneo, & commissario ciuitatis cortone petente, vt que future sint partes eius in presenti causa de iure respondeam omnibus deinde iuribus, & rationibus hinc inde allegatis

mature, ac diligenter animaduersis ¶ Reperio principa-
liter duo peti per.d.Georgiuz. ¶ Primo ꝙ petitio facta
per.d.Nico.Fran.cōtis, ⁊ processus inde secutus, simul, ⁊
sententia postea in eius fauorem lata declaret̄ nulla ex ra-
tióibus in petitiōe expressis, q̄ petitio fuit facta die. xxviiij.
nouēbris. ¶ Secundo die prima Decembris petijt idez
Georgius, ꝙ quedam extimatio aliquorum bonorum cō-
munium inter eos facta per extimatores nulla, seu iniusta
declaretur ⁊ velut talis reducatur ad arbitrium boni viri.
1 ¶ † Circa Primam, quā partes in processu videntur ma-
gis prosequi, ⁊ circa quam videtur maior difficultas, hinc,
inde vrgent ratiōes. ¶ Nam primo ꝙ actor sit audiendus
videtur casus in statuto illo de debitore communis, quod
incipit, item aduertentes ⁊c. prout plene per insignem ad-
uocatum eius allegatur. ¶ Ex aduerso videtur, ꝙ non, cū
de nullitate debeat dici infra certa tēpora, vt in statuto sub
rub. de appella. quod incipit, item circa statuta in versiculo
⁊ de nullitate sententie ⁊c. que tempora iam diu ante pre-
dictam petitionē preterierunt. ¶ Nec preallegatum statu
tum de debitore communis videtur obstare, quia non loq-
tur de tempore proponende nullitatis, vnde in hoc (retēto
pro firmo, ꝙ sententia sit nulla, neqꝫ quo ad illud alteratur
tale statutum) recipit declarationem, ⁊ interpretationem ꝑ
istud de appellat. vt sic sententia nulla remaneat, de nullita-
te tamen dici debeat infra tempora ad appellandum con-
stituta, vt sapienter, ⁊ abunde per excelentissimū consulto-
rem pro reis conuentis deducitur. ¶ Posset tamen pro
actore replicari, ꝙ ista non esset declaratio tantum, sed etiā
remotio.d.statuti, nam de nullitate ordinarie dici potest in
fra.xxx. annos iuxta tradita per Ang.in.l.sicut.C. de pre-
scri.xxx.anno.in.ij.col.versi. ⁊ ideo ius dicendi sententiam
nullam cum concordantibus quo possito statutum de ap-
pellantibus volens de nullitate dici tantum infra.x. dies,
2 videtur postea nullitatem excludere † cum permissum ad tē
pus, post tempus dicatur prohibitum, vt.l.statu liberum.
.§.j.de leg.ij. vbi Bart. ⁊ tradit̄ in.l.si ita quis de vulga.
⁊ pupil. Sicut econtra iuxta.l. pater filium.§. fundum de
leg.iij. ⁊.l.imperator.ff.de postulan. vnde ista exclusio nul-
litatis non videtur, ꝙ comprehendat nullitatem prouenie-
tem ex capite alterius statuti, iuxta notata per Bart. in.l.
i.§. ⁊ parui.ff.quod vi, aut clam, ⁊ per Doct.in.l.ita nobis
.C.ad.l.iuliā.de adulterijs ⁊ plene per aduocatum acto-
ris deductum fuit, ⁊ clare hoc dicit Fulgo.in consi.cvij.su-
per eo ⁊c.col.fina. ⁊ Alexan.in consi.lxxvij. visis dubita-
tionibus.iiij.col.iij.vol. ¶ Nec ob. ꝙ statutum tollat nul-
litatem, que etiam ex actis notorie appareret, quia videtur
3 ꝙ hoc possit in contrarium retorqueri. † Nam cum in gene
rali remotione nullitatis alique sint, que non intelliguntur
excluse, statutum exprimēs, ꝙ illa, que ex actis appareret,
excludatur, videtur in alijs obmissis relinquere regulam
iuris communis, argumento.l.si cum dotem in prin.ff.solu.
matrimo. ⁊.l.commodissime de liber. ⁊ postu. ⁊ sic videtur
dicendum in casu nostro, cum ista nullitas ab alio statuto ꝓ
ueniens non dicatur sublata, facile enim erat statuenti illam
exprimere, si voluisset excludere, sicut fecit de apparente
ex actis, non dixit, ergo credit̄ noluisse.l.vnica.§.si autem
ad deficientis.C.de caduc.tol. ⁊.c.ad audientiā de decim.
4 ¶ † Preterea videtur, ꝙ actorem tueatur ignorantia, ꝙ
Nico.esset debitor cāta a communi errore iuxta notata
in.l.Barba.ff.de offi.presi. ⁊ maxime cum iste actor agat
de damno vitando in quo etiam iuris ignorantia solet ex-
5 cusare.l.error in fi.ff.de iur. ⁊ fact.igno. ¶ † Et licet alias
dici soleat, ꝙ volens vti exceptione post terminum a lege
statutum dicens eam nouiter ad eius notitiam peruenisse,
non sit audiendus, nisi ipse fecerit diligentem indagationē
iuxta not.per Anto. ⁊ Abba.post glos.in.c. pastoralis de
exceptio. ⁊ tradunt moder.in.l.de die.§.si seruus.ff.qui sa-
tisda.cogan. vt per clarissimum consulentem pro reis dedu
citur. ¶ Tamen videtur, ꝙ in proposito dici possit Geor-
gium actorem satis fecisse diligentiam inherens communi
opinioni ⁊ errori, ꝙ Nico. non esset debitor communis.
¶ Non tamen super istis aliquid firmo, sed tantū hec cō-
sidero, vt appareat casum esse dubium, ⁊ hinc inde conside
rari posse, ⁊ iura, ⁊ rationes. ¶ Nec etiam ratio allegata,

ꝙ omnia valeant saltem in vim pacti iuxta.l.ij.C.commu-
nia vtri.iudi. videtur multum vrgere, quia illud ꝓcedit, qn̄
consentientes sciunt nullitatem sententie, sed in casu nostro
quicquid fecit iste actor, fecit, quia credens sententiam va-
lere, credebat se ad id compelli posse, sed si potuisset de iure
conuenire semper conuenisset, quod apparet, quia semper
contradicendo, petendo iterum compromitti, ⁊ a sentētijs
appellando declarauit, ꝙ animus eius non sponte inhere-
bat laudo, aut sententie, vel alijs inde secutis. ¶ Sed, vt
dixi, nihil firmo, quia nec partes Magnifici capitanei sunt
quicꝗ̄ super hoc firmare. ¶ Et forte pro reis aliqua pos-
sent in contrarium allegari, que obmitto, ⁊ satis sit ex pre-
dictis circa primam petitionem rem dubiam ostendisse.
¶ Circa secundam petitionem similiter videtur posse du-
6 bitari † quia cum actor predictus asserat se grauiter lesum,
videtur conueniēs, ꝙ ei detur recursus ad bonum virum
iuxta tradita communiter in.l.societatem.§.arbitrorum.ff.
pro socio, ⁊ in.l.siquis arbitratu de ver.oblig. quia tamen
rei conuenti in suis exceptionibus negant omnia narrata, ⁊
consequenter negant lesionem, ⁊ sic volūt recursum ad bo
num virum non dari, res relinquitur dubia, vtrum actor sit
super hoc audiendus. ¶ Aduertendum tamen est, quia su
per hac secunda petitione post ipsius propositionem actor
non videtur aliquid in processu dixisse, neqꝫ etiam rei post
eorum primas exceptiones quod forte ea ratione factum
fuit, quia si in prima petitione actor esset audiendus, ⁊ iu-
stitiam foueret, ⁊ ita omnia ab illa petitione Nico. Fran.
contis citra nulla essent declaranda, etiam ipsa extimatio
veniret annullanda. ¶ Sed vtcunqꝫ sit, super ea etiam ni-
hil firmo, cum nec partes Magnifici capitanei sint aliquid
firmare super ea, quemadmodum, nec super prima petitio-
ne, sed partes eius maxime sunt tantum, vt statim di-
cam. ¶ Reperio igitur in toto isto processu per.d.actorez
petitum, ꝙ super presenti lite debeat pronuntiari compro-
missum, velut inter coniūctos infra quartum gradum iuxta
formam statutorum ciuitatis cortone, maxime sub rub. qui
7 bus casibus quis possit cogi ad ꝯpromittendū. ¶ † Pro
pter quod (considerato, ꝙ statutum vult compromissum fie
ri debere, de qualibet lite, vel questione ciuili, seu controuer
sia inter coniunctos vsqꝫ ad quartum gradum generaliter
loquendo, ⁊ per consequens, ꝙ sine dubio complectitur ēt
casum nostrum Considerato etiam, ꝙ coniunctio infra
quartum gradum inter istos litigantes legitime in processu
probata est) arbitror partes Magnifici capitanei esse in ꝓ
nuntiando compromissum inter.d.partes fieri debere secū-
dum formam predicti statuti sic etenim causa ista inter eos
amicabiliter (vti consanguineos decet) pertractabitur, nul
li fiet iniuria, ius suuz cuiqꝫ seruabitur, ⁊ nullus de aliqua le
sione iuste conqueri poterit. ¶ Sed aduertendum est, qa
videtur, ꝙ immo compromissum non debeat pronuntiari,
quia stante tali, vel simili statuto tunc debet compromissum
fieri, quando vertitur questio aliqua facti, non autem iuris,
nam cum iura in se sint certa, diceretur esse questio super re
certa, ⁊ clara, quo casu non procedit tale statutum vt vo-
lunt Bal. ⁊ saly. per illum tex.in.l.ancille.C.de furt. ⁊ tra
dit Alexan.in consi.xxij.alias.cciiij. visa facti narratione.
ij.col.ij.vol. sed in casu isto videtur verti qō iuris, vt ex pre-
dictis patet, ideo videtur, ꝙ compromissum fieri non dēat.
8 ¶ † Preterea quando contra petitionez obstat exceptio
litis finite non habet locum statutum cogens coniunctos
ad compromittendum, vt per Bal.in.l.fratris.C.de tran
sact. quem ibi sequuntur communiter Doc. ⁊ hoc, ⁊ prece
dens dictum ponit Corne. loquens in indiuiduo de hoc sta
tuto cortonensi in consil.lxv. quoniam presens consultatio.
i.col.iiij.vol. sed videtur, ꝙ isto casu obstet talis exceptio ꝓ
pter duas sententias conformes, ergo ⁊c. ¶ Preterea ⁊
tertio Georgius actor petit compromissum super lite diui-
sionis domus communis, que non videtur verti corā Ma
gnifico capitaneo, sed fuit diu decissa per laudum, propter
quod videtur, ꝙ non verificent̄ verba statuti reqrētis litez
verti in curia capitanei, igit̄ cessantibꝰ verbis statuti dꝫ cessa
9 re ipsum statutū † presertim cū sit contra ius cōe, quo nemo
cogeret̄ compromittere.l.iij.§.j.ff.de arbit. debet enim in-
telligi tantum in casu in quo loquitur, ⁊ prout verba sonāt.
vt voluit

vt voluit Bald.in.l.si quis non dicam rapere.C.de episco. iiij.col.& tradit Cor.in.d.consi.lxv.& propter hoc ipse ibi in casu suo consuluit non debere fieri compromissum. quoniam scilicet verba huius nostri statuti in eo non verificabantur,vt per eum videri potest,& ista primo aspectu super hoc puncto me dubitantem reddebant.¶ Sed tamē his non obstantibus diligentius animaduertendo arbitror cōclusionem predictam in casu nostro de iure procedere,& equissimam esse per predicta,negari enim non potest causam,& litem presentem esse ciuilem questionem & controuersiam inter predictos consanguineos,prout statutum requirit,prout patet ex his,que.s.diximus in prin.¶ Et ad allegata in contrarium respondetur.¶ Ad primum potest primo re-
10 spondere† q immo etiam super.q.iuris procedit statutum si sit iuris dubij (prout est casus noster,vt cōstat ex pdictis) & licet alias dici soleat iura esse certa illud est verū in se, sed apud homines magna est dubitatio in iure, & quotidie videmus.Id ergo,quod dicunt Bal.& Saly.in.d.l.ancille, debet intelligi,quando est ius clarū,vt quando sit casus.l. apertus vel forte clara, & indubitata omnium Doctorum opinio.& ita,si recte ponderentur,volunt Immo.& Alex. in.l.si stipulatus.ff.de ver.obliga.& est de intētiōe Bar. in.l.ille,aut ille.§.cum in verbis de leg.iij.& ita ego semper putaui alias raro talia statuta seruirent, cum vt plurimum facta sint nota,& in conspicuo.¶ Vel secundo respondetur,q procedit illa doctrina nisi cum.q.iuris esset admixta.q facti,vt declarant Saly.& alij in.d.l.ancille,sed in casu isto est talis admixtio ergo &c.Id autem probat primo circa primam petitionem quia rei in exceptionibus dicunt petitionem non recte factam.item actorem laudo,& sententijs consensisse,que omnia actor negat,item actor dicit Nico.Francisci contis egisse,& rei in.viij.exceptione negant dicentes,q immo egit Nico.Philippi,rursus rei negant narrata in petitionibus esse vera,que omnia cum in facto consistant,sequitur,q inter istos dicitur esse etiam.q.facti. ¶ Et circa.ij.q.etiam vertitur.q.facti,quia an iuste estimauerint illi estimatores pendet a vero precio domus,& eius partium,illud autem quale sit,in facto consistit,si ergo actor dicit eos male estimasse,& sic q res erant maioris,vel minoris pretij,et rei negant narrata,& sic volunt res esse illius pretij,quo fuerunt estimate,sequitur,q inter eos est questio facti.¶ Ad secundum facilis est responsio,quia tales sententie refricant in dubium,& dicuntur nulle ex parte actoris,prout in principio dicebam,tunc ergo due sentētie cōformes finiunt litem,quando sunt valide,& de earum validitate non dubitatur.¶ Preterea sententie sunt sup vno, lis super alio,disputatur enim de ipsarū nullitate,super quo non reperitur lata aliqua sententia igitur &c.¶ Denum non ob.tertium quia primo dico,q quo ad secundam petitionem compromissum dicitur petitum in terminis sup ea, vt constat in eius calce,quinimmo dici posset,q talis petitio compromissi posset referri etiam ad primam petitionē cum iam per biduum proposita esset,& verba in petendo cōpromisso apposita non repugnent,sed potius cōsonent, nā cum dicatur volens lites euitare &c.videtur actor se referre ad plures lites,& sic etiam ad primam argumento.l. vbi numerus.ff.de testi.¶ Secundo dico,q licet quando petitur compromissum circa medium processus dicatur dictā causam diuisionis domus tamen subiungitur etiam cū omnibus eius connexis,dependentibus, & emergentibus &c. propter que verba importatur lis,que modo coram Magnifico capitaneo pendet,velut emergens,& dependens a causa diuisionis.d.domus,prout rei veritas est principaliter enim inter eos agebatur de.d.domo diuidenda,& hinc omnia secuta sunt,& si verum amamus,licet petitiones proposite aliud contineant,q domum illam simpliciter diuidi debere,tamen dicere debemus,q virtualiter causa de diuisione domus vertitur in curia capita.cum omnia,que inter istos litigantes fiunt,ad illud tendant,velut ad causam fi-
11 nalem† quicquid enim agimus,propter finem agimus, vt inquit Phylosophus in secundo Physicorum,& a fine omnia regulatur,vt per Bal.& alios in.l.generaliter.C.de episc.& cleri.¶ Quando ergo actor petijt causam diuisionis domus cum suis emergentibus, & dependentibus cō-

promitti voluit se referre ad litem,que tunc agitabatur, in qua virtualiter,vt dixi,causa diuisionis domus continetur. Et q ita fuerit mens eius,satis patet, quia dixit, q causa versa erat,& tunc vertebatur &c.item dixit volens parcere litibus,& expensis,lites enim & expense tantum tunc imminebant super propositis petitionibus.¶ Preterea fatuū esset dicere,q in processu presentis cause petierit fieri compromissum super alia causa,ex his ergo & ex alijs etiā,que obmitto,dico,q petitio ista compromissi dicitur facta super lite presenti,que in curia capitanei vertitur,& sic verba statuti congrue verificantur.¶ Nec ob.decisio Cor.in.d. consi.lxv.quia(posito,q sit vera)Respondetur,q procedit ex eo,quia nullo modo dabatur lis in suo casu,que in curia capitanei verteretur,& preterea per partem negabatur,q esset aliqua lis,nec qui litem dicebat,illam probabat,vt per eum.¶ Ex cuius decisione ad casum nostrum non debet argui,cum casus sint diuersi,& diuersa ratione terminan-
12 di† & alias ex diuersis non infertur.l.inter stipulantem.§. sacram.de ver.obliga.l.fi.ff.de calumnia. cum vulgaribus. ¶ Concludo itaq ex omnibus predictis partes Magnifici capitanei esse in pronuntiando compromissum,vt.s.& in absoluendo quemlibet ab expensis ad quod ex iustis causis animū meū mouētibus adducor.Laus Christo Redēpto.

Mar.Soci.Junior.J.V.D.legens.

¶ Punctus super quo consilium petitur,

¶ In testamento nobilis viri benedicti de Raymundis ciuis veronensis Nico. eius filius masculus heres vniuersalis fuit institutus,& Anna filia femina fuit instituta in ducatis.3000.& predictus Nico.heres vniuersalis si sine liberis decesserit fuit in effectu grauatus per fideicommissū restituere hereditatem predicte anne eius sorori.

¶ Decessit ex post.d.Nico.sine liberis instituta herede domina MarghArita eius matre,& cum per mortem.d. Nico.sine liberis sit impleta conditio fideicōmissi predicti,ipsa domina MarghArita tenetur.d. hereditatem restituere predicte Anne,& cum ex persona.d.Nico.velit ante omnia detrahere legitimam,ei iure nature debitā in bonis patris,& postea etiam trebellianicā qritur,qta sit dicta ltia.

¶ Presuppositis statutis ciuitatis verone sub rub.qd prima causa successionis parentum sit liberorum masculorum &c.quorum copia transmittitur.

SVMMARIVM.

¶ Filia exclusa per statutum an faciat partem nō excluso.
¶ Quanta sit legitima ipsius non exclusi.
¶ Et an filia exclusa possit petere supplemētum legitime.

1 Legitima nunq est vltra trientem , quando ex testatore sunt duo filij solum,licet vnus sit exclusus.
2 Filia exclusa per statutum,an & quomodo faciat partem non excluso,& recitat tres opi.& tertiam amplectitur vti veriorem,& commu.vsq ad nu.20.
3 Talis exclusa ab vniuersali successione aliquo tamen ei preseruato an faciat partem in legitima,ac si non esset exclusa,& ac si legitimam suam integram haberet,& in nu.sequen.& quanta sit legitima.
4 Persona,que ad partem non admittitur,partem alteri admisso non facit.
5 Filia per statutum exclusa desinit esse sua.
6 Ad rumpendum testamentum non admittitur,nisi qui ab intestato succedit.
7 Filia exclusa a statuto habetur pro extranea.
8 Statutum potest tollere legitimam filiabus,maxime pro conseruatione agnationis,
9 Verba statuti,cum sunt clara,interpretationi locus nō est.
10 Legitima dicitur quota illius portionis bonorum, quam quis ab intestato esset consecuturus,& sic a causa intestati summitur initium,& ab ea regulatur.
11 Legitima non debetur nisi hijs,qui ab intestato succedūt.
12 Legatarius licet non admittat ad partē legati,tñ facit partē collegatario,qñ hēt in parte sua ius retentionis.

13 Argumentum non procedit de legato ad legitimam.
14 Statutum excludens filiam ad commodum filij, filius debet habere portionem illius exclusę.
15 Omne, quod est a filia ablatum, datur filio non excluso.
16 Interpretatio .ll. & statutorum summitur a consuetudine & a communi vsu.
17 Interpretationi quam dedit consuetudo standum est, etiam si opus esset verba statuti impropriare.
18 Statutum excludens dotatam a successione excludit etiam eam, cui a patre dos in testamento relinquitur.
19 Clausula non debet referri ad ea, que ei non conueniunt, & ad que referri non potest.
20 Filia exclusa per statutum a successione ei aliquid dato quod ad legitimā non sufficiat, an poterit legitime supplementum petere.
21 Argumentum de testatore ad statutum affirmatiue procedit, negatiue non.
22 Statuentium maior est potentia, quam testatoris, nam derogat statutum .l. scripte.
23 Testator licet non possit prohibere petitionem supplemēti legitime, tamen statutum potest.
24 Argū de pacto ad statutum affirmatiue vz, non negatiue.
25 Statuto si caueatur simpliciter, quod filia dotata nō succedat, nec vltra in statuto dicatur, vel quod filia non succedat, sed dotari debeat, an tunc possit peti legitime supplementū.
26 Legitima per statutum diminui, & etiam in totum tolli potest.

CONSILIVM XXV

Dirigat Dominus verba mea in viam veritatis, & iustitie. Casus iste frequenter contingit, quod super eo non mediocris est dubitatio de qua tam antiqui, quam moderni Doct. plenissime in varijs locis tractauerunt, dum sepe disputatur an, quando, & quo modo Filia exclusa faciat partem masculis succedentibus quo ad legitamam. ¶ Ego, prout consulentem decet, studendo breuitati, tangam substantialia tantum, & ea solum prosequar, ex quibus proposite consultationis clara resolutio oriatur. Et non est opus ingredi illam difficultatem, an filia exclusa faciat partem ad finem, vt in numero filiorum consideretur, vt legitima augeatur de triēte ad semissem, de qua habetur per Bal. & Ang. in .l. vnica. §. in primo. C. de caduc. tol. per Ang. in .l. Papinianus. §. vnde siquis. ff. de inoffi. testa. & in .l. plane. §. si duobus. ff. de lega. j. vbi etiam per Areti. & alios per Pau. de cast. in .l. huiusmodi. §. si titio eo. tit. vbi etiam per Jas. per rom. in .l. j. C. quando non pet. part. per Bal. & alios in auct. nouissima. C. de inoffic. test. per Cardi. in consi. clj. In omnibus suis bonis, & alibi sepe per alios Doct. vt per patruum, & dominum meum Soci. in consi. cclxxxviij. circa primā. q. col. xiij. In proposi
1 to enim casu talis disputatio non est necessaria † quia cum ex .d. testatore non remanserint, nisi duo filij, vz Nico. & Anna, siue Anna (per statutum exclusa) connumeretur, siue non nunquam legitima erit supra tertiā partem iuxta. §. j. in auct. de trien. & semis. col. iij. & auc. nouissima. C. de inoffi. test. esset autem vtilis illa discussio, quando filij vocati essent quatuor aut pauciores, & connumeratis filiabus exclusis essent quinque, aut plures, vt per Docto. in locis preallegatis.
2 ¶ † Solum itaque in casu isto videndum est, vtrum, & quomodo predicta Anna per statutum exclusa ab vniuersali successione, & etiam per testatorem faciat partem predicto Nico. fratri eius, & vniuersaliter instituto quo ad legitimā, hoc est vtrum legitima predicti Nico. que est triens, consideretur respectu totius hereditatis, Non considerata persona .d. Anne exclusę, an vero etiam ipsa Anna consideretur. ¶ Et etiam, que consideratio haberi debeat illorū ducatorum .300. ipsi Anne in testamento patris relictorum. Et licet super hoc puncto varij varia sentiant, tamen reperio in eo .iij. principales opiniones. ¶ † Prima est, quod quā
3 filia excludit ab vniuersali successione aliquo tamen ei preseruato faciat partē in lria pinde, ac si nō esset exclusa, & ac si ltiam suā integrā haberet, ita quod ltia masculi succedētis ex eo nō fiat maior, quam si femina succederet, ita voluerūt Bal. & Imo. in .l. huiusmodi. §. si titio, el primo p illū tex. ff. de lega. i. & Bal. in consi. ccccxcviij. factum super quo consilium petit. j. vol. & hāc opi. plerique alij in varijs locis secuti sunt, quos grā breuitatis nō refero, & fm istā opi. ltia pdicti Nico. diceret triēs semissis, & sic tertia pars dimidie partis hereditatis, & consequenter sexta pars totius hereditatis.
4 ¶ † Sed ista opinio non est vera, & communiter reprobatur. Et primo quia regula est, quod persona, quę ad partē nō admittitur partē alteri admisso nō facit, si put nō admittit, ita nō speratur quod admittatur .l. plane la. j. §. si duobus. ff. de leg. i. & dicit Bar. in. §. si cōiuncti ea .l. & in .d. §. si titio, & ita i pposito tradit patruus, & dn̄s meus Soc. in cōsi. lxxxiiij. visa pdicta facti narratione. vj. col. versi. v. vltra cū. Cū igit in pposito ista Anna ita fuerit exclusa per statutū vt pbabili spe non speraret admitti, sequitur quod nō pōt facere partē. ¶ Scdo cōtra opi. & sic, quod ltia filij succedētis sit maior pp exclusionem
5 filie, facit † qa filia p statutū exclusa desinit esse sua, vt declarat Bar. in .l. j. §. sciēdū. ff. de suis & legi. & .d. meus Soc. in cōsi. lxvij. in pnti consultatione. iij. col. versi. sed ad istā rōnē. iiij. vol. & hinc est, quod non potest venire cōtra testm̄ et quod esset p
6 terita † qa nō admittit ad rūpendū, nisi quod ab intestato, succederet .l. posthumos. §. si qs ex his. ff. de inoff. te. & notat p Bar. & Bal. in .l. gallus. §. & q si tm̄. ff. de liber. & posth. & ita in terminis declarat Bal. post Ray. de forli. in .l. si qs posthumos. §. i. co. ti. & plene scribit Imo. in .l. ei, q soluendo. ij. col. ff. de here. insti. in versi. circa primū, si ergo desinit eē sua nō debet sibi legitima, & solus filius remanet, cui debeat, & qui in solidum succedat, & sic ei filia nō facit partē,
7 vt declarat Soc. i .d. consi. lxvij. ¶ Tertio facit † quia filia per statutum exclusa dicitur haberi pro extraneo, & pinde, ac si in rerum natura nō esset, vt voluit Bal. in .l. gallus. §. & qd si tantum. ff. de liber. & posth. Bal. Ang. & Fulgo. i .l. Papinianus. §. vnde siquis. ff. de inoffi. tes. & Imo. in .d. l. plane. §. siquis duobus de leg. i. cū concordantibus, vt scribit patruus, quod dominus meus Soci. in consi. cclxxxviij. circa primam. q. col. xiij. versi. hanc etiam partē &c. & in .d. cōsi. lxxxiiij. col. vj. versi. accedat, quia filia. &c. quo stante sequitur, quod non potest facere partem filio succedenti, vt etiam dicunt Doct. in locis predictis. ¶ Quarto comprobatur hoc, nam filia exclusa per statutum a successione dicitur exclusa
8 etiam a legitima, † attento, quod statutum potest tollere legitimam filiabus maxime propter conseruationē agnationis, & familie, deferēdo hereditatem masculis, vt voluerūt Py. & Jo. and. in .c. indultum de reg. iur. li. vj. Alber. in. iiij. parte statutorum. q. ciiij. Bal. in auct. hoc amplius. C. de fidei com. in. xxviij. q. & in .l. si defunctus. C. de suis, & legi. Ange. in .d. §. si duobus, & in .l. pater filium. ff. de inoffi. test. Cy. in .l. sancimus. C. de nupt. Corne. in consi. ccx. in hac cōsultatione. iiij. col. i. vol. & in consi. cl. Circa presentem. ij. & iij. col. ij. vol. & in consi. cl. hanc questionem in fi. j. vol. vbi plurimos allegat, & dicit, quod ita est communis opin. & idem dicit in consi. cvij. in hac consultatione. i. col. ij. vol. vbi etiam plurimos allegat, ita etiam voluit Alexan. in consi. iij. circa premissam. ij. col. vij. vol. & patruus, & dominus meus Soci. in consi. xxxv. visa narratione. ij. col. in fi. & in cōsi. cxxvij. recte, & iuste. ij. col. iiij. vol. qui etiam dicunt, quod ita est communis opinio. quod etiam tenuit Jas. in .l. si quādo. §. fi. ff. de inoffic. testa. & alibi sepe ita etiam tradit Excel. Jure consultus & compater meus honorandus dominus Phylip. deci. in consi. xix. & pro tenui facultate. v. col. sic etiā firmauit dominus Jo. Jac. in titulo de conditione ex lege pro legitima filio debita, vt refert, & sequitur Henric. boich. in singularibus suis in verbo statutum. ¶ Et licet circa hoc posset dubitari, quando statutum simpliciter excluderet a successione & vltra non procederet, vtrum scilicet tunc statutum voluerit etiam a legitima excludere, vel ne. per ea, quę tradūt dominus Jo. Bap. caccialup. de sancto seuerino, & patruus meus Soc. in eorum consili. quod incipit & nos introducere dignetur in tertia colum. cum pluribus sequentibus, & reperitur inter consilia Soci. numero. cl. tamen in proposito casu non videtur aliqua dubitatio cum de mente statuti clare appareat, dum dicitur in eo, quod filia debet esse contenta eo, quod a patre sibi relinquitur, & amplius quicquid

de eius

de eius hereditate petere non possit, ⁊ consequenter patet,
9 ꝙ etiam a legitima statutum voluit eam excludere.† Nam
cum verba sint satis clara, non est locus interpretationi. l. il
le, aut ille. §. cum in verbis. ff. de leg. iij. in incertis enim non
certis locus est coniecturis. l. continuus. §. cū ita. ff. de ver.
oblig. ❡ Si igitur filia sic per statutum exclusa etiam a le-
gitima dicitur exclusa, non video, quomodo in ea possit fa
cere partem filio succedenti, debet ergo dici, ⁊ concludi, ꝙ
legitima filij non exclusi perinde debeat considerari, ac si fi-
lia exclusa in rerum natura non sit, cum quantum pertinet
ad legitimam, illa dicatur exclusa, ⁊ filius vniuersaliter suc
10 cedat. ❡ Preterea ⁊ quinto, ⁊ concludenter facit† nam
legitima dicitur quota illius portionis bonorum, quam qs
ab intestato esset ꝯsecuturus, ⁊ ita a causa intestati sumit ini
tium, ⁊ ab illa regulatur. glo. est notabilis que per illū tex.
ita vult in. l. papinianus. §. vnde siquis. ff. de inoffi. testa. fa-
cit. l. posthumus. §. i. eo. titu. ⁊. l. cum queritur, ⁊. l. parenti
bus. C. eo. titu. cum similibus, ⁊ notat Areti. in. l. neptem,
C. eo. titu. ⁊ Corne. in. l. illud. C. de collat. Et ista in mate-
ria legitime est regula certissima vt vbiqꝫ dicunt Doctores.
11 †Et ideo dicimus, ꝙ legitima non debetur, nisi his, qui ab
intestato veniunt, vt tradunt Docto. in auct. nouissima. C.
de inoffic. testa. ⁊ in. d. l. Papinianus. §. quarta, ⁊. §. siqs
mortis, ⁊ alibi sepissime facit. §. i. in aucten. de trien. ⁊ se-
mis. col. tertia, ⁊ declarat Ang. in consil. ci. statuto cauetur
circa fi. ⁊ Cuma. in consi. xxxv. stāte statuto vicentie, ⁊ tra
dit Curt. senior in consi. xiij. statuto ianue colum. vj. versic.
adde, ꝙ legitima ⁊c. ⁊ in consi. xxxv. statuto seu in capitu-
lis col. viij. versi. legitima enim non debetur, nisi ⁊c. sed ita
est, ꝙ exclusa filia masculus nō exclusus ab intestato vniuer
saliter succederet, ergo sequitur necessario, ꝙ eius legitima
debet esse tertia pars omnium bonorum vniuersaliter, cum
in omnibus ab intestato succederet, ex quo manifeste osten
ditur, ꝙ filia exclusa non dicitur ei facere partem aliquam
in legitima, ⁊ consequentur, ꝙ ista prima opinio est omni-
no falsa, nam si filia faceret partem, ⁊ sic legitima filij esset
tantum tertia dimidie portionis, vt vult ista opinio. seque-
retur, ꝙ filius non exclusus non haberet pro sua legitima
tertiam partem eius, quod ab intestato esset habiturus, sed
haberet duntaxat sextam partem, quod nullo modo est di
cendum per predicta. ❡ Ex his (pluribus, que dici possent
gratia breuitatis dimissis) concluditur istam primam opi-
nionem non esse veram, ⁊ sic contra eam sequitur. ꝙ legiti-
ma filij non exclusi p exclusionē filie augeť. ❡ Nō ob. d. l.
huiusmodi. §. si titio, in quo illa prima opinio fundari vř
12 vt. s. dicebam. ❡ † Quoniam primo respondetur secūdum
Bar. ibi, ⁊ in. d. §. si duobus, ꝙ ille tex. procedit ratione re
tentionis, que illi titio domino serui legati pro sua parte cō
petebat, licet enim non admittatur ille ad partem legati,
quia res sua nemini legari potest, vt. l. proprias. C. de lega.
tamen facit partem conlegatario, quoniam habet in
parte sua ius retentionis, ⁊ ita intelligit ibi Bar. ⁊ sic sum-
mat illum tex. ⁊ alij Docto. videntur sequi, vt ibi per Jas. in
summario, ⁊ in primo. not. non sic est in proposito, quia fi-
lia per statutum exclusa, ⁊ sic que ad partem legitime nō ad
mittitur, vt. s. est dictum, non dicitur habere in ea aliquid
ius retentionis. ❡ Secundo etiam responderi potest, ꝙ il
le tex. loquitur in casu, quo cōstabat testatorē voluisse apud
quemlibet esse partem vnde licet apud titium esse non pos-
sit ex causa legati, cum rei legate esset dominus, tamē pars
apud eum remanebit suo iure retenta, ⁊ ita alter legatarius
solam partem habebit, vt sic voto testātis satisfiat iuxta. l.
in conditionibus primum locum. ff. de condit. ⁊ demonstr.
⁊. l. ex facto la grande circa medium cum similibus. ff. de
de hered. institu. at in proposito contrarium ex mente statu
ti feminam excludentis apparet, cum enim illam excludit,
⁊ filium vniuersaliter vocat, satis aperte cognoscitur, ꝙ ei
per filiam non debet fieri pars in legitima, attento, ꝙ lex il
lam solum defert ratione iuris succedendi ab intestato, vt ē
dictum, ⁊ ista solutio colligitur ex solutione Rapha. cu-
ma. in. d. §. si titio, quando respondet ad. d. §. si duobus.
❡ Et quamquam quo ad contrarietatem illorum iurium
illa solutio patiatur difficultatem, ⁊ forte non sit tuta, vt p
Jas. in. d. §. si duobus in tertia. colum. tamen quantum per-
tinet ad propositum nostrum optime videtur procedere, vt
13 ex predictis constat. ❡ † Tertio etiam respōderi potest, ꝙ
ille tex. loquitur in legato, de quo ad legitimam non valet
argumentum propter multas difformitates, ⁊ maxime qa
in legitima consideratur inter filios coniunctio sanguinis,
⁊ ista solutio colligiť ex dictis domini Alex. in. d. §. si duo-
bus. iiij. col. prope fi. dum refert responsionem Bal. ⁊ An
ge. ad. l. ⁊ proculo. ff. de lega. secundo, in ipsa enim legitima
dicitur habere locum ius accrescendi secundum magis cō-
munem opin. vt ibi refert Alexan. vnde esto, ꝙ aliquo mo-
do persona filie excluse circa legitimam veniret consideran
da, puta, quia etiam ei de iure communi debetur, tamen cū
in eius persona ex dispositione statuti illam excludentis de
ficiat, vt. s. est dictum dicitur accrescere filio non excluso, ⁊
sic eius legitima fit pinguior. ❡ Alia, ⁊ secunda opin. est,
ꝙ filius non exclusus habeat pro sua legitima tertiam par-
tem omnium bonorum, computando tamen in eam totum
id, quod filie excluse esset per statutum reseruatum, vel ei a
patre relictum, eo etiam per prius in computatione bonoꝝ
connumerato, vt sic maior fiat legitima, ⁊ sit exemplum si
in hereditate (ere alieno deducto) sint. xxx. ⁊ ex his tria sint
relicta filie excluse, vel eidem per statutum reseruata, legiti-
ma filij non exclusi erit in. x. ⁊ sic in tertia parte omnium bo
norum, in eam tamen computabuntur illa tria, que filie ex-
cluse debentur, ⁊ sic in effectu filia exclusa faciet partem nō
excluso pro illis tribus, quoniam nō exclusus tanto minus
habebit pro sua legitima, istam opin. firmat Pau. de cast.
in consi. cclj. alias. ccxxxiiij. quoniam fundamentum, ⁊ in.
d. l. huiusmodi. §. si titio de leg. j. cuma. in consil. xlv. stante
statuto Vicentie, ⁊ Corn. sequi videtur in consi. cxcvij. cir-
ca primum secunda, ⁊ tertia. col. j. vol. licet nō clare firmet,
idem etiam tenuerunt plures alij solemnes Doctores vt p
Corn. ibi, ⁊ per patruum, ⁊. d. meum Soci. in consil. lxxxij.
in causa vertente col. fi. quarto. vol. ⁊ per eundem, ⁊ p Jo.
Bapt. caccialupum in quodam eorum consilio, super pre-
missis questionibus. ij. col. quod reperitur impressum inter
lecturas domini mei Soci. post titulum. ff. de except. rei iu-
di. ❡ Et ista opinio pluribus rationibus fundari posset, ⁊
plurimum habet equitatis, vt per doct. in locis predictis.
❡ Quod pro nunc non aliter prosequar studendo breuita-
ti, sed per eos videndū est, ⁊ plene etiam tradit insignis do-
cto. d. Alber. Brun. in tract. de statut. feminas exclud.
in. xiij. articulo. in. iij. q. ij. col. in versicu. quo ad secundā cō-
siderationem, ⁊ secundum hanc opinionem in proposito ca
su legitima predicti Nico. diceretur esse tertia pars omniū
bonorum, ere alieno deducto, ⁊ in. d. tertiam partem com-
putarentur illi ducati. 3000. qui ipsi Anne per testatorem
fuerunt relicti. ❡ Tertia ⁊ vltia opinio principalis in hac
materia est, ꝙ filia exclusa nullo modo, vel respectu faciat
partem non excluso filio, ⁊ ratione dotis, vel eius quod si-
bi per statutum reseruatur aut per patreꝫ relinquitur, ⁊ in
hoc vltio differt ista opinio a precedenti. ❡ Eo etiam ad-
dito, ꝙ illud quod per statutum reseruatur, vel relinquitur,
non connumeratur in vniuersitate bonoꝝ, sed velut quod
dam es alienum detrahitur, ⁊ sic in effectu secundum hanc
opinionem, prius ex hereditate detrahitur es alienum, ⁊ si-
mul etiam dos filie excluse, vel ꝙ ei per statutum reseruať,
aut per patrem relinquitur, ⁊ postea eius totius, quod re-
manet, tertia portio dicitur legitima filij non exclusi, ⁊ con-
sequenter retinendo exemplum, de quo in precedenti opin.
vꝫ ꝙ in bonis sint. xxx. ⁊ tria sint filie excluse relicta, prius
detrahentur illa tria, velut es alienum, ⁊ reliqui postea qđ
erit in. xxvij. tertia pars ⁊ sic. ix. erit legitima filij non exclu
si. ❡ Et huius opinionis solidissimum fundamentum est
quia legitima diciť quota eius, quod quis ab intestato eēt
habiturus, vt. s. dixi in vltia ratiōe contra primam opinio-
nem. Unde cum in exemplo predicto filius esset habitur
xxvij. sequitur, ꝙ pro sua legitima, vt dixi, debet habere. ix.
que sunt tertia pars illoꝝ. xxvij. ❡ Hāc opi. tenuit Bal.
sibi contrarius. in. l. papinianus. §. vnde siquis. ff. de inoffi.
test. vbi idem tenent Ang. ⁊ fulgo. Ang. ⁊ Jmo. s. d. l. pla
ne. §. si duobus de leg. i. Ang. in. l. vnica. §. in primo in fin.
.C. de caduc. tol. ⁊ in auct. nouissima. in. vij. q. C. de inoffic.
test. ⁊ in consi. ccxcix. punctus talis est statuto ciuitatis co-

tone, Rapha. cuma. in d. l. huiusmodi. §. si titio de leg. j. & in consi. xxxv. stante statuto Vincentie, & secundum hanc opin. consuluerunt Pet. de anca. & Saly. prout referunt predicti dominus Jo. Bapt. caccialup. & d. meus Soc. in d. eorum consilio, super premissis quest. col. fina. qui etiam referunt, ꝙ ita consuluit Alex. & plures alij, & tandem, ꝙ ita determinauit sacratissimum collegium. U. J. doctorum paduani Gymnasij in eius consilio incip. factum super quo consilium petitur edito tempore, quo erat prior. d. collegij clarissimus doctor. d. Prosdocimus de comitibus, vt per eos, sic etiam determinat Cardin. in consi. clj. s. in prin. allegato. ¶ Et licet quelibet istarum vltimarum opinionum bonis rationibus, & auctoritatibus fundetur, & facile defendi possit, tamen ista tertia opinio videtur in puncto iuris verior, attenta ratione preallegata si enim legitima debet esse tertia pars eius, quod filius non exclusus ab intestato esset habiturus, vt. s. est dictum, oportet fateri, ꝙ in computatione legitime, prout. s. dixi, detrahetur prius, quod filie est datum, & eius, quod superest tertia pars sit legitima filij, attento, ꝙ ab intestato in illud totum, quod superest, succederet.

14 ¶ † Facit etiam, quia cum statutum excludat filiam ad commodum filij, ipse debet habere illius excluse portionem, & sic eius legitima erit in tertia totius, vt dixi, pro quo est doctrina Bar. post Cy. in l. pater filium mihi. in v. colum. ff. de inoffic. testa. in versiculo tertio quero &c. dum dicit, ꝙ filij instituti habebunt legitimam etiam filij exheredati, cum ille dicatur exheredatus ad eorum commodum, vt p Bar. ibi, ꝙ in hoc communiter approbatur, & sic Bar. ibi si recte consideretur, videtur sentire hanc tertiam opin. Et sicut ipsa de iure videtur verior per predicta, ita etiam est hodie communis, nam vltra predicta eam tenuit Pau. de castro consi. ccliiij. quoniam fundamentum. ij. colum. versicu. restat enim expedire, Alexan. in d. l. planc. §. si duobus in fi. patruus. & d. meus Soci in d. consi. cl. col. xij. & Alex. in consi. xxx. viso testamento in fi. lib. iiij. & videtur velle roma. in l. j. colum. penu. C. quando non pet. part. versicu. vnde pro solutione, & tenuit Areti. in consi. xix. ex facto proponitur in primo dubio, vbi vult, ꝙ si per statutum filia dotata non succedit, legitima filij dicitur tertia totius patrimonij, vt per eum eam etiam videtur sequi Corn. in consi. xlviij. de pluribus in hac, seu in eius additione in fi. ij. volum. vbi refert predictas tres opiniones & videtur tertie vltimo per eum relate inherere, quam expresse sequitur in consil. cxcix. in hac consultatione. j. & . ij. col. iij. vol. dicens, ꝙ ista opinio est communis, & tenenda hanc eandem opin. secutus est patruus, & d. meus Soci. in d. consi. lxxxiiij. dicens, ꝙ est opinio probabilior, & communis, & in d. consil. cclxxxviij. vbi dicit, ꝙ secundum eam pluries consuluit, & aliquando iudicauit, & ꝙ sepe per maximos doc. vidit consultum. Item etiam in preallegatis consilijs. xxxv. & . lxvij. & . cxxvij. in iiij. vol. & clare in consi. lxxxij. eo. vol. s. allegato in fi. vbi relatis predictis tribus opinionibus dicit, ꝙ ista tertia opi. put alias sibi placuit. & secundum eam iudicauit, ita etiam tunc ei placet, & cum eadem opinione videtur transire dominus Jas. in d. §. si titio, & alias secundum istam opi. fuit iudicatum per insignem Juris consultum & aliquando preceptorem meum dominum campeggium, seu de eius consilio per illustrissimum dominum Joan. Jacobum triultium in magna causa in ciuitate astensi, vbi tunc locum regis tenebat, prout refert, & sequitur dominus Alber. Brun. in d. tract. de statu. feminas exclud. in. xiij. articulo. in. iij. q. iiij. colum. vbi subdit, ꝙ licet. ij. opin. de qua. s. videatur equior, tamen ista tertia dicitur de iure verior, & communis, & ideo in iudicando est tenenda, quam etiam sequitur, si recte consideretur. excellentissimus deci. in consi. ccciij. in casu occurrenti in fine. & secundum istam opinionem isto casu detractis. 3000. ducatis vna cum ceteris oneribus hereditarijs eius, quod superest, tertia pars dicitur legitima predicti Nico. ¶ Et multo magis, & absque dubio ista tertia opinio debet attendi in casu nostro ex duobus. Primo, quia vt dixi, sumus in casu, quo filia per statutum excluditur ad commodum masculorum, & in occurrenti casu non adest alia persona, cui portio excluse in totum, vel in partem possit applicari preter ipsum filium, cuius contemplatione filia dicitur exclusa, nam istis concurrentibus dicitur femina exclusa considerabilis, vel non, secundum ꝙ redundat in commodum masculorum, quorum contemplatione excluditur, & ideo faceret partem, seu consideraretur ad augendum numerum filiorum, vt sic legitima dicatur in semisse, si tot filij adessent, & non faceret partem, neque consideraretur postea ad damnum filiorum, & sic quo ad hoc, vt masculi non habeant legitimam totius patrimonij, quoniam femina exclusa non obstante tertia pars totius patrimonij erit legitima masculorum, & sic

15 in proposito nostro ipsius Nico. vt dictum est. † Omne enim & totum illud, quod filie excluse aufertur, dicitur acquisitum masculo non excluso, vt eleganter voluit dominus Marianus Soci. auus (cuius nudum nomen ego represento) in consi. v. presens consultatio per totum, vbi per hoc facit. xij. fundamenta, & magis ad propositum ita determinat patruus & dominus meus Soci. in d. consi. lxxxiiij. iiij. col. qui etiam idem voluit in consi. ccxli. circa primam difficultatem col. xij. versiculo tertium, & vltimum quod est presupponendum, & ita etiam voluit Jas. in l. seruo legato. §. si testatore. ff. de leg. j. & predictus. d. Alber. brun. in d. iij. q. vj. col. versiculo alia, & tertia opin. est, vbi plene hunc punctum declarat iunctis aliquibus precedentibus, & post predictorum allegationem subdit. ꝙ ista opin. est verior, & communis, & ideo est tenenda per iura vulgaria. ¶ Secundo dico predicta sine dubio procedere in casu nostro propter communem stilum, & vsum semper obseruatum in ciuitate Verone, nam (vt mihi narratur) communiter obseruatur, ꝙ legitima masculorum sit tertia portio eius patrimonij, quod remanet deducto ere alieno, & simul eo, quod filiabus exclusis dandum est ex ordine testatoris, vel eo non disponente ex forma statutorum. d. ciuitatis, si tunc filia dotem non habuisset stante enim hac consuetudine, & communi, & longo vsu, casus noster est procul ab omni dubitatione

16 † cum ex d. consuetudine, & communi vsu assumatur interpretatio legum, & statutorum. d. ciuitatis, vt. l. si de interpretatione. ff. de legi. & c. cum dilectus de consuetu. vbi Cardi. in. v. not. & Abb. in. vij. & alij notant, tradit Bal. in consi. clix. viso puncto in fin. dominus meus Soci. in consi. ccix. licet nulla col. fi. versic.

17 Nono comprobo. † vbi dicit, ꝙ standum est interpretationi quam dedit consuetudo etiam si esset opus verba statuti impropriare, & alias inquit Bal. in c. j. in princi. de feu. sine cul. non amit. ꝙ vera interpretatio sumitur a practica, & communi obseruantia refert, & sequitur Deci. in consi. xi. quoniam iudicantium col. viij. & a tali consuetudine, & interpretatione non est aliquo modo recedendum, vt. l. minime eo. tit. de legi. & tradunt docto. in locis predictis. Hoc tamen ex abundanti dictum sit, quia etiam vbi talis vsus non probaretur que supra dicta sunt, de iure, & secundum communes opin. optime procederent. ¶ Sed aduertendum est, quia ex predicta videtur oriri non parua difficultas ex forma predictorum statutorum, nam si verum est (prout certe est verissimum) ꝙ legitima dicatur tertia pars eius, quod. d. Nicola fuisset ab intestato habiturus, profecto videtur, ꝙ legitima eius sit tantum tertia portio trium quartarum totius patrimonij, seu hereditatis, quoniam in statuto de quo in puncto sub rubricella de eodem pro quotis &c. Expresse cauetur, ꝙ si patri superfuerit vnus masculus, & vna femina tantum (prout est casus noster) ei intestato decedenti succedat masculus in tribus quartis, & in alia quarta succedat femina, sic igitur in casu nostro predictus Nicola ab intestato solum fuisset habiturus tres quartas. Merito videtur, ꝙ legitima sua sit dumtaxat tertia pars. d. trium quartarum, & sic vna quarta totius hereditatis, seu patrimonij, computando tamen in eo illos. 3000. ducatos predicte Anne relictos, & omnia alia legata, seu fideicommissa in testamento facta, solum enim eo casu a. d. computatione verum es alienum deberet deduci. & vbi hoc tenere vellemus res procederet sine aliqua difficultate per ea, que dixi. s. in vltima ratione contra primam opinionem & in ratione tertie opinionis superius comprobate. ¶ Sed tamen hoc non obstante puto, que. s. d. sunt, posse de iure procedere, & pro resolutione predicte difficultatis aduertendum est, quia in predictis statutis sub rubrica ꝙ prima causa successionis parentum sit liberorum masculorum &c. sunt plura capitula distincta, & ita consideradi

sunt

sunt antiqui casus distincti. ¶ Nam aliquãdo, & primo pater decedit intestatus, & filia femina non reperitur dotata nec vere, nec presumptive, & tunc procedit capitulum preallegatum sub rubricella de eodem pro quotis, sed iste non est casus noster, cum presuponatur, q. d. Benedictus pater fecerit testamentum (vt dicitur in puncto) & predicta domina Anna reperiatur aliquo mõ dotata, vt. j. dicã. ¶ Aliquando, & scdo pater similiter decedit intestatus, sed filia reperitur dotata vere, vel presumptive, & tunc illa debet eẽ contenta dote sua, & in reliquo vniuersaliter succedit masculus, & istud in effectu vult capitulum primum quod incipit vt in successionibus parentum &c. Et licet etiam iste nõ sit casus noster, quia vt dixi, presuponitur factum testamentum, tamen respectu filie, an scilicet sit dotata. bene dicitur casus noster, quoniam, vt dixi, predicta Anna reperitur aliquo modo dotata, vt statim ostendam. Ex quo infertur, q si. d. eius pater nõ disposuisset vniuersaliter de bonis suis, & consequenter diceretur intestatus decessisse quo ad vniuersalem institutionem heredũ, essemus in casu, quo. d. Anna deberet esse contenta dote, & in reliquo predictus Nicola ab intestato successisset iuxta capitulum primum preallegatum, & istis duobus casibus non caderet disputatio quãta sit legitima filij, cuz ipse libere succederet, & absq3 aliquo onere fideicommissi. ¶ Aliquando & tertio pater decessit testatus, & de legitima filij contingit dubitari, puta, quia ille vniuersaliter institutus sit per fideicommissum grauatus, & legitimam detrahere velit, & queritur, quanta sit, & tunc. ¶ Aut filia non erat vere dotata, & nihil erat circa eam dispositum, vt dotata presumeretur, & tunc forte procederet, que. s. in contrarium considerabam, vt sic legitima filij dicatur tertia pars trium quartarum prout tres quarte tunc ab intestato ei venirent acqrẽde, qd tñ ad pñs nõ firmo, qa nõ est presentis discussionis, cum iste non sit casus noster, & facile contrarium tentari posset per ea, que latissime dicũt dominus meus Soci. & d. Jõ. Bapt. caccialup. in. s. allegato consi. incip. & nos introducere dignetur &c. ¶ Aut filia erat vere dotata, vel saltem presumptive, (& iste sit quartus casus) & tunc cum queritur, quanta sit legitima filii respondendum est, q erit tertia totius patrimonij, attento, q tunc ab intestato filius succederet vniuersaliter, vt modo dixi in secundo casu, & iste proprie est casus noster, nam presuponitur testamentum patris, quo Nicola filius vniuersaliter succedens reperitur grauatus per fideicommissum, & venit cõsiderandum, quanta sit legitima eius, & reperit, q filia Anna dicitur aliquo modo dotata vnde necessario sequitur, q legitima. d. Nico. dicitur tertia pars totius patrimonij, pvt in toto patrimonio ab intestato succederet per predicta. ¶ Et q Anna dicatur dotata probatur, quia cum pater ei reliquerit ducatos. 3000. dicitur eos pro dote sua reliqsse, prout proprie fuit mens testatoris, & ita statutum met psumit, vt pbatur ex vltimis verbis predicti capituli primi dũ dicitur, vel presumitur fuisse dotata ex forma capituli sequentis quod intelligo de capitulo sub rubricella, de eodez pro legatis feminarum, quatenus disponitur in eo, q siqd pater filie reliquerit quocunq3 titu. illa debet esse tali relicto contenta (quasi dicat pro dote sua) & ad hereditatẽ patris vlterius ius non habeat, & sic cum disponatur quo ad filiarum exclusionem idem de his, quibus quid a patre relinquitur, quod de dotatis arguitur, quod statutum voluit eas haberi pro dotatis, & dotatas presumit, & ista presumptio fundatur in illa communi doctrina Bar. in. l. titio centum. §. titio genero. ff. de condit. & demonst.
8 † Qua dicitur, q statutum excludens dotatam a successione excludit etiaz eam, cui dos a patre in testamento relinquitur de qua decisione plene traditur in rub. ff. solu. mat. vbi communiter approbatur, & in casu nostro statutum dixit, q presumitur dotata, non autem q vere sit dotata, quia ex quo forte filia nõ est nupta, prout in casu nostro contingit, maxime cum nõ sit facta mentio dotis, non potest vere dici dotata cum ppie dos sine matrimonio esse non possit. l. iij. ff. de iure dot. l. fi. C. de donat. ante nupt. cum similibus, vt per doct. in. d. rubri. solu. mat. ¶ Et licet. d. capitulum non sequatur immediate post primum quia interponitur capitulum d ingressis monasterium, tamen verum est, quod dicitur capitulum sequens, cum etiam tertium. & quartum. & deinceps dicantur sequi post primum licet non immediate, vt de se notũ ẽ, & ad illud capitulum videtur necessario referri, quod in fine primi capituli dicitur ex forma capi. sequen. attento, q in illo capitulo de ingressis monasterium nihil dicit, qd faciat ad presumptionem dotis, sed solum dicitur, q ingresse mona-
9 sterium non succedant † & alias dicimus, q clausula nõ debet referri ad ea, que ei non conueniunt, & ad que referri nõ potest, vt tradunt doct. in. l. si idem cum eodem. §. fin. ff. de iurisdi. omni. iudi. Abb. in. c. cum dilecti. de donat. cum similibus, vt scribit Jas. in. l. i. in versiculo istam regulam limita primo &c. C. de liber. preter. & in. l. predia in princi. C. de fideicom. Et q ista fuerit mens illius statuti. in fine primi capituli inter cetera suadetur ex communi vsu, & obseruantia. d. ciuitatis Verone, nam (vt mihi presuponitur) filia innupta, cui pater aliquid in testamẽto reliquit masculos vniuersaliter instituendo, dicitur in tali relicto dotata, & tanq3 dotata excluditur a iure succedendi, & veniendi contra testamentum, per ea, que dicuntur in. d. capitulo sub rubricella. de eodem pro legatis iuncto fi. capituli primi preallegati, ab ipso enim communi vsu, & consuetudine sumitur vera interpretatio statutorum vt. s. est dictũ. Cum itaq3 in casu nostro domina Anna dicatur aliquo modo dotata in. 3000. ducatis sibi a patre relictis saltẽ presumptive, sequit, q. d. Nicola ab intestato fuisset totum patrimonium (dẽpta illa dote) habiturus, & consequenter infertur, q in proposito themate legitima eius dici debet tertia pars totius patrimonij predicti secundum tamẽ ea, que. s. dicta sunt. ¶ Demum contra predicta videtur posse instari, & dici, q immo legitima. d. Nico. sit tantum tertia pars dimidie secũdum
10 q in prima opi. s. relata dicebat. † Nã ista domina Anna, cum ex testamento patris habuerit relictum. 3000. ducatorum, q non sufficiunt pro sua legitima, videtur, q possit petere supplementum sue legitime iuxta. l. omnimodo, & l. si quando cum similibus. C. de inoffi. test. & est hodie tex. clarus in. §. ceterum in aucten. vt cum de appel. cognos. col. v. & adeo verum est, vt supplementum illud peti possit, vt pcedat etiam, si pater certũ qd filio relinquendo iusserit eũ eẽ tali relicto contentum, & sic tacite talem petitionem supplementi prohibuerit, vt expresse dicitur in. d. §. ceterum ibi ẽt si certis rebus iussi fuerint esse contenti &c. & ita in simili casu consuluit Corn. in consi. j. pro decisione col. penu. & fi. ij. vol. & ad hoc possent allegari iura, rationes, & auctoritates plures, de quibus per predictos dominum meum Soci. & d. Jo. Bapt. caccialup. in eorum consi. & nos introducere dignet. s. allegato, vbi latissime disputant hunc articulum in. iij. principali. q. & in. xij. col. & aliquibus seq. in versic. in contrarium, q dicte filie &c. allegant plurima fundamenta ad probandum, q supplemẽtũ ltie peti possit, ad quos me remitto. ¶ Si igitur pdicta Anna potest petere tale supplemẽtũ, & consequenter ex persona sua habere integrã suã legitimam, que esset tertia dimidie partis, sequitur, q legitima. d. Nico. non potest esse tertia totius, sed similiter erit tertia dimidie, vt sic vtraq3 legitima simul iuncta ascendat ad tertiam totius, alioquin sequeretur, q pr diceretur grauatus maiori onere pro legitima, q̃ deceret, qm̃ detraheretur tertia dimidie, & postea tertia totius, quod omnino esset absurdum, cum pater isto casu non fuisset obligatus relinqre filijs, nisi tertiã partem totius iuxta. l. qm̃ nouella, & d. l. omnimodo cum auct. nouissima. C. de inoffi. tes. ¶ Verumtamen etiam hoc non obstante (quod vere casum nostrum non attingit) non est aliquo mõ recedendum a cõclusiõe. s. posita, s. vt. s. legitima. d. Nico. dicat. iij. pars totius primonij secundum q. s. dictum fuit. ¶ Et ad argumentum rñdetur absolute negãdo, q in casu nostro predicta Anna possit petere aliquod supplementum ltie, sed omnino debet stare contenta pro sua dote de dictis. 3000. ducatis. Et ad iura in contrarium allegata rñdet, q procedũt de iure cõmuni, quo attento fateter tale supplementum peti posse etiam contra tacitã voluntatem patris, vt. d. §. ceterum, sed in casu nostro adest ius municipale contrarium disponẽs (quod absq3 dubio in loco seruãdũ ẽ iuxta. l. oẽs populi, & ibi plene per Bar. & alios. ff. de iusti. & iur.) ergo &c. ¶ Et q ita sit, oñdit, nã in preallegato capitu. statutoz sub rubricella,

de eodem pro legatis feminarum, apertissime dr̃, ꝙ si pater
aliquid reliquerit filie (etiam ꝙ non titulo instõnis) filia ta-
li relicto debeat esse contenta quantum ad hereditatem re
linquentis, ⁊ ꝙ ad hereditatem eius nullatenus debeat ad
mitti, si igitur in proposito filia ista debet esse cõtenta dicto
relicto. 3000. ducatorum, euidentissime ostendit̃, ꝙ aliqd
amplius petere non potest, ⁊ sic dicit̃ omnino exclusa a pe-
titione supplementi predicti, ⁊ cum in hoc verba sint satis
clara, non est locus alicui disputationi. l. ille, aut ille. §. cum
in verbis. ff. de leg. iij. ¶ Et si dicatur, ꝙ sicut pater in testõ
predicti supplementi petitionem prohibere nõ põt, vt. d. §.
ceterum, ita etiam non possit illud facere statutum, cũ alias
valeat argumẽtũ de testatore ad statutum vt arguit Bart.
in. l. omnium. C. de testa. ⁊ sentit in. l. j. C. de his quibus vt
indignis. vbi alij dicunt, ⁊ prout etiam arguit rom. in consi.
cxxiij. circa primum. ij. col. cum similibus, vt scribit Curt. in
consi. li. super testamẽtis Alber. iij. col. in fi. ⁊ in consi. xxvij.
21 Magnificus vir. col. vj. † Respondetur ⁊ de facili, ꝙ licet
alias affirmatiue valeat argumentum de testatore ad statu
tum vt. s. quod potest fieri per testatorem, possit etiam ꝑ sta
tutum vt in predictis locis probatur, ⁊ facit in argumen-
tum. l. fi. C. de fideiuss. tamen negatiue argumentum nõ ꝓ-
cedit, nõ enim valet ꝯsequẽtia non potest quid fieri per testa
22 torem, ergo nec per statutum. † Quoniam maior est poten-
tia statuentium q̃ȝ testatoris, ⁊ multa per statutum fieri pñt
que per testatorem non fierent, vt probatur ex his que ha-
bentur, in. l. nemo potest. ff. de leg. i. potest enim per statutũ
derogari legi scripte, ⁊ ordinari ne in testamento aliqua lex
debeat seruari iuxta tradita in. d. l. omnes populi de iusti. ⁊
iur. quod tamen per testatorẽ fieri non potest, vt. d. l. nemo
potest, ⁊ ibi tradũt doct. vt ibi per Jas. in. ij. lect. in. ij. ⁊. iij.
23 not. ¶ † Sic igitur in proposito dicendum est, esto enim ꝙ
testator non possit prohibere petitionem supplementi legi-
time, ⁊ sic derogare predicte. l. omnimodo, ⁊. d. §. ceteruȝ
(de quo etiam posset dubitari) non tamen est ex eo inferen-
dum, ꝙ illud per statutum fieri non possit vnde concludo,
ꝙ per statutum Verone potuit petitio predicti supplemen
ti tolli, ⁊ impediri, ⁊ ita ẽt dr̃ re ipsa sublata per predicta.
24 ¶ Facit in simili quod dicimus † ꝙ licet de pacto ad statu
tum valeat argumẽtũ affirmatiue, vt. d. l. fi. C. de fideiuss.
vt voluit Bar. post glo. in rub. C. de decret. decur. lib. x. ⁊ i
. l. omnes populi ꝑallegata in. iij. q. prin. cum similibus, tñ
negatiue non valet, quia maior est potentia statuẽtium, q̃ȝ
contrahentium, vt per Bar. in. l. alia. §. elegãter. ff. sol. ma-
tri. ⁊ per Bal. in. l. de quib⁹. ff. de legi. ⁊ tradit plene Jas. i
auct. preterea. v. colum. in fi. C. vnde vir ⁊ vxo. ⁊ dominus
Deci. in. l. nec ex pretorio. ff. de regu. iuris. cum similibus.
¶ Sit igitur ex predictis conclusio in casu nostro, ꝙ do-
mina Anna nullo modo potest petere supplementum legi-
25 time. ¶ † Nec ob. que in contrarium allegabantur, quia ꝓ
cederent, quando esset dubium, an statutum ita vellet, nam
eo casu potest disputari, puta si simpliciter dicat̃, ꝙ filia do
tata nõ succedat, nec vltra i statuto ꝓcedat̃, vel ꝙ filia ñ suc
cedat, sȝ dotari dẽat tũc. n. loc⁹ ẽ qõni ⁊ dispõni d̃ q̃ i. d. ꝯsi.
Soci. nostri, ⁊ domini Jo. Bapt. caccialup. ⁊ in consilio
Corn. preallegatis. ¶ Licet etiam tũc facile teneri posset,
ꝙ non possit peti predictum supplementum ꝑ ea, que dicũt
ꝑdicti in. d. consi. in prin. illius. iij. q. Nec etiam ipsi vident̃
bñ firmare pedẽ, vt ꝑ eos. Sed quicqd sit in casibus illis, ⁊
similibus, vbi de intentione statuẽtium potest dubitari (qđ
ad presens aliter non discutiam) in casu nr̃o dico, ꝙ non est
locus alicui disputationi qa cum statutum vltra procedat
dicendo, ꝙ filia debet stare contẽta eo, quod sibi a patre re
linquitur, Clara mens ostenditur, ꝙ noluit per filiam posse
peti tale supplementum per predicta. Et de potentia statuẽ
tium non est disputandum, quoniam isto modo nõ in totũ
26 tollit̃ ltĩa, sed dr̃ diminui † ⁊ alias lȝ multi teneãt, ꝙ ꝑ statu
tum in totũ tolli ltĩa nõ possit (tã ⁊ si cõis opinio sit in ꝯriũ,
vt. s̃. ẽ dictum) tamen quasi oẽs ꝯsentiũt, ꝙ põt diminui, vt
per predictos dominũ meũ Soci. ⁊ Jo. Bapt. caccialup.
in ꝑdicto ꝯsi. ⁊ ꝑ alios. s̃. allegatos in. iiij. rõne ꝯ primam
opi. ⁊ ꝑ Jmo. in. l. titio centũ. §. titio genero. ff. de ꝯdit. ⁊ de
monst. plene per Bar. in. c. Ray. xxxvij. col. de test. ⁊ tradit
ẽt Corn. in ꝯsi. cvij. in hac ꝯsultatiõe ꝑ totũ. ij. vol. cũ infini
tis ꝯcordãtibus, q allegari possent. ¶ Et maxime hoc est
dicendum in casu nostro, qa (vt mihi asserit̃) dos. 3000. du
catoꝝ potius excedebat ꝯgruẽteȝ dotẽ ꝑdicte Anne, si fra
ter eius vixisset. q̃ȝ ꝙ esset minus ꝯgrua secundũ ꝯsuetudi-
nem ciuitatis Verone. ¶ Quo stante ẽt ꝙ statutũ non vl-
tra ꝓcederet, sed simpliciter diceret, ꝙ filia dotata nõ suc-
cedat, vel ꝙ debeat dotari, si dotẽ habuerit, non posset pe-
tere supplemẽtum legitime, vt per Corn. in. d. cõsi. cvij. col.
pen. ¶ Hoc tñ dico ex abundanti, quia cum (vt dixi) statu-
tum satis aperte tale supplementum videatur tollere, non ẽ
locus coniecturis, aut alicui disputatiõi ꝑ predicta, ⁊ profe
cto satis alienũ a iuris regulis eẽt, ꝙ dña Anna, que dice-
bat̃ priuata successione ab intestato, posset. d. supplementũ
petere, cum exclusus a successione de legitima aliquo mo-
do non debeat tractare, vt. s̃. est dictum, ⁊ tradit Corn. i cõ
si. vij. q. est pulchra. iiij. col. ij. vol. Si igitur predicta Anna
tale supplementum petere non potest (vt. s̃. est ostensum) ⁊
est verissimum, remanet firma cõclusio. s̃. firmata scilicet ꝙ
legitima. d. Nicole dicit̃ fuisse tertia pars totius patrimo-
nij detractis tamen prius predictis. 3000. ducatis, vna cuȝ
reliquo ere alieno, prout. s̃. dictum est, in q̃ȝ conclusionẽ po
tissimũ inclino ꝑꝑ ea, ꝙ ita ẽ cõis vsus, ⁊ obseruãtia in ci-
uitate Verone, a qbus vt. s̃. dixi assumit̃ vera interpretatio
predictoꝝ statutoꝝ. ¶ Cõcludit̃ ergo ex ꝑdictis omnibus
ex ꝑdicta hereditate añ oĩa es alienũ, ⁊ simul cũ eo ꝑdictos
ducatos. 3000. dẽre deduci, ⁊ eius totius patrimonij, quod
supest ẽt computatis lega. iij. pars dicitur legitima predicti
Nicole, ⁊ eam domina Margarita mater, ⁊ heres eius
ante omnia detrahere debet. ¶ Et successiue etiam poterit
detrahere trebellianicam, prout elapsis diebus consului, q̃
est quarta pars eius, quod superest detracta legitima, ⁊ sic
in effectu predicta domina Margarita debet detrahere di
midiam totius patrimonij secundum ea, q̃. s̃. dicta sunt.

Soci. nepos. J. V. D. Padue legens.

SVMMARIVM.

¶ Stante pacto, ꝙ liceat ab emptione recedere, si vẽditio non sortiatur effectum secundum formam statutorum, vtrum si in parte rerum venditarum id contigat, liceat a toto contractu recedere.

¶ Et deterioratio contingens ante mensurationem cuius damno cedat facta venditione ad mensuram.

1 Stãte pacto ꝙ liceat ab emptione recedere, si venditio nõ sortiat̃ effectũ ꝰm formam statuti si in parte reꝝ vẽditaꝝ id ꝯtigat, vtꝝ liceat a toto ꝯctu receder̃. ⁊. j. vsqȝ ad. n. 8.

2 Dispositio de subsequẽti itelligit̃ ẽt de necessario añcedẽti.

3 Fictio translatiua non potest fieri, vbi extrema defficiunt.

4 Falcem in messem alienam immittere prohibitum est.

5 Alteri per alterum non debet iniqua conditio.

6 Minimum etiam consideratur, quando agitur de conseruandis regulis iuris communis.

7 Pena ꝓmissa, si sors non fuerit soluta, committitur, etiam si vnus denarius de sorte non fuerit solutus.

8 Venditiones an dicantur esse tot, quot sunt predia, ẽt quo ad resolutionem contractus, ⁊. j. nu. 10.

9 Cõtract⁹ ꝑ se vtiles nõ debẽt ꝑ aliũ ꝯctũ inutilem vitiari.

11 Deterioratio contingens ante mensurationem, quando ꝑ-dium est ad mensuram venditũ, cuius damno cedat.

12 Periculũ rei vẽdite spectat ad vẽditorẽ, añq̃ȝ ꝯtract⁹ sit ꝑfectus, nisi imperfectio possit imputari more emptoris.

13 Contractus ꝯdõnalis, pẽdente condõne nõ trãsfert dñiuȝ.

14 Venditio facta ad mensuram, non facta mensuratione, dicitur imperfecta, quia conditionalis est.

15 Traditio nuda a causa non transfert dominium.

CONSILIVM XXVI

Dirigat Dominus verba mea in viam veritatis, ⁊ iustitie. Visis statutis Magnifice ciuitatis Papie sub rubricella de venditionibus fiendis ad cridas ⁊c. vna cum pactis, ⁊ conuentioni-

bus

bus de emẽdo, ⁊ vendendo initis inter clarissimum ar-
tium Medicine doctorem dominum Matheum curtium,
⁊ dominum Nicolaum de pasqualibus, simul etiam contin
gẽtia facti bene ꝯsiderata, duo ꝑncipaliter reuocant̃ i dubiũ.
¶ Primo vtruz liceat predicto domino Matheo recede
re a predictis conuentionibus, ⁊ possit dicere contractum
non velle valere, eo ꝙ in conuentionibus cõtenta non fue-
rint obseruata. ¶ Secũdo esto (sine preiudicio veritatis)
ꝙ contractus debeat obseruari dubitatur, vtrum deterio-
ratio, que in bonis vendendis contigit cedat damno vendi
tionis. ¶ Super qbus difficultatibus in duobus eius cõ-
silijs consuluit dominus Franciscbinus curtius mihi, vt pa
ter semper honorandus, concludendo primo ꝙ licere de-
bet predicto domino Matheo a predictis cõuentionibus
recedere, ⁊ secundo vbi non recedatur, ꝙ deterioratio bo-
norum dz cedere dãno venditoris, ⁊ adeo diligẽter, ⁊ abũ
de hanc consultationẽ absoluit, vt nulla egeat suppletione,
ego autez autẽ de subscriptione requisitus arbitror vtrãqz
1 conclusionẽ iuridicaz esse, ⁊ breuibus ero ꝯtentus. ¶ † Et
circa primam res clara videtur, ꝙ d. Matheus non tenea
tur ad obseruantiã ꝯtus, ⁊ cõuentionuz predictarũ vigore
expressi pacti inter alia initi inter eos in illo capitulo qđ inci
pit item saluis predictis, ꝙ vbi dicta declaratio ⁊c. nã in eo
ꝯtinet̃ in effectu, ꝙ d. Matheo liceat recedere, si declõ iu
xta formã statutoꝝ, ⁊ vẽdõ nõ sortirent̃ effectũ ⁊c. ⁊ hoc
videtur importare, ꝙ venditio, ⁊ declaratio sint taliter fa-
cta, vt emptor dicatur res emptas habere libere secure,
⁊ expedite, tam aduersus comparentes in termino, ⁊ ali-
quid opponentes, qꝫ etiam aduersus non comparentes in
termino, ⁊ sic dicatur emisse cum beneficio statuti predicti
prout ita eum emere omnino voluisse etiam ex alijs pluri-
bus capitulis d. contractus constare potest, ⁊ vbi id seque
retur diceretur declaratio, ⁊ venditio sortiri effectum iu-
xta formaz statutorũ, sed vbi id non sequatur, non sortiren
tur talem effectum, ⁊ consequenter diceretur impleta con-
ditio sub qua permissum fuit d. Matheo a contractu rece
dere, sed modo dico, ⁊ ita euenit, quia declaratio, ⁊ ven-
ditio iuxta formam statutorum non habẽt talem effectum
ergo ⁊c. Illud aũt probatur, qz inter cetera requirebatur,
vt venditio fieret ĩ. annum post cridas, ⁊ proclamationes
alias talis venditio non preiudicaret non comparentibus
in termino statuti, vt expresse sonant verba ipsius, sed in ca-
su nr̃o nõ fuit facta infra annum ergo ⁊c. ¶ Hoc autẽ ostẽ
ditur, qz ꝗstio ita se habet, vt venditio dicat̃ tunc facta (li
cet prout ex nunc, ⁊ econtrario) quando post cridas, ⁊ pro
clamationes secuta fuerit oportuna declaratio ⁊c. qđ intel
ligitur respectu comparentium, ⁊ opponentium aliquid,
vt scilicet ius non habeat, vel aliter eos excludẽdo, ⁊ etiam
respectu non cõparentiũ, vt scilicet de cetero non audiant̃
licet hoc vltimum tanqꝫ in statuto expressum non sit neces-
sario per iudicem exprimendum, sed sic est, ꝙ eiusmodi de-
claratio non fuit infra annuz facta (nec forte postea, vt iuri
dica sit) ergo sequitur necessario, ꝙ nec etiam venditio di-
citur facta ĩ. annum, ⁊ consequẽter sequitur ꝙ quandocũqz
postea facta diceretur non sortiretur effectum aduersus nõ
cõparentes, merito dicitur aperta via recedendi a predicto
contractu. ¶ Et licet hec omnia virtualiter dixerit prefa-
tus clarissimus consultor placuit tamen isto ordine clariori
retulisse, vt mihi ipsi satisfaciendo iustitiam euidentius de-
monstrarẽ. ¶ Nec obstat si dicatur, ꝙ ex forma statuti de
clarationi faciende non prefigitur terminus anni, sicut ven-
ditioni, quia immo contrarium dici potest ex mente statu-
ti prout plene deducit consultor in secundo consilio ⁊ vltra
eum etiam Responderi potest quod quicquid senserit
in hoc statutum non est in proposito attendendum, quia
sentiat statutum quicquid velit, omnino quo ad domi-
num Matheum emptorem in casu isto (qui voluit em-
ptionem facere cum beneficio statuti de quo s.) oportet
inuitis dentibus fateri ꝙ declaratio debeat fieri infra an-
num, nã si alr̃ nõ posset tali bñficio gauderẽ, nisi vẽdõ fiat ĩ.
annũ. ⁊ venditio non potest dici facta, nisi per prius decla-
ratio facta fuerit (vt s. est dictum) sequitur necessario de-
clarationem debuisse fieri infra annum, illa enim declara-
tio ex conuentione partium dicitur considerata pro neces-
sario antecedenti ad ipsam venditionem, vnde cum ven-
ditio (tanquam subsequens) non possit sortiri effectum,
iuxta formam statuti, ⁊ sic predicto emptori beneficiuz pre
bere aduersus non comparentes, nisi facta fuerit infra an-
2 num, † sequitur necessario, ꝙ ẽt declaratio illa debuit ĩ. an-
num fieri iuxta regulam qua dr̃, ꝙ dispositio de subseque-
ti intelligitur ẽt de necessario antecedenti. l. illud. ⁊ l. nec
is. §. j. ff. de acqui. he. l. ad legatum. ff. de procu. ⁊ §. idemqz
iuris insti. qui ⁊ ex quib. cau. ma. non pos. cum multis simi.
3 ¶ Nec dicatur, † ꝙ immo venditio dicatur facta ab initio
pp illam clausulam ex nunc, prout ex tunc ⁊c. qz talis retro
tractio venditionis, ⁊ sic fictio translatiua fieri non potest
pp defectum extremorum iuxta doctrinã Bar. in. l. si is q
pro emptore. ff. de vsucap. col. iiij. cum similibus adductis
per clarissimum consultorem, qui ad hoc plene respondet
in secundo consilio. ¶ Et vltra eum potest dici, ꝙ cum clã
illa sit apposita per contrahentes, solum debet operari re-
spectu eorum, que ipsi facere poterant, ⁊ sic in isto casu ope-
rata fuisset respectu fructuum, ⁊ aliarum accessionum rex
venditarum, sed non debet quicqꝫ operari vltra ipsorũ cõ-
4 trahentium potentiam arg. l. si minor. ff. de ser. expor. † ne
alias dicamus, ꝙ ipsi immittant falcem in messem alienã,
quod omni iure prohibetur, vt est clarissimum ⁊ traditur p
illum tex. in. l. sicuti. §. aristo. ff. si serui. vend. ⁊ maxime hoc
est dicendum, quando si aliter diceremus, alterius ius lede
5 ret̃, † cum alteri per alterum iniqua conditio inferri non d-
beat iuxta. l. si seruus in fi. cum ibi not. ff. de diuer. ⁊ tempo.
prescrip. sed in proposito contrahentes non poterant face-
re, ꝙ venditio facta post annum dicatur facta infra annum
ad exclusionem non comparentium, vt de se ꝯstat, ergo ⁊c.
¶ Nec predictis ob. ꝙ ista declaratio non respiciebat to-
tam venditionem, sed tm̃ partem, qz ad hoc respondet cla-
rissimus consulens in primo consilio considerando indiui-
duitatem obligationis rem tradi saltem quo ad solutionez
vt p eũ. Nec ẽt potest dici, ꝙ illa pars, in qua declaratio fie
ri debuit, sit quid nimirum, cum sit. xxv. perticarum, ⁊ bone
6 qualitatis, † ⁊ vbi ẽt tanqꝫ modicum acciperetur, debet tm̃
considerari, cum agatur de conseruandis regulis iuris cõ-
munis ꝑm Bar. in. l. si proprietarius. ff. de dam. infec. cum
alijs adductis per ꝯsulentem, ⁊ vltra eum pro hoc facit pul
7 chrum dictum Bal. in. l. cum sit C. de sepul. viol. † nam di-
cit ipse, ꝙ pena promissa, si sors soluta non fuerit, commit-
titur etiam, si vnus denarius de sorte non fuerit solutus, ⁊
ita ẽt dixerunt Ang. ⁊ Alex. in. l. quinta. §. fi. ff. de ver. ob.
possent ad hoc plura cumulari, de quibus do. Ant. Corse.
in tracta. de minimis, vbi in fi. vr̃ sequi resolutionem barr.
in. d. l. si proprietarius. ¶ Sed restat scrupulus nõ tactus
8 per consulentem, † nam vr̃, ꝙ in contractu, de quo agimus
tot debeant considerari venditiones, quot fuerunt res, seu
predia distincte enumerata, arg. l. scire debemus in prin. ff.
de ver. ob. maxime attento, ꝙ pretium vr̃ ꝯstitutum in sin-
gula predia, qz cuz sit ꝯstitutũ in singulas perticas, ⁊ quod
libet predium habeat suum numerum perticarum, satis vr̃
ꝙ precium dicatur in singula predia ꝯstitutuz, quo casu de
plano videtur, quod tot dicantur esse venditiones, quot
predia etiam quo ad contractus resolutionem vt probatur
in. l. si plura in fine, ⁊ in. l. cum eiusdem. ff. de edilibus edi-
cto, ⁊ ibi docto. tradunt, ⁊ volũt Bar. ⁊ alij in. d. l. scire de
bemus. ¶ Quo stãte vr̃ dõz ꝙ qcqd sit ⁊ factũ fuerit, seu
seq dẽat de illo pdio de quo declõ fieri debuit, vt s. vẽditio
non dicat̃ facta infra annũ p pdicta, tm̃ respectu alioꝝ pre
diorum, contra que nihil fuit oppositum, dicat̃ venditio
facta infra annum, ⁊ per consequens non videtur, quod
predictus dominus Matheus possit recedere a contra-
ctu, nisi respectu illius predij, de quo declaratio facienda
9 erat, † Nec debent plures contractus per se vtiles per aliũ
inutilem vitiari, cum inter se separati sint, est. n. rl̃a trita, ꝙ
in separatis, ⁊ diuiduis vtile p inutile nõ vitiat̃. l. i. §. sz ⁊ si
mihi cum. §. precedẽti, ⁊ ibi tradunt doc. ff. de ver. ob. cũ si.
¶ Sed tamen hoc non obstante vera est conclusio, ꝙ imo
in totũ liceat domino Matheo recedere, vt s. firmatũ est.
¶ Et ad argumentum potest primo responderi, ꝙ immo
etiam respectu aliorum prediorum debuit forte fieri decla
ratio, videlicet ꝙ cũ nullus in tpe cõparuerit, ⁊ nihil fuerit

oppositum, res dicantur libere esse apud emptorem contra quoscūq; quandocūq; comparituros, ⁊ hoc forte voluerunt contrahentes, dum in prin. dicunt factis cridis, ⁊ proclamationibus, ac sequuta declaratione desuper oportuna ⁊c. videntur enim considerare, ꝙ semper declaratio, fieri debeat, etiam ꝙ nullus comparuerit ad opponendum, ⁊ si hoc est verum res de plano procedit. ¶ Sed tamē qr ex verbis statuti non bene colligitur talem declarationem fieri debere, nisi respectu comparentium, ⁊ opponentiū, ideo
10 aliter secundo loco respondetur, † ⁊ dico ꝙ immo in proposito nostro saltē quo ad resolutionem contractus nō dꝫ considerari nisi pro vna venditione, ⁊ ita, vt tota resoluenda veniat, quoniam licet sit statutum precium in singulas perticas, tamen statutum est vnite respectu omniū prediorum simul, ⁊ non alterius ab altero separati, nam in isto instrumēto dicitur, ꝙ preciū statuitur ad computum librarū xxx. pro singula pertica, vna pertica cum alia computata, ⁊ computatis domibus, edificijs, aqua, ⁊ iure irrigandi cum debitis iurium, ⁊ actionum cessionibus ⁊c. ex quibus verbis manifeste constat, ꝙ non fuit statutū precium separatim, sed simul, ⁊ omnibus predijs consideratis cū suis iuribus vtilibus, ⁊ damnosis, ⁊ bonis cum malis computatis, ⁊ sic etiam ostenditur, ꝙ emptor non fuisset empturus separatim .d. predia nisi omnia simul esset habiturus, quibus sic stantibus dico, ꝙ vna dicitur venditio quoad eius resolutionem, casus est in dicta .l. cum eiusdem in fi. imo ēt dici potest ꝙ realiter dicitur statutum vnum precium, licet ita ꝯfuse habito respectu ad perticas, ⁊ ita etiā ex hoc dꝫ dici vnus contractus quo ad eius resolutionem, vt .d. l. cū eiusdē, ⁊ .d. l. si plura i pn. ⁊ declarāt Bar. ⁊ alij in .d. l. scire debemus, ⁊ ista est vera ⁊ realis resolutio predicte difficultatis. ¶ Circa secundam conclusionem per clarissimū
11 consultorem in secundo consilio firmatā, videlicet † ꝙ determinatio bonorum venditorum puta destructio edificiorū ⁊ vinearum, arborūq; deuastatio a militibus, ⁊ alijs, facte tempore belli cedent ad damnū venditoris, licet superfluū videatur ad hoc querere stante cōclusione .j. §. firmata scilicet ꝙ liceat emptori in totum a contractu recedere, attamen, vt ⁊ super hoc dicā qd de iure sentiam, posito (absq; veri preiudicio) contractum debere seruari arbitror predictam deteriorationem cedere damno venditoris, ita vt de precio detrahendum sit, quanti res sint deteriorate, funda-
12 mentum est qr † periculum rei vendite anteq̄ contractus sit perfectus, pertinet ad venditorem, tanq̄ ad dominum nisi imperfectio more emptoris possit imputari tex. est in .l. ij. C. de peric. ⁊ cōmo. rei vendi. ⁊ ita ibi declarant Bald. Saly. ⁊ alij, facit illud vulgatum, ꝙ res domino perire solet, vbi alterius culpa non interuenit .l. que fortuitis, ⁊ .l. pignus, vbi Bal. ⁊ alij .C. de pigno. actio. sed in proposito tēpore predictarum deuastationum dominium bonorum venditorum erat prout etiam hodie est apud venditorem, vel eius heredes, venditio erat imperfecta, nec id emptori po-
13 terat imputari ergo ⁊c. † illud autem probatur, qr contractus conditionalis non transfert dominium pendēte, conditione, ⁊ dicitur imperfectus, vt est clarum, cum tunc nec venerit, nec cesserit dies .l. cedere diem .ff. de verbo. signifi. sed in casu nostro venditio fuit conditionalis, qr fuit facta ad mensuram, ⁊ sic dicitur imperfecta ante mensurationē iuxta .l. qd sepe .§. in his. ⁊ ibi tradit Bal. ff. de contrahen. emptio. cū alijs allegatis per clarissimū ꝯsultorē, ergo ⁊c. ⁊ hoc etiam tradit Bar. in consi. cxxi. in qōne, ⁊ Alex. in cōsi. xxxiij. viso pcessu .ij. col. vj. vol. Aret. in consi. xj. proce-
14 dendū est in prin. omnes enim predicti doct. ꝯcludūt † venditionem factam ad mensuram, anteq̄ mensuretur esse imperfectam, ⁊ conditionalem, si mensuratio fiat, put ēt concludit insignis doctor .d. Fabian. de monte in tracta. de emptione ⁊ venditione .v. q. pncip. colū. xvj. ver. vlterius sciēdum est, ⁊ ita proprie est in casu isto dicendum. ¶ Et licet fortasse quo ad ortum obligationis aliud dici possit, qr peti pōt, vt mensuratio fiat, tñ quo ad periculum, ⁊ cōmodū rerū venditarum, ⁊ quo ad dominij translationē verissima est cōclusio .§. facta, vt scilicet ante mensurationē dicat con ditionalis, ⁊ imperfecta, vt ēt vltra predicta tradit Saly. in .d. l. ij. C. de peri. ⁊ cōmo. rei vendi. cum igitur dominiū sit apud venditorem, ⁊ venditio fuerit imperfecta non facta mēsuratione seqꝛ, ꝙ dānū ⁊ piculū determinationis ad eum pertinere debet, ⁊ maxime hoc est dicēdū in casu isto in quo non tantum facta est venditio ad mensurā, sed ēt expresse actum est, ꝙ venditor faciat mensurari suis expensis anteq̄ fiat declaratio de qua supra, qd nunq̄ factum fuit vt ēt per consultorem dictū fuit, ex quo sequitur ꝙ nihil pōt predicto domino Matheo imputari, ⁊ ideo dānum deteriorationis pati nō dꝫ per predicta. ¶ Nec predicte conclusioni ob. ꝙ fuerit facta traditio, quoniā respondetur, ꝙ ex illa traditione non fuit trāslatum dominium, prout rñdet clarissimus consultor in .ij. consilio, ad quē me remitto. ¶ Pro quo facit, qr cū propter defectū mensurationis vna cum pacto contrahētiū contractus non dicatur perfectus ante mensurationem de qua .§. prout ēt dicit cōsultor,
15 † sequitur, ꝙ traditio illa dicitur nuda a causa, merito per eam non fuit translatum dominium per vulgatam regulam .l. nunq̄ nuda .ff. de acquirendo rerum dominio.

Laus, ⁊ Gloria soli Deo.

Maria. Soci. iunior Padue legens.

CASVS

¶ Magnifica domina Magdalena vxor nobilis, ⁊ Magnifici dñi Joānis de porto, cū filios supstites haberet ex predicto eius marito ipso adhuc viuente, condito quodā testō decessit in quo disposuit itegraliter de tota eius dote.

¶ Et presuponit, ꝙ in ciuitate Vincentie (vbi de hoc agitur) extat statutū sub rubrica de dotibus mulierum, disponēs, ꝙ vir vxore pdecedēte sine liberis lucrer dimidiā ptē dotis. Item aliud statutum sub rub. de testamentis, ⁊ vltimis voluntatibus, in quo circa testā mulierum disponitur quid facere possint, ⁊ subdit, ⁊ salua parte marito in casibus per statuta cōcessis ⁊c. quorum statutorum, ⁊ testamēti copia transmittitur.

¶ Quibus sic stantibus queritur an disposita per predictā testatricē in suo testamento aliquo iure infringi possint in totum vel pro parte, consideratis predictis statutis, maxime attento, ꝙ dispositio in .d. testamento facta, licet pro maiori parte sit inter liberos, non tamen est conformis successioni ab intestato, que predictis eius liberis cōpetijsset.

SVMMARIVM

¶ De statuto Vincētino deferēte lucrū dotis marito pdecedēte vxore sine liberis, vtrū .s. p illud inualidet testm̄ vxoris decedētis cū liberis, si eis, nec marito relinquat.

1 Statutum Vincentinum deferens marito lucrum dotis predecedente vxore sine liberis, vtrum inualidet testamētum vxoris cum liberis decedentis, si eis, ⁊ non marito relinquat, ⁊ .j. nu. 10. ⁊ sequēti, vbi dicit ꝙ valet testm̄.

2 Dispositio testatoris facta refragante aliqua .l. non valet.

3 Statutum deferens lucrum dotis marito decedente vxore sine liberis, videtur velle ꝙ quando extāt liberi dos mulieris ad eos perueniat, ⁊ p eos pr̄i acquirat, vide .j. n. 7.

4 Statuta deferunt lucra dotis maritis propter onera matrimonij, vide tamen infra nu. 15.

5 Mulier sui iuris, ⁊ maior an. xij. pōt testari, tā de dote, q̄ de alijs eius bonis, si que habet, ⁊ legata particularia facere.

6 Dos mulieris decedentis superstite viro, sicut debet pertinere ad heredes eius ab intestato, ita etiam ad heredes ex testamento.

8 Filius institutus in legitima ei in bonis matris debita, non potest impugnare eius testamentum.

9 Instituti in rebus certis habentur pro heredibus vniuersalibus, si nō reperitur aliquis heres vniuersaliter, vel particulariter institutus, secus autem si qs est institutus vniuersaliter vel particulariter.

10 Statutum dans lucrum dimidie dotis marito, illam auferens mulieri ⁊ eius heredibus, cum auferat facultatem testandi, dicitur exorbitans, ideo stricte dꝫ interpretari.

11 Liberi dicuntur prima causa successionis ab intestato.

12 Filius

12 Filius emancipatus patri non acquirit.
Idem si mater reliquat filio in ptāte, vt ei vsufructus non acquiratur.
13 Statutum vocans maritum ad lucrum dotis decedente vxore sine liberis, cōditione deficiente cessat vocatio mariti, ⁊ dispositio statuti.
14 Filij positi simpliciter in conditione per statutum non censentur positi in dispositione.
Idem de filijs per testatorem in conditione positis, vt non dicantur vocati dispositiue.
15 Matrimonij onera, licet sint maiora, quādo sunt liberi nō sequitur ꝙ marito debeat hoc casu deferri lucrum dotis per mortem vxoris, q̄ illa ratio onerum est dubia, ⁊ ab ea nō valet argumentum.
16 Maritus perdit lucrum dotis ob tori separationem eius culpa factam.

CONSILIVM XXVII

Irigat Dominus verba mea in viam veritatis, ⁊ iustitie.
1 † Licet proposita questio (ni fallor) dubita-
tionis habeat, vt ex infra dicendis apparebit non tamen desunt (vt audio) q arbitrentur testamētariā dispositionem predicte domine Magdalene saltem pro parte non valere, nam mulier habens virū superstitem dꝫ sic disponere vt marito sit salua pars debita ex forma statuti sub rub. de dotibus mulierum, ⁊ ita expresse disponitur in statuto sub rubrica de testamentis ⁊c. in. §. item ꝙ aliqua mulier ⁊c. in versi. ⁊ salua parte marito debita ⁊c. vbi proprie, ⁊ clare se refert statutum ad partem que marito debetur, ⁊ forma illius statuti sub rub. de dotibus mulierum, sed in eo statuto clare datur dimidia pars dotis marito, igitur videtur, ꝙ dispositio predicte testatricis (cū viuo marito decesserit) pro dimidia parte sue dotis
2 non valuerit † dispositio enim testatoris facta refragante aliqua. l. non valet, vt traditur in. §. disponat in auctenti. de nup. col. iiij. cum similibus. ¶ Nec videtur obstare si dicatur, ꝙ statutum predictuꝫ loquitur de vxore decedente sine liberis ex illo suo marito superstite, quod non est in casu nostro, cum domina Magdalena decesserit cum liberis ex superueniente marito eius. Quoniam vr̄ posse responderi ꝙ licet non habeat locum statutū quo ad sonum verborū tamen videtur, ꝙ habeat locum, quo ad mentem eius, ⁊ ex sententia statuentium, quod idem operatur, vt. l. nominis, ⁊ rei. §. verbum ex legibus. ff. de ver. signi. ⁊ traditur p
3 illum tex. inst. de legi. parent. tute. cum simil. † illud autem probari videtur q̄ statutum ideo loquitur de muliere decedente sine liberis, q̄ videtur velle, ꝙ qn̄ extant liberi dos mulieris ad eos perueniat argumento. l. lucius la. ij. ff. de heredi. insti. in fin. prout ēt verosimile est argumēto. l. cū acutissimi. C. de fideicō. ⁊ q̄ cōe votū parētū est filijs parare diuitias. l. scripto in fi. ff. vnde lib. ⁊ ita p tales filios bona ⁊ dos matris acqrantur patri saltē quo ad vsūfructū iuxta. §. j. insti. per quas perso. nob. acq. Alioquin si statuentes cogitassent dotis matrē nō perventuram ad filios, ⁊ per eos ad patrē eorum, ⁊ maritum defuncte, vt. s. verisimile vr̄ ꝙ ēt vbi liberi extarent, dedissent idem lucrū marito, ⁊ qdē maiori ratione cum maiora onera matrimonij propter susceptos, ⁊ superstites liberos sufferat, q̄ si liberi non extarent
4 † attento, ꝙ eiusmodi lucra solent maritis deferri per similia statuta (que in Italia freqnentissima sunt) propter onera matrimonij. vt tradit Saly. in. l. cū in te. C. de dona. an. nu. Abb. in. c. ex publico. de conuer. coniuga. ⁊ in consili. j. facti ꝯtingētia. j. vol Corne. in consi. ccxlviij. in presenti consultatione. iij. col. ij. vol. Areti. in. l. si ante nuptias pen. col. ff. sol. ma. patruus, ⁊. d. meus Soc. in. l. cui fuerit. ff. de ꝯdi. ⁊ demon. cū multis alijs, vt per Fely. in rub. de sponsa. sed dn̄a Magdalena isto casu nō reliquit filijs saltē eo mō prout p statuētes cogitatū, ⁊ dispositū fuerat (si qdē ex forma statuti ipsius bona erāt ad filiū suū dn̄m Hyeronimū tāq̄ masculum ab intestato peruētura exclusis feminis, vt in. d. statuto sub rub. de vlt. volū. in. §. itē ꝙ ad successionē abintestato, ⁊ ipsa in testamento parua quantitate relicta ipsi dn̄o Hyeronimo fere oīa bona sua reliqt feminis descēdentibus suis merito vr̄ ꝙ ex verosimili mēte statuētiū debuerit saluari illa dimidia pars dotis marito debita, ⁊ ꝯn̄r videtur, ꝙ eo respectu dispositio testatricis non valuerit. Uerum tn̄ istis nequaq̄ obstātibus, q̄ vere nihil faciunt, ꝯ̄riaꝫ opinionē de iure verissimaꝫ arbitror, videlicet ꝙ imo talibus statutis nō obstātibus dn̄a magdalena potuerit libere de suis bonis, ⁊ dote testari absq̄ aliqua ꝯsideratione super
5 uiuentis mariti. † Et presuppono ꝓ clarissimo. d. dn̄aꝫ magdalenaꝫ, vti sui iuris, ⁊ maiorē. xij. annorum de bonis suis potuisse testari iuxta prin. ⁊. §. preterea instit. qb. non est pmis. fac. test. ⁊ cum nō reperiatur mulier ꝓpter superexistentiam mariti ꝓhibita testari, stādū est regule permissiue, qui enim vult dicere aliquā personā nō posse testari, dꝫ illud probare sit ergo cōclusio clara ⁊ indubitabilis, ꝙ domina Magdalena testari potuit. ⁊ cū dos cuiusq̄ mulieris dicatur ꝓprium eius pr̄imoniū. l. in eū. ff. de relig. ⁊ sūp. fun. ⁊. l. iij. §. sed vtrū in fi. ff. de mino. nō est dubiū, ꝙ ita de dote sicut de alijs bonis, si q̄ haberet mulier testari posset, nō obstāte superexistē-
6 tia mariti, † nam sicut mulieris decedentis superstite viro eius, dos ipsius, vel ad eā actio ꝑtinet dꝫ ad hr̄des eius ab intestato, vt est clarissimū, ⁊ ꝓbatur in. l. inter. §. pen. ff. de pac. dotal. ⁊ in. l. si quidem. C. soluto matrimo. cum similibus, ita etiam ad heredes ex testamēto, vt sic institutio a tali muliere facta etiā in dote sua ꝓcedat, qd̄ ēt clarissimū est, ⁊ probatur in. l. que dotis. ff. sol. ma. in. l. cum pater. §. mater. ff. de leg. ii. in. l. iij. in prin. de leg. iij. ⁊ in. l. seia. ff. de dote prelega. cum simi. In quibus etiam probatur, ꝙ particula-
7 ris dispositio mulieris de dote sua vꝫ, puta legatum. † Nec quicq̄ predictis obstant liberi predicte mulieris, vt. s. maritus possit ꝑꝑ liberos dotē retinere, nā falsuꝫ est, vt ꝓbatur in. l. si dotali. iuncta gl. in prin. ff. sol. mat. ⁊ licet ab intestato liberi succedant, vt etiam ibi videtur notari, tamen non possunt illi impedire testamentariam dispositionem, nō magis, q̄ testm̄ patris, dummodo tamen ipsi fuerint instituti, vel, vt oportet, exheredati, vt traditur in. §. disponat. in aucten. de nup. col. iiij. ⁊ in. §. mater. ⁊ per totum insti. de exhered. liber. in. l. filius. in princ. ff. de inoffi. test. ⁊ in. l. si mater. C. eo. cum simil. ¶ His ita positis, ⁊ verissimis existentibus sequitur, ꝙ domina Magdalena predicta non obstantibus liberis, nec superexistentia mariti potuit testari, ⁊ de dote disponere, prout disposuit, nec aliquis ex liberis suis conqueri potest, cum oibus portio iure nature debita (que
8 legitima dr̄) fuerit per testatricem relicta. † Et lꝫ dn̄s Hyeronimus eius filius tanq̄ masculus ab intestato in totum succedit, tn̄ ex eo non potest matris testm̄ impugnare, cum ei sua legitima relicta fuerit, iuxta. l. omnimodo. cum si. C. de inoffi. testa. Et quidem in ea fuerit heres institutus, nam lꝫ primo fuerit ei iure legati relicta, tn̄ postea ipsum vna cū alijs legatarijs in his, que eis relicta erant, testatrix instituit heredes, vt sic dicatur eo modo satisfactum legi requirenti, ꝙ filius habeat iure institutionis. vt in. §. aliud quoq̄ ca-
9 pitulum in auc. vt cum de appel. cog. collat. viij. ¶ † Et si dicatur, ꝙ in. d. testō non reperitur institutus heres vniuersalis, sed solum in rebus certis reperiuntur plures instituti sm̄ ꝙ eis primo erāt facta legata, qui vn̄r haberi loco legatariorum, vt. l. quotiens. C. de he. insti. ꝑꝑ quod vr̄, ꝙ testm̄ non valeat, tanq̄ ꝙ in eo deficiat caput, ⁊ fundamentum eius, vcꝫ vniuersalis heredis institutio, iuxta. §. an̄ heredis instit. de legat. ⁊. l. j. ff. de testa. iuncta gl. j. dum ibi ad diffinitionem testamenti positam in illa lege glo. subaudit cum institutione heredis. Rn̄detur, ꝙ hoc nihil obstat, q̄ dico, ꝙ per iuris interpretationem adest vniuersalis institutio, nam qn̄ in testō vnus, vel plures instituuntur heredes in rebus certis, si in eo non reperitur aliquis vniuersaliter, aut simpliciter heres institutus, illi tales vnus, vel plures sic in rebus certis instituti habentur pro vniuersalibus hr̄dibus detracta rerum certaruꝫ mentione, vt. l. i. §. si ex fundo vbi tradūt omnes doc. ff. de here. insti. qd̄ ēt ꝓbatur in. l. si certarū. ff. de milita. testa. cum similibus. Allegata aūt in ꝯ̄riū ⁊. d. l. quotiēs procedunt, quādo in eodē testō reperitur aliqs institutus vniuersaliter, aut simpliciter, vt ibi per doc. in. d. §. si fundo, ⁊ declarat Fulgo. in consil. lxix. punctus talis est circa medium, ⁊ Corn. in consi. clxij. in hac consultatio-

ne.iiij.⁊.v.⁊.vj.col.ij.vol.vnde cum in testamento, de quo agitur, non reperiatur aliquis simpliciter, aut vniuersaliter institutus, sequitur, ꝙ instituti in rebus certis, habētur pro vniuersaliter institutis, ⁊ ita eo modo testamentum validū conseruatur. ¶ Non ob. modo allegata in contrarium, q: clara est responsio, ꝙ nō sumus in casu statuti, loquitur eniꝫ statutuꝫ de muliere superstite viro decedente sine liberis ex eo. at domina Magdalena. ex. d. viro liberos habebat, merito sumus extra casuꝫ statuti. † Et cum statutū illud dans lucruꝫ dimidie partis dotis marito auferat illā heredibus mulieris, ⁊ ipsi mulieri auferat facultatem de illa dimidia disponendi, dicitur exorbitans, ⁊ contra regulas iuris communis, vt est notissimum merito debet stricte in casu tantuꝫ in quo loquitur intelligi, ⁊ non trahi ad alium casum iuxta tradita per doc. in. l. si vero. §. de viro. ff. sol. matr. in. l. ij. C. de noxal. ⁊ in. c. cū dileti de consuetu. cum similibus, ⁊ est hoc commune, ⁊ tritissimum dictum apud nostros doctores. ¶ Et dum dicebatur, ꝙ saltēꝫ isto casu habet locū mens, ⁊ sententia statuentiū per allegata supra in contrarium respondetur, ꝙ hoc non est verum, nec iure aliquo admittendum, † ⁊ rem hanc declarando fateri possum, ꝙ statutum loquitur tantum de muliere decedente sine liberis. ⁊ non si liberi extent, q: liberis extantibus verosimiliter ad eos dos, ⁊ hereditas matris peruentura est qui dicuntur prima causa successionis ab intestato, vt insti. de heredi. q̄ ab intesta. defer. post prin. in auc. in successione. C. de suis ⁊ legi. ⁊ in corpore vnde sumitur cum similibus, ⁊ ita etiam per filios postea ad superstitem mārituꝫ saltē respectu vsusfructus, vt in argumento dicebatur, † qd̄ tn̄ non est semper considerabile, puta si filij essent emancipati, per quos patri nihil queritur, vt est clarum vel etiam si mater ei sic reliquisset, vt patri vsufructus non acquiratur, iuxta auc. accipitur ⁊ in corpore vnde sumitur C. de bonis que liberis. Ex hoc tamen (ēt in casibus, quibus per filios posset p̄ri aliqd acqri) non est inferendum aliquo modo statuentes aliquid dispositiue voluisse queri ipsi marito, nec etiam filijs. † Marito non, q: (vt est dictum) ipse solum vocatur, si vxor, sine liberis decedat, vnde illis existentibus, ⁊ ita conditione, sub qua maritus vocatur, deficiente, non potest habere locum vocatio mariti seu statuti dispositio. l. qui heredi, ⁊. l. meuius, ⁊ per totum titulum. ff. de condi. ⁊ demon. ⁊ maxime cum ista dispositio sit exorbitans, ⁊ cōtra regulas iuris cōmunis, vt. s̄. dictum fuit. † filijs similiter nō, q: cū per statum ponantur simpliciter in conditione non censentur positi in dispositione iuxta regulam. l. si qs sub conditione dandorum decem. ff. si quis omis. cā test. ⁊ in simili depositis filijs in conditione per testatorem, ꝙ non dicātur vocati dispositiue, seu vt vulgo dicitur non dicantur positi in dispositione. Notatur per gl. Bart. Bald. Ange. Jmo. ⁊ Cuma. ⁊ fere omnes in. l. lucius la. ij. ff. de here. insti. ⁊ in. l. ex fcō. §. ex fcō. ff. ad trebel. vbi ēt per doc. magis cōiter, vt ibi tradit Alex, qui dicit hanc opi. esse cōmunem, q̄ꝫ ipse plene defensauit in consi. clxxv. viso titulo questionis. ij. vol. quam etiam attestantur cōmunem Corne. in. l. j. C. de condit. inser. ⁊ in ꝯsi. j. in presenti ardua. x. col. ⁊ seq. iij. vol. dominus meus Soci. in consi. lxxij. capiendo primuꝫ. viij. col. quarto vol. ⁊ in consilio. lxv. viso capitulo in principio tertio volu. ⁊ in. l. cum auus colū. mihi. lxxj. cum duabus sequenti. ff. de conditio. ⁊ demon. Curt. in consil. xlij. testator Augustinus. vij. ⁊. viij. col. ⁊ Deci. in consi. ccccxxij. ⁊ pro renui in prin. ⁊ in consi. ccxcj. visis, ⁊ diligenter in fi. cum multis alijs ꝯcordantibus, quos referre longū esset. Nihil igitur voluit statutū disponere de dote mulieris predecedētis cum liberis, nec in fauorem mariti, nec liberorum, sed casum dimisit in dispositione iuris communis. ¶ Bene verum est, ꝙ dici potest statuentes verosimiliter considerasse dotem mulieris ad liberos peruenturam, vt dixi, ⁊ prout ab intestato illi essent successuri, ⁊ tale ius ab intestato succedendi eis dicuntur statuentes reseruasse, prout ēt de testatore ponente filios in conditione notatur ⁊ concluditur per doct. in. d. l. lutius. que reseruatio censetur facta cum verosimili quadam opinione ꝙ etiam ex testō vocabuntur, in hoc tn̄ noluerunt statuentes quicq̄ꝫ disponere, sed de eoꝝ ꝯfidentes in materna affectione voluerunt casuꝫ relinquere in dispositione iuris cōmunis, ⁊ ita mulieri liberos habenti relinquere liberam facultatem testandi, saluo tamen iure filijs debito, prout regulariter alij parentes habent vnde cum in proposito domina Magdalena ius debitum filijs. i. eorum legittimam eis reliquerit, non video, cur dispositio eius testamētaria in totum nō subsistat. ¶ † Nec quicq̄ꝫ facit consideratio illa, ꝙ marito deferatur lucrum dotis propter onera, que maiora videntur, quando liberos habent. Quoniam primo dici potest ꝙ illa ratio oneruꝫ matrimoni potest reddi dubia, ita vt ab ea non valeat argumentuꝫ vt eleganter tradit patruus, ⁊ dominus meus Socin. in. l. cui fuerit col. fi. ff. de condi. ⁊ demon. ¶ Secundo etiam dico (posito, ꝙ illa fuerit ratio) ꝙ ex illa non est arguendum contra claram mentem statuentium, qui restringentes eorum dispositionem ad conditionem non existentium liberorum apertissime noluerunt illam habere locum liberis extantibus, ⁊ sic conditione illa deficiente, sed eo casu oneribus matrimonij satisfactum voluerunt ex confidentia statuentium in materna affectione erga filios, ⁊ in vero simili spe, ꝙ dos mr̄na ad eos perueniat ab intestato, vel ex testamento, ⁊ per eos postea ad patrem superstitem secundum ꝙ supra declaratum fuit. ¶ Et ex his sit firma, ⁊ indubita conclusio testamentariaꝫ dispositionē domine Magdalene in totuꝫ valere non obstantibus predictis statu. q: non sumus in casu, in quo marito superuiuenti aliquid lucrum dotis deferatur per predicta.

16 ¶ † Bene veruꝫ est, ꝙ vbi essemus in casu delati lucri per statutum dici posset, ꝙ maritus superuiuens illud perdidisset propter eius vitam toro maritali non conuenienteꝫ, ⁊ propter separationem tori inter ipsum, ⁊ dictam dominam Magdalenā factam ꝑ multos annos ex culpa ipsius mariti vt mihi in facto narratur super his tn̄ nō puto insistēdum esse, q: necessaria non sunt, cū vt dixi, simus extra casum statuti lucrum illud deferentis. Laus Deo.

Mar. Soci. iunior Padue legens,

SVMMARIVM.

¶ Dies ēt ꝑ interpretationē apposita interpellat ꝓ hoie.
¶ Exceptio rei iudicate quando debeat obesse.

1 Argumentum valet a voluntate contrahentium in interpretandis contractibus.
2 Dies etiaꝫ per interpretationem apposita interpellat pro homine.
3 Exceptio rei iudicate obstat, quando inter cetera requisita adsit idētitas cause.
4 Discussio facta in iudicio super vno, licet sententia sit generalis non impeditur super alio iudicium nouum.

CONSILIVM XXVIII

Dirigat Dominus verba mea in viam veritatis ⁊ iustitie. Viso eleganti ꝯsilio Clarissimi dn̄i Francisci curtij mihi vti patris semp honorandi cū subscriptione excellentissimi. d. Petri pauli Parisij college mei honorādi, omnibusq̄ꝫ in facto ꝯtingētibus (ꝑut mihi presuponūtur) bene animaduersis, placet ēt mihi conclusio ꝑ ipsum excellētissimū cōsultorē firmata in vtroq̄ꝫ capite. Nam cum promittens vendere in effectu promiserit, ꝙ domini directi bonorum emphiteoticorum in promissione de vendendo comprehensorum consentiēt, aut saltem precedente legitima intimatione habebunt pro cōsentientibus, ⁊ ēt promiserit sic facere venditionem, vt emptor gaudeat beneficio statuti Papiensis, quod quidē omnino requirit venditionem fieri infra annum debebat facere, ꝙ infra illum annum consensus predictus interponeretur, vt sic infra annum posset dici facta. d. venditio, ⁊ ita venditor beneficio statuti gaudere potuisset, ⁊ ad hunc sensum pacta ⁊ ꝯuentiones predicte redigi debēt, tum q: verba recte intellecta sic important, † tum etiaꝫ quia talis
1 fuit verosimiliter cōtrahentium voluntas, a qua in interpretandis contractibus valet argumentum, vt. l. semp in stipulationibus

stipulationibus cum similib. ff. de reg. iur. ¶ Et cum in effectu (vt est dictum) ista promissio dicatur habere tempus anni, non fuit opus, quod emptor aliter interpellaret, quia (vt et dominus consultor dicit) dies interpellat pro homine. l. ma
2 gnam. C. de contrahen. et commit. stipu. † et illa regula procedit et si dies per interpretationem censeatur appositus, vt est casus noster, prout recte intuenti post Cuma. voluit Alex. in l. ita stipulatus la gran. col. viij. versi. in ea ibi. l. de die. ff. de verbo. oblig. et ibi ego dixi in repetitione mea in. xxij. colū. Licet etiam ex alio predicta interpellatio non esset necessaria, vt per consultorem deducitur. Unde cum venditor predictus quod promiserit non seruauerit, et ita venditio secundum formam statuti papiensis effectum sortiri non potuerit, et consequenter emptor statutorum beneficio gaudere nō possit, debet merito licere excellentissimo domino Matheo emptori a contractu recedere, prout ei ex conuentione particulariter permissum fuit, vt mihi in facto presupponitur, et prout hec plene per Clarissimum consultorem deducta sunt, et quidem ita abunde, vt additioni locus non
3 sit relictus. ¶ Nec istis obstat sententia iam lata † quia exceptio rei iudicate tunc demum obstat, quando inter cetera requisita adsit idētitas cause. l. cum queritur, cum. l. sequē. et sequen. ff. de excep. rei iudica. vbi per omnes docto. sed alia causa nunc proponitur, et alia in primo iudicio fuit ventilata, merito sequitur, quod talis exceptio in proposito non de
4 bet obesse, † quando enim in iudicio tantum super vno est facta discussio etiam quod sententia esset generalis, non impeditur super alio nouum iudicium, vt. l. licet. C. de iudici. et ibi per doc. maxime Alex. et plene supra per excellentissimum consultorem dictum fuit, et hec circa primum caput. ¶ Circa secundum similiter veram arbitror conclusionem clarissimi consultoris, videlicet quod deterioratio spectet ad venditorem, prout alias non multis diebus elapsis in quadam mea subscriptione super hoc firmaui, ad quam gratia breuitatis nunc me remitto maxime cum vberime omnia per clarissimum consultorem deducta, et allegata sint. Laus Deo Optimo Maximo.

Socinus nepos, Padue legens.

CASVS

¶ Antonius. q. Francisci de planerijs Brixiensis decessit intestatus superstite sibi Agnesina filia dñici fratris predefuncti nupta et dotata. Item etiā superstitibus egidio Petro, et Joāne fratribus, et filijs. q. Ludouici fratris patruelis. d. Antonij, similiter etiā Mapheo filio. q. Francisci alterius patruelis eiusdem Antonij sic intestati defuncti.
¶ Dubitatur de bonis eius, quos. s. ex pdictis ad ea admittatur.
¶ Et in specie queritur de duobus, stantibus statutis ciuitatis Brixie, quorum copia transmittitur.
¶ Primo vtrum bona. d. Antonij iure successionis pertineant ad predictam Agnesinam vti proximior est in gradu, an vero (ea tanquam femina exclusa) ad predictos filios patruelium velut ad proximiores agnatos.
¶ Secundo posito, quod ad predictos agnatos pertineat hereditas. d. Antonij queritur, vtrum illi inter se admittantur in capita, vel in stirpes.

SVMMARIVM

¶ De interpretatione statuti Brixiensis loquentis de successionibus intestatorum.

1 Filia fratris de iure ciuili est in. iij. gradu, filij patruelium in quinto gradu.
2 Casus omissus remanet in dispositione iuris communis.
3 Statuta disponentia in materia successionum cum sint circa ea, que sunt iuris ciuilis, in loco pro quo facta sunt, omnino sunt seruanda.
4 Inclusio vnius est alterius exclusio, et nu. 10.
5 Filij patruelium de iure communi admitti debent per capita, et non per stirpes.
6 Qualitas apposita in vno capite statuti quando in alio repetita dicatur, et. j. nu. 9.
Et vna pars statuti declarat aliam, vide tamen. j. nu. 11.
7 Statutum Brixie excludens proximiores cognatos et admittens remotiores agnatos est exorbitās a iure communi, ideo stricte interpretari debet vt agnati remotiores succedant per capita secundum regulam iuris cōmunis.
8 Statutorum verba recipiunt interpretationem a iure communi.
12 Testator si in vna substitutione alicui facta dixerit si decesserit sine filijs masculis, et in alia alteri substituendo dixerit, si decesserit sine filijs non subauditur masculis.
13 Generi per speciem derogatur.
14 Soror excluditur per patruos a successione sororis defuncte, secundum statuta Brixie preterquam in bonis maternis.
15 Patruus non debet esse melioris conditionis, quam pater.
16 Mulier si nubat, et omnia bona secū portet, que patiatur maritum administrare sine aliqua mentione et constitutione dotis, non dicitur in illis bonis dotem constituisse, sed sine dote vixisse.
17 Limita, nisi iam habuisset alium virum, cui bona sua in dotē dedisset, quia tunc presumitur secundo viro eandem dotem constituisse.

CONSILIVM XXIX

Dirigat Dominus verba mea in viam veritatis, et iustitie. Circa primam dubitationem, videtur primo aspectu dicendum predictam Agnesinam fratris predefuncti filiam omnibus esse preferendam siue ius ciuile Romanorum attendamus, siue etiam ius municipale magnifice Brixiensis ciuitatis. ¶ Et quātum pertinet ad ius ciuile res esset clarissima, quia cum predicto Antonio defuncto intestato de cuius hereditate agitur non supersint descendentes, ascendentes, neque fratres, ista Agnesina fratris filia vti proximior in totum admitti deberet iuxta auct. post fratres la prima, et la secunda. C. de legit. here. et in cor
1 pore vnde sumitur, et vtrobique doc. tradunt. † Est enim domina Agnesina predicta in tertio gradu, vt in. §. iij. gradu insti. de gradi. illi autem filij patruelium sunt in quinto gradu, vt in. §. quinto gradu eodem titulo merito ergo tanquam remotiores debent excludi per Agnesinam, vti proximiorem per. d. auct. post fratres, et hoc non habet difficultatem. ¶ Quantum vero pertinet ad ius municipale in loco seruandum adhuc videtur idem dicendum considerādo, quod in statuto sub rub. quomodo successiones deferātur vbi de materia agitur nunquam fit mentio de filia fratris admittenda, vel excludenda ita vt casus quando superstit filia fra
2 tris videatur a statuto obmissus, † vnde debet remanere in dispositione iuris communis iuxta. l. si extraneus, et ibi tradunt doc. ff. de consti. ob causam, et. l. si cum dotem in prin. ff. soluto matri. et. l. commodissime. ff. de liberis, et posthu. cum similibus, vt tradit patruus, et dominus meus Soci. in consilio. ix. viso statuto secunda colum. iij. vol. et maxime, quia ita cauetur in fine predicti statuti dum dicitur in alijs vero casibus obmissis in presenti statuto succedatur secundum formam iuris ciuilis.
¶ His tamen non obstantibus contrarium de iure est verum, et sic concludendum est Agnesinam predictam omnino excludi ab hereditate, et bonis. d. Antonij, et predictos filios patruelium admittendos esse, vti proximiores agnatos. Et quamuis secundum formā iuris cōmunis predicta Agnesina, vti proximior esset admittenda, vt. s. in contrarium allegabatur. Quod non negatur, tamen ex forma statuti preallegati si recte aduertatur, presens casus clare dicitur resolutus in fauorem filiorum patruelium. d. Antonij ad ex
3 clusionem. d. Agnesine, vt statim ostendā. † Non. n. dubitandum est de validitate, et obseruantia statuti, nam cum sit circa ea, que sunt iuris ciuilis, ea. s. alterādo, et aliter disponendo in materia successionis ab intestato, omnino in loco, pro quo factū est, seruari debet, vt tradit Bar. et sequuntur alij in. l. omnes populi. ff. de iust. et iu. et in. l. cunctos populos. C. de sum. tri. et fide cath. facit. §. sed naturalia in fine, iuncto. §. primo. institu. de iure naturali. et ibi tradunt doctores.

Dico igit, q qn decedit aliqs sine liberis, sine ascedetibus masculis, sine fribus, vel eorū filijs masculis, sine patruis, vel eoꝝ filijs masculis, qui dicunt patrueles, ꝛ p statutū appellantur consanguinei germani, sine matre, vel sorore, ei in totum succedunt proximiores agnati vsq ad sextū gradum, prout clare voluit statutum predictum sub rub. quomodo successiones deferantur prope fin. in vers. deficientibus vero duobus ex. d. gradibus ꝛc. iunctis versiculis precedentibus, nam superius dictū erat, q qn omnes, de quibus. s. deficerent excepta matre, ꝛ sorore, hereditas mortui intestati deberet diuidi in tres partes, quarum vnā haberet mater, aliam soror, aliam vero proximiores agnati vsq ad sextū gradū. Et si ex his tribus gradibus (vz matre, sorore, ꝛ agnati vsq ad sextum gradum) vnus deficeret ad alios duos viriliter tota hereditas deberet peruenire, si vero ex. d. gradibus duo defficerent, ad vnum tantum ex eis q superesset tota hereditas debet peruenire, ꝛ hoc est q dr in. d. ver. deficientibus vero duobus ꝛc. sed sic est, q in presenti casu predicto Antonio sic intestato defuncto, non supersunt aliquę ex personis. s. nominatis, nec mater, aut soror sed tantum predicti Maphęus, Egidius, ꝛ Petrus, ꝛ Joānes filij patrueliū. d. Antonij predefunctorū (qui dicuntur ipsi Antonio agnati vsq ad sextum gradum coniūcti, qr sunt in quinto gradu, vt. s. dicebat, ergo sequit, q ad eos tota hereditas ipsius Antonij peruenire dz ex hoc arbitror esse clarissimum ꝛ procul ab omni dubitatione, cū verba statuti in hoc sint satis clara, ꝛ propterea non instabo vlterius, nec faciam questionem de voluntate statuentiū iuxta. l. ille aut ille. §. cum in verbis. ff. de lega. iij. sed concludo, vt iam dictum est, ꝛ puto hanc conclusionem indubitatā p pdicta. ¶ Ex qbus clare ɔstat alleg. in ɔtriū nihil obstare, qn dico non esse veꝝ, q casus iste dicatur per statutū obmissus, quinimo dicitur expresse decisus in. d. versi. deficientibus ꝛc. Et licet in statuto non fiat mentio de filia fratris excludenda, tamen ex eo nū sequitur, q in statuto non dicatur hoc prouisum, qn statutū istud procedit per viam admissionis ad successiones ponens. s. personas, quas vult
4 admitti, in quo sentit ꝛ clare vult omnes alias excludi † iuxta regula qua dr admissio vnius est exclusio alterius. l. cū pretor in prin. ff. de iudi. ꝛ. c. non ne extra de presumpt. cum simi. non autē procedit per viam exclusionis, vt scilicet dicat talis persona, ꝛ talis excludatur ꝛc. in quo casu posset procedere, quod. s. dicebatur arguendo in ɔtriū, cum itaq in proposito statutum procedat per viam admissionis, ꝛ dicat agnatos vsq ad sextum gradum admitti, si non supersunt dfuncto persone. s. nominate inter quas nō est filia fratris, sequitur, q eo non obstante isti agnati omnino debent admitti, ꝛ illa in totum excludi. ¶ Circa secundā questionem si attendatur iuris cōis dispositio res caret difficultate
5 † qr clarum est, q predicti filij patruelium defuncti admitti debent per capita, ꝛ non per stirpes, vt est text. apertus in auc. post fratres la. ij. in fi. ꝛ ibi doc. tradunt. C. de leg. here. ¶ Sz difficultas vr oriri pp formā statuti Brixiensis, de quo. s. quo attento vr, q predicti agnati debeāt admitti p stirpes, nā in predicto statuto sub rub. quomodo successiones deferātur pluries dr in pluribus versiculis, q in eis vocati ad successionem veniant per stirpes, ꝛ non per capita, vt in primo versi. in fi. ꝛ in ver. si vero non extarent aliqui ascendentes masculi, sed extarent fratres ꝛc. in fin. ꝛ ēt in ver. seq. similiter in fi. ꝛ idē postea dr prope fi. statuti in versi. nō extantibus, vero aliqbus ex. d. gradibus ꝛc. ¶ Quibus sic stantibus licet in. d. versic. deficientibus vero duobus ꝛc. (in quo defertur hereditas istis agnatis) nihil dicatur, q successio per stirpes fiat, tn vr, q debeat sic declarari, ꝛ subintelligi, vt ēt inter istos agnatos successio p stirpes, ꝛ non per capita diuidi debeat. ¶ Et hoc ex duobus.
6 ¶ † Primo qr qualitas apposita in vno capite statuti dr in alio repetita. l. cum seruus. ff. de condi. instit. ꝛ. l. scie. §. gaio, vbi Bar. ff. de fundo instructo. ¶ Secundo. qr vna pars statuti declarat aliam iuxta doctrinam Bar. in. l. pretor ait. §. eritq differentia. ff. vi bono. rapto. per. l. non est nouum, ꝛ. l. sed ꝛ posteriores. ff. de legi. tradit Cor. in cōsi. clxxxiij. presuponitur statutum. ij. col. ij. vol. ꝛ Deci. in consilio. lxxxj. quoniam iudicantium. iij. col. in fi. cum concor. qui ad hoc allegari possent. ¶ Et maxime hoc videtur dicendum in statuto de quo agitur, attento q in. d. versi. non extantibus vero aliquibus ꝛc. (qr est versiculus penultimus, ꝛ q sequitur immediate post. d. verbū deficientibus vero duobus ꝛc. videtur poni, q succedatur p stirpes simpliciter, ꝛ generaliter sine consideratione alicuius gradus vt sic etiam presens casus comprehendi videatur. ¶ Uerum tamen istis non obstantibus contrarium in proposito de iure verius arbitror, vt scilicet isti agnati, ꝛ filij patrueliū defuncti per capita, ꝛ non per stirpes vocentur, attenta dispositione iuris communis secundum q. s. dictum est, cui iuri cōmuni in casu isto non reperitur in hoc derogatum p statutum predictum, sed casus presens, vel presens difficultas, an scilicet predicti agnati vocentur per stirpes, vel per capita dicitur obmissa per statutum, quia dum de. d. agnatis admittendis loquitur, nihil dicitur, quomodo debeant admitti per capita scilicet vel per stirpes, merito ergo remanet sub dispositione iuris cōmunis per ea, que supra dixi in prima questio. post prin. ꝛ consequenter sequitur, q debet vocari per capita, ꝛ non per stirpes, cum ita de iure cōmu
7 ni caueatur, vt. s. dictum est. † Et presertim hoc dicendum est cum statutum istud sit in se exorbitans a iure cōmuni (dū istos agnatos remotiores admittit exclusa domina Agnesina, ꝛ forsitan alijs proximioribus cognatis) nam ea ratione debet stricte interpretari, ꝛ vt minus ledat ius commune, qz fieri possit iuxta. c. cum dilectus, ꝛ ibi tradunt doct. de consuetu. ꝛ sepissime hoc solent docto. nostri, circa similia statuta dicere, vt tradit Corne. in consi. cxv. in hac consultatione tertia colum. secundo vol. ꝛ in consi. ccxlvij. cōsultus alias. iij. col. iiij. vol. Barba. in ɔsi. l. clemētissimum Deū. ij. col. iiij. vol. Cur. in ɔsi. lxxviij. dña Fracceschina. vj. col. Laur. cal. in cōsi. lxij. Xpi saluatoris. j. col. ꝛ clarius in consi. lxxiiij. qd. d. filiabus. v. ꝛ. vj. col. dominus meus Soci. in consi. ix. viso statuto secunda columna. ꝛ in consi. lxxxj. non est dubium. iij. col. iij. vol. ꝛ Deci. in consi. lij. viso eleganti consilio secunda colum. ꝛ in consi. cxcvi. in casu ppposito secunda colum. cum multis alijs, quos allegare laboriosum esset potius, qz vtile. Itaq cum statutum istud iā ius commune ledat in vno, ne etiam in altero ledat, interpretari debet secundum q supra dictū est, vt scilicet an isti agnati succedant per capita, vel per stirpes, remaneat sub regula iuris communis, ꝛ sic concludi debet, q succedant per capita per tex. in auc. post fratres la secunda, ꝛ in cor
8 pore vnde sumitur. C. de legi. here. ¶ † Accedat illa vulgata regula q verba statutorum recipiunt interpretationē a iure communi. l. serui vestri, ꝛ ibi docto. C. de noxal. dixit Bald. in. l. si defunctus. C. de suis ꝛ legiti. ꝛ est commune dictum apud nostros doctores, vt tradit Corn. in consilio primo pro decisione col. fi. secundo vol. ꝛ in cōsi. xxxvij. circa primum colum. penult. iij. volu. Barba. in consil. xxj. ꝛ quidem viso col. viij. primo vol. Alex. in con. xxxij. clarissime domine colū. fi. vij. vol. ꝛ per dominum meum Soci. in consilio. x. consideratis secunda colum. iij. volumi. cum infinitis concordantibus, qui ad hoc allegari possent, cum ergo hoc statutum in dicto versi. deficientibus vero duobus ꝛc. admittat in presenti casu istos agnatos, nec dclaret an per capita, vel per stirpes, debent declarari, ꝛ interpretari ſm ius commune, ꝛ sic per capita, vt supra est dictum.
¶ Quinimmo dico, q hoc videtur satis clare voluisse statuentes, nam cum in certis casibus, quando eis placuit, dixerint, q successio diuidatur per stirpes, ꝛ non per capita, vt in tribus aut quatuor versiculis in contrarium allegatis, ostenditur, q in. d. ver. deficientibus vero duobus ꝛc. ꝛ ēt in multis precedentibus noluerunt successionem diuidi per stirpes, sed potius per capita, vel aliter ſm q iure cōmuni esset dispositum, quoniam cum etiam in eis illud dicere potuissent, q per stirpes succedatur, ꝛ non dixerunt, creditur q noluerint, quia si voluissent, dixissent, sicut ꝛ in alijs quibusdam versiculis dixerunt, iuxta tex. in. l. vnica. §. si autē ad deficientis. C. de caducis tollendis. ꝛ. c. ad audientiam cum similibus de decimis. ¶ Et ex his recte intuenti sunt virtualiter sublata allegata. s. in contrarium, vt tamen veritas clarius ostendatur, ad ea sic particulariter rñdetur.
¶ Et ad primum dum dicitur, q qualitas vnius capituli censetur

9 censetur in alio repetita, respondetur. ¶ † Primo q illud procedere posset, quando qualitas in eadem oratione reperitur vel si in diuersa, quando adest aliqua dictio repetitiua, prout declarat Bar. in. d. l. seie. §. gaio de fundo instructo cuz quo ceteri transeunt, sed in casu nostro ista qualitas reperitur in diuersis orationibus, nec adest aliqua dictio repetitiua ergo &c. & hoc non habet diffic. ¶ Secundo etiã responderi potest, q illa repetitio non fit nisi qñ sit eadem ratio, vt traditur in locis in ꝯriuz allegatis, & voluit Roma. in ꝯsi. cccclxxx. in casu proposite consultationis, & idem etiam dixit Cuma. in consi. cxix. Joãnes instituit. ij. col. sed in ꝓposito nr̃o non est eadẽ ratio. ergo &c. nam in casibus in quibus exprimitur, q succedatur in stirpes, qui succedũt si recte aduertatur, sunt proximiores defuncto, q̃ sint in casu nostro, & successio dicitur fieri per representationem sui patris, propter quod merito statuitur, q successio fiat per stirpes, que ratio cessat in ꝓposito in istis agnatis, qui sunt remotiores, & non succedunt per representationẽ eoruz patris, sed ex propria persona. & hoc euidentissime ostenditur quia si nunc superesset vnus ex patruelibus dicti defuncti, ille solus admitteretur exclusis filijs alterius patruelis predefuncti, vt est casus predictus in predicto statuto in versi. non extantibus vero aliquibus ex predictis &c. dum dicit̃ q succedunt consanguinei germani &c. i. fratres patrueles & cum ipsi tantũ vocentur, & non filij predefunctorum patruelium, sequitur, q ipsi filij predefunctorum censentur exclusi

10 clusi † quia inclusio vnius dicit̃ exclusio alterius. l. sicut certi. C. de testa. milit. & l. cum pretor in prin. ff. de iudi. cum simili. & dixit Bar. in. l. ij. §. fi. ff. ad tertul. qđ certe nõ esset, si filij patruelium vocarent̃ representãtes ꝑsonã parẽtũ eoꝝ. ¶ Et plus dico, & credo verissimum q si plures patrueles adessent soli, & non vocarentur cum patruis, vocarentur ꝑ capita, & non per stirpes ſm ius commune, cum & in hoc per statutum non sit dispositum contrarium, nam in. d. versicu. non extantibus vero &c. dum vocantur germani consanguinei, & sic fratres patrueles, non existentibus patruis non dicitur, q vocentur per stirpes, sicut dicitur in precedẽti. ver. quando cum patruis vocarentur, & hoc sũma cum ratione, q2 quando cum patruis vocantur (in quo ius commune alteratur) vocãtur solum per representationem persone patris eorum predefuncti, sed quando soli patrueles vocãtur, vocant̃ ex ꝓpria ꝑsona absq3 aliqua repñtatiõe merito venient per capita, & non per stirpes, ita ergo & multo fortius dicendum est de istis filijs patruelium, cum ex pro-

11 priã persona vocentur, & non per representationẽ. ¶ † Et duz secundo dicebatur, q vna pars statuti declarat aliã respondetur hoc fatendo, & ad bonum sensum reducendo dico, q fundamentum retorquetur, nam dico, q declaratio fit hoc pacto, q ex quo in aliquibus partibus statuti dicitur, q successio fiat per stirpes respectu certarum personarum, ostenditur, & declaratur, q in alijs partibus in quibus istud non exprimitur, statuentes illud noluerunt, cũ si voluissent, ita expressissent, sicut in plerisq3 locis fecerunt argumento. l. vnice. §. si aũt ad deficientis. C. de cadu. tol.

12 cum similibus, & supra dictum fuit. ¶ † Ad quod optime facit decisio Joan. de ana. in consi. xxij. ad approbandum, duz voluit, q si testator in vna parte testamenti, seu in vna substitutione alicui facta dixerit, si decesserit sine filijs masculis, & in alio substitutendo alteri simpliciter dixerit, si decesserit sine filijs, non subaudietur masculis, q2 quando testator de masculis voluit intelligi, expressit, & qñ non dixit creditur noluisse, vt per eum, ita ergo in simili dicenduz est in isto statuto secundum quod. s. dictum est. ¶ Nec obst. versiculus penultimus. d. statuti q2 ex eo nihil est inferendũ ad casum nostrum cum iam sit decisus in precedentibus versiculis, & in. d. versi. pen. nimirum si statutum voluit vocatos in eo admitti per stirpes, q2 vocantur ibi tam collaterales, q̃ descendentes, & tam masculi, q̃ femine, quos vel quas. s. non vocauerat sed fauore agnationis voluit esse exclusos, vt sunt alique femine agnate & cognati qui possunt esse defuncto proximiores, q̃ ꝑsone. s. vocate vt esset amita matertera, nepotes, ex filia, & filia fratris, & similes, de quibus. s. non erat habita mentio in quibus ratione maioris proximitatis, & q2 sepe succederent per representationem conueniens visum fuit statuto eos vocare in stirpes, & licet ẽt possint esse remotiores tamen placuit statuto (si sic intelligatur) omnes tales sub eadem cõsideratione ꝑ stirpes vocare, lz forte illud non sit securuz, dubito enim an statutum in eo recipiat declarationẽ a iure cõmuni, vel ab eodem statuto vt scilicet dum dicitur per stirpes intelligatur tantum in gradibus, in quibus vel ex iure cõi. vel ex ipso statuto alś per stirpes succedere deberent, super hoc tñ nõ insisto, q2 non necessariũ, cũ vt dixi ex isto ver. pen. non sit inferendum ad casus alios iam. s. decisos, & sic ad casum nostrum, cum eniz videatur in specie decisus deducendo, vt s. non dz ex generalitate. d. ver. pen. eius decisio alterari, cũ explorατissimuz sit. d. ver. pen. loqui de alijs personis, q̃ sint isti agnati filij patrueliũ, & alij omnes q superius ad suc

13 cessionẽ admissi erant † maxime attenta vulgata illa regula q generi per specieꝫ derogatur. l. in toto iure. ff. de reg. iur. & l. sanctio legũ. ff. de pen. cuz similibus sicut igitur ille ver. penulti. in sua principali decisione non potest loqui de istis filijs patruelium, q2 loquit̃ eis non extãtibus, vt est plusq̃ notissimũ, ita ẽt in ista qualitate. s. q ꝑ stirpes succedãt illi q in eo versi. vocantur, non potest referri ad istos filios patrueliũ, nec eos aliquo modo cõprehẽdere ꝑ predicta. Ex quibus remanet ꝯclusio eos non per stirpes, sed per capita esse admittẽdos. ¶ Postq̃ ꝯsiliũ, vt. s. absoluerã nouiter de duobus a me quesitũ fuit per consultantem. ¶ Primo q2 Antonia soror. d. Agnesine ꝺcessit impubes, ipsa agnesina, & quibusdã patruis superstititibus, queritur qs illi antonie in suis bonis successerit stante statuto Brixiensi, de quo. s. ¶ Secundo queritur, vtrum si aliqua mulier nubat & omnia bona sua secũ portet patiaturq3 ea per maritũ administrari, & gubernari absq3 aliqua mentione, aut ꝯstitutione dotis (prout dr̃ contigisse matri predicti Antonij nouiter defuncti, & auie pr̃ne. d. Agnesine) vtrũ in q̃ dicatur in bonis illis dotẽ ꝯstituisse? ¶ Circa quas questiones obmissa omni disputatione gratia breuitatis ꝯclusiue solũ qd

14 iuris esse sentiam respondebo, prout ẽt requiror. ¶ † Itaq3 circa primam respondetur, q predicte Antonie impuberi successerunt patrui eius exclusa agnesina eius sorore, ꝓut de hoc est casus in predicto statuto in vers. si vero non extarent aliq ascendentes masculi, nec fratres &c. dr̃ enim ibi q si defuncte persone nõ supersint ascendẽtes masculi. nec fratres nec filij masculi fratrũ, patrui in totũ succedere debent, sed in casu isto predicte Antonie decedẽti ꝑsone predicte nõ supererãt ergo patrui successerũt, non habito respectu, q superesset agnesina soror, q̃ eo casu statutũ noluit cõsiderare, & id ꝓbat̃ tũ q2 de ea nihil dixit, tũ ẽt q2 in sequentibus versiculis qñ patruus aliquis nõ superesset, de ea meminit, & vocauit eã ad certã ptẽꝫ, & q2 hoc arbitror indubi-

15 tatũ sup eo exterius nõ instabo. ¶ † Solum dicam, q põt hoc fortasse limitari, nisi respectu bonoꝝ mr̃noꝝ, que ipsa Antonia habuisset, etenim in eis vr̃ q ipsa agnesina soror preferatur, vt vr̃ clare ꝓbari in eodẽ statuto post pñ. in ver. saluo, q in bonis mr̃nis &c. nã ibi satis clare vr̃ dici q soror vtrinq3 ꝯiũcta in bõis mr̃nis defuncte ꝑsone ꝑfert̃ prĩ eius, & fr̃ibus nõ vtrinq3 ꝯiunctis. quo stãte vr̃, q fortius & maiori ratione ꝑferat̃ patruis ne alias patrui sint melioris ꝯdõnis, q̃ pater argumẽto. l. si vnica mr̃e cũ ibi nota. ꝑ doc. C. de bon. mr̃n. facit auc. multo magis cũ simi. C. de sacrosan. eccle. ¶ Verũ tñ q2 ita intelligendo, istud multum ꝯdiceret ver. iaꝫ. s. in fauorẽ patruoꝝ allegato, & eius generalitati, que ita multũ restringeret̃ ꝯ. l. j. §. generaliter. ff. de leg. prestã. cũ si. ideo sup hac limitatione nõ paꝝ dubitans

16 subsisto. ¶ † Circa secundam questionem, licet plurima hinc inde dici possent, tamen cõclusiue respondendo dico, q non dicitur facta aliqua constitutio dotis, nec ab initio, ex post facto, sed mulier illa dicitur nupsisse sine dote, & ita semper cum eius marito vixisse, ita in terminis istis (longe disputans) concludit, & determinat Bartolus in sua septima questione mulier habens amplum patrimonium, & ita etiaꝫ firmauit Salicetus in. l. finali. in fine. C. de repudian. vbi dicit, q de ista opinione est casus in illo textu & fuit opinio glo. in. l. mulier bona. ff. de iure dotium, quod etiam dixit Bald. in. l. nulla. C. de iure dotium. in vers. sed pone, q simpliciter &c. Et ita etiam firmat Corne. in consil. cxxvij.

licet in hac.ij.col.iiij.vol.cum multis alijs.que ad hoc alle gari possent, sed gratia breuitatis obmittūtur. ¶ Proce-
17 dit tamen hec conclusio. † Nisi mulier iam habuisset aliuz virum, cui bona suā dedisset in dotem, quoniam tunc presu-mitur eam secūdo viro eandem dotem constituisse vt per Bar. ꝛ Saly. in locis predictis ꝛc. Laus Deo.

Maria. Soci. iunior. J.V.D. Padue legens ius ciuile in primo loco vespertine lectionis.

CASVS

¶ Pamphylus Beticius de monte policiano impubes de cessit superstite sibi euridice sorore vtrinqꝫ coniuncta, item ꝛ lactantio patruo.

¶ Queritur quis admittatur ad successionem vel hereditatem dicti Pamphyli.

¶ Et presupponitur, ꝙ in loco fuit facta quedam refor-matio, in qua inter certa dicitur, ꝙ si aliquis ab intestato de-cedat sine filijs succedant, ꝛ succedere debeant eidem con-sanguinei ipsius ex linea masculina vsqꝫ ad tertiū gradum, inclusiue, secunduꝫ iura canonica saluo ordine, ꝛ gradus ꝓ-rogatiua prout iure cōmuni disponitur matre, auo, auia, ꝛ subsequentibus cognatis scilicet ex materna linea attinen-tibus. d. casu exclusis ꝛc. vt latius ex. d. reformatione vide ri potest, cuius copia cum suo prohemio transmittitur.

SVMMARIVM

¶ De quadam reformatione in matria successionis ab in testato, an valeat sine confirmatione superioris sine pu-blicatione? quomodo tollat antiquuꝫ statutum? ꝛ quid si longo tp̄e ab eius initio nō fuerit in vsu.

¶ Et stante statuto, ꝙ decedenti ab intestato sine liberis succedant consanguinei ex linea masculina exclusa ma-tre, ꝛ cognatis scilicet per lineam maternam attinenti-bus, vtrum patruus excludat sororem defuncti vtrinqꝫ coniunctam?

1 Rei demonstrate frustra superadditur demonstratio.
2 Soror de iure cōmuni vti proximior excluso patruo admit titur ad successionem fratris.
Et quomodo succedat secundum statuta montis politia-ni ꝛ ꝗ. sub numero. iiij.
3 Argumentū a contrario sensū in statutis procedit quando ex eo non resultat iuris correctio.
4 Masculinū nō ꝯcipit femininum in materia differenti in-ter masculos, ꝛ feminas, nisi ratio esset indifferens.
Ideo si statutum puniat rapientem virginem non procedit in femina.
5 Femine dicuntur finis sue familie.
6 Statuta excludētia feminas propter masculos sunt facta ratione cyppi, ꝛ agnationis conseruande.
7 Duo non possunt esse heredes insolidum vni.
8 Statutū excludēs matrē, auiā, ꝛ similes a successione de-functi sine filijs fauore agnationis ꝯseruāde, an debeat extēdi ad alias personas in quibus vigeat eadem ratio, ꝛ ꝗ. nume. 32. 33. et. 38.
9 Statuta excludentia matrē, ꝛ ꝯiunctos ꝑ eā propter cōiū-ctos ex linea paterna, seu per agnatos intelligitur solum si tales fuerint masculi.
10 Statutum florentinum excludens matrem propter agna-tos vsqꝫ ad certum gradum non excludit ꝑpter amitaꝫ.
Ideo si detur ꝯcursus m̄ris, amite, ꝛ agnati masculi qui sit remotior amita, nō amita excludit m̄reꝫ, sꝫ ipse agnatꝰ.
11 Reformationē statuti nō pōt facere populus nō habēs iu-risditionē, qꝛ ꝯdere statuta est iurisditionis.
Nec valet reformatio sine superioris confirmatione.
Nec ligat si non sit publicata.
12 Reformatio nō valet, nec operatur correctionē, nisi fecerit mentionē de statuto, ꝛ illud corrigat.
13 Statutū si sit insertum inter alia statuta in volumine statu-torum, ꝛ reformatio sit extra volumen non potest dero-gare illi statuto.
14 Reformatio in vsu non recepta, ꝛ que per decenniū non fuit in obseruantia, dicitur extincta.
15 Statutum non valet nisi publicetur.
16 Statutū excludens, matrē, auiā, ꝛ agnatos ꝑ lineā m̄nam si extat soror defuncti ꝛ patruus soror an admittatur, ꝛ infra numero. 59.
17 Soror consanguinea est coniuncta fratri ex linea paterna.
18 Statutū exclusiuū cognatoꝝ est odiosuꝫ ideo restringendū. ideo non debet extendi de persona ad personam, que nō sit coniuncta persone excluse.
Ideo statutū excludēs m̄reꝫ nō excludit auiā p̄nā, ꝛ ꝗ. 22.
19 Curtius iunior mortuus est sub die. xxvij. Junij. 1533.
20 Exclusio a successione ꝑ statutū facta dr̄ q̄dā exheredatio ideo requiritur ꝙ quis sit expresse ꝑ statutū exheredatus, sicut dicitur de exheredatione in testamēto faciēda.
21 Natura dictionis scilicet est declarare, ꝛ restringere pre-cedentia.
23 Statutum excludens matrem, ꝛ maternam lineam pro-pter agnatos masculos non excludit amitam.
24 Soror, cū sit agnata, dr̄ de familia ꝛ eius arma portat.
25 Consanguinitas est agnationis species.
26 Extensio ex rationis idētitate nō fit in correctorijs, minus debet fieri, si non sit eadē ratio, ꝛ ꝗ. vide nu. 30.
27 Lex. xij. tabu. vocabat agnatos eorū fauore, ꝛ excludebāt cognatos, non tamē excludebat feminas agnatas, pre-sertim sorores.
28 Lex. xij. tabu. licet faceret differentiam inter agnatos ꝛ co gnatos, non tamen inter agnatos faciebat differentiaꝫ, inter masculos ꝛ feminas.
29 Ratio eadem non est excludendi agnatas, que est excluden di matrem ꝛ coniunctos.
31 Soror amita ꝛ similes dicunꝉ agnate, ꝛ in eis durat agna tio, ꝛ ratio conseruande agnationis per statutum consi derata in eis aliqualiter militat.
32 Statutum loquens de vna persona ꝛ casu ad hoc vt exten datur ad alias personas ꝛ casus in quibus est eadē rō, vl tra concursum rationis requiritur, ꝙ saltē lato sumpto vocabulo casus ille non expressus comprehendatur sub expresso.
34 Statutū vocans ꝛ includens agnatos masculos an alios excludit, vide ꝗ. nu. 54. vbi late.
35 Argumentum non valet ēt a rōne expressa, si. l. correctoria loquaꝉ taxatiue, ꝛ restrictiue.
36 Verba dicuntur portare pondus totius statuti.
37 Ratio i aliqua. l. allegata licet videaꝉ in verbis generalis, tamen dꝫ restringi ad terminos in quibus loquitur, q̄ñ eius generalitati repugnat mens disponentis.
38 Argumentum a rōne valet, q̄ñ ratio expressa est finalis, ꝛ vnica, sed si non sit finalis, vel non vnica, nō pōt. l. corre ctoria de casu expresso trahi ad casum non expressum.
39 Statuta exorbitantia recipiūt interpretatiōem restrictiuā.
40 Rationes plures finales q̄ñ ꝯsideranꝉ in vna dispōne licet vna cesset, non t̄ñ cessat dispositio si alia ratio remanet.
41 Dictio maxime, quid importet.
42 Mulier sterilis hꝫ priuilegia dotis, licet illa fuerint conces sa maxime, vt ciuitas liberis repleatur.
43 Masculinum concipit femininum.
44 Verba ista coniuncti ex linea paterna ex proprio significa-to comprehendunt feminas.
45 Verbū istud ꝯsanguinei ex p̄te p̄ris, positi in statuto ad ex-clusionē generis materni cōprehendunt feminas.
46 Successionis materia ita ꝯgrue adaptatur ad feminas q̄ꝫ ad masculos.
47 Statutū Aretij vocās f̄res patrueles ad successionē dr̄ vo care etiam sorores patrueles.
48 Statutū vocās consanguineos ex linea paterna debet ge-neraliter intelligi i quolibet sub genere comprehēso, qꝛ. l. generalis oēs casus comprehendit, etiam ꝙ in vno sit maior ratio q̄ꝫ in alio, etiam in penalibus.
49 Soror licet sit ꝯsanguinea, an possit dici d̄ linea masculina.
50 Filia recipientis in emphiteosim non dicitur de linea ma-sculina.
51 Femina nata ex masculo dicitur ex linea masculina.
52 Casus omnissus remanet in dispositione iuris com-munis.

53 Statutum

53 Statutum si excludat matrem propter patrueles, amita, si cum eis concurrat, potest succedere, quia statutum ipsam non excludit.

54 Consequentia hec non valet statutum vocat aliquem certo casu, ergo semper & indistincte alias personas excludit. Et ibi declarat late doctri. Bart. in l. ij. §. videndum. ff. ad tertul. & S. nu. sequen.

55 Inclusio aliquorum, quando est respectiua ad exclusionem certarum personarum, non potest operari exclusionem ceterarum, quarum respectu non dicitur facta.

56 Exclusio que fit virtute capitis inclusiui dicitur tacita ex interpretata mente legis, non procedit quando adest expressa exclusio, quia expressum facit cessare tacitum.

57 Statuentium mens, nisi aliter verba necessario importent, non presumitur contra dispositionem iuris communis, neque interpretari debet, vt veniat ad ledendum aut corrigendum ius commune, nisi quatenus euidenter appareat.

58 Statutum, quod decedenti sine liberis ab intestato succedant agnati ex linea masculina exclusa matre & cognatis, si extat mater, vel alij per matrem coniuncti, & etiam vnus consanguineus, & non sit soror vel agnata proximior ipsi consanguineo, consanguineus admittetur exclusa matre.

59 Quid si non extaret consanguineus masculus, sed agnata femina, puta amita, & mater defuncti.

60 Quid si simul concurrant mater, agnatus masculus, & agnata illo masculo proximior, puta soror, vel amita.

61 Quid si concurrat consanguineus masculus, & agnata femina, que illo sit proximior, & non superest mater, vel alius per eam coniunctus, qui de iure communi illam agnatam excluderet.

Statuto predicto stante soror excludit patruum, si etiam extat mater, soror & mater admitterentur, & patruus excluderetur, quanto magis si mater non supersit.

CONSILIVM XXX

Dirigat Dominus verba mea in viam veritatis, & iustitie. Inspectis his, que in facto presupponuntur admodum mihi placet, & verissima videtur conclusio firmata per clarissimum iureconsul. do. Ludouicum burghesium aliquando acutissimum auditorem meum, & per alios excellentissimos patres subscribentes comprobata, vz, quod ad hereditatem predicti Pamphyli omnino admitti debeat do. Euridices soror eius excluso penitus Lactantio patruo ipsius Pamphyli, & adeo egregie sunt omnia per do. consultorem discussa, & apertissime iustitia in fauorem. d. Euridicis demonstrata est, vt addendi locus minime videatur relictus, & ideo mihi de subscriptione requisito satis esse videretur simpliciter firmatam conclusionem comprobare.

1 † Rei etenim plene demonstrate frustra superadditur demonstratio. l. i. in fi. ff. de do. preleg. & c. i. in prin. xcvj. distin. & alias dicitur in. c. si omnia. vj. q. i. quod superuacuis laborat impendijs, qui solem querit facibus adiuuare. Verumtamen, vt rem ipsam degustasse videar, atque vt consultanti in hoc morem geram pleraque subdam pro clariori demonstratione veritatis, breuia tamen pro materie magnitudine, cum valde sim impeditus tum lectionibus quotidianis, tum alijs negocijs. ¶ Dico itaque in primis, quod si attendatur regula iuris communis casus iste caret dubitatione.

2 † Est. n. exploratissimum Euridicem sororem defuncti, vti proximiorem admitti ad successionem fratris eius penitus excluso Lactantio patruo eorum, casus est clarus in auc. cessante C. de legi. her. & in corpore, vnde sumitur, super quo non est vltra insistendum. ¶ Si vero & secundo attendantur statuta montis politiani, & tunc aduertendum est, quia aut consideramus ea ante ann. 1480. & sic antequam esset facta reformatio quedam, de qua in puncto, & tunc idem omnino est dicendum, nam aut dicemus non extare super hoc aliquam statutariam dispositionem, & tunc Euridices succederet ex forma iuris communis, cum casus per statuta obmissus remaneat sub dispositione iuris communis, vt communiter tradunt doc. in. l. si extraneus. ff. de condi. ob cau. & in. l. si cum dotem. in prin. ff. sol. ma. & est tritum, & communiter dictum, & tradit patruus, & do. meus Soc. in consi. ix. viso statuto. ij. col. iij. vol. Aut dicemus quod immo super hoc extat lex municipalis, illa vz sub rub. quod mulier dotata non possit redire in partem &c. & adhuc dicendum est Euridicem omnino admitti, siue consideremus eam antequam nuberet, & dotaretur siue etiam postea quam nupsit, & se ipsam dotauit, nam si vti non nupta, & non dotata consideratur, (prout erat tempore mortis Pamphyli fratris eius) res transit de plano, quia statutum predictum loquitur de muliere dotata, illa ergo que non esset dotata remaneret extra dispositionem illius statuti, & per consequens sub regula iuris communis, quo attento dubium non est istam Euridicem succedere excluso patruo, vt. s. dixi. ¶ Si vero consideratur, vti nupta, & dotata secundum quod ad presens reperitur, & adhuc est concludendum, quod ipsa fratri eius succedit excluso Lactantio patruo, nam in predicto statuto disponitur, quod mulier dotata, & eius filij, & heredes, vel descendentes ab eis non possint ab intestato in hereditatem paternam, vel maternam, vel fraternam, venire, vel redire ad petendum partem hereditatis, dummodo in ipsa hereditate extent filij masculi, vel masculi descendentes ab eis, & hoc refertur ad hereditatem paternam, vel maternam, vel fratres, vel fratris filij masculi supersint fratri, vel sorori premortuo, vel premortue non existentibus filijs morientis, (& hoc refertur ad hereditatem fraternam). His. n. casibus mulier dotata non succedit, seu non venit ad partem hereditatis. s. cum fratribus suis, vel cum fratris premortui filijs masculis, sed si tales persone non extent, quia non supersint fratres eius, nec fratris premortui filij masculi, ipsa mulier etiam dotata non excluditur, immo ex intentione statuti omnino admitti debet, vel in totum, vel in partem secundum casus contingentes. Cum. n. statutum dotatam mulierem excludat solum, quando persone de quibus. s. supersunt, clare ostenditur, quod eis non existentibus vult eam admitti sumpto argu.

3 a contrario sensu statuti, † quod iuridicum omnino est, licet simus in statutis, quando ex eo non resultat iuris correctio, vt plene per doc. maxime Moder. in. l. i. §. huius rei. ff. de offi. eius cui. man. est iur. per illum tex. & per. c. cum. T. virum de regulari. & in. c. cum apostolica. in fi. iuncta gl. in ver. intelligi. cum simi. de his que fi. a prela. sine consen. cap. & voluit hoc Fely. in. c. significasti. vj. col. ver. vltimo fallit, de fo. compe. & vbi quis non admitteret hoc casu sororem venire ad hereditatem ex dispositione. d. statuti, negans ex eo debere sumi argu. a contrario sensu, tamen necessario veniret ex iure communi, quod tunc non reperiretur alteratum per statutum predictum, secundum quod. s. in alijs casibus dictum est. Cum igitur in proposito morienti predicto Pamphylo sine liberis non supersint fratres, nec fratris premortui filij masculi predicta Euridices soror eius debet omnino admitti ad hereditatem eius etiam si nunc consideretur vti nupta, & dotata. Remanet igitur conclusio ex predictis indubitata, quod tam de iure communi, quam etiam ex forma iuris municipalis (ante reformationem de qua in puncto) considerati omnino excluditur Lactantius patruus, & succedere debet Euridices defuncti soror, & licet de istis non disputetur, placuit tamen sic exordiri, vt in sequenti casu veritas magis percipi possit. ¶ Si vero tertio loco principaliter attendamus reformationem predictam, & videtur aliqua difficultas, nam prima fronte videtur, quod patruus predictus succedere debeat stante valida predicta reformatione, & quod Euridices dicatur exclusa, & istud ex. S. scriptis videtur posse ostendi.

4 ¶ Et primo, † quoniam in materia differenti inter masculos, & feminas masculinum non concipit femininum, ita voluit Bar. in. l. i. in prin. in fi. commenti. ff. de pecul. ex eo concludens, quod stante statuto quod si quis rapuerit virginem, vel monialem, puniatur certa pena, masculinum illud si quis non concipiet femininum, quia. s. ratio puniendi viri (puta causa remouende violationis pudicitie) non procedit in femina, & ita sumus in materia differenti, non ergo sub masculino comprehenditur femininum in statutis secundum Bar. ibi. nisi quando inter masculos, & feminas ratio est indifferens, quod etiam voluit Cy. post quosdam ab eo relatos in. l. i. iij. colum. C. que sit lon. consue. hoc idem referendo, & sequendo Bart. tradit Areti. in consil. xxxix. in facto dicitur. ij. col. ver. pro hac decisione, & Curt. in consil. ix. Ticinensi statuto. iiij. col. hoc etiam voluit Ant. de bu. consil. ix. viso puncto. ij. col. & patruus, & do. meus Soci. in consil. lxij. visis testamento &c. ix. colum. iij. volu. cum multis

alijs, qui allegari possent, de quibus per Jaso. ⁊ alios in. l. si quis id quod. iiij. colum. ff. de iurisditio. omnium iudi. ⁊ per Deci. in. l. ij. colum. xiiij. ff. de regu. iuris. in versicu. sit ergo cōclusio, ⁊ regula ⁊c. ibi secus ergo videt̃ in materia diffe-renti ⁊c. sed sic est, ꝙ ista reformatio vocat ꝯsanguineos de functi per genus masculinum, ⁊ ratio vr̃ differens inter ma-sculos, ⁊ feminas, ergo non dicitur vocare ꝯsanguineas, ⁊ sic ista Euridices non videtur per statutum vocata. qđ au-tem ratio sit differens, satis constare pr̃, qꝛ in hac reforma-tione expresse dicitur eam esse factaꝫ ratione cyppi domus ꝯseruandi, que ratio soluꝫ ꝓcedit in ꝯsanguineis, siue agna

5 tis masculis, ⁊ non in feminis, † que dicuntur finis sue fami lie. l. pronunciatio. in fi. ff. de ver. signi. qui. n. ex eis nascun-tur aliene sunt familie. s. patris eoꝝ. l. familie. in fi. eo. titu. ⁊ insti. de patr. potest. in fi. cum simi. Et vbi in hac reforma tione, illa ratio nō exprimeretur, adhuc dōm videtur, ꝙ ra

6 tio illa pro expressa haberetur. † Est. n. cōmune dictuꝫ in iu re nostro, ꝙ statuta excludentia feminas propter masculos sunt facta ratione cyppi domus, ⁊ agnationis ꝯseruande, vt inquit Jo. and. in addi. Spe. in ti. de succes. ab intest. su per rub. Ly. in. l. i. C. ad. l. iul. de adul. Bal. ⁊ alij in. l. maxi mum vitium. C. de lib. pret. ⁊ in ꝯsi. ccxviij. statuto ciuitatis Florentie. ij. vol. Fulg. in ꝯsi. liiij. item ꝙ quelibet. i. colum. Pau. de cast. ꝯsi. cccxxxvj. presens casus, post princi. Ro. consi. ccccxj. quattuor sunt, per totum, do. meus Soc. in cō si. xxviij. circa primam. ij. ⁊. iij. col. iiij. vol. Corn. ꝯsi. lxxxij. lꝫ in hac. ij. ⁊. iij. col. iiij. vol. ⁊ Curt. in ꝯsi. xliiij. sepe numero. i. col. ⁊ ꝯsi. lxxx. recte prefatus. iij. col. cum multis ꝯcordan. vt per Alber. brun. in tracta. de statut. excludentibus femi nas ⁊c. in. iij. arti. vbi in. ij. col. dicit, ꝙ ita se hꝫ cōis opi. sic igitur videtur, ꝙ ista Euridices nullo modo sit admitten-da, cum in capite inclusiuo predicte reformationis loquēte in genere masculino non videatur comprehendi per predi-cta. ¶ Et ex hoc sumitur scđm fundamentum in fauorem patrui contra istam sororem, nam si statutum in suo capite inclusiuo admittit solum consanguineos masculos, seqtur, ꝙ omnes alij, etiam ꝙ expresse non reperiantur exclusi, vir tualiter tñ dicuntur exclusi, ⁊ sic ista soror dicatur hoc mo-do exclusa, qꝛ cum aliqui per statutum vocantur, alij censen tur exclusi, cum vnius inclusio sit alterius exclusio. l. cū pre tor. in prin. ff. de iudi. cum simi. ita declarat Bart. in. l. ij. §.

7 videndum. in fi. ff. ad tertul. † ⁊ videtur hoc necessario pro-bari, qꝛ vni duo insolidum non possunt esse heredes. l. qđ contra. §. vni duo. ff. de reg. iur. cuꝫ simi. vnde si statutū ad-mittit aliquem, oportet alios excludi, alias duo insolidum fierent heredes vni, ita voluit Cor. in consil. lxxxij. lꝫ in hac ꝯsultatione. ij. col. ver. preterea. d. statutum, ⁊ in ꝯsi. cclxxj. de hac consultatione. i. colum. ver. item ēt videtur, ꝙ prefe ratur ⁊c. cum versi. seq. iiij. volu. vbi plures refert sequētes

8 dictum Bar. in. d. §. videndum. ¶ † Tertio. ꝯ Euridicem facit, qꝛ cum mater, auia, ⁊ similes expresse per reformatio nem predictam excluse, excludantur expressa rōne. s. fauore ꝯseruādi cyppi domus, videtur, ꝙ ex vi rationis istius ex-clusio talis ꝓcedat in omnibus personis ēt non expressis in quibus eadeꝫ ratio vigeat, qꝛ. s. per eas cyppus domus, ⁊ agnatio non conseruatur iuxta doctri. Bar. in. l. omnes populi. in. vj. questio. prin. ff. de iusti. ⁊ iu. cum multis simil. prout ēt dicebat do. consultor in tribus primis suis ratio-nibus contra istam Euridiceꝫ allega. Et istud non videtur procedere per viam extensionis, sed potius per viam decla rationis, vt. s. dicamus etiam in personis illis statuentes lo cutos, in quibus eadem omnino est ratio iuxta. l. his solis. ⁊ que ibi dicunt docto. C. de reuocan. donat. ⁊ tradit Joā. crot. in repet. l. omnes populi. mihi col. xxxix. ⁊ est in mate-ria interpretationis extensiue in octaua conclusione. ff. de iu sti. ⁊ iu. pro quo ego soleo allegare optimum text. in. l. fi. ff. de cloac. ibi pretorem. n. sic intellexisse ait ⁊c. Ex quo vide tur tolli, si diceretur, ꝙ in correctorijs non fit extensio etiaꝫ per identitatem rationis iuxta tradita per doctor. maxime Roma. in. l. si vero. §. de viro. ff. sol. matrimo. cum similib. quia vt dixi, non videtur hoc procedere per extensionem,

9 sed per quandaꝫ comprehensionem. ¶ † Et hanc opinio-nem, videlicet ꝙ statuta excludentia matrem, ⁊ coniūctos per eam propter consanguineos coniunctos, vel attinen-tes ex linea paterna, seu per agnatos intelligantur solum si tales fuerint masculi (vltra Joan. de ana. in consil. iiij. visis statutis, ⁊ Deci. in rubrica. C. vnde legitt. quos allegat exi mius dominus consultor) tenuit Bald. egregie in consilio suo incipien. Martinus Jo. de Florentia, per totum, quod

10 reperitur inter consilia Ange. nu. lxviij. † concludens, ꝙ sta tutum Florentinum excludens matrem propter agnatos, vsqꝫ ad certum gradum, non excludit propter amitam, qđ etiam sequitur Ang. ibi in sequen. consil. ⁊ sequitur Cor. in consil. ccxxiiij. non sequendo ordinem, per totum, maxi-me in. iij. colum. ij. volumi. ⁊ tradit etiā Cur. consi. xliiij. sta tuto seu consuetudine. v. colum. ⁊ videtur hoc etiam velle Corn. in consil. cclxxvj. constat matrem. iiij. volu. vbi plus dicit, ꝙ si detur cōcursus matris, amite, ⁊ agnati masculi, qui sit remotior amita, non amita excludit matreꝫ, sed ipse agnatus, qꝛ verba statuti, que ad exclusionem matris voca bant ꝓximiores ex parte patris sunt intelligenda solum de masculis, vt per eum, ⁊ decisio illa plurimum videtur face re in casu isto in fauorem Lactantij patrui, contra Euridi-cem sororem, naꝫ sicut ibi amita, lꝫ agnata, non admittitur, sed vocatur agnatus masculus, ita videtur, ꝙ in casu isto soror non admittatur, lꝫ sit agnata, sed ꝙ solum vocentur patruus, hec sunt que conclusionem domini consultoris, primo aspectu difficultare videbantur. ¶ His tamen non obstantibus verissimum arbitror in ꝓposito casu, quod. s. per consulentem firmatum fuit, ⁊ sic vna cum eo, ⁊ alijs subscribentibus concludo sororem Euridicem omnino esse admittendaꝫ excluso penitus patruo predicto, non obstāte reformatione, de qua in puncto, ⁊ qꝛ in ea solum stat om-nis difficultas (quoniam ea remota remanet conclusio pre dicta sine dubio per ea, que. s. dicta sunt.) ¶ Ideo ad eam potest responderi, primo dicendo, ꝙ talis reformatio inef-ficax dicitur, ⁊ inualida, ⁊ propterea non obseruāda. Illud

11 autem probatur. ¶ † Primo ex defectu iurisdictionis eo-rum, qui talem reformationem fecerunt, nam condere sta-tuta dicitur iurisdictionis, vt per Inno. ⁊ alios in. c. cuꝫ ac-cessisset. de constitu. tradit Bart. in. l. omnes populi. in. i. q. ff. de iusti. ⁊ iu. cum concordantibus, vt scribit And. bar ba. in consi. quodam, scripsit ecclesiasticus. ij. colum. inser-to inter consil. Alexand. nu. cxiij. lib. iiij. sed homines illi, qui reformationem fecerunt (nec totus populus terre mon tis politiani) non dicuntur habere iurisdictionem, cum sim pliciter subiaceāt imperio, ⁊ dominio Florentinoꝝ, vt per Bar. in loco predicto ergo ⁊c. ⁊ hinc est, ꝙ quando talis populus iurisdictionem non habens vult condere statuta oportet, ꝙ habeat auctoritatem superioris, vel saltem con firmationem, vt per doc. in locis predictis, maxime Bart. quem omnes sequuntur (loquendo de statctis pertinenti-bus ad decisionem causarum, ꝓut est reformatio, de qua agimus) ⁊ idem dixit ipsemet Bar. in. l. si quid extraordi-narium C. de lega. lib. x. cum ꝯcordantibus, vt per Alexā. in consi. cxvj. visis que. in prin. lib. vj. sed in cōdenda predi c ta reformatione, (vt mihi presupponitur) non adfuit au-ctoritas superioris, nec ex post fuit vnqꝫ a superiore appro bata, ergo sequitur, ꝙ de iure dicitur inualida, ⁊ non obser uanda. ¶ Secundo qꝛ statuta ⁊ reformationes ēt si fiant ab habentibus iurisdictionem non ligant, neqꝫ sunt obser-uanda, nisi publicentur ſm loci consuetudinē, ita dixit bal. in. c. ij. ij. colum. ver. deinde nota, ⁊ ibi doct. sequuntur ma-xime Barba. de constitu. qui etiam hoc dixit in. c. i. iij. col. illo ti. ver. eodem modo dicit, si non sunt publicata, vbi etiā dicit in ver. precedenti non valere statuta anteqꝫ cōfirmen-tur, ⁊ dicit Ange. areti. (hoc quod dicitur de publicatione sequendo) ꝙ illud procedit in statutis vniuersalibus, vt per eum in. §. ius ciuile. vj. colum. ver. ⁊ aduertendum, instit. de iure natu. sed ista reformatio est vniuersalis, vt de se patet, ⁊ non fuit vnquam secundum loci consuetudinem publica-ta (vt mihi narratur) ergo non debet obseruari. ¶ Tertio idem probatur, quia si ista reformatio sic intelligenda est, vt soror ista dicatur omnino excludi (de quo tamen infra di cam) sequitur, ꝙ in effectu tolleret, ⁊ corrigeret illud statu-tum sub rubrica, ꝙ mulier dotata ⁊c. de quo. s. cum per il-

12 lud, vt iam dixi ista soror videatur vocari. † Quo posito di-co, ꝙ non potest ista reformatio valere, ⁊ correctionē illam operari,

operari nisi simpliciter illius statuti meminerit, & illud corrigat.l.fina.versicu.nec tamen &c.& ibi not.doctor.C.de indi.vidu.tol.Bar.in dicta.l.omnes populi.in.iiij.q.princ. & Roma.in aucten.similiter prope finem.C.ad.l.falcid.& tradit Andr.barba.in dicto consi.cxxiij.inter consilia Alexand.lib.iiij.prima colum.sed in dicta reformatione nihil dicitur de correctione alterius statuti,nec aliquo modo de eo fit mentio,immo in ea non est aliqua clausula derogatoria,etiam generaliter alicui contrario statuto ergo &c.

13 ¶ †Comprobatur hoc,quia cum illud statutum reperiatur insertum inter alia statuta in volumine statutorum, ista autem reformatio est extra volumen,ostenditur quod illa nõ potest vim obtinere ad derogationem statuti predicti, iuxta not.per Bar.(quem alij sequuntur)in.l.omnes.C.de peri.bon.subla.lib.x.¶ Quarto, & vltimo inualiditas dicte re-

14 formationis,† & quod in casu nostro non sit attendenda,probatur,quia (vt mihi narratur)postquam condita fuit iam annis .s.50.nunquam fuit vsu recepta vel obseruata,nec in iudicijs fuit vnquam attenta,quo stante dico,quod ex hoc tantum dici debet annihilata,& omnem vim amisisse,quia non solũ per tam longum tempus,sed etiam si ab eius initio per continuum decennium nunquam fuerit in vsu,aut in obseruantia, diceretur extincta, iuxta tradita per Ant.de bu.Cardin.& Imo,post glo.ibi in.c.i.de tregu.& pa.& tradit Alexand. in consi.vj.viso themate.ij.colum.versi.& per predicta apparet,libro primo.& in consil.cxxxij.visa facti contingentia,secunda columna,versicu.& subdunt isti.eodem libro. Cum igitur ista reformatio ab eius initio nunquã fuerit in vsu,nec fuerit moribus vtentium comprobata,sed aliud statutum quemadmodum seruabatur ante reformationẽ fuit etiam post eã obseruatum,sequitur reformationem istam minime debere attendi per predicta,vt etiam voluit Archid. in.c.fina.iiij.distinct.& Bald.in aucten.omnes peregrini, .C.communia de success.& Alexand.in consil.xxxix.visis,

15 & consideratis,in princip.lib.iij.† & ibi in fine consilij dicit non valere statutum,nisi secundum loci consuetudinem publicetur(prout etiam.s.dixi.)¶ Ex his igitur euidenter constat reformationem istam non esse seruandam.& ita in specie de statuto exclusiuo feminarum,dicit Alber.bru.quod ex aliqua ex causis predictis non valebit,nec erit seruandum in suo tractatu de statu.feminas,& cognati.lin.exclud.in decimo quarto articulo,versicu.sexto femina &c.allegans Corne. in consilio.clxxi.licet in hac, in fine, quarto volumine. Et stantibus predictis(prout de iure vera videntur) non esset opus vltra instare,quoniam si reformatio,de qua agitur,velut inualida,attendi non debet,remanet conclusio in fauorem predicte Euridicis firma,& sine aliqua difficultate per ea,que.s.in principio dicta sunt.¶ Uerũtamen,vt vndique veritas appareat,& iustitia ex parte dicte Euridicis notissima fiat,posito millies(absque tamẽ veritatis preiudicio)quod predicta reformatio debeat obseruari,adhuc dicendum est Euridicem sororem esse admittendam dicto Lactantio pa-

16 truo excluso.¶ †Et ideo ad ipsam reformationem secũdo loco respondetur,quod ex ea nullo modo debet inferri in casu isto ad exclusionem dicte sororis,nam in hac reformatione considerari potest duplex caput,videlicet exclusiuum matris,& coniunctorum per eam Item inclusiuum consanguineorum ex linea masculina,sed ex neutro potest ista soror dici exclusa,ergo succedere debet.Illud autem probatur, quoniam si primo caput exclusiuum consideramus,res caret omni difficultate,quia cum illud respiciat tantum matrem,& per eam coniunctos non potest referri ad coniun-

17 ctos ex linea paterna,vt est plusquam notissimum,† vnde cum ista soror sit coniuncta Pamphylo defuncto ex paterna linea(cum sit soror consanguinea iuxta.l.primam.§. fina.ff.de suis & legittimis.& .§.primo.institu.de legittimis agnato successio.cum similibus)sequitur,quod ad eam caput

18 exclusiuum dicte reformationis trahi nõ potest.†Est enim statutum in dicto capite exclusiuo odiosum, & ideo restringendum.c.odia.de regulis iuris libro sexto. & consequenter non debet trahi,seu extendi de persona ad personam, que scilicet non sit coniuncta solum mediante persona exclusa iuxta notata per Baldum & alios, in.l.vnica.C.de in ius voc.in.l.prima.C.de successorio edicto.& in auctentica quas actiones.C.de sacrosanctis ecclesijs.& tradit patruus,& dominus meus Soci.in consilio vigesimo octauo,circa primam,columna penultima,quarto volumi. concludens propter hoc,quod statutum excludẽs matrem non excludit auiam paternam vt per eum,& voluit hoc idem excellentissimus etate nostra dominus Franciscus cur.iunior in consilio quinto videretur prima consideratione, colum-

19 na quarta,cum multis similibus,† qui Curt.iunior hodie. xxvj.Junij.M.D.xxxiij.cum maximo merore totius Patauine academie ex hoc seculo transiuit,cuius anima in sinu Habrae recepta feliciter requiescat.¶ Et ista conclu-

20 sio pulchra ratione iustificatur.† Nam exclusio a successione per statutum facta dicitur quedam exheredatio argumento notatorũ in.l.qui volebat.ff.de heredibus instituendis,& ita in terminis dicit Bald.in.l.si defunctus.columna prima,versi.& induco.C.de suis & legittimis.& ita sepissime solent dicere nostri doctores in varijs locis, quos referre ad presens non expedit,merito ergo requiritur,quod qs sit per statutum expresse,& nominatim exclusus,& sic exheredatus,aliter non excludatur sicut de exheredatione in testamento facienda dicitur in.l.prima & secunda.ff.de liberis & posthumis.& institu.de exhereda.liber. in princip. Cum igitur in proposito ista soror non reperiatur expresse, aut nominatim per statutum exclusa,immo etiam nec verbis generalibus,vt ex iam dictis constat,absque dubio concludendum est ipsam ex capite exclusiuo dicti statuti nullo modo posse dici exclusam,& ita in specie arguit, & concludit Andr.sicu.in consilio decimo sexto infra allegando in principio.¶ Et hoc eo presertim dicendum est,quia ista reformatio,dum matrem,auum,& auiam,& subsequentes cõgnatos excludit seipsam declarat,& restringit suam exclusionem ad attinentes ex materna linea,dum subdit.s.ex ma-

21 terna linea attinentibus &c.† Est enim de natura illius dictionis,scilicet in similibus terminis posite declarare, & restringere precedentia,vt probatur in.l.iusiurandum quod ex conuentione.§.fina.ff.de iureiuran.& ita illum textum allegat Ias.in.l.tertia.§.saltus.ff.de acquirenda possessione. tradit hoc glo.secunda, & ibi doctores notant in.l.fina.ff. de auro & argento legat.cum similibus. Si igitur exclusio expressa restringitur ad cognatos ex materna linea tantum, clarum est,quod ista soror non potest dici exclusa, cum non sit cognata, sed agnata,& sic coniuncta ex linea paterna. Ista enim reformatio,quos excludi voluit,expressit,& si etiam sororem consanguineam excludi voluisset, sciuisset exprimere,prout fecit de cognatis ex linea materna,vnde cum nõ dixerit,certe noluit.l.vnica.§.sin autem ad deficientis.C.de caduc.tollen.& c.ad audientiam.de decim.cum similibus.Et istam opinionem in fortioribus terminis firmat patruus, & dominus meus Soci.in consilio.ccvij.in causa domine Anne,columna antepenultima,versic.quibus tamen non obstantibus,vsque in finẽ consilij,nam in casu suo vocabantur agnati masculi,& excludebantur mater,linea materna, & omnes alij cognati,& tamen concludit per tale statutum non excludi sororem,quia dicitur agnata,vt per eum, fortius ergo in casu nostro id esse debet, cum solum excludantur cognati attinentes per maternam lineam, & vocentur consanguinei simpliciter absque expressione masculinitatis.

22 ¶ † Facit pulchra decisio Andree siculi,in consilio decimo sexto,clementissimi Dei per totum, vult enim quod statutum excludens matrem, & coniunctos per lineã maternam non excludat auiam paternam,que tamen nõ dicitur agnata,prout etiam voluit dominus meus Socin.in preallegato consilio vigesimo octauo,quarto volumine.Minus ergo in casu isto excludetur soror,que est agnata,& proximior secundum computum graduum iuris canonici.¶ Facit etiã decisio Bald.in consilio.cccxv.statuto ciuitatis Parme,

23 secundo volumine,† vbi concludit,quod statutum excludens matrem,& maternam lineam propter agnatos masculos non excludat amitam,vt per eum,minus ergo in casu nostro debet dici exclusa ista soror.¶ Et ista opinio,quod statuta excludentia lineam maternam propter agnatos, etiam si dicatur masculos,non excludant feminas agnatas,vt est

soror, amita, ⁊ similes, est de iure verior, licet quidam con-
trarium dixerint, ⁊ est etiam communis, vt clare firmat Al
ber. brun. in suo tractatu de statutis feminas, ⁊ cognatoꝝ
lineam exclud. in sexto articulo principali, in secunda que-
stione, secundi membri, vbi allegat predicta consilia, ⁊ alia
plura, vt per eum, prout etiam. s. dixit dominus consultor,
ab ea igitur nephas esset presertim in iudicando recedere
per iura vulgaria. ¶ Nec huic communi, ⁊ verissime con
clusioni ob. ratio conseruandi cyppi domus, seu agnatio-
nis, de qua in dicta reformatione, propter quaz videtur, ꝙ
etiam ista soror dicatur exclusa, vt. s. in contrarium argue-
batur. Quoniam respondetur pluribus modis. ¶ Et pri-
24 mo dico, † ꝙ immo per hanc sororem cyppus domus con-
seruatur, dum viuit, cum sit agnata dicatur de familia ben-
ciorum, ⁊ eius familie arma ferat, vt est plusquam notissi-
mum, ⁊ probatur in. l. consanguinitatis. C. de legittimis he
redibus. nam si femina iure consanguinitatis succedit, vt
25 ibi dicitur, ergo dicitur agnata, † cuz ꝯsanguinitas sit agna
tionis species, vt. §. vulgo quesitos. institu. de success. co-
gnat. ⁊ licet post mortem eius, ipsius filij non sint talez agna
tionem conseruaturi, tamen hoc non debet operari, vt ex-
clusio generis materni, seu agnatoꝝ ex materna linea (per
quos etiam viuentes agnatio Benciorum non conseruare
tur) debeat extendi ad istam sororem, cum magna sit diuer
sitas terminorū, ⁊ rationis, est enim vt dixi ista soror agna
ta, ⁊ dum viuet agnationem conseruabit, quorum neutruz
reperitur in cognatis ex materna linea, merito ergo exten-
sio fieri non debet cum ex diuersis minime sit inferendū. l.
inter stipulantem. §. sacram. ff. de verborum obligatio. l. fi-
26 nali. ff. de calumniato. cum similibus. † Et maxime in casu
isto, cuz simus in exorbitantibus, correctorijs, ⁊ etiā odio-
sis, saltem in isto capite exclusiuo, in quibus dici vulgo so-
let non fieri extensionem etiaz ex identitate rationis, vt per
doctores, in. l. si vero. §. de viro. ff. soluto matrimonio. in. l.
si constante. in principio, in nona questione, prime partis eo
dem titu. ⁊ in aucteuti. quas actiones. C. de sacrosanctis ec
clesijs. ⁊ alibi sepe. Minus ergo fieri debet extensio, si non
sit eadez ratio, prout isto casu non est per predicta. ¶ Nec
est nouum, ꝙ dispositio excludens genus maternum, ⁊ co-
gnatos propter agnatos non excludat feminas agnatas, ⁊
27 maxime, que dicitur consanguinea, † nam videmus, ꝙ lex.
xij. tabu. vocabat legittimos heredes idest agnatos eorum
fauore, ⁊ excludebat cognatos, quod certe pro conserua-
tione familie, ⁊ agnationis factum erat, non tamen exclu-
debat feminas agnatas presertim sorores imo ipse, ⁊ alie
agnate cum fratribus, ⁊ alijs agnatis masculis vocaban-
tur secundum gradus prioritatem, vt. l. prima. ⁊. l. lege. xij.
tabula. ⁊ per totum. C. de legittimis heredibus. ⁊ in. §. ce-
terum. maxime in versi. ⁊ hec quidem lex. institu. de legitti-
28 mis agnatorum successione. ⁊ ibi not. Ange. are. † Et ideo
bene dicit Corn. in dicta. l. lege. xij. tabu. secunda columna,
ꝙ lex. xij. tabu. licet faceret differentiam inter descenden-
tes ex masculis, idest agnatos, ⁊ descendentes ex feminis
idest cognatos, non tamen inter agnatos faciebat differen
tiam inter masculos, ⁊ feminas, quia pariter vocabat, ⁊
sic exclusio cognatorum fauore agnationis conseruande fa
cta non excludebat agnatas feminas. Sic ergo ⁊ isto casu
dicendum est, negari enim non potest hoc plus esse in agna
tis feminis, q̄ȝ in cognatis etiam masculis, ꝙ scilicet ꝑ eas
29 viuentes agnatio conseruatur, vt. s. dixi, † ⁊ predicto argu
mento, videlicet ꝙ non sit eadem ratio excludēdi feminas
agnatas, que est excludendi matrem, ⁊ coniunctos per eaz
cum similitudine legis. xij. tabula. vtitur Corn. in dicto con
silio octuagesimo secundo, tertia columna, quarto volumi-
ne, vbi loquitur in filia fratris, ⁊ sic in persona remotiori, q̄ȝ
sit soror in casu isto, fortius ergo idem dici debet respectu so
30 roris, vt statiz deduxi. ¶ † Et hoc ita stante respōdetur ad
illud, quod vltimo loco in contrarium allegabatur, videli-
cet ꝙ propter rationis identitatem non debebat dici exten
sio ⁊c. quia allegata in contrarium procedunt, quando om
nino, ⁊ in totum ratio expressa reperitur in casu non expres
so, nec aliqua dissimilitudo reperitur aut ratio contrarium
suadens iuxta nota. in. c. constitutio. super glo. fina. de elect.
libro. vj. vbi post alios declarat Philip. francus, ⁊ tradit
egregie Joan. de imo. in. l. si vero. §. de viro. quinta colum-
na. ff. soluto matrimonio. versicu. ⁊ hec vera quando ⁊c. ⁊
Joan. crot. in dicta. l. omnes populi. columna quadragesi-
ma prima, versicu. decima quinta conclusio, ⁊ satis dixe-
runt. s. clarissimi iudices Rote magnifice ciuitatis Sena-
rum in eorum subscriptione ad quos me refero, in casu au-
tem nostro ratio illa conseruandi cyppi domus expressa in
reformatione q̄ istam sororem, oino ⁊ in totum non reperi
tur, ⁊ dissimilitudo datur inter eam, ⁊ coniunctos per lineā
maternam, vt dictum est, ergo per talem reformationez nō
31 potest dici exclusa, † ⁊ ꝙ soror amita, ⁊ similes mulieres di
cantur agnate, in eis duret agnatio, ⁊ ꝙ ratio agnationis
conseruande per statutum considerata etiam in eis aliqua-
liter militet, firmat Alexand. consilio. lxxxix. circa primuz,
columna finali, versicu. non ob. statutum, sexto volumine.
¶ Secundo ad predictam rationem in reformatione ex-
pressam, seu ad argumentum contra istam sororem, quod
32 ex illa ratione sumebatur, † Respondetur, ꝙ illud argumē
tum ⁊ correctio statuti ad casum non expressum vltra con-
cursum rationis requirit, ꝙ saltem lato sumpto vocabulo,
casus ille non expressus comprehendatur sub expresso, vt
voluit glo. in versi. ad curationem, ⁊ ibi doctores sequun-
tur in auctenti. vt hi qui obliga. se hab. perhib. ⁊c. in princi
pio, columna sexta, ita declarat signanter Joan. de imol. in
dicta. l. si vero. §. de viro. columna quarta, versicu. fallit se-
cundo secundum quosdam, ad quod plures concordātes
adduci possent, vt per Alexandrum in consilio sexagesimo
tertio, stantibus his. secunda columna, prope finem, versic.
pro hoc etiam facit, quarto volumine, in consilio. cciiij. con
sideratis verbis, secūda columna, versi. quia respondeo. se
cundo vlumine, ⁊ in consilio. cxiij. perspectis his. secunda
columna, versi. comprobatur quia ⁊c. sexto volumi. quod
etiam voluit Corn. in dicto consilio. lxxxij. quarto volumi
ne, columna penultima, versic. non ob. primum, ⁊ in consil.
lxxxvj. dominus Petrus in subscriptione, secunda colum-
na, primo volumine, ⁊ patruus meus Soci. in consil. cxxij.
circa primum. tertia columna, versicu. non ob. secunda ra-
tio, tertio volumine, ⁊ in consilio vigesimo octauo prealle-
gato, sexta columna quarto volumine, sed sic est, ꝙ soror
ista appellatione exclusorum etiam lato sumpto vocabulo
non continetur ergo ⁊c. illud autem satis constat, nam de
matre, auo, ⁊ auia, ꝙ scilicet talia vocabula non contineāt
sororem, est indubitatum. similiter etiaz non continetur sub
vocabulo, attinentibus per lineam maternaz, intellecto, p-
ut reformatores intelligunt, volunt enim intelligere solum
de his, qui solum, ⁊ dumtaxat linea materna coniungun-
tur, ita ꝙ non linea paterna, alioquin posset dari casus, ꝙ
persona inclusa, ⁊ persona exclusa esset vna, ⁊ eadem cōtra
ipsorum reformatorum mentem, ꝙ nullo modo est dicen-
dum argumento. c. fina. extra de institut. sed sub tali voca-
bulo eo modo intellecto ista soror, nec lato sumpto vocabu
lo potest dici comprehensa, cum sit coniuncta per lineaz pa
ternam, seu masculinam, ergo ⁊c. ¶ Preterea ⁊ tertio re
33 spondetur, † ꝙ argumentuz in contrarium procedere pos-
set (cum sit contra verba reformationis) quādo de tali men
te disponentium appareret iuxta. l. non aliter. in princip. ff.
de leg. iij. ⁊. l. prima. §. si is qui nauem. ff. de exercit. cum si-
milibus. Sed in ꝓposito dico ꝙ nedum de tali mēte non
constat, immo etiaz constat de mente contraria, vt. s. ista so
ror non excludatur, nam cum reformatio ista precise, ⁊ no-
minatim excludat cognatos per lineam maternam attinen
tes ad eos tantuz suam exclusionem taxando, ⁊ restringen
do, vt. s. dicebam ponderando dictionem. illa. s. sequitur,
ꝙ istam sororem, in qua non est illa qualitas, noluerūt ali-
quo pacto excludere, vt. s. etiam dicebam, ⁊ si voluissent et
istam sororem, ⁊ ceteras agnatas feminas excludere, satis
erat, ꝙ vno verbo dicerent soli agnati masculi succedant
34 vsqȝ ad talē gradum, † naz per ista verba, ⁊ per inclusionem
vocatorum omnes alij fuissent exclusi iuxta doctri. Barto.
in. d. l. ij. §. videndum. ff. ad tertul. Cum igitur non sic dixe
rint, sed restrinxerint, ⁊ taxauerint suam exclusionem ad ge
nus maternum, clarissime ostenditur, ꝙ noluerunt istam
sororem

sororem,nec alias feminas agnatas excludere arg.l.cum
pretor.in principio.ff.de iudi.cum similibus.& respectu ge
neris materni sic taxatiue exclusi debet intelligi ratio in re-
formatione expressa de conseruatione cyppi domus,ita sin
gulariter determinat quasi in terminis nostris Andr.sicu.
in dicto cõsi.xvj.primo volu.ij.& .iij.colum. naz in casu suo
ratio conseruande agnationis erat expressa,& tamen exclu
sio matris,& generis materni,ꝙ in statuto exprimebatur,
non operatur exclusionem auie paterne,vt per eum,qui di
cit,ꝙ ratio conseruande agnationis posita in ꝓhemio sta-
tuti,lz videatur generalis,tamẽ dicitur restricta per sequen
tem dispositionem,vt.s. solum procedat respectu generis
materni,quod tantum per statutum excluditur,& ita ꝓprie
dicendum est de ista ratione in prohemio nostre reforma-
tionis expressa,vt.s.restringatur & procedat solum,& dum-
taxat respectu generis materni, quod expresse, & taxatiue
35 excluditur.¶ †Et ꝙ non arguatur ex ratione etiã expres-
sa,si lex correctoria loquatur taxatiue,& restrictiue(ꝓut fa
cit ista reformatio)firmat Jas.post Bal.& alios per euz al
legatos,in dicta aucten.quas actiones,mihi in.vij.colum.
versicu.secundo limita istam fallentiam C.de sacrosan.ecc.
& Jo.cro.in dicta.l.omnes populi.preallеg. colum.xxxix.
in dicta octaua conclusione ibi quod tamen limita &c.nec
mirum,qr si aliud non constet,semper debemus inherere
verbis dispositionis & statuti,vt dicta.l.non aliter.de lega.
36 iij.cum simi.†verba enim dicuntur portare pondus totius
statuti,ẜm Bal.in.c.primo.versic.quero quomodo.q feu.
dare pos.in vsibus feudorum,& alios plures,quos refert,
& sequitur Cur.in consilio.lxxviij.domina Francescbina,
secunda colum.in fi.Cum ergo verba hic sint taxatiua, &
restrictiua exclusionis dz dici,ꝙ etiam rationem dicantur
restringere ad expressam conclusionez per predicta.¶ Ad
37 quod optime facit,†qr ratio in aliqua lege allegata,lz vi-
deatur in verbis generalis,debet tamen restringi ad termi
nos,in quibus loquitur,quãdo eius generalitati repugnat
mens disponentis, vt.l.de eo.§.si quis ex vnis. iuncta
glo.fina.ff.ad exhib.&.§.fratris.cum sua glo.insti.de nupt.
restringatur ergo in casu isto illa ratio conseruandi cyppi
domus ad terminos,in quibus ponitur,vcz ad exclusionez
generis materni tantum,cum si aliter intelligeretur ratio-
nis generalitas repugnaret menti ipsius reformationis,vt
ex predictis constat.¶ Quarto & vltimo respondetur, ꝙ
allegata in contrarium procedunt, quando ratio expressa
38 est finalis,& vnica,†verum si non sit finalis,vel non sit vni-
ca,non potest lex correctoria de casu expresso trahi ad non
expressum,iuxta nota.per Joan.and.in nouel.in.c.primo.
de tempor.ordi.lib.vj.quem refert, & sequitur Mathesil.
in suo tracta.extensionum.v.colum.ꝓut istos refert, & se-
quitur Joan.crot.in.d.l.omnes populi.in preallega.octa-
ua conclusione in fi.Sed in ꝓposito ratio illa conseruandi
cyppi domus vel non est finalis,qr ratio alia,que in princ.
allegatur,vz pro vnione,pace,& concordia ciuium, & vt li-
tes,& contentiones ciuiles tollantur,videtur ratio finalis.
d.reformationis,cum per se induxisset dispositionem & di-
spositam conseruaret,iuxta not.per Abb.& alios,maxime
Deci.in.c.cum cessante.in primo nota.extra de appel.Vel
si potest dici finalis,non tamen fuit vnica,cum ẽt ratio pre-
allegata sit specifice,& pro finali in reformatione expressa,
ergo sequitur,ꝙ ex tali ratione non debet argui, vt.s.refor
matio trahatur ad exclusionem huius sororis, cum de ipsa
excludenda nihil in reformatione dicatur, immo ex verbis
eius restringentis exclusionem ad genus maternum cõtra-
39 rium inferatur,vt.s.dictum fuit.¶ †Et maxime hoc dicen
dum videtur,qr pro regula dici solet statuta exhorbitantia,
& iuris cõis correctoria(prout est ista reformatio)recipere
interpretationem restrictiuam,vt sic ius cõmune minus le-
datur,vt per docto.in.l.ij.C.de noxal.& in.c.cum dilectus.
de ꝯsuetu.& alibi sepissime & adeo,vt ea de causa liceat ẽt
verba impropriare,vt per docto.in.d.locis,& tradit Cur.
in.d.consi.lxxviij.vj.colum.Nulli autem dubium est ius cõ
mune minus ledi,si ista soror non dicetur exclusa,q̃z cõtra-
riuz igitur &c.¶ Et vltra predicta si volumus,ꝙ ratio illa
conseruationis cyppi domus non sit finalis, ꝙ ex ea argui
non possit,probatur in.l.ij.§.fi.ff.de donat.& in vulgato.§.
sexum.l.i.ff.de postu.& voluit glo.in ver. periculosis, in.c.
cupientes.in prin.de elec.lib.vj.quam ibi sequuntur doct.
Si vero volumus,ꝙ sit finalis,sed non vnica,ꝙ ex ea non
arguatur ad exclusionem sororis,posito,ꝙ in ea talis ratio
40 cesset,probatur ex eo,ꝙ vulgo dicitur,†ꝙ quando plures
rationes finales considerantur in aliqua dispositione, licet
vna ex rationibus cesset,non tamen cessat dispositio,si alia
ratio remanet,vt in.§.affinitatis.& ibi not.Ange.areti.in-
stitu.de nup.l.liberorum.& ibi summat Bald.ff.de his qui
not.infa.facit.l.si non lex.in prin.& ibi tradit Jo.de imo.ff.
de her.instit.cum simi.pro quo soleo allegare text. in.l.ser-
uus si heredi.in prin.ibi due sunt enim cause.ff.de sta.liber.
Cum ergo reformatio voluerit excludere genus maternũ,
& primum vocare,tum ratione vnionis,pacis, & concor-
die,seu vt lites ciuiles tollantur,tum etiam ratione conser-
uandi cyppi domus,lz in ista sorore videatur cessare secun
da ratio(posito tamen,ꝙ ita sit)tamen cum non cesset pri-
ma,& illa soror sit de genere paterno,non video,cur non de
beat admitti.¶ Cõprobaᷓ hoc ex verbis reformationis
41 ibi,& maxime ratione cyppi domus ꝯseruandi &c.naz†ista
dictio maxime arguit auctorem voluisse idez etiam vbi illa
ratio cessaret,lz non tanta ratione,vt voluit glo. pen.in fi.
quam ibi not.& sequitur Flori.in.l.illud.in princip.ff.ad.l.
aquil.tradunt docto.per illum tex.in.l.qui se patris.C.vn-
de liber.dictio enim maxime dicitur implicatiua eiusdẽ effe
ctus in casu alio,vt per doct.in locis predictis,& per Cor.
in consi.lxix.visis nõnullis.ij.colum.primo volu.cum simi.
Sic ergo ex vi talium verborum sequitur solum genus ma
ternum excludi,& paternum vocari etiam ꝙ non sequatur
conseruatio cyppi domus.¶ Ad quod optime facit pul-
chra illa doctri.Bart.cõmuniter approbata in.l.i. colum.
42 pen.ff.solu.ma.†dum concludit,ꝙ mulier sterilis habet pri
uilegia dotis,lz illa fuerit concessa,maxime vt ciuitas libe-
ris repleatur,que ratio cessat in sterili,naz dicit Bar. ꝙ ex
dictione illa maxime apparet plures esse rationes, & priui-
legia habere locum ẽt vbi cesset ratio illa posita per dictio-
nem maxime.sic ergo dicendum est in ꝓposito ẜm quod.s.
deduxi.¶ Et hec sufficiant circa caput exclusiuum huius
reformationis,ex quibus luce clarius demonstratuz est per
tale caput do.Euridicez sororem defuncti nullo modo esse
exclusam a successione fratris.¶ Et ex his pleraqz seruiẽt
etiam circa considerationem capitis inclusiui, vt.j.dicam.
¶ Si igitur secundo loco consideramus eiusdem reforma
tionis caput inclusiuum,dum vocat consanguineos ex li-
nea masculina vsqz ad tertium gradum, adhuc & quidem
intrepide dicendum est in ꝓposito casu hanc sororem non
esse exclusam duplici principali fundamento.¶ Et primo,
qr immo veritas videtur,ꝙ sit in tali capite inclusa,ipsa.n.
dicitur consanguinea ex linea masculina,vt.s.dictum est, &
est.j.tertium gradum,vt est notissimum ergo &c, & lz verbuz
illud consanguinei in reformatione positum sit generis ma
sculini,tñ dicitur in proposito concipere femininum, vt sic
etiam consanguinea femina dicatur pro suo gradu vocata,
43 vt est soror,& amita.†Est enim in iure regula, ꝙ masculi-
num concipit femininum,vt.l.i.l.detestatio.§.i,& .l.stuprũ.
§.fi.ff.de verb.signi.l.i.§.adeo.ff.de pecu.l.si ita scriptum.
in prin.ff.de leg.ij.& .l.qui duos.ff.de lega.iij.cum simi. tra-
dunt Bar.& alij in.d.l.i.de verb.sig.& doc.maxime Mo-
der.in.l.si qs id qd.ff.de iurisdi.om.iud.Archid.in.c.si qs
suadente.xvij.quest.iiij.& Gemi.in.c.generali.de elect.lib.
vj.cum concordantibus,vt per Corn.in consi.ccxlviij.vide
tur prima facie.ij.colum.versic.nec etiam ob.iij.volu.& per
Deci.in.l.secunda.colum.xiiij.ff.de regu.iur.& multum ad
propositum tradit Alexand.in consi.cxvj.circa dubitatio-
nem,colum.fina.versic.tertio potest responderi.ij. volumi.
44 †concludens in casu suo,ꝙ sub istis verbis coniuncti ex li-
nea paterna &c.etiam femine continentur,& quidem ex pro
prio significato,vt per eum,qui idem firmauit in cõsi. cxxv.
viso processu.iiij.colum.versi.non ob.etiam si diceretur,se-
ptimo volumine,vbi dicit,ꝙ statutum loquens per istud
adiectiuum coniunctos,& sic per terminum cõmunem sine
alio termino(vt dicit in dicto consi cxv.)comprehendit cõ
iunctas feminas etiam ex propria significatione, prout ẽt
& aperte dixit idem Alexand.in consilio.lxxix.Franciscus,

& Benuenuta, colum. penul. versi. tertio potest responderi sexto volumine. Sic igitur videtur dicendum in proposito de verbis istius reformationis. s. consanguinei ex linea masculina, ut comprehendant etiam consanguineas ex ppria significatione, cuz etiam illud verbum consanguinei sit adiectiuum positum sine alio termino, & possit dici terminus communis, sicut Alexand. in dictis consilijs dicit de verbo coniuncti &c. ¶ Accedat etiam decisio Cor. in consil. xcv.
45 in hac consultatione. v. columna, secundo volumine. † dum concludit, q ista verba posita in statuto, vcz li parenti dal lato del padre &c. includit etiam feminas, ut per eum, & in terminis nostris, q in isto verbo consanguinei ex parte patris, posito in statuto ad exclusionem generis materni comprehendantur femine firmat Corn. in dicto consil. cclviij. tertio volumine, & Benedi. cap. in consi. xcj. subscripsi me, qui fortius voluit, q sub versi. proximiores consanguinei, comprehendatur auia paterna ut per eum, & ad hoc possent plures alie decisiones allegari, que gratia breuitatis obmittuntur. Et ista opin. q ista soror, ut agnata, seu consanguinea ex linea masculina dicatur comprehendi in hac reformatione, in eius capite inclusiuo videtur audacius firmanda propter quoddam statutum in eodem loco seruandum, sub rub. q masculinum genus concipiat femininum, quo generaliter cauetur, q quodlibet capitulum presentis statuti, quod loqueretur ex masculino genere, extendat ad femininum, modo illud, quod in capitulo continetur, possit
46 ad femininum genus adaptari, † nulli autem dubiuz est materiam successionis congrue ita aptari ad feminas, sicut ad masculos, cum pariter iura tam masculos, q̄z feminas vocent, quinimmo nature accusatores reputantur qui inter eos differentiam faciunt. l. maximum vitium. vbi per omnes. C. de liber. pret. ergo &c. & ita propter tale statutū alias
47 dixit Bal. in consi. xlvij. factum tale lib. v. † q statutū Aretij, quo fratres patrueles vocabantur ad successionem dicitur vocare similiter etiam sorores patrueles ratione predicta, ut per eum. ¶ Facit q2 per tale statutum clara mēs statuentium ostenditur, q in quibuscunqz dispositionibus eorum masculinum concipiat femininum, ut declarat Cur. in consi. ix. Ticinensi statuto, col. fi. versi. & multum pro ista
48 parte. ¶ Comprobatur ista opin. † q2 cum ista reformatio generaliter vocet ɔsanguineos ex linea paterna (quoꝝ appellatione etiam femine veniunt, ut dixi) debet generaliter intelligi in quolibet sub genere comprehenso, & sic etiam in feminis. l. i. §. generaliter. cum multis similibus. ff. de lega. prestan. non obstāte, q in femina videatur minor ratio, q̄z in masculo, quoniam lex generalis omnes casus comprehendit, etiam, q in vno sit minor ratio, q̄z in alio, tex. est singularis in. l. i. §. quod autem. & ibi docto. tradunt. ff. de alee lusu, & aleat. Et si illud procedit ibi, vbi sumus in penalibus, in quibus solet fieri strictissima interpretatio. l. pen. ff. de pen. cum similibus, fortius procedet hoc in casu isto, cuz ex tali interpretatione in occurrenti casu ius commune, nedum non ledatur verum etiam a lesione defendatur, ut est notissimum. Esto ergo q per istam sororem solum ipsa viuente agnatio conseruetur & non post eius mortem, per masculum vero etiam post eius mortem conseruari possit, & sic aliquo respectu videatur minor ratio in ea, tamen cum reformatio generaliter, & simpliciter de consanguineis ex linea paterna loquatur, debet intelligi etiaz in feminis, & sic, ut etiam hanc sororem comprehendat. ¶ Nec predictis obstat, si dicatur nos esse in materia differenti, seu in qua cōsideratur ratio differens inter masculos, & feminas, ut. s. in contrarium arguebatur, quoniam dico, q immo materia est indifferens, q2. s. agit de materia successionis, que vtriqz sexui pariter congruit, ut modo dixi. Et licet in reformatione ponatur ratio conseruandi cyppi domus, tamen ex ea in proposito non est arguendum, ut scilicet per talem rationem sit facienda differentia inter masculos, & feminas, tuz quia ratio illa non est vnica, & forte etiam non finalis, tum etiam quia etiam in feminis talis ratio consideratur saltez quo ad mentem disponentium, qui eam rationem considerarunt, & posuerunt solum ad exclusionem generis materni, ut hec omnia patent ex his, que dixi. s. circa caput exclusiuum in responsionibus ad illam rationem maxime in prima, tertia, & quarta responsione. ¶ Sed dicet aliquis,
49 † q immo ista soror non potest dici inclusa, aut vocata per istud caput inclusiuum, nam in eo vocātur consanguinei ex linea masculina, sed ista soror licet sit consanguinea, non tamen videtur, q possit dici ex linea masculina, ut videtur cōcludere Pau. de cast. in. l. maritus. C. de procura. colum. fina. versi. & ego inducebam, quem sequitur Alexan. in. l. gallus. §. nunc de lege, versi. sed iuxta hoc quero. ff. de liber. & posthu. & in consilio. xliij. consideratis his secunda colum. versiculo sed premissis non obstantibus. iij. volumi. verū tamen ad hoc respondetur. ¶ Et primo dici forte posset, q illa opin. Paul. de iure non pcedit, prout illam reprobat Ias. in. l. secunda. mihi columna. lxxiij. C. de iu. emphi. & est in vigesima prima questione, in versi. item aduerte q primum fundamentum, de quo ad eum me remitto. ¶ Et posito, q opi. Pau. de ca. in casu suo sit vera. Secundo loco respondetur, q illa nihil facit ad casum nostrum, procedit eniz in casu suo, qui a nostro diuersissimus est, & ideo velut ex diuersis non est arguenduz. l. naturaliter. §. nihil commune. cum vulgaribus. ff. de acquir. poss. Diuersitas autez ostenditur, nam Pau. de cast. loquitur respectu emphiteosis recepte per se, & liberis suis per lineam masculinam de-
50 scendentibus, † & dicit, q filia recipientis non dicitur de linea masculina, prout fuit intellectum in ipso contractu, in quo fuit considerata linea masculina liberorum, & liberi ipsi sunt caput sue linee, & ideo filia illa tanq̄ caput linee feminine sapiet eandem naturam quam saperent descendentes ex ea, qui vere essent de linea feminina, ut per eum, & Alexan. in locis predictis. Sed in casu isto hoc non potest considerari, quia linea non dicitur accepta eo modo, sed generaliter capitur linea masculina respectu agnationis morientis, & non respectu linee ipsius, tanq̄ descendentis ex suo patre, quod euidentissime ostenditur, quia ista reformatio presupponit morientes sine descendentibus decessisse, adeo q de eius linea impossibile esset tractare, que iaz finita eēt, ipse enim fuit sue linee caput, & finis, vnde oportet fateri, q in ista reformatione linea masculina capitur generaliter p linea agnatitia, hoc est pro descendentibus ex agnatis masculis, ut sic etiam ista soror dicatur de tali linea, alioquin nec patruus ipse posset dici d linea masculina moriētis aut
51 patris eius. † Nec esse feminam impedit posse dici ex linea masculina, si ex masculo nascatur, ut iudicio meo est notissimum, & volunt etiam Pau. & Alexā. in locis predictis, si bene aduertantur, & expresse dicit Alex. in dicto consi. xliij. versi. non ob. id quod notatur. Et stantibus predictis dicitur sublatum etiam, quod secundo loco allegatur in cōtrarium, nam si ista soror dicitur includi, seu vocari per caput inclusiuum secundum predicta, non potest dici, q illud idez caput excludatur, ut de se patet. ¶ Secundo principaliter posito (absqz veri preiudicio) q ista soror nō sit vocata per caput istud inclusiuum, adhuc dico, q debet admitti ad successionem fratris excluso patruo, si non ex expressis verbis reformationis, saltem ex interpretata mente eius in hoc nō alterante dispositionem iuris communis, ut sic dicamus illam succedere de iure communi, quod in occurrenti casu
52 non dicitur immutatum, † sed dicitur casus obmissus, & io tanq̄ obmissus dicitur remanere sub dispositione iuris cōmunis iuxta. l. si extraneus. & ibi not. docto. ff. de conditio. ob causam. l. si cum dotem. in princip. vbi etiam doctor. dicunt. ff. soluto matrimonio. cum similibus, ut per patruum, & dominum meum Soci. in consi. ix. viso statuto. ij. columna. iij. volumine, & per Alexand. in consi. xlij. in causa & lite, prima columna, tertio volumine. Nec valet ista ɔsequētia aliqua persona per statutum non reperitur vocata ad successionem, ergo debet omnino excludi, quoniam potest venire per regulas iuris communis, quod in eo non reperitur correctum per statutum, prout hanc consequentiam negat Cur. iunior in suo consi. ix. circa premissam. in principio, & sufficit, q persona que iure communi admittitur non repe-
53 riatur per statutum exclusa, † & ideo alias dicebat Bald. in. l. fina. C. ad senatusconsul. tertul. q si statutum propter fratres patrueles excludebat matrez, amita si cum eis concurrat, potest succedere, quia statutum ipsam non excludit, nec de ea loquitur, & licet Bal. ibi aliqualiter dubitare videatur

deatur propter existentiã matris, que de iure cõmuni ami te erat preferenda, tamen si mater non superesset, absolute intendit, ꝙ amita patrueles excluderet, ⁊ hoc clare dicit in.l.si defunctus.prima columna, versi. sed tunc obijcitur, .C.de legittimis heredibus. vbi etiam hoc expresse firmat Paul.de cast. vt ibi in apostill. ad Bald. refert, ⁊ sequitur Alexand. quod etiam firmat Ange.in.l.illam. versi. ⁊ per hoc dicunt quidam.C.de collatio. ⁊ ita proprie secundum Bald. ⁊ alios predictos dicendum est in casu isto de ista sorore, vt.s.patruum omnino excludat, cum (vt dixi) de iure cõmuni vocetur, ⁊ per statutum non excludatur, ⁊ ita tanquam casus obmissus dicitur remanere sub dispositione iu
54 ris communis per predicta. ¶ † Nec ob. quod.s.in contrarium dicebatur, videlicet istam sororem excludi per inclusionem consanguineorũ masculorum (posito ꝙ ipsi tantum includãtur absq; tamen preiudicio veritatis) iuxta doctrinam Bar.in dicta.l.secunda.§.videndum.ff.ad tertul. cum alijs.s.in contrarium allegatis, quoniam respondetur, ꝙ illud argumentum semper non procedit, non enim valet semper ista consequentia, statutum vocat aliquem certo casu, ergo semper ⁊ indistincte omnes alias personas excludit, prout patet ex notatis per Bald. Pau.de ca. ⁊ alios in dicta.l.si defunctis. ⁊ in dicta.l.illam. ⁊ tradit Corn.in dicto consi.lxxxiiij.in hac consultatione, in fi. quarto volumine, ⁊ in consil.cclxxvj.constat matrem, tertia columna, eodem volumine, vbi dicit, ꝙ illud argumentum, aliquando ꝑcedit, ⁊ aliquando non, ⁊ ex ratione suadente, vel dissuadente hoc cognosci potest, vt per eum. ⁊ in proposito ratio manifeste suadetur tale argumentum non procedere ad exclusionem sororis, quoniam inclusio consanguineorũ sit solum, ⁊ dumtaxat ad exclusionem matris, ⁊ eius linee, ad quam verba reformationis restringunt exclusionem, vt.s. dixi, vnde non debet talis inclusio operari exclusionẽ istius sororis, cum propter eam non fiat, ⁊ ita in terminis dicit Corne.in consi.cclxxj.de hac consultatione, quinta colum
55 na, versicu.nec ob.ꝙ statutum, quarto volumine. † Concludens, ꝙ quando inclusio aliquorum est respectiua ad exclusionem certarum personarum, non potest operari exclusionem ceterarũ, quarum respectu nõ dicitur facta, ⁊ istud voluit Bald.in.l.illam.prima colum.C.de collat.versi. nõ ob.prima ratio Bar. dum dicit, ꝙ agnatis defertur successio, ⁊ sic includuntur ad preiudicium matris, non aliorum, de quibus statutum non loqtur, hoc idem concludit dominus meus Soc.in dicto consi.cxxij.circa primum, tertia columna, tertio volumine, volens ꝙ inclusio, que non est simplex sed respectiua ad exclusionem certarum personarum non operatur exclusionem aliarum, vt per eum, qui allegat Bal.in dicta.l.illam. ⁊ alios, vt ibi videri potest, ⁊ ita proprie est in casu isto, in quo per reformationem includuntur consanguinei respectiue ad exclusionem linee materne, sic ergo non debet talis inclusio operari exclusionem istius sororis, que dicitur agnata, ⁊ de linea paterna, de qua reformatio non loquitur. Hoc etiam in simili voluit Cor.in consi.x.transeamus, septima columna, nec ob.tertia ratio, vbi postq̃ consuluit, ꝙ statutum quo excluditur filia dotata, ⁊ inuitatur patruus, non excludat filiam indotatam, dicit nõ obstare, ꝙ ex inclusione seu inuitatione patrui videantur ceteri omnes exclusi iuxta doctrinam Bar.in dicto.§.videndum. quoniam dicit Corne.in primis, ꝙ illa doctri. Bart. non transit sine dubio per allegata ibi per eum. ¶ Posito tamen, ꝙ aliquo modo Bar. bene loquatur, secũdo dicit, ꝙ eius doctrina procedit, ⁊ intelligi debet, vt.s. per caput inclusiuum censeantur exclusi etiam hi, de quibus non sit facta expressa mentio, in quibus tamen sit maior ratio exclusionis vt si propter agnatos statutum excludat matrem censeatur excludere etiam omnes coniunctos per matrem ipsa matre distantiores, cum in eis sit maior ratio exclusionis q̃ in matre, ⁊ ita in similibus casibus, sed si non sit maior ratio, immo nec eadem, persone de quibus statutum non loquitur eas excludendo non dicuntur excludi ẽt vigore capitis inclusiui, prout est in casu Cor.ibi in filia dotata, in qua non dicitur eadẽ ratio, vt excludatur que est in filia dotata, vt per eum, ⁊ ita proprie dõm est in proposito, q2 cum in ista sorore non sit eadem ratio eam excluden

di, que est in matre ⁊ ꝯiunctis per eã, vt.s.dictum fuit, ⁊ eã reformatio expresse nõ excludat, nõ dꝫ ẽt dici exclusa vi in
56 clusionis ꝯsanguineorꝫ masculorꝫ. ¶ Facit ad ꝑdicta, † q2 exclusio de qua per Bar.in.d.§.videndũ.i.que fit virtute capitis inclusiui dicitur tacita ex interpretata mente legis, vnde dicendum est, ꝙ non procedat, quando adest expressa exclusio, expressum enim facit cessare tacitum.l.finali C.de pact.conuent. ⁊.l.cum ex filio.§.primo. ⁊ ibi not. Bart.ff. de vulgari ⁊ pupillari.cum similibus, ⁊ tradit Bald.in.l. testamento.in secunda oppositione.C.de impub. ⁊ ali. substitutionibus, vbi etiã tradunt dominus Deci. ⁊ alij, ⁊ in simili tradit dominus Marianus soci. auus meus in consilio trigesimo octauo, pro decisione, post principium, ⁊ in multis locis, maxime in tertia columna, versicu.non ob.primum. Cum igitur ista reformatio vocans consanguineos, expresse declaret ad quorum exclusionem vocat, videlicet matris, ⁊ coniunctorum per eam, ⁊ sic habeamus expressam exclusionem non est deueniendum ad tacitam, vt scilicet etiam ista soror dicatur exclusa, cum eius exclusioni omnia iura, omnesq; rationes, simul ⁊ verosimilis mens reformatorum repugnent, vt ex supra dictis euidenter constat.
57 ¶ † Facit pro hoc, quia statuentium mens (nisi verba aliter necessario importent) non presumitur contra dispositionem iuris communis, neq; interpretari debet, vt veniat ad ledendum, ⁊ corrigendum ius commune, nisi quatenus euidenter appareat, vt post alios per eum relatos tradit Cur. in consilio trigesimo septimo, considerato themate, tertia columna, versicu.quarto ⁊ clarius, ⁊ in dicto consilio septuagesimo octauo, columna sexta, circa finem, cum multis concordantibus, qui ad hoc allegari possent. Cum igitur in proposito verba reformationis solum, ⁊ taxatiue matrem, ⁊ eius lineam excludant, ⁊ solum predictorum exclusionem importent, non debet dici, ꝙ mens reformatorum fuerit etiam sororem excludere, ad quam verba non adaptantur, cuꝫ istud esset contra ius commune, ⁊ ad eius correctionem, vt est notissimum. ¶ Sit ergo ex omnibus iam dictis firma conclusio hanc dominam Euridicem sororem defuncti omnino admittendam esse excluso penitus Lactãtio patruo. Et vt conclusio ista sicut est verissima, ita etiam omnibus indubitata ostendatur, ⁊ vt alique decisiones.s. in contrarium allegate, ⁊ si que alie allegarentur prorsus remoueantur. Est nouissimo loco aduertendum, quia possunt cõsiderari plures casus distincti. ¶ Unus ergo ⁊ pri
58 mus casus sit. † quando defuncto extaret mater, vel alij per solam matrem coniuncti, ⁊ etiam extaret aliquis consanguineus vsq; ad tertium gradum, ⁊ non extaret soror, aut alia agnata proximior illo consanguineo, ⁊ iste non est casus noster, ⁊ in se non habet difficultatem, quia consanguineus admitteretur exclusa matre propter expressa verba re
59 formationis. ¶ Secundus casus sit, † quando non extaret consanguineus masculus, sed agnata femina, puta amita, ⁊ mater defuncti, ⁊ isto casu sunt opiniones, nam pleriq; tenent, ꝙ etiam isto casu mater excludatur per agnatã feminam volentes, ꝙ statutum in capite inclusiuo includat etiam feminam, vt.s.fuit abunde dictum, sunt tamen qui contrarium credunt, ⁊ procedit isto casu disputatio, de qua supra vtrum scilicet statutum loquens in genere masculino comprehendat femininum, ⁊ pendet multum a ratione statuti, vtrum.s.sit differens, vel ne, ⁊ licet in hac difficultate satis probabile videatur, saltem respectu nostre reformationis vt etiam agnata, seu consanguinea includatur, tamen super ea non curo quicquam firmare, quia nunc expedit, nõ enim est casus noster. ¶ Et posito millies, ꝙ opinio illa esset vera, vt scilicet mater propter agnatam non excluderetur, ⁊ sic, ꝙ in tali statuto masculinum non concipiet femininum, prout pro matre esse equitatem, dicebat Bald. in consilio.cccclxxiij. circa questionem, libro sexto, ⁊ ita alias iam quattuor elapsis annis in fauorem matris cõsului vna cum quibusdam alijs rationibus, que eo casu concurrebãt, illud tamen ex eo procederet, quia statutum excludens matrem dicitur exorbitans, ⁊ restringendum, vt minus ledat ius commune, ⁊ ita per pauciores personas mater excludatur. ⁊ in hoc casu procedunt plereq; ex auctoritatibus.s. in contrarium allegatis, maxime Bal.in dicto consilio se

xagesimo octauo, inter consilia Ange. ipsius Ang. in consilio sexagesimo nono, ꝛ Corneus in dicto consilio. ccxxiiij. secundo volumine, ꝛ etiam Dec. in rub. C. vnde legitti. que opinio cum ratione predicta nihil ob. conclusioni. s. in casu nostro firmate, quinimmo potius illam adiuuat, nam quemadmodum secundum illam opinionem interpretamur statutum vt minus ius commune ledatur, dicendo. s. ꝙ casus, quando mater, ꝛ agnata femina extarent, dicitur iure communi decidendum tanꝙ a statuto obmissus, ꝛ ppterea mater iure communi dicitur admitti, ita ꝛ in casu nostro interpretari debemus istam reformationem (vt. s. per eaꝫ minus ius commune ledatur) ꝙ casus existentis sororis cum patruo dicatur ab ipsa reformatione obmissus, ꝛ propterea iure cõmuni decidendus, ꝛ ita soror succedat secundum iuris communis regulas, vt. s. dictum fuit. ℭ Tertius casus

60 sit, † quando simul concurrerent mater, agnatus masculus, ꝛ agnata illo masculo proximior, puta soror, vel amita, ꝛ iste casus est magis dubius, propter maximam perplexitatem, que reperitur, quilibet enim pro se vtitur vno, ꝛ eodeꝫ argumento, vcꝫ vinco vincentem te, ergo fortius vinco te, iuxta. l. de accessionibus. ff. de diuer. ꝛ tempor. prescr. vt deducit Bald. in. l. si C. ad senatusconsul. tertulli. patruus, ꝛ dominus meus Soc. in dicto consilio vigesimo octauo, tertia columna. iiij. volum. ꝛ Corn. in dicto consi. cclxxvj. quarto volumine, ꝛ in. l. si quis, vel si qua. colum. fina. C. ad tertul. ꝛ alij plures in diuersis locis. Et ceteris dimissis, dum pro agnata femina in isto casu, tertio arguitur sic dicit̃ amita, aut soror defuncti vincit agnatum masculum remotiorem in gradu, ꝛ illum excludit, ille autem excludit matrem, ergo etiam agnata illa debet matrem excludere, in quo argumento colligitur, ꝙ licet agnatus excludat matrem per formam statuti, tamen non excludit agnatam se proximioreꝫ, ꝛ ita omnes doctores in isto tertio casu loquentes, ꝗcunqꝫ partem teneant in tali perplexitate presupponunt ꝑ firmo, ꝙ statutum non excludit agnatam feminam propter masculum remotiorem, quid autem in eiusmodi perplexitatibus, ꝛ sic in isto tertio casu sit tenendum, varij varia sentiunt, sed non est presentis discussionis, quia iste non est casus noster, cum in casu nostro non supersit mater, dicam tamen, ꝙ etiam, ꝙ in isto tertio casu esset tenenduꝫ pro agnato, contra matrem, ꝛ contra agnatam, prout videtur esse de intentione Barto. in dicta. l. secunda. §. videndum. ff. ad tertul, (ꝗꝗ eius opinio a Bal. in dicta. l. illam. ꝛ a pluribus alijs reprobetur) illa tamen decisio non obstaret conclusioni. s. firmate, qꝛ fundamentum illius est, ꝙ cum agnatus ex forma statuti excludat matrem, vt in eo est expressuꝫ, qua matre existente agnata non videtur habere ius, cũ per matrem iure communi omnino excluderetur, vt in aucten. defuncto. C. ad tertul. sequitur ꝙ agnata femina non potest conqueri de statuto, vel de agnato, neqꝫ ab eo dicitur excludi, sed (vt dixi) excluditur per matrem, ꝛ sic in effectu, quantum ad agnatam, casus est obmissus, ꝛ remanet sub dispositione iuris communis, secundum quaꝫ ipsa venit excludenda, ꝛ mater succederet, cui postea agnatus successioneꝫ aufert ex forma statuti, ꝛ in hac opi. in casu isto residet Paul. de cast. in dicta. l. illam. de colla. cum multis alijs, de qbus ibi per Deci. in. iiij. columna. ꝛ secundum istam opinioneꝫ procedere potest opinio Joan. de anan. in dicto consi. iiij. ꝛ Corne. in dicto consi. cclxxvj. iiij. volumi. Loquuntur enim predicti quando extabat mater, sed ex tali decisione, posito ꝙ sit vera, non est arguendum ad casum nostruꝫ, in quo cũ mater non supersit, ista soror non reperitur ab aliquo exclusa, vt statim dicam in sequenti casu. ℭ Quartus ergo ꝛ vl-

61 timus casus sit, † quando concurrit consanguineus masculus, ꝛ agnata femina, que illo sit proximior, ꝛ non superest mater, aut alius per eam coniunctus, qui de iure communi agnatam illam excluderet, ꝛ iste proprie est casus noster, superest enim patruus, ꝛ soror vtrinqꝫ coniuncta patruo proximior, nec superest mater. Et isto casu absqꝫ aliqua dubitatione concludendum est istam sororem omnino esse admittendam excluso patruo, non obstante predicta reformatione, prout. s. abunde dictum fuit, iste enim casus dicitur per reformationem obmissus, ideo merito venit iure communi decidendus, quo attento non est dubium sororem preferri patruo, vt. s. dictum fuit. ℭ Et sicut ista opinio est verissima, prout ex his, que. s. dicta sunt, optime iustificatur, ita etiam est communis, ꝛ quasi ab omnibus vbiqꝫ approbata, nam vltra particulares doctores, quos. s. retuli in varijs locis tenere istam opinionem tenent eam omnes vbiqꝫ, qui tertium casum in illa perplexitate disputant, semper eniꝫ, vt dixi presupponunt agnatum excludi per agnatam feminaꝫ proximiorem, licet postea existentia matris reddat casum dubium, idem etiam tenent Ange. Pau. de cast. Alexan. Deci. ꝛ omnes in dicta. l. illam. C. de collatio. idem etiam tenent Bal. Pau. de cast. ꝛ Alexan. in apostillis ad Bartolum in. l. si defunctus. C. de suis, ꝛ legittimis. vbiqꝫ enim dicunt, ꝙ licet matre viuente punctus sit dubius, tamen si mater non extat proximior agnata sine dubio prefertur, idẽ etiam dixit dominus Benedi. cap. in consilio. xcviij. decessit olim quidam. iij. columna, qui etiam idem voluit in consi. xcj. s. allegato, ꝛ ꝟm omnes ratio est, qꝛ casus talis dicitur obmissus a statuto, ꝛ propterea remanet sub dispositio-

62 ne iuris communis, vt. s. sepius dictum fuit, † ꝛ ꝙ soror excludat patruum ratione predicta voluit etiaꝫ collegiũ Perusinum in quodam eius consil. incipi. statutum. s. dictum, quod reperitur inter consil. Ange. numero. ccx. vbi etiam fortius dixit, ꝙ si etiam mater extaret, patruus excluderetur, ꝛ mater, ꝛ soror ꝟm ius commune admitterentur, qꝛ talis casus dicitur a statuto obmissus, vt ibi videri potest, ꝛ ita refert, ꝛ sequitur Alexã. in consi. xvij. visis, ꝛ oportune, in fi. lib. ij. ꝛ Deci. in consi. lxxj. in casu ad me transmisso. iij. columna, vnde si id est dicendum etiaꝫ viua matre ex intentione. d. collegij, ꝛ Alexan. ꝛ Dec. in locis predictis, quod etiam dixit Alexan. in consil. cxlj. viso statuto. ij. columna, lib. vij. (super quo tamen nihil firmo) fortius illud ꝓcedit, si mater non supersit, vt est casus noster, ꝛ in hoc casu ita cõsuluisse collegium Perusinuꝫ refert, ꝛ sequitur Cor. in consi. cxcj. videtur in presenti, columna fina. iiij. volu. ꝛ in dicto consi. cclxxj. iij. colum. eo. volumi. hoc idem, ꝙ soror cuꝫ patruo solo concurrens stante simili statuto preferatur, voluit etiam Ange. in consi. cclj. pro filia. in versicu. item non ob. obiectio, quod etiam voluit Alber. brun. in suo tracta. iam allegato, in quinto articulo. q. xiij. columna quarta, versic. quod autem dictum fuit, ꝛ clarius, in sexto articulo, in. iij. quest. tertij membri. ij. columna, vbi multos ex predictis, ꝛ alios plures allegat, quod etiam dixit, ꝛ firmauit in eo. sexto articulo, in secunda questione, secundi membri, prout etiam. s. retuli, concludens hanc opinion. veriorem, ꝛ communem, tam ꝛ si aliqui contrarium voluerunt, de quorum auctoritate minime est curandum, vt ex predictis patet, in quibus fateor me longiorem fuisse, ꝗ ab initio constituerim, ꝛ aliqua etiam, licet pauca, dixisse ex his, que per dominum Consultorem dicta fuerunt, quod totum factum fuit tum ad maiorem veritatis demonstrationem, tum etiã, vt consultanti pro dicta Euridice ita desideranti moreꝫ gererem, in cuius Euridicis fauorem concludo esse manifestam iustitiam, vt supra ostensum fuit. Laus Deo.

Maria. Soci. iunior. J. U. D. Padue legens. in primo loco iuris ciuilis de sero.

SVMMARIVM.

ℭ De statuto excludente feminas ꝗꝫdiu masculi extent, ꝙ non excludat perpetuo.

ℭ Et quando rubrum, ꝛ nigrum non ꝯcordat qd agendũ.

1 Statutum excludens feminas, ꝗꝫdiu masculi extant non excludit perpetuo, sed temporaliter.

2 Rubrum ꝛ nigrum quando discordat, quid agendum sit, ꝛ in nume. seq. vsqꝫ in fin.

3 Statutum excludens feminas propter masculos est correctorium iuris communis, ꝛ ab eo exorbitans, ideo strictissime debet interpretari.

4 A longeua interpretatione non est recedeudum.

5 Geminatio multum operatur.

6 Pactum nudum licet non obliget, tamen si est geminatuꝫ obligat, ac si vestitum esset.

7 Opinio cõmunis obseruanda est.

8 Uerba

8 Verba illa nō succedat respectu temporis indefinite pro-
lata in materia odiosa non equipollent vniuersali.
9 Vno ex contrarijs electo alterum est extinctum.
10 Differentia est inter contraria, ⁊ diuersa.

CONSILIUM XXXI

Irigat Dominus verba mea in
viam veritatis, ⁊ iustitie.
In causa dñe Honorate ad eius victoriam
presuppono pro re clara, ⁊ apud iudicatu-
1 ros indubitata, † ꝙ statuta excludentia fe-
minas ꝓpter masculorum existentiam, vbi vtuntur verbis
temporalibus, puta donec, quousqꝫ, vel quandiu extiterit
masculus (ꝓut loquitur statutuꝫ nostrū Senense) sunt tem
poraliter intelligenda, ita ꝙ deficiente aliquo tempore ma
sculo, ꝓpter cuius existentiam fuit femina exclusa, debet fe
mina ad ius suum reintegeari, ꝓut concludit Bar. in. l. fi-
na. §. primo. ff. ad tertullia. senatusconsul. Bal. Ange. Sa
ly. ⁊ alij in. l. si auus. ff. de pact. ⁊ Imol. post Bald. in. l. si
quis posthumos. §. i. ff. de liberis ⁊ posthumis. ⁊ Bald. ⁊
Ange. in. l. gallus. §. ⁊ quid si tantum. eodem titulo. ⁊ con
suluit Areti. consil. cxliiij. Visa consultatione. in princi. ⁊
ista est cōmunis opinio. (licet aliqui contrariuꝫ tenuerint)
vt refert, ⁊ sequitur auus meus dominus Maria. soci. in
consil. lxiij. In causa vertente. in. ij. colum. ⁊ Areti. in di-
cto consil. cxliiij. ij. colum. dicens iam diu hanc opinionem
cōmuniter fuisse approbatam, ⁊ super ea non esse amplius
disputandum. ¶ Et notandum est, ꝙ predicti loquuntur
in indiuiduo de statuto Senensi, de quo ad presens agi-
mus, ⁊ de eodem statuto loquens idem firmat Alex. ⁊ di
cit esse cōmunem opinionem in consilio. xiij. Circa primū.
colum. fina. versi. preterea. iij. volu. qui etiam de simili sta-
tuto loquens pro absoluta hanc conclusionem ponit in cō
silio. clxxxviij. Consideratis verbis. post princi. vj. volumi.
Et ex his ponitur conclusio ꝙ domina Honorata predi-
cta debet admitti, prout per eam petitur.
2 ¶ † Hoc ita posito dico, ꝙ predicte cōclusioni non obst.
ꝙ rubrum statuti videatur habere orationem perfectam,
⁊ generalē respectu temporis, ita vt ex eo possit sumi con
clusio ꝙ extantibus masculis femina perpetuo excludat,
⁊ per consequens licet in nigro postea dicatur, q̄ꝫ diues, ta
men ex quo statutum in eo ver. dubium est, vt inquit auus
meus in dicto consilio. lxiij. in fine debebit dubietas in ni-
gro existens declarari per claram, resolutam, ⁊ generalem
rubri intelligentiam iuxta glo. in. l. i. C. ne lice. tertio ꝓuoc.
Pro quo bene facit elegans ꝯsilium Pau. de ca. mihi nu.
cccxxxviij. Presens casus in. iij. col. vbi voluit, ꝙ licet ni-
grum statuti nostri loquatur tantuꝫ de hereditate matris,
auie ⁊c. tñ, qꝛ rubrum est generale debet intelligi etiam in
hereditate paterna, cuius ꝯsilium refert, ⁊ sequitur Alex.
3 in. l. i. in. ij. col. ff. si cer. peta. qm̄ respondetur, ⁊ de facili, † ⁊
pro intelligentia clariori presuppono statutum de quo agi
mus (in eo ꝙ femine excluduntur ꝓpter existentiaꝫ mascu
loꝝ) esse correctorium iuris cōmunis, ⁊ ab ipsius regulis
exorbitantissimum cū ipso iure cōmuni femine pariter cuꝫ
masculis admittantur non habito discrimine sexus. l. ma-
ximum vitium. C. de libe. preteri. ⁊ in auc. de here. ab inte-
sta. §. i. cum simi. Ex quo sequitur ꝙ strictissime debet di-
ctum statutum interpretari, ⁊ vt minus ledat ius cōmune
per iura vulgaria. Et maxime qꝛ respectu capitis exclusiui
feminarum (de quo dūtaxat ad presens agimus) dr̄ odio-
sum, iuxta notata per Bal. ⁊ alios in. l. venia. C. de in ius
vocan. iuncta. l. cum quidam. ff. de libe. ⁊ posthu. ⁊. c. odia.
de regu. iur. lib. vi. ¶ Quo sic posito respondendo dico in
primis, ꝙ falsum est nigrum statuti nostri hodie habere sen
sum dubium, imo sensus eius clarus est, ⁊ explicitus, vide-
licet ꝙ per illa verba quandiu supersit filius masculus ⁊c.
femina excludatur temporaliter, non autem ꝑpetuo, vt di-
4 xi. s̄. in princi. † Et habuit hoc statutum sensum predictum
iam diu, ⁊ per multa tempora. Ita ꝙ a predicta interpre-
tatione discedendum non est, vt. l. minime. ff. de legi. quod
procederet etiam posito, ꝙ aliqua ab initio fuisset dubita-
tio cum illa per hanc diutinā interpretationeꝫ fuerit subla-
ta. ¶ Et ꝙ talis sit nostri statuti sensus (vltra, ꝙ ita fuerit
semper interpretatum) patet satis aperte, quoniam si vel-
lemus contrarium dicere sequeretur ꝙ verbum illud, quā-
diu, superflue poneretur, ⁊ sine effectu aliqd operandi con
tra. l. si quando. de lega. i. ⁊. c. si papa. de priuileg. lib. vj. sa
tis enim fuisset dicere femina nō succedat matri, si supersit
filius masculus ex ea. Cum ergo dixerit, quandiu, manife-
ste patet, ꝙ statutum temporaliter loqui voluit, ⁊ maxime
qꝛ in hoc statuto bis est positum dictum verbum quandiu,
ex qua. d. ver. repetitione, ⁊ geminatione arguitur magis
resoluta mens statuentium, ꝙ voluerint solum temporali-
ter feminaꝫ excludere iuxta ipsius ver. q̄ꝫdiu importantiā.
5 † Ea enim que geminantur, plurimuꝫ operantur, iuxta no
tata per Bart. ⁊ alios in. l. cum scimus. C. de agri. ⁊ censi.
lib. xj. vbi etiam glo. ponit, ⁊ ponunt Moder. in rubri. de
6 verbo. obliga. concludentes † ꝙ licet alias pactum nudum
non obliget, si tamen fuerit geminatum obligat ratione ge
minationis, ac si esset vestitum, de quo etiam per Moder.
papien. in. §. de constituta. institu. de actio. Et licet aliqui
docto. tenuerint, ꝙ imo tale statutuꝫ debet intelligi perpe
tuo, de qbus per auum meum in dicto ꝯsil. lxiij. in penulti.
col. Ex hoc tamen non debet dici, ꝙ verba statuti sint du-
bia, cum cōmunis scribentium opinio, ⁊ semper obserua-
ta ꝯstituat, ⁊ velit omnino, vt temporaliter femina dicatur
7 per hoc statutum exclusa, † que cōmunis opinio apud iudi
caturos rem claram, indubitatam, ⁊ omnino obseruandā
constituit iuxta nota. in. l. i. C. de pena iudi. qui male iudi. ⁊
per Abb. in. c. i. in fi. extra de constitu. Ex quibus clare in-
fertur, ꝙ non sumus in casu, vbi nigrum dubium debeat re
cipere interpretationem a rubro claro, cum vt dixi, intelle-
ctus nigri sit omnino (saltem apud iudicaturos) clarus per
se per predicta. Et ista ꝓcederent, vbi poneremus, ꝙ ru-
bruꝫ in eo grenerali sensu perpetue exclusionis deberet in-
telligi, quod tñ (vt arbitror) veꝝ non est, ⁊ nunq̄ꝫ mihi sua-
deri posset. Quapropter aliter intelligendo dico, ꝙ ex alio
adducta in contrarium non obstant, nam falsum est, ꝙ ru-
brum sit clarum ita, vt sequens nigrum in proposito no-
stro debeat per illud declarari. Quinimmo dico totū econ
tra, scilicet quod rubrum veluti generale, ⁊ quod potest ad
vtrunqꝫ sensum adaptari debet recipere declarationem, ⁊
interpretationem a nigro sequenti, quod precise, ⁊ particu
lariter loquitur tantum de temporali exclusione, dicitur
enim in rubro, ꝙ mulier dotata non succedat extantibus
masculis, que verba possunt intelligi generaliter, ⁊ perpe-
tuo. Item etiaꝫ possunt intelligi temporaliter, vnde sequi-
tur postea nigrum dictans, ꝙ mulier non succedat, quan-
diu masculus superfuerit ⁊c. ⁊ sic precise loquitur de tem-
porali exclusione. Et per consequens per illud declaratur
quod in rubro non constabat, ⁊ sic perinde sit, ac si rubruꝫ
ipsum temporaliter loqueretur. generalitas eniꝫ rubri de-
claratur ex nigro precise, ⁊ specialiter loquēte. Ita singula
riter declarat do. Barth. soci. patruus, ⁊ dñs meus in ꝯsi.
xcij. Circa primū in. iij. col. ver. circa scd̄am dubitationeꝫ.
qui ꝓprie loquens de statuto nostro dicit, ꝙ rubrum gene
raliter dicit, ꝙ mulier nō succedat, nec declarat, an loqua
tur de successione matris, vel patris, vel de vtraqꝫ, hoc au
tem postea declaratur in nigro loquente tantum de suc-
cessione materna, ⁊ similiū. Item dicit, ꝙ idem statutuꝫ di
cit, mulier dotata ⁊c. nec apparet a quo debeat eē dotata,
ita ergo in ꝓposito rubrum illud generale, ꝙ mulier nō suc
cedat (quod potest perpetuo, item ⁊ temporaliter in-
telligi) recipiet declarationem per nigrum, qd̄ solum tpa-
liter loquitur (vt. s̄. dixi.) ¶ Sic ⁊ alias rubruꝫ suppletur
per nigrum ꝯm Abb. ꝯsi. xiij. Casus est quedam mulier. ij.
8 colum. i. vol. ¶ Quod etiam vltra predicta suadetur, † qꝛ
verba illa non succedat, respectu temporis sunt indefinite
prolata, vnde cum simus in materia correctoria, ⁊ odiosa
nō debent equipollere vniuersali, sed iuxta posse debet stri
cte intelligi ꝯm Angel. in. l. penulti. C. de impube. ⁊ alijs
substitutio. ⁊ Imo. Alexan. ⁊ alios in. l. secunda. ff. de libe
ris ⁊ posthumis. referunt, ⁊ sequuntur Moderniores pa-
pienses in. l. prima. in secunda columna, versiculo quarto
moueor ⁊c. ff. si cer. pet. Restringentur itaqꝫ illa verba ad
tempus ꝯm quod in nigro continetur. ¶ Et ex predictis

clare constat non obstare consiliũ Pau. de ca. cccxxxviij. Quoniam ultra, ꝙ eius decisio est contra omnes regulas supra positas, dico, ꝙ contrarium in indiuiduo tenuit Soci. noster in dicto consilio. xcij. iij. col. & particulariter predictum consilium per sex principalia fundamenta reprobant Modernis papien. in. d. l. prima. ij. colum. ff. si cert. peta. ¶ Preterea si quis recte introspiciat decisionem Paul. de cast. in dicto consilio. (Licet illud argumentum inter cetera alleget) cognoscet, ꝙ ex alijs fundamẽtis maxime mouetur, & cum loquatur de statuto nostro Senensi. Alia pleraqꝫ statuta considerat, ex quibus de facili cognoscitur, ꝙ mulier dotata excluditur etiam a successione patris, vbi autem esset tantum statutum de quo agimus, & de quo etiaz loquitur ibi Paul. profecto eius decisio esset falsa per supra dicta. ¶ Insuper & ex alio principaliter dico allegata in contrarium non obstare, posito millies, ꝙ rubrum debeat intelligi de exclusione perpetua, quoniam eo casu dico, ꝙ rubrum excludens feminam ppetuo, & nigrum excludens eam tpaliter non sunt diuersa, sed contraria, alterum eniz vult, ꝙ deficientibus masculis femina non excludatur,
9 alterum vero, ꝙ excludatur, † que inuicem continent repugnantiam, & contraria sunt, & altero ipsorum electo, alterum penitus est extinctuz, prout alias de contrarijs inquit Bald. in. l. i. in princi. C. de furt. & ser. Ad quod bene facit. l. hec verba. ff. de verbo. signifi. & quod ponit glos. in. l.
10 sed & ipsis. ff. vt leg. nomi. cauea. † vbi in effectu ponitur differentia inter contraria, & diuersa. Stante igitur hoc. s. ꝙ rubrum sit contrarium nigro, & econtra succedit regula clara ſm omnes, ꝙ standuz est nigro reiecto rubro. Ita determinauit Albe. de rosa. in. l. i. ff. si cer. pet. & in suo dictionario in versi. argumentum. idem Salv. in. l. i. C. etiaz ob chirogra. pecu. & Alex. in. d. l. i. si cer. pet. & in. d. consilio. xiij. iij. col. versic. solum est videndum. iij. volu. & referunt, & sequuntur Moder. papien. in. d. l. i. iij. col. & Anto. de butr. in prohemio decreta. & eum refert, & sequitur Soci. noster in dicto consilio. xcij. iij. col. ¶ Et ex his apparet, ꝙ decisio Pau. de cast. (posito, ꝙ sit vera) non ob. quoniaz in casu Paul. nigrum non erat ꝯtrarium rubro, sed diuersum, nam licet statutum dicat, ꝙ mulier non succedat matri, si tamen aliud dicit, ꝙ non succedat patri ista statuta nõ sunt contraria, neqꝫ aliquo modo repugnant, licet ergo rubruz dicat, ꝙ mulier non succedat nec patri, nec matri, & nigruz postea loquatur tantum de matre, non tamen propter hoc ꝯtrariatur rubro, qꝛ simul stant, ꝙ filia nõ succedat matri, item nec etiam patri, sed in casu nostro aliud est. Nam nigrum dictans feminam excludi per masculum viuentem, & eo mortuo admitti, ꝓut importat verbum, quandiu, bis in statuto positum non potest simul stare cum rubro excludente feminam perpetuo, & sic etiam post defectum masculorum, sed inuicez sunt contraria, ergo &c. ¶ Nouissime accedat predictis, ꝙ do. Alex. in dicto ꝯsilio. xiij. Areti. in dicto consil. cxliiij. & auus meus Soci. in dicto consil. lxiij. & alij, qui super hoc nostro statuto loquentes ꝯsuluerunt feminam esse reintegrandam &c. Ac etiam cõmunis practica semper in hac ciuitate obseruata, super hoc non habuerunt in statuto de quo agimus, aliud rubrum, ꝙ̃ habeamus nos, & nihilominus rubro ipso non ꝯsiderato, omnes predicti, ac ẽt diutina practica voluerunt feminas in defectum masculoꝝ esse reintegrandas. Et ꝓpterea ex omnibus predictis & nos audacter ꝯcludemus dñam Honoratam merito esse reintegrandã. ¶ Et hec, vbi velimus ipsaz per existentiã dñi Roberti presbyteri exclusam fuisse. Ubi autez diceremus id non euenisse, qꝛ dñs Robertus erat clericus cui iura municipalia non fauent) & qd (si opus esset) de iure ꝓcedere testari posset) predicta non essent necessaria, qm ipsa nunqꝫ diceretur exclusa. Uerum qm hec non sunt ad presens necessaria, & predicta sufficiũt ad victoriaz d. dñe Honorate, aliter ꝓ nunc nõ ꝓsequar. Laus Deo.

Socinus nepos Senis. 1515.

CASVS

¶ Lucensi statuto cauetur certam gabellaz debere solui de hereditate, & legatis, & alijs in testamento relictis, cuz hac tamen exceptione vz. Excipimus tamen a dicta gabella omnes, & singulos ascendentes, & descendentes testatoris, quos omnes ab onere dicte gabelle absoluimus, & liberamus, saluo ꝙ descendentes ex filia &c. Itez excipimus a dicta gabella infrascriptas ꝑsonas, qbus relinqueret, si eis ab intestato defuncti hereditas delata esset, si testm̃ factum non fuisset, videlz fratres vtrinqꝫ coniunctos, vel ex patre tm̃, patruos, & filios, & filias patruoꝝ, & fratres patrueles, & quãlibet aliam personaz, que ꝯiuncta esset defuncte persone vsqꝫ ad scdm graduz inclusiue ſm computũ decretoꝝ, vt latius ex verbis statuti apparet, cuius copia trãsmittit.
¶ Nicolaus de bonuisis nobilis Lucensis carens liberis, Bernardinum cenamum filium sororis eius vtrinqꝫ coniuncte arrogauit in filium, & post aliquot annos decedens instituit eius vniuersales heredes predictum Bernardinum filium arrogatum, & Ioãnem de bonuisis filiuz Laurentij fratris testatoris tunc superstitis, & in Anglia existentis, & eisdem anteqꝫ institueret multa prelegata fecit.
¶ Queritur modo stante statuto predicto nunquid predictus Bernardinus filius arrogatus testatoris sit immunis a solutione gabelle, de legatis, vel hereditate soluẽde. Et in fauorem dicti Bernardini consuluit clarissimus Iureconsultus dominus Lazarius anolfinus, & eius consilium probauerũt excellentissimi doctores, dominus Philippus Decius, dominus Raynaldus Petruccius, dominus Petrus paulus Parisius, & dominus Ludouicus Gozadinus. Nunc petitur ab excellentia vestra (si ei iustum videatur) ꝙ & ipsa subscribendo predictum consiliuz comprobare velit.

SVMMARIVM

¶ De filio arrogato a patre instituto, qui erat filius sororis eius, vtrum, scꝫ tanqꝫ filius euitet solutionem gabelle per heredes regulariter soluende.

1 Filius arrogatus a patre institutus, qui erat filius eius sororis, vtrum tanquam filius euitet solutionem gabelle per heredes regulariter soluende, & per totum consilium maxime nume. 10.
2 Cognatio ascendentium & descendentiũ est inter arrogantem & arrogatum ceteris potentior, quia impedit, & dirimit matrimonium, etiam si fuerit per emancipationem sublata.
3 Agnatio est nomen iuris ciuilis.
4 Arrogatus efficitur filius arrogantis, & de iure ciuili, dicitur in primo gradu, de iure canonico in secundo.
5 Sororis filius est in secundo gradu.
6 Cui verba. l. conueniunt, conuenit etiam dispositio, & cui non conueniunt, nec etiam conuenit dispositio.
7 Arrogatus adipiscitur iura sui heredis.
8 Sui heredes an sint nãles liberi, vel adoptiui, nil interest.
9 Statutum excludens feminas stantibus filijs legitimis & naturalibus non habet locum, si extet filius arrogatus.
10 Statutum eximens omnes descendentes a solutione gabelle est fauorabile, quia reducit nos ad ius cõmune, est latissime interpretandum, vt comprehendat etiam filium arrogatum.
Et procedit etiam in casu ficto.
11 Liberis adoptiuis danda est portio, sicut naturalibus, ex bonis damnatorum.
12 L. imponens filio ꝙ parentez in ius sine venia non vocet, procedit etiam in filio arrogato.
13 Rupto testamento per contratabulas legata conseruantur liberis, & parentibus, quorum nomine veniunt etiã adoptiui.

CONSILIVM XXXII

Dirigat Dominus verba mea in viam veritatis & iustitie. Uisis, & bene consideratis omnibus, que in facto presepponunt, nec non etiam his, que per ꝓdictos eminentissimos Iureconsultos

sultos mihi patres honorandos accurate, et pro iustitia, (vt puto) allegantur (presertim per primum consultorem) conclusionem per eos firmatam iuri, et equitati consonam
1 arbitror, † et sic vna cum eis concludo Bernardinum predictum omnino esse liberum, et exemptum a solutione gabelle per ea que per predictos patres deducta fuerunt, et maxime, quia in eo reperitur omnis qualitas, que potest dici considerata per statuentes, quando aliquas personas eximunt ab onere soluende gabelle. ¶ In primis enim in eo est qualitas, quod dicatur coniunctus testatori per lineam
2 descendentem, † quia nulli dubium est inter arrogatum, et arrogantem considerari cognationem ascendentium, et descendentium iuxta glo. in. c. primo de cogna. lega. cum alijs adductis supra per clarissimum primum consultorem, et vltra eum ita in ipso declarat insignis doctor Henri. bouhic. in dicto. c. primo. prope finem prime colum. et voluit etiam ibidem dominus Prepositus alias Cardinal. alexandri. dum ponit diuisionem glo. et talis cognatio ascendentis, et descendentis linee inter arrogantem, et arrogatum est ceteris potentior, quia illa impedit, et dirimit matrimonium etiam si per emancipationem fuerit sublata, licet non sic de alijs, vt ibi glo. declarat, quod etiam sequuntur ibi Innocen. et alij omnes, et est etiam glos. communiter approbata. trigesima questione tertia. in summa post medium, ibi, sed inter ascendentes etc. Est igitur verum, quod dictus Bernardinus dicebatur legali coniunctione, et per fictionem descendens dicti testatoris, vt volunt glose et doctores preallegati. Merito propter hanc qualitatem a statuto considerata debet dici omnino, et absolute exemptus ab onere soluendi dictam gabellam. ¶ Et notandum est, quod existentes in linea descendenti fiunt per statutum immunes a gabella simpliciter nullo alio habito respectu, sed solum ex eo, quod sunt coniuncti testatori tali cognatione descendentis linee, vt ex verbis statuti constat. Et propterea iste Bernardinus debet esse exemptus a gabella etiam, quod ab intestato non fuisset testatori successurus, vt etiam infra dicetur.

¶ Secundo in eo est qualitas agnationis si quis vellet, quod per statutum immunitas illa fuerit concessa fauore agnationis, nam et ista qualitas in Bernardino reperitur secundum
3 veritatem, † Cum enim agnatio sit nomen iuris ciuilis. §. fina. instituta de legitimis agna. tut. et ius in talibus non ficte, sed vere disponat (iuxta tradita per Barto. et alios in l. si is qui pro emptore mihi. columna. xvj. ff. de vsucapio. et dixit Antonius de butrio consilio vigesimo. Nulla mulier, cum concordantibus per eum ibi, et per vnum ex subscribentibus supra adductis) sequitur, quod mediante arrogatione Bernardinus fuit effectus vere agnatus, igitur etiam propter hanc qualitatem agnationis debet hac immunitate exemptionis a gabella gaudere, et posse vti, si quis (vt dixi) considerare velit agnationis qualitatem a statuto fuisse respectam. ¶ Tertio habet aliam qualitatem, quia, scilicet non egreditur secundum gradum secundum computum decreto-
4 rum, † nam (vltra, quod attenta arrogatione de eo facta ille dicitur fuisse effectus filius testatoris, vt in toto titulo. ff. C. et instituta de adoptionibus. et per consequens dicitur in primo gradu. vt. l. iurisconsultus. §. transeamus. ff. de gradibus. et. §. primo gradu. instituta eodem titulo.) Breuiter etiam naturaliter, et naturali coniunctione esse in secundo gradu ipsi testatori computando secundum ius canonicum,
5 † nam fuit filius sororis testatoris vtrinque coniuncte, vt in facto presupponitur, ergo erat testatori in secundo gradu de iure canonico, vt probatur in. c. ad sedem. et in. c. parentele. trigesima quinta questione quinta. Et traditur per omnes in. c. penultimo, et fina. de consanguinitate et affinitate. et est plusquam notissimum, sic igitur sequitur quod in dicto Bernardino verificantur verba statuti eximentis a dicta gabella generaliter quamlibet personam, que coniuncta esset testatori vsque ad secundum gradum secundum computum decretorum. Quo posito dicendum est, quod etiam dispositio statuti
6 in eo locum habeat. † cui enim verba. l. conueniunt, conuenit etiam dispositio legis. l. hos accusare. §. omnibus. ff. de accusationibus. cum similibus. vt tradit patruus, et dominus meus Socinus in consilio secundo. In causa testamentaria. secunda columna, tertio volumine. Sicut econtra dicitur, quod cui verba non conueniunt, nec etiam dispositio conuenire debet. l. ita autem. in principio. vbi Barto. ff. de administratione tutorum. et. l. iiij. §. totiens. ff. de damno infecto. et. c. ad nostram. el tertio. de iureiurando. cum similibus, vt tradit Alexan. in consilio vigesimo octauo. Ponderatis verbis. in principio. et in consilio quinquagesimo quarto. Uiso puncto. in principio. quarto volumine. et in consilio. cxlj. Uiso testamento. secunda colum. secundo volumine. ¶ Ultimo est etiam in dicto Bernardino qualitas, quod ab intestato successisset patri testatori, prout videtur requirere statutum dum concedit exemptionem a dicta gabella quibuslibet personis vsque ad secundum gradum etc.
7 † nam cum fuerit arrogatus in filium adeptus fuit iura sui heredis quo ad bona patris. l. penulti. C. de adoptio. cum vulgaribus. et per consequens cum patri testatori nulli alij superfuissent liberi, prima causa successionis ab intestato erat ipsius Bernardini, tanquam sui heredis, vt est tex. institu
8 ta de heredi. que ab intesta. defer. §. i. † vbi etiam ad propositum nostrum declaratur, quod nihil interest sui heredes an sint naturales liberi, an adoptiui, de quo etiam est tex. in. l. prima. §. suos. ff. de suis et legitimis. et supra per clarissimum consultorem dictum fuit. ¶ Nec obstat quod statutum Lucense de successoribus ab intestato videatur requirere, quod liberi primo loco successuri, sint descendentes per lineam masculinam legitimi, et naturales, vt verba eius sonant, quoniam respondetur. ¶ Primo, quod ex eo non impeditur quin Bernardinus filius arrogatus per regulam iuris communis succedere potuisset, iure enim communi cauetur idem esse de arrogato filio, quod de naturali dicta. l. penultima, cum alijs supra allegatis, ergo etc. Et maxime hoc dici debet, quia iste casus, quando, scilicet extarent defuncte persone, frater, et filius arrogatus, dicitur per statutum obmissus, et ideo debet remanere sub dispositione iuris communis. l. commodissime. ff. de liberis et posthumis. l. si cum dotem. in principio. et ibi per docto. maxime Alexan. ff. soluto matrimonio. et. l. si extraneus, vbi Barto. et alij. ff. de conditione ob causam. Et eo presertim in casu nostro hoc dicendum est, quia hoc consideratur in fauorem dicti Bernardini, non vt per eum aliquis a successione excludatur, sed tantum
9 vt ipse se ipsum tueatur a solutione dicte gabelle. † Et statutum predictum dum videtur requirere qualitatem quod sint legitimi, et naturales, procedit, et intelligitur, quando tractaretur de exclusione feminarum, que per masculos excluduntur, vt ibi statim sequitur. Nam ad illum finem filius arrogatus non esset admittendus iuxta singularem decisionem Joan. de ana. consilio. xxvij. Uiso casu. quam refert, et sequitur Jas. in. l. in ius vocari. §. pretor ait. in. vij. notabi. ff. de in ius vocan. cum similibus, vt per alios. s. deductum fuit. ¶ Uel secundo responderi pot. quod ex quo Bernardinus est de descendentibus testatoris, vt supra est probatum, dicitur imunis ab omni gabella, etiam, quod alias non esset successurus ab intestato, vt supra dicebam circa primam qualitatem, et dixit etiam primus consultor in septimo eius fundamento quod non repeto. ¶ Sed vna cum
10 eo, et alijs concludo, † quod statutum hoc, dum fauorabiliter, et reducendo nos ad ius commune eximit descendentes omnes ab onere soluendi gabellam dicitur includere etiam istum Bernardinum filium arrogatum. statuta enim fauorabilia, maxime que ad ius commune nos reducunt sunt latissime interpretanda iuxta notata per Abb. in. c. cum dilectus. ij. colum. de consuetudi. et ea que ponit Fely. in. c. insinuatum. de simonia. in additio. ad Joan. de ana. et ideo dicunt Alex. et alij in. l. prima. §. lex falcidia. ff. ad legem falcidiam. et in. l. gallus. §. et quid si tantum. ff. de liber. et posthumis. quod eo casu statutum procedit etiam in casu ficto, vt etiam
11 supra per alios excellentissimos patres dictum fuit. ¶ † Et pro ista conclusione bene facit. l. cum ratio. §. ex bonis. ff. de bonis damnato. vbi ex bonis damnatorum ita danda est portio liberis adoptiuis, sicut naturalibus.

¶ Facit etiam, quia sicut instituto filio naturali patri hereditas queritur. et pater ipse grauari potest, vt. l. cum filiofamili. ff. de legatis primo. Ita etiam est, si filius arrogatus instituatur, vt declarat ibi Bartolus in tertia questione. et sequuntur alij, maxime Jas.

12 ¶ Comprobatur ista conclusio,† quia lex imponens filio, q parentez in ius sine venia non vocet sub pena, procedit etiam in filio arrogato, vt.l.adoptiuum. in principio.ff.de in ius vocando. & si eo casu parentum, vel filiorum nomen etiam in adoptiuis verificat ubi est dispositio exorbitans, & penalis, fortius in statuto de quo agimus, appellatione descendentium debent comprehendi etiam arrogati, cum statutum in ea parte sit fauorabile, & contra exorbitantiam iuris cõmunis ad illud nos reducens, vt per Consulentem probatum fuit auctenti. multo magis.C.de sacro sanctis
13 eccles. ¶ Confirmatur etiam, † nam si rumpitur testamentum per contratabulas legata contra cõmunem regulam conseruantur liberis, & parentibus, & parentum, vel liberorum nomine veniunt etiam adoptiui.l.prima.§.fina. ff.de legatis prestandis.sic ergo. & in casu isto descendentium nomine debet venire iste Bernardinus arrogatus, & fortius, qz vt dictum est, statutum de quo agitur, est conforme iuri communi, seu ad illud nos reducens.

¶ Et ex predictis (pluribus dimissis, que dici possent, tuz quia quottidianis lectionibus valde impedior, tum etiam propter instantiam consultantis) vt supra est conclusuz, de iure esse arbitror. Laus Deo, & Virgini.

Mar. Soci. iunior. J.V.D. Padue legens.

¶ Super facto, de quo in precedenti consilio.

SVMMARIVM

¶ De filio fratris instituto viuo patre eius, an euitet gabellam, a qua eximuntur instituti vsqz ad secundum gradum iure canonico si ab intestato erant successuri.

1 Filius fratris viuo patre institutus a patruo an euitet gabellam, a qua eximuntur instituti vsqz ad secundum gradum de iure canonico si ab intestato erant successuri.
2 Institutio heredis facta a patruo dicitur profectitia, & infra numero.4.
3 Frater dans dotem filie fratris dicitur eaz dedisse contemplatione fratris eius, & dicitur dos profectitia.
4 Relictum nepoti ab auo paterno an dicatur aduentitiuz, & infra numero.8.
5 Auus debet filium ad minus in legitima instituere, vel in aliquo minimo, vt postea agat ad supplementuz ltime.
6 Circuitus sunt euitandi.
7 Casus quãdo sunt diuersi & ratione diuersa procedant de vno ad alium non est inferendum.
8 Glo.in.l.qui aliena.§.interdum.ff.de acquirenda hereditate an sit vera.
9 Donatum ab auo vel a proauo dicitur donatum contemplatione patris.
10 Gabella de legatis vel de hereditate per formam statuti soluenda, non debet solui, si nullam attulerit vtilitatem extimabilem.
11 Statuto si caueatur, q debeat solui gabella de fructibus molendini, vel fornacis, non debet solui nisi de eo quod superest deductis expensis, & sic gabella soluenda est de eo quod vere ad lucrum cedit.
12 Gabella de legato soluenda, non debet solui, si debitor legat creditori, quod ei pure debeat.

CONSILIVM XXXIII

Dirigat Dominus verba mea in viam veritatis, & iustitie. Non est dubium istum Joannez de bonuisis esse de personis exceptis per statutum a solutione gabelle, cum sit filius Laurentij fratris testatoris, & per consequens testatori coniunctus in secundo gradu s̃m computum decretoruz, vt est plusq̃ ma
1 nifestuz. † Et propterea vera videtur conclusio firmata.s. per prescriptos excellentissimos Jureconsultos mihi patres honorandos, videlicet q predictus Joães debet dici immunis, & liber a solutione predicte gabelle, non obstante, q tempore testamenti Nicolai eius patrui superuixeret Laurentius predictus pater eius, ad quez, velut ad proximiorez hereditas fratris delata fuisset excluso dicto Joanne. ¶ Nam ad istud iuridice, & varijs modis.s.per clarissimum Consultorem, & excellentissimos subscribentes responsum fuit. Et inter cetera plurimum satisfacit, quod ab
2 vltimo subscribente dicitur, † videlicet q hereditas predicto Joanni ex testamento Nicolai patrui delata debet in effectu dici delata ipsi Laurentio eius patre, & fratri testatoris, cui etiam ab intestato delata fuisset, vt dictum est, & hoc ex eo, quia institutio heredis facta de dicto Joãne cuz sit facta a cognato patris eius, idest a fratre, dicitur profectitia per tex. vbi videtur casus in.l.sed si plures.§.in arrogato.in fine.ff.de vulga. & pupilla. prout ibi Barto. & alij omnes notant, vt supra per predictum subscribentem deducitur. Et vltra eum pro ista opinione facit pulchra decisio Pauli de castro.in consilio.xcvj. Si.d.Cornelia. secũdo volumi. s̃m vnam impressionem alias est nume.cxviij.
3 † dum concludit, q frater dans dotem filie fratris dicitur eam dedisse contemplatione fratris eius, & dos illa dicetur profectitia, & ideo imputabitur in legitimam debitam illi filie in bonis patris eius, vt per eum, quem refert, & sequitur Alex.in consilio.clxix. Viso processu. prima & secunda columna, quinto volumine. ¶ Sed dicet aliquis, q contra istud fundamentum videtur facere illud, qd post glo.ibi tradunt docto.in.l.qui aliena.§.interdum.ff.de ac
4 quirenda hereditate. † dum volunt, q relictum nepoti ab auo paterno dicatur aduentitium, vt ibi per docto. maxime modernio. Nam si illud est in relicto ab auo, idẽ vr̃ dicendum in casu nostro in relictis a patruo. Verum tamen hoc non obstante in proposito arbitror veruz, q bona predicto Joanne ab eius patruo relicta dicantur profectitia, & sic in effectu dicantur relicta eius patri, cuius contemplatione relicta censentur, vt in.d.§.in arrogato. Et ad argumentum contrarium respondetur primo, q illa, que in eo dicuntur (posito, q sint vera) p̃cedunt in terminis suis, videlicet in relictis ab auo paterno, nos autem loquimur
5 in relictis a patruo, † & ratio differentie cõsiderari potest, quia quando auus testatur ad validitatem sui testamenti debet filium instituere ad minus in legitima, vel saltem in aliquo licet minimo, vt sic postea agatur ad supplementuz legitime (loquor, vbi non sit iuste exheredatus) vt est text. in.§.ceterum, iuncto.§.aliud quoqz capitulum.in aucté.vt cum de appella.cognos.colum.viij. Quo sic presupposito sequitur q testator in eo, quo filio reliquit, de eo meminit, & ostendit, quid ei relinquere voluerit, & ideo si postea nepoti ex eo aliquid relinquat, non dr̃ hr̃e animum, vt illud filio suo, & patri illius nepotis acquiratur. Cum separauerit ab eo, quod ipsi filio relinquere voluit argumento regule.l.cum pretor.in principio, cum similibus.ff.de iudicijs. si enim auus testator voluisset quod nepoti reliquit, velut profectitium queri patri eius, & filio suo, vtiqz simul ipsi fi
6 lio reliquisset, cum his que ei reliquit, † nec per tam varios modos eundem effectum quesiuisset ratione euitandi circuitus iuxta.l.dominus testamento.ff.de conditione indebi. & .l.cum fundus.§.seruum tuum. & ibi notata per doctores.ff.si certum petatur. Que consideratio absqz dubio non procedit, quando testator est transuersalis, & talis, qui nec tenetur disponere, nec etiam quicquam expresse disposuit de bonis suis in personam patris eius, cui bona reliquit, prout proprie est casus noster. Siquidem Nicolaus testator non tenebatur in suo testamento disponere, nec etiam expresse aliquid disposuit de bonis suis in personaz Laurentij fratris. & patris dicti Joannis heredis instituti, vnde in ipsum Joannem simpliciter disponendo, cum sit frater patris eius, creditur contemplatione sui fratris, & patris dicti Joannis eum instituisse, & ita hereditas debet dici profectitia per textum in dicto.§.in arrogato. Et hoc modo pulcherrime defenditur ista opinio docto. ibi (que est communis) etiam stante vera conclusione que in
7 contrarium allegabatur. † Cum enim diuersi sint casus, & diuersa ratione procedant, non est de vno ad aliuz inferendum.l.fina.ff.de calumniatoribus. & .l.inter stipulantem. §.sacram.versiculo sed hec dissimilia.ff.de verborum obligationibus. cum similibus.

8 ¶ † Potest

8 ¶ † Potest etiam & secundo responderi quod opinio glo. in dicto. §. interdum (licet a multis approbetur) forte non est vera, prout contra eam videtur tenuisse Barto. in. l. dedit dotem (licet sub dubio loquatur). ff. de collat. bon. & in auctenti. ex testamento. C. de secundis nuptijs. Et ita etiam contra illam glosam tenuit insignis doctor domi. Joan. de Riccis in consil. suo incip. Ad istud dubium. impresso inter consilia Ang. nu. lxxviij. quod ibi ipse Ang. in seq. consi. comprobauit, & idem voluit Alexander in consilio. clxxv. Contingit dubitari. secunda columna, sexto volumine. Hoc etiam videtur velle Andre. de isernia in. c. primo. §. & si libellus
9 mihi. in septima columna. de alienatio. feudi paterni. † dicens, quod donatum ab auo, vel proauo dicitur donatum contemplatione patris, vt per eum. Et maxime hoc videtur verum extra terminos dictum. §. interdum. in quibus forte opinio. glos. ibi procedere posset, prout ibi signanter dicit Joan. de imo. & videtur sequi Alex. in dicto consil. clxxv. ¶ Posset etiam aliud dici in proposito, quod licet pater Joannis instituti tempore testamenti viueret, cui ab intestato fuisset delata hereditas, tamen non constat, quod eo viuo fuisset adita, cum non interuenerit iussus patris in adeundo necessarius. iuxta. l. si quis mihi bona. §. iussum. ff. de acquirenda hereditate. Ita, vt dicamus, quod viuo dicto Laurentio nunquam fuerit adita hereditas, eo autem mortuo dicitur Joan. esse talis, cui ab intestato esset delata, & ita tanquam sui iuris factus dicitur eam adiuisse, prout poterat. iuxta. §. fina. institutu de vulgari & pupillari. iuncta glosella in versiculo erit, & sic sequitur quod tempore, quo sibi hereditas fuit acquisita, ille erat talis, cui ab itestato delata fuisset, cum pater eius esset mortuus, & per consequens debet dici immunis a dicta gabella iuxta formam predicti statuti. ¶ Placet etiam (vt etiam per alios dictum fuit) quod Joannes predictus dicatur non teneri ad dictam gabellam posito, quod nec ipse, nec pater eius fuissent ab intestato successuri predicto Nicolao testatori, attento (prout in facto presupponitur) quod talis hereditas ipsis non fuit vtilis, aut lucrosa in aliquo, nam per eam Joannes non fuit consecu
10 tus aliquid vltra, quam sibi, vel patri suo deberetur. † Est enim in iure exploratissimum, quod gabella de legatis, vel hereditate per formam statuti soluenda, non debet solui, si nullam attulerint vtilitatem extimabilem, sed tantum de eo debet solui, quod persone honorate ad lucrum remaneret, vt tradunt Baldus, Cumanus, Paulus de castro, Alexáder, & alij in. l. non amplius. in principio. ff. de legatis primo. cum multis concordantibus, de quibus supra per excellen
11 tissimos consultores. ¶ Ad quod bene facit, † quia si per statutum debeat solui gabella de fructibus molendini, vel fornacis, nó debet solui, nisi de eo, quod superest ex fructibus deductis expensis, & sic tantum gabella soluenda est de eo, quod vere cedit ad lucrum, prout videtur velle Bal. & apertissime tradit Angel. in. l. fructus. ff. soluto matrimonio. vbi etiam sequuntur moderniores, maxime Jason qui plura congerit ad propositum, vt per eum.
12 ¶ † Facit etiam, quia gabella de legato soluenda, non debet solui, si debitor legat creditori, quod ei pure debebat, eo quod illo casu legatum nullum affert commodum extimabile, ita tradit Jason in. l. si creditori. in septimo notabili. ff. de legatis primo, post Baldum & Angelum per eum allegatos ibi. ¶ Ad quod etiam in simili facit doctrina Baldi in. l. secunda. in fine. C. de eunuchis. si igitur verum est in casu isto (prout in facto presupponitur) quod prelegata, & hereditas predicto Joanne relicta nullum attulerint lucrum, nec patri eius, nec sibi, quia scilicet nihil consecutus fuit Joánes vltra, quam patri eius, & sibi deberetur, absque dubio teneri non debet ad aliquam gabellam per predicta.
¶ Et ita (his paucis contentus propter temporis angustiam) vt supra dixi de iure esse arbitror. Laus Christo redemptori nostro.

Socinus nepos Padue legens.

❧ CASVS ❧

¶ Jacobus Raynerij bocca ciuis Pisanus pro florenis ducentis, librarum quattuor pro floreno, dotis nomine domine Jsotte eius filie dedit in solutum & pagamentum Alexandro de Lecipa marito prefate domine Jsotte quandam domum cum suis pertinétijs sitam Pisis infra suos fines, Jtem pro florenis centum similibus tertiam partem quorundam petiorum terre laboratiue, & sic in totum pro florenis trecentos cum pactis, & conditionibus, de quibus in instrumento apparet.
¶ Jnde ad certum tempus, & post mortem dicti Alexandri Paulus eius filius suo, & Caroli eius fratris nomine pro florenis centum septuaginta quinque eandemmet domum dedit in solutionem & pagamentum Antonio Petri de Roma recipiéti pro dote domine Antonie filie prefati Alexandri, & sororis Pauli, & Caroli cum pactis &c. Qui quidem Antonius cessit omnia iura, que in ipsa domo habebat Mattheo filio dicti Jacobi pro florenis ducentis habitis, & receptis ab ipso Mattheo filio dicti Jacobi, & eum in possessionem induxit, vt patet ex publico instrumento.
¶ Quare cum dicta bona tempore facte prime dationis in solutionem valuerunt vltra súmam. 600. florenorum, si aliquid contingeret in futurum super valorem ipsorum bonorum debere discuti, petijt dictus Mattheus a domino Pretore, & iudice ordinario ciuitatis Pisarum examinari quosdam testes ad perpetuam rei memoriam super quibusdam capitulis ab eo productis, & fecit citari Paulum, & Carolum fratres, & etiam Antonium predictum ad audiendum iura, & testes, & accipiendum copiam capitulorum, & ad faciendum interrogatoria, si qua facere vellent.
¶ Comparuit pars citata opponens non debere recipi dicti testes, nec quoquo modo admitti offerens se paratam suscipere litem, & iudicium supra se, quo casu asserebat iuxta formam Pisane constitutionis non debere, nec posse dicti testes examinari, fuerunt tamen testes per iudicem examinati.
¶ Queritur modo, vtrum publicanda sint dicta testiú examinatorum, vt inde dictus Mattheus ad perpetuam rei memoriam, & ad sui cautelam instrumentum publicum sumere possit. Et petitur consilium (vbi tamen iustitia patiatur) in fauorem dicti Matthei. s. quod possit.

❧ SVMMARIVM. ❧

¶ De statuto Pisano loquente de examinatione testium ad perpetuam rei memoriam, quando habeat locum, & quando etiam fieri possit de iure cómuni talis examinatio.

1 Veritas ipsa per se splendet, & verborum adminicula non desiderat.
2 Reconuentio vim exceptionis habet.
Jmmo dicitur species exceptionis.
3 Reus in exceptionibus dicitur actor.
4 Examinatio testium ad perpetuam rei memoriam de iure cómuni semper permittitur ei, qui futurus est reus, quia non est in potestate sua litem mouere.
Actori autem non permittitur regulariter, nisi sit periculum, quod testium fides pereat, vel quia sint senes, vel similia.
5 Publicatio testium examinatorum pendet ex voluntate eius, qui fecit examinare.
6 Statutum Pisanum loquens de examinatione testium, quando locum habeat, & .j. in nu. sequentibus.
7 Exceptio declarat regulam, & dicitur de terminis eius.
8 Senes & valitudinarij qui dicantur.
9 Publicatio testium debet fieri ad petitionem eius, qui examinare fecit.
10 Verba. l. vel statuti cum effectu sunt accipienda.
11 Statutum non debet dici impositum verbis, & non rebus.
12 Oblatio verbalis sola de aliquo faciendo non releuat offerentem, quia vbi opus est facto, verba non sufficiunt.
13 Oblatio verbalis fideiussoris non sufficit.
14 Lex debet esse imposita rebus. & non verbis.
15 Examinatio testium ad perpetuam rei memoriam ante litem contestatam a. l. aliquando permittitur, ne probationes pereant.

CONSILIUM XXXIII

Dirigat Dominus verba mea in
viam veritatis, τ iustitie.
Presens consultatio paruz habet difficul
tatis, τ ob eam causam eam paucis absol-
1 uam, † eo maxime quia veritas ipsa per se
splendet, τ verborum adminicula non desiderat, vt inquit
imperator in.l.prima.C.si minor ab heredi. se absti.
¶ Et presuppono pro declaratione dicendorū, ꝙ Mat-
theus filius Jacobi pmi datoris insolutum illius domus,
de qua agitur (ſm quod mihi in facto narratur, τ in pun-
cto etiaz exprimitur) hodie reperitur in possessione libera,
vacua, τ absoluta dicta domus, τ ex hoc concludenter in-
fertur, ꝙ si aliquando occasione dicte domus sit alicui cuz
dicto Mattheo habenda lis ipso Mattheo prout nunc
est in possessione permanente, iste Mattheus erit futurus
in ea lite reus conuentus, τ fruetur commodo possessionis
iuxta tex.in.§.cōmodum.institu.de interdict. τ que ibi per
doc. dicuntur. Et specialius in ꝓposito themate declaran
do dicimus, ꝙ si Paulus, Carolus, vel Antonius, de qꝫ
bus in puncto, pretenderent domum illam eisdem restitui
debere, eo quia fuit data in solutum τ concessa, singula sin
gulis cōgrue referendo pro ea quantitate, que est infra di-
midiam iusti precij iuxta.l.ij.C.de rescin. vendi. In eo iudi
cio absqꝫ dubio Mattheus ꝑdictus est futurus reus, qui
eo casu vtendo suis exceptionibus inter alias fortasse op-
poneret, ꝙ similiter per eius patrem Jacobū fuit data in-
solutum pro quantitate infra dimidiam iusti precij, τ per
consequens per talem, vt ita dicam, retorsionem funda-
menti se ipsum curaret defendere. ¶ Et si dicatur imo in
eo, de quo erit agendum, potius videtur, ꝙ sit futurus ac-
tor, quoniam videtur, ꝙ id petere debeat per viam recon-
uentionis, τ ꝯsequenter eo respectu videbitur actor, iuxta
totum titulum de mutu.petitio.extra.cum similibus. Dici
mus respondendo hoc esse falsum, quia imo per viam ex-
ceptionis id faceret, sicut supra declaraui. ¶ Sed posito
(sine preiudicio veritatis) ꝙ id faceret per viam reconuen
tionis, dico adhuc, ꝙ quatenus respicit casum nostrum,
2 omnino pro reo erit habendus † cum reconuentio vim ex-
ceptionis habeat, imo dicit̄ species exceptionis ſm Bal.
in.l.si constat. secunda colum.C.de compensatio. Et licet
alias reus quo ad reconuentionem sit actor, tamen simpli-
3 citer loquendo respectu totius negocij dicitur reus, † nam
τ aliter reus ipse in exceptionibus actor dicitur. vt in.l.pri
ma.ff.de exceptio.titulo generali. τ tamen simpliciter lo-
quendo, presertim quo ad ꝓpositum nostruz dicitur reus.
Et maxime hoc erit dicendum in casu nostro, cum Mat-
theus predictus id quod per viam reconuentionis pete-
ret, non fuisset alias petiturus, nisi prius ipse, vt supra di-
xi, conueniretur, sed tantum id faceret ad sui tutelaz, τ de-
fensionem, τ sic esset isto casu proprie species exceptionis,
vt dicit Bald.in dicta.l.si constat. ¶ Veruz ne super in-
utilibus frustra laborem, licet ista iuridice procedant, ta-
men vltra non prosequor, quoniam veritas est in casu no-
stro, ꝙ dictus Mattheus totum illud per viam exceptio-
nis opponeret, vt supra dixi.
¶ Istis ita positis quatenus queritur, vtrum dicto
Mattheo liceat ad perpetuam rei memoriam examina-
re testes, τ eorum dicta petere publicari, super eo pun-
cto, scilicet an tempore dationis in solutum facte iam a
Jacobo patre dicto Matthei, res ille valerent pluris τc.
distincte procedendo, respondetur, ꝙ si loquimur de iu-
re communi, certo certius est (vt vtar verbis Vlpiani,
in.l.stipulatio ista.§.sicut.ff.de verboruz obligationibus.)
4 ꝙ licet, † iure enim communi reus futurus semper po-
test id facere, quia non est in potestate sua litem mouere;
actori vero non permittitur regulariter testium examina-
tio ante litem contestatam cum in eius sit arbitrio iudiciuz
suscipere, si tamen periculum est, ne pereat fides testiū vel
ꝗ sint senes, vel lōginquo absfuturi de ꝓximo, ita ꝙ nimis
longum, τ periculosum videtur expectare litis contestatio
nem, tunc etiam actori permittitur testium examinatio ad
perpetuam rei memoriam. Ita determinant cōmuniter le-
giste in auctenti. si quis aliquid.C.de testib. τ ponit clare
Barto.in.l.lege aquilia.§.si deletum. in nona oppositio-
ne.ff.ad legem aquiliam. τ abunde ponunt canoniste in.c.
quoniam frequenter. vt lite non contesta. τ in capitulo si-
gnificauit. extra de testibus. vbi clare hoc ponit Abbas
tertia columna. versiculo sed vt habeas τc. licet ergo di-
cto Mattheo de iure communi testes examinare. Tum
quia sunt senes omnes, τ periculum imminet mortis, vel
obliuionis (quod concederetur etiam actori, vt dixi) cum
vel maxime, quia (vt dictum est) ille esset futurus reus, si de
domo sit habenda aliqua lis, cui reo simpliciter permitti-
tur examinatio predicta per superius allegata.
5 ¶ † Et postquam testium facta est examinatio licebit di-
cto Mattheo, τ in eius reponetur arbitrio petere eos pu
blicari. Testium etenim ita examinatorum publicatio dici
tur pendere ex voluntate eius, qui examinari fecit, ita sin-
gulariter declarat Abb. in dicto.c.significauit. in secunda
6 columna. ¶ † Si vero loquimur de iure municipali ciui-
tatis Pisarum, vbi causa agitur, tunc res videtur habere
difficultatem, nam statutum sub rubrica de testibus. per-
mittens examinari testes ante litem contestatam, ad per-
petuam rei memoriam, paulo post principium, in versiculo
nisi altera pars presens existens τc. Limitat id non proce
dere, vbi ille, contra quem petuntur ita examinari testes
ante litem contestatam se offerat paratum ex tunc litem su
scipere, eo enim casu non examinantur testes ante litez con
testatam, sed in proposito themate pars aduersa ita se ob-
tulit, vt in puncto narratur, ergo videtur, ꝙ talis exami-
natio fieri non possit.
¶ Sed tamen hoc non obstante in casu nostro credo ta-
lem testium examinationem τ publicationem de iure fieri
debere, τ ad hoc statutum rūdet. Primo ꝙ non loqui-
tur in casu nostro, naz videtur, ꝙ statutum loquatur in ac-
tore, nos autem loquimur in reo, qui casus velut a statu-
to obmissus remanet in dispositione iuris communis, igi-
tur τc. Et ꝙ statutum videatur loqui in actore tantum, sa-
tis probabiliter monstratur ex verbis, que ibi sequuntur,
dum dicit, nisi sit tale factum, super quo testes τc. In qui-
bus verbis in effectu videtur velle ꝙ oblatio aduersarij de
suscipienda lite, de qua ibi, in versiculo precedenti, non im
pediat testes, vt supra examinari, quando tale factum est,
super quo ille, qui eos vult examinare non potest conue-
nientem illi negocio facere petitionem, τ ita iudici videa-
tur, τ sic in isto versiculo limitatur precedens limitatio, τ
ista secunda limitatio (ni fallor) loquitur solum in actore,
qui erat facturus petitionem. In reo enim non caderet
hoc considerare, scilicet an possit apte petere, vel ne, cum
reus non petat, sed ab eo petatur. Modo sic arguitur, si
exceptio ista τ limitatio loquitur tantum in actore, ergo
pariformiter limitatio, τ regula a qua fit talis exceptio,
7 debet intelligi tantum in actore, † cum exceptio declaret
regulam, τ dicatur esse de terminis eius.l.nam ꝙ liquide.
§.finali.ff.de penu legato. τ ista est pulchra τ noua decla
ratio ad istum statutum, qua stante vera carina nostra est in
portu per supradicta.
¶ Sed quia, vt dixi est noua consideratio relinquo eam
prudentie iudicare debentis.
¶ Secundo respondetur, posito (sine preiudicio) ꝙ pri-
ma exceptio, intelligatur in reo volente testes examinari
facere, vt supra. Quoniam dico, quod oblatio aduersarij
de incipienda lite non impedit dictam examinationem, τ
publicationem testium ante litem contestatam. Quando
testes examinandi essent senes, valitudinarij, vel absfutu-
ri de proximo, quia tunc non obstante dicta oblatione
fiat talis examinatio propter periculum, ne probationum
facultas pereat. Ita expresse dictat idem statutum in ver-
siculo hoc addito, remittendo tamen hoc iudicis arbitrio.
Sed in casu nostro, prout mihi narratur testes producti
sunt senes, valitudinarij, vel in lōginquo absfuturi, ergo τc.
Et maxime, quia iam iudici visum fuit examinare eos,
quod patet, quia examinauit, τ quod in dictis testibus
esset periculum in mora, experientia docuit, quoniam, vt
8 mihi dr̄, duo ex his iaz senio confecti decesserunt. † qui aūt
dicantur in ꝓposito senes, vel valitudinarij, vide p Joan.
andre.

andre. Innocent. & alios in dicto. c. quoniam frequenter. vbi post eos ponit satis clare Abb. in. vij. colū. in. iij. & . iiij. questione. & satis placet illa opinio quam ibi tenet Abb. videlicet, quod a septuaginta ann. citra remittatur iudicis arbitrio, vnde cum iam iudex examinando eos, arbitratus
9 fuerit esse tales, casus noster remanet sine difficultate, † naz cum iam sint examinati ad instantiam. d. Matthei, debēt oīno ad eius petitionem eorū dicta publicari, vt declarat Abb. in. d. c. significauit. ij. col. extra de test. Et ex his patet indubitate questionē de qua in puncto esse oīno resolutam in fauorem. d. Matthei, vt. s. possit petere, & petendo obtinere, vt testificata, iam per iudicem recepta, publicentur. ¶ Tertio principaliter rñdetur, quod in casu nostro non dicit esse satisfactum statuto in. d. versi. nisi altera pars presens existens &c. & sic non sumus in casu illius exceptionis, sed sub regula generali pmissiua, de qua in principio dicti statuti. Ad quod pbandum dico, quod statutum predictū in dicto versi. nisi &c. debet intelligi cum effectu, hoc est, quod ille talis ꝯtra quem testes pducuntur, ante litem ꝯtesta. offerat se paratum suscipere litem, & eam cū effectu incipiat, maxime si est actor, in cuius potestate est mouere litē, vt. l.
10 vnica. C. vt nemo inuit. &c. & hoc pbatur. ¶ † Primo, quia semper verba legis, vel statuti cum effectu sunt accipienda . l. i. §. i. ff. quod quisqȝ iur. & in. l. pe. §. docere. ff. ne qs eum qui in ius voc. & in. c. platū. ex ō cle. nō resi. ¶ Scdo, quia si nō ita intelligeret, statutū redderet elusoriū, quia semp qs offerendo verbotenus se incepturum litez, impediret examen,
11 de quo in statuto. Qđ non est dicendum, † quia tunc ludibrio fieret statutum illud, & verbis, non rebus diceretur impositum ꝯtra. l. fi. §. vbi autez puerilis. C. de bon. que lib. ibi ne ludibrio leges &c. & clarior est tex. in. c. cōmissa. de electio. lib. vj. ibi, ne statutū ipsum fiat ludibrio &c. ¶ Tertio hoc
12 ꝯfirmatur, † quia alias verbalis sola oblatio de aliquo faciēdo non releuat offerentem, quia vbi opus est facto, verba nō sufficiunt. ita declarat Bart. in. l. pretor ait. §. si quis paratus. ff. de noui oper. nun. & in. l. si quis. §. nūc videamus. ff.
13 iudi. sol. † Cōcludens in simili, quod non sufficit verbalis oblatio fideiussionis. & ita etiam singulariter post Bart. in locis predictis, voluit Alexā. ꝯsilio. suo. xxj. Viso pcessu satis longo &c. in. iij. col. versic. nec ob. si diceretur &c. i. volu. & inter alia allegat illam rationez, quia si aliud diceremus facile esset semper ludere dispositionem statuti per solaz ver-
14 balem oblationem, † & sic lex videretur tunc imposita verbis, non rebus ꝯtra. l. ij. cum simi. C. cōmu. delega. Sit igitur ꝯclusio, quod non sufficit in proposito nostro dicere offero me incepturum litem, nisi cum effectu ilico inceperim. Qđ vltra predicta ꝯfirmatur quarto loco bona ratione, arguēdo, scz a ratione cessante iuxta. c. cum cessante. de appella.
15 & . l. adigere. §. quamuis. ff. de iure patro. cum simi. † Ratio enim ob quam in casu illius exceptionis impeditur examinatio testium ante litem ꝯtesta. est, quia ex quo lis venit cōtestanda, non erit periculum, quod peant probationes pter quod solum a lege aliquando permittitur examinatio testiū ante litem contestatam contra totum titulum extra. vt lite non contestata. vt plene per docto. in dicto capitulo quoniaz frequenter. & in dicto. c. significauit. & in dicta auten. si quis aliquid, sed ratio ista cessat, vbi solum verbotenus quis se offert paratum mouere litez, & tamen non mouet, quia ex quo non fit lit. contestatio adhuc remanet periculum, ne pereant pbationes & fides veritatis remaneat in tenebris, ergo &c. ¶ Istis sic positis dico, quod cum pars citata (licet dixerit se paratam incipere litem) cum effectu litem non inceperit, & iam multa tempora sint abinde elapsa non dicitur satisfecisse illi statuto, & per consequens ob illam verbalem oblationem tantum, non debuit aliquo modo impediri illorum testium examinatio per predicta.

¶ Et ex his omnibus de plano cōcludo, quod dictus Mattheus audiri cum effectu debet petens testificatorum publicationem, & vbi casus iste habuisset aliquam difficultatem anteqȝ dicta testium essent recepta, nunc tamen nullaz habet, ex quo iam iudex admisit testium productionem, & eorum dicta recepit, quod totum in eius iacebat arbitrio, vt dicit Abb. in dicto capitulo quoniam frequenter. Ad petitionem igitur dicti Matthei debet omnino fieri testificatorum publicatio secundum Abbatem post alios in dicto capitulo significauit, vt supra dixi. Laus Deo optimo maximo.

Socinus nepos Pisis legens.

SVMMARIVM.

¶ Statutum loquens de dote data, an procedat in promissa?

¶ Et vtrum opin. Marti. de qua in. l. dos a patre. C. soluto matri. procedat in dote nondum soluta?

1 Socer promittens centum genero nomine dotis & illud plus qđ alteri filie in futurū qūocunqȝ, & qualitercunqȝ dederit, hec conditio habet implicitam conditionem. videlicet, si plus dederit, vnde adueniente cōditione dicitur promissio purificata.

2 Conditiones in contractibus, cum existunt, retro trahuntur ad tempus celebrati cōtractus, Adeo dispositio ēt stricte interpretanda loquens in pura obligatione, procedit etiam in conditionali impleta conditione.

3 Nihil est tam conueniens qȝ fidem seruare.

4 Dos mortua filia de iure cōmuni ad patrem reuertitur.

5 Statutū quod vir lucretur dotem, an procedat in dote non data, & ꝗ. nu. 10. 12. et. 15.

6 Dos dicitur patrimonium mulieris.

7 Dos promissa per. l. dispositionez dicitur data marito, saltem largo modo, ex quo ad eam habet actionem.

8 Argumentum in statutis valet de propria ad latam significationem.

9 Possessio licet dicatur a pedum positione, non tamen minus, dicitur possessio, vbi non ponuntur pedes.

11 Ratio eadem vbi viget, debet etiam statutum vigere.

13 Hereditas matris dicitur filijs quasi debita.

14 In statutis potius attenditur cōmunis vsus loquendi, qȝ verborum proprietas.

16 Opinio Marti. de qua in. l. dos a patre C. solu. matri. an sit vera, & an procedat in dote nondum soluta.

17 Equalitas inter filias, & inuicem sorores, seruari debet, ēt si altera earum sit mortua cum filijs superstitibus.

18 Promittens pro dote centum, & illud plus, quod Titius arbitrabitur, Titij arbitramentum, & illius pluris declaratio etiam soluto matrimonio fieri potest.

19 Mulier promittens dotem statuendam arbitrio mariti, si vxor premoriatur, vir poterit arbitrari.

CONSILIVM XXXV

Dirigat Dominus verba mea in viam veritatis & iustitie. Quatenus dubitatur vtrum Augustinus possit petere illud reliquum dotis, quod reperitur datum, seu relictum ab eius socero secūde eius filie, vel eius marito, vltra florenos. cccc. quos iam dictus Augustinus receperat, breuiter concludendū
1 est, quod possit. ¶ † Et p fundamento presuppono, quod socer predictus nomine ser Petrus constituit, & promisit Augustino predicto pro dotibus Lucretie eius filie, & vxoris dicti Augustini dictos florenos quadringentos, & illud plus, quod alteri eius filie in futurum quomodocunqȝ, & qualitercunqȝ dederit, que promissio habet implicitam conditionem, videlicet si plus dederit, vnde cum modo euenerit conditionis implementum dicta promissio dicit purificata, & quod plus est, perinde est, ac si istud plus, quod alteri datum, aut relictum fuit ab initio dicto
2 Augustino fuerit expresse promissum, † quoniam conditiones in contractibus cum existunt trahuntur retro vsqȝ ad tempus celebrati contractus, vt probatur in. l. filiusfamilias. in principio. ff. de verborum obligationibus. Et obligatio illa habetur pro pura, & adeo, quod dispositio etiam stricte interpretanda loquens in pura obligatione procedit etiam in conditionali impleta conditione, vt signanter dixit Angel. in. l. finali. §. primo. ff. de vulga.
3 & pupilla. † vnde cum nihil sit tam conueniens, qȝ fidem

seruare.l.i.in prin.⁊.l.iuris gentiuꝫ.§.preto ait.ff.de pac.
cum simi.debet.d.ser Petrus, vel eius heredes predictaꝫ
ꝓmissionem implere, ⁊ sic Augustino predicto competit
actio ex stipulatu ad illud plus petendū, cum istius obliga
tionis iam cesserit, ⁊ venerit dies per implementum con-
ditionis.l.cedere diem.ff.de verb.sign.⁊ hec de plano ꝓce
4 dunt. ¶ Soluꝫ sit difficultas, † qꝛ viuo patre reperit̄ mor
tua dicta dña Lucretia, licet cuꝫ filijs, quo casu de iure ſm
cōmunem opi. Dos ad patrem diceret̄ reuersa per.l.dos
a patre.C.solu.matri.⁊ ꝑfecto res videretur aperta in fa-
uorem.d.ser Petri, vel eius heredum, qꝛ reliquū illud ab
eis peti non posset, cum ei cōpeteret ius ad repetendos flo
renos.cccc. iam datos, per illum text. ſm illam cōmunem
opinio. Et sic ēt si esset solutum residuum illud per ser Pe
trum, vel eius noīe posset vna cum alia dote repeti. Igitur
sequit̄ ꝙ minus ad illud eius heredes teneri possunt, qꝛ si
cui de re aliqua datur actio, fortius dari dꝫ exceptio.l.i.§.
ius aūt.ff.de superficie. Sed tamen qꝛ extat cōmunis con-
suetudo, que (vt oēs dicunt) seruat opin. Marti. volentis
dotem ꝑtinere ad filios, ⁊ non ad patrem, qđ etiam ex for
ma statuti Exini expresse, ⁊ clare disponit̄ circa doteꝫ iam
datam, ⁊ sic circa illos florenos.cccc.res caret omni dubi
tatione. debent enim remanere apud.d.Augustinum pro
liberis dicte Lucretie. ¶ Remanet ergo solum disputatio
vtrum opi. Marti. ex cōmuni vsu seruata, vel statutum de
quo.s.ꝓcedant in ea parte dotis, que non fuerat soluta vi-
uente illa filia, vt sic illis mediantibus.d.Augustinus no-
mine filioꝝ possit petere ab hr̄dibus ser Petri illud plus,
quod.s.cccc. florenos reperitur noīe dotis relictum dñe
Marie secunde filie. ¶ Et primo circa statutum cum lo-
quatur de dotibus datis, videt̄ ꝙ non habeat locum in ea
parte dotis, que non fuit data, maxime qꝛ postea vtit̄ ver-
bo remaneat, qđ ꝓprie cadit in ea, que apud maritum est,
⁊ per cōsequens ea, que non erat data, ⁊ soluta non vide-
tur cōprehendi in dicto statuto, ⁊ hoc videt̄ in simili ꝓba-
ri ex his. que voluit Bar. in.l.iubemus.§.sane.C.de sacr.
5 sanc.eccle. † qñ concludit, ꝙ statutum, ꝙ vir lucret̄ dotem
datam, non ꝓcedit in dote non data, sed que tantum ꝓmis
sa fuerat, qꝛ cum statutum sit stricte intelligendum, ⁊ loqua
tur expresse in dote data, non dꝫ habere locum in ea, que
tantum ꝓmissa fuit, ⁊ opi. Bar. multi sequuntur. ¶ Sed
tamen hoc non obstante dōm est, ꝙ imo statutum Exinū,
de quo agimus, ꝓcedat etiam in dote ꝓmissa, ⁊ pro intel-
6 ligētia presuppono, ꝙ mens, ⁊ ratio statuti fuit, † qꝛ equuꝫ
visum fuit, ⁊ rationi congruum, ꝙ dos alicuius mulieris,
que ꝓprie dicitur eius patrimonium (licet sit filiafami.) vt
.l.iij.§.sed vtrum.ff.de minori.trāseat de ea in filios, ⁊ non
vadat ad patrem, attento ꝙ prima causa successionis dr̄ fi
lioꝝ, vt in auc.de heredi.ab intesta.in prin.col.ix. Item ēt
equum, ⁊ rationabile visum fuit, ꝙ maritus, cui dos cōsti-
tuitur ꝓpter onera matrimonij mortua vxore filijs supersti
tibus dote non priuet̄, cum adhuc durent onera matrimo
nij preteriti ꝓpter filioꝝ superexistentiam, cum ipsi, ⁊ eoꝝ
educatio sint inter onera matrimonij, vt dixit do. Maria.
soci. auus meus in consil.ix. Prosequendo ordinem. iiij.
col.versi.decimo sexto ꝓbatur ⁊c. Quibus sic positis dico,
ꝙ iste rationes equo modo ꝓcedunt in ea dote, que nondū
soluta fuit, sicut in soluta, nam etiam illa dicitur ꝓmissa ꝓ-
pter onera matrimonij, ⁊ dicitur effecta ꝓprium matrimo
nium mulieris, cum igitur vigeant eedem rationes dꝫ ha-
7 bere locū statutum. † Maxime qꝛ per legis dispositionem
etiam illa dr̄ marito data, ⁊ apud eum remanere, saltē lar
go modo, ex quo ad eam petendam actionem hꝫ iuxta.l.
qui actionem.ff.de regu. iur. Et alias dr̄, ꝙ habetur illud,
qđ peti potest.l.id apud se.ff.de verbo.signi. ¶ Nec obst.
ꝙ statutū vtatur verbo remaneat, ⁊ verbo datis dotibus,
qꝛ potest rñderi, ꝙ largo modo, vt dixi, etiam que vere nō
est soluta, dr̄ data, ⁊ remanere, vnde cum sit eadem ratio,
8 vt ꝓbaui, † valet argumētuꝫ etiam in statutis de ꝓpria ad
latam significationem, ita vt eo modo extensio admittat̄,
et per doct. maxime per Alex.in.l.si constāte. in prin.ff.so
lu.matri.in.ix.q.prime partis.⁊ per patruum meuꝫ Soci.
⁊ Roder.in rub.eo.titu.i.col. ¶ Nec mirum videat̄, ꝙ
statutuꝫ talibus vtatur verbis, qꝛ inspexit ea, que frequen-
tius accidunt. verū etenim est similiter in matrimonio cum
liberis moritur, ꝙ plerunqꝫ actualiter dr̄ dos data, non ta
men per illa verba dꝫ excludi dos ꝓmissa ꝓpter identita-
9 tem rationis, sicut alias dicimus, † possessio dr̄ a peduꝫ po
sitione.l.i.ff.de acquir.poss. non tñ minus est possessio, vbi
non ponunt̄ pedes.d.l.i.§.si iusserim.⁊.l.qđ meo.§.si ven-
ditorem.eo.titu. qđ ex eo ꝓuenit, qꝛ.d.l.i.in prin. loquitur
inspecto frequentiori vsu, qui est, ꝙ vt plurimum possessio
per pedum positiones acquiratur, vt ibi per doct. ¶ Nec
10 ob.doctri.Bar.in.d.§.sane. † qꝛ primo dici potest, ꝙ eius
opinio non est ab oībus approbata, nec tuta. nam ꝯrium
tenet Ange.in consil.clxxx. Premitte ad euidentiam. ⁊
ipsemet Bar.in consil.cxxxij. Statuto ciuitatis Eugubi.
⁊ videt̄ de intentione Bal.in.l.fi.C.de dot.ꝓmis. Et tenet
Alex.in consil.lxiij. Stantibus his. in fi.iiij. volu. vbi di-
cit opinionem cōtra Bar. esse veriorem, ⁊ illud cōsilium re
peritur iteratum in consil.xxxix.vj.volu. Et licet Alex. vi
detur loqui, vbi datur mora, tñ idem vult etiam, vbi nō est
11 mora. Et cōtra Bar. † facit optima ratio, qꝛ cum statutuꝫ
illud sit factum in recōpensationem onerum matrimonij, ⁊
ratio illa vigeat, etiaꝫ ꝙ dos non sit actualiter tradita, de-
bet etiam statutum vigere.l.illud.ff.ad.l.aquil.cum vulg.
12 ¶ Pōt ⁊ scđo dici, ꝙ isti casus oīno sunt pares, † nā ideo
forte in casu Bart. non ꝓcedit statutum in dote ꝓmissa, qꝛ
cum sit exorbitans statutuꝫ ⁊ vir ibi tractet de lucro, dꝫ stri
cte intelligi, ita vt loquens de data non ꝓcedat in promis-
sa. Sed in casu nostro statutuꝫ non est ita exorbitans, imo
ſm cōsuetudinem cōmuniter obseruatam dicit̄ disponere.
Immo etiam dici potest ſm ius ipsum tenendo (ꝓut mihi
videtur verius) ꝙ opi. Marti. sit vera de iure, vt post eum
tenuit Pet.de bella perti.⁊ Saly.in.d.l.dos a patre. ⁊
Pau.de cast.⁊ demum auus meus in.d.cōsil.ix. vbi pro-
bat per.xx.pulcherrimas rationes, vt per eum. Item filij
13 non simpliciter de lucro tractāt, sed potius de damno † cū
bona, ⁊ hr̄ditas matris filijs dicat̄ quasi debita.l.in suis.
ff.de libe.⁊ posthu.l.scripto.in fi.ff.vnde libe.⁊.l.nam ⁊ si
parentibus.ff.de inoffi.testa.⁊ est tex.in.l.fi.C.de codicil.
⁊ ꝓpterea statutum nostrum videt̄ latius interpretanduꝫ,
ꝓut.s.deductum fuit. ¶ Preterea ꝙ in terminis nostris
statutum ꝓcedat etiam in dote ꝓmissa facit, qꝛ quantū ad
ipsum promittentem, ⁊ effectum cōtra eum, non refert, an
dederit actualiter, an ꝓmiserit arg.l.fi.C.ad legem falci.⁊
videt̄ optimus tex.in.l.ex morte.C.de pact.conuen.ꝓpe fi-
nem. vbi in lucro, de quo ibi, non fit dr̄ia inter dotem ꝓmis
sam, ⁊ datam, ꝓut illum tex.considerat Areti. in rub.ff.so
lu.matri.in.vj.col. ¶ Confirmat̄ per.§.qꝛ vero.in auc.de
equalita.doct.col.vij.iunctis his, que volunt Cy. ⁊ Sa-
ly.in auc.sed q̄ꝫuis.C.de rei vxo.actio. nam in.§.qꝛ vero.
dr̄, ꝙ pater nubenti filie scđo non potest minuere doteꝫ da
tam primo, vt patet ibi, dote, que ab eo data est. ⁊ tñ ꝓce-
dit in dote ꝓmissa, licet non soluta, vt Cy. ⁊ Saly. volunt
in.d.auc.sed q̄ꝫuis, ⁊ sequit̄ do. Ias.in.l.filia legatorū.C.
de lega. dicens se ita ianue cōsuluisse, qcquid in ꝯrium vo-
luerit glo.in.d.auc.sed q̄ꝫuis. ⁊ ita alias per plures ratio-
nes cōsului ego Phil.deci.in consil.xxxv. Et ita fuit iudi
catum. ¶ Et predicta eo maxime ꝓcedunt in casu nostro,
qꝛ attento cōmuni vsu loquendi dos data dr̄ statim ꝙ est
ꝓmissa, nam dicimus, Titius dedit filie sue mille pro dote,
14 cum primuꝫ ita ꝓmiserit. † ⁊ alias dicimus, ꝙ in statutis,
⁊ in qualibet stricta materia potius attenditur cōis vsus
loquendi, q̄ꝫ verborū ꝓprietas, vt voluit Bart.in.l.nō du
bium.C.de legi.iiij.col. Ant.de but.⁊ Abb.in ꝓhe.decre
ta.argu.l.librorū.§.qđ tamen cassius de legat.iij. Facit.c.
quamq̄ꝫ.ij.q.vij.ibi, ſm vocabula, que vsus obtinuit ⁊c.
¶ Et ex predictis omnibus concludit̄ statutum illud ha-
bere locum etiam in dote promissa, ⁊ per cōsequens, ꝙ in
eo non dꝫ sumi argumentum a ꝯrio sensu, vt sic dicatur di
15 sposuisse aliud in dotibus actualiter nō datis. † Qđ ex alio
suadetur, qꝛ esset per q̄ꝫ iniquum, ꝙ si nihil pro dote esset
solutuꝫ, filij mortue matris dote priuentur ex eo, ꝙ nō erat
soluta, ⁊ sic melioris cōditionis sit pater, qui ꝓmissam do
tem non soluit, q̄ꝫ qui soluit, vnde ꝓpter istam absurdita-
tem illud argumentuꝫ sumi non dꝫ, iuxta.l.ij.⁊ que ibi not.
C.de conditio.institu.⁊ hoc maxime in ꝓposito dōm est,

cum tale

cum tale argu. prohibeatur ex forma alterius statuti. Concludatur ergo, q vel procedūt predicta, ⁊ sic habemus intentum. ¶ Uel saltem dicitur casus promisse, ⁊ non solute dotis, tanq̄ obmissus a statuto remanere sub dispositione iuris cōmunis, ⁊ sic consuetudinis cōiter obseruate, iuxta. l. cōmodissime. ff. de liber. ⁊ posthu. ⁊ l. si cum dotem. vbi summat Alex. ff. solu. mat. ⁊ l. si extraneus. vbi Barto. ff. de condi. ob cau. in qua quidem consuetudine non fit
16 talis distinctio, vt modo dicam, ergo ⁊c. ¶ † Circa cōsuetudinem ergo cōmuniter obseruantem opi. Marti. vtrum procedat simpliciter in dote, an vero tantū in ea dote, que data actualiter fuerit, ⁊ non in promissa tantum, mihi videtur parum insistendum, q2 cum opin. Marti. simpliciter dicat mortua muliere dotem transire ad filios, ⁊ non reuerti ad patrem, ⁊ sic non loquatur Marti. de dote data, si simpliciter de dote, res satis clara videtur, q procedat etiam in dote promissa, ⁊ non soluta, cum etiam illa dos sit, vt patet ex rubri. C. de dote cau. non num. ⁊ per to. tit. ⁊ in rub. ⁊ per totum. C. de dot. p̄mis. ⁊ hoc probat egregie Ange. in dicto consil. clxxx. ¶ Quod ratione suadetur, q2 ratio, qua Mart. motus fuit est, equitas, que dictat filios succedere matri in dote, que eius proprium patrimonium dicit, ⁊ etiam dotem apud maritum esse, apud quem adhuc sunt ea onera matrimonij, que ex eo supersunt, vz liberoꝝ educatio, sed equitas ista respicit ita dotē non solutā, sicut solutā ergo ⁊c. ¶ Preterea cum in casu nr̄o sit soluta pars dotis, in qua certum est opin. Marti. habere locum, sine dubio debet idem dici in parte non soluta, ne alias dicamus dotem (que est quid vniuersale omnia comprehendens, vt per Bar. in rub. ff. solu. mat.) ⁊ sic vnam, ⁊ eadem rem diuerso iure censeri contra. l. eum qui edes. ff. de vsuca. ¶ Et pro ista opinione quam putamus verissimam, faciunt omnia. s. dicta circa statutum, nam si dos promissa comprehenditur in dispositione, que loquitur de data, fortius comprehendetur in hac consuetudine, que simpliciter de dote loquitur, attenta maxime identitate rationis, ⁊ q opi. Marti. procedat etiam in parte dotis non soluta, vt. s. ea per superuiuentem maritum peti possit pro filijs, videtur clare voluisse Alex. in consi. lxvij. in causa ⁊ lite. vij. volumi. ⁊ licet ibi determinet male fuisse iudicatum in casu illo in fauorem superuiuentis mariti, qui illud reliquum petebat, in eo tantum se fundat, quia ista consuetudo q opin. Marti. seruetur, non fuerat saltem allegata, ⁊ producta, item quia non fuerat deductum, ⁊ probatum filios esse heredes matris, sed quando hoc fuisset probatum, ⁊ fuisset illa consuetudo saltem allegata, ipse omnino concludere intendit, q illa sententia in casu suo fuisset bene lata, in qua pater mortue mulieris ad partem dotis prius non solutā fuerat condemnatus. ¶ Nec dicatur, q opi. Marti. loquatur per verbum remaneat, vel quid simile, q2 hoc esset somnium, non enim vno magis, q̄ alio verbo vsus est Marti. in sua opini. sed simpliciter voluit mortua muliere cum liberis, dotem ad eos, velut heredes, ⁊ non ad patrem mulieris spectare.

¶ Et si dicatur q eius opi. venit ad interpretationē. d. l. dos a patre. in qua est verbum profecta, ⁊ verbum redire, ex quibus videtur argui, q ille tex. loquatur tantum de dote soluta. In primis respondetur negando, q veniat ad dictam interpretationē, sed Mart. opi. simpliciter posita est, vt. s. ¶ Uel secūdo (eo concesso) negatur, q. d. l. dos a patre. non procedat etiam in dote promissa, quod sic deducitur, si de ea non loqueretur, sequeretur, q in ea non procederet eius dispositio, ⁊ per consequēs cum maritus habeat actionem ex promissione dotis, posset illā petere a socero, ⁊ si de. l. dos a patre. opponatur, dicet maritus, q non loquitur isto casu, hoc autem quam sit absurdum, nemo erit, qui non videat, vt ergo absurditas euitetur dicendum est, q. d. l. procedit simpliciter in dote, siue fuerit tradita, siue non, ⁊ istud arbitror indubitatum. ¶ Nec quicq̄ facit verbum profecta, q2 illud non significat traditionē, sed demōstrat dotis qualitatē, vt. s. loquatur de dote profectitia, que non ex traditione illud nomen assumit, sed ex persona patris promittentis, ⁊ constituentis eam, vel ad eam se obligantis, ⁊ sic dicitur dos profectitia etiam ad quam pater obligatus est, ⁊ sic ēt, que non est soluta, vt est casus in. l. profectitia. §. si pater. ff. de iu. dot. ¶ Nec ēt ob. ver. redire, q2 respondetur, q satis dicetur redire ad patrem mediante exceptione, que marito petenti poterit opponi, vz dolo facis ⁊c. iuxta. l. dolo facit. ff. de excepti. do. pro quo facit. l. si socer. §. lucius. iuncta glo. in versi. sed alij ⁊c. ff. solu. matri. dum dicitur, q ista exceptio non oponitur, quādo maritus petens alij, erat restituturus, ⁊ in simili declarat Paul. de cast. in consi. x. viso. d. libello. i. col. in nouis. i. volu. Tenendo igitur, q opi. Marti. veniat ad interpretationem. d. l. dos a patre. argu. retorquetur, q2 sicut. d. l. dos a patre. procedit etiam in dote non soluta, ⁊ de hoc nō est iudicio meo dubitandum, similiter ⁊. d. opi. Marti. debet intelligi etiā in dote non soluta, vel parte eius, ⁊ gn̄r ex predictis cōcluditur, siue statutum siue consuetudinem respiciamus, semp dicendum esse, q Augustinus predictus potest nomine filiorū illud plus nomine dotis petere, q ser Petrus. s. floren. cccc. dōne Marie reliquit fm q ipse ser Petrus per
17 stipulationem se obligauerat. ¶ † Confirmantur predicta omnia ratione equalitatis seruande inter filias, ⁊ inuicem sorores, quam iura prout possunt, attendunt argu. l. illud. in fi. C. de collat. ⁊ tradit patruus meus Soci. in consi. clx. in presenti consultatione. iij. colum. vnde cū. d. ser Petrus pater predictarum Lucretie, ⁊ Marie vltra floren. cccc. cōstituerit pro dote ipsius Marie, debet dici, q tantūdem debeat dari do. Lucretie attento, q ita. d. pater promiserat, ⁊ in promissione erant talia verba, ita ⁊ taliter, q ex suis filiabus habeat vna tantum, quantum altera. Nec dicatur, q cum iam. d. Lucretia decesserit, nō potest amplius inter sorores considerari equalitas vel inequalitas, qm̄ respondetur, q mortua do. Lucretia representatur per filias eius, que in eius locum succedunt, ⁊ inter eas, nomine eaꝝ matris, ⁊ do. Mariam debet ista equalitas conseruari, vt probatur in. §. cum filius. insti. de her. que ab intest. defer. ⁊ (ni fallimur) hanc equalitatē omnino voluit earum pater obseruari, qd (vltra q ad eam naturaliter tenebatur, ⁊ eā expresse promiserat) suaderi potest, quia cum sciret se ita promisisse faciendo, ⁊ relinquendo maiorem dotem do. Marie, creditur omnino voluisse, q tantūdem habeat do. Lucretia, vel eius liberi, cum sit, q si secus voluisset, non erat ei opus nomine dotis tot ei relinquere, cum illam heredem institueret. Habuisset enim illa hereditatem, ⁊ non diceretur plus nomine dotis habere, q̄ Lucretia habuerit, ⁊ sic do. Lucretie nullum ius ad aliquid petendum competeret. Cum ergo relinquerit nomine dotis vltra hereditatē, creditur solum ea mente fecisse, vt per eam viā filie domi. Lucretie possent petere, vt dotes equentur, ⁊ hanc presumptionem quasi necessario inducit, ⁊ naturale votum parentum, ⁊ equalis pietas in liberos, ⁊ precedens obligatio simul, ⁊ modus facte dispositionis, vt dixi, quibus bene attētis amplecti debemus hanc interpretationem velut iuridicam, cū ex ea equalitas inter sorores resultet a legibus tantopere desiderata. ¶ Et si dicatur, q cum sit solutum matrimonium, sicut non posset dos ab initio constitui, ita non debet posse ita augeri, eo q non videātur extrema habilia, nec reperiatur mulier, cuius dos augeatur. Respondetur, ⁊ aduertendum est (q2 aliqui arbitrantur in hoc stare difficultatem) qm̄ dico, q attenta prima promissione non dicitur augumentum dotis, sed potius verificatur cōditio, sub qua plus ab initio fuerat promissum, sicut si promisissem tibi p dote centū simpliciter, ⁊ centū vltra, si Romā veneris, nā impleta conditione nihil noui dicitur tibi promitti, nec aliquid nouiter disponitur, sed retrotracta conditione dicitur purificata obligatio, ac si ab initio. cc. simpliciter promisissem. ¶ Nec quenq̄ moueat, q ser Petrus illud plus nō promisit certum, sed incertum, ⁊ dependens ex futura declaratione, quasi q illa fieri non possit soluto matrimonio. Qm̄ dico, q imo cum ex ipso implemento conditionis fiat declaratio illius pluris omnia retrotrahuntur ad diem prime promissionis per dictā. l. filiusfam. ⁊ dixi in principio.
18 † sicut si pro dote centum, ⁊ illud plus, q Titius arbitrabitur promisero, que promissio habet conditionem, si Titius fuerit arbitratus iuxta. l. si quis arbitratu. ff. de verbo. oblig. que conditio, ⁊ sic Titij arbitramentum, ⁊ illius pluris declaratio etiam soluto matrimonio fieri potest, fm q

recte intuenti, voluit Paul. de cast. in dicto consi. xj. ij. col. dum ipse ibi in casu suo vult ideo soluto matrimonio declarationem illam fieri non posse, non qr solutum sit matrimonium, sed solum qr in casu suo non recedebatur a persona, volens omnino, q si persona illa arbitraretur, ⁊ declararet ei standum esset nulla habita consideratione de matrimonio soluto, prout statim ipse firmat, si in casu suo incertitudo talis cõmissa fuisset ita, q a persona liceret recedere, vt
19 per eum, † hoc clarius voluit Bal. in l. iij. C. de do. pmiss. dum vult, q maritus etiam mortua vxore posset arbitrari, ⁊ refert Jas. in l. si donaturus. §. fi. ff. de conditio. ob caus. Laus Christo Redemptori. Maria. Soci. junior. J. V. D. Pisis legens, suo ⁊ Decij nomine.

SUMMARIUM.

An in successione quis admittatur p representationez.

Et statutum admittens matrem ad certaz partez preter domum defuncti, quomodo intelligatur.

1 Nepos de iure ciuili est in tertio gradu, de iure canonico in secundo.
Pronepos vero de iure ciuili est in quarto, de iure canonico in tertio gradu.
2 Quoto gradu quis distat a stipite de iure canonico, eodem distat a suo transuersali.
3 Fratres nec filij fratruz si non supersunt, coniuncti vocãtur secundum gradus prerogatiuam ad hereditatem decedentis intestati.
4 Remotior in gradu admittitur cum pximiori per representationem, qñ agitur de hereditate transuersalis vcz patrui, amite, auunculi, vel matertere.
5 Representatio, vt quis in locum patris succedat, non admittitur, quando agitur de hereditate patrui magni, sed solũ patrui, ⁊ similiũ, ⁊ similiter in hẽditate ascẽdentiuz.
6 Mater de iure cõmuni succedit filio decedenti sine liberis, ⁊ sine fratribus vtrinqz coniunctis.
7 Statuta dicuntur iura ciuilia in loco in quo fiunt.
8 Patrueles de iure canonico sunt in secundo gradu.
9 Statutum admittens matrem ad certam partez, preter domum defuncti, quomodo intelligatur.
10 Argumentum de toto ad partem valet.
11 Statutum de quo agitur dicitur factuz fauore agnationis conseruande, ⁊ honoris familie defuncti.
12 Dictio preter an stet inclusiue, vel exclusiue.

CONSILIUM XXXVI

Irrigat Dominus verba mea in viam veritatis, ⁊ iustitie. Presens ɔsultatio ita clara videtur, vt discussione non egeat, ⁊ vltra etiam diligenter, ⁊ abunde omnia per clarissimum Consultorem, ⁊ mihi patrem honorandum dominuz Paulum Saluucciũ de Perusio dilucidata fuerũt, igitur de subscriptione requisitus paucis vtar in re tam clara, veritas enim ipsa per se splendet, ⁊ verborum non indiget adminiculo, vt. l. i. C. si minor ab her. abst. De duobus itaqz dubitatur. Primo vtrum Joãni, qui intestatus decessit sine liberis successerit solus, ⁊ in totum Mattheus filius Petri fratris carnalis. d. Joãnis defuncti, an vero cum eo concurrerit ad dimidiã Antonius menici nepos predicti Petri, subintrando in locum Menici patris eius predefuncti, qui erat frater carnalis. d. Matthei. Secundo dubitatur, quis succedat. d. Antonio ab intestato sine liberis decedenti superstite do. Benedicta eius matre, ⁊ Constantino vterino, ⁊ Petro, ⁊ Clemente ipsius Antonij patruelibus. Circa primam. q. concludendum est, q ad hereditatem, ⁊ bona illius Joannis solus, ⁊ insolidum successerit Mattheus filius fratris, velut proximior, ⁊ in proximiori gradu ɔstitutus excluso Antonio, vt distantiore, prout etiã per predictum Consulentem conclusum fuit, ⁊ apertissime demonstratum, siue enim attendamus computationẽ graduum de iure ciuili, siue de iure canonico, vtroqz mõ Mattheus dicitur fuisse Joanni defuncto in gradu proximiori,
1 q̃z fuerit Antonius, † nam de iure ciuili computãdo Mattheus erat Joanni in tertio gradu, vt in. §. tertio gradu. insti. de gradi. Antonius vero erat in quarto cuz esset nepos fratris ipsius Joannis defuncti, vt in. §. quarto gradu. eo. titu. de iure vero canonico computando Mattheus dicitur fuisse Joãni in secundo gradu, Antonius vero in tertio cum tali gradu a cõmuni stipite distarent, vcz ab Antonio patre. d. Joãnis defuncti, cui Mattheus erat nepos, An
2 tonius vero pronepos, † ⁊ alias iure canonico fit regula, q quoto gradu quis distat a stipite, eodem distat a suo transuersali, vt in. c. quod dilectio. ⁊ in. c. fin. de consangui. ⁊ affinita. Cum igitur quocunqz iure inspecto Mattheus esset proximior coniunctus predicto Joãni defuncto, q̃z esset. d. Antonius, sequitur manifesta ɔclusio, q ipse Mattheus debuit ad successionem, ⁊ hereditatem Joãnis solus admitti, vt est tex. in. §. si vero neqz. in aucten. de hered. ab in-
3 test. colum. viij. † vbi dicitur, q ad hereditatem decedentis intestati, si non supersunt fratres nec filij fratrum, coniũcti vocantur ſm vniuscuiusqz gradus prerogatiuam, vt viciniores in gradu reliquis preponantur, ⁊ idem dicitur, ⁊ pbatur in aucten. post fratres. la secunda C. de legitti. hered.
4 † Et licet quandoqz per representationem patris remotior in gradu admittatur cum proximiori, vt in aucten. cessante, ⁊ in aucten. post fratres, la prima, ⁊ la secunda. C. de legit. hered. ⁊ in corpore, vnde ille aucten. sumuntur, ⁊ dixit glo. in verſiculo proximo in. l. cum ita legatur. §. fina. de leg. secundo. tamen illud quo ad lineam transuersalez limitate procedit, prout etiam dixit primus consulens, vcz tantum, quando agitur de hereditate patrui, amite, auunculi, vel matertere, nam tunc verum est, q eis quis succedit cuz fratre, vel sorore defuncte persone, lz sit in gradu remotiori, qr representat personam patris, vel matris eius, ⁊ per hanc representationem dicitur iuris interpretatione esse in pari gradu cum fratre, vel sorore defuncte persone, ⁊ ita pcedunt iura predicta, sed vltra casum istum in linea transuersali non dicitur permissa talis representatio, sed remanemus sub regula iuris antiqui, vcz vt proximior in gradu succedat, vt in. §. si plures. instit. de legit. agna. successi. ⁊ ita expresse tradit Justinianus legislator, in aucten. de hered. ab intest. colum. viij. in. §. reliquum. in ver. huiusmodi vero ⁊c. ibi nulli alij omnino persone ⁊c. iunctis his, que ibi sequun
5 tur, ⁊ ita in terminis declarat ibi Ange. in tertio not. † concludens per illum tex. q quando agitur de hereditate patrui magni non admittitur representatio, vt quis in locum patris succedat, prout proprie est casus noster, nam Joannes predefunctus erat ipsi Antonio patruus magnus, cuz esset simplex patruus Menici patris. d. Antonij, ⁊ q in casibus istis non admittatur talis representatio, sed solum in hereditate ascendentium, ⁊ inter transuersales solum in hereditate patrui, ⁊ similium declarat expresse Bar. in. d. aucten. post fratres, ⁊ voluit Alexan. in ɔsil. cxxix. perspectis his. ij. col. v. volu. ⁊ refert, ⁊ sequitur clarissimus, ⁊ etate nostra primarius iurisconsultus, ⁊ compater honorãdus do. Philip. deci. in consi. ccvij. in casu proposito circa mediũ, ⁊ hec quo ad primam dubitationem. Circa scdam dubitationem (vt per Consulentem dictum fuit) attento iure
6 cõi, res caret omni difficultate, † qñ do. Benedicta mater diceretur in totum successisse ipsi Antonio ab intestato decedenti sine liberis, ⁊ sine fratribus vtrinqz coniunctis, vt est tex. apertus, in. §. consequens. cum. §. seq. in auctẽ. de hered. ab intest. col. viij. ⁊ in aucten. defuncto. C. ad tertul. senatusconsul. Sed qr in loco, vbi res agitur extant statuta in materia successionis iuri cõmuni derogantia in pluribus, ideo posthabita iuris cõmunis cẽsura de intellectu sta
7 tutorum predictorum agendum est, † cuz illa in loco, in quo fiunt, debeãt seruari, ⁊ dicantur iura ciuilia illius loci, vt. l. omnes populi. vbi p Bar. ⁊ omnes. ff. de iusti. ⁊ iu. Videndum igitur est, vtrum vigore statuti abbatie. s. Saluatoris (vbi. q. agitur) Petrus, ⁊ Clemens filij. d. Matthei aliquo modo succedere possint predicto Antonio, ⁊ pro qua parte. Et breuiter concludendo, dicendum est (prout etiaz per primum Consultorem dictum fuit) q Petrus, ⁊ Clemens, velut pximiores attinentes ex latere patris dicuntur successisse

tur successisse.d. Antonio in sex vncijs, seu in dimidia parte hereditatis, ꝛ bonorum eius, ꝛ in alia dimidia dicitur
8 successisse do. Benedicta mater.d. Antonij, †sunt etenim Petrus, ꝛClemens ipsi Antonio defuncto patrueles, ꝛ per consequens in secundo gradu, de iure canonico, vt in.d.c.ꝙ dilecto.ꝛ.c.fi.de consangui.ꝛ affi. iuncto.§.secūdo gradu.insti.de gradi.ꝛ de hac conclusione est apertus casus in statuto.d.terre, sub rub.de successio.ab intesta.§.si vero
9 decesserint. ¶ †Et si contingat dubitari, que sint ista bona, quorū dimidia dicitur pertinere ad.d.do. Benedictā. Respondetur, ꝙ omnia ea, que per eam, vel eius heredes probātur pertinuisse ad.d. Antonium, dum viuebat. Eis enim incumbit talis probatio, cum in eo fundetur eorū intentio, vt.l.verius.ff.de probation.cum vulgarib. Hoc tamen declarato, ꝙ si quam domum in totum, vel in partem habuisset.d. Antonius in.d.castro de ea nullam partē habitura erat do. Benedicta, nec hodie eius heredes, sed illam in solidum, ꝛ pleno iure sunt habituri Petrus, ꝛ Clemens predicti, vt clare constat in predicto statuto in.d.§.si vero.prope fin.in versic.preter domum ꝛc. ¶ Nec quēꝙ moueat, ꝙ cum statutum loquatur simpliciter de domo videatur intelligendum, quando quis vere habeat domū.s.integram, quod forte non contingit in casu nostro, q2(vt audio) predictus Antonius non integram domum, sed aliꝙ partem habebat. Quā ad hoc respondetur, ꝙ immo statutū debet intelligi in quocunꝙ casu, siue defunctus habeat
10 partem alicuius domus, †quoniam valet argu.de toto ad partem, vt.l.que de tota.ff.de rei vendi.l.si seruus eius qui.
11 in fi.ff.de acquir.her.ꝛ.l.iij.ff.de pro derelicto. †Et aduertendum est, ꝙ statutum predictum dicitur factum fauore cōseruande agnationis ꝛ honoris familie defuncti, vt est notissimum, ꝛ tradit Pet.ꝛ Cy.in.l.i.C.ad.l.iul.de adulte. Bal.in consi.ccxviij.statuto ciuitatis Florentie.ij.volumi. Fulgo.in consi.lxxxv.quidam. A.condidit, in fi. Paul.de cast.cccxxxvj.casus presens, Corne.in consi.lxxxij.lʒ in hac consultatione, colum.iij.iiij.volu.ꝛ auus meus do. Mari.soci.in consi.xxxj.prosequendo ordinem.iij.colum.cum infinitis concordan.vt tradit Curt.in consi.lxxx.recte prefatus, in prin.ꝛ.ij.colum.tradunt Bald.ꝛ alij in.l.maximum vitium.C.de liber.preter. ¶ Et ex hoc infero tolli omnem dubitationem, super intellectu predicti statuti, in versic. preter domum ꝛc.si aliquis vellet dicere, ꝙ immo domus solū pertineat ad matrem, vel coniunctos per eam, accipiendo verbum illud preter inclusiue, quasi dicat, ꝙ mater habeat dimidiam hereditatis vltra domum, quā precipuam habere
12 debet, †prout alias in simili istud verbum preter, capit̄ inclusiue in.l.i.in fi.ff.de pignor.acti.ꝛ in.§.sed ꝛ si decedēs.insti.de adoptio.in.c.cōmissa.in fi.de electi.lib.vj.ꝛ in.l.seio.§.vxoris.vbi tradit Bar.ff.de annu.leg.nam dico, ꝙ si ita statutum intelligeretur disponeret contra mentem suā, q2 cum domus soleat pro honore familie, ꝛ agnationis cōseruari, si domus diceretur concessa matri, ꝛ cōiunctis per eam, honor familie diceretur per tale statutum denigrari, igitur dicendum est, ꝙ verbum illud, preter, ponatur in statuto exceptiue, vt sic dicamus matrē, ꝛ coniunctos per eā succedere in dimidia excepta tamen domo defuncti, que in totum debet conseruari coniunctis ex latere patris, vt sic per eam honor familie conseruetur. ¶ Preterea ista difficultas ex alio, ꝛ apertissime tollitur, nam tunc demum dictio preter, capitur inclusiue, quando ponitur inter ea, quorum vnum sub alio non comprehenditur, vt in iuribus predictis contingit, ꝛ declarat Bart.in.d.§.vxori.ꝛ Bart.ꝛ alij in.l.actione.C.de trans.sed in casu nostro non ita est, immo ponitur inter ea, quorum vnum sub alio comprehenditur, nam dicit statutum, ꝙ mater, ꝛ coniuncti per eam habeant dimidiam hereditatis, preter domum ꝛc.in hereditate enim nemini dubium est etiam domum, sicut ꝛ alia bona comprehendi, vnde sequitur ꝙ in.d.statuto debet illud verbum preter omnino capi exceptiue, prout capitur in.l.nam ꝙ liquide.§.fina.ff.de penu.lega.cum simi.ꝛ ex his videtur satisfactum scēe dubitationi. ¶ Et ex omnibus predictis concludo in primis vna cum primo Consultore, ꝙ ad hereditatem Joannis solum Mattheus, vti proximior admissus fuit excluso Antonio, vt in primo dubio dictum fuit. Et deinde, ꝙ de bonis, ꝛ hereditate.d. Antonij, Petrus, ꝛ Clemens debent in primis habere precipuam domum, vel partem domus, quā habebat defunctus, ꝛ deinde cetera bona, que probabunt̄ fuisse.d. Antonij, ꝛ omne ius hereditarium diuidi debet in duas partes, vt dimidiā habeant Petrus, ꝛ Clemens, aliam dimidiam habeat Constātinus frater vterinus ipsius defuncti ex persona do. Benedicte mrīs eius, que.d. Antonio supuixit. Laus Deo.

Soci. nepos Senis legens.

PVNCTVS

¶ Extat capitulum vnum inter Florentinos, ꝛ Pisanos nu.xix.ꝗ.scripti tenoris. Item che la cōmunita di Pisa, ne Pisani possino esser conuenuti, ne distretti in Pisa, ne in luogo alcuno del dominio Florētino per causa di cōmune, ꝛ qualunche altra, che excogitare si potesse da di.ix.di Nouembre. M.cccc.xciiij.in qua, occorsa da forestieri ꝛ giudei, ne da chi per priuilegio fusse stato fatto cittadino Pisano, ciuilmente, ne criminalmente ꝛc.

¶ Quo stante queritur vtrum tale capitulum obstet Joāni baptiste del tignoso, q Panormi. natus est, ꝛ ibi bona sua omnia, ꝛ continuum domicilium habet, cuʒ ex paterna, auita, ꝛ superiorum origine sit Pisanus, ꝛ an possit opponi per Lucam dellante ciuem Pisanū, qui ab illa die.ix. Nouembris citra, Marianuʒ patrem.d. Joānis baptiste promisit seruare indēnem a quadaʒ fideiussione pro se facta cū renunciatione omnium exceptionum ꝛ beneficiorum, ꝛ speciali beneficij dilationis quinquēnalis, ꝛ cum iuramēto.

SVMMARIVM

¶ De quodam capitulo, ꝙ forenses non possint ciuē Pisanum conuenire, vtrum.s.comprehendat eum, qui sola paterna origine sit ciuis Pisanus, ꝛ sic vtrum iste talis debeat in proposito dici forensis.

1 Statutum disponens ꝙ forenses non possint conuenire ciuem Pisanum, vtruʒ comprehendat illum, qui sola paterna origine est ciuis Pisanus, ꝛ sic an iste debeat dici forensis, ꝛ.ꝗ.nume.6.ꝛ in discursu.
2 Origo paterna facit aliquem esse ciueʒ illius ciuitatis, nec tali ciuilitati renunciari potest.
3 In statutis dicitur comprehendi ille, qui in loco statutoruʒ sortitur forum.
Et a pari procedunt, quem sortiri forum, ꝛ in statutis comprehendi.
4 Forum quis sortitur propter originem paternam.
5 Capitulum continens priuilegium ad damnnm tertij strictissime est interpretandum, vide.ꝗ.nu.16.
7 Rationes plures in re dubia sunt fortiores vna.
8 Forensis proprie dicitur ille, qui in loco natus non est.
9 Forus domicilij, ꝛ forus originis, vel alius, vbi inuicē sunt diuersi, semper est potentior forus domicilij.
10 Prouintialis dicitur ille, qui in prouincia domicilium hꝫ.
Sic etiam Pisanus dicitur ille, qui Pisis domiciliuʒ hꝫ.
Ideo si conceduntur represalie contra Pisanos non dn̄r concesse contra eos, qui alibi domicilium habent.
11 Publica vtilitas priuato cōmodo preponi debet.
12 Qualitas que prodest, ꝛ nō que nocet, attendi debet, quando sunt pares, si impares, que est potentior attenditur.
13 Inanis est actio, quam inopia debitoris excludit.
14 Ciuis ratione paterne originis nō potest in.d.ciuitate conueniri, nec ibi sortiri forum, nisi ibi reperiatur.
15 Magnates, licet aliqui possint dici aliquo respectu, tamen q2 vt plurimum versantur in actibus popularium, dicuntur populares.
17 Mens omnino attendi debet in interpretatione priuilegij.
18 Priuilegium concessum ob merita transit in beneficium, ꝛ nomen priuilegij perdit.
19 Forensis in iure vario modo sumitur.
20 Statuto non condito, nec verisimiliter condendo renunciari non potest.
Nec iuri quod dubitatur, an competat, renunciari potest.

21 Iuramentum semper debet intelligi rebus sic stantibus.
22 Renunciatio expressa plus valet q̃ tacita.
23 Renunciatio facta per quendam de castro Bolognesio non tollit quoddam statutum, ex quo ei oriebatur beneficium.

CONSILIVM XXXVII

Dirigat Dominus verba mea in viam veritatis, ⁊ iustitie.
Ita subtiliter, ⁊ copiose absoluta est presens
consultatio per excellentissimum Consulto-
rem compatrem meum, ⁊ vti patrē boñ. do
mi. Philip. deci. vt mihi de subscriptione requisito, locus
addendi minime appareat, sed ne impremeditatus ad sub-
scribendum conscendisse videar aliqua breuiter attingam,
1 paucula quedam addendo. ¶ † Conclusionem igitur ab
excellentissimo consultore firmatam, (vz ꝙ Lucas predi-
ctus poterit se tueri, qꝛ ille Io. baptista dicitur comprehen
2 di sub illo versicu. forestieri,) difficultare videtur. ¶ † Pri
mo. quoniam negari non potest. d. Ioānem baptistam at-
tenta paterna origine esse ciuez Pisanum, vt. l. assumptio.
§. i. ff. ad munici. ⁊ ibi dicit glo. ꝙ huic ciuilitati renunciari
non potest, lz ergo ipse alibi habitet, non tamen tollitur ista
ciuilitas etiaz si expresse ipse dixerit, minus ergo in casu no
stro debet dici sublata, cum ipse illam alleget, ⁊ ꝯtr videtur,
ꝙ non veniat appellatione forensium a ciuitate Pisa-
3 na. ¶ † Preterea ⁊ secundo regula est, ꝙ ille in statutis
comprehenditur, qui in loco statutorum forum sortitur, vt
videtur sentire glo. in. c. que contra mores. viij. distin. ⁊ vo
luit Calder. in disputatione incip. quidam Florentinus, cū
simi. ƀm ꝙ refert, ⁊ sequitur insignis iurisconsultus do. Al
ber. bru. astensis in suo tracta. de statut. feminas, ⁊ cogna-
torum lineam excludentibus in sexto artic. princi. in. i. q. co
lum. iiij. vbi dicit, ꝙ a pari procedunt, quem sortiri forum,
4 ⁊ in statutis comprehendi, sed iste Ioānes baptista. † pro-
pter paternam originem Pisis sortitur foruz, vt est gl. ma
gistralis, ⁊ cōmuniter approbata in. l. heres absens. §. i. ff.
de iudi. cum simi. ergo debet comprehendi sub isto capitu-
lo quatenus de Pisanis loquitur, ⁊ nō quatenus loquitur
de forensibus. Est enim considerandum, ꝙ in hoc capitulo
quatenus excluduntur forēses ab agendo, permittitur Pi
sanis, vt agere, ⁊ ius suuz prosequi possit, vt nemini dubiū
5 est. ¶ † Preterea ⁊ tertio, cum istud capitulum contineat
priuilegium ad damnum tertij, dz strictissime interpretari,
argu. l. nec auus. C. de emancip. liber. ⁊. l. ij. §. merito. ⁊. §. si
quis, a princioe. ff. ne quid in lo. pub. ⁊ dixit Angel. in con
sil. cxxxvj. punctus est, prope fin. cum similib. Igitur vide-
tur, ꝙ tantū debeat intelligi de his, qui omni respectu sunt
forenses, quod non cadit in. d. Io. baptista, cum saltem pa-
terna origine dicatur Pisanus. ¶ Istis tamē non obstan
tibus, intentione predicti capituli, seu auctorum eius dili-
genter considerata, vera videtur cōclusio. s. per excellētissi
6 mum Consultorem firmata per adducta per eum, † ⁊ maxi
me, qꝛ verosimilis intentio dominoꝝ Florentinoruz in hoc
capitulo fuit, fauere Pisanis cōmorātibus in ciuitate Pi
sarum, vt per Consulentem ostensum fuit, ꝙ ēt vltra eum
suaderi potest ex precedēti capitulo. xviij. ⁊ etiaz ex sequēti
capitulo. xx. vbi expresse Pisanis habitātibus priuilegia,
de quibus ibi conceduntur, vnde videtur, ꝙ ita sit etiaz in-
telligendum istud capitulum. xix. argu. l. si seruus pluriū. §.
fina. cum similib. de lega. i. vnde cum in isto capitulo exclu
dendo forenses, reseruetur ius agendi non forensibus, ⁊ sic
Pisanis, debet intelligi. s. de his, qui habitant in ciuitate
Pisana, quāq̃ ergo ipse Ioānes baptista possit dici Pi-
sanus, tamen qꝛ hic non habitat, ⁊ ꝙ plus est, alibi ortus
est, nec Pisis quicquā habet, non debet comprehendi sub
isto capitulo, inter eos, quibus ius agendi, ⁊ petendi reser-
uatur, sed potius inter forēses veniet cōnumerādus, cuz. n.
vt Pisanus dicatur, allegetur tantuz ratio originis, sed vt
Panormitanus, ⁊ sic forensis sit, allegetur ratio originis
proprie. Item continue habitationis, ⁊ omnium bonoruz
7 suoruz possessio, † absq3 dubio iste plures rationes in re du
bia debent esse fortiores vna tm̃, iuxta auct. itaq3, ⁊ ibi no.
per Bar. C. cōia de succes. cuz simi. ¶ Confirmatꝛ ꝯclusio
8 predicta, † qꝛ proprie ille dr̃ forensis, qui in loco natus nō
est, vt singulariter inquit Pau. de cast. in consi. cxcv. posset
quis dicere, prope fi. in versi. forensis. n. ille est ⁊c. qđ etiam
voluit insignis, ⁊ cōis doc. do. Io. firmanus, alias Berta-
chinus in suo repertorio, in versic. forensis. Cum ergo iste
Io. baptista, non sit natus Pisis, proprie debet dici foren
sis, ⁊ lz istud dictum Pau. de cast. simpliciter consideratuz
possit esse dubium per not. per Bar. in. l. iij. C. ad munici. ⁊
origin. lib. x. tamen videtur indubitabile, qñ vltra id, quod
non sit natus, nihil in loco habet, nec ibi cōmoratur, sz ali-
bi perpetuum domiciliuz constituit per predicta, ꝓut est ca
9 sus noster. ¶ Preterea prout etiam dixit consultor, † vbi
inuicem diuersi sint forus domicilij, ⁊ forus originis, vel
alius, potentior est semper forus domicilij, ⁊ ille videtur at
tendendus, vt habetur in. c. statutum. §. cum vero. in glo. in
versi. vnam dietam, de rescri. lib. vj. cum alijs per consulen-
tem allegatis. qđ etiam vltra eum dixit not. Bal. in. l. fi. co
10 lum. xij. in. vj. q. C. de edi. di. adri. tol. † ⁊ hinc est, ꝙ ille di-
citur prouincialis, qui in prouincia domicilium habet, vt. l.
prouinciales. ff. de ver. sig. ⁊ sic etiam Pisanus ille dici de
bet, qui Pisis domicilium habet ƀm Pet. de anch. in ꝯsi.
ccccxxxviij. allegatum. s. ꝑ ꝯsulentez, ⁊ voluit hoc idē Bal.
in. c. i. prope fi. de forma fidelit. in vsib. feud. determinans,
ꝙ si contra Pisanos concedantur represalie, non dicētur
concesse contra eos, qui alibi domicilium habent, quasi tūc
non dicantur simpliciter Pisani, quod ēt dixit do. consu-
lens allegando Bart. in tract. represaliarum, in. ij. q. vij. q.
prin. ⁊ alios multos, vt per eum. ¶ Et lz illud videatꝛ esse,
qꝛ ꝙ non sit Pisanus ꝓdest ei, qui alibi habet domiciliū,
vt inquit Bal. in. d. c. i. hic vero noceret. tñ respondetur, ꝙ
quemadmodum ibi fit fauore illius tantuz, ita ⁊ fortius in
casu nostro fieri, seu dici debet fauore quodam publico, ⁊
ꝓpter pacem, ob quas causas fuit tale priuilegium conces-
11 sum, vt sapiēter per consulentem ostensum est, † publica. n.
vtilitas, seu quod eam respicit, fauorabilius est, ⁊ preponi
debet priuato cōmodo, vt auct. resq3 cum materia sua. C. cō
12 mu. delega. † vel dici potest, ꝙ qualitas que prodest, ⁊ non
que nocet, attenditur, quando sunt pares, ꝓut ibi, sed quan
do sunt dispares (vt est casus noster) illa omnino attendi de
bet, que est potentior. l. cuz queritur. de stat. hom. l. legatis
seruis. §. si vnus. de lega. iij. ¶ Vel etiam potest dici, ꝙ il-
lud ibi fit ratione subiecte materie, qđ in proposito semper
est attendendum, vt inquit auus meus do. Maria. soci. in.
c. fi. de fo. compe. colum. vj. allegatas. s. per consulentem, ⁊
ita etiam dicendum est in casu nostro, ꝙ ratio subiecte ma-
terie expostulat istū Io. baptistā haberi ꝓ forense. ¶ Qđ
etiam suaderi potest ex alio, qꝛ lz fortasse de iure posset cō-
pelli ad munera Pisana per no. in. d. l. assumptio. §. i. ff. ad
municip. tamen cum nunq̃ hic habitet, ⁊ nihil possideat,
de facto ad aliqua munera compelli non posset, ꝓpter qđ
inanis quodāmodo reddetur illa legalis potentia arg. eius
13 qđ dicitur † inanis est actio, quam excludit inopia debito-
ris. l. nam his. s. de dolo. ⁊. §. illud. versi. illa vero, in auctē.
de equalit. do. colum. viij. ⁊. c. olim. el. i. de restitu. spol. quo
stante dico, ꝙ si Pisanus ciuis ex priuilegio Pisis habi-
tans, ⁊ qui ad munera realiter compelli potest, excluditur
ab agendo contra ciues Pisanos, vt expresse dicitur in. d.
c. xix. fortius debet iste excludi, cuz re ipsa ad munera com
pelli non possit, ad quod facit regula. l. ƀm naturam. de re-
gu. iur, ⁊. l. si vnus. §. si vnus. ff. pro soc. ⁊ qđ tradit Pa. de
cast. per illum tex. in consi. cccxlv. statutum. s. relatum, pro-
pe fi. ¶ Nouissime, ꝙ iste Ioan. baptista non comprehen-
datur in hoc capitulo, quatenus Pisanis reseruatur ius
14 agendi. † probatur, qm̃ cum tantuz possit dici Pisanus ra
tione paterne originis, non potest Pisis conueniri, nec di
citur hic sortiri forum, nisi quando hic reperitur, vt voluit
hic Iaco. de are. quem refert, ⁊ sequitur Barto. in. d. l. as-
sumptio. §. i. ff. ad munic. Quo posito sequitꝛ ꝙ cuz hic non
reperiatur ad presens non dicitur sortiri forum Pisanum,
vnde succedit regula, ꝙ nec in statutis vel capitulis Pisa-
norum potest comprehendi, cum a pari procedant quē sor
tiri forū, ⁊ in statutis comprehendi, vt. s. dixi. ¶ Et ex hoc
patet responsio ad secundum supra factum in contrarium.

¶ Nec

¶ Nec etiā predicte conclusioni obstant alia allegata in contrarium, nam ad primum respondetur, ꝙ verum est, ꝙ iste Jo. baptista respectu paterne originis potest dici ciuis Pisanus, nec tali iuri, potest renunciare. Istud enim nō est potens ad inducendum, ꝙ in casu nostro possit dici Pisanus, ita vt comprehēdatur in eo capitulo quatenus dicitur reseruare Pisanis ius agendi per predicta, sed immo cum plura sint que illum faciant forensem comprehendetur sub forensibus per istud capitulum exclusis ab agendo, cum. n. quo ad hoc capitulū necesse sit illū haberi vel pro Pisano, vel pro forensi, iudicandus erit ſm ꝙ in eo plurimum reperitur, seu ſm ꝙ ipse plerunqꝫ versatur, arg. l. legatis seruis. §. si vnus. cum ibi not. per Bar. de lega. ij. ⁊ eoruꝫ, que vo
15 luit Dy. in ꝯsi. xxvij. questio ⁊ articulus talis est, in fi. † vbi signanter concludit, ꝙ homines de Ciprianis in ciuitate Florentie, lꝫ aliquo respectu possent dici magnates, tamen qꝛ vt plurimum versantur in actibus popularium, ⁊ in pluribus dicuntur populares, generaliter, ⁊ in dubio debent pro popularibus (vbi contrarium non est expressum) haberi, ⁊ tractari, ⁊ allegat. d. l. seruis legatis. §. si vnus. de lega. iij. sed nemini dubium est hunc Joā. baptistam in pluribus, ⁊ vt plurimum haberi pro forense, vt ex predictis constat, ergo (vbi contrarium expresse non reperiatur) pro forense debet reputari. ¶ Nec demuꝫ ob. qḋ tertio loco dictū fuit
16 de priuilegio stricte interpretando, † qm̄ respondet primo, vt in casu nostro illud non procedat propter publicam vtilitatem, que priuate est preponenda, ⁊ in cuius fauorem debet late interpretari, vt. s̄. per consulentem deductum est. ¶ Uel secundo responderi potest, ꝙ immo priuilegium late potest interpretari, si tenor eius patitur iuxta. c. porro. de priuileg. cum simili. ⁊ tradit consultor predictus do. Deci. in consi. cxciij. viso tenore. iij. colum. sed in casu nostro tenor huius priuilegij istud importat, cum dicatur concessum gratia ciuium habitantium, vt. s̄. est dictum, ergo ⁊c. ¶ Uel tertio responderi potest, ꝙ illud haberet locum, qn̄ fuisset concessum parte petente, ⁊ non motu proprio, tunc. n. in fauorem priuilegiarij videtur latius interpretanduꝫ arg. l. iij. in prin. ff. ꝙ quisqꝫ iur. maximeqꝫ ita videtur fuisse de inten
17 tione dominorum Florentinoꝝ, vt ex. s̄. dictis ꝯstat. † quorum mens omnino attendi debet in interpretatione huius priuilegij, vt per consulentem. s̄. dictum est in fi. ⁊ vltra euꝫ hoc tradit Barba. in consi. xiij. sapienter scripsit. vij. colū. in secūdo volumi. ¶ Uel etiam quarto potest responderi,
18 † ꝙ cum istud priuilegium fuerit concessum Pisanis ob benemerita, ⁊ recepta beneficia, qꝛ. s. ciuitatem propriaꝫ dominis Florentinis submiserunt, transit in beneficium ⁊ perdit nomen priuilegij, merito venit late interpretanduꝫ, vt. l. fi. ff. de consti. princi. ita in simili casu simpliciter determinat do. Bartho. soci. patruus meus in consi. lxxxiiij. accuratissime. v. colum. iij. volu. versi. confirmatur predicta. Et ex his omnibus constat in proposito nostro. d. Jo. baptistam ha
19 beri pro forense, nec inconuenit, † nam cum in iure forensis vario modo sūmatur, vt inquit Corne. in consi. cxciiij. licet videatur. iij. colum. in. iiij. volumi. ⁊. s̄. per consulentem dictum est, dicemus in casu capituli nostri eum dici forensem, qui nec originem propriam, nec domicilium in ciuitate habet, vt ex predictis cōstat. ¶ Nec predicte conclusioni ob. generalis renunciatio facta per. d. Lucam cum iuramēto, nec etiam illa renunciatio dilationis quinquennalis similiter cum iuramento. Qm̄ respondetur illaꝫ nullo modo pos
20 se trahi ad istud statutum ex duobus principaliter. † primo qꝛ tale statutum nōdum esset condituꝫ, nec verosimile erat, ꝙ conderetur, non potuit ei renunciari, cum sciri non poterat. l. mater decedens. cum simi. ff. de inoffi. testa. Immo ēt si dubitaretur, an aliquid ius competat, ei nō videtur posse renunciari. l. fi. §. si autem nescius. vbi not. Bar. C. de fur. tradit Jas. in. l. q̄diu. C. qui admit. ⁊ in. l. naturaliter. §. nihil cōmune. colum. viij. ff. de acquir. poss. ¶ Et lꝫ alias iuramentum plurimum operetur, tamen circa hoc nihil po
21 test operari, cum de nouo superuenerit. † Semper. n. debet iuramentum intelligi rebus sic stantibus, vt per consulentem deductum fuit, ⁊ vltra hoc etiam voluit per illum tex. Ant. de but. in. c. ij. de renunc. Saly. in. l. fi. C. de pac. Bal. in. l. fi. C. de nō nume. pecu. ⁊ Andr. barba. in consi. xxxvj. sapienter scripsit. colum. xvj. ij. volu. ⁊ lꝫ si superuenisset beneficium dilationis quinquēnalis, que tempore renunciationis non competebat, ea non posset. d. Lucas vti ſꝫ Cy. ⁊ Saly. in. l. fi. C. si contra ius vel vti. publi. tn̄ illud non est trahendum in simili ad casum nostrum, vt per consulentem. s̄. deductum fuit, ⁊ vltra eum dici potest ideo ad casuꝫ nostrum non esse arguendum, qm̄ ibi fit expressa renunciatio quinquēnalis dilationis fundata in eo, qḋ ꝯtingens, ⁊ consuetum est. Hic vero beneficio capituli de quo agimus, nō reperitur expresse renunciatum, nec quidem poterat, cum non posset tunc considerari, nimirum ergo si ibi talis renunciatio velut expressa nocet, hic vero secus, argu. l. expressa nocent. ff. de reg. iur. ⁊ ibi tradit do. Deci. consultor predi
22 ctus † dicens, ꝙ expressa renunciatio plus valet, q̄ꝫ tacita per glo. in clem. sepe, de ver. sig. in versi. partibus. Secūdo qꝛ cum istud capitulum, ⁊ beneficium in eo contentum emanauerit ad publicam vtilitatem, ⁊ propter bonum pacis ei non potuit renunciari, vt per consulentem deducitur, ⁊ vltra eum pro vtroqꝫ dicto allego optimam decisionem Andre. barba. in consi. lxiiij. i. ⁊. ij. colum. ⁊ per to. incip. scribitur Exodi. iiij. volu. ⁊ Alex. in cōsi. xlj. visis que subtiliter, ⁊ accumulate per totum. v. volu. quod (vt credo) fuit subscriptio ad. d. consi. Barba. cum in indiuiduo de eodeꝫ ca
23 su loquatur, † vbi concludunt predicti, ꝙ renunciatio quedam, quam fecit quidam de castro Bolognesio non tollit qḋdam statutum ex quo ei oriebatur beneficium, ⁊ lꝫ plura adducāt, tn̄ inter cetera mouentur ex duobus predictis, qꝛ. s. tale statutum factum fuit propter publicam vtilitateꝫ, ⁊ qꝛ tempore renunciationis nōdum erat conditum, vt ibi per eos, ⁊ notandum est, ꝙ quo ad hoc loquuntur ipsi in fortioribus terminis, nam in casu eorum illud statutū erat re ipsa conditum, vt sciri posset, sed non erat auctorizatuꝫ, vt seruari deberet, vt dicit ibi Alex. in vlti. colum. versi. preterea. d. renunciatio, si ergo ibi generalis renunciatio non operatur circa illud statutum qḋ poterat sciri, minus in casu nostro, in quo nec de eo cogitari potuit auctenti. multo magis. C. de epis. ⁊ cle. Ex his omnibus, ⁊ ex adductis per Consulentem concludendum videtur Lucam predictuꝫ se tueri posse. Laus immortali Deo.

Maria. Soci. iunior. J. U. D. Pisis legens.

SVMMARIVM.

¶ De statutis factis ab vniuersitate Siricarioꝝ vtrum. s. ligent merciarios respectu mercium, quas de sirico facerent, ⁊ venderent.

¶ Et dispositio facta de simplici, an procedat in mixto respectu partis simplicis illud respicientis.

1 Declaratio sūmitur ex hijs que precedunt, ⁊ que sequūtur, que plurimuꝫ pn̄t in interpretanda aliqua dispositione.
2 Qui vult vnum, dicitur velle omne id, sine quo illud esse non potest.
3 A causa finali omnia regulantur.
4 Uerisimile nō est, ꝙ qs faciat aliquid, si ei non sit ꝯcessuꝫ.
5 Concedens aliquid videtur etiam concessisse ea, que si interrogatus fuisset verisimiliter concessisset.
6 Consuetudo est optima. ll. interpres.
7 Solutio alicuius oneris arguit subiectionem.
8 Collegia ⁊ vniuersitates sine superioris licentia pn̄t facere statuta respicientia redditus, ⁊ introitus collegij.
9 Statuta facta ab vniuersitate siricariorum an ligent merciarios respectu mercium quas de sirico faciunt, ⁊ vendunt. ⁊. j. in discursu maxime nu. 13.
10 Nigrum potest esse generalius ipsa rubrica, nec tamen restringi debet nigrum generalius per rubricam.
11 Artes duas faciens, an debeat denominari magister illius artis, in qua principaliter se exercet, ⁊ nu. seq.
12 Quid si pariter exerceat artes illas.
Quis an prohibetur esse de duobus collegijs.
13 Artes duas exercens, lꝫ vnaꝫ principalr̄, vbi quid agitur ratione alterius artis, quaꝫ non principalr̄ exercet, dꝫ ꝓ tali rn̄dere illi vniuersitati de cuius exercitio tractatur.
14 Statutū disponens de vno simplici an cōprehēdat mixtū.

15 Onera dicuntur mixta, cum imponuntur personis pro re-
bus, ideo lz quis sit alterius iurisdictionis ratione per-
sone, tenetur tamen illa onera subire, vbi res habet.
16 Domicilium habens in aliqua ciuitate subit onera interpo
sita in loco originis paterne.

CONSILIVM XXXVIII

¶ Per viam allegationum.

Irrigat Dominus verba mea in viam veritatis, ⁊ iustitie. Magnifici ac iustissimi iudices in causa siricariorum vidimus que contra eos excogitastis motiua, que ⁊ si primo aspectu procedere videātur, attamen vbi bene consideretur facti contingentia cuilibet recte intuenti (nisi fallor) nihil ipsis siricarijs obesse constabit, qn aduersarij eorum debeant ad. d. solidos. xl. annuos condemnari. ¶ Et quatenus primo dicebatis, ꝙ siricarij ex defectu iuris debent succumbere, qm̄ statuta super quibus se fundant non potuerunt facere, nec concessio balie ad ea potest extendi, qm̄ in supplicatione aliud, ⁊ limitatum videtur expressum ⁊c. respōdetur, ꝙ immo ⁊ hec, ⁊ alia potuerunt facere, ⁊ sicut de alijs, ita ⁊ de istis fuit eis facta concessio, ⁊ ꝙ ita sit, probatur multipliciter. ¶ Et primo presuppono statutum hmōi esse factū pro conseruatione, ⁊ augumento. d. vniuersitatis, vt de se patet, volentes. n. d. siricarij eorum vniuersitatez, ⁊ magistratum conseruari posse, ⁊ augeri, statuerunt in primis, ꝙ pro qualibet tela drapporum soluatur certum quid. d. vniuersitati, prout constat ex alio statuto paulo ante posito incip. sieno tenuti tutti quelli, lauorerāno drappi ⁊c. ⁊ considerantes non posse conuenienter pro mercibus ad minutum vendendis certam pro qualibet merce statui taxam, seu gabellam ordinauerunt, ꝙ pro qualibet apotheca magistrorum artis minoris, vel eorum, qui alias venderent merces sirici ad minutum soluātur annuatim solidi. xl. vt patet in illo statuto incip. item tutti li maestri dellarte minori, o che ⁊c. ⁊ cum istis statutis fecerunt ⁊ alia ex quibus. d. vniuersitas certum quid percipit, vt illis pecunijs mediātibus (sine quibus factum est nihil) posset sua onera, ⁊ expensas sufferre, ⁊ ita ⁊ conseruari, ⁊ augeri. ¶ Hoc ita posito dico, ꝙ in supplicatione continetur, ꝙ eis concedatur, vt possint statuere nedum super modo cognoscendi ⁊c. sed etiam super alijs, ita vt ēt super eo vt inter eos possint imponi onera, ⁊ collecte, ꝑut fecerunt, ⁊ sic ꝙ illa verba, ⁊ in le predette, ⁊
1 per le predette cose ⁊c. etiam hec compeehendāt, † qđ primo probatur ex his que precedunt. d. verba in supplicatione, item ex his, que sequuntur, que semper in dispositione aliqua interpretanda plurimum possunt, ⁊ ex illis sūmitur declaratio. l. si seruus plurium. in fi. de lega. i. cum simi. continetur enim in supplicatione ꝙ inconuenit eos non posse legem condere, cum vniuersitas lanariorum possit, ⁊ sic sentiunt velle posse statuere, sicut lanarij, sed lanarij hec, ⁊ similia statuunt ergo ⁊c. ¶ Preterea subditur, ꝙ sperant mediante concessione sibi facienda in dies. d. vniuersitatez augeri, quod esse non posset, nisi ipsi sensissent se posse statuere super inueniendis pecunijs pro oneribus supportandis ad
2 augumentum. d. vniuersitatis, † qui enim vult vnum, dicitur velle omne id, sine quo illud esse non potest. l. ad legatuz. ff. de procur. §. idemqz. cum simi. insti. qui ⁊ ex quib. cama. ¶ Preterea statim post illa verba, ⁊ in le predette cose ⁊c. sequitur ad vtile, honore, ⁊ augumento di. d. vniuer-
3 sita ⁊c. vbi ponitur causa finalis. d. supplicationis, † a qua ſm philosophum omnia regulantur iuxta. l. adigere. §. q̄zuis. ff. de iu. patro. iūcta. l. illud. ff. ad. l. aquil. ⁊. l. fi. C. ad. l. fal. cum simi. ⁊ sic cum vtilitas, honor, ⁊ augumentū vniuersitatis eorum fuerit causa supplicationis dici debet, ꝙ senserunt omnino velle posse statuere inter eoꝝ subditos ēt de inueniēdis pecunijs, ex qbus omnia predicta oriri possent, si igitur fuit de intentione supplicantium, ergo illud debet dici concessum per argu. vestrū. ¶ Preterea ꝙ de intentione balie fuerit illud concedere patet ex ipsius deliberatione in qua dr̄ hoc fieri pro bn̄ficio, ⁊ augumēto. d. vniuersitatis, seu artis sirice ergo ⁊c. qđ ēt ex alio ꝓbatur, qr. s. concessa iurisdictio. d. vniuersitati non posset exerceri, nisi data fuisset via ad onera supportanda, ⁊ salarium soluendum consulibus, notario, nuntijs, ⁊ alijs eorum officialibus. Quo stante dicimus ⁊ illud eis fuisse concessum per tex. in. l. secūda ⁊ ibi ꝑ doc. ff. de iurisdi. omn. iudi. ¶ Preterea ꝙ talis fuerit intentio, ⁊ supplicatium, ⁊ cōcedentiū, patet ex effectu subsequenti, ipsa etenim vniuersitas statim vigore. d. concessionis condidit q̄z plurimas. ll. etiam non respicientes ordinez, ⁊ modum iudicij, vt patet ex eorum volumine statutorum, inter quas fecerunt, ⁊ legem, de qua
4 ad presens disputatur, † quas verosimiliter non fecissent, si eis concessnm non fuisset. l. non est verosimile. cum simil. ff. ꝙ met. causa. ergo ⁊c. ¶ Facit qr alias. d. sicarij declarauerunt eoꝝ mentez fuisse in. d. supplicatione, vt possint simpliciter condere. ll. ⁊ statuta ad bene esse, ⁊ vtilitatem dicte vniuersitatis, vt patet in prohemio prime additionis statutorum, ibi ad vtile honore ⁊c. ⁊ clarius in prohemio secunde additionis ibi, a bene, ⁊ vtile di detta vniuersita ⁊c.
5 ¶ Insuper hoc monstratur ex alio, † qm̄. s. vbi concedens fuisset interrogatus, an hoc concedere voluerit, vtiqz verosimiliter respondisset, ꝙ sic, ergo sequitur, ꝙ ita debet talis concessio interpretari iuxta no. per glo. ⁊ doct. in. l. tale pactum. §. fi. ff. de pact. ¶ Preterea, ꝙ predicta sint vera ex alio aperte monstratur, nanqz statuta predicta fuerunt approbata per consistorium magnificoꝝ dn̄orum in ea approbatione iudicum delegatorum, qui inspecta deliberatione balie cum supplicatione siricariorūz, ac etiam omnibus statutis in. d. volumine descriptis diligenter, ⁊ mature consideratis illa approbauerunt, ⁊ mandauerunt seruari, vt in decreto ipsorum apparet, ex quo cōcludentissime argui potest, ꝙ talia statuta per. d. vniuersitatem fieri potuerunt, ⁊ eis fuerat concessum, alias enim non fit verosimile, ꝙ fuissent approbata, si vltra concessionez fuissent condita, ⁊ maxime hoc dico, qm̄ in decreto. d. approbationis dicitur visis statutis ⁊c. conditis, ⁊ compilatis ab vniuersitate artis sirice vigore auctoritatis. d. vniuersitati concesse ⁊c. ⁊ etiaz ex alio, qr. s. omnia recte, ⁊ mature considerantes non omnia statuta approbauerunt, vt patet in eorūz decreto, vnde non est credendum, ꝙ vbi talia statuta non fuissent iuridice composita, ⁊ ex auctoritate, ꝙ fuerunt approbata ab illo collegio, cuius tantum est discernere vtrum ab ipsa vniuersitate condita statuta debeant pro iure obseruari, prout in dies facit, ⁊ adeo, vt dixerim super hoc non debere, neqz posse amplius disputari, neqz credo vobis iustissimi iudices hoc esse per. d. collegium cōmissum, sed tantum vtrum stantibus statutis predictis, (que iam probata, ⁊ firmata fuerunt) aduersarij teneantur, prout petitur, ⁊ sic an ligentur. d. statutis. ¶ Nouissime ꝙ predicta statuta, ⁊ alia etiā non respicientia ordinem, ⁊ modum iudicandi potuerint fieri, ⁊ facta debeant seruari, probaẗ vltra predicta ex ipso
6 vsu † ⁊ consuetudine, que dicitur optima. ll. interpres. l. si de interpretatione. ff. de legi. nanq̄z (vt omnibus est notissimū) omnia statuta in. d. volumine cōtenta, ⁊ particulariter ista, que siricarijs, ⁊ alijs onera imponunt fuerunt semper inuiolabiliter obseruata, ⁊ ꝙ plus est ipsimet aduersarij obseruauerunt, cum per plures annos. d. solidos. xl. soluerint ſm te-
7 norem. d. statuti. † Ex qua solutione arguitur subiectio, ⁊ obseruantia. d. aduersarioꝝ ſm Alex. consi. xliij. de celerrima. i. volu. versi. fortificantur, cum ergo vsus aduersarioꝝ ita fuerit interpretatus ab eo non est discedendum iuxta. l. minime. ff. de legib. ¶ Nec ipsi debent posse denegare, qđ iam (dicto oneri se submittendo) approbauerunt, iuxta regulam, qđ semel placuit ⁊c. ⁊ hoc solum fundamentum (si bene ꝯsideretur) videtur sufficiens ad victoriam, taz ⁊ si ex alijs. s̄. adductis res clarissima sit. ¶ Et ex his oibus constat illa verba ⁊ in le predette cose ⁊c. debere intelligi etiam alias, q̄z circa ordinem iudiciarium, ⁊ sic dicemus, in le predette cose ⁊c. i. in el bene essere di detta vniuersita, ⁊ in eius augumēto, ⁊ in modo cognoscendi, ⁊ terminandi, ⁊ in vtilitate, honore, ⁊ augumento. d. artis. Et per tutte le predette cose posser far legge ⁊c. ¶ Ex quibus patet non obstare primum vestrum motiuum. Unum tñ non omittam,
8 qđ. s. d. vniuersitas, ⁊ collegiuz siricariorūz potuit fortasse

⁊ hec,

& hec, & similia statuta fecisse et absq; superioris auctorita te, cum ista statuta respiciant redditus, & introitus. d. col legij, seu causa introitus dicatur facta s'm q vr determina re Bal. in. §. ius autem ciuile. insti. de iu. nat. i. colū. de quo est videndum qd posuit Barto. in. l. fi. ff. de colleg. illi. in. ij. colum. vbi expresse vult similia collegia de iure cōmuni ap probata esse, & per q̄ns videtur concludi posse, q absq; su perioris licentia intra se possint statuere, & ad presens ali ter non discutiam, tanq̄ non necessarium. ¶ † Quantum
9 vero scdo loco dicebatis aduersarios non esse matricula tos, vel magistratos, & q̄nr non debere sub tali statuto cō prehendi, cum tantum statutum de magistratibus loqua tur &c. respondetur, & de plano, sed p declaratione presup pono in facto, q in vniuersitate siricariorum a quattuor, vel sex ann. s. anteq̄ fieret eorum magistratus, & anteq̄ fuerit eis concessium, vt. s. quotiens volebat aliquis. d. artem exer cere, soluebat certum quid dicte vniuersitati (qd drictuz vo cant) & admittebatur ad exercitium, &. d. vniuersitati se sup ponebat, & hoc fiebat indifferenter non habito discrimine artis minoris a maiore, vel eq̄, sed quicunq;, vt. s. admitte batur, poterat & telas drapporum facere, & factas vendere, ac etiam ad minutum alias merces siricas tenere, & vende re, vel alterum tantum, put de eius processerat voluntate, vt patet ex libris antiquis. d. vniuersitatis coram vobis p ductis, & hoc erat et q principaliter aliam artez quis exer ceret, & tunc multi, qui dicebantur merciarij, soluerunt illud drictum, vt matricularentur, & admitterentur ad venden das merces siricas, eas dico merces, propter quas orta est lis, & pp̄ter quas illud onus solidorum. xl. est impositum, de quibus mercibus in processu, quas ipsi merciarij ex antiqs statutis, & ordinationibus tenere, & vendere sunt prohibiti tanq̄ spectantes ad artem siricam, put clare patet in libris antiquis, & sententijs iam inter. d. artes latis, & in iudicio productis, & ita se supponebant. d. vniuersitati, & ita suppo nebantur, seu ex eo tantum dicebantur suppositi, vt vna cū alijs subirent onera, & collectas ab ipsa impositas, prefer tim in festo. s. Galgani, prout similiter ex antiquis libris ap paret, & s'm prefatum ordinem aduersarij nostri, vel eorum aliqui soluentes drictuz illud, fuerunt matriculati, &. d. vni uersitati se supposuerunt, superuenit postea reformatio illius artis, & eorum magistratus, & statutorum compilatio, vbi fuit habita distinctio artis minoris a maiore in solutio ne dricti, quod tn̄ intelligitur p futuris, illi. n. qui illucusq; soluerunt, possunt tam maiorem, q̄ minorem artem exerce re, vt pz ex nouis deliberationibus. d. vniuersitatis, & qui nouiter matriculantur, distincte matriculantur, vel pro ma gistris artis maioris, vel minoris s'm q soluunt, adeo q re cte considerando, hi tantum appellabuntur pro magistris artis minoris matriculati, qui nouiter fuerunt accepti, qui vero prius fuerunt recepti (posito, q tantum ad minutum vendant) non tn̄ possunt conuenienter dici matriculati pro magistris artis minoris, cum etiam maiorem possint exer cere, vt in libro reformationum. d. vniuersitatis apparet, di cuntur tn̄ pro siricarijs simpliciter matriculati, & acceptati, & ita se supposuerunt, vt. s. est dictum. Cum ergo. d. vniuer sitas pro q̄seruatione & augumento sui imponerent q̄dam collectam considerans ex vendentibus ad minutum mer ces suas (qui tn̄ omnes eo respectu possent dici magistri ar tis minoris) proprie loquendo, & s'm matriculationem ali quos dici magistratos artis minoris, aliquos vero non, sta tuit, che tutti li maestri dellarte minore, intelligendo de his qui nouiter, & sub illo nomine matriculantur, o che vende ranno a minuto &c. intelligendo de alijs, qui prius, & nō sub illo noīe matriculati fuerunt, soluāt solidos. xl. annuos &c. Et ista est vera interpretatio, & verus sensus illius statuti, s'm quem fatemur, q loquitur in matriculatis, & subditis, sed dicimus aduersarios esse matriculatos, & subditos, vt. s. dixi, & per q̄ns, q comprehendantur sub. d. statuto. Et impossibile esset dicere, nec et ipsi paterētur, q comprehen dantur sub subsequenti statuto, cum iam ipsi soluerunt dri ctum, & fuerunt acceptati, vt est dictum. Et ex his constat apertissime nec scdm, nec et tertium motiuum vestrum ob stare. Nam cuz dicitis statutū incip. che tutti li maestri &c. (ne sit q̄rium alteri statuto incip. qualunche persona per lo aduenire &c. debere intelligi de matriculatis, & acceptatis, hoc fatemur, & cum dicitis aduersarios non esse matricula tos, & acceptatos, hoc negamus, qm̄ prout iam dixi, fuerūt acceptati, & matriculati (si. n. p magistris artis minoris) sal tem simpliciter pro siricarijs eo tempore, quo non fiebat di scrimem inter artem minorem, & maiorem. ¶ Nec ob. q rubr. loquatur tantum de magistris artis minoris, qm̄ pri mo potest dici, q rubr. posita fuit ea q̄sideratione, qz om nes de quibus loquitur statutum respectu effectus, & ipsa re pn̄t dici magistri artis minoris. ¶ Preterea respon
10 detur, & scdo † q non inconuenit nigrum esse ḡnalius ipsa rubrica, vt patet in ti. in auc. vt ecclesi. rom. & in auc. nullum credent agri. cum simi. & ita dicam esse in casu nostro, quo casu generalius nigrum non debet restringi per rub. s'm gl. not. & cōiter approbatam in auc. de incest. nup. in prin. & in rub. C. eo. tradunt Moder. in. l. i. ff. si cer. pe. qd maxime in casu nostro non est dicendum, qm̄, vt mihi asserit, rub. fue runt facte, & apposite postq̄ statuta fuerunt compilata, & or dinata, & apponebantur breuius, q̄ poterant, tam & si nō comprehēdissent omnes partes statuti, vt in pluribus alijs statutis & rubr. d. voluminis potest cognosci. ¶ Nec est ve rum statutum de quo agimus, in verbis preallega. habere aliq̄ dubitationem, & variū intellectum, ita q aliquid ha beat a rubr. mutuari, qm̄ (vt ex predictis constat) vnus est. d. statuti sensus verus, & quidem clarus ille. s. de quo. s. nec est iuridica illa expositio, vt illa verba, o che venderāno &c. ponantur simpliciter declaratiue. s. li maestri dellarte della seta minore, che venderāno &c. qm̄ illa alternatiua, o, dz di ci posita inter diuersa per iura vulgaria, vnde dicemus tut ti li maestri dellarte si vis subaudire della seta, nō facio viz, dellarte dico minore, comprehendendo eos qui sub eo no mine matriculantur. O che venderāno a minuto compre hendendo alios siricarios ad minutum vendentes, qui tn̄ non possunt dici proprie magistri artis minoris per ea, que. s. dixi, & sic alternatiua ibi s'm eius naturam dicetur posi ta inter diuersa, vn̄ cum isti aduersarij sint magistri siricarij si non artis minoris, qz non sub eo nomine matriculati, tn̄ ad minutum vendentes ergo &c. ¶ Reliquuz est, vt respō deatur ad ius, qd dicitur, q ex quo aduersarij principaliter exercent merciariam non possunt comprehendi sub isto sta tuto loquente de siricarijs, tam & si quid de arte sirica in eo
11 rum apothecis teneant, & vendant, † videtur. n. q debeāt denominari tn̄ illius artis magistri, in qua se pncipa. exer cent, & p q̄ns merciaria iuxta dicta per Bar. in. l. querit. ff. de sta. ho. & in. l. legatis seruis. §. si vnus. & in. l. seruis vrba nis. §. i. de leg. iij. cū simi. super quo aduersarij faciunt tā ma gnum fundamentum. Sed huic fundamento, tanq̄ (vbi re cte ponderetur) nihil facienti, cum res coram doctis viris agatur non esset opus responsione aliqua, ex se etenim veri tas apparet, verum vt meo fungar officio, vt. j. & de plano respondebo. Dico igitur, q q̄n quis exercet duas artes, vbi de persona artificis esset disponendum respectu. d. ar tium, & vnius tn̄ pōt talis artifex considerari, & nō vtriusq; puta q sit notarius, & mercator. & eodē tpe vocetur ad mu nus vtriusq; artis, quo casu vni tantum potest inseruire, & dz considerari in qua arte principaliter versatur, & ita loqui tur Bar. in. d. l. queritur. vel q seruus sit textor, & lectica rius, & testator eius dn̄s Titio textores seruos, Gaio vero lecticarios legauerit, quo casu vno legatario debebitur tā tum, & dōm est inspici debere, quam artem principaliter exerceat, & ita loquitur Bar. per illum tex. in. l. seruis lega tis. §. si vnus. & in. d. §. i. de lega. iij. fateor tn̄, q vbi pariter vtranq; artem exerceret, veniret cōicandus inter legata rios per tex. in. d. l. seruis vrbanis. §. fi. sed quero, hec, qd ad ppositum nostrum, loquimur. n. in casu, in quo ille qui dicitur duas artes exercere (lz alteram magis principali ter) pōt vtriq; inseruire, & vbi onus non dz impositum eodē tempore ab vtraq; vniuersitate, neq; respectu persone, sed dz fieri quedam collecta ab vniuersitate artis sirice respe
12 ctu rerum ad eius exercitium pertinentium, quam illi subire pn̄t absq; preiudicio artis merciarie, † Alioquin si secus di ceremus, vellemus, q aliquis nō posset esse de duobus col legijs, q tn̄ nō prohibetur, q̄ncunq; exercitiū vnius non est impedimento exercitio alterius, prout est in casu nostro, vt

experientia docet ſm ꝙ ſingu. declarat Bar.in.l.fi.in.iij. col.verſi.ſi vero exercitiũ vnius ⁊ c.ff.de colleg.illi.cum ergo illi ſint de vtraq; vniuerſitate dēnt ſubire onera vtriuſq; qñ ſunt inuicez compatibilia,prout in caſu noſtro dato milies,ꝙ artem merciarie principaliter exerceant,⁊ ſic debēt teneri ad dictos ſolidos.xl.annuos,quaꝫ ꝯcluſionem poſt Bal.in.l.pe.col.fi.C.de conſti.pec.videtur firmare ſingu. Lud.de rom.in.l.ij.in prin.mihi in.xj.col.ff.de ver.obl.vbi concludit,ꝙ lꝫ exercens duas artes alteram dicatur prin-
13 cipaliter exercere,†vbi quid agitur ratione exercitij,vel rerum alterius artis,ēt illius,quaꝫ non principaliter exercet, debet pro eo tali reſpondere vniuerſitati illi,de cuius exercitio,⁊ rebus tractatur motus inter cetera(de quibus ibi per eum)qꝛ.d.artes ſunt ſeparabiles,⁊ ita ſeparabiliter earum merces pñt conſiderari,ita ergo concludi debet in caſu noſtro,⁊ ad iſta bene facit deciſio Cor.in conſi.lxvj.cir-
14 ca primum.iij.col.verſi.vel poteſt rñderi.i.volu.¶ †Nec ob.ſi diceretur ꝙ ſtatutum de quo agimus diſponit de vno ſimplici,vꝫ de magiſtris ſiricarijs,⁊ per ꝯñs non debet habere locum in caſibus mixtis,ſcꝫ vbi quis eſſet ſiricarius,⁊ merciarius,maxime vbi merciariam principaliter exerceret,qm̃ ex predictis patet reſponſio,procedit.n.illa regula, qñ ſimplicia inuicez non eſſent ſeparabilia,vt in pluribus locis dixit Ro.in.d.l.ij.in prin.⁊ ibidez clare ponit patruus, ⁊ do.meus Soci.in prin.in ſecunda limita.ad.d.regulaꝫ. Eo.n.caſu,qñ.ſ.ſeparabilia ſunt,diſpoſita in vno ex ſimplicibus procedunt in eo in caſu ſuo,⁊ per ꝯñs in caſu noſtro dicemus.d.ſtatutum loquens de ſiricarijs tantum,⁊ ſic de vno ſimplici in caſu ſuo procedere nullo habito reſpectu, ꝙ quis habeat mixturam cum altero exercitio,ex quo inuicem ſunt ſeparabilia,qđ maxime eſt dicendum in caſu noſtro,vbi proprie illa.q.an diſpoſitio facta in ſimplici trahatur ad mixtuꝫ non poteſt adaptari ex defectu auctoritatis, ⁊ iuriſdictionis,quam.d.vniuerſitas ſiricarioꝝ nullam hꝫ in ipſos,vt merciarios.¶ Nouiſſime cõfirmantur predicta,vcꝫ ꝙ aduerſarij(lꝫ principaliter ſint merciarij)tenean-
15 tur ad.d.collectam,ſeu tributum ſolidorum.xl.†qm̃ cuꝫ talia onera dicantur mixta,cum imponantur perſonis ratione rerum iuxta nota.declarationem Bal.in ꝯſi.ccccviij. in quinta parte,ad euidentiam premittendum eſt ⁊ c.ſuccedit regula,ꝙ lꝫ quis videatur alterius iuriſdictionis rõne perſone,tñ illa onera tenetur ſubire,vbicũq; res habeat iuxta
16 nota,dictum Bar.in.l.pe.C.de municip.⁊ origi.li.x.†Et hinc eſt,ꝙ lꝫ quis fiat incola alterius ciuitatis,⁊ ibi domicilium aſſumat,nõ tñ poteſt aufugere talia mixta onera appoſita ei in loco originis paterne,vt eſt de intẽtione Bart. poſt glo.⁊ Jac.de are.in.l.aſſumptio.§.filius.ff.ad munic. prout eos refert,⁊ ſequitur patruus,⁊ do.meus Socin.in conſi.cxxix.in princ.¶ Cum igitur in caſu noſtro(lꝫ fortaſſe perſona aduerſariorum magis videatur obligata arti,⁊ vniuerſitati merciarie)ſit impoſitum.d.onus ſolidoꝝ.xl.ratione rerum ad vniuerſitatem ſiricarioꝝ pertinentium ſatis in conſpicuo eſt illos ad.d.onus teneri.¶ Ex quibus omnibus niſi me ipſum decipiam reſultat clara,⁊ manifeſta concluſio,vcꝫ ꝙ vniuerſitas artis ſirice manifeſtam fouet iuſtitiam quam a vobis iuſtiſſimi iudices veſtra iuſtiſſima ſñia eidem miniſtrari indubie ſperamus. Laus Deo.

Maria.Soci.iunior.J.U.D.Senis legens.

SVMMARIVM.

¶ Prorogatio inſtantie,quando poſt terminum valeat.
¶ Et qñ ex productione duplicis decreti inuicem aduerſantium debeat ſuperſederi,vel procedi poſſit.

1 Prorogatio inſtantie quando poſt terminum valeat.
Et quam vim habeat.
2 Partes ſi finito termino compromiſſi dicunt illud prorogamus,puta per menſem valebit in vim noui compromiſſi.
3 Decreta duo,ſi ſunt producta ſub eadeꝫ data,que ſint contraria,an iudices ſuperſedere debeant.
Et datur intellectus ad.c.ij.de offi.delega.
4 Preſumitur ſemper pro ſententia.
5 Sententia quando eſt nulla,poteſt iudex eam reformare ⁊ de meritis cauſe habita recta cognitione ſuper iuſtitia vel iniuſtitia dicte ſententie iudicare.

CONSILIVM XXXIX

¶ Per viam allegationum,ſuper eodem caſu.

Dirigat Dominus verba mea in viam veritatis ⁊ iuſtitie. Reuerẽdi patres,⁊ iuſtiſſimi iudices in cauſa ſiricariorum vidimus ad nos tranſmiſſa motiua contra ipſos ſiricarios,que taꝫ ⁊ ſi primo aſpectu videantur obſtare,tamen,vt.j.patebit,ipſis bene conſideratis nil penitus obſtant,quin reuerentie veſtre debeant iudicare bene iudicatum,⁊ male appellatum. ¶ Et primo quantum pertinet ad primum motiuum de nullitate proceſſus,⁊ ſententie(q̃uis nobis non videatur ſuper hoc inſiſtendum)dicimus,quatenus dicebatis,ꝙ decretum illud ſub die.vij.Januarij non fuerit productuꝫ ⁊ c. ꝙ immo fuit productum,vt patet in proceſſu in ſeq.actu. Nõ etiam vltra hoc viua ratione monſtratur,qm̃ ex quo reperitur illud decretum in proceſſu,⁊ ſuper eo reperitur facta,⁊ ſcripta exhibitio,vbi eſſemus in aliqua dubitatione dõm omnino eſſet illud eſſe productũ ſaltem in neceſſariuꝫ antecedens,cum.n.in productione ſua pars aduerſa mediante decreto producto,petat in cauſa procedi,fatendum eſt,ꝙ illud oĩo produxerit,cum ſine eo procedi non poterat arg.l.ad rem mobilem.ff.de procur.⁊.l.illud.ff.de acq.
1 hered.cum ſimi.¶ †Nec ob.quatenus dicebatis,ꝙ illa productio decreti,in quo ꝯtinetur ꝓrogatio inſtantie nihil operatur,qꝛ cum fuerit facta poſt lapſum primi termini,nõ cadit amplius prorogatio per not.per Bal.Abb.⁊ alios in.c.de cauſis.de offi.deleg.Qm̃ reſpondetur in primis,ꝙ immo non erat lapſus primus terminus,cum ſit ꝙ per decretum ſuſpenſiuum eius curſus fuiſſet impeditus,vnde ſequitur,ꝙ prorogatio,⁊ ipſius prorogationis preſentatum decretum fuerunt facta.J.primum terminum,⁊ per conſequens vtiliter,ergo ⁊ c.¶ Preterea,⁊ ſcđo dicimus etiã poſito,ꝙ finito primo termino fuerit facta.d.prorogatio (ſine tñ preiudicio)ꝙ adhuc valeret,ſi non in vim prorogationis,ſaltem in viꝫ noue ꝯceſſionis,cuꝫ adhuc ſuperfuerit litis materia,que id expoſtulabat,⁊ voluntas magnificoꝝ dñorum ⁊ c.adeſſet iuxta dicta per Bal.in.l.i.C.de tempo. appel.verſi.quero poſt lapſum terminum ⁊ c.⁊ ponit Joã. de imo.⁊ Alex.in.l.dies cautioni.in prin.ff.de dã.infec.⁊ ibidem Ro.qui idem voluit in conſil.ccccxliij. quo ad pri-
2 muꝫ.ſ.⁊ c.in fi.¶ †Et ꝓpterea Alex.vbi.ſ.determinat,ꝙ ſi partes finito termino compromiſſi dixerint illud prorogamus,puta per menſem,valebit hoc ſaltem in vim noue con-
3 ceſſionis,ſeu compromiſſi.ergo ⁊ c.¶ †Demum circa hoc primũ dubium non ob.qđ ante omnia dicebatis iudices primos non potuiſſe procedere ex eo qꝛ coram eis fuerunt producta duo decreta ſub eadem data,que videntur ꝯ̃ria, debebat.n.ſuperſedere iuxta.c.ij.de offi.deleg.ḃm cõez intellectum ad illud.c.Qm̃ reſpondetur pluribus modis,⁊ pro intelligentia preſuppono in facto,ꝙ magnifici dñi ⁊ c. ſub die.vij.Januarij ſimul ⁊ vno tp̃e decreuerint,ꝙ dñi iudices Rote iaꝫ in cauſa delegati ſuperſedeant,donec aliud eis dixerint,qm̃ intendebant partes concordare,qđ ſi non euenerit decreuerunt,ꝙ ipſi procedunt in.d.cauſa prorogando illis tempus,vt patet apud libros ꝯſiſtorij in iudicio ꝓductos,veꝝ tñ eſt,ꝙ pars aduerſa diuidendo.d.vnicum decretum,illud diuiſum produxit pro duobus decretis diuerſis temporibus,nam primum decretum per eam productum fuit ſumptum ex prima parte eoꝝ deliberationis quatenus ſuſpenderunt,⁊ illud primo produxit,aliud vero decretum poſtea productum,in quo continetur,ꝙ ꝓcedatur in cauſa,⁊ prorogetur inſtantia,vt ſupra fuit ſumptum ex ſecunda parte illius vnici decreti,⁊ hoc videtur pars aduerſa feciſſe ſatis ex intentione magnificorum dominorum,cum eorum notarius ita diuiſim ſcripſerit,⁊ materia ipſa videbatur expoſtulare.¶ Hoc ita poſito ad obiectuꝫ reſpondetur primo,ꝙ illud procedit,quando ve-

re proceſſerunt

re processerunt a summo Pontifice duo decreta, ⁊ qualis fuerit rescribentis intentio non pōt ꝯstare, vt ꝑprie videt loqui.d.c.sane.sed hic vere fuit vnuz decretum(licet in ꝑductione diuisum)vt patet in.d.libris ꝯsistorij iam ꝑductis, ⁊ que fuerit delegantium intentio manifeste ꝯstat per supra dicta, ergo ⁊c. ¶ Scđo rñdetur, ꝙ ille tex. loquitur qñ illa duo decreta a diuersis ꝑducerentur, ꝑut expresse dixit ibi Panor.post Anto.de but.in sum.⁊ dicunt ēt alij, sed in casu nr̄o fuerunt ꝑducta ab eodem ambo illa decreta.s.per ptē aduersaz ergo ⁊c. ¶ Tertio rñdet, ꝙ ille tex. ⁊ illa decisio ꝑcedit quando dubietas oriens ex illa duplicitate decretoꝝ non esset decidibilis per ipsos delegatos, vt vr̄ ponere Panor.in.d.c.sane.in fi. ⁊ ibi sequuntur alij, maxime Andre.barba. sed in casu nostro ista dubietas(si qua tñ est)dr̄ decidibilis per ipsos delegatos, qm̄ ipsi apertissime cognoscunt ipsoꝝ decretoꝝ vim. Preterea eis satis innotuit, que fuerit delegantium opinio, ⁊ voluntas, tñ ex libro ꝯsistorij coram eis producto, cum, qꝛ hoc in dubio credi debet, cum ꝑcesserint in causa, ⁊ iudicauerint, quod
4 non fuissent(cum sint viri doctissimi)nisi potuissent, †adde ꝙ pro snīa semp presumitur iuxta.l.berennius.§.gaia.ff. de euic. ¶ Quarto rñdetur, ꝙ casus noster non h̄z in hoc aliquam dubietatem, lꝫ ex.d.decretis vnum mandet non ꝑcedi, alterum vero ꝑcedi, qm̄ veritas(vltra qđ ex seipsa dignoscitur,)patet satis aperte, qm̄ illoꝝ decretoruz (si volumus esse duo) qualitate inspecta, ⁊ ꝯtinentia apparet illud de ꝑcedendo, ꝑut fuit vltimo loco ꝑductum, ita fuit vltimum in deliberando, nam cuz mandet in causa ꝑcedi, nisi diceremus prius emanasse illud suspensiuuz, frustra, ⁊ incassum diceretur factum. Ad qđ.n.erat opus nouo decreto de ꝑcedendo, nisi qꝛ iam erat facta suspensio. Alias esset penitus supfluum ꝯtra.l.si quando.de leg.i.⁊.c.si papa.de priui.lib.vj.cum simi. ¶ Nec dicat aliqs imo non videt supfluum, qꝛ per illud fit ꝓrogatio, quoniam tunc satis erat dicere, ⁊ ꝓrogauerunt ⁊c. nec erat mandanduz, vt ꝑcederetur. ¶ Quinto potest rñderi, ꝙ illa regula vr̄ habere locum parte apponenre, ⁊ hinc vr̄ esse, ꝙ ꝑcedat qñ a diuersis fiat talis ꝑductio, vt dixi in scđa solutione. Sed in casu nostro sup hoc nunq̄ fuit aliqd per partes oppositum, quinimo pars aduersa, pro qua nunc per vos hoc opponit, ipsamet ambo illa decreta, vt.s̄.ex vna sumpta produxit petens per representationem scđi ꝑcedi, quare nunc non vr̄, ꝙ ei liceat circa id aliquo modo insistere per iura vulgaria, qđ.n.semel placuit ⁊c. ¶ Nouissime circa pretensam nullitatem snīe iam late (quam tñ oīno negamus, ⁊ validam dicimus, vt ex predictis patet) aduertendum
5 est, †qñ posito milies, ꝙ ita sit, poterunt tñ reuerēde dnātiones vestre, iudicando nullitatem preallegataz reformare, ⁊ ita de meritis cause habita recta cognitione sup iniustitia, vel iustitia.d.snīe iudicare, iuxta ea que notātur ⁊ leguntur per Bar, ⁊ alios in.l.si vt ꝓponis.la pma.C.quomo.⁊ qñ iudex. ⁊ hoc soluz sufficeret ꝓ rñsione motiui vestri. ¶ Circa alia motiua respicientia merita cause taz sup primo loco ad nos transmissis, q̄ȝ etiā scđo loco. Quoniaz super eis fuit plenissime disputatum in causa principali, ⁊ super eis scripsimus ipsa iuridice resoluendo, transmittimus eas allegationes, quas tunc fecimus. Particularius etiam scripsissem dicta vestra ponderando, nisi tante mulieris, ⁊ mihi vt matris obitu supueniente fuissem impeditus, puto tñ, ꝙ si predicte allegationes ponderentur, clare omnia erunt resoluta. Laus omnipotenti Deo.

Mar.Soci.iunioꝛ.J.V.D.Senis legens.

SVMMARIVM

¶ Statutū vnum generale restringit per aliud speciale.
¶ Et de incōpetentia officialium mercantie in cā tutelle.

1 Officiales mercantie non sunt capaces subtilitatis iuris, que est in reddenda ratione tutelle.
2 Prohibitio facta ab habente auctoritatem seruanda est.
3 Nouum statutum dꝫ limitari per precedens antiquum.
4 Statutum vltimum semper debet intelligi ne corrigat primum, sed ab eo recipiat declarationem, maxime si primum est speciale, secundum generale.
5 Statutum secundum ꝙ furtuz de nocte cōmissum, fure nō reperto, emēdet per omnes de ciuitate, declaratur a primo loquente ꝙ furtum per custodes emendetur.
6 Per statutum speciale siue precedat siue sequatur dicitur recessum a generali.
7 Statutuz se habet ad statutum, sicut ius cōmune se habet ad ius commune.
8 Prohibitum directa via non censetur concessum via indirecta, quando est eadem ratio prohibendi.
9 Statuto si caueatur, ꝙ instrumenta publica, testamenta, ⁊ similia habeant cōmodam executionez, ⁊ per ꝯsequens in eis ꝓhibeatur cōpromissum, si alio statuto caueat, ꝙ cause inter ꝯiunctos compromittātur vel pupilloꝝ, hoc scđm statutum limitatur per aliud statutum specialiter ꝓhibens compromissum in causis testamentarijs.
10 Clericus de euictione obligatus pro suo interesse pōt comparere, ⁊ ex persona sua forum declinare.

CONSILIVM XL

Irigat Dominus verba mea in viam veritatis, ⁊ iustitie. Viso eleganti ꝯsilio prestantissimi iuriscon sulti mihi college, ⁊ vt prīs honorandi dñi Hormānoctij simpliciter per subscribentez approbato, ac ēt mature, ⁊ diligēter pensata facti ꝯtingentia, ⁊ iuris cōis, ac statutoꝝ cōis Florentie ꝯsideratis regulis, de simplici subscriptiōe reqsitus facile in ꝯsultoris snīaz ꝯcurro, ⁊ ꝗuis additioni nullus fere locus sit relictus, attñ vt mām degustasse videar, paucula subdam circa primam difficultatē, ex cuius resolōne tota presens ꝯsultatio penderе vr̄. ¶ Dico itaqꝫ, ⁊ vna cū ꝯsultore ꝯcludo, ꝙ iure optimo exceptio incōpetentie potuit opponi, ⁊ ita opposita dr̄ auferre cām a curia mercātie.⁊ hoc pp ḡnalem illaz, ⁊ antiquā ꝓhibitionem ipsi curie mercātie factā, ne inter cetera de tutella se intromittat, qđ rōni ꝯsentaneū fuisse arbi
1 trati sunt statuentes(ni fallor,)† qm̄.s.ipsi officiales mercātie non intelligūt, neqꝫ sunt capaces subtilitatis iuris, q̄ est in reddenda rōne tutelle, vn̄(cū alias dicat, noli vltra calceū ascendere)ne de re ad coꝝ peritiā nō ꝑtinēte valeāt se
2 intromittere fuerunt, vt.s̄.ꝓhibiti, † que ꝓhibitio cum ab hn̄te auctoritatez ꝓuenerit, merito est seruāda.l.oēs ppl̄i. vbi Bar. ⁊ alij.ff.de iusti.⁊ iur. ¶ Nec p̄dicte ꝯclu.ob. ꝙ post ternū cōpromissuz, vbi non laudet, cause dēnt in curia mercātie terminari, ꝑut noua lege municipali cautū est, ex quo vr̄, ꝙ in illis teris fiat illa curia ḡnal̄r cōpetēs i oībus
3 eiusmodi casibus. † Qm̄ rñdet, ꝙ illud nouū statutū dꝫ intelligi, ⁊ limitari p p̄cedens antiquū, vt.s.intelligat, dūmō sint cāe al̄s ꝑtinentes ad iurisdi.p̄dicte curie p.l.sꝫ ⁊ posteriores.cū si.ff.de legi. ⁊ plene dictū est p ꝯsultorez, q̄ rñsio mihi vr̄ verissima. Et eā vltra adducta p ꝯsulētem ꝯfirmo. Prio p id, qđ dixit sing. Guil.de cu.i.d.l.sꝫ ⁊ posteriores.
4 quē ibi refert, ⁊ seqt bar. vbi voluit† ꝙ sp vlti.statutū dēat itelligi ne pmū in aliquo corrigat, sꝫ recipiat potius declōnē a pmo, maxime qñ pmū erat spāle, scđm ḡnāle, qꝛ tunc semp ḡnī per spēm derogat.c.ḡnī p spēm.de reg.iur.in.vj.
5 cū ꝯcor.alleg.p bar.in.d.l.sꝫ ⁊ posteriores. † Et ppea inferūt ibi, ꝙ statutū scđm ḡnāle, puta ꝙ furtū de nocte cōmissuz fure nō repto emēdet p oēs de ciuitate, recipit declarationē a prio statuto spāl̄r loquēte, vt.s.dicamus p oēs.s.custodes s̄m normā pmi statuti dictātis, ꝙ furtū de nocte cōmissuz fure nō repto emendet p custodes loci, vide ibi per Bar. ita ergo dicā in casu nr̄o, vt.s.scđm statutū tribuens ḡnaliter cās post ternū cōpromissum curie mercātie intelligat exceptis cāis, q̄ alias nō sunt de iurisdi.illius curie sꝫ normā pmi statuti iter quas dr̄ esse cā tutelle, vt.s̄.dixi. Et ad hec facit qđ voluit bar. in.l.q̄situm.§.fi.iij.col.ver.hoc
6 iduco ad.q.ff.de fun.istru. † ꝯcludens in ꝓposito suo, ꝙ sp p statutū spēcial̄ loquēs, siue p̄cedat, siue sequat, dr̄ esse recessuz a generali, ita, vt generale nō ꝑcedat in casu, de quo est specialiter ꝓuisum, qꝛ semp generi per species derogatur.l.alimenta.§.basilice.ff.de alimē. ⁊ ciba.lega. ⁊.s̄.di
7 xi. ¶ Scđo ꝯfirmat, † qꝛ sicut se h̄z ius cōe ad ius cōe, ita

se hz statutum ad statutuz ita declaratur in.l.omnes popu li.de iusti.& iure. Cum ergo ius cōmune semper intelligat, ne fiat alterius iuris correctio.iuxta.l.vnicam.C.de inof. si.dot.cum simi.& in.c.cum expediat.de elec.in.vj.ita de bet intelligi statutuz ne.s.alterius statuti correctio inducat. ¶ Tertio confirmatur, quia cum causa tutelle, & similes sint re mote per statutum simpliciter hoc dictans a curia mercantie, quia subtilitatum iuris in dictis causis versantium officiales mercantie dicunt incapaces, cum in eis non procedatur mo re mercatorum, non est credendum, quod postea statuentes vo luerint per scdm statutum in illis causis prebere iurisdictio
8 nem cum vigeat adhuc ratio eadem incapacitatis,† alio quin diceremus ista via indirecta concedi illud, quod directa via prohibetur, quod non est dicendum presertim vbi est ea dem ratio prohibendi, prout in casu nostro est.l.scire opor tet.§.i.ff.de tut.& cura.da.ab.facit.l.sed & si lege.§.item si res.ff.de peti.here.& .l.fi.C.de vsu.rei iudic. & ita in specie in statutis, in simili casu determinat, & declarat patruus, & dns meus do. Barth.soci.in consil.cclij. Circa primum. in.iiij.col.versi.aliquando ex duobus. ¶ Quarto confirma tur per nota.decisionem do. Corne.in consil.ccxc.Qd fuerit
9 iuste.in.i.volu.per totum.† vbi vult, quod si statuto caueatur, quod instrumenta publica testamenta, & similia habeant exe cutionem omnimodam, & per consequens in eis prohibeatur fieri compromissum, (quia si secus diceres non mandaretur executioni) (vt de se patet) si postea alio statuto caueat, quod cause inter certas psonas debeant compromitti, puta inter coniunctos, vel cause pupillorum, (prout est Senis, & super sta tuto Senensi loquitur ipse) istud scdm statutuz volens cau sas pupillorum generaliter expediri per compromissum intel ligitur, & limitatur per aliud statutum specialiter prohibens compromissum (saltem tacite) in causis instrumentarijs, cum velit instrumenta mādari executioni, licet ergo causa sit pu pillorum, si tn est in causa instrumentaria non fiet in ea com promissum, & sic non habebit locum scdm statutum propter prohibitionem factaz a primo statuto. Ita ergo dicamus in casu nostro, quod lz precesserit ternum compromissum, non ta men in hac causa tutelle poterit se intromittere curie mer cantie propter prohibitionem expresse factam per aliud sta tutum precedens, a quo, velut a specialius loquente in ea prohibitione limitatur & declaratur hoc scdm statutum ge neralius loquens in causis, de quibus sit factum ternum cō promissum, & hoc, (ni fallor) ponit gladium ad radicem in hoc puncto. Concluditur ergo ex predictis exceptionem in competentie iuridice opponi posse. ¶ Item quatenus con cluditur per consultorem, quod reuerendissimus Cardinalis de rodulphis propter eius interesse comparendo potest de clinare forum, ex eo quod est clericus, & sic ex propria persona opponere iudicum incompetentiam, ad eius corroboratio nem addo notabilem decis. Spec. qui dicitur pater practi ce in titu.de primo & scdo decreto.§.restat.versi.quid si cle ricus est dns, quem sequitur Ang.in.l.venditor.ff.de iudi
10 ci.† vbi vult, quod si clericus de euictione obligatus pro suo in teresse compareat, poterit declinare forum ex propria perso na. Et ita etiam tenet Imo.in.l.non solum.§.qd vulgo.ff. de vsuca. & refert, & sequitur Areti. in.§.actionum est.xij. col.insti.de acti. Sic ergo dicemus in casu nostro, vt.s.pro suo interesse comparens Reuerēdus vti clericus ex propria psona possit declinare forum, & de iudicū mercantie incom petentia opponere. Soli Deo gloria.

Socinus nepos Pisis legens.

CASUS

¶ Ostenditur quodam assertum testm dne Julie de ciuitate Burgensi, cuius copia transmittitur eo ordine, & forma ad vnguem prout reperitur in originali, in quo scriptum est, quod interuenit presentia Braccij filij sororis dicte dne Julie. bis tamen litteris, & eo modo, & forma, vt in eo legitur.
¶ Et presupponitur in loco extare statutuz sub rub.quali ter femina possit condere testamentum &c. Item aliud sub rubrica, quod masculinum concipiat femininum, & etiaz que dam alia statuta quorum copia transmittitur.
¶ Presupponitur etiam, quod dicta domina Julia habebat in dicta ciuitate Burgi filiam nomine Cassandram, que erat maior, sagax, & prudens femina.
¶ Queritur modo, vtrum tale testm de iure subsistat.

SUMMARIUM

¶ Statutum, quod mulier non testetur sine presentia certarum personarum an valeat?
¶ Et de clausula in testō alia lra, & alio attramēto, an sit falsa?
¶ Et an filius fratris veniat appellatione nepotis in sta tuto de quo in principio consilij?

1 Statutum auferens liberam testamenti factionez non vz.
2 Statutū quod mulier non testet sine pñtia certarum psonarum vz.
3 Testandi forma est inducta de iure ciuili, quod potest alte rari per aliud ius ciuile, vt est statutum.
4 Statutum quod mulier non possit testari sine consensu duo rum consanguineorum valet.
5 Verba addita testamento ex post, & alio tempore, quam fue rit factum testamentum, non probant.
6 Falsitatis imaginem hz, quod est remotum a verosimili.
7 Cōiecture ex quibus arguitur falsitas, seu saltem suspitio.
8 Falsitatis suspitio in iure pro falsitate habetur.
9 Nepos proprie dicitur natus ex filio nostro.
10 Statutuz quod quis teneatur pro nepote, non intelligitur de filio fratris, quia dicitur nepos abusiue, & improprie.
11 Dispositio testatoris faciens mentionez de nepote non ve nit filius fratris.
12 Statutum excludens sororem propter nepotem non pro cedit in filio fratris.
13 Statutum vnum per aliud declaratur.
14 Masculinum an concipiat femininum.

CONSILIUM XLI

Dirigat Dominus verba mea in viam veritatis, & iustitie. Circa propositam consultationem succincte, & conclusiue loquar (vti consulentem decet, quia bre uiter veritatem declarare dz, qm verborum prolixitas dz esse inimica bene de iure rndenti, vt hec oia so lebat dicere subtilis Are.i suis cons.vt pz in cons.xvij.& .lxxvj. in pn.cum si.) ¶ Oibus igit diligenter, & mature considera tis concludendum est testm predictuz de iure non subsistere. Nā ex forma statutorum in.d.ciuitate Burgēsi cauet testm mulieris non valere, & ipso iure esse nullū, in quo nō inter uenit pñtia viri, aut filij, aut pris, aut fratris, aut nepotis, vel saltem alicuius ipsorum certo ordine seruato in reqrenda predictorum presentia, & vbi predictorum, vel alicuius eorum pre sentia hri nō possit, dz interuenire pñtia duorum vicinorum bo ne conditionis, & fame, vt late pz in statuto sub rub.qualr fe mina possit condere testm, qd statutum in loco seruanduz est, & hz vim iuris cōis, vt.l.oēs populi.ff.de iust.& iur.& in.c.i.
1 de consti. ¶ † Nec dicat, quod per tale statutū auferat libera te stamenti factio, & ppea non valeat iuxta.l.stiplo hoc mo do concepta.cum ibi traditis per doc.ff.de ver.ob.put in si mili dicit Pau.de ca.de statuto quod mulier sine consensu viri testari nō possit, vt ipse ponit in.l.ex facto.in pn.ff.de vul. & pup.& ibi eum sequit Alex.& refert, & sequit Jaso.in.d.l. stiplo hoc modo concepta.in.i.not. Qm qcqd circa statutuz Pau.de ca.dōm sit, cuius opi.alias legendo in.d.l.stiplo
2 hoc modo concepta.bonis rōnibus reprobaui,† dico in casu nostro oino statutum valere, nec liberā testamenti factionē auferre.non.n.reqrit statutum, quod in testō mulierum reqratur alicuius consensus, vt sic videat collata facultas testandi in alienum arbitriū, & non in liberaz voluntatē mulieris, put vr in casu Pau.de ca.sed tm per statutū nostrum reqritur pñtia alicuius ex noiatis in statuto. Facultas aūt testandi est in libera voluntate mulieris, que pōt quēcunqz voluerit hrdē facere, & alias pticulares dispōnes ex mero eius arbi trio nullius consensu reqsito. Et lz sine pñtia reqsitorum a statu to testari non possit, non tn in aliquo ei auferr libera testi fa ctio, sz solū p statutū iducit qdaz noua forma, seu solēnitas
3 testādi, qd absqz dubio fieri pōt† quia cū testamētorum forma, & facultas

facultas sit iure ciuili inducta, vt per Dy. ⁊ alios in.c.in⸗
dultum.de reg.iur.lib.vj.⁊ tradit Ang.in.l.i.in auc. vt fa
cte noue çstit.col.v.cum simi.vnum ius ciuile pôt alterum
alterare, ⁊ tollere.§.sed naturalia.institu.ð iure natu.vnde
cum statutuz in sua ciuitate sit ius ciuile,vt.d.l.omnes po
puli,sequitur ꝙ statutum nostrum debeat valere,⁊ seruari.
¶ Et ꝑpter hanc rationem Ang.in.d.§.i.in fortioribus
4 terminis† concludit valere statutum, ꝙ mulier non possit
testari sine çsensu duorum çsanguineorum,prout etiaz pre
supponunt Bar.⁊ alij eum sequentes in.l.si cum dotez.§.
eo autez tpe.ff.sol.matr. Si igitur valet statutum, ꝙ requi
ratur çsensus,quo casu potest dici aliqualiter libera testa⸗
menti factio auferri,fortius valere debet,ꝙ sola presentia
requiratur,cum tunc testatricis voluntas non dependeat
a voluntate,⁊ consensu alterius,sed libera remaneat in di⸗
sponendo auc.multo magis.C.de epis.⁊ cle.cum simi. ne⸗
gari enim non potest,quin minus arctetur mulier in requi
rendo presentiam solam,q̃ in requirendo çsensum.Et qc
quid sit circa statutum,qđ requirit çsensuz, quando sola re
quiritur presentia çcludendum omnino est statutum vale⸗
re,⁊ hoc est de intentione Jas.in.d.l.stipulatio hoc modo
concepta.dum refert Ang.in.d.§.i.loqui de statuto requi
rente presentiam,⁊ postea(quicquid sit circa opin.Angel.
quasi illam comprobando)sequitur opi.Paul. de cast. in
proprijs terminis,in quibus loquitur in.d.l.ex facto. Cuz
igitur eiusmodi statutum valeat,⁊ in casu nostro nõ sit ser
uata forma dicti statuti sequitur assertum testamentuz do.
Julie ipso iure fuisse nullum,vt in fi.eiusdem statuti caue⸗
tur.Dico enim ꝙ in tali testamento non apparet,ꝙ inter⸗
uenerit presentia alicuius ex nominatis in statuto,ergo ⁊c.
¶ Nec ob.ꝙ in fi.testamenti reperiatur scriptũ,ꝙ omnia
predicta fuerũt gesta in presentia Braccij nepotis.d. testa
5 tricis.†Quoniam respõdetur primo ꝙ illa verba fuerunt
addita ex post,⁊ alio tpe, q̃ fuerit factum assertum testa⸗
mentum,⁊ çsequenter non ꝑbant,cum testamentum dẽat
scribi vno çtextu, vt.l.hac consultissima.C.de testa. Jstud
autem ꝑbatur ex pluribus.¶ Primo,qꝛ si in ipsa confe⸗
ctione testamenti presentia Braccij interuenisset pro obser
uantia statuti predicti vtiq3 in principio testamenti fuisset
scripta ꝑut est de more,⁊ çsuetudine aliorũ notariorum, vt
mihi presupponit,⁊ ita etiam de iure fit verosimile, vt sic
illud,qđ principaliter requiritur ad validandum dictuz te
6 stamentum,in principio positum reperiatur† ⁊ alias dicit,
ꝙ imaginem falsitatis hꝫ,qđ est remotuz a verosi.,vt inqt
bal.in.l.i.in fi.ff.de ser.fug.refert,⁊ seq̃ Alex.in çsi.xxvij.
7 Jn cã,⁊ lite.in fin.ij. vol. ¶ Scđo hoc ꝑbat,†qꝛ illa clã
in fi.posita,vz ⁊ predicta oia ⁊c.reperit scripta cũ alio ca⸗
lamo,⁊ alio attramento,vt diuersitas coloris ostẽdit, ⁊ in
litteris breuioribus, q̃ sint scripta precedentia, ⁊ sequẽtia,
⁊ ita,vt videatur quodãmodo alia manu scripta, ex qbus
arguitur,ꝙ non eodem tpe fuit scripta, sed addita postea
post finitum testm̃.¶ Tertio suadetur,qꝛ est scripta in bre
uissimo spacio folij,qđ tali clausule regulariter nõ potuisset
seruire,sed tam breue erat,vt nihil in eo esset scribendum,
sed fuerit relictum,vt de more solet çtingere in fi.cuz deue
nimus ad clausulas generales,ꝑut ibi imediate seq̃ clau⸗
sula,⁊ hoc,⁊ hanc ⁊c.¶ Et maxime qꝛ finis dicte clausule
transgredit lineam illius sequentis clausule,⁊ hoc, ⁊ hãc,
vt ex inspectione eius apparet,que oia non essent, si dicta
clausula,⁊ predicta oia ⁊c.fuissent posita tpe çditi testamẽ
ti,habuisset.n.suas lineas,⁊ spacium çuenientia.Ex qbus
oibus facile potest argui falsitas dicti testamenti,saltem in
dicta clausula. Et lꝫ fortasse nõ ꝑbatur çcludenter ista fal
sitas,qꝛ in ea re est quodãmodo diuina reuelatio , vt dicit
Bal.in.l.si ex falsis.C.de trans.negari tñ non pôt, quin ex
predictis oriantur maxime suspitiones , ⁊ presumptiones
çtra dictam clausulam,⁊ totuz testm̃,vnde lꝫ de directo fal
sitas ista non ꝑbetur tñ vt ei fides non prestetur,⁊ legitime
non ꝑbet çtenta in ea,sufficit,ꝙ adsint predicte ꝑsumptio
nes ⁊ suspitiones çtra eam,vt est tex. ⁊ ibi not.in.c. inter
dilectos.de fide instru.tradit in simili patruus,⁊ do.meus
8 Soci.in çsi.xcviij.Alias çsului.ij.col.iij.volu. †Soler.n.
dici ꝙ suspitio falsitatis in iure pro falsitate habetur.l.iu⸗
bemus.C.de proba.ꝑut illum tex.ad hoc alle.Arch.in.c.
in memoriam.xix.distin.et refert ⁊ sequitur Joan.de ana.
in rub.de crimi.fal.prope finez.in versi.vltimo sciendũ est.
¶ Scđo ꝑncipaliter rñdetur.ꝙ ille Braccius,cuius pre
sentia asseritur interuenisse,non est de ꝑsonis a statuto re⸗
quisitis, ⁊ lꝫ statutum inter ceteros çtenetur presentia ne⸗
potis,⁊ iste Braccius in predicta clausula appelletur ne⸗
pos,tñ non est ille nepos de quo statutum loquit. Nã cuz
statuta sint stricte, ⁊ ꝑprie intelligenda,vt.l.qcquid astrin
gende,⁊ibi per doc.ff.de ver.obli. ⁊ in.l.iij.§.hec verba.ff.
9 de neg.gest.cum infinitis simi. † Nepos ꝑprie loquendo
dicit natus ex filijs nostris,vt.l.iurisconsultos.§.scđo gra⸗
du.ff.de grad.cogn.Qui autem nascitur ex fratre,vel soro
re,iuridice, ⁊ proprie non dicit nepos,sed filius fratris,vt
in.§.tertio gradu. insti.de gradi. ⁊ dixit Bal.in.l.vxor.C.
qui accusa.non pos.⁊ ꝑpterea eleganter concludit Dy.in
10 consil.xvj.Diligenter ⁊c.ij.col.† ꝙ statutum,ꝙ quis tenea
tur pro nepote non intelligitur de filio fratris , qꝛ ille dicit
nepos abusiue,⁊ improprie, ⁊ idem etiam voluit Corne.in
11 consil.xlvij.Jn presenti çsultatione.iij.col.iiij. volu.† Con
cludens,ꝙ dispositio testatoris faciens mentionem de ne
pote non verificatur in filio fratris,⁊ postea subdit,ꝙ om⸗
nes doct.tenent,ꝙ in materia stricte interpretanda nepo⸗
tis appellatione nõ venit filius fratris,vel sororis . ¶ Fa
cit elegans decisio Fede.de sen.in consil.xxxix. Viso pun⸗
12 cto.†vbi concludit statutum,quod ꝑpter nepotem exclu⸗
dit sororem,non ꝑcedere ꝑpter filium fratris . Et maxi⸗
me hoc est dicendum in casu nostro, qꝛ ex consuetudine sta
tuentium filius fratris,vel sororis non appellatur nepos,
sed ab eo nomine distinguitur, ⁊ suo nomine appellatur fi⸗
lius fratris,vel sororis,vt patet in statuto sub rubr.de suc
cessionibus ab intestato, ⁊ alibi,vt diligens inquisitor in⸗
ueniet,vnde in statuto,de quo agimus,verbuz nepotis(po
sito ꝙ esset dubium,quomodo sit accipiendum`debet ac⸗
13 cipi,prout alias per statuentes accipi solet † vt sic vnuz sta
tutum per aliud declaretur iuxta tradita per Barto. in.l.
omnes populi.in.ij.q.vj.q.principa.de iusti. ⁊ iure. tradit
Pet.de ancha.in çsil.ccccxxiij.Viso puncto. col.fin. An
dre.sicu.in consil.xxvij.Omnipotentem Deum. post prin.
iiij.volu. ⁊ excellentissimus etate nostra iurisconsultus do.
Phil.deci.in consil.xj.Om̃ iudicantium.iij.col.cuz simi.
vnde cum.d.Braccius in dicta clausula nominatus fuis⸗
set filius sororis dñe Julie testatricis, ⁊ nõ nepos ꝑprie lo
quẽdo,sequit,ꝙ non est seruata forma.d.statuti.Et çnter
testm̃ dꝫ ipso iure nullum, vt iam dictum est. Et si dicat,ꝙ
tpe testamenti dña Julia non habebat virũ,nec filios, nec
patrez,nec fratrez,nec nepotem.Rñdet, ꝙ in statuto ꝑui
suz est isto casu,vel qñ essent,⁊ nõ possent,vel nollet inter⸗
esse,ꝙ tunc adhibeatur presentia duorũ vicinorũ iuxta for⸗
mam statuti, qđ cum non fuerit factum, merito testm̃ non
debet valere. ¶ Tertio rñderi potest(posito , non tamen
çcesso,ꝙ statutum intelligat de nepote ex fratre,cuz de fra
tre faciat mentionez,ꝙ tñ non debet intelligi de nepote ex
sorore , cum nec de sorore loquatur iuxta sonum verborũ,
nam si de sorore non meminit,que est magis coniuncta,mi
nus debet intelligi,ꝙ loquatur de filio sororis, tanq̃ ma⸗
gis remoto, ⁊ coniuncto per radicem non consideratam,ar
gu.l.si viua matre.C.de bonis maternis. ¶ Quarto re⸗
sponderi potest(posito, ꝙ predicta non procedant (absq3
tamen preiudcio veritatis)ꝙ ante dictum Braccium erat
dña Cassandra filia testatricis femina prudens, ⁊ sagax,vt
in puncto narrat, cuius ꝑñtia ante alios erat requirenda,
vt ex ordine statuti nr̃i apparet vbi post virũ requirit pre⸗
sentiam filij. ¶ Et si dicatur, ꝙ statutum loquitur de filio
14 in genere masculino, ⁊ sic nõ de filia femina. Rñdetur,†ꝙ
masculinum çcipit femininum,vt per Bar.in.l.i.ff.de pe⸗
cu.⁊ in.l.i.ff.de ver.signi.tradit Are.in çsi.xxxix.Jn facto
dr.ij.col.voluit Ant.de but.in çsil.ix. Viso puncto.ij.col.
⁊ Curt.in çsi.ix.Ticinensi statuto.iiij.col.cum simi.Et ma
xime hoc est dđm in casu nostro, qꝛ sumus in materia indi
fereti. Jta.n.prestare presentiaz pôt filia,sicut filius.Et de
hoc videtur casus in alio statuto sub rubrica ꝙ masculinuz
genus concipiat femininum , Jn qua expresse cauetur , ꝙ
in omnibus casibus, ⁊ statutis sub masculino genere conci
piatur femininum,vnde cum statutum de quo disputamus

faciat mentionem de filio, debet intelligi etiam de filia, cuz prestare presentiam etiam filie conueniat, et cum simus in claris verbis statuti, vt scilicet masculinum concipiat feminium frustra est vlterius laborare, vt. l. ille, aut ille. §. cum in verbis. ff. de legatis tertio, cum similibus. Cum igitur dicta Cassandra filia non fuerit secundum tenorem statuti requisita, sequitur testamentum non valere per predicta. Laus Deo. Mar. soci. iunior. J. U. D. Senis legens.

CASUS

Titius testamentum condidit, et post nonnulla legata in eo ab ipso facta, instituit, et substituit materno sermone, vt infra, videlicet. Item lasso in tutti li altri miei beni, che sono comuni con Scipione mio fratello mobili, et immobili, miei heredi vniuersali Cesare, et Gaio miei figliuoli per equal portione con questo, che heredino luno a laltro morendo senza legitimi figliuoli, et naturali, et morendo tutti senza legitimi figliuoli, et naturali, lasso a Scipione mio fratello in caso che nó si facci religioso, et che pigli moglie. Et morendo senza legitimi figliuoli, et naturali, allhora lasso del mio, che restera, vn terzo a Cornelia mia figliuola, et in caso, che non ci fusse lei, ne figliuoli suoi, vada detto terzo a Julia mia sorella, et Sépronio mio fratello, o loro figliuoli, et vn terzo alle monache di. s. Piero, et laltro terzo si dispensi amore Dei, prout videbitur meis fideicómissarijs.

Añ omnes decessit Scipio cum filijs viuo adhuc testatore, et Cesare, et Gaio filijs testatoris, et heredibus institutis. Deinde decesserunt filij dicti Scipionis viuentibus predictis, vel saltem Gaio, et Cesare heredibus predictis. Et successiue iam mortuo Titio testatore decessit Gaius, et deinde Cesar sine filijs, qui Cesar vltimo moriens heredez instituit Corneliam sororem suaz, et filiam primi testatoris.

His sic stantibus dubitatur, vtrum monasterium sancti Petri pro sua tertia parte possit petere fideicommissuz sibi, vt supra dicitur relictum, ab herede dicti Cesaris, idest a Cornelia eius sorore in testamento instituta, non obstante, quod Scipio decesserit cum filijs, viuentibus adhuc testatore, et heredibus institutis, ex quo postea filij dicti Scipionis decesserunt, vt supra. Et nullus superest, nec ex heredibus, vel eorum descendentibus, nec Scipio, nec aliquis ex eius descendentibus.

SUMMARIUM

1 Fideicómissum relictū, si quis decesserit sine liberis, vtrum extinguatur, si ille viuo adhuc testatore, et heredibus institutis, quibus sine filijs descendentibus fuerat substitutus, cum liberis decesserit, qui tamen decesserūt viuentibus heredibus, qui postea sine liberis decesserunt.

2 Ferro viam aperit, qui per contraria transit.

3 Fideicómissum an sit nullius valoris, cuz grauato realiter nil sit quesitum, et J. nu. 24.

4 Fideicómissum relictum sub conditione, si sine liberis decesserit, si decessit cum liberis, an sit nullius valoris, quia defecit conditio. et J. nu. 25.

5 Fideicómissum factum sub conditione, si decesserit sine liberis, si hec conditio defecit, quia cum liberis decessit, licet postea ipsi liberi decedant sine prole, conditio iam defecta non potest dici impleta.

6 In conditionis implemento, vel defectu an inspiciatur merum factum, et J. nu. 28.

7 Conditiones, prout ruditer ɔcipiuntur semp dént impleri.

8 Substitutio facta de aliquo, si moriatur ante testatorez efficitur caduca, et remanet heredibus onus restituendi cum eadez qualitate, prout erat grauatus substitutus, et J. nu. 17. 30. et. 32.

9 Legatum factum sub aliqua conditione, si venit prestandum per alium, quam per grauatum, sub eadem conditione est prestandum.

10 Substitutio secunda de maritandis puellis, si Berta primo loco substituta sine liberis decedat, an habeat locum si cū filijs decedat, licet viuo pmo instituto, et J. nu. 33.

11 Si quis instituat filios masculos nascituros, et si decesserint, substituat vxorem, si contingat masculos non nasci, vxor vti substituta non admittetur, sed excludetur a venientibus ab intestato.

12 Uxor instituta heres vniuersalis, si soluz femina nascatur, cui certum quid relinquitur, an possit admitti, si nec masculus, nec femina nascatur. et J. nu. 34.

13 Dignitas familiarum sine diuitijs sordescit.

14 Substitutio compendiosa facta filijs testatoris, cum filij se immiscuerint, et facti maiores fuerint, si substitutus viuat, resoluitur in fideicómissariam.

15 Substitutio compendiosa facta alicui, si sine filijs decesserit, licet filij isti positi in ɔditione non sint vocati secundum magis cómunem opinionem, tamen interpretatur, vt per eam dicatur testator conseruasse illis bona sua ab intestato eorum patri succedentibus.

16 Substitutio cópendiosa aliquando resoluitur in fideicómissariaz. Et in vulgarem aliquando.

18 Substitutio facta filio de fratre testatoris, et si frater decesserit sine filijs, voluit quod fiat vnum altare, si frater decesserit, viuo adhuc filio, apud euz remanet, quod per mortem fratris erat effectum caducum, cum onere cóstruendi altare post mortem suam, si postea filius moritur, altare est construendum.

19 Uerba, que non respiciunt personam certam, cui onus iniungatur, dicuntur impersonaliter prolata.

20 Substitutus si ɔcedet viuo instituto, apitur via scdo substituto.

21 Substitutio licet in vno casu sit tm̄ expressa, tm̄ ex verosimili mente testantis trahitur ad alium, si in eo idez responsum a testatore expectaretur.

22 Substitutio facta filijs, si infra. xx. ann. decesserint, procedit, licet vltimo moriés sine filijs decesserit post. xx. ann. nullo tamen facto testamento.

Immo si omnes decesserint, non facto testamento, hospitale vltimo loco vocatum admitteretur, licet vnus eorum decesserit supra illam etatem.

23 Testator si instituit suū filiuz, et si sine liberis decesserit, substituit quendā eius fratrem, et filiū alterius fratris premortui, quibus sine liberis decedentibus substituit quendā, defuncto testatore pmo, decessit frater sine filijs, deinde filius fratris, viuente adhuc herede, postea heres decessit sine filijs, licet substitutio videatur extincta, quia filius fratris decessit cū filijs, tm̄ quia decessit ante heredem, et per ɔñs substitutio fuerit effecta caduca, tm̄ substitutus admittitur, cū vigeat eadem ratio, ex interpretata mente testatoris.

26 Testatorem aliquid velle an sufficiat, nisi et illud disponat.

27 Fideicómissa inducuntur ex coniectura voluntatis testatoris, et si verba ea non importent.

29 Filij deportati, vel qui sunt fratres minores non faciūt deficere conditionem, ex quo impediuntur succedere aliunde, quam ex propria vel testatoris voluntate.

31 Reg. §. p scdo. l. vnice. C. de cad. tol. pcedit et i substi. vulg.

35 Substitutio facta posthumo si moriatur, trahitur ad casum, si non nascatur.

Ideo paria sūt nó nasci, et natū in pupillari etate ɔcedere.

CONSILIUM XLII

Dirigat Dominus verba mea in viam veritatis, et iustitie. Uiso testamento Titij nobis oblato, factiqz contingentia mature perspecta, et insuper vberrimo, ac eleganti consilio prestantissimorum primo loco consulentium, et subtili, doctissimaqz subscriptione Excellentissimi viri, ac iurisconsultorum consultissimi domini Philippi decij mihi vti patris obseruandi, accuratissime lectis, et perlectis, et diligenter

1 consideratis. † Audacter, et omni iustitia (ni fallor) et equitate dictantibus in eorundem sniam cócurro, vt scilz predictum monasterium sancti Petri debeat admitti ad petitionem fideicómissi pro sua tertia parte. Ita tm̄ luculenter, et copiose omnia per predictos patres sunt tacta, et discussa, vt nullus additioni locus subscribentibus sit relictus.

Ne tm̄ inconsiderate firmatam ɔclusionem approbasse videatur, repetédo potius, quam addendo, et si quas post terga optimorum

optimorum messorum inuenero, recolligendo pleraq₃ sub⸗ dam circa presentem difficultatem.

¶ Et quia ferro viam aperit, qui per contraria transit, vt inquit Baldus in.l.precibus. octaua columna, versicu⸗ lo modo quero per ordinē ⁊c.C.de impub. ⁊ alijs. vt con clusionis supra firmate iustitia, ⁊ equitas magis appareat contra eam vltra supra considerata per alios.

¶ Primo facit difficultatem, qr fideicōmissum, de quo agitur, monasterio relictum, videtur nullius roboris, ⁊ ꝙ
3 nō possit sortiri quo quo mō effectum, † cum sit, ꝙ illud di citur fuisse onus Scipioni iniunctū iuxta doctrinā Pau. de cast. in consil. cccl. Presens dubium ⁊c.ij.colum.⁊ Cu ma.consil.ij.in princ.iij.colum.⁊ Franc.cur.consil.xlij.co⸗ lum.xj.⁊ consil.xliij.colum.ix.⁊ consil.lxiij.colum.x.in fin. Hoc autem onus non videtur, ꝙ sortiri possit effectum, qr realiter predicto Scipioni nil fuit ex testamento quesitum ergo ⁊c.l.ab eo.C.de fideicōmis.⁊ ponunt docto. in.l.cum filio. in princi.ff.de legatis primo. ¶ Et quamuis ipsum Scipionem vocauerit testator in secundo gradu substitu⸗ tionis, ⁊ ꝑpterea eo casu eueniente potuerit eum grauare, prout factum fuit in testamento, attamen ex quo dicti Sci pioni realiter nil fuit quesitum, videt̄ ꝙ onus ei iniunctum non valeat, quasi ꝙ venerit ad eum casum, a quo incipere non potuit, iuxta.l.iij.ff.de his que pro nō scrip.⁊.l.si a me. ff.de iudi. ⁊.l.debitor.in princ.de leg.⁊.§.si seruus.institu. de noxal.act.cum simili. ¶ Secundo maximam difficulta tem facit, ⁊ in hoc stat pondus presentis ↄsultationis (put
4 etiam per consulentes asseritur,) † quoniam monasterium vocatur sub illa conditione voluntaria, si Scipio sine libe ris decesserit, que cōditio omnino dicitur defecisse, ex quo decessit cum liberis, ⁊ ideo dici debet, ⁊ ipsum fideicōmis⸗ sum conditionale nullius fore roboris conditione deficien te.l.meuius.cum vulga.de conditio.⁊ demonstratio. ⁊ vi⸗ detur casus in.l.ex facto.§.si quis autē susceperit.ff.ad tre bellia.facit.l.cum auus.de conditio. ⁊ demonstratio. ibi, fi deicōmis.conditionem defecisse. ⁊.l.generaliter.§.cum au tem.C.de institu.ibi, euanescere substitutionem, ponit Jo.
5 de ana.consil.lxviij.Uiso statuto sub rubrica ⁊c. ¶ † Nec est curandum iam defecta conditione quid de liberis dicti Scipionis contigerit, ⁊ ideo licet ipsi liberi postea decesse rint, ⁊ sine prole, non ꝑpterea iam defecta conditio potest dici impleta.l.cum vxori.C.quan.dies lega.ced.facit opti me.l.si quis heredem.C.de institu. ⁊c. ⁊ qđ ibi ponit Cy. Bald.Alex. ⁊ alij. ⁊ clare ponit Oldrad.consi.xxj.The⸗ ma tale est.ij.colum.⁊ Pau.de cast.consil.clxxij. Ne im⸗ proprijs vtamur vocabulis.ij.colum. ⁊ Corne.consi.lxxij. Uisis scripturis.in littera.E. ⁊ per totum.i.volu, ⁊ eodē volu.consil.cccxv.Consuluit do.Bald.ser cole.per totū. Et idē nouissime ↄsuluit primus subscribens etate nostra primarius iurisconsultus domi.Philip.deci.in cōsil.lxiij. Et pro tenui facultate.in primo dubio, vbi dicit idem fuis se consultum per Abba. consil. xl.i.volu. ⁊ per Alexan. consil.xxxj.iij.volu. ¶ Nec predictis videtur obstare si di catur, ꝙ licet Scipio decesserit cum filijs, tamen ipsi eius filij nunꝙ fuerint heredes testatoris, ⁊ sic non videtur, ꝙ predicta filiorum existentia sortiatur effectum a testatore consideratum, adeo, vt videatur perinde esse, ac si non exti tissent. Quoniam videtur de plano respōderi posse, ꝙ hoc
6 in proposito nostro non debet attendi, † qr in ↄditionis im plemento, vel defectu inspicitur merum factum, licet iuris non sortiatur effectum.l.filiusfamil.§.cum quis. de lega.i. qui tex.videtur loqui in feminis nostris, ⁊ ita per illū text. declarat Cuma.consil.cxxj. Gerardus quondam ⁊c.i.co lum. Et ideo eleganter dixit insignis doc.Fran.trigr.in.l.
7 ex facto.§.fina.ff.ad trebel. † ꝙ semper conditiones prout ruditer concipiuntur, debent impleri, prout eum refert, ⁊ sequitur Joan.de ana.consil.xxij.Ad approbandam ⁊c. vbi proprie in terminis nostris dicit satis esse conditionē defecisse per liberorum existentiam, licet heredes non fiāt.
8 ¶ Nec etiam predictis obstare videtur, si dica tur (pro⸗ ut supra per predictos patres dicit̄) † ꝙ ex quo in casu no⸗ stro substitutio de Scipione facta fuit caduca, dicuntur he redes retinere hereditatem cum onere restituendi iuxta.l. vnicam.§.pro secundo.C.de cadu.tol. Quoniam videtur

posse dici, ꝙ illud sit verum, attamen intelligi debeat, ꝙ onus predictum debeat apud heredes remanere cum ea⸗ dem qualitate prout grauatus erat Scipio, scilicet si deces serit sine liberis, adeo ꝙ sub eadem conditione videatur heredes obligati, cum in hoc dicantur in locum Scipio⸗ nis intrasse argumento.l.si eum.§.qui iniuriarū.ff.si quis
9 cautio. ¶ Pro quo bene facit, † ꝙ vbi sit legatū sub con ditione aliqua, si legatum illud venit prestandum per aliū, ꝙ̄ per grauatum (puta per venientes ab intestato) est pre⸗ standum sub eadem conditione. Jta videtur probare.l.fi⸗ na.C.de codicil.ponderando ibi versicu. transducere ⁊c. prout in indiuiduo ad hoc ponderat Bald.in consil.clxx. Quidam Nicolaus.in fine, quinto volu. quod in eodem volumine reiteratur numero.cccxix. ¶ Tertio, opin.con⸗ tra monasterium videtur firmari ex his, que dixit Bald. in suo eleganti consilio.ccliiij. Titius instituit sororem. pri
10 mo volu. † vbi cōcludit, ꝙ substitutio secunda de maritan⸗ dis puellis in casu suo facta, si Berta primo loco substitu ta sine liberis decedat, non habet locum, si cum filijs dece⸗ dat, licet viuo primo instituto, ⁊ sic concludit, ꝙ licet cir⸗ cunducatur gradus substitutionis non tamen circunduci⸗ tur conditio liberorum. Jta ergo in casu nostro, licet Sci⸗ pio decesserit, viuo testatore, ex quo tñ cū filijs decessit, nō dicatur factus locus substitutioni de monasterio facte, cū eius substitutionis conditio defecerit. ¶ Rursus ⁊ quar to contra firmatam conclusionem augetur difficultas per ea, que subtiliter, ⁊ multum singulariter determinauit Ful⸗
11 go.in consilio.xlix.Ex facto proponitur, † vbi concludit, ꝙ si quis instituat filios masculos nasciturος, ⁊ si decesse⸗ rint, substituat vxorem, si contingat masculos non nasci, vxor vti substituta non admittetur, sed excludetur a venie⸗ tibus ab intestato, ⁊ cum eo videtur concordare Corne. consilio.cxlix. Licet in hac consultatione. in littera. D.iij. volu.dicens dispositionem si posthumus decedat, ordina tam, non habere locum, vbi nō nascatur. Concludūt ergo predicti ꝙ substitutio facta vno casu, ⁊ sub vna conditione non verificatur in casu simili, ⁊ vbi illa conditio in specie non fuerit impleta. Jta ergo in casu nostro videtur dicen⸗ dum, ex quo non fuit impleta conditio nec venit casus, sub quibus fuit monasterium vocatum, ergo ⁊c. ¶ Prete⸗ rea ⁊ in alio vrget decisio Fulgosij in dicto consilio. xlix.
12 † Nam vult ibi, ꝙ vxor instituta heres vniuersalis, si solū femina nascatur, (cum illi femine nasciture certum quid re linqueretur) non possit admitti, vbi nec masculus, nec femi na nascatur, licet tunc fortiori ratione videatur admittēda; nam si vocatur vxor, vbi nascitur femina, in quam vigere potest filialis affectio testatoris, ⁊ sic dicitur testator illam vxorem proprie filie pretulisse, fortius videtur, ꝙ voluerit eam preferre alijs extraneis, in quos cessat filialis affectio. Et per consequens, ꝙ debeat admitti etiam nullis natis filijs, ⁊ tamen contrarium determinat ex eo tantum, quia verba testamenti sonant, vt videatur instituta solum in ca⸗ su, quo femina nascatur. Sic igitur videtur dicendum in casu nostro, vt licet fortasse videatur eadē ratio admitten di monasteriū Scipione cum liberis decedente, qui post⸗ ea viuis adhuc heredibus decesserunt, si sine liberis deces sisset, tamen, quia verbis testamenti tunc non deseruimus. videtur ꝙ monasterium debeat excludi. Et ista sunt, que prima facie cuilibet supra firmatam conclusionem dubiam reddere possent. ¶ Uerum predictis non obstantibus, que recte consideranti nullo modo obstant, omni iuris ra tioni ⁊ equitati consonam arbitror conclusionem iam su⸗ pra firmatam, ad cuius rei demonstrationē presuppono, prout etiam consulentes precedentes dicunt, ꝙ Titius in suo testamento post heredum institutionem de filijs ma⸗ sculis factam, ⁊ eorundem reciprocam substitutionem fe⸗ cit secundum gradum substitutionis per compendiosam substitutionē vocando fratrem eius Scipionem sub cer⸗ tis conditionibus. Ex quibus manifeste intelligi potest te statorem agnationem propriamq₃ familiam considerasse, voluisseq₃, vt per fratrem, ⁊ eius filios, eius bonis median tibus, honor familie (extincta propria sobole masculina)
13 ↄseruetur. † sordescit.n. familiaris dignitas absq₃ diuitijs. vt.l.q̄sq̄s.C.ad.l.iul.maie.facit.§.hoc quoq₃.insti.p quas

personas nobis acquiri. Ponit auus meus, cuius nudu3 nomen ego represento in consilio. xxx. iij. colum. Quam
14 uis ex his, que &c. † & ista secunda substitutio cum filij, & heredes testatoris se immiscuerint & fuerint facti maiores, (vbi Scipio vixisset) erat resoluenda in fideicómissariam, iuxta plene tradita in.l.pcibus.C.de impub.&c. & in.l.centurio.de vulg. & pup. Et per cano.in.c.raynutius.de testa.
15 & in.c.si pater.eo.ti.lib.vj. † Fecit deinde tertium gradum substónis de dicto monasterio, & socijs sitr per compendiosam, si Scipio decesserit sine filijs, per quam cõditionem dr voluisse puidere filijs.d.Scipionis, vt declarat Frã.curt. cõsi.xlij.in.i.col.Christi, & gloriosissime matris &c. que puisio lz posset fortasse interpretari, vt ex eo filij Scipionis videant vocati, put multi tenent, tñ qz magis cóis opi.est in cõtrium, vt hr in.l.lucius.ff.de here. instit. & in varijs locis, que recensere non expedit, dicer interpretanda, vt per eam dicat testator cõseruasse illis bona sua ab intestato eoꝝ patri succedentibus, vt p doc.in.d.l.lucius.& in terminis declarat Cuma.in cõsi.cxxj.in fi.i.col.qd tñ, & bene, intelligit, qñ pater supuixisset, & sic bona fuissent sibi quesita, alias secus, cum fideicómissum cõditionale non transmittat, vide
16 per eum. † Et hec tertia substitutio sitr dz resolui in fideicómissariam, cuz Scipio fuerit maior, & extraneus, vt in sua subscriptione declarauit Deci. Uel etiam pót dici, q & in vulgarem potuit resolui, cum & in fideicómissis fieri possit.l.vt hédibus.de leg.ij. & alias compendiosa ét vulgarez cõtineat, qua3 vno respectu dicimus expressam, vt declarát doc.in.d.l.precibus.& in.l.centurio.& sic.d.tertia substitutio sonaret, q monasteriú, & socij pro ratis suis dicant Scipioni substituti, si sine liberis decesserit, & vulgariter hoc est, si id cõtingat ante acqsitionez fideicómissi, & per fideicómissum, vbi post acqsitionem id euenerit, & (ni fallor) ista est vera declaratio predicte substónis. Supponendum ét est
17 † q cuz Scipio predictus decesserit viuo testatore, q substitutio de eo facta, & sibi relictú fideicómissum fuit in cám caduci effectum, vt est text.in.§.& cum triplici.C.de caducis tol. Et ex hoc successiue sequir, primo, q remásit apud heredé cum onere.d.Scipioni iniuncto.s.de restituendo monasterio, & socijs, vt vr casus in.§.pro scdo.eo.tit.& ita declarat Bar.in.l.quandiu.in fi.la.iij.ff.de acquir.here. & ibi eum in hoc sequunt cóiter docto. Et vt.s.dixit primus excellentissimus subscribens. ista est cóis opi. qcqd dixerit in cõtrium Corne.cõsi.xxxv.in.iij.cõclu.ij.volu. In casu isto pulchre disceptatio &c. & vltra adducta.s.per eum, & alios allego idez tenuisse in terminis nostris Bal.in cõsi. cclxxix.i.
18 vol. Factum tale pponitur. † vbi vult, q si filio fuerit qda3 Masius frater testatoris substitutus, & si Masius decesserit sine filijs, iusserit testator fieri vnu3 altare &c. si Masius decessit viuo adhuc filio, apud eum remanet, qd per morté Masij fuit effectum caducum cum onere cõstruendi altare post mortez suam, & ideo si postea filius morir, altare oino est cõstituendum, & alle.d.§.pro scdo, ac ét in argu.deducit. l.publius.§.i.de cõdi.& demon.vide per eum. Nec vr habere ibi Bald.in cõsideratione, vtrum Masius decesserit cum filijs, vel ne, cum semp vigeat eadem ratio caducitatis, non.n.fieret minus caducum fideicómissum si cuz filijs decesserit, ex quo non sunt vocati iuxta cóiter dicta in.d.l. lucius, q3 si sine. Et hinc est, q Bart. in.d.l.quandiu. non distinguit, an primus substitutus decesserit cum filijs, vel ne, qz per predicta, intendit nullam fore drìam, & ita eú indistincte loquentem ponderat Pau.de cast. in cõsi.ccclj. Presens dubium.in.i.col.versi.aduertendum &c. & maxime hoc pcedet, qñ si cuz filijs decessisset ét ipsi filij ante institutum decesserint, put est casus noster, & ita vider velle Bal.in dicto cõsi.dum dicit, q ex quo oés decesserunt, qui precedebant altaris cõstructionem, non attento ordine moriendi dz.d.altare cõstrui. Ita ergo in casu nostro, cum oés decesserint, non est cõsiderandum, an filij Scipionis decesserint ante eum, quo casu res esset clara vel post. Et ista oia maxime pcedunt fm Bal.ibi, qñ grauamen cõstituendi altaris fuit impersonalr iniunctum. Hoc autem cõsidero & in themate nostro, impersonalr eteni3 loquutus fuit testator, dicens, Albora lasso del mio, che restera vn terzo alle mo
19 nache di.s. Pietro &c. † Ista.n.verba cum psonam certaz non respiciant cui onus iniungar, dicuntur impersonaliter plata, vt in auc.si qñ.C.de cõstitu.pecu. & per hoc pater fm Bal.ibi non obstare.l.celsus.§.qd alicuius.de lega.ij. vbi onus fuerat noiatim iniunctum. Preterea & scdo allego eundem Bal.cõsi.lxxxj. Quamuis primus substitutus.
20 in.iiij.lib. † vbi breuiter cõcludit, q si primus substitutus viuo instituto decedit, non precluditur via, imo aperir scdo substituto, & allegat eadem iura, que alle.in alio cõsil.s.alle. Item ex his, que.s.premissa sunt, sequir scdo q dictu3 monasterium pro sua rata vigore vulgaris substónis in cópendiosa comprehense dr instare in locum Scipionis, ex quo ipse decessit ante heredes, non tñ dico, q succedat simpliciter testatori per vulgarem, qm tantum per fideicómissum, sed dico, q ad illud fideicómissum admittitur subintrans in locum Scipionis mediante.d.vulgari substóne, nam lz vulgaris fieri possit in fideicómisso, tñ semp remanet fideicómissu3. Et ex ista cõsideratione vltra superius adducta vr casus noster de plano determinari, vt.s. monasterium scdo loco vocatum admittar, ex quo Scipio primus substitutus decessit anteq3 fieret locus prime substitutioni. & ita in simili determinat Bal.in cõsil.clxij. Quidam fuit substitutus &c.i.volu.& Corne.cõsil.xxxv.in.iij.cõclusione.ij.volu. Et ex predictis satis clare cõstat, & fm regulas iuris monasterium esse admittendum, & fm omnimodam testatoris voluntatem. Tam & si ppria verba testamenti in casu, qui non cõtingit, non videantur verificari, voluit enim testator, vbi filij sui masculi, eorúq3 filij, & frater, & eius filij defuerint, monasterium pro sua rata vocari, vt ex serie testamenti manifestissime cõstat. Cum ergo talis casus euenerit, seruanda oino est testatoris voluntas, qd fieri humano generi, publiceq3 expedit fm insignem doc. Tancre.de cornet.in sua compendiosa in.x.rubri.put eum refert, & sequir Ioan.de ana.in cõsil.lxvj. Uisis his, que in facto &c.in vlti.col. Et maxime hoc dicendum est in casu nostro, vbi de fideicommissis agimus, in quibus omnino mens predominatur, & ex cõiecturata méte testatoris inducuntur, etiam vbi verba nó videant pati, vt supra per Consulentes dictum fuit, & vltra adducta per eos hoc voluit in terminis Fulgo.in cõsilio.xv. Proponitur, q montes &c. scda colum. & Cuma.in cõsil.xiij. Titius instituit seium &c. ppe finem.& elegans doct. Franc.cur. in cõsil.xlij.s.allegato in prín.& in cõsi.lj. Super testamentis Alberti.in prin. Preterea ex alio (voluntate testatoris inspecta) videtur verissima predicta cõclusio.nam testator dictum monasterium equauit filie sue Cornelie cuilibet tertiam ptem relinquendo, & eis tantum preposuit filios masculos, & eorum filios, & fratrem & eius filios, & sic istis non extantibus voluit Corneliam filiam suá, & monasterium pari passu ambulare, vt igitur testatoris voluntatem, vti venator leporem, vt iura pcipiunt, sectemur, illo casu eueniente non debemus quoquo modo pati plus iuris habere filiam, q3 monasterium, & propterea dicendum est monasterium ad suam tertiam partem admitti debere, alioquin disparitas esset, cum filia totum haberet monasterio excluso. Et ista consideratione in multum similibus terminis vtitur Bal. in cõsil.clxvij. Thema pponitur &c. ppe finem.ij.volu. vbi
21 est videndum. Insuper cõfirmantur predicta † quoniam licet substitutio vno casu tantu3 reperiatur expressa, tamen ex verisimili mente testantis trahitur ad alium, si in eo idez responsum a testatore expectaretur per iura vulgaria, & supra per Cósulentes dictum est, & vltra per eos adducta ita dixit egregie Franc. curt.in cõsilio. lxxv. Dominus Ludouicus lotharius &c.iiij.colum.versicu. Et istud comprobo &c.vbi allegat tex. aureum in.l.lucius.§.titius.ff.de liberis & posthumis. vbi hoc ponir Barto. Paul. de cast. & alij. Et idem dixit in dicto cõsilio.lj. colum. xij. versicu. sed hoc non obstat &c. Exploratissimum autem arbitror nostrum testatorem (si de casu qui contingit, fuisset interrogatus, & eum euentutum cogitasset) respondisse omnino se velle monasterium cum socijs pro suis ratis admitti, & ita fieri debere ordinasset, cum ea ratio, qua motus fuit ad substituendum monasterium cum socijs, videl3 defectus heredum institutoꝝ, & eoꝝ descendentium, item fratris Scipionis, & filioꝝ eius, ita nunc vigeat, sicut si Scipio sine liberis

beris

beris decessisset, cum ipsi eius filij postea ante mortem heredum decesserint. ¶ Rursus clarior redditur conclusio predicta ex his, que signanter, & multum ad propositum nostrum
22 consuluit Fulgo. consil. xv. supra allegato. † vbi vult, quod substitutio facta filijs, si sine liberis infra. xx. annum decesserint, procedit, licet vltimo moriens sine filijs decesserit post. xx. annum, nullo tamen facto testamento, & mouetur, quia ideo prudens testator etatem eo modo taxauit, quoniam ratus filios eius integri tunc esse iudicij, eosque tunc superstites rerum, & temporum, ac personarum conditionum non ignaros perfectius dispósituros existimauit, quam ipse pater futurorum contingentium ignarus disponere, seu precogitare potuisset, & sic videtur id fecisse, vt ab illa etate liceret eis filijs a patris dispositione discedere, si voluerint, & quomodolibet aliter de bonis testari, quasi sentiens vbi per eos supra dictam etatem decedentes nihil fuerit contra patris testamentum ordinatum, procedere omnino debere ipsius testatoris ordinationem, quasi a filijs nil in contrarium disponentibus approbatam, que ratio (cum vigeat in casu illo, etiam si supra. xx. annum decedant) operatur vt illa substitutio ita precise in eo casu facta, si infra. xx. annum decesserint, trahatur etiam si postea decedant nulla tamen facta dispositione bonorum, vide ibi per eum, sic ergo dicemus in casu nostro, vt. s. substitutio expresse facta, si Scipio decesserit sine liberis, propter identitatem rationis, & ex omnimoda mente testatoris trahatur etiam ad casum, quando decessit cum liberis, postquam etiam illi ante heredes institutos decesserant. ¶ Preterea in alio vrget consilium predictum, dum in. ij. col. versi. quid etenim diceretur, vult, quod si in casu illo omnes decesserint, & nulla fuerit per eos facta bonorum dispositio, hospitale vltimo loco vocatum admitteretur, licet vnus illorum decesserit supra illam etatem, alioquin inquit ibi Fulgo. impie, & contra testatoris mentem (que in fideicommissis magis, quam verba inspici debet) iudicaremus, quia tunc nullus superesset, qui fuerit per testatorem hospitali constituendo prepositus, ita ergo dici debet in casu nostro, cum nullus supersit, qui per testatorem monasterio predicto in tertia parte fuerit prepositus. ¶ Nouissime roborantur predicta per ea, que proprie in terminis nostris, imo in fortioribus determinat Cuma. in consilio. cxxj. Gerardus
23 quondam &c. † vbi testator heredi suo filio, si sine liberis masculis decesserit, substituit quendam dominum Mascarellum eius fratrem, & Bartholomeum alterius premortui fratris filium, & eis, si sine liberis decesserint, substituit quendam Marcum &c. decessit primo (defuncto tamen testatore) dominus Mascarellus sine filijs, deinde Bartholomeus cum filijs viuente adhuc herede, postea decessit filius, & heres testatoris sine filijs masculis, licet igitur eo casu substitutio de Marco videatur extincta, quia Bartholomeus decessit cum filijs, tamen quia decessit ante heredem, & per consequens substitutio de eo facta fuit effecta caduca, nec ad eius filios potest dici translata, consuluit Raph. cu. Marcum predictum omnino esse admittendum, cum vigeat eadem ratio ex interpretata mente testatoris, qui bona sua voluit ad Marcum peruenire, vbi nec ad filium suum, vel eius filios, nec ad fratrem, vel fratris filium, & eorum filios potuerunt peruenire, & postquam venerint permanere, qui casus contingit, licet Bartholomeus cum filijs decesserit, fit itaque ibi clara conclusio, quod ex verosimili mente testatoris substitutio facta, si sine liberis decesserit, ex identitate rationis trahitur etiam ad casum, vbi cum liberis decesserit. Ita ergo erit in casu nostro, & fortius quidem, cum in casu illo filij illius Bartholomei adhuc viuerent, in themate autem nostro presupponuntur mortui ante mortem heredis instituti, & ista (ni fallor) ponunt gladium ad radicem, & eis acquiescere inuitis dentibus cogimur. ¶ Superest modo ad
24 allegata in contrarium respondere † ad que omnia, si quis superiora recte intueatur, ex eis optimum colliget responsum. Verum ad clariorem doctri. singulis respondetur, & de facili. Et ad primum respondetur, quod illud arg. procedet, si vellemus ex. d. fideicommisso Scipionem vel eius heredes realiter grauari, vt. s. ipsi tenerentur, quod non dicitur, sed dicimus, quod illud onus, quod per testatorem Scipioni fuerat iniunctum respectu eius, quod eidem relinquebatur, cum (Scipione ante testatorem decedente) substitutio de eo facta euanuerit, & in causam caduci deuenerit dicitur remanere apud heredem. vt in. d. §. pro secundo. Et sat est Scipionem velut bonoratum ab initio potuisse grauari, non autem requiritur ad fideicommissi conseruationem quod Scipio succedat, cum etiam ipso non succedente fideicommissum ad onus heredis recidens conseruetur, vt. s. diximus, pro quo facit. l. cohredi. in prin. ff. de vul. & pupil. & dominus Bar. & alij in. d. l. quamdiu. in fi. nec dicitur deuenisse ad casum, a quo incipe non potuit, cum non queramus, nec velimus Scipionem, vel eius heredes teneri. ¶ Ad secundum vero (in
25 quo videtur iacere lepus) respondetur, † quod licet quantum ad verba testamenti videatur defecisse conditio, ex quo Scipio cum liberis decessit, tamen quantum ad verosimilem, & omnimodam mentem testatoris non defecit, cum testator tunc voluerit monasterium cum socijs admitti, cum cessauerint, vel defuerint filij eius masculi, & eorum liberi, item frater, & eius filij, qui casus euenit, vt. s. fuit dictum. Et licet illa conditio tanquam voluntaria non videatur posse impleri per equipollens iuxta dicta per Bar. & alios in. d. l. gallus. §. & quid si tamen. de lib. & post. tamen illud non procedit, quando in conditione voluntaria fuit consideratus effectus prout in casu nostro, secundum quod declarat egregie patruus, & dominus meus Soci. in. d. §. & quid si tamen. in vlti. not. & satis. s. per alios dictum fuit. Vel etiam vltra eos potest dici, quod non sumus in conditione voluntaria, sed in necessaria, & propterea secundum doc. bar. in. d. §. & quid si tamen. potuit adimpleri per equipollens. Quotiens. n. principaliter consideratur effectus, prout in casu nostro fuit, si ad eum effecctum ponitur vna conditio, licet alias per se illa conditio sit voluntaria, tamen quantum ad propositum nostrum debet dici necessaria, in qua non consideratur omnimoda necessitas, sed vtrum sit vnum de necessarijs, intelligas alternatiue, ad effectum per testatorem consideratum, ita in similibus terminis declarat Corn. in consi. cclxxvj. Viso suprascripto themate. iij. vol. in litera. V. Et ad hoc subtiliter, & concludenter inducit. d. §. & quid si tamen. ad dicta per eum me remitto. ¶ Et ex his patet non obstare. l. cum vxori. C. quando di le. ce. & l. si quis heredem. C. de instit. cum al. is. s. alle. quoniam illa procedunt, vbi penitus dicitur conditio defecisse, nos autem loquimur vbi non omnino defecit, imo ex post per equipollens fuit impleta. ¶ Et ad consilium Decij. lxiij. & ad alia ibi allegata (magis in specie declarando,) respondetur, quod ibi omnino defecit conditio cum ille cum liberis decesserit, & voluntati testatoris in defectum conditionis considerate dicitur satisfactum, cum bona iam ad illos filios peruenerint, vnde vltra non est querendum, sed in casu nostro voluntati Titij testatoris in defectum conditionis non potest dici quoquo modo satisfactum cum ad filios. d. Scipionis de bonis testatoris nihil peruenerit, imo quod est fortius, nec ad ipsum Scipionem, satisfiet ergo voluntati testatoris in conditionis euentum considerate, vt. s. omnibus, de quibus. s. deficientibus, mo
26 nasterium cum socijs admittatur. ¶ Et licet alias soleat dici, † quod non sufficit testatorem quid velle, nisi & illud disponat, vt inquit Bal. & Imo. per illum tex. in. l. quidam cum filium. ff. de here. insti. & s. allegabatur. Hoc tamen nil predictis obstat, quoniam id procedit in voluntate, de qua iuridice non constat: quando. n. constat etiam per coniecturas dicitur testator satis disposuisse, cum semper in fideicommissis, vt sciamus, quid disposuerit testator, mentem eius, etiam per coniecturas, & inditia perquiramus. l. in conditionibus. & ibi per doc. de condi. & demon. & ponunt doc. in. l. iij. C. de lib. prete. & satis. s. dictum est. Pro quibus est elegans tex. in. l. vnum ex
27 familia. §. fi. de le. ij. † vbi probatur expresse, quod ex coniectura voluntatis testatoris fideicommissa inducuntur, tam & si verba ea non importent, & ita vir ille prudentissimus & religiosissimus princeps diuus Marcus statuit. ¶ † Similiter non ob. quod dicebatur
28 in conditionibus merum factum debere inspici per. l. filiusfa. §. cum quis. de leg. i. cum alijs ibi ad hoc alle. Quoniam id procedit tamen in conditionibus mere voluntarijs, & vbi nullo modo fuit consideratus effectus, & non constat de contraria testatoris voluntate, sed vbi effectus consideratur, & de contraria testatoris mente apparet, sufficit impleri conditionem per equipollens, vt. s. plene probaui. cum igitur in casu nostro de contraria disponentis voluntate clarissime appeat, sequitur quod non debet inspici merum factum, sed potius iuris effectus. ¶ Vel secundo respondetur, quod id, quod dicitur filios superesse, sufficit, licet non sint heredes, vt. d. §. cum quis. procedit solum, & dumtaxat, quando non fuerunt heredes ex propria voluntate, quia noluerunt, vel ex voluntate patris, quia eos exheredauit, sed quando non sunt heredes, quia alias casu, vel lege impediuntur succedere, tunc liberi superstites patri, non facient deficere conditionem. Ita in terminis singulariter declarat Barto. in. d.

29 §.cum quis.in fi.†inferens ex eo, ꝙ filij deportati, vel qui sunt fratres minores non faciunt deficere ꝯditionē, ex quo impediunī succedere aliunde, q̄ ex ꝓpria, vel testatoris voluntate, ⁊ cum Bart.tenet ibi Ange. Pau. de cast. ⁊ alij, sed sic est in casu nostro, ꝙ illi filij Scipionis non fuerunt adepti aliquid de bonis testatoris, non ex ꝓpria, vel testatoris, vel patris voluntate, sed alias lege impediente, q2.s. substitutio de Scipione facta euanuit, cum ipse viuo testatore decesserit, vel etiam, q2 mortui sunt filij predicti in vita heredum (⁊ hoc esset ꝯsiderandum, si teneremus illos filios Scipionis aliquo modo vocatos a testatore.) ergo sequitur, ꝙ illi non fecerunt deficere ꝯditionem, ⁊ hoc est notandum, q2 ista sola consideratio sufficeret ad victoriam.

30 ¶ Scđo principaliter ad scđm fundamentum rñdeī, † ꝙ licet decedat Scipio cum liberis, tñ ex quo substitutio de eo facta fuit caduca, remanet fideicōmissum monasterio relictum ad onus heredum, vt.s. plene demonstrauimus, ⁊ hoc ꝓcedit, siue velimus ꝯsiderare istas substitutiones fuisse fideicōmissarias, ꝓut fuerunt, vt declarat patruus meus in allegato ꝯsil.lij.in fi.cum alijs supra allegatis, siue etiaꝫ ꝯsideremus illam vulgarem substitutionem in tali fideicō-

31 misso factam, ꝓut ego supra declaraui. † Nam ⁊ in vulgari substitutione habet locum regula.d.§.pro secūdo. ſm ꝙ voluit Corne.in ꝯsi.cc.xcviij.iij.volu. quod fuit subscriptio ad dictum ꝯsiliū patrui mei, vt ibi apparet, ⁊ in ꝯsi.xxxv.

32 iij.col.ij.volu. ¶ † Nec ob. quod dicebatur, si remanet ad onus heredum, debet remanere cum sua qualitate, ⁊ sub illa ꝯditione, si Scipio sine liberis decesserit, per ea, que ibi allegaui. Q̄m respondetur posito, ꝙ id sit verum ꝙ ꝯditio non diciī defecisse, imo per equipollens dicitur impleta, vt supra fuit declaratum, vnde posito, ꝙ eadem ꝯditio videatur ex dispositione.l.repetita. dico, ꝙ ispecto effectu ſm iuris ordinem ex interpretata mente testantis dicitur adimpleta, vnde sequitur ⁊c. Et ꝙ hoc sit verum, patet ex supra dictis, maxime in vltimo fundamento pro monasterio, dū allegaī illud ꝯsi. Cuma.cxxj. per qđ, vt ibi dixi, in fortiori-

33 bus terminis determinatur casus nr̄. ¶ † Tertio ꝑncipaliter non obst. decisio Bal. in dicto ꝯsil.ccliiij. q̄m primo dici potest eius decisionem non esse tutam, cum ipsemet ibidem videatur cespitare, ⁊ partes hortetur ad cōcordiam, ⁊ presertim q2 illa decisio venit ꝯtra causam piam, contra quam asserit ibi Bal. sine animi compunctione nunq̄ consuluisse. Sic ergo in casu nostro dici posset, cū de causa pia agamus. Preterea illa decisio est ꝯtra multa ex supra dictis, maxime ꝯtra decisionem Cuma.in dicto ꝯsil.cxxj. vt recte intuenti patebit. Scđo posita illa decisione Bal. ꝓ vera absq3 tamen veritatis preiudicio, dico, ꝙ ex ea ad casum nostrum non pōt sumi argumentum cum sit casus diuersus, diuersisq3 rōnibus determinatus, ⁊ alias ex diuersis non fiat bona illatio.l.inter stipulantē.§.sacrā.versi.sed hec dissimilia.de verb.obli.⁊.l.papinianus exuli.de mino.cū simi. Prima ergo diuersitas est, q2 in casu illo filij Berte viuebant, qui poterant bona defuncti suscipere, merito ꝯditio si sine liberis dr̄ in ꝑsona Berte defecisse, iuxta.d.l. filiusfa.§.cum qs.⁊ ꝙ ibi Bar.⁊ alij.de leg.i.⁊ hinc oritur scđa diuersitas (in qua (ni fallor) stat tota vis) q2.s.ꝑꝑ filiorum illoꝝ Berte existentiam verosimilis mens testatoris est, vt conditio dicatur defecisse, ⁊ ꝙ ille maritande in casu suo non veniant, ex quo eis ēt filios Berte dr̄ testator pretulisse, ꝓut ibi egregie declarat Bal. quasi soluꝫ in hoc fundans decisionem suā, sed in casu nr̄o ex quo filij Scipionis non extant, verisimilis mens testantis est, ꝙ conditio virtualiter non dicaī defecisse, ⁊ per ꝯñs, ꝙ monasterium cuꝫ socijs admittaī, ex quo amplius non supest aliqs, quem testator monasterio predilexerit, ⁊ illi pretulerit, vt.s.plene demonstrauimus. Et est tertia dr̄ia, q2.s.ibi filij Berte ab intestato auie eoꝝ primo vocate succedebant, nimiꝝ ergo, si faciunt deficere conditionem, sed hic, vbi filij Scipionis viuerent, non succederent Cesari vltimo morienti ab intestato, sed succederet, ꝓut ēt successit Cornelia eius soror. Et ex ista dr̄ia saluari potest illa decisio Bal. etiam stante firma cōclusione Cuma.in dicto consi.cxxj. q̄m in casu Cumani illi filij Bartholomei non successissent ab intestato illi Mascarello heredi instituto, ⁊ vltimo decedenti, lꝫ suc-

cessissent filie femine dicti Mascarelli, quas reliquit, vt ibi declarat Cuma. Cum itaq3 inter casum Bal. ⁊ casum nostrum sit tam magna diuersitas, ⁊ facti, ⁊ rōnis de eo non

34 potest argui ⁊c. ¶ † Nouissime non ob. decisio Fulgo. in cōsil.xlix.s.iiij.loco in ꝯrium allegata, q̄m si recte Fulg.intentionem perquiramus, potius illa decisio facit pro supra firmata cōclusione q̄ cōtra firmauimus etenī cōclusionē in fauoreꝫ monasterij, ex eo potissime, q2 substitutio vno casu expresse facta trahiī ad alium ex verosimili mente testantis per.s.allegata, ingenue fatendo, ꝙ vbi non esset eadem ratio, neq3 in eo mens testatoris ꝑciperet, ita, vt si de eo casu, qui euenit, fuisset interrogatus, non idem verosilir rūdisset, substitutio tunc non dꝫ trahi de casu ad casum, hoc aūt non negat ibi Fulg. imo hec oīa affirmando in casu illo cōcludit substitutionem de casu ad casum non trahendaꝫ, q2 cessat verosimilis mens testatoris, imo conaī ibi ostendere verosimiliter testatorem non idē in casu, qui euenit, voluisse, alias aūt, vbi eadē ratio esset, mēsq3 testantis eadē in casu contingenti consideraī, ēt in terminis Fulg. in p̄ma difficultate substitutio de casu ad casuꝫ traheref. Et ita in terminis illis concludit Bal. in.l.fi.in.ij.col.C.de instit.versi.

35 qdaꝫ credens ⁊c. † vꝫ ꝙ substitutio facta posthumo, si moriaī ⁊c. trahiī ad casum, vbi non nascaī, ⁊ ideo alias dicebat Jo.de ana.in.d.cōsil.lxvj. ꝙ paria sunt, quem non nasci, ⁊ natum in pupillari etate decedere, que tñ semp intelligas, vbi sit in illa cōditione ꝯsideratus effectus, ⁊ per ꝯñs dicaī esse eadē ratio per supra dicta. Diuersitas aūt rōnis inter casuꝫ, ⁊ casum in decis. Fulg. stat in eo, q2 vxor dr̄ vocata tñ, vbi filia femina nascatur, vna, vel plures, q̄m propter filios (ꝯiugalis amoris pignora) dr̄ vxor magis dilecta, ⁊ q̄m potuit sperare pater fami. per vxorem affectione filiali mediante bona sua ad filios peruentura, adeo, ꝙ habita ista ꝯsideratione diciī testator fratri suo pretulisse potius filias, q̄ vxorem, ⁊ ita declarat ibi Fulg. in.ij.col. versicu. neq3 enim ignarus ⁊c. ⁊ paulo post. in versic. facilius itaq3 ⁊c. Et adeo dicitur illa fuisse mens testantis, vt scilicet vxor vocetur, si filia femina nascaī, ⁊ non aliter, vt etiā illa substitutio facta filijs masculis de vxore recipiat illam ꝯditionem, ⁊ declarationem.s.si femina nascatur, ita dicit ibi Fulgo. col. fi. versi. dixerit aliqs. ⁊ ex his demōstratur, ꝙ vxor in casu illo non admittitur ſm Fulgo. q2 cessat ratio, ⁊ verosimilis mens testantis, ꝙ admittatur, vt ibi per eum, ex quo sequiī, ꝙ vbi eadeꝫ ratio, ⁊ verosimilis mens testantis, ꝙ substitutio de casu ad casum trahaī, omnino trahi deberet. Cum ergo in casu nostro sit eadē ratio oīno, ⁊ verosimilis mens testantis, dicemus hanc substitutioneꝫ de monasterio factam, si Scipio sine liberis decesserit, trahi omnino debere ad casum, qui nunc ꝯtingit, scilicet quando cum liberis decessit, qui tamen viuo adhuc herede decesserunt, per ea, que pro hac parte plenissime supra adducta sunt. Ex quibus recte intuenti constare potest predictū consilium Fulgo. in fauorem monasterij cōtra partem aduersam retorqueri posse. Et ex his etiam clare constat non obstare illam secundam ꝯsiderationem, quam supra fecimus in dicto ꝯsilio Fulgo. scilicet quatenus ꝯcludit, ꝙ institutio de vxore facta, vbi femina nascatur, licet videatur tunc fortior ratio admittendi eam, vt supra dixi, quoniam falsum est, ꝙ sit maior ratio, imo nec eadem ratio est, cum cessantibus filijs cesset fere ꝯiugalis affectio, ⁊ q2 vbi non nasceretur aliqua filia, bona testatoris possent per vxorem ad extraneos ꝑuenire, ⁊ forsitan testatoris inimicos contra verosimilem ipsius testatoris mentem, vt ibi plene declarat Fulgosi. ⁊ supra dixi.

¶ Deniq3 pro predictoruꝫ corroboratione, ⁊ ꝙ substitutio vbi est eadem ratio de casu ad casum trahatur, adde Modernio. Papien. in.l. prima. vij. colum. de vulg. ⁊ pupilla. vbi ponunt de hoc vndeciꝫ casus, in quibus propter rationis identitatem hoc toleratur, vide per eos, ex quibus casibus nonnulli referuntur supra per primos consulentes. Cōcludatur ergo ex predictis omnibus monasterium predictum pro sua tertia parte ad petitionem fideicōmissi admitti debere. Laus altissimo Deo.

Marianus Socinus iunior. J.U.D. alias Socinus nepos Pisis legens. 1517.

Casus

CASVS

¶ Thomas pini ciuis lucensis Angelam filiam suã nuptui tradens dotauit in ducatos. 200. ⁊ dotẽ soluit, cuius Angele maritus dotem predictam assignauit, ⁊ vltra nomine augumenti dotis ducat. 300. ei legauit. contingit, ꝙ hr̃des mariti eo iam mortuo ducat. 200. ipsi domine Angele restituerunt, quos ipsa in depositum. d. Tho. patri suo relaxauit, ⁊ ipse pater illos eidem promisit restituere ad oẽs eius requisitionem, nuper Angela predicta absq; patris consensu ⁊ forsan absq; aliqua dotis ꝓmissione secũdas nuptias contraxit, quibus sic stantibus nouus iste maritus tam suo nomine, ꝗ̃ nomine Angele eius vxoris coniunctim, ⁊ diuisim agit contra predictum Thomam patrem. d. Angele socerum suum ad restitutionem depositi. s. scri. Stante modo pred. Themate, queritur de duobus.

¶ Primo vtrum iudicium ita ad depositi restitutionem intentatum viribus subsistat, ⁊ ita vt eo mediante Thomas predictus debeat ad eius restitutionem condemnari.

¶ Secundo posito, ꝙ isto, vel alio modo. d. Thomas ad aliquid teneatur, vtrum possit vti beneficio, ne condemnet̃ vltra ꝗ̃ facere possit non obstante quodam statuto in ciuitate lucensi, vbi cã agit̃, cuius statuti infrascriptus ẽ tenor, vz, ⁊ obligati ad dotẽ restituẽdã, ⁊ eoꝝ hr̃des nõ habeãt bñficiũ, vt ꝯueniant̃, seu exigantur in quãtum facere possint, sed conueniri, ⁊ exigi possint in totum nec (auctoritate p̃sentis statuti) tali beneficio vti possint.

SVMMARIVM

¶ De deposito dotis facto per filiam patri suo, vtrum scilicet pater ad illud obligetur.

¶ Et an in eo si tenetur, habeat beneficium, ne condemnetur vltra quam facere possit.

1 Prolixitas debet esse inimica recte de iure respõdẽtibus.
2 Dos data per patrem filie de proprijs pecunijs dicitur esse profectitia.
Ideo soluto matrimonio debet ad eum reuerti.
3 Actio ad dotem repetendam licet sit cómunis patri ⁊ filie tamen exercitium solum dicitur esse patris.
4 Depositum dotis factum per filiam patri an sit obligatus pater restituere, ⁊ ĩ. nu. 7.
5 Pater non obligatur ex deposito rei aduentitie, si vsufructus est patris.
6 Pater licet prestet auctoritatem pro filio donanti cã mortis. non tamen valide illam prestat filio sibi donanti.
8 Regula. l. lis nulla. ff. de iudi. quomodo intelligatur, ⁊ procedat.
9 Filius semper ante motum iudicium contra patrem debet veniam impetrare.
10 Pater sicut tenetur dotar̃ filiam in primo matrimonio, an ita etiam teneatur redotare in secundo matrimonio.
11 Pater non tenetur redotar̃, nec alere filiam, quãdo alieũde babet, vnde de se dotet, ⁊ alat.
12 Pater non tenetur dotare filiam, que sine eius cõsensu nupsit indigno.
Idem si digno, non expectato debito tempore post mortez primi viri.
13 Pater quãdo possit dotem datam primo marito minuer̃.
14 Pater de iure communi, posito ꝙ teneatur restituere depositũ p filiam factum, potest opponere exceptionem ne condẽnet̃ vltraꝗ̃ facere possit, ⁊ vti tali beneficio.
15 Statutum loquens de obligatis ad dotem restituendam an habeat locum i obligatis ad dotẽ dandã, ⁊ ĩ. nu. 18.
16 Statuta de vno loquẽtia hñt locũ in alio, qñ sub lata significatione vocabuli comprehenditur, ⁊ est eadem ratio.
17 Statuto si caueatur ꝙ obligati ad dotem restituendam nõ possint vti beneficio ne conueniantur inquantum facere possint, an pater poterit tali beneficio vti ꝯ̃ filiam agentem ad repetitionẽ dotis apud patrem deposite.
19 Pater qui filie secundas nuptias contrahenti dotem dat, non dicitur aliquo modo dotem restituere, sed constituere, ⁊ principaliter prestare.
20 Lex mauult imperium hominum adiectione, ꝗ̃ pecuniarũ copia ampliari.
21 Tristes ⁊ mali euentus non considerantur.
22 Dos que sol. mat. ad patrẽ reuertitur, nõ dr̃ amplius dos, ⁊ perdit ius, ⁊ priuilegia dotis.

CONSILIVM XLIII

Dirigat Dominus verba mea in viam veritatis, ⁊ iustitie. Viso suprascripto pũcto in ipsius qõnibus resoluendis (vt in re clarissima) paucissimis agã, ⁊ eo p̃sertim † ꝙ ꝓlixitas inimica eẽ dz recte de iure rñdẽtibus, vt ingt Areti. in ꝯsi. cvij. Cõsideratis ⁊c. in prin. ¶ Et ꝓ clariori intellectu dicẽdoꝝ p̃suppo-
2 nẽdũ ẽ vnũ, ꝙ ẽ i iur̃ clarissimũ. † vz ꝙ cũ Thomas filie sue Angele dẽderit dotẽ ducatoꝝ. 200. de ꝓprijs pecunijs dos illa dz dici ꝓfecticia. l. ꝓfectitia i pri. ff. de iure dot. ⁊ ob eã cãm sol. mat. debuit illa dos reuerti ad. d. Thomã dotãtẽ, maxĩe si ex eo mr̃monio nulli supfuerunt filij iuxta. l. dos a prẽ cũ materia. C. sol. mat. ¶ Et ex his seq̃t, ꝙ qñ postea illi. 200. ducati Thome dati fuerũt ad eũ puenisse dñr, vti iure oportebat, ⁊ ꝯñr sui fci fuerũt pleno iur̃ cũ onere tñ iterũ dotãdi, vbi opus eẽt, vt in auct. sed ꝗ̃uis. C. de rei vxor.
3 act. † lz. n. ad dotẽ ꝓfecticiã repetẽdã actio dicat̃ cõis p̃ris ⁊ filie, vt. l. ij. §. qđ si i p̃ris. ff. sol. mat. tñ exercitiũ solũ dr̃ eẽ p̃ris, ⁊ restituta dos ipsius p̃ris effcit̃ cũ onere, de quo. s. vt plene p gl. ⁊ doct. in. d. §. ꝙ si i p̃ris. Ad p̃dicta oia faciũt q̃ dixit Corn. in ꝯsi. cxc. ꝓ decissiõe ⁊c. ij. col. ij. vol. ⁊ in ꝯsi. ccxxiiij. lz clarã ⁊c. ij. col. iij. vol. ¶ Et ex his infert̃ vna
4 ꝯclusio † vz ꝙ lz exinde pr̃ acceperit. d. ducatos. 200. in depositũ a. d. Angela filia sua, ⁊ eidẽ ꝓmiserit ad oẽm eius reqsitionẽ eosdẽ restituere, tñ ex illo ꝯctu depositi, ⁊ ex illa ꝓmissiõe (p̃sonaꝝ, reiq; deposite q̃litate inspecta) pr̃ p̃dictus, nedũ ciuiliter, sed nec naturaliter obligatus est, tã ⁊ si qñq; patria potestas naturalẽ oblõnẽ nõ ipediat, vt. l. fr̃ a fr̃e. ff. de ꝯdit. indeb.) Hãc ꝯclusionẽ in terminis istis. s. in deposito rei ꝓfectitie, vel alias p̃rne, magistraliter ponit Bar. in d. l. fr̃ a fr̃e. col. xvj. versi. ij. q̃ro, qđ de ꝯctu ꝯmodati, ⁊ depositi, ⁊ cũ Bar. trãseũt ibi scribẽtes oẽs, ⁊ in spẽ clarissimus doct. d. Jo. Bapt. de. s. seuerino i eius solenni repeti.
5 d. l. fr̃ a fr̃e in. x. q. vbi subdit vnũ, qđ ẽ fortius † vz ꝙ nec ex deposito rei aduẽtitie (si p̃ris est vsusfructus) pr̃ aliquo mõ obligaretur, tũ rõne vsusfructus, cũ rõne administrationis in. d. rebus p̃ri ꝯpetẽtiũ iuxta. l. j. C. de bon. mater. alioquin ƀm eũ diceremus ꝯctũ cũ p̃re eius auctoritate gestum tenere, ⁊ hr̃e robur, quod est falsum, vt ibi p eũ, pro quo bñ fa-
6 cit † q a lz alias pr̃ p̃stet auctoritatem filio donãti cã mortis vt. l. tã is. §. j. ff. de don. cã mor. tñ illam nõ p̃stat valide filio sibi donãti, vt ẽ glo. singularis in. l. j. in prin. ff. de auct. tut. in glo. fi. ꝗ̃ refert, ⁊ seq̃t Bar. in. d. §. i. in. vij. q. s; boc nil ad casum nr̃um. ¶ Hocita posito, ⁊ declarato venio ad resolutionẽ questiorũ. ¶ Circa primã igit̃. q. (obmisso argu. conflictu) ꝯcludendũ ẽ iudiciũ p̃dictũ ad asserti depositi restiõnez intentatum viribus no subsistere, nulliusq; esse momẽti, siue velis p Angelã motũ fuisse simul ⁊ maritũ eius
7 coniunctim, siue p alterutrũ diuisim. ¶ † Que conclusio iã ex p̃dictis liquere põt, nã si ex asserto deposito nulla ciuilis, nec etiam naturalis obligatio orta fuit (vt dixi) non potest dici orta aliqua actio, tanquam ipsius actionis deficiente causa iuxta. l. licet. §. ea obligatio. ff. de procurat. tradunt doct. post gloss. institu. de obligat. item ⁊ de act. in rubri. ponit ordinarie Bar. ⁊ sequnt̃ alij. in. l. i. ff. de ꝯdit. in debit. ⁊ in. l. cum quis. C. de iur. ⁊ fa. igno. ⁊ consequenter nulla subsistente actione seq̃t̃ iudicium predictum frustra, ⁊ nulliter fuisse motum, repellũt etenim iura sine actione agẽtẽ, vt. l. quotiens. §. item si tpali. ff. de admi. tut. ⁊ in. l. tutor q post. in prin. vbi glo. eo. ti. ⁊ est tex. vbi plene p gl. ⁊ alios i. l. si pupilli. §. videamus. ff. de neg. gest. ¶ Et ex his apertissime infert̃, ꝙ Thomas p̃dictus ad asserti depositi restõnẽ (vti nõ obligatus) ꝯdẽnari nõ põt, siue consideres ipsam filiam egisse, cum ei pater nullo modo ex illa dispositione, ⁊ promissione fuerit obligatus, (vt est dictum) siue eius maritũ, cum quo pr̃ nõ ꝯ̃xit, nec põt dici illi cessa actio, q̃ nulla

8 erat† & in hoc casu, & similibus procedit illa regula q lis nulla inter patrem, & filiu esse pot, vt.l.lis nulla.ff.de iudi.quia.s. ipsius litis, & iudicij deficit fundametum.s.actio, & obligatio, que inter eos regulariter non oritur, vt est dictum, & hinc est, q vbi actio inter eos consideratur, lis et toleratur, vt sunt aliq casus particulares, de qbus p glo. Bar. & alios.in.d.l.lis
9 nulla. ¶ †Eo tn casu, quo filio pmittitur agere contra patrem, dz semp filius an motum iudicium venia impetrare, vt.l.quiqz §.parentes. & p totu tit.ff.de in ius voca. Quod si.d. Angela i casu nro no fecisset, et ex hoc diceretur male egisse, hoc tn no psequar tanq no necessariu, qa (vt ia dixi) ex defectu actionis iudicium constare no pot. ¶ Circa.ij.q.anteq ipsam resolua, puto aduertendum, q lz regula sit, q sicut pr tenetur dotare filiam in.j.matrimonio, vt.l.fi.C. de dot.promis. & l.q liberos.ff.de ritu nupt. ita et teneatur redotare in.ij.mrimonio, seu eade dote scdo viro tradere, vt i auct.sed quis.C.de rei vxor.act. & s.dixi, tn posset in pposito themate tentari
10 patrem ipsum no teneri. ¶ †Primo qa Angela eius filia hz aliude, vn se dotet, cu heat ducatos. 300. sibi a primo viro relictos, q ducati.ccc.dicetur ei dos condecens, & honesta, cu in prio mrimonio dutaxat ducatos.cc.habuerit, ita cocludit Bar.in.l.mulier.§.cu pponeretur.ff.ad trebel. & ratio vr, qa pr pietatis officio & publico fauore tenetur filie dotem dare, cu sine dote raro mrimonia contrahantur, & filia plerunqz vn se dotat, no heat iuxta.d.l.q liberos, & d.l.fi. vn cu in casu nostro ista Angela per se comode possit dotari, vr q pr no teneatur p locu a cessante rone.l.adigere.§.quis.ff.de iure patro.& c.cu cessante de appel. & Bar.sequitur & comedat Jas.in l.j.vij.col.ff.sol.mat. & ibi plene.d.Bulgar.cociuis meus.
11 ¶ †Secudo qa ipsa ia psupponitur nupta, pp qd cessare vr ois publicus fauor, q tantu in eo constare videbatur vt nubere posset iuxta.l.j. & ibi tradita p doct.ff.sol.mat.igitur vr, q pr ad ea dotadum no teneatur, ita determinat Bar in.l. obligamur.§.lege.ff.de act. & obligat. & Saly.in.d.l.q liberos, & refert Pau.de cast.in consi.cxxxj.lz ista dna lisa &c.in princi. & Corn.in consi.xxxv.dominus Alex.in prin.iiij.vol. ¶ Et p his vltra pdicta facit fm Bar.vbi.s.qr cum dos videatur in locu alimetorum succedere, & in neutro precedentiu casuu pr teneatur ad alimenta, vr similiter dicendu, q nec teneatur ad dote, vide ibi p eu. ¶ Ver cu ista no trascat sine dubitatione qm multi in vtroqz casu contrariu tenuerint, ego p nuc no firmo pedes, maxime cu sup hoc no fuerim consultus. Et io posito (sine veri piudicio) q pr teneatur ad dotada, videdu e de his, q in.ij.q.continentur vnu tn (anteq ad ea deueniam) no pteri-
12 bo† q si Angela ista, q sine pris consensu nupsit, nupsisset indigo, nullo mo pr teneretur ad dotadam. vt in auc.sed si post cum ibi traditis p doct.C.de inoffi.test.bene facit.l.iij.§.si emancipatus.ff.de bon.pos.contra tab.p que tex.ita tenet Bal. in.l.i.iiij.col.ff.sol.mat.idem tenet Jas.cum concordatibus p eum adductis in.l.j.§.qd si in pris, iij.col.versi.adde fortius, q si filia &c.eo.ti.qn immo & aliud dicam fortius et si digno nupserit, no tn expectato debito tpe post mortem primi viri (secundu patrie consuetudinem declarado) pr no teneretur ad dote, ita signater concludit pclarissimus doct. Bal. nouel.in tractat dotium in.vj.parte in.xvj.priuilegio versi. immo forte ide esset &c.animaduertat ergo iudex, an istorum
13 aliqd interuenerit. ¶ †Ite et (posito, q pr teneatur ad redotandum) animaduertat iudex, si pris substantia aliquo mo decreuerit, & ita pr sit factus pauperior, qm eo casu pr posset dote prio viro data minuere. & iuxta pntes eius facultates ea scdo viro promittere, vt de hoc est casus clarus in.d. auct.sed quauis.ibi nisi forte sua substantia decrescat &c.
14 ¶ Istis itaqz ita declaratis† quatenus in.ij.q.qritur, an.d. Thomas possit opponere except.ne conueniatur, seu condenetur vltra q facere possit, ita de iure rndedu arbitror, q si agitur de asserti depositi restitutione vt in puncto narratur, cum iudicium no subsistat (vt dictum est) frustra de hoc dubitatur omnino.n.absoluedus est, vt ex predictis constat. ¶ Si vero ageretur ad dotem (quod tn fieri no posset absqz venia, siue agat filia, vt.s.dixi, siue agat gener, vt.l.gnaliter iucta glo.in fi.ff.de in ius voca.) tuc dico (posito tn, q ad ea teneatur) q primo id ipsum declaradu eet, vel ex pmissione p.d. Thomam facieda, vel ex snia iudicis, quo facto (& sic iam declarato ipso pre obligato) si postea petatur executio, & q dos debita soluatur, absqz dubio dicedum est, q poterit.d. Thomas illa exceptione vti.s.ne condenetur, vltra q facere possit, tex.est clarus in.l.sed hoc ita.in princi.ff.de re iudi. vbi per doct. Et ita in terminis in patre mulieris declarat egregius doct. Jo.campeg.dominus meus in suo vberrimo tractatu de dotibus in.iij.parte.q.ccxlix.cum sequenti. Et hoc de iure communi est clarissimum. ¶ Uerum in proposito themate omnis dubitatio prouenit propter lucense statutum de quo.s.in puncto in quo expsse obligatis ad do
15 tem tale bnficiu aufertur† & qqz statutum loquatur de obligatis ad dotem restituenda, vr tn, q heat locu in obligatis ad dotem dandam, q etiam potest dici reddi, seu restitui.l. verbum reddendi.ff.de ver.signi.& ibi glo. ponit exemplum in eo, quod pro dotem nunq fuit traditum. ¶ Et maxime hoc videtur verum, quoniam videtur, q eade ratio vigeat
16 vtroqz casu.s.fauor dotis integraliter conseruande † statuta enim de vno loquentia habent locum & in alio, quado sub lata significatione vocabuli comprehenditur, & est eadem ratio, vt est glo.not.in clementia prima in versi. eligatur de elect.bene facit.l.filium habeo.ff.ad macedo. & in.l. talem.ff.de here.instit. & etiam glo.in versiculo ad curationem in auct.vt hi qui per hisce obliga.hab.res.nubi col.vj. tradunt doct.omnes, psertim patruus, & dominus meus Soci.in rubrica.ff.sol.matrimo. & est exploratissimi iuris. ¶ Sed his non obstantibus verius esse arbitror de iure,
17 † q talis exceptio per Thomam patrem opponi possit predicto statuto non obstante, vt pote in diuerso casu loquente nam cum statutum illud sit exorbitans a regulis iuris, debet quantum potest restringi, & stricte intelligi, vt minus, q possit, ledat ius commune.l.quicquid astringende cum materia.ff.de ver.oblig.l.iij.§.hec verba.ff.de neg.gest.c. cum dilectus de consuetu.cum similibus. ¶ Et ideo singulariter dixit Bal.in.l.testamentum non ideo.C.de testa.q statuta tantum disponunt, qtum loquuntur, & non vltra, vnde cum in proposito statutum tantum loquatur de obligatis ad dotem restituendam, non habebit locum in alio casu, & sic in obligato ad dotem dandam, seu constituendam, cum casus sint diuersi, vt de se patet, diuersisqz regularentur
18 rationibus, vt.j.dicam. ¶ †Et licet alias verbum reddendi importare possit primam dationem, vt.d.l. verbum reddendi, tamen hoc non reperitur in verbo restituendi, ergo non est dicendum.l.illam.C.de collat.& in.§.consideremus in auct.de trien.& semis.& in.c.is qui de sentent. excomu.lib.vj. ¶ Et posito etiam, q idem sit in verbo restituedi, illud est tantum per interpretationem & vbi alias illud verbum nil operaretur, vt est glo.not.in.d.l.verbum reddedi, si recte exemplum eius intueamur. Nam si vir (dote iam restituta) iubeat vxori centum nomine dotis reddi, illud verbum reddi importat primam dationem, quoniam alias nil disponeret, & hic est casus in.l.cum quidam.ff. de leg.ij.q glo.ibi allegat, sed in casu nostro verba illa statuti.s. & obligati ad dotem restituendam plurimum disponunt, & qdem contra regulas iuris, vz relata ad maritos, & eorum parte (quorum proprie est dotem restituere), ergo no dz intelligi improprie. & per interpretationem de obligatis ad dotem dandam principaliter, qui recte loquendo non dicuntur dotem restituere, vt vis verbi, ac sonus demonstrat iuxta.l.no codicillu.C.de codicil. ¶ Nec quemquam decipiat, q iste Thomas videatur proprie obligatus ad dotem restitueda, ex quo iam ei fuit tradita in depositum, & depositarius als teneatur restituere, vt.ff.depositi.& C.eo.per totum & est casus in.§.preterea institu.quibus mo.re contrahi.obli.ibi de ea re quam accepit restituenda &c. Et p qns dicatur, q statutu hz locu pprie in casu nro, tanq in obligato ad dote restitueda, vti verba statuti sonant. ¶ Quoniam hoc est falsum, & esset proprie quedam deceptio nam prout.s. fuit dictum, ex illo asserto deposito pr nullo modo pot dici obli-
19 gatus ad restituedu. ¶ †Preterea pr, q filie secudas nuptias contraheti dote dat, vel et eius scdo gno no dr aliquo mo ea restituere, sed constituere, & principaliter prestare, vt in.d. auct.sed quamuis in versi.prestare &c.immo etiam magis verbis legis inherendo dicitur proprie dotem dare, vt pbatur in.§.quia vero iam legem.in auct.de equalit.dot.col. vj.ibi, sed ipsam mensuram ei nubenti rursus dare &c. Et.j.

postea

postea in fi. ibi eque mensure q̃ prius rursus dare doté ꝛc. Et statim et sequr, non amplius cogi prem dare ꝛc. cum ergo lex dicat, ꝙ det dotem, nos non debemus dicere, ꝙ restituat. ¶ Nouissime falsum est in proposito (hoc est in socero dante doté) esse eandem rónem, q̃ é in restituéte ꝑ statutũ ꝑdictũ ꝯsiderato (Et in hoc vr̃ stare tota vis pñtis articuli) immo ꝓut sunt casus diuersi, ita diuersa ró viget inter eos. Nam si maritus, vel alius ex parte sua in ipsa dotis restõne vteref illa exceptióe ne ꝯdemnef ꝛc. vtiq; dos diminueref, ꝛ interdum extingueref penitus, salté respectu commoditatis mulieris, ꝛ ita dote in totũ, vel in parté reddita inutili, mulier tunc vidua non inueniret (saltem tam facile) virum, ꝛ ꝯñr deesset modus replendi ciuitatem liberis, quod esset contra publicam vtilitatem iuxta. l. j. ꝛ que
20 ibi per doct. ff. sol. mat. † mauult. n. lex imperium hominum adiectione, q̃z pecuniarum copia ampliari, vt. l. cũ ratio. §. si plures. ff. de bon. damnat. Et ea ratione considerata ꝓbe satis, ac laudabiliter a dominis Lucẽsibus cautum fuit in restõne dotis exceptioné ꝑdictá nó eé admittẽdam, q̃ ró (si recte intuemur) nullo mó viget in ꝓposito casu, cũ sit, ꝙ ꝑ illã exceptioné (posito et ꝙ tota dos fieret viro inutilis) non inducif impedimẽtũ aliqḋ mřimonij, est siqdé iá ꝯctũ, ꝛ cõsumatum, ꝛ ꝑ ꝯñs iá factum é satis reipublice, solum ergo agitur de dote exigẽda ꝑ generum a socero, in quo casu statutum non loquitur dicimus igitur remanef sub regulis iuris, ꝛ consequenter poterit socer vti beneficio sibi a lege cõcesso. ¶ Nec enim potest cõuenienter dici, ꝙ dos restituatur ei, qui eam nunquá habuit, nec a se profecta fuit, sed dicitur potius illi cõstitui, ꝛ dari, vt res ipsa, ꝛ ius verbi demonstrant. ¶ Et si dicat aliquis, si iste secũdus vir morerethur, iam esset mulier vidua, ꝛ cum tam parua, seu inutili dote non inueniret de facili virum, ꝛ per consequens videtur, ꝙ sit eadem ratio. ¶ Respondetur hoc non esse in consi-
21 deratione † tristes enim ꝛ mali euentus non considerantur vt. l. inter stipulantem. §. sacram. ff. de ver. obli. ¶ Et ad ꝑdicta bene facit. Quoniam (secundum Bal. in. l. j. in fi. C. si sine censu, ꝛ reliqui. Postq̃z dos sol. mat. reuertif ad patrem mulieris, non dicitur amplius dos, ꝛ perdit ius, ꝛ priuilegia dotis (de quo tamen videndum est in rubri. ff. solu. mat.) vnde (eo posito) cum postea secundo viro quid datur dotis nomine, non potest dici dotez, que antea euanuerat, illi restitui, sed constitui potius, ꝛ dari, ꝛ consequenter cum tunc (prout est casus noster) simus extra terminos ꝛ rationem statuti statutum eo casu locum habere non pót. ¶ Et sic ex his concluditur, ꝙ vbi Thomas predictus posset aliquo modo ad dotis solutionem conueniri (de quo tñ nolui disputare) poterit secundum regulas iuris statuto non obstante vti beneficio illo, ne scilicet condemnetur vltra quam facere possit, Laus Deo.

Maria. Soci. Junior Pisis legẽs.

¶ Super eodem casu.

SVMMARIVM.

¶ De intellectu. l. pomponius philadelphus. ff. famil. hercis. ꝛ an procedat, si pater a filia quid recipiens eidem restituere promittit.

1 Donatio facta inter patrem ꝛ filium licet non teneat, tamen si pater filie predium tradit ex causa dotis, an valeat donatio, ꝛ. j. nu. 4.

2 Depositum inter patrem ꝛ filium licet non producat obligationem, an valeat si sit factum ex causa dotis.

3 Pater tenetur redotare filiam ꝛ ad id potest officio iudicis compelli. vide. j. nu. 8.

4 Intellectus ad. l. pomponius philadelphus. ff. familie hercisunde.

5 Dos non potest esse sine matrimonio.

6 Rei incumbere tutius est, quam persone.

7 Argumentum a sufficienti partium enumeratione validum est.

9 Pater simpliciter dotando filiam censetur de suis ꝓprijs bonis dotasse, pro vt erat suum officium.

CONSILIVM XLIIII

Dirigat Dominus verba mea in viam veritatis, ꝛ iustitie. Retro actis diebus in causa Thome de pinis ciuis Lucẽsis consulendo firmauimus inter cetera ex deposito apud. d. Thomam facto per dominam Angelam eius filiam de ducatis. cc. nullam fuisse ortam obligationem saltem efficaciter ad agendum, per quam ipse promiserat eos. d. eius filie restituere impediente patria potestate, ꝛ consequẽter ꝙ iudicium ad asserti depositi restitutionem per. d. filiam, vel eius virũ intentatum viribus non subsistit, ꝛ ob eam causam diximus Thomam predictum a presenti iudicio absolui debere, vt late in consilio ad quod me remitto. ¶ Contra quam conclusionem plurimum asseritur obstare. l. pomponius philadelphus. ff. famil. hercis.
1 † Nam ibi concluditur ꝙ lz alias donatio inter patrem, ꝛ filium non teneat, vt. l. donationes la. j. C. de dona. inter vir. ꝛ vxor. tamen si pater filie, quid, puta predium ex causa dotis tradit, valet donatio, ꝛ ius q̃ritur filie non obstante patria potestate, ꝛ ita vt filia prediũ illud ex post alijs fratribus communicare non teneatur, ꝛ hoc solum fauore dotis, cuius gratia predium fuit traditũ ꝛ cuius filia erat capax, vt proprie determinatur in. d. l. põ
2 ponius philadelphus † ex quo videtur similiter dicendum in casu isto, vt scilicet licet alias depositum inter patrem, ꝛ filium non producat obligationem secundum ꝙ declarat Bar. in. l. frater a fratre in. xvj. col. secundum librũ meum versi. ij. quero quod de contractu depositi, ꝛ ꝯmodati ꝛc. ff. de condit. indebi. tamen cum fuerit factum ex causa dotis fauore dotis, debet de iure subsistere, ita vt quantitatem in deposito contẽtam. d. filia (modo nupta) exigere possit. ¶ Quod autem depositum predictum, ꝛ sequẽs promissio patris de eo restituendo dicatur facta ex causa dotis videtur constare ex duobus. ¶ Primo quia predicti. cc. ducati, de quibus agimus, fuerunt dos primo viro data, ꝛ ab eius heredibus tanq̃z dos per. d. dominam Angelam recuperati, ꝛ statim penes patrem depositi ab ea, que (prout fecit) secundas nuptias erat contractura, vnde pater promittens filie sue eos conseruare, ꝛ restituere, videtur hoc facere ex causa dotis, vt illud iudicemus de. d. cc. ducatis
3 in futurum, quod fuit in preteritum. ¶ † Secundo qa cuz pr̃ teneatur redotare filiam, ꝛ ad id possit iudicis officio cõpelli, vt in auct. sed quamuis. C. de rei vxor. act. iuncta. l. q liberos. ff. de ritu nupt. ꝛ plene per doc. in. d. auct. sed q̃zuis verosimile est, ꝙ ꝓmittẽs ipsi filie. d. cc. ducatos restituere, vr̃ id facere ex cã dotis, ꝛ sic se obligare ad illud, ad quod poterat iudicis officio compelli, ꝛ alias qḋ est verisimile, é attendendum, vt. l. non est verisimile. ff. quod met. cã ꝛ. l. iulianus. §. preterea. ff. de actionibus empti. ꝛ est glo. singularis in. l. tale pactum. §. fi. per illum tex. in gl. fi. in fi. ff. de pactis. ¶ Licet ergo tale depositum, ꝛ promissio de eo restituẽdo expressis verbis non dicaf facta ex cã dotis, tacite tñ, ꝛ ex coniecturis (de quibus. s.) illud creditur esse actum, vnde cum taciti, ꝛ express' idem sit iudicium, vt. l. cũ qd. ff. si cert. pet. ꝛ satis constare vr̃, qḋ ꝑ ꝯiecturas apparet, vt. l. lz imperator in fi. de leg. j. ꝛ. l. siqs locuplex i fi. ff. de manu. test. dicẽdum vr̃, ꝙ ex. d. deposito, ꝛ promissione tanq̃z ex cã dotis factis efficax oriaf obligatio ad agẽdũ, ꝛ ꝯñr, ꝙ dña Angela predicta iuridice iudiciũ intẽtatũ ꝓposuerit. ¶ Uerum, lz predicta sint subtilia, ꝛ aures demulcere videãtur, tñ eis (ꝓut est ipsa veritas) nequaq̃z obstãtibus arbitror conclusioné iá in ꝯsilio firmatá eé verissimá, ꝛ optimo iure ꝓcedere ꝑ ea, q̃ ibi dicta sunt. ¶ Et ad allegata in
4 ꝯtrium, pót rñderi † primo, ꝙ decisio. d. l. põponius loqtur tñ in casu, quo res pro dote tradif filie, ꝛ eo tpe, quo vere dos dici dz, vz tpe, quo ipsa erat nupta, vt ꝓbaf ibi in verbo tradidit, ꝛ in verbo genero suo referando singula singu
5 lis, vbi. n. nondum esset nupta proprie non diceref dos † cũ sine matrimonio esse non possit, vt. l. iij. ff. de iur. dot. ꝛ. l. fi. post prin. C. de donat. ante nupt. de quo plene per doct. in rub. ff. sol. mat. ꝛ ibi aliqñ dixi, ergo pater si filie iam nupte aliquid actu aliter pro dote tradit, transfert ius rei tradite in filiam fauore dotis, ꝛ tunc satis conuenienter, cũ dos

ꝓprie fiat,eiusq; rei possessione pater priuetur, ac etiam
a dotandi oneř liberetur,decisio igitur,de qua ibi,loquens
particulariter in.d.casu,cum sit exorbitans a regulis com
munibus,non debet trahi ad alios casus ab illo diuersos,
⁊ presertim quando vigere potest diuersitas rationis iux⸗
ta.l.quod vero contra.ff.de legi.⁊.l.adigere.§.quamuis.ff.
de iure patro.⁊.c.cum cessante extra de appell. Sed casus
noster est diuersissimus a casu.d.l.pomponius,vt est plusq̃
notissimum,ergo ad eum non debet.d.l.trahi,maxime q̄a
viget magna ratio diuersitatis,nam in casu nostro cum tē⸗
pore predicti depositi domina Angela non esset nupta ꝓ⸗
prie dos dici non potuit,presertim q̄a iam erat reuersa ad
partem mulieris,iuxta dicta per Bal.in.l.j.C.sine cēsu,vel
reliqui. in fi.non ergo potest in ea fauor dotis considerari.
¶ Et si dicas considerabitur dos futura tūc,maxime īspe
cto exitu,cum ipsa Angela ex post matrimonium contra⸗
xerit,dico hoc esse falsum.Quoniam(prout.j.dicam) eo cō
cesso omnis contractus,⁊ quelibet traditio facta per pa⸗
trem filie posset eo pretextu conseruari,si ex post filia predi
cta nubat,quod esset valde absonum ⁊ contra regulā.d.l.
donationes.C.de donat.inter vir.⁊ vxor.⁊ contra tradita
per Bar.⁊ alios in.d.l.frater a frater.ff.de condit.indebi.
⁊ contra.d.l.pomponius,si bene pondereť. ¶ Preterea
quando pater tradit filie ex causa dotis, prout loquiť.d.l.
pomponius,talis traditio cōseruatur,quoniam inter alia,
si non conseruaretur(vltra preiudicium dotis) induceretur
q̄dam circuitus inutilis,nam cum pater esset obligatus do
tare filiam vt.l.fi.C.de dot.promis.filia cogeretur res sibi
traditas pro dote restituere,⁊ postea petere se dotari,quod
esset absurdum,⁊ pater in quodam dolo diceretur versari
argumento.l.dolo facit.ff.de except.doli.⁊ de facili posset
fieri ipsi doti preiudicium,si forte persona patris eēt suspe⸗
6 cta.† vnde quia tutius est incumbere rei,q̃ persone,vt in.§.
hi qui instit.de oblig.que ex delicto nascuntur.in fi.optimū
fuit inducere fauore dotis donationem filie factam conser
uari,⁊ in his terminis loquitur glo.⁊ doct.in.l.ij.C.inoffi.
donat.⁊ Bar.⁊ alij in.d.l.frater a fratre. Que considera⸗
tio apertissime cessat in casu nostro, nullus enim circuitus
ex inualiditate obligationis ex deposito potest induci, cum
semper filia sit petitura a patre.Nec etiam potest conside⸗
rari preiudicium aliquod,cum semper filia dicatur incum⸗
bere tantum persone,siue velis patrem teneri ex.d. deposi⸗
to,siue simpliciter ad redotandum,⁊ nihil reperiť ex eo esse
apud ipsam filiam,per cuius restitutionem patri faciendā,
filie possit in aliquo preiudicari,prout potest considerari in
casu.d.l.pomponius,sequitur itaq; ex predictis(ratiōe di⸗
uersitatis ita euidenter apparente)non posse de.d.l. pom⸗
ponius argui ad casum nostrum.l.inter stipulantem.§.sa⸗
cram.versic.sed hec dissimilia.ff.de ver.obl.⁊.l.papinianus
exuli in prin.ff.de minor. ¶ Vel secundo principaliter, ⁊
alio modo potest clarissime rñderi,quia negatur in casu no⸗
stro depositum,vel promissionem de restituendo factā ema
nasse ex causa dotis,⁊ ista est mera veritas,licet etiam pre
7 cedens solutio optime procedat. ¶ † Et ꝙ ita sit, probať
per locum a partibus sufficienter enumeratis iuxta.l.patre
furioso in prin.⁊ ibi not.ff.de his,qui sui,vel alie.iur.sunt fa
cit insti.eo.in prin. ¶ Nam aut volumus considerare de⸗
positum ipsum esse factum ex causa dotis, ⁊ consequenter
patrem teneri ex causa dotis illa obligatione,que oritur ex
contractu depositi,⁊ tunc dico,ꝙ fatuum esset,quia ex cā
dotis dicitur,quod pro dote traditur mulieri,vel eius viro,
ita vt dotis sit,vt proprie loquitur.d.l.pomponius, sed in
casu nostro depositum factum est penes patrem,ergo ⁊c.
Et illa obligatio,que oritur ex contractu,nunq̃ poterit di
ci oriri ex cā dotis,sed ex causa depositi restituendi, ⁊ hoc
solum considerat lex obligans depositarium ad rei restitu⸗
tionem,vt.l.j.⁊ per totum.ff.depositi,⁊ in.§. preterea insti
tu.quibus mo.re cōtrahi.oblig.de causis vero extrinsecus
lex non considerat,non ergo est subaudienda,cum ipse par
tes nil dixerint,sicut etiam non subauditur persona,de qua
nihil est dictum,vt.l.si ita stipulatus.§.grisogonus in fi.ff.
de ver.obli. ¶ Preterea considerando ipsum depositum
simpliciter,dico illud nullo modo tenuisse,cum de re p̄ris
factum fuerit,vt declarat Bar.in.d.l.frater a fratre.in.d.
ij.q.⁊ dixi satis in consilio. ¶ Ex quo sequitur necessario,
ꝙ ex eo.l.disponente nulla sit orta obligatio ad eius resti⸗
tutionē,cum vitiato principali,⁊ causante,vitietur accesso
rium,⁊ causatum,vt in.c.accessoriū de reg.iur.lib.vj.⁊.l.ij.
ff.de pecul.leg.facit.l.eos in fi.C.de vsur.cum vulgaribus.
¶ Hoc ergo primo casu impossibile ē patrem teneri ex cā
dotis,cum nullo modo teneatur,nec depositum possit dici
factum ex causa dotis,cum de dote in eo verbum nullum,
simpliciter enim fuerunt apud patrem.d.cc.ducati deposi⸗
ti causa custodie iuxta.d.§.preterea,⁊.d.l.in prin.per totū
depo. ¶ Aut ⁊ secundo volumus considerare ꝓmissionē
a patre factam de restituendis.d.ducatis.cc.⁊ dicere,ꝙ sit
facta ex cā dotis,⁊ tunc dico similiter,ꝙ hoc dici non po⸗
test,cum de eo nullo modo constet,⁊ sciuissent partes expri
mere,si hoc voluissent,argu.l.vnice.§.sin antem ad deficiē⸗
tis.C.de caduc.tol. ¶ Nec ob.allegata.s̄.in contrarium,
nam ad primum respōd.ꝙ lȝ.d.ducati.cc.fuerint a princi⸗
pio dos,vt.s̄.in argumento tñ nō sequiť,ergo p̄r,q̄ eos re⸗
cepit,⁊ restituere promissit,illud fecit ex cā dotis,⁊ ꝓmisit
tanq̃ dotē,cū dos eē desierint,vt.s̄.dixi. Et illa promissio
dř potius facta ex simplici cā restōnis,ꝓut est de natura ꝯ⸗
ctus iuxta.l.si stipulatus.ff.de vsur.⁊.s̄.dixi. ¶ Que ꝓmis⸗
sio impediente patria potestate pariter,⁊ nullitate deposi⸗
ti patrem ad aliquid(saltem efficaciter) non obligauit.
¶ Et iudicaremus in futurum de eis, quod fuit in pre⸗
teritum,si idem actus fieret,puta ꝙ p̄r filie nouiter nupte,
vel eius viro illos traderet,cum ergo restituere ꝓmisit nul⸗
lo habito respectu ad causam dotis,sed tantum tanq̃ q̄d⸗
dam consecutiuum ex natura cōtractus depositi,⁊ sicut de
positum patrem non obligat,ita similiter ⁊ talis promissio
eum non obligauit per.s̄.dicta. ¶ Ad secundum vero re⸗
8 spondetur † ꝙ lȝ p̄r teneať redotare filiā,⁊ ob id possit cō⸗
pelli,nihilominus simpliciter promittens nulla dotis facta
mentione,nō dř ex cā dotis ꝓmittere,ita vt talis promissio
conseruet,⁊ ea mediante ad obseruātiā premissoꝝ p̄r com
pellatur. ¶ Alioquin diceremus omnem ꝓmissionem,seu
bonoꝝ traditionē a p̄re filie factā,lȝ dotis mētio nulla fiat,
valere,⁊ iuris sortiri plenissimum effectum,cum semper di
cere possemus pater qui ad dotandam filiam poterat com
pelli.quicquid ei tradidit,vel ꝓmisit,dř ex cā dotis tradi⸗
disse,vel promisisse,vt.s.dicať fecisse illud,ad quod poterat
cōpelli,qđ tñ esset absonum,⁊ iuriū destructiuū,seq̄reť.n.
ex eo,ꝙ nunq̃ donatio facta ꝑ p̄rem filie inualida eēt,cum
semper p̄r teneať dotare,vel redotare filiam,vt.d.l. q̄ libe
ros ⁊.d.l.fi.C.de dot.promis.⁊.d.auct.sed q̃uis.C. de rei
vxor.act.qđ eēt ꝯ regulam, ⁊ g̃nalitatē.d.l.donatiōes.C.
de donat.inter vir.⁊ vxor. ¶ Nisi tñ velis eā.l. restringe⸗
re,vt nō ꝓcedat in filiabus non nuptis,quod q̃tū ꝯueniat
g̃nalitati illius.l.ꝑ iura vulgaria,ille iudicet,q̄(vt iustus iu
dex)presenti cause addictus est. ¶ Nec mihi fit verosimi⸗
le aliud,nisi ꝙ p̄r illos.cc.ducatos restituere promiserit(vti
cuilibet depositario contingere solet)vt illud, quod tacite
ex natura depositi inerat exprimeretur,vt.s̄.dictum est.
9 ¶ † Et q̃uis p̄r simpliciter dotādo filiam dicať de bonis
sus eam dotasse,⁊ vti p̄rnum erat officium,vt.d.l.fin.C.de
dot.promis.Tñ si recte hoc q̄s aduertat,nihil ad casuȝ no
strum,vbi.n.iā dos ē ꝯstituta,⁊ suo ꝓprio noīe dotis, ⁊ in
dubio creditur pater potius suo functus officio,q̃ de bo⸗
nis ad ipsam filiam spectantibus dicatur dos cōstituta,sed
in casu nostro pater rem apud se ꝑ filiam depositam ꝓmisit
restituere,in quo nō cadit illa dubitatio,de quibus.s.bonis
sit facta promissio,cum constet.Neq; etiam in casu isto di
citur facta aliqua dotis constitutio,cum de dote nunquam
fuerit habita mentio. ¶ Unum non omittam,quod si pa
ter diceretur ex causa dotis promisisse,⁊ non ex causa de⸗
positi,nō promisisset restituere,sed dare potius,seu pro do
te consignare.Quoniam q̄ñ p̄r pro filia secundas nuptias
contrahente dotem tradit,non dicitur eam restituere,sed
dare,prout late in consilio deduxi, licet ad aliud proposi⸗
tū. ¶ Uñ cū in instr̄o dicať,qđ ꝓmisit restituere,necesse ē,
vt simpl̄r dicamus ex cā depositi,vt.s̄.ē declaratum. Et ex
his apertissime ꝯstat p̄allegatā.l.pōponius minime obstať
ꝯclusioni al̄s firmate,q̃ oīno iuri,⁊ eq̄tati ꝯsonā arbitror.

Maria Soci.Junior,Pisis legens.

Casus

CASVS

¶ Quidam Georgius habens multa bona, & tres filios, vz Franciscum, Joannem, & Augustinum, in suo vltimo testamento instituit Joannem in certis rebus demonstratis dicens, quod vult illum habere tales res ab omnibus oneribus liberas, & expeditas, & Franciscum, & Augustinum instituit suos heredes vniuersales in reliquis bonis.

¶ Post mortem.d.testatoris quidam eius creditor egit contra.d.Joan.credens fortasse eum cum alijs fratribus institutum in quota hereditaria, petens eum pro rata ipsum tangente de hereditate patris condemnari.predictus Joannes non querens aliter, an contra eum sic agi potuerit, iudicium acceptauit, & tandem in eo succubuit, & plures sententie que eum late cantant, vt ille teneatur ad debitum, de quo agebatur pro rata hereditatis tangente ipsum Joan.

¶ Modo in executione.d.sententiarum cum predictus Joa. melius sibi consuluerit, inuenit, quod cum fuerit heres in re certa, non debet ad aliquid teneri, & ita in tali executione prout iustitia patitur, vult se defendere. ¶ Quapropter de pluribus dubitari contingit.

¶ Primo vtrum.d.Joannes ad onera hereditaria teneatur, & potuerit ita de iure conueniri.presuposito, quod fratres eius vniuersales heredes patris sint plene soluendo.

¶ Secundo posito, quod non, vtrum per acceptationem iudicij, & ex eo, quia passus fuit super tali causa plures ferri sententias.d.Joannes sibi in aliquo preiudicauerit, ita vt nunc opponere non possit dicendo non teneor, quia sum heres in re certa, & habeor loco legatarij.

¶ Tertio posito quod in aliquo sibi preiudicauerit (sine tamen preiudicio) dubitatur, vtrum predicte sententie possint dici nulle saltem quo ad effectum executionis contra.d.Joan.

¶ Quarto, & vltimo dubitatur, dato quod in veritate rata.d. Joannis in hereditate patris nulla sit, vtrum per acceptationem iudicij, videatur sibi fecisse aliquam ratam, & sic videatur consensisse, vt pro rata aliqua condemnari possit.

¶ Et in omnibus petitur consilium pro iustitia.

SVMMARIVM.

¶ Heres in re certa, an teneatur ad onera hereditaria.
¶ Et vtrum accipiendo iudicium passiue, vt heres sibi preiudicet.
¶ Et de tribus sententijs conformibus, an possint dici nulle, vel earum executio impediri.

1 Hereditarie obligationis natura est, vt transeat ad heredes omnes pro portione cuiusque, vide.j.nu.4.
2 Voluntas testatoris est seruanda maxime cum.l.non repugnet.
3 Institutus in re certa dato sibi coherede vniuersali, quo ad onera hereditaria, loco legatarij habetur.
4 Testamentum ad hoc vt valeat, oportet, quod filius habeat saltem legitimam iure institutionis.
5 Filius in re certa dicitur heres, quo ad exclusionem querele, & ad alia que respiciunt validitatem testamenti cum effectu, dicitur tamen legatarius quo ad onera hereditaria.
6 Legatarius conuentus vti heres ad soluendum onera hereditaria, acceptans iudicium, quod poterat renuere, an dicatur ex culpa sua sibi onus imposuisse, vt iudicatum soluere cogatur, &.j.nu.9.&nu.14.
Et an sit non solum in culpa, sed etiam in dolo.
7 Quilibet presumitur scire.ll.
8 Exceptio ista, non sum heres, dicitur exceptio intentionis, & facti, que post sententiam non potest opponi.
Et est peremptoria que post sententiam non potest proponi, &.j.vide nu.17.
10 Exceptio que non refragatur sententie, neque illam impugnat, sed aliunde prouenit, non prohibetur opponi in executione sententie.
11 Sententia lata & facta executione quis potest repetere id, quod eius occasione soluit, quotiens in repetitione non repugnat sententie.
12 Qui habet actionem, multo magis habet exceptionem.
13 Heres qui confecto inuentario fuit insolidum condemnatus, in executione sententie poterit opponere exceptionem inuentarij.
15 Dolus ex malo animo, & machinatione quadam prouenit. Ignorantia vero ex quadam fatuitate.
16 Causa quelibet etiam iniusta excusat a dolo.
18 Sententia incerta est nulla, & nullam meretur executionem.
19 Libellus si est incertus, nec ei fuit per reum de incertitudine oppositum, an sententia incerta super eo lata tolleretur.
20 Sententie tres conformes si sunt, an possit impedi executio, & de earum nullitate dici.
Et hic dantur quinque intellectus ad clementinam primam de re iudicata.
21 Institutus in re certa, si suscepit iudicium, an videatur sibi fecisse aliquam ratam, adeo quod ad hereditaria onera teneatur &.j.nu.sequentibus vbi dicitur, quod non.
22 Verba quando debent intelligi, vt aliquid operentur, &.j. nume.25.
23 Verba sententie sunt recte intelligenda, & non debent extendi.
24 Verbum rata portionem quantitatiuam significat.
26 Lex de etate.§.j.quomodo loquatur.

CONSILIVM XLV

Dirigat Dominus verba mea in viam veritatis, & iustitie. In presenti consultatione licet materia sit amplissima paucis me expediam, tum quia veritas ipsa verborum adminicula non desiderat, vt.l.ij.C.si min.ab here.abstin.cum vel maxime quia tempus mihi ad hoc tributum breue est, & celerem expeditionem res ipsa expostulat, vt mihi asseritur. Veniam igitur ordine suo ad.q.que ex themate eliciuntur. ¶ Et primo ad primam circa quam videtur forte dicendum, quod.d. Joan.posset conueniri, & quod teneretur respectu bonorum a testatore
1 habitorum.† quia de natura obligationis hereditarie est vt transeat ad heredes omnes pro portione cuiusque, vt.l.j.& ibi per omnes scribentes.C.si cert.pet.preterea nature congruens est, quod qui in re aliqua sentit commodum, debeat etiam incommoda eiusdem rei sentire, vt.l. secundum naturam.ff.de reg.iur.& instit.de empt.& vendit.§.sed post vendit.cum mille similibus.Vnde cum predictus Jo.a testatore, & ex eius bonis, & hereditate sentiat commodum rerum, in quibus fuit institutus, dz, & quidem naturaliter teneri etiam ad onera hereditaria, & ad ea posse conueniri, pro modo tamen commodi, quod inde sumpsit. ¶ Sed his non obstantibus (que vere nihil faciunt) arbitror iuris esse, vt.d.Joan.non teneatur aliquo modo, nec pro aliqua portione ad onera hereditaria, & consequenter quod ad eam non potuerit de iure conueniri, & hoc principaliter ex duobus. ¶ Primo.s.quia hoc expressit testator pater eius dicens, quod volebat.d.Joan.habere bona, in quibus erat institutus libera, & ex
2 pedita ab omni onere hereditario & ere alieno† que voluntas seruanda omnino est, vt.l.in conditionibus primum locum.ff. de condit.& demonst.maxime cum legi non repugnet, vt in auct.de iure iur.a mor.presti.in prin.col.v. ¶ Secundo quia
3 & si testator id non dixerit, iuridicum tamen est† quoniam ex quo predictus Jo.fuit institutus in rebus certis datis sibi vniuersalibus coheredibus, quo ad onera hereditaria dz haberi loco legatarij, vt est expressus casus in.l.quotiens.C. de here.instit.& ibi ponunt omnes scribentes presertim Bal.& Pau.de cast.& ante eos Bar.& vltimo dominus Jas.& Areti. & communis est omnium scribentium opinio in.d.l.quotiens, & vbique de hoc loquentium, si igitur.d.Joan.loco legatarij, quo ad onera hereditaria habetur, constat ipsum nullo pacto ad aliquid teneri etiam quod testator nihil dixerit, cum legata sapiant meram causam lucratiuam, vt.l.si hereditatem.ff.mandat. ¶ Nec obstant adducta in contrarium, quia de facili respondetur, & ad primum dico† quod onus
3 est diuidendum inter heredes pro portione cuiusque.s.hereditaria, & inter eos, qui vere sunt heredes, & pro heredibus habentur, non autem pro parte emolumenti, quod quis suscipiat ex bonis defuncti, ita expresse loquitur imperator in.d.l.j.C. si cert.pet.vnde cum.d.Joan.non habeatur pro herede, vt dixi, nec habeat portionem hereditariam, clarissimum est ipsum non teneri. ¶ Ad secundum vero dico, quod illud procederet, quando.d.Joan.sentiret commodum a testatore, vt

beres,qa tunc proprie diceretur habere commodum here
ditariū,at in casu nr̄o.d.Joan.siqd hz ex bonis.d.Georgij
pr̄is sui,nō hz tanq̄ hr̄s,sed vt legatarius,vt.s.sepius di-
ctum est,vnde non dr̄ sentire ꝯmodū eiusdē rei,de cuius in
cōmodo q̄rit,alias seqret,ꝙ ad onera hr̄ditaria tenerent
ita legatarij,sicut heredes,qđ falso falsius est.¶ Arbitror
igit in hac.i.q.cōcludēdū audacter.d.Joā.non teneri quo
quo mō ad onera hr̄ditaria,ꝛ ꝯñr ea rōne iuridice non po
tuisse ꝯueniri,stāte(put p̄suponit)ꝙ hr̄des vniuersaliter in
stituti sint soluēdo,ꝛ in hoc amplius nō insistā,qa arbitror
cuicūq; expeditissimū eē.¶ Nec obstat,si diceret,qn imo
est hr̄s,ꝛ iure hr̄ditario hr̄e dr̄,ex quo erat filius.d.Geor-
gij testatoris,ad hoc.n.vt hodie valeat testm̄,requirit,ꝙ fili⁹
hēat saltem ltiam iure instōnis vt in auct.vt cū de appel.§.
aliud quoq; capitulū vñ si.d.Jo.in casu nr̄o dr̄ hr̄e i bonis
in qbus ē institutus,legitimā iure instituti. ꝛ vere hz, appa
ret ꝙ ē hr̄s,ꝛ sic nō legatarius,ꝛ ꝯñr vr̄,ꝙ dēat teneri, ꝛ
omnia,q̄.s.diximus,nō obstabūt,qa procedēt in extraneis
ita in re certa institutis.¶ Quoniā rn̄det,ꝛ faciliter p ea,
q̄ habent p Bar.ꝛ alios in.d.l.quotiēs,ꝛ p glo.in.l.siqs
priore.ff.ad trebel.ꝛ in specie p Bar.in.l.ex facto.ff. de hr̄.
5 instit.† qbus in effectu dr̄ ꝙ filius institutus in re certa dr̄
hr̄s,quo ad exclusionē q̄rele,ꝛ ad alia,q̄ respicerēt validi-
tatē testi cū effectu,dr̄ tn̄ legatarius quo ad onera hr̄dita-
ria,ꝛ ꝑpterea dicit Bar.in.d.l.ex facto,ꝙ nō dicet neq;
simpliciter hr̄s,neq; legatarius,sed certa qdā species de
p se,vz hr̄s in re certa.¶ Circa secūdā.q.vr̄ ꝯcludēdu3.d.
Jo.adeo sibi i terminis nr̄is pīudicasse.vt nūc nō possit.d.
6 exceptionē opponere.¶ † Et primo qa ex quo ipse acce-
ptauit iudiciū,qđ poterat renuer,dr̄ ex culpa sua sibi onus
imposuisse,vt iudicatū soluere cogat,argu.l.qđ qs ex cul
pa.ff.de reg.iur.ꝛ dr̄ in culpa,quia cum res illa ad eum nō
ptineret,sed ad vniuersales hr̄des,vt dixi.s.i.q.voluit ei
se immiscere,iudicium suscipiendo,vt.l.culpa est immisce-
re.ff.de reg.iur.¶ Secundo qa iste Jo.non solum dr̄ esse
in culpa,sed etiam in dolo,nam ex quo sciebat,vel scire de-
bebat se non teneri,cum esset in re certa institutus p predi-
7 cta in precedenti.q.† ꝛ hoc ex eo,qa qlibet presumit,ꝛ dz
scire iura,vt est vulgat⁹ tex.i.l.leges sacratissime.C.đ legi.ꝛ
ibi p scribētes,vr̄ suscipiēdo iudiciū dolose voluisse actorē đ
cipere,ꝛ deludere,ꝛ ꝑpterea cū ipse nūc opponit except.
Non sum hr̄s vniuersalis ꝛc.dz posse de dolo ei replicari,
hoc ē vt dolus,ꝛ fallacia,q̄ vr̄.d.Jo. Adhibuisse in susci-
piēdo iudiciū,ꝛ patiēdo.d.sn̄ias ferri,ei pīudiciu3 pariat,
vt teneat,ꝛ ei talis exceptio nō ꝓsit arg.l.ij.ff. de pignor.
act.l.sicut re.§.superuacuu3.ff.quibus mo.pig.vel hypo-
taci.ꝯ.cum similibus quibus probatur aduersus exceptio.
de dolo replicari posse.¶ Tertio hoc vr̄ expeditum p id,
8 qđ dicit Bal.in.l.i.in fi.C.communia de leg.† vbi vult, ꝙ
illa exceptio,non sum hr̄s,dicat exceptio intētionis, ꝛ fa-
cti,ꝛ ꝙ post sn̄iam nullo mō possit opponi,cum igit in ca-
su nostro.d.Jo.velit.d.exceptionē opponer,vr̄,ꝙ nō dēat
audiri,ex quo iam late sunt omnes sn̄ie. ¶ Preterea ista
exceptio,q̄cūq; fuerit,dr̄ ꝑemptoria,cū opposita ea,ꝛ attē
ta perimat intentio.d.creditoris aduersus.d.Jo.ꝛ sic post
sn̄ias nō dz posse proponi,vt.l.peremptorias.C.sn̄iam re-
scin.non pos.ꝛ ibi per omnes scribētes,ꝛ ita voluit Pau.
9 de cast.voluerunt ꝛ alij in.l.j.C.de re iudi.¶ † Predictis
tamen non obstantibus contrariam partem de iure veram
esse arbitror,videlicet ꝙ.d.Jo.in casu nostro non adeo si-
bi preiudicauerit,vt non possit modo in executione illarum
sententiarum opponere se non teneri ad aliquid,ꝛ.d. sentē
tias sibi non obstare.¶ Ad quod probandum presupono
ꝙ omnis controuersia,ꝛ omnis lis,que fuit inter.d.Jo. ꝛ
creditorem predictum,super qua fuerunt late predicte sen-
tentie fuit solum,ꝛ dumtaxat,an heredes.d.Georgij testa-
toris tenerentur ad.d.debitū,ꝛ an tenerentur eo modo,ꝑ
ut petebatur per creditorem.ꝛ consequenter an.d.Jo. pro
vna portione tanquam vnus ex heredibus vniuersalibus
(prout credebatur)teneretur,ꝛ in litigio,seu in iudicio, an
esset heres,nec ne,nunq̄ interrogatus fuit,prout mihi asse
ritur,sed iudices per constanti habito,ꝙ.d.Jo. esset vnus
ex heredibus(cum eis videretur heredes.d.Georgij ad di
ctum debitum teneri,prout ipsi declarauerunt)condemna-
runt.d.Jo.tanq̄ vnum ex heredibus ad solutionem.d.de-
biti pro sua parte.¶ Et quia predicti iudices ignorabant
pro qua parte.d.Jo.fuisset heres.d. Georgij, volentes.d.
Joannem teneri solum pro ea parte,pro qua esset heres,ip
sum pro sua rata,seu pro rata tangente.d.Joannem condē
nauerunt,prout mihi in facto presuponitur, ꝛ ex themate
10 satis constat.¶ † Modo hoc premisso dico, ꝙ quotiens
quis post latam sententiam in executione vult opponere ex
ceptionē que non refragatur sententie,neq; illam ipugnat,
sed aliunde prouenit,quā ex eo,de quo lis, ꝛ controuersia
fuit,ꝛ super quo lata est sententia,non prohibetur, vt in.l.
ex diuerso.§.fi.ꝛ ibi per Bar.ꝛ alios.ff.solu.matr. ꝛ in.l.
nesennius.§.fi.ꝛ ibi Pau.de cast.ꝛ alij.ff.de re iudi. volūt
Bar.Bal.ꝛ alij post glo.in.l.i.C.de iur.ꝛ fact.igno. ponit
specu.in titulo de instru.edit.§.dicto de impugnati.versic.
sed nunquid heres,ꝛ ibi Jo.And.in addit.hoc idem vo-
luit Jo.de Jmo.in.l.j.§.hec stipulatio.ff.si cui plus q̄ per.l.
fal.hoc idem voluit Areti.ꝛ.d.Jas.ꝛ alij in.§.sed ꝛ siquis
instit.de act.ꝛ vide hoc per Areti.in.§.appellantur. insti-
tu.de except.in.xv.col.in versi.addas tu ꝛc.sed in terminis
casus nostri ista exceptio,quam.d.Jo. vult opponere, seu
opponit(si exceptio tamen esset)non dicitur refragari sen-
tentijs,neq; illas impugnare,vt facile ex predicis constare
potest,non enim dicit predictus Jo.hr̄des.d.Georgij non
teneri ad satisfactionem dicti debiti,ꝛ conseqenter senten-
tias esse male latas,ꝛ iniquas,sed tantum sententias pre-
dictas(prout sunt)conseruando dicit aduersus sē nullā fie-
ri posse executionem iuxta dicta.s.in.i.q.ergo sequitur, vt
in tali exceptione debeat audiri.¶ Confirmatur hoc per
id,quod volunt Bar.Bal.Ange.Saly.Paul.de castr.
Fulgo.ꝛ Jas.in.l.si fullo per illum tex.ff.de condit.sine cau
11 sa† vbi dicunt,ꝙ post latam sententiam,ꝛ eius factam ex-
cutionem,quis,quod occasione sententie soluit,possit repe
tere quotiens in repetitione non repugnat, seu refragatur
sententie,hoc est,ꝙ impetitione non dicat iudicem male,ꝛ
contra ius iudicasse,si igitur hoc habemus in petitione, ꝛ
sic in actore.s.ꝙ possit venire cōtra sententie effectū, seu iā
factam executionē(quando sententiā non impugnat)mul-
to magis hoc procedere debet in exceptione, seu in perso-
na rei excipientis,cum fauorabiliores sint rei,quā actores
12 vulgata.l.Arrianus.ff.de act.ꝛ oblig.† facit quod dicitur,
qui habet actionem habet ex eadem causa multo magis ex
ceptionem vt.l.creditori in fi.ꝛ ibi per glo.C.de pact.ꝛ in
.l.j.§.is autem.ff.de suspicie.ꝛ in.l.inuitus.§.j. de reg.iur.
cum similibus facit etiam.l.vendicantem.ff.de euict.in ar-
gumentum.¶ Ad predicta facit etiam,quod voluit spe-
cu.in.d.versic.sed nunquid heres,ꝛ ibi Jo.And.in addit.
ꝛ Bar.in.d.l.ex diuerso.§.fi.ꝛ Areti.in.d.§. appellātur
in eodem loco,ꝛ omnes fere scribētes in locis,de qbus.s.
ꝛ presertim Jo.de Jmo.in.d.§.hec stipulatio in.v.col. qui
13 bus locis cōiter tenet † ꝙ si hr̄s,ꝙ cōfecerat inuentarium,
fuerit condemnatus in solidum,ꝛ sic vltra vires heredita
rias,poterit postea in executione opponere exceptionē be-
neficij inuentarij,per quam ipe dicatur executio vltra vires
hereditarias,ex quo potest considerari,ꝙ si in hereditate
nihil sit,nihil heres prestare tenebitur,nec ei oberit,ꝙ exce
ptionem inuentarij in iudicio ante latas sententias non op
posuerit illam exceptionem videlicet sum heres in re certa
tantum,ꝛ in beneficium meum est,vt habear loco legatarij,
ꝛ sic,vt non tenear ad onera hereditaria,non tamen sibi di
catur preiudicasse,quinimmo dictam except.possit in exe-
cutione sententiarum opponere,ꝛ ab omni onere exemptus
esse dicatur.¶ Non obstant modo,que in contrarium ad
14 ducta sunt,† ꝛ ad primum inquantum dicitur.d.Joannem
fuisse in culpa,ꝛ propter id sibi esse imputandum, dico esse
aduertendum(ꝛ in hoc fere stat tota vis nostre decisionis.)
¶ Aut enim ꝙ subijt iudicium,quod poterat renuere, cō
ueniebatur ad certum quod,puta ad.x.vel certam partem
alicuius debiti,puta ad tertiam,vel dimidiam.¶ Aut cō
ueniebatur non facta certa declaratione,ꝛ sic libellus icer
tus proponebatur,puta prout in casu nostro fuit,qa.d.Jo.
fuit conuentus,tanq̄ hr̄s.d.Georgij ad.d.debitum ꝑ ra-
ta tangēte.d.Jo.¶ Primo casu (non disputādo nūc, qa
nō expedit)ꝑcedat allegata in ꝯriū,absq; tn̄ pīudicio veri-
tatis,

tatis, posito, ꝙ culpa noceat subeunti iudicium, quod recu
sare poterat. ¶ Secundo vero casu dico (saluo semper sa
niori consilio) ꝙ.d. culpa non potest facere, vt.d. Jo. tenea
tur ad aliud, ꝗ ad quod conuentus fuit, sed sic est, ꝙ in-
specta petitione seu libello, cui omnes sententie, vt decet,
conformes sunt iuxta.l. vt fundus.ff. communi diuidun.
dictus Jo. dicitur in nihilum conuentus, ⁊ sic in nihilum
condemnatus, ergo predicta eius culpa in hoc ei noceat,
vt in nihilū teneatur, ⁊ ꝙ in nihilum sit conuentus, pariter
⁊ condemnatus apparet quia fuerunt ea omnia facta ad-
uersus.d. Jo. pro rata tangente ipsum Jo. ⁊ eodem mō om
nes sententie ipsum condemnarunt, vt mihi in facto presu
ponitur, sed sic est, ꝙ.d. Jo. nullam ratam in hereditate.d.
Georgij habet, vt apparet ex dictis in.i.q. ergo ⁊c. ¶ Nō
obstat modo, quod secundo loco dicebatur de dolo.d. Jo.
quia negatur, ꝙ esset in dolo, ⁊ licet quilibet iura scire pre-
15 sumatur, non tamen siquis ignorat, dicitur eē in dolo † cū
dolus ex malo animo, ⁊ machinatione quadam proueniat,
vt.l.j.ff. de dolo. ignorantia vero iuris ex quadam fatuita-
te, vnde ex quo.d. Jo. errans in iure credebat se teneri, ⁊ iō
16 tale iudicium suscepit, non dicitur esse in dolo † Quoniam,
vt aiunt, quelibet causa etiam iniusta excusat quem a dolo,
vt.l. igitur.§. potest.ff. de liber. causa, ⁊ ita voluit glo. not.
⁊ communiter approbata in.l. plagij criminis la. secunda.
C. ad.l. faui. de plag. ⁊ ita etiam voluit Pau. de cast. in
consi. cxcij. incip. in causa incarceratorum ⁊c.ij. colum.
in versic.ij. premittendum ⁊c. vbi exemplificat causam iniu
stam (prout in casu nostro sumus) in ignorantia iuris habe
tur per Canonistas in.c. de quarta extra de prescript. si igi
tur.d. Jo. non fuit in dolo (prout vere non fuit) omnia.s. di
17 cta in.ij. argu. cessant. ¶ † Nec obstat etiam. quod tertio
loco dictum fuit, quoniam iam ex predictis responsio con-
stat, quia dico illud procedere regulariter in eo, qui conue-
niebatur, vt heres ad certum quid, tunc fateor, ꝙ licet hēs
non sit, si tñ id non opposuerit ante sententiam, non poterit
postmodum opponere, ⁊ presertim qñ, an esset hēs, fuerit
interrogatus quod vt mihi in facto presuponitur, in casu
nostro non euenit, nam.d. Jo. nunꝗ an esset heres, fuit in-
terrogatus, ⁊ non fuit specialiter ad aliquid certum conuē
tus, vt.s. fuit dictum ergo ⁊c. ¶ Preterea illud procede-
re intelligetur, quotiens per illam exceptionem veniremus
contra sententias quod in casu nostro non est, vt.s. dixi.
¶ Et eodem modo respondeo ad id, quod dicitur de exce
ptionibus peremptorijs, vt.s. illud procedat regulariter in
exceptio. contradicentibus sententie, vnde cum in casu no
stro, vt.s. probaui ista exceptio nō impugnet sentētias me-
rito debet posse opponi per predicta, ⁊ hoc inquantum vo
lumus, ꝙ sit exceptio si autem vellemus ꝙ non esset exce-
ptio prout forte verius est, sed quedam petitio, vt sententie
non exequātur, vltra quam ipse proprie loquantur, predi-
ctis non indigeremus, suo namqꝫ marte, ⁊ iure ordinario
non poterunt exequi sententie vltra ratam.d. Jo. que cum
nulla fuerit, nulla in consequentiam dicetur posse fieri exe-
cutio, maxime cum verba sententie sint stricte intelligen-
da, vt.j. subiciam. ¶ Circa.iij.q. (posito, videlicet absqꝫ ali
quo veritatis, ⁊ predictorum preiudicio, ꝙ.d. Jo. aliquali
ter patiendo post susceptionem iudicij.d. sententias ferri si
18 bi preiudicauerit, † breuiter, ⁊ substantialiter concludendo
arbitror.d. sententias omnes fuisse, ⁊ esse nullas, ⁊ conse-
quenter nullam mereri executionem ⁊ hoc ex eo, quia in-
certe sunt, vt in.§. curare instit. de act. ⁊ in.l.ij. ⁊.iij. ⁊ per to
19 tum.C. de senten. que sine cert. quant. ¶ † Nec obstat, si di
ceretur, ideo iudices incertas tulerunt sententias, quia in-
certus erat libellus, nec per reum fuit vnꝗ oppositum de
incertitudine, quo casu sententia incerta toleratur, vt habe
tur per Bal. ⁊ alios in.l.ij.C. de senten. que sin. cert. quant.
⁊ per modern. in.d.§. curare. ¶ Quoniam dico, ꝙ immo
per reum de incertitudine fuit oppositum, prout generali-
ter solet opponi, vt mihi in facto presuponitur, de quo refe
ro me ad processum. ¶ Preterea posito, ꝙ nihil opposue
rit reus predicta non obstarent, quoniam illa procederent
quotiens aliquo modo possent.d. sententie certificari per
relationem ad aliud, sed quotiens vel ad aliud nō refertur
sententia, vel si refertur, per talem tamen relationem nō po
test certificari, dico, ꝙ sententia tanꝗ omnino incerta re-
manebit nulla, ⁊ ratio est secundum doct. in locis, de qui-
bus.s. quia nescimus tunc ratione omnimode incertitudi-
nis, super quo debeat fieri executio, ⁊ in hoc concordāt om
nes in locis preallegatis vnde cum in casu nostro.d. senten
tie incerte, se referant ad ratam seu portionem.d. Jo. p hāc
relationem non possunt certificari, ⁊ consequenter debent
tanꝗ incerte nulle remanere, ⁊ nullam mereri executionē.
¶ Uel possumus dicere.d. sententias certificari per id, ad
quod referuntur, eo modo, prout in eo reperitur, hoc est, ꝙ
ex quo.d. Joā. reperitur nullam habere ratam sit perinde,
ac si esset absolutus, seu in nullo cōdemnatus, quemadmo-
dum in simili diceremus secundum doct. in.d.l.ij. in eo, qui
condemnatur conseruare rem pub. indemnem si presupo-
neremus postea apparere rem pub. nullum damnum pas-
sam, certe diceretur in nihilo condemnatus, videtur enim
iudex voluisse, quando aliquem condemnat ad indemnita
tem illum voluisse condemnare sub quadam conditione, vꝫ
si respub. sit damnum passa, alias non. ita ergo dicemus in
casu nr̄o de mente iudicum fuisse.d. Jo. condemnantium p
rata sua, vt sub illa conditione condemnetur, si ratam ha-
beat alias non, ⁊ ita credo, ꝙ responderent, si interrogaren
tur, ⁊ secundum ista non esset opus i executione opponere
de nullitate ratione incertitudinis, sed certa dicetur senten
tia per relationē ad aliud scilicet, vt.d. Jo. in aliquo non sit
condemnatus sed virtualiter absolutus. ¶ Sed contra p
dicta videtur, inquantum diximus.d. senteatias fuisse nul-
las, ⁊ propterea eorum executio impediri debere, vnde
dico fortiter obstare tex. in clemen.i. de re iudi. vbi expresse
dr̄, ꝙ quotiens contra aliquem tres super eadem cā ferun-
tur sententie ꝯformes, non poterit executio impediri etiam
si de nullitate sententiarum quis velit opponer̄, ⁊ hoc vt ca
lūnijs litigantium occurratur, vt expresse dicit ibi tex. presu
metur enim pro ipsis sententijs, ex quo tot iudices concor
des fuerunt, sed in casu nostro contra.d. Joan. fuerunt late
tres sententie, quinimmo, ⁊ quarta, que condemnant ipsuꝫ
pro rata sua ergo de nullitate ipsarum non debet posse di-
ci ad earum executionem impediendam. ¶ Et vltra.d. cle
mē. hoc tenēt Bal. ⁊ Saly. in.l.j.C. ne liceat tertio prouo.
⁊ Ant. de But. ⁊ Jo. de imo. in.d. clem.i. ⁊ per eundē in.l.
de pupil.§.q opus.ff. de nou. oper. nun. ⁊ ita etiam voluit
patruus meus, ⁊ pater obseruandissimus.d. Bar. Soci. in
consi. clviij. in.ij. vol. in.j. col. incip. visis processibus, senten
tijs ⁊c. Et late per.d. Alex. in consi. lxxvij. in.ij. volu. in.iiij.
v. ⁊.vj. col. vbi multa de itellectu.d. clem.i. tradit. ¶ Sed
adhuc hoc non obstante puto predicta procedere, ⁊ posseꝫ
pluribus modis respondere. ¶ Et primo dico, ꝙ.d. clem.
i. non procedit quotiens ex inspectione actorum, vel ipsius
sententie nullitas appareret, ⁊ ita respōdet dñs Alex. in.
d. consi. lxx. in.v. col. sed in casu nostro inspecta sentētia sta
tim apparet nullitas ratione incertitudinis ergo ⁊c. cessat
enim hoc casu ratio.d. cle.i. cum si expresse de nullitate con
stat nulla sit litigantium calumnia. ¶ Uel ⁊ secundo pos-
sum dicere secundum Alex. in.d. consi. vj. col. ꝙ illa cle.i.
procedat, quando quis per viam petitionis nullitatē sen-
tentie petebat, nos autem loquimur, ꝙ.d. Jo. per viam ex
ceptionis illam opponebat vide ibi per eum. ¶ Uel ⁊ ter
tio dicas, ꝙ.d. clem.i. loquitur, qñ tres snie fuerūt ita ꝯfor
mes, vt vna esset alterius confirmatoria, secus esset, si sentē
tie post primam fuissent reformatorie, put in casu nr̄o ad-
uersus.d. Jo. vt mihi fuit in facto premissum, ad quas me
refero, ⁊ ita voluit Alex. in.d. ꝯsi. in.v. col. in versi. aliter rñ
deo auctoritate quorūdā, de qbus ibi p eū. ¶ Uel dicas ⁊
quarto ⁊ in hoc facio vim, ꝙ.d. cle.i. nō obstat, qa ibi loqui
mur, qñ de nullitate snie ita dr̄, vt ꝓdicatur snie, sed in casu
nr̄o.d. Jo. dū opponit nullitatē snie rōne incertitudinis nō
ꝓdicit, bñ intelligēdo sententijs pdictis, vt fuit dcm̄ in.ij.q.
¶ Uel dicas.v. ⁊ vltimo ⁊ erit effectualiter idē cū pcedē-
ti solutione dicas inꝗ, ꝙ.d. clem.i. nō obstat, qa.d. Jo. nō
opponit de nullitate, sed dicit mandentur executioni.d. sen
tentie, prout loquuntur ex quo postmodum nullitas appa
rebit, qa.s. nullam merentur executionem aduersus.d. Jo.
ex quo nullam habuit ratam hereditatis, quam videntur
iudices considerasse, dum ipsum condemnarunt, vt ex.s. di

ctis ꝯstare potest. ¶ Et certe credo, ꝙ nunq̃ cadet in sensum probi viri, ꝙ executio cótra. d. Jo. fieri possit, vt scilicet effectualiter aliqd soluere cogat̃, cũ executio iuxta vba sententiarum fieri deat, q̃ verba solũ diũt, ꝙ ꝑ rata sua hereditaria soluere teneatur, q̃ rata, vt ex ꝑdictis ꝯstat, nulla ẽ. ¶ Restat nunc, vt ad quartam, ⁊ vltimam. q. deueniam
21 †circa quam videtur forte dicendum, ꝙ lȝ in ipsa veritate. d. Jo. non habeat aliquam ratam hereditariam, vt. s̃. diximus, tamen videat̃ sibi fecisse ratam respectu bonorum, q̃ a testóre consecutus fuit, hoc est, ꝙ habita extimatióe hereditatis ipsius testatoris, ⁊ estimatis bonis i quibus. d. Jo. fuit institutus. illa dicat̃ esse sua rata, quam. d. bona facerét iuxta ea, que dixi. s̃. in. ij. q. ⁊ consequenter ad hanc ratam videtur, ꝙ debeant adaptari omnes sententie, ⁊ hoc, ne iudices ab ipso Jo. iudicium acceptante, ⁊. d. sententias ferri patiente contempti videátur arg. l. de etate. §. qui tacuit. ff. de interrog. act. ¶ Et licet proprie loquendo. d. Jo. nõ dicat̃ hr̃e ratam, ⁊ sic verba sñiarum ad. d. bona non referantur ꝑprie, tñ vt. d. verba aliqd operent̃, itelligemus. d.
22 ratam esse considerandam super. d. bonis †debemus enim ita verba intelligere, vt aliquid operent̃, arg. l. siq̃ qs. ff. de leg. j. ⁊. l. gñaliter. §. j. ff. de vsus. leg. ⁊ ibi ꝑ Bar. facit in argu. l. quotiens. ff. de reb. dubijs. ⁊. l. quotiens. ff. de ver. obl. ¶ Uel ⁊ forte verisimilius dicamus, ꝙ. d. Jo. videat̃ sibi fecisse ratam in hereditate. d. Georgij patris sui pro tertia parte. nam ex quo (prout in processu apparet). d. Joan. fuit conuentus tanq̃ vnus ex tribus filijs. d. Georgij, ⁊ heredibus, videtur conuentus pro tertia parte, ⁊ de. d. parte credo, ꝙ senserit actor, ⁊ iudices sentẽtias ferentes, ⁊ hoc ex eo, quia ab intestato pro tali parte successisset ⁊ forte, ⁊ creditor, ⁊ postea iudices ignorarunt predictum Georgium condidisse testamentũ, ⁊ pariter in articulis, ꝙ pro ea parte esset heres, positum fuit, de quo actor. d. Jo. interrogari voluit, que omnia cum ipse tacens iudicium subierit, ⁊ sententias ferri passus fuerit, vr̃ ꝯfessus fuisse, si igit̃ hec videt̃ confessus, licet millies vere, ⁊ iuridice non sit heres, vel ꝑ herede non habeatur, tamen pro ea parte tenebitur, ꝑ qua se heredem esse confessus videtur per tex. in. l. de etate. §. i. ff. de interro. act. ⁊ ibi per scribentes, ⁊ consequẽter ex his redderentur irrita, ⁊ nulla omnia dicta. s̃. in precedenti. q. cum. d. Jo. dicatur habere ratam. ¶ His tamẽ nõ obstantibus contrariam partem de iure veram esse arbitor, videlicet ꝙ. d. Jo. per predicta aliquam ratam sibi non fecerit, quod satis probabitur respondendo allega. in contrariuȝ. ¶ Inquantum ergo dicebatur primo ꝙ. d. Jo. videbatur sibi fecisse ratam respectu bonorum ⁊c. Hoc ego nego nec est verum, ꝙ ad illa bona verba sententiarum tanq̃ ad ra-
23 tam possint referri †nam verba sententie sunt stricte intelligẽda, ⁊ non debent extẽdi, vt est tex. in. l. j. C. si plur. vna sententia, ⁊ ita per. d. l. j. ⁊ per alia iura voluit Bar. in. l. si expressim in. ij. col. ff. de appel. ⁊ idem voluit Pau. de cast. in consil. xl. incip. visis omnibus, que in puncto ⁊c. j. col. in. j. vol. sed si referrentur ad. d. bona interpretarentur large, ⁊ preter significationẽ ipsorum verborum, cum illa certa bo-
24 na nullo modo veniant appellatioue rate †quia rata portionem quantitatiuam significat, vt legitur in. l. sic pro rata. ff. de relig. ⁊ sumpt. fu. ⁊ ponit Bald. in auct. defuncto. C. ad tertul. ⁊ sic extenderentur ergo ⁊c. ¶ Nec ob. d. §. qui tacuit, quia ibi loquimur, quãdo vere erat heres ꝑ parte. Item quando vere fuerat interrogatus, que in casu no-
25 stro non sunt. ¶ †Illud autem, quod dicitur, ꝙ verba debent intelligi, vt aliquid operentur, procedit, quãdo ita verborum natura patit̃, maxime vbi sumus in casu, in quo fieri debet stricta interpretatio verborum, prout. s̃. dixi, item procedit, quãdo id, quod volumus talia verba operari fuisset de mente proferentium enm igit̃ in casu nostro, nec verba talem sensum patiantur, nec etiam iudices ita voluerint, vt ex his, que dixi. s̃. in alijs. q. constare potest, non fiet ista interpretatio, vt pro rata intelligamus certas res. ¶ Ad id autem, quod secundo loco dicebat̃, vȝ ꝙ rata eẽt tertia pars. rñ. ⁊ illud etiam nego qa ex quo ipse vere nullam habuit ratã ꝑ ea, q̃ ipse fecit, nõ dr̃ fecisse sibi ratam aliquam. ¶ Nec obstant. s̃. allegata, qm̃ dico, ꝙ in casu nr̃o. d. Jo. subijt iudicium ignorantia iuris ductus se teneri credẽs, vt dixi. s̃. in. ij. q. ⁊ nunq̃ an eẽt hr̃s, ⁊ ꝑ qua parte ipse fuit interrogatus, nec vnq̃ pro aliqua parte se heredem ꝯfessus
26 fuit, quia tunc bene procederẽt obiecta. s̃. †tex. n. in. d. l. de etate in. §. i. loquitur proprie de eo, qui interrogatus se heredem ex parte fuit cõfessus, que (vt. s̃. dixi) in casu nostro, nõ fuerunt. ¶ Et licet forte. d. creditor agens, ⁊ iudices sentẽtias ferentes crediderint ipsum heredem pro tertia parte ꝑ. s̃. dicta (quod volo fateri) non tamen hoc dicto Jo. preiudicare potest, nisi interrogatus rñdisset se ꝑ aliq̃ parte hr̃dẽ q̃ ꝑprie requirũt ad hoc, vt qs dicat̃ fecisse sibi ratã, q̃ȝ non hȝ, vt in. d. §. j. ¶ Põt igit̃ ex predictis oĩbus in pñti consultatóe ꝯcludi, ꝙ. d. Jo. nõ tenet̃ aliquo mõ ad onera hereditaria, nec ꝑ his ab initio potuit ꝯueniri. ¶ Itẽ ꝙ lȝ iudiciũ subierit, ⁊ sñias ferri passus fuerit, nõ tñ sibi ꝑiudicauerit, qn exceptionẽ illã, nõ sum hr̃s ⁊c. opponere possit, vel petere sñias nõ exeq, vltra q̃ȝ ipse sñie loquunt̃. ¶ Et propterea, ꝙ. d. sñie incertitudinis resultãtis ex ipsa sñiaꝝ inspectióe dicant̃ nulle, vel saltem dicti Jo. non ꝯdẽnatorie. ¶ Et vltimo, ꝙ. d. Jo. nullam sibi aliquo modo ratam in hereditate patris sui fecerit. Laus Deo.
Maria. Soci. Junior. J. U. D. Senis legens. 1508. in. iiij. anno sui doctoratus.

SUMMARIUM.

¶ Si inquilinus rei vendicatione conuentus locatorem nominauit in dominum, ⁊ possessorem, vtrum post taleȝ nominationem dicatur cum nominante, vel nominato constituere lis, ita vt possit per aliquem eorum solui gabella compromissi, stante statuto, ꝙ de qualibet lite, soluta certa gabella, fiat compromissum.

1 Lis quando dicatur.
Et quid sit iudicium.
2 Nominatus in dominum licet dicat super se suscipere iudicium, non tamen dicitur habere aliquam litem cum actore, qui nec eum citauit, nec susceptioni litis consensit, litem cum eo prosequẽdo, sed opus est nouo libello ꝯ eũ.
3 Judicium huius nature est, vt reddatur in inuitum, ⁊ lis, ⁊ iudicium non dicitur esse, nisi reddatur in inuitum.
4 Curator ad lites an detur pupillo, nisi sit lis cum tutor̃, ⁊ J. nu. 6. vbi declaratur. §. fi. instit. de auc. tuto.
5 Emptor rei vendicatione conuentus, si denuntiet venditori, vt veniat ad eum defendendum, non mutatur iudiciũ nec est opus nouo libello, sed sup ꝑposito ꝑcedit̃, ⁊ semꝑ iudicium fundat̃ in persona emptoris, nec potest petere vt absoluatur ab obseruatione iudicij.
Secus in colono aliquem in dominum nominante, qa põt petere se absolui ab obseruatione iudicij, ⁊ noiatus si ẽ diuersi fori poterit ire ad suum iudicem.
7 Noiatus an teneat̃ vtili actióe añ porrectionẽ noui libelli.
8 Delegatus licet teneatur vtili actione tñ ante libelli porretionem non dicitur esse cum eo lis.
9 Nominatio dicitur quedam exceptio declinatoria iudicij, cum per eam iudicium euitetur.
10 Nominãs aliquem, eo non comparente, penitẽtia ductus non potest ex persona sua suscipere iudicium, sed vti mẽdax de possessore efficit̃ petitor. ⁊ vide J. nu. 12.
11 Deffensor quilibet potest pro reo comparere, ⁊ dȝ audiri.
13 Nemo ꝑsumit̃ incótinẽti mutar̃ volũtatẽ, nec se corrigere.
14 Nominan s aliquem in verum possessorẽ dr̃ negare se possidere, ⁊ ob id ẽ incapax ad suscipiendam rei vendic.
15 In dubio pronuntiandũ est ꝯpromissum fieri non debere.

CONSILIUM XLVI

¶ Per viam allegationum.

Dirigat Dominus verba mea in viam veritatis, ⁊ iustitie. Magnifice ac iustissime iudex i cã illustriss. dñi dñi Petri Frãcisci piccolominei, q̃tenus disputat̃, an deat ꝑnũtiari ꝯpromissum mediãte solõne gabelle, vidi, ⁊ plegi, q̃ Magnific. tuã vñr iclinare i ꝑtẽ affirmatiuã. ¶ Et lȝ prio aspectu ꝯcludentia videant̃, ⁊ sint valde subtilia, tñ diligẽti⁹ ꝯsiderata nõ obstant

ſtant ꝯ̃rie ꝯcl'oni,vt.ſ.nullo mõ ſit locus ꝯcl'o·Et ꝑ decl'o-
1 ne aduertẽdũ eſt,† ꝙ lis inter aliquos tũc dr̃,qñ inuicẽ liti
gare ꝯſentiũt,⁊ ad iudiciũ veniũt,vt iter ſe litigẽt ꝯ̃ria aſſe
rẽtes,⁊ hinc diffinit̃ iudiciũ,vt dicat̃ actꝰ triũ ꝑſonaꝝ,iudi-
cis.ſ.actoris,⁊ rei,vt pl'e ꝑ Ab.⁊ alios i rub.ex̃ de iud.nec
ex eo,ꝙ ego dicã vnũ,⁊ tu ꝯ̃riũ affirmes,dicet̃ eſſe iter nos
lis,⁊ iudicium,niſi talis controuerſa inter nos coram iudi
ce ventilet̃,ita vt nos inuicez litigare velimus. ¶ Hoc ita
poſito dico tolli primã ꝯſiderationez Magnificentie tue.
2 †Nã lz dñs Syluius noiatus litẽ ſuꝑ ſe ſuſciꝑe dixerit,tñ
nõ eſt veꝝ,ꝙ dñs Petrus frãciſcus cũ eo hẽat litẽ aliquã,
vel ꝯtrouerſiã,qꝛ nec eum in iudiciũ citauit,nec ſuſceptioni
litis ꝑ eũ facte ꝯſenſit litẽ cũ eo ꝓſequẽdo,qnimo viſa no-
minatione,⁊ ſuſceptione litis ſe a iudicio retraxit,tũ qꝛ vo
luit cogitare,an ei expediebat cũ.d.dño Syluio ligare,tũ
ẽt qꝛ ſciebat(vbi cũ eo litigare vellet)eẽ opꝰ nouo libello ꝯ̃
eum,ẽt ꝙ eãdẽ actionẽ vellet ꝓponere iuxta plene tradita
ꝑ Bar.Bal.Saly.⁊ alios in.l.ij.C.vbi in rem act. Et di-
cere nũc,ꝙ cã iſta dr̃ ꝓpria illuſtriſ.dñi Syluij predicti,qꝛ
ad eum ſpectat cõmodũ,⁊ incõmodũ eius iuxta.l.j.§.im-
propria.ff.qñ appel.ſit.⁊.l.q ſtipẽ.C.de ꝓcu.cũ ibi not.non
facit ad pñtẽ diſcuſſionẽ,qꝛ ego fateor,ꝙ qñ inter eũ,⁊ il-
luſtriſ.dñm Petrũ frãciſcũ fuiſſet lis,⁊ ꝯtrouerſia mota,ꝙ
dñs Syluius diceret̃ litigare de cã ꝓpria,⁊ nõ de aliena,
⁊ vbi eſſet appellandũ,ſolũ biduũ ei ꝯcederet̃,⁊ alia locuz
haberẽt in eo,que ꝓcedũt in agẽtibus ꝓpriã cãm,ſed ex eo
nõ eſt in ꝓpoſito inferẽdũ,ꝙ inter ṕdictos dños fuerit lis
aliqua,vel ꝯtrouerſia,cũ tũc dñs Petrus frãciſcus nunq̃
cogitauerit cũ dño Syluio litigare,illũ.n.nec citauit,nec ſu
ſceptionẽ litis ꝑ eũ factã acceptauit,qnimo(ꝓut rei v̄itatẽ)
decreuit a lite illa recedere,qm̃ videbat reos ꝯuẽtos ꝑ no-
minationẽ dñi Syluij venire abſoluẽdos ab obſeruatione
iudicij,⁊.d.dñm Syluiũ mediãte lite iam mota,⁊ ꝓ̇o li-
bello nõ poſſe ꝯdẽnari,ſed eſſe opus nouo libello ꝑ ea,que
tradunt doc.in.d.l.ij.C.vbi in rem act.vñ(vt iam dixi)ꝯſti-
tuit illuſtriſ.dñs Petrus frãciſcus illã litẽ nullo mõ ꝓſeq,
ſz potius ei renũtiare,ſeu eam hr̃e ꝓ nulla,cũ nec ꝯ̃ Mar-
ſiliũ,⁊ Firmanũ in eo iudicio reos ꝯuentos,nec ẽt ꝯ̃ dñm
Syluiũ noiatum inuitos poſſet qcquã agere per predicta.
3 †Et alias iudiciũ eius eſt nature,vt reddat̃ in iuitũ.l.inter
ſtipulantẽ.§.j.⁊ ibi ꝑ doc.ff.de ver.ob.ꝑꝑ qđ ꝯueniẽter di-
ci poteſt nõ eſſe litẽ,vel iudiciũ,qđ in inuitũ reddi nõ põt,⁊
ꝯñr,ꝙ in caſu nr̃o ex cã predicta nõ poſſit dici extare litem
aliquã,controuerſiã,vel iudiciũ,de qua gabella cõpromiſſi
ſolui potuerit,⁊ hec quo ad primum fundamẽtũ Magnifi
centie tue.¶ Non ob.ſcđm dum dicit Magnificẽtia tua,
ꝙ ẽt añ porrectionẽ noui libelli dr̃ fuiſſe lis inter dñm Syl
uium,⁊ dñm Petrũ frãciſcũ ꝑ ſolã noiationem de.d.dño
Syluio factã argu.eorũ que de pupillo noiato dñr in.l.an
4 tibi.C.ꝺ i lit.dã.tut.quatenus dr̃ ibi,† ꝙ noiato pupillo dã
dus eſt curator,q cũ tutore litiget,ex quo arguit̃ ex ſola no
minatiõe cũ eo eſſe litẽ cũ nõ al's det̃ curator talis,niſi ſit in
lite cũ tutore,vt inſtitu.de auct.tut.§.fi.cum ſimi.⁊ eo ca-
ſu dicit Magnificẽtia tua ꝙ licet dñs Syluius nõ teneret̃
actione directa tenebat̃ tñ vtili iuxta not.in.l.delegare.ff.ꝺ
noua.cũ ſimil.¶ Nã de facili rñdet̃,⁊ in primis aduertẽ-
5 dum eſt,† qꝛ aliud eſt,ſi emptor rei vendicatione ꝯuentus
laudet venditorẽ.i.ei denũtiet,ꝙ veniat ad eum defenden-
dum,quo caſu nõ mutat̃ iudiciũ,nec nouo libello eſt opus,
ſed ſuꝑ iam ꝓpoſito ꝓcedit̃,⁊ ſemꝑ iudiciũ fundat̃ in ꝑſo-
na emptoris,⁊ poſſeſſoris rei ꝯuẽti,nec ex eo,ꝙ vendito-
ri,vt.s̃.denunciauerit,põt peti ſe abſolui ab inſtantia,⁊ ob-
ſeruatione iudicij,vt hec hñr in.l.venditor.ff.de iudi.⁊ iſte
non eſt caſus noſter. Et aliud eſt ſi ſimplex detẽtator,puta
colonus,vel inquilinus ꝯuentus nominet dñm in poſſeſſo-
rem veꝝ,nam eo caſu ꝯuentus põt peti abſolui ab inſtãtia,
⁊ iudiciũ mutabit̃,qꝛ ꝯ̃ nominatũ dz ꝓponi ꝑ porrectionẽ
noui libelli,vt plene per illũ tex.tradit̃ in.d.l.ij.C.vbi in rez
act.⁊ hic ꝓprie eſt caſus noſter. Modo dico,ꝙ in.d.l.an
tibi,reus ꝯuentus nõ noiabat pupilluz in veꝝ poſſeſſorem
ſm̃ terminos noſtri caſus,ſz ipſum laudabat.i.ei denũtia-
bat,vt tanq̃ heres venditoris veniret ad ſe defendẽdũ,⁊
ſic ſumus in primo caſu,⁊ ꝑpea nõ eſt mirum,ſi abſq; no-
uo libello ꝯ̃ pupillum ipſi pupillo,velut litigaturo cũ tuto-
re dandus eſt curator,nõ.n.eo caſu mutari poteſt iudiciuz,
nec ipſe emptor poterat illud dimittere,nec ex perſona pu-
pilli erat quicquam innouandũ,etiam ſi al's pupillus diuer
ſum iudicem hr̃et,qꝛ non poterit ex ꝑſona ſua declinatoriã
opponere,vt ꝓbatur in.d.l.venditor,nõ.n.in ꝑſona pupilli
fundabat̃ illud iudiciũ,ſed tm̃ in perſona emptoris,qui tũc
vere poſſidebat. At in caſu noſtro poſt nominationem fa-
ctam de dicto dño Syluio non poteſt actor ꝓſeq iudiciuz
ꝯtra reos ꝯuentos,cuz illi poſſint peti ſe ab inſtantia abſol
ui,nec ꝯtra ipſum nominatum,niſi nouum producat libel-
lum,⁊ adeo,ꝙ ſi noiatus eſſet diuerſi fori ab ipſis reis ꝯuẽ
tis,opus eſſet adire ꝓprium iudicẽ ipſius nominati,cum il
le ſit futurus verus reus,⁊ in eius ꝑſona debeat fundari iu
dicium,eſt enim r'la tritiſſima actorẽ rei forũ ſeq debere.c.
cum ſit gñale.de fo.cõpe.cuz ſimi.cum igit̃,vt ex predictis
pz,nõ poſſit dici lis añ nouum libellũ inter illuſtriſſi.dñm
Petrum frãciſcũ ⁊ illuſtriſ.dñm Syluiũ non hz locũ ſta-
tutum loquẽs de cõpromiſſo.¶ Preterea ad iſtud ſcđm
6 fundamẽtũ poſſet al'r rñderi,† ꝙ nõ vz ꝯña,dat̃ curator,er
go minor eſt in lite de pñti cũ tutore,qm̃ dico curatorẽ da-
ri ante,q̃ in lite ſit,vt.ſ.mediante ꝑſona curatoris litigare
poſſit,⁊ hoc eſt,qđ voluit tex.in.§.fi.inſti.de auc.tut.ibi iu
diciũ agendũ ſit ⁊c.Et iſte mos eſt in ciuitate iſta,ꝙ q cuz
minore litigaturus eſt,anteq̃ litez moueat petit minori da
ri curatorẽ,⁊ eo dato litẽ mouet. Et certe ſi peto Titio mi
nori dari curatorẽ,⁊ det̃ nõ poterit ſolui gabella cõpromiſ
ſi,anteq̃ litẽ poſtea ꝓponã,⁊ cũ hoc Magnificẽtie tue,⁊
oĩbus exploratiſſimum arbitrer,nõ inſtabo vlterius,ſed ex
eo clare oſtendit̃ argm̃ Magnificẽtie tue nullo mõ obſtare
7 ⁊ hoc ſufficit.¶ †Illud aũt,qđ dr̃ noiatuz teneri vtili ac-
tione añ porrectionem noui libelli,nõ video,qũo ꝓcedat.
nam in.l.delegare.de noua.ſi delego tibi Gaium debitorẽ
meũ,bñ põt dici,ꝙ ipſe tibi teneat̃ vtili,⁊ nõ directa actio
ne,ex quo ille tecũ nõ ꝯtraxit(loquor reſpectu obl'onis,⁊
ꝯ̃ctus mecũ initi)ſz iſta nõ faciũt ad caſum nr̃m,nã.d.Pe
trus frãciſ.nõ dr̃ ꝯ̃xiſſe cũ illis ṕmis reis ꝯuẽtis,nec illi ꝺ-
legauerũt.d.dñm Syluiũ,⁊ iõ ſumus ex̃ terminos,⁊ rõ-
nes.d.l.delegare.Et dicã vlterius ꝓ veritate,ꝙ imo dñs
Syluius cũ dixerit ſe veꝝ poſſeſſorẽ,⁊ paratũ ſe obtulerit,
litẽ ſuſciꝑe poterat,⁊ poſſet directa actiõe teneri,⁊ ita di-
recta vẽdicatio contra eũ poſſet moueri,cum ipſe habeat
rei reſtituende facultatẽ iuxta.l.officium.ff.de rei vendi.cũ
ſimilibus.ſed tunc dicat rogo Magnificentia tua valet ne
iſta ꝯña,Titius tenet̃ mihi vtili,vel directa actione ad ali-
quod,ergo cum eo litem habeo? certe non,ſed bene vale-
8 bit,ergo litẽ cũ eo habere poſſum.† Et in terminis.d.l.de-
legare,eſto,ꝙ ꝺlegatꝰ teneat̃ vtili actiõe,nõ tñ cũ eo dr̃ eẽ
lis,niſi real'r lis moueat̃ ꝑ porrectionẽ libelli. Et ſicut illo
caſu añ motã litẽ ex forã ſtatuti nr̃i ñ poſſet ſolui gabella cõ
promiſſi,ita nec i caſu nr̃o,eſto millies,ꝙ iſte noiatꝰ teneat̃
quauis actione.Et ex predictis clare ꝯſtat ꝑ dñm Syluiũ
compromiſſum peti nõ poſſe eo ꝙ cum eo nulla dr̃ eſſe lis,
⁊ per ꝯñs ſunt ſublata omnia,que primo loco quo ad eius
ꝑſonã all'auit Magnificẽtia tua. ¶ Scđo ẽt dico,ꝙ nec
Marſiliꝰ,⁊ Firmanꝰ ṕmi rei ꝯuenti pñt tale compromiſ-
ſuz petere,qm̃ nec cũ eis dr̃ amplius eẽ lis,poſtq̃ dñz Syl
uiuz i veꝝ poſſeſſorẽ noiauerũt,⁊ ille acceptauit,⁊ ſe para
9 tũ obtulit† qm̃ illa noiatio dr̃ q̃dã exceptio ꝺclinatoria iudi
cij cũ ꝑ eã iudiciũ euitet̃,vt ꝺclarãt doc.i.d.l.ij.C.vbi in rez
actio,maxime Saly.i.ij.not.⁊ idẽ voluit in.viij.q.dum di-
cit ſimpliciter,ꝙ colonus nominans abſoluet̃ ab inſtãtia,⁊
ad iſta diligẽter aduertẽs Illuſtriſſ.dñs Pet.Frãc.vlteriꝰ
in ea lite v̄bũ nõ fecit,nec eã ꝓſecutus fuit ſciẽs,nõ poſſe,⁊
ei itendẽs total'r renũtiare ĩtra ſe deliberauit,an vellet eãdẽ
litẽ ꝑ nouũ libellũ mouere ꝯ̃ dñz Syluiũ an v̄o aliã,⁊ ꝺcre
uit aliã ꝓponere,ꝓut fecit.ſ.cum.d.Firmano,⁊ Marſi-
lio non pretendẽs(prout rei veritas eſt)amplius hẽre litez
eos ſimpliciter dimiſit,nec poſt nominationem predictam
amplius apparuit,nec aliquem actum fecit.¶ Nec ob.ꝙ
Firmanus,⁊ Marſilius expreſſe non petierint ſe abſolui,
quoniam reſpondetur hoc non eſſe neceſſarium,ſed ſufficit
nominatio alterius,que,vt dixi,dicit̃ quo ad eos exceptio
declinatoria,⁊ per nominationem ſic factam poſſunt dici
liberati ab inſtantia,nec quid amplius cum eis eſt facien-

dus, qr cum eis lis dicitur extincta, prout in terminis ꝯclu-
dit Ang. in d. l. ij. i. colum. versi. iudex eum ibi citare cura-
bit ꝛc. C. vbi in rem act. dicens, ꝙ ita tenuit ibi glos. ꝛ post
eum alij videntur sequi. ¶ Nec predictis obstat auctori-
tas Specu. in tit. de primo ꝛ secundo decreto. §. restat. ver
sicu. sed nunquid nominans ꝛc. ꝛ in versi. quid si nominãs
sm ꝙ Magnificentia tua allegat. Quoniaꝫ respondetur,
ꝛ aduertendum est, qr Specu. in dicto versi. quid si nomi-
10 nãs, † querit nunquid nominãs aliquem possit eo non com
parente penitentia ductus iudicium. s. se suscipere, ꝛ deter
minat, ꝙ non potest ex persona sua illud facere, sed tanq̃
mendax efficitur de possessore petitor, ꝛ per consequens, si
recte verba, ꝛ mens Specu. ponderentur, voluit ipse, ꝙ p
solam nominationem factam a reo lis, ꝛ iudicium iam mo
tum extinguatur, alioquin non esset opus querere, an reus
possit iudicium supra se suscipere si iam iudicium perdura-
ret cum eo. Cum ergo ita querat, ꝛ determinat negatiue, ne
cessario infertur, ꝙ cum reo conuento post nominationem
iudicium dicitur extinctum, ꝛ lis amplius non perdurat.
Igitur in proposito nostro sequitur, ꝙ per illos reos com-
promissum peti non potest, ex quo cum illis amplius nulla
viget lis. Et licet Specu. in loco predicto dicat, ꝙ nomi-
nans potest tanq̃ defensor nominati comparere, hoc tamẽ
11 non est mirum, † nam ꝛ quisqꝫ alius, vti defensor rei com-
parere potest, ꝛ debet audiri, vt. l. seruum. §. publice. ff. de
procu. ꝛ tradit idem Spec. in eodem. §. restat. versi. sed qd
sit actor in fi. hoc tamen debet intelligi in iudicio contra no
minatum mouendo per porrectionem noui libelli, qr alias
ille nominatus defensione aliqua non indiget per tradita p
doc. in d. l. ij. ꝛ ex his constat dictum per Specul. in dicto
versi. quid si nominãs non solum predictis non obstare, sed
12 etiam pro eis plurimum facere. ¶ † Illud aũt, quod Spe
cu. dicit in dicto versi. sed nunquid nominans similiter non
obstat, nam querit nunquid nominans debeat semper com
parere, ꝛ cause adesse. Et respondet, ꝙ non, sed dimitten-
dus est, quando nominatus comparens causam per se de-
fendit, ꝛ sic conclusio Specu. facit pro predictis, quoniam
ideo videtur, ꝙ non compellatur comparere, sed debeat di
mitti, quia cum eo amplius lis non est. Et dum Magnifi-
centia tua dicit, ꝙ verba illa innuunt eum posse (si velit) cõ
parere, ꝛ per consequens cum eo adhuc litem perdurare,
ergo ꝛc. ¶ Respondetur, ꝙ licet verba Specul. inferant
nominantem posse comparere, nõ tamen debet intelligi, ꝙ
lis cum eo dicatur perdurare. quoniam (ne Specu. sibi ipsi
contradicat) debet hoc intelligi, ꝙ potest comparere tanq̃
defensor nominati, vt. s. ipsemet dixerat in dicto vers. quid
si nominans ꝛc. nec talis contradictio, maxime ita inconti
13 nenti debet allegari, vel admitti, † cum nemo presumatur
incontinenti mutare voluntatem, ꝛ se corrigere, vt. l. non
ad ea, ꝛ ibi per doc. ff. de condi. ꝛ demon. si igitur intelligi-
tur, ꝙ posset comparere, vti defensor nominati, sequitur ꝙ
debet intelligi respectu iudicij, ꝙ cum ipso nominato agita
ri potest, ꝛ consequenter mediante nouo libello contra no-
minatum porrecto, cum alias contra eum agi nõ possit, nec
cum eo dicatur esse lis, vt. s. deductum fuit. ¶ Et ex his
patet in proposito nostro, ꝙ petitio compromissi facta post
nominationem, ꝛ ante noui libelli porrectionem fuit facta
nulla lite subsistente, ꝛ propterea non debet attendi. ¶ Et
quod dicit magnificentia tua, ꝙ rei conuenti non intendũt
a lite recedere, eo ꝙ cum nominato comparentes soluerũt
gabellam, ꝛ petierunt compromissum, non obstat, quoniã
dico, ꝙ etiam si expresse illi dixissent se velle in eadem lite
permanere (postq̃ alium in verum possessorem nominaue-
runt) non essent audiẽdi per doctri. Specu. in d. vers. qd si
14 nominans. Et doctri. eius optima rõne iustificatur. † nam eo
ipso, ꝙ noiauerunt alium in verum possessorem dñr negare se
possidere, pp qđ dñr effecti inhabiles, ꝛ incapaces ad su-
scipiendam rei vendicationem, que ex parte rei requirit pos
sessionẽ. d. l. officium, ꝛ sic ꝯtra eos extinguitur iudicium. Et
ita ẽt voluit in terminis Ang. in d. l. ij. vbi in rem act. j. col.
ẽt si dicerent se detinere domum, nam certũ est eos nõ possi
dere, ꝛ ibi rñdet Ang. ad d. l. officiũ, vt per eum. Et lꝫ po-
stea ducantur pnia, ꝛ velint iudicium tanq̃ possessores su-
scipere nõ sunt audiendi, sed tanq̃ mendaces priuantur pos-
sessione, vt. l. fi. de rei vendic. ꝛ ꝯñr, vbi ipsi velint litigare,
opꝫ vt sint actores, ꝛ sic non erit eadem lis, nec idẽ iudiciũ.
Concluditur igitur ex omnibus predictis ante porrectionem li
belli ꝯtra nominatum non potuisse dici litem aliquam exi-
stere post nominationem, nec cum ipsis nominantibus, nec
cum ipso noiato, ꝛ ppea p neutrũ illorum potuisse peti cõpro
missum fieri. ¶ Hec pauca curẽti calamo ad iustitie tutelã
dixisse volui, que libenter suppletioni, ꝛ correctioni magni
ficentie tue subicio, cui me plurimum cõmẽdo. Laus Deo.
¶ Post scripta placet vnum addere, nam lꝫ ex predictis
constet aptissime magnificentiã tuam debere pnuntiare nõ
esse locũ compromisso, tñ vbi sup hoc pũcto dubietas ali-
qua esset apud magificentiã tuã (qđ non credo) dꝫ in dubio
pnuntiare compromissum non esse faciendum sm qđ signã
ter tradit Bal. in. l. j. C. qui accus. non pos. refert, ꝛ sequitur
patruus, ꝛ do. meus Soci. in consi. ccc. incip. in cã interpel
lationis. vij. col. dicens, ꝙ iudex non debet sequi errorem
quorundam, qui in dubijs, an. s. cõpromissum fieri dẽat, p-
nũtiãt ei eẽ locũ, nã dꝫ ꝯriũ pnũtiari, vt iã dixi iterum. L. B.
Maria. Soci. iunior Senis legens.

SVMMARIVM

1 Inquilinus si vt nõ nudus inqlinus ꝛ detẽtator, sed vt hñs ius in re, ꝛ vti possessor noiat dñs nõ simplr, sꝫ vt eũ d iurib⁹ istruat, ꝛ defẽdat, an dsinat eẽ i lite cũ actore, ꝛ. n. j.
2 Pignus ꝓprie nõ ꝯsistit in re imobili, sed hypotheca.

CONSILIVM XLVII

¶ Super eadem causa alie allegationes.

Dirigat Dominus verba mea in viam veritatis, ꝛ iustitie. In causa Illustrissimi domini Francisci pic-
colominei adhuc dubitat Magnificẽtia tua dicens contra eum videri pronunciandum.
1 † Tum qr Marsilius non nominauit dñm Syluium, vt nu
dus inquilinus, ꝛ detentator iuxta terminos. l. ij. C. vbi in
rem actio, sed nominauit vt habens ius in re, ꝛ ipsius rei
possessionem cuꝫ domum, de qua agitur habeat iure pigno
ris obligatam iuxta. l. per seruũ in prin. ff. de acqui. rer. do.
ꝛ sic non nominauit simpliciter, vt declinaret a se litem, sed
vt dñs Syluius eum de iuribus instrueret, ꝛ defenderet iu
xta. l. j. C. vbi in rem actio. ꝛ. l. venditor. ff. de iudi. ꝛ p ꝯñs
non desinit cum eo esse lis. ergo ꝛc. Tum etiam, qr posito,
ꝙ vt nudus inquilinus, ꝛ vt litem declinaret nominauerit,
tñ anteq̃ absoluatur a iudice, nõ desinit cum eo esse lis, ergo
potuit petere cõpromissum, ꝛ cum in eius fauorem sit indu
ctum, vt declinare possit, põt tali suo fauori renunciare ꝛc.
quod dr fecisse prosequendo litẽ, ꝛ in eo soluendo gabellã
compromissi. ¶ Et demũ addit Magnificentia tua ꝙ ex
quo Marsilius possidet, non posset absolui, nisi transferret
possessionem in nominatũ, ẽt si se absolui potuisset iuxta tra
dita per Bar. in. d. l. ij. in vltima. q. ¶ Sed breuiter Ma
gnifice dñe Judex (si verum amamus) fatendũ est pdictis nõ
obstantibus pronunciandũ esse non esse locum compromis
so per ea, que alias plene super hoc scripsimus, ex quibus
vbi bene considerentur, videntur omnia predicta penitus
sublata. Ut tamẽ Magnificentie tue satisfiat, clarius, vt. j.
Respondetur. ¶ Et in primis aduertendũ est, qr absolute ne
gatur, ꝙ Marsilius habeat ius aliquod in re ita, vt noia-
uerit nõ vt nudus inquilinus, sed vt possessor ꝛc. qr dico, ꝙ
imo dr nudus inquilinus. Et de firmano bicho in primis
nulla est dubitatio cũ nullũ ius pignoris p eũ allegetur, ꝛ sic
pro pte p eũ detẽta, clarum est, ꝙ ille est nudus inquilinus, ꝛ
sic nõ sumus in pria ꝯsideratione magnificẽtie tue. Quãtuꝫ
vo ad. d. Marsiliũ idẽ dico, cũ ipse simplr domũ illã ꝯdu-
xerit, vt inqlinus, ꝛ illo ptextu dr eẽ in illa domo, ꝛ illaꝫ ex
ea tm cã dr detinere, ꝛ nõ ex aliquo iure, qđ ipse dicat in ea
hre, ꝛ de h nõ credo Magnificẽtiã tuã hesitare, nõ. n. esset
i domo illa, nec eã dtineret, nisi esset verus inqlinus, ꝛ mer
cedẽ p habitatiõe solueret. ¶ Nec ob. ꝙ dom⁹ illa dicatur
ei obligata, qr esto, ꝙ hoc sit verum dico, ꝙ dr de ea inducta
simplex

2 simplex hypotheca, per quaz non transfertur possessio† nec proprie in re immobili consistit pignus. l. plebs. §. pignus. ff. de verbo. signi. ꝛ cuz ex causa istius obligationis res ista non sit apud Marsilium, sed ex causa locationis tantum (vt iam dixi) non pōt dici pignus, sed hypotheca. l. si rez. §. proprie. ff. de pigno. actio. ꝛ vt ibi dicitur, hypothece possessio non transit. lex ergo per seruum de acqui. rerum domi. allegata cum similibus loquitur in re mobili, ꝛ que ex causa obligationis tradit, ꝛ sic in proprio pignore. ℭ Preterea illa obligatio ꝛ hypothecatio dicit facta in casu quo. d. Marsilius aliquo modo illa domo priuaretur, vnde cū nondum euenerit, ꝛ sic conditio impleta non sit non debet illa obligatio considerari. ℭ Preterea. d. l. j. C. vbi in rem actio. ꝛ. d. l. venditor loquuntur quando emptor conuenitur, ꝛ denuntiat litem venditori, quo casu fateor, ꝙ lis non desinit cum eo esse, sed hic non est casus noster ergo ꝛc.

ℭ Hoc nunc ita posito, ꝙ scilicet non sumus in prima vestra consideratione sed in secundo casu, videlicet, ꝙ Marsilius vti merus inqlinus nominauerit, dico ꝙ statiz ꝙ fuit facta nominatio, ꝛ acceptatio litis per nominatum Marsilius desinit esse in lite, ꝛ dicitur declinasse iudicium, ꝛ absolutio de qua loquuntur docto. esset necessaria qñ actor adhuc contra Marsilium instaret, ꝛ vellet ꝯtra eum prosequi, quod non est in casu nostro imo statuta facta illa nominatione actor totaliter ab illa lite recessit, cum sciret vltra prosequi non posse nisi nouū libellum daret vt inquit Bal. in. d. l. ij. col. ij. dicens, ꝙ sine nouo libello esset impossibile procedere, ꝛ cum actor acceptauerit illam noiationē, ꝛ cōsequenter constituit vltra non prosequi contra Marsilium prout nec poterat, non dicitur. d. Marsilius amplius esse in lite cum. d. actore, cum actor ab ea recesserit, ꝛ ex necessi

3 tate, vt dixi. ℭ † Et ꝙ facta nominatiōe per inquilinuz lis cum eo dicatur sopita, voluit necessario Specu. in titulo de primo, ꝛ secundo decre. §. restat versi. quid si nominans, vt in aliis allegationibus deduxi. ꝛ cū Spe. loquat post solā nominationem ante cōparitionem nominati fortius illud est dicendum in casu nostro post comparitionem nominati ꝛ probationem quam fecit de lite suscipienda. ℭ Et non possum nō mirari Magnifice domine iudex, ꝙ quis dicat litem perdurare, vbi actor vere non litigat, nec volens litigare poterat nam si contra Marsiliuz procedere voluisset obstabat ei exceptio declinatoria, si cōtra dominuz Syluiū obstabat exceptio non oblati libelli contra eum cum nouo libello esset opus. Et licet doctores dicantur nominatum absoluendum, debet intelligi, vt iam dixi vbi de facto actor contra eum instaret. ℭ Et illud, quod dicit Magnificentia tua, ꝙ hoc est inuentum in eius fauorem, cui debet posse renuntiare per iura vulgaria, intelligitur quo ad totum hoc scilicet, vt conuentus possit nominare alium, ꝛ sic declinare iudicium. Nam fateor, ꝙ si nolit nominare iudicium contra eum procedet, sed postꝙ̄ nominauit, non potest amplius esse in lite ex propria persona, vt voluit Spec. in loco preallegato, ꝛ plene dixi in aliis allegationi. ex quibus predicta omnia optime iustificantur. ℭ Et quod vltimo loco dicit Magnificentia tua, ꝙ non potest absolui Reus, nisi translata possessione in nominatum, dico in primis, ꝙ ista absolutio esset considerata, vbi actor contra eum instaret, nam si ille reus diceret, ego nominaui dñm, non sufficeret nisi ꝛ possessionem in eum transferri, sed vbi actor vltro non procedit, ꝛ naminationem acceptat, non video ad quid absolutio sit expectanda, vel consideranda. ℭ Secundo etiā dico, ꝙ immo. d. Marsilius nō dicitur habere possessionē sed simplicem detentionem, vt patet ex eius nominatione, nam si recte aduertatur, ipse vt nudus inquilinus nominat dictum dominum Syluium, dixit enim qui recognoscit domum ab illo ex causa locationis allegans de hoc instrumētum locationis constare, vt in actis, ex quo apparet euz nominationem fecisse non vt possessorem, sed vt merum inquilinum, ꝛ nudum detentorem. ℭ Et ex his omnia nouiter per Magnificentiam tuam adducta remanent sublata Et in veritate durum vr̄, ꝙ iste dñs Petrus franciscus actor compellatur compromittere super lite, quaz ipse prosequi amplius non intendit, ꝛ vbi vellet prosequi nō posset, ꝛ sic, ꝙ in arbitrio rei sit, vt tanꝙ̄ super lite fiat compromissum, quā tñ litē ēt ipse amplius ꝓseq non poterat per predicta. ℭ Cōsideret igit Magnificētia tua oia ex solita eius prudētia, ꝛ vltra, ꝙ iustitia nō patit h̄ cōpromissum, ꝯsideret ēt ꝙ̄tum sit preiudiciale dño Petro francisco. Et propterea non immerito in hoc dubio pronuntiandum videtur nō esse locum compromisso, prout dixi in fine aliarum allegationū ceterū Magnificentie tue me cōmēdo. Laus Deo. Maria. Soci. iunior Senis legens.

PVNCTVS

ℭ Antonius cardini de Piscia in eius testamento eius heredes vniuersales istituit Cardinum, dominum Joannem, Philippum, ꝛ Michaelangelum eius filios, ꝛ prohibuit eos venire ad diuisionem bonorum suorum .j. certum tp̄s.

ℭ Eo mortuo infra tempus prohibitum venerunt dicti filij ad diuisionem, ꝛ fecerunt duas partes omnium bonorum, quarum vnam habuerunt Cardinus simul, ꝛ dñs Joānes maiores natu, ꝛ maiores etiam annorum. xxv. alteram habuerunt Philippus simul, ꝛ Michelangelus, ꝛ natu ꝛ. xxv. annorum minores. Et pro obseruantia diuisionis partes predicte iurauerunt non venire contra eam, sed in omnibus, ꝛ per omnia illam obseruare renunciantes beneficiis, ꝛ legibus cuilibet eorum competentibus contra. d. diuisionē. In predicta diuisione inter cetera in qualibet parte erat positum vnum predium, seu vna possessio cultrarum. xxviij. in circa pro quolibet predio, ita quidem, vt ex tali assertione predia predicta paria fuerint existimata. Ex post adhibita mensura apparuit, quod predium positum in parte cardini, ꝛ domini Joan. maiorum fratrum erat cultrarum xxx. ꝛ vltra, illud vero positum in parte fratrum minorum erat cultrarum. xxij. in circa. Et cum de tali errore, ꝛ diuersitate prediorum inter eos esset controuersia fuit factum cōpromissum, ꝛ tandē per duos ex tribus arbitris, tertio nullo modo requisito, fuit iudicatuz, ꝛ laudatum, ꝙ nihil hinc inde esset dandum occasione dicti erroris.

ℭ Et presupponitur in facto extare statutum in loco, ꝙ a laudo, vel sententia arbitri non potest appellari, de nullitate dici, vel peti reductio ad arbitriū boni viri, nec aliqua p̄t poni exceptio, s3 d3 executiōi mādari, cuiꝰ copia trāsmittit.

ℭ Item etiam presupponitur, ꝙ pro auctorizanda illa diuisione ex parte fratrum minorum fuerat per aliquos dies ante constitutus eorum curator quidam ser Laurentius paghi, qui postea in diuisione non interuenit, eo ꝙ nihil in causa cognouerat, sed in ea interuenit, vt eorum curator quidā ser Hyeronimus orlandi, qui paulo ante fuerat ita curator institutus, ꝛ ita ipse nulla precedente cognitione, auctoritatem, ꝛ consensum illis minoribus tanꝙ̄ curator prestitit.

ℭ Quibus sic stantibus queritur primo.

ℭ Utrum minores predicti aliquo modo venire possint cōtra diuisionem predictam. Scdō queritur posito ꝙ non.

ℭ Utrum occasione erroris cultrarum, vt. s. narrat. debeat partes reduci ad equalitatem. Tertio (posito, ꝙ sic) qrit.

ℭ Utrum laudu3 illud tanꝙ̄ iniquum, ꝛ enormiter ledens possit peti reduci ad arbitriu3 boni viri, nō obstāte statuto.

SVMMARIVM.

ℭ De quadam diuisione facta per minores contra prohibitionem testamenti paterni, ꝛ sine cause cognitione, an sit nulla? vel si valet an rescindi possit pretextu enormis lesionis? vel saltem possit peti equari fratres?

ℭ Et vtrum laudum ledens enormiter possit peti reduci ad arbitrium boni viri stante statuto de quo in puncto?

1 In cōione nemo stare cogit, q2 parit discordias vid. j. n. 10.

2 Nudum preceptum, seu simplex prohibitio de non alienādo quando valeat, ꝛ. j. nu. 11.

3 Diuisioni facte per minores, stante prohibitione testatoris an possit contrauenire, maxime si sit iurata, ꝛ. j. nume. 6.

4 Minorem lex prohibet prouocare socios ad diuisionem, quia diuisio est alienatio.

5 Minor cum tutore potest venire ad diuisionē, si minori in ea non expedit stare.

6 Testator potest phibere diuisionē filijs vsq; ad certū tp̄s.
7 Societas potest coiri ne certo tempore diuidatur.
8 Testator sub spe perdendi legatum potest vxori temporalem, & non perpetuam viduitatem inducere, sic etiam pater potest filie matrimonium temporaliter, & non perpetuo prohibere.
In vidua tamen permittitur prohibitio perpetua.
9 Res prohibita alienari, exceptis certis casibus, si per testatorem prohibeatur alienari, intelligitur etiam prohibita in casibus a iure permissis.
12 Prohibitio de nō diuidēdo ppetuo facta sine cā nō valet.
An autem valeat cum causa.
13 Curator debet auctoritatem suam minori celebranti contractum cum cause cognitione interponere, & non passim, & indistincte, aliter contractus est nullus.
14 Sententia eorum, qui in sero iudicant, cuz in mane habuerint processum, est ipso iure nulla, etiam si alias sententia esset iusta, vt.ꝭ.nu.16.
15 Curatoris auctoritas interposita paulo post eius creationem dicitur sine cause cognitione, & nulliter prestita.
17 Iuramentum non potest firmare contractū ipso iure nullū.
Et id quod nullum est firmari non potest.
18 Auc.sacramenta puberum.C.si aduer.vend.qū̄o pcedat.
19 Contractus inualidus ex alio defectu, q̃ minoris etatis, quando firmetur iuramento.
20 Iuramentum in diuisione prestitum de non ꝯtraueniendo, an ita roboret diuisionem, vt dicatur etiam sublata nullitas proueniens a prohibitione testatoris.
21 Iuramentum non debet dici vinculum iniquitatis.
22 Minor in diuisione enormiter lesus an possit ptextu lesionis diuisionem rescindere.
Et quanta dicatur enormis lesio.
23 Diuisio minoris iurata an possit rescindi ratione enormis lesionis, & sic an obstet iuramentum.
24 Lesus enormiter presumitur lesus dolo aduersarij.
25 Iuramentum non impedit rescisionem contractuum dolo initorum, & qui sint comites iuramenti.
26 Dolus arguitur ex qualitate persone, cum qua contrahit, puta minore, muliere, & rustico.
27 Auc.sacramenta puberum.C.si ad.ven.non procedit, qn̄ minor est enormiter lesus.
28 Iuramentum non debet quicq̃ operari vltra intentionem iurantis, cuius intentio est non velle ledi.
29 Iuramentum ratione enormis lesionis, q; non ligat, non requirit aliam absolutionem.
30 Relaxatio debet cōcedi a iuramento interposito sup actu iniquitatem, & iniustitiam continente.
31 Iuramentum de non veniendo contra laudum occasione cuiusdam legati latum, prestitum ab eo qui legatum purum putabat, non preiudicat in legato conditionali, q; illud iuramentum fuerat erranter prestitum.
32 Minor iurans non venire contra ratione minoris pretij, si errauit in facto, non tenetur ad obseruatiam iuramēti.
33 Error facti presumitur, eo ipso ꝙ veritas in ꝯtrariū apparet.
34 Iuramentuz de non veniendo contra diuisionem non ligat, vbi est error circa ignorata.
35 Diuisio, in qua minor est lesus, potest beneficio restitutionis in integrum rescindi, non obstante iuramento in ea prestito, quia de tali beneficio nō fuit certificatus.
36 Minor ea facilitate qua inducitur ad contrahendum, eadem ad iurandum inducitur, & ꝭ.nu.38.
37 Mulier renūtians velleiano si de eo non sit certificata, sibi non preiudicat.
39 Iuramenta que prestantur in contractibus magis ex communi pratica notariorum prestantur, q̃ ꝙ quis intelligat iurando, quid agat.
40 Diuisio in qua est lesio ab vna parte, posito ꝙ nō possit rescindi, an saltem ad equalitatem debeat reduci.
41 Diuidentes promittentes ad inuicem bona ipsis in partibus obuenientia defendere, & desbrigare, dicuntur de euictione promittere.
42 Diuisio dr̄ quedam rō inter partes composita, que ratio si est male composita, debet ad rectitudinem reduci.
43 Diuisio erronea, errore probato, non nocet diuidenti, quin ad equalitatem reducatur.
44 Diuisio si sit iter aliquos facta, & i vna pte fuere positi flor. ccc. existentes in monte, postea tantum.c.sunt reperti, talis error non debet nocere, sz reduci ad equalitatem.
45 Statuto si caueat̄ ꝙ a sn̄ia arbitri nō possit appellari, nec peti possit reduci ad arbitriū boni viri, an possit peti reductio stante enormi & enormissima lesione, & ꝭ.nu.49. & 51. vbi ꝙ sic.
Et an tale statutum valeat.
46 Arbitri denegantes reducere fratres diuidentes ad equalitatem dicuntur enormissime ledere.
47 Excessus arbitroꝝ i nimis magna q̃tita. arguit eoꝝ dolū.
48 Arbitrorum omnium presentia reqrit̄ de iure ciuili, de iure autem canonico saltem absentis citatio.
50 Per pactū qd̄ nō potest fieri nō potest nec p statutum.
Et a pari pcedunt statutū & pctm̄, maxime qn̄ est iuratum.
52 Statuto si prohibeatur dici de nullitate, nō tamē intelligitur de ea que dolosa est.
53 Statutum contra ius commune debet strictissime interpretari, ne quis ex eo indebite dannum patiatur.
54 Statutū phibens exceptionem opponi, non procedit, si ea non opposita, quis lucraretur cum alterius iactura.
55 Restitutio in integrum ꝯcessa minoribus nō tollit̄ p statutum, ꝙ sn̄ia arbitri non possit reduci ad arbitriū boni viri, qn minores n̄ possint vti lesi peter̄ rescisiōez dci laudi.

CONSILIVM XLVIII

Dirigat Dominus verba mea in viam veritatis, & iustitie, Viso puncto suprascripto simul, & testō, diuisione, statuto, & oibus.s̄.narratis, diligenterq; oibus ꝯsideratis, circa.j.q.vr̄ primo i
1 gressu dōm diuisionē predictā nullo mō posse infringi, † naz cū in cōione nemo stare cogat̄, vt.l.fi.C.cōi di. & l.si nō sortē.§.si centū.ff.de ꝯdi.inde.presertim q; cōio parit discordias, vt.l.cū pr̄.§.dulcissimis, de leg.ij. & ēt neglectū reꝝ cōmuniū, vt.l.ij.C.qn̄, & qb.iiij.ps deb.li.x.isti frēs diuidētes fecerūt, qd̄ eis iure pmissum fuit, igit̄ dz diuisio firma pmanere. ¶ Nec vr̄ obstare, ꝙ pr̄ eoꝝ in testō illā fieri phibuerat vsq; quo Michael angelus ꝯpleuerit annū.xxviij.qm̄ cū illud preceptū, seu phibitio fuerit simplex, & sine cā, non
2 dz obesse qn si.ꝭ.illud tp̄s diuisio fiat, valeat, † sicut dicimus ꝙ nudū, & simplex preceptū, seu phibitio d̄ nō alienādo nō vz, vt.l.filiusfa.§.diui.cū mā de leg.j.nā & diuisio dr̄ alienatio, vt.l.j.C.cōia vt.iud. & l.si pupilloꝝ.in pn̄.ff.d̄ reb.eoꝝ. ¶ Preterea illa testōris phibitio cēset̄ facta in fauorem filioꝝ, presertim illoꝝ minoꝝ, merito ei potuerūt filij renunciare.l.si qs in ꝯscribendo.C.de pac.cū si.qd̄ dn̄r fecisse cū cōi ꝯsensu diuisionē p̄dictā fecerit. Facit qd̄ in pulchro casu ꝯcludit Old.in ꝯsi.ccxlj. Factū tale est pater familias &c. ¶ Cōfirmat̄ hoc, q; in predicta diuisione interuenit solēnitas, que reqri vr̄, vz auctoritas curatoris ex parte minoꝝ, itē ēt iudicis dcretū, vt ex serie instr̄i euidēter ꝯstat. ¶ Nouissime, ꝙ diuisio ista nō possit infringi, vr̄ clarissime pbari, q; esto, ꝙ al's forte tāq̃ facta a minore nō esset oino seruāda, q; fortasse p in integrū restōnē rōne lesionis posset tolli tn̄ in pposito casu nō vr̄, ꝙ hoc pcedat pp iurm̄ a minoribus prestitū, p qd̄ ꝯctus gesti p minores impediunt̄ rescindi, & inuiolabiliter debēt custodiri, vt est tex.in auc.sacra puberꝝ C.si ad.vē. & ibi plene p doc.nā qn̄ iurm̄ obseruatū nō vergit in dispēdiū salutis eterne, put ꝯtingit in casu nr̄o, sp dz obseruari, vt in.c.quāuis.de pac.li.vj. & in.c.cū ꝯtingat vbi p oēs de iureiur. Et adeo hoc vr̄ veꝝ, vt diuisio ista per iurm̄ minoꝝ de nō ꝯueniēdo sit roborata, vt dicat̄ ēt sublatū impedimētū pueniēs a phibitione testōris, & ita in terminis nr̄is.s.in diuisione a minore facta ꝯ̄ phibitionē testatoris ꝯcludit.d.Fran.are.in ꝯsi.xxij.diligēter, & mature.in fi.iij.col. Hec sunt, que hanc.j.q.primo aspectu dubitabilem apud me faciebāt. ¶ Veꝝ tn̄ predictis nō obstātibus diligētius omnibus introspectis ꝯ̄rlaz sn̄iam fm̄ ea, que pponunt̄ (vt rn̄debat sceuola) pbabiliorē eē arbitror. & dico Primo ꝙ contra.d.diuisionē pn̄t minores predicti venire per viaz nullitatis. Secundo vbi valuisset p viā rescissiōis.

¶ Primum

4 ¶ Primum probatur tripliciter,† Primo qr illa diuisio fuit facta lege prohibente, donec enim aliquis minor est, nõ potest socios ad diuisionem prouocare, vt. l. si pupillorum. in prin. ff. de rebus eorum, vbi per doc. ꝛ l. inter omnes que est pen. C. de pred. minor. cum ibi no. ꝛ ratio est, vt ibi traditur, qr cum diuisio sit alienatio, vt. s. dixi. Et minori nõ cõcedatur alienatio rei sine certa solennitate, vt. l. non soluz. l. ob es, ꝛ per totum illum titulum. C. de predi. minor. non conceditur minori absqꝫ tali solẽnitate diuidere, qr sic alienaret, immo talis diuisio etiam cum auctoritate curatoris ꝛ decreto iudicis valere non potest, nisi iusta causa diuidẽ-
5 di subesset,† ꝛ minori ad diuisionez venienti non expediret stare, vt refert, ꝛ seq̃r Bart. i. l. inter pupillos. ff. de auc. tut. ꝛ Bar. in. d. l. si pupillorum. in princ. idem voluit Bar. in. l. iubemus nullam. C. de sa. san. eccl. dicens, ꝙ istud omnes tenent, ꝛ fuit de intentione Pla. ꝛ Ald. vt ibi refert, ꝛ sequitur Saly. quod etiam voluit Alex. in consi. vij. in consultatione, in fine ꝯsilij in. v. vol. concludens in casu suo ideo valere diuisionem, qr ꝯstabat de iusta causa, sed in casu nostro nulla suberat iusta causa, pp quaz isti minores deberent ad diuisionem prouocare, ergo sequitur, ꝙ talis diuisio lege ꝓhibente facta fuit, ꝛ per ꝯñs dr̃ nulla, cuz quicquid lege ꝓhibente fit, nullius sit roboris, ꝛ legi satis sit quid prohibere, vt. l. non dubiuz. C. de legi. ꝛ adeo (vt ibi dr̃ in fine) ꝙ nec iur̃m quicꝗ̃ debet operari. ¶ Et si quis dicat, ꝙ immo cã iusta suberat, debet eam probare, cuz per eam sit a cõi regula recedendum, immo etiam causa debebat exprimi, ẽm ꝙ in simili voluit Bar. in. l. ij. post pn̄. ff. si quis in ius vo. ꝛ clarius Old. in consi. cccxxvj. ꝙ articuli. iij. colũ. ver. item non sufficit. ¶ Secundo nullitas diuisionis probatur, posito,
6 ꝙ minores fuerint prouocati,† qr fuit facta contra prohibitionem testatoris, qui ad tempus certum (prout fecit) potuit diuisionem prohibere, vt not. Bald. per illum tex. in. l. iiij. in prin. ff. de condi. insti. in secundo notabili vbi idem dicit Ang. subdens, ꝙ sepissime consultus ita per illum tex.
7 respõdit.† Sic etiam potest coiri societas, ne certo tempore diuidatur, licet pactum, ne vnꝗ̃ fiat diuisio, non valeat, vt. l. in hoc iudicium. §. si conueniat cum. §. seq. ff. communi
8 diui.† Sic etiam testator potest vxori temporalem viduitatem inducere sub timore legati perdendi, non autem perpetuam, vt vr̃ tex. in. l. sed si hoc. §. fi. vbi ita not. Bar. ff. de cõdi. ꝛ demon. ꝛ fuit de intentione glo. in. d. §. si conueniat, ꝛ pater filie matrimonium potest temporaliter prohibere, licet non perpetuo, vt ꝯcludit eleganter Aret. in consi. lxvij. diligenter, ꝛ mature in primo articulo licet hodie in vidua etiam perpetua prohibitio admittatur, vt in auc. cui relictũ. C. de inducta vidui. tol. ꝛ declarat Bar. in. d. §. fin. ¶ Et ista prohibitio testatoris de non diuidẽdo adeo potens est, vt operetur eam non posse fieri etiam in casibus de iure cõ-
9 muni permissis,† sicut in simili dicimus de prohibitiõe alienationis, quando enim res aliqua (exceptis certis casibus) iure communi alienari prohibetur, si per testatorem alinari prohibeatur, intelligitur prohibita etiaz in casibus, quibus iure communi ꝑmittebatur, ita singulariter declarat Imo. ꝛ Cuma. in. l. filiusfamil. §. diui. de lega. j. quod teferat, ꝛ sequitur ibi Alex. in. j. colum. versi. cuius dictis adde. Ubi allegat in simili optimam glo. que loquitur in prohibitione donationis in. c. verum in glo. fina. extra de cond. apposit. allegat etiam Bal. in pluribus locis, vt per eum. Et idem dixit Alex. in consi. xciij. Repetitus col. fi. vij. volu. Unde, dato in proposito, ꝙ minores fuerint prouocati, vel aliqua causa subesset, quibus casibus iure communi minores possunt diuidere, tamen propter prohibitionez testatoris, etiã
10 illis casibus talis diuisio fieri non potuit ergo ꝛc. ¶ † Nec predictis obstat, ꝙ nemo cogatur stare in communione, qr illud procedit, nisi a lege, vel a testatore ex permissu. l. diuisio fuerit prohibita, vt ex predictis constat. ¶ Nec obstat ꝙ preceptum testatoris de non diuidendo videatur nudũ, ꝛ sine causa, ꝛ per consequens non debet operari effectua-
11 lem prohibitionem per dictũ. §. diui.† Quoniam respondetur, ꝛ primo, ꝙ illud non procedit, quando cum tali precepto, ꝛ prohibitione testatoris concurrit prohibitio. l. puta, si prohibeat testator minorem alienare res immobiles, tũc enim ex quo etiam lex alienationem prohibet, prohibitio testatoris etiam nuda valet, ꝛ generaliter operatur, vt videtur text. in. l. secunda. C. de vsucapio. pro empt. ẽm ꝙ circa eum loquitur, ꝛ illum declarat Bart. in. d. §. diui. prima columi. versi. oppono extra gl. ꝛ ibi eum sequuntur Alexã. ꝛ alij cum ergo in casu nostro cuz ista prohibitione testatoris concurrat prohibitio. l. vt iam est dictum, sequitur ꝙ debet operari, etiam si esset nuda, ꝛ sine causa, facit, quod paulo ante dictum est in versicu. ꝛ ista prohibitio testatoris ꝛc. ¶ Secũdo responderi potest, ꝛ clare, ꝙ in casu nostro preceptum, seu prohibitio de nõ diuidendo non dicitur sine cã nam causa euidentissime apparet, videlicet vt dicatur facta fauore minorum, vt scilicet anteꝗ̃ perueniant ad annos. xxviij. non compellantur habere rei proprie administrationem, infra quod tempus etas ẽm arbitrium testatoris non erat perfecte cognitionis, sicut in simili dicimus de prohibitione legis, ne scilicet res immobiles. xxv. annis possint alienare, nam nulli dubium est causa fauore minorum esse factam, ꝛ istud videtur, ꝙ pro causa sufficiat absqꝫ alterius
12 cause expressione.† Aliud autem dicerem, si prohibitio esset perpetua, tunc enim a testatore facta sine expressione cause non valeret, ꝛ hoc est, quod voluit Alexã. in. l. si non sortem. §. si centuz de cond. indeb. inde (si quis recte intueatur) duz precise, ꝛ simpliciter dicit, ꝙ testator potest vsqꝫ ad certum tempus prohibere diuisionem nullam faciens mentionem de expressione cause, ꝛ statim subdit, ꝙ etiaz in perpetuum posset prohibere cum causa, ꝛ ꝗ̃ꝗ̃ in ea, quod de perpetua prohibitione dicit eius opinio sit dubia, quoniaz ibi patruus, ꝛ dominus meus Soci. ꝛ post eum Jas. videntur tenere contrarium, tamen in primo dicto de prohibitione ad tempus nulla est dubitatio, quin valeat, vt etiam predicti ibi dicunt, quinimmo sentiunt ibi omnes talem prohibitionem ad tempus factam indistincte valere, etiam ꝙ cã nulla considerari posset, fortius ergo in casu nostro valere debet, vbi de causa apertissime constat ꝑ predicta. ¶ Tertio ex alio predicta diuisio ostenditur nulla ipso iure, ꝛ qui-
13 dem apertissime,† nam contractus aliquis per minorem celebrandus requirit curatoris auctoritatem, non dicitur ad alium finem requirere nisi, vt curator sagacior, prudẽtiorqꝫ ipso minore consideret, ꝛ procuret, an talis contractus redundet in damnum, vel vtilitatem ipsius minoris, ꝛ cognito, ꝙ minori sit vtile contrahere, debet auctoritatem prestare, non autem passim, ꝛ indistincte sine cause cognitione, vt. l. magis puto. §. non passim. ff. de rebus eorum cum similibus allegatis per And. barba. in consil. infra allegando in ij. col. quando autem absqꝫ tali cognitione ꝛ discussione auctoritas interponatur, nulliter interponitur, nec per ea validatur actus, sed ipso iure est nullus, sed in ꝓposito nostro curator absqꝫ cause cognitione auctoritatem prestitit, vt in puncto narratur, ergo ꝛc. Et vbi etiam istud non diceretur in puncto, ex alio omnino presupponitur, nam cum auctoritas predicti curatoris fuerit interposita paulo post ipsius curatoris constitutionem apparet, ꝙ nulla precessit cause cognitio argumento eorum, que per Bartol. ꝛ alios traduntur in. l. prolatam. C. de senten. ꝛ interlocuto. omni. iudi. ꝛ per Gemin. in capi. ponderet quinquagesima distin-
14 ctio.† vbi dicit, ꝙ sententia eorum, qui de sero iudicant, cũ de mane acceperint processum, est ipso iure nulla, tanꝗ̃ ful-
15 minata, ꝛ lata sine cause cognitione.† Et in terminis, ꝙ auctoritas curatoris prestita eo paulo ante constituto dicatur sine cause cognitione, ꝛ nulliter interposita expresse firmauit Petrus de anchara. in consilio. lxxxiij. secundum codicem meum incip. visis diligenter actis, ꝛ eum refert, ꝛ sequitur Alexan. in consilio. clxiij. alias consultus respondi, in fine, quinto volumine, licet ipse alleget nume. lxxix. vbi etiam allegat idem voluisse Paulus de castro in consilio. lxxxix. super eo, quod queritur vtrum ꝛc. sed in meis est in numero. xcj secundum antiquam impressionem, ꝛ secundum nouam numero. xxxviij. secundo volumine, quod etiã expresse determinauit Andreas barbat. in consilio sexto, illud in medium adducam secunda, ꝛ tertia columna quarto volumine, ꝛ ibi multa eleganter ad propositum adducit,
16 que quia ibi videri possunt, aliter non refero. ¶ † Et adeo verum est, ꝙ sentẽtia, auctoritas, ꝛ similia tam fulminate prestita, tanꝗ̃ non interueniente cause cognitione sunt nul-

lius momēti, vt procedat etiam, si alīs sententia esset iusta
vel causa in se subesset, vt videtur voluisse Bar.in.l.is apō
quem.C.de eden.in.ij.lectura.quod expresse dixit Barb.
in.d.consi.vj. ꝛ allegat etiam Bal.in simili in.l.quecunqꝫ.
C.de bonisqꝫ libe.loquentem in alienatione rei ecclesiastice
cum pluribus concordantibus, vt ibi per eum. Fuit ergo in
casu nostro diuisio nulla inter cetera, eo ꝙ a minore facta
auctoritate curatoris perperam, ꝛ nulliter interposita, ꝛ
istud fundamentum est plusqꝫ clarissimum ad.d.diuisionē
annullandam, ꝛ solum sufficeret absqꝫ alia discussione. Cō
cludo igitur ex predictis omnibus diuisionem de qua agi-
mus fuisse nullius momenti. ¶ Nec huic conclusioni ob-
stat iuramentum ab ipsis minoribus prestitum pro obserua
tione diuisionis propter quod videbatur diuisionem debe-
re seruari, vt in auc.sacramenta puberum.C.si aduer.ven-
17 di.cum si.§.allegatis in contrarium. † Quoniam in primis
responderi potest, ꝙ iuramentum non potest firmare con-
tractum ipso iure nullum, vt.l.non dubium.C.de legi.illud
enim quod nullum est, confirmari non potest, cum confir-
matio requirat subiectum aliquod ꝯfirmabile, vt in.c.audi
tis de elec. ꝛ in.c.prudentiam.vbi tradit Inn.de offi.deleg.
ꝛ in simili concludit And.barb.in consi.xxj. ꝛ quidem vi-
so puncto.v.col.j.vol. ꝛ idem voluit glo.in auc.si qua mu-
lier.C.ad senatuscon.velle. ꝛ clare concludit Ang.in cons.
clx.pro decisione quesitorum in tertio dubio, dicens, ꝙ vbi
contractum est ipso iure nullus, frustra tractatur de confir-
matione per iuramentum inducenda, cum confirmatio re-
quirat subiectum confirmabile, idem concludit etiam Ro.
in consil.xij.viso facto preposito.ij.col.dicens se non vide-
re quomodo iuramentum possit confirmationem induce-
re, cum non reperiatur quid confirmabile, sed in casu no-
stro talis diuisio fuit ipso iure nulla, vt supra est probatum,
18 ergo ꝛc. ¶ † Nec obst.auc.sacramenta puberum, quia il-
la decisio procedit tantum, quando solum causa minoris
etatis allegaretur, nam per iuramentum tollitur beneficiū
restitutionis in integrum, vt ibi, sed vbi actus vitiaretur ex
alio, ꝛ sic adesset alius defectus, aliud esset, prout declarat
Bal.in.c.j.§.item sacramenta.iiij.col.de pa.iu.fir.ver.po
ne adultus, ꝛ in.l.fi.§.filijs autem.C.de bonisqꝫ lib. ꝛ in.l.
ij.in.ix.q.C.de rescindē.vendi.sed in casu nostro diuisio est
nulla vltra minorem etatem propter prohibitionem testa-
toris, item ꝛ propter auctoritatem curatoris perperam in-
19 terpositam, vt.§.est dictum ergo ꝛc. ¶ † Et si dicatur im-
mo etiam inualidus contractus ex alio defectu vltra mino
rem etatem firmatur iuramento, vt videntur doctores ma-
gis communiter tenere in.d.auctē.sacramenta puberum.
¶ Respondetur illud habere locum, quando iuramentuꝫ
latissime prestatur, puta promisit, ꝛ iurauit non venire con-
tra ratione minoris etatis, vel alia qualibet ratione, non si
simpliciter iuret aliquo modo non contrauenire, prout fuit
in casu nostro, ſm ꝙ sentit Bar.in.d.l.ij.C.de rescind.ven
di.ij.col.ver.quero quid si minor, ꝛ eum magis communi-
ter sequuntur doc. ꝛ ibi ꝛ in.d.auc.sacramenta puberum. ꝛ
dixit Abb.in consi.xxxj.in causa ꝛ.q.ij.col.versi.videndū
est ergo ꝛc.ij.vol. ꝛ Imo.in consi.j.in casu premisso.ij.col.
ver.sed ad dicta iura, ꝛ ante eos dixit gl.in.c.pen.de empt.
ꝛ vndi.quam allegat Abb.in.d.consi.xxxj. ꝛ ita in termi-
nis vidi hoc anno consultum per excellentissimum docto-
rem dominum Carolum Ruyn.inter quosdaꝫ nobiles fra
tres de Gonzaga cuius consilium subscribendo comproba
uimus preclarissimus iurisconsult.do.Philip.deci. ꝛ ego.
¶ Nec ob.consilium Areti.nu.xxij.§.in contrarium alle-
20 gatum. † quoniam potest responderi, ꝙ in casu suo interue
nerat plenissimum iuramentum qꝛ ille minor iurauerat non
venire contra diuisionem ratione minoris etatis, vel alia
qualibet ratione, vel causa, nam tunc tollitur etiam nulli-
tas proueniens a prohibitione testatoris ſm ꝙ ipse conclu
dit, prout ex predictis constat, ꝛ ita ad illud consilium, si be
ne memini respondebat do.Deci.in predicta subscriptiōe.
¶ Posset etiam, ꝛ secundo responderi (vbi qui, diceret, ꝙ
imo ibi fuit iuramentum simplex, prout in casu nostro, cum
de pleno iuramento Areti.non faciat verbum) ꝙ fortasse
eius conclusio nō est tuta per predicta, quamuis.n.eius au-
ctoritas non sit parua, tamen rationi potius, ꝛ etiam plu-
rium auctoritati deferendum esse nemo dubitat per ea, que
tradit Bal.in.l.conuenticulam.iij.col.C.de episc. ꝛ cleri.
iuncta illa regula ꝙ a plurium opin.tanqꝫ communi rece-
dēdum non est. ¶ Vel ꝛ tertio dici potest, esto, ꝙ eius opi-
nio sit vera, ꝙ in casu nostro, vltra prohibitionē testatoris
concurrit nullitas proueniens ab auctoritate curatoris ꝑ-
peram, ꝛ sine cause cognitione interposita, vt.§.probatum
est, quo casu absqꝫ aliqua dubitatione iuramentuꝫ minoris
illam nullitatem tollere non potest, vt constat ex traditis ꝑ
Pet.de ancha.in.d.consi.lxxxiij. ꝛ alios.§.pro concordi-
bus allegatos, nam ꝛ in casu Pet.de anchara. ꝛ aliorum
interuenerat iuramentum, ꝛ tamen concludunt actum esse
ipso iure nullum ex ratione predicta. Et potest hoc cōpro-
bari optima ratione, nam minor non iurauit non venire cō
tra videns curatorem eius auctoritatem, ꝛ consensum pre
stare, confisus de prudentia curatoris, ꝛ credens, ꝙ ipse be
ne omnia cognouerit vnde si secus veritas sit, nō debet ex
21 eo, ꝙ iurauit minor inlaqueari, † alioquin sequeretur, ꝙ iu
ramentum posset dici iniquitatis vinculum contra.c.inter
cetera.xxij.q.iiij. ꝛ.c.quanto de iureiur.cum si.in casu vero
Areti.non reperitur, ꝙ auctoritas curatoris fuerit presti-
ta, vel perperam prestita. ¶ Addo etiam ꝛ quarto ꝙ in
casu Areti.diuisio fuerat facta ex iusta, ꝛ rationabili causa,
vt ipse concludit in primo dubio, secus autem est in casu no
stro, nulla.n.causa suberat, propter q̄ꝫ talis diuisio deberet
fieri. Et ex his patet diuisionem predictam posse dici nullā
non obstante iuramento. ¶ Potest etiam ad fundamen-
tum de iuramento aliter responderi, vt patebit ex dicendis
statim in sequenti fundamento principali. ¶ Secundo igi
tur dico (posito absqꝫ preiudicio veritatis, ꝙ ista diuisio ip
22 so iure teneat) ꝙ potest, ꝛ debet de iure rescindi. † Et
presuppono in primis, ꝙ minores predicti in illa diuisione
sunt immodice lesi, nam predium partis eorū reperitur mi
noris mensure in cultris octo, vel circa, q̄ꝫ sit predium posi
tum in parte fratrum maiorꝫ, vt in puncto narratur. Que
lesio in proposito nostro potest dici enormis, licet.n.varijs
modis ſꝫ varios doc.declaretur quanta dicatur enormis
lesio, tamen due sunt principales opi. ꝛ magis approbate,
Una ꝙ vbi quis leditur in sexta parte eius, quod sibi de-
bebatur, dicetur enormiter lesus. Quam ponit Bart.in.l.
si societatem.§.arbitrorum.v.colū.versi.pro declaratione
predictorum.ff.pro soc.quam sequitur Lanfran.in tracta.
de arbi.in vlti.parte in.xiiij.q. ꝛ Rapha.cum.in consi.l.stā
te statuto.ij.col.ver.ad id autem quo queritur. Altera, ꝙ
hoc committitur arbitrio iudicantis, postq̄ꝫ a iure non re-
peritur expresse statutum arg.l.j.ff.de iur.delib.qui varie ex
personis, causisqꝫ constituet, vt in simili dicit tex.in.c.j.§.j.
hic finitur lex deinde incip.consuet.in vsib.feu.quaꝫ ponit
Bal.in.l.j.C.si aduer.vend.pigno. ꝛ in.l.cum anna.C.de
arb.ij.col.versi.itē est ꝯsiderandum iuncto vers.paulo post
ibi ex predictis concluditur ꝛc. Et est de intentione gl.su-
per ver.diffinierit in fi.in.§.precium insti.de emp. ꝛ vendi.
ꝛ ita has duas opi.esse magis principales, ꝛ magis appro
batas dixit preclarissimus iurisconsul.d.Philipp.deci.in
consi.xxxix.iuridicam esse abitror in fi. ꝛ insignis doctor.d.
Thom.ferrarius in tractatu cautelarum cautela.viij.inci.
Tu scis, ꝙ si in aliquem, ꝛ ista.ij.opi.videtur communior,
nam eam tenet etiam Ang.Are.in.d.§.precium Imo.in.
c.quintauallis.de iureiur. ꝛ Alex.in.l.si quis arbitratu in
vltimis verbis.ff.de ver.ob.cum concord.allegatis ꝑ pre-
dict.do.Tho.ferrar.in.d.cautela.viij. ꝛ cuꝫ ea videtur trā
sire do.Deci.in consil.clxxx.visa renunciatione.ij.col.ver.
ꝛ dato, ꝙ ista enormis lesio, idem voluit Abb.in.d.c.quin
tauallis, ꝛ refert, ꝛ sequitur Corn.in con.ix.premittenduꝫ.
iij. ꝛ.iiij.col.j.vol.vbi dīt, ꝙ iudex poterit ex varijs circūstā
tijs arbitari d.iij.iiij.v.vj. ꝛ.vij.prout sibi videbit. Et ió ſm
hāc.ij.opi.tanq̄ꝫ communiorem iudicandum est per not.ꝑ
Bar. ꝛ alios in.l.fi.C.de pena.iud.qui male iud. ꝛ per ca-
nonistas in.c.ne innitaris de constitu. ꝛ est tex.optimus in.l.
i.ff.de officio questoris.ibi crebrior apud veteres ꝛc.cum
similibus allegatis per dominum Corne.in consi.clxxxvj.
quamq̄ꝫ presens.i.col.iij.vol. Memini autem dubium arbi
tror cuilibet bono iudici in casu nostro omnibus animad-
uersis videri ꝑdictā lesionē eē enormē, ꝛ habilē ad rescisiōeꝫ
nam

nam cum in octo cultris predium fratrum maiorum sit ma
ius, ⁊ per consequens in precio ducatorum .cclxxx. ex
parte ipsius quantitatis simul cum qualitate personarum
debet omnino iudicari immodica lesio, cum in loco vbi
res agitur a cõmuniter accidentibus homines tãti patri
monij in mediocri patrimonio existere reputentur. Et hoc
eo maxime iudex debet arbitrari attento, ꝙ pp errorez isti
minores sunt decepti, ⁊ qdem pp errorem causatum a fa
cto aduersariorum, nam ipsi crediderunt, ꝙ quodlibet pre
dium esset cultrarum .xxviij. prout in diuisione narratur, ⁊ hoc
causatum fuit a facto ipsorum maiorum, qui cum haberent om
nium notitiaz, ita in ipsa diuisione asseruerunt, quibus si mi
nores credentes repiunt lesi, ⁊ in taz maxime q̃titate sunt
merito digni auxilio, cum si sciuissent predia nõ esse paris
mensure, non ɔsensissent, ⁊ prestitus ɔsensus nullus fuit, cũ
fuerit ab errantibus prestitus. l. si per errorem. ff. de iu. om.
iu. cum si. His ergo oĩbus attentis bonus iudex debet ar
bitrari lesionem non modicam, sed enormem, ⁊ per ɔ̃ns ta
lem, vt pp eã ipsis minoribus oĩno sit succurrendũ. ¶ His
ita positis, si in predicta diuisione nõ esset iurm res esset pla
na, vt. s. istis minoribus ita lesis succurrendum esset per viã
restõnis in integrum, vt. ff. de mino. per totum, qđ ꝓcederet
ẽt si in minori q̃titate fuissent lesi, omnis aũt difficultas ver
titur occasione prestiti iuri pp ꝙ restõ in integrum vr̃ subla
23 ta, vt ꝓbat̃ in. d. auc. sacrã puberũ. † Sed tñ stantibus pre
dictis dico, ꝙ ẽt non obstante iurõ dz predicta diuisio (da
to ꝙ valuerit) rescindi. ¶ Et primo qm̃, q̃uis alias ꝑ rl̃a
ɔ̃ctus minorum firment̃ iurõ ita quidem, vt ẽt pretextu lesio
nis recissio impediat̃, vt. d. auc. sacrã puberũ cum simi. illud
tñ ꝓcedit, nisi minor fuerit enormiter lesus, tunc. n. pp enor
mez lesionem minor põt venire ɔtra ɔ̃ctum ẽt iurõ firma
24 tum, † nam vbicunqz quis enormiter leditur presumitur in
teruenisse dolus aduersarij re ipsa arg. l. omnes. §. lutius. ff.
que in frau. cred. ⁊ tradit Cuma. in consil. clxxx. vr̃ prima
fronte. j. col. ⁊ Corne. in consi. clxxxix. ꝟ. allegando. ij. colũ.
qui dolus in ꝓposito nostro equiparat̃ dolo ex proposito iu
xta no. in. l. si quis cum aliter. ff. de ver. ob. ⁊ declarat Ab.
in. c. cum ɔtingat vltia car. de iure iur. ⁊ ita cõiter teneri di
xit do. Dec. in consi. clxxx. visa renunciatione. iiij. col. repro
bans opinionem Alexã. qui ɔ̃rium dixerat in consi. xlij. v.
25 col. lib. j. † Nulli autem dubium est iurm non impedire re
scissionem ɔ̃ctuũ dolo initorum, vt in. c. cum ɔtingat. de iure
iur. ⁊. c. ij. de pac. lib. vj. ⁊ tradunt omnes in. d. auctẽ. sacrã
puberum, alias sequeretur, ꝙ iurm (tali ɔ̃ctui prestans fo
mentum) diceretur iniquitatis vinculum contra. c. q̃to de
iureiur. cum simi. ⁊ non diceretur habere suos tres comites
veritatem. s. iudicium, atqz iustitiam, prout in iurõ requirit̃,
vt in. c. animaduertendum. xxij. q. ij. ⁊ not. in auc. qđ eis. C.
de nup. in gl. fi. Et dixit in simili patruus, ⁊ dominus meus
Soci. in consi. xx. In facto presupponitur. iij. col. ver. con
firmatur qr ⁊c. iij. vol. ⁊ And. barba. in con. j. ex sacris ex
cellentie col. xxix. j. vol. ⁊ in consi. liij. preclare scripsit, iij. co
lum. ij. vol. cum simi. ⁊ ita per rationes predictas ɔ̃ctum, in
quo minor immodice leditur rescindi posse non obstante iu
ramento signanter ɔcludit Pet. de ancha. in consil. clxxx.
visa diligenter narratione. iij. col. ⁊ idem voluit in preallega
to consi. lxxxiij. in fi. dicens, ꝙ ita alias Senis plenissime cõ
suluerat, quod ẽt idem tenens dixit in. c. accessorius. iij. car.
ver. pro declaratione predictorum de reg. iur. in. vj. ⁊ refert
⁊ sequitur do. Deci. in consil. clxxx. visa renunciatione. iij.
col. in fi. vbi plurima congerit. Idem concludit etiam do.
Corne. in consi. clxxxix. in presenti consultatione. iij. colum.
26 ⁊ in consi. clxvj. circa primum. ij. col. j. volu. † Et hoc ratio
ni consonum videtur propter qualitatem persone minoris,
nam in minori, muliere, ⁊ rustico, quibus iura de facili sub
ueniunt ex qualitate persone ipsorum dolus faciliter argui
tur, quando lesio est immodica, vt voluit Corne. in dicto cõ
sil. clxxxix. iiij. col. ⁊ est bonus tex. in. l. si superstite. C. de do
lo, ibi, si lesa est immodice, ⁊ per illum tex. in pulchra que
stione consuluit Pau. de cast. in consilio. clxxvij. contra su
perius consulta, ⁊ refert, ⁊ in alio simili casu concludit pa
truus, ⁊ dominus meus Soci. in dicto consilio. xx. iij. col.
27 versic. preterea ex testamento. ¶ † Ex predictis igitur stat
conclusio, ꝙ dicta auc. sacramenta puberum, ⁊ iura similia
non procedunt, quando minor esset enormiter lesus, tunc
enim iuramentum non tollit remedium causatum ab enor
mi lesione, ⁊ ita vltra predicta voluit in effectu Anton. de
butr. in consilio. xlv. domina Orabilis. ij. columna ⁊ in. c.
cum contingat. viij. colum. de iureiurã. vbi etiam Abb. in
penultima car. ⁊ Raphae. cuma. in dicto consilio. clxxx. ⁊
Corne. in consi. clviij. quamq̃ in hac consultatione. v. colũ.
iiij. volu. And. barba. in consi. vj. Illud in medium afferaz.
ij. colum. iiij. volu. ⁊ dominus Philip. decius in consi. xlv.
quod supra mature in princi. ⁊ in consilio. lxxxvj. viso pun
cto quinta colum. ⁊ in cons. xxxj. ⁊ pro tenui facultate mea
diligenter. ij. colum. possem plurimos alios allegare, qui in
locis predictis allegantur, sed satis est, ꝙ ita communiter
tenetur, a communi enim opinione in iudicando receden
dum non est per iura vulgaria, ⁊ supra dixi. ¶ Et predicta
28 comprobantur ratione, † qr iuramentum non debet quicq̃
operari vltra intentionem iurantis argu. l. non omnis. ff. si
cer. pet. ⁊ videtur tex. in. l. fi. C. de non nume. pecu. ⁊ ita per
illum text. dixit insignis docto. dominus Lauren. calca. in
consi. xvj. ꝙ. d. transactio. colum. penulti. sed qui iurat non
contrauenire, non dicitur cogitare de enormi lesione argu
mento not. in. c. veniens. ⁊ in. c. quintaualllis. de iureiuran.
etiam si generaliter iurauerit, vt declarat Abb. in dicto. c.
cum contingat, quod etiam iuris presumptione iuuatur, cũ
nemo presumatur iactare suum. l. cum de indebito. ff. de ꝓ
bati. ergo sequitur, ꝙ iuramentũ dato enormi lesione nihil
29 debet operari. ¶ † Et q̃q̃ docto. predicti in allegatis lo
cis velint data enormi lesione iuramentum non ligare, ita
vt non sit opus aliqua absolutione a iuramento, vt domi
nus Anto. de butr. in dicto. c. cum contingat, ⁊ Corne. in
dicto consilio. clxxxix. tertia colum. ⁊. clxvj. secunda colũ.
⁊ Cuma. in dicto consilio. clxxx. in fi. penul. coluz. Tamen
ad tollendam omnem disputationem ad abundantem cau
telã potest peti absolutio a predicto iuramento, que omni
no est concedenda ẽm Bal. in rubri. C. de rerum permuta.
ver. item quare donati. in fi. ⁊ Pet. de anchar. in consilio.
30 ccclxxv. in. ꝟ. dicta quietatione. ij. col. † vbi concludit iura
mentum interpositum super actu iniquitatem, vel iniustitiã
continente debere per superioribus relaxari tradit. d. Dec.
in. d. ɔsi. xlv. ⁊. clxxx. preallegatis, ⁊ Corn. in consi. ccxciij.
In hac consultatione. ij. ⁊. iij. col. iiij. vol. Qua absolutione
obtẽta remanebit predicta diuisio per se inualida, omni ro
bore, ⁊ vinculo iuramenti sublato, vt dicit in simili Corn. in
loco nunc allegato. Nec iudicem moueat, ꝙ in diuisione
predicta fuerit renunciatum generaliter omni iuris, ⁊ leguz
auxilio ⁊c. quoniam ẽm Corn. in. d. ɔsi. ccxciij. nihil obstat,
quin absolutio dari debeat, vt ibi plene probat, ad quẽ me
remitto. ¶ Secundo principaliter dico predictam diui
sionem (vbi valeat) rescindi posse non obstante iuramento
(posito etiam, ꝙ in ea non presupponatur enormis lesio)
nam iuramentum non operatur effectum suum circa con
firmationem actus, quin talem rescindi possit, quando iu
rant in facto errauit, vt declarat Paul. de cast. in consilio.
31 lxx. in antiquis incip. viso puncto. tertia colum. † vbi con
cludit, ꝙ iuramentum de non veniendo contra laudũ oc
casione cuiusdam legati latum prestitum ab eo, qui legatuz
parum putabat, non preiudicat in legato cõditionali eo qr
iuramentum illud fuerat erranter prestitum, quod etiam vo
32 luit Fulgo. in consi. cclxxvij. finus guidonis. iij. col. † cõclu
dens, ꝙ si minor iurans non venire contra ratione minoris
pretij, errauerit in facto, non tenetur ad obseruantiam iu
ramenti, ⁊ dicit, ꝙ ita eleganter notat Bartolus in. l. se
cunda. C. de rescindenda venditione. sed in casu nostro mi
nores predicti iurantes errauerunt in facto, qr crediderũt
predia quelibet in qualibet parte posita fuisse cultrarum.
xxviij. prout asserebatur, ergo eis iuramentum non debet
nocere. ⁊ ꝙ errauerint constat saltem presumptiue, ex eo
33 ꝙ contrarium per mensurationem apparet, † nam error fa
cti presumitur eo ipso, ꝙ veritas in contrarium apparet, vt
inquit Fulgo. in. d. consi. ccxxxvij. ⁊ hoc in casu nostro eo
presertim dicendum est, qr (vt etiam. s. dixi) iste error causa
tur fuit a facto aduersariorum. ipsi enim fratres maio
res plenam ipsarum prediorum notitiam habentes ita as
seruerunt, quo casu facilius iuramenti vires annibi

lantur ſm Iac.de bel.in.§.j.in auc.de iurei.a mori.presti. col.v.quem refert, & sequitur Lauren.calca.in dicto consi.
34 xvj.i fi.† Facit ad ista, qđ eleganter concludit patruus, & do mi. meus Soci.in consil.xxv. prosequendo ordinem.iiij. colum.vol.iiij.vbi vult iuramentum de non veniendo ꝯ di uisionem non ligare, vbi sit error circa ignorata prout etiã
35 dicam infra in.ij.q. ¶ † Tertio principaliter (hisdem pre- suppositis dici potest predictam diuisionem rescindi posse communi beneficio restitutionis in integrum pretextu sim- plicis lesionis per totum titulum.ff.de mino.&.C.de in inte grum resti. ¶ Nec obstat iuramentum (propter quod cau sat omnis difficultas) quoniam respondetur, ꝙ minor iu- rans non alias perdit beneficium restitutionis in integrũ, ꝗ̃ si de eo fuerit certificatus, qꝛ cum in etate illa dicitur in- firmi consilij, & multis captionibus suppositus, vnde non debet de facili beneficio sibi concesso priuari, cuꝫ illius per se non fuerit capax, sed ignorans, & alias regula sit, ꝙ iu- ri ignorato quis non dr̃ renũciare, vt.l.mater decedẽs.ff.
36 de inoffi.test.† facit qꝛ qua facilitate inducitur minor ad cõ trahendũ eadem induciť, & ad iurandum, & hanc opinionẽ ꝙ iuramẽtum non tollat restitutioneꝫ in integrum non prece dente certioratione tenuit sumus iuristarum Dyn.in consi. quinto questio talis est quidam nomine Ioffredus quem re fert, & sequitur Cyn.in.l.ij.C.de rescin.vendi.ij.&.iij.colũ.
37 † & mouentur inter cetera ex eo ꝙ dicimus de muliere re- nunciante senatusconsulto velleiano, vt sibi non preiudicet, nisi fuerit de eo certiorata, vt traditur in.l.fi.C.ad velleia. sic enim dicunt dicendum in minore, qui in hoc mulieri po- test dici equiparatus argumento.l.regula secundo respon- sio.ff.de iur.& fa.igno.adducunt & alia plura, que per eos videri possunt. Idem etiam voluit Io.and.Cardi.& Ant. de but.in.c.penul.de emp.& vendi.& dicit Anto.de but.ꝙ ista est communis opinio. & videtur de intentione Cuma. in dicto consil.clxxx.prima colum.versi.puto fuisse mentẽ Dy.& expresse firmauit Fulg.in.d.consi.cclxxiij.ij.col.ver. superest tertia &c. Et ita etiam sentit Clarissimus doctor do. Guido pape in tractatu singularium, singula.cclxxxiij. dum dicit, ꝙ tutius est, ꝙ in instrumento ponatur minorem certioratum de beneficio restitutionis in integrum, hanc opinionem etiam sequitur Bal.in.l.si duo.§.idem iulia- nus.ff.d iureiur.& Saly.in dicta auc.sacramẽta puberum, & Imo.in.l.sciendum.ff.de verbo.oblig.vt ibi refert Alex. qui etiam eam in puncto iuris defendit in.x.&.xj.colum. ¶ Et quamuis Bart.in.d.auc.sacramenta puberum.iij. col.& quidam alij contrarium teneant, de quibus per Fely. in.c.ex rescripto.v.col.de iureiur.& per Alex.in.d.l.scien- dum, ita vt non facile discerni possit, que sit communis opi
38 nio. † Ista tamen altercatio procederet, quando in iuramẽ to esset expressum, ꝙ non veniet ꝯtra ratione minoris eta- tis, istud enim sufficere videtur ſm Bar.& sequaces absqꝫ alia certificatione, licet ſm aliam opinionem secus sit, sed quando simpliciter minor iurat non venire contra non ex- primendo, ratione minoris etatis prima opinio Dy.vide- tur vera, & communis, cum tunc nihil sit dictum, per quod aliquo modo appareat cogitatuꝫ de beneficio minoris eta tis, & ita, si recte ponderetur, fuit de mente Bar.in.d.auc. sacramenta puberuꝫ, prout singulariter declarat, & sequitur And.barba.in consi.liiij.preclare scripsit colũ.viij.versi.& si quispiam &c.ij.vol.in casu autem nostro isti minores iuran tes nec de beneficio restitutionis in integruꝫ fuerunt certio rati, nec expresse iurauerunt non venire contra ratione mi- noris etatis, ergo sequitur, ꝙ lesi poterunt in integrum re-
39 stitui per predicta non obstante iuramento. † Attento ma- xime, ꝙ hodie ex communi practica notariorum potius ta lia prestantur iuramenta ꝗ̃ ꝙ quis intelligat iurãdo, quid agat, vt de clausula renunciationis, & alijs considerat Cor ne.in.d.consi.clxxxix.iij.col.& in terminis nostris de iura- mento dixit Pet.de anch.in.c.j.de consti.col.lxxvj.refert, & sequitur Abb.in.d.c.cum contingat.colum.xx. ¶ Nec sufficiant quo ad primam questionem, in qua concludo di- uisionem predictam fuisse nullam, & vbi valuisset (quod est falsum) ꝙ debeat rescindi per predicta. Ex quibus reddũ- tur superflue due sequentes.q. ¶ Super eis tñ, vt ꝯsultã- ti morẽ gerã, cũ sũma breuitate dicã, qđ sentiaꝫ. ¶ Aggre

40 dior ergo.ij.q. † In qua posito absqꝫ veritatis preiudicio, ꝙ ꝑ istam diuisionem non possit procedi, queritur vtrũ ad equa litatẽ debeãt diuidentes reduci. & obmisso argumentorum conflictu breuiter, & cõclusiue loquendo respondeo, ꝙ sic stantibus his, que in themate presupponuntur. ¶ Et pri- mo hoc probatur, qꝛ paria sunt, ꝙ in predio dictorum phy lippi, & michelangeli non reperiatur numerus cultrarum expressarum, & pro quo illi acceperunt, & ꝙ vere fuerit tot cultrarum, & ex post alique cultre ab alio euincantur, secun dum ꝙ in materia diuisionis declarat Bar.in.l.si fratres .C.cõmunia vtriusqꝫ iudi. sed si in casu nostro predium fuis set aserte mensure cultrarum.xxviij.& ex post sex vel.vij.cul tre, & sic pars eius fuerit euicta, nulli dubium est, ꝙ damnũ esset cõmune, & per fratres eius pro rata resarciendũ esset vt.d.l.si fratres, &.l.si familie herciscunde.C.famil.hercis. & vtrobiqꝫ ꝑ docto. ergo sequitur, ꝙ ita erit dicendũ in ca- su nostro, in quo ab initio ille numerus cultrarũ ad istos mi
41 nores non peruenerit. ¶ † Cõprobatur hoc, qꝛ in ꝯtractu diuisionis diuidentes fratres inuicem promiserunt bo- na in partibus assignata, & ita per diuisionem ipsis parti- bus obuenientia defendere, & disbrigare &c. & sic particulari ter loquẽdo dicuntur dominus Ioãnes, & Cardinus predi cti pro dimidia parte fratribus eorum promisisse illud pre- dium cultrarum.xxviij.defendere &c.ita ꝙ dicuntur de eui ctione promisisse. ¶ Et vbi istud negaretur saltem de iure ad illaꝫ defensioneꝫ tenerentur, & consequenter ad damnũ, si res euinceretur per actionem prescriptis verbis, vt.d.l.si familie, & ibi declarat Bal. pari ergo ratione vidẽtur pro- misisse, & ita teneri debent in casu nostro, cum deficiens nu merus cultrarum ab initio ad.d.fratres minores non per uenerit. ¶ Preterea probatur ista conclusio, quoniam te- stator eos in testamento voluit esse heredes equaliter, & de iure ita ab intestato successissent, vt.l.inter filios C.famil. herci. & est clarum, sed nisi correcto illo errore ad equalita- tem reducerentur, dicerentur in effectu dispares in successio ne contra legis dispositionem & expressam voluntatem te- statoris, quod non est dicendum. argumento.§.disponat in
42 auc.de nupt.col.iiij.ergo &c. ¶ † Accedat predictis opti- ma ratio, nam diuisio inter fratres dicitur quodammodo ratio quedam inter eos diuidentes composita, facientes etenim inter se partes videntur bona omnia estimare, sed ratio male composita, & in qua erratum fuit debet ad rectitudinem reduci iuxta ea, que habentur in.l.calcularij. ff.de admi.re.ad ciui.pertin. & in.l.error.C.de iuris, & fac. igno. & in.l.vnica.C.de errore calcu.cuꝫ similibus. sic ergo & ista diuisio dispariter propter errorem facta debet ad pa- ritatẽ reduci, & huiusmodi argumento de ratione ad diui- sionem vtitur Bar.in quodam consilio ſm ꝙ eum refert, & sequitur patruus, & dominus meus Soci.in consilio in- fra allegando.ij.colum. ¶ Demuꝫ pro conclusione allega
43 tur in terminis, † quia erronea diuisio errore probato nõ no cet diuidenti, vt.l.si post diuisionem, & ibi per Bal.C.de iu ris & fac.igno.facit.l.seruum communem.C.famil.hercis. &.l.tres fratres.ff.de pac.cum similibus. cum igitur predi cti fratres minores errauerint credentes predium illud esse asserte mensure cultrarum.xxviij.talis erronea diuisio eis non debet nocere, quin cõperto errore ad equalitatem re- duci debeant. Et eos errasse probatur eo ipso ꝙ apparet veritatem aliter se habere secundum Bal.in.d.l.si post di- uisionem, vt.s.dixi. & ita per pedicta, & alia plurima inue- nio singulariter determinatum per patruum, & domi.meum Soci.in consi.xxv.prosequendo ordinem in prima.qđ.iiij.
44 vol. † qui concludit, ꝙ si in diuisione in parte vna fuerant positi floreni.300.in monte existentes, & postea tantum cẽ tum in monte reperti sunt, talis error accipienti illam par- tem non debet nocere, sed reducendo diuidentes ad equa- litatem debet illi restitui quodcunqꝫ ipse minus sua debita portione acceperit, & ibi respondetur ad omnia, que in con trarium adduci possent, que breuitatis gratia non refero, & illa decisio ponit gladium ad radices questionis nostre. Et sic concluditur predictos fratres occasione illius erro- ris in numero cultraruꝫ deceptos debere ad ius suum rein tegrari, vt sic ad equalitatem cum fratribus reducantur. ¶ Nec quemqꝫ moueat, ꝙ in diuisione asseritur partem

istorum

istorum fratrum minorum esse minoris valoris, & ob eam causam illis datur certa quantitas pecunie, vt in instrumento continetur. ¶ Quoniam (vt rei veritas est) istud nõ fuit dictum propter diuersitatem prediorum, cum illa non fuerit considerata, nam pro paribus predia posita fuerunt, sed solum dictum fuit, quoniam in alijs bonis (posthabita vtriusq; predij consideratione) portio dictorum minorum erat minoris pretij vt liquido constat, & est quasi notorium. ¶ Et ex his omnibus infero, male, pperam, & iniq; fuisse per arbitros laudatum, qui super hac. q. assumpti laudauerunt nihil ea de causa istis fratribus minoribus dandũ eẽ,
45 & ex his sit expedita. ij. q. ¶ † Capio nunc. iij. q. in qua queritur (posita iniquitate predicti laudi) vtrum possit peti, vt reducatur ad arbitrium boni viri, & circũscripta iuris communis dispositione videtur prima fronte dicendum, ꝙ non propter prohibitionem statuti in loco obseruandi iuxta tradita per doct. in. l. oẽs populi. ff. de iusti. & iur. dictat. n. statutum terre Piscie, prout in puncto narrat, ꝙ a sententia arbitri non possit appellari &c. & inter cetera dicit, Nec peti possit eam reduci ad arbitrium boni viri, per que verba expresse videtur. q. nostra determinari. ¶ Nec videtur hesitandũ de validitate predicti statuti p ea, que tradit Bal. in. l. cum antea. C. de arbit. ¶ Et hoc eo maxime videtur verum, quia iterum in nouo statuto talis reductio prohibetur, ita enim geminata prohibitio potentius debet operari argu. l. balista. ff. ad trebel. & not. p Bar. in. l. cũ scimus. C. de agri. & censi. lib. xj. ¶ Sed tamen predictis non obstãtibus in proposito themate contrariam opinionem proba
46 biliorem, & iuri consonã arbitror † & presupposito, ꝙ ex tali sententia arbitrorum, seu laudo isti minores dicuntur lesi nedum enormiter, sed enormissime, quia dicũtur lesi in totum respectu eius, de quo apud arbitros litigabat, hic eniz punctus coram ipsis pendebat scilicet an partes predicte occasione predicti erroris deberent ad equalitatem reduci (quod iure fieri oportere. s. probatum est) vnde cum arbitri totaliter denegauerint, sequitur, ꝙ isti minores in totum dicuntur lesi, & consequenter enormissime, & in nimis magna quantitate, vt inquit Alexan. in simili in consi. cij. super primo de quo queritur. iij. col. ij. vol. versi. & de dolo &c. & ex hoc sequitur, ꝙ predicti arbitri saltem iuris presumptione dicuntur dolose laudasse, cum enormissime, & in totum leserint predictos Philippum, & Michelangelum argu. d. l. omnes. §. lutius. ff. que in frau. credi. & in simili declarat Alex. in. d. consi. cij. in. d. versi. & de dolo, & dixi. s. ad aliud
47 propositum in. i. q. † Et in terminis, ꝙ excessus arbitrorũ in nimis magna quãtitate arguat dolum eoꝝ voluit Bar. quem omnes sequuntur in. l. societatem. §. arbitrorum. v. col. ff. pro socio. & fulgo. in cons. cij. super eo ꝙ primo loco &c. in fi. & Pau. de cast. in consi. cccclxiiij. viso laudo prope fi. i. vol. in noua impress. & patruus, & d. meus Soci. in consi. ccxx. visis compromisso. in fi. iij. col. vbi concordantes adducit, quod etiam dixit collegium Paduanum in consi. incip. iudex de iure. v. col. quod reperitur inter consilia Pet. de anca. nu. ccviij. ¶ Quod etiaz in casu nostro suaderi potest ex eo, quod illi duo arbitri laudauerunt absente, & non requisito tertio qui erat electus pro parte predictoꝝ Philippi, & Michelangeli immo (vt mihi asseritur) eo impedi
48 to, & retento, ne ad eos se conferret. ¶ † Et quamquam ex ordine Magnificorum dominorum Florentinorum in quibusdam literis illud permitteretur, cum tamen esset expresse contra dispositionem iuris, que iure ciuili inspecto requirit omnium arbitrorum presentiaz vt. l. si in tres. ff. de arbitris. iure vero Canonico saltem absentis citationem, vt in. c. fi. de arbit. lib. vj. honestissimuz fuisset vt dictus tertius requireretur argu. l. iij. cum ibi not. C. de pigno. a qua honestate discedentes duo illi arbitri (coniuncto eo, ꝙ in eorum laudo enormissima lesio continetur) dolositatis notam euitare non possunt. ¶ His sic positis pono conclusionem, ꝙ laudum predictum potest peti reduci ad arbitrium boni viri, & hoc (circunscripta dispositione statuti) iure communi inspecto clarum est, & procederet ex sola voluntate petentis, vt per Bar. & alios in. d. §. arbitrorum, tota ergo difficultas in presenti casu consistit in eo, ꝙ per statutum predictuz talis reductio prohibetur simul, & omnis exceptio contra sententiam arbitri tollitur, vt in eo apparet. ¶ Sed tamen conclusionem istam in casu nostro defendendo ad predictũ
49 statutum respondetur. ¶ Et primo ꝙ debet intelligi, nisi ex laudo, vel sententia arbitri alicui inducatur enormis lesio, tunc enim propter enormem lesionem non obstante prohibitione statuti poterit peti reductio ad arbitrium boni viri, sicut etiam diceremus, quando pacto tali reductioni eẽt renuntiatum etiam cum iuramento, nam eo non obstãte data enormi lesione talis reductio peteretur secundum Bar. in. d. §. arbitrorum, & in. l. quidam cum filium. ff. de ver. obl. quem vtrobiq; sequuntur doct. & ita arguẽdo de pacto ad statutum in istis terminis cõcludit Rapha. fulgo. in consil. cxx. super eo, quod primo loco in vltima colu. per not. in. l. non est impossibile in fi. glo. mag. ff. de pact. facit. l. fi. C. de fideius. & Pet. de anca. in consil. cclxx. in. q. v. dicta. iij. col.
50 versi. similiter, ac multo magis &c. † dicens esse regulam vt quod non potest per pactum, non possit etiam per statutum per not. in rub. C. de decu. lib. x. ¶ Quod argumentũ maxime procedit presupponendo, ꝙ pacto esset adiectum iuramentum prout. s. dixi. nam tunc a pari potentia procedit cum statuto secundum Bar. in. l. fi. iij. col. C. de pact. & ita in proposito nostro declarat Ias. in. d. l. quidam cum filiũ. viij. & ix. ¶ Eodem argumẽto in terminis nostris, vt. s. cõcludendo vtitur Rom. in consi. ix. viso themate. ij. col. nam (prout ipse dicit) enormis lesio ab omni verborum generalitate dicitur excepta per. l. si libertus ita. ff. de operi libert.
51 ¶ † Et hanc opinionem ꝙ statutum prohibens reductionem laudi ad arbitrium boni viri non procedat data enormi lesione (vltra predictos) expresse firmauit Pet. de anca. in consi. ccvij. in. q. v. dicta. iij. col. & illud consilium comprobauit per viam sententie collegium Paduanum, vt patet ibi in consilio sequenti. idẽ dixit fulgo. in consi. ccxxxiiij. quoniam in singulis, & Ab. in consi. xxxj. in cã, & q. in fin. versicu. ij. principaliter &c. ij. vol. vbi dicit, ꝙ non est verosimile statutum voluisse fouere euidentem iniquitatem, quia lex iusta, & rationabilis presumi, & esse debet, vt in. c. erit autem lex quarta distinct. idem etiam voluit Pau. de cast. in. d. consi. cccclxiiij. in. vlti. col. & sentit Alex. in consi. cvij. viso themate. iiij. col. iij. vol. & expresse concludit patruus, & d. meus Soci. in. d. consi. cxxvj. col. versi. non obmitto cum concordantibus per eum allegatis, & per Ias. in. d. l. quidam cum filium. ix. colu. cum igitur in casu nostro p. d. laudum predicti Philip. & Michelang. enormiter & enormissime dicanẽ lesi seqẽ, ꝙ pñt petere illud reduci ad arbitriũ boni viri, nõ obstante statuto. ¶ Item etiam non obst. si ipsi met in compromisso tali renuntiationi renũtiauerint etiam cum iuramento, vt ex predictis constat. quod an interuenerit, mihi non constat, cum non viderim compromissum. ¶ Secundo respõderi potest ad istud statutum vt procedat, nisi dolus arbitratoris delegaẽ, quia nec pacto, nec etiam statuto dicitur data potestas, vt arbitror dolose pcedat, cum de dolo futuro agatur arg. l. si vnus. §. illud. ff. de pact. & l. i. §. illud. ff. deposit. ita in terminis nostris declarat Bal. in. l. cum antea. C. de arbit. & rom. in. d. consil. xx.
52 ppe fi. ¶ † Et quamquam statuto prohibeatur dici de iniquitate laudi, tamen non intelligitur de ea, que dolosa est, ne alias ab ipso statuto delinquendi occasio prebeatur contra iura preallegata, & l. conuenire. ff. de pact. dot. & l. meminerint. C. vnde vi cum similibus, & ita dicit ibi rom. & ita est de intentione omnium doctorum in locis preallegatis, si quis recte animaduertat, & exprimit Ias. in. d. l. quidam cũ filium. ix. col. ¶ Dolũ aũt arbitrorũ in casu nostro interuenisse. s. probatũ ẽ ergo &c. ¶ Tertio etiam responderi po
53 test † ꝙ cum istud statutum sit contra ius commune, dz strictissime interpretari, presertim ne quis ex eo dãnũ indebite patiatur iuxta. l. secundam cum ibi not. C. de noxa. & c. cuz dilectus de cõsuetud. & tradit Bar. in. l. omnes populi. de iusti. & iur. in materia interpretationis restrictiue cum similibus, sed in casu nr̃o si reductio ista peti non posset, nimis grauiter, & indebite lesi predicti Phylip. & Michelang. damnum paterent ergo &c. & ita in terminis nostris dixit Pet. de anca. in. d. consi. ccvij. ij. col. & collegium Paduanum in cons. ibi sequenti. v. col. Fulgo. in. d. consi. cxx. in fi. & Alex. in. d. consil. cvij. col. pen. concludentes, ꝙ ad hunc

finem verba statuti possent impropriari, vt ibi per eos.
54 ¶ †Facit quia alias statutum prohibens exceptionem op poni, non procedit, si ea non opposita quis lucraretur cum iactura alterius, quia tunc saltem officium iudicis potest implorari secundum Bar. in. l. plane in fi. ff. de pet. hered. & Abb. & alios in. c. ex parte il secũdo de offi. deleg. & ponit dominus meus Deci. in. l. iure nature. ff. de reg. iur. sed in ca su nostro illi aduersarij cum iactura horum minorum fratrũ lucrarentur, ergo conuenit, vt iudicis officio talis reductio
55 concedatur. ¶ Demum & quarto responderi potest†, q͂ isti minores speciali eorum priuilegio restitutionis in inte grum possint petere laudi rescissionem eo q͂ per illud lesi re periuntur iuxta. l. j. & per totum. C. si aduer. rem iudi. vel p̄ titulum. C. si aduers. transact. nam ex compromisso secuto postea laudo oritur quedam transactio iuxta ea, que haben tur in auct, si vero contigerit, & in corpore, vnde sumi tur. C. de iudic. ¶ Nec per statutum de quo agimus, vel aliud, simile dicitur hoc remedium sublatum secũdum Bal. in. l. si minor. §. minores. ff. de minoribus, & in consi. ccviij. premissis tribus. j. vol. & in consi. clxxxvij. in causa presenti. ij. vol. & licet Bal. met aliquando in quodam consilio con trarium dixerit, firmius tamen in hac opinione permansit, & legendo, & consulendo, vt in locis predictis, cum qua vide tur communis opinio, nam hoc idẽ expresse firmauit Ro. in. d. consi. xc. & Fulgo. in. d. consi. ccxxxiiij. & Abb. in. d. cõ si. xxxj. ij. col. nam secundum eos per tale statutum dicitur sublatum remedium, quod iure cõmuni cuilibet maiori cõ peteret, non autem speciale beneficium restitutionis in inte grum minoribus competens, vt per eos. ¶ Et ex his om nibus in presenti consultatione concluditur diuisionem pre dictam fuisse nullius momenti. ¶ Et posito, q͂ valeret, cã rescindi posse. ¶ Item partes predictas (vbi velimus diui sionem conseruare) in illo errore cultrarum reducendas ẽẽ ad equalitatem. ¶ Et demum laudum contrarium dictãs velut iniquum, & dolosum ad arbitrium boni viri reducen dum esse, non obstantibus statutis, & renuntiationibus, si que sunt. Laus Deo.

Maria. Soci. iunior iurisconsultus Pisis legens.

SVMMARIVM.

¶ De quadam taxa solita exigi a certorum locorum habi tatoribus, tanq͂ a forensibus, an scilicet exigi possit ab his, qui nati sunt, vel diu habitauerunt.

1 Jus ex facto oritur.
2 Taxa solita solui, & exigi ab habitatoribus certorum loco rum tanq͂ a forensibus, an exigi possit ab hijs qui ibi na ti sunt, vel diu habitauerunt, & j. nu. 10.
3 Nati in aliquo loco non dicunt̃ forenses, sed ciues, vel mu nicipes illius loci.
4 Nati in libera ciuitate, vel loco ei subdito vocantur ciues. Nati vero in castro libero municipes dicuntur. Et huic iuri renuntiari non potest.
5 Forenses dicuntur quasi foris venientes.
6 Habitatores alicuius loci per decẽnium dicuntur illius lo ci municipes.
7 Maior pena si venit ipõnenda forensi ex forma statuti non est imponẽda ei, qui per. x. an. in dicto loco habitauerit.
8 Contrahere domicilium ab animo pendet, modo ex facto declaretur.
9 Forus domicilij dicitur alijs potentior.
11 Origo, & principium oneris subeundi attendi debet.
12 Quicquid est in termino relato dicitur repetitum in termi no referente.
13 Taxa dicitur munus patrimoniale impositum p̄sonis nul la contemplatione rerum, sed tantum p̄ capita p̄sonar̃. Et dicitur capitatio.
14 Collecta imponitur ɔtemplatiõe rei, q̃ est in loco subdito.
15 Capitatio licet de iure tm̃ rusticis imponat̃, tamen ex con suetudine potest induci, vt aliqui rustici non teneantur. Item econtra vt non solum rustici, sed alij teneantur.
16 Jn oneribus imponendis semper consuetudo plurimũ ope ratur, & j. nu. 25.
17 Jndeffinica equipollet vniuersali, quando in omnibus par ticularibus est eadem ratio.
18 Omne qui dicit, nil excludit.
19 Argumentum de maiori ad maius procedit.
20 Collecta que imponitur predijs tributarijs effectis, omni bus imponi potest inspectis ipsis predijs solum, non au tem qualitate possidentis.
21 Rustici quibus regulariter imponitur capitatio ad nullum aliud onus tenentur.
22 Argumentum ab absurdo remouendo valet. Similiter a verosimili mente disponentis.
23 Consuetudo longeua, & cuius initij nõ extat hoĩum memo ria i ɔtrariũ, vt in imponendis oneribus, & gabellis, & simili bus habet vim priuilegij, & specialis concessionis.
24 Exigens annuatĩ taxas & similia sufficit allegare titulũ seũ probare per vsum & consuetudinem tanti temporis cu ius initij & c. absq͂ alia probatione.
25 Ab antiqua interpretatione, & diutina pratica disceden dum non est.
26 Consuetudo potest inducere, vt forensis teneatur ad colle ctas, licet de iure non teneatur.
27 Forensis vario modo accipitur, & secundum comu. vsum loquendi, & j. nu. 30.
28 Collecta, & capitatio forensibus imponi non potest.
29 Verba impropriantur, ne a iure communi discrepent.
31 L. qui ex vico. ff. ad municip. in quo casu procedat.
32 Taxa si debet solui annuatĩ per rusticos ob custodiam ali cuius castri, licet non continue fiat custodia, non tamen cessat causa, cum homines dicti castri sunt parati custo dire, quando opus est, ideo taxa debet solui.
33 Experientia dicitur rerum magistra.
34 Custodiam habens alicuius castri fm̃ q͂ viderit expediẽs dẽ se gerere, vt cũ sit opus, id custodiat, & si sequat̃ effe ctus custodie, aut p̄ vnã viã, aut p̄ aliã, semp̄ dicet̃ castrũ custodiri, nõ secundum volũtatẽ dñi illesum conseruet̃.
35 Causa iusta semper presumitur in voluntate superioris, li cet non exprimatur. Et saltem de facto principis voluntas est seruanda.

CONSILIVM XLIX

Jrigat Dominus verba mea in viam veritatis, & iustitie.
1 †Qm̃ ex facto ius orit̃, vt. l. si ex plagijs. §. in cliuo capitolino. ff. ad. l. aql. & dixit Bar. in. l. j. in. ij. col. C. de lit. ɔtest. vt clarior red dat̃ p̄ns ɔsultatio fcm̃ ipsum p̄ponam, quod tale ẽ. ¶ Cõi tas Petre sancte a tãto tp̄e citra cuius initij memoria non existit vsq͂ ad hec tp̄a ɔsueuit exigere, & semper exegit ta xã quãdã p̄ capita ab omnibus, & q̄buscũq͂ habitãtibus in certis villis existẽtibus sub comitatu, vel capitaneatu Pe tre sancte, tanq͂ a forẽsibus, seu quo ad illud semp̄ p̄ forẽsi bus habitis. ¶ Et vltra ɔsuetudinẽ de hoc extãt q̄dã s̄nie, & declarationes facte p̄ dños p̄tectores sancti Georgij tp̄e quo Januẽses dñabant̃ dicte cõitati Petre sancte. ¶ Et ẽt q̄dã capitula seu priuilegia. d. cõitati ɔcessa p̄ excelsã rẽ publicã Florẽtinã, sub cuius dñio olim fuit, & in p̄nti repit̃. ¶ Nup habitatores. d. villar̃, q in eis nati sunt vel qui p̄ decẽniũ, & vltra in eis habitauerũt, nolũt de cetero taxã p̄ dictã soluere, asserẽtes illã tm̃ ipõni posse forensibus, inter quos dñt se nõ ẽẽ ɔnumerãdos, qa nõ forenses, sed incole, vel terrigene debẽt appellari. ¶ Quibus sic stãtibus q̄rit̃. Utrũ habitatores predicti p̄ eor̃ capita ad taxã ɔsuetã te neant̃, nõ obstãte, q͂ in. d. villis nati fuerint, vel lõgo tp̄e ha bitauerint. ¶ Circa cuius q̄õnis resolutionẽ qa (vt inquit Bal. in. l. precibus col. viij. C. de impub. & ali. substi.) ferro viam aperit, q per contraria transit, arguemus ad partes.
2 ¶ Omnibus ergo aiaduersis vr̃ prima ɔsideratiõe dicẽdũ habitatores p̄dictos ad illã taxã cõpelli nõ posse, nã prout ipsi dñt, vr̃ q͂ eiusmodi taxa solũ, & dũtaxat forẽsibus ipo ni possit, vt vr̃ apertissime p̄bari ex verbis capitulor̃ que sunt inter excelsam rẽpublicã Florẽtinã dñantẽ, & predictã cõitatẽ Petre sancte in q̄bus capitulis cõitati p̄missũ est, q͂ possit taxã p̄dictã ipõnere. Nã i primis i capitulo. xxix. edito

edito anno.M.cccclxxxiiij.dicitur,item q forenses &c.sol
uant communi Petre sancte taxam consuetam,& in capi-
tulo ex post condito,quando castrum Petre sancte noui-
ter ad dominium Florentinorum fuit reuersum,anno scili-
cet.M.D.xiij.quod est additio ad precedens,dicitur,itez
declarauerunt,q taxa forensiū &c.cum ergo in.j.cap. dica
tur,q forenses soluant taxam,& in secundo illa taxa ap-
pelletur taxa forensium,aperte constare vr predictā taxam
soluz forensibus esse imponendam,& cum verba capitulo
predictorum sint clara,vlterius sup hoc non est instandū.l.
ille,aut ille.§.cum in verbis de leg.iij. ¶ Sed sic est,q qui
in loco aliquo nascuntur,vel longo tempore habitauerunt
non possunt dici in eo loco forenses,ergo non debent, ve-
lut forenses tractari,& sic in proposito nostro ad predictaz
3 taxam non debent posse compelli. ¶ †De his,qui in loco
nascuntur,vt.s.non forenses,sed illius loci ciues, vel alias
municipes dicantur,probatur in.l.j.in prin.ff.ad municip.
& ibi per scribētes,& in.l.municipes,vbi glo.not.ff.de ver.
sig.& in.l.i.&.ij.C.de municip.& origin.lib.x.& vtrobiqz p
Bar.presuponendo tamen,q non fortuito in aliquo loco
4 nascantur,vt declarat Bar.in.d.l.ij.†q ergo in ciuitate li
bera nascunt vel in vico ciuitati substituto ab illa ciuitate
municipes,& ciues dici pūt,vt.l.q ex vico.ff.ad municip.
iūctis.ll.s.allegatis. ¶ Qui vero nascunt in castro libero
solum illius municipes vocantur,vt declarat Bar.& An-
ge.in.l.ciues.C.de incolis,& vbi quis domicilium habere
videatur lib.x.& hoc ius quesitum p originem est nobis ita
insitum,& tante firmitatis,vt repudiari non possit,vt.l.ori-
gine.C.de municip.& origi.lib.x.& ibi per scribentes,&.l.
assumptio in princ.iuncta gloss.§.i.illius.l.ff.ad municip.
¶ Si igitur ex eo loco dicuntur,vbi nati sunt,sequitur, q
5 ibi non possunt dici forenses†cum forenses dicantur,qua-
si de foris venientes,vt in.§.si vero aliq aut in hac.in auct.
de.q.col.v. ¶ Nec enim conueniunt,q aliquis hic sit na-
tus,& ita municeps huius loci dicatur,& q de foris veniat
& sic dicatur forēsis. ¶ De his autem,q in loco.i.in istis
villis,de quibus agimus,diu habitauerant,q sint facti ci-
ues seu municipes,& sic non dicantur amplius forēses,sed
dicantur in eis habere domicilium & effecti incole proba-
6 tur†quoniā qui in loco aliquo longo tpe habitauerit,saltē
p decēnium dr ɔtxisse in eo loco domiciliū,& ita rōne domi
cilij dr illius loci effectus municeps,vt.l.ij.vbi gl.not.C.de
incolis lib.x.ponit Ab.in.c.quod clericis in vlti.not.vbi p
alios canonistas de foro compet.& tradit Ang.Areti.in
7 tract.malefi.in versi.de Bononia in fi.†vbi concludit,q
maior pena imponenda forensi ex forma statuti nō ē impo
nēda ei,q p decēniū in loco habitauerit,cum ex eo fiat in-
cola & desinat eē forēsis,facit q not.gl.in versi.vnā dietā,
& ibi doct.in.c.statutum.§.cum vero de rescrip.li.vj.cum
similibus. ¶ Immo etiam fortius vr.vt.s.ēt,q nō p decē-
nium habitauerunt in.d.villis sint effecti illarum incole,&
municipes,modo constituerint ibi larem, maioremqz par
tem fortunarum suarum, ex quo animus contrahendi do
micilium percipitur,vt.l.ciues,& ibi per doct.post glo.C.
8 de incolis lib.x.†contrahere enim domicilium ab ipso aio
pendet,modo ex facto declaretur,vt.l.domicilium,&.l.ni
hil,&.l.non vtiqz.ff.ad municip.cum similibus. ¶ Si igi-
tur predicti habitatores ratione natiuitatis,vel ratione ad
epti domicilij dicuntur predictarum villarum incole, & mu
nicipes,sequitur q non debent dici forenses, & per conse-
quens videtur,q non possint compelli tanqz forenses ad
soluendam taxam,de qua in predictis capitulis. ¶ Que
opinio videtur posse comprobari,quia esto,q predicti ha-
bitatores aliquo respectu possint dici forenses,cum scilicet
ipsi,vel eorum parentes de foris venerint,negari tñ nō pōt
qn ēt dicant nō forēses rōne domicilij,sed incole,vel terri-
9 gene,& hoc solet magis predominari†dicimus enim q fo
rus domicilij dr alijs potentior,vt voluit gl.in.d.§.cum ve
ro,& dixit Bal.in.l.fi.xij.colum.in.vj.q.C.de edicto diui
adri.tol.vnde cum in.d.capitulis contineatur priuilegium
communitati Petre sancte concessum per excelsam Rem
publicam Florentinam de imponenda.d.taxa forensibus,
debet tale priuilegium quo ad damnum tertij stricte inter-
pretari.l.ij.§.merito,&.§.si quis a principe.ff.ne quid in lo-
co publico,& dixit Bar.in.l.fi.ff.de constit.princip.& sic vi
detur,q tantum debeat intelligi de his, qui sunt omni re-
spectu forenses. ¶ Demum ista opinio videtur confirma-
ri,quia predicta taxa originaliter fuit imposita propter cu-
stodiam.d.castri Petre sancte vnde cum ad presens non
custodiatur amplius,videtur cessare ratio impositionis ta
xe,igitur debet cessare ipsa dispositio,sumpto argumento a
cessante ratione,iuxta.c.cum cessante de appel.&.l.adige-
re.§.quamuis.ff.de iure patro.cum similibus. Hec sunt, q
presentem consultationem dubiam primo aspectu reddere
10 videbantur. ¶ †Uerumtamen eis non obstantibus con-
trariam opinionem de iure veriorem arbitror, vt scilicet
predicti habitores quicunqz fuerint ad taxam predictam
soluendam compelli possint. ¶ Et pro huius conclusionis
clariori demonstratione presupono primo q sub capitanea
tu predicte communitatis Petre sancte reperiuntur que-
dam ville,quarum habitatores habent,& olim habuerunt
conuentionem cum hominibus de Petra sancta sup his,
que inter eos contingere possunt,presertim circa onera sub
eunda,& iste ville,appellantur conuentionate. ¶ Quedaz
vero sunt ville,in quibus habitantes nullam conuentionē
habēt cum.d.communitate Petre sancte,& ppterea sunt
vocate ville non cōuentionate. ¶ Hec distinctio(vltra rei
euidentiam,& q ita communiter dicitur)probatur per sen
tentiam iam lataz per protectores sancti Georgij tempore
quo.d.communitas Petre sancte erat sub dominio Ia-
nuensiuz anno domini. M.cccclxxxj.in qua pluries de pre
dictis villis conuentionatis,& non conuentionatis fit men
tio,& vbi hodie talis distincta vocatio non esset in vsu,ta-
men in proposito.q.nostre omnino attendenda est,cū sem-
per taxa,de qua agimus cum consideratione predicte disti
ctionis fuerit imposita,& declarata,vt in.d.sententia con-
11 stare potest†,& alias origo,& principium oneris subeundi
debet attendi,vt in simili dixit Bal.in.l.etiam in fin.C.de
execu.rei iudi.&.d.Bar.Soci.patruus,&.d.meus in con
si.cxxix.prestantissimi iuriscon.col.pen.versi.tertio princi-
paliter. ¶ Secundo presupono, q quamuis in capitulis
ab excelsa Republica Florentina factis concedat exactio
predicte taxe,tamen non originaliter inducitur,sed iam in
ducta,& consueta exactio confirmatur vt patet in fi.primi
capituli ibi taxam hactenus in similibus consuetaz.& in se
cundo ibi qui secundum eorum vsum,& consuetudinē hu-
iusmodi taxam soluere deberet,& licet in hoc cap.ij.dimi-
nuatur predicta taxa,& vbi erat prius in bononenos.xlv.
reducatur ad.xxx.tamen quo ad personas,que soluere de-
berent,nihil innouatur,sed fit relatio ad consuetudinem,&
consequenter ad predictam sententiam dominorum prote-
ctorum sancti Georgij,& etiā ad aliam per prius per eosdē
prectores latam de anno.M.cccclvj.per quas talis con-
suetudo declaratur,& quasi ad ius scriptum reducitur,& se
cundum quas sententias ex post consuetudo,sicut prius,ē
obseruata. ¶ Et ex hoc infertur,q cum in istis capitulis
dominorum Florentinorum ad predictam consuetudinem
& sententias predictas fiat relatio.quicquid reperitur i.d.
sententijs,& consuetudine dicitur repetitum in predictis
12 capitulis†nam qcquid est in termino relato dicitur repeti-
tum in termino referente,vt.l.in summa in princ.ff.de re iu
di.& dixit Bal.in.l.si defensor.§.i.in fi.ff.de inter.act. fa-
cit,qđ dixit Bar.in.l.pretor ait.§.eritqz differentia in fi.ff.
13 vi.bon.rapt. ¶ †Tertio premitto,q taxa,de qua agimus,
dr munus primoniale,impositum tamen personis nulla cō
templatione rerum,sed tantum per capita personarum, vt
dixit Bar.in.l.vnica.C.de muler.& in quo lo.ij.col.versi.
venio ad secundum principale.libr.x.& declarat Insignis
doctor dominus Thomas parpalia in repetit.l.placet.C.
de sacrosan.eccle.in.viij.col.versi.est ergo vt dixi &c. & ali-
quid de eo habetur in.l.cuz antea.C.de agricol.& cēsi.lib.
xi.& quia ita per capita imponitur,dicitur in iure capitatio
prout appellatur in.d.l.cum antea,& probatur in.l.j.C.ne
rustica.ad vllum obsequi.deuo.lib.xj.& in.l.fin.C.de anno
& tribu.lib.x.& est etiam tex.in rub.& nigro in.l.vnica.C.de
capita.ciui.censib.exim.lib.xi.vbi etiam Barto.ita appel
lat,& tradit Thomas parpal.in loco pallegato. ¶ Et ista
capitatio cum imponatur persone requirit, q persona sit

aliquo modo subdita imponenti, ⁊ ideo potest dici, ꝙ forē
sibus imponi non possit, ita sentit Bar. in. d. l. vnica de mu
li. ⁊ in quo lo. in loco preallegato, ⁊ etiam in. iij. col. versic.
14 sed quero, cui possint imponi† si enim collecta forensi non
potest imponi ratione rei, quam in loco possidet, quia per-
sona non est subdita, ⁊ tamen onus illud imponitur contē
platione rei, que ē in loco subdito. vt ibi dicit Bar. minus
poterit forensi imponi ista capitatio, in qua nullus habetur
respectus ad res, ⁊ ita etiam voluit Thom. parpa. in. d. l.
15 placet. x. col. in prin. ¶ † Et licet ista capitatio de iure tan-
tum rusticis imponatur vt. d. l. vnica, ⁊ ibi Bar. ⁊ alij. C.
de capit. ciui. censi. exim. ⁊ declarant doct. in locis prealle-
gatis, ⁊. d. Corn. in cons. xxiiij. obmissio primo dubio. v. col.
¶ Tamen ex consuetudine totum hoc est diuidicandum,
que posset inducere, ⁊ quod rustici, vel ex his aliqui ad ca-
pitationem non teneantur, item econtra ꝙ nedum rustici,
sed ⁊ alij, vt artifices, ⁊ in burgis habitantes teneantur, vt
eleganter, ⁊ copiose declarat post alios ab eo relatos Tho
mas parpa. in. d. l. placet. ix. col. in versi. fallit secundo, ⁊ in
16 versi. ex hac secunda ponatis tertiam fallentiam. ¶ † In
imponendis enim oneribus plurimum, ⁊ semper consue-
tudo operatur etiam contra regulas iuris, vt. l. vnica, ⁊ ibi
not. Bar. C. de auro coron. lib. x. ⁊ tradit Alex. in consil.
lij. Uisis his, que in themate. ij. col. v. vol. ¶ Istis sic pre-
missis (ex quibus consultatio nostra plurimum declaratur)
ꝙ habitatores predictarum villarum etiam ibi nati, vel q
diu habitauerunt ad taxam predictam teneantur, ex. ĩ. dicē
dis apertissime demonstratur. ¶ Primo hoc euidēter ꝓ-
batur per sententiam, ⁊ declarationem latam olim per pro
tectores sancti Georgij anno domini. M. cccclvj. quando
communitas Petre sancte sub dominio ianuensium viue-
bat, presertim in illa clausula que incipit, item si intenda in
ciascuna parte ⁊c. que tota reperitur, ⁊ ad verbum relata
in alia quadam sententia, seu declaratione similiter p prote
ctores sancti Georgij lata anno domini. M. cccclxxxj. di-
co enim ꝙ per illam clausulaȝ apparet omnes habitatores
indistincte teneri. ¶ Quod primo ostēditur in illis verbis,
non constringesse al ditto pagamento li altri habitanti ⁊c.
17 † nam ista oratio cum sit indefinita eqpollet vniuersali iux-
ta. l. qui pluribus. ff. de lega. ij. ⁊. l. si plures de leg. iij. ⁊. l. si
seruitus, vbi not. Bal. ff. de seruit. vrba. predi. sequitur er-
go ꝙ vniuersaliter omnes habitantes debeant ad solutio-
nem predictam condemnari, cum (vt. ĩ. dicam) in omnibus
particularibus sit eadem ratio, prout requiritur, vt indefi-
nita equipolleat vniuersali secundum Dy. in rubrica de re-
gu. iur. lib. vj. ⁊ declarat Bal. in. d. l. si seruitus. Secundo
⁊ clarius apparet in fi. d. clausule in versi. ita quidem, che
tutti li habitanti in vna medesima villa sieno equalmente
tractati, nam loquitur illa clausula de solutione predicte ta
xe, volens ad eam non solum districtuales Ianuenses, sed
omnes alios habitatores teneri, in qua vniuersali oratio-
ne absqȝ dubio omnes dicuntur inclusi, siue ibi nati fuerint,
18 vel diu habitauerint, siue parum ibi fuerint † iuxta illud q
omne dicit, nihil excludit, vt. l. iulianus in prin. ff. de leg. iij.
⁊ not. glo. in. l. a procuratore. C. manda. Tertio hoc euidē
tissime constat ex illis verbis, siue nasciuti in lo paese, siue
forestieri ⁊c. Ex quibus verbis determinatur questio no-
stra, nam inter natos in. d. villis, ⁊ forenses aliunde venien
tes nulla differentia esse debet, sed idem ius, vt scilicet om
nes, vel nulli ad predictam solutionem teneantur, ⁊ com-
pellantur, modo tamē in. d. villis habitauerint, cum igitur
verba expresse includantur habitatores, etiam qui ibi nati
fuerint, ⁊ verba ipsa sint clara, vlterius instandum non est,
vt. l. ille aut ille. §. cum in verbis de leg. iij. cum similibus, ⁊
si de ibi natis verba expresse loquūtur, qui propria origine
ex loco dici debent, fortius idem dicendum est de his, q diu
habitauerunt, qui solum eo respectu dicuntur incole auctē.
multo magis. C. de episco. ⁊ cler. cum similibus. Secundo
principaliter predicta conclusio probatur per aliam senten
tiam, seu declarationem latam anno. M. cccclxxxj. multi-
pliciter eam considerando, ⁊ primo, quia in. d. sententia cō-
sideratur distinctio villarum positarum in vicariatu seu ca-
pitaneatu Petre sancte vt scilicet quedam sint conuentio-
nate cum communitate Petre sancte, quedam non ꝯuen-
tionate, ille enim ville, que sunt conuentionate, seu earuȝ ha
bitatores, ad taxam predictam non tenentur, quasi ꝙ ex il
la conuentione dicantur facti de corpore cōmunitatis Pe
tre sancte vt scilicet ad onera teneantur secundum formam
conuentionis, ⁊ hoc a contrario sensu probatur in. d. sentē
tia, ⁊ etiam per regulam. l. cum pretor in prin. ff. de iudica.
ille vero ville, que non sunt conuentionate, seu earum habi
tatores, de quibus tantum agimus, ad taxam, ⁊ solutionē
predictam tenentur, quasi remanserint forenses ratione lo
ci, cum loca illa nullam habeant conuentionem cum. d. cō-
munitate Petre sancte habitatores ergo villarum non cō
uentiouatarum non habita distinctione, an ibi nati fuerint,
aut diu habitauerint, vel ne teneri debent, vt. s. hoc solum
attento, ꝙ in villis non conuentionatis habitent. Secun-
do probatur ex eo, ꝙ in. d. sententia declaratur, ꝙ homines
habitatores dictarum villarum indefinite teneri, immo ēt
vniuersaliter, vt patet ibi, reliquos omnes qcunqȝ sint ha-
bitantes in. d. villis non conuentionatis, ⁊ etiam in fi. ibi,
ab omnibus his, qui de cetero habitabūt in ipsis villis nō
conuentionatis ⁊c. inspecta ergo importantia vniuersalis
orationis, vt scilicet ab ea nullus excludatur, vt. s. dixi, se-
quitur, ꝙ habitatores oēs indistincte teneri debent, vt. s.
etiam ꝙ ratione proprie originis, vel domicilij de loco illo
seu de villis dici possint. Tertio hoc ostenditur considerā-
do, ꝙ in ista sententia ad hoc, vt habitantes ad taxam pre
dictam teneantur, requirit, ꝙ in ipsis villis habuerint do-
micilium saltem per quatuor menses anni continuos, q au
tem non per illud tempus habitauerint, non tenentur, ex
quo sequitur (si recte mens sententie consideretur) ꝙ for-
tius voluit teneri eos, qui diutius habitassent, nam si ĩ gra
uandis habitantibus consideratur aliquo modo domici-
lium, vbi maius sit domicilium, ⁊ lungius, magis teneri de
19 bent † arguendo de minori ad maius iuxta. l. nec volēs. C.
de liber. ⁊. l. si ita quis. ff. de euict. c. si in laycis. xxxviij. di-
stinct. ⁊. c. ex parte el tertio de decim. cum vulgaribus. Ter
tio principaliter, ꝙ nullus propter acquisitum domiciliuȝ
excusetur, probatur, quia cum in predictis sententijs, seu de
clarationibus considerentur simpliciter habitatores villa-
rum non conuentionatarum, aperte demonstratur, ꝙ inten
dunt includere, (⁊ fortiori ratione) habentes domicilium,
cum illud per habitationem habeamus, vt. l. ij. ⁊ ibi no. C.
de incol. lib. x. cum similibus. Confirmatur, quia licet taxa
predicta capitibus imponatur, ⁊ propterea capitatio ap-
pelletur (vt iam dixi) imponitur tamen tantum ratione lo-
ci, videlicet ratione illarum villarum non conuentionata-
rum, vt clare patet in. d. sententia secundo loco allegata vñ
siue quis in loco natus sit, siue etiam longum ibi habuerit
domicilium, siue breue satis est, ꝙ in illis villis non conuē-
tionatis habitet, vt ad taxam illam teneatur inspecto po-
tius loco, in quo quis habitet, quam qualitate habitatoris
20 † sicut in simili, quando ꝑdicta sunt effecta tributaria, col-
lecta, que propter ea, ⁊ eorum ratione imponitur, omnibus
imponi potest solum ipsis predijs inspectis, non autē qua-
litate possidentis, iuxta doctrinam Bart. in. l. rescripto. §.
fi. ⁊ in. l. libertus. §. sola, vbi Alex. in apostil. ff. de muner. ⁊
honor. ⁊ in. d. l. placet. C. de sacrosan. eccle. ⁊ Bal. in con-
si. xxvij. si querat, in quo loco. iij. vol. cum similibus. Quar
to firmatur conclusio predicta optima ratione, quoniam si
recte ꝯsideremus, onus, ⁊ taxa predicta, seu capitatio fuit
iniuncta habitantibus in predictis villis non conuentiona
tis eo quia tales ad aliud onus nullo modo tenebant, nec
vnꝗ obligati fuerunt, ⁊ etiam vt de cetero ad aliud non te
nerentur, quod probatur, quia in fi. d. sententie, dum decla
ratur, ꝙ ad taxam predictam teneri debēt habitātes in. d.
villis non conuentionatis, etiam ꝙ in eas venerint ⁊ descē
derint ab alijs villis conuentionatis cum. d. communitate
Petre sancte expresse declaratur, illud ita esse intelligen-
dum, vt ipsi in. d. villis conuentionatis, ex quibus descen-
derunt, nullum aliud onus substineant, ne scilicet duplici
onere grauentur, ⁊ hoc etiam dispositioni iuris communis
21 consonat, † nam rustici, quibus regulariter capitatio impo
nitur (vt. l. vnica. C. de capit. ciui. censi. exim. lib. xj. ⁊. s. di-
xi) ad nullum aliud onus tenentur, vt. l. j. C. ne rusti. ad vl.
obsequi. euic. libro. xj. quo sic posito dico, ꝙ cum predicti
habitatores

habitatores villarum non conuentionatarum, licet in eis
nati fuerint, vel diu habitauerint non teneantur ad aliquid
aliud predicte communitati Petre sancte nec in aliquo ali
quod eius onus subeant (vt mihi asseritur) non debent esse
immunes a predicta taxa, immo eam soluere compelli de-
bent, sumpto argumento ab existentia rationis, propter q̄
ista capitatio fuit imposita, cum enim, τ in eis reperiatur,
debet omnino operari effectum suum, vt scilicet ipsi tenean
tur, vt. s̄. vt. l. stichus seruus meus. ff. de manumis. testa. l. a
titio. ff. de ver. obl. l. fi. C. de consti. pecu. l. fi. C. ad. l. falci. τ.
c. constitutionē de reg. iur. lib. vj. τ. c. cum dilecta post me-
dium de confirma. vti. vel inuti. cum vulgaribus alioquin
sequeretur eos in. d. villis habere domicilium, τ non tene-
ri ad aliquod onus predicte communitati, quod absurdis-
simum esset τ contra mentem omnium superiorum, ꝙ per
tempore fuerunt, τ predictam taxam concesserunt, igitur
22 illud dicendum non est† cum τ ab absurdo remouendo va
leat argumentum. l. sed si vnus. §. fi. ff. de iniurijs, τ. l. diuor
tio in prin. vbi Jas. in quinto nota. ff. solu. matr. cum vulga-
ribus similiter etiam τ a verosimili mente concedentium ta
xam, τ capitationem predictam, vt. l. tale pactum. §. fin. τ
ibi not. ff. de pact. cum similibus. Nouissime ex alio princi-
paliter, τ vbi predicta nihil facerent (que tamen necessario
concludunt) conclusio predicta comprobatur, quoniam qc
quid de iure sit dicendum, cum habitatores predicti om-
nes, τ indistincte quamuis in. d. villis nati fuerint, vel diu
habitauerint a longissimo tempore citra semper vsqꝫ hodie
taxam predictam soluerint ex consuetudine, τ longo vsu
dicitur predicte communitati quesitum ius imponendi, τ
exigendi taxam predictam ab omnibus habitatoribus p̄di
23 ctis indistincte† consuetudo enim lōgeua, τ cuius initij me
moria non existit (qualis in casu nostro presuponitur) dici-
tur habere vim priuilegij, τ specialis concessionis, vt in. c.
super quibusdam. §. preterea de ver. signi. vbi per Inno. τ
alios, τ. l. hoc iure. §. ductus aq. ff. de aqua. quotid. τ esti.
Cuma. in consi. lxxxiij. quia causa decimalis. prope fi. tra-
dit Alex. in consi. v. si vera sunt ea. ij. colu. τ in consi. cxxij.
circa primum dubium. ij. col. in. v. vol. τ in consi. lij. s̄. allega
to. ij. col. vbi loquitur de consuetudine imponendi oneris,
prout est consuetudo nostra, hoc etiam dixit patruus meus
in consi. vij. sup. q. j. col. iij. vol. loquens de consuetudine exi
gendi gabellas. Corn. in consi. xxij. videtur in hac consulta
tione in prin. j. vol. τ in cons. cclxxxiij. dominus Joachinus.
col. pen. iij. vol. τ in consi. cclxvij. in hac consultatione. col.
pen. τ fi. iiij. vol. τ dominus Philip. deci. etate nostra iu-
risconsultorum princeps, τ dominus meus obseruandissi-
mus in consi. xi. quoniam iudicantium responsa. col. vij. τ
in consi. lxxxv. τ diligenter. ij. col. cum infinitis concordan-
tibus, vt tradit Andr. Barba. in consi. xxxv. sapienter scri
bitur. iiij. col. versi. iij. ego premitto. ij. vol. Et vberrimus do
ctor Fely. sandeus in. c. cum nobis. j. col. in fi. τ in. c. acce-
dentes quinta colum. de prescript. ¶ Et aduertendum est
24 †ꝙ in eiusmodi casibus sufficit allegare aliquem titulum, τ
eum probare per vsum, τ consuetudinem tanti temporis,
cuius initij memoria non existit, τ hoc solum sufficit absqꝫ
aliqua probatione vel allegatione argumento eorum, que
habentur in. l. cum de in rem verso. ff. de vsur. τ declarat
Saly. in. l. ij. C. vectigal. noua. insti. non pos. τ tradūt doc.
in locis preallegatis, maxime. Fely. in. d. c. cum nobis secū
da columna. ¶ Unde cum communitas Petre sancte in
proposito alleget se posse. d. taxam ab omnibus habitato-
ribus villarum non conuentionatarum indistincte exigere
vigore concessionis, τ confirmationis eidem facte per su-
periores, qui pro tempore fuerunt, ad quod probandum al
legat ita semper fuisse obseruatum a tanto tempore citra,
cuius initij memoria non existit, debet omnino audiri, τ esse
in portu victorie, etiam, ꝙ de tali concessione, τ confirma-
tione nihil ostenderet per predicta, tam, τ si per sententias
predictas, τ capitula eidem concessa per excelsam rēpub.
Florentinam conuenienter de iure suo docere possit.
¶ Facit elegans dictum Abb. in consi. septimo tria circa
primum sexta columna secundo volumine versiculo item
premitto. Quod est, ꝙ quando quid fuit annuatim presti-
tum per tantum tempus, de cuius initio memoria non exi-
stit, in futurum etiam peti potest causa nulla expressa, sed sa
tis est dicere, ꝙ talis annua prestatio fuit ab initio ex iusta
causa imposita. ¶ Comprobantur predicta, quia cum pre
dicte sententie, τ capitula in hanc vsqꝫ diem fuerint inter-
pretata, τ practicata, vt predicti habitatores etiam, ꝙ ibi
nati essent, vel diu habitauerint predictam taxam, τ capita
25 tionem soluant† a tali interpretatione, τ antiqua, τ diutina
practica discedendum non est. l. minime. ff. de [illegible]. τ in simi
li tradit dominus Philip. deci. in consil. cxxxj. reuocatur
in dubium. colum. fin. τ in preallegatis consil. xi. col. viij. τ
lxxxv. columna secunda cum concordantibus per eum tra
ditis. ¶ Accedat predictis quoniam licet ī omnibus plu
rimum operetur consuetudo, τ pro lege sit seruanda. l. de
quibus. ff. de legi. vbi per doct. τ in. l. j. C. que sit longa con
suetu. in materia tamen nostra, videlicet circa imponendā,
τ exigendam capitationem ipsa cōsuetudo est, que sola at-
tenditur, τ predominatur, vt declarat Tho. parpal. in. d. l.
placet. ix. col. τ. s̄. dixi in tertio premisso.
26 ¶ †Facit quod dixit Ang. in. l. cum neqꝫ. C. d̄ incol. lib. x.
vbi voluit, ꝙ quamuis forensis de iure ad collectas non te
neatur, ex consuetudine tamen induci potest, vt teneatur.
¶ Ex his omnibus iuridica omnino, τ vera apparet con-
clusio. s̄. firmata ī fauorem. d. communitatis Petre sancte.
¶ Nunc superest, vt ad allegata in contrarium respondea
deatur, τ quamuis ex predictis recte considerāti ad omnia
colligatur responsio, tamen vt veritas clarius demonstre-
tur, singulis ordinate respondetur.
¶ Et pro responsione primi argumenti in quo videtur sta
27 re tota difficultas† presuppono, ꝙ verbuꝫ forensis, vario
modo accipitur, vt declarat eleganter dominus Corn. in
consi. cxciij. licet videatur. ij. col. iiij. vol. τ inter cetera ca-
pitur pro eo, qui licet in loco habeat domicilium, ipsum ta-
men, vel sui antecessores aliunde venerunt, isti. n. tales, q̄-
uis secundum regulas iuris incole sint effecti, vel ratione
originis proprie, vel paterne dicantur de loco, vel etiam ra
tione domicilij, tamen, vt experientia docet, semper re-
tinent nomen forensium, τ non ex loco, vbi sunt, appellant̄
sed ex loco, vnde antiquitus sunt oriundi, prout ꝯtingit hic
Pisis, vbi sunt quamplurimi Florentini, qui licet Pisis
diu habitauerint, vel ipsi, τ etiam eorum parentes Pisis
nati fuerint, tamen adhuc retinent nomen Florentinorum
inspecta antiqua origine, τ ita respectu Pisanorum, dicun
tur forenses, sic etiam refert Corn. de pluribus albanensi-
bus perusie commorantibus in. d. consi. cxciij. τ idem sen
tit idem Corn. in consi. xxij. videtur hac consultatione ter-
tia colum. j. vol. in versiculo maxime quia sepe occurrit.
¶ Hoc ita posito ad primum fundamentum respondetur
ꝙ licet capitula dominorum Florentinorum loquantur de
forensibus, tamen debent intelligi secundum vulgarē mo-
dum loquendi, de his, qui forenses sunt respectu antique
originis, non autem de his, qui stricto iure forenses appel-
lantur. Quod probatur concludentissime. ¶ Primo inspe
cto communi, τ vulgari vsu loquendi, a quo talia capitula
debent recipere interpretationem iuxta. l. librorum. §. quod
tamen cassius de leg. iij. cum ibi traditis per doc. ¶ Secū
do, τ fortius, quia alias capitula predicta essent contraria
iuri communi, nam si de simplici, τ proprio forensi loquerē
tur, inducerent forenses posse compelli ad onera ratione p
28 sone imposita, quod iure non toleratur† vulgo. n. fertur fo-
renses collectari, τ grauari non posse, vt declarat Bart. in
. l. rescripto. ff. fi. ff. de muner. τ honor. τ in. l. j. C. de mulier.
τ in quo lo. lib. x. versiculo iteꝫ quero aliquis est τc. τ in ter
minis nostris, ꝙ ista capitatio forensibus imponi nō possit
declarat Thom. parpal. in. d. l. placet. x. col. in prin. τ. s̄. di
xi in tertio premisso, vnde ne capitula predicta ita sint iuri
contraria, debent intelligi, vt. s̄. τ sic de his, qui iure com-
muni grauari possunt, τ ꝙ paterentur aliquam propriatio
29 nem, †licet enim verba impropriare, ne discrepent a iure cō
muni, vt in cap. cum dilectus. secundum ꝙ ibi notant do-
ctores de consuetud. τ ita per hanc rationem Corne. in di
cto consilio. cxciij. interpretatur quoddam statutum in casu
suo loquens de forensibus, τ per hanc rationem videtur
sublata omnis difficultas. ¶ Uel secundo responderi po-
test, ꝙ dicta in argumento procederent, quando per dicta

capitula dominorum Florentinorum capitatio & taxa predicta nouiter concederetur, tunc enim caderet interpretatio verbi forensis simpliciter considerati, sed in casu nostro non concedatur ista capitatio de nouo, sed iam concessa cõfirmetur, vt dixi.s. in secundo premisso, & habeatur respectus ad illud, quod erat prius in vsu, necesse est, vt verbum forensis, ita interpretetur, vt antiquę consuetudini correspõdeat per ea, que dixi in dicto secundo premisso, sed capiendo forensem pro eo, qui nec domicilium, nec originem in loco habet, non consonaret consuetudini, ad quam se referunt dicta capitula, vt ex predictis constat, ergo &c.

¶ Vel, & tertio responderi potest (& ista est clarissima responsio) quod in dictis capitulis isti homines, qui ad taxam, & capitationem predictam veniunt compellẽdi, quamuis originem, vel domicilium habeant in.d. villis, appellantur forenses respectu ipsius terre Petre sancte simul, & respectu loci, in quo habitant, nam licet in.d. villis dicantur habere domicilium, vel originem, non tamen talia dicuntur habere in castro Petre sancte, & licet.d. ville sint sub capitaneatu Petre sancte, tamẽ ex quo cum dicta communitate nullam habent conuentionem, & ideo dicuntur non conuentionate, optime conueuit, vt quo ad communitatem Petre sancte forenses appellentur, saltem inspecto communi, & vulgari modo loquendi.

¶ Hoc addito, quod quemadmodum ex eo, quod in villis non conuentionatis habitant, dicuntur forẽses quo ad alia onera subeunda (ad nullum enim aliud onus tenẽtur, vt dixi in quarto argumento) ita etiam debent dici forenses, quo ad istud vnicum onus capitationis iuxta regulam.l. secundũ naturam de reg. iur. cum similibus.

¶ Et ex predictis omnibus colligitur responsio ad secundum fundamentum dum dicebatur priuilegium debere stricte interpretari contra tertium, & per consequens de eo, qui omni respectu potest dici forensis.

¶ Nam illud procederet in primis, quando per ista capitula istud priuilegium nouiter contra forenses concederetur, quod non est hic, quoniam iam concessum erat p prius & non contra forenses, sed contra habitatores villarũ non conuentionatarum, & per.d. capitula confirmatur, in qbus predicti habitatores forenses appellantur, illi ergo forensiũ appellatione venient, de quibus capitula predicta loqui intelligunt, & per consequens habitatores omnes villarum non conuentionatarum cum in predicta confirmatione habeatur relatio ad antiquam consuetudinem, vt.s. dixi.

30 ¶ †Secundo etiam responderi potest, quod omnibus consideratis ex tenore.d. capitulorum facta relatione ad antiquã cõsuetudinem, prout est de intentione ipsorum, forenses in eis dicuntur appellati habitatores predictarum villarum solum respectu communitatis, & terre Petre sancte in qua proprie nec originem, nec domicilium dicuntur habere, & sic videntur dici omni respectu forenses, & posito quod aliquo respectu non sint scilicet iuxta.l. qui ex vico.ff. ad municip. tamen liceat ita late interpretari, cum tenor, & intentio predictorum capitulorum omnino importet argumẽto.c. porro &.c. recepimus de priui. & declarat egregie dominus Deci. in consi. cxciij. viso tenore, tertia columna.

31 ¶ †Quamquam etiam forte dici posset, quod.d.l. qui ex vico non procedit in casu nostro, nam illa lex requirit, quod vicus reipublice respondeat, vt in tex. dicitur, quod videtur intelligendeudum quo ad onere ipsius reipublice hoc autem in casu nostro non contingit, quia sublata ista taxa, seu capitatione predicti habitatores villarum non conuentionatarum ipsi communitati Petre sancte in aliquo onere non respondent, vt.s. dixi in quarto argumento.

¶ Demum non ob. quod tertio loco dicebatur per argumentum a cessante ratione, quia multipliciter rñdetur. & primo negari potest, quod custodia pdicte terre Petre sancte fuerit causa predicte capitatiõis nullibi enim nec in sententijs predictis, nec in capitulis allegatur talis causa, & licet in illa sententia lata anno. M. cccclxxxj. bis de custodia predicta fiat mentio, illud fit referendo que per partes dicebantur, quorum non erat disponere, & si dicat, quod partes narrabant causam in sententia antiqua contentam, & cũ ab vtraq; parte de ea fiat mentio, videtur quod debeat credi. dici potest, quod immo aliud esse videtur, argumento auct. si quis in aliquo cum materia. C. de eden. & maxime, quia cũ de tali custodia fit mentio, subicitur statim sub modis, formis, & conditionibus contentis in.d. sententia, & facile est, & credibile, quod inter cetera diceretur ex causa custodie scilicet prestande, cum fuerit opus, ad hanc ergo cognitionem necesse esset videre.d. antiquam sententiam quare cum non appareat, & dubium sit, quomodo sit intelligẽdum hoc, quod de custodia dr, super eo non videtur, quod possit fieri fundamẽtum. ¶ Secundo posito (absq; tamen veri preiudicio) quod verba sententie. M. cccclxxxj. quatenus de custodia loquũ

32 tur, fidem faciant† respondetur, quod licet ad presens terra Petre sancte continue non custodiatur non tamen cessat causa, cum semper homines Petre sancte parati sint, vbi sit opus custodire, & sic videtur intelligendum hoc, quod propter custodiam.d. terre, que (vbi sit opus) ad homines in ea habitantes spectat, illi qui in ea non habitant, nec in aliquo ei respondent, quia habitant in villis non cõuentionatis teneantur ad capitationem predictam, & nunquam in alio grauari possint, licet superueniat causa faciende custodie, & cũ dicta capitatio sit soluenda communitati Petre sancte eo quia tenetur custodire terram ipsam, & sit ipsa communitas parata vbicunq; sit opus, custodire, nec per eam stet, quo minus custodiatur, dicendum omnino est capitationem pdictam posse omnino exigi, argumento.l. qui operas.ff. locati cum concordantibus ibi allegatis, & iuncta doctrina Pau. de cast. ibi, & argumento etiam eorum, que tradunt per doct. in.l.j. C. de instit. & subst. sub condit. fact. & p Bar. & alios in.l. item si vno.§. item cum quidam.ff. loca.

¶ Vel etiam & tertio responderi potest, quod illa verba habent alium sensum, videlicet quod cum alias custodia castrorum,

33 soleat imponi istis rusticis† vt experientia docet, que dicitur rerum magistra, vt.c. quam sit de elect. lib. vj. isti tales rustici habitatores villarum non conuentionatarum soluentes taxam, & capitationem predictam dicuntur effecti immunes in omnem euentũ a predicta custodia, vt sic solutio predicte taxe succedat in locum.d. custodie, & sic dicatur fieri p custodijs, & loco custodiarum, & pro causa dictarum custodiarum, prout proprie loquuntur verba, que in.d. sententia reperiuntur, vnde sequitur quod nec hodie cessat causa capitationis predic. quia (sequatur quicquid velit) ipsi semp erũt immunes a predictis custodijs.

¶ Preterea & quarto responderi potest negando, quod hodie non fiant.d. custodie, nam cum custodia non fiat, nisi ad tuendum castrum a volentibus offendere, & ad ipsum conseruandum domino suo on potest dici, quod vno magis, quam alio modo custodia ipsa prestari debeat, sed secundũ occurrentiam tempor, & casuum custodia fieri debet, modo sequatur, quod castrum tutum, & integrum remaneat, & aliquando parum, aut nihil cure adhiberi debet, cum omnis cessat

34 suspitio, aliquando plurimũ, vbi sit opus, † hinc dixit Ange. in consi. xxxv. quidam nobilis quod habens custodiam castri secundum quod viderit expediens se gerere debet, & cum viderit esse opus, poterit stipendiarios milites conducere, si autem vna, siue alia via sequatur effectus custodie, semper dicetur castrum custodiri, modo secundum voluntatem superioris illesum conseruetur. ¶ Sed sic est in pposito nostro, quod castrnm Petre sancte conseruatur illesum, & secundum voluntatem dominorum Florentinorum, ergo satis dici potest, quod custodiatur, adhibetur enim ea cura, & diligentia, que secundum casuum, & temporum contingentiam videtur necessaria, & satis dicitur fieri si iuxta superiorũ volũtatem effectus custodie sequatur, esto igitur millies, quod custodia castri fuerit causa predicte capitationis dico, quod adhuc causa durat, & ita tollitur argumentum a cessante rõne,

¶ Vel quinto & vltimo responderi potest (posito etiam, quod hodie custodie non dicantur fieri (sine tamen preiudicio veritatis, & predictorum) quod quamuis hodie cesset causa originalis, remanet tamen voluntas superioris, etiam sine aliqua consideratione custodie, ita vt dici possit capitationem predictam non imponi amplius pretextu alicuius cũstodie

35 † sed alias ex voluntate superioris, in qua semper aliqua iusta causa presumitur, licet non exprimat iuxta tradita per Inno. & alios in.c. que in ecclesiarum de constitutionibus,

& ex. in. l. rescripta in. iij. & iiij. q. C. de preci. impera. offe. vbi dicit de facto saltem omnem principis voluntatem seruandam esse tradit Barba. in consi. xxxiiij. Preclare optimus dixit psalmista col. fi. ij. vol, cũ cõcordantibus, vt per Corne. in. d. consi. ccxij. Alias per me. ij. col. iiij. vol. & patruum meum Soci. in cõsi. cxx. Memini me alias iiij. col. iij. vol. hoc autez probatur, quia cũ iaz per multa tẽpora desierit fieri diligens illa custodia, ita vt tẽpore, quo emanarunt illa capitula ab excelsa republica Florentina iam non fieret, ipsis dominis Florentinis scientibus, dici concludenter potest ꝙ in concessione. d. capitulorum nulla fuerit habita consideratio custodie predicte, & consequenter quicquid olim esset, hodie capitatio predicta nõ dicitur imponi pro. d. custodijs, igit̃ licet custodie cessent, non tamen cessat voluntas superioris, que alijs rationibus conuenienter potest moueri tamen ob publicam vtilitatem ipsius cõmunitatis Petre sancte cum etiam propter multa cõmoda, que. d. habitatores villarum non cõuentionatarum percipiunt a communitate predicta, ac ẽt q2 ad nullum aliud onus tenentur, & ex alijs causis, quas prescrutari nunc nostrum non est. ¶ Nouissime aduertẽdum est, q2 si defectus custodiarum liberaret istos habitãtes in villis non conuentionatis a predicta capitatione ꝑfecto liberaret omnes etiam, qui ibi nec nati sunt, nec diu habitauerunt, de quo tamen nulla est dubitatio, ꝙ nõ sunt liberati. Cum ergo solum sit questio de his qui domiciliũ longum habuerunt, vel nati fuerunt in. d. villis, vt apparet ex libello per. d. habitatores porrecto aperte demonstrat̃ ꝙ ista cõsideratio deficientis custodie nihil facit ad ꝓpositum. ¶ Ex quibus omnibus remanet firma conclusio. s. posita, videlicet ꝙ omnes habitatores predicti indistincte tenentur ad solutionẽ taxe predicte. Laus Deo.

Maria. Soci. iunior. J. V. D. Pisis legens.

SVMMARIVM.

¶ De pacto de reuendendo cuz paucitate precij, an scilicet arguat contractum simulatum, & ꝙ iuramentum, ꝙ omnia vera sunt tollit exceptionem simulationis, & iuramentum tollit remedium. l. ij. C. de rescin. vendi. & exceptionẽ non numerate pecunie.

1 Consilium doc. si sit cause decisiuum, non tenetur consultor allegare causas, & iura quibus mouetur.
2 Pactum de retrouendendo cum modicitate pretij, secundum magis communez opinio. non arguit contractuz simulatum.
3 Simulatio non potest allegari, quando venditor iurauit omnia, & singula in contractu contenta esse vera.
4 Vẽditor nõ põt intẽtare remedium. l. ij. C. de rescin. vendi. nisi quando est deceptus citra dimidiam iusti precij.
5 Testi vnico, & singulari non creditur.
6 Juramentum de non contraueniendo contractui tollit remedium. l. ij. C. de rescin. vendi.
7 Juramentum, ꝙ omnia in contractu contenta sunt vera, tollit exceptionem non nume. pecu.

CONSILIVM L

Dirigat dominus verba mea in viam veritatis, & iustitie. Viso instrumento vẽditionis de stadijs. lx. terre facte ꝑ bar. guidonis bulte de sarteano Baptiste lippi. de. d. loco, visa ꝑmissione eodẽ die facta per dominũ Baptistaz de reuẽdendo infra annum. d. terram pro eodez precio, viso etiam quodã libro rationũ. d. Baptiste maxime in fo. xxix. & in fo. xxx. in quibus reperit̃ descriptus debitor, & creditor. d. Bartholomeus, visis nonnullis depositionibus testium diuerso tamen tempore examinatorũ, & omnibus bene, ac diligenter cõsideratis. Quatenus queritur in presenti consultatione vtruz heredes predicti Baptiste teneantur aliquo iure restituere. d. terrã hr̃dibus. d. Bartholomei, vt sic eis ad. d. terram petendam aliquod ius competat, consultus ab arbitris sup ista questione electis, vt pro iustitia iuxta iuris regulas consulere velim, dico, & consulo iudicandum, & terminandum de iure esse, vt infra (visis tñ prius, & matture intra meipsum discussis, & consideratis allegationibus in iure pro qualibet parte ab egregijs iuriscon sultis factis, & ad me transmissis) videlicet q2 secunduz iuris regulas arbitramur heredibus ꝑdicti Bartholomei ex his, que nobis oblata fuerunt, non competere aliquod
1 ius pro. d. terra recuperanda. ¶ † Et cum hoc meuz consilium sit cause decisiuum, de iure non teneor causas, & iura, quibus moueor allegare, vt inquit Specu. in titu. de requis. consil. §. primo versi. & nota, ꝙ consiliarij, tradũt cõmuniter docto. in capitulo sicut. de senten. & re iudi. & dixit Ange. Areti. in quodam suo consilio decisiuo, quod incipit. ego Ange. & reperitur inter consilia Petri de ancha. numero. ccxij. Sum tamẽ contentus ex pluribus, que ad ita concludendum me mouent, aliqua breuissima allegare pro iustificatione predicte cõclusionis. ¶ Tria igitur sunt remedia, que in fauorem. d. heredum Bartholomei inuenio considerata. Unum est, ꝙ possint dicere contractum simulatum. Secundum, ꝙ possit vti remedio. l. secunde. C. de rescinden. vend. ¶ Aliud, & tertium est, ꝙ ipsi possint petere illaz terrã vigor̃ retrouenditionis eisdẽ faciende per. d. hr̃des Bapti. Sed dico, ꝙ nullum isto-
2 rum remediorum de iure competit. ¶ † Primum enim habere non possunt, quia non probatur illum contractuz fuisse aliquo modo simulatum, & in fraudem vsurarum factum, & licet posset fortasse dici non probari paucitatem precij ad sufficientiam, tamen posito ꝙ sit probata dico, ꝙ non sufficit ad inducendum contractum etiam ꝙ concurrat cũ pacto d̃ reuẽdẽdo ẽm magis cõez opi. & veriorẽ prout dicit Pau. de ca. in consi. cccxxx. i cã mota ꝑ dñas & plene tradit Bartholomeus veronen. alias il Cipolla. in tracta. de simulati. contract. in sexto casu principali in. v. col. vers. ex his itaqꝫ apparet, vbi dicit, ꝙ ista opinio est verissima, & est tenenda in consulendo, & iudicando.

¶ Preterea vbi etiam d̃ simulatione aliquid dici posset
3 hoc remedium in casu isto est sublatum, † quoniam ipse Bartholomeus venditor iurauit omnia, & singula contẽta in contractu esse vera, quo stante dico, ꝙ non potest aliqua simulatio allegari, vt tradunt docto. maxime Jas. in. l. nemo potest in. viij. col. versi. tertio adde principaliter in prima lectu. ff. de lega. j. Bartholomeus veronen. predictus in. d. tractat. in. vij. presump. & patruus, & do. meus Soci. in consi. lxxxij. super questionibus. j. colum. & consi. lxxxij. pro certo tex. ij. colum. in. iij. volu. vbi dicit ita com
4 muniter teneri. ¶ † Secundum remedium similiter non competit, primo quia non legitime videtur probari, ꝙ vẽditio fuerit citra dimidiam iusti pretij, nam testes deponunt, ꝙ valebat. d. terra florenis. xxx. quod non sufficit, cum fuerit empta florenis. xv. & sic non citra dimidium sed dimidio iusti pretij, vt per doct. maxime Saly. in. d. l. ij. Et licet aliqui testes deponant de florenis. xl. tamen ipsi deponunt illud non de communi extimatione, sed de propria proueniente ex affectione ratione vicinitatis, qd̃ non debet attendi, vt per doct. in dicta. l. secunda. ¶ Et lz Dominicus mattei vnus ex testibus deponat de florenis. xxx. & vltra, quod in ꝓposito sufficeret propter illud
5 verbum, & vltra, vt per Saly. in. d. l. ij. † tamẽ ei fides nõ est adhibenda, cum sit vnicus testis, & singularis in dicto suo, vt. l. iurisiurandi cum materia. C. de testi. ¶ Preterea esto, ꝙ illud legitime probaretur, dico ꝙ illud remedium dicitur esse sublatum per iuramentum de obseruantia contractus, & de non contraueniendo prestitum per. d. Bartholomeum, vt tradunt Barto. & Saly. & alij cõmuniter in. d. l. ij. & docto. in. c. pen. de emp. & vendi. & ita concludit Corn. in consi. xvij. circa presentem col. vij. iij. vol. cum similibus. ¶ Similiter nec tertium remedium competit. d. heredibus, quia iam per multa tempora lapsus ẽ annus infra quez Baptista promiserat reuendere. Nec obstat si dicatur, ꝙ Bartholomeus infra annuz petijt sibi reuendi, & precium, quod receperat, restituit, quoniam respondetur non probari, ꝙ petierit vnꝗ̃ reuenditionem sibi fieri. ¶ Et licet magister Joannes ita videa

tur deponere, tamen cum sit vnicus non probat per predicta, nec est verum, ꝙ quo ad hanc petitionem deponat de facto proprio, vt patet ad sensum. ℭ Nec ob. ꝙ magister Ioánes predictus pro. d. Bartholomeo soluerit. d. Baptiste libras. xxviij. quia non constat ex qua causa fuerint solute, ⁊ vbi millies constaret, nō fuit solutum integrum precium, quod. d. Bartholomeus receperat, quia vltra illas libras. xxviij. ab initio recepit florenos sex, vt in instrumento clare constat, nec dico, ꝙ receperit actualiter ei numeratos in ipsa celebratione contractus, sed ꝙ prius receperat, ⁊ ita in contractu confessus fuit, ⁊ recognouit renunciando exceptioni non numerate pecunie, ⁊. d. precij non rece-
7 pti, † ⁊ postea iurauit omnia contenta in contractu esse vera, ⁊ ea attendere, ⁊ obseruare, ⁊ contra ea non facere, propter que omnia dicitur de iure sublatum omne ius, quod excogitari potuisset occasione pecunie non recepte, vt tradunt doct. in. l. fi. C. de non num. pecun. ⁊ refert, ⁊ sequitur elegans doctor dominus Marcus Anto. Bauer. in tractat. de iureiurando versiculo. xxxj. ex his ergo clare cōcluditur de rigore iuris. d. heredibus Bartholomei nullum ius competere pro recuperatione. d. terre. Laus Deo.

Mar. Soci. iunior iurisconſ. Senis legens.

SVMMARIVM.

ℭ De quodam reperto mortuo in puteo, an presumatur se ipsum precipitasse.
ℭ Et quid de bonis eius, an scilicet confiscari possint.
ℭ Et an legitima filij veniat in confiscationem bonorum eius viuo patre factam.

1 Mortuus repertus in puteo an presumatur se ipsum precipitasse.
2 Mortuus repertus in puteo si ecclesiastice traditur sepulture, non presumitur ꝙ se precipitauerit.
3 Bona eius qui sibi mortem consciuit non debēt confiscari.
4 Legitima an debeatur filio in vita patris, ⁊ an viuēte patre possit confiscari, ⁊. ȷ̃. nu. sequenti maxime nu. 6.
5 Pater non tenetur pro filio condemnato etiam quantum ad legitimam.
7 Pater si religiosus fiat, licet vere viuat, tamen filio legitima debetur
8 In confiscatione bonorum non veniunt futura.
9 Fideicommissum conditionale non impleta cōditione euanescit.
10 Conditio que dependet a voluntate principis, an dicatur impossibilis.
Et declaratur. §. fin. in. l. apud iul. ff. de lega. j.

CONSILIVM LI

Dirigat Dominus verba mea in viam veritatis, ⁊ iustitie. Eleganter, docte, ⁊ copiose super tribus ꝑpositis dubitationibus consultum est per. ſ. scriptos insignes iurecōsultos, ⁊ patres honorandos, ⁊ maxime per excellentissimum dominum Philip. decium compatrem meum semper obseruādum ita. n. distincte, ⁊ aperte simul, ⁊ iuridice omnia discusserunt, vt mihi de subscriptione requisito locus nosi fuerit relictus aliquid addendi, ne tamen impremeditatus ad conclusionū per predictos patres firmatarum comprobationē videar accessisse, breuia quedam subiciam. ℭ Et quo ad primam conclusionem non arbitror esse aliquam difficultatem, ⁊ sic cum alijs patribus suprascriptis concludo bona Io. Ludouici de vrbino non posse confiscari ex eo, ꝙ ipse fuerit repertus mortuus in puteo per iura, ⁊ rationes per predictos patres allegatas. Et pro hac conclusione optimum ⁊ clarissimum extat fundamentum nam fiscus, q vult bona eius publicare, ⁊ sibi acquirere, eo ꝙ ipse dicatur se ipsum in puteum precipitasse, debet hoc apertissime probare, cum sit fundamentum sue intentionis. l. verius, ⁊. l. ab ea parte cū
1 vulgaribus. ff. de probat. † nec ex eo, ꝙ in puteo fuerit repertus sequitur, ꝙ seipsum precipitauerit, cum ab alio potuerit deici, ⁊ non probat hoc eē ⁊c. l. nō hoc. C. vnde legi. l. neqꝫ natales, ⁊. l. ad probationem. C. de probat. ⁊ tradunt doct. in. c. in presentia, de probat. ℭ Et maxime hoc procedit, quando presumptio in contrarium reperitur iuridice fundata iuxta. l. siue possidetis. C. de probat. quod accidit
2 in casu nostro, † nam cum. d. Io. Ludouicus de puteo extractus fuerit, traditus chrystiane, ⁊ ecclesiastice sepulture, inducitur presumptio ꝙ seipsum non precipitauerit, quoniam si id fecisset, non potuisset in ecclesia humari vt est tex. in. c. placuit. xxiij. q. v. ⁊ tradit gloss. in. c. ex parte extra de sepultur. cum ergo fuerit in ecclesia sepultus, sequitur clarissima presumptio, ꝙ seipsum non interemit, vnde qui illud allegat, debet clare probare, alias succumbet, per predicta, facit. l. qui accusare. C. de eden. cum ergo in casu nostro fiscus illud non probet, debet absqꝫ dubio succumbere.
3 ℭ † Et posito millies, ꝙ illud probaret non tamen sequeretur, ꝙ bona possent publicari iuxta tradita plene ꝑ Corn. in consi. cxcv. pro parte inquirentes. ij. vol. ⁊. ſ. per predictos patres apertissime demonstratum fuit, ad quorum dicta me remitto. ℭ Circa secundam conclusionem, eam videtur reddere dubiam glo. in auct. de here. ⁊ falci. §. siquis
4 autem non implens, col. j. in versicu. auferri ⁊c. † nam dicit ibi glo. ꝙ legitima iure nature debita, dicitur debita filio ēt in vita patris, ⁊ hanc glo. dixit esse vnicam, ⁊ singularem Imo. in. l. cum filius. ff. de ver. obli. ⁊ refert Bar. in. c. Raynutius. col. lvij. de testa. vnde si debita erat filio etiam patre viuente, dicebatur debita etiam tempore confiscationis bonorum predicti Bartholomei, ⁊ per consequens dicebaẗ legitima etiam apud ipsum Bartholomeum, ⁊ in eius bonis. l. id apud se, ⁊. l. bonorum in fi. ff. de ver. signi. Merito ergo videẗ, ꝙ fuerit quesita fisco vna cum ceteris bonis. d. Bartholomei. ℭ Verumtñ hoc non obstante verissimam arbitror conclusionem. ſ. firmatam ꝑ. ſ. scriptos patres, vꝫ ꝙ ꝑꝑ confiscationem bonorum. d. Bartholomei fisco nullum competat ius ad eius legitimam ſup bonis Io. Ludouici patris, ꝙ longe post confiscationem decessit, prout in terminis concludit Bal. in. l. si qua. versi. quero, an filio bānito. ff. de his, qui sunt sui. vel ali. iur. ⁊ Pau. de cast. in cōsi. xxxij. omisso ordine Alex. in consi. xxxvij. visis diligēter col. ante pen. lib. j. ⁊ And. Barb. in. c. Raynutius col. lvij. de testa. cum alijs per suprascriptos consulentes adductis, ⁊ maxime quod de hereditate delata, ⁊ non adita fisco nō querenda, dixit. Nellus in tractat. banit. in prima parte secundi temporis in. xxx. q. ⁊ adde ea, que tradunt commu-
5 niter doct. in. l. in suis. ff. de lib. ⁊ post † dum volunt patrem non teneri pro filio condemnato etiam quantum ad legitimam eo, ꝙ illa non dicitur ipsius filij, donec pater vixerit, vt etiam voluit Bar. in. d. §. siquis aut non implens in aucten. de here. ⁊ falci. ⁊ Barba. in. d. c. Raynutius. col. lviij.
6 ℭ † Nec obst. glo. in. d. §. siquis autem non implens, quoniam glo. illa communiter reprobatur, quia falsum est legitimam deberi filio viuo patre intelligendo quo ad verū debitum, sed veritas est, ꝙ filio viuo patre nullum ius competit ad legitimam, vt traditur in. l. j. §. si impuberi. ff. de col. bon. ⁊ dicunt Bar. ⁊ Ang. in. d. §. siquis autem nō implēs ⁊ tantum dr̃ debita filio ad hunc finem, quia pater moriēs non potest filium ea priuare, sine iusta causa, vt per doct. in locis predictis, ⁊ ꝙ glo. illa si aliter intelligatur, communiter reprobetur, tradit And. Barb. in. d. c. Raynutius col.
7 lvij. ℭ † Et licet ipse vno tantum casu saluet illam glo. videlicet si pater fiat religiosus, nam tunc licet vere viuat pater, tamen filio legitimam debetur, vt per eum, tamen iste non fuit casus noster, quia. d. Io. Ludouicus non erat religiosus, ⁊ extra illum casum etiam Barba. remanet firma conclusio ꝙ filio nullum ius competit ad legitimam viuente patre, sed tantum legitima veniet ex post filio querenda post mortem patris † vnde ad casum nostrum trahendo, sequitur ꝙ non dicitur venisse in confiscationem bonorum, cum in eam futura non venient. l. si tibi. §. is cuius. ff. manda. ⁊ plene per alios consulentes dictum fuit.
ℭ Quo ad tertiam conclusionem arbitror rem clarissimā vt scilicet fiscus nullum ius habeat ad fideicommissum, qᵒ erat. d. Bartholomeo relictum per predictum Io. ludouicum sub illa conditione si redire, ⁊ stare potuerit in statu illustrissimi

9 lustrissimi Ducis cum sua bona gratia ⁊c.†nam cum hu⸗
ius fideicommissi conditio non fuerit vnq̃ impleta,⁊ sic nõ
venerit,nec cesserit dies, vt.l.cedere diem.de ver.sig.tem⸗
pore confiscationis bonorum non dicebatur esse in bonis.
d.Bartholomei,sed de futuro sibi querendum,vnde cum
confiscatio bonorum non trahatur ad futura,vt iam dictũ
est,sequitur ꝙ tale fideicommissuz non dicitur venisse in cõ
fiscationem etiam ꝙ ex post fuisset vere,⁊ cum effectu ac⸗
quisituz.d.Bartholomeo minus igitur in casu nostro hoc
dici potest,cum tale fideicommissum nunq̃.d.Bartholo⸗
meo quesitum fuerit,nec dies eius cesserit propter defectuz
conditionis ,quoniaz ipse,dum vixit nunq̃ potuit redire,⁊
stare in statu illustrissimi Ducis cum eius bona gratia.Cõ⸗
ditione igitur deficiente illud fideicommissum dicitur tota
liter nullum per iura vulgaria.¶ Nec verum est in casu no
stro illam conditionem reici debere,tanq̃ impossibilem eo
ꝙ videatur dependere a principis voluntate,iuxta.l.apud
iulia.§.fina.de lega.j.cum ibi traditis per doct. Quoniam
respondetur,ꝙ illa impossibilitas,que consideratur in.d.§.
finali.non est ex eo solum , ꝙ quid dependeat a principis
voluntate,sed ex eo,ꝙ ea,que fieri debebant , sunt insolita
vt ibi.d.tex.alioquin sequeretur hanc esse impossibilem cõ
ditionem si Imperator dabit.x.titio,vel venerit in Italiaz
cum ab eius voluntate pendeat,quod tamen nemo diceret
cum ergo in casu nostro illud,quod in conditione contine⸗
batur non esset insolitum,vt experientia docet(que dicitur
rerum magistra.c.q̃ sit de elec.lib.vj.)sequitur illam condi
tionem non fuisse impossibilem, ⁊ per consequens non rei⸗
ciendam,ad quod bene facit.l.intercidit dum loquitur de
deportato.ff.de condi. ⁊ demon.cum igitur.d.conditio nõ
fuerit impleta,euanuit fideicommissum,vt.l.vnica.§.j.⁊.§.
sin autẽ sub ꝯditiõe.C.de cad.tol.merito ergo inanis est di⸗
sputatio,an venerit in ꝯfiscationẽ bonoꝝ dicti Bartholo.

Socinus nepos Senis legens.

SVMMARIVM.

¶ Per subsequens matrimonium cum persona totaliter incondecenti non legitimantur liberi.

¶ Et quando per legitimationem filij habeat locum.l.si vnq̃ C.de reuocan.donat.

1 Iacob licet non potuerit honeste matrimonium contrahe re,tamen per sequens matrimonium filij fuere legitima ti ẜm vetus testamentum,⁊.j.nu.3.

2 Lex requirens ꝙ mulier possit matrimonio cõiungi,debet intelligi non solum de iure , sed etiam secundum bonos mores,⁊ honestatem.

3 Argumentum non procedit a veteri testõ ad eius ciuile.

4 Legitimatio per consequens matrimonium si non interue nere instr̃a dotalia,licet legitimatio ꝺ iure cano.ex eo nõ impediatur,tamen non operatur quo ad successionem.

5 L.si vnq̃.C.de reuocan.donat.non procedit quando legi timatio est facta facto hominis, ⁊ non nature.

6 Legitimatio facta per subsequens matrimonium non pre iudicat ẽi,cui erat ius per donationem quesitum , quod non potest tolli sola voluntate patris legitimantis.

7 Legitimat⁹ ꝑ sequẽs matrimoniũ,lꝫ sit maior natu,nõ au ferꝭ ꝑme geniture ius alteri filie legitime nato iã q̃situ̇. Quod ius per patrem tolli non potest.

8 Hereditas adita potest considerari tanq̃ quid separatum a bonis heredibus adeuntis.

CONSILIVM LII

Irigat Dominus verba mea in viam veritatis, ⁊ iustitie. Memini me fuisse apud excellentis. Iuris⸗ consul. ⁊ memorie mihi semꝑ recolende.d. Bartho.soci.patruum, ⁊ preceptorez meũ iam annis.xv.vel circa,qñ precedentẽ ꝯsultationem abso⸗ luit,⁊ nomine suo, ⁊ de eius mandato ꝯsilium ꝓpria manu subscripsi,cum ipse esset impeditus.Nunc cum de eius sub scriptione, ⁊ comprobatione sim reqsitus,eo ꝯsilio diligen

ter ꝯsiderato iuridicas oĩno arbitror.s̃.firmatas ꝯclusio⸗
nes.Et lꝫ debuissez esse ꝯtentus simplici subscriptione,tuz
propter reuerentiam ꝯsultoris,cum ẽt, q: ita abunde, ⁊ ad
saturitatem omnia ꝑ eum deducta, ⁊ declarata sunt,vt ad⸗
ditione aliqua non egeant, tñ vt ꝯsultanti morem geram,
⁊ vt rem ipsam degustasse videar,paucula quedã subiciaz.
1 ¶ †In prima ergo conclusione difficultatem facere vide⸗
baꝭ,quod dicit glo.in.c.omnis.xxxij.q.ij.dum dicit, ꝙ filij
nati ex Iacob,⁊ ancilla eius per subsequens matrimonium
fuerunt legitimati,⁊ tñ ancilla non videbatur digna matri
monio eius,cum tantuz inter liberos matrimonia contra⸗
hantur,vt insti.de nup.in prin.⁊.l.cum ancillis.C.de incest.
nup.non poterat ergo Iacob cum ancilla illa honeste ma⸗
trimonium contrahere, ⁊ tñ per sequens matrimonium fi⸗
lij fuerunt legitimati,vt ibi dicitur.¶ Sed tñ hoc non ob⸗
stante tenenda est ꝯclusio.s̃.firmata per allegata.s̃.per ꝯsu
lentem, ⁊ eam firmare vr̃ Bal.in.l.ij.C.quibus res iudi.
2 non no. ⁊ in auc.item si quis la.ij.C.de nat.liber.† dicens,
ꝙ cum lex requirat,ꝙ mulier potuerit viro matrimonio cõ
iungi,debet intelligi nõ solum de iure,sed etiam ẜm bonos
mores, ⁊ ẜm honestatem,quod etiam videꝭ sentire Bart.
in cons.cxx.Necuccius corraduccij.Et hec omnia allegat
Cardi.Alex.in.c.tanta est vis.extra qui filij sint legitimi.
in.xvj.q.ver.aduerte ad hoc,mihi in antepenul.col.allega
tus.s̃.per ꝯsulentem.Et cum ista sit cõis opin.⁊ contradi⸗
ctorem in specie non habeat ab ea nephas esset recedere in
iudicando per iura vulgaria.¶ Et ad glo.in.d.c.non om
nis potest responderi,ꝙ forte illa gl.hodie non procederet
per predicta,⁊ prout vr̃ casus in.§.fi.insti.ꝺ nup.ibi,q: mu
3 liere libera,† ⁊ quod de Iacob dr̃ fuit obseruatum in testõ
veteri,de quo ad iura nostra ciuilia non arguitur , vt patet
ex.c.dixit sarra.xxxij.q.iiij.iuncto toto titulo.ff.⁊.C.ad leg.
iuliam.de adult. ⁊ est claruz.¶ Sed vltra adducta per cõ
sulentem ex alio videꝭ,ꝙ.d.dña Iacob. volens patri suc
4 cedere non possit se fundare in.d.legitimatione,†Nam cũ
in subsequenti matrimonio non probentur interuenisse do⸗
talia instrumenta,prout reqritur,vt.d.§.fi.insti.de nupt. ⁊
ibi per docto. posito ꝙ legitimatio ex eo non impediatur
inspecto iure canonico,tamen talis legitimatio non opera⸗
tur quo ad successionem cum in ea attendatur ius ciuile, ex
quo sumus in terris Imperij.Ita in terminis, ⁊ longe hoc
disputans determinat card.Alex.in.d.c.tãta in.x.q.ver.
descendo ad tertium,⁊ est in.xxvij.col.ad quem breuitatis
causa me remitto.Hec de prima.q.¶ Circa secundaz.q.
non paruam vr̃ facere difficultatem,ꝙ lꝫ pater.d.dñe Ia⸗
comine tempore donationis facte predicto Ludouico.ex
quo illa erat nata, ⁊ de ea in donatione meminerit,dicatur
de ea cogitasse,⁊ propterea videatur cessare dispositio.l.si
vnq̃.C.de reuoc.donat.vt.s̃.per consulentẽ sapientissime
deducitur tñ videbatur,ꝙ rñderi posset, ꝙ non cogitauit
de ea,tanq̃ de legitima,cum tunc solum esset naturalis,vn
de cum legitimatio superueniat tꝑe donationis non cogita
ta,vr̃ ꝙ debeat operari reuocationem.d.donationis per.
d.l.si vnq̃.¶ Verumtñ his non obstantibus placet mihi
ꝯclusio.s̃.firmata,⁊ huic rationi recte considerando appa⸗
ret responsum ꝑ.d.s̃.per ꝯsulentẽ in tertio ⁊ quarto funda
5 mento,que plurimum me induxerunt in hanc sñiam,†nam
cum.d.legitimatio facto hoĩs,⁊ non nature interueniat,nõ
ꝓcedit.d.l.si vnq̃ iuxta tradita ꝑ Bal.⁊ alios in.l.fi.C.si
qd in frau.patro. ⁊ in.l.gallus.§.⁊ qd si tm̃.ff.de lib.⁊ po⸗
sthu. ⁊ ꝑ ꝯsulẽtẽ dcm̃ fuit in quarto fundamẽto.Et sic posi
to,ꝙ dñs Georgius de legitimatione dñe Iacomine nil co
gitauit tꝑe donationis nõ tñ ꝓpea dꝫ talis donatio reuoca
ri.¶ Et esto,ꝙ facta legitimatione potuerit.d.Georgius
donationẽ iã factã reuocare,ex quo tñ lõgo tꝑe ex post vi⸗
uens nũq̃ reuocauerit,crediꝭ eã ꝯfirmasse,cũ ex eius arbi⸗
trio pẽderet reuocatio,vt.d.l.si vnq̃ in v̊.arbitrio.⁊ tradit
Bal.in.l.j.C.ꝺ inof.do.in vlt.col.v̊.vel p̃t dici,ꝙ si pr̃ ⁊c.
6 ⁊ dixit ꝯsulẽs in tertio arg.¶ †Et vltra allꝭata ꝑ ꝯsulẽtẽ ꝓ
ista opi.facit,q: esto,ꝙ talis legitimatio valeat(absq̃ tñ p̃⸗
iudicio v̊itatis)tñ ꝑ eũ nõ p̃iudicaꝭ ei,cui ius erat q̃situm,
nec ex sola volũtate pr̃is ltimãtis poterat auferri,ita i ter⸗
minis sil̃ibus ꝺterminat Io.an.i.c.sine culpa i.viij.col.cũ.
ij.seq.i v̊.ad solonẽ ⁊c.de reg.iur.lib.vj.in mercurialibus,

7 † volēs ꝙ per legitimatum per subsequens matrimonium licet sit maior natu, non auferatur ius succedendi ex prima genitura iam quesitum filio legitime nato post eum, ⁊ inter cetera dicit illud esse, qꝛ pater tale ius ex sola voluntate auferre non poterat, ⁊ idem voluit Alex. referens Jo. an. in. l. gallus. §. ⁊ quid si tantum, de libe. ⁊ posthu. col. xij. ver sicu. ⁊ hoc facit ad. q. quod etiam sequitur dominus Franciscus cur. in consi. lxxxiij. Super memorata, col. xxx. versi. sexto ex capite, cū igitur in casu nostro predicto Lodouico donatario iaꝫ esset ius quesituꝫ in rebus donatis, nec ex sola volūtate dñi Georgij donātis posset auferri iuxta. §. alie insti. de donatio. sequitur ꝙ per legitimationem de. d. domina Jacob. factam etiam per subsequens matrimonium non dicitur ipsi donatario preiudicatū, hec de secunda questione. ❡ Circa tertiaꝫ. q. cum arbitrorum sententiam non viderim, loqui non possum, sed presupositis que per excellentissimum consulentem presupponuntur, eius conclusionem iuridicam arbitror per deducta per euꝫ, † nec est nouū

8 hereditatem iam aditam considerari posse, tanq̄ quid separatum a bonis heredis adeuntis, vt per consulenteꝫ deducitur, vt vltra eum probatur. ff. de separat. per totum, ⁊ in. l. ij. ⁊ in. l. si vxor, cum similibus C. de bonis aucto. iudi. possiden. Laus Deo.

Soci. nepos. J. V. D. Pisis legens.

SVMMARIVM

❡ Juramentum non ligat in effectu, quando minor fuit enormiter lesus.

1 Diuisio facta cum minore licet per se non valeat, an firmetur iuramento, ⁊ concluditur, ꝙ non, quando in eā est enormis lesio.

Nec absolutio a iuramento est necessaria.

2 Dolus dicitur interuenisse, vbi est enormis lesio, ⁊ ex qualitate persone minoris de facili arguitur.

3 Juramentum minoris non ligat, etiam si iurauerit non venire contra ratione minoris etatis, ⁊ renuntiauerit omni. ll. auxilio qꝛ poterit petere rescindi contractum.

CONSILIVM LIII

Dirigat Dominus verba mea in viam veritatis, ⁊ iustitie. Visis cōsilijs in presenti causa redditis per excellentissimos iurisconsultos, ⁊ mihi patres honorandos dominum Carolum ruynum consulentem, ⁊ dominuꝫ Philip. Deci. cōpatrē meū subscribentem, duo profecto iuris luminaria Mihi visum est, ꝙ ita subtiliter, ⁊ abunde veritetem ipsam demonstrauerint, vt addendi locus nullus subscribenti fuerit relictus, vnde de subscriptione requisitus ob eam causam paucis me expediam. ⁊ maxime quia consultans instat, ⁊ non vnius integre diei terminum concedit. ❡ Placent igitur mihi cōclusiones. s. firmate per prestantissimos patres, ⁊ tota vis istius consultationis videtur consistere in virtute iuramenti presliti per Jllustrem dominum Aloysium de gonzaga in diuisione, quam dum esset minor, cum eius fratre fecit contra formam iuris, ⁊ contra preceptum testatoris pa-

1 tris eorum, † quoniam licet fuerit minor, ⁊ diuisio illa per se non valuisset, videtur tamen ꝙ fuerit roborata per iuramentum iuxta aucten. sacramenta puberum cum materia sua. C. si aduers. venditio. ⁊ ea que tradit Areti. quasi in terminis in consi. xxij. Queꝫ solus Deci. allegat in subscriptione. ❡ Quibus tñ, inherēdo ɔclusioni. s. firmate rñdēdū est vt per eos, ⁊ plurimum placet mihi illa solutio vt allegata in contrariuꝫ non pocedant quando est enormis lesio, put in casu nostro asseritur fuisse, vt voluit Pet. de anchar. in consi. mihi. lxxxiij. Visis diligenter actis ⁊c. cum alijs per subscribentem allegatis quibus addo, ꝙ idem voluit. do. Corne. in consi. clxxxix. Jn presenti consultatione. iij. col. ⁊ in cōsi. clxvj. Circa primum. ij. colu. (vbi plurima ex allegatis. s. per consulentes adducit) primo vol. ⁊ concludere videtur, ꝙ adeo hoc verum est, ꝙ nec absolutio a iuramento dicatur necessaria, qꝛ actus per se erit inualidus ratione iniquitatis, que ex enormi lesione resultaret, quam ex iuramēto oriri iura non patiuntur, cum iuramentum tria secuꝫ habere debuit, veritatem scilicet iustitiam, ⁊ iudicium. Et vltra allegata supra per alios probatur ex notatis in auc. qđ eis. in glo. fi. C. de nupt. ⁊ dixit in simili casu And. barba. in consil. j. ex sacris excellentie tue, colum. xxix. primo volumine. ⁊ in consilio. liij. preclare scripsit. iij. colū. ij. volumi. ⁊ in consilio. vj. illud in medium afferam. iij. colum. iiij. volumi. ⁊ dominus Bartholomeus socinus patruus, ⁊ preceptor meus. Jn consil. xx. in facto presupponitur in fi. ter

2 tie colum. versic. confirmatur qꝛ ⁊c. iij. volumine, † ⁊ ratio videtur, vt etiam per alios dictum est, quia vbi est enormis lesio, dicitur interuenisse dolus re ipsa, vt. l. omnes. §. lu tius. ff. que in frau. cred. ⁊ propterea iuramentum non obligat, in minore enim muliere, ⁊ rustico, quibus de facili ꝑpter persone qualitatem iura subueniunt, hoc videtur satis rationabile. vt inquit Corne. in. d. consi. clxxxix. iiij. colum. ex qualitate etenim persone minoris de facili arguitur dolus, quando lesio est immodica, vt est bonus tex. in. l. si superstite. C. de dolo. ibi si lesa es immodice. Et per illum tex. in pulchra. q. consuluit Paul. de ca. in consi. mihi clxxvij. contra superius consulta. ⁊ refert, ⁊ in alio casu simili concludit patruus meus Soci. in. d. consi. xxix. iij. col. ibi, pre-

3 terea ex testamento. † Et adeo verum est hoc, vt procedat etiam, si minor iurauerit non venire contra ratione minoris etatis, vel alia ratione, vt inquit dominus Corne. in cōsilio. clviij. quamq̄ in hac consultatione. v. colum. iiij. volu. Jmmo fortius, si renūciauerit generaliter omni iuris, ⁊ legum auxilio, vel fauori, non impedietur rescissio cōtractus a minore gesti pretextu enormis lesionis, vt idem Corne. declarat in consilio. cclxxxiij. in hac consultatione. iij. columna in eodem. iiij. volumine, quod in proposito est valde notandum, quia loquitur in terminis fortioribus, cum iuramentum in casu nostro non ita plenum, sed simplex fuerit. ❡ Et vbi velimus, ꝙ iuramentum ipso iure liget, absq̄ dubio dicendum est, ꝙ propter enormeꝫ lesionem, quam illustriss. dominus Aloysius ex eo pateretur, sit ei relaxandum tale iuramentum, ⁊ ab eo omnino debet absolui, quo facto remanebit. d. diuisio per se inualida, ⁊ omni vinculo, ⁊ robore iuramenti destituta, vt in simili concludit Corn. in dicto consilio. ccxciij. secunda ⁊ tertia columna. ❡ Et ex his excluditur iuramento non obstante diuisionem iam factam illustriss. domino Aloysio non obesse, quin iterum equaliter, ⁊ secundum voluntatem testatoris fieri debeat. ❡ Dixissem ⁊ alia plura, ⁊ super hoc, ⁊ super alijs articulis, nisi instantia, ⁊ celeritas consultatis e manibus nostris (vt ita dixerim) calamum arripuisset. Laus Deo optimo maximo.

Socinus nepos. J. V. D. Pisis legens.

SVMMARIVM

❡ Pacto de reuendendo an prescribatur.

❡ Et posito ꝙ sic, an detur restitutio in integrum aduersus prescriptionem maxime. xl. annorum.

1 Pacto de retrouendendo cum iuro an prescribatur.

2 Restitutio in integrum ex capite ignorantie an competat aduersus prescriptionem, ⁊. J. nu. 9. ⁊ sequentibus.

3 Tempus restitutionis in integrum, quod est quadrienniū, non currit, nisi a die scientie, ⁊ vide. J. nu. seq.

4 Tempus. c. an. est longissimum tempus vite hominis.

5 Prouisio tollens prescriptionem, centenariam non tollit.

6 Prescriptio centenaria semper currit, nec dr̃ sublata.

7 Prescriptio. xxx. an. tollitur qñ in oblōne interuenit infrm.

8 Restitutio in integrū nō daṫ aduersus prescrip. xl. an. Quid in prescrip. xxx. anno.

10 Non entis nulle sunt qualitates.

11 Vendito vno ꝑdio ɔfinato, dr̃ vēditū oē qđ est intra fines nec fit diminutio, si sit erratum in numero stadiorum. Secus si vēdūṫ. x. stadia, qꝛ fit diminutio, si repiunṫ plura.

12 Restitutio in integrū ex capite ignorantie non competit, et si post. c. an. semper adfuit ignorantia.

Consilium

CONSILIVM LIIII

Dirigat Dominus verba mea in viam veritatis, ⁊ iustitie. In causa filiorum Petri de sauinis Magnifici ac iustissimi Judices ex multis, que subtiliter, ⁊ copiose contra eos per Magnificentias vestras adducuntur in duobus potissime vide
1 tur stare punctus presentis casus. ¶ † Primo quia videtur, ꝙ contra eorum aduersarios agentes ex pacto de retrouendendo non possit efficax prescriptio opponi propter vim iuramenti, quod in instrumento illo antiquo reperitur nam licet alias prescriptiones currere soleant, tamen nõ videatur currere, quando in obligatione reperitur iuramentum eo ꝙ iuramentum dicitur habere vim litis contestate, allegatis Roma. in. l. j. ff. de vsuca. qui in libro meo hoc nõ dicit, allegatis etiam consilium Barbat. nume. ccxx. ⁊ cõsilium Alex. nume. xcj. visis actis secunda col. secundo volu. sed in libris consiliorum Barba. non inuenio talem numerum ⁊ sic illud consilium non inuenio. Alex. vero in. d. consilio. xcj. non loquitur ad propositum, solum ergo ex allegatis per Magnificẽtias vestras hoc dixit Jas. in addi. ad porcuz in. §. sed aliquando insti. de vsucapio. in sexta additione, sed vltra allegata per vos hoc dicunt Bartolus, ⁊ omnes, maxime Jas. in secundo nota. in. l. nam ⁊ postea §. si is qui temporali. ff. de iureiur. vnde cuz allegati auctores istorum de sauinis prouiserint reuendere, ⁊ iurauerint videtur ꝙ talis promissio non potuerit tolli prescriptione
2 aliqua. ¶ † Secũdo quia (posito, ꝙ cucurrerit prescriptio contra illud pactum de reuendendo) videtur, ꝙ isti actores possint, ⁊ debeant in integrum restitui aduersus decursam prescriptionem ex capite iuste ignorantie (quia scilicet successerunt in ius alterius. l. qui in alterius. ff. de regulis iuris cum similibus) Et allegatis Bartol. in. l. prima. §. si quis autem. ff. de itinere actuqȝ priuato. ⁊ Alex. in consil. cxvj.
3 perspectis ponderatisqȝ primo volu. † ⁊ licet tempus petende restitutionis in integrum sit tantum quadriennium, ⁊ continuum, tamen habet principium vtile, ⁊ nũqȝ incipit curre, nisi a die scientie, ⁊ cognite lesionis secundũ Alexan. in dicto cõsilio, ⁊ Bal. in. l. tertia. C. si ex falsis instru. qui dicunt ꝙ si quis iuste ignorans staret per centum annos semper posset in integruz restitui. Et per ista Magnificentie vestre videntur dubitare contra reos conuentos, ⁊ dicunt propterea videri iudicandum, bene appellatum, ⁊ male iudicatum per iudicem a quo. ¶ Et licet alia plura Magnificentie vestre adducant ad hec tamen reducitur omnis difficultas. ¶ Uerum tamen (licet vrgentia primo aspectu appareant) eis nequaquaz obstantibus rectius animaduertendo contrarium de iure verius arbitror, videlicet istos reos conuentos omnino fouere iustitiam, ⁊ esse absoluendos, ⁊ consequenter bene iudicatum per iudicẽ a quo. Et breuiter instãdo presuppono in facto, ꝙ promissio de retrouendendo in qua fit fundamentum actorum facta dicitur iam per annos centum, ⁊ decimum septimum, ⁊ vltra, ita quidem (vt quicquid de alijs prescriptionibus dici possit, que plures defenderent istos reos) dicatur interuenisse, ⁊ perfecta esse prescriptio centum annorum, per quam indistincte tollitur omne ius, ⁊ contra quoscunqȝ, ⁊
4 omni etiam casu currit, † Sunt enim centum anni longissimum tempus vite hominis, ⁊ omne, quod sub mundiali machina gubernatur, renouatur in centum annis, ita inquit Bal. in. l. j. ij. col C. de anna. excep. subdens, ꝙ vbicunqȝ lege aliqua statuto vel priuilegio inducatur, vt certis casibus nulla obstet, vel opponi possit prescriptio, semper debet intelligi, nisi labantur centum anni, qȓ centenaria prescriptio, velut tollens omne ius nunqȝ censeť exclusa, ⁊ fuit dictum glo. quaz ipse allegat in versi. nulla in auc. vt decete ro cõmutationes ⁊c. prope fi. col. v. vbi Ange. no. idem voluerunt Bal. ⁊ Ang. in. l. j. C. ne rei domi. vel templo. idez
5 voluit Roma. in. l. j. in fi. ff. de vsucap. † dicens, ꝙ nũqȝ per prouisiones tollentes prescriptiones dicitur sublata prescriptio tanti temporis in cuius contrarium memoria non existit, vt puta centum annorum, vnde licet alias contra Imperium vel Romanam ecclesiam, nũqȝ prescribantur ea, que reseruantur eis in signum specialis prelationis, ⁊ preeminentie, vt per Jo. and. in. c. j. de cler. egro. lib. vj. tamen spacio centum annorum etiam predicta prescribuntur, vt
6 singulariter dicit Angel. in. d. l. j. C. ne rei domi. ⁊c. † Hoc etiam, ꝙ prescriptio centenaria semper currat, ⁊ nunqȝ dicatur sublata voluit Alex. in. l. nemo potest col. fi. vbi plures allegat. ff. de leg. j. idem voluit Areti. in consi. xv. Reuerendissime pater col. pe. ⁊ fi. dicens, ꝙ cursus cẽtum annorum habet vim iusti priuilegij, idem etiam cõcludit Alexan. in consi. lx. Obmisso multiloquio in fi. j. volu. ⁊ in consilio. xvj. In causa ⁊ lite ⁊c. vij. col. v. volu. ⁊ late Fely. vbi multos allegat in rub. de prescrip. col. fi. ver. cõsidera. ij. ⁊c. cõcludens, ꝙ nũqȝ dicitur sublata prescripotio centenaria, vel tanti temporis, in cuius contrarium memoria non existit. ¶ Hoc ita posito, ⁊ declarato remanet conclusio clara in casu nostro per cursum centum annorum, ⁊ vltra omne ius sublatum esse. ⁊ ex hoc patere potest Responsio ad allegata in contrariũ. ¶ Nam dum primo dicitur iuramentum impedire prescriptionem actionemqȝ perpetuare dico ꝙ non procedit respectu prescriptionis centenarie, de qua
7 agimus per predicta. ¶ † Et vltra etiam dico, ꝙ quando in promissione, ⁊ obligatione aliqua interponitur iuramẽtum verum est ꝙ tollitur prescriptio, scilicet ordinaria. xxx. annorum, ⁊ perpetuatur actio videlicet tantum vsqȝ ad. xl. annos, ita voluit Bar. ⁊ sequuntur alij in. d. §. si is qui tẽporali, ⁊ Jas. ibi refert ⁊ sequitur in. ij. not. ⁊ ex his patet fundamentum quod de iuramento fit nullo modo obstare cum nedum sint lapsi anni. xl. sed etiam. c. ⁊. xvij. ⁊ vltra. ¶ Nec etiaz ob. quod secundo loco dicitur de restitutione in integrum cõcedenda ex capite ignorantie, quoniaz (mul
8 tis posthabitis, que sup hoc dici possent) respondetur, † ꝙ aduersus prescriptionem. xxx. annorum ex tali causa dari possit in integrum restitutio (qδ tamẽ multi doct. nec leuis auctoritatis non comprobauerunt) tamen illa non datur cõtra prescriptionem longissimi temporis. xl. anno. per quã possidenti acquiritur plenissima securitas, vt. l. omnes in fi. C. de prescrip. xxx. anno. nõ eniz diceretur securitas plenissima si in integrum restitutio daretur iuxta notata per glo. in versi. imputandum in. l. ait pretor. §. permittitur. ff. de mino. Pro hoc etiaz est tex. satis apertus in. l. fina. C. de fun. patri. lib. xj. ibi nullam molestiam, vel inquietudinẽ ⁊c. ⁊ ibi tradunt docto. ita est de intentione Aret. per multa subtilia fundamenta in consi. ciiij. Breuitas in consulendo, licet ipse generalius loqui videatur, ⁊ ita expressius, ⁊ aperte cõcludit Alex. in consi. clj. Uiso themate, ⁊ in cõsi. clxiij. Uiso processu, circa mediuz. ij. vol. ⁊ ibi allegat, ⁊ inducit Alexan. predicta duo iura, hoc idez voluit (si recte aduertatur) Patruus, ⁊ dominus meus Soci. in consi. clxiiij. Uisa bulla in fi. vbi dum dicit, ꝙ completa prescriptione. xl. annorũ, omne remedium, si ꝙ competebat, dicitur sublatum, videtur velle, ꝙ etiam restitutio in integrum sit sublata, hoc tamen idem Soci. meus clarius, ⁊ in terminis cõcludit in cõsilio. cxciiij. Subtiliter, ⁊ eleganter. iiij. col. in prin. in versi. quarto ista opinio ⁊c. vbi in casu suo concludit, ꝙ per lapsum annorum. xlviij. dicitur non solum prescriptum ius si quod competebat, sed etiam sublatum remedium restitutionis in integrum ex causa probabilis ignorantie, quoniam (inquit ipse) licet multi dicant restitutionem in integrum cõpetere aduersus prescriptionẽ tiginta annorum, ⁊ periculosum esset tenere cõtrariũ, tñ in prescriptione quadraginta annorum absolute tenendum est restitutionem in integrum aduersus eam non competere ex causa predicta. ⁊ allegat, ita tenuisse, ⁊ declarasse Imo. in capitulo fina. de prescriptio. ⁊ ita etiam voluisse Ange. in. l. sicut. C. de prescriptione triginta annorum in quibusdam lecturis, ⁊ esse de mente Bald. in. l. fina. C. de temporibus in integrum restitu. ¶ Et pro ista opinione ponderat ibi Socin. meus predictam. l. omnes in fine ⁊ predictam. l. finalẽ, vt ibi per eum. Hanc eandem opinionem latissime comprobando sequitur dominus Franciscus cur. in ꝯsi. suo octuagesimo secundo. capio primum ⁊c. secunda colum. versi. ⁊ si forte opponatur ⁊c. vbi allegat duo iura predicta, ⁊ alia maxime capitulo volumus. xvj. q. iiij. ponderando in eo tex. illa verba, sed qetem eorũ incõcussaz modis omnibus ꝓcurare ⁊c.

vt per eum, quem placeat magnificentijs vestris videre qui subdit se hanc partem pluries defensasse, ⁊ ita tenendum esse, letaturq; plurimum quod inuenerit Alexandrum, ita in consilijs predictis tenuisse, si ergo ille sola auctoritate Alexandri ita audacter loquebatur propter viuas rationes, ⁊ iura apertissima quid nos faciemus plurium iuris luminum auctoritate suffulti, de quibus supra? Ultra quos etiam hanc partem eleganter, ⁊ ex pluribus defendit, ⁊ sequitur compater meus honorandus dominus Philippus decius in suo consilio. xxix. ⁊ pro tenui facultate per totum vbi post multa hincinde adducta concludit, ꝙ aduersus quadragenariam prescriptionem non datur restitutio in integrum, ⁊ ibi respondet omnibus motiuis in contrariuz facientibus, vt per eum, ad quem me remitto. ¶ Et potest ista opi. cõprobari auctoritate eo᷑, q volũt ꝙ restitutio ista non detur etiam aduersus prescriptionem triginta annorũ qui plures sunt, ⁊ magne auctoritatis, vt per Soci. in dicto consilio. cxciiij. ⁊ Curt. in dicto consilio. lxxxij. ⁊ per Fely. in. c. vigilanti. in principio. de prescriptio. si enim ita dixerunt in prescriptione triginta annorum, fortius ita dicerent in quadragenaria prescriptione aucten. multo magis de sacrosanc. eccle. ⁊ consequenter videtur posse concludi hanc opinionem tanq̃ communem, ⁊ veriorem omnino tenendam esse, quam etiam tenuit Andreas barba. in consilio. xlj. illud afferam in medium colum. xij. primo volumi. vbi etiam dicit, ꝙ ita voluit glo. in. c. auditis. de in integrũ restitutio. concludendo, vt est dictum, ꝙ contra prescriptionem quadraginta annorum non datur restitutio in integrũ ⁊ illam glossam sequitur ibi Joan. and. vt per Barbat. in dicta colum. xij. ¶ Modo ad casum nostrum redeundo, si cursus quadraginta annorum, ⁊ sic prescriptio quadragenaria plenissimum ius tribuit, ⁊ securissimum, vt ex predictis constat, ita scilicet vt nec restitutio in integrum ex capite ignorantie competat, vt iam dixi, fortius, ⁊ absq; aliqua dubitatione hoc dicendum est in cursu annorum. cxvij. qui in casu nostro interuenit, cum per cursum annorum centuz tollatur plene omne ius, vt supra dictum fuit. Et hoc etiaz voluit Barba. in dicto consilio. xlj. in dicta. xij. colum. dicens, ꝙ centenaria prescriptio, ex quo est tam longissimi tẽporis currit absq; spe restitutionis in integrum, vt per euz. Et vt verum fatear magnifici domini Judices non possuz non mirari de his, qui post lapsum annorum. cxvij. credant ius redimendi perdurare, illud enim spacio triginta annorum dicitur prescriptum, ⁊ plenissime per cursum annorum quadraginta vt sic etiam restitutio in integrum sit sublata, dictum est. ¶ Et ex his patet non obstare doctrinam Baldi in dicta. l. tertia. C. si ex fal. instrumen. ⁊ Alexan. in dicto consilio. cxvj. quoniam (esto ꝙ illud sit verum, licet dubitari possit, vt per Jas. in. §. metus. colum. xvj. instit. de actio.) Respondetur, ꝙ procedit, quando in integrum restitutio competit, ⁊ aduersarius se fundat in prescriptione contra quam detur restitutio, nam tunc verum est principium quadriennij debere esse vtile, vt per Baldum ⁊ Alexan. in locis predictis, sed in casu nostro isti rei fundant se in prescriptione centenaria, ⁊ vltra contra quam non datur restitutio in integrum ex capite ignorantie per predicta, ergo frustra consideratur, an isti actores sciuerint, nec ne sibi ius redimendi competere, ⁊ sic inceperit currere quadrienniũ cõcessum ad restitutionem in integrum, vel ne. vbi enim certũ est restitutionem non competere, de eius principio non est

10 disputandum, † cum non entis nulle sint qualitates, ⁊ nulla accidentia. l. eius qui in prouincia. ff. si certum petatur. tradit Jas. in. l. si constante colum. xxiiij. ff. soluto matrimonio.

¶ Et ex his constat non obstare aliud, quod magnificentie vestre allegant de oblatione pretij facienda etiam cõtra singulares successores, quoniam (super eo nunc non disputãdo) dico illud procedere, quando ius offerendi cõpetit, ⁊ disputatur contra quos, at in casu nostro (vt ex predictis cõstat) istis agentibus nullum competit ius, ergo ⁊c.

¶ Demum quod magnificentie vestre dicunt de eo, quod est supra stadia. xxvij. ꝙ non dicatur venditum, ⁊ propterea tanq̃ in dominio venditorum, ⁊ successorum existens, vi-

11 delicet istorum agẽtium posset ab eis vendicari, † in primis aduertendum est, quia in casu nostro fuit venditum prediũ confinatum, ⁊ dictum ꝙ erat tot stadiorum, vnde per argumentum vestrum illud retorquendo (videlicet per doctrinam Baldi in rubrica. C. de contrahenda emptione) dicendum est totum quod est intra fines dici venditũ, licet in numero stadiorum sit erratum, ⁊ propterea nulla fieri debet diminutio, quando autem venderent, puta decem stadia intra tales fines, verum est, ꝙ si plura reperiãtur, non dicuntur vendita, ⁊ sic illa de venditione detrahunt, vt per Baldum ibi, per. l. qui fundum. §. si agrum. ff. de contrahenda emptione. sed iste non est casus noster, non enim (si recte instrumentum inspiciatur) dicitur certus numerus stadiorum venditus intra certos fines, sed dicitur venditum predium confinatum, ⁊ dictum fuit, ꝙ erat tot stadiorum, vt iam dixi. ¶ Secundo etiam dici potest, ꝙ cum isti rei per se, ⁊ eorum auctores possederint iam per annos. cxvij. presumitur ex tanti temporis cursu, ꝙ de illo superfluo (vbi in illa venditione non clauderetur) habeant iustum titulum prout allegant per iura vulgaria, ⁊ omne ius aduersarijs competens dicatur per tale temporis cursum omnino sublatum. ¶ Et ex his (ni fallor) sunt sublata omnia adducta per magnificentias vestras contra istos de sauinis.

¶ Qui etiam ex alio defendi possent, quoniam ille Antonius assertus eorum auctor promisit reuendere Nicolao, ⁊ filijs, vt in instrumento apparet, ista autem promissio, vt bene nouerunt magnificentie vestre non potest porrigere effectum suum ad istos actores, qui sunt quarta vel quinta successio. ¶ Sed quoniam hoc non arbitror necessarium, cum ex predictis iustitia rerum sit manifesta, super eo non insistam. Et ad eminentem doctrinam magnificentiarum vestrarum me remitto, quibus me ipsum, ⁊ causam iustam pro iustitia commendo. Laus Deo.

Maria. Soci. iunior Senis legens.

ADDITIO

12 ¶ † Instant iterum magnificentie vestre iustissimi Judices ⁊ iterum allegant Alexandrum in consilio. cxvj. quinto volumine volentes, ꝙ restitutio in integrum ex capite ignorãtie competat etiam post centuz annos, si semp adfuit ignorantia per quam restitutionem succurritur ignoranti etiam post dictum tempus centum annorum aduersus decursam prescriptionem contra ignorantem.

¶ Sed breuiter iustissimi Judices ex iam dictis plene respõsum est, quia vel hoc non est verum, cum multi contrarium teneant, de quibus supra, ⁊ si auctoritas Alexandri vos mouet, respicite, ꝙ ipse contrarium firmat in consilio. clj. ⁊ in consilio. clxiij. secundo volumine prout ego supra allegaui, ⁊ ita auctoritas Alexandri pro nobis est duplicata, de alijs doctoribus nihil nunc dicam, quia quid teneant iam supra dictum fuit.

¶ Uel si conclusio Alexandri in dicto consilio. cxvj. est vera (vt cum alia opinione cõcordet) oportet eam intelligere, quando allegatur prescriptio triginta annorum contra quam ex aduerso petitur restitutio in integrum, prout de iure dari debet. Alia vero opinio procedit, quando quis alleget prescriptionem quadraginta annorum, quia contra eam restitutio in integrum non datur, vt supra plene demõstratum fuit, ⁊ hoc supra declaraui in ver. ⁊ ex his patet nõ obstare ⁊c. ex quibus (ni fallor) dicitur sublatum omne fundamentum vestrum, ⁊ procul dubio hoc procedit in casu nostro, in quo allegatur prescriptio nedum. xl. annorum, sed etiam annorum. cxvij. Laus Deo.

Idem Socinus.

CASVS

¶ Quidam ser Petrus paulus habẽs duas filias feminas alteram nomine Magdalenam, alteram Bernardinam, ⁊ masculum nomine Bartholomeum, tradidit nuptui dictam Magdalenam cuidam Angelo cum dotibus florenorum octuaginta de libris quattuor pro quolibet floreno more senen. ⁊ decessit intestatus post cuius mortem tradita fuit nuptui altera filia Bernardina cum conditione, vt eandem haberet dotem, quam habuit soror eius

prout

(prout erat consuetudo in dicto loco) cuidam Petro chri stophori, non tamen aliquid cum effectu de dicta dote habuit, & bonis patris sui. ¶ Post hec mortuus fuit dictus Bartholomeus, cui cum effectu vigore cuiusdam substitutionis succedit ex testamēto dña Maria eius mater, & postmodum decessit. d. dña Maria, & iure testamenti, seu iure legati reliqt p̄dicte Magdalene, & Bernardine eius filiabus quartā p̄te h̄rditatis sue, omnium, & singulorum bonorum. suorum mobilium, vt apparet in eius testamento. ¶ Quibus sic stantibus.

¶ Primo queritur, nunquid dicta domina Bernardina possit de bonis dicti ser Petri pauli eius patris petere, vt sibi dentur octuaginta floreni pro dotibus suis.

¶ Secundo queritur, nunquid possit, petere quod sibi iure legati reliquit domina Maria eius mater.

SVMMARIVM

¶ Pactum licet nudum, q̄ soror tantam dotem habeat, quantam habuit soror, seruari debet.

¶ Sed & sine pacto idem fieri debet.

1 Pactum nudum, q̄ soror habeat tantam dotem, quantam habuit alia soror, debet seruari.
2 Actio de iure canonico oritur ex nuda pmissione.
3 Promissio non dicitur incerta, quando per relationem ad aliud venit certificanda.
4 Promissio incerta fauore dotis valet.
5 Consuetudo. l. vicem obtinet.
6 Soror debet habere tantam dotem, quantam habuit alia soror, ét sine pacto, vt equalitas inter sorores seruetur.
7 Discordia nascitur propter inequalitatem dotis inter sorores, que grauior est, q̄ inter extraneos.
8 Officium paternum sicut est dotandi filiam, transit etiam talis obligatio ad eius heredes.
9 Voluntas testatoris que pro. l. habetur debet executioni mandari.
10 Legatum in testamento relictum potest peti actione ex testamēto ab h̄rdibus, aut hypothecaria a possessoribus bonorum testatoris.

CONSILIVM LV

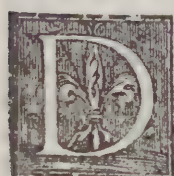

Dirigat Dominus verba mea in viam veritatis, & iustitie. Circa presentem consultationem paucis, & concludenter loquendo me expediam, tum q̄r res mihi videtur in apto pro dicta Bernardina, veritas enim verborum adminicula non desiderat, vt. l. ij. C. si minor ab here. abstin. cum vel maxime, quia breuicule noctis tantum tempus ad hoc nobis tribuitur. ¶ Ad primam igitur questionem deueniendo, dico, q̄ iuris est, & quidem sine dubitatione, q̄ dicta domina Bernardina possit ex bonis patris sui, & sic. d. ser Petri pauli petere sibi dotes consignari, saltem in. lxxx. florenis, & consequenter in eadem q̄ntitate, in qua fuit data dos Magdalene eius sorori, & hoc ex pluribus separatis.
1 ¶ † In primis enim me mouet ad hoc, quia (vt mihi in facto presupponitur) fuit quedam conuentio de tali dote constituenda, que cum non fuerit contra leges seruari debet iuxta. l. iurisgentium. §. pretor ait. ff. de pac. & apud Canonistas in. c. i. & c. antigonus. extra eo. tit. graue namq̄ esset fidem fallere. d. Bernardine, vt. l. j. ff. de const. pecu. ¶ Nec obstat, si diceretur, istud pactum, seu hec conuentio non debet producere act. tum q̄r nuda iuxta. l. iurisgentium. §. igitur nuda. ff. de pac. cum similibus, tum etiam q̄r incerta argumento eorum, que habentur in. l. ita stipulatus. ff. de verbo. ob. in prin. & in tex. & per doc. ¶ Quoniam respondetur, & de
2 plano. † Et ad primum dico, q̄ immo hodie de iure canonico ex nuda promissione debet oriri actio, vt in. d. c. j. d̄ pactis, quicquid esset de iure ciuili, quod debet attendi cum. ll. seculares, seu ciuiles non dedignentur sacros canones imitari, vt in. c. at si clerici extra de iudi. & in. c. fi. de secund. nup. ¶ Vel secundo & melius, & hoc est verissimum dicas q̄ illud non procedit in dote, nam fauore dotium, que multa habent priuilegia, de quibus per doc. in. l. j. ff. sol. mat. est introductum expresse a lege, vt ex nudo pacto in dotis constitutione oriat̄ actio, vt est casus expressus in. l. ad exactionem, & ibi per Bal. & alios. C. de dot. promis. ¶ Ad secū-
3 dum vero potes dicere, † q̄ immo non dicitur incerta promissio omnino, quoniam certificabitur per relationem ad aliud, puta quia refertur ad dotes sororis, & tunc debet tan q̄ certa valere pro quo fuit in argumentum. l. iij. cum ibi not. C. de senten. que sine certa quāti. & etiam ratione cuiusdam adiuncti scilicet secundum facultatem patrimonij, & dignitatem natalium, & ita voluit Cy. in. l. prima. ff. sol. mat. que opinio mihi placet. ¶ Vel & secundo dato, q̄ sit incerta promissio, vt voluit Bar. in. d. l. prima. in. iij. colū. solu.
4 mat. & sequuntur magis communiter alij, † dicas, prout dicit ibidem Bar. & dicunt omnes, q̄ in dote eius fauore speciale est, vt incerta promissio valeat, & intelligetur secundū quantitatem patrimonij, & dignitatem natalium, vt habemus in. l. cum post. §. gener. ff. de iure dot. & in. l. filie, & ibi p̄ Bar. ff. de leg. iij. Facit ad hec. l. si cum ea, & que ibi leguntur. C. de dot. promis. ¶ Secundo posito, q̄ talis conuentio in facto non interuenerit, adhuc tamen idem dico, q̄m (vt mihi p̄supponitur) extat cōsuetudo in castro plani castaneaticēsis, q̄ quotics ex pluribus sororibus vna sit nuptui tradita sibi certa statuta dote, quando alie postea traduntur nuptui, dos in eadem q̄ntitate dicatur illis ipso iure cōstituta, si contrarium expresse actum non probetur, quam cōsuetudinem multum laudo, cum sit inducta ad equalitatem inter fratres, seu sorores seruanda, stante igitur hac consuetudine dico rem esse satis claram scilicet q̄ dicta Bernardina petere possit supra dictam dotem sibi constitui, cum iam altera eius soror Magdalena fuisset dotata in octuaginta
5 florenis, † & consuetudo legis vicem obtineat, vt. l. de quibus cum materia. ff. de legi. & in. §. ex non scripto, instit. de iure nat. ¶ Tertio (esto, q̄ talis consuetudo non extaret, seu extare non probaretur) adhuc tamen idem dico in casu
6 nostro statuendum ex duobus. ¶ † Primo quia cum iam Magdalena fuerit dotata in octuaginta si Bernardina non haberet, seu si ei non constitueretur eadem dos nasceretur inter sorores inequalitas, quam. ll. in dubijs non tolerāt quinimmo expresse volūt, q̄ inter fratres, seu inter sorores seruetur equalitas, vt in. l. vt liberis. C. de colla. & ibi nota. Bal. & ponit Bal. in auc. ex testamento eo. tit. in secunda colum. & ita etiam voluit Aureus iureconsultus dominus Bartho. soci. patruus, & dominus meus colendiss. in consil. clx. in presenti consultatione in. iij. colum. argumento. l. fi. C. de fru. & lit. expen. pro quo facit etiam. l. illud. in fi. C. d̄
7 colla. † Et pro hoc etiam facit ratio, quoniam si non constitueretur dos dicte Bernardine propter inequalitatem sororum inter eas nasceretur discordia, & inuidia, que grauior esset, q̄ inter extraneos iuxta. l. cum oportet, post principium. C. de bonisq̄ liberis. quam lex semper inquantum potest remouere intendit, vt in. l. cum pater. §. dulcissimis. in fine. ff. de legatis secundo, & in dicta. l. cum oportet. §. si autem res. in fine. ¶ Secundo moueor, quia si Bernardine. d. dos non constitueretur esset indotata contra publicū fauorem iuxta. l. primā. ff. soluto matrimonio. & cum modo ex quo est vidua vellet nubere propter defectum dotis non
8 posset reperire maritū, quod iniquum penitus esset. † Hoc addito, q̄ sicut officium patris erat illi dare dotem, & ad hoc tenebatur. l. qui liberos. ff. de ritu nuptiarum, & l. finali. C. de dot. promissio. ita etiam est talis obligatio apud patris heredes, vt per doctores in dicta. l. finali. & traditur etiam in. l. prima. ff. soluto matrimonio.

¶ Vltimo in fauorem Bernardine cōsidero, q̄ vel volunt aduersarij, q̄ sit dotata, & tunc costituant sibi dotem, vt supra, vel volunt, q̄ sit indotata, & dico, q̄ tunc poterit petere tertiam partem omnium bonorum paternorum ex forma statutorum ciuitatis Sena. sub rubrica q̄ mulier dotata non succedat, vnde in omnem euentum rem clarissimā arbitror in fauorem dicte Bernardine. ¶ Circa secundam questionem paucis agam, quia luce clarior decisio apparet, & ea, que notorie constant, non indigent probationem, vt ponit glosa notabilis in. l. ciues, & incole. C. de appellatio.

Nam quotiēs quis testatur (habens tamen potentiam testādi, vt habebat in casu nr̄o. d. dn̄a Maria) vēdicat a lege vt eius voluntas in quātum potest executioni mandatur, ꝛ habetur eius voluntas pro lege, vt in. §. disponat in auc. de nup. col. iiij. ꝛ in. l. in testamentis. ff. de reg. iur. dedit eniꝫ lex liberum arbitrium morientibus (seruatis tamen seruādis, vt in. d. §. disponat) de suis disponendi ex quo aliud velle amplius non possunt, vt. l. j. C. de sac. san. eccle. ꝛ alibi dicit Imperator, vnica est nostre serenitatis intentio, vt voluntates defunctorum adimpleantur, vt in auc. de iureiurā. a mor. presti. in prin. col. v. ꝛ pro hoc allegatur tota materia testamentorum, ꝛ legatorum. Cum itaqꝫ verissimum sit in tali testamento predictum legatum esse factum absqꝫ aliqua contradictione concluditur. d. dn̄am Bernardinā posse petere, quod sibi legatum est, vel actione ex testamento ab heredibus. d. dn̄e Marie eius matris, vel hypothecaria, ꝛ quibuscunqꝫ possessoribus, bonorum. d. testatricis iuxta ea que habentur in. l. j. post. prin. C. cōia delega. ꝛ in. §. sed nostra instit. de leg. cum similibus, ꝛ clarissima sunt ꝛ indubitata, vlterius non insistam. Laus Deo.

Maria. Soci. iunior Senis legens.

SVMMARIVM

Mandatum vtrum ex temporis diuturnitate presumat̄.

1 Mandatum in dubio nūqꝫ presumitur.
2 Mandatum vtrum ex temporis diuturnitate presumatur ꝛ. ꝭ. nu. 5. vbi dicit ꝙ nō secundū cōmu. opi. vt in. nu. 11.
3 Possessio iusta non potest parari, nec prescriptio debet admitti per falsum initium, quando quis se asserit procuratorem, ꝛ non est.
4 Cōmissio ita diligenter est custodienda, qꝫ sententia.
6 L. si filius C. de peti. here. quomodo loquatur.
7 Doctori magis creditur in lecturis qꝫ in consilijs.
8 Si in contractu aliquo fit mentio de mandato, an pro hoc tale mandatum probetur.
9 Res inter alios acta tertio non debet obesse.
10 Non presumitur aliquem velle iactare suum.
12 Solēnitas enūtiata in aliquo actu inter alias personas nō presumitur, maxime quando est nō modici preiudicij.
13 In disiunctiua temporis longius tempus accipitur.
14 Emphiteoticam rem si quis ab aliquo capitulo tenuerit eo sciente ꝛ patiente, presumant̄ in eius concessione omnia solēnia interuenisse.
15 Princeps aliquid alicui auferrēs presumitur ꝙ ex causa faciat, licet non sit expressa.
16 Mendatium non est credendum in Cardinali.
Restitutus ad patriam an dicatur restitutus ad bona.

CONSILIVM LVI

Dirigat Dominus verba mea in viam veritatis, ꝛ iustitie. Iustissimi iudices vidimus in causa Bernardini francesconi, que contra eum Magnificentias vestras inclinare videntur, que licet subtilia sint ꝛ primo aspectu concludentia videantur tamē vbi omnia maturius cōsiderentur, ꝛ recte contingentia facti animaduertatur (iuxta solitum Mag. vestrarū) nō deuiando a recto tramite manifeste apparebit ea minime obstare. ¶ Et in primis illud fundamentum, ꝙ mandatum non probatur concludit in fauoreꝫ. d. Bernardini rei
1 conuenti † qꝛ in dubio nūqꝫ presumitur, vt per Bal. Saly. ꝛ alios. in. d. l. j. C. de reb. alie. non alien. tradūt omnes in. l. sciendum. ff. de verb. obli. ꝛ Fely. in. c. sicut col. xviij. extra de re iud. ꝛ vere in casu isto non interuenit, vt mihi asseritur, ꝛ vt ex libris fraternitatis. s. Honofrij constat, solum reperitur, ꝙ fuerunt electi quidam ex fratribus ad intelligēdum quid vellet, ꝛ desideraret dominus Leonardus bellātus, qui ergo illi domum vendiderunt, licet nomine societatis, ꝛ fraternitatis fecerint, tamen nullo ad id precedente mandato vel sindicatu fecerunt, ꝛ propterea nulliter fecerunt per predicta. ¶ Nec ob. quod per Magnificentias
2 vestras allegatur † ꝙ de mandato presumitur propter temporis diuturnitateꝫ attento ꝙ asseruntur elapsi. xxx. anni, ꝛ vltra p ea, que tradit Cur. in ꝯsi. lxxvj. super motiuis. ij. col. in prin. versi. sed premissis ꝛc. ꝛ Ias. in. d. l. sciendū. ꝛ Deci. in consi. xxxvj. ꝛ pro tenui. iiij. col. Quoniam pro respōsione aduertendum est, ꝙ Bal. in. l. ij C. si ex falsis instru. expresse contrarium dicit, ꝙ imo mandatum ex temporis diuturnitate non presumitur, ꝛ dicere, prout dicunt Magnificentie vestre, ꝙ Bal. loquitur ex capite suo, ꝛ sine. l. prout etiam dicebat Cur. in. d. consi. lxxvj. non videtur verum, nā
3 Bal. allegat in primis. l. ab initio. C. de fal. † sicut enim per falsuꝫ initium (puta ꝙ asserat se procuratorem, vbi non est) nūqꝫ parari potest iusta possessio, nec prescriptio aliqua debet admitti vt ibi per gl. ꝛ doc. sic eodem modo in casu nostro, nūqꝫ debet posse iustificari possessio, ꝛ emptio facta per dominum Leonardum, tanqꝫ fundata ab initio in falso mandato, allegat etiam Bal. not. in. c. cum in iure de offi.
4 deleg. † vbi habetur, ꝙ non minori diligentia custodienda est cōmissio, qꝫ iudicatum, seu sententia ea ratione, qꝛ si cursu temporis in dubium reuocetur comissio non presumetur nisi probetur, vnde ita in mandato dicendum est, ꝛ sic Bal. non loquitur sine ratione, ex capite suo, ꝛ iustificari etiam potest eius opinio qꝛ alias facile esset quemlibet decipere possem enim vendere rem tuam asserens me procuratorem ad illud, ꝛ postea lapso longo tempore dicere, ꝙ de manda
5 to presumitur, quod non est tolerandum. ¶ † Preterea quacūqꝫ ratione Bal. motus fuerit, eius dictuꝫ dicitur per docto. magis communiter receptum, ita enim videtur velle Salyce. in dicta. l. prima. C. de reb. alie. non alie. ꝛ Areti. in consi. lxiiij. diligenter, ꝛ mature col. fina. Alexan. in. d. l. sciendum vbi expresse refert, ꝛ sequitur illud dictum Bal. ꝛ idem in consilio primo ponderatis his quarto volu. col. pen. ꝛ alibi Spe. vt per Fely. in. c. sicut extra de re iudi. col. xviij. versiculo sexto aduerte, vbi etiam ipse sequitur dictum Bal. tanqꝫ vulgatum, ꝛ dicit Ias. in dicta. l. sciēdum. vij. colum. ꝙ nemo contradicit, ꝛ per consequens est
6 pro eo communis opinio igitur ꝛc. ¶ † Et licet ibi Iaso. tentet contrarium per. l. si filius. C. de petitione hereditat. tamen ad dicta. l. si filius posset responderi, ꝙ loquitur in casu quo presumptio actus, ꝛ mandati requisiti venit in fauorem eius qui mandatum dedisse allegatur, nos vero loquimur, quando preiudicaret, quia presumeretur mandatum ad alienandum, ꝛ alias damni, ꝛ lucri non est eadem ratio per iura vulgaria. Sed quicquid tenuerit Iaso. ꝛ Cur. in locis predictis non est recedendum a dicto Bal. communiter recepto, ꝛ approbato. ¶ Et dum Magnificentie vestre dicunt Bal. sibi contrarium in consil. cccxxix. tertio vol. ꝛ magis ei credendum consulenti, qꝫ legenti, dico in primis, ꝙ in libro meo in dicto consilio. cccxxix. nihil ponit ad propositum, verum est, ꝙ Cur. allegat in consilio. cclxxxix. terio volu. vbi similiter nihil inuenio ad propositū ꝛ ideo immerito Bal. allegatur sibi contrarius. ¶ Sed esto, ꝙ ita aliquando consuluisset, vt allegatur (quod tamen non ostenditur) dico, ꝙ ei legenti potius, qꝫ consulenti credi debet, qꝛ in consilijs quis ita applicatur clientulo, vna cum auri premio oblato non ita veritati soli sit intentus, secus in lecturis, tunc enim solam veritatem pre oculis
7 habens illam querit, ꝛ ei inheret, † ꝛ ꝙ vnū doctori magis credatur in lecturis, qꝫ in consilijs pro veritate determinat dominus meus Soci. in consilio. xxxv. punctus super quo prima colum. tertio volu. dicens, ꝙ legendo quis non inducitur ad conclusionem amicitia, vel lucro, que in re dubia plurimum possunt, vt per eum. ¶ Non ob. modo qd̄ Magnificentie vestre dicunt, ꝙ saltē concurrentibus pluribus adminiculis vna cum temporis diuturnitate inducitur prescriptio mandati. Quoniam hoc in primis negari posset, nec doctores per Magnificentias vestras allegati ita dicunt, licet per aliquos eorum ponantur aliqui casus in quibus mandatum presumitur, vt per eos, maxime Felynus in dicto capitulo sicut.

¶ Sed posito eo dicto, adhuc respondetur, quod hic nō concurrunt aliqua ex quibus mandatum presumi debeat, quinimo (vt infra dicam) nec etiam concurrit temporis diuturnitas, prout per Doctores consideratur.

¶ Et dum

¶ Et dum primo allegatur, q confraternitas .s. Honofrij supplicauit summo Pontifici, q ei liceret vendere domos de quibus agitur, & propterea infertur, q venditio ex post facto presumatur facta de eius cōsensu, & eius mandato precedente argumento. l. titia. §. respondit. ff. de verbo. oblig. ¶ Respondetur primo, q non probatur supplicationem porrectam, & obtentā de mandato societatis, & sic. d. supplicatio eodem morbo laborat, quo & ipsa venditio. ¶ Secundo etiam respondetur, q si in supplicatione esset dictum q liceret eis vendere certe persone, & pro certo pretio, & certis pactis, & ita postea reperiretur factum, posset tunc fieri argumentum, sed nō sic est casus noster (vt credo) non enim vidi supplicationem, solum etenim debet peti, vt liceat vendere pro vtilitate. d. cōfraternitatis, at venditio que postea facta asseritur domino Leonardo non fuit talis, vt inutilitatem confraternitatis predicte, & hospitalis .s. Honofrij cederet, cum iam pretiū non receperint vere, & solutio. lxv. florenorum annuatim hospitali facienda de prouisionibus mōtis debilis, & dānosa fuit, & a pbo presami. nō acceptāda, vt exitus demonstrauit. ¶ Nec etiam secunda cōiectu-
8 ra per Magnificentias vestras allegata ob. † dum dicitur q de mandato, & notario fit mentio in contractu venditionis. Quoniam, in primis dici posset ex hoc nihil probari per tex. in auc. si quis in aliquo cum materia. C. de edend. ¶ Secundo etiam respondetur, q illud haberet locum tm̄ inter easdem personas inter quas fuit facta illa mentio, & ita proprie dicit dominus Deci. per Magnificentias vestras allegatus in consi. xxxvj. v. col. versi. ij. respondetur, nos autē sumus inter diuersas personas, ergo &c. ¶ Nec ob. tertia coniectura, dum allegatur, q societas predicta recepit per aliquot annos post assertam factam venditionem florenos. lxv. quolibet anno secundum q in instrumēto venditionis continebatur, q ei solui debebant. Quoniam respondetur non probari predictam assertam receptionem factam a. d. societate, vel ex eius mandato, & ita laborat eodem morbo cum ipsa venditione. Et licet probetur q camerarius illius societatis receperit eius nomine (quod tamen non affirmo (qr hoc non noui) tamen ex hoc non debet inferri preiudicium ipsius societatis que predicte venditio-
9 ni non dicitur consensisse † qr res inter alios acta alijs obesse non debet. C. res inter ali. acta. per totum alioquin sequereretur, q camerarius alicuius vniuersitatis, vel etiā cōmunis senarum, posset communi, vel vniuersitati ad arbitrium preiudicare recipiendo pecuniam pro aliqua re vniuersitatis, quam venditam assereret, quod q̄ sit absurdum neminem preterit, & per consequens ista tertia coniectura (licet pro vrgentissima allegetur) non vrget. ¶ Nec ob. qd allegatur, actum istum venditionis esse talem, quem verosimiliter non fecissent illi homines sine mandato, quoniā respondetur, q hoc nō est verū, qr imo vendere rem alienam dicitur actus, qui sepissime & de facili fit sine mandato, & ꝓpter eum, vt plurimum loquuntur doc. de mandato nō presumendo, vt per Bal. & Saly. in. l. j. C. de reb. alie. nō alie. & si secus diceremus, & ɔiecture allegate instaremus facile esset quem in rebus suis decipere, si vnus puta rem tuam tuo nomine venderet, nam secundum istam coniecturam presumeretur mandatum tuum licet non probaretur. qd esset ab omni equitatate alienum. Illud ergo, quod allegatur, procedit quando inest verisimilitudo ex parte facientis fundata in violenta quadam presumptione, puta quando aliquid soluit nomine alieno allegans sibi mandatum, tunc. n.
10 mandatum presumetur, † qr non est verosimile quem de suo soluere, & velle suū iactare. l. cum de indebito. ff. de prob. & ita in his terminis loquit Fely. in. d. c. sicut col. xviij. ver. limita secundo hoc dictum Bal. &c. ¶ Non ob. modo qd dicitur de duobus instrumētis celebrandis, vt. s. illud de solēnitate presumatur ex diuturnitate tēporis si reperitur factum illud super actu, quoniam in primis responderi pōt (illud (si verum est) non procedere in solēnitate mandati p
11 predicta, † nam sicut regula illa, q extrinseca solēnitas presumet ex tēporis diuturnitate fallit in mandatis, vt ex predictis constat, & dicunt Alex. & Jas. in. d. l. sciendum, & Fely. in. d. c. sicut col. xviij. versi. vj. aduerte &c. ita eodem mō fallit regula ista. Preterea Fely. in versi. si autem de solēnitate in. d. c. sicut, prout vos allegatis, non reperi in libro meo, sed bene reperi verbum si autem est solemnitas &c. in col. xv. & ibi in discursu quo ad propositum responsum videtur potius dicere ɔtrarium eius, ad qd Magnificētie vestre
12 allegant, † nam ipse in effectu vult, q quando enunciatur in aliquo actu aliqua solēnitatas, talis solēnitas inter alias personas non presumitur, maxime si erat non modici preiudicij, propter quod infert secundum Pau. de cast. in consi. lxxxix. per eum allegato, q si instrumentū decreti dicat, q iudex cause cognitionē adhibuit non probat nec cause cognitio presumitur precessisse, nisi aliter probetur, quod plurimum seruit in proposito, vt scilicet non presumat istud mādatum, licet de eo fiat mentio in instrumento venditionis attento maxime q agimus hic de maximo preiuditio, & de exclusione Bernardini rei cōuenti a suo iure. ¶ Vlterius etiam dico, & aduertendum, qr nec temporis diuturnitas
13 alias in similibus considerata interuenit † qr cum debeat interuenire longissimum tempus. xxx. vel. xl. annorum vt dicit Cur. in. d. consi. lxxvj. accipere debemus in ista disiunctiua tempus longius argumento. l. si ita stipulatus fuero. x. in fi. ff. de ver. obli. & per consequens, q tempus requiratur ad minus. xl. annorum, sed verum est non tantum temporis cucurisse ab anno. Mccccxc. quo tempore fuit facta. d. asserta venditio, vt est clarum, ergo &c. Immo dico, q si recte consideretur, nec interuenerit tempus. xxx. annorum, nā cōsidero q hospitale. s. Honofrij. recuperauit possessionem domus de qua agitur de anno. M. D. xvij. vel prius, quo tēporr fuit declaratum venditionem factam domino Leonardo fuisse nullius momenti, tempus autem, qd postea in hāc vsq diem cucurrit, non venit in proposito considerandum & per consequens cum non interuenerint tempora longinqua. xxx. annorum, sequitur non posse dici ex diuturnitate temporis presumi extrinsecam solēnitatem mandati, posito milies, q opinio. Bal. & sequacium non sit vera. ¶ Quod aūt non sit considerandum tempus postq̄ hospitale domum recuperauit, sic deducitur, ratio quare ex tēporis diuturnitate istud mandatum presumi posset ea esset, qr credendum esset, q societas, & hospitale predictū, & eius homines scientes, & patientes venditionem habere executionem, & dominum Leonardum predictum tenere, & possidere domū ipsam & in hoc consentirent, & tacite faterentur eorum mandato omnia facta esse, nec lex presumeret eos tanto tempore tacuisse, si eorū mandatum non intercesisset iuxta tradita per doc. in. c. peruenit de emptio. & vend. & in. c. peruenit extra de censibus sic in simili declarat Corn. in consi. clxxxj. visis
14 non nullis. vj. col. ij. vol. † concludens, q si longo tempore quis ab aliquo capitulo rem aliquam tenuerit tanq̄ emphiteoticam ipso capitulo sciente, & patiente, presumitur, q in concessione in emphiteosim illa facta omnia solēnia interuenerint ex longa eius possessione simul cum patientia capituli eo q non presumitur capitulum tanto tempore passum fuisse, si omnia solēniter facta non fuerint, & vti fieri oportebat. ¶ Possem ad hoc plura allegare, que breuitati consulens dimitto, & quedam allegātur per eundem Corne. in consi. ccciij. rem arduam continet. ij. col. iij. vol. modo ad propositum ista ratio potuit considerari in casu nostro vsq ad annum predictum. M. D. xvij. quousq nondum erat decursum spacium, & tempus. xxx. annorum, sed post illud tēpus ratio illa cessauit, ex quo hospitale predictum domum suam recuperauit, & illam possidere cepit, & de ea ad arbitrium disposuit ex quo enim ab illo tempore citra non potest dici, q hospitale passum fuerit dn̄m Leonardū tenere & possidere, non potest ēt induci ꝑsumptio, q oia dicant solenniter acta ex patiētia dicti hospitalis per predicta. sic ergo concluditur, q nec temporis diuturnitas reperitur ex qua possit induci presumptio mādati in vēditione allegati. ¶ Et ex his constat non esse opus intraro illud, quod vltimo loco dicunt Magnificentie vestre de ablatione istis de Bellantibus facta per Reuerendissimum Card. Petruccium. Verūtamen vt etiam in hoc iustitie & Magnificētijs vestris morē gerā, dico in primis, q valde miror p vos appellari Tyrannum eum, qui ex publico decreto, & collegio Balie, & etiam consilij populi publica auctoritate fun-
15 gebat. † esto enim q in aliquibus fortasse ea male vteretur

(quod tamen non constat) nihilominus non debuit tyrannus appellari. Et licet alias rem alterius princeps sine cã auferre non debeat, tamen quãdo aufert, presumitur ex cã facere etiam si non esset expressa, vt per Cy. ꝛ Bal. in. l. rescripta. iij. ꝛ. iiij. q. C. de precib. impera. offer. Abb. in. c. cũ olim. viij. col. ꝛ in. c. in causis. ij. not. de re iudi. Alex. consi. ccxvj. v. col. ij. vol. veritas, ꝛ per Jas. in. l. si testiũ C. de testa. ꝛ vltra etiam in casu nostro causa fuit expressa, ꝛ quidem multiplex, vt in eius decreto cõstat, propter quod cessat omnis difficultas. Et licet inter alias causas allata fuerit rebellio, ꝛ ꝯfiscatio bonoꝝ. d. dñi Leonardi, fuerunt ꝛ alie allegate, ꝛ illa sola sufficeret. ¶ Nec ob. ꝙ de ea non fiat euidens probatio, qm̃ in primis dico, ꝙ est res notoria
16 ꝛ ꝓpterea non indiget ꝓbatione per iura vulgaria. † Preterea etiam dici potest, ꝙ credendum est Reuerendissimo Cardinali illaꝫ alleganti, cum fuerit persona valde digna, ꝛ in tali dignitate ꝯstituta, vt in eo non credatur mendaciũ iuxta plene tradita per doc. maxime Fely. in. c. super his extra de accusat. ¶ Demum non ob. quod dr̃ causam propter quam bona fuerunt oblata, non fuisse iustam, quoniaꝫ (de hoc viderit Deus) satis est, ꝙ fuit vera, ꝛ preces fuerũt nixe veritate ꝛ ideo non ob. c. ij. cũ materia extra de rescrip. ¶ Et quando subsequenter dr̃, ꝙ causa idest rebellio, ꝛ confiscatio hodie cessat, cum fuerint ipsi Bellantes ad patriam, ꝛ ad bona restituti, ꝛ consequenter debet cessare illa ablatio bonorum eis facta, ꝛ sic domus predicte, vt sic ẽt ad ipsam domum dicantur restituti iuxta not. per Jmo. in. c. qꝛ pleriqꝫ de immu. ecclesiarum. ¶ Respondet, ꝙ restitutio predicta dr̃ facta expresse ad bona, que per alios iusto titulo non tenebantur, vt pꝫ in eoꝝ petitione. Et ideo cum domus ista iusto titulo per Bernardinum predictum teneatur, ad eam non se extendit restitutio, ꝛ propter hoc
17 non est opus intrare illam difficultateꝫ, † An restitutus ad patriam, dicatur etiam ad bona restitutus, ꝛ etiam ad ea, que in extraneos iusto titulo erant translata de qua ꝑ doc. in. l. gallus. §. ꝛ qa si tantum. ff. de libe. ꝛ posthu. Hec pauca raptim, ꝛ currenti calamo pro iustitie ampliatione scribere volui libenter ea suppletioni, ꝛ correctioni Magnificen. vestrarum subiciens, qbus humiliter, ꝛ ex corde me, ꝛ causam istam pro iustitia commendo. Laus Deo.

Maria. Soci. iunior Senis legens.

¶ Alie allegationes super eodem casu.

SVMMARIVM

¶ Verba ista, prout de mandato constat, ꝛ apparet per instrumentum manu talis notarij, an probent mãdatũ.
¶ Etiam si dicatur per instrumentum a me visum, ꝛ lectũ.

1 Restitutus ad bona intelligitur, restitutus ad ea que errãt sua, ꝛ non aliorum, ꝛ q̃ sine titulo ꝛ de facto tenebat.
2 Verba ista posita in aliquo instrumento prout constat manu talis notarij, an equiparentur illis verbis a me viso ꝛ lecto, ꝛ. nu. seq. ꝛ nu. 5.
3 Verba ista vt ꝯstat manu ꝛc. ñ ꝓbãt mãdatũ, nisi exhibeat̃.
4 Verba ista a me viso, ꝛ lecto nõ ꝓbãt mãdatũ fm̃ cõ. opi.
6 Verba notarij nõ ꝓbant, nisi illa de quibus a partibus rogatur tp̃e confecti instr̃i, ꝛ que tũc explicari potuerunt.
7 Sindici vniuersitatis, si alterauerũt eius bona, ꝛ in instrumento dicat notarius prout de eoꝝ sindicatu ꝯstat manu talis a me viso ꝛ lecto, talis alienatio non vꝫ in preiudiciũ vniuersitatis, nec illa verba notarij ꝓbãt mãdatũ.

CONSILIVM XLVII

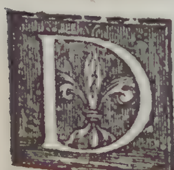

Dirigat Dominus verba mea in viam veritatis, ꝛ iustitie. Jn causa Bernardini franceschoni duo fiũt motiua contra ipsum, que lꝫ subtilia sint, ꝛ ꝑmo aspectu videant̃ applaudere, tñ recte cõsiderando nihil obstant, qn ipse debeat absolui, vt ex infra
8 dicendis apparebit. ¶ Primo. n. ei obijcit̃, † ꝙ cum restõ facta de Hieronymo, ꝛ Bartholomeo de bellãtibus, quo ad eoꝝ ꝑsonas, ꝛ bona fuerit fcã libere, dꝫ importare oĩmodã restõnẽ, ꝛ absqꝫ aliqua retẽtione iuxta late dcã ꝑ Alex. in ꝯsi. cliiij. ij. vol. Sed ad hoc rñdet̃, ꝙ. d. restõ dr̃ fcã ad illa bona, que erãt ipsoꝝ ð iure sed ista nõ erãt talia, ergo ꝛc. nũqꝫ. n. fuerunt dñi. d. domus, sed de facto illã tenebant, ꝛ sine iusto titulo vt ex infra dicendis ad secundum dubium apparebit. Preterea fuerũt restituti ad illa bona eoꝝ, que ab alijs sine iusto titulo possidebant̃, vt pꝫ in ipsa restõne ibi senza alcuno iusto titulo ꝛc. sed sic est, ꝙ in casu nostro Bernardinus franceschonus domũ (de qua agit̃) habet, ꝛ possidet ex iustissimo titulo ergo ꝛc. ¶ Scdo obijcit̃ ꝯtra Bernardinum, ꝛ contra predicta, qꝛ vr̃, ꝙ immo domus predicta fuerit, ꝛ sit de iuribus, ꝛ bonis dictoꝝ de bellantibus, qꝛ venditio eis facta a quibusdam hominibus de fraternitate. s. Honofrij vendentibus nomine. d. fraternitatis vr̃ solemniter facta, ꝛ precedente legitimo mandato, ꝛ sindicatu, cum in instr̃o venditionis dicat̃, quod ð mãdato, ꝛ sindicatu illorum hominum de fraternitate constat, ꝛ apparet manu ser Laurentij ꝛc. iuxta notata per aliquos in auct. si
2 quis in aliquo. C. de eden. † ꝛ maxime qꝛ vt mihi allegatur illa verba prout constat manu ꝛc. equiparantur illis verbis, a me viso, ꝛ lecto ꝛc. que verba operantur ꝓbationẽ instrumenti absqꝫ eo, ꝙ realiter proferãtur, vt vr̃ velle Spec. in ti. de instrumen. edi. §. restat. prope finem versi. quid si in aliquo instr̃o ꝛc. ꝛ sequunt̃ aliq in. d. auc. si qs in aliquo. ¶ Sed tñ ẽt hoc nõ obstãte dicẽdũ est Bernardinum debere absolui, eo ꝙ agentes nulluꝫ ius habeant super domo de qua agitur saltem vt petita consequantur, cum nihil, ꝛ alias actore non probante reus venit absoluendus. l. qui accusare. C. de eden. Dico enim, ꝙ illi homines de fraternitate. s. Honofrij, q vẽdiderũt nõ habuerũt mãdatũ ad illud faciẽdũ, ergo ꝛc. Nec ob. illa vba ꝑut ꝯstat manu ser
3 Laurẽtij ꝛc. † qm̃ nihil ꝓbãt, nisi veꝝ instr̃m mãdati, seu sindicatus exhibeat̃, vt de hoc est tex. cũ sui materia in. d. auc. si quis in aliquo. ¶ Et licet allegetur ꝙ ista verba ꝑut constat ꝛc. equiparentur illis a me viso, ꝛ lecto ꝛc. tñ (ni fallor) hoc nõ vr̃ veꝝ, qꝛ illa vba a me viso ꝛ lecto plus sunt ꝛ importãt, ꝙ notarius viderit realr̃, secus est in alijs verbis, qꝛ minus sunt, ꝛ non important aliquam visionem instrumẽti, sꝫ simpliciter notarius asserit ꝙ alius de eo instr̃o fuit rogatus, que inter se longe distant, vt de se constat ꝛc.
4 ¶ † Preterea dico, ꝙ etiam si illa verba a me viso, ꝛ lecto essent apposita adhuc, adhuc non probarent mãdatuꝫ prout voluit Alber. de rosa. ꝛ Pau. de ca. in. d. auc. si qs in aliquo. vbi dicunt ꝙ ita obtinuerunt in practica, quicqd in contrarium dixerit Specu. in. d. titu. de instru. edit. §. restat. idem voluit ibi Ang. ꝛ sequũtur Alex. dñs meus Soci. dominus Ryminal. Jas. ꝛ. d. Beci. ꝛ est hodie commu
5 nis opinio, vt ibi per predictos. ¶ † Vlterius etiam potest ad opi. Spec. responderi, ꝙ (si vera est) procedit, ꝛ habet locum tantum, quando inter easdem personas de tali mãdato fit questio que fecerunt contractum in quo de mandato facta fuit mentio mõ predicto, vt sic ipsimet patientes sic notarium attestari velut in eo consentientes sibi preiudicare videãtur secus sit, si questio fiat inter alios, ita declarat Soci. Ryminal. ꝛ alij quidam in. d. auc. si quis in aliquo asserentes fuisse opin. Car. in. c. fi. de fide instru. ꝛ ideꝫ ẽt dixit ibi Alex. licet Cardi. non alleget, sed in casu nostro questio de mandato fit inter diuersas personas ergo ꝛc.
¶ Preterea ꝙ illa opinio. Spec. non sit vera saltem vt
6 isto casu sit attendẽda probat̃, † qꝛ verba notarij nõ probãt nisi illa, de quibus tempore confecti instrumenti a partibus rogatur, ꝛ que tunc explicari potuerũt, vt tradit Jnno. in. c. quoniam contra de probatio. ꝛ per Bartol. ꝛ alios in. l. sciendum. ff. de verbo. obligatio. cum similibus, de quibus per Alexan. in consilio infra allegando. ij. col. sed in ꝓposito tp̃e, quo fuit (vt asseritur) vendita domus dño Leonardo, non fuit rogatus notarius de ipso mandato, vel sindicatu, nec ille actus tunc potuisset interuenire, vt de se constat, quia talia mandata debent fieri in capitulo. d. fraternitatis. s. Honofrij, ꝛ coadunato numero fratrum, saltem in numero. xv. vt ex forma capitulorum illius fraternitatis cõstat, ergo sequitur, ꝙ verba predicta notarij nullam fidem de mandato facere debent. ¶ Preterea ex forma. d. capitulorum

pitulorum videtur requiri, ꝙ aliquid obtineatur duobus
diebus, vt in eis legitur, ideo oportet, ꝙ constet istaz solem
nitatem esse seruatã, ⁊ inde etiam, ꝙ interuenerint due par
tes ex tribus illorum fratruz, vt in prima parte continetur,
dum dicitur, doue sieno raunati almeno li due terzi ⁊c. vel
saltem sint in nume. xv. vt in seq. particula continetur, dum
dicitur non si descenda il numero di. xv. que solemnitates, ⁊
alia per dicta capitula requisita non probantur per illã sim
plicem assertionem notarij, ⁊ ita in simili tradit Alex. in cõ
si. j. allegã. ¶ Demum casus noster videtur quasi in termi-
nis decisus per Alex. in cõsi. cxcj. perspecto instrumẽto ⁊c.
7 vj. vol. † vbi concludit ꝙ si aliqui de aliqua vniuersitate, vt
sindici, ⁊ procuratores. d. vniuersitatis alienauerunt que-
dam bona dicte vniuersitatis, ⁊ in instrumento dicat nota
rius, prout de eorum sindicatu, ⁊ mandato constat in publi
co instrumento man ser talis a me viso, ⁊ lecto ⁊c. talis alie
natio nullo modo valet in preiudicium dicte vniuersitatis,
nec illa verba notarij probant aliquo modo mandatuz, vel
sindicatum predictum, ⁊ allegat quasi omnia preallegata,
⁊ alia plura, vt videri potest, ⁊ presertim mouetur, quia in
illa vniuersitate ad inducendum sindicatum requirebatur,
ꝙ interuenirent due partes ex tribus, ⁊ alia quedam, que
non probantur per illud, quod notarins asserat de sindica-
tu constare manu talis ⁊c. a me viso, ⁊ lecto ⁊c. Sic ergo
dicamus in casu nostro cum ⁊ nos simus in vniuersitate,
de cuius sindicatu agitur. ¶ Et vltra etiam dico, ꝙ in ca-
su nostro cessant plures difficultates, ⁊ maxime illa opinio
Spe. q̃ notarius non dixit, a me viso, ⁊ lecto, sed simplici
ter, prout cõstat manu ser Laurentij, quo casu nullus dubi
tat, vt iam dixi, ⁊ tradit Pau. de ca. in. d. auct. si quis in ali
quo, in prin. ¶ Hec pauca tumultuarie libris, ⁊ tempore
carens scripsi ad iustitie defensionez, ⁊ ea suppletioni, ⁊ cor
rectioni excellentie iudicare debentis libenter subijcio, cui
me ipsum, ⁊ causam pro iustitia cõmendo. Laus Chri-
sto Redemptori nostro.

Maria. Soci. J. V. D. Senis.

SVMMARIVM

¶ Venatio dicitur laycis actus licitus.
¶ Homicidium non ponitur capitaliter, nisi dolo, ⁊ ex ani
mo prouenerit, etiam si statutuz simpliciter velit occiden
tem occidi.

1 Jus ex facto oritur.
2 Venari licitum est laycis ⁊ in fundo alieno.
Clericis etiam conceditur venatio non clamosa.
3 Consuetudo vim. l. habet.
4 Occidens hominem non tenetur de occiso ex. l. cornelia. nisi dolus interuenerit.
Quia voluntas est spectanda.
Et lata culpa dolo non equiparatur.
5 Homicidiuz casuale non imputatur sacerdotibus, quo ad irregularitatem.
6 Statutum ꝙ occidens occidatur, non habet locũ, nisi dolose occiderit.
7 Occidens hominem cuz telo in ferũ immisso, ille homo dicitur casu, ⁊ non ex proposito mortuus.
8 Amicitia tollit omnem malam suspitionem occidentis amicum.
9 Operam dans rei licite, si absqꝫ eius culpa sequatur homicidium, sibi non imputatur.
10 Culpa an sufficiat vt quid de homicidio puniatur, ⁊ que.
11 Occidens socium cum ferro, cum quo in naui existens volebat incidere ramos, non punitur capitaliter.
12 Bannitus, ⁊ postea absolutus, si ab aliquo ignorante occidatur, stante statuto, ꝙ bannitus possit impune occidi, si ignorantia fuerit probabilis, non debet vti homicida puniri.
Idem si bãnitus tempore quo fuit interfectus habebat saluum conductum ignorante ipso interfectore.
13 Occidens hominem, quem credebat esse Titium bãnitũ, cum non esset, ratione iuste credulitatis, ⁊ ignorãtie non punitur.

CONSILIVM LVIII

Dirigat Dominus verba mea in
viam veritatis, ⁊ iustitie.
In causa inquisitionis formate cõtra Sa-
batinum Jacobi de rosignano consultus,
vt pro ipsa iustitia respondeam, quid sen-
1 tiam, quia ex facto ius oritur. l. ex plagijs. §. in cliuo capito
lino. ff. ad. l. aquil. prius facti seriem referã, deinde ad iuris
determinationem deueniam. ¶ Proponitur ergo in fa-
cto, qualiter Sabatinus predictus (vti solitus erat) vna no
te accessit causa capiende alicuius fere bestie ad locũ quen
dam, in quem, ⁊ ipse, ⁊ alij ex consuetudine pluries, ⁊ plu-
ries ad feras bestias capiendas accedere solebant, ⁊ sepe
aliquas capiebant, ⁊ cum ad locuz peruenisset presensit stre
pitum quendam (prout fere facere solent, vbi sunt) ⁊ ꝓpter
noctis obscuritatem non discernens quid id esset, sed cre-
dens esse vnam feram exonerauit scoppietuz, quo erat ac-
cinctus, ⁊ cum non esset fera bestia, sed quidam Laurẽtius
de castro nouo amicus eius, ipsum Laurentiuz ignoranter
letaliter vulnerauit, ita ꝙ paulopost diem clausit extremuz,
quod cuz intellexerit. d. Sabatinus accedens ad vulnera-
tum ipsum amplexus fuit conquerens de tali casu, ⁊ ab eo
veniam petens, ita ꝙ in eius brachijs expirauit. d. Lauren
tius. ¶ Quo facto sic stante queritur, vtruz. d. Sabatinus
tanq̃ homicida sit capitaliter puniẽdus vz, si persona eius
haberi possit, debeat decapitari, alias exbãniri seu exul fie
ri, iuxta formam statutorum fere totius Italie, ⁊ etiam iu-
ris communis. ¶ Circa quam dubitationem (more sceuo-
le iurisconsulti respondendo) concludendum est indubitan
ter (ꝯm ea, que proponuntur) Sabatinum predictum capi-
taliter puniri non posse, nec bãniri. Et pro ꝯclusionis istius
2 declaratione, † presuppono primo, ꝙ venari, perquirere, ⁊
capere feras bestias dicitur a iure permissum etiam in fun-
do alieno, vt probatur in. §. fere igitur bestie. instit. de re. di-
ui. ⁊ in. l. iij. ff. de acquirẽ. rer. domi. ⁊ (quicquid de clericis
dicatur, in. c. primo. de cleri. vena.) in laycis hoc est expedi-
tum, vt voluit gl. in dicto. c. primo. ⁊ in. c. qui venatoribus.
el primo. lxxxvj. distinc. tradunt Abb. ⁊ alij cano. in dicto.
c. primo. ⁊ maxime hoc procedit in venatione non clamo-
sa, ⁊ saltuosa, sed tacita, vt fuit in casu isto, cum illa etiaz cle
ricis permittatur, vt traditur in locis predictis. ¶ Ex quo
presupposito infertur, ꝙ Sabatinus predictus iens (vt pre
supponitur) ad feras capiendas exercebat rem licitaz de iu
re, quod eo presertim dicendum est, attenta cõmuni homi-
nuz consuetudine, que est optima. ll. interpres, vt. l. si de in-
3 terpretatione. ff. de legi. † Nulli enim dubium est consuetu-
dinem vim constitute legis habere. l. de quibus. ff. de legi. ⁊
ibi omnes tradunt, ⁊ not. Barto. in. l. i. §. deniqꝫ. el secun-
4 do. ff. de aqua plu. arcen. cum similibus. ¶ † Secũdo pre-
suppono, ꝙ qui re ipsa hominem interficit, non tenetur de
occiso ex lege cornelia, de sicarijs, vt. s. capitaliter danne-
tur, nisi dolose, ⁊ ex proposito mortem intulerit, vt proba-
tur in. l. diuus adrianus. ⁊ in. l. prima. §. diuus. ff. ad. l. cor-
ne. de sicar. quibus expresse dicitur in maleficijs non exitũ,
sed voluntatem spectandam, ⁊ in terminis, ꝙ absoluẽdus
est, qui hominem occiderit absqꝫ animo occidendi, decla-
rat ibi Barto. ⁊ alij sequuntur, hoc idem probatur in. l. pri
ma. ⁊. l. eum qui. vbi etiam omnes doctor. tradunt maxime
Saly. C. ad. l. cornel. de sicar. ⁊ dominus Deci. in consilio.
ccxxxiiij. in effectu queritur, secunda columna, ⁊ adeo do-
lus requiritur, vt in hoc lata culpa ei non equiparetur, vt di
cit iurisconsultus in. l. in lege cornelia. ff. ad. l. corneli. de si-
carijs, ⁊ declarat Saly. in dicta. l. prima. C. eod. titu. Con-
cluditur igitur, ꝙ si non dolose, nec ex animo, sed casu po-
tius quis aliquem occidat, non debet vt homicida aliquo
modo condemnari, ⁊ vltra predicta hoc probatur in. c. la-
tor. in. c. dilectus filius. cum tribus sequentibus, in. c. ioan-
5 nes. ⁊ in capitulo finali. extra de homicidio, † in quibus di
uersi casus ponuntur, quibus casuale homicidium non im-
putatur sacerdotibus etiam quo ad irregularitatem, licet
alias quo ad eam inducendam faciliora sint iura, q̃ꝫ quo
ad penam capitalem, vt voluit glos. super versiculo quod si
discerni, in cap. significasti. el secundo, extra de homicid. ⁊

declarat Alexand.plura allegans in consilio.cxl. videtur in casu proposito,in fine secunde columne,in secundo volumine. ¶ Et predicta in tantum vera sunt,vt procedant nedum
6 dum simpliciter de iure communi,† sed etiam vbi extaret statutum simpliciter dictans, ꝙ occidens occidatur, nam etiam stante tali statuto non incurrit penam, nisi qui ex animo,⁊ dolose occiderit, vt sic statutum licet simpliciter loquatur declaretur, ⁊ interpretetur secundum ius commune,vt in.c.cum dilectus.de consuetu.vbi per doctores,tradit Joan.calderi.in consilio nono,titu.de constitu.incipie. quicquid disputetur Corne,in consilio primo,pro decisione,in consilio decimo,consideratis,secunda columna, tertio volumine, ⁊ in terminis nostris declarat Bald.in.l.data opera.tertia columna,versi.item si statutum.C.qui accusare non possunt. ⁊ dicit Paul.de cast.in.l. ⁊ si seuerior.C. ex quibus causis infam.irro.ꝙ per hoc liberauit quendaꝫ, qui proijciendo saxum hominem interfecerat casu, ⁊ preter propositum suum,lꝫ in loco extaret statutum de quo.s̄.Jta etiam determinat idem Paul.de cast.in consilio. cclxxvij. in causa incarceratorum,in princip.secundo volumine, secundum nouaꝫ impressionem, ⁊ Dec.in consilio nono, per totum,vbi plurima ad propositum reperies, idem voluit Cardinal.in.c.lator.vbi idem dicit Felyn.extra de homicid.dominus Andre.barbat.in consilio quadragesimo, illud adduco,colum.fin.secundo volumine,idem etiam dixit Alexand.in dicto consilio centesimo quadragesimo, secunda columna, ⁊ dominus Jason in.l.prima.ff.de legib. ¶ Tertio presuppono in facto,ꝙ in casu proposito mors predicti Laurentij euenit non dolose, ⁊ ex animo predicti Sabatini,sed casu,⁊ aduersa fortuna,⁊ preter,immo contra omnem cogitationem dicti Sabatini,nam prout in facto narratur ipse credebat illum Laurentium esse aliquam feram bestiam, ⁊ illius bestie vulnerande animo exonerauit scoppiettum, ⁊ ꝙ ibi esset Laurentius ignorabat, nec cogitabat,vnde lꝫ ex tali exoneratione vulneratus, ⁊ mortuus fuerit dictus Laurentius,tamen clare constat animū, ⁊ dolum illius Sabatini non interuenisse, ⁊ probari videtur
7 tur hoc in.l.inspiciendū.§.delinquunt.ff.de penis.† vbi dicitur,ꝙ si telum in feram emissum hominem interficiat, dicitur homo ille casu mortuus, ⁊ non ex proposito emittentis telum. ¶ Et ꝙ in casu nostro homicidium non ex animo,sed casu contigerit,satis probatur,ex eo quia inter oc-
8 cisum, ⁊ occidentem presupponitur amicitia, † que in dubio tollit omnem malam suspitionem,vt voluit glo.communiter approbata in.l.prima.C.ad.l.corneliam.de sicarijs, ⁊ tradit Felyn.in.c.fina.de homicid. ⁊ Jas.plura allegans, in dicta.l.prima.quarta columna.ff.de legibus.
¶ Modo istis sic declaratis conclusio.s̄.firmata apertissima remanet,quonia si dolus, ⁊ animus interficiendi non adfuit,non potest ipse Sabatinus aliquo modo,vt homicida,puniri,vt constat ex dictis in secundo presupposito, etiam ꝙ in loco formate inquisitionis adesset statutum precise dictans,ꝙ qui aliquem occiderit,decapitetur, vel banniatur,per ea que.s̄.dicta sunt, ⁊ indubitanter hoc videtur dicendum,cum in dicto Sabatino non reperiatur dolus, sed nec etiam culpa saltēꝫ lata,vel leuis,ex quo iens, vt presupponitur ad feras capiendas,vt solitus erat,dabat operam rei licite, vt constat ex dictis in primo presupposito,
9 † qm̄ enim quis dat operam rei licite, si inde sequatur homicidium absqꝫ eius culpa,sibi non imputatur, vt in.c.lator. ⁊.c.dilectus.cum similibus.s̄.allegatis,de homicid.
¶ Sed dicet aliquis,ꝙ immo iste Sabatinus fuit in culpa,qꝛ anteqꝫ exoneraret scoppiettum, debebat diligenter perquirere,an ibi esset homo,vel fera bestia,nec enim videtur,ꝙ esset difficilis talis cognitio, cum inter hominem, ⁊ feram bestiam(maxime istricem)prout Sabatinus esse cre-
10 debat,sit maxima differentia,† ꝙ cum ipse non fecerit, videtur,ꝙ sit in culpa, ⁊ propterea,ꝙ ei tale homicidiuꝫ debeat imputari,etiam ꝙ contra eius voluntatem contigerit ⁊ etiam daret operam rei licite,vt in simili videtur text. in. c.ad audientiam.extra de homic. ⁊ facit.c.fina.eodem tit. libro sexto.Uerūtamen hoc non obstante dico verissimam esse conclusioneꝫ.s̄.positam, ⁊ ad istud in primis rn̄deri potest,ꝙ immo in nulla culpa dicitur fuisse,cuꝫ fecerit ea,que diligens paterfam.in tali exercitio fecisset,nam cum crediderit esse feram bestiam volens illam interficere, ad quod tantum venerat,si proximius accessisset ad discernendum, quid id esset,vbi fuisset,fera illum presentiens aufugisset, ⁊ ita illam non potuisset interficere, ⁊ ita(vt mihi narratur) quilibet in ea arte peritus asserit,quibus in hoc standū est, vt.l.prima.circa principium, ⁊ ibi not.ff.de vent.inspici. ⁊ in aucten.de non alien.§.quod autem a nobis. columna.ij. ¶ Uel secundo responderi potest,ꝙ si qua culpa fuit, fuit leuissima,que in hoc ei nō debet imputari,vt declarat Cy. in.l.si quis non dicam rapere.C.de episcop. ⁊ cler. Bal.in consi.ccxxij.visis predictis,quinto volumine,⁊ Saly. in dicta.l.prima.C.ad.l.cornel.de sicar. ¶ Uel tertio respondetur,ꝙ esto,ꝙ in aliqua culpa fuerit(quod tamen negatur)non tamen ex eo venit,vt homicida,capitaliter puniendus per ea,que dicta sunt.s̄.in secundo presupposito.
¶ Nec obstant capitula.s̄.in contrarium allegata, qꝛ respondetur,ꝙ procedunt de iure canonico, ⁊ quo ad irregularitatem,in qua non consideratur tam graue preiudiciuꝫ, sicut in pena capitis,vel banni,ita in terminis rn̄det Alexand.in dicto consilio.cxl.in fine secunde columne, ⁊.s̄.dixi,vt autem quis,vt homicida puniri possit,non sufficit culpa,sed dolus, ⁊ animus requiritur, vt.s̄.dictum est, ⁊ voluit Salyce.post alios in dicta.l.prima. ¶ Comproban-
11 tur predicta, ⁊ conclusio.s̄.firmata,† primo per notabilem decisionem Cardin.in dicto.c.lator.concludentis non esse capitaliter puniendum quendam,qui in naui existens cum quodam ferreo instrumento,dum volebat ramos tollere, socium interfecit,dicit enim ꝙ cum in eo non fuerit dolus, tanqꝫ homicida puniri non debet, ⁊ ita ibi sequuntur Joā. de ana. ⁊ Felyn. ⁊ Jas.in dicta.l.prima.quarta columna.ff. de legi. ¶ Facit secundo elegans decisio insignis doc. domini Nelli de sancto Geminiano, in tracta. bannitorum
12 in prima parte tertij temporis questione secunda, † vbi concludit, ꝙ stante statuto, ꝙ bannitus impune occidatur,si quis fuerat bānitus, ⁊ postea absolutus aliquo ignorante,qui ipsum bānitum interfecit,si eius ignorantia fuerat probabilis,nō debet aliquo modo tanqꝫ homicida puniri,vnde sicut ibi credens interficere bānitum(quod sibi licebat)interficiens absolutum,(qd̄ sibi non licebat ratione ignorantie excusatur.ita iste Sabatinus credens interficere feram bestiam(quod sibi licebat) interficiens hominem ratione ignorantie debet excusari. ¶ Et cum illa decisione domini Nelli,concordat decisio Pau.de cast.in consilio,cxcix.lꝫ ista sit questio,primo volumine, secundum nouam impressioneꝫ,vbi idem dicit,si bannitus habebat tempore,quo fuit interfectus,saluum conductuꝫ ignorante interfectore. ¶ Tertio accedat alia decisio eiusdem doct.in eo.tracta.in secunda parte secundi temporis,questio.xxvj.
13 † vbi fortius voluit,ꝙ si quis interfecerit hominem, quem credebat esse Titium bānitum,cum non esset,ratione iuste credulitatis, ⁊ ignorantie non venit puniendus, sed excusandus,quam decisionem videtur sequi Jas.in dicta.l.prima.quarta columna,de legi.eam simpliciter allegando, sic ergo dicendum est in casu nostro inducēdo,vt.s̄. ⁊ fortius, cum in casu Nelli facilius poterat cognosci homo ab homine Luce existente,qꝫ in casu nostro homo a fera propter noctis obscuritatem. ¶ Et ex his omnibus pluribus dimissis(pro temporis angustia)que congeri potuissent,indubitanter concludo Sabatinum predictum,nec decapitandum,nec etiam,velut homicidam banniendum,sed a predictis penis omnino absoluendum. Laus Christo Redemptori nostro.

Soci.nepos Pisis legens.

SVMMARIVM.

¶ Fideicōmissario vniuersali an competat vendicatio ante restitutionem.

¶ Et quando restitutio vni facta,videatur etiam alteri facta.

¶ Et de transactione etiam solemniter facta, an.s.rescindatur per enormem lesionem,vel etiam qꝛ non fuerunt inspecta verba testamenti.

1 Filia

1 Filia potest hereditatem patris petere, lz res & iura hereditaria reperiantur apud tertios possessores.
Et hic datur intellectus ad.l.fi.§.fin.ff.de lega.ij.
2 Fideicommissarius ante restitutionem potest alienata vendicare.
4 Restitutio fideicómissi facta vni ex fideicómissarijs, dicitur etiam facta alteri.
Et quomodo procedat.§.sed quotiens.l.i.ff.ad trebel.
3 Transactio etiaz solemniter facta rescinditur per enormez lesionem.
5 Restitutionis in integruz petende permittens labi tépus, an & quando videatur omnia ratificare.
6 Renunciatio expressa sicut non trahitur ad ignorata, ita etiam nec tacita.
7 Transactio an & quando valeat non inspectis verbis testamenti.
8 Mandatum speciale requiritur ad donandum.
Nec sufficit generalissimum.
Item ad transigendum.
9 Mandatum ad transigendum ad arbitrium boni viri non importat liberam cómissionem.

CONSILIVM LIX

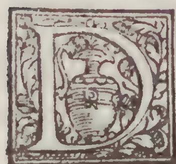

Irigat Dominus verba mea in viam veritatis & iustitie. In causa domine Lucretie de griffolis, 1 †nulli dubium est, vbi transactiones, de quibus.s.ei non obsint, q illa possit hereditatem patris petere cum omnibus iuribus in dicta hereditate comprehensis, lz res, & iura hereditaria reperiant apud tertios possessores, & non reperiatur, q Paulo antonio, vel Lucretie eius filie fuerit realiter facta restitutio, & videtur probari ista conclusio in.l.fin.§.si autem sub conditione.C.cómunia de lega. & ad.l.fi.§.fi.de lega.ij.potest respóderi secundum Imo.in.l.quidam ita.§.si quis filium.ff.ad treb.q procedit ille tex.quando fideicómissum esset conditionale, non si esset purum, quod refert, & sequitur Alexá.in.l.marcellus.§.res que.ij.colum.ff.ad treb. & licet Alex.dicat Pau.de cast.tenere contrarium in dicto.§.fi.de leg.ij.tamen veritas est, q Paulus ibi istud clare tenet, vt videri potest. ¶ Vel secundo potest responderi, q procedit anteq aliquo modo possit dici facta restitutio, sed in casu nostro restitutio dicitur in effectu facta, vt modo dicam respondédo ad regulam, q ante restitutionem dominiuz non transit, de qua per docto.in.l.cum filio. de legatis primo, vel in.l.prima.eod.titu. ¶ Igitur secundo non ob. dicta
2 regula, qr in primis dico, †q cómunis opinio docto.est, q etiam ante restitutionem potest res alienata vendicari, vt videtur casus in.d.§.si autem.vbi declarant docto. & in.l.pen.C.ad treb.vbi etiam ponunt doctor. & ab ista cómuni opin.presertim in iudicando non est recedendum. ¶ Po-
3 test & secundo responderi, †q immo in casu nostro dicitur facta in effectu restitutio, qr cum fideicómissum deberetur ab heredibus Christophori Alexandro, & Paulo antonio, vel Lucretie eius hrdi, & fuerit facta restitutio ipsi Alexandro, vt modo dicam, dicitur in effectu saltem quo ad ppositum facta restitutio etiam quo ad dictam dominaz Lucretiam, vt videtur probari in.l.prima.§.sed quotiés.ff.ad treb.attento q ipsa Lucretia cum primum sciuerit sibi deberi, voluit illud sibi acquirere, & voluntatem suam declarauit, & lz.d.§.sed quotiens.loquatur in fideicómissario có ditionali, & puro, tamen procedit etiam si ambobus sit pure relictum, si vnus tempore quo alteri restituitur, nó est habilis ad restitutionem petendam, puta qr sit absens, nam eo reuerso, & volente sibi queri fideicómissum, actiones in eú dicuntur translate mediante restitutione facta alteri, vt singulariter declarat patruus, & do.meus Soci. in.d.§.sed & quotiens. vnde cum in casu nostro do.Lucretia pter eius ignorantiam non esset habilis ad petendum restitutionem, & cum declarauerit se ita velle, qz primum sciuit in eam dicuntur translata iura omnia mediante restitutione, que dicitur in effectu facta.d. Alexandro, vz quando Alexander perijt a monialibus sancte Marie Magdalene, & ab eis obtinuit bona Christophori, & ex his firma est cóclusio, q Lucretie competunt remedia intentata. ¶ Eius autez intentioni nullo modo obstant tres transactiones, seu renunciationes (vt asseritur) facte, nam quo ad primam que facta fuit anno.M.cccc.xcvij. res clarissima est, q ei nó obstat, cum illa tunc esset pupilla, nec aliquo modo in ea interuenerit, & res inter alios acta &c. & lz ex alijs predicta tránsactio possit tolli, & annullari, tamen hoc sufficit in proposi
4 to. ¶ Quo ad secundam transactionem, seu renunciationem factam de anno dñi.M.D.ij.per Lazarum tutorem do.Lucretie similiter dico, q non obstat, etiam q in ea interuenerit decretuz iudicis, & consensus propinquoruz, qm licet ista presumptionem faciant, q in ea non interuenerit deceptio do.Lucretie, tamen huic presumptioni contradicit expressa, & patens veritas, & certa, & clara deceptio ipsius, & consequenter non dicitur esse locus presumptioni, & coniecturis iuxta regulam.l.continuus.§.cum ita.de verb. oblig. q autem ipsa fuerit decepta, & enormissime satis có stat in processu. ¶ Hoc posito dicendum est, q do. Lucretie subueniendum est non obstante dicta renunciatione qua-tuuis solemniter facta, vt.l.ij. & .iij. & per totum.C.si tu. vel
5 cura.inter. ¶ †Nec his obstat, q post etatem perfectam do.Lucretie, vz.xxv.anno.sit lapsum tempus ad petendaz in integrum restitutionem, cum illa excedat annum.xxix.iuxta.l.fi. & per to.titu.C.de temp.in integ.restit.per qó tempus videtur, q illa omnia ratificauerit iuxta.l.fi. & ibi dicitur per docto.C.si maior fac.alien.rat.hab. quod procedit etiam q transactiones predicte fuissent ipso iure nulle, vt ibi clare probatur, qñ istis clare respondetur, q procedunt in scientibus, & intelligentibus, quid fecerint, & eorum preiudicium, illi enim omnia cognoscentes per longum silentium dicuntur tacita ratihabitione omnia confirmare, sed in casu nostro do. Lucretia nunqz lesionem cognouit, nisi nunc, cum nuper ad eius notitiá venerit testamentú Pauli antonij patris eius, in quo erat heres vniuersaliter instituta, & etiam testm Bartholomei eius aui, cuius vigore patri eius erat quesitum fideicómissum circa bona Christo-
6 phori, †vnde sicut expressa renunciatio non trahit ad ignorata.l.mater decedens.s.de inoffi.testa.ita, & multo minus tacita confirmatio, auct.multo magis.C.de episc. & cleric. Plus enim nocere possunt, & operantur expressa, qz taci-
7 ta.l.expressa nocent.ff.de reg.iur. ¶ †Preterea, & secúdo ad hanc scdam renunciationem respondetur, q per eá non dicitur preiudicatum do.Lucretie, quo ad ea, que depédebant ex testamento Bartholomei aui, & Pauli antonij patris eius, cum de illis testamentis nulla sit facta métio, nec vlla haberetur notitia iuxta regulam.l.de his cum materia.ff.de transactio. ¶ Et si dicatur, q illa regula procedit tantum, quando transactio fuerat inter heredes, & legatarios, vt videtur probari in.l.iij.in prin. & in.l.controuersie.ff.de trans. & videntur tenere docto.maxime Jas.in.d.l. de his.in prima limitatione, per iura preallega. Respondetur, & aduertendum est, qr dico, q immo illa regula pcedit semper, & generaliter, qñ transactio fit super his, que in testamento relicta sunt cuz eo, cui relicta sunt, & hoc ea ratione, ne occultétur testaméta in damnum eoz, quibus in eis aliquid relinquatur, tam iure institutionis, qz iure legati, & ita importat generalitas.d.l.de his. & fateor, q si transactio fiat inter heredem, & creditores, vel debitores hereditarios, non est opus videre verba testamenti, qr hoc nihil releuaret, ex quo debitum, & creditum non pendet ex testamento, vel eius verbis, vt declarat Jas.in.d.l.de his. & idé etiam posset dici, si fiat transactio inter heredem scriptum, & legitimum dúmodo fiat, tanqz cum herede scripto, qr cú iam presupponatur, q sit heres scriptus, iam notum est ei queri ex testamento hereditatem, vnde videre particulariter verba testamenti non releuaret, & in hoc casu potest intelligi, qó per aliquos dicitur per.d.l.controuersie. vt per Jas.vbi.s. & Fulgo.consi.lj.viget in ciuitate Lucana, sed vbi videre verba testamenti aliquid releuaret, & gñr transactio diceretur fieri super dependétibus ex testamento indistincte procedit.d.l.de his.propter eius generalitatez.l.i.§. & generaliter.de leg.prestá.et si fieret inter heredem, & debitores hereditarios, puta qr debitori esset certo modo

relicta liberatio quod non intelligebatur particulariter, ⁊
specialiter, prout testm̃ loquebatur, ⁊ etiam si inter scriptũ,
⁊ legittimum, puta, ꝙ dicatur eum esse institutum cum ali-
quibus adiunctis oneribus respectu legittimi, vel quid si-
mile, id tñ particulariter, ⁊ in specie non appareat, naz his
casibus non video, cur nõ procedat. d. l. de his. ¶ Et ad.
d. l. iij. ⁊ l. controuersie potest responderi, prout etiam dicit
Jas. in d. l. de his. ꝙ illa iura supplentur per. d. l. de his. ar
gu. l. non est nouũ. ff. de leg. ⁊ vltra etiaz dici potest, ꝙ in. d.
iuribus presupponunt termini habiles ad id, quod in eis
disputatur, preter id, de quo particulariter disputatur, iu-
xta. l. qui testamento. ff. de test. vnde cum in casu nostro trã-
sactio, ⁊ renunciatio sit facta super bonis, que ad. d. Lucre
tiam ex testamentis pertinebant, vt est clarum, sequitur, ꝙ
debebat obseruari regula. d. l. de his. igitur ⁊c. ¶ Quan-
tuum vero pertinet ad tertiam transactionem ⁊ renuncia-
tionem factam per do. Victorium maritum, ⁊ procurato-
rem do. Lucretie, sub anno. M. D. xiij. similiter dicendum
est, ꝙ ei non obstat, qm̃ pro nunc non disputãdo de viribus
transactionis, quo ad do. Victorium (que (vt suo loco ostẽ
detur) nulle sunt, neqz ipsum ligant) sed tantum loquendo
respectu do. Lucretie, dico ꝙ tota auctoritas do. Victorij
quo ad preiudicium Lucretie pendet ex mandato, cuius fi
nes diligenter, per do. Victorium erant custodiendi. l. dili-
genter. ff. mandat. cum simili. vnde dico, ꝙ mandatum do.
Victorio factum non potest comprehendere talem renun-
ciationem ita damnosam, ⁊ tam enormissime ledentem. d.
do. Lucretiam, cum nemo presumatur donare voluisse, ⁊
iactare suum. l. campanus. ff. de oper. libe. d. l. cum de inde
bito. ff. de probatio. ¶ Et presertim cum transactio postea
fuerit facta super dependentibus ex testamento, de quo do
8 mi. Lucretia nullam habebat notitiaz. ¶ † Preterea ista
renunciatio quam fecit do. Victorius continet in se maxi-
mam donationem de qua facienda non precesserat manda
tum, ⁊ alias ad donandum requiritur speciale mandatuz,
vt. l. filiussa. §. i. ff. de dona. nec verba generalia in mandato
importantia aliquod speciale mandatum sufficiunt, vbi re-
quiritur mandatum specialissimum. c. qui ad agendum. de
procur. in sexto, Areti. in. l. qui rome. §. duo fratres. col. xj.
ver. tu ergo generaliter. ff. de ver. obliga. sed ad donandum
requiritur specialissimuz mandatum ergo ⁊c. similiter ⁊ ad
transigendum requiritur speciale mandatum, vt. l. manda-
9 to generali. ff. de procu. ¶ † Et lz in. d. mandato detur do.
Victorio specialiter facultas transigendi, vt ibi, ⁊ ad trã-
sigendum ⁊c. tamen dicta facultas est limitata ad arbitriũ
boni viri, vt patet ex illis verbis, prout ei videbitur ⁊ place
bit. que verba non liberam ⁊ absolutam commissionem im
portant, sed regulatam arbitrio boni viri, prout de verbo
videbitur, est tex. in. l. fideicõmissaria. la secunda. §. i. ff. de fi
deicom. lib. ⁊ in. l. fideicõmissa. §. quãqz. de legat. iij. tradit
Bar. in extrauagan. ad reprimen. in ver. videbitur, cum si-
mi. ⁊ de verbo placebit, est tex. in. l. titius. §. sorore. ff. de fi-
deicom. liber. tradit Abb. in. c. cum venisset. extra de insti.
⁊ de vtroqz verbo est doctri. cõmunis omnium docto. ma
xime Alex. ⁊ Jas. in. l. si sic. in prin. ff. de lega. i. ¶ Hoc ita
stante dico, ꝙ do. Victorius excessit fines mandati, quia in
illa transactione, ⁊ renunciatione quam, vt procurator Lu
cretie fecit, ipsi Lucretie in maxima q̃titate preiudicauit,
⁊ illam enormissime lesit, prout in processu (vt mihi asseri-
tur) est probatum, ꝙ bono viro nullo modo dicitur conue-
nire, nec a bono patrefam. factum fuisset, vt est clarum, cuz
igitur mandati fines egressus fuerit, non dicitur transactio
sic per eum inita in aliquo preiudicasse iuribus do. Lucre-
tie. Cetera suppleant excellentie magnificorum domino-
rum Judicum, quibus me cõmendo. Laus Deo.

Mari. Soci. iunior Senis. 1524.

SVMMARIVM

¶ Compensatio, seu compensationis exceptio, an possit
opponi coram delegato, ⁊ cuz clausula, ꝙ sine strepitu,
⁊ figura iudicij cognoscat.

1 Delegati ⁊ ordinarij dicitur idem tribunal.
2 Exceptio compensationis an possit opponi coram iudice
delegato cum clausula ꝙ sine strepitu ⁊ figura iudicij co
gnoscat, ⁊ j. nume. 4.
Et an per hanc clausulam potestas sua dicatur limitata.
3 Compensatio an admittitur de specie ad quantitatem, ⁊
econuerso, ⁊ j. nume. 8.
4 Compensatio dicitur quedam reconuentionis species.
5 Reconueniendi potestas non tollitur, quando causa est cõ
missa cum clausula predicta.
6 Per hanc clausulam solum remouentur solemnitates iu-
ris ordinem respicientes.
7 Reconuentio an habeat locum in causis summarijs.
9 Judex datus cum clausula summarie ⁊ sine strepitu potest
tempus instantie a statuto prefixum, abreuiare.

CONSILIVM LX

Dirigat Dominus verba mea in
viam veritatis, ⁊ iustitie.
Viso puncto ad me transmisso, ex quo con
tingentia facti haberi potest, ⁊ viso, ac ma
ture considerato cõsilio excellentissimi con
sultoris maioris mei honorãdi, quod lz breue, rationabile
tamen, ⁊ iuridicum est, longitudine nanqz non indigemus,
cum veritas ipsa per se splendescat, ⁊ verborum adminicu
la non desideret, vt inquit Imperator in. l. prima. C. si min.
ab her. absti. facile (de sola subscriptione requisitus) in ean
dem sententiam concurro. ¶ Et quamuis prima eius con
clusio iuridica sit, quia tamen sine ea reus conuentus fiet
voti compos data veritate secunde in ea non insistam.
¶ Secundam itaqz conclusionem reassumendo aliqua, lz
breuia addam pro veritatis enucleatione. Queritur ergo
vtrum coram delegato possit opponi exceptio compensa-
tionis, ⁊ certe de delegato simpliciter loquendo hoc cla-
1 rissimum arbitror, † cum delegati, ⁊ ordinarij dicatur idem
tribunal, seu idem auditorium, vt voluit Bartol. post glo.
in. l. vbi acceptum. ff. de iudic. ⁊ hanc conclusionẽ expresse
firmauit Bal. in. l. neqz. in fi. C. de compensat. ⁊ in. l. penul.
in fi. C. si a non compet. iudi. quicquid in ꝯrium de arbitro
dicatur, de quo vide per Bald. in dicta. l. penultima. ⁊ per
domi. Alexan. post Barto. in. l. meuius. §. arbiter. ff. fam.
berciscun. ⁊ sufficienter per dominum consulentem, sed que
stio nostra loquitur de legato non simpliciter, sed de eo, qui
ex forma rescripti debet cognoscere sine strepitu, ⁊ figura
iudicij, vt in puncto presupponitur, coram quo vtrum reus
conuentus possit opponere exceptionem compensationis,
2 in dubium venit, ⁊ maxime in terminis nostris. † Et prima
consideratione videtur dicendum reum non esse audiendũ
de compensatione excipientem in primis ex defectu aucto
ritatis iudicis per rescriptum limitate, nam ex quo cõmissa
fuit iudici causa per illustrissimum domi. Plumbi. vt in ea
de plano, ⁊ sine strepitu, ⁊ figura iudicij iudicaret per hu-
iuscemodi clausulam dicitur eius potestas quasi limitata,
vt solum de eo, ꝙ sibi cõmittitur, principaliter cognoscat, ⁊
exceptiones requirentes altiorem indaginem, ⁊ ad aliud
tendentes non audiat, vt voluit Jaco. bu. in. l. si vt certo. §.
custodiam. ff. cõmo. quod videtur probari per no. per Bar
tol. in. l. fina. C. si ex fals. instru. sed in terminis nostris que-
stio inter. d. ser Joan. franciscum, ⁊. d. Antonium tantum
est, ad quem ipsoꝝ spectent zone ille argentee, ⁊ alia, quaz
causam, ⁊ questionem dũtaxat videtur illustrissi. do. com-
mittere voluisse amputando facultatem iudici de alijs co-
gnoscendo, cum dixerit summarie, ⁊ sine strepitu, ⁊ figura
iudicij, naz si admitteretur predicta exceptio compensatio-
nis in strepitum, ⁊ figuram iudicij, videretur iudex ingredi
contra voluntatem, ⁊ intentionem illustrissimi domini.
¶ Scdo vr̃, ꝙ reus excipiens non sit audiendus ex defe-
3 ctu materie, seu obligationis siue debiti † regula nanqz iu-
ris est clarissima, ꝙ de specie ad quantitatem, vel econuer-
so non admittatur compensatio, vt. l. si conuenerit. la secun
da. ff. de pignor. actio. ⁊ ibi not. ⁊ in. l. si non sortẽ. §. si cen-
tum. ff. de conditione indebiti. ⁊ ponit glo. in. l. finali. C. de
compensa. sed in questione nostra reus conuenitur ad. d. zo
nas, ⁊ alia, ⁊ sic ad speciẽ, ergo non poterit opponere exce-
ptionem

ptionem compensationis in quantitate, que sibi debetur. ¶ Predictis tamen non obstantibus, et equam, et iuridicam contrariam partem putamus, ut s. in terminis nostris
4 reus opponens except. compensati. debeat audiri, † et pro fundamēto presuppono, quod compensatio dicitur quasi quedam recōuentio, seu recōuentionis species, ut in l. neque. C. de compēsā. et ita per illum tex. voluit Bal. in l. si constat.
5 C. eo. ti. prope fi. modo sic, † quando aliqua causa cōmittitur iudicanda cum predicta clausula, non amouetur potestas reconueniendi, ut est casus in clem. sepe, de ver. sig. in versic. verum quia etc. quando dicit, si quid reus petere voluerit, quod intelligitur procedere, quando causa, que deducitur in recōuentionem potest breuiter, et summarie expediri, ut ibi declarat gl. Si ergo dicta clausula non impedit reconuentionem non impediet etiam compensationem per s. dicta, loquendo de compensatione, que de facili potest expediri, prout in casu nostro esse mihi presupponitur. ¶ Et ex istis pa
6 tet responsio ad primum fundamentum, † nam per illā clausulam solum videtur remote solemnitates iuris, et iuris ordinem recipientes, ut voluit Bart. in l. ne quicque. versicu. de plano. ff. de offi. proconsul. et legati, non autem ea, que respiciunt iura partium, ut est casus expressus in dicta clemē.
7 sepe. ¶ † Sed dicet aliquis in causis summarijs non habet locum reconuentio, ergo nec compensatio, ut voluit Pet. secundum quod refert Cy. in auc. et consequenter. C. de senten. quos licet eis tacitis videtur sequi Bal. in l. et fine. C. ad trebel. et Inno. in c. i. de mut. pet. sed in terminis nostris causa est summaria, prout apparet ex forma rescripti ibi summarie, ergo etc. Cui respondeo, quod illud procedit, quotiens in causa reconuentionis seu compensationis esset longe discutiendum, et summarie, et breuiter expediri non potest, ut declarat Bar. in dicta auct. et consequenter, et in l. i. §. fin. per illum text. ff. de var. et extraor. cognit. sed quando summarie hoc fieri posset, talis reconuentio admittitur, sed sic est (prout s. dixi) quod causa compensationis obiecte per reum habet summariam expeditionem, quando (ut mihi asseritur) de quantitate debita pro residuo dotis iam constat, vel de facili constare potest, merito dicamus d. compensationem admittendam, et re vera, prout s. dixi, de hoc est casus indubitabilis in d. clem. sepe, cui non video, quod iuridice responderi possit. fuit enim ibi per rescriptum cōmissa causa cognoscēda summarie de plano sine strepitu, et figura iudicij, prout proprie in terminis nostris, et tamen admittitur ibi reconuentio, audacter itaque dicemus in casu nostro compensationem predictam admittendam esse. ¶ Non ob. modo allegata in contrarium, et ad primum rn̄detur, ut s. ¶ Ad secundum di
8 cas † quod licet verum sit de specie petita ad quantitatem compensationem nō admitti, quando extaret species petita, quo casu possemus dicere speciem loco pignoris posse retineri arg. tex. et ibi no. in d. §. si centum. tamen quando species petita nō extat, bene admittitur compensatio, et non dicimus tunc admitti compensationem de specie ad quantitatem, hoc enim fieri non potest, sed de extimatione speciei, ad quam tenetur cum effectu reus, et sic de quantitate ad quantitatem. hec probantur per not. per glo. et doc. in l. si. C. de compensa. sed in terminis nostris presupponitur in puncto zonas, et alia petita non extare, merito compensatio debet admitti, nam cū reus conuentus dictis rebus non existentibus cum effectu teneatur ad quantitatem erit facienda compensatio de quantitate ad quantitatem, et ex his omnibus concluditur intrepide iudicem delegatum, licet cum clausula de qua supra debere de dicta compensatione cognoscere.

¶ Nouissime non obmitto, quod tertium dubium elicitur ex puncto in fi. videlicet nunquid in dicta causa sit obseruanda instantia, de qua per statutum Plumbini, an vero per illam clausulam summarie, et sine strepitu, et figura iudicij videatur data potestas iudici instantiam, seu eius tempus
9 mutandi, circa † quod breuiter concludo, quod iudex potest dictum tempus coarctare, ut est expresse casus in dicta clem. sepe, de verborum significatio. quinimmo dico, quod ut breuior sit lis, poterit cognoscere diebus feriatis, ad vtilitatem tamen hominum, ut ibi expresse ponitur. Laus Christo Redemptori nostro.

Mar. Soc. iunior Senis legens. 1513.

SUMMARIUM.

¶ Hortus domui adherens, an dicatur includi in contractu facto de domo.

1 Uirtus consistit in paucis secundum philosophum.
2 Ortus domui adherēs, an includatur in contractu de domo facto.
3 Conuētio inter aliquos de re aliqua tradenda pro certo precio, emptio intelligitur, licet nō fiat mentio venditionis.
4 Dispositū de domo ex iuris interpretatione dispositū est etiam de orto, quando solum per illā domū ad ortum erat aditus.
5 Precedentia declarant dubietatem subsequentium.
6 Relatio semper fit cum suis qualitatibus.
7 Domo vendita, an dicatur etiam venditus ortus, hoc debet declarari ex quantitate precij.
8 Dicto vnius testis standum est, quando concurrūt alia inditia, maxime quando alij testes sunt mortui, et etiam deponit de facto proprio.

CONSILIUM LXI

Dirigat Dominus verba mea in viam veritatis et iustitie. In presenti cōsultatione vtar breuiloquio,
1 † tum quia, ut ait Philosophus, virtus cōsistit in paucis, cum vel maxime, quia casus noster clarissimus est, et veritas pro se nota verborum faleris non indiget iuxta l. i. C. si min. ab here. se absti. ¶ Visa igitur scriptura pignorationis facte Antonio ghini, de Ischia per do. Antoniā olim vxorem Sancti Baptiste de tacti. cum omnibus adiectis particulis post d. pignorationem, et maxime quadam particula extimationis facte per magistrum Petrum Bernardinum leonardi, et Joānem
2 christophori. contingit dubitari † vtrum hodie hortus adherens stabulo, seu domui ad stabulum parate sit predicti Antonij ghini. ¶ Et antequam ad eius resolutionem deueniam presuppono, quod domus predicta, seu stabulum dicitur esse d. Antonij iure vendit. Et sic, quod quando fuit facta extimatio per predictos fuit precium rei vendite declaratū, prout fieri debebat secundum tenorem conuentionis de qua fit mētio in d. pignoratione, et quod tunc dicatur facta emptio, plusquam ma
3 nifestum est, † quando vbi conuenitur inter aliquos, de re aliqua tradenda, et in alium transferenda pro certo precio, emptio intelligitur, ut videtur casus in l. naturalis. §. i. ff. de prescr. ver. et licet non fiat mentio venditionis tamen emptio dicitur cum sint essentialia emptionis, iuxta l. insulam. ff. de prescr. ver. et hoc non habet dubiū. ¶ Hoc ita posito concludenter loquēdo dico, quod hortus predictus ita spectat ad d. Antonium, sicut. d. domus, vel stabulum, que conclusio pluribus, et quidem irrefragabilibus probatur fundamētis. ¶ Et in primis hoc
4 probatur, † quando quando disponitur de domo aliqua intelligitur ex iuris interpretatione dispositū etiam de horto. d. domui adherente, quando s. solū per illam domū ad hortum erat aditus, ut videtur casus in l. quod contra claue. ff. de dā. infe. et ita per illū tex. determinat bar. in l. predijs. §. fi. de le. iij. sed in casu nostro (ut mihi presupponitur) ad hortum predictum solū erat aditus per d. domum seu stabulū, ergo etc. et hanc opi. tenuit expresse Jo. an. in c. raynutius. extra de testa. ut eū refert, et sequitur Alex. in consilio xxvj. consideratis verbis. in pri. iiij. vol. ¶ Secundo hec conclusio probatur, quando in ipso contractu pignoratiōis, in primis dicitur, vna casa nel borgo etc. con vno horto drieto etc. et paulopost dicitur, la qual casa limpegna etc. et nulla fit mentio de horto, et tamen nulli dubium est, quin etiam de horto intelligatur, ex quibus demōstratur, quod ipsi contrahentes iam intendūt, quod appellatione d. domus cōprehendatur omnino hortus, tanquam accessorius ad eā vnde dos omnino est, quod quando postea fuit scriptū, item hauendo stimato la detta stalla etc. quod
5 omnino intelligitur. s. cum horto, ut ei accessorio † cum precedentia declarēt dubietatē subsequentiū, ut l. si seruus pluriū. §. fi. cū vulga. de leg. i. et maxime hoc est verum, quia dicitur la detta stalla, et sic se refert ad predictam domum, et ad stabulum, sicut in pignoratione fuit dictum, sed in pignoratione fuerat posita cum horto, ergo etc. † Relatio n. semper fit cum suis
6 qualitatibus. l. a filio. §. testator. de adi. leg. et Bar. in l. sanctio. ll. in. iiij. colum. ff. de penis. et in l. si prior. et ibi Bald.

ff.solu.matri.ponit patruus, ⁊ do.meus Soci.in cõsi.cclj.
qm̃ in presenti,in.iij.colum.¶ Et lꝫ in pignoratione appel
letur domus,postea qñ scribitur extimatio,appelletur sta⸗
tutum,nihil facit,qm̃ constat,ꝙ de eadem domo intendũt,
⁊ appellant stabulum,ex eo qꝛ ad stabulum erat parata.
7 ¶ Tertio hec conclusio ꝓbatur,† qꝛ qñ dubitatur,quid sit
venditum,puta in casu nostro, vendito stabulo, seu domo
ad stabulum,an dicatur ẽt ortus venditus,hoc dꝫ declara⸗
ri ex precij ꝯsideratione arg.eoꝝ,que ponit Bart.in.l.pa
tronus.§.i.in.ij.col.de leg.iij. ⁊ per Ang.in.l.qcqd astrin
gende.in prin.de ver.ob.vnde cum in casu nostro.d. stabu⸗
lum separatum ab horto,vt mihi presupponitur non va⸗
leat floren.xxxviij.vel.xl.in circa,precium autem fuit in flo
renis.xlviij.absqꝫ dubio interpretabimur,ꝙ ipsi extimato⸗
res non extimauerunt stabulum dumtaxat,sed stabulũ cuꝫ
horto,qđ nec cum horto ad tale pretiũ ascendat.¶ Quar
to ꝓbatur predicta conclusio,qm̃ Bernardinus vnus ex
predictis extimatoribus deponit,ꝙ de intentione sua, ⁊ so
cioꝝ extimatorum fuit ꝓ.d.precio floreno.xlviij. extimare
nedum stabulum,sed ẽt hortum, ⁊ sic vtrunqꝫ simul, tanq̃
vnam domum,qđ quidem ipse facere potest,vt inquit egre
gie Bal.in simili casu in.l.ne in arbitris.C.de arbi. ꝓpe fi.
8 ij.colũ.¶ † Et lꝫ ipse ita deponens solus sit, ⁊ non habeat
contestes, ⁊ alias solet dici,dictum, ⁊ vox vnius,vox nul⸗
lius,tñ in casu nostro satis ꝓbat, ⁊ omnino eius dictuꝫ at⸗
tendi dꝫ,ex eo qꝛ cum eius dicto concurrunt plura inditia,
de quibus in precedentibus rationibus constat, dictum.n.
vnius testis cuꝫ alijs inditijs bene ꝓbat,vt eleganter ponit
Bar.in.l.i.§.idem cornelio.in ver.vltimo vides.ff.de que
stio.¶ Et hoc maxime in casu nostro procedet,qm̃ cũ alij
duo extimatores mortui sint,vel reputentur,ille solus repe
ritur,arg.eoꝝ,que ponit Bar.in prohem.ffoꝝ,in fi.princ.
¶ Preterea ipse testificatur,seu deponit de ꝓprio facto,
quo casu maior fides ei adhibetur argu.l.quero.in fi.ff.de
edil.edic.quo casu solet sufficere vnus testis,vt per Pa.de
cast.in ꝯsi.cccxxxiij.visa petitione,post prin. ⁊ in ꝯsi.ccclxx.
visis actis,in fi.cum concord.vt per Alex.in ꝯsil.cxcvij. in
cã verteute,col.fi.vij.volu. ⁊ patruuꝫ, ⁊ do.meum Soc.in
consi.xxviij.visis testó.ij.col.ver.tertio qꝛ illi sacerdotes.iij.
vol. ⁊ per Deci.in ꝯsi.cccxlij.in causa partus.ij.col.versi. ⁊
attestationes ⁊c. ⁊ hoc eo maxime isto casu procedere dꝫ at
tento,ꝙ pro eius dicto sunt plura, ⁊ manifesta inditia vt ex
predictis constat,nam tunc vni de facto suo deponenti, in⸗
dubitanter credendum est ꝭm Alex.in.l.ij.§.si absens.ij.co
lũ.ff.si ex nox.ca.aga.¶ Quinto hec conclusio alio funda
mento ab illis separato ꝓbatur,qm̃ predictus Antonius
dictam domum ad stabulum cum horto possedit iã per an
nos.xij. ⁊ vltra ex iusta causa, ⁊ titu.s.emptionis, ⁊ bona fi
de, ⁊ per ꝯñs dicitur iam dictum hortum prescripsisse, qm̃
extat statutum in castro Istie, ꝙ quicunqꝫ possederit rẽ per
decéniuni,dicatur ita effectus dñs, ⁊ amplius de ea a quo⸗
quam molestari non possit.Ex predictis igitur omnibus, ⁊
ex quolibet predictoꝝ concludo predictum hortum,vt ac⸗
cessorium ad.d.domum ad stabulũ omnino esse, ⁊ spectare
ad.d.Antonium, ⁊ ita bonus, ⁊ rectus iudex iudicare de
bebit. Laus Deo.

Maria.Soci.iunior Senis legens.1513.

SVMMARIVM

¶ Expense,quas quis bona fide fecisse dicitur, ⁊ vult sibi
refici,debent probari.
¶ Et non probantur per eos,qui dicunt in talibus rebus
tm̃ fuit expensum,nisi probetur illas res per euꝫ factas.
¶ Et qñ vni soli de facto proprio deponenti credatur.

1 Doctor a iudice consultus de iure respondens non debet
causas allegare.
2 Iudex debet iudicare,prout partes sunt concordes.
3 Expense ⁊ melioramenta petita per aliquem sibi refici de⸗
bere,probari debent esse facta.
4 Testium dubia depositio non releuat probantem.
5 Testis singularis non probat.
6 Testis de proprio facto deponens non probat,nisi concur⸗
rant alia indicia.
7 Malitijs est obuiandum,ne lites in longum protrahãtur.
8 Iudex ex officio quando possit facere extimare reꝫ aliquã.
9 Expense vtiles ⁊ necessarie facte in aliqua re refici debent,
voluntarie autem auferri,nisi pro earum preciũ,offerat.

CONSILIVM LXII

Irigat Dominus verba mea in
viam veritatis, ⁊ iustitie.
Pro iustificatione relationis iam per me
facte magnifico Potestati ciuitatis Pisa
1 ruꝫ,† in qua causas motiuas, ⁊ rationes,q⸗
bus motus fui non expressi,ductus auctoritate Ioan.and.
Anto.but.Cardi. ⁊ Imo.in.c.sicut.de re iudic.dicentium
non esse causas allegandas per doctores de iure respondẽ⸗
tes consultos a iudice, ⁊ maxime qꝛ Imol. ibi dicit, ꝙ ita
communiter obseruatur,prout etiam voluit domi.Angel.
de Castiglione in quodam eius consilio incipien.ego An⸗
gelus ⁊c.quod est insertum inter consil.Per. de anchara.
mihi numero.ccxij.qđ etiam secutus est Areti.in dicto.c.si
cut.lꝫ Abb.ibi videatur contrarium velle,cui Felyn.vide⸗
tur inherere.Uerum quia a viris fide dignis percepi de sti⸗
lo Pisane ciuitatis contrarium obseruari,placuit infrascri
pta q̃ꝫ breuissime allegare.¶ Conclusi ergo primo Hie⸗
ronymum reum conuentum condemnari debere ad relaxa
tionem domus,de qua agitur,seu preceptum iam de eo fa⸗
ctum per dominum Potestatem esse confirmanduꝫ, quod
iuridicum esse ostenditur,quia, cum Bastianus, ⁊ fratres
domum predictam emerint, a veris dominis, ⁊ possesso⸗
ribus,vt publico quodam instrumento nobis ostensuꝫ est,
iam habent intentionem eoꝝ fundatam in eo ꝙ petunt di
ctam domum sibi vacuam relaxari totius domus precium
2 offerentes.¶ † Et precipue hoc dicam ex quo Hierony⸗
mus predictus ad ita faciendum se obtulit, ⁊ sic videntur
quasi partes concordes in hoc,vt scꝫ pronuncietur dictam
domum esse relaxandaꝫ,vnde non ab re est ita pronuncia⸗
re,vt.l.si conuenerit.ff.de re iudi.¶ Sola difficultas erat,
quia non aliter Hieronymus se relaxaturum domum di⸗
xit,q̃ꝫ si ei reficiantur expensse, ⁊ melioramenta per eum in
dicta domo facta,vnde videbatur, ⁊ ꝭm eius oblationem,
⁊ etiam ꝭm formam iuris,ꝙ ei liceret dictam domum reti⸗
nere pro dictis expẽsis iuxta.l.si in arca cum materia.ff.de
conditio.indebi.¶ Uerum tñ ad hoc stantibus actis ad
3 me transmissis facillime respondetur,† nam in primis per
partem.d.Bastiani fuit negatum aliquas expensas esse fa
ctas, ⁊ posito,ꝙ de aliquibus constaret,fuit dictum, ꝙ nõ
erant necessarie,neqꝫ vtiles, ⁊ ꝙ non erant reficiende,stãte
ergo tali negatione Hieronymus predictus debet proba⸗
re legittime intentionem suam,alias in eo,qđ petit dꝫ suc⸗
cumbere,iuxta.l.qui accusare.C.de eden. ⁊.l.verius.ff.de
probatio. ⁊.l.actor.C.eodem.cum similib. ⁊ per ꝯsequens
iuxta eius oblationem debet domum relaxare,qđ eo maxi
me dico,qꝛ ille offerens se paratum tales expensas proba⸗
re,petijt sibi ad illud statui terminum, ⁊ ita per iudicem di⸗
ctus terminus fuit statutus, ⁊ per eum acceptatus.s.quem,
nec etiam postea cum ille Hieronymus intentionem suam
non probauerit,vt statim dicam iure merito debet cõdem⸗
nari ad relaxationem secundum eius oblationem.¶ Qđ
aũt de predictis expensis, ⁊ melioramentis in iudicio nihi
legittime constet,aperte constat ex inspectione depositoruꝫ
per testes per .d.Hieronymum examinatos,qui pro maio
ri parte extimatores potius q̃ꝫ testes dici possunt, soluꝫ.n.
dicunt,ꝙ.d.Hieronymus expendit in pluribus aptamini
bus satis generaliter loquendo tantam pecunie q̃ꝫtitatem,
⁊ in causa scientie dicunt,qꝛ ita extimant,cum sint periti in
illa arte,dicunt.n.ꝙ nesciunt,an Hieronymus,vel alius fe
cerit,nec aliter in processu ꝯstat,quis fecerit, ⁊ possibile est,
ꝙ ea que per dictos testes fuerunt extimata,prius essent in
dicta domo,quam peruenerit ad manus dicti Hieronymi.
4 † Et consequenter sequitur,ꝙ eorum testium depositio di⸗
citur dubia,vnde dubia probatio non debet releuare pro⸗
bantem,iuxta tradita in.c.in presentia.de proba.¶ Nec
dicatur,ꝙ presumantur facta a.d.Hieronymo iuxta tra⸗
dita per

dita per Bar.in.l.cum seruus.ff.de ver.obligatio. quia illud posset fortasse procedere, quando constaret ea prius facta non fuisse, q̃ domus deuenerit ad manus.d.Hieronymi, alias sequeretur, quod idem dici posset de omni eo, q in ea domo esset, quod esset absurdum, & manifeste falsum, cum iam domus esset. & pluries per homines habitata, sed in actis non constat, quando talia facta fuerint, ergo &c. ¶ Solum videtur remanere difficultas, q: videtur, q tertius testis bene, & ꝯcludenter deponat, dicit.n. q fuit antea in.d.domo, & q erat inhabitabilis, & q Hieronymus in eius refectione in expensis vtilibus, & necessarijs erogauit tot &c. & scit, q: ipse fuit faber ab eo conductus pro refectione.d.domus, & sic q ipse ꝓprijs manibus cum suis
5 famulis fecit. Sed ad hoc primo respondetur, † q cuz iste in eius dicto sit singularis non facit fidez, ita q iudex debeat ad credendum moueri, & sic ad iudicandum, dictũ.n. vnius dictuz nullius dicitur, vt.l.iurisiurandi.C.de testi.regulariter.n.in quolibet probando ad minus duo testes requiruntur.l.vbi numerus.ff.de testi. & alias dicimus, q in ore duorum, vel trium, stat oẽ verbum, vt in.c.nouit.de iudic. & in.
6 c.relatum.de testa.& in.l.iij.C.de naufr.li.xj. ¶ † Et si dicatur imo probat, q: videtur de facto suo deponere, q:.s.ipse edificauit, & q: ipse pro solutione pecuniam recepit argu.l. quero.in fi.ff.de edil.edi. & qd no.gl.in.l.cum ꝓbatio.ff.de proba.in glo.i.& glo.pe.in.l.quicunqꝫ.ff.de ser.fug.& eius, qd dixit Pau.de cast.in consi.cccxxxiij.visa petitione, post prin.& in cõsi.ccclxx.visis actis, in fi. Respondetur, q hoc non facit, q: in primis requiritur, vt concurrunt cum dicto testis aliqua inditia, vt expresse dicitur in.d.l.quero.in fi.& dixit Alex.in.l.ij.§.si absens.in.ij.col.ff.si ex noxa.ca.aga. que in ꝓposito non sunt, vt.j.clarebit. ¶ Scdo dico, q nõ est verum, q totuz illud, qd deponit, deponat de facto suo, qm̃ non omnia fecit ipse, nec oẽm pecuniaz, & q̃titatez, quã ipse extimauit, ipse recepit, nec ille hoc deponit, sed tantum dicit, q ille erat faber a Hieronymo cõductus, & q ei fuit satisfactum pro suo labore, & exercitio, & in eo volo, q sibi credatur. ¶ Preterea de sũma erogata a Hieronymo ille non tanq̃ testis deponit, sed sicut & alij tanq̃ extimator, & aliud est quid extimare, aliud vt testis quid probare. ¶ Et si dicas aliquid tñ ipse fecit, & aliquid recepit, ergo saltem in eo sibi dꝫ credi. rñdetur, q procederet, vbi quid certum a se factum deponeret, & tantuz (certitudinaliter loquendo) se recepisse, vnde cum dubie quo ad hoc loquatur, nihil probat per iura vulgaria. ¶ Nec dicatur, q extant coniecture cum dicto vnius testis, & per ꝯñs dicitur probare iuxta dicta per Bar.in.l.i.§.idem cornelio.ff.de questi. q: negatur, q aliquid extent coniecture tendentes ad illud de quo in specie deposuit.d.testis.s. q Hieronymus fecerit omnia, que per eum, & alios fuerunt extimata, omnes enim allegate ꝯiecture procederent, qm̃ constaret in specie, que sunt aptamina extimata, & q ea non erant in domo antequ ingrederetur Hieronymus. ¶ Et si dicatur, q cũ isto teste cõcurrit alius, qui de auditu deponit.s.quintus testis, rñdetur q ille non concurrit cum tertio, sed deponit super expensis in lignaminibus, & ferramentis, & ille tertius super cementis, lapidibus, & magisterio construendi, & lꝫ dicat se audiuisse Hieronymum refecisse domum, tñ non dicit audiuisse, quid refecerit, & q̃tum in quolibet refecto erogauerit, cum igitur non constet, quid sit refectum, & quanti valuerit, sequitur q non debeat ei dari retentio. ¶ Et licet fortasse verum sit aliquid esse erogatum vtiliter, & necessario, & sic esse reficiendum, tñ ex quo q̃tum illud sit, non cõstat, non dꝫ retardari relaxatio domus maxime cum ei, q.s. statutum terminum non ꝓbauit, sit imputandum, presertim
7 cum sine eius iuris preiudicio id fiat, † alioquin sequeret, q posset Hieronymus nunq̃ recte ꝓbando in longũ proferre relaxationem domus, & ita partem aduersaz malitijs fraudare ꝯ.l.in fundo.ff.de rei vendi.& tradita in.l.ꝯ legẽ. ff.de legi. qd non est tolerandum, eo maxime ne lites in lõgum ꝓtrahantur ꝯ.c.finem litibus.de do.& contu.& l.fi.ff.
8 pro suo. ¶ † Et si dicatur, lꝫ illud, qd est refectum non appareat, q̃ti valet, q: non est probatum, dꝫ tñ iudex ex officio facere rem extimari iuxta elegantez doctri. Bar.in.l.si quid ex pamphila.ff.de leg.ij.in fi. dico, q hoc in proposito nihil facit, qm̃ illud procedit, qñ constat, quid sit extimandum, qd in casu nostro non contingit, vt ex predictis clare constat, & ista sufficiant quo ad primam ꝯclus. ¶ Conclusi deinde predicto Hieronymo reseruandum esse ius ꝓbãdi, & liquidãdi melioramenta per se facta, ad que, si fuerint necessaria, vel vtilia, dixi partem aduersam ex nunc condemnandam, & ad primuz me induxit naturalis equitas, quam preoculis habere debemus.l.qd si ephesi.de eo, qd cer.lo. vcꝫ ne alias Bastianus, & fratres locupletentur cuz iactura.d.Hieronymi ꝯ.l.nam hoc natura.de conditio. indeb.
9 ¶ † Quatenus aũt solum dixi condemnãdos Bastianũ, & fratres ad vtiles, & necessarias, voluptuarias vero expẽsas posse per.d.Hieronymum auferri, nisi ei, q̃tũ inde abstulerit, offeratur, motus fui per vulga.l.in fundo. cum ibi traditis per doc.ff.de rei vendi.presupposito tñ, q.d.Hieronymus bona fide.d.expensas fecerit, ꝓut est in veritate, nam cum sibi fuisset a satis probato viro ꝓmissum, q ille cum socijs, & participibus.d.domus eam venderent pro libris.ccccc.easqꝫ pro maiori parte soluerit, fueritqꝫ per.d. probum virum ꝓmissorem missus in possessionem, in eaqꝫ edificauit, velut in re sua, saltez spe de presenti fundata, maxime cum id dñis omnibus scientibus, & facientibus fecerit, negari non potest, quin fuerit in bona fide, vt satis notum est. Laus Deo.

Soci.nepos Pisis legens.

SVMMARIVM.

¶ Iudex potest qñqꝫ non admittere consilium sapientis sibi redditum, etiam q illud requisierit.

1 Consilium redditum vltra terminum consultori statutum ad referendum dicitur nullum, & non admittendum.
Idem in arbitro arbitrante post diem in compromisso statutum, cui consultor assimilatur.
2 Natura termini limitantis dispositionez est, vt termino elapso dispositio facta nulla sit.
3 Quod.j.certum tempus permittitur, eo elapso probibet. Siue a testatore, siue a iudice tempus statuatur.
4 Statuto lꝫ caueatur, q sententia debeat ferri ẽm consil.sapientis, tñ si consil.est redditum post terminuz, est nullũ.
5 Iudex põt seipsuz de stilo informare, cũ consistat in facto.
6 Consultor qñ excedit formam cõmissionis, & refert super alio, q̃ sibi fuerit cõmissum, consilium est nullum.
Idem & in arbitro.
7 Consilium super aliquibus alijs relictis indecisis sibi commissis est nullum.
8 Delictum est maius in cõmittendo, q̃ in omittendo.
9 Iudex male iudicans pretextu consilij sibi dati non excusatur, ideo consilium iniustum non debet sequi.
10 Statutũ seu dispositio dictans q iudex teneatur sequi consil.sapientis, an intelligatur, siue si sit equũ, siue iniustuz. Et verbum consilium debet intelligi arbitrio boni viri.
11 Concessione in causa secuta, acta & probationes inducunt notorium.

CONSILIVM LXIII

Dirigat Dominus verba mea in viam veritatis & iustitie. Tria sunt ex quibus in presenti causa dominus Iudex consilium a cõsultore redditum admittere non debet, nec ẽm illud iu-
1 dicare, nisi velit a iuris tramite recedere. ¶ † Primuz est, q: consilium fuit redditum vltra terminum consultori statutum ad referendum, nam cõmissio fuit facta die.xvj. Iulij, & statutus terminus.xx.dierum proxime, & immediate sequentium, relatio autem fuit facta per aliquot dies post lapsum termini predicti, vt ex actis constat, Quo posito dico, q de iure redditum consilium dicitur ipso iure nullum, & non admittendum, nam ita est in arbitro arbitrante post diem in compromisso statutum, vt.l.si cum dies.§.si intra. ff.de arbitris. cum similibus. & alias consultor ipsi arbitro assimilatur, vt declarat Bald. in consil. cccclxxxj. ver-

2 tente.q.iurisdictio.in fi.¶ † Preterea hoc ꝓbatur ex na‑
tura termini dispositionem, cui apponitur limitantis, ea.n.
est, vt termino elapso facta dispositio nulla sit, vt.l.qui fun
dum vendidit in lege.ff.de contrahen.empt. ꝛ.l.scire opoꝛ
3 tet.§.consequens.ff.de excu.tut. † ꝛ alias, ꝙ ī.certum tem
pus permittitur, eo elapso prohibetur, vt.l.statu liberuꝫ.§.
i.de leg.ij. ꝛ ibi dicit Barto.hoc habere locum, siue a testa
toꝛe tempus soluatur, siue etiam a iudice, vt fuit in casu no‑
stro, ꝛ ita in terminis nostris declarat Bald.in consi.clxix.
statuto ciuitatis Janue.i.vol. Nec obstat, ꝙ tēpoꝛe oblati,
seu redditi ꝯsilij, adhuc erat de instātia, quoniam hoc nihil
est, qꝛ tempoꝛa sunt separata, ꝛ cuilibet suum tempus, ꝛ di
uersum dicitur statutum vnū instantie, aliud ꝛ breuius con
sultoꝛi, ꝛ si recte ponderetur, ita voluit Bal. in dicto con‑
sil.clxix.cum presupponat consilium redditum durante in‑
stantia, ꝛ ꝗuis Bal.in.d.consil.velit, ꝙ si post terminum
iudex requisiuisset a consultoꝛe consilium, qđ valeret, illud
tñ fundat, qꝛ in casu suo ita statuto permittebatur, vbi au‑
tem statutum simpliciter diceret consilium reddendum in‑
fra.xx.dies(prout in casu nostro fuit a iudice dictuꝫ) Bal.
omnino vult consilium ex post redditum esse nullius mo‑
menti, ꝛ hoc idem, ꝛ clarius vult in consil. ccccxlij. statuto
4 cauetur.v.volu. ꝛ in consi.clxxij.i.volu. † In quibus per ea
dem verba concludit, ꝙ consilium redditum post terminuꝫ
statutum est ipso iure nullum, ꝛ etiam sententia, que ꝺm il‑
lud lata fuerit, ꝗuis statuto caueretur sententiam esse feren
dam ꝺm consilium sapientis, ꝛ sic si bene ponderetur Bal.
ibi in terminis videtur casum nostrum decidere. ¶ Nec
predictis obstant, ꝙ partes fecerint terminationem super
tempoꝛe instantie, qm̄ talis terminatio solum respicit instan
tiam, non autem tempus consultoꝛi prestitutum, cum(vt iā
dixi) ista sint diuersa, qđ eo maxime procedit presupposito
stilo curie istius ciuitatis, qui(vt mihi presupponitur) est, ꝙ
qñ fiunt iste terminationes, si partes nolunt tempus datuꝫ
consultoꝛi currere, solent dicere, ꝛ interim tempus consul‑
toꝛi datum non currat, qđ in casu nostro non fuit dictum,
5 † de hoc autem stilo, cum cōsistat in facto, potest iudex per
seipsum informari iuxta tradita per Bar.in.l.iij.ff.de testi.
ꝛ per Anto.de bu.in.c.fi.de consue. ¶ Secundum fun‑
damentum est, qꝛ hoc consilium fuit redditum preter, ꝛ vl‑
tra foꝛmam cōmissionis, nam do. Potestas concessit peti‑
tum consilium solum, ꝛ dumtaxat super illo arti. vtrum.s.
Nicolaus, ꝛ Dominicus filij Jo.petri de viuianis sint obli
gati mercatoꝛibus petentibus ad id, in quo pater eoꝝ Jo.
petrus tenebatur, ꝛ super isto puncto tantuꝫ consultoꝛ erat
relatiuus, ipse tñ excedens metas cōmissionis absoluit sim
pliciter omnes reos conuentos, ꝛ sic etiam.d.Jo. petrum,
6 de quo ei nil erat cōmissum, † qñ autē consultoꝛ excedit foꝛ
mam cōmissionis, ꝛ aliter refert, seu super alio, ꝗ sibi fue‑
rit cōmissum eius consilium dicitur ipso iure nullum, nam
cum ipse arbitro equiparetur(vt iam dixi) sicut potestas ar
bitri dependet a compromisso, ꝛ eius arbitrium vltra con‑
tenta in compromisso, dicitur nullum, vt.l.non distingue‑
mus.§.de officio.ff.de arbi. ꝛ ibi per doc.ita potestas con‑
sultoꝛis pendet a cōmissione ꝛ redditum consiliuꝫ vltra foꝛ
mam cōmissionis dicitur ipso iure nullum, ita singu. deter‑
7 minat Bal.in prealleg.consi.ccccl xxxj.in fi. † Inferens in
casu suo, ꝙ consilium super vna, vel duabus qōnibus red‑
ditum(derelictis aliquibus qōnibus indecisis) ab eo con‑
sultoꝛe, cui fuerat cōmissum, vt super omnibus referret, de‑
bet dici ipso iure nullum, sic ergo eꝫ in casu nr̄o erit nulluꝫ,
8 cum sit redditum super sibi non cōmissis, † ꝛ quidem foꝛ‑
tius, cum grauius erret consultoꝛ referens super non com
missis, velut in cōmittēdo, ꝗ non referens super omnibus
cōmissis, velut in omittendo, iuxta.l.si moꝛa.ff.sol.ma. ꝛ.l.
in.l.coꝛnelia.ff.ad sille.in quibus pꝛobatur grauius esse de‑
lictum in cōmittendo, ꝗ in omittendo, vt tradit Jas. in.l.
si quis arbitratu.v.col.ff.de ver.oblig. ꝛc. ¶ Tertiuꝫ ꝛ vl‑
timum fundamentum est(vbi millies.ī.tempus statutuꝫ con
silium fuisset redditum, ꝛ super omnibus facta fuisset cōmis
sio) nam cum in.d.consi.referatur reos conuentos esse ab‑
soluendos, ꝛ sic ēt Jo.petrum verum debitoꝛem dicit̄ iniu
stum, ꝛ continet euidentem iniquitatem, cum de eius debi
to in iudicio fuerit plene pꝛobatum per pꝛoductionem co‑

dicum, rōnum tam ipsoꝝ creditoꝝ, ꝗ etiam ipsius Jo.
9 petri debitoꝛis, vt in processu ꝯstat, † quo posito dico, ꝙ iu
dex consilium iniustum, ꝛ ꝫ ius sequi non debet, immo si se
quatur, facit litem suam, ēt ꝙ ille cōsultoꝛ fuerit electus de
consensu partiuꝫ, non.n.excusaretur iudex, qui pretextu cō
sil.sibi redditi male iudicaret, ita magistraliter determinat
Spe.in ti.de requisit.consil.§.i.versi.quid si iudex, ꝛ ibi euꝫ
sequuntur Jo.and. ꝛ Bal.in addi.dꝫ.n.iudex(vt ibi dicit
Specu.) iudicare ꝺm acta pꝛobata, ꝛ allegata iuxta.c.iudi
cet.iij.q.vij. ꝛ.l.illicitas.§.veritas.ff.de offi.presid.hāc opi.
refert, ꝛ sequit̄ Lud.de ro.in ꝯs.ccxxviij.ꝑ plena discussiōe,
in vlti.dubio.hoc ideꝫ voluit Bar.in.l.i.§.si plures.v.col.
10 ver.tertio quero.ff.de exerci. † concludens, ꝙ dispositio di‑
ctans, ꝙ iudex teneatur sequi consilium sapientis intelligi‑
tur si sit equum, ꝛ iustum, ꝛ non alias, ꝛ mouetur, qꝛ verbū
illud consilium, dꝫ intelligi arbitrio boni viri per.l.titiuꝫ, ꝛ
meuium.scđo rñ.ff.de admi.tu.vt ibi per eum, idem voluit
Abb.in.c.si pro debilitate.prope fi.de offi.deleg.ver. ꝛ no
ta, ꝙ vbi tenetur ꝛc. ꝛ ibi sequūtur omnes Mod. ¶ Nec
ob.ꝙ Bar. Alex. ꝛ alij in.l.si conuenerit.ff.de re iudi. vi‑
deantur velle ꝯ̄rium, qñ statutum precise arctaret iudicem
ad iudicandum ꝺm consilium sapientis, qm̄ pꝛimo potest
dici opin.predictam esse magis cōmunem, vt ex inspectio‑
ne, ꝛ calculo dignosci potest, ꝛ ꝓpterea ꝺm ea iudicandum
est per iura vulgaria. ¶ Vel scđo dici potest, ꝙ in casu no
stro foꝛtasse statutum non ita precise arctat iudicem ad se‑
quendum consil.sapientis, sicut presupponunt Bar. ꝛ alij
in.d.l.si conuenerit.loquoꝛ sub dubio, qꝛ verba statuti non
vidi. ¶ Vel ꝛ tertio rñderi potest istas opinio. concoꝛdan
do ēt, ꝙ statutuꝫ precise arctaret, vt.s̄.vt.s.dicamus, ꝙ aut
consilium euidēter, ꝛ apertissime apparet iniquum, ita qui
dem, vt iniquitas, ꝛ iniustitia euidens, ꝛ notoꝛia videatur,
ꝛ tunc pꝛocedat opinio superius firmata, non enim creden
dum est statutum ꝗtūlibet arctatiuum voluisse esse iniqui‑
tatis vinculum, ꝛ toꝛmentum euidentis iniustitie, arg. eius
qđ dicimus de iuramento, vt in.c.ꝗ̄to.de iureiu. ꝛ.c. inter
cetera.xxij.q.iiij.cum simi.sed potius ita arctatiue loquu‑
tum fuisse, ꝙ de iustitia, ꝛ pꝛudentia consultoꝛis confide‑
rint, ꝛ in dubio iustum consiliuꝫ dari presumpserit. ¶ Aut
consilium redditum non est euidenter iniustum, sed solū ipsi
iudici videtur iniustuꝫ ꝺm suam opin. ꝛ tunc foꝛtasse potest
pꝛocedere opi.Bar. ꝛ alioꝝ in.d.l.si conuenerit. ꝛ sic ꝙ eo
casu, si statutum arctatiue loquatur, debeat iudex sua opin.
postposita iudicare ꝺm consil.a sapiente redditum, qđ tñ
non firmarem, cum pꝛima opinio indistincte videatur eqssi
ma, ꝛ hanc distin.videtur sentire Imo.in.d.l.si conuenerit.
ij.col. ꝛ Fely.in.d.c.si pro debilitate.iiij.col.versi. ꝛ excusa
tur ꝛc.sed in ꝓposito nostro illud consil.quatenus absoluit
Jo.petrum est euidenter iniustum, cum clarissimum sit illud
esse debitoꝛem, vt ex pꝛoductis in pꝛocessu constat ergo ꝛc.
11 ꝛ hoc apertius demonstratur, † nam acta, ꝛ ꝓbationes in
aliqua causa, postꝗ est conclusum in cā, faciunt rem pꝛoba
tam notoꝛiam, vt est gl.singu. ꝛ cōiter appꝛobata in.c.signi
ficauerunt.de testi. ꝛ tradunt Alex. ꝛ alij Mod.in.l.natu‑
raliter.§.nihil cōe.ff.de acqui.pos.in pꝛima combinatione,
ꝛ mihi Alex.ponit in.xxviij.col.sed in casu nostro iam est
conclusum in causa, ergo qđ est pꝛobatum potest dici noto
riuꝫ, ꝛ per ꝯ̄ns cuꝫ in pꝛocessu clare sit ꝓbatū, ꝛ ꝯstet pre‑
dictuꝫ Jo.petrum esse veꝝ debitoꝛeꝫ agentiuꝫ, illud dꝫ dici
notoꝛium, cum ergo in ꝯsil.contineatur notoꝛiuꝫ debitoꝛeꝫ
esse absoluenduꝫ, sequitur, ꝙ dꝫ dici notoꝛie, ꝛ euidēter ini
quuꝫ, ꝛ iniustuꝫ, ꝛ ꝯ̄nr, ꝙ iudex illud nullo modo sequi dꝫ.

Soci.nepos Pisis legens.

✠ SVMMARIVM ✠

¶ Aliud est quem penitus liberare, ꝛ aliud ei de indemni‑
tate satisdare.

1 Aliud est quem penitus liberare, ꝛ aliud est de indēnitate
satisdare, qꝛ pꝛimo casu tollit̄ obligatio, scđo casu secus.
2 Plurimum interest non soluere, ꝗ solutum repetere.
3 Debitoꝛ lꝫ teneat̄ fideiussoꝛem indemnem ꝯseruare, audit̄.
tñ fideiussoꝛ, reo ēt inuito, si se defendat, ne soluat.

4 Inanis

4 Inanis est actio quam inopia debitoris excludit.
5 Ad factum quis potest precise cogi ob vim iuramenti.
6 Una pars contractus declarat aliam.
Idem est in statuto.

CONSILIUM LXIIII

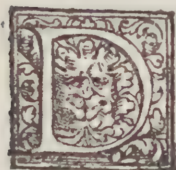

Dirigat Dominus verba mea in viam veritatis, & iustitie. In causa Magnifici viri Antonij benintēde ad presens vnius ex Magnificis Cōsulibus Maris in ciuitate Pisaꝝ, quatenus disputatur, vtꝝ Petrus franciscus de tosinghis obligatus facere ita, & taliter, ꝙ Ursinus pro dicta summa florenorum.ccxxv. sit penitus liberatus & societatibus predictis, & socijs eaꝝ, & a quolibet, qui pretenderet interesse, satisfaciat obligationi eius offerendo, & dando predicto Antonio idoneos fideiussores de ꝯseruando dictuꝫ Antonium indēnem a predictis societatibus &c. lꝫ prima fronte dñm videatur, ꝙ sic per ea, que ingeniose, & docte per iudicem appellatum (virum vndiqꝫ circunspectum) allegata fuerunt, tñ diligentius, & vlterius aiaduertendo illis non obstantibus ꝯrium de iure videtur verius ꝑut etiaꝫ.s. per clarissimos Jurecōsultos, & mihi patres honorandos conclusum vř, per quos ad plenum allegatis in ꝯrium rñsum est. ¶ Ponatur ergo talis ꝯclusio, ꝙ Petrus franciscus predictus per satisdationem de indēnitate predicti Antonij non satisfacit obligationi qua tenetur ita, & taliter facere, ꝙ Ursinus penitus sit liberatus. vt.s. † Cuius ꝯclusionis veritas ex eo maxime ꝯstat, qꝛ negari non pōt, ista duo eē valde diuersa, quē penitus liberari, & de indēnitate sibi satisdari. Naꝫ primo casu ipso iure sublata est omnis obligatio. iuxta tex. instit. quib. mo. tol. obli. in prin. & per ꝯñs actio nulla ꝑponi potest, cum illa ab obligatione descendat. l. licet. §. ea obligatio. ff. de ꝓcur. & not. instit. de obli. in prin. tradunt doc. maxime patruus meus Soci. in rub. ff. de verbo. obli. Bar. & alij in. l. cum qs. C. de iur. & fact. igno. & in. l. i. ff. de ꝯdi. inde. cum simi. Scđo vero casu secus, qꝛ obligatio remanet, & ꝯñter actio intentari potest, & cum effectu exactionis, & lꝫ tunc mediante satisdatione de indēnitate videatur ei, qui ꝯueniretur, ꝯsultuꝫ, illud tamen multum differt in effectu a primo casu, qñ quis re ipsa, & penitus esset liberatus, nam in primis vexabitur ille ꝯuentus fastidio, & molestia litigādi, qđ plurimi adeo solent execrari, vt rebus potius carere velint, ꝙ̄ litigare, vt dř in. l. item si res. §. fi. ff. de alie. iudi. mut. cau. fac. ¶ Scđo etiaꝫ compellet̄ re ipsa soluere, & postea ab alio, qđ soluit, repetere, qđ solet reputari non parui preiudicij. † Nostra etenim plurimum interest, potius non soluere, ꝙ̄ solutum repetere. vt. l. iij. ff. de compensa. & per hanc rōneꝫ determinat tex. in. l. si stipulatus esset. in prin. ff. de fideiuss. † ꝙ lꝫ reus principalis teneatur actione mandati ꝯseruare fideiussoreꝫ indēnem, audiendus tñ est fideiussor, etiam inuito reo, si qua exceptione se tueri potest, ne soluat, qꝛ dicit ille tex. eius interest potius pecuniam retinere, ꝙ̄ solutaꝫ a reo postea repetere, minus est. n. actioneꝫ, ꝙ̄ rem habere. l. minus. ff. de reg. iur. & alias, melius est incumbere rei, ꝙ̄ in psonaꝫ agere. §. furti autem actio. instit. de obli. que ex delic. cuꝫ simi. ¶ Tertio etiam soluendo cōmitteret se fragilitati, & sub incerto cautionis remedio, possibile. n. est fideiussores prestitos fieri non soluendo, & sic in effectu frustraret̄, & decipere̅t qui soluisset † cum inanis sit actio, quam excludit inopia debitoris. l. nam is. ff. de dolo. §. illud. in auc. de equali. dot. col. viij. & in. c. olim. el. i. de rest. spo. hec aūt fragilitas, & incertitudo cautionis ita in iure ꝯsideratur, ꝙ semꝑ, vbi fieri potuerit, de alio remedio ꝓuisum fuerit, vt ꝓbatur in. l. pupilli. ff. qđ cum fals. tut. in. l. cogi. §. si pater. in fi. & in. l. qui ita. §. i. ff. ad treb. cum simi. alleg. in. d. §. si pater. in quo tex. expresse dř, ꝙ fideiussor de indēnitate offerebat̄, & non admittitur, vt ibi. ¶ Stante nunc diuersitate inter primū casum, & scđm, & qdem tali. vt non possint dici equipollentes per predicta, succedit regula ꝙ aliud pro alio iuito solui, & pro satisfactione fieri non pōt. l. ij. §. i. & ibi plene per doc. ff. si cer. pet. ¶ Nec dicat̄, ꝙ ex quo sumus in obligatione faciendi dictus Petrus franciscus non dꝫ posse preɱ̄se compelli, sed liberari pōt soluendo interesse. l. si qs ab alio. §. fi. ff. de re iudi. & l. stipulationes non diuidunt̄. ver. celsus, cum materia. ff. de verbo obl. Quia rñdetur primo. ꝙ dando fideiussorem de indēnitate non dř soluere interesse, vt recte intuenti patebit ex ꝑdictis, & hoc iudicio meo non hꝫ dubitationem. ¶ Uel & scđo dici pōt, † ꝙ ex quo in presenti ꝯctu interuenit iuramentuꝫ de obseruando que ꝑmissa sunt, non ꝓcedit regula dicti versi. celsus. cum simi. ƒm glo. sing. in. l. si pecuniam. in prin. ff. de ꝯdi. ob cau. vbi per doc. maxime Jas. & tradunt Roma. Alex. & alij in. d. l. stipulationes non diuidunt̄. nam, vt ipsi dicunt ꝑꝑ vim iuramenti qs precise potest compelli ad factum, vt per eos. ¶ Et si dicat̄. ꝙ in casu nostro, qꝛ iacet hereditas dictoꝝ, socioꝝ vř modo impossibile facere, ꝙ ꝑdictus Ursinus liberetur, & ꝑpterea videtur ignoscenduꝫ dicto Petro francisco, & videt̄, ꝙ satis sit prestare fideiussores de indēnitate, ad qđ tendunt. l. huiusmodi. §. si ita. de leg. i. l. si mandato. §. item si dum negocia. ff. manda. cum decisione Alex. in ꝯsil. lxv. in fin. lib. v. & alia adducta in ꝯrium. Rñdetur, ꝙ imo in casu nostro satis facile fuit, & est dicto Petro frācisco illud facere petendo assignari tempus illis, qbus delata est hereditas, vt dicant, an velint esse heredes, & in defectum heredū petendo iacenti hereditati dari curatorem, per quem necessaria expediantur. iuxta not. per Bar. in. l. si bona. in fi. C. de bon. auct. iudi. possi. cum similibus adductis. s. per predictos patres, & quoniam per eos abunde super hoc dictum fuit, & ita ad allegata in ꝯrium responsum est, vlterius non instabo. ¶ Predicte ꝯclusioni accedat, qꝛ ita videtur verosimiliter fuisse de mente ꝯtrahentium vꝫ, vt dictus Petrus franciscus realiter, & cuꝫ effectu debeat facere Ursinum liberari, non aūt, ꝙ sufficiat satisdatio de indēnitate, & hoc colligitur ex eo, ꝙ in ꝯtractu sequitur, vel facere, & curare ita & taliter eum effectu &c. (Que alternatiua non ad dictum Petrū franciscum refertur, vt predictis patribus ante me scribentibus visum fuit, & male, sed ad predictum Antonium & fratres, qui ꝑmiserunt vel soluere. ccxxv. florenos dicto Petro frācisco, vel facere, ꝙ dña Angelica liberabit societateꝫ predictam a dicta summa. ccxxv. florenoꝝ, vt cuilibet instrm̄ illud legenti clare ꝯstabit). Dico igitur, ꝙ sicut Antonius predictus, & fratres si elegissent non soluere, sed facere dictam societatem liberari a dicta dña Angelica re ipsa precise, & cum effectu illud facere debuissent, nec fuisset eis satis offerre fideiussores de indēnitate socioꝝ. iuxta not. per Are. in. l. si ita stipulatus. §. possimus. ff. de ver. obli. ij. col. & per Abb. in. c. ꝯmma. extra de sponsa. cum alijs. s. per do. Phil. deci. scđo scribentem adductis. ¶ Ad qđ etiam facit qđ voluit gl. in cle. i. de deci. & qđ tradit do. Maria. soci. auus meus in ꝯsi. xliij. In presenti ꝯsultatione. in prin. & do. Barth. eius filius, & mihi patruus, & preceptor in ꝯsi. clxxj. Diu ꝑfecto anceps. ij. col. sic econtra dñm est de predicto Petro francisco. vt. s. quatenus tenetur facere, ꝙ Ursinus liberet̄, debeat illud precise, & cum effectu facere, nec liberet̄ per predictam satisdationē de indēnitate. † Nam vna pars ꝯctus aliam declarat arg. l. qui filiabus. in prin. & l. si seruus plurium. in fi. de leg. i. iuncta reg. l. seruum filij. §. eum qui chirographum. eo. titu. sic etiam dicimus, ꝙ vna pars statuti aliam declarat, vt tradit Corne. in ꝯsi. clxxxiij. Presupponit statutum. col. ij. ij. vol. & in ꝯsi. clxxxij. In cā vertente. iij. col. iij. vol. cum simi. ¶ Facit ad hoc, qꝛ cuꝫ dicta ꝯuentio dicat̄ fuisse correspectiua, sicut ex parte predictoꝝ Antonij, & fratrum ꝑmissio, ꝙ dña Angelica liberabit &c. intelligitur precise, & cum effectu, vt. s. deductum est, sic etiam ex pte dicti Petri francisci similis ꝑmissio. s. ꝙ Ursinus a socijs illis liberabitur. dꝫ intelligi similr̄ precise, & cuꝫ effectu arg. coꝝ, que nota. in. l. i. per illum tex. C. de cupres. & lucr. dan li. xj. & in. l. fi. vbi Bar. ff. de acceptil. & in. l. fi. maxime per Jas. C. de indic. vidu. tol. ¶ Et ex his oibus, & allegatis. s. per predictos patres ꝯcludo in ꝑposita. q. Petrum franciscum predictum per oblationem satisdationis de indēnitate non satisfecisse obligationi qua tenebatur facere Ursinum predictum liberari, vt supra. Laus Deo.

Socinus nepos Pisis legens.

CASVS

Federigus Baldasar Vilielmus Lantgrauij turingie, Marchiones Missine. Hermanus Lantgrauius. Terre Hassie.

Ludouicus Primus. Philippus comes Cattenelembogen. &c.

Ludouicus scđs. Henricus. Uxor dña Anna.

Federigus Sigismūdus Henricus Vilielmus facti Duces Saxonie. Vilielmus p̄mus. Vilielmus scđs. Vilielmus tertius. Elisabeth, Machthilda.

Philippus Modernus Princeps Hassie.

¶ Illustrissimus Hermanus Lantgrauius terre Hassie, de anno. M.ccclxxij. ꝯtraxit fraternitatem cū Lantgrauijs Turingie, cuius copia transmittitur cum Cesarea cōfirmatione, & inuestitura.

¶ Deinde Ludouicus primus renouauit, & denuo cōtraxit de anno. M.ccccxxxj. fraternitatem cum Lantgrauijs Turingie, qui tunc erant, & qui erant etiam Duces Saxonie, cuius etiam copia cum Cesarea confirmatione, & inuestitura transmittitur.

¶ Postea de anno. M.ccccLvij. Ludouicus p̄dictus vna cum predictis Ducibus Saxonie ex vna ꝯtraxerunt aliā fraternitatem cum Illustrissimis Federigo, Alberto, & Joanne Marchionibus de Brandeburg cum multis pactis, & inter alia, q̄ fraternitas prius contracta omnino firma maneat, & in nullo ei preiudicetur, cuius copia similiter transmittitur.

¶ Mortuo postea Ludouico primo eius filij Ludouicus scđs, & Henricus, de anno. M.ccccLxxj. a Federico Imperatore fraternitatem iam inter Lantgrauios Turingie cōtractā in feudū acceperunt, huius etiam copia transmittit̄.

¶ Henricus predictus accepit in vxorem dn̄am Annam vnicam filiam Illustrissimi Philippi Comitis Cattenelembogen. &c. Et hoc factum fuit vsq̄ dum viuebat Ludouicus primus pater eius de anno. M.ccccxLvj. cū quibusdam conuentionibus in instrumento dotali insertis, vt in eius copia (que transmittitur) videri potest.

¶ Deinde. d. Philippus Henrico genero suo cōmisit gubernationem terrarum suarum plurium vt apud eum perpetuo maneant, nisi per ipsum viuentem reuocentur, vt in transmissa copia legitur anno. M.ccccLxx.

¶ Fuit deinde tradita nuptui dn̄a Elisabeth filia Henrici Illustrissimo Comiti Joāni de Nassam, cum quibusdam conuentionibus, vt in instrumento dotali legi potest anno. M.ccccLxxv. cuius copia transmittitur.

¶ Et ex post fecit. d. Philippus in eius vita inuestiri. d. Henricum generum in feudis sui comitatus, vt ex l̄ris Archiepiscopi Treuerensi ꝯstat de anno. M.ccccLxxix. quarum copia transmittitur.

¶ Paulo post decessit p̄dictus Philippus Comes Cattenelembogen. &c. Et hereditatē eius vt vniuersalis successor adiuit Henricus eius gener proprio nomine, & nō eius vxor domina Anna filia. d. Philippi.

¶ Defuncto postea Henrico ei in totum successit Vilielmus tertius eius filius masculus, tam in principatu Hassie, q̄ etiam in omnibus Comitibus Cattenelembogen &c. Dieti, Nidda, & alijs, & exclusit. d. eius sorores Elisabeth, & Machthildā, & sic pacifice, donec vixit, possedit.

¶ Decessit postea Ludouicus secundus superstitibus eidē Vilielmo primo, & Vilielmo secundo eius filijs, & heredibus vniuersalibus.

¶ Isti duo Vilielmi primus & scđs, vna cū Ducibus Saxonie, & Lātgrauijs Turingie &c. de ann. M.ccccLxxxvij. cum predicto Vilielmo tertio filio Henrici renouantes, & confirmantes omnes fraternitates iam per eorum antecessores initas, & ꝯctas fecerunt circa eas quasdam amicabiles cōpositiones in euentum, q̄. d. Vilielmus tertius absq̄ liberis masculis decederet respicientes p̄sonas. & iura predictarum domi. Elisabeth, & Machtilde sororum dicti Vilielmi tertij vt in eius instrumenti copia, que transmittitur, videri potest.

¶ Cui compositioni, & renouationi fraternitatum predicta domina Elisabeth cum primum eam nouit contradixit, & protestata fuit, q̄ non intendebat illi stare, & q̄ nolebat per eum suis iuribus preiudicari, cuius protestationis copia transmittitur.

¶ Decessit postea Vilielmus p̄mus sine liberis fratre eius Vilielmo secundo superstite, & herede vniuersali.

¶ Demum decessit Vilielmus tertius absq̄ liberis superstitibus sibi Vilielmo secundo eius patruele, necnon Elisabeth, & Machtilda sororibus. Eius hereditatem principatus, & comitatus omnes Vilielmus secundus eius patruelis adiuit, & accepit tanq̄ vniuersalis successor vigore fraternitatum, & conuentionum per eorum antiquos initarum, & per eos renouatarum, & ita per aliquot annos pacifice possedit omnia, & in eis ab Imperatore habuit regalia, & confirmationem, & inuestitus fuit, & eo postea defuncto Illustrissimus Philippus modernus princeps Hassie &c. eius vnicus filius, & heres, omnia tenuit, & hodie tenet, & possidet.

¶ Contra quem domina Elisabeth litem mouit petens sibi pro dimidia parte restitui hereditatem predicti Vilielmi tertij eius fratris. In qua lite post multa hincinde actitata, & allegata fuit lata sententia huius tenoris, videlicet, q̄ ipsa domina Elisabeth, sit, & esse dicatur heres, prout petebat pro dimidia &c. exceptis tamen feudis masculis, & bonis, quorum femine non sunt capaces, vt ex copia sententie transmissa videri potest.

¶ Presupponitur in facto (prout creditur probari posse) q̄ extat consuetudo in familia principum Hassie (cuius initij, aut in contrarium memoria non existit) q̄ extantibus masculis femina non succedat, prout seruatum semper fuit, & istud est notorium.

¶ Modo his stantibus ex parte predicte domine Elisabeth petitur executio predicte sententie, & ita petitur dimidia pars omnium bonorum, que per Vilielmum tertium eius fratrem tenebantur, & cum ex parte Illustrissimi Philippi rei opponatur, q̄ debent retineri feuda mascula, & bona omnia, quorum femine non sunt capaces, prout clare in sententia continetur, oritur dubitatio, quid talia verba importent.

¶ Et licet circa primum caput illius exceptionis, videlicet quo ad feuda mascula res clara videat̄, tamen circa secundum caput, videlicet quo ad bona, quorum femine nō sunt capaces, dubitatur quo respectu debeat talis incapacitas considerari? An scilicet respectu iuris communis, an respectu consuetudinis predicte, an vero respectu predictarum fraternitatum, & conuentionum, vel potius simpliciter quocunq̄ respectu.

¶ Super quo puncto, ⁊ alijs emergentibus (iuxta instructionem transmissam) petitur consilium pro iustitia.

SVMMARIVM.

¶ Feuda mascula que sint, ⁊ quorum bonorum femine non sint capaces.

¶ Et quibus modis incapaces dicantur. Et vtrum illud conuentione, vel consuetudine induci possit.

1 Feuda omnia simpliciter a Principe concessa debent dici feuda masculina, nisi femine fuerint concessa.
2 Femina regulariter, nisi in inuestitura expresse caueatur, non succedit in feudis.
Et contra naturam feudi est ꝙ admittatur.
3 Res licet a principio sit libera ⁊ allodialis, tamen si de ea appareat inuestitura presumendum est ꝙ sit feudum, ⁊ ius translatum in imperatorem.
4 Traditio in transferendo dominiũ non requiritur in imperatore, sicut nec in ecclesia, ex speciali priuilegio.
5 Contractus factus cũ principe, vel per principē vim.l.hꝫ.
6 Princeps in ꝯhendo respectu oblīonis dr̄ vti iure cōi.
7 Enunciatiua verba, lꝫ non disponant, presumptionē tñ inducunt, ita vt transferant onus ꝓbandi in aduersariũ.
An aūt in antiquis ꝓbent, ⁊ dr̄ ꝙ sic, ⁊ est cōis opinio.
8 Accessorium sequitur naturam sui principalis.
9 Qui vult, aut dicit vnũ, vult, ⁊ dicit necessario omne aliud, sine quo illud esse non posset.
10 Impatoris assertioni stādũ est, maxime cũ sit in facto suo.
11 Res vt ad naturam suam redeat, aliquid tolleratur cōtra regulas iuris cōmunis.
12 Priuilegium personale cum persona extinguitur.
13 Soror in feudo exclusa a fratre perpetuo censetur exclusa, etiam ꝙ feudum fuerit concessum pro liberis masculis ⁊ feminis.
14 Venditio feudi dependentis a imperio non valet, nisi Imperator consentiat.
15 Veritas non potest per falsam assertionem imutari.
16 Femina an succedat in feudo empto, ⁊ que requirantur, vt in dicto feudo succedat.
17 Feuda ⁊ eorum iura non deferuntur iure hereditario, nisi ex forma inuestiture appareat.
Et non veniunt in petitione hereditatis.
18 Transuersales in feudis nouis non succedunt.
19 Reus in possessione tuendus est, licet in ea ius nullum habeat, si actor in re ius habere non docuerit.
20 Generalitas debet intelligi generaliter, vt comprehendat omnes casus sub genere comprehensos, etiam si in vno reperiatur maior ratio, ꝙ̄ in alio.
21 Generalis expressio tantum operatur respectu oium, quantum particularis respectu particularium.
22 Indefinita equipollet vniuersali, quando eadem est ratio omnium sub indiffinita comprehensorum.
23 Femina regulariter, maxime si non sit filia, non succedit in feudo, etiam feminino.
24 Femina dr̄ incapax bonoꝝ que sunt regalia, honorē, dignitatem, ⁊ administrationē cum iurisdictione, mero, ⁊ mixto imperio habentia, nisi speciali priuilegio principis concedantur, vel consuetudine. ⁊ I.nu.27.
25 Jurisdictio quid sit.
26 Femina ꝙ iurisdictionem habeat est contra ius cōmune.
27 Dicta doct. debent intelligi ſm.ll. quas allegant.
28 Pertinentie que dicantur.
29 Quod potest fieri per statutum, potest etiam per consuetudinem induci, quia a pari procedunt.
30 Cōsuetudo non est minoris auctoritatis, ꝙ̄ sit ius scriptũ.
31 Consuetudo ꝑ longa tpa obseruata habet vim priuilegij.
32 Consuetudo valet, ꝙ Reges conferant prebendas ecclesiastica, licet alias principi seculari non liceat.
33 Consuetudo, ꝙ femina non succedat in baronia, vꝫ.
34 Consuetudo alicuius familie, vel agnationis, ꝙ certo modo succedatur, puta ꝙ agnati excludāt feminas, an valeat, ⁊ quando.
35 Femine in familia Vrsinorum sunt incapaces.
36 Consuetudo, cum sit facti, an debeat probari.
37 Quod iure ordinario habemus, non est hominis prouisio ne querendum.
38 Cōsuetudo que habet vim priuilegij, si allegatur debet per iudices admitti.
39 Notoria debent allegari, ⁊ non particulariter probari.
40 Consuetudo notoria per iudicem suppleri potest.
Et in notorijs debet se iudex informare.
41 Consuetudo que non est allegata, cum non infringat sententiaꝫ, potest in executione sententie allegari, ⁊ ꝓbari.
42 Consuetudo, ꝙ certe alienationes valeant, non immutatur, eo ꝙ aliqui timidi faciāt dictas alienationes a principe confirmari.
43 Dispositum in bonis imobilibus, procedit etiam in bonis mobilibus ordinatis ad imobilia, q: etiam ⁊ ipsa imobilia, ⁊ de imobilium pertinentijs dicuntur.
44 Fraternitates, conuentiones, ⁊ cōmunicationes per principes facte habent vim legis.
45 Contractus celebratus per eum, qui potest.l.condere. vim.l.habet.
46 Juramentum in aliquo contractu interpositum seruanduꝫ est si non vergat in dispendium eterne salutis.
Et validat actum, etiam de se inualidum.
47 Donatio omnium bonorum presentium ⁊ futurorũ, que alias non valeret, valet, si facultas testandi in aliquo seruetur, licet restricta sit.
48 Promissio de non reuocandis legatis valet, q: in alijs bonis testandi facultas remanet, licet non sit libera.
49 Regula non est obligatoriũ de reg.iur.in.vj. qũo ꝓcedat.
50 Donatio omnium bonorum presentium, ⁊ futuroꝝ, etiam nihil reseruato, valet, si iuramento fuit confirmata.
51 Juramentum de non reuocando testamentum est seruandum, licet auferatur libera facultas testandi.
52 Laudum inter aliquos valet, ꝙ altero decedente omnia eius bona ad aliũ perueniant, reseruata certa summa, de qua valeat testari.
53 Disputari non debet de hijs que fiũt a principe ex certa scientia, vel de plenitudine potestatis, que eqparantur.
Et per principis scientiam tollitur omnis defectus, cui nemo potest dicere cur ita facis.
54 Etiam hoc procedit si clausula ex certa scientia non sit expressa, sed de scientia Imperatoris aliter constaret.
55 Contractus inter viuos initi debent a partibus, ⁊ ab earum heredibus obseruari.
56 Verba vbi sunt clara, ibi disputandum non est.
57 Dictio, si, importat conditionem.
58 Dispositio pura ⁊ conditionalis, si sit adimpleta ꝯditio, equiparantur, que postꝙ̄ est impleta trahitur retro ad tempus contractus.
59 Heredũ applone in materia feudali solũ veniũt masculi.
60 Conditio nil ponit in esse.
Et positi in conditione an sint vocati.
61 Masculi vocati ad exclusionem feminarum, si plures sint masculi ex vna linea, ⁊ aliquis eorum decedat sine liberis, bona deueniunt ad alios masculos eiusdem linee defuncto proximiores, exclusis feminis per eos, si non sunt masculi de eadem linea, vocantur masculi alterius linee, ⁊ sic sunt vocati ordine successiuo.
62 Fraternitates, ⁊ conuentiones facte per principes excludentes feminas propter masculos fiunt pro conseruatione familie, ⁊ maiestatis principatuum, vt per viros, ⁊ non per feminas regantur, per quas familiarum dignitas non conseruatur.
63 Argumentum a verosimili in iure validum est.
64 Mens contrahentium, qualis fuerit, debet interpretari, prout ipsemet partes vel earum heredes acceperunt, ⁊ interpretate sunt.
65 Positi in conditione licet non censcantur vocati, tamen vbi mens disponētis, a qua omnia regulantur, potest in contrarium colligi, semper censentur vocati.
66 Verba indefinite prolata equipollent vniuersali.
67 Bonorum applone comprehenduntur mobilia, ⁊ ēt iura.
68 Quicquid est intra fines castri, vel comitatus dicitur esse de pertinentijs.

Ideo domini terrarum habent intentionem fundatam circa hoc, nisi contrarium probetur.

69 Remedia plura habere nostra interest, q2 plura vincula magis stringunt, q̄ vnum.

70 Hereditas est successio in vniuersum ius.

71 Legatum vsufructus importat legatū ꝓprietatis ꝯtra naturam verboꝝ, si subiecta dispositio aliter non valeret.

72 Nemo debet qcq̄ ꝓsequi ex eo, qd̄ impugnare ꝓcurauit.

73 Non adimplens ex parte sua qd̄ erat facturus, nullū ius ex tali contractu dicitur ei quesitum.

74 Mora non committitur, nisi in fauorem eius, qui pro sua parte adimpleuit.

75 Expectandum non est id, quod certum est non euenturū.

76 Mora dari non potest, vbi petitio non est.

77 Obligatus prestare infra decē dies, lapso tempore, an dicatur esse in mora, nisi precesserit monitio.

78 Heres tenetur gesta defuncti approbare.

79 Feudum non potest alienari sine Imperatoris consensu.

80 Hereditas matris, statī ꝙ est filio quesita, perdit nomen hereditatis materne, ꝛ est de bonis filij.

81 Reseruationes non tendunt ad aliqd de nouo querendum sed ad ius competens reseruandum.

CONSILIVM LXV

Dirigat Dominus verba mea in viam veritatis, ꝛ iustitie. Cum in presenti casu res maximi momenti agatur, ꝛ questio sit de vrbibus, ꝑncipatibus, castris, comitatibus, ꝛ alijs rebus magni ponderis, q̄ diligentissime omnia sunt aiaduertenda, vt magis desiderata veritas erui possit. Idcirco viso puncto, ꝛ instructione cum alijs numerosis scripturis, ex Germania transmissis oibusq3 mature ꝯsideratis, ꝓ resolutione presentis ꝯsultationis duo principaliter videnda sunt, ꝓut duo sunt capita exceptionis posite in snīa de cuius executione nunc agitur, quatenus.s. Illustrissimus dn̄s Philippus modernus ꝑnceps Hassie ꝯdemnatur ad restituendam dimidiam ꝑtem hereditatis Vilielmi tertij, exceptis tamen feudis masculis, ꝛ bonis, quoꝝ femine non sunt capaces, vt in snīa apparet. ¶ Primo ergo videndū est de viribus, ꝛ importantia istius exceptionis in primo capite dum excipiuntur feuda mascula. ¶ Scd̄o de eiusdē importantia in scd̄o capite dum excipiuntur bona, quoꝝ femine non sunt capaces. ¶ Circa primū loquar ꝯclusiue, q2 vt in puncto dicitur, res clara est.

1 † Dico itaq3, ꝙ omnia feuda que simplicitet a principe ꝯcessa fuerunt, debent dici feuda masculina, nisi femine fuerint ꝯcessa, q2 tunc dicerentur feuda feminina, vt voluit tex.in.c.i.in prin. de feu. femi. ꝛ voluit glo.in ver.sed quosdam.in.c.i. de natu. suc. feu. ꝛ licet iura non soleant appellare feudum masculinū, tn̄ cum in.d.c.i. appelletur feudum femininum, qd̄ femine dicit̄ ꝯcessum demonstratur ꝙ similiter per ꝯ̄rium feudum masculinum debet dici, qd̄ masculis ꝯceditur, non qdem q2 in eo masculi tantū succedant, sed inspecto initio, vt est de intentione Bal.in.d.c.i. dum loquitur de feudo paterno, ꝛ materno. Alioquin nec illud, qd̄ femine ꝯceditur, diceretur feudum femininum, cum nec in eo femine succedāt etiam deficientibus masculis regulariter loquendo, vt est ibi tex. ꝛ Bal. ꝛ clarius Andre. de iser. ibi declarāt, ꝙ esset ꝯtra illum tex. qui appellat illud feudum femininū. ¶ Ex his sequit̄ in ꝓposito, ꝙ iudices in predicta snīa excipientes feuda mascula habito respectu ad ius cōmune, idest ad vsus, ꝛ ꝯsuetudines feudoꝝ videntur voluisse excipere per istum primum caput oīa feuda, que tenebat predictus Vilielmus tp̄e mortis, que nō fuissent ꝯcessa feminis. Illa.n. vt iam dixi debent dici feuda masculina. Nec imerito hoc

2 factum fuit a iudicibus, † cum regulariter (nisi in inuestitura expresse caueatur) femina (etiam si esset filia) non succedat in feudis, vt est tex.in.c.i.§. filia. de succes. feud. ꝛ in.c.i. §. hoc autem. qui feu. dar. pos. cum simi. ꝛ ꝯtra naturam, ꝛ ꝯsuetudinem feudi est, ꝙ femina ad illud admittatur, vt in §. fi. in titu. qd sit inuesti. feud. ꝛ declarat do. Jac. de ardizone in sūma feudoꝝ in titu. de succes. feud, ij. col. ꝛ ꝙ femina in feudis non succedat, ꝯcludit etiam Alex. in ꝯsil. xxix. Quoniam abunde ꝛc.i. volu. ꝛ in.l. sed si hac.§. liberos.ff. de in ius voc. ꝛ dixit egregie Bal.in.l. quotiens.iij. col.C. de suis, ꝛ legiti. Et ibi, quare hoc sit, allegat quinq3 rationes, vt per eum, ꝛ hoc plene tradit do. Maria. soci. auus meus in ꝯsil. xix. Pro decisione predicte ꝯsultationis.i. ꝛ.ij. col. cum multis ꝯcordantibus, vt plenissime scribit Curt.in ꝯsil. xlix. ꝛ in ꝯsil. 50. per tota illa ꝯsilia, maxime in.ij. col.d.ꝯsi. 50. ꝛ in.v.d.ꝯsi. xlix. ¶ Et ex hoc absq3 dubio ꝯcludendum est primo ꝙ principatus Hassie, cum omnibus suis vrbibus, castris, populis, iurisdictionibus, honoribus, oibusq3 alijs iuribus ipsius principatus, ꝛ cū omnibus eius pertinentijs dicitur in dicta snīa exceptis vigore istius primi capitis illius exceptionis cum ipse Vilielmus tertius haberet in feudum ab Imperatore, velut paternum, ꝛ antiquum feudum, ꝓut etiam Henricus pater eius, ꝛ auus eius Ludouicus primus, ꝛ etiam alij antecessores eoꝝ similiter in feudum habuerunt, ꝛ tenuerunt ab Imperatoribus, qui pro tp̄e fuerunt, prout apparet in primis ex inuestitura Caroli quarti Romanoꝝ Imperatoris in personā Hermani Lantgrauij Hassie proaui dicti Vilielmi tertij facta d̄ anno. M. ccclxxiij. Scd̄o ꝯstat ex alia inuestitura facta de anno. M. ccccxxxj. per Imperatorē Sigismundum in ꝑsonam Ludouici primi. Tertio ex alia inuestitura facto de anno. M. cccclxxi. in ꝑsonam Henrici, ꝛ Ludouici secundi fratrū, ꝛ filioꝝ Ludouici primi per Imperatorem Federigum. Quarto etiam apparet ex alia inuestitura successiue facta d̄ anno. M. ccccxcv. per Maximilianum Imperatorem in ꝑsonā predicti Vilielmi tertij, ꝛ Vilielmi secundi patruelium, cum.n. feudū predicti principatus Hassie nunq̄ fuerit femine ꝯcessum, sed semp masculis, sequitur, ꝙ non feudum femininum dici potest, sed velut paternum, ꝛ antiquum debet dici feudum masculinum, ꝛ sic clare patet in snīa esse exceptum, ꝛ cum hoc arbitrer clarissimum vltra non insistam. ¶ Et eadem ratione scd̄o loco ꝯcludo exceptuatū esse comitatū Caldeg. ꝛc. cum suis iuribus, ꝛ pertinentijs, cū etiam de eo, velut feudali appareat inuestitura duplex. Prima.s. facta per Federicum in personam Henrici, ꝛ Ludouici secundi. Secūda per Maximilianum in ꝑsonā predictoꝝ Vilielmi ter-

3 tij, ꝛ Vilielmi secundi vt ex illaꝝ lectura clare liquet. † Et licet fortasse.d. comitatus antiquitus esset liber, ꝛ allodialis, tn̄ cum per prius predicti Henricus, ꝛ Ludouicus secundus, ꝛ postea predicti Vilielmus scd̄s, ꝛ Vilielmus tertius fuerint de eo, tanq̄ de feudo inuestiti, a Federico, ꝛ Maximiliano imperatoribus respectiue, presumendū est, ꝙ sit verum feudum, cum ex inuestitura feudum ꝓbetur, ꝛ declaretur, vt inqt Bal.in.l.i.§. sed ꝛ si quis.C. de lati. liber. tol. ꝛ maxime cum talis inuestitura primo loco facta fuerit facta scientibus. ꝛ intelligentibus predictis Henrico, ꝛ Ludouico scd̄o, quinimo ipsis ita supplicantibus, vt ex dicta inuestitura apparet, ex eo enim ipsi dicuntur ius, ꝛ dn̄ium predicti comitatus in Imperatorem transtulisse, ꝛ ab eo statim in feudum accepisse iuxta doctri. Bart. cōmuniter approbatam in.l. si aliquam rem.ij. col.ff. de acquire. posses. in ver. habui in hac ciuitate ꝛc. ꝛ in.l. cum facta.C.

4 de iur. ꝛ fac. igno. † Et licet eo tp̄e forte non potuerit fieri traditio, sine qua non solet transferri dn̄ium, vt.l. traditionibus.C. de pac. tn̄ in Imperatore traditio nō requiritur, sicut nec in ecclesia, ipsis enī acquiritur dn̄ium speciali priuilegio absq3 traditione, vbi causa iusta subest, vt.l. fi.C. de sacro sanc. eccle. Et licet.l. illa loquatur in ciuitate, tn̄ idem in Imperatore dōm est ratione maioris prerogatiue cum illis sit princeps supremus, supra quem nullus est, qd̄ non ꝯsideratur in ciuitate aliqua particulari, vnde si illud est in ciuitatis priuilegium, fortius debet esse in priuilegium Imperatoris, auc. multo magis C. de sacro san. eccle. ꝛ.c. per venerabilem. extra qui filij sint legi. post prin. cum simi. fa-

5 cit, † q2 ꝯtractus gestus per principem, vel cum principe dicitur habere vim legis.l. penul.C. de dona. inter vir. ꝛ vxo. ꝛ ibi notant Bal. Saly. ꝛ alij, ꝛ alias per.l. sine traditione transfertur dn̄ium, vt inquit Bal.in.l.i. circa prin.C. commu. de lega. ergo dōm est in casu nostro, ꝙ in Imperatorē sine traditione fuit translatum dominium.d. comitatus. Hoc argu.

Hoc argu. vtitur Iaſ. in. l. quotiens. in ſcḋa limitatione. C.
de rei vendi. Ad ꝓbandum, ꝙ de principe in priuatum ſi-
ne traditione dominiuȝ transferatur. Et licet ipſe in fine di
ſputando teneat ↄtrarium, prout etiam tentauit in. l. tradi
tionibus. i. ⁊. ij. col. C. de pac. verſi. nunc ſe offert ⁊c. tamen
in. d. l. quotiens. fatetur illam opinionem eſſe cõmunem, ⁊
ante eum non habere contradictorem, vt per ipſum videri
poteſt, ſicut igitur de Imperatore in priuatum dominium
ſine traditione transfertur. Ita econtra dici debet per iden
6 titatez rationis. ¶ †Et licet princeps in ↄtrahendo dica
tur vti iure cõmuni, vt inquit Bald. in. l. ex imperfecto. C.
de teſta. ⁊ Deci. in ↄſi. cclxxxvj. In cauſa cõmunitatis. col.
fi. hoc tamen itelligitur reſpectu obligationis. ipſe. n. ſicut
priuatus ↄtrahendo obligatur, ſed tñ in prerogatiuaȝ eius
dñium ex ↄtractu principis ſine traditione transfertur, vt
eſt cõmunis opi. vt. ſ. dixi, ↄcquid dixerit Bal. in. c. i. in fi.
de no. for. fideli. nam ↄtra eum eſt cõmunis opi. ¶ Et qḋ
dictum eſt de predicto comitatu Caldeg. ⁊c. ꝓcedit eiſdeȝ
rationibus in oibus alijs bonis, que dictus Vilielmus ter
tius tenebat, que per eum, vel eius anteceſſores fuerunt a
ſacro imperio in feudum recognita. ¶ Tertio etiam ↄclu
do, ꝙ comitatus Cattenelembogen ⁊c. cum oibus ſuis iu
ribus, ⁊ ptinentijs ſimiliter dicitur in hoc primo capite ex-
ceptuatus, cum ſit feudum, ⁊ non ſit femininum, ⁊ ↄñter ſit
maſculinuȝ. ¶ Et ꝙ ita ſit ꝓbatur primo ex litteris comi
tatum Palatinoꝝ Ducum Bauarie confectis de anno
M. cccxxiij. In quibus dr̃, ꝙ comes Cattenelẽbogen ⁊c.
partem illius comitatus eum ↄtingentem titulo poſſidet
feudali. innuitur. n. ex illis verbis, ꝙ duo, vel plures erant,
qui talem comitatum in feudum tenebant, ⁊ ſic, ꝙ. d. comi
tatus erat vſqȝ tunc feudalis. ¶ Scḋo idem ꝓbatur ex
ↄcordia comitis Ioan. de Cattenelẽbogen. facta de anno
M. ccccx. naȝ ⁊ in ea dictus comitatus aſſeritur feudalis,
cum dicatur, ꝙ Philippus, de quo ibi, debeat illum in feu
7 dum recognoſcere a ſuis dominis. †Et licet in dictis locis
illa verba videantur enunciatiua, propter quod videtur, ꝙ
non diſponant. l. ex his. C. de teſta. mili. cum ſimi. tñ indu-
cunt ꝓbationem, ſeu preſumptionem eius, quod ↄtinent,
ita vt transferant onus ꝓbandi ↄtrarium in aduerſarium,
iuxta doctri. Bar. in. l. ex hac ſcriptura. col. fi. ff. de dona. ⁊
in. l. admonendi. col. vij. ff. de iureiur. verſi. iteȝ quero quid
ſit inſtrumentum publicum ⁊c. ⁊ iſtud ſit pro vna reſpon-
ſione ad regulam. d. l. ex his. Scḋo etiaȝ dici, ⁊ rñderi po
teſt, ꝙ illa ꝓcedat niſi ſimus in antiquis ſaltem excedenti-
bus metam. 100. annoꝝ vt voluit Anto. de but. in. c. fi. de
ſucceſ. ab inteſta. Facit qḋ tradunt Bal. Saly. ⁊ alij in. l.
cum aliquis. C. de iure deliber. dum volunt, ꝙ verba enun
ciatiua finium alicuius fundi in antiquis inſtrumentis pro
bant dictos fines. Hoc idem voluit Alex. in ↄſil lxxj. ſm
nouam impreſſioneȝ, viſis, ⁊ põderatis narratis in thema
te. col. i. verſi. ⁊ in dictis antiquis. iiij. vol. tradit Iaſ. in. d.
l. ex his. i. ⁊. ij. col. verſi. quarto ſingulariter limita. ⁊c. ⁊ do.
Phil. deci. iuriſconſul. etate noſtra excellentiſſimus ⁊ cõ-
pater meus honorandus in ↄſi. xxxvj. Et pro tenui faculta
te mea diligenter ↄſideratis omnibus. v. col. verſi. tertio ꝓ
reſponſione ⁊c. eſt enim cõmunis ↄcluſio ꝙ verba enũcia
tiua emiſſa etiam ꝓpter aliud in antiquis ꝓbant, vt in lo-
cis preallegatis, ſed in ꝓpoſito littere palatinoꝝ comitum
primo loco allegate. Item ⁊ ↄcordia predicti comitis Io.
ſcḋo loco allegata excludunt metam. 100. ann. ⁊ ſunt anti
quiſſima. ergo ⁊c. ¶ Tertio ꝙ dictus comitatus ſit feu-
dum videtur ꝓbari ex inueſtitura de eo cum ſuis depeden
tibus facta per Maximilianum Imperatorem de anno.
M. ccccxcv. ſimultanee in perſonam Vilielmi ſecundi, ⁊
Vilielmi tertij in ver. preterea iueſtimus ex plenitudine po
teſtatis ⁊c. ¶ Et ſi dicatur ꝙ ibi non dicitur comitatum
Cattenelembogen ⁊c. eſſe feudum, ſed feuda plurima a ta
li comitatu pendere. hec enim verba ibi legunt̃. inueſtimus
in feudis, que a comitatu Cattenelembogen, alijs feudis,
que a nobis, ⁊ a ſacro imperio in feudum dependent ⁊c.
¶ Rñdetur, ꝙ licet verba in eoꝝ ſono ſic videant̃ impor
tare, tñ in ſenſu, ⁊ virtualiter neceſſario vident̃ velle, ꝙ etiã
comitatus ille pendeat in feudũ ab Imperatore, qḋ ſic ꝓ-
batur, aut enim volumus, ꝙ Imperator illis verbis expri
mat ſe inueſtire de tali comitatu, ⁊ iam ex eo demonſtrat̃
feudalis, aut ꝙ verba id non exprimant, ſed ꝙ inueſtit de
feudis, que ab illo comitatu pendent (ꝓut ſonare vident̃ ⁊
tũc dico, ꝙ ſi feuda ab illo comitatu pendentia dicunt̃ pen
dere ab imperio, ita vt iueſtitura ab Impatore in eis fiat,
neceſſe eſt fateri, ꝙ etiam ille comitatus in feudum ab im-
perio dependeat, alioquin nec alia feuda ab illo pendentia
8 poſſent ab imperio pendere, †cum acceſſoriũ ſequat̃ natu
ram principalis. c. acceſſorium. de regu. iur. in. vj. vnde cuȝ
ibi dicatur feudoꝝ ab illo comitatu pendentium inueſtitu-
ram fieri per Imperatorem, ⁊ ↄñter ab imperio pendere,
in neceſſarium antecedens fatendum eſt, ꝙ ẽt. d. comita-
9 tus preſupponat̃ ab imperio in feudũ pẽdere. †qui. n. vult,
aut dicit vnũ, vult neceſſario, ⁊ dicit omne aliud, ſine quo
illud eſſe nõ poſſet. l. ij. ff. de iuriſdi. om. iud. l. ſi iter legatuȝ
ff. de ſeruit. l. nec is. §. i. ff. de acquir. her. ⁊. l. veteres. ⁊ ibi
not. ff. de itine. actuqȝ priua. cum ſimi. Nec ſit alicui mirũ,
ꝙ ex ſcripturis p̃mo ⁊ ſcḋo loco allegatis non dicat̃, ꝙ ſit
feudũ ab impio dependens, ſed potius ab alijs, nã pp lon
giſſimi tpis curſum de facili potuit mutare directũ dñium,
maxime de inferioribus ad ſupremuȝ principẽ Imperato-
rem, vt docet experientia, que dr̃ rex magiſtra. c. quaȝ ſit. de
elec. lib. vj. Si igitur. d. Vilielmus tertius. d. comitatum,
vti feudum tenebat, cuȝ nõ eſſet femineũ, ſed potius maſcu
linum iuxta ſupius declarata, ſequit̃ ⁊ ꝙ dicitur ex iſto pri
mo capite in ſnia exceptus, ⁊ etiã ꝙ de iure dña Eliſabeth
ſoror eius in eo non ſucceſſit. Et ꝙ ipſe vti feudum teneret
ꝓbatur, qr ita Imperator in. d. inueſtitura aſſerit, dum di-
cit, ⁊ predictus Lãtgrauius, Vilielmus tertius ea omnia
ante hac a nobis in feudum accepit, ⁊ recognouit ⁊c. ar-
10 guendo, ⁊ deducendo, vt. ſ. † ⁊ ipſius Imperatoris aſſer-
tioni ſtandũ eſt, ⁊ credit̃, maxime cum ſit de facto ſuo iuxta
gloſ. notabilem, ⁊ ibi tradunt omnes in clementi. prima.
de ꝓbatio. in verſicu. feciſſe. ⁊ hoc indubitanter verum eſt,
vt inquit patruus ⁊ dominus meus Soci. in quodam ſuo
ↄſil. quod incipit Sepenumero animo reuolui ⁊c. quod re
peritur inter conſilia Curt. numero. xx. in quinta colum.
¶ Et ex his ſequitur, ꝙ omnia bona dictus comitatus
Cattenelembogen, que olim ab eius comite in feuduȝ alijs
data fuerant (prout potuit, vt in. c. primo. §. ſi vero, quali-
ter olim feu. ali. po. ⁊ dixit Bald. in. c. primo. §. marchio.
in penultima queſtione. de his qui feud. ali. poſ.) ⁊ poſtea
ad eum fuerunt reuerſa, dicuntur etiam illa excepta, velut
pars, ⁊ membrum, ſeu pertinentia dictus comitatus argu
mento. c. acceſſorium. de regul. iuris, libro ſexto. Reuerſa
enim dicunt̃ ad priſtinam naturam, ac ſi nunquam per di-
11 ctum comitem fuiſſent in feudum data, † quod ita in iure
acceptũ eſt, vt toleretur ſepe aliquid contra regulas iuris,
vt res ad ſuam naturam redeat. l. ſi vnus. §. pactus ne pe-
teret. ff. de pactis. ¶ Quarto ſimiliter concludo comita-
Diet. eſſe in ſententia exceptum vigore eiuſdem primi
capitis, cum ⁊ illud ſit feudum maſculum, quia ſcilicet nõ
eſt femineum ſm declarationem ſupra poſitam. Et ꝙ ſit
feudum ſatis eſt apertuȝ, ⁊ conſtat ex inueſtitura facta per
Archiepiſcopum Treuerenſem de anno. M. cccclxxix.
ad perſonam Henrici patris dicti Vilielmi tertij qua me-
diante poſtea deuenit dictus comitatus in dictum Viliel-
mum tertium. ¶ Nec huic repugnat, ſi probetur ꝙ cum
fuerat feudum pendens ab imperio, quia facile eſt directũ
dominium per longiſſima tempora mutari, vt etiam ſupra
dixi. Et quicquid olim fuerit, cum reperiatur predicta in-
ueſtitura, ⁊ etiam recognitio Henrici predicti a predicto
Archiepiſcopo, ⁊ eccleſia Treuerenſi debet hodie dici
feudum a dicta eccleſia pendens.

¶ Ex quo infertur nihil facere ad propoſitum, quod alle
gatur, ꝙ olim Rex Viendiſlaus conceſſerat cuidam co-
miti de Diet. priuilegium ꝙ filia primo genita non extan
tibus maſculis in tali feudo illi ſuccederet, quia cum ho-
die tale feudum a prefata eccleſia recognoſcatur, ipſaqȝ
per longiſſima tempora ius directi dominij ſuper tali Co-
mitatu preſcripſerit, non eſt in conſideratione tale priuile-
gium, cum non ſit conceſſum ab eccleſia, que pro vero do-
mino habetur. Et iſtud eſt clariſſimum.

¶ Preterea etiaȝ vbi tale priuilegium eſſet attendendum

non seruiret predicte domine Elisabeth, quia non est filia
12 eius,†cui tale priuilegium, & quidem personaliter fuerat concessum, vnde cum persona eius fuit extinctum. l. quia tale cum simil. ff. sol. mat. non ergo est tradendum ad personam dicti Vilielmi tertij nouiter in feudo defuncti, preterea etiam illud priuilegiu; loquebatur de filia, & vbi masculi non extarent, & domina Elisabeth non filia, sed soror erat defuncti igitur &c. Nec dicatur, q erat filia Henrici, quia respondetur, q non agitur de eius successione, q iam ei successerat filius masculus Vilielmus tertius, s agitur de successione ipsius Vilielmi iuxta ea, que p doc. tradun
13 tur in. l. j. §. veteres. ff. de acqr. pos.† cum enim fuerit semel exclusa. d. Elisabeth per fratrem suum censetur perpetuo exclusa per ea, que ibi traduntur, & in specie in casu nostro tradit auus meus in. d. consil. xix. ij. col. in fi. vbi istud voluit esse verum etiam q feudum fuisset concessum pro liberis masculis, & feminis, vt per eum. Concludatur ergo allegatione; prefati priuilegij nihil penitus facere, & est hoc indubitatum. ¶ Quinto dicitur exceptuatus per eandem rationem castrum Eppenstem vna cum suis villis, nam & illud tanq feudale tenebat Vilielmus tertius ab Imperio illud recognoscens, vt clare constat ex cessione, & inuestitura de eo facta cum multis alijs bonis, & iuribus de anno. M. cccc xcij. in personam ipsius Vilielmi tertij per Maximilianum Imperatorem, & tale feudum absq dubio dicitur masculum per superius deducta. ¶ Nec ob. q. d. castrum cum villis emerit a domino Gottifredo, & in venditione dicatur, q alique ex. d. Villis vendebantur vt
14 allodiales.† Quoniam respondetur, q in primis cum fieret venditio feudi pendentis a sacro imperio, talis venditio non valeret, nisi presupponeremus, q tali venditioni consenserit ipse Imperator iuxta. c. i. in princi. & per totu; de prohibi. alienatio. feu. per Federic. vbi Bald. & alij dicunt. Unde presupposito, q adesset Imperatoris consensus, ius feudi, quod erat apud dominum Gottofredum totum transfertur in emptorem, vt sic ille dicatur feudum, a sacro imperio recognoscere, & sic dictus Vilielmus tertius emptor vti vassallus ab ipso imperio recognouit, vt cōstat ex inuestitura preallegata, quo stante dicendum est, q licet dictum fuerit per venditorem, q alique ville erant allodia
15 les,† cum veritas esset in contrarium, non potuit per falsa; venditoris assertione; veritas immutari. l. cum falsa. C. de iuris & facti ignoran. & ibi per docto. non enim gestorum erroribus, aut simulationibus veritas imutatur. vt. l. cum propria, vbi not. Bald. C. si quis alter. vel sibi. & c. consuetudo. viij. distinctio. cum similibus. Cum igitur castru; predictum (loquor pro rata, que spectabat ad Vilielmum tertium) cu; suis villis, ceterisq omnibus suis iuribus, & pertinentijs, apud dictum Vilielmum tertium esset, vt feudu;, & masculu; sequitur, q dicitur ex vi istius primi capitis ex
16 ceptuatum per predicta. ¶ † Et si dicatur, q castrum, & feudum predictum fuit precio emptum, vt ex instrumento constat, & ideo dicatur, q femina ab eo non excludatur, vt voluit Bald. in. c. i. §. decedenti. qui feu. dare pos. cum cōcordantibus, de quibus per Curt. in consilio. xlix. Memoria repetens &c. ij. colum. ¶ Respondet primo, q de hoc non est ad presens disputandum, cum iam sit comprehensum in exceptione istius sententie tanqua; feudum masculum, prout est, vt ex predictis constat. non enim disputatur nunc, an femina succedat, sed agitur de interpretatione sententie, circa quod dicendum est, vt iam dixi. ¶ Vel secundo respondetur, q illa doctrina Bald. & aliorum non videtur tuta, quia contrarium tenet summus feudista Andre. de isernia in. c. primo. §. hoc autem. qui feudum dare possunt. & dicit Prepositus in eodem titulo. §. & quia vidimus, q rectius loquitur Andr. de isernia in hoc, q alij. ¶ Vel tertio posito, q sit vera opinio Bal. & seq. respondetur, q procedit, quando feudum simpliciter integro precio emitur, & non sit vltra precium aliquod seruitium prestandum ?m Bald. in. d. §. & quia vidimus, vult enim ibi Bal. q vt femina succedat, duo requiruntur, primo, q sit integro precio emptum, & q nullum seruitium sit prestandum, quod & alij multi tenuerunt, & est cōmunis opinio, vt refert, & sequitur Curt. in dicto consilio, xlix. ij. & iij. colū. versicu. premissis omnibus &c. sed in proposito preciū, quod fuit emptum, non fuit integru;, & equiualens dicto castro. Et posito, q esset, tamen pro eo seruitia, & fidelitas prestāda erant, ergo sequitur, q domina Elisabeth nō potuit in eo succedere. ¶ Et arbitror rem claram in casu nostro ex alio, scilicet, quia domina Elisabeth non erat filia Vilielmi tertij. Et ipse fuit de dicto feudo simultanee inuestitus cum Vilielmo secundo per Imperatorem, vnde cum non sint descendentes Vilielmi tertij ad Vilielmum secundu; feudum debuit pertinere, prout expresse cauetur in predicta inuestitura, & pro hoc est text. in. c. i. de duobus fratri. a capit. inuestit. in fi. cum similibus. (Et fortius dico) q etiā si non ita exprimeretur, idem esset, ex quo a summo Imperatore tale feudum, & inuestitura fuit concessa, vt singulariter declarat Bald. in. d. c. i. versi. sed queritur nunquid. & tradit Curt. in dicto consil. xlix. colum. xxxv. ad finem. ¶ Et si non potest femina ad castrum admitti per predicta, non potest etiam precium aliquod petere, cū illud non sit in hereditate, & profecto vanum arbitror de hoc dubitare, potuit enim libere Vilielmus tertius illud precium erogare, & ex eo feudum emere cum sua natura, & sic ius sue hereditatis minuere, sicut etiam donare potuisset. l. in re mandata. C. manda. nec heres potest ?trauenire argumento. l. cum a matre. C. de rei vendi. ¶ Ultimo quia singula feuda discurrere laboriosum foret) concludo generaliter, q omnia bona, que iure feudi per dictum Vilielmum tertium tenebantur, a quocunq ea sic in feudum recognosceret (modo non essent feminina feuda) dicunt in hac sententia vigore primi capitis exceptuata semper cum suis iuribus, & pertinentijs, omnia enim feuda, que feminina non sunt, dicuntur mascula feuda, vt supra dictum est declarando feminina feuda esse illa, que femine fuerunt concessa ?m supra dicta. ¶ Vel vltra predicta declarando feuda feminina esse ea, in quibus concessum est, vt ad feminam transire valeant, quod tamen in dubio non est, vt supra dixi. Quolibet tamen modo capiatur feudum femineum, illud, quod non est tale, debet dici feudum masculum, & per consequens vigore huius primi capitis exceptum, sed predicta omnia feuda, nec femine fuerunt concessa, nec specialiter in eis concessu; est, vt transeant ad feminas, ergo sequitur, q sunt mascula, & per consequens excepta, vt ex predi
17 ctis ?stat. ¶ Comprobantur predicta omnia, † q feuda, & iura eo? nō deferuntur iure hereditario, nisi ex forma inuestiture sic appareat, vt voluit Alex. in ?sil. xix. Super eo de quo queritur. iiij. col. v. volu. & fuit dictum Bar. in. l. irē videndum. §. fi. ff. de peti. heredi. vbi etiam dicit, q feudu; non venit in petitione hereditatis, licet ergo domina Elisabeth petierit fratris hereditatem, fueritq heres pro dimidia declarata, nullum tamen ex eo ius habet in feudis, maxime in masculis, probe igitur iudices ea in primo capite a
18 sua sententia exceperunt. ¶ Et si dicatur † q multa ex feudis supra narratis, & forte etiam alia non expressa erant apud Vilielmum tertium vti feuda noua, quia non erant paterna, vel antiqua, cum ad eum a suis maioribus nō peruenerint, & per consequens eo defuncto nullu; ius dicitur super eis peruenisse ad Vilielmu; secundum. Et hodie ad Illustrissimum Philippum modernum Principem Hassie eius filium, q transuersales in talibus feudis non succedunt, vt tradit Aluarot. in preludijs feudo. in. vj. distinc. & refert, & sequitur Jas. in suis preludijs in tertia diuisione, & est tritum, & cōmune dictu;. ¶ Respondetur, q hoc nihil obstat, & duobus modis r?detur. Primo, q ?quid fuerit circa talia feuda iure cōmuni, vtrum. s. successio ad. d. Vilielmum secundum pertinuerit, vel ne non disputando aliter, fuit de illis omnibus dictus Vilielmus scd's post morte; Vilielmi tertij a Maximiliano Imperatore inuestitus de anno. 1505. licet talis iuestitura (vt in ea dicit) fuerit facta ad abundantem cautelam, vnde poterat. d. Vilielmus scd's, & hodie Illustrissi. pnceps Philippus dicere omnia habeo, & recognosco ab ipso Imperatore, ad quem secundu; arg. modo in ?rium factū, dicebātur talia feuda noua reuersa, vt traditur in locis preal. sic ergo ex iure sue possessionis pōt primo loco reus cōuentus se tueri ab isto argu. ¶ Secundo etia; responderi potest, q reus ?uentus potest se tueri

test se tueri ex non iure petentis. Esto enim (non tñ ꝯcesso) q̄ pnceps Philippus reus nullum ius in dictis feudis haberet, tamen satis ei est elidere, ⁊ tollere ius agentis, nam cum feuda mascula in sentẽtia sint excepta, ⁊ supra est probatum, q̄ sunt feuda mascula, sequitur q̄ in eis nullum ius habet actor mediãte sententia, de cuius executione agitur, vnde princeps Philippus optime inherendo sue pacifice possessioni poterit actori illud obijcere, quo ad te liberas edes habeo iuxta. l. loci corpus. §. penulti. ff. si serui. vendi.

19 †Tuendus enim reus est in sua possessione, licet in re nullū ius habeat, vbi actor ius in re habere non docuerit. §. cõmodum. institu. de interdic. ⁊. l. secunda. C. de probatio. ⁊. l. fina. C. de rei vendi. cum concordantibus ibi allegatis. ⁊ in. l. qui accusare. C. de edendo. vbi docto. plene tradũt.

¶ Posset etiam generaliter dici, q̄ omnia bona comprehensa in fraternitatibus, de quibus in puncto, ⁊ de quibus infra dicam, sint feuda, ⁊ ita etiam in hoc primo capite exceptionis exceptuata, cum fraternitates ipse, ⁊ bona in eis comprehensa fuerint ab Imperatore in feudum concessa, vt in confirmationibus inuestiturarum apparet, cum ⁊ illa possint dici feuda mascula iuxta declarationem supra positam. ¶ Capio nunc secundam difficultatẽ, circa quã duo principaliter discutienda sunt. Primo illud, de quo expresse in puncto queritur, videlicet quid voluerint iudices in illo secundo capite exceptionis, dũ dicunt exceptis bonis, quorum femine non sunt capaces, hoc est quam incapacitatem respexerint, cum diuersis respectibus possit femina considerari incapax. Secundo videndũ erit, quomodo? quo iure? seu quo respectu? Et etiam quorũ bonorum in proposito nostro femine dicantur incapaces.

¶ Circa primum parum est insistendũ, quia arbitror rem clarissimam, ⁊ procul ab omni dubitatione. dico enim ⁊ cõcludo, q̄ huiusmodi exceptio respicit simpliciter omnem, ⁊ quamlibet incapacitatem vndecunq̃ prouenientem, modo tamen de iure defendi possit, siue illam ius cõmune inducat, siue consuetudo aliqua pro iure seruanda, siue etiã inducant eam conuentiones, ⁊ fraternitates inite, ⁊ cõtracte inter antiquos principes terre Hassie istorum progenitores, ⁊ alios principes iuxta illarum fraternitatum continentiam, que de tempore in tempus fuerunt renouate, ⁊ confirmate vsq̃ ad prefatos Vuilielmum secundum ⁊ tertium de quibus infra. Vel etiam si quo alio modo talis incapacitas considerari posset. ¶ Et ista conclusio clare ꝓbatur, quia illa verba, exceptis bonis, quorum femine non sunt capaces, siue velimus, q̄ sint generalia, debent generaliter intelligi. l. i. §. ⁊ generaliter. ff. de lega. prestand. l. item apud. §. generaliter. ff. de iniur. ⁊. l. quicq̃. §. parentes. ff. de

20 in ius voca. cum similibus. †Et adeo dicimus generalitatem generaliter debere intelligi, vt comprehendat omnes casus sub genere contentos, tam ⁊ si in vno reperiatur maior ratio, q̃ in alio, vt probatur in. l. prima. §. quod autẽ. ff. de alee lu. ⁊ aleat. cum similibus. vt tradit Deci. in rubrica. ff. si certum petatur. tertia columna. in prima lectura. Cum igitur plures possint considerari cause incapacitatis feminarum quo ad bona, que predictus Vuilielmus tertius possidebat vt infra videbimus, quelibet causa dicitur absq̃ dubio in predictis generalibus verbis comprehensa, presertim cum non possit considerari maior ratio in vno casu, q̃ in alio. illi enim iudices, qui declarauerunt dominã Elisabeth esse heredem fratris sui Vuilielmi tertij noluerunt, q̄ ipsa aliqua bona capiat, quorũ aliquo respectu erat incapax, ⁊ propterea sic generaliter dixerũt. Et bonis, quorum femine non sunt capaces, non habito aliquo respectu, vnde talis incapacitas proueniret, sed eadem ratione quamlibet incapacitatẽ comprehendentes.

21 ¶ †Facit quia generalis expressio tantum operatur respectu omnium, quantum particularis respectu particularium. l. si duo. in fine. ff. de administratione tutorũ. ⁊. l. gallus. §. instituens. vbi Alexan. ⁊ Jas. in secundo notabili. ff. de libe. ⁊ posthu. siue etiam velimus, q̄ talia verba sint indefinita, dicuntur equipollere vniuersalibus. l. si pluribus. de legatis secundo. ⁊. l. si plures. de legatis tertio. cum si-

22 milibus. †Illa ergo verba negatiua, non sunt capaces, sic indefinite prolata equipollent illis, quocunq̃ modo sunt incapaces. Et maxime hoc est verum in proposito nostro, quia (vt supra dixi) eadem est ratio omnium sub illa indefinita comprehensorum. tunc enim proculdubio procedit regula illa, q̄ indefinita equipollet vniuersali, iuxta tradita per glos. in ver. aliorum in. c. vt circa. de electio. libro. vj. ⁊ per Dyn. in rubrica de regul. iuris. eodem libro. ⁊ per Barto. in dicta. l. si pluribus. cum concordantibus. vt scribit Alexan. in consilio. ccj. Perspectis verbis vltimarũ voluntatũ. iij. colum. versi. probat etiam ratione ⁊c. vj. volumine. ¶ Preterea probatur ista conclusio, quia si talia verba non sic generaliter intelligerentur, aut velut indefinita non equipollerent vniuersalibus, ⁊ sic essent ad aliquã particularem incapacitatem restringenda, profecto nesciremus ad quam. Et si quis diceret, restringatur ad illã, que iure cõmuni prouenit, vel ad illam, que ex consuetudine, vel ad aliam. Dicam ego, q̄ cur in alijs idem non sit, ratio reddi non potest, vt alias inquit text. in. l. a titio. de verborum obligatio. ⁊ propterea intelligantur (vt iam dixi) verba predicta respectu cuiuscunq̃ incapacitatis.

¶ Circa secundum pro ipsius clariori resolutione considerandum est, q̄ femine (⁊ sic predicta domina Elisabeth) respectu bonorum, que tenebat Vuilielmus tertius possunt dici incapaces triplici respectu. Primo propter regulas iuris cõmunis. Secundo propter consuetudinem Hassiane familie. Tertio propter conuentiones, ⁊ fraternitates, de quibus in puncto. De quibus singulis (ne in ꝯfuso procedamus) dispiciendum est. ¶ Capiendo igitur primum ⁊ sic regulas iuris cõmunis, dico, ⁊ concludo breuiter, q̄ in primis predicta domina Elisabeth dicitur fuisse icapax omnium feudorum tam masculorum (de quibus supra plene

23 dictum fuit) q̃ etiam femineorum. † Esto enĩ q̄ sit feudum femineum, idest q̄ fuerit concessum femine iuxta declarationem, quam supra feci in princip. tamen in eo femina non succederet regulariter loquendo, maxime si non sit filia, vt est text. in. c. primo. de feud. femi. ⁊ dixi supra in pncipio. Et licet in primo capite exceptionis sint exceptuata feuda mascula, propter quod videtur, q̄ in femineis nõ exceptio, sed sententia procedat, argumento. l. cum pretor. in principio. ff. de iudic. ⁊. c. nonne. de presumpt. (quod respectu illius primi capitis non negatur) tamen statim in secundo capite considerantes iudices, q̄ vltra feuda mascula plura alia bona erant domine Elisabeth deneganda, puta feuda feminea, ⁊ alia bona, quorũ femine non sunt capaces quocunq̃ respectu subiunxerunt secundum caput exceptionis generaliter excludendo eam ab omnibus bonis, quorum femine non sunt capaces, sub qua generalitate etiam feuda feminea comprehenduntur, cum (vt dixi) regulariter etiam illorum femine dicantur incapaces, qui enim omne dicit, nihil excludit. l. iubemus. in principio. de legatis tertio. l. a procuratore. C. mandati. l. cum quidam. §. in tacito. ff. de vsur. ⁊. c. si romanorum. decima nona distinctio

24 ne. ¶ Secundo dico † q̄ de iure cõmuni femina dicitur incapax bonorum, que habent regalia, honorem, ⁊ dignitatem glo. est in ver. masculinam. in. c. vbicunq̃. de penis. libro sexto. Et que habent administrationem cum iurisdictione ⁊ mero, ⁊ mixto imperio, ⁊ ratio est, quia officium iudicandi, ⁊ talia exercendi dicitur ciuile ⁊ publicum.

25 †Est enim iurisdictio potestas de publico introducta cũ necessitate iurisdicendi ⁊c. vt per glosas ⁊ doctores in. l. i. ff. de iurisdictione omnium iudicum. merito ergo ab eis femina dicitur remota. l. secunda. ff. de regulis iuris. ⁊. c. mulierem. trigesima tertia questione quinta. ⁊. l. fin. C. de arb. Nisi tñ speciali priuilegio principis, vel cõsuetudine istud permittatur, vt in. c. dilecti filij. de arbitris. ⁊ not. glo. fina. in. c. si seculi leges. xij. questione. ij. que loquuntur quando ex consuetudine. ⁊ de priuilegio est glo. super verbo dignitatem. in. l. imperialis. §. similes. C. de nuptijs. sed vbi nullum priuilegium adest, nec consuetudo, q̄ femina talia bona exercere possit inspecta regula iuris communis dicitur omnino incapax, ⁊ hoc voluit Barto. in dicta. l. secunda. de regulis iuris. ⁊ in. l. prima. prima columna. C. de mulieri. ⁊ in quo loco. versicu. sed an possit concedi ⁊c. libro decimo. Et propterea dixit Innoc. in. c. dilecta. de maiorita.

26 ⁊ obed. †contra ius cõmune esse, q̄ femina iurisdictionem

habeat, & allegat.d.l.fi.de arb.hanc regulaz eleganter tradit Gemi.in.c.grandi.ij.col.ver.nunquid femina. de sup. negli.prela.lib.vj.vbi post Imol. per eum allegatum ꝯcludit iure cōmuni feminam esse predictoꝝ incapacem, & hinc est, ꝙ licet alias femina vocaref ad aliqua bona, puta per successionem, si talia bona habeant secum dignitatē, & administrationem cum iurisdictione non pōt ad dicta bona vocari, vt voluit Bar.si bene aduertatur, in ꝯsi.lxxij. Ex facto ꝓponitur.ij.col.in ver. quarto ꝓbatur ex eodem.dum dicit, ꝙ in eiusmodi dignitatibus non datur successio, & ita clare dixit dñs Deci.in consil.lxxxv. Et diligenter pro tenui &c.v.colū.ver.preterea etiam de iure cōi.&c. ℂ Et lz aliq doc.aliqñ dixerint, ꝙ imo femina incapax iurisdictionis, si iure hereditario ad eam deferaf, tamen coꝝ dictum debet intelligi, ꝙ illud est, si ꝯsuetudo sic habeat, put dici-
27 tur in.d.c.dilecti.de arbi.quez tex.omnes allegant.† Debent eniz dicta doctoꝝ intelligi ſm.ll.quas allegant. iuxta dicta Bar.in.l.non solum.§.si liberationis verba.ff.de libe.lega.cum simi.vt tradit Ias. in.l.i.colū.xij.de lega.i.& Deci.in.c.i.in.ij.lect.de ꝯstit. ℂ Et q̄uis Abb.in.c.significauit.in.iij.not.de rescrip.dicat, ꝙ istud est de iure cōmuni, tñ eius dictum non iure ꝓbatur, solum enim ipse allegat pro suo fundamento dictum.c.dilecti.qḋ, vt dictum est, loquitur de ꝯsuetudine, & de iure cōmuni ꝯtrarium presupponit. Pōt etiam dictum Abb.& seq.intelligi respectu dignitatis non habentis administrationem cum iurisdictione, & sic predictis non ꝯtradiceret, alioquin si generaliter intelligeretur, non esset tenendum, cum ꝯtrarium sit verius, & cōmunius, vt ex predictis ꝯstat. ℂ Et ex his sequitur, ꝙ comitatus Cattenelembogen, & Diet. (Posito, non tñ concesso, ꝙ feudales non essent) sunt ex hoc alio capite exceptuati a dicta ſnia, cū (vt est notissimum) in eis sit dignitas, & administratio cum iurisdictione, & mero & mixto imperio. Et eadem ratione idem dōm est de omnibus alijs ciuitatibus, & castris habentibus secum iurisdictionem, vndecunq; ad predictum Wilielmuz tertium ꝑuenerint, siue per successionem tam ex linea paterna, q̄ materna, siue etiam per ꝯtractus. Et sic sequitur, ꝙ que per Comitem de Cattenelembogen empta fuerunt habentia iurisdictionem, & merum imperium, dicunf sub predicta declaratione cōprehensa, & ex hoc capite a predicta ſnia excepta. Nam cum huiusmodi bonoꝝ ratione annexe iurisdictionis femina sit incapax, vt est dictum, & in hac ſnia in ſcḋo capite exceptionis excipiantur bona, quoꝝ femine nō sunt capaces, sequitur ꝙ dicuntur oīo excepta, nec cum hereditate sunt restituenda. Ista enim iure hereditario non deferunf, argumento notatoꝝ per glo. Abb. & alios in.c.licet de voto.& in.c.dilecti.iij.col.de arbit.cum simi. Et predicta maxime ꝓcedunt in casu nostro, qꝛ vltra regulaz iuris cōmunis habent ꝯsuetudinem sic seruantem, vt.I.dicam. Et que dicta sunt de comitatibus, vrbibus, castris, & alijs principaliter ꝯsideratis, ꝓcedunt in omnibus eoꝝ pertinentijs, velut accessorijs, regula accessorium.de regu.iur.lib.vj. cum simi.siue eiusmodi ꝑtinentia sint in bonis imobilibus, siue etiam mo-
28 bilibus.† Declarando ꝑtinentia ea esse, que lege cōmuni, vel municipali, vel ꝯsuetudine statuta sunt vel ordinata, vt accedat, vt declarat Inno.& sequuntur alij in.c.cum ad sedem.de resti.spol. Bal.in ꝯsil.ccccxlv. Qualiter ꝓbentur pertinentie.i.col.v.vol.& auus meus Maria.soci. in ꝯsil. xlvij. In primo presentis ꝯsultationis articulo.ij.col. cum ꝯcordantibus per eum allega. oīa.n.que ꝑtinent ad aliqd sub illius noīe veniunt, cum de eo disponitur vel ex.l.quid ordinatur, puta ꝑtinentia ad castrum sub simplici dispositione, vel legis ordinatione de ipso castro veniunt sub nomine castri, vt voluit Bar.in.l.predijs.§.balneas.cum.§. sequenti.ff.de leg.iij.etiam ꝙ talia sic ꝑtinentia sint distincta, seu per locum remota a suo principali, vt per Barto. in.l.seie.§.tirāne.ff.de fundo instruc. qui dicit, ꝙ si legatur podere aliqḋ, puta seianum omnia veniunt, que sub eo vocabulo veniebant, seu ad tale podere ꝑtinebant, licet simul non reperiantur, sed in locis remotis. ℂ Capio nūc ſcḋm caput, quatenus dixi feminas esse incapaces bonoꝝ ex cōsuetudine diu, & per longissima tpa obseruata in Illustrissima familia Hassiana, ita vt memoria in ꝯtrarium non exi-
stat. Dictat enim ꝯsuetudo istius familie, ꝙ nulla; femina patri, fratri, vel alijs de tali preclarissima familia succedant superstitibus aliquibus masculis de ipsa agnatione. Circa hoc tria principaliter videnda sunt. Primo vtrū talis consuetudo valeat, & seruanda sit. Scḋo, posito, ꝙ valeat, vtꝝ eam iudices in executione attendere debeant, & an iuridice allegetur. Tertio sup q̄bus bonis ꝓcedat. ℂ Circa primuz ꝯclusiue loquendo, dico predictā ꝯsuetudinez valere,
29 & seruandam esse, & ꝓbatur primo, † qꝛ quod potest fieri per statutum pōt etiam ꝯsuetudine induci, que vim legis, & statuti obtinet.§.ex non scripto.instit.de iure natu. & respectu cause efficientis non differt a statuto.iuxta doctri. Barto.in.d.l.de q̄bus.ff.de legi.in.vj.col.ver. ſcḋo loco quero principaliter. imo a pari ꝓcedunt statutum, & ꝯsuetudo eo solo discrimine ꝯsiderato, ꝙ in statuto expressus sensus in ꝯsuetudine tacitus ꝯsistit, vt voluit Cy.in.l.ij.& ibi post eū Bal.in.ij.col.C.que sit longa ꝯsue.& tradit Alex.in ꝯsil. lxv. Quoniam omne datum.iij.col.vj.volu. & ideo (eiusmodi argumento vtendo) inquit Corne.in ꝯsilio.cvij. In hac
30 ꝯsultatione.iij.col.ij.volu.† ꝙ ꝯsuetudo nō est minoris auctoritatis, q̄ sit ius scriptum, sed sic est, ꝙ per statutuz fieri potest, vt femine ab agnatis excludantur, vt fere per totaz Italiam videmus, & tradunt cōiter doc.in.l.maximum vi-
31 tium.C.de libe.preteri.ergo &c. ℂ † Scḋo ꝓbatur, qꝛ ista ꝯsuetudo fuit in dicta familia per longissima tpa obseruata, ita vt memoria in ꝯtrariū, vel eius initij non existat, quo posito dicitur habere talis ꝯsuetudo vim decreti, & priuilegij.l.hoc iure.§.ductus aque.ff.de aqua quoti.& esti.c.contra morem.100.distin.& c.super quibusdaz.§.preterea.de verb.signi.& l.viros.C.de diuer.offi.lib.xij. Et dixit Bal. in ꝯsi.xlix. In facto abbatis.i.vol. & tradit patruus & dominus meus Soci.in ꝯsi.vij. Super qōne.i.col.iij.vol.& Alex.in ꝯsi.lxx. Uiso puncto.iij.col.iiij.vol.vbi etiam dicit, ꝙ habet vim iustitie, & alibi idem Alex.dicit, ꝙ talis ꝯsuetudo facit de illicito licitum, in ꝯsilio.cx. Adeo grauis mihi visa
32 est.&c.v.col.vj.vol.& ideo inquit in dicto ꝯsil.lxx. † ꝙ valet, & seruatur ꝯsuetudo, ꝙ Reges ꝯferant prebendas ecclesiasticas, q̄uis hoc alias principi seculari nō liceat. Sz si predicte familie Hassiane hoc esset ex priuilegio ꝯcessuz, nulli dubium est, ꝙ deberet seruari, ergo idem & de ꝯsuetudine dōm est. ℂ Tertio ꝓbatur per doctri. Cyn.in.l.ij.C.
33 de legi.here.& Bal.in auc.cessante.eo.titu.qui dicunt † ꝙ valet ꝯsuetudo, ꝙ femina non succedat in baronia, prout eos refert, & sequitur Alex.in ꝯsi.lxxv. Uisis, & diligenter perspectis.v.col.i.volu. ℂ Quarto ꝓbatur in indiuiduo, qꝛ ita voluit Io.and.post Uber.de bobio in additio. Specu.in titu.de instru.edit.§.compendiose.ver.sed nunqd, in quadam parua additione incip. interposuit Ubertus &c.
34 vbi ꝯcludit ꝯsuetudinem in aliqua agnatione, ꝙ certo modo succedatur, pūta ꝙ agnati excludant feminas, seruandam esse, & ita eum referunt, & sequuntur Ang. & Imo.in .l.iij.ff.de testa.ita ēt patruus, & dñs meus Soci.in ꝯsi.lxj. Super qōne.ij.col.iij.vol. & plene Ias.in.l.omnes populi.x.col.versi.an autem vna ꝓgenies.de iusti.& iure. & in.l. si qs a filio.§.fi.i.col.ver.adde fortius, ꝙ vna ꝓgenies.ff. de leg.i.tradit Guid.papi.in ꝯsi.cxxxj. Circa ꝓcessum.colum.viij.in prin.& idem tenet etiam Alex.in.l.si nō specia li.ij.col.C.de testa.si familia, & agnatio talem ꝯsuetudinez inducens hz iurisdictionem statuendi. Unde cum in ꝓposito ista Illustrissima familia Lantgrauioꝝ terre Hassie habeat iurisdictionem, ꝓculdubio dicendum est ꝯsuetudinez ab ea inductaz oīo seruandam esse. Quinimo dici potest idem, etiam si iurisdictionem non haberet, cum doct.predicti simpliciter loquantur, & ita reprobando Alex. tenet expresse Ias.in.d.l.omnes populi in loco palle. ℂ Et ad predicta benefacit decisio dñi Decij in ꝯsi.lxxxv. ꝓallegat.
35 v.col.† vbi in casu suo dicit feminas de familia Ursinoꝝ excludi, & esse incapaces, qꝛ in tali familia nunq̄ fuit auditum feminas admitti ad ea, de quibus agebatur. Sic ergo & in casu nostro dicendum est dñam Elisabeth vigore talis ꝯsuetudinis esse incapacem, cum nunq̄ fuerit auditum in familia Hassiana feminas admitti. ℂ Posita nunc validitate predicte ꝯsuetudinis ſcḋo loco videndū est, vtrum iudices eaz teneantur admittere, in quo vr̄ primo aspectu, ꝙ non,

36 ꝙ non,cum illa non fuerint probata.†consuetudo.n.cum sit facti,debet ꝑ allegantem eam probari,vt voluit Bart. in.d.l.de quibus in.iiij.q.dum.n.querit,quomodo probetur,presuponit eam debere probari, ⁊ ita volunt doct.in c.fin.de consuetu.cum concordantibus,vt scribit Corn.in consi.lxxiij.circa primum.v.col.in prin.iiij.vol.⁊ Alex.in consi.lxvij.in causa,⁊ lite circa medium.vij.vol. ¶ Preterea posito,ꝙ esset probatum,aut in futurum probari posset,feminas predicte familie non fuisse admissas ex eo tñ non vr̃ inducta consuetudo pro lege seruanda,quoniam vt audio allegatur per aduersam partem illud euenisse non quidem ex consuetudine,sed propter renuntiationes,quas femine predicte cum nuptui tradebantur,faciebant,si eniꝫ ex consuetudinario iure talis exclusio procederet,frustra renū-
37 tiationes facte fuissent†non enim est hominis prouisione querendum,quod iure ordinario habemus argumen.l.j.in fi.ff.ad municip.⁊ ibi glo.⁊.l.j.C.de thesaur.lib.x.⁊.l.imperatores,⁊ ibi glo.ff.de priuileg.credi.cum similibus.

¶ Sed tamen his non obstantibus arbitror verius eē hãc consuetudinem a iudicibus in executione attendendam,
38 †si enim consuetudo ista valet,habetq; vim legis,⁊ priuilegij,vt est dictum,clarum est,eam in iure allegari posse,⁊ per iudices debere admitti iuxta tradita communiter in.d.l.de quibus in.l.ij.C.que sit lon.consu.⁊ in.c.fin.de consuetud. quatenus ergo ista consuetudo in se sit,non est dubitanduꝫ, ꝙ allegari potest,⁊ admitti debet. ¶ Nec obstant allegata in contrarium,nam ad primum respõdetur duobus modis,primo ꝙ immo ista consuetudo propter eius notorietatem de iure satis probata dicitur,cuꝫ fuerit allegata,†ea.n.
39 que notoria sunt,sufficit,ꝙ allegentur,non autem requiritur,ꝙ de eis fiat particularis probatio,vt est gl.in.l.ciues. .C.de appel.⁊ tradit Bar.in.l.emptorem.ff.de act.empti. glo.in clementina appellanti de appel.gl.⁊ Bar.in.l.j.C. qui ⁊ aduer.quos.Alex.in.d.consi.lxvij. ⁊ Jas.in.l.si vera.§.qui pro rei col.fi.in versi.circa tertiam conclusionē.ff.
40 qui satisda.cogan.†⁊ quod plus ē,dico,ꝙ iudices possent hanc notoriam consuetudinem supplere,vt singulariter inquit Bal.in.l.filiusfa.§.veterani versi.item potest supplere.ff.de procurat.⁊ vbi voluerint eam magis nouisse,possunt de ea informari ex proprio officio,in his enim que allegatur,⁊ notoria sunt,iudex se informare debet iuxta dicta Bal.i.l.vnica.C.vt que des.aduo.dixit Cy.in.l.ij.col.xij. versi.ij.queritur.C.que sit long.consuet.vbi simpliciter loqtur de consuetudine absq; ista qualitate notorietatis,⁊ idē dicit Alex.consi.xiiij.viso processu in prin.v.vol.⁊ Cy.ibidem iij.q.preced.(loquens de consuetudine notoria)post Jac.de Are.dixit ꝙ non est necessarium,ꝙ allegetur ponēdo exemplum de consuetudine anglie,ꝙ maior natu succedat,vt per eum. ¶ Et per hoc in ꝓposito nostro posset dici istam consuetudinem esse attendēdam etiam si non fuisset allegata,cum sit notoria,super quo tamen non insisto, quia non est necessarium,cum vere (vt mihi presuponitur) fuerit in iudicio allegata,atq; in notorijs iudex dēat se informare,tenet Areti.in consi.cxxvij.in causa domine Antonie.ij.col.versi.ad secundum ⁊c.⁊ Alex.in consi.j.ponderatis his col.fi.vj.vol. ¶ Secundo respondetur (posito absq; preiudicio veritatis,ꝙ ista consuetudo indigeat probatiōe)quia dico,ꝙ poterit probari in presenti iudicio exe-
41 cutio,†nam cum ista consuetudo non infringat sententiam (quia per eam non tollitur,quin domina elisabeth dicatur pro sua rata heres fratris premortui iuxta tenorem.d.sententie,sed tantum dicitur,ꝙ multorum bonorum dicitur ipsa incapax propter hanc consuetudinem)sequit̃,ꝙ vbi nō fuisset prius allegata,posset nūc in executiōe allegari,vt.l. ex diuerso.§.fi.vbi Bar.⁊ omnes dicunt.ff.sol.mat. ¶ Et sicut posset de nouo allegari,similiter etiam potest probari, ⁊ hoc arbitror clarissimum, ⁊ maxime cum in,d.sententia hoc videatur permissum considerando,ꝙ iudices,qui exceperunt ab eorum condemnatione bona quorum femine non sunt capaces,dicūt voluisse,ꝙ de tali incapacitate possit in iudicio executiuo disputari,vnde cuꝫ ista consuetudo non allegetur,nec probanda sit ad aliud,nisi vt per eam demonstretur incapacitas feminarum,sequitur ꝙ iure optimo potest post.d.sententiam probari,si tamen probatione aliqua opus sit,de quo.s̃.dixi. ¶ Ad secundum respõdet negando in primis,ꝙ exclusio feminarum causata fuerit a renuntiatione aliqua per eas facta,quia eiusmodi renuntiationes nō probant̃,sed talis exclusio ab antiquissima consuetudine in bassiana familia obseruata semp causata fuit. ¶ Et licet fortasse probaretur aliquas mulieres aliquādo renuntiasse,ex eo tamen consuetudo non alteratur sed talis renuntiatio dicitur facta ad abundantem cautelam,⁊ causa tollende dubitationis,quaꝫ sepe solliciti,⁊ timidi homines habent,vnde non tollit̃,quia consuetudo stet in suo robore.l.que dubitationis.ff.de reg.iur.⁊.l.testamentum.C. de testa. ¶ Ad quod facit elegans decisio patrui,⁊ domi-
42 ni mei Soci.in.d.consi.lxj.iij.vol.dum vult†ꝙ consuetudo,ꝙ certe alienationes simpliciter facte valeant,non immutatur ex eo,ꝙ aliqui forte formidolosi pro talium alienationum robore faciant illas a principe sibi permitti,⁊ cōfirmari,vt per eum,⁊ vltra etiam signanter ibi dixit,ꝙ licet in illis alienationibus adfuisset dispensatio principis non tollitur populi consensus,vt sic fiant alienatiōes ex quo cōsuetudo dicitur induci.l.de quibus.ff.de legi.sic ergo , ⁊ in proposito dicendum est de consensu istius familie bassiane. ¶ Et fortius dicam,ꝙ si probaretur,ꝙ omnes mulieres istius familie renuntiassent,⁊ hoc per longissima tempora, ita vt nunq̃ extet memoria in contrarium dicitur inducta consuetudo renuntiandi ita vt etiam si in casu nostro facta non fuerit perinde haberi debet,ac si facta fuisset,argumento.l.ꝙ si nolit.§.quia assidua.ff.de edili.edict. ¶ Sup hoc tamen non facio magnam vim sed ex abundatisit dictum, cum clara sit responsio.s̃.posita,vt scilicet ex talibus renuntiationibus(si que facte probarentur)non minuatur robur consuetudinis per predicta. ¶ Concludo igitur de hac cōsuetudine iuridice opponi in executione sententie predicte, ⁊ per iudices eam attendendam esse,vt feminarum, ⁊ per consequens illius domine helisabeth incapacitas bonoruꝫ demonstretur. ¶ Nunc tertio loco queritur super quibus bonis incapacitas feminarum ex consuetudine predicta inducat̃. ¶ Ad quod responsio facilis est,dico enim ꝙ mediante tali consuetudine domina elisabeth dicitur incapax illorm bonorum,in quibus talis consuetudo inducta,⁊ obseruata hucusq; fuit,ita est de intentione Bart.⁊ aliorum in.d.l.de quibus.ff.de legi.⁊ in.l.ij.C.que sit lōg.cōsuetud. dum de effectu consuetudinis loquuntur,⁊ hoc puto clarissimum. ¶ Si igitur talis consuetudo fuit tam in bonis mobilibus,q̃ immobilibus etiam in casu isto in omnibus seruanda est.si vero fuerit in bonis immobilibus tantum,si-
43 militer in eis seruāda est. ¶ †Modo sciamus,ꝙ tunc,qđ de immobilibus dicitur,procedit etiam in bonis mobilibus ordinatis ad immobilia,quia etiam ipsa tunc immobilia reputantur iuxta.c.nulli cum ibi not.de reb.eccles. non alien.⁊id,quod not.Bal.in.c.j.v.col.versi.quedam se habent,⁊c.de capitaneo qui curiam vend.in vsibus feudorum tunc etenim bona mobilia dicuntur de pertinentijs immobilium iuxta not.per Inno.⁊ alios in.c.cum ad sedem de restit.spoliat.⁊ Bal.in loco predicto. ¶ Concludendo itaq; dico,ꝙ omnia bona,in quibus talis consuetudo fuit obseruata cum suis pertinentijs dicūtur excepta a tali sententia,velut ꝙ eorum femine dicantur incapaces ex vi predicte consuetudinis etiam ꝙ bona non sint feudalia,⁊ etiaꝫ ꝙ alias iure communi femina non esset illorum incapax, vndecunq; ad.d.vilielmum tertium peruenerint etiam intuitu, vel contemplatione domine Anne matris eius.

¶ Reuenio modo ad tertium,⁊ vltimum caput, videlicet ad incapacitatem feminarum respectu conuentionū,⁊ fraternitatum,de quibus in puncto,⁊ circa hoc, vt ordinate procedamus,⁊ materia bene resoluatur, de infrascriptis distincte videndum est. ¶ Primo vtrum tales fraternitates,⁊ conuentiones de iure valeant,⁊ seruari debeant.

¶ Secundo quales sint. ¶ Tertio vtrum nunc mortuo vilielmo tertio sine liberis sit eis locus in fauorem vilielmi secundi. ¶ Quarto que bona comprehendant. ¶ Quinto vtrum vilielmus secundus in iure ex.d.fraternitatibus sibi competente preiudicauerit sibi non soluendo.l.millia Florenorum iuxta tenorem vltime fraternitatis.

¶ Sexto ⁊ vltimo vtrum reseruatio facta domine Elisa-

beth in eius pacto dotali prebeat ei aliquod ius aduersus
predictas fraternitates. ¶ Redeo ad primum in quo ob
44 missa disputatione † concludendum est conuentiones, fra-
ternitates, τ communicationes predictas omni iure vale-
re, τ seruari debere, nā cum principes, de quibus in. d. fra-
ternitatibus haberent in suis terris vim imperij, merum, τ
mixtum imperium, τ auctoritatem. l. condende non est du-
bium, ꝙ tales conuentiones dicuntur habere vim legis, vt
in terminis voluit Bar. in consi. lxxij. ex facto proponitur,
ꝙ nobiles viri τc. τ dicit Saly. τ sequuntur alij in. l. pe. C.
45 de don. inter vir. τ vxor. per illum tex. † ꝙ contractus cele-
bratus per eum, qui potest. l. condere dicitur habere vi3. l.
τ ibi Riminal. in apostil. ad Saly. notat pro contractibus
baronum. ¶ Quinimmo etiam si principes predicti talem
auctoritatem non haberent, adhuc idem esset dicendum
46 ex pluribus primo propter vinculum iuramenti ꝙ per. d.
principes ad robur predictarum fraternitatum fuit inter-
positum, illud enim semper seruandum est, si non vergit in
dispendium salutis eterne τ validat actum etiam de se in-
ualidum, vt. c. quamuis de pact. lib. vj. τ. c. cum contingat
de iureiuran. nec dicatur, ꝙ sit contra bonos mores, quasi
auferat liberam testamenti factionez iuxta. l. stipulatio hoc
modo concepta cum materia. ff. de ver. oblig. τ propterea
iuramentum non debet seruari, vt. c. non est obligatorium
de reg. iur. lib. vj. ¶ Quia respondetur primo ꝙ immo nō
aufert cum expresse in. d. fraternitatibus fuerit reseruata fa
cultas testandi de certa quantitate, quod sufficit ad validā
dum actum, vt per Bar. τ alios in. d. l. stipulatio hoc mo-
do concepta, dum concludunt donationem omnium bono
rum presentium, τ futurorum (que alias non valeret) vale-
47 re, si facultas testādi in aliquo seruetur. ¶ † Et licet facul-
tas testandi non videatur libera, sed potius restricta ad il-
lam quantitatem, tamen hoc non attenditur, τ satis est, ꝙ
habeat aliquid, de quo libere testetur, eligendo heredem,
quem velit, vt declarat Bar. in. d. consi. lxxij. ij. col. versicu.
in contrarium τc. τ patet ex illa communi opinione in do-
natione omnium bonorum presentium, τ futurorum, de q̄
modo dixi, nam τ ibi facultas testandi dicitur restricta ad
certum quid, τ tamen toleratur, τ non dicitur ei ablata li
bera testādi facultas, τ hoc post alios sequitur Ro. in. d. l.
stipulatio hoc modo concepta, τ in consi. ccxciij. presupo-
sito, ꝙ. d. legatum τc. licet aliquando ipse fuerit in alia opi
nione, idem voluit etiam Imo. virtualiter in. l. heredes pa-
48 lam. §. fi. ff. de testa. † dum vult valere promissionem de non
reuocandis legatis, quia testandi facultas remanet in alijs
bonis, licet non sit libera in omnibus, ad quod etiam facit
elegans decisio domini Decij in consi. ccxciij. viso testamen
to, dum vult promissionem, τ contractum super certis bo-
nis valere, si in alijs remaneat testandi facultas. ¶ Secun
49 do etiam rn̄detur † ꝙ regula. d. c. non est obligatorium τc.
intelligitur respectu bonorum morum de iure Canonico vi
delicet quando iuramentum esset nutritiuum peccati, tunc
enim dicitur de iur̄ canonico contra bonos mores prestitū,
non autem si sit contra bonos mores de iure ciuili, prout ē
illud, ꝙ cuiq3 salua sit libera testandi facultas, eius enim ꝯ̄
rium nullum peccatum in se continet, ita voluit Bal. in. l.
pacta que contra vbi etiam Pau. de cast. C. de pact. idem
Bal. post Cy. in. l. siquis inquilinos. §. fi. de leg. j. refert, τ
sequitur Corn. in cōsi. cclij. primo vidēdum. ꝗ. iij. col. iij. vol.
50 † vbi singulariter propter hoc determinat, ꝙ donatio om-
nium bonorum presentium, τ futurorum etiaz nihilo reser
uato valet, si iuramento fuit confirmata, idem voluit Fely.
in. c. in presentia. iiij. col. versic. sed certe l3 isti τc. de probat.
vbi clare post multos ab eo relatos propter hanc conside-
51 rationem † dicit seruandum esse iuramentum de non reuo-
cando testamentum, licet auferatur libera facultas testan-
di, τ ita etiam dixit dominus Deci. post Bal. in. l. pactum
quod dotal. C. de pact. i. τ. ij. colu. versi. non ob. allegata. s.
in contrarium τc. ¶ Secundo hoc probatur quia eiusmo
di fraternitates dicūtur valide non in vim testamenti, τ vlti
me voluntatis, sed in vim contractus, τ donatiōis inter. d.
principes inite, vt patet ex confirmatione prime fraternita
tis facta per Carolum quartum imperatorem, dum dicit,
contulerunt, donauerunt, τ tradiderunt τc. τ. ꝗ. et dum dr̄,
talis dispositio, collatio, τ donatio τc. τ licet ista verba nō
sint in fraternitate, tamen ex quo a summo imperatore refe
rūtur presentibus partibus, immo tanq̄ ab ipsis partibus
coram eo proposita demonstrāt clare, ꝙ sic fraternitas ini-
ta fuit, τ sic debet interpretari, prout in. d. cōfirmatione re-
fertur argumento eius, quod tradit Imo. τ sequuntur alij
in. l. sciendum. vj. col. ver. item ex predictis deciditur τc. ff.
de ver. obli. ad quod etiam facit, quia imperator, cuius au-
ctoritas petebatur, illam fraternitatem sub. d. nomine do-
nationis confirmauit. quod dico de donatiōe intelligo lar-
go quodam modo propter verba predicta sed magis pro
prie loquendo dr̄ ꝯtus quidam, vel promissio, τ obligatio
propter honestam causam facta propter considerationem
mutui commodi, quod in istis fraternitatibus continetur,
prout voluit oldr. quasi in terminis in consi. cxxxix. ad ha-
bendam, τ Alber. de rosa. in. l. si. ij. col. C. de pac. τ. ꝗ. di-
cam. ¶ Posito autem, ꝙ in vim donationis seu in vim
obligationis ex honesta causa cōtracte, tales fraternitates
facte dicantur, cum in eis non sit sublata libera facultas te
standi, nulli dubium est, quin valeant. velut ceteri ꝯtractus
iuxta doctrinam Bar. τ communem in. d. l. stipulatio hoc
modo concepta, τ dicuntur obligasse ad ipsarum obserua-
tionem ne dum ipsos proprios contrahentes, sed etiam eo
rum heredes. l. sicut ab initio. C. de act. τ obli. iuncta. l. j. C.
si certum pet. cum similibus, facit ad hec notabilis decisio
Alex. in consi. lix. viso themate predicto per totum. v. vol.
52 † vbi vult, ꝙ valeat laudum inter aliquos, ꝙ altero decedē
te omnia eius bona ad alium perueniant, reseruata certa
summa, de qua liceat testari, τ ita refert, τ sequitur Ias. in
quodam suo consil. quod incipit, circa primum τc. iiij. col.
in fi. quod reperitur inter consilia Alber. bruni nume. viij.
¶ Tertio probatur hoc, τ tollitur omnis difficultas, quia
predicte fraternitates sunt confirmate ab imperatoribus, τ
imperiali auctoritate roborate, propter quod etiam si tales
fraternitates per se fuissent omnino inualide, dicuntur red
53 dite valide, τ efficaces † non enim debet disputari de his, q̄
fiunt, a principe ex certa scientia, seu de plenitudine pote-
statis, que equiperantur ſm Bal. in. l. eos in prin. C. de ap
pel. in primo not. τ ē gl. in. c. ad hoc de rescript. cum cōcor-
dantibus, de quibus per p atruum, τ dominum meum So
ci. in consi. clxiiij. visa bulla bonifacij. iiij. col. ver. sed posset
quispiam τc. τ per Alex. in consi. xcij. perspectis diligen-
ter. viij. col. in prin. vj. vol. ita tradit Bar. in. l. coficiunt. §.
codicilli. ff. de iure codicil. dicens, ꝙ non debet in dubium
reuocari, quod ab imperatore fit ex certa scientia, nam per
certam scientiam principis aliquid facientis dicitur sub-
latus omnis defectus, τ derogatum particulariter omni-
bus illum actum inualidantibus, τ contradicens audiri nō
debet, nemo enim potest dicere principi, cur ita facis, vt per
Bal. in prohemio decretal. iiij. col. τ in titulo de pace con-
stan. in prin. versi. non admittemus, τ p Alex. in consi. iij. ꝑ
spectis lr̄is. ij. col. vj. vol. cum similibus. vt scribit Alber.
brun. in consi. j. circa primum articulum. v. col. τ quia hoc
54 clarissimum arbitror, vltra non insistā. ¶ † Et predicta ꝓ-
cederent etiam ꝙ clausula ex certa scientia non esset expssa
sed de scientia imperatoris aliter cōstaret vt post alios ple-
nissime tradit Fely. in. c. cum inter in prin. de except. Quod
tn̄ in proposito non est necessarium, quia in omnibus cōfir-
mationibus fraternitatum reperit̄ expressa illa clausula, ex
certa scientia immo in aliquibus reperit̄ etiam illa, de ple-
nitudine potestatis. ¶ Ex his concludo in hoc primo que
sito predictas fraternitates, τ conuentiones omni iure vale
re, τ iuxta earum importantiam seruandas esse, τ per con-
sequens reddere incapaces feminas bonorum, de quibus
loquuntur. ¶ Super quo vlterius non me extendam, tum
quia ex predictis arbitror rem apertissimam fore, cum etiā
quia audio per excellentissimos doct. alias super hoc pun-
cto fuisse plenissime scriptum. ¶ Circa secūdum videlicet
quales eiusmodi fraternitates sint, parum est insistendum,
quia parum refert qūo qd̄ resoluat̄. ¶ Si igit̄ q̄rat̄ in quā
speciē ꝯtus cadant, iam. s. rn̄sum est, vr̄. n. ꝙ largo quodā
mō dicantur q̄dā donationes propter illa verba que in cō
firmatione prime fraternitatis legunt̄ de quibus. s. sed tn̄
loquendo ſm oldr. τ Alberi. in locis preallegatis. dicetur
quedam

quedam promissiones, ꝛ obligationes ꝑpter honestas causas facte ratione reciproci commodi in eis ɔsiderati. Sed quomodo appelles, non vr̃, quo ad ius referre, mõ hoc ꝑ firmo habeas, ꝙ dñr ɔctus inter viuos initi, non autem vltima voluntas. ℭ Et mihi non displicet nomẽ illud, quod ex vsu sibi vendicarunt, ꝛ in literis legitur, vt. s. dicantur fraternitates, ꝛ vniones, ꝛ communicationes bonorum ꝛc.
55 vt in eis dr̃ † cum igitur sint ɔctus inter viuos initi, debent omnino a partibus, ꝛ earum heredibus obseruari iuxta regulam. d. l. sicut. C. de act. ꝛ oblig. ꝛ. l. in commodato. §. sicut. ff. commo. cum similibus. ℭ Et si dicatur, ꝙ per viuentium conuentiones hereditas dari non potest. l. hereditas. C. de pac. conuen. cum similibus. ℭ Respondetur, ꝙ proprie non dicitur data hereditas, nec inducta successio cum sit saluata testandi facultas, sed bene in multis hñt vim successionis, ꝛ quasi hereditario iure deferunt̃, vt sepe legitur in. d. fraternitatibus, ꝛ tunc illud tolerat̃ tum quia ipsi principes habebant auctoritatem. l. condende cum etiam propter imperatoris confirmationem ẽm ea, que. s̃. dicta sunt. ℭ Si vero queratur, an tales fraternitates, donationes, ꝛ obligationes ita ex honesta causa contracte sint pure quo ad obligationis ortum, ꝛ effectus in futurũ euentum differatur, an vero sint conditionales, dubitari posset, nam multa verba sunt in. d. fraternitatibus ꝛ in earum confirmationibus, ex quibus videtur, ꝙ sint pure, ꝛ etiam aliqui effectus videntur vsqꝫ ab initio habere locum, puta ꝙ inuicem armis, ꝛ sigillis alterutrius vtantur, prout audio, ꝙ principes predicti vsi fuerunt, ꝛ hodie vtuntur, ꝛ etiam in alijs. ℭ Uerum quantum ad effectum, de quo agimus, verius vr̃, ꝙ tales obligationes fuerint cõditionales, disputamus enim de bonis predicti vilielmi tertij deferendis vigore. d. fraternitatum eo ꝙ ipse absqꝫ liberis decessit, in hoc enim arbitror predictas fraternitates, ꝛ obligationes vt. s̃. fuisse conditionales, videlicet si quis ex comprehẽsis in fraternitatibus predictis decesserit absqꝫ legitima ꝓle masculina, prout in veritate in eis exprimitur, ꝛ similiter in earum confirmationibus, nam in aliquibus clare dr̃ sub hac, vel cum
56 hac conditione, seu sub conditione. s. † ꝛ sic cum verba clara sint, ꝙ in eo dispositiones sint conditionales, disputãdũ non est. l. ille, aut ille. §. cum in verbis de lega. iij. in aliqbus vero simpliciter dicitur, si absqꝫ legitimis de corpore eorũ natis feudalibus heredibus ꝛc. vel similia verba, ꝛ idem ẽ
57 † quia per dictionem, si, importat̃ proprie cõditio, vt declarat Bar. in. l. j. ff. de condit. ꝛ demon. in fi. j. col. ꝛ arbitror hoc satis notum, ꝛ ita si recte aduertatur volunt oldra. in d. consi. cxxxvij. in versi. ꝛ hoc intelligo, nisi apposita fuerit conditio non existentie liberorum ꝛc. ꝛ Alber. in. d. l. fi. C. de pact. in eo versi. ꝛ corrupte legitur in codicibus impressis vbi per nisi, nam ibi Alber. fere per vnam colonã refert quasi ad verbum illud ɔsi. oldr. lꝫ tacito auctore, vnde ita legi debet, sicut apud oldr. habemus. ℭ Preterea nisi sic emendaremus diceret contrarium eius, quod intendit, vt ex sequentibus recte intuẽti patebit. ℭ Uolunt ergo doc. predicti, ꝙ licet simplex promissio bonorũ facta post mortẽ promittẽtis sit pura defferẽs effectum post mortẽ, tñ si non fuerit simplex, sed liberi promittentis non existant, dr̃ cõditionalis, ꝛ suspendit natiuitatem obligationis, vt per eos, sic igitur in casu nostro quo ad illud, de quo disputatur, dicẽdum est per predicta. Sed tamen, vt dixi, ista disputatio redditur nunc vana, qꝛ siue velimus, ꝙ ab initio fuerit pura, siue conditionalis, idem est hodie effectus, cum cõditio
58 reperiatur impleta secundum ꝙ infra declarabo † dispositio. n. pura, ꝛ conditionalis (si sit conditio impleta) equiparantur, vt. l. potior est in pignore. §. j. ff. qui pot. in pig. hab. ꝛ. l. fi. §. titius. versi. sed si extiterit, vbi Bal. ꝛ alij notant. ff. de vulg. ꝛ pu. ꝛ tradit Jas. in. l. quotiens in diem. iij. col. ff. de ver. obli. cum simi. ℭ Et postqꝫ est impleta conditio, ꝛ sic oritur obligatio iuxta. l. cedere diem. ff. de ver. sign. trahitur retro ad tempus cõtractus, perindeqꝫ habetur ac si ab initio inducta fuisset. l. necessario. §. ꝙ si pendente. ff. de pericu. ꝛ cõm. rei vend. l. si filiusfami. in prin. de ver. obli. ꝛ. d. l. potior. §. j. cum aliis concordantibus ibi allegatis, ꝛ tradunt Oldr. ꝛ Alber. in locis predictis. ℭ Cõditio autem in. d. fraternitatibus apposita dicitur impleta, cuꝫ. d. vilielmus tertius decesserit absqꝫ liberis, ergo sequitur ꝙ hodie perinde est, ac si pure fraternitates, ꝛ promissiones predicte facte fuerint. ℭ Et aduertendũ est, qꝛ hoc dicendũ esset etiam si ex. d. Uilielmo tertio remansisset filia aliqua, qꝛ femina non faceret deficere conditionẽ in. d. fraternitatibus, ꝛ earum confirmationibus contentam, debet. n. illa conditio intelligi, vꝫ si quis decesserit sine liberis masculis ꝛc. put sepe i eis legitur ꝛ exprimit̃, vt in ɔfirmatiõe prime fraternitatis. in. ij. fraternitate, ꝛ in eius ɔfirmatione, item in. iij. fraternitate, seu amicabili compositione, ꝛ etiam hoc exprimitur in inuestitura Uilielmi secundi ꝛ Uilielmi tertij facta per Maximilianum imperatorem in ciuitate Uormatie d anno. 1495. Et licet in aliquibus nõ sic exprimatur de masculis, tamen non ponuntur verba equipollentia, qꝛ dicitur absqꝫ legitimis feudalibus heredibus de corpore eorũ natis ꝛc. vel quid simile, prout legitur in prima, ꝛ scđa fraternitate. ℭ Naꝫ cum femine non succedant in feudis, nec dicant̃ feudales heredes, vt in. c. j. §. filia de suc. feu. ꝛ dixi. s̃. in prin. sequitur ꝙ verba illa, feudalibus heredibus ꝛc. de-
59 bẽt intelligi de masculis. † Est enim exploratissimum ꝙ in materia feudali appellatione heredum solum masculi comprehenduntur. c. j. §. ꝛ si clientulus de alie. feud. ꝛ. c. j. §. cum autem, qui feu. da. pos. ꝛ ibi doc. no. ꝛ in specie in. d. c. j. §. ꝛ qꝛ. ij. col. versi. nota ex isto tex. declarat dñs prepositus, ꝛ tradit Cardi. in consi. lxiiij. ꝙ dña Nera ꝛc. ij. colũ. versi. in casu autem nostro ꝛc. cum simi. ℭ Sic ergo concludendũ est conditionem in. d. fraternitatibus appositam tñ de masculis intelligi debere, ꝛ sic, ꝙ nec filia predefuncti faceret conditionem cessare, ꝛ multo minus soror, ꝛ ɔñr ꝙ hodie ꝑ mortẽ ꝑdicti Uilielmi tertiĩ absqꝫ liberis masculis dr̃ impleta conditio, d. fraternitatum, ꝛ sic eis mediãtibus dñaꝫ Elisabeth exclusam esse a bonis, de qbus in. d. fraternitatibus, ꝛ de quibus infra dicã. Doc. n. volũt fraternitates predicte cum earum confirmationibus, ꝙ bonorũ, de quibus in eis, femine dicantur incapaces, ꝛ propterea bona illa dicuntur exceptuata per dños iudices in predicta sententia. ℭ Circa tertium videt̃ prima facie, ꝙ fraternitatibus locus non sit factus quo ad bonorũ requisitionem. Nam fraternitates ipse sunt inite inter ꝑncipes Lantgrauios Hassie ex vna parte, ꝛ Lantgrauios Turingie ex alia sub illa cõditione si aliqua pars ex ɔhentibus, vel eius descendentes absqꝫ masculis liberis decesserint ꝛc. que conditio non dr̃ impleta, cum ex parte principũ Lantgrauiorũ Hassie supfuerit Uilielmus scđs ꝛ hodie illustrissimus Phylippus eius filius Modernus princeps hassie, ꝛ ꝑpterea cõditione nõdum impleta, nõ vr̃, ꝙ ex. d. fraternitatibus alicui ius deferatur quicquid superius dixerim de conditione impleta, ꝛ hoc de plano ꝓcedit respectu Lantgrauiorũ Turingie, eis. n. nihil dr̃ quesitum, cũ q̃tũ ad eos cõditio non sit impleta, ꝛ de hoc nõ disputat̃. ℭ Sed ꝛ respectu Uilielmi scđi idẽ vr̃ dñm, qꝛ nõ vr̃, ꝙ ipse cũ Uilielmo tertio aliquã fraternitatẽ, seu conuentionẽ fecerit, ꝛ lꝫ in ꝑdictis fraternitatibus ipse possit dici positus in conditione vna cũ aliis masculis descẽdẽtibus ex Lantgrauiis Hassie, ex eo tñ nõ
60 vr̃ vocatus per illã vulgatã regulã † ꝙ conditio nihil ponit in esse. l. siqs sub cõdi. ff. siqs obmis. cã test. ꝛ aliã, que ex illa sumunt̃, ꝙ positi in cõditione nõ cẽsent̃ vocati, vt est gl. cõiter approbata in. l. lucius. ff. de he. inst. ꝛ lꝫ aliqui in hoc ɔrium teneãt, de quibus ꝑ Jas. in. l. centurio. col. xxix. cum tribus seq. de vul. ꝛ pu. tñ illa est cois opi. Et dicit ibi Jas. colũ. xxxi. ꝙ ꝛ in scolis, ꝛ in palatijs ɔria opinio fuit dãnata, ꝛ hoc est, quod prio aspectu vr̃ hunc punctũ difficultare. ℭ Sed tamen his nõ obstantibus arbitror ɔriã opi. in casu nr̃o ꝓbabiliorẽ, vꝫ ꝙ imo ꝑ morteꝫ. d. Uilielmi tertii sine liberis masculis fuerit factus locꝰ ꝑdictis fraternitatibus respectu. d. Uilielmi. ij. ad excellẽ. d. dñe Elisabeth, ita vt merito dicamus eam, velut feminam redditam incapacẽ bonorũ, de qbus i. d. frnitatibꝰ, ꝛ dico, ꝙ eiusmodi fraternitates in proposito nostro inter cetera duo important. ℭ Primo ꝙ si tota linea masculina ex vna parte ex cõtrahentibus defecerit, bona, de quibus in. d. fraternitatibus, deueniant plene, ꝛ integre ad masculos alterius partis, ꝛ hoc est indubitatum. ℭ Secundo ꝙ si in vna parte, ꝛ ex eadem linea fuerint plures masculi, ꝛ aliquis illorum de-

cesserit sine liberis masculis, bona pdicta deueniãt ad alios masculos eiusdem linee illi defuncto proximiores, ꝛ sic femine semper excludantur per masculos, si sunt eiusdem linee, per eos, si non sunt per masculos alterius partis.

¶ Illud primum vt dixi est indubitatum, cum id apertissime dicant omnes fraternitates, ꝛ confirmatiões.

¶ Secundum vero est verissimum ꝛ probatur multipliciter. ¶ Primo quia sic videntur importare nonnulle clausule in dictis fraternitatibus, ꝛ alijs literis contente, nam in primis extat in continuatione prime fraternitatis circa medium ista clausula, ita ꝙ in posterũ ab vtraqꝫ parte ꝛ vtriusqꝫ partis legitimi masculi feudales heredes de corpore eorum nati, ꝛ heredes heredum qui in futurum erunt, perpetuo equales esse debeant ꝛc. Et paulo post reperitur alia clausula, vꝫ ꝙ si absqꝫ legitimis masculis feudalibus hr̃dibus de corpore ꝛc. decederent, ꝛ si masculos heredes feudales acquirerent, illiqꝫ postea sine legitimis masculis, ꝛ feudalibus heredibus morerentur ꝛc. ꝛ eadẽ clau
61 sula paulo post iterũ ponitur respectu alterius partis, † ex qbus clausulis, si recte pensentur (cum semper fiat eadem cõsideratio de heredibus ipsorum contrahentium, ꝛ de heredibus heredum) ostenditur, ꝙ inuicẽ inter se masculi vnius partis dicunꝭ vocati, cum verba illa heredes masculi, vel heredes heredum omnes complectanꝭ, qui successuri sunt, ꝛ ita dicantur vocati, vnde debet dici, ꝙ censentur vocati ordine successiuo secundum ꝙ proximiores reperiuntur, sicut qñ aliquid relinquitur familie iuxta. l. peto. §. fratre, ꝛ. l. cum ita. §. fi. ff. de leg. ij. ꝛ ita etiam Bar. ꝛ alij tradunt in. l. gallus. §. quidam recte de lib. ꝛ post. ¶ Preterea similis clausula reperitur in secũda fraternitate post principium in ver. ita ꝛ sub hac conditione ꝛc. ꝛ etiam prope fin. in ver. preterea decretum est ꝛc. ¶ Insuper etiam in tertia fraternitate post prin. dr̃, ita vt si contingeret vnam. d. partium ex nobis, vel nostros feudales heredes post nos in posterum de herede in heredem mori sine legitimis masculis heredibus ꝛc. ex quibus verbis colligitur in proposito nostro, ꝙ inter eos, qui sunt eiusdem partis bona de vno in alium masculum deuenire debent, cum dicatur de herede in heredẽ, ꝛ alias heres feudalis dr̃ masculus secundum superius dicta ꝛ hoc clarius exprimitur paulo post in ver. tamen interim quo masculina proles ꝛc. vbi clare dr̃, ꝙ masculi cuiuslibet partis de vno in alium debent in bonis defendi, ꝛ sic presuponitur bona ad eos peruentura, ꝛ non ad feminas iuxta regulam. l. cum ptor. ff. de iudi. in prin. ꝛ in specie, ꝙ post mortem Vilielmi tertij sine liberis masculis bona deuenire debuerint ad Vilielmum secundum clare dicitur in inuestitura per imperatorem Maximilianũ facta in psonã vtriusqꝫ Vilielmi secundi. s. ꝛ tertij de anno. M. cccc. xcv. prope fin. in ver. ita, ꝛ sub hac conditione ꝛc. ¶ Secundo principaliter, ꝙ ita ꝯhentes voluerint probatur p locum ab absurdo remouendo iuxta. l. nam absurdum. ff. de bon. liber. cum similibus, si eniꝫ aliter diceremus, sequeretur ꝙ plus possent masculi vnius partis ad exclusionẽ feminarum alterius partis, quam masculi illius met partis, ex qua sunt femine, qui defuncto proximiores essent, pone. n. ꝙ post morteꝫ Vilielmi tertij nullus superfuisset ex familia Hassiana masculus, certe masculi alterius partis scilicet ex lantgrauijs Turingie ꝛc. vigore fr̃nitatum fuissent vocati, ꝛ oĩo exclusissent sorores Vilielmi tertij vñ nõ dꝫ ĩ ꝓposito minus posse Vilielmus scd̃us cũ sit defuncto ꝓximior, ꝛ ex propria familia arg. l. si viua mr̃e. C. de bon. mater. ꝛ. l. publi⁹. §. j. de ꝯdit. ꝛ
62 demon. ¶ Tertio probatur † qa eiusmodi fraternitates inite fuerunt pro conseruatione dignitatis vtriusqꝫ familie, ꝛ maiestatis principatuum eorum, vt sic per viros, non per feminas regantur, ꝛ vtraqꝫ agnatio, vel altera in defectum vnius conseruetur, vt ex ipsis fraternitatibus apertissime pcipi põt, pp quod verosimile fit, ꝙ prius voluerint admitti masculos eiusdem partis proximiores, ꝛ deinde ipsis non existentibus masculos alterius partis, sed semp femine remouerentur, ꝛ incapaces essent, per quas familie dignitas non conseruatur iuxta. l. pronuntiatio in. fi. ff. de ver. signi. ꝛ ea, que tradit Jo. And. in add. spec. de succes. ab intest. sup rub. Cy. in. l. j. C. ad. l. iul. de adult. ꝛ Bal. ꝛ alij in. l. maximum vitium. C. de liber. preter. cuꝫ similibus, vt per patruũ ꝛ d. meum Soci. in consi. cclxxx. circa primam. ij. ꝛ. iij. col. iiij. vol. per Corn. in consi. lxxxij. licet in hac ꝛc. ij. ꝛ. iij. col. iiij. vol. ꝛ per Curt. in consi. lxxx. recte prefatus in prin. ꝛ. iij. col. ¶ Vñ cuꝫ in proposito masculi alterius partis. s. lantgrauiorum Turingie vocari non potuerint pp superexistentiam predicti Vilielmi secundi si ex mẽte ꝯhentiũ ipse Vilielmus non diceren p. d. fraternitates admissus, seqreꝭ, ꝙ femine bona ipsa hẽrent ꝯ omnẽ ꝓuisionẽ, ꝛ verosimilẽ mẽ
63 tẽ ipsoꝝ ꝯhẽtiũ † igiꝭ illud non est dicendum sumpto argumẽto a verosimili, iuxta. l. nõ ẽ verosimile. ff. ꝙ met. cã. ꝛ. l. si is cui. §. j. cũ similibus. ff. de solut. ꝛ alias inquit Bal. i. l. j. iij. col. C. de serui. fugi. ꝙ imaginẽ falsitatis hꝫ qd̃ ẽ remo
64 tũ a verosimili. ¶ Quarto ꝓbatur † nã qualis fuerit mens ꝯhentiũ interpretari debemus, ꝓut inuenimus, ꝙ ipsemet partes, vel earum heredes concorditer accipiunt iuxta doctrinam Bar. in. l. gerit. ff. de acqr. hr̃. sed in ꝓposito in vltima fraternitate, sed potius amicabili compositiõe Vilielmus tertius secundus, ꝛ primus, ꝛ ẽt alij ex Lantgrauijs Turingie sic fraternitates precedentes accepertt, interpretati sunt, ꝛ declarauerunt, ꝙ si Vilielmus tertius absqꝫ masculina ꝓle decessert, bona erant ad Vilielmum secundum ꝛ primum puẽtura p prius, ꝛ deinde illis deficiẽtibus similiter sine ꝓle masculina, vel si id antea ꝯtigisset, ad Lãtgrauios Turingie, nõ obstãte extãtia soroꝝ. d. Vilielmi. iij. q̃. ꝑ. d. fr̃nitates oĩo presuponunꝭ exclusę ergo ꝛc. cum igiꝭ ipsimet, inter quos tales fraternitates seruande erant, sic acceperint, sic intellexerint, ꝛ sic confessi fuerint, cõcludenter, ꝛ nos sic accipere, ꝛ interpretari debemus, maxime concurrentibus alijs, de qbus. s. ¶ Et ex predictis rõnibus euidẽtissime mẽs ꝯhẽtiũ oñdiꝭ, ꝙ descẽdẽtes masculi ex vna parte (in quoꝝ defectũ vocaꝭ alia pars) cẽsenꝭ ꝛ ipsi ad exclusionẽ feminaꝝ vocati. ¶ Ex quo facio ꝓ pdictis qntaꝫ rõnẽ, ꝑ q̃ tolliꝭ, qd̃. s. allegatũ fuit in ꝯñ † nã lꝫ pro regula positi in ꝯdõne non censeanꝭ vocati, vt ẽ dcm̃, tñ vbi mens disponentis (a qua omnia semp regulanꝭ) põt colligi in ꝯ rium, semp cẽsenꝭ vocati, ita solẽt dicere doct. nr̃i, vt tradit patruus, ꝛ dñs meus Soci. in repetitione. l. cũ auus in vltima. q. ff. de ꝯdit. ꝛ demõ. ¶ Et ex qualibet ꝯiectura faciliter ita tenẽdũ eẽ inqt Corn. in consi. lxxiij. viso ꝓlixo. ij. col. ij. vol. ꝛ hoc ex eo, quia plurimi doct. ꝛ antiq, ꝛ Moder. tenuerunt optimis rõnibus, ꝙ immo semp filij positi in ꝯdõne cẽseanꝭ vocati, vt refert Corn. in ꝯsi. xxxvj. vr̃ prima facie. ij. col. iiij. vol. ꝛ in. l. j. C. de ꝯdit. insert. Et idem reperio, ꝙ ꝯsuluit Andr. Barb. in ꝯsi. ccvij. scripsit doct. ꝛc. in. iiij. articulo. j. vol. vbi p tres col. illã opinionẽ defendit. ¶ Fateor tñ, ꝙ cõis opinio ẽ cũ glo. in. d. l. lutius, ꝙ regulariter nõ cẽsenꝭ vocati, tñ vt dixi, qñ mẽs disponentis apparet ĩ ꝯriũ, bñ cẽsenꝭ vocati, cũ igiꝭ ex predictis ĩ casu nr̃o mẽs ꝯhẽtiũ claꝭ oñdaꝭ, dicẽdũ ẽ, ꝙ dicanꝭ vocati, vt modo dixi. ¶ Quod ex alio ẽt ꝯfirmaꝭ, qa. s. in ꝯdõne ponunꝭ tm̃ masculi, dr̃. n. si q̃ partiũ decesserit absqꝫ hr̃dibus feudalibus masculis ꝛc. eo. n. posito sumiꝭ vltra pdicta euidẽs ꝯiectura, ꝙ positi in ꝯdõne dicanꝭ vocati, ꝓut voluit singulariter Guido pap. in. q. cclxxxiiij. ꝛ cũ refert, ꝛ seqꝭ dñs Deci. in. l. j. v. col. ver. vltimo singulariter nota ꝛc. C. de pac. ꝛ in cõsi. cclxx. dñs Ray. ꝓpe fin. ¶ Cõcludendo igiꝭ, ꝙ. d. Vilielmus secũdus (velut masculus ex Lantgrauijs Hassie, ꝛ ita in ꝯdõne positus) censeatur vocatus, seqtur, ꝙ respectu eius p mortẽ Vilielmi tertij sine ꝓle masculina dr̃ factus locus. d. fraternitatibus, vt sic ille dẽat dici ad bona vocatus ꝛ illorum bonoꝝ dña Elisabeth, vti femina dicaꝭ incapax.

¶ Venio nũc ad quartũ vꝫ q̃ bona in. d. fr̃nitatibus ꝯprehẽsa sint, ꝛ p ꝯñs, q̃ sint bona, quoꝝ femine pp. d. fraternitates dicanꝭ incapaces. ¶ Et circa hoc facio duas conclusiones generales, ¶ Prima sit, ꝙ veniunt vniuersaliter omnes principatus, omnia dñia cum omnibus terris, ꝛ gentibus prout proprie sonant verba cuiuslibet fraternitatis, dum in eis dr̃, vt ex tunc premortue partis principatus dominia cum terris, ꝛ gentibus ad partem superstitem de
66 uoluantur † hec enim verba in tertia fraternitate leguntur, ꝛ in alijs eadem, vel equipollentia, que verba cum sint infinite prolata, equipollent vniuersalibus. l. si pluribus de lega. ij. cum similibus maxime quia sepe in. d. fraternitatibus reperiuntur verba vniuersalia expressa, vt in. j. ꝛ. iij. duꝫ dr̃, cum

cum omnibus terris nostris &c. ¶ Secundo generalis cõclusio est, q̃ veniunt bona, nedum, que apud contrahẽtes reperiebantur tempore contractarum fraternitatum, sed ẽt que postea p̃ eos, vel eo℞ h̃r̃des fuerunt vñcunq; acq̃sita, sic etenim in qualibet fraternitate expresse legitur, dum dr̃, principatus, dominia cum territorijs, & gentibus iam quesitis vel per nos, heredesq; nostros feudales querẽdis in posterum &c. prout reperitur scriptum in secunda fraternitate, & similia & equipollentia verba in alijs ponuntur, q̃ verba cum in hoc clara sint vt etiam futura veniant, tollũt omnem disputationem. l. ille, aut ille. §. cum in verbis de lega. iij. & cum de querendis per heredes loquantur, debent intelligi per quoslibet heredes iuxta regulam. l. in annalibus .C. de leg. & sic etiam ea comprehensa dicentur, que nouissime per. d. Vilielmum tertium fuerunt acquisita, modo sint illius qualitatis, que in. d. fraternitatibus fuerint considerata. ¶ Et ex his duabus conclusionibus deciduntur plura, de quibus dubitatur. ¶ Primũ q̃ non solum veniunt bona feudalia, sed etiam alia, si enim aliquis principatus, aliquod dominium, aliqua terra, etiam que non sint feudalia reperiebantur apud Vilielmum tertiũ etiam illa veniũt cum de eis sit expressa mentio i fraternitatibus. Nec verbũ aliquod reperitur in eis, per quod tantũ de faudalibus debeat intelligi. ¶ Nec ob. verbum feudales heredes &c. vel simile, quod sepe in. d. fraternitatibus reperitur, quoniam ex eo non fit restrictio bonorum, sed p̃sonarum, vt de se patet, & voluerunt per illud verbum contrahentes demõstrare, quando sit futurus locus fraternitatibus, & que persone faciant, illas non sortiri effectum, videlicet ille, q̃ alias eẽnt feudales h̃r̃des, & de corpore nate prout legitur in. d. fraternitatibus, & per consequens descendentes masculi ex ipsis contrahentibus. ¶ Et per hanc viam apertissime ostenditur mens contrahentium, q̃ etiam de faudalibus loquunt̃, & q̃ etiam eorum respectu verbum heredes tantum ad masculos referatur, cum tantum sit dicere, feudales heredes de corpore natos &c. quantum descendẽtes masculos p̃. s̃. dicta. ¶ Et maxime quia sepissime in. d. fraternitatibus, & earum confirmationibus etiam expresse de masculis fit mẽtio, vt ẽt. s̃. dixi. ¶ Et ex hoc sequitur, q̃ ciuitas Margipurg. & alie similes, & castra plurima, posito q̃ nõ essent feudales, aut feudalia, dñr in. d. fraternitatibus incluse, vel inclusa. ¶ Quod etiam vltra hoc in multis ex eis demõstrat̃ p̃ lr̃as reuersales, q̃bus ipse ciuitates, vel castra tãq̃ in fraternitatibus inclusa homagium, & iur̃m prestiterunt, & in euẽtũ, de quo in eis obediẽtiam prestiterunt. ¶ Et idẽ dicendũ est de comitatu Cattenelebogen, & de omnibus alijs de q̃bus põt dubitari, an sint feudales, oẽs. n. principatus, omnia dñia, omnesq; terre cum suis gentibus in fraternitatibus includuntur, non habita distinctiõe, an feudales sint, vel ne. ¶ Secundo ẽt decidit̃, q̃ non solum veniunt bona, q̃ apud Vilielmũ tertiũ reperiebant̃, q̃ eidem obuenerãt ex p̃r̃na linea, sed ẽt ex m̃r̃na, seu intuitu, vel contemplatione m̃r̃is, put erat comitatus Cattenelebogen, & dietim, & alia plura, immo ẽt, q̃ ed eũ aliunde venerant ex p̃prijs c̃ctibus vel alio quolibet mõ, cũ. n. simpliciter omnia fuerint inclusa tam p̃ñtia, q̃ futura, g̃ñaliter, & sine distinctione dʒ intelligi ẽt de predictis. l. j. §. & g̃ñaliter de leg. prestan. & l. de p̃cio. ff. de publici. cũ similibus. ¶ Tertio ẽt determinat̃, q̃ cũ simpliciter oẽs principatus, comitatus, vrbes, castra, dominia, & terre veniãt, intelligunt̃ venire cũ suis iuribus omnibus, & p̃tinẽtijs, tanq̃ accessorijs, vt sic sequant̃ naturaʒ sui principalis. c. accessorium de reg. iur. libr. vj. cũ his, q̃ p̃ Inno. & alios tradũt̃ in. c. cũ ad sedẽ de resti. spoliat. & s̃. ẽt dixi. ¶ Et maxime q̃a sepissime in. d. fraternitatibus, & earum confirmationibus, & alijs literis de p̃tinentijs sit facta mẽtio. ¶ Et ex hoc infert̃ q̃ ẽt bona mobilia, q̃ sunt ordinata p̃ predictis principatibus, dñijs, & terris &c. similiter veniunt tanq̃ accessoria, & de p̃tinẽtijs, vt. s̃. dictũ fuit in fi. primi capitis principalis. ¶ Et hoc ẽt clare colligit̃ ex literis secunde fraternitatis, in ver. dẽbunt ẽt oẽs, & singuli capitanei &c. ibi, eorũdẽq; omnibus, & singulis p̃tinẽtijs ẽt si sint mobilia &c. Et ẽt ex confirmatiõe prime fraternitatis circa medium, in ver. ita q̃ ipsi in posterum ab vtraq; par-
67 te &c. ibi bonorum, eorũdẽq; p̃tinẽtiarum &c. † c̃siderãdo, q̃ bonorum appellatio etiam mobilia comprehendit, immo etiam iura, vt. l. si legatus. §. j. & l. nam quod. §. fi. cũ. ll. seq. ff. ad trebel. & l. bonorum appellatio la. j. ff. de ver. sign. ¶ Infertur ẽt, q̃ predia omnia, q̃ p̃. d. Vilielmum tertium possidebant̃ intra fines principatus Hassie, vel alicuius comitatus, & similium dicuntur similiter inclusa in. d. fraternitatibus, velut de pertinentijs ipsius principatus, vel comi-
68 tatus, † nam quicquid est intra fines alicuius castri, vel comitatus, seu principatus dr̃ eẽ illius, vt. l. ede sacra. §. j. ff. de c̃tῤẽ. empt. & l. insule Italie. ff. de iudi. vbi not. Bal. ¶ Et idõ dicebat hosti. i. c. si diligẽti. de p̃sump. p̃ illũ tex. q̃ dñi tẽporales h̃ñt fundatã intentionẽ quo ad res sitas intra fines sue terre, nam quicquid est intra fines, censent̃ eẽ de p̃tinentijs principalis rei, nisi aliud in c̃rĩũ p̃bet̃, ita voluit Pau. de cast. & ibi sequit̃ patruus meus Soci. in. iij. col. in. l. j. ff. de acq̃r. pos. & clarius ad propositum nostruʒ ita dixit idẽ Soci. in c̃si. clxvj. in cã cõitatis. ij. col. ver. iij. conclusio &c. vbi plurimũ allegat, & idem post eum dixit. d. Alber. brun. in c̃si. xxx. in cã, & dñia. ij. col. versi. itẽ p̃ ipsum instr̃m cõcluditur ergo, q̃ quicquid de principatu Hassie, & de alijs dr̃, idẽ, & de predijs intra eorum fines dicendum est, nisi cõtrarium demonstretur, & propterea sequitur q̃ intẽtio illustrissimi principis Phylippi rei conuenti circa predicta predia dr̃ de iure cõi fundata, vt. s̃. sint de p̃tinẽtijs illius principatus, aut comitatus, vel alicuius similis, intra cuius fines reperiunt̃, donec c̃rĩũ p̃bet̃. ¶ Et hoc p̃cul dubio procedit in casu nostro, cum ita per ipsum principem possideant̃, cuʒ in possessione sua cum suis qualitatibus de iure debeat defendi, vbi euidenter c̃rium nõ ostẽdat̃. §. commodum insti. de interd. cum similibus. ¶ Et ex his sequitur, q̃ vigore p̃dictarum fraternitatum, per quas bona omnia in eis inclusa (secundum declarationem. s̃. positam) ad masculos omnino p̃tinere debẽt, q̃ illorum bonorum femine dicuntur incapaces, quod seruire in proposito potest, si que bona in fraternitatibus dicantur comprehensa quorum femine nõ redderentur incapaces, vel de iure cõmuni, vel ex cõsuetudine Hassiane familie iuxta superius declarata. ¶ Immo, & in alijs, (licet non sit necessaria consideratio fraternitatum) in
69 eo seruiet, vt cumulet incapacitatem, † & remedia multiplicet, nostra enim interest plura remedia habere. l. j. C. communia de leg. & plura vincula sunt vno fortiora, auct. itaq;, vbi not. Bar. C. communia de succes. ¶ Et vltra predicta dici generaliter potest (si veram mentem contrahentium intueamur) q̃ bona omnia simpliciter, & absq; distinctiõe dicantur in. d. fraternitatibus comprehensa. sic vt eis mediãtibus quasi iure quodaʒ hereditario ad masculos iuxta fr̃nitatum tenorem deuoluantur, & obmissis multis, ex tribus hoc videtur concludenter probari. ¶ Primo quia in fraternitatibus, & earum confirmationibus dicitur, & sepe replicatur, q̃ bona veniant ad partem superstitem h̃r̃ditario iure, eiusq; masculis superstitibus querantur, tanq; veris, & legitimis heredibus, & ita etiam inuicem partes se vniuerunt (& ab imperatoribus in inuestituris, & confirmationibus declarat̃) vt. s̃. perinde sint, ac si ex eadem consaguinitate, immo eodem partu nati essent, & sic inuicem succedãt, in casum tamen in eis consideratum cum igitur, vt h̃r̃des, & hereditario iure sint admittendi, sequitur q̃ ad omnia bo-
70 na qualiacunq; sint † cum hereditas sit successio in vniuersum ius &c. l. hereditas. ff. de reg. iur. cum simil. ¶ Secundo hoc euidenter, & expresse dicitur in confirmatiõe prime fraternitatis facta per Carolum quartum imperatorẽ, nam in ea tam in concessione, & simultanea inuestitura, q̃ etiam in equatione, quam inter contrahentes fecit, atq; etiam in delatione in casum deficientis linee masculine alterius partis semper generaliter post multa sp̃aliter enumerata subicitur, bona, eorundemq; p̃tinẽtias cum omnibus iuribus, & emolumentis nullo penitus excepto &c. que verba cum clara sint tollunt omnem disputationem. l. ille, aut ille. §. cum in verbis de leg. iij. ¶ Tertio ostẽditur ex eo, q̃ in. ii. & iij. fraternitate (ad quas in quarta habetur relatio) dr̃ q̃ parti decedenti sine prole masculina, dicitur reseruata facultas testandi vsq; ad summam. x. vel. xij. millium florenorum renẽsium, & ita pars superstes (ad quam bona premorientis vigore fraternitatum deuoluerentur) tenetur seruare, sic tamẽ

vt immobilibus bonis carere non compellatur propter ta-
lem testationem, item etiam si femine premorienti parti su-
perfuerint, prouisum ē de conueniēti dote, dico.n.ꝙ ex his
necessario demonstratur ꝯhentes de omnibus bonis sen-
sisse, vt sic in ceteris pars superstes, vt hrs vniuersaliter in
omnibus bonis succedat, ⁊ ad illam particularem prouisio
nem seruandam, velut ad quoddam fideicommissi onus di
catur grauata, alias predicta particularis ꝓuisio vana eēt,
⁊ non conueniret. ¶ Et propter hoc istud dicendum eēt,
ēt vbi alias verba non sic ꝑ se importarēt, arg.l.ꝓculus in
71 prin. ⁊ ibi Bal. ⁊ alij tradunt.ff.de vsuf. † ibi enim legatuꝫ
vsufructus dicitur importare legatum proprietatis contra
naturam verborum, si subiecta prouisio alias non conueni
ret, sic ergo, ⁊ in casu nostro dicendum esset. ¶ Et si hoc ꝓ
cederet etiam ꝙ verba repugnarent, fortius dicendum est,
cum verba istud ipsum important, auct. multo magis.C.de
sacrosan.eccl. prout importare in casu isto.s̄.demonstraui.
¶ Si ergo, vt ex predictis constat, omnia bona dn̄r in fra
ternitatibus inclusa, ⁊ sic ita sunt affecta, vt ad masculos ꝑ
uenire debeant, seqtur ꝙ similiter femine omnium sunt in-
capaces, ⁊ ꝑ consequens.d. Elisabeth, velut femina, vigo-
re exceptionis in sententia posite ab eis dr̄ exclusa. ¶ Ca
pio modo quintum quod videndum proposui, circa quod
in primis aduertendum est, qa reseruatio que in vltima fra
ternitate, seu potius amicabili compositione fit dn̄e Elisa-
beth in iure hereditario pr̄ne, fraterne, ⁊ mr̄ne hr̄ditatis, si
50.millia florenorum soluta non essent ex mora ⁊c.non dr̄
ei quicq̄ ꝗsiuisse, attēto ꝙ erat absens, ⁊.d. compositiōi ex
72 presse protestando ꝯdixit q̄ primum eam nouit † nemo.n.
ex eo quicq̄ ꝯseq dꝫ, quod omnino expugnare ꝓcurauit.l.
papinianus.§.meminisse, ⁊ ibi tradunt oēs.ff.de inoffi.tes.
⁊ est regula ex eo non dꝫ de reg.iur.lib.vj.tradunt Bar. ⁊
alij in.l.naturaliter.§.nihil cōe, circa.iij.lect.ff.de acq.pos.
¶ Et maxime hoc dicendum est, qa illa quantitas floreno
rum.50.millium soluēda erat dn̄e Elisabeth ꝓ renūtiatio-
ne q̄ ipsa facere dēbat, vt in predicta amicabili ꝯpositione
dr̄, ⁊ q̄ ipsa nunq̄ fecit, immo (vt dixi) expressa ꝓtestatiōe
73 ꝯdixit, † cū.n.ipsa nō impleuerit ꝓ sua parte quod factura
erat, nullum ius ex tali compositione dr̄ ei ꝗsitum.l. ex pla
cito.C.de re.ꝑmut.cū similibus, ¶ Secundo circa hoc di
co, ꝙ talis reseruatio, vbi posset sortiri effectū, solū ꝓcede
ret respectu iuris, ⁊ bonorum, q̄ solū vigore.d.fraternitatū
ad.d. Uilielmum secundum potuisset ꝑtinere, ⁊ non respe-
ctu aliorum bonorum, quorum femina, ⁊ sic dn̄a Elisabeth
esset incapax ex alia cā etiam fraternitatibus nō cōtractis.
¶ Et ideo dico, ꝙ talis reseruatio nullo mō pōt ei ꝓdesse
quo ad feuda, quoꝝ ipsa dr̄ incapax ex natura ipsoꝝ, vt.s̄.
in prin.dictum fuit. ¶ Item nec quo ad bona, quoꝝ ipsa
velut femina dr̄ de iure cōi incapax ēt ꝙ non sint feuda, vt
etiā.s̄.dixi circa primum caput secundi capitis principalis.
¶ Similiter ⁊ tertio nec quo ad bona, que ex consuetudi
ne familie Hassiane ad feminas ꝑtinere nō pn̄t, de quibus
ēt.s̄.dcm̄ fuit, ꝑ illam etenim reseruationē nō dr̄ illa mulier
adepta capacitatē quā ius cōe, ꝯsuetudo, ⁊ ipsius mulieris
natura negāt, cū ad illud nō tendat arg.l.nō omnis in prin.
ff.si cer.pet. presertim cū sit facta respectu bonorum hr̄dita
riorum, q̄ ei poterant dēri, nā feuda, ⁊ alia, quorum femine
iure cōi, vel ꝯsuetudine sunt incapaces, nō dn̄r simpliciter
iure hr̄ditario deferri, cum femina possit hrs institui, ⁊ tn̄
ad illa non admittet̄, ⁊ de his.s̄.dcm̄ fuit, ad q̄ bn̄ facit.c.lꝫ
de voto cum his, q̄ ibi Abb. ⁊ alij tradūt. ¶ Tertio ēt di-
ci pōt, ꝙ ꝑdicta reseruatio dr̄ facta in euētū, ꝙ mora ꝯmit
tat̄ in soluēdis illis.50.millibus florenis, sed mora ꝓ vero
74 nulla cōmissa fuit ergo ⁊c. ¶ † Hoc aūt ꝓbat̄, qa mora nō
cōmittit̄, nisi in fauore eius, q ꝓ sua ꝑte impleuit.l.iulia.§.
offerri.ff.de act.empt.cum similibus, vt scribit Corn.in cō-
si.ccxlvj.vr̄ in hac consultatione.ij.col.iij.vol. sed ex parte
domine Elisabeth non est impletum, quia scilicet illa nō re
nuntiauit, vt debebat, immo expresse se nolle renuntiare, ⁊
illi amicabili compositioni se contradicere publice, ⁊ palaꝫ
protestata fuit, ergo ⁊c. ¶ Et licet.d. Uilielmus secundus
illam quantitatem realiter non obsignauerit, tamen cū ver
botenus obtulerit, ⁊ iam esset plusq̄ notum, ꝙ dn̄a Elisa-
beth propter.d.ꝓtestationem nolebat illam acceptare, sa-
75 tis ei videtur, vt non dicatur in mora constitutus, † nō.n.
tētandum est, aut expectandum, quod exploratum est non
euenturum arg.l.hec stipulatio.§.diuus.ff. vt leg.no.caue.
⁊.l.aliqn̄.§.fi.ff.ad senat.cōsul.vel.cum similibus. ¶ Pre
terea cum ipsa sic publice, ⁊ deliberato animo contradixe-
rit non poterat ex.d.amicabili compositiōe quicq̄ petere,
vt.s̄.dictum est. ¶ Unde ex hoc etiam sequitur, ꝙ.d. Ui-
76 lielmus secundus non potest dici constitutus in mora † quia
vbi nulla petitio datur, nulla mora dari potest.l.si pupillus
de ver.obli.cum similibus. ¶ Preterea non vr̄ in mora,
quia nulla precessit admonitio, q̄ videbat̄ necessaria, lꝫ eēt
tp̄s duoꝝ mēsiuꝫ, vt voluit Pau. de cas.ꝯsi.clxvj.vr̄ ꝙ.d.
77 Paulus ⁊c. † Ubi dicit, ꝙ obligatus presentare.ī.viij.dies
lapso tempore non dr̄ in mora, nisi precesserit monitio, vt ꝑ
eum. ¶ De hoc tamen an sit verum pro nunc non disputo
quia non est necessarium, cum ex alijs mora negetur sed sa-
tis sit ex ista opi. Pau.de cast. hoc comprobari. ¶ Demū
circa hoc ēt addendum est, ꝙ cum.d. Uilielmus secundus
de principatibus, castris, vrbibus, ⁊ comitatibus ⁊c. fuerit
simul cum Uilielmo tertio inuestitus iure feudi, ⁊ declara-
tum, ꝙ inuestitura in casum, qui euenit, constituat plenum
ius feudale ipsi Uilielmo secundo non potest dici, ꝙ per il-
lam amicabilem compositionem sit ei preiudicatum in.d.
78 iure, cui non reperitur aliquo modo renuntiatum, † ⁊ cum
illa inuestitura de voluntate Uilielmi tertij facta fuerit, non
potest per dominam Elisabeth infringi, que vt eius hrs om
nia per ipsum gesta approbare tenetur iuxta.l.cum a ma-
tre, cum materia.C.de rei vendi. ¶ Nec etiam creditur, ꝙ
Uilielmus secundus voluerit illud ius renuntiare, vt sic feu
da illa ad dominam Elisabeth peruenire possint, quasi alie
79 nata, † quia illud facere non potuisset absqꝫ sui preiudicio,
sine consensu imperatoris iuxta.c.j.in prin. ⁊ per tot.de pro
hib.alie.feu.per feder. ⁊.s̄.dixi ad aliud ꝓpositum. ¶ Cre
dendum itaqꝫ est, ꝙ illud fecerit, quod eis permissum erat,
⁊ non quod erat prohibitum arg.l.merito.ff.pro so. ¶ Cō
cludendum ergo est ex his omnibus, vel aliquo eorum, ꝙ
nullum dicitur preiudicium predicto Uilielmo secūdo vel
eius filio inductum ex eo ꝙ ipse.50.millia florenorum non
soluerit, qn possit omni iure ex.d.fraternitatibus sibi com-
petente vti. ¶ Circa sextum, ⁊ vltimum paucis instādo cō
cludo, ꝙ dn̄e Elisabeth nulluꝫ dr̄ ius de nouo quesitū ꝯ.d.
fraternitates per illam reseruationē in dotali pacto factā,
sed illud tantum ex ea reseruatum dr̄, quod renūtiatiōe, de
qua ibi non facta habitura fuisset, vt sic adueniente casu, in
quem reseruatio facta fuit, renuntiatio illa ei, vel hr̄dibus
suis in nullo noceat, sed pro non facta hēat̄, vt in.d.pacto
dotali aperte dr̄, vn̄ cū ius ꝗsituꝫ.d. Uilielmo secūdo ex.d.
fraternitatibus non pendeat aliquo modo a.d.renuntiatio
ne, vt est plusq̄ notum, non potest dici, ꝙ tali iuri per illam
reseruationem sit in aliquo preiudicatum. ¶ Sed aduertē
dum est, quia vr̄, ꝙ saltē in comitatu Cattenelenbogen ⁊c.
cum alijs ab eo prouenientibus, ⁊ in ceteris iuribus mr̄ne
hereditatis dicatur ei ius reseruatum, prout expresse dr̄ in
d.pacto dotali. ¶ Uerum pro resolutione iterum aduertē
dum est, quia oportet videre, quod ius super istis ei compe
tebat an̄ illam renuntiationem nam illud vere sibi reserua-
tum est. ¶ Unde in primis dico, ꝙ quo ad hereditatē mr̄-
nam nullum ius certum tunc illi competebat, cum illa ma-
ter viueret, ⁊ etiam viueret Uilielmus tertius illius filius,
ad quem futura successio matris spectabat iuxta consuetu-
dinē Hassiane familie, ⁊ forte totius germanie, sed si.d. Ui
lielmus ante matrem decessisset, poterat tunc domina Eli-
sabeth maternam hereditatem consequi, ⁊ illud ius, ⁊ hec
spes ei dr̄ in.d.pacto dotali seruata, sed iste casus non eue-
80 nit † quia domina Anna mater decessit superstite.d. Uiliel-
mo filio masculo, cui vniuersalis eius hr̄ditas quesita fuit,
⁊ immediate perdidit nomen materne hr̄ditatis, quia vni-
ta cepit esse cum alijs bonis ipsius filij, vt.l.sed, ⁊ si plures
.§.filio de vulg. ⁊ pupil. ⁊ sic nō est amplius de materna he
reditate agendum, sed de hr̄ditate, ⁊ bonis.d. Uilielmi iux
ta tradita communiter maxime per Alex. ⁊ moderniores
in.l.j.§.veteres.ff.de acquir.posses. ¶ Et illud ius, qḋ dn̄a
Elisabeth poterat sperare, seu melius illa spes euanuit, nō
ꝗdē ꝑ renūtiationē in pacto dotali factā, sed qa mr̄i in totū
successerat

successerat masculus, ideo sequitur, q. d. reseruatio in proposito nostro nihil dicitur operari respectu materne hereditatis. ¶ Et idẽ dico respectu comitatus de Cattenelebogen. (lz de eo ibi fieri videatur expressa mẽtio) qa primo potest dici, q nunq̃ fuerit q̃situs dñe Anne mr̃i, sed de comite Phylippo dicitur recta via puenisse in dñum Henricum eius generum, licet contemplatione eius vxoris domine Anne predicte. ¶ Ipse enim Henricus fuit de tali comitatu inuestitus, ipsi a fidelibus homagia prestita, et ipse semper, vti dominus, et proprio nomine gubernauit, et domina Anna nihil fecit, et ita postea de ipso Hẽrico in Vilielmum tertium peruenit, qui similiter fuit inuestitus, et per hanc viam fuit. d. comitatus affectus vna cum alijs in prouenientibus, illo onere, et obligatione ex. d. fraternitatibus proueniente, cum etiam de futuris loquant, vt. s. dictum ẽ. ¶ Siue ẽt secũdo volumus dicere, q. d. comitatũ habuerit. d. Vilielmus tertius a mr̃e eius (q̃si ei fuerit q̃situs) idẽ est, qa semp dr̃ tali obligatione affectus ea sola dñia ꝯsiderata, qa in priore casu illa obligatiõe dr̃ fuisse affectus, quã primũ puenit ad Henricum patrẽ Vilielmi. posteriore vero non ptiusq̃ ad ipsum Vilelmum puenerit. ¶ Sed qcqd teneas, cum semp apud ipsum Vilielmum tertiũ fuerit repertus cum tali onere, et obligatione et consequẽter q ad eũ nullũ ius cõpetebat dñe Elisabeth, nõ põt ꝯsiderari qd ei fuerit reseruatũ, cũ nõ entis nulle sint qualitates. l. eius q in puincia. ff. si cert. pet. tradit Jas. in. l. si ꝯstãte. cciiij. col. ff. sol mat. ¶ † Iste enim reseruationes non ad nouum quid q̃rẽdum rẽdũt, sed ad ius competens ꝯseruandũ, vt. l. fi. in prin. et ibi not. Bal. in vltimis verbis. C. de tẽpoꝛ. appel. et tradit patruus, et. d. meus Soci. i. l. gallus. §. et qd si tm̃. iij. col. de liber. et post, et idẽ dixit Ang. in. l. oẽs. C. de pscrip. xxx. vel. xl. ann. et ibi ppꝛie infert ad renũtiatiões, et reseruatiões, q̃ fiũt in ꝯtribus, vt p eũ. ¶ Et vbi ẽt velis simpliciter. d. comitatum considerare, vti rẽ hr̃ditatis domine Anne, dicas, put mõ dcm̃ ẽ, de ipsa hr̃ditate, et sic ꝯcludẽdum est ex illo pacto dotali, et reseruatione in eo facta nullũ cõpetere ius dñe Elisabet, aduersus predictas fraternitates, et bona in eis comprehensa. ¶ Et ex his omnibus in hoc tertio capite iam dictis cõcluditur feminas dici incapaces bonorum, que in predictis fraternitatibus fuerunt inclusa (secundum q in quarto quesito dictum fuit) et ppterea dñr talia bona excepta in. d. snia in scdo capite exceptionis, vt sic ad ea restituenda illustris dominus Philippus reus cõuentus non teneatur. ¶ Fateoꝛ tamen, q ex his bonis plurima immo quasi omnia etiam ex alijs capitibus restituẽda nõ sunt, sed dicuntur excepta, vel quia feuda mascula sint, vel quia illorum femine, dicuntur incapaces de iure communi, vel ex consuetudine familie Hassiane secundum ea, q̃. s. dicta sunt. ¶ Seruiunt ergo. d. fraternitates, et earum necessaria ẽ consideratio respectu illorum bonorum in eis cõprehenſorum, quorum femine ex alijs capitibus non dicerẽtur incapaces, vt saltem propter. d. fraternitates dicantur incapaces illorum, et ita dicantur talia bona in. d. sententia excepta, prout. s. dictum est. ¶ Seruiunt etiam ad adiuuãdas alias incapacitates, vt sic plures rationes efficacius operentur per iura vulgaria. ¶ Ex pdictis omnibus apparet responsum fere ad omnia, de quibus queritur, et si que supersunt vel ex his que diximus tacitam habent resolutionem, vel in se clara sunt, ideo aliter non insistam presertim, quia temporis angustia non patitur me in scribendo longiorem esse. Laus Deo.

Soci. nepos. J. V. D. legens.

CASVS

¶ Carolus quintus Romanorum imperatoꝛ sacratissimus cum lis quedam verteretur inter illustrem dominam Elisabeth comitissam de Nassano agentem ex vna, et illustrez principem, et dominum dominum Philippum Lantgrauium Hassie reum conuentum ex altera, amicabiliter predictam litem pertractando tantum a. d. partibus, vel earũ procuratoribus obtinuit, vt in compromissum, et cognitionem quandam super. d. causa vtraq̃ pars cõsensit, et ita de partium consensu causam, et litem predictam terminandaz commisit tribus reuerendis episcopis, prout ex literis imperialibus desuper confectis latius constat, quarum copia transmittitur. ¶ Pendente lite predicta coram. d. Reuerendis episcopis decessit domina Elisabeth actrix, et cũ ex post illustres comites de Nassano filij, et heredes eius, qui nomine eorum matris, et pro se ipsis tali compromisso consenserunt litem istam vti filij, et hr̃des predicte domine Elisabeth prosequerentur, fuit tandem lata quedam sententia per predictos Reuerẽdos episcopos tenoris, de quo in ea, cuius copia transmittitur.

¶ Modo petitur executio predicte sententie, contra quaz opponitur, q fuit, et est nulla ipso iure, attento, q lata fuit post mortem domine Elisabeth.

¶ Quibus sic stantibus queritur.

¶ Primo vtrum sentẽtia predicta fuerit nulla, vt opponit.

¶ Secundo posito, q nulla fuerit, vtrum de tali nullitate possit nunc in executione opponi.

¶ Et queritur consilium pro iustitia.

SVMMARIVM.

¶ Quõ cognoscatur, an aliqui arbitri fuerint, vel ne.

¶ Sententia lata ab arbitris post mortem vnius ex compromittentibus an valeat.

¶ Nullitas sententie an possit in executione eius opponi.

1 Compromissum per partes factum in aliquos non inducit eos delegatos cum aliquo iurisditionis exercitio, sed sunt arbitri vel arbitratores.
2 Quomodo cognoscatur, an aliq arbitri fuerint, vel ne.
3 Verba non debent alterare veritatẽ, sed impropriari, vt seruiant intentioni disponentis, et partium.
4 Partium consensus est potentioꝛ, q̃ principis rescriptuz.
5 Reconuentio licet possit coram iudice delegato, et non coram arbitro fieri, tamen si delegatio fiat de partium cõsensu, delegatus ille dicitur sapere naturam arbitrorum ideo coram eo, sicut nec coram arbitris, reconuentio fieri non poterit.
6 Imperatoris assertioni standum est, cum inter suos subditos loquitur, et de hijs que per eos corã eo gesta sunt.
7 Arbitri si ferant sententiam post mortem vnius ꝯpromittẽtis, an valeat, et eorum auctoritas duret, si in commissione est facta mentio heredum, et J. nu. 11. et. 13.
8 Arbitrorum auctoritas pendet ex compromisso.
9 Compromissa regulariter dicuntur personalia, nec ad heredes transeunt, quia de illis forsan confidentiã non hẽrẽt.
10 Argumentum a sufficienti partium enumeratione valet.
12 Jura pro absurdo habent, q ius ex compromisso oriẽs non respiciat equaliter ambas partes.
14 Argumentum ab absurdo fugiendo procedit.
15 Curiosi esse non debemus de hereditate viuentis.
16 Compromissum pro parte expirare, et pro parte durare, non potest.
17 Nullitas sententie potest in executione opponi, et impediet executionem.
18 Nullitas sententie proueniens ex defectu iurisdicionis, seu auctoritatis arbitrorum potest opponi etiam post executionem.

CONSILIVM LXVI

Dirigat Dominus verba mea in viam veritatis, et iustitie. Memini me anno preterito super interpretatione predicte sententie plenissime consuluisse, et que tunc scripsi repeto, et affirmo psupposita validitate sententie, que tunc presuponebatur nec narrabatur, per quos lata fuerat seu quomodo ad ipsius pnunciatores deuẽtũ fuerat nec etiam q post mortem illustris domine Elisabeth lata fuisset, nunc vero attento, q pdicta illustris. d. Elisabeth comitissa de Nassano actrix in cã prius in fata ꝯcessit, q̃ snia predicta proferretur, oritur difficultas, de qua in puncto proposito. ¶ Super qua cuz maxima modestia requiroꝛ, vt quid iuris sentiam, per viaz

consilij rescribam, cui honestissime petitioni nec debeo, nec
volo deesse, rectius tñ sententiis iudicio ꝓmpto aio me subi-
ciens. ¶ Viso igit̃ pũcto predicto cũ scripturis cũ eo trãs-
missis, capio primã q̃onẽ ꝑ cuius resolutiõe vt distincte ꝓ-
cedã, duo veniũt discutiẽda. ¶ Primũ vtrũ p̃dicti Reue
rendi episcopi, q̃bus cã p̃dicta fuit cõmissa possint dici arbi
tri, vel saltẽ dicant̃ functi vice arbitroꝝ. ¶ Scd'o eo ita po
sito, vidẽdũ erit, vtrũ eoꝝ auctoritas euanuerit ꝑ mortẽ p̃-
dicte dñe Elisabeth, ita vt postea nulliter sniam ꝓtulerint.
¶ Circa primũ breuiter, ꝛ ꝯclusiue loquẽdo vr̃ de iure tñ
dẽdũ, ꝙ p̃dicti Reuerẽdi episcopi, in p̃nti cã fuerũt arbitri,
tã, ꝛ si a serenissimo Imperatore cã eis ꝯmissa fuerit, ꝛ pro
bat̃ hoc satis euidẽter, q2 illi fuerunt quodãmõ a partibus
1 electi, q̃ in eos dñr fecisse ꝯpromissum, vt statim dicã, † nulli
aũt dubiũ ẽ, ꝙ ꝯpromisso facto ꝑ partes nõ inducunt̃ iudi-
ces delegati cũ aliquo exercitio iurisditiõis, sed fiũt arbitri,
2 vel arbitratores, vt. C. ff. ꝛ extra de arbit. ꝑ totos. ¶ † Et
ꝙ ꝯpromissum in casu ꝓposito factũ fuerit, vt dixi, vr̃ ꝯsta
re ex lr̃is Caroli Imperatoris serenissimi tã directis illis
tribus Reuerẽdis episcopis, q̃ ẽt scriptis g̃naliter ad veri
tatis testimoniũ, nã cũ Imperator in eis incipiat narrare li
tẽ p̃dictã diu, ꝛ in pluribus curijs vẽtilatã inter ipsas ꝑtes
fuisse subdit, ꝙ amicabiliter cũ eis agẽdo, tñ ab vtraqꝫ ꝑte
assecutus fuit (ꝓut ẽt in pũcto narrat̃) ꝙ vtraqꝫ pars in se-
quẽs ꝯpromissum, ꝛ cognitionẽ libere ꝯsensit. ¶ Ex q̃bus
verbis si bñ põderent̃, ex duobus ꝓbari vr̃, ꝙ p̃dicti Reue
rẽdi episcopi fuerũt arbitri. ¶ Primo ex eo, ꝙ tota illa di
spositio appellat̃ ꝯpromissum. ꝛ ita ẽt postea appellatur in
progressu p̃dictaꝝ lr̃aꝝ, nã in illis, q̃ episcopis illis dirigun
tur circa mediũ dr̃, vigore cuius ꝯsensus, ꝛ ꝯpromissi ꝛc. ꝛ
in alijs ꝑpe finẽ dr̃, ꝛ iuxta tenorẽ ꝯuẽti compromissi proce
dat ꝛc. ꝛ ibidẽ paulo post ẽt sequit̃, ꝙ hmõi ꝯuẽtũ compro
missum, ꝛ cognitio ꝛc. put ex ipsaꝝ lr̃aruꝫ lectura apparet.
¶ Si igit̃ dispositio illa dr̃ ꝯpromissum ꝑ partes factũ se
quitur p̃dictos episcopos fuisse arbitros ꝑ p̃dicta. ¶ Se-
cũdo idẽ vr̃ ꝓbari ex eo, ꝙ ꝯmissio illa, ꝛ totũ, q̃d fecit Im
perator fundat̃ in volũtate, ꝛ cõsensu partiũ, dicit. n. in. d.
lr̃is, vt modo retuli, ꝙ tñ ab vtraqꝫ parte assecutus fuit, ꝙ
vtraqꝫ pars cõsensit ꝛc. ꝛ idẽ ẽt ꝯstat ex discursu lr̃aꝝ p̃di-
ctaꝝ, dũ in eis dr̃, ꝙ vtraqꝫ pars ꝯsensit in predictos episco
pos, ꝛ ẽt ꝙ ꝯsensit vtraqꝫ pars in electionẽ illius, q̃ venie-
bat subrogãdus in locũ alicuius ex illis tribus, q̃ vel morte
vel alio impedimẽto cãe preesse nõ posset, si igit̃ totum hoc
vr̃ eẽ fundatũ in partiũ consensu, q̃ sic vñr cõpromisisse, vt
dictum est, nec profecto Imperator aliter disposuisset, vt li
teras ipsas bñ consideranti patebit, sequitur ꝙ illi Reuerẽ
di episcopi debent dici arbitri. ¶ Vel saltem (si cui durum
videatur eos arbitros vocare) ex predictis duobus inferen
dum omnino vr̃, saltem quo ad ꝓpositũ nostrũ) de quo. ĩ. di
cã ꝙ vice arbitrorum functi dicuntur, ꝛ pro arbitris, vel ar
bitrorum loco habiti. ¶ Et quamquam in p̃dictis literis
predicti Reuerendi episcopi sepe appellentur commissarij,
ꝛ delegati Imperatoris, tamen cum Imperator ipse solum
motus fuerit ad ita faciendum propter partium consensuꝫ,
3 ꝛ compromissum, prout. s̃. dictum est † verba illa non debẽt
alterare veritatem, sed stabũt cum aliqua impropietate vt
deseruiant intentioni ipsius Imperatoris, ꝛ partium, inter
quas proferuntur iuxta regulam. c. ij. requiris de appel. ꝛ. l.
iij. C. de liber. preter. cum similibus, sic ergo dici debent ar-
bitri, vel vice arbitrorum fungentes, ꝛ ita etiam deseruient
actui, qui celebratus fuit qui inspiciendus est, ꝛ non prola-
ta verba iuxta. l. insulam cum materia. ff. de prescrip. ver. cũ
4 similibus. ¶ Et pro his facit † quia alias dici solet, ꝙ effi-
cacior, ꝛ potentior est partium consensus, quam rescriptuꝫ
principis, vt probatur in. l. si diuersa, ꝛ ibi not. Jas. licet ad
aliud propositum. C. de transac. ¶ Licet igitur multa ver-
ba literarum predictarum, ꝛ sic rescripti Imperatoris vo-
cet istos Reuerendos episcopos delegatos, tamen cum il-
lud totum ex consensu partium ad id principaliter conside
rato emanasset, que partes dicũtur compromisisse (vt. s̃. di
ctum est) ꝛ inspecto tali consensu, ꝛ compromisso debent di
ci arbitri, vel saltem quãtum pertinet ad rem nostrã debent
loco arbitrorum haberi, vt sic dicantur functi vice arbitro-
rum, quo ad permanentiam, vel extinctionem eorũ aucto-
ritatis, vt. ĩ. dicetur. ¶ Nec est nouum iudices delegatos
etiam quo ad iuris effectus dici sapere arbitrorum naturã,
5 ꝛ eis equiperari propter consensum partium, † nam vide-
mus, ꝙ licet alias coram delegato possit fieri reconuentio,
ꝛ non coram arbitro, tñ si delegatio fiat de ꝯsensu vtriusqꝫ
partis, dr̃ ille delegatus sapere naturã arbitrorum, ꝛ id'o co
ram eo, sicut nec coram arbitris non poterit fieri reconuen
tio, ita singulariter determinat Bar. in auct. ꝛ ꝯñr in vlti-
mis verbis. C. de sentẽ. ꝛ iterlo. om. iud. refert, ꝛ seq̃t Abb.
in. c. i. iij. not. extra de mutu. petit. refert etiam, ꝛ in hoc seq
vr̃ Andr. Barb. in. c. suspitionis. ix. col. extra de offi. dele-
ga. ¶ Sic igitur ex his sequitur, ꝙ in his, que in arbitrijs
statuuntur ratione consensus partium, ideꝫ dici debet de de
legato ex partium consensu, quia in his arbitroruꝫ loco ha
beri debet, ꝛ sic in proposito dicendum est quo ad auctori-
tatem predictorum episcoporum duraturam, vel ne, cum in
eo consensus partium consideretur, vt. ĩ. dicam. ¶ Et si q̃s-
piam dixerit, ꝙ iste partium consensus, aut compromissum
ab eis factum (licet asseratur ab Imperatore) tamen non ꝓ
6 batur, respondetur de plano, † ꝙ in hoc standum est simpli-
ci assertioni ipsius Imperatoris, cum inter suos subditos
loquatur, ꝛ de eis, que per eos gesta sunt coram eo iuxta. c.
cum a nobis in fi. vbi per doct. maxime Areti. extra de te-
sti. ꝛ tradit elegãter recolẽde memorie patruus, ꝛ dñs meus
dñs Bartholomeus Soci. in consi. ccvij. in p̃nti consulta-
tione ꝛc. ij. ꝛ. iij. col. in. iij. vol. hec quo ad primum quod di
scutiendum proposui. ¶ Circa secundum res primo aspe-
ctu vr̃ hr̃e aliquid difficultatis videbitur etenim fortasse ali
cui, ꝙ licet predicti Reuerendi episcopi dicantur functi vi-
ce arbitrorum, ꝛ arbitrorum loco habiti quantum ꝑtinet
ad eorum auctoritatem duraturam, vel ne, de quo agimus,
ꝛ posito etiam ꝙ fuissent veri arbitri, tamen eorum aucto-
ritas per mortem domine Elisabeth non expirauerit.
7 ¶ † Quoniam licet alias morte vnius ex compromittenti-
bus extinguatur arbitrorum auctoritas, vt. l. diẽ profere. §.
j. ff. de arbit. ꝛ. c. ex parte, ꝛ. c. fi. extra de arbit. cũ similibus
tamen si in commissione, ꝛ compromisso sit facta mẽtio he-
redis non finitur, sed in heredem trãsit, vt probatur in. d. §.
j. ꝛ in. d. c. fin. ꝛ vtrobiqꝫ tradunt doct. tradit etiã Lanfra.
de oria. in suo solemni tractatu de arbit. in quinta questione
principali in. iij. q. sed in proposito dicitur facta mentio de
hr̃dibus Illustris domine Elisabeth, idest de Illustribus
comitibus de Nassano eius filijs, ꝛ heredibus, quia com-
promissum predictum fuit factum, nedum nomine domine
Elisabeth, sed etiam pro ipsius filijs predictis, ergo vide-
tur, ꝙ per mortem ipsius domine Elisabeth arbitroruꝫ pre
dictorum (seu qui arbitrorum vice in hoc fungebantur) au-
ctoritas non expirauerint. ¶ Preterea, ꝛ fortius ex alio
ita videtur dicendum, quia de eis fit mẽtio, tanq̃ principa-
liter compromittentibus, siquidem ipsi met Illustres comi
tes personaliter compromiserunt, ꝛ consenserunt, ꝛ nomi-
ne matris, ꝛ pro se ipsis secũdum ea, que. s̃. dicta sunt, vt cõ
stat ex predictis literis Imperialibus, ꝛ ita hoc est, vt nunc
de eis agendo non dicamur agere de hr̃dibus compromit-
tentis, sed de ipsis principaliter, ꝛ pro se ipsis compromit-
tentibus, ꝛ commissioni Imperatoris consentientibus, ꝛ
per consequens clare sequitur, ꝙ quantum ad eorum perso
nam non videtur alterari compromissum per mortem dñe
Elisabeth matris eorum iuxta not. per glos. ꝛ alios in. d. l.
diem proferre. §. j. ¶ Et predicta suaderi videntur ratione,
nam ratio, quare compromissum dicatur personale, ꝛ ita ꝙ
regula ad heredes non trãseat, videtur esse, quia nec ipsi cõ
p̃missio in electos arbitros consenserunt, nec etiam ꝑ eis
per defunctum fuit consensus prestitus, cum de illis in ꝯpro
8 misso nulla fit mentio † vnde cum arbitrorum auctoritas pẽ
deat ex compromisso, ꝛ sic ex partium consensu, vt. l. nõ di
stinguemus. §. de officio. ff. de arbit. sequitur, ꝙ mortuo vno
ex compromittentibus, ꝛ sic extincto eius consensu cõpro-
missum pereat, nec heres eius tali compromisso potest dici
ligatus, cum, vt dixi, pro eo deficiat consensus. ¶ Eligũtur
etenim arbitri propter specialem quandam confidentiam,
9 quã de eis hñt cõpromittẽtes † vnde fit, ꝙ compromissa re
gulariter, vt dixi, dicantur personalia, nec transeant ad he-
redes, q̃ fortasse illã cõfidẽtiã de arbitris nõ herẽt, put sin-

gularitér declarat Abb.in.d.c.fi.ij.col.de arbi.sed in casu
isto respectu istoꝝ illustrium Comitũ de Nassano oĩa hec
cessant,qm̃ illi habuerũt de predictis reuerendiss.episcopis
specialem ꝯfidẽtia,⁊ in eos expressum ꝯsensum ẽt ꝓ ipsis
prestiterunt(vt est dictum)ergo non debet compromissum
predictũ,seu auctoritas illis reuerẽdiss.epĩs data expirasse
ꝑ mortẽ ꝑdicte illustris dñe elisabeth,sumpto arg.a cessan-
te rõne iuxta.l.adigere.§.quãuis.ff.de iure pãto.c.cũ cessan
te de appel.⁊.§.illis,vbi glo.not.insti.de mili.test.hec sunt
que in hac difficultate me aliqualr̃ dubiũ prima ꝯsideratio
ne reddebant.¶ Sed tñ eis nõ obstã.diligẽtius aduertẽ-
do ꝯ̃triam opi.ꝓbabiliorẽ de iure arbitror,vcꝫ ꝙ predicto-
rum reuerẽ.episcopoꝝ auctoritas in hac cã per mortẽ dñe
elisabeth expirauerit,⁊ ꝯñr,ꝙ eoꝝ sñia ex post lata fuerit,⁊
sit ipso iure nulla.¶ Et pro declaratione veritatis presup-
pono,ꝙ qñ cã ista fuit predictis reuer.epĩs per Imperato-
rem cõmissa,⁊ tpe,quo per ptes ꝯsensum,⁊ cõpromissum
fuit ſm ꝙ.s̃.dictum fuit,cã ipsa,⁊ ius eius in totum,⁊ ple-
no iure ꝑtinebat ad predictaꝫ illustrẽ do.elisabeth,que tan
q̃ꝫ soror pretẽdebat ꝯsequi pro sua rata hereditatẽ fratris
eius defuncti,⁊ bona,que per.d.fratrem possidebant̃.Ad
ꝑdictos autẽ illustres Comites de Nassano eius filios cã
nullo modo,vel iure tũc ꝑtinebat,nisi rõne spei,qr.s.ipsi ve
lut filij sperare poterant se futuros eoꝝ matris heredes,ꝓ-
ut postea re ipsa euenit.¶ Et ex hoc seqtur,ꝙ qñ ipsi illu
stres comites ꝯsenserũt in ꝯpromissuꝫ ꝓ se ipsis,vt exꝑmit̃.
in predictis literis imperialibus,non potuerunt talẽ cõsen
sum prestare pro aliquo iure,qδ tunc de presenti re ipsa ha
berent,qr vere nullun habebant,sed solũ dicuntur cõsensis
se ꝑ speciẽ predictã,⁊ tanq̃ꝫ futuri heredes Illustris dñe
elisabeth eoꝝ mr̃is,ad quã tota cã,⁊ ius eius tũc pertine-
bat,vt dixi ⁊ hoc in facto verissimũ est,⁊ clarissimũ,nec quẽ
quã sani capitis de eo arbitror hesitaturũ.¶ Quo sic stan-
te pro resolutione difficultatis aduertendũ est,qr ꝯsiderari
põt,ꝙ qñ predicti illustres comites ꝓ se ipsis ꝯsenserũt ⁊c.
altero de duobus modis pñt id fecisse.Uno mõ tanq̃ꝫ futu
ri heredes,vt sic dicamus,ꝙ in tali ꝯsensu predicto,⁊ com
promisso facto nomine ꝑdicte dñe elisabeth actricis in ista
cã,⁊ principalis litigantis,sit ẽt facta mentio heredis eius,
⁊ ita per hanc viam velimus ꝯsensum,⁊ compromissuꝫ ꝑ-
dictuꝫ transire in heredes,⁊ sic in predictos illustres Comi
tes,Alio,⁊ scdõ modo pñt dici pro se ipsis ꝯsensisse,⁊ cõ
ꝓmisisse,vti principales pro eo iure,qδ habebãt.¶ Sed
quẽcunqꝫ modũ capiamus,veritas est,ꝙ per mortem dñe
elisabet auctoritas predictoꝝ reuerẽ.epõrum expirauit,vt
10 modo deducam.† Igitur sumpto arg.a sufficienti partium
enumeratione,iuxta.l.patre furioso,⁊ ibi no.ꝑ Bart.ff.de
his,qui sui vel alie.iur.sunt.⁊ est bonus tex.in.§.oium.inst.
de act.in ver.namqꝫ agit vnusquisqꝫ ⁊c.⁊ glo.ponit in.l.j.
in prin.ff.de act.⁊ oblig.cum si.sequitur sñiam predictam
11 fuisse,⁊ esse nullam.¶ Et ꝙ ita sit ostenditur,† nam si pri
mum modum capiamus,res clara vr̃,qr lꝫ alias compro-
missum transeat in heredes compromittentium,si eorum
sit habita mentio,vt.d.l.diem proferre.§.j.ff.de arb.⁊.d.c.
fi.extra eo.tit.⁊.s̃.dictum est,tamen illud solum,⁊ dunta-
xat procedit,quando hincinde,⁊ ex parte vtriusqꝫ litigan-
tis,⁊ compromittentis fit mentio heredum,non autem si
heredum mentio fiat ex vna parte tm̃,tunc enim non obstã
te illa heredum mentione,nec ex illa parte transit compro-
missum ad heredes,sed indistincte per mortem cuiuscunqꝫ
ex compromittentibus extinguetur,⁊ hoc ratione optima
inductum est,ne.s.alias sequatur,ꝙ compromissum ex vna
parte sit transitorium ad heredes,⁊ non ex altera,⁊ ita di-
12 catur claudicare,qδ non esset conueniens,† habet enim iu-
ra pro absurdo,ꝙ ius ex compromisso oriens nõ respiciat
equaliter ambas ptes,vt.l.si cuꝫ dies.§.pen.⁊ ibi doc.tra
dunt.ff.de arbit.⁊ vltra rationẽ istã de hoc est casus aptus
in.l.sed interpellat̃.§.si ab altera.ff.de arbit.⁊ ibi Barto.
Bal.⁊ ceteri scriben.tradunt,⁊ ẽt dixit Inno.in.d.c.fi.ex
tra eo.tit.⁊ declarat egregie Lanfrã.de oria.in.d.tractatu
de arb.in.vj.q.princi.Licet igit̃ in casu nr̃o ex parte predi-
cte illustris dñe elisabeth fuerit facta mentio heredũ,tñ qr
ex parte altera,vcꝫ illust.dñi Philippi Lantgrauij Hassie
nõ fuit fuit facta aliqua hr̃dũ mẽtio,seqt̃ ꝙ nec ex pte dñe
elisabeth põt dici compromissuꝫ transmisibile ad heredes,
⁊ per ꝯñs sequit̃ ſm regulã ꝙ fuit personale,⁊ ita ꝙ aucto
ritas predictoꝝ Reuerẽdoꝝ episcopoꝝ ꝑ mortẽ ipsius dñe
elisabeth expirauit.¶ Et ex hoc apparet clarissima rñsio
ad primã rõnẽ.s̃.factã in ꝯ̃riũ,qm̃ vt est dictũ,nõ sufficit fie
ri mentionẽ heredũ ex vna pte tm̃,nisi ẽt idẽ ex altera fiat
13 ꝙ nõ fuit ita in casu nr̃o.¶ † Si vero ſm modũ capiamus
adhuc idẽ dicendũ est,nã qñ sunt plures ex vna parte cõpro
mittentes,ad quos cã ꝑtineat,si illoꝝ vnus decedat,solet
distingui,aut causa erat indiuidua,⁊ in totũ expirat cõpro-
missum ẽt pro parte superuiuentiuꝫ,aut erat diuidua,⁊ tũc
pro parte superuiuentiuꝫ non dicitur expirare,ita magistra
liter determinat glo.in.d.l.diem proferre.§.j.ff.de arb.quã
ibi Bar.Bald.⁊ alij sequuntur,⁊ est cõis doctrina quam
plene sequitur Ang.in consi.ccxlvij.in splendidissima ciui
tate ⁊c.expirat tamen pro parte decedentis,⁊ ad heredes
eius non transit,vt in locis predictis declaratur.Et sic re-
spectu iuris,quod in decedente ꝯsideratur,compromissuꝫ,
⁊ arbitrorum auctoritas expirare dicitur per eius morteꝫ.
¶ Modo dico,ꝙ cum in proposito,⁊ dña Elisabeth pre
dicta,⁊ illustres Comites de Nassano ꝯsiderantur veluti
plures principaliter compromittentes ex vna parte,ꝑ mor
tem ipsius domine Elisabeth dr̃ compromissuꝫ ⁊ arbitroꝝ
auctoritas expirasse pro iure,quod pertinebat ad eam,ita
vt ad eius heredes compromissum non transeat per predi
cta,sed sic est,ꝙ tota causa,⁊ ius eius totum,⁊ pleno iure
pertinebat ad predictam dominam Elisabeth,ergo sequi-
tur,ꝙ respectu totius cause,⁊ iuris eius in totum compro
missum,⁊ auctoritas arbitrorum per mortem domine elisa
beth expirauerit,nec debet compromissuꝫ aliquo modo in
heredes transire,quod esset si vellemus auctoritatem arbi-
trorum adhuc perdurasse,⁊ potuisse eos sententiaꝫ dicere.
¶ Nec dicatur,ꝙ licet non durauerit compromissum re-
spectu iuris,⁊ cause pertinentis ad dictam dominam Eli-
sabeth,tñ dr̃ durat̃ respectu iuris ꝑdictoꝝ illustriũ comitũ.
¶ Quoniam respondetur,ꝙ eorũ ius nulluꝫ fuit,qδ in cõ
promissuꝫ fuerit deductum,ex quo causa tota spectabat ad
dominam elisabeth,vt.s̃.dictuꝫ est,⁊ ad predictos illustres
Comites de Nassano causa ista,(que tũc nullo modo per-
tinebat)nunc non dicitur pertinere,nisi tãq̃ꝫ ad heredes eo
ruꝫ matris,in quos,vt est dictũ nõ potuit cõpromissuꝫ trãs-
mitti.Et ꝙ ita oĩo sit dicendũ,ꝓbat̃,qr alias sequeret̃,ꝙ
ꝑ mortẽ dñe elisabeth,ad quã tota cã ꝑtinebat,in nulla ꝑ-
te cõpromissum expirasset ꝯ̃ iura,⁊ rõnes,de q̃bus.s̃.qδ
14 oĩo esset absurdũ,igit̃ nõ dicẽdũ † cũ sꝑ valeat arg.ab ab-
surdo fugiẽdo.l.nã absurdũ.ff.de bon.liber.l.diuortio,vbi
Ias.in.v.not.ff.sol.matri.cum similibus.¶ Et si dicatur,
ꝙ imo ius aliquod habebant scilicet spem succedendi ma
tri eorum,rñdetur,ꝙ talis spes non dr̃ deducta in cõpro-
15 missũ,† nec illud dici dꝫ,tuꝫ ex pte illoꝝ illustriũ comitũ,ne
scilicet alias videant̃ curiosi de hereditate viuentis,contra
not.in.l.qui superstitis.ff.de acq.here.⁊ in.l.fi.C.de pac.⁊
in.l.j.§.si impuberi.ff.de colla.bon.tñ etiaꝫ ex parte illustri.
Principis Hassie,qui litẽ cũ eis nõ habebat,nec tũc spem
illam ꝯsiderabat,sed sed solum cõsiderabat causam ipsam
⁊ ius eius ꝓut ꝑtinebat ad predictã dñaꝫ elisabeth.¶ Et
vltra predicta ad tollendã omneꝫ difficultatẽ ꝯsiderandum
est,ꝙ in proposito nostro,si spem predictã volumus atten-
dere,dici potest,ꝙ virtualiter,⁊ quãtũ pertinet ad hanc di
sputationem causa ista põt dici indiuidua,vel saltem,ꝙ in
in ea sequat̃ effectus cause indiuidue,⁊ per consequens,ꝙ
per mortẽ domine elisabeth,vti vnius ex cõpromittẽtibus
ab vna parte cõpromissuꝫ in totũ expirauerit,nã iδ in cã in
diuidua illud dr̃,qr pars vnius ex ꝯpromittẽtibus nõ põt
distincte ꝯsiderari a pte alterius,sꝫ rõne indiuiduitatis tota
16 causa quemlibet respicit,† ⁊ vno decedente non potest cau
sa pro parte expirare,quin tota expiret,nec pro parte super
uiuentium potest compromissum durare,quin in totum du
ret,prout declarant docto.preallegati,maxime Ang.in.d.
consi.ccxlvij.⁊ in ea ambiguitate placuit in totum causaꝫ,
⁊ compromissum expirare inspecta persona decedentis,ẽt
si vnus solus esset ⁊ superuiuẽtes plures,ne scilicet rema-
neat pro iure aliquo,quod defunctum respiciebat cõpro-
missum,quia sic in effectu transiret ad heredes contra iura

& rationes, de quibus.s. ¶ Sed his consideratis dico, quod in casu nostro necessario idem virtualiter contingere debet, nam cum tota causa integraliter & pleno iure spectaret ad dominam Elisabeth, & spes predictorum Illustrium Comitum esset de tota causa, quantum pertinet ad propositum nostrum, causa ista debet haberi pro indiuidua, hoc est dicere, quod tanquam de causa indiuidua compromissum in totum debet expirare per mortem domine Elisabeth, nam considerata persona eius compromissum pro parte non potest expirare, quin in totum expiret, cum tota causa ad eam spectaret, considerata vero persona Illustrium comitum de Nassano non potest dici compromissum pro parte durare, quin duret respectu totius cause, cum spes eorum erat ad totam causam, & ita totam causam, vt heredes fuerunt adepti. Unde in ista ambiguitate dicendum est compromissum in totum expirasse inspecta persona domine Elisabeth decedentis sicut modo dixi de causa indiuidua fieri ne alias sequatur, quod pro iure, quod ad dominam Elisabeth decedentem pertinebat compromissum dicatur perdurare, & sic in effectu transire ad heredes contra iuris regulas. Et ex ista consideratione remouetur omnis scrupulus si bene aduertatur, & tolluntur omnia.s. in contrarium allegata. ¶ Concluditur itaque ex omnibus predictis compromissum, & auctoritatem arbitrorum predictorum, seu delegatorum (quo ad hoc) vice arbitrorum fungentium in totum per mortem Illustris domine elisabeth expirasse, & consequenter, quod sententia ex post per eos lata fuit, & est ipso iure nulla, nec sufficiant quo ad primam questionem de qua in puncto. ¶ Circa secundam tanquam super re

17 clarissima non est insistendum, †sed simpliciter concludendum est, quod de tali nullitate potest in petita executione opponi, & executionem impediet, cum oppositio, & exceptio nullitatis predicte possit breui tempore probari, nec requirat altiorem indaginem, nam cum executio sententie requirat saltem summariam cause cognitionem, vt. l. a diuo pio §. si super rebus, vbi doc. tradunt ff. de re iudica. in illa cognitione poterit, & debebit de huiusmodi nullitatis exceptione cognosci, & ita per talem exceptionem nullitatis executio impeditur, ita magistraliter declarat bart. in. l. iiij. §. condemnatum. ff. de re iudi. vbi etiam per alios traditur maxime per Alex. & Jas. idem voluit Bar. in. l. si pretor in pri. & §. j. ff. de iudi. in. l. fina C. si ex fal. instru. & alibi sepe, vt per doc. in d. §. condemnatum, idem tradit Cardi. in clementi. j. de re iudi. Lanfran. in c. quoniam contra in ver. snias &c. & in vers. exceptiones &c. extra de prob. & Jas. in. l. ij. ff. de re iudi. cum multis concordantibus, quos allegare longum, & laboriosum esset potius quam vtile, cum exploratissimum sit docto-

18 res, ita communiter tenere, nec per aliquem dubitari. ¶ †Quinimo cum nullitas ista proueniat ex defectu iurisdictionis, seu auctoritatis predictorum Reuerendorum episcoporum de ea posset opponi etiam post factam executionem, vt tradit Bal. in sua margarita in versi. agere, & allegat ita tenere Inno. in. c. ex ratione extra de appel. vt per eum, quod pro nunc aliter non prosequar, tanquam non necessarium, cum in casu nostro nondum sit facta executio sed pendeat iudicium super ea, que certe, vt ex predictis constat, potest per exceptionem nullitatis de qua.s. impediri. Laus Deo.

Maria. Soci. iunior. J. U. D. Padue legens.

CASUS

¶ Lata fuit sententia, in qua inter cetera declaratur, quod Illustris domina Elisabeth comitissa de Nassano fuerit pro dimidia parte legitima heres Illustris quondam Uilielmi tertij Lantgrauij Hassie fratris eius (exceptis tamen feudis masculis, & bonis, quorum femine non sunt capaces) & quod omnia, & singula predicti Uilielmi tertij relicta bona (cum exceptione predicta) pro parte dimidia pertineant Illustri Comiti de Nassano Uilielmo filio, & vt procuratori quondam domine Elisabeth predicte, & quod Illustris Phylippus Lantgrauius Hassie reus conuentus ab hereditate, & bonis predictis debeat abstinere, & predicto Comiti de Nassano predicto nomine pro dimidia parte restituere teneatur vt latius in sententia dicitur,

¶ Modo petitur executio huius sententie, & petuntur in specie bona omnia, que per predictum Uilielmum tertium possidebantur (pro dimidia tamen parte) iuxta formam sententie. Cui petitioni opponitur (posito sine preiudicio, quod sententia illa valeat) quod bona petita non sunt restituenda, sed quia sunt feuda mascula, vel quia alias eorum femine non sunt capaces, sunt retinenda per predictum illustrem Philippum langrauium Hassie vigore exceptionis de qua in snia. & ita etiam de facili se probaturum offert reus conuentus.

¶ Actore hoc negante, & dicente, quod predicta exceptio tanquam requirens altiorem indaginem non debet impedire executionem predicte sententie.

¶ Ex aduerso instante reo quod immo talis exceptio altiorem indaginem non requirit, & quod in continenti illam probabit. Et vltra etiam quod absque talis exceptionis cognitione non potest snia mandari executioni cum sit substantialiter in snia considerata.

¶ Quibus sic stantibus, de duobus queritur.

¶ Primo vtrum exceptio predicta, quod bona petita sunt feuda mascula, vel quod alias eorum femine non sunt capaces, possit in presenti iudicio fieri, & audiri debeat.

¶ Secundo queritur, quomodo talis exceptio probari possit. Et petitur consilium pro veritate.

SUMMARIUM

¶ Exceptio que, & qualis possit opponi post diffinitiuam sententiam.

¶ Et que exceptio dicatur requirere altiorem indaginem.

¶ Et vtrum sic requirens possit aliquo casu in executione opponi.

¶ Et quomodo probetur feminas esse bonorum aliquorum incapaces.

1 Sententia de iure habet executionem paratam, vide infra numero. 16.

2 Exceptio requirens longam probationem, & altiorem indaginem non potest opponi ad impediendum executionem sententie.

3 Exceptio ista quod bona sunt feudalia, an sit exceptio requirens altiorem indaginem, vide.j. vsque nu. 15.

4 Regule standum est, donec probetur contrarium.

5 Bona presumuntur libera, & allodialia, vide.j. nu. 13.

6 Presumptio iuris dicitur liquidissima probatio.

7 Exceptio, que non impugnat sententiam, nec eius iniquitatem proponit, semper post sententiam opponi potest.

8 Modus aliquis vel conditio, si sit in sententia, semper opponi potest de defectu modi, & conditionis.

9 Exceptio requirens altiorem indaginem illa dicitur, quando iudex talem esse declarauerit.
Et quando iudex debeat eam declarare.

10 A communi opinione in iudicando non est recedendum.

11 Consuetudo notoria debet allegari, & non aliter probari.

12 Mulier de iure communi est incapax bonorum, que habent regalia, honorem, & iurisditionem cum mero & mixto imperio.

14 Assertio aliqua in sui probatione an requirat altiorem indaginem, pendet ex varia facti contingentia, ideo iudex varie ex diuersis causis constituet.

15 Lex licet non presumat testatorem velle alienam sobolem sue posteritati anteponere, tamen contrarium incontinenti potest probari per ostensionem testamenti, & ita assertio contraria presumptioni iuris non requiret indaginem, sed incontinenti probabitur.

17 Fundans se in aliqua dispositione, que requiritur cum aliqua qualitate, & non simpliciter ordinata, debet probare illam qualitatem adesse, aliter succumbet.

18 Non probat hoc esse, quod ab hoc contingit abesse.

19 Executio sententie quando possit impediri ob reseruationem in ea factam.

20 Qui vult aliquid, censetur velle omne eius necessarium antecedens.

21 Presumptio non tollit, quin possit in contrarium probari, et allegari.

22 Exceptio facta per iudicem in snia requirens altiorem indaginem, ex quo impedit executionem, & est magni preiudicij, debet in ea adhiberi plena cause cognitio, maxime quando est per reum opposita.

23 Judex

23 Iudex si condemnat aliquem ad dandu3 certa bona, dedu cto tamen ne egeat, si postea petatur executio sententie et per reum opponatur, quod deducatur, ne egeat, actor dicat quod non deducatur, et non impediatur executio, quia reus sine illis non egebit, hec cognitio requirit altiorem indaginem, et erit cognoscendum super dicta exceptione.

24 Reus licet sit simpliciter condemnatus, tamen in executione poterit opponere, quod deducatur ne egeat, et debebit de hoc cognosci per iudicem.

25 Exceptio dominij non repellit possessorium recuperande, quando agitur de vrbibus, et castris, que de facili nō recuperantur.

26 Feminas esse aliquorum bonorum incapaces quomodo probetur.

27 Bona aliqua si probetur secum habere regalia honorem et administrationem cum iurisdictione et mero et mixto imperio, erit probatum quod femine sunt incapaces.

28 Modus probandi consuetudinem remissiue.

29 Probationes semiplene, licet sint diuersi generis, debēt ad inuicem coniungi, vt ex inde nascatur plena, et concludens probatio.

CONSILIVM LXVII

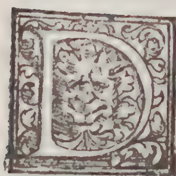

Irrigat Dominus verba mea in viam veritatis, et iustitie. Pro resolutione presentis consultationis capio primā questio. in qua (posito, quod predicta sententia de iure teneat, absq3 tamen preiudicio veritatis, vt in puncto dicitur) videtur prima cō sideratione, quod ista sententia debeat simpliciter executioni mandari in omnibus bonis oli3 per Vuilielmū tertiu3 posses-
1 sis, prout petitur per actorem.† Habet enim sententia de iure parata3 executione3, vt. l. minor annis. xxv. cui in prin. vbi Bar. et omnes notant. ff. de mino. et. l. secūda, vbi etia3 Bart. Saly. et alij tradunt. C. de execut. rei iudica. cum similibus. ¶ Nec videtur audiendus Illustrissimus princeps Hassie reus conuentus allegans bona esse vel feuda mascula vel alias talia quorum femine non sunt capaces, vt sic per
2 istam exceptionem impediatur executio sententie, † quoniam ista exceptio videtur requirere longam probationem et altiorem indaginem, quo posito non potest per eam executio sententie impediri. vt. l. fi. C. de ordi. cogni. cum similibus, vt tradit Bar. in. l. iudicati. C. si ex fal. instru. et i. l. iiij. §. condemnatum, vbi per omnes doc. ff. de re iudicata.
3 ¶ † Et quod altiorem indaginem ista exceptio requirat probari videtur de plano, quia aduersatur regule, et presumptioni iuris communis, nam cū regulariter videamus feminas bonorum omnium capaces, sicut masculos, qui dicit, quod certoru3 bo-
4 norum femine sunt incapaces, cu3 difficultate probabit, † quia vt vulgo dicitur, standum est regule, donec contrarium probetur prout firmo carroccio iuxta not. in. l. omnis diffinitio. ff. de reg. iu. tradit Bal. in. c. j. in. ij. col. extra de alie. iu. mut. cā. fa. Et qui pro se regulam h3, dicitur habere re3 certam, et intentionem suam bene fundata3 secundum Bar. in. l. quotiens. ff. si quis cau. cum si. vt scribit Deci. in. l. j. in. ij. no. ff. de reg. iur. si igitur in proposito nostro allegatur, quod illustris. domina Elisabeth, velut femina bonorum, de quibus agitur, erat incapax, cu3 sit hoc contra regulas iuris erit opus longo apparatu, vt illud probetur, et sic videtur, quod ex isto capite exceptio predicta requirat altiorem indaginem, et iō non sit audienda in presenti iudicio executiuo. ¶ Similiter etiam dicendum videtur ex alio capite, dum dicitur, quod bona plurima sunt feuda mascula quā et hoc est contra pre-
5 sumptionem iuris cōis, † si quide3 bona quelibet in dubio presumuntur libera, et allodialia, vt tradūt Host. et Io. an. in. c. fi. de iudi. et in. c. nimis, vbi etiam Abb. et alij de iureiurā. Bal. in. l. quotiens. C. de suis et legi. Pau. de ca. in consil. clxxix. in causa, quam magnificus do. Titius in prin. j. vol. secundum nouam impress. Alex. in consi. xv. visis narratis. in principio. v. vol. Deci. in consil. cclxix. consultus ab illustri. et c. in prin. cum simili. vt scribit Alber. brun. in 9si. j. circa primū articulu3. in prin. dicere ergo quod bona sunt feudalia, et plus est, quod sunt feuda mascula, requirit manifestam, et longa3 proba-
6 tionem, ex quo venit 9tra iuris presumptionem, † cū3 alias iuris presumptio dicatur liquidissima probatio. l. l3 imperator, vbi doc. ff. de leg. j. et. l. si locuplex. in fi. ff. de manu. testa. tradit Corne. in 9si. ccij. pluries, et pluries. iij. col. iij. vol. cu3 simi. vt per Deci. in 9si. ccxxij. viso puncto, et diligenter. iiij. col. Ex his sequi videtur, quod exceptio, de qua agitur, ex quolibet sui capite requirat altiorem indaginem, et ideo merito non sit in executione sententie audienda. ¶ Sed tamen predictis non obstantibus (que vere nullo modo obstant) in proposito themate 9trariam opinionem veriorem arbitror, et quide3 procul ab omni dubitatione vt ex infra dicendis apparebit, et cōcludo, quod imo in presenti iudicio executiuo predicta exceptio debeat audiri, et quod absq3 eius cognitiōe executio fieri non debeat, nec possit. ¶ Et pro clariori intelligentia veritatis tria videnda sunt. ¶ Primo vtrum ista exceptio (ex quo sumus post sententiam diffinitiuam) possit opponi. ¶ Secundo vtrum requirat altiorem indaginem. ¶ Tertio (posito sine veri preiudicio, quod in se altiore3 indaginem requirere videatur) vtrum ex eo sit per iudices reiicienda, an vero eo non obstante debeant iudices de ea cognoscere. ¶ Circa primum non puto laborandum, quia cla-
7 rissimum est, quod huiusmodi exceptio opponi potest † nam licet dicatur, quod post sententiam que transiuit in rem iudicatam exceptio opponi non possit vt. l. peremptorias. C. de sen. ten. relcin. non pos. est tamen regula clara in iure, quod exceptio, que non impugnat sententiam, nec eius iniquitatem proponit, semper potest opponi post sententiam, vt est illa ne quis soluat vltra quam facere possit, et similes, vt probatur in. l. ex diuerso. §. fin. ff. soluto matrimonio, et in. l. nesennius. §. fina. ff. de re iudica. et vtrobiq3 doc. not. tradūt Cy. Bal. Saly. et alij in. l. j. C. de iur. et fac. igno. Bar. in. l. in fundo in fi. ff. de rei vendi. cū multis cōcordantibus vt scribit Fely. in. c. exceptionē col. xv. de exce. in ver. et q̄uis post sniam et c. Sed ista exceptio in casu nostro non impugnat, sententiam, vt de se patet, ergo et c. Quinimmo dico, quod ista exceptio videtur opponi secundum sniam, nam in snia videtur, exceptis feudis masculis, et bonis, quorum femine non sunt capaces, vnde dicere, et in executiōe opponere, quod illa sunt feuda mascula, vel alias sunt talia, quoru3 femine non sunt capaces, et propterea in eis non d3 fieri executio nihil aliud est, q̄3 sequi ipsam sniam, et curare, ne eius executio fiat contra eius tenorem, cum igitur eiusmodi oppositio fiat secundum tenorem snie nulli dubium est, quod fieri potest per ea, que dicunt doc. in locis preallegatis, et in specie Bald. in. d. l. j. C. de iur. et fac. igno. in. j. col. ver. conclude ergo quod queda3 opponuntur secundum
8 sniam et c. † Concludens, quod si in snia sit modus aliquis, vel 9ditio semp opponi potest de defectu modi, vel 9ditiōis, allegat. l. cum eorum. C. de sen. et interlo. om. iudi. et. l. in lege aqlia. §. si deletum. ff. ad. l. aquil. et istud procedit solum ex eo, quia talis oppositio, videtur fieri secundu3 sniam, sic igitur in casu nostro dicendum est de ista exceptione, cum secundum sententiam opponatur, vt est dictum. Hec de primo. ¶ Circa secundum videtur, quod exceptio predicta requirat altiore3 indaginem per ea, que sunt allegata. s. in cōtrarium. ¶ Sed tñ eis nō obstantibus in proposito casu cōtrariū dicēdū videtur
9 † nam illa exceptio, videtur requirere altiorē indaginem, quam iudex talem declarauerit, vt sic eius arbitrio dicatur remissum, vt voluit glo. super ver. hodie, quā ibi sequuntur cōmuniter doc. in. l. si is a quo in prin. ff. vt in pos. leg. et iudex tūc d3 tale3 declarare, q̄n de ea infra tēpus instantie cōstare nō poterit, tūc enim non esset conueniens differre iudiciū executiuū iam motu3, et eius instantiā protelare propter exceptionē propositā sic longiorē, et altiorē indaginē exigētē, quia scilicet tunc dici nō pōt quod talis exceptio possit in cōtinēti probari, et liquidari, sed q̄n exceptio opposita pōt liquidari, et de ea iuridice constare potest infra tempus instantie cause principaliter mote, et sic infra tempus, infra quod processus expediri debet tunc iudex ex suo arbitrio debet iudicare talē exceptionem non requirere altiorem indaginem, sed esse talem, que in continenti dicitur probari posse, ita singulariter dixit Barto. in. d. l. si is a quo in principio in versi. s3 qualiter d3 iudex arbitrari et c. et dicit hoc probari in eo text. in quo iō de fideicō. videtur prius agēdū, quia de eo añq̄3 de satisdatiōe 9stare pt. Idē voluit bar. i. l. iiij. §. 9dēnatū. ff. de re iu. et

in extrauagan. ad reprimen. in versicu. summarie. Hoc etiā signanter dixit Angelus in. l. ille a quo. §. si de testamento. ff. ad trebellianum. allegans dictam. l. si is a quo. Idem etiam voluit Salyce. in. l. ij. C. de edict. diui adria. tollen. Imol. in clementina prima. vj. col. de re iudi. in versi. qualiter dicatur in continenti ⁊c. Anto. de but. in. c. veniens el secundo de test. ⁊ Cardi. in. c. cum in iure col. pen. de offi. delega. ver. ⁊ dicitur in continenti probare ⁊c. hoc idem voluerunt Alex. Corn. ⁊ Iaso. in. d. l. ij. de edic. diui adri. tol. multum hoc commendantes, vt per eos. ¶ Et licet fortas-

10 se aliqui aliquando non ita senserint † tamen predicta opinio est verior, ⁊ communis, vt ex auctoritatibus predictis constare potest, ⁊ ideo ab ea non est aliquo modo recedendum presertim in iudicando iuxta vulgatā doctrinā Bar. ⁊ Alex. in. l. fi. C. de pen. iud. qui male iud. ⁊ Card. in. c. ne imitaris de ꝯsti. tradit Cor. plura congerens in ꝯsi. clxxxvj. quācꝫ presens consultatio prima col. tertio vol. ⁊ Andre. barba. in con. xix. preclare scribitur. vj. col ij. vo. cum similibus. ¶ Stat ergo, ꝙ vbi exceptio que opponitur, potest probari, ⁊ liqdari, antecꝫ processus cāe expediatur, iudex ex suo officio dꝫ oīno illā admittere, sꝫ sic est ꝙ exceptio apposita in pn̄ti iudicio executiuo p Illustrissimū pncipē Hassie reū conuentum (de qua nunc agimus) potest liquidari, antecꝫ expediatur processus in isto iudicio executiuo, prout res ipsa ostendit, ergo iudices omnino eam admittere debent. ¶ Quinimmo dici potest, ꝙ iam pro maiori parte sit liquidata, si quidem iam constat bona plurima esse feuda mascula, put principatus Hassie cum omnibus castris, vrbibus, ⁊ iurisditionibus, ⁊ omnibus iuribus, ⁊ pertinentijs eius. item comitatus Caldeg. similiter cum suis iuribus, ⁊ pertinētijs. Comitatus Cattenelenbogen cum suis iuribus, ⁊ pertinentijs. Item Comitatus Dietin, ⁊ castrum Eppestē eodem modo cum suis iuribus, ⁊ pertinentijs, ⁊ alia plura bona, put plene alias scripsi in primo meo cōsilio, quod pro interpretatione predicte sententie iam feci. ¶ Similiter etiam potest dici ista exceptio iam liquidata in eo capite, in quo domina Elisabeth velut femina dicitur incapax fere omnium bonorum, presertim principatus Hassie cum omnibus suis iuribus, ⁊ pertinentijs ex longeua consuetu-

11 dine familie Hassiane, † qꝛ (vltra ꝙ illa cōsuetudo, vt mihi narratur est legitime probata) dicitur notoria, ⁊ ideo sufficeret simpliciter, ꝙ fuerit allegata nec opus fuisset eam aliter probare propter eius notorietatem, iuxta gl. in. l. ciues. C. de appel. ⁊ gl. ⁊ Bar. in. l. j. C. qui ⁊ aduer. quos cum similibus alias per me allegatis, in. d. consilio quibus addo Roma. in consi. lj. attentis his in princi. Lauren. calca. in consi. lxxxij. qꝛ in causa. iij. col. Ias. in. l. j. in prin. colū. viij. ff. de op. no. nun. ⁊ Deci. in. c. vt debitus in tertio not. de ap-

12 pel. ¶ † Sic etiam dici potest, ꝙ ista exceptio dicatur iam liquidata alio respectu videlicet respectu incapacitatis domine Helisabet inspecto iure communi, hoc est bonorum que habent regalia, honorem, ⁊ iurisdictionem cum mero, ⁊ mixto Imperio eorum enim mulier de iure communi dicitur incapax vt voluit Bar. in. l. ij. ff. de reg. iur. Gemi. in. c. grādi. ij. col. de supplen. negli. prela. lib. vj. ⁊ Deci. in consilio. lxxxv. ⁊ diligenter pro tenui ⁊ c. v. col. cum similibus. alias per me in. d. consilio allegatis. Nam quod plures ciuitates, comitatus, castra, ⁊ alia similia, que per Wilielmum tertium possidebantur habent administrationem cum iurisdictione, ⁊ mero, ⁊ mixto imperio, clarum, ⁊ notorium est, ⁊ propterea probatione aliqua non videtur indigere, sed satis est ꝙ hoc fuerit allegatum per predicta licet etiam (vt mihi narratur) credatur, ꝙ hoc sit legitime probatum. ¶ Similiter ēt incapacitas respectu plurium fraternitatū iam dꝫ probata (de quibus quid importent, ⁊ quō sint intelligende alias in predicto consilio plene scripsi) sunt enim fraternitates predicte iaꝫ allegate, ⁊ producte, ita vt de eis apud dominos iudices legitime constet, ⁊ sic etiam constet iam, ⁊ liquidatum sit predictam dominam Elisabeth vti mulierem fuisse incapacem bonorum, que in. d. fraternitatibus comprehensa sunt que qualia sint, ⁊ an omnia veniant, abunde in. d. consilio. declaraui in. iiij. q. vlti. capitis. ¶ Si igitur re ipsa iam dicitur probatum, ⁊ liquidatū quicquid in exceptione per reum conuentum opposita continetur

vꝫ ipsam dominam Elisabeth, vti feminam esse incapacē bonorum, de quibus agitur, tum quia sunt feuda mascula, tum etiam quia, vbi non ita essent sunt tn̄ talia bana, quorū femine non sunt capaces, iam non est dubitandum de admissione pdicte exceptiōis cū nōdū sit finita instātia istius cause, ⁊ iam de exceptione constet per. s. deducta. ¶ Sed vltra etiam dico, ꝙ si quid probandum superest (quod tamen non creditur) plene probabitur infra tempus instantie istius cause, ⁊ antecꝫ processus eius expediatur, ⁊ propterea sequitur clara conclusio, ꝙ exceptio predicta q̄tuꝫ pertinet ad propositum non dicitur requirere altiorem indaginem secundum communem conclusionē Bartholomei ⁊ aliorum. s. relatam. ¶ Et ex his tolluntur allegata. s. in cō-

13 trarium, † naꝫ licet bona in dubio presumantur allodialia (qđ possumus admittere) ⁊ etiam femine presumantur omnium capaces, tn̄ in processu iam ꝯstat, ꝙ bona, de quibus agitur vel sunt feuda mascula, vel alias sunt talia, quorum femine non sunt capaces, ⁊ clarius ꝯstabit ante finem processus, quo sic stante redditur res clara, ⁊ certa ita vt presumptioni ⁊ coniecturis non sit locus. l. cōtinuus. §. cum ita. de verb. oblig. cum simil. ¶ Nec valet ꝯn̄a illa, que in allegatis in contrarium fiebat, vꝫ presumptio est bona esse allodialia, ⁊ feminam esse eorum capacem, ergo contraria assertio requiret altiorem indaginem, vt ex predictis constat bene forte posset valere, si diceretur, ergo contraria assertio debet probari cum in dubio presumptioni standum sit, sed postea velle dicere, ꝙ talis probatio contra presumptionem facienda requirat altiorem indaginem, non est bene dictum,

14 nec sequitur, vt iam dixi, † qꝛ an aliqua assertio in sui probatione requiret altiorem indaginem, pendet ex varia facti cōtingentia, ⁊ in eo iudex varie ex diuersis causis constituet, vt in simili dicitur in. c. j. post prin. hic finitur lex, deinde cō-

15 suet. reg. incip. in vsi. feud. Exemplū sit, † lex presumit testatorem nolle alienam sobolem proprie anteponere, vt. l. cum acutissimi. C. de fideicom. contrariū tn̄ pōt incōtinēti pbari per ostensionem testamenti, in quo aliter sit dispositum, ⁊ ita assertio contraria presumptioni iuris non requiret altiorem indaginem, sed in continenti probabitur, ⁊ quisꝗ studiosus per se alia exempla cogitabit. ¶ Concludatur ergo in proposito nostro exceptionem de qua agimus non requirere altiorem indaginem, ⁊ ideo sequitur, ꝙ per iudices omnino audiri ⁊ admitti debet. Quinimo dicendum videtur ꝙ ista exceptio ex parte rei conuenti nulla indigeat probatione, sed ei satis sit illam opponere, ⁊ ꝙ ex parte actoris debeat probari, ꝙ bona, que petit sint talia, vt eorum sint capaces femine, ⁊ sic in eis sententia exequi possit, quasi hoc sit fundamentum intentionis eius prout nunc dicam in tertio articulo, ⁊ hec quo ad secundum. ¶ Capio modo tertium ⁊ (posito absꝗ veri preiudicio ꝙ ipsa exceptio in se dicatur requirere altiorem indaginem, ꝙ tamen in casu isto. s. est negatum) queritur, an iudices in isto executiuo iudicio debeāt illam exceptionem audire, ⁊ de ea cognoscere: ⁊ breuiter absꝗ aliqua dubitatiōe ꝯcludēdū est ꝙ sic, vt saltē patebit. ¶ Et pro hoc demonstrando presuppono vnū, qđ est clarum

16 in iure, † videlꝫ ꝙ licet sn̄ia de iure dicatur habere paratam executionem, vt. s. dicebatur, tamen iudex in ea debet de causa cognoscere, saltem summarie, ⁊ quatenus res ipsa exposcat, ⁊ hoc, ne quicꝗ iniuste fiat, ne quis indebite damnum patiatur, ⁊ vt iuris ordo seruetur. Hoc voluit glos. in ver. cognoscit. ⁊ ibi eam notant docto. maxime Iaso. in. l. ij. ff. de re iudica. ⁊ tradunt communiter scribentes in. l. a diuo pio. §. si super rebus. per illum text. eodem titu. cum simi. ¶ Quo stante dico ꝯsiderandū esse, ꝙ iudices, (qui in predicta sententia voluerunt bona relicta per Wilielmum tertium restitui pro dimidia iure hereditario domine Elisabeth, vel eius filio Comiti de Nassan) noluerunt, ꝙ talis restō fieret de feudis masculis, nec de alijs bonis, quorum femine nō sunt capaces, nā talia voluerūt oīno retineri p Illustriss. Philippum reum ꝯuentum, ⁊ ꝯn̄r recte sententiam illam, et mentem Iudicum intuendo concludendum est sententiam predictam solum importare, ⁊ mentem Iudicum fuisse, vt restitutio fiat de bonis per ipsum Wilielmum tertium relictis, que ad feminas transire possunt ⁊ sic quorum femine dicuntur capaces, ⁊ in hoc potissime

debet

debet ꝯsistere cause cognitio per iudices in presenti execu-
tiuo iudicio hñda, ne. s. al's executio ꝯ vim ipsius snie fiat.
¶ Ex quo sequitur, ꝙ actor, (qui in. d. sententia se fundãs)
petit eius executionem dꝫ probare bona in quibus petit sen
tentiam exequi, ⁊ sic que sibi restitui petit esse talia, ⁊ illius
qualitatis, prout in sententia comprehensum est, ⁊ ꝯñr, ꝙ
femine eorum sint capaces, alias tanꝗ deficiens in salutari
suo non potest obtinere iuxta regulam. l. q accusare. in fi. C.
de eden. ⁊. l. fi. C. de rei vend. cuꝫ simi. facit regula. l. verius.
ff. de proba. ⁊. §. non solum. in fi. insti. de leg. qua dr̄, ꝙ sem
per necessitas probãdi incumbit illi, qui agit. ¶ Et ꝙ ita
17 probare debeat ostendit, † qꝛ qñ quis se fundat in aliqua di
spositione, puta statuto, ꝯuentione, vel snia (vt in casu isto)
que reperitur cum aliqua qualitate, ⁊ non simpliciter ordi-
nata, dꝫ probare illam qualitatem adesse, alias succumbet,
iuxta doctrinam Bar. in. l. vnica. ff. de ꝯdi. ex. l. tradit Jo.
and. ⁊ alij in. c. j. de homi. lib. vj. cuꝫ simi. vt per patruũ, ⁊ do
minum meum do. Bartho. soci. in consi. xxvij. visis instru-
mentis. iij. col. ⁊ in consil. ciiij. visis compromisso. v. col. in.
iiij. vol. sed in predicta snia dr̄ inesse illa qualitas. s. ꝙ bona
restituenda ea mediante non sint feuda mascula, vel alias
talia, quoꝝ femine non sunt capaces, sed debent eē talia, vt
eoꝝ femine dicantur capaces, vt supra est ostẽsum ergo ⁊c.
¶ Sic itaqꝫ nõ sufficit actori probare, ꝙ aliqua bona fue-
rint derelicta per Uuilielmuꝫ tertium, qꝛ ex eo non sequitur
18 ꝙ illoꝝ femine sint capaces, † non. n. ꝓbat hoc esse, qđ ab
hoc ꝯtingit abesse. l. nõ hoc. C. vnde legi. l. neqꝫ natales. C.
de proba. ⁊. l. ad probationem. eo. tit. cum simi. sed dꝫ ꝓba
re (vt est dictum) ꝙ illoꝝ bonoꝝ femine sint capaces. ¶ Et
lꝫ alias feminaꝝ capacitas in dubio presumi possit, tamen
in proposito dꝫ probari propter euidentẽ importãtiaꝫ snie
ɓm ꝙ. s̄. declaratum fuit. Et hoc stante sequitur, ꝙ lꝫ exce-
ptio de qua agimus, in se posset requirere altiorem indagi
nem, tamen in casu isto nullam requirit probationem vel in
daginem ex parte rei ꝯuenti, ⁊ satis est reo illaꝫ opponere,
qꝛ dicetur probata eo ipso, ꝙ per actorem contrarium non
probatur, vt in simili voluit gl. in. l. si tutor. C. de pericu. tut.
in. l. ij. C. qui testa. fac. pos. ⁊ in. l. interesse. ff. de acqui. pos. cũ
simi. vt scribit And. barba. in ꝯsi. quod incip. preclare scri
psit apostolus. iij. col. quod reperitur impressum inter ꝯsilia
Calca. nu. lxiiij. ⁊ per ꝯñs seqtur, ꝙ illam exceptionem iu
dices oĩo admittere debeant, ⁊ probationes in ꝯ̃rium ex
parte actoris reqrere ɓm ꝙ. s̄. deductum fuit. ¶ Uel vbi
hec admittere non velimus, ⁊ apud aliquem sint dubia ex
eo qꝛ videaẗ actori satis esse pro sua ꝓbatione hr̄e presum-
ptionẽ iuris, dico necesse esse, ꝙ ista exceptio (qualiscunqꝫ
fuerit, ⁊ quãcunqꝫ ꝓbationem vel indaginem reqrat etiaꝫ
ex parte rei) debeat admitti, ⁊ super ea cognosci pro implẽ
da snia, ⁊ tenore eius, qui est, ꝙ restitutio ex tali snia nõ fiat
de bonis, quoꝝ femine non sunt capaces, vnde necessario
fatendum est cognitionem cause in eo versari debere, vt. s.
discutiaẗ, an bona, que restitui petuntur, sint feuda mascula
vel alias sint talia, quoꝝ femine non sunt capaces, al's non
potest apparere de quibus bonis sit facienda restitutio, ⁊ ꝓ
pterea iudices non precedente cognitione predicta non de
bent, nec iuridice possunt sniam illam exequi, saltem postꝗ
exceptio opposita fuit. ¶ Nec dicaẗ, ꝙ pro parte actoris
restituãtur bona, pro executione sententie, ⁊ postea reus re
petat, si qua restituerit, quorum femine non sunt capaces, ⁊
interim executio non impediatur. Qm̃ absolute dico hoc
fieri non debere, ⁊ pro resolutione diligẽter aduertẽdũ est,
19 † qꝛ aliqñ iudex in snia ꝯdemnat aliquem ad restituendum
simpliciter, ⁊ ꝯdemnato reseruat ius si quid non iure resti-
tuisset, ⁊ isto casu potest dici, ꝙ pro executione sententie re
stitutio omnino fieri dꝫ, ⁊ in alio iudicio postea de iure cõ-
demnati erit discutiendum, puta si pretendat rem restitutaꝫ
esse suam, nam eam petere poterit, sed tamen prius debuit
restituere, quia sic sententia importat, ad quod faciunt not.
per glo. ⁊ doc. in. l. incerti. C. de interdi. ⁊ in. l. ordinarij. C.
de rei vendi. non eniꝫ solet impediri executio sententie per
reseruationem iurium in ea factam, vt tradit Bal. in con-
silio. c. egregie, ⁊ honorande Domine ⁊c. primo volu. ⁊ iste
non est casus noster, quia iudices non condemnauerunt il-
lustris. dominum Philippum reum conuentum simpliciter
ad restituendũ ⁊c. reseruato ei iure petendi, si qđ esset, cuius
femine nõ sint capaces ⁊c. si enim eo modo sentẽtia loque-
retur posset forte admitti, ꝙ in presenti iudicio nõ esset ha
benda talis cognitio. Aliquando vero iudex condemnat
ad restituenda bona per aliquem relicta, ⁊ per reum posses-
sa, exceptis tamen his, que in dominio possidentis fuerint,
⁊ tunc indubitanter dicendum est, ꝙ in executione senten-
tie erit cognoscendum de dominio rei conuenti, qui median
te exceptione expressa in snia pretendit aliquas res retine-
re, dicens, ⁊ probare volens, ꝙ eaꝝ est dominus, nam cum
iudex exceptionem illam fecerit a restitutione noluit ꝙ ta-
les res restituerentur, nec ꝙ sententia condemnatoria in il-
lis locum haberet, sed ꝙ retinerentur per condemnatum,
⁊ cum hoc verba sententie clare importent, non est vlterius
questio voluntatis facienda. l. ille aut ille. §. cum in verbis.
ff. de leg. iij. si ergo iudex vult illo casu non restitui rem, sed
retineri, que sit rei conuenti, sequitur necessario, ꝙ debet de
tali dominio cognosci, alioquin non posset sententie, ⁊ men
20 ti iudicis satisfieri, † ⁊ alias, qui vult aliquid, censetur velle
omne eius antecedens necessarium. l. nec is. §. j. ⁊. l. illud. ff.
de acqui. here. l. veteres, vbi not. ff. de iti. actuqꝫ pri. l. si iter
legatum. ff. de seruitu. cum simi. vt plene tradunt doct. in. l.
ij. per illum tex. ff. de iur. om. iudi. ⁊ lꝫ in. d. casu forte exce-
ptio dominij per reum opposita in se requireret altiorem in
daginem, ex eo tñ non est reiicienda, sed oĩo de ea habẽda
est cognitio cũ illud aptissime velit snia, put. s̄. dixi, nec al'r
cognosci possit in qbus sit facienda executio. Et iste ꝓprie
est casus nr̄, nã illi reuerẽ. Judices aduertẽtes, put ex actis
appebat, ꝙ plurima ex bonis relictis ꝑ Uuilielmũ tertium
non poterant pertinere ad feminas (cum reus conuentus
ad ipsum vniuersaliter in omnibus bonis habere locum cõ
tenderet, ⁊ actor ex aduerso illud in totum negaret) nolen-
tes tunc in specie determinare in quibus bonis id esset (for
te qꝛ non bene erant, ⁊ ad plenum informati) iudicauerũt
bona relicta per Uuilielmum tertium restitui exceptis tamẽ
feudis masculis, ⁊ bonis, quoruꝫ femine non sunt capaces
(prout in sententia dicitur) talia enim bona noluerunt ali-
quo modo restitui sed retineri, ⁊ propterea sequitur necessa
rio ꝙ in isto iudicio executiuo dͤbeat omnino cognosci que
sint feuda mascula, ⁊ bona, quorum femine non sunt capa
ces, vt sic cognoscatur que bona retineri debeant, ⁊ que
restitui prout fuit clara mens iudicum, ne alias contin-
gat fieri executionem in aliquibus bonis contra mentem
ipsorum iudicum quod non esset tolerandū per predicta.
21 ¶ Nec quicꝗ obstãt presumptiones. s̄. in contrariuꝫ alle
gate, † quia ille nõ tollunt posse contrarium allegari, ⁊ pro
bari iuxta notata per glo. ⁊ doc. in. c. si is qui fidem. de spon
salib. ¶ Nec etiam obstat ꝙ ista discussio forte requirat
22 altiorem indaginem, † quia qualemcunqꝫ requirat, cum in
hoc stet vis sententie, de eo omnino cognoscendum est, ma
xime postꝗ per reum de eo opponitur, in hoc enim egre-
dimur terminos mere executionis qui solũ procedunt, vbi
clarum est, in quo debeat executio fieri quod non est in casu
nostro, in quo agitur de ipso liquidando, in quo executio di
citur prohibita vel permissa in quo vertitur magnum preiu
dicium, ⁊ ideo de causa debet plene cognosci, iuxta notata
in. l. prolatam. C. de senten. ⁊ interlocu. om. iudi. ¶ Et ad
23 ista multuꝫ in simili facit, † qꝛ si iudex condẽnet queꝫ ad tra
denda certa bona deducto tamẽ ne egeat (prout in multis
sic fieri debet iuxta. l. sunt qui in id cum pluribus sequen.
ff. de re iud.) si postea bona particulariter petãtur pro exe-
cutione sententie, ⁊ per reum opponatur, ꝙ debeat deduci
ne egeat, vt in sententia dicitur actore econtra dicente de-
ductionem fieri non debere, nec impediri executionẽ, quia
reus, ⁊ sine illis non egebit, ⁊ preterea hec cognitio requi-
rit altiorem indagineꝫ eo addito, ꝙ quis presumitur diues
⁊ soluendo argumento. l. si defunctus. C. arbitr. tute. ⁊.
l. cura. §. deficientium. ff. de minor. ⁊ auctenti. presente. C.
de fideiussoribus. cum his que ibi dicunt Docto. circa ex-
cussionem rei principalis cuꝫ similibus. Certe eo casu co-
gnoscendum erit super opposita exceptione ne alias ille
cogatur soluere vltra quam facere possit, ⁊ non dedu-
cendo, ne egeat, cogatur mendicare contra verba ipsius
sententie, ⁊ intentionem iudicis, vt clare colligitur ex his

que habentur in d.l.sunt qui in id cum seq. ꝛ in.l.maritum
24 sequen.ff.sol.mat. Et aperte ꝓbaꝛ, qꝛ si illa exceptio in sententia facta nõ fuisset, nec de ea re aliquid cognitũ, sed reus simpliciter fuisset condemnatus tñ in exceptione pōt ita ꝑ reum opponi, ꝛ cognosci debet, vt.l.ex diuerso.§.fi.ff.solu. mat. ꝛ.l.nesennius.§.finali.ff.de re iud.fortius in predicto casu cognitio predicta dꝫ adhiberi cum expresse verba sciẽtie ita importent auc.multo magis.C.de epis. ꝛ cle.Facit.l. vnica in prin C.de rei vxo.act. ꝛ tñ in.d.casu adest presumptio cõtraria, ꝛ talis discussio altiorem indaginem requirere posset, ita ergo omnino est dicendum in casu nostro ꝛc. Et in vtroqꝫ casu vera ratio sit, qꝛ sic omnis sententia importat, ꝛ alioquin haberet executionem contra ipsius importantiam quod non est dicendum, vt ex predictis constat. ¶ Ex quibus sit expedita prima questio principalis presentis cõsultationis. in qua remanet firma conclusio, ꝙ exceptio per Illustrissimum Principem Hassie reũ conuentum opposita, videlicet ꝙ bona petita vel in quibus executio sententie postulatur sunt feuda mascula, vel alias talia quorum femine non sunt capaces, procul dubio admitti, ꝛ audiri debet, ꝛ super ea re iudices cognoscere debent, vel ɔ̃riam probationem ex parte actoris requirẽtes pro fundamento eius intentionis, vel saltem recipientes ex parte rei probationes super ea re oblatas secundũ ea que .s̃. dicta sunt. ꝛ absqꝫ tali cognitione (nisi sententiã destruere velint) executionem facere nequeunt. ¶ Et vltra etiam posset reus opponere exceptionem dolo facis ꝛc.iuxta.l. dolo facit.ff.de except.doli argumento eorum, que dicunꝛ maxime per Moder.in.l.naturaliter.§.nihil cõmune.ff.de
25 acqui.pos.in prima lectu.† Maxime attento, ꝙ hic agitur de vrbibus, ꝛ castris, que de facili non recuperantur, in his enim terminis exceptio dominij repellit possessorium recuperande, vt tradit Pau.de ca.in.l.ij.C.de edic.di. adrian. tol. ꝛ Alex.in.d.§.nihil cõe col.xj.versi.quinto fallit ꝛc. sic ergo in casu isto exceptio de qua.s̃.debet impedire executionem sententie, ꝛ fortius cum ista exceptio ab ipsa sententia oriatur. ¶ Circa secundam questionem non puto insistendum in eius discusione, quoniam ꝛ ex.s̃.deductis, ꝛ etiam ex alias dictis in primo consilio sumitur clara ipsius re-
26 solutio. ¶ Solum ergo loquar conclusiue. ¶ † In primis igitur dici potest, ꝙ predicta exceptio ex parte rei dicitur probata ex sola eius allegatione quoniaꝫ ex quo cõtrariuꝫ ipsius exceptionis dicitur fundamentũ intentionis actoris videlicet, ꝙ bonorum in quibus petit sententiaꝫ exequi femine sint capaces, dꝫ illud probare per iura vulgaria, ẽt si illud cõsisteret in negatiua puta in casu isto, qꝛ neget esse feuda mascula vel neget cõsuetudinẽ, aut fraternitates aut ius cõmune excludere feminas, nam cuꝫ in tali negatiua sit fundamentum sue intentionis, dꝫ per eum probari, vt ꝑ Bar. ꝛ alios in.l. in illa stipulatione si Kalendis.ff.de ver.ob. ꝛ ex supradictis ẽt apte constat. ¶ Ex hoc ꝓcedit si volumus tenere, ꝙ actori petenti executionem sententie incũbat probatio, ꝙ specificata bona sint talia quorum femine sint capaces, prout ista qualitas in sententia necessario videtur cõsiderari, prout.s̃.dictum fuit, tunc enim exceptio de qua agitur, dicitur per reuꝫ probari ex sola eius allegatione do nec ꝑ actoreꝫ ɔ̃riũ nõ probaꝛ secunduꝫ ea, que.s̃.dicta sunt. ¶ Si vero volumus, ꝙ ipsi reo probatio sue exceptionis incũbat (propter presumptionem iuris que in ɔ̃riũ pro actore vr̃ ẽꝫ ꝙ.s̃.in ꝑn.dictũ est.) ¶ Et tũc dico ꝙ prima pars exceptionis, videlicet ꝙ plura bona ex eis, que petuntur dicuntur feuda mascula probatur ex ipsorum bonorum infeudatione ꝛ inuestituris a diuersis Imperatoribus factis vel ab alijs principibus, naꝫ cũ non sint facte feminis, nec expresse in eis dr̃, ꝙ transeant ad feminas, sequitur, ꝙ dicũtur feuda mascula, prout hec plene deducta sunt in ꝑmo nostro consilio in primo eius capite principali, vbi conclusimus, ꝙ principatus Hassie comitatus Valdeg. comitatus Cattenelebogem, ꝛ dicti. inter castrum epstem ꝛ alia plura bona per.d.Vuilielmum tertiuꝫ relicta omnia cũ suis iuribus, ꝛ pertinentijs dicunꝛ feuda mascula, ꝛ qꝛ in.d.cõsilio videri pōt, aliter nõ referã, sed ad ibi dicta me remitto. ¶ Secunda vero pars exceptionis predicte (videlicet ꝙ bona per .d. Vuilielmum tertium relicta in quibus specifice actor petit executionem sententie, sunt talia quorum femine nõ sunt capaces ꝛ ꝑ ɔ̃ns nõ dicunꝛ comprehensa in sententia cõdẽnatoria) probari pōt demostrãdo, ꝛ ꝓbando causas propter quas femine dicantur eorum incapaces.
27 ¶ † Unde dico primo ꝙ si probaꝛ, ꝙ aliqua bona secum habent regalia, ꝛ honorem, ꝛ continent administrationeꝫ cum iurisdictione ꝛ mero, ꝛ mixto imperio erit probatum quod talium bonorum femine non sunt capaces, iuxta doctrinam Barroli. in l.prima.C.de mulieribus, ꝛ in quo loco.j.col.in ver.sed an possit ɔ̃cedi, cum simi.prout plene dixi in.j.ɔ̃silio in secunda difficultate pricipali in.ij.q.in ꝑmo eius capite. ¶ Similr̃ ẽt si ꝓbetur, ꝙ aliqua sint feuda simpr̃r, nam ẽt ꝙ non ꝓbentur feuda mascula, tñ eoꝝ femine regr̃r dr̃r incapaces, presertim si nõ sint filie defuncti vt est tex.in.c.j.de feudo fem. ꝛ dixi in.d.ɔ̃silio in loco preallegato, vbi videri potest. ¶ Secundo dico, ꝙ ex alio capite ꝓbatur incapacitas feminarum.s.ex ɔ̃suetudine illustris.familie Hassie, prout in.d.ɔ̃silio dixi in illa.ij.q.in secũdo eius capite, ꝛ illa ɔ̃suetudo cũ sit notoria, non est opus, ꝙ ꝓbetur, sed satis est, ꝙ allegetur, vt in illo ɔ̃silio dixi, ꝛ ẽt
28 supra tetigi, † ꝛ vbi non esset notoria ꝓbarreꝛ per testes, ꝛ alios legitimos modos ꝓbandi ɔ̃suetudinem, de quibus per Barto. ꝛ alios in.l.de quibus.ff.de legibus.in quarta questione, ꝛ traditur in.l.secunda.C.que sit longa consuetudo cuꝫ similibus. ¶ Ultimo dico, ꝙ predicta incapacitas feminaꝝ, ꝛ sic ista scd̃a pars exceptionis, d̃ qua agitur probari potest ex pluribus fraternitatibus, ꝛ simultaneis, ꝛ hereditarijs inuestituris iam inter aliquos illustris. Principes Hassie initis, confirmatis, ꝛ de tꝑe in tꝑs renouatis, prout plene in ɔ̃silio predicto deductum fuit in vltimo capite ꝑ plures.q.ibi examinatas, circa qd̃ ad ibi dicta me remitto. ¶ Et ille fraternitates, earum ɔ̃firmationes ꝛ renouationes ꝓbate dicenꝛ, si in iudicio allegate, ꝛ realiter ꝓducte fuerint, ꝛ cum hoc sit indubitatũ vlterius non insistã. ¶ Predictis tñ vltimo loco addendum est, ꝙ si cui nõ recte intelligenti videreꝛ predicta singulatim ɔ̃siderata, ꝛ ꝑ se non ꝓbare ɔ̃cludenter incapacitatem feminaꝝ respectu bonoꝝ, qbus illa adaptãtur lꝫ aptissima veritas sit in ɔ̃riũ, vt ex predictis pꝫ. Negari tñ non pōt qn quodlibet ex pre-
29 dictis inducat ꝓbationem saltem semiplenam, † quo stante dicendum est, ꝙ tales ꝓbationes, esto ꝙ ita essent semiplene, ẽt ꝙ sint diuersi generis inuicẽ ɔ̃iungi debent, vt inde nascaꝛ plena, ꝛ concludens ꝓbatio arg.c.fi.de succes.ab intest.tradit Bart.in.l.admonendi.in.x.colũ.ff.de iniur. ꝛ in.l.j.§.item ɔ̃uentio.ff.de quest. Abb.post alios Canonistas in.c.cum causam de proba. ꝛ Alex.in ɔ̃si.lxxvij.viso libello ꝛ c.j.col.in fi.vj.vol.cum multis concordantibus, vt per Ias.qui longe hoc prosequitur in.d.l.admonendi.col. lxxxix.cum tribus sequen. Laus Deo.

Mar.Soci.iunior.J.U.D.Padue legens.

SUMMARIUM

¶ Que sunt intra territoriuꝫ aliquod, vel eius circulo eiusdem iuris presumuntur, cuius est territorium.
¶ Que fuerunt, ꝛ sunt ad vsum castri, vel ciuitatis presumuntur de ipsius pertinentijs.
¶ Et an femina sit capax regalium.

1 Defensio iusta nemini denegari debet.
2 Exceptio rei iudicate, ꝛ litis finite quando obstet, ꝛ quomodo intelligatur titulus de excep.rei iudi.
3 Expressio generalis tñ operatur quo ad omnia, q̃tum particularis, quo ad particularia, ꝛ.j.nu.18.
4 Exceptio rei iudicate non obstat, quando id quod petitur est diuersum ab eo, quod iudicatum est.
5 Articulans contraria non debet audiri.
6 Quicquid reperitur intra fines ciuitatis vel principatus, in dubio dicitur esse illius ciuitatis vel principatus.
7 Territorium late, ꝛ non secundum propriam significationem potest sub se continere alia territoria.
8 Uassallus feudũ vniuersale habẽs in aliquo territorio pōt ẽt intra fines illius territorij hr̃e aliqua bona iure directi dominij, put est in regno Apulie, ꝛ alie ẽt ꝑsone possunt habere

sunt habere, vide tamen.j.nu.13.

9 Relatiuũ qui solet restringere genus cui adijcitur ad qualitatem per se positam.

10 Possessio longeua dicitur vim constituti habere.

11 Possessio quãdo inducat presumptionẽ iuris possidentis.

12 Titulus feudalis de re aliqua cum possessione inde secuta facit presumi, ꝙ tota illa res fuerit tit. feudali possessa.

13 Rex apulie an habeat directum dominium reruꝫ particularium, ⁊ quomodo.

14 Clausula illa in inuestitura feudi posita, videlicet q̃ a nobis ⁊ a sacro Imperio ⁊c. an stet declaratiue, vel restrictiue.

15 Probari incontinenti dicitur quando probatur infra tempus instantie cause mote.

16 Et que sunt ad vsum castri vel ciuitatis talia presumuntur esse de bonis illius castri, ⁊ ciuitatis, nisi probentur esse diuersi generis.

Et hoc procedit etiam respectu mobilium.

17 Sententia debet ex mente iudicum, ⁊ secundum iuris ordinem interpretari.

19 Expositio seu interpretatio destruens sententiaꝫ dicitur Iudaica ⁊ Aureliana.

20 Uerbum quodlibet debet aliqua operari.

21 Dictio, ⁊, solet poni inter diuersa.

22 Femina dicitur incapax non solum bonorum feudalium, sed etiam aliorum non feudalium habentium regalia, ⁊ administrationem cum pleno imperio, vide.j.nu.26.

23 Controuersia si sit inter filiam dicentem ꝙ nõ est feudum, ⁊ agnatos feudum asserentes, debet filia poni in possessione.

24 §.inter filiaꝫ.c.j.si de feu.fuer.contro.inter domi.⁊ agna. quomodo procedat.

25 Principi asserenti quid esse feudum cum.xij.sacramentali bus ei creditur, cum sit presumptio pro eo stante inuestitura, ⁊ publica fama.

27 Doctoꝝ dicta debent intelligi secunduꝫ.ll.q̃s allegant.

28 Promissio facta debet seruari.

CONSILIVM LXVIII

Dirigat Dominus verba mea in viam veritatis, ⁊ iustitie. Jam plura per me edita consilia fuerunt inter istos illustris. Principes circa executionem sententie inter eos late; ⁊ inter cetera tam in primo q̃ in vltimo consilio fuit firmatum executionem predicte sententie nec debere, nec posse fieri super feudis masculis, nec super alijs bonis quorum femine non sunt capaces iuxta ipsius sententie tenorem, in quibus consilijs etiam declaratur, que sint feuda mascula, ⁊ quoruꝫ bonorum femine non sunt capaces, item ꝙ de hac re omnino in hoc iudicio executiuo debet haberi cognitio, vel actore probante bona per eum specifice petita esse talia, quorum femine sint capaces, vel saltem receptis probationibus ex parte rei in contrarium, prout in dicti cõsilijs clare deductũ fuit, que omnia de nouo, vti iuridica comprobo, ⁊ confirmo. ¶ Que tamen procedunt posita validitatẽ sententie predicte (sine tamen veritatis preiudicio) si quidem in secũdo ↄsilio per me edito sententiam illam fuisse ipso iure nullam aperto iure ostendi, quod ⁊ in presentiarum iterum affirmo. ¶ Nunc vero post iam reddita predicta cõsilia exhibite nobis fuerunt quedam exceptiones procuratoris illustrissimi Comitis Nassan actoris aduersus articulos quosdam additionales ex parte illustrissimi Principis Hassie rei conuẽti productos, per quas exceptiones pars actoris conatur destruere intentionem rei, ⁊ illos additionales articulos reicere atq; etiam instat, ꝙ executio sententie simpliciter in omnibus bonis per Uilielmum tertiũ relictis fiat nulla habita distinctione reseruato solum reo iure petendi in alio iudicio. Super quibus exceptionibus, quod de iure sententia vtrum scilicet iuridice sint, ⁊ q̃tum sue intentioni obstent, a predicto Illustrissimo principe Hassie cum solita eius modestia requiror per viam consilij scribere quod quidem (vt eius Illustrissime dominationi, ⁊ in primis iustitie, ⁊ veritati faciaꝫ satis) minime denegandũ duxi. ¶ Uisis igitur, ac bene consideratis exceptionibus predictis arbitror eas in nullo patrocinari predicto Illustrissimo Comiti Nassan, q̄ de iure non procedunt, ⁊ propterea concludendum puto, ꝙ nullatenus obstent intentioni Illustrissimi rei conuenti pretẽdentis executionem sentẽtie nullo mõ fieri debere, nec posse in feudis masculis aut alijs bonis, quorum femine non sint capaces, sed ꝙ ea per ipsuꝫ retineri debent, prout a condemnatoria restitutionis in sententia sunt exceptuata, ⁊ ob eam causam volentis, vt de re ista cognitio habeatur, ⁊ propterea articulantis, ⁊ probare volentis plurima ⁊ quasi omnia ex bonis specificatis per actorem esse feuda mascula vel alias talia quorum femine non sunt capaces, que tota intentio in ipsius sententie tenore, ⁊ importantia fundatur, ⁊ bene de iure procedit, vt in alijs cõsilijs presertim in vltimo, plene deduxi ideo hic non repetã. ¶ Et ꝙ exceptiones predicte ei non obsint, ⁊ ita vera sit cõclusio preposita apertissime ostenditur discurrendo particulariter eas, ⁊ vt rem breuius absoluam dico, ꝙ predicte omnes exceptiones, ⁊ quecũq; in eis allegãtur virtualiter reducuntur ad octo fundamenta, quibus facilime, ⁊ apto iure rñdetur, vt statiꝫ patebit. ¶ Primo ergo ex parte illustrissimi comitis de Nassan dicitur, ꝙ cum in primo iudicio fuerit ex parte rei oppositũ de fraternitatibus hereditarijs de simultaneis iuestituris de regalibus, ⁊ mero imperio, ⁊ de consuetudine inter principes Hassie obseruata fueritq; ex parte actoris ꝯ̃ dictum, ⁊ tandẽ per iudices iudicatum dñam Helisabet heredẽ fuisse illis nõ obstãtibus nõ dꝫ iteꝝ de eis questio fieri, quasi obstet exceptio litis finite, ⁊ rei iudicate, vt.ff.de exce.rei iud.p totũ ⁊ ppea dr̃, ꝙ additionales articuli ex parte rei producti, in quibus predicta repetuntur non debẽt admitti. ¶ Sed q̃ facilime hoc

1 tollitur, ⁊ vere nihil est† dico enim in primis, ꝙ ex parte rei in additionalibus articulis predicta repetunť, seu in memoriã reducunť, vt ex eis appareat specificatorios articulos actoris eũ nõ releuare, ꝙ sine dubio dr̃ sibi ↄcedi, alioquin ei diceretur iusta defensio denegari cõtra cle.pastoralis cuꝫ ibi traditis p doc.ꝺ re iudi.nemo eniꝫ ꝓhibeť suis ⁊ pluribus exceptionibus, seu defensionibus, vti, ẽt diuersis, vt.l. nemo ꝓhibeť.ff.de except. ¶ Secũdo dico ridiculũ esse dicere, ꝙ predicta p sniã diffinitiuã fuerint abscisa ita, vt in p̄senti iudicio obstet exceptio rei iudi.cũ i eo, de quo in presenti iudicio agitur non reperiatur res iudicata nisi quatenus statim dicam. ¶ Unde aduertendum est, quod cum in primo iudicio petierit domina Helisabet se declarari heredeꝫ, ⁊ bona per Uilielmũ tertiũ relicta sibi, vt eius hr̃di. pro sua rata restitui, ex parte rei fuit oppositum de fraternitatibus, ↄsuetudine, ⁊ alijs predictis, sed iudices eis nõ obstantibus declarauerunt eam heredem, ⁊ in hoc tm̃ reperitur lata sententia, ⁊ res iudicata, ⁊ propterea si nunc ex parte rei refricaretur in dubiuꝫ hoc, ⁊ diceretur, ꝙ dña Elisabeth non debet dici heres, ⁊ predicta, vel alia quecunq; al

2 legarentur, † certe obstaret ei exceptio litis finite, ⁊ rei iudicate, ⁊ ita procedit ille titulus de exceptio.rei iudicate, sed profecto iste non est casus noster, sed alius. Nam cum iudices in primo illo iudicio viderent, ꝙ ex bonis relictis per Uilielmũ tertiũ aliqua erãt, vel esse poterãt feuda mascula vel alias talia, que ad feminas non pertinent, licet declarauerint dominam Elisabeth heredem, non tamen voluerũt predicta ei restitui, ⁊ ideo in eorum sententia expresse dixerunt exceptis feudis masculis, ⁊ bonis, quorum femine nõ sunt capaces, talia enim omnino voluerunt retineri per illustriss. Principem Hassie reum conuentum. Et talia in specie, que essent non expresserunt, vel q̄ (cum plurima essent) noluerunt tam longam, ⁊ quasi fastidiosam sententiam scri

3 bere, ⁊ proferre, maxime† q̄ tm̃ operať generalis expressio quo ad oĩa, q̃tum ꝑticularis quo ad particularia.l.si duo in fi.cum concordantibus ibi allegatis.ff.de admi.tut.⁊.l. gallus.§.instituens, vbi Alex.⁊ Jas.in.ij.not.ff.de libe.⁊ posthu.⁊ Jas.in.l.si fideiussor.in.iiij.nota.ff.de lega.i. Uel forte, q̄ tunc non erant particulariter plene informati, sic itaq; iudices voluerunt, ꝙ alias, que talia bona sint, cognoscatur, ⁊ disputetur. Et certe in executione eorum sententie id fieri voluerunt, ⁊ ppea conuenienter, ⁊ ex iudicũ intẽtiõe in p̄nti iudicio executiuo de hoc agẽdũ est, ⁊ vt

istud plene cognoscatur, ex parte rei ea, de quibus .s. allegā
4 tur. †Et cū hoc sit diuersum ab eo, qđ est iam iudicatū, cla-
rissime ꝯstat exceptionē rei iudicate minime obstare iux. l.
et an eadem. ff. de excep. rei iudi. Immo dico, ꝙ illa allegā-
tur ƨm ipsam rem iudicatam, et vt ipsa sententia, prout lo
quitur, et non aliter mandetur executioni, vt plene dixi in
alio ꝯsilio. Cōcluditur igitur ex predictis, ꝙ fraternitates
hereditarie, cōsuetudo familie Hassiane, et alia de quibus
supra conuenientissime in presenti iudicio ex parte rei allegā
tur, et de eis agendum est, vt sic cognoscatur, que sint bona,
quorum femine non sunt capaces, et ita, que debeant p reū
conuentum retineri iuxta tenorem sententie. ¶ Secundo
pars actoris vult reicere aliquos articulos additiōales p
5 reū productos tanꝗ inter se contrarios, †ille enim qui cō
trariatur sibi ipsi, non debet audiri. l. vbi repugnantia. ff. de
reg. iu. et l. j. C. de fur. cum similibus, nam in vno articulo
reus ponit, ꝙ in quodam circulo, seu circuitu, et sic intra cer
tos fines sit positus principatus Hassie, et territorium eius,
et in alio articulo postea ponit, ꝙ in eodem circulo, et intra
eosdem fines sit comitatus Zigenban, et sic suū territoriū,
hec enim vñr contraria, et incompatibilia, ꝙ in eodem cir
culo sint plura territoria. ¶ Uerum ad hoc respondetur,
ꝙ nihil obstat, et primo aduertendum est, qr in articulis ad
ditionalibus predictis non ponitur, ꝙ sub vno circulo, quē
vnum territorium appellauerat, contineantur alia territo-
ria, sed solum dicitur, ꝙ in circulo, et circuitu principatus
Hassie situs reperitur quidam antiquus comitatus dictus
Zigenban, prout rei veritas est, quod in se nullam habet cō
tradictionem, nam cum principatus Hassie sit amplissi-
mus hʒ intra suos fines plures ciuitates, et plura castra,
prout dicitur in articulis, item etiam habet inter cetera pre
dictum comitatum Zigenban, qui licet aliquo respectu cō
sideretur, vt comitatus separatus, tamen dicit pars ipsius
6 principatus Hassie, cuʒ sit intra eius fines, †quicquid eniʒ
reperitur intra fines ciuitatis, vel castri, vel principatus, et
similium, in dubio dicitur esse illius ciuitatis, Castri, vel pn
cipatus, vt voluit Pau. de cast. in. l. j. in prin. ff. de acquir.
pos. et declarat ibi patruus, et dominus meus Soci. in. iiij.
col. vbi et ego aliquando dixi, et tradit idem patruus meus
in consi. clxvj. in causa cōmunitatis. ij. col. et de hoc etiam
dixi in primo cōsilio in. iiij. q. vltimi capitis. Et fortius hoc
dicendum est in casu nostro, cum semper. d. Comitatus Zi-
genban per pncipes Hassie fuerit possessus, vti de ipso pn-
cipatu, et ita etiam hodie possidetur iuxta ea, que dicam sta
tim circa tertium fundamentum. ¶ Secundo etiam dico
ꝙ posito, ꝙ istum comitatum Zigenban appellasset territo
rium, et ita territorium sub territorio cōprehendisset, et ideʒ
etiam fecisset de alijs, vt sic expresse diceret, ꝙ in circulo pri
cipatus Hassie (quem vnum territorium dixerat) continea-
tur plura territoria, adhuc tamen dico nihil obstare, nec ar
7 ticulos esse contrarios, † nam stant simul, ꝙ quid dicatur
vnum territorium respectu maioris domini, et ꝙ sub eo
dicantur contineri plura territoria respectu dominorum in
feriorum, puta totum Romanum Imperium dicitur Im-
peratoris territorium, et quidem vnum, et tamen sub eo cō
tinentur plura territoria diuersorum principuʒ, put est Du
catus Saxonie, principatus Hassie, et similes principatus
qui omnes singulare territorium dicuntur habere, vt est no
tissimum, bene tamen fateter, ꝙ territorium si referatur ad
comitatū Zigenaban, vel ad alia sub. d. principatu Hassie
existentia, que per se non habeant separatā iurisdictionem,
staret late, et non ƨm propriam significationem de qua in. l.
pupillus. §. territorium cum ibi traditis per doc. ff. de ver.
signi. et per Fely. in. c. rodulphus. in ver. territorio. extra de
rescrip. sed cum non ita in articulis dicatur, non insistam vl
terius, sed concludo in. d. articulis nullam esse ꝯtrarietatē.
¶ Tertium fundamentum actoris ad elidendam intentio
nem illustrissimi Principis Hassie rei conuenti est, Ratio-
ne contrarie contingentie eius, quod reus intendit ex suis
articulis probare. Uult enim reus probare plurima castra
ciuitates, villas, et alia bona eē feuda probādo, ꝙ ista sunt
in circulo, seu intra fines feudi vniuersalis, puta pricipatus
Hassie, vel alterius, sed actor dicit hoc nō procedere, quia
non valet consequentia, cum sepe videamus contrarium,
8 †nam possunt bona aliqua intra tales fines sita nō esse feu-
da, sed possunt iure directi dominij pertinere ad ipsum vas-
sallum, qui feudum habet vniuersale, prout contingit in re
gno Apulie, vt declarant Bal. et alij in l. j. C. vnde legit. et
tradit Alexan. in consi. primo Ponderatis his colū. xij. v.
volumine, et Iason in consilio suo incip circa primum se-
ptima columna, quod reperitur impressum inter consilia
Alber. brun. numero octauo. Uel etiam ad aliquas perso
nas separatas, vt videamus in proposito nostro in circulo
principatus Hassie, nam licet ille sit feudum vniuersale, ta
men sunt multa bona alterius domini, vt ciuitas frizlaria,
et alia loca, que sunt Archiepiscopi Maguntini, non ergo
valet consequentia, in circulo principatus Hassie, vel comi
tatus Cattenelēbogen. aut alterius (qui feudum dicun-
tur) aliqua bona sunt sita, ergo sunt feuda, cuʒ aliter esse pos
sit, non enim probato hoc esse, quod ab hoc contingit abes
se. l. neqꝫ natales. C. de probatio. cum similibus. videtur igi
tur, ꝙ ex parte rei debeat legitima, et particularis probatio
feudi fieri, respectu cuiuscunqꝫ rei quam eo pretextu velit
retinere. ¶ Et maxime hoc dicendum videtur, qr in inuesti
turis semper post specificationem rerum subditur, que a no
bis, et sacro Romano Imperio in feudum dependet et c.
quasi per talia verba concessio, et inuestitura dicatur restri-
cta ad bona in feudum dependentia a Romano Imperio
9 †attēta natura illius relatiui, que, solet eniʒ genus, cui adij
citur restringere ad qualitatem per se positam. l. ea tamen
adiectio, vbi Barto. et alij de legatis tertio. Et ad hoc fun
damentum tendunt, et ordinantur plura per actorem in di
ctis exceptionibus adducta, per quod intēdit plurimos ex
additionalibus articulis rei conuenti reicere, vt scili-
cet admitti non debeant.

¶ Ueruntamen in proposito nostro contrarium est dicen
dum, qr articuli sunt admittendi, et eis probatis sequetur
ꝓbatio intentionis rei conuenti saltē presumptiue, et donec
per actorem contrarium probetur. Nam cum semper pre
dictus Uilielmus tertius, et omnes eius antecessores, ita
vt memoria in contrariuʒ non existat ciuitates, castra, co-
mitatus, villas, et alia bona, de quibus in predictis articu-
lis sit mentio tenuerint, et possederint vna cum principatu
Hassie, vel alio tanꝗ partes ipsius principatus, et tāꝗ de
rebus eius, et ita post dictum Uilielmum tertium tenuit,
et possedit Uilielmus secundus et hodie ita tenet, et pos-
sidet Illustrissimus Philippus princeps Hassie sequitur
10 ꝙ de ipso principatu presumi debent, †talis enim possessio
ita longeua dicitur habere viʒ cōstituti. l. j. §. ductus aque.
ff. de aqua. quoti. et esti. et ibi not. doc. in. l. j. §. deniqꝫ. ff. de
aqua plu. arcen. et. c. super quibusdam. §. preterea de verb.
sig. vbi p Canonistas cum similibus, vt scribit Corne. in cō
silio. cxlij. Uidetur prima facie. ij. et. iiij. colum. ij. volu. et in
11 consi. cclxxxiiij. Copiose quideʒ prima colū. iiij. vol. † So-
let etiam dici, ꝙ possessio inducit presumptionem iuris
possidentis, vt inquit Innocen. in. c. olim de priuilegijs.
cum concordantibus. vt per Corne. in consilio. xxiij. Uiso
puncto. ij. col. j. vol. quod maxime procedit in casu nostro,
in quo de iure rei, per viā exceptionis proponitur iuxta do
ctrinam Bar. in. l. quidam in suo. ff. de condi. insti. et patrui
et domini mei Soci. in. l. j. in princi. iij. col. ff. de acqui. poss.
et cum secundum possessioneʒ presumatur transfertur onus
probandi in aduersarium, vt in. §. cōmodum, insti. de inter-
di. vbi plene per docto. et dicit Corn. in consi. xc. Uiso pro
cessu. iij. col. ij. vol. et probatio aduersarij eum non releuaret
nisi esset euidentissima ex quo veniret contra presumptionē
iuris, vt tradunt Alber. et Fulgo. per illum tex. in. l. si extra
neus. ff. de conditio. causa, data, vbi etiam hoc dixit Ias. in
vj. notab. ¶ In proposito ergo presumendum est, ꝙ ciuita
tes, Castra, et alia loca, tanꝗ de principatu Hassie, vel alio
possessa, sint de ipso principatu, seu de eius pertinentijs ma
xime attēto, ꝙ sunt in circulo, seu intra fines ipsius princi-
patus, cum ex hoc ēt oriatur presumptio, ꝙ sint ipsius princi
patus vt dixi .s. circa secundum fundamentum. Ad qđ fa-
cit doctrina Bal. in. c. j. §. cum autem. ij. col. de contro. in-
uesti. quam refert, et sequitur caccialup. in repeti. in capitu-
lo primo de feu. cogni. in. xv. regula feudorum, dicit. n. ꝙ tota
latitudo presumitur feudalis, nisi ꝯtrarium probetur, vt per eos.

¶ Preterea

12 ¶ † Preterea cum titulus feudalis a sacro Romano Imperio proueniens precesserit de ipso principatu Hassie cum oibus ciuitatibus, castris, villis, & alijs bonis, que in eius circulo, vel intra eius fines continentur, & secuta fuerit possessio earundem rerum per antiquos principes, & Lantgrauios Hassie vsq3 ad hodiernum principem oritur presumptio, q semper fuerint omnia possessa ex dicto titu. precedenti, & sic ex titu. feudali iuxta.l.ij.cum ibi traditis per doctor.C.de acquiren.possess.vt scribit Corne. in consil.cxiij. circa primum.prima colum.primo volumi. & in consil.cx. in iudicio.v.colum.secūdo volumi. ¶ Non ob. q ciuitas Friztlaria, & alia quedā in circulo principatus Hassie sint Archiepiscopi Maguntini, qr respondetur, illud ita esse, qr sic probatur esse per possessionem eius, cum pro possessore presumatur, vt.s.dixi. & idem arbitrarer, si ipse vassallus aliquid tanq̄ suum prius in dicto circulo habuisset, & semper pro suo possedisset fm q statim dicam de Rege Apulie loquendo, nos vero loquimur de his locis, & bonis, que ab initio, & vsq3 nunc fuerant possessa, & nunc possidetur, tanq̄ de ipso principatu. ¶ Non ob. qd de regno
13 Apulie dictum est, † qr primo responderi potest, q illud dictum Bald. magis cōmuniter reprobatur, vt per Roma. Alexan. Jas. & alios in dicta.l.prima. ¶ Pro declaratione tamen aduertendum est, qr aut intelligimus respectu bonorum particularium, que tempore inuestiture non erant ecclesie Romane, a qua Rex Apulie regnum illud in feudū recognoscit, & tunc procedit, q.s.dictum est in fundamento actoris, & quod dixit Bal.in dicta.l.prima.debet tamē tunc hoc ipsum probari.s.q Rex talia bona particularia, vti sua propria semper habuit etiam ante infeudationem, vel post, ita q non habuerit ab ecclesia cum vniuersali infeudatione regni, alias presumeretur contrarium, vt.s.dixi, & ita respondeatur ad doctrin.Bald.isto modo intellectam, prout sic Alexan. & alij in dicta.l.prima.dicunt debere intelligi, lz ego sentiam, q Bal.non loquatur in his terminis. ¶ Aut intelligamus respectu bonorum particularium cum ipsa infeudatione regi acquisitorum, & que per prius erant ecclesie Romane (prout credo, q Bal. loqui voluerit) & tunc procedit communis reprobatio Alexan. & aliorum, qr fm eos non est verum, q Rex habeat directum dominiū rerum particularium, quicquid dixerit bal. qui in hoc male loquitur, vt per eos. ¶ Sed tamē posito, q Bal.bene loquatur, put forte disputando defendi posset, & prout aliqui ibi tentant ipsum saluare. ¶ Secundo loco respōdetur illud esset speciale in ipso Rege, & in quolibet alio, qui sub regali titu.de feudo aliquo inuestiretur, nam eo ipso quod intitulatur Rex, dicitur habere supremā potestatem in subditos, & singularia loca subiecta, & ideo in locis particularibus dicitur habere directum dominiū, lz quo ad vtilitatem sit dominus vtilis, ita singul. declarat Bald.in rub.ff.vet.in.iij.colum.versi.item nota, q Imperator dicitur Rex &c.non tamen ex eo, q ille Rex dicitur habere dominium directum in rebus particularibus dicitur, q illas res non habuerit cum ipso regno in eius infeudatione, & inuestitura, immo hoc presupponitur, sed tantū dicitur, q propter regalem titulum in eis dicitur concessū sibi dominium directum, que ratio non procedit in casu nostro, cum de regno non agatur. ¶ Quinimmo dato, q precederet, & essemus in regno, dico, q nō obstaret predictis, qr licet Rex habeat directum dominium in particularibus rebus (quod solum est in prerogatiuam dignitatis) tamen res ille particulares sequentur naturam feudi vniuersalis, & ideo si Rex caderet a feudo etiam res particulares redirent ad dominum primum, & sic in casu isto sequētur natu-
14 rā feudi vniuersalis. ¶ † Non obstat clausula illa in inuestituris posita, vz que a nobis, & sacro Imperio &c.p ut.s.ponderabatur. Quia respondetur, & primo posset dici, q non restrictiue, sed declaratiue veniat, prout in simili habetur in.l.omnes populi.vbi Bart. & alij declarant.ff.de iu sti. & iur.vt sic dicamus, que.s.omnia superius dicta a nobis, & sacro Imperio &c. ¶ Vel secundo posito, q ponatur restrictiue dico, q illud fit respectu bonorum, que erant alterius, puta ciuitas Friztlaria, & si qua alia essent, ea enim Imperator noluit in inuestitura comprehendi, qr non intendit per eam alicui preiudicium generare, vnde si quid probaretur, de iure alterius, puta q ab alio possideretur, vt de ciuitate Friztlaria contingit, illud non diceretur in inuestitura comprehensum, sed si non ita probetur, omnia, que intra fines, & in circulo feudi vniuersalis sunt presumūtur, & ipsa feudalia, cum semper pro talibus fuerint possessa, vt.s.dixi. ¶ Et ex his remanet conclusio, q quicquid reperitur intra fines, vel in circulo principatus, & possessum est tanq̄ de ipso principatu, de eo presumendum est, nisi euidenter contrarium probetur, & ita remanet sublatum istud tertium fundamentum actoris, & alia plura in dictis exceptionibus contenta, que virtualiter ad idem tendunt, vt recte consideranti patebit. ¶ Quartum fundamentū est, qr non debet impediri executio sententie ex eo, q dicatur aliqua bona esse feuda mascula, vel alias talia, quorum femine non sunt capaces, cum per hodie constat, hodie agatur, non possit istud liquidari, aut incontinenti probari, qr requirit altiorem indaginem. ¶ Sed respondetur, q immo incontinenti dicitur probatum.s.eo ipso, q actor contrariū non probat ex quo illud est fundamentum sue intentionis,
15 iuxta.l.verius.ff.de probat. † vel si per reum sit probandū dicitur incontinēti probari, quando probatur.j.tempus instantie cause mote iuxta dicta per Bar. & alios in.l.si is a quo.ff.vt in poss.lega.prout isto casu continget. ¶ Vel etiā esto, q altiorem in se indaginem requirat, omnino tamē probatio eius recipienda est, nec aliter potest, & debet fieri executio.d.sententie, prout hec omnia plene deduxi & prosequutus sum in vltimo consil.per me reddito, & ideo hic aliter gratia breuitatis non refero, sed ad ibi dicta me remitto. ¶ Quinto loco actor intendit tollere intentionem rei in eo, q reus (articulando aliqua bona esse ad vsum castrorum, ciuitatum, vel comitatuū) intendit probare, q illa sint de pertinentijs ipsius castri, ciuitatis, vel comitatus, naz dicit actor, q non valet talis consequentia, qr plurima potest quis adaptare pro sui cōmoditate ad vsum alicuius ciuitatis, vel castri, que tñ non sint de pertinentijs, nam ex tali vsu natura rerum non alteratur, puta si quis rem sibi pignoratam aptet ad vsum castri feudalis, non.n.ex eo illa res fit feudalis, vel econuerso, vt latius in.d.exceptionibus continetur, & per hanc considerationez vult actor reicere omnes articulos pertinentiarum per reum productos. ¶ Sz breuiter respondetur, q ista procedunt in casu claro, quando sc3 apparet, q aliqua bona vere non sunt de pertinentijs, sed diuersi generis, naz tunc vsus hominis non alterat rerū
16 nām in preiudicium alicuius, † verum nos loquimur in dubio, qñ.s.ea, que sunt ad vsum castri, vel ciuitatis non probantur esse diuersi generis, dico enim q talia presumuntur de pertinentijs ipsius castri vel ciuitatis iuxta ea, que tradit Inno. & alij sequuntur in.c.cum ad sedem.de resti.spol. & Bald.in consi.cccclxv.qualiter probentur pertinentie.i. colum.v.volu. & auus meus do.Maria.Soci.in consi.xlvij. in primo presentis.ij.colum.cum simil. ¶ Et procedit hoc etiam respectu bonorū mobilium, vt per Inno.in.d.c.cum ad sedem, & per Bal.in.c.i.v.colum.de capit.qui curi.vendi.in vsi.feud.in versi.quedam se habent &c. & de his pertinentijs alias plenius dixi in primo consil. tam in primo q̄ in secundo capite.ij.questio.secūdi capitis principalis, qui ergo dicit, q aliqua bona, que fuerūt, & hodie sunt ad vsū castri, vel ciuitatis non sunt de eius pertinentijs, dz illud pbare, alias contra eum presumitur per predicta. ¶ Immo dico, q quecunq3 sunt per principes Hassie acquisita libere, & per eos applicata sunt ipsi principatui dicuntur ei accedere, & naturam eius sequi arg.l.si ex toto.in prin.de lega.i. & ita vt sicut femine dicuntur incapaces illius principatus vel ex iure cōmuni propter regalia, & administrationem cum mero imperio, vel ex consuetudine familie Hassiane, vel propter hereditarias fraternitates (vt plene ego scripsi in primo consil.per totam.ij.questio.secundi capitis principalis) ita etiaz dicātur incapaces acquisitorū per principes Hassie, & applicatorū.d.principatui. ¶ Sexto intendit actor, q non sit opus disputare, qūo femine sint incapaces bonorum, & propterea articuli de fraternitatibus de consuetudine Hassiane familie, & de regalibus, & mero imperio, velut impertinentes sunt seruiendi, si quidem solū in

sententia dicuntur a restitutione excepta feuda mascula, ⁊
eoꝝ bona ⁊c. unde in ceteris bonis debet simpliciter fieri
executio sententie, ⁊ istud dicit importare ipsam sententiã
in illis verbis exceptis feudis masculis, ⁊ bonis, quoꝝ fe-
17 mine non sunt capaces, †nam non est dubium, ꝙ ista ver-
ba debent interpretari ꝛm mentem iudicum argu. l. si quis
intentione. ff. de iud. ⁊ id creditur voluisse iudices, qđ iuris
ordo dictat, ⁊ sic loqui de incapacitate, que in iure commu
ni reperitur scripta, vꝫ ex eo, ꝙ sint feuda mascula, quoꝝ
femina iure communi dicitur incapax, vt in. c. primo. §. fi-
lia. de success. feu. ⁊. c. i. §. hoc autem. qui feud. da. poss. cum
simi. ⁊ hoc clare dicitur in sententia ibi exceptis feudis ma
sculis. ¶ Nec ob. ꝙ statim dicat, ⁊ bonis, quorum femi-
ne ⁊c. qꝛ debent ista verba sic exponi, exceptis feudis ma-
sculis, ⁊ bonis. s. ipsorum feudorum masculorum, quorum
femine non sunt capaces, non autem debet intelligi de alijs
bonis, que non sint feuda mascula. ¶ Sed tamẽ ⁊ ad hoc
respondetur concludendo, ꝙ immo in sententia dicuntur
exceptuata nedũ feuda mascula, sed etiam alia bona que-
cunqꝫ, quorum femine non sint capaces, vndecunqꝫ proue
niat earum incapacitas, siue ex iure communi, siue ex con-
suetudine Passiane familie, siue etiã ex fraternitatibus he
18 reditarijs, †tantum enim operatur illa generalis exceptio,
scꝫ ⁊ bonis, quorum femine non sint capaces respectu om
nium incapacitatum, q̃tum operaretur particularis respe
ctu alicuius casus particularis, vt. l. si duo. in fi. ff. de admi.
tuto. ⁊. l. gallus. §. instituens. vbi Alex. in secundo notab. ff.
de liber. ⁊ posthu. vbi etiam Jas. in secunda lectu. similiter
in scđo nota. ⁊ qꝛ de hoc plene dixi in primo ꝯsi. in secundo
capite principali in prima questio. ⁊ etiam in secũda discur
rendo, ⁊ declarando predictas tres incapacitates, aliter
hic non repeto, ⁊ ad ibi dicta me remitto. ¶ Non ob. con
sideratio, ⁊ expositio predicta ad dictam sententiam, quia
respondetur fatendo primo ꝙ sententia ex mente iudicum,
⁊ ꝛm iuris ordinem debet interpretari, verum secundo loco
dico, ꝙ non illa fuit mens iudicum, sed alia vꝫ, vt de quali-
bet incapacitate sententia loqui intelligatur, vt iam dixi in
dicto consil. ⁊ prout verba in hoc videntur clarissima a qui
bus non est recedendum. l. non aliter. in princi. de legat. iij.
l. i. §. si is qui nauem. ff. de exercit. ⁊. l. ille, aut ille. §. cum in
19 verbis de lega. iij. †Et expositio seu interpretatio, quã. s.
retuli Judaica quodãmodo videtur, ⁊ Aureliana, cuꝫ sen-
tentiam ipsã destruat, vt de simili expositione ⁊ interpre-
tatione dixit Jo. faber, in. §. conceptum. instit. de oblig. que
ex deli. nasc. in glo. super versi. ex consequentia, ⁊ ꝙ ita sit,
(vltra ꝙ destruit generalitatem illorum verborum ꝯtra. l.
i. §. ⁊ generaliter. ff. de lega. prestan. ⁊. l. de precio. ff. de pu-
blicia.) probatur, qꝛ ꝛm istam interpretationem iã illa ver
ba, ⁊ bonis, quorum femine ⁊c. essent superflua, ⁊ nihil ope
rarentur, quia cuꝫ primo sint exceptuata feuda mascula si-
ne dubio bona, in quibus consistunt talia feuda dicunt̃ ex-
cepta, vnde vt sequentia verba aliquid operentur, prout de
cet iuxta. l. si quando. ff. de legatis primo. ⁊. c. si papa. de pri
20 uileg. libro sexto, cum simi. (†Et alias inquit Bald. in ru-
bri. C. de contrahen. emptio. in. ix. questio. ꝙ quodlibet ver
bum debet aliquid operari) debent intelligi ꝛm sui genera-
21 litatem de qualibet incapacitate ꝛm predicta. ¶ †Prete
rea predicte interpretationi actoris repugnat natura di-
ctionis, ⁊, que solet poni inter diuersa iuxta rub. ff. de iur.
⁊ fac. ignor. quod ꝛm illam interpretationem non esset, vt
de se patet. ¶ Preterea falsum est, ꝙ femina de iure com
22 muni dicatur incapax solum feudorum masculoꝝ, † qꝛ di
co, ꝙ immo regulariter omniũ feudorum dicitur incapax,
vt in. c. primo. in prin. de feu. femi. vbi Bald. ⁊ Andre. de
isern. ita dicunt, item etiam dicitur incapax bonorum etiã
non feudalium, si continent regalia, ⁊ administrationẽ cũ
pleno imperio, vt plene probaui in dicto primo consil. in pri
mo capite. ij. questio. secundi capitis principalis. ¶ Jm-
mo etiam dico, ꝙ in casu nostro de iure dicitur incapax fe-
mina etiam respectu incapacitatis prouenientis ex consue-
tudine familie, vel ex fraternitatibus, cum ⁊ consuetudo il-
la, ⁊ ipse fraternitates iure comprobentur, ⁊ valeant, ac ex
ordine iuris seruari debeant, vt plene deduxi in primo con
sil. in secundo ⁊ tertio capite. ij. quest. predicte, que omnia
qꝛ ibi videri possunt (consulens breuitati hic non repeto,
sed audacter concludo exceptionem in sententia positã de
qualibet incapacitate debere intelligi, ⁊ ꝓpterea sequitur,
ꝙ articuli rei conuenti tendentes ad probandas predictas
incapacitates respectu aliquoꝝ bonorum specificatoꝝ per
actorem, non dicuntur impertinentes, ⁊ ideo reiciendi nõ
sunt. ¶ Septimum fundamentum actoris est in predictis
exceptionibus, ꝙ cum iuris presumptione bona non dicã
tur feuda, sed allodialia, si de eo, an sint feuda, nunc est con
trouersia, interim anteq̃ probetur aut affirmatiua, aut ne-
gatiua, mulier debet mitti in possessionem, ⁊ postea proba-
tio est recipienda, nisi possessor incontinenti probet esse feu
dum, pro quo videtur tex. in. c. i. §. inter filiam. si de feudo
23 contẽtio sit inter do. ⁊ agn. †vbi proprie dicitur, ꝙ si inter
filiam dicentem quid non esse feudum, ⁊ agnatos feudum
asserentes, sit contentio, debet filia poni in possessionem, sic
ergo videtur, ꝙ ⁊ in casu nostro pro executione sententie,
do. Elisabeth, vel eius heres debeat mitti in possessionẽ,
⁊ postea probationes recipiantur cum ille altiorem indagi
nem videantur requirere, ⁊ incontinenti fieri non possint.
¶ Sed respõdetur ⁊ de plano, prout. s. fuit rñsũ ad quar
tum fundamentum, ⁊ ꝓut plenius in vlti. consil. dictũ fuit.
24 ¶ †Preterea aduertendum est, ꝙ dispositio. d. §. inter fi-
liam. procederet qñ ab initio possessorium intentaretur, qđ
non fuit in casu nostro, in quo fuit intentatum petitorium,
⁊ nunc petitur executio sententie late in petitorio. ¶ Pre
terea ille tex. loquitur in filia pro qua iura sunt promptio
ra, ⁊ ei magis fauent, ⁊ que hꝫ iuris presumptionem ꝓ se,
iuxta. l. si possidetis. C. de probat.) ⁊ nullus ibi possidebat,
nos autem loquimur in sorore, ⁊ in casu, quo reus conuen-
tus reperitur in longa, ⁊ pacifica possessione ciuili, ⁊ natu-
rali. ¶ Preterea ille tex. intelligitur, qñ illa filia aliquali-
ter probauerat intentionem suam, ita vt pro ea esset maior
presumptio, ita in terminis declarat ibi Andr. de iser. que
presumptio cessat in casu nostro, imo ꝙ sint feuda, iã quasi
notum est per ea, que in iudicio deducta sunt, ⁊ etiam gene
ralius, ꝙ femine bonorum, de quibus agitur, sint incapa-
ces, plura ostendunt, ⁊ maxime notorietas consuetudinis,
25 de qua. s. ¶ †Preterea in casu nostro dici potest ꝙ illu-
strissi. principi Passie asserenti quid esse feudum cum iura-
mento additis. xij. sacramentalibus credi debeat, cum pro
eo magna sit presumptio propter inuestituras, ⁊ publicam
famam, vt est tex. in. c. i. de controuersia inter masculum, ⁊
femi. de benefi. ꝛm ꝙ ibi illum tex. intelligũt And. de iser.
⁊ alij, ⁊ per hunc modum facile erit ei probare intentionẽ
suam circa feuda, vel saltem in eis obtinere aduersus do.
Elisabeth, siue eius heredeꝫ. ¶ Hec tñ omnia procederẽt
etiam si essemus ab initio, vñ fortius in casu nostro, in quo
in sententia expresse continetur ꝙ feuda mascula, ⁊ alia bo
na, quorum femine non sunt capaces debeãt per principẽ
Passie retineri, ex quo necessario sequitur, ꝙ in hoc execu-
tiuo iudicio debeat omnino haberi cognitio, que bona ta-
lia sint, non obstantibus adductis in contrarium, ꝓut fuit
abunde ꝯclusũ in. d. vlti. consil. ¶ Octauũ, ⁊ vlti. funda
mentum facit actor cõtra articulos de regalibus, ⁊ mixto
26 imperio dicens eos, velut impertinẽtes reiciendos, †eo qꝛ
femina non dicitur incapax bonorum habentium regalia,
⁊ administrationẽ cum mero, ⁊ mixto imperio ⁊c. ⁊ ita vi-
detur voluisse Abb. in. c. significauit. in. iij. not. de rescript.
¶ Uerũtamen ⁊ ad hoc respondetur, ⁊ primo dico, ꝙ cũ
aliqui teneant contrarium, vt statim dicam, ad iudices spe
ctabit iudicare, que opinio sit verior, ⁊ propterea vbi aliud
non esset, articuli predicti non essent reiciendi. ¶ Sed vlte
rius, ⁊ scđo dico, ꝙ immo verior, ⁊ cõmunis est opi. cõtra
Abb. (si tamen illud Abb. voluit) nam contrarium voluit
Jnn. in. c. dilecta. de maior. ⁊ obedi. Bar. in. l. ij. ff. de regu.
iur. ⁊ in. l. i. i. colum. C. de mulier. ⁊ in quo lo. lib. x. ⁊ in con-
si. lxxij. ex facto proponitur. ij. colum. Gemi. in. c. grandi. ij.
colum. de supplen. negli. prela. lib. vj. ⁊ Deci. in cõsi. lxxxv.
⁊ diligenter ⁊c. v. colum. ¶ Et dictum Abb. potest intelli-
gi, quãdo daretur honor sine iurisdictione, vel debet restri
gi, quando ita dictabat consuetudo, prout loquitur. c. dile-
27 cti filij. de arbi. in quo se fundat, †cum alias dicta doctoꝝ
sint intelligenda ꝛm leges, quas allegant, vt per Bartol.
in. l. non solum.

in.l.non solum.§.si liberationis verba.ff.de liber. legat. & in.l.cum quidam.ff.de his quibus vt indign. Salyce.in.l. si ex cautione.C.de non nume.pecu.in.x.colum. Ias. in.l.i. colum.xij.ff.de legatis primo.& Deci. in.c.i. in.ij.lectu. de constitut.& in consil.i.memini me alias.iiij. colum. Et vbi velles dictum Abba.generaliter, & simpliciter intelligere de iure non procederet per predicta, & per ea, que plenius dixi in.i.consil.circa primum caput.ij.questio. secundi capitis principalis,ad que me refero. ¶ Et ex his virtualiter sunt sublata omnia,que per actorem in suis exceptionibus allegantur,& concluditur eas exceptiones ipsi actori non patrocinari,neq; in aliquo obstare intétioni prefati illustris. principis Hassie rei conuenti volentis, & petentis, vt habeatur cognitio super principali exceptione per eum opposita,vz q executio fieri non debet in feudis masculis, nec in alijs bonis,quorum femine non sunt capaces,sed illa debent per eum retineri. ¶ † Nec quéq; moueat,q ipse manuali promissione promiserit parere sententie, quasi nunc volens predicta retinere,videatur ei contrauenire, & promissionem suam non seruare contra.l.primam.in prin.&.l. iurisgentium.§.pretor ait.ff.de pac.& contra.c.primum, &. c.tertium.extra de pact.cum simi.prout etiam inter cetera ex parte actoris in dictis exceptionibus allegatur,quoniaz respondetur,q in nullo dicitur contrauenire sententie, aut sue promissioni,sed vult in totum ipsi sententie parere, vti promisit,verum dicit ei talem retentionem per ipsam sententiam sibi concedi,vt verba eius clare sonát ibi, exceptis feudis masculis &c.& instat,vt sententie ab omnibus pareatur, & vt in oibus partibus eius debitá héat executionez,qd profecto non sequeret,si predicta reus retinere nó posset, & cum in hoc res careat omni difficultate,vlterius nó insisto.

28

Maria.Soci.iunior.I.V.D.Padue legens.

CASVS

1 Franciscus.

4 Petrus maritus, 5 Magdalena concubina, 3 Aloysius — 2 Thecca.

Sanctes. 7 Bernardinus. — 6 Federigus.

8 Michelangelus.

Gentiles, Petrus leo, Troianus &c. & alij.

¶ Castrum quoddam Biscine, quod fuerat Aloysij prescripti,post eius mortem possedit per aliqua tempora Federigus nepos eius ex sorore,vti heres, & legittimus successor eo q Bernardinus erat,& reputabat filius spurius. d.Aloysij,Veruz est,q per aliquot testes videtur probari, q.d.Bernardinus ex postea castrum predictum possederit,maxime tempore occupationis infrascripte.

¶ Fuit expost.d.castrum occupatum per illustrissi.Ducem Vrbini,super quo(q; negatur)sunt hincinde examinati testes ad perpetuam rei memoriam,quoz depositiones trásmittütur,& fuit facta.d.occupatio de facto armata manu, & absq; aliqua solemnitate,& cause cognitione.

¶ Deinde post annos.xv.in circa,& de anno.M.cccc.xcix. illust.do.Guido baldus tunc Vrbini Dux predictum castrum titu.donationis dedit,& donauit cuidam do.Bartholomeo de bartolinis,prout constat de tali donatione publicum instrm,cuius copia transmittitur,qui do.Bartholomeus semper dum vixit,tenuit.d.castrum,& hodie tenetur per eius successores.Reperitur enim apud Hyppolitü nepotem eius ex domino Honofrio filio.

¶ Presupponitur,q Sáctes prescriptus frater vterinus. d.Bernardini omne ius,si qd haberet ad bona, & hereditatem.d.Bernardini,& specialiter ad.d. castrum Biscine cessit & concessit prescriptis Gentili,& Petro leoni,Troiano,& fratribus,& in eos penitus translulit.

¶ Nunc predicti,Gentiles,Petrus leo,& fratres, tanq legittimi successores,& heredes.d.Federigi per mediaz personam Michelangeli eoz patris,& filij.d.Federigi vellent tam proprio nomine vt heredes.d.Federigi,q ét cessionario nomine predicti Sanctis vel coniunctim,vel disiúctim altero ex.d.modis petere,& recuperare predictum castruz Biscine ab ipso Hyppolito,velut ab iniusto detentore.

¶ Queritur,an sint audiendi,& qua via id facere possint.

SVMMARIVM

¶ De testibus,qño,& qñ eoruz dictis credaẽ,& alia plura
¶ De donatione.s.ccccc.aureos,an firmetur iuramento, vel sufficiat,q a principe fiat,& a quo.
¶ Mala fides quomodo probetur, seu inducatur, & an transeat in successorem.
¶ Et de.l.bene a zenone.C.de quadri.prescri.quando procedat,& in quibus principibus.

1 Statutum valet.q bona homicide confiscentur.
2 Testes duo sufficiüt ad pbádü aliqd fcm puta homicidiü.
3 Hereditas est successio in vniuersum ius.
4 Filij näles nati ex ɔcubina retenta in domo maritali affectione patri in duabus vncijs tm ab intestato succedunt. Spurij autem in nihilum succedunt.
5 Ltimatio filij,cum sit facti non presumitur,sed dz probari.
6 Testibus catenus creditur,quatenus reddüt cám sui dicti.
7 Aditio hereditatis ex quibus actibus inducatur.
8 Pena non debet egredi auctorem delicti. Nec vnus p alio puniri dz,ét si cét pr vel filius dlinqntis.
9 Peculium filij detrahitur publicatis bonis patris,lz in eo filius non habeat plenum ius. Idem in legittima.
10 Delictum patris non debet preiudicare filijs,nec alijs. Minus delictum vnius debet alteri preiudicare.
11 Testis censetur approbatus per producentem, vnde eius dicto contra eum stari debet.
12 Testi de credulitate deponenti lz non credatur,si tamen sic contra producentem deponat,dicitur recte probare. Ité sic deponens probat róne adducte rónis,q; dt vidisse.
13 In teste semper debet attendi ratio dicti sui, q; illa dat esse testimonio. Et tota virtus probationis stat in ratione.
14 Testis vnius dicto stari debet contra eum producenté,maxime si plura inditia cum eius dicto concurrant.
15 Contestes duo in dicto & in sui róne faciüt efficacé pbóné.
16 Testis dictum dubium declaratur per dictum clarum alterius testis,vt testes concordent.
17 Testis loquens de auditu,lz concludenter non probet, tamen facit inditium & presumptionem,ob quam probatio in aduersarium transfertur.
18 Fama publica semiplenam probationem facit, &.j.nu.26.
19 Fama an probetur per testes,si non dicant audiuisse a maiori parte populi, &.j.nu.24.vbi dicit q non.
20 Dicto vnius principis & magni viri debet credi, cum non

presumatur mendacium dicere.

21 Experientia est rerum magistra.

22 Verbum, siue, potest, vltra alia significata, capi expositiue vel correctiue.

Et qñ ponitur inter personas diuersas correctiue ponitur.

23 Testes semper, si fieri potest, debent concordari.

25 Fama publica probata per plures & digniores testes preualet alij fame probate per pauciores.

27 Acciso vno a pluribus solo vulnere, si dubium est quis intulerit, omnes absoluuntur.

28 Confiscatio bonorũ ob crimen facta, vt valeat requiritur cause cognitio, & sententia condemnatoria, etiam si statuto caueatur, ꝙ bona ipso iure sint confiscata.

29 Condemnari quis non potest, nisi precedente accusatione vel inquisitione.

30 Aditione hereditatis omne ius transfertur.

31 Filius fratris amitini est de iure ciuili in quinto gradu.

32 Adeundi facultas non tollitur ante tempus, xxx. anno.

33 Prescriptio cum titulo currit per lapsuz. x. an. inter presentes, & xx. anno. in absentes.

34 Dũmodo non sit cũ mala fide, & vitio, qḋ sequitur rẽ ipsaz.

35 Prescriptio longi temporis requirit titulum iustum.

36 Donationis titulus est habilis ad prescriptionem.

37 Donatio vltra duc. ccccc. requirit insinuationem, aliter donatio in excessu non valet.

38 Titulus putatiuus an sufficiat ad prescribendum.

39 Donatio iuramento firmata, an & quando tollat defectuz insinuationis.

40 Juramentum in omni causa prestitum, qḋ tendit in preiudiciũ alterius, q̃ curantis, non dꝫ seruari, & nihil operaṫ.

41 Donatio facta a pncipe an vitieṫ ob defectũ insinuatiõis.

42 Imperator solus, & non alij principes inferiores potest de re alterius libere disponere.

43 Dux Vrbini qui recognoscit in superiorem sũmũ Pontificez, a quo iure feudi hꝫ Ducatum, non dr̃ supremus pnceps, nec gaudet prerogatiua, que Imperatori ꝯcediṫ.

44 Mala fides possessoris impedit prescriptionem.

45 Contrahens non seruata forma & iuris solemnitate constituitur in mala fide.

46 L. vbi presumit dicitur presumptio iuris & de iure, nec admittit probationem in contrarium.

47 Mala fides a defuncto in heredem transfertur, quo ad impediendam prescriptionem.

48 Jura quilibet maxime doctor scire debet in quo iuris ignorantia non presumitur.

49 Minor. xxv. anno. non est restituendus, si est iuris doctor.

50 Fama vicinie dicitur esse nota vicino.

51 Emens a minore sine solemnitate, si dicat se credidisse illum maiorem, si erat vicinus, non est excusandus.

52 Fama publica vicinie inducit aliquem esse in mala fide.

53 Mala fides ratione dubitationis, quam quis habet, ne trahatur ad iudicium impedit prescriptionem.

54 Mala fides donantis vel tradentis aliquid, ẽt si ille cui traditur bona fide acceperit, impedit prescript. x. & xx. ann.

55 Persona de iurisdictione eccl'ie, vbi ius cano. seruaṫ ex titu. lucratiuo nõ pot̃ pscribere ex lõga possessiõe. x. & xx. an.

56 L. bene a zenone. C. de quad. prescri. loquiṫ de Imperatore, & de Augusta, & nõ de alijs principibus, & j. nu. 58.

57 Et quare solum in Imperatore. l. illa locum habeat.

59 Papa de plenitudine potestatis vti potest priuilegio. l. bene a zenone.

60 Lex bene a zenone, cum sapiat iniquitatẽ, non seruaṫ de iure cano. etiã si per Imperatorem fuerit ecclesie donatũ. Et inter laicos etiam de equitate canonica non seruatur.

61 L. bene a zenone, cum sit ꝯ iuris regulas, non procedit, nisi ꝯstet Imperatorez donantẽ velle vti plenitudine ptãtis. Et. l. hanc minimus error impedit.

62 In dubio presumi dꝫ principem plenitudine ptãtis nõ vti.

63 Princeps inferior ab Imperatore non potest vti clausula de plenitudine potestatis, sicut nec clausula non obstãte, respectu legum cõmunium.

64 Clausula de plenitudine potestatis comprehẽdit clausulaz non obstante, & ea est maior & plenior.

65 L. bene a zenone procedit, quãdo princeps bona fide vendidit, aut donauit, credens rez esse suaz, aliter si sciebat vel scire debebat esse alienam, & sic esset in mala fide.

66 Mala fides recipientis impedit dispositionem dicte. l. bene a zenone. & similium.

CONSILIVM LXIX

Dirigat dominus verba mea in viam veritatis & iustitie. Pro dilucidatione preposite questio. viso puncto. s. scripto vna cum scripturis transmissis, tria sunt principaliter discutienda. ¶ Primo vtruz per illust. Ducem Vrbini fuerit iuridice ablatum castrum predictum, & confiscatum. ¶ Scdo posito, ꝙ iniuste id factum fuerit, vtrum predicti Gentiles, & fratres ad. d. castrum petendum sint admittendi. ¶ Tertio posito ꝙ sic, vtrũ eis obstet aliqua exceptio prescriptionis, vel alia. ¶ Circa primum vr̃ primo aspectũ dõm ablationem, & confiscationem iuridice potuisse fieri, & factã eẽ.

1 † Extat. n. in loco statutum, ꝙ bona homicide debeant publicari, qḋ in loco seruandum est. l. oẽs populi. & ibi p bar. & omnes. ff. de iusti. & iu. & ille Bernardinus vr̃ ꝓbatus homicida, naz inter ceteros testes scõs, tertius, quartus, & septimus testes examinati pro parte possessoris. d. castri deponunt clare, ꝙ. d. Bernardinus interfecit quendã Grifonez balionum de Perusio, & vñr in omnibus ꝯtestes maxime, de loco, & tpe, vnde vr̃ posse dici, ꝙ ꝓbatuz fuerit. d.

2 Bernardinum homicidiuz cõmisisse, † & sufficeret ẽt si tm̃ duo testes essent in hoc ꝯcordes iuxta regulam. l. vbi numerus. ff. de testi. vnde cum sint quattuor probatio vr̃ clarior, & omnino attẽdenda. ¶ Et cum per eosdẽmet testes, & ẽt per alios probetur, ꝙ. d. Bernardinus tpe cõmissi homicidij inter cetera eius bona vti filius. q. do. Aloysij, & heres pro suo, & tanq̃ suum tenebat, & possidebat. d. castruz Biscine, merito vr̃, ꝙ potuerit per illust. Ducem Vrbini ꝯfiscari, & d. Bernardino auferri, ꝓut factuz fuit. ¶ Sed tm̃ his non obstan. diligentius oia animaduertens verius de iure arbitror predictaz ꝯfiscationem seu potius occupationem. d. castri non potuisse fieri, & iniustam fuisse, & ꝯñr nullius fuisse momenti, & quidem ex pluribus. ¶ Et primo ex non iure. d. Bernardini asserti possessoris. d. castri, dico. n. ꝙ castrum predictum ad eum non pertinebat, nam cuz fuerit do. Aloysij, vt omnes fateṅ, dr̃ post mortem eius pertinuisse, & pertinere ad ipsius do. Aloysij heredes, & succes-

3 sores, vt est clarum, † cum hereditas, sit successio in vniuersum ius, qḋ defunctus habuit. l. nihil aliud. ff. de ver. sign. & in. l. hereditas. ff. de regu. iur. sed. d. do. Aloysio successit, & heres fuit Federigus filius sororis tanq̃ proximior coniunctus, & nõ ipse Bernardinus eo ꝙ ipse Bernardinus erat filius illegittime natus, & spurius, & ꝯñr inhabilis ad successionem paternam, tam de iure cõi, vt in auct. lꝫ. C. de

4 nat. lib. † nam cuz ibi ab intestato vocentur ad duas tm̃ vncias filij naturales nati ex libera muliere affectu maritali retenta, demonstraṫ, ꝙ aliter nati, vt spurij, ꝓut erat. d. Bernardinus in nihilum succedant, & hoc est clarum, q̃ ẽt de iure municipali, nam vt audio extat in loco statutum excludens tales spurios a successione. ¶ Et si dicatur, ꝙ fuit le-

5 gittimatus, † rñdetur, ꝙ hoc dꝫ probari, qꝛ cuz sit facti, nisi probeṫ nõ presumitur. l. in bello. §. facte. ff. de capti. & postli. reuer. c. i. de ꝯsti. lib. vj. & dixit Cor. in consil. clxxxj. incivisis nõnullis. ix. col. in. ij. vol. cuz simi. Nec ex eo diceretur hoc probatum, ꝙ multi testes dicant ipsum fuisse filium. d. do. Aloysij, qꝛ verum est, ꝙ erat filius, sed spurius, nec testes dñt, ꝙ esset filius legittimus, aut ltimatus. ¶ Et vltra ẽt dico, ꝙ si id dixissent (cuz de eo nulla cã reddatur) nõ

6 probarent. d. legittimationem. † Eatenus. n. creditur testibus, quatenus cã dicti sui redditur, qñ a iudice interrogantur, vel qñ testificantur super his, que sensu, seu intellectu percipiuntur iuxta nota. per Inn. & alios in. c. in nostra. de testi. & c. cum cãm. eo. ti. vbi plene per Fely. ij. & iij. col. vnde si testes intellexissent deponere, ꝙ Bernardinus erat filius ltimus do. Aloysij, vel legittimatus (vltra ꝙ exprimere id debebãt) debebant ẽt cãm talis depositionis allegare, cum fuerint de causa scientie ꝗñaliter interrogati, & ẽt illud

videtur

videtur tale, q̃ intellectu percipiatur. Cum ergo hoc non sit factum absq; dubio non dr̃ p̃batum, q̃ ipse fuerit filius ltimus, vel ltimatus, & in c̃triuz extat publica vox, & fama, & veritas faciliter p̃bāda, q̃ erat spurius, & c̃sr̃ concludit. q̃ ipse non potuit succedere predicto Aloysio, & sic castrū predictum ad eum nullo modo pertinebat. ¶ Remanet igit. q̃. d. castrū pertinuit, & spectauit post morte do. Aloysij ad predictum Federigum eius p̃ximiorē c̃iunctū, & heredem iuxta auc. cessante, & in corpore vñ sumitur. C. de legi.
7 her. † qui Federigus cum effectu post mortem. d. Aloysij eius hr̃ditatem adiuit, & in specie, vt heres predictū castrū tenuit, & possedit, eoq; vsus, & fruitus fuit vti verus dñs regendo, iurisdictionem exercendo, & fructus, & emolumenta ex eo percipiendo, & alia facienda, que ad verū dñm spectant, vt ex plurium testiuz depositione clarissime c̃stat. Ex quibus actibus (cum ei hereditas esset delata) fuit inducta vera aditio iuxta. l. pro herede. & l. gerit cuz mā. ff. de acq. her. & c̃sr̃ fuit ei quesitum. d. castrū, & quo ad dñiuz, & quo ad possessionez, vt. l. cum heredes. in prin. cum ibi traditis per doc. ff. de acqr. poss. ¶ Si igitur. d. castrum non pertinebat ad. d. Bernardinum, sed erat. d. Federigi, esto, q̃ bona Bernardini fuissent publicanda, non potuit. d. castrum publicari, & confiscari in dannū, & preiudicium. d. Federi
8 gi, † alioquin. d. Federigus oino innocens puniretur, & pena egrederetur auctorem delicti c̃ regulā. l. sancimus. C. de pen. & c. romana. in fi. de sent. excō. lib. vj. cum simi. Nō. n. vnus pro alio puniri dz, ēt si esset pater, vel filius delinquētis, vt. C. ne fil. pro pat. in rub. & per tot. tit. ¶ Nec quicq̃ obstat, q̃ tpe asserte confiscationis, & occupationis facte p illust. Ducem, predictus Bernardinus teneret. d. castrum, qm̃ rñdetur ex eo non tolli ius. d. Federigi, qd̃ habebat in. d. castro, & cum ipse Federigus haberet alibi multa bona, & d. Bernardinus eēt ei c̃sobrinus (q2 erat filius. d. Aloysij, lz spurius) p̃mittebat ipsi Bernardino, vt aliqñ in ipso castro esset, & illud aliqñ gubernaret, vti hō, quem diligebat, & de quo confidebat rōne coniunctionis inter eos existentis, & maxime hoc faciebat, vt inde. d. Bernardinus aleretur, vt ēt aliqui testes deponunt, ex hoc tñ non dr̃ Federigus priuatus dñio. d. castri iam pleno iure sibi acquisito, & forte ēt. d. Bernardinus de facto castrum predictum occupauerat ipso Federigo alibi cōmorante, super quo nō insisto, nec mihi hoc narrat, lz remitto me ad veritatē, que qualitercunq; in hoc se habeat, non preiudicat. d. Federigo in dñio. d. castri, & iō sequit, q̃ si bona Bernardini fuerunt publicanda (qd̃ tñ. j. negabitur) non poterat publicari. d. castrum, sed dz reseruari. d. Federigo, tanq̃ vero dño, &
9 hodie suis successoribus per predicta. ¶ † Facit qd̃ dicit in. l. iij. §. sed vtrum. prope fi. s. de min. vbi si bona patris publicantur, detrahitur peculium filij, lz in eo filius non hēret plenum ius, imo ēt ex tali publicatione detraheretur certa portio p̃ filijs, ad quam iure nāe ius dicebant habere, vt. l.
10 cum rō. in prin. ff. de bo. dā. & totum hoc fundatur, † q2 delictum patris, vel bonoꝝ eius publicatio non dz inferre preiudiciuz, aut dānum filijs, nec ēt alijs p̃sonis arg. l. s. iter. §. apud ferocem. de aq. plu. arc. l. si vnus. §. ante oia. ff. de pac. l. si seruus. in fi. ff. de diuer. & tempoꝛ. prescri. & l. de pupillo. §. si plurium. ff. de no. op. nūci. cum multis simi. Minus ergo delictum Bernardini (si qd̃ fuit) vel bonoꝝ eius publicatio potuit nocere. d. Federigo, qui non erat eius filius, & qui plenissimum ius, & dñium. d. castri habebat, similez c̃ntiaz, & similiter in publicatione bonoꝝ facit patruus, & do. meus Soci. in c̃si. cxxj. premittenda est disputatio. ij. col. versi. quarto & vltimo & c. in. iiij. vol. & in. d. c̃si. plurima ponuntur, ex quibus conclusio. s. posita optime confirmari posset, ad que breuitatis gratia me remitto, concludens ex predictis hoc primo fundamento rem clarissimam esse, q̃ predictū castrum fuerat iniuste ablatum, & confiscatū, cum non fuerit Bernardini, cuius bona confiscabantur, & hoc in proposito nostro solum sufficeret ad victoriam predictorum Gentilis, & fratrum. ¶ Scdo dico c̃fiscationez non potuisse fieri (esto, q̃ castrum fuerit in bonis. d. Bernardini ex non iure ipsius confiscantis, seu potius occupantis, nam vt c̃fiscatio bonoꝝ Bernardini fieri potuerit, necesse erat ipsum fuisse homicidam, & dolosum, & q̃ istud curie illust. Ducis c̃staret, sed hoc non solum non est p̃batum, sed immo est p̃batum c̃triuм. s. ipsum Bernardinū non occidisse illum Griffonem p̃ut imputabatur, ergo sequitur, q̃ cessante delicto, & sic cā confiscationis, talis confiscatio fieri non potuit per iura vulgaria. Qd̃ aūt. d. Bernardinus non occiderit Griffonem predictū, sed q̃ fuerit occisus ab alio, & hoc sit p̃batum, clare ostendit. ¶ Et primo presupono in facto (p̃ut mihi narratur) q̃. d. Griffo tm̃ vno vulnere fuit percussus, pp qd̃ solum perijt, ex quo sequitur, q̃ solus vnus hō illum percussit. ¶ Scdo ēt presuppono, q̃. d. Bernardinus pp tale homicidium fuit carceribus detentus, & cum tandem veritas patuerit, q̃ non ipse, lz alius interfecerat Griffonez, ipse Bernardinus fuit a pena mortis liberatus, qd̃ nunq̃ euenisset, si ipse proprijs manibus Griffonem interfecisset, & de hoc extat testimoniū tunc illust. Ducis Federigi, qui ita p̃ prijs verbis asseruit, vt clare deponit p̃uidus vir Joānes de puchellis testis. xiij. examinatus, & productus pro parte istoꝝ de Bartolinis, nūc
11 detentoꝝ. d. castri, cui in hoc ēt soli fides prestanda est, † nā cum per partem istoꝝ de Bartolinis sit p̃ductus, censetur eius dictum per eos approbatum ex ipsa p̃ductione, vnde c̃ eos dicto illius stari dz arg. l. cum precū. C. de lib. cā. cuz
12 simi. † sic & alias, lz testi de credulitate deponenti nō sit danda fides, si tñ sic deponat c̃ producentem dr̃ recte probare, ita singu. determinat Ro. in consi. ciiij. pater reuerende, in fi. refert, & sequitur Jas. in rub. ff. de iu. iur. in. vj. limitat. ¶ Modo his positis discurrendo testes, qui super morte. d. Griffonis deposuerunt, qui oēs sunt producti, & examinati pro parte istoꝝ de Bartolinis, tā & si varie loquant, tñ ex eis sumitur illud probatum esse, vt. d. Griffonez, non ipse Bernardinus sed eius famulus interfecerit, & in p̃mis hoc clare deponit ser Simon pauli octauus testis dicens, q̃ Griffo non a Bernardino, sed ab eius famulis fuit interfectus in hospitio pontis riccioli, dicens, q̃ hoc vidit, & audiuit, & sic deponit de presentia, & visu. ¶ Et lz ipse deposuerit per verbum credo, & alias testis de credulitate nō probet concludenter, vt hr̃ in. c. litteris. & in. c. tertio loco. de presump. & tradit Spe. in ti. de teste. §. i. versi. itez q̃ deposuit de credulitate, Cy. & alij post gl. in. l. testium. C. de testi. & can. ponunt ordinarie post gl. in. c. quotiens. extra de testi. de quo ēt per Ro. Pa. de cast. Alex. & alios in ru. ff. de iu. iur. tñ in proposito dr̃ bene probare ex eo, q̃ ipse testis subdit se vidisse reddens rōnem sui dicti, vnde ipse dicit probare non simpliciter rōne dicti, sed ratione adducte rationis, q2 vidit & c. ita sing. tradit Bal. in. l. si seruus. §. qui quinq;. ff. de leg. i. & in. l. cōuenticulam. C. de epis. & cler. iiij.
13 col. versi. item multo fortius † vbi magistraliter subdit, q̃ semper in testem attendi dz ratio dicti sui. Jlla. n. dr̃ dare esse rei. i. testimonio, per not. in. l. solam. C. de testi. & paulo post subdit, q̃ tota virtus p̃bationis testis stat in rōne, que dictum eius ad se trahit, & in suam nām conuertit, hoc idē tradūt Cy. Bal. & Saly. in. d. l. testiuz. Anto. de but. & alij in. d. c. quotiens. do. Alex. in cōsi. cxxxiij. viso processu cause, iij. col. ver. nec obstat, si diceretur. i. vol. cum c̃cordan. de quibus per Jas. in rub. ff. de iu. iur. in. iiij. limi. & hoc in iure est clarissimū. ¶ Posset ēt dictum istud de credulitate haberi pro concludenti ex alio, q2. s. iste testis fuit p̃ductus, & examinatus ad instantiaz istoꝝ de Bartolinis, vnde c̃ eos credi dz, ēt q̃ de sola credulitate deponeret iuxta decisionē Ro. in c̃si. ciiij. in fi. & s. retuli. Stat ergo ex his, q̃ iste octauus testis optime, & concludenter deponit Griffonem interfectum a famulis. d. Bernardini, & non ab ipso Ber-
14 nardino. † & vbi in hoc suo dicto esset solus, credi deberet, tum q2 deponit c̃ producentes per. s. dicta, tum q2 cuz dicto eius occurrunt plura inditia, de quibus. j. dicam, iuxta singu. doctr. Bar. in. l. i. §. idē cornelio. ff. de quest. ¶ Sed tñ dico, q̃ hz aliuz contestem similiter c̃cludenter deponentez, nā Joānes de puchellis. xiij. testis deponit, q̃. d. Griffo fuit interfectus per quendā famulum. d. Bernardini ad
15 pontem riccioli, & subdit, q̃ presens fuit, † & sic iste testis & in dicto, & in rōne sui, cū vtrunq; tendat ad p̃bationē optime dr̃ concludere, & oritur efficax probatio, vt inqt Bal. in. d. l. conuenticulam. iiij. colum. Cum itaq; isti duo testes optime deponant Griffonem non a Bernardino sed a fa-

mulo interfectum, ⁊ sint in hoc contestes, oritur vera, ⁊ plena probatio, que omnino attendi debet iuxta .l. vbi numerus .ff. de testi. ¶ Et lꝫ vnus istorum testium dicat, ꝙ fuit interfectus a famulis Bernardini non specificando a quo, ⁊
16 propterea videatur dictum dubium, † tñ cuꝫ alius testis specialiter deponat, ꝙ fuit quidam famulus dictus Galazus, ⁊ sic clare loquatur, per eius dictum clarum declaratur dictum alterius dubium, ⁊ reducentur dicta eorum ad concordiam, ⁊ cuꝫ ex hoc non inducatur multiplicitas actus, optime probabunt, vnde cum ille primus dixerit a famulis ⁊c. idest qꝛ ipse vidit famulos aggredi .d. Griffonez, ⁊ ipse nõ potuit discernere, quis eorum percusserit, hoc tñ bene nouit, ꝙ ab eis, vel aliquo ipsorum fuit percussus, vnde cum alius testis dicat specifice, ꝙ a Galazo, declarat primum dictum, vt sic intelligatur a famulis, idest ab vno illorum qui erat Galazus, vt sic testes concordent iuxta .c. cum tu. cum materia, extra de testi. ⁊ ea que tradit Bar. in .l. gallus .§. ille casus. prope fi. ff. de lib. ⁊ posthu. cum simi. vt tradit elegans doct. Jo. crot. in tract. de testi. in .xxj. car. iij. col. ⁊ eo maxime hoc dicendum est isto casu, qꝛ quicunqꝫ fuerit percussor ex .d. famulis, isti testes clare, ⁊ exp̃ssis verbis in hoc concordant, ꝙ .d. Griffo non fuit interfectus a .d. Bernardino, de quo tantum est disputatio. ¶ Et lꝫ per hos duos testes plene, ⁊ ꝯcludenter sit probatum Griffonem non a Bernardino, sed ab alio fuisse interfectum, ⁊ satis esset in proposito ad victoriam, tñ clarius ẽt aliter ostenditur veritatem sic se habere, nam discurrendo alios testes, inuenio ꝙ sextus testis .xj. ⁊ .xv. similiter deponunt, ꝙ .d. Griffo fuit interfectus a quodam famulo .d. Bernardini, ⁊ nõ ab
17 ipso Bernardino. † ⁊ lꝫ isti testes videantur testificari tantum de auditu, qꝛ dum causaꝫ scientie reddunt, dicunt se audiuisse pluries, ⁊ in diuersis locis, ⁊ a pluribus dici, ꝑpter qđ alias de se non probarent concludenter, vt tradit Spe. in titu. de teste .§. i. versi. item ꝙ non prohibet ⁊c. tñ faciunt optimum inditium, immo ⁊ presumptionem veritatis eius, de quo ipsi testificantur, ⁊ ita, ꝙ si ipsi soli essent, transferẽt onus probandi contrarium in aduersarium, prout signãter dixit Archid. in .c. hoc videtur .xxij. q. v. de quo multuꝫ exclamat Lud. ro. in suo sing. cccl. qđ incipit testimonium de auditu, refert ⁊ sequitur Fely. in .c. tam litteris. in fi. ij. colũ. cum seq. de testi. in versi. item vltra istos casus ⁊c. ¶ Ex dictis igitur horum trium testium dicentium Griffonez a famulo fuisse interfectum, cum quibus ẽt potest poni primus testis, qui etiam idem deponit se audiuisse, fit maximuꝫ inditium ad corroborationem vere, ⁊ concludentis proba-
18 tionis .s. demonstrate, lꝫ per seipsa sufficeret. ¶ Potest ẽt ad veritatis, ⁊ predictorum corroborationem addi publica fama, que fuit in ciuitate Eugubij, ⁊ in castro Biscine, ⁊ in alijs locis conuicinis, nam ⁊ illa facit optimum indiciũ, immo ẽt semiplenam probationem iuxta tradita per doct. in .l. admonendi .ff. de iureiur. ⁊ per Barto. ⁊ alios in .l. de minore .§. plurimum .ff. de quest. ⁊ per Saly. in .l. ea quidẽ. ff. qui accu. possunt. in materia fame, nam si recte dicta testium intueamur, quattuor testes, vꝫ primus, octauus, vndecimus, ⁊ decimus tertius, videntur deponere, ꝙ publica vox, ⁊ fama, ⁊ notorium erat, ⁊ est, ꝙ .d. Griffo non a
19 Bernardino sed a famulo quodam fuit interemptus, † ⁊ hoc si volumus, ꝙ predicta fama probetur, lꝫ non fuerit dictum, ꝙ audiuerint a maiore parte populi, prout videtur velle Saly. in .d. l. ea quidem, dum loquitur de fama, tam ⁊ si Bart. quem multi sequuntur in .d. §. plurimum. videatur velle famam non probari, nisi testis dicat, ꝙ audiuit a maiore parte populi, ꝙ tamen, an sit verũ, non disputabo nũc, sed remitto me ad dicta in locis predictis per docto. maxime per do. Hyppol. de Marsil. in .d. §. plurimum, vbi plura videtur cumulare pro opi. Bar. ¶ Accedat predictis, ⁊ ad impinguandam ꝯclusionem iam .s. plene probatam, ꝙ hoc in specie (vꝫ, ꝙ non Bernardinus, sed famulus quidam Griffonem interfecit) asseruit tunc illust. Dux Vrbi-
20 ni, vt .s. dictum fuit, † cuius dicto cum sit persona excelsa, ⁊ magnus dñs, deberet omnino credi, qm̃ in tam digna persona non presumetur mendacium, ita voluit Pau. de cast. in .l. admonendi .ff. de iureiur. vbi idem refert, ⁊ sequit̃ dñs Joanbaptista de sancto Seuerino, col. xxix. ⁊ fuit dictum

Specu. in titu. de teste .§. restat. versicu. hoc tamen fallit, in .xix. fallen. ¶ Concurrit etiam cum predictis aliud indiciũ vrgentissimũ, quia si ipse Bernardinus interfecisset Griffonem, cum propter talem causam fuerit detentus carceribus, nunq̃ euasisset a pena mortis extante statuto in loco vna cum iuris communis dispositione, ꝙ quicunqꝫ aliquem occiderit, decapitetur, ex quo ergo ille a pena mortis fuit absolutus, ⁊ a carceribus liberatus, credenduꝫ omnino est eum non fuisse homicidam. ¶ Cum itaqꝫ tot, ⁊ tãta vrgentia indicia ꝓ ista parte sint, ẽt vbi hoc non esset legittime probatum sꝫ solum per vnuꝫ testeꝫ, diceretur plene ꝓbatum iuxta docri. Bar. in .l. i. §. idem cornelio .ff. de questio. .s. allegatam. ¶ Hec tamen dicta sint ex abundanti ad pleniorem veritatis iustificationem non ꝙ sint necessaria, quoniam vt ex predictis patet, legittime, ⁊ concludenter ꝓbatum fuit Griffonez a famulo, ⁊ non a Bernardino fuisse interfectum. ¶ Nec predictis obstat, ꝙ aliqui testes videantur deponere, ꝙ ipse Bernardinus interfecerit Griffonem simpliciter istud asserentes, ꝓut sunt, scđs, tertius, quartus, ⁊ septimus testes, prout etiam .s. dixi, cum quibus etiam potest cõnumerari primus testis, nam ⁊ ipse in primo eius dicto deponit, ꝙ Bernardinus interfecerat Griffonem ⁊c. ⁊ idem videntur deponere quintus, ⁊ .x. testes, nam quintus dicit, ꝙ castrum Biscine fuit ablatum Bernardino propter maleficium ab eo cõmissuꝫ ⁊c. ⁊ decimus dixit, ꝙ interfecto Griffone per .d. Bernardinum fuit adẽptum dictum castrum ⁊c. quoniam si recte dicta predictoꝝ testium considerabuntur, apparebit non soluꝫ, ꝙ predictis non obstant, sed ꝙ aliqua ex eis predicta comprobant, ⁊ alia etiam faciliter ad predicta trahi possunt, vel alias faciliter euitari. ¶ In primis igitur dico, ꝙ primus ⁊ quintus testes quicquid ipsi prius dicant, subdunt ꝙ semper audiuerunt dici, ꝙ .d. Griffo fuit interfectus a famulo .d. Bernardini, nec in hoc contradicunt primo dicto, nam primus testis dum dixit, ꝙ Bernardinus interfecerat Griffonem, locutus est respectu cuiusdam simplicis vocis, que per ora hominum, vti assolet, ferebatur, nam cum plures sint, quorum vnum est caput, ⁊ dñs, quicquid ab eis fit, a quocunqꝫ fiat, vox oritur, ꝙ ille talis, qui dñs, ⁊ caput erat, illud fecerit, ⁊ sepe contingit quid fieri ipso ignorante, ⁊ tamen ea-
21 dem vox oritur, † vt experientia docet, que dicitur rerũ magistra .c. quam sit. de electio. libro sexto, ⁊ hoc respectu cuꝫ ille Bernardinus esset in dicto hospitio pontis riccioli caput, ⁊ patronus famulorum eius, quicquid ab eis, vel aliquo ipsorum factum fuerit, vox orta fuit, quod ipse Bernardinus fecerit, vnde cum Griffo a Galazo famulo dicti Bernardini fuerit interfectus ipso Bernardino presente, communiter dictum fuit, ꝙ Bernardinus interfecerat, ⁊ isto respectu primus testis dixit, ꝙ Bernardinus interfecerat Griffonem, verũtamen veritatem ipsam considerãdo, ⁊ querendo, quis percusserit, ⁊ ita ꝓprie dicatur interfecisse, veritas est, ꝙ ipse Galazus interfecerit, prout clare deponunt testes .s. pro hoc considerati, ⁊ in specie sextus testis, qui dicit ista verba, vꝫ ꝙ lꝫ diceretur .d. Bernardinuꝫ interfecisse ipsum Griffonem, tamẽ reuera fuit interfectus a famulo nuncupato Galazo, vnde hac veritate inspecta iste primus testis subdit, ꝙ audiuit eum interfectuꝫ a famulis .d. Bernardini dicens de hoc esse publicam vocem, ⁊ famam, ⁊ consequenter sequitur, ꝙ iste primus testis comprobat conclusionem .s. positaꝫ. ¶ Similiter ⁊ quintus testis eodem modo post primuꝫ dictum subdit, ⁊ sic debet intelligi, ⁊ eo magis, qꝛ ipse in primo dicto nõ simpliciter est locutus, sed dixit propter maleficium per eum cõmissuꝫ cũ Galazo eius famulo ⁊c. nam cuꝫ vna tantum fuerit illata percussio, ⁊ sic ab vno tantum homine, sequitur, ꝙ vel ipse Bernardinus vel Galazus percusserit, qđ remanebat dubium per primum dictum istius quinti testis, hoc auteꝫ declaratur statim per secundum dictum, dum dicit, ꝙ fuit interfectus ab ipso Galazo, vt cõmuniter audiebat. ¶ Iteꝫ dico, ꝙ decimus testis etiam videtur hoc idem probare, si verba recte ponderentur, dixit .n. ꝙ fuit interfectus per .d. Bernardinum siue eius famulos, nam dum dixit per dictũ Bernardinum habuit respectum ad illam vocem ortam ex eo, ꝙ ipse erat patronus, ⁊ caput famulorum, vt modo dixi,

dixi,sed habito respectu ad veritatem subdit siue eius fa
22 mulos ꝛc.†capiendo illud verbum siue,vel expositiue,vel correctiue,cum vtroq; modo capi possit vltra alia significata,vt tradit Archid.xlvij.distinctio.in.c.primo.ꝛ Alberi. de rosat.in dictionario,in versicu. siue, ꝛ magis placet, vt correctiue capiatur,licet idez videatur sensus,ꝛ hoc ex eo, quia ponitur inter personas diuersas,vt eleganter tradit Curt.in consilio.xxiij.ego quoq; ꝛc.prima colum.circa medium,vbi per hoc allegat Archid.in.c.primo.§.porro. de statu.regul.libro sexto.¶ Ex his igitur constat etiam hos tres testes adiuuare conclusionem.s.firmatam,ꝛ legittime probatam.¶ Non ob.modo dicta illorum quattuor primo loco allegatorum in contrarium. Quoniam primo respondetur,ꝙ eorum dictum debet intelligi respectu illius vocis,que orta fuit eo ꝙ Bernardinus erat caput, ꝛ pa
23 tronus famulorum,ꝛ non respectu veritatis,†sic eteniz intelligendo testes isti non contradicent alijs testibus,sed cuz eis concordabunt,prout semper(vbi fieri potest)debent testes concordari.vt.c.cum tu.vbi Abba.ꝛ omnes extra de testi.tradit Barto.in.l.in insulam.§.i.ff.solu.matri.Bart. ꝛ omnes in.l.secunda.§.creditum.ff.si certum peta.ꝛ etiaz tradit Pet.de ancha.in consil.ccclxxxv.incip.licet pridie, ꝛ vnum verbum dixit excellentissimus etate nostra iurisconsul.do.Philip.deci.compater meus honorandus in consi.cj.consideratis diligenter.secunda colum.ꝛ plene tradit infra.d.§.creditum.in secunda colum.cuz simil.¶ Secundo respondetur,ꝙ isti quattuor testes solum de auditu deponunt,ꝛ ideo,per iura vulgaria,non probant maxime cōtra deponētes de visu,ꝛ presentia concurrentibus cuz eoꝝ legittima ꝓbatione pluribus,ꝛ vrgentissimis inditijs,de quibus.s.¶ Et si dicatur,ꝙ non deponūt de simplici auditu, sed de publica voce ꝛ fama,vt clare dicunt secundus ꝛ se
24 ptimus testes.†Respondetur, ꝙ per eorum depositiones non dicitur probata publica fama,cuz non dicant se audiuisse a maiore parte populi,nec alia ponant,que sunt necessaria in probatione fame ꝯm Bar.in dicta.l.de minore.§. plurimum.ff.de questio.ꝛ tradit Aret.in consilio.ciij.in causa,ꝛ questione.secunda colum.ꝛ do.Dec.in consilio.cxxij. viso processu.v.colum.que opin.videtur magis cōmunis, vt per Hippol.de Marsi.in dicto.§.plurimum.¶ Vel si vis,ꝙ talis fama sit probata prout multi tenent,dico,ꝙ nō
25 debet attendi ex duobus.¶ †Primo qr fama contraria est probata per plures,ꝛ digniores testes, vz Bernardinū non interfecisse Griffonem,sed ꝙ Galazus interfecit,propter qđ clarum est illam famam preualere propter testium maiorem numerum,ꝛ dignitatem,vt declarat Barto.ꝛ sequuntur omnes in dicto.§.plurimum.v.colum.versicu.sed vtrum ꝛc.ꝛ.ij.eadem columna,versic.quero quid si probata ꝛc.ꝛ ꝙ plus est, fama ista,ꝙ non Bernardinus,sed famulus interfecit,videtur legittime probata, nam octauus testis dicit se audiuisse ab omnibus,ꝛ alij, ꝙ a q̄pluribus, ꝛ diuersis personis,ꝛ in diuersis locis,vt ex lectura testiuz apparet,ꝛ mihi etiam narratur,ꝙ de facili, vbi sit opus de
26 nouo probabitur.¶ †Secundo quia fama etiaz legittime probata regulariter non probat,lʒ videatur ꝯm aliquos facere semiplenam probationem,vt per Bart. in.d.§.si plurimū.vj.colum.ꝛ tradunt docto.in.d.l.admonendi.ff.de iureiuran.Merito ergo non debet attendi cōtra ea,que sunt legittime,ꝛ concludenter probata,ꝛ cum quibus concurrunt plurima indicia,vt.s.dictum est.¶ Tertio etiaz principaliter respondetur,esto ꝙ sit legittime probatum Bernardinum interfecisse Griffonem (quod est omnino falsum)nam ex hoc non tollitur contraria probatio,que omni iure legittime facta est,vt.s.non ipse,sed Galazus interfecerit,ꝛ consequenter remanet dubium,que probatio sit attendenda,ꝛ sic quis illorum percusserit,quo stante dico, ꝙ.d. Bernardinus non potuit aliquo modo,vt homicida con
27 demnari,ꝛ ita bona eius non potuerunt publicari, † nam quando certum est hominem vno solo vulnere interfectuz, sed dubium est,quis ex duobus, vel pluribus illud vulnus intulerit,ꝛ aliquo modo cognosci non potest,nullus debet tanquam homicida condemnari,sed omnes quo ad illud absolui,quia sanctius est nocentem absoluere,q̄ innocentem condemnare.l.absentē.ff.de penis.ita singulariter determinat dominus Alexand.in consilio suo.xv.viso processu.primo volumine,ꝛ in consilio.xliij.alias.xlvj.copiose adeo ꝛc.quarto volumine,ꝛ fuit opinio. Alberti Papien.quem secuti fuerunt Modern.doctor.vt refert,ꝛ sequitur Alber.de gand.in suo tractatu maleficiorum, in titu.de homicidiarijs,ꝛ eorum penis,quinta columna,versi. pone questiō.quam ego multoties vidi ꝛc.sed iste Griffo vna sola percussione perijt,vt.s.presupposui ꝯm quod mihi narratur,ꝛ est(secundum hoc)incertum,a quo fuerit percussus,ergo ꝛc.Sit igitur ex predictis plusq̄ clarum predictum Bernardinum non potuisse,velut homicidam puniri,ꝛ per consequens bona eius non potuisse publicari, ꝛ sic bene sequitur castrum Biscine ex non iure confiscantis non fuisse iuridice publicatum,seu ablatum,¶ Tertio principaliter dico talem confiscationem seu ablationem dicti castri fuisse iniustam,ꝛ fieri non potuisse ex non seruatis in ea
28 obseruandis,†nam vt valeat confiscatio bonorum, ꝛ realis apprehensio propter aliquod crimen facta, requiritur, ꝙ precesserit cause cognitio ꝛ sententia condemnatoria saltem super crimine,quod adeo verum est,vt procedat etiaz, si statuto caueatur,ꝙ bona delinquentis ipso iure sint confiscata,vt probatur in.c.cum secunduz.de here.libro sexto, vbi non potest fieri realis occupatio bonorum heretici,nisi super crimine feratur sententia, ꝛ tamen erat cautum, ꝙ ipso iure bona heretici dicantur confiscata, ꝛ ita per illum textum,signanter concludit Curt.in consilio.lix. pro aperienda veritate ꝛc.quinta columna, ꝛ idem voluit do.Cardina.in consilio.cxxviij.in questione que.ij.colū. sed in casu nostro non solum non fuit lata sententia super crimine, sed nec ferri potuit,tum ex defectu iustitie,vt ex predictis constat,cum etiam,quia nulla precessit accusatio,nec inquisitio
29 contra dictum Bernardinum,†esto enim millies, ꝙ ipse deliquisset(quod tamen falsum est,vt est dictum)tamē non poterat de facto non precedente accusatione vel inquisitione damnari,vt volunt docto.post glo. ꝛ in specie Salyc.in rubrica.C.qui accusa.non possunt.cum igitur non potuerit Bernardinus de homicidio damnari, nec re ipsa fuerit damnatus,ꝛ ita non reperiatur lata sententia super tali crimine,sequitur,ꝙ confiscari, ꝛ realiter auferri dictuz castrū non potuit, ꝛ ita iniuste, ꝛ violenter dicitur ablatum predicto Bernardino.¶ Circa secundum dubium paucis insistabo,tanquam super re clara,dico enim ꝛ concludo predictum castrum pertinere ad predictos Gentilem, ꝛ fratres, ꝛ eos admittendos esse ad ipsius petitionem siue velimus, ꝙ dictum castrum non ad Bernardinum, sed ad Federigum pertinuerit(vt videtur verius, siue etiam velimus, ꝙ pertinuerit ad ipsum Bernardinum. Nam si primo casu loquimur de ipso Federigo translatum fuit ius dicti castri in Michelangelum eius filium,ꝛ heredem vniuersalem, ꝛ subsequenter per ipsum Michelangelū in predictos Gen
30 tilem,ꝛ fratres eius filios, ꝛ heredes,†per aditionem eniz hereditatis,q̄ quisq; ex predictis in suo casu fecit, dicitur omne ius hereditarium in eos translatum, vt.l.cum heredes.in princip.ff.de acquiren.poss.ꝛ per ꝯñs ius castri predicti,vnde hac via attenta ipsi Gentiles, ꝛ fratres,vt heredes.d.Federigi per mediam personaz Michelangeli eoꝝ patris, ꝛ primi heredis.d.Federigi ius habentes super dicto castro ad illud petendum admitti debent.¶ Si vero loquamur in scđo casu,cum.d.castrum remanserit.d. Bernardini,cum ab eo fuerit iniuste, ꝛ de facto ablatum, ius eius post eius mortem transiuit in suos heredes, ꝛ hereditas eius ꝑmo fuit delata Sancti eius fratri vterino, tanq̄ proximiori,post quem vti proximior fuisset vocatus tūc viuens Michelangelus existens ei in quinto gradu,vt ex in
31 scriptione facta in puncto apparet, † erat.n. filius fratris amitini.d.Bernardini,qui dicitur in quinto gradu,vt.l.iurisconsultus.§.quinto gradu.ff.de gradi.ꝛ in.§.quinto gradu.icsti.eo.ti.vnde aut volumus,ꝙ.d.Sanctes non adiuerit hereditatē.d.Bernardini,sed ab ea fuerit tempore exclusus iuxta.l.i.§.si intra centesimum.ff.de success.edi.cum simi. Aut volumus,ꝙ ipse.ij.debituz tempus adierit,ꝛ tempore non fuerit exclusus,qđ verosimilius est loquendo de facultate adeundi iuxta cōiter tradita per omnes in.l.lʒ.C. de iu.delib.¶ Si primo casu loquimur ipso Sancte ex

clusa hereditas.d.Bernardini dicitur fuisse acquisita ipsi
Michelangelo, vti proximiori, & per eum dicitur translata
in predictos Gentilem, & fratres filios, & heredes eius, &
ita vt etiam ista via attenta dicatur predicti fratres habere ius
super.d.castro, & ad illud petendum sint admittendi. Si au
tem loquamur in secundo casu (qui vt dixi verisimilior est,
32 † cum facultas adeundi saltem ante.xxx.an.non tollatur secundum
varias opin.docto.de quibus in.d.l.3. & adhuc dicendum
est, ꝙ Gentiles, & fratres ius habent super.d.castro, & il
lud petere possunt, vt cessionarij.d.Sanctis.cessit enim ipse,
vt in puncto narratur, omne ius suum super.d.castro predictis
Gentili, & fratribus, vt publico instrumento constat. Im-
mo audio, ꝙ per prius vltra narrata in puncto, ipse idem ius
cesserat predicto Michelangelo viuenti, adeo ꝙ noua ces
sio predicto Gentili, & fratribus facta dicitur potius que-
dam confirmatio & fortificatio prime cessionis, quam simplex
concessio. Et sic etiam ista tertia via attenta predicti Gen-
tiles, & fratres iure cessionis dicuntur super.d.castro ius ha
bere, & eodem iure illud petere possunt. ¶ Circa tertium du
bium videbitur fortasse alicui prima facie, ꝙ possessor.d. castri
possit se tueri duplici exceptione. ¶ Et primo cum auctores.
d.Hyppoliti possessoris, vz primo do. Bartholomeus, &
postea Honofrius vna cum ipso Hyppolito possederint.
d.castrum per spacium anno.xxvij.in circa ex tit.pro dona-
33 to videntur illud prescripsisse, † cum sufficiat cursus.x.ann.
inter presentes, & .xx.inter absentes, vt.C.de prescri.lon.tem
por.per totum, & institu.de vsucap.in fi.princi.cum similib.
vnde cum vtrunque tempus transierit, videtur.d.castrum le
gittime prescriptum. ¶ Secundo videtur, ꝙ sit tutus.d.
Hyppolitus exceptione.l.omnes. & l.bene a zenone.C.de
quadri.prescri. & §.fi.institu.de vsucap.nam cum illustriss.
Dux Urbini castrum illud donauerit.d.do.Bartholomeo
ipse do.Bartholomeus statim videtur fuisse securus, & qui
ius aliquod pretendebat, habebat regressum solum .s. qua-
driennium aduersus fiscum predicti Illustriss. Ducis, quo
elapso etiam ipse fiscus dicitur effectus securus, vt.d.l.be-
ne a zenone.cum simi.que cum etiam in donatione loqua-
tur, videtur determinare casum nostrum. ¶ Sed tamen pre
dictis non obstantibus in proposito casu probabiliorem esse
arbitror contrariam sententiam, vt.s. predictus Hyppolitus
possessor nulla ex predictis exceptionibus se tueri possit. Et
circa primum dico, ꝙ ei non patrocinatur prescriptio lon-
34 gi temporis.x.vel.xx.ann. & quidem ex pluribus. ¶ † Pri
mo ratione vitij in re ipsa.i.in castro existentis, nam cum.d.
castrum nullo modo de iure potuerit confiscari secundum ea, que
.s.dicta fuerunt illust.Dux Federigus illud contra iustitiam
accipiendo, & armata manu dicitur violenter occupasse, &
sic ipsum castrum affecit vitio violentie, propter quod infertur
castrum illud ita fuisse affectum, vt vi possessum dicatur, &
consequenter remotum a prescriptione etiam si longo tempore fue
rit possessum, vt est tex.in.§.nouissime. & in.§.furtiue.instit.
de vsucap. & ibi tradunt doct. & adeo verum est hoc, ꝙ nec
si bona fide isti de Bartolinis.d.castrum accepissent, & ho
die tenerent, possent vti beneficio prescriptionis longi tem
poris, vt clare dicitur in iuribus predictis, nam cum tale vi
tium sit reale sequitur rem ipsam in quecunque peruenerit, vt
.l.vitia C.de acquir.poss. & d.§.furtiue. & vtrobique per do-
cto. & tradit elegans doc.do.Lauren.calca.in consi.cxv.in
causa dni &c.iiij.col. Immo tale vitium violentie non consi
deratur, vt rem afficiat, nisi ad hoc, vt bone fidei possessor,
ad quem res quocunque peruenerit, non possit prescribere,
nisi prius vitium purgetur iuxta.§.aliquando etiam furtiua &c.
insti.de vsucap.nam ipse, qui vim intulit, & qui alias mala fi
de possidet ex alio non possunt vti longi temporis prescri-
ptione, quia.s.mala fide possident, vt expresse dicitur in.d.§.
furtiue.esto ergo millies, (absque tamen veri preiudicio) ꝙ
isti de Bartolinis acceperint, & tenuerint bona fide, & ita ho
die teneant.d.castrum, non tamen vti possunt beneficio prescri
ptionis longi temporis per predicta, & hoc est clarum, & rea-
le fundamentum ad tollendam illam exceptionem prescri-
ptionis. ¶ Et si dicatur, ꝙ tale vitium non impedit prescri.
xxx.vel saltem.xl.an.vt dixit gl.in.d.§.furtiue. respondetur (po
sita pro nunc opi.illius gl.pro vera, de qua tamen posset dubita
ri. & dico, ꝙ in casu isto, nondum lapsus est ann.xxx.nam cum
do.Bartholomeo de bartolinis fuerit donatum.d.castrum
de an.M.cccclxxxix.sequitur, ꝙ tamen an.xxvij.in circa sunt ela
psi, igitur &c. ¶ Secundo potest tolli predicta exceptio prescri-
35 ptionis ratione deficientis tit. † dico.n.ꝙ isti de Bartoli-
nis non videntur habere aliquem tit.quo probato sequitur
clare, ꝙ non potest habere locum prescriptio longi temporis
cum in ea necessario requiratur iustus tit. vt.l.super longi.
& l.diutina.C.de prescri.lon.temp.l.nullo.C.de rei vendi.
insti.de vsucap.in prin. & est gl.mag.in rub.ff.de diuer. & te
po.prescri. ¶ Quod autem deficiat tit.saltem iustus, prout re
36 quiritur † tam & si euidens tit.donationis appareat, qui so
let esse habilis ad prescriptionem.vt.ff.pro dona.per totum)
37 sic deducitur, † quando donatio excedit summam. ccccc.aure. de-
bet insinuari, & vbi non fiat insinuatio donatio in excessu di
citur non valere ab ipso initio, & sic dicitur ipso iure nulla,
vt probatur in.l.sancimus.§.i.C.de donati. & singul.decla-
rat Areti.in consi.lxxvij. & ratio scribendi in fi.sequitur er-
go ꝙ titu.donationis qui allegatur, dicitur eo casu titu.a iu
re reprobatus, & habetur pro non titu.nec prodest ad pre-
scriptionem iuxta nota.per Abb.in.c.ij.de reb.eccles. non
alie. & tradit Fely.in.c.cum causa.iij.col.de offi.deleg.ver.
ex omnibus istis &c.sed sic est, ꝙ in casu nostro (vt mihi nar
ratur) castrum istud, quod dicitur donatum, fuit, & est magni
precij, & in magna quantitate excedit summam.ccccc. & in asser-
ta donatione non interuenit insinuatio ergo &c. ¶ Nec di
catur, ꝙ isti de Bartolinis crediderunt donationem vale
38 re, † vt sic dicantur habuisse tit.putatiuum, qui solet prodesse
ad prescribendum iuxta tradita per Cardi. & Imol. in cle-
men.i.de reb.eccl.non alie.quia illud procedit, quando fuit
error facti, & ab eo causatur credulitas, secus si ab errore iu
ris, quia tunc talis putatiuus titu.non prodest ad prescriptio-
nem, prout dixit Ang.in.l.quemadmodum.C.de agri. & cen.
lib.xj. & plenissime declarat Fely.in.c.de quarta.col.ix.ver
39 si.secunda doctri.cum seq.de prescrip. ¶ † Nec obstat, ꝙ in
tali donatione interuenerit iuramentum propter quod solet tolli
defectus insinuationis, secundum opin.magis communem iuxta tra
dita per do.meum Soc.in consi.lxxvij.in presenti consulta
tione.vj.col. & do.Dec.in consi.ccxxxix.primo non videtur.
i.col.in fi.cum simi.vt per Cor.in consi.liiij.in themate &c.
ij.col.iiij.volu. quia primo posset tentari, ꝙ talis opinio non
sit vera, quia ꝙ immo non firmetur iuramento tenuit Bal.per vr-
gentes rationes in.l.illud.C.de sac.sanc.eccl. Jo.calder.in
consi.ij.an donans, sub ti.de iu.iur. Saly.in.l.qs pro redem-
ptione.ver.sed vltra querit.C.de don.idem tenuit Pa.de
cast.in consi.100.visa quadam scriptura.vbi dicit, ꝙ ista opi.
est verior, & idem concludit plures auctores cumulando dicens, ꝙ
est communis opi. And.barb.in consi.xvj.preclare scripsit.x.col.li.ij.
¶ Posito tamen, ꝙ alia opi.sit vera, secundo modo respondetur, ꝙ illa pro
cedit, quando iuramentum habet sua requisita, inter que est, ꝙ non ten-
40 dat in preiudicium tertij iuxta.c.ij.de pac.lib.vj. † iuramentum.n.
in quocunque casu prestitum, quod tendit in preiudicium alte-
rius, quam iurantis, non debet seruari, & nihil operatur, vt ibi tra-
dunt doc.alias diceretur iniquitatis vinculum .s.c.quanto. cum
simi.de iu.iur. & ita (loquens de iuramento apposito in donatione)
declarat do.meus Soc.in.d.consi.lxxvij.viij.col.in prin. sed in
casu isto, si iuramentum validaret, tenderet in preiudicium Gentilis,
& fratrum ergo &c. Istud autem ostenditur, quia si non esset tale
iuramentum isti de Bartolinis dicerentur possedisse castrum istud
absque tit.quo ad effectum prescriptionis, & ita nunc non posset
Hyppolitus opponere prescrip.x.vel.xx.ann.per predicta,
quod tamen posset facere, si iuramentum talem donationem confirmaret,
ne ergo iuramentum istis fratribus preiudicet .s. naturam suam dom
est, ꝙ isto casu non dicitur confirmasse illam donationem, vt sic ea
mediante dicatur cucurrisse prescrip.longi temporis ad exclusio
41 nem istorum fratrum. ¶ † Nec predictis obstat, ꝙ defe-
ctus insinuationis non vitiat donationem factam a princi-
pe, vt.l.sancimus.§.exceptis.C.de donatio.prout videtur,
ꝙ fuerit facta in casu nostro, cum illam fecerit illustrissimus
Dux Urbini. Quoniam respondetur hoc tantum procede-
re respectu supremi principis, vt est Imperator, & Ponti-
fex, & si qui sunt similes, & non respectu alterius principis
inferioris, qui superiorem aliquo modo recognoscit, ita vi
detur importare verba.d.§.exceptis.ibi, imperiales dona-
tiones &c. & ita videntur sentire ibi Bart. & Salycet.cum

solum excipiāt imperialem donationem in eorū sūmario,
⁊ clare hoc ibi voluit Odoff. vt refert, ⁊ sequi videt̄ Bal.
ibi. Et hoc videtur sine magna dubitatione procedere, qn̄
aliquis dominus, vel princeps inferior donat rē alterius
42 tunc.n. non dr̄ preiudicare domino † cum hoc solum culmi
ni Imperiali videatur concessum, vt possit de re alterius li
bere disponere, alijs vero dominis inferioribus .s. Comi-
tibus, Ducibus, Marchionibus, ⁊ similibus non dicitur
hoc permissum, vt vr̄ declare Fulg. in consi. xx. pro plenio
ri veritate. iij. colū. versi. superest tertius ⁊c. ⁊ domi. Abb.
in consi. iij. q. xvij. ij. vol. prout ipsum refert, ⁊ sequitur col-
legium Bononiense, in quodam eius consilio incip. Pre
sens consultatio ⁊c. col. xv. ver. de quibus valde admira-
43 mur qḋ ꝯsilium reperitur inter ꝯsilia Curt. nu. 50. † vnde
cum in casu nostro illustrissimus Dux Urbini donauerit,
qui non dicitur supremus Princeps, sed dicitur recogno-
scere sūmum Pontificem in superiorem, A quo (vt mihi
presupponitur) iure feudi habet ducatū Urbini, sequitur,
ꝙ non gaudet prerogatiua, que Imperatori cōceditur in
d.l. sancimus. §. exceptis. Fateor tamē, ꝙ aliqui in hoc te
nent ꝯ̄rium. ⁊ ꝓpterea in isto solo fundamento me nō fun
darem. Uolui tamen illud adducere, vt vna cum alijs cla-
riorem reddat ꝯclusionem supra firmatam. ¶ Tertio tol
li potest predicta prescriptionis exceptio ratione malefidei
istoꝝ de Bartolinis tam dicti dn̄i Bartholomei q̄ꝫ suo-
44 rum successoꝝ, † nam mala fides possessoris impedit pre-
scriptionem, vt est tex. in. d.l. super longi. C. de prescrip. lon
gi tempo. ⁊ ibi plene tradunt Bal. ⁊ Ange. probat̄ etiā
in. §. si quis a non dn̄o. institu. de reꝝ diui. ⁊ in. d. §. furtiue.
institu. de vsucapio. plene tradunt Bart. ⁊ alij in. l. celsus.
ff. de vsucapio. ⁊ hodie pro regula positum est hoc in. c. ij.
de regu. iur. lib. vj. ¶ Quod aūt ipsi habuerint malā fidē
saltem talem, ex qua fuerit impedita prescriptio. x. vel. xx.
annoꝝ. Probatur primo ratione defectu requisite solēni-
45 tatis. s. insinuationis in tam ampla donatione. † Qn̄ enim
quis ꝯtrahendo non seruata forma, ⁊ solēnitate iuris, rē
recipit dicitur ꝯstitui male fidei possessor. c. qui ꝯtra iura.
de regu. iur. lib. vj. facit. l. qui rem emit, alias incipit, qui a
quolibet. ff. de ꝯtrahen. emptio. vbi not. Bal. ⁊ l. i. iuncta
gl. in ver. mala fide. C. de fide instru. ⁊ iure haste fisca. lib. x.
⁊ ibi not. Bart. in vltimis verbis, tradit Alex. in apostil.
ad Bar. in. l. celsus. ff. de vsucapio. in additio. in versic. sed
qualiter. ⁊ Corne. in ꝯsi. cxlvij. quia ⁊c. iij. colū. ij. volumi.
46 † Et ita lex presumit, ⁊ dicitur presumptio iuris, ⁊ de iure
ita vt non admittatur ꝓbatio in ꝯtrarium, vt voluit glos.
singularis in. l. queādmodum. in glo. fin. C. de agri. ⁊ censi.
lib. xj. quam ibi not. ⁊ sequitur Io. de platea. col. fina. ⁊ ibi
pro isto dicto est tex. apertus. Cum igitur dn̄s Bartholo
meus predictus receperit donationē dicti castri absq; in-
sinuatione a lege requisita. s̄. debitam quantitatem dicitur
effectus in illo excessu male fidei possessor, igitur non pōt
ipse, nec eius successor dici, ꝙ prescripserit per predicta.
47 † Etenim mala fides dicti domini Bartholomei fuit per
eum translata in eius heredes dn̄m Honofriū, ⁊ successiue
Hippolytum, saltem quo ad impediendam prescriptionē,
vt videtur casus in. l. cum heres. ff. de diuer. ⁊ tempo. pre-
scrip. tradit Fulgo. in ꝯsi. lxiiij. Franciscus sarra. i. col. in fi.
do. Abb. in. c. si diligenti. extra de prescrip. cum ꝯcordan.
vt scribit patruus, ⁊ dn̄s meus Soci. in consilio. lxxxij. In
causa vertente. x. colum. versicu. primo ꝙ mala fides ⁊c.
iiij. volu. ⁊ Andre. barba. in consil. ix. Supremi Dei ⁊c.
colum. qnta. primo volu. ⁊ fuit dictum Barto. in. l. ex di-
uerso. in fine princi. ff. de rei vendi. ¶ Nec dicatur, ꝙ do-
minus Bartholomeus ignorabat in tali donatione requi
ri predictam solēnitatem insinuationis. Quoniam dico, ꝙ
48 hoc non presumitur, seu non est admittendum, † cum quili
bet debeat scire iura. l. leges sacratissime. C. de legi. Et ma
xime hoc est dicendū in ipso, qui vt audio fuit doctor vtri
usq; iuris. ⁊ eximius, in quo ꝓpter eius eminentem iuris
peritiam, talis ignorantia non est admittenda aliquo mo-
do, cum non presumatur quis ignorare ius in quo quoti-
die versatur, vt. l. ij. §. seruius autem sulpitius. ff. de origi.
49 iur. † Facit qḋ dicitur minorem. xxv. annis non esse in inte
grum restituendum, si est doctor iuris, vt per Barto. in. l.

sed ⁊ reprobari. in prin. ff. de excu. tut. ¶ Et licet in hac ra
tione non multum me fundem, quia solum seruit quo ad
excessum legitime quantitatis in quo excessu insinuatio re-
quirebatur, placuit tamen eam allegasse ad aliarum ratio-
num concludentium corroborationem. ¶ Secundo pro
batur ista mala fides ratione publice fame existentis in ci-
uitate Eugubij, in castro Petrorij, in castro Biscine, ⁊ in
ciuitate Urbini, ac etiā in locis circumuicinis. Extat enī
publica fama, ꝙ dictus Bernardinus non cōmiserit ho-
micidiū, vt ex dictis testium apparet, ⁊ supra dixi, ⁊ per cō
sequens, ꝙ occupatio facta per Illustrissimum Ducem de
dicto castro Biscine armata manu fuerit iniusta, ⁊ violen
ta ablatio, ⁊ sic, ꝙ dictum castrum remanserit prioris do-
mini, ⁊ ꝙ per talem actum violentum, ⁊ iniustum non di-
citur dictum castrum acquisitum illustrissimo Duci. Dico
enim ꝙ ex ista fama predictus dn̄s Bartholomeus ⁊ suc-
50 cessores dicuntur esse in mala fide, † qr ea que fama vicinie
predicat, ⁊ ꝯtinet, dicuntur intelligere, ⁊ nota habere iuxta
c. quanto. de presumptio. ⁊ l. filium. in fi. ff. de his, qui sui.
vel alie. iur. sunt. ⁊ ea, que notantur in glo. in ver. publice.
in. c. i. de postula. prelato. Unde dixit Bar. in. l. ij. §. si a pu
pillo. ꝓpe finem. ⁊ clarius Ang. in ꝯsi. clx. Pro diuisione.
51 col. fi. † ꝙ qui emit a minore sine solēnitate, ⁊ dicit se credi
disse illum maiorē, non est in tali excusatione audiendus, si
erat vicinus, qr ꝓpter viciniam presumitur eius etatē no
uisse. Et ideo dicit Angel. ꝙ iste talis, tanq̄ꝫ emens ꝯtra
52 iuris ordinem erit in mala fide, † ⁊ in specie, ꝙ per publi-
cam famam in vicinia qs dicatur in mala fide determinat
bar. in. l. celsus. col. iij. v̄. sꝫ qualiter. ff. de vsuca. ⁊ Aret. in
ꝯsi. xv. Reuerē. pr̄. col. fi. ver. sup quarto ⁊c. tradit Card.
in ꝯsi. xxxviij. Dn̄s Comes ⁊c. ij. col. ver. scḋo qr cōis ⁊c.
⁊ nouissime idem dixit do. Hippoly. de marsil. in. l. de mi-
nore. §. plurimum. col. xv. ff. de questio. ver. adde etiam, ꝙ
scientia ⁊c. Et sicut predicta fama in dictis locis ⁊ ab ipso
initio fuit, ⁊ hucusq; perdurauit, ita dn̄s Bartholomeus
dicitur ab initio fuisse in mala fide, ⁊ in ea semp vixisse, ⁊ sic
etiam post eum de eius successoribus dc̄m est, cum ⁊ eodē
tpe eadem fama vigerit, ⁊ hoc solū fundamentū sufficeret.
53 ¶ † Tertio ꝓbatur mala fides saltem dn̄i Honofrij ratio
ne dubitationis, quam habuit, ne ad iudicium vocetur su-
per. d. castro, nam hoc sufficit, vt impediatur prescriptio,
vt egregie multa congerens determinat Andre. barba. in
consilio suo incip. Illud in medium afferam. quod reperi-
tur inter ꝯsilia Calca. nume. xxvij. ix. colum. ⁊ illud ꝯsilium
subscribendo plures maximi docto. comprobarunt, vt ibi
legitur. Dubitationem autem istam ipse Honofrius dicit̄
habuisse, ⁊ eam de anno. M. D. xiiij. clare ostendit, vt con
stat ex supplicatione per eum illustrissimo Duci porrecta,
in qua ꝓpter talem dubitationem, petijt examinari testes
ad perpetuam rei memoriam, cum igitur ex hoc arguatur
ꝙ fuerit ipse in mala fide, vel saltem, ꝙ de ea dubitans di-
citur fuisse inter bonam, ⁊ malam fidē, sequitur, ꝙ prescri
bere non potuit, nam ad impediendam prescriptionem suf
ficit talis dubitatio, ⁊ ratio est, quia cum ad prescriptionē
bona fides requiratur, non potest dici in bona fide ille, qui
dubitat, ⁊ ita vltra predicta declarat Alex. in ꝯsi. ccxxviij.
54 Ponderatis his. colum. fina. in. vj. vol. ¶ † Insuper pōt
tolli exceptio prescriptionis quarto loco, ratione male fi-
dei illustrissimi Ducis donantis. illa enim sufficit ad impe
diendam prescriptionem longi temporis. x. vel. xx. annoꝝ,
etiā si dn̄s Bartholomeus bona fide recepisset (quod ta-
men aliter se habet vt iam dictum est) vt est tex. in auc. ma-
le fidei, ⁊ in corpore vnde sumitur. C. de prescriptio longi
temporis, ⁊ clare hoc declarat Fulg. in ꝯsil. cxc. Uisis toto
ꝓcessu ⁊c. iiij. col. ver. ad tertiū breuissime ⁊c. ⁊ in ꝯs. ccxiiij.
Titius obligauit. ij. colum. versi. quāq̄ꝫ ⁊ illud ⁊c. ⁊ domi.
Alex. in ꝯsil. liiij. Circa primum. iij. colum. vj. volu. Quod
autem illustrissimus Dux donans fuerit in mala fide, pro-
batur tum ratione fame, de qua supra ꝓut est dictū de dn̄o
Bartholomeo, ⁊ successoribus, tum etiam rōne male fidei
illustrissimi Federigi Ducis eius auctoris, que in eum dr̄
translata iuxta. l. cum heres. ff. de diuer. ⁊ tempo. prescrip.
⁊ ea q. s̄. dicta sunt. Ipse. n. illustris. Dux Federigus erat in
mala fide nō solū rōne fame pallegate, sꝫ ēt rōne violentie,

⁊ iniuste occupationis dicti castri per eũ facte, vel ex eius mandato iuxta ea que .s. dicta sunt in primo dubio. ¶ Ex his igitur, vel aliquo ipsorũ, vel saltem ex omnibus simul iunctis ɔcludendum est predictis Gentili, ⁊ fratribus nullo modo obstare exceptionem prescriptionis longi tpis.
¶ Ad cuius ɔfirmationẽ accedat elegans doctr. Jo. de imo. in. l. apud iulianum. §. ɔstat. ff. de leg. i. ver. de re autẽ ecclesie, put eam ibi declarat, ⁊ cõmendando sequit̃ Are
55 ti. col. penul. in ver. ⁊ ideo dicendum est. † Dicunt enim ꝙ persona de iurisdictione ecclesie vbi seruandum sit ius canonicum ex titulo lucratiuo non potest prescribere longa possessione. x. vel. xx. anno. vnde cũ isti de Bartolinis sint de iurisdictione ecclesie, ⁊ cum eis ius canonicum seruandum sit, non possunt dictũ castrũ ex titulo lucratiuo ꝓ donato prescripsisse longa possessione, ex qua doctrina (si vera est) tollit̃ in ꝓposito oĩs difficultas. ¶ Circa scđam exceptionem fundatã in. l. ij. ⁊ in. l. bene a zenone. C. de quadri. prescr. similiter dico, ꝙ predictis fratribus (si cuncta diligenter inspiciant̃) nõ obstat, ⁊ ex pluribus. ¶ Et primo rõne defectus auctoritatis in pſona donantis, nam lʒ Illustriss. Dux Urbini sit magnus Princeps, ⁊ potens dñs, non tñ dicitur Princeps supremus, aut talis, qui neminẽ in superiorem recognoscat, recognoscit. n. in supiorẽ summũ Pontificem, vt. s. dictũ fuit, sed iura illa solũ ꝓcedunt in Principe nõ recognoscente superiorem aliquo modo.
56 ergo ⁊c. ¶ † Hoc autem ꝓbabitur primo per discursũ. d. l. bene a zenone. (per quam hoc priuilegium dr̃ ɔcessũ) nã semp vr̃ solum loqui de Imperatore, ⁊ Augusta, ⁊ non de alijs principibus, vt patet ibi, ex nostro erario ⁊c. ⁊ ibi a sacratissimis Imperatoribus ⁊c. ⁊ ibi, qui nec maiestatẽ Imperialem, ⁊ clarius statim in ver. que oĩa resecantes ⁊c. ibi, siue a nostra clementia, siue a serenissima Augusta, siue ab his, qui postea digni fuerint noĩe imperiali ⁊c. Non ergo ꝓcedit in alijs, qui tali noĩe digni non sunt, ⁊ idẽ inferius in eadem lege ex pluribus verbis colligi potest, vt eãʒ legẽ ɔsideranti patebit. Cum ergo illa lex loquatur tantum in Imperatore, ⁊ sit ɔtra regulas iuris, non debet extendi ad alios principes, maxime tam dissimiles, vt sunt, qui de iure, ⁊ de facto superiorem recognoscunt (put est illustrissimus Dux Urbini, vt iam dixi) arg. notatoꝝ in. l. si vero. §. de viro. ff. solu. matri. ⁊ in. c. cum dilectus. de ɔsue. cũ simi.
57 ¶ Scđo ꝓbatur hoc idem, † qꝛ tale priuilegium ideo Imperatori dr̃ ɔcessum, qꝛ ipse pro toto terrarum orbe diu noctuqʒ laborat, ⁊ eius saluti est intentus, vt dr̃ in fi. d. l. bene a zenone. item ex eo, qꝛ Imperator dr̃ dñs totius orbis, vt aliqui ibi subnotare vident̃, quoꝝ nullũ reperit̃ in illustrissimo Duce Urbini, ⁊ similibus, vt de se ɔstat, ergo arguendo a cessante rõne (iuxta. c. cum cessante. de appel. l. adigere. §. q̃uis. ff. de iure patro. ⁊. l. per retentionem. C. de vsur. cũ simi.) debet in eis cessare dispositio. d. l. bene a zenone. ¶ Tertio facit, qꝛ hoc priuilegium fuit ɔcessũ Imperatorie celsitudini instar illius, qđ in donatione ab Imperatore facta non requiritur insinuatio, vt clare dicitur ibi in ver. cum enim multa priuilegia ⁊c. vnde sicut illud nõ dat̃ istis principibus, qui aliquo modo recognoscunt superiorem, vt dixi. s. circa scđam rõnem ad tollendam exceptionem prescriptionis, ita nec istud arguendo ab equiperatis per iura vulgaria. ¶ Immo credo, ꝙ hoc multo minus sit ɔcedendum, nam per illud solum ipsi principi donanti infertur preiudicium, per hoc autem valde preiudicatur dominis rerum, cum. s. primo priuentur dñio rerum suaꝝ, ex quo hñs ab Imperatore fit securus statim. ⁊ secundo solo cursu quadriẽnij perdunt ius ad sue rei extimationem vbi alias iure cõmuni inspecto solũ per cursum. x. vel. xx. annorum perderent iura sua, vnde cum hoc priuilegium sit magis preiudiciale debet fortiori ratione restringi ad solos principes nullo modo superiorem recognoscentes.
58 ¶ Quarto accedat predictis, † qꝛ cum in fi. d. l. dicatur. ꝙ illud ꝓcedat post susceptas imperiales infulas, ostenditur, ꝙ loquit̃ tantum de ipso Imperatore (⁊ post eius coronationem, vt multi ibi interpretãtur, de quo tamen nũc non disputo) non ergo potest ꝓcedere ille text. in alijs, qui imperialem infulam non sunt suscepturi, ⁊ maxime in illustrissimo Duce Urbini, ⁊ similibus superiorem recognoscentibus. ¶ Et hanc opi. que videt̃ iuridica, videt̃ sentire Bal. ibi, si bene ponderetur, sed eãʒ expresse firmat in. c. fi. in fi. de re iudi. in ver. octaua ⁊c. vbi expresse dicit, ꝙ. d. l. bene a zenone. solum ꝓcedit in Imperatore, quod dictum pro singulari refert, ⁊ sequitur Jas. in auc. quas actiones. in. ij. col. C. de sacrosan. eccle. versic. item diligenter aduerte ⁊c. Idem videt̃ velle Andre. barb. in. c. ij. de reb. eccle. non alie. dum dicit, ꝙ. d. l. bene a zenone. ꝓcedit de absolu
59 ta potestate Imperatoris, † ⁊ ꝙ Papa ea. l. de plenitudine potestatis vti potest. ¶ Et licet aliqui docto. non leuis auctoritatis aliquando ɔ̃rium ɔsuluerint, tamen videt̃, ꝙ ista opinio sit de iure verior per predicta. ¶ Que etiaʒ (saltem in casu nostro) ex alio ɔfirmatur, nam re vera per tale priuilegium aufertur dñium dñis, vt est dictum. Hoc autẽ nulli alij reperit̃ ɔcessum, nisi Imperatori, vt. l. item si verberatum. §. i. ⁊ ibi per doc. ff. de rei ven. ¶ Et licet forte illud hodie trahi possit ad istos supmos Reges, ⁊ ad alios nullo modo recognoscentes supiorem, tñ ad illustrissimum Ducem Urbini non vr̃ hoc posse trahi, cũ in concessione feudi sibi facta per summũ Pontificem non sit ei ɔcessum vt priuatos possit dñio reruʒ suaꝝ priuare, vt mihi presupponitur, ⁊ credo verum, cum hoc in talibus ɔcessionibus non soleat poni. Si igitur illustrissimus Dux Urbini non potest quẽʒ dñio sue rei priuare, sequit̃ ꝙ donatio ab eo facta nõ gaudebit priuilegio. d. l. bene a zenone. Et hãc opi. per hanc rõnem virtualiter sensit Rapha. fulg. in preallega. ɔsi. xx. in. d. versi. superest tertius ⁊c. ¶ Scđo tollitur exceptio predicte ratione ɔ̃dictionis iuris canonici in loco
60 obseruandi. † nam qcquid disponit. d. l. bene a zenone. cuʒ eius dispositio sapiat iniquitatem (eo ꝙ qs de facto dñio rei sue priuat̃ ɔtra. l. id quod nostrum. ff. de reg. iur.) de iure canonico non seruatur, etiam si donatum fuerit ecclesie, ⁊ per ipsum met Imperatorem, vt est tex. in. c. placuit. xvj. q. iij. Et ꝙ. l. illa. de equitate canonica generaliter non seruetur etiam inter laycos voluit glo. sup ver. inita. in. c. ij. de reb. eccle. non alie. quam ibi simpl̃r sequitur do. Cardi. Et licet Jmo. ⁊ Abb. ibi illam glo. restringant respectu ecclesie tñ, nihilominus equior videt̃ opinio, vt simpliciter intelligat̃. quam etiam tenent Jo. fab. ⁊ Aret. in. §. fi. in glo. sup ver. emit. que incipit. s. a fisco vendente ⁊c. insti. de vsuca. Esto igitur millies, ꝙ. d. l. bene a zenone. per se posset trahi ad illustrissimum Ducem Urbini, attamen isto casu seruanda non est repugnãte dispositione iuris canonici per predicta. ¶ Tertio potest dicta exceptio tolli (posito, ꝙ neutrum predictoꝝ ꝓcedat) ratione non adhibite plenitu
61 dinis potestatis. † Nam cum decisio. d. l. bene a zenone. cum simi. sit plurimum ɔtra regulas iuris ⁊ sapiat iniquitatem, vt iam dictum est. Non ꝓcedit nisi constet principẽ donantem vsum fuisse plenitudine potestatis, put signanter dixit Bal. in ꝓhe. decret. mihi in prin. iij. col. ver. vnde lex bene a zenone ⁊c. vbi subdit, ꝙ minimus error impedit illius. l. vigorem, sed in ꝓposito casu nullibi apparet, ꝙ illustrissimus Dux Urbini in predicta donatione fuerit vsus
62 plenitudine potestatis. ergo ⁊c. † Et in dubio presumi dʒ, ꝙ princeps tali plenitudine potestatis non vtat̃, vt tradit Inno. in. c. innotuit. in fi. de elec. Pau. de cast. in. l. centurio. ij. col. ff. de vulg. ⁊ pupil. vbi etiam Alex. vj. col. cum si
63 mi. † Quinimo vr̃, ꝙ prefatus illustrissimus Dux cum sit Princeps inferior tali clausula vti nõ possit habito respectu, vt per eam tollatur ius cõmune, sicut etiam non posset vti clausula non obstante ⁊c. respectu. ll. cõmunium. iuxta glo. in. c. fina. de hereti. libro. vj. tradit Joan. andre. in. c. fin. de officio archidiaco. Alexan. in. d. l. centurio. colum. vj. in fi. ⁊ Fely. in. c. nõnulli. colum. xxxij. versicu. quartadecima conclusio ⁊c. de rescriptis. † Clausula enim de pleni
64 tudine potestatis comprehendit clausulam, non obstante, ⁊ ea est maior, ⁊ plenior, vt per Abb. ⁊ alios in. c. ad hec. de rescrip. ⁊ per Fely. in. d. c. nõnulle. colum. xxiiij. in versicu. fallit quinto ⁊c. si igitur illa clausula non obstante vti non potest minus debet posse vti clausula ista de plenitudine potestatis loquendo respectu iuris communis. auctenti. multo magis. C. de sacro sanctis ecclesijs.
¶ Quarto ⁊ vltimo tollitur exceptio sumpta ex. d. l. bene a zenone. ⁊ quidem ɔcludenter (etiam posito, ꝙ predicta non

cta nõ seruirent, absq; tamen veri preiudicio .s. ratione ma
65 le ɔscientie, seu male fidei donantis.† Nam lex illa, ꝛ eius dispositio ꝓcedit solum, quando princeps bona fide vendidit, seu donauit, ꝛ credidit rem esse suam, alias si vel sciebat esse alienam, vel scire debebat, vt sic ex dispositione .l. haberetur pro sciente, ꝛ ita esset in mala fide, non ꝓcedit illa lex. Ita singulariter voluit glo. in ver. ꝓprium. in .l. ij. C. de cõmu. rex alie. cum qua ɔcordat gl. in ver. distrahãtur. in .l. vnica. C. de venditio. rex fiscal. lib. x. quam ibi simpliciter sequitur Bart. in ver. quero quid si fiscus nullam partem ꝛc. ꝛ Joan. de plat. in ver. si autem fiscus nullam haberet ꝛc. voluit hoc Bal. in .l. ij. i. colum. C. de heredi. vel actio. vendi. in ver. sed vlterius oppo. ꝛc. idem Saly. in .d. l. ij. C. de cõm. rex alie. in ver. gl. oppo. ꝛc. Abb. in .c. ij. ꝓpe finez. de reb. eccle. non ali. in ver. sed aduerte ꝛc. ꝛ Jas. in auc. quas actiones .ij. col. C. de sacro sanc. eccle. in versi. item ad hoc vt illa iura ꝛc. Et ideʒ voluit Fely. in .c. que in ecclesiarum. col. xv. cum seq. de ɔstitu. in ver. sed pro intellectu .d. l. bene a zenone ꝛc. sed sic est, ꝙ in casu nostro illustrissimus Dux donãs erat in mala fide. vt supra plene fuit deductum, ergo sequitur, ꝙ non debet habere locum .d. l. bene a zenone. cum socijs supra allegatis. ❡ Quod nouissime ex alio
66 confirmari potest,† videlicet ratione male fidei ipsius dñi Bartholomei recipientis, de qua supra diximus, nam ꝛ illa impedit dispositionem .d. l. bene a zenone. ꝛ similium, vt est glo. singularis. in versi. moueri. ibi, vel hic ignorans accepit ꝛc. in .l. ij. C. de quadri. prescri. quam ibi nemo improbat, ꝛ eam expresse sequitur Fulg. in dicto consil. xx. iiij. col. ver. rursus quod solet dici. ❡ Ex his igitur quinq; responsionibus, vel ex aliqua ipsarum, maxime prima ꝛ quarta, vel saltem ex omnibus simul iunctis clare sequitur, ꝙ predictis Gentili, ꝛ fratribus nõ potest obijci, seu non obstat .d. l. bene a zenone. cum simi. Laus Deo optimo maximo.

Socinus nepos Padue legens. 1526.

CASVS

❡ Anderlinus de Ciurellis de montono noie suo, ꝛ Francisci fratris eius recepit in emphiteosim a fratribus, ꝛ conuentu sancti Benedicti quedam bona dicti monasterij pro ipsis, ꝛ cuiusq; ipsorum filijs ꝛ nepotibus masculis, seu masculini sexus de eis, aut altero ipsoꝝ descendentibus, ꝛ descensuris per rectam lineam, ꝛ ex legitimo matrimonio vsq; in eoꝝ, ꝛ cuiusq; ipsoꝝ tertiam generationez completam de vno in alterum, qui supuixerit semp reuertendo, ꝛ deficientibus masculis deueniant in vnam feminam.
❡ Inde Anderlinus, ꝛ Frãciscus fratres ꝑdicti bona predicta inter se diuiserunt, ꝛ quilibet eoꝝ donec vixit pro sua rata debitum canonem soluit monasterio.
❡ Decessit Anderlinus superstitibus Prospero, Petro felice, ꝛ Uictorio eius filijs ltimis ꝛ nãlibus, ꝛ pupillis, a qbus, vel eoꝝ noie fuit sp ꝓ eoꝝ rata solutus debit⁹ canõ.
❡ Decesserat ẽt Franciscus superstitibus Joãne maria, ꝛ Hermellina eius filijs ltimis, ꝛ nãlibus, vt sic Joã. maria bona illa empbiteotica pro sue vite tpe, ꝛ ꝓ rata pr̃is eius tenuerit. ꝛ ꝓ eis debituʒ canonem ꝓ sua rata psoluerit, qui demũ decessit sine liberis anno. M. cccc xcv. vel circa, quo tempore oẽs filij Anderlini predicti erant adhuc pupilli.
❡ Hermellina soror .d. Joãnis marie velut heres, ꝛ successor eius ẽt in dictis bonis empbiteoticis ea per plures annos tenuit, ꝛ possedit, ꝛ vsq; ad ann. M. D. iij. soluit debitum canonem, saltem per oblationẽ, ꝛ ltimaʒ depositionẽ.
❡ Postea Julius maritus dicte Hermelline cuʒ fratribus dicti monasterij colludendo ad dãnum .d. filioꝝ Anderlini, ꝛ vt rem gratam faceret .d. fratribus, ꝛ ɔuentui, ꝛ sibi vtilem, per .iiij. vel .v. annos continuos non soluit canonez debitũ, quo factũ est, vt de anno. M. D. viij. fratres, ꝛ conuentus dicti monasterij mouerint liteʒ sup omnibus dictis bonis taʒ ɔtra dictos filios Anderlini, q̃ʒ ɔtra dictã Hermellinam, ꝛ Julium eius maritũ, dicentes bona omnia incidisse in cõmissum, ꝛ cum dicti filij Anderlini adhuc minores, non fuerint saltem legitime, ꝛ vt oportebat defensi, fuit lata sententia in fauorem dicti monasterij.
❡ Quo facto fratres, ꝛ conuentus inuestiuerunt Julium, ꝛ Hermellinam coniuges, seu eis renouauerunt, ꝛ refirmauerunt in empbiteosim partem illam predictorum bonorum, que prius per eos possidebatur.
❡ Modo filij predicti Anderlini habentes nouiter notitiam oium predictoꝝ, intendunt bona predicta a ꝑdictis Julio, ꝛ Hermellina auocare, velut ad eos ð iure ptinẽtia.
❡ Quibus sic stantibus de pluribus contingit dubitari.
❡ Primo vtrum mortuo .d. Joãnemaria sine liberis bona illa empbiteotica ab eo possessa ptinerẽt ad hermellinã eius sororẽ, an vo ad .d. filios Anderlini eius patrueles.
❡ Secundo posito, ꝙ sic, vtrũ ex quo ipsi non possidentes nunq̃ pro .d. bonis canonẽ soluerunt, dicãtur cecidisse ab eorum iure, vel ne, ex quo omnia ignorabant.
❡ Tertio posito, ꝙ ceciderint absq; tamen preiudicio veritatis vtrum saltem eis competat restitutio in integrum.
❡ Quarto vtrum eis obstet predicta sententia, a qua non fuit per aliquem appellatum.

SVMMARIVM

❡ De emphiteosi, an .s. in ea habeat locũ ius accrescẽdi.
❡ Et an eaʒ se habere ignorans cadat a iure suo, propter canonem non solutum.
❡ Et plura de restitutione in integrũ ex capite ignorãtie.

1 Concessio inmphiteosi facta pluribus simpliciter lʒ censeatur cuilibet pro parte facta, nec in ea habeat locum ius accrescendi, tñ qñ est facta ɔcessio insolidũ cuilibet vel cuiusq; descendentibus, secus est, maxime si in ɔcessione sunt illa verba de vno in alterum reuertendo, tũc vna linea deficiente, tota empbiteosis remanet his, qui de alia linea supersunt.
2 Solo nõ refert a quo fiat, qñ agit̃ ð ɔseruatiõe iuris real̃.
3 Empbiteota cadit a iure suo ob canonem non solutum.
4 Caducitatis pena nõ cõprehẽdit illos, qui ignorãt se teneri ad soluẽdũ, q2 ignorãs nõ dr̃ hr̃e facultatẽ experiẽdi.
5 Uassallus non petens inuestiturã .ĩ. annuʒ ꝛ diem, lʒ cadat a iure suo, tñ si ignorat, ꝛ ita non petit, excusatur.
6 Cessatũ nunq̃ dr̃ in materia penali, nisi culpabil̃r cessetur.
7 Detentus in carceribus, ꝛ sic impeditus canonez soluere, debet a caducitate excusari.
Idem in quolibet legitime impedito, vt in absente.
8 Tempus ordinario datum ad conferenduʒ beneficiũ non currit ignoranti vacationem beneficij regulariter.
9 Prescriptio non currit quando quis actu ꝛ habitu vel saltem actu ignorat sibi ius competere.
10 Empbiteota a caducitate excusat̃, q bona, ob q̃ canõ soluit, nõ possedit, nec cõmoditatẽ aliq̃ʒ ꝓcepit, ꝛ .ĩ. nu. 15.
Idem in vassallo seruatur.
11 Argumentum procedit de feudo ad empbiteosim maxime vbi contrarium in iure decisum non reperitur.
12 Rei cõmoditatẽ qui nõ hʒ, onera rei subire non tenetur.
13 Empbiteota q nõ possidet, nõ dr̃ cessare a solutione canonis, nec a iure suo cadere põt, nec ð hoc dñs ɔqueri pt.
14 Empbiteotica res apud quẽcũq; sit ꝓ canone obligata ẽ.
16 Empbiteota a caducitate excusatur, si tempore quo canõ non fuit solutus, alius possedit.
17 Que non prosunt singula, multa iuuant.
18 Restõ in integrum iter cetera ɔcedit̃ ex cã minoris etatis.
Item ex capite iuste ignorãtie, ex illa generali causa, si qua mihi iusta causa.
19 Empbiteota potest in integruʒ restitui a caducitate ob minorem etatem.
Item ex capite probabilis ignorantie. ꝛ .ĩ. nu. 2?
20 Ignorantia in subsidiuʒ probatur per simplex iuramentũ.
21 Heres ex capite ignorantie restituitur aduersus tempora ad adeundam hereditatem.
22 Prescriptio posito ꝙ ꝯ ignorãtẽ currat, tñ ex capite ignorantie poterit in integrũ restitui aduersus prescrip.
24 Quadriẽniũ dat̃ lesis ad petendaʒ resti. in integ. lʒ olim daretur annus vtilis, a die lesionis. vide .ĩ. nu. 27. et. 31.
25 Restitutio quando datur ex causa minoris etatis, tempus quadriennij currit, post nu. 25.

26 Ignorantia vel scientia non attenditur, quando agitur de cursu temporis continui, vide .s. nu. 32.
28 Factum hominis quotienscunqꝫ ad aliquid requiritur, tūc tempus ad illud non currit ignoranti.
29 Quadriēnij tēpus est partim vtile, ꝛ partim continuum.
30 Restitutio in integrum competit ignoranti probabiliter, etiam si centum anni decurrissent.
31 Clem. i. de resti. in integ. quomodo intelligatur.
32 L. genero. ff. de his qui not. infami. quomodo procedat.
33 Snīa lata ꝯtra minores indefensos est ipso iure nulla.
34 Sententia nulla non potest in rem iudicatam transire.
35 Res inter alios acta tertio non preiudicat.
36 Rescriptum non dicitur subreptitium, si ea que sunt tacita, vel expressa non retardassent Papā ad concedenduꝫ.

CONSILIVM LXX

Dirigat Dominus verba mea in viam veritatis, ꝛ iustitie. Prosequendo ordinem questionuꝫ propositarum breuiter, ꝛ ꝯclusiue loquemur, cuꝫ veritas ipsa (pre omnibus semp honoranda) verboꝝ adminicula nō desideret, vt inquit Imperator in. l. i. C. si mino. ab here. se absti. ¶ Igit circa primā questionem absqꝫ aliqua dubitatione dōm est, ꝙ dicta bona emphiteotica post mortem Jo. marie de iure puenerint ad predictum Prospeꝝ, Petrum felicem, ꝛ Victoriuꝫ eius
1 patrueles, ꝛ filios quondaꝫ Anderlini predicti, † naꝫ licet alias ꝯcessio in emphiteosim simplr facta pluribus, censeatur pro parte cuilibet facta, nec in ea habeat locum ius accrescendi, vt not. per Bar. ꝛ alios in. l. si mihi ꝛ titio. ff. de verbo. obli. tñ quando ꝯcessio facta est insolidum cuilibet, vel cuiusqꝫ descendentibus, secus est, maxime si in ꝯcessione sint illa verba, de vno in alteruꝫ reuertendo, put sunt in casu nr̄o, tūc. n. vna linea deficiente emphiteosis tota reuertitur, ꝛ remanet his, qui de alia linea supersunt, ita in terminis nostris singulariter determinat Fede. de senis. in cō sil. ccxxviij. Factum tale est, duo fratres ꝛc. In scd̄o dubio, ꝛ declarat Bal. in. l. i. C. qn̄ non peten. par. col. xv. cuꝫ concor. que alias istam ptem sequendo adduxi ego Phil. deci. in ꝯsil. cccxxvj. In casu ꝓposito ꝛc. ꝛ tradit do. Jas. in d. l. si mihi, ꝛ titio. v. col. Et qꝛ hoc in casu nostro claruꝫ arbitramur, vlterius breuitatis causa non instamus. ¶ Circa scd̄am qōnem in qua videt pondus presentis ꝯsultationis aduertendum est, qꝛ pro tpe, quo per dictā Vermellinaꝫ, vel Julium eius maritum possessores. d. bonoꝝ fuit so
2 lutus debitus canon, res nō videt habere difficultatē, † qꝛ cum agat de ꝯseruatione iuris realis, non refert a quo fiat solutio arg. l. forma. §. si cum ego. ff. de censi. ꝛ ita in terminis nostris determinat Spec. in tit. de loca. §. nūc aliqua. versi. lxxxij. ꝛ tradit Bal. post Guliel. de cun. in. l. solēnibus. C. de rei vendi. ꝛ Roma. in ꝯsil. ciij. Viso ꝓposite. q. themate. i. col. ꝛ in ꝯsil. cccclxxj. In casu ꝓposite consultationis. in fi. ꝛ Corn. in ꝯsi. cxv. Lꝫ in hac ꝯsultatione. iij. colum. i. volu. ¶ Sed qꝛ ipsi Julius, ꝛ Vermellina possessores per plures annos nihil soluerunt, videlicet ab anno. M. D. iij. vsqꝫ ad motam litem per. d. fratres, ꝛ ꝯuentuꝫ
3 de anno. M. D. viij. res dubia videt, † nam cum vere debitus canon non fuerit solutus, ꝛ sic fratres, ꝛ ꝯuentus nihil receperint, videt dicenduꝫ, ꝙ predicti filij Ardelini eo pretextu dicantur a suo iure cecidisse, put in terminis videtur velle Specul. in dicto versi. lxxxij. Et videntur sentire Roma. ꝛ Corne. in locis predictis. ¶ Verum tamen hoc nō obstante, ꝓbabilioꝛ videtur contraria opinio, videlicet ꝙ non dicantur a iure suo cecidisse, attentis his, que in themate presupponuntur more facundissimi iuriscōsulti Sce
4 uole respōdendo. ¶ † Et primo mouemur, qꝛ cum pena illa caducitatis imponat his, qui in hoc deliquerunt, vt debito tempore non soluerint, vt videtur ꝓbari in. l. ij. C. de iure emphiteo. ibi, sed vltro se se offerre, ꝛ spontanea voluntate ꝛc. nō videtur aliquo modo comprehendere eos, qui ignorant se ad soluendum teneri, cum ignorans non videatur habere facultatem se offerendi, argumen. l. annus. ff. de calumniato. dum ibi dicitur, ꝙ ignorans non dicitur habere facultatem experiendi, ꝛ ita per illum text. in simili determinat Pet. de ancha. in ꝯsil. clxxiiij. Dominus La-
5 zarus. ij. col. † ꝙ licet vassallus non petens inuestituraꝫ infra annum, ꝛ diem cadat a iure suo, tamen si ignorat, ꝛ ita non petit, excusatur, cum ignorans facultateꝫ petendi non dicatur habere. illud enim tempus non currit ignoranti. Idem voluit Pau. de cast. in ꝯsi. cccxj. Circa id, quod primo. in fi. i. volu. ꝭm nouam impressionem, vnde ita videtur ꝯcludendum in casu nostro. s. ꝙ tempus datum ad soluendum canonem non currat ignoranti, ꝛ hoc in specie subdit Petr. de ancha. in loco predicto, ꝛ voluit Abb. in ꝯsi. iij. Vitar in presenti causa. vij. colū. ij. volu. sed in ꝓposito isti filij Anderlini ignorauerunt se teneri ad solutionem predicti canonis, vt inferius demōstrabimus, ergo ꝛc. ¶ Comprobatur hoc per tex. in. c. potuit. extra de loca. ponderando verbum, cessando, nam cum ibi tex. imponat penam caducitatis emphiteote cessanti, debet itelligi de ea cessatione, que est culpabilis, hoc est, ꝙ sit in mora soluendi, ꝑ quo videt tex. in. l. is cui. §. cessatō. ff. vt in posses. lega. ꝛ ibi per illum tex. declarat eleganter Bal. in ꝯsil. clxxij. Duplex est
6 cessationis species ꝛc. in quarta parte, † ponens, pro regula ꝙ in materia penali nunqꝫ dicit cessatū, nisi culpabiliter cessetur, sed in ꝓposito nō potest dici istos filios Anderlini culpabiliter cessasse, ꝑpter eoꝝ iustam, ꝛ probabileꝫ ignorantiam, ergo non debent pati posse penam caducitatis. ¶ Accedat predictis, qd̄ signanter dixit Ant. de butr. in
7 c. significante. iiij. nota. extra de pigno. † vbi voluit, ꝙ detentus in carceribus, ꝛ sic impeditus canonem soluere debet a caducitate excusari, qd̄ dictum pro notabili refert, ꝛ sequitur do. Jas. in. d. l. ij. col. xix. versicu. xxj. quero ꝛc. Et hoc sequendo ideꝫ esse in quolibet legitime impedito alias ꝯsulendo dixi ego Phil. deci. in ꝯsi. cxxxviij. Et diligenter pro tenui ꝛc. col. pe. puta in absente causa reipublice. Modo arguatur sic, si excusat absens causa reipublice vel carceribus detentus, qui lꝫ ꝑsonaliter impeditus poterat ad soluendum ꝯstituere ꝓcuratorem, vt in locis predictis, ꝛ tamen istud ei poterat imputari, fortius debent in casu nostro isti fratres excusari, qui ꝑpter ignorantiam nedum videntur fuisse impediti soluere, sed nec ꝯstituere ꝓcuratorem poterant, seu ꝙ non ꝯstituerint, nihil eis imputari potest aucten. multo magis. C. de sacro sanc. ecclesi. ¶ Concluditur ergo ex predictis omnibus, ꝙ isti filij Anderlini excusari debent a caducitate ꝑpter non solutum canoneꝫ eo ꝙ ꝑpter eoꝝ ignorantiam nihil eis imputari potest, ꝛ ideo tempus eis non dicit cucurrisse. ¶ Pro ista ꝯclusione facit. c. litteras. de supplen. negli. prela. ꝛ. c. qꝛ diuersita
8 tem. in fi. de ꝯcessio. preben. † vbi tempus datuꝫ ordinario ad ꝯferendum beneficium non currit ei ignoranti vacationem beneficij regulariter, ꝛ per ista iura, ꝛ etiam alia do. Pet. de vbal. in suo solēni tracta. de quartis, in quarta epi
9 scopali. in. ij. c. penul. col. determinat, † ꝙ quando qs habitu, ꝛ actu ignorat sibi ius competere, vel salteꝫ actu sibi nō currit prescriptio, vt per eum, ita ergo vr̄ dōm in casu nr̄o, vt tempus illud soluendi canonem ignorantibus non dica
10 tur cucurrisse. ¶ † Scd̄o principaliter a caducitate dicuntur excusati ex alio, qꝛ scꝫ ipsi bona, de quibus agitur, ꝛ ꝑpter que canon erat soluendus, nunqꝫ possederunt, ꝛ ꝯsequenter ex eis nullam cōmoditatem ꝑceperunt, ꝛ sic res quo ad eos fuit ex toto sine fructu. Ita determinat domi. Cardi. in ꝯsi. xcij. Fauendo pupillis. v. col. versi. qd̄ ꝛ si presupponatur ꝛc. ꝯcludens (posito, ꝙ vassallus pensione nō soluta cadat a iure suo) ꝙ pene caducitatis non erit locus, si vassallo ex toto res sit sine fructu). Et in casu suo exemplum est, quia res, de qua agebatur, fuerat per quosdaꝫ potentes occupata, ꝛ detenta ita ꝙ vassallus nō possidebat,
11 vt per eum, sic ergo in casu nostro dicenduꝫ est. ¶ † Et licet videat loqui in feudo, nos autem loquimur in emphiteosi, tamen de vno ad aliud valet argumentuꝫ, iuxta glos. in. c. i. versi. vtrinqꝫ. an agnat. vel fili. descen. in vsib. feudo. ꝛ tradit Roma. in dicto ꝯsil. ciij. in fi. Alex. ꝯsil. v. Si vera sunt ꝛc. in princi. v. volu. cum ꝯcordantibus ibi allega. maxime vbi ꝑriuꝫ decisum in iure non reperit, vt declarat mihi Maria. soci. patruus, ꝛ preceptoꝛ do. Bartho. soci. in ꝯsil. clxvij. Non inutilis. ix. col. versi. ꝯfirmo hanc ꝯclu.

¶ Comprobatur

¶ Comprobatur ista conclusio per illud, qđ voluit Abb. panormi. in consil. lxvij. In causa que vertitur. in fi. ij. not.
12 vbi concludit (loquendo in feudis) † q qui rei comoditatem non habet, onera rei subire non tenetur, puta si rem nō possideat, & ideo determinat, q licet alias onere non impleto quis cadat a suo iure, si tamen qs non impleuit, non cadit, quando non possidebat, & sic rei comoditatem non habebat. ¶ Confirmatur per illud, quod dicit Ange. in consi.
13 cccx. In themate predicto. ppe fi. ver. super quo. † vbi dixit expresse, q emphiteota, qui non possidet, non dicit cessare a solutione canonis, nec in aliqua mora dici potest, & ideo concludit, q a iure suo cadere non potest ex capite canonis non soluti. Nec fm eum, de hoc poterit dñs coqueri, q sibi videtur imputandum, qui non curauit rem esse apud emphiteotam per. l. ex conducto. §. pen. versic. sed & si ager. ff. loca. & cum Ang. loquatur in emphiteota ibi reperitur in terminis decisus casus noster. ¶ Preterea etiā domino videtur imputandum, cum a possessore canonem
14 non petierit, cum posset, † ex quo res ipsa pro canone dicitur obligata aqud quecunq fuerit, vt voluit Bal. in auc. si quas ruinas. iiij. col. C. de sacro san. eccle. & Abb. in consil. lxxiiij. Duo principalia. ij. col. i. volu. & Imo. in. l. quod
15 dicitur. ix. colum. ff. de verbo. obliga. ¶ † Et hanc opinionem q emphiteota non soluens canonem, si non possidet, non cadat a iure suo, firmauit etiam Pau. de cast. in cōsil. cv. Si non interesset iuramentum. in fi. ij. volu. fm nouam impressionem, concludens hoc esse veruz, siue possessor canonem soluerit, siue etiam non soluerit, vt ppie est casus noster. ¶ Eandez opinionem firmauit Abb. in csi. xciij. In questione heredum. v. col. ver. non ob. scđo si dicatur. ij. vol. concludens, q emphiteota, qui nunq habuit possessionem, ppter non solutum canonem, penam caducitatis non patitur. Idem etiam voluit Alex. in consi. cxxiij. Cō
16 sideratis bis. in fi. v. volu. † concludens, q si probetur, q tempore, quo canon non fuit solutus, alius quidam, & non emphiteota possidebat, dicitur emphiteota excusari a caducitate, vt per eum, & cuz tot, tantiq iuris vertices, ita firmauerint, nephas esse arbitramur ab eorum sententia recedere, que (numero, & auctoritate ipsorum consideratis) cōmunior, & verior dici potest. Igitur fm eam iudicanduz est per iura vulgaria. Quicquid in contrariuz dixerit Specu. & senserit Roma. & Corne. in locis supra allegatis.

¶ Et ex predictis omnibus concluditur predictos filios Anderlini a iure suo non cecidisse, licet canonem non soluerint, tum ex capite pbabilis ignorantie, vt in primo fundamento, tum ex capite possessionis nō habite, vt in scđo. ¶ Et vbi alicui pertinaci, alterum ex his fundamētis per se non concludat (licet nobis videat quodlibet concludentissimum.) saltez simul iuncta optime concludere debent † iuxta
17 illud, singula, que non prosunt, multa collecta iuuant, vt nota. in. l. si stipulatus. in prin. ff. de vsur. & in. l. instrumēta. C. de proba. cum simi. Et omnia, que in ctrarium adducuntur, vel adduci possunt pcedant, quando ista duo simul nō concurrerent, & ita procedere potest opinio Spec. in. d. ver. lxxxij. vt sic ille loquatur in eo, qui licet non possideret, tamen non ignorabat sibi ius competere. ¶ Circa tertiam questionem, licet superfluum sit stantibus predictis de ea disputare, vt tamen consultantibus morez geramus, quid in ea de iure sentiamus, paucis explicabimus. ¶ Posito ergo, q predicti filij dicantur a suo iure ppter non solutum canonem cecidisse (absq tamen veritatis, & predictoꝝ preiudicio) concludendū absq dubio putamus eos esse in inte-
18 grum restituendos. † Et pro intelligentia premittimus, q cum ex multis causis restitutio in integrum cedatur, de quibus in tit. ff. de mino. & C. de in integ. rest. cum pluribus seq. titu. & per canoni. in titu. de in integ. restitu. inter cetera conceditur ex causa minoris etatis, vt est clarum. Item ēt ceditur ex causa iuste, & pbabilis ignorantie, mediante illa generali causa, si qua mihi iusta causa etiam videbit &c. de qua in. l. i. §. item si qua. & in. l. sed & si per pretorem. §. item inquit. ff. ex quib. cau. maio. ita tradit Bar. in. l. i. §. si qs autem ppter inundationem. ff. de itine. actuq pri. Rapha. fulg. in csi. cxxiij. S. &. P. ciues &c. in fi. cum cor. allegatis per Alex. in csi. lxxj. Videretur prima csideratio-
19 ne. in fi. i. col. i. vol. ¶ † Hoc ita posito in primis dicimus, q isti filij Anderlini possunt in integrum restitui ex capite minoris etatis, cum in pūcto presupponatur illos tunc fuisse minores, & hoc expeditum est per totum tit. ff. de mino. & in terminis tradit Jas. in. d. l. ij. colū. xv. versi. vndecimo quero. Secūdo possunt restitui ex capite iuste, & pbabilis ignorantie, quoniam ex quo ipsi successerūt in ius alterius, pbabilis est eoꝝ ignorantia, q bona, de quibus agimus, ad eos iure emphiteosis spectarent. l. qui in alterius. ff. de
20 regu. iur. & c. cum quis in ius. eo. titu. lib. vj. † Et in subsidium predicta ignorantia simplici iuramento istoꝝ filioꝝ Anderlini ita asserentium pbari potest arg. c. vt circa. de elec. lib. vj. ppe fi. tradit Pet. de ancha. quasi in terminis nostris in. d. csi. clxxiiij. col. ij. & Alex. in. d. csi. lxxj. iij. col. cuz cordan. per eos adductis. ¶ Et q ppter preallegatam ignorantiam isti sint in integrū restituendi vltra predicta. Primo pbatur per. l. panthonius. ff. de acquir. here.
21 † Nam sicut ibi, si tpa ad adeundam hereditatem prestituta labant, heres ex capite iuste ignorantie restituitur, ita in simili in casu nostro debent isti restitui aduersus cursuz tpis & non factam solōnem canonis. ¶ Scđo pbatur per id, quod voluit glo. cōmuniter approbata in. l. si parte. §. i. in ver. non vtendo. ff. queadmo. ser. Specu. in tit. de prescrip. §. i. ver. pone colonus. Bar. in. d. §. si qs aūt ppter. Ang. in. l. fi. ff. si quis test. liber esse ius fu. Imol. in. d. l. panthonius. & in. c. fi. de prescrip. Abb. in. c. i. ad fi. & in. c. vigilanti. eo. tit. & in csi. xxxiij. Videtur primo dōm. v. col. i. volu. Roma. in. l. si vero. §. de viro. ff. solu. mat. in. lj. fal. Alex. in csi. cxvj. Perspectis, pōderatisq. v. vol. Alex. & alij in. l.
22 cum filiussa. §. in hac. ff. de ver. obli. † per quos cōmuniter concluditur, q (posito, q ctra ignorātem currat prescriptio) tamen ex capite ignorantie aduersus decursam prescriptionem poterit in integruz restitui, sic ergo dōm est in casu nostro per locuz a simili iuxta. l. non possunt. ff. de legi. ¶ Tertio pbatur per locum ab inconuenienti per. l. nam absurdam. ff. de bon. lib. nam si ctrium diceremus sequeretur, q ignorantia iusta, & que caret omni culpa damnum istis filijs Anderlini afferret, & ex ea quodāmodo obligarentur, & punirentur, qđ esse non debet arg. l. generali. C. de tabu. lib. x. facit. c. ij. de cstitu. & tradit egregie Card. in cle. i. de resti. in integ. in. xxv. q. ¶ Vltimo pbatur per locuz ab au
23 toritate, † nam q ex capite pbabilis ignorātie detur in integrum restitutio aduersus canonem non solutum tenuit glo. fi. in. l. ij. C. de iure emphi. quaz ibi sequitur Bar. & alij magis cōmuniter pbant, vt ibi tradit Jas. in fi. l. xvj. col. cū seq. idem voluit Alexā. in dicto consil. lxxj. iij. colum. & in csil. clxix. Viso themate &c. iiij. &. v. colum. ij. volu. & in dicto csil. cxxiiij. circa finem. v. volu. do. Corne. in csilio. cxv. Licet in hac consultatione. in fin. i. volu. & alias dixi ego Philip. deci. in dicto csil. cxxxviij. col. penul. & cum ista sit cōmunis opi. ab ea recedendum non est per iura vulgaria. ¶ Sed aduertendum est, q licet predicta vera sint, videlicet q aduersus canonem non solutum, & cursum temporis detur in integrum restitutio rationibus predictis. Tamen in casu nostro non videtur, q dari possit, q ad eaz petendam certa tempora dicunt in iure prefinita, que iaz plu
24 ribus annis effluxisse videntur. † nulli enim dubium est, q lesis, qui aliquo modo possunt in integrum restitui, ad talē restitutionem petendam (licet olim daretur annus vtilis) hodie datur, & prefinitur tempus quadriennij continui, vt pbatur in. l. superuacuam. vbi glo. Bart. & oēs. C. de tempo. in integ. rest. tradit Abb. in. d. c. i. de prescrip. & Alex. in dicto csil. cxvj. v. volumi. huiusmodi quadriennium videtur, q a die lesionis icipiat currere, vt videtur casus expressus in clemen. prima. de restitutio. in integrum. quan-
25 do restitutio datur maioribus, † quando vero daretur ex causa minoris etatis incipit currere a die maioris etatis, & sic post vigesimum quintum annum, vt. d. l. superuacuaz. sed quodcunq respiciamus, istud quadriennium dicitur elapsum, ergo &c. Nam lesio (si eam concedemus) istis filijs Anderlini orta fuit de anno. M. D. viij. vel ante, postq, scilicet tempore constituto canon solutus non fuerat, a quo tpe hucusq. xiiij. anni. vel supra cucurrerūt. Itē quelibet istoꝝ dr iam compleuisse annū. xxix. Et si per pre-

dicta videntur a beneficio restitutionis ex temporis trascursu exclusi. Nec videtur obstare eorum ignorantia, de qua. s.
26 † quia quando agitur de cursu temporis continui (prout est predictum quadriennium) non videtur attendenda scientia, vel ignorantia, ut. l. genero. et ibi Bar. ff. de his, qui not. infa. ¶ Sed certe istis non obstantibus, (que vere non obstant) verius esse arbitramur predictam restitutionem adhuc peti posse, quia non est verum predictum quadriennium cucurrisse istis, ut. s. ignorantibus, nam licet sit tempus continuum quo ad eius cursum, tamen eius initium dicitur utile, nec prius incipit currere, quam quis scierit sibi ius competere, et se lesum.
27 ¶ Hoc autem probatur † primo satis aperte per. d. l. superuacuam. circa prin. dum ibi dicitur, quod tempus illud quadriennij continui incipit currere, et numerari ex die, quo annus utilis olim currebat, sed ille annus, ex quo erat utilis, non currebat ignoranti, ut est clarum, ergo etc. subrogatum enim sapit naturam eius, in cuius locum subrogatur. l. i. §. hec actio. ff. si quis testa. lib. esse ius. fu. et. l. si eum. §. qui iniuriarum. cum simi. ff. si quis cautio. et ita. d. l. superuacuam inducit insignis doctor dominus Marti. lauden. in tracta. legitimatio. prope. fi. ubi tenet istam opi. ¶ Secundo probatur,
28 † quia quotienscunque ad aliquod requiritur factum hominis, tunc tempus ad illud non currit ignoranti, et per regulam tradit eleganter Bal. in. l. quamdiu. C. qui admit. sed sic est, quod ad petendam restitutionem in integrum, requiritur factum hominis, ut est notissimum ergo tempus illud quadriennij ad eam datum non currit ignoranti. Hanc opi. firmat Bal. in. l. falsam. C. si ex fal. instru. et sensit in. d. l. quamdiu. idem tenet Cardi. post aliquos ab eo relatos in. d. cle. i. de restit. in integ. in. xxiij. q. et clarius in. xxv.
29 † ubi concludit quadriennium predictum esse partim utile, et partim continuum, utile est, dicit ipse, quia legitime impedito non incipit currere, et ideo non currit ignoranti, et concludit banc opinionem esse veriorem. Ubi etiam idem tenet Imol. colum. v. Idem clarissime firmat Abb. in. d. c. i. ad fi. de prescrip. idem firmat Alex. in dicto consil. lxxj. colum. iij. et in consil. lxxxiiij. In causa vertente. ij. col. i. volumi.
30 Et clarius hoc dixit in dicto consil, cxvj. ij. col. † ubi dixit, quod etiam si centum anni decurrissent, posset tamen qui probabiliter ignorauit in integrum restitui. Idem apertissime voluit Abb. post plurimos per eum allegatos in dicto consilio xxxiij. col. fi. ver. ad hoc respondeo. i. volu. Et dicit, quod predictum tempus quadriennij, licet in eius cursu sit continuum, tamen dicitur utile in eius principio, quia legitime impedito non incipit currere. Et ex his constat banc opinionem rationibus esse veram, et auctoritatibus esse comunem, igitur ab ea recedendum non est. ¶ Ad allegata in contrarium respondetur,
31 † primo ad. d. clemen. i. quod ille tex. recipit interpretationem per alia iura, et dum dicitur a tempore lesionis etc. Intelligatur dummodo lesus ita se lesum scierit, vel saltem scierit sibi ius competere. ut sic ignoranti, vel alias legitime impedito tempus illud non incipiat currere. cum eius initium debeat esse utile per predicta. Ita virtualiter intelligit illum text. glos. ibi super ver. continuum. in fi. quam ita declarat ibi Imol. in v. col. allegando text. in. d. l. superuacuam. Ita etiam intelligit Marti. lauden. in dicto tracta. legiti. prope fi. et ita etiam declarat do. Cardin. in. d. cle. i. q. xxiij. et. xxv. ubi concludit ita tenendum esse, tanquam verius, et equius, quoniam alias se quereretur, quod iusta, et probabilis ignorantia indebite quodammodo puniretur contra. d. l. generali C. de tabul. libro. x. ¶ Secundo non obst. d. l. genero. cum his, que ibi dicit
32 Bar. † quia potest primo responderi secundum Bal. in. d. l. quamdiu. duobus modis, vel quod illud habet locum ad comodum ignorantis, ut proprie loquitur ille tex. non autem ut excludatur ignorans ab aliquo suo iure, vel quod illud procedit, ubi non requiritur factum hominis, prout supra dictum est. Secundo etiam responderi potest, quod quadriennium, de quo agimus, non dicitur simpliciter continuum, sed mixtum, quia licet in cursu sit continuum, initio tamen dicitur utile, ut iam diximus. Illud autem, quod habetur in. d. l. genero. procedit solum in tempore, quod dicitur simpliciter, et omni respectu continuum. ¶ Aggredimur modo quartam questionem in qua parum est insistendum,
33 † nam cum predicta sententia presupponatur facta contra minores indefensos, satis constat ipsam fuisse ipso iure nullam, et ipsis tunc minoribus aliquo modo non obesse, ut probatur in. l. cum et minores, ubi glo. et omnes ponunt. C. si aduer. rem iudi. tradit Ange. in consil. cclxxv. Nulla dubitatio. ij. colum. Corne. in consil. clxxxiiij. Post completum. iij. colum. iiij. volu. et do. Ludoui. bologni. in consilio. xxxvj. Ut in presenti. ij.
34 colum. ¶ † Et ex quo talis sententia dicitur nulla, nunquam potuit transire in rem iudicatam, ut tradunt comuniter doctores. in. c. dilecto. de appellatio. nec parere aliquem effectum rei iudicate iuxta tradita per docto. in. l. iiij. §. condemnatum. ff. de re iudi. et tradit patruus meus Soci. in consilio. cclv. In causa illorum etc. prope finem. i. colum. ¶ Et ultra predicta obmittendum non est, quod si quis pertinaciter vellet, quod istis filijs Anderlini fuisset per sententiam aliquo modo preiudicatum inspecto rigore iuris, poterunt tamen ipsi aduersus dictam sententiam petere in integrum restitui, ut d. l. cum et minores. cum glo. et per totum. C. si aduers. rem iudi. ¶ Et insuper etiam aduertendum est, quia illa sententia contra istos filios Anderlini non dirigitur, nisi respectu bonorum, que tunc ipsi tenebant, non autem respectu bonorum, de quibus agimus, quoniam quo ad ista bona
35 sententia dirigebatur contra dictam Hermellinam. † unde sequitur, quod res inter alios acta etc. ut in rubrica, et per totum titulum. C. res inter alios acta etc. cum simili. Et istud quo ad dictam sententiam videtur tollere omnem difficultatem. ¶ Et ex predictis omnibus euidenter apparet bona, de quibus agimus, iure empbiteotico spectare ad predictos filios Anderlini, eisque ad ea petenda optimum ius competere. ¶ Nec dicatur, quod eis fuerit preiudicatum per illud, quod asseritur certos terminos fuisse positos inter bona ista, et bona, que ipsi filij possidebant consentiente Petro felice uno ex dictis filijs. Quoniam posito, quod sit verum (licet in facto negetur, nec in processu concludenter probetur) respondetur clare hoc nihil obesse, eo quoniam ipsi tunc erant minores, et ignorabant eis tale ius competere, sed credens tunc dictus Petrus felix bona ista spectare ad possessores ad tollendas lites curauit fines inter eos poni, et solum illa terminatio operatur, quod cognoscantur bona, que per dictos filios tenebantur ab his, que per istos aduersarios tunc tenebantur, et ad hoc tantum dirigebatur ex intentione ipsorum terminantium, unde nihil ultra eorum intentionem operari debet. l. non omnis cum simi. ff. si certum petatur. Hoc etiam addito, quod preiudicium, quod inde oriri potuit, tantum ipsi Petro felici obesset, et non fratribus, quibus ius, quod per Petrum felicem esset amissum, diceretur quesitum perinde, ac si ipse sine filijs masculis decessisset, super quibus, quia clara arbitramur non duximus instandum. Sed ex omnibus iam dictis concludimus fundatam esse intentionem istorum fratrum in eo, quod dicunt bona, de quibus agimus, ad eos spectare. ¶ Item etiam quatenus in precibus dicunt per reos conuentos bona iniuste teneri.

¶ Quod autem dicunt per dictos reos dolum, et fraudes fuisse commissam, et eos cum monacis colluisse, ut sic predicti Petrus felix, et fratres suo iure priuarentur, ut in themate narratur, constat satis aperte per quoddam memoriale predicti Julij in iudicio productum, et per eum recognitum, et ob eam causam, tanquam super re clara non duximus insistendum. ¶ Hoc tamen ex abundanti subdimus, posito millies, quod non ad unguem, et singulatim omnia in precibus contenta probarentur, non tamen ex eo rescriptum potest dici subreptitium, attento, quod ea, que principaliter considerantur, videlicet ad dictos actores bona illa spectare, et per reos iniuste detineri, atque eos aliqualiter in dolo fuisse, verissima sunt, que sola induxissent summum Pontificem ad concedendum, prout concessit.
36 † Et si que in precibus narrantur, de quibus dubitetur, an vera sint (tamen et si arbitremur omnia legitime probata) vel si que tacita fuerunt, que in causa contigerunt, sunt talia, quorum taciturnitas, vel expressio non retardasset Papam ad concedendum, prout concessit, merito non potest dici rescriptum aliquo modo subreptitium per ea, que tradit Bartolus, et sequuntur alij in. l. prescriptione. C. si contra ius vel utilitatem publicam. Laus Deo.

Marianus Socinus iunior Pisis legens suo, et Excellentissimi Decij nomine.

CASVS

¶ Nobilis dominus Hieronymus Braccius Rauenas fuit innouatus ad quedam bona emphiteotica ecclesiastica, seu de eis fuit reinuestitus, que iam per multa tempora suis antecessoribus fuerant concessa, & innouatio, seu reinuestitura fuit facta per se, suisq; filijs, & nepotibus tantum.

¶ Decessit dñs Hieronymus instituto herede v'ri Marco antonio eius filio, q in ifantili etate decessit supstite, & ei ab intestato succedente Cecilia eius sorore vtrinq; ɔiuncta, q̃ similiter infans adhuc existẽs decessit supstite domina Baptista eius matre, nec non domina Maria eius amita.

¶ Domina Baptista mater, tanq̃ heres, & dña omniũ bonorum predicte Cecilie vltimo defũcte ea bona oia possidet.

¶ Dña Maria predicta mouit litem dicens se esse heredẽ predicte Cecilie ex forma statutorũ ciuitatis Rauẽne.

¶ Fuit responsum, q imo domina Baptista mater dicitur heres eius nõ obstantibus predictis statutis. Et ita verissimum arbitratur ipsa dña Baptista, put super hoc emanarunt consilia, & responsa excellentissimorum doctorum, & de hoc ad presens non queritur.

¶ Uerum posito (sine piudicio veritatis) q pdicta dña Baptista ex forma statuti dicat exclusa ab v'ri successione predicte Cecilie, dubitat, bona emphiteotica, de qbus. s. ad quã illarum ptineant, vt. s. ad dñam Baptistam matrem: an vero ad dñam Mariã amitã nouiter defuncte: & sic queritur que istarum mulierum debeat preferri in innouatione, seu in reinuestitura predictorum bonorum emphiteoticorum. stante quodam statuto in. d. ciuitate Rauẽne sub infrascriptis verbis. vz.

¶ Uolumus et, & firmamus, q mulieres siue dotate sint, siue nõ dotate, nõ possint succedere in bonis emphiteoticis, vel liuellarijs ex testõ, vel ab itestato nisi put testõr voluerit, & nisi put, & sicut succedẽ pñt ab itestato in alijs bonis defuncti intestati fm formã statutorum ciuitatis Rauẽne extãtibus fratribus masculis vtrinq; ɔiunctis, siue ex patre tantũ in hr̃editate pãis, siue ex matre in hr̃editate matris, Et simil'r sorores nõ succedãt ab intestato alicui suo fratri, vel sorori extantibus fratribus, seu descendentibus ex fratribus per lineam masculinam masculis dũmodo. d. sorores & filie condecenter dotentur per eorum patres, vel fratres.

¶ Stante et quadam noua ɔcordia inter oẽs clericos, seu ecclesiasticas psonas. d. ciuitatis ex vna, & cõe, & hoies. d. ciuitatis (mediantibus sindicis. d. cõmunis ad id pticulariter electis) ex alia, prout latius in. d. ɔcordia legi potest. Cuius copia transmittitur. Et (vbi iustitia patiatur) petitur consilium in fauorem domine Baptiste.

SVMMARIVM

¶ De interpretatione cuiusdam ɔuentionis, seu ɔcordie in ciuitate Rauẽne qua ad emphiteosim dicitur debere innouari ascendentes, & collaterales &c. an sc; mater preferatur amite etiam posito, q per statutum mater a successione vniuersali excludatur.

1 Inuestiture emphiteosis tenor est inspiciẽdus, sicut feudi, cuius tenor attenditur, etiam contra regulam feudorum.
2 Pacta & ɔuentiones in ɔctu emphiteotico dẽnt seruari.
3 Emphiteosis eccl'iastica nõ transit ad heredes extraneos.
4 Ascẽdentes in succedẽdo prius sũt vocati q̃ collaterales.
5 Mater est in primo gradu, amita vero in tertio.
6 Ascendentium appellatione an veniant masculi solũ, & nõ femine in emphiteosi, sicut in feudis, & .j. nume. 14.
7 Argumentum de feudo ad emphiteosim, & econuerso an valeat. & .j. nume. 27.
8 Hec verba ascendentes & collaterales est oratio copulatiua, cuius natura est, vt vtrunq; equaliter copulet, vide tamen. j. nu. 28. 29. et. 30.
9 Uerba cum sunt apertissima non est facienda. q. que fuerit mens statuentium.
10 Emphiteosis accepta p se & filijs masculis, & feminis, dz intelligi fm ordinem iuris cõmunis, vel municipalis.
11 Statutũ q extãtibus masculis femine non succedãt, ɔcessio emphiteosis, vt sit ɔformis statuto, dz intelligi q sit facta ordine successiuo. s. p se & filijs masculis, si extant, & pro feminis in defectum masculorum, vide. j. nu. 43.
12 Si in statuto sit specialis dispõ de successione in bonis emphiteoticis a tali statu. õ reglãri ius succedẽdi sup bonis ẽphiteoticis, et q nõ fuerint accepta p hr̃dib⁹ s; simpl'r p filijs, vt nõ trãseant cũ vniuersitate & iure hr̃ditario.
13 Statutũ pt disponẽ sup bõis ẽphiteoticis eccl'ie, q2 õ re ecclesie nõ disponit, s; õ vtili dñio qd ẽ laicorum, vid. j. n. 43.
15 Ordo denominationis & vocationis arguit ordinem prelationis in iure delato.
16 Testõr si legat vnũ ex duobus suis eqs hospitalarijs, aliud predicatoribus, hospitalarij preferuntur in electione.
17 Fũdus si in eodẽ instr̃o duobus obligatus repiat, ille q primo in instr̃o est noiatus in iure hypothece prefertur.
18 Ordo dnoiatiõis dsignat ordinẽ charitatis, & dilectiõis. Et q i ordine vborum est por, erit prior in ordine possidendi.
19 Persone ille dicunt magis dilecte, & per ɔñs pus vocate, qbus maior ɔfert vtilitas, seu minus onus iniungitur.
20 Dõatõis & relicti maior q̃titas maiorẽ affectõez iportat.
21 Mater in successione filij de iure cõmuni amitam excludit.
22 Argũ ab absurdi euitatione valet.
23 Clausula annullatiua, quando in ali qua dispositione ponitur, semper dicitur quid datum pro forma.
24 Gradus prerogatiua, sicut inter collaterales seruatur, ita etiam debet seruari inter eos, & ascendentes.
25 Femina regul'r, sicut masculus in emphiteosi succedit.
26 Feudũ regrit fuitia psonalia mascul' & ñ feminis ɔueiẽtia.
29 Emphiteosim accipiens p se, & alijs de domo, nõ solũ illi de domo inter se dicunt vocati ordine successiuo, sed ordo successionis attenditur etiam respectu accipientis, & aliorum de domo, licet sit omnino copulatiua, ergo prius ipse solus hẽbit, deinde alij de domo ordine successiuo.
31 Emphiteosis ecclesiastica iure hr̃ditario nõ trãsit, qñ inuestitura est facta p se filijs, & nepotibus, absq; vbo hr̃dibus, & dr̃ acqri filij ex puisiõe ɔcedẽtis, & forma ɔctus.
22 Pacta seruari debent.
33 Uerba sequentia declarant precedentia.
Et vna pars statuti declarat aliam.
34 Argumentum a contrario sensu valet.
35 Statutũ excludẽs feminas a successiõe si exp̃mit ẽt õ reb⁹ emphiteoticis, tũc siue sit accepta p se & filijs & hr̃dib⁹, siue sit accepta p filijs simpl'r fuãdũ ẽ, & femie sũt excluse.
36 Quid quando excludit ab hereditate morientis, & emphiteosis erat transitura iure hereditario.
37 Quid quando eodez stãte statuto emphiteosis est accepta pro certis personis expressis, vt sic per se non transeat iure hereditario, q2 pater accepit pro se, & filijs suis masculis, & feminis, vide etiam infra sub nume. sequen.
38 Bonorum appellatione veniunt etiam emphiteotica.
39 Tantũ est dicere q talis nõ admittat ad successionẽ, quantum q non admittat ad hereditatem psone morientis.
40 Affectio maior est in ascendentes, q̃ in collaterales.
41 Instõ fcã de nepote, & p̃re eius filio testõris, ob ordinẽ affectionis dr̃ prius facta filio, l; in scriptura postpositus sit.
42 Ex diuersis non arguitur.

CONSILIVM LXXI

Dirigat Dominus verba mea in viam veritatis, & iustitie. Uiso themate. s. scripto, & oibus, que in eo narrant, p resolõne preposite difficultatis ante oia ɔsiderandum est, q emphiteosis, de qua agit, q̃tũ ad cõprehensos in scriptura inuestiture, seu innouationis eius, dr̃ finita per defectũ gñationis, seu nepotũ predicti dñi Hieronymi, nam cũ ille fuerit inuestitus, seu ad bona emphiteotica inouatus p se, suisq; filijs, & nepotibus tm̃, vt in puncto narrat, & decesserint filij dñi Hieronymi sine liberis, & sic non supsint aliq de suis descẽdẽtibus, iam clarum est, q per mortez. d. Cecilie filie dñi Hierony. vltimo loco decedentis, dr̃ finitũ ius emphiteoticũ,
1 & ipsi ecclesie, vt ita dixerĩ aptum, seu ad eã reuersũ, † ita enim tenor inuestiture importat, qui oino in proposito nr̃o attendendus est, sicut dicimus de iuestitura feudi, vt. s. eius

tenor inspiciatur etiã in contra regulam feudorum, vt est tex. in.c.i.in fi.de duobus fratri.a capi.inuestit.in vsib.feud.in versi. ppter tenorem inuestiture &c.& ibi illum tex.pro egregio not.Bal.qui idem voluit in preludijs feudo. in.iiij.diuisione.tradit Alex. in ςsil.xxiiij. Ponderatis his.i. col. v.volu.Ias.in quodam ςsil.incip.Circa primum.iiij.colũ. quod reperitur impressum inter cõsilia Alber.bru.nu.viij. & ipse Alber.bru.in ςsil.xxxix.Circa antedictum casum. ij.col.& ςsil.xli.Viso instrõ inuestiture.ij.colũ.cum simili.vt scribit venerandus compater meus,& etate nostra primarius iureconsul.Philip.deci.in ςsi.cxciij. Et pro tenui. in prin.Et in proposito nostro circa emphiteoticarios ςtractus,vt attendatur tenor inuestiture, & pactorum in ea positorum dixit vberrimus doctor do.Andre.barba.in addi.ad Bal.in prelu.feu.in.d.iiij.diuisione.Allegans pro hoc.l. i.C.de iure emphit. vbi hoc videtur velle Ias.in.iiij.nota.

2 †Dicens pacta omnia & ςuentiones in ςtractu emphiteotico dẽre seruari.Et qr hoc clarissimũ arbitror,vltra nõ insisto.Sic itaqz attento tenore.d.inuestiture,sequit̃, ꝙ nec do.Bapti.& minus do.Maria ius aliqđ hñt super.d.rebus emphiteoticarijs inspecta inuestitura,seu innouatione earum,cum non sint de filijs,vel nepotibus.d.dñi Hieronimi,sed sunt quo ad hoc extranee psone, cũ.n.dicatur ꝑ filijs, & nepotibus tantum,excluditur omnis, qui non est in illis verbis inclusus,vt in simili dicit Ias.in consi.preallegato,volens,ꝙ inuestitura facta pro filijs, & descendentibus masculis tantuz,dicitur excludere descendentes feminas.¶ Immo dico vlterius,ꝙ etiam si in casu nostro inuestitura esset magis generalis ex ea tamen non esset aliquod ius quesitum predictis mulieribus esto ꝙ aliqua illarum,vel ambe essent heredes dicte Cecilie † qr(ςquid

3 sit in emphiteosi Laycorum, in ecclesiastica hoc communiter determinatur, vt ad heredes extraneos nõ transeat, ita signanter voluit Roma.in consi.lxx. Viso themate.ij. col.versi.vel.ij.aliter &c.Ioan.de imol.in.c.penul.de postul.prelato.& tradit Alex.in consi.lxxxiiij.in causa, & lite, ij.col.vij.vol.& voluit Bar.in.l.quod dicitur la.ij.iij.colũ. ff.de verbo.obli.quod etiam voluit Corne.in consi.cxxxi. premittenduz est.iij.col.ij.volu.dum dicit,ꝙ emphiteosis ecclesiastica sui natura nõ est transmissibilis ad heredes extraneos per.§.emphiteosim in aucten.de non alienan.col. ij.& expresse hoc dixit in consi.cxlj.circa primum.iij.col.eo. vol.¶ Solum ergo remanet difficultas super concordia in puncto narrata,quatenus in versi.item si quis decesserit intestatus &c. cũ seq.versi.si vero non extarent &c.vult,ꝙ finita linea comprehensorum in instrumento emphiteosis debeat renouari personis,de quibus ibi. Dubitatur enim que ex istis mulieribus debeat innouari, & inuestiri de dictis bonis emphiteoticis.Et certe secundum verba predicte concordie cum non extent aliqui descendentes,innouatio debet fieri de ascendentibus,si extant,sinautem de collateralibus & alijs propinquis vsqz ad quintum gradum vt clare dicitur in dicto versiculo si vero non extarent &c. postquam enim dixerat, ꝙ descendentes, si extant, debent innouari, subditur, si vero non extarent descendentes,ascendentes, & collaterales, & alij ppinqui vsqz ad quintum gadum innouentur &c.cum enim secundum ordinem.

4 †Primo vocentur ascendentes,non videtur dubitanduz quin illi ante collaterales debeant innouari, & collaterales dicantur vocati vbi desint ascendentes,& ipsi postea secundum proximitatem graduum dicuntur vocati, vt recte intuenti important illa verba collaterales, & alij propinqui vsqz ad quintum gradum, & probatur per textum in.§.finali. institu.de success.cognat. iuncto.§.si vero neqz fratres.in auct.de hered.ab intest.venien.col.viij.breuiter enim in.d.§.fi.ꝙ vocant̃ cognati vsqz ad sextum gradum, qđ sine dubio intelligitur ẽm ꝓximitatem graduum iuxta d.§.si vero neqz fratres.¶ Et maxime hoc in ꝓposito nostro dicendum est,vt sic dña Bapti.mater dicte Cecilie,& sic ascẽdens preferatur dñe Marie amite, & sic collaterali

5 qr (vltra,ꝙ est ascendens)est in ꝓximiori gradu, †est eniz in primo gradu,vt est notũ, & est tex.in.§.primo gradu.insti.de grad.Illa vero amita est in tertio,vt.§.tertio gradu. eo.tit.Itez ẽt,qr ẽm ius cõmune in successione esset preferenda,vt est indubitatum,& ꝓbat̃ in.§.ςsequens.in.d.auc. de heredi.ab intest.veni.Ex his ergo attento tenore dicte ςcordie ςcluditur predictã dñam Bapt. debere de dictis bonis emphiteoticis inouari, & dñe Marie preferendam esse ¶ Sed aduertendũ est,qr ςclusionem predictam plu

6 ra vident̃ reddere valde dubiam. ¶ †Et primo videt̃, ꝙ illud verbum ascendentes,solum de masculis debeat intelligi(& sic vt in eo dicta dña Baptista non dicat̃ cõprehensa),put deberet sic intelligi,si in feudis essemus, cum ad ea femine regulariter non vocent̃, vt in.c.i.in prin. de feu. femi.vbi Bal.& Andre.de iser.dicunt, & est text.in.c.i.§.filia.de succes.feu.& in.c.i.§.hoc aũt.qui feu.dare pos.cuz si

7 mi.†solet enim cõmuniter per nostros doctores argui de feudo ad emphiteosim, & ecõuerso iuxta tradita per Specu.in titu.de feu.§.quoniam.ver.quarto.in fi.dixit Bal.in.l.liberti.viij.col.C.de oper.liber.& tradit Corne.in ςsi. xcvij. Primo ςsultus.vij.col.i.vol.cum ςcor. vt per Iaso. in.l. gallus.§.instituens.iij.col.ff.de lib.& posth.& plenius in.l.i. col.xj.& seq.C.de iure emphi. ¶ Scđo posito, ꝙ ẽt femine ascendentes comprehendant̃,videtur in ꝓposito dõmi, ꝙ dña Baptista(si admittenda est)non sola debeat innouari,sed vna cum dña Maria,†qr si vim illorum verborum,

8 ascendentes, & collaterales, intueamur,videt̃ ꝙ talia verba simul oẽs vocent,& non per prius ascendentes, & postea collaterales in defectum ascẽdentium.Est enim illa oratio copulatiua,de cuius natura est,vt vtrunqz equaliter copulet, & simul vocet.l.si duobus.in prin.ff.de leg.i.l.reos.§. cum in tabulis.ff.de duobus reis.l.i.C.si plures vna snia, & l.vnica.§.his ita.C.de cadu.tol.cum simi.& tradũt doc. & ibi Ias.in.iij.col.in.l.gallus.§.quidam recte.ff.de libe.& posthu.¶ Tertio etiam fortius vr̃,ꝙ nullo habito respectu particulari ad naturam emphiteosis,debeat idez de dictis bonis iudicari,ꝙ đ alijs bonis liberis,& ꝓphanis predicte Cecilie, & per ςsequens videt̃,ꝙ ad dicta bona dẽat admitti,qui ad alia bona,vt heres admittit̃, & pro ea parte pro qua vocatur ad hereditatem.Et hoc ipsum videtur ꝓbari.¶ Primo per predictam ςcordiam in.§.item ꝙ bona,quatenus ibi dicit̃,ꝙ illi qbus est quesitum ius in bonis emphiteoticis,possint de eis disponere,sicut de ꝓprijs bonis,seu ꝓphanis,sicut ergo parificantur ibi quo ad dispositionem inter viuos,ita etiã debent dici parificata quo ad successorem morientium,vt sic in omnibus bonis fiat,& habeat locum eadem successio.¶ Scđo hoc idez clarius ꝓbari videtur,qr ita expresse videt̃ disponi per statutum dicte ciuitatis,de quo in puncto,ibi enim disponitur expresse,ꝙ mulieres in bonis emphiteoticis nõ possint succedere nisi put, & sicut succedere possint ab itestato in alijs bonis

9 defuncti intestati.†Et cum in hoc verba videant̃ apertissima non est facienda questio, que fuerit mens statuentium iuxta.l.ille aut ille.§.cum in verbis.ff. de legatis tertio. Vnde cum in proposito presupponatur, ꝙ domina Baptista mater non succedat in iure vniuersalis hereditatis, videtur aperte concludendum, ꝙ etiam in dictis bonis emphiteoticis vniuersaliter succedere non possit.

10 ¶ †Demum hoc ipsum confirmatur,nam iure communi cautum est,ꝙ emphiteosis accepta pro se, & filijs masculis, & feminis debeat intelligi secunduz ordinẽ iuris cõmunis,alias municipalis iuxta ea que habentur in.l.si duo.ff. de acqui.here.& in.l.heredes mei.§.cuz ita.ff.ad trebelia.

11 maxime per Alex.& patruum, & dñm meum Soci.† Et ideo si extet in ciuitate statutum ꝙ extantibus masculis femina non succedat,predicta concessio,vt sit conformis statuto intelligetur facta ordine successiuo scilicet pro se, & filijs masculis,si extant, & ꝑ feminis in defectuz masculorum ita in terminis declarat Bar.in.l.vt iurisiurãdi.§.si liberi. ij.col.ff.de oper.lib.seqtur Imol.in.c.potuit.in fine de loca.Pet.de ancha.in ςsi.ccccxxxiij. Postqꝫ ista domina. & in ςsi.cxxv.Visis,& diligenter ruminatis. que cõsil.sunt super statutis istius ciuitatis Rauenne. Alex. in ςsil.cxix. Viso ꝓcessũ cause.iij.col.in prin.v.volu.& Corne.in consil.cxlv.Ad euidentiam.iij.col. primo volu. cum simi. sed sic est in ꝓposito,ꝙ dña Baptista ex forma statuti presupponitur exclusa a successione dicte Cecilie,& ad eaz dicitur vocata dña Maria,ergo interpretando casum nostruz de bonis

bonis emphiteoticis fm statutu3 videtur clare seq, q ad d.
11 bona do. Baptista admitti nó possit. ¶ † Et maxime hoc videtur verum, qr specialiter in statuto preallegato fit specialis dispositio de successione in bonis emphiteoticis, vt supra est dictum, quo casu a tali statuto debet regulari ius succedendi super bonis emphiteoticis et q non fuerint accepta pro heredibus, sed simpliciter pro filijs 7c. vt sic ordinarie non transeant cum vniuersitate, 7 iure hereditario, ita eleganter tradit Bal. in. l. liberti. liberteq3. vj. colum. C. de oper. liber. versi. sed quid si statutum. ¶ Et ex his videtur non obstare, q in preallegata concordia vocentur fm ordinem scripture primo ascendétes, 7 postea collaterales, qm hoc videtur intelligendum, modo tamen ex forma statuti aliter non disponatur vel q ascendentes, 7 collaterales intelligantur vocati eo ordine, quo per statutum vocant per predicta, vnde cum in casu nostro presupponatur, q ad ius hereditatis vniuersalis, non do. Baptista mater, sed d. Maria amita vocetur, sequitur q eodem modo debent verba
13 dicte concordie interpretari. ¶ Nec dicat aliquis, † q statutum de predictis bonis emphiteoticis non possit disponere, velut de rebus ecclesiasticis iuxta. c. ecclesie. s. Marie. cum his, que ibi tradunt per doc. de constit. qm respondetur, q statutum non disponit de re ecclesie, sed de vtili dominio, qd est laycorum, 7 ita in terminis declarat Petr. de ancha. in. d. consi. cxxv. col. pen. 7 Andr. barbat. in consil. xiiij scribit propheta. colum. fi. i. volu. ¶ Hec sunt, que prima facie me aliquantisper dubium in presenti consultatione reddebant, 7 forte primo aspectu trahere possent quelibet in sententiam contra predictam do. Baptistam, 7 sic contra oclusionem. s. positam. ¶ Uerum predictis non obstantibus maturius, 7 diligentius omnia animaduertens arbitror conclusionem superius positam de iure defendi posse. ¶ Et vltra predicta comprobatur conclusio ex. j. scriptis. Prius tn presuppono q predicta concordia dum loquitur de ascendentibus omnino vult comprehendere ascédentes per lineam maternam, put est ipsa mater, auus, vel proauus maternus, aut auia, vel proauia materna, 7 sic de alijs,
14 † nulli. n. dubium est, q ascendentium appellatione mater, 7 alij predicti continentur. §. ons. in auc. de her. ab intesta. veni. colum. viij. 7 in auc. cessante. C. de legi. her. ¶ Immo videtur posse dici a verosimili arguédo, q solum de eis voluerit loqui, non dico, q ascendentes per lineam masculiná excludantur, sed dico hoc, q si emphiteosis sit finita eo q sit finita linea comprehensor in instro, vt in cócordia presupponitur, ostenditur clare, q pater, auus paternus, nec alius per patrem ascendens non extabat, qr tunc emphiteosis esset in persona eius, et nó deficeret per mortem filij, vel nepotis vel alterius descendentis, vt est plusq clarum, vnde cum concordia loquatur, qn per mortem alicuius finitur linea comprehensor, presupponit non extare aliquos descédentes per prem, cu3 ergo eo casu loquat de ascendétibus, 7 eos vocet, necessario sequitur, q vocat matrem, aut alios per eam ascendentes, 7 hoc maxime dicendum est, qr predicta concordia emanauit occasione bonorum ecclesiasticorum iam per prius, 7 per longissima tempora in emphiteosim concessor, 7 vbi pater, 7 alij per eum ascendentes comprehenderentur certe ex illa concordia non plus iuris haberent, q mater, 7 alij per eam ascendentes, cum omnes simul, 7 sub eodem ver. dicerentur vocati arg. l. iam hoc iure. in prin. ff. de vulg. 7 pup. ¶ Hoc ita presupposito pro conclusione. s. posita verificanda (7 sic, q do. Baptista, mater debeat in. d. bonis innouari) 7 preferri do. Marie amite, aduertendum est, qr in predicta ocordia consideratur quadruplex genus personar, que ordinate ad innouationé admitti debent. Primo descendentes. Scdo in eor defectu vocantur ascendentes. Tertio vocantur collaterales vsq3 ad quintum gradum (qd intelligi d3, si ascendentes non extát.) Ultimo oibus predictis deficientibus vocantur collaterales, 7 propinqui vltra quintum gradú. ¶ Et q ita de-
15 beat predicta ocordia intelligi ostéditur. ¶ † Primo qm ordo denominationis, 7 vocationis arguit ordinem prelationis in iure delato, vt sic qui primo vocatur preferri deat, vt probatur in. l. quotiens. in prin. ff. de vsufr. 7 ideo per illum tex. dicit Bar. post Dy. in. l. qui duos. s. de vul. 7 pup.

16 † q si ex duobus equis meis vnum lego hospitalarijs, alius predicatoribus, hospitalarij preferuntur in electione, eo qr prius denominati fuerunt, facit. l. qui soluendo. la. ij. cum gl. ff. de her. insti. nam ex duobus seruis, primo nominatus fit liber, 7 heres, 7 dicit gl. id esse, qr cum prius testator eu3
17 nominauerit dr habere ad eum maiorem affectioné, † facit et qr si in eode3 instro ide3 fundus reperitur obligatus duobus, ille in iure hypotece prefertur, qui pmo est in instro nominatus, ita sing. determinat Ang. in. §. etenim. in auct. de her. 7 falci. colú. pen. 7 alleg. d. l. quotiens. 7 d. l. qui soluédo. 7 ideo Ang. 7 Imo. 7 alij in. d. l. qui soluendo. 7 An-
18 gel. in. l. heredes mei. §. fi. ff. ad trebellia. dicunt, † q ordo denominationis designat ordine3 charitatis, 7 dilectionis, qd et voluit Bal. in. l. i. C. de edi. di. adri. tol. dicens, q qui in ordine verbor est prior, erit potior in ordine possidendi, 7 in auc. hoc amplius. C. de fideic. iij. col. dixit, q q p prius nominatur, per prius diligitur, 7 magis honorat, 7 ad hoc possent plura cumulari, de quibus per Jaso. in. l. ij. §. prius. iiij. col. ff. de vulg. 7 pup. 7 in. d. l. qui duos. de lega. i. 7 plenius per Fely. in. c. dilecta. iiij. col. versi. ordo scripture, extra de rescri. Cum igitur in proposito ascendentes sint pus nominati, 7 postea collaterales, dom est, q debent preferri eo qr per prenominationem dr ad eos habita maior affectio, 7 in iure delato dicuntur facti potiores per predicta. ¶ Et hoc eo maxime dóm est, qr circa alias personas in. d. concordia nominatas respectu alior generum personarum. s. per me consideratorum, semper iste ordo attéditur, vt est notissimum. credi. n. d3, q eadem sit predicte concordie mens circa scdm, 7 tertium genus personar, 7 sic inter ascendentes, 7 collaterales, que est inter alia genera, vt sic vnum post aliud vocetur arg. l. si seruus plurium. §. fi. ff. de leg. i. cum simi. ¶ Scdo hoc idem ostenditur (ni fallor) vrgenti ratione, nam predicta quattuor genera personarum, sicut in scripture ordine vocantur vnum post aliud, vt. s. dixi, ita ex forma ocordie predicte maiore3 cósequuntur vtilitatem, vnum respectu alterius, seu minori onere grauátur qd cadit in idem, cum pp minus onus alicui iniunctum, remaneat ei res emphiteotica cu3 maiori vtilitate, dicitur. n. in. d. concordia, q descendentes (7 sic primam genus personar) solum tenentur de inouatione soluere solitos calzarios, ascendentes vero (7 sic scdm genus) vltra calzarios debent centum solidos p centum libris soluere, qd reducitur ad. xx. partem, persone vero de tertio genere. i. collaterales vsq3 ad qntum gradú soluere tenent vltra calzarios. vj. partem valoris rerum, ille vero de quarto genere soluet
19 iiij. partem, vt hec clare dicuntur in. d. concordia. † ex quo si recte consideretur, assumitur ordinata affectio 7 charitas ocordiam illam ineuntium in predicta quattuor genera personar, vt. s. ille persone dicantur magis dilecte, 7 per ons prius vocate, quibus maior confertur vtilitas, seu minus onus iniungitur, prout probatur in auct. hoc amplius. C. de fideicó. ibi in parte potiori 7c. 7. j. et in versi. maioris emolumenti 7c. 7 ibi ita not. doc. maxime Albe. de rosat. Ang. Saly. 7 do. Pet. phil. corn. idem et dicunt Ange. 7
20 Imo. in. d. l. qui soluendo. de her. insti. † ocludentes, q maior qtitas donationis, vel relicti maiorem affectioné importat, 7 alleg. d. auc. hoc amplius. vnde cum ascendentes minus in predicta ocordia grauétur, q collaterales, 7 per ons relinquatur eis maior vtilitas concludendum est eos prius vocatos esse ad inouationem petendam, q collaterales. ¶ Et presertim hoc in casu nostro dóm est in fauorem matris ad exclusionem amite, qr in ea vltra predicta concurrit proximitas gradus, maior affectio defuncte Ce-
21 cilie, † item 7 dispositio iuris cóis eam ad successionem vocans, 7 amitam excludens, vt in. §. ons. in auct. de here. ab intest. col. viij. 7 in auc. defuncto. C. ad senat. consul. tertul. ¶ Tertio comprobatur oclusio predicta, v3 q ascendentes, si extant, vocentur ad inouationem exclusis collateral
22 bus. presertim in casu nostro mater exclusa amita † per arg. ab euitatione absurdi iuxta. l. nam absurdu3. ff. de bo. lib. l. duobus. ff. de lib. cau. 7. l. osulta diualia. C. de testa. cú simi. 7 not. Jas. per illum tex. in. l. diuortio. in prin. v. no. ff. solu. mat. Dico. n. q nisi per. d. concordia3 per prius vocarétur ascédentes (puta mr in casu nro) sed simul venirent cú col-

lateralibus, sequeretur, q si solum vnus collateralis extaret (in quinto gradu existens cū ipsa matre vocaretur, qd esset absurdum, & omnino contra mentē predicte concordie, ergo &c. ¶ Quarto pro eadem conclusione facit, q in predicta cōcordia in. §. si vero predicti collaterales &c. dū vocatur quartum genus personarum, vz propinqui vltra quintum gradum, dicitur si non extarent collaterales, & propinqui vsq ad quintum gradum &c. de ascendentibus aūt nulla fit mentio, & sic non ponuntur in conditione ad exclusionem propinquorū vltra quintum gradum, ex quo (recte intuēti) necessario sequitur, q si extarent, per prius dicerentur vocati, hoc est ante collaterales. Alioquin posset dari casus, non existentibus aliquibus vsq ad quintū gradū, & existente aliquo ascendente, q propinqui vltra quintū gradum illum excluderent, cum dicere possent se admittēdos, vbi collaterales vsq ad quintum gradum non sint, prout tunc non esset, qd esset absurdissimum & omni inconuenientia inconuenientius, vt de se patet, ergo non dicendum per predicta. ¶ Debet ergo. d. §. si vero intelligi. si non extant collaterales vsq ad quintum gradum. s. postq eis (si eēnt) esset quesitum ius innouationis petende, qd debet intelligi, qn non extarent ascendentes fm q. s. dictum est, & hoc modo cessat omnis absurditas. & ista duo argu. fortius vrgerent tenendo, q sub ver. ascendentes, ēt pāter, & alij per eum superiores continerentur, si quidem in eis absurditas maior considerata videretur. & qd de eis, idem de matre, & ascendentibus per eam dicendum esset, q in concordia pariter, & per idem verbum vocati dicerentur, vt. s. dictū fuit. ¶ Quinto facit q do. Baptista, q renouationes ex forma predicte concordie faciende dicuntur habere precisam formam, vt. s. fiant personis in ea descriptis, & q aliter facte sint ipso iure nulle, vt clare dicitur in. d. concordia in. §. item q omnes renouationes &c. Attento ergo, q in. d. §. ponitur clausula annullatiua, dicendū est, q pro forma in-
23 nouatio debeat fieri, vt ibi dicitur. † Semper. n. dicitur qd datum pro forma, qn talis clausula apponitur fm Bal. & Ang. in. l. i. ff. de lib. & posthu. cum concordan. vt tradit Jaso. in. l. pacta que. ꝯ. in. i. not. C. de pact. & Alexā. Jas. & alij in. d. l. i. sed sic est, q in eadē ꝯcordia. s. ascendentes prius sunt vocati, vt est dictum, ergo prius sunt inouandi, maxime attento, q in. d. §. in fi. dicitur, q inouatio debeat fieri personis. s. scriptis modo, & forma supius declaratis, que verba aperte demonstrant ordinē scripture omnino attendendum esse. ¶ Ultimo vltra predicta comprobatur conclusio ista in fauorem do. Baptiste (esto sine preiudicio veritatis, q ascendentes cum collateralibus vocarentur simul, qd tñ est falsum, vt. s. ostensum fuit) nam deberet istud
24 intelligi fm gradus prerogatiuam, † sicut. n. inter ipsos collaterales seruanda est gradus prerogatiua iuxta. §. si vero neq. in auc. de her. ab intesta. vt. s. dictum est, ita ēt dz eadē prerogatiua seruari inter eos, & ascendentes, vt sic vna determinatio pariter ad vtrunq genus personarum referatur, arg. l. iam hoc iure. ff. de vulga. & pupil. cum simil. sed do. Baptista mater est proximior in gradu, q sit do. Maria, ergo &c. ¶ Superest nunc respondere ad allegata in contrarium, & licet recte intuenti predicta, quasi ad omnia apparere possit resolutio, tamen vt veritas clarius demonstretur, singulatim respondetur, vt infra. ¶ Non ob. ergo
25 qd primo loco dictum fuit, † quia quicquid sit in feudis, in proposito nostro in rebus emphiteoticis aliud est, nam in eis regulariter femina ita succedit, sicut masculus, vt tradit Bald. in. c. ij. si de feu. fuer. contro. & probatur in. l. ij. in sui generalitate. C. de iu. emphi. & in. §. emphiteosim. in aucté.
26 de non alien. colla ij. & ratio differentie est, † q feudum requirit regulariter personalia seruitia masculis, & non feminis conuenientia, qd non est in emphiteosi, & hanc differentiā in indiuiduo tradit insignis doc. do. Jo. bapti. caccialup. in suo trac. de feu. col. fi. in versi. decimo quarto q fe-
27 mina &c. ¶ † Et lz aliqn valeat arg. de feudo ad emphiteosim, vt in ꝯrium dicebatur, tñ tale argu. non procedit, qn ratio differentie reperitur, vt nouissime tradit Jas. in. d. l. i. C. de iu. emphi. col. xiij. ver. quid tenendum &c. ¶ Preterea vbi aliud non esset, tale arg. in proposito sumi non posset, q ei aperte refragatur predicta concordia, in qua dum loquitur de descendentibus, evidēter apparet ēt feminas vocari, immo vt ēt. s. dixi, dum loquitur de ascendentibus, vn q omnino loquatur de matre, & ascendentibus per eam, & forte tm de eis. ¶ Preterea si tantū masculi comprehenderentur, & domina Maria amita cum sit femina nullum ius haberet, tam & si ex alio ipsa non debeat admitti. vt ex predictis patet. ¶ Ad scdm respondetur primo negādo, q illa verba ascendentes, & collaterales, lz per copulā sint posita, vocent simul, & eodem tempore ad eandem inouationem vtrunq genus personarū, quinimo concludendum est q prius dicuntur vocati ascendentes, & in eorū defectū postea collaterales, put. s. pluribus rationibus, & conclu-
28 denter probatum est. † & lz alias copulatiua oratio soleat simul vocare, tñ vbi ratio exposcit in ꝯrium intelligitur, q vocet ordine successiuo iuxta not. per Bart. & omnes in. l. gallus. §. quidā recte. ff. de lib. & posth. Et maxime hoc pcedit, qn vocanē plures sub nomine collectiuo, vel vniuersali, puta familie, vt ibi per Bar. & alios, & maxime Jas. in. vj. & vij. col. versi. tertio amplia &c. prout proprie est in casu nostro, dicitur enim in. d. concordia, q debent inouari ascēdentes, & collaterales &c. que sunt nomina collectiua, seu vniuersalia. ¶ Et lz ibi illud sit dictum respectu eorū, qui sub nomine vniuersali comprehenduntur, qui eo modo dicuntur vocati sine copula, vt proprie loquitur Jas. in. d. versi. tñ procedit etiam respectu vnius, vel plurium, qui cū. d.
29 nomine vniuersali copulatiue vocātur, † puta si quis capit emphiteosim pro se, & alijs de domo &c. nam non solū illi de domo intra se dicuntur vocati ordine successiuo, sz ordo successiuus attenditur ēt respectu recipientis, & aliorum de domo, lz copulatiua sit oratio. Prius ergo habebit ipse solus, deinde alij de domo successiuo ordine, ita signanter determinat Pau. de cast. in. l. cum ita. §. in fideicōmisso. ver. per istum. §. vnde &c. ff. de lega. ij. ¶ Et lz ibi referat Bal. ꝯrium sensisse, tñ dicit. q verior est opi. contra Bal. & istā decisionem Pau. de cast. refert, & sequitur Jas. in. d. §. quidam recte. vij. col. ver. adde bene facere &c. ita proprie est in casu nostro, vbi copulatiua ponitur inter ascendentes, & collaterales, non solum ergo collaterales inter se vocantur ordine successiuo, sed talis ordo attenditur ēt inter eos, & ascendentes primo nominatos, pro quo optime facit. d. §. in fideicōmisso. vt ibi inducit Pau. de cast. sic ergo sequitur, q non obstante oratione copulatiua ascendentes, & sic in proposito nostro do. Baptista mater, dz prius admitti.
30 ¶ † Nec est nouū in iure, q copula inter homines diuersi gradus, seu linee diuerse posita simul non vocet, sed ordine successiuo, nam sic ponitur in. l. i. §. sciendum. ff. de su. & legi. ibi, nepotes, & deinceps, in auc. in successione. C. de suis, & legi. ibi, nepotes, & vlteriores, item & in auc. cessante. C. de legi. her. ibi, linee descendentis, & ascendentis &c. & ita plura alia iura possent ad hoc allegari. ¶ Et si quis dicat, q in. d. iuribus ex alio potest constare de intentione legislatoris, dicam q ēt in casu nostro multifariam, & concludēter constat de intentione. d. concordie fm q. s. plene deductū fuit. ¶ Scdo potest ad argu. responderi, (q dato, q simul dicantur vocati qd tñ est omnino falsum) tñ dicuntur vocati fm gradus prerogatiuam, prout. s. dixi. in vlti. ratione in fauorem do. Baptiste considerata. ¶ Non obstat tertiū (in quo iacet omnis difficultas) q respōdetur, q imo non est idem iudicandum de bonis emphiteoticis, qd de alijs.
31 ¶ † Et pro hoc demonstrando presuppono, q emphiteosis ecclesiastica, de qua agimus non dicitur transire iure hereditario, nec ex sui natura, cum solum inuestitura sit facta pro se, filijs, & nepotibus tantum absq verbo heredibus, vt in puncto narratur, quo casu dicitur filijs, & nepotibus acquiri ex prouisione concedentis, & ex forma ꝯctus, ita q idem, vt ad eos ēt non heredes peruenire posset, vt declarat Bar. in. l. iurisiurandi. §. si liberi. i. col. ff. de oper. liber. & in. l. qd dicitur. la. ij. ff. de ver. oblig. ij. col. ver. induco ad q. Bal. longe disputans in auc. si quas ruinas. ij. & iij. col. ver. modo restat aliquid querere. C. de sac. sanc. eccle. cum concordan. vt scribit Jas. in. l. ij. col. lxviij. ver. tertio querit Saly. &c. C. de iu. emphit. nec ēt ex forma. d. concordie, in qua ad inouationem vocantur simpliciter illa quattuor genera personarum (de quibus. s. dixi) absq aliqua cōsidera-

tione,

tione, ꝙ sint heredes, vigore ergo .d. concordie dicitur que situm ius inouationis personis predictis (ordine tñ de quo .s.) siue fuerint heredes, siue non per predicta. ¶ Hoc ita stante (put verissimũ est) sequitur in proposito, ꝙ lz do. Baptista nó sit heres vniuersalis (loquor tñ sine preiudicio veritatis) nó tñ ex eo repelli dꝫ a bonis emphiteoticis, seu ab innouatione de eis sibi facienda, si ex alio ei tale ius competit, ꝙ proculdubio competit ex forma .d. concordie, put .s. plene deductuꝫ fuit. ¶ Nec huic ꝯclusioni obstant, que in ꝯtrium .s. allega. sunt. naꝫ primo ad .§. itẽ ꝙ bona in predicta concordia, respondetur, ꝙ non valet istud argu. seu ista ꝯsequẽtia, potest quis de re aliqua libere disponere in vita, vel ẽt in testõ, ergo eo intestato defuncto transit res illa ad suos heredes, potest .n. esse, ꝙ ei talis res sit ea lege concessa, vt ei libere liceat de ea disponere viuenti, vel morienti, vbi vero non disposuerit, perueniat ad certas personas, nemo .n. dubitabit isto casu illo intestato defuncto, qui viuens nil de re ipsa disposuerat, quin res ad certas illas personas
32 sit peruentura ⁊ non ad heredes illius, † semper .n. dꝫ seruari, ⁊ impleri pactum, ⁊ lex in concessione rei appositum, vel apposita, vt .l. legem .C. de pact. ⁊ .l. quotiens .C. de dona. que sub mo. ⁊ vtrobiqꝫ doct. dicunt cum simi. ⁊ ita proprie contingit in casu nostro, nam licet per .d. concordiam permittatur habenti res emphiteoticas libere in vita, ⁊ ẽt in testõ disponere, tñ apponitur postea pactum, vel lex ista, ꝙ si intestatus decedat, qui emphiteosim habebat, ⁊ nihil de ea disposuerat finita linea comprehensorum in instrõ emphiteosis illa debeat peruenire ad certas personas, vcꝫ ad illa quattuor genera personarum (ordine tñ, de quo .s.) ⁊ tales persone debent de .d. emphiteosi inouari, vt clare dicitur in .d. concordia in prealleg. ver. seu .§. item si quis decesserit intestatus cum .§. seq. nulla habita consideratione, an sint heredes, vel ne, vt .s. dixi, ⁊ ista est vera, realis, ⁊ clara responsio. ¶ Esto ergo, ꝙ do. Baptista non sit heres, ex quo tñ est ascendens, ⁊ sic de personis in concordia vocatis (cum eaꝫ nemo precedat) dꝫ ad .d. res emphiteoticas, seu ad ipsarum innouationem omnino admitti. ¶ Scdo non obstat, ꝙ per statutum, de quo in puncto disponi videtur, ꝙ mulieres non aliter succedant in emphiteoticis bonis, ꝙ̃ in alijs succederent, qꝛ respondetur, ꝙ tale statutum loquitur tantum de filiabus respectu parentum, vt .s. ille nõ succedant parentibus suis tam masculis, ꝙ̃ feminis in bonis emphiteoticis aliter, ꝙ̃ succederent in alijs bonis, item ⁊ de sororibus respectu fratrum, vel sororꝫ decedentium, ⁊ hoc clare ostenditur ex verbis illis, que ibi sequuntur, vꝫ extantibus fratribus masculis vtrinqꝫ coniunctis ⁊c. vbi loquitur de successione parentum, ⁊ verbum fratribus ibi ponitur respectu mulieris ⁊ filie defuncti, de cuius exclusione vel admissione agitur, item ẽt ex alijs verbis .j. positis, vꝫ extantibus fratribus, seu descendentibus ex fratribus, ⁊ ibi agitur de successione fratrum, vel sororꝫ decedentiũ ab intestato, ⁊ verbum fratribus ponitur respectu persone defuncte. Cum itaqꝫ constet statutum loqui tantum de decedentibus parentibus, vel fratribus, ⁊ sororibus habentibus emphiteotica bona, aperte demonstratur, ꝙ verbũ illud mulieres, dꝫ intelligi .s. filie, vel sorores persone defun-
33 cte, † verba .n. sequentia declarant precedentia, vt .l. qui. filiabus. ⁊ .l. si seruus plurium .§. fi. ff. de leg. i. ⁊ vna pars statuti declarat aliam, vt per Bar. ⁊ Auge. in .l. vtrum .ff. de peti. her. Bar. in .l. pretor ait .§. erit .ff. vi bo. rapto. ⁊ probatur in .§. ex hoc autem capite. vbi omnes doc. tradũt in sti. de leg. acquil. tradit patruus, ⁊ do. meus Soci. in consi. ix. viso statuto. ij. col. iij. vol. Cor. in ꝯsil. clxxxiij. presupponitur statutum. ij. col. ij. volu. ⁊ in consi. clxxxij. in causa vertente. iij. col. iij. volu. cum simi. ¶ Et ꝙ ista sit mens statuti euidentissime apparet paulopost in fi. dum dicitur dũmodo .d. sorores, ⁊ filie condecẽter dotentur per eoꝝ patres, vel fratres, nam cum loquatur de mulieribus quas .s. dixit excludi restringendo .d. exclusionem, ⁊ expresse tantum sorores, ⁊ filias nominet, ostenditur, ꝙ de eis tm̃ .s. intellexit loqui. ¶ Qd ẽt probatur, dum dicitur, ꝙ debent dotari per patres, vel fratres eoꝝ, de quoꝝ successione agitur, ⁊ qꝛ arbitror istam declarationem predicti statuti esse verissimã, ⁊ apertissimam, ió vlterius non instabo. ¶ Qua stante sequitur, ꝙ non comprehendit casum nr̃m, nam do. Baptista non est soror, nec filia Cecilie defuncte, sed mr̃, ergo ⁊c. Remanet igitur casus nr̃ sub dispositione .d. ꝯcordie, per quam ista mater vocatur, non inspecto, an sit heres, necne, vt .s. deductum fuit. ¶ Preterea ad istud statutum põt ⁊ aliter rñderi (posito, ꝙ loquatur generaliter de qualꝫ muliere, lꝫ id falsum sit) nam dico, ꝙ procedit tm̃ extantibus filijs masculis, vel fratribus, vel eoꝝ descendentibus masculis persone defuncte, vt in eo aperte dr̃, sed in casu nr̃o predicte Cecilie defuncte nullus ex predictis superest, ergo se-
34 quitur, ꝙ statutum non procedit, † quinimo sumpto argu. a sensu ꝯrio iuxta .l. i. §. huius rei. ⁊ que ibi doc. tradunt .ff. de offi. eius. cui mand. est iuris. dõm est, ꝙ cum non extet aliqua ex personis in statuto nominatis ad exclusionem mulierum, ꝙ ipsa do. Baptista a bonis emphiteoticis nõ excludatur, sed ad ea admitti debeat, ⁊ sic statutum hoc modo consideratuꝫ retorquetur, ⁊ facit ꝓ do. Bapti. ¶ Tertio non ob. dum dicebatur casum istum debere interpretari fm̃ ordinem, ⁊ importantiaꝫ statuti. Qm̃ rñdetur pluribus modis. ¶ Et primo dico, ꝙ dicta in argu. procedunt, qñ emphiteosis trãsiret iure hereditario, qd non est in casu nostro, vt .s. presupposui, vel saltem qñ in statuto, quo femina (de qua agitur) excluditur fit expressa dispositio de bonis emphiteoticis, qd similiter isto casu non reperitur. ¶ Et pro clariori intelligentia huius solutionis ꝯsiderandum est,
35 ꝙ aliqñ, ⁊ primo † statutum excludens feminã a successione exprimit ẽt de bonis emphiteoticis, ⁊ tunc siue emphiteosis transeat iure hereditario, qꝛ accepta sit pro se, ⁊ filijs, ⁊ heredibus, siue ẽt sit dispositio per se stans, qꝛ sit accepta ꝓ se, ⁊ filijs simpliciter, seruanda est forma statuti, ⁊ ꝯñr femina sic dictante statuto excludetur, ita determinat Bald. in .l. liberti, liberteqꝫ .vj. col. C. de op. lib. ⁊ ró est, qꝛ statutum potest õ talibus bonis disponere respectu vtilis dñij, qd est subditoꝝ, vt .s. dictuꝫ fuit, ⁊ pro .l. inter subditos seruari dꝫ. .l. oẽs populi. cum materia .ff. de iusti. ⁊ iu. ⁊ iste non est casus noster, qꝛ quo ad istum castrũ, non reperitur, ꝙ statutuꝫ expresse disponat de bonis emphiteoticis matrem ab eis
36 excludendo, vt .j. dicam. ¶ † Aliqñ ⁊ scdo statutuꝫ simpliciter excludit feminas ab hereditate, ⁊ successione morientis, ⁊ emphiteosis (quam ipse habebat) transitura erit iure hereditario, ⁊ tunc etiam exclusa mulier a successione erit exclusa ẽt a bonis emphiteoticis, qꝛ cum illa requirant quẽ heredem, vt in eum transeant, non pñt in feminam non heredem transire, ita declarat Bar. in .l. vt iurisiurandi .§. si liberi .ff. oper. lib. ⁊ cum Bar. in hoc ꝯcordant alij, ⁊ est cõis opi. sꝫ nec iste est casus nr̃, qꝛ emphiteosis, de qua agimus, non est transitura iure hereditario, siue inuestiturã eius, siue
37 concordiaꝫ predictã inspiciamus, vt .s. deduxi. ¶ † Aliqñ ⁊ tertio ⁊ vlti. (ꝙ̃tum pertineat ad propositũ nr̃m) stante eodem statuto emphiteosis accepta est simpliciter pro certis personis expressis, vt sic per se non transeat iure hereditario, puta pater accepit ꝓ se, ⁊ filijs suis masculis, ⁊ feminis, ⁊ tunc lꝫ Barr. ⁊ alij plures teneant feminas non admitti stantibus masculis, ⁊ sic statutuꝫ dẽre attendi ẽt in bonis emphiteoticis, vt .s. dicebam. tñ multi alij nec leuis auctoritatis tenẽt ꝯrium volentes ꝙ imo ex quo emphiteosis per se non est deuoluenda iure hereditario statutũ illud in ea non attendetur, ⁊ sic femine vna cum masculis admittentur, ita signanter determinat Bal. in .d. l. liberti, liberteqꝫ. col. vi. sic ẽt tꝫ saly. in .l. ij. C. õ iu. emph. in .xvij. q. mihi col. vij. ver. sꝫ dubitari põt, vbi per rõnẽꝫ predictaꝫ expresse reprobat opi. Bar. hanc opi. sequitur Alex. in apostill. ad Bal. in .d. l. liberti, liberteqꝫ. dicens, ꝙ opi. Bal. ꝯ Bart. est melior, ⁊ multum sibi placet, quaꝫ ẽt ⁊ alij tenent, vt studiosus inuenire poterit, ⁊ huic casui potest casus noster applicari, si quidem presupponitur, ꝙ ista mater a successione filie remoueatur per statutum ciuitatis Rauẽne ⁊ emphiteosis, de qua agitur, ipsi non dicitur deferri iure hereditario, sed ex prouisione predicte concordie. put .s. dictũ fuit. ⁊ ideo quicquid dixerint Bart. ⁊ sequaces, fm̃ opi. Bal. ⁊ alioꝝ .s. relatoꝝ, videtur dõm, ꝙ do. Baptista admittatur esto, ꝙ per statutum ab vniuersali successione excludatur. ¶ Nec dicatur non esse in primo casu attento, ꝙ statutũ de quo in puncto expresse disponit de bonis emphiteoticis

feminas non aliter admittendo ad ea q̃ ad alia bona admittantur, qm̃ responsio patet ex predictis, dico.n. ꝙ non potest adaptari ad casum nostrum, sed loquitur tantum de filiabus, & sororibus decedentium, vt.s. ostensum est, quatenus ergo mater per alia statuta excludatur, solum excluditur ab vniuersali successione, & nulla fit mentio de bonis emphiteoticis, stante itaq; opin. Bal. & sequacium contra Bartol. ista prima solutio de plano procedit, fateor tñ, ꝙ ista opin. Bal. simpliciter considerata est valde dubia propter auctoritatem Bar. & aliorũ, qui sequuntur Bar. qui contrarium tenuerunt, vt dixi, & ideo in ea non facio magnum fundamentum, nec simpliciter pedes figo. ¶ Unde (quicquid circa eam sit) scd̃o loco responderi potest deducendo predictas opin. ad concordiam, vt.s. opi. Bar. & sequacium procedat, qñ statutum facit mentionem de bonis in exclusione feminarum, puta ꝙ filie in bonis patris non
38 succedant &c. † nam tunc cum bonoꝝ appellatione veniãt etiam emphiteotica iuxta.l. bonorum.ff. de verb. sign. talia bona censebuntur in dispositione statuti comprehensa opi. vero Bal. Saly. & aliorum procedat qñ statutum simpliciter excludit feminas ab hereditate, vel successione defuncti, nam eo casu, cum emphiteosis non veniat iure hereditario, sed ab eo sit separata, & sic cũ iure vniuersali non trãseat, non dicetur cõprehensa in.d. statuto. Ista est pulchra, & realis distinctio, per quam vtraq; opinio in suo casu defenditur, & eam tradit insignis iuriscõsult. & aliquando preceptor meus honorandus do. Joan. campeg. in suo solẽni tracta. de dote, in.v. parte. q. xlij. qui etiam dicit, ꝙ ista distinctio colligitur ex doctri. Bal. in.d.l. liberti, liberteq;. in versic. sed quid si est statutum, mihi est in.vj. colum. & certe ita sentit ibi Bal. dum contra Bar. tenet, qñ statutũ simpliciter de vniuersali successione loquitur, vt ibi videri potest, qua distinctione stante (prout videtur realis, iuri ac rationi cõgruens) dico, ꝙ casus noster procedat ſm opi. bal. & sequacium, nam statutum illud per quod asseritur mater excludi ab vniuersali hereditate filiorum, loquitur simpliciter per verba vniuersitatem iuris hereditarij importantia, tam in nigro, q̃ in rubro eius, dicitur.n. in rubro, in quibus mater ad successionem filiorum ab intestato morientiũ admittatur, & statim in nigro dicitur, statuimus ꝙ mater ad successionem filioꝝ ab intestato decedentium non admitta
39 tur, † tantum.n. est dicere ad successionem, q̃tum ad heredítatẽ, qñ ponitur respectu persone morientis, puta ad successionem Gaij, vt de se patet, & probatur in.l. si fratris. C. de iu. delib. in.l. qm̃ sororem. in.l. si curatoris. & in.l. suũ heredem. eo. tit. in.l. iij. v. & vj. & per tot. tit. C. cõmu. de succe. cum mille simi. Sic ergo ex hoc sequitur, ꝙ predictum statutum non comprehendit bona emphiteotica, vnde lʒ mater a successione sit exclusa, admittetur tñ ad bona emphiteotica, de quibus agitur ex forma.d. concordie, cum illa iure hereditatis, & successionis non deuoluantur. ¶ Tertio (posito, ꝙ opi. Bar. simpliciter procedat) põt aliter respondere, dico.n. ꝙ qñ pater accipit pro se, & filijs suis masculis, & feminis (in quo casu loquitur Barto.) attento, ꝙ per statutum prius masculi vocantur, conuenit, ꝙ ipse voluerit ei fieri conformis, cum & ipse prius de masculis meminerit, vt sic ordo scripture cum ordine statuti talem presumptionem inducant, vt pro masculis prius, & eis non extantibus pro feminis dicatur accepisse per ea, que ipse bar. & sequaces dicunt, verum in casu nostro aliud est, nam ex forma.d. concordie, prius vocantur ascendentes, & postea collaterales, & propter hoc.s. fuit conclusum, ꝙ non simul dicantur vocati, sed ordine successiuo ſm ordinem scripture, satis.n. dura esset interpretatio, & verbis ipsis admodũ repugnans, ꝙ collaterales prius dicerentur vocati in effectu, cum in scriptura postponãtur, & in eis, nec necessitatis, nec charitatis ordo concurrat, vt debeant preponi, sed ecõ
40 tra potius, † cuʒ maior sit affectio in ascendentes, q̃ in collaterales, & etiam necessitas imminet filijs parentes instituendi, & non collaterales iuxta.§. & hec quidẽ de parentũ. in aucten. vt cum de appellat. cogno. collat. viij. & traditur in.l. nam & si parentibus. per illum textum.ff. de inofficioso testamento. ¶ Et ex hoc patet responsio, si quis in contra
41 riũ allegaret, † ꝙ institutio facta de nepote & patre eius filio testatoris, dicitur prius facta de filio, licet in scriptura sit postpositus, vt tradunt Bartol. & alij in.l. gallus.§. quidam recte. de liberis & posthumis, vt ibi per Jasonem, columna septima, versicu. quarto amplia &c. & columna octaua, versicu. extra glo. querit Barto. & c. illud enim affectionis & necessitatis ordo inducit, vt omnes doctores dicunt, qui in casu nostro potius ascendentibus fauet, q̃ econtra, vt dixi. ¶ Esto ergo, ꝙ opinio Barto. in dicto.§. si liberi. de qua.s. simpliciter sit vera, de ea ad casum nostrum argui non potest, cum sit diuersus, & diuersa ratione termi
42 nandus, † & alias ex diuersis non bene arguitur.l. finali.ff. de calumniatori.l. naturaliter.§. nihil commune.ff. de acquirenda possessione. & l. papinianus exuli. in principio.ff. de minori. cum similibus. ¶ Demum & quarto (vbi predicta non procederent) potest responderi, & de plano, dico si quidem, ꝙ opinio Barto. & sequacium procedit per coniecturas, quia scilicet sic creditur accipiens voluisse, prout per statutum ordinatur, prout ipse, & alij dicunt, sed si de alia voluntate accipientis constaret, illa esset attendenda, puta ꝙ exprimat se accipere pro filijs masculis, & feminis, vt simul, & pariter admittantur, certe eo casu non obstante statuto simul vocarentur propter expressam voluntatem accipientis, nec tunc locus esset coniecturis, & interpretationi de qua supra. iuxta.l. continuus.§. cum ita.ff. de verborum obligationibus. & quia de hoc neminem arbitror dubitaturũ, vltra non insistam. Sed sic est in ꝓposito casu, ꝙ ex voluntate dicte ꝯcordie ascendentes (presertim mater) debent preponi isti amite, vt ex pluribus rationibus supra euidentissime demonstratũ fuit, ergo sequitur, ꝙ qcquid disponat statutum eo non attento, debeat omnino attendi voluntas, & intentio predicte concordie, & per hanc
43 viam tollitur omnis difficultas. ¶ † Nec quenquaʒ moueat, ꝙ Petr. de anchara. in eius consil. cxxv. & ccccxxxiij. supra allegatis, loquatur in casibus contingentibus in ciuitate Rauenne, quia si recte quis intueatur, clare videbit, ꝙ loquitur in casibus valde diuersis a casu nostro, & rationes adducit, que isto casu non militarent, nam in primis in vtroq; consilio, loquitur de filiabus defuncti excludendis per eiusdem filios, quod de plano admittendum est, cuʒ extet statutum per quod in illo casu fit expressa dispositio circa bona emphiteotica, prout supra declaraui procedere statutum, de quo in puncto, & in eo statuto plurimum se fundat Petr. de ancharano, maxime in dicto consilio. cxxv. in tertia columna, versiculo secundo principaliter &c. ¶ Preterea cum in casibus illis emphiteosis esset accepta pro se, & filijs, seu liberis simpliciter, quo casu creditur velle conformari cum statuto, cum de contraria voluntate non constet, & sic in dubio conuenit, vt attendatur coniectura conformationis cum statutis, que omnia cessant in casu nostro, nam concordia omnino intendit vocare per prius ascendentes maxime matrem, nec statutum (per quod illa asseritur exclusa) loquitur de bonis emphiteoticis, vt supra dictum est. ¶ Preterea etiam aduertendum est. quia Petr. de anchara. in dicto consil. ccccxxxiij. potissime se fundat, quia stipulatio facta erat in casu suo ꝑ se, filijs, & heredibus, quo casu fit deuolutio iure hereditario, vt est dictum, & ideo nimirum, si filia non heres excluditur, prout supra dixi in secundo casu circa primam solutionem, & in illo centesimo vigesimo quinto, potissime se fundat in quibusdam pactis antiquis, vt ex discursu illius consilij videri potest. Item etiam in casu illo pater filios masculos heredes vniuersales fecerat, feminis vero res certas reliquerat, ex quo facile cognosci potuit, ꝙ eas voluit excludere a bonis emphiteoticis, prout poterat vigore pactorum, de quibus ibi per eum. Hec autem in casu nostro non interueniunt, nam emphiteosis non defertur iure hereditario, vt.s. dictum fuit, Cecilia ab intestato decessit, & voluntas eius (si qua esset) verosimiliter esset in fauorem matris eius, pacta vero (idest illa cõcordia, de qua supra) matri omnino fauent, vt supra deductum fuit. Sic ergo ex predictis omnibus concluditur dominam Baptistam matreʒ amita exclusa debere ad innouationem admitti. Laus Christo Redemptori nostro.

Maria. Soci. iunior. J. U. D. Padue legens.

CASVS

Gratiadeus.

Ludouicus.

Jacobus.

Ludouicus, Federigus, Hieronymus, Vicentius.

¶ Gratiadeus de galuagnis nobilis Mantuanus a Reuerendo Episcopo Mantuano, vel ab eius agentibus de quodaz feudo inuestitus fuit pro se, suisq; heredibus filijs, & liberis vtriusq; sexus ex eo, & eius heredibus filijs, & liberis vtriusq; sexus, vt. s. legittime descendentibus natis, & nascituris &c. prout late constat ex inuestitura, cuius copia transmittitur.

¶ Post mortem. d. Gratiadei, Ludouicus eius filius fuit de. d. feudo similiter inuestitus, qui postea habens superstites Jacobum filium, & Ludouicum, Federiguz, & alios nepotes eius ex predicto Jacobo condidit testamentum, in quo in omnibus suis bonis mobilibus, & immobilibus, iuribus, & actionibus presentibus, & futuris suos vniuersales heredes instituit Jacobum eius filium, Ludouicuz, Federigum, Hieronymum, & Vincentium eiusdem Jacobi filios, & nepotes eius equaliter & equis portionibus, vno alteri succedēte inter ipsos oēs quattuor fratres, vt si contingeret vnum eorum premori sine filijs legittimis, & naturalibus, alij succedant, & sic alter alteri, & prohibuit sue hereditatis, aut partis eius alienationem, vt latius hec in testamento predicto continentur.

¶ Mortuo postea Ludouico testatore, & post euz Jacobo eius filio, Ludouicus, Federigus, Hieronymus, & Vincētius fratres diuiserūt inter se omnia bona cnomunia, & sic etiam diuiserunt bona illa feudalia, de quibus Gratiadeus eorum proauus fuerat inuestitus, vt. s. deinde Ludouicus Jacobi filius vnus ex dictis fratribus, vendidit partem suam bonorum feudalium, nobili do. Euangeliste de zibromentis eius sororio cum licentia, & consensu Reuerendi Episcopi Mantuani, scientibus, & patientibus, immo letantibus, & quasi consentientibus alijs eius fratribus, eo q timebant, ne in magis extraneum alienarent.

¶ Et presupponitur, q alienatio predicta (ex consuetudine antiquata, & longissime obseruata) valuit, & tenuit etiam ad preiudicium predictorum fratrum. d. Ludouici venditoris, vt sic ipsi fratres occasione inuestiture, de qua. s. nullum ius habere dicanī, sed eo penitus dicantur priuati per alienationem predictam, & super hoc nulla sit dubitatio.

¶ Demum decessit predictus Ludouicus venditor absq; liberis instituto herede predicto do. Euangelista.

¶ Modo his sic stantibus, & posito (sine preiudicio veritatis) q fratres predicti Ludouici admittantur ad petitionē fideicomnissi ex testamento Ludouici eorum aui, queritur vtrum in eiusmodi fideicōmissi restitutionem ab eis petitā, veniant bona feudalia, vt. s. alienata?

SVMMARIVM

¶ Vtrum in fideicōmissi restitutionem veniant feuda.
¶ Feudum quando dicatur hereditarium.
¶ Testator quando de feudo disponere possit.
¶ In vniuersali fideicōmisso solum veniunt ea, que grauatus habet ex testamento fideicōmittentis.
¶ Et quantum operetur consuetudo, q valeat alienatio feudi etiam ad preiudicium agnatorum.

1 Feudum an veniat in restitutione fideicōmissi vniuersalis, & j. in discursu.
2 Feudū an sit hereditarium, probatur ex tenore inuestiture, que semper attendi debet.
3 Feudum hereditarium dicitur, quādo acceptum est pro se, & heredibus.
4 Vassallus de feudo hereditario potest ad libituz disponere, vide tamen. j. nu. 22. vsq; ad nu. 28.
5 Emphiteosis accepta p se, & heredibus an vni ex filijs prelegari possit, & j. nu. 35.
6 Feudum lz non veniat in restitutione fideicōmissi, tamen si fideicōmissarius sit de comprehensis in inuestitura, tunc venit, vide tamen. j. nume. 38.
7 Qui omne dicit nihil excludit.
8 Jus patronatus transit cum vniuersitate, qd aliter nō trāsiret, qz multa per vniuersitatem transeūt que aliter non transirent, vide. j. nu. 37.
9 Heres factum testatoris improbare nō potest, sed id adimplere debet.
10 Fideicōmissum in bonis feudalibus an valeat saltem quo ad extimationem, & j. nu. 60. vbi late.
11 Feudum non potest ad aliquem ex descendentibus peruenire, nisi sit heres, quando in inuestitura pro se & heredibus dicitur.
12 Nihil aliq̄z actionem agit, ad quam non habet potentiaz, sm magnum Auerroim.
13 Actus omnis data potentia pendet a voluntate agentis.
14 Actus humani regulantur a voluntate, & potestate.
15 Modus requisitus in aliqua dispositione seruari debet, alias actus non consistit.
16 Potestas, voluntas, & modus, hec tria canonicant omnes actus humanos.
17 Vassallo regulariter interdicitur disponere de feudo in testamento, & pro anima, & sic ad pias causas, & rationem assignat, & hoc procedit quando feudum est antiquum, vt. j. nu. 21. & j. nu. 51.
18 Feudum est ius quoddam persone coherens, simile vsufructuarij.
19 Feudi ius finitur morte feudatarij, sicut morte vsufructuarij finitur vsufructus.
20 Vassallus sine consensu domini non potest in aliū feudum transferre.
22 Feudum venit in restitutione fideicōmissi, quando concessum fuit alicui pro se, & heredibus, quibuscunq;, vel per similia verba generalia.
23 Feudum hereditarium dicitur, quando est dictum pro se & heredibus quibuscunq;.
24 Feudum quando nullo modo est hereditarium, sed simpiliciter transiens ad descendentes ex pacto & gratia concedentis, prout est, quādo conceditur pro se & liberis suis, tunc non venit in restitutione fideicōmissi.
25 Feudum concessum alicui pro se, & heredibus simpliciter, si hoc verbum heredibus capitur habito respectu ad ius hereditarium, & non ad liberos feudum dicitur hereditarium, & transit in fideicōmissarium, si autem sit prolatuz habito respectu ad liberos non dicitur hereditariū, & non transit in fideicōmissarium,
26 Verbum heredibus quomodo in dubio capiatur.
27 Feudum non dicitur hereditarium, qn̄ concessum fuit p se & heredibus, non simpliciter, sed adiectis quibusdā verbis, per que constat, q fuit prolatum respectu liberoruz, vt puta, si dicatur pro se, & heredibus masculis. Jdem si sit dictum pro se, & heredibus vtriusq; sexus, ideo non venit in restitutione fideicōmissi.
28 Verba debent inseruire intentioni proferentis.
29 Heres quo ad succedendum in feudo intelligitur nō respectu vltimi morientis, sed primi inuestiti mediate vel immediate.
30 Feudum lz per multas manus transierit, semper vltimus dicitur successor primi.
31 Querela inofficiosi testamenti preparata in filium heredez transmittitur, non tamen tanquam heredem.
32 Feudum antiquum, seu paternum non dr̄ hereditariū, sed ex pacto, & prouidentia concedentis concessum.
33 Vassallus feudum antiquum non hereditarium nō potest vni ex filijs in testamento relinquere, qz equaliter ad omnes filios peruenire debet.
34 Pater lz instituat filios heredes inequaliter, tn̄ illi equaliter succedent in feudo.
35 Pater an possit vni filiorum totum feudum nouum prelegare et quid de emphiteosi.

36 Tacitum non debet plus operari, q̄ expressum.
37 Lex quedam.ff.de acq.re.do.non procedit respectu fidei-cōmissi vniuersalis, sed respectu institutionis heredis.
39 Feudi alienatio facta inter viuos vni ex agnatis non valet post mortem alienantis, si alicuius intersit, sed bene vꝫ respectu domini, cum eius nil intersit.
40 Resoluto iure datoris, resoluitur etiam ius accipientis.
41 Legatum alicui factum de eo, qđ sibi debetur, dr̄ inutile.
42 Legatum de feudo factum semper est inualidum.
43 Expressio eorum, que tacite insunt, nil operatur.
44 Paria sunt non esse, ꝛ esse sine effectu.
45 Substitutio compendiosa facta per verbum cōmune continet etiam fideicōmissariam.
46 Dispositio de rebus alienis non permittitur.
47 Appellatione bonorum, vel hereditatis testatoris non veniunt bona feudalia.
48 Filius renuncians hereditati, ꝛ bonis paternis, non dicitur renunciasse feudis.
49 Legittimandi potestas alicui per Imperatorem concessa, quo ad hereditatis, ꝛ bonorum successionem non includitur, vt succedat in feudis.
50 Statutū gn̄ale, ꝙ vir, vel vxor lucretur certam partē bonorum vlterius non procedit respectu bonorum feudaliuꝫ. Idem si statutum alio respectu de bonis alterius disponat. Idem in donatione omnium bonorum.
52 Verba ista pro se suisqꝫ heredibus ꝛ liberis intelligunt ordine successiuo.
53 Verba ista equis portionibus denotant fieri debere portiones viriles pro numero personarum.
54 Voluntas disponentis semper interpretari debet sic facta, vt valeat.
55 Voluntas testatoris sic debet interpretari, vt tantuꝫ quod poterat, voluisse dicatur. Et credit voluisse se ꝯformare cuꝫ dispositione iuris cōis.
56 Non sufficit quid velle, nisi etiam modus in eius dispositione requisitus seruetur.
57 Testator quādo aliquo mō toleratur de feudo disponere, id solum est, qn̄ testator exprimit, ꝙ de eo disponit.
58 Testatorem non sufficit quid velle, nisi id disponat.
59 Testator volens vnum proprietatem, alterum totum vsufructum habere, nisi modum requisitum seruauerit, voluntas eius non sortitur effectum.
61 Fideicōmissum vniuersale si fiat de bonis ꝛ hereditate testatoris, non venit emphiteosis.
62 In fideicōmisso vniuersali veniūt solū ea, que grauatus hꝫ ex testamento fideicōmittentis, ꝛ non que aliunde hꝫ. Etiā si ex substantia grauantis ad grauatum peruenerint, non tamen ex eius testamento.
63 Legittima filij grauati non venit in fideicōmisso vniuersali.
64 Donatio causa mortis facta per testatorem grauato nō venit in vniuersali fideicōmisso.
65 Dos data per grauantem filie grauate non venit in fideicōmissum vniuersale.
66 Fructus percepti per grauatum post aditam hereditatem ante moram non veniunt in tale fideicōmissum.
67 Pater si assignat in vita bona sua filijs ea diuidendo, ꝛ assignando, an veniant in fideicōmissum.
68 Feudum, qđ non venit ex testamento fideicōmittentis, non venit in fideicōmissum.
69 Filius non potest repudiare hereditate, si est heres institutus, ꝛ acceptare legittimam, in qua non potest grauari, ꝛ sic non venit in fideicōmissum.
70 Testator si legat domū partim liberā, ꝛ partim emphiteoticam, illud legatum dꝫ intelligi de parte solum propria.
71 Feuda non includūtur in vniuersali institutione facta vni filio, altero in certa re instituto, sed equaliter diuidentur inter omnes filios.
72 Filia si bonis ꝛ hereditati patris cum iuramento renūciet, solum repellitur ab eis, que ex causa hereditaria ad eam ventura erant, ꝛ non alia.
73 Alienationis prohibitioni ex fideicōmisso prouenienti facilius derogatur, q̄ si proueniat ex iure feudi.
74 Res feudalis non potest in dotem pro filia dari, lꝫ subiecta fideicōmisso sit.
75 Feudi alienatio potest conseruari, si sit consuetudo derogatori prohibitioni alienationis.
76 Plus est venire contra prohibitionem.l.q̄ contra eā. que ab homine prouenit.
77 Subrogatus sapit naturā eius, in cuius locuꝫ subrogatur.

CONSILIVM LXXII

Irrigat Dominus verba mea in viam veritatis, ꝛ iustitie. Proposita.q.admoduꝫ difficilis videtur, ꝛ ego in eius resolutione (vt veruꝫ fatear) aliquantisper anceps fui, nanqꝫ prima fronte videbatur p̄dicta bona feudalia in fideicōmisso, de quo agit, dici cōprehensa, ꝛ per ꝯn̄s, ꝙ fratres predicti, veluti fideicōmissarij vniuersales vna cuꝫ alijs bonis predicti Ludouici testatoris (que ad predictum Ludouicum eoꝝ fratrem peruenerunt) ēt.d.bona feudalia petere possent, ex.j.
1 scriptis. ¶ Et primo, qꝛ in ea questio. † an feudum veniat
in restitutione fideicōmissi vniuersalis solet determinari, ꝙ
qn̄ feudum dicitur hereditariuꝫ, seu dr̄ iure hereditario haberi, veniat in fideicōmissi restitutionē, prout vñr velle Barto. Alex. ꝛ alij in.l.si patroni.in p̄n.ff.ad treb. vbi plene ista mā pertractatur, ꝛ nouissime tradit excellentiss.do.Franc. cur.iunior mihi vti pater hon̄.in trac.feudor.car.xlv.in.iij.
2 col.in ver.scđa potest decidi dubitatio, † sed isto casu vr̄, ꝙ
feuduꝫ, de quo agitur, sit hereditariū, ergo ꝛc. ¶ Illud aūt videtur probari ex tenore inuestiture (qui semp attendi dꝫ) vt est notissimum. Fuit.n.facta inuestitura pro se, suisqꝫ heredibus ꝛc. ex quibus verbis declaratur feudum esse hereditarium, vt voluit And.de iser.sūmus feudista in.c.i.in titu.an agnat.vel fil. ꝛc.in prin.vbi ēt dicit, ꝙ tunc feudum, tanq̄ hereditarium venit in petitione hereditatis, qđ ēt voluit Alex.in consi.xix.super eo, de quo queritur.ij.col.v.volu. ꝛ declarat predictus do.Fran.cur.in.d.trac.car.viij.co
3 lum.i.ver.quarto sub hac prima specie, † vbi in terminis di
cit, ꝙ feudum hereditarium dicitur qn̄ acceptum sit ꝑ se, ꝛ heredibus, quo casu opꝫ ꝙ quis sit heres, vt in tale feuduꝫ succedat, vt ipse ibidem declarat in seq.col. ꝛ eleganter tradit Preposi.in.d.c.i.iij.col.an agna.vel fil. ꝛ ꝙ feudum ꝑ se, ꝛ heredibus receptū sit hereditarium tenuit ēt patruus, ꝛ do.meus Soc.in consi.inci.visa qōne.iiij.col.ver.predicta probantur, ꝙ consil.reperitur inter consi.Alb.bru.nu.x. ꝛ Alex.in ꝯsi.lv.prospectis his.iiij.col.ver. ꝛ saltem ꝓcedunt ꝛc.iiij.volu.vbi plures alleg.ita tenere, vt per eum. ¶ Si igitur feudum, de quo agitur, dr̄ hereditariuꝫ, sequi-
4 tur, ꝙ dꝫ venire in restitutionem fideicōmissi, † ꝛ ratio vr̄,
qꝛ qn̄ feudum dicitur ꝯcessum pro se, ꝛ heredibus, ꝛ sic dr̄ hereditarium, ita subijcitur potestati vassalili, ꝙ de eo ꝑ libito voluntatis disponere potest, vt de alia re hereditaria, vt inquit Ias.in.l.ij.col.fi.ver. ꝛ q̄uis Bal.C.đ iu.emphi.
5 ꝛ ꝑpea ipse in ea.l.ij.col.antepe.in prin.dicit, † ꝙ qn̄ em-
phiteosis accepta est cum hoc termino pro heredibus, poterit vni ex filijs prelegari, qꝛ tunc filij non veniunt, vt filij, sed vt heredes, vt per eum, qui dicit, ꝙ hꝫ hunc casum pro indubitato. Et ita ēt in feudo videtur dōm, vt quidam voluerunt, vnde si talis dispositio de feudo valet, ēt de eo fideicōmissum valere dꝫ. ¶ Scđo, ꝛ fortius pro ista opi. facit, qꝛ posito millies, ꝙ feudum illud non esset hereditariū, adhuc vr̄, ꝙ in casu presenti veniat in restitutionem fideicōmissi, attento, ꝙ fratres Ludouici vltimo sine liberis decedentis, quibus fideicōmissum restitui dꝫ, sunt de descendentibus illius Gratiadei primo inuestitis, ꝛ sic sunt de com-
6 prehensis in inuestitura, † nam lꝫ alias dici soleat pro regu-
la, ꝙ feudum non venit in restitutionem fideicōmissi, vt per Dy. ꝛ Bar.in.d.l.si patroni.tn̄ illa regula limitatur, nisi fideicōmissarius, ꝛ sic ille cui fideicōmissum restitui dꝫ, sit de comprehensis in inuestitura, ꝛ ꝯn̄r habilis ad succedendū in feudo ex tenore inuestiture, ita limitant doc.in.d.l.si patroni, vt ibi refert Alex.in.v.col. ¶ Et lꝫ ipse ꝯ hanc limitationem arguat, tn̄ in fi. vr̄ cum ea pertransire, sed quicqd voluerit Alex. ista limitatio videtur cōiter approbata, naꝫ ita voluit Bal.in.l.cum virum.colū.fi.ver.extra quero.C. de fideicom.refert, ꝛ sequitur Pau.de cast.in.d.l.si patroni dicens,

ni.dicens ꝙ est notabilis limitatio,quā etiā sequitur do.
meus Soci.in prealleg.consi.x.inter consil.Brun. Jas. in
preludijs,seu in vsibus feudorum,colum.xvj.versic. an au-
tem feuda veniant in restitutionem fideicōmissi,Jac.aluar.
in.c.primo.§.in generali.col.fin.versi.quero, an feudū ⁊c.
si de feu.fuer.contro. ⁊ predictus do.Franc.cur.in prealle.
car.xlv.loco preallegato, ⁊ etiam in suo consil.primo,quod
sequitur post tracta.feudo.vj.colum.ver. confirmātur pre
dicta,cum multis concordanti.qui allegari possent. ¶ Et
ex his ostensum est, ꝙ tale feudum potest sub fideicōmisso
comprehendi,seu per fideicōmissum relinqui,⁊ hoc intelli-
gitur,si testator sic voluerit. ¶ Sed in casu isto predictus
Ludouicus testator ita videtur voluisse,ergo ⁊c. ⁊ volun-
tas eius videtur ostendi,q̄ vniuersaliter de omnibus suis
bonis disposuit, ⁊ omnia fideicōmisso subiecit,merito ergo
videtur voluisse etiam bona feudalia tali fideicōmisso subie
7 cisse,†nam qui omne dicit, ⁊ vniuersaliter loquitur, nihil
excludit.l.iulianus.in prin.ff.de lega. iij.l.a procuratore.C.
manda. ⁊.c.si romanorum.xix.distin.cum simi. ¶ Et licet
alias dici soleat, ꝙ dispositio testatoris de feudo non va-
leat,vt.j.dicetur,tamen videtur,ꝙ cum vniuersitate tran-
8 seat,et in vniuersali dispositione includatur,†q̄ multa cū
vniuersitate transeunt,que alias non transirent.l.quedā.ff.
de acquir.rer.domi.sicut videmus in iure patronatus iuxta
nota.in.l.si operarum.ff.de oper.lib. ¶ Et stante predicta
voluntate testatoris simul cū potestate,iuxta superius de-
ducta,Ludouicus iunior nouiter sine liberis d̄functus erat
obligatus ad ipsius voluntatis obseruantiam, ⁊ per conse
quens dicebatur obligatus,seu oneratus predicto fideicō-
misso vniuersali, ⁊ sic etiam ad bona feudalia, que ad eum
9 peruenerunt,†q̄ cum fuerit heres antiquioris Ludouici te
statoris predicti,factum eius non potest improbare,sꝫ om-
nino implere debuit iuxta regulam.l.cum a matre.C.de rei
vendi.cum simi. attento maxime ꝙ adiuit absq; confectio
ne inuentarij iuxta doctri.Bal.in.l.qui se patris.vj.colū.
versi.item queritur si vassallus.C.vnde lib. ⁊ Alex.in con-
si.cxxij.alias.cxxiiij.super primo quesito.iij.colum.iiij. vol.
10 ¶ †Et vbi fideicōmissū in ipsis bonis feudalibus non va
leret,videtur ꝙ debeat valere saltem quo ad extimationē,
vt videtur velle Joā.fab.in.§.non solum.insti.de lega.in fi.
⁊ Bal.in.d.c.primo.in princ.de success.feu.in versic.adde
ꝙ nemo potest. ¶ Nec videtur posse dici, ꝙ in tali obliga
tione non includunt̄ feudalia bona,tanq̄ ꝙ ad.d.Ludoui
cum iuniorem peruenerint,vt ad descendentē ex p̄mo in-
uestito, ⁊ non vt ad heredem,qm̄ hoc videtur non esse verū
simpliciter,sed immo,ꝙ ad eū peruenerint ēt tanq̄ ad he
11 redem,†q̄ cū in inuestitura dicatur,pro se,⁊ heredibus ⁊c.
non potest feudum ad aliquem ex descendentibus perueni
re,nisi sit heres iuxta doctri.Bart.in.l.vt iurisiurandi.§.si
liberi.i.colum.ff.de oper.lib.tradit Pau.de cas.in ꝯsi.xciij.
in causa,que vertitur.colum.fina.ij.volumi.ſm nouam im-
pressionem, ⁊ Curt.iunior in predicto tracta.car.viij.ij. co
lum,cum multis concordant.que adduci possent. ¶ Hec
sunt,que primo aspectu in eam sententiam me trahebant,
vt feudalia bona,de quibus agitur,venirent in vniuersalis
fideicōmissi restitutionem, ⁊ ꝓpter que in presenti consulta
tione aliquantisper subsistebam. ¶ Uerūtamen diligētius
omnia animaduertens maturiori adhibita deliberatione,
predictis minime obstantibus in proposito casu stantibus
his,que in facto narrātur ꝯ̄riam sententiam probabiliorē
de iure esse arbitror,vꝫ ꝙ immo talia bona feudalia in asser
ti fideicōmissi restitutionē non veniant,ꝓut p̄ clarissi. aduo
catos eleganter,copiose, ⁊ iuridice conclusum fuit. ¶ Et
pro huius conclusionis veritate ostendenda presuppono,
ꝙ pro validitate, ⁊ effectu alicuius dispositionis tria copu
12 latiue requirunt̄. ¶ Primo potestas ita disponendi,†vn-
de legitur apud magnum Auerroim.ix.metaphy. ꝙ nihil
aliq̄s actionem agit,ad quam non habet potentiam, ⁊ pro
batur in.l.qua etate.in princ.ff.de testa.cum simi. ¶ Scdo
13 voluntas disponentis.†Omnis.n.actus data potētia pen
det a voluntate agentis.l.non omnis.ff.si cer.pet. ⁊.c.cum
super.de offi.deleg.vbi Joan.andr.l.cum te. vbi Bal.C.
de donat.ante nupt. ⁊ ideo consultissime dicebat Boet. li.
iiij.de consolatione philosophie,ꝙ duo sunt,in quibus om
nium humanorum actuum constat effectus potestas.s. ⁊
voluntas,quorum si alterum desit,nihil est,ꝙ perfici possit,
q̄ nullus aggreditur,ꝙ non vult,⁊ sic potestas absit, fru-
14 stra est voluntas,†omnes enim actus humani regulātur a
voluntate,⁊ potestate,vt inquit Andr.barba.allegā.Boe
tium in consi.incip.sapienter optimus predixit psalmista.
col.xv.impresso inter consil.Curt.iu.lxvj. ⁊ Deci.in con-
si.xcviij. ⁊ pro tenui.ij.colum.versi.predictis tamen ⁊c.
¶ Requiritur ⁊ tertio modus,vt.s.quis eo modo quid di
15 sponat,qui in eo actu,vel in ea dispositione requirit̄, † sunt
enim modi reperti qui omnino per disponentes seruari de-
bēt,alias actus non consistit iuxta illud Horatij,est modus
in rebus,sunt certi deniq; fines,quos vltra, citraq; nequit
consistere rectum,prout nota.in rub.insti.per quas person.
nob.acquir. ⁊ probatur hoc insti.de exhered.libe. in princ.
16 cum simi.†Hec enim tria sunt.s. potestas, voluntas, ⁊ mo
dus que canonicant omnes actus humanos,vt inqt Bal.
in consi.cccxxvj.Dux Romanorum.ij.colum.i.volumine.
¶ Hoc ita posito dico,ꝙ feudalia bona,de quibus agitur
non possunt venire in fideicōmissi restitutionem ex defectu
omnium trium requisitorum,de quibus.s̄.vel saltem alicu
ius illorū,vt.j.patebit,sicut in simili horum trium defectum
considerat in casu suo Jo.neuiza.in consi.xij.inter consi.Al
ber.bru.incip.patres comederunt vuam acerbam.ij.colū.
¶ Et primo dico, ꝙ predicto Ludouico testatori defuit
17 potestas feudum per fideicōmissum relinquēdi,†iure enim
aperto, ⁊ pro regula interdicitur vassallo disponere de feu-
do in testamento,vt est tex.clarus in.c.primo. in princ.ff.de
success.feu. ⁊ ibi docto.not.maxime Bal. Aluaro. ⁊ Pre
posi. ⁊ in tantum testamentaria dispositio in feudis prohi-
betur,vt nec pro anima,⁊ sic ad pias causas fieri possit (lꝫ
alias talis dispositio sit multum fauorabilis) vt est tex.in.c.
primo.§.donare.qualiter olim feu.alie.po. ⁊ in.c.primo.§.
i.de phi.alie.feu.per Feder. ⁊ vtrobiq; docto.tradunt,⁊ ꝓ
regula generali posuit Baptista de sancto Blasio, in suo
tracta.feudo.in differentia.xxx.vbi clare dicit,ꝙ nulla te-
net dispositio de feudo facta in vltima voluntate. ¶ Et
ratio huius regule triplex,⁊ quelibet per se consideratur.
¶ Prima est,q̄ feudum ad descendentes primi inuestiti
venit ex beneficio,⁊ gratia concedentis de vno in aliū de-
scendentem transiturum iuxta tenorē inuestiture, ⁊ ille trā
situs,seu successio non potest per aliq̄ dispositionē vassalli
impediri,q̄ alias esset auferre ius alteri quesitum ex pacto
⁊ indulgentia,seu gratia concedentis,quod non est toleran
dum per iura vulgaria,⁊ hanc rationem sentit text. in.d. c.
primo.de success.feu. ⁊ ibi doc.dicunt. ¶ Preterea etiam
alia,⁊ secunda ratione hec regula comprobatur,q̄ vassal-
lus,seu feudatarius,solum dum viuit,habet ius suum in feu
18 do,† ⁊ dicitur feudum ius quoddam persone coherens si-
mile vsufructui,vt voluit Jaco.de ardizo.in sua summa feu
dorum in rub.vtrum feu.diuid.pos.Bal.in dicto.c.primo,
.§.hoc quoq;.iij.colum.de success.feu. ⁊ in consi.xxxviij.do
mi.Thomas de scarāpis.prima colum. primo volu. ⁊ pa-
truus,⁊ do.meus Soci.in consi.clxv.visis inuestituris,co-
lum.pen.cum concordan. ⁊ ideo regulariter sicut vsufru-
ctus diuidi potest,vt per Jaco.de ardizo. ⁊ Soci.in locis
19 predictis,† ⁊ similiter sicut morte vsufructuarij finitur ius
vsusfructus,ita morte feudatarij finitur ius eius circa feu-
dum,vt per Bald.vbi.s̄.merito ergo sequitur,ꝙ sicut fru-
ctuarius nihil potest de illo iure fruēdi post se disponere, ita
nec feudatarius de feudo,⁊ ita per hoc arg.cōcludit Lau
ren.calca.in consi.lxxiij.presupposito,ꝙ testamentum.pri-
ma colum. ⁊ consequenter videtur facile concludendo in ꝓ
posito nostro Ludouicum testatorem non potuisse aliq̄d fi
deicōmissum circa bona feudalia ordinare. ¶ In quo etiā
⁊ tertia ratio potest considerari,q̄.s. testatoris dispositio
20 posset(si valeret)esse preiudicialis domino directo,†ꝓpter
quam rationem statuitur,ne vassallo liceat feudum in aliū
transferre sine consensu domini,vt in.c.primo.de prohibit.
alie.feu.per Lotar. ⁊ in.c.primo.in principio,de prohibi.
alie.feu.per Feder. ⁊ vtrobiq; docto.tradunt. ¶ Hanc re
gulam vꝫ ꝙ nulla testatoris dispositio de feudo valeat cum
predictis rationibus , vel aliqua earum firmant sepissime
doctores nostri in eorum consilijs,vt Bald.in consi. cccix.

cum essent plures fratres. in principio, ⁊ in consilio. ccclj. in
bonis feudalibus, in princip. primo volumi. in consil. clxx.
ad euidentiam premittendū est, ꝙ de rebus, in cōsi. cclxxv.
quod pro regula in feudis, in princip. ⁊ in consil. ccxcj. ad
euidentiam premittendum est, ꝙ in. x. collatio. colum. fina.
ij. volu. ⁊ in consi. cccx. ad euidentiam premittendum est, ꝙ
quedam. iij. volumi. Fulgo. in consi. xxxij. ex facto proponi-
tur. prima colum. Cardina. in consil. 1 oo. nobilis vir. in fi.
Jo. de ana. in consi. xxxviij. viso puncto, ⁊ alijs, ⁊ ibi post eū
Ludo. Bologn. Abb. in consi. lxxxij. quamq̄ȝ in his. colū.
fina. primo volumine, ⁊ in consilio tertio nitar in presenti.
in tertio dubio, secundo volumi. And. barbat. in dicto con
si. lxvj. colum. xv. Egidius de bellamera. in consilio. xvij. cō
trahentes matrimonium. tertia columna, ⁊ patruus meus
Soci. in consi. cclij. visis instrumentis. secunda colum. ⁊ alij
21 plures, quos longuȝ esset refferre. ¶ † Et ista regula absq̄ȝ
dubio, ⁊ indistincte procedit, quando feudum in persona
testatoris non est nouum, sed antiquum, seu paternum, hoc
est, quod inceperit in persona suorum antecessorum, vt per
docto. in locis predictis. Cum ergo in proposito feudum,
de quo agitur, in persona. d. Ludouici testatoris non esset
nouum, sed paternum, ipse in suo testamento nō potuit per
legatum, vel fideicommissum, aut alio quouis modo dispo
nere de tali feudo, ⁊ consequenter sequitur, ꝙ in fideicom-
misso, de quo agitur, non potest dici comprehensum ex de-
fectu potestatis ipsius testatoris. ¶ Nec huic conclusioni
ob. que. s̄. in contrarium allegata fuerunt (in quorum reso-
lutione stat omnis difficultas) quoniam respondetur, vt. j.
22 ¶ † Et pro declaratione presuppono, ꝙ aliquando ⁊ pri-
mo feudum dicitur simpliciter hereditarium, quando. s. cō
cessum fuit alicui pro se, ⁊ heredibus quibuscunq̄ȝ, vel per
similia verba generalia omnes, ⁊ quoscunq̄ȝ successores cō
prehendentia, ⁊ tunc quelibet testatoris dispositio in eo va
lebit etiam legatum, ⁊ veniet feudum in restitutioneȝ fidei-
cōmissi, ⁊ in quoscunq̄ȝ heredes etiam extraneos transire
poterit secundum magis cōmunem opinio. vt voluit Abb.
in dicto consilio tertio, loco preallegnto, ⁊ traditur per Jas.
in vsibus feudor. colum. xvj. ⁊. xvij. in versicu. tertio limita-
tur ⁊c. per Alex. in consi. cxcv. perspectis instrumentis. iij.
colum. sexto volumine, ⁊ in consil. vij. attentis, ⁊ pondera-
tis. secunda colum. septimo volumine, per Deci. in consil.
lxxviij. licet in casu. tertia colum. in consil. clxxxv. in cā isto-
rum. secunda colum. ⁊ in consilio. cccxcv. in causa magnifi
ci. prima colum. ⁊ per domi. Curt. in suo tracta. de feudis,
car. xliiij. colum. iiij. versicu. quarto signāter. Et ideo ratio-
nabiliter Jas. in vsibus feudorum, colum. fina. versi. feuduȝ
23 hereditarium, † dicit ꝙ feudum hereditarium dicitur, quan
do est dictum pro heredibus quibuscunq̄ȝ, q̄ȝ per tale ver-
bum fit transitorium in omneȝ heredem, ⁊ eo casu venit in
restitutionē fideicōmissi, vt per eum qui recte intuenti sentit
feudum hereditarium aliter dici non posse. ¶ Et ratio est,
q̄ȝ eo casu per talia verba feudum alteratur, ⁊ perdit pro-
priam naturam, sicut si ei esset dictum pro se, ⁊ quibus dede
rit, seu dare voluerit, vt in. c. primo. de feu. non habente p-
priam naturam, ⁊ ita volunt docto. preallegati, ⁊ alij plu-
res, quos ipsi allegant, ⁊ iste non est casus noster, ⁊ in isto
casu procedunt, que in primo argu. in contrarium facto al-
24 legata fuerunt. ¶ † Aliquando ⁊ secundo feudum nullo
modo dicitur hereditarium, nec quicq̄ȝ de hereditate par-
ticipat, sed simpliciter transit in descendentes ex pacto, ⁊
gratia, seu prouidentia concedentis, siue sint heredes, siue
non, q̄ȝ ad eos non pertinet, vt heredes, sed vt ad liberos,
⁊ descendentes, ⁊ hoc est, quando feudum alicui concedi-
tur pro se, ⁊ liberis suis, prout concludit Bar. in. l. vt iuris-
iurandi. §. si liberi. ff. de oper. liber. Alexan. in dicto consil.
xix. quinto volumi. ⁊ Deci. in dicto consi. cccxcv. tertia co-
lum. ⁊ Alexan. in consi. xxvj. ponderatis his. quarta colū.
quinto volumi. cum simi. ⁊ fuit dictum Andr. de iser. in. c.
primo. §. hoc quoq̄ȝ. secunda colum. de success. feu. in. c. pri
mo. in princ. an agnat. vel fili. ⁊ in. c. primo. de alien. feu. pa
ter. ⁊ tunc, q̄ȝ feudum propriam naturam habet, non po-
test testator de eo aliquo mō disponere, ⁊ si disponat, eius
dispositio dicitur omnino inutilis, vt. d. c. i. de success. feud.
cum alijs. s̄. allegatis, ⁊ propterea isto casu sequitur, ꝙ feu-
dum non veniet in restitutionem fideicōmissi, sed nec iste vi
25 detur casus noster. ¶ † Aliquando ⁊ tertio feudum ꝯces-
sum est alicui pro se, ⁊ heredibus, simpliciter, ⁊ tunc potest
dubitari an sit hereditarium, ⁊ sic ſm primum casum, an nō
sit hereditarium, ⁊ procedat ſm secundum casum, ⁊ reso-
lutio pendet ab eo, quomodo scilicet verbum illud, ⁊ here-
dibus capiatur, nam si caperetur simpliciter pro heredibus
habito respectu ad ius hereditarium, ⁊ non ad liberos, feu
dum diceretur hereditarium, ⁊ ita procedit quod dicit An
dre. de iser. in titulo an agna. vel fil. in principio, ⁊ quod di-
cunt omnes alij. s̄. in contrarium allegati, dum videntur vel
le, ꝙ feudum sit hereditarium, si pro se, ⁊ heredibus acce-
ptum fuerit. Si vero verbum ⁊ heredibus sit prolatum ha
bito respectu ad liberos, iuxta. l. ex facto. §. fina. ff. ad tre-
bellianum. ⁊ tunc exponitur idest liberis, ⁊ sic erit perinde,
ac si esset acceptum feudum pro se, ⁊ liberis. ⁊ ita erimus in
secundo casu. s̄. posito, vt feudum non dicatur hereditariū,
sed dicatur peruenire ad liberos, vt ad liberos ex pacto, ⁊
prouidentia concedentis, ⁊ dispositio testatoris eo casu nō
valebit, ita signanter declarat Andr. de iser. in. c. primo. §. ⁊
si libellus. quarta colum. versi. quid ergo si dictum sit, de al.
feud. patern. vbi equiparat casum, quando sit dictum ꝑ se,
⁊ liberis, ⁊ casum, quando sit dictum pro se, ⁊ heredibus.
Si probetur, ꝙ intellexit de filijs, ⁊ hoc dictum refert, ⁊ se
quitur Deci. in predictis consil. clxxxv. tertia columna, ⁊.
26 cccxcv. secunda columna. ¶ † Et lȝ in isto tertio casu in du
bio videatur dicendum, ꝙ verbum heredibus capiatur pro
liberis inspecta natura feudorum per tex. in. c. primo. §. ⁊ si
clientulus. de alie. feu. prout ibi Bald. ⁊ alij notant, ⁊ tra-
dit Bal. in. l. etiam. in principio, in vltimis verbis. ff. soluto
matrimo. dicens, ꝙ ita communiter tenetur Joā. calder. in
consi. xv. heredis appellatione. de verborum signifi. Ang.
in consi. cx. sanctissima, ⁊ illustrissima. tertia colum. versi. se-
cundo ostenditur. Baptista de sancto Blasio, in dicto tra-
cta. feud. in differentia. lxix. Bald. in consi. cxxv. viso testa
mento. libro quarto, Cardina. in consi. lxiiij. ꝙ do. Nera. se
cunda colum. Andre. barba. in consi. lxiij. sapienter scribi-
tur. viij. columna, primo volumi. cum concordantibus, vt
per Deci. in dictis consi. ⁊ in. c. in presentia. colum. xix. ver-
si. predicta conclusio limitatur, extra de probat. Tamen q̄ȝ
de hoc potest dubitari, ⁊ aliqui tenent contrarium, hoc ad
presens aliter non discutiam, sed satis sit, ꝙ vbi constaret,
ꝙ sub verbo heredibus, fuerit intellectum de liberis, feudū
non dicitur hereditarium saltem quo ad hoc, vt dispositio
testatoris super eo non valeat, in quo non videtur aliquis
contradictor, sed nec iste est casus noster, q̄ȝ verbuȝ heredi-
bus non est simpliciter prolatum, vt cadat predicta dubita-
27 tio. ¶ † Aliqñ ⁊ quarto ⁊ vlti. (obmissis multis alijs casi-
bus gratia breuitatis) feudū concessum fuit alicui ꝑ se, ⁊ he
redibus, nō simpliciter, sed adiectis aliquibus verbis, ex qui-
bus clare ꝯstat, ꝙ verbum heredibus fuit prolatum respe-
ctu liberoꝝ, ⁊ sic non sumus in dubitatione, de qua in prece
denti casu, ⁊ tunc absq̄ȝ dubio feudum non dr̄ hereditariū,
⁊ verbū hr̄dibus exponetur. i. liberis. puta si dicat̄ pro se, ⁊
heredibus masculis, nam tunc oīno de liberis intelligetur,
⁊ ita probatur in. d. §. ⁊ si clientulus ſm cōem litteram ibi
sine ltimo herede masculo, cum seq. ita determinat Ray. de
forliu. in quadam eius dispu. quidam habebat duos filios,
prout eam refert, ⁊ sequitur Bal. in. l. gaius. ij. col. ff. solu.
ma. ⁊ in. l. gallus. §. ēt. iij. col. ver. tu in hoc vlti. memb. ff. de
lib. ⁊ posth. idem voluit Alex. in ꝯsi. cv. prospectis verbis
testamenti. ij. col. ver. presuppono primo. i. vol. cum multis
ꝯcordan. quos refert Deci. in. d. consi. cccxcv. ij. col. ver. ⁊
hoc ēt in simili ꝓbatur ⁊c. ⁊ in. d. ꝯsi. clxxxv. ij. col. ver. lȝ tñ
his nō ob. vt p eū. ¶ Hoc ēt exemplificat̄ si fuerit dictū, ꝑ
se, ⁊ heredibus suis vtriusq̄ȝ sexus de suo corpore ltime de-
scendentibus, naȝ ēt isto casu ex verbis clare ꝯstat, ꝙ ver.
hr̄dibus refertur ad liberos, qui dr̄ vocati ex pacto, ⁊ pro-
uidentia ꝯcedentis, ⁊ tradit Ful. in ꝯsi. ccxviij. Petrus. q.
d. Morandi. ⁊ feudū non dr̄ hereditariū, vt sapientissime,
⁊ ex multis ꝯcludit Dec. in. d. ꝯs. cccxcv. ij. ⁊. iij. col. volēs ꝙ
stāte tali inuestitura, ꝑinde est, ac si feudū eēt acceptū ꝑ se, ⁊
liberis, ⁊ iō ꝯcludit, ꝙ non dr̄ hr̄ditariū, sȝ ad liberos ꝑti-
nere dȝ ex pacto, ⁊ ꝓuidētia ꝯcedētis, ⁊ dr̄ sepatū ab hr̄di-
tate,

tate, & propterea etiã non veniet in restitutionem fideicõmissi, & non dicet perditum per eũ, qui refutationem fecit de oi eo, qd de hereditate paterna petere posset vt per eũ videri potest ibi in.iij.col. ad quem me remitto. Et certe si recte cõsideretur ex dicto consilio sumitur decisio presentis cõsultationis. ¶ Posset & alijs modis iste quartus casus exemplificari, sed gratia breuitatis dimittendo plures dico, q proprie erit exemplum vnum in casu nostro, nam cũ fuerit dictũ pro se, suisq; heredibus, filijs, & liberis vtriusq; sexus ex eo, & eius heredibus filijs, & liberis vtriusq; sexus, vt supra legitime descendentibus natis, & nascituris, manifestissime constat ex his verbis, q verbũ illud heredibus, dicitur prolatum respectu liberorum, & ad illos tantum refertur, imo hoc clare exprimitur ibi, filijs, & liberis &c. & ibi, ex eo legitime descendẽtibus natis, & nascituris. & si ita est in exẽplo precedenti, & sic in casu Decij in dicto cõsil. cccxcv. Fortius hoc erit dicendum in casu nostro, in quo de liberis expresse fit mentio, que, vt ego arbitror, solum facta fuit pro expositione illius verbi, heredibus, de cuius sensu potuisset dubitari. ¶ Et si dicas, q in illo casu Decij videat tolerabilior illa expositio, ex quo de liberis non fit aliqua expressio, non sic isto casu, cum de liberis sit expressum, vt sic quodlibet verbum in separato sensu dicatur expressum, vt aliquid operetur iuxta. l. si quando. ff. de lega. i. cum simili. & consequenter verbũ heredibus, importet quoscunq; heredes tanq̃ indefinitum, & ita faciat feudum dici hereditarium. Respondetur, q hoc omnino repugnaret nature feudi, & menti concedentis, que (vt verba sonant) solum fuit (prout etiam nature feudi conuenit) q transeat in descendentes, vnde omnis alia interpretatio omnino reijcienda
28 est, † cum verba semper deseruiant intentioni. c. secundo requiris. de appel. c. intelligentia. de verbo. signifi. l. si quis intentione. ff. de iudi. l. scire oportet. §. aliud. ff. de excusatio. tuto. & l. iij. C. de liber. preteri. cũ simi. Et (vt dixi) credo, q postq̃ dictum erat pro se, & heredibus, addita sunt illa verba filijs, & liberis &c. ad declarationem mentis concedentis, & ne quis crederet feudum esse simpliciter hereditarium. ¶ Et reperio, q in simili inuestitura, quando. s. cum verbo heredibus, est facta expressio de liberis, feudum non esse hereditarium consuluit Deci. in dicto consil. clxxxv. & Albert. brun. consil. xxv. Cum querit &c. nam in casu eorum erat dictum pro se, & eorũ liberis, & heredibus. Et tamen concludunt ipsi, q inuestitura intelligitur tantũ de liberis, & sic q feudum non dicitur hereditarium, vt ibi per eos, & si hoc est in illo casu, vbi verbum heredibus, sequitur, & sic videretur, q deberet dispositionem ampliare, fortius isto casu, vbi verbum heredibus, precedit, & conuenienter per sequentia declarat auc. multo magis. C. de sacrosan. eccle. ¶ Concluditur igitur ex predictis, feudum, de quo agitur non esse hereditarium, & sic remanet sublatum primũ fundamentum in cõtrarium factum, quicquid dixerit Jas. in d. l. ij. de iure emphiteo. & alij. s. in cõtrariũ allegati, qui in eo, q contra predicta dicunt, male loquuntur. ¶ Nec predictis obst. q non alias in liberos eiusmodi feudum potest peruenire, nisi sint heredes, vt per Barto. in d. l. vt iurisiurandi. §. si liberi. ff. de oper. liber. cum alijs. s. in cõtrariũ allegatis. Quoniam (posito, q hoc sit verum (absq; preiudicio veritatis) respondetur, q ex hoc non sequitur in proposito q ad predictum Ludouicum iuniorem venerit feudũ, tanq̃ ad heredem predicti Ludouici seniozis qui testamentum fecit, & ita dicatur hereditariũ, hoc etenim falsũ est, quia imo ad eum dicitur peruenisse ex pacto, & prouidentia
29 concedentis, † & q debeat quis esse heres intelligitur non vltimi morientis, sed primi inuestiti mediate, vel imediate, & hoc sufficit, licet quis non sit heres vltimo morientis. id enim tantũ attenditur, q sit heres aliquo modo primi inuestiti, & de eius successiue semper agitur, & non de successione eius, a quo feudũ vacat, hoc est, qui vltimo decedit, vt tradit Calder. in consil. xiij. Concessum est. in fi. Alexa. consil. xxvj. Ponderatis his. iij. col. v. vol. & Alber. bru. in cõsil. xviij. Jn causa vertente inter spectabiles. col. iij. ver sicu. tertio, qr presupposito, & in d. consilio. xxv. ver. non
30 ob. si dicatur &c. † Et propterea dici solet, q in feudo etiam q per multas manus trãsierit, semper vltimus dicitur successor primi, & ab eo dicitur habere causam, a quo feudum habuit radicem, vt inquit Ang. in dicto cõsil. cx. vj. colum. versi. in feudo ergo &c. ¶ Licet autem ex hoc, q requiratur, q quis sit heres, vt modo dixi, & propter hoc feudũ possit dici hereditati annexum, non tamen potest dici simpliciter feudum hereditariũ, prout voluit Bal. in tit. an agna. vel fili. iij. col. versi. sed nunquid feudum. Unde in proposito dico q licet iste Ludouicus iunior fuerit heres Ludouici seniozis predicti testatoris, & sic mediate dicatur fuisse heres Gratiadei, cum heres heredis &c. vt. l. fi. C. de here di. instit. & sic feudum ad eũ peruenerit, nec aliter peruenire potuisset nisi aliquo modo fuisset heres. d. Gratiadei, vt est dictum. Tamen feudum non habuit, vt heres dicti testatoris, & sic feudum non potest dici hereditarium, maxime respectu hereditatis ipsius testatoris, sed dicitur illud habuisse, vt de liberis, & heres Gratiadei primi inuestiti, & ex pacto, & prouidentia concedentis, vt ex predictis cõstat. ¶ Et iõ his bene cõsideratis (vt arbitror) dicebat Paul. de cast. in auc. post fratres. la. ij. C. de legi. hered. q licet qs in feudo succedere non possit, nisi sit heres, non tamen se-
31 quitur, q succedat, vt heres, † prout in simili videmus in querela inofficiosi testamenti non preparata, que in filium heredem transmittitur, non tamen tanq̃ in heredem, vt idẽ Pau. de cast. declarat in. l. si quis filium, in scdo nota. ver sicu. sed dubium est. C. de inofficioso testamento. ¶ Et ideo in vtroq; loco infert, q in feudo, vel in dicta querela filius non succedit pro hereditaria portione, sed si solus sit in totum, si fratres habeat, pro virili portione vt per eum. ¶ Nec obst. modo secundum fundamentum factum in cõtrarium (in quo videtur maior difficultas) dũ dicebatur, q in casu isto fideicõmissum est factum in fauorem comprehensorum in inuestitura feudi, quo casu videtur, q feudum per fideicõmissum relinqui possit per ea, que ibi dicta sunt. Quoniam pro eius resolutione aduertendum est,
32 † q feudũ, de quo agitur in persona predicti Ludouici testatoris non erat nouum, sed antiquum, seu paternum, cũ in persona patris eius habuerit initium, & ad eum peruenit, non vt hereditarium, sed ex pacto, & prouidentia cõcedentis, vt ex predictis patet, & tradit Ang. in d. cõsil. cx. per totũ & est tex. in. c. i. de natu. succes. feu. & declarat Jas. in vsi. feu. col. xxvij. ver. tertia diuisio. & hoc est clarissimum. ¶ Quo stante dico, q ipse Ludouicus testator non potuit tale feudũ per fideicõmissum relinquere ẽt vni ex comprehensis in inuestitura, cum ei circa feudum antiquũ omnis fuerit in-
33 terdicta testamentaria dispositio. † Et ideo cõiter solet cõcludi, q vassallus feudum antiquum, seu paternũ, nõ hereditarium non possit vni ex filijs in testõ relinquere, lz sit ille filius de cõprehensis in inuestitura, qr cum ad oẽs eius filios equaliter peruenire debeat ex prouidentia cõcedentis nõ põt vassallus per suam dispositionem alterare naturam feu-
34 di. † Et hinc est, q lz instituat filios heredes inequaliter, filij tñ equaliter in feudo illo succedent. l. vt iurisiurandi. §. si liberi, & ibi per Bar. ff. de ope. lib. & dixit Pau. de ca. in d. auc. post fratres. & in. d. l. si qs filium. ¶ Hoc aũt, q respectu feudi antiqui pater nõ possit in testõ relinquere vni
35 ex filijs, arbitror esse omnino indubitatum. † Nã dubium solet fieri de feudo nouo, an. s. ille met, qui primo de eo fuit inuestitus pro se, & heredibus liberis &c. possit vni filiorum totum prelegare. Jn qua. q. Bal. in auc. si quas ruinas. colum. penul. C. de sacrosanc. eccle. videtur tenere, q sic, dum ita concludit in emphiteosi, & ratio fm eum est, qr filij videntur habere ex donatione paterna (si quidem pater pro filijs stipulando videtur illis donare,) talis aũt donatio per tale prelegatum dicitur ab alijs filijs reuocata, prout poterat propter patriam potestatem, que plenã validitatẽ illius donationis impediebat, vt per eum. qui propterea subdit, q non ita diceret, si mater sic stipulata fuisset, & ita sequendo Bald. per eandem rationem concludit Corne. in consil. lj. Uidetur primo. ij. col. iij. vol. Jdem ẽt tenuerunt Pau. de ca. in cõsi. clxiij. Jn causa, quã Magnificus dñs, & alij qdam relati per Curt. iuniorẽ in trac. de feu. car. xv. ij. col. vbi lõge, & subtilr hunc arti. examinat. Et lz ẽt isto casu magis cõis opi. videat cõtra Bal. & seq. eũ, q imo vni filiorum plegari feudũ non possit, prout voluerũt Andr. de iser.

& Aluaro.in.c.i.de succes.feud.vbi eandem opinio.etiam ipsemet Bald.tenuit,qui etiam idem tenet in.l.itez videndum.§.nunc videamus.ff.de petitio.heredi.& etiam alibi, & alij plures,vt refert Curt.in loco preallegato. Qui etiaz hanc opinionez in fi.sequitur, quando iste pater acquisiuit feudum nihil de suo exponendo,prout voluit Areti.quem ipse allegat in.l.apud iulianum.§.si quid alicui.ff.de leg.i. & ante eos voluit in simili Bal.in emphiteosi in.l.i.C.per quas perso.nob.acqui.& sequitur Corne.in dicto ꝯsilio.lj. & in ꝯsil.cclxxxij.Uiso dicto puncto.vj.col.iij.volu.Quod conueniret casui nostro,qz Gratiadeus nihil de suo erogauit,quod pro precio feudi videatur expositum. Et hāc opinionem negatiuam tenet etiam Joan.bap.caccialup. in repetitio.c.i.de feu.cogni.colum.xij.versicu. decima octaua regula &c.Dicens ordinationem testatoris etiam inter filios de feudo non valere,& sic vni prelegari feuduz nō posse.Idem etiam tenet Joan.de ana.in dicto cōsilio. xxxvij. vbi etiam Bologni.in additio.& Egidi. in dicto ꝯsil.xvij. iij.col.Tamen ꝗcquid eo casu de primo inuestito sit dicendum(super quo nihil ad presens firmo) in casu nostro, qn̄ querimus de alio vassallo non inuenio aliquem dubitantē, sed omnes doct.sentiunt per eum feudum vni filioꝝ prelegari non posse,naz ratio Bal.in.d.auc.si quas ruinas cessat isto casu,quia istis filijs non dicitur acquisitum ex donatione patris eoꝝ,qz ad eos peruenturum feudum est(sicut etiam ad patrez eoꝝ peruenit)ex stipulatione primi inuestiti,& ex pacto,& ꝓuidentia concedentibus,cessant etiaz omnes alie rationes,que pro alia opinioue quo ad p̄mum inuestitū alleganꝫ per Curt. in loco predicto,vt quisqz per se considerare poterit,& ego gratia breuitatis aliter nō insisto.Sed pono cōmunem veram,& indubitatam ꝯclusionez,ꝙ testator iste.s.Ludouicus primus si plures filios habuisset, non potuisset vni ex eis,vel vni ex nepotibus huiusmodi feudum prelegare,& sic, ꝙ non valuisset eius dispositio testamentaria,etiam ꝙ fuisset facta in vnū de comprehensis in inuestitura,cum feudum ei non esset nouum,& ita in simili de emphiteosi concludit Corne.in consil.xxvij. Circa primum.v.colum.i.volu. ¶ Ex qua conclusionem infero in ꝓposita questione,ꝙ esto, ꝙ Gratiadeus primo inuestitus forte potuisset tale feudum per fideicōmissuz relinquere vni ex comprehēsis in inuestitura(in quo casu possent forte ꝓcedere allegata in ꝯtrarium)attamen Ludouicus predictus testator ex quo non erat primus inuestitus, non potuisset hoc feudum per fideicōmissum relinquere ēt vni de comprehensis in inuestitura,& si reliqsset,tale fideicōmissum non valuisset per predicta.Si ergo non valuisset ex defectu potestatis,si expsse tale fideicōmissum de feudo fecisset,maxime ex illa rōne,qz ius eius morte sua oīno finitur,quam.s̄.secundo loco allegaui,minus eadem ratione valere debet fideicōmissuz in feudo, vbi de eo nō expressit,sed simpliciter fideicōmissum de hereditate faciendo videtur tacite de feudo sensisse(posito tamen eo pro vero de

36 quo infra dicam illud penitus negando.) †alias eniz plus posset tacitum,ꝗ̄ expressum contra.l.cum quid.ff.si certū peta.seu quod vna via ꝓhibetur,alia diceret permitti contra.c.cum quid vna via.ff.de regu.iur.lib.vj. ¶ Nec dicatur,ꝙ imo cum vniuersitate potest transire iuxta.l.quedā. ff.de acquiren.rerum domi.cum alijs.s̄.in ꝯtrarium allega

37 tis.†Quoniam rn̄detur,ꝙ regula.d.l.quedam.non ꝓcedit respectu fideicōmissi vniuersalis,naz fideicōmissuz vniuersale non dicitur talis vniuersitas,vt comprehendat ea, que particulariter relinqui non possent,sed ꝓcedit illa regula solum respectu institutionis heredis,ꝓut singulariter declarat Bal.in.l.si.col.penul.in fi.C.de edi.diui adri.tollen. ¶ Posset etiam dici,ꝙ illa regula nullo modo procedat in feudis etiā respectu hereditatis iuxta dicta p Bal. in.l.si quis prioris.§.certum.C.de secun.nup.& etiaz, qz vt supra dictum fuit,feudum non ꝑtinet ad liberos pro hereditaria portione,sed pro virili,super hoc tamen nō insisto, cum non sit necessarium,qz precedens relatio sufficit.

¶ Remanet ex predictis conclusio,ꝙ feudum in fideicōmissi restitutionem in casu nostro non venit,licet fideicōmissuz comprehensis in inuestitura debeatur, & allegata in ꝯtrarium procedere possent,quando in persona testatoris feudum esset nouuz,ꝓut supra dicebam. Alias nō video, quomodo de iure illa opinio possit ꝓcedere,cum possit cōsiderari preiudicium alicuius,cui forte feudum primo debebatur iuxta primam rationem supra allegatam, cur dispositio testatoris non valeat.Ac etiam qz saltem scd̄a ratio semper ꝯsideratur,videlꝫ qz ius ipsius testatoris morte eius finiebatur,vt supra dixi.Et pro hoc recte intuenti videtur casus in.d.c.i.de succes.feu.nam cuz tex. dicat filios equaliter succedere,subdit,nulla dispositione testatoris in feudo manente,vel valente, quod videtur intelligenduz.s. in ꝯtrarium,& ita etiam inter personas de quibus dixerat, & sic inter comprehensos in inuestitura,puta,vt inequaliter

38 succedant. ¶ †Posset etiaz forte dici,ꝙ illa opinio, ꝙ in fideicōmissum venit feudum,quando vni ex comprehensis in inuestitura factuz fuerit,ꝓcedit respectu domini directi, vt.s.per eum nullo modo annullari possit,cum eius nō intersit,qui habeat de comprehensis in inuestitura, & sic cesset illa ratio supra tertio loco allegata,sed non, ꝙ respectu sui conseruetur,vbi alicuius intersit illud feudum non venire in fideicōmissum,qz vere in se non potest feudum tali fideicōmisso comprehendi,ex quo ius illius testatoris morte erat finitum,ꝓut multum sigāter declarat Bal.in con

39 silio.cccix.Cum essent plures fratres.in prin.i.volu. † que idē dixit de alienatione feudi facta inter viuos vni ex agnatis,nam quod dici solet,ꝙ illa valet,vt in.c.i.de alien.feu. pater.& in.c.i.§.i.per quos fiat inuestitura,vbi glo.notab. intelligiꝫ respectu annullationis a domino directo faciende.illa enim non fiet cum eius nil intersit,quod etiam ꝯsiderat Alex.in consil.xix.Circa primum.col.fi.vj.volu.sed non ꝓcedit quo ad hoc,ꝙ conseruetur post mortē alienan

40 tis,si alicuius intersit illam declarari inualidam,†qz resoluto iure datoris per eius mortem resoluetur etiam ius recipiētis,ꝓut etiam illum tex.no.Andre.de iser.in.c.i.§.& si clientulus.de alie.feu.& ista doctri.Bal.sicut est pulchra, & notabilis,ita est multum ꝯsideranda in casu nostro, qui per eam videtur determinari,nam cum predicti Ludouici iunioris,& hodie eius heredis do.Euāgeliste intersit fideicōmissum de tali feudo non valere,debet sic declarari.

¶ Et si quis subtiliter dixerit predicta ꝓcedere posse, qn̄ fideicōmissum esset relictum vni de comprehensis in inuestitura,non tamen ei,qui post mortem testatoris esset successurus in feudo.Nam tunc videtur ꝯueniens, ꝙ tale fideicōmissum in feudo non valeat,ne.s.per illud generetur illi p̄rimiori preiudicium iuxta illam primam rationez.s̄.allegatam.Ueruz non videꝫ, ꝙ ꝓcedant,que dicta sunt, quādo ipsimet,vel omnibus illis fideicōmissum est relictū,qui in feudo successuri erant,qz tunc videꝫ,ꝙ valeat, & fieri potuerit fideicōmissum in feudo,cum nec domino,nec agnatis ex tali fideicōmisso generetur preiudicium, & iste ꝓprie est casus noster,nam post mortem Ludouici iunioris sine liberis fratres sui omnes ad feudum veniebant equaliter admittendi,& ita eis equaliter fideicōmissuz restitui debet

¶ Respondetur & dico,ꝙ imo etiam in casu isto que dicta sunt,procedunt,& vltra cōmunem regulam qua dicitur dispositionem testatoris de feudo nullo modo valere,vt.s̄. deductum fuit,ꝓ qua regula isto casu remanet firma illa secunda ratio.s̄.allegata, & hoc sufficit,licet alie rationes videantur cessare, vt in.§.affinitatis,& ibi per doc.institu. de nup.& dixit Bar.in.l.ij.col.penul.ff.de vulg. & pup. Dico ꝙ istud ꝓbaꝫ optima ratione. Nam si dicimus,ꝙ iste Ludouicus iunior si sine liberis decesserit,fuerit grauatus fratribus suis restituere feudū,certe hoc grauamen diceretur penitus inutile, & sic ab initio non valuisset,cum ex ordine inuestiture, & ꝺm regulas iuris in tali casu feuduz ad.d.fratres esset oīno ꝑuenturum,nec testator potuisset ꝯtrarium

41 disponere ꝺm ꝙ supra deductum fuit.† quādo.n.alicui relinquitur,quod eidem omnino debetur, relictuz dicitur penitus inutile,vt est tex.in.§.ecōtrario.institu.de leg.&.l.sin autem.ff.de legat.i.cum simili.ita in terminis, & notabiliter declarat Bald.in consilio.clxx.Ad euidentiaz premit

42 tendum est.in princip.ij.volu.†concludens legatum,vel fideicōmissum de feudo factū semper esse inualidū, quia inquit ipse aut relinquitur extraneis, & non valet in preiudicium agnatoruz,aut relinquitur agnatis, & tunc aūt remotiori,& ad

tiori, ⁊ ad quem feudum non erat tunc perventurus, ⁊ non
preiudicat ꝓximioribus etiam ꝙ fieret consentiente domi
no directo, aut relinquitur agnatio ꝓximiori, ⁊ tunc nõ va
let, dicit Bald. qꝛ nullam vtilitatem affert, cum ille omni-
no ⁊ sine legato esset habiturus, ⁊ alias legatum nullam
afferens vtilitatem non valet, vt per eum, per quem decidi
43 tur in terminis casus noster. Facit ad hoc, † qđ dici solet
expressio eorum, que per se insunt, nihil operatur. l. iij. ff. de
legatis primo. cum enim per se ex ordine iuris inesset, ꝙ de-
cedente isto Ludouico sine liberis feudum omnino debe-
ret ad fratres superstites ꝑuenire dispositio testatoris hoc
ipsum exprimens nihil operatur, ⁊ inualida dicitur. Facit
etiam pulchra decisio Abb. in consi. lxxxij. quamꝗ̃ in his
col. fi. primo volu. dum dicit prohibitionem alienationis
feudi factam, a testatore non valere, ⁊ tamen presupponi-
tur (prout ipse ibi dicit) ꝙ ex ordine iuris alienatio feu-
di dicitur prohibita, vt per eum. ¶ Preterea ꝙ fideicõ-
missum de feudo etiam factum ei qui omnino erat habitu-
rus, non valeat, nec attendi possit, probatur alia ratione,
nam si valeret, ⁊ ex testamento ille agnatus peteret feudũ
ex causa fideicommissi, certe per grauatum posset detrahi
falcidia, vel trebellianica ſm ꝙ esset fideicomissum parti-
culare, vel vniuersale, prout de omnibus fideicommissis
fieri potest, vt. ff. ⁊ C. ad legem falcidiam. ⁊ trebel. per to-
tos, quod tamen iure non esset tolerandum, quia feudum
integrum, ⁊ sine diminutione ad successorem debet perue-
nire, non ex voluntate testatoris fideicommittentis, sed ex
pacto, ⁊ prouidentia concedentis, vt sepe dictum fuit.
¶ Preterea etiam dici potest, ꝙ isti fratres non sunt in
effectu tales, qui non facto fideicommisso fuissent omnino
feudum habituri, quoniam attento, ꝙ alienatio per Lu-
douicum de tali feudo facta ex consuetudine valet ad pre
iudicium agnatorum, vt in puncto narratur, sequitur isto
casu, ꝙ isti fratres non erant amplius habituri, ⁊ sic licet
sint qui ex ordine inuestiture habituri essent, tamen postꝗ̃
fuit facta alienatio, ex quo inde nullum ius habere poterãt
44 perinde est ac si non eẽnt tales, † qꝛ paria sunt nõ esse, ⁊ esse
sine effectu idest non posse admitti iuxta. l. ij. §. sed si sint. ff.
ad tertul. cum simil. ¶ Et ex predictis stat firmum hoc ꝑ-
mum principale fundamentum, vt scilicet feudum, de quo
agitur in fideicommisso vniuersali non dicitur comprehẽ-
sum, nec ex ea causa peti potest, ex d̃fectu potestatis ipsius
testatoris, non obstantibus allegatis supra in contrarium
quibus plene. s̃. responsum fuit. ¶ Et vltra predicta potest
etiam responderi posito, ꝙ in fideicommisso vniuersali ve
niat restitutio feudorum (quod tamen est falsum, vt est di-
ctum) vt scilicet illa opinio procedat, quando constat testa
torem sic voluisse, argu. l. in conditionibus primum locum
de condi. ⁊ demon. sed isto casu non sic constat immo cõ-
trarium probatur, vt statim dicam in secundo fundamen-
to ergo ⁊c. ¶ Secundo igitur principaliter dico feudum
istud ex causa fideicommissi peti non posse ex defectu volũ
45 tatis eiusdem testatoris. † Et ꝓ declaratione presuppono
ꝙ substituio facta in dicto testamento in versic. vno alteri
succedat ⁊c. dicitur compendiosa, ⁊ facta per verbum com
mune, ⁊ propterea continet etiam fideicommissariam iuxta
plene tradita per Bar. ⁊ alios in. l. centurio. ff. de vulga.
⁊ pup. ⁊ dico, ꝙ ista fideicommissaria substitutio, ⁊ sic fi-
deicommissum, de quo agitur, dicitur factum de eisdem
bonis, de qbus facta fuit institutio, vt est plusꝗ̃ notissimum
modo dico, ꝙ institutio heredum facta est in hereditate,
⁊ bonis ipsius testatoris, vt verba sonant, nec aliter fieri
46 poterat, † cum de alienis dispositio non permittatur. l. cõ
ficiuntur. §. j. ff. de iure codicil. sequitur ergo, ꝙ fideicõmis-
sum vniuersale dicitur factum tantum de hereditate ipsius
testatoris, ⁊ hoc sepe in discursu testamenti testator expres
sit, vt ex eius lectura colligi potest. ¶ Quo stante dico, ꝙ
non dicitur de bonis feudalibus disposuisse, ⁊ hoc probat
47 † primo qꝛ sub nomine hereditatis, vel bonorum testato-
ris non veniunt bona feudalia, vt declarat Dy. in consi. ij.
visis, ⁊ diligentr examinatis in prin. Bar. per illum text.
in. l. iurisiurandi. §. si liberi. ff. de oper. lib. traditur per doc.
in. l. item videndum. §. fi. ff. de peti. here. ⁊ in. l. si patroni.
in prin. maxime per Alex. ff. ad trebel. ⁊ in. c. in generali si

de feu. content. sit inter domi. ⁊ agna. cum concordanti-
bus vt scribit Alex. in consi. ij. ex narratis. in prin. iiij. vol.
patruus, ⁊ dominus meus Soci. in consi. lxxiiij. super con
trouersia. iij. col. iij. vol. ⁊ Baptista de sancto Blasio in. d.
48 tracta. feudorum in differentia. lxv. † Et ideo si filius renũ
tiat bonis, ⁊ hereditati paterne ita vt valeat, non dicitur
renuntiasse feudis, vt per Dy. in. d. consi. ij. Bart. Bal. ⁊
Ang. in. d. l. item videndum. §. fi. ⁊ per do. meum Soci.
49 in. d. consi. lxxiiij. iij. col. ver. quarta conclusio ⁊c. † Hinc di
cimus, ꝙ si datur per Imperatorem potestas legitimãdi ẽt
quo ad successionem bonorum, ⁊ hereditatis cuiuscunqꝫ,
non dicitur includi, vt ad feuda succedere possint, vt tradit
50 Signor. in consi. ccxviij. qꝛ dictus Jannolus. ij. col. † Sic
etiam dicimus, ꝙ generalis dispositio statuti, ꝙ vir, vel
vxor lucretur certam partem bonorum alterius, non pro-
cedit respectu bonorum feudalium, vt per Bapti. de san-
cto Blasio in. d. tracta. differentia. xciij. Et idem est si sta-
tutum alio respectu de bonis alicuius disponat, qꝛ non in-
telligetur in bonis feudalibus, vt per Deci. in ꝯsil. cxxxix.
Et diligenter pro tenui. in fin. Similiter etiam in generali
obligatione omnium bonorum non includuntur feuda, vt
per Alex. in consil. cxxij. Super primo quesito. iij. colũ. iiij.
volu. ⁊ in consil. xlj. Viso themate. vj. vol. ¶ Nec etiam in
generali donatione bonoꝝ, vt per Egidi. in dicto ꝯsil. xvij.
51 iij. colũ. ¶ † Sic etiam in generali dispositione ꝙ omnia
bona sua dentur pro anima facta a vassallo non includun-
tur feuda vt determinat Joan. bap. caccialup. post Bald.
per eum allegatum in dicta repetitio. c. i. de feud. cogni. in
xxviij. differentia inter ius ciuile, ⁊ feudale. Sicut igitur, in
casibus predictis in generali dispositione bonoꝝ non ve-
niunt bona feudalia, ⁊ id, quia sic creditur, ꝙ disponẽs vo-
luerit, ita in proposito nostro ille Ludouicus testator in ge
nerali bonorum suoꝝ dispositione tam in institutione here
dum, ꝗ̃ in vniuersali fideicõmisso, non creditur voluisse in-
cludere bona feudalia. ¶ Hoc etiam scđo probatur (vl-
tra hanc generalem ꝯsiderationem) nam attenta forma in-
uestiture feudum istud post Ludouicum testatorem debe-
bat primo ꝑuenire ad Jacobũ eius filium insolidum, ⁊ post
52 eum ad eius filios nepotes testatoris, † nam illa verba po
sita in inuestitura, pro se, suisqꝫ heredibus, ⁊ liberis ⁊c. de-
bent intelligi ordine successiuo, vt traditur per doct. cõmu-
niter in. l. gallus. §. i. ff. de libe. ⁊ posthu. nec ꝯtrarium pote
rat per. d. Ludouicum testatorem ordinari in preiudicium
Jacobi eius filij, cũ ad ipsum Jaco. feudũ ꝑuenturũ fuisset
in solidum ex prouidentia concedentis ſm ea, que. s̃. dicta
sunt, ⁊ si ꝯ̃rium disposuisset, eius dispositio de iure non va
luisset, ex quo in feudo antiquo vassallus nil potuit dispo-
nere in preiudicium filiorum, vt ex predictis constat, ⁊ vl-
tra predicta ita voluit Baptista de sancto Blasio. in di-
cto suo tracta. differentia. cj. Quo stante cum testator pre-
dictus in bonis, ⁊ hereditate sua simul cum Jacobo filio vo
cauerit eius nepotes ex eodem filio Jacobo equaliter cum
eo, ⁊ equis portionibus (vt patet ex illis verbis equaliter,
⁊ equis portionibus. iuxta. l. interdum. in prin. ⁊ ibi tradũt
53 docto. maxime Imol. ff. de here. instituen. † qui dicit, ꝙ per
illa verba equis portionibus fieri debent partes viriles ꝓ
numero personarum) videtur necessario inferendum, ꝙ te
stator in tali institutione non senserit de bonis feudalibus,
quia circa ea talis dispositio valere non potuisset, ne con-
54 tradiceret ordini succedẽdi ab inuestitura ꝑuenienti. † Cũ
alias pro regula dici soleat, ꝙ semper voluntas disponen-
tis interpretari debet sic facta, vt valeat. l. quotiens. ff. de
rebus dubijs. ⁊ l. quotiens. ff. de verborum obligatio. vnde
cum de bonis feudalibus talis institutio non valeret per
iam dicta, sequitur, ꝙ de eis testator non dicitur sensisse, ⁊
quemadmodum de eis non sensit in institutione similiter
non dicitur sensisse de eis in vniuersali fideicommisso.
55 ¶ † Hoc idem ⁊ tertio probatur, quia semper voluntas te-
statoris sic debet interpretari, vt tantum quod poterat vo-
luisse dicatur, argumento. l. lucius. §. penultimo. ff. ad mu-
nicip. Et creditur testator se voluisse conformare cum di-
spositione illius. iuxta notata per Barto. ⁊ alios in. l. he-
redes mei. §. cum ita. ff. ad trebellianum. ⁊ in. l. si duo. ff.
de acquirenda hereditate. Sed de feudo in testamento

non poterat disponere sic prohibente lege, vt. c. l. de succes sio. feu. & supra plene deductum fuit, ergo nec voluisse creditur, & ita in simili per hanc rationem determinat Barba. in dicto consilio. lxvj. inter consilia Curt. col. xiiij. in fi. ¶ Et licet hoc vltimum argumentum presupponat testatorem non posse aliquo modo per fideicõmissum feuduz relinquere, vt illud debeatur, prout sic esse de iure supra plene ostensum fuit, tamen precedentia argumenta procedũt etiam data potentia. ¶ Et sic ɔcluditur in proposito feudum de quo agitur, non venire in restitutionem fideicõmissi, ex defectu volũtatis testatoris, siue velis, ꝙ potuerit, siue, ꝙ non potuerit, vt est verius, & hoc sit ſm principale fundamentum. ¶ Et ex predictis constat non obstare qđ in contrarium allegabatur, quia regula illa, qui omne dicit, nihil excludit, que supra ad probandam voluntatem testatoris allegabatur, procedit respectu eorum, que sub vniuersali expressione comprehenduntur, quod non cadit in feudis, vt ex predictis apparet. ¶ Tertio principaliter dico, ꝙ hoc feudum non dicitur in fideicõmisso comprehensum ex defectu modi, nam posito, ꝙ testator posset per fideicõmissum feudum relinquere saltem comprehensis in inuestitura, & ꝙ etiaz isto casu testator sic voluisset (cũ tamen vtrunqz sit falsum per iam dicta) dico tamen, ꝙ in casu isto non fuit seruatus modus tali dispositioni conue-
56 niens. † Non enim sufficit quid velle, nisi in eius dispositione modus requisitus seruetur, vt supra dictuz fuit, & (vltra superius deducta) probatur in. l. si alij. ff. de vsufruc. lega.
57 ¶ Et ꝙ modus seruatus non fuerit, ostenditur, † nam si quo modo toleretur testatorem de feudo disponere, id solum est, quando exprimit, ꝙ de eo disponat. tunc eniz propter talem expressionem lex posset acceptare talem dispositionez, vt aliquo modo valeat, ita in effectu voluit Bar. in. l. vt iurisiurandi. §. si liberi. ij. col. versic. preterea posito, ꝙ pater possit &c. ff. de operis libert. & in consilio. lx. Questio ista habet duo dubia. & illud est consilium, de quo ipse meminit in. d. §. si liberi. ¶ Et licet Barto. in dictis locis loquatur de emphiteosi, tamen idem dicendum est de feudo, vt ipsemet ibi sentit, & alias cõmuniter tenetur, ꝙ in dubio valeat argumentum de vno ad aliud, vt tradit Specula. in titulo de feud. §. quoniam. versicu. quarto. Bal. in. l. liberti. viij. colum. ff. de oper. liberto. cuz concordantibus. vt per Corne. in consilio. xcvij. Primo consultus. vij. col. primo volu. & per Jaso. in. l. prima. ij. & iij. colum. C. de iure emphiteo. ¶ Esto ergo ꝙ testator aliquo modo potuerit per fideicõmissum de feudo disponere (absqz tamen preiudicio veritatis) hoc tamẽ intelligi debet, si illud exprimat. ¶ Ad quod bene faciunt notata per docto. in. l. quidam
58 cum filium. ff. de heredi. instituen. † dum dicunt, ꝙ non suf-
59 cit testatorem qđ velle, nisi illud disponat. † Optime etiam facit. d. l. si alij. de vsufruc. lega. vbi licet testator voluerit in casu illo vnum habere nudam proprietatem, aliuz vero totum vsumfructum, nisi id expresserit, seu moduz in ea re statutum seruauerit, voluntas eius non sortietur effectum. Cum igitur in proposito casu ille Ludouicus testator non expresserit quicꝙ de feudo eius vniuersale fideicõmissum feudum non comprehendet ex defectu modi. ¶ Fatendũ tñ est, ꝙ ex isto defectu modi arguitur etiam defectus voluntatis, quoniam si testator de feudo disponere voluisset, certe illud expressisset, vnde cuz non dixerit, nec voluisse creditur arg. l. vnice. §. sinautem ad deficientis. C. de cadu. tol. c. inter corporalia. circa medium. de translatio. epis. & c. ad audientiam. in fi. de deci. cum simi. & ita voluit Bar. in. d. §. si liberi. & in dicto consilio. lx. ¶ Et stantibus predictis non ob. ɔclusioni. s. firmate, dum dicebatur, ꝙ dictus Ludouicus iunior heres aui sui testatoris non potuit improbare factum defuncti per. l. cum a matre cum materia. C. de rei vendi. qꝛ illa lex cum sua regula procedit, quando a testatore aliquid sit vere dispositum, ita ꝙ eius dispositio aliquo modo pro valida recipiatur, quod non est in casu
60 nostro, vt ex predictis constat. ¶ † Et similiter quod dicebatur relictum feudi valere, vt saltem prestetur extimatio nihil obst. quia illud posset procedere, quando constaret testatorem valuisse feudum relinquere, vt quando expressit, & ita loquuntur Joan. fab. & Bal. in locis allegatis in cõtrarium. ¶ Posset etiam ad illud aliter responderi negãdo illam opinionem ꝙ legato feudo debeatur extimatio (loquor in dubio, & vbi de clara voluntate testatoris non appareat) nam ꝙ nec extimatio debeatur, & optima ratione tenuit idem Bal. in. c. j. §. donare. versi. sed ego quero. qualiter olim feu. ali. pot. & in. l. prima. iij. colũ. versi. vlterius quero. C. de sacrosanc. eccle. idem tenet Alexand. in consi. xxx. quoniam omne datum. iiij. col. versi. & potest allegari ratio primo vol. & clarius in consilio. xix. circa primum col. fi. versi. sed his non obstantibus. vj. volu. vbi ẽt dicit idem tenuisse Old. vt per eum, hoc idem voluit Areti. in. l. apud iulianum. §. constat. iiij. col. versi. & pro hoc alibi infert. ff. de leg. j. & videtur, ꝙ ista sit communis opinio secundum quam ego alias consului, super hoc tamen aliter non insistam, quia non est necessarium, quia, vt dictum est illa disputatio sit solum, quando testator expresse feudũ reliquit. ¶ Et ex omnibus iam dictis stat firma conclusio, ꝙ in proposito casu feuduz, de quo agitur, non dicitur aliquo modo inclusum in asserto vniuersali fideicommisso ex triplici defectu scilicet potestatis, voluntatis, & modi, vel saltem alicuius ipsorum ſm ꝙ supra declaratum fuit. Non obstantibus aliquibus in contrarium allegatis, quibus omnibus plene supra responsum fuit. ¶ Que conclusio etiam ex infrascriptis comprobatur. ¶ Et primo adduco solennem, & notabilem decisionem Areti. in consilio. liij. Diligenter discussis. iij. colum. versicu. sed quãuis
61 hoc possit, vbi cludit, † ꝙ si fiat fideicõmissum vniuersale de bonis, & hereditate testatoris in eo non includit emphiteosis ecclesiastica, nec id creditur testato. velle, & mouetur ex pluribus, vt per eum. Sic igitur dicendum est de isto feudo ecclesiastico (cum in dubio de emphiteosi ad feudum valeat argu, vt. s. dictum est) & certe ex illa decisione Areti. sumitur decisio nostri casus, & veritas conclusionis
62 supra firmate. ¶ Secũdo facit, † quia ꝓ regula dicimus, ꝙ in fideicommisso vniuersali solum veniunt ea, que grauatus habet ex testamento fideicommittẽtis, alia vero bona, que alia via ad grauatum peruenissent, non comprehendũtur in fideicõmisso etiam vniuersaliter facto, eo ꝙ ille dicũtur ꝓprie facultates grauati iuxta. l. coheredi. §. cum filie. ff. de vulga. & pupil. & probatur in. l. sequens questio. vbi omnes doct. tradunt. ff. de lega. ij. Et adeo verum est hoc, vt procedat etiam si hec talia bona ex substantia grauantis ad grauatum ꝑuenerint, modo non ex testamento eius, vt. d. l. sequens questio. hanc regulam tradit Ange. in consil. cclxxxvj. Pro clariori decisione. ij. col. & in consil. cccvj. Testator de Uerona. in vltimis verbis. do. Alexã. in ɔsil. xx. Ponderatis his. iij. col. iij. volu. cum concordantibus vt per Corne. in consilio. ccxxviij. Quod dictus ser Anto-
63 nius. iij. col. iiij. vol. † Et ex ista regula infertur, ꝙ in fideicõmisso vniuersali non venit legitima grauati filij, quia scilicet illa ei iure nature, & non ex testamẽto patris debetur, & hoc est clarissimum & tradit Ange. in dicto ɔsi. cclxxxvj.
64 ij. colum. † Hinc ẽt infertur, ꝙ donatio causa mortis facta per testatorem grauato non venit in tale fideicõmissum, vt voluit Imol. in. l. marcellus. §. quidam liberis. ff. ad trebellia. refert, & sequitur Corne. in dicto consil. ccxxviij. iij. col.
65 † Similiter non venit in fideicõmissum vniuersale dos per grauantem data filie grauate, vt. l. a filia. in princi. vbi per
66 omnes. ff. ad trebel. ¶ † Sic etiam infertur ꝙ non veniat in eiusmodi fideicõmissum fructus percepti per grauatum post aditam hereditatem ante morã. l. in fideicõmissariaz. in princ. ff. ad trebellia. tradit Corn. in consil. clxxx. Multitudo questiorum. octaua colum. in principio, quarto volumine. ¶ Hinc etiam concludit Corne. multum notabi-
67 liter in dicto consilio. ccxxviij. iij. col. & iiij. † ꝙ si pater assignat in vita bona sua filijs ea inter eos diuidẽdo, & assignãdo respectu iuris dominij. talia bona non venient in fideicommissum vniuersale filijs iniunctum, quod certe, si est verum est summe notandum. ¶ Stante modo ista regula cum istis illationibus, & alijs pluribus, que fieri pos-
68 sent. † Infertur in proposito casu, ꝙ feudum, de quo agitur, non venit in fideicõmissũ, licet vniuersalis, restitutionez quia ad predictum Ludouicum iuniorem non peruenit ex testamento Ludouici senioris fideicommitentis, sed ex

prouisione

prouisione gratia Dei, et ex gratia concedentis, prout. s. plene deductum fuit, et ita in terminis nostris hanc illationem de feudo facit Ange. in dicto consilio. clxxxvj. vj. colum. versicu. nunc restat videre. concludens feudum in vniuersali fideicómisso non includi ratione predicta. Et notandum est, quod in casu Ange. fideicómissum erat restituendum vni aut pluribus de comprehensis in inuestitura, et illis, qui ad feudum ex ordine inuestiture erant admittendi, vt ex themate, et ex discursu illius consilij constat, et sic per Ange. ibi in indiuiduo deciditur casus noster. ¶ Et si dicatur, quod predicta procederent, quando ille Ludouicus iunior potuisset habere feudum absque eo, quod fuisset heres testatoris, prout videntur procedere omnes illationes predicte, verum cum oportuerit eum esse heredem, vt supra dictum fuit, videtur, quod potuerit in feudo grauari, et sic, quod veniat in fideicómissum vniuersale. Respondetur, quod non valet ista consequentia, non potuit habere, nisi esset heres, ergo in eo po-
69 tuit grauari, † nam videmus, quod filius institutus heres regulariter loquendo non potest habere legitimam, nisi sit heres patri, et sic non potest repudiare hereditatem, et acceptare legitimam, vt per Cy. in. l. heres institutus. C. de impub. et alijs substitu. et declarat Pau. de cast. in. l. i. post princ. ff. de acquiren. heredi. cum concordan. vt per dñm meũ Soci. in consil. cl. Et nos introducere. iiij. col. et tamen in legitima non potest grauari. l. quoniam in prioribus. C. de inoffic. testa. et sic non venit in fideicómissum vniuersale, vt dictum est. Ita ergo dicendum est de feudo in casu nostro, et hoc plurimum facit pro nostra conclusione vltra quod etiam ad hoc argumentum ex. s. dictis colligitur alia rñsio. ¶ Tertio ad conclusionem supra firmatam adduco elegantem decisionem do. Lauren. calca. in dicto consil. lxxv. iiij. col. in fi.
70 † nam ipse ibi determinat, quod si testator legat certam domũ, quam ipse habebat partim propriam, et liberam, et partim emphiteoticam, illud legatum intelligi debet solum de parte propria, per rationes, de quibus ibi per eum. Sic ergo dicendum est in proposito, quod eiusmodi vniuersale fideicómissum factum a testatore de bonis suis, quorum pars erat allodialis, et libera, pars vero feudalis, debet intelligi tantum de bonis proprijs, et liberis, et non de feudalibus.
71 ¶ Quarto facit, † quia videmus, quod si pater vno filio in re certa instituto, alium in alijs omnibus vniuersaliter instituat, in tali vniuersali institutione non includuntur feuda, sed ea equaliter inter omnes filios diuidentur, vt voluit Bart. in. d. l. vt iurisiurandi. §. si liberi. et Bald. in. c. i. col. fi. de succes. feu. ratio est, quia feuda suo iure procedunt, nec comprehenduntur sub vniuersali dispositione bonorum, et ideo in proposito nostro dicendum est, quod feudum, de quo agitur, non dicitur inclusum in vniuersali fideicómisso fa-
72 cto de bonis testatoris. ¶ Quinto, et vltimo facit, † quia si filia bonis, et hereditati patris etiam cum iuramento renunciet, solum repellitur ab his, que ad eam ex causa hereditaria ventura erant, et non si ex diuersa causa obuenerint, prout voluit Oldra. in consil. ccxciiij. Vltra iam dicta copiose. et refert, et sequitur Deci. in consi. cccxcvj. Visis his. ij. colum. et consequenter sequitur, quod feudum non comprehenderetur, cum ex diuersa causa esset venturum, videlicet ex gratia, et prouidentia concedentis, prout etiam supra dictum fuit. Unde sicut in vniuersali, et generali renunciatione bonorum non includeretur feudum sic etiam non dicitur isto casu comprehensum in fideicómisso vniuersali. Et ideo ex predictis omnibus sequitur, quod in eo domi. Euangelista emptor predictus nullo modo potest molestari. ¶ Nouis-
73 sime ista conclusio per aliam viam probatur, † nam habemus, quod facilius derogatur prohibitioni alienationis ex fideicómisso prouenienti, quam si proueniat ex iure feudi, vt probatur in auc. res que. C. cómu. de lega. iuncto. §. donare. in. c. i. qualiter olim feu. ali. pot. cum his, que ibi tradit
74 Bal. dum ibi op. de. d. aucten. res que, † nam res feudalis non potest in dotem pro filia dari. vt. d. §. donare. et tamen potest dari in dotem res subiecta fideicómisso, et sic alienari prohibita, vt. d. auc. res que. ¶ Quo stante dico, quod cum ex consuetudine inclite ciuitatis Mantue derogetur prohibitioni alienationis ex iure feudali, vt in puncto narratur. De qua consuetudine an valeat nunc non disputabo, sed eam pro valida presupponendo prout mihi presupponitur dico quod fortius debet dici derogatum prohibitioni alienationis eiusdem rei feudalis ex fideicómisso prouenienti.
75 ¶ † Et sic ex isto fundamento videtur, quod vbi millies feudum esset in fideicómisso comprehensum (quod tamen omnino est falsum, vt iam dictum est) tamen alienatio potest con-
76 seruari propter illam consuetudinem. † Plus est enim venire contra prohibitionem. l. quam contra eam, que prouenit ab homine, vt per Abb. in consilio. lxxxij. Quanquam in his. colum. fina. primo volu. vnde cum consuetudo illa concedat quod est plus fortius debet cócedere, quod est minus l. non debet cui quod plus est. ff. de reg. iur. c. ex parte tua de decim. et regula cui licet de reg. iur. lib. vj. Et videtur, quod illa consuetudo tuetur emptorem aduersus agnatos venditoris, ac si esset ipse venditor, quasi emptor personam venditoris representaret, vnde si venditor ipse viueret ad
77 feudum non teneretur, sic etiam videtur, quod nec emptor eius loco positus teneatur, † quia subrogatus sapit naturam eius in cuius locum subrogatur. l. si eum. §. qui iniuriarum. ff. si quis cau. et. §. fuerat. institu. de actio. cum concordãt. allegatis in. d. §. qui iniuriarum. Et licet in hoc non faciam magnum fundamentum, placuit tamen cum alijs. s. deductis etiam illud adducere. ¶ Ex quibus omnibus quolibet per se considerato, vel saltem omnibus simul iunctis remanet clara, et iuridica conclusio, quod feudum, de quo agitur, non venit in restitutionem fideicommissi, nec. d. Euangelista predictus potest in eo aliquo modo molestari.

¶ Et licet ex his nõ nulla per clarissimos aduocatos scripta fuerint, placuit tamen pro clariori demonstratione veritatis in predictum ordinem rem totam redigendo ea ipsa ponere quam plurima eis addendo, vt diligens lector animaduertere poterit. Laus Deo.

Mar. Soci. iunior. J. V. D. Padue legens. 1531.

CASVS

¶ Illustrissimum Dominium Venetorum Magnificis Comitibus de Pompeis concessionem, et donationem infrascriptam fecit, et sub infra scriptis verbis, videlicet.

¶ Leonardus Lauredanus Dei gratia Dux Venetiarũ. Fides et merita non vulgaria spectabilis viri comitis Hieronimi Pompei nobilis Veronensis ductoris nostri, et fratrum eius numero sex cognita per veram experientiam in presenti bello, qui, vt non degenerarẽt a maioribus suis relicta propria patria sua Veronensi, et amissis omnibus suis facultatibus exposuerũt vitam propriã in seruitijs nostri dominij effecerũt, vt merito digni veniant munificẽtia nostra, quare cum nostro decemuirali consilio cum additione eidem spectabili Comiti Hieronimo Pompeio, et fratribus, suisque descẽdentibus legitimis, et naturalibus ex bonis rebellium nostrorũ, que confiscabuntur per dominium nostrum donauimus tot possessiones quot ascẽdant ad summam ducatorum. cccccc. de annuo introitu.

¶ Quibus insuper dedimus cũ annua recognitione vnius cerrei valoris vnius ducati dandi ecclesie nostre sancti Marci. Castellum de illasijs cum sua castellananza vicaria, et datio, ac iurisdictione sic quod in totum separetur a iurisdictione Verone, excepto criminali, vbi sanguinis pena ingeritur etc. Et quo ornatius munus eat ipsius loci de illasiis eundem spectabilem Hieronymũ, et fratres de Pópeis, suosque descendentes legitimos, et naturales in Comites de illasijs creauimus, et ad dignitatem Comitatus insignimus cum honoribus et pertinentijs ad titulum, et gradum Comitis pertinentibus, ita vt post hac Comites sint nuncupentur, et recognoscantur etc. Hoc declarato, quod in hac feudali concessione non intelligantur etc. Concedentes eisdem Comitibus Hieronymo etc. vt teneant, et possideant et quasi iure feudali omnia, et singula ad Castellum de illasijs pertinentia etc. dantes eisdem licentiam propria auctoritate accipiendi possessionem omnium, vt supra in feudũ concessorum etc. quod comes Hieronymus pro se etc. vt. s. iurauit bonã feudatarij fidelitatẽ, quod de cetero toto tempore vite sue et cuiuslibet eorum erũt boni, veri, et fideles feudatarij, prout hec omnia ex priuilegio plenius apparent, cuius copia transmittit.

¶ Nunc ex fratribus predictis de Pompeis numero sex soluz superest Magnificus comes Alexander, alij omnes decesserunt sine descendentibus legitimis, & naturalibus excepto comite Augustino, q ante alios fratres pregnāte vxore decessit, ex qua postea natus est comes Augustinus.

¶ Ex predictis fratribus, qui postea sine descendentibus, vt.s.decesserunt, aliqui testati sunt instituendo superstites fratres heredes. ¶ His sic stantibus.

¶ Queritur, ad quem pertineant feudum, & alia, vt.s.donata predictis comitibus, vtrum.s.ad predictum Magnificum comitem Alexandrum solum, an vero etiam ad comitem Augustinum iuniorem. Et pro qua parte?

SVMMARIVM

¶ De feudo nouo, quando possit transire ad transuersales, & an tunc filius predefuncti fratris admittatur cum fratre defuncti.

¶ Et de intellectu.l.i.C.si libera.imperia.soci.lib.x.an.s. procedat in alio Principe, qui non sit Imperator: Et an etiam procedat in feudis.

¶ Et quomodo quis dicatur decedere sine herede in proposito illius.l.

1 Concessio facta pluribus cuilibet eoruz censetur facta pro sua virili.

2 Filij fratrum premortuorum, vna cum eoruz patruis, & fratribus defuncti admittuntur in stirpes ad successionem patrui &.j.nume.15.

3 Decisioni iuris cōis semper stare debemus in materia feudali, vbi non inuenitur ita expressum de iure feudoruz.

4 Testamentaria dispositio circa feuda non valet.

5 Dominium illustrissimum Dominorum Venetorum nullo modo superiorem recognoscit.

6 Socius liberalitatis imp ialis an dicat decedere cū hrde.

7 Lex.i.C.si liberal.imperial.soci.lib.x.fm cōmunem opinionem procedit in quolibet Principe non recognoscente superiorem, vide.j.nume.9.

8 Superiorem non recognoscens iura imperij dicitur habere in suis terris.

10 Qui descendentes non relinquit, dr sine herede decedere.

11 L.i.C.si liberal.imperial.soci.lib.x.procedit etiam in here de donatarij.

12 Heredis nomine veniunt omnes successores.

13 L.i.C.si liber.imperia.soci.lib.x.habet locum in donatione in feudis consistente.

14 Heredum appellatione in materia feudali veniunt tantum descendentes masculi.

16 Feudum si sit concessum pluribus in viriles portiones, portio decedentis sine descendentibus, an deueniat ad coniunctos vel in concedentem.

17 Filius in quo casu non intret in locum patris.

18 Lex dubia debet interpretari per eius conditorem.

19 Testamenta recte, & rite facta debent seruari.

20 Feudum nouuz, mortuo vassallo sine liberis, reuertitur ad concedentem, & non in coniunctos vassalli,

Nec in eo transuersales succedunt.

21 Ratio quare nouum feudum non transit ad transuersales, antiquum & paternum sic.

22 Feudum ꝯcessum a principe non recognoscente superioreꝫ ēt si sit nouuz pluribus socijs, altero sine filijs moriente, ad alterum deuenit iure quodam accrescendi.

23 Ius accrescendi licet in contractibus locuz non habeat, tamen fallit in liberalitate principis.

24 Feudum ab Imperatore duobus fratribus concessuz vno deficiente, alteri accrescit.

25 Decedere sine herede dr in feudis, qui sine liberis decedit.

26 Dictio, que, est copulatiua, que importat repetitionem precedentium.

27 Concessio alicui facta pro re & descendentibus dicitur ordine successiuo facta, maxime in feudis.

28 Dispositio copulatiua dz semp intelligi ordine successiuo.

29 Heredibus suis presumit quisqꝫ in sua portione, ꝓspicere.

30 Quodlibet a sua causa regulari debet.

31 Representatio filiorum locum habet, quando succeditur per viam sanguinis, quia tunc filius intrat in locum patris, secus si succedetur ex gratia principis, & ex hominis dispositione.

32 Representatio non habet locum, si in concessione feudi dictum sit, ꝙ fratres succedant decedenti sine liberis.

33 Feudum per fratres acquisitum viriliter pro principe contra hostes pugnando, & propriam vitam exponendo, si vnus fratrum moriatur, alteri fratri accrescit.

CONSILIVM LXXIII

Dirigat Dominus verba mea in viam veritatis, & iustitie. Pulchra, & subtilis est presens cōsultatio, circa quā non ambigo plures fore, q aperto ore respondeant Magnificum comiteꝫ Alexandrum de Pompeis ad dimidiam tantum parteꝫ esse admittendum tam feudi, ꝗ etiam aliorꝫ bonoꝝ olim Magnifico comiti Hieronymo, & fratribus, suisqꝫ descēdentibus legitimis, & naturalibus ꝯcessoꝝ, & ad aliam dimidiam esse admittendum comitem Augustinum filiū fratris eius predefuncti, & sic tam feudum castri de Illasijs, ꝗ alia bona per illustrissimum Dñium Venetoꝝ istis comitibus de Illasijs ꝯcessa pertineāt viriliter ad predictos comites Alexandruꝫ & Augustinū fratris eius predefuncti filium. ¶ Et primo dubitandum non est de duabus sextis partibus, vt.s.quilꝫ eoꝝ vnā habeat, nanqꝫ comes Alexāder vti vnus ex sex fratribus, qbus fuit facta ꝯcessio suaꝫ.vj.hꝫ ex ꝓpria persona, comes vero Augustinus aliā.vj. partē dꝫ hēre ex persona patris eius, cū ꝯcessio facta fuerit nedum illis ex fratribus, sed etiam suis descendentibus, vt est expressum in ꝯcessione, sic ergo portio patris.d.comitis Augustini eo decedente peruenit ad ipsum comitem Augustinum. † Non.n.dubitandum videt, quin predicta concessio sex fratribus facta, fuerit cuilibet eoꝝ facta pro sua virili iuxta.l.reos.§.cū in tabulis.ff.de duob.reis.&.l.i.C.si plu.vna sen.& in simili ꝯcessione declarat patruus, & dñs meus Soci.in ꝯsi.clxv.Visis inuestituris.vij.col.ver.vltimo predicta ꝯclusio.& Corne.in ꝯsi.cxcvj.Circa presentē.in princ.ij.volu. Et qꝛ hec omnia satis clara arbitror, non instabo in eis probandis vlterius. ¶ Scdo circa partes alioꝝ fratrum, qui ex post sine liberis decesserunt, videtur (vt dixi) ꝙ ad preditos comites Alexandrum & Augustinum equaliter pertineant. † Est enim expeditum in iure, ꝙ ad successionem patrui admittuntur filij premortuoꝝ fratrum vna cum eorum patruis, & fratribus defuncti in stirpes, vt est tex.in auc.cessante.C.de legit.heredi.& in corpore, vnde sumitur, ex quo videtur in ꝓposito, ꝙ in bonis cōcessis non in feudum res clara sit in fauorem comitis Augustini, vt.s.ad successionem patruoꝝ admittatur vna cuꝫ Comite Alexandro. ¶ Et idem etiam videtur dicenduꝫ circa castrum de Illasijs, & sic circa bona feudalia, nā etiaꝫ in ipsis filius predefuncti fratris admittitur ad successionem patrui vna cum fratre morientis, vt est expressum in cap.primo.§.his vero.de successione fratr.vel de gradi.succed.in feud.& ibi docto.notant. ¶ † Et vbi non ita reperiretur expressum de iure feudorum, adhuc idem dicenduꝫ est arguendo de eo, quod de iure cōmuni reperitur in alijs bonis ad bona feudalia, nam in materia feudorum, quando non habemus particularem decisionem in contrariuꝫ, semper stare debemus decisio.iuris communis.iuxta text.in.c.primo.& ibi docto.tradunt de feud.cognitio.cum similibus.vt tradit domi.Iaco.de ardizo.in sua summa feudorum in tertia parte prime partis principalis, columna duodecima. Alexand.in.l.si mihi & titio.ff.de verborum obligatio.& Curti.in consilio.xlix.Memorie recolende.columna.xxxiiij. Videtur itaqꝫ ex predictis concludendum, ꝙ ad successionem fratrum premortuorum sine descendentibus admittatur comes Alexāder frater, & simul cū eo comes Augustinus filius predefuncti fratris. ¶ Et ista ꝯclusio videtur de plano procedere respectu portionuꝫ illoruꝫ fratrum qui nullo condito testō, sed intestati decesserunt. Verum etiam respectu eorum, qui testati fuerunt, adhuc

adhuc idem dicendum, videtur saltē respectu bonoꝝ feu
4 dalium,† qꝛ compertissimum est circa feudum testamentū
fieri non posse, ⁊ si fiat, nulla testamentaria dispositio vale
re debet, vt est tex. in c. i. in princ. de successio. feu. ⁊ ibi tra
dunt docto. maxime Bald. Aluarot. ⁊ Preposit. etiam
si qd pro anima testator de feudo ordinaret. vt in c. i. §. do
nare, qualiter olim feu. ali. pot. ⁊ in c. i. §. i. de prohibi. ali.
feu. per Federi. ⁊ vtrobiq; docto. tradunt, ⁊ ita etiam fir
mat Bapti. de sancto Blasio in tractatu feudorū. in. xxx.
differentia. Bald. in consilio. cclxxv. ꝙ pro regula in feu
dis. in princ. ij. volu. Abb. in ɔsilio. iij. Vitar in presenti. in
tertio dubio. ij. volu. ⁊ patruus, ⁊ dominus meus Soci.
in ɔsilio. cclij. Visis instrumentis. ij. colū. cum multis alijs,
qui allegare possent. Quinimo videtur, ꝙ nec respectu bo
norum non feudalium per illustrissimum Dominium Ve
netorum concessorum predictis fratribus testamentum ab
aliquibus ex eis conditum valeat, quia cum talia bona fue
rint concessa predictis fratribus, suisq; descendentibus, vi
detur ꝙ fuerint apud illos fratres cum onere, vt post eos
perueniant in descendentes ex eis, ⁊ sic testamentū de eis
factum non videtur, ꝙ valeat tanq̄ de bonis restitutioni
subiectis. Cum enim ex prouidentia concedentis sit ordi
natum quid de his bonis sequi debeat, non videtur, ꝙ ali
quis ex dictis fratribus potuerit de eis aliquo modo in te
stamento disponere. ¶ Hec sunt, que in fauorem predicti
comitis Augustini vrgere videntur, ⁊ que primo aspectu
in eam sententiam quemlibet deducere posse videbantur.
¶ Verum tamen eis non obstantibus diligentius omnia
animaduertens contrariam sententiam de iure probabi
liorem arbitror, videlicet ꝙ imo predictus Magnificus
comes Alexander solus admittatur ad portiones eorum
fratrum, qui sine descendentibus decesserunt ſm tamen ꝙ
infra dicaꝫ. ¶ Et vt clarius omnia pateant presuppono,
ꝙ in predicta concessione ⁊ largitione ab illustrissimo Do
minio Venetoꝝ facta Magnifico quondam comiti Hie
ronymi de Pompeis, ⁊ fratribus dicuntur donate res du
plicis generis, videlicet feudales, seu in feudū concesse, vt
castrum de Illasijs cum suis iuribus. illud enim in feudum
concessum fuit, vt ex pluribus verbis ipsius concessionis,
seu priuilegij, de quo in puncto, aperte ostenditur. ¶ Itē
⁊ non feudales, seu non concesse in feudū, vt sunt predia,
⁊ possessiones, de quibus in principio concessionis ⁊ priui
legij predicti. ¶ Distincte itaq; ꝓcedendo primo loquar
de bonis non feudalibus. secūdo de feudalibus. ¶ Quā
5 tum igitur ad bona non feudalia, † cum simus in donatio
ne, ⁊ liberalitate Principis (idest illustrissimi Dominij Ve
netorum nullo modo superiorem recognoscentis iuxta do
ctri. Bal. in rubri. ff. de rer. diuisio. ⁊ Aluarot. in c. i. quis
dicatur Dux, Comes, vel Marchio, cum multis concor
6 dantibus, qui ad hoc allegari possent.) † cadit in proposi
to illa disputatio, quādo. s. sit, ꝙ socius liberalitatis impe
rialis dicatur decedere sine herede, ita ꝙ ad cōsociū pars
eius quodam quasi iure accrescendi pertineat iuxta. l. i. C.
si liber. imperial. soci. lib. x. Nam quidam voluerunt, ꝙ si
ne herede decedat, si sine descendentibus moriatur, prout
est vna opinio primo loco relata per glo. in d. l. i. argu. l. ex
facto. §. fina. ff. ad trebellianum. Et licet glo. illa postea vi
deatur discedere ab ista opinione, tamen talem opinio. fir
mat glo. in ver. capi. in. l. i. ff. vnde vir ⁊ vxor. ⁊ in. l. i. in ver
si. exclusio. C. eo. cum qua opinio. transeunt ibi Jaco. but. ⁊
Bart. ⁊ etiam Deci. qui ibi in vlti. colum. asserit istam opi
nio. de iure veriorem esse, ⁊ eam bene comprobat, ⁊ defen
dit a contrarijs, vt per eum. ¶ Quidaꝫ vero volunt, ꝙ si
ne herede decedat cui nullus heres existat cuiuscūq; qua
litatis preter fiscum, vt vr̄ firmare gl. in d. l. i. C. si libe. im
perial. soci. libro. x. ponendo hoc in vltima opinione quam
multi sequūtur. Nam si primam opinionem tenemus, cum
predicti fratres Magnifici comitis Alexandri, ⁊ socij li
beralitatis illustrissimi Dominij Venetorū decesserint si
ne descendentibus, iam predicta bona ad ipsum comitem
Alexandrum pertinere debent per. d. l. i. Nec dicatur, ꝙ
illa procedat solum in donatione Imperiali, hoc est facta
7 ab Imperatore, ⁊ non ab alio Principe. † Quoniam veri
tas est in contrarium, ⁊ sic tenet̄ cōmuniter, ꝙ illa lex pro
cedat in donatione Regis, ⁊ cuiuslibet ciuitatis, vel al
terius Principis, qui non recognoscit superiorem, vt vo
luit Bal. in c. i. de duo. fratri. a capi. inuesti. iuncta doctri.
Alex. in. l. si mihi ⁊ titio. ij. ⁊. iij. col. ff. de verb. obli. ⁊ ita et
consuluit Bal. in ɔsil. xlix. In primis videndum est. ij. vol.
ſm vnam impressionem, sed ſm aliaꝫ est nu. 50. iiij. volum.
8 ¶ † Et ratio est, quia nō recognoscens superiorem dicitur
habere iura imperij in suis terris, vt per Bart. i. l. hospes.
ff. de capti. ⁊ postli. reuer. cum concordan. vt per Alexan.
in consil. ij. Visis codicillis. iij. colum. ver. ad predicta pos
set etiam adduci. i. volu. ⁊ tradit etiam Pau. de cast. in cō
sil. ccxxvij. Super primo dubio. ij. col. ſm vnam impressio
nem, ⁊ ſm aliam est nu. xxxiiij. ij. volu. cum multis concor
dantibus, qui ad hoc allegari possent, est enim hoc cōmu
9 ne dictū. ¶ † Et licet ista prima opinio simpliciter loquen
do sit dubia maxime in practica eo ꝙ alia, ⁊ secunda opi
nio videtur magis cōmuniter recepta, vt per Barto. ⁊ Jo
an. de platea in d. l. i. ⁊ per Salyc. ⁊ Modernio. in. l. i. C.
vnde vir ⁊ vxor. Tamen in casu nostro videtur, ꝙ possit de
iure procedere, ⁊ seruari debeat attenta verosimili mente
10 illustrissimi Dominij concedentis. † Nam cum in conces
sione dicatur, Magnifico comiti Hieronymo, ⁊ fratribus
suisq; descendentibus ostenditur, ꝙ non intendit ɔcedens
res concessas transire in extraneos heredes, sed tantum in
descendentes, ⁊ ꝓpterea videtur, ꝙ quo ad mentem conce
dentis dicatur decedere sine herede, qui descendentes non
reliquit, sicut dicitur in d. l. ex facto. §. fina. ad trebellia.
11 † opinio enim illa magis cōmuniter recepta, ꝙ d. l. i. C. si li
ber. imperia. soci. intelligatur de quolibet herede, procedit
ex verosimili mente donantis, qui cum alicui donat, credi
tur (si aliud non apparet) ꝙ nedum illi prospicere voluerit,
12 sed etiam suis heredibus simpliciter loquendo, † ⁊ non est
dubiū, ꝙ sub nomine heredis veniūt omnes successores
. l. heredis appellatione. ff. de verbo. signifi. cum similibus.
Que ratio non ꝓcedit in casu nostro, in quo apparet mens
concedentis, vt non omnibus heredibus prospexerit illoꝝ
fratrum recipientium concessionem, ſꝫ tantum descenden
tibus cuiusq;, ⁊ adeo, ꝙ vbi ipsi fratres, ⁊ eorū descēden
tes defuerint concessio ista veniet resoluenda, merito ergo
ex natura concessionis sic a concedente qualificate, vide
tur, ꝙ ista opinio prima, de qua supra in casu isto de iure
procedat, vt. s. sine herede dicantur predicti fratres deces
sisse quo ad ꝓpositum. d. l. i. C. si liber. imperia. soci. ex quo
sine descendentibus decesserunt, sumpto argumento a ces
sante ratione cōmunis opinionis predicte iuxta. l. adigere
. §. quamuis. ff. de iure patronatus. ⁊. c. cum cessante. de ap
13 pel. † Quemadmodum etiam si diceremus, si principis do
natio consisteret in feudis, nam in tali donatione haberet
locum. d. l. i. quando alter sine liberis decesserit, nam quo
ad feuda dicitur defecisse sine herede ꝓpter naturam feu
di, ⁊ concessionis eius, vt ɔcludit Bart. ⁊ sequunt̄ ibi Jo.
de platea, ⁊ alij in d. l. i. ⁊ eius opinio in hoc est cōmunis,
⁊ ab omnibus approbata, vt tradit Curti. in dicto consilio
xlix. colum. xxxv. in fi. noui fundamenti, ⁊ infra etiam dice
14 tur, † est enim exploratum, ꝙ in materia feudi appellatio
ne heredum veniunt tantum descendentes masculi. c. i. §. ⁊
si clientulus. de aliena. feu. ⁊ ibi Aluarot. in primo notab.
⁊ tradit Bapti. de sancto Blasio in tracta. de differentijs
inter feud. ⁊ alia iura differentia. lxix. ¶ Stāte modo ista
opinione videtur concludendum, ꝙ ad partes predictoꝝ
fratrum decedentium sine liberis, ⁊ ita vacantes vocentur
tantum Magnificus comes Alexander tanq̄ frater, ⁊ so
cius in tali liberalitate quodam quasi iure accrescendi per
d. l. i. C. si liber. imperial. soci. ⁊ non predictus comes Au
gustinus, qui non fuit socius in tali liberalitate, vt infra ple
15 nius dicetur. ¶ † Et licet alias filius fratris simul cum fra
tre defuncti succedat, vt supra dicebatur, tamen illud pro
cedit de iure communi, ⁊ ibi agitur de successione de iure
communi ſm sanguinis coniunctionem deferenda, ⁊ ita
procedit auctentica cessante. C. de legitimis heredibus.
cum alijs supra in contrarium allegatis. Sed in casu isto
Magnificus Comes Alexander non vocatur simplici
ter propter sanguinis coniunctionem, ex eo, ꝙ sit frater,
sed ex eo, ꝙ fuit socius in liberalitate illustrissimi Dominij

16 Venetorum.† Nam ex quo predicta ꝯcessio illis ex fratribus facta virtualiter cuilibet pro sexta parte facta fuit, q2 solum est transitura pars cuiuslibet in descendentes proprios legitimos, ⁊ naturales, vt patet ex illis verbis, suisq3 descendentibus, in tali ꝯcessione adiectis, ex vi talis ꝯcessionis portio decedentium sine descendentibus debebat redire ad ꝯcedentem, ⁊ non transire ad decedentis coniunctos, ꝓut in proposito concludit Alex. in consil. cl. In causa appellationis. iij. col. versic. ⁊ in casu nostro. vj. volumi. ¶ Verũ tamen ꝓpter societatem fratrum predictoꝝ in liberalitate, ⁊ ꝯcessione predicta Magnificus Comes debet admitti excluso Principe per. d. l. i. C. si liberal. impe. soci. ⁊ per supra dicta. Hoc autem non ꝯsideratur in persona comitis Augustini, cum non fuerit socius predictis sex fratribus in predicta liberalitate, ⁊ ꝯcessione. ¶ Nec dicatur, ꝙ iste comes Augustinus debeat admitti representando personam, ⁊ subintrando in locum patris eius.

17 †Qm̃ hec representatio in ꝓposito fieri non debet, cũ non simus in successione iure hereditario, ⁊ s3 ius cõmune delata, sed in admissione socioꝝ ex verosimili mente, ⁊ gratia principis liberalitate vtentis iuxta doctri. Bart. in auct. post fratres. la. ij. C. de legit. heredi. ⁊ infra etiam plenius dicetur. ¶ Et stante ista opinione res clara remanet in fauorem Magnifici comitis Alexandri. ⁊ non est opus cõsiderare testamenta aliquoꝝ ex dictis fratribus decedentibus sine liberis, per que ipse solus admitti debet. Hanc tamen opinionem libenter subijcio iudicio cuiuscunq3 rectius sentientis, ⁊ presertim integerrimo, ac grauissimo iudicio excellentissimi consilij Deceuiralis amplissime, ⁊ s. alias eminentissime ciuitatis Venetiaꝝ, a quo talis ꝯcessio ema-

18 nauit. †sicut enim ab eo facta, ita etiam ꝯueniret, ꝙ ab eodem in re dubia interpretationem reciperet iuxta. l. fi. C. de legi. ¶ Vbi autẽ predicta opinio reuocaretur in dubiũ, ⁊ diceretur concessionẽ in predictis bonis non feudalibus libere esse factam, ⁊ fratres predictos (ẽt ꝙ liberos non reliquerint) non decessisse sine herede, inherendo opi. Bar. in. d. l. i. ⁊ alioꝝ de quibus supra. Non videt' dubitandũ, ꝙ in partibus eoꝝ fratrum, qui testati fuerunt Magnificus comes Alexander solus sit admittendus iuxta teno-

19 rem testamentoꝝ. si eniz de his bonis testari potuerũt, †cũ enim eoꝝ testamenta sint rite, ⁊ recte facta, debẽt omnino seruari. l. i. C. de sacrosan. eccle. ⁊ in auc. de iureiur. a mori. presti. in prin. col. v. cum simi. que ad hoc allegari possent. ¶ Nec ob. quod supra dicebat' in ꝯtrium, videl3 ꝙ de talibus bonis testamenta fieri nõ potuerint, tanq3 si fuissent fideicõmisso subiecta s̃m ꝙ supra arguebatur. Qm̃ respondetur, ꝙ illud procederet respectu eius, qui liberos ex se legitime descendentes relinqueret, nam tunc portio eius deberet post eum ad filios ꝓprios pertinere ex gratia, ⁊ prouisione concedentis, ⁊ ille non posset in testamento aliter disponere, sed in casu nostro testm̃ fecerũt, qui liberos non reliquerũt, merito vr̃, ꝙ potuerint libere disponere. ¶ Et hec dicta sint (posito, vt dixi, ꝙ apud eos res iste respectu ꝑncipis, ⁊ respectu fratrũ eoꝝ libere fuissent, ita vt in eis nõ hẽat locũ dispositio. d. l. i. C. si lib. imperial. soci. q̃uis de iure ꝯtrium dicenduz videatur per ea, que superius dicta fuerunt. Et hec sufficiant q̃tũ ad bona non feudalia. ¶ Circa vero bona feudalia, ⁊ sic circa castrum de Illasijs cum suis castellananza, iurisdictione, ⁊ alijs pertinentijs ꝯclusio supra posita, videlicet ꝙ ad ptes dicti feudi illoꝝ, qui sine liberis decesserunt, admittatur solum Magnificus comes Alexander probatur maxime ex infrascriptis. ¶ Et pre-

20 suppono vnum, qd̕ in iure est clarissimum, † videlicet ꝙ in feudo nouo, ꝓut sumus in casu nostro, regula est, ꝙ si quis feudum habens decesserit sine liberis, feudum redire debet iure ordinario ad dñm ꝯcedentez. ⁊ non transit in coniunctos feudatarij, quia in eo successio transuersalium non admittitur, licet sint fratres, etiam ꝙ feudum datum fuerit pluribus fratribus simul, vt sunt iura clarissima in. c. i. de benefi. fratris, ⁊ qualiter frater ⁊c. ⁊ in. c. primo. versicu. quod ita intelligendum est de successione fratrum, vel de gradi. succed. in feud. ⁊ in. c. i. de duobus fratribus, de nouo benefi. inuesti. in vsibus feudorum cum similibus. ⁊ tradit Corne. in dicto ꝯsilio. cxcvj. ij. colum. ij. volumi. Ex quo infertur in ꝓposito nostro, ꝙ cum feudum sit nouum s̃m hanc regulam non deberet portio deficientium sine liberis pertinere neq3 ad comitem Augustinum, neq3 etiaz ad comitem Alexandrum, sed deberet reuerti ad illustrissi-

21 mum Dñium Venetorum per predicta iura. ¶ †Et predicte regule seu predictoꝝ iurium ratio est s̃m ꝙ in eis cõmuniter traditur, quia de natura feudi est, vt soluz dicatur transmissibile in descendentes primi inuestiti, ⁊ talis presumitur intentio dñi concedentis feudum, ⁊ vt plurimum solet in inuestituris exprimi, dum dici solet pro se, suisq3 filijs ⁊c. Et ita etiam fuit expressum in casu nostro, dum dicitur suisq3 descendentibus ⁊c. ⁊ per hanc rationem ponitur differentia inter feudum nouum, vt, scil3 ad transuersales etiam fratres non transeat regulariter, cum non sint descẽdentes inuestiti, ⁊ feudum paternum, vel antiquum, vt, sc3 transire possit ad transuersales ex eo, quia possunt esse de descendentibus primi inuestiti, ⁊ ad eos tantum successio predicta restringitur. si enim non essent de liberis eius, qui primo fuit inuestitus, non succederent etiam in feudo antiquo, vel paterno, vt est tex. ⁊ ibi docto. tradunt in. d. c. i. de succes. fratr. in. §. his vero. ibi, si enim Titij auus ⁊c. ⁊ predicta firmãt Alex. in dicto ꝯsilio. cl. vj. volu. iij. colum. versicu. rursus etiam. ¶ Hec autem regula, vt. s. feudum nouum ad transuersales non transmittatur etiam fratres, limitatur multis modis, ex quibus aliqui modi sunt, qui in ꝓposito seruiunt Magnifico comiti Alexandro, vt sic ille omnibus exclusis ad predictas partes feudi admittatur,

22 vt statim dicam. ¶ Et primo limitatur† vt non procedat illa regula in feudo concesso pluribus simul tanq3 socijs a principe superiorem non recognoscente, nam tunc vno ex socijs sine liberis decedente admittitur alius iure quodaz accrescendi, seu non decrescendi ex dispositione. d. l. i. C. si libera. imperial. soci. lib. x. Que etiam in feudis procedit, cum etiaz in eis sit liberalitas imperialis, ⁊ ita sentit Barto. ⁊ sequitur Jo. de plat. si recte aduertantur in. d. l. i. ⁊ expresse firmat Bald. in. d. l. vnica. §. in primo. iij. col. versic. vnum scias. C. de cadu. tollen. ⁊ in. d. c. de duobus fratribus a capi. inuesti, post prin. versic. sed queritur. vbi etiam Preposit. hoc idem dicit in versicu. sed ponamus casum. hoc etiam idem Bald. voluit in. l. si qua mulier. versi. idem

23 in feudis. C. ad senatusconsul. tertulli.† Ita etiam clare firmat Pau. de cast. in. l. si mihi ⁊ titio. i. colum. ver. item fallit. ff. de verboꝝ obliga. dum dicit, ꝙ regula qua dicitur in contractibus non habere locum ius accrescendi fallit in liberalitate principis per. d. l. i. C. si liber. imperial. soci. nam

24 ex eo infert (⁊ dicit tenendum esse menti)† ꝙ si ab Imperatore duobus fratribus concederetur feudum nouum, vno deficiente alter succederet. Hoc idem etiaz voluit Raph. cuma. in. d. l. si mihi, ⁊ titio, ⁊ ita etiam ibi refert, ⁊ sequitur Alex. in. ij. colum. vrsicu. tertio fallit. dicens, ꝙ ita eo anno consuluerat, ⁊ dicit, ꝙ hoc dictum nunq3 exeat mentẽ tuã. ⁊ ita reperitur Alexã. consuluisse in consil. xxx. Quoniam omne datum optimum. iij. col. versicu. secundo dato ꝙ istud. i. volu. idem etiam voluit Ludo. de roma in. l. vnica. C. quando non peten. partes. ⁊ firmat hoc etiam Andre. sicul. in. c. ex parte. v. colum. versicu. quod limita. extra de feud. vbi clare dicit, ꝙ licet pro regula feudum nouum non transeat ad fratrem, tamen limitari illa regula debet, nisi feudũ esset duobus fratribus ꝯcessuz a Principe per. d. l. i. C. si libe. imperial. soci. Sit ergo ex istis firma ꝯclusio ꝙ dispositio. d. l. i. procedit etiam in feudis a Principe concessis. ¶ Et licet pleriq3 contrarium tenuerint, vt Salyce. in dicta. l. vnica. questio. xj. quando non peten. part. ⁊ alij quidam, tamen ista opinio videtur verior, ⁊ est magis cõmunis, prout vltra predictos asserit (eam defendendo) Curti. in dicto consil. xlix. in versicu. nono ostenditur. prope finem. ⁊ est ille versiculus. in colum. xxxiij. ⁊ ibidẽ etiaz firmat cõmunem esse opinionem, ꝙ. d. l. i. loquens de Imperatore procedit, ⁊ habet locum in quolibet alio Principe, qui in suo dominio dicitur habere iura imperij, vt sunt Reges, ⁊ etiam illustrissimus Dux Mediolani, circa quem ipse loquitur, ⁊ etiam quelibet respublica non recognoscens superiorem, ⁊ ponit exemplum in ciuitate Venetiarum, ⁊ Florentina, vt per eum. Et sic seruit in proposito, cum

sito, cum isto casu concessio facta fuerit ab Illustrissimo do
minio Venetorum, quod non recognoscit aliquem superio
rem, & habet iura Imperij in suo dominio vt etiã superius
dictum fuit. ¶ Et istam opinionem, videlicet q d.l.j. hẽat
locum etiam in feudis dicit esse communem dominus Ias.
in.d.l.si mihi, & titio.iij.col.versicu.tertio fallit.ff.de verbo.
oblig. ¶ Et licet ipse de iuris subtilitate conetur sustinere
aliam opinionem, vt per eum. ¶ Tamen satis aperte dicit
q in iudicando, & consulendo a communi opinione non est
recedendum, & fundamentis Ias. satis apparet responsio re
cte intuenti ex dictis per Curt.in.d.consi.xlix.loco prealle-
gato, & ex dictis excellen. Moderni.d.Io.croti.in.l.re con
iuncti.col.mihi.xxxj.versicu.fallit, & .iij.ff.de leg.iij.vbi egre
gie istam opin. vt communem, & veriorem sequitur, & copio
se probat. quam etiam sequitur Iacobi. de sancto Georgio
in.d.l.j.§.in primo col.fi.C. de caduc.toll.versicu.iij.fallit.
eãdem etiam firmat patruus, & d. meus Soci.in consi.lxvj.
visa donatione.vj.col.versic.j.ratio.iij.vol.loquens in con-
cessione feudi facta per Illustrẽ tunc Marchionem Man
tue concludens, q etiam in eo, & similibus principibus ha-
bet locum.d.l.j.vt scilicet in feudo nouo ab eis concessa ha
beat locum illud ius quasi accrescendi, de quo in.d.l.j. & sic
in fortioribus terminis decidit in proposito questionem istã
nam si.d.l.j.procedit in feudo ɔcesso a Marchione Man
tue, qui in aliquo recognoscit superiorem, fortius procede-
re debet in concesso ab Illustrissimo dominio Venetorum,
quod nullo respectu superiorem recognoscit, vt vt est plusq̃
notissimum auct.multo magis.C.de sacrosa.eccle. ¶ Nec
in proposito cadit dubitatio de qua.s.quando quis scilicet
25 dicatur decedere sine herede † q̃a cum simus in feudis, que
sui natura non transeunt ad heredes quoslibet, sed tantum
ad liberos, vt in.c.j.de benefi.fratr.cũ similibus, vt scribit
Deci.in consi.ccviij.ad clariorem.iij.col.versic.solum sup-
est, & .s.dictum fuit, iam satis constat, q dicitur quis dece
dere sine herede, si sine liberis decesserit, vt per Bar. & Io.
de plate.in.d.l.j. & .s.etiam dictum fuit, & tradit Deci.in lo
co preallegato. ¶ Stantibus igitur predictis (prout vera
sunt, & communiter approbata) seqtur in proposito q Ma
gnificus comes Alexã.per illud quasi ius accrescendi, vel
non decrescendi admitti debet ad portiones fratrum, qui
sine liberis decesserunt, tanq̃ eorum socius in liberalitate
principis, comes autem Augustinus admitti non debet, qr
ille non dicitur socius in tali liberalitate prout etiã.s.dice-
bam circa bona non feudalia. ¶ Sed dicet aliquis, q im-
mo, & ipse comes Augustinus potest dici socius predicte li
beralitatis cum illa neduz comiti Hyeronimo, & fratribus
26 facta fuerit, sed etiam eorum descendentibus &c. † Ponde
rando illã coniunctionem q̃, que stat pro copula, que solet
importare repetitionem precedentium iuxta.l.seie.§.gaio.
cum glo. & his, que ibi tradunt doct.ff.de fundo instru. cuz
similibus. ¶ Si igitur in.d.concessione sunt simul per co-
pulam vocati, videtur q etiam descendentes illorum fra-
trum possint dici socij predicte liberalitatis, saltem in pro-
posito loquendo de.d.comite Augustino attento, q pater
eius decessit, & ipse videtur in locum patris subintrasse, &
non est dubium, q pater eius fuerat.d. liberalitatis socius
cum alijs suis fratribus. ¶ Et hoc stante videtur, q ruant
omnia, q̃ dicta sunt.s.in fauorẽ Magnifici comitis Alex.
tam circa bona feudalia, quam etiam circa bona non feu-
dalia. ¶ Verumtamen ad hoc respondetur, & dico, q ni-
hil penitus obstat, quoniam veritas est, q in.d.liberalitate,
& concessione fuerunt socij solum illi sex fratres, quibus fa-
cta fuit, & propter quorum merita facta fuit, vt in concessio
27 ne narratur † nec filij cuiusq eorum fuerunt vocati simul cũ
eorum parentibus ad talem concessionem, sed bene dicun-
tur admissi, vt eorum parentibus succedant, vt sic illa ver-
ba suisq descendentibus &c. cum verbis precedẽtibus stẽt
ordine successiuo iuxta tradita per Bar. & omnes in.l.gal-
lus.§.i.ff.de liberi. & posthu. hoc est dicere.d.sex fratribus,
vti socijs in.d.liberalitate dicitur facta concessio predicta,
& cuilibet eorum pro sua parte, ita vt de quolibet eorum eo
moriente transeat in liberos, & descendentes eius, si quos
reliquerit. ¶ Non autem dici potest, q ipsi descendentes
sint vocati simul cum eorum parentibus per not.in.d.l.gal
lus.§.j. & maxime hoc dicendum est in materia ista feudali,
que habet ordinatam dispositionẽ a iure, vt scilicet filij post
28 patrem vocentur, † nam etiam q oratio fuerit copulatiua,
debet semper intelligi ordine successiuo, vt post Bal. decla
rat preposi.in.c.j.primo not.de eo, qui sibi, & heredib.suis.
¶ Nec etiam dici potest, q filij eorum, qui postea prede-
cesserint, vocentur ad portionem decedentium sine liberis,
prout in proposito declarat multum signanter Alex.in con
si.cciiij.consideratis verbis.ij.col.versi.sed premissis nõ ob
29 stantibus.ij.vol. † vnusquisq enim ex.d.fratribus dicitur si
bi, suisq descendentibus prospexisse in sua portione, vt est
tex.in.c.i.de duob.fratrib.a capi.inuestit. quem tex.ad hoc
dicit esse notandum Bal.in.l.vnica.§.in primo col.penul.
versicu.Item.d.l.C.de caduc.tol. & ita etiam tenet Bart.
& alij plures in locis, de quibus per Alexandrum in.d.con
si.cciiij. ¶ Et predicta comprobantur, quia cõcessio predi-
cta fuit facta propter bene merita illorum fratrum, vnde il-
li dici debent socij in tali concessione, in quibus causa con-
cessionis, & sic meritum considerari poterat a cõcedentibus
30 † quodlibet enim regulari debet a sua causa.l.cum pater.§.
dulcissimis.ff.de legatis secundo, & vbi causa cessat, cessat &
dispositum.l.quod dictũ, & ibi tradũt doct. maxime Pau.
de cast.ff.de de pact.l.adigere.§.quamuis.ff.de iure patro.
c.cum cessante.de appel. & .c. & si Christus prope fin.de iu-
reiurando cum similibus. ¶ Unde cum in proposito in p-
sona predicti Augustini cessaret causa predicte ɔcessiõis.i.
bene meritum, cum nondum natus esset, cessare debet om-
nino, & ipsa concessio in hoc scilicet vt ipse videatur socius
in predicta liberalitate socij ergo fuerunt duntaxat illi sex
fratres, quorum bene merita fatetur Illustriss.dominium
Venetorum in.d.concessione, & verba illa suisq descẽdẽti-
bus &c. solum operantur, vt portio cuiuslibet in suos descẽ
dentes transeat, vt iam dixi. ¶ Et licet iam per multos an
nos sit mortuus pater.d.comitis Augustini, & alias filius
dicatur in multis representare personam patris predefun-
cti, tamen in proposito hoc dici non potest nec in.d.comite
Augustino potest habere locum illud ius quasi accrescen-
di, quia illud solum socijs in liberalitate concessum est, non
ratione rei simpliciter, sed ratiõe persone, & quia cã liberali-
tatis principis par in omnes socios consideratur. Verum
iste Augustinus non est socius, vt dixi nec in eo causa cõ
cessionis adest, ergo per ius accrescendi vocari non potest.
31 ¶ † Nec isto casu admittitur representatio, quia illa pro-
cederet, quando ageretur de succedendo patruo secun-
dum ius commune, & de successione delata secundum san-
guinẽ, non autem procedit, quando ius defertur vigore cõ
tractus ex gratia & verosimili mente ɔcedentis (prout isto
casu contingit) iuxta doctrinam Bar.in auc. post fratres
la.ij.C.de legi.here. & .s.tetigi, pro quo facit elegãs doct.
Bald.in.l.cum ita.§.in fideicommisso.ff. de legatis.ij. dũ
vult q quando ex dispositione hominis illi de aliqua fami-
lia vocantur post alicuius mortem non iudicatur idem de
filijs fratrum predefunctorum, q de fratribus viuentibus,
& sic filij non representant personam patris predefuncti, qr
hinc non agitur de successione iure communi secundum san
guinem deferenda, sed ex dispositione hominis, & idem vo-
luit ibi Cuma. & sequitur ibidem Florian.in fi. ¶ Et licet
glo. ibi videatur velle contrarium. quam sequitur ibi Imo.
tamen opin.Bal. videtur de iure procedere, quam etiam
sequitur Angel.Areti.in.§.cum filius instituta de hered.
que ab intestato.secũda columna versiculo deinde ista regu
la et secundum opinio.Baldi.consuluit Cuma ɔsilio.cvj.
Mulier instituit, secunda colũna, versiculo accedat ad hãc.
& eam sequitur Alexan.consilio quarto Ponderatis ver-
bis tertia columna, versiculo fortificãtur, quarto volumine.
& in consilio.cxxix. Perspectis his.prima columna versi-
culo istis sic presuppositis quinto volumine. & in.d.consi-
lio.cciiij.secunda columna, versiculo confirmãtur predicta.
idem etiam multum late sequitur, & defendit Deci.in con-
silio primo memini me alias, tertia columna, & alias ita fuit
iudicatum in rota curie Romane, prout idem Deci. refert
consilio.ccccviij.in presenti consultatione in fin. & in consi-
lio.ccxij.viso eleganti consilio prima, & secunda col.vbi etiã
dicit hoc sequendo, q ita magis communiter tenetur quod

etiam videtur sequi excellentissimus etate nostra.d.Franciscus Curt.iunior in suo tractatu feudorum car.xxi.col iiij. versicu secundo moueor.vbi etiam allegat doctrinā Bar. in.d.auct.post fratres.C.de legi.here.vt per eum. ¶ Scio tamen ꝙ quamplurimi doct.tenuerunt per glo.predictā cōtra Bal.presertim quando agitur de fideicom.facto ab aliquo ascendente vel patruo,vt per patruum meum Soci.in consil.lj.visa facti narra.iiij.volu.ꝛ per Decium in consilio lxxix.circa primum,secunda columna.in consi.ccxvij.in casu,ꝛ in consi.ccccclvj.consului,ꝛ propterea circa illud dictū de fideicom.pro nunc ego nihil firmo.¶ Sed in proposito nostro dico ꝙ multum sentit ratio,qua Bal.ꝛ quasi omnes predicti mouentur,nam dicuntur illud ideo esse, qꝛ quādo sumus in dispositione hominis,considerāda est affectio eius,que maior censetur respectu proximiorum,quam remotiorum,ꝛ ideo tunc filius fratris predefuncti,vti remotior,ꝛ minus dilectus a disponente non equatur fratri viuenti magis dilecto vt per eos.dico enim ꝙ sic in casu nostro dicendum est,quia sine dubitatione illi sex fratres dicuntur fuisse magis dilecti ab Illustrissimo dominio Venetorꝫ,seu ab his,qui pro eo concessionem fecerunt,cum illi essent noti,ꝛ iam bene meriti fuissent,quam eorum descendentes,q nondum erant in rerum natura vel si erant,erant concedentibus incogniti,conuenienter itaqꝫ concludendum est in ꝓposito Augustinum predictum personam patris non repre-
32 sentare.¶ Accedat predictis† quia si in concessione feudi dictum sit,ꝙ fratres succedant decedēti sine liberis,nō admittetur representatio,ꝛ sic filius fratris premortui nō succedet,vt declarat.d.Iac.de ardizo.in sua summa feudorū in tertia parte prime partis principalis mihi colum.xi.versiculo item queritur ꝛc.ita dicamus isto casu in quo p.d.l. i.C.si liber.Imperial.Soci.lib.x.dicimus,ꝙ isti fratres,velut socij sunt admittendi,nam de his tantum intelligi debet ꝛ non de filijs fratrum,ꝛ sic representatio non est admittenda secundum predicta.¶ Et ꝙ in ista feudali materia non admittatur representatio,ꝛ sic ꝙ filius fratris non representet personam patris eius premortui,voluit etiam Alex. in consi.cciiij.secundo volumine.in pluribus locis,maxime in pen.col.versi.quinimmo in hac materia ꝛc.¶ Nunc ꝓdicta colligendo remanet conclusio,ꝙ ista prima limitatio iam.s.posita ad illam regulam qua dicitur feudum nouum non transire in transuersales,vt scilicet non procedat si pluribus fratribus,vti socijs a principe concedatur.per.d.l.i. seruit Magnifico comiti Alexan.non autem comiti Au-
33 gustino,vt dictū est.¶ †Secūdo eadem regula limitatur, vt non procedat,quando feudum fuit per fratres acquisitū virisimiliter pro principe contra eius hostes pugnando pro proprijs armis,ꝛ equis,ꝛ propriam vitam pro ipso principe exponendo,vt est tex.in.c.i.in fin.de benefi.fratr.ꝛ ibi tradunt Bald.Andr.de isern.Aluar.ꝛ preposit.nam eo casu frater fratri succedit,seu inter eos habet locum illud ius accrescendi,vt ibi per doct.hoc autem proprie videtur habere locum in casu isto,nam isti fratres videntur eo modo huiusmodi feudum acquisiuisse,vt patet ex ipsa concessione in prin.dum dicitur,ꝙ isti fratres relicta propria patria in seruitijs Illustrissimi dominij exposuerūt propriam vitam ꝛc. sic enim agentes,ꝛ virisimiliter in hostes Venetorum pugnantes meruerunt hanc concessionem, ꝛ ita videntur eo modo feudum acquisiuisse.¶ Conuenit ergo,vt Magnificus comes Alex.ratione predicta admittatur ad portiones fratrum,qui sine heredibus decesserunt,que ratio non procedit in.d.comite Augustino cum ipse non fuerit de acquirentibus,nec virtus eius in hostes Venetorꝫ fuit in.d. concessione considerata,nec etiam considerari poterat, cuꝫ tunc in rerum natura non esset.¶ Nec potest venire representando personam patris eius,cum non agatur de successione iure hereditario,sed propter istam particularem rationem,quia scilicet hoc feudum in hostem principis pugnando fuit acquisitum per ea,que.s.dicta fuerunt. ¶ Super hac tamen secunda limitatione non facio magnam viꝫ, nec curo vlterius instare,quia ex iam dictis circa primam limitationem satis cōstat solum Magnificum comitē Alexandrum debere admitti excluso predicto comite Augustino.¶ Ex quibus etiā constat non obstare ea,que in contrarium allegata fuerunt,nam illa procederent in feudo paterno,vel antiquo,ꝛ quando etiam ageretur de successione iure hereditario secundum sanguinem deferenda,vt sepe.s. dictum fuit.¶ Et quod dicebatur testa.circa feuda non valere possum fateri dicendo,ꝙ in eis nullum sit fundamentū circa ista bona feudalia,vt ex predictis cōstat. Laus Deo.
Soci.nepos Padue legens.

SVMMARIVM.

¶ De quadam testamentaria dispositione, vtrum scilicet includat feuda,seu decimas feudales,ꝛ si includat,an valeat in eis saltem quo ad extimationem , ꝛ plurima de materia.

¶ Et vtrum aliqui fructus debeantur,vbi rei extimatio dicitur debita.

1 Feuda nō veniunt in dispositione hereditatis, ꝛ bonorum.
2 Heres debet mitti in possessionem omnium bonorum,etiā feudalium,licet sit eorum incapax,quando sumus in iudicio possessorio.
Idem quando res feudalis vacauit post mortem defuncti.
3 Testator de feudis disponere non potest,ꝛ.i.nu.12.
4 Voluntas disponentis ad possibilia adaptatur.
5 Testator presumitur regulasse suam voluntatem secundum iura.
6 Testator heredem grauare potest,vt vendat.
7 Filij duorum fratrum,vel sororum an succedant cū patruo, vel auunculo in stirpes,vel in capita.
8 Dispositio semper debet interpretari,vt valeat, ꝛ sortiatur effectum.
9 Dispositio testatoris censetur conformis dispositioni iuris in materia,in qua disponit.
10 Desipositio testatoris quando sortita est effectum suum,frustra de eius implemento queritur.
11 Feudum decedentis ex sua parte sine linea masculina debet deuenire ad alium alterius linee,qui superest ex primo inuestito.
13 Testator lꝫ disponat ꝙ vnus ex filijs in duabus partibus feudi succedat,ꝛ alter in tertia tamen pariter ad vtrunqꝫ pertinebit.
14 Emphiteota non potest emphiteosim vni ex filijs relinqre.
15 Extimatio debet solui,quando legatur res, que legatario aliqua de causa acquiri non potest vide tamen.i.nu.18. 19.20.ꝛ.25.
16 Emphiteota legans ecclesie reꝫ emphiteoticam, si ecclesia illam aquirere non potest,debetur eius extimatio.
17 Dispositio,que fit.l.probibente,non valet, nec aliquid ex ea sequitur.
Hec ea nascitur naturalis obligatio.
18 .§.si quid alicui.l.filiusfami.ff.de leg.j.ꝛ.l.cum alienam.C. eo.ꝛ.§.non solum eo.tit.quomodo procedant.
19 Legans rem aliquam in qua aliquod ius habet, videtur legare solum illud ius,non totam rem.
Etiam si illud ius erat eius morte peritum.
20 Testator legas feudum ei,per quem non potest acquiri nō debetur eius extimatio,etiam si ad pias causas legetur, vel coniuncte persone,ꝛ.i.nu.22.
21 Priuilegiatus non vtitur priuilegio contra pariter priuilegiatum.
22 Dispositio de re cuius alienatio pendet a voluntate principis,dicitur quodammodo impossibilis, ideo extimatio non debetur.
23 .l.apud iulianum.§.constat.ff.de leg.j.ꝓcedit etiam in principe inferiori.
24 Principes ecclesiastici non solent concedere alienationes feudorum,nec ecclesie preiudicent.
26 Nemo sibi ipsi debet.
27 Onera semper in heredes transeunt.
28 Onera legatorum,ꝛ fideicommissorum regulariter ad heredem spectant,licet verba non ita exprimant.
29 Diuisione hereditatis facta, si fundus vni datus in parteꝫ euincater,coheres non tene tur de euictione,nisi pro dimidia parte.

30 Feudum

30 Feudum hereditarium an comprehendatur in generali dispositione testatoris.
31 Actio omnis tollitur per cursum. 30. an.
32 Prescriptio quando sumus in iure querendo non impeditur contra actionem personalem, licet heres contenta in testamento sciuerit.
33 Emptor si promittat quandocunqz retrouendere, & sic scit se ad id teneri, tamen non impeditur prescriptio, quia non constat, quod venditor velit redimere.
34 Quantitas quando debetur respectu speciei an veniat fructus illius speciei.
35 Usure de iure canonico ob peccatum non debentur.
36 Usure non currunt, nisi a tempore more.
37 Heres non tenetur ad vsuras, licet sciat quod tenetur ad legata, nisi ab eo petantur.
38 Ignorantia iuris dubij probabilis equiparatur ignorantie alieni facti.
39 Mora irregularis facit teneri ad vsuras, qua non existente vsure nunquam ante veram moram debentur.

CONSILIVM LXXIIII

Dirigat Dominus verba mea in viam veritatis, & iustitie. Uiso testamento nobilis domini fredi militia, de cuius interpretatione, & virtute ad presens agit, necnon processu in presenti lite inter partes confecto, posthabitis pluribus duo veniunt discutienda. ¶ Primo vtrum virtute predicti testamenti nobiles dñs Hyeronimus, & Bñdictus de malfattis ad aliquid teneantur domine Ueronice actrici, seu domino Jac. eius filio. ¶ Secundo posito (absqz veri preiudicio) quod teneantur ad extimationem dimidie partis feudi, de quo in processu (prout pars actoris pretendit, & probare nititur) queritur, vtrum isti de malfattis possint condemnari ad aliquos fructus stante processu predicto. ¶ Circa primum licet abunde per clarissimos doctores in fauorem istorum de malfattis sit scriptum, & conclusum, quod non, & ego id ipsum verissimum arbitrer, tamen ad ipsius veritatis clariorem demonstrationem vt iuxta petenti morem geram, aliqua subiiciam. ¶ Et in primis videndum est, quid voluerit testator predictus, & certe voluit in sorores suas, vel earum descendentes per stirpes de bonis suis disponere, patet, quia pro dimidia parte instituit. d. Antoniam eius sororem viuentem, & dominum Antonium predicte sororis filium, & pro alia dimidia instituit dominum Hyeronimum, bñdictum, & fratres de malfattis filios alterius sororis predefuncte, & in ista distributione inter cetera omnia bona immobilia sita in villa colexedi, comprehensa erant, vt scilicet cuilibet ex predictis partibus spectaret dimidia pars eorum ex virtute institutionis predicte, loquor tamen de bonis hereditarijs, & que erant propria, & libera ipsius testatoris, que dicuntur allodialia. ¶ De feudis autem nihil dicitur per testatorem dispositum ex duobus. ¶ Primo
1 † quia sub dispositione hereditatis, vel bonorum, de quibus loquitur testator non veniunt feuda regulariter, vt traditur communiter in. l. itez videndum. §. fi. ff. de peti. here. in. l. si patroni in prin. maxime per Alex. ff. ad trebel. & in. c. j. §. in generali si de feu. contẽ. fue. inter domi. & agna. cum similibus, vt scribit Alexan. in consi. ij. ex narratis in princi. iiij. vol. & patruus, &. d. meus Soci. in consi. lxxiiij. super controuersia. iij. colum. iij. volu.
2 ¶ Nec ob. (prout in contrarium allegatur) † quod alias institutus heres sit mittendus in possessionem etiam rerum feudalium, licet feudorum sit incapax, vt per doct. in. l. fi. C. de edi. diu. ad. tol. maxime Alex. & Jas. ibi col. x. ¶ Quia dico, quod illud procedit in iudicio possessorio, nos vero sumus in petitorio, in quo actor de iure suo docere dz, & ita post Jac. butri. declarat Alber. de rosa. in. d. l. item videndũ. §. fi. de petit. hered. ¶ Preterea illud procedit, quando res feudalis vacabat post mortem defuncti, non si ab eo possideatur, qui pretendit ius in feudo, vt traditur in. d. l. fi. in simili de possidente bona hereditaria, nam auditur, & dicitur legitimus contradictor, vt ibi traditur, & quando in continenti probari potest de iure possessionis repellitur actor, vt ibi per omnes, sed in proposito ista res feudalis possidetur ab istis de malfattis, & ius eorum est euidentissimum quia soli sunt masculi ex primo inuestito, & de hoc stat res iudicata, merito etiam si essemus in possessorio deberet actor repelli.
3 ¶ Secundo idem probatur † quia cum de feudis testator disponere non potuisset, vt in. c. i. de succes. feu. ibi nulla ordinatione valente &c. & in. c. imperialem post prin. de prohibi. ali. feu. per feder. & vtrobiqz doctores tradunt cum similibus interpretamur testatorem id tãtum voluisse, quod
4 poterat † quia semper voluntas disponentis adaptatur ad possibilia. l. lucius. §. pen. ff. ad municip. & consequenter, quod non intenderit testari de feudis attento quod illud ei non per-
5 mittebatur, maxime † quia semper testator presumitur eius voluntatem regulasse secundum quod iura volunt iuxta not. per Bar. & alios in. l. heredes mei. §. cum ita. ff. ad trebel. & in. l. si duo. ff. de acquir. heredi. ¶ Ex his sequitur in proposito, quod vigore predicte instõnis testator nihil de bonis feudalibus dicitur alicui reliquisse, & consequenter aduersarij istorum de malfattis in. d. institutione se fundare non possunt. ¶ Et si dicatur, quod immo voluit testator etiam de feudis testari, & sic etiam in feudis quamlibet partem in dimidia instituere, vt videtur probari ex sequenti particula testamẽti dum dicitur, item lasso, & grauo li infrascripti &c. quatenus in ea dicitur, quod debeant extimari omnia bona immobilia ville colexedi tam feuda, quam alia. ¶ Respondetur, quod ex hoc non debet inferri, quod in institutione senserit de feudis, vt scilicet ad institutos iure institutionis, & iure hereditario deferantur ex sua dispositione. ¶ Sed aduertens, quod ex forma inuestiture feuda ad predictas partes cuilibet pro dimidia spectabant, & similiter bona propria iure institutionis volens sorori eius domine Antonie, & eius filio Antonio (qui illud forte cupiebant) morem gerere, ordinauit per viam extimationis, de qua in testamẽto, quod illi de malfattis tenerentur partem suam bonorum, & feudorum predictorum quodammodo vendere, vel permutare ad arbitrium, & voluntatem. d. Antonie, & eius filij infra certum tempus, vt in
6 testamento dicitur † sicut alias lex cõsiderat posse fieri in. l. vxorem. §. agriplagam. ff. de leg. iij. & ibi tradunt doct. & sic illi de malfattis per viam fideicommissi dicuntur ad illud grauati. ¶ Et licet pro iusta extimatione, tamen satis poterat dici vtile fideicõmissum illis Antonie, & filio eius iuxta. l. si cui fundus. ff. de leg. ij. & l. & si equo de leg. i. cum similibus. ¶ Ex hoc tamen non alteratur institutio heredum, que de feudis non dicitur facta, vt. s. est deductuz. ¶ Quin immo dico, quod ex verbis predictis arguitur, quod testator in institutione non sensit de feudis, quoniam si ex eius intentione sub verbo bonorum feuda fuissent comprehensa, satis erat ei, dum de extimatione loquitur dixisse, tutti li beni &c. absqz eo quod addidisset, cosi feudi, come possessioni (prout hec sunt verba testamenti) sed quia non intendebat simpliciter, quod feuda venirent sub verbo bonorum, ideo quando illud voluit, expressit cum igitur in institutione non expresserit, noluit feuda comprehendi, quia si voluisset, vtiqz expressisset, sicut in sequenti capitulo fecit. l. i. §. cum autem ad deficientis. C. de caduc. tol. & c. ad audientiam de deci. facit. l. cum pretor. ff. de iudi. & est bonus tex. in. c. inter corporalia de translat. prela. in ver. si circa trãslationem &c. si itaqz testator instituendo non dicitur sensisse de feudis, iam extat clarissimum, & apertissimum fundamentum contra partem actoris, vt scilicet feudi partem nec eius equiualentiam aliquo modo petere possit vigore predicte institutiõis. ¶ Et minus etiam petere potest vigore. d. fideicommissi, seu grauaminis iniuncti istis de malfattis de dando eorum partez pro iusta extimatione prout ad presens petit quoniam illud parti aduerse, seu eius auctoribus competebat infra certuz tempus, de quo in testamento, quod vigetics est elapsum. ¶ Et preterea eo pretextu deberet petere oblata extimatione partis, quam peteret quod non facit, sed petit libere sibi dari partem. d. feudi, seu tot bona libera, que equiualeant absqz aliqua oblatione, & sic non dicitur pars actoris petere respectu predicti fideicommissi seu grauaminis.
¶ Et quia super hoc non puto esse dubium aliquod, ideo vlterius non insisto. ¶ Sed concludendo circa propositã. q. dico, quod ab istis de malfattis respectu feudoruz nihil peti

potest vigore predicte institutionis, eo ꝙ testator in ea non dicitur aliquid de feudis disposuisse, ⁊ hoc sit primum fundamentum, quod verissimum, ⁊ concludentissimum est.

¶ Secundo posito (absq; preiudicio veritatis) ꝙ testator in.d.institutione senserit feuda contineri, adhuc dico ꝑ partem actoris hodie nihil peti posse, nam dico, ꝙ si de feudis sensit disponere, eius dispositio post eius mortem sortita fuit effectum suum, quia ipsius feudi, sicut aliorum bonoꝝ dimidia pars pertinuit ad istas de malfattis, ⁊ alia dimidia ad dominam Antoniam sororem testatoris, ⁊ eius filium dominum Antonium, licet quantum ad feudum soli persona.d. Antonij esset consideranda. ¶ Nam cum ipse esset masculus, ⁊ ex vna sorore descendens, sicut ex alia parte, erant isti de malfattis, ex forma inuestiture, ⁊ ex iure feudorum ad quamlibet partem sic in stirpes consideratã, pertinuit dimidia pars.d.feudi exclusa qualibet femina ꝑpter masculorum existentiam, prout verba inuestiture importabant, dum in ea dicitur, ita tamen, ꝙ existentibus masculis femine non succedant, ⁊ satis istud probatur in.c.i. de eo, qui sibi, vel heredi.suis ⁊c.iuncto.c.i.de succes.fratrum, vel de gradi.succed.in feud.iuncto etiam.§.reliquuz

7 in auct.de here.ab intest.col.ix. ¶ †Et hoc procedit secundum illam opinionem, ꝙ filij duorum fratrum, vel sororuz patruo, vel auunculo succedant in stirpes, ⁊ non in capita, de qua in auct.cessante.C.de legit.here.⁊ in.l.post consanguineos.ff.de suis, ⁊ legi. ⁊ in.§.hoc etiam institu.de legi. agna.succes. que opinio est verior, ⁊ communiter obseruatur (licet aliqui tenuerint contrarium) vt inquit Corn.in.d. auct.cessante. ¶ Et licet testator in predicta institutione videatur pariter ad dimidiam vocare dominum Antonium predictum, ⁊ eius matrem, tamen illud intelligi debet respectu bonorum allodialium, de quibus libere poterat testari. ¶ Sed respectu feudi debet eius dispositio intelligi soluz respectu.d.domini Antonij (si volumus, ꝙ de.d.feudo senserit disponere) ratio est, quia sic intelligendo eius dispositio tanꝗ conformis dispositioni iuris valuit, ⁊ potuit sortiri effectum, vbi si intelligeremus, ꝙ etiam sororem ad feudum vocaret, eius dispositio non posset habere effectum repugnantibus capitulis inuestiture, attento ꝙ masculi extabant

8 ex primo inuestito. ¶ †Unde succedit regula ꝙ semper dispositio debet in dubio potius interpretari, vt valeat, ⁊ sortiri possit effectum, quam econtra, vt.l.quotiens la secunda.ff.de reb.dub.⁊.l.quotiens.ff.de verbo.oblig.cum

9 similibus. ¶ †Item, ⁊ alia regula ꝙ dispositio testatoris censetur conformis dispositioni iuris in materia, de qua disposuit iuxta not.in.l.heredes mei.§.cum ita.ff.ad trebellianum cum similibus, ⁊.s̃.dictum fuit.

10 ¶ †Si igitur dispositio testatoris secundum predicta sortita fuit effectum suum, ⁊ iam fuit impleta. quia dictum feudum ad dominum Antonium predictum pro dimidia pertinuit, frustra vlterius de eius implemento queritur argumento text.insti.quibus.mo.tol.ob.in princip.

¶ Et quamuis nunc dimidia pars.d.feudi non reperiatur penes.d.dominum Antoniuz, seu eius successores, sed penes istos de malfattis, tamen ex hoc nihil successores domini Antonij ab istis de malfattis petere possunt, quoniaz apud eos iuridice reperitur, nec contra voluntatem testatoris (eam dispositioni iuris conformem interpretando) non tamen iure institutionis, sed ex prouidentia domini episcopi, ⁊ virtute inuestiture de tali feudo facte.

11 ¶ †Nam cum decedente domino Antonio defecerit ex sua parte linea masculina, ⁊ superessent isti masculi de malfattis, qui ex primo inuestito supererant, ad eos optimo iure predicta pars feudi peruenit iuxta.d.c.i.de eo, qui sibi, vel hered.suis ⁊c.non obstante matre, vel sorore.d. domini Antonij, que tanꝗ femine excludebantur, vt.d.c.i.⁊ ita cum super hoc iam fuisset lis, fuit per Reuerendum vicarium episcopi Paduani iudicatum, ⁊ talis sententia ius fecit, cum transierit in rem iudicatam, ⁊ ideo super hoc non est vlterius disputandum. Sed concludendum est, si volumus, ꝙ testator in.d.institutione de feudo senserit disponere licet hoc falsum sit, vt.s̃.est ostensum ꝙ tantum respectu masculorum disponere voluit, ⁊ eius dispositio sortita fuit effectum in persona.d.domini Antonij, cum ad euz dimidia feudi pertinuit. ¶ Modo autem cum defecerit ipse sine masculis, dispositio testatoris non protenditur in eius successores, sed ipsum feudum rediit ad istos de malfattis, tanquam masculos qui tunc ex tenore inuestiture dicuntur vocati, prout eis ex sententia feudum datum fuit, ⁊ per consequens sequitur, ꝙ nec isto modo quicquam ex parte actoris occasione.d.institutionis peti potest attẽto, ꝙ respectu feudi illa iam euanuit ex parte.d.domini Antonij, cum linea masculina ex parte sua defecerit.

¶ Et hoc sit secundum fundamentum quod solidissimum est, ⁊ si recte consideretur tollit in proposito omnem difficultatem, cui cum pars aduersa respondere nequiuerit illud in allegationibus in voce factis admisit, vnde ⁊c.

¶ Tertio posito contra omnem veritatem tamen absq; eius preiudicio ꝙ testator voluerit disponere de feudo etiã in personam domine Antonie, sororis eius, adhuc dicendum est, ꝙ ex parte actoris nihil peti potest.

12 ¶ †Et in primis non est dubium talem eius dispositionez circa ipsum feudum non voluisse, cum de eo dispositio testamentaria nulla fieri possit, vt.d.c.j.de succes.feu. ⁊.s̃.dictũ fuit, ⁊ vltra predicta ita tenuit Fulgo.in consi.xxxij.ex facto prima columna Ludo.Roma.in consilio primo visis in facto, ⁊ patruus, ⁊ dominus meus Soci.in quodã eius consilio, quod incipit, visis instrumẽtis, ⁊ reperitur impressum in sua lectura post.l.primam.ff.quis, ⁊ a quo appel. ⁊ inter sua consilia est nume.cclij. dicit enim ibi in prima columna ꝙ heres feudum, de eo nihil in testamento ordina-

13 re potest, ⁊ vbi ordinet, non valet eius ordinatio, † ⁊ ideo si testator disponat, ꝙ ex duobus filijs vnus in duabus partibus feudi succedat, alter in tertia non obstante tali ordinatione feudum ad vtrunq; pariter pertinebit, quia in eo semper fit successio secundum feudorum naturaz reiecta penitus testantis dispositione aliter dicente, vt voluit Andr. de isern.in.d.c.i.de succes.fu.⁊ Cardi.in consilio.c.nobilis vir.A.decessit in fi.refert, ⁊ sequitur dominus meus So-

14 ci.in preallegato consilio. †Et idem est etiam in emphiteosi, vt scilicet emphiteota non possit relinquere vni ex filijs suis, vt voluit Bar.in.l.vt iurisiurandi.§.si liberi.ff.de opi. libert.cum concordantibus, vt scribit Ludoui.Bologni. in consilio.xlviij.consortus quidam secunda columna versiculo pro qua conclusione adduco, nõ ergo potest testator de feudo disponere in personam.d.Antonie illius incapacem stantibus masculis, ⁊ quia hoc in proposito nostro est indubitatum, aliter non prosequar. Sed concludo vigore predicte institutionis feudum, aut aliquam eius partem nõ deberi, ⁊ minus solui posse, ex quo sequitur male, ⁊ inepte per partem actoris petitam fuisse dimidiã partem.d.feudi.

¶ Secundo dico, ꝙ sicut non debetur pars feudi, ita etiã non debetur eius extimatio per ea, que infra dicentur.

15 ¶ Sed in primis aduertendum est † quia immo videtur, ꝙ extimatio debeatur, quia quando legatur res, que legatario aliqua causa acquiri non potest, debet ei dari extimatio, vt.l.filiusfami.§.siquid alicui.ff.de legatis primo, ⁊ ibi

16 tradũt doct. †Et ideo si emphiteota leget ecclesie rem emphiteoticam, ex quo ecclesia illam acquirere seu retinere non potest, debetur eius extimatio, prout determinat Specula.in titulo de locato.§.nunc aliqua versiculo.cxvij.

¶ Sic igitur videtur in proposito, ꝙ ex quo dispositio testatoris non potuit sortiri effectum in feudo ipso (quia ipsi domine Antonie tanquam femine acquiri non potuit) valeat, vt extimatio debeatur, ⁊ ita in terminis videtur velle Joan.fab.in.§.non solum insti.de leg.in vltimis verbis, ⁊ Bal.in.c.i.in prin.versicu.adde ꝙ nemo potest.de succes. feu. ⁊ in hoc, vt audio, stat totum fundamentum actoris.

¶ Sed tamen hoc non obstante verius in proposito nostro arbitror, nec extimationem deberi prout nunc dictum est. ¶ Et pro veritate clarius demonstranda aduertendũ est ante omnia, quia in casu isto non agimus de legato feudi, in quo casu loquuntur allegata in contrarium, sed dicitur, ꝙ in institutione heredis testator intendit etiam feudũ contineri (tam, ⁊ si illud sit in se falsum) quo posito dico, ꝙ sicut institutio respectu domine Antonie, quo ad feudum, nulla est propter eius incapacitatem, ita etiam dicitur nul-

17 la quo ad feudi extimationem, nam nec ea debetur † quo-

niam

niam quando dispositio fit lege prohibente nec illa valet, nec aliquid ex ea sequitur.l.non dubium.C.de legi.vbi per doct. et adeo dicimus actum, et dispositionem lege prohibē te factum, vel factam, nullius esse momenti, quod nec naturalis obligatio ex eo, vel ea oriatur, vt traditur per illum tex. in.l.si non sortem in princip.ff.de condit.indebi. et in.l.cum lex.ff.de fideius. et in.l.i.§.siquis ita.ff.de verbo.obliga.

¶ Facit, quia si in extimatione dispositio valeret, certe nō posset dici nulla, ex quo aliquo modo valeret, quod eēt manifeste contra.d.c.i.de succes.feu.ibi, nulla dispositione valente. ¶ Facit etiam, quia feudum non videtur esse in communi commertio, sed tantum comprehensorum in inuestitura (nisi tamen prout infra dicam) quo posito nec extimatio debetur.l.apud iulianum.§.constat.ff.de legatis primo, et ibi tradunt communiter docto.

¶ Et ista conclusio verior, et sine scrupulo demonstrabitur ex responsionibus ad argumentum in contrarium factum, cui pluribus modis responderi potest, et quolibet concludē

18 ter. ¶ †Et primo dico, quod regula.d.§.siquid alicui procedit ex verosimili mente testantis, quia scilicet cum constet testatorem aliquid voluisse relinquere, puta militiam cursoris claudo, constat, quod in eo voluit grauare heredem, et ideo si res ipsa legata dari non potest, datur extimatio, et ita procedit quod per omnes doct.traditur in.§.non solum, instit. de lega. et in.l.cum alienam.C.eodem titulo circa rem alienam legatam, que aliqua causa solui non potest, vt scilicet extimatio prestetur. ¶ Verum quando alia mens testatoris colligi potest per quam heres minus dicatur grauari, illud est attendendum argumento.l.vnū ex familia.§.si rē.ff.

19 de legatis secundo. ¶ †Et ideo dicimus, quod quando testator legat rem aliquam, in qua ius aliquod habeat, non dicitur rem totam voluisse relinquere, sed tantum ius, quod habet in eam, vt.l.si domus.§.fina.cum similibus.ff.de legatis primo vbi tradunt omnes docto.

¶ Et adeo verum est hoc, vt procedat etiam, si ius illud, quod testator habebat, erat morte eius finiturum, puta quod habens vsumfructum fundi seiani, ipsum vsumfructum vel fundum leget, dicitur enim solum disposuisse respectu iuris vsusfructus, quod habebat credens posse transferre illud, vt sunt tex.clarissimi in.l.quod in rerum.§.primo de legatis primo in.l.vxor patrui.C.de lega. et in.l.stico.ff.de vsufru.lega. et in quolibet Bart. et alij notant, et in specie Jas. in.d.§.primo in primo not. et Corn.in consilio.cxcvj. circa presentem secunda columna secundo volumine, et sic in effectu legatum efficitur nullum, et lex tolerat, quia mauult interpretari testatorem sic voluisse, idest tantū respectu iuris, quod habebat disponere, quam in alio onerare heredes, licet ex eo sequatur nullitas legati, vt in.d.iuribus, maxime in.d.l.stico in vltimis verbis, et dicit Jas.in.d.primo nota.

20 ¶ †Et per hanc considerationem inferunt Bar. et omnes in.d.§.primo, et in alijs locis, quod si emphiteota leget rē emphiteoticam, non debebitur etiam extimatio, quando emphiteosis morte testatoris finiebatur, vt per Bar. et alios, ex quo ostenditur non esse veram decisionē Specula.in.d. versiculo .cxvij. ¶ Et ex his infertur in indiuiduo ad casum nostrum, vt scilicet quando testator de feudo disponit illud legando, non debeatur etiam extimatio, eo quod testator potius creditur disposuisse respectu iuris, quod in eo habebat (etiam quod eius morte esset finiturum) quam quod heredes vellet ad aliquid vltra onerare, et ita in indiuiduo in terminis nostris per hanc rationem concludit signanter Bald. in dicto capitulo primo.§.donare versiculo sed ego quero etc. ibi tu dic nihil deberi etc.qualiter olim feu.ali.pot. et (quod plus est) loquitur ibi Bald. quando legatum erat factum ad pias causas etiam pro anima quod solet multa priuilegia habere iuxta tradita maxime per Roma.in aucten.similiter.C.ad.l.falcid.si ergo quando legatur feudum pro anima nec illud nec extimatio debetur, minus in casu nostro, vbi agimus de dispositione facta in priuatas personas et non pro anima. ¶ Hanc eandem opinionem scilicet quod legato feudo extimatio non debeatur, firmat idem Bald. in.l.prima tertia columna versiculo vlterius quero.C. de sacrosan.ecclesie, et licet ibi non alleget expressam rationem predictam eam tamen sentit, dū allegat.d.l.vxor patrui.C. de lega. ¶ Ita etiam, et per rationem predictam determinat Alexan.in consilio.xxx. quoniam omne datum quarta columna versiculo, et potest assignari ratio etc. primo volumine quod consilium reperitur etiam in quinto volumine numero secundo, et idem, et clarius concludit idem Alex. in consilio.xc.circa primum columna fina.versiculo sed his non obstantibus sexto volumine, vbi etiam dicit ita voluisse Oldra.in consilio.ccxxxvij. vt per eum.

¶ Hoc idem etiam per rationem predictam firmat Areti.in.d.l.apud iulianum.§.constat.de legatis primo quarta columna versiculo, et per hoc alibi infert.

¶ Nec dicatur, quod predicta procedunt, quando relinquitur extraneo, secus si coniuncte persone, quia tunc indistincte debet valere quo ad extimationem per.l.cum alienam .C.de lega. ¶ Quoniam respondetur, quod istud est ɔtra.d.l. stico, vbi relictum fuit factum nepotibus testatoris, et tamē solum dr legatum factū respectu iuris, quod testator habebat, et ita communiter tenetur, quod predicta procedant etiā si coniuncte persone relinquatur, vt declarat Jas.in.d.l. quod in rerum.§.j.in.j.not.post Guliel. de cun. et Bald. quos allegat. ¶ Unde licet in casu isto ista domina Antonia sit soror, et sic coniuncta persona, tamen predicta omnino procedunt, vt scilicet solum testator dicatur disposuisse respectu iuris, quod in re habebat, et consequenter, quod extimatio non debeatur, et ita etiam respectu coniuncte persone concludit Alex.in.d.consilio.xix.sexto volumine.

¶ Preterea prerogatiua coniuncte persone in proposito non esset attendenda, ex quo veniret contra aliam coniun

21 ctam personam pariter priuilegiatam †est enim regula quod priuilegiatus non vtitur priuilegio contra pariter priuilegiatum.l.sed, et si milites.§.fi.ff.de excus.tut. et.l.verum.§. penul.ff.de minor.cum similibus, et ita in proposito dixit Jac.de Are.in.l.cum pater.§.euictis de legatis secundo, quem ibi sequuntur Bal. et Jmo.ad quod optime facit.l. non solum.§.primo ibi quia par affectionis etc.ff.de ritu nuptia. ¶ Preterea si nō pro anima propria valet in extimatione, vt dixi, minus pro coniuncta persona argumento.l. preses.C.de seruitu. et aqua.

¶ Et ex his ostenditur, quod in proposito casu habemus cōmunem opinionem illum terminantem, vt scilicet nec extimatio debeatur, que omnino seruanda est, maxime in consulendo, et iudicando per iura vulgaria, quicquid in contrarium dixerint Joan.fab. in.d.§.non solum, et Bald.in dicto capitulo primo, eorum enim opinio per predicta confunditur, et de qua ipsimet videntur dubitasse, cum loquatur Joan.fab.per verbum videtur etc. et Bald.in dicto capitulo primo loquitur quando ex certa scientia legat, quasi ex eo appareat, quod velit deberi extimationem, preterea etiam subdit quedam verba, ex quibus videtur non approbare illam opinionem.

¶ Et ista sit prima responsio, per quam solam, vbi alia non essent iustitia ex parte istorum de malfattis euidētissima demonstratur. ¶ Secundo etiam respondetur, quod dicta in argumento procedunt, quando res, de qua testator disponit, dicitur esse in communi commertio, licet non illius, in quem disponitur, sed in proposito feudum non dicitur in commu

22 ni cō mertio ergo etc. ¶ Hoc autē probatur †quia quando disponitur de re, cuius alienatio pendet a voluntate principis, quamquam res illa possit alienari eo consentiente, tamen quia id difficillimum est, reputatur quodammodo impossibile. Et ideo lex illo casu talem dispositionem omnino respuit, vt scilicet nec extimatio debeatur tanquam factam de re, que non sit in communi commertio, quia pro tali lex illam habet, vt est tex in.d.§.constat. et ibi omnes docto. tradunt, tradit etiam Ab.in cōsi.xlv.casus in effectu secunda

23 columna secundo volumine, † et secundum Jmo. Alexan. Jas. et alios in.d.§.constat, procedit hoc etiam quod ille non sit princeps superior, nam et in inferiori principe, et domino alicuius loci idem est, sed sic est in proposito, quod alienatio feudi in personam incapacem non potest fieri sine voluntate Reuerendissimi episcopi Paduani qui in proposito dicitur dominus loci, et princeps inferior vt in.c.imperialem de prohibi.alie.feu.per feder.ergo sequitur, quod dispositio in casu nostro de feudo facta in personam incapacem idest

in.d.dominā Antoniam nullius est momēti etiam quo ad extimationem quia nec illa debebitur, ꝛ ita in indiuiduo, ꝛ per hanc rationē determinat clarissimus doctor dominus Franciscus curtius (cū quo de hac re verba fecimus) in suo tractatu de feudis in quarta parte in questione penult. vide licet an vasallus de feu. possit testari columna tertia in quinta limitatione mihi in car. xliiij. ꝛ secundum eum procedit hoc secundum communes opiniones vt per eum, ꝛ non parum admiror, ꝙ sua excellentia non contradicat.

¶ Et dicere, ꝙ illud procedit, nisi ex consuetudine loci dominus de facili talem alienationem cōcedat, prout dicebat contingere in.d. Reuerendissimo Patauino episcopo, vi-
24 detur somnium quoddam, ꝛ contra ipsam veritatē, † quia immo ꝛ ipse sicut alij principes, maxime ecclesiastici tales alienationes nunꝙ̄ solent concedere, ne scilicet in aliquo ecclesie preiudicent, cuius ꝛ bonorum eius sunt tantum administratores iuxta tradita per Abb. ꝛ alios in.c. edoceri. de rescript. ꝛ tenentur vigilare pro conseruatione, ꝛ augumento iurium ecclesie iuxta tradita per Abba. in capitulo primo de in integr. restit. ꝛ in capitulo secundo de prescrip. ꝛ per Andr. Barba. in capitulo vt super de reb. eccle. non alien. cum similibus. ¶ Item etiam dicere, ꝙ immo feudum dicitur in communi commertio, qa quilibet est capax eius, si cum debitis solennitatibus in eum transferatur nihil obstat, quoniam ex eo non tollitur, quin eius alienatio pendeat ex voluntate domini eius, ꝛ sic illius principis, licet inferioris. ¶ Quo dato iam extat communis conclusio ꝙ licet id fieri possit, tamen est adeo difficile, ꝙ reputatur impossibile, ꝛ ideo dispositio testatoris de feudo in personam incapacem non valet etiam respecu extimationis ꝑ predicta. ¶ Et ista secunda responsio etiam de per se tollit omnem difficultatem, ꝛ est sufficiens ad victoriam.

25 ¶ † Et quamquam disputanter possint aliqua dici in contrarium, maxime quia videmus ꝙ in re ecclesie legata, secundum vnam opinionem debetur extimatio si haberi res non potest. Tamen cum predicta procedant secundum communem opinionem doct. in.d.§. constat, vt ipse Curt. dixit in loco preallegato, in iudicando, ꝛ consulendo ab eis non est recedendum. Et ꝙ de re ecclesie alicui legata dicitur, forte non est verum, quia Bar. in.d.§. constat expresse dixit contrarium quem plures secuti sunt. ¶ Sed quicqd in casu illo sit (adhuc enim de eo sub iudice lis est) in casu nostro non reperitur ista contradictio, ꝛ ideo cum ista secūda solutio procedat secūdum communes opiniones ab ea recedi non debet. ¶ Tertio respondetur, ꝙ dicta in argumento (vbi alia non obstarent) procederent, quando essemus in legatis, vel fideicommissis non sic in heredis institutione, vt voluit Bal. in.l. fi. in. xviij. op. C. de hered. insti. refert, ꝛ sequitur Jas. in.d.l. cum alienam. C. de lega. j. columna versiculo tertio limita, ꝛ assignant rationem, vt per eos. ¶ Et licet ipsi loquantur respectu aliene hereditatis, tamē idem in proposito est respectu rei aliene in hereditate reperte, vt scilicet ea euicta nō debeatur heredi estimatio licet testator scierit rem esse alienam, ꝛ (ꝙ plus est, etiam) expresserit verba de ea, ꝛ ratio est euidentissima quia quando apparet res aliena, ꝛ sic euincitur heres, non habet a quo petat extimationem nisi a se ipso, quod non est dicendum,
26 † cum nemo sibi ipsi debeat.l. ꝛ quidem de leg. i. cum similibus. ¶ Et quod dico de vno herede procedit etiā in pluribus, nam si duo heredes instituant, ꝛ sit posita in hereditate res aliena, vel alia, de qua testator non potest libere disponere, certe res illa ambobus pro rata hereditaria veniret acquirenda, ꝛ si postea euincitur, vel constat, ꝙ de ea nō potuit testator libere disponere, certe si extimatio deberet,
27 a quolibet herede pro rata deberetur † cum sic semper onera in heredes transeant, vt.l.j.C. si cert. pet. ꝛ.l. pro hereditarijs. C. de heredit. act. ꝛ sic sibi ipsis deberēt. ¶ Hoc autem non procedit in legatis, vel fideicōmissis, quia si in eis veniat aliquo modo soluenda extimatio, hoc pertinet ad onus heredis vnius, vel pluriū pro rata, vt.d.§. siqd aliud
28 ꝛ.d.l. cum alienam, † est enim regulare onera legatorum, vel fideicommissorum ad heredem spectare, quamquā verba non ita exprimerent.l. peto.§. mater de leg. ij. ꝛ.l. si seruus legatus.§. qui Margaritam de lega. j. ¶ Cum igitur in casu nostro agamus de institutiōe heredum, ꝛ vult pars aduersa comprehendi feudum, de quo testator non potest libere disponere, sequitur apertissime ꝙ non possit deberi extimatio per predicta. ¶ Et si dicatur, ꝙ immo isto casu nō debebit sibi a se ipso, quia pars actoris dicit, ꝙ isti de malfattis debebunt extimationem coheredi, maxime qa adeundo hereditatem dicuntur approbasse factum defuncti, ꝛ implere illud tenentur. ¶ Respondetur in primis, ꝙ illi vbi tenerentur (quod tamen est falsissimum) tenerentur solum pro rata hrēditaria, ꝛ sic pro dimidia eius, quod parti aduerse, esset ablatum, ꝛ hoc in iure est plusqꝫ clarissimū
29 † ponatur enim ꝙ duo heredes diuidūt bona hereditaria, ꝛ fundus (puta qui vni fuit datus in partem) euincatur certe coheres non potest teneri pro euictione nisi pro dimidia parte iuxta.l. cum pater.§. euictis in secundo respon. ꝛ ibi tradita per doct. de leg. ij. alioquin ipse solus pateretur dānum euictionis, quod tamen sicut, ꝛ onera hereditaria debet esse commune inter heredes pro rata hrēditaria. ¶ Et profecto hoc non aduerterunt clarissimi consultores.

¶ Quia alias esto, ꝙ eis visum fuerit istos de malfattis teneri, certe non condemnassent nisi ad dimidiam dimidie, ꝛ sic pro rata hereditatis, ꝛ hoc si volumus, ꝙ teneatur, tanquam heredes testatoris, ꝛ si volumus eos teneri tanquaꝫ possessores illius dimidie partis feudi, dico rem clarissimaꝫ esse, ꝙ errauerunt, eo ꝙ ipsi possident vigore inuestiture in eos facte per defectum masculorum ex alia parte, ꝛ vigore sententie super tali re date, ita ꝙ ex causa talis possessionis in aliquo molestari non possunt cum iustissime possideāt.l. iuste possidet. ff. de acquir. pos. ¶ Sic ergo videtur procul ob omni dubitatione ꝙ si in aliquo tanqꝫ heredes tenerentur isti de malfattis, solum pro rata hereditaria tenerentur, ꝛ sic pro dimidia dimidie ablate parti aduerse per ꝑdicta.

¶ Sed secundo loco dico, ꝙ immo etiam tanqꝫ heredes in aliquo teneri non possunt ex eo, quia heres bene tenetur sequi defuncti voluntatem, modo tamen sit licite ordinata, ꝛ in personas capaces, ꝛ hoc reputo clarissimum, ꝛ pro eo facit.d.l. filiussa.§. siquid alicui ibi licite ꝛ c. de leg. i. ¶ Unde in proposito dico, ꝙ si testator sensit disponere in generalitate etiam in personam domine Antonie, quia cum in tali feudo ex forma inuestiture femina sit incapax stantibus masculis, sequitur, ꝙ in eam facta dispositio de tali feudo dicit illicite facta, ꝛ in personam incapacem, ꝛ ideo isti de malfattis ea de causa ad aliquid teneri non debent, licet adiuerint pro sua rata hereditatē testatoris. ¶ Et si dicatur, ꝙ nos sumus in feudo hereditario, in quo plus potest testator
30 quam in alijs feudis nō hereditarijs, † ꝛ adeo, ꝙ licet alias feudum non veniat in restitutionem fideicommissi vniuersalis, tamen venit, quando est hereditarium, vt voluit Joan. Andr. in addit. Specul. in titulo de loca.§. nūc aliqua versicu. cxvij. in addit. incip. questio. non eēt dubia. Sic igitur videtur in proposito, ꝙ cum feudum sit hereditarium, debet in eo valere dispositio testatoris quecunqꝫ sit, ꝛ dꝫ dici comprehensum etiam in generali dispositione hereditatis. Et hoc ē in quo clarissimus aduocatus partis aduerse tm̄ se fundabat volens, ꝙ etiam ipsum feudum debeatur licet sententia loquatur de extimatione. ¶ Ego tamen pro resolutione dico, ꝙ hoc nihil in proposito obstat his, que.s. conclusa sunt, nam esto, ꝙ possit dici feudum hereditarium tamen dicitur qualificatum, vt scilicet non in omnes heredes transeat, sed in masculos tantum, si aliqui sint, ꝛ non in feminas, ille enim stātibus masculis sunt incapaces talis feudi, licet alias in hereditate succedere possint, prout proprie contingit in casu isto, nam licet domina Antonia fuerit heres testatoris, tamen non potuit in feudo succedere ꝑpter eius incapacitatē stantibus masculis. Nec cohrēdes eius, videlicet isti de malfattis debent ex eo ad aliquid teneri ꝑꝑ inualiditatem dispositionis feudi, quatenus refertur ad dominam Antoniam. ¶ Et vt hoc clarius intelligatur, pone ꝙ habens feudum pro se, filijs, ꝛ heredibus (ꝛ sic potest dici hereditarium) instituit vnicum filium, ꝛ titium amicuꝫ heredes equaliter, an titius debeat habere partem feudi? credo indubitatum, ꝙ non, eo ꝙ, licet esset hereditarium, erat tamen qualificatum respectu filiorum, bene fateor, ꝙ filius debet esse heres, vt habeat, tamen non sufficit quem

heredem

heredem esse, nisi etiam sit filius, nec filius ex eo titio aliqd tenebitur, & satis erit ei habere dimidiam partem hereditatis excepto feudo, & ita proprie erat dicendum in casu nro, & videtur bene probari in.d.c.i.de eo, qui sibi, vel heredibus &c. vbi feudum poterat dici hereditarium, & tamen nō transit ad feminas stantibus masculis, etiā quod femina possit dici heres. ¶ Nec ob. allegata in contrarium, quia respondetur, quod tunc venit feudum in fideicommisso vniuersali et quod sit hereditarium, quando fideicommissarius vniuersalis dicitur capax feudi, & est de comprehensis in inuestitura, secus si non sit capax ita proprie voluit Jo. And. in predicta additione, & dicunt doct. in.l. si patroni in prin. ff. ad trebel. refert, & sequitur clarissimus. d. Franciscus Curt. aduocatus actoris in suo primo consi. facti contingētia. vj. col. ver. confirmantur premissa, sed ista domina Antonia stantibus masculis non erat capax. d. feudi ergo &c. ¶ Possset etiaz dici, quod immo nec in.d. casu feudum venit in fideicommisso vniuersali, prout multi dixerunt, quod tangit Alex. in.d.l. si patroni. v. col. ver. sed contra istam eorū limitationē &c. super quo tamen non est insistendum, quia in proposito nō est necessarium, cum satis sit in proposito nostro dominam Antoniam, vti feminam propter existentiam masculorum fuisse incapacem. ¶ Ex his patet predictum fundamentū pro actore factum in eo quod feudum dicitur hereditariū (cui dicebatur non posse responderi) penitus esse prostratum, & nihil obstare. ¶ Ultra etiam quod (vbi predicta non procederent) per tale fundamentum non tolluntur prima duo fundamenta. s. facta maxime secundum quod aduocatus contrarius admisit. Nam esse hereditarium non tollit quin debeamus dicere testatorem voluisse disponere de eo tantum respectu masculorum, & sic pro dimidia respectu psone domini Antonij per allegata in eo. vnde cum voluntas testatoris fuerit in persona domini Antonij impleta, quia vere ei fuit quesita dimidia pars feudi, vltra de eius implemento non est querendum, vt ibi dixi, & huic fundamento (per quod tollitur omnis scrupulus) non potest iuridice responderi, & ideo iure merito fuit mihi admissum, sed eo stante dico, quod etiam quod cetera omnia per me dicta ruerent (debent omnino isti de malfattis totaliter absolui. ¶ Et tali fundamento nihil obstat argumentum. s. factuz de.d.§. siquid alicui) cui iam date sunt tres verissime responsiones, quia secūdum istud fundamentum dispositio testatoris valuit in feudo, & sortita fuit effectum suum, vnde frustra de extimatione eius disputatur. ¶ Possent predicto argumēto, & alie dari responsiones, prout in voce dixi, quas gratia breuitatis non scribam ex eo maxime quod satis, abundeqꝫ, & ex pluribus capitibus demonstrata est iustitia istorum de malfattis per iam dicta. ¶ Placet tamen vnum subdere, quoniam dici pōt, vbi vere aliqua extimatio fuisset debita quāquam id falsissimuz sit quod actio ad eam competēs diceretur sublata ex cursu longissimi temporis. s. xxx. anno. nam prout alij clarissimi doctores scripserunt † cursu talis temporis

31 omnis actio tollitur. l. ij. C. de consti. pecu. & l. sicut. C. de pscrip. xxx. vel. xl. ann. cum similibus etiam contra ignorantes, vt. d. l. sicut cum similibus, tam & si in casu isto ignorantia non fuerit, vt ex instrumento transactionis constat, merito igitur actori obstat exceptio prescriptionis. ¶ Et si dicatur, quod prescriptio talis non potuit currere in fauorē istorum de malfattis eo, quod videntur esse in mala fide saltem a tempore inite transactionis, quo tempore nouerunt testatoris dispositionem. ¶ Respondetur prout per alios scriptum ē, quod immo nō sunt in mala fide taliter, quod prescriptio impediatur, & licet scierint testatoris dispositionem, non tamen sciebant, an actor vellet id sibi acquiri, vel ne antequaz petierit, & voluntatem suam de acceptando declarauerit,

32 † ex quo enim sumus in iure querendo non impeditur prescriptio contra actionem personalem, licet heres contenta in testamento nouerit, quia non valet ista consequentia, heres scit testatoris dispositionem, ergo scit omnino se debere, cum posset ille non acceptare, ita multum signanter declarat insignis doctor. d. Jo. Franciscus Balbus in suo solemni tractatu de prescrip. in. ij. parte. iij. partis principalis col. xxix. in versi. iij. limitatur singulariter, vbi allegat ita tenuisse Bal. Petrum de anca. & d. meum Soci. in locis de quibus ibi per eum, qui plura similia adducit, & inter cetera

33 hoc vnum † quia si emptor promiserit quandocunqꝫ reuendere, & sic sciat ad id se teneri, tamen non impeditur prescriptio eo quod non constat an venditor velit redimere, vt per eū videri potest, hoc idem tradunt nouissimi repetētes. l. ij. C. de pact. inter. empt. & vendi. ibi in car. vj. iij. col. versi. confirmatur per ea, que &c. ¶ Et ex predictis omnibus concludendo circa primam. q. dico, quod ab istis de malfattis nihil penitus peti potest, & hoc ex multiplici capite etiā quolibet separato, vt. s. dictum est, & fortius hoc dicam simul omnia iungendo. ¶ Ex quibus ostenditur. ij. q. superflue poni, quoniam si nec feudum, nec eius extimatio debetur, nen est de aliquibus fructibus, vel alia accessione querendum. ¶ Circa ea tamen, vt consultanti morem geram, dicam breuiter, quid sentio posito ergo absqꝫ preiudicio veritatis, deberi aliquam extimationem. d. feudi, videbitur fortasse alicui primo aspectu etiam fructus. d. feudi deberi, saltem a tempore inite transactionis, ex qua probatur, quod isti de malfattis habuerunt scientiam contentorum in testamēto, & sic videntur fuisse in mala fide, merito videtur, quod teneātur ad fructus per iura vulgaria. ¶ Nec videt ob. quod quātitatis, & extimationis, que dicitur debita, non sunt fructus

34 † quoniam quantitas debetur respectu certe speciei, & ideo considerantur fructus illius speciei, & sic feudi, cuius respectu quantitas debetur, etiam quod nulla mora in soluenda qūtitate intercesserit, vt videtur pbari in simili in. l. curabit. C. de act. emp. ¶ Sed tamen his non obstantibus absqꝫ aliqua dubitatione concludendum est nec fructus, nec quid aliud deberi iure accessionis anteqꝫ fieret litis contestatio, & sic in mora isti de malfattis essent constituti. ¶ Et pro declaratione veritatis premitto, quod in proposito non potest disputari de fructibus feudi eo quod presuponimus feudum nullo iure deberi, quo modo enim possint isti de malfattis teneri ad fructus feudi qui accessorie debentur, si non tenentur ad feudum? profecto ego non video si enim quantitatē debent, satis absonum esset eos teneri ad fructus feudi. ¶ Nec ob. quod quantitas debeatur respectu certe speciei, & sic feudi, quia ex hoc non sequitur quod teneantur ad fructus feudi, & bene (si alia paterētur) possent teneri ad vsuras. d. quantitatis, & hoc solum probatur in. d. l. curabit, vbi debetur quantitas respectu certe speciei, & tamen non agitur de fructibus illius speciei, sed solum de vsuris quantitatis, ex quo ostenditur, quod inepte in secunda sententia isti de malfattis fuerunt condemnati ad fructus feudi. ¶ Et si nunc dicatur, quod debent saltem condemnari ad vsuras predicte

35 extimationis. ¶ † Respondetur primo quod quicquid sit de iure ciuili, de iure Canonico in hac materia propter peccatum obseruando iuxta tradita per patruum, & dominum meum Soci. in consi. xcviij. iustissime iudex in fi. iiij. vol. non debentur, nec peti possunt, vt in. c. i. c. conquestus, & c. nauigandi, & per totum titulum extra de vsur. ¶ Et si dicatur quod debentur pro interesse, prout etiam hoc iure Canonico toleratur iuxta nota. in. l. ij. C. de vsur. & tradit Saly. in. d. l. curabit. Responderi potest, quod in casu nostro nullum consideratur, vel saltem probatur interesse, igitur &c. ¶ Secun

36 do respondetur, † & dico (posito quod ratione predicte quantitatis, & extimationis feudi vsure alique debeantur) absqꝫ hesitatione aliqua, quod tales vsure non debentur nisi a tempore more, & sic in proposito nostro a tempore litis contestate, cum per prius nulla mora interuenerit, vt probatur in. l. i. & per totum titulum. C. de vsur. & fruct. lega. & tradunt docto. in. l. j. & in. l. fi. illo titulo, & in hoc non video probabilē dubitationem. ¶ Nec ob. quod isti de malfattis dicantur nouisse contenta in testamenro, & consequēter scire potuerint se debere extimationem predictam, & sic videantur in mala fide. Quoniam respondetur, quod non sequitur, scio me debere centum, & ea non soluo, ergo teneor ad vsuras, cum in iure sit statutum quando vsure debeantur, videlicet a tempore more, vnde licet sciam me debere, quia tamen a me nō petuntur, non dicor in mora, & propterea nō teneor ad vsu

37 ras. ¶ † Ponatur exemplum, sum heres, sunt legata centum, quod ego aperte scio, certe ad vsuras non tenebor, nisi a me petantur, vt. d. l. j. & per totum, C. de vsur. & fru. lega. Sic igitur in casu nostro dicendum est, nam esto, quod isti sci

uerint se teneri ad extimationem predictam, tamen ad vsuras teneri non debent, antequam ab eis peteretur, et sic in mora constituerentur, et hoc apud me nullam habet difficultatem. ¶ Posset etiam vltra hoc dici, quod non possunt aliquo modo dici in mala fide, tam respectu feudi, cum nullo modo debeatur, quam etiam respectu extimationis quia nec
38 illam debent † vel saltem ita dubius est articulus, vt dicatur probabilis dubij iuris ignorantia, que in iure equiperatur ignorantie facti alieni iuxta nota. per Jo. Andr. et alios in c. j. de popula pla. lib. vj. cum multis concordantibus, vt scribit Corn. in consi. clxxxi. visa copia. vij. col. iij. vol. quod pro nunc aliter non prosequar, quia non necessarium. ¶ Nec ob. d. l. curabit de act. emp. vbi videtur probari, quod etiam sine mora vsure debeantur, et in qua lege pars aduersa se fun
39 dabat. ¶ † Quoniam respondetur, quod nihil prorsus facit, quia licet ibi vera mora, et regularis, puta per interpellationem non interuenerit, tamen dicitur interuenisse mora irregularis ex perceptione fructuum rei vendite facta per emptorem, et per implementum ex parte venditoris. Nam eo posito equissimum est illum emptorem vsuras precij impendere, vt ibi et in. l. iulianus. §. ex vendito. ff. de acti. empti. et propter istam equitatem, licet emptor non fuerit interpellatus, ad vsuras tenebitur tamen tanquam existens in mora irregulari, et ita illum tex. declarant ibi doct. maxime Saly. et tradunt etiam doct. maxime. d. meus Soci. in. l. de diuisione. ff. sol. mat. et ita etiam declarat Corn. in cons. cxlv. in hac consultatione. iij. col. in prin. ij. vol. et hoc in iure est clarissimum. ¶ Sed vbi non inducatur mora irregularis, vsure nunquam ante veram moram debentur, cum itaque in casu nostro non reperiatur, quod mora irregularis committatur, sequitur, quod vsure non potuerunt deberi, nisi a tempore more, et sic post litem contestatam, sic itaque ex predictis concludo de fructibus feudi in casu nostro impertinenter disputari, et quod vsure vel nullo modo debentur, quia iure Canonico sunt prohibite, vel si debentur, quod solum a tempore more, et sic litis contestate. Et ita de iure sentio in hac. ij. q. ¶ Que tamen omnia superflue dicta sint, quia cum veritas sit, nec feudum, nec extimationem aliquam deberi, vt ex dictis in prima questione liquido constat. minus deberi possunt fructus, aut alique vsure.

Mar. Soci. iunior. J. U. D. Padue legens. 1529.

✣ CASUS ✣

¶ Illustrissimus dominus Bonifacius Paleologus Marchio Montis ferrati sine aliqua prole intestatus decessit, superstitibus sibi domina Margarita sorore eius vtrinque coniuncta, et Jo. Georgio patruo.

¶ Qui Jo. Georgius, dum vixit, ex post ipsum Marchionatum tenuit, et possedit. Domina Margarita nupsit Illustrissimo Duci Mantue.

¶ Uiuente adhuc Joanne Georgio ipsa domina Margarita, iam effecta Illustrissima Ducissa Mantue, vna cum Illustrissimo Duce eius viro fuit per Cesaream Maiestatem inuestita de. d. Marchionatu ipso Jo. Georgio decedente sine liberis masculis ex nunc prout ex tunc etc. decessit postea Jo. Georgius sine legitimis filijs intestatus.

¶ Cesarea Maiestas tunc (pro maiori pace, et pro scandalis remouendis, ne ad arma deueniretur) voluit totum statum ipsius Marchionatus ad manus eius, siue suorum agentium deuenire, et ita factum fuit.

¶ Eadem Maiestas Cesarea, vt nemini iniuriam inferret, sed vt omnibus parem iustitiam administraret, causam totam commisit quibusdam iudicibus delegatis inter omnes, et quoscunque pretendentes aliquod ius habere in toto Marchionatu, aut eius parte.

¶ His sic stantibus domina Margarita Illustrissima Ducissa Mantue, petit ante omnia se mitti in possessionem omnium, et quorumcunque bonorum etiam feudalium olim possessorum per Bonifacium fratrem suum Marchionem predictum, et demum per Jo. Georgium patruum, quibus illa vti proximior agnata ab intestato successit, queritur, an sit audienda.

✣ SUMMARIUM. ✣

¶ Super questione de possessione Marchionatus Montis ferrati, et bonorum omnium vltimi Marchionis sine liberis defuncti, vtrum scilicet agnata eius, videlicet filia predefuncti fratris sit mittenda in possessionem, etiam si bona essent feudalia, et concluditur eam mittendam.

1 Possessionis causa prius est discutienda, et tractanda.
2 Actore non probante, reus, etiam quod nil probet, est absoluendus.
3 In iudicijs alter actoris, alter rei personam sustinere debet.
4 Succedenti ab intestato competit remedium, et interdictum possessionis adipiscende.
5 Interdictum quorum bonorum competit heredi ab intestato succedenti.
6 Interdictum quorum bonorum an possit solum exerceri contra possidentem pro herede vel pro possessore, et non contra titulo possidentem.
7 Petitio hereditatis non datur contra titulo possidentem, sed contra eos, qui pro herede, vel possessore possident.
8 Interdictum quorum bonorum locum non habet, quo ad effectum, quando ex aduerso ei opponitur exceptio dominij incontinenti probandi.
9 Soror vti proximior ab intestato succedit fratri, et patruo.
10 Heres adita hereditate potest omnia bona hereditaria, si a nemine possidentur, propria auctoritate accipere.
11 Heres scriptus, si ostendat testamentum non abolitum neque cancellatum, potest vti remedio. l. fi. C. de edic. di. ad. tol. et interdicto quorum bonorum, quod est generalius, quia etiam ab intestato competit.
12 Ratio quare interdictum quorum bonorum non competit contra titulo possidentem, vt pro emptore, vel soluto, vel similibus.
13 In pari causa melior est conditio possidentis.
14 Argumentum ex identitate rationis fortissimum est.
15 Per interdictum quorum bonorum res tradi, et largo modo restitui petitur.
16 Quod venit ex mente. l. ex ipsa. l. venire dicitur.
17 Filia ab intestato succedens, cum sibi deficiat remedium. l. fi. C. de edict. di. ad. tol. per offi. iudi. debet mitti in possessionem. Et hoc procedit etiam respectu bonorum feudalium.
18 In possessorio adipiscende, ad hoc vt quis sit legitimus contradictor, et sic impediat petentem missionem in possessionem, tria requiruntur, quod possideat bona de quibus agitur, non vitiose, et de iure suo incontinenti doceat.
19 Legatum titio non esse factum probatur per inspectionem testamenti.
20 Exceptio requirens altiorem indaginem in iudicio possessorio non est admittenda, sed reseruanda est in iudicio petitorio.
21 Heres ab intestato intentans interdictum quorum bonorum debet mitti in possessionem omnium bonorum possessorum per defunctum tempore eius mortis.
22 Bona libera dicuntur allodialia.
23 Allodium dicitur quasi aliunde non recognitum, sed liberum, et purum, et idem est quod proprium.
24 Allodium dicitur proprietas, que a nullo recognoscitur.
25 Bona in dubio presumuntur allodialia, nisi contrarium probetur.
26 In possessorio adipiscende heres mittitur in possessionem bonorum, etiam feudalium, donec de iure alterius in petitorio cognoscatur.
27 Femina de iure communi heres, vt est filia, debet poni in possessionem, et agnatus, si ius pretendat, debet ab ea petere.
28 Femina heres petens se mitti in possessionem bonorum, que defuncti fuerunt, etiam feudalium mittenda est, nec agnati sunt legitimi contradictores, et. j. in discursu.
29 Et hoc procedit etiam, si talis femina sit transuersalis, dummodo sit heres, et nu. sequentibus.
30 Feudum venit in petitione hereditatis a quocunque herede petatur, habito respectu ad possessionem defuncti.
31 Feminam transuersalem in feudo succedere non est nouum.
32 Imperator nunquam presumitur facere actum iniustum, et inualidum, nec in contrarium admittitur probatio.
33 Per principem facta, dicuntur decenter facta.
34 Inuestiens aliquem tenetur inuestitis tradere vacuam possessionem, et pati ea vti, et frui, dummodo fidelitatem iurent.
35 Dominus qui abusiuam inuestituram fecit, tenetur tradere vacuam

re vacuam possessionem, ꝛ pati vassallũ vti frui.
36 Imperator debet esse promptus, ꝛ facilis, vt gratia per se facta sortiatur effectum, etiam si res, de quibus ageretur, per alium possiderentur.

CONSILIUM LXXV

Dirigat Dominus verba mea in viam veritatis, ꝛ iustitie. Quanqȝ (vt audio) de bonis, ꝛ statu Marchionatus Mōtisferrati (de quo in pũcto) questio, ꝛ contentio oriatur inter illustrissimos Principes, nedum respectu possessionis, sed etiam ꝛ
1 principalius respectu dominij, † tamen cõueniens est, ꝛ a iure sic statuitur, vt prius, ꝛ ante omnia discutiatur causa possessionis, vt sic tradita possessione ei cui tradi debet ille in causa proprietatis postea sit futurus reus, ꝛ commodo possessionis fruatur, de quo in. §. commodum insti. de interdi. in. l. finali. C. de rei vendica. in. l. qui accusare. C. de edendo ꝛ in. c. ex litteris. de probatio. cum multis similibus. Et ad
2 uersarius substineat partes actoris cum onere ꝓbandi, † ita ꝙ eo non probante reus, ꝛ possessor veniat absoluendus, etiam ꝙ de iure suo nihil probasset, vt dicta. l. fin. ꝛ. d. l. qui accusare. pro quo etiam. l. ij. ꝛ. l. actor. C. de probatio. ꝛ. l. verius. ff. eodem titulo. ꝛ alia qȝplura iura, ꝛ in omnibus predictis iuribus tradunt docto. ꝛ istud in iure est explora-
3 tissimum. † Conuenit enim in litibus, ꝛ controuersijs iudiciarijs, alterum actoris, alterum rei personaȝ substinere, vt in. §. j. ꝛ secundo. l. prime. ff. vti possidetis. cum similibus. Et adeo etiam, vt in duplicibus iudicijs illud ꝯstare oporteat saltem per sortem, vt. l. in tribus cum sequē. ff. de iudi. De possessione ergo semper prius est tractandũ, prout (vltra predicta) clare probatur in. l. ordinarij. C. de rei vendi. in. l. incerti. C. de interdict. in. §. retinende. institu. eo. titu. ꝛ in. c. pastoralis. versi. alijs possessorijs ꝛ c. de causa posses. ꝛ propri. tradunt doctores post glo. ibi in. l. si de vi. ff. de iud. ꝛ in. l. naturaliter. §. nihil commune. ff. de acquiren. posses. ꝛ alibi sepissime. Quare optimo iure, ꝛ consultissime illustrissima Ducissa petit prius, ante omnia se mitti in possessionē omnium bonorum, vt in puncto, seu in eius questione dicit. ¶ Unde pro ipsius questionis resolutione querendum est de tribus. Primo quod possessorium remedium sibi competat. Secundo vtrum in eo debeat obtinere. Tertio in qui-
4 bus bonis. ¶ Circa primum † breuiter cõcludendum est, ꝙ p̄dicte domine Margarite illustrissime Ducisse cõpetit possessorium adipiscende, nam cum illa vti ꝓximior agnata succedit ab intestato tam fratri, qȝ patruo, ꝛ velit nunc, vt heres adipisci possessioneȝ bonorum, que per predictos possidebantur, dicitur in effectu vti interdicto adipiscende possessionis, vt in. §. consequens. instit. de interdic. (loquor de illis bonis, quorum possessionem ipsam nondum nacta sit) ꝛ in specie dicitur competere sibi interdictum quorum bonorum, saltem vtile, cum successerit, ꝛ heres facta sit de iure ciuili, vel directum si diceretur iure pretorio succedere, iuxta gloss. magis communiter approbatam in rubrica. ff. quorum bonorum, ꝛ in rubrica. C. eodem titulo, vbi in specie Salyce. ita concludit, ꝛ dicit communiter teneri.
5 ¶ † Et ꝙ succedenti ab intestato etiam transuersali (prout est ista illustrissima domina Margarita) competat eiusmodi interdictum quorum bonorum est text. ad litteram in. l. ij. C. quorum bonorum, ꝛ ibi omnes docto. tradunt, tradit etiam Specu. in titu. de testa. §. nunc videndum in princ. ꝛ est apud nostros docto. indubitatum, ideo vlterius non insisto, sed concludo, ꝙ ei competit possessorium adipiscende, vt est dictum s̄m tamen, ꝙ statim dicetur in secundo quesito. ¶ Circa secundum dicet fortasse aliquis, ꝙ illustrissima
6 ducissa nõ dȝ in hoc possessorio iudicio obtinere ex duob⁹. ¶ † Prio qr interdictũ quoꝝ bonoꝝ nõ vr̄ posse exerceri nisi ꝯtra eos, qui ꝓ herede, vel pro possessore possident, vt l. j. ff. ꝛ. l. ij. C. quorum bonorum. ꝛ ideo est, ꝙ non datur ꝯ titulo aliquo possidentem, vt no. Saly. in. d. l. ij. vbiqȝ doc.
7 dicunt, † ꝛ in hoc equiperatur petitioni hereditatis, vt per Saly. in. l. j. in fi. C. quorum bonorum, nam nec ipsa datur contra titulo possidentem, sed contra eos, qui pro herede, possident, vt. l. regulariter, ꝛ. l. pro herede. ff. de peti. here. ꝛ. l. hereditatis, ibi per docto. C. eod. titu. sed in casu isto nullus est, qui pro herede, vel pro possessore possideat, sȝ cesarea Maiestas siue eius agētes ipsius noīe possidēt ex cãctis, ꝛ pro sedandis scandalis, quasi apud eos sequestrata merito videtur, ꝙ tale interdictuȝ non possit exerceri seu ꝙ illud exercens Illustrissima Ducissa non possit obtinere nemo enim est, qui possit condemnari ad restituendum, qđ videtur in tali interdicto necessarium cum dicatur restitutorium, vt. l. prima. §. hoc interdictum. ff. quorum bonorũ.
8. ¶ † Secundo quia eiusmodi interdictum non habet locum quo ad effectum, quando ex aduerso illi opponitur exceptio dominij in continenti probandi, vt voluit glo. in ver. restituas, in. l. prima. ff. quorum bonorum, ꝛ ibi eam Ang. ꝛ alij sequũtur ꝛ glo. fina. in. l. fin. C. eodem titulo vbi (glosam illã sequendo) ita concludunt Bar. Bal. Saly. ꝛ alij ꝛ simpliciter hoc procedere in possessorio adipiscende voluit Bar. in. l. prima. C. quorum leg. ꝛ in. d. §. nihil commune in prima lectura in tertia oppositio. dicens sic debere intelligi glo. in. l. si de vi in fine. ff. de iudi. ꝛ hoc idem voluit Imol. in. l. si socer. §. huius in fine. ff. soluto matrimonio. Angel. in consilio. cxxxv. Mauccius massioli, ꝛ Petr. de ancha. in consi. cxlvj. in predicta. q. ꝛ ego aliquando dixi, in d. §. nihil cõmune in. v. conclusione circa primam lecturam sed in proposito (vt audio) Illustris Marchio Salutiarum, ꝛ quidam alij pretendunt predictum Marchionatuȝ ꝛ eius bona iure dominij, ꝛ proprietatis ad se spectare, ꝛ forte offerunt se in continenti hoc probaturos, Merito videtur, ꝙ possit se opponere predicto iudicio possessorio adipiscende ꝛ videtur, quod dici possint legitime contradictores, vt scilicet illud impediant.
¶ Sed his non obstantibus cõtrarium puto in casu nr̄o cõcludendũ, ꝛ sic ꝙ Illustris. Ducissa debeat oīno in p̄dcõ possessorio obtinere, ꝛ i possessionē bonoꝝ mitti sȝ ꝙ petit.
9 † Nam cum illa ab intestato, vti proximior successerit fratri, ꝛ patruo iuxta auctenti. defuncto. C. de legiti. hered. ꝛ auc. itaqȝ. C. cõmunia de succes. quibus probat̄, ꝙ successerit fratri, ꝛ auc. post fratres la secunda vbi probatur, ꝙ successit patruo, C. de legit. heredi. atqȝ etiam predictas hereditates sibi delatas adierit non est dubitandum, quin sit in possessionem mittenda vt. l. prima ꝛ secunda. C. quoruȝ bonorum ꝛ ibi doc. tradunt, ꝛ. s. etiam dictum fuit. ¶ Et ista conclusio de plano, ꝛ sine scrupulo procedet si allegata in contrarium remoueantur, in quibus stat omnis difficultas. ¶ Non ob. ergo quod primo allegabatur, quoniam (ni fal
10 lor) optime, ac secunduȝ iuris mentem respondetur, † ꝛ pro intelligentia presupporo, ꝙ heres postqȝ adiuit hereditateȝ potest omnia bona hereditaria, si a nemine possidentur propria auctoritate accipere, vt tradit Bar. in. l. fina. sexta col. C. de edic. diui adria. tollen. cum cõcordantibus, vt scribit ibi excellentissimus etate nostra, ac primarius Illustrissimus dominus Philip. deci. compater meus semper honorandus in secunda colum. versi. potest tñ heres ꝛ c. secus si ab aliquo possideantur etiam iniuste, quia tunc erit opus adire iudicem, vt in locis predictis traditur. Sed si heres nolit tali licentia vti, vt propria auctoritate accipiat possessionem. Sed vrbanius agendo velit iudicis auctoritate mitti in possessioneȝ bonorum, vel etiam sibi non liceat propria auctoritate accipere, quia scilicet alius possideat, per
11 legem inuenta sunt remedia, † nam si sit hr̄s scriptus in testamento, quod ostendat non deletum, non cancellatum, nec in aliqua parte vitiosum, potest vti remedio. l. finali. C. de edicto diui adriani tollen. vel etiam potest vti interdicto quorum bonorum quod dicitur possessorium adipiscende; ꝛ hoc generalius dicitur remedium, quia datur etiam succedenti ab intestato, vt. l. secunda. C. quoruȝ bonorum, ꝛ. s. dictum fuit. ¶ Est tamen verum, ꝙ istud solum reperitur concessum heredi aduersus possidentem aliquem, qui pro herede, vel pro possessore possideat secũdum ꝙ in iure scriptum legimus, ꝛ hoc ideo sic dicitur, quia non competit aduersus possidentem aliquo titulo vero, vt pro emptore, pro soluto, ꝛ similibus vt. s. dicebatur in argumento, ꝛ rō est s̄m Bar. ꝛ alios magis cõiter in. d. l. hr̄ditatis. C. de peti. heredi. qr cum heres solũ titu. habeat in quo fundatur, ꝛ in

possessione defuncti, possidens vero habeat titulum, & propriam possessionem, debet ipse ratione sue possessionis pre
13 ferri, † quia in pari causa potior est conditio possidentis. Que ratio non procedit, quãdo possessor non habet aliquẽ titulũ verum, vt qñ possidet pro herede vel ꝓ possessore, nã tunc heres ratione sui veri tituli possessionem obtinebit per interdictum quorum bonorum. & conuenit vt ei tale remedium competat cum per se, & propria auctoritate eam accipere non possit, quia possessio non est vacans. ¶ His sic premissis, & bene consideratis iustissimum arbitror, & ita ex mente iuris concludendum puto ꝙ in casu isto Illustrissima Ducissa in predicto remedio possessorio debeat omnino obtinere, & sic ꝙ Cesarea Maiestas aut iudices ab ea delegati debeant illi tradere possessionem. nam conuenit, vt ipsi de aliquo remedio in accipienda possessione succurratur circa bona per fratrem, & patruum eius possessa (de his loquor, que per aliquem particulari, & vero titulo non possidentur) sed illa non potest propria auctoritate possessionẽ accipere, cuꝫ non vacet, sed sit apud agẽtes sue maiestatis igitur videtur necessario dicendum, ꝙ habeat predictum interdictum quorum bonorum, & in eo debeat obtinere, dato millies, ꝙ agentes Cesare Maiestatis nõ possideant pro herede, vel pro prossessore, nam videtur, ꝙ omnino concurrat eadem ratio, quoniam illi possident, seu res habent apud se, & non possident aliquo titulo per quem excludatur interdictum istud quorum bonorum, ergo per idẽtitatem rationis dicenduꝫ est, ꝙ Illustrissima Ducissa per tale interdictum possessionem obtinere debeat perinde ac si intentaretur per possidentem pro herede, vel pro possesso-
14 re, † fortissimum enim est argumentum ꝙ ex rationis idẽtitate sumitur. l. fina. C. ad. l. falci. & capitulo constitutionem de regular. libro sexto cum vulgaribus, non enim omnes casus possunt expressa lege terminari, sed ad non expressos arguitur ex expressis per idẽtitatem, & etiam paritatem rationis, vt. l. non possunt. ff. de legi. & capitulo inter ceteras in fi. de rescri. & ibi plene tradit Barba. in vlti. not. & ad hoc plurima cumulari possent, sed quia hoc dictum notissimum est gratia breuitatis vltra non insistam, sed cõcludo equissimum esse, & omni rationi conuenire, ꝙ Illustrissima domina Margarita Ducissa predicta in possessionem mittatur per predicta. ¶ Et licet qui nunc res omnes possident, seu potius apud se quasi sequestratas, & depositas habent pro suo iure non contendant, sed detineant pro his, quibus dãde erant de iure & ad instantiam Cesaree Maiestatis & propterea videtur, ꝙ non sit qui ad restituendum possit codẽnari prout fit in interdicto quorum bonorum, vt. s. arguebatur, tamen negari non potest, quin res habeat, & quodammodo possideant, ita ꝙ non liceat Illustrissime domine Margarite propria auctoritate possessioneꝫ accipere vt. s. dixi. ¶ Et licet ipsa non dirigat iudicium contra dictos detinentes quasi cũ ea de iure suo cõtendentes, tñ petit simpliciter se mitti in possessionem & declarari, ꝙ per istos detinentes possessio ei debeat tradi, & largo modo restitui, prout capitur in tali interdicto, vt per glo. Bar. & alios in. d. l. prima. ff. quorum bonorum, & istud ipsi facere poterunt vt est clarissimum. ¶ Et vt iuris subtilitati satisfiat circa predictum interdictum quorum bonorum potest dici, vel ꝙ isti agentes Cesaree Maiestatis quodammodo pro possessore possideant, cum interrogati cur possideant responsuri sunt, quia possidemus scilicet ad instantiam sue Maiestatis & causam aliam non habent argu. l. pro herede in fi. cuꝫ l. sequen. & sequen. ff. de petitio. heredit. ¶ Vel saltem dici potest ꝙ talem interdictum competat vtiliter idest per interpretationem ex mente. l. que omnino videtur, vt ista Illustrissima Ducissa mittatur in possessionem, & eius commodo fruatur, vt ex predictis constat, & quod ex mente. l. venit ex ipsa lege venire dicitur. l. nominis, & rei. §. verbum ex legibus. ff. de ver. sig. sicut dicitˀ in simili de tutela patronoꝝ que dicitur legitima, vt insti. de legit. patro. tut. & ibi per docto. in principio. ¶ Vel etiaꝫ & tertio dici potest, ꝙ hoc fieri debet per officiuꝫ iudicis si volumus, ꝙ de stricto iure tale interdictum nullo modo dari possit, nam cum constet illam Ducissam esse heredem, & hereditatem adiuisse, conuenit vt in possessionem mittatur, vnde si desunt remedia iure scripta fieri debet hoc per officium iudicis, sicut in simili concludit Bald. in capitulo primo de contro. inter
17 mascu. & femi. de benefi. † volens ꝙ filia ab intestato succedens cuꝫ sibi deficiat remediũ. l. edicto. C. d edi. diui adria. tollend. mitti debet in possessionem per officiuꝫ iudicis, vt per eum, qui dicit hoc esse notandum, & cum eo transit ibi Preposi. & si bene ponderentur, loquuntur etiam respectu bonorum feudalium, & ista doctrina plurimum seruit in proposito, vt etiam infra dicam.

¶ Et si dicatur, ꝙ eiusmodi depositio rerum, & status, de qbus agitˀ apud agentes Cesaree maiestatis facta ꝓ sedãdis scãdalis dꝫ ꝑdurare vsqꝫ quo de ꝓprietate, & de iure in petitorio fuerit cognitum, vt tunc restituantur, cui debentur. Respondetur, ꝙ nec ista fuit, neqꝫ est intentio cesaree Maiestatis que tanqꝫ iustissima noluit, neqꝫ intendit iuri alicuius preiudicare, sed tantum voluit obuiare scandalis, que sequi potuissent, si pretendẽtes ius super dicto statu ad eius possessionem adipiscendam armata manu, & propria auctoritate simul accessissent, quibus scandalis iam plenissime occursum est per predictam depositionem. Nunc auteꝫ cum illustrissima domina Margarita ostẽdat iuridice se debere mitti in possessionem, & esse gauisuram possessoris cõmodo, si maiestas cesarea hoc denegaret, mirum immodũ illi preiudicaret, vt constat ex dictis supra in princip. quod est omnino alienum a mente sue Maiestatis, que (vti semper, & in omnibus, ac inter quoscunqꝫ fecit) nihil aliud vult nisi vt vsqꝫ ad minimum summa, ac sanctissima iustitia obseruetur, nedum respectu proprietatis, & dominij, sed etiaꝫ respectu possessionis, merito ergo concludendum est, ꝙ sua Maiestas aut iudices per eam delegati debeant pro obseruatione iustitie tradere possessionem, siue declarare eam tradi debere predicte illustrissime Ducisse, vt sic illa tanqꝫ heres ab intestato tam fratris, qꝫ patrui per eos possessa possideat, & commodo possessionis fruatur, prout iura volunt. Et ipsa postea cuicunqꝫ ius aliquid pretendenti parata erit respondere. Et qꝫqꝫ ipsa confidat se omnino etiam in petitorio, & circa proprietatem contra quoscunqꝫ obtenturam (vt alias, si opus fuerit, plenissime ostendetur) tamẽ nunc vult, prout iura sibi concedunt gaudere possessoris priuilegio, vt. s. aduersarijs de iure suo non docẽtibus contra eos obtineat, & in possessione remaneat, vt supra dictũ fuit, & ita (sic exposcente iustitia, & pro eius obseruatione) sperat per cesaream Maiestatem aut eius iudices delegatos declarari, & iudicari. ¶ Nec sunt amplius timenda scandala, quoniam cum a cesarea Maiestate, vel per eius delegatos declaratum fuerit dominam Margaritam illustrissimam Ducissam debere esse in possessione, & ita in eam missa fuerit (sine preiudicio alicuius) nullus recalcitrabit, sed omnes acquiescent, & in petitorio preparabunt se iura sua ostensuri. Cessante itaqꝫ scandalorum timore debet cessare illa depositio apud agẽtes sue Maiestatis facta, & tradi possessio illustrissime Ducisse, que d iure possidere debet donec alius de iure suo deuenit, vt ex predictis constat. Et ex his sit responsum ad primum argumentum. ¶ Non ob
18 stat etiam secundum quia vere nihil facit, † nam vt quis in eiusmodi possessorio iudicio sit legitimus ꝯdictor, & sic impediat petentem mitti in possessionem requiruntur tria precipue. Primo ꝙ possideat bona, de quibus agitur. Secundo ꝙ non vitiose possideat. Tertio ꝙ de iure suo incontinẽti doceat, ita in effectu voluit Bar. in. l. filiam fratribus. ff. ad trebellianum, & cum eo transeunt docto. ibi, & alibi sepe, sed clarum est, ꝙ tam illustrissimo Marchioni salutiarũ qꝫ cuicunqꝫ pretendenti ius super bonis, & statu predictis, deest primum requisitum, quia nullus ipsoruꝫ reperitur possidere, cum status ipse, & bona cetera per agẽtes cesaree maiestatis teneantur, ergo clarissime sequitur neminem ex illis posse contradicere huic possessorio intẽtato, nec posse impedire, quo minus illustrissima domina Margarita mittatur in possessionem, prout petit, & ista sit vna, & clarissima respõsio ad illud secundum argumentum.

¶ Secundo etiam respondetur, negando, ꝙ aliquis ꝯtradicentium de iure suo in continenti docere possit, immo creditur, ꝙ nunqꝫ de eo docere poterunt, cum veruꝫ ius super statu, & bonis predictis cõpetat predicte dñe Mar. illus.

Ducisse, prout illa, si opus fuerit, apertissime ostendet. Sed posito (absq; veritatis preiudicio) quod aliquis ex pdicētibus aliquod ius habere possit, certe impossibile est, quod de eo in continenti doceat, nam nec Illustris Marchio Salutiarz, nec alius quisq;, qui asseritur cōtradictor, reperitur in aliqua inuestitura nominatus, ita vt ea ostensa dicere possit ius ad se spectare, sed potius omnibus inuestituris inspectis (cum in eis nullus ex contradicentibus appareat vocatus) potest dici probari, & quidem in continen-
19 ti de non iure eorum † sicut dicimus, quod probatur titio non esse legatum, si inspecto testamento non reperitur aliquod legatum sibi factum, vt per Bar. & alios in.l.fina.per illuz tex.C.de reb. credit.cum concordantibus, vt tradit Excellentissimus Deci.in consi.ccccxxiiij.proponitur, quod Magnifica col.fina. ¶ Et si dicatur, quod Illus. Marchio Salutiarum pretendit ius super statu predicto, quia asserit se esse de linea cuiusdam antiquissimi principis primo inuestiti, dico quod istud difficilis probationis erit, & requirit altiorez indaginem, opportebit enim probare longam Genealogiā suaz quod forte nunq; fiet, vel si fiet in longuz protrahetur, & erit opus multorum testium examinatione, & alijs probationibus que non possunt in continenti fieri, sed longiorem indaginem expostulabunt, & preterea etiam (quod plus est) probata etiam sua genealogia vt asserit, non sequitur ergo ipsi talis status competit. quia hoc apertissime negatur, & creditur ius esse in contrarium, quicquid tamen sit istud erit difficillime, & longissime discussionis, & propterea manifeste sequitur, quod Illus. Marchio predictus non potest cōtradicere, & impedire, qn domina Margarita Illustrissi-
20 ma Ducissa mittatur in possessionem † cum allegata per illum altiorem indaginem requirant, & sic in continenti probari non possint, talis eniz disputatio in presenti iudicio possessorio non est admittenda, sed in petitorio de ea cognoscetur iuxta.l.fina.C.quorum bono. & in simili habetur in.l. secunda vbi Bar. & alij, C.de edic. diu. adria.tol. & in terminis nostris ita concludit Deci.in.d.consi.ccccxxiiij.col. fina. ¶ Similiter etiam dicendum est de quocunq; pretendente ius super.d.statu eius eniz allegatio, qualiscunq; fuerit (cum in inuestitura aliqua nullus reperiatur vocatus) requiret altiorem indaginem, nec in continenti probari poterit, sic ergo ex his indubitanter concluditur possessorium adhipiscende intentatum non posse per aliquem impediri, tum quia nemo de iure suo incontinenti probare potest, tum etiam quia nemo reperitur possidere, & sic ex tribus requisitis secundum Bar.in.d.l.filiam fratribus, &.§.dixi & primum, & tertium deficiunt, & ideo concluditur Illustrissimam Ducissam omnino esse in possessionem mittendam & hec quo ad respectum quesitum. ¶ Circa tertiuz dum
21 queritur in quibus bonis predicta procedunt, † respondendum primo est quod generaliter mittenda est Illustrissima Ducissa in possessionem omnium bonorum, que fuerunt predictorum fratris, & patrui eius, cum morerentur, vt dicit tex. in.l.secunda.C.quorum bonorum, & tunc est, quod eiusmodi possessorium dicitur vniuersitatis, vt.l.prima.ff.eodem titulo. ¶ Hoc ita posito, quod est indubitatum deueniendo ad particularia. ¶ Dico primo quod absq; dubio procedunt predicta in omnibus bonis, que libera erant predictorum
22 fratris & patrui do. Margarite illustrissime Ducisse, † que bona dicuntur allodialia, vt sentit glo.magma prope fin. in.l.si familie.C.fami.hercis.& ibi tradunt docto. maxime
23 Alberi.de rosa. † qui dicit, quod allodium dicitur, quasi aliūde non recognitū sz liberum, & purum, & idem est quod proprium de quo habetur in titulo de alodia.in vsibus feudorum vnde Bal.in capitulo primo.§.inter filiam, si de feu.
24 fuer.contro.inter dominum, & agnatum dicit † quod allodiuz dicitur proprietas, que a nullo recognoscitur. ¶ In his ergo bonis que allodialia sunt, & libera erant predictorum defunctorum, de plano procedunt predicta cum ea tanq; hereditaria omnino prouenire debeant ad predictam Illustrissimam Ducissam, vti proximiorem, & heredem predictorum ab intestato iuxta auctenti. defuncto.C.de legiti. heredibus & aucten.post fratres eodem titulo cum alijs.§.allegatis & hoc nedum respectu possessionis de qua nunc agitur, sed etiam respectu dominij, & proprietatis.

¶ Secundo dico, quod similiter absq; dubio procedunt pre-
25 dicta in bonis, que non probētur feudalia, † quia in dubio bona quelibet ab aliquo possessa presumuntur allodialia, & libera, nisi contrarium ostendatur, vt tradunt Jo.an. & alij in.c.nimis de iureiur. Bald.in.c.ceterum.in fi.post Inno. de iudi. & in.c.significauit prima colum.de rescript. Paul. de cast.in consi.clxxix.in causa, quaz magnificus do. Tilus in prin.primo volu.fm nouam impress. Alex.in cōsi.cxxix. ponderatis his in princ.primo volu.cum concordantibus, vt plene per Excellentissimum Deci.in consi.cclxix.consultus ab Illustri.in princi. & plenius in dicto consi.ccccxxiiij. secunda col. & per Preposi. Mediolan.in capitu. primo .§.inter filiam si de feud.fuer.controuer.inter dominum, & agna. & vltra allegatos per eos ita dixit (plures allegando) dominus Franciscus cur. senior in cōsi.lxxv.dñs Ludouicus secunda colum. versiculo tamen hoc non obstante & Alber.brun.in consilio primo circa primum articuluz prima columna. & etiam Illustris doctor dominus Joannes campegius aliquando preceptor meus in suo consilio. princip.viso themathe secunda colum.quod reperitur inter consilia Bruni secundo. ¶ Licet enim per aduersarios bona aliqua allegarentur feudalia, & ita an sint feudalia reuocetur in dubium tamen donec re ipsa probentur feudalia presumuntur in dubio allodialia, & tanq; de allodialibus iudicandum est, vt per docto.in locis predictis, & propterea sicut de his que allodialia sunt sine controuersia ita & de his, de quibus dubitari potest concludendum est absq; aliqua dubitatione illam dominam Margaritam mittendā esse in possessionem, cum nedum respectu possessionis sed etiam respectu proprietatis ad eam spectare de-
26 beat, donec aliud probetur. ¶ Tertio & fortius dico † quod immo etiam in feudalibus ipsa est mittenda in possessionez donec de iure & proprietate alterius cognoscatur in petitorio, & sic dico, quod predicta conclusio, vt scilicet Illustrissima Ducissa sit mittenda in possessionem, & in ea conseruanda quousq; alius de suo potiori iure docuerit pcedit ēt in bonis. que sine dubio feudalia apparerent, ita vr̄ voluisse glo. prima in fi.in.c.j.de contro.inter mascu. & femi.de ben.vbi
27 glo.dicit, † quod semper femina iure communi heres, vt filia debet poni in possessionem, & agnatus postea petere debet ab ea, si ius pretendat, & ita in terminis declarat Jo.and.in addit.Specula.in titu.de testa.§.sequitur videre circa fin. in addi.in versi.personam.in fi.vbi post Guido.de suza.no
28 tabiliter determinat, † quod femina heres petēs se mitti in possessionem omnium bonorum, que fuerunt defuncti, etiā feudalium est prout petit, mittenda, quia sub vniuersitate, veniunt etiaz feuda, licet fortasse per se sola non competerent femine, & dicit, quod quo ad missionem in possessionem, agnati masculi pretendentes ius super bonis feudalibus nō sunt legitimi contradictores, nec possunt impedire, quin femina mittatur in possionem etiam bonorum feudalium, qz forte postea cuz de eis in petitorio disputabitur, illa defendetur, vel ex consuetudine, vel alio iure, & vbi nihil pro ea faciat feudum poterit assignari agnatis de suo iure docentibus. Hanc decisionem pro multum notabili refert, & sequitur Alexan.in.l.fi.col.fi.ver.aliud notabile dictum.C.de edi. diui adria.tol.vbi etiam idem facit Jas.col.x.ver.nota etiā vltra Bar.eandem decisionem Jo.and.referunt, & sequuntur Alber.brun.in dicto consi.primo.iij.col.ver. & hec maxime & in consi.xviij.in causa vertente.iij.col.in fi.versi.est bene verum, & Jo.campeg.in preallegato consi.ij.col.ver. tertia in hoc patrimonio. Item Jaco.de belui. & Preposi. mediolan.in.c.j.§.inter filiam si de feu.fuer.controue.inter domi. & agnat. & Curt.iunior in tractatu feudorum in.iij. parte colum.ix.versi.vigesimo primo quero. & Deci.in cōsilio.ccccxcviij.viso casu secunda columna. versicu. & dato & in consilio.dlxxxviij.viso puncto secunda colum. versi. & predicta conclusio, & in dictis locis allegat etiaz Bal.in.c. primo.prima colum.de contro.inter mascu. & femi.
29 ¶ Et licet docto.predicti loquantur in filia, † tamen per identitatem rationis idem dicendum est in femina transuersali, modo sit heres defuncti, qui feuda illa cum alijs bonis possidebat, nam quod in filia ipsi dicunt, non dicunt, qz filia sit, sz qz heres, & tanq; heres dr̄ habere

intentionem fundatam ex possessione defuncti, ⁊ ideo etiã
in transuersali est idem dicendum si heres sit, sic est de in
tentione Aluarot. in dicto.§.inter filiam dum generali
ter dicit, not. ꝙ heres defũcti dʒ ꝯseruari in possessione ⁊c.
30 ¶ Ad quod facit, † q2 feudum dicitur venire in petitionẽ
hereditatis, a quocunqȝ herede petatur solum habito respe
ctu ad possessionem defuncti ẜm Bartol.in.l.si patroni in
prin.ff.ad trebel. qui sic intelligit gl.fi.in.l.item videndum.
§.fi.ff.de peti.here. vbi Ang.eam sequitur. Et licet Bar.
aliquando variauerit, ⁊ quidam etiam aliud teneãt, tamen
hoc videtur verius ẜm Jas.in preludijs feudorum col.xiiij.
⁊ sequenti. ⁊ ita in indiuiduo in proposito nostro in trãsuer
sali femina herede, vt.s.mittatur in possessionẽ etiam bono
rum feudalium per predictas doctrinas (licet non omnes
predictos allegt) concludit excellentissimus Deci.in.d.cõ
sil.cccc.xxiiij.iij.col. ⁊ ista decisio probatur in.d.§.inter filiã
prout illum tex. allegant doc. predicti, nam si femina heres
defuncti dicat quedam bona non esse feuda, sed allodialia
agnatus vero dicat esse feuda, donec de veritate cognosca
tur, femina debet esse in possessione, vt ibi dicitur, ita ergo
⁊ in casu nostro, ⁊ in casu Jo.and. ⁊ aliorum doctorum in
locis preallegatis, quando agnatus dicit esse feudũ, in quo
femina non succedit, femina vero dicit, ꝙ licet sit feudum,
tamen ipsa ad illud debet admitti, vel ex consuetudine, vel
q2 feudum sic datum sit, vt etiam ad feminas transeat, vel
ex aliquo alio fundamento, nam pro femina (q2 est heres)
sic lex presumit, vt velit eam interim esse in possessione etiã
bonorum feudalium de quibus esset controuersia per.d.§.
inter filiam ratione eius bene considerata ⁊ ita voluit ibi
Mart. de laud.in.j.not. dum intelligit, ꝙ ibi femina alle
gabat rem (de qua erat questio) esse allodialem, vel feudũ
femineum, ⁊ ita in terminis declarant, ⁊ concludunt Al
ber. brun. ⁊ Jo.campeg.in consilijs ⁊ locis.s.allegatis, ⁊
maxime hoc procedit secundum Jo.campeg.ibi, qñ causa
verosimilis per feminam allegatur per quam dicit feudum
ad se pertinere, vt per eum que omnia si recte aduertantur,
ponunt in casu nostro claram decisionem in fauorem Illu
strissime Ducisse, vt scilicet illa vniuersaliter (etiam inclusis
feudalibus bonis) mittatur in possessionem omnium bono
rum, que per fratrem, ⁊ patruũ eius predefunctos posside
bantur tanqȝ eorum heres, nã licet aliqua bona aperte ap
pareant feudalia (posito tñ ꝙ ita sit) tñ illa allegat, ꝙ ad se
pertinere debeat ex pluribus nedum verosimilibus, sed for
te ẽt veris. ¶ Primo enim dicit, si feudum sic concessum
fuit, vt etiam ad feminas transiret. ¶ Secundo ꝙ alias
realiter transiuit ad feminam, vel eius descendentes, ⁊ sic al
legat cõsuetudinẽ feudi, vt scilicet transeat ad feminas defi
cientibus masculis proximioribus. ¶ Allegat ⁊ alia plu
ra, ⁊ ex quibus dicit ad se feudum, ⁊ totum statum pertine
31 re † nam non est nouũ feudũ transuersale in similibus suc
cedere, vt est tex. ⁊ ibi doc. tradunt in.c.significauit de re
scrip. vbi dicit, ꝙ soror successit fratri in Comitatu, de quo
ibi. ¶ Et inter alia ẽt allegat se de.d.feudo per Cesaream
Maiestatẽ inuestitã, vigore cuius inuestiture, vbi aliud nõ
esset dʒ omnino in possessionẽ mitti, ⁊ in ea conseruari, do
nec de eius validitate cognoscatur, cũ alio non apparente
presumendum sit eam iuridice factã, ⁊ sic ipsam Illustrissi
32 mã Ducissam legitimã, ⁊ iuridice inuestitã, † cũ Cesarea
Maiestas nunqȝ presumat facere actũ iniustũ, ⁊ inualidũ
secundum Inno.in.c.que in ecclesiarũ de cõstit, vbi ẽt Ab.
in.v.col. qui dicit adeo presumi pro principe, vt probatio in
contrariũ non admittatur, de quo tamen ibi videndum est.
¶ Et ꝙ principis actus valeat saltẽ presumptiue, ⁊ sic ꝙ
presumatur semper cum iusta causa factus, tradit Bar.in.
l.relegati.ff.de pen.cum multis cõcordantibus, vt per Al
ber.bru.in.d.cõsi.j.ij.col.in fi. ⁊ ꝑ Jas.in.l.si testamentum
33 C.de testa. † ⁊ ideo dicit Bal.in prelud.feud.mihi col.ix.
versi.aliqua sed pauca ⁊c. ꝙ que per principẽ fiunt dicun
tur decenter facta prout eum refert, ⁊ sequitur Joannes
campeg.in consilio preallegato tertia columna.
¶ Et attento, ꝙ predicta inuestitura status, ⁊ Marchio
natus, de quo agitur per cesaream Maiestatem concedit,
nedum predicte illustrissime Ducisse, sed vna cum ea etiam
illustrissimo domino Duci eius viro, dicendum est, ꝙ etiã
ipse illustrissimus Dux vna cum illustrissima eius coniuge
debet mitti in possessionem status, ⁊ Marchionatus predi
cti vigore predicte inuestiture, que (vt dixi) iuste, ac decen
ter facta presumitur. ¶ Et hoc iustitie, ac bonitati cesaree
34 Maiestatis omnino cõuenit ẜm iuris regulas. † Ex eo, ꝙ
inuestiens aliquos tenetur postea vacuam possessionem tra
dere inuestitis (modo fidelitatẽ prestent) ⁊ etiam pati, vt in
possessione sint, eaqȝ vtantur, ⁊ fruantur iuxta.c.j.§.fi.de no
ua for.fideli. ⁊.c.j.§.si facta si de feu.fue.contro.inter do
mi. ⁊ agna. ⁊ vtrobiqȝ doc.tradunt maxime Bald.in.d.§.
si facta.j.col.versi.extra quero, el primo qui expresse dicit
dominum inuestientem teneri ad traditionem, ⁊ ad patien
tiam, ⁊ Marti.de land.in.d.§.fi.qui dicit, ꝙ facta inuesti
tura, ⁊ etiam traditione, adhuc dominus tenetur, vt patia
tur vassallum vti frui, ⁊ hoc etiam post Bald.ibi concludit
Presupposit.mediola.in.c.j.ij. ⁊.iij.col.versi.intelligas ta
35 men, ꝙ vbi sola ⁊c. quid sit inuestit. ⁊ † dicens, ꝙ dominus
qui abusiuã fecit inuestituram compellitur traddere vacuã
possessionem, ⁊ pati ẽt vassallum vti frui, sed in casu isto pre
dicti Illustrissimi cõiuges (vt credo) q2 inuestiturã non vidi
fuerunt sic abusiue inuestiti, ⁊ parati sunt debitã prestare fi
delitatẽ, quã semper obtulerunt, ⁊ offerunt merito debent ꝑ
Cesareã Maiestatẽ vigore ꝑdicte inuestiture in possessio.
mitti, ⁊ in ea postea conseruari saltẽ donec per aliũ de suo
iure potiori doceat. ¶ Et hoc per remedium adipiscende
possessionis fieri debet instar.l.fi.C.de edi.diui adri.tol.se
cundum ꝙ dicunt Aluar. ⁊ Preposi.in.c.j.§.insuper de
probi.alie.feu.per Feder. ¶ Et maxime hoc dicẽdum est,
36 † q2 Imperator debet esse promptus, ⁊ facilis, vt gratia, ꝑ
se facta (⁊ sic inuestitura predicta) effectũ sortiatur, ⁊ ad il
lud se fauorabilem exhibere iuxta notata per Bal.in.d.§.
fi.de noua for.fide.col.fin.versi.aut vero princeps grãz ⁊c.
¶ Et istud sue celsitudini pro sua imensa iustitia conueni
ret, etiam si res, de quibus ageretur per alium possideren
tur prestando inuestitis omne auxilium argumento notato
rum per Alex.in ꝯsi.cxxxj.in cã ⁊ lite.j.col.ver.ij.presuppo
no lib.iiij. fortius igitur isto casu conuenit predicta fieri cũ
possessio reperiatur apud ipsum Imperatorẽ, vel eius agẽ
tes auc.multo magis.C.de epis. ⁊ cle.cũ similibus. ¶ De
bet itaqȝ summus, sanctissimus, ac iustiss. Imperator Caro
lus quintus, aut iudices per eum delegati inuestituram pre
dictam per suam celsitudinem factam tueri, ac seruare, vt
saltem per suam Maiestatem inuestiti Illustrissimi Dux, ⁊
Ducissa Mantue in possessionẽ mittant, ipsa oim bonoꝝ
ẽt feudaliũ tãqȝ hẽs ꝑdcoꝝ fris, patrui, ⁊ Illustrissimus vir
eius vnã cũ ea bonoꝝ feudaliũ, ⁊ sic status, ⁊ Marchio
natus predicti tanqȝ de ipsis nouiter inuestiti, atqȝ etiam vt
quilibet eorum in predicta possessione conseruetur donec
alius quilibet de suo potiori iure docuerit, ⁊ ita tante Ma
iesta. ꝯuenire arbitramur per predicta. ¶ Et qđ supius di
ctũ est de ipsa illustriss. Duccissa, vt.s.ẽt feudaliũ bonoꝝ po.
adipisci debeat tanqȝ heres, iam videtur apud nostros do
cto. indubitatum, iam.n. consuluerunt excellentissimus De
ci.in.d.consi.cccc.xxiiij. Alber.brun.in.d.consi.j. ⁊ Jo.cam
peg.in consi.preallegato, per que consilia deciditur casus
noster, vltra alios doc.de quibus.s.dictum est, ⁊ qui ꝑ eos
allegãtur. ¶ Et istud obtinebit illustrissima Ducissa ꝑ pos
sessoriũ adipiscende intentando interdictum quorum bo
norum saltem vtiliter. Uel ad minus officium iudicis im
plorando, cum succedat ab intestato iuxta notabilem illam
doctrinam Bal. ⁊ Preposi.in.c.j.de controuer.inter ma
scul. ⁊ femi.de benefi.que (vt etiam supra dixi) multum in ꝑ
posito predicte illustrissime Ducisse deseruit. Laus Deo.
Socinus nepos Iuriscõsultus ⁊ vtriusqȝ aule comes Pa
due legens iura ciuilia in prima sede vespertine lectionis.

SVMMARIVM

¶ De statu, ⁊ Marchionatu Mõtisferrati, an scilicet pertineat a Marchionem Salutiarum? An vero ad neptes ex fratre vltimi Marchionis sine liberis defuncti, ⁊ virum eius Illustrem Ducem Mantue.

1 Ueritatem secundum Philosophum prehonorare tene
mur,

mur, que cum non defenditur, opprimitur.
2 Concessio pro heredibus facta intelligitur idest pro descendentibus.
3 Immo solum intelligi debet pro descendentibus masculis.
4 Radix portat feudum ad posteros suos, velut ad palmites proprios sicut fons ad riuulos.
5 Successio in feudis non protenditur vltra septimū gradū.
6 Pater, auus, & proauus, & alij maiores stipulando possunt acquirere ius descendentibus nascituris etiam post eorum mortem.
7 Feudum antiquū in iure reperitur, quando plures ex linea superiori eius apud quem est feudum in eo precesserunt supra quartum gradum.
8 Concepti post mortem primi acquirentis veniunt in feudis.
9 In feudis succeditur in infinitum saltem per descendentes inuestiti, & j.72.&.73.
10 Successio in feudis comituz, & baronū admittitur, etiam si centesimo gradu distarent.
11 In feudis acquisitis per antiquos qui post eos veniunt, nō possunt suis successoribus preiudicare, renuntiando, aut aliquid faciendo.
12 Negligentia in feudis non nocet successoribus.
13 Imperator alium de feudo inuestiendo non potest auferre ius vassallis quesitum ex antiquis inuestituris.
14 Beneficium a principe concessum decet permanere, & nō tolli.
15 Deus summo Imperatori licet leges subiecerit non tamen subiecit contractus, ex quibus obligatur.
16 Princeps non potest sine iusta causa auferre vassallo vtile dominium feudi.
17 Imperator non censetur per inuestituras velle alicui preiudicare.
18 In feudo antiquo Imperator non potest facere gratiam femine in agnatorum preiudicium.
19 Prescriptio an currat in feudis, & que, &.j.nu.85.
20 Et an censeatur sublata etiam illa, cuius initij hominuū memoria in contrariuz non extat, quando.l. simpliciter feudorum prescriptioni resistit, &.j.nu.94.
21 Possidens vi, & armis aliquo tempore prescribere non potest, vide.j.nu.98.
22 Occupans loca aliena, & faciens de illis se inuestiri, nil facit.
23 Mala fides defuncti nocet etiam heredi qui prescribere non potest.
24 Heres conscientiam defuncti exonerare tenetur.
25 Prescribi non potest res affecta vitio reali, nisi aliud vitiū purgetur.
26 Prescriptio non currit non valenti agere.
27 Prescriptionis exceptio que contra aliquos in feudo currit non obstet nascituris, vide.j.nu.101.
28 Restitutio in integruz aduersus prescriptionem longissimi temporis ꝯcedit ex capite ignorantie, ex illa clausula si qua mihi iusta causa, &.j.nu.30.vide.j.nu.102. vbi late.
29 Succedens in ius alterius dicitur habere iustam causam ignorantie.
31 Tempus quadriennij, quod datur ad petendam restitutionem in integrum, licet in eius cursu continuum sit, tamen in sui initio dicitur esse vtile, adeo ꝙ nō currit nisi a die scientie, vide tamen.j.nu.104.
32 Ignorans iuste, si staret per.c. annos, semper posset in integrum restitui.
33 In feudis prima radix, & sic prima inuestitura semper debet attendi, quaz dominus mutare non potest in preiudicium inuestitorum.
34 Vassallo mortuo, & sic finito feudo propter generationem, agnatus masculus potest petere, vt de tali feudo inuestiatur, & ei fieret iniuria, si denegaretur.
35 Verba ista in inuestitura posita, videlicet concedimus, donamus &c. an importent feudi concessionem, an liberaz donationem, &.j.nu.42.43.
36 Fidelitas, licet possit capi multipliciter tamen propter excellentiam dicitur in feudis, & ob id in feudum a fide denominatur, vide.j.nu.47.
37 Fraternitates super bonis liberis inter principes facte ꝙ deficientibus masculis ex vna parte altera idest masculi succedant, & femine excludantur, valent.
38 Contractus celebrati per eum, qui potest.l. condere, dicuntur habere vim legis.
39 Feudum iuste possidet, qui auctoritate Imperatoris per solemnes inuestituras tenet.
40 Inuestitura est iustus, & ordinatus modus quo quis feudum, & ius eius acquirit.
41 Clausula ex certa scientia, & de potestatis plenitudine declarant voluntatem Imperatoris cui standum est, & nemo ei potest dicere cur ita facis.
43 Concessio continens verba donationem importantia, & verba importantia feuduz, an dicatur talis concessio feudalis, vel donatio.
44 Verba ista sicut, & ita, similitudinem important in substantia, & in qualitate.
45 Loquens vniuersaliter nihil excludit.
Feudalis concessio non potest dici, quando transfertur, directum dominium, cum solum dominium vtile transit.
46 Feudum non potest per vassallum vendi, nec pro anima iudicari.
48 Femina succedit sicut masculi in bonis donatis, non in feudum datis.
49 Concessio per viam donationis facta cum plena libertate potest dici ꝙ sit feudum non habens naturam feudi, sed naturam allodialium.
50 In feudis dispositio testatoris nil valet.
51 Conuentiones facte inter aliquos de adinuicem succedēdo an valeant.
52 Actus antiquissimo tempore facti, & ꝙ diu perseuerarunt presumuntur insti & ꝙ sint facti cum omnibus suis solēnitatibus requisitis.
53 Electus si diu possedit, sciente eo ad quē spectat confirmatio presumit possessionum eius habuisse iustum initium,
54 Titulus iustus, & priuilegium validum presumitur per tempus cuius initij memoria hoim in cōtrarium non extat.
55 Quartā canonicā nō soluēs p spaciū tāti tpis cuius initij hominuz memoria in cōtrariū nō est pſumit iuste fecisse.
56 Exercens merum, & mixtum Imperiū in aliquo loco p tātum tempus cuius initio &c. presumitur habere in eo priuilegium, & iustum titulum.
57 Maiestas imperialis non presumitur facere actum iniustū & inualidum, & probatio in contrariū nō admittitur.
58 Priuilegia & cōcessiones obseruate per ann.xl. vti iustissime perpetuo seruari debent.
59 Prescriptio currit interueniente longissima possessione, & continuata cum iusto titulo, & bona fide.
60 Bona fides regulariter presumitur, in possidente, ēt si titulus nō esset verus sed putatiuus.
61 Feuda prescribuntur respectu vtilis dominij, non solum aduersus dnz directū, sed ēt ꝯtra alios quoscūqz, q ex quacunqz causa pretenderent se habere huiusmodi feuduz, & esse vassallos domini directi.
62 Inuestitura est iusta causa prescribendi.
63 Papa si inuestiuit aliquez de certo castro, qđ alterius erat ei acquiritur iusta causa prescribendi.
64 Cronicis vbi ꝯrium non ostenditur, debet credi, & fides adhiberi, etiam in iuditijs.
65 Dicens se esse de aliqua generatione debat illud probare
66 Presumptio q̄ oritur ex cronicis, ꝙ talis est de tali agnatione, tollit aliā prescriptionem ortā ex probatione non concludenti, ꝙ talis sit de tali agnatione.
67 Inuestitus de aliquo statu nō est verisimile ꝙ cōsentiat tales statū alteri dari, qꝛ nemo presumitur iactare suuz.
68 Inuestitura facta de aliquo castro si nō sit suū sortita effectū, dicitur abusiua idest sine possessione.
69 Inuestitura vera fit per traditionē possessionis, & per illam acquiritur dominium in feudo.
Abusiua aūt fit in absentia rei p verba vel aliqua signa.
70 Emptor, cui res tradita non est potest non inualidare traditionez factā alteri si fuerit secuta traditio.
71 Assertioni facti alieni in qua Imperator in inuestitura se fundat, standum est.

71 Successio feudalis non conceditur vltra septimum gradū inter transuersales, etiam quod omnes descendant ex primo inuestito.
73 Descendens ab vltimo moriente admitti debet in successione feudi, etiam quod longissimo gradu distet a primo inuestito.
74 C. primū si vas. feu. priuetur cui defer. q̄uo intelligatur.
75 Concessio feudi si est facta pro se, & heredibus dicitur feudum hereditarium.
76 In feudo hereditario quis nō potest succedere, nisi sit hēs.
77 Vassallus debet se facere inuestiri infra annum & diem aliter priuatur feudo, & ad dominuz reuertitur.
78 Voluntas nedum verbis, sed etiam facto declaratur.
79 Quando actui per nos agendo ideo currit tempus, q2 aliq̄d impedimentum subest, si possumus tale impedimētū remouere, & in eo fuimus negligentes, perinde habetur, ac si non fuisset impedimentum, & tempus currit.
80 Allegans impedimentū non excusat, si illud remouere pt.
81 Impeditus non dicitur, qui potest impedimentum remouere, & non facit.
82 Feudum qui vendicare potest, & non vendicat, dicitur a iure suo cecidisse, si quod habet.
83 Creditori currit tempus ad prescribendam actionez hypotecariam contra tertium possessorem, etiam quod nō sit facta excussio contra principalem, ex quo illam poterat facere, & impedimētū hypotecarie remouere, sz nō fecit.
84 Idem ius non potest esse apud duos.
86 Tempus. c. annorum est longissimum tempus vite nostre, & omne, quod sub machina mundiali gubernatur tali tempore renouatur.
87 Statuto vel. l. si caueatur q̄ in certis casibus nulla possit opponi p̄scriptio, dz sp intelligi, nisi lapsi sint. c. anni.
88 Prescriptio centenaria, nec tanti temporis cuius initij hominum memoria in contrarium non extat, nunq̄ sublata dicitur.
89 Contra imperium vel ecclesiā Romanam licet nunq̄ prescribantur ea, que eis in signum specialis prelationis reseruantur, ea tamen spatio. c. annorum tolluntur.
90 Prescriptio centenaria ideo in omni casu currit, vt sit litiū finis, sintq3 certi possessores rerum suarum.
91 Prescriptio centenaria an dicatur habere tempus, cuius initij hominum memoria in contrariam non existat.
92 Prescriptio ducentenaria dicit habere tempus cuius initij hominum memoria in contrarium non extat.
93 Prescriptio tanti temporis cuius initij hominum memoria non extat, est adeo potens, q̄ non tollitur p clausulam non obstante lapsu temporis.
94 Prescriptioni si. l. resistat, an tollat etiam illud cuius initij hominum memoria non existit.
95 Heres debet mitti in possessionem omnium bonorum defuncti, etiam feudalium.
96 Malafides spacio. xxx. annorum prerogatur.
97 Vitiosa res per. xxx. vel. xl. annos potest prescribi.
98 Possessio vacans vi & armis occupata non dicitur affecta vitio reali.
99 Mala fides presumpta, ex quo quis rem vacantem accepit, non nocet successoribus, quin ex eorum persona possint prescribere.
100 Titulus ab imperatore habitus causat bonam fidem, cui standum est, vt ille qui eum habuit, prescribere possit.
101 Minor etas, vel non existētia alicuius nō impedit prescriptionem in feudis, quando alij antecessores processere qui poterant eam impedire.
103 Prescriptio centenaria currit absq3 aliqua spe restitutionis in integrum.
105 Officio iudicis, per quod petitur restitutio in integrū, prescribitur spacio. xl. anno.
106 Ignorantia iusta & probabilis esse debet, vt restitutio in integrum ex capite ignorantie concedi possit.
107 Femina, licet non possit succedere in feudo, tamen per pactum in inuestitura positum, potest succedere.
108 Inuestiture tenor semper attendendus est per quem derogatur omni iuri, & consuetudini feudorum.
112 Femina semel ob masculos exclusa, an censeatur perpetuo exclusa.
113 Dictio donec est suspensiua.
114 Princeps non debet venire contra suam promissionem.
115 Princeps, qui aliquez inuestiuit, tenetur ad tradendum, & patiendum, vt vassallus vtatur, & fruatur.
116 Seruari firmius debet quod ex ore principum p̄mittitur.
117 Nil est q̄ clariori luce refulgeat, q̄z recta fides in p̄ncipe.
118 Iustum est, vt feudum ad se reuersum princeps alteri det.
119 Inuestitura feudi facta alicui sub cōditione, si ille qui prius erat inuestitus sine liberis decesserit, q2 tunc dicitur reuersum ad Imperatorem etiam si feudatarius viuens non consentiat an valeat.
120 Inuestitura in alium facta viuente feudatario, licet etiaz si non sit expressum, q̄ inuestitura fiat in euentuz aperture feudi, si quo modo tacite id colligi potest, valet.
121 Femina nullo existente agnato, si est heres vassalli defuncti, de equitate debet, de tali feudo inuestiri etiam, si non si agnata.
122 Princeps ob merita mouetur ad concedendum feudum femine, extincta linea masculina.
123 Femina si preuenerit in petendo feudum suis antecessoribus ob merita concessum, & ei concedatur, talis concessio valet, etiam in preiudicium agnati, si adesset, & negligens in petendo fuisset.
124 Consuetudo, q̄ deficientibus masculis agnati defuncti femina proximior in feudo succedat, valet.
125 Vxores radijs maritorum coruscare dicuntur.
126 Vxores honore maritoruz erigūtur, & genere nobilitant.
127 Mulier ignobilis nupta viro nobili nobilis dici debet.
128 Persona exclusa a successione vnius nō propterea dicitur exclusa a successione alterius.
129 Imperator iuri ciuili derogare potest, & feudorum consuetudini.
130 Imperatricis auctoritate vigentia eadem auctoritate tolli possunt.
131 Imperator inhabilem inuestiendo eum habilitare dicitur, & iuri, quem eum inhabilitabat dicitur derogare.
132 Imperator potest inhabilem habilitare, etiam in preiudicium alterius respectu iuris acquirendi.
133 Legitimatus succedit etiam in feudis ad preiudicium eorum, qui vocati fuissent si legitimatio facta non fuisset.
134 Vnitas mariti & vxoris est tāta, q̄ dicunt duo i carne vna. Et vna domus dicitur mariti, & vxoris.
135 Maritus & vxor debent esse participes bone & male fortune alterutrius.
136 Et vsus vel habitatio alterutri eorum debita vtrunq3 respicit, vt vterq3 habitare potest.
137 Mulier quando habet feudum, attento q̄ illa non potest personaliter ea facere, que vassallis incūbunt, conueniens est, q̄ hec fiat p maritū, qui fidelitatez iurabit.
138 Vxor si est directa domina feudi vassallus debet seruire tā eius marito q̄z sibi.
139 Argumentum de feudatario ad dominum directuz valet.
140 Equitas. l. j. §. permittitur fauet proximiori, & heredi.
141 Prescriptio. xxx. annoruz currit etiaz contra ignorantes.

CONSILIVM LXXVI

Dirigat Dominus verba mea in viam veritatis, & iustitie. Cum diebus elapsis consuluerim dominaz Margaritam Paleologam Illustrissimaz Ducissam Mantue vt heredem fratris, & patrui predefunctoruz mittendam esse in possessionem omnium bonorum, que per prefatos possidebantur feudis etiā inclusis, & eādē vna cū illustrissimo Duce Mantue eius cōsorte, Ambos vt a Cesarea Maiestate inuestitos de feudo statu, & Marchionatu Montisferrati similiter mitti debere in possessione, iuribus, & rationibus, de quibus in cōsilio in quo de iure, & proprietate bonoꝶ, & status, siue Marchionatus predicti nō fuit disputatū. ¶ Nūc a prefatis Illustrissimis Coniugibus cum maxima modestia requiror, vt de propietate disputando, quid iuris esse sentiaz secundū iustitie normā (quā solā ipsi desiderāt) scribere velim quibus,

quibus,atq; eorum honesto desiderio nec possum,nec vo-
lo deesse,tum pro mea in eos obseruãtia, tum & maxime p
1 iustitie,& veritatis amore,q semp in me preualuit,† verita-
të.n.vt phs dicebat.j.Ethico.p̄honorare tenemur,que cuz
nõ defendit,opp̄mit.c.error.lxxxiij.di.& q eã occultat pec-
care dr.c.quisquis.xj.quest.iij. ¶ Itaq; vt disputationem
predictã ingrediar,videbit fortasse alicui prima fronte(vt
vtar verbis iurisconsulti in.l.quinquaginta.ff.de prob.)q
illustrissimus Marchio salutiarum ad predictum statum
seu Marchionatum sit admittendus velut habens super
eius proprietate potiora iura,& p 9ns,q Cesarea Maie
stas aut iudices per eam delegati debeãt predictum Mar
chionatum illi pro suo iure concedere,& illustrissime Ducis
se predicte eum p̄ponere,& multo fortius illustrissimo Du
ci eius viro. ¶ Et ante omnia presupponitur,q iaz de an-
no dñi.967.fuit facta,seu concessa ab Ottone tunc serenis-
simo Imperatore quedam inuestitura cuidam Aledramo
tunc Duci Saxonie de multis bonis,& inter cetera de isto
Marchionatu Montis ferrati,& in effectu verba dicte in
uestiture considerando dr concessa illi Aledramo pro se, &
heredibus,vt pz in illis verbis tam ipse,q̄z sui heredes &c.
cum multis sequentibus,& etiam in alijs verbis,duz dr p̄-
2 dictum Aledramum,suosq; heredes &c.† Que concessio
sic pro heredibus facta interpretatur idest pro descendenti
bus arg.l.ex facto.§.fi.vbi Pau.de ca.ff.ad trebel.& nor.
per glo.primam in.c.in presentia.de proba.cum simi.& ma
xime hoc p̄cedit in istis inuestituris feudalibus,vt est text.
& ibi tradũt doc.in titulo de eo q sibi,& here.suis,i rubro,&
nigro,& melior tex.in.c.j.§.fi.incip.Titius,si de feu.cont.
sit inter domi.& agna.vbi Bal.& ceteri dicunt maxime Al
uaro.Jac.de bel.prepositi.& Marti.de laud.& videtur eui
denter probari in.c.j.§.& si clietulus de alie.feu.vbi Bal.
dicit,q ibi est melior tex.de iure ad hoc,& ibi etiam alij no
tant,& ita pro regula dixit Bald.in.c.j.§.& qr vidimus.iij.
col.versi.vnde in materia feudorum,de his qui feu.da.pos.
Imo.& Areti.in.l.quod dicitur.ff.de verbo.obli.tradunt
Alex.& Jas.in.l.gallus.§.etiam si parente.ff.de lib.& post.
& multa iura in materia feudorum considerat ad hoc Cor.
in consi.cclxxij.in hac post prin.iiij.vol.& idem Cor.hoc di-
xit in consi.xvj.aperta fronte.ij.col.j.vol.& in consi.lxx.nõ
3 est dubium.ij.col.eo.j.vol. ¶ † Immo plus est,q solum ta
lia verba intelligi debent pro descendentibus masculis ex-
clusis feminis,que regulariter dicuntur incapaces feudo-
rum in.c.j.§.filia.de succes.feu.&.c.j.§.hoc autem.qui feu.
da.pos.cum multis simi.etenim contra naturam, & consue
tudinem feudi est feminaz ad illud admitti,vt.c.j.§.fi.quid
sit inuesti.declarat Jac.de ardizo.in sua summa feu.in ti.d
successio.feu.ij.col.tradit Alex.in consi.xxix.quoniaz abũ
de.j.volu.& in.l.sed si hac.§.libertus.ff.de in ius voc.& de
hoc multas rationes allegat Bal.in.l.quotiens.iij.col.C.
de suis & legi.plene hoc scribit do.Mar.soci.auus meus
in consi.xix.pro decisione prima, &.ij.col.& plenius Curt.
senior in consi.xlix.memorie recolende col.v.&.vj.& habet
in consi.50.ibi sequenti.quod fuit collegij Bononiensis in
secunda col.Et in terminis,q heredũ appellatione in ma
teria feudali veniant solum descendentes masculi recte in-
tuendo probatur in.d.§.fi.si de feu.conten.sit inter domi.&
agna.in.c.j.§.profecto de lege corradi.& in.d.§.& si clien-
tulus de aliena.feu.& ibi dicunt docto.& ita declarat Cor
ne.in consi.xvj.aperta fronte.ij.col.j.vol.vbi ad hoc predi
cta iura allegat,& multos docto.concordes,vt per eum.&
tradit etiam excellentissimus Deci.in consi.ccviij.ad clario
rem.iij.col.& in consi.cccxiij.consuluit col.fi.& Alex.post
Bal.in.l.etiam.ff.solu.mat. ¶ Quibus sic stantibus cum
in proposito ex predicto Aledramo primo inuestito nõ su
persit alius descendens masculus,& per lineam masculinaz
nisi illustrissimus Marchio salutiarum(quem ex eo sic de-
scendisse asserunt)sequitur,q eiusmodi feudum,seu Mar
chionatus,de quo agitur,debet ad ipsum spectare per iura
4 predicta,†radix enim portat feudum ad posteros suos, ve
lut ad palmites proprios,sicut fons riuulos,vt inquit An
ge.in consi.cx.Sanctissima & illustrissima.iij.col.versicu.ex
hoc sequitur. ¶ Et maxime hoc dicendum videtur, quia
vltra ius,quod habet Marchio salutiarum ex eo q dici-
tur descendens masculus, vt supra Aledrami primi inuesti
ti dicitur etiam habere ius vigore cuiusdam inuestiture, vt
asseritur facte per Albertum Imperatorem in personam
Manfredi Marchionis salutiaz in specie de isto Mar-
chionatu montisferrati iã annis.s̄.cc.tempore quo quidam
Jo.tunc Marchio Montisferrati decessit sine liberis in
qua inuestitura,vt dr sumus Imperator asserit p mortem.
d.Joan.sine liberis Marchionatum ad Imperium reuer-
sum,& ita tanq̄ de reuerso inuestiuit.d. Manfredum, vti
agnatum proximiorem.d.Jo.pro se,& heredibus suis , qd
(vt iam dixi)debet intelligi pro descendentibus masculis,
vnde cum Modernus Marchio Salutiarum sit descen-
dens masculus, & per virilem sexum predicti Manfredi,
videtur q ẽt p hãc rationẽ,& vigore talis inuestiture dicat
ad huiusmodi Marchionatum admittendus, & omni-
bus preferendus,maxime predicte Illustrissime Ducisse,
que velut femina ad feudi successionem non est admitten-
da per iam dicta. ¶ Nec contra istum Marchionem Sa
lutiarum videtur obstare si dicatur,q ex predictis inuestitu
ris ei non potest dici ius quesitum,tum quia non erat in re-
rum natura,nec de eo facta fuit mentio in dictis inuestitu-
ris,tum & maxime quia longissimo gradu distat a predi-
5 ctis Aledramo, & Manfredo † attento q in feudis suc-
cessio non dicitur protendi vltra septimum gradum , vt vr
tex.in.c.j.§.j.de successio.feu.cuz similibus,vt tradit Ang.
Areti.in.§.fina.j.col. ver.sz in iure feudali insti.de succes.
cogna. ¶ Quoniã rñdet ad p̄mũ q immo in genere de eo
facta fuit mentio in verbis illis, & heredibus intelligendo
.i.d descendentibus masculis,vt.s̄.est dictuz,est eniz ipse,vt
asserit de descendentibus masculis, & Manfredi , & Ale-
drami, & licet non esset tempore inuestiturarum in rerum
6 natura,hoc nihil ob.† qr pater,auus,& proauus,& alij maio
res stipulando possunt acquirere ius descendentibus na-
sciturís etiã post eorum mortem,vt voluerunt Bal.Ang.
& Alex.in.l.quod dicitur.ff.de verbo.obliga.vt per Alex.
ibi col.ix.ver.item addit hic Ange.inquantum Bal.&c.
& volunt domini de rota loquentes in feudis in decisione.
7 cclix.si per habentem potestatem in nouis,† nec de hoc vi
detur dubitanduz,cum in iure detur feudum antiquuz , qñ
scilicet plures ex linea superiori eius apud quem est feuduz
in eo precesserunt.s̄.quartuz gradum vt declarat Aluaro.
in prelud.feud.in.vj.dñia & in.c.j.§.hoc quoq; in.v.nota.
de succes. feu. Alex.consi.xxvj.ponderatis his.iij.col.ver.
& per predicta.v.vol.& Jas.in prelud.feud.mihi col.xxiij.
versi.iij.diuisio.si.n.vltra quartuz gradũ protendit feudũ
per lineam descendentem,vt in.v.vj.&.vij.clare constat,q
non poterant esse nati in tam remoto gradu,& sic concludi
tur,q nasciturís,& concipiendis post eorum mortem pos-
sunt superiores nostri per stipulationem , & inuestituras ab
eis receptas nobis acquirere feudum & ita videtur acquisi
tum ius in proposito nostro isti illustrissimi Marchioni Sa
lutiarum per predictos Aledramum, & Manfreduz suos
maiores,licet sit natus,& conceptus post eorum mortez lon
go interuallo,ex quo(vt asserit)est de descendentibus ma-
8 sculis,vt.s̄.est dictum,† & q in feudis veniant etiam conce-
pti post mortem primi acquirentis firmat Deci.in rub.C.
de suc.edi.post prin. ¶ Ad secundum vero vr rñderi posse
primo q quo ad Manfredum iste modernus Marchio
Salutiarum non distat vltra septimum gradum,nec contra
riũ probatur,nec enim ex cursu temporis a morte.d.Man
fredi verosimile est iam cucurisse septimam generationem.
¶ Secundo posito,q sit vltra septimum gradum respe-
ctu Manfredi(prout in veritate est respectu aledrami)res-
9 pondetur comprehendẽdo vtrumq;,† q imo in feudis suc
ceditur vsq; in infinitum saltem per descendentes inuestiti
vt videtur p̄bari in.c.j.post princi.de natu.succe.feu.in.c.
j.si vasal.feu.priu.cui deferatur. & in.c.j.§.hoc quoq; de
his,qui feu.dar.pos.& ibi doc.notant maxime Marti.de
laude,qui idem concludit etiam in collateralibus declaran
10 do tamen,vt per eum ibi. † & maxime hoc videtur verum
in casu isto,cum simus in illustribus Comitibus, & Baro-
nibus,inter quos successio admittitur etiam si centesimo
gradu distarent, prout post Bal.& Aluaro.ab eo relatos
concludit Dec.in consi.lxxxv.& diligenter pro tenui.iij.col.

⁊ in.l.certum.iij.colum.versi.quarto fallit.C.vnde legi.cuz
igitur iste modernus Marchio salutiarum (vt asseritur) sit
descendens predictorum Aledrami, ⁊ Manfredi, ⁊ sit p-
sona illustrissima in quocunq; gradu reperiatur, videtur ꝙ
debeat ad huiusmodi feudum, ⁊ Marchionatum, de quo
agitur admitti. ¶ Nec preterea videtur predicto Mar-
chioni obstare, si dicatur, ꝙ ius, quod asserit quesitum suis
maioribus iam supra.cc.annos, dicatur extinctuz, ⁊ ab eis
amissum propter eorum negligentiam, ⁊ propter inuestitu
ras, ⁊ possessionem continuam illustrissimorum paleologo-
rum, vt sic dicatur inducta legitima prescriptio in fauorem
paleologorum possidentium contra Marchiones salutia-
rum. Quoniam ad ista videtur posse responderi, ꝙ contra
eum allegari non possunt, ipse enim vti descendens mascu
lus, ⁊ per virilem sexum predictorum Aledrami, ⁊ Man
fredi dicitur natus cum suo iure, nam cum vigore predicta
rum inuestiturarum ei dicatur quesitum ius, non videt̃ pos
se dici quesitum anteq̃z natus fuerit, sed ab eius natiuitate
videtur ei ius quesitum, in quo iure factum, aut negligentia
suorum minorum sibi non videtur posse preiudicare, cum
illud dicatur habere ex stipulatione suorum antiquorum, ⁊
11 ex gratia, ⁊ prouisione Imperatoris, † est eniz tritissima re-
gula in iure, ꝙ in feudis acquisitis per suos antiquos, qui
post eos veniunt, non possunt alijs eorum successoribus pre
iudicare renunciando, aut quid faciẽdo, vt voluerunt Dy.
Ang. Pau.de cast. ⁊ alij docto.in.l.apud iulianum, alias
incip.idem iulianus.§.si quis alicui.ff.de leg.j. ⁊ tradit Ale
12 xan.in consil.cvij.in causa Nicolai post prin.iiij.volu. † ⁊ si
factum antecessorum istius Marchionis salutiarum, puta
renuntiatio, vel alia pactio, sibi nunc ex suo iure venienti ob
esse non posset, minus videtur, ꝙ noceat eoruz negligentia
iuxta notata per Bald.in.c.j.§.quid ergo de inuesti.de re
alie.fa. ¶ Nec videtur obstare, ꝙ illustrissimi Paleologi
fuerint post Theodorum primum inuestitum successiue de
tempore in tempus per diuersos Imperatores inuestiti de
isto Marchionatu Montisferrati, quonia illud non po-
tuit fieri in preiudicium illorum Marchionum salutiaruz,
quibus de tempore in tempus s̃m ꝙ nascebantur ius que-
rebatur ex predictis inuestituris de Aledramo, ⁊ Manfre
do factis vsq; ad modernum Marchionem salutiarum, vt
sic dici posse videatur inuestituras factas de Paleologis
ei non preiudicasse, sicut nec etiam ipsius antecessoribus p-
13 iudicasse videntur, † Imperator enim non potest alium de
feudo inuestiendo auferre ius vassallis quesitũ ex antiquis
inuestituris sine eoꝝ culpa, ⁊ in aliũ nouiter inuestitũ trans-
ferre arg.l.rescripta, ⁊.l.quotiens.C.de preci.imper.offe,
vt tradit Iac.aluaro.in.c.j.§.notandum.ij.col.vers.ex qua
gl.inferuntur duo, de his, qui feu.da.pos. ⁊ hoc etiam post
gl.fi.ibi dixerat Bal. ⁊ videtur tex.vbi doc.tradũt in.c.j.d
14 feu.sine culpa non amit. † decet.n.beneficium primo loco a
principe concessum permanere, ⁊ non tolli.c.decet.de reg.
iur.li.vj.alioquin princeps diceretur venire contra promis
siones, ⁊ obligationes p eum, vel eius antecessores factas
in antiqua inuestitura, quod non videtur ei permissum iu-
xta.l.digna vox. ⁊ que ibi traduntur.C.de legi. ⁊ iuxta tra-
dita per Bal.in.c.j.in prin.de natu.feu.nam vt ibi inquit
15 Bal. † licet Deus summo Imperatori subiecerit leges, nõ
tamen subiecit contractus, ex quibus obligatur, quod etiã
voluit Bal.in.l.princeps.ff.d legi. ⁊ ad propositum nostrũ
dixit vnum ver.Fely.in.c.que in ecclesiarum mihi col.xxj.
16 ver.demum in hoc.ij.membro, de constitut. † vbi pro claro
presupponit principem non posse auferre vassallo vtile do
minium feudi sine iusta causa, cum illud habeat vassallus
ratione contractus, ⁊ idem plenius dixit in eo.c.colũ.xxiiij.
versi.limita secundo ⁊c. ⁊ tradit Ias.in quodaz eius consi
lio incip.Circa primum consultationis articulum.iij.colũ.
versi.quarto facit, ⁊ versi.sequenti.quod reperitur inter cõ
silia Alber.brun.numero octauo. ⁊ tradit Curt.iunior in
tractatu feudorum.in secunda parte principali in duade-
cima questione. ⁊ ad hoc plura cumulari possent, que
gratia breuitatis omitto. ¶ Et presertim hoc dicen-
dum videtur, quia in inuestituris factis de illustrissimis
Paleologis tam in prima, q̃z in alijs nulla fit mentio de
agnatis illius Ioan. vltimi Marchionis de domo Sa-
xonia; quibus videbatur ius quesitum ex antiquis inue-
stituris, ⁊ qui sine eorum culpa, ⁊ cause cognitione priuari
17 non poterant, † talibus enim agnatis, ⁊ sic in proposito
Marchionibus salutiarum non videtur aliquo modo pre
iudicatuz per predictas inuestituras, q; non sic creditur vo
luisse imperator argumento.c.super eo de offi.deleg. ⁊.l.ij.
§.si quis a principe, ⁊.§.merito.ff.ne quid in lo.pub. ⁊ ita
per ista iura, ⁊ quedam alia determinat Pau.de cast.in cõ
silio.clviij.viso, ⁊ examinato puncto.s.dicto super eo ⁊c.ij.
col.versi.sed vltra predicta, quod secundum nouam impres
sionem reperitur numero.xlvj.ij.vol, idem voluit Alexan.
in con.iij.ex his que in themate.ij.col.versi.iiij.accdit.v.vo
lumi. ¶ Et similiter etiam dicendum videtur de inuestitu-
ra nouiter facta p inuictissimum Imperatorez carolũ quin
tum de Illustrissimis Ducissa, ⁊ Duce Mantue, vt scilicet
predicto Salutiarum Marchioni non preiudicet per pre-
18 dicta. † Et maxime, q; cum istud feudum sit antiquum, nõ
potuit Imperator facere gratiã femine in preiudiciũ agna
torum, vt magis cõmuniter concludunt docto.in.c.quem-
admo.feu.ad filiam perti.vt tradit Cur.senior in cõsi.xlix.
Memoria repetens col.antepe.ver.scrupulũ per aliquos
moueri videtur, ⁊ Cur.Iunior in tractatu feudorum in.
iij.parte.principali.ij.col.versi.ij.adde circa vtranq; limita
tionẽ. ¶ Et demum contra predictum Marchionem Sa
lutiarum non videtur obstare aliqua prescriptio, quoniam
19 videtur, ꝙ responderi possit pluribus modis. ¶ † Et Pri
mo quia in feudis non videtur, ꝙ currat aliqua prescriptio
nam sicut in feudis prohibetur alienatio, vt in.c.j.per to-
tum de prohibi.alie.feu.per.lothar. ⁊ de prohibi.alie.feu.
per Feder.cum similibus, sic etiam videtur prohibita vsu-
capio, seu prescriptio per regulam.l.alienationis verbum.
ff.de ver.signi. ⁊ pro hoc videtur ter.clarus in.c.j.§.prete-
rea ibi nulla obstãte prescriptione de capitu Corradi. ⁊ in.
d.c.j.de prohibi.alie.feu.per Federi.post princip.ibi nul-
lius temporis prescriptione impediente ⁊c. ⁊ cum in dictis
iuribus verba prescriptionẽ ipedientia sint generalia, vr̃ ꝙ
nedum longa prescript.x.vel.xx.annorum reiciatur, sed ẽt
longissima.xxx.vel.xl.annornm, vel alia quelibet cum eniz
vniuersaliter nullaz admittat, videtur omnes reicere iuxta
illud, qui omne dicit nihil excludit.l.cum quidam.§.in ta-
cito.ff.de de vsuris. ⁊.c.si romanorum, circa medium.xix.
distin.cum vulgarib. ¶ Et istam opinio.tenuit Dyn.prout
refert, ⁊ videtur sequi Iac.de ardizo.in sua sũma feud.sub
rubri. vtrum prescriptione acquiratur fundum, que est vl-
tima rubrica prime partis, ⁊ dicit And.de iser.in.d.c.j.§.
preterea de capitul.Corrad.in versi.alij approbant. Quod
ista opinio videtur vera, vt per eum, ꝙ idem voluit in.d.c.
j.de probi.alie.feu.per Federi.refert, ⁊ sequitur patruus, ⁊
do.meus Soci.in consi.lxxxvj.in causa communitatis.iij.
col.versi.iij. ⁊ vlti. ⁊ tradit Cur.iunior in tractatu feudo-
rum in.iiij.parte.principali col.xxviij.versi.prima ergo prin
20 cipalis erit regula. ¶ † Et attento, ꝙ lex simpliciter resiste
re videtur prescriptioni feudorum, videtur ꝙ sit sublata ẽt
illa, de cuius initio memoria non existit, vt sic in proposito
nostro non obstet esse lapsuz tempus annorum.cc. ⁊c.vt vo
luit Abb.in.c.super eo.j.not.de parrochi.in.c.cum ex offi.
iij.not.de prescrip.vbi Fely.tangit in.j.nota.qui etiam idez
dixit in.c.accedentes.ij.col.versi.fallit.iij.eo.titu. ¶ Vel
secundo responderi potest, posito ꝙ aliqua prescriptio in
feudis currere possit, quia respondetur, ꝙ in casu isto non
videtur cucurisse ex eo, quia asseritur, ꝙ theodorus primus
ex domo paleologa violenter, ⁊ manu armata occupauit
Marchionatum Montisferrati, ⁊ ita vi, ⁊ armis reiecit
tunc Manfredum de domo Salutiarũ a dicto Marchio
natu (qui vt asseritur) de nouo fuerat per Albertum Impe
21 ratorem inuestitus † propter quod dicitur ipse Theodo.
malafide incepisse possidere ⁊ ideo non potuit aliquo tem
pore prescribere iuxta tex.in.c.fi.de pscrip. ⁊ in.c.ij.de reg.
iur.lib.vj. ¶ Et attenta ipsius malafide, ⁊ violenta occupa
tione predicta, sequi videtur, ꝙ ei non potest dici aliquod
ius acquisitum ex aliqua inuestitura, que postea de eo facta
fuisset per Imperatorem, vt voluit glo.fina.in.l.fina.C.de
fund.patri. ⁊ salt.lib.xj.prout illam glo.refert, ⁊ sequitur
Saly.in.l.fina.C.ne rei domini.vel templo.vbi in terminis
dicit

22 dicit Saly. †ꝙ qui occupat loca aliena, ⁊ postea facit se de.d.bonis inuestiri, nihil facit, sed loca illa sunt priori inue stito restituenda, ⁊ idem dixit Bart. in.l.iij.C.vnde vi. vbi omnes sequuntur Bart.tradit Alex.in consi.iij.v.volu. ⁊ Deci.in consi.cxliij. ⁊ mature.colum.iij.versicu. preterea. ¶ Et sine dubio hoc procedere videtur in casu isto, cũ non ageretur de preiudicio Imperatoris, qui inuestituraꝫ fecit, sed illorum de Salutijs, vt voluit Salyc.in.d.l.iij. ⁊ tradit Barba.in consi.lv.clementissimum.ij.colum.versi.facit qđ
23 voluit ⁊c.iiij.volu. ¶ †Et quemadmodum ipse Theodo rus primus possessor propter eius assertam occupationem, ⁊ malam fidem non potuit aliquo tempore prescribere, ita etiam nec alij eius posteri, ⁊ heredes potuerunt prescribere iuxta.l.cum heres.cum ibi traditis per docto.ff.de diuer.⁊ tempor.prescri.tradunt doc.in.l.pomponius.§.cuꝫ quis.ff. de acquir.poss.cum simi.vt per Alexan.in consi.lj.videre tur pro decisione.iij.col.v.volu. ⁊ in consi.xj.ex his, que ⁊c. ij.colum.vj.volum. ¶ Et procedere hoc videtur etiam si heredes, ⁊ successores predicti Theodori voluissent ex per sona eorum propria incipere prescriptionem (put certe isto casu dicendum est ꝑpter temporis longitudinem) nam nec
24 tunc videtur audiendi, †qm̃ heres quilibet tenetur exone rare conscientiam defuncti, quod certe non dicitur face re rem retinendo, ⁊ volendo prescribere, ita per hanc ra tionem, ⁊ quedam alia fundamenta post Anto. de but. fir mat Abb.in.c.si diligenti.v.colum.versic.sed circa predi cta, de prescrip.qui ẽt idem voluit in consil.iij.nitar in pre senti.mihi colum.xij.in.xiiij.vel.xv.questi.ij.volu. ⁊ Alex. in dicto consi.iij.ex his.iij.colum.lib.v. ⁊ ita cõmuniter te neri asserit Jo.franc.balb.in suo vtili tract. prescriptionuꝫ, in secunda parte, tertie partis princ.in.xij.q.v.colum.versi.
25 breuiter cõmunis opin.est contra Dy. ¶ †Preterea cum per assertam violentam occupationem.d. Marchionatus facta per ipsum Theodorum, Marchionatus ipse fuerit affectus vitio reali, sequitur ꝙ nullo vnq̃ tempore, nec per aliquos successores etiam bona fide tenentes potuit prescri bi, nisi reale vitium fuerit purgatum, vt in.§.furtiue.institu. de vsucap. ⁊ ibi tradunt docto. maxime Areti. ⁊ in.l.sequi tur.§.si tu vi me. ⁊ ibi per docto.ff.de vsucap. ⁊ est casus, ⁊ ibi docto.omnes tradunt in.l.vitia.C.de acquir.poss. ⁊ tra dit Jo.franc.balb.in.d.xij.q.i.col. ¶ Uel ⁊ tertio (posito ꝙ predicta non procederent) videtur responderi posse, ꝙ ex alio prescriptio non videtur potuisse currere maxime ad preiudicium moderni Marchionis Salutiarum, nam cuꝫ ius ad istum Marchionatum (si quod habere potest) dica tur adeptus ꝓprio iure postq̃ fuit in rerum natura ex gra tia, ⁊ concessione principis, vt sic dicatur natus cũ iure suo, prout.s.dictum fuit, sequitur, ꝙ contra eum per prius non potest dici prescriptionem aliq̃ cucurrisse, cũ ille agere ꝑus
26 nunq̃ potuerit, vt est notum †⁊ regula est, ꝙ non valẽti age re non currit prescriptio.l.i.in fi.C.de anna.excep.cum simi lib. ⁊ dato ꝙ contra suos maiores posset dici aliquo tempo
27 re prescriptum, †tñ exceptio talis prescriptionis non vide tur, ꝙ isti moderno Marchioni Salutiarum possit oppo ni, prout voluit Preposi.in.c.primo.§.quid ergo.col.fina. ver.extra glo.de inuesti.de re alie.fa.dicens ꝙ ita ẽt tenet ibi Andr.de iser. ⁊ ita ẽt videtur velle Aluar. in.c.i.§.hoc quoq;.col.pe.ver.sed vtrum contra eos, de success.feud. ⁊ ita longe examinans, concludit Mat.de afflic.in.d.§.quid ergo.in.iij.nota. Prescriptio ergo si qua currit contra ali quos in feudo non potest obesse nascituris, quibus ex gra tia, ⁊ prouisione concedentis tunc ius quereretur, quãdo na scentur, ⁊ sic in proposito nulla prescriptio videtur allegan da isti moderno Marchioni, si.n.illi non potuisset preiudi care pactio aliqua suorum maiorum, non preiudicabit etiã prescriptio contra eos decursa, vt voluit Bal.in.d.§.ergo.
28 ¶ †Demum ⁊ quarto responderi potest, nam esto, ꝙ etiã contra dictum Marchionem modernum possit dici prescri ptionem cucurrisse (attenta temporum longitudine) tamen videtur adhuc, ꝙ ille sit audiendus petens in integrum re stitui aduersus prescriptionem ex capite ignorantie sue ex clausula illa generali, si qua mihi iusta causa videbitur, de
29 qua in.l.prima. ⁊ per totum.ff.ex quibus cau.maior. † cum enim ille successerit in ius alterius probabilis videtur alle gatio iuste ignorantie sue, si dicat se semper ignorasse suos antecessores, vꝫ illos Aledramum, ⁊ Manfreduꝫ fuisse de dicto feudo Montisferrati inuestitos, prout nunc reperit. l.qui in alterius.ff.de regu.iur. ⁊.c.cum quis in ius.eo.tit. libro sexto, in facto enim alieno tolerabilis est ignorantia.l.
30 fi.ff.pro suo. ¶ †Et ꝙ aduersus prescriptionem etiam lon gissimi temporis dari debeat restitutio in integrum ex causa predicta, vel simili voluit Bar.in.l.prima.§.si quis autem. ff.de iti.actuq; pri.cum concord.quos ponit Roma.in con si.clxvj.viso diligenter.colum.penul.versi.vltimo videndũ, ⁊ Alex.in consi.clxix.viso themate, colum.fina. versi. non ob.ꝙ aduersus.ij.volu.vbi sequendo istam opi.asserit eam esse cõmunem, qui idem voluit in consi.cxvj.perspectis, põ deratisq;.prima colum.v.volum. ⁊ videtur in istam opini. inclinare Fely.in.c.vigilanti.ij.colum.versi. ⁊ primo nisi de cursa, ⁊ etiam in.iiij.colum.versi.caue etiam dum.s.de pre scrip.dicens ꝙ ita tenent Abb. ⁊ Imo.per eum ibi relati.
31 ¶ †Nec huic solutioni, seu responsioni videtur obstare, si dicatur, ꝙ talis in integrum restitutio peti debebat ante la psum quadriẽnij a die causate lesionis per prescriptionem, iuxta.l.fina.C.de tempo.in integ.resti. ⁊.c.primum.de resti tu.in integ.libro sexto. Qm̃ videtur posse responderi, ꝙ lꝫ istud quadriennium sit continuum in eius cursu, tamen in sui initio dicitur vtile, vt sic non incipiat currere, nisi a die scientie, ⁊ nunq̃ dicitur currere, vt voluit signanter Bald. in.l.tertia.C.si ex fals.instr. ⁊ Cardin.in clemen.prima.xxv. q.de restit.in integ.tradit Alex.in consi.lxxi.videtur prima facie, colum.fin.versi.non obstat, primo volu.in.d.ꝯsi.cxvj. colum.prima, versi.nec ob. ⁊ alibi sepe, ⁊ Dec.in ꝯsi.ccciij.
32 in casu occurrenti.iij.colum.versi.non obstat, † ⁊ dicũt do cto.predicti, ꝙ si iuste ignorans staret per centum annos, semper posset in integrum restitui, computato quadriẽnio a tempore scientie, vt per eos, vnde cuꝫ iste modernus Mar chio Salutiarum asserat se nouiter iura sua nouisse, ⁊ non sit adhuc post talem scientiam lapsum quadriẽnium, sequi tur ꝙ durat tempus petende restitutionis in integrum.
¶ Sic igitur ex omnibus iam dictis, videtur, ꝙ iste Mar chio Salutiarum vigore antiquarum inuestiturarũ, de pre dictis Aledramo, ⁊ Manfredo factarum tanq̃ eorum de scendens masculus, ⁊ per lineam masculinam debeat prefer ri, non obstante noua inuestitura facta de illustrissimis Du ce, ⁊ Ducissa Mantue, qm̃ vt.s.dictum fuit, per eam non potuit Imperator preiudicare illis, quibus ex antiquis in uestituris erat ius quesitum. ¶ Nec ei quicq̃ videnť ob esse multe inuestiture facte de paleologis de tempore in tẽ pus post.d.Theodorum, quia quicquid in eis dicatur, ille non sunt attendẽdẽ quatenus ex illis preiudicareť antiquis inuestituris, aut personis, quibus ex eis ius posset dici que
33 situm, †q: semper in feudis prima radix, ⁊ primum princi pium, ⁊ sic prima inuestitura attenditur, vt per Bald.in.c. primo.versicu.sed statim oppo. de eo qui sibi ⁊ hered.sui. ¶ Nec potest dñs mutare in preiudicium predictorum, vt per Bal.in.l.prima.colum.pen.versi.sed quid si dñs em phiteosim.C.quan.non pet.par. ⁊ plene concludit idẽ bal. per multas rationes, in consi.xv.proponitur, ꝙ inuestiture antique.prima colum.versic.in contrarium facit. ⁊.iij.colũ. versi.aduerte hic iacet.ij.volumi. ¶ Preterea vbi predi cta non in totum patrocinarẽtur, predicto moderno Mar chioni Salutiarum, videtur ꝙ possit fundari ex equitate.l. i.§.permittitur.ff.de aq.quot. ⁊ esti.ſm ꝙ ibi tradit Bar.
34 ⁊ alij sequuntur, dum vult per illum tex. †ꝙ mortuo vassal lo, ⁊ sic finito feudo per ğnationem, agnatus masculus põt petere vt de tali feudo inuestiatur, ⁊ ei fieret iniuria, si dene garetur, vnde hoc attento videtur dici posse, ꝙ isti Mar chiones Salutiarum vsq; ad tempus quo decessit ille Joã nes Marchio Montisferrati sine liberis potuerunt pete re se de dicto feudo inuestiri, ⁊ hoc ius transmiserũt in suos posteros masculos vsq; ad istum modernum Marchio nem, vel saltem ꝙ hodie post mortem illustrissimi Jo. geor gij sine liberis possit ex propria persona tanquam descen dens masculus, ⁊ per lineam masculinam primi inuestiti pe tere se inuestiri ex equitate, d.§.permittitur. ¶ Et si cõtra omnia predicta ad exclusionem istius moderni Marchio nis Salutiarum opponatur, ꝙ in casu isto non sumus in

concessione feudali attenta prima inuestitura facta de dicto Aledramo, sed sumus in mera, pura, & libera donatione,
35 †nam in dicta inuestitura omnia transferuntur nihilo reseruato, & dicitur, concedimus, donamus, atq; largimur &c. cum amplissima potestate vendendi, mutandi, alienandi, & alia omnia faciendi pro animi arbitrio, per que verba non dicitur fieri concessio feudalis, sed potius libera donatio, prout voluit Aldrad. in consil. clix. ex presenti themate, in resolutione primi dubij, Pau. de cast. in consilio. clxj. in presenti causa, columna fina. & Deci. in consi. ccviij. ad clariorem. columna secunda, versicu. postremo aduertendum. cum similibus, de quibus infra dicam. hoc enim posito videtur, q femina, & descendens per eam semper potuerit admitti, nec Marchionibus Salutiarum aliquod ius videt fuisse delatum. ¶ Videtur q possit responderi tuendo iura dicti moderni Marchionis. ¶ Et primo videtur, q immo possit dici feudum attento q in dicta concessione fit mentio de
36 fidelitate ipsius Aledrami, †nam licet fidelitas capi possit multiplici respectu, tamen per excellentiam dici tur in feudis, & propter talem excellentiam, feudum sic denominatur a fide sm Bald. in prelud. feudo. tertia columna. in versiculo secundo quero &c. & Jacob. aluarot. ibidem, quarta vel quinta columna, versic. quare autem appelletur feudū. Cum ergo de fidelitate in dicta concessione fiat mentio per excellentiam intelligendum videtur respectu feudi argumēto. §. sed quotiens. institu. de iure natura. & ita videtur arguere Abba. in consilio. lxxxij. quanq in his dubijs. tertia columna, versicu. insuper presupponitur. primo volumine.
37 ¶ †Secundo posito, q concessio facta Aledramo nō fuerit feudalis, sed libera donatio videtur posse dici, q tunc iste Marchionatus Montisferrati pertineat ad hunc modernum Marchionem Salutiarum vigore quarūdam fraternitatum, & conuentionum, quas ille asserit olim initas fuisse inter Marchiones Salutiarum eius antecessores, & antiquos Marchiones Montisferrati, quibus fraternitatibus (vt asseritur) cauebatur, q hincinde deficientibus masculis ex vna parte, altera pars idest eius masculi succederent, & femine non excluderentur, nam si ab Ottone Imperatore facta concessio Aledramo, fuit donatio simplex, predicte fraternitates tanquam super bonis liberis facte valere debent, presertim cum predicti illustrissimi Marchiones contrauenientes, vt. s. in suis terris haberent vim imperij, & legis condende facultatem, vt voluit Barto. in consi
38 lio. lxxij. ex facto proponitur, q nobiles viri, † & alias inqt Salyce. & sequuntur alij in. l. penultima. C. de donatio. inter virum & vxo. q contractus celebrati per eum, qui potest legem condere, dicuntur habere vim legis, & ibi Riminal. in apostill. ad Salyce. notat illud pro contractibus Baronū. ¶ Vel & tertio potest responderi alio modo, quia lz cōcessio ab Ottone facta fuerit simplex donatio, tamen quicqd de ea sit dicendum, videtur q sufficiat, q postea concessio facta Manfredo fuerit feudalis, prout vere talis fuit, vt asseritur constare ex eius lectura, nam si feudum fuit ab ipso Manfredo infra, sapere debet naturam feudi, & ideo conuenienter omnia, que. s. dicta sunt in fauorē moderni Marchionis Salutiarum videntur de iure procedere. ¶ Hec sunt, que primo aspectu videntur arguere ipsum in predicto Marchionatu Montisferrati preferendum esse.

¶ Sed tamen his non obstantibus diligentius consideratis omnibus, que in proposito casu consideranda sunt, contrariam opinionem de iure verissimam arbitror, & eam intrepide amplector, vcz q do. Margarita illustrissima Ducissa Mantue, atq; etiam illustrissimus Dux vir eius potiora iura habent, & omnino preferri debent in Marchionatu, de quo agitur, excluso penitus prefato moderno Salutiarum Marchione illustrissimo. ¶ Et pro huius conclusionis veritate euidentius demonstranda, de duobus principaliter tractandū est, & sic duo tempora veniunt consideranda. ¶ Primo enim videbimus, qd iuris esset, si adhuc illustrissimus Joan. georgius vltimus Marchio de domo Paleologa viueret. ¶ Secūdo videbimus, quid iuris sit hodie eo iam mortuo consideratis omnibus, que in pacto presupponuntur. ¶ Circa primum arbitror illust. Franciscum modernum Marchionem Salutiarum nullum ius pretendere potuisse super Marchionatu isto Montisferrati, quoniam verissimum arbitror illustrissimos Marchiones de domo Paleologa iustissime habuisse, & tenuisse Marchionatum predictū, & presertim illustrissimos Gulielmum, Bonifacium eius filium, & Jo. Georgium fratrē Gulielmi, qui nouissime predictum Marchionatum tenue
39 runt vnus post alium, †nam cum auctoritate, consensu, & ordine serenissimorum Imperatorum, & per eorum legittimas, & solennes inuestituras tenuerint, & possederint dictum Marchionatum, prout ex inuestituris de tempore in tempus factis constat, satis clare sequitur, q iuste possederint, argumento. l. iuste possidet. cum materia. ff. de acquir. poss.
40 †inuestitura enim est iustus, & ordinatus modus, quo quis feudum, & ius eius acquirat, vt in. c. primo. in fi. de feud. cogni. & in. c. primo. quib. mod. feu. consti. pot. cum similibus. ¶ Et vt veritas clarius ostendi possit in proposito sic concludendum puto, vcz q vsq; ab initio illustrissimus Theodorus Paleologus, & post eum Jo. & alij sequentes verū ius in dicto Marchionatu, seu dominium habuerint, vel saltem q attentis longissima possessione titulis, & bona fide ius sit quesitum per legittimam prescriptionem, saltez illis vltimis Marchionibus Montisferrati, vcz illustrissi. Gulielmo, Bonifacio, & Joan. georgio predictis, & cū ista conclusio habeat duas partes, super vtraq; distincte procedendo insistendum duxi. ¶ Prima ergo pars, vcz q ius, & dominium predicti Marchionatus vsq; ab initio fuerit quesitū illustrissimis Paleologis, probatur primo, per antiquas inuestituras, de ipsis factas incipiendo ab inuestitura de illustrissimo Theodoro primo inuestito ex Paleologis, & sequendo postea de alijs vsq; ad vltimos, & maxime per inuestituram de illustrissimo Joan. filio. d. Theodori factam per Carolum quartum, in qua multum plene, & cum amplissimis clausulis predictus Joan. in iure. d. Marchionatus confirmatur, & eidem etiam (si sit opus) de nouo conceditur, & in specie declaratur, q habere, & possidere dēat, & ita eidem conceduntur omnia, & singula loca, que de iure habere, & possidere deberent nati, & descendentes ex predicto Aledramo primo Marchione Montisferrati, & hoc
41 quia ex eo dicitur. d. Joan. descendisse, † & inter alia etiā posita est clā, non obstā. aliquibus gratijs, priuilegijs, ocessionibus, inuestituris, seu ofirmationibus generalibus, & specialibus quibuscunq; factis, vel faciendis, concessis, vel cōcedēdis &c. ex certa sciētia, & de plenitudine potestatis, per quam clausulam euidentissima voluntas Imperatoris apparet, q ipsi Joan. plenum ius queratur, & cuicunq; alteri auferatur, cui voluntati standum est, nemo enim potest ei dicere, cur ita facis sm Bald. in prohemio feudorum, colum. xij. sicut etiam de Papa dicitur, vt per Specu. in titu. de legato. §. nunc ostendendum. versicu. lxxxix. Pet. de anchara. consi. ccclxxiij. reuocatur in dubium. secunda colum. cum concordantibus, vt per Jaso. in. l. rescripta. in prin C. de preci. impe. offer. ¶ Et sicut predicto illustrissimo Joā. post patrem eius Theodorum pleno iure acqsitus fuit. d. Marchionatus Montisferrati cuz suis omnibus iuribus per predictas inuestituras, ita etiaz & suis descendentibus vsq; ad illustrissimum Joan. georgium nuper defunctū per multas alias inuestituras precedentium confirmatiuas, vt ex eis constare potest, nam (vt. s. dictum est) ius, & dominiū in feudis per inuestituram acquiritur. ¶ Et certe hoc dicitur satis expeditum in iure, nec habebit difficultatem aliq, si ea, que. s. in contrarium adducta sunt, tollentur, prout vere, & iuridice tollentur vt. j. patebit. ¶ Secundo ista prima pars conclusionis probatur, qr mater predicti Theodori, vz illust. do. Violantes, & post eam ipse Theodorus iure cōmuni ad successionez. d. Marchionatus admissi fuerūt tāquam proximiores Joāni tunc nuper defuncto sine liberis, & sine fratribus, extabant enim solum predicta do. Violantes soror eius vtrinq; coniuncta, & Violantis filius Theodorus, ad quos bona, & hereditas predicti Joā. pertinere debebant, nedum ab intestato, tanq ad proximiores (iuxta aucten. cessante. C. de legit. her. & in corpore vnde sumitur) sed etiam ex testamento ipsius Joā. qui eos sibi successores
42 ordinauit, & ita obseruatum fuit, prout & debuit. † Nam si consideramus concessionem factam predicto Aledramo per Ottonem

per Ottonem Imperatorem, dicemus, quod predictus Marchionatus non fuit illi datus in feudum, sed dicitur de eo facta simplex donatio, et libera propter amplissima illa verba concedimus, donamus, et largimur cum amplissima potestate etc. ut .s. dicebam, iuxta consil. Oldra. clix. cum alijs .s. allega. ¶ Et ultra ea idem voluit Alberi. de rosa. in ru. C. de donatio. ubi disputat ad partes, et tandem concludit non esse feudum, sequendo opin. Oldra. quod etiam firmat Alexan. in consi. xxiiij. ponderaris his, que in themate. iiij. colu. versi. nec dicatur, quod femine non succedunt. v. volu. et Dec. in consi. xxxij. et pro tenui. prima colum. versi. non obstat ergo, et in consi. cclxix. consultus ab illustri. prima colum. post princ. et consi. cccxc. quoniam ex facto ius oritur. iiij. colum. versi.
43 tertio in eadem prima investitura. ¶ † Et licet quando in concessione (in qua sunt verba donationem importantia) essent etiam verba importantia feudum, puta quia dictum esset, quod in feudum conceditur, vel quid simile (prout fuit in casu Oldra.) posset de eius decisione dubitari, prout dubitat Jas. in prelud. feud. mihi colum. vij. versi. si quis tamen vellet in predicta. q. etc. et Cur. iunior in trac. feud. in prima parte, in. vj. q. iij. colum. versic. circa vero secundum quesitum, et tradit Deci. in consi. cxciij. et pro tenui. iij. colum. ver. non ob. allega. .s. in contrarium. Tamen in casu nostro cessat omnis dubitatio, quia in predicta concessione facta Aledramo nulla sunt verba de feudo, sed bene sunt clara verba donationem importantia, ut illa donamus, atque largimur etc. et illa per huius sententie donationis auctoritatem etc. et liberam donationem etiam important illa verba posita in concessione, videlicet, ut sicut hucusque regni nostri dominio submisse sunt, ita a modo in antea prefati Aledrami Marchionis domino subdantur etc. volunt enim ista verba, si recte ponderentur, quod dicatur translatum dominium directum, prout erat apud
44 Imperatorem concedentem, † quia verba illa, sicut, et ita similitudinem important. l. sicut. C. de repud. here. et. l. sicut. C. de act. et obliga. et in. c. fi. de restit. spoli. et ibi Anto. de bu. in. iiij. nota. per illum tex. dicit, quod dictio sicut, importat omnimodam similitudinem, et in substantia, et in qualitate, et maxime hoc est dicendum, quia generaliter donavit Imperator quicquid ibidem hactenus ad ius regni pertinuisset, si quicquid, ergo et dominium directum, cum qui universaliter loquitur, et omne dicit, nihil excludat. l. iulianus. in princip. ff.
45 de leg. iij. cum simi. † unde si directum dominium dicitur translatum, non potest dici concessio feudalis, per quam solum utile dominium transit directo servato ipsi concedenti. c. i. ubi not. de investi. de re. alie. fa. et. c. i. si de feu. fuer. contro. inter domi. et ali. cum similibus. Sic ergo sequitur, quod fuit in casu nostro simplex, et libera donatio, quod etiam colligitur ex eo, quod in dicta concessione data fuit predicto Aledramo, et suis heredibus potestas tenendi, vendendi, permutandi, alienandi pro anima iudicandi, et quicquid eorum decreverit animus faciendi etc. quod est contra naturam feudi,
46 † quod per vassallum vendi, aut aliter alienari non potest, nec pro anima iudicari, ut in. c. primo. de alie. feud. in. c. i. §. donare. qualiter olim feud. ali. pot. in. c. primo. de prohibi. ali. feud. per Lothar. et in. c. primo. §. i. de prohibi. alie. feud. per
47 Federic. et ubique docto. dicunt, et est satis notum. ¶ † Nec huic opi. ob. quod in dicta concessione consideretur fidelitas. d. Aledrami, prout .s. in contrarium in favorem moderni Salutiarum Marchionis arguebam, quoniam respondetur, et de facili, quod fidelitas non consideratur, uti promissa, et prestanda occasione recepti beneficij per predictam concessionem, quam solent vassalli dominis suis in receptione feudi promittere de qua fidelitate loquuntur allegata in contrarium.

¶ Sed consideratur fidelitas per prius prestita per ipsum Aledramum Imperatori, tanquam alias subditum, et devotum, et ipsa fidelitas iam ipsi Imperatori prestita, et que continue prestabatur per Aledramum inter cetera induxit Imperatorem ad faciendam donationem predictam, ut ex serie. d. concessionis colligitur, et ita in simili respondet pau. de cast. in. d. consil. cxvj. colum. fi. versic. nec ob. quod appellat eum fidelem etc. ¶ Et ad predicta multum faciunt tradita per Dec. in consi. ccccxiij. consuluit accurate. per totum, ubi consuluit esse donationem liberam, et non feudum ex eo, quod de donatione fiebat mentio in verbis dispositivis, etiam quod in casu suo esset facta quedam reservatio fidelitatis, ut per eum. Fortius ergo in casu nostro ita dici debet, cum nulla fiat reservatio, nec aliqua fidelitas promittatur, aut consideretur occasione predicte concessionis. ¶ Posita ergo ista conclusione pro vera (prout verissima videtur) quod concessio
48 illa non fuerit feudalis, sed libera donatio, † sequitur, quod in dicto Marchionatu, et alijs bonis sic donatis, predicta do. Violantes soror illius Jo. sine liberis defuncti (non obstante sexu femineo) vel ipsa nolente illustr. Theodorus eius filius (prout casus accidit) potuit, et debuit succedere per dictam aucten. cessante. C. de legi. here. et ita voluit Ange. in consilio. ccxlij. super puncto primo. in fi. distinguens inter feuda, a quibus repelluntur femine, et ex eis descendentes, et alia bona, in quibus ipse femine, vel earum filij, sicut masculi admittuntur, et ita etiam concludit Pau. de cast. in dicto consi. clxj. Alex. in dicto consi. xxiiij. et Deci. in. d. consi. xxxij. et in consi. ccxviij. cclxix. cccxc. et. ccccxiij. prealleg. ¶ Si igitur predicto Theodoro hereditario iure fuit predictus Marchionatus acquisitus, et eodem iure postea in alios Paleologos fuit translatus, sequitur, quod ipsi semper, et usque ab initio dicuntur habuisse plenum ius, et dominium eiusdem Marchionatus, prout continet prima pars conclusionis
49 .s. posite. ¶ † Et preterea dato, quod aliquo modo, vel respectu illa concessio posset dici feudalis, seu in aliquo de feudo participare diceretur, tamen quia fuit facta per viam donationis cum plena libertate, ut .s. est dictum, potest dici, quod fuerit feudum non habens naturam feudi iuxta rubrum, et nigrum de feudo non hab. propri. feu. na. sed dicitur habuisse naturam allodialium, prout voluit patruus, et do. meus Soci. in consi. cclij. visis instrumentis. colum. pen. ver. sed premissis non obstantibus, unde sequitur quod in dicta concessione, seu in bonis in ea donatis non succeditur secundum consuetudines feudorum, sed potius secundum ius commune, prout idem Soci. in dicto consil. declarat colum. fin. versi. quinto confirmatur, et per consequens in proposito casu attento iure communi, sequitur, quod predicto Joan. tunc sine liberis defuncto soror eius do. Violantes, aut filius eius ea recusante in ridice successisse dicitur, et ita ei, et omnibus successoribus dicitur fuisse acquisitum ius, et dominium Marchionatus, de quo agitur. ¶ Nec fuit novum tunc successionem fieri non secundum iura feudorum, sed iure communi, tanquam de bonis non subiectis regulis feudalibus, quoniam ut audio, illustr. Bonifacius Marchio Montisferrati abavus predicti Jo. cum haberet etiam regnum Thesalie testatus fuit, et Demetrio primo filio regnum illud reliquit, Gulielmo vero alteri filio reliquit Marchionatum Montisferrati, et voluntas, et dispo
50 sitio eius secundum iuris communis ordinem fuit observata, † quod non evenisset, si iura feudorum fuissent observata, cum in eis nulla dispositio testatoris valere possit, ut est text. in. c. primo. in prin. de feu. success. et ibi doctor. not. maxime Bald. Alvaro. et Preposit. et pro regula generali tradit hoc do. Baptista de sancto Blas. in suo tracta. feudo. in. xxx. differentia, posuit Bal. in consi. cccclj. in bonis feudalibus. in prin ci. i. volu. Fulgosi. in consi. xxxij. ex facto proponitur. i. colum. do. meus Soci. in dicto consil. cclij. ij. colum. et Abb. in consi. iij. nitar in presenti. in tertio dubio. ij. volu. cum multis concordan, qui allegari possent. ¶ Nec ita tenendo. s. quod non fuerit concessio feudalis saltem quo ad effectum successionis, obstabunt conventiones, et fraternitates allegate
52 in contrarium. Primo quia negantur. † Secundo quia si fuerunt de invicem succedendo, videtur quod non voluerunt, tanquam auferentes liberam testamenti factionem contra bonos mores, iuxta. l. stipulatio hoc modo concepta, cum his, que ibi tradunt doc. ff. de ver. obl. et ita videtur de intentione Barto. in consil. lxxij. in contrarium alleg. dum dicit, quod in casu suo valuit conventio, quia non auferebat liberam testamenti factionem. Tertio etiam respondetur posito, quod valuissent, quia eis, seu iuri ex eis provenienti dicitur prescriptum per tempus anno. cc. et ultra, prout .j. de hac prescriptione plene dicetur, per talem enim temporis cursum dicitur acquisitus possidenti iustus titulus, ut modo dicam. ¶ Deinde et tertio illa prima pars conclusionis probatur (sive velis, quod fuerit donatio libera, sive etiam quod fuerit concessio feudalis) nam attento, quod illustr. Paleologi, iam per ann. .s. ducentos, et sic

per tempus longiſſimum, ⁊ cuius initij memoria nõ exiſtit
ſemper pacifice, ⁊ bona fide toto fere chriſtiano orbe ſciẽte,
⁊ patiente tenuerunt, ⁊ poſſederunt iſtum Marchionatũ,
⁊ in eo de tempore in tempus a sereniſſimis Imperatoribus
qui pro tẽpe fuerũt, habuerunt legittimam ꝯfirmationez vi
detur omnino inferendum, ꝙ iuſtiſſime illum ab initio ade-
52 pti fuerunt, † pro actibus enim antiquiſſimo tempore fa-
ctis, ⁊ qui diu perſeuerauerunt, preſumitur iuſtitia, ⁊ ꝙ fa-
cti fuerunt interuenientibus omnibus ad eorum validita-
tem requiſitis arg. l. ſi filiuſfami. C. de peti. hered. ⁊ l. qui in
aliena. §. ſed ⁊ ſi non adierit. ff. de acquir. hered. ⁊ vtrobiq́
docto. tradunt, maxime Bar. Areti. ⁊ Iaſ. in dicto. §. ſed
⁊ ſi non adierit. ⁊ Salycet. in. d. l. ſi filiuſfam. qui infert ibi,
53 † ꝙ ſi electus diu poſſedit ſciente eo, ad quem ſpectat con-
firmatio preſumitur poſſeſſionem eius habuiſſe iuſtum ini-
tium, quod etiam dixit Anto. de but. in. c. ea noſcitur. col.
fina. verſi. ſi vero non eſt recens, de his, que fiunt a prel. duz
ꝯcludit, ꝙ in actu qui habeat in ſe quaſi poſſeſſionez, ⁊ non
ſit recẽs iuſtitia, ⁊ ſolẽnitas reqſita indiſtincte preſumit̃. Et
ſi illud eſt in dictis caſibus ſolum ex longa poſſeſſione puta.
xxx. vel. xl. anno. ⁊ vbi de ſuperioris auctoritate non conſta
bat, q̃to magis hoc eſt dicenduz in caſu iſto in quo de Im
peratorijs conceſſionibus conſtat, ⁊ tempus eſt decurſum
anno. cc. ⁊ vltra, ⁊ ſic tantum, cuius initij memoria non exi
54 ſtit, † cuz per tale tempus iuſtus titulus, ⁊ priuilegium om-
nino validuz preſumatur. l. hoc iure. §. ductus aque. vbi per
docto. ff. de aq. quoti. ⁊ eſti. ⁊. c. ſuper quibuſdam. verſi. pre-
terea, de verbo. ſign. ⁊ ibi Abb. multum no. illum tex. ⁊ tra
dit Bal. in. l. ſi quis ad declinandaz. colum. xij. ver. ſecũda
55 queſtio. C. de epiſ. ⁊ cler. † concludens, ꝙ non ſoluens quar
tam canonicam per ſpacium tanti temporis, cuius initij me
moria non eſt, preſumitur iuſte id feciſſe, ⁊ habere priuile-
gium non ſoluendi, vt per eum, quẽ refert, ⁊ ſequitur Cur.
iunior in conſi. xx. preſupponitur in facto. ij. colum. poſt tra
cta. feudoꝝ. Facit etiam pulchra deciſio Barbat. in conſi-
lio. xlj. illud afferam in medium. colum. viij. verſic. quinimo
56 plus videtur. primo volu. † dicit enim ꝙ qui per tantũ tem
poris, cuius initij non extat memoria exercuerunt mixtum,
⁊ merum imperium in aliquo loco preſumuntur in eo pri-
uilegium, ⁊ iuſtum titulum habuiſſe, ⁊ allegat. d. §. ductus
aque. ⁊ dictum ver. preterea, ⁊ alia, vt per eum, quod certe
multum ſentit ad propoſitum, cum iſti Paleologi per tale
tempus merum, ⁊ mixtum imperium exercuerint, ⁊ omnez
iuriſdictionem, ⁊ mediante tali exercitio, ⁊ poſſeſſione per
tempus immemorabile poterant Paleologi allegare iuſtũ
titulum, prout videtur concludere Fely. in. c. accedentes. v.
colum. verſicu. poſt hec. de preſcrip. ⁊ talis allegatio ſuffice
ret. vt ibi per eum. ¶ Concludendum eſt igitur in propoſi-
to illuſtr. Paleologos iuſte ſemper iſtum Marchionatum
tenuiſſe, ⁊ poſſediſſe ſaltem preſumptione iuris, ⁊ maxime
propter imperiales conceſſiones, ⁊ inueſtituras totiens, ⁊
57 per varios Imperatores factas, ⁊ iteratas, † nunq̃ eniz ma-
ieſtas Imperialis preſumitur facere actum iniuſtum, ⁊ in-
ualidum ſm̃ Inno. in. c. que in eccleſiarum. de conſtit. ⁊ ibi
Abb. in. v. col. dicit, ꝙ adeo pro principe, ⁊ eius actu preſu
mitur, vt non admittatur probatio in contrarium (de quo
tamen ibi eſt videnduz.) ¶ Et ꝙ actus principis preſuma
tur iuſtus, ⁊ validus, tradit Bar. in. l. relegati. ff. de penis.
Bal. in prelud. feu. colum. ix. verſi. aliqua ſed pauca, cum
multis concordã. vt per Iaſ. in. l. ſi teſtamentuz C. de teſta.
⁊ per Alber. brun. in conſi. i. circa primum articulũm. ij. co-
lum. in fi. ⁊ tradit illuſtr. doct. Ioã. campeg. aliqñ preceptor
meus in quodam conſil. incipi. viſo themate. iij. colum. im-
58 preſſ. inter conſi. Alb. brun. nu. ij. ¶ † Et preſertim quãdo
actus principis (vt conceſſiones ⁊ priuilegia) fuerunt firmi
⁊ obſeruati per ann. xl. qꝛ tunc debent tanq̃ iuſtiſſimi perpe
tuo obſeruari, vt voluit Bal. in. l. comperit. in vltimis ver-
bis. C. de preſcri. xxx. anno. fortius ergo ita dicendum eſt in
caſu noſtro, in quo imperiales conceſſiones ſemper firme,
⁊ obſeruate fuerunt per ann. s̃. cc. ¶ Et ex his iuridice, vt
puto, ⁊ multiplici capite conſtat veriſſimam eſſe primã par
tem concluſionis. s̃. poſite, quod ſolum abſq́ vlteriori di-
ſcuſſione ſufficeret ad excluſionem illuſt. Marchionis Sa
lutiarum. ¶ Secunda vero pars concluſionis. s̃. poſite (vz
ꝙ plenum ius ſit queſitum per ltimam preſcriptionem, ſal
tẽ illis vltimis Marchionibus Montiſferrati, poſito ꝙ
ab initio eorum antiquioribus queſitum non fuerit (lz falſiſ
59 ſimum ſit, vt. s̃. eſt oſtenſum) probatur manifeſte, † qꝛ cũ in-
teruenerit longiſſima ⁊ continuata poſſeſſio cum iuſto titu.
⁊ bona fide, negari non poteſt preſcriptionem ſecutam eſſe
per iura vulga. vt declarant Bartol. ⁊ alij in. l. celſus. ff. de
vſucap. ¶ De poſſeſſione enim non eſt dubitandum, cũ pa
lam, ⁊ publica fuerit, nedum. xxx. aut. xl. anno. (que fortaſſe
ſufficeret) ſed etiam ducentenaria, ⁊ vltra, ¶ Titulus vero
iuſtus probatur per conceſſiones, ⁊ inueſtituras Imperia-
les multiplicatas, ſeu confirmatas ab omnibus Imperato
ribus, qui per predictum tempus regnauerunt. ¶ Bona
autem fides in caſu noſtro poteſt dici notoria, ⁊ preſumi-
60 tur ex poſſeſſione tã longiſſima, ⁊ ex tit. † immo ſolet dici, ꝙ
regulariter bona fides preſumitur in quolibet poſſidẽte, per
. l. pen. C. de euict. etiam ſi titulus non eſſet verus, ſed puta-
tiuus, vt declarat Bart. in dicta. l. celſus. mihi in. iiij. colũ.
verſi. requiritur etiam bona fides, ⁊ cum Bart. tranſeunt
docto. maxime inſignis doct. do. Io. franc. balb. in. d. l. cel-
ſus. xxx. colum. verſi. ſecunda concluſio, ⁊ videtur hoc pro
bari in. c. cum olim. ⁊ in. c. auditis. de preſcrip. prout iſta iu
ra ponderat Barba. ita firmando in conſi. xlj. illud afferaz
in medium. x. colum. verſi. ⁊ ſi quiſpiam opponat. i. volum.
¶ Et procedit iſta concluſio, vt. ſ. illuſtr. Paleologi plenũ
ius queſierint (vbi alias non habuiſſent) per legittimã pre-
ſcriptionem, nedum ſi velimus Marchionatum iſtum, ⁊ iu
ra eius fuiſſe per eos habitum, ⁊ poſſeſſum tanq̃ bona libe
ra, ⁊ allodialia, de quo nulla eẽt dubitatio, ſed ẽt ſi velimus
61 ꝙ tenuerint tanq̃ feudum, † ſi quidem etiam feuda preſcri
buntur, vt feuda reſpectu vtilis dñij non ſolum aduerſus do
minum directum, vt eſt text. in. c. i. §. ſi quis per. xxx. ann. ſi
de feu. conten. ſit inter do. ⁊ agna. ⁊ ibi plene tradunt doct.
ponentes que requirantur ad talem preſcriptionem, ⁊ quo-
modo ille text. debeat intelligi, ſuper quo non inſiſto, qꝛ de
hoc non diſputatur in caſu nr̃o, verum ẽt contra alios quoſ
cunq́, qui ex aliqua cauſa pretenderent ſe habere illiuſmo-
di feudum, ⁊ eſſe vaſſallos dñi directi, prout voluit gloſ. in
ver. principaliter, in. c. ad audientiam. de preſcrip. quam ſe
quuntur ibi Io. and. Abb. ⁊ alij magis cõiter, vt ibi per Fe
ly. vj. colum. ⁊ ſeq. verſic. dum autem Abb. poſt multa ⁊c.
¶ Et lz ſm̃ Abb. ibi iſta concluſio procedat, ſiue dñs dire
ctus ſciuerit, ſiue etiam ignorauerit, tñ quia qñ ignorauit,
aliqui tenent contrarium (ſuper quo non inſiſto, cum in caſu
noſtro ſimus in ſciente, vt. j. dicam) pro nunc firmetur cõclu
ſio pro veriſſima ſaltem in primo capite qñ. ſ. dñs directus
ſciret, preſcribitur enim tunc per poſſeſſorem res feudalis,
quo ad vtile dñium aduerſus eum, qui erat vaſſallus, ⁊ iſtã
opi. firmat etiam Roma. in cõſi. clxvj. viſa diligenter. iij. co
lum. verſi. premiſſis tñ non refragantibus, idem voluit Si-
gnor. in conſi. x. in qõne vertente. in fi. verſi. preterea filius,
⁊ Alexan. ſi recte ponderetur, in conſi. cxviij. in cauſa, ⁊ lite
vertente. iiij. colum. ⁊ in conſi. clxix. viſo themate. ij. colum.
ij. volu. qd̃ etiam multum audacter firmat Curt. multos al-
legando in conſil. lxxxij. Deus pius. i. colum. in fi. cum ſeq.
quod ẽt firmat, ⁊ vt cõe dictum, ſequitur Ioã. fran. balb. in
dicto trac. preſcri. in quarta parte, quarte partis princ. in. x.
q. prin. verſi. ſecundo quero, ⁊ in ſeq. verſi. tertio quero, ſi-
militer tanq̃ cõe dictum firmat regulariter preſcriptionem
predictam fieri ſpacio. xxx. anno. vt per euz, qui dicit, ꝙ ita
voluerunt Bal. Aluaro. ⁊ Prepoſi. poſt gl. in. c. i. §. prete
rea. de capitu. corra. ⁊ dixit Deci. in conſi. cclxvj. ad excluſio
nem. colum. pen. in fi. qd̃ etiam voluerunt docto. in. d. c. ad
audientiam. ⁊ alij. s̃. allega. lz aliqui ex his ſint, qui dicũt ſuf
ficere longum tempus. x. vel. xx. anno. ¶ His ſic ſtantibus
in caſu noſtro ſequitur clara, ⁊ indubitata ꝯcluſio, ꝙ ꝑ ſpa-
cium anno. cc. ⁊ vltra illuſtr. Paleologis (poſito ꝙ ab ini-
tio plenum ius non habuiſſent (quod tñ. s̃. eſt denegatum)
dicitur per longiſſimam preſcriptionem plenum ius in tali
feudo (ſi feudum ſit) ⁊ ſic vtile dñium acquiſitum aduerſus
Marchiones Salutiaruz, ⁊ alios quoſcunq́ tale vtile do
minium habere pretendentes, maxime cum illi ſemper poſ-
ſederint ſcientibus, ⁊ patientibus ſũmis Imperatoribus
dñis directis, quinimo ipſis ſic ordinantibus, ⁊ inueſtien-
tibus ipſos

62 tibus ipsos Paleologos, vt ex predictis cōstat. ¶ † Et ex eo q̄ fuerunt Paleologi inuestiti ab Imperatoribus non est dubitandum eos prescripsisse per ea, que dicit Bal. post Inno. per eum allega. in l. ij. C. de ser. in. viij. q. dum conclu-
63 dit, † q̄ si Papa infeudauit, seu inuestiuit aliquem de certo castro, qd̄ erat alterius, ei acquiritur iusta causa prescribendi aduersus dñm, quāto magis ergo erit hoc in casu nostro, vbi Imperatores erant dñi directi, debet dici prescriptum contra istos de Salutijs, & ita in simili arguit Barb. in dicto consil. xlj. colum. x. versi. preterea faciat, & maxime sic dici debet attento cursu. cc. ann. & vltra. ¶ Et certe attenta tam longissima possessione, temporis s. de cuius initio non extat memoria, non possum non admirari, q̄ aliq̄ (vt audio) credant non fuisse prescriptum omni iuri, nam si ſm cōmunem opin. prescriptio cucurrisset spacio. xxx. ann. vt est dictum, & ſm aliquos. xl. annor. cum simus circa res pertinentes ad sacrum Romanum imperium, quāto magis est dicendum, q̄ omne ius cuicunq̄ fuerit sublatum spacio. cc. anno. & vltra, & sic tanto tempore, cuius initij memoria non existit, per qd̄ omnia prescribuntur, seu acquiruntur ēt que principi sunt reseruata, & que solent dici imprescriptibilia, vt ij. dicetur. Et ex his iuridice probata est secunda pars conclusionis. s. posite. ¶ Et stante illa conclusione, p̄ut verissima est in qualibet eius parte, sequitur q̄ in proposito nō est habenda aliqua consideratio ad tempus, quo antiquus ille Jo. Marchio Montisferrati, & vltimus de domo Saxonia sine liberis decessit, & per consequens non potest amplius considerari, an tunc ius aliquod illustr. Marchionibus Salutiarum esset quesitum, & per eos in posteros trāslatum vsq̄ in illustr. franc. modernum Marchionem, cuz aut nullum eis ius quesitum fuerit, aut (si fuit quesitum) illud amiserint, & plenum ius fuerit acquisitum illustr. Paleologis, ſm q̄. s. deductum fuit. ¶ Nec predicte cōclusioni, aut alicui ex partibus eius aliquo modo obstant, que in contrarium allegata fuerunt in fauorem predicti moderni Marchionis. ¶ Et in primis dum ipse asserit se esse descēdentem per lineam masculinaz prefati Aledrami, hoc absolute negatur, nec vnq̄ poterit illud probari (vt mihi asseritur) cum in contrariuz videatur satis clare probari ex quibusdam cronicis iam per multos annos scriptis a viro docto, & nobili, ac omni exceptioni maiori. Reperitur eniz q̄ ex illo Aledramo, & ex prima eius vxore filia Berrengarij Italie Regis natus fuit vnicus filius nomine Gulielmus, qui viuo adhuc Aledramo sine prole decessit, ex secūda autem vxore filia Ottonis secundi nati fuerunt duo tantum filij masculi, vcz Bonifacius, & Gulielmus, Bonifacius vti primo genitus patri successit, & paulopost sine p̄le decessit, & ei Gulielmus frater successit, a quo postea descenderunt Marchiones Montisferrati vnus post alium. Ex ipso. n. Gulielmo natus fuit Bonifacius vnicus filius masculus, & ex Bonifacio alter Gulielmus, & deinceps alij vsq̄ ad illum Joānem qui sine prole decessit, non aūt reperitur, q̄ illustr. Marchiones Salutiarū ex ipso Aledramo
64 immediate, vel mediate descenderint. ¶ † Et predictis cronicis, seu earū libro (saltem vbi contrarium non ostendatur) debet credi, & fides adiberi etiam in iudicijs, ita sentit glo. in versi. transtulit. in c. venerabilem. de elec. & clare hoc dixit gl. in versi. magis. in c. inter dilectos. de fide instr. & ibi illam gl. not. Abb. in x. colum. versi. nota glo. in verbo magis, ita ēt ex cronicis arguit glo. i. in c. placuit. xvj. distinct. vbi ēt ita arguunt Archid. & Gemi. tradunt Barto. & alij in l. i. maxime Jas. in vj. colum. versi. nota quinto, & Deci. colum. vi. versi. secunda conclusio. ff. si cer. pet. cum concordan. vt scribit Fely. in d. c. inter dilectos. mihi col. viij. versi. in gl. in ver. magis. & in c. ex parte. col. fi. versi. & dum. s. tactum est, de rescrip. & vltra eum sic ēt legitur inter consil. Alb. brun. nu. xij. patres comederunt, colū. xv. in fi. ¶ Et lz iste cronice non sint multuz antique, tñ videntur satis fideles, cum careant omni suspitione, & eis videtur standū, cuz sint tales, quibus cōiter fides adhibita est, vel si non ita illis stari debet, saltem vt ex illis inducatur presumptio veritatis eorum, que ibi scripta sunt, vt voluit Abb. in c. cuz causam. ij. colum. versi. qñq̄ agitur de magno, de probat. & tradit Fely. in d. c. inter dilectos. & sic mediante tali presum-

ptione dicetur translatum onus probandi in asserentez contrarium, iuxta ea, que traduntur in l. si possidetis. per doct.
65 maxime per Saly. C. de probat. cum vulga. † qñuis in casu isto etiam sine ista presumptione illustr. Marchio Salutiarum asserens se descendisse ex predicto Aledramo per lineam masculinam illud teneatur legittime probare, cuz sit principale fundamentum sue intentionis. l. verius. ff. de proba. & l. i. & l. actor. cum simi. C. de probat. & in specie videtur probari in l. i. ff. eo. dum ibi dicitur iuncta declaratione glo. q̄ qui dicit se de aliquo genere, vel agnatione illud probare debet. ¶ Et qz (vt mihi asseritur) talis probatio legittime fieri non poterit, non puto super hoc insistendum vlte-
66 rius, † sed tantum hoc dicam, q̄ si circa hoc aliqua probatio fieri tentetur, que non sit concludens (prout asserit concludentez fieri non posse) sed videatur facere presumptionem aliq̄, illa veniet omnino elidenda per presumptionez contrariam sumptam ex d. cronicis tanq̄ potentiorem, iuxta l. diuus. ff. de in integ. restit. l. cum qui probabilem. & ibi not. Pau. de ca. C. de epis. & cler. & c. transmisse. & ibi post glo. tradit Abb. qui fil. sint legit. & tradit Alexā. in consil. cxxiiij. qm̄ abunde. ij. col. vj. vol. & in consil. lxxxviij. obmissis tribus. iij. colum. vij. volu. ¶ Faciunt que tradunt bart. Bal. Saly. & Pau. de cast. in l. translationem. C. de transac. & hoc solum sufficit ad exclusionē istius moderni Marchionis, vt de se notum est, si enim non probat legittime, & concludenter se descendisse per lineam masculinaz ex ipso Aledramo, ipse aut sui maiores, tanq̄ extranei nullum potuerunt pretendere ius super isto Marchionatu. ¶ Et si dicat, veniam saltem tanq̄ descendens ex Manfredo, quē dicunt inuestitum post mortem illius Jo. tanq̄ proximiorem agnatum. Respondetur primo, q̄ forte non probabitur talis descendentia. ¶ Sed posito, q̄ probetur, respondetur secundo, q̄ falsum est d. Manfredum fuisse sic inuestitum, vt asseritur, nec creditur posse probari, & maxime qz ex aduerso probatur, aut probari potest, q̄ ille ex ordinatione predicti Jo. remansit administrator istius Marchionatus, donec soror d. Jo. vel eius filius veniret, & personaliter interuenit in publico quodam parlamento totius status Montisferrati, in quo fuit conclusum, & deliberatū, q̄ predicta soror Violātes, aut filius eius accersirentur, totūq̄ statum acciperent, prout de iure ad eos, tanq̄ proximiores pertinere dicebatur, & prout ipse Jo. suo testamento disposuerat, & ita postea factum fuit, coadunauit itaq̄ d. Manfredus totum statum, fuit presens predicte deliberationi, & illi consensit, ergo videtur clare sequi, q̄ ipse de tali Mar-
67 chionatu non fuit post mortem Jo. inuestitus, † nulli. n. fuit verosimile, q̄ ipse ordinaret, aut consentiret talem statum alteri dari, si ipse de eo fuisset inuestitus, cuz nemo presumatur iactare suum. l. cum de indebito. ff. de probati. vnde qd̄ non est verosimile, dicendum non est. l. non est verosimile. ff. qd̄ met. cau. c. sollicite. de restit. spoliat. cum simi. & alias dicitur q̄ habet imaginem falsitatis, qd̄ est remotum a verosimili, vt inquit Bal. in l. i. C. de ser. fugi. iij. colum. refert, & sequitur Alex. in consi. xxvij. in causa, & lite. in fi. ij. volu. tradit Jas. in l. si extraneus. ij. colum. ff. de cdi. ob cau. Andr. barba. inter consil. Lauren. calca. numc. xxvj. clementissimi Dei. ij. colum. & Deci. in consil. dcxliiij. viso, & perlecto. ij.
68 colum. versi. tertia presumptio. ¶ † Vel & tertio posito, q̄ probetur aliqñ facta predicta inuestitura, rñdetur q̄ nunq̄ fuit sortita effectum, cum ipse nunq̄ fuerit Marchio Montisferrati, nec possessionē eius vti Marchio fuit vnq̄ adeptus, inuestitura enim illa (si facta fuit) fuit abusiua. i. absq̄ possessione, iuxta tradita per Bal. Andr. de isern. & alios.
69 c. i. quid sit inuestitu, † vera enim & propria inuestitura fit per traditionem possessionis, & per illaz acquiritur vtile dominium in feudo, abusiua autez fit in absentia rei per verba, vel per aliqua signa, & per istaz possessio transfertur, nec aliquod dñium, vt per docto. in d. c. i. maxime per Iser. in p̄n. in versi. sed abusiuo modo dicitur & c. alleg. c. pro illoruz. de preben. & alia iura, vt per eum. Unde dico, q̄ si asserta inuestitura facta fuit debuit eē facta in partibus Alemanie, vbi Imperator ille Albertus habitabat, nec est fama, q̄ vnq̄ venerit in Italiam. Fuit ergo inuestitura abusiua, & impropria, per quaz nec possessio, nec dñium transfertur, & ideo in

proposito consideranda nõ est, maxime ad annullãdas inuestituras veras, ⁊ proprias, que de Paleologis facte fuerunt,

70 † sicut videmus in emptore, cui non traditur res, nam non põt inualidare venditionem factam alteri, si secuta fuerit traditio. l. quotiens cum materia. C. de rei vendic. ⁊ ita voluit Bal. in. d. c. i. qd sit inuestit. in. ij. col. vbi plus dicit, scʒ ꝙ nec posset ille emptor pmus impedire, quin alteri tradatur res, ⁊ idem ƀm mentem Bal. dicendum est de eo, qui abusiuam inuestituram habuit in feudo, vt. s. non possit impedire transferri possessionẽ in alium postea inuestitum, minus ergo translatam poterit annullare. ℭ Concludo ergo assertam inuestituram (posito ꝙ facta probet̃) in proposito nihil obfuisse illustr. Paleologis, quin plenus ius acquisiuerint ƀm conclusionem. s. positam. ℭ Et preterea aut ista inuestitura fuit facta anteq̃ illustr. Theodorus paleologus acciperet Marchionatum, ⁊ tunc Manfredus diceretur suo iuri renunciasse, cum postea consenserit, ⁊ ordinauerit, ꝙ Marchionatus ipsi Theodoro daretur. ℭ Aut fuit facta postea (prout credo) si facta fuit, ⁊ tũc nõ potuit per eaʒ preiudicari ipsi Theodoro, ⁊ successoribus cum iam illis ius esset quesitum, ⁊ essent in possessione. d. Marchionatus. ℭ Utcunq̃ tñ sit, verum est assertam illam inuestituraʒ non nocuisse Paleologis, vt dictũ est, maxime attentis inuestituris postea factis, ⁊ per secula obser

71 uatis de descendentibus Theodori, † si. n. apertum fuerat feudum Imperatori, vt asseritur declaratum fuisse, ⁊ exprimi in inuestitura, quam dicunt factam de Manfredo, sequitur ꝙ poterit Imperator cui voluerit concedere, ⁊ illi assertioni standum videtur, cum esset facti alieni, in quo fundabatur intentio Imperatoris in. d. inuestitura, iuxta tradita per Cor. in consi. ccxxix. pro decisione. vj. col. lib. i. ⁊ ↄdecentissimum fuit, imo ƀm iuris ordinem, ꝙ soror defuncti, vel filius eius, tanq̃ proximiores, ⁊ heredes admitterentur iuxta tradita per Bar. in. l. i. §. permittitur. ff. de aq. quoti. ⁊ esti. ⁊ sic successiue eius descendentes, merito ergo sequit̃, ꝙ illustr. Paleologi, vti iuridice inuestiti plenissimum ius adepti fuerunt super isto Marchionatu. ℭ Facit pulchra decisio Alb. bru. in consi. lxv. super casu, vbi defendit ↄcessionem q̃dam factam filio sororis vltimi defuncti, put fuit in casu isto. ℭ Nec (vt dixi) asserta inuestitura de Mãfredo facta dr̃ eis obesse, q: non est consideranda cum nõ fuerit vera, ⁊ propria, nec vnq̃ fuit sortita aliquem effectum, vt dictum est, immo illi dicitur in effectu postea derogatuʒ, ⁊ totaliter vis eius extincta per inuestituram per Carolum quartum factaʒ de Jo. filio Theodori attenta illa generali clausula, non obstanti. in predictis ⁊c. de qua et̃. s. memini. ℭ Sed vlterius prosequendo, posito (absq̃ tñ preiudicio veritatis) ꝙ illustr. modernus Marchio Salutiarum legittime probaret se descendere ex predicto Aledramo per lineam masculinam, tñ dico, ꝙ nec ipse, nec sui maiores aliqd ius habuerunt in isto Marchionatu, cum ex concessione facta Aledramo non fuisset feudum inductum, sed simplex, ⁊ pura donatio, vel saltem feudum sapiens naturã donationis, ita vt in eius concessione fuerit procedendum ƀm iura cõia, ⁊ non ƀm consuetudines feudorum, ⁊ per ꝯñs sequitur, ꝙ post mortem illius Jo. soror, aut ex sorore filius, vti proximiores admitti debuerunt, prout et̃ admissi fuerũt ƀm ꝙ. s. plene dictum fuit in scd̃a ꝓbatione, prime partis ↄclusionis. s. posite. ℭ Ex alio et̃ dici posset istos de Salutijs nullum ius pretendere potuisse post mortem illius Jo. aut hodie posse q: s. oẽs fuerunt ei ↄiuncti. s. decimũ gradũ (si tñ coniunctio, aut agnatio aliqua probetur) nam si dñr descendisse ex Aledramo opʒ ꝙ sint ex alia linea ab illa, p quam descenderunt Marchiones Montisferrati, vnde cũ ille Jo. qui sine liberis decessit ab Aledramo iam decimo gradu distaret, Marchiones Salutiaꝝ, qui tunc erant, puta ille Manfredus distabat ab ipso Jo. xviij. vel. xx. gradu, ⁊ forte longiori, ⁊ iste modernus Marchio dʒ oino distare vltra. xxviij. vel. xxx. gradum, quo stante vr̃ concludendum, ꝙ nullus ipsoꝝ, maxime iste modernus, põt pretendere ius

72 super. d. Marchionatu, † cũ successio in feudis non vr̃ concedenda vltra. vij. gradum inter transuersales, et̃ ꝙ omnes descenderint ex primo inuestito, vt vr̃ probari in. c. i. §. hoc quoq̃. de success. feu. ⁊ in. c. primo. §. hoc quoq̃. de his qui feu. da. pos. ⁊ qd̃ dicitur vsq̃ in infinitum, debet intelligi inter descendentes habito respectu ad primum inuestitum

73 ⁊ ad morientẽ, † quilʒ. n. descendens vlti. morientis admitti dʒ et̃ ꝙ longissimo gradu distaret a primo inuestito. ℭ Pro hoc et̃ vr̃ tex. in. c. satis bene. in fi. de probi. al. feu. per Lothar. a ↄrio sensu, nam cum ibi dicatur vsq̃ in infinitum admitti successionem si hoc actum fuerit, ostenditur secus esse, vbi non ita expresse agatur, hanc opi. tenuit Isern. in. c. i. §. si capitanei. de feu. march. ⁊ in. d. c. i. §. hoc quoq̃. in fi. qui de feu. da. pos. Jo. fab. in. §. si. insti. de succe. cogna. vbi et̃ idem tenet Ang. aret. i. col. versi. sed in iure feudali, qd̃ et̃ voluit Cardi. in consi. lxiiij. qd̃ do. Mera. ij. col. versi. ⁊ intelliguntur non tm̃ descendentes, ⁊ fuit opi. antiqui Joã. fas. vt refert Bal. in. d. §. si capitanei. ⁊ ibi Bal. dicit in. ij. not. ꝙ ita cõiter tenetur, lʒ ipse aliter videatur postea con

74 cludere. ℭ † Et ita tenẽdo ad tex. in. c. i. si vassal. feu. priue. cui defer. in quo vr̃ probari ↄria opi. potest rñderi, ꝙ nõ loquitur de his, qui in infinitum distant ab eo, qui feudo priuatur. sed ab eo, qui primo fuerit inuestitus, sicut. s. dixi, declarando. d. c. i. §. hoc quoq̃. de his, qui feu. da. pos. ℭ Ex hoc tñ solo fundamento non mouerer, attento ꝙ multi tenent ↄrium, vt dixi. s. in allegat. in ↄrium, verum vna cum alijs fundamentis placuit, ⁊ istud adducere, maxime q: in puncto iuris vr̃r vera, que in eo dicta sunt. ℭ Preterea vt veritas ↄclusionis. s. posite vndiq̃ demonstretur, posito (tñ sine preiudicio) ꝙ iste Marchionatus fuisset feudum, ⁊ ꝙ Marchiones Salutiarum potuissent dici descendentes ex Aledramo per masculinam lineam, ⁊ et̃ ꝙ successio nõ dicatur restricta ad certos gradus, adhuc tñ dõm est, istum modernum Marchionem non esse admittendum, sicut et̃

75 non fuerunt admissi antecessores eius, † nam cum in cõcessione facta Aledramo in certis locis fiat mentio de heredibus colligitur, ꝙ talis concessio fuit facta illi pro se, ⁊ heredibus, quo stante feudum (si feudum fuit) dicitur fuisse hereditarium, vt voluit Andr. de iser. sũmus feudista in. c. i. in prin. an agna. vel fil. Alex. in consil. xix. super eo, de quo queritur. ij. col. v. vol. ⁊ consi. lj. prospectis his. iiij. col. versi. ⁊ saltẽ procedunt. iiij. vol. patruus, ⁊ do. meus Soci. in cõsi. x. inter consil. Bruni, visa qõne. iiij. col. versi. predicta ꝓbantur. ⁊ Curt. iunior in tracta. feu. car. viij. i. col. ver. quar

76 to sub hac prima specie. ℭ † Et hoc ꝓcedit saltem quo ad hoc, vt qui vult in. d. feudum succedere sit heres, nisi enim qs sit heres succedere nõ potest, vt voluit Bal. in. d. c. i. iij. colum. ver. ex quo collige tres casus, an agna. vel fil. vbi et̃ ita declarat Preposi. in. iij. col. voluit Jas. in. l. ij. col. antepen. in prin C. de iu. emphi. iunctis multis preceden. ⁊ declarat Cur. in. d. trac. ea. car. col. ij. ⁊ fuit hoc dictũ Bart. in. l. vt iurisiurandi. §. si liberi. ff. de op. liber. sed sic est, ꝙ iste modernus Marchio non potest dici heres, nec vnq̃ probabit se heredem illius Jo. sine liberis defuncti, cum ei successerint soror, ⁊ eius filius, tanq̃ proximiores, vt. s. est dictum, ergo ⁊c. ℭ Et si dicatur satis esse, ꝙ probet se heredem Aledrami primi inuestiti saltem mediate, vt declarat Calde. in consi. xiij. concessum est. in fi. voluit Alex. in consi. xxvj. ponderatis his. iiij. col. versi. tertio q: presupposito. cum multis concordãt. qui allegari possent, rñdetur, ꝙ nec istud vnq̃ probare poterit, q: ipsi Aledramo successerunt Marchiones Montisferrati, ⁊ non illi Salutiaꝝ, quare minus ex antiquis monumentis percipitur. ℭ Ulterius et̃ dicendum est hunc Marchionem Salutiaruʒ non posse ad

77 mitti, † qm̃ si post mortem illius Jo. Marchionibus Salutiarum aliqd ius potuit dici delatum, ab eo omnino ceciderunt, ⁊ ad Imperatorem, vti dñm feudi fuit reuersuʒ ꝑpter eoꝝ iniuriam, ⁊ negligentiam, q: s. non petierunt se de tali Marchionatu inuestiri. j. annum, ⁊ diem, seu menses, iuxta. c. i. §. preterea. si quis de probi. al. feu. per Federi. ⁊ c. i. in prin. quo temp. mil. inuesti. pet. deb. ⁊ c. i. in prin. que fu. prima cau. bene. amit. ⁊ c. i. in prin. de capit. corra. cum simi. ⁊ in omnibus istis locis tradunt doc. cum ergo pluries contigerit mors dñi, q: plures Imperatores decesserunt, ⁊ a nouis Imperatoribus non fuerit petita inuestitura, nec et̃ per successores, ⁊ heredes plurium Marchionuʒ Salutiaꝝ. j. debitum tempus, sicut iura predicta requirunt, sequitur ꝙ ipsi a iure suo ceciderunt. ℭ Et lʒ illud non soleat fieri ipso iure,

iure,sed per sententiam,⁊ declarationem dñi,tñ videtur,ꝙ
in casu isto presumantur omnia facta,que fuerunt necessa-
ria attento,ꝙ taȝ longissimo tempore.s.cc.ann.⁊ vltra pos
sessio istius Marchionatus ex expressa Imperatorum con
cessione fuit apud illustr.Paleologos,ex hoc.n.facto de-
claratur clara mens Cesarum,vt voluerint omnes alios,⁊
sic ēt Marchiones Salutiarum.d.Marchionatu Mon
78 tisferrati esse priuatos,†voluntas.n.nedum verbis,sed ēt
facto demonstratur.l.paulus respondet.ff.rem ra.hab.⁊.l.
de quibus.ff.de legi.⁊ est glo.in.l.reprehendenda.C.de in-
stit.⁊ substi.sub condi.fac.cum simi.¶ Ultra ꝙ dici forte
posset,ꝙ imo ipso iure sit priuatio,vt signanter firmat Cal
deri.in consi.vi.sub tit.de feud.an ex iniuria,in fi.super quo
tñ nihil firmo,q2 non est necessarium.¶ Et si contra ista
dicatur,ꝙ Marchiones Salutiarum per viaȝ predictam
non vñr posse excludi,q2 non possidebāt,⁊ sic non videtur,
ꝙ fuerint in dolo,prout requiritur,vt iura preallega.ꝓce-
dant ẜm ꝙ post Guil.de cun.declarant Bart.Salyc.⁊ alij
in.l.solemnibus.C.de rei vendi.cum concord.vt per Curt.
in trac.feud.mihi car.xxxv.col.pen.versi.septimo limitan
da est,⁊ vltra eum ita ēt voluit Alexā.in consi.xcij.perspe-
ctis diligenter,in fi.vj.volu.⁊ do.Guido pap.in consi.clxv.
sed iuxta proxime dicta,vbi multos alleg.vñ ꝙ responderi
possit,ꝙ lȝ non possiderent,tñ cum fuerint negligentes taȝ
longissimo tpe in petēda possessione(prout petere poterāt,
79 si ius habebant)debent pinde haberi ac si possidissent,†qñ
enim actui per nos agendo,ideo non currit tēpus,q2 subest
aliqd impedimentum,si poteramus tale impedimentuȝ re-
mouere,⁊ in eo fuerimus negligentes,perinde habetur,ac
si non subesset tale impedimentum,⁊ tempus dr̄ currere,
ita signanter dixit Bart.in.l.sed ⁊ si per pretorem.§.ij.ver
si.sed nec ad eos,per illum tex.ff.ex quib.cau.maio.⁊ in.l.
quibus diebus.in prin.vbi ēt patruus,⁊ do.meus Soc.in.
iij.no.ff.de ꝯdi.⁊ demō.facit gl.in versi.suspensionis,in.c.
80 q2 diuersitatem.de conces.preb.†dum dicit,quem non excu
sari allegando impedimentum,si illud remouere potuit,cū
qua gl.transeunt cōiter docto.vt per Abba.ibi circa fin.in
versi.in eadem glo.⁊c.⁊ per Fely.in.c.cum inter.xj.colum.
versi.limita primo,de excep.⁊ idem voluit Deci.in.c.cum
sit romana.iij.not.⁊ in.c.ex ratione.col.pen.versic.tertius
81 casus.de appel.†concludens non dici impeditum eum,qui
potuit impedimentum remouere,⁊ non fecit,quod ēt idem
Deci.dixit in.l.i.circa fin.C.de bon.pos.ẜm tab.tradit plu-
82 ra in proposito Fely.in.c.ex transmissa.de prescrip.†cum
ergo in casu isto Marchionatus Salutiaruȝ,si ius habuis
sent,potuissent possessionem petere,⁊ feudum vendicare,⁊
non fecerunt,perinde esse dȝ ac si possedissent,⁊ sic merito
debent dici cecidisse a iure suo,si qd habuissent(tam ⁊ si ve
re nullum haberent)⁊ ita in specie voluit Calde.in.d.con-
si.vj.in tit.de feu.in prin.⁊ eum refert,⁊ sequitur Prepos.
in.d.c.i.quo tempo.miles.i.col.versi.sed quid si heres feu-
datarij,qui plures concord.alleg.vt per eum.¶ Facit pul
chra decis.Dec.in.d.c.cum inter.col.viij.versi.predicta cō
83 clusio,de excep.†dum vult,ꝙ tps currat creditori ad pre-
scribendam actionem hypothecariam ꝯ tertium possesso-
rem ēt,ꝙ non sit facta exclusio ꝯtra principalem attento ꝙ
illam poterant ex arbitrio facere,⁊ sic impedimentum hy-
pothecarie predicte remouere,⁊ non fecit,prout ēt conclu
dit do.Jo.franc.balb.in trac.prescrip.in.iiij.par.iiij.part.
princ.in.iij.q.princ.versi.sexta conclusio,⁊ ita alias ego cō
sului apud Brixiam,⁊ ibi Balb.plura congerit ad propo
situm,que videri possunt.¶ Non ob.ēt conclusioni iaȝ fir-
mate,qd dicebatur modernum Marchionem Salutiaruȝ
natum cum suo iure,⁊ ei non potuisse per alios preiudica-
84 ri,prout.s.in ꝯrium considerabatur,†qm̄ rñdetur,ꝙ immo
quo ad Marchionatum Montisferrati nunꝙ dr̄ habuis-
se ius aliqd,aut cum aliquo iure natus,nam cum ius,⁊ do
minium eius fuerit plene acquisitū illustr.Paleologis,vt
ostensum est,non poterat illud ius apud alium esse argu.l.si
vt certo.§.si duobus vehiculum.ff.cōmod.cum simi.vnde si
nunꝙ dicitur ius aliqd habuisse,non est disputandū,vtruȝ
suoꝝ negligentia,vel ēt inuestitura de Paleologis per di-
uersos Imperatores facta potuerit ei preiudicari,tam ⁊ si
in ꝓposito casu vtrunqȝ posset dici attenta longitudine tē-
poꝝ,vt.J.dicetur.¶ Non ob.ēt quattuor responsiones.s.
dicte ꝯ fundamentum prescriptionis(qd quidem arbitror
indubitatum per iam dicta,⁊ clarius apparebit ex infra di
85 cendis.)¶ †Nam ad primam rñsionem,dñ dicebatur,ꝙ
in feudis nulla currit prescriptio,rñsio clara est,⁊ colligitur
ex predictis,q2 imo ꝗtum ad ꝓpositum nostruȝ currit pre-
scriptio,⁊ ita est cōis opi.vt.s.est dictum,⁊ iura alleg.in ꝯ-
rium intelliguntur vel respectu dñi directi ⁊ eius preiudicij
vel respectu prescrip.ordinarie.x.vel.xx.ann.non aūt lon-
gioris prescrip.xxx.vel.xl.anno.aut maioris,vt per docto.
in.d.iuribus.¶ Sed esto,ꝙ procedant ēt respectu longis-
sime prescrip.xl.ann.tñ non est dubium,ꝙ non possunt ꝓce
dere respectu centenarie prescrip.⁊ illius,cuius initij memo
ria non existit,per eam.n.omne ius,⁊ indistincte tollitur,⁊
86 ꝯ quoscunqȝ,⁊ omni casu currit,†sunt.n.centum anni lon-
gissimum tps vite nostre,⁊ omne,qd sub mundiali machi-
na gubernatur,tali tpe renouatum,prout inquit Bald.in
87 .l.i.ij.col.C.de anna.excep.†subdens,ꝙ vbicunqȝ lege ali
qua,statuto,vel priuilegio inducitur,vt certis casibus nulla
obstet,aut opponi possit prescriptio,semper dȝ intelligi nisi
labantur centum anni,q2 prescriptio centenaria(tanꝙ sui
natura tollens omne ius)nunꝙ censetur exclusa,⁊ fuit hoc
dictum gl.in versi.nulla,in auc.vt de cete.cōmut.non fi.ꝑ-
pe fi.col.v.vbi Ange.idem not.idē voluerunt Bal.⁊ An
ge.in.l.i.ne rei do.vel templ.⁊ Ro.in.l.i.in fi.ff.de vsucap.
ita ēt firmat Alex.in.l.nemo potest.col.fi.plures ꝯcordes
allegando.ff.de leg.i.Aret.in consi.xv.reuerendissime pa-
ter.col.pe.⁊ fi.Alex.ꝯsi.lx.obmisso multiloquio.in fi.i.vo
lumi.⁊ in consilio.xvj.in causa,⁊ lite.septima colum.v.co
lū.⁊ late tradit Fely.vbi multos alleg.in rub.extra de pre
88 scrip.col.fi.versi.considera scdo ⁊c.†vbi clare concludit,ꝙ
nunꝙ dicitur sublata prescrip.centenaria,vel tanti tempo-
ris,cuius initij memoria non existit,vt per eum,⁊ plene hoc
firmando prosequitur Balb.in.d.trac.prescrip.in.iiij.par.
v.part.princ.in.ix.q.vbi plura ad hoc congerit,⁊ Mat.de
afflict.in.c.i.§.quid ergo.v.colum.de inuestit.de re.ali.fa.
89 ¶ †Hinc videmus,ꝙ lȝ alias ꝯ imperium,vel Romanaȝ
ecclesiam,nunꝙ prescribantur ea,que reseruantur eis in si-
gnum specialis prelationis ⁊ preeminentie,vt per Jo.and.
in.c.i.de cler.egro.lib.vj.tñ spacio centum ann.ēt talia tol-
luntur,vt signanter dixit Ange.in.d.l.i.ne rei domi.⁊c.
¶ Et ꝙ regulariter ꝯ ecclesiam ēt habentem priuilegium,
ꝙ nulla currat prescriptio prescribatur per cursum centum
anno.concludit ēt Areti.in.d.ꝯsi.xv.col.pen.⁊ Fely.in.d.
rub.prope fi.ver.dixit ēt Aret.⁊ tradit Alex.in ꝯsil.xxiiij.
90 ponderatis his.v.col.versi.alio insuper.v.vol ¶ †Et hoc
sūma ratione statutum est,bono.s.publico,vt aliqñ sit finis
litium,sintqȝ certi possessores reꝝ suarum,vt declarat Pe.
de anch.in consi.clxx.principaliter ꝯ istos.i.col.in fi.⁊.ij.in
prin.Unde si ita est in centenaria prescrip.fortius in casu no
stro dōm est,cum sit ducentenaria,⁊ vltra,maxime q2 non
potest dubitari nos esse in tam longissimo tpe,cuius initij
91 memoria non existit,†nam lȝ ēt centenaria prescrip.tale tē-
pus dicatur habere ẜm Cy.in.l.ij.x.q.C.de ser.⁊ aq.⁊ Ro
ma.in.l.i.in fi.ff.de vsucap.cum concor.vt per Cepo.in tra
cta.de ser.in.viij.c.ij.col.versi.qñ autem dicitur esse tm̄ ⁊c.
⁊ dixit Balb.in.d.trac.prescrip.in.ij.par.iij.par.princip.
in.vj.q.vj.col.versi.qd autem dicatur ⁊c.tñ de ea dubitat
Fely.in.c.ad audientiam.col.fi.versi.quinto limita.de pre
92 scrip.†sed quicquid de ea sit exploratissimum est tps,⁊ pre-
scrip.cc.ann.esse,cuius initij memoria non existit,vt cōstat
ex his,que Fely.ibi dicit,⁊ sic sequitur,vt tam longissimo
tpe sit penitus sublatum omne ius ꝯ quēcunqȝ ēt ꝯtra prin
cipem,⁊ ēt ꝙ alias esset imprescriptibile,⁊ hoc q2 cursus
talis tpis hȝ vim concessionis,⁊ priuilegij iuste,⁊ decenter
concessi.l.hoc iure.§.ductus aque.ff.de aq.quot.⁊ esti.⁊ di
xi.s.in tertia probatione,prime part.ꝯclusio.nostre.¶ Et
vltra iam alleg.ita ēt dixit Alex.in.d.ꝯsi.xxiiij.v.vol.loco
prealleg.in consi.vj.viso themate.i.col.i.vol.⁊ in ꝯsi.xxxv.
viso themate.ij.col.ij.volu.⁊ consi.cvj.perspectis.v.colū.
versi.sexto per id.co.vol.Abb.in ꝯsi.xciiij.videtur primo.
prima colum.primo volumi.multa ad hoc alleg.Felyn.in.
c.accedentes.v.⁊.vj.colum.de prescrip.⁊ Balb.in.d.tra-
cta.in dicta secunda parte,tertie partis principal.in.vj.que

ftio. ¶ Idem etiam voluerunt duo insignes Moder. vez. do. Io. de Uenafro in consi. xxv. in causa, et lite. colum. pe nul. et in consi. xcix. super casu. ij. colum. et do. Franc. de ripa. in secundo libro rñsorum. c. iiij. plura confuse. iij. colum.
93 ¶ † Et adeo potens est prescriptio tanti temporis, cuius initij non sit memoria, ꝙ non tollitur per clausulaz non obstante lapsu temporis ẜm Io. and. in. c. i. de prescript. libro sexto, prout refert, et sequitur insignis Moder. do. Bart. cassen. in consi. liiij. ex narratis, et contentis. colum. xiiij. nume. lij. ¶ Nec est verum, ꝙ simus in casu, in quo lex generaliter resistat prescriptioni, pût arguebatur, qr imo illa re-
94 peritur concessa, vt ex predictis constat. ¶ † Et ppea non est opus intrare illam difficultatem, an si lex prescript. resistat, tollat ẽt illam longissimi temporis, cuius initij memoria non existit, q̃uis ẽt in ea qõne, lz quidam tenuerint partem affirmatiuaz, vt. s̃. in ɔ̃rium arguebatur, tñ multi tenẽt negatiuam eo ꝙ prescrip. tanti temporis nunq̃ dicit̃ sublata, vt ex predictis pz, et colligitur ex dictis Balbi in. d. vj. q. iiij. colum. versi. limita hanc ɔclusionem. ¶ Et si per cursum temporis predicti inducitur presumptio iusti titu. et priuilegij, ita, vt in ɔ̃rium quis non audiatur, ẽt si de tit. et bona fide alias non constaret, similiter nec de scientia dñi, vt per docto. in locis predictis, et vltra ẽt cõmuniter tradunt docto. per illum tex. in. c. i. de prescrip. li. vj. et habetur per Fely. in. c. si diligenti. col. viij. versi. nona, et vlti. de prescrip. fortius hoc erit dicendum in casu nostro, vbi vere titu. adest, similiter et bona fides, item et scientia sũmoꝝ Imperatorum ẜm ꝙ. s̃. dictum fuit. ¶ Non ob. scḋa responsio fũdata in mala fide Theodori primi Marchionis ex domo Paleologa, et in eius violentia. Qm̃ respondetur, ꝙ talis responsio nihil facit, qr est falsa in facto, et in iure. Est eniz omnino falsuz dicere, ꝙ illustr. Theodorus per viz, et mala fide adeptus fuerit predictum Marchionatum, aut vnq̃ expulerit illum Manfredum, qr imo, vt. s̃. dictum est, possessionem eius accepit ipso Manfredo sciente, et consentiente, et vocatus ex partibus Constantinopolitanis per publicos oratores totius status Montisferrati, et ita non vi, et armata manu, vt arguebatur, sed quiete, et pacifice, et omnibus cõsentientibus Marchionatum accepit. ¶ Nec ẽt ex alio potest dici, ꝙ fuerit in mala fide. i. ꝙ habuerit scientiam iuris alieni, nam cum ille, et eius mater do. Uiolantes essent proximiores coniuncti illi Io. sine liberis defuncto dicebãtur ei succedere ab intestato (vltra ꝙ ẽt ex testõ vocabãtur)
95 † quo stante ẜm iuris ordinem debuerunt mitti in possessionem oium bonorum per ipsum Io. possessoꝝ ẽt ꝙ possent esse feudalia per tex. in. c. i. §. inter filiam. si de feu. fuer. contro. inter domi. et agna. et voluit gl. i. in fi. in. c. i. de contro. inuesti. inter mascu. et femi. clare hoc dixit Io. and. in addi. Spe. in tit. de testa. §. sequitur videre. circa fi. in addi. super. versi. personam, in fi. referunt, et sequuntur Alexã. et Iaso. in. l. si C. de edi. di. adr. tol. et Deci. in consi. ccccxxiiij. proponitur, ꝙ magnifica. iij. col. cum concordã. vt alias dixi in alio consil. reddito circa possessorium, in fauorem Illustriss. Ducis, et Ducisse Mãtue. ¶ Dico ergo ꝙ Theodorus bona fide accepit credens omnino, et ita pro firmo habens (prout erat rei veritas) Marchionatũ illum ad se spectare vel qr non esset feudum, seu non regulandum in successione ẜm iura feudoꝝ, prout. s̃. dictum fuit, vel si esset feudum, qr ex multis causis poterat ad eum pertinere, vt per docto. in locis predictis, et dixi in simili in. d. consil. ¶ Et maxime videns se sic requiri, et vocari ex cõsensu totius status, et ex ordine. d. Io. vt. s̃. dictum fuit, que omnia si recte cõsiderentur, penitus remouent quãlibet ẽt minimam suspitionez male fidei, vltra ꝙ bona fides semper presumitur in possidẽte, vt dictum fuit. ¶ Non ergo potest considerari vitiũ in persona ipsius Theodori, nec ẽt potest dici res ipsa affecta vitio reali, prout arguebatur, et ꝑpterea sequitur allega. in ɔ̃rium non obstare. ¶ Preterea ẽt si aliqua suspitio male fidei fuisset, non est verum in iure, ꝙ obesset conclusioni. s̃. po-
96 site, † qr talis mala fides, vel eius suspitio diceretur purgata per spacium. xxx. annorum. l. fin. et ibi Barto. C. vnde vi. et est cõmune dictum, vt tradit Barba. in. s̃. allegato consilio. xlj. primo volumi. colum. xj. versi. item aduertendum, vbi plura ad hoc adducit, et multa congerit Iaso. in. l. clam

possidere. §. quid ad nundinas. ij. colum. versicu. octauo nota. ff. de acquiren. possessio. in prima lectu. refert, et sequitur insignis Modern. domi. Bart. cassene, in consilio. xvj. viso processu. secunda colum. versicu. facit etiam. ¶ Preterea allegata in contrarium non possent procedere in casu nostro propter continuatam, et pacificam possessionez per annos. cc. et vltra, nam per tale tempus tollitur omne ius,
97 vt dictum est. ¶ † Et hoc puto in proposito indubitatum argu. eius, quod voluit glo. secunda, in. §. furtiue. institu. de vsucap. vult enim glo. illa, ꝙ. xxx. vel. xl. annis possit prescribi res vitiosa, quod etiam vult Bartol. in. l. sequitur. §. si fundum. in fi. ff. de vsucap. et Alexan. in. l. pomponius. §. cũ quis. vj. colum. ver. glo. super ver. vitijs. ff. de acquiren. possess. Si igitur. xl. annis ẜm eos prescriptio potest dari non obstante vitio, et mala fide, certe sine dubio id est dicenduz
98 per annos. cc. et vltra. ¶ † Nõ obmitto, ꝙ ex alio res non dicitur affecta vitio reali etiam si armis fuisset occupata, quia. s. possessio eius vacabat, vt est tex. in. §. quod autez ad eas res institu. de vsucap. et ibi docto. tradunt, et est gl. in. l. fin. C. vnde vi. quam ibi sequitur Saly. secunda colum. versicu. quero quinto et c. et est magis cõmunis opinio, lz aliqui aliter dixerint, vt per Balb. in dicto tracta. prescripti.
99 car. xix. prima colum. ver. secunda conclusio et c. ¶ † Preterea si quid male fidei in persona Theodori potuisset considerari, illud erat ex presumptione, quia. s. rem vacantem accepit, quo stante sequitur, ꝙ talis presumpta mala fides non potuit nocere suis successoribus, quin ex eorum ꝑpria persona potuerint prescribere, ita voluit Pau. de cast. in. l. nunq̃. la secunda, in princip. ff. de vsucap. et sequitur Alex. dicens esse valde notandum in. d. l. pomponius. §. cum qs. colum. viij. versicu. vnum addatis et teneatis menti. ff. de acquiren. possessio. et tradit Balb. in dicto tracta. prescrip.
100 car. xx. prima colum. in fi. ibi secundo limita. ¶ † Et maxime hoc dicendum est, quia et Io. filius Theodori, et alij successores habuerunt titulum a sũmis Imperatoribus, quorum auctoritas causauit bonam fidem, cui standum est ad effectum, vt illi prescribere potuerint, etiam ꝙ tunc aliquis fuisset rumor, et fama, ꝙ Marchionatus Mõtisferrati ad alios pertineret (qḋ tamen omnino negatur) ita voluit singul. Bal. in. c. vigilanti. secunda colum. versi. pone audiuit per famam, de prescrip. refert, et sequitur Felyn. in. c. si diligenti. iij. colum. versicu. concludit etiam Bald. eod. titu. ¶ Non ob. etiam tertia rñsio, in qua videtur maior difficultas, et in qua (vt audio) fit precipuum fundamentum pro parte illustr. moderni Marchionis Salutiarum. Qm̃ respondetur, et licet multa circa hoc dici possint, tamen pluribus dimissis. ¶ Primo dico, ꝙ non obstant allega. in contrarium, quoniam (vt iam supra dictum fuit) iste modernus Marchio Salutiarum non est talis, qualem se asserit, nõ enim est descendens per lineam Masculinam ex illo Aledramo, et heres eius, prout requiritur, vt admitti possit, vt. s̃. dictum fuit. ¶ Scḋo etiam respondetur, ꝙ concessio facta Aledramo non fuit feudalis, vel saltem non regulanda quo ad successionem ẜm iura feudorum, et ꝑpterea nullum ius potuit dici delatum Marchionibus Salutiarum post mortem illius Io. sed Paleologi, vti proximiores iure cõmuni successerunt ẜm ꝙ. s̃. dictum fuit. ¶ Uel et tertio respondetur, et de plano tollitur omnis difficultas, quia dico, ꝙ allegata in contrarium (posito ꝙ de iure procederent) procedunt, quando quis prescriptionem. xxx. annorum decursam contra vnum velit allegare contra alium, sed nõ sic dicimus, sed ꝙ illustrissimi Paleologi poterant dicere, nos cum titulis, et bona fide possedimus per tantum temporis, cuius initij non extat memoria, propter quod inducitur presumptio priuilegij, et iusti tituli, et sic in effectu dicuntur prescripsisse contra eos, et quoscunqz scientes, vel ignorantes tam natos, q̃ nascituros, quoniam (vt supra dictuz fuit) per tale tempus tollitur omne ius cuicunqz competẽs etiam ꝙ alias non esset prescriptibile, et plenum ius acqui-
101 ritur possidenti per ea que. s̃. dicta fuerunt, † et minor etas, seu non existentia alicuius non impedit, vt signanter concludit Curtius in dicto consilio. lxxxij. tertia columna, versicu. si opponatur et c. et notandum est, ꝙ Curt. ibi loquitur, solum de longissima prescriptione. xl. annoruz, vt per eum,

Unde

Unde fortius, ꝛ indubitanter illud procedit in casu nostro attento lapsu.cc.anno. ꝛ vltra, ꝛ hoc etiam si recte aduertatur vult etiam Barba.in.d.consi.xli.primo vol.per totum, nam ꝛ ipse presupponit comitem illum (contra quem concludit, in effectu esse prescriptum castrum, de quo agebatur) non fuisse natum ab initio tempore, quo fuit facta concessio illis nobilibus de farnesio, in quorum fauorem concludit longissimum illud tempus cucurrisse, eisqꝫ plenū ius fuisse quesitum, ꝛ sic in effectu contra quoscunqꝫ eē prescriptum, vt per eum. ¶ Non ob. modo quarta, ꝛ vltima responsio, dum dr̄, ꝙ dz saltem dari in integrum restitutio aduersus talem prescriptionem. Quoniam respondetur id totum quod in tali respōsione dr̄ negando respectu casus

102 nostri. ¶ † Et primo dico ꝙ immo restitutio in integrum nullo modo conceditur aduersus prescriptionem.xl.anno. secundum veriorem, ꝛ magis communem opinionez (licet aliqui contrarium tenuerint) ꝛ fundamentum verissimum est, quia si talis restitutio daretur per illam prescriptionem non pararetur prescribenti plenissima securitas contra.l. omnes in fi.C.de prescript.xxx.vel.xl.ann. ꝛ preterea molestiam, ꝛ inquietudinem prescribens pateretur, quod eēt contra.l.fi.C.de fund.patrimon.lib.xi.ita in primis tenuit glo.in ver.lapsu temporis in fi.in clementina.i.de restit.in integ.vbi eam vr̄ sequi Jmo.dicēs, ꝙ cum glo.concordāt Bernard.Jnno. ꝛ Philip.in.c.auditis.de restit.in integ. hanc opinionez in fortioribus terminis tenent Bal.in.l.i. xxiij.op.C.qui admit.Raph. cuma.in.l.cum filiusfami.§. in hac.ff.de ver.oblig. ꝛ Pet.de anch.in.d.consi.clxx.isti enim dicunt denegari restitutionem in integrum etiam aduersus prescriptionem.xxx.anno.vt per eos, ergo fortius idem volunt contra prescriptionem.xl.anno.(licet quod de.xxx.annis dicunt, communiter non teneatur, vt per patruum, ꝛ.d.meum Soci.in.d.§.in hac.vi.colū.idem tenet etiam Jmo.in.c.fi.mihi col.xxv.ver.cōtra istam tamē opinionem de prescrip.licet Fely.aliter eum allegauerit in.d. c.vigilanti.eo.tit.idez videtur velle Alex.in.d.§.in hac.ij. col.ver.predictam tamen conclusionem, ꝛ in.l.iij.§.labeo ad fin.ff.de acquiren.pos.dicens, ꝙ est solitus ita tenere, ꝛ quamuis in.d.locis non videatur absolute firmare pedes, tamen expresse, ꝛ firmiter ita concludit in consilio.cli. viso themate.ij.col.ver. ꝛ posito etiam. ꝛ in consil.clxij. Uiso pcessu.ij.col.versi.secundo non deberet ɔcedi.ij.volu. ꝛ in vtroqꝫ allegat ita tenuisse Ang.in qbusdam lecturis, que cōmuniter nō habentur in.l.sicut.ad fi.C.de prescrip.xxx. anno.Jdem videt̄ velle patruus meus Soci.in ɔsi.clxiiij. Uisa bulla in fi.dicens, ꝙ omne remedium dicit̄ sublatuz completa prescriptione.xl.anno. ꝛ clarius ita firmat in cōsil.cxciij. Subtiliter, ꝛ elegāter.iiij.col.ver.quarto ista opinio.vbi etiam allegat Ang.in.d.l.sicut Jmol.in.d.c.fi. ꝛ alios, vt per eum, idem pluribus fundamentis ɔcludere videtur Areti.in consi.ciiij.Breuitas in ɔsulendo. ꝛ firmat Barba.in.d.ɔsil.xlj.i.volu.col.xiij.post mediū.eandē opinionem latissime comprobando sequitur Curt. in supra allegato ɔsi.lxxxij.ij.col.ver. ꝛ si forte opponatur.dicens ꝙ pluries istam opinionem defensauit, ꝛ ꝙ ita tenendum est, quam opinionem etiā ex pluribus defendit, ꝛ firmat Deci.in consi.xxix.Et pro tenui.per totum. ꝛ ante eum sic cōsuluerat Ludoui.bologni.cuius ɔsilium Deci. ibi comprobauit subscribendo. ꝛ eandem opinionem veram, ꝛ cōmunem asserit idem Deci. in ɔsil.ccclxxv. Juridicam.i.col.in fi.quam etiaz sequitur in ɔsi.dliiij.Quod supra. in prin. Et ex his patet hanc opinionem esse magis cōmunez, licet aliqui aliqñ ɔ̄rium affirmauerint, qui pfecto non bene numerarunt, neqꝫ ēt ponderarunt doct. preallegatos, qui absqꝫ dubio numero ꝛ pōdere vr̄ excedere ɔ̄rium tenentes, presertim habito respectu ad eos, qui specifice dn̄t dari restitutionem in integꝝ aduersus prescrip.xl.ann.sunt.n.admoduz pauci in cōparationez coꝝ, quos.s̄.allegaui, qui ɔ̄riuz tenent. Nam Bar.in.d.l.i.§.si qs aūt.de iti.actuqꝫ pri. ꝛ alij plures sequentes Bar.intelligunt̄ loqui tm̄ de prescri. xxx.ann.put ipse Bar.exprimit.Et pleriqꝫ ēt loquunt̄ respectu ecclesie, cui vr̄ talis restitutio ɔcedenda cum aduersus ecclesiā solum currat prescri.xl.ann. vt declarat Deci. in.d.ɔsi.xxix.iiij.col.ver.non ob.ꝙ Alex.tradit.Hoc etiā addito, ꝙ de auctoritate Alex. in ɔ̄rium alleg. non vr̄ curandum cū sepe ɔsuluerit fm̄ predictaz opi.vt.s̄.dictū est. Auctoritas ēt Fely.in ɔ̄rium allegata non est secura, nam ipse per se vr̄ potius ĩherere opi.nostre.Et licet ipse postqꝫ dixerat restitutionē in integꝝ non dari aduersus prescri.xl. ann.dubitare videat̄, ꝛ dicat id non esse firmandū, qꝛ Abb. ꝛ Jmo.vīr tenere ɔ̄rium, vt per eum. Tñ cum Jmol. non ita teneat, vt visum fuit Fely.vt.s̄.dixi. ꝛ Abb.in.c.vigilāti.de prescrip.non exprimat.de prescrip.xl.ann.sed potius (remittens se ad Bar.in.d.§.si qs autez) videat̄ loqui tantuz de prescrip.xxx.ann.clare sequitur, ꝙ dubitatio Fely. pp quā nō fuit ausus hanc opi.firmare cessat, ꝛ in ɔ̄riū allegari pōt.Et fm̄ istam opi.tanqꝫ cōem, ꝛ veriorem pluries ɔsului, ꝛ vidi etiam ɔsultum per excellentissimos doct.Si igitur talis restitutio non debet dari de iure aduersus prescrip.xl.ann.quanto minus debet ɔcedi aduersus centenariam, ꝛ ducentenariam, ꝛ sic aduersus eam, cuius initij non est memoria auc.multo magis.C.de epis. ꝛ cleri. ¶ Scdo etiam dico, ꝙ in casu nr̄o dari nō dz etiaz, ꝙ alias dari deberet aduersus prescript.xl.ann. qꝛ cum per hmōi cursum cc.anno. ꝛ vltra dicatur esse sublatum omne ius ɔtra quēcunqꝫ, ꝛ illustr. Paleologis quesitū plenū ius ex iusto titulo, ꝛ priuilegio saltem presumpto, put.s̄.plene dictum fuit sequit̄, ꝙ etiaz restitutio in integꝝ, si qua competebat, dicitur sublata, ꝛ ita in specie voluit Barba.in.d.ɔsi.xlj.colū.

103 xiij.duz dixit, † ꝙ cētenaria prescriptio currit absqꝫ aliqua spe restitutionis in integꝝ. ¶ Et rōne comprobat̄, qꝛ alias sequeret̄, ꝙ semper dn̄ia rex essent in incerto, ꝛ litium finis nunqꝫ esset ɔtra.l.fi.ff.pro suo. ꝛ.c.finem litibus.de dolo ꝛ ɔtu. ꝛ ita per hanc rōnem voluit Pet.de anch.in.s̄.allegato ɔsi.clxx.dicens restitutionem non dari ɔtra prescriptionem centenariam rōne predicta.Et hanc ɔclusionem indubitatissimam asserit Jas.in ɔsi.ccix. Uera vt arbitror. col. pen.ij.volu.dicens ꝙ non credit, ꝙ aliqs doctor in mūdo vnqꝫ aliter tenuerit, ꝛ ꝙ nullus sani capitis auderet tentare ɔ̄rium, vt per eum. ¶ Et stantibus veris predictis, put verissima sunt, non est tractandum de cursu quadriēnij, qd̄ dat̄ ad petendam restitutionem in integꝝ. Et hoc modo respondet̄ ad doctri.Bal.in.l.iij.C.si ex fals.instru.cum cō-

104 cord.s̄.in ɔ̄rium allegatis, † nam esto, ꝙ principium illius quadriēnij debeat esse vtile, ꝙ nō currit ignoranti (licet de eo possit dubitari iuxta tradita p Jas.in.§.rursus. col.xvj. institu.de act.) debet illud intelligi.qñ talis restitutio de iure competat, sed cum in casu nr̄o certuz sit eam nō dari nō est disputandum de eius tp̄is principio, cum non entis nulle sint qualitates.l.eius qui in puincia, vbi doc.ff.si cer.pe.

105 † vltra ꝙ ad hoc ēt dici posset per.xl.an. ꝛ fortius per.cc. esse prescriptum officio iudicis, per qd̄ talis restitutio poterat implorari, put in simili, ꝛ multum signanter concludit Corne.in ɔsi.ccxliij. Uidet̄ in hac.ij.colū.versi.licet itaqꝫ. iiij.volu. Super his tñ non insisto, qꝛ non sunt necessaria.

106 ¶ † Posset ēt dici, ꝙ ex parte Marchionum Salutiaꝝ nō pbaretur iusta ignorantia, ꝛ pbabilis, put requiritur, vt restitutio in integꝝ dari possit, vt voluit Jmol.in.c.fi.de prescrip.cum ɔcord.vt per Fely.in.c.vigilanti.ij.col.versi. limita tertio.eo.titu. ꝛ per Balb.in dicto tractatu prescriptio.in quarta parte, quarte partis principalis in.q.xxix. iij.col.versi.tertio limitatur ꝛc.Uerum etiaz super hoc nō puto insistendum, qꝛ vt ex predictis ɔstat, non est necessarium. ¶ Et ex his clarissime ɔstat (vltra alia fundamenta) solidum atqꝫ inuincibile fundamentū esse in fauorem illustrissimoꝝ Paleologoꝝ possessionem.s̄.cc.annos pacificam, ꝛ quietam per eos habitam cum expressis ɔcessionibus imperialibus, vt.s.per talem possessionez dicantur eis priuilegium, ꝛ iustus titulus acquisita, ꝛ sic in effectu aduersus quoscunqꝫ omni iure prescriptum esse absqꝫ aliqua spe restitutionis. Et sic videtur, ꝙ ɔclusio supra firmata in qualibet eius parte optime, ꝛ de iure procedat. Et per ɔn̄s stantibus predictis ɔcludenduz est, ꝙ si quis ex illustr. Paleologis viueret, puta illustr. Marchio Jo.georgius omni iure ꝛ cum sūma iustitia istum Marchionatum teneret, nec posset aliquo modo per illustr. Marchionē Salutiaꝝ molestari eo ꝙ ipse nullū ius hēre diceret̄, ꝛ ex predictis ɔstat, que sufficiant circa primū, qd̄ videndū pposuimus.

¶ Circa scdm, videlicet quid iuris sit in occurrenti casu post morte illustr. Marchionis Jo. georgij psuppositis veris, que .s. dicta sut, put sunt verissima breuiter, & cclusiue loquedo dico illustre Marchione Salutiarum nullu ius posse pretendere, sz eo excluso illustr. Ducissam Mantue vna cu illustrissimo eius cosorte potiora iura habere. Et hoc puto procedere absq pbabili dubitatione, vt ex infra dicendis euidentissime cstabit. ¶ Et primo & ante omnia posset pbabiliter dici, q illustr. dna Margarita Ducissa predicta ad successionem istius Marchionatus oino admitti debeat etiaz q sit feudu, attento q illa descendit p linea masculina ex illo illustr. Jo. paleologo inuestito per Carolum quartu, fuit enim ille inuestitus pro se, & heredibus, &
107 successoribus suis masculis, & feminis, † & sic licet alias femina non succedat in feudo, tamen ppter tenorem inuestiture predicte, & sic ppter expressum pactum dicitur posse succedere, vt in.c.i.§. filia. & ibi docto. tradut de succes. feu. & in.c.i. in prin. de succes. fratr. vel de gradi. succed. in feu. vbi etiam doc. tradunt cum simi. & ponit hoc Curt. in trac. feudorum in.iij. parte.i.col. ver. primo igitur limitabis. & dixit Joan. blancus in sua suma feudorum sub rubri. de succes.
108 feu.v.col. in ver. & quod dico in filijs. † Semper eniz tenor inuestiture attendendus est, per quem derogatur omni iuri, & csuetudini feudorum, vt probatur in.c.i. de duob. fratr. a capi. inuesti. quem tex. Bald. ibi multum notat, & declarat Preposit. in.c.i. in.ij. col. versi. quare p clariori de feu. cogni. & hoc est comune dictum, ppterea non insisto in al-
109 legationibus. ¶ † Et ista inuestitura cum sit antiqua, per quam etiam femine admitti possunt etiam hodie attendenda est, posito etiam q post eaz alique facte essent, per quas solum masculi vocarent. Nam per nouas inuestituras no potest preiudicari alicui, qui ex antiqua inuestitura venire posset. Jta in terminis nostris dterminat Bal. in csi. ccxv. Proponit, q antique.ij. & .iij. col.ij. vo. cuz ccor. vt per insigne do. Fran. ripa in suo.i.lib. rnsorum.c.i. pro resolutione.
110 col. xvij. ver. coprobatur ex his. vbi multos allegat. † Jmportatia aut illorum verborum pro se, & heredibus, & successoribus masculis, & femininis est, q donec masculus supest ex primo inuestito femina non vocet, sed vocet tunc, qn nullus superest masculus, vt in.c.i. ppe fi. & ibi doct. dicunt de eo, qui sibi, & heredi. suis mascu. & femi. vnde cuz in pposito non supsit aliqs masculus ex predicto Jo. sic, vt .s. inuestito, sequitur, q femine oino sit datus locus, & cnter q il-
111 lustr. do. Margarita debeat admitti. ¶ † Sz dicet aliqs, q cu semel illa fuerit exclusa per masculos, debet dici perpetuo exclusa, ita vt vlterius admitti non possit, vt vr tex. in.c.i.§. quin et. & ibi doc. tradunt in titu. epm, vel abbat.
112 Uerum ad hoc vr posse rnderi pluribus modis. ¶ † Et primo pot dici, q.d.§. qn et. pcedit qn inuestitura dicit p descedentibus masculis, & feminis, nam tunc si a successione patris filia p masculu frez excludit, si postea frater morit, femina soror no vocat, qr no est vocata nisi vt descedens, & tuc no veniret, vt talis, sed vt trasuersalis, qr soror, & cu regula sit femina in feudis no succedere, nisi expsse dictuz sit, illa no admittit, cu inuestitura solu de descedente loquat, & ita si recte poderet, declarat Andr. de iser. in.d.§. qn etia. poderans pro rone illius tex. ver. descedentes. quo stante vr inferendu aliud esse in casu nostro, in quo non fuit dictu p descendentibus, sed generalr pro heredibus, & successoribus &c. & lz talia verba soleant interpretari pro descedentibus, tn illud est verum respectu primi inuestiti, & no respectu alicuius, qui postea decedat. ¶ Uel scdo modo rndendo dici pot, q.d.§. quin et. intelligi dz, vt vlterius femina non admittat, scz donec masculus superest, vt dicit in.d.c.i. de eo qui sibi, & heredi. suis. per quem text. videt dari ista de-
113 claratio ad.d.§. quinetiam. † Ex vi enim illius dictionis, donec, femina non videt simpliciter exclusa, sed suspensa ad vitam masculorum, put dicimus in simili si ex forma statuti femina non succedat, donec extiterit masculus, vt declarat Bart. in.l. fi. ff. ad tertullia. tradunt Bald. & alij in.d.§. quin etiam. Areti. in.l. gallus.§. & qd si tantum. in fi. ff. de libe. & postu. & est comune dictum, vt per dnm meum Soci. in csi. lxiij. Jn causa vertente.ij. colum. & ita reperio, q in terminis declarat.d.§. quin etiam. Fulgo. in csil. viij.

Dns Petrus longus.ij. col. versicu. deinde sic apud iuris peritissimos. & in csilio. xij. Ad id de quo queritur.ij. colu. versicu. si quis plane putauerit, vnde cum isto casu non sit amplius masculus, videtur q optimo iure ista illustrissima Ducissa debeat admitti. ¶ Uel & tertio rnderi pot. q.d. §. quin etiam. pcedit respectu successionis faciende tanq in feudo paterno. verum enim est, q tunc semel exclusa femina perpetuo dicet exclusa etiaz q postea cesset causa exclusionis, idest q masculus excludens decedat. no enim femina redit ad patris successionem, vt ibi, sed ex hoc no impedit venire ad successionez alterius ciuncti, puta fratris, vel patrui, vt in casu nostro, qr ex eo non dicetur succedere patri in feudo, a quo semel fuit exclusa, sed succedet fratri, aut patruo, put potest iuxta tradita per doct. in.l.i.§. veteres. ff. de acquir. pos. & istaz etiam declarationez tradit Fulgo. in predictis csilijs, ccludens, q vel ista, vel precedens oino est tenenda per rationes, & iura, de quibus ibi per eu, & ista vltima vr tutior. ¶ Ex his igitur ccludenduz videtur in pposito, q mortuo illustr. Joa. georgio sine liberis, cum nullus supsit masculus illustr. dna Margarita ad feudi successione dicit admittenda suo pprio iure. ¶ Et hoc stante inuestitura, que de ea nouissime facta fuit per inuictissimum Jmperatorem nostrum Carolum qntum, dicitur facta, tanq de psona, que ad feudum suo iure vocabatur, vti assolet fieri de successionibus vassallorum iuxta.c.i. quo tempo. mil. & .c.i. in prin. que fuer. prima causa bene. amit. cum simi. & sic non tanq de feudo, quod fuerit apertuz ipsi Jmperatori. ¶ Sed posito, q illa suo iure ad successione non vocaretur tanq semel exclusa per.d.§. quin etiam, cum ibi traditis per doc. (absq tn preiudicio veritatis.) scdo loco dico, & qdem intrepide, q ipsa vna cuz illustrissimo eius coiuge sunt oibus preferendi, & potiora iura habent sup isto Marchionatu vigore predicte inuestiture de eis facte, vt sic dicamus eos inuestitos a serenissimo Jmperatore tanq de feudo reuerso ad sua Maiestate. non enim est dubitandum quin dicat reuersuz, si volumus, q pprio iure no pertineat ad illustriss. Ducissam predicta, cum nullus alius extet de domo Paleologa, neq masculus, neq femina, nec potest illustr. Marchio Salutiarum super tali feudo ius aliquod ptendere, vt .s. in eo succedere dicat, cum no sit de domo Paleologa, imo sit penitus extraneus, quo ad illustr. Jo. georgium Marchione montisferrati nuper defunctu, put hec in facto notissima sunt. ¶ Debet autem Cesarea Maiestas vti iustissima, & pmissorum fidelissima inuestituraz predictam firma, & ratam hre, illamq tueri, & effectui man-
114 dare. † ne alias ctra suam pmissionem venire dicatur ctra notata in.l. digna vox. C. de legi. maxime per Bal. dum dixit, q Deus non subiecit Jmperatori ctus eius, put etia
115 dixi .s. in.ij. car. dum arguebaz pro ctraria parte. ¶ † Facit qd dici solet Principe, qui inuestiuit aliquem, teneri ad tradenduz, & patiendu, vt vassallus vtatur, & fruatur iuxta tradita per Bald. in.c.i.§. si facta.i. col. ver. extra quero. el primo si de feu. fuer. ctro. inter domi. & agna. p Bal. & preposit. in.c.i. quid sit inuestit. & per Mart. de laude in.c.i.§. fina. de no. for. fideli. & dixi in alio consilio circa possessorium edito pro istis illustrissimis Ducibus prope fin.
¶ Et si ita obligatur aperte ostenditur, q debet stare in-
116 uestiture iam per suam maiest. facte † quod enim ex ore principum promittitur, seruari firmius debet, vt legitur in libro tertio Hesdr. capite quarto prope fin. & tradit Curt. in consilio. xlix. memoria repetens columna. lxx. prope fin.
117 vbi plura ad hoc allegat, † & alibi dicitur, q nihil est, quod clariori luce prefulgeat, quam recta fides in principe, vt in epistola inter claras. C. de summa trinitate, & fid. catholic.
118 ¶ † Nec de validitate predicte inuestiture est dubitandum nam iuri condecens est, vt feudum ad se reuersuz princeps alteri concedat, vt inquit Bal. per illum tex. in.c.i.§. si vero in vltimis verbis, qualiter olim feu. ali. pot. referr, & sequitur Barba. in.c. sedes quarto not. de rescript. & in c. primo columna finali versiculo, & adde singulare dictum de donat. & quidem potest cui voluerit concedere per regulam.l. in re mandata. C. manda. pro quo videtur text. in.c.ij. in versicu. libere, & ibi doctores notant. extra de feud. & ita concludit Fulgo. in consil. cxcvj. Circa presentem.ij. col.

tem.ij.col.in fi.ij.volu.⁊ Alber.brun.in consi.lxv. Super
casu.ij.col.⁊ Preposi.in.c.i.i.col.quemadmo.feu.ad fil.
pti.in ver.⁊ est ratio decidendi. Unde ꝯsiderans maiestas
Cesarea feudũ istud forte ad se reuersuꝝ per mortẽ illustr.
Jo.georgij (Marchionis tũc viuentis) sine liberis (ꝓut ca
sus euenit) in talem euentũ gratiose inuestiuit illustr. Ducis
sam predictã vna cum illustr. Duce eius viro, vt ex instru-
119 mento ipsius inuestiture ꝯstat. ¶ † Nec ex eo, ꝙ viuente
adhuc Marchione Jo.georgio facta sit minus valere dꝫ
ista inuestitura, cum facta fuerit non simplr, sed ꝯditionali
ter.s.in euẽtũ quo sine liberis decederet (⁊ sic in casu, quo
feudum ad Imperatorez videat̃ reuersuꝫ) vt in ea clare di
cit̃. eo enim modo iure ꝑmittente fieri potuit, vt est text.in
c.i.§.moribus, ⁊ ibi doc.tradũt.si de feu.fue.ꝯtro.iter do
mi.⁊ agna.⁊ ꝓbatur ẽt in.c.i.ver.sed si ille.qui succes.feu.
da.ten.⁊ in.c.si qs de feu.da.inuicẽ.l.cõmis.cũ simi. ¶ Et
licet (vt ibi dr̃) aliqui dubitarent, si viuens feudatarius non
ꝯsentiat, tñ preualet alia opinio, vt.s.talis inuestitura va-
leat ẽt illo ignorante, vt ibi Preposi.⁊ alij doct.declarant.
Uex in casu nostro cessat ẽt illa dubitatio, cum talis inue-
stitura facta fuerit ex expresso ꝯsensu Marchionis Joan.
georgij tunc viuentis (licet non fuisset illud necessarium).
120 ¶ † Quinimo ẽt si non fuisset expressuꝫ, ꝙ inuestitura fiat
in euentũ aperture feudi, adhuc valeret, si quo modo illud
tacite colligi posset ſm qd̃ signanter ꝯcludit Signoro. in
ꝯsil.lx. Magnificus dñs.ij.col.versi.scd̃o casu principali.
qui dicit in casu suo colligi ex clausula ista, videlꝫ saluo iu-
re cuiuslibet alterius ꝑsone ⁊c. vt per eũ, qd̃ pro nunc non
ꝓsequor, qꝛ non est necessariũ, cum in casu nostro illud ex-
presse appareat. ¶ Et inuestitura predicta (vltra ꝙ in so-
la voluntate Imꝑatoris fundata valeret, vt dictũ est) dici-
tur etiam fuisse ꝯdecentissima, equissima, ⁊ optimis ratio-
nibus subnixa ex parte vtriusqꝫ inuestiti. ¶ Et quo ad il-
lustr. dñam Margaritã ostendit̃. ¶ Primo qꝛ cũ sit filia
fratris.d.Joã.georgij, videlꝫ illustr. Marchionis Guliel-
mi, ⁊ sic agnata, ⁊ heres eiusdẽ Joã.georgij, equum, ⁊ ra-
tioni ꝯgruũ fuit illã post ipsum Jo.georgiũ inuestiri per ea,
que tradunt Bar.⁊ alij in.l.i.§.ꝑmittitur.ff.de aqua quo-
121 ti.⁊ esti.vt etiã supra tetigi ad aliud ꝓpositum. † cum eniꝫ
nullus extet alius agnatus (etiã ꝙ ipsa agnata nõ esset, ex
quo tñ est heres) debuit sic inuestiri per equitatez.d.§.per-
mittitur, ꝓut alias in matre herede filij ꝯsuluit Jmol.in cõ
sil.xxxviij.in casu premisso.in fi.fortius ergo in casu isto, cũ
illa sit agnata. ¶ Scd̃o etiã hoc ꝓbat attentis benemeri-
122 tis suoꝝ parentũ erga sacrum Imperiũ, † nam ꝓpter talia
merita sepe mouent̃ principes ad ꝯcedendũ feudũ femine
extincta linea masculina, vt est tex.⁊ ibi tradunt doct.in.c.
123 i.quẽadmo.feud.ad filiã perti. † Et ista merita tantũ pos-
sunt in hac materia vt vna cuꝫ ratione sanguinis si femina
preuenerit in petendo, ⁊ ꝯcessio facta fuerit, operent̃ vt ta
lis ꝯcessio valeat etiã in preiudicium masculi agnati, si ad
esset, ⁊ negligens fuisset in petendo, vt multũ singulariter
declarat Preposit.in.d.c.i.col.fi.versic. ego ex predictis
facio. sup quo tñ an sit veꝝ, aliter non instabo, cum non sit
necessarium, sed eo posito dico, ꝙ absqꝫ dubio iuridica di-
ci debet inuestitura predicta in casu nr̃o, cũ nullus sit agna
tus masculus, ⁊ in ista femina ꝯcurrunt parentum merita,
eius diligentia, in petendo, ⁊ ratio sanguinis, respectu il-
124 lustr. Marchionis Joã.georgij nuper defuncti. † Et vltra
etiam ꝯcurrit, istius feudi ꝯsuetudo, cũ scꝫ alias deficienti-
bus masculis agnatis defuncti transierit ad ꝓximiorez fe-
minam, ⁊ eius filios, vt ex predictis ꝯstat. Eo enim atten-
to ꝯuenienter Imperator illustr. Ducissam inuestiuit argu
mento.l.pater filiũ.§.qndecim, ⁊ que ibi dicunt doct.ff.de
lega.iij. ¶ Accedit ⁊ tertio imota fides, ⁊ indefessa serui
tus illust. dñi Ducis Mãtue viri eius erga Cesareã Ma
iestatem ⁊ sacrũ Romanũ Imperium, quã ⁊ ipse, ⁊ ante-
cessores eius semꝑ habuerũt, ⁊ posteri etiam dño ꝯceden
te sunt ꝑpetuo habituri, ob quam rem dici potest eum be-
nemeritũ de Cesarea Maiestate, eius ergo qualitates, ⁊
benemerita plurimum iustificant inuestituram de illustrissi
125 ma eius ꝯiuge factam † cũ vxores radijs maritoꝝ corru-
scare dicant̃, vt in auct.de ꝯsulib.§.si vero.colũ.iiij.⁊ tra-
dit Specu.in titu.de feud.§.quoniã.versicu.vigesimo.⁊
fulgorem maritoꝝ sentiant.vt.l.fi.C.de nup. A quibus di
gnitas illis tribuit̃, vt.l.femine.⁊ ibi tradunt Bart.⁊ alij.
126 ff.de senatori. † Unde dicit̃, ꝙ mulieres honore maritorũ
erigunt̃, ⁊ genere nobilitant̃.l.mulieres.C.de dignita.lib.
127 xij. † Et inde est, ꝙ ignobilis mulier nupta viro nobili no-
bilis dici debet, vt per Bart.in.l.fina.versi. quero popu-
laris.C.de verbo.signific. ¶ Quarto inuestitura predicta
equissima.⁊ rationi ꝯdecens ostendit̃, qꝛ cũ illustr. domi-
na Margarita Ducissa predicta, tanq̃ꝫ ꝓximior cõiuncta
illustr. Joã. georgio nuꝑ defuncto, ⁊ vt heres eius sit oĩno
mittenda in possessionem omniũ bonoꝝ etiam feudalium,
que per ipsuꝫ possidebant̃, vt plene, ⁊ iuridice, vt puto, fuit
ꝯclusuꝫ in alio ꝯsilio nostro, in ea possessione ꝑmanere de-
buisset, vbicunqꝫ alius de potiori suo iure non docuisset, vt
similiter in dicto ꝯsilio dictũ fuit, vnde hec aduertens Im
perator eam inuestiuit, vt scꝫ ius ipsum ex inuestitura ꝓue-
niens sit apud eam, apud quã ⁊ possessio esse debebat, ma-
xime cum tũc non appareret (sicut etiã hodie nõ apparet)
aliqs, qui potiora iura suꝑ isto Marchionatu, q̃ꝫ ipsa ha-
beat. ¶ Et demũ ad iustificationẽ predicte inuestiture fa-
cit, qꝛ illustr. Ducissa iam erat cõprehensa in antiqs inuesti
turis, vt supra dictũ fuit. ¶ Et licet iam fuisset exclusa per
fratrem, ⁊ per patruũ, tanq̃ꝫ masculos, tñ vel illa exclusio ei
nunc nõ debet nocere, vt supra deductũ fuit, vel si quo mo
do nocitura erat, illud ꝓcedebat per rigorem iuris, ⁊ ꝯsue
tudinis feudoꝝ per.d.§.quin etiam, cum ibi traditis per
doct.ꝯtra equitatem, ⁊ cõmunem regulã iuris ciuilis, quo
in primis dicit̃ feminas, sicut masculos succedere.l.maxi-
128 mum vitiuꝫ.C.de libe.preteri. † Et scd̃o etiam dicit̃, ꝙ ex-
clusa ꝑsona a successione vnius non ꝓpterea dicit̃ exclusa
a successione alterius, quando scꝫ cessat ratio exclusionis,
vt per doct.tradit̃ in.l.i.§.veteres.ff.de acquiren.posses.⁊
supra etiam dixi. Huic aũt rigori simul, ⁊ iuri, siue ꝯsuetu-
dini feudoꝝ dicit̃ derogatum per Imperatorem sic inue-
129 stientẽ, † nam Imperator iuri ciuili absqꝫ dubio põt dero-
gare.§.sed naturalia.institu.de iure natura. Placita enim
principis.l.habent vigorem.§.sed ⁊ quid principi.eodem
titulo, siue loquamur de iure cõmuni, siue de iure, vel ꝯsue-
130 tudine feudoꝝ. † Cum eniꝫ omnia Imperatoris vigeãt au
ctoritate eadem auctoritate merito tolli possunt.l.nihil tã
naturale.ff.de regul.iur.⁊.c.i.extra eo.titu.cum similibus.
Et de iuribus feudoꝝ ita tradit Andre. de isern. in.c.i.in
princ.i.colũ.versicu.posset tamen.de feud.marchio.⁊ quia
hoc arbitror indubitatum, suꝑ eo vltra non instabo, ⁊ re-
mitto me ad dicta per Curt.iuniorem in ꝯsilio primo. Fa-
cti ꝯtingentia.ix.colum.in versi.scd̃o mouet me.⁊ in versi
cu.quarta ꝯclusio premittenda. vsqꝫ ad versic. quinto ad-
uertendum. post suũ tracta.feudoꝝ. vbi loquit̃ etiam parti
culariter de iuribus feudorũ. Et dicta per eum ibi multuꝫ
131 seruiunt in ꝓposito, † nam ipse ꝯcludit, ꝙ Imperator in-
uestiendo inhabilem dicit̃ habilitare eum, ⁊ iuribus, que
inhabilitabant dicitur derogare, ⁊ seruanda est inuestitura
eius, maxime qꝛ sic res reducebantur ad antiquum statum
argumẽ.l.si vnus.§.pactus ne peteret.versicu.qd̃ etiam in
specie dotis.ff.de pact.vt per eum. sic igitur in casu nostro
inuestitura predicta, per quam illustr. Ducissa (si tanq̃ꝫ se-
mel exclusa erat inhabilis) habilitatur, ⁊ iuri illam inhabi-
litanti derogatur, oĩno vti iusta seruanda est, presertim, cuꝫ
reducat nos ad antiquũ statum, tam iuris cõmunis, quo
ita femine, sicut masculi succedebant, q̃ꝫ etiam huiusmodi
feudi, cuius etiam femine erant capaces ex antiquis inue-
stituris, vt supra dictũ fuit, ⁊ etiam illius regule quam po-
132 nunt docto.in.d.§.veteres.⁊ supra retuli. ¶ † Et notan-
dum est, quia Imperator potest etiaꝫ penitus inhabilez ha
bilitare, qd̃ dicitur facere inuestiendo illam scienter, vt per
Aluaro.in.c.primo.§.ex hac.col.fina.versicu.ex qua glo.
de benefi.femi.⁊ ꝓbatur in dicto.c.i.quẽadmo.feud.ad fi
li.perti.tradunt Aluarot.⁊ Preposit.in.c.primo.§.fina.
circa finem. Episcopũ vel Abbatem.⁊ Curt.in tractatu
feudoꝝ in scd̃a parte, tertie partis principalis.in.x.questio
ne, in.viij.limitatione.⁊ in decima septima questione.
¶ Et quidem etiam in preiudicium alterius respectu iu-
ris acquirendi, vt per Curti. in diceo consilio primo.loco
preallegato.⁊ per Alexan. in consilio secundo. Uisis co-

133 dicillis.per totum.i.volu.maxime in.iiij.z.v.col.†duz concludit legittimatuz succedere ët in feudis ad piudiciū eoz, qui vocati fuissent, si ltimatio facta non fuisset, vt per eum. Ex qbus ostendit casum nostrū carere pbabili dubitatione, cum ista illustr. Ducissa non fuerit semp inbabilis, z nulli infert preiudicium ët in iure querendo, cuz nullus supsit vltra eam, cui feudum istud acqri potuisset, vt ex predictis gstat. ¶ Quantū vero ad psonam illustr. dñi Ducis mariti eius inuestitura pdicta equissima z rōni gueniens ostēdit. ¶ Primo pp ingētia benemerita sue excellētie erga
134 sacrum imperiū, vt.s.dicebam. ¶ †Scdo ët pbatur, qz mariti, z vxoris ita vnitas quedam gsideraf, vt sint duo in carne vna, z quodāmodo vnū corpus dicant.c.debitū. extra de biga.z.c.gaudemus.de diuoz.c.de neptis.xxxj.q.ij. z.c.agatosa.in fi.xxvij.q.ij.hinc dr mariti, z vxori vna domus.l.i.§.si vir.ff.ad silla.itez vna societas humane, diuineqz domus.l.aduers.C.de cri.expo.here.l.i.ff.de rit.nup.
135 z.l.i.ff.de re.amot.†Hinc ët dr, q maritus, z vxor dēnt esse pticipes bone, z male fortune alterutrius.l.si cū doté. §.si maritus.z ibi tradūt doc.ff.sol.mat. z tradit Bal.in l.vbi adhuc.iij.col.C.de iur.dot.z de hac vnitate multa di
136 cit Spec.in ti.de feu.§.qm.ver.xx.iam.s.alle.†Hinc ët videmus, q vsus, vel habitatio domus alterutri eoz debita vtrūqz respicit, z vterqz habitare pōt.l.cetez.§.mulieri.ff. de vsu z habi.z.l.si stipulatus fuero p te nō fieri.ff.de ver. obli. ¶ Attenta ergo vnione predicta, sicut rōni gdecens z iusta fuit inuestitura respectu illustr. dñe Margarite ita ët dici dz respectu illust. Ducis eius mariti. ¶ Tertio hoc
137 aperte ostendit, †qz qñ mulier aliquo modo feudū hz attēto q illa non pōt psonaliter ea facere, q vassallis incūbūt, puta leuare faydā, vt vtar terminis Marti. laud.in.c.i.§. z qz vidimus.iiij.col.ver.qnta vero fal.de his qui feu.da. pos.qd est iuuare dñm, siue leuare inimicitiā, quā dñs cum aliquo hz, vt declat Curt.in tract.feu.in.v.pte.iij.col.ver. sed g eaz insurgit.guenit, vt hec, z silia fiant per maritum eius, qui fidelitatē iurabit arg.l.iij.in fi.C.de natu.lib. z declarat.d.Jac.de ardizo.in sua sum.feu.in.iij. pte.i.ptis pn ci.sub rub.de suc.feu.mihi in.iij.col.ver.z forte vbi feuduz guenit zc.ita ët voluit Fulg.in gsi.iiij.ad id, de quo querit. ij.col.Cū igit in pposito equū, z iustū fuerit do. Ducissaz illustr.inuestiri per pallegata, sequit, q ët illustr. Dux maritus eius rōnabilr, z gdecētissime iuestitus fuit. ¶ Pro
138 quo demū facit, †qz si vxor est directa dña feudi, vassallus seu feudatarius nō minus dz seruire marito illius, q sibi, vt signāter post Jac.de ardizo.dterminat Aluaro.z Prepos.in.c.i.in fi.an marit.suc.vxori in bñfi.Unde sicut maritus dñs directe non minus, q ipsa gsideraf, silr maritus
139 feudatarie dz pariter cum ea gsiderari† cum alias arguat de feudatario, siue vassallo ad dñm directum.vt in.c.i.z ibi per doc.qualr dñs ppri.priuet, z inqt Curt.in trac.feu.in v.pte prin.in pn.Concludat itaqz q(vltra alia fundamenta)ët ex ista inuestitura(quā Cesarea Maiestas p sua solita iustitia, z eqtate tueri, z exeq dz, psertiz cū ex omni pte fuerit iustificata)illust. Dux z Ducissa Mātue sunt oibus pferēdi. Nec pōt dici, q Jmpator p talē inuestiturā veniat g suas, vl alioz Jmpatoz pmissiōes ad dānū illust. Marchionis salutiaz, qm ipse nullū ius dr hre, nec quoquo mō pt vocari.si.n.nō posset ius aliqd ptēdere, si viueret illustr. Jo.geor.vlti.marchio mōtisferrati, qz ei plenissimū ius fuerat acqsitū, z iustissime marchionatū tenebat, vt.s.euidētissime oñsuz fuit, minus, vel pari mō pōt ius aliqd ptendere nūc illo mortuo, cū(vt dictū fuit)quo ad eū dicat extranea psona. Dico igit, q Cesarea maie.hac iuestiturā fecit, vel tāqz de feudo, qd in casuz, in quē facta fuit, ptinere dbebat pprio iure ad illustr.Ducissaz, vel tāqz de feudo libere ad suā maie.reuersuro fm q.s.deductū, z discussuz fuit. Et vltra ët si quo mō venire potuisset ipse, vl alius qlibet valeret tñ.d.inuestitura, cū de psona alias habili remouēdo ei obstaculū facta sit, nā pōt eo mō Jmpator habilitādo gcurrētibus maxime pximitate sanguinis, bñmeritis, z pētione in petēdo piudicare cuicūqz in iure qrendo, vt.s.dictū fuit at cū nullus isto casu venire potuisset, vt pbatū est, idubitāter iuestitura valuit, z seruāda est. ¶ Nec demū pt illustr. marchio salutiaz facere fūdamentū sup eqtate.l.i.§.pmittit cū his, q ibi tradit Bar.ff.de aqua quoti.z esti. vt.s.in griū arguebaf. Qm aut vult venire tanqz q feudū illud vacauerit nūc p mortē illustr. Jo.geor. z expeditū est. q non pōt, cū nō sit hrs, nec agnatus eius, sed psona penitus ex-
140 tranea.†fauet.n.illa eqtas pximiori, z hrdi, vt clare sumitur ex dictis Bar.ibi, pp qd dico, q ispecta psona.d.Jo. georgij, vt.s.feudū p eius mortē dicat vacasse, eqtas.d.§. pmittit.faciet illust.Ducisse, cū sit pximior, z hrs, vt.s.dictū fuit. Aut vult venire, tāqz q vacauerit feudū per mortez illius Marchionis Jo. vltimi de domo Saxonia. z simir clax est, q nō pōt. ¶ Primo qdē, qz apud illos de Saxonia nō videbit feudū, sed libera donatio facta illi primo Aledramo, vel si feudū erat quo ad successionē, nō habebat nāz feudi. ¶ Scdo qz(posito q feudū fuisset)iste illustr. Marchio Salutiaz nō pbat se agnatū illius Joā. z minus se hrdez eius, put reqrit fm Bar. z sequaces in.d. §.pmittit. put hec omnia ex iaz dictis euidētissime gstat. ¶ Tertio ët qz a tali eqtate(vbi illa sibi, seu suis maiorib9 cōpetijsset)dñr excluli tpe, vel cursu anni arg.c.i.§.titius. si de feu.fue.gtro.inter do.z agnat.z.c.i.quo tēpo.mil.cū simi.put gcludit Lud.ro.in gsi.lxx.Uisis themate, z.q.ij. col.ver.nō ob.no.per Bar.z hoc attēto, q Marchiones Salutiaz post mortē.d.Jo.sciebāt z eius mortē, z marchionatū mōtisferrati translatū in illustr.Theodoz paleologū, vti filiū sororis.d.Jo.arg.c.i.§.porro.z que ibi dñt
141 doc.qualr oli.feu.ali.pot.vel cursu.xxx.ann.†pscriptio.n. xxx.ann.currit ët.§.ignorātes.vt.d.§.porro.z ibi oēs doc. declarāt.z hoc gsiderato, q illustr.Theodorus, z descēdētes eius nō erāt agnati illius Jo.nā qñ extraneus possidet nō sufficit annus, sed reqrit cursus ann.xxx.vt post glo.ibi voluerūt Andr.de iser. z Bal.in.d.§.titius.z ibi Prepo si.in.iij.col.ver.op.cū gl.fi.dicit hoc cōitertenerī. Uel saltē cursu centū.ann.quo tollit oē ius ët g impiuz, z g ecclīam romanā, vt p Barb.in alleg.gsi.xlj.i.vol.z.s.dixi. Et vbi qs de pdictis dubitaret, nō dubitabit tñ isto casu esse illud ius sublatū p spaciū an.cc.z vltra, cū idubitāter sit tps, cuius initij memoria nō existit, z p qd possidētib9 plunit ad esse priuilegiū, z iustū titu.sic possidēdi vt ex iaz dictis ostēsuz fuit. ¶ Ex qbus oibus quocūqz te vertas gstat euidentissime iustitiā esse in fauorē illustr.Ducis, z Ducisse Mātue, vt.s.ipsi sup marchionatu Mōtisferrati potiora iura hēant, nedū respectu possessionis acqrēde, vt in alio gsilio dictū fuit, sz ët respectu dñij, z iuris eius excluso penitus illustr.Marchione Salutiaz tāqz oi iure carēte nō obstantibus his, q p eo.s.adducta fuerūt, qbus oibus, z singulis abūde, z iuridice rñsum fuit. Laus Deo.

Maria.Soci.iunior.J.U.D.Padue iura ciuilia legēs in prima sede vespertine lectionis.1534.

THEMA TALE PROPONITVR.

¶ Cuz vigeret bellū inter illustr. Duces Mediolani, z Sabaudie ex vna g z aduersus illustr. Jo. iacob. Marchionem Montisferrati ex alia, z quilibet ex predictis Ducibus plura occupauerit d castris, z terris.d.Marchionis. Cūqz Marchio pdictus magis timeret recōmēdauit se, z sua Duci Sabaudie, q erat(vt vulgo dr)cognatus eius, z cū eo sub ptextu future pacis, quā Dux Sabaudie pmittebat, iniuit psonalr quasdā guentiones, seu qdā capitula de ann.1432.Quib9 initis accessit illustr.Marchio pdictus ad illustr.Uenetos, cū qbus habebat pncipalr bellū Dux Mediolani, z tādē inter ipm Mediolani Ducē, z illustr. Uenetos fcā, z cōposita fuit bona pax cū expsso pacto, q oia per illust.Ducē Mediolani occupata ex iurisdictione d.Marchionis eidem restituerentur, z ita factum fuit.

¶ Redijt illustr.Marchio ad ppos lares. Post duos annos, vel circa illustr. Jo.eius pmo genitus, cū visitaret, tāqz giūctus illustr. Ludo.filiū Ducis Sabaudie(erāt.n.fres amitini)fuit p eū dtrusus icarcerē, z simul ët illust. Dux pr eius noie Amade9 misit castra sua, seu exercitū armoz ad obsidionē Clauaxij, z qrūdā alioz locoz retētoz tūc, z gubernatoz noie illustr.marchi.q h audito maxio affect9 dolore, timēsqz filio magis, q bonis psonalr Taurinū accessit offerēs se patū ad vota illust.ducis sabau.quē pculdubio, z mirum

bio, ꝛ mirum in modum tunc timebat, tum ꝑpter magnaꝫ potentiam eius, tum etiam ꝑpter carcerationem eius dilectissimi primogeniti. Tandem illustr. Dux Sabaudie, ꝛ illustr. Marchio Montisferrati fecerunt compromissuꝫ in quosdam oratores Ducis Mediolani, saltē tacite patiendo, ꝙ per eos tanq̄ꝫ per arbitros causa eoꝝ pertractaretur.

¶ Qui oratores auditis partibus, ipsarum rationibus rimatis (vt ipsi dixerunt) tulerunt certum laudum, seu ꝑnunciamentū, ꝛ declarationem quandā die. xxvij. Ian̄. 1435. Et inter cetera dixerunt ꝛ voluerunt, ꝙ illustr. Marchio Montisferrati donare debeat illustr. Duci Sabaudie castra, ciuitates, terras, ꝛ omnia alia, ꝛ singula bona, que ipse habebat quocunq; citra flumen Padi ꝛ vltra flumen Tanagri, ꝛ ꝙ imediate illustr. Dux Sabaudie oīa eidem restituat, seu in feudum concedat predicto Ioan. primo genito illustr. Marchionis, ꝛ ita reperitur, ꝙ ꝯtinebatur in pactis, ꝛ capitulis initis anno. 1432. de quibus. s.

¶ Quo facto eadem die illustr. Marchio predictus ꝯsentiente. d. eius primo genito pro executione. d. ꝑnunciamenti, ꝛ pro remuneratione multoꝝ beneficioꝝ (vt asseruit) per eum receptoꝝ ab illustr. Duce Sabaudie eidem Duci fecit donationeꝫ ſm ꝙ in. d. pronunciamento continebatur.

¶ Et eadem die illustr. Dux predictus, seu eius noīe illustr. Ludouicus eius filius ꝯcessit in feudū illustr. Io. primo genito Marchionis pro ipso Io. ꝛ suis ascēdentibus, ꝛ descendentibus, ꝛ collateralibus agnatis Montisferrati Marchionibus ꝛc. oīa que eideꝫ, vt. s. donata fuerūt (excepto tamen oppido Clauarij, ꝛ qbusdam alijs locis, que Dux voluit pro se libere retinere) ꝛ ita eum inuestiuit, ꝛ in tali inuestitura fuerūt ꝯuentiones, ꝛ ꝑmissiones durissime ꝛ clausule insolite ꝯtra inuestitos, ꝛ in fauorem Ducis.

¶ Hec autem oīa, ꝛ quedam alia gesta inter eos fuerunt postea approbata, ꝛ ratificata, nedū per ipsos Marchionem, ꝛ Ioā. eius primo genitum, sed etiam per Gulielmū, Bonifaciuꝫ. ꝛ theodoꝝ alios filios ipsius Marchionis, qui tamen erant tunc (vt creditur) impuberes. ¶ Decessit ex post Marchio Io. iacobus quattuor filijs superstitibus, videlicet predicto Ioā. ꝛ alijs prenominatis, ꝛ in statu, ꝛ Marchionatu successit Io. primo genitus.

¶ Quo postea sine liberis defūcto in statu, ꝛ Marchionatu successit Gulielmus veniens vigore antiquaꝝ inuestituraꝝ repudiādo hr̄ditatē Io. fr̄is ꝑdefuncti, ꝛ q ēt abstinuerat ab hereditate patris. Et cum inuestiretur de predicto Marchionatu per Federicum Imperatorem, ipse Imperator ꝑprio motu, ex certa scientia, ꝛ de plenitudine potestatis reuocauit, ꝛ irritas declarauit oēs alienationes factas per precedentes Marchiones de rebus ꝑtinentibus ad. d. statuꝫ, ꝛ Marchionatū, ꝛ particulr̄, ꝛ specifice alienationes factas in Ducem Sabaudie, vti meticulosas, ꝛ ex alijs causis inualidas de anno. 1464.

¶ Iste Marchio Gulielmus decessit postea sine liberis masculis superstitibus ei duabus filiabus, vꝫ dn̄a Blāca, ꝛ dn̄a Ioāna, ꝑpter ꝙ in statu, ꝛ Marchionatu successit Bonifacius eius frater, qui ēt fuit per Federicum Impatorem inuestitus de anno. 1487. cum simili reuocatione, de qua. s.

¶ Dn̄a Blanca predicta anteq̄ꝫ nuberet, mortuo iam patre eius, fecit Bonifacio Marchioni, ꝛ patruo eius amplissimam renunciationem paterne hereditatis, ꝛ pactum de ea vlterius non peteda, ꝛ postea nupsit illustr. Carolo ꝑmo Duci Sabaudie cum certa ei ꝯstituta dote. Deinde decessit sine liberis, ꝛ (vt asseritur) in testō fecit sibi heredē illustr. Carolum modernū Ducem Sabaudie.

¶ Reperit̄, ꝙd ann. 1504. Maximilianus Impator, Philiberto tūc Duci Sabaudie genero eius, seu ipso petente oēs alienationes, donationes, ꝯcessiones, ꝛ ifeudationes, ꝑmissiones, ꝛ oblōnes, ꝛ ratificationes de qbus. s. initas iter illustr. Io. iacobuꝫ Marchionē Montisferrati, ꝛ eius filios ex vna, ꝛ illustr. Ducē Sabaudie, ꝛ eius filiū ex alia approbauit, ꝯfirmauit, roborauit, ꝛ penitus seruari ꝑcepit ex certa scia, motu ꝑprio, ꝛ de plenitudine ptātis, mandās Gulielmo iuniori tūc Marchioni mōtisferrati, vt oia ꝑdicta obseruet, atq; ipꝫ ducē Sabaudie ſꝫ illa recognoscat.

¶ Qui tamen Maximilianus etiaꝫ dicitur predictas alienationes reuocasse, qꝛ ipsum Gulielmum inuestiendo interseruit in eius lr̄is, ꝛ priuilegio inuestituras factas per Federicum Imperatoreꝫ de predictis Gulielmo antiquiori, ꝛ Bonifacio cuꝫ predictis reuocationibus ipsas inuestituras cum oībus suis clausulis confirmando.

¶ Iste Gulielmus iunior successerat Bonifacio predicto eius pr̄i. Et ei postea successit Bonifacius iunior eiꝰ filius. Et demū in Marchionatu successit Io. georgius patruus vltimi Bonifacij, ꝛ frater Gulielmi iunioris. Qui per serenis. ꝛ inuictis. Impatoreꝫ nr̄m Carolum qntuꝫ fuit inuestitus, ꝛ in tali inuestitura fuerūt inserte, ꝛ approbate inuestiture iam facte per Federicū cū predictis reuocationibus.

¶ Qui Ioan. georgius tandeꝫ sine liberis decessit superstite sibi illustr. domina Margarita filia Gulielmi fratris eius, ꝛ hodie illustr. Ducissa Mantue, que ei, vti proximior agnata, ꝛ nullis existentibus masculis, in hereditate, ꝛ in Marchionatu successit.

¶ Uerū Imperatoris Caroli qnti ordine status, ꝛ Marchionatus predictus cum omnibus eius bonis, ꝛ alijs ēt, que predictus Ioan. georgius possidebat tempore mortis pro bono pacis, ꝛ ne scādala oriantur, peruenerunt ad manus quorūdam agentiū sue Cesaree Maiestatis, que cām ipsam. i. ad quem talis status, ꝛ bona eius in totuꝫ, vel in ꝑtē de iure ꝑtineāt, cōmisit qbusdā ꝺlegatis inter quoscūq;, seu quascūq; ꝑsonas ius aliqꝺ super eis pretēdentes.

¶ Nunc illustr. dn̄a Margarita ꝑdicta in primis vti proximior agnata ꝛ hr̄s petit se mitti in possessionem oium bonoꝝ etiam feudalium quorūcunq;, que per. d. Io. georgiū possidebant. Et plus ēt petit ex post, habita prius possessione (inquantum sit opus, ꝛ non aliter) se vna cum illustr. Duce Mantue eius marito, tā ꝯiunctiꝫ, q̄ꝫ disiunctiꝫ ꝺclarari veros Marchionissaꝫ ꝛ Marchionē Mōtisferrati.

¶ Sꝫ ex aduerso illustr. dux Sabaudie modernꝰ duo petit.

¶ Primo ꝺclarari bona oia ꝑ suos antecessores ifeudata Marchionibus Mōtisferrati ſm ꝙ. s. dictū fuit iure directi dn̄ij etiaꝫ cum vtili ad se redijsse, ꝛ sibi restitui, vel sic in eoꝝ possessionem mitti attento, ꝙ illustr. Ioan. georgius sine liberis decessit, ꝛ reperitur penitus extincta linea masculina illius Ioan. primo loco inuestiti.

¶ Scḋo vt heres dn̄e Blance petit hereditateꝫ Gulielmi patris eius, seu se mitti in possessionē bonoꝝ. d. hr̄ditatis.

¶ Quibus sic stantibus queritur quid iuris?

SVMMARIVM

¶ Quod mulier agnata, ꝛ heres vassalli decedentis sine masculis debeat mitti in possessionem omniū bonoruꝫ. etiam feudaliū, que per ipsum tpe mortis possidebant.

De quadam donatione bonorum feudalium sine consensu domini directi facta quomodo dicatur inualida si dicatur facta per metuꝫ, vel ex defectu ꝯsensus dn̄i, vel propter preiudicium agnatorum, quando feudum est antiquuꝫ, ꝛ an ratificatio domini longo post tempore facta re non integra illam confirmet.

Et de renunciatione facta per filiaꝫ paterne hereditati eo mortuo in manibus patrui, vtrum ꝛ quando ipsam, vel eius heredem remoueat a petenda hereditate paterna, vel bonis eius.

1 Agnata proximior defuncto debet mitti in possessionem omnium bonorum, etiam feudalium.

2 Inuestiens debet ita agere, vt inuestitus liceat possidere.

3 Inuestitura alicui facta pro se ꝛ suis ascendentibus, descendentibus, ꝛ collateralibus agnatis an debeat intelligi solum de masculis, ꝛ non de feminis.

4 Femine regulariter dicuntur incapaces feudoꝝ, ꝛ contra eorum naturam est, vt succedant, ꝛ. i. nu. 24.

5 Assertioni nostre contra nos creditur, vide. i. nu. 55.

6 Uerbis enunciatiuis in preiudicium contrahentium stat.

7 Obediens. l. licet inuitus faciat, non dicitur facere metu, per quem rescisio concedatur.

8 Libertas summa est obedire, ꝛ seruire legi, ꝛ rationi.

9 Metus si iuste infertur alicui, ille conqueri non potest se metu fecisse.

10 Metus suspitio tollitur per ratificationem actus subsecu

tum.vide.j.nu.62.
11 Uerba ista donamus, largimus, in aliqua ꝯcessione posita feudalem concessionem non important.
12 Feudi alienatio potest fieri, quando hoc in inuestitura conceditur, sed regulariter non.
13 Tenor inuestiture attendi dꝫ, ⁊ derogat nature feudorum.
14 Compromissum sicut potest fieri de rebus feudalibus sine consensu dñi, ita etiam debet posse proferri laudum, vide.j.nume.76.et.82.vbi late.⁊ nume.123.
15 Inuestitura inualida validatur per subsequentem ratificationem, ⁊ confirmationem Imperatoris factam.
16 Clausula motu ꝓprio posita in rescripto tollit omnē subreptionem, vide.j.nu.98.vbi distinguit.
17 Reuocatio feudi facta, non citato eo cui ius erat quesitū an sit valida, ⁊.j.nu.109.⁊ seq.
18 Prelatus sicut res acquisitas intuitu ecclesie etiā mobiles alienare pōt ob merita recepta, ita etiaꝫ pro remuneratione beneficiorūꝫ licet donare, quod alias non liceret.
19 Cōfirmatio ex certa scia per Imperatorē facta seruari dꝫ.
20 Heres factum defuncti comprobare debet.
21 Renunciatio per minorem facta cum iuramento debet seruari, ac si maior fuisset.
22 Femina de consuetudine succedit in feudo ligio.
23 Que sit ratio huius consuetudinis.
24 Genus masculinum quando comprehendat femininum.
25 Delegatio alicui fcā sub noīe dignitatis trāsit i successorē.
26 Metu iusto ⁊ probabili factum reuocari debet.
27 Cōmodum ⁊ vtilitatē quis reportare non debet ex eo facto, ob quod sui auctores penam pati debuissent.
28 Actionem quis ex improbitate consequi non debet.
29 Bellum nunq̄ dicitur iustum ex parte mouentis, nisi illud moueat ex iusta causa, ⁊ cum superioris auctoritate.
30 Belli suscipiēdi auctoritas, atq; ꝯsiliū apud pncipē dꝫ eē.
31 Recipiens aliqd sub pretextu pacis ineunde, vti receptū ob turpem causam ex parte recipientis, restitui debet.
32 Recipiens a deponente aliquid vt depositū reddat, illud eadem conditione restituere debet.
33 Repeti pōt id qđ datur, vt quis a sacrilegio, furto, vel homicidio abstineat, q̄ talia de re illicita sunt.
34 Metus iustus est, vbi quis timet perditionem bonorum, vel maioris partis.
35 Metus ꝑditionis oīum bonoꝝ vel maioris ptis eq̄parat̄ metu mortis maxīe si adest piculū ꝓꝑe psone, vel suoꝝ.
36 Terror armorum in manu potentiorum inducit iustum ⁊ probabilem metum.
37 Metus carcerum dicitur iustus, ⁊ probabilis.
38 Parentes magis in filijs, q̄ꝫ in se terrentur.
39 Nemo presumit̄ velle se ipsum, ⁊ statum suū anichilare.
40 Largitiones ob merita fieri debent.
41 Imaginem falsitatis habet, quod est remotum a verosīli.
42 Inimicus de recēti recōciliatus vti inimicus a testimonio repellitur.
43 Qui iniuriam infert, aut inferre conat̄, inimicus dicitur.
44 Metus cadens in constantem virum impedit executionem actus meticulose facti.
45 Arbitrio iudicis remitti debet, quis dicatur metus probabilis, ⁊ qui cadat in constantem virum.
46 Dolus, ⁊ mala mens ex inditijs ⁊ cōiecturis probantur.
47 Pacta ⁊ iuramenta insolita, ⁊ durissima augent suspitionem doli, ⁊ fraudis.
48 Hec verba in aliquo contractu posita, ꝙ motu proprio ⁊ spōte faciebat tempore metus prolata, non tolunt metum, sed potius augent.
49 Metu quemadmodum quis inducitur ad contrahendū, ita ēt ad ꝓferendū illa verba motu ꝓprio, ⁊ spōte ⁊c.
50 Renuntiato facta per aliquē exceptioni quod metus causa in contractu tempore metus illati, dicitur etiam ipsa facta metu, ⁊ metum multiplicat.
51 Contractus si probatur simulatus dicetur simulata etiam renunciatio simulationis.
52 Durante causa metus durat etiam metus.
53 Metus durat, donec est in facultate eius cuius metu aliquid, fit offendere.
54 In sua libertate quis non dicitur esse, donec est in territorio aduersarij, eo q̄ ab eo facili detineri potest.
56 Donatio vltra.cccc.aureos sine insinuatione non valet.
57 Asserenti in donatione merita interuenisse non credit̄, qñ demptis meritis non est in potestate sua sic disponere.
58 Ex assertione meritorum presumitur circunuentio iuris cū ab illis validitas donationis consistit.
59 Insinuationis defectus in donatione an tollat̄ per iurm.
60 Insinuationis solēnitati renunciari non potest.
61 Protestatio iusta causa vestita, licet sit contraria facto, iuuat protestantem, maxime si inest iuramentum.
62 Ratificatio facta ēt ex interuallo non dicit̄ facta ex voluntate, sed per metum, si adhuc duret causa metus.
63 Credendum non est, ꝙ quis velit approbare contractus, quos per metum ⁊ inuitus fecit.
64 Statuto si caueatur, ꝙ ꝯtra instrm non possit opponi exceptio doli vel metus, qui per metum ꝓmisit, postea soluens non dicitur ex eo approbare contractum, sed presumitur ꝙ id faciat ob metum statuti.
65 Uendens metu, recipiens postea precium, non dicitur contractū sponte approbare, sed presumitur ꝙ receperit, vt sibi consulat aduersus metum inferentem.
66 Metus non dicitur purgatus, si ob potentiam aduersarij, periurij metum, ⁊ ob timorem perditionis bonorum contractus metu facti comprobentur.
67 Metus nihil aliud est, q̄ꝫ mentis trepidatio instantis, vel futuri periculi.
68 Uassallus feudum sine consensu domini alienare non pōt.
69 Donatio feudi sine domini consensu non valet.
70 An autem hoc possit fieri alium infeudando.
71 Nemo potest plus iuris in alium transferre, q̄ꝫ in se hꝫ.
72 Feudi donatio non valet, etiaꝫ si fiat ab eo, qui aliquo modo potest alienare, si per talem donationem deformetur dignitas feudi.
73 Feudum francum an possit sine consensu domini alienari.
74 Feudum, vt sit francum, requiritur, ꝙ expresse de hoc in inuestitura fiat mentio.
75 Laudū datū super non cōprehensis in cōpromisso nō vꝫ.
77 Qui non potest de aliqua re disponere, non potest etiaꝫ de ea compromittere.
78 Compromissum de feudo si fit, fieri debet in pares curie, ⁊ sine preiudicio domini.
79 Regalia compromitti non possunt sine Imperatoris consensu, nec factum sine eius consensu prorogari potest.
80 Imperatoris est preiudicium mutare vassallos.
81 Uassallus mutari non potest ignorante domino.
83 Littere subreptitie non debent attendi.
84 Littere ad lites, ⁊ beneficia per subreptionē vel obreptionem impetrate sunt nulle.
85 Littere dicuntur subreptitie, quando in earum impetrationem exprimitur aliquid, quod non sit verum, vel taceturaliquid, per quam expressionem, vel taciturnitatē princeps facilius inducitur ad ꝯcedendum ⁊c.
86 Differentia an sit inter subreptionem ⁊ obreptionem.
87 Subreptio secundum canonistas quando dicatur, ⁊ similiter obreptio.
88 Factum nedum debet in rescripto narrari, sed etiam quomodo, ⁊ ex qua causa sit factū, alioquin si hoc taceatur, rescriptum subreptitium redditur.
89 Imperator habet omnia iura in scrinio pectoris.
90 Credendum non est a principe emanare rescriptū, in quo ius peruertitur.
91 Imperator rata non solet habere, que metu facta sunt.
92 Imperatoris consuetudinem sufficit allegare ad cognoscendam subreptionem.
93 Imperator non de facili confirmat concessiones ob quas feudum Marchie deformis efficeretur.
94 Feudum Marchionatus est feudum Regale, quod aliquo modo diuidi non debet.
95 Impubes nō potest ex defectu intellectus aliquid comprobare, cum illa etas, quod videt, ignorat.
96 Iuramentum impuberis non potest eius supplere defectum intellectus.
97 Non creditur ꝙ quis contra suum factum veniat, nisi circunuentus sit, maxime in reuocatione beneficij.

99 Imperator qua facilitate inducitur ad concedendum literas, eadem inducitur ad ponendum tales clausulas, videlicet motu proprio &c.
100 Clausula motu proprio non tollit subreptionē false expressionis, nisi sit erratum in modica quantitate.
101 Papa cōferēs bñficiū curatū si asserat illud eē sine cura, vel qd sīle, vitiaṫ cōcessio, & nō tolliṫ vitiū p clā motu ppō,
102 Remotio p Papam facta de aliquo plato, qr demēs erat dz seruari, si falsum id sit, etiam si sit clā ibi motu pprio.
103 Rescriptum principis non valet, etiam cum clausula motu proprio, si in eo sit expressum aliquod falsum.
104 Clā motu pprio nō opaṫ cōtra presumptā mentē pncipis.
105 Clā motu pprio, ēt sicum ea adessent alie due clausule, videlz ex certa scia. & de plenitudine ptātis, imo ēt clā nō obstantibus, nō tñ facit psumere pncipem velle alicui in iure suo, vbi de facto non fuerit informatus, piudicare.
106 Priuilegia, & rescripta principis debent intelligi sine alterius graui preiudicio.
107 Geminatio actus & multiplicatio cum clausulis ad futura derogatorijs pcisam mentem disponētis demonstrant.
108 Clā derogatoria ad futura in inuestitura posita, cum expressa annullatione sequentiū, in alijs inuestituris factis per eundēmet Imperatorem necesse est, ꝙ de illa fiat mentio, & expresse reuocetur.
109 Donatio facta per aliquem de aliquo feudo sine consensu Imperatoris, cum non valeat, potest per Imperatorem reuocari absqꝫ aliqua citatione.
110 Citatio non requiritur, vbi pars euidenter caret probabili defensione.
111 Citatio reqriṫ, qñ agiṫ ꝺ cōfirmatiōe eius, qð ꝺ iure nō vz.
112 Modificatio, vel restrictio alicuius priuilegij, vel beneficij sui, qñ fit p pncipem, reqriṫ citatio eius qui inde leditur.
113 Citatio tunc requiriṫ, qñ princeps cōcedit aliqð priuilegiū in preiudicium tertij, qñ ille tertius, si citatus fuisset, pncipem in contrariam sententiam inducere potuisset.
114 Extrema habilia, videlicet extremum a quo, & extremum ad quod requiruntur in fictione translatiua.
115 Ratificatio nunqꝫ operatur, quando res nō sunt integre, sed facta est aliqua rei mutatio.
116 Alienans feudum, si decedat anteqꝫ dñs directus consentiat, consensus eius nō preiudicat successoribus alienantis, qr scilicet res non est integra.
117 Ratificatio nunqꝫ operatur, quando actus medius obuiat coniunctioni extremorum.
118 Ratihabitio non trahitur retro in preiudicium iuris medio tempore quesiti tertio.
119 Dominus rei per alium obligate, si ratificet illam obligationem, non tamen preiudicabit tertio cui ante ratificationem dominus illam obligauerat.
120 Vassallus in feudo antiquo nō pōt successoribus & agnatis suis preiudicare, qui ad illud feudum ex antiquis inuestituris venire possunt.
121 Feudum antiquum per vassallum alienatum non acquiritur dño, sz filijs, aut agnatis eius, vt ipsi mortuo alienante recuperare possint, vide ī. nu. 139.
122 Cui damus actionē, eidem multomagis cōpetit exceptio.
124 Impator sine culpa non pōt priuare aliquem iure quesito.
125 Imperatori non pmittitur venire cōtra suam pmissionem.
126 Clausula ex certa scientia non operatur in his, que sunt facti, que Imperator presumitur ignorare, maxime quando agitur de auferendo iure quesito.
127 Impubes iuramento non obligatur.
128 Quid iuris si sit doli capax.
129 Metus ita operatur ad rescissionem actus vt etiam iuramentum sic prestitum vires non habeat.
130 Iuramentum non dz esse iniquitatis vinculum.
131 Minores & mulieres ex simplicitate cōtraxisse dicuntur, quando damnificantur.
132 Iuramenti vires impediuntur, vbi contingit quem enormiter ledi, maxime si sit minor.
133 Iuramentum est psonale, nec transit ad successorē, sed cum persona vis eius extinguitur, qñ est sup actu inualido.
134 Heres cōtra factum defuncti venire quando possit.
135 Qui non est heres patri an possit in feudo succedere, & ī. nu. 137. & seq. & nu. 141.
136 Opponere qs de iure tertij ad se non spectante non pōt.
138 Repudians hrditatem pris nō repelliṫ ab his, que ad eum perueniunt non ex causa hereditaria, sed diuersa.
140 Feudū ad se reuersum Imperator alteri concedere pōt.
142 Frangenti fidem eidem etiam frangenda est.
143 Et hoc etiam si sit iuramentum interpositum.
144 Dñs & vassallus circa fidē seruādam adinuicē pari passu ambulant, & eadem culpa suo iure inuicem priuantur.
145 Hereditas decedentium primo loco defertur filijs tam feminis ꝙ masculis.
146 Filia ēt cū iurō renuncias hrditati prñe, maxime si est iuuenis, dr lesa enormiter, iō vti heres eam petere poterit.
147 Iura sua remittentibus non est dandus regressus.
148 Contractus ab initio a voluntate procedunt, cum facta sunt, de necessitate seruari debent.
149 Mulier iurās quoquo modo nō cōuenire p se vel suos heredes excluditur a remedio restitutionis in integrum.
150 Minor pro maiori habeṫ pp eius iurm qð firmat cōctum.
151 Mulier faciens quietationem, finem, & pactum de vlterius non petendo dicitur donare.
152 Donatio ob causam impleta causa non potest reuocari. Et valet ēt sine insinuatione, lz excedat duc. ccccc.
153 Donatio seu renūciatio fcā p mulierem ei, q eā dotare nō tenebaṫ, si eā honorifice dotauit, valet, & cōseruari dz.
154 Pñtia pris, fris, vel patrui nō sufficit ad inducendū iustū metum, sed reqritur ꝙ mine vel verbera interueniant.
155 Res mobiles triēnio vsucapiuntur, imobiles vero prescribuntur longo tempore.
156 Bona fides ex titulo etiam putatiuo presumitur.
157 Petitio hrditatis regulariter nō daṫ cō titulo possidētem.
158 Petitioni hereditatis prescribitur spacio. xxx. annorum.
159 Remediū. l. fi. C. de edi. di. adri. tol. tolliṫ per pscriptionē.
160 Remediū. d. l. fi. non pcedit nisi respectu bonorum, que defunctus tempore eius mortis possidebat.
161 Remedium. d. l. fi. non procedit aduersus eum qui possidet, & titulum sue possessionis habuit a defuncto.

CONSILIVM LXXVII

Dirigat Dominus verba mea in viam veritatis, & iustitie. Licet in presenti cōsultatione de rebus maximis agatur, qr scilicet de magna parte status, & Marchionatus Montisferrati, & licet etiam in ea magna dubitatio primo aspectu videatur, tamen oibus recte pensatis, que in facto presupponuntur eius resolutio facilis, & satis clara vr, vt ex infra dicendis apparebit. ¶ Et vt distincte pcedam, tria principaliter videnda sunt. ¶ Primo, vtrum illustr. Dux, & Ducissa Mātue debeant mitti in possessionē totius status, & Marchionatus Montisferrati, aliorūqꝫ bonorum omnium que per illustr. Ioā. georgiū Marchionē nup defunctum possidebanṫ, non obstante petitione quadā pro parte illustr. Ducis Sabaudie porrectā? ¶ Scdo, vtrum predicto illustr. Duci Sabaudie ius aliqð cōpetat occasione assertarum cōuentionū, donationis infeudationis & ratificationū aliorūqꝫ oium, de quibus in sua positione? ¶ Tertio, vtrū idem illustr. Dux tanqꝫ heres illustr. dñe Blance filie quondam illustr. Marchionis Gulielmi antiquioris possit de iure ipsius Gulielmi hereditatem petere, prout petit.

1 ¶ † Circa primū paruū est insistendū, qr alias nō sunt multi menses ꝙ cōsului illust. dñam Margaritā Ducissam Mātue, vti proximiorem agnatam, & heredem illustr. Ioan. georgij nouissime defuncti mittendam esse in possessionem oium bonorum, que possidebantur tpe mortis per Ioānem georgium predictū etiā ꝙ essent feudalia iuxta doctrinā Ioan. andre. in additio. Spec. in titu. de testamēt. §. si quis videre circa finem. in additio. in versicu. psonam. in fi. relatam, & approbatam per Alexan. & Ias. in fin. C. de edicto diui adriani tollendo. Et sm ꝙ in terminis consuluit Deci. in consilio. ccccxxiij. Proponitur, ꝙ Magnifica. tertia colum. & per alias auctoritates, & rationes, quas in dicto consilio allegaui. Ad quod breuitatis causa me remitto.

¶ Item et in eodē ɔsilio firmaui tandē dñam Margaritam illustrissimā cum illustrissimo Duce Mantue eius coniuge simul mittendos esse in possessionem status, ⁊ Marchionatus Montisferrati vigore inuestiture eisdem ɔcesse per inuictissimum Imperatorē nostrum Carolum quintū. ea enim stante ɔuenit vt eis sic inuestitis vacua possessio tra
2 datur. † sic enim debet inuestiens agere, ⁊ operari, vt inuestitis liceat possidere, ⁊ vti frui iuxta .c.i.§.fi. de no.for.fideli. vbi per doc. maxime Marti. laudē. ⁊ c.i.§. si facta. si de feu. fuer. ɔtro. inter domi. ⁊ agna. vbi etiam doc. tradūt maxime Bal. in .i. col. ver. extra quero. el primo. cum concordan. de qbus in dicto ɔsilio. Et eo presertim, q2 talis inuestitura presumi debet iuridice facta, vt etiam ibi dixi, ⁊ ad ibi dicta me remitto. Concludendo in primis sup possessione iudicandum esse predictos illustrissimos Duces Mātue omnibus alijs exclusis mittendos esse in possessionem, vt .s. atq3 etiam in ea ɔseruandos, donec alius de suo potiori iure docuerit ex iuribus, ⁊ rationibus, de qbus in dicto ɔsilio. ¶ Nec huic conclusioni obst. q illustrissimus Dux Sabaudie dicat castra, ciuitates, villas, ⁊ alia, que petit esse bona feudalia, seq3 habere dñium directū mediāte infeudatione per suos antecessores facta, ⁊ nūc talia feudalia reuersa esse ad eum per defectum linee masculine illustrissimoꝝ Paleologoꝝ, ⁊ propterea etiam ipse petat se mitti in possessionem offerendo ꝓbationes in promptu, ⁊ in ɔtinenti. Quoniam rñdetur, ⁊ pro clara resolutione aduertendū est, q2 ex parte illustrissimoꝝ Ducū Mantue negatur, q talia bona per Paleologos retinerent̃ in feudū ab illustrissimo Duce Sabaudie, sed solū a sacro Romano Imperio recognoscebant̃ vna cum toto Marchionatu predicto, ⁊ asserta infeudatio cū donatione, ⁊ alijs, que illam precesserunt, ⁊ secuta fuerunt, fuit omnino inualida nullum ius prebens Duci predicto Sabaudie, prout hoc plenius ostendet̃ infra in .ij. q. Et sic in effectu dicimus esse ɔtrouersiam inter illustrissimum Ducem Sabaudie dicentem se domi. feudi, ⁊ agnatam defuncti illud negantem, vt sic iter eos dicatur esse .q. de feudo. Quo posito dico q oīno illustrissima Ducissa Mantue, vti ꝓximior agnata, ⁊ heres defuncti est mittenda in possessionem, vt est casus in c.i.§. defuncto. si de feu. conten. sit inter domi. ⁊ agna. ⁊ ibi doc. dicūt. ⁊ licet ille tex. loquatur in filia, tñ procedit etiā in qualibet agnata, que vti ꝓximior sit heres, vt per Deci. in .d. ɔsil. ccccxxxiiij. iij. colum. ⁊ plene dixi in dicto consilio. ¶ Nec dicat̃, q illustrissimus Dux Sabaudie vult, ⁊ ita offert in continenti ꝓbare, q2 dico, q istud est impossibile. Primum, q2 veritas est in contrarium, vt dicetur in .ij. q. ¶ Item etiam q2 illud est difficilis discussionis, ⁊ sic requiret altiorem indaginem, merito non debet heres impediri, quin mittatur in possessionem omnium bonoꝝ etiā feudalium, vt in dicto ɔsi. plene deduxi. ¶ Preterea etiā dicit illustrissima Ducissa posito (absq3 tamē preiudicio veri) q vnq3 talia bona ꝓbarent̃ feuda recognita ab illustrissimo Duce Sabaudie, non tñ tale erit feudum, in qd illa succedere non possit, attento q illa succedit in Marchionatū, ⁊ est de agnatis collateralibus illius Jo. qui asseritur de tali feudo inuestitus, cum in inuestitura etiam dicatur, ⁊ pro collateralibus agnatis Marchionibus Montisferrati. ¶ Et l3 sup hoc possit fieri aliqua disputatio dicendo, q d3 intelligi de masculis, ⁊ ex alia parte hoc negando, tñ (cū et illa reqrat altiorē indaginē) non d3 differri, qn iudicet̃ sup possessorio, ⁊ mitti d3 dña Margarita illustrissima Ducissa Mātue in possessionē, atq3 in ea ɔseruari, vt modo dixi; ⁊ plenius in .d. ɔsil. ad qd me remitto. Et ista sufficiāt circa .i. q. ¶ Circa scdam videbit̃ fortasse cuipiam illustriss. Ducem Sabaudie ius hr̃e ad bona, que per .q. illustr. Ducem Amadeum antecessorem suum, siue noīe eius per illustrem Ludouicum eius filium fuerunt infeudata Joāni tūc primo genito illustr. Marchionis Joā. iacobi, ꝓut nunc per ipsū petitur. Et ita et mihi primo aspectu visum fuit.
3 ¶ † Nam cum infeudatio predicta, seu eius inuestitura facta fuerit ipsi Jo. pro se, ⁊ suis ascendentibus, descēdentibus, ⁊ collateralibus, agnatis, vr̃ q debeat intelligi solū de masculis, ⁊ non de feminis, sicut qn̄ dr̃ pro se, ⁊ heredibus, d3 tñ de masculis descēdentibus intelligi, vt vr̃ probari in .c.i.§. ⁊ si clentulus, vbi doc. dñt de alie. feu. ⁊ declarat Cor. in ɔsi. xvj. Aperta frōte. ij. col. i. vol. vbi alle. d. §. ⁊ si clientulus. ⁊ alia qdā iura, vt per eū, tradit Alex. post Bal. in .l. etiam. ff. sol. mat. ⁊ Deci. in ɔsi. ccviij. Ad clariorem. iij. col. ⁊ in ɔsi. ccccxij. Consuluit. colū. fi. cum multis
4 ɔcor. qui allegari possent. † Femine. n. pro regula dñr feudoꝝ incapaces. c.i.§. hoc aūt. qui feu. da. pos. ⁊ c.i.§. filia. de suc. feu. cum si. ɔtra nām feudoꝝ est, ⁊ etiam ɔtra ɔsuetudinem, vt femine ad illam admittant̃. c.i.§. fi. qd sit inuestit. tradit Bald. multas rōnes allegans in .l. quotiens. iij. col. C. de suis ⁊ legit. ⁊ plene scribit do. Maria soci. auus meus in ɔsi. xix. Pro decisione. i. ⁊ ij. col. Alex. in ɔs. xxix. Qm̄ abunde. i. vol. ⁊ in .l. sed si hac. §. libertus. ff. de in ius voc. ⁊ plenissime per Curt. seniorem in ɔsi. xlix. Memorie recolende. col. v. ⁊ vj. cum alijs multis, quos referre longū esset. Cum igitur in ꝓposito nullus extet agnatus masculus predicti Joānis primo inuestiti, aut Joā. georgij nuper defuncti, satis clare vr̃ ɔcludendum eiusmodi feudum esse apertum illustriss. Duci Sabaudie, tanq3 dño directo per iura satis nota. ¶ Et si dicat̃, quō potuerunt .d. bona per illustriss. Ducem Sabaudie dari in feudū, cum illa fuerint semp Marchionū Montisferrati. Rñdetur, q imo tpe infeudationis erāt ipsius Ducis vigore donationis de eisdem bonis facte Duci predicto per illustriss. Joā. iacobum Marchionem Montisferrati, vt ex publico instrō appet. ¶ Nec predicte ɔclusioni vr̃ obstare, si dicat̃, q talis donatio de iure non valuit. Primo q2 metu facta fuit, ⁊ per impressionem. Scdo, q2 fuit facta de bonis feudalibus sine ɔsensu dñi directi. Item ⁊ tertio, q2 saltem non valuit in preiudicium descendentium, qbus ius veniebat querendū ex antiquis inuestituris. Qm̄ ad ista videtur rñderi posse, vt .j. ¶ Nam quo ad primum negari pōt, q interuenerit aliquis metus, aut aliqua impressio, vt ɔstare vr̃ ex forma cōtractus, in quo asseruit illustriss. Jo. iacobus Marchio predictus donationem illam facere ꝓprio motu, ⁊ q2 sic sibi placuit, ⁊ in remunerationē maximoꝝ beneficioꝝ per eū receptoꝝ ab illustriss. Duce, qbus sic veris existentibus apparet nullum fuisse metum, vera aūt presumunt̃. cum ab il
5 lo sic assertum fuerit. † nostre. n. assertioni credit̃ ɔtra nos.
6 iuxta .l. cum precū. cum si. C. de lib. cau. † ⁊ alias dr̃, q verbis in instrō enunciatis stat̃ in preiudicium ɔhentium, vt p Pau. de ca. post Cy. in .l. cum aliqs. in fi. C. de iure delibe. Preterea nō vr̃, q metus, aut aliqua impressio ɔsiderari possit, ex quo tam donatio, q3 secuta postea receptio infeudationis ⁊ iurm̄ fidelitatis fuerint facta pro executione ꝓnunciamenti ⁊ laudi per arbitros cōmissarios a partibus per prius electos ɔcorditer, saltem tacite, vt dr̃ in puncto, ⁊ ɔñter fuerunt facta iure cuiusdam obl̃onis, que lege iubēte erat adimplenda, ⁊ quam ipse ptes sibi sponte, tacite cōpromittendo, ⁊ ꝓnunciamentū approbando, iniunxerūt,
7 merito vr̃ cessare oīs ɔsideratio metus, † q2 qui obedit legi, etiam q inuitus faciat, non dr̃ metu facere (loquor de metu, ꝓp quem actus rescissio ɔcedatur) iuxta .l. si mulier.
8 in ꝓn. ⁊ ibi sentit Bar. ff. qd me. ca. † imo seruire, ⁊ obedire rōni, ⁊ legi sūma libertas est, vt inqt Bal. in trac. scism. mihi in .v. col. ver. qd si libertas querit̃. qui reperit̃ impres
9 sus in rub. C. si qs aliq. test. ꝓhi. † Nec pōt qs conqueri dicens se metu fecisse, si metus ille iuste iferat̃, vt tradit Deci. in .l. in oībus. in prin. ff. ð reg. iur. ¶ Preterea fuit per prefatos illustriss. Jo. iacobum Marchionem, ⁊ Jo. filiū eius renunciatū exceptioni metus, ⁊ asseruerunt se esse in vera
10 libertate cūdi, stādi, recedendi, ⁊ ɔhendi. ¶ † Et preterea vr̃ tolli omnis ɔsideratio, ⁊ suspitio metus, ⁊ si qs fuerit, videtur fuisse purgatus, q2 illustriss. Jo. iaco. ex post existens in patria oīa Taurini gesta ratificauit, non aūt ɔtra ea reclamauit, qd et fecerunt oēs filij eius, vt ex instrīs ratificationum ɔstat manifeste, pro quo vr̃ tex. in .l. ij. ⁊ ibi tradunt doc. C. q met. cau. ⁊ tradit̃ et in .c.i. extra eo. tit. facit. c. de illis. de desponsa. impub. in fi. ⁊ c. ad id. cum glo. de sponsal. cum simi. ¶ Quo ad scdm videtur posse rñderi pluribus modis. Et primo negando, q eēnt bona feudalia, nam in ɔcessione facta per Ottonem Imperatorē Aledramo primo Marchioni Montisferrati, non vr̃, q iste Marchionatus fuerit datus in feudum, sed vr̃, q fuerit pura, ⁊
libera

11 libera donatio† vt videtur probari in verbis illius cócessio nis, dum dr, concedimus, donamus, atq3 largimur cũ prãte védẽdi, alienandi, ⁊ alia omnia faciendi pro animi arbitrio ⁊c. ista. n. verba non important concessionem feudalez, prout voluit Old. in consi. clix. ex pñti themate in primo dubio, tradit Alex. in consi. cciiij. ponderatis. iiij. col. v. vol. ⁊ Deci. in consi. ccviij. ad clariorem. ij. col. ver. postremo aduertendum cum similibus, vt alias dixi in ꝯsilio per me edito in fauorem Illustrissimorum Ducum Mantue contra Illustris. Marchionem salutiarum. ¶ Uel secundo posito, ꝙ fuerint bona feudalia, seu aliquo modo de feudo participarent, responderi potest, ꝙ fuerit feudum non hñs propriam naturam feudi iuxta tit. de feu. nõ hab. ppriam nat. feud. presertim in hoc, vt potuerit libere, ⁊ absq3 dñi Imperatoris consensu alienari, attento, ꝙ ipsi Aledramo, ⁊ heredibus fuit ꝯcessa libera potestas alienandi, ⁊ omnia faciẽdi pro animi arbitrio, vt dictum est, ⁊ declarat patruus, ⁊ dñs meus Soci. in consi. cclij. visis instrumentis col. penu.
12 versi. sed premissis nõ ob. ¶ † Et lz alias alienatio feudi ꝑ regula fieri non possit, tñ regula nõ ꝓcedit, qñ talis aliena-
13 tio reperit ꝯcessa in inuestitura† nã semp ipsa inuestitura, ⁊ tenor eius attendi dz, ⁊ derogat cuilibet nature feudoꝝ, vt ꝓbatur in. c. i. d duob. fratr. a capit. inuesti. ⁊ ibi not. Bal. qui idẽ dixit in prelud. feud. in. iiij. diuisione. ⁊ Pau. de cast. in consi. clxxvj. vr dicendum in prin. j. vol. secundum nouaz impressionem. Curt. in cons. xlix. memoria repetens col. xx. cum multis qui allegari possent, vt per Jas. in consi. clxxx. commune ciuitatis. iiij. col. ver. iij. mouéor. ij. vol. ⁊ per eundem quodã ꝯsili. incip. circa primũ. iiij. col. ver. vj. ad predicta quod reperitur inter consilia Bruni. numero. viij. ⁊ per ipsum Brun. in consil. xxix. circa antedictum casuz. ij. col. ¶ Uel ⁊ tertio responderi potest, posito ꝙ fuissent simpliciter bona feudalia, ⁊ secundum feudorum naturam regulanda, nam vr, ꝙ omnino predicta donatio cũ in feudatione sequenti valuerit, qz omnia facta fuerũt in executionem laudi, ⁊ pronunciamenti illorum arbitroꝝ lati vigore ꝯpro
14 missi saltẽ tacite in eos facti. ¶ † Nam sicut de iure pót fieri cópromissum de rebus feudalibus ẽt sine ꝯsensu dñi, vt vr text. in. c. i. §. si aũt inter. de lege corra. ⁊ in. c. i. an apud iudi. vel dom. q. fe. deter. cum similibus ẽm ꝙ magis cõiter feudiste determinant vt tradit Curt. in tract. feud. car. xl. j. ⁊. ij. col. versi. viij. principaliter ita ẽt debuit posse fieri, ⁊ quidem valide. d. pronunciamentum, ⁊ laudum ꝓferri, ⁊ successiue postea executioni mandari absq3 aliqua licentia dñi directi cũ igit predicta donatio, ⁊ sic feudi alienatio fuerit facta ꝑ executione iã lati laudi, vt dixi, seqtur, ꝙ vr valuisse ẽt sine ꝯsensu imperatoris directi dñi, ⁊ secundum has tres solutiones predicta donatio, ⁊ alienatio videt valida vsq3 ab initio. ¶ Sed posito, ꝙ ab initio nõ valuisset quarto loco vr posse rñderi, ꝙ saltẽ validata fuit ꝑ ꝯsensum, ⁊ ꝯprobationẽ Maximiliani imperatoris, q de anno M. D. iiij. in amplissima forma laudauit, ⁊ approbauit, ꝯfirmauit, ratificauit, ⁊ roborauit donationẽ, ⁊ infeudationẽ predictas,
15 vt ex ipsius priuilegio constat, † ⁊ sufficit eiusmodi ꝯsensum dñi, ⁊ eius ratificationẽ interuenire ex post facto, nã tantuz operabitur superueniens ratificatio, ꝙ̃tum si ab initio consensisset, vt post Andr. de isern. tradit aluar. in. c. imperialẽ in prin. mihi. col. vij. ver. quero an ꝯsensus de ꝓhibi. ali. feu. ꝑ federi. ¶ Nec dicat, ꝙ talis ꝯfirmatio fuerit subrepti-
16 tia ex aliquo defectu, qñ vr hoc dici nõ posse. † Nã si clausula motu ꝓprio posita in rescripto tollit subreptionẽ vt vr tex. in. c. si motu ꝓprio, ⁊ ibi Jo. Andr. in nouel. Gemin. ⁊ alij de preben. lib. vj. fortius in tali priuilegio Maximiliani dz dici sublata subreptio, seu eius effectus, cũ nedum sit talis clausula, sed ẽt illa ex certa scientia, ⁊ ẽt illa de plenitudine ptãtis auct. multo magis. C. de sac. san. eccle. ¶ Nec ẽt vr obstare, ꝙ donatio, ⁊ infeudatio predicte fuerint aliqñ ꝑ Federicũ, ⁊ alios imperatores reuocate, ⁊ annullate. Qm̃ expsse Maximilianus in predicto suo priuilegio vr oia talia rescripta, ⁊ oẽs ꝯcessiones ꝑ alios imperatores, vel ẽt ꝑ seipsum facta, ⁊ factas fortasse inaduertẽter ꝯ̃ predictos ꝯ̃ ctus, ⁊ in coꝝ preiudiciũ reuocasse, ⁊ in irritũ decreuisse, vt
17 patet in. d. priuilegio in ver. reuocátes. ¶ † Et preterea in d. reuocationibus ꝑ Federicũ, ⁊ alios factis nõ fuit citatus Illustrissimus Dux sabaudie, cui p tales ꝯctus videbat ius q̃situ, ⁊ iõ vr posse dici tales reuocatiões nõ valuisse arg. l. nã ita diuus, ⁊ q̃ ibi tradunt docto. ff. de adopt. ⁊. l. de vnoquoq3 in prin. similiter cũ ibi traditis ꝑ docto. ff. de re iudi. ¶ Quantum vero ad tertiũ pót rñderi quasi eisdẽ modis qbus ad secũdum rñsum fuit, nã si nõ erãt illa bona feudalia, vt in prima solutiõe dicebat, vel erãt sub improprio feudo pp ꝯcessam alienandi potestatem, vt in secunda videtur ꝙ Illustris. Marchio Jo. Jaco. potuerit ea libere alienare absq3 aliqua consideratione descẽdẽtium, sicut contingit in quibuslibet bonis matris, de quibus libere disponimus, nõ considerato, ꝙ ex tali dispositione oriatur preiudicium descendentibus, vel ne, iuxta regulam qua dicitur, quilibet est rei sue moderator, ⁊ arbiter. l. in re mandata. C. manda. §. sed, ⁊ maior institu. de his qui sui, vel ali. iur. sunt. ⁊. l. vsq3 adeo. ff. siquis a paren. fu. manu. cum similibus. ¶ Item ⁊ tertia solutio videtur seruire, quia cum illa donatio facta videat ex iusta causa, videlicet per executione laudi, ⁊ sic ex quadam necessitate, sicut sine consensu domini valere videtur, vt. s. dixi ita etiam videtur, ꝙ valuerit non obstante, ꝙ ex ea videat descendentibus preiudicari. Et maxime quia in remuneratione beneficiorum facta fuit, vt in ea clare di-
18 citur† nam sicut prelatus res ecclesie intuitu acquisitas etiã mobiles alienare non potest, tamen intuitu seruitiorum receptorem potest, vt in. c. relatum el secundo in. §. licet, ⁊ tradit glo. in. c. ad hec de testa. ⁊ vtrobiq3 per doct. ita videtur in proposito posse dici, vt scilicet licuerit pro remuneratione beneficiorum donare quod alias non licuisset. ¶ Et eo presertim videtur hodie talis donatio sustinenda, cũ fuerit tam amplissime per Maximilianuz confirmata, vt. s. dicebam in tertia solutione, videtur enim imperator in. d. confirmatione velle omnino preiudicare descendentibus Illustris. Marchionis Jo. Jac. donatoris, quod vel ex eo patet, quia in ea precipit Illustrissimo Gulielmo nepoti predicti Jo. Jac. qui tunc Marchionatum Montis ferrati tenebat, ꝙ iuxta formam donationis, infeudationis, ⁊ aliorum contractuum cum Illustrissimis sabaudie Ducibus gestis per predictos Illustris. Jo. Jacobum, ⁊ filium eius primo genitum sub grauissima pena, homagium prestet, feudaq3 recognoscat ab Illustrissimo Duce sabaudie, vt patet in. d.
19 confirmatione in versiculo mandantes insup ⁊c. † Ubi. n. constat, quid voluerit imperator maxime si id voluit ex certa scientia (prout de dicta confirmatione in ea apparet) seruari omnino debet, ⁊ nemo potest ei dicere cur ita facis, aut quare ita vis? cum semper presumatur iuste facere, vt tradit Bal. in prelud. feud. ix. colum. versic. aliqua sed pauca ⁊c. ¶ Et preterea illud tertium fundamentum ex alio tolli videtur, quia scilicet Illust. Gulielmus, ⁊ bonifacius filij predicti Jo. Jac. donatoris pro se, ⁊ heredibus eorum donationem, infeudationem, ⁊ alias conuentiones predictas ratificauerunt, ⁊ approbauerunt, omniumq3 obseruantiã bona fide promiserunt vt ex instrumẽtis satisfactionum aperte constat. ¶ Quo stante sequi videtur, ꝙ alij Marchiones post eos, tanq̃ eorum heredes non potuerunt, ⁊ sic illustrissima domina Margarita non possit hodie predictis dona-
20 tioni, ⁊ infeudationi contradicere, † quia heres factum defuncti comprobare debet. l. cum matre cum materia sua. C. de rei vendi. cum similibus. ¶ Nec videtur obstare, si dicatur, ꝙ predicti Illustris. Gulielmus, ⁊ Bonifacius erãt mi-
21 nores tempore ratificationis† quoniam ipsi beneficio minoris etatis, ⁊ cum iuramento renuntiauerunt, propter quod perinde omnia seruari debent, ac si maiores fuissent, vt in auct. sacramenta puberum, ⁊ ibi plenissime per doc. C. si aduers. vendit. ¶ Hec sunt que prima consideratione in fauorem Illustrissimi Ducis sabaudie occurrebant. ¶ Sed eis minime obstãtibus maturius, ac diligentius animaduersis omnibus, que animaduertenda sunt, ac facti contingentia bene pensata absq3 aliqua dubitatione concludendum est prefacto Illustrissimo Duci occasione predicte infeudationis aliorumq3 contractuum de quibus. s. nullum ius cópetere. ¶ Et in primis posito, ꝙ contractus predicti valuerint, ⁊. d. infeudatio fuerit iure facta, ⁊ seruãda sit quod tamen. j. omnino negabitur videtur posse tentari, ⁊ dici predictum Illustrissimum Ducem male petere, dum dicit feu-

dum deuolutum ad se, ⁊ sibi apertum per mortem illustris-
simi Jo. Georgij vltimi Marchionis sine liberis defuncti
siquidem videt̄, ꝙ immo ad. d. bona feudalia (posito, ꝙ illa
inuestitura esset attendenda) debet admitti illustrissima do
mina Margarita Paleologa filia quondam illust. Guliel
mi fratris predicti Jo. Georgij, ⁊ ad presens illustrissima
Ducissa Mantue, nam secundum prefatam inuestiturā feu
dum in. d. bonis fuit concessum vt ligium, ⁊ homagium li-
gium fuit prestitum, quo posito vr̄, ꝙ ad illud, ⁊ bona in eo
22 contenta etiam femina debeat admitti, † quia quando feu-
dum est ligium etiam femina succedit de consuetudine secū
dum ꝙ vult spec. in tit. de feud. §. qm̄ versic. xxi. ⁊ dixit
Jo. And. in addit. spe. in. d. §. qm̄. ver. xij. ⁊ tradit Alex. in
consi. xxx. quoniam omne datum. j. col. versi. iiij. pro hoc. j.
vol. ⁊ huius consuetudinis rationem satis pulchram alle-
gat Curt. in tract. feud. car. viij. col. iij. ⁊. iiij. ver. quartus, ⁊
vltimus, dicit enim ꝙ cum vasallus ligius submittat domi
no omnia bona sua inconueniens esset, ꝙ femine excluderē
tur ab vniuersali successione vt p eū. ¶ Preterea ex alio
hoc idem dicendum vr̄, (⁊ ex hoc precipue moueor) nā ista
illustrissima domina Margarita Ducissa Mantue succes-
sit in Marchionatu, cum fuerit concessus antiqs suis Pa
leologis pro se, ⁊ successoribus suis, masculis, ⁊ feminis,
vt patet in inuestitura illustrissimi Jo. antiquioris facta per
Carolum quartum, ⁊ quia hoc plene deduxi in alio consi-
lio pro illustrissimis Ducibus Mantue ꝯ illustrem Mar-
chionem salutiarum edito in hoc ad ibi dicta me remitto.
¶ Quo stante dicēdum videtur, ꝙ inuestitura, de qua nūc
agimus facta per illustris. Ducem sabaudie illustri. Jo. pri
mo genito illust. Jo. Jac. Marchiōis Montis ferrati de
bonis, de quibus agitur, etiam ipsam dominam Ducissam
comprehendat, nam in ea dr̄ inter cetera, ⁊ pro collaterali-
23 bus agnatis, Marchionibus Montis ferrati, † que ver-
ba licet videantur generis masculini, tn̄ ēt femininū genus
comprehendunt iuxta. l. j. ⁊ ibi per doct. ff. de verbo. signi.
⁊ maxime quia sunt verba generis cōis, quo posito sub ma
sculino ēt ex ꝓpria sigīatione comprehenditur femininū,
vt. l. hominis. ff. de ver. sign. ⁊ vr̄ tex. iuncta glo. in clemen
tina prima, ⁊ ibi per Cardi. de elect. tradit Bar. in. d. l. j. ⁊
Gemin. in. c. generali. iij. col. de elect. li. vi. cum alijs mul-
tis, qui ad hoc allegari possent, modo tamen adsit ista qua
litas Marchionis in persona agnatorum. Sed sic est, ꝙ
illustr. dn̄a Margarita est de agnatis collateralibus predi
cti Jo. inuestiti, ⁊ succedit in Marchionatu, vt dixi, ergo
24 vr̄, ꝙ illa ēt sit comprehensa. ¶ † Nec ob. ꝙ alias verba si
milia in feudis tm̄ de masculis debeant intelligi, vt. s. in cō-
trarium arguebatur, quoniam illud procedit regulariter, qr
femina solet dici incapax feudi, sed in casu isto femina est ca
pax, vt dixi ergo ⁊c. ⁊ vr̄ hoc omnino fuisse de intentione
illustr. Ducis, qui in asserta inuestitura solum habuit respe-
ctum, ꝙ agnati essent, ⁊ succederēt in dignitate Marchio
nali, vn̄ q in ea succedit, sit masculus, vel femina, modo sit
de agnatis illius inuestiti, debet in bonis illis, de quibus il-
la inuestitura facta fuit succedere, vr̄. n. habitus respectus
ad illam dignitatem Marchionalem, a qua noluit. d. bo-
25 na separari, sed ei esse coniuncta. ¶ † Pro quo in simili fa
cit, ꝙ licet alias delegatio alicui existenti in aliqua dignita
te facta ipso mortuo extinguatur, ⁊ non transeat in succes-
sorem in dignitate, tamen quando in delegatione fuit habi
tus respectus ad dignitatē, quia scilicet sub nomine digni
tatis facta fuerit, transit in successorem in ea, quicunq̄ fue-
rit. vt probatur in. c. quoniam Abbas. ⁊ ibi tradūt omnes
doct. de offi. deleg. ¶ Et istud etiam ex alio fit verosimile
in casu nostro, quia scilicet bona, de quibus agitur, mediāte
illa donatione (si valuisset) fuerunt sublata a dicto Mar-
chionatu, vnde videtur, ꝙ postea per infeudationem fue-
rint eidem reunita, attento maxime ꝙ sub nomine talis di
gnitatis facta fuerit, ⁊ hoc satis aperte dr̄ in instrumento in
feudationis, dū in eo dr̄, ꝙ capitalis, ⁊ vniuersalis succes-
sor in Marchionatu Montisferrati huiusmodi feudū sem
per teneat ⁊c. quapp cū illust. dn̄a Margarita sit de agna
tis illius Jo. inuestiti, ⁊ successerit in Marchionatu, vr̄ cō-
cludēdū, ꝙ ēt ad bona, de qbus agit̄, debeat admitti, dato
millies, ꝙ donatio, infeudatio, ⁊ alia facta taurini de ann.
M. cccc. xxxv. de iure valuissent. ¶ Ad cuius conclusiōis
comprobationem plurima adduci possent, que breuitatem
consulens obmitto, ⁊ qr super hoc nō est necessarium insta
re, cum veritas sit donationem, ⁊ infeudationem predictas
fuisse, ⁊ esse nullius momenti, vt modo dicam. ¶ Igitur se
cundo loco dico, ⁊ indubitanter concludo predicto illustr.
Duci sabaudie nullum ius ad bona, de quibus agitur, com
petere ex eo quia infeudatio per eum facta, ⁊ precedēs do-
natio cum omnibus alijs connexis fuerunt, ⁊ sunt omnino
inualide, ⁊ nullius roboris, ⁊ quidē ex pluribus. ¶ Et pri
mo omnia predicta fuerunt inualida, aut saltē omnino an-
nullanda ex defectu libere voluntatis illustr. Marchionis
26 Jo. iac. ⁊ Jo. eius primo geniti † illi. n. quicquid fecerunt,
iusto, ⁊ probabili metu fecerunt, ⁊ non ex libertate animi,
quo posito omnia debet in irritum reuocari (ꝓut reuocatā
fuerunt, vt. J. dicetur) vt in. c. ij. ⁊ ibi per doct. omnes de his
qui vi mot. cā. cum similibus. ⁊ sic in proposito illustr. Dux
sabaudie super illis se fundans omnino est reiciendus, tum
quia omnia Cesareis decretis annullata fuerunt, vt. J. dice-
tur, tum etiam vbi talis annullatio non adesset p exceptio-
nem quod metus causa vt. ff. C. ⁊ extra quod met. causa per
totos, quicquid enim illustr. eius precessores obtinuerunt a
predictis Marchionibus dolose metum inferentes, ⁊ quo
27 dammodo per vim obtinuerunt, † merito non debet Mo-
dernus Dux commodum, ⁊ vtilitatem reportare ex eo fa-
cto, propter quod antecessores eius damnationem, ⁊ penā
pati debuissent. l. siue hereditaria, ⁊ ibi glo. not. ff. de neg. ge
28 sto. † ex improbitate enim quis actionem consequi non de-
bet. l. itaq̄ fullo in prin. ff. de furt. cum concordantibus alle
gatis ibi in glo. ¶ Hoc autem, ⁊ sic ꝙ metus probabilis
induxerit illust. Marchionem Jo. iac. ⁊ Jo. eius primo ge
nitum ad donationem, conuentiones, ⁊ pacta, de quibus in
puncto ostenditur euidenter, ⁊ ex pluribus saltem simul iun
ctis. ¶ Primo enim passus fuit bellum ab illustris. Ducē
sabaudie, simul ⁊ ab illustr. Duce Mediolani quorum qui
libet erat longe potentior ipso illustr. Marchione, vt de se
notum est, vnde merito sibi timendum fuisset etiā si ab vno
ex. d. illustr. Ducibus dumtaxat bellum fuisset motum, vn-
de fortius, si ab ambobus simul ei timendum erat ne scili-
cet vniuersum statum, ⁊ bona omnia ammitteret, ac ꝓpriā
vitam, aut capturam pateretur, ipse cum filijs inspecta ma-
xima potentia inimicorum, prout ista contingere solent in
huiusmodi bellis, ⁊ iam ei fuerant multa de sua iurisdictio
ne occupata, vt in puncto dicitur. Et tanto magis illi timen
dum fuit, ꝙ bellum predictum fuit iniustissime motum ad-
uersus eum, ⁊ licet predicti belli iniustitia ex multis proba
ri posset, tn̄ ex eo maxime constat, ꝙ nulla suberat causa, ꝓ
pter quam bellum potuisset iuste moueri, ac etiam fuit mo-
tum sine imperatoris auctoritate, ⁊ consensu qui erat, (pro
29 ut etiam hodie ē) superior, ⁊ dominus vtriusq̄ partis † bel-
lum autem nunq̄ dr̄ iustum saltem ex parte mouentis, nisi
illud moueat ex iusta causa, ⁊ cum auctoritate superioris
iuxta doctrinam Bar. quam cōiter omnes approbāt in. l.
ex hoc iure. j. col. ff. de iusti. ⁊ iur. ⁊ ibi Pau. de cast. in spē
declarat, licet etiam alia secundum eum requirantur, ita ēt
dicit glo. summe. xxiij. q. ij. que etiam plura alia dicit requi-
30 ri ad iustum bellum, † ⁊ bene hoc probatur in. c. quid cul-
patur. xxiij. q. j. dum dicitur, ꝙ suscipiendi belli auctoritas,
atq̄ consilium penes principem esse debet, ⁊ ad hoc plura
possent cumulari, de quibus p doct. maxime Moder. in. l.
j. in prin. ff. de acquir. pos. vbi aliquando dixi in. vij. not. in
vi. declaratione, sed gratia breuitatis omitto. Cum itaq̄ a
potentioribus tam iniusto bello opprimeretur illustr. Mar
chio Jo. Jaco. plurimaq̄ iam amisisset, iuste timere potuit,
vt. s. dixi, ⁊ ob eam causam pacem querere, vt a tali iniusto
bello, ⁊ a metu predicto liberaretur. Et ideo in tali timore,
⁊ trepidatiōe exn̄s iniuit capitula illa de ann. M. cccc. xxxij.
31 que certe vti meticulosa nō debent de iure impleri. ¶ † Et
maxime quia facta fuerunt sub pretextu pacis ineunde, quā
dux libere tenebatur ipsi Marchioni concedere, ⁊ a tali in
iusto bello abstinere, ⁊ adeo, ꝙ quicquid fuisset per ipsum
Ducem ea de causa receptum, veniret restituendum, tanq̄
receptum ob turpem causam ex parte recipientis, vt in ar-
gumentum probatur in. l. ij. ver. itē si tibi. ff. de cōdit. ob tur-
pem

32 pem causam.† Nam sicut ibi recipiens a deponente aliqd
vt depositũ redderet, illud restituere illa cõditione tenet, ex
eo, qz libere, & absqz premio ad reddẽdũ depositũ tenebat,
ita in ꝓposito receptum, vt pax fieret, restitui dẽret ea. rõne.
33 ¶ Facit ẽt eadẽ. l. ij. in prin. † dũ ibi dr, repeti posse qd da-
tur, vt qs a sacrilegio, furto, vel homicidio abstineat, qz ta
lia de se illicita sunt, sic enim repeti posset datum, vt ab iniu-
sto bello abstineret, illud enim gratis facere tenebat, & ista
notat Ias. in. l. i. eo. tit. in prin. in ver. no. in. l. ij. &c. ¶ Quo
stãte seqr, q multo magis ẽ predictus illustr. Dux repellen
dus a petitiõe eoꝝ, q̃ cã predicta sibi promissa fuissent iuxta
. l. i. §. is aũt. ff. de suspici. ibi nã cui damus actionẽ &c. ex in-
iusto igit bello simul cũ iusto pacis desiderio causabat ꝓba
bilis metus illustr. Io. iac. Marchioni pdicto, ne diutius
in tali bello existẽs (cũ iã plurima amisisset) cetera amitte-
34 ret, aliqdqz sinistri in psona sua, & suoꝝ pateret. † Est enim
iustus metus, vbi qs timet pditionẽ bonoꝝ omniũ, vel ma-
ioris partis, vt voluit Bal. post Guliel. & Cy. in. l. isti qdẽ
§. i. ff. q met. cã, sensit Bar. in. l. i. in fi. ff. de cdit. ob turpez
35 cãm, & clarius in. l. pen. ij. col. eo. tit. dũ dicit, † q metus p-
ditionis omniũ bonoꝝ, vel maioris partis equiparat me-
tu mortis, quod ẽt dixit Inno. in. c. cũ dilect. de his, que vi
met. cã fi. & vr tex. vbi not. Ab. in primo not. & alij sequunt
in. c. ij. eo. tit. cũ concordãt. vt p insignem Moder. Alber.
Brun. in consi. lxxxij. sup difficultate. ij. col. ver. itẽ suberat,
& Curt. in. l. interpositas. ij. col. C. de transact. ¶ Et maxi
me si simul adest ẽt periculũ psone ꝓprie, vel suoꝝ, vt ẽ no-
tum. ¶ Illo ergo metu ductus illustr. Marchio Io. iaco.
36 conuentiones fecit, & capitula ꝓmisit, de qbus. s. † instabat
enim terror armoꝝ in manu potẽtioꝝ, & q iã multa damna
intulerant, a quo causetur iustus, & ꝓbabilis metus. l. iij. §.
q armati. ff. de vi & vi arma. dixit Bal. in allegato tractatu
scismatis col. v. versi. terror aũt armoꝝ hoc ẽt voluit Io. de
ana in. c. si pfodiens col. fin. de homi. ꝓut refert, & sequitur
Hyppol. de marsil. in cõsi. xxxi. bonoꝝ omniũ. col. fin. tradit
Alex. in consi. xcviij. qm̃ p excelsum post prin. lib. iij. & in cõ
si. clvi. viso ꝓcessu. ij. col. lib. v. & Corn. cõsi. xli. vr in hac. i. &.
ij. col. ij. vol. cũ concordantibus, q ad hoc allegari possent.
¶ Ex pdictis itaqz sequtur cõuẽtiones, & capitula pdicta iu
sto, & ꝓbabili metu facta fuisse, & p cñs nõ dẽre sortiri effe
37 ctũ aliquẽ. ¶ † Secundo dico, q in his, q̃ postea fuerunt
gesta de mense ianuarij. M. cccclxxv. probatur iustus, & ꝓ
babilis metus pp carcerationẽ illustr. Io. prio geniti ipsius
Marchionis Io. iac. cui sic carcerato pientissimus pr̃ plu-
rima timebat, & ppea ex eo dr iusto, & ꝓbabili metu ductus
ad predicta faciẽdũ iuxta. l. isti qdẽ. §. fi. ff. q met. cã, & ibi
38 doct. tradũt, nã vt ibi dicit tex. † parẽtes magis in liberis,
q̃ in se ipsis terrent, ne ergo filius qd mali pateret, & vt a
carceribus liberaret fecit illustr. Io. iac. cpromissum, dona
tionẽ, & alia ad votũ illustr. Ducis & non ex libertate animi
sui. Immo ẽt cũ ipse tũc reperit Taurini, & sic in fortia, & sub
ptãte Ducis, iustissime timere potuit, ne & ipse carceraret,
qd verosimiliter sibi ctigisset nisi in oĩbus voto illustr. Du-
cis paruisset, nã si filiũ detinebat vt a pr̃e votũ eius imple-
ret, multo magis ipsum pr̃em detinuisset iuxta illud pp qd
vnũquodqz tale, & illud magis vt p Bal. in auct. res q̃ pri-
ma col. in fi. C. cõia de leg. Saly. in. l. ij. C. de litigi. & Ro. in
consi. cccclxiij. ꝓ decisiõe, & quo ad ipsum Io. iac. pr̃em per
inde erat, ac si ipse detineret, cũ detineret filius p. d. l. isti q-
dẽ. §. fi. vñ de iure inferẽdũ ẽ oĩa p ipsum gesta saltẽ respe-
ctu effectus fuisse inualida tãqz meticulosa, cũ fuerint gesta
ad vtilitate illustr. Ducis sabaudie, q in carcere ꝓprio deti
nebat iuxta. l. q in carcerẽ, & ibi tradũt oẽs. ff. quod met. cã
tradũt Bar. & alij maxime Areti. in. iiij. col. in. l. q a latroi-
bus. ff. de test. ¶ Eo addito, q ẽt tũc imminebat periculũ
amissionis bonoꝝ omniũ, vel maioris partis, & aliqua iam
de nouo amiserat, vt clauaxium, & alia qdã loca, vt in pũcto
dr, &. s. dixi, pp quod augebatur iustus metus per. s. dicta.
¶ Preterea q oĩa pdicta gesta fuerint p pdictos illustr.
Io. iac. Marchionẽ Mõtis ferrati, & illustr. Io. primo ge
nitũ nõ ex libertate animi, sed metu, & coacte oñdit ex eo,
q fuit donata magna, seu maior pars. d. Marchionatus,
pp qd status ipse vilesceret, & quasi annihilaret. Et qd plus
ẽ donatio fuit facta hosti, & ei, a quo donatos tot dãna, & in

iurias receperat quoꝝ neutrum est verosimile in recto, &
39 libero largitore, & in prudente patre familias † nemo. n. pre
sumitur velle se ipsum, & statũ eius annihilare arg. l. cũ de in
debito. ff. de ꝓbat. nec etiaz largiri eius hosti, ac malefactori
40 † cũ largitiones fieri soleãt ob benemerita. l. nec adiecit. ff. ꝓ
so. si igit nõ ẽ verosimile dici, aut credi nõ dz. l. nõ ẽ verosimi
le. ff. qd met. cã. & c. sollicite de restit. spoliat. cũ similibus, &
41 † alias dr q imaginẽ falsitatis hz qd ẽ remotũ a verosimili,
vt inqt Bal. in. l. j. iij. col. C. de serui. fugit tradit Alexã. in
cõsi. xxvij. in cã, & lite in fi. ij. vol. Ias. in. l. si extraneus. ij. col.
ff. de cdit. ob causam, & Deci. in cõsi. dcxliiij. viso, & plecto.
ij. col. ¶ Et si dicat, q imo tpe pdicto. Lde. M. ccccxxxv.
nõ erãt amplius hostes, cũ iã facta fuisset publica pax. Rñ
det primo q immo hostis dici poterat, & inita pax ex parte
Ducis nõ seruabat, neqz fuit sortita effectũ suũ vt ex captu
ra pdicti Io. prio geniti, similiter & Clauaxij, & alioꝝ locoꝝ
42 satis clare cstabat iuxta narrata in puncto. ¶ † Preterea
cũ pax eẽt de recenti facta põt dici, q illustr. Dux adhuc ꝓ
eius inimico hẽret, cũ a testimonio ĉ illustr. Marchionem
tanq̃ inimicus potuisset repelli. c. accusatores el primo, &
ibi gl. dicit. iij. q. v. tradit Ab. post Inn. & alios in. c. cũ opor
teat de accusat. vbi ẽt Fely. vr seq in. v. col. ver. nunqd aũt
q ita firmat in. c. cã te. in ver. infidelitas, ibi limita secundo
de rescrip. Alex. in cõsi. xcix. in cã inqsitiõis. j. col. ver. & q̃-
uis lib. j. & tradit Io. crot. in tract. de testi. in. vj. car. iij. col.
in fi. ibi decimo extendit. & Hyppol. de Marsil. in. l. j. §. p-
terea. ij. col. ver. amplia ẽt. ff. de qõ. ¶ Et maxie attento, q
post pacẽ pdictã iniuriã intulit predicto illust. Marchioni
carcerãdo filiũ, & occupãdo violẽter clauaxiũ, & alia loca
43 † nã q iniuriã infert, aut ẽt inferre conat, inimicus dr, vt sen
tit gl. in ver. datus tutor in. l. athlete. §. i. §. de excus. tut. quã
ad hoc allegat patruus, & d. meus Soci. in cõsi. suo incip.
sepe numero aĩo reuolui. col. xiiij. quod reperit inter csilia
Curt. nu. xx. ¶ Stantibus aũt pdictis, que in facto mihi
44 vera presuponunt † qlibet rectus, & bonus iudex facile con
cludet, & arbitrabit metũ illustr. Io. iac. Marchiõis Mon
tis ferrati, & eius primo geniti in faciẽdis his, que fecerunt,
& de qbus. s. fuisse ꝓbabilẽ, & talẽ, q caderet in quẽlibet cõ
stãtẽ viꝝ, sicut reqritur ad impediendam executionẽ actus
meticulose gesti iuxta. l. v. & vi. ff. q met. cã ꝓut ex pdictis
45 constare potest, & hoc sufficit, nã † exploratissimum est ex cõ
iecturis, & indicijs probari secundũ Bar. in. l. de pupillo. §.
siqs ipsi pretori in. viij. q. ff. de oper. no. nunt. & cõsequenter
arbitrio boni viri, & iudicis remitti, quis dicatur metus pro
babilis, & quis caderet in constantem virum, vt probat in. l.
iij. in fi. ff. ex quibus ca. maior ibi, sed huius rei disquisitio iu
dicis est, dixit Inn. in. c. cum dilectus in glo. in versi. mortis
ibi & si negetur de suis, que vi. met. cã fi. Bal. in. l. interpo-
sitas ver. vlterius nota, q qñ. C. de trãsac. in. l. siquis in hoc
versic. adde tamen vnum. C. de episc. & cleri. & in. c. i. §. item
sacrã. i. col. ver. & q. q. metus de pace iur. firm. hoc ẽt dixit
Cuma. in cõsi. lxviij. in pñti. q. ij. col. versi. & que sint indicia
cum concordantibus, vt per Deci. in. l. in omnibus. ij. col.
ver. venio ad secundum. ff. de reg. iur. ¶ Et stãte hoc (ꝓut
verissimũ ẽ) q ex parte illustr. Marchionis fuerit ꝓbabilis
& iustus metus sequitur, q ex parte illustr. Ducis sabaudie
46 dr ꝓbatus dolus, & mala mens. † ista enim similiter ex con-
iecturis, & indicijs probantur. l. dolum. C. de dolo cum simi
libus. At siquis facti contingentiã intueatur proculdubio
iudicabit ex parte Ducis dolose, & quodammodo violenter
omnia gesta fuisse, sicut econtra ex parte illustr. Marchio-
nis iusto, & probabili metu per predicta. ¶ Que omnia ex
47 eo etiam confirmantur † q pacta, & iuramenta insolita, & di
missa fuerunt interposita, & cum nimia cautela processum
fuit ex parte illustr. Ducis, quod doli, & fraudis suspitionez
auget vt. l. siquis sub conditione vbi post glo. dicunt Bal. &
Ang. ff. de condit. instit. Bal. in. l. etiam. ij. col. ver. hoc mo-
do. C. de excus. rei iudi. & in. c. i. ij. col. ver. & conclude de feu.
da. in vicem. l. commis. Imo in. c. ad nostram de emptio. &
vendit. refert Alexã. in consi. ccvij. in causa, & lite. iij. col. v.
vol. patruus, & d. meus Soci. in consi. xxij. visa pdicta col.
fi. lib. iiij. cũ ccordãtibus, vt p Bar. Veronens. in tract. de
simula. cct. in. ix. psumptiõe, & tradit Ias. in consi. clxx. noie
Magnifici Petri. ij. col. ij. vol. & Barba. in consi. xvj. pre-

clare scripsit.v.col.lib.ij.¶ Concludatur itaq; ex pdictis, q capitula, donationes, infeudationes & alia, de quibus.s. non debent aliquem sortiri effectū, tanq̃ meticulosa ex parte illustr. Marchionis Mõtis ferrati, & eius primo geniti, & ab eis quodammodo per vim extorta per illustr. Ducē sabaudie. ¶ Nec huic conclusioni obstant, que.s.in cõtrarium allegata fuerunt, quoniam de facili respondetur, & dū primo dicebatur metum non posse dici, quia illustr. Marchio Jo.iac. & eius primo genitus dixerunt, q proprio mo
48 tu, & sponte faciebat, & quia sic placebat &c. ¶ † Respõdetur, q ex predictis, & similibus verbis tempore metus prõbatis, nedum non tollitur metus, sed potius augetur, seu geminatur, vt signanter inquit Bal.in tract.scismatis preallegato mihi in.vi.col.ver.& si dicatur allegat in argumentum.l.doli.§.diuersum.ff.de nouat. Et hoc dictum refert, &
49 sequitur Alex.in.d.consi.clvi.lib.v.in.i.col. ¶ † Et pbatrõne, quia quemadmodum quis metu inducitur ad contrahendum, ita etiam ad talia verba proferenda, que ad instātiam metum inferentis cēsentur prolata. ¶ Et per hoc etiā respondetur, dum allegabatur esse renuntiatum exceptiōi,
50 q metus causa † quia dico, q cum illa renuntiatio facta fuerit in ipsis contractibus, & sic tempore illati metus, dicitur & ipsa metu facta, & metum ipsum multiplicat secūdū Bal. & Alex.in locis predictis. ¶ Pro quo facit doct. Bar.in .l.nemo potest.ij.col.ver.quero an renuntiatio except.ff.de
51 leg.i.dum dicit, † q si contractus probatur simulatus, dicitur simulata etiam renuntiatio simulationis, quod ēt voluit in consi.lxiij. Petrus Nicole in fi.qñ.s.in eodem instrumēto est renuntiatio, quod etiam voluit Barto. Veronens.in tract.de simulat.contract.in.xxvi.presumptione.ij.col.ver. sed circa predictas presumptiones sic ēt dicendum est in casu isto, q cum metus satis clare constet circa contractus, & tempore metus, & in ipso contractu sit talis renuntiatio debet dici etiam ipsa metu facta. ¶ Et similiter etiam nõ ob. q asseruerint illustr. Jac. & eius primo genitus se esse in libertate eundi, standi, & recedendi quoniam etiam talia verba per impressionem, & metum prolata fuerunt, quia immo ex talibus verbis inducitur maior presumptio metus cum sint insolita & (ni fallor) fuerint apposita tantum vt satisfieret illustr. Duci qui cum cognosceret omnia per impressionem fieri, & per metū voluit pro sui cautela talia verba poni in instr̃s, etenim (vt.s.dictū est) nimia cautela, & clausule insolite arguunt dolum, & fraudē. ¶ Preterea predicta verba ostendunt falsum exprimere ex eo q; cum ambo essent in forti a illustr. Ducis, & in sua curia (q; poterat ambos ex arbitrio carcerare, sicut prius fecerat de primo genito pdicto) non poterant dici esse in asserta libertate, & a metu pri
52 uati † durante enim causa metus durat ipse metus iuxta doctrinam Cy.in.l.ij.C.q met.cã.vbi ēt Bar. & alij sequūtur tradit Cuma.in.d.consi.lxviij.col.iij. Marsi.in consi.
53 xlviij.non confundentur.iij.col.ver. & subdit † donec enim ē in facultate eius (cuius metu aliqd fit) offendere, durat metus, & que fiunt, metu fieri dicuntur, vt per Corn.in.d.consi.xli.ij.colū.libr.ij.& per preallegatos. ¶ Facit quod dixit
54 Ab.in vltimo not.i.c.accedens de procurat. † dū dicit, q non dicitur quis esse in sua libertate dū est in territorio aduersarij, eo q ab eo facile detineri posset quod etiam voluit Ang.in.l.j.C.de pri.car. ¶ Non ob.ēt, q asserat donationem illam fuisse factam in compensationem, & remunerationem plurimum beneficiorum, & maiori rependio dignorum, quoniam talia beneficia negantur, nec tali assertioni standum est, quia sicut & alia dr̃ metu facta per predi
55 cta † ea aūt, q̃ in ɔ̃riū allegāt, pcedūt, qñ qs aliqd assereret vel in instr̃o, vel alibi liber omnino existens ab omni metu, & ex propria voluntate, quod isto casu non fuit. ¶ Et preterea asserenti benemerita contrahentis secum, puta dona
56 tarij, vt in casu nostro, non est credēdum † attento q illa donatio, quo ad effectum, vti facta fuit, valere non poterat absq; benemeritis ex eo saltem (dimissis alijs) quia erat.s. qngētos aureos, & nulla interuenit insinuatio iuxta.l.sanci mus.§.i.&.l.siquis argentum.§.fin aūt.C.de donat.iuncta doctrina Bar.in.l.aquilius regulus.ff.eo.vñ succedit doc
57 trina Bar.in.l.si forte.ff.de cast.pecu. † qua dr̃, q nõ cedit asserēti merita interuenisse, qñ dẽptis meritis non ē in pote

state sua sic disponere, & in terminis nostris in donatiõe excedente summam.cccc.aureorum signanter ita dterminat Deci.in.l.si donatione.v.col.ver.tertius casus.C.de col
58 la. † immo ex tali meritorum assertione presumitur circunuentio iuris cum ab illis penderet subsistentia, & validitas donationis iuxta nota.doctrinam Bal.in prelud.feud.in iij.diuisione versic.sed hoc vr̃ regulare. ¶ Nec dicatur, q defectus insinuationis dr̃ iuramēto sublatus, vt voluit Jo. And.in addit.specu.in tit.de instur.edi.§.porro, quē mul
59 ti sequuntur. ¶ † Quoniam respondetur in primis, q non constat ex his, que vidi, q talis donatio fuerit iuramento confirmata, ego enim ipsum instrumentum donationis non vidi. ¶ Vel posito, q fuerit iuramētum interpositum (prout facile crediderim) respondetur, q immo non vr̃ tolli defectus insinuationis, vt voluit Oldr.in consi.clxxiij.quidā
60 habens sentit Bar.in.d.l.sancimus.§.fi.dū dicit † q solēnitati insinuationis renūtiari non potest, idē voluit Alber. in.l.illud.C.de sacrosan.eccle.vbi etiam Saly.idē dicit, & ista opinio vr̃ cõis f̃m And.Barba.in consi.xvj.preclare scripsit col.x.ij vol. ¶ Sup hoc tñ vltra nõ insisto, nec huius opinionis veritatem aliter pquiram, q; non est necessarium, quoniam vt est dictum predicta donatio non dʒ attēdi tanq̃ meticulosa. ¶ Hoc addito, q benemerita allegata eo proprius negantur, q; potius pp iniustū bellū, & iniustissimam carceratione; illustr.primo geniti predicti, dici dʒ q adesset malemerita, prout semper contingit inter inimicos, & inuicem pliantes. ¶ Nõ ob.ēt, q donatio & alia facta fuerint pro executione laudi, & pronuntiamēti, pp quod videbat̃ tolli metū, vt arguebatur in contrariū. ¶ Quoniā rñdet̃ primo q de tali compromisso, & pronunciamēto nõ constat igitur &c.iuxta auct.siquis in aliquo documēto.C. de eden. & pro vero, vt mihi narratur expresse non fuit factum aliquod compromissum. ¶ Secundo posito, q constet de aliquo compromisso, saltem tacite, respondetur, q illud fuit meticulosum per ea, que.s.deducta fuerunt. Alia autem in contrarium procederent, quando fuisset factū cõpromissum iure validum, & spontanea voluntate ipsorum compromittentium quod nõ fuit in casu isto, ex quo illustr. Marchio Jo.Jaco.vna cum eius primo genito non erāt in sua libertate, & omnia faciebant ad voluntatem illustr. ducis, vt cito d̃ manibus eius exeūtes inde recederēt, suaq; aliquo modo recuperarent, & ad suam libertatem redirēt. Et fuit predictum assertum compromissum factum pro cautela ducis, vt eius mala voluntas laudi proferendi pallio tegeretur, quod vel ex eo demonstratur, q; in substantialibus nihil aliud fuit per illos oratores pronunciatum, q̃ in conuentionibus, & capitulis metu factis, & de quibus.s.contineretur. Et ex hac tam grandi cautela maior inducitur presumptio mali, & dolosi animi illustr. Ducis per ea, que.s.dicta fuerunt. ¶ Tertio etiam respõderi potest, q ex alio predictum compromissum tale, quale fuerit presertim vt ex eo potuerit sequi assertum laudum, de iure non valuit, vel saltem sortiri effectum non potuit vt ex infra dicendis apparebit, ergo &c. ¶ Demum non ob.ratificationes in contrarium allegate, per quas videtur tolli cõsideratio metus, vel siquis fuerit videtur purgatus. ¶ Quoniam respondetur negando purgatum fuisse metum, & concludendo, q nunquam adfuit ex parte illustr. Marchionis, & eius primo geniti animus, & volūtas firmandi, & obseruandi ea, que Taurini fecerunt quod vel ex eo satis constare potest, quia (vt audio) fuit per eos, aut vnum eorum.s.per primo genitum facta quedam protestatio, q per aliquem actum, quem faceret, non intēdebat predicta aliquo modo approbare, sed siquid faciet, metu faciet, sicut metu fuerunt omnia predicta conuentiones, & iuramenta per eum, & illustr. patrem
61 suum gesta. ¶ † Que protestatio cum esset iusta causa vestita, licet fuerit contraria facto, iuuasse dicitur protestantē, vt recte intuenti probatur in.c.i.de his, que vi.met.cã fi. & videtur tex.in.l.qui in aliena.§.fi.iuncta glo. & ibi doct.dicunt.ff.de acquiren.hered.tradunt Canoni.in.c.cum.M. ferrar.de constit. & legiste in.l.non solum.§.morte, dum loquuntur de protestatione declaratoria animi nostri.ff.de nou.oper.nuncia. & in proposito nostro videtur etiam tex. in.c.Lotharius prope fin.ibi insuper subiungi.iij.q.ij.& ita

in tempore

in tempore not. Jmo. in. d. c. i. in. ix. nota. quod eo maxime
procederet, si in tali protestatione fuisset iuramentum iuxta
tradita per doct. in auct. sacramenta puberum. C. si aduers.
vendi. maxime per Jas. in. v. limitatione. ¶ De iusta autē
causa non est dubitandum, quia scilicet ex causa metus fa-
cta fuit. d. protestatio, vt in ea dicitur, ⁊ metus adhuc dura
bat, vt. j. dicam. ¶ Quare dico predictas confirmationes
fuisse meticulosas, ⁊ ob eam causam non debere preiudica-
re. ¶ Metus autem satis probatur ex eo quia adhuc eius
causa durabat, videlicet potētia illustr. Ducis sabaudie mi
rum immodum excedens vires illustr. Marchionis Mon
tis ferrati poterat enim dux predictus maxime cum adhe-
rentia illustr. Ducis mediolani totū statū Marchionis tur
bare, ⁊ occupare quod verosimiliter fecisset, nisi tales confir
mationes emanassent, quia iam ei promisse fuerant, licet per
metum, sicut ⁊ omnia alia facta fuerunt secundum ꝙ. s. di-
62 ctum fuit. ¶ † Cum igitur adhuc causa metus duraret, nō
dicitur facta aliqua ratificatio ex voluntate, sed per metum
vt dixi, etiam ꝙ ex interuallo facta fuerit secundum ꝙ de-
clarat Bal. ⁊ alij sequūtur in. l. ij. ij. col. ver. sed quero quid
in dubio. C. quod met. cā. refert, ⁊ sequitur Alex. in allega
to consi. xcviij. lib. iij. in vltima. col. idē etiam firmat Deci.
in cōsi. cccclxviij. superiori anno. iiij. col. ver. nec ob. ꝙ talis
metus. ⁊ in consi. ccccxcviij. viso casu. iiij. col. in fi. cum seq.
versi. nō ob. ꝙ talis metus, vbi etiam pro hoc allegat Bar
to. Pet. de anca. ⁊ alios plures in locis, de quibus ibi per
eum. ¶ Preterea etiam dici potest, ꝙ cōfirmationes pre-
dicte, ⁊ in reclamādo taciturnitas illustr. Marchionis Jo.
Jac. ⁊ eius primo geniti fuerint facte, seu interuenerint me
tu periurij, sic enim facere iurauerant vnde ne piuri fierent,
non reclamauerunt, ⁊ comprobationes illas fecerunt, non
autem vt sponte dicantur contractus illos approbare vo-
63 luisse † semper enim ⁊ pro regula vbi alia cōiectura capi po
test, non est credendum, ꝙ quis approbare velit ꝯtractus,
quos inuitus, ⁊ per metum fecerat, ita singulariter declarat
Bal. loquens in terminis nostris, ƀ metu periurij in. d. l. ij.
prope finem ver. vlterius quero, quid si per metum cū ver.
seq. ⁊ cum eo transeunt ibi doct. ¶ Et per hāc regulam di
64 xit Bar. in. l. pen. ff. de condit. ob turp. causam, † ꝙ si ex for
ma statuti contra instrumentum nō potest opponi exceptio
doli, vel metus, qui per metum promisit, postea soluens, nō
dicitur ex eo sponte approbare contractum, sed sumitur cō
iectura, vt scilicet id faciat propter metum statuti quod di-
65 ctum refert, ⁊ sequitur Bal. in. d. l. ij. in fi. ¶ † Et propte-
rea etiam dicimus, ꝙ qui metu vendidit, recipiens postea
precium, non dicitur contractum sponte approbare, sed ca-
pitur coniectura, ꝙ receperit, vt sibi consulat aduersus me
tum inferentem vt per Bar. in. d. l. pen. ⁊ in. l. si per vim. C.
66 quod met. cā. ¶ † Et maxime in casu nostro nō dꝫ dici pur
gatus metus, seu ꝙ pater, ⁊ filius predicti spontanee om-
nia iam facta comprobassent, quia ⁊ alia ideo vrgebat, ꝓ-
pter quam illi nedum non reclamare sed comprobare coge
bantur, quia. s. eorum subditi iurauerant fidelitatem illustr.
Duci sabaudie contra Marchiones Montis ferrati, pro-
pter quod presumere potuerunt illos subditos omnino ser
uaturos iuramentum metu periurij, ⁊ per consequēs ꝙ vbi
reclamassent, ⁊ noluissent iuxta eorum promissionem com-
probare, ⁊ etiam facere, vt alij illustr. Jo. Jac. filij compro-
barēt, subditi predicti illis fuissent aduersarij, ⁊ fauissent Du
ci sabaudie secundum ꝙ iurauerāt, propter quod facile po-
tuissent perdere bona, ⁊ loca, in quibus predicti subditi ha-
bitabant, vnde ne id contingeret (vna cum alijs rationibus
de quibus. s.) presumi debet ꝙ predicti illustr. Marchiōes
non reclamauerint, ⁊ comprobationes fecerint, non autem
vt spontanee dicantur voluisse donationem ⁊ alia pacta, de
quibus. s. approbare per regulam preallegatam, ista omnia
in terminis proprijs multum solenniter firmat Areti. in cō
si. xiiij. viso, ⁊ diligenter mihi col. xv. ⁊ seq. in ver. sed restat
videre. ¶ Jsta ergo tria, videlicet potentia Ducis sabau-
die, metus periurij, ⁊ timor perditionis bonorum instabant,
mentēq; illorum illustr. Marchionum ita tenebant, vt ma
67 ximum metum in eis inducerent † nihil enim aliud ē metus
ꝙ̄ mētis trepidatio instantis, vel futuri periculi, vt. l. j. ⁊ ibi
doct. ff. qd met. cā. quo metu inducti nō reclamātes ꝯproba

uerūt, nō aūt vt metu purgato sponte ꝯprobarēt ꝑ p̄dicta.
¶ Est preterea aduertendum circa predicta, q: post mortē
illustr. Jo. Jac. ⁊ eius primo geniti fuit contra omnia pre-
dicta reclamatum, si non expresse, ⁊ apparenter, saltem ta-
cite, quia scilicet illustr. Gulielmus, qui tunc successit, nunq̄
voluit in aliquo recognoscere illustr. Ducem sabaudie pro
domino directo locorum, de quibus fuerat facta donatio, ⁊
infeudatio predicta, nec vnq̄ voluit aliqua ex pactis ꝑ pa
trem, vel fratrem initis seruare, ⁊ ita etiam per posteriores
succedentes in Marchionatu factum extitit vsq; in p̄ntem
diem. ¶ Jmmo potest dici, ꝙ ipse Gulielmus, ⁊ alij etiam
posteriores satis expresse reclamauerint, cum petierint ab
imperatoribus pacta predicta, ⁊ alienationem in ducē sa-
baudie factam retractare, prout etiam per ipsos imperato
res omnia retractata fuerunt, prout in puncto dicitur, ⁊. j. ēt
tangetur ad aliud propositum. ¶ Et licet Gulielmus pre-
dictus, atq; etiaꝫ Bonifacius frater eius omnia illa pacta
asserant comprobasse tamen (posito, ꝙ ita probetur) ta-
les comprobationes eis non preiudicauerunt, ⁊ minus eo-
rum posterioribus, ⁊ in Marchionatu succedentibus, pro
ut. j. plenius declarabitur. ¶ Cōcluditur itaq; ex omnibus
predictis donationem, receptionem in feudum, promissiōes
⁊ omnia olim gesta inter illustr. Ducem sabaudie ex vna, ⁊
illustr. Jo. iac. Marchionem Montis ferrati, ⁊ eius pri-
mo genitum ex alia non esse aliquo modo attendēda, vt ali
quem effectum sortiantur, sed omnino sunt reicienda ex de-
fectu libere volūtatis Marchionis predicti, ⁊ eius primo
geniti. ¶ Et consequenter ex eis, illustr. Duci predicto nul
lum ius cōpetere posse, vt effectualiter aliquid consequatur
tanq̄ ꝙ ab eo fuerint per impressionem omnia obtenta.
¶ Secundo principaliter dico donationem predictam, ⁊
omnia inde sequuta fuisse nullius momēti, ⁊ omnino inuali
da ēt ꝙ libere, ⁊ absq; aliquo metu gesta fuissent, ⁊ hoc ex
68 defectu consensus imperatoris directi domini † est enim re-
gula tritissima ⁊ omnibus nota, ꝙ vasallus feudum absq;
consensu dn̄i alienare non potest, vt in tit. de ꝓhibi. ali. feu.
per Lothar. ⁊ de prohibi. ali. feu. per Feder. in prin. ¶ Et
hoc ea rōne, ne ex tali alienatione preiudicium aliquod ge
69 nereẗ dn̄o directo, vt ꝑ doct. in locis predictis, † ⁊ ī specie ꝙ
donatio de feudo facta sine dn̄i ꝯsensu non valeat, est tex. in
c. i. §. donare, qualiter olim feu. alien. poter. ⁊ ibi oēs doct.
notāt. ⁊ tradit Jac. de ardizo. in sua summa feud. in. ij. par-
te prime partis principalis, sub rubicella, vtrū vasallus pos
sit feudū donare, ⁊ ad hāc regulā possent plura iura, ⁊ plu-
res doctoꝝ auctoritates allegari, sed q: notissima est, ⁊ in-
dubitata grā breuitatis p̄termittā. Cū itaq; in terminis no
stris bona q̄ asseruntẗ donata ꝑ illustr. Marchionē Jo. iac.
ꝑ eū tenerentẗ in feudū a sacro romano imperio, vt ex pluri
bus inuestituris suis, ⁊ suoꝝ antecessoꝝ manifeste ꝯstat, se-
quiẗ ꝙ donatio predicta sine consensu imperatoris fieri nō
potuit, ⁊ facta nō tenuit, ꝯsensus aūt imperatoris nō solum
nō interuenit, sed fuit penitus inscius, qnimmo cum postea
sciuerit Federicus imperator illā expresse, ⁊ bis reuocauit,
70 quod ēt alij fecerūt, vt. j. diceẗ. ¶ † Nec dicaẗ, ꝙ immo vas
sallus pōt alienare, seu donare alteri infeudādo iuxta. c. pri
mū. §. p̄terea, ⁊ ibi dicta ꝑ gl. isern. ⁊ alios de capitul. corra.
¶ Quoniam in casu isto non fuit facta aliqua infeudatio ꝑ
Marchionē Jo. iaco. sed iure ꝓprio, ⁊ quasi dn̄s donauit
volēs iuxta vim verboꝝ in illustr. Ducē ius, seu dominium
71 directum trāsferre † quod tn̄ non erat apud eū, merito trās-
latio fieri nō potuit. l. traditio in prin. ff. de acq. rer. domi. ⁊
. l. nemo plus iuris. ff. de reg. iur. ⁊ si ius directum, nec quid
aliud fuit trāslatum in Ducem predictum, non potuit post
ea ipse in feudum concedere illust. Jo. primo genito Mar
chionis. ¶ Preterea etiam ꝙ donatio predicta fuisset fa
cta per viam infeudationis (quod tn̄ est falsum) adhuc isto
casu non valuisset, quia per eam nimis deturparetur status
Marchionatus, cum sit de maiori parte eius, ⁊ maxime
72 attenta adherentia reliquorum eadem die facta. † Nam
tunc deformata, ⁊ quasi annihilata fuisset dignitas illius
Marchionatus, quo casu nō valet alienatio etiam ꝙ fiat
ab eo, qui aliquo modo potest alienare arg. c. itellecto, ⁊ ibi
not. ꝑ Abba. de iureiur. ⁊ eorum, que dicit Bar. in. l. iij. §.
plane ver. sed quid de rege. ff. quod vi, aut clam cum simili-

bus, de quibus per Jas. in vsibus feudorum in prima diuisione mihi col. xxvi. in ver. iuxta hanc diuisionē. ¶ † Nec ēt
73 dicat, φ illustr. Jo. Jac. Marchio donator predictus haberet res donatas, ꝛ Marchionatū in feudum francū, qđ sine ɔsensu dñi pōt alienari secūdū hosti. in. c. fi. de reb. eccle. nō alie. ꝛ dixit Bal. in. l. j. ij. col. ver. ꝛ adde qđ dixi. C. si a nō ɔpe. iu. qđ vř seq Curt. in tractat. feudo. car. ix. col. j. ver. quartus, ꝛ vltimus effectus. ¶ Quoniam primo dici pōt, φ immo nec tūc alienari pōt, sine ɔsensu dñi, put hanc opin. asserit meliorē, ꝛ bonis rōnibus pbat Jas. in vsibus feudo. in. viij. diuisio. mihi col. xxxvj. ¶ Sed posito, φ alia opinio pcedat, scđo dico, φ in pposito nř̄o non erat, neqꝫ ē feudū francū, vt ex inuestitura ipsius Jo. iac. ꝛ alioꝝ Paleologoꝝ pcedētiū, ꝛ sequētiū ɔstat, in qbus appellat feudū nobile antiquū, pꝛ̄nū, ꝛ auitū, nullū aūt verbuꝫ ponit, φ
74 sit feudū frācū, ergo nō pōt sic appellari † cū vera sit ista cōclusio, φ inter cetera, vt feudū sit frācū reqrit, φ expresse ð hoc in inuestitura fiat mētio, vt inqt Bal. in. c. iter dilectos mihi. iiij. col. ver. itē scias, extra de fide instru. Alex. in ɔsi. xxx. qm̄ omne datū col. fi. ver. ꝛ sic patet. lib. i. repetito. in lib. v. nu. ij. tradit Jas. in vsibus feudoꝝ in. d. viij. diuisiōe mihi col. xxxviij. ver. illud diligenter no. ꝛ Curt. in. d. tractat. feud. car. viij. iiij. col. ver. circa declarationem. ¶ Huic autem secundo fundamento ꝛ conclusioni. s. firmate, videlicet φ donatio predicta fuerit nullius momenti per predicta non obstant que. s. in contrarium adducta fuerunt.

¶ Naꝫ dū primo dicebat, φ bona nō erāt feudalia, sꝫ libera ꝛ allodialia iuxta ɔcessionē p ottonē Jmperatorē factaꝫ olim Aledramo ꝛc. ¶ Rñdetur, φ qcquid fuisset tunc, ꝛ anteqꝫ illust. Paleologi fuissent. d. Marchionatu montisferati inuestiti, postea apud ipsos cepit esse feudū, sic vt nulli dubium esse debeat tpe pdicte donationis bona illa fuisse feudalia, prout ex inuestituris multis ɔstare pōt, ꝛ ad hoc plurima possent adduci, ex qbus ita de iure verissimuꝫ esse ostenderetur, sed non arbitror necessariuꝫ cū de hoc nō videatur posse fieri questionē, cum Paleologi defuncti feudo tenerēt ꝛ nunc illustr. d. Margarita Ducissa Mantuecoꝝ hn̄s feudū fateatur, imperator ab annis. cc. citra semper appellauerit feudum, ꝛ tanqꝫ de feudo Paleologos inuestiuerit, ꝛ ēt illustr. Dux sabaudie in sua petitione feudū fateat, dum dicit, φ loca, ꝛ bona oīa sibi donata per illustr. Marchionē Jo. iac. tenebāt, ꝛ possidebāt i feudū a sacro Ro. impio, ꝛ tali assertioni ɔ̄ eū oīo standū ē. l. cū pcū. C. ð li. cā. cū si. ꝛ. s. dixi ad aliud ppositū. Sic ɔ̄ seqt φ in pposito nō ē ɔsiderāda illa antiqͣ inuestitura Aledramo ɔcessa, qꝛ (quicquid in ea contineatur) tpe predicte donationis bona pdicta feudalia erāt pendētia a sacro Romano impio, ꝛ hodie ēt p talibus hēri debent. ¶ Et ex hoc ēt rñdet ad secūdū dū dicebat, φ si erat feudū, erat cum ptāte alienandi ꝛc. Quoniam id totum sumebat olim ex illa concessione ottonis, q̄ (vt dixi) hodie attēdi in pposito nō dꝫ, sed debēt attēdi inuestiture multe, ꝛ p varios imperatores facte de illustr. Paleologis in qbus simpliciter appellat feudū nobile, pꝛ̄nū, ꝛ antiquū, ꝛ nulla dat alienādi ptās, ꝛ ɔ̄r remanet, φ secūdū regularē naturā feudoꝝ sine ɔsensu imperatoris pdicta bona donari nō potuerūt, ꝛ sic, φ talis donatio inscio imperatore facta fuerit oīno inualida p predicta. ¶ Nec ob. qđ tertio loco dicebat iō talē donationem valuisse, quia in executioneꝫ laudi facta fuit ꝛc. Qm̄ dico, φ occasiōe laudi pdicti, aut ɔpromissi illud pcedētis (posito, φ de eis ɔstet) nihilo magis donatio pdicta valere dꝫ. Et nō insistendo, vbi non expedit, p clara resolutiōe aduertendū ē, qꝛ aūt in asserto ɔpromisso nihil fuit dcm̄, φ de bonis postea donatis, ꝛ q̄ in feudū a sacro Romano Jmperio recognoscebant, illi oratores illust. Ducis mediolani, i quos fiebat remissio, iudicarēt, seu arbitrarent, eo forte φ de illis nulla eēt lis, seu ɔtrouersia, aut vero istud fuit expssum q̄si φ sup bonis pdictis eēt factū ɔpromissum, neutro casu laudū istud seu pnūciamētum illorum arbitrorum circa dicta bona feudalia valere potuit, ergo ex eo tanqꝫ inualido nihil est inferendum ad validitatem predicte donationis, sumpto argu. a ptibus sufficiēter enumeratis, iuxta. l. pn̄e furioso cū ibi not. p Bart. Bal. Ang. ꝛ alios. ff. de his, q sunt sui, vel ali. iur. ꝛ. c. cū dilectus, ꝛ ibi not. Abb. in. iiij. not. de iure patron. cum similibus. ¶ Probat aūt hoc argm̄.

Nam si primo casu loquamur laudū, seu pnūciamētū non
75 tenuit p regulā illā, qua dr̄, † φ laudū datū de, ꝛ sup nō cōprehēsis in ɔpromisso nō valet. l. nō distinguemus. §. nūc ð officio. ff. de arbitr. declarat Bar. in. l. cū aqliana ppe fi. ff. de trāsac. ɔcludēs nō valere laudū, quo vnus ɔpromittētibus ɔdēnat dare alteri aliqꝫ rē, de qua nō erat. q. ꝛ sup qua nō erat factū ɔpromissum, vt p eū, cū multis ɔcordātibus, q ad hoc allegari possent, de qb⁹ p alex. ɔsi. cxix. qrit ergo. ij. col. ver. nō ob. ēt. ij. vol. ꝛ p Jas. in ɔsi. clxviij. in cā, ꝛ lite. x col. iiij. vol. ꝛ qꝛ istuū expeditissimū arbitror, vlterius sup eo nō insistā. ¶ Si vero loquamur i secūdo casu, ꝛ velimus super bonis predictis esse factā remissionē, seu ɔpromissuꝫ expsse, vel tacite, q̄si φ ð illis eēt inter ptes ɔtrouersia, ꝛ ad hoc dico pnūciamētū illud nō valuisse, qm̄ nec pcedēs compromissum fieri potuit, salte vt inde secutū laudū, seu pnun
76 ciamētū valuerit. ¶ † Et lꝫ magna sit inter doctores altercatio, vtrū ɔpromissum simpliciter loquēdo de rebus feudalibus fieri possit sine ɔsensu dñi, ꝛ multi teneant partē affirmatiuā, vt in allegatis in ɔ̄riū dicebat (loquēdo tn̄ q̄si compromissum fieret, vt in arbitros, secus si vt in arbitratores) tn̄ vr̄, φ pars negatiua ēt respectu arbitrorum iustior sit,
77 † qm̄ q nō pōt ex arbitrio alienare rē aliquā, nec de ea libere disponere, nō pōt ēt de ea ɔpromittere, vt in. c. cū tpe in fi. de arbitr. ꝛ ibi not. doct. maxime hosti. Jo. And. Ant. ð Bur. Jmo. ꝛ Abb. in vltimo not. inferētes ad ppositū nostrū ad vasallos, vt. s. de re feudali nō possint facer ɔpromissum, cū de ea libere disponere nō possint, vel eā alienar sine ɔsensu dñi, ꝛ istā partē lꝫ alia via dicit se putare seruandam Andr. de isern. in. d. c. j. §. si aūt inter. ij. col. ver. hodie putamus de lege corradi. ꝛ vr̄ hodie ista opinio magis cōis, qm̄ illā firmat Mart. de laud. in tractat. de principibus ɔclusiōe. cclxi. allegans. d. c. cū tpe, ꝛ ibi Jo. Andr. ꝛ ita ēt ɔcludit Jas. in. l. fi. mihi col. xxxvij. in versi. nono qro in fi. C. de iure emphi. ita ēt vult Alex. in ɔs. j. Pōderatis his. mihi col. fi. ver. nec ad hoc ob. v. vol. ꝛ voluit Deci. in ɔsi. ccccxlv. in casu ad me trāsmisso. col. viij. ꝛ reperio φ secūdū istā opinionē ɔsuluit Bal. in ɔsil. cxxi. a capite incohantes. v. col. ver. ij. alia principali rōne. iij. vol. ꝛ in hāc opinionē vr̄ magis inclinare Curt. in tractat. feud. mihi car. xl. col. i. ꝛ. ij. in versic. octauo principaliter qro circa fi. si recte rōnes, ꝛ verba eius inspiciamus, lꝫ in fi. dicat articulū eē dubiū, ꝛ decisionē in ɔ̄riū eē periculosam, ꝛ tenēdo istā partē in casu nr̄o ɔclusio. s. firmata remanet vera, vt de se patet. ¶ Vex tn̄ qcqd in tali dubio articulo teneamus adhuc in casu nr̄o ɔclusio predicta ē verissima vt. s. ɔpromissum nō valuerit, vel saltem effectus eius, ꝛ sic φ laudū, seu pnūciamētū pdictū circa predicta bona feudalia fuerit nullū, ꝛ nō seruādū. ¶ Et primo qꝛ tenētes cōpromissum posse fieri saltem vt in arbitros, plura
78 ad hoc reqrunt concurrere, † ꝛ inter cetera φ fiat in pares curie, ne alias inferiores ð feudis imperialibus cognoscāt. itē φ fiat sine piudicio dñi, put cōcludit post alios Matte. de afflict. in. d. §. si aūt inter. ij. col. versi. nota primo ex tex. sed isto casu neutrū interuenit ergo ꝛc. de primo patet, qꝛ illi oratores Ducis mediolani non erant pares curie, sed longe inferiores. ¶ Et psertim i eos talis remissio fieri nō po
79 tuit † cū ciuitates, castra, ꝛ alia loca de qbus agit essent de regalibus impij, ꝛ impatoris priuilegio cōcessa Nā tūc explorati ssimū ē in inferiores nō posse fieri ɔpromissuꝫ sine cōsensu imperatoris immo nec factum cū eius cōsensu aliquo mō absqꝫ eo prorogari, vt signanter declarat Bal. in. c. j. §. Marchio circa mediū in ver. ꝛ ita ɔsului in cā comitis de his, qui feu. dar. pos. ꝛ ita hēo in libro meo, ꝛ credo, φ oēs habeāt, lꝫ Alex. in cōsi. j. preallegato. v. vol. dicat, φ nō reperit hoc dictū Bal. scriptum in. d. §. Marchio, vbi tn̄ ēt ipse Alex. hoc seqt, ꝛ cōsiliū, de quo ibi meminit Bal. ē illud nu. cxxi. iij. vol. s. allegatū, ꝛ fundat hoc dictū in. c. cū venissent cū ibi no. p gl. ꝛ doct. ex de iudi. de secundo vero. s. φ cōpromissum nō fuerit factū sine preiudicio imperatoris, cū nō viderim cōpromissum, dicā cōstare, donec pbet ɔ̄riū, q. n. dicit, φ fuerit clausula sine preiudicio imperatoris, dꝫ hoc pbare, cū in eo stet inter cetera validitas cōpromissi, ꝛ sic fundamētū sue intētionis p iura notissima. ¶ Et pterea vbi ita pbaret, satis ē, φ deficiat primū qꝛ. s. nō fuit factum

compromissum

80 compromissum in pares curie, sed in inferiores. ¶ †Im-
mo satis probatur preiudiciũ Imperatoris, qꝛ cogeretur
habere aliũ vassallũ ꝯ.c.j.§.fi.de duob.fratr.de no.bñ.inue
sti.⁊ibi declarant doc.maxime Mathe.de afflic.in.iiij.no.
81 †vbi ẽt dicit, ꝙ nec ignorante dño pót vassallus mutari, qđ
82 plurimũ tenuit in casu isto. ¶ †Scđo, qꝛ tenendo, ꝙ cõ-
promissũ fieri possit dꝫ tñ dici, ꝙ si ex laudo, ⁊ pronũciamẽ
to sequatur, ꝙ res feudales de vassallo possidente trãsferã
tur in alterũ, ⁊ sic in effectu sequat̃ alienatio oĩa dicunt̃ in-
ualida saltẽ quo ad effectũ, ne.s.sequat̃ talis alienatio sine
ꝯsensu dñi, ⁊ ita recte intuendo voluerunt Anto.de but. ⁊
Ab.in.d.c.cũ tpe de arbit.prout notabiliter dclarat Pre
positus in.c.j.§.si vassallus lo vltimo si de feu.ꝯten.sit inter
domi. ⁊ agna. ¶ Et ita secundũ euꝫ intelligi pót ꝙ proce-
dat opinio negatiua de qua.s. ¶ Affirmatiua aũt ꝓce-
dat qñ ex tali cõpromisso, vel laudo inde secuto nõ alterat̃
possessio rei feudalis, ⁊ sic nulla sequitur alienatio, vt per
eum, sed sic est, ꝙ in casu isto rigore pronunciamenti predi
cti res feudales transferrebantur, seu transferri debeant de
Marchione Montisferrati in Ducem Sabaudie, pro-
ut sequens donatio importabat, ⁊ ita alienatio fieri debe-
bat, ergo sequitur, ꝙ absqꝫ consensu Imperatoris predicta
fieri non potuerũt, ⁊ facta nõ valuerũt. ¶ Preterea ⁊ ter-
tio, qꝛ tunc toleratur fieri compromissum de re feudali, ⁊
sic vt arbiter de tali lite cognoscat qñ inter litigãtes dispu-
tatio est super ipso feudo, qꝛ quilibet dicit illud ad se specta
re, ⁊ se inuestitũ esse, vel ab eodẽ, vel diuersis, ⁊ ita ꝓprie lo-
quit̃ tex.in.d.§.si aũt inter. ⁊ in d.c.j.in prin.an apud iud.
vel curiã, ⁊ in.c.j.in prin.de inuesti.in mari.fa. ⁊ ita intelli-
gunt Jac.de belui.Bal.Iser.Aluaro.Prepo.Marti.de
laud. ⁊ alij in.d.§.si aũt inter.dum qlibet eorũ in eius prin-
cipio in effectu illũ tex. ⁊ similes declarando dicit, ꝙ coram
iudice ordinario, vel arbitro ventilat̃ cã si duo de feudo cõ-
tendunt, quorũ quilibet dicit ad se ꝑtinere pretendentes se
ab eodem, vel a diuersis inuestitos, ⁊ idẽ fere oẽs predicti
cõcludũt in.c.j.§.preterea si inter duos in eoꝝ distinctione
post gl.ibi de probi.alie.feu.ꝑ Feder.qđ ẽt voluit ⁊ firma-
uit Cur.in.d.tracta.feu.in.vij.parte princi.ij.col.vers.scđo
fallit regula, ⁊ Jac.de.s.Georgio in suo tracta.feudoꝝ in
versi.antepe.in prin.Sed in proposito, qñ fuit factum pre-
dictum cõpromissum inter illustr.Ducẽ sabaudie, ⁊ Mar
chionẽ Montisferrati non erat questio talis, vt quilibet ꝑ
tendisset se habere feudum bonoꝝ de qbus agitur, cũ claris
simũ esset ꝙ feudũ in eis cõsistens erat illust. Marchionis
predicti, sed cõtrouersia erat qꝛ illustr.Dux Sabaudie pre
tendebat sibi multa deberi ꝑ illust.Marchionẽ, illũqꝫ tene
ri ad donãda sibi ea, que postea donauit, merito sequitur ꝙ
nõ erat in casu in quo corã arbitris de feudo potuisset co-
gnosci, aut per illos iudicari, maxime prout iudicauerũt vt.
s.feudalia in illustr.Ducẽ trãsferrent̃ per predicta. ¶ Im-
mo plus dico, ꝙ ẽt, ꝙ de aliquo feudo fuisset inter eos con
trouersia nõ poterat cã corã arbitris tractari, sed tm̃ coram
Imperatore cũ taꝫ vnus, q̃ꝫ alter eorũ essent ex alio feuda-
tarij, ⁊ vassalli Imperatoris, prout voluerũt Marti.de lau
de. ⁊ alij in distinctione quã ponunt in.d.§.preterea si inter
duos de prohibi.alie.feu.per Fede. ⁊ Cur. ⁊ Jac.de.s.Ge
orgio in eoꝝ trcta.in locis preallegatis. ¶ Et hec omnia
procedunt, quando velimus, quod iura, que de arbitro
loquuntur, nõ sint hodie sublata, ⁊ sic ꝙ aliquo casu possit
de cã feudali arbiter cognoscere, sed si teneremus esse sub-
lata, ⁊ ꝙ hodie indistincte cã feudalis corã dño esset tractã
da, vt vr̃ velle tex.in.d.§.preterea si inter duos, ⁊ ꝓut ibi
cõcludit Mathe.de afflic.in prin. ⁊ ante eum dixit Isern.
in.c.d.c.i.§.si aũt inter.de leg.corra.licet ꝑ euꝫ nõ alleget̃,
predicta omnia essent superflua.Sed quid eorũ sit verius
aliter non discutiaꝫ, qꝛ nõ expedit, cũ secundũ quãlibet opi
nionem in casu nostro sit cõcludendũ oratores illos vti ar-
bitros de bonis illis feudalibus iudicare non potuisse. Ex
his itaqꝫ sequit̃, ⁊ qdẽ multipliciter cõpromissũ predictuꝫ,
⁊ minus inde procedens laudũ de iure non valuisse, ⁊ ideo
sequitur, ꝙ ex eo nulla vis, aut validitas donationis assu-
mi pót magisq̃ꝫ ex se ipsa haberet. ¶ Et ita ex predictis
cõcludit̃ illã donationem, ab initio nullius fuisse momenti.
¶ Non ob.modo, ꝙ vltimo loco dicebatur.s.eam dona-
tionem saltẽꝫ ex post facto validitatem, ⁊ robur acceptasse
ex illa approbatione, ⁊ cõfirmatione Maximiliani Impe
ratoris de anno.1504.qm̃ pluribus modis respondetur.
83 ¶ †Et primo dicimus, ꝙ predicta approbatio, ⁊ litere de
ipsa impetrate vitio subreptionis ⁊ obrep.pollẽt, ꝓpea nõ
debẽt aliquo mõ attẽdi, vt inquit Bal.in.l.prescriptione.j.
col.ver.ex qua lectura not.C.de legi. ⁊ in.l.fi.ij.col.C.sen.
rescin.non pos.tradũt Anto.de but.Imol. ⁊ alij Canoni-
ste in.c.sup literis de rescrip. ¶ Nõ eo posito maxĩe dici de
bet in casu isto cũ litere Maximiliani cõtineãt priuilegiũ ꝯ
regulas iuris, nã ea subreptio ẽt nõ dolosa ipso iure, ⁊ indi
stincte vitiat, vt voluit Jo.andr.in.c.cũ dilecta de rescrip.
Jac.but. ⁊ Cy.in.d.l.prescriptio.vbi ẽt Bar.ij.col.But.
⁊ Imo.in.d.c.super literis, vt refert, ⁊ sequit̃ Felyn.ibi.ij.
col.v̊.limita.iij. ¶ Possunt ẽt litere ille Maximiliani dici
litere beneficiales, cum beneficiuꝫ cõferant illi Philiberto
Duci Sabaudie (nõ dico ecclesiasticũ, sed seculare) ⁊ pro-
pterea ẽt eo respectu idistincte ꝑ subreptionẽ, ⁊ ipso iure de-
bent vitiari, vt per doc.in locis predictis, maxime Fely.in.
d.c.super literis, ⁊ in.c.ad audientiã, el.ij.in versicu. litere
beneficiales de rescrip. ⁊ ibi in tit.ponit rationẽ differentie
84 inter illas, ⁊ literas ad lites, † ⁊ ꝙ litere ad priuilegia, vel
beneficia per subreptionẽ, vel obreptionem impetrate sint
ipso inre nulle plene concludit patruus, ⁊ dominus meus
Soci.in consi.cxx.Memini me alias.iiij.col.ver.ij.presup
pono.iij.vol.Corne.consi.xcviij.q̃ꝫq̃ꝫ videatur.ij.col.iij.vo
lu. ⁊ tradit Jas.in cõsi.ij.Magnifice ⁊ prestantissime.ij.col.
lib.j.vbi ẽt latius istud tenet. ¶ Quod aũt subreptitie fue-
85 rint.d.litere probat̃ multipliciter ꝓsuponendo, †primo ꝙ
litere, rescriptum, vel priuilegiũ, qñ in eorũ impetratione ex
primitur aliquid, qđ non sit verũ, vel tacet̃ aliquid per quã
expressionẽ, vel taciturnitatẽ, princeps facilius inducit̃ ad
ꝯcedẽdũ, vbi si sola veritas fuisset expressa, ⁊ nihil tacituꝫ,
princeps vel non concederet, vel non ita de facili, vt decla
rat Bar. ⁊ alij sequunt̃ in.d.l.prescriptione. ¶ Et probat̃
hoc in.c.postulasti, ⁊ in.c.ad audientiam el.ij. ⁊ vtrobiqꝫ
tradunt doc.de rescrip.tradit Corn.in cõsi.ccj.in hac qdẽ.
iij.col. ⁊.ccxxvij. vr̃.j.facie.iij.colũ.ij.vol. ⁊ in consi.ccj.visis
86 nõnullis, iij.col. cum multis qui ad hoc allegari possent, †⁊
licet aliq faciãt dr̃iam inter subreptioneꝫ, ⁊ obreptionem,
vt prima sit, qñ exprimit̃ falsum.ij.qñ tacet̃ verũ, prout his
terminis vtit̃ Jas.in.d.consi.ij.tamen magis cõiter docto.
confundunt nomina, vt.s.quodlibet vtroqꝫ casu dicit possit
87 vt plene per Jas.in.d.l.prescriptione in prin. ¶ †Canoni-
ste aũt dicunt subreptionẽ esse siue falsitas exprimatur, siue
veritas taceatur, obreptio vero dicit̃, qñ per inuolutionem
verborum, sic res narratur, vt litere effugiant deliberatam
conscientiam principis cõcedentis, ita post Inno.dixit ab
bas in.c.cũ dilecta.iij.col.versi.quartum intellectum, de re-
scrip.vbi ẽt Fely.sequitur, ⁊ alios allegat in.ij.col.ver.tene
menti differentiã. ¶ Uerũ dico, ꝙ in proposito quãcũqꝫ
opinionem teneas litere predicte fuerunt subreptitie, ⁊ ob-
reptitie. Et istud vt dixi ex multis ꝓbat̃. ¶ Et.j.qꝛ fuit nar
ratuꝫ ꝙ Marchio Mõtisferrati donauit pretextu remune
rationis plurium beneficioꝝ per ipsum ab illustr.Duce re-
ceptorũ, ⁊ pro satisfactione debiti trecentorum millium flo
renorum, que omnia falsa erãt, qꝛ Marchio nihil debebat
⁊ nedũ non receperat beneficia, sed ab illustr.Duce, maxĩe
dãnificatus fuerat, ⁊ iniurias receperat, vt ex predictis cõ-
stare pót. ¶ Secũdo, qꝛ fuit narratũ, ꝙ illustr. Duci.fuit
donatio illa facta, qꝛ ipse pretendebat in Marchionẽ alias
obligationes ex vi quarũdã cõuentionum inter ipsas ꝑtes
initaꝝ ⁊ non fuit narratum, ꝙ ille cõuẽtiones non ex libera
voluntate, sed quodam metu, ⁊ vt ab iniusto bello liberaret̃
seu amplius non vexaret̃ facte fuerunt, vt.s.fuit ostensum.
88 nam etiaꝫ propter hoc littere ille redduntur subreptitie, †de
bet enim nedũ narrari factũ, sed etiam qũo, ⁊ ex qua cã sit
factũ, alioqn si istud taceatur rescriptum redditur subrepti-
tium, ⁊ vitiatur, vt videtur tex.in.c.dilectus el primo iun-
cta glo.de rescrip. ⁊ ita per illum tex.in pulchro casu deter
minat Cardi.in consi.cxlij.Sanctissimus dominus vr̃.iij.
col. ⁊ Roma.multum nota.in consi.cccxxvj.in presenti cõ
sultatione in fi.refert, ⁊ sequit̃ Fely. ⁊ dicit menti tenenduꝫ
in.d.c.dilectus.iiij.col.in fin.ibi tene menti istum text. ⁊c.

¶ Preterea, ⁊ tertio qꝛ non fuit dictum, ꝙ donatio facta
fuit in executione feudi ex compromisso prouenientis circa
res feudales, nam cum compromissum, ⁊ laudum inde se-
quens fuerint inualida saltem quo ad executionem, vt ex. s.
89 dictis satis constare potest, † ⁊ illud nouisset Imperator,
tanq̃ hñs omnia iura in scrinio pectoris (vt dicitur in. l.
omnium, ⁊ ibi doctores notãt. C. de testa.) certe tales lite
ras nõ cõcessisset, saltẽ tã de facili, attento ꝙ petitio habe-
90 bat fundamentum inualidum, † nõ enim credendũ est a pñ
cipe emanare rescriptum in quo ius peruertitur. c. ij. de re-
scrip. ⁊ ita per illũ tex. dicit Cardi. in. d. consi. cxlij. iij. col.
¶ Quarto, qꝛ in impetratione predictarum literarum nõ
fuit dictum donationem illam, promissiones, ⁊ iuramenta
fuisse metu facta, ⁊ prestita, propter qđ nullã merebañ exe
cutionem, vt. s. dictum fuit. Quo intellecto Imperator ve-
91 rosimiliter illas literas non concessisset † cum non soleat ha
bere rata, que metu gesta fuerunt, vt per totũ titu. ff. ⁊ C. ꝙ
92 me. causa, † ⁊ ad cognoscendaꝫ sureptionem sufficit allega
re consuetudineꝫ Imperatoris prout concludit Fely. in. d.
c. sup literis de rescrip. vj. col. in. j. regula, quã ipse ponit in
materia subreptionis, ⁊ ibi ad hoc alios allegat. ¶ Quin
93 to qꝛ non fuit narratũ † ꝙ ex predicta donatione (vbi vale-
ret) Marchia Montisferrati deformis efficeretur, ⁊ parũ
honorabilis remaneret, cũ quasi maiorem ptem eius con-
tineat talis donatio, propter quod etiam Imperator non
ita de facili eam confirmasset, vt est verosimile, argumento.
c. intellecto, cum ibi not. de iureiuran. ⁊. s. aliqualiter fuit di
94 ctum, licet ad aliud propositum, † ⁊ maxime cum feudum
Marchionatus sit feudũ regale, quod non dꝫ aliquo mo-
do diuidi. §. preterea ducatus cum materia in. c. imperialeꝫ
de probi. alie. feu. per Fede. vñ qđ Imperatoria lege diuidi
prohibetur, non est verosimile ꝙ per Maximilianũ fuisset
diuisum, seu ꝙ ab aliјs factam diuisionem comprobasset, si
omnia nouisset. ¶ Preterea ⁊ sexto qꝛ nõ fuit Maximi-
liano expositum, ꝙ donatio, ⁊ alienatio predicta facta fue
rat tanq̃ de rebus proprijs. ⁊ iure proprietatis, ⁊ ꝙ in ea
non fuit dictum saluo iure Imperatoris, nec habitus respe
ctus aliquis ad suam Cesaream Maiestatem propter qđ
Imperator fuit plurimum contemptus, vñ ẽt pp hoc non
sit verosimile, ꝙ cõprobasset eam taꝫ de facili, nam vt est cla
rum, ⁊ rerum magistra docet experientia cũ maxima diffi-
cultate, ⁊ rarissime quis confirmat actum honori suo aduer
santem, ⁊ aliquo modo sibi iniuriosum. ¶ Septimo etiaꝫ
qꝛ sue Maiestati fuit expositum Illustres Gulielmũ, Bo
nifacium, ⁊ Theodorum alios filios illustr. Io. iaco. dona-
toris omnia comprobasse, qđ tñ iuridice loquendo nõ po
95 tuit dici † qꝛ cum illi tunc essent impuberes, non potest dici
ꝙ aliquid fecerũt, aut cõprobauerint ex defectu intellectus
nam illa etas q̃cquid videt, ignorat. l. j. in fin. C. de fal. mo.
96 cum similibus. ¶ † Nec iuramentum illorum defectũ intel
lectus supplere potuit, licet aliud dici forte posset in pube-
ribus, seu adultis vt hr̃ in aucten. sacramenta puberum. C.
si aduer. vendi. Quod si nouisset Imperator verosimiliter
non confirmasset, vel saltem non tam de facili. Ipse enim
cum viderit literas ratificationuꝫ facile credere potuit eos
fuisse adultos, ⁊ ea de causa potuit moueri inter cetera ad
confirmandum donationem in preiudicium successoruꝫ pre
dictorum filiorum illustr. Io. iaco. donatoris, quod vt dixi
verosimiliter non fecisset, si illos fuisse impuberes nouisset,
⁊ maxime cum illi per talem donationem si valuisset, fuissẽt
enormissime lesi, qđ de talibus impuberibus non est verosi
mile imperatorem voluisse argumento. l. j. C. quando Im-
perat. inter pupil. ⁊ vidu. ¶ Et hec dicta sint vbi constet
literas assertarum ratificationum fuisse per illos impube-
res factas, de quo forte aliquid infra dicetur. ¶ Demum ⁊
octauo loco probatur subreptio, aut obreptio illarum litte
rarum, quia serenissimo Imperatori non fuit narratum, ꝙ
donatio illa cum omnibus sequentibus fuerat pluries, ⁊
specialiter per Cesaream Maiestatem rescissa, ⁊ reuocata
nam eo intellecto non est verosimile, ꝙ Maximilianus
tanq̃ iustissimus Imperator voluisset venire contra ordi-
nationem aliorum Imperatorum, ⁊ minus contra propriã
(nam etiam ipse illam donationem reuocauerat seu reuoca
tionem ab alio factam comprobauerat) pro quo facit. c. cũ
97 olim circa medium de re iudi. † dum dicitur, ꝙ non credi-
tur quis contra factum proprium venisse, nisi circũuentus.
Et maxime isto casu, quia sumus in reuocatione beneficij,
cum deceat a principe concessum beneficium permanere. c.
si cui de preben. lib. vj. ⁊ in. c. decet de regu. iur. eod. lib. de
predictis aũt reuocationibus infra plene dicam. ¶ Et si
dicatur, ꝙ immo videtur, ꝙ fuerit de reuocatione exposi-
tum cum ipse Maximilianus tales reuocationes casset, ⁊
annullet. Respondetur, ꝙ in narratione hoc non constat, ⁊
si aliquo modo fuit talis reuocatio exposita debuit id con-
tigisse sub inuolucro verborum, vt sic non omnia punctuali
ter nouerit Imperator, vt sic littere eius effugerint delibe-
ratam conscientiam suam, vt sic dicatur fuisse proprie obre
ptio secundum Inno. Abb. ⁊ alios in. d. c. cum dilecta de
rescrip. ⁊. s. dixi. ¶ Et preterea etiam dicam ꝙ si de reuo-
cationibus illis fuit quicq̃ dictum, non tamen fuit dictum,
quomodo, ⁊ quare facte fuerint, ⁊ sufficit hoc ad litteraruꝫ
subreptionem iuxta. d. c. dilectus iuncta glo. j. de rescrip. vt
dixi. s. in. ij. probatione subreptionis. ¶ Et ex his clare cõ
stat de subreptione confirmationis, ⁊ litterarum predicta-
rum, ⁊ sic de eius inualiditate ex pluribus capitibus, quorũ
quilibet per se sufficeret, fortius ergo omnia simul iuncta de
bent subreptionem predictam probare. ¶ Nec ob. ꝙ in.
d. litteris sit clausula motu proprio, ⁊ alie etiam clausule, vt
98 . s. in contrarium allegabañ, † nam pro resolutione aduer-
tendum puto, qꝛ aliqñ princeps absq̃ aliqua petitione, ⁊
preceden. narratione mouetur per se ad aliquid conceden-
dum, ⁊ tunc põt procedere qđ in cõtrarium dicebatur per
d. c. si motu proprio de preben. lib. vj. non eniꝫ posset tunc al
legari subreptio, cũ nemo dici possit aliquid subripere prin
cipe concedente proprio, ⁊ spontaneo motu, vt inquit Fe-
lyn. in. c. causam. ij. colũ. versi. in glo. pen. de resti. ¶ Ali-
quando Imperatori fit narratio facti, ⁊ requiriñ, vt gratiã
faciat, ⁊ tũc lꝫ ipse dicat, ꝙ motu proprio concedit, tñ nega
ri nõ potest, quin moueatur ex narratis, ⁊ requisitus, ⁊ tũc
forte clausula motu proprio, ⁊ similes parum debent ope-
rari in proposito cũ ad ita motu proprio concedendum fue
rit inductus ex narratione facti, ⁊ requisitione petentis, ⁊
propterea videtur, ꝙ etiam tunc sit cõsideranda subreptio
vel obreptio secundum predicta, sepe enim clausula ista mo
tu proprio, ⁊ similes ponuntur in litteris ad instantiam, ⁊
requisitionem eas impetrantium, vt inquit Cardi. in. d. cõ
silio. cxlij. in fin. qui in effectu videtur velle, ꝙ eo casu tolla
99 tur subreptio, † ⁊ solet dici, ꝙ qua facilitate Imperator in
ducitur ad concedendum litteras, eadem inducitur ad po
nendas tales clausulas argumento. l. doli. §. diuersum. ff.
de nouat. ⁊ tradit Neuizan inter consilia Bruni nume. xij.
patres comederunt col. xiiij. prope fin. vbi allegat Corn. ⁊
Harpal. ⁊ col. xxvj. post prin. vbi allegat Marti. de lau. vt
per eum, ⁊ iste est proprie casus noster, nam facta fuit ipsi
Imperatori facti expositio, ⁊ requisitio ex parte illustr. Du
cis Sabaudie ergo ⁊c. Et ita sit vna responsio ad illaꝫ clau
sulam motu proprio. ¶ Vel secundo responderi potest (si
quis responsionem predictam simpliciter non admitteret)
100 ꝙ ad minus procedit, † quando subreptio esset propter fal
sam expressionem, nam illam non tollit clausula motu pro-
prio, hoc est non impedit, quin falsitate probata rescriptum
vitietur, qꝛ propter expressionem illam scimus animum cõ-
cedentis esse vt illa vera, ⁊ existente concedat, ⁊ non aliter
vnde cum sit falsa, dicitur deceptus, ⁊ hoc non tollitur per
clausulam motu proprio, nisi sit erratum in modica q̃tita-
te, ita signanter concludit Pet. de aucha. in consilio. mihi.
101 cxxxviij. de natura, ⁊ efficacia, versi. sed in casu nostro, † di-
cens ꝙ si Papa cõcedens beneficium curatum asserat il-
lud sine cura, vel quid simile vitiañ concessio, ⁊ non tollitur
vitium per clausulam, motu proprio. ¶ In simili idem vo
luit Pet. de anch. in cõsi. mihi. clxxxviij. visis ꝯsilijs col. fin.
102 ver. ⁊ ꝯfirmañ hoc dicẽs, † ꝙ remotio p Papã facta de
aliquo ꝑlato expressa cã, qꝛ. s. demẽs erat, nõ dꝫ obseruari,
si falsum id sit, quia ille sit prudens, non obstante, ꝙ in re-
motione illa sit clausula motu proprio, idem voluit Abb.
in. c. quia circa secunda col. versi. sed quero, de consangui.
103 ⁊ affinita. generaliter concludens, † ꝙ non valet rescriptũ
principis ẽt cũ clausula motu ꝓprio si ĩ eo sit expressuꝫ aliqđ
falsum

falsum,vt per eum. Hec omnia, ⁊ quedam alia refert, ⁊ se
quitur Fely.in.c.ad aures mihi.vij.col.ver.quartus casus
de rescrip.sed in proposito in litteris Maximiliani appa-
rent expressa aliqua falsa,vt constat ex predictis , maxime
in.j.⁊.vij.probatione subreptionis,ergo saltem occasione
falsitatis expresse predicte littere non sunt attendende.
¶ Uel ⁊ tertio r̄ndetur,ꝙ quicq̄d cl'a motu ꝓprio opere
tur,hoc tñ est verum,ꝙ non operatur , vt ius tertij dicatur
104 ablatū,q̄z non sic presumitur mens Principis,†nec talis
cl'a operatur contra presumptā Principis voluntatē,vt
voluit Jo.and.in.c.si motu ꝓprio de preben.li.vj.in nouel.
Cardin.in consi.xcvj.Papa vniuit.Abb.in.c.cām que.ij.
col.de testi.⁊ ibi Fely.in.ij.col.ver.in gl.pen.⁊ Rota in de
cisio.nouis decisione.cxij.dicebāt dñi,ꝙ motus ꝓprius ⁊c.
dñs Uitalis de cambanis in tracta.clausularum in clausu-
la motu ꝓprio,que est in.iiij.car.j.col.⁊ Corn.in ꝯsi.lxvij.
circa.ij. q.iiij.col.iij.Marti.de laud.in tracta.de priuile-
gio,⁊ rescript.lxij.ꝯclusione.Deci.in.l.si quis iniquum.in
prin.col.fi.ver.⁊ ad.s̄.dicta.ff.qd̄ quisq̄z iuris vbi ēt alios
allegat.Et plene scribit Curt.in consi.xlix.memorie recolē
105 de col.xxij.versi.tertiodecimo dñt,†dicens,ꝙ ēt si cum cl'a
motu ꝓprio adessent alie due cl'e, vcz ex certa scientia, ⁊
de plenitudine ptātis immo ēt,⁊ clausula non obstantibus,
non tñ presumitur princeps velle alicui in iure suo(vbi de
facto non fuerit bene informatus)preiudicare.Unde in ꝓ-
posito dicam,ꝙ cum Jmpator Maximilianus non fuerit
de facto bene informatus,vt ex predictis ꝯstat,non dr̄, nec
aliquo modo presumit̄ voluisse preiudicare iuribus tūc q̄-
sitis illu.Marchionibus Mōtisferrati,ex nullitate ipsius
donationis,⁊ ex ipsius rescissione,⁊ reprobatione pluries
per cesaream Maiestatem facta,etiam ꝙ in litteris Ma-
ximiliani reperiātur omnes predicte clausule . Et maxime
hoc dōm est,q̄z alias preiudicium eis maximum inferret̄,
106 †cum alias priuilegiā,⁊ rescripta principis intelligi d̄beāt
sine alterius graui preiudicio,vt.l.quotiens,⁊ ibi per Jas.
in.iij.not.C.de preci.impera.offer. ¶ Et ex his habemus
vnam,⁊ primā,⁊ r̄nsionem ad confirmationem, seu litte-
ras ꝯfirmatorias predictas. ¶ Scd̄o ad illas principali-
ter r̄ndetur,ꝙ de iure non procedunt in preiudicium Mar
chionum Montisferrati,nam per plura tp̄a prius donatio
predicta,⁊ omnia inde secuta tanq̄z meticulosa,⁊ d̄ iure nō
seruanda fuerunt per Federicum Jmperatorem bis cassa-
ta,⁊ annullata. Primo de anno.M.ccccl xiiij.dum inue-
stiretur per suam Maiestatem Gulielmus filius Joannis
iacobi.scd̄o vero de anno.M.cccclxxxvij.in inuestitura bo
nifacij fratris predicti Gulielmi,dr̄.n.in predictis inuestitu
ris inter cetera,ꝙ proprio motu,⁊ non ad alicuius instan-
tiam ex certa scientia,⁊ de plenitudine potestatis,ipse im-
perator infringit cassat,⁊ annullat,⁊ nullius existere robo
ris decernit oēs,⁊ quascunq̄z alienationes regalium feudo
rum feudalium,⁊ tp̄alium predictoꝝ,aut ꝑtinentiaꝝ ad eā
dem ꝑ vim forsan,dolum,metum,siue aliam sinistrā machi
nationem,aut al's quouis mō exactas,aut extortas ꝑ quos
cunq̄z,⁊ presertim,⁊ in specie ꝑ illust.Ducem Sabaudie,
qd̄ q̄dem Jmpatoria Maiestas asseruit se fecisse ꝓ ꝯserua
tione iurium dñis,⁊ priuilegioꝝ Marchie Montisferra-
ti ꝯcessoꝝ,seu eius illust.Marchionib⁹,⁊ maxime ꝑp eoꝝ
inuiolatam fidem versus Romanum impium,ꝓut hec la-
tius in.d.inuestituris ꝯtinent̄.Jn q̄bus ēt sunt cl'e deroga-
torie in amplissima forma ad oīa in futuꝝ cuicunq̄z ꝯceden
da ꝯ̈ p̄dicta,cū cl'a ēt annullatiua ꝯcessionū,si que fierēt ad
uersus p̄dicta tā ꝑ se,q̄z ꝑ quoscūq̄z sibi in impio successo-
res,iuiūcta ēt graui pena ꝯ̈ p̄dicta Marchiones ipsos,⁊
eoꝝ priuilegia quomodilibet fauentibus.Que oīa fuerunt
postea de anno.M.ccccxciiij.ꝯfirmata,⁊ q̄tenus ēt opus
eēt inouata ꝑ Maximilianū Jmpatorē in iuestitura , ⁊ p̄-
uilegio ꝯcessis Gulielmo filij.d.Bonifacij .Et postea ēt ꝑ
Modernum Jmpatorē inuictissimū Carolū q̄ntū in inue-
stitura ꝯcessa Bonifacio filio p̄fati Gulielmi d̄ anno.M.
D.xxij. ¶ Et q̄tenus ꝑ Carolū p̄dictū irritant̄,⁊ annul-
lant̄ oīa,q̄ in posteꝝ ꝯ̈ suas,⁊ alioꝝ ꝯcessiones, ⁊ reuoca-
tiones p̄dictas impetrari ꝯtigerit,vel de p̄terito tūc impe
trata fuissent,exp̄sse dr̄,ꝙ annulāt̄,ēt cū suis cl'is derogato
rijs,si q̄ apponerent̄,vel apposite fuissent,vt in.d.inuestitu-
ra legi potest,quod etiam cum omnibus predictis reuoca-
tionibus,seu eoꝝ ꝯfirmatione ꝯtinet̄ in inuestitura facta de
Jo.georgio nuꝑ defuncto ꝑ eundē modernū Jmpatorē de
anno.M.D.xxxij. ¶ Ex q̄bus reuocationibus, ⁊ eaꝝ cō
firmationibus,⁊ ita multiplicatis colligit̄ clara , ⁊ precisa
mens sacri Romani Jmpij,⁊ illo fungentium,ꝙ iura pre-
dicti Marchionatus aliquo mō nō minuant̄,⁊ si q̄d ꝯ̈fiat
oīno retractet̄,⁊ inualidū declaret̄,ꝓut ēt colligit̄ ex anti-
quis inuestituris alioꝝ impatoꝝ,⁊ maxime Uincislai,duz
de anno.M.ccclxxxiiij.inuestiuit Theodoꝝ , vbi oīa gesta
in preiudiciū p̄uilegioꝝ , ⁊ Marchionatus p̄dicti irrita,
105 ⁊ nulla declarant̄,†si.n.geminatio actus precisam mentē
disponentis demonstrat.l.si mulier la.ij.C.ad velle.Bart.
in.l.cū scimus.C.de agri.⁊ censi.li.xj.tradunt doc.in.l.cuz
filio.in.ij.p̄te,⁊ ibi aliq̄n dixi.ff.de leg.j.multo fortius predi
cta multiplicatio cū predictis cl'is derogatorijs ad futura,
auc.multo magis.C.de sac.sanc.eccle.Quo stante dico,ꝙ
allegata ꝯfirmatio Maximiliani nō valet,tum q̄z non ꝯue
nit,vt qd̄ ab alijs Jmpatoribus, ⁊ a se ipso factum sit re-
tractet̄,iux̄ r'l'am qd̄ semel placuit de reg.iu.li.vj.tū ēt,⁊ ma
108 xime,† q̄z attentis cl'is derogatorijs ad futura cū expressa
anuullatione sequētium,positis in predictis inuestituris ēt
ꝑ ipsum met Maximilianum,erat necesse,ꝙ fieret mentio
illaꝝ cl'aꝝ,⁊ expresse reuocarent̄ iuxta.l.si quis in princ.te
stamēti cum sua mā.ff.de leg.iij.iuncta.l.nec dānosa.C.de
precib.impa.offe.⁊ iuxta tradita ꝑ Bar.in.l.oēs populi.
in.iiij.q.iij.q.princip.ver.circa scdm̄.ff.de iusti.⁊ iur.⁊ per
Cano.in.c.j.de rescrip.⁊ ita in priuilegijs principis deter-
minat Jas.in ꝯsi.cv.in cā mota.ij.col.ver.vñ succedūt trite
regule.j.vol. ¶ Quod ꝓcedit ēt si adsit cl'a,motu ꝓprio iu
xta no.ꝑ Jmo.in.c.mandatū.col.pen.de rescrip.⁊ ꝑ Fely.
in.c.cum olim.v.col.versi.amplia scd̄o ēt si princeps.de re
iudi.Sic ergo seq̄tur in ꝓposito,ꝙ lz in predicta ꝯfirmatio
ne,⁊ litteris Maximiliani anno.M.D.iiij.fiat quedam
reuocatio gn̄alis eoꝝ,que in ꝯ̈rium facta fuissent, ⁊ cū cl'a
motu proprio,tñ non dr̄ in effectu reuocasse , ⁊ annullasse
cassationes,⁊ irritationes predicte donationis,⁊ inde se-
cutoꝝ,sed ille debēt oīno preualere,ex quo de cl'is deroga-
torijs ꝯtentis in illis nulla fit reuocatio , immo nec aliqua
mentio in predicta confirmatione , ⁊ ista secunda r̄nsio est
109 realis, ⁊ concludentissima. ¶ †Nec ei ob.si quis dicat pre
dictas reuocationes,⁊ irritationes donationis,⁊ inde se-
quutoꝝ non potuisse preiudicare illustr.Duci Sabaudie,
cum in eis citatus non fuerit,arg.l.naz ita diuus.ff.de ado
ptio.⁊.l.de vnoquoq̄z.in prin.ff.de iudi.cum simi.Nā re-
spondetur,ꝙ in.d.reuocationibus non fuit necessaria cita
tio aliqua Ducis . Primo q̄z cum alienatio , seu donatio
cum subsequentibus facta fuissent sine consensu Impera-
toris,⁊ propterea non valuerunt,ad ipsum Jmperatorem
spectabat talem donationem cum alijs inde secutis retra-
ctare,⁊ irritum deducere,vel etiam si sibi placuisset illaz ap
probare,⁊ confirmare,vnde cum placuerit reuocare,⁊ an-
nullare,⁊ ita faciendo fecerit,quod pendebat ex eius volū
tate,⁊ ratione iuris sibi competentis,sequitur , ꝙ non fuit
necessaria aliqua citatio arg.l.in re mandata.C.man.dixit
Bal.in.l.neq̄z natales.in fi.C.de probat.voluit dominus
Mar.Soci.auus meus in tracta.de citat.in.vij.artic.in
septimo casu,⁊ in vndecimo Alex.in consi.vj.circa proces-
sum col.fi.ver.⁊ sic satis est in.iij.vol.⁊ Hippo.de mar.in
110 l.de vnoquoq̄z col.xix.ver.xxxv.casus.ff.d̄ re iud.†Scd̄o
q̄z citatio non req̄rit̄,q̄ñ pars euidēter caret ꝓbabili defen
sione argu.l.in crimine.ff.ad.l.iul.de adul.⁊ eius qd̄ dixit
Bal.allegando illū tex.in.l.vt vim.j.col.ff.de iusti.iu.⁊ ita
clare dicit Abb.in.c.primo.j.col.versicu.concludo sic.de
causa possessio.⁊ propri.vbi dicit de hoc esse bonum tex.in
c.cum olim.de re iud.⁊ ibi hoc voluit gl.in ver.abñti.in fi.
tradit hoc patruus,⁊ dominus meus Soci.in ꝯsi.lxxxvij.
visis inuestitura ⁊c.col.xij.versi.ex q̄bus patet, ꝙ nulla.iij.
vol.vbi ꝯcordantes allegat hoc etiam dixit Fely.in.d.c.cū
olim mihi in.vij.col.ver.nō est citādus,vbi ēt multos alios
all'at,⁊ idē dixit auus meus in.d.tracta.de citat.articu.vij.
in scd̄o casu,⁊ Hip.de mar.in.d.l.de vnoquoq̄z.col.xvij.v̄.
xxvj.casus,sz in ꝓposito illust.Dux Sabaudie euidētissime
erat sine defensiōe, cū donō p̄dicta ei nullū ius tribuisset,q̄z

sine Imperatoris cōsensu facta erat, vt ex predictis cōstat, ergo &c. ¶ Ex quo sequitur, ꝙ non potuisset ille dicere, ꝙ pp irritationem, & reprobationem donationis predicte ei ius auferrebatur, & ꝑpterea debuisset citari per ea, que infra dicam qm̄ vt dixi, pp inualiditatem donationis nullum ei erat quesitum ius, totum.n.pendebat ab Impatoris voluntate (posito, ꝙ ex alio valuisset) q declarauit nolle valere talē donationem, & istam expresse annullauit. ¶ Tertio ad predictas litteras Maximiliani rn̄detur, & dici potest, ꝙ non valuerunt preiudicare Marchionibus Montisferrati eis citatis in iure eis iam quesito iuxta.d.l.de vnoquoq;, &.d.l.nam ita diuus de adop. prout dixit Bar.in.l.ij.ij.nota.C.de tempo.appel. & ita post quosdam ab eo relatos voluit in effectu Fely.in.c.ceterum.v.col.versi.scd̄a restrictio. ibi saluo nisi esset &c.de rescrip. & in.d.c.cum olim.vj.colū. versi.prima declaratio de re iudi. Et eo magis hoc dōm est in casu isto, cum per litteras predictas confirmetur donatio, que de iure non tenuit, imo que iam erat declarata nulla, & per Federicum Imperatorem, & p ipsum met Maxi
111 milianum, † si.n.de iure est, vt citatio reqrat, qn̄ agitur de confirmatione eius, quod iure non valet, vt declarat Oldr. in cons.ccxxiiij. iste sunt allegationes mihi in.vj.col.ver.preterea qñcunq; aliqs ex aliquo facto iuncto versi.sed rn̄deo ad legē, col.xiij.fortius reqrebatur circa litteras predictas cum ageretur de confirmatione donationis, nedum inualide, sed et inualide declarate auc.multo magis.C.de epis. &
112 cle. ¶ Et pro ista ꝯclusione facit, † qz qn̄ per Principē fit alicuius ꝑuilegij, vel sui beneficij modificatio, vel restrictio citatio reqrit eius, qui inde ledit, vt vr̄ ꝓbari in.c.nup de decim. ꝑut per illum tex. firmat auus meus in.d.tracta.de cita.art.vij.ver.quarto ꝓcedit. Fortius ergo in casu isto ita dici dz, cum nedum de modificatione, sz de totali extinctione bn̄ficij per Federicum, & ipsum Maximilianum ꝯcessi ageret cū maxima & enormissima lesione ipsoꝝ Marchionum. Etenim ambo predicti Impatores iam concesserant Marchionibus Montisferrati grām, & bn̄ficium, vt predicta donatio cum inde secutis velut inualida eis non nocerent, & hoc ius fuit illis ex tali Impatoria annullatione, seu reprobatione acqsitum, in quo eis non citatis non potuit postea preiudicari. ¶ Et si dicat, ꝙ imo citatio nō fuit necessaria, qz forte Impator de eius absoluta ptāte potuisset ita velle et inuitis, & ꝯdicentibus Marchionibus Mon
113 tisferrati. † Respondetur (esto ꝙ illud sit veruz) ꝙ omnino citatio debebat fieri, qz qui tūc erat Marchio Montisferrati, si pn̄s fuisset facillime induxisset Maximilianuz in cōtrariam sn̄iam attenta meticulositate, & inualiditate donationis predicte cum omnibus dependentibus, & hoc sufficit, vt pn̄tia alicuius reqri debeat, vel saltem citatio arg.l. duo ex tribus.ff.de re iud. cum ratione eius, &.l.si in tres.in fi.ff.de arbi. & ita in ꝓposito dixit Ias.in.l.gallus.§.& quid si tm̄ col.fi.ff.de lib. & posth. ¶ Preterea & quarto litteris predictis rn̄detur, ꝙ ꝯfirmatio predicte donationis nihil valuit, neq; potuit in aliquo preiudicare illi Marchioni Montisferrati, qui tunc Marchiam illā tenebat, nec eius successoribus, nam ille ꝯsensus Impatoris circa illam donationem, & eius approbatio altero de duobus modis operari potuisset. ¶ Primo dicendo, ꝙ talis consensus retro traheret vsq; ad tempus donationis facte. Vel scd̄o ꝙ perinde esset, ac si donatio illa tunc facta esset, qn̄ ꝯsensus fuit interpositus, al's non video, qn̄o posset validare actum, a quo oino esset remotus. ¶ Primum certe dici non potest
114 qz in illa retrotractione, † & sic in fictione trāslatiua reqruntur habilia extrema, vcz extremum a quo, & extremum ad qd̄ vt declarat Bar. quē oēs sequunt in.l.si is q ꝓ emptorē in.iij.op.ff.de vsucap. que in casu isto non aderant, nā qcqd dici posset de extremo ad ꝙ hoc est considerato tpe facte donationis, certū est ꝙ deficiebat extremum a quo.s.tpe ꝓstiti ꝯsensus tunc.n.talis donatio non erat cōsiderabilis, velut in esse existens, cū esset iam reprobata, & inualidata p Federicū, & p ipsum met Maximilianū adeo ꝙ tūc diceretur oino, & penitus extincta & incōsiderabilis quo ad aliquem effectū, vt sic non potuerit p impatorē ratificari deficiente extremo a quo, & per hoc optime facit.l.bonoruz in prin. cum his, que ibi tradunt Bar. & alij.ff.rem rat.habe.

¶ Secundum sil'r dici non potest, qz tpe predicte ratificationis, & prestiti ꝯsensus non viuebat Io.iacobus nec eius primo genitus donatores, immo nec aliqs ex filijs.d.Ioā. iacobi quos illustr. Dux Sabaudie asserit predicte donationi ꝯsensisse. Nec Marchio Gulielmus, qui tunc viuebat potest dici, ꝙ donationē fecisset, cum ignoraret.d.ratificationem, & si sciuisset, contradixisset donationi predicte aduersando, cum fuisset iam reprobata, & bona, de quibus agitur, nullo modo ab illustr. Duce recognosceret, sed quo ad eum tanq̄ oino libera possideret, & ab ipso Impatore, rōne inuestiture, tam sue, q̄z suoꝝ maiorum recognosceret. ¶ Preterea hec clarius declarando dico, ꝙ donatio predicta, vt valeret, reqrebat inter cetera duo simul iuncta, & eodem tpe concurrentia, vcz voluntatem vassalli donantis. & ei adherentem consensum Impatoris, que nunq̄ cōcurrerunt simul, nam dato, ꝙ ab initio adfuisset voluntas donantis, non tn̄ interuenit cōsensus Imperatoris, immo Imperator ꝯdixit, cum primum nouerit, ex post vero tpe predictaꝝ litteraꝝ Maximiliani, lz adfuisset ꝯsensus Imperatoris, non tn̄ aderat voluntas vassalli ad donandum, ex quo qui donauerunt, predecesserunt, & alij non erant illius intentionis, vt donarent, sed econtra potius fm ꝙ.s̄. deduxi. ¶ Nec ratificatio Impatoris longe post donationem supueniens potest trahi ad ipsam donationem, siue ad tp̄s quo facta fuit, ita vt illā validet, qz res non est amplius integra, cum iam donatio fuerit reprobata & donatores, ac etiam donationi consentientes iam mortui essent, & de rebus donatis facta esset ꝯcessio alijs, qui per Imperatorem
115 erant inuestiti, † nunq̄.n.ratificatio opatur, qn̄ res nō sunt integre, sed aliqua mutatio facta est arg.d.l.bonorum.rem rat.hab. & dixit Bar.in.l.vxor.§.si quis vxorem in.ij.opp. ff.ad.l.iul.de adul.cum concor. vt per Alex.in cons.clxvij. Cū res post prin.ver.preterea dico.vj.vol. & in ꝯsi.lxxviij. viso, & diligenter.iiij.col.ver.quarto rn̄deo.v.vol. Et in terminis nostris allego decisionem Regni nu.cclxxxvj.ver.in
116 ter cetera apertissime firmatur, † ꝙ si alienās feudum decedat anteq̄ dn̄s directus consentiat consensus eius postea superueniens non preiudicat successoribus alienantis qz.s. res non esset integra, sic ergo dicendum est in ꝓposito cum nedum donator sed omnes filij ante consensum Maximiliani decessissent, & illud vtile dn̄ium qd̄ habebant in feudo translatum fuisset in eoꝝ posteros, & ita in ꝓposito nr̄o determinat And.de iser.in.c.j.in prin.col.viij.ver.item quid si titius alienauit feudū de ꝓhibi.ali.feu.p Fed. vbi alle.p
117 hoc aliquas rōnes, vt per eum. ¶ † Preterea ratificatio nunq̄ opatur, qn̄ actus medius obuiat coniunctioni extremoꝝ, prout ꝯcludit Bal in.l.fi.j.col.ver.octauo, qn̄ actus medius.C.ad maced. & ibi Saly. idem dicit.j.col.in ver. & ex his infert ꝙ, si.n.actus medius ꝯdicit maxime si duret ratihabitio, non trahit retro, sed in ꝓposito ante ratificationez Maximiliani interuenit actus ꝯrius, qz.s.fuit donō illa reprobata, & talis reprobatio adhuc firma durabat, ꝯ &c. ¶ Et si dicatur, si nō retrotrahi potuit, tn̄ debuit opari p
118 tunc. Rn̄detur, ꝙ hoc posset forte dici quo ad ipsum Imperatorem, & eius preiudicium, non aūt quo ad preiudiciū inferendum alteri, cui medio tpe ius erat quesitum, vt voluit gl.pen.in.l.si indebitum.§.fi.ff.rem rat.hab. & ibi post Oldra. Rayn. & Guliel. tenet Barto. qui idem dixit in.l. aliena res. in principio versicu. quero vtrum illa ratihabitio.ff.de pignora.actio. Pau.de castro in consilio.ccxxviij. Pro declaratione eius secunda columna versicu.si ergo postea, cum versicu.sequenti primo volumine secunduz nouā impressionem tradit Iason in.l.filio quem pater quarta columna versiculo quia pluribus modis responderi potest sexto volumine. ¶ Et propter hoc concludit Bartol.in di
119 cta.l.aliena res post Gulielmum, & Iacob.de aret. † ꝙ licet dominus rei per alium obligate ratificet illam obligationem, non tamen preiudicabit tertio, cui ante ratificationem dominus illam rem obligauerat sic ergo dicenduz est in proposito, ꝙ ratificatio Impatoris non potuit preiudicare Marchionibus, qbus per retractationes Impatoris, seu reprobatiōes illius donatiōis, & ꝯcessiōes, & inuestituras sibi factas erat q̄sitū ius aduersus illā donationē, & ne q̄quo mō bōa, d̄ qb⁹ agit, recogsceret ab illu. duce ei⁹ infeudatione

feudatione

feudatione reprobata, & inualida declarata, sed ex conces-
sionibus, & inuestituris nouiter factis ab imperatore ime-
diate recognoscerent s(ecundu)m q(uod) ex predictis constare pōt ex q
bus remanet firmum & stabile s(ecundu)m principale fundamentū
c(ontra) illustr. Ducē Sabaudie. ¶ Tertio principaliter ex alio
venit excludendus predictus Dux posito, q(uod) donatio re-
spectu donantis, & respectu Impatoris valuisset (qd tñ est
omnino falsum, vt .s. est dictū) q(uonia)m valere non potuit in pre-
120 iudiciū successorū predicti donatoris, † nā pro regula dici
mus, q(uod) vassallus in feudo antiquo .i. acquisitos p(er) suos ma
iores non potest successoribus, & agnatis suis preiudicare,
qui ad illud feudum ex antiq̃s inuestituris venire possunt
q(uia) cū illud sint habituri iure suo ex prouisione primi inuesti
ti, & ex gratia, & concessione (con)cedentis, & nō ex prouisione
illius vassalli, vt declarant Bar. in .l. vt iurisiurādi. §. si libe
ri. ff. de op. liber. & dixit And. de iser. in .c. j. §. qd ergo col.
fi. de inuesti. de re. alie. fa. (sit ipse vassallus p(ate)r, vel agnatus
alius) nō cōuenit q(uod) eis p(er) aliquod factū .d. vassalli p(re)iudiciū
inferat(ur), & priuent(ur) iure non ab ipso vassallo eis proueniente
ita voluerunt Dy. Ang. Pau. de ca. & alij in .l. apud iulia
nū. §. si q̃s alicui. ff. de leg. j. & tradit Alex. in (con)si. cvij. in cā
Nicolai post prin. lib. iiij. plene tradit Ias. in (con)si. vij. vertic(ulo)
(con)trouersia. v. & vj. col. ver. quarto adhuc. iij. vol. sed in pro
posito feudum istud est antiquū, q(uia) apud ipsū Io. iaco. nō
erat ex p(ro)uisione p(ro)pria nec ēt patris eius, sed suo(rum) maiorū
vt est plusq̃ notissimū ergo sequit(ur), q(uod) factū eius successori-
bus suis preiudicare non potuit. Donatio igit(ur) predicta, &
alie conuētiones per ipsū facte nō dicuntur aliquo modo
p(re)iudicasse alijs Illustr. Paleologis, q(ui) post eū ad illud feu
dū vocabant(ur), ēt q(uod) oīa fuissent facta cū (con)sensu Imperato-
ris, vt voluit singl(arite)r Bal. in .c. j. §. hoc quoq(ue) de suc. feu. re-
fert, & seq(ui)t(ur) Ias. in .d. (con)si. vij. loco p(re)allegato, & Cur. in tra
cta. feu. in .iiij. parte in .iij. regula q(ua)uis hoc in casu proposi-
121 to nō interuenerit, vt ex p(re)dictis (con)stat. ¶ † Et hec (con)clusio
absq(ue) dubio procedit tenendo, q(uod) feudū p(er) vassallū alienatū
si sit aliquū nō aperit(ur) dn̄o sed filijs aut agnatis eius, vt .s.
ipsi feudū recupare possint saltē mortuo alienāte, vt v(er)i tex.
in .c. j. §. hoc quoq(ue), & ibi firmat gl. de suc. feud. & ita ēt tenēt
ibi Ia. de bel. iser. Bal. Prepo. & alij, & dicit Imol. in .c. ij.
de feud. q(uod) in iudicando non esset tutū recedere ab ista opi.
que q(ua)uis p(er) aliquos nō teneat(ur) tñ est magis cōiter approba
ta vt p(er) Iac. de .s. Georgio in tract. feu. in ver. & cū pacto de
non alienando. vij. col. ver. sed quero de .q. pulchra, & eam
asserit cōem, & seq(ui)t(ur) cur. in trac. feu. in .iiij. (con)clusiōe. v. p(ar)tis p(ri)n
cipalis, & per predictos plures alij allegantur qui hāc opi-
nionem tenent ad quos me remitto, & vltra allegatos per
eos ita concludit plura allegando Alex. in consi. xxx. quo-
niam omne datum. iiij. col. i. vol. & Cur. senior in (con)si. xlviij.
memorie recolende col. xxj. ver. ij. repsondetur. Et si in pro
posito successores donantis possent feudū, si in alium tran-
slatū fuisset petere & recupar(e), vt p(er) doc. i(n) locis p(re)dictis, multo
fortius poterit illustr. Ducissa Mātue vniuersalis successor
in Marchionatu feudalia bona, de quibus agitur retine-
re, si in possessionem missa fuerit, prout mitti debet, vt .s. di-
122 xi. † Nam cui damus actionem eidem multo magis cōpe
tit exceptio. l. j. §. is āt. ff. d(e) superfici. vel si nondū possessio-
nem obtinuerit, impedire poterit, ne illustrissimo Duci Sa
baudie dentur talia bona, est enim ipse omnino a sua pe-
titione reiciendus cum si possideret, restituere teneretur iu-
xta .l. dolo facit. ff. de exceptio. doli cum his que ibi per gl.
& alios traduntur. ¶ Nec huic tertio fundamento obst.
que .s. contra illud dicebantur in allegatis in contrarium,
nam ex his, que .s. dixi defendendo precedens fundamen-
tum quasi ad omnia apparet responsum. Dum enim pri-
mo dicebatur bona non fuisse feudalia. ¶ Vel scd̄o q(uod) feu-
dorum naturam non sapiebant quo ad potentiam alienan
di respondetur (prout etiam supra dixi) quicquid olim an
tequam ad Illustrissimos Paleologos peruenisset Mar
chionatus, dici potuisset, apud ipsos Paleologos, &
presertim apud Illustr. Ioan. iaco. donatorem bona erant
feudalia, & pro talibus omnino habebantur, & hodie etiam
haberi debent, vt .s. dictum fuit, quod aliter non repetam.
¶ Similiter etiam non ob. tertia illa solutio, dum conside
rabat(ur) donationem esse factam in executionem pronuncia-
menti &c. q(uonia)m & ad eam r(espo)ndetur, prout fuit r(espo)nsum .s. cir-
ca precedens fundamentū. Hoc addito q(uod) (quatenus ego
nouiter, & postq̃ predicta scripseram informatus fui) nullū
reperitur factum compromissum, sed tantum reperitur pro
latum pronunciamentum illud, seu declaratio facta per il-
los oratores inter partes se interponētes ipsis partibus cō
sentientibus, & approbantibus, quo stante sequitur, q(uod) non
pronunciamentum illud, cum nulla precedente commissio-
ne factum esset, sed partium approbatio tantum veniebat
attendenda, & sic in proposito nostro sola voluntas illustr.
Marchionis Io. iacobi & eius primo geniti, qui suo facto
successoribus in Marchionatu preiudicare non potuerunt
vt ex predictis constat. Ex quo vltra iam dicta circa secun
dum principale fundamentum (ex quibus non nulla circa
hoc redduntur suplfua, sed q(uia) de se vera sunt, nolui amoue
re) euidentissime constat illam tertiam solutionem nihil pe
nitus facere nec contra illud secūdum, nec c(ontra) istud tertium.
fundamentum. ¶ Et si quis dicat, q(uod) saltem tacite partes
p(otu)it dici compromisisse patiendo sic earum causam tracta-
ri, & cognosci, prout in aliquibus locis .s. videor addidisse,
dicam hoc non esse admittendum, q(uia) non reperitur iure cō
promissa tacite fieri. Et vbi quis illud velit, solutio seruiat,
123 quam .s. dedi circa precedens fundamentum, † eo etiam
addito, q(uod) pro regula dici solet compromissū, & laudum in-
de secutum in feudo antiquo non nocere descendentibus,
aut agnatis, quia ad illud suo iure vocantur ex pacto, & gra
tia concedentis, vt scribit Ias. in consi. clxviij. in causa, & li-
te. x. colum. versicu. tertio, & fortius in .iiij. volumi. ¶ Nec
etiam obstat illa confirmatio Maximiliani, q(uonia)m illi iam su
pra responsum fuit quatuor modis, non repeto, sed ad iam
dicta me refero. ¶ Nec quicquam obstat dictis solutioni-
bus, q(uod) Maximilinaus in litteris illis confirmatorijs vi-
deatur voluisse preiudicare Marchioni Mōtisferrati tūc
viuenti, & futuris eius successoribus, & cum clausula, ex cer
124 ta scientia, & alijs. † Quoniam primo dico, q(uod) illud face-
re non potuit, quia cum iam Federicus Imperator, & ipse
Maximilianus reprobassent predictam donationem, cū
inde secutis, & libere Paleologos inuestissent de bonis
omnibus Marchionatus, & sic ēt de istis, de q(ui)bus agitur,
d(icitu)r ipsis Marchionibus ius quesitum ita vt absq(ue) eo(rum) cul
pa per Impatorem p(ri)uari nō possent ar. l. quotiens. & .l. re-
scripta. C. de precib. impa. offer. & v(er)i tex. vbi doc. tradūt in
c. j. de feu. sine cul. non ami. voluit Bal. post gl. fi. ibi in .c.
i. §. notandum. de his qui feu. da. pos. & ibi tradit Alua. ij.
col. ver. ex qua gl. inferunt duo, decet. n. a Principe (con)ces-
sum b(e)n(e)ficium p(er)petuo p(er)manere, & non tolli. c. decet. de reg.
iu. lib. vj. Et maxime isto casu, vbi sunt in predictis inuesti-
turis, & reprobationibus cl(aus)e derogatorie ad futura, & p(ro)te
stationes, q(uod) non intendunt aliquo mō (con)tra facere, cum cl(aus)a an
nullatiua eo(rum), que in (con)trium q(ua)ncunq(ue) fierent, vt ex .s. dictis
125 (con)stat, † al(ite)s diceret(ur) Imptor venire (con)tra p(ro)missiones, & oblō-
nes per eum, & eius añcessores factas in predictis inuestitu
ris, quod certe ei non p(er)mittit(ur) iuxta .l. digna vox. cū sua ma
teria. C. de leg. & ea que tradit Bal. in .c. j. in prin. de natu.
feu. dum dicit, q(uod) lz Deus sūmo Imptori subiecerit leges,
nō tñ subiecit (con)tractus, ex q(ui)bus ipse v(idetu)r obligari, & in p(ro)posi-
to n(ost)ro lz obiter, & vno verbo ita voluit Fely. in .c. que in ec-
clesia(rum) mihi col. xxj. ver. demū in hoc scd̄o membro, de cō
sti. sed plenius in col. xxiiij. ver. limita scd̄o. Ias. in quodā cō
sil. incip. circa primum. iij. col. ver. quarto facit, cum seq. qd
reperitur inter (con)silia Bruni nu. viij. idem Ias. in (con)si. j. presup
ponit(ur) in facto. viij. col. ver. sexto p(ri)ncipal(ite)r. j. vol. & Curt. in
tracta. feudo(rum) in. xij. q. ij. p(ar)tis princip. Et maxime hoc dōz
est, cum Marchio Gulielmus qui t(em)p(or)e predicta(rum) littera(rum)
residebat in Marchionatu, nō fuerit citatus per ea, que di
ximus .s. in .iij. r(espo)nsiōe ad predictas litteras. ¶ Scd̄o ēt di-
co, q(uod) nec credit(ur) impator voluisse inferre preiudiciū, ex quo
vere factum nō nouit, si .n. oīa, que in facto (con)tigerant, nouis
set, verosil(ite)r non ita fecisset, ne Paleologis tā grāde preiu-
dicium inferret(ur) sine culpa, & nō citatis, iuxta dicta .s. in pri-
ma r(espo)nsione ad illas l(itte)ras. ¶ Nec istis ob. cl(aus)a ex certa scia,
126 cū alijs annexis, q(uia) vltra ea, que .s. dcā sunt, † dico, q(uod) talis
clausula non operatur circa ea, que sunt facti, que Impera-
tor presumit(ur) ignorare, prout declarat Bal. in .l. fi. C. senten.

rescin.non pos.tradit Corn.in consi.clxxxix.quãꝙ in bac. iij.col.ver.⁊ ꝙ clausula ex certa scientia.iiij.vol.Alex.cõsi. cxj.perspectis lr̃is.iij.col.ver.nec ad hoc ob.vj.volu.Jas. in.d.ↄsi.nu.viij.inter consilia bruni col.fi.⁊ Matte.de afflic.in.c.j.in prin.col.iij.versi.⁊ hic subiungo per quos fi. inuesti.cum concordan.vt per Uitalem de camb.in tracta. clausularũ in clausula ex certa sciẽtia mihi in.iiij.car.j.col. Et maxime hoc est dicendum,cum ageret̃ de maximo preiudicio Marchionum Montisferrati,⁊ de auferendo eis iure iam quesito,circa quod predicta clausula nõ solet operari,vt per Corn.in loco preallega.qui allegat Rotam in decisionibus,⁊ Alex.in ↄsilijs,vt per eum,⁊ recte animaduertenti hoc idem voluit Alex.in.d.ↄsi.cxj.in loco predicto,⁊ aperte hoc dixit in ↄsi.ccxv.nõ ob.si dicatur circa medium in versi.non ob.si dicatur.vij.vol.⁊ fuit de intentione Bal.in prelud.feud.col.ix.in versi.aliqua sed pauca, post medium ibi vñ distingue ⁊c. Et potest dici,ꝙ ista clausula ex certa scientia,⁊ alie fuerunt posite per Imperatorem ea facilitate,qua ipse fuit inductus ad illam confirmationem ↄcedendam,vt non bene de facto informatus,sicut etiam supra dicebam circa primã rñsionem ad.d.litteras rñdẽdo ad clausulam motu ꝓprio,que ẽt(vt ibi dixi)non opatur,vt ius tertio quesitum auferatur.¶ Nec predictis,⁊ huic tertio fundamento obstant asserte ratificationes Gulielmi,⁊ Bonifacij filiorum illustr.Joã.iacobi donatoris predicti, qm̃ primo dici potest,ꝙ de eis legitime nõ ↄstat,nõ.n.aliquo modo ↄstat,ꝙ scripture,que producuntur, sint manu predictoꝝ Gulielmi,⁊ Bonifacij,nec ẽt verosimile est, cũ essent impuberes,⁊ ẽt qꝛ non sunt signate ꝓprio ipsoꝝ sigillo,sed sigillo paterno,aut Joannis eoꝝ fratris. Nec est alienum a verosimili,ꝙ ipse pater,⁊ io.filius primo genitus,qui contraxerunt,⁊ promiserunt Gulielmum,⁊ Bonifacium ratificaturos tales scripturas fecerit per alium fieri nomine predictoꝝ,vt.s.promissa seruasse viderentur,⁊ ita ꝓprio annullo signauerint.⁊ tñ Gulielmus,⁊ Bonifacius nihil sciuerint,⁊ ita hoc vr̃ posse dici sumpto argumento a verosimili.l.in obscuris.ff.de re.iu.c.qꝛ verosimile,⁊ ibi tradunt Abb.⁊ alij de presum.⁊.l.ob carmen.§.fi.ff.de testi. cum similibus.Nec(vt audio)subscriptiones ꝓducte aliquo modo probantur manu predictorum Gulielmi,⁊ Bonifacij aliqua litterarum comparatione saltem legitima,⁊ prout fieri debet iuxta.l.comparationes,cum auc.sequenti.C.de fid.instru.¶ Secundo posito,ꝙ legitime probarẽtur.d.subscriptiones esse manu ipsorum,adhuc rñdetur,ꝙ non vr̃ attendende,qꝛ facte fuerunt ab ipuberibus,⁊ nihil penitus intelligentibus iuxta.l.j.in fi.C.de fal.mone.vnde in ipsoꝝ preiudicium obseruari,⁊ ↄsiderari non debent,⁊
127 hoc in iure est expeditissimum.†Nec ob.assertum iuramẽtum,qꝛ illud non operatur in persona impuberis qui iuramento non obligatur,vt.l.qui iurasse in prin.ff.de iureiurã. ⁊ auc.sacramenta puberum preallegata,⁊ in corpore vnde sumitur,procedit respectu puberum,seu adultorum, vt ibi clare dicitur,⁊ doc.ibi dicunt post glo.primam,sed ipsi,
128 vt presupponitur,erant impuberes,ergo ⁊c.†Fateor tñ ꝙ si predicti Gulielmus,⁊ Bonifacius fuissent tunc doli capaces predicta conclusio non trãsiret sine difficultate,quia Bar.⁊ pleriq; alij in.d.auc.sacr̃a puberũ,tenẽt eo casu illum tex.habere locum in talibus impuberibus. Et q̃uis gl.ibi,⁊ in corpe vñ sumit̃ ↄ̃riũ teneat cũ qua trãseunt ibi Pet.Cy.Ja.bu.Bal.Ang.⁊ Ful.⁊ Pa.de ca. in.d.l. qui iurasse ↄcludẽtes,ꝙ qcunq; sit impubes ẽt doli capax nõ ligat̃ iurõ,vt p eos,q optimis rõnibus mouent̃,⁊ q̃uis eoꝝ opinio vr̃ in pũcto iuris verior,put ẽt tenẽt Aluar.⁊ alij Mod.in.c.j.§.itẽ sacramenta.de pa.iura.fir.vt ibi refert,⁊ sequit̃ Matte.de afflict.in tertio premisso.Tñ,quia (vt dixi)multi tenẽt cũ Bart.in.d.auc.sacr̃a puberũ,vt ibi p Jas.⁊ alios sup h̃ nõ istabo,nec maius fundamẽtũ faciã q̃ iustitie,⁊ eq̃tati iudicare debẽtiũ videbit̃.¶ Et posset ad iurã aĩr rñderi,vt.s.tẽ.ꝓximũ pubertatis,seu doli capacẽ obliget,qñ p̃stat̃ sup ↄ̃ctu,q nõ sit null⁹,put dixerũt alij relati p Saly.in.d.auc.sacra puberũ.in.iiij.q.lʒ ipse ð h̃ videat̃ dubitare,sʒ nec i hoc aĩr me fũdo,q̃ mõ dixerim. ¶ Et ideo tertio loco respondetur,ꝙ predicte ratificationes cum suis iuramentis(si nũq̃ probabuntur)fuerunt facte,iusto ⁊ probabili metu.in primis enim Gulielmus,⁊ Bonifacius tanq̃ filij,constituti in ea etate,vt nihil aut certe parum intelligerent patri eorum reuerenter obtemperauerunt ipse enim,vt pater,⁊ dñs sic fieri iussit,⁊ ipsi sic fecerunt parum,aut nihil ↄsiderantes,ipse autem Jo.iaco.pater sic fieri fecit iusto metu ductus,secũdum ꝙ.s.dictũ fuit defendendo primũ fundamentuʒ principale de meticulosi-
129 tate scilicet donationis,⁊ aliorũ iñ secutorũ,† metus enim ita operatur ad rescissionem actus,vt etiã iurm̃ sic prestituʒ vires non habet,vt dicta auctentica. sacramenta puberum,⁊ ibi per docto.¶ Quarto etiam potest ad illas ratificationes responderi,ꝙ nõ sunt attendende ratione enormissime lesiõis,quã ipsi Gulielmus,⁊ Bonifacius ratificãtes patiebant̃ in dteriorãtiõe satis turpi Marchionatus predicti,⁊ in amissione maioris partis eius,quã faciebant ex predicta donatione(si valuisset)nã verissima est cõclusio ꝙ cõuentio quelibet ẽt iuramento firmata seruari non dʒ si quis enormissime per illã lederetur,⁊ ad iniquũ res redi-
130 geret̃.† iuramentum enim non debet esse iniquitatis vinculum capitulo inter cetera vigesimasecũda.q.iiij.⁊.c.q̃to cum similibus de iureiu.⁊ alibi dr̃,ꝙ iurm̃ dʒ habere tres comites iudiciũ.s.veritatẽ,⁊ iustitiã,vt dicebat Hiero.relatus in.c.fi.circa mediũ.xxij.q.iiij.sʒ in ꝓposito nulla iustitia vr̃ pati,ꝙ p̃dicti Gulielmus,⁊ Bonifacius in tã tenera etate ↄstituti ita enormissime lesi fuissent,cũ ad id nulluʒ eoꝝ iudiciũ cõsiderari possit fʒ Bal.in.§.itẽ sacra in.c.j.ð
131 pa.iur.fir.q ẽt dixit in rub C.de re.pmu.circa fi n.† ꝙ mulieres,⁊ minores ex simplicitate ↄ̃xisse credunt̃,⁊ sic nõ ex iudicio,qñ valde dãnificat̃,iustitia ergo,⁊ iudicio deficientibus iurm̃ nõ ligauit,cũ nõ iurm̃ sʒ potius piuriũ potuerit
132 appellari vt.d.c.fi.† ⁊ ꝙ vbi cõtingit quẽ enormiter ledi maxime si sit minor,iuramenti vires impediantur, quasi ꝙ ex tali lesione re ipsa dolus videat̃ intercessisse tenuit Fede. de sen.in cõsi.cxcix.querit̃ an dña Margarita.Pet.de ancha.in ↄsi.lxxxiij.visis diligenter actis in ↄsi.clxxx.visa diligenter col.fi.⁊ in ↄsi.ccclxxv.in.s.dicta ↄ̃tatione post p̃n. Ab.in cõsi.cvij.quatuor dubia,in.ij.⁊.iij.dubio lib.ij.Rapha.cuma.in ↄs.clxxx.vr̃ p̃ma fronte.Barba.in cõs.xxj.⁊ ↄ̃dẽ viso pũcto.iiij.col.j.vol.patruus,⁊ dñs meus Soci.in ↄsi.cclxxxiij.capio p̃mũ.iij.⁊.iiii.col.Corne.in ↄsi.cxxiiij. Multum diffuse tertio volumine,⁊ in consilio.cclviij.q̃q̃ in bac.iiij.col.in princi.in.iiij.vol.Deci.in consi.xlv.quod .s.mature in p̃n.⁊ in ↄsi.clxxx.visa renũciatione in.ii.dub. ꝑ totũ vbi longe disputãdo istã opi.defendit,⁊ dicit esse cõmunẽ,⁊ eaʒ ẽt seqtur,⁊ asserit cõem insignis Moder.dominus Jo.franci.de ripa in lib.iij.respõsorum capite.xv.licet donatio.iiij.⁊.v.colum.vbi etiam plures alios allegat. ¶ Preterea iuramentuʒ illorum posito ꝙ eos ligasset,nõ
133 obest eorum successoribus† cũ iuramentum sit personale ⁊ cum persona vis eius extinguatur.c.per tuas in fi.de arbitris,⁊ notãt Inno.⁊ alij in.c.veritatis de iureiurã.successores ergo dictorum Gulielmi,⁊ Bonifacij ad aliquid non tenentur vigore eorum ratificationis,⁊ iuramenti,nã cuʒ essent impuberes ratificatio per se nulla fuit per predicta, ⁊ iuramentum,vt dixi dicitur personale nec transit ad successores quando erat super actu de se inualido prout in simili determinat Henric.Boich.in.d.auctẽ.sacramẽta puberum circa cãm materialem in secũdo membro principali in fi. in versi.⁊ ex hoc,ꝙ pactum,⁊ ita etiam firmat Guid. pap.in cõsi.clxxx.circa processuʒ.iij.⁊.iiij.col.vbi plura alia ad hoc allegat,ad quem me remitto.¶ Et si contra predicta dicatur ꝙ predicti Gulielmus,⁊ Bonifacius,⁊ eorum heredes non debent donationi predicte,⁊ alijs conuentionibus potuisse cõtrauenire,velut heredes illustr.Jo. iaco.⁊ Jo.eius primo geniti qui predictos ↄtractus fece-
134 runt cum heres contra factum defuncti venire non possit. l.cum a matre,⁊ ibi per doc.C.de rei vendi.⁊ ita hodie dicatur de illustr.dña Margarita tanq̃ de herede heredum licet per interpositas psonas,qꝛ sic potest dici heres ipsius Jo.iaco.⁊ Jo. per.l.fin.C.de here.insti.¶ Respondetur in primis,ꝙ regula.d.l.cum a matre nõ procedit respectu actus nulliter gesti,qꝛ talẽ actũ rõne nullitatis eius hr̃s nõ tenetur seruare,sed ↄ̃ctus p̃dicti vʒ donatio,⁊ alia inde secuta fuerunt nulla ergo ⁊c.¶ Preterea tollitur circa hoc omnis

ois difficultas, q:(vt in puncto dicitur) Gulielmus non fuit hr̄s nec patris, nec fratris p̄mo geniti, ⁊ idē audio de Bonifacio, vnde si neuter eorū fuit heres contrahentium clare sequitur regulam. d. l. cum absente non esse ad propositū.

135 ¶ †Et si tunc dicatur, ꝙ si non fuerunt heredes, non potuerunt in feudo succedere patri eorum, vt in. c. j. an agnat. vel fili. defunct. ⁊c. responderi potest p̄mo quod de hoc nō est querendum nunc, nec per Illustris. ducem sabaudie potest allegari, cum ad eum nihil de hoc attineat, Etenim per Marchiones Montisferrati, ⁊ hodie per dominaz Margaritam dici potuisset. ⁊ pōt, quo ad se liberas edes habeo

136 iuxta. l. loci corpus. §. pe. ff. si ser. vendi. †Pro regula. n. dicimus ꝙ non licet de iure tertij ad se nullo modo spectantis opponere, vt per Bartolum. ⁊ alios in. l. secunda. ff. de excep. rei iudica. Et licet illa regula limitetur vno, vel duobus casibus, vt colligitur ex dictis Bar. ibi, ⁊ aliorum, tñ recte intuenti apparebit nos non esse in aliquo ex illis casibus, ⁊

137 ideo regule stare debemus. ¶ †Preterea ⁊ secundo dico ꝙ illud optime iustificari potest. Et licet dici forte posset, ꝙ dispositio illius. c. j. procedat solum respectu feudi paterni, ⁊ non respectu antiqui, cum feudum antiquum nō transeat ad filium ex aliquo facto patris, sed ex prouisione aliquorū suorum, vt sic eo casu possit filius feudum antiquum retinere etiam patris hereditate repudiata, ⁊ ita alias vidi consultum per auum meum do. Mar. Soci. pro quo facit decisio Old. consi. ccxciiij. vltra iam dicta, quam refert, ⁊ sequi

138 tur Deci. in consi. cccxcvj. visis his. ij. col. †dum ambo volunt, ꝙ repudians hereditatem patris nō repellitur ab his, que ad eum perueniunt non ex causa hereditaria, sed diuersa, ⁊ sic in proposito a feudo antiquo, cum non hereditario iure, sed ex pacto, ⁊ ꝓuidentia ⁊c. ad ipsum esset peruenturum. Ad quod ēt possent plura adduci. Tñ sup eo ad presens non instabo tanq̄ super non necessario. ¶ Dico ꝙ Gulielmus in feudo nō successit patri, sed ei successit Jo. primo genitus, qui ēt ei fuit heres, ⁊ ita satisfactum fuit. d. c. j. ei aūt postea successit frater Guilielmus, qui iure optimo in feudo succedere potuit eius hereditate repudiata vt clare dicitur in. d. capi. j. ⁊ in. c. j. §. filius de capit. qui cur. vendi. ⁊ in ꝓposito de fratre videtur casus in. c. j. §. fi. si de feu. conten. sit inter domi. ⁊ agna. Hec autem omnia que in hoc tertio principali fundamento diximus procedunt tenendo ꝙ per donationem predictam absq; consensu Imperatoris factam feudum non fuerit ipsi domino Imperatori apertum, sed filijs ⁊ agnatis donatoris prout dixi circa

139 principiū huius fundamenti. † Uerum si quis velit, ꝙ immo ipsi Imperatori fuerit apertum prout plerique tenuerūt ⁊ inter alios ita firmat Are. in cōsi. xiiij. viso, ⁊ diligēter mihi col. x. vers. venio ad secundum vbi ēt dicit, ꝙ ista opinio est cōis, ⁊ verior, vt per eū, per aliam viam Paleologi fuerunt admissi, ⁊ nūc Illustr. Dux sabaudie venit excludēdus nā posito hoc ꝙ ad Imperatorē redierit feudū pro rebus, quas Jo. iaco. donauit, sequit̄, vt postea apud Gulielmum fuerint tales res, ex noua inuestitura ipsi p Feder. Imperatorē ɔcessa de illis rebus vna cū reliquo ipsius Marchionatus, ⁊ sil'r postea puenerūt ad Bonifaciū, ⁊ dinde ad suos

140 posteros per inuestituras de ipsis factas, †fuit. n. ɔdecens vt Imperator feudum ad se reuersum alteri ɔcederet, vt dicit Bal. in. c. j. §. si vero in vltimis verbis per illuz tex. qualiter olim feu. ali. pot. refert, ⁊ sequitur Barba. in. c. sedes. iiij. not. de rescrip. ⁊ potuit Imperator cuicūq; voluerit cōcedere per. l. in re mandata. C. mand. ⁊ vr̄ tex. in. c. ij. in versicu. libere, vbi doc. not. extra de feu. ⁊ ita ɔcludit Fulg. in ɔsi. ccxxij. nobilis quidam, ⁊ Cor. in ɔsi. cxcvj. circa pñtem. ij. col. in fi. ij. vol. cum multis, qui ad hoc allegari possent, ⁊ in specie equum, atq; honestum fuit, vt concederetur predicto Gulielmo, ⁊ Bonifacio, ⁊ eius successoribus, arg. eorum que not. Bar. in. l. j. §. permittit̄. ff. de aqua quoti. ⁊ esti. Et ita tenendo, ad illud, ꝙ Gulielmus non fuit heres pr̄is al'r

141 rn̄detur, †q: scz filius abstinens a paterna hereditate, non prohibet̄ feudum, ꝙ patris fuerat, ex noua inuestitura, tanq̄ nouū feudum acceptare, vt ꝓbat̄ in. d. c. j. in fi. an agna. vel fili. ⁊ ita in terminis nostris ɔcludit Aret. in. d. ɔsi. xiiij. loco preallegato. Et his stantibus illustr. Dux sabaudie apto iure venit excludendus, q: cum per illam donationez nihil in eum fuerit translatum, sed feudum fuerit Imperatori apertum, vana, ⁊ futilis fuit inuestitura, quaz ipse de rebus donatis fecit, merito igit̄ in ea se fundās vti nullū ius hn̄s oino excludi dz. ¶ Preterea ⁊ quarto loco principal'r venit excludendus Dux predictus ex al'o, q: esto (sine preiudicio veritatis) ꝙ donatio, ⁊ omnia inde secuta ab initio valuerint, tamen Marchio Montisferrati qui tunc erat, aut aliquis eius successor nō potuit nec pōt astringi ad illorum obseruātiā ex eo, q: Illustr. Dux Sabaudie in illis conuētionibus illā donationē sequētibus, ⁊ ēt ꝑcedētibus q̄dā versa vice ꝓmisit que (vt mihi presupponitur) nūq̄ p eū fue-

142 runt adimpleta, sed euidētissime fuit ɔuētu, †quo posito sequit̄, ꝙ nec ei tāq̄ fidē frāgēti est seruanda fides p Marchiones Mōtisferrati iuxta re'am. l. cū ꝓponas la. ij. ⁊ ibi tradūt Bar. ⁊ alij. C. de pac. ⁊ tradūt doc. post gl. ibi in. l. q fidē. ff. de trāf. facit. l. iulianus. §. offerri ⁊. l. q pendētē. ff. de act. emp. l. qre. §. inter locatorē. ff. lo. ⁊. l. fiue apud acta.

143 . C. de trāsa. cū simi. ¶ †Et adeo vera est r'a ista, vt. s. non seruāti fidē nō sit fides seruāda, vt ꝑcedat ēt, si de obseruando sit interpositū iur̄m vt in. c. ꝑuenit el. ij. ⁊. c. sicut el. iij. de iureiu. ⁊ vtrobiq; dicūt doc. ⁊ tradit̄ ēt p illū tex. in. l. si qs maior. C. de trāsa. ⁊ voluit Alex. in ɔsi. cv. Mag. ꝑtor col. v. ver. itē rn̄deo, qbuscūq;. iij. vol. refert, ⁊ seq̄t̄ Deci. in. d. l. antepe. iij. not. in. iij. amplia. ⁊ sic i ꝓposito Marchiones Montisferrati ēt q ꝑdictas ɔuētiones fecerūt, nō tenebātur eas obseruare ēt ꝙ de obseruādo ꝑstitisset iur̄z, ex quo eis p illustr. Ducē Sabaudie nō fuerūt ɔuētiones ille pro sua pte seruate, sed potius eis ɔuenerit, ita in simili arguit Rom. in ɔsi. ccxliiij. pro euidētia dicendorum post prin. ver. ⁊ p̄mo q: ex quo Imo. in ɔsi. xv. in casu p̄misso videret̄ i p̄n. ⁊ Alex. in ɔsi. xxxij. oportune cōsiderato prope fi. ver. plus dico, ꝙ dato in. ij. vol. ⁊ Jas. in. cōsi. iiij. dn̄s Bapti. in p̄n. iij. vol. vbi plura dicit ad ꝓpositū cū multis alijs, q ad h' al-

144 legari posset. ¶ †Et maxime hoc dici debet in ꝓposito in materia feudali, in qua circa fidē inuicē obseruādā dn̄s, ⁊ vassallus pari passū ambulāt, ⁊ eadē culpa inuicē iure suo ꝑuant̄, vt in. c. j. qual'r dn̄s ꝓpri. pri. ⁊ in. c. j. §. dn̄o, si d feu. ɔtē. sit inter do. ⁊ agna. ⁊ vtrobiq; not. doc. ⁊ tradit̄ ēt p illū tex. in. c. j. in fi. de for. fide. ⁊ hāc ɔclusionē in proposito nostro firmat Areti. in. d. consi. xiiij. in quinto ⁊ vltimo dubio in. j. conclu. ¶ Sic itaq; vr̄ cōcludēdū. illustr. dn̄az Margaritā Ducissaz Mātue ⁊ Mōtisferrati Marchionissaz nō teneri ad obseruātiā ɔuētionū olim initarum inter illustr. Jo. iacobū Marchionē Montisferrati, ⁊ illu. Ducē Sabaudie ēt ex hoc. iiij. fundamēto, q: s. ꝑdictus Dux minime obseruauit, nec adimpleuit ex pte sua, que illi vigore carūdē ɔuētionū incūbebāt, sup quo fundamēto ad eius corroborationē alia multa dici possent, sed amplius sup eo nō instabo, q: iā longior ꝓposito fui, ⁊ ēt q: nō est necessariū, cum qlibet ex tribus fundamētis ꝑcedētibus de p se sufficiat, ⁊ simul iūcta reddūt ɔc'lonē nr̄az indubitabilē. ¶ Et eisdē causis ꝑtermitto q̄daz alia fundamēta, q̄ p illust. Ducibus Mātue fieri possent. Faciēdo ergo finē huic. ij. q. ꝑncipal'r ꝓposite ɔcludo illust. Duci Sabaudie nullū ius cōpetere occasione donationis infeudationis, ⁊ aliorum inde secutorum, de qbus in sua petitiōe. ¶ Circa. iij. ⁊ vlti. q. vr̄ p̄mo aspectu dōm olim dn̄az Blancā, ⁊ nūc illust. Ducē Sabaudie eius hr̄dē testamētariū posse petere h̄ditatē Marchionis

145 Gulielmi pr̄is. d. dn̄e Blācę, p sua rata, †clara est r'a ꝙ decedētiū ab intestato h̄ditas p'rio loco deferr̄ filijs eius taz feminis, q̄ masculis, vt in auc. in successione, ⁊ in corpore vn̄ sumit̄. C. de su. ⁊ legi. vn̄ cū ꝑdictus Gulielmus itestatus decesserit absq; dubio eius h̄rditas p sua rata delata fuit dn̄e Blāce ꝑdicte, merito nūc vr̄, ꝙ p Ducem Sabaudie eius h̄dē, ⁊ psonā eius repn̄tātē peti possit. ¶ Nec vr̄ obstare, ꝙ dn̄a Blāca renūciauerit pr̄nā h̄ditatē illus. Marchioni Bonifacio eius patruo, seu illi de tali h̄ditate finē

146 fecerit, ⁊ pactuz de nō petēdo, †qm̄ vr̄ rn̄deri posse, ꝙ illa in tali renunciatione dicitur fuisse enormiter lesa, tū facilitate intell'ᵗs eius, erat. n. multū iuuenis, ⁊ parū supra. xij. an. tū ēt quodā reuerētiali metu patrui ꝑdicti, put al's in iuuēcula de metu fratris maioris concludit Areti. in ɔsi. xxiiij. quatuor dubia in secunda dubitatione. Et propterea attēta tali enormi lesione, non debet impediri, q: ipsa, vel eius

heres ius suũ prosequatur, q̃uis in p̃dicta renũciatione in teruenerit iuramentum per ea, que. s. dixi in. ij. q. dum. iiij. loco respondi ad ratificationes Gulielmi, ⁊ Bonifacij. Et vltra dicta in terminis de muliere renunciante magnaʒ hereditatem eius valorem ignorante voluit Pet. de anc. in. c. q̃uis de pac. lib. vj. ⁊ in. c. j. de consti. in antiquis, prout refert, ⁊ sequitur Areti. in cõsi. lxxxiij. viso legato. ij. col. cõcludunt enim ipsi ꝙ talis mulier non obstante iuramento propter enormeʒ lesionem potest venire ↄtra suam renunciationem quod etiam in pulchro casu determinat Jas. in consil. cxxxiij. proponitur in facto. iij. ⁊. iiij. col. ver. sed immissis non obstantibus. iiij. vol. ⁊ in consi. clx. quidam nobilis ij. col. ver. tertio principaliter. ij. vol. ¶ His tñ non obstantibus ↄ̃rium de iure in casu nostro dicendum est, ⁊ illud indubitatum arbitror, ⁊ sic intrepide concludo Jllustr. Ducem sabaudie (esto ꝙ sit heres domine Blance) hereditatẽ Marchionis Gulielmi eiusdẽ dñe Blance patris petere nullo modo posse. ¶ Et primo repellendus est exceptione pacti de non petendo, renunciationis finis quietationis ⁊ liberationis, qđ vel quas fecit domina Blanca Jllustr.

147 Marchioni Bonifacio, ⁊ successoribus, † iura enim sua remittentibus nõ est ad ea dandus regressus. l. queritur. §. si vẽditor. ff. de edi. edi. c. j. §. preterea quibus mo. feu. ami.

148 ⁊. c. q̃ periculosum. vij. quest. prima. cum similibus, † pacta siquidem conuentiones, ⁊ contractus ab initio procedũt ex voluntate postq̃ autem facta fuerint, ex necessitate seruari debẽt. l. sicut. C. de act. ⁊ ob. l. in cõmodato. §. sicut ff. commo. cum similibus. Et eo maxime vera est conclusio predicta, qꝛ ipsa domina Blanca proprio iuramẽto pactũ, renunciationem, ⁊ quietationem firmauit, ⁊ eis promisit nullo modo contrauenire per se, vel eius heredes quoquo

149 modo, † propter quod iuramentum dicitur ipsa exclusa a remedio restitutionis in integrum si ei, aut suis heredibus competere potuisset, vt est casus in auc. sacramenta puberũ supra sepius allegata C. si aduer. vendi. ⁊ ibi plene tradunt doc. ¶ Nec dicatur, ꝙ iuramentum, velut personale non ligat heredes, vt supra dicebam ad aliud propositum, quoniam procedere posset, quando actus erat per se nullus, ⁊

150 in his terminis loquebar supra † at in casu nostro non est sic, valuit enim pactum, ⁊ renunciatio dñe Blance, ⁊ ei additur iuramenti vinculum, propter quod minor pro maiori habetur, ⁊ sic in effectu ita firmatur contractus, vt tollatur remedium restitutionis in integrum, prout declarant doc. in. d. auc. sacramenta puberum. ¶ Confirmatur ista con-

151 clusio, † qꝛ cum domina Blanca fecerit quietationeʒ, finẽ, ⁊ pactum de vlterius non petendo dicitur in effectu donasse, vt voluit Bal. in. l. fi. iij. col. versi. sed hic incidenter queritur. C. de pac. dicens cautius esse, vt verba concipiantur per viam pacti de non petendo, qꝛ tunc habebunt vim donationis, ⁊ ita etiam concludit Alex. in con. cxlix. viso thermate. iij. col. ver. idem confirmat. vij. vol. ¶ Et ista donatio dr̃ fcã ob cãʒ, ⁊ pp bñmerita que cã, ⁊ bñmerita sunt particulariter expressa, videlicet quia illustrissimus Marchio Bonifacius patruus eius cum maximo effectu curauerat, ꝙ domina Blanca honorificentissime nuberet illustrissimo Duci sabaudie cuʒ amplissima dote ducatoꝝ. 8000. p ipm soluendorum, ⁊ cum augmento ducatorum. 20000. ⁊ duario per ipsum Ducem faciendis, prout statim, ⁊ eadem die

152 factum fuit. † ex quo sequitur, ꝙ cuʒ fuerit donatio ob causam, que vere fuit adimpleta non conuenit velle talem donationẽ reuocare argumento totitus tituli. ff. ⁊. C. de conditio. ob causã. Et etiam sequitur ꝙ de iure valuit absq̃ aliqua insinuatione, licet excesserit sũmã quingentoꝝ aureoꝝ iuxta doctrinam Bar. cõmuniter approbatam in. l. aquilius regulus. ff. de dona. ⁊ cum bene merita fuerint specificata, ⁊ verissima tollitur obiectũ, qđ posset fieri de doctri. Bar. in. l. si forte. ff. de castr. pecu. ⁊ de eo quod voluit Ber. ti. in. l. si donatione. v. col. versi. tertius casus. C. de colla. de quibus. s. memini ad aliud propositũ. ¶ Et pro istis fa-

153 cit, † qꝛ cum domina Blanca statim fuerit tradita nuptui cum optima, ⁊ cõuenietissima dote eidẽ cõstituta a patruo qui eã dotare non tenebatur renunciatio, ⁊ donatio predicta sũma rõne ↄseruari dʒ, vt signãter scribit, ⁊ dicit esse diligenter aduertẽdũ Jas. in cõsi. iij. presupponitur in facto co-

lum. fi. versi. ij. premitto. j. vol. ¶ Nec huic fundamento renunciationis, ⁊ pacti predicti obstant allegata in contrariũ, q̃ñ absolute negatur, ꝙ domina Blanca fuerit decepta non dico enormiter, sed nec in aliquo imo potius plus consecuta fuit q̃ꝫ remiserit, seu donauerit, nam cum pater eius Gulielmus nõ fuerit heres patris eius, nec predefuncti fratris, certe parũ in bonis, ⁊ hereditate eius inueniebatur videlicet illud tantũ, ꝙ ipse viuens acquisiuerit, status enim ⁊ Marchionatus Montisferrati cum omnibus bonis eius cum apud eum esset iure feudi non obstante, ꝙ non fuerit heres patris, aut fratris, vt. s. dictum est, non dr̃ fuisse in hereditate eius ex quo enim erat feudum antiquũ ex prouidentia, ⁊ gratia cõcedẽtis ad eũ peruenerat, ⁊ de eo postea trãsiuit in fratrẽ bonifaciũ eodẽ iure, ⁊ nõ iure hr̃ditario, vt sic nõ diceret aliquo mõ fuisse in hereditate ipsius Gulielmi, vt ex. s. dictis in. ij. q. ↄstat, maxime circa tertiuʒ fundamẽtũ p̃cipale solũ ergo in hr̃ditate. d. gulielmi pris d. dñe Blãce erãt bona allodialia, ⁊ libera, si q̃ hẽbat, que certe, vt mihi refertur. ⁊ verosimile, est non ascendebãt ad extimationem. 80000. ducatorum, ad quam patruus eius Bonifatius se pro ipsa obligauerat. Et posito etiam, ꝙ talia bona allodialia fuissent in aliquo maioris extimationis, non tñ ascendebant ad duplum, vnde cum cum dña Blanca non fuissent vnica filia, sed haberet sororem dominam Joannaʒ absq̃ dubio pro sua rata non inuenisset in hereditate patris, quantum ipsa a patruo recepit, ⁊ qui contrariũ dicit, probare debet iuxta singularem illam glo. communiter approbatam in. l. cuʒ de lege. ff. de probatio. de qua per Bar. ⁊ alios in rub. ff. de no. oper. nun. prope fin. Et quando etiam probaretur, ꝙ supra dictam summam fuisset in. d. hereditate pro rata dñe Blance (quod tam nõ creditur) adhuc non potest dici decepta, cum ex cura, ⁊ diligentia patrui ipsa habuerit pro dotis augumento summã ducatorum. 20000. vt constat ex instrumento renuntiationis, ⁊ pacti predicti, ⁊ ex instrumento matrimonij. Et sic sequitur clara conclusio ex predictis, ꝙ dña Blanca predicta in renuntiatione ⁊ pacto predictis in nullo lesa fuit, vel saltem non fuit enormiter lesa. Quo posito cessant omnia in ↄ̃rium allegata, que (prout in eis dicitur) solum procedunt, quando renuntians, ⁊ iurans enormiter ledatur. Nec reuerentialis metus in ↄ̃rium allegatus obstat. ¶ Primo qꝛ non procedunt allegata in ↄ̃riuʒ, nisi deceptio presupponat, vt

154 dixi. † Et secundo dico, ꝙ nõ sufficit presentia puta patris, fratris, vel in casu nostro patrui, vt per eam inducat metus patens ad rescindẽdũ contractum, sed requitur, ꝙ interuenerint mine, vel vbera ſm bar. in. l. j. §. que onerãde. in fi. ff. quaꝝ re. act. nõ da. cũ quo est cõis opinio, vt p Jas. q alios allegat in. d. consi. iij. col. pen. in prin. j. vol. in casu autẽ isto mine non interueuerat, sed benemerita, ⁊ quidem maxima vt ex predictis patet ergo ⁊ c. ¶ Secundo principaliter dico illustr. Ducem, vti heredem dñe Blance omnino excludendum esse a petitione, quam facit de. d. hereditate per exceptionem legitime prescriptionis. ¶ Et primo ex parte Marchionum Montisferrati, qui possederũt bona predicte hereditatis pro rata domine Blance titulo pro donato dici posset, ꝙ cum in eis esset bona fides, † vsuceperunt

155 res mobiles triennio, immobiles vero prescripserunt longo tempore. l. x. vel. xx. annorum iuxta tex. insti. de vsucap. in prin. ⁊. l. fi. ⁊ per totum tit. C. de prescrip. lon. temporis. x. vel. xx. anno. habuerunt enim titulum pro donato ex eo, quia renuntiatio facta per viam, finis liberationis, ⁊ pacti de non petẽdo in effectu importat donationẽ ſm Bal.

156 in. l. fin. C. de pac. ⁊. s. dixi. † Bona vero fides presumitur ex titulo, ⁊ possessione ẽt si titulus non fuisset verus, sʒ putatiuus, vt declarat Bar. in. l. celsus. iiij. col. dũ de bona fide loq̃r. ff. de vsuca. cũ quo trãseũt ibi doc. vt p insignẽ Mod. d. Jo. frãci. balbũ ibi col. xxx. versi. scdã ↄclo. Pro quo r̃ tex. in. c. auditis, ⁊ in. c. olĩ de pscrip. q̃ iura ita firmãdo ad hoc põderat And. sicul. in ↄsi. xlj. illud afferã in mediũ. x. col. vsi. ⁊ si q̃spiã opponat. j. volu. Facit. l. pen C. de euict. ex qua ſm glo. fi. ibi colligit̃, ꝙ in dubio pſumit̃ bona fides. ¶ Et lʒ agamꝰ d hr̃ditate petẽda, ⁊ de actiõe personali, tñ vbi aduersus p̃dictos Marchiones titu. possidẽtes ↄpetijs-

157 set, cũ tũc excederet suos terminos † qꝛ regit̃ ↄ̃ titulo possidentem

dente; non detur.l.regulariter.ff.de petitio.heredita.cum.ll.sequen.excederetur a non suis terminis, vt sic trienalis vsucapi. vel longi tēporis prescriptio dicatur processisse & habuisse locum vt signanter concludit Ange.in consi. suo decisiuo numero.lxxxiiij.visis quibusdam actis in.iiij.dubio, & Ange.Areti.post Jo.fab.insti.de vsuca. in princi. ij.col.in ver.in eadem glo.ibi secus in peti.here. & est glo. fina.in.l.fi.vbi per doc.C.de edict.diui adri. tol.& in.l.penul.C.in quib.cau.ces.long.tempo.prescrip. ¶ Secundo etiam dico, quod ex parte domine Blance, & eius heredis cōtra eos, & ipsorum negligentiam cucurrit prescriptio saltem triginta vel quadraginta annorum, qui lapsi fuerunt postquam Marchiones Montisferrati ex causa predicte donationis possidere ceperunt, nam cum ceperint possidere de anno.1485.vsque ad mortem Marchionis Jo.georgij nouiter defuncti possederunt pacifice per annos.xlviij.in circa, merito ergo pars domine Blance videtur sua negligentia exclusa per prescriptionem longissimi temporis, vt.C.de prescrip.xxx.vel.xl.annorm, per totum, etiam si Marchiones Montis ferrati absque titu.possident, vt.l.sicut.l.om
158 nes, & l.si quis emptionis.§.fina.eod.titulo, † & in specie quod petitioni hereditatis prescribatur spacio.xxx. annorum voluerunt cōmuniter docto.in.l.licet.C.de iur.deliberan. & in.l.quamdiu la prima.ff.de acqui.here.sentiunt etiam docto. post gl.ibi in.l.hereditatis.C.de petitio.heredi.tradit Alexan.in consi.cxxix.videatur prima consideratione in fin.vj. volu.dicens ita esse communem opinionem, cum concordantibus, & scribit Jo.franci.balb.in.d.tracta.in quarta parte quarte partis principalis in q̄stio.decima sexta. ¶ Et hec procedant, si velimus, quod per illus. Ducem sabaudie, vti herede dn̄e Blance sit intentata petitio hereditatis, & multo magis procedent, si diceret intentasse rei vendicationem, quia aduersus eam absque dubio obstaret trienalis vsucapio longi temporis prescriptio, vel saltem longissimi per iam dicta, quiuis (vt arbitror) circa rei vendicationem in proces-
159 su reperientur alij defectus, sed non curo. ¶ † Si vero dicat se proposuisse possessorium adipiscende iuxta.l.fina.C. de edic.diui adria.tollendo, vel interdictum quorum bonorum, prout verba petitionis videntur importare, & licet ad huc dicendum sit exceptionem prescriptionis obstare per d.l.fina.in fi. & ibi tradunt docto.maxime Deci. in vltimo
160 nota.† tamen ex alio tale possessorium reicitur in casu nostro, quia scilicet non procedit nisi respectu bonorum, que defunctus tempore eius mortis habebat, & possidebat, vt. d.l.fina.& ibi docto.dicunt maxime Deci.in.vij.nota. sed clarius hoc dixit ibi Saly.super.ver.sancimus post princi. & in tertia col.versi.nunc videamus de quinto dum ad tex. dicentem, que tempore mortis testatoris fuerunt subaudit
161 & ab eo possesse, † & similiter non procedit aduersus eum, qui possidet, & sue possessionis titulum habuit a defuncto, vt ibi probatur in ver.non autem legitimo modo ab alio detinentur, & ibi communiter omnes docto.ita firmant maxime Moder.super glo.in ver.legitimo, dico enim quod in proposito casu bona de quibus agitur, non possidebantur per dominam Blancam tempore eius mortis, sed possidebantur per Marchionem Montisferrati iusto titulo & bona fi
162 de, & † quidē titulo habito ab ipsa dn̄a Blanca vt ex predictis constat, merito sequitur, quod tale remedium possessorium predicto Jllustr.Duci non competit. Nec ab initio immediate post mortem domine Blance competijsset vltra quod nunc per temporis cursum esset sublatum seu illi prescriptum si ab initio potuisset intentari, vt modo dicebam. ¶ Et ex his concluditur in hac.iij.q.Jllustr.Ducem sabaudie (esto quod sit heres dn̄e Blance) nullū ius habere ad bona hereditaria, seu ad hereditatem Jllustr. Marchionis Gulielmi patris dn̄e Blāce, & sic illā in sua petitiōe nullo mō audiendum esse quocūque velit suā petitionē interpretari, vt ex predictis cōstat. Laus Altissimo Deo, & Virgini gloriose cuius fructuosa natiuitas cras in militanti ecclesia celebratur.

Soci.nepos Padue legēs in.j.sede vespertine lect.1534.

CASVS

¶ Jllustrissima Anna de Alacommo Marchionissa Montisferrati cūm nuper emisset castrum Riualdoni, eique de pretio toto, vel maiori parte subuentum fuisset per cōitatē, & homines dicti castri ea lege, vt castrū illud, & castellania cū mero & mixto Jmperio & oīmoda iurisdictiōe, perpetuo esset apud eam, suosque heredes, & successores, nec in quēuis aliam personam transire valeat in verbo vere, & legalis principisse promisit per se, suosque illustr.successores agentibus pro.d.communitate presentibus, & acceptantibus de ipso castro cum alijs predictis nullo vnquam tempore aliquem contractum, seu distractum, vel pignorationem aliquam, vel obligationem, nec quēuis aliam alienationem facere, nec vllo quouis modo, causa, seu titulo in alium trāsferre, sed perpetuis temporibus dictum castrum cum alijs, de quibus supra in, & apud se, & ad manus suas retinere. Ea lege, & pacto, & conditione adiectis, quod si vllo vnquam tempore ad aliquem contractum, seu distractum, donationem, vel aliam quēuis alienationem per se deueniatur (accedente etiam consensu communitatis, & hominum dicti castri) quod talis cōtractus, distractus, seu donatio, vel alia queuis alienatio sint ipso iure, & facto nullius momenti, & efficacie, & pro non factis habeantur absque alia declaratione iuris, vel facti. Et voluit predicta Marchionissa, & ita cum agentibus dictis communitatis conuenit, quod predicta promissio, & obligatio sua sit realis, & semper dictis bonis, & iuribus sit annexa, & ea sequatur.

¶ Jnsuper etiam Marchionissa predicta confirmauit omnes consuetudines, & statuta dicti loci, & precipue consuetudinem, & facultatem faciendi rotulum de tribus hominibus, ex quibus vnus deputari debeat ad officium Castellani per ipsam Marchionissam, prout hec latius apparent in priuilegio, seu cōcessiōe, & promissiōe ipsius cuius copia trāsmittitur.

¶ Jsta tamē Marchionissa post certa tempora (in quibus predicta fuerunt obseruata) donationem fecit de.d.castro, & Castellania cum mero, & mixto Jmperio &c. cuidam bernardino becho contra volūtatem.d.cōitatis, & hoium eius.

¶ Qui homines vi, & metu coacti fuerunt fidelitatem iurare, & prestare.d.domino Bernardino mediante precepto Marchionali, & quia ipsi homines iuxta eorum posse recusauerant id facere (prout de iure sic eis licuisse credunt) fuerunt capitula, & iura dictis communitatis confiscata.

¶ Jstis sic stantibus queritur primo vtrum donatio per illustrissimam Marchionissam facta domino Bernardino valuerit in preiudicium predicte communitatis.

¶ Secundo queritur, vtrum communitas, & homines Ricaldoni vigore iurate, & prestite fidelitatis per vim, & metū, sibi in aliquo preiudicauerint.

¶ Tertio queritur, vtrum capitula, & priuilegia dicte communitatis fuerint eis iure ablata, & confiscata cum id factum fuerit ex eo, quod homines recusabant prestare consensum predicte donationi.

SVMMARIVM

¶ De donatione facta a Marchionissa Montisferrati de quodam castro, quod ipsa promiserat non alienare cum clausula annullatiua, quod non valeat, & omnis actus, qui eam sequitur, dicitur inualidus.

1 Ex cōtractu innominato, videlicet do, vt facias obligatur quis ad faciendum.
2 Principem legibus viuere conuenit.
3 Princeps tenetur seruare contractus & promissiones factas maxime ex causa onerosa.
4 Jmperator nō potest absque iusta causa auferre vassallo vtile dominium feudi, cum illud habeat ratione cōtractus.
5 Obligatio inter viuos per viam contractus facta an impediat quod non possit fieri donatio.
6 Promissioni de non alienando, quando apponitur clausula annullatiua alienationis, puta quod alienatio nō valeat & pro non facta habeatur, tunc alienatio non valet, & impeditur dominij translatio.
7 Geminata fortius operantur quam simplicia.
8 Promittens non alienare quando pro obseruantia promissionis obligat rem nō alienandam, impedit alienatio.

9 Et sufficit obligatio generalis omnium bonorum, in qua includitur obligatio rei prohibite alienari.
10 Principali annullato annullatur etiam accessorium.
11 In instrumento si non valet quod principaliter agitur, non valebit etiam confessio, nec preceptum guarentigie vti accessoria.
12 Iuramentum fidelitatis vi & metu prestitum non nocet iuranti, & est ipso iure nullum.
13 Pacta, & conuentiones saruari debent.
14 Confiscatio facta a non habente iurisdictionem nulla est, & est maior nullitas, que allegari possit.
15 Statuto si cauetur, quod contra sententiam latam contra inquisitum non possit opponi aliqua exceptio nullitatis, non dicetur sublata exceptio nullitatis prouenientis ex defectu iurisdictionis.
16 Confiscatio, & condemnatio facta ex non iuxta causa non valet.
17 Iuste factum puniri non debet.

CONSILIVM LXXVIII

Dirigat Dominus verba mea in viam veritatis, & iustitie. Inspecto tenore concessionis Marchionatus, ac etiam visis his, que super puncto isto scripta fuerunt per excellentissimum dominum Albertum brunum mihi vti patrem honorandum arbitror de iure verum, quod per eum in qualibet questione conclusum fuit. ¶ Inquantum ergo primo queritur de validitate predicte donationis arbitror verissimum quod talis donatio non potuit fieri, & facta non valuit, nec ius aliquod transfulit in donatarium in preiudicium communitatis, & hominum Ricardoni, quibus Illustr. Marchionissa. & ex causa ipsis onerosa promiserat castrum illud cum suis annexis nullo modo alienare, sed apud se suosque heredes perpetuo retinere fuit autem facta talis promissio ex causa onerosa, quia (vt in ea narratur) cómunitas, & homines predicti castri magnam summam pecuniarum dederunt ipsi Illustri Marchionisse, vt illa emeret dictum castrum cum connexis, & emptis apud se suosque heredes perpetuo retineret, nec in alium possent vnquam transferre, prout expresse ex post illa
1 promiserat, † ex quibus sequitur, quod inter ipsam Marchionissam, & homines predictos dicitur fuisse factus contractus innominatus, videlicet do vt facias, ipsi enim dederút pecuniam vt illa emeret, & nunquam alienaret, propter quod sequitur, quod illa fuit efficaciter obligata ad non alienandú iuxta. l. naturalis. §. at cum do. ff. de prescri. ver. l. iurisgentium in fine princp. ff. de pac. & traditur. in. l. ex placito C. de rerum permu. ¶ Nec dicatur, quod illa tanquam principissa respectu suorum subditorum dicitur legibus soluta. l. princeps.
2 ff. de legi. † Quoniam primo dici potest, quod imo cóuenit eá viuere legibus, vt. l. digna vox. & ibi per docto. C. de de legi. ¶ Secundo etiam dico & indubitanter, quod quicquid de
3 legibus simpliciter sit dicendum † vera est ista conclusio quod Marchionissa predicta tenetur seruare contractus, & promissiones, quos vel quas ipsa fecit presertim ex causa onerosa vt in casu nostro contingit, quia ad hoc etiam supremus Imperator astringitur per ea, que habent doctores in. d. l. digna vox, & in. c. primo de probat. & dixit. s. excellentissimus consultor. Pro quo vltra allegata per eum allego pulchram doctrinam Bal. in. d. l. princeps, & in. c. j. in princi. de natu. feu. dum inquit, quod licet Deus altissimus subiecerit leges supremo Imperatori non tamen subiecit
4 contractus ex quibus obligatur. ¶ † Et hinc dicimus, quod Imperator nó pót absque iusta cá auferre vassallo suo vtile dñiú feudi, cú illud habeat ratione contractus, vt per Bal. in dicto capitulo primo de natu. feud. tradit Felyn. in capitulo que in ecclesiarum mihi col. xxj. versi. demum in hoc secundo membro, & col. xxiiij. versi. limita. ij. de cóstit. cú simi. vt per Cur. iuniorem in tractat. feud. in. xij. q. secúde ptis pnci pa. & per Ias. in consilio primo. presepponitur in facto. viij. colum. versicu. sexto principaliter primo volumi. ¶ Sic ergo sequitur ex predictis illustrissimá Marchionissam fuisse obligatam ad non alienandum, non ergo potuit alienare & per consequens sequitur quod facta donatio non voluit ma
5 xime in preiudicium dicte communitatis. ¶ † Et si dicat quod licet ipsa fuerit sic obligata, tñ cú oblo inter viuos p viam contractus facta fuerit per eam non impeditur, quin donatio valuerit, & per eam translatum non fuerit dominium per ea, que post glo. ibi tradunt docto. in. l. ea lege. C. de condi. ob cám, & in. l. si ita qs. §. ea lege. ff. de verbo. obligatio. in quo stat difficultas presentis consultationis. Respondet duobus modis prout eleganter traditur per clarissimum cósultoré.
6 ¶ Et primo dico, † quod regula nunc in contrarium allegata non procedit, quando in contractu, & promissione de non alienádo opponitur clausula annullatiua alienationis, que contra promissionem fieret, vel fieri velle videretur, puta quod alienatio non valeat, & pro non facta habeatur, nam tunc alienatio ipso iure non valet, & sic in effectu impedit trásla tio dominij, vt tradunt repetentes in. l. filiussa. §. diui. ff. de lega. j. fuit dictum Bal. in. d. l. ea lege, vt refert, & sequitur Alex. alios etiam allegando in. l. qui absenti. §. fi. ij. colum. versi. alia traditur cautela. ff. de acqui. pos. & dixit supra clarissimus Consultor, & vltra eú ita voluit Cy. in. l. fi. in. j. q. C. de reb. ali. non ali. Iaco. butri. & Albe. de rosa. in. l. traditionibus. C. de pac. & Pau. de cast. in. d. l. qui absenti. §. fi. & d. l. si ita quis. §. ea lege. ij. col. de ver. ob. & plene scribit Ias. in consi. ccxj. inter quosdam nobiles in. ij. q. per totum, vbi concludit pluribus rationibus, quod quando in contractu, in quo quis promittit non alienare, apponitur clausula, quod quatenus cótingat aliquem, vel aliquos sic obligatos alienare, vendere, vel donare &c. talis donatio, vel venditio, sint ipso iure, & facto nulle, alienatio que postea fiet p obligatum ad non alienandum, dicitur omnino inualida, & sine aliquo effectu, vt sic per illustris. dominium, aut ius aliquod non transferatur, vt per eum, ad quem, cum videri possit, me remitto. Sed sic est, quod in proposito adest ista clausula annullatiua, & plenissima cum additione etiam, quod alienatio pro nó facta habeatur absque aliqua declaratione iuris, vel facti, ergo sequitur, quod in predictum Bernardinum nec dominium, nec ius aliquod fuit translatum, & maxime attento, quod talis clausula iteratur statim, in versicu. & ex nunc
7 decernimus &c. † vulgata enim regula est, quod geminata fortius operátur, quam simplicia. l. balista. ff. ad trebellianum. tradit Bartolus in. l. cum scimus. C. de agricolis & censi. lib. xj. & per Mod. in. l. cum filio in secunda parte. ff. de lega. j. vbi aliquando dixi. ¶ Secundo respódetur quod ex alio
8 regula in contrarium allegata cessat in casu isto, † nam illa regula nó pcedit qñ pmittés nó alienare pro obseruátia dotis pmissióis, & oblonis náliter obligasset ré non alienádá, qm eo casu dicitur cóstitutum ius pignoris in re ipsa, qd dr ius reale, vt. l. pignoris. ff. de pigno. & impeditur in effectu alienatio, que contra obligationem fieret, vt. l. si creditor. §. fi. ff. de distra. pigno. prout ibi per illum tex. dixit Bar. qui et idem dixit in. d. §. diui. in. iiij. q. & ibi eum sequuntur docto. tradunt Alex. & alij in. l. qui absenti. §. fi. de acqui. pos. prout etiam. s. dicitur per dominum Consultorem, & vltra eum ita voluit Bal. in consil. lvj. in tres Marchiones. ij. col. ij. volu. Corne. in consi. cccxxj. in hac consultatione. ij. col. iiij. volu. & Patruus, & dominus meus Soci. in consi. lxxx. in
9 q. ij. col. iij. vol. cum multis alijs, q allegari possent. ¶ † Et adeo verum est hoc, vt sufficiat generalis obligatio omniú bonorum, in qua in effectu includitur obligatio rei prohibite alienari, vt per Corne. & Socin. in predictis consilijs, & fm Alex. in. d. l. qui absenti. §. fi. istud procedit sine dubio licet aliqui tenuerunt contrarium attento quod. d. l. si creditor in. §. fin. loquitur generaliter, & indistincte de obligatione rei, quod etiam sequitur Io. crot. in. d. §. diui circa. iiij. que. Bartho. mihi col. xxvij. sed in proposito adest talis obligatio, & in specie ergo &c. ipsa enim illustrissima Marchionissa postquam promiserat non alienare, & ita se obligauerat cum clausula annullatiua, si contra fieret, vt. s. dixi, subiunxit & quod huiusmodi pmissio, & obligatio nostra sit realis, & semper. d. bonis, & iuribus sit annexa, & ea sequatur, que verba recte intellecta alium sensum non habent, quam quod talia bona, & iura, sint pro obseruátia promissionis, & obligationis predicte specialiter obligata, & hypotecata, nam non posset per alium modum dici obligatio realis, & rebus ipsis annexa, nisi

ra, nisi iure pignoris, quod (vt dixi) dicitur ius reale, vt. d. l. pignoris, et dicitur ita annexum rei, vt sequatur illam quocunque vadat, vt est notissimum. Hec de prima questione.

¶ Circa scdam in primis est aduertendum, quod cum donatio, et alienatio facta in predictum Bernardinum per illust. Marchionissam contra propriam obligationem de iure non valuerit, nec ius aliquod transtulerit in eum, absque dubio dicendum est, quod homines dicti castri non poterant cogi ad iuramentum aliquod fidelitatis, aut ad aliquam fidelitatem, vel obedientiam prestandam ipsi Bernardino, nam ex actu nullo nullus debet sequi effectus, maxime contra iniustos, et in proposito nostro presertim, quia iuramentum, et prestatio fidelitatis sunt effectus veri domini, seu prestantur solum veris dominis. et sunt in terminis nostris consideranda vti quodam accessorium ad donationem factam per. d. illustr. domi. Annam.

10 ¶ † Et ideo cum donatio fuerit nulla, et sic dicatur sublatum, et annullatum principale, dicendum est, quod etiam accessoria predicta debeant dici sublata, et non consideranda. c. accessorium. de regu. iur. libro sexto. l. cum principalis. ff. de regu. iur. et. l. non dubium. vbi tradunt doctor. maxime Jas. colum. pen. C. de legi. vt per dnm consultorem. ¶ Ad quod bene facit doctri. Bal. in rub. C. de consti. pecu. et in. l. si ab

11 fenti. C. si cert. pe. † dum dicit, quod si in instrumento non valet illud, quod principaliter agitur, non valebit etiam confessio, seu preceptum guarantigie, quod accessorie sequitur, et ita hanc doctri. refert, et sequitur Alex. in consi. xxxij. oportune con-

12 siderato. in prin. secudo volu. ¶ † Hocita posito, vz quod ad prestationem vel iuramentum fidelitatis cogi non poterant predicti homines concludendum est, quod nihil eis nocere debet prestatio, quam per vim, et metum fecerunt, quia que metu geruntur, rata non habentur. l. i. et per totum. ff. quod met. cau. cum simi. titu. in. C. et decretalibus, et minus iuramentum, nam illud per metum extortum dicitur ipso iure nullum, vt traditur per docto. in. d. auten. sacramenta puberum. C. si aduers. vendit. ¶ Et maxime hoc dici debet in proposito nostro, quia ex forma promissionis, et obligationis facte per illustr. Marchionissam de non alienando cum clausulis, de quibus. s. ¶ Adest etiam alia clausula, vcz quod alienatio, si qua fiat, sit ipso iure nulla, etiam si fieret de consensu dicte cōmunitatis, ipsi enim noluerunt consentiendo posse preiudicare eorum posteris, nec etiam sibiipsis. Esto ergo millies, quod iuramentum predictum, et prestatio fidelitatis facta fuissent ex propria, et libera voluntate (quod tamen est omnino falsum) non debet eis preiudicare propter expressam conuen-

13 tionem, et clausulam predictam, † que conuentio, seu promissio in dicta clausula contenta seruari debet, sicut de alijs pactis, et conuentionibus dicitur in. l. iurisgentium. §. pretor ait. ff. de pac. et in. c. iij. extra de pac. cum simi. ¶ Circa tertiam questio. vna cum dno consultore concludo predictā cōfiscationem, et ablationem capitulorum non fuisse iure factam, sed esse omnino inualidam. ¶ Primo quia facta fuit a non habente talem potestatem, et iurisdictionem confiscan-

14 di, † quicquid enim fit a carente iurisdictione nullum dicitur, et est maior nullitas, que allegari possit, et semper de tali nullitate potest opponi, vt voluit glo. fi. quam ibi sequuntur docto. in clem. vnica. de sequest. pos. et fru. ¶ Hinc dixit signāter Pet. de anch. in. c. ea que. xxiiij. q. de regu. iur. libro. vj.

15 † quod si statuto caueretur contra sententiam latam contra inquisitum non posse opponi aliquam exceptionem nullitatis, nō tamen diceretur sublata exceptio nullitatis prouenientis ex defectu iurisdictionis, et competentie iudicis, quod etiam referēdo Pet. de ancha. firmat Alex. in consi. cxlix. in causa inquisitionis. in fi. vj. volumi. ¶ Ad quod plura possent cumulari, sed gratia breuitatis obmitto. ¶ Quod autem non habuerit do. Bernard. iurisdictionem, et potestatem sic confiscandi, patet quia dnus non erat, cum donatio ei facta nullius momenti fuisset, et nihil iuris in eum transtulerit, vt dixi. s. in. i. q.

16 ¶ † Secūdo etiam, quia facta fuit ex non iusta causa, quoniam nō constat ea interuenisse, per que cōmunitas Ricaldoni nomine vniuersitatis potuerit sic condemnari, et tali confiscatione puniri, de quibus per Bart. in. l. aut facta. §. non nunquam. ff. de pen. per Abb. in. c. in genesi. de elec. et per Fely. in. c. cum omnes. col. xvij. et. xviij. in versi. in ea. gl. ibi debent et c. maxime ibi in ver. quas gl. bene nota ad probandum et c. de cō sti. vbi multos alios allegat. ¶ Et preterea etiam, quia ex quo homines. d. cōitatis iam sciebant donationem illam fieri non potuisse, et factam non valuisse, prout. s. fuit ostensum, iuste

17 potuerunt resistere, et denegare, prout fecerūt, † vnum sequitur, quod ex eo, quod iuste fecerunt, non debuerunt penam pati. l. gracchus. C. ad. l. iul. de adulter. cum simi. Laus Deo.

Mar. Soc. iunior Padue legens, in prima sede iuris ciuilis, de sero.

CASVS

¶ Leonardus in suo testō filium suum Antoniū pupillum heredem instituit vniuersalem, et inter cetera in. d. testō ita disposuit. Item voluit iussit, et mandauit, quod Antonius eius filius, et heres. s. scriptus, et pupillus simul, et semel cōiter habitet cum Dominico, Jacobo, et Antonio fratribus testatoris, nec ad diuisionem bonorum suorum cum eis venire possit vsque ad ann. xxv. etatis sue.

¶ Preterea legauit domine Petre vxori sue, disposuit, et voluit, quod ipsa sit in domo, et hereditate sua donna, massaria, et vsufructuaria pro alimentis suis, et in omnibus, et quibuscunque necessitatibus suis et c.

¶ Mortuo testatore do. Petra, et Antonius eius filius testatoris heres, vt. s. simul per ann. xv. vel circa habitauerunt in cōmuni domo cum predictis fratribus testatoris, et ita semper bona cōmunia tenuerunt.

¶ Ex post Antonius petijt in iudicio bona cōia diuidi, cui per fratres testatoris, et patruos suos de testō Leonardi patris eius fuit oppositum, cum adhuc Antonius sit minor. xxv. an. Et cum hac lite pendente nō posset Antonius predictus quiete, et pacifice viuere cum. d. suis patruis, ipse cū do. Petra matre eius de. d. domo cōmuni recesserunt alienis expensis victum querentes.

¶ Quibus sic stantibus coram potestate Masse narrauerunt iudicialiter, quod vnus ex. d. patruis voluit eū pugno percutere, et plurima eis minatus fuit, ob quam cām ipse cum matre eius do. Petra, vt est dictum de domo cōi, et a. d. patruis recesserunt, cum non solum non interesset eorum ibi permanere, sed permanendo periculum immineret.

¶ Et hoc narrato petierunt (vt de suo viuere possint) sibi de bonis patris alimenta prestari, iuxta eorum conditionem, et facultatem bonorum paternorum, et ad hoc petierunt eligi duos bonos viros, qui omnia recte possint arbitrari, et in quos presens cā remittatur secundum formam statutorum Masse.

¶ Et hec petierūt (posito, et non concesso, quod ante an. xxv. Antonius diuisionē petere nō possit) vt in eorum libello latius constat.

¶ Petierunt insuper pro veritate predictorum et pro eorum interesse probandis sibi deferri iurm. Judici autem, cum nihil circa hoc a predictis patruis presentibus opponeretur, placuit tale iurm deferre, et detulit, et sic Antonius, et do. Petra iurauerunt oia in eorum libello contenta esse vera. Patrui predicti petierunt iuramentum reuocari, alias appellauerūt ad illustr. do. Marchionissam Masse, quam appellationē do. Potestas admisit, vt in actis constat.

¶ Cum igitur per appellationem causa ad illustr. do. Marchionissam sit deuoluta suis litteris infra scripti tenoris me cōsuluit, quid sibi agendum esset. Tenor litterarum talis est.

¶ Excellentissime doctor, et amice charissime et c. Vertēdo vna certa causa fra zij, et nipote di certi alimenti, quali domanda il nipote alli zij (per non potere partire con essi) mando le scripture a vostra excellētia con la debita mercede, vi piacera consegliare pro veritate, quello haueremo da ordinare fra le dette parti, accio non habia a nascere scandalo fra loro, et la iustitia habbia suo luogo. A vostra excellentia ci raccomandiamo. Masse die. viij. Decemb. M. D. xxiij.

Lucretia Estensis mall. Marchionissa Masse.

SVMMARIVM

¶ De prohibitione diuisionis an, et quādo valeat, et an ea stante possit peti diuisio, si socius sit rixosus, et quid de fructibus.

1 Prohibitio diuisionis a testatore facta, si sit certo tempore

limitata seruari debet.
2 Heres non potest venire contra factum defuncti, cum sit vna, ⁊ eadem persona.
3 Prohibitus diuidere potest ad diuisionē prouocare, quādo ille, cum quo est prohibitus diuidere, est rixosus.
4 Juramento alicuius asserentis aliquid standū non est, nisi saltem semiplene probauerit.
5 Statuta, ꝙ super aliqua lite inter aliquos puta consanguineos vertente debeāt elligi arbitri, debent intelligi, si lis moueretur super aliqua probabili dubitatione.
6 Diuisio lꝫ sit inter aliquos prohibita, non tñ illi dicuntur ꝓhibiti diuidere fructus bonorum cōmunium.
7 Minor lꝫ non possit prouocare maiorem ad diuisionē prediorum cōmunium, tñ potest petere fructus diuidi.
8 Precepto nudo testatoris de non diuidendo quis obedire non tenetur.
9 Pater si in testamento filio heredi precipiat, ne vendat bona, poterit, eo non obstante, filius vendere, cum fuerit nudum preceptum.
10 Precepto nudo in eius fauorē facto quis renunciare pōt.
11 Justa causa non cōmorandi cum aliquo est, si dicatur ꝙ sibi non expedit, ⁊ sua non interesse.
12 Patrem fecisse aliqḋ preceptum filio in eius detrimento non est credendum, cum magis eum, q̃ȝ seipsum diligat.
13 Interesse per iuramentū probatur, qñ inspecta personaꝝ, ⁊ cause qualitate ita iudici videatur.
14 Impeditum si quis dixerit se fuisse impedimento, qḋ probare non potest, iudex ei potest deferre iuramentū, si est homo honestus, ⁊ bone fame, ⁊ sic per iuramentum simplex tale impedimentum probabitur.
15 Alimentorum causa valde fauorabilis est.

CONSILIVM LXXIX

Dirigat Dominus verba mea in viam veritatis, ⁊ iustitie.
Uiso puncto, ⁊ scripturis omnibus ad me
transmissis in presenti consultatione videt̃
prima ꝯsideratione dōm Antonium predi
ctum vna cum matre eius do. Petra non esse aliquo mo
do in sua petitione audiendum. Si. n. primam petitionem
inspiciamus, in qua Antonius petijt diuisionem bonoꝝ cō
munium cū Dominico, Jacobo, ⁊ Antonio suis patruis,
ei expresse refragatur testm̃ Leonardi patris eius, in quo
voluit, ꝙ Antonius filius, ⁊ heres eius nō posset ante. xxv.
1 ann. sue etatis petere diuisionem predictam, † que volun
tas, ⁊ sic in effectu prohibitio diuisionis cum sit certo tpe
limitatā valet, ⁊ seruari dꝫ, vt. l. in hoc iudicium. §. si conue
niat. ff. cō. di. ⁊ ibi Flor. ⁊ alij ponunt, facit. l. iiij. vbi hoc vo
lunt Bal. ⁊ Ange. ff. de condi. insti. tꝫ Bart. in. l. quintus.
§. argento. ff. de aur. ⁊ arg. leg. tradunt Pau. de ca. Alex.
⁊ alij in. l. si non sortem. §. si centum. ff. de condi. indebi. ⁊ Fe
ly. in. c. si diligenti. vj. col. extra de fo. compet. cum similib.
¶ Si vero inspicimus scḋam petitionem, in qua ipsi petūt
eis decerni alimenta, vt in ea continetur, similiter ei videtur
refragari testm̃ predictum, nam in eo precipitur. d. Anto
nio, ꝙ simul, ⁊ cōiter habitet cum eius patruis, ⁊ ꝯñr dici
tur preceptum, vt cum eis simul, ⁊ cōiter viuat vna cum ma
tre eius vsqꝫ ad. d. etatem. xxv. an. vnde cum Antonius, ⁊
mater eius petant alimenta sibi seorsum, ⁊ separatim assi
gnari, vñr ꝯuenire voluntati, ⁊ precepto testatoris, qm̃ sic
petentes nolunt simul, ⁊ cōiter habitare, ⁊ viuere cum pre
dictis patruis, hoc autem ipsi Antonio, cum sit filius, ⁊ so
lus heres. d. testatoris non vr̃ aliquo pacto permittendū,
2 † non. n. potest heres venire ꝯ factū defuncti sui auctoris,
cum vna, ⁊ eadem persona ipse, ⁊ defunctus censeantur, vt
3 in auc. de iu. iur. a mor. prest. in prin. col. v. ¶ † Nec predi
ctis obstare vr̃, si dicatur, ꝙ predicta procederent, si Anto
nius, ⁊ mater eius cum patruis cōmode, ⁊ sine periculo ha
bitare possent, ⁊ non essent illi, vel aliqui ipsoꝝ rixosi, ⁊ in
quieti, ꝑꝑ quam cām potest ēt prohibitus diuidere ad diui
sionem prouocare, vt dicunt doc. maxime Saly. in. l. iube
mus nulli. in prin. C. de sac. sanc. ec. ⁊ Jo. de plat. in. l. ij. in.
v. no. C. qñ ⁊ quib. iiij. pars deb. li. x. ⁊ dictos patruos, vel
eoꝝ aliquem esse rixosum dicatur constare ex deductis in li
bello per. d. Antonium, ⁊ do. Petram iuncto eorum iur̃o
de allegatorum veritate. Qm̃ ad hec rñderi potest negādo
aliquem. d. patruoꝝ esse rixosum, prout ipsi patrui in actis
4 dicunt, † nec asserenti aliquid ēt cum iur̃o standum est, nisi
saltem semiplene probauerint iuxta tradita per Bar. ⁊ om
nes in. l. admonendi. ff. de iu. iur. alioquin (prout ēt dicit in
suis allegationibus aduocatus. d. patruoꝝ) facile eēt cuiqꝫ
in quacūqꝫ causa quicquid petierit obtinere, si eius iuramē
to standum esset, cum igitur in casu isto de inquietudine, ⁊
rixositate alicuius ex. d. patruis nihil prorsus sit probatum,
non dꝫ tale iuramentum attendi, ⁊ ꝯñr cum nulla subsit cā,
propter quā Antonius, ⁊ mater eius velint recedere a cōi
habitatione, videtur oīno standum esse preceptis, ⁊ ordina
tio. per testatorem predictum, vt sic anteq̃ȝ impleat Anto
nius ann. xxv. debeat cum patruis cōiter habitare, ⁊ viuere.
¶ Quibus sic stantibus casus iste vr̃ reddi clarus, ⁊ indu
bitatus, cum verba testamenti sint apertissima, ⁊ in ꝯ̈rium
nihil sit probatum, ob quam cām videtur, ꝙ Antonius ⁊
mater eius sint ēt repellendi ab eo qḋ petunt eligi arbitros,
5 in quos cā ista ſm formam statutoꝝ remittatur. † Qm̃ sta
tutum predictum dꝫ intelligi, si lis moueatur super aliqua
probabili dubitatione, non si super re clara, vt inquit Bal.
in. l. ancille C. de furt. ⁊ plura ad hoc cumulat aduocatus
predictus in suis allegationibus, ⁊ vltra eum, ita ēt voluit
Imo. ⁊ Alex. in. l. si sic. la. i. ff. de ver. obli. ⁊ tradit patruus
⁊ do. meus Soci. in consil. cclxxxiiij. prestantissime doctor.
i. col. ⁊ in consi. ccc. in causa interpellat. v. col. ⁊ semper alle.
Bart. in. l. ille, aut ille. §. cum in verbis. ff. de leg. iij. ⁊ ex his
vr̃ Antonium, ⁊ do. Petram eius matrem a qualꝫ peti
tione remouendos. ¶ Uerūtamen predictis non obstā. ꝯ̈
rium de iure verius esse arbitror, ⁊ ita pro veritate consul
tus ab illustr. Marchionissa Masse eius illustr. dñationī
refero partes suas esse in iudicando, vt. j. ¶ Et obmissa pri
ma petitione diuisionis, qꝛ super ea non sum consultus, di
co, ꝙ Antonius predictus in scḋa petitione est audiendus,
dum in effectu petit, ꝙ de portione sua in bonis cōibus, ⁊
sic de ipsius portionis fructibus sibi alimenta decernantur,
quinimo dico, ꝙ circūscripta alimentoꝝ consideratione po
test simpliciter petere fructus annuos ꝓ rata sue portionis
6 de bonis cōibus, que hꝫ cum. d. suis patruis, † extat. n. in iu
re vera, ⁊ cōis conclusio, ꝙ lꝫ inter aliquos sit prohibita bo
norum aliquorum diuisio, non tñ dñr illi prohibiti diuidere
fructus bonorum cōium, cum per tale fructuum diuisionē
7 non tollatur cōio rerum principalium. † ⁊ ideo dicimus, ꝙ
lꝫ minor non possit prouocare maiorem ad diuisionem pre
diorum cōium, vt. l. pe. C. de pred. min. ⁊. l. si pupillorum. in
prin. ff. de reb. eor. tñ bene potest petere fructus diuidi, vt vi
detur probari in. l. lucius. iuncta glo. ff. fam. herc. facit glo.
fi. in. l. inter pupillos. in. i. solu. ff. de auc. tu. ⁊ ita in terminis
firmauit do. Lamberti. de rampon. in. q. sua incipi. in qōne
qua queritur, idem tenuit do. Guido de suza. in. d. l. pe. ⁊ in
. l. iubemus. la. ij. C. de sac. sanc. eccl. idem ēt predictos refe
rendo, tenuit maximum iuris lumen Jo. and. in addi. Spe.
in ti. de curat. in rub. qḋ ēt voluit Fulg. in. d. l. pe. vbi ēt idē
tꝫ Albe. de rosa. qui ēt alleg. do. Lamber. de rampō. ⁊ do.
Guid. de suza. in locis prealleg. ⁊ lꝫ ibi Alb. videatur dubi
tare, si minor velit ꝑꝑ fructuū recollectionem diuidere pre
dia, tñ circa fructus perceptos nullam hꝫ dubitationē, quin
etiam per minorem diuidi possint, vt pluries ibi repetit in
solutione plurium oppositionum, vt per eum videri potest,
vnde in proposito nostro ita dici dꝫ, ꝙ esto ꝙ Antonius nō
possit petere bonorum cōium diuisionem ꝑꝑ prohibitionē
testatoris, tñ potest petere, ꝙ bonorum fructus diuidātur,
⁊ sic vt de sua portione sibi alimenta decernantur. ¶ Alio
quin si ēt fructus diuisio denegaretur, sequeretur, vel ꝙ co
geretur mendicare, vel cogeretur stare cum. d. eius patruis
contra propriam voluntatem, ⁊ forte cum periculo sue per
sone, qḋ similiter non est dōm, ergo ⁊c. ¶ Et si dicatur, ꝙ
propter ordinem testamenti dꝫ compelli habitare cum. d.
patruis, cum causa in ꝯ̈rium non probetur, vt. s̃. est dedu
8 ctum. Respondetur, ꝙ Antonius non tenetur tali prece
pto obedire vltra q̃ȝ sibi videatur, cum fuerit nudū iuxta. l.
filiusfam. §. diui. ⁊ que ibi dicunt Bart. ⁊ alij. ff. de legat. i.

vbi concluditur,

vbi concluditur, † quod si pater in testamento filio heredi precipiat, ne bona vendat, eo non obstante poterit filius vendere, cum fuerit preceptum nudum, et si quem offendit, solum testatoris manes offendit. ¶ Sed vltra allegatur etiam ratio quadrans, † nam quando preceptum dicitur nudum, videtur factum solum in fauorem prohibiti, vnde ipse potest ei renunciare per regulam. l. si quis in conscribendo. C. de pac. ita dicunt doc. in d. §. diui. sic igitur dominum est in casu nostro, videtur. n. testator voluisse, quod simul, et communiter cum patruis habitaret, vt minus ipse grauaretur in seipsum, et matrem alimentando, cui beneficio nunc ipse Antonius renunciare potest. ¶ Nec in proposito quo ad hanc diuisionem fructuum et habitationem separatam requiritur, vel considerari debet alia causa vltra voluntatem suam, vt ex predictis constare potest. ¶ Et vbi causa requireretur, posset dici iuridice pro-
11 bata, † nam inter cetera iusta causa esset, quando ipsi Antonio non expediret commorari cum. d. patruis argu. gl. in versicu. diuidere, et que ibi dicunt doc. in d. l. iubemus. in prin. et di-
12 xit Jo. and. in loco preallegato. † non enim creditur patrem (qui magis filium, quam se ipsum videtur diligere, vt. l. isti quidem. in fi. ff. quod me. cau. et qui (vt melior amicus filio qui reperiri potest iuxta. l. quidam cum filium. iuncta gl. ff. de here. insti.) dicitur semper pro eo optimum consi. capere, vt. l. nec ea. ff. ad. l. iul. de adult.) fecisse aliquod preceptum filio ad sui detrimentum. Igitur ipsi Antonio sufficeret in casu nostro probare, quod eius non interest cum patruis commorari, et tale interesse dicitur probatum satis ex his, que in libello deducta sunt vna cum iuramento per eum prestito de veritate eo-
13 rum ad iudicis delationem, † admittitur. n. in iure per iuramentum interesse probari, quando inspecta personarum, et cause qualitate ita iudici videatur, vt inquit Bal. in. l. thesaurus. ff. ad exhiben. prout etiam dixit in suis allegationibus aduocatus. d. Antonij. ¶ Ad quod facit notabile dictum Spec. in ti. de appel. §. nunc breuiter. versi. quid ergo, Inn. in. c. ex litteris. de restit. in integ. in fi. et dominorum de Rota in decis.
14 clv. in nouis. † qui dicunt, quod si quis dixerit se fuisse impeditum tali iusto impedimento, quod tamen nullo modo probare potest, sed petit sibi super eo deferri iuramentum, quando ille sit bonus honestus, et bone fame, et qualitas negocij videatur conuenire, potest iudex tale iuramentum deferre, et ita per simplex iuramentum probabitur tale impedimentum, et hoc etiam voluit do. Guid. pap. in quest. lxiiij. et in questio. ccv. Sic in proposito Antonius, et mater allegant sua non interesse, et tali impedimento impediri permanere cum. d. patruis, persone qualitas et honesta, et cause qualitas videtur expetere, ergo iudex potuit tale iuramentum deferre, et cum detulerit, et sit iuratum, satis dici posset satisfactum. ¶ Possem ad hoc etiam plura cumulare, sed quia (vt dixi) quo ad conclusionem. s. factam non requiritur alia causa, igitur vlterius non insisto. ¶ Sed concludo, quod predicto Antonio debeat annuatim dari fructus de bonis communibus pro rata sue quarte portionis, et eo presertim quia eos petit, vt inde se, et matrem
15 alere possit, cum aliunde non habeat. † Nemini. n. dubium est, alimentorum causam valde esse fauorabilem, vt per Bart. in. l. mella. in prin. ff. de alim. et ciba. lega. ¶ Et vltra dico, quod ad hunc finem (si inter dictas partes dissensio sit) debent eligi duo arbitri, seu amici communes cum tertio, si opus fuerit secundum formam statutorum Masse. ¶ Et per superius adducta apparet (recte intuenti) responsum omnibus allegatis in contrarium. Laus Deo.

Mar. Soci. iunior Pisis legens. 1523.

SVMMARIVM

¶ Sententie quedam declarantur nulle ex multiplici defectu.

1 Sententia lata sine cause cognitione est nulla.
2 Sententia est nulla, quando est lata, non visis actis cause principalis, etiam si in ceteris in causa appellationis fuerit rite processum.
3 Statuto si caueatur quod notarius debeat apponere in instrumentis nomen, pronomen, et agnomen, non valebit instrumentum, si vnum tantum nomen defecerit.
4 Sententia est nulla, non dato consilio sapientis petito ex forma statuti.
5 Sententia est nulla, quando non fuit in scriptis nec per iudicem lecta, licet manu notarij fuerit scripta.
6 Quare in fine sententiarum ponuntur illa verba lata, data, et sententialiter promulgata etc.
7 Sententia est nulla, quando in processu non seruatur forma statuti.
8 Dubietas in iure est iusta causa excusandi a condemnatione expensarum.
9 Statuta Florentina an debeant Pisis seruari.

CONSILIVM LXXX

Dirigat Dominus verba mea in viam veritatis, et iustitie. Magnifice pretor in causa mihi per magnificentiam vestram commissa inter Georgium de rainerijs ciuem Florentinum ex vna, et Joannem baptistam, et Petrum hieronymi de emporio ex alia. Visis omnibus actis tam coram tribunali vestro, quam coram magnifico Capitaneo factis, et actitatis, ac etiam coram primo iudice, et sic his tribus processibus mature consideratis simulque omnibus alijs animaduersis, que animaduertenda erant, maxime forma iuris et statutorum huius Pisane ciuitatis, refero partes. M. V. fore, et esse in pronunciando et secundam et primam sententiam fuisse et esse nullam et nullius momenti, reseruando cuilibet parti iura sua, et totam causam in pristinum statum reducendo, et denium quamlibet partem ab expensis hucusque factis absoluere. ¶ Et ad ita referendum moueor ex pluribus, maxime ex. I.
1 scriptis. ¶ † Et primo circa sententiam magnifici domini Capitanei dico eam fuisse nullam, quoniam fuit lata absque aliqua cause cognitione, quo posito dicitur nulla, vt tradunt doctores, in. l. prolatam. vbi videtur casus. C. de sentent. et interloquuto. omn. iudi. Ordo enim iudiciorum, de quo ibi est vt prius de causa cognoscatur, et deinde causa terminetur. l. de qua re. in princip. ff. de iudic. cum similibus, et hoc clarissimum est. Quod autem cause cognitio non interuenerit, probatur ex inspectione processus coram dicto magnifico Capitaneo facti, ibi enim nulla apparent acta, et nulle productiones ex quibus iudex instrui potuerit et de causa cognoscere, sed duntaxat post habere modicum transmissum reperitur accusata contumacia. d. Georgij, et statim nihilo interposito sequitur sententia. ¶ Nec dici potest quod iudex potuerit instrui ex actis factis in causa principali, quoniam, quicquid ipse in sententia asserat, illa acta non vidit, prout in processu secunde appellationis probatum fuit. At testantur enim tres tabelliones, apud quos acta permanent, et per quos custodiuntur acta illa pro eo tempore non fuisse per aliquem leuata, et accepta, et quod leuari et accipi per aliquem non potuissent, quin ipsi tabelliones vel eorum ali-
2 quis intellexisset. ¶ † Secundo etiam dicta sententia dicitur nulla ex hoc tantum, quia lata fuit non visis actis cause principalis, etiam quod in ceteris in causa appellationis fuisset debite processum, ita voluit Innoc. in. c. cum bertoldus. de re iudicata, refert et sequitur Bald. in. l. secunda. C. de edendo. secunda columna, versicu. ex quo nota, et idem ante eum voluit ibi Barto. et alij sequuntur, vt per Jason. ibi in quarta columna, versicu. idem adde inquantum Barto. ¶ Ex alijs etiam defectibus potest dicta sententia dici nulla, sed gratia breuitatis omitto, nisi quatenus infra dicam circa aliam sententiam. ¶ Secundo circa sententiam primam latam per magnificum Potestatem similiter nullitas eius probatur ex pluribus. Et primo quia cum per partem rei conuenti fuisset petitum causam remitti ad consilium sapientis, debebat iudex omnino illud concedere, vt apparet in breui Pisano sub rubrica. clxxj. quod cum non fecerit, sed statim illa petitione spreta sententiam tulerit, et sic formam statuti non seruauerit, dicitur fecisse actum nullum, vt in illo eodem statuto continetur, et volunt Bald. Angel. et alij in. l. prima. ff. de liberis et posthumis. vbi inter cetera di-
3 cunt, † quod si statuto caueatur quod notarius in instrumentis debeat apponere nomen, pronomen, et agnomen, non

valebit instrumentum, si vnum tantum defuerit, refert ista, & sequitur auus meus do. Maria. soci. in consil. xxiiij. colum, viij. & in consi. xxxiij. colum. iij. cum simi. ¶ Et in terminis;
4 † q sententia sit nulla non dato consilio sapientis determinat Fulgosi. in consil. cxl. prima colum. & Alexand. consil. cxlv. prope fin. quinto volumi. & voluit Bar. quem ipsi allegant, in. l. prima. §. si plures. ff. de exercit. ¶ Secundo probatur nullitas ex alio, † quia. s. dicta sententia non fuit lata
5 per magnificum Potestatem in scriptis & per eum lecta, vt oportebat iuxta. l. secundã. & que ibi dicunt doctor. C. de senten. ex peri. reci. ¶ Nec obstat q in processu reperiatur sententia scripta manu notarij, qr hoc non sufficit, sed oportet constare quod a iudice in scriptis sententia fuerit prolata, ita singulariter post Jaco. de aret. determinat Bald. in. l. fideicõmissa. §. primo. ff. de legatis tertio. vbi formaliter, & ad propositum nostrum dicit. quod lz appareat sententia scripta manu publici notarij, si non appareat quod fuerit lecta, & sententialiter promulgata, talis sententia non valet,
6 † & ideo subdit q in fine sententiarum ponunt ista verba lata, data, & sententialiter promulgata fuit predicta sententia &c. quod dicit esse menti tenendum. ¶ Sunt & alie cause nullitatis, quas breuitati consulendo omittam, mõ vnaz dixerim, que in vtraqz sententia reperitur, & vbi sola adesset vtranqz sententiam nullam redderet, nam cauetur statuto, quod quilibet ad faciendum productiones suas habeat dilationem vsqz ad sex dies ante finem instantie, vt patet in cõstituto sub rubr. de dilationibus dandis in productione instrumentorum. Sed hoc non fuit obseruatum neqz in causa principali, neqz in causa prime appellationis, ergo senten
7 tie inde sequute sunt ipso iure nulle, † quia quando in processu forma statuti non seruatur, sententia non tenet iuxta ea, que. s. dixi. Et vltra ea idem videtur velle Joan. and. in rubri. de consuetu. & tradit patruus meus do. Bartbol. soci. in consi. xcvj. quinta colum. ¶ Quod autem in neutra causa fuerit predictum statutum obseruatum patet ex inspectione processus, naz in causa principali, que fuit incepta. iij. die Januarij fuit lata sententia die. x. eiusdem mensis, ergo &c. immo q plus est dicta sententia fuit lata, vel antequam lis haberetur pro contestata. vel paulopost, & etiam non seruata forma transmissionis heremodicij, vt per statutum requiritur ergo &c. ¶ Nec dicatur q causa erat exequutiua propter sententiam latam Florentie contra Hieronymum de emporio, quia non potuit peti exequutio contra Joannem baptistam, & fratres in ea non condemnatos, vt est clarum. ¶ Et si de statuto Florentino opponatur negari potest q locum habeat contra illos, vel quod hoc sit de iure dubiuz, vnde debebat prius istud discuti, & declarari illos ex forma dicti statuti teneri, & eo facto poterat contra eos exequutiue procedi. In causa vero prime appellationis predicta nullitas constat, quia cum illa pro instantia habeat dies sexaginta vtiles, habebat quilibet dilationem ad producenduz vsqz ad diem quinquagesimam quartaz, sententia vero fuit lata post decursum heremodicium per dies. xx. currentes, vt ex processu constat, ergo &c. ¶ Nec dicatur ad conseruationem vtriusqz sententie, q statutum illud de dilationibus debeat intelligi, si a iudice dentur, qr respondetur hoc esse falsum, quoniam ex forma alterius statuti cauetur, q cedunt dilationes omnes cuilibet litiganti, ipso iure, etiam si a iudice non dentur, vt patet in rubri. ibi sequenti, de cessionibus dilationum. Hec quo ad. d. sententiarum nullitatem. ¶ Quod autem dixi iura cuilibet parti esse reseruanda, & causam totam in pristinum statum reducendam, per se sequitur ex nullitate vtriusqz sententie, igitur super eo non insi
8 sto. ¶ † Et demum quod dixi ambas partes ab expensis absoluendas motus fui ex iustis causis animum meum mouentibus, quoniam quisqz illorum videtur habuisse iustam causam, & Georgius petendi, & Joãnes baptista, & fratres se defendendi propter non mediocrem dubitationem, que apud nostros maiores reperitur vtrum predicti filij Hieronymi sint ex forma illius statuti Florentini obligati, necne.
9 † Nam quod statuta Florentina seruentur Pisis tenuit consulendo Corne. in consilio. clj. per totum, tertio volumine, & alij plures, quos omitto. & econtra tenuit similiter consulendo patruus meus in consilio ducentesimo septuagesimo primo, & alij etiam, quos similiter omitto. Laus Deo, & Virgini gloriose.

Mar. Soci. iunior. J. U. D. Pisis legens.

SVMMARIVM.

¶ Quid sit iudicandum in petitorio probatis incumbentibus.
¶ Et alienatio rerum minorum sine solemnitate non valet etiam q videatur facta in eorum vtilitatem.
¶ Jtez qui fructus veniant restituendi in rei vendicatione.

1 Actore probante dominium rerum petitarum iudex debet reum condemnare ad earum restitutionem, declarato prius, q res petita ad actorẽ iure dominij, vel quasi pertineat, & spectet, vt petitum est.
2 Venditio bonorum immobilium minoris non seruata solemnitate requisita non valet, etiam si sit facta a tutoribus sine decreto.
3 Regula. l. pomponius. ff. de nego. gest. la prima, quomodo intelligatur.
4 Res mea si cariori precio vendatur, & ego nollim venditã esse, illa venditio dicitur potius in damnum, q̃ vtilitatem meam facta.
5 Fructus percepti post litem contestatam restitui debent, qr tunc constituitur in mala fide.
Quid de perceptis ante litem contestatam.
6 Emẽs ab eo, qui se pro procuratore gerebat alicuius minoris, dicitur esse in bona fide.
7 Emens bona fide vt. s. facit fructus suos, tamen qr in iure errauerit, credens venditionem sine decreto valere, tenetur eos restituere, quatenus est factus locupletior.
8 Locupletari quis non debet cum aliena iactura.
9 Actio de euictione non datur, nisi lata sententia.
10 Decisio. l. at qui natura. §. cum me absente. ff. de nego. gest. qua de causa fuerit facta.

CONSILIVM LXXXI

Dirigat Dominus verba mea in viam veritatis, & iustitie. Jn causa mihi cõmissa per magnificũ Potestatem Peccioli, visis petitione exceptionibus, & replicationibus partiuz, testiũ depositionibus, & toto processu ad me transmisso, arbitror (& ita iuris esse refero) partes iudicare debentis esse in declarando, domum & petium terre, de quibus in petitione p dimidia parte, iure dominij vel quasi, spectare ad Alfonsum de lambardis actorem, nominibus quibus agit, seu ad eius principales, & successiue in condemnando Altobellum reũ conuentum, ad eis restituendum, & relaxandum domum, & petium terre, predicta pro dicta dimidia parte, cum fructibus perceptis post litem contestatam, in presenti iudicio indistincte, & cum perceptis antea, si tamen extant, vel ex eis factus fuerit locupletior. Reseruando dicto Altobello ius contra principales dicti Alfonsi, ad precium, quod ipse probare poterit conuersum in vtilitatem ipsorum, & demum in absoluendo dictum Altobellum ab expensis, & lz non tenear de iure causas que ad predicta me inducunt allegare, iuxta tradita per docto. in. c. sicut. de re iudi. vt etiam dicit Ang. aret. in quodam suo consil. decisiuo, incip. ego Ang. de castellione. impresso inter consilia Per. de ancharano, nume. ccxij. tamen propter morem hic Pisis obseruatum
1 breuibus subijciam, cur ita iudicanduz retulerim. ¶ † Primo enim cum intentatum fuerit iudicium reale, seu petitorium, & pro parte actoris probatum fuerit dominium dictarum reruz, vel quasi pro dimidia parte, vt patet in processu, & presertim per confessionem rei conuenti. Jtem etiam cuz ipse reus possideat, vt in processu constat, & ipse fatetur, sequitur q recte fuerit actum, vt. l. in rem. in princip. ff. de rei vendi. & consequenter, q iudicis officium est reum conuentum condemnare ad rei petite restitutionem, vt. l. officium. eodem titu. precedente tamen prius declaratione iudicis, q res petita ad actorem iure dominij vel quasi pertineat, & spectet

spectet prout petitum fuit, iuxta doctrinam Bar. in. l. barum. & in. l. sicuti. §. sed si queratur. post prin. ff. si seru. vend. cum simi. vt eleganter tradit do. Jo. pet. in sua practi. Papiensi, in formam sententie diffinitiue, in versic. primo quidem &c. ¶ Nec predictis obstat, quod bona predicta asserun tur distracta nomine principalium dicti Alfonsi, partim pro dote domine Juliane eorum amite, & partim pro ere alieno exsoluendo, ita quidem vt videatur alienatio predicta, facta in eorum vtilitatem, & propterea illi videantur compellendi, vt ratam habeant distractionem predictã, per. l. pomponius. la prima, versic. & quemadmodum. ff. de neg. gest.
2 Quoniam respondet, † & premitto in primis, quod predicta distinctio fuit ipso iure nulla, cum fuerit facta de rebus imobilibus minorum absque aliqua requisita solemnitate, vt. C. de pred. mino. per totum, & in. l. lex que tutores. C. de admini. tut. cum similibus. ¶ Et cum hoc procedat etiam si a tutoribus vel curatoribus minorum alienatio fiat sine iudiciali decreto, vt. d. l. lex que tutores. & l. ij. & l. si predium. C. de pred. min. fortius procedet in casu nostro, in quo alienatio asseritur facta a Baptista illorum minorum patruo, qui nec tutor, nec curator fuisse probatur, licet quasi pro curatore se gerere videretur. vt de hoc in tex. in. l. & si is. C. de predi. mino. Licet ergo dictis minoribus res predictas, pro dicta
3 dimidia parte vendicare per iura predicta. ¶ † Et ad regulam. d. l. pomponius. breuiter respondetur, negando in casu nostro, quod negocium dicatur pro ipsis minoribus vtiliter gestum, quoniam ex quo ipsi nolunt illis rebus carere, & volunt eas venditas non esse, dicitur illa distinctio eis potius inutilis quam vtilis, etiam posito quod bono precio, distracte ille res fuissent (de quo in casu isto dubitari posset, propter dicta testium pro parte actoris examinatorum, super quo tamen tanquã nõ necessario non insisto) hec probãtur ex his que signãter ponit Barto. in. d. l. pomponius. vij. colum. versicu. pre
4 terea qui vendit rem meam &c. † vbi concludit quod si res mea chariori precio vendatur, & ego nolim venditam esse dicitur venditio illa potius in damnum, quam in vtilitatem meam facta. Quo stante cessat penitus argumentum in casu nostro, de. d. l. pomponius. ¶ Ad quod etiam & aliter responderi posset, sed breuitati consulens aliter non insisto. & hoc quan
5 tum ad res ipsas principaliter in iudicio petitas. ¶ † Quãtum vero pertinet ad fructus ipsarum rerum, nulli dubium est, quod percepti post motam litem restitui debent, quia cum tunc cõstituatur in mala fide fructus omnes restituere tenetur, vt est casus in. l. secunda. C. de fruct. & lit. expen. de perceptis vero ante cum fuerit bone fidei possessor, eos dicitur fecisse suos, & tantum tenetur restituere eos, qui realiter extarẽt, vt declarat Saly. in. d. l. ij. & clarius ipse, & alij in. l. certum. C. de r ei vendi. vbi de omnibus predictis est casus apertus. ¶ Quod autem predictus Altobellus reus conuentus fuerit bone fidei possessor ostenditur, quia ille accepit, seu emit a dicto Baptista, quem credidit vti patruum dictorum minorum & legittimum administratorem habere ius vendendi vel aliter distrahendi dictas res cõmuniter inter eos possessas, eo quia in ceteris omnibus bona omnia administrabat, & cõmuni nomine faciebat, vt ex testium depositionibus constat, & presertim quia dicebatur, eum iam pro se, & dictis minoribus emisse illum predium de ghizano,
6 † Cum ergo ipse in omnibus se gereret pro curatore illorum minorum predictus Altobellus rationabiliter credidit, eum tanquam curatorem habuisse ius & potestatem dicta bona distrahendi, quo stante dicitur fuisse bone fidei emptor, vt. l. bone fidei emptor. ff. de ver. sig. ¶ Addidi tamen quod etiam ad consumptos teneatur, & quibus locupletior factus fuerit motus auctoritate Bar. in. l. ex diuerso. iij. colum. versi. dubito tamen grac. ff. de rei vendi. qui hoc expresse determinat per equitatem. l. si & me & titium. ff. si cer. pet. & opinio. Bar. sequitur Abb. post Anto. de but. in. c. grauis. iij. colum. de restitu. spolia. & sequutus est etiam patruus, & preceptor meus Soci. in consi. cclj. incip. quoniam in presenti consultatione, in vltima colum. cum concordan. per eum al
7 lega. ¶ † Et licet alias in simplici bone fidei possessore, casus posset dici dubius propter auctoritatem antiquorum tenentium contrarium, vt ibi per Bart. prout etiam dubitare videtur Corn. in consi. ccej. incip. circa primum. colum. pen. in fi. i. volumi. tamen in casu nostro non videtur dubitandũ, quia iste Altobellus licet esset bone fidei emptor, vel non male fidei, erat tamen talis propter iuris errorem credens distractionem dictarum rerum simpliciter & absque iudicis decreto factam valere contra iuris dispositionem, vnde licet propter illam bonam fidem faciat fructus suos, tamen quia in iure errauit, tenetur eos restituere, quatenus ex eis est effectus locupletior. l. sed & si lege. §. scire. cum ibi nota. ff. de pet. here. & dixit Bal. in. l. pro oneribus. C. de iur. dot. & tradit Fely. in. c. de quarta. xj. colum. de prescrip. versi. secunda rescriptio. ¶ Quantum vero pertinet ad ius quod predicto Altobello reseruandum duxi contra principales. d. Alfonsi, fundaui intentionem meam in. l. prediorum. in. l. vtere. & in. l. si prediũ. cum si. C. de predi. min. satis namque iniquum arbitrarer eos velle res ipsas, & precium quod in eorum vtili-
8 tatem esset versum, † quia tunc cum aliena iactura locupletarentur contra. l. nam hoc natura. ff. de condi. indebi. ¶ Demum quantum ad expensas presentis litis ideo retuli reum predictũ esse absoluendum, quia cum ille habuerit dicta bona ex causa onerosa, & sic pro euictione habeat. d. Baptistam vendito-
9 rem, vel eius hrdes obligatos, † & cũ pro euictione actio nõ detur, nisi demum lata sñia vt. l. habere licere. ff. de euic. non potuisset nisi cũ magna sui iuris iactura res ipsas sine iudi-
10 ciali sententia restituere, † & ob hanc causam facta est decisio de qua in. l. at qui natura. §. cum me absente. ff. de nego. gest. quibus sic stantibus sequitur quod non debet victus in expensis condemnari, vt declarãt doct. maxime do. Jas. in. l. properandum. §. sin autem alterutra. v. colum. ver. decimo limita. C. de iudi. his paucis contentus sum pro iustificatione. s. scripte relatiõis, tã & si ex alijs pluribus motus fuerim.

Mar. Soci. iunior Pisis.

CASVS

¶ Venerabilis do. Magdalena de schiatis de Luca, donauit quibusdam monialibus, tunc sub nomine, & habitu Jesuatarum, viuentibus, quendam fundum, seu ortum, situm iuxta domum, & habitationem dictarum monialium, hac tamen lege adiecta, & pacto, quod si aliquo vnquam tempore moniales predicte discederent de dicta domo, & irent ad habitandum alibi, predictus fundus, seu ortus reuertatur, & reuersus intelligatur, & sit ipso iure ad dictam do. Magdalenam, siue ad eius heredes, expost, & post multos annos, do. Magdalena predicta domum quandam, quam prope ortum habebat, vendidit cuidam Titio, cum omnibus suis iuribus, & pertinentijs etiam vnius orti presentibus & futuris, deinde alique ex dictis monialibus, de loco predicto discesserũt, alijs ibidẽ pro maiori parte remanentibus, apud quos iura omnia illius monasterij remanserunt, & sic etiam ortus predictus, insuper do. Magdalena predicta cassauit, reuocauit, & annullauit pactum, & conditionem predictã, & pro casso, cancellato, & annullato haberi voluit, & sic libere ortum predictum esse voluit apud dictas moniales, etiam quod inde discederent & alibi habitarent cum mutatione habitus, & de his omnibus constant publica instrumenta, quorum copia transmittitur. Demum moniales predicte habitum mutauerunt in eodem tamen loco remanentes, & nouissime etiam locũ mutauerũt. Et presupponitur, quod semper a tempore donationis primo loco facte, predicte moniales fuerunt in pacifica possessione predicti orti, quousque vendiderunt locum predicti monasterij, & particulariter ortum illum, cuidam Sempronio, cui realiter de predictis fuit facta traditio, & qui hodie reperitur in quieta & pacifica possessione orti predicti. Quibus ita stantibus. Queritur.

¶ Vtrum Titio predicto emptori domus predicte competat ius aliquod ad dictum ortum contra, & aduersus predictum Sempronium, qui nunc ex causa predicta reperitur in eius pacifica possessione.

SVMMARIVM

¶ De quodam pacto resolutiuo vẽditionis cuiusdam orti, an transeat in singularem successorem, si postea nunquam veniat conditio resolutionis, pactum illud fuit remissum

per paciscentem, et que requirantur ad hoc, vt actio aliqua possit intentari tam personalis quam realis, vel etiam officium iudicis.

1 Ueritas simplex, et nuda per se ornata est, ideoque ornamentis extrinsecus additis fucata corrumpitur.
2 Actione personali, aut reali agimus contra aliquem.
3 Actio personalis, que conditio appellatur, datur contra eos, qui nobis ex contractu, vel quasi, vel ex delicto vel quasi sunt nobis obligati ad dandum vel faciendum, et semper presupponit obligationem.
4 Nemo sine actione experitur.
5 Actio realis non presupponit aliquo modo reum obligatum. Et que ad eam exercendam requirantur.
6 Nemo suo iure sine facto suo priuari potest.
7 Nemo de re aliena disponere pot, aut alteri conditionem afferre.
8 Dotalis res soluto matrimonio vendicatur ab vxore dominio in eam translato, vide infra nu. 14.
9 Dominium transfertur, quando concurrit causa, et traditio facta per dominum.
10 Nemo plus iuris in alium transfert, quam in se habet.
11 Dominium a nobis auferri non potest sine facto nostro.
12 Dominium ex solo titulo et voluntate partium non transfertur, sed requiritur traditio.
13 Alienata in fraudem patroni, licet per sententiam reuocentur, non tamen dominium ipso iure ab emptoribus aufertur, sed traditione opus est.
14 Dotis fauore inductum ad consequentiam trahendum non est in fauorem alterius rei.
15 Emptor potest agere contra venditorem, quatenus illius intersit pactum per venditorem esse remissum, quod erat tempore quo emit.
16 Venditor licet ad interesse primi emptoris teneatur, non tamen ob id secunda venditio cum traditione facta a domino rescinditur.
17 Pactum, et conuentio facta per cedentem in fauorem debitoris nocet cessionario, nisi iam a debitore aliquid exegerit, aut litem cum eo fuerit contestat. aut ei denunciauerit ius sibi cessum, aut aliter cessionem nouerit debitor, et nu. 20.
18 Conditio nil ponit in esse.
19 Ratio diuersa est damnum pati, et lucrum non capere.
21 Dispositio debitoris impediens acquisitionem lucri ad fraudem creditorum facta conseruatur, licet quando damnum contineret esset reuocanda.
22 Ignorantia in facto alieno presumitur.
23 Officium iudicis mercenarium nulli deseruit actioni.
24 Nobile autem per se stat.

CONSILIVM LXXXII

Dirigat Dominus verba mea in viam veritatis, et iustitie. In hac consultatione paucis vtar, tum quia ita consulentem deceat, vt sepe in suis consil. dicebat Aret. cum vel maxime, quia veritas ipsa (quam semper et amare, et omni diligentia exquirere debemus) per se splendet, et verborum adminicula non desiderat, vt inquit Imperator in. l. i. C. si min. ab her. se absti. cuius sententie, et diuus Lactantius astipulatur in. iij. lib. diuinarum insti. c. i. dicens,
1 † quod simplex et nuda veritas satis ornata per se est, ideoque ornamentis extrinsecus additis fucata corrumpitur, omnibus igitur instrumentis predictis, et facti contingentia mature perspectis et consideratis, omisso arg. conflictu, pono istam conclusionem quam et iuridicam et clarissimam arbitror, videlicet quod predicto Titio nullum ius competat occasione. d. orti aduersus predi-
2 ctum Sempronium, † et pro hoc demonstrando aduertendum est, quod secundum regulam iuris agimus aduersus aliquem, aut actione personali aut reali, vt est tex. in. l. actionum genera. ff. de ac. et ob. et in. §. i. insti. de act. vel saltem imploramus officium iudicis, iuxta. l. pecunie. §. persecutionis. cum gl. ff. de ver. sig. et tradit Bar. et alij in. l. i. ff. de iurisd. om. iud. videndum ergo est, an aliquod remedium ex his competat titu. predicto contra Sempro-
3 nium, et breuiter concludendum est, quod non, † nam actio personalis (que conditio appellatur, vt. d. l. actionum genera. et in. §. appellamus. insti. de act.) datur contra eos qui nobis ex contractu, vel quasi, vel ex delicto vel quasi obligati sunt, ad dandum quod, vel faciendum, vt. d. §. i. insti. de act. ibi nanque agit vnusquisque etc. et. d. l. actionum genera. ibi in personam actio est, et semper presupponit obligationem, vt. l. licet. §. ea obligatio. ff. de procur. et in iuribus predictis, sed inter Titium, et Sempronium predictos nullum negocium contractum vel quasi contractum est, nec. d. Sempronius vere aut quasi obligatus, et sic nulla est orta obligatio, ergo actio nulla personalis dari pot, et hoc nullam habet dubitationem. Concluditur igitur Titium predictum, si velit vti actione personali non esse audiendum, cum nulla sibi competat, ex quo nul-
4 la est contracta obligatio, † et alias regula est, quod nemo sine actione experitur. l. quoties. §. item si temporalis. ff. de admi. tu. et. l. si pu-
5 pilli. §. fi. vbi gl. no. ff. de neg. gest. ¶ † Si vero velit vti actione reali, et tunc dubitari pot, quoniam illa non presupponit reum aliquo iure obligatum, vt. d. §. i. insti. de acti. ibi aut cum eo agit, qui nullo iure etc. sed ad eam exercendam duo sunt necessaria, videlicet possessio ex parte rei conuenti, vel saltem quod habeat rei restituende facultatem, vt. l. officium. ff. de rei ven di. vbi declarat Bar. et multum no. Abb. in consi. cix. incip. circa factum supra narratum. ij. col. ij. vol. Item et dominium vel quasi ex parte actoris, vt. l. in rem. in prin. ff. de rei vendi. et de vtraque est gl. singu. d. §. i. in ver. possideat, in casu vero nostro videtur, quod vtrunque concurrat, ergo videtur quod talis actio exerceri possit, de primo quod. d. Sempronius possideat, clarum est et in puncto presupponitur. secundum vero. s. quod Titius habeat dominium illius orti, videtur probari, quia cum predicte moniales habitum, et locum mutauerunt, videtur ille ortus ab illis abdicatus, et ipso iure reuersus ad dominam Magdalenam, et eius successores, vt videntur expressa verba in instrumento donationis predicte, et per consequens ad. d. Titium, qui quo ad domum per ipsum emptam, et quo ad ius illius orti dici-
6 eius successor singularis. ¶ † Nec videtur obstare, quod ipsa domina Magdalena illud pactum reuersionis. d. orti remiserit, quoniam talis remissio non videtur valere in preiudicium predicti Titij, cum iam in eum omne ius translatum esset. Eius nanque consensus in tali remissione videbatur requiri, ne alias suo iure priuetur absque facto suo contra. l. id quod nostrum. ff. de reg. iu. et. l. in re mandata. C. mand. cuilibet. n. ius suum debet esse illibatum. §. sed et ma-
7 ior. insti. de his qui sunt sui vel ali. iur. † Nec potest quis de re aliena disponere, vt. l. efficiuntur. §. i. ff. de iur. codic. aut alteri deteriorem conditionem afferre. l. si seruus. in fi. ff. de diuer. et temporal. prescrip. Attento ergo illo pacto reuersionis dominium videtur quod ortus predictus sit ipso iure reuersus ad. d. Titium, et sic dominium in eum translatum, et per consequens, quod possit modo illum
8 vendicare, † sicut in simili dicimus de re dotali soluto matrimonio, vt. s. ab vxore (dominio in eam translato) vendicetur. l. in rebus. et ibi not. Bar. C. de iu. dot. ¶ Sed tamen predictis non obstan. contrarium verius esse arbitror, et omnino iuri et rationi consonum. s. quod dominium illius orti nullo modo pertineat ad predictum Titium, et consequenter quod realis actio sibi non competat, et pro veritate eruenda presuppono, primo, quod dominium illius orti fuit translatum in predictas moniales, quam primum fuit
9 illis traditus ex causa donationis, † quoniam. n. concurrit causa, et traditio facta a domino indubitatum est dominium transferri. l. traditionibus. C. de pac. iuncta. l. nunquam nuda. ff. de acq. re. dom. et cum ex post. d. moniales ipsum ortum iure dominij possidentes vendiderint illi Sempronio, et ex causa venditionis predicte tradiderunt, sequitur apertissime, quod dominium orti predicti de ipsis monialibus in ipsum Sempronium fuit translatum, vt iuribus predictis, et est tex. in. §. vendite. insti. de re. diui. posito (prout rei veritas est) quod. d. monialibus fuerit de precio satisfactum. Ex quibus infertur in primis quod do. Magdalena donatrix predicta desierit omnino esse domina, et etiam possessor illius orti, et ideo quando postea ipsa vendit domum illam Titio non potuit in eum transferre dominium nec possessionem
10 illius orti, † cum nemo plus iuris in alium transferat quam ipse habet. l. traditio. ff. de acq. re. do. et. l. nemo plus iuris. de regu.
11 iu. † Secundo etiam infertur quod sine facto illarum monialium, et successiue predicti Sempronij non debet dominium predicti orti ab eis aufe-
12 ferri. l. id quod nostrum. cum simi. de reg. iur. ¶ † Secundo presuppono, quod ex solo titu. et voluntate contrahentium dominium non transfertur, sed necesse est quod res tradatur, vt. l. quotiens cum materia C. de rei vend. et dixit do. Philip. dec. etate nostra iuriconsul. facile princeps, et vt pater hon. in consi. xij. iij. col. ver. nec ob. quod in casu isto etc. ex quo infero, quod dominium semel in. d.

moniales

moniales translatum, ex solo illo pacto reuersionis, nō po-
tuisset ēt impleta illa ↄdōne reuerti, seu retransferri in ipsaꝫ
do. Magdalenam vel eius successores, ēt ꝙ. d. pactuꝫ nun
quā fuisset remissum, sed illa ↄditione impleta, oportuisset
13 traditionē. d. orti interuenire, † sicut in simili dicimus, ꝙ lꝫ
per sniam reuocentur alienata in fraudem patroni, non tñ
dñiuꝫ ipso iure ab emptoribus auferṫ, sed traditione opus
est, vt declarat Bal. in. l. i. C. si in frau. patro. in. vj. q. ⁊ sic
ēt sequitur, ꝙ ipsa do. Magdalena, vbi pactū illud non re
nuisisset, ⁊ ↄditio fuisset impleta, non posset. d. ortum vendi
care, sed tantum sibi competeret actio ad obseruantiā pla-
citoꝝ. ¶ His ita prepositis euidentissime colligitur, ꝙ ho
die. d. Titius non potest ortum predictum vendicare, eo ꝙ
in eo non dicatur habere dñium, ⁊ procederet ista conclu-
sio, vt dixi, ēt ꝙ per. d. do. Magdalenam, non fuisset illud
pactum remissum, nam cum ipsamet vendicare non posset,
non poterit nec causam habēs ab ea per. d. l. nemo plus iu
14 ris. cuꝫ simi. ¶ † Nec ob. ꝙ de dñio rei dotalis transferen-
do dictū fuit. qꝛ illud specialiter est inductū ex dispositione
legis fauore dotis, qđ non est trahendum ad ↄsequentiam,
iuxta. l. qđ vero ꝯ. ⁊. l. ius singulare. ff. de legi. ¶ Et si dica
tur, ꝙ predicto Titio dꝫ saltem competere illa actio ad ob
seruantiā premissoꝝ, non dico suo iure cum nihil cū Sem-
pronio gesserit, vt. s̄. dixi, sed iure in eum transmisso per. d.
do. Magdalenam, ⁊ ꝯ. d. Semproniuꝫ, tanq̄ꝫ successorem
dictaꝝ monialiuꝫ. Rñdetur ꝙ in casu nostro ista oīa tollun
tur per illam remissionem pacti ⁊ ↄditionis, hoc est dicere,
ꝙ haberent locū, qñ apud. d. moniales ortus ille libere nō
fuisset, ⁊ sic illud pactum resolutiuū donationis remansisset
in suo robore, vñ cum in casu nostro pactū illud fuerit cas-
sum ⁊ annullatum, ⁊ sic ortus libere apud moniales relaxa
tus, sequitur ꝙ ipse ad aliquid nō pñt teneri, ⁊ per ↄñs nec
ēt Sempronius predictus ipsaꝝ monialiuꝫ successor in illo
orto. ¶ Et si quis dixerit, ex hoc vr̄ quasi deceptus. d. Ti-
15 tius, qui illam spem vr̄ emisse, † rñdetur ꝙ circa hoc ei suc-
currendū est ꝯ. do. Magdalenaꝫ, quatenus illius intererat
pactum predictū non esse remissum, iuxta no. per gl. fi. in. l.
fi. ff. de trans. non tñ ex eo minus valebit dicta remissio, cum
16 facta fuerit ab ea cui ꝓprie debebaṫ, † sicut in simili dr̄ in. l.
quotiens. C. de rei vendi. vt. s̄. venditor ad interesse primi
emptoris teneatur, non tñ ex eo scđa venditio cum tradi-
tione facta ab eo, qui dñs erat, rescinditur. ¶ Compro-
bantur predicta per. l. iij. cum ibi traditis per doc. C. de no-
17 uat. † vbi ꝓponitur ꝙ pactum ⁊ ↄuentio facta per cedenteꝫ
in fauorem debitoris nocet cessionario, nisi iam a debitore
aliquid acceperit, aut liteꝫ cum eo fuerit contestatus, aut ei
denunciauerit ius sibi cessum, ⁊ in hoc ille tex. est sing. vt ibi
not. Saly. aut ēt aliter cessionem nouerit debitor, qñ cessio
fuit facta in fauorem cessionarij, iuxta tradita per Bart. ⁊
Alex. in. l. si cū emptore. in prin. ff. de pac. sed in casu nostro
nullum predictoꝝ interuenit, qm̄ vt presupponitur monia-
les predicte ignorabant ius illud fuisse cessum predicto Ti
tio, ergo sequitur ꝙ remissio illius pacti, quo ad ipsas mo-
niales ⁊ eaꝝ successores, potuit nocere predicto Titio ve-
lut cessionario. ¶ Preterea aduertendū est, qꝛ ex illo pa-
cto resolutiuo donationis cū esset ↄditionale, nihil poterat
18 dici quesitū Titio, † cuꝫ ↄditio nihil ponat in esse, vt. l. si qs
sub ↄditione dandoꝝ decem. cum ibi traditis. ff. de ↄdi. in-
sti. sed tm̄ spes erat in euentum ↄditionis acquiri, vt in. §. ex
ↄditionali. insti. de ver. ob. ex quo sequitur, ꝙ per illam re-
missionē conditionis, seu illius pacti resolutiui, nō pōt dici
Titium in aliquo damnificari, sed solū impediri, ne lucrum
19 ⁊ quidē incertum capiat, † alia aūt ⁊ diuersa est rō damnū
pati, ⁊ lucrum non capere. l. fi. C. de codic. ⁊. l. proculus. la.
ij. ff. de dam. infe. l. profectitia. §. si pater repudiauerit. ff. de
iur. do. ⁊. l. fi. prope fi. C. de acqui. pos. ¶ Quibus sic stāti-
bus pōt forte dici ꝙ remissio illa facta in fauorem monia-
20 lium indistincte dꝫ obseruari, † ⁊ distinctio de qua ꝑ docto.
in. d. l. iij. C. de noua. ⁊ in. d. l. si cū emptore. ꝓcedat, ⁊ intel
ligatur tm̄, qñ per pactum cedentis preiudicatur cessiona-
rio in iure de pñti quesito, ita ꝙ ꝓprie dicatur pati dānum,
21 ⁊ non qñ solum impediṫ lucruꝫ querere, † ⁊ ad ꝓposituꝫ no
strū optime facit in simili. l. qui aūt. in ꝑn. ff. q̄ in frau. cred.
vbi dispō debitoris impediens acquisitionem lucri ad frau
dem creditoꝝ facta ↄseruatur, lꝫ qñ proprie damnū conti-
neret esset reuocanda, ⁊ fortius hoc vr̄ dđm in casu nostro,
nā ibi creditoribus aduersus taleꝫ dispōnem pro eoꝝ inte-
resse nullo mō est succursuꝫ, in casu vero nr̄o illi Titio pro-
spectum est aduersus do. Magdalenā vel eius heredes, iu
xta tradita per gl. ⁊ alios in. d. l. fi. ff. de trans. ⁊. s̄. dixi. Su
per hoc tñ vlterius non instabo tanq̄ꝫ nō necessario, cū pre-
supponaṫ, ꝙ predicte moniales tpe facte ꝓmissionis igno
rabant ius illud reuersionis orti predicti fuisse cessuꝫ ⁊ trā
22 slatum in predictū Titiū, † ⁊ ita presumendū est, cū simus
circa factū alienū. l. fi. ff. ꝓ suo. ⁊ q vult dicere eas sciuisse,
dꝫ hoc probare. l. verius. cū ibi no. ꝑ gl. ⁊ alios. ff. de ꝓb. cū
simi. ¶ Et ex his oībus ↄstat Titiū nec realē actionē hēre
ꝯ. d. Semproniū, nec ēt ꝑsonaleꝫ, nec iure suo, nec ēt tanq̄ꝫ
singularem successoreꝫ seu cessionariū. d. do. Magdalene.
23 ¶ † Iteꝫ ēt dico, ꝙ minus implorare pōt officiū aliqđ iu-
dicis, nā đ mercenario clarū est, cū nulla ↄsidereṫ actio cui
deseruire possit, prout est de sui nā iuxta tradita per Bar. ⁊
24 alios in. l. i. ff. de iurisdi. om. iudi. † De nobili aūt (qđ per se
stat) idē dđm est, cū nulla presupponatur cā, ꝑp q̄ꝫ illud pos
sit implorari, nec ꝙ in casu isto, vel simili, officiū tale possit
exerceri repiṫ aliqua lege vel rōne inductū, ergo nō est dđꝫ
iuxta. l. illaꝫ. C. de colla. §. ↄsideremus. in auct. de triē. ⁊ se-
mis. col. iij. ⁊. c. is qui. de sent. excō. li. vj. facit. l. iij. in fi. ff. de
preuaric. l. certa forma. C. de iu. fisc. li. x. ⁊. §. cū igitur. in fi.
in auc. de non eligē. scđo nub. col. i. cū simi. Igitur ex predi
ctis oībus sumpto arg. a partibus sufficienter enumeratis,
iuxta no. per Bar. in. l. patre furioso. ff. de his qui sunt sui,
vel alie. iur. seqtur veritas ↄclusionis. s̄. firmate, vt. s. Titio
ꝯ Sempronium ius nullū competat ad predictum ortuꝫ.

Mar. Soci. iunior. I. U. D. Pisis legens.

CASVS

¶ In testō Ruffini ita inter cetera ↄtineṫ, in oībus aūt alijs bonis ⁊c. Egregiuꝫ virū Bersaninuꝫ habiaticū ipsius testatoris ltimuꝫ ⁊ nālem sibi heredē instituit, ⁊ successorem vlem. ¶ Cū hac tñ ↄditione ⁊ ꝓhibitione expresse addita per. d. testōreꝫ. s. ꝙ. d. Bersaninus in vita sua nō possit nec valeat, quoquo mō vendere vel alienare, aut in aliuꝫ transferre de bonis ipsius testōris, ⁊ in hr̄ditate eiusdē tpe eius mortis reptis, ⁊ ad regimē, ⁊ dñiuꝫ ipsius Bersanini ꝑuentis occasione pñtis institutionis ⁊ testi. ¶ Et ēt cū his ↄditione, ⁊ ꝓhibitiōe adiūctis ꝑ ipsuꝫ testōreꝫ. s. ꝙ in casu quo ꝓcessu tpis ↄtigerit eūdē Bersaninū nūc vxore carentē se maritare, ⁊ vxorē ducere, ex qua tractu tpis ipse Bersaninus ꝓcrearet, ⁊ hēret filios vel filias superuiuētes, ⁊ q seu que suꝑuiuere se repierint, ⁊ suꝑuixisse repti aut reperte fuerint, post mortē. d. Bersanini extātibus ⁊ suꝑuiuētibus siue nō Petro, ⁊ Georgio filijs. d. Bersanini ex vxore iā defuncta, tūc ⁊ eo casu ↄtingente ex nūc, ꝓut ex tūc ipse testōr ꝓ suo libero arbitrio, ⁊ sua plenaria auc̄te tales filios, vel filias nascituros vel nascituras, ⁊ tūc suꝑuiuētes vt. s̄. a successione bonoꝝ, ⁊ hereditatis ipsius testōris eo casu ad. d. Bersaninū ꝑuentoꝝ virtute pñtis testi excludit, amouet, ⁊ posse succedere eos vel eas oīno denegat ⁊ ꝓhibet, sꝫ morte ↄtingente ipsius Bersanini, ⁊ q̄ꝫ primum decesserit ipse Bersaninus, idē testōr predictos Petrū, ⁊ Georgiū tunc suꝑuiuentes, equaliter fecit ⁊ instituit in predictis eius bonis, ⁊ hr̄ditate hr̄des vles, ⁊ ad eius hereditatē ⁊ successionē eosdē Petrū, ⁊ Georgiū pariter vocat, ⁊ admittit, ⁊ admitti decreuit, iubet, ⁊ mandat, ēt sine ꝯdictione ipsius Bersanini vel alterius, ita tñ ꝙ si in futurū ⁊c. Hoc ita ↄdito testō testōr ꝓdictus fati munus impleuit, ⁊ Bersaninus predictus adita hr̄ditate, ne ꝯ mentem testatoris veniret, abstinuit se a scđis nuptijs. Demū veniens ad mortem in testamento suo fecit quedā legata, ⁊ ēt prelegata, ⁊ demum instituit vles hr̄des predictos Petruꝫ, ⁊ Georgium eius filios ⁊c. Quibus ita stantibus. Queritur.

¶ Utrum testamentaria dispositio Bersanini predicti pleno iure valeat respectu bonoꝝ que fuerunt primi testōris.

SVMMARIVM

¶ Qđ liberi sub ↄdōne grauati pñt detrahere ltimam, ⁊

trebellianicam, & de conditione posita in prima parte q censeatur repetita in clausula sequenti posita per aduersatiuam, & de natura aduersatiue.

1 Substó fcã alicui ð suis filijs dr̃ fcã eq̃liter in oĩbus bonis, vt eq̃liter diuidant, & sic hr̃s eq̃liter grauat⁹ dr̃. nu. 18.

2 Verba directa, que iure directo valere non possunt, valere debent, & possunt per fideicõmissum.

3 Aduersatiue natura sed an sit et̃ cõiungere & repetere qualitatem precedentem, & ĩ. nu. 7. & seq. & nu. 19.

Quid de dictione, &.

4 Substitutio fcã post aliquos institutos, & substitutos, p hec verba, post mortẽ vero oium &c, ex quo p se stare põt, dz pariter referri ad partes oĩum institutoꝝ filioꝝ, non aũt ad vnã tm̃, lz de vna fuisset dispositũ in. c. preced. nu. 21.

5 Nepos ex filio heres institutus grauatus post mortẽ suaz & sic sub cõditione, restituere hereditatem suis filijs, potest duas quartas detrahere, vcz legittimam, & trebell. de quibus potest ad libitum disponere.

6 Conditio si deficit fideicõmissum sub conditione est nulluz.

8 In coniunctione ea cẽsent repetita, que in precedẽ. cõtinent.

9 Statuto si caueatur q existentibus masculis femina ab intestato non succedat, cõdito vero testõ in eo tm̃, q pr̃ voluerit, dz intelligi condito testõ, & extantibus masculis.

10 Dictio vero idem importat, quod sed.

11 Modicum tp̃s de quo per glo. in. l. interdum. ff. de min. cur non currit heredi ante ann. xxv.

12 Aduersatiua queuis importat precedentiũ repetitionem.

13 Idẽ in aduersatiua vero. 14 Idẽ in aduersatiua aũt.

15 Substitutio facta per hec verba, si aũt non superuiueret, vigore illius aduersatiue aũt dicitur facta in terminis eisdem, qui in precedenti casu presupponuntur.

16 Precedentia magis influunt in sequentia q̃ econtra.

17 Imaginem falsitatis hz, q est a verosimili remotum.

20 Oratio qñ est perfecta, lz non fiat repetitio qualitatuz ex vi verborum, tm̃ potest fieri ex mente proferentis.

CONSILIVM LXXXIII

Dirigat Dominus verba mea in viam veritatis, & iustitie. Preposite qõnis resolutio non caret dubitatione.

1 † Primo etenim cõgressu vr̃ dõm Bersaninũ predictuz de bonis primi testatoris non potuisse aliquo mõ disponere, sed q oĩno & integraliter bona predicta dẽant eq̃liter diuidi, inter predictos Petrũ, & Georgiuz, nã primus testõr post mortẽ. d. Bersanini substituẽdo p̃dictos Petrũ, & Georgiũ, eq̃liter dr̃ grauasse Bersaninũ hr̃dẽ institutũ p viã fideicõ. vt eius bona & hr̃ditatẽ restituat predictis Petro & Georgio, iux̃ cõiter tradita per Bar. & alios in. l. cẽturio. ff. de vul. & pup. &

2 in. l. precibus. C. ð impub. & al. substi. † Nec ob. q ista substitutio fuerit facta per verba directa, vt pz ibi fecit, vel instituit heredes &c. qm̃ ex quo fuit facta. d. Bersanino puberi, & sic nunq̃ potuit valere iure directo valere dz, vt põt, & sic p fideicõ. arg. l. sceuola. ff. ad treb. ita cõiter tenent fere oẽs, post Dy. & Bar. in. l. verbis ciuilibus. ff. de vulg. & pupill. quicquid in cõtrium dixerit Alex. in. d. l. cẽturio. col. xx. & xxj. in versi. ex predictis vr̃ inferri &c. cuius opi. reprobãt ibi do. Bar. Soci. patruus, & dñs meus, & Modernior. ¶ Nec vr̃ dici posse predictũ fideicõ. factũ fuisse repetita cõditione & qualitate, de qua in preced. particula, vz si Bersaninus cõtrerit scõas nuptias & filios ex eis procreauerit,

3 † & hoc virtute illius aduersatiue sed, nã cum eius natura sit et̃ cõiungere, vr̃ repetere qualitatẽ precedentem, arg. l. seie. §. gaio. cũ ibi not. per gl. & Bar. ff. de fund. instr. Qm̃ ad hoc vr̃ rñderi posse, q illud pcederet qñ qualitas illa esset posita in eadem oratione, vt loquit. d. §. gaio. ita intelligit, & declarat Ias. in simili de dictione, &, in. l. iij. §. filius. ij. colũ. ff. de lib. & posth. versi. quarto dico &c. & lz ipse non dicat illud dixit Bar. in. d. §. gaio. sed in casu preposito illa qualitas seu cõditio scõi matrimonij est in oratione separata, vt ex lectura testamenti cõstat ergo &c. ¶ Preterea et̃ dici posse vr̃, q posito q predictũ fideicõ. dicatur factum, vt in proximo precedẽ cap. possit habere locũ, & sic qñ Bersaninus cõtrisset scõas nuptias, non tm̃ negatur, quin et̃ dicat factum et̃ vbi tale quid nõ euenerit, & sic habito respectu simpr̃ ad institutionem Bersanini predicti, qm̃ cuz illa cl̃a sed morte cõtingente &c. videatur per se stare, nec magis ad vnuz cap. q̃ ad aliud videatur referri, dz referri ad oĩa precedentia capitula, & sic dicamus vt predicta substitutio fideicõmissaria dicatur facta siue scõas nuptias cõtrerit. d. Bersaninus, put loquitur capitulum pxime precedens, siue et̃ non cõtrerit, & sic solum habito respectu ad simplicem institutionez, put loquit cap. primum, hec probant ex his que eleganter concludit do. Alex. in cõsi. lxvj. incip. viso testõ dicti. in. ij. colũ.

4 versi. non ob. q illa aduersatiua. ij. vol. † vbi in effectu vult, q quedã substitutio facta post aliquos institutos, & substitutos per hec verba post mortẽ vero oium &c. ex quo per se stare põt dz pariter referri ad partes oĩum institutoꝝ filioꝝ non aũt ad vnam tm̃ lz de vna soluũmõ aliqd fuisset dispositum in cap. proxime precedenti. Si igitur predictus Bersaninus dicitur simpliciter rogatus post mortem suam bona Ruffini p̃mi testatoris restituere dictis Petro, & Georgio, sequitur q nihil ab eo dispositum respectu predictoruz bonoꝝ valeat, cũ res que subiacent restitutioni alienari omnino phibentur, vt. l. fin. §. penul. & fi. & ibi plene per docto. C. cõmu. de lega. ¶ Verũ predictis nequaq̃ obstantibus maturius cõsiderando, regulis iuris, necnon mente primi testatoris diligenter animaduersis cõtriam sententiam probabiliorem de iure arbitror ex duplici capite. ¶ Nam p̃mo dico (posito q dictum fideicõmissum dicatur simpr̃ factuz absq̃ tm̃ veritatis preiudicio) q disposita in testamento. d. Bersanini debent custodiri. Ad qõ probanduz presupponõ vnũ in facto, alterum in iure. In facto q dispositio testamentaria predicti Bersanini facta ex̃ filios eius, & fideicõmissarios predictos, & que inter ipsos inequalitatem inducit, vt mihi asseritur, nõ ascendit ad dimidiaz partẽ bonoꝝ primi testatoris, seu non impedit, quin inter predictos Petrum, & Georgiũ dimidia pars bonoꝝ illorum vel. s. veniat

5 equaliter diuidenda. † In iure aũt p̃suppono, q cũ. d. Bersaninus nepos & heres testamentarius. d. Ruffini dicat ad hoc fideicõ. grauatus non pure sed sub cõditione, seu die incerta sue mortis (que in pposito pro cõditione hr̃. l. dies incertus. & l. heres meus. in prin. ff. de condi. & demi. & l. si cũ heres. ff. qñ di. leg. ced. dicitur posse detrahere & legittimaz sibi iure nãe debitã que est tertia totius hr̃ditatis, vt in auc. nouissima. C. de inof. testa. & in corpore vñ sumit. Itẽ & trebell. que est quarta eius q superest, vt. l. i. & l. iubemus. & p to. tit C. ad trebe. & l. in fideicõmissaz. & p tot. ff. e. & in. l. in quartã. ff. ad. l. fal. cũ si. & sic recte cõputãdo potuit. d. Bersaninus detrahere dimidiã totius hr̃ditatis. Ista aũt cõclusio pbat per tex. apertũ. in. c. raynaldus. de testa. circa mediũ ibi, qm̃ idẽ raynaldus, & ibi oẽs dñt, facit. c. raynucius. e. tit. & c. si pater. eo. tit. li. vj. cũ his que ibi dñt doct. & in iure ciuili est gl. ordi. in. l. papinianus. §. meminisse. in gl. fi. ff. de inof. testa. & lz ibi bart. dicat, q de iure ciuili illa gl. nõ vr̃ vera, tm̃ subdit, q cõiter obseruat, & ita post Barto. ibi dñt oẽs, & expresse Pa. de cast. facit computũ de quo. s. dicens, q ex. xij. vncijs, sex per grauatuz retineri potuerunt, subdẽs q ita vbiq̃ practicatur, idem et̃ voluit glo. in. l. q̃ q̃. C. ad leg. falc. vbi similiter Bar. & alij, & expresse Ange. dicit, q ista opinio est vera, & practicatur per totam Italiaz, & subdit calculum fieri debere vt dimidia hereditatis detrahatur, fm quod. s. dixi, idem determinat Bald. in. l. scimus. in princip. in quinto nota. C. de inoffi testamẽ. de hoc plene scribit Alexãd. in. l. in ratione. §. q vulgo. in. v. colum. versicu. tertia fuit opinio. ff. ad legẽ falcidi. & hanc esse cõmunem opinionem, saltem quo ad obseruantiam etiã de iure ciuili asserit Ange. in. l. coheredi. §. cum filie. vbi etiam per Imol. ff. de vulga. & pupilla. & ibi hoc idem dicit domi. Iason. & fm hanc opinionẽ, soliti semper fuerunt consulere maiores nostri. Posito prout est casus noster, &. s. dixi) q filius sit grauatus post tempus puta post mortem, quia enim statim dicitur detrahere legitimam iure nature debitam in qua nõ vr̃ factũ fideicõ. cũ ex post veniãt alia bona restituẽda, tolerat vt ex eis trebellianica detrahat, ita vr̃ velle Bar. in suo cõsi. fi. ici. Dñs Cato. & clare dixit Ang. in consil. cxxv.

sil.cxxv.incip.Substõnes dictoꝝ.iij.col.in ꝯsi.cl.incip.Vi so themate.in fi.ꝛ in ꝯsil.clj.incip.Dictus punctus, circa med.ꝛ Fulg.in cõsil.xxvj.incip. Stãte statuto.in pñ. ꝛ in cõsil.xxxij.incip.Ex facto ꝓponitur.ij.colum.in princi. ꝛ in consil.xxxiiij.incip.dña Catherina.in fi. idem consuluit Roma.in consil.ccvi.incip.lꝫ de cõmuni cõclusione.i.colũ. Hoc idẽ ꝛ clarius ꝯsuluit dñs Maria.soci. auus meus in ꝯsi.xxxij.incip.ꝓsequẽdo ordinẽ.vij.col.ver. circa quartã q̃ö.ita ẽt dixit ꝯsulẽdo Alex.in ꝯsi.cxxxix.incip. Elegãter fuit ꝯclusũ.j.col.i.vol.ꝛ in ꝯs.iij.incip.Viso ꝓcessu cãe.iij. col.iij.vol.ꝛ Are. idẽ dixit in ꝯsi.xviij.icip.Visa ꝛ discussa ꝯsultatiõe.iiij.col.ꝛ do.Bar.soc.patruꝰ ꝛ dñs meꝰ in ꝯsi. xxxj.ici.Viso testõ Jo.ij.col.ver.quarto dubitaꝉ. ꝛ in ꝯsi. lxxxj.icip.Jn cã vertẽte.xij.col.ver.superest nũc.ꝛc.in.iiij. volu.nouiter impresso. Hoc ẽt multũ clare firmauit dñs Petr.philip.corne.in ꝯsi.cxlvj.Jn hac ꝯsultatiõe.viij.col. in.ij.vol.ꝛ in ꝯsi.liiij.incip.Duo in pũcto.in princ.ꝛ in ꝯsi. cccxxj.incip.de pluribꝰ effectualꝛ.iiij.col.iij.vol.vbi expsse dixit ẽt in foro ciuili esse obseruãdũ,put ẽt dixit auus meus in loco palle. ꝛ idẽ Corn.in ꝯs.ciiij.icip.ꝯstat ꝙ de iure.iij. col.ꝛ in ꝯsi.cccxvij.incip.lꝫ de iure.ij.col.in fi.i.iiij.vol.vbi dicit ꝙ est cõis opin. ꝛ indubitata in via decisiua qꝺ ẽt vo luit Frãc. cur.in ꝯsi.lxxv.incip.dñs Ludo.in.iiij.col.dicẽs ꝙ vbiqꝫ ꝛ p totũ mũdũ seruaꝉ.Jta ẽt firmat etate nr̃a iuris cõ.princeps do. Philip.deci.mihi vti pr̃ bon.in ꝯs.lv. incip.diligẽter ꝯsideratis.vij.col.v.scꝺo in tali restõne.dicẽs ꝙ ista opi.ẽt de iure ciuili cõiter teneꝉ ꝛ ꝓfecto nephas eẽt recedere ab ea,per iura ꝛ doctrinas cões. ¶ Jstis ita sup positis de plano sequiꝉ,si iure fideicõ.dimidia solũ eẽt resti tuẽda ꝛ alia dimidia iure ltime,ꝛ trebellice poterat retineri p grauatũ,cũ ex dispõne testamẽtaria.d.Bersanini. nõ impediaꝉ,quin apud Petrũ ꝛ Georgiũ dimidia.d.hereditatis remaneat equaliter distribuẽda,ꝙ talis dispositio oĩo deat attendi tanꝙ̃ in aliquo ius fideicõ.nõ offendẽs. disposuit.n.Bersaninus de iure suo, ꝛ non alieno, qꝺ sibi absqꝫ dubio dr̃ pmissũ.l.in re mãdata.C.mã.l.nemo exterus.C.de iude.ꝛ.§.sed ꝛ maior.insti.de his q sunt sui vel alie.iur.facit.l.ꝯficiunꝉ.§.i.ff.de iure codi.ꝛ istud pmũ capu claríssimũ est,ꝛ oĩ p̃sus dubitatione caret. ¶ Scꝺo pncipalr̃ ex alio dico disposita in testõ.d.Bersanini esse cu stodiẽda ẽt respcũ bonoꝝ Ruffini pmi testõris eo ꝙ apud dictũ Bersaninũ tpe sue mortis libere repiebanꝉ, ꝛ absqꝫ aliquo onere fideicõmissi saltẽ inspecto successu ex quo decessit scꝺis nuptijs nõ ꝯctis.dico.n.put dicebat isignis aduocatus dñs Nicolaus aliprãdus in suis allegatio.ꝙ dictũ fideicõmissũ dr̃ oĩo ꝯdõnalr̃ factũ vltra ꝯsiderationẽ mortis.d.Bersanini sub ea vꝫ ꝯdõne si.d.Bersaninus secũdas nuptias ꝯ̃xerit, ꝛ ex eis liberos suscepit,quo posito
6 res clara est,† qꝛ cũ ꝯditio illa p mortẽ Bersanini defecerit fideicõmissũ redditũ fuit nullũ, ꝛ bona libere apud grauatũ dñr remãsisse.l.vnica.§.sinaũt sub ꝯdõne.C.de cadu. tol.cũ vulg. ¶ Qꝺ aũt fideicõmissũ fuerit, vt.s̃.ꝯditionale ꝓbaꝉ ex ṽbis testamẽti ibi,sed morte ꝯtingente ꝛc. iunctis pcedẽtibus.Nã cum testõr abominãs scꝺas nuptias Bersanini, ꝛ liberos q inde poterãt ꝓcreari,dixerit ꝙ si tales nuptie fierẽt, ꝛ filij inde nascerenꝉ, eos oĩo priuabat a bonis suis statim subdit,sed morte ꝯtingẽte ꝛc. p que ṽba
7 dr̃ oĩo repetita eadẽ ꝯditio, † nã cũ illa aduersatiua, sꝫ ne dũ aduerseꝉ,sed ẽt ꝯiunctionẽ inducat, vt declarat Bart.
8 in.l.lucius.§.que hẽbat.ff.ad treb.† sequiꝉ ꝙ in ꝯiunctione dicanꝉ repetita ea, que in pcedẽtibus ꝯtinebanꝉ. argu. not.in.§.itẽ lapilli.insti.de reꝝ diui.ꝛ.d.l.seie.§.gaio.de fũ do instruc. ꝛ ꝯñter ꝙ dicaꝉ repetita in fideicõmisso illa ꝯditio si Bersaninus scꝺas ꝯ̃xerit nuptias, ꝛ inde liberos ꝓcrearet ꝛc.ꝛ in ꝓposito ꝙ ꝺ natura istius aduersatiue, sed, sit repetere qualitates in pcedentibus expssas declarat singulr̃ Bal.ad quẽ oẽs recurrũt in.l.oẽs ppl̃i. in.ix.colũ. in
9 fi.in ver.itẽ vnũ caput statuti.ff.de iusti.ꝛ iure.† ex eo inferẽs ꝙ si statuto caueꝉ,ꝙ extñtibus masculis femina ab intestato nõ succedat,ꝯdito vero testõ,ꝛ in eo tm̃,qꝺ pr̃ reli-
10 querit,dꝫ intelligi condito testõ, ꝛ extãtibus masculis, † qꝛ illa qualitas ꝛ ꝯditio existentiũ masculoꝝ cẽseꝉ repetita vir tute illius aduersatiue ṽo,q̃ idẽ iportat ꝙ sed, vt p Bart. in.d.§.q hẽbat.ꝛ istud dictũ Bal.ꝓ multũ singulari refert sequiꝉ ꝛ exclamat do.Alex.in.l.filius a pr̃e.in pñ.vj.col. in fi.ver.scꝺo qꝛ vr̃ impugnare ꝛc.ff.de lib.ꝛ posth.hoc idẽ voluit patruus ꝛ dñs meus Socin.in.l.i.§.adipiscimur. iij.col.in pñ.ff.de acqr.pos.ex eo ꝺclarãs,ꝙ in eo.§.in ver. sed pupillus.ex natura illius aduersatiue,sed dr̃ in ipso pu pillo repetita qualitas,que in pcedentibus cõprehẽdebaꝉ,ꝛ alle.Bal.in.d.l.oẽs ppl̃i.quẽ ẽt quasi ad verbũ refert ꝛ se quiꝉ Pet.de ancha.in.c.canonũ statuta. de ꝯsti.in.xiiij.q. prin.in.q.incip.q̃rit ẽt Bal.vtꝝ vnũ statutũ ꝛc.in ver.itẽ vnũ caput statuti, ꝛ mihi est in col.cvj.hanc doctri. Bal. ꝓ singulari ꝛ magistrali sepe allegat ꝛ sequiꝉ do.Jas. vt in .l.i.in.v.not.ff.ne qs eũ qui in ius voc.ver. sed aduerte ꝙ. in.d.l.filius a pr̃e.iij.col.ver. scꝺo qro ꝓ intelligentia.in.l. si qs extraneus.§.sciendũ.iij.col.ff.de acqr.here. ver.tu cõ firma.in.l.re ꝯiuncti.de leg.iij.col.xiiij.in fi.ver.pbaꝉ istud assumptũ.in.l.marcellus.in pñ.i.col.ff.ad trebel.ver.tu au tẽ.in.l.trãsigere.vj.col.C.de trãsac.ver.ego idẽ.ꝛ in.l.si pa ter.ix.col.C.de insti.ꝛ substi.ver.ꝛ ꝙ ille versiculus loquaꝉ in nepote ꝛc. ꝛ ẽt in.l.iij.§.si ex ꝯrio.iij.col.ff.de acqr.pos. ver.scꝺo Bar.ꝛ doc.dñt. ¶ Cõfirmanꝉ pdicta ex not. p
11 glo.sing.in.l.interdũ.in fi.ff.de minor.in glo. fin.† que vult ꝙ modicũ tps de quo in eo tex.heredi nõ currat ante annos.xxv.cõpletos,put ẽt dicebat Bulga. ꝛ hoc qꝛ duꝫ in tex.dr̃,sed id dũtaxat ꝛc.dr̃ fieri repetitio precedentiũ,ꝛ illã glo.sequiꝉ Bart. ꝛ alij, ꝛ sic patet glo. illã voluisse ante Bal. ꝛ preallegatos,ꝙ ista aduersatiua,sed,dicaꝉ repetitiua precedentiũ qualitatũ,aduersatio.n.debet esse in eisdẽ de qbus est premissũ, vt inqt Cy.de dictione, aũt, in auc. sacramenta pubex.in prin.C.si aduer.vendi.Sic ergo dicamus in casu nr̃o,vt in fideicõmisso facto in illis ṽbis,sed morte ꝯtingente ꝛc.dicaꝉ repetita qualitas paulo ante po sita. ꝛ per ꝯñs illa ꝯditio si scꝺe nuptie ꝯ̃henꝉ, ꝛ inde liberi ꝓcreãtur. ¶ Accedat ẽt predictis qꝺ signãter dixit Saly.in.l.vinum.ff.si cer.peta.ix.col.vers.sꝫ eoꝝ reuerentia salua ꝛc.vbi declarando tex.in.l.iij.§.in hac.ff.cõmo.ꝯcludit ꝙ scꝺa pars illius.§.ibi,q̃uis in stricti iuris ꝛc. dꝫ omnino intelligi de eadem estimatione rei de qua loquuta erat
12 prima pars,† ꝛ hoc põderando illam aduersatiuã, q̃uis, que repetitionẽ precedẽtiũ importat. Jn qualibet eniꝫ aduersatiua hoc pro regula dici põt,vt in eo qꝺ per illam ponitur,precedentia omnia dicanꝉ repetita,preter ea in qbus aduersaꝉ vt ex preallegatis ꝯstat. ¶ Roboranꝉ predicta per ea que ꝯcludit do.Corne.in ꝯsi.ccxix.inci. Ex duplici capite.ij.col.ver.nam est aiaduertedũ.ij.vol.vbi declarãs tex.in.c.vnico.de scisma.lib.vj.§.ꝯ̃ natos insup. ver. alibi vero ꝛc.dicit ꝙ extra curiã in casu capl̃i illius dicunꝉ effecti indigni omni honore vsqꝫ ad quartã generationẽ, vt di cit tex.tam descẽdentes ex feminina linea,q̃ ex masculina,
13 † ꝛ hoc solũ pp illaꝫ aduersatiuã, vero,de cuius natura est his exceptis in qbus aduersaꝉ repetere oĩa pcedẽtia, ꝛ ibi
14 allꝛat Bal.in.d.l.oẽs ppl̃i. ꝛ Saly.in.d.l.vinũ.† Silr̃ hoc idẽ de aduersatiua,aũt,dixit idẽ Cor.in ꝯs. xciiij.in subscri ptione incip.Placet ꝯclusio.iiij.col.versi.ꝛ suadet natura aduersatiue.i.vol.ꝛ in ꝯsi.cclxv.incip.Circa istũ articulũ. iij.col.versi.ꝛ suadet natura aduersatiue.iiij.vol. ꝛ ideꝫ vo luit ẽt in ꝯsi.clxxxvj.incip.Quanꝙ̃ psens ꝯsultatio.iij. col.
15 ver.natura.n.aduersatiue ꝛc.ij.vol.† vbi ꝯcludit ꝙ substi tutio qdaꝫ facta per ista ṽba,si aũt nõ supuiueret ꝛc.vigore illius aduersatiue,aũt,dr̃ facta in terminis eisdẽ qui in pce dẽti casu psupponunꝉ vt ibi per eũ. ¶ Hoc idẽ in pulchro casu dixit excellꝛ.ꝛ subtilissimus iuriscõ.do.Barth.soci.pa truus ꝛ dñs meus in ꝯsi.lij.incip.Sup hac difficultate.iiij. col.ver.ex quo infero.iij.vol.vbi fortius voluit, ꝙ ita vex est istas aduersatiuas debere itelligi in terminis precedentibus,vt termini in sequẽti positi ẽt in pcedenti necessario psupponanꝉ,qꝺ est notabile,fortius ergo erit in casu nr̃o, cũ termini illi ꝯdõnis scꝺaꝝ nuptiaꝝ Bersanini ꝛ liberoꝝ
16 ex eis existentiũ in pcedentibus repianꝉ expssi. † magis.n. pcedentia influũt in sequẽtia q̃ ecõtra,vt tradit Bar.in.l. qsqs.de leg.iij. ꝛ Pau.de ca.in.l.i.C.de lib.prete. ¶ Demum hoc idem voluit Andre. barba. in ꝯsil.xxxiiij.incip. Clementissimi patris dñi ꝛc.ij.colum.versi. ꝛ faciat glos. singu.ꝛc.i.vol.ꝯcludens in casu suo ꝙ testator in quodam pte testi incip. post mortem ṽo ꝛc.pp nãm illius aduersati

ue, vero, dicat loq in casu & in terminis de qbus imediate loquutus fuerat. ¶ Rursus cōprobant pdicta ex his que dixit Bar. in. l. mariti lenociniū. §. fi. ff. ad. l. iul. de adulte. vbi dicit q ista aduersatiua, aūt, que et ziunctiua dr, semp aduersat his que sunt eiusdē gnīs, vn si dicā, duo scolares legūt, Petrus aūt currit, intellr in Petro qualitas scolastica repetita, qd dictū Bar. p notabili alle. Jas. in. d. §. ex zrio. & illud sentit et in. d. l. si filius a pre, dū alle. Bar. i. d. §. fi. quē et allegauit Corne. in. d. zsi. clxxxvj. ¶ Nouissime addendū est, q si in locis palleg. (in qbus aduersatiua, sed, aūt, vero, vel, tn, pprie, vel exp̄sse aduersat) solū, qr iste dictiones dnr et ziunctiue, vt inqt Bar. in. d. §. que habebat. dicimus fieri repetitionē pcedentiū qualitatuz fortius hoc dōm est in casu nro in quo nulla fit expresse aduersatio sed tm fit qdam sermonis ziunctio, seu ztinuatio, nā testōr ad maiorē sue mētis expressionē cum dixisset filios nascituros ex scdis nuptijs esse repellēdos, subdit eo casu esse admittendos Petrū, & Georgiū, vt in testō &c. qn dixit, sz morte ztingēte &c. cū ille sermo oino veniat ztinuatus precedentibus perinde est, ac si dixisset, sed dico casu adueniente &c. hoc est q tpe mortis. d. Bersanini repiant filij ex secundis nuptijs. Et isto casu tm testōr voluit illis Petro & Georgio per fideicō. puidere & non alr. ¶ Et hoc pbabili ziectura mōstrari pōt, nā nō fuisset testatori verosilr verendū qcq̄ z. d. Petrū & Georgiū faciendū per. d. Bersaninū prem illoꝝ attēto cōi voto parētū de quo in. l. scripto. in fi. ff. vnde lib. ac et verosimilitudine, de qua in. l. cuz acutissimi. C. de fideicō. nisi in casu quo filij ex scds nuptijs extarēt, qm tunc amor. & affectio pr̄nalis et in eos dirigeret, & affectione pdicta zsiderata simul & legali dispōne illi tales filij vna cū. d. Petro & Georgio ad successionē predicti Bersanini venirent, illud aūt nolens. d. Ruffinus primus testator in euz casuz predictis Petro & Georgio pspiciendo eos per fideicō. vocauit. Cōditione aūt illa non impleta, & sic omni suspitione cessante plene de filio suo cōfidens noluit aliter substituere. ¶ Suadet et hoc qr si simpliciter voluisset substituere fecisset eam substōnem statim post hrdis instōnem, put moris est oium testantiū, sed illaz fecit demū apposita zditione pdicta, & per vba cum pcedenti clā ziunctionem importātia, ideo credi dz, & verosimile cuiq fiet q soluz in casu aduenientis zditionis illius voluerit substituere, & nō aliter, ergo ita iudicādū est arg. l.
17 non est vosimile. ff. qd met. cā. † & alias dixit Bal. in. l. i. C. de ser. fugi. q imaginez hz falsitatis qd est remotū a verosimili, quē refert & sequit Alex. in zsi. xxvij. Jn cā & lite. in fi. ij. vol. ¶ Nunc supest ad allegata in zrium rn̄dere, & licet rn̄sio ex predictis clarissima colligat, tn ad maiorez decla
18 rationē duo verba subijciam. † Dico. n. ad argumentū primo loco factū, q talis substitutio fideicōmissaria, cū dicat facta sub zditione si Bersaninus zctis scdis nuptijs ex eis tpe sue mortis liberos supuiuentes habuerit vt in pcedentibus plene pbatū fuit per defectū illius zditionis dr prorsus euanuisse. vt. l. vnica. §. sub zditione. C. de caduc. tol. & et. s. dixi tradunt Bar. & alij in. l. i. ff. de zdi. & demō. & Albe. in rub. C. de insti. & substi. sub zdi. fac. ¶ Nec ob. q illa zditio & qualitas sit in oratione preparata, qm qcqd dixerit Bar. in. d. l. seie. §. gaio. & Jas. in. d. §. filius. in pposi
19 to nro † doctrina oiuz. s. allegatoꝝ pcedit et qn oratio posita cū aduersatiua p se staret respectu zstructionis vt pz in exemplo qd ponit Bal. in. d. l. oēs populi, qd oēs vbiq & referūt & sequnt, & ita in terminis declarat Jas. in. d. l. trāsigere, dicens per aduersatiuā induci repetitionē qualitatū pcedētis clē, & et q clā sequēs hēat pfectā ozonē, & de hoc dicit eē i terminis doctr. Bal. i. d. l. oēs pplī. Doctr. ergo Bar. nō pōt hrē locū in cāu nro & forte dici pōt q pcedat qn diceremus repetitionē fieri p vim sermonis nō p aduersatiuā, sz p copulā put pprie loquit Bar. & sūt termini. d. §. gaio. & rō drie esse pōt, qr qn clā addit per aduersatiuā lz in se hēat orationē pfectaz vr q hēat necessariā dependentiā a pcedentibus vt recte zsiderāti & exemplū Bal. & casuz nostꝝ, & et oēs casus in qbus loqunt doc. in locis pre alleg. appebit, qd non est, qn sequens clā iungit p copulaz simplicem vt si dixero, lego tibi fundū instrm. Jtē lego tibi
20 domū seianā. ¶ † Preterea et dici pōt, q lz qn oro est perfecta nō fiat repetitio qualitatū ex vi verboꝝ pōt tn fieri ex mēte pferētis, vt in terminis dicit Bar. in. d. §. gaio. in casu aūt nro mēs testōris credit esse vt zditio illa repetat vt ex pdictis zstat, ergo &c. ¶ Demū nō ob. qd dicebat hāc fideicōmissariā substōnez referendā esse et ad simplicē institutionē, qm in pposito nro audacter dico hoc eē falsuz, nā si in hac substōne cēset repetita zditio scdi mr̄imonij & liberoꝝ ex eo supexn̄tiū, vt. s. fuit zclusuz, non pōt dici q sit simplr facta. ztineret. n. repugnātiā, qr diceret zdōnalis & nō zdōnalis qd & nāe repugnaret & oi iuris dispōni. l. vbi repugnātia. de reg. iur. & l. si que vllā. ff. p suo. facit. l. euz q
12 edes. ff. de vsuca. ¶ † Nec ob. decisio Alex. in. d. zsi. lxvj. qr put dicebat aduocatus in allegationibus loquit in mā relationis q est diuersa a mā repetitiōis de qua agimus. sic ergo ex diuersis nō dz posse argui. l. nālr. §. nihil cōe. ff. de acqr. pos. cū si. ¶ Uel scdo, & melius dici pōt, q vere nihil facit, qr fateor q ista substō refert ad pmaz ptez testi, & sic ad simplicē instōnez, imo dico q ad aliud iferri nō pōt, sed dico q refert eo mō put facta est, & cū sua qualitate, & per zns cuz sua zdōne q in. d. substōne dr repetita per pdicta. Neq ex eo q ista substō referat ad instōnez simplr factaz ipedit (si aliūde talis substō est zdōnalis) qn ita sit, neq ex eo q sit zdōnalis ipedit relatio, & iō dico q si in casu dni Alex. substō fuisset aliquo mō zdōnalis put ve fuit ex eo q refert ad oēs hrdes nō dr minus zdōnalis neq ecōtra. Cōcludit ergo ex pdictis satis clare pdictū fideicō. per defectū zdōnis eius euanuisse, & znr et ex hoc scdo capite dispositio in testō. d. Bersanini eē custodiēda. Laus Deo.

Hoc consilium subscribendo cōprobauit excell. Decius.

Socinus nepos Pisis legens.

SVMMARIVM

¶ De interpretatione cuiusdā testamenti satis implicati, & vtrum sit relicta proprietas, vel solum vsusfructus, si dicatur, & post mortem instituti instituit dn̄am Bartholomeā heredem ipsa viuēte vsufructuariā vnius posses. Jtē q zdōnale relictū pēdēte zdōne nō trāsfert ad hrdes.

1 Uolūtatē testōris seq debemus, sicut venator leporem.
2 Hereditas quid sit.
3 Legatorum natura est, vt dentur sine aliquo onere.
4 Heres sub duabus conditionibus institutus eas implere debet, aliter non potest hereditatem habere.
5 Uocatus ad rem particularem loco legatarij habetur.
6 Testator instituens aliquem heredem vnius possessionis intelligitur q instituit taz in pprietate, q̄z in vsufructu.
7 Testōr si relinquat aliquē hrdem vsufructuariū eo viuēte vnius pdij & post mortē eius restituat alicui, talis mētio vsufruct⁹ nō facit eē legatū solū vsufructū, sz et ppetatē.
8 Heres tantum importat quantum dominus.
9 Legās vsufructuz alicui, cum hoc q pprietatem alienare non possit, censetur & illam proprietatem legasse.
10 Usufructus morte vsufructuarij cuz pprietate zsolidatur.
11 Fideicōmissuz deficit, fideicōmissario an zdōnē decedēte.
12 Grauatus post mortez restituere dr grauatus sub zdōne.

CONSILIVM LXXXIIII

Irigat Dominus verba mea in viam veritatis & iustitie. Jn cā nobilis viri Jo. d cāpionibus z ipz, & zclōne al's factā qdā dubia p dn̄z Judicē subtilr exercitant, qbus bn̄ zsideratis, & nequaq obstātibus zcludēdū oino puto pdcm̄ Jo. a peritis eē absoluēdū hz q al's diximus. Et p resolōne aduertēdū est, qr psupposito, q Georgius fr. d. Jo. decesserit an mortē dn̄e Barth. put credo (fm q rei veritas est) pbatū eē, tota difficultas pn̄tis cāe pēdet a testō Petri danielis eoꝝ patrui. ¶ Uidēdū itaq ē, q fuerit volūtas testōris circa p
1 diū detto Racia, d quo ad pn̄s agit. † quā volūtatē i ipsi⁹ testi iterptatiōe sectari debemus, vti venator leporē, vt iqt bal. in. l. qdā. C. d ne. her. insti. cū ipsa oia regat, & guberner, pmūq locū obtineat. vt. l. in zdōnibus pmū locū. ff. d zdi. & demon.

⁊ demon. ⁊ totũ faciat. vt. l. ex facto. la grãde circa medi. ff. de her. insti. ¶ Quare dico, ꝙ si recte testm̃ predictũ ꝯside ret, ⁊ eius ordo talis colliget oĩo eius testõris itentio. Uo luit siqdez post pleraq; legata sibi de vl'i hr̃de ꝓuidere, ⁊ sic instituit dñam Catherinã eius matrem, vt pz ibi, in oĩbus suis bonis, iuribus ⁊c. eius matrem ipsam viuentem eius vl'em heredem instituit ⁊c. quo facto voluit testator fratribus suis, fratri Angelo, Jacobo, ⁊ dñe Bartholomee quedam particularia fideicõmissa relinquere post mortez dicte dñe Catherine iaz hr̃dis institute, ⁊ ꝓpea dixit, ⁊ post eius mortem instituit fratrem Angelũ ⁊c. Et subdit, instituit ẽt dñam Barth. eius sororẽ hr̃dem ipsa viuente vsufructuariam vnius possessionis ⁊c. ⁊ intelligendum est. s. post mortem dñe Catherine hr̃dis institute, ꝓut ordo verboꝝ oĩo demonstrat, ⁊ nemini dubium fore arbitror. Que verba importãt, ꝙ ipsa dña Catherina hr̃s vl'is instituta sit grauata post eius mortem dare iure legati, vel fideicõmissi illud predium de Rãcia dñe Barth. predicte, ⁊ qdem tam iure ꝓprietatis, q̃ʒ ẽt vsufructus, vt. j. deducam. ¶ Deinde voluit testator, ꝙ post mortem fratris Angeli, Jacobi, ⁊ dñe Barth. ea, que illis particul'r erant relicta restituerent eodẽ iure legati, vel fideicõmissi filijs Mini eius nepotibus, ⁊ ideo dixit, ⁊ post mortem. d. fratris Angeli, Jacobi, ⁊ dñe Barth. in predictis eius heredes vl'es instituit filios Mini eius nepotes, que verba importãt, ꝙ predicti fratres testatoris predicta bona particul'r eis relicta post eoꝝ mortem, ⁊ qlibet particul'r iuxta. l. falsa. §. fi. ff. de ꝯdi. ⁊ de mon. restitueret. d. nepotibus, ⁊ sic nepotes predicti in. d. testõ fuerunt vocati ad bona ꝑdicta, vt fideicõmissarij post mortem illoꝝ, quibus fuerant prius eadem bona relicta.

¶ Nec dicat aliqs, ꝙ nepotes per illa verba fuerunt instituti hr̃des vl'es in. d. testõ, cum dixerit eius hr̃des vl'es ⁊c. qm̃ hoc est impossibile, cum iam de vl'i hr̃de erat ꝓuisum, q: s. iam instituerat dñam Catherinam, vt. s̃. dixi. ⁊ verba illa, vl'es hr̃des, stant satis improprie, tñ sunt referenda ad bona predicta, vt. s̃. fratribus particul'r relicta, vt. s. vbi fratribus suis particul'r cuilibet aliqd ex eis reliquit, nepotes vl'r oẽs, qui erant quattuor, vl'r oĩa illa bona habeãt, ꝓut verbum in predictis oĩo declarat, vnum siqdem verbum testamenti, alia declarat. l. qui filiabus, ⁊. l. si seruus pluriũ. §. fi. de leg. i. ¶ Preterea illud dici non põt, ex eo q: non aliud. d. nepotibus relinquit, q̃ʒ predicta predia. vt. s̃. fratribus relicta, ex qbus impossibile est arguere eos vl'r here

2 des institutos, † cum hr̃ditas sit successio in vniuersuz ius, qđ defunctus habuit. l. hr̃ditas. de regu. iur. ⁊. l. nihil. ff. de

3 verbo. signi. qđ ius vl'e eis minime dr̃ datum, † sed tm̃ illa bona particularia iure fideicõmissi, ⁊ sine aliquo onere, ꝓut est de natura legatoꝝ. vt. l. hr̃ditatem. ff. mand. ¶ Addo ẽt, ꝙ vbi dicerent instituti hr̃des vl'es dicerent instituti sub cõditionibus pluribus cõprehensis, ⁊ importatis per illa verba, ⁊ post mortez. d. fratris Angeli ⁊c. vt. l. hr̃s meus. ff. de ꝯdi. ⁊ demon. ⁊. l. qbus diebus. §. qdam titio. cuz si

4 mi. eo. ti. † que oẽs cum non sint adimplete (ex quo adhuc viuit frater Angelus) impedirent. d. nepotes posse talem vl'em hr̃ditatem adire. iuxta. l. si hr̃di plures. ff. de ꝯdi. insti. ⁊ sic sequeret, ꝙ adhuc esset in suspẽso. d. hr̃ditas, ⁊ prius fuisset locus particularibus relictis, q̃ʒ vl'i instõni, qđ esset multuz absurdũ, ⁊ oĩa subuerterent. Stet ergo ꝯcl'o ꝙ hr̃s vl'is in. d. testõ fuit dña Catherina mater testõris, ⁊ nõ. d. nepotes, sed fuerũt particulares fideicõmissarij vt. s̃. demõstratum fuit, ⁊ post mortem. d. Catherine dña Barth. fuit particularis fideicõmissaria in illo predio de Rancia cum

5 onere restituendi post mortẽ suã. d. nepotibus. † Unde fateor, ꝙ ipsa ad rem ꝑticularẽ vocata hr̃ loco legatarij iux. gl. ⁊ doc. in. l. si qs priore. ff. ad treb. ⁊. l. quotiens. C. de here. insti. ꝓut ꝯsiderabat dñs iudex. qñimo dico expresse, ꝙ fuit legataria, nec in aliquo dr̃ hr̃s istituta, vt ex. s̃. dictis cõ stat, sʒ negat, ꝙ sibi fuerit relictus tm̃ vsufructus, q: dico,

6 ꝙ fuit vocata integre ẽt ad ꝓprietatez. d. ꝑdij. ¶ † Qđ ꝓ ꝓbat ꝑmo, q: dixit testõr, ꝙ instituebat illaz hr̃dem vnius pos. ⁊ ꝯñr tam in ꝓprietate, q̃ʒ in vsufructu arg. l. si alij. ff. de

7 vsuf. leg. † Et lʒ dixerit ipsa viuente vsufructuariaz, ex hoc tñ nõ arguit, ꝙ tm̃ vsufructus eẽt relictus, sʒ ea ṽba dixit respectu effcũs, qm̃. s. ex quo post mortẽ alys erat. d. ꝑdiuz restitutura, ⁊ sic erat illud ꝑdiuz restõni subiectũ, illa in effectu non dr̃ habuisse, nisi dũ vixit, fructuũ ꝑceptionẽ, non tñ re ipsa dr̃ legatus vsufructus, ⁊ ad hoc allego text. vbi vr̃ casus in. l. fi. ff. de vsuf. ea. rer. q̃ vsu ꝯsum. vbi mentio vsus facta nõ facit esse legatũ vsuz, sʒ dr̃ facta tm̃, q: post mortez legatarius erat rẽ legatã restituturus. ¶ Scđo hoc ꝓbat ex his, q̃ dixit Saly. in. l. ex neuz. in fi. ⁊ ibi Jas. in vlt. col. in ver. tertio ꝑncipal'r limita. C. de her. insti. vbi volũt, ꝙ si qs instituat vsufructuarius, ⁊ post mortẽ eius alius vocet, dicet ille talis iustitutus in ipsa ꝓprietate post mortẽ restituẽda. Ita ergo in casu nr̃o, ⁊ fortius, q: dixit testõr, ꝙ instituebat. d. dñaz Barth. hr̃dez, naz per illud ṽbuz hr̃dem, de fa

8 cili põt argui, ꝙ voluit eaz vocare ad ꝓprietatez, † cum tm̃ importet hr̃s, q̃tum dñs. vt in. §. fi. insti. de here. quali. ⁊ dif. facit. l. itez mella. §. legis. ff. ad. l. aql. ⁊ rõ decis. Saly. ⁊ cõis est in ꝓmptu q: ex quo testõr voluit rẽ ꝑtinere ad scđo loco vocatũ tm̃ post mortẽ primi, sequit ꝙ eo interiz voluerit rez esse pleno iure ꝑmi legatarij. Et lʒ ibi loquat, qñ erat institutus vl'r vsufructuarius, tñ cuz eadẽ videat esse rõ, idẽ dõm, ⁊ qñ ꝑticul'r fuerit qs ita institutus arg. l. que de tota. ff. de rei ven. ¶ Tertio hoc ꝓbat, qm̃ de intẽtione testõris colligit, vt illa tria legata ꝑticularia post mortẽ dñe Catherine vl'is hr̃edis institute facta fratribus testõris sint, ⁊ esse dẽant eiusdẽ nãe, ⁊ qualitatis, cũ oĩa semp referunt ad illa ṽba, ⁊ post eius mortẽ ex serie testi ꝯstare põt, ⁊ maxime q: sil'r post illoꝝ fratꝝ mortez simpl'r, ⁊ de oĩbus loquẽdo eadẽ bona simul relinquant nepotibus testatoris, vt pz ibi, ⁊ post mortẽ. d. fr̃is Angeli. ⁊c. arg. l. iaz hoc iure. de vul. ⁊ pup. cũ si. sed claꝝ est, ꝙ alia duo fideicõmissa facta, ⁊ fratri Angelo, ⁊ Jacobo iportãt ẽt ꝓprietatẽ. ergo ⁊c. Et ꝙ ita sit in relicto facto Jac. de domo nulla est difficultas cũ nullũ ṽbũ ponat ex quo possit colligi, ꝙ reliquat vsufructus.

9 In relicto aũt facto fr̃i Angelo idẽ est, † ⁊ lʒ dixerit vsufructuariũ, tñ illa ṽba resoluunt in ꝓprietatẽ, tũ q: dixit hr̃dẽ, tũ ẽt q: apposuit testõr onus nõ alienãdi, ꝑp qđ cẽset oĩo legata ꝓprietas. vt. l. ꝑculus. ⁊ ibi Bar. ⁊ alij. ff. de vsufr. ⁊ Ro. in ꝯsi. ccvj. ⁊ Soci. in ꝯsi. cxxxj. in pe. col. vt ergo oĩa illa tria fideicõ. vnius nãe videant, vt vr̃ fuisse de intẽtione testõris, dicamus, ꝙ sicut duo illa ꝑma importãt ꝓprietatez, ita ⁊ illud tertiũ relictum dñe Barth. si igit ita est (ꝓut est ipsa ṽitas) nõ sumus in casu, vbi post mortẽ dñe Barth. vsufructus ꝯsolidet aliquo mõ cum ꝓprietate cũ ab ea nõ fuerit diuisus, sʒ tm̃ post mortẽ eius dʒ prediũ predictũ spectare ad nepotes. d. testõris, ⁊ ꝑ ꝯñs cũ eo tpe tm̃ supfuerit ex. d. nepotibus Joãnes, ꝯueniẽs, imo necessariũ fuit, ⁊ ꝙ. d. prediũ ipsi tm̃ Joãni traderet, ⁊ ad eũ spectaret, ꝓut nũc per ipm̃ ex. d. cã tenet, ⁊ possidet. Et hec oĩo sufficerẽt ad victoriã, ⁊ absolõnẽ. d. Joãnis. ¶ Posito tñ absq; veritatis ꝑiudicio, ꝙ ꝑdicta non ꝓcedãt, ⁊ sic, ꝙ dñe Bartho. fuerit dũtaxat relictus vsufructus ꝑdij di Rãcia (qđ tñ est falsuz, vt. s̃. demõstraui) adhuc tñ dõm est, nihil ex. d. ꝑdio fuisse aliquo mõ q̃situz Georgio ꝑdicto, ⁊ ꝑ euz eius hr̃di dñe Mariane agẽti, nã cũ (vt. s̃. est ꝯclusum) dña Catherina fuerit hr̃s vl'is. d. testõris, si tm̃ vsufructus dicat relictus dñe Barth. ꝓpetas illius ꝑdij remãsit penes heredẽ vl'em restituẽda vna cũ vsufructu nepotib⁹ testõris post mortẽ. d. dñe Barth. ⁊ sic ante mortẽ. d. dñe Barth. nihil potuit q̃ri nepotibus ꝑdictis, ⁊ sic nihil fuit q̃sitũ ipi Georgio cũ ante do. Barth. decesserit vt. l. hr̃s meus. ⁊. l. qbus

10 diebus. §. qdaz titio. ⁊ vtrobiq; ꝑ doc. de ꝯdi. ⁊ dem. † cũ aũt post mortez. d. dñe Barth. ex. d. nepotibus vixerit tm̃ Joães ꝑdictus, iaz exploratissimũ fuit, ꝙ illi tm̃ ꝑdictum ꝑdiuz fuit restituẽdũ vna cũ vsufructu, q ꝑ mortẽ dñe Barth. ꝯsolidatus fuit cũ ꝓprietate, q̃ erat penes dñaz Catherinã vel eius hr̃des, vt in. §. finit. cũ si. insti. de vsufr. hoc. n. casu, ⁊ ex ẽto, ꝙ dñe Barth. solũ esset relictus vsufructus onus restituẽdi. d. nepotibus, dr̃ iniunctũ. d. dñe Catherine, vel eius hr̃dibus post mortem dñe Barth. ⁊ ꝑ ꝯñs sub

11 ꝯdõne, vt. d. §. qdaz titio, † qđ fideicõ. in ꝑsona Georgij defecit, cũ decesserit pendente ꝯdõne, vt. l. vnica. §. sin aũt sub ꝯdõne. C. de cadu. tol. ⁊ totum remansit validum in ꝑsona Joãnis, vt ibi, vs̃. vel ꝯiũct⁹ ⁊c. Igit seqt ꝙ dñe Mariane ex ꝑsona Georgij, ⁊ vt eius heredi venienti nulluz cõpetit ius sup. d. ꝑdio. vt. s̃. ꝑ fideicõmissuz relicto. d. nepotibus.

¶ Quod fortius procedit tenendo (put verum est) q dñe Bartholomee fuerit relicta pprietas, & illa dicat grauata post mortem suam restituere. d. nepotibus, nam & eo casu dicit fideicõmissum ɔditionale. vt. d. l. heres meus. qua cõditione pendente, idest ante mortez dñe Bartholomee cũ decesserit Georgius ex dicto predio nihil ei vel eius successoribus potest dici quesitum per. §. adducta. ¶ Cõcludendo igitur, siue ipsi dñe Bartholomee fuerit relictum illud predium pleno iure (put verius credo) siue etiam fuerit relictus tantum vsusfructus, semp & omni casu clarum est, q ex quo Georgius ante dñam Bartholomeã decessit, nihil ei, vel eius heredibus potest dici ex illo predio quesitũ, sed totum dicit quesitum. d. Joãni. Ex qbus sequitur manifesta absolutio. d. Joãnis, que tumultuarie, & cursim scripta libenter subijcio correctioni excellentissimi iudicare debentis. Laus Deo.

Maria. Soci. iunior. J. V. D. Senis.

CASVS

¶ In testamento nobilis Julij saraceni, in quo Camillum eius filium heredem instituit inter cetera ɔtinetur tale capitulũ, videlz, & se accadesse, che detto Camillo suo figliuolo, & herede mãcasse senza figli legitimi come di sopra, vuole, che della sua heredita resti successore lo spedale di santa Maria della scala di Siena, & hr̃de vniuersale di essi suoi beni. Et questo habbia effetto in detto caso, & dopo la vita di detta Virginia sua dõna vedouando, come di sopra. & esso spedale in tal caso succedendo sia obligado dare &c. Cuius testamenti copia transmittitur.

¶ Decessit Camillus heres in pupillari etate superstite domina Virginia matre eius, & in viduitate permanente.

¶ Queritur vtrum venerit casus, & tempus substitutionis predicte facte de hospitali, an vero sit expectãda mors dñe Virginie, vel eius transitus ad secunda vota &c.

SVMMARIVM

¶ De quodaz legato vxori tacite facto, an scilicet importet vsumfructum, & quando.

¶ Et q substitutus filio testatoris post mortem vxoris viduantis, non debet habere illa viuente in viduitate.

1 In perquirenda voluntate testatoris plerũqz erratur propter nimiam subtilitatem.

2 Substitutio facta de aliquo hoie pticulari alicui post eius mortem, qr est incerta, importat conditionem.

3 Institutio de hospitali facta post mortem talis statim admittitur, non expectata morte illius, nec dicitur conditionalis, vide tamen. j. nu. 26.

4 Casus aduersus mortis non debet expectari.

5 Testatoris voluntas in testamentorũ interpretatione summa diligentia perquirenda est.

6 Testatoris voluntas seruanda est qualiacunqz verba fuerint prolata.

7 Verborum rigor, & forma postergatur in vltimis voluntatibus, vbi de mente constat.

8 Verba clara non recipiunt interpretationem.

9 Legati dies ante aditã hereditatem non cedit, & nu. 14.

10 Vsusfructus relictus post mortem non valet.

11 Hospitale licet vocatum sit post mortem vxoris cui est vsufructus legatus, tamen legatum vsufructus nõ pendet ab aditione per hospitale fienda, sed ab existẽtia heredis instituti, qua existente legatum confirmatur.

12 Testator si instituat filium post vxoris mortem, illud tempus mortis reijcitur.

13 Legatum vsufructus valet, etiaz q extraneus sit post mortem vxoris heres institutus.

14 Legati dies cedit etiã ante aditam hereditatem ex testatoris clara voluntate.

15 Mariti spiritus, & ossa contristantur vxore ad vota secunda transeunte.

16 Vsufructum rei hñs largo saltem modo dr̃ illius rei dñs.

17 Verba ista gubernet, & administret importãt saltez ex cõsuetudine loquendi, esse relictũm vsufructum vxori.

18 Vsufructus dicitur relictus, licet verba hoc nõ exprimãt, quando ex multis verbis testamenti simul iunctis arguitur, q talis fuerit testatoris voluntas.

19 Idem est quãdo in testõ est dictum q sit dña maiorissa omnium bonoꝝ, & eoꝝ habeat regimen & administrationẽ.

20 Consuetudo Bulgari non procedit, quando contrarium ex mente testatoris constat.

21 Consuetudo predicta Bulg. procedit, quatenus filij sunt heredes, sed si eis sublatis succedat extraneus, non procedit, sed vxor habebit vsufructum.

22 Cã pia an teneat locũ liberoꝝ, sicut monasteriũ, & j. nu. 24.

23 Anima est cunctis rebus preferenda.

25 Extraneus si per pupillarem substitutionem succedat filio, vxor que viuo filio alimẽta habebat, incipit hr̃e vsumfructũ, ẽt si sit substitutũ hospitale, vel paupes Christi.

27 Fructus medio tpe percepti pertinent ad eum, cuius fauore tempus in dispositione est appositum.

28 Taxatiua verba quando in aliqua dispositione pferuntur habent naturaz precisam, vt scilicet modificatio, vel interpretatio a verbis separata non admittatur.

29 Dictio, et, coniungit, & plenariã repetitionem importat.

CONSILIVM LXXXV

Dirigat Dominus verba mea in viam veritatis & iustitie. Non mediocris est dubitatio presentis cõsultationis eo presertiz, qr de interpretatione testamenti agitur, & sic qualis fuerit testãtis intentio, quam ante oia amplecti debemus, & vti venator leporem, sectari, vt inqt Bal. in. l. qdaz. C. de neces. ser.
1 her. insti. † In ea. n. perqrenda (cum ipsum testatorẽ, & eius animũ non videamus) plerũqz erratur pp nimiam subtilitatem, vt idem Bal. tradit in. l. precibus. ij. col. C. de impube. & ali. substi. ¶ Et certe videt dõm primo aspectu, q venerit casus, & tps predicte substitutionis, nam predicta substitutio dicit facta primo sub ɔditione, si Camillus decesserit sine liberis, de qua non est disputatio, cum clare ɔstet ta
2 lem ɔditionem esse impletam. ¶ † Scdo fuit facta post vitam dñe Virginie, & sic in tps mortis eius. Qd tps licet si apponeret in relicto facto alicui homini particulari, qr est incertũ, importaret ɔditionem. vt. l. heres meus. ff. de ɔdi. & demon. & in. l. qbus diebus. §. qdam titio. eo. ti. cuz si. facit. l. dies incertus. eo. ti. & hoc qr posset ille homo particularis predecedere, & sic non reperiri tpe mortis. d. dñe Virginie, vt per doc. in locis predictis, & ideo eo casu relictũ, & dispositio non sortiret effectum ante illius mortem, & sic ante implementum ɔditionis per iura predicta cuz ipsoꝝ materia. Tñ in casu nostro oz de medio tolli, & perinde vr̃ habendum, ac si. d. hospitale simplr̃ vocaret in casum, quo Camillus absqz liberis decederet, & sic nõ aliter expectato die mortis dñe Virginie, vr̃ q hospitale admittatur me
3 diante substõne de eo facta. † qñ. n. hospitale instituit post mortem alicuius tertij statim admittit non expectata morte illius, vt determinant Bal. & Saly. in. l. extraneuz. C. de here. insti. Bal. & Ang. in. l. hereditas ex die. ff. de here. insti. Pau. de ca. in. l. hereditatum. ff. ad. l. falci. in lectu. padua. & videt cõis opi. vt per Alex. in. d. l. hereditas ex die. & in. d. l. extraneum. vbi late disputat. Et ratio huius decisionis allegat, qr talis institutio non põt dici ɔditionalis, cum semp tpe mortis illius tertij hospitale reperiet viue
4 re, qd verosimiliter non extinguit, † nec casus aduersus, q pereat, debet expectari arg. l. inter stipulantem. §. sacraz. ff. de verbo. obli. cum ergo semp viuere presumatur, non põt hr̃e locum dispositio. d. l. heres meus. & l. qbus diebus. §. qdã titio. ff. de ɔdit. & dem. si igit non dr̃ dispositio, seu institutio ɔditionalis sequit, & dr̃ ex die facta istõne, vz ex die mortis illius tertij, quo posito, vitio tpis d medio sublato, pura, & pñs remanet instõ, vt est casus in. l. hr̃ditas ex die. sic igit vr̃ dõm in pposito nr̃o, q substõ facta de hospitali post mortẽ dñe Virg. pura, & pñs remaneat vitio tpis sublato, vt sic hospitale statim deat admitti nõ alr̃ expectata morte dñe Virgi. ¶ Nec ex pdictis nõ obst. mentẽ testõris,

& testamenti

⁊ testamenti verba diligentius inspiciendo ɔtrariam sniaꝫ in casu ꝓposito veriorem, ⁊ equiorem arbitror, vt scꝫ pre dicte substitutioni nōdum sit locus cum effectu, sed debeat expectari mors dicte dñe Uirginie, vel eius transitus ad secundas nuptias. ¶ Et pro huius ɔclusionis fundamen
5 to ⁊ clariori dilucidatione presuppono ante oīa, † ꝙ in testamentoꝝ interpretatione pre oībus sūma diligentia perquirenda est testantiū voluntas, que in eo primū locuꝫ obtinet. l. in ɔditionibus primū locum. ff. de ɔdi. ⁊ demon. ⁊ totum facit, vt inquit text. in. l. ex facto la grande. circa me diū. ff. de heredi. institué. ⁊ ea sola dñatur, ⁊ regit oīa, vt. l.
6 cuꝫ questio. in fi. C. de lega. ⁊. d. l. in ɔditionibus. † Illa autem voluntas reperta, ⁊ intellecta oīno seruari debet, qualiacunqꝫ verba ꝓlata fuerint, cum verba intentioni, ⁊ voluntati ꝓferentis seruire debeant, nō ecōuerso. c. scđo requiris. de appel. ⁊. l. scire oportet. §. aliud. ff. de excusa. tuto. ⁊ in ꝓposito est tex. in. l. nō aliter. in prin. de leg. iij. in. l. iij. C. de libe. prete. in. l. cum questio. C. de lega. ⁊ in. l. cum virū. C. de fideicō. vnde alias signāter dixit Ang. in ɔsil. cc.xxij.
7 Bene, ⁊ egregie. in prin. † ꝙ in vltimis voluntatibus oīs postergať verboꝝ rigor, ⁊ forma, vbi de mente ɔstat, allegat. d. l. iij. C. de libe. preteri. quā (vt pleriqꝫ de eo dicūt) sepe habebat in ore, vt ēt illā allegat in ɔsil. ij. Premitto primo. ij. col. vbi ergo ostendať mentē testatoris fuisse, ꝙ hospitale nō prius admittať cuꝫ effectū, ꝗ decesserit dña Uirginia, vel ad scđas nuptias transierit, ɔclusio predicta remanebit clarissima per ꝑallegata. ¶ Qđ aūt ita voluerit testator (in quo videť omnis difficultas) in primis ꝓbatur ex sono ipsoꝝ verboꝝ. dixit enim ꝙ substitutio debeat habere effectū dopo la vita di detta Uirginia sua dōna ve
8 douādo, come di sopra † que verba cum sint clara, nō recipiunt interpretationē. l. ille, aut ille. §. cū in verbis. de lega. iij. nec huic obst. d. l. hereditas ex die. cū alijs supra allegatis, qꝛ infra clare rñdebitur. ¶ Scđo hoc ꝓbatur, qꝛ si recte verba totius testamēti. ⁊ ipsius testatoris mentē intueamur diciť ipsa dña Uirginia in effectu relicta vsufructuaria omniū bonoꝝ testatoris, dum vidua ꝑmanserit cū eius filijs, vt modo deducā, quo posito dico, ꝙ lꝫ hospitale fuerit substitutum Camillo filio testatoris, effectus tamē substitutionis debet differri post mortem dñe Uirginie, tum qꝛ ita testator dixit, tum etiā vt interiꝫ dña Uirginia cōmodo hꝛditario frui possit iuxta testantis voluntatē. ¶ Sed dicet aliqs quando vxori relinquiť vsufructus omniū bonoꝝ, ⁊ alius instituiť post mortem eius, relictum vsufru
9 ctus non valet, † qꝛ eius legati dies ante aditā hereditateꝫ non cedit. l. i. §. in nouissimo. C. de cad. tol. ⁊ hereditas adi
10 ri non potest, nisi post mortē vxoris, † ⁊ per ɔsequens dicitur relictus vxori vsufructus post eius mortem, ⁊ ideo nō valet, vt. l. titio cum morieť. ff. de vsufruc. ita tenet Joan. andre. in additio. Specu. in titu. de pigno. §. ij. versi. porro vsufructuarius. ⁊ Jmo. in. d. l. hereditas ex die. ⁊ alij quidam. quos refert, ⁊ sequiť Alex. in. d. l. extraneuꝫ. colum. pen. ver. vltimo quero qđ ⁊c. ¶ Sed pro resolutione aduertendū est, qꝛ de facili rñdetur, ⁊ primo dico, ꝙ non su
11 mus in casu, † qꝛ licet hospitale fuerit in effectu vocatum post mortem dñe Uirginie, tñ legatum vsufructus ei factuꝫ nō pendet ab aditione per hospitale facienda, sed ab existentia heredis Camilli filij testōris vniuersaliter instituti, que cum iaꝫ ab initio extiterit, firmauit predictū legatū,
12 ⁊ diciť dies eius cessisse, † ⁊ adeo verum est hoc, vt ꝑcederet etiam, si filius ipse post mortem vxoris fuisset heres institutus, vt ipse met Alex. declarat in. d. l. extraneum. ꝓpe finem. versi. quod tñ limita ⁊c. ⁊ ista rñsio est vera, ⁊ magistralis, posito ꝙ illa opinio Joā. andre. Jmol. ⁊ Alex. sit
13 vera. ¶ Secundo rñdetur, ꝙ illa opinio non est vera, † ⁊ ꝙ imo valet legatum vsufructus etiam ꝙ extraneus esset post mortem vxoris institutus, vt voluerunt Bal. ⁊ Saly. in. d. l. extraneū. Bal. ⁊ Paul. de cast. in. d. l. hereditas ex die. Ang. in. l. gallus. §. i. ff. de liber. ⁊ posthu. ⁊ in. l. miles ita. ff. de testa. mil. ⁊ ꝺm hanc opi. ɔsuluerunt do. Flori. de. s. Petro, ⁊ Pau. de ca. vt patet in ɔsilijs Pau. de ca. nu. cccxcj. ꝺm ꝑmam impressionem incip. Uisis dubijs propositis. ⁊ Lud. roma. in ɔsil. lxxj. Uisis dubijs ꝓpositis. ⁊ inquit Bal. in. l. id qđ pauperibus. C. de epis. ⁊ cleri. ꝙ ista opin. de ɔsuetudine seruať. ¶ Nec ob. ꝙ dies vsufructus legati non cedat nisi ab adita hereditate, ⁊ hereditas adi
14 ri non possit ante mortem vsufructuarie. † Quia ad hoc respondeť multis modis, vt per doc. in locis predictis, ⁊ maxime qꝛ (vt volūtati testatoris pareamus, que clara est) potest dici, ⁊ ꝙ eius volūtate dicatur dies legati vsufructus cedere antecꝗ adeať hereditas, vt per Pau. de cast. ⁊ Roma. in dictis ɔsilijs. ⁊ istam opi. plene disputans tenet do. Jas. in. d. l. extraneum. col. penul. ⁊ dicit, ꝙ Alex. in ɔsilio lxviij. in. iij. volu. in eam inclinat dicēs, ꝙ est multuꝫ equa, ⁊ ɔsona voluntati testantis. ¶ Preterea ⁊ tertio rñderi posset, ꝙ isto casu hospitale posset adire hereditatē statiꝫ, qꝛ non diciť vocatum sub ɔditione, sed ex die, que dies de medio reijciť, vt dixi supra arguēdo pro alia opinione, per quam aditionem ɔfirmabitur legatum vsufructus factum vxori, per qđ impedieť hospitale cuꝫ effectu habere hereditatem viuente, ⁊ viduante dña Uirginia, ⁊ licet quelibet ex his tribus solutio. sit vera. prima tñ magis est ad casum nostrū, ⁊ aperte ɔcludit. ¶ Quod autem testator voluerit dñe Uirginie relinquere vsumfructum oīum bonoꝝ ostenditur primo in necessarium qđdam antecedens sue dispositionis. iuxta. l. illud. ff. de acquir. here. cum simi. naꝫ si testator voluit, ꝙ dña Uirginia libere, ⁊ ex arbitrio administraret, nec rōnem, aut cōputum reddere teneať, vt patet in illo cap. testamenti, qđ inci. Jtem lassa, che volendo Uirginia ⁊c. ⁊ simul etiam voluit, ꝙ hospitale substitutū non habeat hereditateꝫ, nisi post vitam dñe Uirginie viduantis, necessario sequiť, ꝙ testator voluit dñam Uirginiā viduātem bona tenere, ⁊ eis vti frui ex arbitrio, ⁊ ad eius cōmodum. ¶ Scđo hoc ꝓbatur ratione recōpensationis oneris ei iniuncti, vel ad qđ ipsa inuitatur. Desiderauit eniꝫ testator dñam Uirginiam viduitatem seruare ad ipsius testa
15 toris honorem, † ⁊ ne ea transeunte ad scđa vota ɔtristaretur spiritus, ⁊ ossa eius. iuxta not. per glo. ⁊ doc. in. l. i. C. de secū. nup. cuius intuitu, ⁊ vt vidua remaneret (qđ sibi onus maximum diciť, vt de se ɔstat) testator voluit bona sua oīa esse apud eam cum plena, ⁊ libera facultate ea gubernandi, ⁊ eis vtendi, vti ipsa voluerit, vnde vt libentius ipsa iniunctum onus viduitatis adimpleat interpretanduꝫ est, vt ei dicatur relictus bonoꝝ omnium vsufructus argu. l. ab eo. C. de fideicōmis. ⁊. l. eum qui. in prin. ff. de iureiur. Presertim cum verba ita importare videantur, vt etiam. J. dicetur. ¶ Tertio ꝓbatur hoc ex illis verbis testamenti in. c. ꝑallegato in fi. dum diciť, ma come patrona gouerni, ⁊ administri durante la vita sua tutti li suoi beni ⁊c. Ponderando ista verba duobus modis. Primo dum diciť, come patrona ⁊c. nā si recte ɔsideramus non potest illa tancꝗ dña, ⁊ patrona gubernare, nisi eoꝝ bonoꝝ habeat vsumfructum. vera enim dña dici non potest, cum ius hereditarium sit alteri relictuꝫ, sed quasi dña dici debet, vt verba so
16 nant, quod est ex eo, qꝛ vsufructuaria dicitur relicta. † Qui enim vsumfructū rei habet, diciť saltem largo modo illius rei dñs, vt. l. in venditione. in prin. cuꝫ sua glo. ff. de bon. auctoi. iudi. possi. facit. l. iiij. cum ibi nota. ff. de vsufru. Secun
17 do dum diciť, gouerni, ⁊ administri ⁊c. † nam ista verba gubernet, ⁊ administret, vel sit gubernatrix, ⁊ administratrix. que in idem cadunt, importat relictum vsumfructum saltem ex ɔsuetudine loquendi, ꝓut singulꝛ declarat Paul. de cast. in ɔsi. cc. Ad primum breuiter rspondeo. in prin. ¶ Quarto etiam hoc demonstrať ponderando illa verba substitutionis, de qua agiť, dum diciť, vedouando come di sopra. Ex qbus arguiť, ꝙ verba illa, dopo la vita di detta Uirginia ⁊c. non sunt posita simplꝛ, vt faciant diem substitutionis, qꝛ tunc satis erat dicere, dopo la vita ⁊c. sed dñr posita, vt demōstrent testōreꝫ voluisse, ꝙ hospitale interim cū effectu nō habeat, sed ꝙ bona remaneant apud ipsam Uirginiā, mō in viduitate viuat, ⁊ sic sint apposita in eius fauorē inuitādo eā ad viduitatē, vt. s. dixi, ⁊ intētio testōris fuit, ꝙ ea nō viduādo priueť cōmodo aliquo eidē viduāti relicto, qđ nō esset, si ab initio hospitale eēt admittendū cū effectu, qꝛ dña Uirginia si trāsiret postea ad scđa vota, nō veniret aliquo cōmodo priuanda, cum nulluꝫ haberet, qđ esset oīno contra mentem testatoris, vt igitur mēti eius seruiamus, ⁊ si verba non exprimant, dicamus dñe Uirginie

viduanti relictũ vſumfructũ oĩum bonoꝝ per ſupius alle-
18 gata. ¶ † Nec vnq̃ꝫ mirũ videaẽ vſumfructũ dici relictũ,
lꝫ ṽba nõ exprimãt, qñ ex multis ṽbis teſtamẽti ſimul iun-
19 ctis, ⁊ ꝯſideratis teſtõris volũtas talis arguaẽ. † Nã ideꝫ
alias ꝯſuluit Alex. in ꝯſi. ccxiiij. Põderatis ṽbis. vj. vol.
⁊ Capel. tales. in. q. ccccl xij. qñ ſolũ eſſet dictũ, ꝙ ſit dña, ⁊
maiorisſa oĩum bonoꝝ, ⁊ hẽat regimẽ, ⁊ adminiſtrationeꝫ
eoꝝ. ¶ Et ſi dicaẽ, ꝙ vbi ꝑcedẽs ꝯcl'o eẽt vera gñal'r, qñ
inſtituti fuiſſent ex̃nei, tñ in caſu nr̃o nõ vr̃ ꝓcedere, cũ fue
rit inſtitutus filius teſtõris, qꝛ qñ teſtõr iſtituit filios, ⁊ vxo
rẽ reliqt vſufructuariã ẽt expſſim, non dr̃ relictus in effectu
vſuſfructus, ſꝫ potius q̃dã ꝑeminentia cũ debitis alimẽtis
iuxta ꝯſuetudinẽ in curia Bulg. approbatã de qua ꝑ doc.
in auc. hoc locũ. C. ſi ſcđo nupſ. mul. ⁊ in. l. titia. §. fi. ff. de le
20 ga. ij. † Rñdeẽ in primis, ꝙ illa ꝯſuetudo nõ ꝓcedit, qñ ꝯ̃-
riũ ꝯſtare põt ex volũtate teſtãtis, vt ibi tradũt doc. At in
caſu nr̃o, ſi latiſſima ṽba teſti, ⁊ arg. s̃. facta ꝯſiderabimus,
videbimus de intẽtione teſtãtis fuiſſe, vt nõ alimenta, ſed
vſumfructũ ſit habitura dña Uirginia. ¶ Uel ſcđo ⁊ al'r
21 rñdeẽ, † ꝙ ꝯſuetudo illa cũ ſit inducta fauore filioꝝ inſtitu
toꝝ ꝓcedit quatenus iſtituti filij ſint hr̃des, ſed ſi ſuccedat
ex̃neus filijs ſublatis ꝯſuetudo illa nõ ꝓcedit amplius, ſed
vxor incipit hr̃e plenũ vſumfructũ, vt tradit Bar. ⁊ ſequũ
tur alij in locis ꝑalleg. Qđ ꝓcedit ẽt ſi ex̃neus ſuccederet ꝑ
pupillarẽ ſubſtõneꝫ, maxime qñ in relicto facto vxori eẽnt
ṽba importãtia multiplicationẽ relicti de anno in annũ, pu
ta, donec vixerit vidua, ⁊ caſte, vel qd ſimile, vt ꝑ Bart. ⁊
alios in. d. l. titia. §. fi. qđ in caſu nr̃o ꝯtingit, naꝫ teſtõr di-
xit, ꝙ dñe Uirginie relinquebat, ⁊ de ea diſponebat, vt di-
ſpoſuit, durãte la ſua vita, que ṽba bis repiunẽ repetita, ⁊
tm̃ importãt, quantũ ſi dictũ fuiſſet, donec vixerit, ⁊ cuꝫ in
ꝑncipio illius diſpõnis, ⁊ capl'i teſti incip. itẽ laſſa, che vo-
lendo Uirginia, voluerit illã viduã ꝑmanere, ⁊ idẽ ẽt appa
reat in fi. illius cap. ⁊ ẽt in capl'o ſubſtõnis dũ dr̃, vedonãdo
come di ſopra, ſeqẽ oĩbus ſimul iũctis, ⁊ ex mente teſtõris
ꝯſideratis ꝑinde eſſe, ac ſi ſimul dixiſſet, donec vidua vixe-
rit, ꝑ que ṽba dr̃ induci multiplicatio diſpõnis de anno in
annũ, ⁊ ꝑpea remanet ꝯcl'o, ꝙ dña Uirginia ſit habitura
vſumfructũ oĩum bonoꝝ ẽt ꝙ hoſpitale ſuccederet per pu
pillarẽ ſubſtõneꝫ. per. s̃. deducta. ¶ Sed iteruꝫ qs inſtabit
dicẽs ꝑdicta nõ ꝓcedere, qñ pia cã eſſet ſubſtituta, ꝓut in
22 caſu nr̃o ꝯtingit de hoſpitali, † qm̃ pia cã tꝫ locuꝫ liberoꝝ,
ſicut de monaſterio dicimus in. c. in pñtia. de ꝓba. ⁊ in auc.
niſi rogati. C. ad treb. nã cũ relicta ad pias cãs fiant pro ſa-
23 lute aĩe relinquẽtis, † ⁊ aĩa ſit cũctis rebus ꝑferenda, vt. c.
cũ infirmitas. de peni. ⁊ remiſ. ⁊. c. ꝑcipimus. xij. q. i. cuꝫ vul
ga. vr̃, ꝙ nõ minus ſit fauendũ pie cãe, q̃ꝫ filijs teſtõris, vñ
ſicut fauore filioꝝ reſtringiẽ legatũ ad alimẽta cũ đbita pre
eminentia, vt eſt dictũ, ita vr̃ faciendũ fauore pie cãe, ⁊ al's
eqparat Bar. liberos, ⁊ piã cãm in. l. tale pactuꝫ. §. fi. ff. de
pac. ⁊ iõ ſingul'r dicit Andr. barb. in repet. l. cũ acutiſſimi.
C. de fideicõ. col. xliij. ꝙ diſpõ. l. hac ꝯſultiſſima. §. ex im-
ꝑfecto. C. de teſta. loquẽs de liberis, ꝓcedit ẽt in pia cauſa.
¶ Uerũtñ ꝑdictis nõ obſtãtibus dico in ꝓpoſito, ꝙ hoſpi
tale nõ eqparaẽ liberis, ſꝫ ꝓ ex̃neo hr̃, ⁊ rõ eſt, qꝛ illa inter-
pretatio fauore filioꝝ fit, qꝛ nõ ꝯuenit matrẽ oĩa hr̃e, ⁊ fi-
liũ, qui ex carne teſtõris deſcẽdit, interim nihil hr̃e, ⁊ fame
perire, que rõ nõ viget in caſu nr̃o de hoſpitali, nec preſumi
tur tãta affectio in hoſpitale, vt ſupet affectionẽ in vxoreꝫ
24 reſpectu vſuſfructus illi relicti, ſicut ꝑſumiẽ in filios. † Pre
terea nõ vr̃ veꝝ ẽt extra caſuꝫ nr̃m, ꝙ cã pia eqpareẽ libe-
ris iuxta illud, q filio poſthabito vult relinquere eccl'ie aliũ
q̃rat pro ꝯſilio, q̃ꝫ Auguſtinũ, de quo ꝑ glo. ⁊ doc. in. l. pa-
pinianus. §. ſi imꝑator. ff. de inoffi. teſt. ⁊ eſt tex. in. c. qcũqꝫ.
xvij. q. iiij. ¶ Sed nõ eũdo ꝑ mẽdicata ſuffragia dico, ꝙ
caſum noſtrũ in terminis decidũt Bal. ⁊ Imo. in. l. ⁊ ſi ꝯ̃
25 tabulas. ff. de vul. ⁊ pup. † vbi dñt ꝯcl'oneꝫ illã, ꝙ ſi ex̃neus
ꝑ pupillarẽ ſuccedat filio, vxor, q̃ viuo filio tm̃ alimenta ha
bebat, incipit hr̃e plenũ vſumfructũ, ꝓcedere, ⁊ hr̃e locum
ẽt ſi eſſet ſubſtitutũ hoſpitale, vel ẽt pauperes Chriſti, ⁊ ſic
eſt ibi deciſio in terminis nr̃is ponens gladiũ ad radices, ⁊
cũ non inueniã ꝯ̃dictorẽ, temerariũ arbitror ab eoꝝ opinio
ne recedere. ¶ Cõcludiẽ igiẽ ex oĩbus ꝑdictis dñe Uirgi
nie deberi vſumfructũ oĩum bonoꝝ teſtõris, donec vidua
vixerit, ⁊ ſubſtitutionẽ, que de hoſpitali facta fuit, nõdum
habiturã effectũ ſuũ, ſed illũ habebit poſt mortẽ dñe Uir-
ginie, vel ea trãſeunte ad ſcđa vota, vt verba teſtamẽti ſo-
nãt. ¶ Nec huic ꝯcluſioni obſtãt, que ſupra fuerũt in ꝯ̃riũ
adducta, qm̃ (lꝫ ex ꝑdictis rñſio colligi poſſit) tñ clarius, ⁊
26 in ſpecie rñdendo, † dico in primis, ꝙ illa deciſio doc. in. l.
extraneũ. C. de here. inſti. ſupius allegata, nõ vr̃ multũ tu-
ta, ⁊ plures ſunt qui ꝯ̃rium dixerũt. Et in primis iuriſcon-
ſultoꝝ dux, ⁊ auriga Bar. in. d. l. hr̃ditas ex die, expreſſe di
xit debere expectari mortẽ illius tertij, ⁊ tp̃s a teſtõre ordi-
natũ. Idẽ ẽt ſequutus eſt, ibi Imo. ꝑ. l. pater filiũ. §. tuſcula
nus. de leg. iij. vbi relictũ collegio alicuius templi, diſſoluto
tẽplo extinguiẽ, ⁊ ſic ꝯſideraẽ tẽpla ⁊ hoſpitalia poſſe extin
gui, vt per eũ, ⁊ in hãc opi. inclinat Corn. in. d. l. extraneũ.
iij. col. ¶ Scđo ẽt rñdeẽ (poſita illa deciſione ꝯ̃ Bar. pro
vera) qꝛ adhuc dico in caſu nr̃o debere tp̃s ꝑdictũ expecta
ri, qm̃ illa deciſ. ꝓcedit, qñ nõ expectare tp̃s mortis illius
tertij ei nullũ parat preiudiciũ, ſed ſolũ tolliẽ dies de inſtitu
tione hoſpitalis per. d. l. hr̃ditas ex die, ſꝫ qñ illi tertio pre
iudicareẽ nõ expectãdo tp̃s, dꝫ tunc tp̃s expectari, qꝛ tunc
cenſeẽ tp̃s illud appoſitũ in eius fauorẽ, puta ꝙ ille tertius
eſſet heres interim iſtitutus, vel alias a teſtõre honoratus,
certe tp̃s mortis eius dr̃ appoſitũ, vt ipſe interim vtatur, ⁊
fruaẽ, ⁊ cõmodũ ꝑcipiat. Ita ſingul'r declarat Pau. đ ca.
in. l. hereditatũ. ff. ad. l. falci. ⁊ Corn. in. d. l. ex̃neũ. iiij. col.
verſi. iteꝫ licet ſm opi. Bal. dicens, ꝙ ita eſt de intentione
Bal. ibi, vnde cũ in ꝓpoſito nr̃o dña Uirginia viuens vi-
dua fuerit a teſtõre honorata, ſi in ſubſtõne de hoſpitali fa-
cta poſt mortẽ dñe Uirginie viduãtis tp̃s illud quo ad ef-
fectũ nõ expectareẽ, maximũ fieret preiudiciũ dñe Uirgi-
nie in viduitate viuentis. Perderet eniꝫ cõmoduꝫ eidem
ita vidue viuẽti relictũ ꝓpterea ꝯcludendũ oĩno videẽ, tẽ-
pus illud eſſe a teſtatore appoſitũ in fauorẽ ipſius dñe Uir
ginie, ⁊ ꝯſequenter expectandũ eſſe anteq̃ꝫ ſubſtitutio rea-
liter executioni mandeẽ, vt ſic illa. cuius fauore tẽpus diciẽ
appoſitũ cõmoda, ⁊ fructus interim ꝑcipiat per predicta.
27 ¶ † Facit. l. ſi ita relictũ. §. pegaſus. de lega. ij. vbi pro re-
gula poniẽ fructus medij tp̃is ꝑtinere ad eũ, cuius fauore
tẽpus in diſpoſitione diciẽ appoſitũ. ¶ Demũ ꝯfirmanẽ
predicta per verba ſubſtitutionis, qñ diciẽ, Et queſto hab-
bi effetto in detto caſo, ⁊ non altrimenti, ⁊ dopo la vita di
detta Uirginia ⁊c. Nam teſtator (qcq̃d dici poſſit quantũ
ad ius ſubſtitutionis) voluit per iſta verba oĩno effectum
ſubſtitutionis differre in euentũ caſus ſupra per euꝫ expreſ
28 ſi, ⁊ mortis dñe Uirginie, ſi vidua viueret. † Qđ etiaꝫ de-
monſtrãt illa verba, ⁊ nõ altrimẽti, que ſunt taxatiua ſue di
ſpoſitionis, vt ſcꝫ preciſe ſm verba iſta ſubſtitutio ſortiatur
effectũ, nam quãdo talia verba ponunẽ in diſpoſitione ha
bẽt preciſaꝫ naturã, vt ſcꝫ modificatio, vel interpretatio ſe-
parata a verbis nõ admittaẽ. vt voluit Bald. in. c. i. §. de-
niqꝫ. ij. col. ver. ſꝫ ſi adijcit hec verba, nec aliter ⁊c. que fue.
prima cauſa benefi. amit. in vſib. feud. ⁊ in. l. ſi quideꝫ poſt
glo. ibi. C. de excep. ⁊ refert ⁊ ſequiẽ excellentiſ. iuriſcõſul-
tus, ⁊ cõpater meus dñs Philip. deci. in conſi. lxj. Et pro
tenui facultate ⁊c. ii. col. verſic. ⁊ illa clauſula nõ aliter ⁊c.
¶ Et lꝫ illa verba, ⁊ non altrimenti, tantũ videanẽ reſpice
re caſum mortis Camilli, poſt cuius caſus mentionẽ ponũ
tur, ⁊ nõ tp̃s mortis dñe Uirginie, de quo fit mẽtio poſtea,
tamen cum tẽpus iſtud ponaẽ per copulã, et, diciẽ poſitum
29 cũ eadẽ clauſula, ⁊ nõ altrimenti. † De natura eniꝫ dictio-
nis, et, eſt vt ꝯiungat, ⁊ plenariam repetitionem importet,
vt. l. ſeie. §. gaio. ⁊ ibi glo. ⁊ docto. ff. de fundo inſtruc. cum
ſimilibus. Laus Deo.

Socinus nepos Senis.

SVMMARIVM

1 Teſtatoris volũtas vt ſerueẽ a ꝓprietate verboꝝ recediẽ.
2 Tutele adminiſtratio pubertate adueniente terminatur, ſi-
cut etiam tutela.
3 Actus ſequens declarat intentionem precedentem.
4 Cõſuetudo Bulgari reſtringẽs legatũ vſufructus in ali-
mẽtis eſt fũdata in ꝯiecturata mẽte defũcti, q noluit tm̃
filijs ꝑiudicare, iõ ſi al'r đ ipſiꝰ mẽte appet illa ſuãda eſt.

5 Conſuetudo

5 Consuetudo illa locum hꝫ filijs viuis, nō autem mortuis.
6 Uerba ista durātevita sua eqpollet, ac si dicat dōec vixerit.
7 Usufructus relictus vxori filijs institutis in alimentis conuertitur, que propria auctoritate a seipsa vxor pcipere poterit, nec requiritur, ꝙ de manu filij accipiat.
8 Argumentum de vsufructu ad alimenta procedit.
9 Legatarius voluntate testatoris non solum expressa, sꝫ ēt tacita potest auctoritate propria legatum accipere.
10 Legatarius si sit executor datus in testamento, videtur illi data licentia propria auctoritate legatum accipiendi.
11 Testōr si legauit domū vxori, ꝛ heredes ꝓhibuit, ne illam molestarent in dicta domo, ex talibus verbis videt̄ data licentia ꝑpria auctoritate domum legataꝫ accipiēdi.

¶ De eadem materia subscriptio precedentis consilij.

CONSILIVM LXXXVI

iuino Implorato presidio ɔclusionem supius firmatā ab excellentis. ꝛ claris. iurecōsulto dn̄o Maria. soci. iuniore vti fratre maiore honorando amplector ꝑpter manifestā testatoris voluntatem.
1 ¶ Et vltra .s̄. dicta hoc ɔfirmat̄, † qꝛ recedit̄ a ꝓprietate verboꝝ, vt volūtas testōris seruet̄, vt no. Bar. in .l. in ambiguo .ff. de reb. dub. refert, ꝛ seqt̄ Alex. in .l. iij. C. de libe. pte. ꝛ ɔsonat, ꝙ dn̄e Uirginie in casu isto legatus fuerit vsusfructus oīuꝫ bonoꝝ per .s̄. dcā. ¶ Et cōprobat̄, qꝛ in testō dr̄, ꝙ sit dōna, ꝛ madōna durāte la vita sua. Nā ex hoc dat̄ intelligi, ꝙ sit vsufructuaria, qꝛ vsusfructus durat in eius vita, ꝛ p mortē extinguit̄ .§. finit̄. insti. de vsufr. ꝛ fa-
2 cit .l. repeti. in pn̄. ff. qb. mo. vsuf. amit. † Et lꝫ eēt tutrix testamētaria, ꝛ rōne tutele hr̄et administrationē talis administratio terminat̄ pubertate, quo tpe finit̄ tutela. insti. q. mo. tu. fin. in pn̄. ꝛ iō cū sit ɔstituta dn̄a durāte eius vita in oib⁹ bonis mobilibus, ꝛ imobilib⁹, pn̄tibus, ꝛ futuris, vr̄ vsufructuaria oiūꝫ bonoꝝ, ꝛ lꝫ mō arguit Alex. in ɔsi. ccxiiij. Pōderatis v̄bis. col. fi. ver. nec dicat̄. li. vj. ¶ Ad idē facit, qꝛ testator pcise voluit bona nō puenire ad hospitale, nisi post mortē .d. Uirginie, vt ex v̄bis testi pꝫ, ergo dat̄ intelligi, ꝙ intētio testōris fuerit, ꝙ bona pp vsūfructū eēnt apud do.
3 Uirginiā, † qꝛ actus q seqt̄ ōndit, ꝛ dclarat itentionē pcedētē .l. sꝫ ꝛ iulianus .§. pinde .ff. ad mace. no. Bar. in .l. cetera .§. sꝫ si pauerit. de le .i. ꝛ .§. pauonū. insti. d re. diui. Suadet̄ ēt hoc, qꝛ in fauorē do. Uirginie hospitale nō admittit̄ illa viuēte, ergo vr̄, ꝙ ipsa rōne vsusfructus .d. bona retinere possit, vt in sili no. Bar. in .l. ij. §. videndū .ff. ad tertul. in .l. seruo legato .§. si testōr. vbi Bar. de le .i. Et retēta ista cōclu. ꝙ dn̄e Uirginie dēat vsusfruct⁹ oiūꝫ bonoꝝ, nō ob. ꝙ tale legatū resoluat̄ in alimentis, ex quo filius a testōre fuit īstitutus, vt no. p gl. i auc. hoc locū. C. si scdo nup. mul. vbi Bar. ꝛ idē Bar. in .l. titia .§. fi. de le .ij. ꝛ in ɔsi. ix. Sup eo. ꝛ ɔsi. lvj. Bar. fecit testm̄. in .ij. dubio. Pet. de anch. in ɔsi. ccxxviij. Qr i pmo qsito. in .ij. dubio. Ro. in ɔsi. cxviij. Quo ad pmū. in ɔsi. cliij. Hec dn̄a. Alex. in ɔsi. xxviij. Uiso the-
4 mate. li. iiij. † qꝛ illa ɔclō nō vr̄ hr̄e locū in casu isto pp volūtatē testōris, q̄ vr̄ in ɔ̄riū, nā illa ɔsuetudo, q̄ restringit legatū vsusfructus oīum bonoꝝ in alimētis est fūdata in ɔiecturata mēte testōris, q nō vr̄ voluisse in tm̄ filijs piudicare vt no. Saly. i .d. auc. hoc locū. in fi. ꝛ iō si alr̄ appeat de volūtate ipsius testōris, illa attendit̄. ita ɔcludit .d. Maria. soci. senior. in ɔsi. incip. Frācisc⁹ donati de aretio. qd̄ ɔsiliū repit̄ in vlt. vol. ɔsilioꝝ dn̄i Barth. eius filij nu. i. ꝛ Aret. in ɔsi. xl. Presupponit̄. col. ij. ꝛ hocidē tradit in terminis Pau. de cast. in ɔsi. cccl xxxviij. Qd̄ vxor quondā. in prin. vbi hoc dicit ex tacita, ꝛ ɔiecturata volūtate defuncti, ꝛ sequit̄ Alex. in ɔsi. lvij. Perspectis v̄bis. lib. iij. ꝛ in .d. ɔsil. ccxiiij. insi. li. vj. Et ita vr̄ in ꝓposito, qꝛ testōr voluit illā administrare omnia bona. Et ꝙ illa v̄ba dōna, ꝛ madōna, tribuāt plenā administrationē, ꝛ cū plena liberatione, ex quo patet, ꝙ dicta v̄ba nō restringunt̄ in alimētis, ꝛ ita ꝙ .s̄. di-
5 ctū est, corroboratur aūctibus .s̄. dictis. ¶ † Scdo rn̄det̄, ꝙ talis ɔsuetudo hꝫ locū viuētibus filijs, in quoꝝ fauorē illa ɔsuetudo iducta est, secus est illis mortuis, vt in cāu isto ɔtingit, ꝛ hoc claꝝ est, in substituto exneo vulgari, ꝛ idē in substituto pupillari de quo agit̄, qn̄ dicit̄, donec vixerit. vt not. Bar. in .d .l. titia. la .i .§. fi. ver. pone .n. ꝙ filius. de leg. ij. ꝛ ibi dicit se ita ɔsuluisse, vt pꝫ hoc in ɔsi. clxxi. Nicolaus ser Amati. ꝛ idē sentit Bar. in .l. sicut in annos .ff. qb. modis vsusfr. amit. in pn̄. ꝛ dicta Bar. late cōprobat, ꝛ sequit̄ Roma. in ɔsi. cccccxvj. In casu ꝓposite ɔsultationis. ꝛ idē tꝫ Abb. in ɔsi. lxxviij. Pūctus qōnis. col. fi. lib. ij. Pet. de anch. in ɔsi. clxxxv. Questio vr̄. Alex. in ɔsi. xlij. Uiso pcessu. in fi. lib. ij. Bal. in ɔsil. cccxviij. Nicolaus tuderti. lib. i. cū alijs simi. que Ias. ɔgerit in .l. ꝛ si ɔ̄tabulas. de vul. ꝛ pupil. ¶ Ex qbus ɔcludit istā esse cōem opi. que in casu isto
6 vr̄ ꝓcedere, † dū dr̄ durante vita sua, nā ista v̄ba eqpollent ac si dicat̄ donec vixerit, vt .s̄. dictuꝫ est. ¶ Et ista ɔclusio vr̄ ꝓcedere, dato ꝙ locus pius substitutus sit, vt no. Imo. in .d .l. ꝛ si ɔ̄tabulas. col. iij. post Bal. quē ibi refert, ꝛ .s̄. dictū fuit. ¶ Nō ob. ēt ɔclusioni .s̄. dicte de legato vsufruc. ꝙ adita nō sit hr̄ditas, nec adiri possit, qꝛ .s̄. rn̄sum fuit. Et vlterius rn̄deri pōt, ꝙ viuēte filio instituto illud legatū vsus
7 fructus oīum bonoꝝ resoluit̄ in alimētis, vt .s̄. dictū est, † ꝛ tali casu alimēta pcipere pōt vxor a seipsa, nec requirit̄, ꝙ accipiat de manu filij, vel heredis, vt not. Bart. in .d. auc. hoc locū. col. iiij. in fi. allegat in argu .l. fundi trebatiani. in fi. ꝛ glo. ibi. de vsufru. leg. ꝛ idem not. Ange. in .l. i. versic. cui adde .ff. rerum amota. vbi ad hoc allegat Ioan. andr. in additio. Specu. in titu. qui fil. sint legit. §. i. ꝛ idem dicit Bal. in .c. fina. iiij. col. versi. ɔsuetudo interpretat̄. de ɔsue-
8 tudi. ¶ † Et qd̄ dictū est de alimentis idē dōm est de vsufructu, qꝛ est idē legatū, ꝛ Bar. in .d. auc. hoc locuꝫ. arguit de vsufructu ad alimenta, ꝛ sic pro ɔstāti hꝫ hoc habere locū in vsufructu.
9 ¶ Et hoc in casu isto cōprobat̄, † qꝛ nō solūꝫ de volūtate expressa testatoris legatarius ꝑpria auctoritate legatū accipe pōt .l. titia cum testō .§. i. vbi Bar. de leg. ij. Facit qd̄ not. Bar. in .l. ltimos. in pn̄c. de legit. tuto. sed etiā ex tacita, ꝛ ɔiecturata mente defuncti, pōt legata-
10 rius ꝑpria auctoritate legatū accipere. † Hoc ex eo colligit̄, qꝛ si legatarius datus sit executor in testamēto, videt̄ illi data licentia, vt legatū ꝑpria auctoritate apprehendere possit, vt not. Bald. in .l. nō dubiū. C. de leg. per .l. fistulas. §. fundū .ff. de ɔ̄hen. emptio. cū simi. vt tradit Alex. in .d. l. non dubiū. ꝛ facit qd̄ not. Ange. in .l. hec si res. in versic.
11 nota diligenter .ff. de rei vendi. † vbi inquit, ꝙ si testator legauit domū vxori, ꝛ heredes ꝓhibuit ne illā molestarēt in dicta domo, ex talibus verbis vr̄ data licentia accipiendi domum legatā ꝑpria auctoritate, pariter ergo videt̄ dicendum in isto casu, ꝙ in legato istoꝝ alimentoꝝ, ꝛ vsusfructus relicto dn̄e Uirginie, ꝛ cū ipsa sit cōstituta vera, ꝛ legitima administratrix. His (saltem oibus simul iunctis) videt̄ cōcludendū, ꝙ ipsa vsumfructū oium bonorum sibi relictum propria eius auctoritate accipere possit, ꝛ sic de aditione hereditatis non videtur curandum. Laus Deo.

Ego Philippus Decius ꝛc.

SVMMARIVM

1 Uoluntas defuncti obseruari debet.
2 Substitutio facta per verba directa, que ita valere non potest, interpretatur fideicōmissaria.
3 Substitutio in pia causa obliquatur.
4 Institutio vel substitutio facta de hospitali monasterio, vr̄ pia causa post mortem alicuius an sit conditionalis.
5 Hospitale institutū post mortem vxoris adueniente die nō iure directo sed per fideicōmissum capit.
6 Fideicōmissum ex die ꝛ ad diem relinqui potest.
7 Hospitale substitutum post mortem alicuius tertij non instituti, nec honorati, incontinenti, aliter morte illius non expectata, admittitur.
8 Hereditas dari directo potest, ꝛ ꝙ interim institutus, ꝛ substitutus non admittatur.
9 Quilibet nescit, dicere heredem instituo, tamen ex alijs verbis, ꝛ factis institutio inducitur, ꝛ etiam substitutio.
10 Ex vltima substitutione resultat, ꝛ censetur facta prius alia substitutio.
11 Et ex substitutione resultat institutio.

¶ De eadem materia alia subscriptio.

CONSILIVM LXXXVII

Iesu christi nomine premisso, et eius pientissime matris, semperq; virginis Marie, et totius celestis curie presidio postulato, vt cor meum, et intelligentia mea in viam veritatis dirigeret ꝓpositum casum assumpsi, et iuxta ingenij mei exiguas vires diligenter, propensiusq; ꝓspexi, et eum ꝯsideraui cum desup adductis per supra scriptum dñm ꝯsulentem. Et tandem mihi visuz fuit, et vr̃ de iure satis claꝝ, et expeditum dictum hospitale non admitti ad dictam hereditatē, et successionem .d. oliz Julij, donec dña Uirginia vixerit, vel ad scḋa vota trãsierit, ꝓut
1 disposuit, et voluit ipse testator, † cuius voluntas preualere dz, et obseruari iuxta .l. in ꝯditionibus .ff. de ꝯdi. et demon. cũ simi. Cum .n. dictuz hospitale vocatũ fuerit ad successionem, vel hereditatē ipsius Julij post mortē Camilli, et Uirginie, vel post eius trãsituz ad scḋa vota, vtiq; per fideicõmissuz vocatũ censet̃, quantũcũq; ẽt per vba directa substi
2 tutũ fuerit. † sic .n. substitutio ẽt per vba directa facta (que ita valere nõ põt) iterpretat̃ fideicõmissaria. vt .l. ex facto. in ꝑn .ff. ad treb. et .l. filiusfa. §. vt qs hr̃dem. de leg. i. et .l. miles ita .ff. de testa. mili. vt est spãle in milite, ꝙ post tps directo possit substituere, et valeat directo ipsa substitutio, que spãlitas non hz locuz in pia causa ipsa post tps substituta,
3 vt veniat iure directo, imo per fideicõmissum, † cum in pia causa obliquet̃ substitutio, que nõ obliquaret̃ in milite, vt ꝓbat̃ ex ꝯiunctione duoꝝ iuriũ .ff. de vul. et pup. .l. centurio. et .c. si pater. de testa. li. vj. et ita dicit, et tz in indiuiduo Bal. in .d. .l. extraneum .C. de here. insti. ver. vlterius q̃ro testator
4 instit. etc. † vbi q̃uis reprobet opi. Bart. in .d. .l. hereditas ex die .ff. de here. insti. et dicat eã fatuã in quantũ vult, ꝙ institutio, vel substitutio facta de hospitali monasterio, vel ecclesia, post mortē alicuius sit ꝯditionalis, q: i. xxx. ann. posset destrui talis pius locus, vel capite minui per .l. heredita
5 tũ, ver. sic deniq; .ff. ad .l. falci. † Nihilominus ipse Bal. tz, ꝙ hospitale substitutũ nõ capiat iure directo, sed per fideicõmissum adueniẽte die, et non ante, et sic post mortez vxoris etiam in casu suo, in quo post mortem vxoris hospitale erat institutum, qḋ in dicta .q. in fi. vult etiam ibi Corne.
6 † Facit q: fideicõmissum ex die, et ad diẽ põt relinq, vt .d. .l. ex facto. cũ simi. et sic .l. hereditas ex die. cũ simi. non hz lo
7 cum, vbi hr̃ditas relinquit̃ p fideicõmissuz. † Et ꝙ qñ instituit̃, vel substituit̃ hospitale, vel eccl'ia post mortē alicuius, illud tps tanq̃ certuz subducat̃, et hospitale, vel ecclesia in ꝯtinenti admittat̃ ad successionē, ꝓcedit, et hz locũ, qñ instituit̃, vel substituit̃ post mortē tertij, q nõ fuit institutus, nec honoratus aliquo modo in ipsa, vel de ipsa hr̃ditate, et successione, et ita declarat optie Pau. de ca. in .d. .l. hereditatũ, et vult in effectu ipse Bal. in .d. .l. extraneũ, vt pz ex eius dictis .s. relatis, cuius dicta in ꝓcedẽti ver. ad illũ, vlterius q̃ro etc. faciũt in ꝓposito, ꝙ hospitale veniat per fideicommissuz post mortē Uirginie viduãtis. ¶ Cũ itaq; in ꝓposito ipsum hospitale fuerit substi tutũ post mortē .d. Camilli si decesserit sine filijs ltimis, et post mortez Uirginie vxoris testõris, vel si trãsierit ad scḋa vota, cũ cẽseat̃ substitutũ p fideicõmissuz, vt fuit .s. dictũ, et deductũ, nõ est dõm ipm admitti in vita ipsius Uirginie viduãtis ꝯ mentē. et voluntatē ipsius testõris, attẽto maxime ꝙ posito, ꝙ respectu mortis ipsius Camilli, et Uirginie posset dici hospitale vocatũ pure, quasi certũ esset, et sit ipsos premorituros, cũ hospitale nõ moriat̃, et sic certũ sit ꝯditionē oino extiturã durante hospitali substituto p .l. si pupilli. §. sub ꝯditione .ff. de noua. Attñ respectu viduitatis vocatũ fuit hospitale sub ꝯdõne q: ẽ incertũ an, et qñ hz viduare, vel nõ hz viduare, et sic tale tps icertũ hr̃ pro ꝯdõne .l. dies incertus .ff. de ꝯdi. et demõ. nõ .n. ex eo, ꝙ hospitale nõ moriat̃ est certũ hoc de viduitate, ꝓut est certũ illud de morte durãte hospitali, vt de se pz et sub ꝯdõne, vel in tps incertũ (qḋ (vt est dictũ) hr̃ ꝓ ꝯditio
8 ne) nõ ẽ dubiũ, † ꝙ põt dari hr̃ditas ẽt directo, et ꝙ iteritu ıstitutus, vel substitutus nõ admittit̃, vt .l. q filio. et .l. in tps .ff. de here. insti. et .l. filius a p̄re. ij. rñ. de lib. et posth. hr̃ in .l. si ita. §. fi. eo. tit. et in .d. .l. hr̃ditas ex die. et in .d. .l. extraneũ. et vtrobiq; per doc. de rõne dr̃ie inter diẽ certũ, et incertũ, seu ꝯditionē. ¶ Stãtibus ergo ꝓdictis ꝓut stãt, et de iure sunt verissima in casu isto dõm, et ꝯcludendũ est, ꝙ interiz donec vixerit, et viduauerit ipsa Uirginia, habebit, et tenebit bona, et hereditatē .d. sui mariti cuz potestate, et auctẽ amplissima sibi data, et attributa in testamento predicti sui viri in .c. .d. testi. incip. Item che volendo Uirginia sua dõna vidua re etc. Ex vbis huius capl'i satis ꝓbabil'r dici põt attẽto, ꝙ in capl'o substõnis hospitalis refert se testõr ad .s. dcm̃ aliḋ capl'm p illa vba. Et dopo la vita de ditta Uirginia sua dõna vedouãdo, come di sopra etc. ꝙ voluerit ipsaz Uirginiã donec vixerit, et vitã vidualē seruauerit succedere in hr̃ditate ipsius testõris post mortē .d. Camilli, et sic in dcm̃ casum ipsaz ꝑmo substituere, et post eius mortem, vel si trãsierit ad
9 scḋa vota substituere ipm hospitale. † Nec refert, ꝙ nõ dixerit, ꝙ substituerit .d. suã vxorē, q: qlibet nescit dicere substituo, ꝓut al's gl. not. in .l. quotiẽs .C. fa. her. dicit, ꝙ qlibet nescit dicere hr̃dẽ istituo, tñ inducit̃ ex alijs vbis, vel factis instõ, ita ẽt inducat̃ substõ, et inducta cẽseat̃ hoc casu ipsius vxoris post mortē filij ipsius testõris p dcã in .s. .d. .c. .d. testi repetita in .d. seq. .c. instõnis, et substõuis facte in ꝓdcõ testõ accedẽte. ꝙ instõ facta de hospitali post mortē Camilli fcã fuit ẽt post mortē vxoris Uirginie, si viduauerit. nã ex tal'r facta substõne .d. hospitalis vr̃ resultare, ꝙ ipsa Uirginia,
10 dũ vixerit, et viduauerit substituta cẽseat̃. † Et al's hr̃, ꝙ ex vltima substõne resultat, et cẽset̃ facta ꝓus alia substõ, vt .l. titia seio. §. seia libertis. de lega. ij. hr̃ in .l. vel singulis .ff. de
11 vul. et pup. et in .l. p̄r filiã. §. fi .ff. ad .l. fal. vbi late dixi, † et al's ex substõne resultat instõ, vt .l. gallus. in ꝑn. de lib. et posth. vbi post alios dixi, et declaraui, an et qñ sit, et latius in disputatiõe mea. Perusinus qdã etc. in .iiij. dubio, seu qõ. Siue tñ ipsa Uirginia cẽseat̃ substituta (qḋ satis ꝓbabil'r, et iuridice dici põt p ꝓxime adducta) siue nõ cẽseat̃ substituta, sz relicta (ꝓut appet, ꝙ relicta fuit) cũ oimoda ꝑtãte, et auctẽ disponẽdi de bonis ipsius sui viri in vita sua, et dũ viduauerit, dici dz, et ꝯcludi ꝙ hospitale nõ admittat̃ durãte vita, et viduitate ipsius Uirginie, ꝓut ẽt intendũt, et volũt doc. maxime Bal. et Corne. in .d. .l. extraneũ. et Pau. de cast. in .d. .l. hereditatũ. Laus Deo, et Marie semp virgini.

Ego Uincẽtius de berculanis de Perusio. J. U. D. etc.

SVMMARIVM

1 Testatorem vxori sue vsufructum velle legare, sufficit ex verbis testamenti posse colligi.
2 Usufructus legatũ inducit̃ ex ꝓsumpta mẽte testantis p illa verba dõna et madõna cum alijs verbis simul iũctis.
3 Euidens et clarum dicitur, qḋ ex presumpta mente testantis, et coniecturis a .l. inducitur.
4 Qui habet vsufructum rei, dicitur quasi dominus.
5 Usufructus oium bonoꝝ dr̃ relictus, qñ alicui relinquitur, ꝙ vt dñs gubernet, et administret omnia bona.
6 Usufructuarius tenet̃ vti frui, et administrare arbitrio boni viri, et si in aliquo defecit, finito vsufructu tenetur.
7 Inducta ad vnum effectum cõtrarium non debent opari.
8 Legatum fundi ad alimenta non diminuit legatum fundi et dominij per illa verba alimenta cum in fauorem legatarij sint posita.
9 Uerba posita conditionaliter non inducunt dispositionē.
10 Dolo facit quis petere id, quod statim ei a quo petitur, restitui debet.
11 Circuitus euitandi sunt.

¶ De eadem materia per viam allegationum.

CONSILIVM LXXXVIII

Dirigat Dominus verba mea in viam veritatis, et iustitie. Magnifici ac iustissimi Judices licet adducta per Magnificentias vestras contra dominam Uirginiam subtilia sint, et primo aspectu

aspectu concludentia videantur, nihilominus, vbi omnia recte pēsentur eis non obstantibus veritas in contrarium clarissime apparebit. ¶ Et in primis (non discedendo ab his, que alias in consilio dixi) dico, ꝙ immo domine virginie dicitur relictus vsusfructus, ⁊ licet in testamento Julij eius viri nō sint de hoc expressa verba, tamē hoc nō refert,
1 † qꝛ satis est voluntatē posse colligi ex pluribus verbis testamenti simul iunctis, nec reperio aliquem dicentem requiri necessario ꝙ expresse vsufructus requiratur, ⁊ aliter non possit dici relictus, sed (vt dixi) sufficit posse ex verbis colligi, ꝙ testator ipsuȝ relinquere voluerit, vt declarat Alex. in
2 consi. ccxiiij. ponderatis his ⁊c. vj. vol. ¶ † Et licet alias il la verba dōna, ⁊ madōna, o vero massara per se non trahā tur ad legatum vsufructus, ⁊ ita procedant dicta per Cor. in consi. cxij. in fin. ij. vol. ⁊ alia per Magnificētias vestras allegata, tamen si in testamento reperiantur alia verba ex quibus hoc elici possit, omnibus simul iunctis, ⁊ mente te-
3 stātis considerata inducitur legatum vsufructus, † ⁊ satis dicitur euidens, ⁊ clarum, ꝙ ex presumpta testantis mente ⁊ coniecturis a. l. inducitur. l. licet imperator de lega. j. vbi Bar. ⁊ alij docto. ⁊ l. si quis locuplex. ff. de manumis. test. At in casu nostro si verba omnia testamenti, ⁊ mentem testantis inspexerimus certe apparebit clarissima voluntas testatoris, vt domina Virginia dicatur relicta vsufructuaria, prout plene in consilio deduxi. Et maxime hoc demonstratur ex illis verbis testamēti, ma come patrona gouerni, ⁊ administri durante la vita sua tutti li suoi beni ⁊c. oportet enim ꝙ illa verba come patrona, vel sint veritatis expressiua, ⁊ sic dicatur vere domina, vel importent quādā similitu-
4 dinem dominij quod est per vsumfructum, † ille enim qui rei debet vsumfructuȝ dicitur quasi dominus rei, vt. l. in vēditione in princi. ⁊ ibi gl. ff. de bon. aucto. iud. pos. ⁊ l. iiij. cū ibi not. ff. de vsufru. ⁊ hoc eo presertim dicendum est pro-
5 pter illa verba gouerni, ⁊ administri tutti li suoi beni, † naȝ quando alicui relinquitur, ꝙ vt dominus gubernet, ⁊ administret omnia bona, dicitur relictus vsusfructus omnium bonorum, prout singulariter declarat Pau. de ca. in consi. xx. ad primum breuiter respondeo, in prin. ⁊ dixi in consilio meo, ⁊ eo maxime in casu nostro hoc procedere debet propter illa verba durante la vita sua, per que verba videtur testator eam dispositionem fecisse, que sui natura, protenditur vsqȝ ad exitū vite, ꝙ proprie cadit in vsufructu, vt in. §. finitur insti. de vsufru. non enim conuenirent illa verba si testator habuisset respectum solum ad tutelam, vel curaȝ, vel aliam administrationem filij, ⁊ bonorum eius, quia talia officia pubertate, vel perfecta etate filij finirentur, vt insti. quib. mod. tut. fi. in prin. ⁊ insti. de curat. in princi. ⁊ ita est de intentione Alexā. in d. consi. ccxiiij. circa fin. ⁊ ex his est responsum ad primum motiuum Magnificentiaruȝ vestraruȝ. ¶ Nec ob. quod secundo loco dicitis vsumfructū non posse dici relictum eo quia testator ita videtur declarasse dum dixit, come volgarmente si dice donna, ⁊ madōna, attento, ꝙ ex vulgari vsu, ⁊ sensu illorum verborum nunꝗ̄ inducitur legatum vsusfructus. Quoniam respondetur, primo, ꝙ isto vulgari sensu, ⁊ vsu istorum verborum nō constat, imo videtur, ꝙ importent vsumfructū, ⁊ ita vulgus oppinatur, ⁊ sepissime ab idiotis personis ita percepi, ⁊ licet qñ filij sunt instituti, nō importent talia verba nisi alimē ta, ⁊ preeminentiam, tamen hoc est per interpretationeȝ in curia Bulgari approbatam, vt traditur in. l. titia. §. titia de lega. ij. ⁊ vulgus maxime ita responderet, quando dr̄ (prout in casu nostro) durante la vita sua, non. n. aliud apud vulgares illa verba importarent, nisi ꝙ ipsa dum vixerit, sit domina, ⁊ patrona, ⁊ libera administratrix omniū bonorum. ¶ Vel secundo respondetur (posito, ꝙ illa sola verba per se hoc vulgariter non importarent) vt dicunt Magnificētie vestre, qñ dicimus fuisse legatum vsumfructū, non ex illis verbis tantū percipi, sed ex his, que postea subsequunē, dum dicitur, ma come patrona gouerni, ⁊ administri, tutti li suoi beni durāte la vita sua ⁊c. prout. s. deduxi, ⁊ plenius in consilio declaraui, ad qd̄ me remitto. ¶ Nec ēt ob. ꝙ testator noluerit dñam virginiam teneri ad reddendā aliquaȝ rationem sue administrationis, quod non dicitur conuenire vsufructuarie, cuȝ illa sit libera ab omni ratione reddenda, eo ꝙ esset domina omniuȝ fructuum. Quoniam respondetur primo, ꝙ imo etiam vsufructuarie posset talis liberatio
6 conuenire, † nam ipsa vsufructuaria tenetur vti frui, ⁊ administrari arbitrio boni viri, ⁊ vbi in aliquo defecerit finito vsufructu tenetur iuxta titu. ff. vsu. queād. cau. ⁊ ea que traduntur in prin. insti. de vsufru. ¶ Vel secundo respondetur ꝙ ista liberatio pōt ꝯuenire eo ꝙ per interpretationeȝ. l. in curia bulgari approbatam licet ei esset relictus vsufructus quo ad vim verborum, tamen propter filium institutum dicitur solum ei relicta quedam preeminentia, ⁊ antiqua administratio, quam tpe testatoris habebat, ⁊ ēt alimenta per se ipsam percipienda in eius administratione, ⁊ huius administrationis talis qualis esset voluit testator, ꝙ teneretur reddere rationem. ¶ Tertio etiam responderi pōt, ꝙ licet ei esset relictus vsufructus, ⁊ ita verba importent, tñ fuit ēt relicta tutrix testamētaria (que simul esse possunt) ⁊ eam voluit liberare a redditione rationis administrande tutele, ⁊ consequenter optime. s. liberatio conuenit, licet testator intenderit ei relinquere vsumfructū. ¶ Potest etiaȝ ⁊ quarto responderi, ꝙ cum satis aperte demonstretur testatorem voluisse relinquere vsumfructum non debet hoc
7 tolli ex predicta liberatione, † qꝛ cum illa per testatorē fuerit apposita in fauorem domine Virginie nō debent quicꝗ̄ operari in eius damnū, iuxta. l. quod fauore. C. de legi. ⁊ sic non debent diminuere quo ad intentionem, ⁊ verba testan
8 tis legatum vsufructus † sicut qñ dicitur lego fundum ad alimenta non dicitur diminutū legatum fundi, ⁊ dominij ꝑ illa verba alimenta, cum sint posita in fauorem legatarij, vt tradit Bar. in. l. iiij. in pn̄. ff. de adim. lega. ⁊ tradit in simili Alex. in. d. ꝯsi. ccxiiij. iij. col. vſi. ⁊ vbi dicta vba. ¶ Nūc deuenio ad id qd̄ dñt Magnificētie vestre, ꝙ verba illa, do po la vita di virginia sua dōna vedouādo, come disopra ⁊c.
9 non possunt inducere dñaȝ Virginiā vocari, † qꝛ sunt posita conditionaliter, ⁊ propterea non dicuntur disponere. l. si quis sub conditione. ff. si quis obmis. cā test. dico enim ꝙ Magnificentie vestre debent in primis aduertere, qꝛ non dicimus simpliciter, ꝙ ex illis verbis dñe Virginie sit relictum aliquid, sed ꝙ ei dicit̄ relictus vsusfrctus pp̄ alia verba testamenti latissima de quibus. s. diximus, ⁊ consequenter cū illa sit a testatore honorata, ꝙ dȝ expectari mors eius vt sit locus cū effectu substitutiōi de hospitali facte, qꝛ si nō expectaret̄, p̄iudicaret̄ dñe Virginie, cuius vita fuit ꝯsiderata, vt interi ipsa viduādo gauderet, ⁊ frueret̄ bōis, vt plene in consilio dictum fuit. ¶ Nec est verum, ꝙ requiratur eum de cuius vita agitur, esse expresse a testatore institutuȝ ⁊ alias nihil sit habiturus, nec istud dicit Pau. de ca. in. l. hereditatum in fi. ff. ad leg. falci. sed satis est eum a testatore aliquo modo vocatum fuisse, ⁊ in aliquo honoratuȝ, nā tunc si hospitale ad aliud tale vocetur post mortem predicti honorati, debet omnino expectari mors eius, nec tēpus de medio subducitur, ⁊ hoc est qd̄ voluit Pau. in. d. l. hereditatum, ⁊ declarat Cor. in. l. extraneum. C. de here. insti. ¶ Et qd̄ Pau. de ca. ibi dicit de instituto loquit̄ gratia exempli, ⁊ vis stat in eo, vtrum subducere tempus de medio preiudicet ei post cuius mortē hospitale vocabatur, qꝛ tūc semper mors expectat̄, ne ille preiudicetur. Unde cum in casu nostro non expectare morteȝ domine Virginie esset ei maximū preiudiciū dicendū est tp̄s non esse de medio subducenduȝ, preiudicaretur enim in eo, ꝙ illa priuaretur iure ⁊ cōmoditate vtendi, ⁊ fruendi eidē relictis donec in viduitate vixerit per predicta. ¶ Ad id autem, quo vltimo loco dicunt Magnificentie vestre hospitale omnino immittendum in possessione, etiaȝ ꝙ domina Virginia sit vsufructuaria, qꝛ illa dȝ habere vsumfructum ab ipso hospitali iuxta doctrinā Bar. ⁊ Bal. qui hoc apertius ponit, in. l. ⁊ si cō
10 tra tabulas. ff. de vulga. ⁊ pupil. † Respondetur, ꝙ ex quo dña Virginia reperitur in illa possessione rerum que vsufructuarie competit, non debet ea priuari, vt statim sit postea eidem restituenda, ⁊ consequenter potest dici, ꝙ hospitali petenti, vt petit, obstet exceptio illa dolo facit petere, quod restitui ei debet a quo petitur, vt. l. dolo facit. ff. de exceptio.
11 dol. facit in argumentum. l. qui sic soluit. ff. de solu. † vt igit̄ circuitus iste euitetur iuxta. l. dominus testamento, ⁊ ibi no. ff. de condi. indeb. concludendum videtur non esse alteran-

das possessionem quam habet domina Virginia, nec oportet vt detur hospitali, ex quo eam statim deberet eidem domine Virginie restitui. ¶ Et hoc eo maxime dicendum vr, qr domina Virginia ita libere pot vti frui, vt per hospitale nunq̃ possit aliqua ratio, vel cōputus ei reuideri ꝛ per q̄ns nec aliquod inuentarium confici, vt patet in testamento in illis verbis, non vole che per li suoi heredi se li possa vedere conto alcuno ꝛc. que verba cum sint generalia important, seu comprehendunt ēt inuentarij confectionem, qr q omne dicit nihil excludit. c. si romanoꝝ. xix. distinctione, ꝛ l. iulianus in prin. de leg. iij. cū similib. ¶ Hec paucula raptissime ad iustitie obseruantiā scripsimus, que libenter suppletioni, ꝛ correctioni Magnificentiarum vestrarum subicimus, qbus me ipsum, ꝛ misellā hanc viduam, viro simul, ꝛ filio orbatā ꝓ iustitia comēdamus. Laus Deo. E. M. V.
Uti filius Maria. Soci J. V. D.

CASVS

¶ Leo papa. x. motu proprio, ꝛ ex propria sua liberalitate concessit Reuerendissimo quondam Cardi. grimāno licentiam testandi de bonis, que ad eum peruenerant de redditibus ecclesiarum, ꝛ beneficiorum ecclesiasticorum, prout latius in bulla apparet, cuius copia transmittitur.
¶ Qui Reuerendissimus Cadi. paulo post de mense octobris. M. D. xx. viuente adhuc summo Pontifice leone. x. suū cōdidit solēnissimū testm̄ vtens licētia iam sibi concessa.
¶ Deinde post mortem Leonis sedente Adriano sexto de mense Septembris. M. D. xxiij. Reuerendissimus prefatus Rome existens, ꝛ in vltima sua infirmitate constitutus nouū dr̄ condidisse testamentū diuersum a p̄mo, in quo asserit inter cetera se testari de licentia adriani sexti Pontificis Maximi cuius testamenti copia trāsmittitur.
¶ Istud scdm̄ testm̄ non fuit scriptū manu notarij, sed episcopi sibiniensis q ēt vt testis interfuit, ꝛ cui nōnulla in. d. testamento reliquit, ꝛ in eodem fuerunt adhibiti quidam alij testes quoꝝ quidā similiter fuerūt legatarij in. d. testamēto.
¶ Queritur modo, vtrum illud scdm̄ testamentū de iure subsistat? ꝛ petitur consilium pro parte negatiua pro qua iam consuluerunt excellentissimi ac tempestate nostra primarij Jureconsulti. d. Philip. Deci. d. Caro. ruinus, ꝛ. d. Francis. de cur. ac etiam alij clarissimi docto. Italie.

SVMMARIVM.

¶ Legatarius an, ꝛ quando possit esse testis in testamēto.
¶ An valeat testamentum Cardinalis velut cū licentia pape factum, si licentia non probatur.
¶ Et vtrum gratia testandi a papa cōcessa intelligatur tantum de primo testamento, ꝛ an expiret morte concedentis ante testamentum conditum.

1 Uoluntas hominis est ambulatoria vsq; ad extremum vite spiritum.
2 Clericus regulariter de rebus ad ecclesiam pertinentibus testari non potest.
3 Licentia concessa clerico testandi de rebus ecclesia. an intelligatur de primo testamento.
4 L. boues. §. hoc sermone. ff. de verb. signi. procedit, qn̄ ille primus actus est validus, alias secus.
5 Testamētū per mortem confirmationem recipit.
6 Testandi priuilegiū debet secundum ius cōe interpretari.
7 Gratia a papa simplr̄ ꝯcessa, re ēt integra, eius morte non extinguit, nisi ad eius beneplacitū esset concessa, qr tunc vna cū beneplacito morte concedentis extinguitur.
8 Testes quattuor de iure canonico in vrbe Romana sufficiunt ad testamenti confectionem.
9 Testm̄ nō vitiat, ex eo ꝙ testibus in eo adhibitis aliqd sit relictum, vel ei qui testamētū dictabat, vide. j. nu. 12.
10 Testes in testamentis debēt esse omni exceptione maiores.
11 Testis habēs interesse in testamento non est idoneus.
12 Legatarius pōt esse testis in testō qn̄ fides testamēti nō ꝯsistit in dictis testiū, sz in fide publici instri, ꝛ sic tabelliōis.
13 Una presumptio, aliam, si sit fortior tollit.
14 Legatarius non est idoneus testis, qn̄ tota fides instrumēti in dictis testiū cōsistit, qr instrumentum nō est publicū.
15 Itē nec qn̄ non est alr̄ legatū habiturus, ꝙ si testm̄ valeat.
16 Testimonium in causa propria est prohibitum.
17 Que in consequentiam veniunt attendi non solent.
18 Prosoneta procurator, ꝛ alij habentes affectionē ad causam preter spem cōmodi non sunt idonei testes.
19 Procurator in principali causa remouetur a testimonio, ēt in causa appellationis, etiam si fuerit reuocatū mādatū.
20 Instrumentum publicum si extat ei fides adhibetur licet testes sint mortui ob fidem notarijs prestitam.
21 Testamentum non habens publicam scripturā, si mortui sunt testes ex defectu probationis ruit, nisi prius fuerit dictum testamentum publicatum.
22 Ex testamento non scripto per notarium heres hereditatem adire non potest, nisi publicetur.
23 Testator qn̄ aliquid disponit super aliqua credulitate si qd̄ credebat sit falsum dispositio illa non sortitur effectum.
24 Faciendi aliquid facultatem habens nō iure suo sed alieno si semel illud facit valide, vel inualide, non pōt amplius in eo se intromittere.
25 Judex delegatus, qui non iure suo, sed alieno habet iudicare, si semel iudicauit, vel bene, vel male, iterum iudicare non potest.
26 Elligendi habens facultatem non iure proprio, sed ab alio sibi concessam, si semel etiam inutiliter elegerit, amplius elligere non posset.
27 Testandi licentia a papa habēs de rebus ecclesiasticis, si semel fecit testamentum, etiam inualidum amplius non potest testari.
28 Testandi licentia de rebus ecclesiasticis est quedam dispensatio cōtra ius commune, ideo est stricte interpretanda.
29 Papa licentiam testandi de rebus ecclesiasticis sine causa concedere non potest.
30 Testandi facultatem habēs de iure cōi vel ex priuilegio nō odiose concesso, potest totiēs quotiens voluerit testari.
31 Clericus habēs licentiā testandi de rebus ecclesie nō tamē poterit codicillari, licet qui potest testari, potest etiam codicillari.
32 Dispositio hominis quando fit contra ius cōmune contra actum reiterabilem de primo actu tm̄ intelligi debet.
33 Bona ecclesie dicuntur esse Dei.
34 Pontificis tribunal est vnū tribunal cum Deo quo ad legitimam administrationem.
35 Causa alicuius gratie quando non durat, post mortem concedentis, extinguitur.
36 Liberalitas pape morte extinguitur, idē in eius bn̄placito.
37 Gratia simpliciter a summo pontifice emanata illa expirat mortuo pontifice, si eā recipiens ea nōdum vti ceperat.
38 Ueritas semper solet esse in ore Bartoli.

CONSILIVM LXXXIX

Dirigat Dominus verba mea in viam veritatis, ꝛ iustitie. Magna ꝑfecto visa est prima fronte dubitatio presentis consultationis, cuilibet enim videretur predictum testamentum de iure 1 subsistere, ꝛ tollere primum, † nam cum ambulatoria sit vltima voluntas vsq; ad extremum vite exitum. l. iiij. ff. de adi. leg. ꝛ. l. cū hic status. §. ait oratio. ff. de don. inter vi. ꝛ vxo. cum similibus. pro regula traditur, vt precedens testm̄ per sequens tollatur. l. si quis priore. ff. ad trebel. cum vulgaribus, 2 † nec videtur obstare, ꝙ Cardi. vti clericus de rebus ad ecclesiam pertinentibus testari regulariter non potest, vt. c. j. c. cum in officijs, ꝛ. c. qr non extra de testa. Quoniam Reuerendus prefatus Cardi. grimanus illud secundum testamentum fecit ex licentia, ꝛ concessione sūmorum pontificum Leonis. x. ꝛ adriani sexti, vt in ipso testamento dr̄, ꝛ de licentia per Leonē. x. concessa clare constat per literas 3 eius publicas in formam breuis. ¶ † Et si dicatur, ꝙ tempore secūdi testamenti gratia per Leonem cōcessa iam euanuerat, tū ex cōfectione primi testamēti quasi ꝙ talis gratia, ꝛ licentia tm̄ de p̄mo testamento intelligatur argumento. l. boues

to.l.boues.§.hoc sermone.ff.de ver.signi.tuz ēt per mortez ipsius Leonis.x.q illud s3 testm̄ precessit, vt sic morte ꝯcedentis dicaꝛ expirasse argu.c.si gratiose de rescrip.lib.vj.
4 † Responderi pōt ad p̄mū ꝙ ille.§.hoc sermone, ⁊ eius regula procedit qn̄ ille primus actus de se est validus, ⁊ sortitur effectum prout ibi cōtingit de nuptijs, nā ille prime nu
5 ptie intelliguntur valide, ⁊ effectuales, alias secus esset, † sed i casu nr̄o illud p̄mū testm̄ nō fuit effectuale, nec recepit cōfirmationē sui, cū illud fiat p mortē, vt in.c.cū marte de celebr.mis.ergo vr̄, ꝙ in eo nō fuerit cōsūpta grā p Leonē.x.
6 ꝯcessa, † ⁊ maxime qꝛ tale p̄uilegiū testādi d3 iterpretari s3 ius cōe arg.l.si qn̄.C.de inof.test. ⁊ p ꝯn̄s.d.Reuerendissimo Cardi.licuerit testari, ⁊ testm̄ mutare put l3 oibus valētibus testari cū ambulatorie ⁊c.vt iā dcm̄ est. ¶ Ad scdz
7 vero r̄nderi pōt, † ꝙ veritas, est ⁊ p regula tradiꝛ, ꝙ grā a sūmo pontifice simpl'r ꝯcessa morte eius nō extinguiꝛ ēt re integra, vt est tex.⁊ ibi tradūt doc.in.c.si sup de offi.dele. lib.vj.nisi tñ esset ꝯcessa ad b̄nplacitū pōtificis tūc.n.vna cū ipso b̄nplacito morte cōcedētis extingueret, ⁊ ita pcedit.d.c.si gratiose. ¶ Nec ēt vr̄ obstare prefato.ij.testō, ꝙ in eo nō interuenerint.vij.testes, sed tm̄ q̄tuor, nec ꝙ ex eis
8 aliq̄bus fuit aliqd in eo testō relictū, † qm̄ r̄nderi pōt quo ad p̄mū ꝙ cōis opinio oium est, ꝙ in vrbe romana vbi fuit ꝯditū assertū testm̄ de iure canoni.sufficiūt q̄tuor testes iuxta no.doctrinā Spe.in tit.de instr.edi.§.cōpēdiose v̄.itē p ius cano.⁊ plene tradit excel.doctor cōpater me⁹.d.Phi. Deci.in cōsi.cclxxxiiij.viso pūcto.iij.col.ver.sed tñ his nō
9 obstātibus. ¶ † Quātū vero ad s̄m r̄ndeꝛ, ꝙ ex eo nō viciaꝛ testm̄, ꝙ i eo testibus adhibitis aliqd relictū fuerit, vel ei q testm̄ dictabat, vt in.§.legatarius instit.de testa.⁊.l.dictātibus.C.eo.tit. Ista sunt q̄ me in hāc pte plurimū inclinabāt, ⁊ diu ancipitem detinuerunt. ¶ Uerūtñ eis nō obstantibus maturius omnia animaduertendo ex his q̄ ppo nunꝛ ꝯriā sn̄iam arbitror posse defendi, videlicet ꝙ p̄dictū s̄m testm̄ de iure nō subsistat maxime ex.ꝭ.scriptis. ¶ Et p̄mo vr̄, ꝙ ex se ipso hoc assertum s̄m testm̄ inualidū appa
10 reat ex defectu numeri testi, † nā esto, ꝙ i vrbe romana sufficiāt.iiij.tñ illi debēt eē oi exceptiōe maiores, ⁊ tales, vt eis de veritate, ⁊ validitate testamēti deponentibus fides sit p̄stāda, vbi de ea ageret put in casu nr̄o ꝯtingit, vt est clarū. Sed sic est, ꝙ ex quatuor testibus in hoc testō scriptis duo nō sunt oi exceptione maiores neq3 sunt admittendi super validitate, ⁊ veritate testamēti, vt mō dicā, ergo sequiꝛ p̄dictū testm̄ de iure substineri nō posse. ¶ Hoc aūt ꝙ duo nō sint idonei pbaꝛ, qm̄ in isto asserto testō repiꝛ, ꝙ duobus ex
11 testibus est factū legatū † pp qd dico, ꝙ nō erūt idonei testes, cū sint legatarij, ⁊ circa ppriū iteresse eēnt testificaturi per regulā.l.omnibus.C.de testi.cū simili. ¶ Ne ob.d.l.dictātib⁹, ⁊.d.§.legatarius⁊.l.q testō.ff.de testa. i p̄n.qb⁹clare dr̄ legatariū posse adhiberi in testē.i testō qm̄ p resolu
12 tione aduertēdū est. ¶ † Quia aliqn̄, ⁊ p̄mo fides testamēti non cōsistit in dictis testiū simpl'r, s3 ēt in fide instrumenti publici, ⁊ sic tabellionis, q illud scribit ⁊ tūc legatarius pōt esse idoneus testis, ⁊ pcedūt iura p̄allegata ea rōne, qꝛ cuz suspitione fideitestiū simpliciter ex.d.l.oibus, ꝯcurrit ex aduerso maxima fides notario, ⁊ instrumento publico prestita
13 pp quā ois suspitio elidiꝛ † cū vna presumptio tollat alia, si illa sit fortior, vt.l.diuus cū glo.ff.de in inte.resti. ⁊.l.fi.C.d calum. ⁊ tradit Azo.in sūma.C.de pba.ij.col. ⁊ ex duab⁹ rōnibus inuicē pugnātibus illa q̄ p̄ponderat, debeat attendi, vt.l.hi q accessionis.ff.de fideiusso. ⁊ maxime, qꝛ l3 legatarius ex validitate testamēti ptēdat interesse nō tñ h̄ venit p̄ncipaliter nō.n.cū eo negociū testamēti dr̄ agi, sed inter testatorē, ⁊ h̄rdē.vt dr̄ in.d.§.legatarius, qn̄ ergo de testamēto extat scriptura tabellionis, ⁊ publicū instr̄m, legatarius dr̄ idoneus testis, ⁊ iste nō est casus noster qꝛ de hoc asserto.ij.testō nō ꝯstat aliqd publicū instr̄m, nec scriptura nota
14 rij. ¶ † Aliqn̄ vero, ⁊.ij.fides testamēti tota ꝯsistit in.d.testium, qꝛ nō est publicū instr̄m, ⁊ scriptura notarij, cui fides adhibeaꝛ, ⁊ tūc si legatarius oino sit cōsecuturus legatū (valeat testm̄, vel ne) puta qꝛ in testō sit cl'a codicillaris, q̄ p.v. testes nō legatarios pōt pbari, ⁊ tūc simpl'r legatarius erit idoneus testis, cū nō ptēdat iteresse aliquo modo, ex quo in oēm euētū valeat vel nō testm̄, est habiturus legatū, ⁊ sic nō ē aliqd, qd ei⁹ fidē diminuat, nec iste ē cas⁹ nr̄, qm̄ l3 i testō isto repiaꝛ cl'a codicillaris, tñ dēptis illis testib⁹ legatarijs
15 nō remanēt tot, q sufficiāt ad pbationē codicillor. ¶ † Aliqn̄ vero, ⁊.iij.testis legatarius non est aliter habiturus legatū, q̄3 si valeat testm̄ put pprie est casus nr̄, cū remotis illis duobus legatarijs.fideicōmissa ex clausula codicillari p bari nō possint, ⁊ tūc legatarius nō est idoneus testis, nec p eū poterit pbari testm̄, ista distinctio, ⁊ ꝯcl'o in vltimo casu est de mēte Jo.andr.⁊ Simon.vicētini in.c.insup extra de test.dū dn̄t ꝙ tali testi nō adhibeꝛ oimoda fides, hāc opinionē t3 Jmol.in.l.q testō.ff.de testa, ⁊ eā expresse ponit abbas plene examinās in.d.c.insup.v.col.v̄.hr̄ puto ⁊c.quā ēt seqꝛ ibidē Fely.in.vj.col.v̄.limita tñ p̄dcā, ⁊ hāc opinio. ⁊ distinctio.p̄dictā seqꝛ ēt vberrimus doc.And.bar.in ꝯs. lviij.Clemētissimi Dei.ix.col.in p̄n.j.vol.q̄ vr̄ multū rōnabilis, cū nō ꝯueniat eū admitti ad aliqd pbādū, ex quo cō
16 modū sperat, qd al'r h̄re nō posset † videreꝛ.n.tūc admitti ad testificādū i ppria cā, qd est phibitū, vt.d.l.oibus.C.de testi.cū simi. ¶ Nec sufficit dicere, put multi dicebāt, ꝙ nō
17 agiꝛ p̄ncipal'r d eius cōmodo, s3 in ꝯñtiā† ⁊ ea, q̄ veniūt in ꝯñtiā n̄ solēt attēdi.l.si qs nec cāz.ff.si cer.pe. Qm̄ satis est vt qs repellaꝛ a testimōio, ꝙ hēat affectionē ad cāz ēt pter
18 spem cōmodi † vt videmus in p̄soneta, pcuratore, ⁊ similibus q(nullum sperātes ꝯmodū) qꝛ v̄osil'r habēt affectionē ad cām, repelluntur a testimonio in cā i q̄ fuerūt p̄soneta vel pcurator, vt tradit Bar.post gl.in.l.deferre.§.idē decreuerūt.ff.de iur.fis.⁊ in.d.l.oibus, vbi ēt Bald. facit.c. roma
19 na de test.lib.vj.† vbi pcurator in cā p̄ncipali remoueꝛ a testimonio ēt in cā appellationis pp p̄sumptā affectionez, Et adeo pcurator repelliꝛ, vt nec si fuerit reuocatū mandatū admitti possit, vt Dn̄i de rota determināt in decisione. cxxvj.in nouis, ⁊ de prosoneta tradūt Ant.de but. ⁊ Jmo. in.c.cū a nobis de testi.cū simi.vt scribit Jas.in.d.l.dictantibus.C.de testa.si igiꝛ, vt ibi dicit Jas.isti pp verosimilē affectionē ad cām ēt sine spe cōmodi repelluntur, fortius legatarius debet repelli, cū pp ꝯmodū legati dicaꝛ h̄re affectionē ad cām, qd tñ s̄m semper intelligo, qn̄ aliter legatū non erat habiturus, nisi mediāte sua depositione, ⁊ testm̄ nō ꝯstebat in publica scriptura put est casus nr̄, ⁊.s̄.dictū fuit. ¶ Et p ista distinctiōe, an de testō extet publicū instrumen
20 tuz, vel ne considero. † Pone ꝙ testes, sunt mortui, certe si extat publicū instrumētū, ei fides adhibeꝛ absq3 eo ꝙ testes examinenꝛ, ⁊ hoc solū pp publicā fidē notarijs p̄stitā vt ē gl.singularis cōiter approbata i.l.ij.in p̄n.vbi Bar. ⁊
21 alij.ff.quēad.testa api. † si vero de testō nō extat publica scriptura testamētū nō pbaꝛ sine exp̄ssa testiū depositione, ⁊ ideo illis mortuis ruet testamētū ex defectu pbationis, nisi p̄us fuerit.d.testamētū publicatū, vt tradiꝛ in.l.publicati maxie p Jas.i.j. ⁊.ij.col.C.de testa.ex cuius dictis tota ista ꝯsideratio pbaꝛ. ¶ Ex p̄dictis itaq3 seqꝛ ꝯclusio, ꝙ in pposito casu testes qbus fuit legatū, nō sunt idonei ad testificandū sp veritate ipsius testamēti ⁊ p ꝯn̄s remanet istū s3 testm̄ sine testibus ad illud reqsitis merito nō valet, nec ex eo'adiri pōt hereditas, ex quo publicari nō pōt, vt.d.l.publicati cū mā ⁊ declarat Barba.in.d.ꝯs.lviij.x.co.ver.⁊ ēt
22 si qspiā opponit, vbi exp̄sse dt † ꝙ ex testō nō p notariū scripto nō pōt h̄rs h̄re h̄reditatē, nisi publiceꝛ, seqꝛ ergo ꝙ p istud non tolliꝛ p̄mu3 testm̄ solēnissi. factū p.d. bone memorie Reueren.Cardinalē.vt in.§.posteriore.cuz similib⁹. institut. de testa. Et hoc solū ⁊ reale fundamentum sufficeret ad infringendum.d.assertū s3 testm̄. ¶ Scdo p̄ncipal'r ad nullitatē huius.ij.testamēti pōt adduci aliud fundamētuz qꝛ vr̄ ꝙ fuerit factū absq3 aliqua licētia summi pontificis, quo posito clar ē, ꝙ nō valeret quo ad bona ecclesiastica, seu quo ad.d.Reuerē.ex redditibus ecclesiar pueneru͂t vt est tex.in.d.c.cū in officijs cū simil.de testa.qd aūt defuerit talis licentia pbaꝛ in primis, qꝛ in.d.testō asseriꝛ lniaz p̄dicto Reueren.Cardi.a Leone.x.cōcessaz fuisse ꝯfirmatā ab Adriano sexto tūc viuēte s3 hoc vr̄ falsuz, qꝛ nunq̄3 ab Adriano talis lnia fuit ꝯfirmata, ergo seqꝛ, ꝙ Reueren. Cardi.p̄fatus in eo decipiebatur, ⁊ sic nō habebat eā lniaz quaz credebat. ¶ Et hoc valde ꝯsiderandū est, qm̄ ex hoc vr̄ tale testm̄ nō valere nedū ex defectu licētie Adriani.vj.
23 s3 ēt ex defectu voluntatis testōris † Naz qn̄ testōr aliquid

disponit sub aliqua credulitate, si qđ credebat demonstraẗ falsuz, dispositio illa nõ solet sortiri effectũ. puta ꝙ instituat aliquẽ, tanq̃ filium, heredẽ, q postea probaẗ nõ filius, nam tunc talis institutio nõ valet, vt probaẗ in. l. si pater tuus, ꝛ ibi tradunt oẽs doc. C. de here. institu. ¶ Et si dicatur, ꝙ ibi filiatio credita p testõrez fuerat causa institutionis nõ sic in casu nostro vr̃ de lnia Adriani credita p Reueren. card. respondeẗ, ꝙ imo vr̃, ꝙ fuerit cã. d. testamenti, nã cum esset Reuerẽ. prefatus vir sciẽtia, ꝛ prudentia eminẽtissimus, ꝛ sume bonitatis, procurasset q; habere licentiaz ab Adriano, illud non inconsulte fecit, sed ea mente, vt ea obtenta testari possz, ꝛ ea ñ obtẽta a testõ abstineret, vñ cũ postea testãdo dicat id facẽ ð lnia adriani pape, q̃ hr̃e credebat, p̃suñt in. d. licentia credita intẽtionẽ suã fundasse, vñ cũ licẽtia illa deficiat, vr̃ ꝙ debeat deficere ẽt testãdi volũtas, ꝛ sic tale testm̃ sub illa credulitate factũ de iure nõ subsistat ex p̃sũpta volũtate. d. quõdaz Reueren. cardi. ¶ Nec dicaẗ sufficere, ꝙ extet, ꝛ probeẗ licẽtia p Leonẽ. x. cõcessa, qñ dicẽdũ vr̃, ꝙ pp illã solã nõ fuisset motus ad testandũ Reuerẽdis. p̃fatus credẽs eã extinctã (vt forte tunc erat) alioqn frustra ab Adriano reqsiuisset talẽ licẽtiã, ꝛ in ea credita testamentũ suũ fundasset, ꝙ nõ est credẽdũ i tanto viro. ¶ Sed vlterius ꝛ scðo ꝯsiderari põt, ꝙ nec ex tali licẽtia Leonis. x. hoc scðm testm̃ vr̃ posse ꝯualidari, illa. n. vr̃ ꝙ iaz esset extincta, qñ. d. scðm testm̃ factũ fuit. Et hoc ex duplici capite. ¶ Primo ex eo, qꝛ Reueren. Cardi. p̃fatus illa licẽtia sibi ꝯcessa iã vsus fuit, dũ ꝯdidit suũ primũ solẽniss. testm̃ pp qð

24 talis lnia, vr̃ extincta, ꝛ istud dupl'r ꝓbari vr̃. ¶ † Primo qꝛ qñ aliqs potest aliqđ facere nõ suo iure, sed iure alieno pp auctoritatẽ sibi ab alio ꝯcessaz, si semel illud fecit valide vel inualide nõ põt amplius in eo se intromittere, ꝛ dr̃ au-

25 ctoritatẽ, ꝛ licentiã sibi datã cõsumpsisse, † vt patet in iudice delegato, q cũ nõ suo iure, sed alieno iudicare dẽat, si semel iudicauit ẽt ꝙ male, ꝛ inutiliter iudicauerit, iterũ iudicare nõ põt, vt tradunt doc. post gl. in. l. iudex postea. ff. de

26 re iudi. † sic ẽt videmus in eis q habent potestatẽ eligẽdi nõ iure ꝓprio, ſʒ sibi ab alio ꝯcessã, si semel elegerint ẽt ꝙ inutiliter, amplius eligere non possent, vt per Barto. in. l. serui electione in p̃n. ff. de le. j. ꝛ in. l. ij. ff. de opt. le. ꝛ hãc reł'az plene post Alber. ꝛ alios tradit Jas. in. l. q p salutẽ in. ij. not. ff. de iureiu. sed sic est in ꝓposito, ꝙ Reueren. cardi. p̃fatus facultatẽ testãdi nõ hẽbat suo iure, sed iure alieno hoc est ex li-

27 cẽtia, ꝛ auctoritate a sũmo Pontifice ei ꝯcessa, † igiẗ seqẗ ꝙ cũ iaz semel testatus fuerit, ẽt si male fuisset testatus, non debuit posse itex testari, q̃q̃ (vt vex fateamur) optime, ꝛ sapientissime, ꝛ maxĩa, ac matura ꝯsideratione fuerit factũ. d. p̃mũ testm̃ vt ex facie, ꝛ lectura eius apparet. ¶ Secundo hoc idẽ suaderi põt, qꝛ vr̃, ꝙ p̃dicta licẽtia testandi dẽat in-

28 telligi, ꝛ restringi ad p̃mũ testm̃ tm̃, hoc mõ deducẽdo, † naz talis lnia dr̃ qđdã dispẽsatio ꝯ̃ ius cõe, vt est notũ, ꝛ ꝓpea dr̃ odiosa, ꝛ stricte interpretãda, ꝛ adeo, vt voluerit Abb. in. c.

29 cũ oẽs de test. col. xxiiij. ver. hoc p̃misso ꝛc. † ꝙ papa talẽ licẽtiã sine iusta cã ꝯcedere ñ possit p rõnes adductas p eũ, ꝛ idẽ secutus est And. barb. in. d. c. cũ in offi. v. col. de testa. in v̄. ſʒ ope p̃tiũ est videre, ſʒ de Ab. vbi. s̄. nõ faciat mẽtionẽ. ¶ Et licet videamus ꝯ̃riũ de ꝯsuetudine seruari, qꝛ talis licẽtia scepe nõ expressa cã ꝯcediẗ, ex quo tñ dr̃ odiosa, ꝛ stricte interpretãda, dʒ sic intelligi, vt minus ledat ius cõe, ꝛ sic ad p̃mũ testm̃ restringi p regulã. d. l. boues. §. hoc ser-

30 mone. ff. de ver. signi. † ſʒ alias hñs facultatẽ testãdi de iure cõi, vel ẽt ex p̃uilegio non tñ ita odiose ꝯcesso possit totiens quoties voluerit testari, put est regularis natura vltie volũtatis p allegata. s̄. in ꝯ̃riũ. ¶ Nec in hac licẽtia interpretãda attendiẗ aliqua rõ de iure cõi vrgẽs ad aliqđ, sed solum

31 hoc, vt iuxta posse restringaẗ, † ꝛ hinc est, ꝙ clericus, q hoc mõ hʒ lniaz testãdi ñ poterit facẽ simplices codicillos, ſʒ ꝓ reła soleat dici eũ posse codicillari, q põt testari. l. ij. ff. ð le. j. immo minus videtur codicillari, ꝛ ideo deberet licere. c. cui ſʒ de regu. iur. lib. vj. ita dicit auus meus. d. Mar. Soci. cuius nudum nomẽ ego represento in consilio. xiij. Presens ꝯsultatio. vj. col. ver. decimoseptimo ꝓbaẗ ꝛc. ¶ Et ꝓ ista

32 interpretatione optime facit † qꝛ qñ fit dispositio hoĩs ꝯ̃ ius cõe circa actũ reiterabilez, dʒ tm̃ intelligi de p̃mo actu, puta iussit testõr, ꝙ heredes litigãtes compromittãt, si illi i obedientes cõpromiserint valide, ꝛ interueniẽtibus reqsitis nõ tenebũẗ ãpli⁹ ꝯpromittẽ, ſʒ illð ꝯpromissũ ñ habuerit effcm̃ qꝛ. s. laudũ nõ fuerit secutũ, ita dixit bal. i. l. vnica. iiij. q. C. ð his q pen. noie. Refert, ꝛ seqẗ patruus, ꝛ dñs meus Soci. in. l. hec ꝯditio, si nupserit, in vlt. no. ff. de ꝯdi. ꝛ demũ. dicẽs ꝙ ita alias ꝯsuluit ianue, put ꝯstat in ꝯsi. eius. ccxxj. visa, ꝛ diligẽter p totũ, vbi ad hoc plura ꝯgerit. Sic ergo vr̃ in proposito nostro, ꝙ ista licẽtia sũmi Pontificis, tanq̃ dispositio hominis sup actu reiterabili dẽat intelligi tm̃ de. j. actu ꝛ sic de. j. testamẽto iaz p. d. Reuer. cardi. fcõ, cũ illud fuerit validũ, ꝛ cũ omnibus suis reqsitis ordinatũ. ¶ Nec dicaẗ ꝙ illud p̃mũ testm̃, donec vixerat Reueren. Cardi. nõ habuerat effectũ iuxta. c. cũ marthe de celebra. missa. qm̃ rñderi põt in p̃mis, ꝙ illð testm̃ iure valuit ab initio, ꝛ ex quo p illð consumpta erat lnia testãdi a pontifice cõcessa habiturum erat verosimil'r effectũ, ſʒ dilatũ in mortẽ Reueren. testatoris. ¶ Nec poterat Reuerẽ. p̃fatus illud tollere per aliud testm̃ nisi iterũ testãdi lniaz obtinuisset, ſʒ potuisset illð rumpe volẽs decedere intestatus, iuxta no. p doc. in. l. si iure. ff. de leg. iij. ¶ Et si dicaẗ, ꝙ saltẽ his modis poterat. d. testm̃ nõ sortiri effectũ. Rñdeẗ, ꝙ hoc nõ refert ſʒ satis ẽ, ꝙ fuerit p se ab initio validũ, ꝛ habile, vt effectũ sortiaẗ, ſʒ aliquo casu impediaẗ, sicut. s̄. de cõpromisso dictũ fuit. ¶ Secũdo p̃ncipal'r ex alio capite hoc vr̃ dðm vʒ ex eo, ꝙ Leo. x. iaz decesserat añq̃ assertũ ƀʒ testm̃ cõderet, ꝛ sic quo ad illud ƀʒ dr̃ cõcedẽs re integra decessisse. ¶ Et ꝓ hoc primo

33 facit † qꝛ bõa eccł'e dicũtur eẽ ipsius dei, vt ẽ tex. in. c. cũ ex eo ð elect. lib. vj. ibi de xp̃i p̃rimonio ꝛc. ꝛ ibi gl. no. ꝛ ita ꝓ istũ tex. ꝛ alia quedã iura cõcludit dñs Abb. in. c. cũ eẽt de testa. in repetitio. col. xiij. in versi. ꝓ solutione istius. q. ꝛc. in fi. ꝛ Andr. Barb. in. d. c. cũ in officijs. v. col. in. fi. de testa. pp qð p̃dicti doct. concludũt ibi, ꝙ papa sine iusta cã lniaz testandi dare clericis nõ põt de. d. bonis ſʒ (vt. s̄. dixi) ꝯ̃riũ

34 seruëẗ. ¶ † Hoc posito seqẗ, ꝙ sunt ipsius pontificis, q vnũ tribunal ẽ cũ deo, vt. c. quanto. de trãslat. saltẽ quo ad nr̃az administrationẽ, ꝛ ꝓpea vr̃, ꝙ cõcessio p summũ pontificẽ fcã, vt qs de. d. bonis testeẗ videaẗ hr̃e iura cuiusdã mandati circa dispositionẽ bonox mãdãtis, quo posito seqtur, ꝙ per mortem ipsius Leonis. x. (qui sic concedendo videtur mandasse) debeat talis concessio re integra expirasse per iura vulgaria, erat. n. res integra quo ad ƀʒ testm̃ tpe mortis Leonis. x. ꝙ patet, qꝛ Reueren. Cardina. p̃fatus illud incepit, ꝛ absoluit sedẽte Adriano sexto. ¶ Scðo hoc idẽ suaderi põt, qꝛ ſʒ alias gratia nõ expiret p mortẽ cõcedẽtis vt. s̄. dictũ fuit tñ nõ vr̃ incõueniẽs limitare, vt nõ ꝓcedat i casu nr̃o pp magnã exorbitãtiaz, ꝛ odiositatẽ istius ꝯcessionis, sicut ea rõe ita restringiẗ, vt nõ cõp̃hendat simplices codicillos. vt. s̄. dictũ fuit, sic ẽt restringaẗ, vt morte ꝯcedẽtis

35 extinguaẗ. ¶ Tertio cõprobaẗ † qꝛ qñ nõ durat cã alicuius gr̃e post mortẽ cõcedẽtis extinguiẗ, vt voluerũt dñi de rota in decis. ccccclxxx. in antiqs, ibi durãte tñ causa. ꝛc. innuunt. n. illa ver. ꝙ vbi nõ sit cã, nõ durat amplius gratia, ſʒ i ꝓposito cã nulla est istius cõcessionis, ergo ſʒ de cõsuetudine toleręẗ viuo cõcedẽte, nõ dʒ post eius mortẽ durare sine cã. ¶ Et si dicaẗ, ꝙ imo durat cã, que in ea fuit exp̃ssa, vʒ liberalitas mera pontificis, vt in rescripto patet, ibi, ex mera nr̃a liberalitate ꝛc. rñdeẗ, ꝙ illa nõ est cã iusta ad talẽ cõcessionẽ, Alioquin semp diceręẗ hr̃e iustã cãz ¶ Preterea

36 vr̃, ꝙ ẽt illa cã nõ duret † qꝛ ẽt liberalitas summi pontificis cũ ceteris morte vr̃ extincta, cũ mors oĩa soluat, ꝓ iura vulgaria sicut ẽt extinguiẗ eius bñplacituz, vt. d. c. si gratiose. ð

37 rescri. lib. vj. ¶ Quarto suadeẗ † quia qñ qđ emanat a sede apostolica p viaz gr̃e simpl'r illa expirat morte pontificis, si nõdũ recipiens cepat vti p̃uilegio, vel gr̃a, ita vr̃ concludere Fely. in. c. ſʒ vndiq; in p̃n. ij. col. de offi. deleg. ibi, aliquãdo simpl'r fit cõcessio ꝛc. vñ si volumus in casu nr̃o hãc concessionez testãdi emanasse p viaz gr̃e, cũ ea tpe mortis Reueren. p̃fatus nõdũ incepat vti respectu. ij. testi. dʒ dici expirata. ¶ Et si dicaẗ, ꝙ imo incepat vti qꝛ iã fecerat p̃mũ testm̃, dici põt, ꝙ hoc validaret illð p̃mũ testm̃, ꝛ nõ ƀʒ, qm̃ sunt diuersa, ꝛ distincta, ꝛ vnũ nõ hʒ ab altero depẽdẽtiã, ꝛ debent distincte considerari, vt sic dicamus, vt iam dixi, ꝙ respectu. ij. testamẽti nõdũ icepat Card. vti. d. ꝯcessione qð idẽ ẽ, qð dicere, res erat integra. ¶ Et idẽ ẽt dicẽduz erit si

volumus

volumus, ꝙ ista ꝯcessio emanauerit ꝑ viam rescripti, vt ibi dē Fely. in seq. ver. subdit, ⁊ sic vr, ꝙ ista licentia testandi ꝑ Leonez. x. concessa morte eius fuerit extincta. ¶ Non dico simpliciter de facultate testandi, illam etenim habebat Reueren. prefatus suo iure, sed loquor de facultate disponendi de bonis ad ecclesiam, seu ad Deum pertinentibus, ⁊ consequenter ad ipsuz Pontificez, vt ex predictis patet. ¶ Concluditur itaqz ex fundamentis suprascriptis, vel ex aliquo eorum singulariter, vel ex omnibus simul iunctis, ꝙ assertum ẞm testm̄ quondam Reuerendis. cardinalis grimani de iure non subsistit nec aliquē pōt sortiri effectū, quāuis ab initio non leuis visa fuerit dubitatio. ¶ Et ad istaz conclusionem vltra predicta non paruz me inducit Auctoritas Excellentissimorum Iurisconsultorum qui iam consuluerunt, vt in puncto narratur (licet non videri omnia consilia) ipsis enim pp eximiaz eorum doctrinam, ⁊ integritatez maximam plurimum nobis deferendum est, ⁊ presentim Magnifico Iuris Vtriusqz Monarche dño, ⁊ Compatri Colēdissimo dño Philip. Decio, † in cuius ore semp so-
38 let esse veritas, vt de Bar. dixit Roma. in cōsilio. ccccl xix. quo ad primum prope fin. ⁊ insignis doctor. d. Jo. crot. in repeti. §. cato in. iij. op. ff. de vbo. obli. arbitrarer. n. nephas esse a predictoruz prum opinione recedere velle, ⁊ ex his omnibus vbi recte consideretur sunt sublata omnia allegata. s. in cōtrarium. Laus Deo.

Soci. nepos Senis.

CASVS

¶ Dominus Marianus de Balionib⁹ in suo testamēto instituit heredes Nicolaum, ⁊ Joānem tadeū eius filios legitimos, ⁊ naturales, ⁊ dominam Mariettam eius filiam legitimam, ⁊ naturalem instituit heredem in certa sūma, ⁊ predictos filios masculos sic vniuersaliter institutos inuicē substituit, si decederēt sine filijs legitimis, ⁊ naturalibus, ⁊ ambobus sine legitimis, ⁊ naturalibus liberis decedentibus, ⁊ sine testamento substituit eorum filios bastardos, si qui essent. Itez disposuit ꝑ ista verba, Ancho iudico, ⁊ lasso, che morēdo li ditti miei figli, ⁊ loro rimanessero figli maschi legitimi, o vero bastardi, ⁊ viuisse la andronica mia dōna, voglio che in vita sua tanto sia vsufructuaria. Item iudico, ⁊ lasso, che morēdo li ditti miei figli senza figli legitimi, ⁊ bastardi, che viuendo la Andronica li frutti del mulino ⁊ possessione debbino peruenire alle sue mani, cū certo onere, de quo in testamento. Item paulo post subdit testator, ancho iudico, ⁊ lasso, che morendo poi la mia dōna, ⁊ che nissuno delli miei figli o descendenti de ipsi sopraiuiuesse, allora voglio, che il prefato mulino rimanga al Monasterio di. s. Pietro, ⁊ al Monasterio di sancta Maria delli Angeli di Perosia. cum certo onere de quo in testamento.

¶ Et declarauit testator, ꝙ predicti eius filij nullo mō possint petere seu sumere legitimam eis iure nature debitam super. d. Molēdino. Itez disposuit, ꝙ si Marietta eius filia fieret vidua, ⁊ rediret i domū filij testatoris, ꝙ eius fratres eā expellere nō possint, sed vt bonaz sororem retinere, ⁊ alere debeant in domo, ⁊ si ipsa velit pro se habitare teneanť fratres eius dare ei singulis annis salmas sex grani, ⁊ bariles sexdeciz vini. Et postea prope finem testamenti disposuit, ꝙ si tūc nō viuerēt filij nec eorum filij, In tali casu voglio, che viuendo la Andronica stia Marietta in casa con essa, ⁊ aggia detta prouisione di grano, ⁊ vino, ⁊ dapoi la morte de essa Andronica dechiaro, che la sopradetta prouisione la detta mia figlia la debba hauere dalli detti frati di. s. Pietro, ⁊ di. s. Maria delli angeli, vt hec oia latius in. d. tastamento cum multis alijs capitulis continentur, cuius copia transmittitur in illis capitulis que faciunt ad cāz.

¶ Post mortem testatoris Nicolaus vnus ex eius filijs decessit superstite tantum Hippolyta vnica filia legitima, dña Andronica mre, ⁊ Jo. tadeo fratre, ⁊ marietta sorore.

¶ Postea decessit domina Andronica seperstitibus predictis Joāne tadeo Marietta ⁊ Hippolyta.

¶ Demum decessit Joānes tadeus absqz liberis aliquibus superstitibus Marietta sorore, ⁊ herede vniuersali ab intestato, item ⁊ dicta Hippolyta.

¶ His sic cōtingentibus queritur modo vtrū per predicta Monasteria admitti debeant ad molendinū prefatuz vt sic substitutioni in eo facte de. d. Monasterijs sit datus locus in qua difficultate consuluit excellentissimus Carolus Ruinus in fauorem. d. Monasteriorum, cuius consilij copia transmittitur.

SVMMARIVM

¶ De quadam substitutione in casu, quo nullus ex filijs, aut eorum descendentibus superuiuat, vtrum scilicet debeat intelligi de masculis tantum.
¶ Et vtrum secundus substitutus admittatur, si ante institutum decedat primus substitutus

1 Substitutio facta de monasterio decedentibus liberis sine descendentibus an habeat locum per existentiam vnius ex filijs testatoris heredis instituti, ⁊ in nu. 13.
2 Verbum descendentes comprehendit etiam feminas.
3 Qui non est ex testamento honoratum non debet onerari, vt. j. nu. 23.
4 Substitutio quando fit de duobus vno post alterum, si primus substitutus decedat ante institutum, licet postea decedat institutus, an sit admittendus qui secūdo loco fuerit vocatus vt. j. nu. 7. ⁊ sequentibus ⁊ nu. 24.
6 Substitutio facta de aliquo si talis morieť post testatoris filios, ille est vocatus sub conditione, que in forma specifica adimpleri debet.
7 Voluntas testatoris est perquirenda in interpretatione testamentorum, ⁊ conditionum in eis appositarum, qua reperta seruari debet.
8 Verborum forma in vltimis voluntatibus postergatur.
9 Ordinata dilectio testatoris in substitutionibus attenditur.
10 Testator grauans ⁊ onerans substitutum ⁊ volens onus adimpleri, vult ⁊ illud per quod ad tale implementū peruenitur.
11 Juditium testatoris irritum esse non debet.
12 Anima cunctis rebus est preferenda.
13 Nemo salutis sue presumitur immemor.
14 Testator non disponens in aliquo casu, censetur etiaz in eo disponere, si talem casum euenturum cogitasset, verisimiliter sic disposuisset.
16 Alternatiue pars vna alteram declarat.
17 Qualitas masculinitatis posita in vna parte testamenti censetur etiam in sequentibus posita.
18 Verba dubia debent interpretari secundum consuetudinez proferentis.
19 Filij filiorum quando ponuntur in conditionē ad exclusionem substituti, licet non habent voluntatem dispositiuam, tamē qualem qualem defuncti voluntatem habēt.
20 Pater si preferat substitutos filie dilecte, eo magis eos preferre debet nepti minus dilecte.
21 Substituto mortuo ante institutum onus iniunctum substituto de restituēdo alteri apud heredē remanet ⁊. j. nu. 26.
22 Substituto primo deficiente ante institutum vocatur secūdo loco substitutus.
25 Expressio conditionis, que tacite inest, nihil operatur.
27 In cōditione voluntaria sufficit casus qui euenit, vt substitutio facta in casum expressum trahatur ad casuz qui euenit propter omnimodam voluntatem testantis.

CONSILIVM XC

Dirigat Dominus verba mea in viam veritatis, ⁊ iustitie. Viso testamento, de quo in puncto, ⁊ eodē vna cū facti ꝯtingentia bene ꝯsideratis, viso ēt eleganti cōsilio Clarissimi etate nostra iuriscōsulti ⁊ mihi vti patris obseruandissimi. d. Caroli ruini, dubia primo aspectu visa est presentis ꝯsultationis reso-
1 lutio, † naz ꝙ Monasteria ꝑdicta, ⁊ ꝙ substitutioni de eis facte nō sit locus vr primo ꝓbari pp superistentiā. d. Hippolyte filie Nicolai vnius ex filijs ⁊ heredibus testatoris, tunc eniz testator vocauit. d. Monasteria qn̄ nō superesset

aliquis ex suis filijs, aut ex eis descendens, vt clara sunt
verba testamenti in illo capitulo in quo vocant̃. d. Mona
steria, cũ igitur. d. Hippolyta sit filia prefati Nicolai, ꝛ sic
ex descendentibus ex. d. filijs testatoris seq̃ Monasteria
non posse admitti. ¶ Nec ob. ꝙ ipsa Hippolyta sit illegi-
tima, qꝛ testator ẽt ð illegittimis, seu bastardis sensit cũ iaꝫ
supius in alio capitulo ð bastardis meminerit, iuxta doctri
naꝫ Bar. in. l. ex facto. §. si quis rogatus. ff. ad trebel. Nec
2 ẽt vr̃ obstare, ꝙ sit femina † qm̃ illa verba o descendenti di
essi ꝛc. cuꝫ sint generis cóis, siue ois, ẽt feminas ꝯprehẽdũt
iuxta tradita per Bar. i. l. j. ff. de ver. signi. cũ simi. imo ẽt si
essent masculini generis cõprehẽderent feminas, vt ibi tra
ditur, ꝛ ibi in. l. si vt scriptum in p̃n. de leg. ij. cũ simi. ¶ Se
cundo ex alio videt̃ Monasteria non debere admitti, qꝛ
.s. illa nõ sunt substituta. d. Jo. tadeo q vltio loco decessit,
ꝛ q molendinũ, de quo agitur tenebat, sed sunt substituta.
Androniche vxori testatoris que dr̃ fuisse grauata illõ mo
3 lendinũ. d. Monasterijs restituere, † vñ cũ. d. molẽdinũ ad
eã nunq̃ ꝑuenerit, ꝛ sic nõ fuerit in eo honorata, nõ dꝫ hr̃e
locũ onus ei de. d. molendino iniunctũ p regulã. l. ab eo. C.
4 de fideicõmis. ꝛ. l. sꝫ ꝛ si sic, in fi. ff. de leg. iij. ¶ † Preterea
qñ substituunt̃ duo, vnus post aliũ, si pmus substitutus de-
cedat añ institutũ, ꝛ sic añq̃ꝫ sit locus prime substitutioni lꝫ
postea ðcedat institutus, tñ nõ vr̃ admittẽdus, q. ij. loco fue
rat vocatus, vt vr̃ casus in. l. q hẽbat. ff. de vulga. ꝛ pup. vñ
cũ in casu isto vxor testatoris Andronica. j. loco substituta.
in. d. molẽdino decesserit anteq̃ esset locus substitutio. de
ea facte, qꝛ decessit ante. d. Joan. tadeum vnũ ex institutis
5 vr̃, † ꝙ lꝫ postea decesserit. d. Jo. tadeus Monasteria, que
erant. ij. loco substituta nõ possint admitti, facit decisio El
dra. in consi. clxxvij. testator in suo vltimo vbi voluit, ꝙ sub
stitutus. ij. loco nasciture, ꝛ substituto heredi instituto, si. ij.
6 nemo nascat̃. ꝛ primus decedat non admittit̃. ¶ † Tertio
contra. d. Monasteria facit, qꝛ illa sunt vocata sub condi-
tione si moriat̃ Andronica post filios testatoris, ꝓut viden
tur importare illa verba, che morendo poi la mia dõna ꝛc.
iunctis precedentibus in quibus erat dictũ, ꝙ post morteꝫ
filiorum ipsa admittat̃ ad molendinũ que ꝯditio cũ sit volũ
taria dꝫ impleri in forma specifica, vt tradit Bart. ꝛ sequũ
tur alij in. l. gallus. §. ꝛ qd si tm̃. ff. de lib. ꝛ post. ꝛ opatur
vt substitutio expressa, ꝛ facta in talẽ casum, non trahat̃ ad
aliũ, vt ibi tradũt bar. ꝛ alij, vñ cũ casus a testõre expssus ñ
euenerit, sed alius qꝛ. s. Andronica decessit añ mortẽ Jo. ta
dei vnius ex filijs, vr̃ ꝯcludendum non esse locum substitu-
tioni facte de istis Monasterijs. ¶ Predictis tñ nõ obstã
tibus contrariam partem probabiliorem, ꝛ voluntati te-
statoris magis consentaneã arbitror, ꝛ ꝯñr vna cũ Excel.
primo consultore concludo substitutioni predicte locuꝫ esse
ꝛ Monasteria predicta ad prefatum molendinum esse ad-
7 mittenda. ¶ † Et pro fundamẽto presuppono, ꝙ in inter
pretatione testamẽtoꝝ, ꝛ conditionuꝫ in eos appositarum
ante omnia sũma cura, ꝛ diligentia perquirenda est testato-
ris voluntas, que in eo primum locum obtinet, vt. l. in con-
ditionibus in princi. ff. de condi. ꝛ demonst. ꝛ totum facit,
quod in testamentis cõsideratur, vt. l. ex facto la grande cir
ca mediũ. ff. de here. instit. ea etenim sola dominatur, ꝛ re-
git omnia, vt. l. cum questio in fi. C. de lega. ꝛ. d. l. in condi-
tionibus, ꝛ ipsa reperta, ꝛ intellecta omnia seruari debent,
quecũq̃ꝫ verba p testatorem prolata reperiantur, cũ verba
intentioni, ꝛ menti proferentis deseruire debeant non eꝯ.
c. ij. requiris de appella. et. l. scire oportet. §. alius. ff. de ex-
cu. tut. ꝛ in proposito est tex. in. l. non aliter in princi. de le.
iij. in. l. iij. C. de lib. prete. in. l. cũ virum. C. de fideicõ. ꝛ in. d.
l. cum questio cũ simi. ꝛ iõ alias singulariter dicebat Ange.
8 in consi. ccxxij. bene, ꝛ egregie in princi. † ꝙ in vltimis vo-
luntatibus omnis postergatur verboꝝ rigor importãtia
ꝛ forma vbi de mente testantis constet allegat. d. l. iij. C. de
libe. prete, quã (vt de eo pleriq̃ꝫ dicunt) sepe hẽbat in ore, vt
etiam illam ad hoc allegat in consi. ij. premitto primo. ij. co
luꝫ. ꝛ alibi sepe. Hinc notanter dixit Bal. in. l. quidam. C.
de neces. ser. hr̃. insti. ꝙ volũtatẽ testantis pedetẽti suari de
bemus, vti venator leporem, hoc autem, vt testantis mens
omnino attendatur, maxime procedit in fideicommissarijs
substitutionibus (de quibus ad presens agimus) vt. d. l. cũ
virum. l. penu. ff. de leg. j. l. cum proponerentur. de leg. ij. ꝛ.
l. fideicõmissa. §. item cum quis. de leg. iij. cum similibus. ꝛ
tradit patruus ꝛ. d. meus Soci. in consi. xiiij. viso testamen
to ꝛc. in fin. j. col. iij. volu. vbi igitur demonstretur, ꝙ in ca-
su isto voluntas testantis sit Monasteria ista admitti ad
molendinum de quo agitur conclusio. s̃. posita erit in tuto.
Ut ergo ꝙ necessariũ ẽ ostẽdat̃ testõrem ita voluisse ꝓbat̃.
9 ¶ † Primo rõe ordiate dilectionis testatoris, naꝫ nõ exi-
stentibus filijs iam hr̃dibus institutis, nec eoꝝ filijs mascu-
lis (quos tm̃ dr̃ posuisse in conditione, vt. j. dica) añ alios
circa molendinũ, de quo agit̃, ꝑdilexit Andronicã vxoreꝫ
ꝛ post eã monasteria ꝑdicta, vt ex serie testamẽti apparet, di
xit. n. testõr, Anco iudico, ꝛ lasso, che morẽdo li detti mici
figli senza figlioli legittimi, ꝛ bastardi (qõ intelligi dꝫ de mas
culis tm̃, vt. j. dicet̃) voglio, che viuẽdo Adronica, li frut-
ti vel ꝑfato mulino, ꝛ possessione debbino ꝑuenire alle sue
mani ordinando, qd de eis facere debeat, ꝛ statim in sequẽ-
ti cap. subdit, Ancho iudico, ꝛ lasso, ꝛ dechiaro, che morẽ
do poi la detta mia dõna, ꝛ che nissuno delli mei figli, o de-
scẽdẽti di essi nõ sopravuiesse, allhora voglio, che el ꝑfato
mulino remangha al monasterio di. s. Pietro, ꝛ di. s. Ma
ria delli Angeli. de Perugia, declarãdo imediate quõ fruc
tus. d. molendini debeãt distribui p ꝑfata monasteria, p q̃
verba clare ꝯstat mentẽ testõris eã fuisse, vt nõ existẽtibus
filijs eius. ꝛ eorũ descẽdẽtibus masculis, nec ẽt. d. Andro
nica molendinũ oĩo ꝑueniat ad ꝑdicta monasteria, vñ cũ ca
sus iste euenerit, qꝛ nullus ꝑdictoꝝ extat, vt volũtas testõris
impleat̃ p iura. s̃. alleg. dicendũ ẽ monasteria ꝑfata ad mo
lendinum eẽ admittẽda. ¶ Scdõ testõrẽ ita voluisse ꝓba-
tur rõe oneris per eũ iniuncti adimplendi, Nam ipse testõr,
vbi eius descendentes masculi deficerẽt voluit ex fructibus
d. molẽdini (ad vxorẽ, vel post eã ad. d. monasteria ꝑuentu
ri) fieri certa actamina, ꝛ certas expẽsas, de qbus in testõ
in Capi. illis qbus molẽdinũ relinq̃t vxori, ꝛ. d. monaste-
rijs, vñ cũ descendentes masculi deficinat, ac ẽt desit vxor,
nisi molẽdinũ ad. d. monasteria ꝑueniret, onera ꝑdicta im-
10 pleri nõ possent, † cũ igit̃ (si recte testãtis mẽtẽ intueamur)
voluerit ipse in casuꝫ, q euenit ꝑdicta onera impleri dr̃ vo-
luisse ẽt, ꝙ molendinũ ad monasteria ꝑueniat, cũ al'r nõ sit,
q sit illis grauatus, cũ. n. voluerit onera impleri voluit ẽt il
lud, p qõ ad implemẽtũ tale ꝑuenitur, ꝛ sic monasteria ꝑdi
cta ad molendinũ admitti iuxta regulã. l. ij. ff. de iurisd. om.
iudi. l. nec is. §. j. ff. de acq. here. l. si inter legatũ. ff. de suitu.
ꝛ. l. veteres, ꝛ ibi not. ff. de itine. actuq̃ꝫ priu. cum similibus.
¶ Confirmat̃ ista rõ cõcludẽter ex alio, naꝫ qñ descenden-
tes eius deficiãt, ꝛ ẽt vxor, voluit testõr monasteria ꝑdicta
teneri ad certã q̃titatẽ grani, ꝛ vini singulis annis domine
Mariette eius filie si vidua remaneret, vt patet ex discursu
pluriũ capitulorum testamẽti, maxime in illo ꝑpe fin. qõ in
cipit. Et ancho ðchiaro, che qñ aduenisse el caso che la dit
ta Marietta ꝛc. si igit̃ testõr in. d. casu voluit. d. mõasteria
grauare, seq̃ ꝙ verisimile ẽt sit, ꝙ voluerit ad ea molendi-
num ꝑuenire, ne alias dicant̃ grauata, ꝛ nõ honorata. ꝯtra
regulã. l. ab eo. C. de fideicõ. ꝛ. l. sed ꝛ si sic. in. fin. ff. de lega.
11 iij. † Alioqn nõ teneret̃ ad granũ, ꝛ vinũ ꝑdictũ, ꝛ sic iudi-
cia testõris fierẽt irrita, ꝙ nõ est credẽduꝫ eũ voluisse iuxta.
l. si miles q destinauerat. ff. de milit. test. vñ cũ casus ille eue-
nerit (qꝛ descendentes masculi testõris, ac ẽt vxor eius de-
sunt) seq̃ ex voluntate testõris molẽdinũ predictũ ad ꝑfa-
ta monasteria ꝑtinere. ¶ Tertio hoc ꝓbat̃ rõe ꝓhibite de
tractionis legitime sup. d. molẽdino, noluit. n. testõr aliquo
mõ, ꝙ eius filij ꝓ legitima capent. d. molẽdinũ, vt pluries i
testõ dixit, ꝛ maxime in fi. vbi ꝑcise ꝓhibuit ad molẽdinum
pro. d. legittima recurri, nam ex hoc ostenditur enixa, ꝛ pre
cisa voluntas eius, ꝙ si descedentes eius masculi deficiant
molendinum illud non sit sub libera voluntate. d. suorum
descendentium, sed subiaceat dispositioni pro se facte, ꝛ
restitutioni ex causa fideicõmissi secunduꝫ ꝙ ipse ordinaue-
rat, ꝛ consequenter, ꝙ deficiente vxore sua deueniat ad. d.
Monasteria, semper enim testator hoc videtur consideras-
se, vt scilicet in defectum suorum descendentium molendi-
num perpetuo sit. d. Monasterioꝝ post eius vxorem, ꝛ ꝓ-
pterea prohibuit. d. Monasteria tale molendinum aliena-
re, vt patet in testõ in illo verbo, ꝛ che nõ possino mai li det-
ti frati

ti frati vendere ⁊c. ℭ Quarto hoc suadetur ratione saluta ris remedij pro anima testatoris ab eo ordinati, nam decreuit testator, ꝙ qlibet ex.d. Monasterijs seu eoꝝ Monaci pro anima ipsius testatoris, ⁊ pro remissione suorum peccatorum dicant singulis annis missas.s. Gregorij, ac ēt in qualibet ebdomada duas missas pro quolibet monasterio, vt pꝫ in testō in ver. grauando li detti frati o vero mo

12 naci† vnde cū aīa sit cūctis rebus preferenda.c.precipimꝰ xij.q.j.c.cū infirmitas de peniten. ⁊ remiss.c.solite de ma.

13 ⁊ obe.† ⁊ nemo presumat immemor proprie salutis, vt.c. sancimus.j.q.vij. ⁊ dixit Specu.in tit.de excep.⁊ repli.§.ij. ver.quid si probaꝛ ⁊c.vbi ex alio in casu nostro res esset dubia dꝫ volūtas testatoris interpretari, vt anime sue, ⁊ ꝓprie saluti sit ꝓpitia ⁊ ꝯñr, ꝙ velit missas predictas celebrari ꝑ remissione suorum peccatorum, hoc aūt Monaci predicti non facerent, nec facere tenerētur, si ad.d. Monasteria molendinū nō perueniret, ergo pōt dici voluntatē testōris eē

14 vt Monasteria admittantur, vt.s. ℭ †Et ex predictis oībus.v.loco predicta cōprobanꝛ rōne verosimilis mētis testantis, ⁊ qꝛ si istū casum euentuꝝ cogitasset, verosimiliter sic respondisset, lꝫ.n.verba testātis in specie istū casuꝫ nō exprimant, qñ.s.prius decederet vxor, q̄ꝫ aliquis ex filijs, tñ si fuisset interrogatus, qđ si vxori superuiuat vnus ex filijs ⁊ postea deficiant oēs descendentes ab eo considerati certe verosimiliter, vt ex predictis ꝯstat rñdisset, se velle Monasteria ad Molendinum admitti, merito igitur nos ita iudicare debemus iuxta.l.tale pact.§.fina. cū ibi nota. ꝑ glo. ⁊ alios.ff.de pact.facit.l.titius.§.lutius, vbi bar. ⁊ alij dicūt.ff.de lib. ⁊ posthu. vbi ēt multa ꝯgerit Jas.in.j.nota. ⁊ tradit insignis doct.dñs Franci.de Cur.in consi.lj.super testamentis.ij.col.versi.confirmatur premissa ⁊c.cuꝫ itaqꝫ ex his omnibus cōstet ēt in casum q euenit testatorē voluisse molendinum ad monasteria predicta peruenire, vt eius voluntati pareamus concludendū est in in fauorē.d. Monasteriorum, substitutioni de eis facte locum esse. ℭ Et ex his (vbi recte animaduertaꝛ) apparebūt virtualiter sublata que in ꝯriū allegata fuerunt, saltem pro maiori pte. ℭ Ut tñ iustitia clarius elucescat singulis particulariter responderi pōt, vt.j. ⁊ ex infra ponendis solutionibus veritas iam

15 formate conclusionis clarior reddeꝛ. ℭ †Non ob.igiꝛ supexistentia Hippolyte filie illegittime.d. Nicolai, qm̄ rñdeꝛ eā (ēt si legitima esset) nō fuisse cōsiderata a testatore, nec posită in ꝯditione ad exclusionē substitutorū Monasteriorū, illa.n.verba o descendenti da epsi ⁊c.posita in substitutione Monasteriorū ꝑdictorū debēt oīo inteligi de descēdētibꝰ masculis cū ponanꝛ disiunctiue ad verba illa precedentia ⁊ che nissuno delli mei figli ⁊c.q̄ absolute tñ de masculis

16 intelliguntu (r vt.j.dicaꝫ)† si qđē vna pars disiunctiue, siue alternatiue aliā declarat, vt.l.j.vbi Barto. ⁊ alij.ff.de reb. dub. ⁊ plene dixit.s.primus cōsulēs. Jlla aūt verba, che nissuno delli mei figli ⁊c.ꝙ tantum de masculis intelligi debeant, plene ostensum est ꝑ consulentem, ⁊ maxime ex eo ꝓbatur, qꝛ testator in ꝑmis solū filios masculos Nicolaum ⁊ Joānē tadeū fecit heredes vniuersales, Mariettaꝫ vero filiam feminam, ⁊ legitimam ꝑ prius instituerat in re certa, ⁊ prohibuerat, ne amplius de rebus suis peteret, postea disposuit dicens, Ancho iudico che li detti mei figli morēdo ⁊ di loro rimanessero figli maschi legitimi o bastardi ⁊c.ꝑ q̄ verba dum dixit, li detti mei figli demōstraꝛ, ꝙ tñ de Nicolao ⁊ Jo.tadeo locutus fuit, ⁊ sic đ masculis quos solū instituerat heredes vl̄es, ⁊ de quibus proxime erat locutus sic.n.illa verba li detti ⁊c.importãt, relata ad proxime dicta argu.l.pluribus in prin.ff.de ver.ob.cum alijs adductis per consulentem. ℭ Et vltra eum in simili tradit Corne.in consilio.ccxxx. quamq̄ꝫ in hac.ix.colum.iij.volu. Et similiter in sequen.versiculo.cum testator vtatur eisdem verbis, videlicet li detti mei figli ⁊c.intelligiꝛ loq tñ de masculis faciēdo relationē ad ꝓxime dicta, vt.s. ℭ Ex qbus infertur, ꝙ eodē modo de filijs masculis dn̄t intelligi verba alterius capituli sequentis, dū in eo dr̄, che nissuno delli miei figli ⁊c. loquitur enim de eisdem filijs, de qbus.s.locutus fuerat, cuꝫ sequentia ex ꝑcedentibus declarētur.l.si seruus pluriū.§.fi.de leg.primo sed.s̄.de masculis tantum (vt est dictuꝫ) dixit, ergo ⁊ ibi similiter tantum de masculis loqtur, solum itaqꝫ filij masculi testatoris positi sunt in conditione ad exclusionem substitutorum. ℭ Quod ex alio etiam clarissime demonstratur (pro vt etiam tetigit primus consulens) nam testōr inter certa disponēdo ꝑsupponit filiā eius Mariettā superuiuere, ⁊ vxorem. ⁊ post eā Monasteria ad molendinum ex substitutione admitti, dū disponit, ꝙ si vidua remāserit ipsa Marietta ⁊ nō supersint filij, vel descendentes ex eis prius mr̄, ⁊ postea Monasteria predicta teneanꝛ ei ad certam annuā q̄ꝫtitatē grani, ⁊ vini, prout ēt.s̄.dixi, si igiꝛ hoc presūpponit testator aperte ostenditur, ꝙ in illis verbis ⁊ che nissuno delli miei figli ⁊c.tātū de masculis intellexit. ℭ Quo posito sequitur, ꝙ ēt sequentia verba, videlicet o descendenti de epsi ⁊c.similiter tñ de masculis sint intelli

17 genda per.s̄.dicta. ℭ †Et hoc eo maxime dicendū est, qꝛ ipsemet testator.s̄.tantū descendētes masculos ex suis filijs expressit, vnde sicut ibi cū sit mentio de filijs filiorū exprimitur qualitas masculinitatis, sic ēt, ⁊ in sequentibus dicendū est arg.l.qui filiabus.ff.de leg.j. ⁊ eorū que tradit Bar.in l.ex facto.§.si quis rogatus.ff.ad treb. prout cōcludit quasi in terminis nostris dñs Abb.in consi.xxxvi. videtur primo ꝙ sic, col.fi.versi.nec ob.si dicaꝛ ⁊c.j.vol.vbi pro hoc allegat ēt.l.fin.§.cui dulcia.ff.de vino trit. ⁊ ole.lega. ⁊.l. si seruus plurium.§.fi.de leg.j. ⁊ hoc ēt tetigit ꝯsulens primus. ℭ Et vltra eum dico hoc necessario dicendum sumēdo argu.ab eo, ꝙ testator simili modo loquendi vsus tantum de masculis sensit, nam quando fecit heredes vniuersales Nicolauꝫ, ⁊ Joā. tadeum filios eos inuiceꝫ substituit per hec verba, videlicet ⁊ qualunqꝫ di loro morisse senza figlioli rimanga del luno in laltro, ⁊ sic posuit in conditione simpliciter filios filioruꝫ non exprimendo masculos in quo cum sit substitutus alter filius testatoris debet interpretari senza figlioli, cioe maschi ⁊c. iuxta ea que plenissime tradit patruus ⁊ dñs meus Soci.in repe.l.cum auus.ff.đ condi. ⁊ demon.col.xlv.cum.viij. seq.maxime dum refert illud consiliū Pau.de cast.qđ incipit visis, ⁊ diligenter examinatis ⁊c.vna cum conclusione quā ipse postea ponit in col.lij.ver.quartus casus ⁊c.quā ēt firmat in ꝯsi.xiiij.iij.volu.si igitur testator ponendo simpliciter filios filiorū in conditione absqꝫ eo ꝙ de masculis exprimat soluꝫ de masculis intelligit in illa prima substitutione, eodem modo debet intelligi, quod voluerit in substitutione de qua agimus, tantum đ masculis intelligere, argumento.l.liberorum.§.

18 quod tñ cassius.ff.de lega.iij. ℭ †Facit qꝛ verba que sunt dubia, ⁊ ad diuersos sensus trahi possūt, debēt intelligi ꝭm ꝯsuetudinē ꝓferētis.vt voluit Bar.cōiter approbatus in l.centurio col.ix.ver.vel quid si in precedentibus ⁊c.ff.de

19 vul. ⁊ pupil. ℭ †Preterea qñ filij filiorum ponunꝛ in conditione ad exclusionē substituti, esto ꝙ nō habent voluntatem dispositiuā dicuntur tñ habere qualē qualē voluntateꝫ defuncti, qui cogitauit ad eos bona sua peruentura ex dispositione parentū eoruꝫ tacita, vel expressa. ⁊ propterea ꝑ testatorē dicunꝛ prelati substituto, vt.l.lucius in fi.ff.de heredi.insti. ℭ Ubi ergo filij filiorum essent tales, q talē voluntatem testatoris non haberent saltem presumptiue licet filij sint non debēt excludere substitutum, qꝛ non habent il

20 lud propter qđ exclusio causatur, †sed in proposito.d. Hippolyta, licet sit filia Nicolai, ⁊ sic neptis testatoris non habet talem voluntatem eius, qđ patet, qꝛ cū testator filiā propriam legitimam, ⁊ naturalem noluerit substitutis preferre sed tantum filios masculos, ⁊ eos non, qꝛ filij sint simpliciter, sed qꝛ masculi, nō creditur ēt voluisse preferre istā Hippolytam neptem, qꝛ in ea non est qualitas masculini sexus ne alias diceretur testator plus neptem, q̄ꝫ filiam propriam dilexisse contra.l.si viua matre.C.de bon.mater.ergo sequitur, ꝙ illa non dicitur vocata ad exclusionem monasterioꝝ substitutorum. Et ita per hanc considerationeꝫ eā plenius declarando hanc partem in simili defendit dñs meus Soci.in.d.cōsi.xiiij. ℭ Et ex hs omnibus saltē simul iunctis. clare constat.d. Hippolytam, vel eius superexistentiam nō esse impedimento.d. Monasterijs qn ad prefactuꝫ molendinum admittanꝛ, ⁊ lꝫ alias verba illa o descendenti di epsi per se tñ ꝯsiderata ēt feminas comprehenderent, vt in contrariū dicebaꝛ, tñ in casu isto pp rōnes ꝑallegatas soluꝫ de masculis intelligunꝛ, videmur.n.hic esse in materia diferen

ti inter masculos, & feminas ex mente testatoris, quo posito ēt verba cōis gñris solū de masculis intelliguntur, vt est gl. singularis in.c.hec imago sup ver.in homine.xiiij.q.v.quaz ita declarando sequitur dominic.de.s.Gemi.in.c.generali. de elec.lib.vj.iiij.col.versi.qd intelligo verum, & hoc generaliter voluit Bar.in.l.j.ff.de pecu.si bene consideretur & ita declarat, & sequitur Are.in cōsi.xxxix.in facto dicit̃ &c. ij.col.ver.p hac decisione. ¶ Et propterea.d.meus Soci. in consi.lxiij.visis testamento &c.ix.col.iij.vol.concludit in casu suo, q verbum attinentes non continet feminas propter rationem differentie de qua per eum. ¶ Non ob.mo
21 do que secūdo loco p̃ Monasteria allegabantur, † nam lz Monasteria non fuerint substituta Joāni tadeo, sed vxori testatoris. Ex quo tñ prius decessit Monasteria in locum eius subintrantia dicunt̃ admitti, eo qd apud ipsum Joānē tadeum heredem remanserit.d.molendinum cum onere restituendi.d.Monasterijs prout fuerat grauata vxor testatoris, vt est tex.in.l.varia.§.pro.ij.ff.de cadu.tol. & ita in effectu voluit Bar.in.l.q̃diu la vltima.ff.de acqui.here.per il
22 lum tex.in versi.is aūt qui tertio &c.qui tex.clare vult, † q si deficiat primus substitutus, & deinde institutus, vocatur qui scdo loco fuerat substitutus, & idē probat̃ ēt in.l.coheredis in prin.ff.de vulg. & pup. & cū Bar.in.l.q̃diu transeunt Bal. Jmo. & Ang.qui dicit se ita ɔsuluisse, & sequitur ēt Pa.de cast.qui similiter dicit se ɔsuluisse, & q ambo Raphaeles ita consuluerunt, & ita in specie predicta referendo concludit patruus, & dñs meus Soci.in cōsi.lij.vt veraz testatricis &c.in vltima col.vult.n.ipse, q qñ fit substitutio fideicōmissa. & fiunt duo gradus, licet primus gradus deficiat, secūdus tñ vocat̃, vt patet ibi per eū in verbo quartus & vltimus casus &c.vnde cum ita sit in casu nostro, qr filij, & heredes testatoris, si absqz liberis masculis decedāt sint p fideicō.grauati ad molēdinuz vxor testatoris q̄ simil̃r post eius mortē erat fideicō. grauata.d.Moāsterijs, debēt.d. Monasteria admitti licet vxor predecesserit per rationem predictam & ex quo nūc reperit̃ conditio impleta vtriusqz
23 fideicōmissi saltē in effectu, † & lz vxor realiter nō senserit cōmodū ex.d.fideicōmisso, non tñ onus, qd ei erit iniunctū infringit̃, qr satis est, q erat a testatore honorata, nec ipsa aliquo modo fuisset ad illud onus obligata, nisi realiter sensisset ex testō cōmodū, sed onus ei iniunctū remāsit apud Joānem tadeū plenissime a testatore honoratum per.d.§.pro. ij. & hoc modo dicitur satisfactum regule.d.l.ab eo.C.de fi
24 deicō.cum simi. ¶ † Nec ob.d.l.qui habebat de vulg. & pupilla. & regula per eam sumpta, & in contrarium allegata qr illa procedit in pupillari substitutione, prout ibi illum tex.declarant, & intelligunt Bar.Bal.Pau.de cast. & alij, & eleganter tradit dñs meus Soci.in.d.consi.lij.col.pen. ver.secūdus casus &c. & allegat rationes, qr scilicet spes substitutionis pupillaris non transmittitur, nos autem loquimur in fideicōmissaria substitutione, in qua per rationē predictam aliud est, vt est dictum. ¶ Nec ob.etiā decisio Oldra.in.d.consi.clxxvij.qr(vltra q loquitur in diuersis terminis a casu nostro) & propterea ex ea non potest argui.l. naturaliter.§.nihil cōmune.ff.de acqui.posse.cuz similibus Responderi potest, q illa decisio non est de iure vera, & sapit iniquitatem, & plurimum aduersatur voluntati testatoris, & illam in specie reprobat Areti.in.d.l.quamdiu, & in l.si mater.§.fina.ff.de vulg. & pupil. & respondet ad omnes, rationes Oldra.vt per eū videri pōt, ad quē me remitto, & similiter eam reprobare intendit Jaso.in.l.j.ff.de vulga. & pupil.colū.viij.dum se remittit ad dicta pro Areti.in locis predictis, & ita alias dum pisis legerē apud insulā corsice cōsulendo illā decisionē Oldra.reprobaui, quā ēt inspecta maxima equitate reprobat Ang.in ɔsi.xciij.visis inspectis omnibus &c.iiij. & .v.col.sed super hoc nō insisto, qr(vt dixi)casus Oldra.est diuersus a casu nostro. ¶ Demuz nō ob.qd. iij.loco allegat̃ p̃ Monasteria, qm̃(vt egregie dixit primus
25 ɔsulēs) † expressio talis ɔdōnis nihil dz opari, qr eadē tacite inerat p regulā.l.iij.ff.de leg.j.nā si vxor Andronica simpliciter fuisset grauata post mortē suā, vt ipsa teneret̃ put testator ordinabat, inerat necessario ɔdō.s.si ipsa dcedat post mortē filioꝝ testōris sine liberis masculis decedentium, cū alias ad eā molēdinuz nō erat peruentuꝝ, vt in pcedenti capitulo testamēti appet, & onus eidē iniūctū cēset̃ factū in eū casum quo ipsa grauari potuit, & molendinuum ad eā peruenerit, & sic recte cōsiderādo conditio, que exprimitur in illis verbis, Morendo poi la mia dōna &c.prout in ɔsiium allegabat̃, oino tacite inerāt ad validitatē fideicōmissi, put testator voluit ergo(vt dixi)eius expressio, nihil dz operari
26 † sed qñ sic simpliciter fuisset grauata licet ipsa pdecesserit, & sic nō potuerit potiri fideicōmisso, tñ onus illi iniunctum remaneret apud heredes vna cū.d.molendino, cū onere tñ restituendi, put erat grauata ipsa vxor, vt.d.l.vnica.§.pro. ij.de cad.tol.put voluit Bar.in.d.l.quādiu, & tradit Areti.in cōsi.clvj.diligenter visis, ergo idē dicendum est in casu isto, vt plenissime demonstrauit primus consulens, ad quez me remitto.q optie hāc ɔsiderationē defēdit ab oibus q̄ in ɔsiū allegari possent. ¶ Sed vltra ɔsulētē aliter, & ɔcludēter ad argumētū rñdet̃ negādo, q simus in ɔdōne volūtaria, imo dico, q sumus in necessaria ad actū, nā si tacite inerat, vt mō dixi, ergo dr̃ ad actū necessaria, igit̃ seqt̃, q non refert, qd ex eqpollentibus fiet p doc.Bar.cōiter approbatā in.d.l.gallus.§. & quid si tm̃.ff.de lib. & postu.equipollens aūt est(quo ad voluntatē testatoris)q Joānes tadeus decesserit sine liberis post mortem vxoris ei qd est expressuz videlicet si vxor postea decedat, nam cum testator voluerit necessario, & oino deficiētibus eius liberis masculis molendinū puenire ad Monasteria predicta saltē post mortē vxoris cū venerit tunc casus, q liberi predicti deficiāt, & non sit vxor q̄uocūqz euenerit, non refert, qlibet enim modus (siue vxor precedat, siue postea) in hoc dicitur equipollere
27 merito Monasteria debēt admitti. ¶ † Et vltra dico posito, q expressa ɔditio a testatore sit voluntaria, tñ sufficere debet casus, qui euenit, vt sic substitutio in illum casum expressum facta trahatur ad casum, qui euenit pp omnimodā voluntatē testātis, nā hoc tolleratur ēt in cōditione voluntaria.qñ in ea testator respexerit effectū, put virtualiter voluit Bar.in.d.§. & qd si tm̃, si bene ɔsideret̃, put eū ɔsiderat, & declarat ita firmādo.d. & patruus meus Soci. ibi in vlti.not.refert, & sequitur Excellentis.etate nostra Jurisconsultus, & cōpater meus.do. Phylip.deci.in cōsi.ccxxvij. in casu ad me transmisso &c.col.fi.ver.non ob.qd.s.dr̃ &c. sed in proposito nostro dico q testator in hac conditione, Morendo poi la detta mia dōna &c.dr̃ cōsiderasse effectū vt.s.nec ipsa, nec liberi ipsius testantis masculi extent, put patet ex sequentibus verbis, Et che nissuno delli miei figli o descendenti di essi sopravenisse, &c. & qr volebat deficientib9 liberis ei9 masculis(iuxta supius declarata)q vxor dū viueret haberet molēdinū, & post eius mortē q haberēt monasteria predicta, vt ex rationibus.s.adductis constare potest, qui effectus nūc ɔsideratur & repitur, qr nō reperiūtur, nec vxor nec liberi testatoris, merito cōcludēdū est substitutionē d.d.moāste. fcāz in casuz q euenit, oino locū habere.

Maria.Soci.iunior.J.V.D.Senis.

✣ CASVS ✣

¶ Domina Tagia de istia in eius vltimo testamento iure institutionis reliquit domine Mariane eius filie florenos cētum, casaienum quendam, & alia quedam bona, vt in.d.testamento latius apparet. Jn omnibus autem alijs suis bonis suum heredem vniuersalem instituit Vrsatum eius maritum & hoc testamento sic condito cuius copia trasmittitur, decessit.d.testatrix.

¶ Et post predictus Vrsatus heres institutus predicte testatricis hereditatem adiuit, & bonorum hereditarioꝝ possessionem pro aliqua parte accepit. Modo domina Mariana predicta dicens testamentum non valere in eius preiudicium, eo q ipsa non fuerit in eo instituta heres vniuersalis, intendit auferre Vrsato predicto hereditatem, & bone testatricis matris eius.

¶ Queritur, an sit audienda.

✣ SVMMARIVM ✣

¶ Voluntas testantis pro lege seruatur.

¶ Et institutus in re certa habetur pro legatario, & quo respectu

respectu.

¶ Filia in rebus certis instituta non potest impugnare testamentum, sed solum petere supplementum legitime.

1 Dispositum per testatorem, vt.l. seruari debet.
2 Arbitrium morientium, dummodo legi non repugnet, debet liberum concedi.
3 Interpretatio fauore vltime voluntatis, presertim quo ad heredis institutionem; in testamentis fieri debet plenior.
4 Filia preterita a matre an possit eius testamentū annullare.
5 Institutus in re certa, alio herede vniuersali instituto, potius legatarius dicitur.
6 Filie sufficit ꝙ relinquatur aliquid iure institutiōis, ad hoc vt testamentum non possit rescindere.
7 Filio hodie legitima iure institutionis relinqui debet.
8 Filius cui minus legitima relinquitur potest ad eius supplementum agere.
9 Filius quando preteritur, vel exheredatur, debet inseri causa.
10 Institutus in re certa, alio vniuersaliter instituto, quo ad onera non dicitur heres.
Sed dicitur heres, vt a querela excludatur.
11 Filio licet non relinquatur iure institutionis an conseruetur testamentum, ⁊ heredis institutio.

CONSILIVM XCI

Dirigat Dominus verba mea in viam veritatis, ⁊ iustitie.
Presentis ꝯsultationis resolutio ita clara
est, vt careat probabili dubitatiōe, igitur cū
veritas aptissima sit, ⁊ per se splēdeat ita vt
verboꝝ non indigeat adminiculo, ⁊ ēt qꝛ consultans instat
paucis agam, ⁊ conclusiue loquar. Dico ergo ⁊ concludo
predictam do. Marianam minime debere audiri, qꝛ valet
testm̄, ⁊ Vrsattus dr̄ de iure heres vniuersalis p̄dicte Tagie testatricis, prout in testō fuit institutus,
1 † quodcunqꝫ.n.
(lege non repugnante) disponitur per testatorem debet velut lex seruari, vt est tex.in.§.disponat.in auc.de nup.colū.
iiij ⁊ in hoc.s.vt testantium voluntates impleantur, vnica,
⁊ precipua dicitur legis intentio, vt in auc.de hered. ⁊ fal.
§.exheredatos.col.j.⁊ in auc.de iurei.a mor.presti.in prin.
2 col.v. † debet si qdem morientium arbitrium (cum iteꝝ nō
redeat modo legi non repugnet) liberum ꝯcedi, vt.l.j.C.de
sa.sanc.eccle. ⁊ publice dicitur interesse suprema hominum
iudicia exituꝫ habere, vt.l.vel negare.ff.quemad.testa.ap.
⁊ propterea dicit tex.in.l.in testamentis.ff.de reg.iur.⁊ ibi
3 declarant doct. † ꝙ in testis plenior debet fieri interpretatio fauore vltime volūtatis, ⁊ presertim quo ad heredis institutionem, vt ibi signanter declarat Excel.doc.do.Philip.deci. ⁊ ex his cum quibus ēt plurima alia congeri possent clare concluditur pro obseruantia testamenti, de quo
agimus, ⁊ vt voluntas testatricis impleatᷣ predictū Vrsattum debere in hereditate, quam adiuit, ⁊ accepit, conseruari, ⁊.d.dn̄am Marianam ab eius petitione excludēdā esse.
4 ¶ Solum ergo remanet difficultas tollere ea, que in contrarium (licet friuole) allegari possent. † Naꝫ cum ipsa dn̄a
Mariana sit filia testatricis, ⁊ videatᷣ preterita, qꝛ non est
exheredata, nec ēt vr̄ instituta, ex quo heres vl'is dr̄ institutus predictus Vrsattus, cum duo heredes vni insolidum
esse non possint.l.qđ ꝯtra.§.vni duo.ff.de reg.iur. vr̄ ꝙ possit venire ꝯ testm̄ matris, ⁊ ip̄m annullare, cū in testō nulla
fuerit allegata cā, cur nō fuerit heres vl'r instituta per text.
5 in auc.non lꝫ, ⁊ in corpe vnde sumitᷣ.C.de inoffi.test. † Nec
vr̄ obstare, ꝙ quedam fuerint ei relicta iure instōnis, qꝛ ꝑꝑ
illud solū dr̄ instituta heres in rebus certis, ⁊ ꝯn̄r, cū alius
sit in testō hr̄s vl'r institutus, illa dr̄ esse nō hr̄s vera, sꝫ legataria potius, vt vr̄ casus in.l.quotiēs.C.de hr̄.insti. vbi declarāt oēs doc. si igitᷣ illa bona nō dr̄ hr̄e, vt hr̄s, sꝫ vt legataria, seqtur, ꝙ nō vr̄ hr̄e iure instōnis, ⁊ ꝑ ꝯn̄s vr̄, ꝙ possit
venire ꝯtra testm̄ ꝑ predicta. ¶ Verū tm̄ predictis nō ob.
que vere nihil obstāt, ꝯcl'onē.s̄.firmatā verissimā, ⁊ indubitatā arbitror ꝑ iura p̄allegata. Nec ob. ꝙ dn̄a Mariana
6 filia testatricis, nō fuerit hr̄s vl'r istituta, † qm̄ rn̄detᷣ hoc nō
esse necessariū ad validandū testm̄, sꝫ tm̄ opus est, ꝙ filie relinquatᷣ aliqd iure, ⁊ titulo instōnis, vt videtᷣ tex.in.§.aliud
quoqꝫ capl'm.in auc.vt cū de appella.cognos.col.viij. ⁊ ibi
gl. ⁊ doc.declarant, ⁊ est casus aptissimus in.§.ceteꝝ.in eo.
tit. vbi expresse dr̄, ꝙ si filius fuerit hr̄s vocatus ēt in certis
rebus, nullo mō dꝫ testm̄ rescindi, sꝫ tm̄ dꝫ filius petere supplemētū legitime, si bona eius iure instōnis relicta ad legitimam nō sufficiāt, ⁊ hoc ad instar antique legis, ita.n.caue-
7 batᷣ ꝑ.l.oīmodo.C.de inoffi.test. † ⁊ in eo solū fit innouatio
ꝙ vbi olim ꝑ.d.l.oīmodo sufficiebat filio aliqd relinquere
ꝑ quēlibet titulū, hodie reqritᷣ, ꝙ relinquatᷣ iure instōnis, vt
in iuribus predictis.s̄.dictū est, vn̄ cū in ꝓposito dn̄e Mariane predicte a matre eius testatrice fuerint plura relicta
iure instōnis, vt ex testō ꝯstat, ⁊ in puncto narratᷣ, seqtᷣ ꝙ
8 testm̄ nullo mō pōt ꝑ eā rescindi. † Fateor tm̄ ꝙ si bona ei relicta nō ascēderēt ad ltīmā eidē iure nature dbitā, posset petere ipsius ltime supplemētū, vt dꝛ in.d.§.ceteꝝ. ⁊ .s̄.dixi.
¶ Et ex his pꝫ exᷣ ꝓpositū all'ari, ꝙ in testō mr̄ nō adduxe-
9 rit cām, cur filiā vl'r nō instituerit, † qm̄ illud est necīuꝫ dūtaxat, qn̄ filius p̄teritᷣ, vel exhr̄datᷣ, vt dr̄ in.d.§.aliud quoqꝫ
capl'm. nō aūt qn̄ filius in aliqbus rebus instituitᷣ, qm̄ tunc
dr̄ satisfactū legi ex eo solū, ꝙ filius fuerit istitutus, vt.d.§.
ceteꝝ. ¶ Nec ob. ꝙ al's institutus in reb9 certis, dꝛ legatarius, ⁊ nō hr̄s, vt.d.l.quotiēs, qm̄ rn̄detᷣ, ⁊ aduertēdū est,
10 † qꝛ aliqn̄ qritᷣ, vtꝝ institutus in rebus certis alio vl'r instituto hr̄de hēatᷣ ꝓ hr̄de, quo ad onera, ⁊ iura hr̄ditaria, ⁊ dōm
est, ꝙ nō, ⁊ ita ꝓcedit.d.l.quotiēs.cū mā ꝓut ibi declarāt
doc. ⁊ de hoc nō q̄rimus in casu nr̄o. Faterer.n. ingenue p̄dictā dn̄aꝫ Marianā in certis reb9 institutā nō hr̄i ꝓ hr̄de,
quo ad onera, ⁊ iura hr̄ditaria, nā illa sequuntᷣ.d.Vrsattū
vl'r institutū ꝑ.d.l.quotiēs. Aliqn̄ vō q̄ritᷣ, vtrū filius in rebus certis institutus, alio hr̄de vl'r instituto, dicatᷣ vere hr̄s
institutus, vt sic excludatᷣ a q̄rela, ⁊ ruptela testi, ⁊ certū ē,
ꝙ sic, vt est casus in.d.§.ceteꝝ, vt.s̄.idixi, ⁊ de hoc q̄rimus
in cāu nr̄o, cū igitᷣ (vt.s̄.dcm̄ est) dn̄a Mariana fuerit in rebus certis instituta, vere dr̄ hr̄s in.d.rebus, ⁊ dꝫ oīno exclu-
11 di a q̄rela, ⁊ ruptela testi mr̄ni ꝑ p̄dicta. † Quinimo fortius
dici posset, ꝙ forte ēt si nō esset exp̄sse dcm̄ iure instōnis adhuc idē eēt dōm quo ad cōseruationē testi, ⁊ vl'is instōnis
hr̄dis, tū qꝛ dn̄e Mariane p̄dicte bona dn̄r in testō mr̄is
relicta ꝓ dote, tū ēt qꝛ in fine testi adest cl'a codicillaris, ꝓut
hec ꝯcludit Corn.in ꝯsi.ccxcviij.incip.an̄ oia.ij. ⁊ .iij.col.j.
vol. quē cū qsqꝫ vidē possit, breuitatis cā, al'r nō referā, nec
sup eo aliqd firmabo, qꝛ hec discussio in casu isto nō est necessaria, ex quo fuit exp̄sse dictū iure instōnis ⁊c. ¶ Remanet itaqꝫ ex p̄dictis clara ꝯcl'o ꝙ dn̄a Mariana p̄dicta volens testm̄ rescindi, ⁊ Vrsattū ab hr̄ditate remoueri, nō est
audienda, quam conclusionem, vt iam dixi, procul ab omni
dubitatione arbitror. Laus Deo.

Maria. Soci. iunior. J.V.D. Senis.

CASVS

¶ Andreas todeschinus de Saietano in eius testamento Jacobum eius filium pupillum heredem instituit vl'em, ⁊ quibusdam suis filiabus reliqt dotes quasdaꝫ iure instōnis ⁊ postea in testō dr̄, ꝙ si.d.Jacob9 decederet sine filijs ltimis, ⁊ nālibus substituit Vrsinā eius vxorē, si supuiueret, si mortua fuerit, ⁊ ipse Jacobus decederet sine filijs legitimis ⁊ naturalibus, ꝙ oēs eius filie preter Hieronymuꝫ coadequentur cum dotibus Pollonie alterius eius filie, ⁊ in residuum omnium suorum bonorum succedat sacristia sancti Francisci de Sarteano pro ornamentis eius.

¶ Modo hoc testamento sic stante, ⁊ iam mortuo testatore, ⁊ domina Vrsina eius vxore, decessit Jacobus agens annum decimum quintum, ⁊ sic iam factus maior quatordecim, post cuius mortē sorores eius velut heredes ipsius bona eius tenebant, vel aliquis ex maritis illaruꝫ pro eis tenebat, ⁊ possidebat, lapso deinde certo tempore fratres sancti Francisci nomine dicte sacristie asserentes se dicto nomine esse heredes petierunt se mitti in possessionem dictorum bonorum, ⁊ eadem die qua petierunt, per iudicem immissi sunt, non auditis iuribus dictaruꝫ sororum defuncti, quarum nomine bona possidebantur.

¶ His sic stantibus queritur, ad quem spectet hereditas dicti Jacobi, et quis debeat in possessione eius permanere.

SVMMARIVM.

¶ De substitutione facta filio, si sine liberis decedat, per verbum succedat, quod sit compendiosa.
¶ Fideicommissarius vniuersalis, an, et quando sit mittendus in possessionem stante etiam statuto de eo.
¶ Et quomodo intelligatur statutum, quod procedatur sine strepitu, et figura iudicij.

1 Substitutio facta filijs, si sine liberis decedant, est compendiosa sub se plures substitutiones comprehendens, videlicet vulgarem, si contingat ante aditam hereditatem decedere, item pupillarem, si impuberes moriantur post aditam hereditatem, item fideicommissariam, si puberes iam facti post aditam hereditatem decedant.
2 Substitutio vulgaris post aditam hereditatem expirat. Pupillaris autem post an. xiiij.
3 Verbum succedat, est verbum commune.
4 Substitutio compendiosa, quando fit per verbum commune, dicitur etiam continere fideicommissariam post etatem pupillarem.
5 Substitutionis fideicommissarie natura est, quod per eam de manu heredis accipitur.
In directa hereditatem propria auctoritate accipere potest.
6 Hereditarie res si per substitutum fideicommissarium inueniuntur occupate sine heredis facto restituere tenetur.
7 Fideicommissarius nullum ius habet super bonis hereditarijs, nisi post, saltem verbo, factam restitutionem.
8 Fideicommissarius ante restitutam, saltem verbo, hereditatem non potest petere se mitti in possessionem rerum hereditariarum per remedium. l. secunde. C. de edic. diui adriani tollen.
9 Statutum dicens, quod ille in quem hereditas per fideicommissum fuit translata mittatur in possessionem dicte hereditatis, debet intelligi postquam, saltem verbo, fuerit restituta.
10 Statuta simpliciter loquentia secundum ius commune intelligi debent.
11 Missio in possessionem fulminanter, et non auditis iuribus quia eo die quo fuit petita immissio, fuit facta, et sic sine cause cognitione, est nulla.
12 Sententia eorum, qui de mane accipiunt processum, et de sero iudicant eodem die, dicitur ipso iure nulla.
13 Satuto si caueatur quod in missione in possessionem, vel in alia causa procedatur summarie, de plano, et sine strepitu, et figura iudicij, probationes tamen legitime, et necessarie, et defensiones admittuntur.
14 Judex non potest pretermittere ea, que sunt de substantia iudicij.

CONSILIVM XCII

Dirigat Dominus verba mea in viam veritatis, et iustitie. Quoniam coram doctissimo viro res agitur, paucis agam. Videndum ergo in primis est pro resolutione presentis consultationis, que substitutio facta fuerit ipsi Jacobo per Andream testatorem, et patrem eius, et cui substitutioni in presenti casu sit locus, quo declarato videndum erit apud quem debeat esse hereditas dicti Jacobi, vt sic intelligamus quis debeat in possessione permanere.

1 ¶ † Circa primum breuiter instando dico, et concludo, quod substitutio que facta fuit, dicitur compendiosa, quia sub illo verborum compendio fuerunt comprehense plures substitutiones videlicet vulgaris, si contigisset Jacobum decedere ante aditam hereditatem. Item pupillaris, si mortuus fuisset impubes post aditam hereditatem, et de his nulla dubitatio est, vt per Bartolum, et alios in. l. centurio. ff. de vulgari et pupillari. et in. l. precibus. C. de impuberum et alijs substitutio. tradunt Canoniste in capitulo raynutius. de testamentis. in antiquis, et in capitulo si pater. de testamentis. libro sexto. item etiam dicitur in ista compen-
2 diosa comprehensa substitutio fideicomissaria, † videlicet si Jacobus post aditam hereditatem (per quod expirasset vulgaris, vt. l. post aditam. C. de impuberum.) et post decimum quartum annum perfectum (per quod expirasset pupillaris, vt in. §. masculo. instituta de pupillari substitutio.) iam factus pubes decesserit, quod patet quia in casu nostro
3 substitutio ista compendiosa fuit facta † per verbum succedat, quod dicitur verbum commune, vt per Bartolum in dicta. l. centurio. columna finali, versiculo quinto dubitatur
4 cum quo transeunt doctores communiter, † quando enim compendiosa fit pupillo per verba communia dicitur continere etiam fideicommissariam post tempora pupillaris etatis vt plene tradit Bartolus in dicta. l. centurio. in octaua nona et decima columna vbi post longam disputationem ita concludit in versicu. si vero neque mater etc. et cum Bartolo transeunt communiter doctores, licet nonnulli tenuerint, quod sit omni tempore fideicommissaria de quibus ibi per Bartolum et Moderniores, hoc tamen pro nunc aliter non discutiam, quia non facit ad casum nostrum. Ad omnes doctores in dicta. l. centurio. in dicta. l. precibus. in dicto capitulo Rainutius, et in dicto capitulo si pater. in hoc sunt concordes, quod compendiosa facta per verba communia post pupillarem etatem valet iure fideicommissi.

¶ Igitur hec ad casum nostrum applicando, cum Jacobus de cuius hereditate agitur, decesserit iam factus pubes, et agens annum decimum quintum sequitur, quod substitutio eidem facta de sacristia sancti Francisci debet isto casu interpretari fideicommissaria cum fuerit compendiosa, et per verbum commune, succedat, facta.

5 ¶ Quo sic posito, prout rei veritas est, † dico quod de natura fideicommissarie substitutionis est, vt qui per eam vocatur capiat de manu heredis, vel heredis heredis, qui dicitur ad restitutionem ex causa fideicommissi grauatus, vt instituta de fideicommiss. heredita. per totum, et in. l. coheredi. §. cum filie. ff. de vulgari et pupillari. et in toto tit. ff. et C. ad trebellianum senatusconsultum. cum similibus, et tradunt plene Doctores in dicta. l. centurio. et alijs locis supra allegatis, et in hoc differt ista substitutio fideicommissaria a substitutione directa puta vulgari, pupillari, vel simili, quia per directam quando quis vocatur potest propria auctoritate accipere hereditatem, non expectato facto alterius, sed quando per fideicommissariam quis vocatur, non potest per se capere hereditatem, sed opus est, quod ei per heredem
6 grauatum restitutatur, † et adeo quod si res hereditarie sine facto, et voluntate heredis reperiantur, per substitutum fideicommissarium occupate, tenetur heredi eas restituere, quia de manu heredi capere debet, vt probatur in toto titulo. ff. quorum legatorum, et tradunt Bartolus, et alij in. l. pri-
7 ma. ff. de legatis primo. ¶ † Et ratio est, quia fideicommissarius nullum ius super bonis hereditarijs dicitur habere, nisi post factam ei restitutionem hereditatis saltem verbo, vt l. restituta. in principio, et ibi tradunt doctores. ff. ad trebel-
8 lianum. ¶ † Et hinc est, quod licet alias heres, vel substitutus directus possit petere se mitti in possessionem rerum hereditariarum per remedium. l. secunde. C. de edicto diui adriani tollendo. tamen substitutus per fideicommissarium non potest illud petere, nisi prius fuerit ei restituta hereditas saltem verbo, vt singulariter volunt doctores in dicta. l. secunda. maxime Salycetus in prima columna, versiculo quero secundo quid de fideicommissario vniuersali etc. et ibi allegat dicta. l. restituta, et rationem predictam.

¶ Ex predictis itaque, ad casum nostrum ea applicando, concluditur in primis, quod Jacobus qui factus pubes decessit, dicitur in effectu grauatus restituere hereditatem patris eius predicte sacristie, et cum istud onus videatur impositum dicto Jacobo morienti, transit post eum in heredes eius, qui tali onere censentur grauati, vt dicta. l. coheredi. §. cum filie, et consequenter transit in sorores dicti Jacobi, que velut proximiores ei ab intestato successerunt, vt est tex. in auc. cessante, et in corpore vnde sumi. C. de leg. her. Iste ergo sorores dicti Jacobi vti vere, et legitime heredes, eius

eius debet capere bona, et hereditatem ipsius, et ipse postea tenentur ex causa fideicommissi restituere sacristie predicte secundum voluntatem testatoris, vt dicto. §. cum filie. Et tunc predicte sorores, et heredes Jacobi detrahere poterint ex dicta hereditate illud, quod inde detrahendum est tam secundum ordinationem testatoris, quam etiam secundum iuris disputationem, debent igitur sorores predicte, vt heredes Jacobi poni, et conseruari in possessione dictorum bonorum, et sacristia contra eas agere postea debet ad restitutionem ex causa fideicommissi secundum preallegata.

9 ¶ †Nec huic conclusioni ob. statutum Sarteanése sub rubrica de mittendis in possessionem hereditatis defunctorum quatenus vult, quod etiam ille mittatur in possessionem hereditatis, in quem illa fuerit per fideicommissum translata. ¶ Quoniam respondetur, quod tale statutum debet intelligi, postquam fuerit restituta hereditas saltem verbo quia antea hereditas in fideicommissum non dicitur translata, vt dicta. l. restituta, et supra dixi. ¶ Et quod ita debeat

10 intelligi, †probatur etiam quia statuta simpliciter loquentia debent semper interpretari, et intelligi secundum ius cómune iuxta ea, que habentur in. l. si serui nostri. C. de noxali. et in. l. finali. §. in computatione. C. de iure deliberandi. et tradit Bartolus in. l. omnes populi. in sexta questione principali. ff. de iustitia et iure. et ita solent communiter dicere consulentes, vt per Joannem calderi. in consilio nono, quicquid disputetur in titulo de constitu. dixit Corneus in consilio primo. pro decisione. columna finali, secundo volumine, et in consilio vigesimo sexto, si recte in principio, et in consilio sequen. circa primum columna penultima, tertio volumine. patruus, et dominus meus Socinus in consilio decimo, consideratis secunda columna, tertio volumine. et Andreas barba. in consilio vigesimo primo. et quidem viso, columna octaua versiculo, et si quispiam, primo volumine. ¶ Unde cum de iure cómuni fideicómissarius vniuersalis tunc mitti debeat in possessionem quando ei facta fuerit restitutio saltem verbo, vt supra dictum fuit, statutum predictum simpliciter dictás fideicómissarium in possessionem mittendum, debet a iure communi interpretari, et sic debet intelligi, quando prius fuisset ei facta restitutio saltem verbo, cum autem in casu nostro sacristie predicte, seu fratribus predictis eius nomine non fuerit vnquam facta restitutio etiam verbo per dictas sorores, et heredes Jacobi, sequitur quod non potest dicta sacristia, nec aliquis eius nomine petere eam mitti in possessionem cum adhuc ius dicte hereditatis in eam non sit translatum ex defectu restitutionis, debet ergo prius petere sibi hereditatem a. d. sororibus, et heredibus Jacobi restitui, et postea eo facto poterit in possessioné mitti. ¶ Nec predictis obstat si dicatur, quod iam dicta sacristia fuit missa in possessionem, et propterea videtur, quod in ea debeat conseruari maxime per regulam. l. dolo facit. ff. de doli exceptione. Quoniam respondetur in primis, quod d. immissio fuit iniusta, et contra iuris regulas facta, vt patet ex predictis, et propterea retractari nunc debet, cum super hoc vertatur lis inter predictas partes, et hoc est, quod per magnificos dominos dicitur in effectu commissum honorando

11 Potestati Sarteani. ¶ †Secundo etiam respondetur, quod d. immissio fuit ipso iure nulla, et inualida, eo quod fuerit fulminate facta, et non auditis iuribus dictarum sororum, et sic non precedente legitima cause cognitione, quod patet, quia eodem die fuit facta talis immissio, quo de ea fuerat facta petitio, et per consequens dicitur fulminata, et facta sine cause cognitione, et per consequens dicitur nulla per ea, que tradunt Bartolus, et alij in. l. prolatam. C. de sententijs et interlocutorijs omnium iudicum. et Geminia. in. c. ponderet. quinquagesima distinctione, vbi expresse di-

12 citur, †quod sententia eorum, qui de mane accipiunt processum, et de sero eodem die iudicant, dicitur ipso iure nulla tanquam fulminata, et lata sine cause cognitióe, et ad hoc plura allegari possent, de quibus plene per Andream barbat. in consilio sexto, illud in medium adducam secunda et tertia columna, quarto volumine, vbi videndum est, et per Ludouicum bologni. in consilio. xxxvj. presupposita igitur secunda columna, versiculo tertio facit et c.

13 ¶ †Nec obstat si dicatur, quod talis immissio ex forma statuti fieri debet summarie de plano, et sine strepitu, et figura iudicij, et ideo dicatur, quod nó debet dici nulla, propterea quod eodem die facta sit quo fuerit petita. Quoniam respondetur, quod licet per talia verba statuétes voluerint, quod in tali immissione non seruetur ordo iuris, et solemnitates multe iudiciarie, non tamen voluerunt sic causam abbreuiare, vt probationes necessarie, et legitime defensiones fieri nó possint,

14 †non enim potest iudex pretermittere ea, que sunt de substantia iudicij, vt est textus in clementina sepe, de verborum significatio. et ibi plene per Cardinalem, et voluit Bartolus in extrauagan. ad reprimendum super dictis verbis, ita etiam voluit Cumanus in consilio septimo, visis compromisso prima columna, et tradit Ludouicus bologni. in dicto consilio. xxxvj. tertia columna, versic. nec obstat si quis obstinate dicat et c. Et hoc etiam probatur ex verbis eiusdem statuti dum requirit, quod fiant citationes eorum, qui possident, et generaliter eorum, qui sua putauerint interesse, vt sic possint comparere, et contradicere, et iura sua allegare, cur talis immissio fieri non debeat, hec autem impossibile est, quod vna die fiant, ergo talia verba non validabunt talem immissionem sic fulminanter factam.

¶ Ultra etiam dici potest, quod iste sorores, que vere possidebant, non fuerunt particulariter citate, prout ex forma dicti statuti requirebatur, et ille Martialis, qui vt tutor fuerat citatus (licet forte non esset, saltem legitime) tamé subito cum fuit citatus perquirendo iura dictarum sororum quesiuit consulere peritiores, vt iuridice dicte immissioni contradiceret, et cum ea allegare vellet die sequenti, vel alia, inuenit immissionem tam fulminanter factam, et tunc bonis verbis fratrum illorum fisus expectabat gratiam Dei circa iura dictarum sororum, que nunquam venit, et sic quodammodo delusus fuit. Et propterea nunc sorores predicte iura sua prosequuntur, et vt ex predictis patet ipse debet predictam hereditatem possidere, et in eius possessione manuteneri, prout ipse petunt. Laus Deo.

Socinus nepos Senis.

CASVS

¶ Decessit olim Hieronymus de Istia intestatus superstite sibi domina Tagia eius vxore, et domina Mariana vnica eorum filia, transiuit domina Tagia ad secundas nuptias. et demum moriens in suo testamento domine Mariane eius filie pleraque iure institutionis reliquit, et secúdum eius virum heredem vniuersalem instituit, et cum tali testamento decessit absque filijs ex secundo matrimonio.

¶ Modo queritur de tribus.

¶ Primo quis fuerit heres dicti Hieronymi, et ad quem bona eius pertineant.

¶ Secundo vtrum domina Mariana volens testamentum domine Tagie matris eius comprobare, vt omnia sibi particulariter in dicto testó relicta consequi possit, sit audiéda.

¶ Tertio quid debeat lucrari secundus maritus domine Tagie ex illius predecedentia sine filijs.

SVMMARIVM

¶ Filius patri ab intestato succedit ante omnes.

¶ Et relicta in testamento non reprobato peti possunt.

¶ Et statutum de lucro dotis non procedit in bonis paraphrenalibus.

1 Hereditas patris ab intestato decedentis iure suitatis ad filium pertinet.

2 Filius institutus in re certa per matrem non potest contra eius testamentum venire.

3 Testatoris voluntati satisfaciendum est.

4 Filius agere potest ad legitime supplementum, si bona sibi per matrem relicta ad eius legitimam non ascendant.

5 Filius preteritus potest testamentum matris approbare, et sibi in eo relicta petere.

6 Statutum quod maritus lucretur certum quid de dote vxoris, non procedit in bonis paraphrenalibus, que vxoris morte ad eius heredes transeunt.

7 Statutum ꝙ lucretur vir medietatem dotis vxoris morte decedentis sine filijs, an habeat locū, si vxor ex alio matrimonio habeat filios.
8 Verbis statuti claris standum est.

CONSILIVM XCIII

Dirigat Dominus verba mea in viam veritatis, & iustitie. Miror profecto predictas questiones maxime duas primas in dubium reuocari, eo ꝙ earum resolutio in iure clarissima sit, igitur ne patentem veritatem pluribus verbis obnubilare videar, paucissimis agam, & conclusiue loquar, veritas enim ipsa per se splendet, & verborum non indiget adminiculis, vt. l. prima. C. si min. ab here. se absti. & vbi etiam plura scribere vellem, minime possem, propter nimiam instantiam
1 consultantis. ¶ † Ergo quo ad primam questionem breuiter concludo apertissimi iuris esse hereditatē predicti Hieronymi ab intestato decedentis pertinuisse, & pertinere ad dominam Marianam vnicam eius filiam, que iure suitatis ex. l. duodecima tabula. patri eius dicitur vniuersalis heres extitisse, vt. l. prima. §. suos. ff. de suis, & legitimis, & institu. de heredit. que ab intestato deferuntur. §. primo. & de hoc hodie est casus in auctētica in successione. C. de suis & legitimis, & in auctentica de hereditate que ab intestato. §. primo, collatione nona, quibus clare dicitur, ꝙ in successione patrisfamil. intestati decedentis prima causa est filiorum, qui si supersint omnibus anteponendi sunt, & cum de hoc neminem credam dubitare, vlterius non instabo.

¶ Et sic concludo in hac prima questione ꝙ bona omnia que fuerunt dicti Hieronymi pertinent, & spectant ad dictam dominam Marianam vnicam eius filiam, & eius ab intestato heredem vniuersalem.

2 ¶ † Circa secundam questionem nisi me fallit memoria, recolo elapsis diebus in hoc, vel simili casu consuluisse ꝙ domina Mariana non possit venire contra testamentum matris eius (loquor de iure communi) attento, ꝙ illa fuit vocata iure institutionis, licet ad certas res, prout videtur casus in. §. ceterum. in auctentica vt cum de appel. cognos. columna octaua. Et que tunc dixi, nouiter confirmo.

¶ Quantum vero ad illud, de quo in presentiarum queritur, arbitror euidentissimam esse resolutionem, & probabi-
3 li dubitatione carere, † dico enim & concludo dictam dominam Marianam omnino audiendam, & omnia que sibi a matre in testamento relicta sunt consequi debere, vt testatricis voluntati satisfiat, que omnino attendēda est. l. in cōditionibus. ff. de conditio. & demonstratio. l. tertia. C. de liberis preteritis. & in. §. disponat. in auctentica de nuptijs. collatione quarta. cum similibus. voluntas enim defuncti circa interpretationem testamenti dicitur totum facere, vt l. ex facto. la grande circa medium. ff. de heredibus instituēdis. & propterea signanter inquit Baldus in. l. quidam. C. de neces. serui. here. insti. ꝙ voluntatem testatoris in testamentorum interpretatione pedetentim sectari debemus,
4 vti venator leporem, † quinimmo dico, ꝙ si bona relicta domine Mariane predicte non ascendant ad eius legitimā iure nature sibi debitā, poterit illa agere ad ipsius legitime supplementum, vt. l. omnimodo. C. de inoffi. testam. & probatur clare in dicto. §. ceterum. Si igitur domina Mariana intendit consequi que particulariter ei relicta sunt, non
5 video quin debeat audiri, † Hoc etenim procederet etiam si ipsa posset dici in testamento matris preterita, quoniam & tunc posset testamentum matris approbare, & sibi in eo relicta petere iuxta ea, que traduntur per Bartol. & alios in. l. filio preterito. ff. de iniusto rupto testamento.

¶ Concluditur itaq; in hac secunda questione ꝙ domina Mariana petens que sibi a matre relicta sunt, audiri debet per predicta. ¶ Fateor tamen ꝙ si vellet contra testamentum matris venire inspecto iure communi non posset, vt alias consului. ¶ Modo venio ad tertiam questionem in qua (vt etiam feci in predictis) breuiter, & conclusiue loquē
6 do dico, & concludo in primis, † ꝙ omne lucrum, ꝙ fecit, seu facere potest predictus secundus maritus domine Tagie tantum considerari debet respectu dotis, quam illa eidem secundo viro tradidit, de qua debet aliquod instrumētum constare, vel alia legitima probatio, illius enim quantitatis, que in dotem data fuit, vel extimationis rerum in dotem traditarum debet ipse secundus vir certam partem lucrari. Non autem de alijs bonis, si que domina Tagia habuisset, que dicto secundo viro in dotē non dedisset, sed essent apud eum tanq̄ bona paraphrenalia, nam illa integra debent esse heredum dicte domine Tagie, & ratio est, quia statutum de lucro dotis cum sit exorbitans a iure cōmuni debet stricte interpretari, & solum q̄tum verba eius patiuntur dicitur disponere, vt tradit Baldus in. l. testamentum non ideo. C. de testamentis, & tradunt communiter doctores in. l. quicquid astringende. ff. de verborum obligatio. & in. l. tertia. §. hec verba. ff. de negocijs gestis. cum similibus. de quibus per dominum Franciscum curtium in consilio vndecimo, prima columna, sed predictū statutū solum loquitur de dote, ergo &c.

7 ¶ Secund dico, & concludo, † ꝙ licet quando simpliciter statutum diceret, ꝙ vir lucretur dimidiam partē dotis vxore precedente sine filijs, dubitari posset, an habeat locum etiam si vxor ex alio matrimonio habeat filios, vt per Baldum in. l. ea lege tertia columna. C. de conditione ob causam, & in consilio. cxxij. quarto volumine. & Petrus de anchar. in consilio. ccclxxx. in secunda questione, ac etiam per dominum Bartholomeum Sociñum patruum, & dominum meum in consilio. lij. tertio volumine. Tamen in casu nostro ista disputatio cessat, quoniam vt mihi asseritur in loco extat statutum, quod vltra procedit, videlicet ꝙ si mulier ex primo marito filios habeat, & decedat apud secundum maritum sine filijs ex dicto secundo marito, ipse superuiuens secundus lucrari debeat tantum tertiā partem do-
8 tis, † vnde cum statuti verba sint clara, eis standum est, nec vlterius est locus disputat. l. ille aut ille. §. cum in verbis. ff. de legatis tertio. & l. prospexit. ff. qui, & a quibus. cum similibus. ¶ Sit ergo conclusio in hac tertia questione, ꝙ secūdus vir domine Tagie solum lucrari dicitur tertiam partem dotis, quam ipse recepit, vel extimationis rerum ab ipso in dotem receptarum. Laus Deo.

Maria. Soci. iunior Senis legens.

CASVS

¶ Proponitur in facto quod quidā Nicolaus Petri andree della bastia de insula Corsice habens dominam Claram eius vxorem pregnantem condidit testamentum & inter cetera materno sermone disposuit, vt infra videlicet.

¶ Item lassa, & iudica ogni, & tutti suoi beni alla sua herede se fosse maschio o femina, che di ello nascera per hauere la sua mogliere grauida, & volendo la sua mogliere nominata Clara stare in casa, & non pigliare marito la lassa donna & madonna in casa sua sopra a ogni, & tutti suoi beni quanto la sua propria persona. Et non sia persona veruna la possa discacciare volendo ella stare, & quando ella nescisse, & non volesse stare in casa sua, vuole non li sia dato cosa alcuna delli suoi beni.

¶ Item iudica, & lassa che qñ la sua hēde venisse māco senza herede se lassa li suoi beni allo suo nipote carnale, qui dicebatur Andreas filigliuolo di Juliano suo fratello carnale.

¶ Et quando lo suo nipote venisse manco sensa herede, Atando, (idest tunc, & eo casu) lassa ogni, & tutti suoi beni a quelli dello suo casale cioe alli piu propinqui parenti &c.

¶ Post mortē testōris ex eius vxore nata fuit filia femina vocata Catherina, qua viuente ille Andreas nepos testatoris ex fratre adhuc pupillus decessit deinde decessit dicta Catherina filia & heres testatoris in pupillari etate superstite sibi domina Clara eius matre, item superstite domina Bartholomea amita predicti Nicolai testatoris, & sic amita magna domina Catherina, item etiam superstite quodam Franco filio domine Baptiste predefuncte, que similiter erat amita Nicolai, & amita magna domina Catherina, & sic fuerat soror dicte domine Bartholomee.

¶ Item presupponitur in facto quod tempore testamenti conditi, sicut & nunc est, nullus alius ex coniunctis dicti testatoris,

statoris, preter dictū Andream, supererat nisi predicta domina Bartholomea, et d. Francus.
¶ Quibus sic stantibus, et presupposita validitate testamenti de pluribus queritur.
¶ Primo quid importent illa verba ad uxorem relata vz. La lassa donna et madonna in casa sua etc.
¶ Secundo utrum domina Bartholomea tanquam de casali testatoris, et proximior coniuncta vocetur et comprehendatur per verba illa ultime substitutionis videlicet. a quelli dello suo casale, idest li piu propinqui parenti. Et ita vocetur ut excludat Francum existentem in remotiori gradu.
¶ Tertio posito quod illa dicatur in illis verbis comprehensa remoto Franco, utrū hodie vigore dicte substitutionis possit aliquo modo vocari ad bona Catherine ultimo loco defuncte, attento quod Andreas decessit ante Catherinam.
¶ Quarto posito quod vocetur, utrum domina Clara dicatur etiam a legitima sua exclusa.
¶ Quinto dato sine preiudicio veritatis quod Bartholomea vigore substitutionis non admittatur. Queritur quis succedet predicte Catherine ab intestato stantibus statutis, quorum copia transmittitur.

SUMMARIUM.

1 Consulens breuitati studere debet.
2 Uxor relicta domina, et massaria, et usufructuaria secundum bulgari consuetudinem debet existentibus filijs habere solum alimenta, et preeminentiam in domo, si autē filij non extant, debet habere usumfructum.
3 Uxor simpliciter quando relinquitur domina, et massaria, vel domina, et dominatrix, vel donna, et madonna, absque eo quod addatur usufructuaria, siue filij, siue extranei sint heredes, indistincte uxor alimenta sola cum preeminentia habebit.
4 Communis usus loquendi circa testatoris verba est inspiciendus.
5 Declaratio ad Bartol. in l. ia. §. si. ff. de lega. ij. versicu. eodem modo.
6 Legatum quod unam formam cepit habere, cum sit unum tantum, non debet accipere aliam formam ex admissione substituti.
7 Testator si vocat illos de suo casali comprehenditur sub hijs verbis amita ipsius testatoris.
8 Uerbum de casali, seu casata exponitur idest de domo.
9 Uerbum domus habet varia significata, sed in dubio pro agnatione, et familia accipitur, si non aliter appareat cōmunis usus loquendi.
10 Femina dicitur esse agnata, licet sit persona, per quam non conseruatur domus, vel agnatio.
11 Filius amite testatoris non dicitur esse de testatoris domo, gente, vel agnatione, cum non matris, sed patris agnationem sequatur.
12 Amita testatoris est ei in tertio gradu, amitinus autem in quarto de iure ciuili, de iure autem canonico amita dicitur proximior, cum illa a communi stipite uno gradu distet, amitinus vero duobus.
13 Persona remotior de iure cononico semper consideratur ita quod amita et amitinus licet testatori in eodem gradu sint tamen amita est proximior in successione amitino preferenda.
14 Fratres utrinque coniuncti, licet cum fratribus vterinis sint in eodem gradu, tamen quia habēt illud plus, quia sunt utrinque coniuncti, proximiores dicuntur, et in successione preferuntur.
15 Computatio gradus de iure ciuili semper in successionibus attenditur.
16 Computatio gradus de iure ciuili est vera, propria, et naturalis per gradus procedens.
17 Proximiores ordine successiuo semper preferuntur, quando aliqui de familia, vel cognatione aliqua ad successionem vocantur.
18 Substitutio si sit facta per patrem filio suo, de nepote ex fratre, si filius sine hērede decesserit, quo nepote sine filijs decedēte substituit illos de casali, si nepos ex fratre decedat, deinde filius, utrum amita, que est de casali, vigore dicte substitutionis vocetur ad bona filij ultimo loco defuncti, attento quod nepos est ante filium defunctus, et infra numero. 25.
19 Substitutio facta in uno casu ad alium non trahitur, limita ut infra nu. 44.
20 Substitutus pupillariter si decedat ante pupillum, an ille qui erat secūdo loco substitutus vocetur, licet postea pupillus decedat, et infra nu. 40. 43. et 45.
21 Substitutio facta primo filio nascituro heredi instituto de secundo loco nascituro, et tali nascituro decedenti in pupillari etate fuerit substitutus frater testatoris, si contingat post primum neminem nasci, frater testatoris, qui nō primo filio, sed secundo tantum fuit substitutus, an succedat primo decedenti, et infra nu. 46.
22 Substitutio quando est alicui facta pupillariter, et isti substituto alter compendiose est substitutus, si deficit pupillaris substitutio, si non potest habere locum vulgaris, quia per primum heredem sit adita hereditas, an qui secundo loco fuit vocatus, possit ex substitutione admitti, et infra nume. 49.
23 Substitutio compendiosa comprehendit pupillarem, quādo qualitas persone, cui sit hoc patitur.
24 Substitutio vulgaris in compendiosa comprehensa adita hereditate locum habere non potest.
26 Substitutio compendiosa plures substitutiones sub diuersitate casuum, et temporum comprehendit, ut infra in discursu et nu. 33.
27 Substitutio compendiosa quomodo in se cōprehēdat vulga. pupillarem, et fideicommissariam.
28 Substitutio compendiosa per verba communia sine tēporum dinumeratione, an cōprehendat pupillarē, quando mater est in medio, ubi secundum communem opinionem cōcluditur quod sic, contra Bar. et sequaces.
29 Substitutio compendiosa, etiam tenendo opi. Bar. quando mater est in medio, non comprehendit pupillarem, quando ex coniecturis comprehenditur testatorem voluisse matrem excludere.
30 Sermo indefinitus uniuersali equipollet.
31 Substitutio prima declaratur per secundam.
32 Substitutio compendiosa, licet sit facta sub hac conditione si sine herede decesserit, tamen etiam comprehenditur pupillaris, et verba sine herede intelliguntur. i. sine filijs.
34 Substitutio compendiosa an comprehendat fideicommissariam, nedum ubi pupillaris ob pubertatem euanescit sed etiam quocunque casu non possit habere locum.
35 Substitutus secundus vocatur in locum primi substituti.
36 Additio vel immixtio, cum sit facti, non presumitur, nisi probetur.
37 Infans sine tutore hereditatem adire non potest, nec in ea se immiscere.
38 Infans si hereditate cum tutoris aucto. non adita decessit perinde est, ac si ei delata non fuisset, et per consequens, ac si non esset natus.
39 L. coheredi. ff. de vulgari et pupillari substitutio. de qua substit. vulgari loquatur.
41 Bartolus appellatur iuris illuminator, et omniū auriga.
42 In substitutionibus interpretandis semper ad earum validitatem debet fieri larga interpretatio, quatenus, tamē testatorem verisimiliter voluisse constare potest.
44 Substitutio facta in uno casu ex verisimili mente testantis ad alium trahitur.
45 Intellectus ad legem qui habebat. ff. de vulg. et pup.
47 Substitutio de aliquo facta alicui nascituro, si decesserit, illa conditio non dicitur impleta, si non nascatur.
48 Nata, et viuentia, occidunt, et pereunt.
50 Fideicommissum caducum effectum per mortem fideicommissarij ante institutum, apud heredem institutum, cum omne restituendi secundo substituto remanet.
51 Substitutio ut iure directo valeat semper debet fieri interpretatio, si verba, et persone hoc patiuntur.
52 Mater exclusa a bonis filij propter pupillarem substitutionem dicitur etiam a legitima exclusa.
53 Substitutio pupillaris, licet testamentum pupilli dicatur

tamen vere loquendo, dicitur testamentum, et prouisio patris.

54 Causa testati facit cessare causam intestati.

CONSILIVM XCIIII

Dirigat Dominus verba mea in viam veritatis, ⁊ iustitie. Quia in presenti consultatione pro maiori parte agitur de interpretanda voluntate testatoris, periculosum dicitur iudicium. Et quia animum testatoris non videmus, propter nimias subtilitates, ⁊ varium interpretandi modum, sepe erramus, vt inquit Baldus in.l.precibus.in septima columna.C.de impuberum ⁊ alijs substitutio. Uerum tamen voluntatem testatoris pedetentim, vti venator leporem sectando, iuxta eiusdem Bald.singulare dictum in.l.quidam.in fine principij.C.de necessa.seruis here.instit. nostram hanc consultationem, propositis questionibus, vti proponuntur ordi-
1 nate respondendo, clarissime ⁊ aperto iure resoluam, † breuitate in omnibus vtendo, vt consulentem decet, vt in pluribus suis consilijs attestatur Areti. presertim in consi.xlij. ⁊.lxvij.⁊.lxxvj.⁊.lxxxvij.⁊.ciiij.semper in princi. ¶ Circa primam ergo.q.dicet aliquis prima facie dominam Claram hodie debere esse vsufructuariam omnium bonorum.
2 † Nam lz verba illa, dominaz massariā ⁊ vsufructuariā ⁊c. filijs heredibus institutis importent duntaxat alimenta cuz preeminentia, quam vxor in domo habebat viuente testatore marito suo, iuxta consuetudinem bulgari communiter approbatam, de qua per Bar. ⁊ alios communiter in auctentica hoc locum.C.si secun.nup.mul. ⁊ in.l.titia testamento.§.fi.ff.de leg.ij.cum similibus. Tamen si contingat filium premori, etiam quod habeat substitutum, mater eo casu habere debet integrum vsufructum ea ratione, quia ex quo consuetudo illa Bulga.fundatur fauore filiorum filijs mortuis cessat omnis eorum fauor, ⁊ per consequens consuetudo Bulga.non procedit iuxta.l.adigere.§.quamuis. ff.de iure patro. ⁊.c.cum cessante.extra de appella.ita videtur determinare Bar.⁊ alij post eum magis communiter in.d.§.fi.in secunda colum. ¶ Nec videtur obstare quod in casu nostro in testamento non sit appositum verbum vsufructuariam, quoniam videtur posse rñderi quod nō interest quo ex illis verbis vtatur testator, semper enim idem esse videtur, adeo quod si simpliciter dicat relinquo vxorem meam dominam, idem esse videtur ꝙ si alijs vteretur verbis, ita videtur concludere Bar.in.d.§.fi.secunda colum. ibi.eodem modo puto. ¶ Uerum predictis non obstantibus, que vere sunt extra propositum, clarissimuz de iure arbitror, ⁊ ita concludendum est, quod in proposito themate domina Clara solum ⁊ duntaxat habitura sit alimenta.
3 ¶ Que cōclusio probatur apertissime, † quia quando simpliciter relinquitur vxor domina ⁊ massaria, vel domina ⁊ dominatrix, vel domina ⁊ madonna absq3 eo ꝙ addatur vsufructuaria, siue filij, siue extranei fiant heredes indistincte, vxor sola alimenta cum preeminētia quodā habebit, ⁊ hoc non prouenit ex aliqua consuetudine Bulga. sed pro-
4 cedit secundum regulas iuris, † eo quia illa verba secundū commune vsum loquendi (qui est circa verba testatoris respiciendus, vt.l.librorum.§.quod tamen cassius cuz ibi nota.cum similibus de legatis tertio.) solum important illam preeminentiam ⁊ alimenta. Ita singulariter determinat Bar.in.d.§.fi.versi.quero, quid si dixerit testator ⁊c. Et ibi eum in hoc sequuntur magis communiter Doctores, ⁊ idem vult Ang.in.l.prima.ff.rerum amota. Et ponit post alios prestantissimus docto.do. Paulus de monte Pico in eius egregia repetitione.d.§.fi.in.prima.q. ⁊ clarius in tertia questione, colum.xxij.versicu.sed pulchrum est videre, vbi in indiuiduo tangit quando ista verba ponerentur absq3 verbo vsufructuaria. Cum ergo in themate nostro solum dixerit. La lasso donna ⁊ madōna. nec addiderit ⁊ vsufructuaria cessat interpretatio ex Bulgari consuetudine, ⁊ secundum iuris regulas solum habebit alimenta cuz preeminentia. Et procederet hoc etiam ꝙ ab initio extraneus fuisset principalr institutus, ⁊ nullus superesset filius.

¶ Et vltra supra allegata ita in terminis nostris in indiuiduo, vbi scilicet relinquitur domina ⁊ madonna, declarat ⁊ concludit Saly.in.d.auctentica.hoc locum. Et consuluit Abb.in consilio.iiij.in questione, que vertitur secundo volumi.in iij.⁊.iiij.colum.⁊ ponit predictus do. Paul. in.d.§.fi.in prima ⁊ secunda questio. ¶ Faciūt posita per Corne.in consilio.clxxiij.circa primum in secunda colum. tertio.volu. ⁊ magis in terminis ponit idem Corne.consilio.cxij.quanquam videatur, in secunda colū.in.fi.cuz seq. secundo volu. ¶ Et ex his patet adducta supra in contrarium nullo modo obstare, quia illa procedunt, vbi in testamento poneretur verbū qđ importaret de sui natura vsumfructum puta ꝙ addiderit, ⁊ vsufructuariam. Tunc enim proprie loqueremur in casu vbi de Bulgari consuetudine esset disputandum propter verbi illius significationem. Et esset eo casu distinguenduz quis esset institutus an filius vel extraneus, prout in locis preallegatis plene habetur per Bart.⁊ alios. ¶ Nec obstat quod dicit Bar.in.d.§.fin. versi.eodem modo. Quoniam ibi non intendit id dicere, quod supra fuit dictum, alias esset sibi ipsi cōtrarius in hijs
5 que statim dixerat. † Sed mens Bar.hec est. Dixerat supra in versi.quero quid si dixerit, quod vbi reliquerit eam dominam, ⁊ massariam, vel dominam, ⁊ dominatricem, talia verba indistincte, etiam vbi non sint filij instituti important alimenta cum preeminentia. Postea subdit quod si dixerit dominam, ⁊ vsufructuariam filijs institutis, idem est. Postea subdit in dicto versiculo eodem modo. quod id, quod est dictum quando fuit relicta domina in primo casu cum illo adiuncto scilicet, ⁊ massaria, vel dominatrix, vel in secundo, quando fuit relicta vsufructuaria cum precedenti verbo scilicet domina procedit eodem modo, quando fuerit simpliciter relicta domina sine aliquo adiuncto in primo casu. Uel in secundo quando simpliciter fuit relicta vsufructuaria absq3 illo verbo scilicet domina, ⁊ ita singula singulis congrue referendo. In primo casu simpliciter relicta domina indistincte quolibet herede instituto. Uel in secundo simpliciter relicta vsufructuaria filijs institutis habebit duntaxat alimenta cum illa preeminentia, ⁊ ista est vera mens Bartol.ibi, ⁊ hoc modo declarando Bartol.non est opus restringere eius dicta tantum ad casum quando filij essent instituti, prout timore predicte difficultatis facit idem dominus Paulus in dicto.§.finali.columna vigesima secunda, in fine, qui vt per te potes intueri, non subtiliter, ⁊ interne mentem Bartoli respexit. ¶ Et ex his constat in proposito non referre quod filia illa Catherina sit mortua, ⁊ alter, qui sit extraneus, succedat vti substitutus. Posset tamen, ⁊ aliter respōderi. (Posito ꝙ vbi ab initio extraneus fuisset institutus vxor esset habitura vsumfructum, quod tamen est falsum, vt supra demonstrauimus (quod ex quo in casu nostro filia iam fuit heres, ⁊ sic ab eius persona incepit habere robur legatum de alimentis vxori factum, non debet postea considerari quid succedat de ipsa filia, ⁊ an extraneus vti substitutus succe-
6 dat, necne. † Nec legatum quod iam cepit habere vnam formam, (cum sit vnum tantum) debet recipere aliam formam ex admissione substituti. Ita in terminis determinat Bartolus in dicto.§.finali.in secunda columna, versiculo quero pone ꝙ filius. Et Salycetus in dicta auctentica. hoc locum, columna quarta, ⁊ cum Barto.tenent omnes, prout refert, ⁊ sequitur dictus dominus Paulus in dicto. §.finali.columna vigesima nona. In hoc tamen, tanq̄ in non necessario, non me firmo, cum vt supra luce clarius demonstraui, non simus in casu, vbi ex institutione filij varietur importantia legati.

¶ Non aliter ergo in hoc vltimo insistendo, (quia posset fortasse dici ꝙ non sit tantum vnum legatum propter illa verba, volendo ella stare in casa ⁊c. de quo est videndum dictum dominum Paulum in dicto.§.finali.columna trigesima, ⁊ trigesima prima.) concludo in hac prima questio. quod domina Clara solum alimenta cum preeminentia habere debet, non autem vsumfructū. Et vt verum fatear, in hoc nullam video difficultatem. ¶ Nec etiam dicat aliquis ꝙ illa verba importent verum dominiū, quasi exponatur idest domina ⁊ patrona, quoniā hoc esset falsum, tuz q2

tunc heres

tunc heres diceretur in vanum institutus tum vel maxime quia dicta verba secundum communem usum loquendi (in talibus inspiciendum) hoc non important, sed tantum alimenta cum illa preeminentia, et ita in proposito nostro plene declaratur per Bar. et alios in locis predictis, quod etiam clare ostenditur ex verbis testamentis ibi, et non sia persona veruna etc. Frustra enim illa verba apponerentur, si testator reliquisset ei dominium domus, et aliarum rerum, quia nemo illam posset expellere ratione dominij, quod haberet, cum in re sua quilibet sit bonus moderator, et arbiter. l. in re mandata. cum similibus. C. mandati. bene facit. §. sed et maior. versi. dominorum. insti. de his, qui sunt sui vel ali. iu. Et tamen testator ibi vult quod ex suo precepto nemo illam ibi commorari volentem expellat, qui fortasse eo non dicto posset illam expellere. Immo si diceremus dominium esse relictum, illa posset, uti domina quemlibet alium expellere, quod est omnino falsum, et contra apertissimam mentem testatoris. Stet igitur firma conclusio supra facta, ut scilicet illa verba domina, et madonna tantum important alimenta cum honore, et preeminentia, quam habebat vivo testatore. ¶ Circa secundam questionem breuibus utar
7 tanquam super re clarissima, † et conclusiue loquendo dico exploratissimum fore dominam Bartholomeam predictam in verbis illis ultime substitutionis comprehensam vocauit enim testator illos de suo casali, hoc est dicere illos de domo sua, et ex his propinquiores parentes accipiendo verbum illud parentes vulgari modo pro coniunctis. Sed illa Bartholomea dicitur esse de domo testatoris, et ei proximior coniuncta, merito dicitur illis verbis comprehensa, et voca
8 ta. Et quod sit de domo, et sic de casali probatur, † supposito tamen prius, quod illud verbum de casali, seu de casata exponi debeat idest de domo, ut declarat Imol. in. l. ex fa
9 cto. §. si quis rogatus. viij. colum. ff. ad trebellia. † Nam licet domus i iure varijs modis accipi possit, ut ponit Imo. in. d. §. si quis rogatus. viij. colum. in princip. et Corne. consilio. lv. pro decisione. iij. colum. versi. aduertendum est. j. volumi. et in consil. ccxvj. viso testamento. ij. colum. versicu. his tamen non obstantibus. ij. volumi. et in consil. cxcviij. in preposita consultatione. ij. colum. versi. item premittendum. iij. volum. cum similibus. Tamen ut plurimum exponitur pro agnatione, ut ita exponendo notat Jacob. de aret. in. l. j. in princip. ff. ad senatusconsul. sillanian. et illam expositionem dicit ibi Barto. esse notabilem, licet littere non congruat, et illam etiam sequitur Barto. in. l. pronunciatio. §. familie. ff. de verbo. signifi. facit. l. j. et quod ibi dicit Bal. C. si quacunque predit. potest. Et ita sentit Corne. in omnibus consilijs supra allegatis, et expresse ponit Ang. in. d. l. ex facto. §. si quis rogatus. ij. colum. versic. sin autem de isto communi usu etc. ff. ad trebe. Dicens quod cum domus vario modo possit exponi, inspiciendus est communis usus loquendi, quo non apparente, et sic ubi sumus in dubio, domus debet accipi pro familia et agnatione. Et illum refert, et sequitur ibi Imo. in. d. viij. col. Cum ergo dicta domina Bartholo. sit de agnatione testatoris, quia cum illo ex eadem gente et domo prodita fuit, cum per masculos facta consideratione eundem habuerint stipitem ser Antonellum patrem dicte domine Bartholomee et auum paternum dicti Nicolai testatoris iuxta tex. in. d. l. pronunciatio. §. familie. in fi. quod etiam probatur per tex. iuncta glo. in. §. sunt autem agnati. instit. de legi. agna. tut. sequitur concludenter quod sit
10 de domo. Et sic in proposito nostro de casali. ¶ † Nec quemquam moueat, quod illa sit femina, et consequenter persona per quam agnatio, et domus non potest conseruari, cum illi qui ex ea nascuntur, patris non matris familiam sequantur, ut dicto. §. sunt autem agna. in fine. Quoniam hoc non tollit, quin sit agnata, ut clare ponit Cor. in. l. voluntas, in prin. C. de fideicom. et dixit Bal. in. l. si defunctus. C. de suis et legi. loquendo de amita, prout est casus noster. Et ponit etiam Antonius rosell. in arbore consanguinitatis colum. cij. Et hoc nullam habet dubitationem. Et cum in casu nostro, ut mihi presupponitur nullus alius de agnatione testatoris reperiatur, cesset omnis dubitatio, que esset, ubi cum masculo agnato licet remotiori concurreret, de qua plene per Corne. in. dicto consilio. lv. primo volumi. et consilio. xxvj. videtur dicendum, per totum. iiij. volumi concludentem in casibus suis fauore agnationis conseruande masculum esse preferendum, quod tamen pro nunc non firmo. Non tamen ibi
11 negat Corne. quin femina sit agnata † et licet viuat in casu nostro Francus filius premortue amite testatoris, tamen prout est clarissimum, ille non potest dici de domo gente seu agnatione testatoris cum non matris sue sed patris agnationem et familiam sequatur. Et hec procedunt clare ubi volumus quod per illa verba a quelli de suo casale etc. importetur agnatio. ¶ Sed si volumus quod tantum importetur cognatio et parentela generaliter, non autem restricta ad agnationem, prout videntur innuere verba sequentia et primorum expositiua, quando dicit cioe alli piu prossimi parenti, quo casu etiam coniuncti per feminam dicerentur comprehensi. Et tunc licet in generalitate Francus comprehendatur, tamen excluditur interposito themate per dictam dominam Bartholomeam vigore sequentium verborum, in quibus patet quod ex cognatis proximior seu propin
12 quior admitti debet, † constat autem eam esse testatori propinquiorem cum sit in tertio gradu institu. de gradib. Francus autem sit in quarto cum testatoris dicatur amitinus, ut in. §. quarto gradu. eodem titulo. et hoc inspecta computatione gradus de iure ciuili. Sed de iure canonico dicitur Bartholomea proximior, cum illa a communi stipite tantum uno gradu distet. Francus vero duobus, ut de se con
13 stat. † Et licet alias simpliciter loquendo iure canonico inspecto testator ita fuerit in secundo gradu Franco, sicut et Bartholomee, et econtra iuxta tradita per doctores in. c. finali. per illum textum de consanguinitate et affinitate, ita ut semper remotior persona consideretur, quod precise consideratur in matrimonijs, tamen negari non potest quin domina Bartholomea sit proximior, et in successione preferen
14 da per ea, que supra dixi. † Sicut in simili videmus quod licet fratres utrinque coniuncti cum fratribus uterinis sint in eodem gradu, tamen quia habent illud plus, quia sunt utrinque coniuncti dicuntur proximiores, et in successione preferuntur, ut in auctentica cessante. C. de legitimis heredib. et in corpore unde sumitur, et ponit Paul. de castro in. l. fina. C. de verborum significatio. Refert et sequitur Corne. in consilio. cxxxj. premittendum est secunda columna, secundo volumine. ¶ Et quod in casu isto hoc sit verum patet per argumentum ab absurdo, quod est validissimum. l. nam absurdum. ff. de bon. libert. l. in pecudum. ff. de usuris. cum similibus. Notat clarissimus docto. Jas. mainus in. l. diuortio. quinto notabili. ff. soluto matrimonio. Nam si secus diceremus sequeretur quod si decederet pronepos fratris mei, ego et pronepos meus simul admitteremur, cum ille defunctus utrique nostrum fuerit in quarto gradu, quod tamen est omnino absurdum, ut est plus quam clarissimum. Non sunt ta
15 men ista necessaria, † quia semper in successionibus attenditur computatio gradus de iure ciuili, ut est glosa singularis in. §. finali in versicu. generata. institu. de gradibus. quam communiter sequuntur ibi doctores, et dixit Bartolus in.
16 l. secunda. C. de successorio edicto. † et ratio est, quia computatio gradus de iure ciuili est vera, propria, et naturalis procedens per gradus. et ita dixit Corneus consi. ccxlviij. videtur prima facie in secunda columna, primo volumine. ¶ Cum igitur domina Bartholomea sit ipso Franco proximior merito debet illi preferri. Quod procederet etiam, quod per testatorem non fuisset declaratum propinquiores vo
17 cari. † Quoniam quando aliqui de familia vel cognatione aliqua vocantur ad successionem intelliguntur vocati gradatim, et secundum gradus proximitatem, ut scilicet proximiores successiuo ordine semper preferantur. l. cum ita legatur. §. in fideicommisso. de legatis secundo, et posuit Paulus de castro in dicta. l. finali. C. de verborum significatio. et refert Corneus in dicto consilio. cxxxj. secundo volumine, et ponit idem Corneus consilio. cccvj. videtur prima facie. prope finem quarto volumine. ¶ Et per hec sit expedita ista secunda questio, in qua concludo quod domina Bartholomea dicitur in illis verbis, a quelli dello suo casale etc. comprehensa omnino, et ita ut tanquam agnata uno respectu, vel tanquam proximior, alio respectu sit preferenda. d. Franco, qui non est agnatus, et qui est remotior in cognatione.

18 ¶ † Circa tertiam questionem, in qua iacet non mediocris difficultas videtur prima facie dicendum quod domi. Bartholomea vigore illius substitutionis secundo loco facte ẟ illis de casali non possit admitti ad hereditatem ꝛ bona dicte Catherine. ¶ Primo qꝛ illi de casali sunt substituti Andree nepoti, non autem filie ꝛ prime heredi testatoris, merito videtur quod ad bona dicte filie. s. Catherine non veniant tanquam per testatorem eo casu non vocati. Considerauit enim ꝛ disposuit testator, quod heredi suo succedat Andreas nepos, quem tunc viuere cogitauit, ꝛ ei postea sine heredibus decedēti scilicet postq̄ fuerit factus he
19 res primi heredis voluit succedere illos de casali. † Et sic ista secunda substitutio videtur facta tantum in casuꝫ predictum, merito non debet trahi ad alium casum, ꝛ sic ad casum contingentem, vt. l. commodissime, ꝛ ibi per docto. ff. de lib. ꝛ postbu. ¶ Secundo confirmatur per tex. vbi videtur casus ad litteram in. l. qui habebat. ff. de vulga. ꝛ pupil.
20 † vbi in effectu concluditur quod substituto pupillariter decedente ante pupillum qui ei secundo loco fuerat substitutus non vocatur, licet postea pupillus decedat. Et ita dn̄t ibi docto. maxime dum illum tex. summant quod spes substitutionis pupillaris non transmittitur etiaꝫ ad substitutū. ¶ Tertio ista pars roboratur ex his que cōcludit Oldra.
21 in cōsilio. clxxvij. testator in suo vltimo testamento † vbi determinat quod si primo filio nascituro heredi instituto fuerit substitutus secundo loco nasciturus ꝛ tali nascituro decedenti in pupillari etate fuerit substitutus frater testatoris si contingat post primum neminem secūdo nasci, primo decedenti non succedit frater testatoris qui non primo filio, sed secundo tantum fuit substitutus. ¶ Sic ergo videtur dicendum in themate nostro cum illi de casali sint tantum substituti Andree nepoti, non autē Chaterine filie. Et hoc idem in indiuiduo ꝛ p easdē rationes fere ad verbū ꝯcludit Jo. and. in addi. Spec. titu. de testa. §. primo in additione incip. huic questioni versi. occurrit etiam casus nouissimus. ¶ Quarto firmantur predicta auctoritate excellētissimi iurisconsulti domini Bar. Soci. patrui immo patris ꝛ domini mei in suo consilio. lij. vt veram testatricis intentionem. in vltima columna. vbi in tertio casu sue magistralis distinctionis concludit † quod quando primus est pu-
22 pillariter substitutus, ꝛ eidem alter compendiose, si deficit primus gradus, ꝛ sic substitutio pupillaris, si non potest habere locum vulgaris, puta quia per primum heredem sit adita hereditas, qui secundo loco fuit vocatus non potest ex substitutione admitti, vt ibi p eū. Sic ergo in indiuiduo in casu nostro videtur dicendum, quoniam nepos pupilla-
23 riter fuit substitutus. † Eo quia in illa compēdiosa de eo facta comprehenditur pupillaris, cum qualitas persone, cui fit, hoc patiatur iuxta not. in. l. centurio. de vulga. ꝛ pupil. ꝛ in. l. precibus. C. de impu. ꝛ ali. substi. ꝛ eidem illi de casali per compendiosaꝫ, ꝛ deficit primus gradus, qꝛ mortuus
24 est Andreas nepos viuente Catharina. † Et vulgaris in compendiosa comprehensa locum habere non potest quia Catherina iam fuit heres, ꝛ paterne hr̄editati se immiscuit iuxta. l. post aditam. C. de impub. ꝛc. Et ista decisio videtur ponere in proposito themate gladiū ad radices. Ista sunt, que, vt verum fatear, me diutius ancipitem in presenti questione reddiderunt ꝛ propter que in hanc partē primo aspectu inclinabam, presertim auctoritas Domini mei vltimo
25 loco adducta. ¶ † Uerum predictis non obstantibus maturius considerando contrariam sententiam in casu nostro veriorem omnino arbitror, ꝛ menti testatoris magis consonam, vt scilicet domina Bartholomea tanquam de casali testatoris, ꝛ vt propinquior coniuncta admittatur ad hereditateꝫ dicte Catherine vigore illius secunde substitutionis facte illis de casali. ¶ Et pro declaratione presentis cōclusionis p̄supponendum est ante omnia, que sint substitutiones, de quibus in testamento ꝛ quid in eis voluerit te
26 stator. † Quare dico quod prima illa substitutio facta heredi instituto dicitur compendiosa, quia plures substitutiōes sub diuersitate casuum, ꝛ temporum comprehendit, iuxta plene tradita per Bar. ꝛ alios in. d. l. centurio. ff. de vulg. ꝛ in. d. l. precibus. C. de impu. ꝛ al. ꝛc. Tradunt Canoniste
27 in. c. raynutius. extra de testa. ¶ † Nam sub illis verbis, quando lo suo herede venisse manco senza hr̄de ꝛc. comprehenditur primo vulgaris, si id contingeret ante aditaꝫ hereditatem, puta quod non nascatur vel natus non adeat iuxta tradita per docto. maxime Bal. in. l. fin. C. de institu. ꝛ substi. ij. col. versi. quidam credens. Secundo comprehenditur pupillaris, si id contingat post aditam hereditatem, ꝛ impubes moriatur, vt fuit in casu nostro, vt plene traditur
28 in. d. l. precibus. † Et licet longa ꝛ trita sit questio an hoc procedat vbi per verba cōmunia absq; temporum dinumeratione fiat, si mater est in medio prout proprie videtur casus noster, ꝛ Bart. ꝛ sequaces teneant quod eo casu non comprehenditur pupillaris fauore matris, ꝛ refert Corne. in consi. clxxx. principalis dubitatio. in fi. primo volu. licet non firmet. Tamen hodie communis opinio est in contrarium, vt per docto. in. d. l. centurio. ꝛ in. d. l. precibus. vbi hoc nouissime post alios asserunt Corne. col. xiij. ꝛ expressius Jason col. xj. vbi affirmat quod contra Barth. est cōmunis opinio ꝛ idem firmat Corne. in consil. clxxxvij. trita ꝛ vulgata est. q. primo volu. ꝛ consil. xxviij. circa presentem secunda colum. iiij. volu. ꝛ hanc opinionem communeꝫ omnino sequi debemus in cōsulendo, ꝛ iudicando presertim, ꝛ ei inherere veluti carroccio. Et sine difficultate hoc est dicendum in casu nostro ex eo quod testator vniuersaliter de
29 bonis disponit. † Nam etiam tenentes cuꝫ Bar. fatentur ꝙ vbi ista, vel alia similis coniectura argueret testatorem voluisse pupillariter substituere, ꝛ matreꝫ omnino excludere comprehenditur pupillaris dato quod mater sit in medio, vt plene declarat Corn. in. d. l. precibus. col. xiij. ¶ Et licet in prima substitutione testator non dixerit tutti li suoi beni, prout dixit in secunda, tamen sat est, quod loquutus
30 est idefinite. s. li suoi beni. † Et alias sermo indefinitus equipollet vniuersali. l. si pluribus. de lega. ij. ꝛ. l. si plures. de le
31 ga. iij. cum similibus. ꝛ maxime, † qꝛ debet ista prima substitutio declarari per secundam iuxta. l. si seruus pluriuꝫ. in fi. cum similibus. de legat. j. ¶ Quod quidem in casu nostro necessario est dicendum, quia si prima substitutio non diceretur facta vniuersaliter de omnibus bonis, secūda nō posset dici facta in omnibus bonis, vt consideranti recte patebit, quod esset contra intentionem, ꝛ expressa verba testato
32 ris. † Nec etiam quicquam facit quod fuerit apposita conditio, si sine herede decesserit, que de iure exponitur idest sine filijs, vt. l. ex facto. §. fina. vbi per omnes. ff. ad trebel. nā licet pleriq; eo casu propter talem conditionem velint pupillarem non comprehendi, tamen communis opinio et va est in contrarium, vt per Barto. ꝛ omnes presertim Mo
33 derniores in. d. l. precibus. ¶ † Tertio in ea compendiosa comprehenditur fideicommissaria vbi post aditam decederet, ꝛ non posset habere locum pupillaris, puta quia pubertate expirauit, ꝛ ille maior decessit, vt in. §. masculo. institu. de pupil. substi. ꝛ hoc est clarissimum prout firmant communiter docto. in. d. l. precibus. in. d. l. centurio. ꝛ in dicto.
34 c. raynutius. † Et hic ego considerabaꝫ alias legendo. d. l. precibus. ꝙ ista fideicommissaria comprehendatur neduꝫ vbi pupillaris euanescit pubertate, sed etiam quocunq; casu non posset habere locum, quod videtur procedere secundum opinionem Bar. de qua supra. Nam licet ipse neget habere locum pupillarem propter matris existentiam, tamen non negat, immo expresse ponit, quod habebit locum fideicommissaria etiam si decedat in pupillari etate. Quod satis videtur ad propositum. Si quis vellet quod in casu nostro non habeat locum pupillaris, quod tamen dici non potest, ꝛ infra id esse falsum ostendaꝫ, quia tunc diceremus quod haberet locum fideicommissaria, vt. j. tangaꝫ. Et hec de prima substitutione. ¶ Item dico ꝙ similiter secunda substitutio debet dici compendiosa, quoniam potest plures substitutiones continere. Nam primo potest continere vulgarem, hoc est quod illi de casali sint vulgariter substituti Andree nepoti in eo, quod ei in prima substitutiōe erat relictum, si contingat eum decedere sine herede, anteq̄ ex prima substitutione de re facta fiat heres, quod potest contingere, vel quia noluerit, vel etiam quia non potuerit, prout in his casibus habet locum vulgaris, vt. l. cum ꝓponas. C. de heredi. insti. cum similibus. Et recte consideranti ita videtur fuisse casus noster, quia scilicet Andreas decessit sine

herede,

herede, anteq̃ potuerit consequi, quod sibi erat relictum, ex quo nondum decesserat Catherina heres instituta. ¶ Secundo ista compendiosa comprehendit fideicommissariam, vt s. videatur ille nepos rogatus per fideicommissum restituere illis de casali, quod tunc haberet locum, quando ille nepos post acquisitam hereditatem decesserit sine herede, & ista, ni fallor, est vera & necessaria declaratio illarum substitutionum. ¶ Secundo principaliter supponendũ est primam substitutionem de nepote factam cum ipse decesserit viua Catherina, euanuisse & caducam factam esse, vt in l. vnica. §. & cum triplici. & §. sin autem aliquid sub conditione. C. de caducis tollendis. ¶ His ita suppositis conclusio s. firmata probatur. ¶ Primo per textum & eius generalitatem in l. coheredi. in principio. ff. de vulga. & pupill. vbi dicit, quod si decedat primus substitutus, siue ante institutum siue post substitutus secundus debet admitti. Et hoc
35 ex eo tantum est, † quia secundus substitutus dicitur vocatus in defectum primi, & in eius locum subrogatus, vnde ad casum nostrum hoc trahendo, dña Bartholomea tanquam de casali secundo loco vocata dicitur in defectum Andree, & in eius locum subrogata. Igitur sequitur vt eo deficiẽte debeat do. Catherina succedere, sicut successisset Andreas vbi viueret, pro quo facit quod vulgo dicitur, subrogatiua sapit naturam eius &c. vt. l. si eum. §. qui iniuriarum. ff. si quis cautio. ¶ Et si dicatur q̃ ille tex. loquitur in vulgari substitutione, prout ibi videntur ponere doctor. in casu vero nostro vulgaris expirauit per aditionem hereditatis,
36 vt. s. tetigi. † Respondetur, & primo potest dici quod in casu nostro ista aditio seu immixtio non probatur, & cum sit facti, nõ debet presumi. l. in bello. §. facte. ff. de capt. & post
37 li. reuer. † & maxime hoc videtur verum, quia illa Catherina per se (quia fuit pupilla, immo infans) adire vel se immiscere non potuit, nec vllum habuit tutorem, qui pro ea id faceret, & hoc probatur in §. neq̃ tamen. insti. de aucto. tuto. iuncta l. si infanti. C. de iure deliber. & hoc plurimum est cõsiderandum, nam ex hoc solum videtur iuridica pars d. do.
38 Bartholomee, † quia, cum Catherina predicta nõ habuerit tutorem, vel si habuit, non tamen probatur aditio, & cum decesserit infans, vt mihi narratur, perinde esse debet, ac si ei hereditas nunq̃ fuerit delata, vt proprie dicit text. in dicta. l. si infanti. versicu. si vero, vel non sit tutor. & per consequens est ac si non fuisset nata, quo casu illi nepoti diceretur hereditas delata, & nunc do. Bartholomea vti substituta posset illam acceptare. Et pro his optime facit quod consuluit Bartol. consil. clxxviij. Perusinus quidam &c.
39 vide per te. ¶ † Vel secundo dato sine preiudicio, q̃ vulgaris de nepote facta expirauerit, respondetur quod licet, in dicta. l. coheredi. loquamur de vulgari, loquimur tamen de vulgari secunda idest de ea vulgari, que fit de secundo substituto, & per illam ille vocatur, & fateor quod vocatur ad primam vulgarem, quia scilicet ad eam vocaretur etiam primus substitutus, si viueret. Hoc autem dico esse in casu nostro, quoniam domina Bartholomea venit per illam secundam vulgarem de illa factam vti de muliere de Casali, eo quia ille nepos non potuit morte preuentus succedere, secundum quod supra declaraui. Et licet nõ vocetur ad vulgarem sed ad pupillarem, idest quia ille nepos, si viueret per vulgarem non vocaretur posito quod expirauerit, sed vocaretur per pupillarem, & sic ista secunda substitutio per quam vocatur domina Bartholomea dicitur vulgaris quo ad nepotem sed pupillaris quo ad ipsam Catherinam heredem institutam, vt infra dicam. ¶ Secũdo probatur supra firmata conclusio, per. l. quandiu. vltima, versicu. is autem, qui tertio &c. ff. de acquiren. heredit. qui text. non indiget inductione, quia clarissimus est, & per illum textum, Barto. ibi in indiuiduo in terminis nostris
40 determinat, † q̃ si decedat, qui primo substitutus fuit pupillo viuente adhuc ipso pupillo, & postea decedat pupillus, quod secundo loco substitutus vigore pupillaris admittitur ad successionem pupilli subintrans in locum primi substituti. ¶ Et si dicatur quod secundo loco vocatus non potest directo per pupillarem succedere pupillo, cum eo modo non fuerit vocatus. Respondet Bart. ibi q̃ immo potuerit ex persona primi substituti, vt supra ego dixi, adeo dicit ibi Barto. q̃ ille secundus gradus substitutionis respectu primi substituti dr̃ vulgaris in gradu vero pupilli hr̃dis
41 dicet̃ pupillaris. ¶ † Et sic ex his pz, q̃ iuris illuminator, & oĩum auriga Bar. casum nostrum in terminis resoluit in fauorem domine Bartholomee, & hanc decisionem Bartol. cõmendat, & sequitur ibi Angel. dicens se ita Florentie consuluisse vna cum domino Joãne de ritis, & domi. Philippo de consciis, & subdit q̃ ita postea fuit iudicatum, idem tenet ibi Joannes de imola, dicens conclusionem Bartol. menti tenendam, quoniam vidit pluries de facto, & idem ante eos sequitur ibi Bald. idem tenet ibi Paul. de cast. in secunda columna, dicens quod dum esset Bononie consuluit Vincentie ẽm opinionem Barto. & q̃ plures alij cõsuluerunt, licet de Barto. mentionem non fecissent, & idem tenet ibi Areti. in decima, & vndecima columna, dicens q̃ opinio Barto. est communis & verissima, quicquid in contrarium dixerit ibi Roman. qui prout ibi dicit Aretin. nimis enormiter errauit, & istam opinionem sequutus est idem Barto. vt multi referunt, in quodam suo consilio incipien. quidam nomine meus. quod tamen consilium non reperitur inter impressa, & hoc solum fundamentum sufficeret ad victoriam dicte domine Bartholomee, cum predicta opinio sit verissima, & communis a qua per iura vulgaria nephas esset, maxime in iudicando, recedere. ¶ Et vltra supra adducta, idem tenuit Pau. de castro, in consilio mihi. ccclj. presens dubium videtur formari. in secunda columna, & Jas. may. in l. prima. octaua columna, versicu. vndecimo, & vltimo. ff. de vulgari & pupillari. dicens quod secundum hoc sepe, & sepius consuluit, & semper consuleret, & idẽ in effectu quo ad casum nostrum tenuit Alexand. consilio primo, perspectis verbis testamenti. prima columna, & fin. primo volumine, & ita eum allegat Jas. in loco preallegato, & ante eum allegatur in apostil. ad Bar. in dicta. l. quã
42 diu. ¶ Tertio roborantur predicta, † quia in substitutionibus interpretandis semper ad earum validitatem fieri debet larga interpretatio, quatenus tamen testatorem verisimiliter voluisse constare potest, argumẽto. l. quotiens. ff. de rebus dubiis. cum similibus, & est glo. singularis & communiter approbata in l. gallus. §. & quid si tantum. ff. de liber. & posthumis. & ita ad hoc propositum ponderat Jas. in dicta. l. prima. octaua columna, & ita per illam glosam, dixit Bald. in l. cum proponas. colum. fin. & post eum ibi Pa. de cast. & Alexand. C. de heredibus instituendis. & dixit celeberrimus doctor dominus Franciscus curt. senior, in suo cõsilio septuagesimo quinto, dominus Ludouicus lotar. in vltima columna, vbi ad hoc plura congerit. Unde cum in casu nostro simus in interpretatione substitutionis, ad eius validitatem fieri debet larga interpretatio, cum omnimoda mens testatoris circa hoc appareat, vt recte consideranti patebit. Non enim aliud in suo testamento voluit testator, nisi quod vbi nec filij nec eorum descendentes, item nec nepos ille vel eius descendentes reperirentur, illi de suo casali vocarentur, & ita verba testamenti important, vt de se clarum est. ¶ Rursus & quarto in fauorem domine Bartholomee, vt supra secundo loco substitute optime facit qđ consuluit Corne. consilio trigesimo quinto, in casu isto pul-
43 chre. in tertia cõclusione, colum. fina. † vbi vult quod si Trigiola quedam que erat coheres & substituta cuidam domine Antonie, viua illa Antonia decesserit, & post decedat Antonia, illi, qui fuerant substituti domine Trigiole habebunt etiam portionem Antonie, ex eo quia illi erant inter cetera, vulgariter substituti illi Trigiole, propter quod dicuntur ad vnguem positi & subrogati in locum eius, & ideo admittuntur per illam substitutionẽ ad omnia, ad que Trigiola ipsa, si viueret, admitteretur. Et pro eo optime facit doctrina Barto. in dicta. l. quandiu. communiter approbata, vt supra dixi, & miror q̃ tantus vir oblitus fuerit barto. allegare, qui casum eius determinat, & idem voluit bal. consilio centesimo sexagesimo secundo quidam fuit substitutus. primo volumine. Sic ergo dicendum est in casu nostro, q̃ domina Bartholomea subintrans & subrogata in locum nepotis predefuncti admittatur ad successionem

Catherine,sicut ipsa viuens admitteretur. ⁊ hoc consilium
multum facit pro hijs,que dixi supra in primo fundaméto.
¶ Reliquũ est vt respondeatur ad allegata in contrariũ,
quibus,si recte quis predicta intueatur cognoscet clarissi-
mum responsum. Uerum vt clarius veritas appareat sin-
gulis seriatim respondebo. ¶ Ad primum ergo responde
tur secundum omnes doctores supra allegatos quod im-
mo in casu,qui euenit,illi de Casali dicuntur substituti etiã
Catherine,ex quo in locum Andree subrogantur,qui erat
illi substitutus. ¶ Nec obstat.d.l.commodissime.quia ne-
gatur quod substitutio sit facta tantum in casum de quo su-
pra in argumento,quia vt ex predictis patet,fuit facta etiã
44 in casum,qui euenit. ¶ †Et posito quod id verba non im
portarent(quod tamen est falsum)dico quod ex verosimili
mente testatoris traheretur omnino ad istum casũ,qui eue
nit, iuxta notata per doctores in dicto.§. ⁊ quid si tantum.
ponit Barto.in.l.si mater.§.finali.ff.de vulgari ⁊ pupilla-
ri. ⁊ Angel.in dicta.l.quandiu.in fine,Cuma.consil. cxxj.
Gerardus quondam. ⁊ Fulgosi. consilio decimo quinto,
proponitur quod montes ⁊c. cum multis similibus, ⁊ ita
huic primo argumento respondent in terminis Bar. Pa.
de castro,Imo.⁊ alij in dicta.l.quandiu.⁊ Corne. in dicto
45 consilio trigesimo quinto,in fi. ¶ †Secũdo non obstat.l.
qui habebat.nam primo respondetur quod ibi secũda sub-
stitutio fuit mera pupillaris,de qua tantum ibi agitur, ita
videtur velle Barto.in dicta.l.qui habebat. ⁊ aliq ibi post
eum,⁊ Paul.de cast.in dicta.l.quandiu. ⁊ refert Corn. in
dicto cõsilio trigesimo quinto,in fi.in casu vero nostro fuit
compendiosa,in qua etiam vulgaris comprehenditur, im-
mo ista secunda nullo modo potest dici pupillaris, cum ille
nepos esset extraneus. ¶ Uel secundo ⁊ verius responde
tur,quod in dicta.l.qui habebat.mater ⁊ soror non vocan-
tur,quia defecit conditio,sub qua vocate erant, quia cum
essent substitute,si filia decesserit ante nubilem etatem, ⁊ sic
in pupillari etate, ⁊ filia pubes facta decesserit, expirauit
substitutio de eis facta propter defectum conditionis,vt.l.
meuius. ⁊ per totum.ff.de conditione ⁊ demonstratio. ita
clare voluit Bart.in dicta.l.qui habebat.⁊ Bal. Angel.
⁊ Imo.in dicta.l.qnandiu. ⁊ ponit expresse Corne. in di-
cto consilio trigesimo quinto, ⁊ expressius Bald. in dicto
consilio centesimo sexagesimo secundo, primo volumine,
vbi dicit ꝙ iste est verus intellectus in dicta.l.qui habebat.
Quod aperte monstratur,quia illa decisio,si quis recte in-
tueatur,fundatur in eo quod filia pubes facta decesserit,ita
probat ille text.in versiculo quero cum filia pubes ⁊c. iun-
cto versicu.secundum ea que proponerentur. In casu vero
nostro,conditio nedum non defecit,immo adimpleta est,
quia scilicet ille Andreas nepos sine liberis, ⁊ per conse-
quens sine herede decessit,vt narratur in themate.
46 ¶ † Tertio non obstat consil. Oldrad.centesimo septuage
simo septimo, ⁊ alia supra ad idem allegata,quoniã respon
detur primo quod eius decisio non videtur vera, nec ratio-
nes per eum allegate procedunt,vt ex predictis liquebit re
cte considerãti,⁊ breuitatis causa in hoc non instabo, ⁊ hãc
decisionem Oldrad. in specie reprobat Areti. in dicta.l.
quandiu. ⁊ in dicta.l.si mater.§.fina.⁊ omnibus eius ratio
nibus respondet,vt per eum videri potest, ⁊ similiter eam
intendit reprobare Ias.in dicta.l.prima.octaua columna,
de vulga.remittens se ad dicta per Areti.in locis supra al-
lega. ⁊ in veritate illa decisio est iniqua ⁊ contra omnimo-
dam mentem testatoris. Potest tamen ⁊ secundo respon-
deri(dato quod illa decisio sit vera, absq; tamen preiudi-
cio)quoniam illa procedit, sicut ⁊ diximus supra, circa.l.
47 qui habebat.†videlicet quia cõditio,sub qua ille Bernar
dus frater testatoris fuerat vocatus, non fuit impleta,nam
ipse vocatus fuit si secũdo loco nasciturus decesserit sine fi-
lijs,quod non potest dici impletum,cum ille non fuerit na-
48 tus. Nec enim dicitur perijsse,qui non fuit natus , † dunta-
xat etenim orta ⁊ viuentia occidunt ⁊ pereunt,iuxta.l. de-
cem.cum similibus.ff.de verborum obligatio.⁊ ita conside
rat ibi Oldrad.in vltima ratione, ⁊ similiter Ioan. andre.
in loco allegato, ⁊ ita in proposito ponderat Aretin.in di-
cta.l.quandiu.columna fina.versicu.aduerte tamen,dicẽs,
quod in similibus terminis,ita consuluit Ange.consilio no
nagesimo tertio,quod consilium incipit visis inspectis om-
nibus. ⁊ hoc ponit ibi Ange.in quarta ⁊ quinta columna,
quod tamen dicit procedere de rigore iuris. Sed equitate
inspecta,secus dicit inferens vocatum,si posthumus nasca
tur ⁊c.admitti ex equitate etiam eo non nato. Et ꝯsequen
ter recte intuendo ex decisione Ange.posset inferri contra
Oldradum. ⁊ Ioãnem andre.in allegatis locis, vt scilicet
eorum decisio nõ sit vera,prout dixi supra in prima solutio-
49 ne. ¶ †Deniq; non obstat quarto loco decisio domini mei
Soci.in dicto consilio quinquagesimo secundo, quoniam
veritati inherendo,quam semper preomnibus venerari de
bemus,dico quod licet illa videatur prima facie iuridica
decisio,tamen est a veritate aliena,quoniam,prout ex predi
ctis liquet apertissime,ille qui secundo loco vocatur com-
pendiose,dicitur etiam vulgariter substitutus,ita vt mediã-
te vulgari succedat in id,quod testator reliquit primo substi
tuto,siue id primus habere noluerit siue non potuerit, iu-
xta.l.cum proponas C.de heredibus instituen. Unde cũ
morte preuentus non potuerit pupillariter succedere debet
merito ad id vocari secundo loco substitutus vigore vulga
ris de eo facte comprehense in compendiosa. ¶ Et non di
co ꝙ succedat vigore vulgaris facte pupillo, sed vigore pu
pillaris ad quam debet admitti subintrans locum primi
substituti. ¶ Et ex his patet non referre quod pupillus
fuerit factus heres vel vulgaris illi facta alio modo euanue
rit, ⁊ per hanc rationem ineuitabiliter ostenditur falsa deci
sio,de qua per Socin.ibi,⁊ contra eam videtur(vltra pre-
dicta)tenere Iason in.l.prima.ff.de vulgari ⁊ pupilla.octa
ua columna. ¶ Preterea vbi esset aliqua dubitatio, con-
tra eam est communis opinio scribentium,post Bartol. in
dicta.l.quandiu. ⁊ in alijs locis supra allegatis,a qua com
muni opinione,nunq̃ iudex debet recedere per iura vulga
ria. ¶ Non omitto ꝙ posset aliter responderi, videlicet,
ꝙ in casu nostro non fuit adita per Catherinam hereditas
⁊ consequenter non euanuit vulgaris substitutio illi facta,
prout dixi supra in primo fundamento pro domina Bar-
tholomea facto,quo dato vero in nullo obstaret decisio il-
la Soci.cum ipse tantũ in eo se fundet quod expirauit vul
garis. Non instabo tamen super hoc,quia solutio primo lo
co data est ipsa veritas. ¶ Remanet itaq; ex predictis fir-
ma, ⁊ verissima conclusio,⁊ menti testatoris omnino con-
formis,quod domina Bartholomea,tanquam de Casali,
⁊ proximior coniuncta subintrans in locum Andree nepo
tis,debet per pupillarem admitti ad bona ⁊ hereditatem
dicte Catherine,quecunq; fuerint, ⁊ vndecunq; ei fuerint
acquisita,⁊ ita omnino tenendũ est. ¶ Si quis tamẽ per-
tinaciter(fatue tamen ⁊ contra iuris regulas) vellet quod
pupillaris facta Catherine per mortem nepotis expiraue-
rit,potest dici quod remaneat fideicommissaria salua, que
in compendiosa comprehensa tunc habet locum, quando
pupillaris non potest habere locum,vt dixi supra in premis
50 sis,†quo stante cum fideicommissum illud nepoti relictum
per eius mortem fuerit effectum caducum , vt supra etiam
dixi dicendum est quod dicatur remansisse apud Catheri-
nam cum onere restituendi secundo substituto, ⁊ sic domi-
ne Bartholomee,per textum,in.l.vnica.§.pro secundo.C.
de caducis tollendis. ⁊ dicit Bartol.⁊ sequuntur omnes,
in dicta.l.quandiu.in fi.de acquirenda hereditate, ⁊ ponit
dominus meus Socin.in dicto consilio quinquagesimo se-
cundo, ⁊ Bald.consil.cclxxix.factum tale proponitur. pri
mo volumine , ⁊ in consilio octuagesimo primo, quamuis
primus,quarto volumine,ita etiam tenet Guido pape, in
questione.cccccl. ⁊ his diebus consului in pulchr. questio.
in ciuitate Señ.⁊ idem ante me in eadem questione consu-
luerat tempestate nostra monarcha iuris domi. Philip.de
ci.mihi compater honorandus,⁊ alij excelleñ. docto. ⁊ ita
expost iudicatum fuit, ⁊ sic sequitur quod in omnem casũ
domina Bartholomea debet admitti. ¶ Uerum nullate-
nus puto discedendum a conclusione supra facta,vt scilicet
admittatur per pupillarem, quam indubitatam ⁊ vti euan
gelium verissimam arbitror. Pro qua vltra predicta facit
51 †quia semper,si verba ⁊ persone patiunt̃,debet fieri inter-
pretatio

pretatio vt substitutio iure directo valeat, vt est casus, & ibi ponunt omnes in.c.si pater.de testamentis, libro sexto.

52 ¶ †Modo deuenio ad quartam questionem in qua concludenter loquendo, dico quod domina Clara mater dicte Catherine per pupillarem substitutionem exclusa, dicitur exclusa etiam a legittima, casus est ineuitabilis in dicto.c. si pater.in versicu. siue partis iure nature debite. & ita dicunt omnes doctores ibi, & in dicta.l.centurio. & in dicta.l.pre=

53 cibus. ¶ †Et ratio est, quia substitutio pupillaris licet de hereditate filij tractans dicatur testamentū pupilli, vt in.§. igitur. & in.§.liberis.institu.de pupillari substitutio. tamen vere loquendo dicitur testamentū & prouisio patris. & hinc est quod in eo mater preterita non habet querelam inofficiosi testamenti, vt est tex.in.l.papinianus.§.sed nec impuberis.ff.de inofficioso testamento.per quem text. & per dicta ibi per scribentes conclusio supra firmata, redditur clarissima, & quia in hoc nulla est difficultas vlterius non insto. ¶ Aggredior nouissime quintam & vltimā questio. in qua vt verum fateamur non esset aliquid dicendum, cum vt superius clarissime est probatum, habeat locum pupillaris

54 substitutio. †Et sic potest esse locus cause testati, & propterea cessat penitus causa intestati, vt.l.quandiu.la secunda. ff.de acquirenda hereditate. &.l.antequam.C.communia de successio. & idem vult statutum mihi transmissum, sub rubrica, delli poderi & stanti di Corsica, in vltimo versicu. ibi, & se aduenisse che lo habo &c. ¶ Uerum postquam in puncto ponitur ista quest. vt ad vngnem consultanti morem geram, licet hoc sit impertinentissimum, conclusiue loquendo dicam quid sentio. Dico igitur primo quod ad hereditatem domine Catherine, vbi non esset ei facta pupillaris substitutio, deberet admitti, qui de cippo paterno ei esset proximior, & per consequens eadem domina Bartholomea, ita sumitur ex predicto statuto in versicu. & se non viuessero alcune ditte persone &c. Nam si excluduntur ibi sorores vterine, que in eodem statuto aliquando matri preferuntur, fortius dicitur exclusa mater. ¶ Preterea patet ex alio quia infra in eodem statuto mater admittitur ad certam portionem, vt statim subdam. Ergo sequitur quod ab vniuersali iure succedendi dicitur exclusa argumento.l.cum pretor. in principio.ff.de iudic. ¶ Secundo dico quod mater debet pro sua legittima admitti ad tertiam portionem, si tamen non contraxit secundas nuptias, vt patet ibi in statuto in versicu. & se la mamma dello suo figlio. ¶ Tertio dico quod dicta mater potest & in vita & in morte libere de dicta tertia parte disponere, ex quo non supersunt filie sue defuncte aliqui ex cippo, qui illi secundo gradu coniungantur, vt probatur in eodem statuto in versicu. & in caso che ella morga &c. iuncto quodam versicu. precedenti incipien. & se la mamma dello suo figlio. in fi. quando dicit della quale ella possa fare in suo piacere &c. ¶ Nec credat aliquis quod quando statutum facit mentionem de secundo gradu, velit in eo nō existentes excludere a iure succedendi, quia tunc esset contra multa superius dicta, nam voluit tantum excludere nō existentes in secundo gradu ab illo iure recuperandi illam tertiam matri datam post mortem matris. nam vt supra dixi statutum matri imposuit onus restituendi illam tertiam solum his, qui secundo gradu filio suo coniunguntur, quibus non existentibus dedit liberam licentiam de ea tertia disponendi, non tamen admisit eam ad integram successionem filij sui. ¶ Et ista sunt vera, & procedunt attento predicto statuto & iure municipali, quod in loco est seruandum, vt.l.omnes populi.cum materia.ff.de iusti.& iur. Fateor tamen quod circunscripta illa.l.municipali, & iure communi inspecto. mater, tanquam proximior, absque aliqua hesitatione vniuersaliter omnibus exclusis admitteretur, vt in auct. defuncto.C.ad senatusconsultum tertullianum. & in corpore vnde sumitur. ¶ Placuit hec ita per conclusiones percurrere, vt consultanti satisfacerem. Uerum, tanquam non necessaria, in proposito themate, non veniunt discutienda, cum locus omnino sit testamentarie successioni per predicta. ¶ Concludo ergo quod domina Bartholomea vti propinquior coniuncta & de Casali domine Catherine defuncte, admitti debet vniuersaliter ad hereditatē domine Catherine, & ad bona vndecunque quesita etiam per mortem Andree, exclusa penitus domina Clara matre domine Catherine, & etiam illo Franco filio amite magne domine Catherine. Laus Deo.

Mar. Soci. iunior. Pisis legens. 1517.

SVMMARIVM.

¶ Substitutio facta in re certa, an & quando valeat vt pupillaris.

1 Actus agentium, non operantur vltra eorum intentionem.
2 Uoluntas testatoris dicitur illa, quam verba demonstrant.
3 Limitata substitutio, an limitatum producit effectum, & infra nume. 30.
4 Permissum in vno in alijs denegatum censetur.
5 Uerba deueniat, & reuertatur, cum sint communia, an possint trahi ad totum patrimonium, quādo substitutio est facta alicui in re certa, & infra nume. 31.
6 Dispositio particularis ad vniuersum non trahitur, vide infra nume. 32.
7 Substitutio licet sit facta per verba importantia pupillarem substitutionem, tamen si verba in substitutione posita repugnāt substitutio in pupillari, non erit pupillaris substitutio, & infra nu. 29. vide tamen infra nu. 38.
Et per que verba substitutio pupillaris inducatur.
8 Substitutio facta per hec verba si in pupillari etate decesserit, an inducant substitutionem pupillarem, & infra numero. 41.
9 Uerba testatoris quando sunt dubia, facienda est illa interpretatio, per quam voluntas testatoris reddatur conformis statutis loci, etiam ab intestato loquentibus, vide infra nume. 35.
10 Substitutio facta alicui in re certa instituto per verba directa ciuilia, puta sit heres in centum, est substitutio directa suo tempore.
Si autem per verba quecunque non ciuilia, non erit substitutio sed particulare relictum, & hoc quando non apparet testatorem voluisse pupillariter substituere.
11 Substitutio facta per testatorem volentem pro filio testari, & sit dictum talem substituo in fundo, talis substitutus admittitur ad omnia bona pupilli, licet fuerit substitutus in re certa, quia substitutio in re certa ad vniuersum trahitur, sicut institutio.
12 Argumentum valet ab idemptitate rationis.
13 Uerba ista, si in pupillari etate decesserit, sunt modus & forma, quibus substitutio pupillaris fieri solet.
14 Uerba tanquam note passionum animi nostri denotant mentem loquētis, que ex eis percipitur, & cui verba ipsa conueniunt.
15 Testatoris intentio ex verbis arguitur, an voluerit pupillarem facere substitutionem.
16 Lex arbitratur patrem pupillo substituendo velle directo pupillariter substituere.
17 Una coniectura aliam tollit.
18 Lex interpretatur voluntatem defuncti ad id dirigi, quod benignius est filie.
19 Substitutio pupillaris dicitur fauorabilis filio.
Fideicommissaria autem damnosa, quia per eam filius grauatur.
20 Paterna affectio, semper est intenta prouisionibus filiorum.
21 Uerbum deueniat, licet alias sit commune, & habile, non directam & obliquam substitutionem, tamen positum cum hijs verbis, si decesserit in pupillari etate, dicitur verbum directum, & ius hereditatis directo, importat.
22 Uerbum succedat, licet sit commune, tamen additum verbo impuberi, puta succedat impuberi, dicitur directum, nec amplius est habile ad fideicommissum.
23 Uerbum heres esto, dicitur ciuile directum, & tantum se habet ad ius directum hereditatis, & non ad ius directum legati.

24 Substitutio facta impuberi per verbum deueniat est pupillaris, lz in re certa facta sit, ⁊ i. nu. 26.
25 Bona testatoris filio quesita dicuntur res certa respectu vniuersorum bonorum ipsius filij.
27 Substitutio dubia, maxime si sit liberis facta, directa censeri debet.
28 Substitutio pupillaris operatur, ꝙ pupillus testatus decessisse dicatur.
31 Intentio testatoris ante omnia est attendenda, etiam contra subtilem verborum importantiam.
32 Verbum reuertatur, licet proprie dicatur, quando res aliquando apud nos fuit, tamen largius accipitur etiam pro eo, quod nunquam nostrum fuit, sed ad nos nouiter venit.
Idem est de verbo reddatur.
33 Substitutio facta per hec verba si filius meus in pupillari etate decedat bona reuertantur in Sempronium erit directa vel obliqua substitutio, licet nil vnquam fuerit de dictis bonis apud Sempronium.
34 Verbum in vna dispositione positum proprie ⁊ improprie capi potest.
36 Prouisio hominis legis prouisionem tollit.
37 Ab opin. cōmuni non est recedendū, nec in consulēdo nec in iudicando.
39 Verba precaria, ⁊ obliqua non important substitutionem directam.
40 Verba obliqua quandoqꝫ interpretantur in directam substitutionem, quando voluntas testatoris ita precise apparet, vt aliter non possit interpretari, vt puta si dixerit, restituat Gaio, quem pupillariter substituo.

CONSILIVM XCV

Dirigat Dominus verba mea in viam veritatis, ⁊ iustitie. Proponitur in facto, quod in testamento inter cetera domine Clare filie testatoris fuerunt legati floren. 800. pro omni suo iure, in quibus fuit heres instituta eidemqꝫ fuit facta substitutio in hec verba, videlicet ⁊ si dicta domina Clara decesserit in pupillari etate, volo ꝙ dictum legatum per me ei factū deueniat ⁊ reuertatur heredi meo seu heredibus meis subscriptis, instituto postea herede vniuersali, ⁊ ita absoluto testamento decessit testator, deinde adhuc impubes domina Clara decessit, habens aliunde nonnulla bona. Queritur vtrum heres testatoris substitutus vt supra, tanꝙ pupillariter substitutus, capere possit vniuersaliter omnia bona dicte domine Clare, an vero tanquam fideicommissarius, solum petere possit a venientibus ab intestato ad hereditatem domine Clare dictos. 800. florenos.

¶ Et profecto videtur prima consideratione dicendum eam substitutionem non posse dici pupillarem, sed quod solum fuerit fideicommissaria in illis. 800. floren.
1 † naz actus agentium, nihil preter intentionem eorum operantur. l. non omnis. ff. si certum petatur. ¶ Presertim hoc erit in testamentis, in quibus voluntas testatoris omnia regit ⁊ primū locum obtinet, vt. l. in conditionibus primum locum. ff. de conditione ⁊ demonstratione. ⁊ totum deniqꝫ facit. l. ex facto. la grande. circa medium. ff. de heredibus instituendis.
2 † Voluntas autem illa dicitur, quam verba demonstrant, iuxta. l. labeo. ff. de suppellect. legat. vnde dicitur a verborum significatione non esse regulariter recedendum. l. non aliter. in principio, de legatis tertio, ⁊ in. l. prima. §. si is, qui nauem. ff. de exercit. Sed sic est in casu proposito ꝙ verba important substitutionem illam valere tantum in illo legato florenorum. 800. vt patet ibi legatum per me ei factum ⁊c. ergo ita erit talis substitutio interpretanda. ¶ Comproba-
3 tur hoc secundo, † quia cum testator limitauerit seu restrinxerit illam substitutionem ad illud legatum, videtur omnino velle quod inde limitatus oriatur effectus, iuxta. l. in agris. ⁊ quod per illum textum, dicunt doctores. ff. de acquirenda rerum dominio. ⁊ consequenter, vt substitutio illa dicatur limitata seu restricta ad dictum legatum florenorum. 800. maxime cum (vt mihi supponitur) testator optime sciret dictam dominam Claram iam habere alia bona que eidem a matre prouenerant. Hoc enim sciens, cū substituendo solum legatum illud incluserit, cetera bona videtur a substitutione omnino exclusisse, cum inclusio vnius ex
4 pluribus propositis sit exclusio alterius, † ⁊ quod in vno permittitur in alijs censetur denegatum, vt. l. maritus. vbi glo. nota C. de procuratoribus. facit. l. cum pretor. in principio. ff. de iudic. ⁊. c. nonne. extra de presumptio. ⁊. l. cum de lanionis. §. cum fundum. ff. de fundo instructo. cum concordan. allegatis in dicta. l. maritus. ¶ Tertio confirma-
5 tur, † quoniam verba illa deueniat ⁊ reuertatur, apposita in substitutione, cum sint communia, secundum Bartol. in. l. centurio. columna fina. ff. de vulgari ⁊ pupillari. ⁊ ita ibi tenent omnes, ex quo in proposito themate fuerunt adiecta certe rei, videlicet illis. 800. florenis, non possunt trahi aliquo modo ad vniuersum patrimonium domine Clare, secundum quod in terminis ibi declarat Barto. in dicta. l. centurio. columna vndecima, versicu. quero vlterius quid si substitutio. ⁊ ibi cum Barto. transeunt communiter doctores, vt ibi per Alexandrum, columna trigesima, ⁊ per alios moderniores dicentes opinionem Bartol. communiter teneri. Sequitur ergo quod non potuit predicta sub-
6 stitutio valere vti pupillaris, † quoniam tunc dispositio particularis traheretur ad vniuersum contra predicta, ⁊ contra. l. cogi. §. ⁊ generaliter. ff. ad trebellianum. vbi Dyn. ⁊ Barto. notant. ¶ Rursus ⁊ quarto roborantur predicta, quoniam verba illa, reuertatur heredi meo ⁊c. omnem dubitationem videntur tollere, illud enim dicitur reuerti ad nos, quod aliquando apud nos fuit, sed iam discesserat, vt est notum. Hoc autem proprie ⁊ in terminis conuenit de legato florenorum. 800. quod iam apud ius hereditarium fuit per tale legatum diminutum iuxta diffinitionez legati traditam in. l. legatum est. de legatis primo. Alia autem bona domine Clare, cum nunquam in iure hereditario fuerint, non possent dici reuerti ad heredem. Ergo de eis non videtur testator sensisse, ⁊ consequenter non videtur, ꝙ talis substitutio fuerit aliquo modo pupillaris.

¶ Nec predicte conclusioni videtur obstare quod testator in substitutione dixerit, si in pupillari etate decesserit, ⁊ sic vsus fuerit verbis conuenientibus ⁊ proprijs ad pupil-
7 larem substitutionem, † quoniam videtur posse responderi, quod ex eo non sequitur, ergo fuit pupillaris substitutio. Si ex alio verba in substitutione posita ipsi pupillari repugnarent, vt est casus in. l. coheredi. §. cum filie. ff. de vulgari ⁊ pupillari. vbi non obstante quod fuerit dictum impubes ⁊c. substitutio dicitur fideicommissaria, quoniaz ita ex alijs ver-
8 bis perpendebatur. † Et quod ista verba non inducant in casu nostro pupillarem substitutionem videtur esse omnino de intentione Barto. in dicta. l. centurio. in quinta columna, versicu. quid si testator substituit aliquem compend. ⁊c. vbi restringit. l. coheredi. §. finali. eodem titulo, procedere tantum, quando substitutio fuisset facta per verba directa ciuilia, puta talis sit heres, prout proprie loquitur dic. §. fina. vnde si fuissent verba communia, non fuisset pupillaris, ⁊ tamen ibi presupponitur fuisse adiectam conditionez, si intra pubertatis annos decesserit, ⁊ si ita voluit Barto. similiter videntur voluisse omnes simpliciter sequentes eū. ⁊ aliqualiter clarius videtur velle Alexand. in dicta columna, trigesima, ⁊ Salyce. ab eo relatus quando fm Salyce. reprobat Bald. qui dicebat eo tantum casu importari pupillarem, quando fuerat dictum, si in pupillari etate decesserit, vult enim ibi Alexand. indistincte opinionem Barto. esse veram, ⁊ ita expresse tenet Barto. in dicta. l. centurio. columna duodecima in principio, ⁊ ita reperio ꝙ in terminis consuluit insignis doctor dominus Petrus philip. corne. in consilio quadragesimo, incipien. circa hanc consultationem. secunda columna, tertio volumine, ⁊ in consilio nonagesimo quarto, post dominum Petrum de vbald. incipien. dominus Petrus. primo volumine in principio, ⁊ ita etiam dicit subtilissimus doc. do. Bartholomeus soci. patruus ⁊ preceptor meus in consilio. cxvij. incipien. viso testamento domini Iubilei. in tertia columna, versic. ali-

quando

quando ⁊ quarto.in quarto volumine nouiter impresso.
¶ Adde ꝙ pro ista opinione sepe consuluit Bald.vt pa-
tet in consilio.clxx.incipiente pater instituit filium. primo
volumine,⁊ consil.ccxcvj.incipiente premittendum est ad
euidentiam.quarto volumine,⁊ consil.cx.incipiente substi-
tutio facta in prelegatis.⁊ consil. cxxj. incipiente proponi
tur quidam Laurentius.versicu.venio ad tertium. quinto
volumine,in quibus negat esse pupillarem,tam ⁊ si dictum
fuerit,si in pupillari etate decesserit,maxime quando pupil
lus erat in certa re institutus.idem tenere videtur Philip.
franc.in.c.si pater.columna quinquagesima quarta, de te-
stamentis libro sexto,versicu.quinto queritur.ita etiam te-
net Alexand.in consilio.cclij.in fi.sexto volumine.
¶ Ista sunt,que pro ista opinione plurimum vrgere pri-
mo aspectu videbantur.¶ Que nouissime videtur ex alio
9 comprobari,† quia vbi ista questio esset dubia, ⁊ sic nõ con
staret,quid testator senserit,illa est facienda interpretatio,
per quam voluntas testatoris redditur conformis statutis
in loco existentibus etiam loquentibus ab intestato, iuxta
tradita per Barto. ⁊ alios in.l.heredes mei.§.cum ita.ff.
ad trebellianum.ponit Jas.in.l.omnes populi.in sexta co-
lumna.ff.de iustitia ⁊ iure. ⁊ Felyn.in.c.ius generale.in se-
cunda ⁊ tertia columna,prima distinctio. ⁊ ita etiam con-
suluit Barto.in consilio incipiente quidam accepit a quo-
dam Abbate. ⁊ eum sequitur Imo.in.l.finali.ff.de condi-
tione ⁊ demonstratione.⁊ ita etiam tradit dominus Cor.
predictus in consilio. cclxxvj. incipiente viso suprascripto
themate.tertia columna,tertio volumine cum similib. Vn-
de cũ in Cathalonia,vbi quest.vertitur,extet constitutio ꝙ
bona prouenientia a linea materna pertineant ad coniun-
ctos per matrem,vt huic constitutioni sit conformis volun
tas testatoris,dicamus eum noluisse facere pupillarem,cuꝫ
per eam in omnibus bonis pupilli succedatur, vt est notissi
mum, ⁊ sic coniuncti per matrem,qui non sunt substituti il-
lis bonis maternis priuarentur,quod non erit interpretan-
do vt solum fuerit fideicommissaria,ergo ⁊c. ¶ Verum
predictis non obstantibus in proposito casu contrariam
opinionem probabiliorem,⁊ in iudicijs attendendaꝫ arbi-
10 tror ex infra dicendis. ¶ † Et pro intelligentia conside-
randum est quod aliquando quis post mortem filij voca-
tur ad certam rem simpliciter,puta quandocunqꝫ filius de
cedat,Titius accipiat centum,non aliter constito quod te-
stator voluerit facere testamentum pro filio , ⁊ sic pupilla-
rem substitutionem, ⁊ tunc secundum Barto. ⁊ alios in di
cta.l.centurio.in locis preallegatis debet distingui, qr aut
fuit ille vocatus per verba directa ciuilia,puta talis sit he-
res in centum, ⁊ eo casu importabitur directa pupillaris
suo tempore,aut per alia verba quecunqꝫ fuerint obliqua
communia vel directa non ciuilia, ⁊ eo casu erit tantuꝫ par
ticulare relictum, ⁊ iste sunt magis communes opiniones.
Licet ego in dicta.l.centurio.etiam in primo casu tenueriꝫ
esse particulare relictum,iuxta.l.quotiens.C.de heredibus
instituendis.presupponendo ꝙ eo modo vocatus non di-
citur substitutus,sed simpliciter in re certa institutus,sub il-
la conditione vel die incerta.s.quando filius morietur. sed
ad presens non expedit disputare,⁊ ad ibi dicta me remit-
to,Et pro nunc non est recedendum a communi opinione,
maxime si quo casu de ea in iudicio esset disputandum.
¶ Aliquando vero,quando quis post mortem filij voca-
tur,constat quod pater voluerit facere pupillarem substitu
tionem, ⁊ sic testamentum pro filio, iuxta.§.liberis.institu.
de pupillari substitutio. ⁊.l.patris ⁊ filij.ff.de vulgari ⁊ pu
11 pillari.† puta quia dictũ fuerit,talem pupillariter substituo
in fundo,vel talis pupillariter sit heres in centum.⁊ isto ca-
su dicendum est quod si filius decedat in pupillari etate,ille
talis ita pupillariter substitutus admittatur per pupillareꝫ
ad omnia bona pupilli iure directo,licet fuerit tantuꝫ sub-
stitutus in certa re,quoniam ex quo in ea substitutione,non
fuit sibi datus coheres vniuersalis substitutio in re certa tra
het ad se vniuersum detracta certe rei mentione,sicut dici-
mus de institutione,que fieret in testamento proprio, vt in
.l.prima.§.si ex fundo.ff.de heredibus instituendis. ⁊ isto
argumento in terminis nostris vtitur iurisconsultus in.l.co
heredi.§.finali.de vulga. ⁊ pupilla.in hijs enim,que perti-
nent ad conseruandas tabulas pupillares,iudicatur, ac si ab
ipsomet filio sibi ipsi testamentum factum fuisset,vt.l.papi-
nianus.§.sed nec impuberis.ff.de inofficioso testamento.
12 † Quod etiam probatur per locum ab identitate rationis,
iuxta.l.final.C. ad.l.falcidiam. ⁊.l.illud.ff.ad.l.aquiliam.
⁊.l.a titio.ff.de verborum obligatio. ⁊.c. constitutionem.
de regu.libro sexto, ⁊.c.cum dilecta.de confirma. vtili, vel
inuti.cum similibus.Ratio enim quare in dicto.§.si ex fun
do.institutus in fundo totum accipit est,quoniam ne testa-
tor decedat pro parte testatus, ⁊ pro parte intestatus con-
tra.l.ius nostrum.ff.de regu.iur.causa testati etiam in re sin
gulari tanquam fauorabilior trahit ad se causam intestati,
que ratio omnino viget ⁊ in testamento pupilli, ne.s.alias
dicamus eum pro parte testatum,⁊ pro parte intestatum de
cessisse.Constito itaqꝫ hoc quod pater voluerit pupillari-
ter substituere arbitror predictam conclusionem omni pror
sus dubitatione carere.¶ Hoc ita posito dico quod in ꝓ-
posito casu probabiliter dici potest constare de intentione
testatoris,quod voluerit dicte domine Clare pupillariter
substituere,vt statim demonstrabo.Ergo consequenter di-
cendum est,non obstante quod talis substitutio fuerit fa-
cta tantum in dictis florenis.800. ⁊ sic in re certa trahetur
ad vniuersa bona ipsius pupille per predicta.¶ Quod au
13 tem ita testator senserit,deducitur.¶ † Primo quia cum
illa verba,si in pupillari etate decesserit,sint modus ⁊ for-
ma,quibus solet fieri pupillaris substitutio,vt institu. de pu
pilla.substitu.in principio, ⁊.l.qui liberis.in principio.ff.de
vulgari ⁊ pupillari.testator istis verbis vtendo in substitu-
tione creditur velle etiam facere substitutionem , cui pro-
14 prie illa verba ⁊ peculiariter conueniunt † cum verba, tan-
quam passionum nostri animi note,eam fuisse mentem lo-
quentis arguant,que ex eis percipitur, ⁊ cui verba ipsa con
ueniunt,vt.l.labeo.versicu.idem tubero.ff.de suppellec.le-
ga.facit.l.non aliter.cum similibus,de legatis tertio, ⁊ per
consequens cõcluditur quod pater voluit pupillariter sub-
15 stituere in casu nostro.† Et quod ex dictis verbis talis ar-
guatur testatoris intentio,videtur de intentione gl. magne
in fi.prout eam sepe ad hoc allegant doctor. in.l.precibus.
.C.de impuberum, ⁊ ali.substitutio. ⁊ ita etiam dixit Bar
to.in consilio octauo incipiente,factum tale proponitur.in
versicu.tamen in questione proposita.ad hoc allegans di-
ctam glosam, ⁊ ita etiam dixit Pau.de cast.in.l.prima. se
cunda columna.ff.de vulgari, ⁊ pupillari .⁊ ibi Aretin.pa-
truus meus Socin.⁊ alij, ⁊ expresse dicit Aretin. in quin-
ta columna,versicu.aliquando supra facta substitutio. ⁊ pa
truus meus,columna septima,quod alias illa verba fru-
stra a testatore dicerentur apposita contra.l.si quando. de
legatis primo, ⁊ idem etiam voluerunt alij plures infra al-
legandi in terminis pro opinio.ista,⁊ ideꝫ clare dixit Bal.
in.l.si quis ad declinandam. in tertia columna.C.de episc.
⁊ clericis.in ver.sed ponamus quod distinxit tempora, vbi
similiter allegat dictam glosam. ¶ Secundo hoc ideꝫ pro
16 batur,† quia lex interpretando voluntatem testatoris, que
semper attendenda est,vt iam dixi arbitratur in dubio te-
statorem velle substituendo pupillo pupillariter substitue-
re. ⁊ ideo quando verba substitutionis possunt ipsaꝫ pupil
larem importare ⁊ persona,cui fit patiatur,semper interpre
tatur quod sit directa pupillaris,vt est text.in.c.si pater.de
testamentis,libro sexto.Vnde cum in proposito casu ver-
ba illa,deueniat ⁊ reuertatur,sint communia ẜm Barto.
in dicta.l.centurio.prope finem,⁊ dixi in tertio argumento
pro alia parte,⁊ ponit dominus Corne.in consilio.clij. inci
piente in hac consultatione. ⁊ in quinta columna. cum con
cordantibus per eum allegatis, ⁊ consequenter possint im-
portare etiam sensum directum, ⁊ dicta domina Clara fue
rit pupilla,dicendum est ex interpretata mente testatoris
substitutionem pupillarem factam fuisse.Et contraria con-
iectura,que sumi videbatur ex eo,quod in certa re facta fue
rat substitutio,iuxta dicta in illo tertio argumento tollitur
per aliam sibi contrariam,⁊ quidem potentiorem,que sumi
tur ex illis verbis,si in pupillari etate decesserit, vt.s.dixi.
17 † ⁊ alias vna presumptio seu coniectura aliam tollit iuxta.l.

diuus.& ibi glo.ff.de in integrum restitutione.facit.l.finali. .C.de calumniat.& tradit Azo.in summa.C.de probat.ij.
18 colum.¶ †Tertio roborantur predicta,quia lex semper interpretatur voluntatem defuncti ad illud in dubio dirigi, quod benignius & fauorabilius est iuxta regulam.l.semper in dubijs.ff.de regu.iur.& in hijs,que fauorem continét, lex ita se intromittit eã roborando,vt etiam a rigida verborum significatione discedat.Non ita in continétibus grauamen
19 .l.cum quidam.ff.de libe.& posthum.†Cum ergo dispositio testatoris continens pupillarem substitutionem,dicatur fauorabilis pupillo,quoniam per eam sibi de herede prouidetur,vt est clarum,continens vero fideicommissum dicatur damnosa,quoniam per eam filius grauatur,vt.l. coheredi.§.cum filie.ff.de vulga.& pupillari.& vtrunque traditur per docto.in.l.ex tribus.C.de inoffi.testamen.in dubio dicemus testatorem voluisse potius filio consulere & prouisio
20 nem pro eo facere,quam eum grauare.†Et ita etiam dictat naturalis & paterna affectio semper filiorum prouisionibus intentata,argumé.l.in fideicommissi.§.cum pollidius.ff.de vsur.& l.filijs matrem.C.de inofficio.testamen.& l.penu. in fi.ff.de curato.furiosi.& ita in terminis per hanc rationem & iura predicta dixit eleganter Bald.in consilio. xxxv. incipien.pater filio suo.ij.volumi.Igitur cum in proposito casu de hoc disputetur,que.s.fuerit voluntas testatoris, cum verba trahi possint ad pupillarem & ad fideicommissum dicendum est patrem voluisse potius.d.Clare filie sue per pupillarem prouidere & fauere,quam per fideicommissum grauare eam.Hoc idem etiam in simili casu per hanc rationem paterne affectionis voluit Bald.in consilio.ccccxxij. incipi. verba testamenti dicunt.primo volumi.¶ Et ex his recte intuenti satis aperte,& iure ita interpretante demonstratum est,quod pater.d.Clare voluit ei prouidédo facere pupillarem substitutionem,& consequenter ex.s.dictis indubitáter infertur dictam substitutionem vniuersaliter valere detracta certe rei mentione.¶ Quarto quod in casu nostro predi
21 cta substitutio sit pupillaris aliter probari potest,†nam verbum deueniat,de quo in nostro themate,licet alias sit commune & habile ad directam & obliquam substitutionem, iuxta doct.Bartol.in dicta.l.centurio.colum.pen. & .s.dixi. Tamen quando reperitur positum cum illa forma verborum,si decesserit in pupillari etate,prout est in testamento, de quo agitur,dicitur verbum directum, & tantum potest ius directe hereditatis importare,secundum quod notabiliter declarat Barto.in consil.ccxlj.incipien.pater filio imberi &c.prope finem.versicu.non ob.¶ †Quod confirmo
22 quia & alibi licet verbum succedat,sit commune, tamen si cum verbo impuberi iungatur,puta succedat impuberi &c.dicitur directum,nec amplius est habile ad fideicommissum, prout singulariter declarat Bald.in.l.fina.prope finem.C.de sacrosan.eccle.versicu.idem dico de verbo succedat. idem etiam ponit etate nostra clarissimus doct.Iaso. mainus, in dicta.l.centurio.colum.xiiij.licet de Bal.mentioné non faciat.Et nota quod intentio Barto.& aliorum est quod tunc verbum illud commune dicatur directum quo ad effectum, ita
23 vt etiam directum ciuile dicatur,quoniam† quemadmodum heres esto dicitur directum ciuile,secundum Barto. in dicta.l.centurio.quia tantum se habet ad ius directum hereditatis, & non ad ius directum legati,ita omnino dici debet de verbis illis deueniat,vel succedat cum adiunctis,de quibus.s.vt.s.dicantur directa ciuilia,sequendo distinctionem Barto.quoniam ex illis adiunctis solum important ius directum hereditatis.Et quod ita senserit Barto.suadetur,quoniam cum in dicto consil.sentiat quod per dictum verbum deueniat,cum illa forma,si in pupillari etate &c.licet esset adiectum certe rei,puta bonis ipsius testatoris, vt erat casus eius,tanquam per verbum directum importetur pupillaris,voluisse videtur quod sit directum ciuile,cum alias ipse in directis non ciuilibus contrarium dixerit in.d.l.centurio.colum.v.in versicu.quid si testator substituit aliquem compendiose.¶ Hoc ita posito res nostra, & conclusio.s. firmata redditur clara & indubitabilis,secundum opini.Bart. in loco proxime allegato,quam quasi omnes communiter sequuntur,concludentem quod licet substitutio fiat in certa re,si tamen fiat per verba directa ciuilia intra pupillarem etatem,erit pupillaris.Sic ergo erit in casu nostro.¶ Rursus,& quinto quod in proposito casu sit pupillaris & trahatur ad vniuersum,plurimum facit,immo videtur in terminis decisio Bartol.in.l.si ita scriptum.§.qui filio.ff.de bo.
24 poss.secund.tab.†vbi vult quod substitutio facta impuberi per verbum deueniat,sit pupillaris, & tamen ibi fuerat facta in re certa. Dixerat enim testator,si filius decesserit in pupillari etate,bona ipsius testatoris deueniant in Sem
25 proniuz,†bona si quidem testatoris filio acquisita respectu vniuersorum bonorum ipsius filij dicuntur res certa, vt declarat Alexan.in.l.i.iij.colum.ff.de vulga.& pup.in versic. nec obstat si pro opinione Bal. &c.& idem voluisse omnino videtur in consil.xlv.incip.habita super his, de quibus. co
26 lum.iij.iiij.& seq.i.volu.†Sicut ergo Bart. ibi concludit, quod non obstantibus illis verbis bona ipsius testatoris &c. ex quibus videbatur argui posse testatorem non sensisse de vniuersis bonis pupilli,erit suo tempore pupillaris, ita & hic non obstante quod dixerit legatum a me ei factum &c. debebit dici suo tempore pupillaris,& ista decisio verum faciendo in indiuiduo videtur determinare casum nostrum, & idem etiam voluit Bar.in preallegat.consi.ccxlj.& cum Bar. tenet simpliciter Alexan.in apostill.ad Bar,in.d.§.qui filio.idem in effectu voluit Ange.si recte ponderetur in consi.cxlviij.incip.dñs Quiricus do.Caroli.in.iij.& iiij.colum. & per totum,idem & clarius seu generalius loquens tenuit Pau.de cast.in.l.i.in fi.ij.colum.ff.de vulga. & pupilla.versi.sed si habebit alia bona,dicens quod licet sit facta substitutio in re certa etiam per verba communia,si tamen sit facta cum cómemoratione pupillaris etatis erit pupillaris,quoniam ex illis verbis,si decesserit in pupillari etate,perpendimus testatorem illud voluisse, & hoc in terminis sequitur ibi Areti.colem.v.in dicto versi.aliquando est facta substitutio.& dñs & patruus meus ibidem colum.vij.versi.aliquando & secundo.& idem Areti.in consi.clv.incip.periculosum est. in.x.colum.versi.ne ob.doctri.Bar.idem etiam concludit do.Mathesil.in notab.mihi.cxlix.incip.nota vtile dictum. idem preterea concludit do.Corn.in consil.cxxxviij.incipi. viso suprascripto.in.ij.dubio.iij.volu.& in consi.xcv.incipi. in hac consultatione.iiij.colum.ij.volu.idem nouissime voluisse videtur acutissimus doctor conciuis,& aliquando concurrens meus Lancel.politus,hodie optimi exempli religiosus ordinis predicatorum in suo trac.substitutionum,in materia compendiose.in.x.colum.versic.queritur secundo quid si testator,dum respondet ad.d.l.coheredi.§.fi.de vulga.& pupil.hoc idem dixit etiam excellens modernus do. Lancellotus galiaula,in sua solemni repetiti.d.l.centurio. colum. lxj.versi.non ob.si dicas.vbi subdit quod ista est mera veritas.Et licet ipse expresse non loquatur,quando substitutio fuit facta in re certa,tamen idem omnino sentit,quia allegat & sequitur Bart. Aretin. & patruum meum.s.allegatos,& idem etiam dixit postea.colum.lxv.versi.non ob.l.si ita.§.i.&c. & recte intuenti ex.s.allegatis constabit esse magis cómunem opinio.quod vbi sit dictum,si in pupillari etate decesserit,sit pupillaris substitutio,licet per verba sui natura communia & in re certa facta fuerit substitutio, secundum quam(licet aliqui tenuerint contrarium)iudicandum est per iura vulgaria.Et consequenter concluditur in casu nostro quod cum substitutio fuerit facta sub cómemoratione pupillaris etatis,licet fuerit facta per verba communia, & in illis florenis.800. & sic in re certa debeat omnino dici pupillaris.¶ Nouissime arguitur sic posito,non tamen concesso quod in ambiguo sit decisio presentis casus per rationes & auctoritates hincinde allegatas,& sic quod sit dubium,an ista
27 substitutio fuerit pupillaris vel ne,† dubia substitutio, si maxime sit liberis facta,censeri debet directa,secundum glo.in.l.verbis ciuilibus.in fi.ff.de vulg.& pupil.ergo &c.Et isto argu. in simili dubietate vtitur Bal.in dicto consil.ccccxxij.i.vo
28 lumi.¶ Adde quod concurrit fauor cause testati,†cum per pupillarem pupillus dicatur decessisse testatus,alias secus, & ita hoc in simili considerat Ias.in.d.l.centurio.colu.xxj. versi.cum etiam faueatur cause testati.¶ Superest modo vt ad allegata in contrarium respondeamus, & licet ex supra dictis

dictis omnia sint virtualiter sublata, tamen vt omnia cla- rius appareant singulis ordinate respondetur, vt infra.

29 ¶ †Non obstat ergo primum fundamentum, quoniam dico clare constare, quod pater voluit pupillariter substituere, cum dixerit si decedat in pupillari etate, per predicta vnde si valet vt pupillaris, nihil inducitur, preter intentionem te statoris, immo secundum eius voluntatem, et quidem sum- pta ex verbis. Nec obstant illa verba legatum per me ei fa- ctum, quia reiecta illius legati mentione substitutio pupillaris vniuersaliter valebit argu. d. §. si ex fundo. arguendo de in- stitutione prima ex testamento patris ad substitutionem et testamentum filij, vt. s. dixi. ¶ Nec mirum, nam et in casu Bar. in. d. l. si ita. §. qui filio. testator dixerat bona mea de- ueniant, et tamen reiecta bonorum meorum mentione va- let in totum seu in omnibus bonis pupilli iure pupillaris.

30 ¶ †Secundo non obstat regula. l. in agris. de acquiren. rer. domi. cum alijs adductis. s. quoniam respondetur quod non procedit vrgente verisimili mente in contrarium simul et legis dispositione. Nam quatenus ex illis verbis surge- bat presumptio quod non esset pupillaris, talis presumptio euanescit propter aliam ei repugnantem et potentiorem sum ptam ex commemoratione pupillaris etatis, vt dixi in secun- do argumeto pro ista parte. et (hoc posito. s. quod voluerit pupillariter substituere) licet eam limitauerit ad certam rem, tamen non procedit regula. d. l. in agris. quia lex repugnat, que vult quod mentio certe rei, et sic limitatio institutionis vel substitutionis non attendatur. Immo reiecta certe rei men tione in totum valeat institutio, vel substitutio, vt. d. §. si ex fundo. et. d. l. coheredi. §. fi. de vulg. et pupill. ¶ Et hoc eo- dem modo tollitur regula. d. l. cum pretor. supra de iudi. et. c. nonne. extra de presumptio. cum similib. in contrarium al legat.

31 ¶ †Successiue non obstat tertium fundamentum, quoniam fatendo illam opinion. Bartol. esse communem et veram pronunc (aliter de ea non disputando) dico quod non procedit, quando contrarium constaret fuisse de intentione testantis, que vt. s. dixi ante omnia est attendenda etiam con tra subtilem verborum importantiam. l. iij. C. de liber. pre- teri. et. l. quoniam indignum. C. de testamen. et. l. si quis he- redem. in fi. C. de institu. et substitu. sub condi. fac. Satis au tem euidenter constat in casu nostro quod pater voluerit pu- pillariter substituere per iam dicta, ergo etc. ¶ Et ista limi tatio seu potius declaratio ad dictam communem opinionem est omnino necessaria, vt. s. non procedat, si fiat expressa com- memoratio pupillaris etatis, et videtur de intentione Bar tol. si ei communi opinioni iungatur doctri. Bartol. com- muniter approbata in. d. §. qui filio. nec est nouum vt ali- quando dispositio in certa re facta trahatur ad vniuersum, vt. s. dixi. ¶ Et. l. cogi. §. et generaliter. ad trebel. cum ibi traditis per Dyn. et Barto. loquitur in fideicommissis et legatis particularibus, non autem procedit in institutioni- bus, vel substitu. vt satis clarum arbitror, et constat ex pre- dictis. ¶ Rursus non obstat quartum argumentum, quoniam

32 multifariam respondetur. † et primo quia licet verbum, re- uertatur, proprie significet, vt in argumento, tamen in mate ria nostra largius accipitur et ponitur etiam pro eo, quod nun quam nostrum fuit, sed nouiter ad nos venit, et sic pro pri- ma acquisitione, sicut in simili dicimus de verbo reddatur.

33 l. verbum reddendi. ff. de verbo. signi. †pone enim quod di- catur, si filius decedat in pupillari etate, bona reuertantur ad Sempronium, qui nihil vnquam habuit de bonis illius filij, nonne tunc substitutio valebit vel iure directe pupillaris vel iure obliquo? secundum varias opiniones, de quibus in. d. l. centurio. per Bar. Alexan. et alios, quando loquun tur de compendiosa facta a pagano per verba communia, certe dubitandum non videtur cum tale verbum inter com munia numeretur per Barto. et alios in. d. l. centurio. et ta men ibi significaret illud ad Sempronium reuerti, quod nun- quam fuerat apud ipsum, quemadmodum ergo in casu illo tale verbum assumitur preter propriam et strictam eius si- gnificationem, vt saluetur mens testatoris, ita dici debet in casu nostro. ¶ Secundo respondetur, quod cum illud ver bum secundum iuris interpretationem respiciat omnia bona pu- pilli, licet ex eis aliqua sint, in quibus proprie non cadit reuer sio, tamen quia aliqua etiam sunt, que proprie reuerterentur, vt bona habita a testatore seu ex eius dispositione ab here

34 de, †non inconuenit quod in eadem constructione ponatur partim proprie et partim improprie iuxta. l. ij. de offic. pro- consul. et leg. et. l. pater seuerinam. §. conditionum verba. ff. de condit. et demon. facit. l. plautius. vbi glo. ff. de procura. cum simi. sicut in simili dicitur in. c. raynaldus. de testamen. secundum glo. in verbo legauit. ¶ Vel tertio potest responderi, quod in testamento, de quo agimus, non est solum illud verbum reuertatur, sed dicitur deueniat et reuertatur. vnde esto quod ex importantia verbi reuertatur alia bona non veniant, vt in argu. venient tamen vigore illius verbi deueniat, quod non ita stricte significat, et proprie in verbo deueniat, loquitur Barto. in. d. §. qui filio. et in. d. consi. ccxlj. et dixi. s. in quar- to argumento. ¶ Vel et quarto respondetur, quod ideo testa tor dixit, reuertatur, etiam assumendo verbum in propria significatione, quoniam secundum expressionem testatoris tantum in illis. 800. florenis videbatur facta substitutio, qui proprie ad heredem dicerentur reuerti, vt dixi in argumento. Ve- rum ista sua expressio facta de legato florenorum. 800. non alterat naturam pupillaris substitutionis, quia non attenditur, ex quo satis aperte constat quod voluerit pupillariter substi- tuere, vt. s. pluries dixi, vnde lex reiecta illa expressione cer te rei vult valere in totum, et quemadmodum valet pupilla ris substitutio in omnibus bonis pupilli non obstante de- monstratione certe rei facta per testatorem, sic etiam vale- bit non attenta rigida significatione illius verbi reuertatur. ¶ Nouissime non obstat quod vltimo loco dicebatur men tem testantis debere interpretari, vt sit conformis dispositi-

35 rioni iuris in loco obseruandi, †quoniam primo dico quod illud posset procedere, vbi aliter non constaret testatorem voluisse illud, per quod recederetur ab illo iure. Sed in pro posito nostro constat quod voluit pupillariter substituere,

36 vt. s. dixi, ergo etc. †prouisio enim hominis tollit prouisionem. l. l. fi. cum simi. C. de pact. conuen. et hoc, ni fallor, est satis clarum. ¶ Vel secundo responderi potest quod illud proce- deret (posito quod essemus in dubio) nisi alia potentior fauora biliorque iuris presumptio illi repugnet, prout est in casu no- stro, nam lex quando potest semper, et fauorabiliter inter- pretatur substitutionem, vt valeat iure directo, licet per eam veniant non successuri ab intestato, vt est casus in. d. c. si pa ter. de testamen. libro sexto. ¶ Quod clarius in proposito nostro demonstratur isto exemplo, pone quod fuerit dictum, quandocunque decesserit, talem substituo, cum verbum sub- stituo sit dubium, quia est commune negari non potest, quin vi deamur esse in dubio, an. s. filio decedente impubere valeat vt pupillaris, et tamen communis opinio et vera est, saltem matre non existente quod valet, vt pupillaris, non considera- to quod per eam priuantur hij, quibus ex iure in loco seruando venirent ab intestato, vt ponit Barto. et omnes in. d. l. cen turio. in. iij. questio. principa. dum tractant de compendio- sa facta a pagano per verba communia. Ex his ergo patet et probatum et defensatum, quod in proposito themate de bet illa substitutio interpretari pupillaris, ex quo facta fuit cum commemoratione pupillaris etatis. ¶ Et licet aliqui quos. s. retuli in calce quarti argumenti pro parte contra- ria tenuerint quod immo non obstante tali commemoratione,

37 erit fideicommissum, †tamen. s. firmata opinio est magis com muniter approbata, et ideo eam in consulendo et iudican- do sequi debemus, iuxta tradita per Barto. in. l. fina. C. de pen. iud. qui male iud. et per Cano. in. c. ne innitaris. de con- stitu. pro quo est tex. optimus in. l. i. ff. de offi. questo. ibi cre- brior apud veteres. et dixit Corne. consi. lv. incipien. reperio me alias consuluisse. ij. colum. ij. volu. et consi. clxxxvj. incip. quamque presens consultatio. i. colum. iij. volu. vbi multa alle- gat, et inter cetera dicit esse optimum text. in. c. in canoni- cis scripturis. xix. distinc. et habetur per Andr. bar. in con- si. xix. incip. preclare scribitur primo Regum. in. vj. colum. ij. volu. tradit Alex. in. l. cum prolatis. ff. de re iudi. et Fely. in. c. i. colum. xxiij. de constitu. et alibi per illos, et per alios

38 in infinitis locis. ¶ †Nec obst. d. l. coheredi. §. cum filie. ff. de vulg. et pupill. in quo est maximum fundamentum tenen tium contrariam opinio. cum et ibi fuerit facta mentio im- pubertatis, et tamen non valet vt pupillaris, quoniam responde-

39 tur quod ideo ibi non potest esse pupillaris, †quia verba omnino

repugnant,cum fuerint verba precaria ⁊ mere obliqua, ea
enim non important directam substitutionē,iuxta tradita
per Bar.quem cōmuniter sequuntur doc. in.d.l.centurio.
40 col.vi.versi.scđa principal.quest. ¶ †Et si dicas, immo ⁊
ipsa,quandoq; interpretantur in directam substitutionem si
de voluntate testatoris ꝯstat iuxta doctri.Bart.cōiter ap-
probatam in.l.querebatur.ff.de mil.testa.Dicam illud so-
lum habere locum,vbi ita precise testatoris voluntas appa
ret,vt aliter nō possit interpretari,puta qđ dixerit restituat
Gaio,quem pupillariter substituo.⁊ in his terminis loqui-
tur ibi Bar.⁊ in.d.§.cum filie,lʒ ex cōmemoratione impu
bertatis satis constare diceretur, ꝙ voluerit pupillariter
substituere,non tñ ita precise,vt aliter verba non possint de
clarari(solum.n.conditionē possunt importare, vt.s.dixi.)
hoc aūt non sufficit ad omnino impropriāda verba obli-
qua,⁊ita loquitur.d.§.cum filie.Sed in casu nostro fuit fa-
cta substitutio per verba cōia,que si important pupillarem,
non impropriantur,⁊ ideo sufficit sola illa presumptio pu-
pillaris substitutionis,que ex cōmemoratiōe pupillaris eta
tis percipitur,vt ex.s.dictis constat.⁊ ita est de intentione
Alex.in.d.l.centurio.col.xxviij.versi.non ob.gl.in.d.l.pre
41 cibus.†vbi vult ꝙ glo.illa volens ꝙ per cōmemorationē
pupillaris etatis inducatur pupillaris,procedat ⁊ sit vera,
qñ fuit facta substitutio per verba directa vel cōia, nō si per
obliqua. ¶ Concludo ergo ex omnibus predictis in pro-
posito themate iudicandum esse predicte Clare succedi per
pupillarem substitutionem, ⁊ sic in omnibus eius bonis.
Laus Deo Clementissimo.

Soci.nepos Pisis legens.1517.

SUMMARIUM.

¶ Legato vsufructu omnium bonorum veniunt ēt ea in quibus proprie non cadit vsusfructus.

¶ Et verba illa relinquo vxorem dominam ⁊ vsufructuariam quid importent.

1 Uxor relicta domina ⁊ vsufructuaria filio herede instituto, habet alimenta ⁊ preeminentiam in domo extraneo vero herede, habet vsumfructum.

2 Et istum vsumfructum habebit, ⁊ in pecunijs, que vsu ꝯsumuntur, lʒ in eis non sit vsusfructus, sed quasi.

3 Legatarius pecunie vel aliarum rerum, que vsu consumuntur, debet cauere, ꝙ finito vsufructu tantam pecuniam, quaʒ accepit, restituet, vel q̄nte alie res fuerint extimate.

Uxor relicta vsufructuaria que vltra prelegatum reperitur heres pro parte, quō constituet vsumfructum in bonis coheredis, ⁊ quomodo ea diuidet.

4 Legatum vsufructus rei mee non valet.

5 Usufructus proprie in immobilibus consistit.

CONSILIUM XCVI

Dirigat Dominus verba mea in viam veritatis, ⁊ iustitie. Uiso testamēto magistri Bernardini vanguette de Niccia tria veniunt discutienda. ¶ Primo quid importet legatum factum ab ipso testatore domi.Bartholomee eius vxori, ibi, duʒ dicitur. Item dictus testator attento amore ⁊c. quatenus ipsa relinquitur donna, dña ⁊ vsufructuaria omnium bonorum. ¶ Scđo posito ꝙ importet verum vsumfructuʒ omnium bonoꝝ, nunquid ēt comprehendantur pecunie ⁊ alie res, que vsu consumuntur. ¶ Tertio ex quo vltra istud prelegatum ipsa reperitur heres pro parte, queritur quō bona sint inter eam ⁊ coheredem diuidenda, ⁊ sic quō in bonis
1 coheredis poterit constitui vsusfructus. ¶ † Circa primā quest. dico ꝙ lʒ alias qñ vxor relinquitur dña ⁊ vsufructuaria si reperitur institutus heres filius testatoris ex antiqua interpretatione vulgari, dicantur ei tm̄ alimenta relicta cuʒ quadam preeminentia, prout habebat viuente marito, vt tradunt doc. in.l.titia.§.titia.ff.de leg.ij.⁊ in auc.hoc locū. C.si scđo nupse.tñ quādo relinquitur heres extraneus, illa verba important verum vsumfructū, vt per doctor. in locis
predictis,⁊ita est dōm in casu nostro,vt.s.ipsa do.Bartho
lomea dicatur relicta vera vsufructuaria,cū non reperiatur
institutus filius testatoris. ¶ Et ꝙ ista fuerit intentio testa
toris clarissime probatur ex seq. verbis ibi. ita tñ ⁊c. dum
dicitur ꝙ ea defuncta, vult testator ꝙ vsusfructus cum pro
prietate consolidetur. qđ debet exponi, idest ad proprieta-
tem reuertatur, ꝙ proprie consideratur in vero vsufructu,
vt in.§.finitur.insti.de vsufru. ¶ Istud idem etiam colligi-
tur ex alijs verbis positis post institutionem heredum, ibi
dum dicitur vsufructibus eidem do.Bartholomee ad vi-
tam reseruatis. Cum igitur vna pars testamenti declaret
aliam.l.qui filiabus.ff.de leg.i. ⁊ precedentia a sequētibus
declarentur.l.si seruus plurium.§.fin.eod.ti.vbi verba ip-
sius legati aliquod dubium haberent(quod negatur)absq;
dubio concludendum est eidem do.Bartholomee esse le-
gatum vsumfructum omnium bonorum,cum ex seq.verbis
2 hoc apertissime demonstretur. ¶ †Circa secundam quest.
que nullam habet difficultatem,concludendum est, ꝙ non
solum rerum immobilium, ⁊ aliarum,in quibus proprie cō
stituitur vsusfructus,dicitur ius vsusfructus relictum, sed
etiam in pecunijs ⁊ alijs rebus,que vsu consumuntur.
¶ Et lʒ in eis proprie non cadat vsusfructus,tñ per cautio
nem constituitur,quasi vsusfructus,vt senatus censuit,pro-
3 ut est casus in.§.constituitur.institu.de vsufru.† vbi expresse
dicitur,ꝙ si pecunie vel aliarum rerum,que vsu consumun-
tur,relinquatur vsusfructus,res ille tradi debent legatario,
qui cauere debet de restituenda tanta pecunia, quantam re
ceperit vel quante alie res fuerint estimate,cum finiet vsuf-
fructus, ⁊ sic per illū tex.determinatur ista secunda questio.
¶ Nec ob.ꝙ testator nō expresserit ꝙ rerum,que vsu con
sumuntur,legabat vsumfructum, ⁊ sic non videtur ꝙ appa-
reat de eius voluntate,qꝛ respondetur, ꝙ idem est in casu
nostro,ex quo expressit omnium bonoruʒ.l.i.⁊ ibi glo.C.de
vsu. ⁊ habi. ¶ Circa.iij.q.similiter dico nullam esse diffi-
cultatem,qm̄ in primis fieri dʒ diuisio omnium bonoꝝ mo
bilium,⁊ imobiliuʒ inter ipsam.d.Bartholomeam ⁊ Si-
monē eius coheredem, ita vt quilʒ coꝝ habeat dimidiam
partem,exceptis tñ bonis comprehensis in illo prelegato.
d.do.Bartholomee facto,in ver.item vlterius.d. testator
legauit ⁊c. Illa.n.bona iure prelegati erunt propria in totū
ipsius do.Bartholomee,⁊ sic in ceteris facta diuisione eue
niet,ꝙ do.Bartholomea,pro sua dimidia parte non erit
4 vsufructuaria,sed plene domina,†qꝛ prelegatuʒ illud vsuf-
fructus pro parte sua valere non potest.l.qui filiabus.§.fi.
cum.l.seq. ⁊ concordan.ibi alleg.ff.de leg.i. ¶ Solū ergo
remanet validum legatum respectu partis pertinentis ad
Simonem coheredem, ⁊ sic in bonis que in eius partē ve
nient do.Bartholomea est habitura vsumfructum, donec
5 vixerit. ¶ Et de omnibus bonis fieri dʒ inuentariū,† ipsa
aūt do.Bartholomea tenebitur in primis cauere de vtēn-
do ⁊ fruendo bonis imobilibus ⁊ alijs, in quibus proprie
cadit vsusfructus,arbitrio boni viri,vt no.insti.de vsufr. in
prin.cum simi.bona vero, que vsu ꝯsumuntur debent exti-
mari,⁊ ita extimata vna cū pecunia hereditaria ꝓ parte d.
Simonis dari debent do.Bartholomee, ⁊ illa cauere dʒ,
ꝙ qñ finietur vsusfructus pro pecunia restituet tm̄dem ⁊ ꝓ
rebus estimatis tantam pecuniam,quante res ille fuerint
estimate,vt habetur in.d.§.constituitur. ⁊.s.dixi, ⁊ istis sic
factis erit voluntati testatoris simul ⁊ dispositioni iuris sa-
tisfactum. Laus Deo, ⁊ pijssime virgini.

Mar.Soc.iunior.J.U.D.Pisis legens.

CASUS

¶ Sempronius in testamento filios suos partim puberes, minores tamen annorum.xxv. ⁊ partim impuberes heredes instituit, ⁊ Bertam ipsorum matrem, ⁊ eius vxorem, reliquit tutricem, ⁊ curatricem filiorum suorum, subdens, ⁊ sit gubernatrix, ⁊ administratrix bonorum ipsoꝝ quousq; vixerit, ⁊ dicens, quia de ea bene confido, eidem remisit confectionem inuentarij, ⁊ eam liberauit a redditione rationis sue administrationis, legans eidem omne id, in quo vnquaʒ condemnaretur in reddenda ratione, vel propter non confectum inuentarium, vt in testamento continetur, post mortem Sempronij

tem Sempronij Berta ex arbitrio suo multo tempore administrauit. Modo cum duo ex heredibus predictis (qui tantum supersunt) sint supra annos. xxx. et vnus eorum non intendit eam amplius administrare, sed cum sit idoneus per se sua gubernare velit. Queritur primo.

¶ Utrum mater eo inuito possit libere et ex arbitrio omnia bona administrare, secundo.

¶ Utrum ab eo quod matri deberi potest legitima filij sit prius detrahenda.

SVMMARIVM

¶ Verba ista instituto iam filio videlicet, et mater eius sit gubernatrix et administratrix bonorum eius quousque vixerit, quid importent.

¶ An operentur etiam inuito filio maiore et sagaci effecto, et legitima filij detrahitur etiam de eo quod matri eius relictum dicitur.

1 Cuilibet licitum est de rebus suis ad libitum disponere.
2 Quis in bonis suis in alium translatis potest. l. quam vult imponere.
3 Mulier licet in iudicio procuratrix esse non possit, tamen ad negocia constituitur.
4 Mandatum re integra non finitur morte mãdantis, quando mandatum post mortem confertur.
5 Verba ista testamenti quod mater sit filij gubernatrix, et administratrix bonorum eius quousque vixerit, quid importent, et an operentur etiam inuito filio maiore, et sagaci effecto.
6 Curator datur puberibus vsque ad. xxv. ann. principaliter propter rei familiaris administrationem.
Tutor autem datur principaliter persone.
7 Filius non habet meliorem amicum, quam sit pater.
8 Quod verosimile est attenditur.
9 Filius licet debeat requirere consilium matris vigore testi paterni, tamen illud de necessitate sequi non tenetur.
10 Dispositio ad filios facta, et ad eos relata debet intelligi secundum ipsorum qualitatem, et indigentiam.
11 Mortis hora est incerta.
12 Menti potius est inseruiendum, quam simplici verborum cortici.
13 In vltimis voluntatibus rigor, et forma verborum rejicitur vbi de mente apparet.
14 Quod in fauorem inductum est, non debet in odium, et damnum retorqueri.
15 Curatorem adolescentes inuiti non accipiunt.
16 Natura vnius ex copulatis ad aliud transit.
17 Duo domini vnius rei, vel heredes esse non possunt insolidum.
18 Verba illa dominam, et madonnam, vel massariam quid importent, et infra nu. 21.
19 Verba per se importantia liberam et omnimodam administrationem non possunt importare dominium vel heredis institutionem, quando filius est institutus.
20 Clausula generalis non refertur ad ea, de quibus specialiter erat dispositum.
22 Verbum administratrix quid denotet.
23 Verbum gubernatrix quid importet.
24 Legitima filij in bonis patris debet detrahi etiam de eo quod matri relictum est.
25 Fructus vbi non sufficerent ad alimenta vxoris et filiorum ante omnia deducentur alimenta filiorum.

CONSILIVM XCVII

Dirigat Dominus verba mea in viam veritatis et iustitie. Pro resolutione prime questionis, inherendo verbis testamenti, videtur primo aspectu simpliciter dicendum, quod donec mater predicta viuat, possit libere gubernare et administrare bona, que
1 fuerunt dicti Sempronij testatoris. † Licitum. n. fuit ei de rebus suis ad libitum disponere, et eius dispositio velut lex seruanda est. vt in auc. de nup. §. disponat. col. iiij. Nec videtur obstare, quod filij sint maiores. xxx. annorum. et sane mentis, ita vt administratore aliquo non indigeant, quoniam responderi potest, quod ex ordine testatoris illa non est relicta administratrix respectu persone filiorum, nec illud fieri potuisset, sed tantum dicitur relicta quo ad bona, nam dicitur in testamento, quod illa sit gubernatrix, et administratrix bo-
2 norum ipsorum, quousque vixerit, † et alias potest quis bonis suis ab eo in alium translatis legem quam voluerit imponere. l. lege. C. de pact. et. l. quotiens. C. de donatio. que sub modo. Videtur ergo quod testator predicte Berte mandauerit gubernationem suorum bonorum, et ita eam procuratricem liberam constituerit ad negocia sua, potuit enim
3 hoc fieri, † quoniam licet mulier in iudicio procuratrix fieri non possit. l. alienam. C. de procurato. et. l. ij. ff. de regu. iuris. tamen ad negocia recte constituitur. l. iij. §. i. ff. de nego. gest. tradunt docto. in. d. l. alienam. et Barto. in dicta. l. ij. vbi etiam ponit preclarissimus et etate nostra primarius iurisconsultus dominus Philippus decius in. iij. colum. versicu. quinto mulier etc. ¶ Nec videtur obstare si dicatur,
4 † quod mandatum re integra debuit finiri morte mandantis, vt in. §. si adhuc. institu. de manda. et. l. et quia. ff. de iurisdictio. omni. iudi. Quoniam responderi potest, illud non procedere, quando mandatum confertur post mortem, prout in casu nostro factum fuit, tunc enim morte non finitur, imo tunc incipit habere robur, vt probatur in. l. si vero non remunerandi. §. fin. cum. l. sequen. ff. mandati. et ibi declarant Barto. et alij. ¶ Ex his ergo concludendum prima fronte videtur, quod mater predicta donec viuit libere possit bona predicta administrare etiam filijs contradicentibus, et ita quidem vt nullam teneatur reddere rationem sue administrationis vt expresse in testamento cauetur. ¶ Verum tamen predictis non obstantibus in proposito casu, non simpliciter vt supra, sed vt infra dicetur determinandum est, et
5 tota vis consistit vt videamus † quid importent illa verba, sit gubernatrix et administratrix bonorum ipsorum quousque vixerit, et ante omnia aduertendum est, quod duplex potest esse istorum verborum sensus. ¶ Primus vt dicta verba veniant ex quadam exuberantia declaratiue ad precedentia, hoc est exprimendo effectum qui in precedentibus continebatur, nam dixerat testator quod eam relinquebat tutricem et curatricem filiorum suorum, tutoris autem et curatoris offi
6 cium est bona omnia administrare. † De curatore est clarum qui puberibus vsque ad annos. xxv. datur principaliter propter rei familiaris administrationem. vt. l. in copulandis. C. de nup. et ponit glo. magna in. §. interdum. instit. de cura. de tutore autem idem est, quia licet ipse principaliter detur persone impuberis, vt in. §. certe. instit. qui testa. tut. da. pos. tamen etiam rebus et quidem vniuersis preesse debet. vt in. §. datus. institu. de excusa. tuto. et ponunt glo. et doct. in. d. §. certe. Cum ergo testator dixerit relinquo vxorem meam tutricem et curatricem filiorum omnium, et statim dixerit, et sit gubernatrix etc. videtur tantum intelligere, scilicet dum tutrix vel curatrix fuerit, et sic quod officium gubernandi cum ipsa cura finiatur, idest cum filij fuerint annorum. xxv. ¶ Et iste sensus suaderi potest, primo, ratione connexionis verborum, et modi loquendi, videtur enim quod illa verba, et sit gubernatrix etc. debent exponi scilicet illa sic tutrix et curatrix existens. ¶ Secundo quia verosimile est, quod pater voluerit filijs de administratore prouidere pro eo tempore solum quo ipsi recte per se sua bona gerere non presumuntur, et sic tantum vsque ad ann. xxv. non autem postea cum quisque, supra illam etatem, sagax et pru-
7 dens reputetur, † nec credendum est patrem (quo filius meliorem amicum non habet. vt. l. quidam cum filiofa. vbi glo. not. ff. de here. insti.) voluisse filijs maioribus, et sagacibus liberam administrationem auferre, dando sibi gubernatorem, presertim mulierem, que ex sexus fragilitate absque dubio non ita prudens, sed infirmior maioribus filijs presumi de-
8 bet. Hoc ergo quod non est verosimile dimisso, † quod est verosimile attendatur, iuxta. l. non est verosimile. ff. quod met. ca. et. l. qui concubinam. §. qui fundum. de leg. iij. cum si. et est bona gl. per illum tex. in. l. tale pactum. in. §. fi. ff. de pac. illud. n. quod est remotum a verosimile imaginem falsitatis habet. vt inquit Bal. in. l. i. C. de ser. fugi. in fi. et Alexan. in consil. xxvij. in cip. In causa et lite. in fi. ij. volum. ¶ Tertio etiam suaderi potest, quia pater precepit filijs, quod nihil agant sine consilio matris, in quibus verbis continetur, quod aliquando ipsi filij sunt

gubernaturi, qd intelligi potest, cuz fuerint perfecte etatis,
idest maiores. xxv. ann. ergo sequitur q pater eo tpe non in-
tendebat matrem libere gubernare, alioquin cum oia ex ar
bitrio ipsa facere potuisset, frustra fuisset dictuz q sine eius
gsilio filij nihil agant, ⁊ aduertendum est, q licet ita in testa
9 mento dicatur † posito, q filij gubernando teneant require
re gsiliuz matris, tñ non tenentur illud de necessitate sequi,
vt colligit ex nota. dist. Bar. in. l. i. §. si plures. iij. ⁊. iiij. col.
10 ff. de exerci. ⁊ tradit Bal. in rub. C. eo. in. ij. col. ¶ † Acce
dat predictis q ista dispositio pro filijs facta, ⁊ ad eos re-
lata dz intelligi fm qualitatem ipsoz, ⁊ fm eoz indigentiã
arg. l. plenum. §. equitij. ff. de vsu ⁊ habi. cum simi. ⁊ ex his
iste primus sensus saltem simul iunctis, satis pbabilis vi-
detur, iuxta illud singula que non psunt multa collecta iu-
uant. vt. l. si stipulatus. in prin. ⁊ ibi per glo. ff. de vsur. ⁊ per
glo. in. l. infra. C. de proba. ⁊ in simili dixit do. Bartho. so-
ci. patruus ⁊ dñs meus in gsi. cxxi. incip. In causa reclama
tionis. v. col. ver. preterea ⁊c. in. iij. vol. ¶ Sed vnum est
qd plurimum huic primo sensui obstare videtur, qr. s. testa-
tor dixit q illa sit gubernatrix quousqz vixerit, per que ver
ba expresse velle videtur eius gubernationem, non per eta
tem perfectam filioz, sed sola eius morte terminari, ⁊ cum
verba sint clara non videt in hoc vlterius instandum. l. il-
le aut ille. §. cuz in verbis. de leg. iij. Potest tñ ad hoc rñde
ri, q illud dixerit testator, gsiderans euenire posse, q vxor
eius decederet ante curam finitam omnium filioz, qd lon-
gum tempus comprehendebat cuz ex filijs aliqui tunc eẽnt
11 impuberes ⁊ forte infantes, † ⁊ alias est incerta hora mor
tis, vt habetur in. l. i. ff. de gdi. ⁊ demon. videtur ergo per
verba illa voluisse, q filij tutore vel curatore idigentes quo
usqz mater vixerit alium curatorem non accipiant, ⁊ qq
ista expositio videatur aliqualiter extranea a verboz sono,
tamen cum rões ⁊ giecture preallegate illam oino sua-
12 deant tolerabilis videtur. † Cum menti potius ⁊ verosimi
li sit inseruienduz qz simplici verboz cortici, vt. l. scire opor
tet. §. aliud autem. ff. de excusa. tuto. ⁊ not. glo. in. l. ⁊ si qs.
§. idem labeo. ff. de relig. ⁊ sump. fune. vnde dicebat Ang.
13 in gsil. ccxxij. incip. Bene ⁊ egregie ⁊c. in prin. † q in vlti
mis voluntatibus (prout nos loquimur) omnis posterga-
tur verboz rigor, ⁊ forma, vbi de mente appareat, ⁊ alias
sufficit de mente testantis per coniecturas docere, cum per
eas inducatur liquidissima pbatio. l. licet imperator. in fi.
de leg. i. ⁊. l. si tutor. cum glo. C. de pericu. tuto. tradit reco-
lende memorie auus meus do. Maria. soci. in gsi. xxiij. in-
cip. Circa predictam gsultationem. v. col. versi. xij. proba-
tur ⁊c. ⁊ plene Fely. in rub. de pba. in scda gclusio. ¶ Se
cundus sensus est vt verba illa sit gubernatrix ⁊c. dicuntur
simpliciter plata, put sonant quousqz mater vixerit, ⁊ eoz
effectus vere porrigatur vsqz ad eius mortem, ⁊ tunc ad-
uertendum est. ¶ Quia aut volumus q ista gubernatio
⁊ administratio sit iniuncta matri in fauorem filioz, vt sic
illa sit futura pcuratrix eoz post maiorem etatem, sicut in
minori etate fuit eorum tutrix vel curatrix, prout ordo ver
borum suadere videtur, ⁊ maxime quando postea dicit te-
stator, ⁊ qr de ea bene confido ⁊c. ex quo arguitur cõmissa
administratio cuz gfidentia, ⁊ tunc res (ni fallor) plusqz cla
rissima esset, videlz q filij maiores effecti non compellant
eam habere in pcuraticem, cum satis per se idonei sint, ⁊
predicto eorum fauori (vt. s. per alium eorum negocia ge-
rantur) eis a testatore ordinato ipsi ⁊ ipsoz quilibet renun-
ciare potest. l. si quis in gscribendo. C. de pac. ⁊ de epi. ⁊ cle
14 ri. † alioquin si inuiti compellerent habere matrem in pcu
ratricem in eoz odium ⁊ damnum retorqueretur quod in
eoz fauorez fuerat inductũ gtra. l. quod fauore. C. de legi.
⁊. c. ob gratiam. de reg. iur. lib. vj. ¶ Preterea si duz erãt
minores, si noluissent eam habere in curatricem (qzuis a te
15 statore ita esset ordinatum) non compellebantur † cum in-
uiti adolescentes curatorem non accipiant, vt. §. item inui
ti. institu. de curato. vbi omnes notant, ⁊ licet ibi in ver. pre
cedenti dicatur curatorez in testamento datum gfirmandũ
esse, illud tamen intellr, vbi adolescentes curatorem volue
rint, ne alias inuiti curatorem accipiant gtra. d. §. item inui
ti, ⁊ tñ in ea etate fuissent vt recte sua negocia tueri non po
tuissent, ergo minus possunt compelli (nunc facti maiores)
illam accipere in pcuratricem cum sint eius etatis, vt per
se recte oia gerere possint auc. multo magis. C. de epis. ⁊ cle
ri. cum simi. ⁊ vltra predicta iste intellectus suadetur ex na
16 tura copule dum dicitur, ⁊ sit gubernatrix ⁊c. † nam natu-
raz vnius ex copulatis trahit ad aliud. l. scie. §. gaio. de fun
do instruc. l. fi. §. fin. vbi glo. de vino triti. ⁊ oleo lega. ponit
Saly. in auc. hoc locum. C. si scdo nups. ⁊ Corne. in consil.
v. incip. In hac gsultatione. ij. colum. i. vol. sed tutrix, ⁊ cu
ratrix dicebatur relicta in fauorem filioz, ergo similiter in
eorum fauorem dicatur relicta gubernatrix ⁊ administra-
trix cum hoc ipsi relicto tutricis ⁊ curatricis copuletur.
¶ Aut secundo volumus q ista gubernatio ⁊ admini-
stratio sit a testatore concessa matri quousqz viuat in fauo-
rem eius, ⁊ ad pprium cõmodum, ⁊ adhuc dicendum est,
q ei non concedatur libera illa bonoz administratio, quaz
ipsa petit, ita vt habeat liberam dispositionem fructuũ, naz
illud competit habenti plenum dominiuz, vel saltez vsum-
fructum bonorum, sed neutrum in casu nostro potest dici,
ergo ⁊c. ¶ Non enim primo põt dici mater predicta reli-
cta dña bonoz testatoris vel heres, tuz qr verba ipsa illud
non important, cum ⁊ maxime qr hereditas seu dñium om
17 nium bonoz dicitur relictum filijs heredibus institutis, † ⁊
alias duo dñi eiusdem rei seu heredes dari non possunt in
solidũ. l. si vt certo. §. si duobus vehiculum. ff. cõmoda. ⁊. l.
18 qd gtra. §. vni duo. ff. de regu. iur. † ⁊ adeo quidem quãdo
filij a patre instituuntur heredes, mater non dicitur relicta
domina, vel heres, vt pcedat etiam si expresse testator reli-
querit vxorem suam dominam ⁊ madõnam vel massariaz
vel quid simile dixerit, vt declarat Barto. ⁊ alij in. l. titia
cum testamento. §. titia. de lega. ij. ⁊ plene traditur maxime
per Saly. in auc. hoc locum. C. si secundo nups. mulier. sed
illa verba important solum quendam dominatuz ⁊ preemi
nentiam, quam mulier habebat viuente testatore vt decla-
rat Bart. in. d. §. titia. ⁊ ibi in pluribus locis reassumit insi
gnis doctor do. Pau. de monte pico. maxime in pma, ⁊
scda, ⁊ tertia qõne principali. ¶ Ad predicta facit, quod
voluit Bal. in consil. ccxciiij. incip. Dicta particula testa-
19 menti. ij. colum. v. volu. † vbi concludit q verba per se im-
portantia liberam ⁊ omnimodam administrationem non
possunt importare dñium vel heredis institutionem, quan-
do iam filius est institutus, ea ratione ne alioquin dicamus
duos insolidum esse dños eorũdem rez vt. s. dixi. Et idem
in effectu voluit Pau. de cast. in gsil. lxxj. incip. Ad primũ
breuiter rñdeo. in princi. ij. volu. in nouiter impressis, quod
in antiqua impressione reperitur nume. cc. concludens ex-
presse, q vxor relicta domina ⁊ gubernatrix non dicit he-
res instituta vt dominium habeat, qr iam per testatorez de
20 vniuersali herede erat puisum, † ⁊ alias clausula vna licet
generalis non refertur ad ea de quibus specialiter erat di-
spositum. l. doli clausula. de verbo. obliga. vt ibi per eum.
¶ Scdo non potest etiam mater in casu nostro dici vsufru
ctuaria, ⁊ qr hoc dictum non fuit, ⁊ etiaz (⁊ in hoc stat ius)
qr esto millies, q ita fuisset dictum, vel saltem illa verba gu
bernatrix ⁊ administratrix ex consuetudine loquendi hoc
importarent, vt voluit Pau. de cast. in dicto gsilio. lxxj. in
21 princ. † tamen in proposito casu ex quo filij cõmunes erant
instituti heredes ex interpretatione Bulg. cõmuniter ap-
probata ⁊ vbiqz obseruata fauore filiorum verba omnino
sunt impropianda, vt scilicet non importent vsumfructuz,
sed alimenta potius cum preeminentia illa in domo, quaz
viuo testatore habebat vt not. glos. Barto. ⁊ omnes in di-
cta auctenti. hoc locum. C. si secundo nups. mulier. ⁊ in di-
cto. §. titia. de lega. ij. tradit Alexan. in. l. ⁊ si contra tabu-
las. ff. de vulga. ⁊ pupilla. ⁊ Jas. in. l. cum hi. §. si in annos.
post prin. ff. de transactio. ⁊ Bald. in consil. cxx. incip. Ni-
colaus tuderti. post princ. iij. volumi. Alexan. in consil. lvj.
incip. Perlectis verbis. in. iij. volu. ⁊ Corne. in consil. v. in-
cip. In hac consultatione. in princ. ⁊ in consi. cclvij. in-
cip. Circa primum. iij. colum. i. volumi. ⁊ in consilio. cccviij. in-
cip. Quod dicta domina. iij. colum. iiij. volumi. cum mul-
tis concordantibus allegatis per Alex. in consi. lvij. incip.
Ponderatis verbis. in princi. iij. volu. ¶ Et adeo verum
est, vt fauore filiorum, verba importãtia vsumfructum, im-
propriẽntur, ⁊ solum importent alimenta, vt supra, vt pro-
cedat

cedat etiam si solum testator dixisset, relinquo eam vsufructuariam, vel etiam (quod est fortius) si dixisset relinquo vxori mee vsumfructum omnium bonorum meorum, vt singulariter concludit Areti. in consil. xl. incip. Presupponitur in facto. in primo dubio, ad quem me remitto. Si ergo vxor non est habitura vsumfructum, institutis filijs, quando expresse, & per propria verba sibi sit relictus, minus habebit in casu nostro, vigore illorum verborum gubernatrix & administratrix, que non sonant in vsumfructum, sed solum per interpretationem eum possunt importare. ¶ Remanet igitur ex predictis quod cum per illa verba Berta predicta non posset dici heres, vel domina, nec etiam vsufructuaria, quod ei non competit libere administrationis facultas, sed tantum eidem debentur alimenta cum illa preeminentia in
22 domo, quam ipsa habebat viuo testatore, † & in terminis quod verbum administratrix, ita ex consuetudine interpretetur, voluit Bald. in dicto consi. cccxiiij. ij. colum. versic. tamen cōmunis vsus. nā in casu suo mulier fuerat relicta domina & administratrix, & ipse determinat, quod non dicitur ei concessa libera procuratio, post mortem testatoris, sed solum quod ei debeantur alimenta & soliti honores exhibeant. Et quamquam ipse in casu suo statim videatur dubitare ex qualitate personarum, quia scilicet a quodam principe in eius vxorem erat dispositum, tamen ipse omnino vult quod in priuatis per-
23 sonis predicta locum habeant, † & idem de verbo gubernatrix, sensit Pau. de cast. in d. consil. lxxj. vel. cc. secundum varias impressiones, nam cum ipse ibi concludat, non institutis filijs talia verba importare vsumfructum, sentit clare, quod si filij essent instituti sola alimenta cum preeminentia importarent, quod etiam sentit do. Pau. de monte pico. in. d. §. titia. in. q. lxxvj. dum se remittit ad dictum consil. cc. & hoc expresse dixit idem Pau. de cast. in consi. cccviij. incip. Considerandum est quod filij. ij. colum. versicu. super secundo &c. secundum antiquam impressionem, & secundum nouam reperitur nume. clx. ij. volu. vbi leguntur ista verba. Queritur vtrum mater dictorum filiorum, que a marito suo fuit relicta gubernatrix & domina. (& sic viuentibus filijs erat habitura alimenta) debeat eis mortuis habere vsumfructum &c. & sic pro comperto habet ibi Pau. de ca. quod in casu isto vel simili quod, verbum gubernatrix solum alimenta importare debet. Et ista conclusio in casu nostro (tenendo quod illa verba sint apposita fauore matris & ad eius cōmodū) est indubitata, & ex predictis constat. ¶ Sed si volumus, quod sint dicta in fauorem filiorum, vt in precedenti casu dictum est, quod forte probabilius esset, conclusio fieret, quod nec etiam alimenta mater habitura esset. & quod nullo modo posset inuitis filijs administrare. & ex his omnibus recte consideranti apparebit allegata in contrarium nihil obstare. Et ista sufficiant quo ad primam quōnem. ¶ Circa secundam aduertendum est, quia tenendo primum sensum, circa verba testamenti, de quo supra, vel etiam secundum sensum, secundum primam considerationem, questio ista redditur superflua, cum nihil illis casibus matri debeat, item etiam tenendo, quod ei debeantur alimenta, vt supra dictum est, posset similiter dici superflua, si ex fructibus bonorum testatoris, detractis alimentis matri debitis, supersint tot, vt ad alimenta filiorum, & ad fructus legitime sufficiant, prout in facto credendum est, cum bona hereditaria asserantur esse optimi redditus. ¶ Si tamen presupponeretur, quod fructus ad
24 omnia non sufficerēt, tunc questioni locus esset. † Et omissa disputatione concludendum esset per filios legitimam posse detrahi, nam cum illa debeat filijs illesa cōseruari, & sine aliquo onere. l. quoniam in prioribus. & l. scimus. §. cum autem. cum simi. C. de inoffi. test. ante omnia detrahenda est, nec eam onus prestandorum alimentorum potest aliquo modo tollere vel impedire, secundum quod voluit Salyc. in. d. auct. hoc locum. in vlti. col. versi. quero modo. quod etiā voluit Andre. barba. in consi. lxiij. incip. Preclare scribitur. v. col. versicu. capio secundum articulum. ij. volu. & refert & sequitur do. Pau. de monte pico in. d. §. titia. lxj. q. Amplius dixit Barba. in. d. consi. lxiij. in primo articulo quod vbi fructus non sufficerent ad alimenta vxoris & filiorum ante omnia deducentur alimenta filiorum, & de residuis fructibus venit alenda vxor, & mouetur optima & naturali ratione fundata in verosimili mente testatoris per regulam. l. cum acutissimi. C. de fideicom. vt ibi per eum, & in hoc etiam eum refert & sequitur do. Pau. predictus in. d. q. lxj. quod in proposito nostro esset magne considerationis, si fructus hereditatis non omnibus sufficerent. ¶ Super his tamen vlterius nō insistam, eo quia rem clarā arbitror, ac etiam quia arbitror questionem superflue poni per predicta. Laus Deo.

Socinus nepos Pisis legens.

CASUS

¶ Dominus Petrus de brandis de Nicia iuris vtriusque doctor excellentissimus in suo vltimo testamento inter cetera sic disposuit. Item prelego & iure prelegati relinquo nobili viro domino Jacobo de brandis fratri meo charissimo, videlicet omnia & quecunque bona mea mobilia & immobilia qualiacunque, & quantacunque sint existant & fuerint in ciuitate Nicie eiusque toto territorio, & districtu dieque obitus mei inibi fuerint cōmunia & indiuisa inter me testatorem predictum & d. nobilem Jacobum &c.

¶ Et dictus testator imediate ratione huius prelegati imposuit dicto Jacobo onus soluendi plura & diuersa legata ascendentia ad maximam quantitatem pecuniarum vt ex inspectione testamenti constat.

¶ Et demum suos heredes instituit predictum Jacobū fratrem eius & Petrum de brandis filium fratris eius premortui equis portionibus.

¶ Presupponitur in facto quod testator predictus vltra fraternam charitatem plurimum diligebat predictum Jacobum, & quod ab eo plurima & diuersa beneficia receperat, & quod pro dicto testatore Jacobus predictus plures & diuersas pecunie quantitates erogauerat.

¶ Item presupponitur quod testator tempore conditi testamenti in ciuitate & districtu Nicie non habebat aliqua bona mobilia, neque cōmunia cum d. fratre neque in totū ppria.

¶ Sed statim condito testamento cum esset infirmus, & timeret mori, iussit & mandauit plura sua mobilia, que habebat in ciuitate Aquensi transportari in ciuitatē Nicie, & in domum dicti Jacobi fratris eius, & ita tunc factum fuit. Et cum ex illa infirmitate conualuerit testator predicta bona mobilia recepit a predicto Jacobo fratre, & cum paulo post citaretur a summo Pontifice, & sic Romam profecturus esset timens varios casus & considerans posse mori, antequam in patriam remearet. Iterum & secundo mandauit eadem mobilia Niciam & in domum dicti Jacobi fratris eius trāsportari, quo facto Romam petijt. Et rediens postea predicta bona iterum a fratre recepit.

¶ Demum cum infirmus esset ea infirmitate, qua decessit, timens similiter mori, prout ei contigit, nouiter & tertio fecit & mandauit quod illa bona mobilia portarentur in ciuitatē Nicie in domum predicti Jacobi fratris eius, cui prelegatum de quo supra fecerat, & predictis bonis sic in dicta domo permanentibus decessit testator predictus.

¶ Modo queritur vtrum illa bona mobilia cedāt prelegato, ex quo die obitus testatoris erant in ciuitate Nicie.

SUMMARIUM

¶ De interpretatione cuiusdā legati facti de his, que certo loco fuerint, an scilicet comprehēdat que tempore testamenti non erant, sed tempore mortis.

1 Legatum alicui factum de bonis que sunt in tali loco, comprehendit ea, que ibi reperiuntur, vt ibi sint perpetuo, & non que ad alium effectum, puta venalia, vel ex depositi causa, & vide. j. nu. 25.

2 Qualitas adiecta circa vnum ex pluribus ad alia refertur, & ea qualificat, que per copulam ponuntur in eadē oratione, vt infra nume. 38.

3 Legatum generale precedens restringitur per qualitatē adiectam, vide infra nu. 40. et. 42.

4 Testator in dubio videtur velle minus grauare heredem.

5 Legatum in dubio restringitur ad id, quod minus est.

6 Legatum pannorum lini, & lane, & massaritie domus, per illud verbum domus restringitur ad illa tantum, que domi erant, limita. vt J. nu. 44.
7 Voluntas testatoris per coniecturas reperta omnino seruari debet, qualiacunque fuerint prolata verba, etiam impropria.
8 Verba sub iugo mentis loquentis tanquam sub proprio originali consistunt.
9 Mens testatoris inspici debet, licet verba aliud innuant.
10 Legatum factum alicui de bonis, que in loco aliquo sunt comprehendit, que post testamentum per testatorē sunt portata, & tempore sui obitus reperiebantur.
11 Geminatio & triplicatio in aliquo actu arguit firmam, & deliberatam voluntatem testatoris.
12 Verosimile semper est inspiciendum.
13 Voluntas sicut verbis, ita & facto declaratur.
Immo magis factis declaratur.
14 Factum si verbis, & scripture repugnat, factum superat, & verba ei cedunt.
15 Ignorantia verosimilis in rebus, & in factis proprijs non cadit.
16 Legatum non debet interpretari, vt inutile sit.
17 Interpretatio d̄bet fieri, vt actus potius valeat, q̄ pereat, etiam si recedatur a proprio verborum sensu, vt infra numero. 20.
18 Legatum vxori factum de hijs que sibi testator in vita donauerat, vt sit vtile vxori debet intelligi de donationibus inualidis.
19 Legatum vxori factum donariorum, que portauit ad maritum, intelligitur de his, que nondum erant vxoris, ne legatum inutile reddatur.
21 Legatum perlarum, & indumentorum quorūcunque hactenus vxoris gratia paratorum, si sit factum, perle debentur, licet nō sint parate gratia vxoris, maxime si testator nullas habebat perlas gratia vxoris paratas.
22 Beneficiatus naturaliter est obligatus ad antidota, idest ad remunerandum.
23 Legatum ratione affectionis, & coniunctionis plenius interpretari debet.
24 Legatum bonorum existentium in aliquo certo verificatur in hijs que de mandato testatoris post testamentum ibi tempore eius obitus reperta sunt.
26 Regula. l. si ita. ff. de auro & argento legato. quomodo procedat.
27 Legatum factum cum verbo presentis, & futuri temporis comprehendit non solum ea, que in illo loco erant tempore testamenti, sed & ea, que tempore obitus erant.
28 Verbum dispositiuū censet̄ repetitum virtute ciunctionis.
29 Legatum generale an comprehendat bona communia, & infra numero. 35.
30 Testator si prius leget fundum instructum generaliter, & postea enumeret specialiter aliqua de contentis in generali legato, dicitur id fecisse ex abundanti non ad diminutionem primi legati.
31 Clausula quando habet per se specialem determinationē, clausula subsequens non debet referri ad clausulam precedentem.
32 Statuto si caueatur, q̄ si frater decedat sine liberis, & fratre consanguineo, vel filio fratris agnato teneatur certū quid relinquere sorori, iam ab eo excluse, non ligabitur frater tali statuto, licet solum cum filia femina decesserit.
33 Quod cōmune est, proprie non dicitur meum.
34 Proprium dicitur, quod vni soli competit.
36 Coniunctio, q̄, accipi potest pro disiuncta.
37 Ad veritatem disiunctiue sufficit vnam verificare.
39 Oratio vna nō potest dici, si in ea sunt due clausule, & earum quelibet habeat specialem determinationem.
41 Qualitas quando ad precedentia relata vitiat actum, & reddit inutilem, nunquam refertur.
43 Lex presumit testatorem voluisse heredem duplici prestatione grauare ad legati inualiditatem euitandam.
45 Scripture originali, velut matrici, & prothocollo notarij standum est.

Dirigat Dominus verba mea in viam veritatis & iustitie. Dubia profecto presens consultatio visa fuit, & prima fronte inclinabam in partem negatiuam, vt scilicet bona illa mobilia sic transportata, vt in themate dicitur, prelegato non cederēt.
1 ¶ Et mouebar primo, † quia quando legantur ea, que in aliquo loco sunt, ea cedunt legato, que ibi reperiuntur taliter, vt ibi perpetuo sint, & que ibi esse solent, non autem ea, que casu aliquo ad aliquem particularem effectum in loco posita sunt, puta vt sint venalia, vel ex causa d̄positi, vel ex alia causa, vt est text. in. l. vxorem. §. legauerat. & in. l. si chorus. §. primo. ff. de legatis tertio. in. l. ex facto. la grāde circa medium. in ver. rerum Italicarum. ff. de heredi. instituen, & in. l. generali. §. vxori. ff. de vsufruc. legat. cum concordantibus allegatis ibi in glo. facit. l. prima. C. de verborum significatio. & ita cōmuniter tradunt doctores in omnibus dictis iuribus, vt scribit Corne. in consilio. xiij. incip. Circa primum. prope finem. primo volumine, cum similibus. Sed sic est quod bona ista mobilia, de quibus agimus non solebant esse Nicie, nec testator ea ibi tenebat, immo extra ciuitatem & territorium Nicie ea tenebat ad vsum proprium, & in ciuitate Nicie casu quodam portata videntur, & nō vt perpetuo ibi essent, sed solum durante infirmitate dicti testatoris, vt constare potest ex eo, quod cum alias ea de causa in Niciam fuerint dicta bona translata, semper testator predictus rediens incolumis ea recipiebat vt in themate narratur. Ergo sequitur quod non videntur cedere p̄legato per iura p̄dicta. ¶ Scd̄o mouebar ex alio & in hoc residet oīs difficultas. Nam totum prelegatum v̄r restringi & qualificari per verba illa vltimo loco posita, videlicet, communia & indiuisa inter me testatorem & dominum Jacobum &c. vt sic illa tantum bona mobilia & imobilia videantur prelegata, que sunt communia & indiuisa inter testatorem & prelegatarium. Sed bona ista de quibus agitur non erant communia & indiuisa inter testatorem & prelagatarium, sed erant in totum propria ipsius testatoris. Ergo videtur q̄ nullo modo cedant prelegato.
2 ¶ Et ista interpretatio videtur probari, † quoniam qualitas adiecta circa vnum ex pluribus, refertur etiam ad alia, & ea qualificat, que per copulam ponuntur in eadem oratione. vt. l. seie. §. gaio. & ibi Bartolus. & alij. ff. de fundo instructo. cum similibus. vt tradit Alexander in consilio centesimo incip. Visa inquisitione. prima columna, sexto volumine. & excellentissimus etate nostra iurisconsultus dominus Philippus decius in consilio nonagesimo secundo. incip. viso puncto. prima columna, in fine. Sed in prelegato isto, vna tantum videtur oratio, cum semel tantum dicatur prelego, & iure prelegati relinquo. Et adiectio fit per copulam, ergo &c. Fit enim per illam coniunctionem, q̄, vt patet ibi dieque obitus mei, que exponitur pro copula, et, vt est votum. ¶ Immo fortius videtur, q̄ isto casu non agatur de qualitate vni adiecta ad aliud referenda, sed videtur quod illa qualitas communia & indiuisa &c. simpliciter sit adiecta ad qualificandum totum prelegatum absque eo, q̄ sit opus aliqua relatione, vt sic testator solum videatur prelegasse bona mobilia & immobilia existentia Nicie communia & indiuisa inter se &c. idest que communia & in-
3 diuisa sunt, † tantum enim est dicere prelego bona communia, quantum dicere bona, que sunt communia. Et per consequens videtur concludendum, q̄ per illa verba communia & indiuisa exposita, idest que communia & indiuisa sunt, dicatur restricta precedens generalitas prelegati, iuxta. l. ea tamen adiectio. cum ibi nota. ff. de legatis tertio. tradit Barto. & sequuntur alij in. l. omnes populi. in principio. ff. de iustitia & iure. cum similibus. & sic quod non omnia bona mobilia & immobilia Nicie, & in eius territorio existentia dicantur prelegata, sed tantum ea que ibi fuerint communia & indiuisa &c.
¶ Comprobatur predicta interpretatio, per plura iura, in quibus qualitas in fine posita restringit generalitatem legati

gati precedentem, vt est textus in.l.heres.§.vxori.de lega-
tis tertio. vbi qualitas illa, quod eius causa paratum esset,
minuit generale legatum precedens, ⁊ textus in.l.aure-
lius.§.testator ita.ff.de liberis legatis. vbi per illa verba
quo ad viuet dicitur minutum legatum, quod generaliter
erat factum. ⁊ textus in.l.nam quod liquide.§.finali.ff.de
penu legato. vbi verba illa quod Rome est restringunt ge
nerale legatum penoris. ⁊ textus in.l.quesitum.§.primo.
de legatis tertio. vbi qualitas loci posita per illa verba,
quicquid in predio semproniano habeo, restringit genera
le legatum argenti ⁊ suppellectilis, quod precesserat. Sic
igitur in casu nostro dicendum videtur quod per illa verba
communia ⁊ indiuisa ⁊c. restringatur generalitas prelega
4 ti precedens. ¶ † Accedat predicte interpretationi com-
munis regula dictans quod in dubio testator videtur mi-
nus velle grauare heredem vt.l.vnum ex familia.§.si rem.
5 de legatis secundo. ex qua resultat alia regula, † vt scilicet
legatum in dubio restringatur ad illud quod minus est. vt
.l.nummis.de legatis tertio. ⁊.l.apud iulianum.§.scio.de
legatis primo. cum similibus. ¶ Demum pro predicta opi
nione videtur elegans decisio domini Philippi decij in di
cto consilio nonagesimo secundo. vbi per aliqua ex predi-
6 ctis, ⁊ alia plura determinat, † quod si quis vxori leget om
nes robbas, pannamenta linea, ⁊ lanea, ⁊ alias massari-
tias domus, per illud verbum domus dicitur restrictum le
gatum robbarum, ⁊ pannamentorum ad illa tantum, que
domi erant. Et ex his quilibet prima facie, prout ⁊ mihi
contigit, deduci posset in eam opinionem, vt bona de qui-
bus agimus nō cedant prelegato. ¶ Sed tamen his non
obstantibus diligentius mentem testatoris animaduer-
tens contrariam sententiam probabiliorem de iure arbi-
tror, videlicet ꝙ immo bona predicta cedant prelegato, ⁊
ita sint in totum predicti Jacobi fratris testatoris. ¶ Et
pro fundamento huius cōclusionis, presuppono in primis
ꝙ in interpretatione testamentorum omni diligentia per-
quirenda est ante omnia testantium voluntas, que primum
locum obtinet, vt.l.in conditionibus primum locum.ff.de
conditione ⁊ demonstratione. ⁊ totum facit. vt.l.ex facto.
la grande, circa medium.ff.de heredibus instituendis. eaqȝ
solum dominatur, ⁊ regit omnia. vt.l.cum questio.in fi.C.
de lega. cum similibus. sicut enim venator leporem, ita ⁊ te
stamentorum interpres testatorum mentez sectari pedeten
tim debet, vt inquit Bald.in.l.penultima.C.de necessari.
7 serui.hered.institu. ¶ † Et vbi ipsa voluntas etiaz per con
iecturas ⁊ presumptiones reperta ⁊ intellecta fuerit, om-
nino seruari debet, qualiacunqȝ verba prolata sint. Cum
verba semper intentioni, ⁊ menti proferentis seruire de-
beant, ⁊ non contra, vt.l.scire oportet.§.aliud.ff.de excusa
tione tutorum ⁊c. secundo requiris. de appellationibus. Et
in proposito est textus in.l.non aliter. in principio. de lega
tis tertio. ⁊ in.l.tertia.C.de liberis preteritis.in.l.cuz que
stio.C.de lega. ⁊ in.l.cum virum.C.de fideicommis. cum si-
milibus. ¶ Et adeo hoc est verum, vt procedat etiam si sit
opus verba offendere, ⁊ impropriare, vt per Angelum in
consilio.clxx.incip. Reuocatur in dubium. in principio. ⁊
per Alexandrum in consilio.cxxxix.incip. Circa primum.
secunda columna, sexto volumine. ⁊ tradit Jas. in dicta.l.
tertia.C.de liberis preteritis. facit.l.quesituz. in principio.
ff.de fide instrumentorum. vbi impropriatur verbum, in-
strumentum. vt seruiamus menti testantis. Unde alias si-
gnanter dicebat Angel. in consilio. ccxxij.incip. Bene ⁊
egregie. in principio. ꝙ in vltimis voluntatibus omnis po
stergatur verborum forma ⁊ rigor, quando de mente te-
stantis apparet, allegat dictam.l.tertiam. quam (vt pleriqȝ
de eo dicunt) sepe habebat in ore, vt etiam ad hoc illam al
legat in consilio secundo.incip. Premitto primo. secunda
8 columna. ⁊ alibi sepe. † verba enim sub iugo mentis lo-
quentis, tāquam sub proprio originali, cōsistunt, vt elegan
ter inquit Baldus in.c.mandatum. in principio. de rescri-
ptis. Subdens ꝙ mens loquentis dicit radix ⁊ substantia
9 verborum. † Sola ergo mens, ⁊ voluntas testatoris inspi
ci debet, licet verba aliud innuant, etiam ꝙ mens tacita, ⁊
per coniecturas habeatur, vt.l.cum proponeretur. in fine.
ff.de legatis secundo. cum similibus. que ita concludens
aggregat dominus Philippus decius. in consilio.cxxij.
incip. Et pro tenui. prima columna, in fine. ⁊ notat in simi
li glos. in versicu. remanerent. in.l.si cum ante.C.de dona-
tione ante nuptias. ¶ Hoc ita posito dico ex voluntate te
statoris fuisse ⁊ constare quod dicta bona mobilia prelega
to cedant. Ergo ita iudicandum omnino est posito millies
ꝙ verba primo aspectu aliqualiter repugnare videantur,
quoniam nusqȝ verborum interpretatio tm̄ valere debet,
vt melior sensu ⁊ voluntate testatoris habeatur, vt dicitur
10 in dicta.l.tertia. ¶ † Quod autem ita voluerit testator, ap
paret, quia semper quando ei mors imminebat, voluit ꝙ
bona ista reperirent Nicie, ⁊ in domo Jacobi fratris eius
⁊ prelegatarij predicti, quod solum videtur factum, vt sic
reperta Nicie die sui obitus talia bona cedant prelegato,
attento ꝙ in locum predictum iussu testatoris fuerunt por-
tata, vt videtur casus in.l.penultima.§.finali.ff.de auro ⁊
argento legato. ⁊ notat glos. in.l.cum delanionis.§.sabi-
nus. in versiculo non videtur.ff.de fundo instructo. Et si
quis facti contingentiam diligenter animaduertat, clare
intelliget nulla alia ratione motum fuisse testatorez totiens
mandantem bona illa in domum fratris transportari, nisi
vt dicti fratris iure prelegati efficerentur argumento.d.§.
fina. Et si in terminis illius text. hoc procedit, in quo semel
tantum testator iusserat in locum, de quo ibi, argentuz trā
ferri, multo fortius hoc dicendum est in casu nostro, in quo
11 hanc suam voluntatem ter demonstrauit testator. † Nam
ex ista geminatione ⁊ triplicatione arguitur firma ⁊ delibe
rata voluntas testatoris in eo, quod actus importat, argu
mento.c. ⁊ si Christus. de iureiurando. ⁊.l.prima. ⁊ secun-
da.ff.de appellationib. clementi. quamuis. de appellatio-
nibus. ⁊ eorum, que notat Barto. in.l.cum scimus.C.de
agricolis ⁊ censitis. libro vndecimo. cum similibus. vt tra-
dunt doctores communiter, maxime moderni repetentes
in.l.cum filio. in secunda parte. vbi aliquando dixi.ff.de le
gatis primo. ¶ Et licet testator mandans bona illa in do-
mum fratris transportari, non expresserit verbis quod vo
lebat ea cedere prelegato, tamen istud ex qualitate facti ne
cessario declaratur, cum testator ita precipiendo aliud vel-
le non potuerit verosimiliter loquendo, ⁊ a verosimili ar-
guendo. iuxta.l.non est verisimile.ff.quod metus causa. ⁊
.l.sed ⁊ si susceperit.§.primo.ff.de iudicijs. ⁊.l.cum pater.
12 .§.pater certam.ff.de legatis secundo. cum similibus. † sem
per enim inspiciendum ⁊ amplectendum est, quod est ve-
rosimile per iura predicta. Unde dicimus ꝙ imaginem ha
bet falsitatis quod est remotū a verosimili, vt inquit Bal.
in.l.prima. in fine.C.de seruis fugitiuis. ⁊ tradit Alexan-
der in consilio vigesimo septimo.incip. In causa ⁊ lite. in fi
ne. secundo volumine. ¶ Nec ad mentem alicuius decla-
13 randam necessario requiruntur verba, † quoniam sicut ver
bis, ita ⁊ ipso facto declaratur nostra voluntas, vt.l.pau-
lus respon.ff.rem ratam haberi.l.de quibus.ff.de legatis.
cum similibus. ⁊ tradit Alexander in consilio.ccxxxv. in-
cip. Post redditum. secunda columna, sexto volumine.
¶ Immo dico, quod voluntas ⁊ mens nostra, magis fa-
ctis, qȝ verbis declaratur ⁊ euidentius apparet, cum sepe
verba preter, ⁊ etiam contra intentionem proferantur, vt
est bonus textus in.l.si tamen.§.ei qui.ff.de edil. edicto. ⁊
in.c.dilecti. cum concordantibus ibi adductis. extra de ap
pellationibus. ⁊ ita per illum textum in pulchro casu dixit
Petr. de ancharano in consilio.ccclj. incip. Materia, de
qua queritur. in principio Subdēs ꝙ adeo plus est facto,
14 qȝ verbis demonstrare, † quod si factum verbis ⁊ scr.pture
videatur repugnare, factum superat, ⁊ ei verba cedere de-
bent, ita etiam voluit patruus ⁊ dominus meus Socinus
in consilio.cxcij.incip. Capio difficultatez. tertia columna.
⁊ tradit Jas. in dicta.l.de quibus. in quarto notabili. vbi
etiam allegat Abba. in consilio.ccxxiij. sed mihi est in con-
silio.cxvj.incip. Illud de iure queritur. colum.penul. secun
do volu. ¶ Preterea quod prelegatum predictuz debeat
interpretari taliter quod talia bona mobilia ei cedant, de-
mōstratur presupponendo, pūt in themate narratur, quod
testator tempore conditi testamenti nulla bona mobilia

Nicie, vel in eius territorio habebat, ⁊ hoc ipse recte scie-
15 bat, saltem presumptione iuris, † cuȝ in rebus ⁊ factis pro-
priis non cadat verosimilis ignorantia. vt in. l. finali. ff.
pro suo. ⁊ in. l. quisquis. C. de rescindenda venditione.
¶ Hoc enim ita posito dico, ꝙ cum legauerit bona mo-
bilia, que Nicie fuerint, inspecto eo, quod sequutum est, di-
citur testator habuisse in animo ab ipso initio bona, de qui
bus agimus, prelegare sub nomine mobilium, ⁊ similiter
habuisse in animo ordinare ꝙ tempore mortis eius Ni-
cie dicta bona reperirentur, vt sic in consequentiaȝ iure pre
legati predicti Jacobi fratris eius efficerentur. Et hoc du
16 plici consideratione. ¶ † Primo quia, si aliud diceremus,
sequeretur ꝙ prelegatum predictum rerum mobilium di-
ceretur inutiliter factum ⁊ in nulla re verificaretur. Cū alia
mobilia testator Nicie, nec testamenti, nec mortis tempo-
re habuerit, quod in primis esset contra regulam. l. quo-
17 tiens. ff. de rebus dubiis. † qua generaliter cauetur rem
quampiam sic debere interpretari, vt actus magis valeat,
ꝗ̃ pereat. Et deinde in specie esset contra aliam regulam,
qua dicimus legatum taliter esse interpretandum, vt ali-
quem sortiatur effectum, ⁊ sit vtile legatario, vt est bonus
18 textus in. l. si quādo, in principio. ff. de legatis primo. † vbi
testator legauerat vxori que sibi in vita donauerat, ⁊ tale
legatum vt valeat ⁊ vxori sit vtile intelligitur de donatio-
nibus que non valuerunt, ⁊ ita hanc regulam firmat Ale
xander in consilio. ccxlviii. incip. Ponderatis narratis ⁊c.
secunda columna, sexto volumine, Et per eam infert in ca
19 su suo, † ꝙ si vir vxori leget donaria, que ipsa portauit ad
maritum intelligitur legasse ea, que nondum erant vxo-
ris, ne alias legatum reddatur inutile. Et alias ob hāc cau
sam ne legatum reddatur inutile presumitur testator voluis
se grauare heredem duplici onere contra regularem iuris
presumptionem. iuxta. l. titia. §. qui in vita. ff. de legatis se-
cundo. Ita signanter dicit Paulus de castro in consilio.
ccxlvii. incip. Legatum predictum. Allegat. l. meuius. in
principio. de legatis secundo. ⁊ alia plura iura, vt per euȝ.
20 † Et tantum ista interpretatio ne actus reddatur inutilis
accipienda est, vt procedat, etiam si recedatur a ꝓprio ver
boꝝ sensu, vt ibidem subdit Alex. ⁊ allegat. l. ⁊ puto. §. pri
mo. iuncta glo. in verbo, non communicari. ff. famil. hercis
cunde. facit. l. titia cum testamento. §. lucius. in versicu. mo
destinus respon. de legatis secundo. ⁊. l. cum filiofami. vbi
docto. maxime Cuma. ff. de legatis tertio. Cum igitur in
casu nostro inutile redderetur prelegatum mobilium si bo
na, de quibus agimus non venirent. Sequitur ꝙ vera est
interpretatio de qua supra, scilicet quod cedant prelegato
posito millies ꝙ verboruȝ proprius sensus videatur innue
re contrarium, de quo tamen infra dicam. ¶ Et pro hoc
facit decisio Corne. in consil. ccxviii. incip. Videtur in hac.
21 quarto volumine. vbi in secunda columna. dicit, † ꝙ si le-
gentur perle ⁊ indumenta quecunqȝ hactenus gratia vxo-
ris facta, perle debentur licet non sint parate gratia vxo-
ris, maxime si nullas perlas habebat testator gratia vxo-
ris paratas, vt per eum. Et ratio est, (licet Corne. non ex-
primat) quia alias legatum, quo ad perlas esset inutile, sic
ergo in casu nostro dicendum est de istis mobilibus per pre
22 dicta. ¶ † Secundo quia cum istud prelegatum sit factuȝ
fratri ipsius testatoris, ⁊ vt in puncto narratur, dilectissimo
⁊ a quo beneficia plura receperat testator ob quam causaȝ
dicebatur ei obligatus naturaliter ad antidota, idest ad re
munerandum. iuxta. l. sed ⁊ si lege. §. consuluit. ff. de petitio
ne hereditatis, debet eiusmodi prelegatum plenius ⁊ vbe-
rius interpretari ratione coniunctionis ⁊ affectionis, vt pro-
batur in. l. aurelius. §. titius testamento. ff. de liberis legat.
23 † vbi licet alias in liberationis legato non veniant pecu-
nie, quas tutor in proprios vsus conuerterat, si tamen fiat
patri ratione coniunctionis, ⁊ affectionis dicuntur tales
pecunie cedere legato. facit. l. tutor potitus. §. primo. ff. de
excusatione tutorum. Ita signanter firmat Deci. in consi-
lio sexagesimo nono, incip. Visis duobus. tertia columna.
in fine. loquens in fratre legatario, prout est casus noster,
vt igitur lata fiat interpretatio huius prelegati, dicendum
est ista bona venire. Alioquin nedum non fieret lata inter-
pretatio, immo fieret strictissima. Nam cum verba prele-
gati sint generalissima, dicitur enim bona omnia mobilia,
qualiacunqȝ ⁊ quantacunqȝ fuerint ⁊c. nisi bona ista veni-
rent restringerentur, ⁊ angustarentur nimis ⁊ taliter, vt nul
la mobilia dicerentur prelegata, vt iam dixi, quod per pre
dicta dicendum non est, ergo ⁊c. Et presertim ita dicen-
dum est, quia cum tale prelegatum sit cum maximo onere,
si ista mobilia non venirent propter maximuȝ onus ipsi Ja
cobo iniunctum, nihil aut parum ei prodesset, quod non re
sponderet maxime affectioni, ⁊ obligationi dicti testato-
ris erga dictum Jacobum. Unde vt vtriqȝ dicatur satisfa-
ctum plenius debet hoc prelegatum interpretari, ⁊ sic ꝙ il
la mobilia cedant. ¶ Concluditur ergo ex predictis atten
ta generalitate prelegati, quod bona, de quibus agitur ce-
dunt prelegato. ⁊ dicuntur esse propria Jacobi predicti, ⁊
ista conclusio reddetur clarior ex responsionibus, quas sta
tim tradam ad allegata in contrarium, in quibus consistit
24 omnis difficultas. ¶ † Dico ergo in primis quod nō ob-
stat primum fundamentum, quoniam licet ista bona mobi
lia non solerent Nicie permanere, nihilominus cedunt pre
legato, ⁊ sufficit in proposito nostro, ꝙ mandato testato-
ris fuerint ibi reperta tempore sui obitus, vt est casus in
dicta. l. penultima. §. finali. ff. de auro ⁊ argento legato. ⁊
bene facit. l. iulianus. §. finali. de legatis tertio. ⁊ voluit gl.
in dicta. l. cum delanionis. §. sabinus. ff. de fundo instructo.
¶ Et maxime hoc procedit si aliunde ita esse de volunta-
te testatoris apparet, prout in casu nostro euidentissime cō
25 stat per superius adducta. ¶ † Et allegata in contrarium
procedunt, quia ita est verosimilis mens testatoris, ille eniȝ
qui legat res in tali loco existentes, creditur tantum de hiis
sensisse, que ibi tenere solebat, ⁊ ipse ibi esse voluit, vt ibi
permanerent, ⁊ non de hiis que in loco illo casu posuit ad
aliud, puta vt vendantur, vel ex causa depositi, aut ex ali-
qua extrinseca causa. Tunc enim non censetur ꝙ ea volue-
rit cedere legato, vt in iuribus in contrarium allegatis con
stare potest. ¶ Sed quando constat, ꝙ testator iussit, ⁊
mandauit res in locum illum portari, vt ibi essent tempore
mortis, ⁊ ita legato cederent, prout proprie est casus no-
ster, tunc aliud est, quoniam inherendo voluntati testato-
ris, tales res veniunt in legatum. vt dicta. l. penultima. §. fi
na. cum aliis supra allegatis. ¶ Nec obstat ꝙ testator, qui
prius fecerat bona ista portari, bis ea receperit a predicto
Jacobo, vt in puncto narratur. Ex quo videtur argui, ꝙ
noluerit ea Nicie permanere, quoniam respondetur clare,
ꝙ verum est, quod testator nolebat bona illa permanere
Nicie in vita sua, quia ea tenebat ad proprium vsum, sed
bene intendebat, ꝙ ibi essent, in die sue mortis, ⁊ postea ibi
permanerent cedentia prelegato, ⁊ ipsi Jacobo fratri eius
acquisita, ⁊ ideo semper vbi timuit mori voluit ꝙ dicta bo
na Nicie reperirentur, vt sic secundum ordinem sui testa-
menti cederent prelegato, vt supra plene deductum fuit.
Et per hec tollitur primum fundamentum, ⁊ in hoc nulla
est difficultas, nec quempiam hesitare arbitror.
¶ Secundo non obstat quod dicebatur ista bona cedere
prelegato non posse, quia non erant communia inter testa
torem ⁊ Jacobum prelegatariū, vt videtur requirere ver
ba testamenti ibi, communia ⁊ indiuisa ⁊c. vt plene in ar-
gumento deductum fuit, quoniam licet plurimum videa-
tur vrgere, tamen recte consideranti non obstabit. Et pro
responsione consideranduȝ est diligenter, ꝙ testator in hoc
prelegato primo dicitur generaliter omnia bona mobilia,
⁊ immobilia qualiacunqȝ, ⁊ quantacunqȝ Nicie sint, ⁊ fue-
rint prelegasse vsqȝ ad verbum, dieqȝ obitus mei. ⁊ in tam
generali prelegato dicuntur comprehēsa bona, de quibus
agimus, cuȝ Nicie fuerint reperta tempore mortis testato
26 ris. † Nec obstat, si dicatur verba illa bona mea, que Ni-
cie sint debere intelligi tantum de hiis, que ibi erant tempo
re conditi testamenti. argumento. l. si ita. ff. de auro ⁊ ar-
gento legato. l. fina. §. primo. ff. de legatis secundo. ⁊. l. no
men. §. filio. ff. de legatis tertio. cuȝ similibus. Quia respon
detur ꝙ regula istorum iurium procedit, vt scilicet tempus
conditi testamenti inspiciatur, nisi aliud testatorem voluis-
se demonstretur, cuȝ semper ante omnia eius voluntas in-
spici debeat,

spici debeat, vt supra dictum est. ⁊ hoc clare probatur in dicta .l. si ita. de auro ⁊ argento legato. ibi, si aliud comprehensum non esset. ⁊ ita ibi dicunt doctores, sed in casu isto satis constat aliud testatorem voluisse, videlicet, vt ista bona etiam comprehendantur, que die sui obitus Nicie erát, licet non fuissent tempore testamenti. ergo ⁊c. ¶ Quod autem constet vltra superius adducta quo ad propositum clare ostenditur ex verbis prelegati ibi, sint existant ⁊ fue-
27 rint. † Nam cum non solum verbum presentis temporis ponatur, sed etiam futuri, clare apparet, quod voluit venire in prelegatum sic generaliter factum, non solum que Nicie erant tempore testamenti, sed etiam que erunt postea tempore mortis. Ita enim operatur illud verbum fuerint, quod est temporis futuri, vt probatur in .l. filiam. ff. de auro ⁊ argento legato. ⁊ voluit Barto. in dicta .l. si ita. eodem titulo, in secunda oppositione dum respondet ad dictam .l. filiam. ⁊ idem etiam vult ibidem in octaua ⁊ nona oppositione. ¶ Deinde secundo loco testator post istud prelegatum sic generaliter factum, ⁊ in quo bona, de quibus agimus, dicuntur inclusa subdit, dieqꝫ obitus mei ⁊c. per que verba per illam coniunctionem, qꝫ, ⁊ sic virtualiter per copulam dicitur prelegato predicto addere bona, que Nicie haberet communia cuꝫ dicto Jacobo prelegatario,
28 † vt sic virtute coniunctionis dicatur repetitum verbuꝫ dispositiuum, ac si dixisset, ⁊ prelego, que ibi fuerint communia ⁊ indiuisa ⁊c. iuxta tradita per glosam, ⁊ alios in .l. seie. §. gaio. ff. de fundo instructo. ⁊ per Areti. in §. penulti-
29 mo. instituta de heredibus instituendis. ¶ † Et si quis dixerit, ꝙ iam in generali prelegato etiam bona communia continebantur per .l. si quis seruos. ff. de legatis tertio. cuꝫ dicatur, ꝙ in dispositione partis mee, quod est commune, dicitur meum, vt per Barto. ⁊ alios in .l. serui electione. §. primo. de legatis primo. cuꝫ similibus. Dicam (posito hoc pro vero, de quo tamen infra dicam.) quod hoc non obstabit, quoniam testator dicitur id fecisse, ⁊ addidisse ex abundanti, ⁊ ad eius voluntatem pleniorem demonstrandam non autem ad diminutionem prelegati generalis prius facti, prout de hoc in simili videtur tex. in .l. quesitum. §. fina.
30 ff. de fundo instructo. † vbi dicitur quod si testator prius leget fundum instructum generaliter, ⁊ postea enumeret specialiter aliqua de contentis in generali legato dicitur illud fecisse ex abundanti, ⁊ non ad diminutionem precedentis legati, ⁊ idem probatur in .l. legata. in principio. ff. de suppellectili legato. ⁊ per consequens sequitur ꝙ verba illa, communia ⁊ indiuisa ⁊c. et qualitas per ea importata non respiciunt, neqꝫ qualificant bona mobilia, ⁊ immobilia Nicie existentia prius generaliter prelegata. ¶ Et hoc eo maxime dicendum est, quia illud generale prelegatuꝫ, vsqꝫ ad illa verba, dieqꝫ ⁊c. habet specialem determinationem
31 per se perfectam, ⁊ absolutam. † Quo posito succedit regula quod clausula subsequenter posita, ⁊ sic in casu nostro illa clausula, communia ⁊ indiuisa ⁊c. ad precedentem clausulam, ⁊ sic in casu nostro ad generale prelegatum, non debet referri. Ita signanter firmat Bald. in .l. prima. C. de le-
32 gitimis heredibus. Concludens per istaꝫ regulam, † quod si statuto caueatur, ꝙ si frater decedat sine liberis ⁊ fratre consanguineo, vel filio fratres agnato masculini sexus, teneatur certum quid relinquere sorori iam ab eo excluse, nō ligabitur frater tali statuto, licet solum cum filia femina decesserit, quia dicit ipse, illa clausula, si decedat sine liberis habet per se specialem determinationem, ⁊ ideo qualitas masculini sexus infra posita illam non respicit, ⁊ sic deficit illa conditio etiam ꝑ superexistentiam femine, ⁊ allegat notata in .l. prima. §. deinde. ff. de postulan. ⁊ .l. talis scriptura. ff. de legatis primo. vt per eum. ⁊ ita post eum tradit Alexand. in consilio quadragesimo octauo incip. Uisis ⁊ oportune digestis. quarta columna, primo volumine. ¶ Ulterius considerandum est ꝙ verba predicti prelegati videntur posse aliter declarari. Nam videtur quod testator in primis verbis prelegati, dum dicitur omnia bona mea ⁊c. intellexerit tantum loqui de bonis suis proprie, ⁊ vere, ⁊ sic
33 de hijs, que in totum erant propria ipsius, † cuꝫ sit, ꝙ proprie loquendo illud, quod est commune, non potest dici meum, vt voluit Barto. quem magis communiter sequūtur doctores in .l. serui electione. §. primo. ff. de legatis primo. vbi plene per patruum ⁊ dominum meum Socinuꝫ.
34 † Facit quia illud dicitur proprium, quod competit alicui soli, vt inquit Joan. andre. in .c. si papa. de priuilegijs. de quo per Aretinum in dicto §. primo, secunda columna. Cum vero postea subdit, dieqꝫ obitus mei inibi fuerint cōmunia ⁊ indiuisa ⁊c. dicitur addidisse prelegato, quod in eo prius non continebatur, videlicet, vt in eo veniant etiaꝫ
35 bona communia ⁊c. ¶ † Et licet alias legans aliquas res suas, puta seruos suos, dicatur legare etiam communes, plene legatum interpretando, vt est text. in dicta .l. si quis seruos suos. de legatis tertio. ⁊ tradunt doctores in dicto §. primo. Tamen illud procedit, nisi aliquo modo constet testatorem intellexisse tantum de his qui in totum sui erant, vt est text. ⁊ ibi doctores tradunt in .l. secunda. ff. de conditio. institu. facit. l. iulianus. §. seruos. ff. de legatis tertio. Sed in casu isto ita sensisse testatorem constare videtur. ergo ⁊c. ¶ Istud autem sic ostenditur. Nam prius testator de bonis suis disposuit in versi. omnia bona mea ⁊c. ⁊ statim subdit dispositionem de communibus. Unde dico ꝙ cum posuerit bona communia separatim, ⁊ distincte a bonis suis, arguitur, ꝙ ipse appellatione suorum bonorum in illis verbis, omnia bona mea ⁊c. non intellexit comprehendi bona communia, iuxta singularem glos. in §. iuris precepta. institutа de iustitia ⁊ iure. dum dicit, ꝙ licet alias verba ista, ius suum vnicuiqꝫ tribuere, generaliter accepta, importent honeste viuere, ⁊ alterum non ledere, ⁊ ita capiantur in definitione iustitie in principio illius tituli, tamen dum postea ponuntur iuris precepta illa non important, ex quo in preceptis iuris de illis fit particularis, ⁊ specifica mentio. Sic ergo dicendum videtur in casu no-
36 stro, vt supra dixi. ¶ † Preterea etiam in declarando dicto prelegato potest dici ꝙ illa cōiunctio, qꝫ, accipi debeat pro vel ⁊ sic pro disiuncta, vt .l. coniunctionem. ⁊ .l. sepe ita computatum. ff. de verborum significatio. vt sic virtualiter testator dixisse videatur prelego omnia bona mea vel com-
37 munia inter me ⁊ fratrem meum ⁊c. † quo posito, cum ad veritatem disiunctiue sufficiat vnum verificari. vt .l. si heredi plures. ff. de cōditio. institu. dicemus ꝙ bona cedent prelegato, siue illa fuerint propria testatoris, siue etiam communia cum fratre, vt sic sufficiat vnum ex disiunctiue positis verificari. Sed bona, de quibus agimus, si non erant communia, erant tamen propria ipsius testatoris, ergo debent cedere prelegato. ¶ Et ex predictis constat, ꝙ licet verba huius prelegati primo aspectu sonare videantur, vt sola bona communia dicantur prelegata, tamen cōuenienter recipiunt etiaꝫ declarationes predictas. ¶ Ex quibus infertur, ꝙ cedunt prelegato etiam bona ipsius testatoris. ¶ Unde stante pro constanti in proposito nostro, ꝙ testator voluerit bona ista mobilia, de quibus agimus, cedere prelegato, vt supra est demonstratum, concludenduꝫ est, ita verba debere interpretari, vt menti testatoris deseruiant esto quod iterpretatio procedat cum aliqua improprietate ipsoꝝ verboꝝ per ea que .s. adducta sunt. ¶ Et ex his cō-
38 stat allegata in ꝯtrarium secundo loco non obstare. † Naꝫ quantum ad primum dico, ꝙ illud procedit nisi talis interpretatio repugnet voluntati testatoris, que ante omnia attendi debet, vt supra deductum fuit. ¶ Preterea in casu nostro nō potest dici, ꝙ qualitas communionis sit adiecta vni ex copulatis in eadem oratione, quia dico, ꝙ imo duo sunt copulata, vel disiunctiue posita ꝺm declarationes supra positas, videlicet, bona propria testatoris, ⁊ bona communia inter eum ⁊ fratrem suum, ⁊ sic communio non dicitur qualitas vni adiecta, sed bona communia sunt vnuꝫ de principaliter copulatis, vel disiunctiue positis ꝺm .s. dedu-
39 cta. ¶ † Nec simpliciter potest dici vna oratio, cum sint due clausule, ⁊ quelibet habeat specialem determinationem ꝺm ꝙ supra declaraui, iuxta doctrinam Bald. in .l.
40 prima. C. de legit. here. ¶ † Et ex his etiam patet non obstare quod secundo dicebatur per .l. ea tamen adiectio. de lega. iij. quoniam licet vera sit illa expositio, communia ⁊ indiuisa ⁊c. idest que cōmunia ⁊ indiuisa sunt. Tamen hoc

procedit tantũ respectu scđe clausule prelegati, sed non referuntur ad primam cum per se habeat perfectam determinationem eo maxime, quia vt supra deduxi testator in prima parte prelegati tantum videatur intellexisse de bonis proprijs, ꝛ in secunda addidisse de cõmunibus. ¶ Et ꝙ talis restrictio in casu nostro non procedat, nec ista qualitas communionis possit ad precedentia referri vltra supra deducta ostenditur, quia alias si ita diceremus, prelegatũ bonorum mobilium remaneret inutile, cum alia mobilia non habuerit testator in ciuitate Nicie, vt supra deductũ
41 est. † Extat eniz regula quod quãdo qualitas ad precedentia relata actum vitiat ꝛ reddit inutilem, nunquam refertur, argumento. l. seruo alieno. §. si quis ab impubere. in fi. ff. de legatis primo. ꝛ notat glo. in. l. si quis a filio. in principio. in versicu. duntaxat. eodem titulo. facit. l. titia. §. primo. ff. de verborum obligatio. ibi. Sic tamen vt ex ea repetitione non efficiatur inutilis stipulatio. tradit Barto. in. l. cum seruus. in principio. ff. de conditione institu. ꝛ in. l. talis scriptura. de legatis primo, in secunda parte. versicu. ex qua nota. ꝛ in vltima parte, in versi. item si ex hac repetitione. ꝛ Jas. in dicta. l. si quis a filio. in principio. in prima op. Faciunt, que generaliter supra dixi, legata semper debere interpretari taliter, vt vtilia sint, ꝛ eorũ verba aliquid operentur.
42 ¶ † Nec tertio obstant plura iura in contrariũ allegata, in quibus qualitas in fine posita restringit generalitatem precedentem, quoniam illa iura procedunt, quia non constabat aliter de contraria voluntate testatoris, nec per illam restrictionem reddebatur legatum inutile. Sed in casu nostro secus est. fieret enim inutile prelegatum bonorum mobilium, ꝛ expresse veniremus contra voluntatẽ testatoris, que fuit vt ista bona omnino cederent prelegato, vt supra demonstraui. Cuz ergo semper fieri debeat interpretatio, per quam legatum fiat vtile, ꝛ per quam saluetur voluntas testatoris etiam cum verborum impropriatione, vt supra plene deductum est, sequitur ꝙ in casu nostro restrictio ꝛ relatio predicta fieri non debet. ¶ Et ex his etiam respondetur ad quartum, quia tunc fit interpretatio in minus, ꝛ vt minus heres dicatur grauatus, vt regule ille dictant, quando aliter de contraria voluntate testatoris non appareat. Nam cũ illa tanquam regina testamenti, ante omnia inspicienda sit, ei cedunt omnes alie presumptiones per supra allegata. ¶ Preterea etiaz ille regule procedunt, quando per eas non induceretur inutilitas legati,
43 † quia ad euitandam inutilitatem lex presũmit testatorem etiam duplici onere voluisse grauare heredem, vt declarat Pau. de castro in dicto consilio. ccxlviij. ꝛ supra retuli. Non ergo procedunt regule predicte in casu nostro, quia voluntati testatoris repugnarent, ꝛ inutile prelegatum induceretur, vt ex predictis clare constat.
44 ¶ † Et eodem modo respondetur vltimo loco ad decisionem domini Decij in dicto consilio. xcij. Quoniam. posita eius decisione pro vera, dico ꝙ illa cum omnibus per eum allegatis non procedunt, quando de contraria voluntate testatoris appareat, nec quando alias legatum redderetur inutile per superius declarata. Ex quibus concludo bona illa mobilia de quibus agimus cedere prelegato ꝛ esse propria ipsius Jacobi prelegatarij. ¶ Predicta procedunt stantibus verbis prelegati, vt in publico instrumento testamenti legitur, ꝛ in themate narratur. Sed res indubia esset, si reperiretur copia quedam, seu potius originale testamenti manu propria testatoris scriptum in quo, vt mihi narratur, in prelegato isto non erant illa verba, cõmunia, ꝛ indiuisa inter me testatorem ꝛ Jacobum fratrem meum ꝛc. Et eis sublatis in casu nostro cessaret omnis difficultas. Et illi originali, velut matrici ꝛ protbocollo notarij, standum esset, iuxta tradita in. l. sempronius proculo. ff. de legatis secundo. cum similibus. Attento ꝙ (prout mihi presupponitur) testator in condendo testamento solum dixerit, ego manu propria scripsi meum testamentum ꝛ, prout in eo scriptum dispono. Et ita dixerit notario ꝙ acciperet, legeret, rogaret, ꝛ publicaret. Jstis enim ita stantibus non video in re ista aliquam dubitationem. ¶ Uerum tamen quia, vt asseritur, predictum originale fuit subtractum ꝛ ostendi nõ potest, recurrendum est pro veritate ad ea, que supra etiã stantibus verbis predictis conclusa sunt. Laus Deo ꝛ Uirgini gloriose.

Socinus nepos Pisis legens.

CASVS

¶ Dominus Lactantius cortesius de sancto Geminiano in suo vltimo testamento in quo vnicum filium eius Antonium nicolam heredem vniuersalem instituit inter cetera sic disposuit.

¶ Jtem voluit ꝛ reliquit dominam Hippolytam eius dilectissimam vxorem dominam ꝛ vsufructuariam omnium ꝛ singulorum bonorum dicti testatoris toto tempore vite sue, cum vidua steterit, ꝛ ad regimen, ꝛ gubernationem eius filij, ꝛ heredis, ꝛ dotes suas non petierit, camqꝫ liberauit ab omni, ꝛ quacunqꝫ inuentarij confectione, ꝛ redditione sue administrationis.

¶ Dubitatur modo de viribus, ꝛ importantia predicti legati, ꝛ quid eo mediante consequi debeat predicta domina Hippolyta.

¶ Super qua dubitatione de communi partium concordia per viam compromissi consultus quid iuris respondi, vt in sequentibus continetur.

SVMMARIVM

¶ Uxor relicta domina ꝛ vsufructuaria filio instituto dicitur solũ habere debere alimenta cum preeminentia, etiam quod fuisset liberata a confectione inuentarij, ꝛ redditione administrationis.

1 Judex electus apartibus ad consulendũ non tenetur causas, ꝛ motiua animi sui exprimere.
2 Judex est fatuus, qui causas ꝛ motiua, que eum mouent, in sententia exprimit.
3 Uxor relicta domina, ꝛ vsufructuaria filio herede instituto, ꝛ si sit a confectione inuentarij, ꝛ redditione administrationis liberata, an tantum alimenta habere debeat, ꝛ infra nume. sequenti. ꝛ numero. 8. et numero. 12. ꝛ sequentibus.
4 Dominus alicuius rei in ea vsufructum non habet, quia vsufructus est ius vtendi alienis rebus.
5 Dispositio continens repugnantia non est admittenda.
6 Legatus si fuerit Titio fundus, ꝛ eiusdem fundi vsufructus, Titius eliget, an velit proprietatem, vel vsumfructum fundi.
7 Regula. l. vbi repugnantia. ff. de regu. iur. procedit quando repugnantia est inseparabilis.
9 Uxor dum est in domo mariti eo viuente, quasi domina dicitur.
10 Parentes magis diligunt filios, ꝙ̃ seipsos
11 Filij viuente patre eorum dicuntur quasi domini rerum paternarum.
13 Uxori si sit etiam relictus vsufructus omnium bonorum, habebit tantum alimenta, filijs heredibus institutis.
14 Alimentarius non conficit inuentarium, sed de manu heredis debet alimenta sumere.
15 Dispositio testatoris debet interpretari, vt omnia verba aliquid operentur.
16 Usufructuarius omnium bonorum tenetur regulariter cõficere inuentarium.
17 Legatum ampliatur ex qualitate adiecta legato.
18 Interpretatio diu obseruata est tenenda.
19 Uerba ista dominam ꝛ vsufructuariaz important, ꝙ vxor possit alimenta propria auctoritate sumere, ꝛ non expectare ꝙ ab herede decernantur.
20 Legatum factum vxori, ꝙ sit domina ꝛ vsufructuaria, ꝛ ꝙ non teneatur inuentarium facere, participat de legato alimentorum, ꝛ de legato vsufructus, ꝛ quomodo.
21 Usufructuarius omnium bonorũ tenetur cauere de vtendo, ꝛ fruendo arbitrio boni viri, ꝛ de rebus restituendis, vsufructu finito.

Consilium. xcix.

CONSILIVM XCIX

Dirigat Dominus verba mea in viam veritatis, & iustitie. Proposita questio pulchra est, & quotidiana, & super ea doctores nostri maxime antiqui, vti varij fuerunt ita varia, & diuersa scripserunt, vt constat ex ijs, que tradit Alberi. de rosa. in auc. hoc locum. C. si secundo nup. mul. Cum autem in presentiarum presens causa sit per me decidêda ex commissione partium, & ita sim iudicis functurus officio, satis esset concludê ter loqui, & quid iuris sit determinare absq; aliqua causarũ

1 insertione, vel iurium allegatione. † Cum tale sit iudicis officium nec teneatur causas, & motiua animi sui ad iudicandum exprimere, vt videtur tex. & ibi tradunt omnes in. c. sicut. extra de re iudi. & tradunt Bart. & alij in. l. properandum. §. illo procul dubio. C. de iudi. & Ang. Aret. in quodam suo consi. incip. ego Angelus de castellione Aretin. quod reperitur inter consilia Pet. de anch. nu. ccxij.

C Immo dixit Jo. de imo. in. l. si is ad quem. ff. de acqui.

2 here. & Abb. in. c. ex parte. de conces. prebê. † quod fatuus est iudex, qui in sententia causam, & motiua animi sui exprimit, vt etiam tradit Jas. in. d. §. ille procul dubio in primo notabili. C Uerum tamen, vt mihi ipsi in hoc morem geram non iudicantium, sed consulentium modo procedendo non nulla allegabo, ex quibus (multis dimissis) iudiciũ, & sententia mea possit iustificari. C Et in primis dicenduz videtur dispositionem istam vanam vndiq; esse, & in aliquo

3 non valere, tanq̃ sibi contradicentez. † Nam dum testator relinquit vxorez dominam bonorum suorum, videtur velle ꝙ habeat dominium, dum vero subdit, & vsufructuariam, videtur velle ꝙ habeat vsumfructum vt verba sonât, quod

4 domino rerum contingit, † quia si quis est dominus, vsumfructum non habet. l. vti frui. in princ. ff. si vsusfr. peta. cum vsusfructus sit ius vtendi rebus alienis, vt. l. j. ff. de vsufru. Habere ergo vsumfructum arguit rem esse alienam, habere autem dominium demonstrat rem propriam, que inuicê

5 repugnant. † Uidetur ergo ꝙ ista dispositio, tanquam continens inuicem repugnantia non sit admittenda, nec in aliquo valeat iuxta regulam. l. vbi repugnantia. ff. de reg. iur. ita in proposito arguebat Dy. in. l. titia ex testamento. §. fi. ff. de leg. ij. vt ibi refert Bar. & refert etiam Alber. in auct. hoc locum. C. si secundo nup. mul. C Sed ex alio videtur, ꝙ valeat, & quidem taz in dominio pleno, q̃ in solo vsufructu, ad electionem tamen ipsius domine Hippolyte quod eorũ voluerit, prout de hoc videt casus in. l. si titio fundus.

6 ff. de vsufru. leg. † Ubi dicitur ꝙ si titio fuerit legatus fundus, & eiusdem fundi vsusfructus eliget titius an velit fundum, & sic plenam propriaetatem, an vero solum vsumfructum. Sic ergo videtur concedendum isti domine Hippolyte, vt scilicet eligat, an velit esse domina rerum, an vsufructuaria, cum in casu nostro copulatiue vtrumq; relictũ fuerit sicut in. d. l. si titio. Et istam opinionem post Jac. de are. tenet Dy. in. d. l. titia. §. fi. & dicunt Cy. & Alber. in. d. auc.

7 hoc locum, quod ista opi. de iure est vera. C † Nec secundum eos obstat. d. l. vbi repugnantia, q2 illa regula procedit, quando reperitur repugnãtia inseparabilis. Quod nõ est in casu nostro, quia separari potest vt ex predictis cõstat. C Reperio etiam ꝙ apud antiquos docto. fuerunt super presenti casu alie varie opiniones, de quibus per Alber. in dicta auctentica hoc locum, quas aliter non referam.

8 C † Sed quicquid de stricto iure tenêdum sit, iam per plurima & longissima tempora obtinuit & seruata fuit quedam scripta in curia Bulgari, videlicet vt quando fit tale legatum vxori, quia relinquitur domina & vsufructuaria omniũ bonorum, si communes filij instituantur heredes, receditur a propria significatione verborum, & sic vxor non erit domina nec etiam vsufructuaria omnium bonorum, sed tantum debebit habere alimenta ex bonis mariti, sicut eo vi-

9 uo habebat. † Et insuper debet habere in domo preeminêtiã quandam, & superioritatem respectu filiorũ, prout materne conuenit reuerêtie, & prout habebat ante mortem mariti sui, vt sic illa domina domus, & bonorum videatur, cuz etiam viuo marito, quasi domina diceretur, vt. l. j. ff. rerum amota. & ita consuetudo interpretata est, & docto. nostri probauerunt fauore filiorum, & ex verosimili voluntate testantis. Nam cum filios heredes faciat vniuersales non conuenit dicere ꝙ voluerit vxorem esse dominam bonorum suorum, quia sic illa in effectu esset heres, & non filij. Nec êt creditur ꝙ testator voluerit ad vxorem pertinere vsumfru-

10 ctum in totum & pleno iure, & sic filios habere † duntaxat nudam proprietatem, q2 hoc non patitur paterna charitas diligunt enim parêtes filios magisq̃ seipsos, vt. l. isti quidem. in fi. ff. quod met. cau. & ex naturali voto quicquid pa-

11 rant pro filijs parant, vt. l. scripto. in fi. ff. vnde liberi. † adeo quidem, vt ipsi filijetiam viuo patre dicantur quasi domini bonorum paternorum, vt. l. in suis. ff. de liberis & posthumis. & his rationibus iustificatur predicta cõsuetudo. C Sed quicquid de rationibus sit, hec est hodie commu-

12 nis omnium scribentium opinio, † ꝙ vxor, que domina, & vsufructuaria relinquitur filijs heredibus institutis, tantuz sit habitura in domo alimenta sibi cõdecentia cuz illa preeminentia, quam viuo testatore habebat, vt no. gl. Barto. Cy. Alber. Bal. Saly. & omnes in. d. auct. hoc locum. C. si secundo nups. mul. & Bar. Pau. de cast. Jmol. Cum. & omnes in. d. l. titia. §. fi. de leg. ij. tradit Alexã. in. l. & si contra tab. ff. de vulga. & pup. & Jas. in. l. cum hi. §. si in annos. post princ. ff. de transac. & in. l. alimentis. C. eo. titu. Bal. in consi. cxx. incip. Nicolaus tuderti. post prin. iij. vol. & consi. l. incip. viso testamento in fi. v. vol. & in. l. fi. C. de indi. vidu. idem voluit Bar. in cõsi. clxx. incip. Petrus maioli. & Roma. in consi. cxviij. incip. quo ad primum in primo dubio. & ambo concludunt, & demonstrant hanc consuetudinem esse de voluntate testatoris presumpta, idem dixit Pau. de ca. in consi. cx. incip. super primo quesito. iiij. col. ver. super qnto. Ang. in consi. xcvij. incip. Uiuianus de monte. in. ij. col. Alex. in consi. lvj. incip. perspectis verbis. iij. vol. & in consil. ibi seq. in prin. & in consi. lxxiiij. incip. Jn causa & lite. in fi. vij. vol. Plene tradit Ang. are. in tracta. de testa. in gl. in versi. item reliquit dominam Corne. in consi. v. incip. in hac consultationem. in prin. & in consi. cclvij. incip. circa primum. iij. col. j. vol. & in consi. cccviij. incip. quod dicta domina. iij. col. iiij. vol. & Curt. in consi. xj. incip. statuto Parmêsi. ij. col. ver. tertio facit, traditur in decisionibus Tholosanis in. q. ccccl xxij. & plenissime tradit elegans doct. domi. Pau. picus in repet. d. §. fi. qui incipit, titia in. j. q. vbi plures allegat concordantes. C Et adeo vera sunt predicta,

13 † vt procedant etiam si maritus dixisset in testamento, relinquo vxori mee vsumfructum omnium bonorum meorum, que verba videntur apertiora quo ad vsumfructum, & tamen debentur solum alimenta. Jta singulariter concludit Aret. in consi. xl. incip. presupponitur in facto in primo dubio. C Cum igitur in proposito nr̃o dñs Lactantius testator, qui domi. Hippolytam vxorem reliquit dominam & vsufructuariam omnium bonorum, instituerit Antonium nicolaũ communem filium heredem, vt in testamento constat, sequitur quod relictum factum vxori, debet interpretari, vt ipsa domina Hippolyta solum habere debeat honorifica, & condecentia alimenta cum preeminentia, quam viuo testatore habebat, non autem ꝙ debeat habere dominium vel vsumfructum omnium bonorum. C Sed aduertendũ est quia contra predicta, & quod immo domina Hippolyta dicatur vera vsufructuaria facit primo quia testator liberauit eam a confectione inuentarij, ex quo videtur argui ꝙ

14 tastator non intellexit legare alimenta tantum, † cum ille q alimenta habiturus est, non conficiat inuentarium, sed solum de manibus heredum summere debet alimenta, vt. l.

15 solent in princip. & per totam. l. ff. de alimen. & ci. leg. † Cõuenit enim ita dispositionem testatoris interpretari, vt verba omnia aliquid operentur. l. si quando. de leg. j. quod nõ esset si tantum alimenta essent legata, q2 tunc non conueniret liberare eam a confectione inuentarij, cum illud conficere non teneatur alimentarius. Sed bene conueniret eam

16 ita liberari, si esset vsufructuaria, † ex quo vsufructuarius omnium bonoruz regulariter tenetur conficere inuentariũ, vt. l. j. §. recte. ff. vsufru. quemad. ca. tradit Pau. de cast. in

15 consil. cxcj. incipiê. anteq̃ veniam. j. col. † Et pro hoc ꝙ ex qualitate legato adiecta amplietur legatũ facit bonus tex.

fin.l.proculus.in prin.ff.de vsufru. & quidem in fortioribus terminis, nam ibi fit ampliatio contra naturam, & propriã significationem verborum. In casu autem nostro hoc esset secundum propriam vim verborum, licet contra illam communem consuetudinem. ¶ Secundo facit quia a die mortis testatoris domina Hippolyta vsq; in hanc diem semper se gessit pro vsufructuaria vtendo & fruendo bonis omnibus pro libito voluntatis sciente & patiente dicto Antonio eius filio, ita vt sic videatur per partes facta quedam
18 interpretatio dicti legati vt vsumfructum importet, † & per consequens videtur q̄ a dicta interpretatione tandiu obseruata non sit recedendum.l.minime.ff.de lega.j. ¶ Tertio etiam q̄ domina Hippolyta non debeat esse simplex alimentaria sed potius vsufructuaria & talis q̄ habeat liberam bonorum omnium administrationem probatur ex eo, quia testator liberauit eam a redditione sue administrationis, quod non conueniret alimentarie, que nihil administrat. Igitur vt qualitas ista legato conueniat dicendum videtur testatorē voluisse q̄ ipsa omnia administret puta vt vsufructuaria. Uel aliter, non autem q̄ sit simplex alimentaria argumento.d.l.proculus. ¶ Sed vlterius pro resolutione predictorum aduertendum est & dico veram esse cõclusionem supra firmatam q̄ domina Hippolyta non debet habere simpliciter vsumfructum cum pleno effectu, vt sic dicatur generalis vsufructuaria omnium bonorum. Immo debet habere alimenta sue p̄sone condecẽtia, & preemi-
19 nentiam quandam, sicut viuo testatore habebat, † & ista alimenta propter illam preeminentiã potest sumere propria auctoritate, & per se ipsam nõ aũt expectare q̄ ab herede sibi decernantur. Ita.n.operantur illa verba reliquit dñã & vsufructuariã p̄ut voluit Io.and.in addi.Specu.in tit. qui filij sint legit.§.j.in additio.incip.sed cum secundum. & fuit de intentione Bar. & aliorum in.d.auc.hoc locum. & dixit expresse Ang.in.l.j.ff.rerum amota. Alex.in.l.nemo potest.vj.col.de leg.j. & plene tradit do.Pau.picus in di-
20 cto.§.titia in.xlv.q. ¶ † Et vltra etiam dico q̄ licet istud legatum factum domine Hippolyte non possit dici simpliciter legatum vsufructus, non tamen potest dici simpliciter legatum alimentorum, cum tunc alimenta propria auctoritate non caperentur, sed debet dici legatum de vtroq; participans, de legato alimentorum participat in eo quod illa non debet sumere quicquam vltra suam condecentem indigentiam, de legato vero vsusfructus participat ex eo q̄ quicquid illa capere potest, potest arbitrio suo & propria auctoritate capere de fructibus & bonis hereditarijs absq; eo q̄ heredem requirat ita quidem vt possit istud legatum appellari legatum vsufructus restrictum tamen & limitatũ vsq; ad perceptionem condecentium alimentorum duntaxat. ita in terminis declarat subtilis doctor Aret.in consilio.xl.incip.presupponitur in facto.iij.colum.versi.fatendum tamen est. refert & sequitur predictus insignis doctor Paulus picus in.d.§.titia.in.xlviij.questio. ¶ Et ex his infertur non fore absonum, immo conueniens dicere q̄ dicta domina Hippolyta fuisset, testatore aliter non disponẽte, obligata conficere inuentarium de bonis hereditarijs, prout tenetur conficere vsufructuarius simplex omnium bonorum, sicut etiam videretur obligata cauere de vtendo vsq; ad condecentia alimenta arbitrio boni viri prout fuit de intentione Aretini in loco preallegato. Et clare dixit Paulus picus in.d.questione.xlviij. ¶ Sed ab ista confectione inuentarij & consequenter ab illa cautione de vtendo boni viri arbitrio & alia qualibet voluit testator ipsam liberare, prout in testamento expressit, & per consequens sequit̃ q̄ ista qualitas huic legato adiecta, vt.s. sit libera a cõfectione inuentarij &c. optime conuenit etiam q̄ tale legatũ non dicatur simplex legatum vsufructus, sed prout vere est, sit legatum alimentorũ vberius factum, vel legatum vsusfructus restrictum vsq; ad alimentorum perceptionem, vt supra dictum est. ¶ Et per hoc respondetur ad primũ argu. in quo stabat oĩs difficultas, ad h̄ vero r̃ndet̃, q̄ nihil ẽ quia etiam si longiori tempore domina Hippolyta gessisset se pro vsufructuaria (de quo tamen nihil constat) nõ fuisset sublatum ius heredis, nisi tantum temporis fuisset decursum quod sufficeret ad prescriptionẽ, quod non cucurrit, vt est clarum, ergo &c. ¶ Et per supradicta potest etiã responderi ad tertium, quia similiter voluit testator liberare eam a quacunq; redditione administrationis, ad quam teneri posset vigore illius qualis qualis administrationis, quam illa habuisset in vtendo & fruendo bonis hereditarijs vsq; ad perceptionem alimentorum propria auctoritate faciendã, & sic patet q̄ etiam ista qualitas huic legato, vt supra interpretato potest conuenire.

¶ Preterea ad hoc potest aliter responderi nam si qualitas ista q̄ liberetur domina Hippolyta a redditione administrationis non conuenit simplici legato alimentorum, vt est dictum, dico q̄ etiam non conuenit simplici legato vsus-
21 fructus. † Nam licet fructuarius teneatur cauere de vtendo arbitrio boni viri, & de rebus restituendis finito vsufructu, vt.l.j. & .l.fi. & per totum.ff.vsufru.quemad.ca. non tamen tenetur reddere aliquam rationem sue administrationis, cum fructus omnes sui sint, & per se & ad sui vtilitatem administret. Et ita nedum tollitur argumentum, immo videtur in contrarium retorqueri, quia si ista qualitas vsufructuario non conuenit, sequitur q̄ non dicitur relictus simplex vsusfructus. ¶ Et ad tollendum omnem scrupulum circa hoc, aduertendũ est, quia inter cetera, testator, vt credo disposuit q̄ domina Hippolyta regat & gubernet filiũ heredem institutũ, & bona hereditaria administret (loquor per verbum credo, quia non vidi totum testamentum, sed hoc ego colligo ex illis v̄bis testi in p̄ticula mihi transmissa contentis, dum dicitur. & ad regimen & gubernationem infrascripti eius filij & heredis) Si ergo do. Hippolyta gubernationi administrationi & regimini preposita fuit, qualitas ista q̄ absoluatur a redditione administrationis non posset magis conuenire, vt de se constat. ¶ Ex eo tamen non alteratur vis & importantia legati facti in illis verbis, reliquit dominam & vsufructuariam, que verba interpretari debent vt supradictum est. ¶ Et sic ex predictis omnibus concludo dominam Hippolytam in primis habere debere in domo maioritatem & preeminentiã quandã, vt sic quodammodo domina & patrona videatur prout erat viuo testatore. ¶ Secundo q̄ non est habitura simplicem & plenum vsufructum bonorum testatoris, sed tantum sibi condecentia alimenta per eam propria auctoritate accipienda, vt sic speciem quandã vsusfructus habeat limitatam vsq; ad alimentorum perceptionem duntaxat. secundum q̄ supradictum fuit. ¶ Hec procedunt, si in reliquis partibus testamenti, quas non vidi, non sint alia verba, ex quibus aliquid cõtra predicta inferri possit, circa quod cũ nihil viderim, non intendo aliquid dicere, sed cuilibet iura sua reseruo. Laus Deo.

Maria. Soci. iunior. I.U.D. Senis Legens.

SUMMARIUM.

¶ De iuribus cuiusdam substitutionis qualis sit.
¶ Et plene traditur an & quando conditio si sine liberis decesserit debeat subintelligi.
¶ Et de quadam declaratione facta per electum a testatore, an valeat partibus non citatis.
¶ Et an in hijs que sunt iuris.
¶ Item quod secundus substitutus nõ impeditur ex morte primi, viuo herede.

1 Substitutio facta vni, si sine liberis decesserit, q̄ eius bona deueniant in duos superuiuentes, seu qui ex eis superuiueret, quos in dictis bonis testator substituit vulgariter & per fideicommissum, quibus decedentibus, vel eorũ quolibet quãdocunq; secundo loco substituit piam causam, quam vulgariter, & per fideicommissum substituit, viuente primo cui facta est substitutio, vnus ex substitutis decessit cum filijs, alter vero sine filijs postea decessit, demum moritur ille, cui primo erat facta substitutio sine liberis, an eius bona deuenire debeant in piam causam vigore secunde substitutionis, non obstante q̄ vnus ex primis substitutis cum liberis decessit, vide infra in discursu.
2 Substitutio vulgariter & per fideicommissum facta dicitur expressa,

expressa, ⁊ non in genere sub compendiosa facta.
3 Conditio liberorum licet subaudiatur in vulgari substitutione in compendiosa comprehensa, tamen non subauditur, quando vulgaris vel fideicommissaria sit specialiter ⁊ expresse facta.
4 Conditio liberorum non subintelligitur in vulgari substitutione etiam post mortem instituti collata, nec etiam in fideicommissaria.
5 Testator si a filio pure mille reliquit, ⁊ eo mortuo, hijs mille non solutis, reliquit quingenta, in hoc vltimo legato de quingentis, licet sit factum post mortem filij non subintelligitur conditio si sine liberis decesserit, quia cum sit vna dispositio continuata sicut in primo legato non subintelligitur hec conditio, ita nec etiam in secundo.
6 Additione hereditatis substitutio vulgaris expirat.
7 Substitutio vulgaris admittitur in legatis ⁊ fideicommissis particularibus.
8 Lex cum auus .ff. de conditio. ⁊ demonstratio. procedit, quando descendens grauatur post mortem restituere, quia tunc subintelligitur conditio si sine liberis decesserit, non autem quando vnus grauatur restituere descendenti, ⁊ si descendens moriatur, grauatur alteri, quia tunc in persona descendentis cuius mors est in conditione, non subauditur conditio si sine liberis decesserit.
9 Dispositio .l. cum auus .ff. de conditioni. ⁊ demonstratio. est exorbitans a iure communi, quo indistincte grauatus tenetur siue cum liberis siue sine liberis decedat restituere, ⁊ est ex coniecturis inducta.
10 Dispositio ex coniectura inducta potest per alias coniecturas contrarias tolli.
11 Interpretatio .l. cum auus est imperatoria non magistralis nec doctorum.
12 Substitutio fideicommissaria si fiat duobus fratribus institutis, distincte, puta ꝙ vnum grauat simpliciter post mortem restituere, nulla liberorum facta mentione. alterum vero grauat si decesserit sine liberis, eo casu in primo grauamine non intelligitur conditio si sine liberis decesserit ⁊c.
13 Equalitas debet inter filios seruari, cum in eos equalis paterna affectio presumatur.
14 Substitutio vulgaris si facta sit vni ex duobus impuberibus, ⁊ alteri pupillaris, in vulgari vni facta non comprehenditur pupillaris, ne econtra.
15 Dispositio .l. iam hoc iure .ff. de vulgari ⁊ pupil. est fauorabilis, ⁊ tendit ad ampliandum testantis dispositionem.
16 Testator si relinquat filie institute, ⁊ titio, ⁊ filijs titij dominum, ⁊ post mortem filie, titij, ⁊ eius filiorum relinquebat sempronio fratri suo, ⁊ filijs eius, ⁊ post mortem sempronij, ⁊ eius filiarum reliquit ecclesia in persona filie non subintelligitur conditio, si sine liberis decesserit.
17 Substitutiones due facte duobus nepotibus, si in vna tantum expresserit conditionem si sine liberis decesserit, ⁊ non in altera, in ea in qua testator conditionem non expressit eam non debere intelligi.
18 Legatum ab aliquo factum, licet non debeatur, si ex post ei posthumus nascatur, si tamen quis simpliciter leget, ⁊ institutionem faciat sub conditione si sine liberis decesserit, licet ei postea nascatur filius, debetur tamen legatum.
19 Statutum excludens sororem propter patruum licet alias possit dici ꝙ excludat etiam propter filios patrui, tamen soror propter filios patrui non excluditur.
20 Testator si in aliqua substitutione facit mentionem de filijs masculis, ⁊ in alia simpliciter de filijs, in ea non debet intelligi de masculis, sed simpliciter de filijs intelligitur.
21 Mentio de sententia diffinitiua si fiat in vna parte, ⁊ in alia de sententia simpliciter, intelligitur etiam de sententia interlocutoria.
22 Declaratio facta per electum a testatore sine presentia ⁊ partis citatione non tenet.
23 Declaratio principis declarantis aliquod dubium debet deferri citatis his quorum interest, alias non valet.
24 Defensio est de iure naturali.
25 Princeps si concedat facultatem legitimandi alicui, non potest talem concessionem declarare absqꝫ citationem eius, cui declaratio talis preiudicare potest.
26 Potestas declarandi per testatorem alicui commissario data non se extendit ad ea que sunt iuris.
17 Intentio testatoris committentis dubia in declaratione alicuius non se extendit ad ea que sunt iuris.
18 Partes si post plurima capitula inter eos facta conueniat ꝙ si predictorum causa, vel abinde dependentium dubium aliquod emerserit, teneatur stare declarationi talis, predicta conuentio non procedit in his, que iuris sunt.
29 Voluntas testatoris non debet committi in alterius arbitrio.
30 Dispositio captatoria ad pias causas quomodo valeat, ⁊ datur intellectus ad .c. cum tibi de testa.
31 Substitutio quando est facta ad pias causas debet voluntas testatoris in fauorem pie cause interpretari, si aliunde res dubia sit.
32 Substitutus secundo loco an sit tantum substitutus in casu quo primo loco substitutis vel alteri eorum portio instituti esset quesita, vel saltem declarata.

✣ CONSILIVM ✣ C ✣

Dirigat Dominus verba mea in viam veritatis, ⁊ iustitie. Presupponitur in facto ꝙ illust. quondam dns Bartholomeus coleonus de Bergomo in eius testamento inter cetera facta prius plurium, ⁊ diuersorum bonorum distincta assignatione tribus eius nepotibus ex filia predefuncta videlicet domino Alexandro, domino Nestori, ⁊ domino Julio ita disposuit, ꝙ casu quo do. Alexander quandocunqꝫ decederet sine filijs vel vlterioribus masculis legitimis ⁊ naturalibus, ⁊ superuiuentibus suprascripto Julio ⁊ Nestore fratribus suis tunc ⁊ eo casu omnia ⁊ singula bona assignata ipsi domino Alexandro statim ⁊ pleno iure perueniant in predictos Julium ⁊ Nestorem fratres eius, seu in illum ex eis, qui superuiueret. Quos Julium ⁊ Nestorem ⁊ quemlibet seu alterum ipsorum superuiuentes seu superuiuentem vt supra dicto casu dictus testator substituit ipsi domino Alexandro in bonis ei assignatis vulgariter, ⁊ per fideicommissum, ⁊ ipsis domino Julio ⁊ Nestore ⁊ quolibet eorum decedentibus quandocunqꝫ omnia bona ipsi domino Alexandro assignata deueniant ⁊ deuenisse intelligantur ipso iure ⁊ facto in ⁊ ad locum predicte pietatis, vt supra cum onere distribuendi fructus in puellis maritandis, ⁊ quam pietatem substituit dicto casu aduenière ipsis domino Alexandro ⁊ Nestori ⁊ cuiqꝫ eorum vulgariter, ⁊ per fideicommissum in predictis bonis ipsi domino Alexádro assignatis. ¶ Et presupponitur ꝙ viuente domino Alexandro Nestor decessit cum filijs masculis. Julius vero postea sine liberis decessit. Quibus stantibus decedente postea domino Alexandro sine liberis, queritur vtrum bona ipsi domino Alexandro assignata proueniant ad locum pietatis predictum vigore substitutionis vltimo loco facte.

¶ Et in predicta difficultate consuluit excellentissimus doctor ⁊ mihi pater honorandus dominus Carolus ruinus predicte substitutioni locum fore non obstante ꝙ Nestor decesserit cum liberis, qui supersint post mortem dni Alexandri. Et profecto omnia ita subtiliter ⁊ accurate tetigit ⁊ discussit, vt mihi de subscriptione requisito non videatur relictus locus aliquid dicendi. Ut tamen omnia pro angustia temporis degustasse videar aliqua subijciam tam circa dicta per eum insistendo, quam etiam vltra eum aliquid
1 addendo. ¶ † Tota igitur difficultas consistit in videndo vtrum in illa secunda substitutione facta de dicto loco pietatis, dum dicitur. Et ipsis Julio ⁊ Nestore ⁊ quolibet eorum decedentibus quandocunqꝫ ⁊c. debet subintelligi conditio liberorum iuxta dispositionem .l. cum auus .ff. de condi. ⁊ demonstra. cum similibus. Nam si sit subintelligenda cum Nestor decesserit cum liberis, dicitur defecisse conditio substitutionis facte de dicto loco pietatis, ⁊ per consequens locus ille nullo iure admitti potest. Si vero subin-

telligi non debeat, sed solum in conditione sit mors Julij, & Nestoris. Cum vterque decesserit dicitur substitutionis cõditio extitisse. Et per consequens debet dici quod sit locus substitutioni facte de predicto loco pietatis. Et sic ipsum admitti debere ad bona assignata domino Alexandro predicto. ¶ Circa quam difficultatem omisso argumẽtorum cõflictu sequendo sententiam excellentissimi Consultoris arbitror predictam conditionem liberorum non debere subintelligi, & consequenter substitutioni de loco pietatis facte locum fore, attento quod iam mortuis, Julio & Nestore dictus Alexander sine liberis decessit.

2 ¶ † Et pro declaratione aduertendum est, quia locus pietatis dicitur vocatus duplici modo, videlicet per vulgarem substitutionem, item & per fideicommissariam, vt patet in fine substitutionis, dum dicitur, quam pietatem substituit vulgariter, & per fideicommissum. Ex quibus verbis apparet quod vtraque substitutio dicitur specialiter & expresse facta & nõ in genere sub compendiosa, iuxta ea, que tradit Bar. & sequuntur alij in.l.j.iij.col. & in.l.centurio.ij.col.ff.de vulga. & pupil. ¶ Et ex hoc colligitur (vltra consulentem) clara solutio ad ea, que dicit dominus & patruus meus Soci.in l.cum auus.vij.col.ff.de cõdi. & dem.ver.limita tamen &c.

3 † Nam in quantum ipse vult quod conditio liberorum aliquãdo subaudiatur in vulgari substitutione, quando esset iuncta cum compendiosa facta post mortem vt per eum (posito absque veri preiudicio quod eius opinio sit vera) dico quod procedit tantum in casu, in quo loquitur videlicet, quando vulgaris comprehenditur sub compendiosa, & sic dicitur in genere expressa. Nam tunc cum vulgaris & fideicommissaria sub eadem generalitate verborum dicantur facte, debent dici eiusdem nature, vt scilicet vnã determinatio illa duo determinabilia determinans dicatur equaliter determinare per regulam.l.iam hoc iure.in prin.ff.de vulga. & pupil. &.l.si legatarius.in fi.cum similibus.de lega.iij. Unde cum in fideicommissaria in compendiosa comprehensa subaudiatur conditio si sine liberis decesserit. Idem videtur posse dici de vulgari, vt per eum. Que ratio nõ viget in casu nostro, quia cum quelibet substitutio sit specialiter, & expresse facta, quelibet debet interpretari secundum naturam suam, vnde cum regula sit communiter approbata quod in vulgari talis conditio non subintelligatur videlicet vt per patruum meum Socinum in.d.l.cum auus.vij.colum.ab ea regula nec in casu nostro recedendum est per notata in.l.omnis definitio cum similibus.ff.de reg.iur. ¶ Placent tamẽ ad hanc opinio. Soci.nostri etiam solutiones excellentissimi consulẽtis ad quas me remitto. Et maxime illa solutio quod opi. Soci. non procedat de iure. ¶ Et vltra allegata per eum in terminis nostris allego singularem decisionem domini Petri Philipp. Corn.in consilio.primo incip.circa primum colum.pen.ver. & concurrente etiam alia ratione &c.iiij.volumi.

4 † vbi apertissime concludit quod in vulgari substitutione, ẽt collata post mortem instituti, conditio liberorum non subintelligitur. Quia cum hoc iure non caueatur, & alias a verbis recedendum non sit.l.non aliter de leg.iij.cum similibus, non debet per nos talis interpretatio fieri, et per eum. ¶ Qui fortius subdit quod ex quo talis cõditio nõ subintelligitur i vulgari, nõ subintelligetur ẽt in fideicõmissaria in casu, de quo p eũ, in quo fuerat dictum quod testator substituebat vulgariter & per fideicõmissum, put pprie cõtigit in casu nro. Et sic illa decisio dicitur esse in proprijs nostris terminis. ¶ Et comprobatur hoc per ea, que voluit singulariter Petr. de ancbar.in consilio.xlvj.incip.prima facie videretur in fi.

5 † vbi dixit quod si testator a filio pure mille reliquit, & eo mortuo bis mille non solutis reliquit quingenta, in isto vltimo legato de quingentis, licet sit factum post mortem filij non subintelligitur conditio si sine liberis decesserit, quia cũ sit vna & eadem dispositio continuata, sicut in primo legato pure facto, talis cõditio non intelligitur, ita nec in secũdo per regulam.d.l.iam hoc iure cum similibus. ¶ Aduertendum vlterius est vt omnia distincte intelligantur quod locus pietatis dicitur vocatus vulgariter in ipso testamẽto altero de duobus casibus. ¶ Primo si contingat Nestorem & Julium decessisse, & ipsum Alexandrum etiam decessisse sine liberis antequam adiret hereditatem & bona sibi assignata, qui casus

6 nõ habuit locũ, † cum talis vulgaris substitutio sic in hereditate facta expirauerit p aditionẽ dñi Alexan.l.post aditã.C.de impub. & al.substi. Secũdo dicitur locus pietatis vocatus vulgariter non respectu hereditatis, sed respectu fideicommissi relicti Nestori, & Julio, vel alteri eorum superuiuẽti, ad quod erat grauatus dominus Alexander si sine liberis decesserit, nam si ad illud Nestor, & Julius non possent admitti, quia decesserit, voluit testator, quod ad illud admittatur locus pietatis, vt vulgariter substitutus predictis

7 Nestori, & Julio, cum etiam in fideicommissis, & etiam legatis particularibus admittatur substitutio vulgaris.l.vt heredibus.de leg.ij.l.si legata.C.de legi. & l.vnica.§.pro secundo.C.de cad.tollen.cum similibus. & iste casus dicitur proprie contigisse, ex quo predicti Nestor, & Julius tempore, quo cedit dies fideicommissi reperiuntur mortui, merito igitur defertur predictum fideicommissum loco pietatis ipsis Nestori, & Julio, vt supra substituto, vt probatur in.d.l.vnica.§.in primo. & §.pro secundo. & per totum.C.de cadu.tol. Et in hoc cum sit facta talis vulgaris substitutio expressa aliud non consideratur, vt substitutus admittatur, nisi quod cedat dies fideicommissi, & ipsis Julio, & Nestori, velut mortuis acquiri non possit.

¶ Notandum tamen est, quod licet locus pietatis respectu Julij, & Nestoris dicatur venire per.d.vulgarem substitutionem per predicta, tamen respectu domini Alexandri dicitur venire tantum per fideicommissum cum eius respectu vulgaris substitutio expirauit, vt sic perinde sit, ac si dominus Alexander esset grauatus primo Nestori, & Julio, & secundo si Nestor, & Julius ante eum decesserint esset grauatus restituere loco pietatis non autem, quod Nestor & Julius dicantur grauati, & ista est vera interpretatio istius substitutionis. Qua stante in proposito nostro clarum est, quod in persona Julij, & Nestoris non subauditur conditio si sine li-

8 beris decesserit, † nec habet locum.d.l.cum autem.cum similibus, que solum loquuntur quando descendens grauatur post mortem restituere, non autem quando vnus grauatur descendenti, & si descendens moriatur grauatur alteri, quia tunc in persona descendentis, cuius mors ponitur in conditione, non subauditur cõditio si decesserit sine liberis vt est tex.singularis in.l.qui filium.§.sabinus.ff.ad trebel. & ibi notat Bar. & Pau.de cast. & illum tex. ad hoc notat etiam Ang.in.l.generaliter.§.cum autem.C.de insti. & substit.dicens, quod nõ est alibi, & ita in terminis declarat Pau.de cast.in.d.l.cum auus.ita eius.l. & similium iurium decisionem limitans, & per hoc (ni fallor) redditur presens consultatio clarissima. ¶ Nec obstat si dicatur, quod immo etiam.d.Nestor censetur tali fideicommisso grauatus, cum in substitutione expresse dicatur, quod locus pietatis etiam ipsi substituitur vulgariter, & per fideicommissum. Quia respondetur, quod hoc debet intelligi in casu, quo ille superuixerit post dominum Alexandrum, & sic in casu, quo ei possit dici quesita portio domini Alexandri, & ita in ea honoratus cõuenienter diceretur grauatus, sed iste casus non euenit, vnde cum ei.d.portio quesita non fuerit, in occurrenti casu non põt dici, quod Nestor dicatur grauatus iuxta.l.ab eo cum similibus.C.de fideicommis. & ea que traduntur in.l.cum filiofamil.ff.de legatis primo.in prima parte, vbi plene scripsi. Et cum hec verissima sint, & aperte concludant in fauorem loci pietatis substituti, non esset vlterius insistendum. ¶ Sed tamen vlterius prosequendo, & vt iustitia in fauorem pietatis vndique demonstretur, dico quod etiam tenendo quod Nestor, & Julius dicãtur grauati in occurrenti casu, quod tamen est falsum, vt supra demonstratum fuit, adhuc conditio illa, si sine liberis decesserint, non debet subintelligi in persona ipsorum Julij, & Nestoris.

9 ¶ † Et ad hoc demonstrandum presuppono primo quod dispositio.d.l.cum auus.d.l.cum accutissimi. & d.§.cum autem.que in hoc concordant, vt.d.conditio subintelligatur in persona grauati post mortem, si sit de descendentibus, dicitur dispositio exorbitans a regula communi. Jure enim communi post mortem grauatus indistincte tenetur, siue liberos habeat, siue non, vt patet in extraneis, in quibus regula illa remanet intacta, vt per doct.in.d.l.cum auus.in descendentibus ergo hoc simpliciter, & contra regulas dicitur inductum

tur inductum per illam singularem decisionem Papien. in.d.l.cum auus. Et q talis dispositio sit exorbitans concludit Jo.de imo.in.l.filio preterito.ff.de iniust.rup.testa.refert, & sequitur patruus meus Socin.in.d.l.cum auus.in pluribus locis, & And.barba.in.d.l.cum accutissimi.col.xlv.& in hoc omnes sequuntur. ¶ Et dicitur inducta dicta dispositio ex coniectura quadam, vltra omnem verborum importantiam, vt probatur in.d.l.cum auus.ibi coniectu-
10 ra &c. ¶ †Et ex his infertur primo q cum ex coniecturis inducatur, potest de facili ex contrarijs coniecturis tolli, vt eleganter inquit Pet.de ancha.in consi.xlviij.sm q refert Soci.meus in.d.l.cum auus.col.xlj.licet ipse alleget.xlij. & abunde istud sequitur ibi in sequentibus vsq ad secundã questionem extra Bart. & idem voluit Roma.in consilio. cclxx.in proposita consultatione, facit regula de qua in.l. diuus.ff.de in integ.rest.cum similibus, videlicet q vna p̃sumptio tollit aliam. ¶ Secundo infertur, q cum predicta dispositio sit exorbitans, debet restringi in terminis, in quibus loquitur, & non potest trahi ad alios casus.l.quod vero.ff.de legi.l.si vero.§.de viro, vbi per docto.ff.sol.ma. c.que a iure.de regulis iuris.in sexto, & tradunt omnes in aucten.quas actiones.C.de sacrosan.eccle.

¶ Tertio infertur, q filij grauati, q ex dispositione dictorum iurium excludunt substitutum dicuntur habere de iure speciali, & per consequens debiliori iure, q̃s si ex communi regula admitterentur.l.eius militis.§.si militia missus.ff.de milita.testa.& l.ergo.in princip.ff.de fideicom.lib.cum simil.

¶ Secundo presuppono, q ratio.d.l.cum auus.& concordantium, dum dicitur, q coniectura pietatis &c.declaratur per Imperatorem in.d.§.cum autem.hoc modo, q2 scilicet non est verisimile, q si de nepotibus cogitasset, ita substituisset, ita dicit dominus meus Soci.in consi.cxcj.li-
11 cet difficultates discutiende, †subdens, q ista interpretatio non dicitur magistralis, & a doctoribus facta, sed imperatoria, & quod de nepotibus non cogitauerit, sumitur ex eo maxime q in testamento nullam de eis fecit mentionem, vt dicitur in.d.§.cum autem, ibi nulla liberorum adiectione adita &c.vnde cum pietatis coniectura sumatur ex eo, q non cogitauit, & si cogitasset, non ita disposuisset, apparet clare, q vbi constaret, q de liberis procreandis cogitasset, & eos in conditione non posuisset, cessat in totum ratio.d. legum, & per consequens tunc non subintelligitur conditio si sine liberis decesserit ad exclusionem substituti, nam cum de eis cogitauerit, & posuerit in conditione non creditur testator voluisse, q per eos substitutus excludatur, prout declarat Soci.in dicto consil.cxcj.& in dicta.l.cum auus. col.xlvij. ¶ His ita positis dico, q in proposito casu clare illust.testator demonstratur de filijs Nestoris, & Julij cogitasse, vt statim dicam, ergo sequitur, q cum substituendo locum pietatis eos non posuerit in conditione censetur noluisse, q locus pietatis per eos excludatur.

¶ Et q de eis cogitauerit ex lectura testamenti aperte demonstratur, quia quando substituit Julio Alexandrum, & Nestorem eius filios posuit in conditione dicendo, quandocunq Julius decesserit sine liberis &c. & similiter quando substituit Nestori Julium, & Alexãdrum de filijs Nestoris cogitauit ponẽdo eos in cõditione, quia dixit, quandocunq Nestor sine liberis decesserit &c. sic etiam fecit respectu domini Alexandri, vt in themate narratur, & sic quando testator alicui ipsorum in portione propria, & ei in testamento assignata filios eius, de quibus bene cogitauit posuit in conditione ad exclusionem substitutorum, sed qñ postea aliquibus ipsorum substituit in portione alteri assignata ipsum locum pietatis, solum ipsoruz mortem posuit in conditione, & non eorum filios, tam & si de eis cogitauerit. Cum igitur ita sit, demõstratur ex intentione testatoris non fuisse, q liberi illorum circa portiõem alteri assignatam excluderent pium locum substitutuz, si enim ita voluisset, prout in alio casu eos posuit in conditione, ita & tunc posuisset, vnde cum non posuerit creditur noluisse, vt supra arg.l.vnice.§.sinautem ad deficientis.C.de caduc.tollend. & c.ad audientiam extra de decim.cum similibus.

¶ Et ex his apparet primo fundata ista conclusio q in p̃sona Nestoris, & Julij conditio liberorum non subintelligitur ad exclusionem substitute pietatis, q ipsi in occurrenti casu dicerẽtur grauati. Et hoc per locuz a cessante ratione, & verosimili mente testatoris. ¶ Secundo probatur.d.cõ-
12 clusio per singularem decisionem cum in quodam suo consilio, in quo determinauit, † q si duobus filijs institutis fiat substitutio fideicõmiss. distincte, puta, q vnuz grauat simpliciter post mortem restituere nulla facta liberorum mentione, alterum vero grauat, si decesserit sine liberis, eo casu in primo grauamine non subauditur conditio, si sine liberis decesserit, cum testator de eis cogitauerit, & eos posuerit in conditione, in substitutione facta vni, & nõ alteri, hoc singulare dictum Cuma.refert, & sequitur Socin.meus in quodam eius consilio, eleganter, & subtiliter, quod fuit subscriptio ad primum consilium domini Franci.curtij, & reperitur inter consilia dicti domini Franc.in secundo consilio, idem etiam refert, & sequitur in.d.l.cum auus.col.xlj.si igitur eo casu talis conditio non subintelligitur ex eo tantũ, q in alia substitutione alteri facta alterius filios posuit in cõditione, & ita saltem in genere dicitur cogitasse etiã de filijs alterius, fortius hoc dicendum est in casu nostro in quo in specie de filijs predictorum Julij, & Nestoris cogitauit eos in alia substitutione ponendo in conditione.

¶ Item ex alio etiam fortius est dicendum in casu nostro,
13 quia scilicet in casu Cuma.† cuz ambo illi essent filij, in quo presumitur equalis paterna affectio, & debet inter eos equalitatem seruare.l.vt liberis.C.de colla.non est dare rationẽ differentie, cur vno casu cõditio illa sit apposita, in alio nõ, at isto casu magna potest assignari ratio, quia scilicet quando est apposita conditio, dz quilibet illorũ grauari in portione sibi in testamento assignata, sed vbi non ponitur, grauantur circa portionem alteri assignatam, circa quam non est tanta ratio, vt de se patet. Et vt verum fatear plurimuz in proposito nostro in hanc sententiam inducor, attento, q illust.testator in optima valitudine animi, & corporis, & plurium iurisconsultorum consilio suum ordinauit testamentũ vt mihi asseritur, nam his attẽtis, cum semper vbi alteri ipsorũ substituebat in propria portione posuerit liberos eius in conditione, vbi vero in portione alteri assignata de liberis non fecit verbum, cuilibet sani capitis orietur manifesta presumptio, q ideo de eis nõ meminerit, quia nolebat eos excludere substitutuz. ¶ Tertio probantur predicta per solemnem decisionem domini Bulgari cõciuis mei in sua disputatione Sempronius condidit testamentum in sexto dubio col.pen.& vlti.quem Bulga.insignem doctorem, & olim accutissimum discipulum suum vocat dominus meus Soci.in consilio.xcij.in causa domini Antonij.iij.vol.con-
14 cludit enim ibi dominus Bulgarus.† q si pater habens duos filios impuberes, vni fecerit vulgarem substitutionem, alteri vero pupillarem, in vulgari vni facta non cõprehẽdetur pupillaris, nec econtra in pupillari alteri facta & mouetur, quia cum in altera expressa altera tacita dicatur comprehẽsa ea ratione, quia si testator de ea cogitasset, eam fecisset, vt per Bartol.in.l.prima in.l.ij.& in.l.centurio.ff.de vulga.& pupil.& per doc. communiter in.l.precibus.C.de impub.& ali.substit.& clarius tradunt omnes in l.iam hoc iure, in princip.ff.de vulgar.& pupil.in casu illo cessat talis ratio, cum de altera cogitauerit, eam alteri filio faciendo expresse ita ergo dicenduz est in casu nostro, vt scilicet conditio, si sine liberis decesserit, nõ subauditur in persona Julij, & Nestoris, cum de eorum filijs cogitauerit, vt.s. est dictum, & tamen de eis non meminerit. ¶ Immo dico, q casus noster procedit in fortioribus terminis, & maiori ratione. Nam in casu Bulgarini posset considerari, q pater licet de pupillari cogitauerit in persona vnius, non tamen cogitauerit in persona alterius, cui solam vulgarem fecerat, cum illi filij sint diuerse persone, sed in casu nostro (vt iam dixi) cogitauit de liberis proprijs ipsius Nestoris in alia substitutione, ergo &c.argumẽto auc.multo magis.C.
15 de epis.& cleri.† Preterea in casu Bulga.agimus de tollenda dispositiõe.d.l.in hoc iure, que est fauorabilis, & tendit ad ampliandam testantis dispositionem, vt ibi per doc. & declarat Cy.in.d.l.precibus nos vero agimus de tollẽda dispositione.d.l.cum auus.& similium, que tendit ad diminutionem, & restitutionem dispositorum in testamento,

ꝛ dicitur exorbitans, vt supra dixi. Igitur hoc facilius hic debet admitti per predicta. ¶ Quarto facit pro predicta conclusione singularis decisio domini mei Soci. in quodaꝫ eius consilio, cui se plures subscripserunt, ꝛ inter alios dominus Bald. nouel. vt ipse Soci. refert in. d. l. cum auus.
16 col. mihi. xviij. versi. postremo in hoc ꝛc. † Etenim testator voluit illo casu, ꝙ per heredes emeretur domus, quam relinquebat filie heredi institute, ꝛ titio, ꝛ filijs titij, ꝛ post mortem filie titij, ꝛ filiorum eius relinquebat Sempronio fratri suo, ꝛ filijs eius, ꝛ post mortem filiorum, ꝛ Sempronij relinquebat ecclesie, consuluit eo casu Socin. ꝙ in persona filie non subintelligebatur conditio, si sine liberis decesserit ex pluribus rationibus, vt ibi per eum, ꝛ precipue, quia testator de filijs grauatorum dicitur cogitasse, dum de filijs titij mentionem fecit, vnde cum de filijs filie nullum verbum fecerit, censetur voluisse eos excludere, quia ponendo in effectu filios titij in conditione, ꝛ non filios filie, dicitur filios filie nolle admitti, neqꝫ in conditione ponere, ꝛ allegat regulam. l. cum pretor. ff. de iudi. ꝛ. l. maritus. C. de ꝓcura. cum similibus, iuncta regula. l. vnice. §. sin autem. ad deficientis. C. de cadu. tol. ꝛ alia plura etiam adducit, vt ꝑ eum in loco preallegato. Unde cuꝫ in casu nostro in prima substitutione facta Alexandro de eius filijs meminerit, ꝛ non de filijs Julij, ꝛ Nestoris in secunda substitutione ex illa decisione infertur, ꝙ eos noluerit ponere in cōditione. Sed (vt dixi) in casu nostro de hoc est fortior coniectura, cū specialiter de filijs Julij, ꝛ Nestoris fecerit mentioneꝫ, substituendo eis in propria portiōe, sequitur ergo ex predictis, ꝙ licet Julius, ꝛ Nestor possent dici grauati (quod tamen in occurenti casu negatur, vt iam dixi) tamen in eorum grauamine quo ad portionem dn̄i Alexandri de qua agitur, non subintelligitur conditio, si sine liberis decesserit per predicta. ¶ Que nouissime videntur apertissime probari in. d. l. generaliter. §. cum autem. C. de instit. ꝛ substit. sub condit. factis dum dicitur, nulla liberorum ex his procreandorum adiectione adita ꝛc. Nam ex his verbis demonstrat Imperator in hoc mentem Papi. in. d. l. cum auus. declarando, ꝙ si de liberis per grauatum procreandis aliqua fieret dispositio, cum tunc appareat testatorem de eis cogitasse, si eos non posuerit expresse in conditione, ꝙ censetur consulto id fecisse, ne scilicet substitutum excludāt, ꝛ ita debere dicta iura intelligi post multos alios ab eo relatos, signanter concludit insignis moder. Perusinus dominus Uincētius de herculanis in. l. ex facto. §. si quis rogatus. colū. xj. ꝛ. xij. ff. ad trebell. vbi ad hoc plura congerit, que per eum videri possunt. ¶ Et per predictas rationes, ꝛ ꝗplures alias, alias dum senis essem vna cum iuriscon. viro certe ingenij accutissimi ꝛ summe doctrine cōsului in pulchro casu
17 ꝛ in terminis fortioribus, † videlicet si testōr institutis duobus nepotibus heredibus fecerit eis duas substitutiones, ꝛ in vna tantum expresserit conditionem, si sine liberis decesserint, ꝛ non in altera, in ea, in qua testator ꝯditioneꝫ nō expressit, eam non debere subintelligi. Et predictum consilium nostruꝫ subscribendo comprobauerunt fere omnes celebriores doctores Italie, vꝫ dominus Philip. deci. compater meus semper obseruandissimus, dominus Uincentius de herculanis perusinus, dominus Antonius burgos Hyspanus, dominus Franciscus curtius, dominus Joan. franciscus calcaneus, dn̄s Melchior Baldassinus, ꝛ dominus Joan. Baptista casulanus ambo aduocati consistoriales actu Rome residentes, dominus Antonius stroza, ꝛ dominus Hormanotius detus ad presens insignis concurrens meus, qui sunt ex celebrioribus aduocatis Florentinis, iteꝫ ꝯciues mei dominus Joan. baptista sanctius, dominus Bernardinus beneuolentius aliquando preceptores mei, dominus Nicolaus piccolomineus reuerendus prepositus senensis, dominus Hieronymus verius, dominus Lancelottus politus, hodie religiosus ordinis predictoꝝ ꝛ optimi exempli, ꝛ dominus Achylles de comitibus illiro, q ad pn̄s Padue legit. itē ēt dn̄s Camillus balionus perusinus, dn̄s Bonifacius fantuccius, ꝛ dn̄s Uincentius ocha Bononienses, dominus Ludouicus cato Ferrariensis, ꝛ alij pleriqꝫ vsqꝫ ad numerum. xxij. ex quorum omniuꝫ auctoritate vbi alia non allegarentur posset casus noster terminari in fauorem loci pietatis substituti, vt supra, cum scilicet esse admittendum non obstantibus liberis predicti Nestoris. ꝛ ita ex predictis omnibus vna cum adductis ꝑ excellentissimum Consulentem concludendum arbitror.
¶ Et comprobatur vlterius predicta cōclusio ex his, que signanter voluit Alexan. in consi. xxxj. ponderatis his post
18 prin. iij. vol. concludens, ꝙ licet legatum ab aliquo factum non debeatur, si ex post ei posthumus nascatur iuxta communiter tradita in auc. ex causa. C. de lib. pret. (in terminis tamen, in quibus ipsi loquuntur) si tamen quis simpliciter leget, ꝛ institutionem faciat sub conditione, si sine liberis decesserit, licet ei postea nascatur filius, debebitur tamen legatum, ꝛ mouetur Alexāder inter cetera, quia si testator noluisset legatum deberi eo decedente cum filijs, sicut conditionem illam apposuit in institutionem, ita ꝛ in legato apposuisset, vnde cūm non fecerit, cōstat testatorē voluisse deberi legatum, etiam si cum filijs decesserit, allegat tex. in. c. inter corporalia post medium de transla. prela. qui tex. optime probat, dum ibi dicitur, si circa translationem idem fieri voluisset, quod de cessione dixerat, ꝛ de trāslatione poterat expressisse, sic ergo in casu nostro dicendum est, inducendo vt supra. ¶ Confert etiam ad predicta elegans decisio domini mei Soci. in consi. ix. viso statuto. ij. col. iij. volu. vbi in
19 casu suo voluit, † ꝙ licet alias statutum excludens sororem propter patruum possit dici, ꝙ excludat etiam propter filios patrui iuxta tradita per Pau. de cast. in consil. ccccxl. hereditas pertinere, tamen concludit in terminis suis sororem propter filios patrui non excludi, mouetur inter cetera illa ratione, quia in vno capitulo statuti, de quo ipse loquitur statutum excludebat matrem extāte patruo, ꝛ filijs eius, ex quo dicit colligi claram menteꝫ statuti ꝙ propter filios patrui soror non sit excludenda, si enim illud voluisset, sicut ad exclusionem matris expressit de filijs patrui, ita exprimere sciuisset ad exclusionem sororis, non fecit, ergo ꝛc. d. l. vnica. §. finaūt ad deficiētis. C. d ca. tol. ꝛ. d. c. inter corpalia. ita ergo ꝛ in casu nostro, si voluisset testator filios Nestoris, ꝛ Julij excludere locuꝫ pietatis substitutum in portione domino Alexandro assignata, vtiqꝫ sciuisset exprimere, sicut fecit in primo capite substitutionis facte cuilibꝫ ex. d. suis nepotibus, vt. s. est dictum, non fecit ergo ꝛc. ¶ Demum predictis accedat notabilis decisio dn̄i Joan. de ana.
20 in consi. xxij. ad approbandam, † qui concludit, ꝙ si testōr in aliqua substitutione faciat mentiōem de filijs masculis, ꝛ in alia simpliciter de filijs, in ea non dꝫ subintelligi scilicet masculis, sꝫ simpliciter de filijs intelligitur. Mouetur qꝛ qn̄ testōr voluit intelligere de masculis tm̄ illud expressit, qd ēt in alia substitutione fecisset, si voluisset, cuꝫ sibi facile fuisset vt. d. §. finaūt ad deficientis. ¶ Et licet dn̄s Phylip. dec. in cōsi. xv. ꝛ ꝓ tenui facultate ꝛc. videatur aliud velle, tn̄ opinio Joan. de ana. magis cōiter approbetur, ꝛ ideo tenēda ē ꝑ iura vulgaria, illam. n. firmat Pet. de anch. in cōsi. cxx. ꝓ clariori. in fi. ꝛ dn̄s meus Soci. in ꝯsi. ccxxvij. presens ꝯsultatio in fine ꝯsilij. ꝛ in ꝯsi. lix. viso testō. vij. colum. iij. volu. idem ēt firmat dn̄s Fran. cur. in consi. lxiij. antiquissima ꝛ
21 nobilissima col. xvj. ¶ † Facit qd in simili de snia determinat Alexan. in rub. ff. de re iudi. volēs, ꝙ si in vna pte fiat mentio de snia diffinitiua, in alia de snia simpliciter, intelligitur ēt de interlocutoria, qd ēt voluit Fely. in rubri. extra de re iud. in. vij. col. ꝛ hoc ea rōne, qꝛ qn̄ de diffinitiua tm̄ voluit intelligi, expssit, igitur ꝛc. sic igitur in ꝓposito cū illust. testōr in aliqua substōne mentionē fecerit de filijs Nestoris, in alia (de qua agitur) nō meminerit, creditur noluisse ꝑ eos excludi substitutū. Ergo ex pdictis omnibus iteꝝ ꝯcludo in substōne facta de loco pietatis non debere subintelligi ꝯditionē, si Nestor, vel Julius sine liberis decesserit, ꝛ ꝑ ꝯns cum in ceteris euenerit casus predicte substōnis ꝯcludit locum pietatis oino admittendū ad bona dn̄i Alexan. predicti, ꝛ hec quo ad. j. q. ¶ Scda qd ꝓponitur, qꝛ in predicto testō dicebatur formalr, ꝛ si aliquo tpe verteretur aliqua lis, causa, questio, seu controuersia inter aliquas ꝑsonas occasione predicte hereditatis, vel aliquoꝝ bonoꝝ ꝛc. ꝙ stetur declarationi ꝛc. Dubitatur nunc nunqd declo, que asseritur facta ꝑ eū, cui testōr eam ꝯmiserat (añ tn̄, ꝗ decesserit dn̄s Alexāder predictus) valeat. ꝛ idē excel. ꝯsulēs ꝯcludit

dit, q non, tñ qr dicit facta anteqz lis, vel questio inter aliquos oriat, loquēdo respectu difficultatis supius discusse,
22 cum illa nō prius verteret, q̄z dñs Alexā. ðcesserit,† cū ēt ꝛ maxime qr pdicta declaratio, ꝛ illam precedēs discussio cause (si qua tñ interuenerit) fuit facta absqz pñtia, vel citatione ptis iuxta not. p Bar. in. l. teopōpus. ff. de do. ple. ꝛ in. l. si qs arbitratu, vbi p Roma. ꝛ Moder. ff. de verb. obliga. vbi post Bal. in. c. quintaualllis de iureiur. volunt, q citatio requirat, saltē in discussione, ꝛ cognitione cause, vt plene. s. p cōsulentē. ℭ Cuius 9clusio ēt in hoc mihi vr verissima ꝛ vltra allegata p eū, eius prima rō, quā. ij. loco retuli, vz q declaratio non teneat ex defectu presentie, vel saltē ltie citationis ptiū, pbat in. l. fi. iuxta gl. in ver. comi
23 nus. C. de legi. ꝛ ibi ad hoc no. Bal. illum tex. cū glo.† dicēs q pcedat ēt si pnceps declararet aliqð dubium iuris, nam nec tunc absqz ltia citatione eoꝝ quoꝝ interest, ꝛ qui dāmnificari pñt, valeret talis declaratio, ꝛ rō est, qr pñtia,
24 vel saltem citatio reqritur, vt quis possit se defendere, † defensio aūt dr de iure naturali, merito tolli non potest arg. l. iij. §. si ad diem. ff. de re mili. ꝛ probatur in clem. pastoralis. de re iudi. Si ergo in principe, de quo loqtur. d. l. fin. ꝛ ibi Bal. declaratio alicuius dubij in iure non valet absqz citatione minus in casu nostro valebit asserta declaratio auct. multo magis. C. de sac. sanc. eccle. ℭ Comprobat ex his, que eleganter consuluit dñs Alex. in consi. xj. al's 9sului. j. col. vij. vol. vbi voluit,† q si princeps 9cedat ptātē legiti-
25 mādi alicui, nō possit postea talē 9cessionē declarare absqz citatione eius, cui talis declo' preiudicare pōt, ꝛ allat. d. l. fina. ꝛ ibi Bal. C. de legi. ꝛ pro his facit. l. de vnoquoqz. in princ. ff. de re iudi. ꝛ. l. nam ita diuus. ff. de adopt. ꝛ ibi glo. not. quibus pro regula pbat pñtiam, vel citationem ltimā reqri eoꝝ, qui per actuz celebrandū dānificari possent, que regula cum in casu nostro non reperiatur limitata, omnino
26 dz attēdi iuxta not. in. l. ois diffinitio. ff. de re. iur. ℭ † Preterea vltra 9sulētē dici pōt, q si asserta declaratio facta fuit sup articulo, de quo. s. dubitatuz est, dicat inualida ex alio, vz ex defectu auctoritatis declarātis, cum eius ptās ad casum predictum, vel similes non possit extendi, ꝛ hoc ea ratione, qr sumus in his, que sunt iuris tñ, nā cuz ius semper sit certum, vt. l. ij. ꝛ ibi per doc. C. de in. ꝛ fa. igno. l. ornamētoꝝ, ꝛ ibi p Bar. ff. de aur. ꝛ arg. leg. ꝛ clarius dixit Bar. ꝛ alij sequūtur in. l. ij. §. quod autem obserueri. v. col. C. de
27 iura. cal. † Intentio testatoris committentis dubia in declarationem alicuius non se extendit ad ea, que sunt iuris. Et ita in simili per hanc rōnem determinat dñs francis. cur. in
28 9si. lviij. dñs Joānes. colū. pen. † 9cludēs, q si partes post plurima capitula inter eas inita conueniant, q si predictorum cā, vel abinde dependentium, ꝛ connexorum, ꝛ emergentium dubiū aliqð emerserit, teneantur stare declarationi ꝛ decisioni cuiusdaz frīs Hieronymi ordinis minoꝝ ꝛc. predicta eorum 9uentio non pcedit in his, que iuris sunt, ꝛ sic non pcedit circa dubitationē sup qua ipse iam 9sulerat, vt ibi per eum. Et ista decisio in terminis nrīs vr ponere gladium ad radices presentis cōsultationis. ℭ Demū q predicta declaratio nulla sit, nec noceat pdicto loco pie
29 tatis optime facit,† qr si circa precedētē difficultatē potuisset ille commissarius declarare, ꝛ hoc diceretur ei commissum, nil aliud esset, q̄z dicere, q ei sit cōmissum, an filijs Nestoris in occurenti casu vocētur, an vero locus pietatis. qð cum debeat sumi ex voluntate testatoris iuxta. l. in 9ditionibus primū locū. ff. de 9di. ꝛ de. ꝛ. l. ex facto. la grande, circa medium. ff. de here. insti. diceret cōmissa testōris volūtas, ꝛ sic substantia ipsius substitutionis, ꝛ p 9ñs diceret dispositio captatoria, ꝛ inualida, vt. l. illa institutio cum materia, ꝛ. l. captatorias cum. l. seq. ff. de here. insti. ꝛ ibi p docto. maxime Jmo. aut ergo opz dicere, q predicta 9missio non se extendat ad casum nrm, vel similes, ꝛ hoc puto verū p predicta, aut si extendit, q nō valeat, qr tūc esset disposi-
30 tio captatoria fm doctores. ℭ † Et si dicat, q ēt captatoria dispositio vz, quando disponit ad pias causas, vt per illum tex. tradunt Abb. ꝛ alij in. c. cum tibi de testa. ꝛ hic dicatur sic disppositū, cum fuerit vocatus locus pietatis. Respondet, q hoc ridiculuz esset in casu nrō, qñ illud pcedit, qñ dispositio effectualr dr facta ad pias causas, ꝛ ita declarat ille, cui fit talis cōmissio, ꝛ ita intelligit. d. c. cū tibi, ꝛ in casu isto predicta declo asserit facta 9 locū pietatis igr ꝛc. ℭ Concludit ergo ex predictis oibus locū pietatis predictum oino ad bona dñi Alexā. admittendū esse, nec ei obesse declonē pdictā, velut inualidā, ꝛ (ni fallor) in vtroqz pūcto iustitia dr aptissima in fauorem pdicte pietatis. ℭ Et vbi ex aliquo redderetur dubia, dico, q per ea iudicanduz est, vt. l. sunt persone. ff. de reli. ꝛ sumpt. fun. cum similibus
31 † semper enim qñ substō est facta ad pias causas dz voluntas testatoris in eius pie cause fauorē interpretari, si aliunde res dubia sit, vt in simili voluit Bal. in consi. clxvij themа proponitur post medium, ꝛ in fi. ij. volu. cum simil.
32 ℭ † Nec predicte cōclusioni ob. si dicat q cuz locus pietatis sit substitutus Julio, ꝛ nestori, vr substitutus tm in casu quo ipsis, vel alteri ipsoꝝ esset portio dñi Alexandri quesita, vel saltē delata argumento. l. qui habebat. ff. de vulga. ꝛ pupilla. ꝛ eoꝝ, que dicit Old. in 9si. clxxvij. testōr in suo vlti. testō, vñ cū in casu nostro Julius, ꝛ Nestor ðcesserint ante dñm Alexand. ꝛ per 9ñs ei vel alteri ipsoꝝ non pōt dici quesita, nec ēt delata hereditas, vr dicendum locum pietatis non posse admitti. ℭ Qm̄ rñdetur in primis predicta in casu nrō cessare ex eo, qr locus pietatis non solū Julio, ꝛ Nestori dr substitutus, sed ēt ipsi dño Alexan. vt expresse dr in testō, ꝛ ēt supra in. j. q. dictum fuit ad aliud propositum, ꝛ qr hoc apertissimum est 9sulto in precedentibus obmiseram, ne. s. in re clarissima (velut nodum in syrpo querēs) difficultatē facerē, veꝝ, vt 9sultanti, q (predictis iam absolutus) hoc petijt morem gererem, hic in fine apposui.
ℭ Preterea ꝛ scdo dici pōt predicte obiectioni rñdendo posito etiaz, q locus pietatis fuisset simplr Julio, ꝛ Nestori substitutus, qð ēt tūc, lz ipsi decesserit, viuo Alexan. pius locus dz admitti velut scdo substitutus p tex. vbi ē casus in l. coheredi. in pn. ff. de vulg. ꝛ pupilla. idē ēt pbat p tex. expressum in. l. q̄zdiu. ultima ver. is aūt, q tertio ꝛc. ff. de acq. here. ꝛ ibi hoc ponit Bar. nam q scdo substituit, dr vocatus in defectum pmi, ꝛ in eius locuz subrogat, vt. d. iuribus pbat, ꝛ ita in pposito locus pietatis dz dici subrogatus in locum Julij. ꝛ Nestoris, ꝛ ad vnguez vocari prout ipsi, si viuerent vocarētur, sic in simili casu concludit Bal. i 9sil. clxij. qdaz fuit substitutus. j. volu. sic etiam in alio simili casu concludit Corne. in consilio. xxxv. in casu isto in tertia conclusione. ij. vol. quorum casus breuitatis causa non referam, cū p eos videri possint. ℭ Et vt tollat in hoc ois dubitatio aduertēdū est, qr vt. s. dixi in. j. q. in casu nrō solum agit vel de vulgari substōne, vel de fideicom. quo posito dico, q in vtroqz casu nulla est dubitatio, qr sublato prio substituto ēt viuo instituto, ꝛ primo grauato, scdo loco substitutus adueniēte casu substōnis admittat, vt pulchre, ꝛ magistraliter declarat dñs meus Soci. in 9si. lij. vt veraz testatricis ꝛc. col. pen. ꝛ fi. ad cui9 dicta, cū videri possint, me remitto. ℭ Et ex his 9stat nō obstare. d. l. q habebat. qr ibi secunda substitutio fuit mera pupillaris, ꝛ ita vr ibi velle Bar. ꝛ aliq post eū, ꝛ Pau. de cast. in. d. l. q̄zdiu, ꝛ tradit Cor. in. d. 9si. xxxv. in fi. nos aūt (vt dixi) sumus vel in vulgari, vel in fideicōmiss. substōne. ℭ Potest tñ ꝛ scdo ꝛ verius rñderi, q iō ibi mater, ꝛ soror nō vocant, qr cōditio, sub qua vocate erāt, defecit, erant. n. ibi substitute, si filia añ nubilē etatē decedat, ꝛ sic impubes. Jlla vero facta pubes, ꝛ nubilis decessit, igit ex defectu 9ditionis substitutio expirauit. l. meuius, ꝛ p totū. ff. de 9di. ꝛ demō. ita clare voluit Bar. in. d. l. q habebat, ꝛ Bal. Ang. ꝛ Jmo. in. d. l. q̄zdiu ꝛ expresse tradit Cor. in. d. 9sil. xxxv. ꝛ expressius Bal. in. d. 9sil. clxij. dicens, q iste est verus intell's ad. d. l. q hēbat.
ℭ Nec ēt ob. preallegata decisio Old. in 9si. clxxvij. qr pmo dici pōt, q non sit vera, put eā reprobat Areti. in. d. l. q̄zdiu. ꝛ in. l. si mater. §. fi. ff. de vulga. ꝛ pupil. ꝛ eam etiam intendit reprobare dominus Jas. in. l. j. viij. col. eo. tit. dum se remittit ad dcā p Are. in locis palleg. Uel scdo dici pōt (data illa decisione p vera) q ex eo procedit, qr 9ditio, sub qua ille Bernardus frater testōris in casu suo fuerat vocatus, dfecit, fuerat. n. vocatus, si fo loco nascitur9 decesserit sine filijs, qð nō pōt dici impletum, cū ille natus non fuerit ꝛ ita in terminis considerat ibi Oldra. in vlti. rōne ita ēt in pposito ponderat Areti. in. d. l. quādiu col. fi. versicu. ad-

uerte tñ ⁊c. dicẽs, ꝙ in similibus terminis ita ꝯsuluit Ang. in ꝯs. xciij. visis inspectis ⁊c. vbi ita dr Ang. iiij. ⁊. v. co. sub dẽs tñ istud eẽ rigorosum, ſ ꝙ eqtate inspecta, substitutꝰ ẽt illo casu dẽberet admitti. ¶ Posset ⁊ tertio dici, ꝙ in casu Old. scda substō fuerat mere pupillaris, de qua nõ agit i casu nr̃o, ſ cũ pdicta oĩa clara sint, sup h vlterius nõ isistã.

Socinus nepos Pisis legens.

CASVS

¶ Nobilis vir Antonius ciabaudi Nixiẽsis tribꝰ eius filiabꝰ in certis rebꝰ institutis eius filiũ instituit, eidqꝫ substituit in hec v̾ba, in oĩbus aũt bonis suis ⁊c. instituit, ⁊ fecit sibi hr̃dẽ vl̃ez, ⁊ insolidũ, ⁊ ore suo ꝓprio noĩauerit dilectuꝫ filium suum nobilem Manuelem ciabaudi, ⁊ suos liberos, ⁊ heredes ex suo corpore natos.

¶ Et si v̾o. d. nobilẽ filiũ suuꝫ, ⁊ hr̃dẽ suũ mori ꝯtigerit (qđ absit) qñcũqꝫ sine ꝓle ltima, vel sine liberis ex suo corpe natis, vel ꝓcreatis ex ltimo mr̃imonio, vel suos liberos nascituros mori ꝯtigerit in pupillari etate, vel postea qñcunqꝫ oẽs sine liberis ex eoꝝ corpore ꝓcreatis, substituit sibi. d. filias, vꝫ Andriolã, Joãnã, ⁊ Honoratã cũ tali ꝯdõne ꝙ nobiles dña Joãna, ⁊ Honorata hẽant, ⁊ cape possint vsqꝫ ad ꝯplemẽtũ florenoꝝ. 700. p dotibꝰ suis, vt hũit. d. Andriola, legando etiã iure legati liberis, si extiterint, nobilis Bernardi riquerij flo. 200. reliquam vero hereditatam diuidant cõiter inter ipsas, vel earum heredes ipsis, vel altera ipsarum premorientibus, vel premoriente.

¶ Et si v̾o. d. nobiles Andriolã, Joãnã, ⁊ Honoratã filias suas, seu altera ipsaꝝ mori contigerit sine liberis, substituit vnam alteri, ⁊ eaꝝ heredes, seu liberos superuiuentes.

¶ Et si vero oẽs tres mori contigerit, vt. s̃. sine liberis, substituit eis propinquiorem de cognatione sua ⁊c.

¶ Jta ꝯdito testō decessit testator, ⁊ Manuel p̃nc hr̃ditate se immiscuit, ⁊ eo viuente decesserunt Andriola, Joãna, ⁊ Honorata eius sorores, ⁊ substitute, ⁊ ex eaꝝ filijs superstite duntaxat nobili Honorato riquerij filio. d. Andriole, decessit. d. Manuel heres scriptus sine liberis.

¶ Queritur vtrum ex causa substitutionis predicte hereditas saltẽ per fideicõmissum dicat̃ ptinere ad. d. Honoratũ, veluti filiũ vnius ex. d. sororibus substitutis, hoc est, an ipse etiam dicatur per substitutionem vocatus.

CONSILIVM XCI

¶ Voluntas testatoris ante omnia attendi debet etiam p coniecturas percepta, presertim in fideicõmissis.

¶ Et p̃ fideicõmissario scdo grauato dcedẽte añ p̃mũ grauatũ remanent bona apud primum cum suo onere.

1 Ambulare in tenebris dicimur qñ agimus d̾ iterp̃tãda testōris mẽte, quẽ nõ audimus, ⁊ q nobis mẽtẽ apir̃ nõ pt.
2 Fideicommissa conditionalia nõ transmittuntur etiam ad liberos, pendente conditione, secundum com. opinio.
3 Jn substitutionibus nil vltra in eis contenta subauditur.
4 Substitutio compendiosa facta per verbum commune cõprehendit fideicommissariam post aditam hereditatem, ⁊ maiorem etatem.
5 Testantium voluntas in interpretatione testamentorum omni diligentia perquirenda est.
6 Qui vult vnũ, dr̃ velle oẽ eius necessariũ antecedens.
7 Interp̃tatio testamẽti summit̃ ex pcedẽtibus ⁊ sequẽtibus.
8 Verisimile est, esse de mente testantis id quod per notariuꝫ ponitur in instrumento, etiam per diuersa verba.
9 Protocollo in dubio standum est.
10 Notarius errore non probato testamentum corrigere non potest in his, que sunt de substantialibus instrumenti.
11 Jn fideicommissis ꝯiectura assumit̃ de testatoris volũtate.
12 Notarius conficiendo instrumentum publicum tollerabile est, ꝙ id corrigat, absqꝫ eo ꝙ protocolluꝫ tangat.
13 Notarius si dixerit ita, petrus corpore sanus, lꝫ mẽte languens, cõsiderãs mortis periculum, de errore constat, ⁊ quasi dicitur fieri erroris correctio.
14 Fideicommissarius primus si est mortuus ante heredeꝫ institutum fideicommissum remanet heredi cum onere restituendi post eius mortem secundo fideicommissario.

CONSILIVM CI

Dirigat Dominus verba mea in viam veritatis, ⁊ iustitie. 1 † Cum in p̃nti ꝯsultatiõe agamus de interp̃tãda volũtate testōris, quẽ nõ audimus ⁊ q nobis eius mẽtẽ apire non pt, dicimur in tenebris ambulare, iuxta dcã p Bal. in. l. pcibus. vij. co. C. de impub. ⁊ al. substi. sepe. n. ꝯtingit defunctũ aliqd voluisse, ⁊ tñ nõ rogasse, vt elegãter inqt iurisc. in. l. si sponsus §. si qs rogatus. ff. de do. in. vi. ⁊ vxo. Sequendo tñ testãtis volũtaẽ iuxta v̾bo. testa. iportãtiã istar boni venatoris, q pedetẽtim seqt̃ vestigia leporis iuxta dcã p Bal. in. l. qdã. C. de neces. ser. here. insti. conabimr ꝗ̃ breuissime qd iuris in ea sit ſm nr̃i intellectus debilitatẽ declarare. ¶ Ad rẽ igit̃ deueniẽdo vr̃ prima fronte (vt vtar v̾bis Celsi iuriscõsul. in. l. qnquaginta. ff. de pba.) dñm predictũ honoratũ nullo modo admittendũ, nã aut vult venire iure transmissionis in eum facte p dñam Andriolã eius matrẽ, que decessit ante mortẽ hr̃dis instituti, ⁊ sic añꝗ̃ cederet dies substitutionis, ⁊ tunc absqꝫ dubio nõ põt, nã (qcqd dixerit gl. in. l. is cui. ff. de ac. ⁊ ob. volẽs, ꝙ in psona liberoꝝ ẽt legata ꝯdõnalia trãsmittant̃) ꝯ̃ria opi. est v̾a, ⁊ ab oĩbus approbata, 2 † vꝫ ꝙ fideicõ. ꝯditionalia pro regula non trãsmittant̃; pendente ꝯditione, vt. l. vnica. §. sinaũt sub ꝯditione C. de cad. tol. ⁊ ibi p doc. tradit̃ in. l. cũ filiosa. ff. de le. j. ⁊ in. l. vnica. C. de his, q ante ap. tab. ⁊ hoc est indubitatuꝫ ẽt inter liberos, vt p docto. in locis predictis cõiter dãnantes gl. in d. l. is cui. Et ita in terminis firmat dñs Cor. in ꝯsi. ccxlviij. circa hanc opi. in prin. j. vol. Aut vult venire iure ꝓprio ratꝫ ꝙ ⁊ ipse sit per substitutionem vocatus, ⁊ adhuc vr̃, ꝙ non possit, nam cũ in substitutione facta p̃dicto Manueli hr̃di scripto fuerit vocate tñ Andriola, Joãna, ⁊ honorata filie testoris, ⁊ non ipsaꝝ filij, satis ꝯstare vr̃ ipsum hono3 ratum non esse vocatum, † cum in substōnibus rl̃a sit cõis, ꝙ nihil vltra in eis ꝯtẽta subaudiatur, dicimus. n. hoc non dicit substō ergo locũ habere non potest, vt signanter inqt dñs Bar. Soci. patruus, ⁊ dñs meus in ꝯs. lxij. viso caplo substōnis. iij. col. v̾. ⁊ in p̃mis. iij. vol. allans ita voluisse Joan. Old. ⁊ Abb. in locis, d̾ qbus ibi p eũ, vñ cũ substō p̃dcã nihil dicat d̾ p̃dcõ honorato, satis clare vr̃ posse ꝯcludi ipꝫ vigore substōnis nõ eẽ vocatũ, ⁊ p ꝯ̃ñs vr̃ ꝯcludẽdũ substōnẽ p̃dictã (ex q̃ oẽs filie substitute dcesserũt añ istitutũ) effectã eẽ caducã, vt. d. §. sinãt sub ꝯditiõe. facit. l. cũ hr̃s cũ. l. se. ff. qñ di. leg. ced. ⁊ dixit Cor. in. d. ꝯs. ccxlviij. ⁊ i ꝯs. xxxv. in casu isto. v. col. ij. vol. cũ si. sumpto igr̃ arg. a ptibꝰ sufficienter enũeratis iuxta. l. p̃ce furioso. ff. d̾ his q sũt sui vel ali. iu. ⁊ ibi dcã bar. vr̃ dd̾ꝫ p̃dictũ honoratũ nullo iure vnire posse. ¶ Predictis tñ nõ ob. melius cogitãdo, volũtatẽqꝫ testãtis iux̃ eius v̾ba diligẽtius pscrutãdo ꝯ̃riũ d̾ iure dius eẽ arbitror, vꝫ ꝙ imo honoratus p̃dictus tãꝗ̃ a testõre vocatus vigore p̃dicte substōnis admittat̃ ad hr̃ditatẽ p̃dicti te4 statoris iure fideicõ. † Et p hꝰ ꝯclonis declone psuppono, tãꝗ̃ clarissimũ ꝙ substō fcã Manueli fuit ꝯpẽdiosa, vt d̾ se pꝫ, ⁊ ꝯ̃ñr ꝯprehẽdat ẽt fideicõmissariã post aditã hr̃ditatẽ, ⁊ maiorẽ etatẽ. d. Manuelis cũ fuerit fcã p v̾bũ cõe substituit, vt cõiter tenẽt doc. i. l. cẽturio. ff. d̾ vul. ⁊ pup. post bar. ibi i. viij. ⁊. ix. co. i. iij. q. p̃n. vbi loqt̃ d̾ cõpẽdiosa fcã p v̾ba cõia, idẽ ꝯcludũt oẽs i. l. pcibꝰ. C. d̾ ipub. ⁊ al. sub. ⁊ in. §. q rõne. isti. d̾ pup. subst. cũ ĝ p̃dictꝰ Manuel adita hr̃ditate, ⁊ maioꝝ factus dcesserit, ⁊ qdẽ sine liberis, ⁊ ꝯ̃ñr fuerit ipleta ꝯdõ p̃dicte substōnis seqt̃, ꝙ tm̃ de fideicõ. substōne agat̃, cui iã locus factꝰ fuit p mortẽ. d. Manuelis, vt. s̃. ¶ Hoc ita posito, ꝙ p illã substõnẽ dicat̃ vocatꝰ p̃dictus honoratus iuxta ꝯclõnẽ. s̃. firmatã, ⁊ sic ꝙ intẽtio testōris fuerit nedũ filias ipsas, sed ipsarũ liberos substituere, ꝓbat̃ ex plibꝰ. Vno tñ prius p̃supposito p fundamento oĩum dicẽdoꝝ, 5 † vꝫ ꝙ in iterp̃tatiõe testōꝝ añ oĩa sũma cura, ⁊ diligẽtia pq̃rẽda ẽ testãtiũ volũtas, q̃ p̃mũ locũ obtinet, vt. l. in conditionibus primuꝫ locuꝫ. ff. de ꝯdi. ⁊ dem. ⁊ totuꝫ facit, qđ in testis ꝯsiderat̃, vt. l. ex fcõ. la grãde circa mediũ. ff. hr̃. insti.

⁊ ea

⁊ ea solũ dominatur, ⁊ regit omnia, vt.l.cum questio in fi. .C.de leg.⁊.d.l.in conditionibus. ¶ Ea autem reperta, ⁊ intellecta omnino seruari debet qualiacunq; verba sint pro lata, cum verba intentioni, ⁊ menti proferentis deseruiant, non econtra, vt in.c.ij.requiris de appellatio.⁊.l.scire opor tet.§.aliud.ff.de excu.tuto.⁊ in proposito est tex.in.l.non aliter in prin.ff.de leg.iij.⁊ in.l.iij.C.de lib.prete.in.l.cũ que stio.§.de leg.⁊ in.l.cũ verum.C.de fideicõ.cuz simili.vnde alias signanter dixit Ange.in consi.ccxxij.bene ⁊ egregie in prin.ꝙ in vltimis voluntatibus omnis postergatur ver borum rigor, ⁊ forma, vbi de mente ꝯstat.allegat.d.l.iij.C. de libe.prete.quã (vt de eo pleriq; dicunt) sepe habebat in ore, vt ẽt ad hoc illam allegat in consi.ij.Premitto primo. ij.col.cum similibus. ¶ Et hoc vt scilicet testatoris mens omnino attendatur maxime procedit in fideicõmissis, vt.d. l.cum virum, ⁊.l.pen.de leg.j.⁊.l.cum proponeretur.de le ga.ij.⁊.l.fideicõmissa.§.itẽ cum qs.de leg.iij.⁊.l.heredes mei.§.cum ita.ff.ad trebel.cuz plerisq; similib. Ubi ergo in casu nr̃o monstreť mentẽ, ⁊ voluntatẽ testatoris p̃dicti fuis se, ꝙ ẽt honoratus predictus p fideicõ.veniat in portu erit carina nr̃a. ¶ Ut ergo qđ necessariũ est ostdať, in ꝓposito

6 nr̃o, testatorẽ ita voluisse probať. ¶ † Et primo q vult vnũ dr̃ velle.omne eius antecedens necessariũ.l.necis.§.j.⁊.l.il lud.ff.đ acq.here.l.ij.ff.de iuris.om.iud.l.ad legatũ.⁊.l.ad rẽ mobilem.ff.de ꝓcu.l.si inter legatũ.ff.de ser.⁊.l.veteres. ⁊ ibi not.ff.de itine.actuq; priua.facit.l.lutius.§.fi.ff.de mi lita.testa.⁊.§.idemq; iuris.insti.qui ⁊ ex qb.cau.man.non pos.⁊ de here.insti.in prin.⁊.c.suspitionis, ⁊.c.preterea de offi.dele.cũ infinitis similibus, s; testator p̃dictus voluit ꝙ in casu substitutionis hereditatez inter se diuidãt predicte filie, ⁊ earum heredes si que p̃decesserit.⁊ sic posito ꝙ vna decessisset tñ cũ filijs certe illi filij per stirpes cũ eorũ mater teris ⁊ filiabus testatoris expresse substitutis diuidere de buissent hereditatem predictam, ita expresse voluit testator in fi.illius substitutionis in versi.reliquã vero heredita tem ⁊c.hoc autem esse non posset, nisi ⁊ ipsi filij filiarũ in eũ casũ essent substituti, ex quo p viã trãsmissionis in eos facte illud non posset prorocedere, vt.s̃.dixi in prin.ergo sequiť necessario dicendum esse intentionez testatoris omnino fuis se substituere predicto Manueli nedũ filias predictas, sed etiam ipsarum heredes eis mortuis respectu cuilibet ipsa rum particulariter loquendo. ¶ Secundo illam fuisse te statoris intentionez arg.ex sequenti substitutione in qua pa riter disponitur de heredibus seu liberis premortuorum fi liorum, ⁊ de filiabus superuiuentibus, ex quo paritas cari tatis ostenditur, sicut ergo ibi quando filias inuicem substi tuit superuiuentes vocat etiam in locum premortuarum ea rum liberos, ita credi debet, ꝙ in casu nostro vocare vo

7 luerit † ex precedentibus enim ⁊ sequentibus sumiť inter pretatio testamenti.l.si seruus plurium.§.fina.de le.j.⁊ ea mẽs censeť testatoris in vna parte testamenti (verosimilitu dine maxime suadente) que fuit in alia iuxta dicta p Bart. quem communiter sequunť doct.in.l.centurio in.ix.col.ver si.vel quid si in precedentibus.ff.de vul.⁊ pupi. ¶ Tertio vñr p̃dcã vrgẽtissima ꝯiectura suaderi posse, nã notarius, q de p̃dicto testõ fuit rogatus conficiẽs de eo publicũ in strumentuz, vt partibus traderet ita substitutionem predi ctam scripsit videlicet, substituit dilectas filias suas.s̃.di ctas, videlicet Andriolam, Joãnam, ⁊ Honoratam, ⁊ ea ruz liberos ⁊c.per q̃ verba videtur in casu nostro tolli om

8 nis difficultas, cũ expresse liberi ipsaꝝ sint substituti, † ⁊ ve risimile vr̃ id eẽ đ itẽtiõe testõris, qđ p notariũ poniť i testõ ẽt p diuersa ṽba, vt elegãter inqt Bar.in.l.liberoꝝ prope fi.ff.de ver.signifi.est.n.de hoc regula vt.s.que in testõ re piunť scripta pp tabellionis fidẽ p̃sumanť eẽ đ; volũtatẽ te stõris, vt inqt Bal.in.l.errore.C.de testa.Saly.⁊ Pau. de cast.in.l.quotiens.C.de here.insti.⁊ ponit Cor.in consi. clxxxxv.in hac ꝯsultatione in fi.j.vol.cum simili. ¶ Et si di

9 cať, ꝙ hoc nõ d; ꝯsiderari † cum in ꝓthocollo talia verba nõ repianť, cui in dubio stãdũ est iuxta doc.bar.cõiter ap

10 probatã in.l.sẽpronius proculo.ff.de leg.ij.† nec notarius in hoc potuit p se testm̃ corrigere, p̃sertim errore non ꝓba to, cũ hoc sit de substãtialibus testamenti iuxta dicta p bar. in.l.si librarius.ff.de reg.iur.⁊ p Bal.in.l.generaliter.C. de nõ num.pec.in vlt.no.cuz similibus allegatis p Fely.ita tenẽtẽ in.c.ex lr̃is.ij.col.in.pn̄.de fid.instru.immo non põt in casu isto dici correctio aliqua, cum prothocollum non re piatur mutatũ. Nec ꝙ notarius correxerit, alicubi cõstat, sed tñ dr̃ variatio quedã inter prothocollũ, ⁊ extensum pu blicatum. ¶ Responderi põt ꝙ (posito ꝙ ista in se sint

11 vera) † negari tñ non potest, quin cõiectura aliqua assuma tur de voluntate testõris, qđ sufficit in proposito nostro, cũ de fideicommisso arguamus, vt.d.l.cuz ꝓponebať de leg. ij.facit.l.vnum ex familia.§.fi.eo.ti.tradunt Saly.Pau. de cast.⁊ alij.in.l.pe.C.de impub.⁊ ali.substit.⁊ ponit pa truus meus Soci.in repetit.l.cum auus i.lxxvj.col.ff.de ꝯ di.⁊ demon.⁊ Fulgo.in consi.xv.proponitur, ꝙ montes. ij.col.⁊ cuma.in consi.xiiij.titius instituit.prope fin.⁊ Curt. in ꝯsi.lj.sup testamẽtis cum similibus. ¶ Preterea cũ no tarij presummãtur periti scđm imol.in.l.prima.§.si ex fun do.ff.de heredi.insti.tradit.Cor in.d.consi.clxxxxv.in fin. facile esse potest, ꝙ notarius iste videns in prothocollo illã clausulam in fi.substitutionis videlicet, reliquam vero here ditatem ⁊c.ex qua omnino arg.testatorem voluisse etiaz li beros filiarum premortuarum substituere ipsi Manueli, sciens ẽt fortasse aliunde eam esse testatoris voluntatẽ, qñ testm̃ publicauit, posuit illa ṽba, ⁊ eaꝝ liberos, q̃si corrigẽs

12 defectũ ꝓthocolli sequẽdo testãtis volũtatẽ † vr̃.n.tolera bile, ꝙ notarius corrigat ꝯficiẽdo publicũ instr̃m absq; eo ꝙ prothocollũ tangat, vt eleganter tradit patruus meus in cõsi.xciiij.Prestantissimi ⁊ iustissimi iudices.iij.col.pro pe fin. ¶ Cõprobatur ex notabili dicto Bal.in.l.impera

13 tor in repe.in.j.col.ff.de sta.homi.vbi cõcludit, † ꝙ si nota rius dixerit, Petrus corpore sanus licet mente languens, considerans mortis periculum ⁊c.dicitur in illis verbis, l; mente languens, errasse, ⁊ per sequentia ṽba vc;, cõside rans periculũ mortis ⁊c.constat de errore, ⁊ quasi dicitur fieri erroris correctio, non enim simul esse possunt quem cõ siderare mentis periculum, ⁊ non esse sane mentis, ita vide tur dicendum in casu nostro solum de ipso prothocollo lo quendo vt scilicet dicať erratum in deffectu illorum ver boꝝ, ⁊ eaꝝ liberos, ꝙ vr̃ ꝯstare, ⁊ quasi corrigi p illã clausu lam reliquã vero hereditatẽ ⁊c.si qdẽ nõ simul esse possint li beros premortuarum filiarũ diuidere hereditatem, ⁊ non esse vocatos per substitutionem, vt de se patet.

¶ Cum itaq; ex predictis omnibus in cõspicuo sit, ⁊ clare constet, que fuerit predicti testatoris voluntas, vt scilicet li beri premortuarum filiarum decedenti Manueli vna cum filiabus viuis dicanť substituti, Audacter concludi potest, ita prorsus, ⁊ omnino esse obseruãdũ per.s̃.dicta, ⁊ per cõ sequens sequitur cuz tempore, quo Manuel decessit oẽs filie testõris p̃ijssent, ⁊ ex vna illarum, l; Andriola superes set honoratus p̃dictus, ꝙ ille vigore substõnis dr̃ vocatus. ¶ Nouissime, ⁊ ex alio fundamẽto concludi potest hono ratum predictum admitti dẽre ad.d.fideicommissum, etiaz posito (absq; tñ veritatis p̃iudicio) ꝙ ille nõ dicať voca tus in prima substitutione facta Manueli heredi scripto. ¶ Et pro intelligentia p̃suppono, ꝙ sicut in illa substitutio ne fcã Manuelli velut in ꝯpẽdiosa ꝯprehẽsa, fuit fideicõ.đ qua agimus, vt.s̃.dixi, ita ẽt ⁊ in.ij.substitutione facta illis filiabus testõris.j.loco substitutis, vt in cõpendiosa dicitur fideicommissaria comprehensa.cum similiter per verbum cõe facta fuerit p.s̃.dicta.⁊ ꝯñr sequitur, ꝙ si illis fuisset p fideicommissum quesita hereditas, ⁊ ex post decessissent, di ceretur pe fideicommissum grauate illam restituere suis sub stitutis, ⁊ sic ex eis superuiuentibus, ⁊ premortuarum libe ris iuxta eleganter dicta per Paul.de cast.in consil.ccclj. presens dubium in secunda col.⁊ cuma.in consi.scđo pro ponitur ꝙ in prin.iij.col.⁊ Fran.curt.in consi.xlij.Christi ⁊ gloriosissime.xj.colum.cum similibus. ¶ Hoc posito dico,

14 † ꝙ cũ primũ fideicom. Manueli iniunctũ.s.vt restitueret sororib⁹ suis fuerit effectũ caducũ, ⁊ euanuerit, ex quo oẽs sorores ad illud vocate decesserint ante mortem.d.Ma nuelis.l.vnica.§.⁊ cum triplici ⁊.§.sin aũt aliquid sub cõ ditione.C.de cadu.tol.dicitur remansisse apud grauatuz, ⁊ sic apud Manuelem predictum cum onere ipsis sorori bus iniũcto, vz de restituẽdo his, q.ij.loco fuerint substitu ti, vt ẽ tex.i.d.l.vnica.§.p.ij.declarat Bar.⁊ alij sequũtur

in.l.quamdiu ultima in fi.ff.de acqui.heredi.Bald.in ɔsi. cclxxix.factum tale proponitur ꝛc.primo vol.ꝛ in ɔsi.lxxxj. Quamuis pmus ꝛc.iiij.vol.ꝛ tradit egregie patruus meus in consi.lij.vt veram testatricis intentionem ꝛc.in fi.vbi al legat plurimos concordantes. Et ista est cōis opinio quicquid in ɔtrarium dixerit dominus Corne.in consi.xxxv.in casu isto in.iij.cōclusione.ij.vol.ꝛ secundū hāc opi.annno elapso ɔsului in pulchra.q.in patria mea Senensi,in qua et idem ɔsuluit in dominus Philip.deci.nostra tempestate vir supremus,ꝛ alij excellentes doct.ꝛ ita fuit ex post iudicatū,sꝫ in ɔposito nr̃o honoratus pdictus,cū sit de liberis,ꝛ hr̃dibus,vnius ex.d.sororibus,vꝫ dñe Andriole,vr̃ vocatus p scdām substitutionem,vt patet in versiculis testamēti.in versi.ꝛ si vero.d.nobiles Andreolam ꝛc.ibi ꝛ eorum heredes,seu liberos superuenientes,ergo ex predictis sequitur,ꝙ caducatum fideicommissum primum per mortē omnium sororum,vt.s.dixi,remansit apud Manuelem predictum cum onere restituendi predicto honorato. Siue ergo velimus in.j.substitutione eum esse vocatuꝫ(prout rei veritas esse vr̃,vt.s.pbaui)siue etiaꝫ hoc negemus semper concludi potest post mortem predicti Manuelis honoratum predictum esse admittendum per predicta,ex quibus patet allegata in contrarium nequaꝙ̄ obstare. Laus Deo.

Soci.nepos Pisis legens.

Punctus super quo petitur consilium.

Matteus quidā de colle Buggiani in eius testamento quibusdam mulieribus cognatis eius numero quinꝙ̄ singulatiꝫ quedā bona reliquit iure legati sub conditione singulis legatis expressa videlicet casu quo de.d.testatore non restaret filius masculus ꝛc.ꝛ eo tempore.d.Matteus nulluꝫ habeabat,sed pregnans erat vxor eius domina Catharina item si sola femina,ꝛ non masculus nasceretur,idē testator reliquit tali filie femine nasciture pro omni suo iure(satis plene)certa bona,vt in testamento constat,ꝛ si nasceretur,ꝛ remaneret vnus masculus,ꝛ vna femina,tunc femine pro suis dotibus ꝛc.reliquit iure legati florenos.200.in auro largos,subdens,ꝙ si masculus moreretur an̄ legitimaꝫ etatem testandi,aut sine filis masculis,vel feminis bona illa.s. nominata ꝛ relicta filie femine,remaneant dicte filie femine ꝛ eius heredibus pactis,modis,casibus,ꝛ ɔditionibus,ꝛ iuribꝰ.s.scriptis. Et si.d.filia femina decederet sine filijs masculis substituit ei in.d.bonis predictas mulieres eius cognatas,que dicebātur Pasqua,Margarita,Lucretia,Blasia,ꝛ Catherina,eadē cōditione expresse repetita videlicet si de.d.testatore non restaret filius masculus ꝛc.

Item iure legati dñe Catherine eius vxori reliquit certa bona libere simpliciter,ꝛ absꝙ̄ aliqua ɔditione pro se,ꝛ suis heredibus non obstātibus,ꝙ de.d.testatore filij remanerēt,vel ipsa transiret ad.ij.vota,vt latius patet in testamēto. Item reliquit iure legati.s.dictā eius vxorem,donec vitam vidualem,ꝛ honestam seruauerit dominam vsufructuariam cum infrascripto herede eius filio masculo proximo venturo,omnium bonorum suorum,saluis tamen omnibus,ꝛ singulis alis relictis,ꝛ prelegatis prescriptis omnibus personis ꝛ locis,modis,formis,casibus,ꝛ conditionibus,vt.s. Et si de.d.testatore non restaret filius masculus,ꝛ ꝙ restaret femina,tunc etiam reliquit.d.eius vxorem dominam vsufructuariam,cum.d.eius filia femina ventura,solum bonorum,ꝛ possessionum.s.relictorum predicte filie femine,ꝛ in domo,cortili,stabulo,ꝛ horto,ꝛ gelsis,in qua domo ad pn̄s habitat.d.testōr,vcꝫ donec vitā vidualē ꝛ honestam seruauerit preterꝙ̄ florenoꝝ.200.vt latius cōstat in testō. In omnibus autem alij suis bonis,ꝛ in omnibus illis bonis,que.d.testōr reliquit,legauit,ꝛ plegauit pluribus personis ꝛ locis,vbicunꝙ̄ sunt relicta,ꝛ prelegata cum illis verbis,videlicet casu quo de.d.testatore nō restaret filius masculus ꝛc.sibi heredem vniuersalem instituit filium masculum nasciturum ꝛc.saluis autem omnibus alijs legatis,ꝛ prelegatis ꝛc.que non sunt relicta cum illis verbis,videlicet casu quo de.d.testatore non restaret filius masculus.que omnia legata.s.scripta sine pdictis verbis reliquit personis,ꝛ locis.s.scriptis modis,ꝛ formis in d.legatis contentis. Subditur postea,ꝛ si de.d.Chaterina eius vxore non erit filius masculus tunc,ꝛ eo casu sibi heredem vniuersalem instituit,ꝛ fecit,ꝛ esse voluit.s.scriptas eius cognatas videlicet Pasquaꝫ,Margaritā,ꝛ sorores in omnibus illis bonis mobilibus ꝛc.in quibus.s.instituit.s.scriptum eius filium masculum ꝛc.saluis semper omnibus alijs ꝛc.vt de hoc,ꝛ alijs latius in testō constat.

Hoc testō ita condito viuo adhuc testōre natus est ei filius nomine Antonius,ꝛ iterum vxor pregnans facta est,ea propter Matteus pdictus codicillos,seu nouū ɔdidit testm̄,vbi in primis omnia contenta in.d.testō confirmauit pterꝙ̄ in ptibus infra notatis. Primo qꝛ in testamēto instituerat filium nasciturum,cum modo sit natus per presens testm̄,seu codicillos instituit sibi hr̃deꝫ vniuersaleꝫ.d.Antoniū eius filium ꝛc.ꝛ quoslibet alios filios masculos nascituros ꝛc.vꝫ i illis bonis debitis,ꝛ creditis ꝛc.modis,casibus,ꝛ formis,in qbus,ꝛ prout,ꝛ sicut in.d.testō iam p eum cōdito instituit filium nasciturum.saluis tn̄ omnibus ꝛ singulis relictis legatis ꝛ prelegatis ꝛ omnibus alijs cōtētis in.d.testō ad vngueꝫ prout ꝛ sicut in eo ɔtinetur.

Item declarauit,ꝙ legatum in.d.testō,seu relictum factum filie femine obseruetur modis,ꝛ ordinibus infrascriptis,videlicet ꝙ si de.d.testatore deinceps restaret vna vel plures filie femine cuilibet ipsarum reliquit iure legati de bonis suis pro dote florenos.200.in auro largos,ꝛ pro cōredo floren.50.largos ɔ toto eo,ꝙ petere,vel accipe possēt de bonis.d.testōris.ꝛ hoc casu quo de.d.testatore restaret vnus,vel plures filius,vel filij masculi. Et casu quo de.d.testōre nō restaret filius masculus,aut ꝙ.d.filius,vel filij morerētur ante legitimam etatem testandi,tunc,ꝛ illo casu reliqt iure legati omnibus.d.eius filiabus vni,vel pluribus,que restarent certa bona ꝛc.diuidēda inter eas equalibus portionibus pro earum dote,ꝛ conredo,ꝛ pro toto eo,ꝙ petere possent de hereditate,ꝛ bonis.d.testōris,cetera aūt omnia,ꝛ singula in.d.testō contenta in omnibus,ꝛ singulis earum partibus confirmauit,ꝛ approbauit ꝛc.

Ita renouato testō decessit predictus Matteus. Et ex post vxor eius abortum fecit,deinde Antonius predictus,filius,ꝛ heres testatoris adhuc impubes fati munus impleuit,supstite dña Catherina matre eius,ꝛ predictis domina Pasqua,Margarita,Lucretia,Blasia,ꝛ Catherina cognatis ipsius testōris,ꝛ aliquo casu in testamēto honoratis vt ex eius inspectione apparet. Modo queritur vtrū bona predicti testatoris iam predicto Antonio eius filio quesita pertineāt ad predictam dñam Catherinam eius matrem,an vero ad Pasquam,ꝛ sorores.

SVMMARIVM.

Substitutio facta filio nascituro per hec verba si de.d. testatore ꝛ eius vxore non erit filius masculus sibi herede m fecit ꝛc.qualis sit.

Et an contineat pupillarem ad exclusionem matris,

Plura ēt de fideicōmisso qn̄ scilicet ex ɔiecturis sumat,ꝛ an eius cōditio per equipollens,ꝛ qn̄ dicatur impleri.

1 Hereditas patris,postꝙ̄ est per filium adita,amplius non dr̃ hereditas paterna,sed ipsius filij patrimonium.

2 Substitutio vulgaris aditione hereditatis per heredem euanescit.

3 Mater de iure cōi,vti proximior nullis existentibus defunctis filio suo intestato defuncto totaliter succedit.

4 Statutum omittens casum aliquem,illum censetur sub iuris communis dispositione relinquere.

5 Causa testati facit cessare causam intestati.

6 Conditionaliter disposita,cōditione deficiente,redduntur inania.

7 Substitutio facta filio nascituro per hec verba,si de dicto testatore ꝛ eius vxore non erit filius masculus,tunc sibi heredem facit talem,qualis sit,an sit compendiosa sub se vulga.ꝛ pupil.continens ꝛ.j.nu.15.ꝛ sequentibus.

8 Per pupillarem non testator,sed filio succeditur.

9 Heres heredis testatoris est heres.

10 Pupillaris tacita continetur in vulgari expressa.

11 Substitutio vulgaris simpliciter facta pupillo, si hereditate adita adhuc impubes decedat, illa vulgaris porrigitur ad casum pupillaris.
Et p eam substitutus vocatur, ac si expresse facta fuerit.
12 Substitutio pupillaris tacita in vulgari cõprehensa an matrem excludat ꝛ .j. nume. 20. vbi ꝙ non secundum communem opinionem.
13 Precedentia in testamento multum operantur in interpretanda testatoris mente.
14 Aduersatiue natura est repetere qualitatem precedentium in sequentibus.
16 Substitutio facta, si talis non superuiuat intelligitur, occasione precedentium, scilicet si non superuiuat mortis tempore.
17 Substitutio fideicommissaria vbi non est expressa ex coniecturis sumi potest.
Substitutio autem directa tacite, nec per coniecturas inducitur.
18 Substitutio pupillaris directa est.
19 Lex si ita scriptum .§. qui filio. ff. de bon. poss. sec. tabu. quomodo intelligatur.
21 In iudicando, ꝛ consulendo ab opinione communi recedere nephas est.
22 Substitutio fideicommissaria intra pubertatẽ fieri potest.
23 Substitutio vel fideicommissum, que vel quod in testamento non inuenitur expressum locuꝫ non habet.
24 Substitutio fideicommissaria regulariter in simplici vulgari non continetur.
25 Substitutio per verba directa quãdo fideicommissariã continere potest.
26 Matris existentia impedit tacite pupillaris effectum miserabili quadam ratione, ne mater priuetur luctuosa hereditate filij.
27 Pater filium suum plusꝗ̃ seipsum diligit.
28 Uotum commune parentũ est bona liberis parare.
29 Testator non creditur voluisse, quod non expressit.
30 Mater ex persona filij legitimam, ꝛ trebellianicam detrahere potest.
31 Legatum conditionale non existente conditione deficit.
32 In conditione voluntaria, quando effectus consideratur non refert quid ex equipollentibus fiat.
33 Legata licet quo ad eorum verba sint in vno casu facta, tñ in alio casu locum habere videntur in qua verosimiliter idem testator disposuisset, ꝛ .j. nu. 41.
34 Substitutio cuidã fcã, si sine liberis decesserit locũ hꝫ, ẽt si ille cũ liberis decedat qñ p eorũ existentiam non satisfit testatoris voluntati.
35 Qui natus ꝛ restans ita cito moritur restasse non dicitur vide .j. numero. 43.
36 Cõditio illa si de testatore non restaret masculus, legatis apposita, voluntaria cõditio dr̃, cũ ꝛ sine ea testator legata facere potuisset.
37 Cõditione deficiente cessat dispositio.
38 Cõditio iam defecta nõ põt amplius impleri.
39 Conditiones ꝑut ruditer cõcipiuntur, deficiunt, vel implentur, ꝛ .j. numero. 42.
40 Cõditionẽ ob exstentiam liberorum sufficit defecisse, licet heredes non fiant.

CONSILIVM CII

Dirigat Dominus verba mea in viam veritatis, ꝛ iustitie. Uiso testamẽto prudẽtis viri Mattei d col le Buggiani, de quo .s̃. ac facti cõtingentia bene perspecta quatenus querit̃, vtrũ bona olim .d. testõris iam Antonio eius filio quesita ipso filio decedẽte in pupillari etate pertineant ad dñam Catherinam mrẽꝫ p̄dicti Antonij, an vero ad Pasquã, margaritã, Lucretiã, ꝛ sorores, q̃ sũt ipsius testõris cõiũcte p sexũ femineũ ꝛ q̃ p ipsuꝫ fuerũt aliquo casu in .d. testõ honorate. Licet primo aspectu casus dubitabilis videat̃, tñ recte oia cogitãdo facilis redditur presentis questionis resolutio, breuitati igitur studendo, vti consulentem decet, vt dicere solebat Illustris Docto. do. Franci. areti. conclusiue loquar, pono ergo hanc conclusionem ꝙ bona predicta pleno iure pertinent, ꝛ spectant ad predictam dominam Catherinam matrem ipsius Antonij tanꝗ̃ ad proximiorem succedentem sibi ab intesta. exclusis penitus p̄dictis Pasqua, marg. ꝛ sororibꝰ.

¶ Pro cuius conclusionis clariori demonstratione presuppono, ꝙ cuꝫ Antonius predictus superstes fuerit patri suo testatori predicto, dicitur ei vniuersaliter heres factus, pro
1 ut in primo ꝛ etiam in .ij. testõ fuerat institutus. † Ex quo infertur, ꝙ nõ amplius disputandum est de hereditate predicti Mattei testatoris, que vnita cum bonis Antonij predicti eam adeuntis, nomen perdidit, ꝛ fuit effecta propriuꝫ ipsius heredi patrimonium, vt probat tex. in .l. sed si plures
2 .§. filio, ꝛ ibi dicunt doc. ff. de vulga. ꝛ pupillar. † ꝛ per consequens sequitur, ꝙ si que vulgaris substitutio facta fuerat dicit̃ prorsus euanuisse eo ꝙ .d. Antonij heres fuit factus vt est casus in .l. post aditam .C. de impub. ꝛ ali. substi.

¶ Solum ergo in proposito agitur, ꝛ querendũ est de bonis, ꝛ hereditate predicti Antonij filij ꝛ heredis predicti te
3 statoris, cui scilicet querenda deferratur. † Et circunscripta testamentaria dispositione clarissimuꝫ ꝛ indubitabile est, ꝙ secundum terminos iuris communis Mater velut proximior nullis existentibus liberis defuncti (prout est casus noster) filio suo intestato defuncto totaliter succedit, vt ẽ tex. in .§. consequens in auct. de here. ab intes. veni. collat. prima. qui ponitur in auct. defuncto .C. ad senat. consul. tertul.

¶ Huic autem dispositioni iuris communis, q̃tum pertinet ad casum nostrũ non obstat statutum quoddam florentinum in loco obseruandum, quod loquitur de successione materna, ꝛ incipit nulla mulier possit ab intestato succedere filijs ꝛc. Nam in eo mater solum excluditur a successione filij propter ipsius liberos, patrem, auũ paternũ, patruũ, fratrem, sororem, vel neptem ex fratre carnali ipsius filij defuncti, aut ꝑpter alios agnatos masculos vsqꝫ in octauũ gradum, licet tunc non in totum excludatur, vt expresse dicitur in statuto, istis autem personis vel aliqua illarum non
4 existentibus mater per statutum non dicitur exclusa † sed casus talis tanꝗ̃ obmissus a statuto remanet in dispositionem iuris communis. l. si vero. §. de viro. ꝛ .l. si cum dotem in prin. solut. mat. l. commodissime. ff. de liber. ꝛ posthu. l. si extraneus. ff. de condit. ob causam, ꝛ .c. secundo de transla. prelat. ꝛ .c. i. de senten. excommunica. lib. sexto. ꝛ clementi. constitutionem. ꝛ ne romani. de elec. cum infinitis vulgaribus, ꝛ dixit auus meus dominus Maria. Soci. in consil. nono, prosequando ordinem, prima colum. ꝛ in consi. xxxv. circa predictaꝫ, in fi. ij. colum. sed in casu nostro nulla ex predictis personis existit, merito predicta domina Catherina tanꝗ̃ mater secundum communes regulas debet admitti.

¶ Predicte enim Pasqua, ꝛ sorores, licet ipsi Antonio sint infra octauuꝫ gradum cõiuncte, tamen nõ dicunt̃ agnate, sed cognate cum respectu illius Antonij nõ sint ei coniuncte per virilis sexus cognationeꝫ, sed per feminaꝫ, vt in §. sunt auteꝫ agnati, insti. de leg. agna. tut. ꝛ de legit. agna. succes. sunt etenim filie domine Antonie que erat filia Joannis communis stipitis ergo. ¶ Tota igitur difficultas presentis casus consistit in videndo, an vigore testamẽti predicti Mattei dicatur esse dispositum de bonis predicti filij in fauorẽ predictarum Pasque ꝛ sororum, ita vt illi dicã
5 tur substitute † nam vbi hoc esset, ipse venientes ex causa testati excluderent matrem, que solum mititur ex causa intestati iuxta regulam. l. q̃diu la secunda. ff. de acqui. here. ꝛ .l. antequã .C. communia de succes. ¶ Circa quam difficultatem retinendo conclusionem .s̃. firmataꝫ dico predictas Pasquam, ꝛ sorores etiam vigore testamenti nullo iure venire posse, nec etiam quempiaꝫ alium, ꝛ per consequens cõcludo esse locum cause intestati, ꝛ ita matrem predictam admitti debere. ¶ Et ad totalem exclusionem predictarum Pasque, ꝛ sororũ, altius, q̃ oporteat, exordiendo, ꝛ a partibus sufficienter enumeratis arguendo (iuxta tradita per Bar in .l. patre furioso. ff. de his, qui sunt sui, vel ali. iur.) demonstro, quod nullo modo venire possunt.

¶ Naꝫ aut ꝛ .j. volunt venire tanꝗ̃ institute in testamẽto Mattei, ꝛ clarũ est ꝙ nõ possunt, quia nõ ille sed filius eius fuit vniuersaliter heres institutus, vt cõstat expresse in .d. te

stamento ⁊ clarius in noua additione testamenti, ⁊ licet in d. primo testamento dicatur ꝙ sibi heredem vniuersalez instituit. s. scriptas dominā Pasquā ⁊c. tñ per ea verba potius dicuntur substituere filio iaz instituto, vt modo dicam. Preterea ibi dicuntur vocate sub conditione, videlicet si filius masculus de dicto testatore non erit, seu non restaret que conditio, vt de se patet defecit, cum restauerit, ⁊ fuerit post mortē. d. testatoris de ipso testatore pre
6 dictus Antonius eius filius masculus, † ⁊ alias conditionaliter disposita deficiēte cōditione redduntur inania. l. cedere diem. ff. de verborum significatione. tradit Bartolus ⁊ omnes in. l. i. ff. de conditio. ⁊ demon. ¶ Aut ⁊ secundo volunt venire tanq̄ substitute, eo quia vere in testamēto fuerit substitute in illis verbis ⁊ si de. d. testatore ⁊c. ⁊ in
7 hoc consistit tota dificultas presentis consultationis † videtur enim ꝙ per illa verba si non erit filius masculus fecit heredem dominam Pasquam, ⁊ sorores fuerit facta quedā substitutio compendiosa comprehendens substitutionem vulgarem, item ⁊ pupillarem, ⁊ quamlibet expressam, saltē generalibus verbis iuxta dicta per Bar. in. l. i. ⁊ in. l. centurio, quem communiter sequuntur docto. ff. de vulgari ⁊ pupillari. ¶ Et ꝙ talis substitutio fuerit compendiosa vr̄ posse ꝓbari, qr verba illa si non erit ⁊c. vbi generalia vr̄ referri posse tam ad tempus ante aditum, q̄ etiaz ad post aditum, si in pupillari etate filius desinat esse, ⁊ quod sequitur sibi heredem fecit ⁊c. potest exponi ⁊ vulgariter substituendo idest si filius non fuerit heres, item ⁊ pupillariter, si heres factus impubes moriatur, ⁊ ratio potest allegari, prout in simili dicit Bald. in. l. precibus. xxij. col. C. de impuberum ⁊ alijs substitutio. qr cum testator dicendo, si filius nō erit non distinxerit, fuerit factus heres, vel non, sed solum defectuz eius considerauerit vterq3 casus potest dici expressus. ¶ Nec impedire vr̄, qn sit pupillaris, ꝙ testōr dixerit sibi
8 heredem ⁊c. † cuz per pupillarem non testatori, sed filio succedatur, vt insti. de pupil. sub. in prin. ¶ Quoniam responderi potest. ꝙ illud verbum sibi intelligi debet eo casu me
9 diante persona filij, † cuz heres heredis testatoris sit heres l. fina. C. de here. insti. ⁊ perinde erit, ac si verbum illud sibi non esset adiectū ⁊ ꝑ ista r̄sione videtur casus, ⁊ ibi declarat Bar. in. l. si ita scriptum. §. qui filio. ff. de bonorum possessio. secun. tab. Si igitur ꝑ verba predicta fuit fcā substō compendiosa, ⁊ per consequens dicitur facta etiam pupillaris, cum Antonius predictus impubes decesserit videtur concludendum predictam Pasquam, ⁊ sorores illi per pupillarem substitutionem succedere posse. ¶ Preterea esto, ꝙ per illa verba non dicatur facta compendiosa substitutio, sed simplex vulgaris adhuc videtur dicendum dominam Pasquam, ⁊ sorores tanq̄ pupillariter substitutas
10 venire posse. † nam vt dicunt docto. in expressa vulgari cōtinetur tacita pupillaris, vt. l. iaz hoc iure in principio. ff. de vulgari ⁊ pupillari. tradunt omnes in. l. prima. C. eodem ti
11 tulo. † Quando eniz pupillus, cui simplex vulgaris substitutio facta fuit adita hereditate adhuc impubes decedit, illa vulgaris porrigitur ad casum pupillaris, vt proprie dicit tex. in. l. q̄uis. C. de impuberum ⁊ alijs substitutio. ⁊ ita per eā substitutus vocatur ac si expresse facta fuerit, vt. d. l. iam
12 hoc iure. ¶ † Et licet in casu nostro mater in medio existat, ⁊ propterea secunduz Bar. in. d. l. centurio contra eaz illa tacita pupillaris non admittatur, Tamen quicquid dixerit Bar. ⁊ sequaces, eorum opinio non videtur vera, cuz sit contra generalitatem. d. l. iam hoc iure cum similibus, ⁊ opinionem Barto. expresse reprobat Fulgo. in. l. fina. C. de insti. ⁊ subi. sub condi. fac. ⁊ in dcā. l. precibus cum quo pleriq3 ibi transeuntes dicunt opinionem cōtra Bartol. de iure esse substentabilem, ⁊ ex his videt, ꝙ iure substitutionis, ꝑdicta Pasqua, ⁊ sorores admittantur exclusa matre. ¶ Uerum tamen predictis nequaq̄ obstantibus inherendo conclusioni. s. firmate dico, ꝙ nec iure substitutionis venire possunt, ⁊ pro veritatis enucleatione videndum est que fuerit substitutio facta per illa verba ⁊ si de dicto testatore, ⁊ de dicta domina Catherina eius vxore nō erit filius masculus, tunc, ⁊ eo casu sibi heredem vniuersalem instituit. s. scriptas dn̄am Pasquam ⁊ sorores ⁊c. ¶ Et profecto considerando, ꝙ filius nondum erat natus, intentio testatoris fuit substituere, si tempore sue mortis non eēt predictus filius, saltem in spe, puta vel ꝙ post mortem suam non nasceretur masculus vel natus eo viuo decederet, ita ꝙ post mortem testatoris ex eo diceretur restare filius masculus, q̄ tanq̄ heres institutus possit patri succedere, ⁊ ita debent in
13 telligi illa verba si non erit filius masculus ⁊c. † vt ex precedentibus facile dignosci potest, que plurimum operantur in declaratiōe mentis testōris iuxta. l. si seruus pluriuz. §. fin. ff. de leg. primo. semper enim in precedentibus dixerat, si non restaret ⁊c. ⁊ maxime quia in ver. precedenti dicitur, saluis legatis relictis sine illis verbis, si de. d. testatore non restaret filius masculus, quibus verbis continuate, ⁊ aduersatiue sequitur, ⁊ si de. d. testatore ⁊c. nō erit filius masculus ⁊c. videtur namq3 eodem modo illa verba intelligere idest si non restaret, ⁊ sic si non erit. s. post mortem suam
14 † est enim de natura aduersatiue aduersari casum in eisdez terminis, ⁊ qualitates precedentium repetere in sequentibus iuxta dicta ꝑ Bar. in. l. si mariti in fine. ff. ad. l. iuliam, de adulterijs. ⁊ Salyce. in. l. virum. ff. si certum petatur. ⁊ Baldus in. l. omnes popu. columna decimaquinta. de iust. ⁊ iur. ponit Corne. in ɔsi. lxxxvj. infra allega. in tertia col. ¶ Et addo, ꝙ cuz testator tunc corpore esset infirmus credens ex illa infirmitate decedere sciens vxorem pregnantē ⁊ ita credens eam post eius mortez parituram, dum dixit, si nō erit filius masculus ⁊c. videtur omnio intellexisse, idest si ille, qui nasceretur, non erit masculus, ⁊ ita omnio credo testatorem in illis verbis sensisse, verisimile etenim cuipiā omnia cōsideranti hoc fiet a quo verosimili licet arguere. l. non est verosimile. ff. quod metus causa cuz similibus, ⁊ est elegans glos. per illum tex. in. l. tale pactum. §. fi. ff. de pact.
15 ¶ † Et ex istis sequitur, ꝙ substitutio solum fuit vulgaris ⁊ quod plus est non simpliciter facta, sed facta in vnum casuz tantum, scilicet si filius nasciturus non reperitur, qui possit esse heres, ⁊ consequenter sequitur, ꝙ substitutio predicta non potest dici compendiosa, cum de nā compendiose sit plures casus, ⁊ plures substitutiones sub pluralitate temporꝫ comprehendere, vt declarat Bar. ⁊ alij in. d. l. centurio, ⁊ in. d. l. precibus, quod non potest in casu nostro considerari, nam vt. s. dixi illa verba, si non erit ⁊c. non simpliciter defectum filij masculi quocunq3 casu, ⁊ tempore contingentem important, sed tantum si non erit, vt possit patri esse heres. Non ergo possunt exponi, vel si heres factus impubes moriatur, quia non hec fuit mens testantis, vt ex predictis constat. ¶ Ad que optime facit quod consuluit dominus Curtius in consilio. clxxxvj. quamquam presens cō
16 sultatio in secunda, ⁊ tertia columna. tertio volumine. † vbi voluit, ꝙ verba in substitutione posita, puta si talis non superuiuat intelliguntur occasione precedentium, scilicet, si non superuiuat tempore mortis, vnde licet postea talis decedat substitutio non sortitur effectum, sic ergo ⁊ in casu nostro verba illa si non erit sunt intelligenda occasione precedentium, videlicet post mortem testatoris, vt heres esse possit, vt superius declaraui. ¶ Et ex his sequitur ꝙ predicta substitutio non potest dici pupillaris, sed tantum vulgaris, ⁊ in vnum casum tantum facta.

¶ Et ꝙ ista fuerit mens testantis, euidentissime probari videtur, quia quando postea nato filio renouauit testamentum, ⁊ illum expresse heredem instituit, videns ex se filium masculum, vt ita dicam, restaturum, nullam fecit ei substitutionem quoniam sue voluntati satisfactum nouit per filij masculi superexistentiam post mortem suaz. ¶ Quid autem de bonis suis fiat, si filius impubes moreretur, ipse nō dixit, neq3 aliquem pupillariter substituit, igitur creditur, ꝙ facere noluerit iuxta. l. vnicam. §. finautez ad deficientis. C. de cadu. tol. ¶ Quod etiam videtur comprobari, quia testator in. d. renouatione testamenti considerans filiuz posse mori an̄ legitimam etatem testandi in eum casuz solum disposuit de quibusdaz bonis, ea suis filiabus feminis, si quas haberet, relinquendo, ergo sequitur, ꝙ aliter noluit sibi facere pupillarem substitutionem, argumento. l. cum pretor in princip. ff. de iudi. ⁊ c. non ne de prescript. cum similibus.
17 ¶ † Nec dicat, ꝙ licet pupillaris substitutio ò dictis Pasqua, ⁊ sororibus nō reperiat exp̄sse facta sumi tñ pōt ex dicturis arg. l. vnū ex familia. §. fi. ⁊. l. cū ꝓponeret de lega. ij.

⁊ eorum

& eorum, que dicunt Saly. Pau. de cast. & alij in. l. penult. .C. de impub. & ali. substi. ¶ Quoniam de plano respondebitur non aliter de coniecturis iurando, que esse possint, quod illud procedit tantum respectu fideicommissarie substitutionis vt proprie loquuntur iura, & doct. predicti. sed in directa substitutione secus est, ea enim tacite, & per coniecturas non inducitur, argumento .l. iubemus .C. de testamentis. & videtur casus in. l. pater filium, in fi. ff. ad. l. falci. ita dicunt Saly. & alij. d. in. l. pen. quos refert, & sequitur subtilissimus, & sua tempestate primarius iurisconsul. dominus Bartholomeus Soci. patruus, & dominus meus Collendissimus in sua soléni repe. l. cum auus. ff. de condi. & demon. colu.
18 lxxvj. ¶ † Cum ergo certissimum sit pupillarem substitutionem esse directam, vt traditur per glo. & alios in rub. ff. de vulga. & pupil. sequitur quod illa tacite, & per coniecturas non potest dici facta, intelligo tamen semper, vt dicatur facta a testatore, & operetur effectus expresse pupillaris. Quod dico propter tacitam pupillarem, quam dicunt in expressa vulgari contineri, que sumitur coniecturatiue, non tamen operatur effectus expresse pupillaris, vt infra tangam.

¶ Preterea quod testator non intenderet pupillariter substituere videtur probari ex eo, quod dixit ibi heredem facit &c. cum per pupillarem non sibi, sed pupillo succedatur, ac etiam quia particulariter eas instituit in illis bonis ad vnguem, in quibus instituerat filium nasciturum, vt in verbis testamenti constat propter quod dici debet, quod solum fecerit vulgarem per quam ipsi testatori, & in bonis heredi re
19 lictis succeditur. ¶ † Nec ob. d. l. si ita scriptum. §. qui filio. §. in contrarium allegata cum ibi dictis per Bart. Quoniam ille tex. & quod dicit Bar. procedunt, quando aliunde constat, quod voluerit pupillariter substituere puta quia expressit, vel quia substituendo fecit mentionem mortis in pupillari etate, vt loquitur. d. §. qui filio, & ita intelligunt docto. in. d. l. centurio, & in. l. ij. eo. titu. sed in casu nostro nullibi constat pupillarem fuisse factam, ergo secundum presumptiones predictas dicendum est quod tantum vulgaris dicatur facta. ¶ Remanet itaque conclusio, quod de predictis Pasqua, & sororibus nulla dicitur facta pupillaris substitutio expressa neque per se, neque etiam vt in compendiosa, cum illa substitutio non compendiosa, sed simplex vulgaris fuerit, sequitur ergo, vt eo modo venire non possit. ¶ Nec obst. si dicatur venient saltem ex tacita pupillari comprehensa (vt aiunt) in vulgari, prout. s. tetigi. Quoniam apertissime respondetur, esto quod illa tacita in casu nostro comprehendatur in expressa vulgari matre existente in medio, vt tenuit Barto. & sequaces in dicta. l. centurio (tam & si contrarium de facili teneri possit
20 & ego in. d. l. centurio tenui contra Bar.) † quoniam dico, quod predicta tacita pupillaris, contra matrem non admittitur, prout dixit glo. Barto. & quasi omnes in dicta. l. preci
21 bus. & Bar. & omnes in dicta. l. centurio, † Quorum opinio cum sit cómunis fere omnium (quicquid dixerit Fulgo. in. d. locis) omnino est obseruanda, & ab ea in iudicando, & consulendo, nephas esset recedere, iuxta nota. per Bar. & alios in. l. fina. C. de pen. iudic. qui mal. iudica. & per Canonistas in. c. ne innitaris de consti. & est bonus tex. in. l. j. ff. de offic. questo. cum mille similibus. Cum ergo in casu nostro extet mater predicti Antonij, illa substitutio vulgaris vel non continebit tacitam pupillarem secundum suam opinionem & (ni fallor) veriorem, vel posito, quod contineat non tamen operabitur ipsius matris exclusionem per predicta.

¶ Concluditur igitur ex predictis, quod pupillaris substitutio nullo modo potest, in casu nostro locum habere, & sic sequitur predictum Antonium intestatum decessisse, & consequenter, quod hereditas eius predicte domine Catherine matri sue dicitur omnino quesita per supra dicta. ¶ Et si quis (insipide tamen) diceret, quod d. domina Pasqua, & sorores postquam tantum vulgariter fuerunt substitute debent posse venire per vulgarem, clarissima patet responsio, quod vulgaris penitus expirauit quamprimum ille Antonius fuit factus heres per regulam. l. post aditam. C. de impube. & al. substi. & s. dixi. ¶ Aut & iij. volunt venire per viam fideicómissi confitendo matrem esse heredem Antonij ab intestato, sed dicendo, quod ex persona filij tenetur eis iure fideicó. (loquor de fidei. vniuersali) puta quia dicat, quod illa substitutio ex quo non potest valere, tanquam pupillaris, debeat valere tanquam fideicommissaria in casum, qui
22 euenit † cum etiam infra pubertatis annos possit fieri fideicommissaria vt. l. coheredi. §. cum filie. ff. de vulga. & pupil. vel saltem (vbi verba substitutionis fideicommissum importare non possent) videtur, quod ex coniecturis, & tacita mente testantis illud inducatur, quod sufficit, vt. s. dixi, nam toto testamento inspecto videtur mens testantis esse, quod si masculus filius viuat totum habeat, eo vero non existente, quod bona sua sint distributa inter filiam feminam illam dominam Pasquam, & sorores, & alios in testamento honoratos in defectum filij masculi, maxime, quia expressit in testamento si filius natus moreretur ante legitimam etatem testandi testator voluit, quod bona, que filie femine in defectum filij masculi erant relicta remaneant ipsi filie femine, ex quo videtur demonstrari, quod testator parificauerit, vel quod filius ex eo non restaret, vel quod postea impubes moriatur, cum pariter vtroque casu eadem bona filie femine relinquat, sic ergo videtur dicendum respectu ipsius domine Pasque, & sororum vt. s. quemadmodum ipse sunt vocate filio non testato, ita pariter videntur vocate eo postea impubere moriéte, sicut de filia femina factum fuit. ¶ Et presertim hoc videtur dicendum, quia. d. Pasqua, & sorores videntur magis dilecte, quam filia femina, cum si filia illa sine liberis moreretur, ad bona ei relicta vocentur, econtra vero filia non vocetur ad bona relicta alicui ex. d. sororibus, cum inuicem, vt ita dixerim fuerint substitute, vt latius in testó apparet, qua ergo ratione ille videantur magis dilecte, eadem dici debet, quod sicut filia femina filio nato moriente impubere erat habitura, idem quod eo non nato, ita & ille sorores deberent idem habere filio moriente impubere, quod eo nó nato habuissent, & fortius cum (vt dixi) videantur magis dilecte, auctentica multo magis. C. de sacrosf. eccle. ¶ Et ista etiam videbantur difficultare casum nostrum. ¶ Nihilominus predictis non obstantibus dico, quod nec iure fideicommissi (de vniuersali loquendo) venire possunt. Et in primis huius conclusionis fundamentum
23 est quod de tali fideicommissario nullibi apparet in testó, † & alias dici solet pro regula in istis substitutionibus, seu fideicommissis, quod illa substitutio seu fideicom. nó habet locum, que vel quod non reperitur in testaméto, ita dixit patruus meus in consilio. lxij. viso capitulo substitutionis. iij. col. iij. volu. dicens ita dixisse Io. and. Oldr. & Abb. in locis per eum alleg. ¶ Nec potest dici, quod in substitutione de. d. domina Pasqua, & sororibus facta comprehendatur fideicommissaria.
24 ¶ † Primo quia illa fuit simplex vulgaris, in qua regulariter fideicommissaria non continetur, vt voluit Bart.
25 & alij in. d. l. centurio in. xj. colum. ¶ † Secundo quia illa substitutio fuit facta per verba mere directa, dum fuerit dictum, sibi heredem vniuersalem instituit &c. nam tunc fideicommissaria non potest contineri vt per Bar. & alios in. d. l. centurio. ¶ Nec ob. d. §. cum filie, quia ibi expresse fuit facta fideicommissaria seu precaria substitutio, vt in tex. clare apparet, nec nos negamus eam pupillo fieri posse, sed dicimus eam factam non esse. ¶ Nec etiam secundo dici potest, quod hoc fideicommissum ex coniecturis assumi possit. ¶ Quoniam dico, quod immo de hoc nulla extat coniectura. ¶ Nec obstant. s. allegata, & considerata, quoniam ego fateor, quod filio non nato, seu herede non facto voluit testator bona sua distribui inter filiam feminam dominam Pasquam, & sorores, & alios in testó honoratos, quos om
26 nes in. d. casu dicitur respectu bonorum pariter dilexisse † sed nó sequitur ergo eodem modo videtur dilexisse, filio herede facto, & mortuo impubere, quoniam cum tunc nó reperiatur facta particularis dispositio de omnibus bonis, dicitur noluisse de eis vniuersaliter disponere, & voluisse ea relinquere venientibus ab intestato ipsius filij, & per cósequens matri eius propter cuius existentiam impeditur effectus tacite pupillaris, vt. s. dixi, & hoc miserabili quadam ratione, ne scilicet mater priuetur luctuosa hereditate filij, vt quasi in terminis nostris inquit Imperator in. l. fina. C. de instit. & substi. propter quam rationem similiter in casu nostro dicendum est testatorem vniuersaliter de bonis suis non disposuisse filio facto herede, & mortuo in pupillari etate, ne scilicet mater hereditate iam filio suo quesita (sibi luctuosa propter mortem filij) priuetur, nec ei multum diminuatur.

¶ Et licet in casum, qui euenit, noluerit filie femine illud dari, qđ dandũ esset filio nõ nato, ex eo tamen nõ est arguendũ ad.d.dñaʒ Pasquã, ⁊ sorores, cũ i eis nõ vigeat filialis affectio respectu ipsius filie considerata ¶ Nec videt verum, ꝙ ille sorores fuerint magis dilecte, ꝗ̃ filia illud etenim repugnaret nature † cum parentes filios suos, plusꝗ̃
27 se ipsos diligere dicatur vt.l.isti quidem in fine.ff. quod met.causa patre.n.melior amicus non reperitur, vt inqt gl. per illum tex.in.l.quidam cum filium.ff.de heredi.institue.
28 † ⁊ vltra parentum cõmune votum est liberis bona parare.l. rescripto in fin.ff.vnde libe.nec ob. ꝙ ille fuerint substitute illi filie, non autem econtra qꝛ ex hoc non arguitur maior dilectio, nam filie femine ille sorores substituũtur, qꝛ non remanet aliqua soror illius, quando autem essent plures filie vna alteri diceretur substituta, vt in additio. ad testamentuʒ constare potest, ⁊ ideo filia nõ substituit alicui ex illis feminis, quoniam ille sorores sunt inuicem substitute, ⁊ fateri possumus ꝙ quo ad bona domine Pasque. ⁊ sororibus relicta illas predilexerit filie sue femine. vex simpliciter non debent dici magis dilecte imo econtra potius apparet ex inspectione testamenti, primum, qꝛ vbi restaret filius masculus domine Pasque, ⁊ sororibus nihil est relictum, filie vero femine sunt relicti in totuʒ floreni.ccl.in auro.secundo quia filio masculo non restante multo plus, ⁊ quasi duplum dicitur relictum filie femine, ꝗ̃ alicui ex.d.sororibus. ¶ Concluditur ergo ꝙ ita disposuit respectu filie paternali ductus effectione, immo a necessitate, que ratio cum non vigeat in illis domina Pasqua, ⁊ sororibus ostendit argumentum de filia ad.d.sorores non procedere, cum ex deuersis non bene inferatur.l.inter stipulantem.§. sacramenta ver.hec dissimilia.ff.de verbo.obli.l.fina.ff.de calumniato.⁊.l.papinianus exuli in prin.ff.de minori.cum similibus. ¶ Immo dicam fortius, ꝙ ex eo, ꝙ reperitur dispositũ respectu filie femine, ⁊ non respectu dictarum sororꝝ arguitur de intentione testatoris fuisse non ita disponere iuxta.l.j.§.sinaũt ad deficientis.C.de cadu.tol. sicut etenim disponendo respectu filie considerauit filium posse mori ante legitimam etatẽ testandi, ita si voluisset, poterat idem considerãdo disponere respectu domine Pasque, ⁊ sororum vnde cum non fecerit creditur noluisse, vt.d.§.sinaũt ad deficientis, ⁊.c.inter corporalia post medium de translat.prela.⁊.c.ad audientiam de decim. ¶ Et ad hoc plura in simili allegari possent sed gratia breuitatis vnum sufficiat,

¶ Pro hoc ergo optime facit, qđ ꝯsuluit Jo.de ana.in cõsilio.xxij.ad approbandam, vbi voluit, ꝙ si testator in vna vel duabus dispositionibus fecerit mentionem de filijs masculis alicuius, ⁊ statim in alia tantum de filijs in genere mentionem fecerit in vltima dispositione etiam de feminis
29 dicitur intellexisse, † nam cum testator super qualitate masculini sexus cogitauerit, quando tantuʒ de masculis loqui voluit expressit, quod etiam in vltima dispositione expressisset si voluisset, cũ ergo non expresserit, non creditur voluisse idem vult Pet.de ancha.in consi.cxix.pro clariori in fin. ⁊ patruus meus in consi.lxix.viso testamento.vij.col.iij.volu.pariter ergo dici debet in casu nostro cum testator disponendo respectu filie cogitauerit filium posse mori ante etatem testandi, ⁊ respectu domine Pasque, ⁊ sororum eo casu nihil disposuerit, creditur noluisse disponere, facile nãqꝫ erat ei sicut respectu filie, ita ⁊ respectu illarum sororum disponere, si voluisset. ¶ Cũ in testõ nullũ appareat factum fideicommissum vniuersale in fauorem dñe Pasqꝫ ⁊ sororꝝ nec coniecture alique nos ad illud inducãt, immo potius ex coniecturis contrarium innuatur, vt ex predictis constat, concluditur, ꝙ nec ista tertia via possunt iste venire ad ma-
30 tris exclusionem. ¶ † Mitto, ꝙ vbi eo modo veniret, posset mater ex ꝑsona filij detrahere legitimam, ⁊ trebellianicam iuxta.c.Raynaldus, ⁊ que ibi dicunt doc.extra de testa.super quo, velut non necessario aliter non insisto, cum, vt dictum est, predictum fideicommissum in proposito nostro non possit considerari. ¶ Aut ⁊.iiij.⁊ vltimo volunt predicte Mulieres venire iure fideicõmissi ꝑticularis, seu legati, quo casu tantum esset q̃stio de bonis particulariter,
31 ⁊ exp̃ssim cuiuibet ipsaꝝ relictis, † ⁊ adhuc dicẽdũ oino est ꝙ non sint audiende, quia cuʒ legata, ⁊ fideicommissa predicta fuerint omnia ⁊ singula facta cum expressa conditione si de.d.testatore nõ restaret filius masculus, vt in eis apparet, ⁊ conditio predicta defecerit per superexistentiaʒ Antonij filij testatoris dicendum sine dubio est legata predicta prorsus euanuisse iuxta dicta doc.in.l.j.ff.de condit.⁊ demon.⁊ alibi sepe, ⁊ hoc videtur indubitatum. ¶ Sed dicet aliquis, in fauorem domine Pasque, ⁊ sororum facit, quia licet conditio predicta quo ad vim verborum videatur defecisse, tamẽ ex quo filius postea decessit, non videtur respectu effectus considerati per testatoreʒ defecisse, immo videtur impleta, ideo enim testator adiecit conditionem illam si filius masculus non restaret, quia volebat bona sua filio queri illo autem non valente bona sua tenere vide-
32 tur voluisse ea.d.mulieribus reliquisse, † quando autem in conditione etiam voluntaria consideratur effectus, non refert quid ex equipollentibus fiat, vt tradunt communiter docto.maxime patruus meus in vlti.not.in.l.gallus.§. ⁊ quid si tantum de liberis ⁊ postumis. vnde cum per mortem filius predictus ita impediatur bona testatoris tenere sicut si natus non fuisset, videtur quod conditio predicta, saltem per equipollens fuerit impleta.
33 Preterea † licet predicta legata quo ad verba eorum sint facta tantuʒ in casu, quo filius masculus non restaret, tamẽ ⁊ alio casu videntur locuʒ habere, in quo verosimiliter idẽ testator disposuisset iuxta glo.singularem in.d.l.tale pactuʒ §.fi.ff.de pact.⁊ videtur tex.vbi hoc ponit Bar.⁊ Paul. de cas.in.l.lutius.§.titius.ff.de liber.⁊ posthumi.⁊ ponit in signis doctor do.Franciscus curt.in consilio.lxxv. dominus Ludouicus ⁊c.iiij.colũ. sed si testator fuisset interrogatus quid si filius impubes moriatur, verosimile videtur, ꝙ respondisset idem esse velle, ex quo in effectu filius non est habiturus dicta bona ergo ⁊c. ¶ Ad que omnia videtur benefacere, quod consuluit Raphael.cuman.in cõsi.cxx.
34 Gerardus quondam. † Ubi voluit substitutionẽ quandaʒ factam inter cetera cuidam Barto.si sine liberis decesserit habere locum etiam si ille cum liberis decedat quando p eoꝝ existentiã nõ satisfit voluntati testatoris, vt ibi p euʒ Sic ergo in casu nostro videtur, ꝙ dispositio facta si filius non restaret procedat quando per eius existentiam non sa-
35 tisfit menti testatoris. † Qui enim natus, ⁊ restans ita cito moritur videtur quasi non restasse argumento.l.aliud est capere in fine princip.ff.de verboruʒ significatio. ⁊.l.tertia. ff.de diuor.cum similibus, ⁊ ista etiam aliqualem difficultatem facere videbantur.

¶ Sed tamen eis minime obstantibus concludendum est legata ꝑdicta euanuisse oĩo ex d̃fectu cõditionis vt.s̃.di-
36 xi, † Et presupono pro Clarissimo ꝙ illa conditio si de dicto testatore non restaret filius masculus omnibus illis legatis apposita dicitur conditio voluntaria, cum ⁊ sine ea potuisset testator illa legata facere iuxta tradita per
37 Bartolum in dicto §.quid si tantum † quo posito dico eam conditionem prorsus defecisse restante predicto Antonio vt in argumentum probatur in.l. ex facto. §. siquis autem.ff.ad trebellianum, ⁊ in.l.cum auus. ff.de condit.⁊ demon.⁊ ita dispositio euanuit, vt probatur in.l.generaliter in.§.cum aũt.C.de insti.⁊ substi.ibi euanescere substitutionẽ ⁊c.⁊ ponit in simili Jo.de ana.in cõsilio.lxviij.viso statuto. ¶ Nec iam defecta conditione po-
38 stea curandum est, quid de.d.Antonio contigerit † ⁊ ideo licet ipse postea impubes decesserit, non propterea conditio, que iam defecit, potest dici impleta, vt.l.cum vxori.C. quando dies leg.ced.facit optime.l.si quis heredem.C.de insti.⁊ substi.⁊c.⁊ quod ibi ponit Cy.Bal.Alex.⁊ alij.⁊ clare ponit oldra.in consilio.xxj.thema tale est.ij.colum.⁊ Pau.de cast.in consilio.clxxij.ne improprijs vtamur vocabulis.ij.colum.dominus Cor.in consilio.lxxij.v.his scripturis per totum primo volu.⁊ eo.vol.in consilio cccxv. dominus Bal.ser Cole.per totum, ⁊ Clariss.doctor ⁊ mihi cõ pater honorandus dominus Phylip.deci.in.consi.lxiij.⁊ pro tenui facultate in primo dubio.vbi alleg. plures concordantes. ¶ Immo dicam fortius (quo ad predicta legata) ꝙ sola superexistentia predicti Antonij etiaʒ ꝙ non esset factus heres impediret eoꝝ validitatẽ vt est tex.clarus in.l. filiussam.§.cum quis de lega.j.⁊ dixit cuma.in simili in.d. consi.cxx.

39 consilio.cxxj.prima colū.† conditiones enim prout ruditer concipiuntur, vel implentur, vt inquit dominus Franciscus tigri. in.d.l.ex facto.§.si quis autem ad trebel. prout
40 etiam refert ⁊ sequitur Joan.de ana.in.d.ꝯsi.xx.† vbi expresse dicit satis esse per existentiam filiorum conditionem defecisse, licet ex post non fiant heredes hoc tamen in proposito non est necessarium, qꝛ vt presupponitur predictus Antonius fuit patri suo heres factus. ℭ Nec predictis obstāt in contrarium allegata. Quoniam dum primo dicitur ꝙ in ea conditione fuit consideratus effectus, hoc negatur, maxime respectu effectus.s.considerati, qđ satis probaꝭ, qm̄ cum in testamento appareat testorē cogitasse filiū testātem posse mori impuberē, ⁊ tñ eo casu de.d.legatis nō disposuisse, vt iam dictum est. Ex quo patet, ꝙ non ea ratione adijcecit illam conditionem, qꝛ vellet eo non viuente legata illa valere sed tantum prout verba sonant, qꝛ voluit legata valere tantum filio non testante nullo alio considerato effectu. ℭ Et posito, ꝙ aliquem considerauerit effectum dico eum fuisse, vt filio bona sua querantur, non autem vt perpetuo sint penes eum, hoc autem euenit cum filio quesita fuerint, ergo satisfactum est voluntati testatoris. Alioqn sequereꝭ ꝙ si filius adhuc viueret senexqꝫ factus postea decederet, deberent etiam tunc valere legata predicta, cuꝫ tūc ille moriens bona patris tenere non posset, qđ ridiculum esset, ⁊ contra mentē testantis. ℭ Nec secūdo ob. dum dr̄ ꝙ testator in casu qui euenit, verosimiliter ideꝫ respondisset quoniam rn̄deꝭ hoc esse falsum cū, vt dixi, solum considerauerit bona filio suo acquiri, vnde cū in casu nostro fuerint q̄sita testatorisqꝫ volūtati fuerit satisfactuꝫ, si de hoc casu testator fuisset interrogatus, verosimiliter respondisset, satis esse, ⁊ nolle legata valere, qđ satis concludenter probatur quia.cum vt dixi ille cogitauerit hunc casum euenire posse
41 ⁊ non prouiderit, creditur noluisse prouidere, † ⁊ regula glo.in.d.l.tale pactum non procedit, qñ constaret, disponētem et casum illum cogitasse, ⁊ non disposuisse per ea que
42 .s.adducta sunt. ℭ † Nec etiam ob.tertio loco consilium Cuma.cxxj. quoniam in casu illo vere potest dici, ꝙ nullo modo sit satisfactum voluntati testatoris, qui in eo casu voluit bona sua ad illum marcum substitutum peruenire, si nec ad filium suum, vel eius filios, nec ad fratrem, vel fratris filium, ⁊ eorum liberos potuerunt peruenire, ⁊ permanere quod contigit, licet Bar. cuꝫ filijs decesserit, ex quo ad eos bona peruenire non potuerunt, vt ibi per Cuma. declaratur, sed casus noster non est talis, nam statim, ꝙ Antonius filius fuit superstes patri eius, ⁊ sic eius hereditatem fuit adeptus, satisfactum est voluntati testatoris, vt ex predictis patet, quid autem postmodum de ipso Antonio contigerit, querendum non est per.s.dicta. ℭ Nec etiam quicquam facit regula sumpta ex.d.l.aliud est capere.qꝛ loquiꝭ in his que modico tempore sunt permansura, ⁊ ea mente venerunt, vt cito recedant, prout etiam in simili sic loquiꝭ l.qui sic.ff.de solut.quod non conuenit casui nostro, qꝛ ille fuit patri suo superstes perpetuo permansurus idest donec viuat iuxta.l.j.ff.pro socio, nec ea mente bona patris quesiuit, vt statim eis priuetur, sed vt penes eum suosqꝫ successores permaneant. ℭ Concluditur itaqꝫ ex predictis omnibus dominam pasquā, ⁊ sorores nullo iure venire posse ad exclusionē predicte domine Catherine matris predicti Antonij, sed matrem predictam, vt.s.dictuꝫ est filio suo intestato totaliter successisse. ℭ Nec predicte conclusioni ob.predictū statutū florentinū in fi.dū loquitur de hereditate testātium. Quoniam, vt clarissimum est nihil facit ad casum nostrum. primo, qꝛ vt iam diximus, in casu nostro non acquiritur de hereditate testatoris. secundo qꝛ per illud solum disponitur, quod relicto filio masculo herede in testamento mulier, que tunc de iure testatori esset successura, puta filia debeat esse contenta eo quod sibi esset relictum vel alias succedat, put in statuto ꝯtinetur, que omnia, vt p se patet, nihil ad casum nostrum. ℭ Remanet ergo firma conclusio.s.posita, videlicet ꝙ predicta domina Catharina mater Antonij totaliter admittitur ad successionem filijsui nouiter defuncti, prorsus exclusis domina Pasqua, ⁊ sororibus, quacunqꝫ via venire voluerint. Laus Deo.

Soci.nepos Pisis.

CASUS

ℭ Nobilis Antonius de buon del mōte ciuis Florentinus, instituto Laurentio eius filio muto ita substituit, ⁊ si.d. eius filius quandocunqꝫ decedat sine filijs, vel descendentibus masculis, vel feminis ⁊c. tunc ⁊ eo casu sibi substituit, ⁊ suos heredes vniuersales esse voluit dominam Lucretiam, ⁊ dominam Catherinam eius filias equis portionibus ⁊ eas inuicem substituit vulgariter, ⁊ per fideicommissum earum ⁊ cuiuslibet ipsarum vita naturali durante, ⁊ post earum, ⁊ cuilibet ipsarū mortem substituit Philyppū eius fratrem ⁊ successiue post eum filios, ⁊ descendentes masculos.d. Philyppi legitimos, ⁊ naturales in stirpes, ⁊ non in capita equis portionibus vulgariter, ⁊ per fideicommiss. ⁊c.

ℭ Laurentius iam pubes adita hereditate mutus decessit queritur vtrum filie ei substitute vniuersaliter per exemplariam ei succedant, an vero eis sit testatoris hereditas per fideicomissum restituenda, posito ꝙ ille excludantur a successione intestati per dominum Philyppum patruum ita dictante statuto Florentino.

SUMMARIUM

1 Substitutio facta filio muto, quandocunqꝫ sine filijs decesserit, ipso muto decedente post aditam hereditateꝫ vtrū sit exemplaris, an vero simplex fideicommissaria, ⁊.j.nu. 20.⁊ nu.sequentibus.

2 Substitutio facta per illa verba, si filius quandocunqꝫ decesserit, substitutionem compendiosam importat cū sub mortis conditione plura tempora, ⁊ sub eis plures substitutiones comprehendantur, vide.j.nu.48.

4 Substitutio vulgaris expressa, sicut trahitur ad pupillareꝫ, ita etiam prorigitur ad exemplarem, si tēpore facte substitutionis filius erat talis cui exemplaris fieri potuerit vide.j.nu.49.

5 Substitutio pupillaris, si in compendiosa continetur, ex eo etiam continetur vulgaris.

6 Substitutio fideicommissaria in compendiosa continetur, quādo aliquo tempore, ad quod substitutio refertur nulla directa verificari potest, puta tempore pubertatis, ⁊ sane mentis, iam adita hereditate, sed non continetur quando in quolibet tempore in compendiosa cōprehenso aliqua directa fieri potuerit.

7 Substitutio facta sub his verbis, quādocunqꝫ filius meus decesserit in pupillari etate, vel quandocunqꝫ decedat in furore, dicitur compendiosa substitutio ⁊ non continet fideicommissariam.

8 Substitutio exemplaris an impediatur, si in ea fit mentio bonorum testatoris.

9 Substitutio pupillaris non impeditur, si in ea dicatur quādocunqꝫ filius decedat, volo bona mea distribui.

10 Substitutio si sit facta filio, ⁊ si filius qñcunqꝫ decesserit sibi substituit ⁊ suos heredes esse voluit aliquos an illa verba sibi ⁊ suos heredes referantur ad testatorem, an ad filiuꝫ ⁊ per illa pronomina an impediatur substitutio pupillaris. ⁊.j.nu.46.

11 Substitutio directa licet requirat ꝙ fiat per verba expressa ⁊ ꝙ virtualiter non inducatur, tamen si est facta compēdiosa, potest dici ꝙ sit facta expresse, ex quo omnes substitutiones in compendiosa comprehense dicuntur verbis generalibus expresse.

12 Substitutio directa aliquando dicitur omnio tacita, vt est pupillaris, vel exemplaris in vulgari expressa compendiosa.

13 Substitutio si sit facta de gaio plꝛibus institutis, cō omnes decesserint, inter illos plures directa substitutio non potest habere locū, cum inter eos nulla sit expressa substitō.

14 Substitutio exemplaris debet simplex esse ⁊ non vsqꝫ ad certum tempus, ⁊ si adiciatur tempus, illud tollitur ⁊ substitutio simplex remanet ⁊.j.nu.21.

15 Substitutus exemplariter secundum.l.humanitatis.C.de

impub. non potest per fideicommissum grauari, & si grauatur, illud grauamen reijcitur, & substitutio non vitiatur, & j. numero. 21. & 32. et n. 57.

16 Legitime legatum valet, reiecto onere ei iniuncto.

17 Paterna affectio presumitur semper malle ꝓuidere filio q̃ꝫ eum grauare.

18 Substitutio facta filio muto, & surdo quandocunqꝫ sine liberis decesserit, mortuo filio post pubertatē adhuc muto & surdo, ad exclusionē matris substitutus exemplariter admittitur vide infra. nu. 53.

19 Mentio masculorū in vna substitu. facta si in alia fit mentio simplex filiorum an restringatur ad masculos, vide infra nu. 55.

20 Voluntas testantium summa diligentia in interpretatione testamentorum, & substitutionum perquirenda est.

22 Quarta, que debetur arrogato, debetur sine onere aliquo.

23 Quartā vxor tenet sine onere relinqre filijs eiusdē matri.

24 Mulier transiens ad secunda vota, lucrū a primo viro prouenienss filijs primo matrimonij relinquere tenetur, nec possunt in ea grauari.

25 Mater que ex forma statuti tenetur relinquere tertiaꝫ partem bonorum filijs, non potest illis aliquod onus fideicommissi imponere, ex quo debent ex. l. precepto.

26 Mater in casu illius statuti potest vltra legitimā, reliquuꝫ illarum trium partium cui voluerit ex filijs relinquere.

27 Voluntas testatoris, & quilibet alius actus interpretari debet, vt valeat.

28 Voluntas testatoris, quando multipliciter potest intelligi, debet intelligi esse talis, per quam, quod ab eo factū est non infringatur.

29 Clausula in fine posita refertur ad omnia precedentia.

30 Voluntas testatoris in dubio est aptanda quantum potest dispositioni statutarie.

31 Differentia est an quis vocetur, donec vixerit, & eo mortuo vocetur alius, an vero post mortem simpliciter vocati, vocetur alius.

33 L. humanitatis. C. de impub. quare velit ꝙ frater furiosi deficientibus eius liberis substituatur.

34 Filius preteritus lꝫ dicat testamentum nullum si tamen pretereatur filia ex forma statuti exclusa, non poterit annullare testamentum vide. j. nu. 40.

35 Filia, que per statutum excluditur, non impedit substitutū admitti, q̃ vocatus fuit si talis decesserit sine liberis vel expresse posita ꝯditione a testatore vel a. l. vide. j. nu. 41.

36 L. humanitatis. C. de impub. non considerat ius succedendi ab intestato, nec ordinem, sed tantum naturalis quedam & verisimilis affectio consideratur, cui fit substitutio simul, & substituentis ex sanguine prouenienss.

37 Substitutio non debet fieri menti capto de suo filio pariter mente capto.

38 Mater mente capti prefertur fratribus non vtrinqꝫ coniunctis ab intestato, si vtrinqꝫ coniuncti essent, cum eis concureret.

39 Mater in exemplari preterita nullum ius habet contra testamentum.

42 Filia licet per statutum excludatur per patruum, tamen facit extingui fideicommissum patri iniunctum, ꝺ restituendo illi patruo post mortem, q: per. l. cum auus. ff. de conditio. & demonstratio. subauditur cōditio si sine liberis, que conditio deficit etiam existente filia per statutum exclusa a successione.

43 L. hac edictali. C. de secun. nup. procedit etiam si filia sit ꝑ statutum exclusa.

44 Per substitutionem exemplarem filio, & non patri succeditur.

45 Per institutionem fideicommissariam testatori & non filio succeditur.

47 Verborum significationi in dubio standum est presertim si cum verborum importantia alie rationes concurrunt.

49 Substitutio vulgaris expressa ex tacita & presumpta mente testatoris ad pupillarem non porrigitur.

50 Substitutio licet debeat interpretari directa, si verbis & ꝑsonis conueniat tamen hoc ius procedit, quando voluntas testatoris repugnat.

Et hoc etiam procedit, si verba substitutionis essent directa, nam in sensum obliquum capiuntur, si de testatoris voluntate appareat.

51 Vna presumptio aliam tollit.

54 Substitutio prima dubia an declaretur ꝑ claras sequētes.

56 Clausula vulgariter & per fideicommissum an referatur ad precedentia.

CONSILIVM CIII

Dirigat Dominus verba mea in viam veritatis, & iustitie. Visa contingentia facti, & eleganti consilio eminentissimi Jurisconsulti compatris & patris semper honorandi domini Philippi decij omnibusqꝫ mature animaduersis in eiusdem sententiam, vti iuridicam facillime conuenio, & quia per eum presens difficultas ita subtiliter, & copiose discussa est & tam aperte veritatem ostendit, vt additioni locus nullus videatur, & nulla vlterius egeat demonstratione, satis mihi esset simplicē appōere subscriptionē, ne tñ impremeditatus ad rem accessisse videar, & vt consultanti morē geram veritati simul ac iustitie satisfaciam repetendo partim, & partiꝫ addendo non nulla subiciam. ¶ Quatenus ergo in presenti casu dubitatur vtrum substitutio de domina Lucretia, & de domina Catharina facta Laurentio filio testatoris, & heredi instituto possit dici exemplaris, an vero sit simplex
1 fideicommissaria non mediocris videtur difficultas. † Et primo aspectu vr̃ ꝯcludenduꝫ, ꝙ substitutio de qua agimus, ꝯtineat exēplarē, ita vt mortuo. d. Laurentio post pubertatem, & in mutitate illa locum habeat, & trahatur ad omnia eius bona secūdum naturaꝫ eius, vt traditur in. l. ex facto. ff. de vulga. & pupilla. & in. l. humanitatis. C. de impuberum & ali. substitutio. † nam illa verba, & si filius quando
2 cunqꝫ decesserit &c. dicuntur importare substitutionem cōpendiosam cum sub conditione mortis plura tempora, & sub eis plures substitutiones complectatur, iuxta tradita per Barto. in. l. centurio. ff. de vulga. & pupilla. & nemo negat, in ea enim sub eius generalitate comprehenditur vulgaris si añ aditam hereditatem decesserit, item pupillaris (si in pupillari etate) si tamen impubes erat, iteꝫ exemplaris, si post pubertatem, in mutitate, & si sanus factus decederet continebatur fideicommissaria vt voluit Bart. in. l. lucius in. iij. colū. versic. item potest esse ꝙ contineat octo. de vulgari & pupilla. dum loquitur de reciproca facta per
3 modum compendiose, & hoc videtur clarissimum, † cum ergo euenerit casus, ꝙ do. Laurentius post aditam hereditatem, & in maiori etate mutus decesserit, seu in mutitate, videtur aperte concludendum exemplari substitutione locum fore attento maxime prout etiam dixit excellentissimus consulens, ꝙ semper vbi personis & verbis conuenit debet substitutio facta interpretari, vt est text. in. c. si pater de testa. lib. vj. ¶ Preterea nemo negaret in predicta cōpendiosa contineri vulgarem substitutionem, ex quo est facta per verbum commune substituit, vt declarat Barto. quem omnes sequuntur in. d. l. centurio. xj. col. versic. quero vtrum substitutio, &c. & adeo, vt dicatur vulgaris expressa, saltem verbis generalibus iuxta theoricā Bar. cōmuniter approbatam in. d. l. centurio. ij. colū. & tradit eleganter Corne. in consi. ccxcvij. in hac consultatione. ij. col. ver. his tamen minime refragantibus. j. volu. quo stante dicendum videtur ꝙ tacita exemplaris locum habeat velut contenta
4 in illa expressā vulgari, † nam sicut expressā vulgaris porrigitur ad tacitā pupillarem, vt. l. iam hoc iure in princi. ff. de vulga. & pupilla. & l. quamuis. C. de impube. & al. substitu. & est indubitatum, ita etiam porrigitur ad tacitam exemplarem, si ei locus esse possit, vt declarat Bar. & oēs sequūtur in. d. l. ex facto. vj. col. ver. venio ad primum, vbi tamen hoc restringit si tpe facte substitutionis filius erat talis, cui exemplaris fieri potuerit, prout in casu nostro erat, ideꝫ expresse voluit Bal. in. d. l. humanitatis. xij. col. versi. quinto principaliter queritur. ¶ Nec dicatur, ꝙ hoc procedit quando vulgaris fuisset omni respectu expressa, & sic specifice facta quia in hoc, vt vna substitutio aliam contineat, seu ad

seu ad aliam porrigatur, sufficit, quod sit expressa verbis generalibus, puta (prout in casu nostro) si in compendiosa comprehendatur, ut voluit Bar. in d. l. centurio. in alle. versic.
5 quero utrum substitutio etc. † ubi concludit, quod si in compendiosa continetur pupillaris, ex eo continetur etiam vulgaris, ut per eum, et idem dominum videtur eadem, et per consequens in casu nostro videtur, quod vulgaris in compendiosa comprehensa omnino porrigatur ad tacitam exemplarem, videtur igitur ex predictis substitutionem de qua agimus in occurrenti casu debere exemplarem interpretari aut una, aut alia via secundum predicta.

¶ Nec huic conclusioni obstare videtur, quod alias in compendiosa contineatur fideicommissa. l. precibus. C. de impu. et ali. substi. et probatur in c. raynucius. extra de testa. cum simi. allega. supra per consulentem, que locum habere non posset, si fuisset in
6 casu nostro exemplaris, † quoniam respondere potest, quod tunc fideicommissa continetur, quando aliquo tempore, ad quod substitutio illa compendiosa refertur, nulla directa verificari potest, puta tempore pubertatis, et sane mentis iam adita hereditate, sed si semper et quolibet tempore in compendiosa comprehenso directa aliqua fieri potuerit, in ea non continebitur fideicommis. arg. d.
7 c. si pater. de testa. lib. vi. † exemplum si dicatur. quandocunque filius meus decedat in pupillari etate etc. vel quandocunque decedat in furore etc. tunc etenim compendiosa dicitur substitutio, et tamen non continet fideico. cum sit restricta ad tempus pupillaris etatis, vel furoris, quibus habet locum pupillaris, vel exemplaris, que sunt directe, ut in fortioribus terminis voluit Bal. in d. l. precibus. xi. colum. ver. unum etiam aduerte, quod refert, et sequitur Corn. in d. consi. ccxcvii. ii. et iii. colu. et patruus, et do. meus Soci. in consi. cxvi. non potest negari. ii. col. versi. ubi Bal. aperte dicit, et idem voluit Bal. in consi. cxxii. verba testamenti sic dicunt. ii. colum. i. volu. et sequuntur moder. quidam repeten. in d. l. centurio. et mihi semper placuit. ¶ Et quamuis dubium videatur dictum Bal. in terminis suis, videlicet si dicatur, simpliciter si in pupillari etate decedat etc. per ea, que dicunt Aret. et Jas. in d. l. centurio. licet iudicio meo non bene, tamen quando dicatur, quandocunque decedat in pupillari etate, vel in furore etc. nulla prorsus dubitatio est, quin compendiosa dicatur, cum tria tempora, et tres substitutiones contineat, videlicet vulgarem ante aditam pupillarem post aditam in pupillari etate, item exemplarem post pubertatem in furore, et tamen non continet fideicommiss. per predicta. Et idem est dominum, si compendiosa ex vi verborum excedat. d. tempora, tamen casus fideicommiss. non venerit, puta si furioso substituatur, quandocunque decesserit etiam post furorem, nam si ille decedit in furore, fideicommis. redditur nullius momenti, sic ergo videtur in casu nostro, ex quo iste Laurentius decessit in mu-
8 titate. ¶ † Nec etiam ob. videtur, quod in testamento dicatur, in omnibus bonis suis etc. et sic dicatur non de bonis filii dispositum, et per consequens non dicatur exemplaris per ea, que tradit Pet. de anch. in consi. viii. difficultas. q. princip. et c. alleg. supra per excell. consulentem. Quoniam clare videtur responderi, quod ex eo non impeditur exemplaris, cum illa verba ponantur in institutione non in substitutione, alioquin sequeretur, quod nunquam pupillaris, vel exemplaris in compendiosa daretur, cum semper ex stilo notariorum in testamentis dicatur, in omnibus autem suis bonis etc. immo etiam si in substitutione fiat mentio bonorum testatoris, non impeditur substitutio pupillaris. sic nec exemplaris, ut concludit Bar. in d. l. centurio. vi. colum. ver. sed quid
9 si testator etc. † vult. n. ibi Bar. quod si dicatur quandocunque filius decedat, volo bona mea distribui, non impeditur pupillaris, ut per eum, et ad consi. Pet. de anch. responderi potest, quod ibi testator processit ulterius, quia dixit volo bona mea distribui pro anima mea, et in eo se fundat Pet. ut per eum. ¶ Nec etiam ob. ver. sibi, et ver. suos heredes. iuncta doctri. Bart. in l.
10 cum in testamento. ff. de aur. et arg. leg. † quia primo dici potest, quod in casu isto, ista verba sunt ad filium referenda, nam cum dicat, si filius decedat, sibi substituit, non potest dici, sibi. s. testatori, cum ei non fiat substitutio, sed institutio, necessario ergo debet dici, sibi. s. filio, et quod de ver. sibi dicitur videtur habere locum etiam in ver. suos. et continentia scripture videtur importare, et doctri. Bar. in d. l. cum in testamento procedat. ubi sit dubium, quod in casu isto non videtur. ¶ Vel secundo etiam dici potest, quod per talia pronomina non impeditur pupillaris, et sic nec exemplaris per. l. si ita scriptum. §. qui filio. ff. de bo. pos. secundum tab. quod etiam teri-

git excel. consulens, et voluit Pau. de ca. in. l. pe. post prin. C. de impu. et ali. substi. et in consi. cclxxv. super primo quesito. in prin. i. volu. in nouiss. ¶ Et licet exemplaris sit di-
11 recta, † et alias dicatur, quod directa substitutio requirit expressa verba, et non inducitur coniecturaliter secundum Bal. post Cyn. in. l. vnica. §. pro secundo. ii. col. C. de cadu. tol. et Pa. de cast. in. d. l. pe. i. col. cum simi. adductis. supra per consulentem, qui etiam hoc idem eleganter dixit in consi. ccxi. subtilis est casus, de quo agitur. ii. col. tamen in casu nostro videtur, quod satis dici possit facta expressis verbis, ex quo facta est compendiosa, sub qua omnes substitutiones comprehense dicuntur expresse verbis gene-
12 ralibus, ut per Bar. in d. l. centurio. ii. col. † imo dico, quod etiam directa substitutio aliquando dicitur omnino tacita, ut pupillaris, vel exemplaris in expressa vulgari comprehensa, vel econtra, ut. d. l. iam hoc iure. et hoc non habet dubium. doctr. autem Cy. Bal. Pau. de cast. et aliorum in locis preallegatis intelligitur, quod directa substitutio inter aliquas personas nunquam dicitur facta, nec de aliqua persona, inter quas, vel respectu cuius nulla est facta
13 substitutio, † exemplum si institutis pluribus dixero, cum omnes decesserint, substituo Gaium, inter illos plures directa substitutio locum nullo modo habere potest, cum inter eos nulla substitutio fuerit expressa, et in his, et in similibus terminis loquuntur Pau. de cast. et alii in locis prealleg. alioquin destrueretur tota materia tacite substitutionis vulgaris, pupillaris, vel exemplaris, de qua tot, tantaque per Bar. et alios
14 in locis vulgaribus scripta reperiuntur. ¶ † Nec videtur tolli interpretatione predicta, ut. s. valeat substitutio, ut exemplaris ex eo, quod sorores non fuerunt simpliciter substitute, ut videtur requiri in d. l. humanitatis. sed fuerunt substitute usque ad tempus, idest usque ad earum mortem. Quoniam videtur responderi posse, quod tempus illud reiiciatur, et sic substitutio remanebit simplex arg. l. hereditas ex die. ff. de her. insti. vel etiam dici potest, quod imo simpliciter fuerunt substitute, et verba illa ipsarum vita durante etc. non respiciunt substitutionem de eis factam filio, sed substitutionem inuicem inter eas factam, ut ordo scripture in-
15 dicat. ¶ † Nec etiam videtur obst. quod in substitutione facta illis sororibus post earum mortem de Philippo, et filiis eius ipse dicatur per fideicommiss. grauate, quod non videtur fieri posse, cum fuerint ille vocate ex ordine. d. l. humanitatis, arg. l. si arrogator. ver. ceterorum. ff. de adop. et eius, quod dicitur de legitima filii, in qua grauari non potest. Quia responderi potest, quod predicta substitutio non valeat, et sic onus illud reiciatur sicut de legittima filii rei citur, ut. l. quoniam in prioribus. C. de inoffi. testa. ex eo tamen non debet vitiari, quod secundum legem factum est. i. substitutio de
16 eis facta † sicut relictum legitime non minus valet, quod ei sit onus iniunctum, sed reiecto onere remanetur firma dispositio, ut. d. l. quoniam in prioribus. ¶ Comprobatur conclusio. supra firmata ratione naturalis, et paterne affectionis in filium, qua nulla est superior, ut. l. quidam cum filium. ff. de her. instit. facit. l. isti
17 quidem. in fi. ff. quod me. ca. et. l. scripto. ff. unde lib. † nam illa mediante pater presumitur semper malle filio prouidere, quam filium grauare, sed per exemplarem filio dicitur prouisum de herede per fideicommiss. vero dicitur iniunctum onus, ut traditur in. l. ex tribus. C. de inoffic. testa. et in. l. coheredi. §. cum filie. ff. de vulg. et pup. et declarat Curt. in consi. xlii. quia inquit Bal. etc. col. xi. ergo debemus interpretari quod exemplarem, et non fideicommiss. fecerit. ita in simili dubitatione loquendo de pupillari per hanc rationem concludit Bal. in consi. xxxv. pater filio suo etc. post prin. ii. volu. et in consi. cccxxii. verba testamenti dicunt etc. i. vol. ¶ Denum pro ista conclusione videtur in terminis
18 decis. Bal. in consi. xx. quidam Petrus arnardi. iii. vol. † ubi testator instituto Blasio filio suo muto, et surdo subdit, si vero contingat. d. Blasium eius filium mori, ut. supra i. quandocunque sine liberis, tunc et eo casu substituit. d. Jacobum arnardum fratrem suum. Et cum dubitaretur mortuo Blasio post pubertatem adhuc muto, et surdo utrum exemplari substitutioni locus esset, Bal. (licet ad partes arguat) concludit, quod sic etiam ad exclusionem matris, sic ergo videtur in casu nostro dominum, et fortius, cum non agatur de exclusione matris. ¶ Nec dicatur, quod in casu isto testator in aliis substitutionibus, que sequuntur meminit de vulgari, et de fideicommiss. quas voluit locum habere, ex quo videretur, quod in prima substitutione voluerit easdem locum habere, et non exemplarem, cum de ea mentionem non fecerit argu. l. i. §. si autem ad deficientis. C. de

cad.tol. qñ respondetur, ꝙ in casu Bal. in quibusdã alijs substitutionibus fuerat facta expressio de vulgari, pupillari, ⁊ fideicõmiss. ⁊ tñ Bal. ibi vult ꝙ in compendiosa contineatur exemplaris, ⁊ ad rationem predictam, quã ibi facit Bal. in secunda ratione respondere potest, ꝙ procederet, qñ in eadem substitutione fuisset facta talis expressio, tunc enim vere generi per speciez derogaretur, hic vero hoc fuit factuz in diuersis ergo ⁊c. ¶ Jmmo videtur, ꝙ hoc argñ possit retorqueri, qr ex quo in alijs grad bus substitutionis expressit de vulgari, ⁊ fideicõmiss. arguitur, ꝙ in primo gradu noluerit restringere generalitatem compendiose, ex quo non dixit, ⁊ ei facile erat dixisse, argu. d. §. si autem ad deficientis. facit. c. inter corporalia. post mediuz. de transla. prelat. ibi si circa translationem ⁊c. ad qđ etiam facit elegans

19 decisio Joan. de ana. in qõ. xxij. ad approbandam ⁊c. † vbi vult, ꝙ mentio filiorum masculorum in vna substitutione facta arguat, ꝙ in alia simplex mentio filiorum non sit restringenda ad masculos per predicta, qđ etiam voluit Pet. de ancha. in consil. cxx. pro clariori ⁊c. ⁊ patruus meus Soci. in consi. lxix. viso testõ. vij. colum. iij. volu. ⁊ Cur. in consi. lxiij. antiquissima ⁊ nobilissima ⁊c. col. xvi. ¶ Hec sunt, que. s. firmatam conclusionem, primo aspectu videbãtur in dubium reuocare. ¶ Uerum tñ maturius omnia considerando, que. s. in consilio non minus subtiliter, qꝫ copiose deducta sunt, ⁊ voluntatem testatoris vndiqꝫ ⁊ diligentissime perscrutando predictis non obstan. (que vere casum nostrũ non attingunt) õclusionem excellentiss. consulentis verissimam de iure arbitror, vt scꝫ nulla dicatur facta substitutio

20 exemplaris. ¶ † Et pro clariori intelligentia presuppono, primo ꝙ in interpretatione testamẽtorum, ⁊ substitutionũ cuz a sola testantis pendeant voluntate, ante oĩa sũma diligentia testantium voluntas perquirenda est, que in hoc primuz locum obtinet. l. in conditionibus. de õdi. ⁊ dem. ⁊ ea sola dominatur, ⁊ regit omnia. l. cum questio. in fi. C. de lega. ⁊ deniqꝫ totum facit, qđ in testamentis consideratur. l. ex facto. la grande, circa medium. ff. de here. instit. declarat consulens predictus in suo consi. xv. ⁊ pro tenui facultate mea diligenter consideratis. ij. colum. ⁊ ea reperta omnino seruanda est qualiacunqꝫ verba prolata fuerint, cuz verba deseruiant intentioni. c. scđo requiris. de appel. l. iij. C. de libe. preterit. ⁊ l. cum virum. C. de fideicõ. vnde eleganter inquit Bal. in. l. penul. C. de necess. ser. here. insti. ꝙ ipsam testatoris voluntatem pedetentim, vti venator leporem, sectari debemus, ⁊ alias Ang. in consi. cclxxij. bene ⁊ egregie in pñ. signanter inquit, ꝙ in vltimis voluntatibus omnis postergatur verborum rigor, ⁊ forma, vbi de mente constat, alleg. d. l. iij. ¶ Scđo presuppono, ꝙ in substitutione exemplari, si ille, cui fit filios habet, aut saltem fratres, ex eis aliqs substituendus est ex ordine. d. l. humanitatis. ⁊ vbi hoc fiat, lꝫ qui substituitur vocetur per testatorem, dicitur tñ vocatus ex precepto. l. ita vt tanqꝫ vnus de filijs, vel fratribus predictis in casu suo dicatur ita habere a lege, vt ei a testatore

21 volente facere exemplarẽ, auferri non possit. † Ex quo subsequenter sequitur, ꝙ tales persone simpliciter, ⁊ absqꝫ onere aliquo debent substitui, sicut videmus in legittima, que filijs ex precepto legis relinqui debet, illa enim simpliciter, ⁊ absqꝫ aliquo onere relinquenda est, vt. l. qñ in prioribus. vbi per omnes. C. de inoffic. testa. ⁊ ita ẽt per consulentem consideratum fuit, ⁊ si tempus, conditio, aut aliud onus adiceretur, omnino, ⁊ totaliter reiceretur, ⁊ pure diceretur

22 relicta, vt ibi ꝓbatur ⁊ traditur in. l. ex tribus. eo. tit. † idez videmus in quarta que filio arrogato debeẽ ex õstitutione diui Pij, vt. l. si arrogator. versi. ceterum. ff. de adopt. sic ẽt in simili diceremus in terminis aucten. preterea. C. vñ vir,

23 ⁊ vxor. † vbi vxor quartam, de qua ibi tenetur relinquere filijs eiusdem matrimonij, ⁊ in terminis. l. femine. cum auct.

24 seq. C. de secun. nup. † vbi mulier transiens ad secunda vota omne lucrum a primo viro proueniens tenetur filijs primi matrimonij relinquere. Cum enim in istis casibus filij ex precepto. l. habeant. lꝫ a matre non possent ab ea in aliquo grauari, ⁊ hoc recte intuenti probant prealleg. iura, naz si possent in aliquo grauari, non dicerẽtur dicta bona filijs seruata, vt illa iura requirunt maxime. d. l. femine. ibi dum dicitur, id totuz, ⁊ integrum ⁊c. ita vt percepint ⁊c. ⁊ ibi, nec quicquam eedem ⁊c. ⁊ clarius infra in. §. illud. ibi, nec super istiusmodi facultatibus ⁊c. si enim onus aliquod super illis rebus imponi posset, iam haberet mulier in extraneam personam testandi licentiam, quod ibi expresse prohibetur. Concludatur ergo ꝙ persone in exemplari vocate ex precepto. l. grauari non possunt. sed simpliciter vocari debent, ⁊ in hoc stat tota vis presentis õsultationis. ¶ Nec quẽquam offendat, ꝙ testator ex pluribus filijs, vel eis non extantibus ex pluribus fratribus, potest vnum tm, quem voluerit substituere, vt. d. l. humanitatis. ⁊ sic vocatus, videtur ex arbitrio testatoris vocatus, qñ ⁊ in terminis. d. l. femine tempore illius. l. idem concedebatur mulieri. ⁊ tñ vocatus grauari non poterat, qđ intelligo in extraneam personam, ⁊ ita etiam crederem in casu. d. l. humanitatis. sed inter eos, quos, vel quorum aliquos lex precipit vocari, bene, ⁊ conuenienter faterer grauamẽ imponi posse, eo quod tunc legi non õtradiceretur, cui satisfactum videtur, si bona filios, aut fratres in casu suo non exeunt. ¶ Ad predicta facit elegans decisio Pet. de ancha. in consi. cxij. superstite

25 do. Auantina ⁊c. vbi in fi. vult, ꝙ mater, que filijs tenetur ex forma statuti relinquere tres partes bonorum suorum non potest in eis aliquod onus fideicõmissi imponere, ex quo ille tres partes debenẽ ex precepto. l. alias. dicit Pet. de ancha. de facili prouisio statuti redderetur elusoria, vt per ip-

26 sum, † ⁊ notandum est, ꝙ ẽt in casu Pet. mater vltra legitimam poterat reliquum illarum trium partium, cui voluerit, ex filijs relinquere, vt patet per eum ibi, in versi. restat re-

27 spondere ⁊c. ¶ † Tertio presuppono regulam iuris esse dispositionem testatoris, ⁊ actum quẽlibet semper interpretari debere, vt valeat eo modo prout fit, si fieri potest, vt. l. quotiens. ff. de reb. dubi. ⁊ l. quotiens in stipulationibus. ff.

28 de ver. obl. † ⁊ hinc est, ꝙ qñ voluntas testatoris potest multipliciter accipi, debet intelligi fuisse talis, per quam, quod ab eo factuz est, non infringatur, sed õseruetur, vt. l. iij. ⁊ ibi per docto. ff. de mil. testa. vnde per illum tex. signanter dixit do. Mar. soci. auus meus in consi. xxxiij. prosequendo ordinem. vj. colum. ꝙ semper verba testatoris debent intelligi posita eo modo, forma, ⁊ ad eum finem, vt eius dispositio valeat, ⁊ voluntas eius sortiatur effectum. ¶ His sic presuppositis veritas. s. firmate õclusionis redditur in conspicuo, nam testator voluit post mortem Laurentij filij eius (si sine liberis decedat) ꝙ filie eius do. Lucretia, ⁊ do. Catherina succederent specialiter. i. earum, ⁊ cuiuslibet earum vita durante, ⁊ ex post vocauit Philippum, ⁊ eius posteros masculos, vt in testamento dicitur. ¶ Et animaduertendũ est, ꝙ verba illa earum, ⁊ cuiuslibet ipsarum vita naturali durante, sunt omnino referenda ẽt ad substitutionem de eis

29 factam. d. Laurentio, † tum qr clausula in fi. posita refertur ad omnia precedentia. l. talis scriptura. in fi. de leg. i. cuz ẽt ⁊ maxime qr eadem ratio est, qr. s. testator post earum mortem voluit bona ad predictum Philippuz, ⁊ posteros eius peruenire, vt statim subdit, ⁊ per illa verba voluit testator ostendere, ꝙ volebat filias suas solum, ⁊ dũtaxat dum viuerẽt, bonis, ⁊ hereditate sua fruituras, ⁊ non earuz filios, post eas enim (in quas paterna affectione mouebatur) ipsarum filijs exclusis fratrez, ⁊ eius descendentes masculos dicitur predilexisse, vti õseruatiuos honoris, ⁊ dignitatis familie, iuxta. l. ꝓnunciatio. §. fi. ff. de ver. sig. Et hoc per te-

30 statorem õsideratum fuisse ex eo maxime suadetur, † qr in dubio voluntas eius aptanda est, qꝫtum potest dispositioni statutarie, iuxta cõiter tradita in. l. heredes mei. §. cum ita. ff. ad treb. statuta autem, ⁊ iura municipalia magnifice ciuitatis Florentie semper ad conseruationem familie ⁊ agnationis intentissima sunt, vt ex eorum inspectione apparet, ⁊ hoc tetigit etiaz excell. consulens in vlti. eius fundamento. ¶ Remanet ergo vt predicte filie dicantur per testatorez non simpliciter, sed ad tempus substitute, vcꝫ donec ambe

31 vel aliqua ipsarum vixerit, † ⁊ magna est differentia, an qs vocetur, donec vixerit, ⁊ eo mortuo vocetur alius, an vero post mortem simpliciter vocati vocetur alius. Primo eniz casu dicitur ille primus specialiter, ⁊ expresse vocatus, secundo vero dicitur vocatus simpliciter, ⁊ post mortẽ grauatus, vt voluit Barto. in. l. titia cum testamento. §. fin. in. ij. q. de leg. ij. vbi notat, ⁊ multum exclamat Pau. de cast. qui idem,

qui idem, & clarius expressit, in l. si a me. ff. ad legem falcid. & sequitur Alexã. in consi. xcij. super eo, de quo queritur. i. colum. iij. volu. ¶ Hoc autem sic stante satis de plano infertur, ꝙ testator non habuit animum faciendi exemplarem, cui non conuenit filios eius, cui fit, seu eis non extantibus fratres vocari temporaliter, aliter diceretur velle vnum, qđ sue intentioni repugnaret contra presumptionem. d. l. iij. ff. de mili. testamẽ. cum igitur temporaliter filias vocauerit (& hoc clare constat) ꝙ per fideicõmiss. substitutionem permittitur, non autem per exemplarem, vt actus per eum gestus, prout est gestus, valeat, sequitur ꝙ non dicitur aliquo modo voluisse exemplariter substituere. ¶ Uel si quis velit filias predictas non temporaliter, sed simpliciter vocatas fuisse, necesse est fateri, ꝙ dicantur fuisse grauate post earum morte per substitutionem fideicõmissariam, quod similiter non conuenit exemplari de sororibus facte, vt patet ex predictis, & propterea si testator illud voluit, vt id ipsum valide fecisse dicatur, oportet fateri, ꝙ non exemplariter eas filias substituit (quo casu grauare eas non potuisset) sed solum per fideicõmissum, quo casu grauari possunt, per. l. ab eo. C. de fideicom. siue ergo filias voluit temporaliter vocare, vt in primo casu, siue simpliciter, & post mortem grauare, vt in scđo, qꝛ neutrum exemplari substitutioni in casu isto conueniret per locum a partibus sufficienter enume-
32 ratis, dicendum est eam nullo modo factam fuisse. ¶ † Nec conuenit dicere remoueatur in primo casu tempus, vel in secundo grauamen, sicut de legittima fit per. d. l. qm̃ in prioribus. qm̃ per hoc non conseruaretur dispositio testatoris. prout est facta, qđ esset contra tertium premissum. ¶ Nec ob. quod de legittima dicitur. qꝛ in eo casu nullo modo potest conseruari voluntas testatoris, prout est facta, vt est notissimum. In casu autem nostro interpretando, ꝙ testator non exemplariter, sed per fideicõmissum substituerit, voluntas testatoris conseruari potest ad litterã, ꝓut facta est, siue eam primo mõ, siue scđo intelligamus ergo &c. ¶ Sed circa predictam ꝯsiderationem restat vnus scrupulus, qꝛ imo videtur in casu nostro, ꝙ predicte filie etiam per exemplarem substitute grauari possint, eo ꝙ videntur vocate ex libe-
33 ro arbitrio testatoris, & non ex precepto. l. † nam dispositio. d. l. humanitatis. in fi. ex eo videtur velle, ꝙ fratres substituantur deficientibus liberis eius, cui fit substitutio, quia tunc eis ab intestato furiosi hereditas debebatur, vt si dicamus ideo patrem ita astringi ad nominatas personas substituendum, qꝛ cum ab intestato tales persone successure fuissent, verosimile est, ꝙ furiosus ipse, si compos mentis esset, eas heredes faceret, arg. no. per Bar. & alios in l. heredes mei. §. cum ita. ff. ad treb. sed in proposito nostro predicte filie substitute, & sorores. d. Laurentij non erant ei ab intestato successure etiam non extantibus liberis eius propter existentiam predicti do. Philippi patrui eius, vt clare ex cẽsura municipali cauetur, igitur videtur sequi, ꝙ pater nõ cogebatur eas substituere, & sic videtur, ꝙ ex mera eius, & libera voluntate eas vocauerit, & per ꝯñs, ꝙ eas grauare potuit, & vbi fecisset expressam exemplarem, & eis preteritis alium substituisset, videtur ꝙ talis substitutio valuisset, arg. eius, qđ tradit Bar. in l. fi. ij. colum. ff. ad tertul. vbi cõ-
34 cludit, † ꝙ licet alias filius preteritus dicat testm̃ nullum. l. inter cetera. ff. de lib. & posthu. si tamen pretereatur filia, que ex forma statuti erat exclusa, nõ poterit annullare testamentum, quod etiam voluit Bal. in l. maximum vitium. C. de lib. prete. Pau. de ca. in consi. lxvij. in casu presenti. in princip. ij. volu. in nouis. & traditur per Imol. in l. ei qui soluendo. ff. de here. insti. ¶ Et ista consideratione habita elegãter consuluit Pau. de cast. in consi. ccccx. casus iste frequen-
35 ter contingit. ij. colum. ij. volu. in nouis. † ꝙ filia, que per statutum excluditur, non impedit substitutum admitti, qui vocatus fuit si talis sine liberis decesserit, vel expresse apposita conditione a testatore, vel etiam a lege subintellecta per l. cum auus. ff. de condi. & demonstr. cum simi. declarando hoc. qñ substitutus sit talis, qui filiam illam ab intestato excluderet, & hoc non paruam dubitationem facere videbatur, qꝛ s'm hanc ꝯsiderationem voluntas testatoris, ꝓut est facta, & sic ꝙ substitute filie per fideicõmissum grauate sint, potest cõseruari ẽt, ꝙ dicatur facta substitutio exemplaris.

¶ Sed tñ hoc non ob. dico verissimũ esse, ꝙ. s. est ꝯclusum, vẕ ꝙ si. d. filie exẽplariter dicerent̃ substitute, grauari nõ potuissent per. s. deducta. ¶ Nec ob. ꝙ ab intestato ꝓp existen-
36 tiam patrui nõ fuissent successure, † qꝛ dico ꝙ in. d. l. humanitatis non fuit ꝯsideratũ ius, & ordo succedendi ab intestato, sed tñ naturalis quedam, & verosimilis affectio eius, cui fit substitutio simul & substituentis ex sanguine proue-
37 niens, qđ probatur tripliciter. ¶ † Primo qꝛ si mentecaptus similem sibi filium imprudentem habeat, ille nõ est substituendus, vt ibi expresse dicitur, & tñ nulli dubium est, ꝙ ab intestato succederet. ¶ Scđo qꝛ si plures extant filij, vel fratres non extantibus filijs pariter omnes ab intestato vocarentur, cum sint in pari gradu, & tñ pater substituens non tenetur omnes substituere, sed potest vnum tantum vocare,
38 vt ibi clare dicitur. ¶ † Tertio qꝛ si cum fratribus extaret mater mẽtecapti, si non essent vtrunqꝫ coniuncti, illa ab intestato preferretur, & cum eis concurreret, si vtrinqꝫ ꝯiuncti essent, vt in. §. ꝯñs. in auct. de here. ab intest. colla. viij. & tñ illa non est necessario substituenda, cum de ea in. d. l. humanitatis nulla fiat mentio, & ibi magis cõiter doct. tenẽt,
39 † ꝙ mater in exemplari preterita nullũ ius hꝫ contra testm̃, lꝫ aliqui contrarium tenuerint, & male, vt declarat Alexã. ibi in. iij. col. dicens ita cõiter teneri, & ibi expresse subdit, ꝙ in ista exemplari non attenditur ordo successionis ab intestato, vt per eum, qđ etiam repetit, & sequitur ibi excellent. iurisconsul. do. Philip. deci. ꝯsulens predictus colum. pe.
40 ¶ † Nec ob. doctri. Bar. in. d. l. fi. ad tertul. qꝛ intelligitur nisi existentia alicuius persone fuerit specialiter, & in particulari casu simpliciter ad aliquid considerata vel per legem, vel per testatorem, non inspecto eo, an ab intestato sit successura, nam tunc sufficit personam talem extare, lꝫ non succedat arg. l. filiusfam. §. cum quis. de leg. i. vnde cum specialiter in. d. l. humanitatis. ꝯsideretur fratrum, vel sororum existentia, vt ex eis aliquis substituatur, non dꝫ attendi, an sit talis, qui ab intestato sit successurus, necne, qꝛ semper dici-
41 tur ex ordine, & precepto. l. vocari. ¶ † Nec ob. ẽt decisio Pau. de cast. in. d. ꝯsi. ccccx. qꝛ quatenus se fundat in eo, ꝙ filia erat per statutum exclusa, male loquitur per predicta, & eius decisio. expresse reprobãt patruus & do. meus Soci. in consi. clxxxij. lꝫ ista filia. vbi subtiliter loquitur, & multa adducit, que cum per eum videri possint, breuitati consulens
42 aliter non referam. † Concludit ergo ipse in. d. ꝯsil. ꝙ lꝫ filia per statutum Florentinum (de quo & nos agimus) excluditur per patruũ, tñ facit extingui fideicõmissum patri eius iniunctum de restituendo illi patruo post mortem, qꝛ per. d. l. cum auus. subauditur ꝯditio, si decesserit sine filijs, que cõditio defecit ẽt existente filia lꝫ per statutum a successione exclusa, quicquid in ꝯ̃rium dixerit Paul. de cast. in. d. consil.
43 † facit, qꝛ dispositio. l. hac edictali. C. de secũ. nup. procedit etiam, ꝙ filia sit per statutum exclusa ab intestato, vt voluit Corn. in ꝯsi. cccix. circa primum. iij. col. iij. volu. & refert, & sequitur insignis doc. do. Albe. brun. in trac. de sta. femin. & cogn. lin. exclud. in. xxix. q. viij. arti. Sic ergo dõm est in casu nostro, ꝙ. d. sorores in exemplari omnino essent vocãde per expressam ꝓuisionem. d. l. humanitatis. lꝫ ab intestato non fuissent successure. Remanet ergo ex his, ꝙ si fuisset facta exemplaris, pater eas non ex arbitrio suo diceretur vocasse, sed ex precepto legis, & ꝯñr sequitur, ꝙ eas grauare non potuisset. ¶ Demum principa. ꝯclusio, vẕ ꝙ testator non exemplariter, sed per fideicõmissum filias eius substituerit, suadet (prout ẽt proprie dicebat ꝯsulens) ex eo, qꝛ fecit eas suos heredes, referendo illa verba ad testatorem, iu-
44 xta doctri. Bar. in l. cum in testõ. de aur. & arg. leg. † nam si per exemplarem vocate essent, non essent heredes patris, sed ipsius Laurentij, qꝛ per eam filio, & non patri succeditur, vt per omnes in. d. l. humanitatis. & si dicas, nec per fideicõmiss. succeditur ita vt heres quis fiat, qꝛ solum iura vtilia transeunt, vt. ff. ad treb. per totum. Rñdetur (hoc fatendo) ꝙ satis est, ꝙ dicitur loco heredis, vt. l. si filiusfa. ff. qđ
45 cum eo. & l. si heres ab eo. ff. ad treb. † & quicquid est testatori est, & non filio, vt. l. coheredi. §. cum filie. de vulg. & pupill. ¶ Nec ob. ꝙ precedens verbum sibi substituit, nõ possit referri ad testatorem, qꝛ ex eo non est arguendum ad verbum suos heredes, qđlibet. n. per se stat, & conuenienter, nã

dicētur filie substitute filio per fideicōmissum, ⁊ ita dicētur facte heredes testatoris eo modo, prout fideicōmissarius
46 heres dici potest.¶ † Nec huic rationi obst.d.l.si ita scriptum.§.qui filio.de bon.pos.ſm tab. ⁊ not.ibi per Bar. ⁊ alios, q2(vt dixit excell.consulens)illud ꝑcedit, qñ ex alio ꝯstaret euidenter, ꝙ substō fuerit pupillaris, puta ꝙ fuerit dictum, si decedat in pupillari etate, vel prius q̄ȝ in suam tutelam veniat, vt ibi dicitur, tunc.n. fatendum est ver. mihi, vel simile, prout in casu nostro suos heredes, ipsam pupillarem non impedire, sed vel hr̄ pro non adiecto(vt quidā volunt)vel cum aliqua impropꝛietate intelligitur mihi.s. per mediam personaȝ filij, arg.l.fi.C.de her.insti.sed vbi sumus in dubio, nec ꝯstat, ꝙ testatoꝛ voluerit pupillariter substituere, verba illa per se proprie stabunt, ⁊ operabuntur ſm eoꝝ sensum propꝛium arg.l.non aliter.de leg.iij. ⁊ sic ab eis dubia substitutio declarabitur.
47 † In dubio.n.verboꝝ significationi standum est, vt.l.i.§.si is qui naueȝ.ff.de exerci.eo presertim, si cum verboꝝ importantia ꝯcurrunt alie rationes, ita voluit Corn.in ꝯsi.clij.in hac ꝯsultatione.vj.col.ij.volu. ⁊ ita ēt vltra adducta per consulentem vr̄ magistraliter declarare patruus meus Soci.in.l.i.col.x. ⁊.xj.ff.de vulg. ⁊ pup.dicens ita esse(prout vere est)de intentione Bal.in.d. .l.precibus.mihi col.xiij.ver.procedo vlterius. idem ēt voluit insignis, ⁊ elegans moder.do.Lancel.galiaula, in repetit.d.l.centurio.in.vj.col.ver.non ob.si dicas ⁊c.cum ergo in casu nostro nedum non ꝯstat testatorem voluisse facere exemplarem, immo ꝯ̄rium, iuridice ostenditur, per.s̄.dicta sequitur, ꝙ ver.suos heredes, ad testatorem relatum optime cum alijs.s̄.deductis, arguet hanc substitutionem fuisse fideicōmiss.¶ Nunc superest, vt ad alleg.in ꝯ̄rium responpondeatur, quibus(si bene omnia.s̄.deducta ꝯsiderentur) euidens ex eis colligitur responsio, vt tñ veritas clarius demonstretur, particulariter, vt.i̅.singulis rn̄deť.
48 ¶ † Dum ergo primo dicitur, ꝙ exemplaris dicitur comprehensa in compendiosa, vel saltem in vulgari, rn̄detur ea omnia generaliter, ⁊ in dubio procedere, qñ tñ non euidens voluntas testatoris in ꝯ̄rium appareat, nam si tunc tali interpretationi voluntas testatoris repugnet, fieri non dȝ, sed omni verboꝝ importantia postbabita, voluntas disponentis seruāda est per ea, que dixi.s̄.in primo ⁊ tertio premisso, ⁊ de hoc vr̄ tex.apertus, in.l.ꝗuis.C.de impub. ⁊ ali.substi.ibi, si modo non ꝯ̄riaȝ ⁊c. ⁊ ista voluntas potest sumi ēt tacite ex con-
49 iecturis, vt in terminis.d.l.ꝗuis.† vbi exp̄ssa vulgaris ad tacitam pupillarem non poꝛrigitur ex tacita, ⁊ presumpta volūtate testatoris, sic ēt in terminis.l.ij.eo.tit. ⁊.l.iam hoc iure.§.i.ff.de vulga. ⁊ pupil.vbi in generalibus verbis reciproce non ꝯtinetur pupillaris similiter ex cōiecturata mente defuncti, q2.s.non creditur voluisse dispariter substituere, sic ergo est dicendum in compendiosa in casu nostro, vt.s.in ea non contineatur exemplaris, nec tanꝗ̄ in ea, nec tanquā in vulgari, ex eo q2 ei omnino repugnat volūtas testatoris, vt ex predictis ꝯstare potest. Cum.n.omnes testamentarie interpretationes fiant, vt voluntas testatoris impleatur, ⁊ ad hoc semper lex intenta sit, ita vt dicatur vnicam esse.l. intentionem, vt.s.dispositiones defunctoꝝ firme sint, vt inquit Imperatoꝛ, in auc.de iu.iur.a mori.presti.in prin.coll. v.non ꝯuenit, ꝙ fiant ad impugnandum iudicium testatoris, argu.l.qd̄ fauore.C.de legi. ⁊ ex.s̄.dictis clare constat.
50 ¶ † Et ideo lȝ alias substō si verbis ⁊ personis ꝯueniat directa soleat interpretari, vt.d.c.si pater. hoc tñ cum fiat, vt iudicium testatoris plenius impleatur, non ꝑcedit, qñ voluntas eius repugnat, ⁊ qñ ex tali interpretatione dispositio testatoris impugnaretur per predicta.¶ Et adeo veruȝ est hoc, vt procedat ēt si verba substitutionis fuerint directa, nam ⁊ ipsa capiuntur in sensum obliquuȝ si de voluntate testatoris appareat, vt voluit Bar.in.l.querebatur.ff. de mil.testa.facit.l.iij.C.de lib.pret. ⁊ ꝑpea bene dixit Ange.in.d.ꝯsi.ccxxij.ꝙ vt saluetur mens testatoris omnis ri-
51 goꝛ, ⁊ forma verboꝝ postergatur.¶ † Scd̄o non ob. ꝙ ex paterna affectione videatur pater velle prouidere filio potius, q̄ȝ eū grauare, put in simili dicebat Bald.in.d. consi. xxxv. ⁊.ccccxxij.q2 rn̄detur illud ꝑcedere in dubio, ⁊ vbi de ꝯ̄ria voluntate potentiori presumptione non ꝯstat, alias autem semper voluntati inherendum est per predicta, ⁊ cū illud presumptiue dicatur, tollitur ex potētiori presumptio-
52 ne in ꝯ̄rium, † vna.n.presumptio aliam tollit.l.fi.C.de calū. .l.diuus.vbi glo.ponit.ff.de in integ.resti. ⁊ tradit Azo. in sūma.C.de pba.ij.col.Cum ergo in casu nostro ꝯstet satis aperte testatorem noluisse facere exemplarem per predicta ad alias coniecturas recurrendum non est, arg.l.ꝯtinuus. .§.cum ita.ff.de ver.obl.nec in consil.Bal.prealle. presupponitur aliqd̄, ex quo colligi possit, ꝙ voluntati testatoris repugnaret substitutio pupillaris, ⁊ maxime aliqua dispositio, que data pupillari substitutione infringeretur, prout in
53 casu nostro, vt ex predictis constat.¶ † Tertio non ob.decis.Bal.in.d.consi.xx.q2 Bal. ibi fundatur ex pluribus rationibus, que in casu nostro non concurrunt, vt diligēter intuenti patebit, ⁊ inter cetera casus Bal.a casu nostro in eo differt, in quo consistit totum fundamentum conclus.s̄.firmate. Nam in casu nostro si fuisset exemplaris, ex quo sorores substituuntur, ⁊ quidē ex precepto.l.non possent nec ꝑaliter vocari, nec ēt grauari, ⁊ ꝯñr per eam impugnaretur expressum iudicium testatoris, vt.s̄.deductum fuit, qd̄ in casu Bald.non cadit, q2 cum ille testator filio suo muto substituerit fratrem ꝑpꝛium, ⁊ sic extraneum respectu filij, quo ad terminos.d.l.humanitatis. ⁊ quem ex sola eius voluntate nulla lege precipiente vocauit, potuit eum ad libitum grauare, ēt ꝙ dicatur vocatus per exemplarem, vnde ⁊ merito(voluntate testatoris, aut aliqua eius dispositione non repugnante) Bal.ibi determinauit substitutionē fuisse directam exemplarem, vt per eum.¶ Demum non ob. ꝙ nouissimo loco dicebať, ꝙ ex quo in sequentibus substitutionibus fit expressio particularium substitutionū videbať inferendum primā substitutionem non debere restringi, cuȝ id non fecerit testatoꝛ, argu.d.§.sinaūt ad deficientis. Cui rn̄detur, ⁊ aduertendum est, q2 in hoc videmur esse in quadam broccardica consideratione, nam ex aduerso dici soler, ꝙ vna pars testamenti declarat aliam.l.i.vbi.Bar.Cu ma. ⁊ patruus meus Soc.ff.de reb.dub.l.vtrum.vbi Bal. ⁊ Ang.ff.de pet.her.facit.l.qui filiabus.in prin. ⁊.l.si ser-
54 uus plurium.in fi.de leg.i.† vnde ex hoc vr̄, ꝙ prima substitutio dubia declaretur per sequentes claras, ⁊ ꝯñr ēt prima dicatur tm̄ vulgaris, ⁊ fideicōmiss.prout in sequentibus exprimitur, ⁊ inuenio, ꝙ excell.consulens in suo consi.xv.s̄.al
55 leg.iij.col.ver.scd̄o principalr̄ ⁊c.† ex hoc determinař, ꝙ si testatoꝛ in pluribus partibus testamenti fecit mentioneȝ de filijs masculis, ⁊ postea de filijs simpliciter, dȝ declarari.s. masculis, ⁊ ad hoc plura congerit, que per eum videri pn̄t, ⁊ idem voluit do.Guid.pap.in.q.cccclxxxv. ⁊ refert, ⁊ sequitur idem do.Deci.in consi.cclxx.do.Raynaldus ⁊c.ij. col.ver.quinto ad idem. ⁊ vr̄ ista decis.de directo ꝯ̄ decisio. Io.de ana.in.d.consi.xxij. ⁊ alioꝝ.s̄.alleg.¶ Igitur dōm est, ꝙ aliqñ alique extant coniecture, ⁊ rōnes, ex quibus argui possit testōrem in casu dubio voluisse illud idem, qd̄ in alio casu expressit, ⁊ tunc illud attendatur, ⁊ dici poterit, ꝙ ex vna parte testi alia declarabitur ex coniecturata mente testantis, ⁊ ita ꝑcedat decis.do.Dec.in.d.consi.xv. ⁊ in.d. consi.cclxx.nā vt per eum videri pōt, plura alia concurrebāt in casibus suis, ex quibus ita firmauit, ⁊ sic ēt procedat casus noster, nam cū ex argumentis, ⁊ cōiecturis.s̄.deductis appareat testōrem primam substitutionē voluisse esse fideicommiss.istud sequendo(prout.s̄.conclusum est) possumus dicere, ꝙ illa pars dubia a sequentibus claris in effectu recipiat interpretationem.¶ Aliqñ vero rō alia, aut coniectura non reperitur, ex qua quid testatoꝛ senserit, constet, ⁊ tunc poterit dici, ꝙ ꝑcedat decis.Io.de ana. ⁊ alioꝝ, ⁊ qd̄ .s̄.arguendo diximus arg.d.§.sinaūt ad deficientis. ⁊ hāc considerationem virtualiter vidi alias fieri per eundeȝ consulentem do.Dec.in quodam eius consi.inci.visis, ⁊ diligenter consideratis.in fi.qd̄ fuit subscriptio cuiusdam mei consil.qd̄ superioꝛibus annis Senis feci, ⁊ per hanc considerationē, seu distinctionem omnia vr̄ in concordiam deduci, ⁊
56 (ni falloꝛ)satis de plano ꝑcedit.¶ † Preterea in casu nostro dici pōt, ꝙ clausula illa vulgariter, ⁊ per fideicōmissuȝ ad oia precedentia ex ordine scripture referatur, iuxta.l.talis scriptura.in fi.cum ibi traditis per Bar.de lega.i. sicut .s̄.dixi de illa cl̄a earum, ⁊ cuiuslibet ipsaruȝ vita durante. ¶ Facit.c.inq̄sitioni. ⁊.c.ij.regris. ⁊ qd̄ ibi tradunt Cano. extra

extra de appellat. & fm hoc legendo testm fiat punctus ibi inuicem substituit. & ita qd sequitur vulgariter, & per fideicomiss. eaꝝ, & cuiuslibet ipsaꝝ vita durante, ad ambas substitutiones precedentes referatur, & hoc vr satis probabile presertim attentis alijs. s. deductis. ¶ Ex quibus, & ex adductis per excel. consulentem remanet firma conclusio, qꝫ substitutio de qua agimus non exemplaris, sed fideicomiss. debeat iudicari. Laus Deo, & virgini gloriose.

Soci. nepos Pisis legen s.

CASVS

¶ Joanes dominicus armanus de Pontremulo, in suo vltimo testo inter cetera sub. j. scriptis verbis heredes instituit, vcz, In omnibus aut suis bonis mobilibus, & imobilibus & se mouentibus iuribus, noibus, & actionibus &c. sibi heredes vles instituit, & esse voluit nepotes suos ltimos, & nales masculos, & filios Apollonij, & Hieronymi suoꝝ fratruz natos ex legittimo matrimonio, & cum isto testo decessit testor predictus superstitibus, & supuinetibus predictis Apollonio, & Hieronymo fratribus. d. testoris vtrinqꝫ coniunctis, quos instituere noluit ex iustis causis in aio suo residentibus, & et superstitibus Antonino, & Juliano filijs predicti Hieronymi, necno qnqꝫ filijs masculis predicti Apollonij omnibus nepotibus. d. testatoris ex eius fratribus heredibus institutis, vt supra.

¶ Quibus sic stantibus queritur.

¶ Utrum predicti testoris hereditas sit inter predictos nepotes viriliter diuidenda, & in capita, vt sic fieri debeant septez partes? An vero in stirpes, vt sic fiant tm due partes, quarum alteram integram habeant duo filij Hieronymi, alteram vero quinqꝫ filij Apollonij?

SVMMARIVM.

¶ Institutio facta de nepotibus ex duobus fratribus etia viuentibus intelligitur facta in stirpes.
¶ Idem si ab intestato vocentur ad successionem patrui etiam sine zijs.
¶ Et dispositio testatoris cesetur conformis iuri comuni.
¶ Et dispositio de pluribus sub duplici denominatione dr respectu cuiuslibet denominationis conferre dimidium.

1 Institutio facta de nepotibus ex duobus fribus et viuentibus, an intelligatur facta in stirpes, an in capita, & j. nu. 10. vbi dicit in stirpes, & nu. 30. vbi late.
2 Uoluntas testantis magis attendi debet quam verborum interpretatio.
3 Unum nomen, qn plures sub eadem structura recipit, debet eos equaliter respicere.
4 Affectio testatoris vocantis aliquos in eodem gradu, an videatur eos equaliter vocare ꝑpter equale affectionem, etiam si verboꝝ proprietas, repugnet, & j. nu. 19.
5 Institutio de filio & nepotibus facta non censetur de eis facta equaliter, vt natura copule expostulat, sed dicit facta ordine successiuo, vt ordinata testoris affectio exposcit.
6 Nepotes ab intestato succedetes eoꝝ patruo, an in capita succedat, & j. nu. 29. vbi fm opi. coem in stirpes succedut.
7 Institutio si sit facta de Petro & Joane filijs meis ex prima vxore, & de Gaio ex scda vxore, an oes veniut in capita, & non in stirpes duarum vxorum, vide tn j. nu. 20.
8 Institutio illa quisquis mihi heres erit, & Titius filio meo heres erit, an importet, vt oes viriliter dicantur vocati, cum primo instituti appellatiuo nomine fuerint demonstrati, vide tamen j. nume. 22.
9 Institutio facta de Titio, & posthumo, si plures posthumi nascantur, oes in virile cum Titio admittuntur, & tn dicuntur nomine appellatiuo vocati, vide j. nu. 23.
10 Legatum factum libertis & seie alune omnibus viriliter debetur, lz sub duplici denominatione fuerit factuz, vide j. nume. 24. vbi de ratione.
11 Copule, &, est natura, vt faciat plenam repetitionem precedentium, & equaliter distribuat inter partes copulatas.
12 Institutio si sit facta de primo, & fratris mei filijs, absqꝫ verbo eque, licet fratris mei filij sint plures, tn simul habebunt, quantum solus primus.
13 Legatum factum Titio & heredibus, lz heredes sint plures, pro dimidia debetur Titio, & pro alia dimidia heredibus, ex quo sub duplici denominatione eos vocauit.
14 Substitutio pupillaris de heredibus a testatore institutis, & de te, intelligitur facta, vt tu pro dimidia succedas, & pro alia dimidia illi heredes, qꝛ sub duplici denominatione fuit facta.
15 Plures vbi sub nomine collectiuo cu alio vocatur oes illi pro vno reputantur, & sic censentur fieri due tm partes, & hoc qꝛ sub duplici denominatione fit vocatio.
16 Denominatio triplex si fiat, tres partes fieri debent.
17 Executio vnius legati ad maritandas puellas comissa heredibus, & ꝯsulibus, par ius prebet heredibus, qd consulibus, ideo heredes, et qꝫ duo sint, tantam vocez habebunt, quantam illi consules, lz plures numero fuerint.
18 Electio si pertineat ad canonicos istius ecclesie & illius, lz in vna ecclesia sint plures canonici qꝫ in alia, non tamen habebunt plures voces, sed par ius est cum canonicis alterius ecclesie etiam paucioribus.
21 Dispositio de aliquibus facta sub nomine proprio intelligitur equaliter de omnibus fieri, & sic quemlibet in virilem vocari.
22 Uocati per distributiuu quisquis veniut in viriles, qꝛ perinde est, ac si proprio nomine singuli vocati essent.
25 Relatiuum qui generalitati adiectum restringit.
26 Dispositio testatoris facta de personis, que sibi ab intestato succedere possent, intelligitur eo modo, & ordine, quo de iure comuni vel municipali vocarentur.
27 Testator si simpliciter vocat filios, in loco vbi masculi preferuntur feminis ex forma statuti dicitur prius vocasse masculos fm ordinem statuti.
28 Testator si simpliciter relinquat aliquid suis fratribus intelligitur pmo voluisse relinquere fratribus vtrinqꝫ coniunctis, & postea coniunctis vno parente tantum, prout de iure comuni vocarentur.
31 Substitutio ab institutione regulatur.

CONSILIVM CIIII

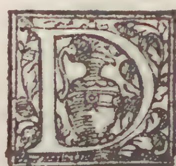

Dirigat Dominus verba mea in viam veritatis, & iustitie. Et in presenti consultatione veritas magis elucescat pleraqꝫ ante oia subijciam, que no leuem dubitationem facere videbatur, qꝛ vt inquit Bal. in. l. precibus. viij. col. C. de impu. & al. substitu.
1 ferro via aperit, qui per ꝯria transit. ¶ † Uidebatur ergo prima fronte dni, nepotes predictos vocari in capita, & per ꝯns, qꝫ hereditas debeat viriliter inter eos diuidi, nam in testorum interpretatione preomnibus perquirenda est testantis voluntas. l. iij. C. de lib. preter. l. in ꝯditionibus primum locu. ff. de condit. & dem. & l. ex facto. la grande, circa
2 medium. ff. de her. insti. † & adeo vt ipsa voluntas quoquo modo pquisita magis attendi debeat, qꝫ simplex verborum interpretatio, vt. d. l. iij. facit. l. scire opꝫ. §. aliud. ff. de excus. tu. sed in ꝑposito vr, qꝫ testator omnes predictos nepotes voluerit pariter vocare, ergo &c. ¶ Hoc autez vr probari, primo qꝛ oes sub vno, simplicique nomine vocauit. s. nepo-
3 tes suos &c. † nam cum illud nomen nepotes oes sub vna verboꝝ structura respiciat dz eos, & quelibet eorum equaliter respicere. l. iaz hoc iure. in prin. ff. de vul. & pup. & l. qꝫ-
4 uis. C. de impu. & ali. substi. ¶ † Scdo hoc pbat ex equali affectione testoris, nam cum ei pariter oes coniungantur, qꝛ oes sunt nepotes ex fratribus, & oes sunt ei in eodez gradu, vr qꝫ voluerit oes equaliter admitti, sicut sunt in equali gradu, & pp eiusmodi equalem affectionem, ita dni videtur et si verborum ꝑprietas, & na videretur repugnare arg.
5 not. in. l. gallus. §. i. ff. de lib. & posthu. † in eo qd dr, qꝫ institutio facta de filio & nepotibus ex eo non censetur de eis facta equaliter, vt natura copule videbatur expostulare, sed dr facta ordine successiuo, qꝛ ita ordinata testatoris affe-
6 ctio exposcit. ¶ Et hoc eo maxime videtur veruz, † quia si isti nepotes hmodi eoꝝ patruo ab intestato successissent, suo

iure per se, ꝛ non cum alio patruo successissent in virilez, seu in capita ſm opi. Azo. ꝛ Jac. but. quam vt veriorem, ꝛ melioribus rationibus fulcitam sequuntur Bal. ꝛ Saly. in auten. cessante. C. de legi. her. cū alias volūtas testatoris censeatur ꝯformis iuri cōi, ꝛ successionis ab intestato, vt nota. per Bar. ꝛ alios in. l. heredes mei. §. cum ita. ff. ad treb. cuz simi. vt tradit Corne. in ꝯsi. xxij. in hac ꝯsultatione. v. ꝛ. vj. col. ij. volu. ¶ Tertio ēt, ꝙ ita voluerit testator vr̄ probari ex eo, qꝛ cum Hieronymum, ꝛ Apollonium fratres eius tunc superuiuentes noluerit instituere, sed simpliciter nepotes vocauerit, vr̄ ꝙ voluerit nepotes admitti absq; aliqua ꝯsideratione patrum illorum, ꝛ fratrum. d. testatoris, ꝛ per ꝯn̄s, ꝙ in capita veniat ꝯsiderata cuiuslibet ipsoꝝ nepotuz persona, non aūt in stirpes, ꝯsiderata persona parentum eorum, non. n. videtur voluntati testatoris ꝯsentaneum personas illoꝝ fratrum pro stirpibus considerare, quos testator a sua hereditate alienos esse voluit. ¶ Nec vr̄ obstare, ꝙ predictos fratres in institutione nepotum, vt coꝝ parētes nominauerit, qꝛ vr̄r nominati tantum gratia demonstrationis. ¶ Ad qđ facit elegans decis. Bal. in cōsi. ccxliij. Gre-

7 gorius in suo testō. in prin. ij. volu. † vbi voluit, ꝙ si instituo Petrum, ꝛ Joānem filios meos ex prima vxore, ꝛ Gaiuz ex scđa vxore venient oēs in capita, ꝛ non in stirpes duaꝝ vxorum, qm̄ de vxoribus dicitur facta mentio solum gratia demonstrationis. ¶ Comprobātur predicta primo per

8 . l. fi. in prin. C. de impu. ꝛ ali. substi. † nam sicut ibi illa verba quisquis mihi heres erit, ꝛ Titius filio meo heres esto. important vt oēs viriliter dicantur vocati, lꝫ primi instituti appellatiuo nomine fuerint demonstrati. ita in casu nostro debēt oēs isti nepotes (ēt ꝙ appellatiuo nomine fuerint vocati) viriliter admitti. ¶ Scđo facit. l. qdam relegatus. in

9 fi. cuz. l. seq. ꝛ seq. ff. de reb. dub. † vbi institutio facta de Titio, ꝛ posthumo, si plures posthumi nascantur, oēs in virilem cum Titio admittuntur, ꝛ tn̄ ibi dr̄ vocati nomine appellatiuo. Ita ergo vr̄ in casu nostro, ꝛ quēadmodum in iuribus predictis non dr̄ testator fecisse de hereditate duos semisses, lꝫ solum sub duplici denominatione heredes vocauerit, sic ꝛ in casu nostro vr̄ ꝙ lꝫ istos nepotes vocauerit sub duplici denominatione parentū ipsoꝝ, qꝛ dixit filios Apollonij, ꝛ Hieronymi, non tn̄ dicatur fecisse duos semisses, sed eos viriliter vocasse. ¶ Demū pro his optime facit. l. lu-

10 cius. §. lucius. el. i. ff. de leg. ij. † vbi legatuz factum libertis, ꝛ seie alūne oībus viriliter debetur, ꝛ tn̄ sub duplici denominatione fuerat factum. sic igit̄ in casu nostro, vt. s. dōni videtur. ¶ Ista sunt que primo aspectu quemlibet hesitātez reddere possent. ¶ Sed tn̄ premissis non obstan. maturius ac diligentius ꝯsiderando ꝯ̄riam opi. in casu proposito probabiliorem de iure arbitror, vꝫ predictos nepotes dici vocatos in stirpes, ꝛ ꝯn̄r, ꝙ due tantum partes hereditatis fiant, quaꝝ alteram filij Hieronymi hr̄e debent, alteraz vero filij Apollonij, ꝛ ita iudicandum est testatorem voluisse. ¶ Et ista ꝯclusio clare ꝓbatur per locum a partibus sufficienter enumeratis, iuxta. l. patre furioso. ff. de his, qui sunt sui, vel alie. iur. vbi no. Bar. ꝛ est tex. insti. eo. ti. in princip. ¶ Nam in ꝓposito themate duoꝝ alterum fatendum est, vel ꝙ testōr istos nepotes vocauerit habita ꝯsideratione, ꝙ erant filij Hieronymi, ꝛ Apollonij fratrum ipsius testatoris superuiuentium, vel ꝙ vocauerint eos perinde ac si eoꝝ patres, ꝛ fratres testōris predicti essent mortui, sed qđcūq; istorum dicamus vera erit ꝯclusio predicta, vt statim deducam ergo ꝛc. ¶ Et capiendo primum casuz, ꝙ tunc ita sit, parua, aut nulla vr̄ dubitatio, nam si dicimus ꝙ sint vocati ꝯsiderata persona eorum parentum, ꝛ fratrum testōris, cuz illi duo sint, vr̄ testato. voluisse facere duos semisses, vt sic alterum filijs Hieronymi, alterum filijs Apollonij daret, ꝛ sic ꝙ tm̄ haberent nepotes ex vno fratre, quantum ex altero, quotcunq; fuerint, ꝛ perinde ac si dixisset, instituo nepotes meos filios Apollonij, item nepotes meos filios Hie-

11 ronymi, † ꝛ hoc operatur natura copule, ꝛ, que est, vt faciat plenam repetitionem precedentium, ꝛ equaliter distribuit inter psonas copulatas. l. seie. §. gaio. vbi gl. ꝛ Bart. ff. de fun. instru. ꝛ. l. reos. §. cum in tabulis. vbi Bart. ꝛ alij. ff. de duob. re. vnde cuz illos nepotes testator vocauerit sub duplici denominatione, lꝫ plures sub vna, q̄ sub alia fuerint comprehensi, dicitur eos in stirpes suorum fratruz vocasse, ꝛ sic voluisse, vt inter eos due tantum partes fiant, vt. s. attento, ꝙ eos sub nomine collectiuo, ꝛ non proprijs nominibus instituerit. ¶ Hec oīa probatur primo, per. l. inter-

12 dum. in prin. ff. de her. insti. ibi, qua detracta ꝛc. † vbi si instituo heredes, primum, ꝛ fratris mei filios absq; ver. eque, lꝫ fratris mei filij sint plures, tantum simul habebunt, q̄tum solus primus, qꝛ cum sub duplici nominatione heredes instituerit, ꝛ filios fratris non proprio nomine, sed collectiuo vocauerit dicitur solum fecisse ex sua hereditate duos semisses, quorum vnum dicitur dedisse primo alterum filijs fratris, vt ibi plene declarant doc. ¶ Scđo probantur pre

13 dicta per. l. si quis titio. ff. de vsufr. accresc. † vbi legatum factum Titio ꝛ heredibus, lꝫ heredes sint plures, pro dimidia debetur Titio, ꝛ pro alia dimidia illis hr̄dibus, ex quo sub duplici denominatione eos vocauit testator, vt ibi per doc. ¶ Tertio probantur per. l. si pater. ff. de vulg. ꝛ pupil.

14 † vbi pupillaris substitutio de heredibus a testatore institutis, ꝛ de te, intelligitur facta, vt tu pro dimidia succedas, ꝛ pro alia dimidia illi heredes, ꝛ hoc ea ratione, qꝛ sub duplici denominatione fuit facta. d. substitutio, vt ibi per doc. ꝛ plene tradunt Bar. ꝛ alij, maxime Jas. in. l. fin. C. de im-

15 pub. ꝛ ali. substi. vbi per iura predicta formant regulaz, † ꝙ qn̄ plures sub vno nomine collectiuo vocantur cuz alio, oēs illi quotcunq; fuerint reputantur pro vno, ꝛ sic censent̄ per disponentem fieri tantum due partes, vt ex predictis patet. ¶ Et lꝫ in iuribus predictis plures vocentur cum vno tantum, in casu vero nostro plures nepotes ex vno fratre sunt vocati cum pluribus ex alio fratre, tn̄ idem omnino dōm est, qꝛ cum in illis iuribus ratio sit, qꝛ sub duplici denominatione fit vocatio (vt ex predictis ꝯstat, ꝛ maxime ꝓbatur in.

16 d. l. si quis titio. in scđo rn̄so. † vbi si fiat triplex denominatio, fieri debent tres partes) ꝛ ista ratio ēt consideretur in casu nostro, sequitur ꝙ idem ius statui dꝫ per locum ab identitate rationis. l. illud. ff. ad. l. aquil. l. fi. C. ad. l. falci. ꝛ. l. a titio. ff. de ver. obl. cum simi. ¶ Et pro hoc facit qđ singu. determinat Ludo. de rom. in ꝯsi. xcix. viso qōnis ꝓposite ꝛc.

17 † vbi vult ꝙ executio testamenti, seu vnius legati ad puellas maritandas cōmissa heredibus, ꝛ ꝯsulibus artis aromatarie, par ius prebet heredibus, qđ consulibus, ꝛ ideo tantam vocē habebunt in ea executione heredes, ēt ꝙ duo tantuz sint, quantam illi consules, lꝫ plures numero fuerint, ꝛ hanc decisio. pro notabili refert, ꝛ sequitur Jas. in. d. l. fi. iiij. colū. C. de impub. ꝛ c. Licet ergo in illo casu plures vocentur cum pluribus, qꝛ tn̄ vocantur sub duplici denominatione, tantum ius dr̄ concessum pluribus sub vna denominatione q̄tum pluribus sub alia. Sic ergo dicemus in casu nostro, vt tantum ius sit concessum nepotibus ex Hiero-

18 nymo, quantū ex Apollonio. ¶ † Facit ēt, qꝛ si ad canonicos istius ecclesie, ꝛ illius pertineat aliqua electio, lꝫ in vna ecclesia sint plures canonici, q̄ in alia, non habebunt tn̄ plures voces. sed par ius in tali electione habebunt cum canonicis alterius ecclesie ēt numero paucioribus, iuxta. c. scriptum. cū ibi not. per Inn. ꝛ alios, extra de electi. ꝛ rō solum est, qꝛ tale ius eligēdi. d. canonicis competit sub duplici denominatione, ꝛ quodāmodo duo corpora hominuz vr̄r vocata, iuxta not. per Abb. in. c. pastoralis. in fi. prin. de rescr. ꝛ refert ista, ꝛ sequit̄ Jas. in loco predicto. Ex quibus optime infertur ad casum nostrum, vt. s. plures filij Apollonij non plus iuris habeant in hereditate testatoris, q̄ pauciores filij Hieronymi, cum (ſm istum primum casum) sub duplici denominatione vocati fuerint. ¶ Et ita per predicta oīa concludo. Ex quibus ad plura ex adductis in ꝯ̄riuz responsio colligi potest, vt tn̄ veritas clarius appareat, singulis singulariter, vt. j. rn̄detur, quatenus tn̄ hunc primum ca-

19 sum respicere pn̄t. ¶ † Primo ergo non ob. ꝙ testōr istos nepotes illo simplici nomine vocauerit, qm̄ ſm istuz primū casum presupponimus, ꝙ vocauerit habita consideratione Apollonij, ꝛ Hieronymi, ꝛ per ꝯn̄s sub duplici denominatione vt iam dixi, ꝛ fuit vsus illo generali nomine nepotes, qꝛ oībus competebat, tn̄ semper habito respectu ad coruz parētes. ¶ Et ex hoc tollitur scdm qđ dicebatur de equali affectione, qꝛ immo, vt ex predictis constat, affectio in nepotes dr̄ esse sub ꝯsideratione parentum eoꝝ. ¶ Illud aūt quod

quod dicebatur, q isti nepotes predicto defuncto ab intest. pariter fuissent successuri, & ppea arguebat, vt.s. retorquet in contrium, qr immo non pariter, sed in stirpes erat successuri, sed qr istud pprius tangit scdm casum i. late dicam de eo. ¶ Non ob. qd tertio loco dicebatur, ex eo q testator istos suos fratres noluit instituere &c. qm aduertendum est. Et primo dici potest, q immo nepotes pter istos fratres vocauerit, cum per eos sibi coniungantur, & lz eos instituere noluerit, non tn sequitur, q nepotes ex eis instituendo eos non gsideranerit, & tanq ex eis descedentes nepotes istos non instituerit, immo cum vocando istos nepotes fratres predictos pro eorum stirpibus demonstrauerit, videtur satis aperte dicendum voluisse suam hereditatem ita per stirpes relinquere. Nec videtur verum q hic tantum gratia demostrationis isti fratres fuerint nominati, qr erat clarior via demonstrandi istos nepotes, si volebat per capita eos vocari, vcz nomina ppria singulorum exprimendo, vnde cu non fecerit, sed nomine collectiuo vocauerit sub denominatione parentuz ipsorum in dubio credi debet, ideo sub tali denominatione ita eos vocasse, vt.d. fratres p stirpibus ipsoruz nepotum considerarentur, attento maxime, q ita ius

20 comune dictaret, prout i. dicam. ¶ † Nec ob. decis. Bald. in.d. consi. ccxliij. qr ibi illa interpretatio fit ea ratione, quia ita ius comune dictabat, naz quotcunq sint filij, & ex quotcunq vxoribus, omnes pariter, & in virilem succedunt patri ab intestato, vt in.§.i. in auc. de here. ab intest. collati. vij. Preterea in casu Bal. fuerant illi filij singulariter, & pprio nomine vocati, propter qd solum deberent dici vocati in vi

21 riles, † qr dispositio de aliquibus facta sub propriorum nominum expressionem intelligitur equaliter de omnibus fieri, & sic quemlibet in virilem vocari, vt.l. ita liber. §. fin. ff. de sta. lib. l. si communis seruus ita stipuletur. in prin. ff. de stipu. seruo. & .l. nonnunq. vbi glo. not. ff. ad trebe. tradit glo. in. §. seruus communis. insti. de stip. seruo. cum simi. de quibus per doc. in.d.l. fi. C. de impu. & ali. substi. ¶ Et procederet hoc etiam q alias ita vocati non pariter succederent, vt tradit Corn. in consil. lxxij. videtur in hac. ij. col. ij. volu. ¶ Scdo dico, q si velimus ppterea q fratres suos non instituerit, eos non fuisse per testatorem gsideratos non sumus in primo casu, de quo non loquimur, sed in scdo de quo i. dicam, vz q dicatur testator istos nepotes vocasse, perinde ac si patres eorum essent mortui, verior tn est, & magis mihi placet primus sensus, vt. s. dicantur isti nepotes vocati considerata persona parentum eorum per. s. dicta. ¶ Nec demu predictis ob. tria iura vltimo loco alleg. in grium, qr singulis,

22 vt. i. respondetur. ¶ † Naz primo ad.d.l. fi. respondetur, q ideo ibi fit diuisio in viriles, qr fuerant vocati per distributiuum quisquis, qd sui natura cuilibet in virilem distribuit, & est perinde ac si proprio nomine singuli fuerint vocati, & ita ad illum text. respondebat Mart. de fa. & hanc responsionem sequuntur Bar. & alij communiter in.d.l. fi. & Bart. & omnes in.d.l. si pater. ff. de vulga. & pupil. vt plene tradunt

23 Alex. & Ias. in.d.l. fi. ¶ † Scdo ad.l. quidam. cum seq. ff. de reb. dub. respondetur primo q illud procedit, qr cum illi posthumi essent nascituri, nec testator sciebat verosimiliter, quot nascituri erant, non poterat eis particulariter, & pprio nomine puidere, ita ad illum tex. respondet Bar. post Cy. & sequuntur Pau. de cast. & Alex. in.d.l. fi. & videtur cois solutio. ¶ Vel scdo pot rnderi sm Cuma. ibi, q io ibi vocant in viriles, qr verbu posthumus dr comprehedere oes posthumos distributiue, pinde ac si fuisset dictu, si qs mihi nasceretur &c. & sicut ddo si qs nascet &c. venirent oes in viriles, qr actus nascedi vnicuiq competit, vt.l. qui filiabus. §.i. de leg. i. & videtur omnes nominati, ita et dicedo posthumum, & istam solutionem Cuma. ad illum text. p veriori sequitur do. Philip. deci. in.d.l. fin. lz precedens solutio sit

24 communior. ¶ † Tertio non ob.l. lucius. §. lucius. el.i. de legat. ij. qr ad eum doct. varijs modis respondent, vt tradunt moder. in.d.l. fin. C. de impube. sed obmissis alijs solutionibus communis solutio est, q ideo ibi fit diuisio in capita, qr ita ex giecturata mente testatoris omnino ddm est, & istud videtur velle ibi tex. dum dicit. respon. perspicuam esse testatoris voluntate &c. coniectura autem sumitur ex eo, q testator prohibuerat rem legatam extra familia alienari, nam ex illa prohibitione videtur cuilibet de familia pariter consulere voluisse, ita ad illum tex. respondet ibi gl. quam Cy. & Bar. approbat, & alij magis communiter sequuntur, & ita etiam volunt Bar. & Pau. de cast. in.d.l. fina. & lz Ias. in. d.l. fi. iij. col. videatur super ea dubitare, tn eam ibidez optime defendit do. Philip. deci. in fi. sui comenti, vt per eum. ¶ Vel secundo potest vltra scribentes aliter responderi (& verius ni fallor) dico enim q ibi seia alumna vocatur in virilem cum alijs libertis, qr ipsa cum eis, & omnes simul sub vna denominatione fuerant vocati. dixit enim testator prediolu3 meu dari volo libertis, libertabusq meis, sub qbus verbis etiam seia illa continebatur, sed qr habebat plures libertos iam a se in vita manumissos, inter quos erat seia aluna, & aliquos in testo manumiserat, noles omnibus prediolum illud dari, illam generalitatem restringendo subdit,

25 & quos hoc testameto manumisi, & seie alune mee. † Relatiuum. n. qui generalitati adiectu restringit eam, vt.l. ea tamen adiectio. ff. de leg. iij. & ibi doct. not. & iste videtur mihi verus intellectus ad illum tex. prout alias ego dixi legendo.d.l. fi. quo stante tex. ille nihil ob. predictis, quicquid tamen sit dicendum circa illum tex. & alia dno iura, de qbus .s. satis nobis est comunem opinion. omnium vbiq esse, q vocati plures sub nomine collectiuo cum alijs sub duplici denominatione, prout est casus noster, dicutur semper quo ad alios haberi pro vno, & debent fieri due partes sz predicta. ¶ Hec sufficiant circa primum casum, quem vti veriorem, & verbis, & voluntati testatoris magis conformem ego magis amplecterer. ¶ Si quis tn secundum casum sequi voluerit, vcz q testator dicatur istos suos nepotes vocasse perinde ac si patres eorum, & fratres testatoris essent mortui, attento q eos superuiuentes noluit instituere, & adhuc ide dicendum est, vz q dicatur eos vocasse non in capita, sed in stirpes, & sic q inter eos fiant tantum due partes hereditatis

26 sm predicta. † Et moueor qr dispositio testatoris facta de personis, que sibi ab intestato succedere possent, intelligitur eo modo, & ordine, quo de iure comuni, vel municipali ab intestato vocarentur iuxta not. per Bar. in.l. heredes mei. §. cum ita. i. colu. & ibi sequuntur omnes. ff. ad treb. tradit Bal. in.l. precibus. C. de impu. & ali. substi. Bart. & alij per illum tex. in.c. si duo. ff. de acquir. here. & traditur communiter in.l. gallus. §.i. ff. de lib. & posthu. cum simi. de quibus per Alex. in consi. lv. alias. lj. prospectis his. ij. & iij. colum. iiij. volu. & per Corne. in consi. xxij. in hac consultatione. v.

27 & vj. col. ij. volu. † Et hinc est, q si testator simpliciter vocet filios in loco, vbi masculi preferuntur feminis ex forma statuti, dicitur prius vocasse masculos sm ordinem statuti, p vt singulariter gcludit patruus meus Soci. in consi. cxiij. s.

28 scripti. ij. col. ¶ † Et hinc et est, q si testator aliquid fratribus suis simpliciter relinquat, intelligitur voluisse, q primo detur fratribus vtrinq coniunctis, & postea coniunctis ex vno parente tantum, prout de iure comuni vocarentur, vt in auc. cessante. C. de legi. here. ita signater determinat Pa. de cast. in.l. fi. prope fi. C. de ver. sign. refert, & sequitur Cor. in.d. consi. xxij. vj. col. Quo sic stante dico, q isti nepotes testatoris, & filij Apollonij, & Hieronymi fratrum eius vocarentur ab intestato ad hereditatem predicti testatoris eorum patrui, iam mortuis Apollonio, & Hieronymo eorum patribus vocarentur in stirpes & non in capita, vt modo deducam, & sic tantum due partes ex hereditate fieri deberent sm predicta, ergo sequitur, q ita debeat interpretari dispositio testatoris, vt sic tantum inter dictos nepotes voluerit fieri duas partes, ad hoc vt eius voluntas dicatur iuri co-

29 muni conformis per predicta. ¶ † Et q ab intestato vocarentur in stirpes communis est opi. quasi omnium scribentiuz vbiq (quicquid tenuerint Azo. Iac. but. Bal. & Salycet. in.d. auct. cessante) nam in primis ita voluit ibi glo. in dicta auctent. cessante, & eam ibi sequuntur Iac. de aret. Guliel. de cun. Cy. Bar. Ange. Pau. de cast. Fulgo. Benedi. de plumbi. & do. Corn. qui dicit, q ista opin. est vera & communiter practicatur, idem voluit Bar. quem ibi sequitur Alex. in apostill. in.l. post consanguineos. ff. de suis & legitti. idem tenet Ioan. fab. Bal. & Christo. porc. in. §. hoc etiam. insti. de legi. agna. success. lz ibi glo. illa videatur sentire contrarium, quam illi reprobant. idem volunt Guido de suza. &

Uber. de bob. vt refert, τ sequitur Joan. and. in addi. Specu. in titu. de success. ab intesta. §. i. super ver. an filij τc. idez Jac. de belui. τ Ange. in. §. reliquum. post glo. ibi in versic. fuerint. in auct. de here. ab intest. colum. vij. do. Nicolaus de Perusio, in tracta. de success. ab intesta. in tertia parte princip. post princ. τ Mathesil. in eodem tracta. in tertio articulo princip. colum. v. versi. secūdo dubitatur. τ ibi Ludo. bologni. in additio. cum concordantib. de quibus plene per Alex. in dicto consi. lv. iij. τ. iiij. colum. τ in consil. xxix. prospectis, consideratisq; in princ. v. volu. τ per Corne. in.
29 d. auct. cessante. ¶ † Et pro ista cōmuni opin. extant iura, τ rationes q̄plures, quas cum in locis predictis reperiantur aliter non referam, ne folium videar velle implere, sed satis sit demonstrasse, φ ita cōmuniter fere ab omnibus tenetur, cum a cōmuni opinione nephas sit in iudicando recedere
30 per iura vulgaria. ¶ † Si igit ab intestato isti nepotes non existentibus eorum parentibus succederent. d. testatori in stirpes, sequitur, φ ita in proposito interpretari debemus ipsum testatorem eos in stirpes vocasse per predicta, τ ita reperio, φ in terminis concludit Alex. in dicto consi. lv. iij. colum. versi. confirmantur predicta. hoc ēt expresse, τ in terminis concludit insiguis doc. do. Nic. boerius in quodam suo consi. incip. an filij duorum fratrum τc. prope fi. in versicu. τ idem est, si filij fratrum τc. τ istud consilium reperitur hodie impressum post lectu. Dy. super titu. de regu. iur. lib. sexto, in noua impressione facta Papie, vbi predictus doctor postq̄ concluserat, φ ab intestato vocātur in stirpes ƀz predicta, subdit, φ idem est, etiam si filij fratrum fuerint ex testamento patrui vocati, nam τ tunc in stirpes dicentur vocati. ¶ Et vltra argu. de quo. s. allegat in argu. §. τ si ex di
31 sparibus. insti. de vulg. substi. † nam sicut ibi substitutio regulatur ab institutione, τ sic a dispositione que de eisdem personis iam facta reperitur, sic in proposito institutio de istis filijs fratrum regulari debet a dispositione, que circa eos reperitur, τ sic a dispositione iuris cōmunis dictante, vt vocentur in stirpes, τ non in capita ƀm predicta allegat etiam predictus doctor Alexan. in dicto consi. lv. licet alleget per errorem in. ij. volumi. ¶ Et ex his omnibus recte intuenti constabit esse responsum allegatis in contrarium, quatenus hunc secundum casum respicerent, igitur aliter non insistendo ex predictis concludo, φ hereditas predicti Joānis dominici testatoris in duos semisses diuidi debet, vt vnus totus detur filijs Hieronymi, alius filijs Apollonij. Laus Christo Redemptori nostro.

Mar. Soc. iunior. J. U. D. Pisis.

SVMMARIVM.

¶ Filius quando dicatur preteritus.
¶ Clausula codicillaris conseruat testamentum nulluz ex causa preteritionis in vim fideicōmissi.
¶ Filius fideicōmisso vniuersali grauatus detrahit legittimam, τ trebellianicam.
¶ Una pars testamenti declarat aliam, sequentia moderantur precedentia.
¶ Res inter alios acta alijs non obest.
¶ Maritus contrahendo vxori non preiudicat, τ qn̄ dicatur legittimus administrator vxoris.

1 Successionis prima causa est filiorum ab intestato.
2 Uoluntas testatoris pro lege seruari debet.
3 Testamentum in quo filius non est institutus nec exheredatus, licet ei fuerit aliquid relictum non iure institutionis, non valet.
4 Clausula codicillaris operatur φ testamentuz quod est nullum ex preteritionis causa conseruetur in vim fideicommissi, τ φ filius ab intestato veniens post eius mortez restituat per fideicōmissum illis, quos testator in testamento vocauerat.
5 Filius grauatus vniuersali fideicōmisso in restitutione legittimam τ trebellianicam detrahere potest.
6 Substitutio facta filio de proximioribus coniunctis intelligitur post eius mortem, τ si sine liberis decesserit, que omnes conditiones adimpleri debent.
7 Una pars testamenti aliam declarat, τ sicut precedentia declarant sequentia, ita econtra etiam si simus in declaratione limitatoria vel moderatoria.
8 Maritus quomodo τ quando dicatur administrator bonorum vxoris sine aliquo mandato.
9 Filius heres patris potest bona paterna a quocunq; vendicare.
10 Res inter alios acta tertio non obest.
11 L. maritus. C. de procur. quomodo procedat.
12 Maritus contrahēdo, nec conueniendo, non potest de rebus vxoris, sine eius consensu disponere.

CONSILIVM CV

Dirigat Dominus verba mea in viam veritatis, τ iustitie. Consideratis his, que in facto presupponitur, τ presertim testamento Nerij alterius Nerij de sancto Cassiano, simul τ quadam conuentione inita inter dn̄am Catherinam sororem. d. Nerij ex vna, τ quēdam Jsaiam de radicofano, τ Leonarduz eius filiuz ex alia, de duobus principaliter queritur. ¶ Primo vtrum post mortem do. Dominice matris. d. Nerij testatoris, bona testatoris predicti plene spectauerint, τ ad presens spectent ad do. Ceciliam eius filiam. ¶ Secundo vtrum ea bona petere possit a do. Catherina predicta non
1 obstante dicta cōuentione. ¶ † Circa primum, si essemus in causa intestati clarum esset bona. d. Nerij hereditario iure spectare ad do. Ceciliam eius filiam, cum prima causa successionis sit filiorum, vt in auc. in successione. C. de su. τ legit. τ in corpore vnde sumitur, difficultas autem in casu nostro pendet ex testamento. d. Nerij, in quo non videtur relinquere predicte Cecilie, nisi floren. lxxx. pro dote, τ reliqua bona, videntur relicta proximioribus parentibus, vt videntur importare illa verba, τ da. lxxx. fiorini in su lassa, che recadino alli piu proximali parenti. vnde cum proximior parens. i. proximior coniuncta sit do. Catherina soror germana. d. Nerij videtur dicendum bona ipsius testatoris ad eam, vltra. d. floren. lxxx. pertinere, τ quidem pleno iure, cum iam mortua sit do. Dominica relicta vsufructuaria in. d. testamento. cum. n. ita voluerit testator: (vt verba testamenti sonant, a quibus in dubio non est recedenduz
2 vt. l. non aliter. in principio, de legat. iij.) seruari debet, † τ pro lege haberi sua voluntas, vt. l. prima C. de sacrosanct. eccles. τ in. §. disponat. in auctent. de nupt. collatio. iiij. ¶ Sed tamen his non obstantibus aliter de iure respon
3 dendum arbitror. Et in primis aduertendum est, † quoniaz testamentum. d. Nerij, vt testamentum de iure non subsistit ex eo, φ Cecilia filia eius nō fuit neq; instituta heres, neq; etiam exheredata, vt. l. inter cetera. ff. de liberis τ posthumis. τ institu. de exhered. libero. in princip. ¶ Et licet fuerint relicti floreni. lxxx. nihilominus dicitur preterita, cum tunc filij dicantur preteriti, quando non sunt instituti heredes, neq; vt oportet exheredati, vt declarat tex. in. §. eadez hec. institu. de hered. que ab intesta. defer. Ex tali etenim relicto florenorum. lxxx. non inducitur institutio, neq; etiaz (vt oportet) exheredatio, τ hodie hoc est clarum, cum sit dispositũ omnino filijs relinquendum esse aliquid iure institutionis, vt in. §. aliud quoq; capitulum. τ in. §. ceterum. in aucten. vt cum de appellatio. cognos. collatione nona, ex quo ergo Cecilie filie testatoris nihil est relictum iure institutionis, sequitur testamentum istud non valere, τ consequenter. d. Cecilia ab intestato fuisse vniuersalem heredem patris eius. ¶ Sed tunc remanet difficultas, q̄ esto, φ testamentum non valeat, τ consequenter, φ Cecilia ab inte
4 stato sit patri suo heres vniuersalis, † ex quo tamen in fine testamenti reperitur apposita clausula codicillaris, vt patet in illis verbis, τ quando per via di testamēto non valesse vuole che vaglia per via di codicillo τc. sequitur, φ. d. Cecilia censetur grauata bona, τ hereditatem patris sui illis restituere, quos ad eaz ipse pater in testamento vocauerat, iuxta plene tradita per Bar. τ alios in. l. i. ff. de iur. codic. τ tradunt omnes in terminis nostris in aucten. ex causa. C. de liber. prete. vt ibi plene per Jas. col. xv. versi. tertia questio.

¶ Unde

5 ¶ Unde pro resolutione presentis consultationis.† Pri
mo aduertendum est, q in casu, quo d. Cecilia veniat, vel
dici possit per fideicōmissum grauata, poterit, qñ quando fiet
restitutio, detrahere etiam legittimam, quia filia est, ⁊ etiā
trebellianicā cum videatur vt heres grauata iuxta. c. ray-
naldus. ⁊ ibi tradita per omnes extra de testamen. tradūt
post glo. Bar. Pau. de cast. ⁊ alij in. l. papinianus. §. me-
minisse. ff. de inofficio. testa. ⁊. l. q̃q̃. C. ad legem falc. So
ci. in ɔsil. xxxiij. vij. col. ⁊ in ɔsil. lxxxij. xij. col. iiij. volu. Cor
ne. in ɔsil. cxlvj. viij. col. ij. vol. ⁊. cccxvij. in fi. ij. col. iiij. volu.
⁊ in specie in terminis nostris hoc tradit Jas. in. d. auct. ex
causa in loco pallegato. ¶ Scdo videndū est, qñ sit locus
fideicōmissario de quo agimus. Et certe ɔclusiue loquēdo
videt ɔcludendū tunc demum huic fideicōmissario locum
fore, cum Cecilia decedet, ⁊ dña Dñica, ⁊ hoc ex verbis
testamenti, sed cum dña Dñica iam decesserit, vt mihi pre
supponitur, superest, vt solum debeat expectari mors dicte
Cecilie filie, ⁊ heredis ipsius testatoris, ⁊ ita clare ɔstat ex
illis verbis testi, duz dr. Item lassa che morendo detta Ce
cilia sua filia, ⁊ madōna Dñica sua madre gli piu pximali
6 parenti vniuersali heredi di tutti gli suoi beni ⁊c. † Ex his
enim verbis pximiores ɔiuncti vocant ad bona, ⁊ hrdita
tem testatoris, non simplr, sed post mortem Dñice, ⁊ Ceci
lie predictarum, ⁊ per ɔñs dicuntur vocari sub ɔditione iu-
xta. l. hrs meus. ff. de ɔdi. ⁊ demon. ⁊. l. si cum hrs. ff. quan
do dies leg. ced. iuncta. l. qbus diebus. §. qdam titio. ff. de
ɔdi. ⁊ demon. ⁊ in qualibet earum tradunt doc. ⁊ cum duarum
psonarum mors fuerit ɔsiderata dicunt vocati isti pximio
res sub duplici ɔditione ɔiunctim, ⁊ copulatiue, ⁊ ɔñter
debet expectari vtriusq ɔditionis implementū, idest mors
tam Dñice, q̃ Cecilie iuxta regulā. l. si heredi plures. ff. de
ɔditio. institu. Unde cum adhuc viuat Cecilia, nōdum est
locus fideicōmisso predicto, sed expectari debet mors eius
per predicta. ¶ Immo oportebit illaz decedere sine filijs,
vt. s. per eius mortem fiat locus fideicōmissario iuxta sin-
gularem decisionem Papin. in. l. cum auus. ff. de ɔditio. ⁊
demon. de qua in. l. cum acutissimi. C. de fideicōmis. ⁊ in. l.
generaliter. §. cum autem. C. de institu. ⁊ substitu. sub cōdi.
fac. ¶ Nec obst. si ɔtra predicta ponderent illa verba te-
stamenti paulo ante posita, vcz ⁊ da. lxxx. fiorini in su ⁊c.
In qbus verbis videt demonstrari, ꝙ testator voluerit vo
care pximiores ɔiunctos nō expectata morte Cecilie, sed
ab ipso initio, vel saltem a tpe quo maritabit, ⁊ dotabitur
dicta Cecilia, qd cum euenerit, q iam nupta, ⁊ dotata est,
videt ꝙ fideicōmissario iaz fuerit locus, ⁊ vltra non sit ex-
7 pectandum. † Qñ rñdetur, ⁊ presuppono vnam regulam
tritam in iure, videlz ꝙ vna pars testamenti declarat aliā,
vt. l. qui filiabus. in prin. ⁊ ibi dicunt doc. ff. de lega. i. ⁊ de-
clarat patruus, ⁊ dñs meus Soci. in ɔsil. lxxvij. in. ij. colū.
iij. volu. ⁊ alias dr, ꝙ sicut precedentia declarāt sequentia,
ita econtra sequentia qñq declarant precedentia. vt. l. si
seruus plurium. §. fi. de lega. i. ⁊ maxime hoc pcedit, si su-
mus in declaratione limitatoria, seu moderatoria, vt decla
rat eleganter Corne. in ɔsi. iiij. Diu post ɔsilium ⁊c. iij. col.
ij. volu. ¶ Modo dico, ꝙ testator in illis verbis da. lxxx.
fiorini in su lassa che recadino alli piu proximali parēti ⁊c.
voluit intelligere post mortē dicte Cecilie, sicut clare post-
ea dixit, quando pximiores parentes fecit hrdes vniuersa
les. voluit enim testator Ceciliam esse dñam omniuz, dum
viueret (reseruato tamen vsufructu dñe Dñice matri) ⁊ vo
luit etiam, ꝙ nō omnia bona pro eius dote darent, quādo
nuberet, sed tantū. lxxx. floreni, ⁊ alia bona post dictos flo
renos. lxxx. noluit, ꝙ in aliquem transferri possent etiaz ex
causa dotis, sed ea subiecit fideicōmissario, ⁊ ꝙ recaderēt,
⁊ restitui deberent pximioribus parentibus, non tñ in pri-
ma parte testamenti declarauit quādo, sed bene, ⁊ apertissi
me hoc dixit in alia parte testamenti, dum dicti pximiores
vocat vniuersaliter ad hrditatem, nam hoc fieri voluit post
mortem dñe Dñice, ⁊ post mortez Cecilie, vt. s. dictū fuit.
Illa ergo prima pars testamēti, que quo ad tps dubia est,
⁊ nō declarat, qñ bona debeant recadere sed simplr, ⁊ ge-
neralr dicit, ꝙ recadant ⁊c. debet intelligi moderari, ⁊ de-
clarari per aliam sequentem particulā testamenti, per quā,
vt dixi clare demonstratur expectandam esse mortem dicte
Cecilie. ¶ Et ex predictis omnibus infert decisio primi
dubij, vt. s. bona, que fuerunt Nerij patris dicte dñe Ceci-
lie post mortez dñe Dominice plene, idest quo ad dñium, ⁊
vsumfructum pertinuerunt, ⁊ hodie pertinent ad dictam
dñam Ceciliam, tanq̃ heredem vniuersalem patris eius.
Uerum est, ꝙ dicunt fideicōmissario, ⁊ restitutioni subie-
cta post mortem eius, si tamen sine filijs moriat, vt ex supra
dictis constare potest. Hec quo ad primam questionem.
¶ Circa scdam qōnem dubium facere videt, q dicta con
uentio facta fuit cum dña Catherina per Leonardum ma
ritum dicte dñe Cecilie, ⁊ ɔsequenter per psonam cui a le
ge tribuitur potestas administrandi, ⁊ gubernandi bona
8 vxoris eius, ⁊ sic dicte dñe Cecilie. † Dicit enim maritus
legitimus administrator bonorum vxoris sine aliquo manda
to. vt. l. maritus. C. de pcura. videt igitur ɔuentionem pre
dictam seruandam esse, ⁊ ɔsequenter, ꝙ Cecilia predicta
non possit cū effectu petere bona predicta a dicta dña Ca
therina, videtur enim ꝙ illa possit se tueri exceptione pa-
cti, ⁊ ɔuentionis predicte arg. §. preterea insti. de exceptio.
¶ Sed tñ hoc non obstante, qd vere nihil obstat, conclu-
dendū oīno est Ceciliam posse cum effectu bona predicta
9 petere, ⁊ nullam ei obstaturā exceptionem. † Cum eniz bo
na illa ad eam vti filiam, ⁊ hrdem Nerij patris eius, pleno
iure ptineant, vt. s. ɔclusuz fuit, sequit ꝙ ea a quocūq pos
sessore petere, ⁊ vendicare potest. vt. l. in rem. in princ. ⁊. l.
officium. ff. de rei vendi. ⁊ institu. de actio. §. i. ¶ Nec ei pe
tenti obstabit aliquo modo ɔuentio predicta, q non repe
ritur, ꝙ tali ɔuentioni dicta Cecilia vnq̃ ɔsenserit, ⁊ fuit
gesta per dictum Isaiam ⁊ Leonardum, ad quos bona il-
10 la non spectabant. † Merito ergo sequit, ꝙ factuz eorum nō
debet ipsi Cecilie obesse. vt. l. si vnus. §. ante omnia. ff. de
pac. ⁊. l. ij. ⁊ per totum titulum. C. res inter alios acta. cuz
similibus. ¶ Nec obst. ꝙ dictus Leonardus sit maritus
dñe Cecilie, ⁊ sic videat legitimus administrator bonorum
11 eius, vt supra dictuz fuit. Qñ in pposito nihil facit, † ⁊ pri
mo rñdetur, ꝙ regula. d. l. maritus. pcedit in vero marito
tpe, quo celebratur actus, de quo querit, cum enim lex de
marito loquatur qualitas illa maritalis (vt ita dicam) de-
bet adesse, ⁊ ɔsiderari fm tempus verbi. vt. l. in delictis. §.
si extraneus. ff. de noxali. ⁊. l. titius. ff. de mili. testa. cuz simi
li. sed sic est in pposito, ꝙ licet Leonardus hodie reperia-
tur maritus dñe Cecilie, tamen tpe inite ɔuentionis non
erat maritus. ergo ⁊c. ¶ Scdo etiam rñdetur, ꝙ maritus
pōt dici legitimus administrator soluz, ⁊ dūtaxat in bonis
ei per vxorem traditis vere, vel interpretatiue. vt. l. fi. C. de
pact. conuen. ⁊ ibi per docto. qui etiam idem dicunt in. d. l.
maritus, sed in casu nostro domina Cecilia bona ista nullo
modo dederat dicto Leonardo tempore quo facta fuit di-
cta conuentio, sed semper fuerunt, ⁊ in hanc vsq diez per-
manserunt apud dictam dominam Catherinam. ergo ⁊c.
¶ Uel ⁊ tertio responderi potest, ꝙ. d. l. maritus. ⁊ alle-
gata in contrarium, si generalius intelligantur, procedunt
respectu iudicij, ⁊ actionis per maritum nomine vxoris
proponende, nam tanq̃ coniuncta persona Maritus ad
illud admittitur sine mandato, sicut ⁊ alie coniuncte perso
ne, de quibus in. l. sed ⁊ he. ff. de procuratoribus. ⁊ ita pro-
prie loquitur dicta. l. maritus. ⁊ vltra etiam tenetur tunc
12 maritus cauere de rato, vt ibi clare dicitur, † sed quod ma
ritus (etiam per multos annos) contrahendo ⁊ conuenien
do possit de rebus vxoris absq eius consensu disponere, ⁊
ei preiudicare nunquam reperitur, sed omnes regule iu-
ris contrarium dictant, vt ex predictis constat.
¶ Si igitur verus maritus, ⁊ sic post contractum matri-
monium non posset contrahendo circa res vxoris ei ali-
quo modo preiudicare sine eius consensu, minus in casu
nostro potuit Leonardus predictus ipsi domine Cecilie
preiudicare circa bona predicta, ex quo tempore predicte
conuentionis nondum erat maritus eius, auctentica mul-
to magis. C. de sacro sanctis ecclesijs. Poterit itaq domi
na Cecilia bona predicta petere a dicta domina Cathe-
rina, ⁊ ea cum effectu consequi debet non obstante conuen
tione preallegata, vt ex predictis constat. Laus Deo
optimo maximo.

Socinus nepos Senis.

CASVS

¶ Bartholomeus de bonauenturis ciuis Senēsis primuz condidit testamentum, in quo inter cetera hr̄dem vniuersalem instituit dominam Ludouicam eius vxorem.

¶ Deinde post aliquos annos fecit scōm testm̄, ꝛ in eo dominam Diamantem eius filiam ltimam, ꝛ naturalem. (sic enim eam in testō vocauit) instituit hr̄dez vl̄em, ꝛ casu quo dicta dn̄a Diamans sine filijs legitimis, ꝛ naturalibus moreref̄ substituit eidem ex nunc, put ex tunc, ꝛ econtra, suum hr̄dem vl̄em Julium olim Enee de bonauēturis, si Senis ad habitanduz venerit per tp̄s vnius anni post mortem dicte dn̄e Diamantis, ꝛ si non venerit instituit fratrem eius imediate post eum sequentem, similiter si venerit, vt.s. ꝛ casu quo nullus ex predictis substitutis venerit ꝛc. ex nunc, prout ex tunc, ꝛ econuerso substituit suos heredes vniuersales fratres, ꝛ conuentum .s. Marie del Carmine.

¶ Post mortem dicti testatoris, q2 illa dn̄a Diamās eius filia nō fuerat nata ex legitimo matrimonio sed fuerat per eum viuentē ltimata, reuocaf̄ in dubium, vtruz ltimatio de ea facta valuerit, ꝛ per consequens, an ipsa tanq̄ꝫ heres instituta possit admitti.

¶ Et posito circa hoc (absqꝫ veritatis preiudicio) ꝙ ltimatio, ꝛ per ꝯn̄s instō de ea nō valeat, querif̄ de infrascriptis.

¶ Primo vtꝝ sit locus substitutioni facte in.d. scdo testō.

¶ Scdo posito ꝙ non hēat locū .d. substō, ꝛ hoc scdꝫ testm̄ in totū sit inutile, vtꝝ ex eo res dicaf̄ redacta ad cām intestati, an vero remaneat validum primum testamentum.

SVMMARIVM

¶ De compendiosa substitutione facta si filia instituta sine liberis decesserit, vtrum comprehendat vulgarem, si filia appareat incapax institutionis.

¶ Et de scdo testō, an .s. per illud tollaf̄ pmuz si ex .d. scdo nec hr̄s, nec substitutus admitti possit, in quo erat clausula, cassans, ꝛ annullās ꝛc. ꝛ etiā cl̄a codicillaris ꝛc.

1 Substitutio compendiosa sub verborum compendio, sub conditione mortis, vel alia, plura complectitur tempora, pluresqꝫ substitutiones.

2 Substitutio facta in vnum casum, an ꝛ quando ad alium trahatur. ꝛ infra nu. 5.7.8. et seq.

3 Substitutio compendiosa facta filie institute, si sine liberis decesserit, an cōprehendat vulgarez, si filia institutionis incapax appareat, ꝛ.j. in discursu ꝛ maxime nu.20.

4 Substitutio cōpendiosa si hr̄s institutus decedat sine liberis, non trahif̄ ad casum, quo ille hr̄s institutus cū liberis, viuo testatore decedat, vide tamen.j.nu.24.et.26.

6 Testator si relinquat vsumfructū vxori, si vidua permanserit, ꝛ post eius mortem reliquit Titio, licet Titius dēat habere q̄ꝫ primuz vxor transit ad scda vota, aliter nō expectata eius morte, tn̄ si fuerit dictum, tunc ꝛ eo casu, debet expectari mors vxoris, vide.j.nu.27.29.et.30.

9 In substōnibus debet fieri largissima interpretatio vt ille locum habeant, ne testamentum in totum tollatur.

10 Substitutio vulgaris facta si heres nollit esse heres, habet locum etiam, si velit, ꝛ non possit.

11 Prouisio testatoris facta in vnum casum pcedit ꝛ in alio, in quo testator verosimiliter statuisset, si de eo interrogatus fuisset.

12 Substō facta, si vxor transierit ad scda vota, habet locum, etiam ea in viduitate mortua, si cetera concurrant.

13 Effectus eius qd̄ exprimif̄, vbi in aliqua dispōne per testatorem ꝯsideratur, non refert qd ex eqpollentibus fiat.

14 Substitutio facta, si posthumus moriatur in pupillari etate, trahitur ad casum, quo posthumus non nascatur.

15 Substō facta, si institutus decedat in furore, trahif̄ ad casum, quo sane mētis decedat, si ex alio testari phibeaf̄.

16 Substō si fiat si filius decedat in pupillari etate, in qua etiā vulgaris ꝯtinef̄, habebit locum ista vulgaris, ēt si ille filius pubes factus, non tamen hr̄ditate adita, decedat.

17 Substitutio vulgaris facta in vnum casum, tunc nō trahif̄ ad alium, qn̄ agitur de excludenda persona, que verosimiliter apparet magis dilecta testatori.

18 Substitutio cōpendiosa si fiat qn̄cunqꝫ institutus decedat sine liberis, vulgaris que in ea comprehendif̄, licet quo ad verba testatoris dicaf̄ facta in illum casum, si sine liberis decedat, tn̄ trahitur ad omnem casum vulgaris quicunqꝫ occurrat, ꝛ hoc ex verosimili mente testantis.

18 Substitutio vulgaris facta, si sine liberis decedat, comprehendit etiam casum incapacitatis instituti.

20 Substitutio si sit facta filio ltimato, si sine liberis qn̄cunqꝫ decesserit, si ltimatio declaref̄ inualida, ꝛ per ꝯn̄s nec institutionem valere, locus erit substitutioni, mediāte vulgari substitutione in compendiosa comprehensa.

21 Verosimile nō est testōrez velle sue soboli extraneū pferre.

22 Substitutio facta in vno casu non trahitur ad alium, quando de exclusione matris agitur.

23 Conditio voluntaria aliquando per equipollens potest impleri, quando appareat de voluntate testantis.

25 Dicta doctoꝝ dēnt intelligi ƀm doctrinas quas allegant.

28 Clausula, ex nunc put ex tunc operatur, vt dispositio, que nunc fit, videatur tunc facta, ꝛ effectus videatur collatus in tempus presens, quando realiter fit dispositio.

30 Verba ista, tunc ꝛ eo casu, in aliqua dispositione posita, lꝫ importent extremitatem tp̄is, tn̄ verificatur dispositio etiam eo non impleto, de quo dicta verba dicebantur loqui, si ita sit verosimilis mens disponentium.

31 Lex si quis ita. ff. de vulga. ꝛ pup. quomodo procedat.

32 Testm̄ scōm an tollat primum si ex scdo, nec hr̄s, nec substitutus admitti possit, in quo erat cl̄a cassans, ꝛ annullans, ꝛ etiam cl̄a codicillaris. ꝛ.j.nu.33. vbi dicit ꝙ primum remanet, nec res dr̄ redacta ad causam intestati.

34 Testm̄ primum non pōt dici per scōm sublatum qn̄ substituti in scdo possunt adire qa pendet ꝯditio, ꝛ sic cū pos sit esse locus cause testati, non pōt eē locus cāe intestati.

35 Bonorum possessio ƀm tab. conceditur cuicunqꝫ instituto etiam extraneo sub quacunqꝫ conditione.

36 Clausula cassans ꝛ irritans ꝛc. posita in scdo testō dicitur apposita solum respectu primi testamenti, quod voluit annullare, vt secundum valeat, ꝛ si secundum non valeret, illa clausula nil operatur.

37 Clausula codicillaris in scdo testō posita quid operetur. Et quare per testatorem apponatur.

38 Mutatio voluntatis non presumitur.

39 Cl̄a codicillaris de consuetudine in quolibet testō ponif̄.

CONSILIVM CVI

Irigat Dominus verba mea in viam veritatis, ꝛ iustitie. Pulchra pfecto, ꝛ dubia vr̄ presens ꝯsultatio in vtroqꝫ capite. ¶ Et circa primam qōnem vr̄ prima facie dōm nō esse locum
1 substōni. ¶ † Et p declaratione aduertēdū est, q2 substitutio de qua agimus, dr̄ esse cōpendiosa, qm̄ sub verboꝝ cōpēdio, sub ꝯdōne mortis, vel alia, plura cōplectif̄ tp̄a, pluresqꝫ substōnes, iuxta doctri. Bar. ꝛ alioꝝ in.l. cēturio. col. iij. ff. de vulg. ꝛ pup. ꝛ in.l. precibus. C. de impub. ꝛ ali. substi. Et dico, ꝙ complectif̄ tp̄s ante aditaꝫ hr̄ditatem, quo tp̄e dr̄ ꝯtinere vulgarē substōnem vꝫ si ꝯditio substōnis (.s. si dn̄a Diamans moriaf̄ sine liberis) ante aditā impleaf̄, vt declarat Bar. in.d.l. centurio. col. xj. ver. quero, vtꝝ substitutio cōpendiosa ꝯtineat vulgarē. ¶ Itē ꝛ tp̄s post aditā, quo tp̄e ꝯtineret fideicōmissariaꝫ, qn̄ .s. iam adita hr̄ditate dn̄a Diamans sine filijs moreref̄, ꝛ ita ꝯditio impleref̄, vt idem Bar. tradit in.d.l. cēturio. ꝛ sequunf̄ alij tam ibi, q̄ꝫ in.d.l. pcibus. ¶ Hoc ita posito vr̄ ꝙ qlibet ex dictis substitutionibus pēdeat ab illa expssa ꝯditione vt si illa demū ipleta sit locus illi substōni, q̄ tūc locū hr̄e pōt, ꝛ non alr̄, ꝛ ita videf̄ de intentione Bar. in.d.l. centurio. col. xj. in versic. sed si esset facta per verbum cōmune ꝛc. sed in pposito conditio substitutionis nondū euenit, quia dn̄a Diamans adhuc viuit. ergo ꝛc. ¶ Nec videtur obstare predictis, quod alias dici solet pro regula, † ꝙ substitutio facta in
2 vnum casuz trahitur ad alium, vt per illum tex. tradif̄ in.l. gallus. §. ꝛ quid si tantuz. ff. de liber. ꝛ in specie de substitutione vulgari

tione vulgari tradit Bar. & sequuntur alij in.l.i.ff.de vulga. &
pupilla. & est text. in.l.fi.C.de institu. & substitu.sub condi-
3 tio.fact.sm intellectum Bart.ibi.† Quoniam videtur posse
rñderi, ꝙ imo in ꝓposito casu non debet trahi ista substitu
tio ad casum incapacitatis.d.dñe Diamantis, nam regu-
la predicta videtur ꝓcedere tantum, quando substitutio erat
facta sub cõditione, que ad actum erat necessaria, idest que
ꝯtinet vnum casum, qui sit de necessarijs ad esse substõnis
vulgaris, veluti si hrs noluerit, tunc enim trahitur etiaz ad
alium casum sibi similem, vz, si hrs esse non potuerit, qz ex
vtroqz sequitur idem effectus, vt.s.hrde non adeũte substitu-
tus dicatur vocari, qz effectus virtualiter dr expressus per
testatorem, & ita etiam econtra dõm est. Et ita vr ꝓcedere.
d.l.fi.C.de insti. & substitu.sub ꝯdi. fac. sm intellm Bart.
ibi, nam illa ꝯditio, si posthumus non nascetur dicitur ꝯtinere
casum impotentie adeundi, qui dr de necessarijs ad substi-
tutionem. quid enim ad vulgarem substõnem ptinet dñam
Diamantem decedere sine liberis? vel cum liberis? qz & cũ
illis, & sine illis poterat esse hrs, vel nõ esse, sm ꝙ rationes
aliunde patiebantur, qd solum ꝯsideratur, vt substitutio vulga
ris habeat locum, vel non, & ꝯñter sequitur, ꝙ ista ꝯditio dr
voluntaria, nec in ea per testatorem vr ꝯsideratus effectus
aliqs, sed solus casus ille, & merum illud factum, an cum li
beris decedat, vel ne, quo posito dõm vr, ꝙ talis substitu-
tio in illum casum facta non debeat trahi ad alium casum,
vz qz dña Diamans dr incapax hrditatis, qñ tunc ꝯdi-
tio vr adimplenda in forma specifica, vt.l.meuius. & l.qui
heredi.ff.de ꝯdi. & demon. Ita declarat signanter Bart.
in.l.gallus.§.& quid si tantum.ij.& iij.col.ff.de lib. & posth.
& sm hoc intelligit.l.cõmodissime. eo.tit. ¶ Et per hanc
declarationem notanter ꝯsuluit patruus, & dñs meus So
ci.in ꝯsi.ccxvij. Consideratis testõ Marci &c. In scda du
4 bitatione, † ꝙ si fiat compendiosa, si heres institutus dece-
dat sine liberis, substitutio vulgaris in ea comprehensa nõ
trahitur ad casum, quo ille hrs institutus cum liberis viuo
5 testatore decedat, vt per eum videri potest. ¶ † Preterea
& scdo videtur posse rñderi, ꝙ regula illa dz limitari, vt non
ꝓcedat, quando in substitutione essent apposita verba de-
monstrantia casum precisum, & tps expressum, vt puta si di
catur, tunc & eo casu &c. Nam deberet tunc expectari ve-
rum implementum ꝯditionis, & tps expressum arg.l.iiij.§.
fina.ff.de ꝯditio. & demon. & videtur tex.in.l.vxori vsumfru
ctum ville.ff.de vsufru.leg. per quẽ tex. signanter dicit Jas.
6 in.d.l.gallus.§.& quid si tantum.iiij.col. † ꝙ licet alias qñ
testator reliquit vsumfructum vxori, si vidua permanserit,
& post eius mortez reliquit Titio. Titius debeat hre, ꝗ̃pri
mum vxor illa transit ad scda vota, non aliter eius morte
expectata, tamen si fuerit dictum, tunc & eo casu &c. dz ex-
pectari mors vxoris, sed in casu nostro in substitutione sunt
talia, vel similia verba, nam in primis dicitur, & casu quo di
cta dña Diamans decesserit sine filijs &c. & immediate di-
citur, ex nunc, prout ex tunc, & econtra &c. Ergo ex natura
istorum verborum videtur, ꝙ nullo modo substitutio ista trahi
7 possit ad casum incapacitatis qui euenit. ¶ † Et ad hoc
faciat optime auctoritas Petr.de ancha.in ꝯsilio.ccclvij.
Ex serie testamenti, quatenus ibi vult, ꝙ si dictum sit, tunc
& eo casu &c. substitutio vulgaris facta in vnum casum, nõ
8 trahatur ad alium. ¶ † Sed tñ his non obstantibus con-
trariã partem in ꝓposito casu veriorem, & equiorem oino
arbitror vt.s. etiam in casu, qui euenit, ꝓcedat, & habeat lo
cum substitutio vulgaris. Nam licet ea quo ad expressa ver
ba testatoris sit facta in casum, quo dña Diamans ante adi
tam hereditatem decesserit sine liberis, tamen ex dispositio
ne legis dicitur habere locum etiam in casu, qui euenit, quo
dña Diamans declaratur incapax hereditatis, & sic cum
9 effectu non fit hrs. ¶ Et ista ꝯclusio ꝓbatur primo, † qz vt
dicunt doc.in.d.§.& quid si tantum. in substitutionibus de-
bet fieri largissima interpretatio ad finem vt illa locum ha
beat, & maxime ne testm, de quo agitur, in totum tollatur ar
gu.l.in testamentis cum ibi traditis per doc.ff.de regu.iur.
vnde in ꝓposito, ne substitutio, imo totum testm vitietur, la
tius liceat hanc substitutionem interpretari, vt.s.locum ha
beat etiam in casu, quo hrs esse non possit, ꝓpter incapaci-
10 tatem. ¶ Scdo confirmatur, † qz si vulgaris facta, si he-
res nolit esse hrs, habet locum etiam si velit, & non possit,
qui casus videtur ꝓrius casui expresso, vt per doct.omnes in
d.§.& quid si tantum. & in.d.l.i.de vulga. & pupil. Fortius
dz habere locum in casu isto, in quo casus qui euenit, nõ vi
detur ita ꝓrius casui expresso. in habentibus enim simbo-
lum, & similitudinem facilior est transitus, vt per Barto. &
alios in.d.l.cẽturio. Quod aũt ita sit ꝓbatur, qz casus ex-
pressus si decesserit sine liberis, relatus ad vulgarem, intel-
ligitur.s.ante aditam, & per ꝯñs importat casum impoten-
tie, qz qui ante aditaz decedit, dicitur non posse adire, & sic ca
sus expressus in genere est idem, seu similis cũ casu, qui eue
nit, qui similiter dicitur casus impotentie, ergo &c. ¶ Tertio
11 facit optima ratio, † qz ꝓuisio testatoris facta in vnũ casum
ꝓcedit & in alio, in quo testator verosimiliter idem statuis-
set, si de eo cogitasset, & de eo fuisset interrogatus text. est
nota. vbi ita dicunt Bar. & alij in.l.titius.§.lucius.ff.de lib.
& posthu. & ibi multa congerit Jas.in.i.not. Pro quo opti
me facit.l.tale pactum.§.fi.iuncta glos.ff.de pact. & tradit
insignis doctor do.Fran.de cur.in consi.lj.Super testamẽ
tis.ij.col.ver.confirmantur predicta cum ꝯcor.per eum al
legatis, sed in casu isto ita est. ergo &c. ¶ Et ꝙ ita sit osten
ditur, nam testator voluit in primis bona sua oĩa ante oẽs
alios ptinere ad dñam Diamantem filiam, & vbi ipsa mo-
riatur, & sic habere, & tenere non posset bona predicta ante
oẽs alias psonas vocauit substitutos, quos oibus ptulit,
hoc aũt dixit fore post mortem Diamantis, qz credidit eã
recte institutam, & capacem hrditatis, & filios eius in ꝯdi-
tione posuit, qñ credens eam iure potituram hrditatem,
voluit eius filijs ius legitime successionis (quantum ad se)
reseruare, sed si testator cogitasset filiam fuisse incapacem,
& non posse eius hrditatem consequi, certe verosimile om-
nino est, ꝙ statim vocasset istos substitutos quẽadmodum
eos vocauit post mortem Diamantis, vt sic in omnẽ euen-
tum exclusa Diamante ipsi oibus alijs essent prepositi. Et
ista ratio in casu nostro est potentissima, & in ea fundatur il
la cõmunis regula de qua per doc. oẽs in.d.l.i. & in.d.§. &
quid si tantum, vz ꝙ vulgaris substitutio facta in vnuz ca
sum trahatur ad alium, vt ibi oẽs dicunt, & in specie Jas.in
12 d.l.i.vj.col.ver.scda ratio &c. ¶ † Et ad predicta facit ele
gans decisio dñi mei Soci. in ꝯsil.xxx. Viso testamento.
iij.volu. vbi per rõnem predictam voluit, ꝙ substitutio fa-
cta si vxor transierit ad scda vota hz locum etiam ea mor-
tua in viduitate, si cetera concurrant, vt per eũ. ¶ Quarto
13 facit alia ratio, † nam vbi in aliqua dispositione per testato
rem ꝯsideratur effectus eius, qd per eum exprimitur, nõ re
fert tunc quid ex equipollentibus fiat.l.iij.C.de insti. & sub
sti. & d.§.& quid si tantum. & ibi oẽs doc.tradunt, sed in ca
su nostro, qñ testator vocauit substitutos si dña Diamans
decesserit sine liberis, dicitur ꝯsiderasse effectum illum ex ta-
li decedentia, videlz ꝙ ipsa amplius hrditate testantis po
tiri non possit, nec post eam filij eius. voluit enim in hunc
euentum substitutos omnibus alijs in suis bonis anteponi,
qui effectus hodie reperitur, qñ nec dña Diamans potest
hrditate potiri, nec filij eius, lz ex alia causa, ꝗ̃ testator ex-
presserit. ergo idem dõm est, quo ad validitatem substõnis
cum (vt dixi) referre nõ debeat, qd ex equipollentibus fiat.
¶ Quinto facit elegans doctri. Bal.in.l.fi.col.fi.C.de in
14 sti. & substi.sub ꝯdi.fac. vbi vult, † ꝙ substitutio fcã, si post-
humus moriatur in pupillari etate, trahitur ad casum, quo
posthumus non nascatur, qui casus est multuz diuersus ab
expresso, qd etiam voluit Imol. in.l.ab exhrdati.§.fi.ff.de
leg.i. & nota, qz ille casus, si posthumus moriatur in pupil-
lari etate, non dr de necessarijs ad vulgarem substõnez, sed
dicitur voluntarius, sicut in casu nostro ille si sine liberis de
cesserit, sicut ergo in eo casu substitutio trahitur ad alium
casum (quod solum fundatur in presumpta mente testan-
tis) ita dici debet in casu nostro. ¶ Sexto predictis acce-
dat, quod decidit Barto.in.l.ex facto.vij.colum.ff.de vul
gari & pupilla.in versic. quero vtrum reperiatur exempla-
15 ria partim tacita &c. † Ubi signanter determinat, ꝙ substi
tutio facta, si institutus decedat in furore, trahitur ad ca-
sum, quo sane mẽtis decedat, si ex alio ꝓhibeatur testari, puta
qz sit surdus, vel siĩs, & hoc solum qz illũ effectũ ꝯsiderauit,
ꝙ ille testari p se non posset. & idẽ et determinat Bal.in.l.

humanitatis.in.iiij.q.C.de impub. & ali.substi.ita ergo dicédum est in casu nostro, in quo, vt dixi, testator, solum cõsiderauit illum effectum, q̃ dña Diamans, nec post eã filij eius potiri possent hñditate sua, qui nũc euenit, vt est dictũ.

16 ¶ †Septimo cõprobantur predicta, q2 si fiat substitutio si filius decedat in pupillari etate, in qua ẽt vulgaris substitutio ɔtineť, habebit locum ista vulgaris, ẽt si filius ille pubes factus, non tñ adita hñditate decedat, ita singulr̃ determinat Jo.de imo.in.l.qui habebat.ff.de vulg. & pup. dicẽs ita voluisse ibi glo.in ver.impubes.a ɔ̃rio sensu, & sic in eo casu illa ɔditio, si in pupillari etate decedat, quo ad vulgarem substõnem dicič voluntaria, & tñ trahitur illa substitutio ad alium casum ɔ̃rium expresso, & hoc ex eo tantũ procedere dr̃, q2 in effectu venit casus vulgaris, q2.s.hñditas non fuit adita, sic igitur dõm est in casu nostro, ex quo venit casus ille, q2 hñditas non dicič adita. ¶ Octauo ɔfirmatur ɔclusio nostra per ea, que tradit Bar.in.l.si mater.§.fi.ff.de vulg. & pup. cum quo transeunt ibi omnes doct.

17 †dicit enim q̃ tunc vulgaris facta in vnum casũ non trahitur ad alium, qñ agitur de excludenda p̃sona que verosimiliter apparet magis dilecta testatori, puta de eius nepote, & filio instituti ante aditam hereditatem decedentis in casu, de quo ibi per Bar. esset enim tunc incõueniens substitutum tali p̃sone preferri, sed qñ hoc incõueniens nõ daretur, nec de tali p̃sona excludenda agereť, dicit Bart. q̃ semp vulgaris trahitur ad alium casum occurrentẽ, sed sic est, q̃ in isto casu non potest illud inconueniens ɔsiderari, nec agič de exclusione p̃sone, que fuerit magis dilecta ipsi testatori, q̃ȝ fuerint isti substituti, ergo &c. Et hoc aperte patet, q2 si recte aduertamus p̃ter Diamantẽ & filios eius, isti substituti dicunť ante oẽs alios dilecti, & in presenti discussione, non agič de exclusione Diamãtis, vel filioꝝ eius, q2 etiã exclusis substitutis illa, nec filij admitti possent, cũ declarẽtur incapaces. ¶ Rursus & nono loco cõprobantur predicta per ea que tradit Corne.in ɔsil.cccxx. Dubia

18 ɋdem.iiij.volu.per totum, & maxime in.viij.col.†naȝ dicit ipse, q̃ si fiat cõpendiosa, qñcunq3 institutus decedat sine liberis, vulgaris, que in ea dr̃ comprehẽdi, licet quo ad verba testatoris dicač facta in illum casum si sine liberis decedat, tñ trahi debet ad oẽm casum vulgaris, ɋcunq3 occurrat, & hoc ex verosimili mẽte testãtis, vt per eũ in.d.viij.col. qui plurima allegat, que causa breuitatis omitto, cum per eum videri possint, & sic vr̃ per hanc decisionem determinari casus noster in terminis in quo sumus in compendiosa facta si decesserit sine liberis, vnde dõm est, q̃ vulgaris in ea ɔtenta trahatur ad oẽs casus vulgaris, qui occurrere possent, vnde cũ euenerit iste casus, q̃ dña Diamans p̃pter incapacitatem non potest adire, dõm est vulgari substitutioni locũ fore. ¶ Decimo cõprobatur ista ɔclusio per doctri.Fran.cur.in ɔsi.lxxv. Dñs Ludouicus. col.xj.ver. scdo principaliter rñdetur.

19 †vbi presupponit fuisse factam substõnem vulgarem decedentibus sine liberis, & dicit, q̃ illa substitutio ɔtinet multos casus, inter quos enumerat etiam casum incapacitatis instituti, & sic videč p̃prie loqui in terminis nostris, & ibi reprobat ɔsilium Pet.de anch. in ɔsil.ccclvij.preallegato, vt per eum videri potest, ad quẽ me remitto. ¶ Demum non eundo per argumenta dico, q̃ casum nostrum in p̃prijs terminis, & in indiuiduo determinat maximus & veridicus doct.Ange.in ɔsil.suo.cciiij.

20 Quidam Bartholomeus &c.in fi.† Ubi in casu suo erat ɋdam legitimatus a patre suo istitutus, & ei facta erat substitutio qñcunq3 decesserit sine liberis, & sic compendiosa, ɔtingit legitimationem de instituto declarari inualidam, & per ɔ̃ns nec institutionem hñdis valere (put p̃prie cõtigit in casu nr̃o) disputatur ibi, q̃s admittač, & ɔcludit Ang. q̃ erit locus substõni mediante vulgari substõne comprehensa in illa compendiosa, que etiam in illo occurenti casu dȝ habere locum, cum de eius natura sit vocare substitutũ in oẽm casum, quo institutus heres non sit vt ibi per eum, qui ad hoc allegat Jac.de are.Cy. & Bal.in.l.precibus.C.de impube. & ali.substi. Et cum ista decisio Ang.sit in indiuiduo in casu nostro, nec ɔ̃dicentem habeat arbitroř reȝ satis clarã in fauorem substitutoꝝ. ¶ Que ɔclusio duodecimo & vltimo loco alia rõne ɔfirmač, q̃m ex quo testator vocauit istos substitutos, si dña Diamãs instituta habuisset successionem fortiori rõne vr̃, q̃ eos vocauerit ea ad successionem non admissa arg.l.patre furioso.ff.de his, qui sunt sui vel alie.iur. Et hoc modo arguendi in simili casu vtitur excellentissimus etate nostra iuriscõsultus & compater meus do. Philip.deci.in ɔsi.ccxxvij. Jn casu ad me transmisso. col.fi.in ver. & in casu nr̃o predicta &c. & ibi ante.d.ver.cumulat plures decisiones, que plurimũ adiuuant iam firmatam ɔclusionem, nam in oibus cõcluditur, q̃ substitutio facta in aliquẽ expressum casum trahič ad alium occurrentẽ ex verosimili mente testatoris, quas placeat iudicare debenti videre. Ex q̃bus, & ex superius adductis cõcludo in p̃posito casu locum fuisse substitutioni. ¶ Nec predicte cõclusioni obst. que in ɔ̃rium adducta fuerunt, nam si recte aduertač ex iam dictis clara colligi potest rñsio. Ad clariorem tñ veritatis demõstrationẽ sic particulariter rñdetur. ¶ Dum.n.primo dicebač, q̃ quelibet substitutio sub compendiosa cõprehensa vr̃ pendere ab illa expressa cõditione si dña Diamans decesserit sine liberis, dico illud esse verũ quo ad expressa verba testatoris, & sic fateor, q̃ vulgaris in compendiosa cõtenta, de qua agimus, dr̃ facta quo ad verba testatoris in illũ casum, tñ dico, q̃ ex voluntate testõris porrigi dȝ ad istum casum, qui euenit per.s̃.dicta, & per regulam illam indubitatam in iure nostro, q̃ substitutio vulgaris facta in vnum casum, trahič ad alium, vt post Bart. cõcludunt oẽs in.d.l.i.de vulg. & pupil. & in.d.§. & quid si tantum.l.gallus.de libe. & posthu. & in infinitis locis, que recensere longum esset. ¶ Nec scdo ob. qd̃ dicebač regulam istam non p̃cedere in cõditionibus voluntarijs, prout vr̃ illa, si decesserit sine liberis, de qua agimus, sed tm̃ in necessarijs. Qm̃ in primis rñdetur, q̃ ista conditio quatenus refeřť ad vulgarẽ substõnem dȝ sic declarari, vcȝ si ante aditam hñditatem decesserit &c. vt est de intentione Bart. in d.l.centurio.xj.col. alias ad vulgarem non adaptareť, & sic in effectu resolui dȝ illa conditio, si per mortem impediač adire, & per cõsequens dr̃ esse cõditio necessaria ad substitutionem vulgarem. Merito ergo dȝ trahi ad casum, qui euenit illi similem, vcȝ q2 p̃pter incapacitatẽ impedič adire. Et qd̃ dictum est, sine liberis non dr̃ appositũ respectu vulgaris substõnis, vt.s.eam habeat suspendere, & differre in illum euentum, si iam cõstat dñam Diamantem, nec etiam liberos eius, si quos hñet, posse ad hñditatem testatoris admitti, sed dr̃ appositũ respectu fideicõmissarie substitutionis & fortasse etiã respectu vulgaris, vt.s.eam liberi Diamantis impedirent, si essent testatori successuri ab intestato exclusa per mortem matre eoꝝ dña Diamante, &

21 hoc ea rõne, †q2 non esset verosimile testõreȝ voluisse p̃prie soboli extraneã preponere.vt.l.cum acutissimi.C.de fideicõ. & q2 tunc tractareť de exclusione p̃sonaꝝ per substitutos, que tanq̃ȝ magis dilecte ex verosimili mẽte ex dispõne testatoris essent preponende argumento eoꝝ, que tradunt doct.in.l.pen.C.de impub. & ali.substi. & in terminis vulgaris substitutionis tradit Bar.in.l.si mater.§.i.ff.de vulga. & pupilla.ver.cõtra istam glo.videmini. Refert & sequitur Jas.in.l.i.eo.titu.col.viij.ver. secundo cõtra predicta op.&c. Pro quo considerat esse tex.in.l.fi.C.de insti. & sub

22 sti.sm̃ intellectum Bar.† Nam ibi vulgaris facta in vnũ casum non trahič ad alium, q2 agitur de exclusione matris verosimiliter magis dilecte, secus eẽt, si mater nõ superesset, vt ibi per Bar. ¶ Et aduertendum est, q2 Bart. in.d.l.si mater.vr̃ p̃prie considerare casum nostrum, qñ.s.nepos, & sic filius instituti superesset, & admitti posset, qui ad p̃positũ nostrum subdit in ver. & id̃ si poneremus &c. q̃ si nepos ille (qui magis dilectus presumitur, & cuius existentia facit q̃ vulgaris facta in vnum casum, non trahitur ad alium) non posset succedere (put p̃prie est casus noster, quoniã filij dñe Diamãtis non possent succedere ab intestato in bonis testatoris eoꝝ aui, vt.l.fi.p̃pe finem.C.de natu. liber.) tunc bene vulgaris traheretur ad alium casũ, & sic sequitur in p̃posito nr̃o, q̃ liberi.d.dñe Diamantis quo ad hãc vulgarem substõnem non sunt cõsiderandi, nec eoꝝ euentus, vel defectus debet attendi, eo q̃ nihil potest operari. facit.l.si quis scripserit.ff.de heredi.institu. & l.hec stipulatio.§.diuus in argumentum.ff.vt legati nomine caueatur.

23 ¶ †Scdo

23 ¶ †Scḋo rñdetur, ꝙ etiam in ꝯditione voluntaria suffi-
cit aliqñ implementum per equipollens, ⁊ sic substitutio
sub ea facta potest trahi ad alium casum, qñ.s. ita appare-
ret de voluntate testatoris, quã in interpretandis vltimis
voluntatibus pre oĩbus hr̃e debemus in.l.in ꝯditionibus
primuʒ locũ.ff.de ꝯdi.⁊ demon.⁊ vti venator leporeʒ pe-
detentim sectari, vt inqt Bal.in.l.cum qdam.C.de neces.
ser.here.insti.⁊ ita in ꝓposito voluit Bar.si recte põderet
in.d.§.⁊ qd si tm̃.dum dicit, ꝙ in ꝯditione voluntaria te-
stator vr̃ potius cogitasse modum implendi, ⁊ factuʒ illud,
q̃ effectum, ⁊ secus dicit esse in cõditione necessaria. dico
enim ꝙ Bar.in his verbis demonstrat sentire, ꝙ totũ pen
det a voluntate testatoris, ⁊ ideo ex mente sua, ⁊ ratione
per eum allegata infert, ꝙ si in ꝯditione voluntaria fuerit
ꝯsideratus effectus, ẽt tunc trahet substitutio ad alium ca-
sum, in quo resultat idẽ effectus (lʒ hunc casum Bar. quo
ad eius verba expresse omiserit) ita in terminis declarat
dñs meus Soci.in.d.§.⁊ qd si tantum.in vlt.not.refert, ⁊
sequit̃ do.Deci.in.d.ꝯsi.cccxvij.col.si.in ver. non obst.qḋ
.s.dr̃ ⁊c.sed in ꝓposito testator in hac ꝯditione, si sine libe
ris decesserit.s.ante aditam hereditatem, habito respectu
ad vulgarem substõnem dicit̃ ꝯsiderasse effectum illum, vʒ
ꝙ nec ipsa dña Diamans heres instituta, nec aliquo mo-
do liberi eius possint habere, ⁊ tenere suam hr̃ditatem, vt
.s. dictum fuit, qui effectus ꝯtingit etiã in casu, qui euenit,
cum pp inualiditatem legitimationis, ⁊ sic pp spurietateʒ
ipsius heredis, nec ipsa, nec eius liberi habere possint here
ditatem, ergo sequit̃, ꝙ talis substitutio dʒ ad istum casum
24 trahi tanq̃ ꝯditione eius per eqpollẽs impleta. ¶ †Nec
ob.predictis decisio illa dñi mei Soci.in.d.ꝯsi.ccxviij.qm̃
primo rñderi potest, ꝙ forte in casu suo filij hr̃dis institute
faciunt excludi substitutum succedẽtes ab intestato, ⁊ hoc
ex verosimili mente testãtis, ⁊ qr agimus de exclusione eo-
rum, qui censent̃ a testatore magis dilecti, q̃ fuerit substitu
tus, iuxta ea que tradit Jas.in.d.l.i.col.viij.ḋ vulg.⁊ pup.
cum alijs.s.allegatis, ⁊ hoc in casu Soci.tolerandum vr̃,
tum qr ipse non exprimit ad quem veniat hr̃ditas, tuʒ etiã
pp auctoritatem Oldra.in ꝯsi.cxxxix.⁊ Jo.and. in addit.
Specu.in titu.de test.§.i.versi.tertio quero ⁊c. quam So
ci.allegat, nam, vt ipse refert, ambo ꝯcludunt, si fiat substi-
tutio, si decesserit sine filijs, ⁊ ille heres decedat cuʒ liberis
viuo testatore (put ꝓprie erat casus Soci.) ꝙ liberi istituti
25 hr̃dis faciunt excludi substitutum. †Jta ergo vr̃, ꝙ decisio
Soci.debeat intelligi, vt sic intelligat̃ ßm doctrinas quas
allegat.iuxta tradita per Bar.in.l.non solum.§.si libera-
tionis verba.ff.de liber.lega.cum simi. vt scribit Jas.in.l.i.
col.xij.ff.de leg.i.⁊ Deci.in.c.i.in.ij.lectu. de ꝯstit. ¶ Vel
scḋo potest rñderi, si intelligat̃, ꝙ Soci. velit substitutum
excludi ad vtilitateʒ alterius, q̃ filioꝝ instituti heredis, ꝙ
(licet eius auctoritas nõ sit parua) tm̃ in hoc eius decisio nõ
videt̃ secura, qr videt̃ ꝯtra iura, rationes, ⁊ auctoritates
26 predictas. ¶ †Vel tertio potest dici (posito, ꝙ illa decisio
sic intellecta sit vera sine veri preiudicio) ꝙ illud ea ratione
ꝓcedit, qr casus qui euenit erat de directo ꝯrius ꝯditioni
expresse, nam conditio erat, si decesserit sine liberis, ⁊ ille
heres decessit cum liberis, vnde licet alias toleretur substi-
tutionem trahi ad aliuʒ casum, nõ tamen ꝓcedit hoc, quã-
do casus est de directo ꝯrius casui expresso, ⁊ in hoc vide-
tur, ꝙ plurimum se fundet Soci. ibi, vt ex serie suoꝝ ver-
boꝝ, ⁊ in pluribus locis colligi potest, sed in casu nostro nõ
ita est, qr casus inhabilitatis ꝓpter inualidam legitimatio
nem non est de directo ꝯrius illi casui, si decesserit sine libe
ris, vt de se patet, vnde cum sit casus equipollens, ⁊ eundeʒ
effectum (quo ad ꝯsiderationem testatoris) inducens ꝯue-
27 nienter dici dʒ, ꝙ substitutio ad eũ trahi debeat. ¶ †De-
mum non obst.qḋ de dictione, tunc, ⁊ eo casu, vel simili di
cebatur. Qm̃ in primis dico, ꝙ in casu nostro non dr̃ tunc,
⁊ eo casu, qñ enim talia verba ponunt̃ posset ꝓcedere, qḋ
dicit̃ in ꝯrium, qr illa verba post expressionẽ ꝯditionis tem
poris, ⁊ casus apponi solent, quasi ꝙ per ea disponẽs post
casus, ⁊ tpis expressionem restringat suam dispositionem
precise ad tempus, ⁊ casum expressum, ⁊ aliter habere lo-
cum non velit. At in casu nostro non ita dicit̃, sed in princi
pio substitutionis dicit̃, ⁊ casu quo, ⁊c. vbi testator incipien
do substitutionis verba exprimit simpliciter casum, in queʒ
substituit, vʒ si dña Diamans decesserit sine liberis, nec ex
eo apparet precisa restrictio testatoris ad casum expressuʒ,
vnde ex verosimili mente eius talis substitutio dʒ trahi ad
casuʒ, qui euenit per superius allegata. Nec sequentia ver
ba, ex nunc, put ex tunc, ⁊ econtra ⁊c. qcq̃ in ꝓposito ope
rantur, quo minus substitutio ad casum ꝯtingentem trahi
28 possit, †nam illa verba, ⁊ talis clausula solum operat̃, vt di
spositio, que nunc fit, videat̃ tunc facta, ⁊ effectus videatur
collatus in tp̃s presens, qñ realiter fit dispositio. Jta decla
rat Bal.in.c.i.de mili.vassal.qui ꝯtu.est in vsib.feu. ⁊ tra
dit Fely.in.c.licet cãm.iiij.col.de ꝓba.in ver.nota sexto ⁊c.
non aũt ex illis verbis induciṫ aliqua restrictio dispositio-
nis ad casum expressum tantũ, sicut fit, qñ post casus expres
sionem dicit̃, tunc, ⁊ eo casu ⁊c. tunc.n.illa verba non vi-
dent̃ ad aliud apponi, nisi ad talem restrictionem inducen
29 dam. ¶ †Preterea ⁊ scḋo dici potest, (posito, ꝙ verba,
de qbus in casu nostro aliquam restrictionem de se impor-
tarent) tm̃ dico, ꝙ illud totum esset ex presumpta voluntate
testatoris talia verba ꝓferentis, que voluntas vt dixi, ante
oĩa attendi dʒ, ⁊ totum facit, vt inquit iuriscõsultus in.l.ex
facto la grand.circa medium.ff.de heredi. insti. ⁊ per ꝯse-
quens, vbi de alia voluntate aliqbus ꝯiecturis ꝯstare po-
test, talia verba illud non importarent, sed menti, ⁊ inten-
tioni testatoris deseruirent.c.scḋo requiris. de appel. ⁊.l.
iij.C.de libe.preteri.cum simi.sed in ꝓposito casu ex volun
tate testatoris talis substitutio debet trahi ad casum ꝯtin-
gentem, vt iam deductum est, maxime in tertio, ⁊ quarto
fundamentis pro hac parte allegatis, ergo qcqd verba ista
de se simpliciter importarent, debent in casu isto sic inter-
pretari, vt voluntati testantis oĩno deseruiant, ⁊ ꝯsequen-
ter vt non impediant substitutionem in occurrenti casu lo-
cum habere. ¶ Et ad hec faciat, qḋ dicit Andre.barb. in
30 ꝯsi.xxi.Preclare dixit.ij.volu.v.col.ver.⁊ si dicatur.† vbi
vult, ꝙ si in dispositione dicat̃, tunc ⁊ eo casu, licet talia ver
ba soleant extremitatem tp̃is importare, tm̃ dispositio veri
ficatur etiam eo non impleto, de quo dicta verba diceban-
tur loqui, si ita sit verosimilis mens disponentium, vt ibi per
eum. ¶ Nec dicat̃, ꝙ in casu nr̃o ista substitutio collata vi
detur in tempus illud, qñ sine liberis decesserit, ⁊ per ꝯñs
nõ debet trahi ad aliud tp̃s. iuxta.l.si quis cũ ibi traditis
per doc.ff.de vulg.⁊ pup.qm̃ clare rñdetur, ꝙ proprie lo-
quẽdo in casu nostro substitutio non dr̃ facta sub vno tpe,
sed solum dr̃ facta in certum casum, vel saltem dicaʒ, ꝙ nõ
est sub tẽpore certo, sed dicetur collata in tp̃s incertuʒ, quo
casu bene admittit̃, ꝙ trahatur ad aliud tp̃s, ⁊ ratio est, qr
tp̃s tunc principaliter non ꝯsideratur, sed tantuʒ casus ex-
31 pressus. †Jd ergo qḋ dicitur per.d.l.si qs ita.procedit re-
spectu, certi, ⁊ specificati tp̃is. Jta videt̃ voluisse dñs Jas.
in.d.l.si quis ita.ꝓpe fin.in ver.ꝯsiderabã ⁊c. Et licet ipse
non ponat pro ꝯstanti, mihi tm̃ videt̃ verissimum per rõneʒ
suam, ⁊ qr alias nunq̃ substitutio traheret̃ de casu ad ca-
sum, cum semper sub expressione certi casus cadat conside
ratio incerti tp̃is.s.qñ casus ille euenerit, qḋ nephas esset
dicere. ¶ Et hec sufficiant quo ad p̃mam q̃onem in qua
cõcluditur locum esse substitutioni mediante vulgari com
prehensa in compendiosa, que ꝓculdubio ad casum inca-
pacitatis, qui occurrit, trahi debet per superius deducta.
¶ Circa scḋam q̃onem in primis dico eã esse supfluaʒ, qr
statibus p̃dictis, put de iure vera sunt, istud scḋm testm̃ cõ
seruat̃, vigore substõnis predicte, ⁊ pp ea nõ est ad ꝓpositũ
sup ista.ij.q.insistere. ¶ Vt tm̃ ꝯsultãti moreʒ geram, posito
(absq̃ preiudicio veritatis) hoc scḋo testõ totalr̃ inualido,
32 †Jn hac.ij.q.videret̃ fortasse p̃ma facie dḋʒ p̃mũ illḋ testm̃
esse penitus sublatũ, ⁊ hr̃ditatẽ redactã esse ad cãm intesta
ti, nã testõr i scḋo testõ, vt in themate dr̃, apposuit clãʒ illã,
cassans, irritans, ⁊ annullans oẽ aliud testm̃ ⁊c. Ex quo ar
guit̃, ꝙ ipse testõr noluit testm̃ aliqḋ iam factũ hr̃e aliqueʒ
effectum. Et si dicat̃, ꝙ testõr illud fecit pp scḋm testm̃, qr
s.volebat illud ceteris ꝑualere. Vr̃ posse rñderi, ꝙ istud est
veꝝ, vbi istud scḋm valeret, sed vbi nõ valeret, testõr dr̃ il-
lam clausulã apposuisse pp venientes ab intestato, qr eo ca
su vr̃ potius voluisse decedere itestatus, q̃ cũ p̃mo testõ, ⁊
hoc vr̃ ꝓbari p clãʒ codicillarẽ, quã in fi.scḋi testi apposuit

per quam cẽsentur grauati venientes ab intestato, vt declarat Bart. sepius in. l. i. ff. de iure codicil. ⁊ per ipsoꝝ aditionem dicer͂ ꝯfirmari clausula illa, cassans, irritans ⁊c. ita in
33 terminis tradit Bar. in. l. si iure. in fi. de lega. iij. ¶ †Sed tñ his nõ obstantibus ꝯ̃riam opi. de iure veriorez arbitror, vz ꝙ vbi ex isto scđo testõ hr̄ditas non possit adiri, nec per institutam, nec per substitutos, primum testm̃ remaneat in suo robore, nec res dicat͂ redacta ad cãm intestati. Et ꝓ ista ꝯclusione est tex. clarus in. §. posteriore. insti. qb. mo. testa. infirment͂. Naz vt per scđm testm̃ tollatur primuz requirit͂ inter cetera, ꝙ ex dicto scđo aliqs hr̄s esse possit, lz postea non fiat, vt ibi dr̄, sed in ꝓposito presupponit͂, ꝙ ex scđo te-
34 stamẽto nemo põt esse heres. ergo ⁊c. ¶ †Et si dicat͂ imo ab initio sic ordinatũ est scđm testm̃, vt saltez substituti possint adire hr̄ditatem, si dña Diamans decesserit sine liberis, qui casus poterit ꝯtingere, ⁊ adhuc põt ergo primum testm̃ debet dici sublatũ, iuxta ea, que tradit Bal. ⁊ Imol. post eum in. l. sed ⁊ si in ꝯditione. §. fi. ff. de here. instit. ⁊ est text. in. d. §. posteriore. Rñdet͂ ⁊ aduertẽdũ est, q2 istud ego faterer, ⁊ cum adhuc pendeat ꝯditio, ⁊ sic possit esse locus cause testati, non põt dici locus factus cause intestati. l. anteq̃. C. cõmu. de succes. ⁊. l. q̃ diu. la. ij. ff. de acquir. hr̄di. ⁊ interim pendente ꝯditione illi met substituti possent petere bonoꝝ possessionez ſm tabulas, vt. l. si sub ꝯditione. ⁊ in. l. seq. vbi glo. declarat. ⁊ in. l. ij. §. si sub ꝯditione. ff. de bono.
35 posses. ſm tab. †Talis. n. bonoꝝ possessio ꝯcedit͂ cuicunq̃ instituto ẽt extraneo sub quacũq̃ ꝯditione ẽt mere casuali, vt iuribus predictis cum suis glo. clare ꝓbatur. Unde si hoc diceremus iam nobis esset satisfactuz, cum satis nobis sit cãm intestati excludere. Et in hoc puncto non disputo hanc scđam qõnez. Sed de ea disserendum est soluz, ⁊ dũtaxat in casu, quo presupponat͂ instõnem ⁊ substõnem in secundo testõ factas totaliter, ⁊ ab initio fuisse inutiles, ⁊ sic nullo casu ex tali testõ aliquem hr̄dem esse posse, quo presupposito dico, ꝙ per hoc scđm testm̃ non dr̄ sublatum primum per tex. in. d. §. posteriore. ¶ Nec huic ꝯclusioni ob
36 stant allegata in ꝯ̃rium, † ⁊ in primis non obst. clausula illa, cassans, irritans ⁊c. qm̃ illa clausula dicit͂ apposita soluz respectu scđi testamenti, vt sic testator ideo dicat͂ annullare voluisse primuz vt scđm valeret, ⁊ vbi ſm testm̃ nõ valeat, illa clausula nihil dr̄ operari, vt tradit Bar. in. d. l. si iure.
37 de leg. iij. ¶ Nec etiaz obst. clausula codicillaris, † q2 licet alias regulr̄ per illam censeant͂ rogati venientes ab intestato, vt dicebatur in argumento. Illud tñ debet intelligi, qñ de iure inualidato testõ, in quo clausula illa ponit͂, hr̄ditas diceretur delata venientibus ab intestato, sed si non ad eos deberet puenire hr̄ditas, ſz ad alios quoquo modo, tunc illi dicunt͂ per dictam clausulam codicillarem grauati. censetur enim testator quoscunq̃ successores grauare, vt probatur in. l. si cum quis testm̃ nullum. ff. de iure codicill. nec in hoc testator ꝯsiderat magis de venientibus ab intestato q̃ de alijs successoribus, puta ex aliquo testamento precedenti (ꝓut est casus noster.) ⁊ ratio est, q2 quando testator facit testm̃, dubitans ne talis sua voluntas valeat iure testamenti ponit istam clausulam, volens ꝙ saltem valeat per viam fideicõmissi, vt sic censeatur grauare eos, qui ei succederẽt, non facto illo testamento, in quo talis clausula ponitur, vnde cum in casu nostro hoc scđo testamento non facto, non succederẽt venientes ab intestato, sed instituti in primo testamento, sequit͂, ꝙ illi per talẽ clausulam cẽsentur rogati, ⁊ ita in terminis nostris determinat Bart. cõmuniter approbatus in. l. i. in. i. q. ff. de iure codicil. cuius opinio sicut est cõmunis, ita mihi videt͂ verissima qcquid ipse dixerit in. d. l. si iure. ¶ Pro qua opinione facit, q2 testator in casu nostro, quando primũ fecit testm̃ iam demonstrauit, ꝙ instituti in eo erant ipsi magis dilecti, q̃ venientes ab intestato, cum autẽ postea incepit scđo loco testari, ⁊ sic nouos heredes facere, dicitur illos tantum predilexisse institutis in primo testamento, ⁊ ꝓpter eos dicitur cassare primuz testamentum, ⁊ non ꝓpter veniẽtes ab intestato, circa quos, (cum ꝯ̃rium non appareat) creditur testator in eadem voluntate, vt. s. magis velit habere institutos in primo testõ
38 tanq̃ magis dilectos q̃ ipsos venientes ab intestato † cũ mutatio voluntatis non presumat͂, ⁊ qui eaz allegat, ꝓbare debet. l. eum qui. ⁊. l. iij. ff. de proba. ⁊. l. fideicõmissa. §. si rem. cum simi. ff. de lega. iij. Unde cum vocati in secundo testõ non possint succedere sequendo testatoris affectionez, ⁊ presumptam voluntatem dicendum est primum testm̃ valere, ⁊ rem non peruenisse ad cãm intestati nõ obstante clau-
39 sula codicillari. † Alioquin si ꝓpter clausulam codicillarez aliud diceremus. Ex quo hodie, ⁊ iam per multa tẽpora in quolibet testõ ex ꝯsuetudine semper apponitur ista clausula codicillaris sequeretur, ꝙ semp ex secundo testõ etiaz penitus inualido diceret͂ sublatum primum, q2 semp in dicto secundo testõ reperit͂ clausula codicillaris, qđ tamen non videtur dicendũ, ⁊ esset ꝯtra. d. §. posteriore. inductũ vt. s. ¶ Igitur quo ad hanc scđam qõnem (intellectã vt. s.) concludatur primum testm̃ validũ remanere, ⁊ ꝯsequenter causam intestati totaliter cessare per predicta, vanam tamen, ⁊ penitus supuacaneam arbitror hanc disputationem cũ veritas sit scđm testm̃ valere, ⁊ locum esse substitutioni in eo facte vt dixi in prima questione. Laus Deo.

Socinus nepos Senis. 1524.

CASVS

¶ Habebat nobilis dña Ziliola đ Padua duos filios masculos, dñm Ludouicum ⁊ Carolum, ⁊ vnam feminaz dominam Franciscam iam nuptui traditam. Ista Ziliola in suo vltimo testõ suum heredem vniuersalem instituit dñm Ludouicum, ⁊ ei sine liberis decedenti substituit dominaz Franciscam, de Carolo autem mentionem non fecit, sed in fine testamenti dixit, ꝙ cuilibet alij suo attinenti, qui deuenire posset ad successionẽ bonoꝝ suoꝝ iure institutionis reliquit solidos qnq̃ in quibus eos sibi heredes instituit iubens eos dicta sũma fore ꝯtentos ⁊c. ⁊ demum apposuit clausulam codicillarem, vt latius hec omnia in testamento apparent, cuius copia transmittitur.

¶ Presupponitur, ꝙ predictus Carolus reputabatur, ⁊ erat mentecaptus.

¶ His sic stãtibus qrit͂ prio. Utrꝝ hmõi testm̃ valeat. an vero ꝑ preteritionẽ Caroli filij testatricis possit dici nulluz.

¶ Scđo posito, ꝙ ex dicta causa sit nullũ querit͂ an ꝯseruet͂ in vim fideicõmissi ꝓpter clausulam codicillarem.

SVMMARIVM

¶ Institutio facta de quolibet attinente in quinq̃ solidis, an comprehendat filium, qui alias esset preteritus.

¶ Et de clausula codicillari, an operetur si testm̃ sit nulluz ratione preteritionis, vel indebite exheredationis.

1 Testm̃, in quo filius est preteritus ipso iure nullum est.
2 Exheredatio, seu preteritio, que pro exheredatione habetur si in ea nõ exprimatur causa exheredationis, seu preteritionis, est ipso iure nulla.
3 Institutio facta de quolibet attinente in quinq̃ solidis, an comprehendat filium, qui alias dicitur preteritus, quia aliter non est nominatus, ⁊ infra nume. 10. 13.
4 Filius sicut nominatim exheredari debet, an ita etiam institui nominatim debeat, ⁊ infra nu. 17. ⁊ seq.
5 Contrariorum eadem est dispositio, vide tñ infra nu. 20.
6 Sententie arbitri stari debet, siue iusta sit siue iniusta, ⁊ sic contraria, vide. i. nu. 23.
7 Possidentis animus sicut ꝯsideratur in amittẽda possessione ita etiã consideratur in ea retinenda quod est eius contrarium, vide infra nu. 23.
8 Snia dr̄ eiusdem qualitatis, ⁊ eo modo appellat͂, siue admittat iudex exceptionem, siue eius ꝯtrarium faciat eaz excludendo, q2 semp dr̄ interlocutoria. vide ifra nu. 23.
9 Preteritus dr̄ ille, q non fuit institutus nec exheredatus.
11 Dispositio generalis tm̃ facit respectu omniuz sub genere comprehensoꝝ, quantũ specialis respectu speciei.
12 Disponens in generali dispositione dicitur omnes ⁊ quoscunq̃ casus sub ea comprehensos ꝯsiderasse, etiam si in vno esset maior ratio, q̃ in alio.
14 Clausula generalis, quando in vno tantum potest verificari, equipollet speciali expressioni ipsius.

15 Dispositio,

15 Dispositio, licet in sono comprehendat plura, & sic videa- tur generalis, si tamen in uno tantum verificari debet, dicitur specialis.

16 Filius potest petere legitime supplementum, si ei non sit in- tegre relicta, sed minima res, etiam si pater iusserit filium esse contentum re sibi relicta.

17 Exheredatus nominatim dicitur, & valet testamentum, si ex alio non infringatur, si dico exheredo filios meos, & unicum habeam.

18 Institutio non dz fieri nominatim, quia in institutione non datur aliqua forma, sicut in exheredatione.

19 Exheredatio facta a re certa, seu a certa parte hereditatis, licet non valeat, tamen valet institutio eo modo facta.

21 Institutio est fauorabilis, & benigne accipienda.

Propositum in proposito illud operatur, quod operatur oppositum in opposito.

24 Clausula codicillaris s'm cõem opinionem operatur, q' si testm̃ non valeat, veniẽtes ab intestato dicunt' per fidei- cõmissum hr̃ditatẽ restituere hijs, q in testõ sunt vocati.

Quod p'cedit etiam si testm̃ rumpat' ex causa p̃teritionis.

25 L. titia. in fi. ff. de inoffic. testa. quomodo procedat, & an sit hodie correcta. & infra nu. 28.

26 Exheredans magis dr̃ delinquere q̃z preteriens, cum di- catur velut demens pietatem & p'priam naturam offen- dere, in preteritione aũt tanta impietas non ɔsiderat'.

27 Preteritio matris, licet pro exheredatione habeat', non tamen vere est exheredatio.

29 Testamentum, in quo filius est preteritus, vel exhereda- tus, hodie non vitiat', tanq̃z a demente factum, sed pro- pter iniuriam filio illatam.

CONSILIUM CVII

Irrigat Dominus verba mea in viam veritatis & iustitie. Viso testamento, de quo in puncto circa

1 primam q̃onẽ, prima ɔsideratione, † dicen dum videtur testm̃ istud ipso iure nullũ esse p'pter preteritionem predicti Caroli filij testatricis, cum enim nullam de eo fecerit mentionem dicitur preteritus, ergo &c. vt institu. de exhereda. libe. in prin. vbi alioquin si cum silentio &c. & l. inter cetera. ff. de libe. & posthu. ¶ Et si dicatur q' preteritio matris habet' pro exheredatione. §. mater, institu. eo. tit. & p'pterea non dz annullare testm̃, seu ɔtra tabulas bonoꝝ possessionez p'ducere, vt. l. illud. §. ad

2 testm̃. ff. de bono. posses. ɔtra tabu. † R̃ndetur, q' hodie sta tutum est, q' si in exhr̃datione parentum, vel in preteritio- ne que pro exhr̃datione habeat' (vt in casu nr̃o) non expri- mat' iusta causa exhr̃dationis, vel p̃teritionis testm̃ sit ipso iure nullũ. vt in auc. vt cuz de appel. cogno. §. aliud quoqz capr̃m. coll. ix. vbi ita tradũt Bar. & Ang. sed in predicto testõ non est expressa aliqua cã, pp quaz Carolus sit prete- ritus, & ɔñter pro exhr̃dato habeat', ergo dz h'mõi testm̃ di ci nullum, & ita determinat Corne. in ɔsi. cxviij. Vr̃ primo. in prin. ij. vol. cum ɔcor. per eum allegatis, & per Alex. in ɔsil. ccxxxj. Viso puncto. ij. col. ij. vol. s'm nouaz impressio-

3 nem. ¶ † Nec predictis vr̃ obstare si dicat', q' imo d. Ca rolus fuit institutus in qnqz solidis vigore illoꝝ verborum cuilibet attinenti, qui posset ad eius successionez venire reli quit solidos qnqz in qbus eos instituit hr̃des &c. qm̃ videt'

4 posse r̃nderi, q' hoc non sufficit, † sed sicut dz filius noiatiz exhr̃dari, vt. l. ij. ff. de libe. & posth. & insti. de exhere. libe. in

5 prin. Ita vr̃, q' debeat noiatiz institui, † cum ɔ̃rioꝝ debeat esse eadem disciplina. i. eadem iuris regula, & dispositio, iu xta not. in rub. ff. de acqr. pos. p'ut in simili dr̃ in. l. diẽ pro-

6 ferre. §. stari. ff. de arb. † nam decisio illa, q' s'nie arbitri stari debeat eadem est in s'nia iusta, & in s'nia sibi ɔ̃ria, & sic iniu-

7 sta, † simil'r etiaz sicut aius possidentis ɔsiderat' in amitten da possessione. l. iij. §. in amittenda, & l. si qs vi. §. diña. ff. de acquir. pos. ita etiam ɔsideratur in ea retinenda, qd̃ est eius ɔ̃rium. l. iij. C. de acquir. posses. sic & in multis alijs casibus hoc exemplificat', vt per doc. in d. rubri. vbi ego plene scri- psi. Facit, qd̃ voluit glo. cõiter approbata in cle. cuz a repul

8 sione. de appel. † vbi iudicis s'nia dicit' eiusdem qualitatis, & eodez modo appellat', siue admittat exceptionẽ siue eius ɔ̃rium faciat, exceptionẽ excludendo, q' semp dr̃ interlocu toria, sic ergo vr̃, q' dispositio testatoris circa filiuz, siue eũ exheredet, & repellat, siue per ɔ̃riuz eum instituat, & admit tat, debeat esse eadem, seu eiusdẽ qualitatis, & ɔñter, q' de- beat noiatim fieri, p'ut hoc in exhr̃datione exprimitur in iu ribus preallegatis, vnde cuz iste Carolus non reperiat' no minatim institutus, dz dici preteritus, & sic testm̃ debet di- ci nullum. ¶ Verum tñ his non obstantibus ɔ̃riam opi- nionem (maturius ɔsiderando) veriorem de iure arbitror, vz q' d. Carolus non sit preteritus, & ɔñter, q' testm̃ dicte

9 dñe Giliole valeat. Et p'batur ista ɔclusio, † nam ille dr̃ pre teritus, qui nec istitutus fuit, nec vt oportet exhr̃datus, vt est bonus tex. in. §. eadem. insti. de here. que ab intesta. de- fer. sed. d. Carolus dr̃ in tali testõ a m̃re institutus, ergo &c.

10 † Et dico, q' fuit institutus sub illis generalibus verbis, in qbus eos heredes instituo, & sic dr̃ institutus in qnqz soli- dis, nam in illis verbis testatrix dr̃ instituisse omnes suos attinentes, & eoꝝ quẽlibet, qui possent ad successionẽ suoꝝ bonoꝝ venire vltra dñm Ludouicum institutum, & dñam Franciscam substitutam, p'ut verba sonant, sed iste Caro- lus est testatrici attinens, q' filius, & posset venire ad succes sionem bonoꝝ eius non soluz ab intestato. iuxta auc. in suc cessione. C. de suis, & legit. & in corpore vnde sumit'. & iuxta . l. i. & totum titu. C. ad senatuscõs. orfici. sed etiã ɔtra testm̃ si fuisset preteritus, vt ex predictis ɔstat. ego sequit' necessa rio, q' ille dr̃ per talia verba in qnqz solidis institutus, & in

11 hoc perinde est, ac si ipse fuisset special'r institutus. † Quo- niam tantũ facit, & operatur generalis dispositio respectu oium sub genere comprehensoꝝ, quantũ specialis respectu speciei. l. si chorus. in prin. p'ut ibi sumat Bart. ff. de leg. iij. & l. si duo. in fi. ff. de admi. tuto. cum ɔcor. ibi adductis. Et tradit Cardi. in cle. i. in vltimo nota. de sepult. & do. Alex. in ɔsi. ccxc. Ponderatis his. ij. col. ij. vol. s'm nouaz impres

12 sinem, vnde ɔueniente dicimus, † q' disponens in genera li dispositione dr̃ oẽs, & quoscũqz casus sub ea compreben sos ɔsiderasse, vt declarat excellentissimus doctor Phi- lip. deci. compater meus semp obseruãdus in ɔsil. cxxxvij. Et diligenter &c. iiij. col. in prin. & adeo verũ est hoc, vt pro cedat in quolibet speciali casu in generalitate cõprehenso etiã si in vno esset maior ratio cõprehendẽdi, q̃z in alio. vt . l. i. §. q' aũt. ff. de alee lusu, & aleat. & l. in fraudem. §. fi. vbi not. Bal. ff. de milit. test. & est cõe dictum, vt tradit do. De- ci. in ɔsi. xx. In causa istoꝝ fratrũ. ij. col. in fi. & ɔsi. clxxxiij. Et pro tenui facultate. ij. col. Ex his ergo ɔcluditur, predi ctum Carolum non preteritum, sed institutuz fuisse sub pre

13 dicta generalitate. ¶ † Quinimo dico, q' videtur ipse spe cialiter institutus, & presuppono (p'ut mihi narratur) q' nul lus alius erat attinens predicte dñe Giliole, qui posset ve- nire ad eius successionem, vltra institutum heredez, nisi iste Carolus, nam cum esset filius masculus vna cum dño Lu douico eius fratre ab intestato successurus fuisset exclusis oibus alijs etiam dicta dña Francisca eoꝝ sorore, vt ex for ma statuti Paduani constat, & ɔtra testm̃ ipse solus potuis set venire, si fuisset preteritus, ex quo dñs Ludouicus erat institutus, hoc ita stãte dico, q' illa generalis clausula, cui- libet alij suo attinenti &c. taliter est accipienda, ac si fuisset dictũ Carolo filio relinquo solidos qnqz, in qbus eum he redẽ instituo, q' in eo solo possunt illa generalia verba veri

14 ficari. † qñ. n. clã generalis in vno tm̃ põt verificari eqpol let speciali expressioni ipsius, vt clare p'batur in. l. ij. ff. de li- be. & posth. iunctis not. ibi per Bar. & patruuz, & dñm meũ Soci. qui ẽt hoc clare dixit in ɔsi. ij. In causa testamẽtaria. iij. col. in fi. iij. volu. Hoc idẽ voluit Abb. in. c. ex parte el. i.

15 ij. col. de offi. deleg. dicens. † q' lz dispositio in sono cõpre- hendat plura, & ita videat' generalis, si tñ in vno tantũ veri ficari dz, dr̃ specialis, nulli itaqz dz esse dubium in casu nr̃o predictũ Carolũ in tali testõ sue m̃ris non fuisse preterituz, sed institutũ. ¶ Et lz talis instõ sit in minima quãtitate, ex

16 eo tñ testm̃ nõ dz annullari † sz põt ipse Carolus petere sup plemẽtũ l'time sibi iure nãe debite ɔsiderata in ceteris va- liditate testamẽti, vt est tex. in. l. omodo. C. de inoffic. testa. & clarius dr̃ hoc in. §. ceterũ si q heredes. in auc. vt cuz. de appella. cognos. coll. ix. vbi dicit' p'cedere hoc ẽt si testator

iusserit filium esse contentu; re sibi relicta, put proprie fue rit in casu nostro, vt in themate dicitur. ¶ Nec predictis obst. allegata in zrarium, qr in primis, que primo allegabātur ex predictis apparent sublata, qr Carolus non preteritus, sed institutus fuit. ¶ Nec scdo obst. quod dicebatur institutioné debuisse fieri nominatiz, arguendo de exheredatione ad eaz, qm̄ primo potest dici, q perinde est ac si nominatim facta esset talis institutio, cum tantum de ipso Carolo potuisset loqui testatrix per. d. gñalia verba, equipollét. n. generalia verba speciali expressioni. d. Caroli, vt
17 .s. dixi. † queadmodum ét in exheredatione zingeret, naz si dicerem filios meos quoscūqz exheredo, z vnicū haberē, diceret ille in effectu specialiter, z noiatim exheredatus, z valeret testm̄, si ex alio non infringeretur. vt. d. l. ij. vbi per Bar. z omnes. ff. de libe. z posthu. ¶ Scdo etiam rñderi potest, q in pposito non valet argumentū de exheredatione ad instõnem. Nam in exhrdatione illud statuit odio exheredationis, secus dõm est in institutione fauore ipsius.
18 † non. n. illa debet niatim fieri, naz si habeo tres, aut quattuor filios, z dico filios meos hrdes instituo, talis istitutio valebit, licet noiatim facta non sit, in ipsa. n. institutione nó reperitur data aliqua forma, sicut in exhrdatione, vt demó stratur, insti. de exhere. libe. in prin. vbi cum de institutione loquit, simplr loquit, non sic de exheredatione quam dicit noiatim fieri debere, z hoc ét voluit tex. in. §. eadem. insti. de her. que ab intest. defer. ¶ Hoc ét pbatur in simili in. l.
19 cum qdam. ff. de libe. z posth. † vbi dr, q licet exhrdatio facta a re certa, seu a certa parte hrditatis non valeat, z hoc odio exhrdationis, tñ institutio eo modo facta valebit, z hoc fauore instõnis vt plene ibi per doc. maxime per Jaso.
20 qui solam illam rõnem odij, z fauoris defendit. ¶ † Nec obst. arg. ex illa regula q zrioz debeat esse eadem disciplina zc. qm̄ clare, z generalr rñdetur illam regulam pcedere, vbi sit eadem ratio, ita dñt doct. in. d. rub. de acqr. poss. at in casu nostro ratio annullande exhrdationis non nomi
21 natim facte. s. odium eius cessat in instõne, † qr illa est fauorabilis, z benigne accipienda. vt. d. l. cum qdam. z ex predictis zstat. ¶ Preterea magis in specie rñdetur, q imo illa regula vno modo accepta facit pro nobis, ná dicimus, q zrioz eadem est disciplina. i. eadem per zrium est dispo
22 sitio, † vt sic illud operet ppositu; in pposito, qd operat oppositum in opposito, vt pbatur in. l. z si ztra tabulas. in fi. ff. de vulg. z pup. z in. l. fi. §. fi. ff. de leg. iij. z fuit dictū Philoso. in. iiij. topicoz. sic igitur dicemus in pposito, sicut exheredatio non noiatim facta pp odiu; eius operatur inualiditatem testamenti, ita per zrium institutio pter eius fauorem operet validitatem presertim cum iuribus, z rationibus preallegatis ita sit dõm. ¶ Et ad allegata in zrium dico, q pcedunt qñ est eadem ratio disponendi in vtroqz zrio, z zrietas non zsistit in eo, in quo fundatur dispositio. Ita dixit singulr Bar. in. l. inter stipulantez. §. sacraz. ff. de verbo. oblig. sed dr zrietas zsistere in aliquo accidenti, vt
23 ibi ipse declarat, † nam in. d. §. stari ratio disponendi est iudicantis auctoritas, que eadem reperit in qualibet snia, z sic in eo non est zrietas, sed in accidenti. Sic ét in eo, qd de possessione retinenda vel amittenda dr, naz ratio est, qr possessio dr aio nostro fortiter inherere, z zrietas est in accidéti, z idem est ét in terminis glo. in. d. cle. cu; a repulsione. de appel. ideo. n. dr illa snia interlocutoria, qr inter loquendū pfertur, z finem ztrouersie non imponit, zrietas vero, de qua ibi est in aliquo accidéti, z ita alias ista declaraui in. d. rub. sed in casu nostro zrietas zsistit non in accidenti, sed in eo, in quo fundat decisio. ideo. n. exhrdatio dz nominatim fieri, qr pter eius odium noluit lex posse fieri generaliter, que ratio cessat in institutione. Ex his ergo zcluditur Carolum institutum, z testm̄ valere. Hec quo ad primum dubium. ¶ Circa scdm dubium parum instabo, tum qr est oino supfluum, cum pro clarissimo habeaz testm̄ valere per predicta, cum etiam qr illud in se apud nostros docto. parum habet dubitationis. ¶ Videtur ergo primo aspectu q clausula codicillaris tantum operet, cu; testm̄ defuit ratione solénitatis, non qñ ratione preteritionis, qr non videtur zueniens, q filius preteritus, qui rescindit testm̄, debeat statim restituere, qr tunc paru; sibi pdesset testamen

ti rescisio. ita singulr determinat glos. in ver. cetera. in fi. in auc. ex causa. C. de liber. z allegat. l. titia. in fi. ff. de inoffic. testa. sed isto casu presupponit preteritio. ergo zc. ¶ Sed tñ hoc non obstante in zrium est veritas, z cõmunis oium
24 doctoz opi. † Dico. n. q virtus clausule codicillaris, operatur q si testm̄ non valeat, venientes ab intestato dicunt rogati per fideicõmissum restituere hrditatem hijs, qui in testõ sunt vocati. vt. l. eam quam. C. de fideicó. z ibi per docto. l. qui aūt. z ibi not. ff. si quis omis. cau. test. l. ex ea. §. i. vbi glo. z doc. ff. de testa. z pleue tradit Bar. in. l. i. ff. de iure codicil. ¶ Et pcedit hoc etiaz, si testm̄ rumperet ex causa preteritionis, vt. l. si patroni. §. fi. fm lecturam Hugo. ff. ad trebel. z est tex. in. l. generaliter. §. ex testó. ff. de fideicó. lib. qui fm Jas. in. d. auc. ex cā. est melioz d iure ad hoc. Et ita in terminis zcludūt Bar. Pa. de cas. Saly. z oés cóiter in. d. auc. ex causa. qcqd ibi dixerit glo. preallegata. que ab oibus cóiter reprobat, vt ibi per Alex. z alios, z demū per Jaso. in antepen. col. in versi. tertia questio glo. zc. vbi dicit, q ista zclusio non hz dubium, z q ita ztra glo. fuit iudicatum de zsilio oium doctoz Perusie, z ita soliti sunt sequi doct. nostri zsulendo, vt per Alex. in zsil. cxlij. alias fm nouam impressionem est. cclxxxv. Circa pmam. ij. col. ij. volu. z in zsil. ccciiij. Examinatis. i. col. eo. vol. fm dictā nouā impressioné. z in zsi. cxxv. Qm̄ abunde. in fi. vj. volu. z per Corne. in zsi. cxviij. Videt primo zc. i. col. ij. volu. z zsi. cclxxij. Circa primu;. iiij. col. iiij. volu. cum zcordantibus per eos allegatis, z nephas esset ab ista opi. (ita zcorditer approbata) recedere. ¶ Nec ob. d. l. titia. per quam
25 glo. preallegata mouebatur, † qr primo rñdetur fm Bal. in dicta auc. ex causa. in. vij. q. q. l. illa loquitur in exheredatione in qua vere dicimus testm̄, velut a demente factu; rescindi, z ppterea videtur, q fideicõmissa non debeát cóseruari, prout pprie hanc rõnem allegat text. in. d. l. titia.
26 † Ille enim qui exheredat, magis videtur delinquere, cum dicatur pietatem, z ppriam naturam offendere, velut demens, z fecit qcquid potuit, vt filiu; excluderet, non ita est in preteritione in qua non tanta impietas zsideratur, z sic non potest dici testm̄ vt a demente factum. Ita hanc rñsionem Bal. (que etiam fuit Jaco. de belui.) refert z sequi videtur Alex. in dicto zsil. cclxxxv. ij. colum. versi. vel tertio rñdeo. z hanc solutionem posuit glo. fina. in dicta. l. titia. si recte ponderet, z ita etiam rñdent ibi Barto. Paul. de
27 ca. z omnes. ¶ † Nec dicas, q in casu nostro ista preteritio habet pro exhrdatione, vt supra dictum est, ergo videtur, q simus in casu. d. l. titia. qr rñdetur, q licet habeatur pro exhrdatione non tamen vere est exhrdatio, in qua possit zsiderari illa dementia, z illa impietas, que supra in ex-
28 pressa exhrdatione cósiderata est. igitur zc. ¶ † Vel scdo rñdetur, q. d. l. titia. hodie dicit correcta per dictā auct. ex causa. z in corpore vnde sumitur, nam put dicunt docto.
29 ibi, z in. l. filio preterito. ff. de iniusto rupt. testa. † testamentum, in quo filius est preteritus, vel exhrdatus, non vitiatur hodie, tanqz a demente factum, sed pter iniuriam filio illatam, aliogn nec legata deberent valere, qd esset contra dictā aucté. ex causa. z hanc etiam rñsionem, tanqz cómunem sequit Alex. in dicto zsil. cclxxxv. in fi. ij. colum. in versicu. nec obst. d. l. titia. z eande; sequunt Bar. z Pau. de cast. in. d. l. titia. licet (vt dixi) simul etiam teneant precedentem rñsionem. ¶ Esto igitur, absqz preiudicio veritatis, q in casu nostro Carolus possit dici preteritus, z ita testamentū possit dici nullum, tñ disposita in testamento iuxim fideicõmissi per clausula; codicillarem dicunt zseruata. Quod volui tetigisse solum, vt petenti in omnibus respondeam, non q sit necessarium, qm̄ audacter arbitror testamentum de iure valere, z Carolum dici institutum, vt in primo dubio plene dictum fuit. Laus Deo.

Maria. Soci. iunior Padue legens. 1526.

SVMMARIVM

¶ Uxor relicta domina, z vsufructuaria, donec cum filio herede steterit, p mortem filij, an z quando pdat legatū.

1 Mater relicta domina z vsufructuaria quandiu cum filio steterit,

steterit, vbi filio viuente fuerat alimẽtaria, ipso mortuo an efficiatur vsufructuaria, ⁊ ī. nu. 10.

2 Consuetudo Bulgari sicut contra vim verborum inducit contra matrem, ⁊ ad eius grauamen, vt habeat alimenta tm̃ viuo filio, in alio debet releuari vt eo mortuo habeat vsumfructum.

3 Qui in vno grauatur in alio debet releuari vide ī. nu. 11.

4 Conditio illa habitandi cum filio matri imposita, cum sit mixta ⁊ est fauore filij apposita, deficit per mortem filij.

5 Uxor relicta dña ⁊ vsufructuaria, donec cum matre testantis herede habitauerit, q2 illa conditio est adiecta fauore matris, matre viuente solũ habebit alimenta, mortua postea matre non habebit vsumfructũ, nec etiam alimenta ob defectum conditionis.

6 Iura senili egritudini subueniunt.

7 Uidua dicitur ꝑmanere in matrimonio viri defuncti.

8 Anima mariti per secundas nuptias contristatˀ, ⁊ filijs iniuria infertur.

9 Mulier facilius cum dote q̄ sine dote maritum inuenit.

11 Regula. l. cum qui. ff. de iure iuran. quomodo procedat.

❧ CONSILIVM ❧ CVIII ❧

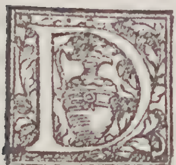

Dirigat Dominus verba mea in viam veritatis, ⁊ iustitie. Uiso testamento nobilis viri Petri de panolinis, ⁊ consilio Excellentissimi consultoris domini Caroli ruyni mihi patris hoñ. Anceps aliquãtisper fui sup eius resolutione, quatenus cõcludit per mortem Baldassaris deficere conditionẽ domine Brigide impositam circa legatum ei factum. ⁊ sic ꝙ ipsa non possit hodie petere vsumfructuz, super quo tantum (licet breuiter) intendo scribere. Nam in fauorem domine Brigide ⁊ ꝙ sit vsufructuaria occurrebat elegans decisio Pet. de ancha. in consi. clxxxv. questio videtur magis du-
1 bia ⁊c. vbi per pulres rationes concludit, ꝙ † mater relicta domina, ⁊ vsufructuaria ⁊c. quãdiu cum filio steterit (prout etiam in casu isto contigit) vbi filio viuente fuerat alimẽtaria, ipso postea mortuo efficitur vsufructuaria (licet videatur primo aspectu, ꝙ ꝑ mortem filij conditio defecerit) naz dicit ipse ꝙ talis conditio de habitando cum filio non respicit legatum vsufructus, cum illud tantum sit habiturum locũ post mortẽ filij iuxta tradita per Bar. ⁊ alios in. l. titia §. fi. de leg. ij. ⁊ in auc. hoc loco. C. si mul. secũdo nups. ⁊ per consequens in tempore quo cum eo mater stare non potest, vnde videtur, vel ꝙ testator illam conditionem noluerit apponere legato vsufructus, vt sentit ibi Pet. de anch. vel si voluit, ꝙ dr̃ conditio impossibilis, ⁊ ideo ea reiecta legatuz
2 valere dz, vt. §. ipossibilis insti. de heredi. insti. ¶ † Preterea inquit Pet. de ancha. ꝙ cum ex iure illo consuetudinario contra vim verborum inducatur contra matrem ⁊ ad eius grauamen, vt tantum habeat alimenta filio viuo, vt in locis predictis, ita econtra conuenit, vt in alio releuetur, ⁊ sic ꝙ filio mortuo (liect videatur deficere cõditio) legatum valeat secundum propriaz vim verboꝝ, videlicet in vsufru-
3 ctu, argumen. regule. l. eum qui in prin. ff. de iure iuran. † qui enim in vno grauatur, in altero debet releuari, vt ibi. ¶ Sed tamen his nõ obstantibus veriorem arbitror illã opinionẽ ꝙ immo in casu nostro domina Brigida vsumfructum petere non possit prout. s̄. per Excellen. consulen-
4 tem concluditur, † cum in veritate conditio illa habitandi, que est mixta, dicatur deficere per mortem filij, ⁊ sic per casum, vt est communis conclusio Bart. ⁊ aliorum in. l. i. C. de leg. cum alijs. s̄. per consulentem adductis, maxime attento, ꝙ inspecta qualitate persone ipsius filij conditio illa morandi cum eo dicitur apposita eius fauore, argumento. l. sed si hoc. §. fi. cum ibi traditis per doc. ff. de condit. ⁊ demonst. ⁊ eius, qđ singulariter decidit Signorol. de homo. in consi. clxxix in themate presuposito in fi. ¶ Et pro ista opinione vltra consulentem allego bonã decisionẽ pet. de
5 anch. in. cõsi. ccxxxvij. quia in primo quesito ⁊c. † vbi ipse concludit, ꝙ vxor relicta domina, ⁊ vsufructuaria, donec cũ mr̃e testantis hr̃de instituta habitauerit, dicitˀ mr̃e viuẽte solum hr̃e alimenta, sicut si filius fuisset heres institutus, ⁊ mortua postea illa matre, ⁊ sic conditione pro futuris annis deficiente legatũ illud non conuertetur in vsumfructuz. ⁊ sic illa vxor nõ erit vsufructuaria, immo vlterius concludit, ꝙ legatum in totum expiret. ⁊ ita nec alimenta habebit vxor predicta ꝓpter defectũ ꝯditionis, ea potissimũ ra-
6 tiõe q2 creditur illa ꝯdõ adiecta fauore ipsius mr̃is † cui vr̃ filius testõr rõne senilis egritudunis prospexisse, put ẽt iura talibus subuenire solent iuxta. c. ex parte de cleri. egro. cum similibus adductis per ipsum, sic igitˀ in casu nostro dicendum est, cum propter malam valitudinem filij credatˀ patrem eius sue vxori legasse, ⁊ sub illa conditione habitãdi fauore ipsius filij, prout. s̄. ꝑ Excellen. consulẽtez dictũ fuit.
7 ¶ † Nec quemq̄ moueat, ꝙ hoc casu videtur mater nihil ex testamento habitura, licet vidualem vitaz seruet, ⁊ sic videatur adhuc in matrimonio ad defuncti honorem permanere, iuxta. l. fina. C. de bon. mater. ꝙ videtur absurdum ⁊ contra verosimilem mentem testantis qui voluit eam habere vsumfructum certi fundi in casu quo transiret ad se-
8 cundas nuptias † per quas anima eius veniret contristanda, ⁊ filijs iniuria inferretur, iuxta. §. solutio in aucten. de nuptijs. colla. iiij. cum similibus per consulentem adductis, si ergo noluit eam in totum excludi, in casu testatori odioso minus videtur, ꝙ voluerit eãm totaliter excludi in casu sibi honorabili. ¶ Quoniam ad hoc plene respondit Excellentissimus consulens ⁊ vltra eum aliter respondetur, ꝙ argumentum potest negari, ⁊ ꝙ optima ratione prouidit testatori volẽti ad secunda vota transire, ⁊ non alias, q2 si id factura erat voluit testator, quod mediante sua promissione honorabilius nubere posset, quod tendit ad decus primi
9 matrimonij, † sicut enim facilius cum dote quaz sine mulier inuenit virum. l. ij. ff. de iur. dot. ⁊ traditur in. l. j. vbi dixi. ff. solut. matri. ita etiam honorabilius id fiet cuz maiori dote ⁊ hoc fuit opportunum ipsi domine Brigide, quia cum in ea iam esset matura etas, non facile cum prima dote virum secundum primo in honore correspondentem inuenisset, at vbi vidua permaneret absurde dos eius sibi sufficiebat, ideo nimirum si eo casu vbi cum filijs non habi-
10 tasset nihil fuit relictum. ¶ † Non obst. quod. s̄. in contrarium allegabam, ⁊ maxime auctoritas Pet. de ancha. q2 dico, ꝙ si recte mens eius adaptatˀ ad casuz nostrũ auctoritas eius est, ꝑ pdictis, ⁊ decisio sua est in casu valde diuerso, ⁊ diuersaz hz rationem, iste enim presupponit, ⁊ etiam ꝓbat, ꝙ in casu suo illa conditio habendi ⁊ tota dispositio dicitur facta fauore vxoris, vt per euz, nos autem. s̄. diximus ꝙ in casu nostro fuit facta fauore filij prout etiam per consulentem deductum fuit quo posito (prout in dubio poni debet, vt ipsemet Pet. de ancha. ibi post Bar. fatetur) concedit Petrus de ancharano, ꝙ per mortez filij legatum extingueretur. ¶ Et ad rationes in ꝓriuz allegatas de facili respondetur, nã ad ꝑmã rñdetˀ, ꝙ ꝓcederet qñ testõr expsse fecisset duo legata, vnum alimentorum in vita filij, alterum vsusfructus post eius mortem, ⁊ tunc optime pro tali ratione faceret. l. amicissimos. §. i. ff. de excus. tut. cuz alijs ꝑ ipsuz in. d. cõsilio pro ea adductis, sed nõ sic est casus noster, nã testator fecit vnum legatum, seu vnicam dispositionem sub illa conditione, donec cum illo vidua steterit, ⁊ hoc legatum vsq3 ab initio intelligi debuit vt post mortem filij non protendatur per predicta, igitur non conuenit dicere, ꝙ legato vsufructus effectualis facto post mortem filij non fuit adiecta illa conditio, q2 cum nullum factum fuerit, frustra queritur, an conditio ei esset adiecta, cuz nõ entis nulle sint qualitates. l. eius qui in prouincia. ff. si cer. pet. cum simli. Ad secundã rationẽ rñdetˀ, ꝙ regula. d. l. eũ qui nõ procedit cõtra mortem disponentis, ⁊ maxime in testis, in qbus mens ⁊ voluntas testantis primum locum obtinet. l. in conditionibus primum locum, de conditio. ⁊ demonstra. ⁊ totũ facit. l. ex facto la grande. ff. de here. instit. ⁊ eaz vti venator leporem sectari debemus, vt inquit Bal. in. l. quidam. C. de necess. seru. here. insti. sed in proposito mens testantis fuit, vt expiret legatum per mortem filij, vt ex predictis constat ergo ⁊c. ¶ Preterea illa regula intelligitur quando ex ordine legis grauamen veniebat a comodo aliquo, vel econuerso, nam si remouetur grauamen, ⁊ sic in vno alleuiatur grauabitur in alio, q2 perdet commodum, quod ex illo gra-

namine sequebatur, vel econtra si commodo priuatur, & sic in vno grauatur in alio releuabitur, quia remouebitur grauamē quod propter illud commodum proueniebat, vt (si recte aduertatur) intelligunt ibi Bar. Alex. Iaso. & alij, non autem est regula illa simpliciter, & generaliter intelligenda, nam videmus, quod vir recipiendo dotem grauatur fauore dotis vt dicatur per stipulationem promisisse, & tamen non video propter hoc, quod in aliquo releuetur, imo vltra etiam grauatur, quia contra eius bona inducitur tacita hypotheca, vt vtrumque probatur in l. vnica in prin. C. de rei vxo. act. cōsequentia itaque in illa secunda ratione facta in proposito non procedit. Laus Deo.

Soci. nepos Padue legens.

CASVS

Nobilis vir Petrus panolinus in suo testamento instituit filium masculum heredem vniuersalem, filiam feminam in tribus milibus florenorum pro sua dote, & pro sua parte & cū alia multa legata fecisset, inter cetera reliquit vxorem suam dominam, & vsufructuariam in domo sua, & suorum bonorum toto tempore vite sue donec in domo sua steterit cum filijs suis, & vitam honestā, & vidualem seruauerit &c. quo defuncto, filius adiuit hereditatem, & cum illa graui ere alieno esset onerata, totum es alienum exsoluit, legata omnia impleuit, & sorori quam nuptui tradidit, soluit tria milia florenorum secundum ordinem testamenti.

Modo decessit .d. filius instituto herede Marco antonio eius patruele, cui etiam Petrus primus testator post mortem sui filij, & heredis reliquerat quodam predium.

Quibus sic stantibus vxor Petri pretendit sibi deberi vsufructum omnium bonorum, attento, quod nunc hereditas Petri non reperitur apud filiū iuxta doctrinam Barto. & aliorum in l. titia cum testamento de leg. ij.

Super quo puncto absolute per heredem filij creditur, quod nullo modo debetur vsufructus, imo nec amplius alimenta prout de iure respondit Excellentissimus Carolus ruynus, & alij Clarissimi doc. & ideo sup eo nihil vltra petitur.

Uerum posito (absque tamen veri preiudicio) quod ei .d. vsufructus nunc debeatur (quod tamen omnino falsum creditur) dubitatur de infrascriptis, superquibus petitur consiliū pro iustitia.

Primo vtrum ante omnia debeat detrahi legitima ipsius filij.

Secundo vtrum tria millia florenorum data pro dote filie testatoris similiter sint detrahenda.

Tertio vtrum possit detrahi es alienum per dictum filium & heredem solutum.

Quarto vtrum quod ipse soluit pro legatis implendis possit detrahi.

Ultimo dubitatur vtrum in predio per primum testatorem Marco anto. relicto & pro qua parte, vxor primi testatoris sit habitura vsumfructum.

SVMMARIVM.

1 Usufructus omnium bonorum legari potest.
2 Pater non potest fraudare filium in legitima, nec in vsufructu, etiam si filio nuda proprietas sit relicta, & alteri vsufructus omnium bonorum.
3 Filius debet here suam legitimam liberam, & exemptam ab omni onere, & pure, & non in aliquod tempus, vel in aliquam cōditionem dilatum.
4 Lex vxori mee. ff. de vsuf. leg. hodie est correcta.
5 Opinio vltima glo. attendi debet.
6 Filius primi gradus post eius mortem alteri grauatus restituere non tenetur fructus perceptos cōputare in legitimam, etiam vbi expresse in ea grauaretur, nec etiam in trebelianicam.
7 Heres etiam extraneus filij defuncti, licet vxor sit relicta vsufructuaria tamen debet detrahere legitimam ipsius filij, in qua vxor non potuit constitui vsufructuaria, & hoc siue vxor viuēte filio, siue eo mortuo, habeat vsūfructū.
8 Dos data per filium sorori, ex dispositiōe testatoris per eā debet detrahi, nec vxor relicta vsufructuaria omnium bonorum debet in ea vsumfructū habere, cum dos in locum legitime succedat.
9 Legitima dicitur pars debita filio.
10 Uxor relicta domina & vsufructuaria, sicut viuēte filio herede a patre instituto, non habet vsumfructū ita non debet habere vsumfructū dotis filie in qua est instituta, ea viuente.
11 Disposita in testamentis a voluntate testantis regulantur.
12 Dos apud maritum pro oneribus matrimonij esse debet.
13 Filius & demum eius heres antequam vxori vsufructuarie vsusfructus tradatur an possit detrahere es alienum solutum per filium, & infra nu 16. & 25.
Et quomodo detrahatur tale es alienum.
14 Heres, & etiam vsufructuarius in detrahendo es alienum quomodo damnum patiantur.
15 Usufructuarius non tenetur creditoribus omnibus soluere contra opi. Bar.
17 Argumentum de toto tempore ad partem tēporis valet.
18 Bona non dicuntur, nisi deducto ere alieno.
19 Dispositio testatoris non debet ex tempore alterari.
20 Damnum quis ex sua diligentia pati non debet.
21 Negotium hereditarium gerens de eo quod de suo erogauit satisfieri debet.
22 Filius soluens es alienum ex fructibus bonorū hereditariorum dicitur soluisse de suo, quia sunt iudicio testatoris percepti.
23 Negligens in soluendo non debet esse melioris conditionis, quam sollicitus.
24 Interpretatio que ex mente testantis fit, vt vxor relicta domina, & vsufructuaria viuente filio nō habeat vsūfructū fit ad fauorem filij, vt ille pleno dominio fruatur, & fructibus potiatur.
26 Nature ordo dictat, vt mater filio predecedat.
27 Legata in quantitate consistentia debēt solui per heredem dando in solutum legatarijs bona hereditaria, si volunt vel vendendo, & de pretio satisfaciēdo, & sic heres patitur, quia eorū proprietate priuabitur, & vsufructuarius in eis non habebit vsumfructum.
28 Legata autem annua vsufructuarius de vsufructu soluere tenetur.
29 Filius vel eius heres detrahit legata per eum soluta, dummodo de bonis hereditarijs non soluerit, antequam restituat vsumfructū vxori relicte domine & vsufructuarie.
30 Uxor relicta domina, & vsufructuaria generaliter omnium bonorum, an post mortem filij debeat hēre vsumfructū predij per maritum per substitutionem particularem relicti titio heredi ipsius filij, & infra nu 34. vbi concludit quod nō & infra numero. 42.
31 Dispositiōi generali per specialē derogatur, vide infra nu. 33.
32 Legatum vnius predij si sit factū alicui, & eiusdē predij vsusfructus alteri legatur, ambo in vsufructu cōcurrunt.
33 Regula in toto. ff. de reg. iur. quomodo procedat & intelligatur, & infra nu. 35.
36 Relinquens titio heredi omnia sua bona, & gaio fundum, per tale legatum specialiter datum derogatur generali dispositioni precedenti.
37 Usufructus vnius rei est pars integralis, & non substantialis vsufructus omnium bonorum.
38 Usufructus vnius fundi est pars substantialis illius fundi.
39 Legato generali per speciale dispositione derogatur, nec datur concursus.
40 Legato fundi derogatur, si res aliqua in fundo existens alicui relinquatur.
41 Lex si alij. ff. de vsufru. leg. quomodo procedat.
43 Non debet minus iuris habere qui a testatore plus diligitur respectu alicuius rei quam minus dilectus.

CONSILIVM CIX

Dirigat Dominus verba mea in viam veritatis, & iustitie. paucis vtar in presenti consultatione, tum propter consultātis instantiam, cum & maxime quia clara per se veritas appet, & verborum non indiget adminiculis iuxta. l. j C. si minor se ab here. abstinendo

sti.capiendo igitur primam dubitationē videtur in ea prima facie, ꝙ ipsi filio, ⁊ hodie eius heredi sit pro sua legitima satisfactū in ꝓprietate omniū bonoꝝ, que ascendit ad esti-
1 mationē ltime, †est.n.iure ꝑmissū omniū bonoꝝ vsumfructum legare.l.omniū.ff.de vsufru. ⁊ .l.vxori mee.ff.de vsufruc.leg. ⁊ ibi glo.hoc ponit in ꝑma substitutiōe.Et maxime hoc vř in casu isto,qꝛ cū filius diu vixerit, ⁊ hřs,⁊ dñs fuerit oīuз, ⁊ simul fructus percipit per multos annos, vř ei satis abunde pro sua legitima satisfactuз. ¶ Sed his nō obstantibus ꝯñū vř de iure verius ſm doctores nostros.
2 † Est enim regula ꝙ pater non potest fraudare filiuз legitima,nec in vsufructu,vt in auct.nouissima, ⁊ in corpore vnde sumitur.C.de inof.testa.nec nuda proprietas filio remanens(qñ pater reliquit vsumfructū oium bonorum) tollit
3 quin pro rata legitime impediať legatū vsufructus † qm̄ filius dз habere legitimā liberā, ⁊ exēptā ab omni onere, ⁊ pure, ⁊ non in aliqđ tps,vel in aliquā ꝯdōnē delatā.l.qm̄ in prioribus cū materia.C.de inof.test. ⁊ ita voluit gl.in.d. auc.nouissima.dum in prima solutione quā dicit esse veriorem,vult ꝙ.d.l.vxori.mee, ⁊ similia iura aliqua p.d.auct. nouissima corrigantur, ⁊ cū illa gl.trāseunt ibi Bar.Bal. ⁊ alij oēs cōiter,vt ibi p Jas. col.xij.in fi. ⁊ dicit ibi Saly. in.iij.oppositione.ꝙ ista opinio est vera, ⁊ cōiter tenetur
4 † ex quo patet nō ob.d.l.vxori mee cū similibus,qꝛ vt est dictū sunt hodie correcte,nec gl.ibi ꝯñū sentit,cū vltimo lo
5 co ponat solonē,ꝙ ille tex.corrigiť, † ⁊ alś vltia opinio dз attēdi iuxta gl.in.l.cū qdā.§.sabinus.ff.ad trebel.⁊ dicta p Bar.in.l.bonafides.ff.deposi.in.j.not.⁊ plene tradit Bernardi.de landri.in.c.j.de cōstit.in addit.ad Abba.in fi.magne additionis in fi.ver.sed neqꝫ ⁊c.⁊ illā vltimā solutionē seqř ibi Bar.⁊ alij trāseunt,⁊(vt dixi)cōiter teneť in.d.auctē.nouissima. ¶ Nec ob.ꝙ filius diu viuens totū possederit, ⁊ velut omniū dñs fructus ꝑcepit,qm̄ rñdeť, ⁊ aduertēdū est,qꝛ cū bona testōris in casum mortis filij,qui euenit essent huic oneri subiecta,vt scilicet in eis vxor sit habitura vsumfructū,nō dř filius vnqꝫ libere talia bona habuisse ⁊ ꝑpea vsqꝫ ab initio ex dispositione.l.fuit ipsi filio ltima eximenda ab isto onere vsufructus futuri p predicta, vñ fructus q ꝑ rata ltime ab eo ꝑcepti essent, nō sunt in ꝓposito cōsiderādi,qꝛ filius ltimam libere hēre dз, vt inde fructus ⁊ emolumēta ꝑcipiat,ex alijs vero bonis fructus percepit, vti verus dñs,⁊ ex iudicio testōris,vez tales fructus nō debent alterare ltimam,q̄(vt dixi)vsqꝫ ab initio censeť ab om
6 ni onere exēpta † fructus enim nō cōputanť in ltimaз ēt vbi expresse in ea filius grauareť,imo nec in trebellianicā,loquēdo de filijs primi gradus,vt.l.sabinus,C.ad trebel. ⁊ tradit elegāter patruus,⁊ dñs meus Soci.in ꝯsi.lxxxj.in causa vertēte ⁊c.col.xj.in.iiij.vol. ⁊ fuit dictū gl.in.l.in fideicōmissam in ꝑn.circa mediū.ff.ad treb. ⁊ sub ista ꝯdōne dico, ꝙ Marcus antonius heres Baldassaris filij primi testatoris nūc istā ltimā pōt detrahere, ⁊ hāc opinionē in terminis in casu nřo firmat Bar.in ꝯsi.lvj.Bartholomeus fecit
7 testm̄.ij.col.expresse ꝯcludēs † ꝙ lз mortuo filio, ⁊ ex̄neo succedēte vxor de alimentaria efficiatur vsufructuaria, vñ dз detrahi ltima ipsius filij,in qua illa vxor nō potuit cōstitui vsufructuaria,vt p eū,idē voluit Bal.in.l.fi.C.ꝺ indi.vidu.tol.iij.col. ¶ Et lз Bal.loquať,qñ vxor hз vsumfructū filio viuente,tamen idē ēt sentit in casu nřo vbi illū hз soluз filio mortuo pp idētitatē rōnis,sola.n.illa rō est,qꝛ filio legitima debeť absqꝫ aliquo onere p ꝑdicta,vñ ab ipso initio censeť ab ea omne onus remotū, ⁊ ita absqꝫ tali onere p filiū trāsfertur in suū hřdē igiť ꝯcūqꝫ sit a quo vxor sit habitura vsumfructum, siue filius institutus siue filij heres a tali vsufructu detrahet ltimā,hāc eandē opi. ꝓprie in terminis nostris firmat Alex.in ꝯsi.xxviij.viso themate ⁊c.ij.col.iiij. vol.vbi allegat duo ꝯsilia Bar. ⁊ alios doc.vt p ipsum, ⁊ ſm hanc opinio.cū nō inueniā ꝯdictorē oīno iudicādū est,⁊ ita alias vidi iudicari in patria mea Senensi,vbi ēt presens cā agitatur p Excellen.iudices Rote in cā nobilis domine Virginie relicte quodā Julij de saracenis, ⁊ hec de prima
8 dubitatione. ¶ †Circa secūdā paꝝ est insistendū,qꝛ res caret omni dubitatione maxime presupposita ꝯclone nūc firmata circa ꝑmā.q.nā dos succedit loco ltime ſm Ric.malumb.in quadā sua disputatiōe Paduana,put ipsuз refert Cy.in.l.sancimus.C.ꝺ nup. ⁊ lз ibi in aliqbus reprobet opi. Ric.in hoc tñ dicto sequiť eū cōcludens ⁊ ipse ꝙ dos succedit loco ltime, ⁊ ita ēt virtualiter voluit Bar.in.l.titio cētum.§.titio genero col.fi.de cōdi.⁊ demū.dū se remittit ad dicta p Cy.in.d.l.sancimus,⁊ illā disputationē Ric.refert ⁊ sequiť Alb.de rosa.in.l.qm̄ in prioribus.C.de inof.testa. vbi ēt idē vř tenere Bal.q idē seqř in.d.l.sancimus ⁊ ita est de mēte Saly.in auc.res que.C.cōia de lega.⁊ in auctē. nouissima.C.de inof.testa. ⁊ ita expressis verbis dicit Ale. in ꝯs.lxxxviij.visis diligēter.iij.col.vj.vol. ¶ Et hoc maxie est dicēdū in casu isto cū dos ꝑdicta seu q̄ttitas ꝓ dote solu
9 ta fuerit relicta filie ꝓ sua pte,† nā ltima dř ps filio debita, vt.l.sancimus.ij.rñso, ibi ꝓ sua pte ⁊c.C.de inoffi.testa. ⁊ declarat Cy.in.d.l.sancimus.C.de nup.sicut ergo ltima respectu filij detrahi pōt ex ꝑdicto legato vsufructus,ita est dicēdū ⁊ de dote ꝑdicta respectu filie, ⁊ hoc sit ꝑmū fundamentū vt.s.dos detrahi possit. ¶ Secundo(post habita ista ꝯsideratione,ꝙ succedat loco ltime)ꝓbať,ꝙ ista dos
10 detrahenda sit,†qꝛ vxor relicta dña, ⁊ vsufructuaria viuente filio instituto nō hз vsumfructū,vt p bar.⁊ oēs i.l.titia cū testō.§.fi.ff.de leg.ij.⁊ in auc.hoc locū.C.si scđo nup.mulier. sed in ꝓposito in ista dote fuit filia instituta heres,ergo in ea
11 mulier nō dз habere vsumfructū cū filia viuat. ¶ †Tertio cōprobať alia rōne,oia.n.q̄ in testis disponunť a volūtate testātis regulanť.l.in ꝯdōnibus ꝑmū locū de ꝯdi.⁊ demū. ipsa.n.totū facit.l.ex facto la grāde circa mediū.ff.de here. insti.facit.l.iij.C.de lib.ꝑte.cū simi.sз oīno alienū a mēte testātis fuit,ꝙ vxor in.d.dote hēret vsumfructū,ergo id dici
12 nō dз†illud aūt,ꝓbať,qꝛ cū voluerit ei tradi tria millia florenorum,cum nuptui traderetur, ⁊ per consequens pro sua dote voluit quod ex eis, velut ex dote per eius futurum maritum substineantur onera mřimonij iuxta.l.ꝓ oneribus.C. de iur.do.⁊.l.si is.§.ibi dos.ff.eo.certe ꝯstat,ꝙ noluit eius q̄ttitatis fructus esse apud vxorē,nec aliū quēqꝫ,alias dotis fructus nō essent penes maritū ꝓ talibus oneribus subeundis ꝯ dicta iura, ⁊ ꝯ tex.in.l.dotis fructus in ꝑn.ff.eo. tit. ¶ Et si dicať,ꝙ mř nō vult auferre dotē filie traditā,vt in ipsa habeat vsumfructū,sed vult illū hře in oībus bonis olim mariti sui q̄ nūc p filiū eius tpe sue mortis possidebantur, ⁊ sic nō sequeť incōueniēs,de quo.s.Rñdeť,qꝛ cū filiꝰ dū viueret ꝺ ꝓprio soluerit illā dotē dз oīo.d.q̄ttitas detrahi,cū si ab initio mortis přis fuisset illa dos soluta absqꝫ dubio de bonis hřditatis soluta fuisset, ⁊ sic diminuisset vsumfructū. ¶ Demū facit,qꝛ illa q̄ttitas quo ad filiū, ⁊ hřdeз erat vti qđdā es alienū,⁊ iđ sicut illud p eū solutū pōt detrahi,vt dicā in seq.q.ita ēt ⁊.d.q̄ttitas sic ꝓ tali dote soluta.
13 †Capio nūc tertiā dubitationē qua q̄riť nūq d es alienū,qđ p filiū viuētē solutū fuit,possit nūc p eius heredē detrahi, ⁊ certe si essemus ab initio mortis přis, ⁊ ista mř deberet vsufructuaria ꝯstitui āñqꝫ bona hřditaria ei ad vtendū,⁊ fruēdū traderenť deberet omne es alienū detrahi,ꝑmo ex pecunijs,si q ēent heredita.ꝑo ex vēdōne reꝝ mobiliū,⁊ dēmū ēt immobiliū,si opus sit,vt sic oi ere alieno ex rebus hřditarijs ꝺ
14 tracto in ceteris mulier hēret vsumfructū,†⁊ ita in ipso ere alieno detrahēdo, ⁊ hřs patiť,qꝛ ꝑdit reꝝ vēditaꝝ ꝓprietatē, ⁊ ēt mulier vsufructuaria,qꝛ in illis rebus ipsa ꝑdit vsūfructū, ⁊ hoc est,qđ voluit tex in.l.vsufructu bonoꝝ.ff.ad. l.fal. ⁊ ibi ita voluit Pau.de ca. ⁊ Alex. ⁊ declarat Pa. de ca.in.l.fi.§.sinaūt es alienū.C.de bon. q̄ libe. ⁊ in consi. clxxxvij.alias.ccclxxxv.in cā q̄ vertiť Bononie ⁊c.iiij.col. ⁊ And.bar.in ꝯsi.lxiij.illud referā in mediū.ij.col.iij.volu. cū simi. ⁊ cōcordātibus multis.quos ita tenēdo refert insignis doctor Paul. de monte pico in sua solēni repeti.l.titia.§.fi.de lega.ij.in.q.lix.vbi dicit,ꝙ ista est mera veritas
15 † lз alias Bar.in.l.fi.ff.de vsufru.leg. voluerit simpliciter ꝙ vsufructuarius creditoribꝰ oībꝰ teneať,cuius opinio nō est recepta,vt in locis ꝑdictis, ⁊ ita ēt ꝯcludit Andr.barb. in cōsi.lxiij.ꝑclare scribiť in.iij.arti.ij.vol. ⁊ Jas.in.l.j.in ꝑn. in vlt.no.ff.ad treb.in.ij.lec. ¶ Et ꝙ dem̄ est, si essemus ab initio ⁊c.ideз quidē ēt dicēdū esset,si nūc instarent creditores hřditarij, ⁊ sic es alienū immineret soluēdū, fieri.n.dēret detractio,vt.s. ¶ Sed ista in casu nřo vřr cessare, qꝛ nūc hřditas, ⁊ bona nō repiunť ere alieno grauata,cū iam totū sit exsolutū, ⁊ ista mulier mō dicet constituať mihi vsufru-

ctus omnium bonorum, & sum contenta, quod es alienũ detrahatur, si quod est, vñ cum nõ sit, nihil est, quod detrahi possit. ¶ Et si dicat, quod filius soluit, vñ ei vel eius hrdi restituẽdũ est, vr quod possit rñderi, quod si soluit (cũ tunc esset hrs, & plene dñs oiuz bonorum, & sic adeũdo se ta'ibus creditoribus astrinxerat, vr quod soluerit, vt ab obligatione, iam contra eũ inducta liberet) & nõ aio repetẽdi ab aliquo, & maxime, quia vr psumptio quod soluerit ex redditib⁹ bonorum hrditariorum, quos vti plene dñs pcipiebat, vt sic illi redditus bona vñ pcipiebant, ab oi onẽ eris alieni dicat liberasse, vñ cũ i pñtiarum, quod tpe mulr ista cstituit vsufructuaria, nõ repiat aliquod es alienũ, nõ vr quod eo ptextu talis vsusfructus possit minui, & hoc pma facie
16 vr hãc.q. difficultare. ¶ † Sed tñ his nõ obstãtib⁹ verissimã arbitor opinionẽ criã, vt.s. ex bõis hrditarijs es alienũ p filiũ solutũ ita nũc detrahi possit anq ad vtẽdũ, & fruendũ tradant sicut ab ipso initio potuisset, quod ex.i. scriptis probat. ¶ Primo quia si istud legatũ ab initio valuisset in vim vsusfructus, puta, quia sic testator ordinasset ẽt in vita filij, vel quia ab initio extneus successisset, nulli dubiũ est, quod tũc in constitutione talis vsusfructus fuisset añ oia detractũ es alienũ & cñr fuissent pro eo exsoluendo vendita bona hereditaria, & sic ipsa mr minorẽ vsumfructũ habuisset, iuxta.d.l.fin. §. finaũt es alienũ C. de bon.q. lib. & d.l. vsufructu.ff.ad.l. falci. & ea q.s.dixi, vñ cũ nõ incipiat eo mõ valere, dz esse eiusdem nãe, & ista mr nõ debet esse melioris cdõnis p nũc respectu pñtis validitatis cuius fuisset tũc respectu illi⁹ validitatis, & in hoc tm dz esse dña, quod eo casu incepisset vsq ab initio bonis vti, isto vero casu nũc dz incipe, sz talis vsus-
17 fructus dz sp respectu eorũdẽ bonorum csiderari, † sumendo arg. de toto tpe ad ptẽ tpis arg.l.q de tota.ff.de rei vendi.
18 ¶ † Secũdo facit, quia bona quorum vsusfructus dr relictus, vt pz in testamẽto ibi, & suorum bonorum &c. nõ dicunt, nisi detracto ere alieno, vt.l. subsignatũ.§. bona.ff.de ver.sig. ex quo sumit, quod ex volũtate testõris fuit, vt tale es alienũ detraheret, & cñr fuit, vt eis tm bonis censeat relictus vsusfructus
19 q sup futura sũt detracto ere alieno, in alijs vero nõ, † vñ nõ dz talis dispõ testõris ex tpe alterari argu.l.q in initio de reg.iur. & si nũc diceremus in oib⁹ bonis esse cõstituẽdũ vsufructũ, nõ detractis bonis, q ab initio p ere alieno fuissent necessaria, certe hoc eẽt pter, imo contra mẽtẽ testãtis, igit dõm nõ est.l.iij.C.de lib.pte.cũ simili.dẽmus.n.iuxta posse ita testatoris mẽtẽ sectari sicut venator leporẽ, vt inqt Bal.in.l. qdã.C.de neces.ser.her.isti. ¶ Tertio cõprobat, nã quod aliq bona nõ fuerit vẽdita p ere alieno soluẽdo, puenit, quia nõ statim (ex benignitate tñ creditorum) filius grauatus fuit pp quod euenit, quod ipse filius, & hrs potuit d suis bonis, & de sua pecunia creditorib⁹ satisfacere, put vere satisfecit bona hrditaria cseruãdo, si.n. ab ipso initio voluissent creditores sibi satisfieri opus fuisset, quod bona aliqua hrditaria fuissent vẽdita, quod si euenisset, bona nũc repirent diminuta. & sic vsusfructus in paucis cstitueret, vñ nunc in illis paucis mulier ista cete illũ cape dz, & bona p ere alieno soluto detrahi debẽt sicut fuissent detracta, vbi ab initio fuisset solutũ es alienuz,
20 † alioquin filius, & hodie eius hrs ex sua diligẽtia & solone
21 pprie pecunie dãnũ in eis pateret, quod nõ est cõueniẽs † imo quod ipse quodãmodo negotiũ hrditariũ videat gessisse, dz quodcũq de suo erogauit, sibi resarciri iuxta totũ tit. d ne.ge.
22 ¶ † Et si dicat, quod soluit de fructib⁹ bonorum hrditariorũ, rñdet, quod hoc nõ pbat. ¶ Et posito, quod ita sit, dr tñ soluisse d suo, cũ fructus tales sui fuerint effecti, tũ quia ex rebus suis pcepti vt.§. itẽ ea, insti.de re.diui.cũ simi.cũ ẽt, quia iudicio testatoris arg.in simili sumpto ex.l.i fideicõmissariã.ff.ad tre. ¶ Quarto accedat pdictis, quia si filius pmi testõris, & hrs nunq in sua vita soluisset es alienum, certe fructus, quos pcepisset suos fecisset, & nũc i cstõne vsusfruct⁹ dtraheret es alienum secũdũ ea, que.s. dicta sunt, vnde dico, quod idem in effectu dicendum est in casu nostro ne alias diligentia filij, &
23 solutio eris alieni ab eo facta sibi noceat, † alioqn melioris conditionis esset si negligẽs, & in mora soluẽdi fuisset, & sic quodãmodo deliquisset, q nunc vbi bonam fidem sequendo soluit contra.l. tertiã.§. primo.ff.de donat.inter virũ, & vxor.l. non solum cum sua glo.ff.de noxalibus, facit.§. primo in auctentica de resti. & ea que par.
24 ¶ Preterea facit † quia cũ interpretatio illa, vt.s. viuente filio legatum istõ nõ iportet vsumfructum fiat fauore filij, vt ille pleno dñio fruat, & fructibus potiatur, sic testõris mẽte intellecta, vt tradit p Bar. & alios in.l. titia cuz testõ.§.fi. de leg.ij. & in auc. hoc locuz.C.si scdo nupsi.mlr. hoc aũt nõ ctingeret, si nunc es alienũ p ipsum solutum non detraheretur, quia pcepti fructus, non filij, & eius heredis lucro cederent, sz cõmodo ipsius mulieris, que nunc haberet amplio rem vsumfructum, quod esset contra mentẽ legis, iõ non dõz argumento.l. nõ omnis.ff.si cer.pet. ¶ Demum (lz hunc punctum in specie tactum non legerẽ) arbitror tñ ita esse de mẽte doctorũ, & inter alios ita est de intentione Bar.in con-
25 silio.xxxiij. presupponitur, quod lippus &c. † loqtur.n. Bar. ibi in casu, quo vxor erat relicta dña, & vsufructuaria, & filia erat hrs, & dicit, quod post mortẽ filie mr erit vsufructuaria & detrahetur es alienum, & lz non dicat, quod p filiam esset ex solutum, tñ in sui generalitate ẽt illũ casum cõprehendit.l. j.§. & gnlr de leg.prestan. ¶ Idem ẽt vr de intentione pdicti dñi Pau.de monte pico in.d.l. titia.§.fi.in.d.q.lix. naz cum ipse iam.s. cõcluserit, vxorem hẽre vsumfructũ filijs decedẽtibus sz pdicta, & postea i.d.q. querat de ere alieno & ccludit, de bõis detrahendũ, vt dictum est, credendũ est, quod ẽt in casu illo loquatur, qñ mr p mortẽ filiorũ efficitur vsufructuaria, & sic ẽt in in casu, quo filij viuentes es alienũ soluissent, ccludenduz ergo est in casu nro anq vsufructus cõstituatur, detrahẽdum esse quodcũq p ere alieno solutũ fuit. ¶ Nec huic cclusioni ob. quod.s.i crium csiderabam, qñ re
26 cte intuenti ex rõnibus pdictis clara sumit responsio. † dico enim quod satis in psenti repit es alienum in effectu, cum filio vel eius hrdi debeat, quod p hrditate exsoluit, & lz ipse videatur soluisse, vt se ipsum ab obligatione liberaret (quod nõ negat) tñ illud pcedit inspecto statu, in quo tunc erat filius, quia.s. erat plene dominus, & ẽt inspecta potentia futuri casus cuz idẽ, & eius heredi potuisset ctingere, si forte mr predecessisset put ordo nature dictabat, iuxta not.in.l. nam & si parentibus.ff.de inoffi.testa. ¶ Uerum cõsiderato, quod poterat casus, & q euenit cõtingere in talẽ euentum, creditur quod soluerit simplr pro ipsa hrditate, & sic vt ei de bonis hrditarijs resarciatur, cũ tale onus de iure.d. bona respiceret sz pdicta, ad quod pstat optimuz argumentũ quod dr de bonefidei possessore hereditatis creditoribus soluente in.l. siquid possessor cuz sua materia.ff.de peti.here. ¶ Queritur nũc. iiij. loco, vtrum sit detrahendũ, quod p legatis solutum est, p cuius questionis resolutione oportet scire, qũo legata sint prestanda, qñ vnus repit hrs, alius vsufructuarius omniũ bonoruz, quod p doc. nros varie declarat. naz Bar.in.l.fi.ff. de vsufr.leg. voluit, quod pro satisfactione legatorũ dẽtur bona hereditaria, vt p eum. ¶ Pau.de cast.in.l.fin.§. finaũt .C.de bon.q.liber. alr dixit & alio, &.iij.mõ loqt Alex.in. l. vsufructu bonorũ.ff.ad.l.falci. vt p eos. ¶ Sed postha-
27 bita disputatione † verior vr illa opinio, quod si legata cstitũt in qtitate, & non sunt annua, sz simplicia, & semel pstanda, prestatio fiat p res hrditarias eas in solutũ dando, si csentiebant legatarij, vel vẽdendo, & de pcio satisfaciendo mõ tñ quod legatũ vsufruct⁹ nõ patiat notabilẽ diminutionẽ, sic enim (put.s. de ere alieno dictuz fuit) & hrs patiet legatorum onus, quia proprietate priuabit, & ẽt vsufructuarius, quia in rebus venditis, vel in solutũ datis nõ hẽbit vsũfructũ, ita cõcludit Alex. (lz nõ sic distincte loquatur) in.d.l. vsufructu, & fuit opinio Bar.in.d.l.fi. lz ipse ita non apiat, & ẽt addat vnuz, quod nõ tenet, vcz quod in rebus sic datis, vsufructuarius hẽbit p pte vsumfructuz, hoc.n. nõ pcedit, quia tũc non diceretur legatarijs plene satisfactum & hanc opin. si recte inspiciat, vr seq Jas.in.d.l.i.in prin.in.ij.lec.ff.ad trebel.iij.col. versi. vltra scribentes &c. vbi post matesil.in.vj.nota. (lz ipse alleget in.vij.) intelligit, quod d.l.fi.§. finaũt.C.de bon. que liber.in versi. finaũt legata &c.in eo quod vult de redditibus legata solui, dẽat tñ intelligi de legatis annuis, & nõ in alijs, & rõ est, quia qñ annuũ qd relinqtur, vr hri respectus ad oẽs redditus, modo tñ tales redditus sufficiãt, & notabilem diminutionem non patiat vsufructuarius omniũ bonorum. ¶ Et lz ille tex. pponat ẽt de alijs legatis questionem tñ in ver. siquidem &c. vbi decidit, loqt tñ de ãnalibus, & ita illũ tex. intelligunt ibi doct. maxime Saly. & in summario, & in
28 .ij. no. expresse dicens † quod vsusfructuarius vniuersalis tenet soluere

soluere legata annua ex ipso vsufructu, sʒ alia legata, vel de bita non teneť ex redditibus soluere sʒ sunt soluenda ex vē ditione rex ꝛc. vt p eum q in terminis seqť hanc opinionē que sicut est verior ita est cōmunior, lʒ pleriqȝ ɔ̃riū tenuerit. ¶ Hoc ita posito seqtur, ꝙ circa talia legata. s. in quantitate consistentia, ꝛ nō annalia idem iuris est, qđ est circa es alienū (loquor qñ hr̄ditas est soluēdo quo ad oīa) alias tñ
29 posset dari aliqua dr̄ia respectu falcidie, sed nō insisto, † ꝛ ex his sequiť resolutio huius. iiij. q. est. n. cōcludendū, quod quicquid filius, ꝛ heres pro legatis implendis soluerit (modo non ex rebus hr̄ditarijs soluerit) poterit nūc heres eius detrahere, anteqȝ vsumfructum dn̄e Brigide cōstituat, quē admodū. s. dictū est de eo, qđ ꝑ ere alieno solutū fuit p easdem rōnes, cū in proposito hec duo equiparentur per predicta. ¶ Uenio nunc ad quintam, ꝛ vltimam questionem
30 † ꝛ cum presupponatur legatus vsusfructus omniuʒ bono. quo ad effectum, non vr̄ ꝙ huic generalitati in aliquo detrahať per substitutionem particularem factam de illo predio de la fracta, ꝛ sic vr̄, ꝙ licet Marco antonio sit quesitum dominium illius predij, tñ totus vsusfructus videtur pertinere ad dn̄am Brigidam vigore vl̄is dispositionis pro ea facte vt. s. sit vsufructuaria omniū bonoꝝ, ꝛ ꝑ hoc vr̄ casus in. l. sempronio in pñ. de vsufru. lega. ꝛ ita vr̄ ponē Bar. in sūmario illius tex. ¶ Sed ecōtra vr̄, ꝙ imo Marcus antonius plenū dn̄iū habeat, ꝛ sic ēt vsumfructū, ꝛ dn̄a
31 Brigida in eo predio nullā partem habeat vsusfructus † nā generali dispositioni p spālē derogať. l. vxorē. §. felicissimo đ leg. iij. l. in toto iure de reg. iur. ꝛ regula generi per specieʒ eo. tit. li. vj. cū simi. Uidetur ergo ꝙ testator ab illa gn̄ali dispositione, ꝛ gn̄ali legato vsusfructus oiuʒ bonoꝝ remouerit illud p̄diū đ la fracta cū de eo particulariter disposuerit ꝛ hanc opinionē in terminis firmat Bal. in. l. quotiēs. C. fami. hercis. in fi. ver. ꝛ predicta faciunt ad. q. ꝛc. ¶ Sed
32 tñ vr̄, ꝙ neutra opinio sit vera, † ꝛ ꝙ imo ambo concurrāt in vsufructu illius predij prout vr̄ tex. in. l. si alij de vsufru. lega. nā testator dr̄ illū fundū relinquere Marco antonio ꝛ eiusdē fūdi vsumfructū eius vxori sub illa generalitate omnium bonoꝝ, cū q omne dicit nihil excludat. l. iulianus in prin. de leg. iij. ergo sequiť, ꝙ in vsufructu debēt cōcurrere p. d. l. si alij ꝛ ita in terminis cōcludit Bar. in. d. l. sempronio, ꝛ in. l. fi. eo. titu. refert, ꝛ sequi vr̄ Alex. in. cōsi. lvj. plectis verbis testamēti. iij. vol. in ver. accedit id qđ no. Bart. ꝛc.
33 † ꝛ ad regulā. d. l. in toto cuʒ simi. respondetur, ꝙ non procedit in toto integrali, quando pars substantialis legatur, tunc. n. nō derogatur generi p particularē dispositionē, sed dať cōcursus, ꝑut singulariter declarat Barto. in. d. l. si alij in sua magistrali distinctione, ꝛ dicit p̄dict⁹. d. Pau. de mōte pico. in. d. §. fi. in. xxij. q. ꝙ ista opinio Bar. satis sibi placet, licet statim ipse dicat esse cogitādū, ꝛ ꝙ nō audeat fir-
34 mare. ¶ † Mihi tñ saluo veriori iudicio ista opinio nūqȝ placuit, ꝛ ideo his nō obst. ꝓbabiliorē arbitror opin. Bal. secūdo loco relatā, vt. s. dn̄a Brigida i casu nr̄o nullā partē hēat vsusfructus i. d. p̄dio đ la fracta, ꝛ hoc p rōnē Bal. vʒ p reglaʒ. d. l. in toto cū simili. negari enim nō potest, ꝙ legatū vsusfructus oiuʒ bonoꝝ nō sit genererale, vn̄ ei p particularē dispositionē vsusfructus illius fundi dʒ absqȝ dubio
35 dici derogatū, † nec ob. responsio. s. data iuxta doctri. bar. in. l. si alij, quia rn̄deť vel ꝙ nō sumus in legato totius, ꝛ ꝑtis eius substantialis, vel ꝙ talis doctrina non est vera, vel saltē ꝙ nō ꝑcedit, qñ illud totū est qd vniuersum, ꝛ gn̄aliter de eo est dispositum, ꝛ hoc vel istoꝝ aliquod probatur,
36 † nam si titio heredi relinquo oīa bona mea, ꝛ gaio legem fundū p talē legatū sic specialiter factū derogatur gn̄ali dispositioni ꝑcedēti, ita vt gaius totū fundū sit habiturus, nec cum eo concurrat titius, ꝛ hoc est clarissimum, sicut igitur hoc est in rebus ipsis ita dʒ iudicare, ꝛ in vsufructu ipsarum
37 rerum. ¶ † Pōt itaqȝ dici secūdū ꝑmā solutionē, ꝙ vna res non sit pars substantialis illius vniuersi, ꝛ illius generis omnium bonoꝝ, sed potius pars integralis nō. n. vna res est ad substātiādū illud vl̄e, sʒ bñ ad integrādū, qꝛ bñ dabiť, ꝙ oia mea habeas sine illa re, si forte res non esset mea, sic ergo dicendū est in vsufructu vnius rei respectu vsusfructus
38 omnium bonoꝝ † nō sic est in vno fundo cōsiderato simpliciter, ꝛ sic respectu pleni dn̄ij, qꝛ tūc vsusfrucus pōt dici pars eius substātialis, ꝛ ita ꝑcedat doctri. Bar. in. d. l. si alij, pro ut ēt loqť ille tex. ¶ Uel si vis, ꝙ ēt in casu nostro vna res sit pars substantialis illius vniuersi, pōt dici, ꝑut in. ij. solutione dixi, ꝙ doctri. Barto. nō sit vera p p̄dicta. ¶ Uel saltem ꝑut in. iij. solutione dictū est, ꝙ non ꝑcedit quando illud totū est quid vniuersum, ꝛ de eo generaliter est dispositum ꝑut est in casu nr̄o, cū fuerit relicta vsufructuaria oiuʒ
39 bonoꝝ. ¶ † Et pro ista opin. facit. d. l. vxorē. §. felicissimo
40 de leg. iij. † vbi illi generali legato, sumito legata, que mihi tam pater tuus, qȝ frater patris reliquerunt ꝛc. dicitur per specialem dispositionem derogatum, nec datur concursus. ¶ Ad idem. l. quesitum. §. j. eo. titu. vbi similiter illi legato quicquid in fundo habeo ꝛc. derogatur, si res aliqua in fundo existens alicui relinquatur. concludendum ergo est in casu nostro p dispositionem predij della fracta, ēt derogatum
41 vniuersali legato vsusfructus omnium bonoꝝ. ¶ † Et ad d. l. si alij ex p̄dictis colligitur responsio. qꝛ. s. vtrūqȝ legatuʒ ibi erit particulare. ꝛ ita in terminis respondet Saly. i. d. l. quotiens. C. fami. hercis. col. fi. sequens in totū opin. Bal.
42 ibi. ¶ † Et licet qñ dispositio vl̄is vsusfructus esset facta in testamento paterno, particularis vero de fundo in tabulis pupillaribus posset aliqualiter dubitari, vt ibi per Salyce. qui tandem etiam illo casu idem tenet sequendo Bald. tamen quando in eisdem tabulis vtraqȝ dispositio reperitur, absqȝ dubio dicit hanc opinio. esse veraʒ, vnde cū in casu nostro vtraqȝ dispositio sit facta in eisdem tabulis, non est dubitandum quin Marco antonio predicto prediū della fracta cum integro vsufructu sit quesitum, quicquid dixerit Bar. ꝛ sequaces in locis predictis. Quorum opinionem vltra predicta reprobat eleganter Ange. Aretin. in. §. primo insti. de vsufru. sequens indistincte Balduʒ in quolibet casu, ꝛ dicens quod eius opinio est equa, vt per eum, idem etiam tanquam pulcherrimum dictum refert, ꝛ seqť Jas. in. l. cum questio. ij. col. ver. limita tñ. C. de leg. lʒ de Bar. ꝛ sequacibus mentionem non faciat. ¶ Comprobať ista opinio p ea, que dicta sunt in ꝑrima questione, naʒ quēadmodū cetera legata detrahi dn̄t, anteqȝ vsusfructus ɔ̄stituať vt ibi dixi, ita ēt dōm est ꝛ de isto predio, quod ipsi Marco antonio iure cuiusdam legati, seu fideicōmissi dicitur relictum. ¶ Rursus predicta opinio roborať ex vero-
43 simili mente testātis iuncta legati interpretatione † est eniʒ regula ꝙ nō dʒ min⁹ iuris hr̄e q a testōre plus diligiť respectu alicuius rei, qȝ minus dilect⁹, vt. l. publius. §. fi. ꝛ ibi docto. dicūt. ff. de ɔ̄di. ꝛ demō. facit. l. si viua matre. C. de bo. mater. cum similibus vt per Alexan. in. l. sed si hac. §. liberos. ff. de in ius vocan. ꝛ certum est, ꝙ testōr respectu istius predij plus dilexit Marcum antonium qȝ propriaʒ filiam cum prius voluerit ad eum, ꝛ eius liberos ꝑuenire, qȝ ad filiaʒ, vt ex lectura testamēti colligiť, igitur non dʒ minus iuris hr̄e, qȝ ipsa hēret, sʒ si ad filiam p̄dium ꝑueniret sʒ ordinem. d. testamenti, nemo diceret, ꝙ mater in eo hēret vsūfructuʒ repugnāte cōi interpretatiōe de qua in. d. l. titia. §. fi. ꝛ in. d. auc. hoc locū ex verosimili mente testantis inducta, que est ꝙ mater in bonis filijs relictis, lʒ sit relicta dn̄a ꝛ vsufructuaria ꝛc. non hēat vsumfructū, ergo multo minus dōm est, ꝙ in eo taleʒ vsumfructū hēat in casu nostro auc. multo magis. C. de sacros. eccle. ¶ Nouissime posset tentari, ꝙ ista mater in reliquis bonis, in qbus ei vsufructus constituendus esset, factis detractionib⁹ oibus, de quibus. s. non sit habitura taleʒ vsumfructū, nisi pro dimidia pte argumento. l. si alij. ff. de vsufru. leg. prout vr̄ determinare Bar. in. d. cōsi. xxxiij. ꝛ idem vr̄ velle Bal. in. l. i. iij. colum. ver. caue tibi ꝛc. iunctis precedentib. C. de indi. vidu. tol. Ad qđ ēt alia possent cumulari, sʒ cuʒ de hoc a me non queratur, ꝛ tpis angustia non patiať, vt vlterius progrediar aliter non discutiaʒ, nec qcqȝ firmabo. ꝛ ita finē faciēdo circa questiones de quibus in puncto queritur, ɔ̄cludo, vt in qualibet earum dictum est. Laus Deo.

Maria. Soci. iunior Juriscon. Padue Legens.

CASVS

¶ Habebat testōr filiam annoꝝ. xij. ꝛ filium annoꝝ. vij. valitudinariuʒ ita vt spes nulla future sanitatis corpis eēt, itē

& vxorem. filie mille pro dotibus iure institutionis reliquit, grauans eam, vt dicta summa cótenta sit pro omni sua rata sibi tangente de sua hereditate, vxorem reliquit dominam, & vsufructuariam in domo sua, & suorum bonorum toto tpe vite sue, donec in domo sua steterit cum filijs suis, & vitam honestā, & vidualé seruauerit. filiū vero suū heredé vniuersalem instituit, & quasdam substitutiones fecit, vt in testamēto, cuius copia transmittitur.

¶ Filia iam per annos quatuor, & vltra cū dote predicta nuptui tradita fuit, & ad domum mariti progrediens, cū eo sp cómorata est, & ita separatim habitauit a domo pris eius & a sua mre, que in domo cū filio herede instituto remāsit.

¶ Decessit filius predictus, p cuius morté psupponitur respectu psone sue legatū factū vxori euanuisse, eo q i fauoré ipsius filij fcm fuerat, put abūde p excel. docto. ꝯsultū fuit.

¶ Demū vxor reduxit in domū. d. testatoris filiā pdcā iā nuptui traditā, & plures annos seorsum a. d. domo, & matre eius habitantem, & virum eius.

¶ Queritur vtrum ex. d. reductione vxor predicta possit aliquid iure predicti legati petere ab heredibus predicti filij sui nuper defuncti.

SVMMARIVM.

¶ De legato facto vxori, donec in domo sua steterit cū filijs suis quomodo debeat interpretari.

¶ Et an mortuo filio masculo, & herede vniuersali sufficiat reduxisse in domum filiā iam p aliquot annos nuptam.

1 Legatum conditionale, conditione impleta veluti purum debetur.

2 Conditio pro impleta habetur, quando non stat per implere debentem, sed per eum, in quem conditio est adimplenda.

3 Legatum vxori factum, donec cum filijs in domo sua steterit mortuo filio herede, licet filiam iam nuptam de nouo in domum cum marito reducat, non debetur.

4 Uxor debet in domo mariti permanere, & in eius officio esse, & ibi operari.

5 Uoluntas testatoris in testamētorū interpretatione primum locum obtinet.

6 Malitijs indulgendum non est.

7 Conditio mixta, quando impeditur facto tertij iusto, nó ordinato ad impediendū conditionis implementum, dicit deficere, & dispositio annullatur, si ex defectu conditionis ille tertius nullum consequitur cómodum.

8 Legatum semel extinctum non potest reuiuiscere licet extinctionis causa cesset.

9 Mulier cui a viro legatum est donec vidua vixerit, si transit ad scda vota perdit legatum, nec illud recuperat, ex eo q secundus maritus decedat, & vidua remaneat.

10 Mulier cui relicta sūt alimenta a pluribus filijs simul heredibus institutis. si impossibile sit cū eis habitare, qr separati habitant, habebit alimenta, qr conditio pro adimpleta habetur cum hoc eueniat ex facto filiorum cū quibus conditio adimplenda erat.

11 Argumentum non procedit ab vno casu ad alium diuersum, rationemq; diuersam habentem.

CONSILIVM CX

Dirigat Dominus verba mea in viam veritatis, & iustitie. Uiso testō predicto, ac facti cótingentia bñ ꝯsiderata vr pmo aspectu vxoré pdictā iure optimo petere posse legatū pdictū eo q vere nunc reperitur habitare in domo testatoris cū suis filijs, put testator ordinauit, † & sic ex parte vxoris dr impleri ꝯditio pdicti legati, merito dz legatū cóseq, qr ꝯditione impleta dr legatū pure relictū. l. fi. circa mediū. ff. de vulg. & pupil. cū simi. ¶ Nec vr obstare, q ista filia iam p annos quatuor in domo pris nó habitauerit, & p ꝯns mater eius cū ea nó steterit, qr vr posse rñderi. † Primo q hoc euenit sine facto, & culpa vxoris pdicte, sz ex facto ipsius filie i cui⁹ psona ꝯditio erat impléda, vñ quo ad eius mrē, p quā nō stetit dz hēri p ipleta. l. in testō la scda in fi. ff. d ꝯdi. & demó. tradūt doc. in. l. j. C. de isti. & sub. &c. Scdo ēt rñri pót mrē istā debere excusari, qr cū habitasset interim cū filio vniuersali herede, & in domo testatoris nó erat possibile, q habitaret cū filia, cū alibi filia, alibi filius habitaret, & excusanda eo magis videtur q elegerit cū masculo habitare, postq filia nupserat, qr erat heres vniuersalis, habitabat in domo testōris, erat iuuenis, & valitudinarius, nec cómode aliter viuere poterat. vbi filia iam nupta erat hrs pticularis, habitabat ex domum testōris, & iam consilio mariti regebat, satis ergo vr predicte mulieri, si tūc cū vno habitauerit, cū imposibile fuerit cū ambobus habitare, arguméto. l. iij. §. si cū oés. ff. ad senatus cons. syllan. & ita p illū tex. & alia quedā vr cócludere in simili casu Raph. cuma. in cósi. xxxviij. maritus. iiij. filijs &c. prope fin. ver. & ad hoc me maxime mouet. ¶

3 † Sed tamē predictis nō obstantibus in pposito casu sz ea, que pponunt more sceuole rñdendo ꝯtrariā opinionem probabiliorem arbitror, vz q mulier predicta nihil occasione pdicti legati petere possit, non obstante, q ad presens in domo olim testōris cū filia habitet. ¶ Et, p intelligentia aduertendum est, qd testōr in illis verbis, donec cū filijs suis in domo sua steterit &c. voluit fauore filiorū q vxor cū eis moraret, qusq; ipsi i domo sua pmāsuri erāt, vñ respectu filij masculi in ppetuū, cū ille tāq heres vlis sp in. d. domo erat habitaturus, sed respectu filie femine tātū quousq; nuberet, & sic pro breui tpe, cū illa tūc esset annorū xij. & sic iam nubilis, & de nuptijs eius pr i testō cogitauit, cū ei mille p dotibus (qñ nuptui tradita erit) reliquerit, & ita testōrem sensisse neminē sani capitis arbitror dubitaturū, nam cum voluerit filiam tradi nuptui considerauit, q illa

4 separatim a fratre, & matre erat habitatura † qr nupta dz in domo mariti pmanere, in eius officio esse, & ei opari. vt. l. sicut patronus, vbi glo. & doc. ff. de op. liber. tradunt Bar. & alij in. l. diuortio in prin. ff. solu. mat. & cuma. in consi. primo nobilis, & honesta dña &c. & Alex. in consi. ccviij. ponderatis his. ij. col. vj. vol. & p ꝯns voluit testōr, q illa conditio standi cum filijs post nuptias filie resolueret solū respectu filij masculi, & de cetero psona filie cósideranda non esset, cum illa post eius nuptias non esset amplius habitatura in domo testōris, in qua voluit testor vxorem cum filijs habitare, & ista (ni fallor) clarissima sunt. ¶ Quibus sic stā

5 tibus conclusio. s. posita redditur satis apta. ¶ † Primo ex voluntate testōris, que circa testōrum interpretationem primum locum obtinet. l. in conditionibus primum locum. ff. de ꝯdit. & demon. & totum facit vt inquit iurisconsul. in. l. ex facto la grande circa medium. ff. de here. insti. facit. l. si mihi & tibi. §. fi. in fi. ff. de leg. j. cū multis similibus que allegari possunt, dico enim q cum predicta conditio standi cum filijs, post nuptias filie fuerit resoluta in persona filij masculi tm. & per eis mortem postea defecerit, vt asseritur in puncto, & ego memini me alias in simili casu, & non sunt multi menses post excellen. d. Carol. Ruy. de iure respondisse, & ꝯñr legatum predicte vxori testōris factum euanuerit, seqtur ex voluntate testōris, q nó dz tale legatū iā extinctū resurgere ex eo, q vxor predicta in domum predictā filiā cum viro suo reduxerit, qñquidé, vt est dictum, filia predicta post eius nuptias amplius consideranda nó erat. ¶ Secundo cóprobatur ista conclusio, qr illa conditio standi in domo sua cum suis filijs dz ex verisimili mente testantis intelligi, qd ipsa habitet cum ipsis filijs in domo, que ipsorum filiorum sit, & eorum nomine teneatur, vt sic illa vxor sit in. d. domo quasi accessoria ad habitandum cum filijs recepta ad ipsorum filiorum cómodū, vt. s. eis materna affectione pro iuuenili etate, & mala valetudine eorum necessariam curam prestaret, ex quo sequitur, q respectu filie solū d. conditio fuit per testōrem considerata anteq nuberet, & ppea ipsa nubente expirauit, cum (vt est dictum) cum marito suo sit habitatura, & habitatio, quā nuper suscepit in domo olim patris eius cum marito, & matre, non dz in aliquo matrem ipsam releuare, qr non habitat, vt in domo, patris in qua ipsa ius aliqd habeat, sed vt in domo, & habitatione mariti, quem sequi dz, & cui subiecta est per iura vulgata. Et totū hoc factū fuit fraudulenter ex ordine ipsius

matris

matris, vt. s. p hanc viaz ꝙ oēm iustitiam legatum sibi factū
τ iam p mortē filij extinctum consequeretur, qd non est ali-
6 quo modo tolerandu; † nec talibus malitijs indulgendum
est iuxta. l. i. §. i. cum ibi no. ff. naut. caupo. stab. τ. l. ij. in fi.
cum glo. C. de indi. vidu. tol. cum similibus. ¶ Tertio fa-
cit (posito, ꝙ psona filie sue fuisset simpliciter in. d. legato
considerata, qd tñ est oīno falsum, vt ex predictis constat)
qꝛ dico, ꝙ cū plures annos mater eū ea non habitauerit, di
citur defecisse conditio standi, τ per consequens respectu p
sone ipsius filie dr̄ legatum predictum omnino extinctum.
¶ Nec ob. ꝙ non videatur illud imputandū matri, cū per
eam non steterit, qn cū ea habitaret, qꝛ rñderi pōt, primo ꝙ
immo aliquid ei pōt imputari, que ēt filiā nuptā domi non
retinuit, poterat. n. sic cū genero eius cōuenire, vt secū ha-
bitaret, ne talis cōditio standi respectu filie deficeret, prout
in simili cōcludit Cor. in consi. vij. rudis, τ interposita, col.
fi. j. vol. ¶ Secūdo ēt rñdet (esto ꝙ matri nihil sit imputā
dum) qꝛ adhuc. d. ꝯditio dr̄ defecisse, τ legatū extinctū, nam
cū fuerit cōditio mixta (vt est clarū) τ fuerit impedita p ma
ritu; filie q ea; in domū suā traduxit, eius defectus, vitia-
7 uit, τ extinxit legatū, † nā qñ cōditio mixta impedit facto
tertij iusto, nō ordinato ad impediēdū ꝯditionis implemen
tu; dr̄ totaliter deficere, τ dispositio annullatur, si ex defectu
ꝯdōnis, τ nullitate dispositionis ille tertius nullū ꝯseqꝛ cō-
modū, hoc pbat in. l. nō omne iūcta. l. iij. §. si quis seruū. ff.
de statu li. τ. l. elagāter. §. fi. ff. de dolo cū. l. seq. cu; his, que
ibi not. Bar. τ tradit Alex. in. l. dolū. C. de dolo. τ voluit
hoc Bar. in. l. in testamento la. ij. ff. de condi. τ demon. ma
xime prope fin. in ver. dñi habetis tex. τc. sed nulli dubium
est, ꝙ ille maritus nō deduxit vxorē in domū suam, τ sic in
cōsequentiam impediuit, ne mater cū ea habitaret, ad illu;
finem vt impediret implementu; ꝯdōnis (lz illud in ꝯñtia;
secutū fuerit) sed vt vxor eius secū mr̄imonialiter habitaret
prout illa tenebatur, τ iustissimu; erat. ite; nec ex illo defe-
ctu conditionis, maritus predict⁹ aliqd cōmodū ꝯsecutus
fuit, ergo sequitur, ꝙ ꝯditio illa stādi cū filijs, dr̄ defecisse re
spectu psone ipsius filie, nec p impleta dr̄ haberi, τ sic lega
tum sub ea factū dr̄ extinctū. ¶ Nec predictis ob. si dica-
tur ꝙ ex quo ista mater ad presens habitat cum filia in do-
mo testatoris dz legatum, licet extinctu;, nūc resurgere, qm̄
rñderi pōt pmo, ꝙ nō habitat ſm ordinationē, τ volūtate;
8 testatoris, vt. s. dixi in. ij. ratione, † vel scdo rñdetur, ꝙ tale
legatū postq̄ semel fuit extinctū nō pōt amplius resurgere
lz videatur cessare causa extinctionis, iuxta regulam. l. qui
res. §. aream. ff. de solu. ibi in ppetuū enim sublata obliga-
tio τc. facit. l. deniq; i fi. ff. de iniust. testa. τ. l. meuius. §. duo
9 rum cū simi. ff. de leg. ij. † sic i simili dicimus ꝙ si mulier, cui
a viro legatū sit donec vidua vixerit τc. trāsit ad. ij. vota p-
dit legatū nec illd recupat ex eo, ꝙ secūd⁹ marit⁹ decedat, τ
vidua remaneat, lz nūc vidua viuē dicat iux̄ ea q tradunt p
doc. i auc. cui relictū. C. de indi. vid. tol. ¶ Et ex his recte
intuenti patebunt remota que in cōtrariū allegata fuerūt,
nā du; dicebat, ꝙ nūc mr̄ cū filia habitat τc. dico hoc non
sufficere, vt mō dixi. ¶ Nec quicq̄ pdest huic matri dice
re p me nō stetit, qn cū filia habitarē, qꝛ vt iam dictū est illa
conditio standi cū filijs, dr̄ iure defecisse, lz impedita p aliū.
Nec verum est, ꝙ fuit conditio impedita per ipsum virum
vt dictū est in. ij. rōne. ¶ Nec demū venit excusanda ma-
ter ista eo ꝙ elegerit cu; filio masculo ex rationibus prealle
gatis quoniam respondetur, qd in hoc ille fecit quicquid si
bi incūbebat iuxta voluntatē testatoris, qui in veritate post
nuptias filie voluit illā conditionē standi cum filijs, resolui
τ reduci tātu; respectu filij masculi, vt. s̄. plene dictum fuit.
¶ Et si quis pertinaciter vellet, ꝙ etiam respectu filie con
ditio simpliciter intelligeretur, respondetur, ꝙ iam ostensu;
est illam defecisse, τ ex eius defectu extinctum esse legatum
respectu illius filie, tam τ si matri predicte nihil possit im-
putari. ¶ Nec quicqua; obstat decisio Cuma. in. d. consi.
10 xxxviij. quia casus de quo ibi est valde diuersus. † Ibi. n.
illa mulier dēbat hr̄e alimenta a pluribus filijs simul hr̄di-
bus institutis, si cum eis habitaret, vñ si sepatim illi habita
bant, erat impossibile, ꝙ cum oībus habitaret, τ hoc euenie
bat ex facto eoꝝ, cum qbus erat implenda, τ cuius defe-
ctus illis profuturus fuisset, τ ppea habet p impleta, τ mu
lier illa ꝯseqꝛ legatum iuxta doctrinā Bar. τ alioꝝ in. d. l.
in testō, de condi. τ demon. τ in. l. i. C. de instit. τ substit. sz
in casu nr̄o non erat mulier ista habitura legatum ab oībus
sz tm̄ a masculo vr̄i herede, τ ideo ꝯueniens fuit cū illo ha
bitare, τ p tēpore sue vite habuit legatū alimentoꝝ τ pre-
eminentie, vt iuris erat iuxta consuetudinem in curia Bul
gari obseruatam, τ cōiter p doc. approbatam in. l. titia cū
testō. §. fi. ff. de leg. scdo τ in auct. hoc. locum C. si scdo nup.
mulier. ¶ Et vltra ēt illa conditio habitandi respectu pso
ne filie deficit ex iusto facto tertij non directo ad illud, nec
11 consequentis ex eo cōmodū, vt dictū est, † cū igitur casus
sint diuersi diuersamq; habeant rōne;, non est ex decisione
Cuma. ad casum nostrū arguendū. l. naturaliter. §. nihil cō-
mune. ff. de acqui. poss. l. papinianus exuli in pnci. ff. de mi-
nor. τ. l. fi. ff. de calum. cum vulga. Laus Deo.

Maria. Soci. iunior Iuriscon. Padue legens.

✠ CASVS ✠

¶ Dominus Petrus testa nobilis Paduanus in suo vlti-
mo testamento heredes vniuersales instituit Testam, An-
dream, Joānem, Petrum, τ Justinum eius filios legiti-
mos, τ naturales, τ eos inuicem substituit, τ subdit, ꝙ alte
ro ipsorum deficiente sine filijs masculis legitimis, τ natura
libus, ꝙ tunc, τ eo casu illa pars deueniat in superstites eius
filias viuentes. τ deficientibus omnibus. d. filijs suis sine
filijs legitimis, τ naturalibus, ꝙ tunc. d. tota eius heredi-
tas deueniat in eius filias feminas tunc viuentes, sine in fi-
lios ipsaꝝ legitimos, si extabūt, τ si nō extabūt ꝙ tūc. d. to
ta eius hereditas distribuat inter pauperes Christi amore
Dei. τc. prout latius in testamento hec omnia continentur.

¶ Post mortem predicti petri testōris, τ adita per predi-
ctos eius filios hereditate, omnes predicti filij testōris., τ
heredes instituti decesserūt absq; liberis legitimis, excepto
testa, q decessit superstitibus sibi Petro, τ Hercule filijs le
gitimis, τ naturalibus, τ heredibus vniuersalibus.

¶ Ex post decessit Petrus Junior filius teste superstite si-
bi Almerico filio legitimo, τ herede vniuersali, demum de-
cessit Hercules alter filius teste sine liberis, τ in suo testa-
mento instituit heredem suum vniuersalem dominam Cor
neliam eius vxorem eis verbis, modo, τ forma, de quibus
in dicto eius testamento.

¶ His sic stātibus Almericus predictus ptendēs testamē-
tum domini Herculis eius patrui non hr̄e in se vniuersalē
institutionem heredis, τ sic eum in effectu decessisse intesta-
tum, petit tanquam proximior, τ ab intestato dicto domi-
no Herculi succedens sibi dari τ relaxari omnia bona di-
cti domini Herculis predicti, que per dominam Corneliaz
tanquam per verum heredem possidentur.

¶ Et posito, ꝙ dña Cornelia possit dici heres vniuersalis
petit ab ea sibi restitui omnia bona, que fuerunt quondam
predicti Petri teste antiqui testatoris, vt. s̄. asserens ea esse
subiecta fideicommisso in eius fauorem, cum ille solus repe
riatur de descendentibus masculis primi testatoris.

¶ Ex aduerso per. d. dñaz Corneliaz dr̄ in primis, ꝙ immo
illa dicit ligitime, τ clare in testamēto. d. Herculis, sui ma
riti relicta hr̄s vniuersalis, saltem per iuris interpretationē
τ ꝙ ita tanq̄ vniuersalis hr̄s ex testō ex re iam iudicata re
pitur in possessione bonoꝝ. d. Herculis pdicti eius mariti.

¶ Secundo dicit, ꝙ per mortem domini Herculis, licet si
ne liberis non potest habere locum aliquod fideicommis-
sum in fauorem dicti Almerici, quia si quod fuit in testamē
to predicti Petri comprehensum fideicommissum, illud iā
per multa tempora expirauit.

¶ Quibus sic stantibus queritur quid iuris, τ petit consi-
lium pro iustitia.

SVMMARIVM

¶ De institutione in rebus certis, an τ quando trahat ad
vniuersum, etiam ꝙ sic instituto sit factum legatum sub
conditione.

¶ Et de quadā substōne si aliq decesserint sine liberis an. s.
operetur, vt inter oēs descēdentes sit factū fideicōmissū.

¶ An positi in conditione censeantur vocati.
¶ Et an filiorum appellatione in testamento veniant nepotes.

1 Heres in certis rebus institutus an habeatur loco legatarij, ⁊ .j. nu. 10. ⁊ 12.
2 Heres institutus in re certa iura hereditaria actiue ⁊ passiue non habet, nec per eum persona defuncti representatur, nec proprie heres dicitur, vide .j. nu. 12.
3 Heres proprie dicitur ille, qui est heres re, ⁊ nomine.
4 Legatum hr̄di a semetipso factum inualidum est.
5 Legata, ⁊ fideicōmissa etiam ab intestato legari possunt.
6 Signa propter que cognoscitur quem velle testari, ⁊ intestatum decedere, ⁊ .j. nu. 15.
7 Hereditas solum directo in testamentis, ⁊ non in codicillis dari potest.
8 Testari in dubio videtur voluisse ⁊ non codicillari, qui in dispositione sua aliquem heredem facit.
9 Nemo, excepto milite, pro parte testatus, ⁊ pro parte intestatus decedere potest.
10 Institutio de aliqua re facta, non dato herede vniuersali, trahitur ad vniuersam testatoris hereditatem.
11 Testati causa tanq̃ dignior ad se trahit intestati causaȝ.
13 Uerbum instituit est directum.
14 Uerbum relinquo an importet institutionem.
16 Institutus in re certa, ēt si dictum sit a testatore, ꝙ nolebat eum habere de suis bonis, nisi res quas nominatim reliquit, hoc non obstante nullo dato coherede, dicitur heres vniuersalis.
17 Uerbum deueniat est commune.
18 Substitutio cōpendiosa quas substitutiones cōprehendat.
19 Substitutio si sit fcā de filijs adinuicem, deinde fiat substitutio post omniuȝ mortem in tota hereditate, vltimo decedens dicitur grauatus si sine liberis decesserit, posito ꝙ omnes alij sine filijs decesserunt.
20 Substitutio si sit facta alicui si decesserit sine liberis, si ille cū liberis decedat, conditio dicitur defecta, ⁊ sic ēt substitutio euanescit.
21 Substitutio fideicōmissaria que iam euanuit propter filiarum existentiam, licet illi filij sine liberis decedant, non propter hoc resurgit.
22 Filiorum appellatione in testamentis prolatoꝝ, an veniant nepotes, ⁊ alij deinceps, ⁊ .j. nu. 28. ⁊ 29.
23 Decedere sine filijs non dicitur, qui nepotes aut pronepotes relinquit.
24 Qualitas masculinitatis in vna substitutione posita censetur in alia etiam posita, ⁊ repetita.
25 Filij positi in cōditione, licet secundum communem opinionem, non censeantur vocati, tamen quando sunt positi sub qualitate masculinitatis censentur vocati, vide tamē .j. nu. 30. vbi late. ⁊ 31. ⁊ 32. vbi limitat.
26 Fideicommissum, licet non colligatur ex verbis testamenti, tamen potest colligi ex coniecturis ⁊ interpretata mente defuncti.
27 In substitutionibus solet dici, hoc casu substitutio non loquitur, ergo facta non censetur.
28 Testatorem non sufficit quid velle, aut in mente agitare, nisi illud aliquo modo disponat.
33 Statutum quod est certa ratione, ea cessante denegatur.

CONSILIVM CXI

Dirigat Dominus verba mea in viam veritatis, ⁊ iustitie. Ex themate predicto due oriuntur difficultates in presenti consultatione discutiende. Prima est, vtrum dn̄a Cornelia predicta stāte testamento dn̄i Herculis eius mariti possit dici eius heres vniuersalis. Secunda est, nunqd ex testamento dn̄i Petri Teste Antiquioris sit inductum tale fideicommis. vt ei dicatur factus locus in fauorē .d. Almerici p mortē .d. dn̄i herculis sine liberis. ¶ Circa primā difficultatē erunt fortasse aliq, qui prima fronte dicent dn̄aȝ Corneliā ex intē-
tione testatoris mariti eius non posse dici vl'em hr̄dem, sed
tantū eaȝ vocataȝ fuisse ad certas res, que in ipsius institu-
1 tione repiuntur expresse, ⁊ nominate † nā qn̄ aliquis in cer
tis rebus scribit̄ heres illis dȝ esse cōtētus, ⁊ hr̄ loco legata
2 rij, vt .l. quotiēs, ⁊ ibi tradunt doc. C. de here. insti. † nec tūc
apud institutū ita in rebus certis resident iura hereditaria
actiue, vel passiue, vt ibi probat̄, ⁊ ideo p eū non pōt repre
sentari persona defuncti iuxta not. in .l. cū a matre. C. de rei
vendi. ⁊ p ɔ̄n̄s nō pōt dici proprie heres, cū p eum soleat
persona defuncti representari, vt in auc. de iureiurā. a mor.
presti. in prin. colla. v. ⁊ ideo dicebat Bal. in .l. si non spāli
3 col. pen. C. de testa. † ꝙ cū ꝓprie heres dicatur qui sit heres
re, ⁊ nomine, ⁊ talis sermo no possit tolerari in eo, q ex cer-
tis rebus sit institutus heres, ille non potuit dici proprie he
res, ⁊ ita tradūt doct. maxime Bal. ⁊ Ias. in .d. l. quotiens.
vnde cum dn̄a Cornelia predicta fuerit in testamento ma-
riti sui vocata ad certas res, vr̄ ꝙ nō possit dici heres, sȝ ꝙ
illis rebus debeat esse ɔtenta. ¶ Preterea hoc ex alio vr̄
ostendi, nam testator voluit, ꝙ si viduālē, ⁊ honestam vitā
ipsa dn̄a Cornelia seruauerit debeat habere victū, ⁊ vestitū
4 in vita sua, ⁊ vnā vestem viduālē, vt in testamēto dr̄. † Ex
quo vr̄ demōstrari, ꝙ testator nō cogitauit illā fore heredē
vniuersalē, qr tūc cū omnia esset habitura titulo heredita-
rio frustra fuisset factū sibi illud relictū victus, ⁊ vestitus, ⁊
vestis vidualis, cū a semetipsa esset factum iuxta .l. ⁊ quideȝ
cū simi. de lega. j. vn̄ ne tale relictū dicat̄ inutiliter a testato-
re factū (prout sic debēt testamēta interpretari iuxta .l. si qn̄
de leg. j.) dicēdū vr̄, ꝙ testator noluerit illam facere heredē
vniuersalem, sed presuposuerit in .d. testō aliū sibi futuꝝ vni
uersalē hr̄dē a quo ꝑdictū legatū dicat̄ fecisse. ¶ Et maxīe
qr testōr noluit, ꝙ dn̄a Cornelia simpl'r ꝑdicta hēat, sȝ solū
si viduālē, ⁊ honestā vitā seruauerit, ⁊ tn̄ si esset heres vl'is
vna cū vniuerso iure hereditario ēt predicta haberet sim-
pliciter siue seruet vidualem vitā, siue nō, qđ videret̄ repu-
gnare volūtati testōris, vr̄ igit̄ ɔcludēdū, ꝙ testōr nō dn̄am
Corneliā, sed aliū voluerit sibi fore vl'eȝ hr̄dem, ⁊ vr̄ ꝙ vo-
luerit esse eū q sibi ab intestato esset successurus, ⁊ ɔ̄n̄r ꝑdi-
ctū Almericū, ⁊ ab eo postea dicat̄ fecisse legata predicta,
5 † nā ēt ab intestato veniētibus legata, vel fideicōmis. relin-
q possint. l. cōficiunt̄ in ꝑn. ff. de iur. codi. iuncta .l. ij. C. cōia
de leg. ⁊ tradunt doct. in .l. j. ff. de leg. j. ¶ His tn̄ non ob-
stan. ɔ̄riā opinionē verissimā de iure arbitror, vȝ ꝙ imo .d.
Cornelia sit verus, ꝓprius, ⁊ vl'is heres ex testō ꝑdicti dn̄i
herculis eius mariti, ⁊ istud, vt arbitror, ꝭm iuris regu. est ꝓ
cul a ꝓbabili dubitatione. ¶ Et ꝓ hoc euidētissime demō
6 strando presupono tria, vnum in facto, alia in iure. † Pri-
mū in facto est ꝙ ꝑdictus dn̄s hercules voluit facere testm̄
⁊ noluit decedere intestatus, vt ex ꝓhemio ipsius testamen
ti appet, ⁊ ēt ex fine dū in eo dr̄, ⁊ hoc voluit, ⁊ dixit esse suū
vltimū testm̄, ꝓut in simili casu ɔsiderat Cur. in ɔsi. lxxiij.
Andreas de casano i fi. ¶ Apparet ēt ex solēnitatibus in
eo adhibitis, q̄ in testis reqrunt̄. ¶ Quod ēt ꝓbat̄, qr in
eo dr̄, ꝙ vl'eȝ hr̄deȝ instituit ⁊c. iuxta .l. nō codicillū. C. de te
sta. ⁊ clarius hoc ɔstabit ex seq. ꝑsuposito. ¶ Scđo ergo
7 ꝑsupono in iure clarissimū esse † ꝙ hr̄ditas dari seu heres
fieri directo pōt solū in testō, ⁊ nō in codicillis, vt .d. l. nō co
dicillū. l. illud. §. tractari. ff. đ iur. codi. l. ij. ⁊ .l. si idē, C. đ co-
8 dicil. ⁊ .§. codicillis insti eo. tit. † ⁊ hinc est, ꝙ lex interpre-
tat̄ (vbi aliunde aliqd nō apparet) eū in dubio voluisse testa
ri, ⁊ nō codicillari ab intestato, q in sua dispositiōe facit ali
quē hr̄dē, vt .d. l. nō codicillū, ⁊ mō dictū fuit. ¶ Tertio ꝑ
9 supono in iure aliđ claris. vȝ, † ꝙ nemo (militibus exceptis)
pōt decedere ꝓ ꝑte testatus, ⁊ ꝓ ꝑte intestatus, vt .l. ius
nr̄ȝ. ff. đ reg. iur. ⁊ .§. nō aūt, cū simi. insti. đ hr̄. insti. nā ꝙ qs te
status ⁊ intestatus decedat pugnā quādā inter se hȝ, vt dr̄
in .d. l. ius nr̄m. ¶ Sed ex hac r'a inducit̄, ꝙ si qs in testō
suo aliquē in certis rebus ēt in vna re tm̄ verbis directis fe
cerit hr̄dē, si in eo testō nō repit̄ alius institutus heres vl'is
vel ex quota, aut simpliciter, ille talis sic in certa re vna, vel
pluribus institutus detracta rerum illarum mentione erit
10 heres vniuersalis. † ⁊ sic institutio de aliqua re facta tra-
hetur ad vniuersam hereditatem testatoris, tex. est in iu-
re clarissimus, ⁊ ibi omnes tradunt, maxime Ange-
lus ⁊ Imola. in .l. prima. §. si ex fundo. ff. de heredibus
instituen.

insti.vbi proprie dicitur, q si quis ex vno fundo fuerit solus
heres institutus,institutio valebit detracta fundi mentiōe,
τ sic erit ille heres vniuersalis,τ ibi omnes declarāt,τ ratio
est,vt iam dixi, qr non toleratur in iure, q quis pro parte
decedat testatus, τ pro parte intestatus,vt.d.l.ius nostruʒ.
11 ff.de reg.iur.† τ tunc causa testati tanq̄ dignior,fauorabi-
lior, τ potentior trahet ad se causam intestati argu.l.quan
diu.la secunda.ff.de acquir.heredi. τ.l.antequam.C.com-
munia de succes. τ ita in simili declarat Cor.in consi.xxxv.
in casu isto.iij.col.ij.vol. ¶ Modo his sic presuppositis, τ
declaratis conclusio supra posita redditur indubitata, vcʒ
q domina Cornelia dicitur proprie, τ vere heres vniuersa
lis.d.dñi Herculis,nam illa reperitur in dicto testamento
instituta heres per verba directa, τ nullus alius reperitur
aliquo modo in eo institutus,ergo sequitur, q licet verba
testamenti videantur exprimere certas res, in quibus illa
quo ad sonum verborum videtur instituta, tamen detracta
illarum rerum mentione eius institutio vniuersaliter valet
per.d.§.si ex fundo.τ alia superius deducta. ¶ Per que
apparet responsio ad ea,que in contrarium primo loco al-
12 legabātur,†nam illa procedunt,quando alius reperitur in
testamento vniuersaliter, τ simpliciter institutus, vt decla-
rant doc.in.d.l.quotiens.τ in.d.§.si ex fundo, sed quando
nullus vniuersaliter,aut simpliciter reperitur institutus(p-
ut in casu nostro contigit)tunc qui in re certa reperitur insti
tutus,non habetur loco legatarij,sed dicitur in effectu vni-
uersalis heres, τ in eum omnia iura hereditaria transeunt.
τ sic defuncti personam representat,vt per doc.in locis pre
dictis, τ in terminis declarat Fulgo.in consi.lxix.punctus
talis est circa medium,τ ita in proposito dicenduʒ est de di
13 cta domina Cornelia,† attento maxime q reperitur voca
14 ta per verba directa,vcʒ heredem istituit τc. † Nam licet
quādo testator fuisset vsus v̄bis istis relinquo tales res τc.
posset dubitari, τ forte teneri, q tunc non importaret' vni-
uersalis institutio iuxta tradita per Corn.in consi.clxj.licet
videatur.ij.col.j.vol. τ plenius in consi.clij.in hac consul-
tatione.iiij.v.τ.vj.col.ij.vol.tn̄ quando vsus fuisset verbis
directis nulla est dubitatio,vt ibidem per Corn.τ per doc.
in.d.§.si ex fundo.vbi Ang.in.j.col.ver.item fallit.vbi.d.
institutio. τ Imo.in.vj.col.ver.quinta fallentia.in.ij.lectu.
¶ Non ob.modo, q testator dñe Cornelie predicte fece-
rit relictum victus, τ vestitus, τ vestis vidualis, si vitam
vidualem seruauerit, vt supra arguebatur in contrarium,
quoniam respondetur, q ex hoc non debet alterari institu-
tio heredis,que de dicta domina Cornelia dicitur in effe-
ctu vniuersaliter facta,iuxta superius deducta,sed econtra
potius debet tale relictum inualidum iudicari, τ inutiliter
factum,prout probatur in.d.l.τ quidem.de leg.j.allegata
in contrarium, nemo enim diceret,si titium tantum here-
dem instituam, τ postea sibi legem aliquid, si quid fecerit,
q ex eo vitietur precedens valida institutio,sed bene illud
legatum reddetur inutile, quia esset titio a semetipso reli-
ctum,vt.d.l. τ quidem cum similibus. Nec in hoc aliquid
dicitur induci contra votuʒ testantis,qui in institutione de
titio facta,saltem ex interpretatione iuris voluit eum om-
nia habere, τ licet postea legatum faciens sub conditione,
videatur velle, q illud non habeat cōditione non impleta,
τ id quidem seruandum esset, quando illud legatum vale-
ret,tn̄ ex quo legatum non valet per predicta, creditur in
hoc testatorem errasse,τ vitiato legato remanebunt omnia
apud titium sub vniuersali iure hereditario. Et ita pro-
prie dicendum est in casu nostro,nam cum testator dicatur
per prius in effectu fecisse dominam Corneliam vl'em here
dem, illud relictum eidem postea factum tanq̄ a semetip-
sa factum reddit' inutile, τ sic ex causa talis relicti non ha-
bebit domina Cornelia victum,aut vestitū,vel vestē vidua
lem,siue conditionem impleat,siue non, sed ipsa tanq̄ he-
res vl'is remanebit a tali relicto liberata, τ dicitur testator
in eo relinquēdo errasse,per quem erroreʒ institutio vl'is iu
15 ridice facta non dʒ vitiari. ¶ † Et q testator voluerit illaʒ
sibi fore heredem vl'em, clare ɔstat ex verbis testamenti,dū
dr̄,in omnibus aūt alijs suis bonis mobilibus, τ immobili
bus,iuribus, τ actionibus τc.suam vl'em hēdē instituit τc.
¶ Constat ēt dum in capitulo qd̄ incipit,item voluit, τ mā
dauit dr̄ simplr̄,per infrascriptam eius heredē, talia.n.ver
ba aperte demonstrant voluntatem testantis fuisse, q dña
Cornelia, τ non alius sit sibi vniuersalis heres.
16 ¶ Et predicta adeo vera sunt† q si testor subiecisset,q vo
lebat eam hēre de suis bonis,nisi res quas nominatim reli-
quit,adhuc tamen hoc non obstante,illa fuisset heres vni-
uersalis,prout voluerunt Py. τ Cy.scd̄m q refert, τ sequi
tur Bal in.l.i.ff.de acqr.here.cum ɔcordantibus multis,
prout scribit Curt.in.d.consi.lxxiiij.iij. τ.iiij.col.qui asserit
ita esse veriorem, τ magis cōmunem opinioneʒ, vt per eum
vnde si hoc esset in tali casu vbi verba testatoris videren-
tur contrarium importare,q̄to magis in casu nr̄o ita dici
dʒ,in quo nedum nō sunt verba aliqua probibentia domi-
nam Corneliam omnia habere ,sed sunt verba potius sua
dentia,q sit heres vl'is,vt est dictum. ¶ Sic igitur firmet'
conclusio clara, τ absq; dubitatione, q in proposito do-
mina Cornelia dr̄ vere, τ proprie vl'is heres dñi herculis
mariti sui,non autem potest dici,q sit predictus Almeri-
cus,nec ex testō,cum in eo,sibi sint facta tm̄ quedam parti
cularia legata,nec ab intestato,qm̄ causa intestati cessat,do
nec causa testati locum habere potest.d.l.quandiu.de acq.
here. τ.d.l.anteq̄ʒ.C.cōia de succes.hec circa primam diffi
cultatem. ¶ Circa secundam pro eius resolutione aduer
tendum est,qr in predicto testō Petri teste antiquioris post
instōnem de quinq; eius filijs factam facti fuerunt duo gra
dus substōnis ,seu due substōnes. ¶ Prima est recipro-
ca inter eos,vt.s.inuicem dicantur.d.filij substituti, τ vulga
riter si quis eoꝝ non fuerit heres, τ hoc importat illa ver
ba.Et ipsos inuicem substituit,item τ per fideicōmissum,si
quis illorum post aditam hereditateʒ sine filijs legitimis, τ
naturalibus decesserit,prout hoc important illa verba,τ al
tero ipsoꝝ deficiēte sine liberis τc. τ de ista substōne ad pre
sens non agitur,nam ipsa iam sortita fuit effectū suum,qm̄
oēs filij, τ heredes predicti,vno excepto decesserunt sine fi
lijs legitimis,τ naturalibus,τ ppea vigore talis substōnis
omnia bona deuenerūt ad Testā vnum ex.d.filijs,τ heredi
bus tunc superstitem,qui postea Petro, τ hercule filijs su
perstitibus decessit,vt in puncto narratur. ¶ Secunda sub
stitutio in hoc testamento facta est de filiabus feminis, τ ip
saꝝ filijs,vel paupibus Christi iuxta ordinē testamēti sub il
la ɔditione,si oēs.d.sui filij,τ heredes decesserunt sine filijs
legitimis, τ naturalibus,q tunc tota eius hereditas deue-
17 niat, τ deuenire debeat in predictas eius filias τc.† τ cum
ista substitutio sit facta per verbum deueniat,qd̄ est cōe, vt
p Bar. τ alios in.l.cēturio.ppe fi.ff.de vulg. τ pup.potest
dici cōpendiosa,qr predicto verboꝝ cōpendio plures sub-
stōnes, τ plura tpa cōplectit',put est de nā cōpēdiose iuxta
difficultatem eius traditā p Bar. τ magis cōiter approba
18 tā.in.d.l.cēturio.in.j.q.prin.†cōprehendit.n.vulgarē,τ sic
tp̄s an̄ aditā hēditatē,si oēs filij.d.testōris nō adita heredi-
tate sine legitimis liberis decessissent,naʒ tunc filie testōris
vel paupes Xp̄i vocate,vel vocati fuissent directo p vulga-
rē substōnem,sup quo cum nō cadat pn̄s difficultas, nō est
instandū. Item ēt cōprehēdit fideicōmissariā substōnē, τ sic
tp̄s post aditā,si eo tp̄e ɔtigisset oēs.d.filios testōris mori
sine filijs legitimis,vt.s.ipsi,seu verius eoꝝ vltimo decedēs
sine legitimis filijs diceret' grauatus totā hēditatē testōris
per fideicōmissum restituere filiabus eiusdem testōris , vel
ipsaꝝ filijs tunc extantibus,sin autem pauperibus Xp̄i sm
19 ordinē testi,†cū.n.dictos filios primo loco testator inuiceʒ
substituerit,substituēdo postea post morteʒ oium in tota he
reditate dr̄ grauasse vltio loco dscēdētē si sine ltimis liberis
decesserit,posito q alij oēs sine ltimis liberis decesserit,iux'
singularē doc.patrui, τ dñi mei Soci.in.l.hēdes mei.§.cū
ita.ij.τ.iij.col.ff.ad treb.cū alijs,quos ipse ibi allt' in qnto τ
vlti.casu,quā doc.ipe met lati' ponit in ɔs.cclix.mā pn̄tis
ɔsulta.v. τ.vj.col. ¶ Hoc ita stāte(put ē clarissimū)seq' i
20 pposito,† q cū pdict' testa vltio dcedēs dcesserit cū liberis
ltimis,vʒ supstitib' sibi dñis petro,τ hercule filijs ltimis, τ
nālib', dr̄ dfecisse ɔdō pdcē fideic.sbstōnis, τ ɔūr ipa sbstō
penit' euanuit.l.filiussa.§.cū qs.ff.d le.j.nec postea qrit',qd̄
21 d libis illis ɔtigat, vt ibi dr̄.† τ ppea ēt si daret', q ābo pdci
filij teste,q fecerūt dficē fideicō.sbstōnē sine libis dcessissent
substō,q̄ iā p illoꝝ extītiā euanuerat,n̄ resurgēt,ita ɔcludit

Pau. de cast. in. l. ex facto. §. pen. ff. ad trebel. & in cõsi. cvij. ne improprijs col. penul. alias &z nouã impress. est nu. xcviij. in scđa pte, & fuit dictuz Old. in consi. xxj. thema tale est testator, qđ doc. cõiter seq solẽt, vt scribit deci. in cõs. ccxviij. in causa ad me transmissa scđa & tertia col. & in cõsi. ccxxiij. cũ sit ꝙ nobilis. ij. col. cũ multis alijs, que ad hoc allegari possent, & ista (ni fallor) sunt procul ab omni dubitatione, cum igitur substitutio, de qua agit̃ ad nihilũ sit redacta, & penitus expirauerit, p illã nemo põt pretendere ius aliqđ fideicõmissi aduersus predictam dñam Corneliã, & maxime. d. Almericus, q per. d. substitutionem nõ repitur vocatus, & cõñr cõcludẽdũ est eum ad petitionem alicuius fideicõmissi non esse admittendum. ¶ Sed dicet aliqs, predicta omnia procedũt respectu illius substitutionis, que expresse reperitur facta in testõ, p quã clarum est, ꝙ non vocatur Almericus, sed alie psone, vt in ea vez videtur posse dici, ꝙ testator voluerit facere quandam tacitaz substitutionez fideicõmissariam, vcz ꝙ qcunqz ex suis descendentibus decesserit sine filijs masculis legitimis &c. dicat̃ grauatus restituere illis, q ex suis descendentibus masculis tunc superessent, & sic in proposito dñs Hercules, qui sine talibus filijs decessit, dicat̃ grauatus restituere hereditatẽ predicto Almerico, qui solus ex descendẽtibus masculis testõris superest.

22 ¶ † Et hoc videtur pbari primo per regulam qua dr̃, ꝙ filiorum appellatione prolatoz in testõ veniunt nepotes, & alij deinceps, vt voluit Bar. in. l. liberoz. ff. de verb. signi. & in. l. gallus. §. institueñs. ff. de lib. & posth. & cum eo vñr trãsire doc. vt p Alexã. Jas. & alios in. d. §. instituens. & tradit Alex. in cõsi. xxvj. videret̃ fortasse. j. col. iij. vol. cum multis concordantibus, qui ad hoc allegari possent. Hac. n. regula stante vr̃, ꝙ dum testator dicit in prima substitutione altero ipsorum filioz decedente sine filijs legitimis &c. & postea dum in scđa substõne dicit, & deficiẽtibus omnibus suis filijs &c. debeat oĩo intelligi etiam de nepotibus, & alijs, vt sic videat̃ comprehensus ẽt dñs Hercules, qui erat nepos testatoris, & sic ꝙ etiam ei si sine filijs decesserit, sit facta substitutio, & bona debeant deuenire in supstites filios testatoris, vt dr̃ in testamento, & late intelligendo verbum filios, vr̃ ꝙ etiam nepotes, & pnepotes comprehendantur per regulam predictam, & cõñr, ꝙ iste Almericus testõris pnepos, qui solus reperitur superstes, dicatur per fideicommissum vocatus decedente predicto dño Hercule sine legitimis filijs. ¶ Preterea & scđo illa verba si sine filijs legitimis, & naturalibus &c. posita tã in prima, q̃ in secunda substitutione per que filij ipsorum filiorum testatoris, & sic testatoris nepotes ponuntur in conditione ad exclusionem substitutorum, necessario comprehendunt etiam nepotes, & quoscunqz alios descendentes legitimos filiorum testatoris, omnes enim facerẽt deficere conditionem substitu-

23 tionis † qr non diceret̃ in tali proposito sine filijs decedere, qui nepotes relinqueret, pro vt claz est, & vr̃ probari in. l. liberoz, & ibi tradit̃. ff. de ver. signi. ¶ Quo posito vr̃ dõm, ꝙ oẽs isti descendẽtes filioz sic in conditione positi dicant̃ per testõrez ex cã fideicõmissi vocati qr prudens consilium testantis animaduertitur, vt ẽt oẽs preposuerit substitutis, vt dr̃ in. l. lutius la scđa. ff. de here. insti. ¶ Et maxime hoc vr̃ vez in casu isto, in quo ponuntur in conditione sub qualitate sexus masculini, vt pz in prima substitutione ibi, sine filijs masculis &c. que qualitas etiã in scđa substitutione vr̃ repetita, lz in ea simpliciter dicatur sine filijs &c. vr̃ enim ꝙ

24 dz subintelligi. s. masculis † qr qualitas in vno capite posita cẽset̃ in alio posita, & repetita. l. cum seruus. ff. de cõdi. insti. & l. seie. §. gaio, & ibi Bar. ff. de fund. instru. & vnum caput testamẽti declarat aliud. l. qui filiabus, & l. si seruus pluriũ

25 §. fi. ff. de leg. j. cum similibus † nã lz magis cõiter cõcludi soleat, ꝙ positi in conditione nõ censeãtur vocati, vt p glo. & doct. in. d. l. lutius, tñ quãdo ponũt̃ sub qualitate masculinitatis, censentur vocati, & eo casu limitatur illa cõmunis opinio, prout voluit Guid. pap. in questiõe. clxxxiiij. in illa questione qua queritur, refert, & seqt̃ excellen. dñs Beci. cõpater meus honorandus in. l. j. v. col. C. de pact. in cõsilio. clxx. dñs Ray. ij. col. & in cõsi. cccxviij. in cã istoz. ij. col. & ante eos ita voluit patruus, & dñs meus Soci. in consi. cxvj. in cã filioz. v. col. iij. volu. ¶ Si igitur descendentes masculi filioz testõris, vt. s. in cõditione positi dicuntur per fideicõ. vocati, vr̃ posse cõcludi, ꝙ nũc. d. Almericus, q solus superest de descendentibus filiorum testatoris sit per fideicommissum vocatus, & presertim hoc videtur dicendum fauore agnationis cõseruande, quaz testõr predictus in suis substitutiõibus vr̃ voluisse cõseruare, donec ex ea aliqs extaret, qr pp masculos feminas exclusit, & omnibus masculis deficientibus eas vocauit, & non aliter, & ita videtur in simili arguere dñs meus Soci. in. d. consil. cxvj. iiij. colũ.

26 versi. quarto fit magnum fundamẽtum. ¶ † Et licet eiusmodi fideicommissum in fauorem predicti Almerici non colligatur ex verbis testamenti, vt supra dictum fuit, tamẽ videtur satis esse, ꝙ colligatur ex coniecturis, & ex interpretata mente testatoris, vt. l. titia seio. §. seia libertis, vbi no. Pau. de cast. & l. cum proponebatur. ff. de lega. ij. & tradit dñs meus Soci. in consi. lxxvij. visis testõ. j. col. iij. vol. & p ista videbitur fortasse aliquibus dicenduz, ꝙ nunc mortuo domino Hercule sine liberis sit factus locus fideicommisso in fauorem predicti Almerici. ¶ Uerum tamen eis nequaq̃ obstantibus prout vere non ob. verissima est cõclusio supra firmata, vcz ꝙ immo in proposito nulli fideicommisso locus est, nec ad aliquid petenduz potest admitti dictus Almericus, sed licuit predicto domino Herculi libere de omnibus suis bonis testari. ¶ Et pro hoc demonstrando

27 presuppono, † ꝙ in materia substitutionis hec regula tradi solet, vt scilicet dicamus, hoc casu non loquitur substitutio, ergo facta non censetur, & qui contrarium dicit, illud debet euidenter probare, cum verborum significationi standum sit. l. non aliter, in prin. de leg. iij. hanc regulaz tradit patruus, & dñs meus Soci. post multos ab eo relatos in consil. lxij. viso capitulo. iij. col. iij. vol. & insignis doctor Lancelot. galliau. in repetitione. l. centurio. colũ. lxvj. ff. de vulg. & pupil. Quando igitur verba substitutionis aliquid non important, & certam personam non vocãt, illud nequaquam dicendum est, nec illa persona admitti debet, etiam si diceretur, ꝙ illud testator forte tacite voluerit, aut mente

28 cogitauit, † qr nõ sufficit testatorem quid velle, aut in mente agitare, nisi illud aliquo modo disponat, vt. l. quidam cũ filium, vbi Bal. & Jmo. not. ff. de here. insti. & pro valde notabili tradit Alex. in. l. iij. in fi. C. de lib. prete. cum concordantibus, vt scribit Corn. in cons. xlij. testator Augustinus col. xj. & in consi. xliiij. statuto, seu consuetudine. colum. x. & Deci. in consi. lxxxix. viso armano. v. col. cuz multis, que allegari possent. Hec autem ad casum nostrum applicando dico, ꝙ cum substitutio, de qua agitur, isto casu non loquatur, nec persona Almerici reperiatur aliquo modo vocata non potest dici, ꝙ sit aliquo iure admittenda, cuz in eius fauorem nulla reperiatur dispositio testatoris per predicta, ¶ Et ista conclusio clarior, & verissima apparebit ex responsionibus ad allegata in contrariuz, in quibus stat tota vis. ¶ Jn quantum ergo primo loco dicebatur, ꝙ dum in substitutione dicitur altero ipsorum filiorum decedente &c. & postea deficientibus omnibus. d. suis filijs &c. comprehenduntur etiam nepotes, & consequẽter predictus dominus Hercules. Respondetur hoc expresse negando, & dico, ꝙ immo talia verba solum filios testatoris, vti sonant, comprehendunt, tum quia proprie loquendo, filiorum appellatione non veniunt nepotes. l. quid si nepotes. ff. de testa. tute. & §. fi. insti. qui test. tut. da. pos. & voluit Bar. in. l. liberorum circa medium. ff. de verb. signi. prout refert, & sequitur Cor. in cõsi. clxxxij. vr̃ prima facie. iij. col. versi. sexto vr̃ &c. ij. vol. tum ẽt qr dr̃ altero ipsoz filio, & sic per illud pronomen ipsoz hr̃ relatio ad iam expressos, & nominatos in institutione, sic ẽt in seqũtibus dr̃, oĩbus. d. suis filijs, nã illud verbum dictis, sicut ẽt illud verbũ ipsoz, oñdit, ꝙ testõr solum loqtur de ipsis filijs suis, de qbus. s. dixerat, & sic apte demonstrat̃, ꝙ in predictis vbis nõ cõprehẽdunt̃ nepotes, de qbus nihil. s. dixerat, put quasi in terminis istis declat Cor. in consi. ccxxx. quãquam in hac consultatione. ix. col. tertio volu. & Alex. in consil. ciiij. viso dicto testamento. ij. col. in prin. in fi. vi. vol. sic igitur sequitur, ꝙ dñs Hercules non dr̃ in. d. verbis comprehensus, vt. s. ei sit facta aliqua substitutio, si sine filijs legitimis, sed tantum substitutio dr̃ facta alteri, vel omnibus ex pprijs filijs p testõrẽ institutis.

¶ Recob.

¶ Nec ob. regula in ꝯrium allegata, qua dr̃ filiorum ap‑
pellatiōe a testōre platoꝝ nepotes ꝯtineri, qꝛ r̃ndet primo
ꝙ illa nō ꝓcedit, qñ de ꝯria mente proferentis apparet, ꝓ
ut ꝯstat in casu isto p illa verba ipsoꝝ, ꝛ dictis, ponderata
29 vt. s. ꝓut voluit Cor. in. d. ꝯsi. ccxxx. † scđo ēt r̃ndet, ꝙ illa
r̃la hꝫ locū solū qñ in ꝓlatiōe testōris ꝯtinet dispō i fauorē
filioꝝ, nam tunc multi dicūt, ꝙ fauorabiliter ēt nepotes cō
tineātur, ꝛ ita loquitur Bar. in. d. l. liberoꝝ, in. d. l. gallus
§. instituens, ꝛ ita ēt loquuntur Alex. Jas. ꝛ alij ibi, ꝛ ita
ēt dixit Cor. in cōsil. xcvij. primo cōsultus. v. ꝛ. vj. col. j. vo‑
lu. ꝛ tradit Alexā. in cōsi. ix. visis verbis testamenti primo
vol. lꝫ ēt tūc illa regula non sit absqꝫ dubio, cū multi teneāt
contra eā, vt per Jas. ꝛ alios Modernio. in. d. §. institu‑
ens, ꝛ per Corne. in. d. ꝯsi clxxxij. plene Deci. in consi. xcv.
ꝛ pro tenui. iiij. col. ver. venio ad scđm ꝛc. quicqd tñ de ea
sit, an. s. sit vera, posito ꝙ vera sit, solum procedit, qñ filioꝝ
appellatio profert a testōre in filioꝝ cōmodū, ꝛ prouisiōeꝫ
sed in proposito illa verba ipsoꝝ filioꝝ ꝛc. ꝛ alia oibus. d.
suis filijs ꝛc. proferuntur a testōre ad eoꝝ grauamē, qꝛ sci‑
licet fit eis substitutio fideicommissaria vt. s. est dictū, ergo
sequitur, ꝙ illa regula in casu isto non habet locum, ꝛ sic cō
cludo, ꝙ in predictis substitutionibus sub rōne filioꝝ non
cōprehenditur. d. dñs Hercules nepos testōris, ꝛ sic rema
net, ꝙ ei non dicitur facta aliqua substitutio ēt ꝙ sine filijs
ltimis decesserit, ꝛ super hoc non arbitror aliquem bone
mentis hesitatuꝝ. ¶ Et si dicatur, hꝫ declarationem predi
ctam illa verba ꝙ illa pars deueniat in supstites eius filios
cum importent cōmodum, ꝛ prouisionem filioꝝ, debēt cō‑
plecti ēt alios descendentes, ꝛ sic istum Almericum prone
potem testōris. ¶ R̃ndetur, (posito, ꝙ hoc dictū sit in se
veꝝ, de quo tñ pōt dubitari per predicta) ꝛ dico, ꝙ hoc ni
hil facit ad casum nr̃m, naꝫ illud procederet, vt. s. ēt Alme
ricus dicat vocatus (si alij añ eū nō extarēt, qñ sine liberis
decessisset aliquis ex filijs testōris, qbus substitutio predi‑
cta dr̃ facta) non aūt ex eo dꝫ induci, ꝙ substitutio dicatur
facta ei, cui vere facta non fuit, vñ cum dño Herculi nulla
dicatur facta substitutio, seqtur ꝙ eo decedente, lꝫ sine libe
ris p̄dictus Almericus, nec qsq̄ alius pt dici vocatus ad
fideicōmissuꝫ per predicta. ¶ Non ob. modo, que scđo lo
co allegabant, qm̄ de facili r̃ndet, ꝛ in primis fateor, quod
sub illis verbis sine filijs ltimis ꝛc. ēt nepotes deinceps cō
prehenduntur, vt. s. ēt ipsi faciant deficere illam ꝯditionem
ad exclusionem substitutoꝝ, vt in argumento dicebatur, sꝫ
tñ dum postea dicebatur, ꝙ isti sic positi in ꝯditione dicunt
30 vocati, hoc oino negatur. † Est enim regula firma, ꝛ magis
cōiter approbata, ꝙ positi in cōditione non cēsentur voca‑
ti, quia cōditio nihil ponit in esse, vt. l. siqs sub cōditione dā
doꝝ. x. ff. si qs obmis. cā. testa. ita enim originaliter voluit
gl. in. d. l. lutius. ff. de here. insti. q̄ ibi sequunt Jac. de are.
Ray. Nic. de Neap. Bar. Bal. Ang. Cuma. Jmo. ꝛ alij
fere oēs, ꝛ hanc esse cōem opinionem attestatur Alex. in. l.
ex facto. §. ex facto. ff. ad trebel. dicens, ꝙ hꝫ eaꝫ sepe cōsu‑
luit, prout constat in eius cōs. cccxxx. viso titu. questionis. ij.
vol. hꝫ vnam impress. alias est nu. clxxxv. ꝛ in alijs consilijs
vt studiosus inueniet, ꝛ ita cōiter teneri, ꝛ obseruandū esse,
solent doc. semp attestari vt Alex. vbi. s. Corn. in. l. i. C. de
cōdit. inser. in consil. primo in p̄senti ardua. x. col. ꝛ seq. iij.
vol. ꝛ in ꝯsi. ccxliij. circa primum. viij. col. eo. vol. dñs meus
Soc. in ꝯsi. lxxij. viij. col. iiij. vol. ꝛ in ꝯsi. ccxviij. ꝯsideratis.
ij. col. ꝛ in. l. cum auus. col. lxxj. cum seq. ff. de ꝯdi. ꝛ demō.
Fran. curt. in ꝯsi. lxiij. antiqssima ꝛ nobilissima. iiij. ꝛ. v. co
lum. ꝛ in. d. ꝯsi. xlij. vij. ꝛ. viij. col. ꝛ Deci. in ꝯsi. ccxcj. visis, ꝛ
diligenter in fi. cum multis ꝯcord. quos longum esset refer‑
re, ꝛ quasi oēs dicunt, ꝙ pro ista cōi opin. est tex. in. d. §. ex
facto. ad trebel. prout eum inducit, ꝛ inductioneꝫ defendit
do. meus Soci. in. d. l. cum auus. col. lxij. cum seq. Habet
ista cōis opinio pro se alia plura fundamenta, vt per doct.
in locis predictis, maxime per Alexā. in. d. ꝯsil. cccxxx. vbi
multa adducit argumenta, ꝛ omnibus ꝯrijs r̃ndet. Et ab
ista cōi, ꝛ approbatissima opinione nullo mō est recedēdū
neqꝫ iudicando, neqꝫ ꝯsulendo per iura vulgaria. ¶ Nec
obst. ꝙ non sint positi in ꝯditione simpl'r, sed sub qualitate
31 masculini sexus ꝛc. vt in argu. dr̃. Qm̄ r̃ndet, † ꝛ primo di
ci posset, ꝙ illa qualitas repit tm̄ in prima substōne, nec vr̃,
ꝙ censeatur repetita in secunda, ex quo non est in eadē ora
tione, prout vr̃ velle Bar. in. d. l. seie. §. gaio. de fund. instr.
ꝛ ēt, qꝛ nō sic vr̃ de intentione testōris, qui si in scđa substō‑
ne eandem qualitatem ꝯsiderasset vtiqꝫ sicut fecit in prima
illam expressisset, nō fecit, igit voluisse nō cred. l. vnica. §.
sinautem ad deficientis. C. de cad. tol. cum simili. maxime
qꝛ non vr̃ eadem rō in vtraqꝫ substōne. Sup hoc tñ nō in‑
stabo vlterius, nec quicq̄ firmabo, sed posito, ꝙ illa quali
tas censeat repetita adhuc tñ dico, ꝙ non ob. Et ideo scđo
r̃ndet, ꝙ immo ēt sub illa qualitate positi in ꝯditione nō cē
sentur vocati per r̃lam ꝛ cōem opin. de qua. s. que simpl'r
per doc. firmari solet, non habito respectu an fuerit dictum
simpl'r sine filijs, an vō sine filijs masculis, vñ cū illi nō distin
guāt, nec nos distinguere debemus. l. de precio. ff. de publi.
cum simili. quicqd in ꝯrium dixerint Guido pap. ꝛ Deci.
32 p̄allegati. ¶ † Et posito millies, ꝙ eoꝝ opinio sit vera, vt
facile teneri potest per rationes eorum, maxime Decij in lo
cis preallegat. in casu tñ isto non potest ꝓcedere, nam illa
posset forte ꝓcedere in terminis iuris cōis, quo attento fe
mine simul cum masculis debent admitti, ꝛ ꝓpterea testōr
faciens inter ipsos drīam, ꝛ volens masculos feminis pre
ferri, opꝫ, ꝙ illud velit ex sua ꝓpria, ꝛ testamentaria dispō‑
ne, atteto ꝙ illud ab intestato ꝯtingere nō poterat, sed iste
non est casus noster, qm̄ stat statutum in hac inclita ciuitate
Padue, ꝙ femine stantibus masculis nō succedāt, sed do
tentur contra ordinem iuris cōis. ¶ Quo stante dōm est,
ꝙ positi in ꝯditione, ēt sub illa qualitate masculini sexus nō
dicant vocati, sed tñ dicet eis reseruatum ius ab intestato
succedendi, cuꝫ illi soli succedere deberent iuxta gl. ꝛ alios
in. d. l. lucius. de here. insti. ꝛ sic cessat rō illius limitationis
vt ex predictis ꝯstat, ista vr̃ pulchra, ꝛ iudicio meo optima
decrō ad. d. opi. do. Guid. pap. ꝛ Deci. ꝛ eaꝫ in indiuiduo
ꝛ signanter facit dñs meus Soci. in. d. ꝯsi. cxvj. v. col. vers.
pro certo ista rō ꝛc. nec (vt credo) ipsi Guid. pap. ꝛ Deci.
eam negarent, cum (vt dixi) stante p̄dicto statuto cesset eoꝝ
33 rō, ꝛ al's dici solet, † ꝙ illud, qđ certa rōne statuit, ea cessan
te denegat. l. cum pater. §. dulcissimis. de le. ij. l. adigere. §.
q̄uis. ff. de iure pāto. cum simi. ꝛ hm hanc decrōnem al's cō
sului, ꝛ ꝯsilium meum comprobauit predictus dñs Deci.
¶ Nec quicq̄ ob. rō ꝯseruande agnationis, qꝛ r̃ndet talē
rōnē a testōre fuisse ꝯsideratam in substitutione quam fecit
primo loco, in qua exclusis feminis vocauit masculos, ꝛ ēt
id sensit in ꝯditione illa, si decesserint sine filijs masculis, vo
lens substitutos excludi per masculos, ꝛ nō per feminas, sꝫ
tñ ex eo non infert, ꝙ masculos in ꝯditiōe positos ex testō
vocauerit, sed dr̃ eis reseruasse ius succedendi ab intestato,
ꝓut ex forma statuti habebant, cui statuto, ꝛ eius dispositio
ni testator censetur se voluisse conformare iuxta notata per
Barto. ꝛ alios in. l. heredes mei. §. cum ita. ff. ad trebellia.
ꝛ tradit Alexan. in cons. lij. prospectis his. ij. ꝛ. iij. col. iiij. vo
lumi. cum concordantibus, vt scribit Deci. in consil. cclvij.
queritur an legitimatus. ij. col. ꝛ ita in effectu voluit r̃ndere
dñs meus Soci. in. d. consi. cxvj. nam licet ipse in illo versi.
quarto sit magnum fundamentum arguat, vt supra diceba
in allegatis in contrarium, tamen postea in versic. que om‑
nino non habeat aliquo modo obstare contrarium determi
nat, ꝛ ad argumentum respondet, vt per eum. ¶ Posset
etiā predictis in contrarium allegatis aliter responderi, vt
colligitur ex his, que deducit dñs meus Soci. in dicto con
sil. lxij. iij. vol. ij. iiij. ꝛ. v. col. ad quem gratia breuitatis me
remitto. Et concludo, ꝙ in ꝓposito Almericus predictus
non potest dici aliquo modo per fideicommissuꝫ vocatus,
quia omnis substitutio iaꝫ expirauit, cōsequenter sequitur,
ꝙ dominus Hercules nouiter dfunctus iure potuit de om
nibus bonis libere testari, ꝛ ita sequitur, ꝙ domina Cor‑
nelia ab eo heres instituta venit omnino absoluenda a peti
tione predicti Almerici. ¶ Et vltra predicta dico, ꝙ ca‑
sum nostrum in terminis sic decidit Oldra. in dicto consil.
xxj. ꝛ Deci. in dicto consilio. ccxviij. ꝛ. cccxxij. ꝛ in fortiori
bus terminis idem determinat dominus meus Socinus
in dicto consi. lxij. que consilia gratia breuitatis, ꝛ quia pu‑
blica sunt, aliter non refero. Laus Deo.

Socinus nepos Juris vtriusqꝫ doctor Padue legens
iura ciuilia in primo loco vespertine lectionis.

SVMMARIVM

¶ De veritate, vt scilicet ex alicuius assertione nõ alterek. ¶ Et de quadam prohibitione alienationis, an scilicet & qñ inducat fideicõmissum, & an ipediat istitutioné hẽdis. ¶ Item q̃ positi in conditione, etiam q̃ sint tacite grauati non dicuntur vocati.

1 Veritatem non potest alterare tacita, vel expressa alicuius assertio.

2 Veritas quomodocunq; cognoscatur debet semper attendi, que erroribus, aut falsa asseueratione nunq̃ tollitur, aut vitiatur.

3 Veritatem vt querat iudex debet modis omnibus laborare, & postq̃ eam inuenit, illam sequi omnino debet.

4 Fideicommissum quando inducitur ex alienationis prohibitione, illud simpliciter post mortem prohibiti non inducitur, sed solum in conditionis euentum, idest quando prohibitus contra testantis prohibitionem alienauerit.

5 Fideicommissum an inducatur ob prohibitionem alienationis extra familiam, & etiam addito eo, vt in familia remaneret, & j. nu. 12.

6 Dispositio deficit deficiente conditione.

7 Alienare proprie quando quis dicatur.

8 Alienatio dicitur omnis actus, per quẽ dñium trãsfertur.

9 Mors omnia soluit.

10 Heres personam defuncti representat, et eadem persona cum eo computatur.

11 Alienationis prohibitio in testamento facta non includit heredis institutionem per prohibitum factam.

13 Quid quando simpl'r est ꝓhibita alienatio extra familiam.

14 Alienationis prohibitio inter viuos, ex quibus verbis per testatorem censetur inducta.

15 Verbum vnum, si est dubium, declaratur ex verbis copulatiue, siue alternatiue sibi adiunctis.

16 Institutio heredis, nisi mortuo testatore, nõ sortik effectuz.

17 Interpretatio semper est facienda, vt dispositio adaptetur ad possibiles casus.

18 Filiorum appellatione an veniant nepotes, & pronepotes & j. nume. 20. 22.

19 Alienationis prohibitio non obstet prohibito, quin rem prohibitam possit etiaz inter viuos alienare, quando nõ extat aliquis per testatorem vocatus in casu ꝯuẽtionis.

21 Alienationis prohibitio est exorbitans, & quasi iniqua, cuz rerum suarum liberam alienationem tollat, ideo stricte interpretari debet.

23 Grauare non potest testator eũ, q ab eo honoratus nõ est.

24 Positi in conditione fm opin. com. non censentur vocati, & honorati, licet per testatorem fuerint grauati.

25 Grauatus non expresse, sed in consequentiam ex prohibitione alienationis, non dicitur vocatus, nec honoratus.

26 Vincula duo, vel plura sunt vno fortiora.

27 Singula que non prosunt, multa iuuant.

CONSILIVM CXII

Dirigat Dominus verba mea in viam veritatis, & iustitie. In causa nobilis dñe Cornelie ꝯsului alias eam esse vr̃em heredem testamẽtariã. q. dñi Herculis mariti eius, & eaz nõ teneri ad aliqđ fideicõmissum cuidam Almerico teste occasione cuiusdam substõnis facte in testõ Petri teste senioris, & aui pr̃ni. d. dñi Herculis, put sup his duobus ex pte. d. Almerici fiebat dubium in ꝓcessu. & prout tunc ꝯsulẽdo firmaui, ita nunc iterũ firmo, & ꝯcludo. ¶ Verum q2 p dñm Vicarium, q tunc erat in eius sñia fuit declaratũ esse locum fideicõmisso, & ita ad illud dña Cornelia ꝯdẽnata fuit ex qbusdam nouis fundamẽtis, iõ nũc sup illis a me petik, vt dicã, qđ mihi de iure vr̃. Fundamẽta aũt, qbus do. Vicarius in sua sñia mouek, in effectu duo sunt. Primũ est tacita quedam, seu ẽt expssa assertio dñi Herculis predicti, nã ipse p̃mo in quodã iudicio vr̃ fassus fuisse se habuisse bona. q. dñi Petri senioris vigore fideicõmissi ex eius testõ, scđo ẽt in suo ꝓprio testõ vr̃ fateri ꝓdicta bona subiecta esse fideicõmisso, dũ ipse vr̃ velle disponere tm̃ de legitima, & trebellianica sup. d. bonis ad eum spectãtibus. ¶ Scđm vero fundamẽtũ est, q2 in. d. testõ dñi Petri senioris adest cl'a ꝓhibitionis alienationis sub istis verbis, vcz itẽ iussit, & ordinauit, q̃ predicti eius filij, & hr̃des, & filij ipsoꝝ nõ possint vẽdere, nec alienare, nec impegnare aliqđ de bonis immobilibus vllo mõ, cã, vel ingenio &c. vt in. d. testõ, nã ex ista cl'a cũ verbis sequẽtibus vr̃ nõ solũ fecisse fideicõmissum inter filios, s3 ẽt iter hẽdes, & filios ipsoꝝ filioꝝ, & ita hec duo fundamẽta, & latius in ꝓdicta sñia videri pñt. ¶ Que l3 colorata prio aspectu videank, maxime scđz, tñ si recte ꝯsiderek & ad casum nr̃m applicek, vr̃ clare dõm, q̃ nihil obstẽt ꝯclusioni, quã al's in ꝯsilio firmaui, v3 q̃ imo dña Cornelia non teneak ad restõnem alicuius fideicõmissi fm q̃ in ꝯsilio dixi, & ad ibi dicta me remitto. ¶ Quantũ ergo ad primum
1 fundamẽtũ dico, q̃ nihil penitus obstat, † nã ipsius dñi herculis opinio, aut assertio tacita, vel expressa, nõ põt altera-
2 re veritatẽ, si ei refragak, & ꝯdicit, † qm̃ vitas qñocũq; cognoscak d3 sp attẽdi, & ꝓualere. l. fi. in fi. ff. de ꝓba. illa. n. gestoꝝ erroribus, & falsa asseueratione nũq̃ tollik, aut vitiak,
3 vt. l. cũ falsa, vbi plene tradik. C. de iu. & fa. ign. † & ob eã cãz dici solet iudicem debere modis omnibus laborare, vt veritatẽ q̃rat, vt voluit gl. p illũ tex. in auc. de tabe. circa prin. & postq̃ eã inuenit, illã seq oino d3. l. fi. C. si pig. pign. datũ sit. & tradik in. l. ij. C. ð edẽ. & melius, q̃ alibi (plurima ð vitate ꝯgerẽs) tradit Albe. de ros. in. l. cũ ita legatũ. ff. ð ꝯdi. & de. cũ igr̃ in ꝓposito vitas sit, q̃ dñs Hercules nõ eẽt aliq onere fideicõmissi grauatus, vt in. d. ꝯsilio ꝯclusum fuit & j. ẽt rñdendo ad scđm (latius dicek) seqtur, q̃ ex assertione dñi Herculis veritati ꝯria velut erronea nõ ðbet ista vitas alterari, nemo. n. diceret, q̃ assertio aut opin. dñi Herculis potuerit inducere fideicõmissũ, vbi alias de iure non esset cum fideicõmissum non ex opinione, aut assertione coꝝ, q se grauatos putãt, aut sibi relictũ credũt, inducak, s3 ex voluntate, & dispositione testõris, & certe nõ possuz non mirari q̃ dñs Vicarius precedens hoc fundamentuz in eius sñia allegauerit. ¶ Non ob. modo. ij. fundamentũ (qđ paspectu videbak hr̃e coloreʒ) qm̃ si recte oia ꝯsiderẽtur nõ vr̃ aliquo mõ obstare, & pluribus modis rñderi potest, vt infra. ¶ Et primo pro declaratione prime rñsionis, & in ea dicẽ-
4 doꝝ presupponẽdũ est, † q̃ qñ ex prohibitione alienatiõis dr̃ inductũ fideicõmissum, illud non inducitur simpl'r post mortem prohibiti, s3 solũ in euentum cõditionis. i. qñ prohibitus ꝯ testãtis prohibitionem alienauerit, ita declarãt doc. maxime Alex. in. l. q rome. §. coheredes. ff. de ver. ob. & ibi ẽt plene tradit patruus, & dñs meus Soci. col. v. & vj. & ista ẽ cõis opinio, vt scribit Deci. in ꝯsi. cccclxij. & pro te
5 nui facultate. ij. & iij. col. ¶ † Et l3 qñ esset facta prohibitio alienationis extra familiam, & ẽt addito eo, vt in familiaz remaneret, posset dubitari, & forte ꝯrium teneri, vt p. d. meuz Soci. in. d. §. coheredes. tñ in casu nr̃o nõ vr̃ de hoc dubitanduz, tum q2 ꝓhibitio per se est simplex, non. n. dixit testõr extra familiam, nec ẽt dixit in familia remaneret. tuz etiaz, q2 expresse hoc vr̃ voluisse testator, vt. s. ꝓhibitio nihil opetur, nisi in casu ꝯuentionis, qñ subdit, & in casu quo. d. heredes, seu aliquis eorum venderet, siue alienaret, aut impegnaret &c. ille sit priuatus sua parte, que deuenire debeat in alios suos filios predictam suam voluntatem obseruantes, nam cum alios vocet sub ꝯditione alienationis clare ostendik, q̃ intendit fideicommissũ aliquod nõ prius induci, q̃ sue ꝓhibitioni ꝯ̃ fiat. ¶ His ita positis dãdo primam rñsionẽ ad argumentum ꝯriũ dico, q̃ i casu nr̃o dñs Hercules predictus non ꝯuenit voluntati, & prohibitioni testõris, non enim vendidit, alienauit, & impegnauit, ergo se
6 qtur, q̃ non venit casus fideicommissi, eo q̃ conditio eius dr̃ impleta † deficiente. n. ꝯditione deficit ẽt dispositio. l. q heredi, & l. meuius cum similibus. ff. de condit. & demons. ¶ Nec dicatur, q̃ immo ꝯuenit instituendo heredẽ dñaz Corne. quasi q̃ eo mõ videak alienasse q2 rñdẽdo dici põt,
7 q̃ hoc est falsum † nã alienare ꝓprie dr̃ q rem a se viuẽte remouet in aliũ trãsferẽdo puta vendẽdo, donãdo, dando in solutum, vel in dotem, vel quid simile faciẽdo, quo ipse viuẽs puek re ipsa, que alterius fiat, vt sic p actus inter viuos tantum

tantum alienatio proprie fieri dicatur iuxta.l.fi.C.de reb. ali.non ali.& c.nulli.de reb.eccle.non alie.&.l.j.C.de fun.
8 dot.† ubi dr̃,q̃ alienatio dicitur omnis actus, per quem transfertur dominium, & ita vr̃ velle Jas.i.§.item si quis in fraudem.iij.col.insti.de act.& clarius ꝓbatur in.§.alienationis in aucten.de non alienan.aut permutand.& c.ille ergo dr̃ alienare,qui rẽ in alium transferendo ea se ipsum priuauit,quod certe non vr̃ ꝯtigisse predicto dño Herculi,ipse enim viuens nunq̃ aliquid immobile a se viuente remo-
9 uit,nec in quempiam transtulit,† sed tm̃ per mortem , que omnia soluit.§.deinceps.in auc.de nup.col.iiij.& illa bona & totũ mundum reliquit,& dñam Corneliam faciendo he-
10 redem,non vr̃,q̃ bona alienauerit,† cum heres personam defuncti representet,& eadem persona cũ eo reputetur , vt
11 in auc.de iureiu.a mor.prest.in prin.coll.v.† & sic vr̃ ꝯcludẽdum,q̃ prohibitio alienationis facta in testamento domini Petri teste senioris non includat institutionem heredis dñe Cornelie factã a predicto dño Hercule, & ita inuenio q̃ in terminis ipsis determinat Ang.in consi.vij.ex.d.themate.ij.col.& in ꝯsi.lvij.dña Andrea.iiij.col.versi.secundo videndum,qui pulchris,& subtilibus rationibus mouetur quas(q: per eum videri p̄sit) aliter non referam, & ita etiã ꝯsuluit Alex.in ꝯsi.clv.alias.ccxcviij.visis, & accurrate,in princip.ij.volumi.& ibi refert.d.consilium Ange.lvij.& ego memini me legisse apud Jas.q̃ alias dum Padue legeret consuluit ſm opin.Ange.& ita tunc fuit iudicatum.
12 ¶ † Nec huic opinioni vr̃ obstare.l.peto.§.fratre.ff.de le.ij.q: ibi testõr vltra prohibitionẽ alienationis dixit,q̃ volebat,vt domus illa in familia relinqueretur,ex qbus verbis clare ꝯstat testõrem noluisse post mortẽ fratris domum peruenire ad familiam, & ita ẽt inductum fideicommissum,nimirum ergo si ibi illa institutio heredis extranei non preiudicat familie.qd̃ non est in casu isto,in quo solũ alienatio prohibita fuit, & in casu conuentionis sunt vocati alij vt in testõ.¶ Solum igitur hic videndum est,an dñs Hercules ꝯfecerit,et sic an illa prohibitio cõprehendat ẽt institutionẽ heredis,an vero intelligatur tm̃ de alienatione inter viuos & certe ex predictis vr̃ dõm,q̃ ex tali prohibitione dominus Hercules nõ fuerit prohibitus testari,nec quemcunq̃ voluerit heredem instituere,sed solum, & duntaxat alienarẽ inter viuos, aut obligare, vt per Ang.& Alex.in locis predictis,& ideo seqtur,q̃ instituendo dñam Corneliam nõ dr̃ prohibitioni testõris cõtrauenisse,& sic seqtur, q̃ de fideicõmisso aliquo tractari non potest,qd̃ solum dicebatur factũ
13 in casu cõtrauentionis,vt.s̃.dictũ fuit.¶ † Et licet ista opinio qñ testõr simpliciter prohibuisset alienationem extra familiam,posset reddi dubia, q: quidam tenuerunt,q̃ immo eo casu quis prohibeatur extraneum instituere,vt p Bart. in.§.fratre , & in.l.si ita quis.§.ea lege.ff.de ver.oblig.& tradunt Jas.& Crot.in.l.filiusfam.§.diui in.vij.q.Bart.ff.de leg.j.tm̃ in casu nr̃o vr̃ verissima & procedit sine dubitatiõe tum quia prohibitio alienationis non est facta extra certũ genus hominum puta extra familiam,pro vt loqtur Bar-
14 to.in locis predictis,† tum ẽt q: satis clare ex verbis testamenti colligitur testõrem sensisse solum, & duntaxat de alienatione inter viuos,nam cum testõr prohibuerit vendere, alienare, & impegnare, & clarum sit,q̃ vendere, & impegnare sunt actus inter viuos,certe illud alienare,qd̃ sic generaliter ponitur debet intelligi,ẽt inter viuos,tum q: per institutionem heredis non fit propria alienatio,sed tm̃ inter vi-
15 uos,vt dictum est † tum ẽt,q: verbum vnum si esset dubiũ declaratur ex verbis sibi adiunctis alternatiue,vel copulatiue vt voluit Roma.in consi.ccxxxj.premissorum doctoꝝ in.ij. rõne,refert, & seqtur dñs meus soci.in.l.j.j.not.ff.de reb. dub.vñ dõm est in proposito,q̃ verbũ alienare(posito,q̃ esset dubium) declaratur p verba illa vendere, & impegnare,que vt dixi,solum inter viuos ꝓcedunt,sic ergo & verbũ alienare solũ intelligi debet de alienatione inter viuos.
¶ Quod ẽt & secundo ostendit ex pena ꝯuenienti apposita per testatorem,que est,q̃ qui alienauerit, ipso facto sit penitus cassus, & exclusus ab hereditate, que pena solum põt hr̃e locum in alienãte inter viuos,non autem in instituẽ
16 te heredem in testõ,† q: cum heredis institutio non sortiat̃ effectum,nisi mortuo testatore.c.cum marthe.de celebrat. miss.cum similibus,sequitur, q̃ tunc testator cum sit mortuus,non potest pati penã priuationis hereditatis, sed ea pena solum puniri potest, qui inter viuos alienaret,vt est notum,merito prohibitio testõris dẽ intelligi solum de alienatione inter viuos,in qua sola põt hr̃e locum pena p testa-
17 torem alienanti imposita,† q: semp facienda est interpretatio,q̃ dispositio adaptet̃ ad casus possibiles.l.lucius.§.imperator.ff.ad municip.facit.l.si quis sub ꝯditione, & qd̃ ibi dicit Barto.ff.de condi.insti. ¶ Scd̃o principalr̃ rñderi põt,q̃ iste Almericus,q petit fideicõmissũ nõ est de illis,
18 q p testõrẽ vocent̃ in casu ꝯuẽtiõis,† dixit.n.testõr,q̃ portio ꝯuenientis deueniat in alios suos filios, suam voluntatem obseruantes,inter quos iste Almericus nõ est, cum sit ꝓnepos testõris,& nõ est dubium,q̃ ille nõ venit filioꝝ appellatione,q: si non venit nepos,q immediate descendit ex filio.l.qd̃ si nepotes.ff.de testa.tute.minus dẽ venire ꝓnepos,q: est remotior,auc.multo magis.C.de sac.san.eccle.
19 † vr̃ igit̃ dõm in ꝓposito,q̃ ex quo nullus ex filijs testõris viuebat,dñs Hercules potuisset libere bõa testõris alienare,ẽt inter viuos,cũ nõ extaret aliq̃s,qui p testõrẽ esset vocatus in casu ꝯuentionis,arg.l.quotiens ab oĩbus, & eoꝝ,
20 que ibi dñt doc.C.de fideic.¶ † Et si dicatur, q̃ imo in casu isto sub verbo filios comprehendunt̃ nepotes, & ꝓnepotes eo q̃ de ipsoꝝ cõmodo tractat̃ iuxta tradita p Bar.& Alex.in.l.gallus.d.§.instituens.ff.de lib.& posthu.Potest rñderi, & negari hoc,q: cum iura simplr̃ dicãt filioꝝ appõne predictos nõ venire,debẽt simplr̃, & gñaliter intelligi,ẽt si de eoꝝ fauore agat̃,vt q̃plures tenuerunt,vt tetigi in ꝯsilio alias per me edito in presenti casu, & multos ita tenentes enumerat Deci.in ꝯsi.xcv.& p tenui.iiij.col.¶ Et hoc presertim isto casu dõm vr̃,q: lẽ de cõmodo nepotum, & ꝓnepotum tractet̃,tm̃ ex alio agit̃ de onere filioꝝ, & nepotum
21 ꝓhibitoꝝ alienare,† nam cũ ꝓhibitio alienationis sit exorbitans, & quodãmodo iniqua cum tollat liberam reꝝ suaꝝ alienationem,vt.l.ij.ff.si qs a parẽ.fue.manu.& l.dudũ.C. de ꝯhẽ.emp.& p eam in effectu inducat̃ fideicõmissum in casum ꝯuentionis,qd̃ est ꝓhibito onerosum.l.cohr̃di.§.cũ filie.ff.de vulg.& pup.dẽ tanq̃ onerosa stricte interpretari, iux̃.§.nos igit̃ cũ gl.in auc.de insti.fideicõ.coll.ix.Et sic cũ verba testõris sint,q̃ ꝓhibitio sit fcã pp suos filios intelligat̃ ꝓprie, & stricte tm̃ de filijs, & nõ de nepotibus, & ꝓnepotibus,vt sic onus iniunctũ ꝓhibitis alienare minus sit, & in
22 q̃tũ põt restringat̃.† Et q̃ pp onus,qd̃ inde resultaret ap pl̃one filioꝝ nõ veniãt nepotes ẽt q̃ de eoꝝ cõmodo agat̃ aptissime ꝯcludit Deci.in.d.ꝯsi.xcv.v.col.Qui ẽt in.vj.colũ.vult,q̃ dato,q̃ al's venirẽt,tm̃ nõ veniũt illi, q tpe testi, vel saltẽ tpe mortis testõris nõ erant in reꝝ nã,vt p eũ qui multũ notabilr̃ loqt̃,qd̃ certe plurimũ seruit in ꝓposito, q: iste almericus(vt est clarissimũ)tpe mortis testõris nõ erat in reꝝ nã.¶ Tertio ẽt ꝓncipalr̃ rñderi p̃t,q̃ onus fideicõmissi,q̃ ex ꝓhibitiõe alienationis in casum ꝯuentionis dr̃
23 inductũ,nõ vr̃ potuisse iniũgi p̃dicto dño Herculi,† nã rl̃a est,q̃ grauari p testõrẽ nõ p̃t,q ab eo nõ fuerit honoratus l.ab eo.C.de fideic.l.j.§.sciẽdũ.& l.lẽ & si sic.in fi.ff.de leg. iij.tradũt doc.in.l.cum filio.in.j.pte.ff.de le.j.& ibi ego plene scripsi,lẽ do.Hercules nõ fuit in aliquo p testõrẽ honoratus,ergo nõ debuit posse grauari,& fideicõ.ei iniũctũ vr̃
24 nullius momẽti.¶ † Et si dicat̃,q̃ imo dr̃ honoratus , q: cũ esset positus in ꝯditione,& ẽt grauatus dr̃ p testõrẽ vocatus ſm q̃ voluit Bar.& multi sequunt̃ in.l.cẽturio.col.mihi.xij.ver.q̃ro vlterius qd̃ si testõr.ff.de vulg.& pup.Rñdet̃ q̃ ꝯ Bar.ẽ cõis opi.vt ibi p doc.maxime Jas.q dicit post Alex.ab eo relatũ,q̃ opinio Bar.cõiter dãnat̃ in scholis, & in palatio,& ita hanc opinionem contra Bart.asserit esse communem, & seqtur Deci.in consil.ccccxxij.colum.prima & .ij.Sic ergo ſm cõmunem opinionem cõcluditur q̃ positi in conditione non censentur vocati,& honorati etiam,q̃ per testatorem fuerint grauati cuius opinionis fundamenta,& responsiones ad rationes contrarias tradunt doctor. in dicta.l.centurio , ad quos (cum videri possint) gratia breuitatis me remitto.
¶ Sic ergo sequitur in proposito,q̃ dominus Hercules non eo magis dicitur honoratus,quia grauatus fuerit, & p
25 ꝯñs sequitur,q̃ onus ei iniunctum nõ tenuit.† Et maxime

hoc dicendum est in casu isto, vbi dominus Hercules non dr̄ grauatus expresse, sed in q̄nam ex ꝓhibitione alienationis, quo casu indubitanter tenenda est opin. contra Bar. ⁊ cōis vt per Deci. in. d. cons. ccccxxij. ij. colū. vers. ⁊ maxime in casu isto ⁊c. q in istis terminis ita tradit, ⁊ mihi satis plꝫ ⁊ vbi expressim grauaret, ego subsisterē pp ea, que dixi in. d. l. centurio. ¶ Et que dicta sunt in. ij. ⁊. iij. solutione sint dicta ex abundanti, qm̄ prima solutio declarata vt. s. vr̄ satis tollere difficultatē. ¶ Et stantibus predictis vertendo ordinem istaꝝ solutionum concluditur. Primo fideicom. dn̄o Herculi iniunctum maxime in q̄nam probibite alienationis non valere, eo ꝙ ipse a testatore honoratus non fuit vt in tertia solutione. ¶ Scdo posito ꝙ valuerit (absqꝫ tn̄ preiudicio veritatis dr̄) ꝙ non exstat persona, que ad illud fuerit vocata, ⁊ sic ꝙ dn̄s Hercules potuisset libere in quēcunqꝫ alienare, vt in secunda solutione. ¶ Tertio posito ꝙ non potuerit, ⁊ sic ꝙ Almericus possit dici de vocatis ad fideicōmissum similiter sine preiudicio veritatis, dicendum est, ꝙ istud habuisset locum, si dn̄s Hercules inter viuos alienasset, aut impegnasset, ⁊ ita prohibitioni testatoris contrauenisset, non autem ex eo, ꝙ dn̄am Corneliam heredem instituit, qr eo modo non dr̄ prohibitioni testatoris cōtrauenisse, que solum inter viuos dr̄ facta, vt in prima solutione dictum fuit. ¶ Et cum quelibet ex his tribus solutionibus per se, ⁊ ab alijs sepata sufficeret, vt ex predictis constat omnibus simul iunctis non vr̄ dubitandum fundamen
26 tum de prohibita alienatione penitus esse sublatum† iuxta illud duo, vel plura vincula sunt vno fortiora, vt in in auct. itaqꝫ. C. cōia de succes. ¶ Et vbi aliqua per se alicui non sa
27 tisfaciat, saltem simul iuncte concludere debēt, † iuxta illud singula que non prosunt multa collecta iuuant, iuxta not. in l. si stipulatus. in princip. ff. de vsur. ⁊ in. l. instrumenta. C. de probatio. cum similibus. Laus Deo.

Socinus nepos Padue legens.

CASVS

¶ Nobilis vir, ⁊ ciuis Ferrariensis Joānes de Corzarijs filium suum Christophorum heredem instituit vniuersalez, ⁊ qn̄cunqꝫ decesserit sine liberis, substituit, ⁊ heredem instituit dn̄am Taddeam eius filiam (cui per prius eodem testamēto iure institutionis dotem quam ei, vel marito ipsius iam dederat, reliquerat) ⁊ voluit, ⁊ expresse disposuit, ꝙ illa possit libere, ⁊ ex ꝓprio arbitrio disponere de omnibus ⁊ quibuscunqꝫ bonis, ⁊ rebus mobilibus ipsius testatoris, ⁊ hereditatis sue etiam de pannis lanis, ⁊ siricis, ⁊ alijs qbuscunqꝫ rebus, que reperiētur in fontico ipsius testatoris.

¶ Et eueniente casu substitutionis predicte, ⁊ post mortem dn̄e Taddee iure legati reliquit Alphonso, ⁊ fratribus de Corzarijs fonticum predictum vacuum, ⁊ sine aliquibus bonis. Jta tn̄, ⁊ cum hoc, ꝙ ipsi non turbent, nec aliqualiter molestent, nec turbare, nec molestare debeant quouis mō, ⁊ vllovnq̄ tpe in hr̄ditate, ⁊ bonis aliqbus hr̄ditatis ipsius testatoris, nec. d. Christophorum filium, ⁊ heredem, nec. d. Taddeam filiam substitutam, ⁊ institutam, vt supra. Et si ipsi Alphōsus, frēs ⁊ turbauerint aliqual̄r, ⁊ molestauerint qūocunqꝫ, ⁊ qn̄cunqꝫ vel. d. Christophoruꝫ, vel. d. Taddeam in hr̄ditate predicta, aut in aliqbus bonis eius hereditatis qūocunqꝫ, ⁊ qualitercunqꝫ, tunc, ⁊ eo casu testator predictos Alphonsum, ⁊ fratres priuauit, ⁊ ex nunc priuatos declarauit predicto legato fontici, ⁊ domus, prout hec omnia latius in testamento predicti nobilis Joā. videri possunt, cuius copia transmittitur.

¶ Post mortez testatoris, ⁊ adita hereditate Christophorus heres institutus absqꝫ liberis decessit intestatus, cui ex forma statuti Ferrariensis predictus Alphonsus, ⁊ fratres vti proximiores agnati successerunt in iure sue hereditatis, ⁊ acceperunt tenutaꝫ bonorū que remanserunt in hereditate testatoris, ⁊ ipsis incumbentes petierunt in iudicio declarari sibi licere retinere legitimam, ⁊ trebellianicaꝫ ascendentes ad semissem.

¶ Domina Taddea filia testōris vigore institutionis, ⁊ substitutionis de ea facte domum, ⁊ cetera bona paterna voluit ingredi, ⁊ ex parte eius fuit intimatum predictis Alphonso, ⁊ fratribus de tenore testamenti, ⁊ de pena turbationis, ⁊ molestie, vt in eo, ⁊ fuerūt reqsiti, ꝙ desisterēt a molestando, ⁊ permitterēt eaꝫ pacifice tenere, ⁊ possidere, ⁊ vbi bon s, ⁊ de eis libere disponere pro vt testōr ordinauit, alias ⁊c. ¶ Verum his neglectis cum ipsa dn̄a Taddea in domo ipsius testōris esset pluries, ac pluries fuit p. d. Alphonsum, ⁊ fratres molestata de facto, ⁊ turbata in ipsa domo, qui etiam illa turbarunt, ⁊ molestarunt, ⁊ impudiuerūt ne de rebus immobilibus disponeret, ⁊ vltra ēt turbationem, ⁊ molestiam intulerunt cum ea litigando, ⁊ litem predictam prosequendo, ita ꝙ cum effectu detraxerunt legitimam, ⁊ trebellianicam dimidiam partem totius hereditatis suscipientes.

¶ Demum decessit dn̄a Taddea qnqꝫ filijs superstitibus, quoꝝ aliq iam nati erat tēpore pred. facti testamēti, modo predicti Alphonsus, ⁊ fratres petunt ab heredibus dn̄e Taddee lagatum de fontico, ⁊ domo iuxta forma testamēti queritur, an sint audiendi.

¶ Et presupponitur, ꝙ de hereditate predicta apud dominam Taddeam, seu hodie eius heredes, si legatum predictum dēatur, paꝝ remaneret, maxime propter detractionē ligitime, ⁊ trebellianice iam factam vt. s. ⁊ queritur consilium pro iustitia.

SVMMARIVM.

¶ Conditio, si sine liberis decesserit per. l. cum auus. ff. de condit. ⁊ dem. cum similibus an, ⁊ quando subaudiatur in grauatis particularibus legatis.

¶ Et vtruꝫ id fiat si tēpore testamenti grauatus habebat aliquem filium.

1 Legatum factum post mortem alicuius dicitur virtualiter sub conditione factum.

2 Dispositio conditionalis, conditione impleta, dispositioni pure equiparatur.

3 Conditione impleta dies cessisse, ⁊ venisse dicitur.

4 Lex cum auus. ff. de condi. ⁊ demon. procedit etiaꝫ in particularibus legatis tantum, quando filijs vel nepotibus fit particulare legatum, ⁊ in eo grauantur post mortem, tunc subauditur conditio sine liberis.

Secus quando filij, vel nepotes vocantur ad vniuersalem hereditatem, ⁊ post eorum mortem in aliqua particulari re grauantur, quia tunc legatum debetur, etiam si cum liberis decedant, vide tamen infra numero. 17. vbi late ⁊ pulchre, ⁊ nu. 19.

5 Lex cuꝫ auus ⁊. §. cum autem in. l. generaliter. C. de instit. ⁊ substit. procedunt soluꝫ, quādo persona grauata post mortem tempore testamenti filios non habebat, secus si habebat, quia tunc in legatis ⁊ fideicommissis particularibus liberorum conditio non subauditur, vide tamen. j. numero. 24.

6 Filius vel heres adeundo hereditatem sibi delatam per defunctum efficitur dominus bonorum, ⁊ desinit esse hereditas defuncti testatoris, vide tamen. j. nu. 33.

7 Filius licet excludatur ab hereditate patris per statutum propter masculos tamen non prohibetur postea fratri succedere, quia nō amplius est herditas patris, sed filij.

8 Heredes filijs possunt detrahere legitimam, ⁊ trebellianicam que est semis hereditatis.

9 Prohibitio de non molestando, ⁊ turbādo intelligitur de iniusta molestia, ⁊ turbatione, non si iure fiat.

10 Prohibitus molestare vsufructuarium poterit petere cautionez, vide tamen. j. nu. 49. ⁊. 51.

11 Heres prohibitus molestare fideicommissarium, nō dicitur prohibitus detrahere quartam, cum illud iure permittente fiat, vide. j. nu. 28. ⁊ nu. 50.

12 Voluntas testatoris, postq̄ est repta, seruari debet, qualiacunqꝫ verba in testamento proferantur.

13 Affectio testantis in dubio presumitur maxima erga descendentes, ⁊ eius nepotes, q̄ in alios.

14 Descendens quando est grauatus post mortem restituere, subauditur cōditio si sine liberis decesserit, licet testator nil dixerit.

15 Conditio

15 Conditio si sine liberis decesserit in legatis etiam particularibus, & fideicommissis intelligitur.
16 Conditione legati defecta legatum expirat.
18 Testator, qui in re legata pdilexit filiũ, ita pdilexit ei⁹ filios.
19 Conditio si sine liberis decesserit subauditur, maxime si legatum est in magna quantitate, vel in re meliori totius hereditatis, vel quid simile, & I. nu. 22.
20 Donatio etiam rei particularis per liberorum superuenientiam reuocatur, quando est talis donatio, quam pater verisimiliter nõ fecisset, si de liberis sibi nascituris cogitasset.
21 Legata rupto testamento per natiuitatem posthumi non conseruantur, quando sunt talia, que testator verisimiliter non fecisset, si de filio nascituro cogitasset.
23 Donatio & particularis, nisi sit modici precij, reuocatur per superuenientiam liberorum.
25 Nepotes erant nati tẽpore testamenti &c. non valet consequentia ergo de eis testator cogitauit, quia forte erat mortis cogitatione perturbatus.
26 Benigniorem, & humaniorẽ partẽ in re dubia seq dẽmus.
27 Repetita censentur in. l. interpretata, que sunt considerata in. l. interpretante.
28 Legati ademptio in penam legatarij heredem molestantis, & turbantis valet.
29 Verba illa, aliqualiter, vel quouis modo ne molestẽt, nec perturbẽt in testamento posita, omnem molestationem importãt, sicut verbum quoquo modo.
30 Verborum generalitas restringi non debet.
31 Argumentum sumitur ex verborum geminatione, puta nõ molestent, nec perturbent in testamento positorum.
32 Ademptio legati si legatarius molestet heredem, molestatione secuta, est purificata, & effectum sortiri debet.
33 Hereditas testatoris per heredis aditionem tale nomen non perdit.
34 Mens clara testantis non debet per iuris subtilitatem, aut per strictam verborum significationem impediri.
35 Verba illa generalia, non turbent, non molestent, in bonis & hereditate &c. duos sensus habent.
36 Litigium licet iustum dici possit tamen litigans dicitur molestiam facere illi, qui est prohibitus, & I. nu. 39.
37 Dispositio facta in euentum cõtrouersie alicui mote super certa re procedit, siue controuersia de facto moueatur, siue de iure, siue in iudicio, siue extra.
38 Controuersiam iudiciariam mouens dicitur molestiam inferre, & econuerso, & sic ista duo equipollere dicuntur.
40 Molestiam patitur qui in iudicium ducitur.
41 Molestia licet iuste moueri possit, tamen propter prohibitionem respectu penitentie apposite emanate ab eo, qui prohibere, & penã imponere potest, dicitur iniuste moueri.
42 Testator si legat alicui fundum, & iubeat heredi ne legatarium molestet, heres non potest vti interdicto quorum legatorum, quod ei iuste competat.
43 Iustum ex testantis prohibitione iniustum fit.
44 Promittens non inferre questionem, controuersiam, vel molestiam, promissioni contrauenisse dicitur, siue de facto, siue de iure, siue in iudicio, siue extra controuersiam mouerit, & litem intulerit.
45 Prohibitio testatoris est fortior, quam contrahentium.
46 Legatarius phibitus molestare, aut turbare heredem sub pena amissionis legati, etiam iuste litigãdo legatũ pdit.
47 Lex post. xl. annorum prescriptionem concedens securitatem, & prohibens molestiam prescribenti inferri, dicitur etiam prohibere restitutionem in integrum, que alias cõtra prescriptionem conceditur.
48 Legato priuatur non adimplens conditionem sub qua legatum factum erat.
52 Proprietarius, si promittit vsufructuario non inferre molestiam, non impeditur petere cautionem de vtendo, & fruendo arbitrio boni viri, quia hoc oritur ex natura ipsius contractus.
53 Trebellianica an dicatur prohibita, ex quo testator disposuit, quod omnia & integra bona tam mobilia quam immobilia libere pertineant ad talem, maxime in filijs pmi gradus.
54 Legitima filie debetur, non obstante statuto, quod a successione patris excludatur.

CONSILIUM CXIII

Dirigat Dominus verba mea in viam veritatis, & iustitie. Visis, & diligenter consideratis, que in pũcto narrãtur, apparuit casus iste plurimum dubius. ¶ Namque primo aspectu dicendũ videbatur Alphonsum, & fratres legatarios omnino debere consequi fonticum, & domum pro vt eis legata fuerunt.
1 †nam cum legatum predictum fuerit illis factum post mortem dñe Taddee ad illud grauate, dicitur virtualiter factũ sub cõditione, vt. l. dies incertus, vbi glo. not. ff. de cõdi. & demõ. & l. heres meus in princ. eo. titu. & l. iiij. ff. quando di. leg. ced. cũ similibus, & cõditio videtur in effectu, si ipsi Alphonsus, & fratres superstites sint tempore mortis dñe Taddee, vt probatur in. d. l. heres meus in prin. & ibi declarant doc. & ista cõditio dicitur extitisse, quia iam mortua est dña Taddea, & Alphonsus, & fratres supersunt, ex quo seqtur (sic cõditione implet
2 ta) perinde legatum deberi ac si pure factum fuisset † dispositio. n. cõditionalis, cõditione impleta equparatur dispositioni pure, vt. l. potior est. §. i. ff. qui pot. in pig. hab. l. fi. §. titius, versicu. sed si extiterit. ff. de vulg. & pup. substi. vbi Bal. & alij notant, & tradit Ias. in. l. quotiens in diem. iij. col. ff.
3 de ver. oblig. † cum igitur in proposito predicta cõditio sit impleta dicitur dies obligationis cessisse, & venisse iuxta. l. cedere diem. ff. de ver. signi. & per cõsequens videtur, quod predictis legatarijs ad legatarum rerum prosecutionem competat actio ex testõ, & alia remedia, que pro legatis competunt iuxta. l. cum filius. §. varijs. ff. de leg. ij. & l. i. C. communia de lega. cum similibus. ¶ Nec eis videtur obstare primo si dicatur, quod cum legatum fuerit factum post mortẽ dñe Taddee filie testõris debeat itelligi, quando decesserit sine filijs iuxta. l. cum auus. ff. de cõdit. & dem. cuius singularis decisio per Imperatorẽ extenditur, vt pcedat ẽt in pticularibus legatis, & fideicõmissis prout est in casu nõ, vt est tex. in. l. generaliter. §. cum aũt in fi. C. de instit. & substi. quoniam ad hoc videtur posse rñderi duobus
4 modis. ¶ † Primo quod. d. §. cum aũt in eo quod vult decisionẽ d. l. cum auus procedere ẽt in pticularibus legatis, procedit tantum, quando filijs, vel nepotibus sit pticulare relictũ, & in eo grauãtur post mortem, tunc. n. subauditur cõditio, si decesserint sine liberis, non aũt procedit, quando filij, vel nepotes vocãtur ad vniuersalem hereditatẽ, & post eorum mortem grauãtur in aliquam re pticulari quia tũc legatum debetur ẽt si cũ liberis decesserint, ita singulariter declarat Old. & Albe. de ros. in. d. §. cum autem, in casu aũt nõ dña Taddea fuit vñr vocata ad hereditatem, & grauata post mortem in fontico, & domo, &
5 sic in rebus particularibus, ergo &c. ¶ † Secundo etiam videtur responderi posse, quod decisio. d. l. cum auus. & d. §. cũ autem procedere videtur solum, quando persona grauata post mortem tempore testamenti liberos non habebat, sed eos ex post facto suscepit, tunc enim quia de eis testator nõ cogitauit (cum nondum essent) lex presumens, quod si de eis cogitasset, non ita simpliciter grauasset, sed si sine liberis decesserit (& hoc lex presumit, quia non est verosimile, quod testator voluerit alienas successiones preponere proprijs, vt dicitur in. l. cum acutissimi in fin. C. de fideicom.) subaudit cõditionem predictam, vt videtur bene probari in. d. §. cum autem ibi, & intelligentem non esse verisimile &c. sed si tẽpore testamenti persona grauata iam liberos habebat, prout in casu isto habebat domina Taddea, vt in puncto narratur, talis conditio non subintelligitur, quia cum de ipsis liberis testator verosimiliter cogitauerit, & non posuerit eos in conditione creditur, quod noluerit per eos impediri legatum, & sic quod simpliciter debeatur post mortem grauati, siue cum liberis siue sine. Ita singulariter declarat patruus, & dominus meus Socinus in dicta. l. cum auus. colum. xiiij. versiculo, sed alias in hac materia &c. dicens se ita consulendo dixisse, prout reperitur in cõsilio suo. cxcj. licet difficultates vj. colum. versicu. sed ad predicta rñdeo &c. in quibus locis (quicquid esset dicendum in fideicommisso vniuersali) concludit, quod in legatis, & fideicommissis particularibus conditio liberorum non subauditur, quando liberi extabant tẽpe facti testamenti, vt p eũ, qui longe hũc articulũ pseqr. ¶ Secundo etiam non videtur obstare predictis legata-

rijs, si dicatur, ꝙ ipsi molestauerunt, ⁊ turbauerunt dominā
Taddeam in bonis, ⁊ hereditate eam in perturbando, ⁊ in
quietando eam in dicta domo de facto, ⁊ actibus multis in
conuenientibus, ⁊ impediendo, ne de bonis libere dispone
ret, q̄ etiam in litigando, vt legitimam, ⁊ trebellianicam
de bonis predictis detraherent, prout re ipsa detraxerunt,
⁊ consequenter debent dici priuati predicto legato, vt cla-
re disponitur in testamento. Quoniam videtur posse respō
deri, ⁊ primo q̄tum ad illam turbationem, ⁊ molestiam in
domo de facto illatam, ꝙ ex ea non debent priuari legato,
quia non dicitur illata in bonis, ⁊ hereditate testatoris, sed
6 in bonis, ⁊ hereditate Christophori, † nam cum ipse adie-
rit testatoris hereditatem, effectus fuit dominus bonorū,
⁊ hereditas testatoris (vnita cum patrimonio ipsius here-
dis, iuxta. l. sed ⁊ si plures. §. filio. ff. de vulg. ⁊ pupil.) per-
didit nomen, ⁊ desinit esse hereditas testatoris, ⁊ considera
ri debet, vt de bonis. d. Christophori, ⁊ consequenter eo
mortuo dicitur hereditas eius, ⁊ non testatoris, vt est glos.
⁊ ibi tradunt omnes in. l. j. §. veteres. ff. de acqui. pos. infer
7 rentes ex hoc, † ꝙ lз filia excludat̃ ab hereditate patris, ꝓ-
pter filios masculos sic dictante statuto, tamen non prohi-
betur succedere postea fratri, ⁊ ita habere bona, que fuerūt
patris eius, quia non habebit ea, vt patris hereditatem, sз
vt hereditatē fratris, vt ibi videri potest, maxime ꝑ Alexā.
patruum meum Soci. ⁊ demum per Ias. in. x. ⁊. xj. col. te-
stator autem illos priuauit legato predicto, si turbauerint,
aut molestauerint in hereditate ipsius testatoris, vt verba
testamenti sonant ergo ⁊c. ¶ Secundo quantum ad tur-
bationem illatam in litigando videtur responderi posse, ꝙ
talis molestia non videtur per testatorem prohibita, ex quo
8 iuridice vnr eam intulisse, † nam vt heredes Christophori
filij testatoris iuste videntur potuisse detrahere ⁊ legitimam
⁊ trebellianicam iuxta glos. in. l. papinianus. §. meminisse.
in glo. fi. ff. de inoffi. testa. ⁊ est tex. in. c. raynaldus circa me
dium extra de testa. vbi omnes tradunt, ⁊ ita communiter
obseruatur ꝫm Bar. ⁊ alios in. d. §. meminisse. ⁊ ibi Pau.
de cast. expresse dicit, ꝙ pro legitima, ⁊ trebellianica pote-
rit detrahi semis hereditatis, idem volunt Bar. ⁊ alij post
glo. ibi in. l. q̄q̄. C. ad. l. falc. vbi Ang. dicit, ꝙ ista opinio
est verissima, ⁊ practicatur per totam Italiam, tradūt An
ge. Imo. ⁊ Ias. in. l. coheredi. §. cum filie. ff. de vulg. ⁊ pup.
⁊ ꝫm istam opinionem sepissime maiores nostri consulue-
runt, vt per Alex. in consi. cxxxix. eleganter fuit conclusum
i. col. j. vol. per auum meū dominū Mar. soci. in ꝯsi. xxxiij.
prosequēdo ordinem. vij. col. per Bartholomeum eius fi-
lium patrem, ⁊ do. meum in consi. lxxxij. in causa vertente.
xij. col. iiij. volu. per Corne. in consi. cccxvij. licet de iure. ij.
col. iiij. vol. per Cur. seniorem in consi. lxxv. dominus Lu-
douicus. iiij. col. ⁊ per do. Deci. in consi. lv. diligenter con
sideratis. vij. col. cum similibus. ¶ Si igitur Alphonsus,
⁊ fratres legatarij de iure poterant petere, ⁊ detrahere le-
gitimam, ⁊ trebellianicam, ex eo non veniunt priuandi lega
9 to, † quia illa prohibitio turbandi, ⁊ molestandi videtur in
telligi respectu iniuste molestie, ⁊ turbationis, nō si iure fiat,
vt videtur velle Bal. in. l. j. C. de his que pen. no. col. v. ꝑ-
ut ipsum allegat And. barb. in cons. lix. clementis. Dei, ⁊c.
10 vj. col. j. vol. † vbi ꝯcludit, ꝙ prohibitus molestare vsufru-
ctuarium poterit petere cautionem, vt per eum, qui etiam ꝑ
hoc allegat Imo. in. l. paterfamilias testō. ff. de here. instit.
11 vbi (ꝫm ꝙ Barba. refert) voluit, † ꝙ heres prohibitus mo
lestare fideicommissarium, non dicitur prohibitus detrahe
re quartam cum illud fiat iure ꝑmittente. Hec sunt, que in
fauorem legatariorum vrgere videbantur. ⁊ me primo as-
pectu hesitantem reddiderunt. ¶ Sed tamen istis non ob
stantibus diligentius ad voluntatem testatoris aduerten-
do, eiq; omnino inherendo contrariam opinionem in casu
isto ꝫm ea, que proponuntur veriorem de iure, ⁊ equiorem
arbitror, concludendo predictos Alphonsum, ⁊ fratres in
petitionem predicti legati nō esse aliquo modo audiēdos.
¶ Et moueor principaliter ex eo, quia sic esse, vel fuisse de
volūtate testōris statibus in fcō narratis oīno arbitror, ꝑ-
12 ut inferius ostendam, † que voluntas in interpretatione
testōrum summa diligentia perquirenda est, quia primum
locum obtinet, vt. l. in conditionibus. in prin. ff. de condi. ⁊
demon. ⁊ totuз facit, vt. l. ex facto. la secunda circa mediū.
ff. de hered. insti. ea enim sola regit, ⁊ dominatur, vt. l. cum
questio. in fi. C. de legi. ⁊ postq̄ reperta est omnino seruari
debet qualiacunq; verba in testameto reperiantur, cum ea
menti, ⁊ voluntati testantis deseruire debeant, non econ-
tra. l. non aliter. in princip. ff. de legat. iij. d. l. cum questio. l.
iij. C. de liberis preteri. ⁊. l. cum virum. C. de fideicommis.
cum similibus, vnde alias signāter dicebat Ang. in. consi.
ccxxij. bene ⁊ egregie. in principio. ꝙ in vltimis voluntati-
bus omnis verboꝝ rigor, ⁊ forma postergatur, vbi de mē
te testātis constat, allegat. d. l. iij. C. de liber. preter. eam et-
eniз pedetentim vti venator leporem semper sectari debe-
mus, vt inquit Bal. in. l. quidam. C. de neces. ser. here. in-
13 sti. ¶ Quod autem ita sit ex mente testatoris † primo pro
batur ex eo ꝙ post mortem. d. domine Taddee supersunt
ei filij plures, qui sunt descēdentes, ⁊ nepotes testatoris, in
quos absq; dubio presumenda est maxima ipsius testantis
affectio iuxta. l. liberorum cum ibi no. ff. de ver. signi. ⁊ cer
te maior, q̄ in predictos Alphonsum ⁊ fratres, qui ex testa
tore non descendunt, ⁊ testatori dicūtur aliena successio vt
14 probatur in. l. cuз acutissimi in fi. C. de fideicom. ¶ † Quo
fit vt iura similes casus considerantia statuerit, ꝙ quando
aliquis ex descendentibus grauatur post mortem eius, in ta
li grauamine debeat subaudiri conditio, si decesserit sine
liberis licet testator de eis nihil dixerit, sic enim voluisse te-
statorem pietatis coniectura creditur, vt. l. cum auus. ff. de
condi. ⁊ demon. ne alias videatur alienas successiones pro
15 prijs anteponere, vt. d. l. cum acutissimi in fin. † ⁊ adeo ista
interpretatio recepta fuit, vt statutum fuerit eā habere locū
etiam in legatis, ⁊ fideicommissis particularibus, vt clare
dicitur in. l. generaliter. §. cum autem in fi. C. de insti. ⁊ sub.
sub condi. fa. legatum itaq; factum predictis Alphonso, ⁊
fratribus post mortem domine Taddee filie testatoris dici
tur ex presumpta mente eius habere annexam conditioneз
16 si illa sine liberis decesserit, † vnde cum ei defuncte plures fi
lij supersint, dicitur conditio legati defecisse, ⁊ sic legatum
dicitur expirasse, vt. l. vnica. §. ⁊ cum triplici. ⁊. §. sin autem.
aliquid sub conditione. C. de cadu. tollend. cum vulgar.
¶ Nec huic fundamento obst. due responsiones supra in
contrarium allegate. ¶ Nam quo ad primam respondet
duobus modis. ¶ Et primo videtur dicendum, ꝙ immo
d. §. cum autem in fi. procedat generaliter, ⁊ indistincte, qñ
legata iniunguntur filijs post eorum mortem, siue ipsi fue-
rint simpliciter legatarij, siue etiā fuerit hr̄des. ⁊ ita opinio
Oldr. ⁊ Albe. non vr̄ vera, cū. n. ibi simpliciter dicatur, ꝙ
ꝓcedat illa dcisio ēt i legatis, ⁊ fideicōmissis ꝑticularibꝰ dз
in eis generaliter intelligi. l. i. §. ⁊ generaliter. ff. de leg. pre-
stā. l. ō pcio. ff. de public. cum si. ⁊ ita illum tex. generaliter,
⁊ simpliciter intelligit Bal. in. d. l. cū acutissimi in. pri. q. i-
mo precisse Bald. ibi loquitur, quando filius grauatur in
re particulari, ⁊ non in vniuersis bonis, ⁊ consequenter ne-
cessario presupponit, ꝙ filius erat vniuersaliter institutus,
⁊ idem sentit Pau. de cast. in. d. §. cum autem in fi. dicens
ꝙ leges, que volunt conditionem liberorum subintelligi
in fideicommisso vniuersali relicto post mortem filij per il-
lum tex. extenduntur vt procedant etiam in legatis relictis
post mortem filij, ⁊ sic tantum considerat fideicommissum
vniuersale, vel particulare, quod post mortem filij relinquit̃,
⁊ ita semper videtur presupponere filiuз vniuersaliter insti-
tutum. idem ēt vult Alex. ibi in eo ꝙ simpliciter refert ⁊ seq
tur Bal. in. d. l. cum acutissimi. hoc idem voluit And. bar
ba. in d. l. cum acutissimi. ⁊ Io. bapt. de. S. Seuer. in. d. §. cū
āt. vbi ēt Ias. in. v. limitatiōe exp̄sse h̄ tз dicens, ꝙ opi. Al-
ber. est falsa, ⁊ contra illum tex. vt per eum. hoc etiam vo-
luit ibi patruus, ⁊ dn̄s meus Maria. Soci. in vltimo not.
his. n. verbis vtitur. Vltimo no. tex. in fin. ꝙ sicut qñ filius
est grauatus de restituendo hereditatem, vel quotam post
mortem, subintelligitur conditio, de qua hic, ita pariter qñ
est grauatus aliquo fideicommisso particulari, siue legato, ⁊
hunc tex. dicit esse singularem Bal. in. d. l. cum acutissimi.
hec ille, que volui referre, q2 non sunt impressa, vt commu-
niter haberi possint, ex quibus patet, ꝙ eodem casu presup
ponit filium legato grauatum, quo potest, vl̄r grauari, ⁊ sic
quando erat heres institutus, quod etiam ostenditur, quia
videtur

videtur sequi Bal.in.d.l.cum acutissimi.qr hoc satis clare posuit,vt dixi.et ita ex auctoritatibus predictis ista opi. contra Albe.apparet cōmunis,merito attendi debet presertim in iudicādo per iura vulgaria,lz do.Deci.in.d.§.cuz autem.videatur transire cum Albe.¶ Et pro ista opinio. optime facit.d.§.cum autem.nam cum in toto illo tex.presupponatur filius institutus(et super eo non fit disputatio, sed tantum an conditio liberoꝝ superexistentium subintelligatur in vniuersali fideicōmisso iniuncto filio)cum postea dicitur omnia in legatis habere locum,certe solum consideratur respectu oneris iniuncti filio,non respectu eius, qd filio relinquitur.¶ †Preterea comprobatur,qr negari nō
18
potest,quin in re legata predilexerit filium ipso legatario, cum solum post mortem filij reliquerit,vnde eadem ratione dicendum est,ꝙ predilexerit filios eius arg.l.lucius.cū sua glo.ff.de her.insti.et eorum,que glo.et doc.dicunt in.d.l.cū acutissimi.et ita hanc considerationem facit Areti. in consi.xciij.viso legato facto.vij.colum.in princi.vbi si recte aduertatur intelligit.d.§.fin.simpliciter,ēt quando filius esset
19 institutus.¶ †Scđo(vbi ista cōmunis opi.nō satisfaciat) respondetur,ꝙ saltem procedet in casu,quo tale sit factum legatum.et ita diminuta hereditas,ꝙ verosimiliter testator illud non fecisset,si de nepotibus cogitasset, puta si legatuz sit in maxima quantitate,vel in re meliori totius hereditatis,vel quid simile(iudicis tñ arbitrio cōmittendo)nam tūc debet conditio liberoꝝ subintelligi,alioquin liberi persone grauate,puta nepotes testatoris remanerent quasi priuati bonis eius,quod non est verosimile testatorem voluisse, ita videtur voluisse Areti.in.d.consil.xciij.et declarat egregie patruus,et do.meus Socin.in.d.l.cum auus. colum.xvij.
20 et prout ipse allegat,ista opin.comprobatur,†qr donatio ēt rei particularis per superuenientiam liberorum reuocatur, qñ.s.talis est donatio quam pater verosimiliter non fecis-
21 set,si de liberis sibi nascituris cogitasset,†similiter etiaz legata rupto testamento per natiuitatem posthumi non conseruantur,quando talia sunt,que testator verosimiliter non fecisset si de filio nascituro cogitasset,vt vtrunqz optime deducit Soci.in.d.colum.xvij.et qr ibi videri potest,hic non referam.Sed in proposito legatum de quo agimus est tale ergo etc.¶ Et ꝙ ita sit probatur primo,qr est de fontico,et domo,que sunt magni precij,et forte ascendunt ad dimidiā partem totius hereditatis detractis omnibus eius oneribus.¶ Scđo ēt probatur,qr sunt res legate plurimuz(vt ita dixerim)dilecte a testatore,et honorabiliores,que sint in dicta hereditate,ad quas verosimiliter posteritas eius habere affectionem creditur,et ita ēt verosimiliter credi debet, ꝙ testator voluerit eas in suam posteritatem peruenire, ꝓpter quas considerationes facile optimus iudex admittere debet presumptionem istam,ꝙ.s.testator verosimiliter voluerit eas res peruenire ad filios.d.do.Taddee eius nepotes,si de eis superfuturis matri eoꝝ tunc cogitasset.¶ Et prima consideratio probatur argu.not.per Bal. in.l.sicut certi.C.de testa.mil.dum loquitur de donatione reuocan-
22 da,†et vbi non ita ad dimidiam ascenderent, est tñ verum ꝙ sint magni precij,et inspecta qualitate ipsarum rerum,ac etiam numero liberoꝝ superexistentium ex.d.do.Taddea, qui sunt quinqz,debet omnino credi, ꝙ si testator de eis, et in tali numero cogitasset,non fecisset tale legatum arg.eius qd circa donationem rei particularis reuocandam ꝓpter liberos consuluerunt do.Joan.de monte sperel. et do.Benedic.capra,et alij plures,vt refert do.meus Socin.in.d.l. cū auus.in.d.col.xvij.et magis in specie facit qd dicit Jmo.
23 in.c.fi.col.viij.extra de dona.†vbi concludit per superuenientiam liberoꝝ simpliciter reuocari donationez ēt rei particularis,nisi sit res modici precij,prout ipsum refert Jaso. in.d.§.cuz aūt.in.d.v.limit.in fi.sic igitur in casu nostro in simili dicendum est,et ꝯñr cuz res legate non sint modici precij,debet legatum pp liberos predictos extingui.¶ Scđa autem consideratio ꝓbatur arg.l.lex que tutores.versi.nec domum.C.de admi.tu.et.l.si in emptionem,ibi veluti ꝙ maiorum eius fuisset etc.ff.de min.cum his,que vtrobiqz doc. tradunt.Et vltra dico,ꝙ vbi predicta non essent,ex alio in proposito tale legatum dz dici nullum. Nam quicquid ab initio de presumpta voluntate testantis dici possit, attentis bis,que ipse ordinauerant,vz ꝙ cetera omnia sue hereditatis preter fonticum,libere essent.d.do.Taddee,prout.j.deducam,et ita ex hereditate plurimum,et dimidia,et forte maior pars eius esset,tñ hodie attento,ꝙ ex.d.hereditate detractus est semis pro legittima,et trebellianica,si ēt legatuz istud valeret,nihil aut modicum quid remaneret,vt in facto narratur,certe procul ab omni dubitatione presumi debet,ꝙ testator talem casum considerans,hoc legatum non fecisset si de his nepotibus cogitasset,ita(vt dixerim) priuandis cōmodo totius fere hereditatis arg.l.tale pactuz. in fi.cuz sua materia.ff.de pac.et ita videtur velle do. meus Soci.in.d.l.cum auus.colū.xvij.versi.vel ēt forte qñ magnam partem etc.¶ Et lz ipse loquatur,qñ ab initio legata consumerent magnam partem hereditatis,et parū apud heredem grauatum,et eius liberos remaneret,tñ idem per eandem rationem dicendum est,qñ illud prouenit ex post ꝯtra ordinem,et votuz testantis,prout contigit in casu isto, vt ex predictis patet,et.j.ēt ostendetur. ¶ Non ob.modo scđa responsio.s.data,dūm ꝯsiderabatur.ꝙ aliqui ex filijs
24 do.Taddee iam nati erant tpe testamenti,†qm̄ pro responsione aduertendum est,ꝙ iste est articulus satis tritus hodie apud nostros doct.et vere hincinde valde dubius, tum ex rationibus vtrinqz considerandis, tum ēt ex auctoritatibus inuicem aduersantibus , et alias ego in transcursu cuiusdā consilij visus sum plurimum dubitare, et quasi inhe rere opinioni de qua in dicta secūda responsione, tendens tñ ad aliud.Nec pro nunc intendo istud examinare,aut aliquid firmare,dico tñ,ꝙ in casu nostro concurrentibus alijs de quibus.j.adherendum est opin.illi,ꝙ.s.tale legatuz non valeat , cumulando ēt istam rationem,qr.s.superexistentia filioꝝ do.Taddee faciat illud vna cum alijs rationibus,de quibus.j.Non obstante,ꝙ aliqui ex eis essent nati tpe testamenti,prout istam opin.latissime firmat do. Mar. soci. per.xxiij.fundam.in consi.xxiij.circa predictam ꝯsultationem.et ita ēt consuluit,et legendo.d.l.cum auus.tenuit Rapha.cuma.vt multi referunt,maxime Jas.in.d.§.cum aūt. in.i.limita.¶ Et lz aliqui non leuis auctoritatis ꝯrium tenuerint,tñ ista videtur cōmunior opi.et ideo vr̄ merito attendenda per iura vulgaria,cuius fundamenta et respōsiones ad fundamenta ꝯria gratia breuitatis non referam,cuz videri possint per auum meum in.d.consi.xxiij.per Caccialup.Corn.et Jas.in.d.§.cum aūt.ad quos me refero. Modo
25 hoc vnū dixero,†ꝙ non valet ꝯsequentia nepotes erāt nati tempore testamenti,ergo de eis cogitauit. Potuit.n. eos non considerasse pluribus alijs impeditus , et cogitatione mortis perturbatus,iuxta.l.hac ꝯsultissima.§.at cum humana fragilitas.C.qui testa.fac.pos.prout in simili casu ꝯsiderat Guliel.de cu.in.l.precibus.C.de impub.et ali.substi.vt refert Alex.in.l.iam hoc iure.ij.col.ff.de vulg. et pupilla.¶ Et presertim in casu nostro hoc dōm est, cum filij do.Taddee qui tunc extabant,erant paruuli,et non habitabant cum.d.testatore,vt sic possit cogitatio argui ex presentia,qd dn̄s iudicans non parum debet considerare, nam et patruus meus Soc.(qui in.d.l.cum auus videtur inclinare in aliam partem)in fi.arti.col.xliiij.fatetur suaz opin.temperandam esse ex varijs coniecturis,que colligi possunt. ¶ Et lz passus sit dubius,negari tñ nō potest,quin ista opinio sit benignior,humanior,et equior,et in sūma pietate fundata,ꝯria vero magis procederet fm rigorositatē quandā.
26 ¶ †Quo stante in re dubia sequi debemus partem benigniorem,et humaniorem.l.ex hac scriptura.vbi Bar.ff.de dona.l.hoc articulo.ff.de here.insti.l.non tantum.ff.de appellat.cum simi.Et presertim concurrentibus his,de qbus infra,que vna cum predictis simul cumulata me deduxerūt in legati,de quo agimus extinctionem.¶ Nec videtur in proposito tutum facere differentiam inter legata particula
27 ria,et fideicōmissa vniuersalia,†qr cum.d.§.cuz autem. referrat.d.l.cum auus.et interpretetur omnia,que in ea.l.cōsiderantur,dicuntur repetita in.d.§. cum autez.velut in interpretante,vt in aucten.de fil.ante dotal.instru.prope fin. colum.iij.et ibi not.docto.ex quo si recte consideretur, tolluntur omnia,que in contrarium dicit patruus,et do.meus Socin.in dicta.l.cum auus.colum.xiiij.et sequenti.¶ Et ex his firmatur hoc primum fundamentum vz legatū istud

extinctum esse per superexistentiam filiorum do. Taddee, quod in se habet equitatem, ꝛ pietatem erga liberos. Ex eo tamen solo non fuissem motus ad consulendum, sed vna cum his, que statim dicam, placet in isto casu ita dixisse.

¶ Scdo igitur principaliter legatum istud esse extinctum
28 de voluntate testatoris probatur, † qꝛ ipse prohibuit in plenissima forma Alphonsuz, ꝛ fratres legatarios predictos non molestare aliquo modo, nec turbare. d. do. Taddeam, ꝛ in penam molestationis, ꝛ turbationis legatum de fontico, ꝛ domo eis factum ademit, vt in testamento apparet. ¶ Et non est dubium talem ademptionem, lꝫ in penam factam valere, vt est tex. in. l. vnica. C. de his que pen. no. ꝛ in §. fi. insti. de leg. ipsi vero neglecto precepto testatoris eius voluntati contrauenientes predictam do. Taddeam diuersis modis molestauerunt, ꝛ turbauerunt in bonis, ꝛ hereditate ipsius testatoris impedientes, ne eis libere vteretur, vel libere de eis disponeret, prout ordinauerat testator, ac etiaz cum ea litigando, ꝛ pro legittima, ꝛ trebellianica semissem detrahendo contra votum, ꝛ prohibitionem testatoris, merito sequitur clara conclusio, ꝙ ipsi dicuntur tali legato priuati. ¶ Et ꝙ molestationes, ꝛ turbationes predicte fuerint contra voluntatem testantis apertissime demonstratur, ꝛ ex pluribus. ¶ Primo ex generalibus verbis testamẽti, dum in eo dicitur, ita tamen, ꝛ cum hoc, ꝙ ipsi Alphonsus, ꝛ fratres non turbent nec molestent aliqualiter, nec turbare, aut molestare debeant quouis modo, ꝛ vllo vnquam tempore in hereditate, ꝛ in bonis aliquibus hereditatis ipsius testatoris, nec Christophorum filium, ꝛ heredẽ ipsius, nec dictam do. Taddeam filiam eius substitutam, ꝛ insti-
29 tutaz, vt. ꝭ. nam illa verba aliqualiter. † ꝛ quouis modo omnes, ꝛ quamlibet molestationem important, prout de verbo quoquo modo, in simili dicitur, ꝛ nota. in. c. ad nostras. de probat. cum simi. vt tradit Dec. in consi. xxxvij. in causa
30 rigorose. in princ. † ita enim importat ipsoꝝ verborum generalitas, que non debet aliquo modo restringi. l. i. §. ꝛ generaliter. cum simi. de leg. prestan. ꝛ in specie de illa dictione quouis modo, est bonus tex. iuncta glo. in clem. fi. de sen
31 ten. excõi. ¶ † Et ita etiam sumitur ex geminatione verborum in predicta prohibitione posita iuxta cõmuniter tradita post glo. ibi in. l. balista. ff. ad treb. Si igitur quelibet molestatio, vel turbatio etiam minima operaretur ex voluntate testatoris ademptionem predicti legati, non est dubitandum in casu isto legatum omne ademptum, cum tot, ꝛ diuerse molestationes illate fuerint. ¶ Secundo hoc proba-
32 tur, † qꝛ testator voluit, ꝙ do. Taddea pro sui libito, ꝛ ad eius beneplacitum disponeret de omnibus rebus mobilibus dicte hereditatis etiam de pãnis lanis, ꝛ siricis, ꝛ de omnibus, ꝛ quibuscunqꝫ alijs in dicto fontico existentibus in quo ipsa do. Taddea non solum fuit molestata ꝛc. sed ẽt fuerunt ei ablata bona plurima mobilia, ita ꝙ de eis nõ habuit amplius liberam potestatem disponendi, sed fuerũt data predictis Alphonso, ꝛ fratribus, quod absqꝫ aliqua dubitatione fuit contra voluntatem, ꝛ prohibitionem testatoris, ꝛ sic dicitur impleta conditio ademptionis legati, merito dicitur ademptio purificata, ꝛ debet sortiri effectum. l. fina. §. titius. versi. sed si extiterit. vbi Bal. ꝛ ceteri not. ff. de vulg. ꝛ pup. cum simi. ¶ Tertio hoc idem ostenditur, quia si recte totum testamentum respiciamus, testator voluit, ꝙ omnia bona, non solum mobilia (prout modo dixi) sed etiã immobilia (impletis tamẽ oneribus hereditarijs) pertinerẽt libere ad. d. do. Taddeam, ꝛ eius heredes (exceptis fontico, ꝛ domo legatis) ꝛ in casu molestie ei aliquo modo inferende, voluit ꝙ etiam fonticus, ꝛ domus ad eandez pertinere, vt patet in testõ in ver. reliqua vero bona omnia ꝛc. ꝛ cum ista esset eius voluntas prohibendo postea do. Taddeam molestari, voluit vt mediante tali prohibitione dispositio, ꝛ voluntas eius, omnino sortiretur effectum, vnde cũ per. d. Alphonsum, ꝛ fratres factum sit, quominus votum testantis impleatur, sequitur ꝙ ipsi voluntati testantis aduersantes, ꝛ ita turbantes, ꝛ molestantes do. Taddeaz, debent dici priuati legato, iuxta claram, ꝛ expressam prouisionem testantis. ¶ Nec predictis ob. que. ꝭ. in contrariũ allegata fuerunt, nam dum primo dicebatur, ꝙ molestia non dicitur illata in bonis, ꝛ hereditate testatoris, sed Christo-
33 phori filij ꝛc. † Rñdetur, ꝛ dico ꝙ nihil facit, nam primo põt dici. ꝙ immo hereditas testatoris potest dici, ꝛ negari, ꝙ per aditionem perdat tale nomen, vt probatur in. l. item veniunt. §. fructus. ff. de peti. hered. ꝛ in. l. qui titij. in fi. ff. de his, quib. vt indig. cum multis simi. in quibus iura hereditatem appellant etiam post aditionem, ꝛ clare hoc constat in toto tit. ff. ad treb. maxime in. l. restituta. in prin. in. l. cum hereditas. in. l. in fideicõmissariam. ꝛ in. l. heres cuz debuerat. Et ista opinio semper mihi placuit, vt aliquando scripsi in rub. ff. solu. mat. nec ob. d. l. sed ꝛ si plures. §. filio. de vulga. ꝛ pupil. qꝛ dico, ꝙ immo ꝛ ibi post aditionem appellatur hereditas, lꝫ vnita cum patrimonio heredis, ꝛ solũ ibi dicitur, ꝙ ratione talis vnionis non potest substitutus vnaz acceptare, aliam repudiare. ¶ Scdo etiam rñdetur, qꝛ dicta in arg. procederent, nisi de ꝯtraria voluntate disponentis appareret, puta ꝙ bona, ꝛ hereditas defuncti ẽt postqꝫ heres adiuerit, sint aliquo modo consideranda, nam tunc saltem ratione demonstrationis dicetur adhuc hereditas, ꝛ ita potest intelligi, qḋ dicitur in tit. ad treb. attento ꝙ illa post aditionem venit restituenda, modo dico ꝙ in casu isto clara, ꝛ euidens est testantis voluntas, ꝙ ẽt post aditionem Christophori dicatur hereditas eius. Immo ꝛ post mortem primi heredis. Nam si prohibuit. d. Christophoruz in tali hereditate nullo vnqꝫ tempore molestari, ergo ẽt post aditam, ꝛ sic ipsemet testator appellat hereditatem, etiam postqꝫ fuerit adita, immo (vt dixi) ẽt post mortem Christophori, quo tempore voluit bona, ꝛ hereditatem suam peruenire ad do. Taddeam substitutam, ꝛ institutam, nam etiã respectu huius temporis, prohibens illam molestari in bonis, ꝛ hereditate ipsius testatoris, dicitur ea bona sub nomine hereditatis demonstrare, ꝛ ista eius denominatio fundatur in eo ꝙ bona sunt peruentura ad ipsam do. Taddeã ex ipsius testatoris ordinatione, ꝛ certe nõ alio iure habuisset prohibente statuto Ferrariensi. Cum igitur clare testator prohibuerit molestari do. Taddeam in bonis, ꝛ hereditate sua, solum dicitur habuisse respectum ad casuz, quo ad eam peruenire poterant, qḋ erat post mortem. d. Christophori sine liberis, ꝛ sic etiam in casu, quo post aditam de-
34 cessisset, † ꝛ cum de hoc appareat clarissima mens testantis non debet per iuris subtilitatez (que ẽt in se non est vera) vt dixi, vel per verboꝝ strictã significationez impediri. l. iij. C. de lib. preter. ꝛ. ꝭ. dictum. est, ꝛ qꝛ hoc est clarissimum vlterius super eo non instabo. ¶ Inquantum vero scdo loco dicebatur, ꝙ Alphonsus, ꝛ fratres non dicuntur prohibiti ea, que de iure eis permittebantur, dico ꝙ similiter non obstat. ꝛ primo (esto ꝙ hoc sit verum, quod tñ est falsum, vt statim dicam) rñdetur, ꝙ satis est ꝙ de facto in multis do. Taddeaz molestauerunt, vt in puncto narratur, ꝛ vt audio
35 probatum est. † Illa. n. generalia verba, ne turbent, vel molestent in bonis, ꝛ hereditate ꝛc. habent duos sensus, vnus est ne ipsa impediatur, quin rebus, ꝛ bonis ipsius quiete, ꝛ pacifice vtatur, alius ne bona ei aliquo modo aufferantur, vnde esto, ꝙ scḋs sensus non importet, qñ bona ex ordine iuris aufferrentur, tñ satis est, ꝙ ꝺm primum sensum fuerit do. Taddea turbata ꝛ molestata, vt est dictum, ꝛ hoc soluz sufficit ad victoriam. ¶ Scdo respondetur, ꝛ audacter dico in ꝓposito casu hanc prohibitionez importare ẽt, ꝙ ipsi Alphonsus, ꝛ fratres debeant abstinere a molestia, ꝛ tur-
36 batione, quam do. Taddee de iure inferre poterant, † ita ꝙ cum ea litigantes super bonis. d. hereditatis dicãtur ei molestiam inferre, lꝫ alias litigium posset dici iustum, ita ꝓbat in ꝓmis tex. in. l. lucius. §. tres heredes. ibi controuersiam
37 mouerit, iũcta sua gl. ff. ad treb. vult. n. ibi gl. † ꝙ dispositio facta in euentuz controuersie alicui mote super certa re ꝓcedat, siue controuersia moueatur de facto, siue ẽt de iure, ꝛ siue in iudicio, siue extra, ꝛ ita illam gl. sequuntur ibi Bar. ꝛ alij. Sic ergo in casu nostro dicenduz est de ista adẽptione legati in euentum illate molestie, vt. s. procedat etiã, si in iudicio, ꝛ alias iuste fuerit molestia illata, ꝛ lꝫ ibi loquatur de mota controuersia, non de molestia illata, tñ dico ꝙ idẽ
38 est, ꝛ verba virtualiter idem important, † nam qui controuersiam iudiciariam mouet, dicitur molestiã inferre, ꝛ econuerso, ita vt ista duo dicantur equipollere, prout est de mẽte glo. in. d. §. tres heredes. in glo. fina. ꝛ ita expresse declarat

Alexan.

Alexan.in consi.clxxvij.viso testamento Bartholomei.v. volu. ¶ Scḋo hoc ꝓbatur in.l.i.C.de nũdi.iunctis nota.
39 ibi per Nico.de matar.⁊ Bal. † nam ꝓhibitio molestie de qua in ea.l.intelligitur operari,vt nec in iudicio,nec ex cau
40 sa alias iusta possint illi molestari. † Negari.n. non potest molestiam pati eum,qui in iudicium deducitur,vt.d.l.i.⁊ in
41 auc.de fideiuſ.circa pn.in ver.molestatus sit.col.i. † lʒ alias (vbi talis nõ esset prohibitio talis molestia iuste posset inferri.Dico.n.ꝙ ex tali prohibitione respectu apposite pene.dicitur iniuste inferri,cum emanet ab eo,qui prohibere, ⁊ penam imponere potest,prout in casu nostro ab ipso testatore,vt.d.l.i.C.de his,que pen.nõ.⁊.d.§.fin.insti.de lega. Est enim voluntas testantis pro lege seruanda,nisi sit con
42 tra leges,vt in auc.de nup.§.disponat.colla.iiij. ¶ † Tertio comprobatur,q̃ si testator leget alicui fundũ,⁊ iubeat heredi,ne legatarium molestet,seu impediat in possessione, dicitur prohibitus vti interdicto quoꝝ legatorum,qḋ alias heredi iuste competebat,vt.l.i.ff.quorum legat.⁊ per totũ, ⁊.C.eo.per tot.ita singu.determinat Ange.in.l.hec si res.
43 ff.de rei vendi. † ⁊ id est ex eo q̃ ꝙ alias est iustum ex ꝓhibitione testantis fit iniustum.Sic ergo dicemus in casu nostro,loquor tantum quo ad legati ademptionem in penam
44 factam,vt dixi. ¶ † Quarto facit,q̃ si in contractibus qs promiserit non inferre qõnem,controuersiam,vel molestiã, dicitur contrauenisse promissioni siue de facto, siue de iure, ⁊ siue in iudicio,siue extra iudicium ꝯuersiam mouerit, aut molestiam intulerit,ita determinat do.Alex.in consi.cxcv. perspectis instr̃is.col.fi.vj.volu.alleg.d.l.lucius.§.tres he
45 redes.⁊ alia plura,vt per euʒ ad quẽ me remitto. † si hoc est in prohibitione inter ꝯhentes,fortius dʒ ita dici in prohibitione testatoris,cum sit fortior iuxta cõiter tradita,in.l.filiussam.§.diui.ff.de leg.i. ¶ Quinto hoc probatur auctoritate eiusdem Alex.in.d.consi.clxxvij.v.volu.vbi per plures leges,rões,⁊ auctoritates,quasi in terminis nostris
46 concludit, † ꝙ legatarius probibitus molestare,aut turbare heredem in rebus hereditarijs sub pena amissionis legati,dicitur perdere legatum,quõcunqʒ molestiam inferat ẽt in iudicio,⁊ alias iuste litigando,vt per eum videri potest, per quam decisionem ponitur gladius ad radices in nostra questio.Ad qḋ ẽt allego ꝯsil.Barb.lvj.a Ioue principiuʒ. col.fi.⁊ per totum scḋm dubium.iiij.vol. ¶ Sexto facit pulchra decis.Franc.cur.senioris in ꝯsil.lxxxij.Deus pius.vbi
47 in.iij.col.concludit † ꝙ lex post.xl.ann.prescrip.concedens securitatem,⁊ probibens molestiam prescribenti inferri,vt.l.fi.C.de fund.patrim.lib.xj.dicitur ẽt prohibere restitutionem in integrum,que alias de iure ꝯceditur contra prescri. ⁊ hoc,q̃ qui prescripsit satis molestari diceretur, si in iudicio conueniretur pro restitutione ꝯcedenda ei contra quem cucurrerit prescriptio,⁊ alleg.d.l.i.C.de nundi. cum ali. de quibus per eum.Sic igitur in ꝓposito dici debet ẽt molestiam illam esse probibitam,que alias de iure licita fuisset. ¶ Demuʒ ꝯclu.predicta in casu nostro manifesta ratione comprobatur,nam testator ꝯsiderans euenire posse casum quo predicti Alphõsus,⁊ fratres possent de bonis suis aliquid petere,⁊ sic ꝯ suum votum venire, qḋ erat,vt omnia essent do.Taddee,vt.s̃.est ostensum,volẽs eos ab omni iure eoꝝ remouere,⁊ ne vnq̃ aliquid petendo molestiam inferant predicte do.Taddee,fecit eis tale legatum cũ prohibitione,⁊ legati ademptione,prout in testõ dicitur, ⁊.s̃.
48 relatum fuit. † vnde cum ipsi voto testatoris ꝯuenerint petendo ltimam,⁊ trebellianicã,⁊ ita molestauerunt.d.Taddeam,omni rationi atqʒ equitati conuenit,vt legato dicantur priuati tanq̃ non implentes ꝯditionem,sub qua eum legatum erat factum,iuxta.l.iij.C.de ꝯdi.inser. cum simili.⁊ tanq̃ cesset cã ipsius legati arg.l.adigere.§.q̃uis.ff.de iu. patro.⁊.c.cum cessante.de appel.seu velis dicere tanq̃ im pleta ꝯditione ademptionis.d.legati, ƀm ꝙ.s̃.dictum est.
49 ¶ † Non ob.modo alleg.in ꝯrium,nã primo ad nota.per Bal.in.d.l.i.C.de his,que pen.not.r̃ndetur ꝙ in casu nr̃o illi Alphonsus,⁊ fratres malo mõ,⁊ malo aĩo molestarũt, attento ꝙ sciebant testõrem ꝓhibuisse,nã vt.s̃.dictũ est,pp prohibitionem predictam,qḋ alias erat iustum,⁊ licituʒ,fit illicitum,⁊ iniustuʒ. ¶ Scḋo ad no.per Imol.in.l.pater
50 familias testõ.ff.de her.insti. † r̃ndetur ꝙ ipse non dicit, ꝑ ut alleg.Barb.sed in col.fi.ver.vlti.põt dubitari.solũ vult, ꝙ qñ heres pp molestiam illatam vxori testatoris ꝯ eius ꝓhibitioneʒ venit priuandus hr̃di.poterit detrahere ex hereditate,quartam ea rõne, q̃ illa priuatio solum dr̃ facta per viam fideicõmissi.i.ille heres in tali casu dr̃ rogatus per fideicõmissum hereditatem restituere per regul. igitur senatusconsul.trebelliani,quartaʒ retinebit,que decis. nihil prorsus facit ad casum nr̃m,vt de se pʒ. ¶ Modo tertio loco
51 non ob,decis.Barb.in.d.ꝯsi.lix. † q̃ primo põt fortasse dici,ꝙ non sit vera,cũ ex predictis appareat ẽt molestiã alias iustam esse ꝓhibitam. ¶ Vel scḋo dici potest,ꝙ in casu suo solo,simpliciqʒ verbo prohibuerat testator vxorẽ molestari, at in casu nostro ꝓhibitio fuit amplissima generalibus,⁊ geminatis verbis facta,ita vt cõprehendat omneʒ,⁊ q̃cunqʒ molestationem vñcunqʒ prouenientem,prout.s̃.deductum fuit. ¶ Vel ẽt tertio ⁊ melius r̃nderi potest, ꝙ imo in casu Barba.nulla infertur molestia in vsufructu ex eo ꝙ cautio petitur,q̃ in nullo fit vsuffructus diminutio,vt est notissimũ sed in casu nostro per petitionem legittime, ⁊ trebellianice maximam molestiam passa fuit do.Taddea,⁊ bona testatoris apud eam fuerunt diminuta, ergo ⁊c.ex diuersis.n.non bene arguitur.l.si.ff.de calũ.l.naturaliter.§.nihil cõe.ff.de acq.pos.cum simi.⁊ hanc tertiam solutionem sentit Alex.
52 in.d.ꝯsi.clxxvij.v.volu.post medium † dũ dicit,ꝙ si ꝓprietarius promittit fructuario non inferre molestiam,non impeditur petere cautionem de vtẽdo arbitrio boni viri,q̃ istud oritur ex natura ipsius ꝯctus.⁊ (lʒ ipse non dicat) addendũ est,⁊ q̃ ex hoc re ipsa in vsufructu non molestat̃ nec in aliquo ius vtendi diminuitur,nõ sic est in casu nostro,vt ex predictis ꝯstat. ¶ Non obmitto ꝙ ad alleg.s̃.in ꝯriuʒ posset
53 tertio modo principalr̃ r̃nderi, † vʒ ꝙ imo petitio trebellianice,⁊ legittime,ꝓut fuit petitum,⁊ obtentum,non fuit iusta,nam de trebellianica vr̃ posse dici,ꝙ fuit ꝓhibita per testatorem,attento ꝙ ex discursu testamenti colligitur,ꝙ ipse voluit ꝙ oĩa,⁊ integra bona tã mobilia, q̃ imobilia libere pertinerent ad do.Taddeam filiam,per que verba vr̃ ꝓhibita trebellianica arg.l.decem.in fi.ff.de fideicõ.lib. ⁊ tradunt doc.aliqui in auct.sed cũ testator.C.ad.l.falci. ⁊ ita ẽt tenuit Ang.in ꝯsi.cxxv.hoc est testñ Petri.⁊ Alex.in cõ
54 si.ccj.perspectis verbis.iij.col.vj.vol. † Quantum vero pertinet ad ltimam, non vr̃ ꝙ tanta esset, quanta fuit petita, q̃ saltez persona do.Taddee erat ꝯsideranda non obstãte, ꝙ per statutum Ferrariense excluderet̃ a successione, prout eleganter ꝯsuluit patruus,⁊ do.meus Soc.in ꝯsi.lxxvj.viso testõ Petri.iij.vol.Et lʒ qḋ de trebellianica dictum sit, dubium videat̃,q̃ multi tenuerunt ꝯriũ,⁊ eo maxime q̃ sumus in liberis primi gradus,quo casu facile negatiua opinio teneri potest,tñ satis esset,ꝙ in petitione,⁊ ꝯsequutione ltime,prout factum fuit,do.Taddea diceret̃ iniustam molestiaʒ passa. ¶ Verũtñ super hac tertia solutione gratia breuitatis non instabo vlterius,cuʒ non sit necessaria cũ explo ratissimum sit,ꝙ ẽt si iuste alias ltima,⁊ trebellianica ꝑ etita fuisset,debent.d.Alphonsus, ⁊ fratres legato priuari, ex quo ẽt eo modo dñr illam do. Taddeam molestasse, ⁊ turbasse,⁊ generaliter quelibet molestia,⁊ turbatio,⁊ quouis modo facta,sit per testõrem probibita sub pena priuationis legati,vt ex predictis ꝯstat. ¶ Et ex his oĩbus,saltem simul iunctis ꝯcludo predictos Alphonsum,⁊ fratres in petitione legati audiendos non esse. Laus Deo.

Mar.Soc.iuriscõs.patritius Señ.Padue legẽs.1528.

CASVS

¶ Stante testõ quondam Clarij de admiratis de Verona, cuius copia transmittitur,post eius mortem Aymuntus filius fratris eius primo institutus eius hereditatem adiuit, ⁊ postea decessit superstite Angelo eius filio,⁊ herede vl̃i. Quo Angelo viuente, alter Angelus lottorengi patruus testatoris,⁊ tota eius descendens linea defecit,qui Angelus patruus,⁊ eo decedente liberi eius masculi fuerant scḋo loco instituti,seu substituti,si Aymuntus primo institutus, ⁊ eius liberi masculi vel non erunt heredes,vel erunt, ⁊ decesserint sine filijs,⁊ liberis descendentibus ⁊c. vt in testamento latius constat.

¶ In quo etiã tertio loco, si predictus Angelus patruus, vel eius liberi, postq̃ ad eos deuoluta fuerit hereditas per substitutionem predictam, qñcunq; decesserint sine liberis per lineam masculinam, tunc & eo casu, testator instituit, seu substituit vulgariter, & per fideicõmissuz Bonomũ, & Ugoronum della moschauia fratres, & filios sororis ipsius testatoris predefuncte, & ipsis premorientibus eoꝝ filios. Hac tñ declaratione voluit testator predictas substitutiones intelligi, vz ꝙ si hereditas per moduz substitutionũ predictarum aliquo casu deuoluatur ad Angelum patruuz, vel eius liberos masculos, vt supra, vel ad Bonomum, vel Ugoronum sororis filios, vel ad eorum liberos masculine linee, vt supra, & extaret vnica filia, seu plures, vel etiam neptes, vel proneptes ex ipso Aymunto primo instituto, tunc & eo casu supra dicti substituti, ad quos hereditas peruenit, debeant predictis filiabus, neptibus, vel proneptibus Aymunti dare honestam, & cõdignam dotem, vt latius ꝯtinetur in testõ. ¶ In quo denum subditur, ꝙ si sors dederit, ꝙ ex ipso Aymunto, seu ex. d. Angelo patruo, vel ẽt ex. d. Bonomo, & Ugorono non supersint aliqui descendentes masculi per lineam masculinam, & sic hereditas testatoris veniret ad cognatos transmittẽda, voluit testator, ꝙ hereditas ipsa diuidatur per capita inter descendentes per lineam femininam. d. Aymunti. d. Angeli, & d. Bonomi, & Ugoroni, modo tñ ipsi descendentes sexus feminini, sint legittime nati &c. vt in testamento plenius apparet.

¶ Decesserunt ẽt Bonomus, & Ugoronus viuente Angelo Aymunti, & hereditatem testatoris possidente superstitibus eis qbusdam descendentibus masculis, & per lineam masculinam, inter quos sunt Franciscus, & Augustinus ex predicto Bonomo superstites.

¶ Modo decessit predictus Angelus Aymunti superstite Dorotea filia eius, & hr̃de, a qua predicti Frãciscus, & Augustinus hr̃ditatem testõris ex cã fideicõ. sibi restitui petũt.

¶ Queritur quid iuris? & an sint audiendi?

SUMMARIUM.

¶ De quadam substitutione si sine filijs decesserit &c. an s. intelligatur de masculis tantum?

¶ Et an precedente primo instituto ante institutum scõs substitutus postea vocetur?

¶ Et an facta in vnum casum expressum cuz dictione tũc, & eo casu, possit trahi ad alium casum?

¶ Et an in testamẽtis filioꝝ appellatione veniãt nepotes.

1 Conditionum alternatiuarum alteram impleri oportet.

2 Decedens cum filia non dicitur sine liberis decessisse.

3 Filioꝝ & liberoꝝ appellatione an femine ꝯtineanẽ. nu. 17.

4 Conditio, si sine liberis, decesserit deficit per existentiaz descendentis ex femina.

5 Substitutus ꝑmus si deficiat, an scõo loco substitutus admittatur instituto deficiente, & j. nu. 24.

6 Substitutio ꝯditionalis euanescit, si ꝯditio nõ adimpleaẽ.

7 Uerba, tunc & eo casu in testõ posita in dubio condunt testatoris voluntatem precisam, sed non operantur contra claram voluntatem testatoris. vt j. nu. 29.

8 Fideicõmissum caducum efficitur, & apud grauatos remanet, si substitutus fideicõmissarius decedat pẽdente conditione, sub qua substitutus erat, vide j. nu. 30.

9 Filiorum appellatione in fideicõmissis an veniant nepotes, & j. nu. 31. vbi dicitur ꝙ sic ſm opinio. cõmunez, vbi late videas in hac materia.

10 Substitutio pupillaris per hec verba, si heres non deerit, fieri solet.

Que hereditate adita expirat.

11 Substitutio fideicõmissaria per que verba fiat.

12 Substitutio vulgaris in relictis, & fideicõmiss. fieri potest.

13 Substitutus primo & scõo loco si ante institutum decedat, fideicõmissum apud institutum remanet, cum onere illud restituẽdi tertio substituto, & eius descẽdẽtibus vocatis.

14 Substitutus primo loco, si decedat viuente instituto, secundo substitutus mediante vulgari substitutione in eius locuz ponitur, cui institutus fideicõmissuz restituere teneẽ.

15 Altare si est construendum vltimo loco de bonis testatoris, si omnes decedant, qui precedebant altaris constructionem, altare est construendum, non attento quo ordine illi decesserunt.

16 Filij positi in conditione, lz ſm magis cõem opin. non censeantur vocati, tñ quando in conditione ponuntur tantum filij, aut alij descendentes masculi, tunc ob masculinitatis qualitatem in eis consideratam dicuntur a testatore vocati, nec dicitur eis ius esse reseruatum ab intestato succedendi.

18 Masculinum concipit femininum per interpretationez extensiuam, que interpretatio non admittitur vbi de contraria voluntate testantis probatur, qꝛ tunc in testamentis masculinum non concipit femininum.

19 Masculinum non concipit femininuz in testamentis, qñ testator de feminis distincte disposuit.

20 Ordinatio expressa tacitam cessare facit.

21 Institutio filiorum filias non includit, qñ de filiabus reperitur specialis, & discreta dispositio.

22 Testamenti pars vna aliam declarat.

23 Femine non debent esse melioris conditionis, q̃ masculi.

25 Substituta secundo loco in. l. qui habebat. ff. de vulgari & pupil. substitutio. ideo non vocatur, quia defecit conditio substitutionis.

26 Substitutio in vno casu facta expresse ex verosimili mente testantis ad alium casum trahi debet, maxime qñ in alio casu nedum est eadem, sed maior ratio.

27 Substitutio facta aliqbus si j. annos. xx. decesserint, habet locum ẽt ꝙ aliquis illorum decesserit post. xx. annuz, qꝛ etiam ad illum casum trahitur substitutio.

28 Substitutio si sit facta filio, si sine liberis decesserit, de Bartholomeo, & ipse Bartholomeo si sine liberis decedat, quidam Marcus sit substitutus, lz Bartholomeus primo decedat cum filijs, si postea decedat filius institutus sine liberis, ille Marcus admittetur, attẽto ꝙ Bartholomeus decessit ante heredem.

32 Uerbum descendentes nedum filios, sed etiam nepotes, & alios liberos comprehendit.

CONSILIUM CXIIII

Dirigat Dominus verba mea in viam veritatis, & iustitie. Uisis, ac mature consideratis puncto, & testamento transmissis plurimum dubia apparuit primo aspectu presens ꝯsultatio, & hinc inde rationes videbantur vrgere. ¶ Nam in primis videtur, ꝙ fideicõmisso locus sit, & ita ꝙ predicta Dorotea debeat ꝯdemnari ad hereditatem predictis Francisco & Augustino restituendam. prout petunt, qñ si recte totuz testñ, & testatoris mens ꝯsideretur, que ante omnia attendi dz. l. in ꝯditionibus primum locũ. ff. de ꝯdi. & dem. & j. dicam, videtur, ꝙ ipse voluerit primo vocare Aymutum, & eius liberos masculos, & eis sine liberis decedentibus scõo loco vocare Angelum patruum, & eius filios masculos, & tertio loco eis non extantibus Bonomum, & Ugoronum sororis filios, & eoꝝ liberos masculos, vt ex ordine testamenti constare vr̃, & j. plene demonstrabitur, vnde cũ casus euenerit, ꝙ defecerit linea masculina. d. Aymunti & ẽt. d. Angeli patrui, vr̃ ꝙ predictus Franciscus, & Augustinus ad fideicõmissum admittantur, cum sint de liberis masculis. d. Bonomi, qui in tertio loco dñr vocati. ¶ Uerum ex alia parte non parum vñr vrgere. j. scripta. ¶ Et primo vr̃, ꝙ ꝯditio substitutionis facte Aymũto, & liberis eius non sit impleta ita ꝙ ẽt si viueret Angelus patruus, aut aliqs eius descendens masculus (q imediate fuerunt Aymũto, & eius liberi substituti) non videreẽ posse admitti, si quidẽ ipsi Aymunto, & liberis eius facta est substitutio sub duplici conditione disiunctiue posita, vz si non erunt heredes, vel erunt, & sine
1 liberis legitimis decesserint, † vnde vt substitutioni esset locus vnam ex predictis ꝯditionibus oportebat impleri. l. si heredi plures. ff. de condi. insti. cuz simi. sed neutra fuit impleta, immo vtraq; defecit, ergo sequitur substitutionem per defectum ꝯditionis eius euanuisse. ¶ Qñ aũt vtraq; defecerit, clarum

clarum vr̃, ⁊ de prima non est dubitandum, qꝛ Aymuntus fuit hr̃s testatoris, ⁊ successiue Angelus fuit hr̃s Aymunti patris, prout in puncto narrat̃. Scd̃a ẽt videtur defecisse,

2 † qꝛ ex Aymunto superfuit Angelus, ex Angelo vero superest Dorotea, ⁊ sic neuter dr̃ sine liberis decessisse. l. nõ est sine liberis. ff. de ver. sig. ¶ Et lȝ ex. d. Angelo supersit tantum femina, ⁊ nullus masculus ex hoc tñ non vr̃ impleta cõ

3 ditio, † qꝛ filiorum, ⁊ liberorum appellatione ẽt femine continentur. l. cognoscere. §. liberorum. ⁊. d. l. non est sine liberis. ff. de ver. sig. ⁊. l. sed si hac. §. liberos. ff. de in ius voc. que iura de liberis loquunt̃, ⁊. l. iusta. ⁊. l. quisquis. ff. de ver. sig. cũ simi.

4 que de filijs ꝓbant, facit. l. i. C. de condi. inser. † vbi ꝯditio si sine liberis decesserit, defecit per superexistentiam descẽdentis ex femina, ⁊ ꝙ ẽt femina facit talem ꝯditionem deficere tradit Alex. in consi. xxxi. ponderatis his. in prin. iij. vol. ⁊ in ꝯsi. clxxviij. attentis verbis. in princ. v. volu. ⁊ tradunt Jo. and. Anto. de but. ⁊ alij in. c. raynucius. extra de testa. ¶ Scd̃o vr̃, ꝙ iste Franciscus, ⁊ Augustinus ex alio non possint admitti, illi. n. sunt descendentes Bonomi, qui vna cum Ugorone, ⁊ eorum filij fuerunt substituti Angelo patruo testatoris, ⁊ eius liberis, ⁊ non Aymunto heredi, aut Angelo eius filio, vñ cum hereditas non peruenerit ad. d. Angelum patruum, vel eius liberos, quibus ille Bonomus cũ suis filijs erat substitutus, ⁊ Angelus predictus cum sua linea defecit viuente primo herede, vel eius filio, non dȝ nũc Bonomus, aut sui filij admitti deficiẽte Angelo Aymunti, cui non fuerunt substituti, nec in eos spes substitutionis per Angelum patruum, aut eius liberos potuit transferri, vt vr̃ casus in. l. qui habebat. ⁊ ibi tradunt doctor. maxime Jmo. ff. de vul. ⁊ pup. ⁊ in simili tradit Oldr. in ꝯsil. clxxvij. testator in suo vlti. testõ. ⁊ Jo. and. in addi. Spe. in ti. de testa. §. i. in addi. inci. huic q̃oni. ver. occurrit ẽt casus ⁊c. † cõ

5 cludentes, ꝙ si primus substitutus deficiat, scd̃o loco substitutus non admittitur deficiente instituto, qꝛ. s. non ei, sed primo substituto fuit substitutus, vt per eos. ¶ Et hoc ex eo maxime vr̃ dõm in casu nostro, qꝛ expresse testator. d. Bonomũ, ⁊ eius filios substituit, si Angelus patruus, aut eius liberi (postq̃ȝ ad eos deuoluta fuerit hereditas ipsius testatoris per primam substitutionem de eis factam) decesserint

6 sine liberis, vt in puncto narratur, † vnde cum. d. ꝯditio nõ fuerit impleta, qꝛ nunq̃ȝ ad. d. Angeluȝ patruũ, aut ad eius liberos fuit deuoluta. d. hereditas, sequitur satis clare, ꝙ substitutio de Bonomo, ⁊ filijs eius ex defectu eius conditionis euanuit, vt. l. meuius. ⁊. l. qui heredi. ⁊ per tot. tit. ff. de ꝯdi. ⁊ dem. ⁊. l. i. §. sinaũt aliquid sub ꝯdit. C. de cad. tol. ⁊ declarat in simili Bar. in. d. l. qui hẽbat. in terminis illius. l. Bal. Ang. Jmol. in. l. q̃diu. lulti. ff. de acquir. her. Bal. in ꝯsi. cxij. quidam fuit institutus. i. vol. ⁊ Cor. in ꝯsi. xxxv. in casu isto. ij. volumi. cum similib. ¶ Esto ergo millies, ꝙ Angelus Aymunti dicat̃ quo ad mentem testantis decessisse sine liberis, tñ isti Franciscus, ⁊ Augustinus ex Bonomo descendentes non sunt admittendi, cum non venerit ca

7 sus, in quem illi dicerentur vocati, vt est dictum, † ⁊ presertim ita dõm vr̃, qꝛ in substitutione de eis facta dr̃ ꝙ illi admittantur tunc, ⁊ eo casu ⁊c. per que verba ostendit̃ precisa voluntas testõris, vt tm̃ in casu expresso vocent̃, nec possint aliter per aliq̃ȝ interpretationem venire, arg. l. iiij. in fi. ff. de ꝯdi. ⁊ dem. ꝓut determinat Pet. de anch. in ꝯsi. ccclvj. ⁊ȝ librum meum. incip. ex serie testamenti ⁊c. ij. col. ⁊ tradit do. Philip. deci. in ꝯsi. ccxxvij. in casu ad me transmisso. in ꝑn. ¶ Tertio comprobant̃ ista, qꝛ Aymuntus heres, vel eius liberi dñr vigore substitutionis de qua nunc agitur, in effe

8 ctu grauati per fideicõmissuȝ restituere Angelo patruo aut liberis eius sub ꝯditione, si decesserint sine filijs ⁊c. † vnde cum ea ꝯditione pendente decesserint Angelus patruus, ⁊ liberi eius, fideicõmissum eis relictum efficitur caducum, ⁊ apud grauatos remanet, vt. l. vnica. §. ⁊ cum triplici. cuȝ gl. fi. iuncto. §. sinaũt aliqbus sub conditione. C. de cad. tol. merito vr̃, ꝙ ista Dorotea, vt heres Angeli patris eius grauati libere hanc hereditatem retinere possit. ¶ Ultimo ꝯ istos Augustinuȝ, ⁊ Franciscũ facit, qꝛ esto, ꝙ predicta eis non obessent, ex alio tñ non vñr admittendi, qꝛ. s. ipsi a testatore nullo modo vñr vocati, ⁊ de eis non vr̃ ipse testõr cogitasse. Sũt. n. isti nepotes. d. Bonomi ex patruo eius filio predefuncto, ⁊ de. d. nepotibus nulla in ꝑdicta substitutione fit mentio, solum. n. testõr vocat Bonomum, ⁊ Ugoronum, ⁊ ipsis premorientibus ante euentuȝ substitutionis vocat eorum filios, quorum appellatione pro regula, ⁊ ex propria significatione non veniunt nepotes. l. quid si nepotes. ff. de testa. tut. ⁊. §. fi. insti. qui testa. tu. da. pos. ⁊ voluit Bart. in. l. liberorum. circa med. ff. de ver. sig. ꝓut refert, ⁊ sequitur Cor. in ꝯsi. clxxxij. vr̃ prima facie. iij. col. versi. sexto vr̃ ⁊c. volu. ij.

9 † vbi pp hoc vr̃ concludere quasi in terminis nostris, ꝙ appellatione filiorum in fideicõmissis non ꝯtinent̃ nepotes, dicẽs ita vidisse, alias per magnos doc. ꝯsultuȝ, vt per eũ. ¶ Sȝ his non obst. maturius mentem testatoris introspiciens, ⁊ iuris regulas cum ea ꝯcordans arbitror primaȝ opi. in casu nostro probabiliorem, ⁊ sic ꝯcludendum est Augustinuȝ, ⁊ Franciscum predictos ad petitionẽ fideicõmissi esse admittendos. ¶ Et, ꝓ clariori intelligẽtia presuppono, ꝙ prima substitutio facta Aymunto heredi instituto, ⁊ eius liberis

10 fuit vulgaris, ⁊ ẽt fideicõmiss. ¶ † De vulgari ꝯstat, duȝ dicitur, si non erunt heredes ⁊c. per que verba solet fieri vulgaris substitutio, vt per gl. ⁊ doct. in. §. qua rõne. institu. de vul. ⁊ pup. substi. tradũt Bar. ⁊ alij in. l. i. ff. de vulg. ⁊ pup. substi. ⁊ de ista non est agenduȝ qꝛ Aymũtus institutus adiuit hereditateȝ testatoris, ⁊ sic vulgaris expirauit, vt. l. post

11 aditam. C. de impub. ⁊ ali. substi. † De fideicõmissaria vero ꝯstat, dum dr̃, vel erunt heredes, ⁊ q̃ñcunqȝ decesserint sine filijs, ⁊ liberis descendentibus ⁊c. nam cum in istis verbis presupponat testõr, ꝙ Aymuntus, aut sui liberi fuerint heredes, ⁊ cum ipsi essent ipsi testatori extranei. i. non de liberis eius, sequitur ꝙ talia verba nõ pñt importare nisi fideicõmiss. substitutionem, vt. d. l. post aditam. iuncto. §. fi. insti. de pup. substi. est ergo perinde ac si testator dixisset, grauo ipsum Aymuntum, aut liberos eius, q̃ñcunqȝ decesserint sine filijs ⁊c. vt per fideicõmissuȝ restituant hr̃ditatẽ Angelo patruo, vel eius descendentibus masculis ipso premoriente. ¶ Scd̃a ẽt substitutio facta ipsi Angelo patruo, ⁊ liberis eius de Bonomo, ⁊ Ugorono, ⁊ eoruȝ filijs similiter fuit vulgaris, ⁊ fideicõmissaria, ⁊ hoc clare cõstat ex verbis testamenti, dum dicitur vulgariter, ⁊ per fideicommissum.

12 ¶ † Et aduertendum est, qꝛ illa verba, vulgariter, possunt intelligi duplici respectu. Primo respectu hereditatis testatoris, videlicet si Aymuntus, aut liberi eius ⁊ Angelus patruus, aut liberi eius non fuerint heredes, de quo ad presens non agitur, vt ꝯstat ex predictis. Scd̃o respectu ipsius fideicõmissi Angelo patruo, ⁊ eius liberis relicti, vt. s. si illi ad illud non admittant̃, vocẽtur Bonomus, ⁊ Ugoronus vel eorum liberi per vulgarem substitutionem, nam illa ẽt in relictis, ⁊ fideicõmissis fieri põt, vt. l. vt heredibus. ff. de leg. ij. ⁊. l. si legata. C. de lega. ⁊ vtrobiqȝ tradunt doc. ⁊ de ista vulgari ad presens agendũ est, cuȝ, vt est dictum, Angelus patruus, ⁊ liberi eius ad tale fideicõmissum non potuerint ad

13 mitti. † Dico. n. ꝙ isti Franciscus, ⁊ Augustinus, tanq̃ȝ descendentes ex Bonomo ex ista substitutione veniunt ad fideicõmissum predictũ, ⁊ sic non remanebit libere apud grauatos, ⁊ hoc aperte probatur in. d. l. vnica. §. sinaũt aliquid sub ꝯditione. de cadu. tol. ibi nisi ⁊ hic vel substitutus relictuȝ accipiat, ⁊ ita in simili determinat Cor. in. d. ꝯsi. xxxv.

14 ij. volu. col. fi. † vbi vult, ꝙ si Trigiola quedã (que erat substituta cuidam Antonie, vt sic per fideicõmissum diceretur grauata) decedat viua illa Antonia, ⁊ postea decedat ipsa Antonia, ita vt venerit casus fideicõmissarie substitutionis facte de Trigiola, illi qui fuerunt substituti predicte Trigiole, admittentur ad. d. fideicõmissum ex eo qꝛ illi inter cetera erant vulgariter substituti ipsi Trigiole, ⁊ ea vulgari substitutione mediante dñr positi in locum eius ẽt quo ad fideicõmissum, cũ ⁊ in fideicõmissis vulgaris substitutio fieri possit, vt per eũ. ¶ Et notandũ est, ꝙ q̃ñ tales casus eueniunt, dr̃ fideicõmissum remanere apud primum grauatum cũ onere, qd̃ erat iniunctum primo fideicõmiss. vt. d. l. vnica. §. pro scd̃o. ⁊. §. ne aũt. de cad. tol. vt sic in casu nostro dicamus, ꝙ moriente Angelo patruo, ⁊ eius liberis, qui erant grauati restituere Bonomo, aut liberis eius, remanserit. d. hereditas apud Angelum Aymunti cũ eodem onere sub suis tñ ꝯditionibus, merito nunc illis ꝯditionibus impletis, dȝ. d. hereditas per fideicõmissum restitui predictis Francisco, ⁊

Augustino per predicta, & ita voluit Bar. in l. quamdiu. lulti. in vltimis verbis. ff. de acquir. here. qui cōiter ab omnibus approbatur. & ex his stat clarissimum fundamentum in fauorem predictorum Francisci, & Augustini, iuxta vim, & importātiam verborum predictarum substitutionum. ¶ Sed & clarius in eorum fauorem ostenditur voluntas testatoris in discursu sui testamenti, que volūtas ante oia sūma cura, & diligētia perquirenda est, que (vt dixi. s. in prin.) primum locum obtinet, & totū facit, qd in testamentis cōsideratur. l. ex facto. la grande, circa medium. ff. de her. insti. & ea sola est, que dn̄atur, & regit omnia, vt. l. cum qd. in fi. C. de leg. & l. in cōditionibus primum locum. de cōdi. & dem. & postq̄ ea reperta, & intellecta est ēt per cōiecturas omnino seruari dz, qualiacunq; verba sint in testō scripta, cum verba semper menti proferentis debeant seruire. c. scdo requiris. de appella. & l. scire opz. §. aliud. ff. de excu. tu. & in proposito est tex. in l. iij. C. de lib. preter. in l. non aliter. in prin. de leg. iij. in l. cum virum. C. de fideicō. & in d. l. cum qd. cum simi. vbi. n. de mente testantis cōstat, omnis postergatur verborum rigor, & forma, vt inquit Ang. in cōsi. ccxxij. bene & egregie &c. in prin. & maxime hoc procedit in fideicōmissis (de quibus in casu isto agitur) vt. d. l. cum virum. l. cum proponeretur. de leg. ij. & l. fideicōmissa. §. item cum quis. de lega. iij. & l. heredes mei. §. cum ita. ff. ad treb. cum simi. ¶ Et q testator ita voluerit, hoc est q in presentis casus cōtingentia isti Franciscus, & Augustinus admittantur, iam. s. in prin. dixi. Considerando, q vbi defecerit linea masculorum Aymunti heredis instituti, quam voluit primo loco admitti, & ēt linea Angeli patrui, quam scdo loco vocauit, ipse testator tertio loco voluit admitti Bonomum, & Ugoronum, & eorum lineam masculinam, ex qua sunt predicti Frācīscus, & Augustinus, vn̄ cū Aymunti, & Angeli patrui masculina linea defecerit, res clara vr̄ in fauorem predictorū Francisci, & Augustini. Et ad hoc optime facit decis. Bal. in consi. cclxxix. factum tale proponitur. i. volu.

15 † vbi cum ex ordine cuiusdam testatoris esset vltimo loco de bonis suis construendum altare determinat altar construendum, si oēs decesserint, qui precedebant altaris constructionem, non attento quo ordine illi decesserint, decesserit. n. primo, ille cui altare erat substitutum, qui erat heredi substitutus, q̄ ipse heres, sic ergo & in casu nostro, non attento ordine moriendi, ex quo decesserunt oēs, qui precedebant lineam Bonomi, cōcludendum est eā debere admitti. ¶ Confirmantur predicta, & clara voluntas testatoris ostendit ex vlti. cap. testamenti, qd incipit, ceterum si sors dederit &c. in quo testator vltimo loco vult hereditatem peruenire ad feminas, de quibus ibi (inter quas est Dorotea filia Angeli nouiter defuncti, cum sit descendens, & neptis. d. Aymūti) & hoc voluit, si ex Aymunto herede, Angelo patruo, vel ex Bonomo, & Ugorono non supersint aliqui descendentes masculi per lineam masculinam, vnde cum in proposito supersint isti Augustinus, & Franciscus descendentes masculi ex. d. Bonomo, sequitur, q hereditas ad feminas, & sic ad Doroteam peruenire non pōt, cum talis dispositionis cōditio non fuerit impleta, vt. l. meuius. cum simi. de condi. & demōst. ¶ Preterea ex alio fit fundamentum pro. d. Augustino, & Francisco in. d. vlti. cap. nam dico, q descendentes masculi, & per lineam masculinam ibi, & s. nominatorum, qui in cōditione ponuntur, dn̄r a testatore vocati,

16 † q̄m lz magna sit dubitatio simpliciter loquendo, an filij positi in cōditione censeantur vocati, de qua in. l. lucius. ff. de her. insti. & alibi sepe, & magis cōis opi. sit in partem negatiuam, tn̄ qn̄ ponuntur in conditione tm̄ filij, aut alij descendentes masculi, tunc pp qualitatem masculinitatis in eis cōsideratam, dn̄r a testatore vocati. Non. n. tunc potest dici per testatorem reseruatum ius succedendi ab intestato, prout dn̄t glo. & doc. in. d. l. lucius. qr illud ius non solum masculis, sed ēt feminis pariter competit. l. maximum vitium. C. de lib. preter. cum simi. Cum ergo per testatorem solum masculi, & nō femine ponantur in cōditione, demonstratur, q non ius ab intestato reseruauit, sz eos voluit ex sua dispositione admitti, ita determinat do. Guid. pap. in q. clxxxiiij. in illa. q. qua queritur &c. & est ex intentione Bar. in. l. liberorum. col. pe. versi. pone exemplum. ff. de ver. sig. prout do. Guid. alleg. & hanc decisi. refert sequitur, & cōmendat do. Philip. deci. in. l. i. C. de pac. in consi. cclxx. do. Raynaldus. iij. colū. & in consi. cccxviij. in causa istorum nobilium. ij. col. Cum igitur in casu nr̄o tantum masculi, & per lineam masculinam descendentes sint positi in conditione, dz dici, q eos omnino testator vocare voluerit, & maxime qr ponuntur in conditione ad exclusionem feminarū. ¶ Demū q ex voluntate testatoris isti Augustinus, & Franciscus sint admittendi exclusa Dorotea probatur, qr testator inter cetera disposuit, q si hereditas perueniat ad Bonomum, vel eius liberos, & supsit filia, vel neptis Aymunti heredis instituti, illa debeat dotari, vt in testō continetur, ex quo euidentissime ostendit, q noluit filiam, aut neptem Aymunti, & sic in proposito istam Doroteam admitti, sed liberos. d. Bonomi, quibus onus dotandi imposuit. Hec. n. procedere nō possent, nisi ipsi per fideicōmissum ad bona admitterentur, vn̄ in necessarium antecedens ostenditur clara voluntas testatoris, q isti admittantur arg. l. ij. cum his, que ibi dn̄t doc. ff. de iurisd. om. iudi. cum multis simi. ¶ Solum itaq; difficultas est tollere argu. cōtria, que non paruum vr̄ vrgere, maxime primū & scdm. ¶ Uerum si predicta bene considerentur, ad oia cognoscetur aperta rn̄sio, vt tn̄ veritas, & iustitia istorum Francisci, & Augustini clarius appareat, singulatim ad oia in cōtrium allega. rn̄detur, vt. j. ¶ Inquantū ergo primo loco dicebatur, q nulla ex conditionibus istius substitutionis fuerat impleta, sed vtraq; defecit, rn̄detur, q imo dicitur impleta illa secunda cōditio, vz si Aymuntus, vel eius descendentes masculi decesserint sine filijs &c. dico. n. q Angelus Aymunti filius dr̄ quo ad mentem testatoris decessisse sine filijs, quia nullus ei superest masculus, nec superexistentia Dorotee, cū sit femina facit illam cōditionem deficere, q̄m illa verba sine

17 filijs &c. in isto testō debent intelligi tm̄ de masculis. ¶ † Et hoc primo ostenditur ex proprietate vocabuli, nam cum sit dictum sine filijs in genere masculino, non comprehenduntur filie, & ita vr̄ probare. l. quisquis. ff. de ver. sig. loquor quo ad

18 vim verbi. † Et lz soleat dici pro regula q masculinum concipit femininum. l. qui duos. in fi. de leg. iij. cum simil. illud tn̄ intelligitur per interpretationem extensiuam, vt probatur in. l. pronunciatio. in prin. de ver. sig. ibi plerunq; porrigit &c. & in. l. cū in adoptiuis. §. fi. C. de adop. vbi extendimus &c. & ita voluit Bar. in. l. i. ff. de ver. sig. & cōiter tenent doc. vt tradit Jas. in. l. si quis id qd. ff. d iurisd. om. iud. & Dec. in. l. ij. col. xiij. ff. de regu. iur. que interpretatio non admittit, vbi de cōtria voluntate testantis probatur, tunc. n. masculinum in testamentis non cōcipiet femininum, vt est tex. in. l. lucius. §. quesitum. ff. de leg. iij. ibi, nisi aliud sensisse testatorem probetur, & ita per illum tex. dixit Bar. in. d. l. i. de ver. sign. & tradit Dec. in. d. l. ij. col. xiiij. ver. quarto limita. & ibi alleg. plures concor. & subdit, q de tali voluntate testatoris latis est constare per coniecturas arg. l. lz imperator. cum ibi traditis per Bar. ff. de leg. i. & per alia de quibus ibi per eū. Sed sic est in casu nostro, q de volūtate testantis apparet, q sub verbis illis sine filijs non comprehendantur filie ergo &c. ¶ Hoc aūt ostenditur ex cap. illo testamenti, in quo dr̄ de feminis dotandis, nam cum testōr presupponat posse extare filias neptes, aut proneptes instituti, & hereditatem predictam peruenire ad substitutos mediante substitutione iam facta, satis aperte constat, q noluit substitutos excludi per tales feminas, & per cōns q in illis verbis, si sine filijs decesserint &c. intellexit tm̄ de masculis, & hoc (ni fallor) est claris-

19 simum fundamentum. ¶ † Probat hoc idem ex alio, qr regula q masculinum concipit femininum in testamentis non procedit, qn̄ testator de feminis distincte disposuit, put no.

20 Bal. in. l. in multis. in fi. ff. de sta. homi. † expressa. n. ordinatio facit cessare tacitam. l. cum ex filio. §. i. ff. de vul. & pup. hoc idem dixit Bal. in consi. clxxxvj. qr allegationes subti-

21 lissime &c. in prin. i. vol. cōcludens, † q institutio filiorum non includit filias, qn̄ de filiabus reperitur specialis, & discreta dispositio, vt per eum, & ita ista dicta Bal. alleg. firmat Dec. in. d. l. ij. de reg. iur. col. xv. ver. quinto limitatur. qd ēt vocit. Jas. in. d. l. si quis id qd. iij. col. ver. tertio limita &c. sed iste testator distincte, & specialiter de filiabus, neptibus, & proneptibus disposuit, ergo &c. disposuit. n. vt est dictum, q ille dotētur per substitutos, quos vocauerat, si Aymūtus, aut liberi eius sine filijs decesserint, item ēt in vlti. cap. testamenti

menti dispoſuit eas pro rata ſua ſuccedere cum quibuſdam alijs, vbi defecerit linea maſculina heredis inſtituti, Angeli patrui primi ſubſtituti, & ẽt Bonomi, & Ugoroni ſcđo loco ſubſtitutoꝝ. Ex quibus diſpoſitionibus clariſſime conſtat, ꝙ teſtator noluit eas ad hereditatem admitti, niſi oium predictorum linea maſculina defecerit, aliquibus.n.ex maſculis predictis exiſtentibus noluit eas admitti ad hereditatẽ, ſed ſolum ꝙ honeſte dotentur. Sic igitur abſqꝫ dubio concludendum eſt, verba illa ſi ſine filijs deceſſerint &c. tantum de maſculis debere intelligi. ¶ Qđ ẽt euidenter oſtenditur qꝛ ſemp iſte teſtȏr habuit affectionẽ ad maſculos, vt.ſ.illi admittant̃ excluſis feminis, vt pꝫ in quolꝫ cap. teſtamenti, ſemper.n.loquitur de maſculis, & per maſculinam lineaꝫ deſcendentibus, ex eo.n. demóſtratur, ꝙ ẽt in ſubſtitutione de qua agimus ſub verbo filijs, tantum intellexit de maſculis,
22 †vna.n.pars teſtamenti aliam declarat.l.qui filiabus.cum ſimi.de leg.i.& dixit in propoſito noſtro Dec.in.d.ꝯſi.cclxx. ij.col.ver.quinto ad idem, & in eo conſil.plures rõnes allegant̃, que poſſent in ꝓpoſito ſeruire, quas ego obmitto breuitatis cã, qꝛ videri pñt, & etiam qꝛ ex predictis eſt ſublata ois difficultas circa iſtud. ¶ Et vltra ẽt, ꝙ tm̃ de maſculis ſenſerit probatur ex eo.cap.dum dr̃ ſi Aymuntus, vel eius deſcendentes maſculi &c.nam ex quo de deſcendẽtibus maſculis tantum loquitur eis ſubſtituendo, preſupponit clare,
23 ꝙ tantum ad maſculos vult hereditatem pertinere,† vnde neceſſarie ſequitur, ꝙ illa conditio, ſi ſine filijs deceſſerint, ſolum de maſculis dꝫ intelligi, alioquin ſequeretur, ꝙ melioris conditionis eſſent femine, qđ eſſet contra menteꝫ teſtantis, & valde abſurdum, & ideo non dóm.l.iij.C.de lib. pret. &.l.non abſurdum.cum ſimi.ff.de bon.libe.eſſent.n.melioris ꝯditionis, q̃ maſculi, qꝛ ipſe excluderent ſubſtitutos, & non reperirentur poſtea grauate, cuꝫ deſcendentes maſculi in infinitum ſint grauati, & iſta ꝯſideratio eſt concludentiſſima. Ex ea itaqꝫ, & alijs preallega.ſtat firma ꝯcluſio, ꝙ illa verba ſine filijs, tantum de maſculis ſunt intelligenda, & ꝓpterea ſeqtur ꝙ cum Angelus Aymunti ſine maſculis deceſſerit, dicitur impleta conditio ſubſtitutionis, de qua agimus. Et hec ſufficiant quo ad primuꝫ argm̃. ¶ Scđo non ob.que ſcđo loco allegabantur, qꝛ recte ꝯſiderando ex iam dictis oia, dicuntur ſublata, vt tm̃ clarius remoueantur, ad
24 uertendum in primis eſt, †qꝛ in ꝓpoſito noſtro regula eſt ꝯ̃ argu.vꝫ ꝙ deficiente primo ſubſtituto ſcđs intrat in locum eius, & admittitur ad ſubſtitutionem qñcunqꝫ poſtea deficiat inſtitutus, de hoc eſt tex.in.l.q̃diu.lulti.ver.is aũt qui tertio &c.ff.de acquir.her. & ibi Bar.& oẽs dicunt, & eſt ẽt tex.in.l.coheredi.in prin.ff.de vul.& pup.vbi proprie dr̃, ꝙ ſcđs ſubſtitutus vocatur ſiue pmus ſubſtitutus decedat añ inſtitutum (vt in caſu noſtro dici poteſt) ſiue poſtea. ¶ Et lꝫ iſta iura loquantur de vulgari ſubſtitutione, que in caſu nr̃o expirauit per aditionem Aymunti primi heredis inſtituti, vt.ſ̃.eſt dictum. Tñ procedunt ẽt in fideicómiſſ. qñ primus fideicómiſſ.decedit anteq̃ fieret locus fideicómiſſo, naꝫ tũc qui ſcđo loco ad fideicómiſſum vocatur adueniente die fideicómiſſi ad illud admittitur ſubintrans in locuꝫ primi.ita determinat Bar.in.d.l.q̃diu.& cõiter ſequuntur doct. vt eleganter tradit patruus, & do.meus Soc.in ꝯſi.lxij.vt veram teſtatricis &c.in vlti.verbis, & illud conſil. ſubſcribẽdo comprobauerunt do.Jo.bapti.caccialup.& do.Corn.vt pꝫ inter conſil.Cor.nu.ccxcviij.iij.vol.vbi ponitur conſil.iſtud Soci.& ſtatim ponuntur dicte ſubſcriptiones, & iſta oia refert, & approbat do.Dec.in conſi.cccxxxviij.proponitur, ꝙ nobilis dña.ij.col.vñ in caſu noſtro iſti Auguſtinus, & Frãciſcus ſcđo loco ad fideicómiſſum vocati debent admitti, lꝫ Angelus patruus, & tota eius linea deceſſerit anteq̃ fieret locus fideicómiſſo. ¶ Et hoc ex duplici via contingere poteſt, vel qꝛ fideicómiſſum deficiente primo fideicómiſ.& eius linea remanet apud Angelum Aymunti grauatũ cuꝫ onere reſtituendi ſcđo fideicómiſſ.& ſic iſtis Frãciſco, & Auguſtino, vt dñt Bar.in.d.l.q̃diu.& Soci.noſter in.d. conſil. vt.ſ̃.dixi. Uel qꝛ in tali fideicómiſ.dicit̃ facta vulgaris ſubſtitutio, vt.ſ.ſi ad illud Angelus patruus, & linea eius maſculina non admittat̃, debeant vocari ex tali ſubſtitutione iſti Franciſcus & Auguſtinus, tanq̃ deſcendentes ex Bonomo, vt.ſ̃.declaratum eſt, & eis tanq̃ ſcđo loco ſubſtitutis per mortem Angeli patrui, & eius linea fuit aperta via, vt admittantur, non aũt precluſa, vt egregie in ſimili declarat Bal.in conſi.lxxxj.quãuis primus ſubſtitutus.iiij.volu. ¶ Nec predictis ob.d.l.qui habebat.in ꝯ̃riuꝫ alleg.qꝛ primo reſponderi poteſt, ꝙ ibi ſcđa ſubſtitutio fuit mere pupillaris, de qua tantum ibi agitur, vt vr̃ velle Bar.ibi, quẽ aliqui ſequuntur, & dixit Pa.de caſt.in.d.l.q̃diu.qđ non eſt
25 in caſu noſtro. ¶ †Uel ſecũdo rñdetur, ꝙ in.d.l.qui habebat.ideo mater, & ſoror ſcđo loco ſubſtitute non vocantur, qꝛ defecit conditio ſubſtitutionis de illis facte, erant.n.vocate ſi filia deceſſerit ante nubilem etatem, & ſic in pupillari etate, & filia illa deceſſit pubes facta, ita illum tex.clare intelligit Bar.ibi Bal.Ang.& Jmo.in.d.l.q̃diu.& expreſſe Bal.& Cor.in conſil.paulopoſt in arg.alleg.& inter caſuꝫ, & caſum magna eſt dĩa, qꝛ vno caſu illa filia non potuiſſet ſibi prouidere, in alio vero ſic, vt eſt notum. ¶ Nec ob.ꝙ in caſu noſtro iſtud idem videatur, qꝛ ſcđa ſubſtitutio fuit facta in caſu quo deceſſerit Angelus patruus, & eius liberi ſine filijs, poſtq̃ ad eos deuoluta fuerit hereditas &c.qui caſus nunq̃ euenit, & ſic videtur ꝙ.d.l.qui habebat.declara
26 ta, vt.ſ̃.plurimum obſtet. ¶ Qm̃ pro reſolutione,† primo dici poteſt, ꝙ ſubſtitutio, lꝫ in vno caſu tantum reperiat̃ expreſſa, attñ ex veroſimili mente teſtatoris trahi dꝫ ad alium caſum, ſi in eo teſtator veroſimiliter idem reſpondiſſet.l.gallus.§.& quid ſi tantum.vbi per doct.ff.de lib.& poſthu.&.l. lucius.§.titius.eo.ti.vbi ponit Bar.Pau.de ca.& alij cuꝫ ſimi.vt ſcribit Cur.in ꝯſi.lxxv.do.Ludouicus.iiij.colum.& in cõſi.lj.ſuper teſtamentis.col.xij.dicimus.n.tunc ex mẽte teſtantis, que predominatur ſubſtitutioneꝫ debere interpretari, & habere locum, ẽt ꝙ non eueniat caſus a teſtatore expreſſus, ſed nulli dubium eſt in propoſito, ꝙ ex mẽte teſtatoris iſti Franciſcus, & Auguſtinus debẽt admitti, vt ſupra plene dictum fuit, ergo lꝫ ad Angelum patruum, & eius liberos, non fuerit hereditas deuoluta, debet tñ ſubſtitutio habere locuꝫ, ſi.n.teſtator de hoc caſu fuiſſet interrogatus, non eſt dubitanduꝫ, ꝙ reſpondiſſet eos admitti, ex quo nullus ſupereſt ex his, qui eos precedebant ſm ordinem teſtamenti, vt eſt dictum. ¶ Et maxime hoc iſto caſu eſt dóm, qꝛ nedum eadem eſt ratio, ſed maior in caſu iſto occurrenti, q̃ in expreſſo, nam ſi voluit teſtator Bonomum, & liberos eius vocare, ſi Angelus patruus, vel liberi eius ſine filijs deceſſerint, poſtq̃ ad eos dñoluta fuerit hereditas, qđ non poteſt eſſe ex alio, niſi qꝛ tali linea deficiẽte hereditas apud eã amplius non eſſet, fortius creditur id voluiſſe, ſi decedat anteq̃ eis deuoluatur, qꝛ tunc apud illam lineam, non ſolum non eſt hereditas, ſed nec vnq̃ fuit arg.auct.multo magis, .C.de epiſ.& cler.cum ſimi.nec debent illa verba, poſtq̃ ad eos deuoluta fuerit hereditas ſic interpretari, vt deſtruant claram voluntatem teſtatoris, quod eſſet, ſi dicerentur importare preciſam, & omnimodam limitationeꝫ ſubſtitutionis, vt ex predictis patet, dicam igitur illa verba nihil operari, & per teſtatorem eſſe appoſita ex quadam eius credulitate.ſic.n.futurum credidit. ¶ Et ꝙ iſta ſubſtitutio trahatur ad caſum qui occurrit, lꝫ non euenerit, prout exprimitur in teſtõ facit elegans deciſ.Fulgo.in cõſi.xv.proponitur, ꝙ
27 montes &c.†vbi vult ꝙ ſubſtitutio facta aliquibus, ſi ſine liberis.ĩ.xx.ann.deceſſerint, de quodam hoſpitali, procedit & hꝫ locum ẽt, ꝙ aliquis illorum deceſſerit poſt.xx.ann. qꝛ etiam ad illum caſum trahitur ſubſtitutio, maxime cũ nulli ſuperſint, qui ex ordine teſtatoris fuerint prepoſiti hoſpitali. Sic ergo dicemus in caſu noſtro de iſtis Frãciſco, & Auguſtino, lꝫ Angelo patruo, vel eius liberis non fuerit deuoluta hr̃ditas, cum nullus ſuperſit, qui eos ex ordine teſtatoris ꝓcedat, alioquin impie, & ꝯ̃ teſtantis mentem (que in fideicómiſſis magis q̃ verba inſpici dꝫ) iudicaremus, ꝓut ẽt his verbis vtit̃ in caſu ſuo Fulg.in predicto ꝯſi. ¶ Facit ẽt alia deciſ.Cuma.in ꝯſi.cxxj.Gherardus quondaꝫ, vbi vult
28 †ꝙ ſi filio, ſi ſine liberis decedat, ſubſtituatur puta Bartholomeus & eidem Bartholomeo ſi ſine liberis decedat, quidam Marcus, lꝫ Bartholomeus primo decedat cuꝫ filijs ꝓpter qđ videbatur omnino ſubſtitutio de Marco nullius momenti, tñ ſi poſtea decedat filius ſine liberis, ille Marcus admittetur attẽto, ꝙ Bartholomeus deceſſit ante heredem, & ſic ad eum non peruenit hereditas, vt per eum.

Sicut ergo ibi substitutio facta Bartholomeo, si sine liberis decedat, procedit ēt si cum liberis decesserit, ⁊ sic trahit de casu ad casum pp saluandam mentem testantis, sic etiaȝ in proposito nostro dōm, ⁊ ɔcludendum est, vt.s̄. ℭ Secundo potest ista difficultas breuius resolui intelligendo, ꝙ illa verba postq̄ȝ ad eos deuoluta fuerit hereditas ⁊c. non referantur ad tpˢ mortis eoꝝ sine liberis, ⁊ sic non qualificant istam substitutionem, sed respiciunt ordinem, ⁊ vocationem personarum, quas testator intendit ad hereditatem admitti, hoc est dicere primo deferatur Aymunto, ⁊ liberis eius masculis, postea Angelo patruo, ⁊ liberis eius ⁊c. ⁊ postq̄ȝ ad eos fuerit deuoluta.i. post illum Angelum, ⁊ liberos eius vocentur Bonomus, ⁊ Ugoronus, ⁊ eoꝝ filij; ⁊ ista declaratio (ſm quam tollitur oīs difficultas) dicitur conformis alijs partibus testamēti, ⁊ voluntati testatoris, merito vř attendenda, lȝ non in totuȝ sono verboꝝ applaudeat, arg.l.non aliter. de leg.iij.⁊ eoꝝ, que.s̄.dixi de voluntate testatoris ēt contra formam verboꝝ obseruanda, ⁊ qꝛ vna pars testamenti declarat aliam per iura vulga. ℭ Tertio dico, ꝙ ista difficultas procederet, si alia cap. testamenti non extarent, ⁊ ex isto tm̄, ⁊ precise Franciscus, ⁊ Augustinus niterentur, veꝝ cum extent alia cap. per que clare constat eos in presenti casu ex voluntate testatoris admittēdos ex quibus ēt ipsi nituntur (vt est cap. de feminis dotandis, ⁊ ēt vlti. cap. quo femine substituuntur, ſm ꝙ.s̄.ɔsideratum fuit) sequitur ꝙ quicquid illa verba postq̄ȝ ad eos deuoluta ⁊c. in sono suo velint, non attento, debent oīo isti Franciscus, ⁊ Augustinus ad fideicōmissum admitti. ℭ Et ex istis tollitur ēt difficultas mota de illis verbis tunc, ⁊ eo ca-

29 su ⁊c. † nam illa verba non operantur contra claram voluntatem testatoris, sed qd̄ dictum est.s̄. procedit in dubio, ita voluit do. Dec. in d. consi. ccxxvij. prope fin. sed clara est voluntas testantis in fauorem istoꝝ Francisci, ⁊ Augustini, vt est dictum, ergo ⁊c. ℭ Preterea pōt, ⁊ non improbabiliter dici, ꝙ ista verba tunc, ⁊ eo casu solum respiciunt tpˢ, ⁊ casum, quo Angelus patruus, ⁊ eius liberi decesserint sine liberis, non aūt an eis fuerit deuoluta successio, vel ne, vnde cum ille casus euenerit, iam illis verbis dicitur satisfactum. ℭ Et preterea vbi in precedenti difficultate teneamus secundam resolutionem.s̄. positam, tunc nulla penitus est difficultas in istis verbis tunc, ⁊ eo casu ⁊c. qꝛ verum est Bonomum, ⁊ eius descendentes vocari post Angelum patruuȝ, ⁊ eius liberos, ⁊ si ipsi sine liberis masculis decesserint, pur

30 proprie ɔtingit. ℭ † Non ob. modo tertium, qꝛ vere nihil facit, fateor.n. ꝙ quo ad Angelum, ⁊ eius liberos, fideicōmissum dr̄ effectum caducuȝ, sed cum illis fuerint substituti Bonomus, ⁊ Ugoronus ⁊ eoꝝ filij, sequitur, ꝙ vel substituti capient, vt dr̄ in.d.§.sinaūt.aliquid sub ɔditione. vel ꝙ dicitur fideicōmissum remansisse apud Angelū Aymunti cum onere restituendi Bonomo, ⁊ eius liberis ſm ꝙ.s̄. declaratum fuit, ⁊ vtrunqȝ cadit in eundem effectum, vȝ ꝙ isti Franciscus, ⁊ Augustinus ad fideicōmissum admittantur. ℭ Nouissime non ob. qd̄ vltimo loco dicebatur istos Franciscum, ⁊ Augustinum nepotes Bonomi non esse vocatos, qꝛ in substitutione tm̄ fit mentio de filijs, ⁊ filioꝝ appel

31 latione non veniunt nepotes, vt in arg. † qm̄ primo dici posset, ꝙ imo in casu isto ex quo sumus in dispositione testatoris, per quam relinquitur ipsis filijs, appellatione filioꝝ veniunt nepotes, vt voluit Bar. in.d.l.liberoꝝ. de verb.sig. ⁊ in.l.gallus.§.instituens.ff.de lib. ⁊ posthu. cuȝ quo transeūt plures doc. vt ibi per Alex. Jas. ⁊ alios moder. ⁊ per Cor. in consi. xcvij. primo consultus. v. ⁊. vj. colū.i. volu. ⁊ tradit Alex. in consi. ix. visis verbis testamenti.i. volu. dicens, ꝙ cum Bartholomeo est cōis opi. ⁊ alias dixit Barb. in cōsi.x. sapiēter scribitur. v. ⁊. vj. col. ij. volu. opin. Bar. sequendo, ꝙ eam tenuit antiqua, ⁊ moderna iuris prudentia, ⁊ eā esse cōem attestatur Jas. in.d.§. instituens. v. ⁊. vj. colū. dicens, ꝙ ſm eam consuluit, ⁊ pro ea inter cetera Bart. ⁊ alij dicunt esse casuȝ in.l.lucius titius.la.ij.ff.de her. insti. inducendo, vt per eos. ℭ Et hoc eo maxime dōm videtur in casu nostro, qꝛ dispositio testatoris fuit collata in futurū euentum, ⁊ nunc quando venit casus, non reperitur filius, sed tantum isti nepotes, quo casu apertius dici potest appellatione filiorum contineri nepotes, vt voluit Jmo. in.d.§.in-

stituens. quem ibi Alexād. ⁊ Jas. videntur sequi, ⁊ ēt Corne. in consi. ccvij. de pluribus. vij. colum. ij. volu. ⁊ tenendo, ꝙ opinio Bart. tanq̄ȝ cōmunis sit accipienda, saltem cum declaratione Jmo. ista responsio esset sufficiens. ℭ Uerum qꝛ multi dubitant de opinio. Bar. ⁊ plures tenent, ꝙ etiam in testamentis simpliciter appellatione filioꝝ non veniāt nepotes, etiā ꝙ eis quid relinquatur, vt traditur in.d.§. instituens. maxime per Jaso. ⁊ alios modern. ⁊ per Corne. in dicto consil. clxxxij. allegato in argu. ⁊ per eundem in consil. ccxc. tota vis consultationis. iiij. volu. ⁊ alibi sepe, ⁊ plene per Deci. in consi. xcv. ⁊ pro tenui facultate. iiij. colum. versi. venio ad scōm. vsqȝ ad fin. consil. ℭ Jdeo pro nunc aliter nō discutiendo, que sit verior opi. aliter ⁊ de plano respondetur, vȝ ꝙ disputatio inter docto. ⁊ altercatio ista, an in dispositione testatoris nepotes veniant appellatione filioꝝ procedit in dubio, ⁊ qn̄ non constat, que fuerit voluntas testatoris, vbi enim de ea aliquo modo constaret, illam sequi debemus, ⁊ concludere, vel ꝙ veniant, vel ꝙ non veniant ſm ꝙ testatoris voluntas constat, que semper in interpretatione testatorum, ⁊ verboꝝ in eis positorum ante omnia attendi debet, vt.s̄. dictum fuit, ⁊ ita in proposita questio. dixit Corne. in predictis consil. clxxxij. ij. volu. ⁊. ccxc. iiij. volu. ℭ Et hinc est, ꝙ in hac questio. varia reperiuntur iurisconsult. responsa, aliqn̄ ꝙ veniant, aliquando ꝙ non, ſm ꝙ in occurrentibus casibus extabunt coniecture de voluntate testatoris, in proposito autem casu dico clare constare de voluntate testatoris, ꝙ sub verbis illis, ⁊ eorum filios ēt nepotes comprehendantur, merito sumus extra illā disputationeȝ. ℭ Et talis voluntas ostenditur primo ex capit. sequen. de feminis dotandis, dum dicitur, si hereditas eius per modum substitutionum predictarum deuoluaī ad ipsos Bonomum, ⁊ Ugoronum, seu ad eoꝝ filios ⁊ liberos legittimos ⁊c. nam si ponendo vim predicte substitutionis facte de Bonomo, ⁊ eius filijs, dicit ea mediante posse hereditatem ad eius liberos peruenire, ⁊ sic ēt ad nepotes, ⁊ deinceps ad alios descēdentes satis aperte ostendit, ꝙ in versi. ⁊ filios. posito in substitutione, etiam nepotes, ⁊ alios comprehendit, ⁊ pro hac consideratione facit.d.l.lucius. prout illam docto. inducunt, nam ibi in testō fit mentio de filijs, ⁊ postea iurisconsultus declarat generaliter de liberis, ⁊ sic etiam de nepotibus, ⁊ alijs. ℭ Secundo etiam talis voluntas probatur ex vltimo cap. testamenti, dum dicitur, ꝙ femine admittantur, si ex Aymunto, vel Angelo patruo, vel ēt ex Bonomo, ⁊ Ugorono non supersint aliqui descendentes masculi per lineam masculinam ⁊c. Non.n. est dubium, ꝙ illa verba aliqui descendentes ⁊c. nedum filios, sed etiam nepotes, ⁊ alios liberos comprehendunt, vt.l.liberorum.ff.de verb.sig. vnde si ēt nepotes Bonomi, ⁊ alij ponuntur ad exclusionem feminarum, ⁊ id quidem sit occasione substitutionum superius factaruȝ, sequitur clara mens testantis, ꝙ sub dictis verbis, ⁊ eoꝝ filios, ēt istos nepotes voluit comprehendi, quos ex predictis omnibus concluditur ad petitionem fideicōmissi debere admitti. Laus Christo Redemptori nostro.

Soci. nepos Padue legens.

CASVS

ℭ Jn testō Andree de sclapuccellis de Marostica inter cetera Petro vni ex heredibus institutis predium qd̄dam fuit prelegatum, ⁊ ipse cum alijs quibusdam heredibus institutis vxori testatoris tale legatum factum est, vȝ iteȝ iussit, ⁊ reliquit do. Margharitam eius vxorem, dōnam, dn̄aȝ, patronam, ⁊ vsufructuariam oīum, ⁊ singuloꝝ bonorum tam mobilium, q̄ȝ imobilium ipsius testatoris presentium, ⁊ futuroꝝ vbicunqȝ positoꝝ, que vllo tpe non possit, nec valeat a quocunqȝ herede suo, siue legatario, aut quacūqȝ alia persona cuiuscunqȝ cōditionis existat, cogi nec arctari ad reddendum ius aliqd̄ administrationis bonorum, introituuȝ, ⁊ vsufructuuȝ ipsius testatoris, nec ad conficienduȝ aliqd̄ inuentariuȝ de ipsis, sed de ipsis vsufructibus, bonis, ⁊ introitibus possit, ⁊ valeat disponere ad sui libitum, ⁊ voluntatē, prout potest, ⁊ poterat ipse testator. ℭ Et si aliquis, ad quē spectaret, ⁊ pertineret ex quacūqȝ cā de bonis ipsius testatoris

toris, qui vellet ɀtrafacere gubernationi, ⁊ dispensationi, ⁊ administrationi faciende de ipsis bonis per dictã dominam Margaritam, ꝙ statiꝫ, ⁊ ipso iure sit priuatus omni, ⁊ tota parte ipsi spectante de bonis predictis.

¶ Quo testamento sic stante dubitatur de aliquibus, super quibus pro iustitia petitur consilium.

¶ Et pmo (posito sine preiudicio veritatis) ꝙ dña Margarita vxor testõris sit vsufructuaria oiuꝫ bonoꝝ, dubitat, nunqd deat hre vsumfructũ et in predio predicto plegato.

¶ Scdo vtꝝ dña Margarita predicta teneat facere iuentariũ de bonis testõris, in qbus est habitura vsumfructuꝫ.

¶ Tertio vtrum teneatur prestare cautiones, quas alij prestant vsufructuarij.

¶ Quarto nunqd Petrus predictus, vel alij hrdes testatoris petentes fieri inuentarium, ⁊ cautiones prestari incidant in penam priuationis, de qua in testamento.

SVMMARIVM

¶ Usufructuarius omnium bonorum mobilium, ⁊ imobilium non habet vsumfructum iurium, ⁊ actionum.

¶ Et an hẽat vsumfructũ i re alteri plegata, ⁊ p qua pte.

¶ Et an teneat ɀficere inẽtariũ, ⁊ cautiões solitas pstare.

¶ Item vtruꝫ heres predicta fieri petens dicatur contrafacere gubernationi, ⁊ administrationi eius.

1 Uxor cui relictus est vsufructus omnium bonorum mobilium, ⁊ immobilium non debet habere vsumfructũ actionum ⁊ nominum debitorum.

2 Filius institutus in bonis mobilibus, ⁊ imobilibus, dicitur in rebus certis institutus, eo quia sub illis verbis nomina debitorum non veniunt.

3 Usufructuarius omnium bonoꝝ non debet habere vsumfructum prelegati alicui facti, sed pleno iure legatario debet dari. ⁊ infra nume. 12.

4 Dispositioni generali per specialem derogatur.

5 Legatum gñale si sit alicui factuꝫ per hec verba, sũmito legata, que mihi pater tuus reliqt, non venit prediũ in dictis legatis cõprehẽsum, de quo specialr est dispositũ.

6 Legatum de omni argento factum non includetur argentum alteri legatum specialiter.

7 Legatum gñale oium ancillaꝝ, si sit factũ, nõ ɀprehẽdet in eo ancilla existens in peculio, si de peculio legatum speciale sit factum.

8 Legatum si sit factum de omni eo, ꝙ in fundo habeo, non continentur serui, licet in fundo sint, si de eis erat factũ speciale legatum.

9 Legatũ spãle si sit factũ alicui de certo pdio, ⁊ alteri ipsius predij vsufructus sit legatus, vsufructus vtiqꝫ cõicatur.

10 Et sic datur declaratio ad text. in. l. si alij. ff. de vsuf. leg.

11 Usufructuarius de redditibus tenetur ad soluendum legata annua secundum com. opi.

Legata vero simplicia, ⁊ semel tm̃ prestanda, ⁊ in quãtitate existentia, debent prestari ex rebus hereditarijs.

12 Legatarius debet habere rem hereditariam sibi legatam etiam quo ad plenum vsumfructum.

13 Usufructuarius omnium bonorum, posito ꝙ dẽret habere aliquẽ vsumfructũ in rebus legatis ob aliqua verba in testõ posita puta ꝙ nõ possit ab herede vel legatario molestari, tñ i legatis nõ hẽbit nisi dimidiã vsufructus.

14 Usufructuarius ẽt oiuꝫ bonoꝝ tã legatoꝝ ꝙ̃ nõ legatoꝝ non hẽbit in rebus legatis, nisi dimidiam vsufructus.

15 Usufructuarius omniuꝫ bonorum, dato ꝙ testator remiserit confectionem inuentarij, an teneatur illud facere, ⁊ infra nume. 17. vbi ꝙ sic.

Et quid in vsufructuario particularis rei.

16 Testator potest remittere tutori inuentarij confectionem, ⁊ j. nume. 20. vbi de ratione.

18 Testator non potest remittere confectionem inuentarij vsufructuario, cum non possit remittere cautiones de vtendo ⁊ fruendo arbitrio boni viri.

19 Testator non potest facere, quin leges non habeãt locum in suo testamento.

21 Remissio inuentarij facta per testatorem tutori, si inueniatur ꝙ heredi sit damnosa, seruari non debet, sed inuentarium confici debet.

22 Fraudibus ⁊ malitijs obuiandum est.

23 Usufructuarius tenetur prestare cautionem, non obstante phibitione testatoris, tam de his que vsu nõ ɀsumunt, ꝙ̃ de his que vsu ɀsumuntur, vt est pecunia.

24 Testator non potest remittere cautiones de vtendo arbitrio boni viri, quia talis remissio prestat materiam delinquendi, ⁊ est in heredis fauorem inducta.

25 Heres petens ab vsufructuario inuentarij confectionem, ⁊ cautiones contra prohibitionem testatoris, an incurrat in penam priuationis bonorum ei relictorum a testatore impositam. ⁊ infra numero. 27. vbi dicit ꝙ non. ⁊ infra numero. 33.

26 Prohibitus molestiam inferre, dicitur prohiberi, etiam si de iure potuisset molestare. vide. j. nu. 32.

28 Prohibitio testatoris de non molestando debet intelligi quando malo animo, ⁊ modo, aliquid fieret.

29 Prohibitus molestare vsumfructuariuꝫ sub pena poterit cautiones petere.

30 Preceptum de iure impossibile non valet.

31 Testator precipiens aliquid cõtra ius cum pena, pena non committitur, licet preceptum non seruetur.

CONSILIVM CXV

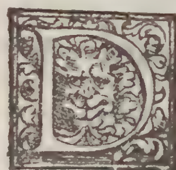
Irigat Dominus verba mea in viam veritatis, ⁊ iustitie. Circa primaꝫ qõnem anteꝙ̃ eius determinationem ponam, placet vnum preponere,
1 †naꝫ (esto, put in ea presupponitur, ꝙ dña Margarita debeat hre vsumfructũ) dico, ꝙ solum dꝫ habere vsumfructũ bonoꝝ mobiliũ, ⁊ imobilium, vt verba testatoris importãt, sed nõ debet hre vsumfructuꝫ actionũ, ⁊ nominum debitoꝝ, naꝫ ea nõ veniunt appellatione bonoꝝ mobilium, ⁊ imobilium, sed sunt species distincte, ⁊ separate ab eis. vt. l. ꝙ̃ tuberonis. §. in peculio. ff. de pecul. ⁊ .l. a diuo pio. §. in venditione. ff. de re iudi. ⁊ vtrobiqꝫ doc. ⁊ not. Jac. de are. ⁊ Bar. in. l. mouentium. ff. de verbo. signi. Bar. in. l. potest. ff. de auc. tut. ⁊ in. l. i. C. si aduer. tran
2 sac. vbi etiam Fulgo. sequit dicens se alias ɀsuluisse, † ꝙ filius institutus in bonis oibus mobilibus, ⁊ imobilibus dicit institutus in rebus certis ex eo, qꝛ sub illis verbis noia debitoꝝ non cõprehendunt, qꝛ dicũtur (vt dixi) tertia quedam, ⁊ distincta species, ⁊ hoc dicunt esse verius, ⁊ tenendum Cardi. in ɀsi. lxxij. Titius nunc sunt ⁊c. iij. col. ⁊ patruus, ⁊ do. meus Soci. in ɀsi. cj. Uiso testõ Antonij. col. fina. ⁊ ad hoc possem plures similes decisiones doctoꝝ allegare, de quibus per Corne. in consil. ciiij. Circa primuꝫ. iij. colũ. ij. volu. vbi inter cetera allegat Bart. sepius consuluisse, ꝙ in dispositione testatoris facta de bonis mobilibus, ⁊ imobilibus non comprehenduntur iura, ⁊ actiones, seu noia debitorum, vt per eum videri potest, ⁊ ego gratia breuitatis non refero, sed ɀcludo, ꝙ dña Margarita predicta nulluꝫ ius dicitur habere super nominibus debitorũ, ⁊ ita in terminis nostris ɀcludit Corne. in ɀsil. clxxiij. Circa primũ. in fi. iij. volu. Esto igitur, ꝙ ista dña Margarita sit habitura vsumfructum omniũ bonorũ mobiliũ, ⁊ imobilium, vt in testõ dicitur, nõ tñ habebit vsumfructũ actionum, ⁊ nominum debitorũ per predicta, ⁊ hoc puto clarissimum. ¶ Capio modo primã questionem in puncto positã, in qua si vellem per argumenta ad partes pcedere, longo folio opus esset, sunt. n. circa eam docto. varij, ⁊ plura in diuersis locis scribunt, sed ego dimissa longa disputatione
3 studendo breuitati rem ipsam paucis perstringaꝫ. ¶ †Et certe videtur, ꝙ domina Margarita predicta non habeat vsumfructum in illo predio, sed ꝙ illud per prius debeatur virtute prelegati dari pdicto Petro pleno iure, ⁊ quo ad dominium, ⁊ quo ad vsumfructum, ⁊ ex post eo predio sic detracto in ceteris bonis mobilibus, ⁊ imobilibus constituetur dña Margarita vsufructuaria, ⁊ ita firmat Bald. in. l. quotiens. in fi. in versicu. ⁊ predicta faciunt ad questionem ⁊c. C. famili. herciscun. vbi etiam idem tenet Salyce. colum. fina. idem voluit Ange. areti. in. §. primo. instituta

de vsufru. dicens, q̄ opinio Bal. viti equa tenenda est, quã etiam in effectu sequit̃ Jas. in. l. cũ questio. ij. col. C. d lega. ¶ Verum, qr aliqui doct. aliquando ɔtrarium dixerunt, predicta opinio vltra auctoritates predictas ostenditur ve
4 rior ex rationibus infrascriptis. ¶ Et primo, † qr semper generali dispositioni per specialem derogatur. l. in toto iure. ff. de reg. iur. c. generi per species. eo. titu. lib. vj. ⁊ pbat̃ etiam in. l. vxorem. §. felicissimo. ff. de leg. iij. vnde dicẽdum videt̃, q̄ licet testator reliquerit generaliter vsumfructum oium bonoꝝ mobilium, ⁊ imobilium dñe Margarite, tñ non intellexit de predio predicto, ex quo de eo fecit particularem dispositionem, ⁊ sic de eo in specie disponendo, dicitur illud remouisse ab illa generali dispositione. ¶ Secũ
5 do in specie pbatur in. d. §. felicissimo. † vbi erat factum generale legatum per illa verba sumito legata que mihi pater tuus reliquit ⁊c. inter que erat predium gargalianũ, sed illud non dicitur in tali legato gñali inclusum, qr de eo specialiter fuerat dispositum, sic igit̃ in pposito dõm, nam qñ testator prelegauit predium, dicit̃ nedum de pprietate, sed etiaȝ de vsufructu eius sic specialiter disposuisse. vt. l. si alij. ff. de vsufru. lega. ⁊ ppterea non dȝ eius vsusfructus includi in illo generali legato vsusfructus oium bonorum ⁊c.
6 ¶ Tertio facit. l. i. ff. de auro ⁊ arg. leg. † vbi si vni legetur omne argentum, non includit̃ in tali legato argentum alteri legatum specialr̃, etiam q̄ de argento illo non sit expressum, nisi ex eo, q̄ in mundo muliebri alteri legato cõtinebatur, ⁊ ita erit in casu nostro, licet in prelegato facto predicto Petro non sit expressum de vsufructu, nisi ex eo q̄ in legato predij ɔtinetur. vt. d. l. si alij. ¶ Et per eundem mo
7 dum quarto facit. l. seruo. ff. de pecul. lega. † vbi in generali legato oium ancillarum non includitur ancilla existens in peculio, si de peculio sit factum speciale legatum, licet nihil
8 sit de illa ancilla expressum. ¶ † Quinto etiaȝ facit. l. quesitum. §. i. ff. de lega. iij. vbi in illo generali legato, quicquid in fundo habeo, nõ ɔtinentur serui, licet in fundo sint, si de eis factum erat speciale legatum. ¶ Possem ad hoc plura alia iura allegare, que gratia breuitatis obmitto, ⁊ videri possunt per glo. ⁊ doc. in istis, que allegaui. ¶ Nec videtur predictis obstare, si dicatur, q̄ dña Margarita debeat saltem hr̃e dimidiam ptem vsusfructus istius predij per. d.
9 l. si alij. ff. de vsufru. lega. † qm̃ rñdetur, q̄ ille tex. pcedit, qñ vtrunqȝ legatum erat spãle, vni enim erat relictus fundus, alteri eiusdem fundi vsusfructus, nam tunc ɔuenit vsumfructum cõmunicari, ne alias legatum vsusfructus sit inutile, sed non pcedit ille tex. qñ legatum vsusfructus erat gñale, vt in casu isto, qr eo casu legatum remanet firmum, ⁊ validũ in alijs rebus, ⁊ ita in indiuiduo rñdet Saly. in. l. quotiens. C. famil. hercis. col. fi. ¶ Et pro ista opinione nouissime facit, qr qñ queritur vtrum onus legatoꝝ spectet ad he
10 redem, an ad vsufructuarium oium bonoꝝ. † Magis cõis ɔclusio est, q̄ si legata sint annua prestent̃ ab vsufructuario de redditibus per. l. fi. §. sinautẽ. C. de bon. que lib. in ver. siquidem ⁊c. ⁊ ita illum tex. intelligunt doc. maxime Saly.
11 ⁊ Corn. ⁊ in sũmario, ⁊ in quarto not. ¶ † Si vero legata sint simplicia, ⁊ semel tantum prestanda, ⁊ in qualitate eoꝝ prestatio (si in hr̃ditate non sit quantitas) fieri dȝ per res hereditarias, eas. s. dando in solutum, si legatarij ɔsentiant, vel vendendo, ⁊ de precio satisfaciendo. sic. n. ⁊ heres patietur legatoꝝ onus, eo q̄ priuabitur pprietate, ⁊ etiaȝ fructuarius, qr in rebus venditis, vel in solutum datis non habebit vsumfructum, ita ɔcludit Alex. in. l. vsufructu. ff. ad legeȝ falci. ⁊ voluit Jas. si recte aduertat̃ in. l. i. in prin. in. ij. lect. ff. ad trebel. in. iij. col. in ver. vltra scribentes ⁊c. sic etiã volunt Saly. Corne. ⁊ alij in. d. l. fi. §. sinaũt. ⁊ fuit opinio Bar. in. l. fi. ff. de vsufru. lega. dum dixit, q̄ pro satisfactione legatoꝝ dantur res hereditarie. ¶ Et licet ibi ipse velit, q̄ in talibus rebus sic datis fructuarius, habebit ptem vsusfructus, tamen in eo non bene loquitur, ⁊ cõmuniter reprobatur, qr tunc legatarijs non dicerent̃ plene satisffactum,
12 vt ɔstat ex dictis doct. in locis preallegatis. † Hoc ita stante nulli dubiũ est, q̄ si res hr̃ditaria sit legata, q̄ ea dȝ libere dari legatario ẽt quo ad plenum vsumfructũ, ⁊ ita doct. oẽs in locis predictis vñr in hoc ɔcordare, ⁊ ita ego alias sm̃ hanc opi. cõsului, ⁊ audiui sic fuisse iudicatũ. Sic igitur ex predictis cõcludendum vr̃ in pposito, q̄ dña Margarita non dẽat hr̃e vsumfructuȝ illius predij, qd̃ pdicto Petro fuit specialiter prelegatũ, ⁊ pfecto ista opi. vr̃ verior de iure, ⁊ ẽt equa, vt dicebat Ang. are. in. d. §. i. insti. de vsufr. ¶ Verũ est q̄ in proposito casu pter quedaȝ verba testa
13 menti aliqualiter subsisto, † nam dixit testor, q̄ dña Margarita predicta non possit, nec valeat a quocũqȝ hr̃de suo, siue legatario ⁊c. cogi nec arctari, ad addendum ius aliqd̃ ⁊c. Ex quibus verbis videt̃ posse inferri, q̄ ẽt in rebus legatis debeat hr̃e ius aliqd̃ vsusfructus, ⁊ administrationis, alias. n. frustra legatarius phiberetur ab ea petere sibi reddi ius ⁊c. ⁊ ɔ̃uis hec verba forte possent euitari, si bene precedentia, ⁊ sequentia cõsiderarent̃. Tñ si qs pter illa, vel quacunqȝ alia ratione motus nõ approbet cõclusioneȝ predictã sic simpl̃r positam. Absqȝ aliqua dubitatione cõcludendũ puto, q̄ dña Margarita, si quem vsumfructũ in prelegato predio hr̃e debeat, solum pro dimidia parte habebit, ⁊ pro alia ptinebit ad. d. Petrum, ⁊ hoc pro regula d. l. si alij. de vsufru. leg. ⁊ put voluit Bar. in. l. sempronio, ⁊ ẽt in. d. l. fi. eo. tit. ¶ Eo semp addito, ⁊ presupposito, q̄ per verba supra ponderata videat̃ constare, q̄ etiam in re prelegata ipsa debeat aliqd̃ ius hr̃e, vt dixi, nisi. n. illa eẽnt, vt dixi, audacter tenerem, q̄. d. l. si alij. non hr̃et locum in casu isto per pdicta. ¶ Nec credat aliqs, q̄ pter illa verba debeat dña Margarita hr̃e totum vsumfructũ, qr hoc esset penitus alienum a mente iuris, ⁊ cõtra. d. l. si alij. ⁊ p
14 batur etiam in fortioribus terminis, † nã si dictũ fuisset, q̄ sit vsufructuaria oium bonoꝝ taȝ legatoꝝ, q̄ȝ nõ legatoꝝ, ⁊ sic fuisset expressuȝ de rebus legatis, nõ deberet in eis hr̃e vsumfructuȝ, nisi pro dimidia parte per tex. in. d. l. si alij, qr cum legando fundũ, ẽt vsumfructum eius leget, cuȝ postea vsumfructum leget, dr̃ in effectu tantũ dimidiã ptem vsusfructus legasse, put in terminis cõcludit praticus Papien. in forma libelli, quo agitur pro legato rei singularis in gl. i. mihi in col. vij. in ver. ⁊ pro hoc dicunt qdam ⁊c. quam decisioneȝ vti veram, ⁊ ẽt cõi opinioni nõ refragantem defendit insignis doc. do. Pau. de monte pico in repeti. §. titia. in. l. titia. de leg. ij. mihi. col. lxiiij. cũ duobus seq. si igit̃ eo casu in re legata vsufructuarius non hȝ nisi dimidiaȝ vsusfructus, etiam q̄ fuerit dictuȝ bonoꝝ legatorũ ⁊c. Fortius in casu isto dõm est vbi in legato vsusfructus non fit mẽtio legatarum rerum. ¶ Concludit̃ igit̃ ex predictis (si cui nõ placeat ɔclusio illa, q̄ dña Margarita nullũ vsumfructuȝ hr̃e debeat in dicto pdio prelegato (lȝ sit valde equa) q̄ saltem nõ debet hr̃e nisi dimidiam ptem vsusfructus, ⁊ super hoc non credo dubitandũ, ⁊ ppterea vlterius nõ instabo. Hec quo ad pmam qõnem. ¶ Circa scdãm videbit̃ forte
15 tasse alicui primo aspectu, † q̄ dña Margarita nõ teneat̃ ad aliquam ɔfectionem inuentarij, attento, q̄ testator ita expresse ordinauit in testõ, ⁊ alias dispositio testatoris solet pro lege seruari, vt in auc. de nup. §. disponat. colla. iiij.
16 ¶ Facit in argu. l. fi. C. de arbitr. tutel. † nam sicut ibi probatur, q̄ testator potest remittere ɔfectionem inuentarij tutori, ita etiam dicendum videtur de ɔfectione inuentarij facienda per vsufructuariam, vt est casus noster, ⁊ ita per illum tex. dixit aliquando Andre. barba. in ɔsil. lxiiij. Clementissimi Dei. iij. col. ij. volu. ¶ Sed tamẽ his non obstantibus ɔ̃riam opinionem in casu isto veriorẽ de iure arbitror, nam q̄ vsufructuarius ad tale inuentariũ ɔficienduȝ teneat̃, allegat̃. l. i. §. recte aũt. ff. de vsufru. quemadmo. cauea. nam si illud conuenit in vsufructu vnius rei, vt scilicet eius qualitas describatur, vt ibi dicit̃, fortius in vsufructu omniuȝ bonoꝝ debet fieri ipsoꝝ bonoꝝ descriptio, ⁊ licet in vna re illud sit forte ɔsilium, vt sentit ibi glo. quamuis do
17 cto. cõtrarium sentiant, maxime Alberi. ibi, † tamen in vsufructuario omnium bonoruȝ hoc est necessariuȝ, qr alioqn intelligi nõ posset, in qbus rebus fuisset vsusfructus, ⁊ que eo finito, restitui deberent, ⁊ ita in terminis ɔcludit Pau. de cast. in consil. cxcj. Anteq̄ȝ deueniam ad dicta dubia. i. col. qd̃ consilium reperit̃ in nouis. ij. vol. nu. ccxxj. ⁊ Alex. in consilio. Habita super narratis ⁊c. iij. colum. iij. volumi. ⁊ de hoc nemo vnq̄ȝ dubitauit, ⁊ propterea non insisto. ¶ His ergo tota stat in allegatis in ɔ̃rium, sed breuiter
18 dico, q̄ nihil obstant, † qr cõmunis, ⁊ vera est ɔclusio q̄ te

stator

statoꝛ confectionem inuentarij remittere non poteſt, nam cum non poſſit remittere cautiones de vtendo arbitrio boni viri, ⁊ de reſtituendis rebus ⁊c. prout dicam in ſequenti qõne non põt ẽt remittere inuentariũ, ⁊ deſcriptionẽ rerꝫ, qꝛ illa dr̃ neceſſarium antecedens ad cautiones preſtãdas, qꝛ niſi de rebus fieret deſcriptio, nihil de eis ↄſtare poſſet, ⁊ ita in terminis ↄcludunt Pau. de caſt. ⁊ Alex. in ↄſilijs prealleg. ¶ Nõ ob. ꝙ alias voluntas teſtatoris ſoleat ha
19 beri pro lege, † qꝛ illud ꝓcedit in his, que pendent a voluntate ſua, ſed ipſe non põt facere, qn leges habeant locum in ſuo teſtõ. l. nemo põt. ff. de leg. i. ⁊ ita rñdet glo. cõmuniter approbata in. l. i. C. de vſu ⁊ habi. ⁊ maxime hoc ꝓcedet in caſu noſtro, qꝛ talis remiſſio redundaret in damnũ hr̃duꝫ,
20 ꝑut infra dicaꝫ. ¶ † Non ob. d. l. fi. C. arbit. tut. qꝛ ille tex. ꝓcedit ex eo, qꝛ preſumitur teſtatoꝛ ꝓhibuiſſe ↄfectionem inuentarij in fauoꝛem hr̃dis, ꝑut ibi declarant doct. maxime Saly. ⁊ hoc ne pompa rei familiaris pandatur iuxta. l. ij. §. ſed vbi. C. qñ ⁊ quib. quarta pars debe. lib. x. Eſt enim dicit ibi tex. durum, atqꝫ inhumanum publicatione, pompaqꝫ rerum familiarium, ⁊ paupertatis detegi vilitatem, ⁊
21 inuidie patere diuitias, † ⁊ adeo verum eſt prohibitionem, de qua in dicta. l. finali. procedere ſolum ex eo, quod preſumatur facta in fauoꝛem heredis, quod ſi conſtiterit eaꝫ foꝛe damnoſam, non debet talis prohibitio obſeruari, vt eleganter dicebat Marti. ſilima. prout euꝫ refert, ⁊ ſequitur Saly. in. d. l. fi. Sed in caſu iſto remiſſio ↄfectionis inuentarij, non in fauoꝛem hr̃dis eſt facta, ſed ei dicitur damnoſa, igitur non valet. Et vltra damnum hr̃dis, facile inuitaret ipſam dñam Margaritam ad aliquid celãdum, ⁊ ad male vtendum, ⁊ ſic ad delinquendum, ⁊ ideo etiaꝫ ꝑpter
22 hãc cauſam nõ debet ſeruari, † qꝛ fraudibus, ⁊ delictis, inquantum poteſt, obuiandum eſt. vt. l. i. §. ille autem. C. de lati. liber. tol. facit. l. i. §. i. vbi glo. not. ff. naute caupo. ſta bul. ⁊. l. ij. in fi. vbi etiam glo. not. C. de induc. vidui. tol. cũ concoꝛdãtibus allegatis in locis predictis. ¶ Nec poteſt dici, ꝙ in caſu noſtro teſtatoꝛ fuerit motus fauoꝛe hr̃dis, qm̃ ſolo fauoꝛe dñe Margarite hoc fecit, ⁊ hoc eſt clariſſimũ, maxime ↄſiderando verba teſtamenti, qbus dicitur, ꝙ illa nõ poſſit cogi, nec arctari ad ↄficiendum inuentarium aliquod ⁊c. Ex quibus verbis ↄſtar, ꝙ in voluntate eius teſtator remiſit, ⁊ ſic ſm̃ teſti verba illa poſſet ↄficere inuentarium etiam ↄtra voluntatem hr̃dis, ⁊ ſic patet, ꝙ illa remiſſio nõ fit in fauoꝛem hr̃dis, non ſic eſt in. d. l. fin. arbitr. tut. nam ibi teſtatoꝛ expreſſe ꝓhibuit inuentarium fieri.

¶ Et ex his in hac ſcd̃a queſtione ↄcludit̃, ꝙ dña Margarita predicta omnino tenetur facere inuentarium de rebus, ⁊ de bonis omnibus, in quibus eſt habitura vſumfructum, non obſtãte ꝓhibitione teſtatoris, quicquid in ↄ̃triuꝫ dixerit Andr. barba. in dicto ↄſi. lxiij. cuius opi. de iure nõ procedit, ⁊ ita etiã reꝓbando Barba. firmat do. Pau. picus in. l. titia. §. titia. de leg. ij. in. q. lj. ¶ Circa tertiã que
23 ſtionem paucis inſtando dico, ⁊ ↄcludo, † ꝙ illa tenetur cauere, ſicut alij faciunt vſufructuarij, nõ obſtante prohibitione teſtatoris, ⁊ in ſpecie in ꝓpoſito noſtro dico in primis, ꝙ reſpectu rerum, que vſu non ↄſumuntur, tenetur cauere de eis vtendo arbitrio boni viri, ⁊ de eis reſtituendis finito vſufructu. ¶ Scd̃o dico, ꝙ reſpectu rerum, que vſu cõſumuntur (in quibus ꝓꝑie nõ cadit vſuſfructus. vt in. §. cõſtituitur. inſtitu. de vſufruc. niſi per cautionem de qua ibi in fi. ⁊ in. l. ij. ⁊ per totuꝫ. ff. de vſufruc. earꝫ rerꝫ, que vſu ↄſu.) tenetur cauere ſe reſtituturam finito vſufructu tantaꝫ pecuniam, quanta res ille fuerint eſtimate, vt expreſſe dicitur in
24 d. §. ↄſtituitur. † ⁊ has cautiones teſtatoꝛ remittere nõ poteſt, tum qꝛ ſunt inducte in fauoꝛem hr̃dis, tum etiam qꝛ talis remiſſio preſtaret occaſionem delinquendi, ꝑut de hoc eſt tex. etiam ibi glo. declarat in. l. prima. C. de vſu ⁊ habit. ⁊ ita in vtroqꝫ intelligunt docto. cõmuniter procedere illum tex. vt per Bald. Saly. ⁊ Fulg. videri poteſt. ⁊ Barto. ibi in. ij. colum. verſicu. modo pro declaratione ⁊c. iſtud apertiſſime declarat, ⁊ ita etiam tenent Pau. de caſt. in cõſilio. cxcj. ⁊ Alexan. in ↄſilio. lviij. ſuperius allegatis. ⁊ ideꝫ Alex. in. l. quod de bonis. §. primo. ff. ad legem falci. ⁊ do. Pau. picus in. d. §. titia. in. lj. q. ⁊ vltra etiam idem tenet patruus ⁊ dñs meus Soci. in ↄſilio. cxxxj. In preſenti cõſultatione. vij. colum. verſi. accedit ⁊ alia. Et quoniam hoc in iure eſt clariſſimum vlterius nõ inſiſtam, ſed ↄcludo, ꝙ dña Margarita debet preſtare cautiones predictas, quicquid in ↄtrarium oꝛdinauerit teſtatoꝛ, ⁊ antequaꝫ eas preſtet, non poteſt incipere vti, aut frui rebus, ⁊ bonis teſtatoris, maxime ↄtradicentibus hr̃dibus iuxta doctrinã Barto. in. l. vxoꝛi vſumfructum. ff. de vſufruc. lega. ⁊ hec vltra id, quod dici poteſt, ꝙ per teſtatoꝛem nõ fuerint prohibite tales cautiones, de hoc enim in teſtamento nullum verbũ reperitur. ¶ Capio modo quartam ⁊ vltimam queſtionẽ
25 † in qua prima frõte videtur dicendum, ꝙ heredes petentes fieri inuentarium, ⁊ cautiones predictas preſtari, ſint priuati bonis dicti teſtatoris, nam teſtatoꝛ expreſſe diſpoſuit eos ſic priuari, ſi ↄtrafacere voluerint gubernationi, diſpenſationi, ⁊ adminiſtrationi faciende per dñam Margaritam de dictis bonis, vt patet in teſtamento in ver. ⁊ ſi aliquis ad quem ſpectaret ⁊c. ſed ipſi petentes, vt ſupra vidẽtur ↄtrafacere predicte gubernationi ⁊c. qꝛ cum ipſa vellet gubernare abſqꝫ cautionibus, ⁊ inuentario predictis, ⁊ ẽt libere diſpenſare per petitiones predictas videtur ↄtrafieri diſpenſationi, ⁊ gubernationi ipſius domine Margarite, ergo ⁊c. non enim videtur dubitãdum predictam priuationem, ⁊ ſic in effectu ademptionem legatoꝝ factam in penam valere. vt. l. vnica. C. de his que pe. nomi. ⁊ in. §. fi. inſtitu. de lega. ¶ Nec videtur, ꝙ heredes predicti poſſint allegare, ꝙ petitiones, de quibus ſupra per eos fiũt iuridice prout ex predictis apparet, quoniaꝫ videtur poſſe reſpõderi, ⁊ dici, ꝙ imo quomodocunqꝫ ↄtrafaciãt de facto, vel de iure, incidãt in penam predictam argumẽto. l. lucius. §. tres heredes. iuncta glo. in verſi. mouerit. ff. ad trebellia. ⁊. l. i. C. de nũdi. iunctis ibi notatis per Nico. de mattarel. ⁊
26 Bald. in quibus locis ↄcluditur, † ꝙ prohibitus ↄtrouerſiam, vel moleſtiam inferre, dicitur prohiberi, etiaꝫ ſi de iure alias poſſet moleſtare, aut ↄtrouerſiam mouere, ⁊ ita ẽt ↄcludit Alex. in ↄſilio. cxcv. Perſpectis inſtrumentis. colum. fi. vj. volu. ¶ His tamen nõ obſtantibus (que nihil faciunt, ⁊ caſum noſtrum nõ attingunt) in ↄtrarium eſt pro
27 ipſa veritate determinãdum, ⁊ ita ↄcludenduꝫ eſt, † ꝙ imo heredes petentes, vt ſupra nullam patiantur penam, nam cum ipſi inuẽtarium fieri, ⁊ cautiones predictas preſtari petãt iure permittente, vt patet ex dictis ſupra in. ij. ⁊. iij. q. penam ex eo mereri nõ debent. iuxta. l. gracchus. cum ſimilibus. C. ad. l. iul. de adulte. ¶ Iſti enim hr̃des petentes predicta, nõ malo animo faciũt, nec vt iniuriam, ⁊ moleſtiã inferãt dicte dñe Margarite, ſed ſolum, vt iura eoꝝ ↄſeruẽt.
28 † ⁊ ideo nõ debent aliquo modo priuari his, que ſibi relicta ſunt, etiam ſi expreſſe teſtatoꝛ mandaſſet, ne eam moleſtarent, qꝛ illud debet intelligi, quando malo modo, ⁊ malo animo aliquid faceret. vt declarat Bal. in. l. i. v. colũ. C. de his que pe. nomi. in verſic. item quero ſi teſtatoꝛ. allegat tex. in. l. ſi ſeruum. §. pretoꝛ. cum glo. ſuper verbo, nõ videri. ff. de acquir. hr̃dita. ⁊ ita in terminis foꝛtioꝛibus determinat Andre. barba. in ↄſil. lix. Clementiſſimi Dei. vj. co
29 lum. i. volu. † vbi ↄcludit ꝙ prohibitus moleſtare quẽdam vſufructuarium ſub pena, impune poterit petere cautiones de quibus ſupra vt per eum. Si igitur hoc eſt, quando expreſſe teſtatoꝛ prohibuit inferre moleſtiam, quo caſu aliquando etiam prohibetur illa moleſtia, que alias de iure fieret. iuxta gloſ. in dicto. §. tres heredes. ⁊ ſupra dixi, foꝛtius in caſu noſtro hoc eſſe debet, in quo ſolum prohibentur hr̃des cõtrafacere gubernationi, ⁊ adminiſtrationi faciende per dictam dñam Margaritaꝫ quibus per petitiones predictas in aliquo nõ ↄtrafaciunt, vt infra dicam au
30 cten. multo magis. C. de ſacro ſan. eccleſi. ¶ † Preterea ẽt ꝙ teſtatoꝛ expreſſe appoſuiſſet penam illam petentibus inuentarium, vel cautiones predictas adhuc dicẽduꝫ eſſet penam talem nõ tenere, ex eo qꝛ illam precedebat preceptuꝫ impoſſibile de iure, argumento. l. cerdonem. ff. de oper. lib.
31 † quando enim teſtatoꝛ precipit aliquid, qd̃ de iure non tenet, licet apponat penam, ſi preceptuꝫ non ſeruetur, tamen pena non cõmittitur. Ita voluit Bal. in. d. l. i. col. viij. verſi. ſeptimo queritur. C. de his que pe. nomi. ⁊ refert, ⁊ quantum ad propoſitum noſtrum ſequit̃ Pau. de caſt. in. d. l. lucius. §. tres heredes. ad trebellia. in. i. col. ſed in propoſito

nostro preceptum istud, quod illa non cogatur facere inventarium, nec cautiones prestare de iure non tenet, sed dicit impossibile de iure, ut patet ex dictis. §. in. ij. et iij. q. ergo sequitur, quod pena apposita non tenet, nec potest cōmitti, et ita in terminis nostris concludit patruus meus Soci. in d. consil. cxxxj. col. v. versi. preterea ex quo etc. ¶ Insuper etiam advertendum est, ut omnis tollatur difficultas, quoniam dico, quod casus noster est separatus ab his, que in contrarium allegata sunt, non enim testator prohibuit molestiam, vel controversiam inferri, (quo casu potuisset aliqualiter dubitari, licet ego crederem esse idem, quod supra dictum est) sed solum testator imposuit penam privationis, si quis voluerit contrafacere gubernationi, dispensationi, et administrationi ipsius dñe Margarite, ut sonant verba testamenti, modo dico, quod isti heredes petentes inventarium fieri, et cautiones predictas prestari, nō dicuntur contrafacere predictis, ergo dubitandum non est eis de aliqua privatione. Illud autem constat, quoniam ipsa dña Margarita per confectionem inventarij, et prestationem cautionum predictarum non impeditur in sua administratione, eam enim simul, et gubernationem illam habebit, et exercere poterit, quam testator ei concessit, et similiter etiam poterit disponere, quemadmodū ei in testō conceditur. ¶ Et ultra etiam ego animadverto, quod omnis concessio illi facta per testatorem respicit tantum usumfructum, et cōmoda, seu introitus, qui vel que ex bonis percipientur, ut recte verba testamenti consideranti apparebit, sit tamen hoc dictum ex abundanti, quia etiam quod aliquo respectu respiceret bona ipsa, omnimodo preposita cōclusio procederet per predicta. ¶ Ex quibus constat non

32 obstare allegata in contrarium. † Et in specie dum dicebatur, quod prohibitus inferre molestiam, vel controversiam, prohibetur etiam eam inferre, que de iure alias fieri posset (posito quod illud sit verum). Rñdetur primo, quod non sumus in tali casu, ut est dictum, sed solum testator prohibuit fieri contra administrationem etc. et certe ut est dictum in nullo cōsistit petendo fieri inventarium, et cautiones predictas prestari. ¶ Scdo rñdetur, quod illud procederet, quando testator in tali prohibitione non contraveniret legi, cui per hominē derogari non potest, sed quando alias precepisset aliquid sibi permissum, et in eius defectum privaret cōmodo hereditario, vel legati, puta si Titius pretēdat sibi a me aliquid deberi, et ego legem ei centum, iubens ne heredi meo molestiam, aut controversiam aliquam faciat, et si fecerit, in penam privē. d. legato, nam eo casu forte non poterit Titius petere quicquam impune, etiam quod alias de iure petere potuisset. nihil enim illo casu precipitur a testatore, quod sit cōtra iura, sed in casu nostro aliud est, quia preceptum illud, quod inventarium non fiat, nec cautiones prestentur est contra iuris dispositionem, et reprobatum, merito adiectio pene non

33 tenet per predicta. † Ex quibus in hac ultima questione cōcluditur heredes predictos iuste petere inventarium fieri, et cautiones predictas prestari, et ex eo nullam pati penam privationis, et sic quod ipsi omnino habere debent, quecunque eis in testamento relicta sunt, et hanc opinionem in terminis nostris tenet Paul. de cast. in preallegato consil. cxcj. et Alex. in dicto consil. lviij. qui etiam idem tenet in. l. quod de bonis. §. i. ff. ad. l. falci. ubi plura dicit ad propositum nostrum, et etiam sequitur do. Pau. picus in. d. §. titia. in. liiij. questione. Laus Deo.

Maria. Soci. iunior iurisconsul. Padue legens.

CASUS

¶ Ingrediens religionem nobilis Petrus de Bivilaquis de Verona in testamento suo condito in anno. 1447. eius heredes universales instituit dñm Georgium, Danielem, Aloysium, et dñm Joānem fratrem ipsius testatoris, et eis per hec verba substituit. Et si quis, vel si qui supra scriptorum fratrum ut supra heredum institutorum, quandocunque decederet, vel decederent sine filijs masculis tūc, et eo casu ei, vel eis substituit superviventes, sive superviventem, et premortuorum filios masculos in stirpes, et non in capita. ¶ Declarando insup. d. testator, quod mens, et voluntas eius est, ut bona eius semper, et in futurum sint et remaneant inter masculos familie de Bivilaquis supra scriptorum heredum institutorum vulgariter, et per fideicōmissum, ut latius in testamento predicto legitur, cuius copia transmittitur.

¶ Ex post dñs Joānes unus ex institutis decessit sine liberis, deinde dñs Georgius, Daniel, et Aloysius de anno 1462. venerunt ad divisionem bonorum omniū, et consequenter etiam bonorum eis relictorum per testatorem predictum, et in divisione renunciaverunt omnibus iuribus sibi competentibus invicē circa bona divisa, in sorte dupli penis, damnis, et interesse debitis, et in futurum debendis, dantes invicem licentiam faciendi in parte cuilibet pertinente quōcūque voluerit, et invicem etiam permiserunt de evictione in plenissima forma promittentes invicem, et vicissim nunquam litē questionem seu controversiam in, et pro rebus divisis inferre, nec movere etc. prout latius in instrumēto divisionis cōtinetur, cuius copia transmittitur.

¶ Decesserunt postea predicti tres fratres ex quolibet remanentibus liberis masculis, nam ex dño Georgio remāsit Hieronymus, qui postea dcessit relicto Bivilaqua eius filio, et nepote. d. dñi Georgij, ex Daniele remāsit Reuer. d. Leonardus filius, et ex Aloysio remāsit Mattheus filius.

¶ Postea de anno. 1526. dñs Leonardus predictus vēdidit predicto Bivilaque nepoti dñi Georgij quādā pdia, inter q̄ aliqua considerabanī fuisse ex bonis predicti testatoris.

¶ Demum decessit. d. dñs Leonardus sine liberis.

¶ Quibus sic stantibus dubitatur modo de infrascriptis.

¶ Primo posito, quod sit inductum fideicōmissum ita ut ei sit datus locus per mortem. d. dñi Leonardi queritur, an ad illud vocetur solus Mattheus eius patruelis, an etiā Bivilaqua filius alterius patruelis predefuncti.

¶ Scdo queritur, nunquid Mattheus predictus petens aliquid occasione dicti fideicōmissi possit repelli vigore alicuius renunciationis, que in divisione predicta dicatur facta, seu vigore promissionis de evictione in eadē divisione facte.

SUMMARIUM

¶ Fideicōmissum, an competat tantum proximiori, an vero etiam distantiori per stirpem.

¶ Item an et quando per divisionem censeatur remissum fideicōmissum conditionale, quod invicem debebatur.

1 Relictū si sit familie aliquid, si nō extāt aliq ex noiatis specialr, dēnt vocari, qui sunt proximiori gradu cōiuncti.

2 Plures sub nomine collectivo vocati, ordine successivo dicuntur vocati, hoc est, quod proximiores in gradu semper preferantur. vide tamen. j. nu. 15. ubi limitatur.

3 Idem est dicere quod bona remaneāt inter masculos familie, et quod remaneant masculis de familia.

4 Patruelis est in q̄rto gradu, filius vo patruelis ē in quinto.

5 Persone p testōrē vocate ad fideicōmissū cēsenī eo mō, et ordine vocate, quo de iure cōi succederent, vid. j. nu. 27.

6 Proximitas succedētis an dēat attēdi respectu psone nup defuncte, an respectu primi testantis. et j. nume. 25. ubi dicitur quod respectu eius, qui nuper decedit.

7 Proximior in gradu, quando agitur de successione transversalium, an debeat admitti.

8 Filius in fideicōmissis an in locum patris intret.

9 Declaratio ad glo. in ver. primo in. l. cum ita legatur. §. in fideicōmisso. ff. de lega. ij. et j. nume. 17.

10 Repñtatio pris in successione trāsversaliū nō admittiī, nisi i uno casu, vz qñ agiī d successiōe patrui, et filiuz psonarum illius, q vult psonā pris repñtare, et sic qñ pr repñtādus, si viveret eēt fr eius de cuius successione agiī, et nō alr.

11 Substitutio si sit facta per hec verba, substituit supervivētes eius filios, vel ipsorum filios veniunt solum filij supervivētes, exclusis predictorum filiorum filijs, tanquam remotioribus. vide. j. nume. 29.

12 Proximiores in gradu an vocentur ad fideicommissum. vide infra nume. 31.

13 Dispositio testatoris faciens mentionem de filijs in eorum favorem eis relinquendo sm cōmunem opinionem veniunt etiam nepotes, maxime quando testatoris dispositio fuit in tempus futurum collata.

14 Verbum

14 Verbum quando non potest habere nisi vnuz sensum, perinde est, ac si esset ille sensus expressus.
16 Testm̄ si hz clām derogatoriā sequentis volūtatis, vt scda voluntas postea valeat, reqrit φ testor dicat se spālr penitere, tñ si ex ɔiecturis ɔstar, φ testor voluerit a priā volūtate recedere absqz aliqua spāli expressione, satis est.
17 Regula. §. in fideicōmisso. l. si ita. ff. de lega. ij. nō pcedit ex verosimili mente testātis, ēt ex ɔiecturis pcepta, τ pbata, τ non solum proximiores, sed etiam remotiores vocantur, ẜm φ testator voluisse creditur. τ .J. nume. 24.
18 Ex identitate rationis idem ius debet statui.
19 Verbum familia ẜm verbi proprietatem comprehendit omnes masculos ipsius familie quocunqz gradu sint.
20 Persone vulgares, τ iuris inexpertes capiunt familiam pro tota parentela, seu agnatione.
21 Negans bis non dicitur affirmare ẜm idiotas, licet aliud sit ex iuris interpretatione.
22 Verba ab idiotis prolata grosso modo intelligi debent, τ ẜm vulgarem, τ communem vsum loquendi.
23 Dictio, inter, est distributiua, τ omnes, quibus imponitur, dicuntur in dispositione considerati.
24 Nepotes ēt si sint in remotiori gradu, τ dispari, τ sint tales inter quas agentes de hereditate defuncti ab intestato non hrēt locum repñtatio, ex verosimili mente testōris veniunt ad fideicōmissum, etiaz si sit inter transuersales.
26 Dispares in gradu ex coniectura testantis vocantur ad fideicommissum, etiam inter transuersales.
28 Verosimilitudo, τ coniectura potentior aliam tollit.
30 Volūtas testōris psumpta, sicut inducit, vt nō hēat locum repñtatio circa gradus pximitatem, vbi alias admitteret, ita etiam ex verosimili mente testantis inducitur, vt representatio pcedat, licet de iure admittenda nō esset.
32 Diuisio oium bonoꝝ, si est facta inter frēs cū pmissione de nō veniendo ɔ̄ diuisionē, an p hoc dicat renūciatū fideicōmisso de futuro, τ qd̄ diuisionis tpe ɔdōnale erat. τ .J. nu. 50. vbi dicit φ sic, qñ fideicōmissuz erat reciprocū τ nō steterūt in terminis diuisionis, nec clausule de nō veniendo ɔtra sed ēt iuribus de futuro renunciauerunt.
33 Promissio de nō veniēdo ɔ̄ diuisionem dr̄ posita ad illius diuisionis ɔfirmationez, de qua pncipalr agebat, vnde nō dz ipsam ampliare vltra id, qd̄ ipsa diuisio importat.
34 Fideicōmissū, ad hoc vt p diuisiōis actū dicat remissū, reqrit φ ille q remittit, illius testi, τ fideicō. hūerit notitiaz.
35 Jus remittere qs non potest, qd̄ sibi cōpetere ignorabat.
36 Diuisio dr̄ trāsactio qdā τ illius viz hz. vid tñ .J. sub nu. 65.
37 Transactio non porrigitur ad incogitata, τ ignota.
38 Trāsactio inter diuidētes facta nil circa fideicōmissuz operat, nisi in ea sit dictū inspectis, τ cognitis verbis testamenti, cum a testamento fideicōmissum pendeat.
39 Fratres si inter se diuidunt feudum paternum, τ simpliciter faciant refutationem, ea non obstante, si aliter sine liberis decedat, feudi portio, que ei in partez obuenerat, redit ad fratrem superstitem. vide .J. nu. 77.
40 Diuisio si sit facta iter fratres de re emphiteotica a quodā monasterio recepta, τ vnus alteri cessit omne ius, qd̄ in alterius parte habere posset, si linea masculina vnius illorum defecit, alter superstes debet admitti ad decedentis partem, diuisione illa non obstante. vide .J. nu. 78.
41 Fideicōmissuz per diuisionē non dr̄ remissuz. vide .J. nu. 79.
42 Scientia, τ notitia fideicōmissi, quam hrē debent inter se diuidentes, sufficit φ ex coniecturis habeatur.
43 Filius faciens aliquid ex his, que pater in suo testamento disposuit, dicitur habere eius testamenti notitiam.
44 Hrs ex testō solués legatū testi ignorātiā allegare nō pōt.
45 Possidens bona vigore alicuius testamenti dicitur de eo, τ de fideicommisso in eo contento, notitiam habere.
46 Heredes extranei, qui non sunt sui, ex testamento vocati, postq̄ hereditatem adiuerūt, dicuntur habere notitiaz testamenti, τ in eo contentorum.
47 Heres hereditatem adire non potest, nisi de contentis in instrumento certus sit.
48 Jngressus religionem, nisi expresse testetur, monasterium habet heredem.
49 Heredes sui qñ presumantur hrē notitiaz testamenti pn̄i.
51 Verbum, possunt, cum sit extensiuum, trahitur ad futura.
52 Dictio, nunq̄, exponitur, idest nullo tempore.
53 Heres venire non potest contra factum defuncti.
54 Verba ista in diuisione posita ad hñduz, τ de dictis bonis qcqd voluerit faciendū, iducūt fideicōmissi remissionē.
55 Verbū qōlibet dz intelligi positum, vt aliquid operetur.
56 Diuisionis instrm̄, si dicat φ vnus alteri bona in ptez obuenta concessit pro se τ pro quibus bona predicta concedere voluerit, dicitur fideicōmissum esse remissum.
57 Equipollentium par ratio est habenda.
58 Fideicōmissi reciproci remissio tollit votuz captande mortis, τ sic continet vtilitatem publicam.
59 Verba gn̄alia in instrō diuisionū posita, vt nullo modo cōtra eam deueniat, τ importātia renūciationem oium iurium, τ eorūdem ɔcessionē inicem factā, dēnt late interpretari, vt fideicōmissi reciproci renunciationem importent, cum in eo de cōmodo reipublice agatur.
60 Verba illa in instrō diuisionis posita, ad hñduz, τ faciēduz qōcūqz voluerit, τ ēt illa, φ qlibet in pte sua possit oia τ singula facere, τ exercere, τ φ se iuicē, τ vicissim fecerūt pcuratores irreuocabiles i rē suā τc. ex quo sub hac gn̄alitate vboꝝ dat alienādi lnia, opant, φ si post diuisionez vnus ptem suaz alienet, licet postea veniat casus fideicōmissi non potest emptor talium bonoꝝ molestari.
61 Quē de euictione tz actio, eūdez agētem repellit exceptio.
62 Hrs diuidentis, τ de euictione pmittentis nō audit, si petat bona feudalia diuisa quasi non iure diuisa.
63 Promissiones ad inuicē facte inter diuidētes de euictione, τ de nō mouere litez aliquā super dictis bonis, lz regulr debeant intelligi ẜm naturam diuisionis, τ non qñ euictio causaretur ex facto, τ ordinatione eius, a quo euincitur, tamen ob amplissimam formam taliuz promissionum, possunt ad casum fideicōmissi etiam trahi.
64 Jntellectus datus per docto. ad. §. si duo fratres. l. qui rome. ff. de verbo. obligatio. videlicet φ ibi male iudicatam fuerit, an procedat.
65 Dictio, nisi, denotat quandam impropriietatem, τ est dictio diminutiua.
66 L. de his. ff. de transactio. tanq̄ ius nouuz inducens, non procedit in diuisione, que non est proprie transactio.
67 Jn transactione fuit inductum in odium occultantium, vt non valeret, nisi inspectis τ cognitis testamenti verbis, ne quis, eis non inspectis, decipiatur.
68 Renunciatio fideicōmissi reciproci sit sit facta cū vnus tantum remittat, quantū alter, nullus potest dici deceptus, sed potest dici cuilibet heredi fauorabilis.
69 Mens loquentis ex prefatione declaratur.
70 Lex noua τ exorbitans trahitur de propria ad latam significationem, quando est eadem ratio.
71 Transactio ppria τ vera, lz non valeat sup dependentibus ex testamento, nisi inspectis verbis testamēti, ēt φ de eo fuerit cogitatum, tamen secus est in pactis gratuitis.
72 Pacta τ conuentiones, si generales sunt, generaliter intelligi, τ suum effectum generaliter producere debent.
73 Fideicōmisso conditionali per verba generalia in diuisione posita, licet non fuerit dictum cognitis, τ inspectis verbis testamenti, renunciatum dicitur.
74 Lex de his. ff. de transac. nō procedit, qñ habet certa scientia testamēti, τ ɔtentoꝝ in eo, τ sic fideicōmissi, τ verba ɔ̄hētiū nō pñt ad aliud referri, q̄ ad fideicōmissa, qz tūc pinde est, ac si de tali fideicōmisso spālr eēt facta mētio.
75 Renunciatio simplex licet non valeat, tamen iuramēto firmatur, τ seruari debet.
76 Jn renunciatione gn̄ali oium iurium facta per diuidentes includitur in tali gn̄alitate etiam. l. de his. ff. de transac.
80 Vendens vel donans presumitur ignorare diuisionez iam longo tempore per alios factam, τ sic presumitur factū alienum ignorare.
81 Obliuio ēt psumit in ɔ̄ctu pprio iam longo tpe celebrato.
82 Jgnorantia presumitur, quando agitur de iure quod in se dubiuz est, eo φ pendeat a subtili interpretatione, τ opinionum varietates.
83 Error iuris, lz nō excuset, si tamen circa dubium dubitabile sit, excusat, qz pro errore facti habetur.

84 Assertio, quod aliqua pars bonorum subiaceat fideicommissis, veritati non preiudicat.
85 Judex debet laborare, ut veritatem querat, qua inventa, eam consequi debet.

CONSILIUM CXVI

Dirigat Dominus verba mea in viam veritatis, et iustitie. Viso puncto predicto una cum testamento, et divisione, de quibus in puncto fit mentio, omnibusque diligenter consideratis in quolibet capite videtur admodum difficilis resolutio presentis consultationis. ¶ Et capiendo primam difficultatem, videtur in ea prima fronte dicendum solum Mattheum vocari ad fideicommissum excluso Biuilaqua. ¶ Et hoc primo
1 videtur probari, † quia regula est, quod quando aliquid relinquitur familie (si non extant aliqui ex nominatis specialiter) debent vocari, qui sunt primiori gradu coniuncti, ut est tex. et ibi docto. tradunt in. l. cum ita legatur. §. in fideicommisso. ff. de leg. ij. ibi, et qui ex his primo gradu procreati sunt, et per illum tex.
2 dicunt ibi doct. † quod quando plures vocantur nomine collectivo dicuntur vocati ordine successivo, hoc est, quod primiores in gradu semper preferantur, prout etiam traditur per omnes in. l. gallus. §. quidam recte. ff. de libe. et posthu. sed in proposito fideicommissum, de quo agitur, dicitur relictum familie istorum de Biuilaquis, et sic plures dicuntur vocati nomine collectivo, ut probatur in ipso testamento in ver. declarando insuper etc. dum dicit, quod testator voluit, quod eius bona in futurum sint, et remaneant inter masculos familie de Biuilaquis etc.
3 † Tantum etenim est dicere, bona remaneant inter masculos familie etc. quantum si dixisset relinquo masculis de familia etc. seu familie masculine etc. quo casu primiores in gradu vocarentur. ut. d. §. in fideicommisso. sic ergo, et in casu
4 isto primiores in gradu vocari debent, † unde cum Mattheus predictus sit primior predicto Biuilaqua, quia ille est dño Leonardo defuncto in quarto gradu. iuxta. l. iurisconsultus. §. quarto gradu. ff. de gradib. et in. §. quarto gradu. institu. eo. titu. cum Biuilaqua sit in quinto. ut in. §. quinto gradu. in. l. et titulo predictis, sequitur quod solum Mattheus videtur admittendus excluso predicto Biuilaqua
5 tanquam remotiori. ¶ Secundo pro ista opinione facit, † quia semper in dubio interpretatio voluntatis testatoris (que ante omnia in fideicommissis attendi debet per iura vulgaria) fieri debet, ut eius dispositio sit conformis iuri communi, et sic dici solet, quod persone per testatorem ad fideicommissum vocate, censentur eo modo, et eo ordine vocate, quo de iure communi ab intestato succederent. iuxta nota. per Bart. in. l. heredes mei. §. cum ita. i. col. ff. ad trebel. ubi etiam alij sequuntur tradunt Bar. et alij in. l. si duo. ff. de acquir. here. Bal. in. l. precibus. C. de impub. et ali. substi. et communiter traditur per docto. in. l. gallus. §. i. ff. de libe. et posthu. cum concord. de quibus per Alex. in consi. lv. Perspectis his. ij. et. iij. col. iiij. volu. et per Corne. in consil. xxij. In hac consultatione. v. et vj. col. ij. volu. sed sic est in proposito, quod ab intestato succederet predictus Mattheus solus tanquam primior excluso
6 Biuilaqua tanquam remotiore † sive inspiciamus personam dicti dñi Leonardi nuper defuncti, prout respectu eius (secundum aliquos) proximitas succedentis attendi debet, iuxta plene tradita per patruum et dñm meum Soci. in consi. lxxxvj. Visis testamento etc. vj. col. ver. aliquando et quarto etc. usque in fi. iij. vol. sive etiam inspiciamus personam Petri testatoris, cuius respectu secundum alios debet proximitas succedentis attendi, ut plene per clarissi. iuriscon. et compatrem meum honorandum dñm
7 Phi. deci. in consi. i. Memini me alias. ij. col. † nam cum utroque casu agatur de hereditate transversalium, primior in gradu debet admitti, ut in auc. post fratres. la. ij. et in corpore unde sumitur. C. de legit. here. unde cum Matteus predictus sit primior tam Petro testatori, quam etiam dño Leonardo predicto quam sit ipse Biuilaqua, sequitur quod ille solus debet admitti. Et tanto magis hoc videtur verum, quod (ut audio) ex forma iuris municipalis civitatis Verone agnati transversales vocan-
8 tur ab intestato secundum gradus prerogativam. ¶ † Nec predictis obstat, si dicatur, quod Biuilaqua per representationem personae patris eius dñi Hieronymi dicitur in eodem gradum cum dicto Mattheo tam ipsi testatori, quam etiam dño Leonardo noviter defuncto, et per consequens debet cum dicto Mattheo simul ad fideicommissum admitti. iuxta glos. super ver. primo. in. d. §. in fideicommisso, cum qua transeunt docto. magis communiter, ut per Alexan. in consi. lxxxviij. Et concurrere debeant. i. col. i. volu. Quoniam respondeeri potest. primo, quod forte opinio illius glo. non est in iure tuta, prout illam ibi reprobat Bald. volens, quod in fideicommissis glo. illa male loquatur, de quo plene scribit do. Deci. in. d. consil. i. iij. col. ver. sed tamen ad abundantem cautelam, ubi sequendo opi. Bal. reprobat glo. predictam. Et idem videtur velle in consil. ccccviij. In presenti consultatione. in fi. et clare ita firmat in consi. ccccxij. Viso eleganti. i. et. ij. col. dicens, quod magis
9 communiter tenetur contra illam gl. ¶ † Verum quia opin. glo. illius videtur (ut dixi) magis communis, licet aliter dixerit Deci. ubi. s. Ideo secundo respondeeri potest, quod glo. illa procedit, quando agitur de successione fratrum, vel sororum, seu de onere fideicommissi fratribus, vel sororibus iniuncto, nam tunc cum fratre, vel sorore superstite admittuntur pariter filij fratris premortui, et ita sonant verba predicte glose. Non autem procederet, quando gravatus per fideicommissum esset in gradu distantiori, prout est in casu nostro, ubi dominus Leonardus non erat frater Matthei, et dñi Hieronymi, sed patruelis. Et similiter, (si testatoris respectus habeatur) ipse non erat frater predictorum Matthei, et Hieronymi, sed pa-
10 truus, ut de re constat, et ratio tunc est, † quia representatio patris in successione transversalium non admittitur nisi in uno casu, videlicet quando agitur de successione patrui, vel similium personarum illius, qui vult personam predefuncti patris representare, et sic quando pater representandus, si viveret esset frater eius, de cuius successione agitur, et non alias, ut per Barto. et alios in auc. post fratres. la. i. C. de legi. here. et est tex. clarus in. §. si igitur. in auc. de here. ab intesta. veni. in ver. huiusmodi vero privilegium etc. col. viij. et not. Ange. in. §. reliquum. in eo. titu. in secundo not. et declarat Jo. and. in addit. Specu. in titu. de succes. ab intesta. §. i. versi. sed an filij fratris. in addi. in versi. vocantur. versicu. sed alia fuit questio. ¶ Tertio ista opinio confirmatur per id quod in fortioribus terminis concludit Alex. in consil. xvj. Viso testamento Al-
11 bertini. in princ. vj. volu. † ubi vult, quod in substitutione facta per hec verba, substituit superviventes eius filios, vel filiorum ipsorum. veniunt solum filij superviventes, si qui supersunt exclusis predictorum filiorum filijs, tanquam remotioribus ut per eum, si igitur illo casu predefunctorum filij excluduntur, quo agitur de successione patruorum, fortius hoc dici debet in casu nostro in quo agitur de successione remotiorum per predicta, facit auc. multo magis. C. de sacro sanc. eccle. ¶ Demum ista opinio corroboratur auctoritate patrui, et domini mei Soci. in. d. consil. lxxxvj. in loco superius allegato.
12 † ibi enim pro claro presupponit ad fideicommissum vocari primiores in gradu, et ita sepe exprimit. Dubium autem secundum eum est, an quis consideretur primior testatori, an vero persone gravate, et nuper decedenti, et hoc ultimum ibi firmat, (prout etiam supra dixi) et consequenter secundum eum, Mattheus solus in casu nostro videtur admittendus, cum ille sit domino Leonardo nuper defuncto primior in gradu. ¶ Hec sunt, que (ut verum fatear) me aliquantisper ancipitem tenebant, et prima fronte in opinionem predictam inclinabant. ¶ Sed tamen eis non obstantibus verba testamenti predicti simul et testatoris mentem maturius considerando contrariam sententiam in proposito casu de iure veriorem arbitror, et menti testatoris magis consonam, videlicet quod ad fideicommissum predictum una cum dicto Mattheo dicatur etiam vocatus Biuilaqua, licet in se sit in gradu remotiori. ¶ Et pro clariori demonstratione veritatis presuppono unum, quod in iure est clarissimum, videlicet quod in interpretatione testamentorum, et maxime quando agitur de fideicommissis (ut est casus noster) ante omnia summa cura, et diligentia voluntas testatoris perquirenda est etiam ex coniecturis. Ipsa enim primum locum obtinet. l. in conditionibus primum locum. ff. de condi. et demon. et totum facit, quod in testamentis consideratur. l. ex facto. la grande, circa medium. ff. de heredibus instituendis. et ea solum dominatur,

τ regit omnia.l.cum questio.in fine.C.de lega.τ dicta.l.in conditionibus, ea autem reperta τ intellecta omnino seruari τ attendi debet.l.non aliter.in princi.ff.de legatis tertio.τ.d.l.cum questio.τ.l.iij.C.de liberis preteri. τ.l.cum virum.C.de fideicōmis.cum similibus.facit.l.penulti.ff.de legatis primo.l.cum ꝓponeretur.de legatis secundo. τ.l. fideicōmissa.§.item cum quis.de legatis tertio.τ ideo dici solet, ꝙ debemus pedetentim testatoris voluntatē sectari, τ perquirere, sicut venator leporem, vt inquit Bal.in.l. quidam.C.de necessa.ser.heredi.instit. ¶ Item τ secundo presuppono, ꝙ testator post institutionem factam de fratribus fecit primam substitutionem si quis illoꝝ decederet sine liberis vocando superstites, seu superuiuentes fratres, τ premortuorum fratrum filios in stirpes, τ non in capita, τ ista substitutio locum habuit, quando decessit dominus Joannes vnus ex fratribus, τ heredibus institutis, decessit enim sine liberis, τ ita fuerūt vocati alij tres fratres, qui omnes superuiuebant, τ hoc de plano processit. ¶ Aduertendū tamen est, ꝙ si casu vnus ex dictis tribus fratribus predecessisset relictis liberis puta filijs, vel nepotibus, certe illi simul cum superuiuentibus fratribus fuissent in stirpem admissi ꝓpter illa verba testamenti, τ premortuoꝝ filios, τ si ex dictis predefunctis extarent filij, res esset clara, q̄r sic sonant expressa verba testamenti, si autem solum superfuissent nepotes adhuc idem esset dicendum, † q̄r quando sumus in dispositione testatoris, in qua fit mentio de filijs alicuius in eorum fauorem, idest eis relinquendo appellatione filioꝝ veniunt etiam nepotes, ita concludit Bar.in.l.liberoꝝ.ff.de verbo.significa.τ in.l.gallus.§.instituens.ff.de libe. τ posthu.cum quo est cōmunis opin.vt ibi per Alex. τ Jas.qui ita expresse attestatur dicens, ꝙ ſm opini. Bar. consuluit, τ ꝓbatur ista opinio in.l.lucius titius.la scd'a.ff. de here.insti.inducendo, vt per Bar. τ alios in locis predictis, tradit Corne.in consil.xcvij. Primo consultus.v.τ vj.col.i.volu.τ hanc opinio.sequitur Alex. in consilio.ix. Visis verbis testamenti.i.volu.dicens, ꝙ cum Barto. est cōmunis opin. Et alias inquit Andre.barba. in consil.x. Sapienter scribitur.v.τ.vj.colum.ij.volu.ꝙ istam opinio. Barto.tenuit antiqua, τ moderna iuris prudentia, quam ibi ipse sequitur. Et hanc opinio.tenet domi.Alex.in consilio.xxxvij. Viso themate.ij.τ.iij.colum.vj.volu. vbi plene discutit articulum, τ Curt.in consil.xlv. Sepe reuoluta. ix.col. τ cum ista opinio cōmunis (vt est dictū) attendi debet per iura vulgaria, q̄uis nonnulli de ea dubitauerint. ¶ Et eo maxime in casu isto ita tenendum esset, q̄r dispositio testatoris fuit collata in futurum euentum, ꝓpter qd̄ opinio predicta securius ꝓcedit, ꝓut voluit Jmol.in.d.§. instituens, τ videntur sequi ibi Alex. τ Jas. Alex. in consilio.xxvj. videretur fortasse.ij.col.iij.volu.τ Corne.in consilio.ccvij. De pluribus.vij.col.ij.volu. ¶ Item etiam, q̄r sic verosimilis videtur voluntas testantis, ex quo dixit in stirpem τc. ¶ Et etiam q̄r paulo post dixit inter masculos familie de Biuilaquis suprascriptorum heredum, nam per talia verba ostenditur, ꝙ testator videtur solum habere respectum ad stirpem, τ lineam ipsorum heredum, ꝓut etiā infra dicam, quo posito opinio predicta ꝓcedit sine scrupulo, τ omnes sequuntur, vt per Corne.in consil.clxxxij. Videtur prima facie.ij.volu. Sic ergo ex his concludo, ꝙ si nūc euenisset casus mortis illius domini Joannis τ superessent Daniel, τ Aloysius fratres, τ ex domino Georgio predefuncto superesset tantum iste Biuilaqua nepos, deberet ille vna cum Daniele, τ Aloysio, vel eorum filijs simul admitti in stirpem per predicta. ¶ Et q̄q̄ iste casus non occurrerit, τ alius sit casus noster, tamen eius decisio optime seruit ad decisionem presentis dubitationis, vt infra dicam, τ ideo placuit ita declarasse, τ de ista prima substitutione ad presens nō agitur. ¶ Deinde testator in versicu.declarando insuper τc.fecit implicite aliā substitutionem multum generalem ꝯtinentem in effectu, ꝙ quandocunq̄ aliquis de familia de Biuilaquis (qui ex ordine sui testamēti haberet de bonis suis) decederet sine liberis masculis τc.tunc masculi supra scriptoꝝ heredum vocentur ad bona sua vulgariter, τ per fideicōmissum, τ ita omnino important illa verba, vt eius bona semper, τ in futurū sint, τ remaneant inter masculos familie de Biuilaquis suprascriptorum heredum institutorum vulgariter, τ per fideicōmissū τc. τ de hac substitutione τ iuribus eius ad presens agitur. Nam cum decesserit dominus Leonardus predictus sine liberis, (qui per mediam personam patris eius aliqua bona testatoris habuit) debēt dicta bona vigore huius substitutionis peruenire ex causa fideicōmissi ad mascu-
14 los supra scriptorum heredum, † τ non est dubium, ꝙ ista verba ad masculos τc. debent intelligi, idest ad descendentes masculos supra scriptorum heredum, non enim alium sensum habere possunt, vt de se notissimum est, igitur perinde est, ac si hoc ipsum fuisset expressum argumento.l.ij.cū ibi nota.ff.de libe. τ posthu. τ ꝯsequenter sequit̄, ꝙ nedū filij supra scriptorum heredum, sed etiam eorum nepotes, τ alij posteri masculi dicātur per talem substitutionem vocati, cum omnes sub nomine descendentium masculorū comprehendātur, vt patet ad sensum, τ probatur in.l.liberorum.ff.de verbo.significatio. τ sic etiam iste Biuilaqua nepos domini Georgij vnius ex heredibus institutis dicitur in tali substitutione comprehensus, cum sit de descendentibus masculis heredum institutorum, τ ꝙ in proposito iste Biuilaqua tanq̄ masculus, τ descendens heredum supra scriptoꝝ absq̄ dubio vocaretur, si nō adesset Mattheus predictus, qui tanq̄ primior videtur preferendus per allegata supra in contrarium. ¶ Uerum tamen ex verosimili mente testatoris arbitror, ꝙ simul cū ipso Mattheo vocetur ad fideicōmissum predictum, ꝓut ēt supra concludebam, τ hoc maxime ex infrascriptis. ¶ Et primo pro pre-
15 cipuo fundamento premitto, † ꝙ licet pro regula in eiusmodi fideicōmissis censeātur vocati illi de familia ordine successiuo, τ sic ꝓ primitatem gradus, vt dictum fuit in primo fundamento facto in contrarium, tamen sepe contrarium est statuendum ex voluntate testantis (que ante omnia attendi debet etiam ex coniecturis probata, vt.§.dixi) probatur hoc aperte in.d.l.cū ita.§.in fideicōmisso.de lega.ij.ibi, nisi defunctus ad vlteriores voluntatem suam extenderit. Et licet ibi text.dicat, nisi specialiter τc. tamen ex eo non impeditur, q̄r etiam testantis voluntas non specialiter expressa attendi debeat, si idoneis coniecturis demonstretur, quoniam in iure illud sufficit etiam vbi lex speciali-
16 ter aliquid requirit. † Probatur q̄r quando in testamento precedit voluntas derogatoria sequentis voluntatis, vt secunda voluntas postea valeat requirit lex, ꝙ testator specialiter dicat se penitere τc.vt.l.si quis in prin.ff.de leg.iij. τ nihilominus si ex coniecturis constet, ꝙ testator a prima voluntate voluerit recedere absq̄ expressione speciali, satis est ſm Bar. τ cōmunem opinio.in.d.l.si quis.in princ.vbi aliquando dixi.tradunt Bal. τ alij in.l.sancimus.C.de testa. τ patruus, τ dn̄s meus Soci.in.l.si mihi, τ tibi.§.in legatis.ff.de lega.i. τ ita in indiuiduo in ꝓposito nostro quo ad intellectū.d.§.in fideicōmisso declarat singulariter idē dn̄s meus Soci.in consil.xxxvij. Viso testamento domini Pariboni.ij.colum.ver. τ licet lex requirat τc.iij.volu. τ
17 in eo consilio.in.i.τ.ij.colum.multum egregie probat, † ꝙ ex coniecturata mente testantis recedendum est a regula. d.§.in fideicōmisso, τ quidē ex pluribus, que cum ibi videri possint, aliter non referam, sed ad eius dicta me remitto, τ vna cum eo hanc cōclusionem pro indubitata presuppono, videlꝫ ꝙ ex verosimili mente testantis etiam ex coniecturis percepta, τ ꝓbata receditur a regula.d.§.in fideicōmisso. τ statuitur nedum primiores, sed etiam remotiores vocari ſm ꝙ testator creditur voluisse. ¶ Hoc ita posito, ꝙ voluntas testatoris fuerit in casu nostro Biuilaquam simul cum Mattheo ad fideicommissum vocari probatur multipliciter. ¶ Primo quia testator vocando masculos descendentes supra scriptorum heredum in stirpem dicitur habere respectum ad quemlibet ex dictis heredibus, vt sic cuiuslibet descendentes masculos superstites in stirpem, hoc est pro sua linea vocauerit. Unde cum ex domino Georgio vno ex institutis heredibus solum supersit iste Biuilaqua nepos eius, τ ex Aloysio alio herede instituto supersit Mattheus filius, debent pariter admitti non habita distinctione prioritatis gradus, vt sic quilibet ad ratam suam pro sua linea, τ stirpe vocentur, alias

si solus Mattheus vocaretur, non esset verum masculos
heredum .s. scriptor admitti cum Biuilaqua ex domino
Georgio herede scripto superexistens, et non habens in li-
nea sua potiorem, non vocaretur, quod omnino videt con
tra voluntatem testantis, ergo non est dicendum per alle-
gata .s. in primo presupposito. ¶ Scdo hoc idem pba-
tur (et precedens fundamentum magis declaratur) nam si
nunc vnus ex heredibus institutis decederet sine liberis, si-
ne dubio ad fideicómissuz vocarentur simul Mattheus, et
Biuilaqua, licet essent in dispari gradu, qr filior appella-
tione etiam nepotes veniunt (vt .s. dictum fuit) imo et si de
vulgari substitutione ageretur, puta q vnus ex institutis si-
ne filijs decessisset ante aditam hereditatem superstitibus
istis Mattheo, et Biuilaqua, certe ambo simul vulgariter
dicerentur substituti, et ita simul admitterent non obstante
disparitate gradus, qr quelibet substitutio in casu nostro
dicitur compendiose facta comprehendens tam vulgaré,
q̃ fideicómissariam. iuxta plene tradita per Bart. et alios
in .l. centurio. ff. de vulga. et pupil. et verba illa premortuor
filios etc. etiam nepotes comprehendunt (vt dictum est.)
¶ Modo arguatur sic sicut ab initio per vulgarem substi
tutionem, vel per fideicómissariam factam heredibus insti
tutis (si casus ille contigisset) simul fuissent vocati Mat-
theus, et Biuilaqua ex voluntate testatoris per .s. dicta.
Ita etiam credendum est testatorem voluisse, vt simul vo-
centur in casu qui nunc occurrit, et de quo agimus, cũ etiã
nunc agatur de fideicómissaria substitutione, et de bonis ip
sius testatoris. Pro quo facit, qr vna pars testamenti de-
clarat aliam. l. si seruus plurium. §. fina. et .l. qui filiabus. in
princi. de lega. i. cum simi. est enim eadem ratio, que in alio.
18 †Unde ex identitate rationis debet idem ius statui. l. a ti-
tio. ff. de verbo. obliga. l. fi. C. ad legez falci. cũ vulgaribus.
¶ Immo fortius est in casu nr̃o circa scdam substitutioné
hoc dicendum est, qr si id esset in prima (put vere ita esset)
in qua facta est mentio de filijs, quor appellatione nepo-
tes pprie non ztinentur. l. quid si nepotes. ff. de testa. tut. et
§. fi. institu. qui testa. tut. dar. pos. et dixit glo. cómuniter ap
probata in .l. filij appellatione. ff. de ver. signi. Fortius erit
in scda substitutione per quam in effectu dicunt simpliciter
vocati masculi supra scriptor heredum, vt .s. declaratum
fuit, quor appellatione ita pprie veniunt nepotes, sicut fi-
lij supra scriptor hr̃dum, cum omnes pprie, et vere sint ex
masculis eor. auct. multo magis. C. de sacro sanc. ecclesi.
¶ Tertio q testator ita voluerit, osteditur dum facit men
tionez familie de Biuilaquis vocando in effectu ad fidei-
cómissum familiam ipsam masculinam, seu masculos de fa
19 milia, †nam talia verba, et nomen familie bm pprietatem
verbi cóprehendunt omnes masculos ipsius familie quo-
cunqz sint gradu. l. pnunciatio. §. familie. ff. de verbo. signi.
et licet ex interpretatione. l. ex presumpta voluntate testa-
toris aliquando recipiat hunc sensum, vt ordine successiuo
dicantur vocati, tamen ista zsideratio non cadit in perso-
20 nam vulgarez, put erat testator in casu nostro. † Persone
enim vulgares, et expertes iuris capiunt familiam p tota
parentela, seu agnatione non autem capiunt istaz iuris in-
terpretationem, q pximiores tantuz dicantur vocati, sicut
in simili dixit glo. de verbo filior, et quid si nepotes. ff. de te
stamé. tut. et de verbo possessionis in .l. stipulatio ista. §. hec
quoqz. ff. de verbo. oblig. vbi etiam tradit Barto. et alij se-
quunt, et dixit Specu. in titu. de teste. §. nunc tractandũ. ad
21 fi. ver. hoc quoqz. †Sic etiam in simili videmus, q si quis
bis negat nó dicitur affirmare, licet aliud sit ex iuris inter-
pretatione, vt .l. duobus negatiuis. ff. de verborum signifi-
catio. talis enim interpretatio non cadit in idiotas, et vul-
gares personas, prout declarat Bald. in .l. qui se patris.
iij. colum. C. vnde liberi. et in .l. prima. vij. colum. C. de ser-
22 uis fugiti. †Dicendum ergo est, q verba ab idiotis prola
ta debent intelligi grosso modo. iuxta notata per Innocé.
in .c. cum clamor. extra de testib. et per Bald. in .l. manci-
pia. C. de seruis fugi. Item et bm vulgarem, et communem
vsum loquendi. iuxta .l. librorũ. §. quod tamen cassius. de
legatis tertio. et .l. labeo. vbi late per Barto. ff. de suppelle
cti. lega. sed nulli dubium est, q grosso modo, et ex commu
ni, et vulgari modo loquendi appellatione masculorum de

familia comprehenduntur omnes etiam in dispari gradu
existentes (et optimum erit hoc in processu allegari et pro-
bari.) ergo in proposito etiam .d. Biuilaqua dicitur com-
prehensus, et ad fideicómissum vocari debet vna cũ Mat
theo, maxime concurrentibus in hũc sensum pluribus alijs
coniecturis et inditijs voluntatis testatoris (vt dictum est,
et etiam infra dicetur) iuxta illud singula que non prosunt,
multa collecta iuuant. l. secunda. §. etas, et ibi nota. ff. de ex
cusatio. tuto. tradit glo. in .l. instrumenta. C. de probatio. et
in .l. si stipulatus. in princi. ff. de vsuris. et hoc tertio argu-
mento in indiuiduo ad propositum nostruz vtitur patruus
meus Soci. in dicto consilio. xxxvij. iij. colum. versic. quin-
to ista conclusio etc. et etiam infra in sequen. colum. versic.
octauo probatur etc. et in versicu. ad secundum dico etc.
¶ Quarto comprobantur predicta, et voluntas testantis
23 ostenditur per illa verba, inter masculos etc. †nam illa di-
ctio, inter, dicitur distributiua, vt scilicet omnes, quibus im
ponitur, dicatur in dispositione considerati. l. inter pares.
ff. de re iudicata. et ita per illum tex. q sit prepositio distri-
butiua, voluit do. Joan. de ligna. in quodaz suo consilio in
cip. Casus talis est. ij. colum. quod reperitur inter consilia
Alber. bru. nume. lxxvij. Cum ergo testator velit bona re-
manere inter masculos familie supra scriptorum hereduz
dicitur cuiuslibet heredis lineam distributiue considerasse,
vt scilicet ex qualibet linea existentes vocentur in stirpem,
et non in capita, igitur etiam iste Biuilaqua ex volũtate te
statoris vocari debet pro sua linea, cum solus extet ex do-
mino Georgio vno ex heredibus institutis, et vbi non vo-
carentur, bona non remanerent inter masculos heredũ in-
stitutorum distributiue, prout verba important, quod esset
contra voluntatem testantis. ¶ Demum comprobatur
conclusio supra posita per ea, que signanter voluit Alexã.
24 in dicto consilio. xxvj. iij. volumi. † vbi concludit, q vigore
cuiusdam substitutionis facte de quibusdam, et eoruz filijs
masculis in stirpem, et non in capita. Decedente quodam
Stephano vno ex heredibus testatoris ex causa fideicom
missi debet vocari, quidam Christophorus filius fratris
dicti Stephani, et simul cum eo quidam Tamarotius ne-
pos alterius fratris eiusdem Stephani quamuis essent
in dispari gradu, et etiam essent tales inter quos agendo
de hereditate predicti Stephani ab intestato, non habe-
ret locum representatio per ea, que dixi supra in secundo
fundamento contra dictum Biuilaquam. Et totuz id fun
dat do. Alex. ex verosimili mente testantis verba eius pon
derando, vt per eum. Sic ergo in casu nostro dicenduz est,
vt scilicet ex verosimili méte testantis vocetur Biuilaqua
simul cum Mattheo, licet sint in gradu dispares. ¶ Et
q̃uis in casu domini Alexãdri omnes illi essent de descen
25 dentibus testatoris, †tamen pximitas gradus debet con-
siderari respectu eius, qui vltimo loco decedit, et sic respe-
ctu dicti Stephani bm dominum meum Soci. in dicto có
silio. lxxxvj. tertio volumine. et supra retuli, adeo q etiam
in casu domini Alexandri dicatur agi inter transuersales,
sicut in casu nostro. ¶ Facit etiam ad predicta decisio do-
mini mei Socini in dicto consilio. xxxvij. tertio volumine.
26 †vbi ex coniecturis determinat ad fideicómissum etiaz in-
ter transuersales factum vocari dispares in gradu vt per
eum, et ita est dicendum in casu nostro, in quo per predicta
saltem simul iuncta concludo decedente domino Leonar-
do ex causa fideicommissi vocari nedum Mattheum, sed
etiam Biuilaquam predictum. ¶ Et ex predictis paret
27 non obstare allegata in contrarium, †nam omnia, que di-
cuntur in secundo fundamento procedunt in dubio ex ve-
rosimili méte testatoris, at in casu nostro verosimilis mens
testantis est in contrarium, vt ex pluribus est demonstra-
28 tum, †vnde ista verosimilitudo, seu presumptio et coniectu
ra tanq̃ potentior tollit aliam, iuxta .l. diuus. ff. de in inte-
grum restitutione. et tradit dominus meus Socin. in dicto
consilio. xxxvij. secunda colum. Nec in proposito offendi-
tur, seu corrumpitur regula proximitatis gradus, quia fit
representatio ex voluntate testatoris, sicut in simili dicit
Bald. in .l. prima, C. de secundis nuptijs. et refert Alexan.
in dicto consilio. xxvj. tertia et quarta columna. Et licet lex
hanc representationez in casu isto per se non faceret, tamen
debet

29 debet attendi, quod testator voluit per iaz dicta. ¶ † Nec ob. decisio Alex. in. d. consi. xvj. tertio loco allegata, q̃r (posito, q̄ sit vera) rñdetur, q̄ procedit ex eo, q̃r ex verbis testatoris ostendebatur, q̄ primo proximiores deberent vocari vt per Alex. ibi, at in casu nostro verba testatoris ostẽdunt
30 contrarium ergo &c. † Et sicut in casu dñi Alexandri ibi ex voluntate testatoris presumpta ex verbis inducitur, vt non habeat locum representatio circa gradus proximitatem, vbi alias admitteretur, cum agatur de successione patruorum, ita per contrarium in casu nostro ex verisimili mente testãtis induciẽ, vt repñtatio ꝓcedat, licet alias de iure non esset admittenda, & vtriusq; decisionis vera ratio est, quia semper voluntas testatoris etiam coniecturis probata ante omnia attendi debet, vt supra dictum fuit in primo premisso. ¶ Demum non ob. auctoritas domini mei Soci.
31 in. d. cõsi. lxxxvj. quarto loco allegata, † q̃r respondetur, q̄ illa procedit ẽm regulam. d. l. cum ita. §. in fideicommisso. de leg. ij. videlicet in dubio, & quando verba testatoris cõtrarium non demonstrant, prout erat in casu suo, in quo plures simpliciter sub nomine collectiuo vocati fuerunt, prout ipse presupponit, in casu autem nr̃o (vt sepe dictuz est) mẽs testatoris (ante omnia attendenda) ostenditur contraria, vt sic etiam Biuilaqua vna cum Mattheo debeat ad fideicommissum vocari, & ita ex predictis omnibus concludo. ¶ Capio modo secundam difficultatem, in qua primo aspectu dicendum videtur Mattheum predictum, nullo modo repelli posse a petitione eius, ad quod ex causa fideicõmissi, de quo supra diceretur vocatus, siue etiaz respectu totius fideicommissi, vt ipse pretendit, siue respectu dimidie partis, prout rei veritas est, cum pro alia dimidia vocetur dictus Biuilaqua, vt supra est cõclusum. ¶ Et ista opinio videtur primo probari in. l. qui rome. §. duo fratres. ff. de verb. oblig. tenendo, q̄ ibi fuerit male iudicatum, prout ibi tenent Bar. & alij magis communiter, vt ibi per Alexã. & alios maxime Ias. col. xij. cum duabus sequẽtibus, est eniz
32 ibi tex. ẽm istum communem intellectum, † q̄ inter fratres facta est diuisio bonorum cõmuniũ cuz promissione de non veniendo contra diuisionem, & per hoc non dicitur renunciatum fideicommisso de futuro, & q̄ tempore diuisionis erat conditionale, ita ergo videtur in casu nostro dicendũ, ex quo fideicommissum, de quo agimus, tempore prepositte diuisionis nondum debeatur, sed erat cõditionale, videlicet si aliq̃s sine liberis masculis decesserit. ¶ Nec obstare videtur, q̄ in diuisione fuerit promissum de non veniẽdo
33 contra eam, † quia clausula illa dicitur apposita ad confirmationem ipsius diuisionis, de qua principaliter agebatur vnde non debet ipsam principalem diuisionem ampliare, seu operari augumentuz vltra id, quod principaliter importat ipsa diuisio iuxta tex. singularem in clementi. j. in fin. de preben. quem ad hoc allegat Imo. in. d. §. duo fratres. colum. v. ver. item pro hoc tertio, Ias. col. xiiij. ver. adde pro ista communi opin. & Io. crot. col. xxij. versi. quarto & vltimo. qui etiam allegat alia plura pro ista opinio. quam etiaz tenuit Alexan. in consil. ccviij. ponderatis narratis. j. & ij. col. vj. vol. & Corne. in consi. cij. licet in hoc per totum. iiij. vol. cum ꝯcordantibus, de quibus per Ias. & alios in. d. §.
34 duo fratres. ¶ Secundo pro ista opi. facit, † quia si quando per aliquem actum diuisionis, vel alium dicatur remissum fideicommissum, ex pluribus, que requiruntur, vnum, & precipuum est, q̄ habuerit notitiam testamenti, & fideicommissi ille, qui dicitur illud remisisse, vt voluit Bart. in. l. sub pretextu. C. de transact. & in. l. tres fratres. ff. de pac. &
35 tradunt omnes in. d. §. duo fratres, † & ratio est, q̃r alias nõ posset dici, q̄ quis remiserit ius, quod sibi competere ignorabat. l. in repudianda. ff. de acqui. here. vbi docto. not. & l. mater decedens. ff. de inoffi. testam. cum similibus. Sed sic est in proposito, q̄ fratres isti diuidentes videntur ignorasse testamentum predicti Petri, & ita presumitur, cum tractetur de facto alieno iuxta. l. fi. ff. pro suo. ergo sequitur, q̄ non videntur fideicommisso, quod ignorabant, renũciasse. ¶ Tertio retenta hac eadem ignorantia testamenti, & fi
36 deicommissi probatur ista opin. † nam diuisio dicitur quedam transactio, & illius vim habet, vt probatur in. d. §. duo fratres ibi, quasi de hoc quoq; translatum fuisset, & ibi no. doc. tradit Bar. in. d. l. tres fratres. de pac. & ibi etiã Ias. in. iiij. nota. & egregie Fulgo. in consi. cxx. super eo quod. j.
37 col. cum simi. † sed transactio non porrigitur ad incogitata & ignota, vt per Bar. & alios in. l. qui cum tutoribus. ff. de transac. & in. d. §. duo fratres. & in auc. hoc amplius. C. de fideicom. cum similibus, ergo ad predictuz fideicommissuz vt scilicet dicatur renunciatum, porrigi non potest, cum de eo in diuisione non videatur cogitatum. ¶ Immo plus vi
38 detur dicendum, † quia esto etiam, q̄ diuidentes fratres, & sic transigentes habuerint aliq̃ notitiam testamenti, tamẽ transactio illa non potest quicq̃ operari circa fideicommissum, nisi in ea fuisset dictum inspectis, & cognitis verbis testamenti Petri predicti, cum ex eius testamento tale fideicommissum penderet, vt est tex. & ibi tradunt omnes in. l. de his. ff. de transac. vnde cum in casu nostro in instrumento diuisionis inter dictos fratres neduz non dicatur inspectis, & cognitis verbis testamenti predicti Petri, sed nec de eo aliqua mentio facta fuerit satis videtur posse concludi super dicto fideicommisso non esse transactum, & sic illi in diuisione non fuisse renunciatum, & consequenter postea sequatur, q̄ Mattheus predictus propter dictum instrumentum diuisionis nõ dz posse repelli a petitiõe fideicom.
39 ¶ † Quarto facit, q̃r videmus, q̄ si fratres diuidant inter se feudum paternum, & refutationem facit simpliciter, ea non obstante, si alter sine liberis decedat, feudi portio, que ei in partem obuenerat redit ad fratrem superstitẽ, ita voluit glo. singularis, quam ibi not. & sequitur Bal. in. c. siq̃s miles in titulo imperator Lotharius, Eugen. Pap. in vsibus feudo. & videtur hoc probari (prout illa glo. allegat) in c. i. de eo qui fin. fece. agna. de feu. paterno. & in. c. i. §. fi. vbi Baldus declarat, si de feu. content. sit inter domin. agna. & vasal. Sicut igitur in casu illo, diuisio cum refutatione non obstat, q̃n frater superstes ad feudum admittatur, ita dicendum videtur in casu nostro q̄ non obstãte predicta diuisione Matheus ad fideicommissum effectualiter debeat admitti. ¶ Vltimo facit pulchra decisio domini Federi. de
40 sen. in consi. lxxvij. factum sic se habet quidaz Abbas † vbi duo fratres diuiserunt rem emphiteoticam a quodam monasterio receptam, & vnus alteri cessit & concessit omne ius q̃d habet, vel habere posset in parte alterius, postea vnus illorum defecit linea masculina, & concludit ibi Federi. q̄ alter superstes debet admitti ad partem decedentis non obstante illa diuisione, & cessione sic generaliter facta. ¶ Demum pro ista opinione videtur in terminis decisio Bald.
41 in consilio. ccccxl. factum proponitur esse tale. iij. vol. † vbi concludit fideicommissum non esse remissum per diuisionẽ & tamẽ in casu illo presupponitur, q̄ erat facta amplissima renuntiatio etiam iuri de futuro. ¶ Hec sunt, que primo aspectu in fauorem predicti Mathei videntur non parum vrgere. ¶ Pro quo etiam allegari possent omnia, que per Bar. & alios allegantur in. d. §. duo fratres pro illa cõmuni opin. de qua dixi. s̃. in primo fundamento que aliter non referam. ¶ Uerum predictis omnibus, & alijs quibuscũq; que allegari possent non obstantibus in proposito casu verius esse arbitror, & de iure tenendum, q̄ Matheus predictus nullo mõ debeat audiri petens a predicto Biuilaqua aliquid ex causa. d. fideicõmissi & hoc maxime ex infra scriptis. ¶ Ante omnia tamen pro declaratione huius conclusionis presuppono tria. ¶ Primum est, q̄ fideicommissum inter predictos fratres & heredes testatoris communia bona diuidentes prout in puncto narratur erat reciproce factum, nam quocunq; ex his diuidentibus sine liberis decedente superstites vocati fuerunt vt clare patet ex tenore testamenti in ver. & siquis, vel si qui ꝓ̃scriptorum &c. quilibet ergo ex. d. diuidentibus siue dominus Georgius, siue Daniel, siue Aloysius dicebatur per fideicommissum grauatus fratribus superstitibus restituere, si sine liberis decederet, & sic non dicebatur vnus magis, q̃ alter grauatus & ita tale fideicõmissum inter eos dicebatur reciprocũ. ¶ Secundũ q̃d presuppono est, q̄ predicti tres fratres, & heredes predicti testatoris, vt. s̃. per fideicommissum grauati tempore predicte diuisionis habebant claram notitiã predicti testamenti, & fideicom. in eo contenti, & ita mihi in facto presupponitur euidenter ꝓbari posse, & vbi istud asser

non probaretur, extant de eo tales presumptiones. ꝛ coniecture, ex quibus quilibet induci debet ad ita credendum,
42 † ꝛ in proposito sufficit talem scientiam, ꝛ notitiam ex coniecturis haberi, vt voluit Bar. in. d. §. duo fratres. in. iij. q. ver. potest ex alio ꝛc. ꝛ alibi etiam in tota illa questione, ꝛ ēt
43 in. v. q. † ponit. n. Bar. in. d. ver. exemplū, ꝙ si filij fecerint aliquid ex his, que pater in testamēto disposuit dicunt̄ hr̄e
44 eius testamenti notitiam, † ꝛ ideo dicimus, ꝙ heres ex testamento, qui legatū soluit non potest allegare ignorantiā testamenti vt declarat Bal. in. d. consi. ccccxl. factum proponitur. iij. vol. ꝛ Alex. in consi. iiij. videretur inspectis his col. pen. ij. vol. prout allegat, ꝛ sequitur excellētissimus etate nostra dominus Philyp. decci. compater meus hono. in consi. cclxvij. nō excidit. ij. col. ¶ Dico ergo in casu nostro hanc sciam in primis presumi, qr ipsi heredes p prius ante diuisionem satisfecerunt legatis in. d. testō ɔtentis (vt mihi narratur) ꝛ in facto presupponi debet, cum nisi legata fuissent per prius soluta id cecidisset in penam ipsorum heredū qui si non soluissent cadere debuissent a iure hereditario vt euidenter dr̄ in ipso testō in ver. item voluit, ꝛ mādauit ꝛc.
45 † Unde cum semper vsq; ad tempus diuisionis, ꝛ etiam postea ipsi tenuerint bona testatoris pdicti, verosimile est, ꝙ non ceciderint a iure suo, ꝛ per ɔ̄ns, ꝙ soluerint legata infra tempus a testatore ordinatum, ꝛ ita credendum omnino est arg. l. non est verosimile. ff. de bo. lib. ꝛ sic remanet, ꝙ soluerint ea legata ante diuisionē, ꝛ sic ante annū. 1462. ꝛ quidem per multos annos iuxta ordinationē testatoris, quo stante sequitur, ꝙ tēpore diuisionis dicebantur habere notitiam testamenti, ꝛ per ɔ̄ns etiam fideicōmissi in eo contenti iuxta. l. non est ferendus, ꝛ ibi doc. dicunt. ff. de transa. ꝛ tradunt Bar. ꝛ alij in. d. §. duo fratres. in. iij. q. ¶ Preterea vltra predicta (ꝛ vbi apud aliquem predicta essent du
46 bia) notitia, ꝛ scientia testamenti ostenditur ex alio. † Nam cōis est opinio Bar. ꝛ aliorū in. d. §. duo fratres. in. iij. q. ꝙ extranei heredes ex testō vocati. i. qui non sunt de suis, postq̄ adiuerunt hereditatem, dr̄ habuisse notitiam testamenti, ꝛ contentoꝝ in eo maxime si sunt maiores, ꝛ licet aliqui de tali opinione dubitare videantur, ea tamē magis communiter approbatur, vt ibi p Alex. Jas. ꝛ Crot. ꝛ iō ab ea maxime in iudicando recedendum non est, per iura vulgaria. Sed sic est in proposito, ꝙ predicti fratres testatoris non erant de suis heredibus, ꝛ per ɔ̄ns dicebātur extranei quantū ad hoc, ergo seqtur, ꝙ dicebantur post aditionem hereditatis habere plenam notitiam testamenti,
47 ꝛ fideicommissi in eo contenti, † attento, ꝙ non poterant adire hereditatem, nisi essent certi de contentis in testō. l. ꝛ si de sua. ff. de acqui. here. ꝛ tradunt Bar. ꝛ alij in. l. eius q in prouincia. ad fi. ff. si cer. pet. ꝛ in. d. §. duo fratres. ꝛ in terminis nostris in indiuiduo determinat Curt. senior in con. lxiij. antiquissima ꝛ nobilissima colū. xviij. ver. attamen ista difficultas. ¶ Et si dicatur, ꝙ licet isti fratres nō essent sui heredes, tn̄ erant ꝓximiores, ꝛ sic ab intestato successuri, quo posito cōis est opinio in. d. §. duo fratres. in. iij. q. ꝙ ēt illi presumātur ignorare contenta in testamento, vt ibi per Alex. Jas. ꝛ alios. Rn̄detur, ꝙ immo in casu nostro, licet
48 essent fratres, non tamen erant ab intestato successuri, † cū ille dn̄s Petrus ingressus religionē, nisi expresse testatus fuisset habuisset heredem monasterium iuxta auc. ingressi, ꝛ si qua mulier cum ibi traditis per doc. C. de sa. san. eccle. cū simi. ¶ Accedat predictis, ꝙ tempore diuisionis iam lapsi erant anni. xv. vel circa a die predicti testamenti cōditi, ex quo fit verosir̄e, ꝙ fama, ꝛ cōis vox fuerit orta de predicto testō, maxime attento, ꝙ in ciuitate Mantue (vbi con
49 ditum fuerat) fuit immediate publice registratū, † quo posito etiam sui heredes presumuntur habere notitiam testamenti paterni, vt declarat Bar. in. d. iij. q. versi. idem puto ꝛ ita sequuntur doc. vt ibi per Moder. maxime Crotum col. xxv. ver. tertia sit cōclusio, ꝛ do. Mar. soci. auus meus in consi. xlix. circa primam. col. pen. ver. primo si ꝓbaretur. ¶ Item ꝛ tertio presuppono, ꝙ predicti fratres diuidentes ex causa que tunc esset, non poterant habere inuicem ius aliquod aduersus bona alteri ipsoꝝ in partem obuenta nisi ex causa predicti fideicōmissi hoc est si quis illorum sine liberis decesserit, ꝛ ita mihi in facto presupponitur, ꝛ de iure presumendum est, nisi contrarium probetur, cum semper in re sua quilibet sit moderator, ꝛ arbiter. l. in re mandata. C. mand. cum simil. ¶ His ita positis conclusio. s̄. posita
50 probatur, † primo qr lꝫ per simplicem diuisionem ēt cū cl̄a de non veniendo ɔ̄ eam simpliciter posita non censeatur remissum fideicōmissum ɔditionale, ꝛ per docto. in. d. §. duo fratres, ꝛ dixi. s̄. maxime in primo arg. in ɔ̄riū facto. Tn̄ qn̄ diuidentes sciebant fideicō. ꝛ illud erat inter eos reciprocum, ꝛ in ipsa diuisione renūciatum est iuribus ēt de futuro, ꝛ sic non steterūt in finibus simplicis diuisionis, ꝛ cl̄e de non veniendo ɔtra, sed vltra ꝓcedētes ēt iuribus de futuro renunciauerunt, tunc his tribus ɔcurrentibus dr̄ renūciatum fideicōmisso ēt ɔditionali, qn̄ ipsi diuidentes ex alia causa de pn̄ti non erant habituri ius aduersus confratres, vel eorum heredes respectu bonoꝝ diuisoꝝ, ita singlr̄ determinat Barto. in. d. §. duo fratres. in. vj. q. in fi. quem ibi simpliciter sequuntur Alex. Areti. ꝛ Jas. dicentes, ꝙ opi. Bar. est cōis, ꝛ eā pluribꝰ cōprobat ibi Jo. crot. col. xxxv. ¶ Et lꝫ Bar. ibi non dicat requiri, ꝙ fideicōmissum sit reciprocū, ꝛ ita ēt plures teneāt. tn̄ ſm Ang. ibi (ēt in latioribus terminis loquentem) per illud, qd̄ fideicōmissum erat reciprocum tollitur rōne cuiusdam iniquitatis, seu indebite deceptionis, que ɔsiderari posset, si vnus tm̄ fideicōmissum cui debebat̄, diceret̄ remisisse confratre sibi nihil remittente, si. n. erat reciprocum, tm̄ vnus alteri remittit, q̄tum sibi remittit̄, ꝛ sic nullus ɔqueri pōt, ꝙ fuerit deceptus, iuxta. l. de fideicō. C. de transa. ꝛ ita ēt declarādo opi. Ang. tradunt Alex. ꝛ alij in. d. §. duo fratres. Et q̄ꝫ q̄ꝫ opi. Alex. principalis in terminis, in qbus loqtur (vcꝫ qn̄ solū adest cl̄a de nō veniēdo ɔ̄) magis cōiter reprobet̄, ꝛ ēt q̄uis multi teneāt non reqri ad opi. Bar. in. d. vj. q. ꝙ fideicōmissū sit reciprocum, vt dixi, tn̄ satis placet, ꝙ istud addatur opi. Bar. rōne predicta, ꝛ ita est de intentione Alex. ibi, ꝛ plene tradit Ang. in ɔsi. cclxxxvj. pro clariori. iij. col. dicēs, ꝙ in his terminis dꝫ intelligi. d. §. duo fratres, tenendo, ꝙ ibi fuerit bene iudicatū, ꝓut tenebant Roger. Guliel. de cun. Hy. ꝛ qdam alij, vt ibi per Alex. ꝛ hanc opi. ɔcurrentibꝰ omnibus, de qbus. s̄. firmat excel. Deci. in ɔsi. cclxxxvij. in ciuitate Placentie. col. penu. ꝛ fin. cum autem in casu nr̄o oīa ɔcurrant, erat. n. fideicōmissariū reciprocū, sciebant illi fratres diuidentes, ꝛ renunciantes testm̄, ꝛ ɔtēta in eo, ꝛ sic habebāt notitiā fideicōmissi, itē ēt nulla alia cā tunc de pn̄ti suberat, ex qua possent inuicem hr̄e aliquē regressum aduersus portionem tāgentē alteri eoꝝ preter cām. d. fideicōmissi, vt. s̄. in tribus premissis dictū fuit. Itē ēt fuit facta inuicē renūciatio iuribus ēt de futuro, vt modo ondā, ergo dr̄ esse renūciatū fideicōmisso. ¶ Hoc aūt vltimū, ꝙ ēt iuribus de futuro sit renunciatū ꝓbat̄ primo dum in instro diuisionis dr̄, ꝙ renūciauerunt omni alij suo iuri bn̄ficio, ꝛ
51 legū auxilio, qbus possint aliqualiter ɔ̄facere ꝛc. † Naꝫ cū illud verbum possint, sit extēsiuum, trahit̄, ēt ad futura. l. si ita quis. in prin. ff. de leg. ij. vbi Bar. ꝛ alij dclarāt, ꝛ tradit Cor. in ɔsi. cclxiij. ɔstat. ij. col. iiij. vol. ꝛ ita in ꝓposito declarat Bar. de verbo potest in. d. §. duo fratres. in. vj. q. quē cōiter doc. sequunt̄. ¶ Scd̄o ꝓbat̄, dum paulo post dicit̄, ꝙ promiserunt semp, ꝛ ꝑpetuo firma habere, ꝛ attendere, ꝛ nunq̄ in aliquo ɔ̄facere aliqua rōne, iure, mō, vel cā, de iure, vel d̄ facto ꝛc. sunt. n. ista verba multū pregnantia, ꝛ oēs cām, ꝛ oē ius cōprehēdunt, ꝛ sic ēt ius fideicōmissi cū ēt ad
52 futurū tēpus trahant̄, seu per se importēt, † naꝫ dictio nūq̄ exponit̄. i. nullo tpe, vt. l. ꝓuidēdū. §. j. vbi glo. C. de postul. ꝛ cū talia verba sint indefinita, ꝛ sic equipolleāt vl̄ibus. l. si pluribus. ff. de lega. ij. nihil ab eis dr̄ exclusum. l. iulianus. in prin. de leg. iij. ¶ Tertio ēt ꝓbat̄ in ver. ꝛ ex titu. pn̄tis ɔ̄ctus ꝛc. dum dr̄, ꝙ cesserūt, ꝛ trāstulerūt inuicē respectu partis cuiq; eoꝝ ꝑtinētis oīa sua iura, ꝛ oēs actiones, ꝛ rōnes suas, que, ꝛ quas habent in sorte dupli, penis, dānis, ꝛ interesse debitis, ꝛ in futuꝝ debēdis ꝛc. nam in. d. verbis in futuꝝ debendis clare pꝫ ēt iuribus de futuro esse renunciatum, ꝛ fideicōmissum de quo agitur, comprehendi posse. ¶ Et ex his, vbi recte ɔsiderent̄, aptissime ɔstat per. d. fratres diuidētes, cedētes, ꝛ renūciantes, vt. s̄. fuisse remissum
53 fideicōmissum, qd̄ eis tunc ɔditionalr̄ debebat̄, † ꝛ ɔ̄ñr, ꝙ Mattheus tāq̄ hr̄s Aloysij pr̄is eius dꝫ repelli a petitione dicti

ne dicti fideicommissi cum ipse non possit venire contra factum sui auctoris, sed illud approbare teneat. l. cum a matre. C. de rei ven. cū si. & hanc opi. firmat, & defendit domi. Signor. de homode. in 2si. clxxxix. questio presupponitur col. pen. & fi. ver. rn̄deo igit ad scd̄m, ita ēt voluit Alexā. in 2si. lxij. in cā, & lite. ij. col. versi. tertio presupponitur. vij. volu. Cur. in. d. 2si. lxiij. col. xviij. & do. Dec. in. d. 2s. cclxxxvij. col. pen. & fi. vt ēt. s. dixi. Et hoc primū fundamentū, vt. s. declaratū p se sufficeret ad Uictoriam, & vt. d. Mattheus repellat a petitione predicti fideicommissi. ¶ Sed ex abū
54 danti vlterius, & scdo ꝓbat 2clo predicta, † nā in predicto instrō diuisionis dr̄ ꝙ predicti fratres bona diuisa inuicem 2cesserunt, seu diuisionem bonoꝝ fecerūt ad hn̄dum, tenēdum, vti frui, & possidendū, & quicq̄d ipsis fratribus de bonis, & iuribus sibi in partem peruētis deinceps ꝑpetuo placuerit faciēdū &c. per que verba, vbi ēt aliud nō adesset dr̄ renunciatum fideicōmisso habita eius notitia (put isto casu presupponitur habita) & ꝓbat hoc, qr attēto, ꝙ bona subiecta fideicōmisso reglr̄ alienari nō pn̄t, auct. res que. C. cōia de leg. nisi fideicōmissum esset remissum, nō liceret ipsis fratribus alienare, & ita de parte sua non liceret facere, qd̄ placuerit, & sic verba predicta supflua, & vana redderentur, qd̄
55 non est dōm. l. si qn̄. ff. de leg. j. & c. si papa. de priu. in. vj. † & als dixit Bal. in rub. C. de 2hē. emp. in. ix. q. ꝙquodlz verbum dz intelligi positū, vt aliquid operetur. Facit pro hoc
56 qd̄ dixit Ang. in. d. §. duo fratres. in. v. q. † dum vult, ꝙ si in testō diuisionis dicat, ꝙ vnus alteri bona in partem obuēta 2cessit pro se, & qbus bona predicta 2cedere voluerit, dr̄ remissum fideicōmissum per tex. in. c. j. de feu. nō habē. ꝑpri. nat. feu. vt p eum, sed vba de qbus in casu nostro. s. ad hn̄dū &c. & quicq̄d illis ꝑpetuo placuerit faciēdū, absq3 dubio equipollent illis verbis, qbus 2cedere voluerit de quibus per Ang. merito ēt in casu isto debet dici renunciatuz
57 fideicōmisso, † eqpollētiū. n. par rō hn̄da est. l. si mater. C. d insti. & substi. sub 2di. fac. & c. licet ex quadam de testi. cum simi. & ita in indiuiduo p has rōnes, & alia quedā determinat Jo. cro. in. d. §. duo frēs in. viij. q. dicēs. ꝙ ita voluit ibi Ang. & Jmo. (lz alr̄ Bart. loquat) & dicit ꝙ ita alias ipse 2suluit in ardua. q. & ꝙ sine dubio verum est. ¶ Que 2clu
58 sio tertio loco cōprobat † qr remisso huius fideicōmissi reciproci dr̄ tollere votuz captādē mortis iuxta. l. de fideicōmisso. C. de trās. & p 2n̄s dr̄ cōtinere vtilitatē publicā interest. n. reipublice hoīes eē bonos & nō dlinq̄re. l. bōa fides.
59 ff. depo. & l. 2gruit. ff. de offic. p̄si. cū si. † vn̄ dico, ꝙ vba generalia, & amplissima de quibus in instrō diuisionis, tendentia ad hoc, vt 2 eam nullo mō veniat, & importantia renunciationem oium iuriū, & eorūdē 2cessionem inuicem factaz debēt late interpretari vt fideicōmissi renunciationem importent, cū in eo, vt ē dictū agatur de cōmō reipublice argumēto. l. si qs in graui. §. vtr. ff. ad sille. & l. hoc mō. ff. de cōdit. & demon. facit doctr. Bar. in. l. i. v. col. ff. de offi. procu. cesar. & per hanc rōnē multa tollunt, que in 2riū 2siderari pn̄t, vt per Jo. crot. in. d. §. duo fratres. xxj. col. qui dicit, ꝙ ista est realis cōsideratio, & fuit dictū Ang. in. d. §. duo fratres in repetiti. vj. col. & in. d. 2si. cclxxxvj. iij. col. ¶ Quarto vbi predicta non ꝓcederent ex alio cōclusio. s. posita aptissime defendit, vcz ꝙ Mattheus p̄dictus a Biuilaqua
60 occasione. d. fideicōmissi nihil petere possit † nam nō est dubium, ꝙ in instrō diuisionis pars bonoꝝ diuisoꝝ cuiq3 concessa fuit ad habēdū, & faciendū qd̄cunq3 placuerit vt modo dicebam, ex quo sub verboꝝ gn̄alitate dr̄ data licentia alienandi, ꝙ ēt ꝓbat ex alia clausula infra in eodem instrō posita, dū dr̄, ꝙ qlibet in parte sua possit oia, & singula dicere facere & exercere, prout, & queādmodū ipsi oēs fratres an̄ diuisionem facere poterant, nam cum ipsi oēs simul vendere potuissent, sine dubio dr̄ ēt data licentia cuilibz ptem suam vendendi. Preterea ēt in tali instrō repit alia clausula, qua dr̄, ꝙ predicti fratres diuidentes constituerūt, & fecerunt se inuicem, & vicissim procuratores irreuocabiles in rem suā ꝑpriam respectu sue portionis taliter, ꝙ qlibet possit in bōis ad se puētis agere, petē se tueri & c. vt in instrō dr̄, in ver. facientes, cōstituentes & c. modo dico, ꝙ qn̄ p̄dicte clausule repiūtur, vel ēt illarū altera, si re ipsa post diuisiōez vnus ptē suam alienet, dato, ꝙ veniat postea casus fideicō

missi, & posito ēt, ꝙ simplr̄ nō diceret fideicomisso renūtiatum, nō poterit ille, in quem bona fuerunt alienata, aliquo modo molestari, put signāter dterminat Bar. in. d. §. duo fratres. in. viij. q. vbi doc. cōiter sequunt, vt p Alex. Jas. & alios ibi qd̄ ēt seqtur Cor. in consi. cxliiij. licet in hac 2sultatione col. fin. iij. vol. & patruus meus Soci. in 2sil. xliij. viso testō ser Roberti. j. colū. in. iiij. vol. vnde cum in proposito dn̄s Leonardus nup defunctus alienauerit bona que asserunt fideicōmisso subiecta in personaz predicti Biuilaqua 2cludenduz est ipsum Biuilaquam in eis aliquo mō molestari non posse, & 2n̄r Mattheum predictum ab illoꝝ bonorum petitione repellēdū esse, & hoc fundamētū est plusq̄3 clarissimū. ¶ Fateor tn̄, ꝙ ēt absq3 isto fundamento, & eo penitus remoto oīno ipse Mattheus repellendus est per alia. s. deducta. ¶ Que 2clusio qnto loco cōprobat ex eo, qr illi fratres diuidētes in plenissima forma ꝓmiserunt sibi inuicem de euictione, ac ēt nunq̄3 sup. d. bonis litē aliquam mouere, vel mouenti 2sentire de iure, vel de facto, vt latius in instrō diuisionis 2tinet, sicigit ipsi inuicē, & eoꝝ hr̄des de euictione dicunt obligati, vnde cum. d. Mattheus tāq̄3 filius, & hr̄s Aloysij teneat de euictione predicto Biuilaque in. d. bonis successori Danielis per mediam personaz
61 dn̄i Leonardi, sequit, ꝙ debeat a petitione repelli, † qr quē de euictione tenet actio, eundē agētē repellit exceptio. l. vēdicātē. ff. de euic. cum si. facit pulchra decisio Alex. in con.
62 lx. visis dubitationibus. ij. colum. iij. vol. † dum dicit, ꝙ heres diuidentis & de euic. simpliciter ꝓmittentis non audiet, si petat bona feudalia diuisa quasi non iure diuisa, qr omni
63 no repelli dz p regulam. d. l. vendicātem. ¶ † Et lz ego plane intelligam alias, & reglr̄ istas ꝓmissiones debere intelligi bm naturā diuisionis, & sic nō qn̄ euictio causaret ex fcō, & ordinatione eius, a quo euincitur, vel cōis auctoris, nec ēt qn̄ ex natura rei, vt in. d. §. duo fratres. & alibi sepe dicūt doc. Tn̄ in casu isto attenta amplissima forma talium promissionū 2iunctis ēt his, que. s. deducta sunt, facile tolerari potest ꝓmissiones predictas gn̄aliter intelligi, & trahi ēt ad causam fideicōmissi de quo nunc agitur, super hoc tn̄ per se nō facio magnū fundamētū, sed iunctuz cū alijs arbitror non esse spernendum, iuxta illud singula que nō ꝓsunt multa collecta iuuant. l. si stipulatus cū glo. ff. de vsur. & glo. ēt not. in. l. instrumenta. C. de proba. cum sim. vt per doc. in. c. si. de succes. ab intesta. ¶ Nunc superest rn̄dere allegatis. s. in 2riū, & lz ex predictis satis euidens rn̄sio ad oia colligi possit, tn̄ pro maiori demonstratione veritatis, singulati, vt
64 infra rn̄det, † nā ad ꝑmū rn̄deri pt primo ꝙ forte ille intellectus in. d. §. duo fratres, vz ꝙ fuerit male iudicatū, nō est de iure verius, cum satis durum videat, ꝙ ita dicamus, cuz alias pro sn̄ia presumat p iura vulgaria, & ibi nihil dicatur ex quo talis mala sn̄ia arguat, ꝑut per hāc, & alias multas rōnes plurimi doc. & non leuis auctoritatis tenuerunt, ꝙ immo ibi fuit bene iudicatum, ita. n. tenuerunt Roge. Guliel. de cun. Ray. & Py. itē Jac. de raue. vt refert, & seqtur ibi Alberi. de rosa. Bal. & Ange. ibi, & alij q̄3 plures, & dicit Jas. in. l. q cū tutoribus. ij. col. ff. d trās. ꝙ ille intellectus ꝙ fuerit male iudicatū, nūq̄3 sibi placuit. & ita tenēdo, ꝙ fuerit bn̄ iudicatū ille tex. retorquet in fauorē 2clonis nr̄e, ēt i terminis, vt patebit ex infra dicēdis. ¶ Uel scdo posito, ꝙ in. d. §. duo fratres. fuerit male iudicatū, ꝑut magis cōiter tenet, rn̄det & de plano, ꝙ ille tex. & illa cōis opin. ꝙ p diuisionē cū cl'a d nō 2ueniēdo nō sit renūciatū fideicōmisso ꝓcedūt in illis terminis simplr̄, sz qn̄ p diuidētes ꝓcessuz est vlterius, qr vltra ꝓmissiōez simplr̄ d nō 2ueniēdo renūciatū ē ēt iuribus de futuro 2currētibus alijs, de qbus. s. in prio fundamēto nr̄e 2clonis secus est, & dr̄ tūc ēt fideicōmisso 2dōnali renūciatū p dicta. s. in. d. prio fundamento. ¶ Uel tertio rn̄deri pōt, ꝙ non ꝓcedūt allata in 2riū, qn̄ data ē lnia alienādi, & faciendi qcq̄d placuerit, nā tūc dr̄ renūciatū fideicōmisso ēt 2dōnali, vt dictū fuit. s. in. ij. arg. ptis nr̄e. Uel saltē dr̄ tut'ille, in quē bōa fideicōmisso subiecta fuerūt alienata, ꝑut dicimus i. iij. fundamēto, & sic in ꝓposito oīno reddit vera ista 2clusio, ꝙ Biuilaqua in bonis in eū alienatis molestari nō pōt. ¶ Non ob. mō scdz fundamētū, qr ex predictis rn̄sio clara colligit, negat. n. ꝙ diuidētes tale fideicōmissum ignorarent tpe diuisiōis, qr imo

dicebantur scire, prout. s. deductum fuit in scdo premisso, & lz respectu illo*r* fratrū diuidētiū testm̄ Petri diceret factū alienū tñ ex quo illi nō potuerūt ei fieri heredes ex testamēto, nisi eo prius bñ intellecto dñr habuisse illius notitiā, cū per multos annos antea effecti fuerint heredes p aditionē realr factā, & talis scia oino psumit ēt ex alijs, vt in. d. scdo premisso dr. ¶ Et ex istis ēt rñdet ad tertiū qr ex quo diuidētes sciebāt tale fideicōmissuz dñr de eo cogitasse, & sic renūciatio hñs vim trāsactionis ad illud porrigit̄ stātib⁹ maxime amplissimis verbis renūciationis, & libere ɔcessionis hincinde facte, put. s. ɔsideratū fuit. ¶ Nō ob. q nō fuerit dictū inspectis cognitisq3 verbis testamēti, imo nec d eo fcā fuerit aliqua mētio, put in trāsactione sup descēdētib⁹ ex testō requirit, vt. d. l. de his de trāsa. cū mā in quo vr maior difficultas.

65 Quā rñderi pōt pluribus modis. ¶ † Et pmo q nō sumus in vera trāsactione, vt pz in. d. §. duo fres. ponderādo verbū quasi, qd denotat quādā impropriietatez l. in suis. ff. de lib. & posth. l. ij. vbi Bar. ff. de inoffi. test. & tradit Bar. in. l. si me in vacuā. ff. de acq. pos. & als dicimus, q dictio quasi dr dictio diminutiua, vt p Bald. in. l. fi. vij. col. C. de edic. di. adr. tol. & Deci. in. l. si ego. in pn. ff. si cer. petat. diuisio ergo de qua agimus, non est vera, & propria

66 trāsactio, lz impropria, & qd minus ipsa trāsactione, † quo stāte dico, q in casu isto nō hz locū rła. d. l. de his, que tāq3 ius nouū inducens, & formā illi trāsactioni prebēs nō pcedit extra terminos suos. Sic igit in alijs pactis, & ɔuētionibus (put est casus noster) nō pcedit, vt voluit Ja. de rau. Guliel. de cun. & Ray. quos refert, & seqtur Albe. de rosa. in. d. l. de his, vbi ēt idem tenēt Fulg. & Pau. de cast. put ibi refert, & sequit Jas. ij. col. ver. in. ij. parte glo. & lz fm eū glo. ibi, & alij qdā ɔriū voluerint, tñ ista est cōis opi. & in

67 pposito nro instificat ista opi. † qm̄ in trāsactione illud fuit inductū in odium hēdum occultātium testā, vt ibi per glo. & ne quis nō inspectis verbis testamēti decipiat, quo*r* neutrum in casu isto pōt ɔsiderari. Primum nō, qr cum oēs diuidētes essent hēdes, nullus pōt dici occultasse in dānū alterius, immo qlz illo*r* habebat ptem, & eādem notitiaz

68 predicti testamenti. Scdm ēt nō cadit, † qr cum p hanc renunciationē reciproci fideicōmissi tm̄ remiserit vnus, q̄tū alter, nullus pōt dici deceptus iux. d. l. de fideicōmisso. C. d trāsact. & s. dictum fuit. Jmmo dici pōt, q talis remissio dicat cuilz hēdi fauorabilis, & grata, cum qlibet reglr soleat ɔsiderare hēe liberā rei sue dispōnē. l. in re mādata. C. mā. & ɔriūm in iure solet reputari absurdum, & iniquum. l. dudum. C. de contraben. emp. & l. non vsq3 adeo. ff. si a parē. quis fuer. manu. & ad hanc libertatē, & sic ad fideicōmissi renunciationē vñr partes applicasse, seu direxisse mentez, cum in prin. asserant se velle diuidendo separatim, & libere

69 qlz ptem suā tenere, & gubernare, † ex prefatione. n. declaratur mens loquētis. l. fi. ff. de here. insti. & hāc ɔsiderationem ad ppositū nrm multū egregie facit Alex. in ɔsil. lxij. in cā, & lite &c. ij. col. vij. vol. cum itaq3 nō sit eadē rō in casu nro, que est in trāsactione, nec simus in trāsactione ppria. d. l. de his nō dz hēe locū. ¶ Et per hanc ɔsiderationē tollitur, si qs diceret, q lz nō sit ppria trāsactio, est tñ ipropria

70 & lato sumpto vocabulo, † & als ēt lex noua, & exorbitans trahit de ppria ad latā significationē, vt pbat in. l. filiū habeo. ff. ad senatusc. mace. & tradūt doc. maxime Alex. in auctē. quas actiones. C. de sa. san. ec. & in. l. si ɔstāte. in pn. in. ix. q. j. ptis. ff. sol. ma. vbi aliqñ dixi, & patruus meus. Soci. & Moder. in rub. eiusdē tituli, dico. n. q illa rła pcedit tm̄, qñ sit eadem rō, vt oēs tradūt in locis predictis, at hic non est eadē rō, vt dixi ergo &c. & ista est realis, & vera solutio, vt. s. dicam⁹. d. l. d his nō hēe locū in casu nro cū nō simus pprie in trāsactione, declarando, vt. s. ¶ Que solutio

71 pōt & alio mō declarari (& poterit dici scda solō) † vz q trāsactio ppria, & vera nō valeat sup dependentibus ex testō nisi inspectis, & cognitis verbis testi, q ēt q de eo fuerit cogitatū, tñ secus est in pactis gratuitis, & alijs ɔuētionibus

72 in qbus sufficit gñalis cogitatio, † dēbēt. n. pacta talia, & cōuentiones, si gñales sunt gñalr intelligi, & effectū suū gñaliter pducere. l. emptor. §. fi. vbi doc. tradūt. ff. de pac. cuz si. & ita vr velle gl. in. d. l. de his in ver. sed nunq̄ pcm̄ iuncto eo qd imediate dixerat, put illā gl. declarat Signor. in. d.

73 ɔsil. clxxxix. iij. col. vbi in terminis nris vult † q per gñalia verba in diuisione posita dicat renunciatuz fideicōmisso cōditionali, lz non fuerit dictū cognitis, & inspectis verbis testamēti, qr nō sumus in trāsactione in qua solū pcedit. d. l. de his, & in casu nro sufficit, q habeant diuidentes notitiā testi ɔcludēs ita velle glo. in. d. l. de his, & eam per multos approbari. Qui ēt subdit, q lz aliq tenuerint ɔ illā gl. tñ in casu suo, q Verone agitabatur, debebat oino attendi opinio illius gl. quia ita specialr ex forma iuris municipalis cauebat, qd in indiuiduo seruit in casu nostro, cum & iste agite

74 tur in predicta ciuitate Verone. ¶ † Tertio ēt rñderi pōt q dispositio. l. de his non pcedit, qñ hr certa scia testamēti, & ɔtento*r* in eo, & sic ēt fideicōmissi, & verba ɔhentiū nō pñt referri ad aliud, q̄ ad fideicōmissum ex testō debitū, qr tunc est perinde ac si specialiter de tali fideicōmisso esset facta mētio arg. l. ij. ff. de lib. & posth. ita pprie voluit Bar. in d. §. duo fratres. in. vj. q. loquens de renunciatione fideicōmissi, que in diuisione dr fieri, & sic in terminis nris, & cum Bar. trāseunt ibi doc. & idē dixit Alex. in ɔsi. cij. viso thematе. j. col. ver. accedat ad predicta. vj. vol. sed in casu nro verba futurum tps importātia nō pñt referri ad aliā cām, q̄ ad causam predicti fideicommissi, quia nulla alia causa tunc de presenti suberat, vt dictum fuit in tertio premisso, ergo &c. ¶ Demuz responderi potest, & aliter, posito tamē q in fine pdicte diuisionis sit prestitum per ptes iuramētū de obseruātia oiuz ɔtento*r* in instro, de quo remitto me ad vītatē nō qr vidi finē. d. ɔctus, lz credā, q interpositū fuerit pp cōez ɔsuetudinē notario*r*. ¶ Dico itaq3 (tali iuramēto

75 psupposito q dr. d. legi de his renūtiatū † nam q̄uis simplex renūtiatio nō teneat tñ firmat iuramēto & seruari dz, qr semp vbi iuramētū nō vergit in eterne salutis dispendiū seruari dz. c. cum ɔtingat de iureiur. & c. q̄uis de pact. lib. vj. cū simi. & ita magis cōiter tenēt doc. in. d. l. d his & tradit

76 Alex. i. d. §. duo fres in. v. q. Barth. mihi. col. xxxv. † & sufficit, q fuerit gñaliter renuntiatū oi iuri, & legū bñficio, vel fauori &c. naz in tali gñalitate includit ēt. d. l. de his, cuius renūtiatio postea p iurm̄ ɔfirmat, ita signāter post multos ab eo relatos dterminat Alex. in cōsi. xj. als. cliij. viso ac vt opz. iij. co. ij. vol. refert, & ita tenēdū dicit Jas. in. d. l. de his. iij. col. plura ad hoc allans, cuz igit in casu nro fuerit facta predicta gñalis renūciatio, si postea sit iuratū, dr ēt. d. l. de his renūciatū. Sup hoc tñ non facio fundamētū, qr ignoro an prestituz fuerit iurm̄, vbi. n. pstitū nō fuerit, ad. d. l. de his sufficiāt tres prime solōnes, vel illa*r* altera. ¶ Non

77 ob. mō, que quarto loco allabant, † qr primo rñdet, q in casu illo in diuisione fuit tm̄ apposita simplex cła de nō cōtraueniēdo, nō aūt fuit renūciatū ēt iuribus de futuro, nec data ampla, & libera lnia de parte sua faciendi qcqd placuerit, put fuit in cāu nro, in qbus ɔsistit fundamētū huius ɔclōnis vt dictū fuit. ¶ Scdo ēt rñderi pōt, q opinio illa Bal. d iure nō pbat, & iura p ea allata loquunt, qñ vni tm̄ ex diuidētibus venit in partē tota res feudalis, nō aūt qñ cuilz sua portio, put sūt termini nre. q. & ita dñt areti. in. vij. col. & Jas. in. xiiij. in. d. §. duo fres. ¶ Pōt & tertio rñderi fm areti. q in eo casu renūciatio, seu pmissio fuit personalis facta. s. respectu fris, & filio*r* eius, & iō eis cessātibus nō procedit, secus si fuisset facta in rem, vt ibi per Areti. qui hoc prosequendo retorquet argm̄ in ɔriūm, vt ibi per eum ad quē me remitto gratia breuitatis, & qr pdicta sufficiūt. ¶ Non ob. ēt vltio loco decisiones Fed. de senis, & Bal.

78 in locis. s. allegatis † qm̄ rñdet & pmo ad illaz Fed. de senis in. d. cōsi. lxxvij. qr illa pcedit ea rōne, qr in remissione q̄ facta fuit, nō potuit trāsferri ius illd emphiteoticū in femīnas succedentes sine lnia directi dñi pp formam ɔctus, vt ibi Fed. declarat, qd nō ɔsiderat in casu nro, in quo nulli dubiuz ē fideicōmissum potuisse remitti, lz soluz. q. ē, an fuerit

79 remissuz, ēt p pdicta ɔcludit, q sic. ¶ † Ad illam aūt decisionē Bal. in cōsi. cccexl. iij. vol. rñdet, q illa pcedit data ignorantia testi & in ea pcipue se fundat Bal. lz in casu nro psupponit scientia, vt dictuz fuit in scdo premisso ergo &c. ¶ Et ex oibus pdictis saltem simul iūctis apte ɔcluditur Matteū pdictum oino repellendū a petitione bono*r* p. d. Biuilaquā possesso*r* ptim qr & ipse Biuilaqua simul cum eo dr vocatus ad fideicōmissum vt in. j. q. cōclusum fuit, & partim

ptim qr quocūq; ius.d.Matteus hēre posset illud ,pseq nō pōt,qr per eius auctorē in diuisione dr̄ fideicōmisso renunciatū,vel saltē pp licētiā alienādi inuicē datā inter partes diuidētes Mattheus predictus,vt heres dn̄i Aloysij debet repelli a molestatione predicti Biuilaque secunduz q supra discussum plene fuit. Laus Deo.

ADDITIO.

Sed aduertendum est, qr postq̄ in ɔsilio isto ɔcluseraz vt.s.ōnsum fuit instrm vēdōnis, ꝛ donationis facte p dn̄m Leonardū pdicto Biuilaque,p qd vr̄ difficultari ɔclo.s. in.ij.q.principalr̄ firmata, quatenus ɔclusum est fuisse per diuidentes fideicōmisso renūciatū,nā in.d.instrō in versi.ꝛ qr in.d.fundis venditis,ꝛ donatis ꝛc.vnr̄ partes ipse maxime dn̄s Leonardus fateri,q adhuc bona quedam tpe.d.instri dicebantur subiecta fideicōmissis a quibusdaz suis patruis ordinatis, ꝛ dn̄t talia bona esse valoris ducatorū. 1854.quo posito vero,seqtur q per diuisionem nō dr̄ fuisse talibus fideicōmissis renunciatum,qm̄ si renunciatū fuisset,non posset amplius dici,q bona essent fideicōmissis subiecta. Sed tn̄ hoc non obstante non puto recedenduz a predicta ɔclusione,vt.s.principalr̄ firmata per ea que.s. deducta sunt. Et pro resolutione huius noue difficultatis presuppono,q diuisio, ꝛ eius ɔtractus(per quā diuisionez cum renunciationibus, ꝛ ɔcessionibus in ea ɔtentis supra conclusum fuit fuisse fideicōmisso renunciatum)fuit celebrata inter dn̄m Georgium,Danyelem, ꝛ Aloysium fratres predicti Petri testatoris de anno.1462.ɔtractus aūt venditionis, ꝛ donationis facte dicto Biuilaque per predictū do.Leonardum fuit factus de anno.1526.ꝛ sic pz,q longum fuit temporis interuallum inter diuisionem, ꝛ vēditionem predictas, ꝛ q per diuersas psonas predicti ɔtractus

80 dn̄r celebrati.† Quibus sic stantibus dico, q tpe predicte venditionis, ꝛ donationis,predicti ɔtrahentes(ꝛ in specie do.Leonardus)presumunt ignorasse ɔctum diuisionis tāq̄ factum alienum,iuxta.l.si.ff.pro suo.cum simil.ꝛ per lon

81 gissimum tps ante,† pp qd ēt,si ipsi ɔhentes aliqn̄ diuisionem illā sciuissent,imo ꝛ si ab eis facta fuisset,presumi posset eius obliuo,iuxta.l.peregre,ꝛ.l.si id qd.in princ.cū ibi not.ff.de acq.pos.ꝛ.l.furtum.§.j.cū ibi no.ff.de vsuca.Sic igir̄ pro firmo pono, q isti nouiter ɔhentes dn̄r,seu presumuntur ignorasse dictum ɔctum diuisionis. Et lz forte potuerint scire factum illud.s.q sui maiores bonoꝝ cōium fecerūt diuisionze(si id aliqn̄ pbarer̄) tn̄ nō dn̄r nouisse vires eius, ꝛ claꝝ in eo ɔtēraꝝ in q̄tū cōprehendunt,ꝛ importāt renūciationē fideicōmissi ſm q superius dictuz est,cū illud pendeat a iuris subtilitate, que ɔsideratur in interpretāda volūtate diuidētiū multū implicite cōprehensa in verbis ip

82 sius diuisionis,ꝛ clausulaꝝ eius iuxta supius declata,†nam qn̄ agir̄ de iure,qd in se dubiū est eo q pēdeat ex subtili interpretatione,ꝛ varietate opinionū,put ɔtingit in casu nr̄o

83 tanq̄ si de facto agerer̄,presumitur ignorantia,†sicut dicimus,q lz alias error iuris nō excuset,si tn̄ sit circa ius dubitabile excusat,qr hr̄ p errore facti,vt voluit Bal.in pemio ffoꝝ.v.col.ver.sed ɔ vr̄ ꝛc.ꝛ tradit Cor.multos doc.allegans in ɔsi.cxlviij.in pn̄ti ɔsultatione.iij.col.ij.vol.ꝛ Cur. in ɔs.lxxj.princeps dfunctus.v.col.vn̄ ex predictis seqtur, q isti nouiter ɔhētes asserētes subesse fideicōmissum errauerūt,cū(vt iam dcm̄ fuit)iaz esset remissuz p maiores eoꝝ in pdicta diuisione.Et nō mirꝝ,qr ēt in alio apparet eos errasse in illa assertione vcz qn̄ dn̄t,q quedā pars dr̄ subiecta fideicōmissis ex dispōne nōnulloꝝ patruoꝝ ipsius dn̄i Leonardi,nā veritas est vt mihi asserir̄,q solū ex testamēto predicti Petri fuit inductū fideicōmissum,ꝛ nō ex testis alioꝝ patruoꝝ,saltē talr̄,q de eo tūc esset tractādū,ꝛ ex hoc ēt sequir̄,q non parꝝ fuit erratū in illa q̄titate ducatoꝝ.1854. qr esto,q in diuisione predicta nō fuisset facta renūciatio fideicōmissi,ꝛ sic adhuc ex testō Petri vigeret,nō tn̄ esset p tāta sūma. Preterea aduertēdū est,qr pdicti nouiter ɔhentes nō precise,ꝛ resolute dn̄t ptē bonoꝝ subesse fideicōmissis,sz dn̄t assertis fideicōmissis quasi ipsi nō hēant illud p firmo,ꝛ indubitato,sz tm̄ q ita asserebar̄,ꝛ iuxꝫ talē asser

84 tionē ipsi ēt sic asseruerūt.† Et stātibus mō pdictis,put va sunt,seqr̄,q ex ista assertione.s.q adhuc pars bonoꝝ subiacet assertis fideicōmissis nō fit aliqd piudiciū vitati,cui semper locus ēe dz,vt.l.fi.in fi.ff.de pba.ꝛ que erroribus gestorū,ꝛ falsa asseueratione nūq̄ tollir̄,aut vitiar̄.l.cū falsa,vbi

85 plene tradir̄.C.de iu.ꝛ fa.igno.†iō dici solet, q iudex modis oibus laborare debet,vt veritatē querat,vt voluit glo. p illū tex.in auc.de tabellio.circa prin.ꝛ eā quesitā oino seq dz.l.fi.C.si pign.pig.dat.sit, ꝛ tradir̄ in.l.ij.C.de edē.cū si. et de vitate plurima pulchra,ꝛ melius q̄ alibi tradit Alb. de ros.in.l.cū ita legatū.ff.de ɔdi.ꝛ dem.cū igir̄ in ,pposito vitas sit,q per pdictos diuidētes fuerit fideicōmisso renūciatū ſz q.s.in ɔsilio ɔclusuz fuit,seqtur q talis renūciatio tāq̄ ipsa veritas oino attēdi dz,nō ob.illa falsa, ꝛ erronea assertione istoꝝ nouiter ɔhentiū, ꝛ sic sublata ista difficultate,remāet firma ɔclō in ɔsilio simplr̄ pposita. Laus Deo.

Socinus nepos Padue.1529.

CASVS

Marinus de gondola nobilis de Raghusa in suo testō Junium filiū suū vlem hr̄dē instituit,fecitq; inter cetera legatū, ꝛ substōnē,vt.j.vcz lasso a messer Bn̄detto de gōdola le mie cinq; parte a Clisseno , ꝛ Merzeuo in caso che Lugno mio filio nō hauesse herede.Et paulo post subiunxit substōnē filio infrascriptā,vcz ma se detto Lugno morise senza herede legitimo voglio che tutto el mio stabile puēgha a le mie due filgiuole Decussa, ꝛ Nicoletta, exceptuādo la casa grande,in la quale io habito,la qual voglio, che con le suprascritte.v.parte in Clisseno, ꝛ Merzeuo puēga a mes Bn̄detto de gondola ꝛc.put latius in.d.testō(cuius copia transmittitur)legi potest.

Mortuo postea testatore adhuc supuiuēte Junio filio, ꝛ herede instituto decessit dn̄s Bn̄dictus legatarius predictus supstite.N.filio.ꝛ herede eius,deinde post longū tps decessit Junius filius, ꝛ hr̄s testōris sine liberis, ꝛ sic bona testōris ex cā substōnis predicte puenerunt ad Decussā, ꝛ Nicolettam filias testatoris, ꝛ sorores predicti Junij.

A qbus.N.filius pdicti dn̄i Bn̄dicti domū, ꝛ qnq; ptes in Clisseuo,ꝛ Merzeuo occasione testamenti predicti, seu legati in eo contenti petit .Queritur,an iure petatur, ꝛ petitur consilium pro iustitia.

SVMMARIVM

Legatum conditionale an, ꝛ qn̄ pendente ɔditione transmittatur ad heredes etiam filios legatarij.

1 Facultas implendi conditionem an ad herdes transeat, ꝛ j.numero.14.ꝛ seq.
2 Legatum conditionale an transmittatur ad filios, legatario decedente ɔditione pendente, maxie qn̄ sunt alique ɔiecture,q testōr voluerit legatū trāsmitti.et.n.18.20.
3 Filus censetur esse eadem psona cū patre,vide.j.nu.33.vbi declaratur quomodo procedat.
4 Dispositio testatoris loquens in patre propter identitatē rōnis trahir̄ ēt ad filiū, ꝛ.j.n.6.vid.j.nu.25.27.ꝛ.29.
5 Dispositio testōris in vno casu loquens trahi dz ad alium, in quo,si de eo cogitasset idē statuisset vid.j.nu.28.ꝛ.34.
7 Dispositio testōris relinquētis aliqd alicui,casu quo filius ipsius testōris decedat sine hr̄de,perinde est,ac si dixisset,si sine liberis decedat.
8 Legatum alicui factum,si filius heres sine liberis decesserit,dicitur conditionale.
9 Legatum factum alicui,si heres sine liberis decesserit,hz secum hanc ɔdōnez implicitam,vcz si legatarius supuiuat tempore mortis heredis grauati.
10 Legatarius si decedat pendēte ɔdōne,legatū euanescit,velut eius ɔdōne deficiente,ꝛ in cāz caduci transit, ꝛ remanet apud psonā grauatam,vel suos hr̄des, ꝛ.j.nu.32.
11 Legata ꝛ fideicōmissa ɔdōnalia ad heredes non transmittuntur ,etiam si sint de liberis testatoris,vt.j.nu.24.
13 Legatum intercidit,si ea persona decesserit,cui sub conditione legatum est.
14 L.cui fundus.ff.de condi.ꝛ demonst.quomodo procedat.

25 Legatarius offerens conditionis implementum, si heres fuit in mora, conditio dicitur purificata, quo ad diei cessionem, & legati transmissionem, licet quod in conditione erat positum, restet implendum.
26 Legatum conditionale transmittitur ad heredem qñ pp ignorãtiã testõris, ɔditio p legatariũ impleri nõ potuit.
27 Legatuz conditionale transmittitur ẽt pẽdente ɔditiõe, qñ per testatorẽ actũ fuit, ꝙ legatũ ab herede incipiat.
28 Declaratio ad glo. in l. is cui. ff. de actio. & oblig.
29 Extraneus quis dicatur.
21 Legata fiunt ob benemerita legatarij.
22 Coniecturis, & presumptioni iuris locus nõ est, quando nõ sumus in dubio, nec in incerto.
26 Argumentum a consequenti destructo valet.
30 Substitutio fideicõmissaria ɔdõnalis nõ trãsmittitur.
Idem in substitutione reciproca.
Idem in substitutione pupillari.
Idem in substitutione vulgari.
31 Testatores nominando legatarios, & fideicõmissarios ad euitandam incertitudinem eorum, quibus fiunt legata, & fideicommissa, solent exprimere nomen eoꝝ familie.
33 Coniectura colligi debet ex eo, qđ p testõrẽ fuit expressum.
35 Expressio aliqua a testatore facta in dubio censetur potius demonstratiue, q̃ dispositiue facta.

CONSILIVM CXVII

Dirigat Dominus verba mea in viam veritatis & iustitie. Licet casus iste modicã dubitationẽ hẽat, vt infra patebit, tñ alicui fortasse paꝝ ɔsiderãti videbit̃ primo aspectu, ꝙ p̃dictus. N. filius dñi Benedicti debeat audiri in petitione predicti legati, quasi ꝙ in eũ p p̃rem eius fuerit oẽ ius ipsius legati trãslatũ, q̃uis legatũ fuerit ɔditionale, vt infra dicet̃, & cõditio nõdum eẽt impleta. ¶ †Et primo p hoc ṽr tex. in l. cui fundus. in fi. ff. de ɔdi. & demõ. vbi (ßm ꝙ vno mõ declarat ibi glos.) facultas implendi conditionem transit in heredes legatarij, ergo necessario seqtur ꝙ ẽt legatũ trãseat, lz nondũ fuerit impleta ɔditio. ¶ †Scđo facit, qm̃ esto, ꝙ regl'r legatarius decedẽs pẽdẽte ɔditione nõ trãsmittat ad hr̃des ɔditionale legatũ, vt. l. vnica. §. sinautẽ. C. de cadu. tol. tñ nõ ita ṽr respectu filioꝝ, qr in ipsos filios ṽr, ꝙ trãsmittat̃ ẽt ɔditionale legatũ, vt ṽr velle gl. sing. in l. is cui. ff. de act. & ob. & in l. si in psonã. in. ij. glo. C. de fideicõ. & illaꝝ gl. opinionẽ subtiliter defendere ṽr patru⁹, & do. meus Soci. in l. heredes mei. §. cũ ita. iiij. & v. col. ff. ad treb. vñ cum agat̃ isto casu de. N. filio dñi Benedicti legatarij ṽr, ꝙ in eum legatũ dicat̃ trãslatũ. ¶ Conprobat̃ ista opinio tertio loco, qr qđ mõ dictũ est in scđo fundamẽto ꝓcedit saltẽ qñ extãt alique ɔiecture, ꝙ testõr voluerit legatũ trãsmitti, & sic, ꝙ ita voluerit ꝓuidere filio legatarij in eius defectuz, sicut ipsi legatario. ita singl'r d̃terminat Bal. in l. vnica. C. de his q an. ap. tab. in v̄. q̃ro d̃ tali. q. & ibi eũ sequunt̃ doc. refert, & sqt̃ do. meus Soci. in d. §. cũ ita. v. col. cũ ɔcord. vt scribit Cur. in ɔsi. lxxv. dñs Ludo. iij. & iiij. col. lz sic est, ꝙ in ꝓposito casu v̄r, ꝙ ex cõiecturis ita testator voluerit, ergo &c. Illud aũt ꝓbari v̄r, qr ex quo testator in predictis qnq; ptibus Clisseni, & Merzeui, & in domo maiori (post Iuniũ filiuz, & eius liberos) predilexit predictũ do. Bñdictũ de gondola volens eum in d. bonis oĩno p̃ferri predictis Nicolette, & Decusse filiabus suis, v̄r ẽt liberos ipsius dñi Bñdicti respectu eorundẽ bonoꝝ p̃dilexisse, & sic istuz. N. eius filiũ, †tũ qr filius censet̃ eadẽ psona cũ p̃re. l. fi. C. d̃ impub. & ali. tũ ẽt qr poterat testõr cogitare, ꝙ p̃dicta bona p mediã psonã do. Bñdicti erãt p̃uẽtura ad eius liberos, & ita nihil ꝓuidẽdo post mortẽ dñi Bñdic. v̄r voluisse ꝙ p eũ trãseãt ad ipsius filios, & p ɔñs v̄r d̃õm, ꝙ in d. bonis nedũ voluerit do. Bñdictũ viuẽtẽ p̃ferri p̃dictis filiabus Decusse, & Nicolette, sed ẽt post mortẽ dñi Bñdicti istũ. N. eius filiũ, & ita in eũ dicat̃ trãslatũ legatũ p̃dictoꝝ bonoꝝ p p̃rem ei⁹ p̃defunctũ ex v̄osĩl'r mẽte testõris. ¶ Et h̃ ẽt suaderi v̄r (& sit quartũ fundamẽtũ) qr testõr circa bõa p̃dicta auferẽdo ea filiab⁹ ꝓprijs, & dãdo dño Bñdicto d̃ gõdola v̄r hũisse respectũ ad agnationẽ ꝓpriã, & ei⁹ honorẽ magis ɔseruãdũ, & ea rõne v̄r sic disposuisse, que rõ ꝓcedit nedũ viuo do. Bñdicto respectu sue psone lz ẽt eo mortuo
4 respcũ filij eius, nã & ipse ẽ d̃ agnatiõe testõris, †vñ dõz v̄r, ꝙ lz testõr tñ de dño Bñdicto fecerit mẽtionẽ tñ ei⁹ dispositio trahatur ẽt ad filium eius pp idẽtitatẽ rõnis, iuxta nota. p doct. in l. q̃uis. C. de fideicõ. ¶ Et maxime hoc videtur dõm, qr testõr si cogitasset istum casum, vcz ꝙ post mortem dñi Benedicti decederet Iunius testõris filius sine liberis supstite filio do. Bñdicti, verosimile eẽt rõne predicta, ꝙ ꝓuidisset ẽt in fauorem predicti filij do. Benedicti
5 † dispositio. n. testõris in vno casu loquens trahi dz ad aliũ in quo si de eo cogitasset verosimiliter idem statuisset iuxta glo. singul. & que post eã ibi dicũt doct. in l. tale pactuz. §. fi. ff. de de pact. & est tex. notabil. ad ꝓpositũ in l. lutius. §. titius, ꝓut ibi not. Bart. Pau. de cast. & Moder. ff. de lib. & post. ¶ Et pro ista opinione facit, qđ in simili determinat
6 Curt. in d. consil. lxxv. iiij. col. † vbi vult, ꝙ lz in dispositione testõris in casu suo soluz de quodã do. Melchiore facta esset mentio tñ illa trahi debet ẽt ad filios eius ex verosimili mẽte testãtis, & maxime attẽta rõne ɔseruãde agnatiõis vt p eũ plenius videri pt. ¶ Verũ tñ p̃dictis nõ ob. (q̃ v̄e casum nr̃m nõ attingũt) intrepide, & absq; aliqua dubitatiõe ɔcludo in ɔ̃riũ eẽ purã v̄itatẽ, vcz ꝙ p̃di. filius do. Bñdicti nullo modo possit p̃dicta bona petere, & de fcõ petẽs d̃eat
7 oĩno succũbe. Et ꝓ declõne p̃suppono, †ꝙ dispõ testõris q̃tũ ꝑtinet ad ꝓpositũ resoluit̃, vt p inde sit, ac si dixisset relinquo dño Bñdicto. v. ptes Clisseni, & Merzeui, & domũ meã maiorẽ, si filius meus Iunius decesserit sine hr̃de, hoc est dicere sine liberis iuxta. l. ex facto. §. fi. ff. ad trebel. & qr ad hũc sensuz v̄ba testõris sunt satis apta, & neminẽ d̃ eo arbitror dubitatuꝝ, vlterius sup hoc d̃ducẽdo nõ instabo,
8 lz eo ita p̃supposito p̃supponit̃ aliđ plusq̃ clarissimũ, † vcz ꝙ talis dispõ, & sic eiusmodi legatũ dr̃ cõdõnale iuxta not. p Bar. in l. j. ff. d̃ cõdi. & dem. & sic in effcũ dz in tali legato grauatus Iunius filius, & hr̃s testõris sub cõditiõe si sine
9 liberis decesserit, † & ista cõditio hz secũ implicitã aliã ɔditionẽ vcz si do. Bñdictus legatarius superuiuat tpe mortis p̃dicti Iunij grauati, vt est tex. in l. hr̃s meus. in p̃n. ff. d̃ ɔdi. & de. & in l. si cũ hr̃s. ff. qñ di. leg. ce. & vtrobiq; tradũt doc. cũ si. ꝓut gñale ẽ in q̄lz alia ɔdõe legatis adiecta, sp. n. iplicite inest ɔdõ si legatarius supuiuat tpe quo ɔdõ iplet̃,
10 †alioqn si interi pẽdẽte ɔdõne explicita legatarius decesserit, euanescit legatũ, velut eius ɔdõne deficiẽte, & transit in cãm caduci, vt. l. vnica. §. & cũ triplici, & §. sinaũt aliqđ sub ɔdõne. C. de cad. tol. & ɔñr ex istis seqt̃, ꝙ decedẽs legatarius, cũ adhuc dies legati nõ cesserit, nõ dr̃ trãsmittere ad suos hr̃des, lz tale legatũ remanet apud psonã grauatã, vel suos hr̃des, vt in oĩbus predictis iuribus clare ꝓbat̃, & ẽt in l. si pecunia legara. §. qđ ita. ff. de leg. ij. cũ multis si'bus, &
11 no. in l. ex his, q̃ est. l. pe. C. qñ di. leg. ce. † tũc sumit̃ illđ cõe dictũ, ꝙ legata, & fideicõmissa ɔdõnalia ad hr̃dẽ non trãsmittunt̃, vt iuribus p̃di. & no. ẽt i. l. vnica. C. d̃ his q an. ap. tab. & in l. in cãe. la. ij. §. põp. ff. de min. & tradit Cor. in ɔsi. ccxlviij. circa hanc ɔsultationẽ in p̃n. j. volu. & in ɔsi. clxxx. multitudo q̃sitoꝝ. ij. col. iiij. vol. cum infinitis simil. & hoc in
12 iure nr̃o est indubitatũ. ¶ †Et ex his ad ꝓpositũ nr̃m infert̃, ꝙ cũ dñs Bñdictus legatarius decesserit pendẽte illa ɔdõne an. s. Iunius hr̃s sine liberis d̃cedat, ex quo adhuc viuebat, & poterat, & cũ liberis, & sine liberis d̃cedere, nõduz cesserat dies talis legati. l. cedere diẽ. in p̃n. ff. de v̄. sig. & nõ potuit do. Bñdictus ad filiũ, & hr̃dẽ eius legatũ illud trãsmittere, cũ tpe mortis eius adhuc pẽderet ɔditio predicta quimo p mortẽ ipsius tale legatũ q̄si caducũ effectũ expirauit, & apud Iuniũ grauatũ remãsit, vt. d. §. & cũ triplici. & d. §. sinaũt aliqđ sub cõdi. C. d̃ cad. tol. Et si qs dixerit, ꝙ nõ dr̃ grauatus Iunius, lz Decussa, & Nicoletta illi sb̃stitute, r̃ndet̃, ꝙ in ꝓposito nõ refert, esto. n. ꝙ ipse dicant̃ grauate (ꝓut v̄r iportare v̄ba illa in eoꝝ substõne posita, vz excepruãdo la casa, tñ dñr grauate sub ɔdõne si Iunius sine herede decesserit, & sic in diẽ mortis alterius a grauato, & legatario, qđ in effcũ idẽ iportat q̃ ad trãsmissionẽ, ac si qñ ipse morerent̃, eẽnt grauate tex. ẽ in terminis, & ibi d̃clãt doc. in. l. qb⁹ dieb⁹. §. qdã titio. ff. d̃ ɔdi. & dem. & ego dixi in. l. cum filio.

cum filio.iij.col.ver.quarto & quinto.ff.de leg.j. Et pterea isto casu nõ sumus in simplici cõdõne si Junius moriet, sed si sine liberis decedat, quo casu nulli vnq̃ dubiũ fuit, nec eẽ põt, qn legatũ dicat fuisse cõdõnale, quecũq; velis fuisse in eo grauatũ. Per pdicta igit seqt pdictũ legatũ oino fuisse extinctũ p morte do. Bñdicti pẽdete cõdõne pdicta. Et vltra iam adducta hoc pbat apte in.l.intercidit.ff.de cõd. &
13 dem.† vbi clare dr, q itercidit legatũ, si ea psona decesserit cui sub cõdõne legatũ ẽ, & ita p illũ tex. & als.ll.dt Bar.i.l. cui fundus.ij.col.eo.ti. & istud solũ fundametũ sufficiat cõ dictũ filiũ dñi Bñdicti, qđ absq; dubio solidissimũ clarissimũ
14 & incõuincibile est. ¶ † Nec ob.allata in cõriũ, qm ad primũ rñdet, prio q d.l.cui fundus.pt intelligi, q illi plures nõ sint hr̃des legatarij, sz cõiuncti, put ibi post Ja.de Are. declarat Bar. & ita intelligẽdo nihil facit ad ppositũ. Vel
15 scđo posito, q intelligat de hr̃dibus legatarij, † rñdet, q ille text.dz intelligi, qñ iã offerẽte legatario implemẽtũ cõditionis hrs fuit in mora, pp qđ dr purificata cõditio quo ad cessionẽ diei, & trãsmissionẽ legati, lz restet iplendũ, qđ in cõditione erat positũ, & ita intelligit ibi Bart. post Pet. qđ ẽt seqt Bal.in.l.vnica.in.ij.oppo.C.vt act.here. & cõ here. ¶ Põt ẽt itelligi alijs duob⁹ modis, vt p Bal.in.d.ij.op.
16 † primo qñ pp ignorãtiã testõris cõditio p legatariũ impleri nõ potuit arg.l.si qs in graui.§.fi.ff.ad sille.vt p eũ, q dicit
17 post Jac.de are. q hoc est multũ not. ¶ † Scđo qñ actuz fuit p testõrẽ, q legatũ incipiat ab hr̃de, & ita trãsmittat ẽt pẽdẽte cõdõne qđ ẽt dicit eẽ notabile, vt p eũ, & hoc vltimũ vr seq dñs meus Soc.in.d.§.cũ ita.v.col.simplr referẽdo Bald.in loco pdicto. ¶ Põt ẽt defendi, q ibi illi plures fuissent a testõre substituti, put als ego defendi in repetitione.§.cato.l.iiij.ff.de ver.ob.in.viij.op.in.vij.cõclusi.vbi vidẽdũ est. Quocũq; ergo ex his modis intelligat remanet, q nõ ob.rñe.s.firmate, vcz q legatũ cõdõnale p morte legatarij pẽdẽte cõdõne extinguit, & sic ad heredes legatarij non
18 trãsmittit p supius allegata. ¶ † Non ob.modo scđm, qz rñdet duob⁹ modis, prio q gl.in.d.l.is cui cũ socia cõiter ab oibus reprobat, vt ibi p doct. & tradit in.d.l.vnica.C.d his q an.ap.vbi est glo.cõria, que cõiter approbat, vt ibi p Cy.Bar.Ang.Cor. & alios, Bal.Jmol.per illũ tex.in.l. cũ ex filio.ff.de vulg. & pupil. & est bonus tex.in.l.si ex pluribus.ff.de suis, & legi.quatenus ibi dr nõ trãsmitti substõnẽ lz secus in iure acrescẽdi intelligẽdo illũ tex.gñalr, ẽt q hrs substituti eẽt filius, put gñalr de hr̃de loqt, & tradit Alex. in cõsi.xxx.als.clxxij.viso testõ Alber.ij.col.ij.volu. ¶ Est igit va, & cõis cõclusio q legatũ, vel fideicõmissum cõdõnale ẽt ad filios, & suos hr̃des nõ trãsmittit añ euẽtũ cõdõnis sz legatarij, vel fideicõmissarij morte extiguit, vt traditur in locis pdictis cũ cõcordãtibus, vt scribit Cur.in.d.cõsi.lxxv. iij.col.ver.scđo, p dño Frãcisco & c.qcqd in cõriũ dixerit do. meus Soci.in.d.§.cũ ita, nã & ipse dicit, q ita cõiter tenet cõtra gl.in.d.l.is cui, & q a tali cõi opi.nõ est recedẽdũ in iudicãdo, & cõsulẽdo, vt p eũ. Scđo ẽt rñdet, posito q opinio illius glo.esset vera, put eam defendit do. Maria soci.nã dico, q illa procederet, qñ ageret de hereditate, vel legato relictis ab ascendẽtibus trãsmittẽdis in descendẽtes, attẽto q illi ẽt respectu testõris dñr descendẽtes, sz nos loqui-
19 mur de legato relicto ab extraneo, † nã testõr nõ erat ascẽdens, seu ex parẽtibus dñi Bñdicti legatarij, sed collateralis, & sic in pposito nr̃o extraneus, sicut als dr extraneus, q nõ hz in ptãte.l.vnica.§.extraneũ.C.de rei vxo.act. & ita in proposito nostro in simili casu declarat Corne.in.d.consil. clxxx.iiij.vol.in.ij.colum.vbi expresse cõcludit (prout rei veritas ẽ) q gl.i.d.l.is cui loqt tm̃ in liberis testõris, vt p eũ.
20 ¶ † Nõ ob.mõ que tertio loco allegabant, qz (esto q illa maior sit vera, vcz q aliqñ ẽt cõditionalia relicta transmitti possint.s.si illud voluisse testõrem pbari põt) tñ negat illa minor, vcz q in pposito casu extet aliq̃ pbabilis cõiectura, & sufficiẽs, vt dici possit testõrem voluisse legatũ, de quo agimus pendẽte cõditione transmitti, nã lz verũ sit, q testator in bonis legatis plus dilexerit do. Bñdictũ, q̃ filias proprias, tñ ex eo nõ seqt, q silr magis dilexerit filiũ do. Be-
21 nedicti, † qm in ipm do. Benedictũ cadebat affectio testõris forte pp bñmerita ipsius, ob que legata fiunt, iuxta.l.cũ adierit.ff.pro so.que bñmerita, & testõris affectio nõ cõsiderat in psonã filij do. Benedicti, quẽ forte testator nunq̃ vidit, cessante ergo cã predilectionis ipsius do. Bñdicti.in filio eius nõ est arguẽdũ de predilectione, pris ad filiũ.c.cuz cessante.de appel. & l.adigere.§.quãuis.ff.de iu.pão.immo fm iuris rlas presumit testõr minus dilexisse istũ filiuz do. Bñdicti, & alios quoscũq; pprijs filiabus, ne als cõ nãle votũ parẽtũ (de quo in.l.scripto in fi.ff.vñ lib.) videat alienas successiones pprijs anteponere, vt dr in.l.cũ acutissimi .C.de fideicõ.de dño Bñdicto aũt talẽ predilectionẽ in.d. bonis fatemur, lz cõ iuris psumptionẽ, qz ita cõstat per exp̃s-
22 sam testõris dispositionem, † vñ tunc non sumus in dubio, & in incerto, & ideo non est locus coniecturis, & presumptioni iuris.l.cõtinuus.§.cũ ita.ff.de ver.obli. & cũ talis expressio sit tm̃ in personã dñi Benedicti, in ea tm̃ cessat iuris presumptio, sed de ea ad psonam filij non est arguendũ per pdicta, si.n.testõr ẽt filiũ do. Bñdicti voluisset preponi pprijs filiabus, vtiq; expressisset, sicut fecit de ipso do. Benedicto, vñ cum nõ dixerit, credit noluisse.l.j.§.sinaũt ad deficientis.C.de cad.tol. & c.ad audiẽtiã.de decim.cũ si.ibi per gl.allegatis, vt tradit in silr Jo.de ana.in cõsi.xxij.ad appro-
23 bandũ versi. & est multũ ponderãdũ. ¶ † Nec ob.q filius videat eadẽ psona cum pr̃e, vt.d.l.fi.de impub.nec ẽt q testator potuit cogitare, q bona legata p do. Benedictum trãsmitterent ad eius filiũ, put in arg.dicebat, qz rñdet, q ex his nõ est inferẽdum, q testator voluerit tale legatũ trãsmitti pẽdẽte cõdõne alioqn idem esset dõm de quolibet herede legatarij, naz & ipse censet eadẽ persona cũ defuncto, vt in auc.de iureiur.a mor.presti.in prin.colla.v. & in eũ rez legatã trãsmitti per legatariũ testõr cogitare potuit, vt õ se est notissimũ cuz hr̃ditas sit successio in vniuersum ius in.l. hr̃ditas.ff.de reg.iur. & tñ illud ẽ falsum, & cõtra.d.l.heres meus.de cõdi. & demon. & d.l.j.§.sinaũt aliqd sub cõdi.C.d cad.tol.cũ alijs.s.alleg.sicut ergo illa idẽtitas psone & illa cogitatio testõris respectu hr̃dis legatarij nõ opat, vt legatũ cõditionale in euz trãsmittat, ita nõ debet operari respectu filij ipsius legatarij. Et pterea illa idẽtitas psonaꝝ patris, & filij nõ dz sic gñaliter capi, vt dispositio facta de aliquo dicat facta ẽt de filio eius, id.n.satis ridiculũ esset, vt ex multis pbari posset, que grã breuitatis obmitto. Facit. l.ij. & iij. & p totũ.C.ne filius pro pr̃e.sz pcedit tm̃ in qbusdam casibus, vt in casu.d.l.fi. & alijs not.ibi p gl.cũ si.in qbus repit expressum in iure, q lex fingit talẽ idẽtitatẽ. Itez illa cogitatio testõris attẽdẽda eẽt respectu lgatarij, postq̃ ei legatũ eẽt aliquo modo acquisitũ, qđ non est in cõdõnali legato, nã cũ testõr distulerit illud in euẽtũ cõditionis nõ dr illud prius dare voluisse, nec aliter, q̃ impleta cõdõne & cũ solum ea impleta dare voluerit, si legatarius tũc nõ sit in rerum natura legatũ iure merito dr extinctũ, vt.d.l.j.§. & cũ triplici.C.de cad.tol.cũ alijs.s.adductis. Ex qbus clare cõstat nullã esse in cãu nr̃o cõiecturã, q testõr voluerit hoc cõditionale legatũ trãsmitti, quinimo potius extat pbabilis cõiectura in cõrium, nã cum iuris regula sit cõditionale legatũ nõ trãsmitti p ea, que.s.deducta sunt, dispositio testõris in dubio dz sic interpretari, vt eiusmodi iuris regule sit cõformis iuxta not.p Bar. & alios in.l.hr̃des mei.§.cum ita.ff. ad treb. & l.si duo.ff.de acq.here. cum sim. ¶ Demum vt omnis difficultas tollatur, quicquid sit de predictis cõiectu-
24 ris, † dico, q in pposito cõis, & approbatissima extat cõclusio cõdõnalia relicta nõ transmitti etiam ad filios, esto etiaz q omnes sint de liberis testatoris iuxta no.in.d.l.vnica.C. de his qui an.aper.tab.cum alijs.s.adductis, a qua conclusione vti cõi nephas esset in iudicando, & consulendo recedere, put sepissime doct. notare solent, maxime in.l.fi.vbi Bar. & alij, C.de pen.iud.qui male iudica. & in.c.ne innitaris, vbi per Canonistas extra de constitu.cum similibus, vt scribit Cor.plura congerens in consi.clxxxvi.quanquã presens consultatio.j.col.iij.vol. ¶ Demuz non ob.que quar-
25 to loco allegabantur, † Qm̃ rñdetur negãdo, q testator in casu nostro habuerit aliquem respectum ad agnationẽ suã conseruandam, sed solum dicitur motus propter affectionem quam habebat ad personam domini Benedicti, & ppter eius benemerita, prout.s.dicebam, nam cum testator de tali conseruatione agnationis nil expresserit, nec etiam possit pbabiliter coniecturari, stabimus regule dictanti le-

gata propter affectionem testatoris, & benemerita legata-
rij facta interptari. d. l. nec adiecit. ff. pro so. & .s. dictũ fuit.
Nec quenq̃ offendat, ꝙ dixit d Gondola, qꝛ illud fecit grã
demonstrationis, & non ꝙ simplr agnatio, aut eius ɔserua
tio induxerit testatorẽ ad sic disponẽdũ, qđ euidẽter osten-
dit, qꝛ nedũ de alijs de agnatione verbum non fecit in tali
legato (qđ verosilr facere debuisset, si fauore agnationis le-
gasset, disponẽdo ꝙ de vno transeat in alterum, put fieri so
let) sed ẽt posthabuit Nicolaũ fratrem pprium, ex quo cui
libet sani capitis liquebit in mente testãtis nõ fuisse per ta
le legatũ agnationẽ suam debere ɔseruari, qꝛ tunc reliquis-
set potius fratri, vti pximiori agnato. ¶ Preterea si sim-
pliciter diceremus, ꝙ illud legatum fauore agnationis cõ-
seruande fecisset, certe ẽt alij de agnatione vbi nõ adesset fi-
lius dñi Benedicti, deberẽt admitti, hoc aũt in casu nr̃o es
26 set falsum, & nemo diceret, ergo † (p locum a ɔñti defuncto
iuxta. l. apud antiquos. C. de fur. vel ab absurdo remouen-
do iuxta. l. nam absurdum. ff. de bo. liber. cum si.) sequit eius
modi legatũ non fuisse factũ fauore agnationis ɔseruande.
Et vlterius dio, posito, ꝙ testor aliquo mõ habuerit respe-
ctum ad agnationem suam, cum de eadem esset do. Bene-
dictus legatarius, & pp eam pprias filias exclusisset, tñ ne
cessario dõm est, ꝙ id non simplr, sed duntaxat respectu p-
sone do. Bñdicti fuit ɔsideratũ, & hoc qꝛ in eo vltra agna
tionem ɔcurrebant testatoris affectio, & ipsius bñmerita,
vt. s. dixi. alioqn si ɔnaliter fauor agnationis fuisset ɔsidera
tus, nec frater testoris fuisset posthabitus, & alij de agna-
tione deberẽt aliqñ admitti, qđ esset preter, & ɔ ordinẽ, & di
spositionẽ testoris, vt ex predictis pz. Licet igit in psona fi
lij do. Bñdic. possit ɔsiderari agnatio, tñ qꝛ nec affectio te
statoris ad eum, nec eius bñmerita ɔsiderant seqtur, ꝙ in
eo cessat mens testatoris, & rõ predicti legati, & sic, ꝙ dispõ
27 testoris ad eum trahi non põt p pdicta. ¶ † Ex qbus cla-
ra colligitur responsio ad not. per doc. in. l. quamuis. C. de
fideicom. quia illa procedunt solum attẽta omnimoda idẽ
28 titate rõnis, put ibi tradunt doct. que hic cessat. † Et simi-
liter etiam colligitur rñsio ad nota. in. l. tale pactum. §. fi. ff.
de pac. qꝛ vt ex predictis constat, negatur, ꝙ verosilr idem
respondisset testator de isto filio, quod fecerat de domino
Benedicto, cum non esset eadem affectio nec benemerita,
vt. s. dixi. Et maxime hoc dõm est, qꝛ si id testator sensisset
vtiq; de filijs domini Benedicti facile ei erat verbum face
re, sicut alias fecit mentionem de filijs Junis heredis insti-
tuti, & etiam de filijs Decusse, & Nicolette filiarum suarũ.
vnde cum de filijs dñi Benedicti nunq̃ meminerit, osten-
ditur, ꝙ de eis noluit haberi consideratio argu. l. vnice. §.
sinautem ad deficientis. C. de cad. tol. & c. ad audientiaz de
29 decim. ¶ † Nec predictis ob. auctoritas Curtij nouissimo
loco in contrarium allegata in. d. consi. lxxv. qm̃ rñdet (po-
sito ꝙ eius decisio sit vera, de qua ad pñs non intẽdo dispu
tare) & dico, ꝙ in casu, super quo Curt. ibi ɔsuluit cõstabat
euidenter, ꝙ testator habuerat respectum ad agnationem
conseruandam, vt ipsemet ibi ex pluribus deducit, & in eo
facit fundamentum, & inter cetera ille testator, qui erat de
agnatione. s. rotarijs cum plures substitutiões fecisset, sem
per vocauit descendentes masculos, & casu quo omnes de
cederent absq; liberis masculis vocauit proximiores de do
mo, & familia, seu agnatione de rotarijs filias feminas sem
per excludendo, quo ad vniuersalem hereditatem, & ex hoc
& etiam ex alijs, vt ibi per ipsum satis aperte ostendit testa-
torem semper in sua dispositione voluisse, ꝙ bona sua rema
nerẽt apud masculos de agnatione, & ideo conueniẽter di-
spositio facta ibi de illo Melchiore, pcedit etiam respectu
filiorum eius masculorum ad exclusionem feminarum, vt p
Cur. concluditur. Uerum in casu nostro aliud est, cum nul-
libi appareat lagatum, de quo agimus, factum fuisse fauo-
re agnationis conseruande, saltem simpliciter, vt est dictuz.
¶ Concluditur itaq; ex predictis istum filiuz domini Be
nedicti, nec vocari ad legatum ex mente testatoris, nec etiã
iure transmissionis in eum per patrem facte, & consequen-
ter, quod tunc bona, de quibus in legato non iure pe-
tit, & ideo a petitione repellendus est. Laus Deo op-
timo Maximo.

Socinus nepos Jurisconsultus Padue legens. 1529.

¶ Subscriptio Curtij.

¶ Adeo clare, & subtiliter excell. dñs Marianus Soci. mi
hi tanq̃ frater hono. premissam ɔsultationẽ expediuit, vt
nulla egeat additione, cõis eteniz doctri. est, a qua ɔsulẽdo
& iudicando non est discedendũ, ꝙ substitutio fideicõmissa.
ɔdõnalis, de qua agit, moriẽte fideicõmissario pẽdẽte ɔdi-
tione nõ est ad heredes trãsitoria, vt. s. clare deductum est.
¶ Est verũ, ꝙ excel. Soci. in. d. l. hr̃des mei. §. cũ ita cumu
lat plures ɔiecturas, ex qbus aliqñ trãsmittit, sz nulla ad p
30 positum adaptari põt, † ergo standũ est cõi regule ꝙ substi-
tutio fideicõmissa. conditionalis nõ trãsmittat. ¶ Prout
ẽt dicimus idẽ esse in substõne pupillari. l. sz & si plures. ff. de
vulg. & pup. ¶ Idẽ ẽt dicimus in reciproca. l. lutius. ff. eo.
¶ Idẽ in substitutio. vulgari. l. si ex pluribus. ff. de su. & leg.
¶ Nec illa ɔiectura de Gondola põt aliqd opari in pro-
posito, quia secunduz hoc sequeretur, ꝙ quasi semper spes
substitutionis conditionalis transmitteretur ad heredes,
31 † quandoquidem solent testatores nominando legatarios
& fideicommissarios semper exprimere nomen familie ad
euitandam incertitudinem eorum, quibus fiunt legata, &
fideicommissa iuxta notata per Barto. in. l. demonstratio
falsa. ff. de conditione & demonstratione. & sic totaliter ener
uaretur communis regula, quod minime dicendum est.
¶ Prout igitur supra conclusum est cõsulo iuris esse ego
Franciscus curtius iunior &c.

¶ Alia subscriptio Parisij.

32 ¶ † Apertissimum est legatum, seu fideicommissum condi-
tionale, & ius, & spem ipsius non transmitti ad heredes ẽt
suos, si legatarius, vel fideicommissarius conditione fidei-
commissi, seu legati pendente, & ante euentum ipsius deces-
sit, vt est communis conclusio deducta per excellentissimuz
dominum Consultorez fratrem honorandum, quam etiaz
firmat Bar. in. l. i. col. pen. ver. alia glo. ff. de leg. primo, vbi
asserit falsam esse gl. tenentem contrarium in. l. is cui. ff. de
act. & ob. & hanc communem sequuntur alij citati per domi
num Jas. in. l. cum filio. col. v. in. v. not. ff. de leg. j. & per do.
Philyp. deci. in consi. cccxcvij. viso puncto. col. ij. versi. sed
venio. & per dominuz meum Soci. consi. vj. in presenti col.
ij. & col. iiij. in. iij. volu. ¶ Et licet ipse met dominus meus
in. l. heredes mei. §. cum ita. colum. iij. versicul. in glos. fi. ff.
ad trebel. contra hanc communem (non tamen ad termi
nos presentis consultationis) adducant aliqua in contra-
rium, tamen eius dictis, & considerationibus respondet
Joan. cro. in dicta. l. prima. de legatis primo. columna. xv.
& sequenti versiculo quinta conclusio. ¶ Nec consultatio-
ni poterit obstare, si diceretur hanc communem non pro-
cedere quando apparet aliqua coniectura voluntatis testa
toris volentis legatum, seu fideicommissuz trãsmitti ad he
33 redes. Nam in casu presenti nulla apparet. † Et coniectu-
ra colligi debet ex eo ꝙ fuit expressum per testatorem, & nõ
aliter, vt firmat Bald. in. l. prima. C. de his qui ante aper-
tas tabul. & Socinus in dicto. §. cum ita. columna quarta,
ver. ex dictis, tamẽ Bal. & Philyp. dec. in. d. ɔsi. cccxcvij.
nu. vj. & Jo. crot. in. d. l. i. colũ. xvi. versi. notate tñ, p quo est
tex. in. l. quidam cũ filium. ff. de her. insti. & multa ad id ad-
ducunt Alex. in. l. iij. & ibi Jas. col. i. versi. limita predictam
34 regulã. C. de lib. pret. † Ita declarãtes illud qđ solet dici ha
beri debere p expresso, quod verosimilr testor expressisset, si
illud cogitasset, vel de eo fuisset interrogatus, nam pcedit
illud, qñ ttor ad aliquaz disponem pcessisset, & non aliter.
Nec illa expressio de Gondola a testatore facta dz hãc cõ-
iecturatam mentem inducere, cum facta sit demonstratiue,
35 vt dicit ipse do. consultor, † & satis suadet, quoniaz in dubio
talis expressio videtur facta demonstratiue, & non disposi-
tiue, vt in silr traditur in. l. fi. §. titia. ff. de libe. lega. & firmat
Bar. quem ibi communiter sequuntur scriben. in. l. centurio,
col. antepen. versi. quero iuxta predicta. ff. de vulg. & pupil.
¶ Concedo itaq; arbitrio, & sentẽtie ipsius excellentissimi
domini Consultoris, & prout consultum per ipsuz est, ita di
co, & consulo iuris esse, saluo tamen semper &c. Ego Pe-
trus paulus Parisius &c.

¶ Casus

CASVS

Dominus Ottolinus de Madijs nobilis Brixiensis in suo testamento suos heredes vniuersales instituit dominos Mazinum, Hieronymum, & Guidonicolaum eius filios, hac conditione quod si quis ipsorum decederet sine masculis ex se legitime descendentibus, alij coheredes succedere debeant, & si extarent filie femine quod dotentur secundum facultatem tunc temporis existentem.

Mortuo postea testatore dominus Hieronymus vnus ex.d.hredibus dum viueret vēdidit aliqua bona imobilia ex his q̄ habuerat ex prīna hēditate, & demum decessit superstitibus sibi Dionisio, & Julio filijs, & hrdibus vniuersalibus.

Qui pretendentes bona per patrem eorum alienata ad eos spectare debere ex causa fideicommissi.

Quod asserunt in eorum fauorem contineri in testamento predicti domini Ottolini eorum aui, bona ipsa ab emptoribus petunt.

Quibus inter cetera per emptores respondetur nullum fideicommissum, in eorum fauorem contineri.

Et presupponitur quod Brixie extat statutum quod hereditas ascendentium abintestato deferatur masculis quibuscunque descendentibus per ordinem, exclusis semper feminis, quibus masculi teneantur alimenta dare, & eas dotare tempore nubilis etatis secundum facultates &c.

Istis sic stantibus queritur vtrum verum sit quod in predicto testamento contineatur fideicommissum in fauorem predictorum filiorum domini Hieronymi &c.

Et petitur consilium pro iustitia.

SVMMARIVM

1 Filij positi in conditione an censeantur vocati, etiam si dictum fuerit sine masculis, & j.nu.4.10.vbi dicitur quod non, & numero.15.

2 Filij positi in conditione, concurrente aliqua coniectura, cēsentur vocati, vide.j.nu.13.

3 Filij positi in conditione, si sunt grauati, an censeantur vocati, vide.j.nu.23.

4 Testator ponens solum masculos in conditionem ad exclusionem substitutorum, & non feminas, quas voluit per substitutos excludi, non dicitur quod voluerit masculis reseruare ius succedendi ab intestato, quia femine tunc pariter cum masculis admitterentur, vide.j.nu.16.

5 Testator solum masculos ponens in conditione, & substituens alios filios masculos, feminis semper exclusis, dicitur hoc facere ratione agnationis conseruande, que per masculos & non feminas conseruatur, & sic videtur quod eos tacite per fideicommissum vocauerit, vide.j.nu.17.&.19.&.21.&.24.

7 Testator grauans filios masculos positos in conditione, vt dotent filias feminas, an per boc grauamen dotandi sint per fideicommissum vocati, & j.nu.22.vbi dicit quod nō.

8 Argumentum a fortiori procedit, vide nu.25.

9 Testator, si in casu quo aliquis ex suis heredibus decederet sine masculis, voluit per fideicōmissum vocare eius fratres, vt eorum fauore bona non possint alienari, an testator etiam dicatur velle fauore filiorum decedentis, vti sibi proximiorum, & cariorum, vide.j.nu.25.&.26.

11 Filij in conditione positi concepti ante deportationem grauati, licet faciant deficere conditionem substitutionis, tamen non impediunt, quin fiscus omnia habeat.

12 Declaratio ad.l.lutius cum ibi not.per gl.ff.de hrdi.instit.

14 Regule communi tanq̄ securo carotio teneaciter inherendum est.

18 In substitutionibus tantum veniunt illi, de quibus testator disposuit.

20 Dictum aliquod semper dz ad limites rationis restringi.

26 Testator censetur magis diligere filios sibi notos, q̄ nepotes ab eo nunq̄ cognitos.

27 Prohibitus alienare, si sine liberis decesserit, in preiudiciū substitutorum, quia expirat substitutio per existentiam liberorum, poterit alienare.

28 Emptor ignoranter emens bona fideicommisso subiecta ab emptore pariter ignorante fideicommissum non potest stante tali bona fide per fideicommissum molestari.

29 Ignorantia in facto alieno presumitur.

30 Heres suus non presumitur habere notitiam testamenti primi, nisi probetur.

CONSILIVM CXVIII

Dirigat Dominus verba mea in viam veritatis, & iustitie. Preposita difficultas in effectu est vtrum filij positi in conditione censeantur vocati: & sic in casu isto vtrū filij predicti.d. Hieronymi positi in ɔdóne ad exclusionem substitutorum fratrum, & coheredum ipsius.d. Hieronymi dicantur ex testamento per fideicōm.vocati. Que difficultas iam p multa tempora a maioribus nostris varijs in locis ventilata reperitur, & plura certe hinc, & inde scribi possent. Ego breuiter perstringam substantialia tantum tangendo quatenus veritatem, & iustitiā (vti requiror) ostendere possim. In primis itaque vr̄ prima fronte dicendum predictos filios vocatos esse &

1 in eorum fauorem fideicōmissum contineri. †Et primo qm̄ videtur quod pro regula dici possit quod filij positi in conditione substitutionis dicuntur ex testamento ad fideicōmiss. vocati, & pro ista opinio. vr̄ plurimū vrgere tex.in.l.lucius. la secunda.ff.de here.insti.vbi in substitutione facta fratri heredi instituto si filiū filiāue non habuerit dicit lex quod animaduertitur prudens cōsiliū testantis, qui non solum fratrem institutum sed ēt eius liberos pretulit substitutis. Si igit̄ testōr vr̄ filios instituti ptulisse substitutis sicut & frēz istitutū vr̄ quod sicut fratrem pretulit ex testameto, sic ēt & liberos eius similiter ex testamento pretulerit, & ɔn̄r quod in eorum fauorē dicatur factū fideicōmissum, & quod ibi dr̄ de illa ɔditione. si filium filiāue nō habuerim. Idem dicendū est in casu isto de ista ɔdōne si sine masculis ex se legitime descendentibus decesserit p eandē rationem, sunt enim iste conditiones equipollentes vt exploratissimū est. Secundo hoc idem ostēditur ratione, qz testator dicendo, si sine descendentibus masculis decesserit absque dubio hāc ɔdōnē eorum cā & in eorum fauorē apposuit vt scilicet illi si extāt habeāt hr̄ditatē prout dixit singulariter gl.in.l.filiusfami.§.cum quis.ff.de leg.j.quo stante sequitur quod si testator voluit quod illi habeant dicitur id voluisse ex testamento vt sic dicatur eos per fideicommissum substituisse. Possent & alia plura pro ista opi.allegari de qubs p Cor.in ɔsili.cxlvj.in hac ɔsultatione.v.col.ij. vol. & plene per And.barba.in consi.xxvij. scripsit doctissimus.xij.&.xiij.col.primo.vol.& per Cur.seniorem in consilio.xlij.testator Augustinus.ij.iij.&.iiij.col. & in consil.xlv.sepe reuoluta.ij.&.iij.col.quod est consilium collegij Papiensis, & hanc opinionem tenuerunt Oldra.& Saly.in.l.j.C.de condi.insti.& alij q̄plures maxime auctoritatis tam antiqui quam Moderni prout referunt Corne. Barba.& Curt.in locis predictis ad quos me refero & ita etiam videtur istam opinionem sequi barbat.in.d.consilio. & eam dixit esse verissimam Ludoui.de Roma in.l.si cum dotem in prin.ff.solu.mat.quam etiam sequi videtur pdictus Curt.in consilio.lj.super testamentis Albertis.ix.&.x.col. Secundo principaliter, esto quod predicta opinio non procederet simpliciter posita prout magis communiter reprobatur vt.j.dicetur, attamen in casu isto videtur quod omnino

2 predicti filij dicantur ad fideicommissum vocati, †nam quādo cum eo quod filij sint positi in conditione concurrit alia coniectura propter quam testator videatur eos vocasse de facili recedimus a communi opinione & dicimus eos ex testamento vocatos vt sepe dicūt doc.nostri, maxime Cor.in.d. consi.cxlvj.vj.col. & in cōsi.xx.videtur prima facie.viij.col. iiij.vol.& in ɔsi.cclxxiij.dubia satis post pn.eo.vol.vbi dicit qd sp tam legēdo q̄ ɔsulēdo arbitratus est qd cōcurrēte aliqua alia coniectura filij positi in conditione censeantur vocati, & dominus meus Socinus in consilio.lxxij. Capiendo primum, colum.penul.iiij.volumi.dicit quod stantibus alijs coniecturis vidit sepius consultum qd dicant̄ vocati.

3 †Exemplum est si ita in conditione positi sint etiam grauati, nā eo casu dicent̄ vocati, vt signanter voluit Bar.in.l.

centurio.xij.col.ver.quero vlterius qd si testator.ff.de vulg. & pupil.cum quo plures tenuerunt vt per Cor.in dictis locis,& per Barba.in.d.consi.xxvij.& tradit Alexan.in consilio.lxiiij.difficultas dubitationis.j.col.v.vol.& dominus Guido pape in.q.xxxix.doctores in iure ciuili scribētes &c. sed sic est q in casu proposito alie extant coniecture suadentes filios dicti domini Hieronimi in cōditione positos fuisse per testatorem vocatos ergo &c.

4 ¶ † Coniectura autem vna est qr testator nō dixit simpliciter si decederent sine filijs vel sine descendentibus sed cum qualificatione masculini sexus dictū fuit,si decederēt sine masculis ex se legitime descēdētibus &c.substituēdo alios suos filios masculos,& simul datos coheredes.In quo casu solet limitari illa cōis opinio q positi in conditione non censeantur vocati,de qua.s. vt singl'r determinat.d.Guido pape in suis questionibus in.q.clxxxiij.in illa questione qua queritur,& ita etiam solitus est tenere excellentissimus etate nostra iurisconsultus & mihi cōpater honorandus dominus Philip.deci.vt per eum in.l.j.v.col.versi.vltimo singulariter not.C.de pac.in consi.cclxx.dominus Raynaldus.iij.colum.versi.venio ad secundum,& in consi.cccxviij.in causa istorum nobilium.ij. col.& est hoc de intentione patrui,& domini mei Soci.in cōsilio.cxvj.in causa filiorum excellentissimi.v.col.versic.sed ɔtra hoc posset ingeniose &c.iij.vol.¶ Et huius dicti in ꝓposito casu duplex rō pōt assignari.

5 ¶ † Prima est qr cū testator solum masculos ponat in conditione ad exclusionem substitutorum.& non feminas,quas voluit per substitutos excludi,non potest dici q voluit reseruare eis ius succedendi abintestato,qr tunc pariter femine cū masculis admittētur,vt in auc.de here.ab intesta.in prin.col.ix.quod esset ɔ̄ mentē testātis,cū igit̄ voluerit solos masculos admitti,& id nō fiat abintestato,seqt̄ necessario q voluit eos admitti ex testō,& sic dr̄ eos p fideicō.vocasse,& ita istam rōnē allegāt dñs meus Socin.& Deci.in locis predictis.

6 ¶ † Secunda ratio est,qr cum tantum masculos ponat in conditione & substituat alios suos filios masculos,feminis semper exclusis,dicitur hoc fecisse ratione ɔseruāde agnationis,que solum per masculos,& non per feminas conseruatur.l.pronunciatio in fi.ff.de verborum signi.& satis exploratum est. ¶ Et ista communiter reputatur ratio multorum statutorum Jtalie per que femine per masculos excluduntur,vt tradit Cy.post Jac.de are.in.l.j.C.ad.l.iul.de adul.& Bald. in consilio.quod incipit Martinus Joannis de florentia, quod reperitur inter consilia Ange.numero.lxviij.cū concordantibus plene adductis per Andr.barba.in consi.lvij. clementissimum Deum col.xj.iiij.vol.& in consi.lxxv.illud in medium referam.ij.col.iij.vol.& per dominum Decium in consilio.cccxvij.in casu ad me transmisso.iij.colū.in princi.& ibi in terminis nostris dicit sic considerandum esse in testamentis,in quibus semper masculi de agnatione preferuntur feminis,prout etiam dixit dominus meus Soci.in consilio.xij.presens consultatio,ij.col.iij.vol.& plene tradit dñs Fran.cur.in.d.consi.lj.super testamentis Alberti.ij.& iij. col.& quasi per totum.¶ Et hoc stante q talis substitutio dicatur facta contemplatione agnationis,& ipsius conseruande gratia,videtur inferendum,quod testator predictos filios domini hieronymi tacite per fideicōmissum vocauerit,vt sic per eos agnatio conseruetur,prout istam consequētiam videtur facere,dominus meus Socinus in dicto consilio.cxvj.quarta colum.versi.quarto fit magnum fundamentum,& eandem etiam videtur facere dominus Franci. cur.in cōsi.lxxv.dominus Ludouicus lotarius.iiij.col.quasi in prin.in versi.sed ita est q de coniecturata mente &c.

7 ¶ † Alia & secunda extat coniectura in presenti casu propter quam filij domini Hieronymi predicti videntur vocati per testatorem,qr scilicet testator videtur eos grauare q dotēt filias feminas si alique extarent secūdū facultates &c. vt dicitur in testamento,ibi & si extarent filie &c. ¶ Unde cum ex grauamine facile iudicari soleat q positi in conditione dicantur vocati iuxta doctrinam Bar.in.d.l.centurio cū alijs.s.allegatis,sic in proposito dicendum videtur istos filios domini Hieronymi positos in conditione,& grauatos vt.s.videri vocatos,& reperio q ita in tali grauamine dotandarum filiarum in specie determinat predictus dñs Guido pape in predictis questioni.in questio.ccxcix. testator plures &c.

8 ¶ † Demum q isti filij sint vocati ex testamento & sic q bona de quibus agitur in eorum preiudiciū non potuerunt per dominum Hieronymum alienari videtur probari per argumentum a fortiori,iuxta aucten.multo magis.C.de sac.san.eccle.cum similibus.

9 † naʒ testator si aliquo ex.d.suis heredibus decedente sine masculis descendētibus voluit vocari per fideicommissuʒ,eius fratres, & sic eo casu bona non potuissent per illum descendentem alienari fauore suorum fratrum,fortius videtur hoc dicendum q testator voluerit id ipsum fauore filiorū decedentis, cum sibi sint proximiores,& cariores,& ita in simili arguit Cur.in.d.consi.lxxv.iiij.col.& dominus meus Soci.in.d. cōsi.cxvj.iiij.col.ver.tertiuʒ colligūt.¶ Hec sunt que in fauorem predictorum filiorū domini Hieronymi aliquē prima consideratione inducere possent.¶ Quibus tamen minime obstantibus,attentis his que in puncto narrantur,& secundum ea que preponuntur,respondendo more sceuole iureconsul.contrariam opinionem probabiliorem de iure arbitror,prout etiam sapienter,& abunde conclusit clarissimus dominus aduocatus istoruʒ emptorum,qui nonnulla ex predictis & etiam ex.j.dicendis considerauit.

10 ¶ † Concludatur igitur predictos filios domini Hieronymi ad fideicommissum per testatorem nullo modo vocatos fuisse,sed soluʒ dicuntur simpliciter positi in cōditione ad exclusionem substitutorum.est enim regula in iure clarissima q que ponuntur in conditione non sunt in dispositione,qr conditio nihil ponit in esse.l.si quis sub ɔditione.ff.si quis omiss.causa testa.cum similibus,& ista opinio q positi in cōditione non dicantur a testatore vocati,iam per multa tempora est communiter approbata,& quodāmodo canonizata,tam in scolis q̄ȝ in palatijs,ita vt nephas esset ab ea recedere,maxime in iudicando,& consulendo,quam originaliter posuit glo.in.d.l.lucius,la secunda,de here.insti.& illam gl.sequuntur ibi Jac.de are.Ray.Bar.Nicolaus de neapo.Bal.Ang.Jmol.Cuma.& alij fere omnes,& idem voluit glo.in.l.ex facto.§.ex facto.ff.ad trebellia.quam similiter quasi omnes docto.sequuntur,vt ibi per Alexan.qui dicit istam esse communem opinionem,& q secundum eaʒ sepe consuluit,vt studiosus facile inueniet,& inter cetera istā partem cumulatissime defensauit in consi.cccxxx.secundum vnam impressionem.ij.vol.q incipit viso testamento questionis,alias est nu.clxxxv.¶ Et eam etiam tenuit Oldra.in consi.cxlj.thema tale est dominus,prope finem,licet ipse aliquando contrarium dixerit.& istam opinionem communiter teneri,& obseruandam esse attestātur vbiq3 omnes vt plene videri potest per Alexā.in.d.locis,per Cor.in.l. i.C.de cond.insti.& in consi.j.in presenti ardua.x.col.& sequen.iij.vol.& in consi.ccxliij.circa primum.viij.col.eo.vol. per dominum meum Soci.in.d.ɔsi.lxxiij.viij.col.ver.circa tertiā difficultatē.iiij.vol.& in cōsi.ccxviij.cōsiderabis.ij.co. & in consi.lxij.viso capitulo in prin.iij.vol.& plene in.l.cum auus.col.mihi.lxxj.cū.ij.seq.ff.de cōdi.& demon.p dñʒ Frāci.cur.in cōsi.xlij.testōr augustinus.vij.& viij.col.& in cōsi. lxiij.antiqssima & nobilissima.iiij.& v.co.& per collegiū papiense in ɔsi.inserto inter cōsilia Cur.nu.xlv.sepe reuoluta.vj.col.& p dñm Deci.in ɔsi.ccccxxij.& p tenui facultate in prin.inter.xl.nouiter impressa,& p eundē in ɔsi.ccxcj.visis & diligenter in fi.cū multis alijs concordan.quos longum esset referre,& quasi oēs dicunt q pro ista cōi opinio.

11 est tex.expressus in.d.§.ex facto.l.ex facto ad treb.† vbi filij positi in ɔdōne cōcepti ante deportatio.grauati,licet faciāt deficere cōditiones substitutionis,tamen nō impediūt qn fiscus oia habeat,qd̄ certe non esset si dicerent̄ vocati,ita illum tex.inducit ibi Roma.sic etiam inducit Jmo.in.d.l.lucius.& Cuma.in consi.cxxj.Gherardus quondam domini Bartholo.j.col.& Alex.in.d.cōsi.cccxxx.iiij.col.ver.vj. probatur,& Cor.in.d.cōsi.i.x.col.iij.vol.ita etiam inducit & inductionem subtiliter defendit dominus meus Soci.in.d. l.cum auus.col.lxxij.cum seque.¶ Sunt & alia plurima fundamenta pro ista opinione que breuitatis causa non refero,& videri possunt per docto.in locis predictis,maxime per Alexandrum in dicto consilio.cccxxx. Ubi quam plura allegat,& omnibus contrarijs respondet.

¶ Nec

¶ Nec huic communi, et approbatissime opinioni obstāt
d.l.lucius ⁊ ratio .s.in contrarium allegate, q2 respondet̄
s3 glo.in.d.l.lucius, ⁊ omnes doct.in locis predictis ꝙ verū
est ꝙ testator illos filios apposuit in conditione eorum fa-
uore vt scilicet ipsi habeant vt dixit glo.in.d.§.cum quis,
sed non ex suo testamento sed ab intestato vel ex testamen-
to patris eorum q2 volens per eorum existentiā substitutu3
excludi considerauit ꝙ verosimiliter ipsi tanq3 filij eorum
patri ex eius testamēto vel ab intestato succedent, ⁊ tale ius
succedendi dicitur voluisse conseruare, ita voluit Imo.in.d.
l.lucius.tertia col.versicu.item non obstat si dicatur, ⁊ sic
ad eorum commodum filij dicuntur positi in conditione.
12 ¶ † Et in specie quo ad.d.l.lucius rn̄det̄ ꝙ ibi ꝯseruat̄ ius
succedendi ab intestato ipsi testatori si contingat institutum
fratrem ante dictam hereditatem decedere relictis liberis,
nam illi vti proximiores vocabuntur ab intestato, ⁊ in hoc
animaduertitur prudēs consilium testantis, sic enim nedum
institutus sed etiam eius liberi preferuntur substitutis, ita
post gl.ibi declarant Imo. ⁊ cōmuniter doc. ⁊ licet multa
circa.d.l.lucius subtilizando dici possent in contrarium, vt
per Barbat.in.d. consi.xxvij.j.vol.tamen non puto super
hoc insistendum cum habeamus cōem opinionem secun-
dum predicta, ⁊ secundum que (vt dixi) sic communiter in-
telligitur.d.l.lucius, ⁊ ex his patet sublatum esse primum
principale fundamentum in fauorem istorum filiorū.s.posi-
tum, quicquid in contrarium dixerint Cur.in.d.consilio.lj.
⁊ alij pro contraria parte allegati, cum contra eos sit cōis
opinio ⁊ verior, vt ex predictis ꝯstat, quam etiam vltra pre
dictos sequitur, ⁊ plene declarat Cor.in consi.lxvj.in hac
13 consultatione.ij.⁊.iij.col.ij.vol. ¶ † Non obstat modo se-
cundum fundamentum dum dicebatur ꝙ saltem debent di
ci vocati ad fideicōmissum isti filij domini Hieronymi pro-
pter coniecturas.s.in contrarium allegatas, quoniam re-
spondetur quod posito pro vero ꝙ ex coniecturis sit rece-
dendum ab illa communi opinione de qua.s.hoc debet in-
telligi quando tales sunt coniecture que tale3 fuisse mente3
14 testantis necessario ostendant, † alioquin a communi re-
gula recedi non debet, immo ei tenaciter est inherendum
tanq3 securo carrocio, iuxta nota.in.l.omnis diffinitio.ff.de
reg.iur. ¶ Sed in proposito dico ꝙ allegate coniecture
nō sunt tales ex quibus a communi regula sit recedendum,
15 eis enim, vt.j.respondetur. ¶ † Et q̄3tum ad primam qua-
lificationē masculini sexus, q2 dictu3 fuit sine masculis ex se
descendentibus ⁊c.respondetur duobus modis. ¶ Pri-
mo quod quicquid dixerint Guido pape, ⁊ alij.s.allegati in
contrarium cōmunis opi.doct.videtur vt nec tunc positi in
conditione dicant̄ vocati, quando fuit dictū sine masculis.
¶ Et animaduerto in primis ꝙ ipsemet dominus Guido
pape in fi.d.q.clxxxiiij.dicit ꝙ contrarium fuit determina-
tum in parlamento delphinali, ⁊ ita visum fuit maiori par
ti dominorum de illo parlamento, ⁊ ita etiam dicit idem
dominus Guido pape in.q.600. ¶ Secundo etia3 anima
duerto ꝙ plures ex doctoribus tenentibus communem opi
nionem loquuntur in casu quo dictum fuerat si decesserit si-
ne filijs masculis vt studiosus lector inuenire poterit. inter
quos ex iam allegatis est Cuma.in.d.consi.cxxj. Alex.in.
d.consi.cxxx.alias.clxxxv. Corn.in.d.consi. primo. ⁊ in.d.
consi.ccxliij.iij.vol. Cur.in.d.consi.xlij. ⁊ Deci.in.d.consi.
ccxcj.licet aliter dixerit in locis.s.in contrarium allegatis
⁊ vltra preallegatos, ita ēt loquitur Alex.in consi.cxxxix.
circa primum.vj.vol. ⁊ in consi.ccij.viso themate in fin.vij.
vol. ⁊ in consi.xxiiij.attentis his.iij.col.vol.iij. Corn.in cō-
silio.ccvij.de pluribus hereditatibus in prn.ij.vol. ⁊ in consi
lio.xx.videtur prima facie.vij.col.iiij.vol. ⁊ dominus meus
Soci.in consi.ciiij.quonia3 presens consultatio.v.⁊.vj.col.
iij.vol.omnes enim predicti docto.in casibus suis conclu-
dunt positos in conditione secundum communem opinio-
nem non esse vocatos, ⁊ tamen in conditione erant positi
cum qualitate masculinitatis vt ibidem per eos videri po-
test, ⁊ sic videtur ꝙ apud nostros doctores cōmunis opi-
nio de qua supra procedat etiam si fuerint filij positi in con-
ditione sub qualitate masculinitatis igitur ab ea non vide-
tur in iudicando recedendū per iura vulgaria. ¶ Nec huic
16 opinioni ob.due rationes.s.in contrarium allegate. † Quo
niam respondetur ⁊ ad primam negari potest ꝙ testator
voluerit solos masculos admitti, quando cum feminis ex-
tarent, s3 tantum videtur conseruare eis ius succedendi ab
intestato vt.s.est dictu3, quod quale sit testator non conside
rauit, sed remanet in dispositione iuris, qua femine simul cū
masculis admittuntur.l.maximum vitium.C.de liber.pre-
teri.cum similibus, ⁊ licet ad exclusionem substitutorum so-
lum posuerit masculos ⁊ per feminas noluerit substitutos
excludi, ⁊ in hoc abstulerit institutis libertatē de bonis suis
disponendi, tamen ex eo non sequitur ꝙ si tam femine q̄3
masculi extarent, voluerit solos masculos positos in con-
ditione admitti, q2 tunc voluit relinquere ipsis institutis de
cedentibus cum filijs plenam libertatem disponendi cum
enim masculos solum posuerit in conditione non dicitur
quicquam circa eos disposuisse per.l.si quis sub conditio-
ne.ff.si quis ob.causa test. ⁊.s.dictum fuit, ⁊ q̄3q̄3 facile cre
di possit ꝙ testator in.d.casu cogitauerit ⁊ de mente sua
fuerit solos masculos filios instituti successuros ipsi insti
tuto ex eius testamento secundum ꝙ videmus ab omnibus
fieri, ⁊ vero similimū est, tamen noluit testator super hoc qc
quam disponere sed vt dixi reliquit in libertatē instituti qua
si de eo in hoc confidens, ⁊ hoc debet plurimum animad-
uerti q2 si recte consideretur per hanc considerationē tolli vi
17 detur omnis difficultas. ¶ † Ad secundam vero rationem
respondetur quod testator considerauit agnationem con-
seruari in substitutione quam fecit si quis ex filijs decesse-
rit sine descendentibus masculis, quia cum voluerit alios
suos filios preponi filiabus defuncti negari non potest
quin habuerit in consideratione conseruare agnationem
prout in illa ratione dicebatur, ⁊ in eo noluit de suis in-
stitutis confidere, ⁊ propterea expresse disposuit, ⁊ substi-
tuit prout in testamento, ⁊ non est dubium ꝙ mediante illa
substitutione non possunt dici vocati filij institutorum cum
non illi sed filij testatoris vocent̄, nec ex eo qd eos vocaue-
rit ad exclusionē feminarū fauore agnatio. argnēdū ē qd vo
18 luerit alios de agnatione vocare cū i substōnibus hi tm̄ ve-
niāt d qbus testator disposuit iuxta no.in.l.qdā cū filiu3.ff.d
here.insti. ⁊ hinc est, ⁊ ꝙ in materia substitutionū traditur re
gula generalis qua dicitur hoc non ponitur in substituttio-
ne, ergo dici non debet vt voluit Old.in consi.xxj.thema ta
le est cum concordentibus allegatis per dominum meum
Soci.in consil.lxij.viso capitulo.iij.col.iij.volu.alioquin se
queretur maximum absurdum videlicet ꝙ omnes de agna
tione possunt dici vocati qd nemo vnq̄3 diceret ⁊ hoc plene
tradit Dec.in consil.cclxxxvij.in ciuitate Placentie.iiij.⁊
v.col.sed in casu quo instituti filij decesserint cum descenden
tibus masculis prout in casu isto decessit dominus Hiero-
nymus substitutio ei facta euanuit perindeq3 est ac si facta
non fuerit.l.ex facto.§.pen.ff.ad trebellianum, ⁊ sic non su-
mus in casu quo testator ex sua prouisione voluerit faue-
re agnationi, ⁊ in ea bona conseruare. Ita in effectu ad illā
rationem respondet dominus meus Socin.in.d.consilio.
cxvj.iiij.col.versi.que omnino nō habent aliquo modo ob-
stare. ¶ Bene verum est ⁊ istud ego fateor ꝙ verosimilis
est mens testatoris ꝙ si aliquis ex institutis decesserit cum
masculis tantum vel etiam simul cum feminis qd illi mas-
culi succedant eorum patri. sed tamē dico qd eo casu noluit
quicquā disponere confidens de ipso instituto propter affe
ctionem quam communiter omnes habent ad filios iuxta
commune votum parentum de quo in.l.scripto in fi.ff.vn-
de liberi. ⁊ ex filijs ad masculos ex communi vsu, sem-
per enim videmus omnes exclusis filiabus feminis mas-
culos relinquere heredes. Et sic agnationem ⁊ familiam p
hanc viam conseruare, quam confidentiam non habuit te-
stator quando cum solis filiabus decessisset aliquis ex insti-
tutis quia tunc communiter ⁊ verosimiliter maior esset affe
ctio in filias q̄3 in fratres. Et propter eam causam illo casu
testator voluit prouidere illis fratribus per substitutionem
quam fecit. ¶ Et ex his videntur sublate rōnes prime con
iecture.s.in contrarium allegate. Et per consequens ipsa
coniectura super quibus (licet pro eis plures allegari pos-
sent) non insistam vlterius nec quicquam pono pro con-
stanti tanq3 in presenti casu non sit necessarium, q2 predicta
ꝯiectura p aliā viā clarissime remouebit̄ in sequēti solutiōe.

19 ¶ † Secundo igitur ad dictam cōiecturā respondet̄ ꝙ procedere posset in terminis iuris cōis quo attēto filie femine cū masculis admitti debēt, ⁊ ꝓpea testōr faciens inter ipsos differētiā ⁊ volēs masculos feminis ꝓferri oportet qđ id velit ex sua ꝓpria ⁊ testāria ꝓuisione. sed stāte statuto de quo in themate ꝑ qđ ꝓuidet̄ qđ masculi soli succedant, ⁊ femine dotent̄ cessat rō ꝑdicte ꝯiecture, ⁊ ꝓcedit cōis opi. gl. in. d. l. lucius cū sua declaratione, vt. ṡ. dicamus filios masculos positos in ꝯdōne nō esse ꝑ fideicō. vocatos ſ3 tm̄ dr̄ eis reseruatū ius succedēdi abintestato quod solum ipsis masculis ex forma statuti competit, exclusis feminis, vt in eo statuto dicitur, cui statuto, ⁊ eius dispositioni testator censetur se voluisse conformare, vt voluit Bar. ⁊ sequuntur alij in. l. heredes mei. §. cum ita. ff. ad treb. ⁊ tradit Alexan. in consi. lij. prospectis his. ij. ⁊. iij. col. iiij. vol. ⁊ Corn. in consi. xxij. in hac consultatione. v. col. ij. vol. cum similib. multis, ⁊ scribit Deci. in consi. cclvij. queritur an legitimatus. ij. colū. ista est pulchra ⁊ iudicio meo verissima declaratio ad coniecturam predictam, ⁊ sic ad illam opinionem domini Guido. pap. ⁊ dñi Decij in locis in contrarium allegatis, ⁊ eam in indiuiduo multū notabilem facit patruus ⁊ dñs meus Soci. in. d. consi. cxvj. v. col. versi. ꝑ certo ista ratio. ¶ Nec (vt credo) ipsi Guido pap. ⁊ Deci. eam negarent cum stante predicto statuto cesset ratio quam Deci. semper allegat, quā ṡ. retuli, vt ex predictis constat, ⁊ alias qđ certa ratione dr̄ ea cessante denegat̄. l. adigere. §. quam
20 uis. ff. de iure patro. ⁊. c. cum cessante de appel. † ⁊ hinc dicimus, ꝙ dictum aliquod semper d3 restringi ad limites rationis eius. l. cum pater. §. dulcissimis. ff. de leg. ij. cum similibus. ¶ Nec tunc obstabit illa ratio conseruande agnatio
21 nis, q2 ei rñdet̄ vt iam. ṡ. responsum fuit. ¶ † Nec quicquā obstat auctoritas dñi mei Soci. ⁊ Cur. in fine. d. rationis allegate q2 Soci. ipse in eodem loco contrariū determinauit, ⁊ Cur. loquitur in alio casu (posito tm̄ ꝙ eius decisio ibi posita sit vera, de qua ego nō parū dubito) loquit̄. n. ipse in ea disputatione an scilicet substitutio de aliquo facta cēseat̄ ēt de eius filijs facta, vnde cum casus sint diuersi de vno ad aliū nō est arguendū. l. si. ff. de calum. ⁊. l. inter stipulantē. §. sacram versi. sed hac dissimilia. ff. de ver. obli. cū simi. Nec sufficiant ꝙtum ad primā cōiecturā. ṡ. in ꝯrium allegatam.
22 ¶ † Non ob. modo scđa ꝯiectura de onere dotādi quo videntur filij institutorū grauati, qm̄ rñdet̄ similiter duobus modis. ¶ Et primo dici potest ꝙ nec ista coniectura (vbi isto casu concurreret) dr̄ sufficiēs, vt positi in conditione dicātur vocati, qm̄ quicquid dixerit Bar. in. d. l. cēturio ⁊ alij qui sequuntur eū, ꝯ eū est cōis opinio, vt ꝑ Imo. Cuma. ⁊ Alex. ibi, ⁊ pluries ꝯ Bartol. cōsuluit Alexā. ⁊ ipsemet Bar. sibi ꝯrius, cōsuluit ēt Cur. ⁊ collegiū Papiense, ⁊ alij ꝙ3 plurimi ita ꝯ Bar. in. d. l. centurio. tenuerunt, vt plene ꝑ Ias. ibi col. xxx. ⁊. xxxj. qui ēt ꝯ Bar. tenet dicens ꝙ ita est cōis opinio, ⁊ ꝙ opinio Bar. cōiter dānatur tam in scolis ꝙ3 in palatijs, put ēt ante eū dixerat Alex. in consi. ibi per
23 Iaso. allegato † concluditur igitur ſm̄ cōem opinionē ꝙ filij positi in ꝯditione, ēt ꝙ dicantur grauati nō dicuntur aliquo modo per testatorē vocati, ⁊ eandē opinionē cōiter teneri asserit Deci, ⁊ ita illā sequit̄ in predicto consi. xx. ex. xl. nouiter impressis ⁊ in. d. cōsi. ccxcj. in fine. ⁊ si ita velimus tenere preallegata coniectura penitus cessat. super hoc tamen (q2 multi tenent cum Bar. ⁊ ego in. d. l. centurio magis videor opinioni eius inhererre licet dubitem) nō facio multā vim nec curo ꝓ nūc quicꝙ3 firmare q2 (vt nūc osten
24 dam) in proposito nostro nō est necessarium. ¶ † Igitur secundo ⁊ de plano respondetur (posito ꝙ opinio Barto. sit vera) ꝙ nō facit ad casū nostrū, dico enī ꝙ in casu nr̄o isti filij dñi Hieronymi nō dicuntur aliquo modo grauati. Nā verba illa, ⁊ si extarent filie femine, ꝙ dotentur referuntur tantum ad casum qn̄ substitutioni locus esset, ⁊ sic in casu qn̄ aliquis ex filijs testatoris decederet sine descendentibus masculis, quo casu vocantur fratres eius superstites, nam si eo casu ex defuncto extaret aliqua filia femina (per quā testator noluit substitutos excludi) ⁊ ordinauit ꝙ debeat condecenter dotari, ⁊ tale onus dotandi non pōt dici iniunctū filijs masculis decedentis, q2 presupponitur ꝙ non extent, ſ3 dr̄ iniunctum illis substitutis, qui illam filiam excluderent, nam cū ipsi (illa filia exclusa) a testatore dicerētur honorati, iure merito dicerentur a testatore grauari posse iuxta regulam. l. ab eo. C. de fideicō. ⁊. l. sed, ⁊ si sic in fine. ff. de leg. iij. cum similibus. ⁊ ita debere intelligi dicta verba testamen. omnino arbitror, ⁊ puto clarissimum. ¶ Et ex his sublata est ēt scđa cōiectura. ṡ. in ꝯriū allegta. ¶ Ultimo non ob.
25 qđ nouissimo loco dicebatur ꝑ argumen. a fortiori † quia respondetur, ⁊ de plano, ⁊ dico ꝙ nihil penitus facit. Primo q2 argumentū illud procederet qn̄ isti filij dñi Hieronymi fuissent proximiores testatori, ⁊ ab eo verosimiliter magis dilecti ꝙ3 sint substituti, ⁊ in his terminis procedunt que dicunt Cur. in. d. consi. lxxv. ⁊ dñs meus Soci. in. d. consi. cxvj. in locis in contrariū allegatis, vterꝗ3 enim arguit de minus dilecto testatori ad magis dilectum, vt per eos, sed
26 nō sic est in proposito nostro, † q2 ipsi testatori magis presumuntur dilecti substituti qui erant eius filij, ⁊ sibi noti, ꝙ3 isti filij dñi Hieronymi qui sunt illi nepotes, ⁊ nunꝙ3 a testatore cogniti fuerunt, iuxta. l. si viua matre. ⁊ que ibi notātur .C. de bon. mater. ⁊ sic illud argumen. per hāc considerationem totaliter euanescit. ¶ Et licet respectu dñi Hieronymi filij eius dicantur proximiores, ⁊ magis dilecti, tamen nō agimus in presenti de interpretāda dispositione ab ipso dño Hieronymo facta, sed de ea que a testatore facta fuit cuz illi essent remotiores, ⁊ verosimiliter minus dilecti vt di
27 ctum est. Secundo ēt dico qđ argu. ex alio nihil facit, † q2 ideo qui sine masculis descendentibus decederet alienare non potuisset fauore suorū fratrū supstitum, qm̄ illi erant ꝑ fideicōmissum a testatore vocati per expressam substitutionem in dictum casum factam, bona. n. que eo respectu erāt subiecta restitutioni alienari non poterant in preiudicium substitutorū auc. res que. C. cōia de leg. sed talis prohibitio non procedit vbi substitutio expirasset, aut in fauorem eorū qui per substitutionē non sunt vocati, vt. l. fi. §. fin. C. cōia. de leg. ibi propter spem conditiōis minime implende ⁊c. vnde cum in casu isto isti filij dñi Hieronymi non sint aliquo modo substituti, vt plene supra deductum fuit, non pōt dici ꝙ eorū fauore dñs Hieronymus prohibeatur alienare. Et si dicatur ex hoc solum d3 dici qđ fuerint vocati ⁊ de eis facta substituio ne scilicet ad eorum dānū alienatio per patrē eorꝝ fieri posset ⁊ hoc in effectu vr̄ importare argu. ṡ. in ꝯriū factū, rñdet̄ ꝙ hoc ridiculū eēt, q2 ſ3 hoc seq̄ret̄ qđ ꝑpositi i ꝯdōne dicerent̄ vocati qcūꝗ3 esset substitutus qm̄ ꝑ dici posset qđ sicut fauore substituti (qui etiam potest dici extraneus) alienatio dicitur prohibita, ita debet dici prohibita in fauore filiorum in conditione positorum, ⁊ sic per eam viam etiam illi dicentur substituti, quod certe est apertissime falsum, ⁊ istam secundam responsionem ad illud argu. tradit in effectu dominus meus Soci. in. d. ꝯsi. cxvj. vj. col. versi. tertium fundamentum, expresse dicens qđ tale argu. dicitur ridiculosum vt per eum videri potest, ⁊ illud consilium valde considerandum est, q2 in terminis multum fortioribus ⁊ vbi plures erant coniecture ꝙ3 in casu isto cōcluditur positos in conditione non esse vocatos, ⁊ sic ibi a fortiori est decisio nostri casus. ¶ Ex his igitur (sublatis omnibus in contrarium allegatis) concluditur predictos filios domini Hieronymi nullo modo vocatos esse ad fideicommissum ⁊ sic quod in eorum fauorem in testamento domini Ottolini eorum Aui nullum fideicommissum continetur, ⁊ hoc puto clarissimum stantibus his que in puncto preponuntur. ¶ Et ex hoc consequenter sequitur quod dominus Hieronymus potuit bona que alienauit libere alienasse, attento quod cuz filijs masculis decessit, ⁊ sic quod predicti eius filij nullū ius habent aduersus istos emptores, nec in eos dictis bonis possunt aliquo modo molestare. ¶ Plus etiaz
28 dici posset in defensionem istorum emptorum, † videlicet ꝙ posito etiam quod isti filij dicerentur per fideicommissum vocati, adhuc nō possent emptores i rebus emptis molestare, ſ3 a seipsis, vt ab hēdibus dñi Hieronimi vēditoris ptiū consequi deberent, ꝙ ille ex venditione recepit, attento ꝙ tam ipsi ꝙ3 etiam venditor ignorabant tale fideicommissū, data enim tali ignorantia, qui sic bona fide emit non potest postea per fideicōmissarium molestari. vt est de hoc tex. clarus in. l. fin. §. fin. ⁊ ibi tradunt doc. ff. de leg. ij. ⁊ tradūt etiaz omnes maxime Imol. Alex. ⁊ dominus meus Soci. ⁊ Claud.

19 ꝛ Claud.in.l.marcellus.§.res q.ff.ad trebel.† ꝛ talis igno rantia tam emptorum quam venditoris in casu nostro pro batur iuris presumptione; quia scilicet agitur de facto alie no iuxta.l.fi.ff.pro suo. ꝛ capitulo cum quis de regu.iur.li bro.vj.non enim ab eis sed a domino Ottolino testatore tale fideicommissum diceretur ordinatum si aliquo modo
30 adesset. ¶ † Nec ob.respectu vēditoris ꝙ ille fuerit heres dicti testatoris, quia cum esset de suis heredibus non presu mitur habuisse notitiam testamenti nisi probetur prout est communis opinio Barto. ꝛ aliorum in.l.qui rome.§.duo fratres in.iij.q.ff.de verbo.obli. ꝛ reperio ꝙ ita in terminis nostris firmat dominus Alex.in ꝯsi.cccxxix.alias.clxxxiij. viso themate col.fina.ij.vol. ꝛ istud arbitror satis clarum.

¶ Et licet super eo plura adduci possent tamen non insta bo vlterius eo quod in proposito non sit necessarium quo niam veritas, ꝛ quidem clara est predictos filios domini Hieronymi ad fideicommissum nullo modo vocatos per predicta. Laus Deo.

Maria.Soci.iunior Jurisconsul.Padue legens.

CASVS

¶ Marcus vici Martij de castro.s.Angeli.committatus Pisauri in suo vltio testamēto relicta certa q̄titate Mar garite ꝛ Solomee eius filiabus, vniuersales hr̄des instituit Baldum, Julianum, Thadeum, ꝛ Ludouicum eius filios masculos, ꝛ eos inuicē substituit, videlicet vt si quis vel si q ex.d.suis filijs decederet, vel decederent in pupillari etate vel postea quandocunq; sine filijs masculis tunc voluit por tionē vel portiones sic decedentis vel decedentium deueni re in alios eius filios masculos ꝛc.

¶ Et si omnes.d.sui filij decederēt sine filijs masculis, substi tuit quosdam fratres ipsius testatoris, ꝛ prout latius in te stamento legi poterit cuius copia transmittitur.

¶ Ludouicus vnus ex dictis filijs, ꝛ heredibꝰ testatoris (adita pro sua rata patris hereditate) decessit intestatus su perstitibus sibi Bernardino filio, Magdalena, ꝛ Martia filiabus.

¶ Deinde predictus Bernardinus decessit similiter intesta tus supstite Joāne carolo vnico eius filio, ꝛ domina Victo ria eius vxore ipsiusq; Joānis caroli matre.

¶ Demum paulo post mortem.d.Bernardini nonduȝ ela psis quatuor mensibus decessit.d.Jo.carolus adhuc infās supstite sibi p̄dicta domina Victoria eius matre, ꝛ supersti tibus etiaȝ predictis, Magdalena, ꝛ Martia amitis eius, cui Joanni carolo nunq̄ fuit prouisum de tutore, nec etiam a matre eius fuit petitum vt daretur tutor, ꝛ sic cum tuto rem non habuerit non dicitur adiuisse hereditatem patris eius seu ei se immiscuisse.

¶ Controuersia nunc est de bonis que fuerunt.d. Ludouici vel si que alia habuerit.d.Bernardinus ad quem pertineāt an.s.ad matrem Joā.caroli velut eius heredem, an vero sal tem pro aliqua parte ad predictas Magdalenam, ꝛ Mar tiam, filias.d.Ludouici, ꝛ sorores domini Bernardini, ꝛ queritur quid iuris.

SVMMARIVM

¶ Mater per non petitum tutorem quando priuetur suc cessione filij.

¶ Suus heres an transmittat hereditatem non aditam ad quoscunq;.

¶ Filij positi in cōditione quando dicantur vocati.

1 Uxor ad successionem mariti ex vltimo capite vocatur, nō existentibus liberis, vel alijs coniunctis.
2 Mater que confestim non petijt filijs suis dari tutorem nō habet ius succedēdi in eoꝝ bonis, vide.j.nu.12 ꝛ.13.
3 Successionis prima causa dr̄ esse descendentiū ꝛ.j.nu.10.
4 Hereditas non adita non transmittitur.
5 Infans cui est delata hereditas, si tutorem non habeat, per quem hereditas adiri possit vel si habeat, tamen adire negligat, ꝛ in etate infantili decedat, perinde est, ac si ei hereditas nunq̄ fuisset delata, vide.j.nu.19.
6 Hereditas ascendentis non adita transmittitur ad poste ros ipsius heredis.
7 Filij tam masculi q̄ femine viriliter succedunt patri ab in testa.decedenti.
8 Substitutio facta alicui, si decesserit sine filijs masculis, eo defuncto cum filijs masculis, expirauit.
9 Filij in conditione positi secundum magis com.opi.nō cen sentur aliquo modo per fideicommissum vocati, ꝛ vide j.numero.25.
11 Hereditas filij etiam infantis, cum non extant fratres nec sorores deuenit ad matrē vti proximiorem ascendētem.
12 Mater minor.xxv.ann.si non petijt filijs tutorem dari, ei ratione minoris etatis ignoscitur.
13 Mater habet annum ad petendum tutorem dari filijs.
14 Heredes sui licet hereditati paterne nō se immisceant, ta men rōne suitatis ipso iure heredes patris dicuntur, ꝛ ignorantes, ꝛ nō requiritur tutoris auctoritas, etia si pu pilli sint.
15 Heres suus ex potentia suitatis transfert hereditatem pa tris ad quēcūq; suū heredem, etiam si in ea actualiter nō se immiscuerit.
16 Heredis sui existentia an solum operetur trāsmissionem de filio in matrem.
17 Hereditas in quemcunq; etiam extraneum per existentiam sui heredis transmittitur.
18 Ab opi.commu.non est recedendum in consulendo, nec in iudicando.
19 L.si infanti.C.de iur.delib.loquitur in omnibus heredita tibus preter paternā que transmittitur.
20 L.generaliter loquens recipit declarationem, seu limitatio nem per alias leges.
21 Jura inquātum possunt debent concordari.
22 Hereditas in suū heredem peruenire dicit̄ iure ꝯtinuatio nis, ꝛ nō iure deuolutionis. ꝛ ipso iure agnita dicitur.
23 Beneficium abstinēdi a pretore concessum ad fauorem filij nō debet in eius dānū operari.
24 Transmissio dr̄ esse vtilis, ꝛ cōmoda morienti.
26 Filij positi in cōditione dicunt̄ vocati, quādo alia cōiectura concurrit.
27 Filij positi in ꝯditione an cēseant̄ vocati, q̄n pr̄ nō solū eos inuicē substituit, vocādo ēt p̄mortuoꝝ filios masculos si quis illoꝝ sine filijs masculis decesserit, sed etiam fe cit aliā substitutionē, vocādo fratres eius, si dicti eius fi lij sine filijs masculis decesserint.
28 Uerisimile est testōrē ꝓpriā posteritateȝ aliene ꝓposuisse.
29 Filij posititi i ꝯdōne nō simpl'r ſȝ cū q̄litate masculinitatis vt puta si dictū sit, si sine filijs masculis decesserint, cēsent̄ per fideicōmissum vocati, ꝛ rationem assignat.
30 Opinio doctoris allegari non debet, q̄n articulū nō exami nat sed perfunctorie loquitur.
31 Filij positi in ꝯdōne cū qualitate masculini sexus an censeā tur vocati q̄n extat statutū, ꝙ stātibus masculis femine non succedant.
32 Filij positi in ꝯdōne cēsent̄ vocati, q̄n testōr ꝓprias filias a successione exclusit, ꝛ solū certū qd eis reliqͭ, ꝛ filios ma sculos hr̄des instituit, demū substituēdo filios tm̄ mascu los suoꝝ filioꝝ institutoꝝ posuit in ꝯdōne, et alios suos filios supstites, vel p̄mortuoꝝ filios masculos substituit, feminis sp̄ exclusis, ꝛ eo magis q̄n in secūdo capite sub stitu.vocauit fratres suos, feminis exclusis.
33 Rō q̄ sit ꝙ statuta Italie feminas excludūt stātibꝰ mascu.
34 Testm̄ in quo masculi de agnatione feminis preferuntur dicitur factū gratia sue agnationis conseruande.
35 Femine nō excludūt substōnē fcām fauore ꝯseruāde agna tionis, ēt si in ea dicat̄, si sine filijs decesserit, qr̄ exponitur idest masculis concurrentibus alijs, de quibus hic.

CONSILIVM CXIX

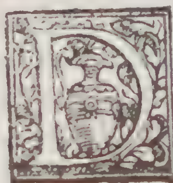

Irrigat Dominus verba mea in viam veritatis, ꝛ iustitie. Uiso testō p̄dicti Marci simul ꝛ ꝯtingētia facti, oibusq; diligēter ꝯsideratis, vr̄ prima fronte dōȝ ꝙ predicta dn̄a Uictoria mater

Joannis caroli nuper defuncti sit penitus reijcienda ab om-
nibus predictis bonis, nã si quo modo illa velit admitti so-
luz potest venire vt heres predicti filij sui non autem illa po
1 test dici heres predicti Bernardini mariti eius, † quia
vxor vocatur ex vltimo capite non existentibus liberis, vel
alijs coniunctis defuncti vt. l. i. C. vnde vir ⁊ vx. vnde cum
isto casu extaret Joannes Carolus filius Bernardini, ex-
tarent ⁊ sorores eius, non potest dici ꝙ tanq̃ vxor domi
na Uictoria vocari aliquo modo possit ⁊ hoc est indubita
tum. ¶ Sed videtur etiam ꝙ nec vt heres predicti sui filij
venire possit ergo ⁊c. ¶ Illud autem primo videtur pro-
2 bari † qr cum illa domina Uictoria nec acceperit tutelam
predicti filij nec etiam petierit alium tutorem dari, videtur
ꝙ ex hac sua negligentia efficiatur indigna hereditate eius-
dem filij infra pubertatẽ decedentis iuxta. l. sciant cũcti. C.
de legit. here. ⁊ est tex. clarus in. l. ij. §. si mater. ff. ad tertul.
vbi expresse dicitur ꝙ mater que confestim nõ petierit da
ri tutorem filijs suis tutorem non habentibus non habet
ius succedendi ipsis filijs, sic igitur videtur primo dicenduz
ꝙ domina Uictoria nõ possit dici heres. d. Joãnis caroli.
¶ Secundo posito ꝙ illa possit heres dici predicti sui filij
adhuc tamen videtur ꝙ non possit eo pretextu quicq̃ habe
re de bonis ⁊ hereditate predicti Bernardini mariti eius
⁊ patris. d. Joã. caroli, quoniam licet eius hereditas fuerit
delata ipsi Joanni carolo vti filio suo vnico † eo ꝙ prima
causa successionis dicitur esse descendentium vt in auct. in
3 successione, ⁊ in corpore vnde sumitur. C. de suis ⁊ legi. † ta
men ex quo predicta hereditas nunq̃ fuit adita per predi-
ctum Jo. carolum seu ei se nunq̃ immiscuit vt in pũcto nar
ratur videtur ꝙ eam ad matrem eius velut eius heredem
4 non potuerit transmittere † est enim regula satis nota ꝙ he
reditas non adita non transmittitur. l. quoniam sororẽ. C.
de iure deliber. ⁊. l. vnica. §. in nouissimo. C. de caduc. tol. ⁊
tradunt Bar. ⁊ alij in. l. ventre. ff. de acquir. here. ¶ Et ma
xime hoc dicendum videtur attento ꝙ ille Jo. carolus de-
cessit infans prout videtur casus clarus in. l. si infanti versi.
5 si vero vel non sit tutor ⁊c. C. de iure deliber. † vbi apte di-
citur ꝙ si infans cui hereditas sit delata tutorem non habe
bat per quem hereditas adiri possit prout erat in casu no-
stro, vel si habebat tutorem tamen adire negligat, ⁊ in etate
infantili decedat, perinde est ac si ei nunq̃ hereditas fuerit
delata, ⁊ ad eam vocabuntur ille persone que ab initio fuis-
sent vocate illo infante non existente in rerum natura, vnde
in proposito casu videtur ꝙ ad hereditatem predicti Ber
nardini venire debeant sorores eius, que Jo. carolo non exi
stente admisse fuissent abinitio. ¶ Nec istis videtur ob-
stare ꝙ Jo. carolus esset in potestate patris, ⁊ sic tãq̃ suus
heres dicatur hereditatem transmisisse licet ei re ipsa se non
6 immiscuerit, † quoniam videtur illud procedere tantũ quã
do ageretur de transmittenda hereditate ascendentiuz non
adita ad posteros ipsius heredis iuxta. l. vnicam. C. de his
qui ante apt. tab. non autem procedere videtur respectu eo
rum qui non sunt de liberis, nam in eos siue sint extranei si-
ue etiam sint de ascendentibus ex linea materna (prout isto
casu agitur de matre) non videtur ꝙ transmittatur heredi
tas non adita secundum regulam predictam. ¶ Maxime
attento ꝙ in. d. l. si infanti dicitur omnes hereditates ad in
fantem deuolutas haberi pro non delatis, ⁊ sic in verbis il-
lis vniuersalibus etiam paterna hereditas videtur compre
hẽdi, quia qui omne dicit nihil excludit. l. iulianus. in prin.
ff. de leg. tertio. ⁊. c. si romanorũ. xviiij. distin. cũ similibus.
⁊ hanc opinionem tanq̃ veriorem secundum eum sequitur
signanter Saly. in. l. apud hostes. C. de suis ⁊ legiti. post
aliquos antiquos per eum relatos, ⁊ idem videtur velle in.
l. si fratris. C. de iure delib. ⁊ in infãte (put est casus noster)
eam tenet Bal. in. d. l. si infanti per illum tex. ¶ Tertio po
sito ꝙ in dictam dominam Uictoriam velut heredem eius
Joãnes carolus infans aliquo iure transmiserit hereditatẽ
Bernardini patris eius, tamen non videtur ꝙ illa admitta
tur ad omnia bona que fuerunt Ludouici predicti, sed tan
tum ad tertiam partem, quia talis pars dũtaxat videtur p-
tinuisse ad predictum Bernardinum, ⁊ alie due partes vi-
dentur pertinuisse ad predictas dominas Magdalenam,
7 ⁊ Martiam. † Nam cum. d. Ludouicus decesserit intesta
tus omnes eius filij tam femine, q̃ masculi vniuersaliter di
cuntur ei successisse vt. d. auct. in successione. C. de suis ⁊ le
gi. ⁊ in corpore vnde sumitur. ¶ Nec huic conclusioni vi-
detur obstare testamentum predicti Marci patris predicti
8 Ludouici † qr cũ subistõ cuilibet filio facta fuerit si decesse
rit sine filijs masculis iaz. d. substõ expirauit quo ad ipz Lu
do. ex quo dcessit supstite filio eiꝰ Bernardino ⁊ sic cũ filijs
masculis, vt. l. nõ est sine liberis. ff. d ver. signi. ¶ Nec vide
tur posse dici, ꝙ imo. d. Bernardinus fuerit solus vocatus
per fideicommissum post mortem. d. Ludouici patris eius
tanq̃ masculus, attento ꝙ testator dicendo si decesserit sine
filijs masculis videtur ipsos filios masculos velle admitti,
⁊ sic eos per fideicommissuz vocare, vt videtur probari in.
l. titius. ff. de here. insti. ibi nam prudẽs ꝯsiliuz testantis ⁊c.
9 † quoniaz videtur posse responderi ꝙ immo ex quo filij ma
sculi sunt simpliciter positi in conditione non censentur ali-
quo modo vocati p fideicõmissum secundum magis com-
munem opinionem. licet enim aliqui teneant quod positi
in conditione simpliciter censeantur vocati per dictam.
l. lucius, ⁊ per alia quedam, tamen magis communi-
ter tenetur contrarium, ⁊ concluditur ꝙ immo positi in
conditione nõ censentur vocati, prout post glo. tenẽt Bar.
Bal. Ang. Cuma. Jmol. ⁊ alij fere omnes in. d. l. lucius, ⁊
idem voluit glo. in. l. ex facto. §. ex facto. ff. ad trebel. quam
similiter quasi omnes docto. sequuntur, vt ibi per Alexan.
qui dicit istam esse communem opi. ⁊ ꝙ secundum eam se-
pe consuluit, ⁊ inter cetera ita consuluit in consilio. clxxxv.
viso tititulo questionis secundo volumi. ⁊ fundamentum
est quia que ponuntur in conditione non sunt in dispositio-
ne. l. si quis sub conditione dandorum. x. ff. si quis omis.
cau. testa. ⁊ istam partem tanq̃ communem consulendo se
pe sequuntur docto. nostri. vt Cuma. in consi. cxxj. Gherar
dus quondam prima col. Corne. in consi. j. in presenti ar-
dua. x. col. ⁊ sequen. iij. vol. patruus ⁊ dominus meus So-
cin. in consi. ciiij. quoniam presens consultatio. v. col. iij. vo.
⁊ in consi. lxv. viso capitulo in prin. eo. vol. Cur. in consi.
lxiij. antiquissima, ⁊ nobilissima. iiij. ⁊. v. colũ. ⁊ dominus
Philippus Deci. in consi. xx. ⁊ pro tenui facultate in p̃n.
inter. xl. nouiter impressa cuz multis concordantibus quos
longum esset referre. Si igitur dictus Bernardinus eo ꝙ
solum dicitur in conditione positus non dicitur vocatus se
cundum predicta seqtur ꝙ Ludouicus pater eius dicitur
sine aliquo onere ipsi Bernardino restituẽdi decessisse inte-
status, ⁊ per consequens quod ad eius bona pariter. ⁊ pro
virili portione admisse fuerunt vna cum ipso Bernardi-
no, etiam domina Magdalena, ⁊ Martia filie ipsius vt. s.
dicebam, ⁊ ideo videtur ꝙ nunc ad dominam Uictoriam
vti matrẽ ⁊ hrdẽ do. Jo. caroli solũ pertineat tertia portio
ex persona predicti Bernardini. ¶ Predictis tamen aut
aliquo eoꝝ non obstantibus prout vere nihil obstãt verius
de iure arbitror quod domina Uictoria per mediam per-
sonaz Jo. caroli eius filij vt heres eius admittatur ad here
ditatem ⁊ bona predicti Bernardini, ⁊ per eam viam ad
omnia bona que fuerunt Ludouici, quia scilicet ad ea vni-
uersaliter vocatus fuerat Bernardinus predictus ex ordi
ne ⁊ dispositione predicti Marci testatoris, vt inferius ostẽ
detur. ¶ Et fundamentuz huius conclusionis de se pater.
10 † Non enim est dubiuz hereditatem. d. Bernardini perti
nuisse ad Joannem carolum eius filium omnibus alijs ex-
11 clusis vt. d. auc. in successione. C. de suis, ⁊ legi. † ⁊ succes-
siue postea hereditatez domini Joan. caroli non est dubium
peruenisse ad dictam dominam Uictoriaz matrez eius qr
cum ille decesserit infans, ⁊ sic sine descendentibus eius he-
reditas ad matrem vti proximiorem ascendentem deue-
nit, vt in aucten. defuncto, ⁊ in corpore vnde sumitur. C. ad
senatusconsul. tertulia. ⁊ quidem tota cum nulli extent
fratres aut sorores dicti Joan. caroli vt ibidem dicitur, me
rito ergo ipsa domina Uictoria ex persona filij sui vti he-
res eius vocari dicitur ad omnia bona que fuerunt Ber-
nardini patris, dicti Joannis caroli ⁊ sic etiam vniuersa-
liter ad bona que fuerunt domini Ludouici ad que domi-
nus Bernardinus dicebatur ex causa fideicommissi voca
12 tus vt late infra patebit. ¶ † Soluz itaq̃ in proposito stat
difficultas in his que supra in contrarium allegata sunt.

Eis enim

Eis enim sublatis conclusio predicta apparebit verissima. Ad singula ergo seriatim, ꝛ de plano respondetur vt infra. ¶ Et primo respondendo ad primum dico ꝙ immo domina Uictoria vere, ꝛ iuridice dicitur heres predicti Joan. caroli eius filij, licet non petierit ei tutorem dari, nam ꝛ si multifariam ad allegata in contrarium responderi potest, tamen duobus modis, ꝛ eorū quolibet tollitur omnis difficultas. ¶ Prio qꝛ regula illa ꝙ mater nō petēs dari tutorem filio priuetur eius successione procedit qñ illa esset maior. xxv. annis. sed si esset minor eius etati ignoscendum est. l. fi. C. si aduer. delict. ꝛ ita declarāt doc. maxime Saly. in. d. l. sciāt cuncti in prin. C. de legi. here. sed ista dña Ui-
13 ctoria erat, ꝛ adhuc est minor. xx. ann. ergo ꝛc. ¶ † Secundo quia illa regula procedit quando negligentia in non petendo tutorem fuerit per annum vt ibi clare dicitur in tex. ꝛ secundum illum tex. loquentem de anno debet intelligi. d. l. ij. §. si mater. ff. ad tertu. prout etiā videtur hoc velle tex. in eadē. l. ij. §. confestim, sed in casu isto non interuenit tempus anni, sed tantum trium aut quatuor mensium ergo ꝛc. ¶ Et ex his est sublata prima difficultas ꝛ concluditur ꝙ domina Uictoria dicitur verus heres predicti sui filij.
Nec ob. modo secunda difficultas dum dicebatur ꝙ hereditas predicti Bernardini cui. d. Joānes carolus nō se immiscuit nō potuit in dominam Uictoriam matrem, ꝛ heredem eius transferri, cum pro regula hereditas non adita nō transferratur vt in argu. dicebatur. ¶ Quoniam respon-
14 detur duobus modis. ¶ † Et primo ꝙ illa regula non procedit in suis heredibus, naꝫ licet illi se actualiter nō imiscuerit paterne hereditati, tñ cū rōne suitatis dicantur ipso iure heredes patris cum facultate tamen abstinendi iuxta. §. sed his ꝑtor ꝑmittit instit. de here. qualit. ꝛ diffe. ꝛ qdē etiā ignorantes vt est tex. clarus in. §. sui autem heredes insti. de hereditate que ab intest. defer. cum similibus vbi plus etiā dicitur ad propositum nostrum ꝙ pupillis non est opus tutoris auctoritate, dicam igitur in casu isto quod Joannes carolus (qui erat in potestate. d. Bernardini) dicitur ipso iure factus heres patris eius ratione suitatis licet tutorem
15 nō habuerit † ꝛ propter talem existentiam sui heredis dicit transferre potuisse patris hereditatem ad quemcunqꝫ suuꝫ heredem, tam ꝛ si actualiter se nō imiscuerit, ꝛ de hoc communiter allegatur textus. in. l. si fratris. C. de iure deliberandi. vbi Bartolus ꝛ alij magis communiter ita tenent per illū tex. vbi de hoc est casus, nam dicitur ꝙ si filius fuerit in potestate patris tempore mortis eius dicitur statim suus heres extitisse, ꝛ licet post paucos dies decedat etiaꝫ filius in eius heredes transmittit patris hereditatē, ꝛ ideo vt ibi dicitur frater illius primi defuncti nō poterit ad eius successionem venire, ꝛ ita in casu nostro dicemus de istis sororibus Bernardini vt. s. ad eius successionem venire non possint, qꝛ Joannes Carolus filius ꝛ in potestate existens statim fuit factus suus heres patri, ꝛ paulo post decedens dicitur in suū heredem, ꝛ sic in dominaꝫ Uictoriam matrē eius transtulisse patris hereditatem per illum tex. cum his que ibi dicuntur per doct. ¶ Et licet aliqui contrarium tenentes conentur cauillose ad illum tex. respondere, tamen eorum opinio communiter reprobatur, ꝛ inductio predicta ad propositum nostrum communiter defenditur, vt ibi per Moder. maxime per Corn. qui etiam pro ista communi opinione allegat alia fundamenta que gratia breuitatis non refero, sed ibi videantur, ꝛ hanc opinionem sequitur Ang. in cōsilio. cclxxxvj. pro clariori in prin. dicens pro ea se pluries consuluisse ꝛ iudicasse. ¶ Secūdo responderi potest (siquis velit ꝙ immo existentia sui heredis non operetur transmissionem hereditatis ad quoscunqꝫ heredes licet sit falsum) ꝙ tamen specialiter ad matrem tanqꝫ ascēdentem transmitti potest vigore extñie sui heredis vt vꝛ tex. in. l. apud hostes. C. de suis ꝛ legit. hered. ꝛ ita voluit ibi
16 glo. ꝛ videntur sequi multi doct. summantes illum tex. † nā dicunt ꝙ existentia sui heredis operatur transmissionem de filia in matrem vt est ibi summarium Alber. de Rosa. Bald. ꝛ quorundam aliorum, sed hic sumus in matre ergo ꝛc. ¶ Est bene verum ꝙ glo. ibi magis communiter, ꝛ fere ab omnibus reprobatur in eo ꝙ volens esse speciale in matre, negat respectu aliorum heredum extraneorū trāsmissionem fieri, nam tenetur communiter ꝙ ēt i extraneos fit transmissio vt ibi per Bar. Alber. Pau. de cast. Corn. ꝛ alios per illum tex. ꝛ per. d. l. si fratris. C. de iure deliber. de quo dixi in prima solut. Sed tamen credendū est quod docto. qui compellerētur contrariuꝫ dicere in extraneis heredibus saltē in mr̄e tenerēt fieri trāsmissionē per. d. l. apud
17 hostes, ꝛ hoc modo seruiat ista secūda solutio. ¶ † Fateor tamē ꝙ verior, ꝛ communis opinio est ꝙ in quēcunqꝫ etiā extraneum propter existentiam sui heredis trāsmittitur, vt in prima solutione dictum fuit, quicquid in contrarium dixerint Saly. ꝛ alij quidam, vt per eum in. d. l. apud hostes,
18 ꝛ retuli. s. in arg. a qua communi opinione iudicādo, ꝛ consulendo nō est recedendum iuxta notata per Bar. ꝛ alios in. l. fi. C. de pena iudi. qui male iudi. ꝛ ꝑ canoni. in. c. ne initaris extra de consti. pro quo est tex. in. l. j. ff. de offi. questo. ibi, Crebrior apud veteres ꝛc. cuꝫ multis similibus de quibus per Cor. in consi. clxxxvj. quāqꝫ presens cōsultatio prima col. iij. vol. per Roma. in ꝯsi. clxxix. amplissime doctor v. col. ver. j. qꝛ cōmunis doc. ꝛc. ꝛ Andr. barba. in ꝯsi. xix. preclare scribitur primo regum. vj. col. ij. vol. cum infinitis concordantibus ꝛc. ¶ Nec huic cōi opin. obst. d. l. si infan
19 ti. in ꝟ. si vo ꝛc. † qꝛ rn̄det ꝙ ille tex. intelligi dꝫ in alijs hr̄ditatibus preter pr̄nā in qua sui heredis existentia ꝯsideret cum in ea sit in iure clara determinatio quod transmittit lꝫ actualiter decedens filius in ea se nō imiscuerit vt est tex. in. d. l. si fratris eo. tit. ꝛ in. d. l. apud hostes C. de suis, ꝛ legiti. cum similibus allegatis per Bar. in. d. l. si infanti. iij. col.
20 † Sic ergo. d. l. si infanti. generaliter loquens recipit declarationem seu limitationem per alias leges iuxta. l. non est
21 nouum cum duabus sequentibus. ff. de legi. † debent enim semper iura inquātum possunt concordari. l. vnica. C. de in off. dot. ꝛ. c. cum expediat de elect. lib. vj. Et licet ibi dicatur omnes hereditates tamen intelligi debet excepta hereditate patris respectu suorum heredum, ita ad illum tex. respondet ibi Bartolus post quosdam antiquos, ꝛ hanc solutionem sequuntur communiter docto. vt ibi per Alex. Corne. ꝛ Jas. ꝛ ista sol. secundum Bar. ꝛ sequaces ibi ꝓbatur quia. tex. ibi loquitur de hereditatibus deuolutis, ꝛ
22 nō agnitis † sed in suū hr̄dē hereditas ꝑuenit iure cōtinuationis cuiusdam non iure deuolutionis vt. l. in suis. ff. de li. ꝛ post. ꝛ in ea non requiritur agnitio, sed ipso iure ex. l. dispositione dicitur agnita, idest statim fit quis heres. l. sic disponente vt. s. dixi, vnde in tali hereditate non cadit ꝙ non sit agnita ꝛ ideo in ea non procedit. d. l. si infanti que loqui-
23 tur tantū de non agnita. ¶ † Et licet filius habeat a pretore beneficium abstinendi, vt in. §. sed his pretor insti. de hered. quali. ꝛ diff. tamen illud dicitur inductum in eius fauorem, vnde non debet quicqꝫ operari ad eius damnum. l. qꝺ fauore. C. de legi. ꝛ traditur per illum tex. in. l. si filius qui
24 patri. ff. de vulg. ꝛ pupil. substi. † ꝛ ideo non debet impedire transmissioneꝫ que dicitur vtilis, ꝛ commoda ipsi morienti prout declarat Bar. in. d. l. si infanti. iij. col. ꝛ ita omnino tāquam communius, ꝛ verius tenendum est, prout etiam tenuit Bal. se ipsum corrigendo in. d. l. apud hostes. C. ꝺ suis ꝛ legit. ¶ Et ex his illa secunda difficultate sublata concluditur in proposito casu ꝙ Joā. carolus lꝫ infans decesserit in dominam Uictoriam matrem, ꝛ heredem eius transtulit hereditatem Bernanrdini patris eius predefuncti ꝛc.
¶ Nunc superst tertia difficultas pro cuius resolutione dico in primis, ꝛ concludo ꝙ licet Ludouicus decesserit intestatus, ꝛ ei quo ad eius hereditatem virtualiter successerint omnes filij, tamen ille dicitur in effectu in testamento patris eius grauatus suam portionem paterne hereditatis restituere suis filijs masculis, si qui sibi morienti supersint, ꝛ sic in proposito predicto Bernardino vnico eius filio masculo.
¶ Et hoc sumit ex illis vbis testōris si quis ōcederet sine filijs masculis ꝛc. nam per talia verba dicitur testator illos filios masculos nedum posuisse in conditione ad exclusionem substitutorum, sed etiam vocasse per fideicommissum, secundum ꝙ demonstrabitur ex infra dicendis, ex quibus apparebit allegata. s. in contrarium nullo modo obstare.
25 ¶ † Et primo posset tentari, ꝙ forte in puncto iuris verior sit illa opinio ꝙ filij positi in conditione ex eo tantum dicātur per fideicōmissum vocati prout tenuerunt Old. ꝛ Saly.

in.l.j.C.de conditio.insert. Ludoui.de Roma in.l.si cum dotem in principio.ff.soluto matrimonio.qui dicit hoc esse verissimuȝ, Andreas barba.in consi.xxvij.scripsit Doctissimus decimasecunda, ⁊ decimatertia colum.primo volumi. ⁊ Cur.in consilio.lj.super testamentis Albert. nona, ⁊ decima colum.cum pluribus alijs docto.non modice auctoritatis tam antiquis q̃ȝ modernis vt per predictos in locis preallegatis, ⁊ per Corne.in consi.cxlvj.in hac consultatione quinta colum.secundo volu.¶ Et pro ista opinione, vt omnes predicti dicunt videtur casus in.l.lucius.la secũda. ff.de here.insti.vbi in substitutione facta per testatorem fratri instituto heredi si filios non habuerit,dicit Jurisconsul. q aiaduertit prudẽs ꝯsiliũ testãtis,qui nedũ frẽm institutũ pretulit substitutis sed etiã eius liberos,⁊ si eos dicitur pretulisse substitutis sicut fratrem institutum videtur multum concludenter dicendum q sicut fratrem pretulit ex testamento,ita etiaȝ ⁊ eius liberos in conditione positos similiter ex testamento pretulerit(⁊ sic q in eorum fauorem testator dicatur fecisse fideicommissum)sic etenim prelatio dicetur eodem modo facta scilicet ex testamento, ⁊ idem ius erit in vtroqȝ prout videntur inportare illa verba, sed etiã eius liberos prout illum textum fortiter inducit Barbat. in consi.xxvij.col.xiij.⁊ per istam inductionem videtur tolli dictũ gl.ibi ⁊ aliorum magis cõmuniter videlicet q pretulit conseruando eis legitimam successionem vt per doct. ibi,nam illud videtur contra illum tex.qui omnino videtur velle q prelatio illa dicatur fieri ex testamento,non autem in conseruanda successione abintestato,qr vere tunc prelatio videretur fieri per legem non per prudens consi.testantis, ⁊ vbi vellemus tenere istam opinionem in casu nostro res esset clara,qr cũ Bernardinus fuerit in ꝯdõne positus diceretur per fideicommissuȝ vocatus. ⁊c.¶ Istam opinionem(licet videatur multuȝ equa)non audeo firmare,⁊ aliquando pro ea requisitus consulere recusaui, qr communis opinio est in contrarium vt.s.dixi eam tamen opin.non puto parui faciendam,sed admoduȝ considerandã, ⁊ adeo q iunctis his que statim subijciam, in proposito casu eam habeam pro vera. ¶ Igitur secundo dico q posita communi opinione, q positi in conditione simplicier, ⁊ alia non concurrant non censeantur vocati secundum gl.Bar. Ange.⁊ alios in.d.l.lucius.tamen quando cum eo q filij sunt positi in conditione concurrit aliqua alia cõiectura pp quã testator videatur eos vocasse de facili recedimus ab illa cõmuni opinione, ⁊ dicimus tunc eos ex testamento vocatos vt sepe dicunt docto.nostri maxime Cor.in.d.consil. cxlvj.ij.vol.vj.col.⁊ in consi.xx.videtur prima facie.viij.co.
26 ⁊ in consi.cclxxiij.dubia satis post princi.iiij.vol.† vbi dicit q semper tam legendo q̃ȝ consulendo arbitratus fuit q cõcurrente aliqua alia coniectura filij positi in conditione dicantur vocati, ⁊ hoc ideȝ dixit in consi.xxij.in hac consultatione secunda.⁊ tertia col.secundo volu. ⁊ patruus ⁊ dominus meus Soci.in consi.lxxiij.capiendo primum col.pen. iiij.vol.dicit q stantibus alijs coniecturis vidit sepius consultum q positi in conditioue, censeãtur vocati, sed sic est q in proposito casu alie extant coniecture, ⁊ quidem vrgentissime suadentes predictum Bernardinuȝ fuisse per testa-
27 torem vocatũ ad fideicommissuȝ ergo ⁊c.¶ † Una etenim extat coniectura quia testator non solum suos filios inuicem substituit vocando etiam premortuorum filios masculos siquis ex illis filijs sine filijs masculis decesserit, sed etiam processit ad aliam substitutionem vocando fratres eius si omnes eius filij sine filijs masculis decesserint, nam isto casu dicendun est filios masculos institutorum filiorum positos in conditione haberi pro substitutis vt sic ipsi per testatorem dicantur vocati per fideicommissum antequam vocentur fratres expresse substituti in secundo capite substitutionis,argumento.l.cum auus.ff.de conditione ⁊ demonstratio.⁊.l.cum acutissimi,C.de fideicommiss.
28 † Uerosimile etenim est(prout.d.iuribus probatur)testatorem propriam posteritatam aliene preposuisse, ⁊ ita per fideicommissum eam vocasse cum eis non obstantibus vocauerit in secundo capite substitutionis fratres suos, ⁊ sic alienam sobolem ,ita in proposito nostro per hanc considerationem determinat multum signanter Petrus de anchar. in consi.lxxiij.alias.lxx.contra Philippum faciunt,prope finem dicens quod qui vult tenere illam communem opinionem,videlicet q filij positi in conditione non censeantur vocati debet eam limitare nisi testator processerit ad secundum caput substitu. vt modo declaraui, qui etiã subdit q ista limitatio dicitur iustissima, ⁊ equa,⁊ contra eã nihil dici potest, ⁊ eam etiam videtur sequi maxime loquendo in descendentibus(prout est casus noster) dñs Alexã. in consi.lxiij.difficultas dubitationis secunda col.ver.corroborantur predicta ⁊c.quinto vol.¶ Uerum est q ex hac sola coniectura non inducerer ad ita consulendum, quia super ea dubitari potest vt dicit Alex.in loco predicto, ⁊ dominus meus Soci.in.d.l.cũ auus col.pen.sed vna cũ alijs que statim dicam puto eam valde considerandaȝ. ¶ Alia ergo, ⁊ secunda coniectura est in casu isto que sola sufficeret vt predictus Bernardinus dicatur per fideicommissuȝ vo-
29 catus † nam testator substituẽdo nõ dixit simpliciter, si sine filijs decederent, sed cuȝ qualificatione masculini sexus dictũ fuit,si decederent sine filijs masculis. In quo casu limitatur illa cõmunis opinio, ⁊ concluditur q filij masculi positi in conditione censentur vocati.ita notabiliter determinat dñs Guido pape in suis qõ.i.q.clxxxiiij.in illa.q. qua queritur ita etiam solitus est tenere Excellentissimus etate nostra iureconsultus. ⁊ mihi compater honorandus dominus Philippus Deci.vt patet per eum in.l.i.v.col. versi. vltimo singulariter nota.C.de pactis in consilio.cclxx.dominus Raynaldus.iij.col.ver.venio ad secunduȝ, ⁊ in consilio .ccxvij.in causa istoruȝ nobilium.ij.col. ⁊ ante istos ita voluit patruus, ⁊ dominus meus Soci.in consi.cxvj.in causa filioruȝ excell.v.col.ver.sed contra hoc posset ingeniose. iij.vol. ⁊ huius limitationis in proposito vrgẽtissima ratio assignatur,qr cum testator masculos dumtaxat posuerit in cõditione ad exclusionẽ substitutorum, ⁊ nõ feminas(quas in effectu voluit per substitutos excludi)non potest dici q voluerit in suo prudẽti cõsilio (de quo loquitur.d.l.lutius) reseruare positis in conditione ius succedendi ab intestato qr tunc pariter femine cuȝ masculis admitterẽtur vt in auc. de here.ab intesta.in prin.col.ix.qd omnino esset ꝯtra mentem ⁊ voluntatem testatoris(que ante omnia seruari debet. l.iij.C.de liber.preteri. ⁊.l.in conditionibus primum locuȝ. ff.de condi.⁊ demon.cum similibus.) cum igitur testator voluerit solos masculos admitti, ⁊ id non fiat abintestato sequitur necessario quod voluit eos admitti ex testamento ⁊ per consequens dicitur eos vocasse per fideicõ.⁊ ita istam rationem allegant dominus meus Socinus, ⁊ Deci.in locis predictis, ⁊ hanc opinionem per hanc rationeȝ videtur etiam sentire Corne.in consi .xx.videtur prima facie col.penul.quarto volu.⁊ eam ego puto verissimam stando in terminis iuris communis prout in casu nostro sumus.¶ Et licet aliquando qui ponunt illa communem opinionem loquantur in casu quo fuerat dictum sine filijs masculis,tamẽ de eis non est facienda vis,quia non aduerterunt ad rationem predictam que ꝯcludentissima est, ⁊ non tetigerunt in specie hanc difficultatem,an scilicet expressio masculini sexus positorum in conditioue faciat eos videri ex testamen-
30 to vocatos,† ⁊ alias dici solet quod non debet opinio alicuius Doctoris allegari quando nõ examinat articulum sed perfunctorie aliqua ponit,vt tradit Abb.in.c.bone el secundo colum.fina.de postulatio.prelato. ⁊ Fulgo.in con-
31 silio.cij.presupposito statuto.iij.col.¶ † Et forte etiam predicti doct.loquuntur quando tempore facti testamenti in loco extabat statutum excludens feminas,extantibus masculis,quo casu de ista limitatione dubitari potest,quia tunc cessat eius ratio, ⁊ ego illam eo casu non tenereȝ pro secura. ¶ Sed stando vt dixi in terminis iuris communis(vt isto casu contingit)arbitror predictam limitationẽ omnino tenendam ⁊ tanq̃ȝ veram ⁊ etiam tanq̃ȝ communem cuȝ omnes qui difficultateȝ tangunt illam firment. Sic igitur secũdũ eã sequitur q Bernardinus predictus dicatur fuisse vniuersaliter per fideicommissum vocatus ad bona patris eius
32 exclusis Magdalena, ⁊ Martia eius sororibus. ¶ † Adest preterea in casu isto ⁊ tertia coniectura, que etiam est satis potẽs, nam primo iste testator proprias filias exclusit ab vniuersali successione, ⁊ solum certum quid eis reliquit

liquit & filios masculos heredes vl'es instituit, deinde sub-stituendo filios tm̄ masculos institutoꝝ filioꝝ posuit in conditione, & alios suos filios superstites vel premortuorum filios masculos substituit feminis semper exclusis, & plus ēt in scdo capite substitutionis vocauit fratres suos similiter exclusis feminis, ex quibus necessario ostenditur, ꝙ mens testatoris clara fuit eum omnia fecisse fauore sexus masculini & gratia sue agnationis ꝯseruande, que solum per masculos cōseruatur, & non per feminas. l. ꝓnunciatio. in fi. ff. de
33 ver. sig. & hoc satis est expeditum, † & ista cōiter reputatur ratio multoꝝ statutorum Italie, quibus femine ꝓpter masculos excluduntur, vt' plene traditur per And. barb. in cōsi. lvij. clementissimum Deum. xj. col. iiij. vol. & per do. Deci. in ꝯsi. ccxxvij. in casu ad me transmisso. iij. colum. in prin.
34 † & ibi dicit in terminis nostris sic ꝯsiderandum esse in testamentis in quibus semper masculi de agnatione preferūtur feminis, & ita ēt dixit do. meus Socin. in consi. xij. presens consultatio. ij. col. iij. volu. & plene tradit Cur. in ꝯsi. lj. super
35 testamentis Alb. ij. & iij. col. & quasi per tot. ¶ † Et adeo verum est, ꝙ in talibus testamentis, & substitutionibus censeatur habita ratio ꝯseruande agnationis, vt sic femine dicantur excluse, ꝙ si simpliciter dicatur si sine filijs decesserit, concurrentibus alijs de quibus. s. talia verba interpretantur sine filijs. s. masculis, vt sic filie femine non excludāt substitutionem factam fauore ꝯseruande agnationis. ita signāter consuluit Fulg. in consi. xviij. Solummodo fecit testm̄. & in consi. xxxviij. in proposita qōne. Pau. de cas. in ꝯsi. lxxix. casus iste frequenter contingit. & in consi. cclvij. viso. d. testamento. & vterqꝫ ponit in. l. i. C. de condi. insti. Andr. barba. in consi. impresso inter consil. Alex. nu. xlviij. & alias. lij. circa hanc dubitationem. iiij. vol. Cor. in consi. cxlvj. in hac ꝯsultatione. ij. & iij. col. ij. volu. & plene tradit do. meus Soci. in. l. cum auus. col. mihi. xlv. cum aliquibus sequen. ff. de condi. & dem. in consil. vj. in presenti ꝯsultatione. v. & vj. colum. & in consi. xiiij. viso testō. ij. col. iij. volu. & in alio consil. impresso inter ꝯsil. Curt. nu. xl. qm̄ in presentiaꝝ. iij. colū. & per Dec. in ꝯsi. xv. & pro tenui. iiij. col. cum multis cōcord. quos referre longum esset &c. ¶ Hoc igitur stante (prout verissimum est) ꝙ in casu isto talis substitutio dicatur facta fauore conseruande agnationis inferendū est ꝙ testator ponendo in ꝯditione filios masculos institutoꝝ, dicit̄ eos vocasse per fideicōmissuꝫ exclusis feminis vt sic per eos agnatio ꝯseruetur, & ita istam consequentiam vr̄ facere Curt. in consi. lxxv. do. Ludouicus lotharius. iiij. col. versi. sed ita est ꝙ de ꝯiecturata mente &c. alioquin si non censerentur per fideicōmissum vocati (& sic in proposito nostro. d. Bernardinus) femine simul cum eis ab intestato vocarentur, & sic non sequeretur agnationis ꝯseruatio, qḋ omnino esset contra testatoris voluntatem. ¶ Stantibus itaqꝫ predictis cōiecturis presertim simul iunctis, & scda pro precipuo fundamento concludendum est discedendum esse in casu isto ab illa cōi opin. & per ꝯñs dicendum est. d. Bernardinū fuisse per fideicōmissum vocatum, & sic do. Victoriam matrem, & heredem Ioānis caroli nuper defuncti vigore transmissionis de hereditate patris eius in eam facte debere admitti vniuersaliter ex persona predicti Bernardini ex causa fideicōmissi ad omnia bona que fuerunt. d. Ludouici.

Soci. nepos, Padue legens.

CASVS

¶ Dñs Iacobus de circulis nobilis Veronen. in suo testō inter cetera legauit quibusdam fabricis ecclesiaꝝ ducatos. cccc. soluendos subito post mortem suam per do. Catherinam vxorem eius, & institutam heredem vel in pecunijs, vel in ꝯsignatione cuiusdam affictus possessionis de lizana ad electionem heredis.

¶ Item ēt disposuit ꝙ si aliqui ex ipsius testatoris affictualibus se affrācauerint ꝙ heres eius siue oēs substituti, vsqꝫ in infinituꝫ teneantur ex pecunijs ita ex. d. affrancationibus ꝓuentis emere fundos aliquos, vt in testō dicit̄, non includendo in presenti cap. affictū possessionis de lizana relictuꝫ pro legato fabricarum, de quo. s. sed talis affictus ab isto onere sit liber, & exemptus.

¶ Heredem aūt vniuersalem instituit. d. do. Catherinam, eiqꝫ post mortem substituit Petrū bernardum, & eius descendentes masculos, vl'iter, & demum substituit domum. s. pietatis ciuitatis Verone solū & duntaxat quo ad bona stabilia liberando. d. do. Catherinam heredem, Petruꝫ bernardum, & eius descendentes substitutos ab oī onere satisdandi, ꝯficiendi inuentarij, vel rōnis reddende eoꝝ administrationis, volens ꝙ adueniente casu substitutionis. d. s. domus pietatis illa succedat & hereditatem. d. bonoꝝ stabiliuꝫ apprehendat eis mō, & forma, & in eis statu & prout. d. bona stabilia, siue pars eoꝝ reperirētur tunc tpis, nec aliud vltra contra. d. do. Catherinam, Petrum bernardū, & descendētes, queri possit, qꝛ ita est testatoris expressa volūtas.

¶ Postea in codicillis (ꝯfirmando generaliter. d. testm̄ in oibus alijs) declarauit, ꝙ. d. ducati. cccc. legati in testō pro fabricis soluantur per heredem in pecunijs numeratis per tps anno. iiij. prout hoc & oīa predicta latius in testō & codicillis predictis apparent, quorum copia transmittitur.

¶ Mortuo testatore, & adita hereditate per do. Catherinam plures ex affictualibus testōris se liberauerunt seu affrancauerunt, & ipsa pro maiori parte pecunias inde receptas in alios fundos reinuestiuit de aliquibus aūt non fuit facta reinuestitio, sed eas aliter consumpsit bona fide, forte in suis alimentis & in oneribus predicte hereditatis. Iteꝫ. ī. tempus in codicillis ordinatum soluit illos. cccc. ducatos pro fabricis predictis. ¶ Demum decessit.

¶ Et presupponit̄ ꝙ post eius mortem sit factus locus substitutioni de. s. pietate facte, quo ad bona stabilia tantum.

¶ Item presupponitur, ꝙ post mortem eiusdem non reperitur in eius hereditate aliqua summa pecuniarum.

¶ Quibus sic stantibus queritur de duobus.

¶ Primo vtrū do. Catherina vel hodie eius heres teneatur restituere domui pietatis tantā pecuniam quantam ipsa receperat de affrancationibus affictualium, & in fundos aliquos non reinuestiuit?

¶ Scdo vtruꝫ predictus heres do. Catherine ex eius persona possit retinere illuꝫ affictū de lizana, & domui pietatis non restituere, atttento ꝙ illa soluit legatuꝫ. cccc. ducat. pro quo. d. affictus fuerat relictus, & assignatus, vt i testō appꝫ.

SVMMARIVM.

¶ Substō facta in bonis stabilibus, an ꝓcedat ēt in pecunijs ex fundis receptis & ad fundos destinatis.

¶ Et vtrum hr̄s qui ex ordine testōris poterat certam reꝫ alienare pro debito soluendo, si illud de suo soluit, possit rem pro se retinere vel ad suos heredes transmittere, an vero debeat res talis ad substitutum peruenire.

1 Qui vult vnum, vr̄ velle oē id, sine quo illud esse nō potest.
2 Pecunia destinata ad emptionē reꝝ stabiliū, an iudicari debeat, ac si res stabilis eēt. nu. 16. vbi dt̄ ꝙ nō ſꝫ cōeꝫ opi.
3 Ideꝫ iuris est de destinato, quod est de eo, ad quod destinatur. vide. ī. nu. 17. & 20.
4 Pecunia ad mutuum destinata non comprehēditur sub legato mobilium, sed habetur pro data mutuo.
5 Pecunia pupillaris deposita & destinata ad emptionē prediorꝫ non potest sine pretore expendi, qꝛ de eo sicut de re immobili iudicatur, vide tamen. ī. nu. 21.
6 Qñ aliquid destinatur ad factum antiquum, semper destinatum habetur pro facto, vide. ī. nu. 22.
7 Destinatio habetur pro actu, qñ agitur de regulanda dispositione testatoris destinantis, vide. ī. nu. 23.
8 Heres qui poterat ex ordine testatoris certam rem alienare pro debito soluendo, si id de suo soluit, an possit reꝫ ꝓ se retinere, vel ad suos heredes transmittere, an talis res dēat ad substitutū ei peruenire, & ī. nu. 24. vbi dr̄ ꝙ non.
9 Voluntas vltima defuncti attendi debet.
10 Solutione tollitur omnis obligatio.
11 Religioni, & pie cause in dubio fauendum est, vide quomodo hoc procedat, & ī. nume. 30.
12 Substitutio facta alicui in bonis stabilibus tm̄ maxime que inuenientur tpe mortis eius, cui substituit̄ non cōprehendit pecuniā ex stabilibus receptā, & ad stabilia ꝯuertēdā.

13 Substitutus in re certa ea debet esse contentus, nec aliquid vltra petere potest.
14 Testantis votũ dꝫ adimplere, qui cõmodũ ex eius testõ ꝯsequit, et si esset circa res ꝓprias ipsius cõmodũ sentietis.
15 Superfluitas est euitanda.
16 Obligatio in genere non tollitur per peremptionem pecunie debite, qꝛ genus perire non potest, nisi ex voluntate disponentium ꝯria appareat aliquo modo, qꝛ tunc obligatio et in genere per peremptionẽ certe pecunie tollit. Et sic declaratur. l. incendium. C. si cer. peta.
18 Dispositio de immobilibus loquens non verificatur in pecunia ad emptionem prediorum destinata.
19 Lex si chorus. §. i. ꝛ. l. ligni. §. i. ff. de leg. iij. quomodo procedant, ꝛ intelligantur.
21 L. iij. §. quid ergo. ff. de contr. ꝛ vt. ac. tut. quomodo procedat, ꝛ intelligatur.
25 Verba intentioni seruire debent.
26 Heres soluens puta centum pro hereditate que erat obligata ad dandum alicui fundum valoris centum, videtur illum fundum ab hereditate emisse, ꝛ tanti extimasse.
27 Quod verisimile est attendi debet.
28 Substitutus in bonis stabilibus nõ habebit affictus, de quibus alij particulariter dispositũ erat, lꝫ affictus inter stabilia connumerentur.
29 Vsufructus oium bonoꝝ imobilium si legetur alicui, nõ habebit vsumfructum predij alteri particulariter legatum.
30 L. sunt psone. ff. de relig. ꝛ sumpt. fun. quõ debeat intelligi.
31 Pia causa lꝫ in multis sit fauorabilis, non tñ est tantum fauorabilis, ꝙ alteri iniustitia fiat.
32 Ecclesia cultrix, ꝛ auctrix iustitie, non patitur quicꝗ contra iustitiam fieri.

CONSILIVM CXX

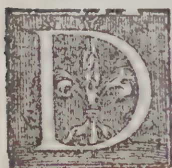

Dirigat Dominus verba mea in viam veritatis, ꝛ iustitie. Circa primam difficultatem videbitur fortasse aliquibus pecuniã predictam restituendam esse, ꝛ ita oino fuisse de voluntate testatoris. ¶ Et primo hoc ita deduci potest. ¶ Testator voluit ꝙ ex pecunijs receptis de affrancationibus emant fundi per hr̃dem institutum siue per oẽs substitutos vsqꝫ in infinitum, ꝛ ꝯñr et per. d. s. domuꝫ pietatis vbi ipsa aliquo tpe admitteretur cum ꝛ ipsa sit vlti. loco substituta, nam qui oẽ dicit nihil excludit. l. iulianus. in prin. ff. de leg. iij. l. cum quidaꝫ. §. in tacito. ff. de vsur. ꝛ. c. si romanoꝝ. xix. distin. quo posito arguitur sic si testator voluit et per. d. domum pietatis fieri emptionem fundoꝝ ex. d. pecunijs affrancationũ necessario sequitur ꝙ voluit et ad eam predictas pecunias peruenire, vt sic eas in fundos errogare possit, † qꝛ qui in sua dispositione vult vnum dr̃ velle oẽ id sine quo illud esse nõ potest, ꝛ sic oẽ eius antecedens necessarium. l. si inter legatũ. ff. de seruit. l. veteres. vbi not. ff. de itine. actuqꝫ pri. ꝛ. l. nec is. §. i. ꝛ. l. illud. ff. de acq. her. cum alijs vulg. ¶ Scdo ista opi. comprobatur, ꝛ fortius. † nam nulli dubium est, ꝙ testator pecunias que recipient ex. d. affrancationibus destinauit, ꝛ preordinauit ad emptionem fundoꝝ, ꝛ sic bonoꝛuꝫ stabilium ꝗꝫ emptionem (vt dixi) fieri voluit vel per heredeꝫ vel per substitutos, ex quo sequitur de. d. pecunijs iudicari dꝫ, ac si res stabiles essent. † cum idem iuris sit de destinato, qȯ est de eo ad qȯ destinatur. l. ligni. §. i. ff. de leg. iij. ibi si iaꝫ ad ꝯcedendum fuerit destinatum, ꝛ. l. si chorus. §. i. eod. tit. † vbi pecunia ad mutuuꝫ destinata non venit sub legato mobilium, sed vr̃ haberi pro data mutuo cum ad id destinata esset, vnde cum. s. domus pietatis vocetur ad bona stabilia vr̃ ꝙ et ad. d. pecuniam (tanꝗ ad bonum stabile) dẽat admitti. ¶ Tertio hoc idem ꝓbatur per tex. singul. in. l. iij. §. plane. versi. quid ergo. ff. de ꝯr. ꝛ vti. ac. tut. † vbi si pecunia pupillaris disposita ꝛ destinata sit ad cõparationẽ predioꝝ non põt sine pretore expendi, ꝛ sic de ea iudicatur sicut de re immobili. ꝛ ita illum tex. multum no. Rom. in. l. si ex legati cã. ff. de verb. oblig. sic igitur videtur dõm in casu isto, vt. s. de ista pecunia tanquaꝫ de re stabili debeat iudicari, ꝛ ita ꝙ debeat ad domum pietatis pertinere. ¶ Quarto facit, † qꝛ (quicquid in alijs casibus dicatur) quando aliquid destinatur ad antiquum esse semper destinatuꝫ hr̃ pro facto. l. fundi. in fi. ꝛ. l. seq. ff. de ac. emp. ꝛ. l. argumẽto. §. pen. ver. sed ꝛ si in hoc sint soluti ꝛ c. ff. de aur. ꝛ arg. leg. ꝛ ita per ista iura dixit Bar. in. l. cetera. §. fi. in sua distin. ff. de legat. i. sed ista pecunia vr̃ destinata ad antiquũ cum et destinata fuerit ad fundos emendos, prout prius in fundis erat ergo ꝛc. ¶ Et demum ista opi. maxime vr̃ tenenda in casu nostro, cum queramus de interpretatione verboꝝ testatoris dũ vocat domum pietatis ad bona stabilia tñ, nunquid. s. d. pecunia habeatur pro bonis stabilibus, ex quo ad coꝝ emptionem erat destinata per ipsũmet testõrem, † si quidem non vr̃ dubium, quin destinatio habeatur pro actu qñ agitur de regulanda dispositione testõris destinantis, ꝛ ita loquit. d. l. ligni. §. i. ꝛ. d. l. si chorus. §. i. de leg. iij. ꝛ. l. ex facto. la grande, post medium, ver. verũtñ hoc ꝛc. ff. de here. insti. ꝛ hanc doctr. tradit Cuma. in. d. l. cetera. §. fi. in fi. ꝛ fuit et ex mẽte do. Signorol. de homod. in. q. sua. vj. inci. qȯ talis est. in fi. que reperitur inter eius consil. nu. xcv. Hec sunt que primo aspectu pro ista opi. plurimum vr̃ vrgere, ꝛ quẽlibet facile in eaꝫ traherent circa. i. questi. ¶ Circa scdam vero vr̃ et, ꝙ sit resoluenda in fauorem domus pietatis, † ꝛ sic ꝙ heres do. Catherine non possit per se retinere predictum affictum de lizana, sed debeat restituere domui pietatis cũ alijs stabilibus bonis, nam cum. d. domus pietatis sit generaliter vocata ad bona stabilia testõris, vt clare dicit in testõ, ꝛ istud prediuꝫ de lizana sit de bonis stabilibus. d. testõris, vr̃ ꝙ debeat pertinere ad. d. domum pietatis. ¶ Nec vr̃ obstare, ꝙ testator in testõ dederit licentiam heredi institute soluere predium predictum, seu eius affictum consignare ꝑ satisfactione. cccc. ducat. legatoꝝ quibusdam fabricis quarundam ecclesiaꝝ, ꝛ ppea et voluerit postea, ꝙ si qñ illius predij affictuales affrancarentur, seu se liberarent a prestatione annui affictus, pecunie inde recepte non sint sub onere inuestiendi sicut de alijs similibus pecunijs disposuerat, vt in puncto narratur. Nã videtur posse rñderi, ꝙ testator ab illa sua voluntate recessit postea in codicillis dum disposuit, ꝙ predicti. cccc. ducati legati (vt. S. dr̃ solui debeant in pecunijs numeratis per tps ann. iiij. ꝛ sic dr̃ heredi adempta facultas soluendi, ꝛ ꝯsignandi illum affictum de lizana pro satisfactione predictoꝝ legatorum, † ꝛ non est dubium hanc vltimam voluntatem debere attendi cum testãtis voluntas sit ambulatoria, ꝛ mutabilis vsqꝫ ad extremum vite exitum. l. iij. in fi. cum. l. seq. ff. de adim. leg ꝛ. l. cum hic status. §. ait oratio. ff. de don. int. vir. ꝛ vx. cũ simi.) si igitur. d. affictus seu prediuꝫ affictuale non potuit solui pro dictis legatis, sequitur ꝙ debeat remanere sub regula ꝛ generali dispositione alioꝝ bonoꝛuꝫ stabilium, ꝛ ita vr̃ ꝙ pertinere debeat ad. d. domum pietatis. Cessante. n. ratione pp quaꝫ videbatur ille affictus positus extra. d. regulam, cessabit etiaꝫ ipse affictus. l. adigere. §. ꝗuis. ff. de iu. patro. c. cum cessante. de appel. ꝛ not. in. §. illis. insti. de mil. testa. ¶ Quinimmo ꝛ scdo fortius vr̃ posse dici, ꝙ et ꝙ in codicillis nõ mutasset testator voluntatem, idem esset dõm, qꝛ ꝙ. d. affictus de lizana ꝯsignaretur pro satisfactione. d. legatoꝝ non erat absolute dispositum, sed erat positum in arbitrio heredis, ꝛ sic vr̃ ꝙ illud qȯ sequitur in testõ de tali affictu relicto ꝑ legatis predictis debeat intelligi casu quo heres velit talia legata in. d. affictu soluere non. n. precise id ordinauerat testator, sed ad electionem heredis vt dixi, vnde cum do. Catherina heres elegerit soluere in pecunia numerata vr̃ ꝙ. d. affictus non debeat amplius dici relictus pro talibus legatis, eo ꝙ amplius non reperitur debitum talium legatoꝛuꝫ, † solutione etenim ois obligatio sublata fuit insti. qb. mod. tol. obl. in prin. ¶ Sic itaqꝫ ex oibus predictis vr̃, ꝙ in presenti consultatione tam in prima. q. ꝗꝫ in. ij. debeat fieri resolutio in fauorem predicte. s. domus pietatis. ¶ Pro quo et facit, † qꝛ semper in dubio dꝫ eligi pars illa que fauet religioni ꝛ est ꝓ pia cã. l. sunt persone. in fi. ff. de relig. ꝛ sumpt. fun. ¶ Veruntñ predictis non ob. verba, ꝛ mentem predicti testõris diligentius intuendo arbitror ꝯrium de iure esse ꝓbabilius in vtraqꝫ difficultate. ¶ Igitur circa. i. q. videt ꝯcludendum heredẽ do. Catherine ad aliꝗꝫ pecunie quantitatem nullo modo teneri predicte domui pietatis, ꝛ fundamentum

12 damentum clarum vr̄ & de se notum, † nam cū domus pietatis sit vocata solum & dūtaxat ad bona stabilia, inter que quantitas pecunie (regulariter loquēdo) non ānumeratur, cum sit inter bona mobilia, vt de se apertissimum est, & traditur in.l.a diuo pio.§.in venditione.ff.de re iudi.cum simi. sequitur q̄ domus predicte pietatis vigore substitutionis de ea facte in bonis stabilibus siue imobilibus non pōt petere
13 aliq̄ pecunie quantitatem, nec quicq̄ aliud mobile, † nam qui ad res certas vocanṫ illis debent esse contenti, ne aliqd vltra petere p̄nt.l.quotiens.C.de her.insti. & hoc est indubitatum, vñ cum domus pietatis vocetur tm̄ ad bona stabilia, & sic ad certas res illis dз esse ātenta, nec dз posse petere aliq̄ pecunie quantitatem, vt dixi. ¶ Et maxime hoc dōm est attento, q̄ postea in testō dr̄, q̄ adueniēte casu substitutionis de domo pietatis facte, domus ipsa dēat capere bona stabilia, vel eorum partē in eo statu quo tunc reperirenṫ. & nihil vltra querere possit ā.d. do. Catherinam, vel alios hr̄des, ex quo euidenter ostendiṫ, q̄ voluntas testatoris fuit q̄ solū bona stabilia tūc tp̄is in hr̄ditatē repta pertineant ad domum pietatis, merito ergo sequiṫ q̄ aliq̄ pecunie quātitatē petere non pōt, allegando q̄ eā do. Catherina recepit de affrancationibus affictualiū, qm̄ tunc esset vltra querere ā do. Catherinā vel eius hr̄des ā expressam phibitionē testōris, qd̄ non est aliquo modo permittendū,
14 † nam qui cōmodū ex testō ās equunṫ debent votū testantis implere, ēt si esset circa res ꝓprias ipsius cōmodū sentientis.l.si cui.ff.de ādi. & demō. & l.impator.§.i.ver.enim vero si pecunia &c.ff.de leg.ij. fortius ergo in casu isto votū testantis impleri dз dū dixit, q̄ nihil vltra queraṫ ā do. Catherinam &c. cū sit circa bona ꝓpria testōris, auc.multo magis.C.de sac.san.eccle. & cū in predictis verba testi sint clarissima, nō est vlterius insistendū circa eoꝝ interpretationē .l.ille aut ille.§.cū in verbis.ff.de leg.iij.cū simi. Sic igitur pro āclusione ista ā domū pietatis in verbis testi est fundamentū apertissimū. ¶ Et tota difficultas āsistit in his que in ārium.s̄.alleg. sunt. eis.n.sublatis āclusio ista cū sua rōne de plano procedet. ¶ Vñ vt veritas ipsa clarius appareat seriatim ad singula āria rn̄detur, vt.ī. ¶ Et ad primū rn̄deri potest duobus modis. primo dico q̄ dū testōr voluit per domū pietatis fieri reinuestitionē de pecunijs suscipiēdis de affrācationibꝰ, nō loquiṫ respectu pecuniaꝝ que ea de cā p do. Catherinā, vel alios hr̄des pcipienṫ, sз respectu pecuniaꝝ q̄ ab ipā domo pietatis pcipienṫ, postq̄ vigore substitutiōis fuisset.d.domus pietatis admissa ad bona stabilia, & sic qn̄ aliq ex affictualibꝰ se affrācauerūt vl' liberauerūt ab ipsamet domo pietatis dū ipsa possideret. & ita clare pз in testō post institutionē & substitutionē in versi. voluit ac mandauit, q̄ si quo tp̄e aliqs ex affictualibus ipsius testōris &c. ¶ Et illa cl'a posita in testō ante institutionē hr̄dis in versi. itē voluit ac mandauit ipse testōr, qr̄ q̄plures de eius affictualibus &c. non est aliquo mō referenda ad domū pietatis, sed dr̄ posita respectu do. Catherine hr̄dis institute, & Petri bernardi, & suoꝝ descendentium masculoꝝ vsq̄ in infinitū substitutoꝝ hr̄dū, vt.s.quicunq̄ ipsoꝝ si dū erit heres, & possidebit bona recepit pecuniā de affrancationibus illā debeat reinuestire. ¶ Et q̄ ista fuerit mens testōris ita predictas cl'as diuersimode referre ostendiṫ, primo qr̄ in prima loquiṫ de do. Catherina hr̄de, & de substitutis.s.in hereditate qd̄ tm̄ compettt Petro bernardo & suis descendentibus masculis, qui ad ius hr̄ditariū vsq̄ in infinitū vocantur, vt pз in coꝝ substitutione in versi. & qn̄cūq̄ ipsa do. Catherina moriaṫ &c. cum seq. ver. & si.d. Petrus bernardus premoreret &c. & sicut testōr eos vocando dicit vsq̄ in infinitū hoc est dicere, q̄ Petrus bernardus, vel eius descendentes masculi vsq̄ in infinitū dēant pecuniā reinuestire. ad domū aūt pietatis non pōt referri illa prima cl'a, qr̄ ipsa nō dr̄ substituta in iure hr̄ditario, sed solū dr̄ vocata ad bona
15 stabilia, & sic ad res certas, vt.s̄.dictū est. ¶ † Scdo ēt hoc idem ostendiṫ rōne superfluitatis euitande, iuxta.l.si qn̄.ff. de leg.i. & c.si pappa.de priuil.li.vj.cū simi. nā si prima illa cl'a ēt ad domum pietatis referreṫ, superflue postea iterum onus reinuestiēdi predicte domui imponereṫ in illa scda cl'a posita post institutionē. ¶ His sic stantibus, ꝓut verissima sunt tolliṫ totaliter, & in forma arg. primo factū, qr̄ dico q̄ testōr non voluit per domū pietatis fieri reinuestitionem de pecunijs que puenissent ad manus do. Catherine, vel Petri bernardi & descendentiū, sed voluit q̄ talis reinuestitio fiat p ipsam do. Catherinā, & alios hr̄des substitutos vt.s̄. de quoꝝ administratione plene āfidit, vt in testō dr̄, & .ī.subijciam. ¶ Scdo etiā rn̄deri posset, q̄ arg. in ārium factum procederet qn̄ pecunia illa sumpta ex affrancantibus repiretur, & sic possit nunc tradi domui pietatis, sed cū non reperiatur in hereditate do. Catherine aliqua pecunia, prout in puncto narraṫ, qm̄ per eā bona fide pro suis necessitatibus āsumpta fuit, seqtur q̄ de ea agi non pōt vt reinuestiaṫ, vel
16 ea de cā detur domui pietatis. ¶ † Et si dicaṫ q̄ pecunia tanq̄ genus perire non pōt vt.l.incēdiū.cū si.C.si cer.pet. & iō lз illa que ex affrācatione recepta fuit, fuerit āsumpta, tm̄ dз in genere remanere obligatio ad tm̄dem, vt tradiṫ in. d.l.incendiū. Rn̄detur q̄ illud ꝓcedit qn̄ quis est debitor precise, & in oēm euentū ad certam q̄titatē, nec adest āria voluntas disponentiū expresse vel tacite, tunc.n.veꝝ est, q̄ ex perēptione & āsumptione alicuius pecunie nō tolliṫ obligatio, sed si ex voluntate disponentiū āria aliquo mō constat ēt obligatio in gn̄e per pemptionē certe pecunie tolliṫ. ita volunt doc.in.d.l.incendiū.maxime Saly.in.iij.oppos. dū dicit in casu de quo ipse loqtur q̄ tacite actū vr̄ q̄ debitor q̄titatis libereṫ certa pecunia perēpta, sз in casu isto ex voluntate testōris appet q̄ si pecunia fuerit āsumpta.d.Catherina sit liberata, & sic non in oēm euentū sit obligata, ergo &c. ¶ Illud aūt pз ex eo q̄ testōr liberauit eā in plenissima forā ab onere reddēde rōnis sue administrationis, & voluit ēt q̄ domus pietatis recipiens bona stabilia, vel eorū partē in statu in quo tūc reperirenṫ non possit vltra querere ā do. Catherinā (ꝓut ēt.s̄.dixi) & gn̄r testator dr̄ tacite velle q̄ ipsa do. Catherina (de qua plurimū āfidit) libere administraret, & si casu pecuniā reinuestiēdā āsumpserit q̄ ātra eam nihil per domū pietatis queri possit. ¶ Et si dicaṫ q̄ ipsa male fecit āsumando illam pecuniā, & non reinuestiendo vt testōr precepat. Rn̄detur q̄ lз forte melius fecisset si votū testantis implesset, tm̄ cum bona fide āsumpserit, sciēs sibi a testōre datum liberū arbitrium administrandi, & q̄ ā eam non poterat quicq̄ queri per domū pietatis, vt est dictum pp talem āsumptionē non remanet ipsa vel eius heres in aliquo obligata ipsi domui pietatis. Alioqn ā eā vltra quereretur ā prohibitionē testantis, vt dictū est. ¶ Et lз testōr dixerit q̄ pecunia ex affrācationibus recepta āuertaṫ in alia predia &c. tm̄ attentis clausulis predictis dr̄ id voluisse tm̄ pro cōmodo ipsius do. Catherine, prout in simili est tex.in.l.titio centū. in prin.ff.de ādi. & dem. ¶ Et lз prima solutio.s̄.data ad primū arg. optime ꝓcedat, & quo ad illud arg. magis placeat, tm̄ hec que dixi in scda solōne plurimum āsideranda sunt, & in eis vr̄ stare pōdus resolutionis, & āclonis.s̄.facte, ꝓut ēt inferius apparebit, qr̄ per ea tollenṫ oia arg. āria. ¶ Non ob. modo qd̄ scdo loco dr̄ q̄ illa quantitas pecunie tanq̄ destinata ad bona stabilia pro eis dз haberi, qm̄ rn̄detur & in primis dico q̄ (q̄cquid sit in alijs rebus ad aliqd destinatis, sup quo multa dici possent, iuxta distin. Bar.in.l.cetera.§.fi.de leg.i. & que ibi tradūt
17 alij doc. maxime Alex. & Jas.) in p̄nti casu, † & sic an pecunia ad emptionē predioꝝ destinata hēatur pro re imobili, cōis āclo doc.est q̄ non. ita.n.determināt Cy. Ray. Bal. Ang. Jmo. & Flor. in.d.§.fi. vt ibi referunt & sequunṫ Ale
18 xā. & Jas. asserentes sic cōiter teneri, † & iō oēs predicti āc̄ludunt, q̄ dispō de imobilibus loquens non verificabiṫ in pecunia ad emptionē predioꝝ destinata, vt per eos ibi. lз aliq ārium dixerint, & male, idē ēt āc̄ludit Fely.in.c.cum adeo. iij.col.de rescr. & stāte illa cōi opi. (a qua in iudicando nō est recedēdū per iura vulgaria) hēmus decisionē casus nostri. ¶ Sed vlterius & scdo ex abūdanti dici pōt, q̄ nō sumus in casu vbi de destinato sit disputandū. nā illud ꝓcederet qn̄ pecunia repitur in spē ad illū finē deposita, & sic diceret ad fundos emendos preordinata, & ad talem effectū retine
19 reṫ, † & ita in casu suo loqtur.d.l.si chorus.§.i. & .d.l.ligni. §.i.de leg.iij. & ita ēt procedit.q.doct. de qua in.d.§.fi.qd̄ non est in casu isto. nā vt in puncto narraṫ nulla pecunia reperit in hr̄ditate do. Catherine, & lз ipsa in consumptione & errogatione illius pecunie recepte ex affrācantibus in ali

quo videaṫ transgressa ordinem testõris, tñ illud fecit bona
fide, sciens sibi datũ liberũ arbitriũ administrandi, ⁊ ẽt ordi
natũ esse a testõre, vt ꝯ. eã vel eius hr̃des domus pietatis,
nihil vltra querere possit, sꝫ capere dꝫ bona stabilia vel eoꝝ
partẽ in eo statu, mõ, ⁊ forma qbus tunc reperirenṫ, qñ illa
vocareṫ, prout ẽt. s. dictũ fuit. ¶ Dicã igiṫ in proposito, ꝙ
testõr nihil destinauit, sed solũ in euentũ certe ꝯditionis, vꝫ
affrãcationis ordinauit pecuniã reinuestiendã. ea tñ mente,
vt illud esset arbitrariũ ipsi do. Catherine, attentis illis am
plissimis, ⁊ pregnantibus cl'is, ꝙ rõnẽ reddere non teneaṫ,
⁊ aliqd vltra ex post ab ea, vel eius hr̃de queri non possit,
20 ꝰm ꝙ. s. deductũ fuit. ¶ † Preterea ẽt, ⁊ tertio dici põt ꝙ
regula in ꝯ̃riũ alleg. ꝓcedit qñ in destinato reperiṫ eadẽ rõ,
que est in eo ad qđ destinaṫ. ita declarat singu. Jas. in. d. l. ce
tera. §. fi. ij. col. ver. tu dic tertio. de leg. i. sed qñ rõ illa cessat
secus est, qꝛ tunc non iudicaṫ de destinato, idem qđ de eo ad
qđ destinaṫ. ⁊ ita sing. dicit ꝓcedere. d. §. fi. vt per eũ, sed in
ꝓposito in ista q̃titate pecunie (si quo mõ põt dici destina-
ta ad bona stabilia) cessat rõ que est in bonis stabilibus er-
go ⁊c. Id aũt ostẽditur, nã in dispositis per testõrem ꝓ rõne
ꝯsideraṫ, mens, ⁊ voluntas eius, que totũ facit, vt. l. ex fa-
cto. la grãde. circa med. ff. de her. insti. primũ locũ obtinet. l.
in ꝯdõnibus primũ locũ. ff. de ꝯdi. ⁊ dem. ⁊ ante oĩa semp
attendenda est quecũqꝫ verba ꝓferanṫ, vt. l. iij. C. de lib. pre
te. l. cũ virum. C. de fideicõ. ⁊. l. qm̃ indignũ. C. de testa. cum si-
mi. sed volũtas testõris in casu isto cessat circa q̃titatẽ que
ab hr̃de do. Catherine poniṫ, vt ex predictis ꝯstat, ergo ⁊c.
21 ¶ Tertio non ob. d. l. iij. §. qd ergo. † qꝛ rñderi põt primo,
ꝙ imo illa pecunia non hʒ pro re imobili, qꝛ lꝫ ibi dicaṫ ꝙ
tutor dr̃ in culpa non petendo a pretore, vt de illa pecunia
sibi satisfiat. ⁊ sic in eo videaṫ ꝯsiderabilis auctas pretoris.
tñ non reqruṫ alie solemnitates reqsite in alienatione rei
immobilis pupilli, de qbus in. l. magis puto. §. ne passim. ff.
de reb. eoꝝ. ⁊ ita ad illum tex. rñdent do. Alex. Are. ⁊ Ja
so. in. d. l. cetera. §. fi. tuentes eo mõ cõem illã ꝯclus. quã. s.
retuli, in prima solo. scdi arg. quã rñsionẽ ẽt refert, ⁊ sequiṫ
Fely. in. d. c. cũ adeo. iij. col. de rescr. ¶ Scdo ẽt rñderi põt
ꝙ ibi illud est, qꝛ vere pecunia destinata ad emptionem pre-
dioꝝ reperitur deposita, ⁊ in ea põt dici ꝙ vigeat rõ que est
in rebus imobilibus, que cessant in casu nr̃o circa q̃titatẽ
de qua agiṫ, vt dixi in scda ⁊ tertia solo. ad precedens arg.
22 ¶ † Ad quartũ rñdeṫ primo negãdo, ꝙ in casu nr̃o sit de-
stinatio ad antiquũ esse. illud. n. esset verũ si idẽ fundus fuis-
set redimendus, ⁊ sic agereṫ de eadẽ re in spẽ, prout prius
erat, ⁊ ita loquunṫ iura in ꝯ̃riũ alleg. Nec sufficit ꝙ in alijs
fundis esset pecunia erogãda, qꝛ pp id non dr̃ destinata ad
antiquũ esse, vt voluit Bar. recte intuendo in. d. §. fi. in sua
distin. iuncto illo tex. nã cum ibi quedã de vna domo in aliã
domũ essent destinata nec reputenṫ ꝓ eo ac si domi iã eẽnt
affixa. ⁊ Bart. velit ꝙ destinata ad antiquũ esse, cedant ei
ad qđ destinanṫ, demonstratur, ꝙ antiquũ esse intelligiṫ in
spẽ, qđ non est in casu nr̃o, ⁊ ista solut. quo ad vim arg. suffi
ceret, posito ꝙ vellemus esse in illa disputatione, an de desti
nato iudiceṫ, idem qđ de eo ad qđ destinaṫ. sed vt ex predi-
ctis pꝫ hoc non est verũ. ¶ Et iõ scdo mõ clare rñdetur, ꝙ
hic non sumus in ea disputatione cũ pecunia non reperiaṫ,
⁊ mens ⁊ voluntas testõris in ꝓposito ostendiṫ, ꝙ ab isto
hr̃de do. Catherine nihil per domũ pietatis peti possit ꝰm
23 ea que. s. ꝯducta sunt. ¶ † Ex qbus ẽt pꝫ rñsio ad id qđ qn
to ⁊ vlt. loco allegabaṫ in ꝯ̃riũ. qm̃ esto ꝙ illa doctr. Cuma.
⁊ Signorol. in locis ibi alleg. sit vera (de qua non intendo
ad p̃ns disputare) dico ꝙ illa ꝓcederet respectu eius qđ in
reꝝ nã esset, ⁊ vere ⁊ simplr̃ reperireṫ destinatũ ad aliqd, ⁊
non adesset verosil'is mens disponentis ꝯ̃ria. Sed in ꝓposi
to ꝯ̃ria mens testantis apparet, ⁊ q̃titas illa pecunie nõ re
periṫ in hr̃ditate do. Catherine nec fuit specialiter destina-
ta, put. s. deductũ fuit ergo ⁊c. ¶ Ex his vr̃ ꝯcludendum
de iure esse, vt in. i. q. resolo fieri deãt ꝯ. d. domũ pietatis, ⁊
ꝯ̃nr, ꝙ hr̃s do. Catherine ad aliqd nõ teneaṫ occasione pe
cunie illius q̃. d. Catherina ex aliqbus affrancationibus
recepit, ⁊ bona fide in ꝓprijs ⁊ hr̃ditarijs necessitatibus ero
24 gauit, ⁊ sic aṫr eã nõ reinuestiuit. ¶ † Circa. ij. q. silr̃ conclu
dendũ est ꝯ. d. domũ pietatis, ⁊ sic ꝙ heres do. Catherine
possit prediũ seu affictũ de lizana ꝓ se retinere, ⁊ huius cõ-
ditionis fundamẽtũ est, qꝛ ita oĩno voluit testõr, vt statim ostẽ
deṫ. Eo etenim extenso semp attendi dꝫ ꝙ voluit ipse testõr
qualiacũqꝫ verba ꝓlata fuerint, que nunq̃ ita in eoꝝ sono
p̃nt tm̃ operari vt sensui, ⁊ voluntati testantis derogẽt. l. iij.
C. de lib. pret. ⁊ per illũ tex. signanter dicere solebat Ange.
ꝙ vbi de mente testantis ꝯstat oĩs postergaṫ verboꝝ rigor
⁊ forma, vt per eũ videri põt in ꝯsi. ij. premitto primo. ij. co-
lũ. ⁊ in ꝯsi. ccxxij. bene ⁊ egregie in prin. cũ simi. ⁊ hoc in eo
25 fundaṫ, † qꝛ semp verba dẽnt seruire intentioni ꝓferentis,
non aũt ꝓ ꝯ̃riũ. c. scdo requiris. de appel. l. scire opꝫ. §. aliõ.
ff. de excu. tu. ⁊ in ꝓposito est tex. in. l. nõ aliṫr. in prin. ff. de le
ga. iij. ⁊ in. d. l. iij. cũ simi. ¶ Qđ aũt ita testõr voluerit osten
diṫ, nam ipse voluit, ꝙ prediũ illud seu affictus de lizana eẽt
ꝯstitutus ꝓ satisfactione ducato. cccc. illis fabricis legatoꝝ
hoc mõ, vꝫ ꝙ hr̃s instituta do. Catherina possit. d. affictum
ꝯsignare ꝓ. d. legatis, vel si vellet posset soluere. d. cccc. du-
26 catos in pecunia numerata, † ⁊ eo casu dr̃ in effectu testõr
voluisse, ꝙ illa per. d. cccc. ducat. retineret predictũ affictũ
de lizana liberũ ⁊ iure ꝓprio, quasi ipsa videreṫ ab hr̃ditate
illum pro. d. cccc. duca. emisse, quos ipsa soluisset quasi tãti.
d. affictum extimaret arg. tex. ⁊ eoꝝ que ibi dñt doc. in. l. im-
perator. §. si centũ. ff. de leg. ij. ¶ Et hoc (ni fallor) euidẽter
demonstraṫ ex eo qđ in testõ seqtur in ver. itẽ voluit ⁊ man
dauit ipse testõr ⁊c. ibi non includendo in p̃nti cap. ⁊c. nam
dũ vult ꝙ pecunie ex affrancationibus affictualiũ recipien-
de reinuestianṫ, dicit ꝙ hoc non intelligit de affictu de liza-
na. illius. n. affictus affrancationis pecunia non erit reinue-
stienda, sed libere retinenda per hr̃dem. ⁊ rõ est, qꝛ ille affi-
ctus dr̃ relictus, ꝯsignatus, ⁊ ꝯstitutus ꝓ satisfactione pre-
dicti legati. cccc. ducato. put in ipso testõ exprimiṫ. ¶ Qđ
certe recte ꝯsiderando aliud non importat, nisi ꝙ testõr vo-
luit legato predicto satisfieri per. d. affictũ, ⁊ ita illũ ꝓ tali sa
tisfactione reliqt, qđ euenire poterat per eius translationẽ
in legatarios si hr̃s voluerit, vel si voluerit soluere pecuniã
numeratã, per retentionẽ illius affictus ꝓ se ⁊ ꝓprio iure
loco pecunie soluende, attento ꝙ testõr de eo dederat ele-
ctionẽ ipsi hr̃di. ¶ Et iõ hoc aduertens testõr ꝯsiderate di
xit, ꝙ si. d. affictus fieret affrancatio pecunia non sit sub one
re reinuestiendi, sed libere per hr̃dem retineaṫ, sicut ipse in-
telligebat ipsum affictũ per hr̃dẽ libere retineri posse, si ele-
gisset soluere ꝓ. d. legato pecuniã numeratam. ¶ Et vt hoc
clarius appat ꝯsidero, ꝙ ꝰm ꝙ primo in testõ dr̃ predicto
legato. cccc. ducat. dẽbat statim post mortẽ testantis satisfieri
vl' in pecunijs numeratis, vel ꝯsignãdo. d. affictũ. Quo stãte
sequiṫ ꝙ illud qđ dr̃ postea de affrancatione illius affictus
euentuꝝ erat post satisfactionem. d. legati in pecunia nume-
rata. vnde cũ hr̃s non graueṫ tunc pecuniã ex affrancatio-
ne. d. affictus recipiẽdã reinuestire, qꝛ. d. affictus dr̃ relictus
pro satisfactione. d. legati, seqtur ꝙ testõr voluit illum affi-
ctũ esse pro tali satisfactione ꝯstitutũ ẽt ꝙ legatũ esset solu
tum in pecunia numerata, qđ cadit in sensum. s. positũ, vꝫ ꝙ
hr̃s pro se illã pecuniã retineret libere sepatam ab oĩ onere,
qꝛ sic ẽt illũ affictũ eodem mõ libere per hr̃dẽ retineri voluit
testõr ab oĩ onere restituendi exẽptũ. ¶ Nec dicaṫ ꝙ forte
testõr sensit de affrancatione que fieret soluto. d. affictu ꝓ. d.
legato, qm̃ stare non põt aliquo mõ, qꝛ in casu quo talis affi
ctus fuisset solutus totus fuisset translatus. ⁊ cũ oĩ iure in il
las ecclesias legatarias. ⁊ sic non amplius ptinuisset ad he
redẽ vel substitutos recipere pecuniã de illius affrancatio-
ne. ⁊ ꝯ̃r ẽt non pertinuisset ad eos illã ꝯuertere in alia pre-
dia, vel non. sed testõr ab onere reinuestiendi eximit heredẽ
vel substitutos, ergo presupponit ad eos pecuniã ex affran
catione posse puenire, ⁊ sic sequiṫ ꝙ testõr intendit loqui qñ
hr̃s ꝓ. d. legato soluisset pecuniã numeratã, quo casu (vt mõ
dixi) dicens testõr, ꝙ affictus dr̃ relictus pro satisfactione.
d. legati, necessario dr̃ voluisse ꝙ libere sit apud hr̃dẽ exem
ptus ab oĩ onere restituendi. ¶ Et magis declarando, di-
co qđ testõr dũ exemit pecuniã recipiendã ex affrãcatione.
d. affictus de lizana ab onere reinuestiẽdi ꝯsiderando recte
mentẽ suã, duo voluit, vnũ expresse, vꝫ id ipsum qđ verba so
nant, ꝙ si fiat affrancatio pecunia libere sit apud hr̃dẽ, alte-
rũ tacite, vꝫ si non fiat affrancatio retineaṫ libere ipse affi-
ctus de lizana absqꝫ aliquo onere restituẽdi domui pietatis,
ꝰm ꝙ. s. declaratũ fuit. ⁊ cum vba testõris ad hoc satis apte
tendant,

tendant, & alium sensum habere non possint, sitq; hoc equũ, & rõni cõgruũ, & verosimile, vt ex predictis cõstat oĩno ita tenendũ arbitror per iura vulgaria. ¶ Et per hec tollitur, qđ vlti. loco. s. in cõtrariũ allegabat in ver. quinimo, & scđo. q2 testator cõsiderauit. d. affictũ relictũ pro satisfactione. d. legati, nedũ si realiter ipse affictus cõsignaret, sed ẽt si pecunia numerata p hẽdem soluta fuerit, prout in casu nr̃o cõtigit. ¶ Solũ igit̃ remanet difficultas in eo qđ primo cõtra predicta allegabat de mutata volũtate testatoris. ¶ Unde pro ipsius difficultatis resolutione cõsiderandũ primo est, q testator in codicillis circa modũ soluendi. d. legatũ. cccc. ducat. mutauit voluntatem disponẽdo, q tale legatũ soluat̃ in pecunijs in termino ann. iiij. ad cõmodũ, & fauorẽ ecclesiarum legatariarum. Considerauit. n. testator, q hẽs poterat eligere cõsignãdo affictũ de lizana satisfacere. d. legato, qđ non seruiebat vt ecclesie cito fabricarent̃ (pp qđ tale legatũ factum fuerat) nam cucurrissent anni. xvij. in circa antequã ex. d. affictu percipent̃ ducati. cccc. & sic nimis in longũ fabricatio retardaret̃. & iđ vt citius legatũ ab eo factum fabricationi seruiret, & in eã expẽderet̃ voluit solui tñ in pecunia. ¶ Uerum q2 nimis graue fuisset hẽdi eã simul & statim soluere in fauorẽ eius apposuit tp̃s illud. iiij. ann. & ita quilibet recti sensus mentẽ testantis interpretabit̃ cum hec, & non alia sit verosimilis cã talis mutationis. † semp. n. qđ verosimile est, dz attẽdi. l. nõ est verosimile. ff. qđ me. cã. & c. sollicite. de resti. spoli. cũ simi. & alias dici solet, q imaginẽ falsitatis hz qđ est remotũ a verosimili, vt inqt Bal. in. l. i. C. de ser. fug. iij. col. tradit Alexã. in cõsi. xxvij. in cã & lite. in fi. ij. vol. & Jas. in. l. si extraneus. ij. col. ff. de cõdi. ob cau. & verba testi ẽt suadent hoc, dũ dicit ducat. cccc. in. d. fabricis cõuertendos &c. ex illis. n. verbis ostendit̃ voluntas testatoris directa ad cõuersionẽ & erogationẽ. d. pecunie faciendã in. d. fabricis, vt sic cito fieret. ¶ Scđo ẽt cõsiderandum est, q testator in. d. codicillis exceptis his que in eis exprimunt̃ in ceteris oĩbus cõfirmauit testm̃, & illud voluit inuiolabiliter obseruari, prout expresse dixit, & vbi non dixisset illud de iure ita pcederet, iuxta regu. l. cũ pretor. in princ. ff. de iudi. & c. nõne. extra de presump. vñ sequit̃ in pposito q, licet mutauerit testator modũ soluendi. d. legatũ, vt. s. & rõne de qua. s. tñ firmũ & imutatũ remansit illud qđ de pecunia recipienda ex affrancatione affictus de lizana, pro. d. legato relicti nõ reinuestienda disposuerat. ¶ Nec dicat̃ q tacite & in cõsequentiam dr̃ ẽt illud mutatũ cũ amplius talis affictus nõ eẽt pro. d. legato cõsignandus pp qđ videbat̃ facta talis dispõ, & alias remota cã remouet̃ effectus. l. adigere. §. quãuis. ff. de iu. patro. & c. cũ cessante. de appel. & in hoc vr̃ stare oĩs difficultas. ¶ Q2m̃ rñdet̃ q imo nec ẽt tacite aut in cõsequentiam dicit̃ illa dispõ reuocata, & pro resolõne cõsidero (& in hoc stat põdus pñtis articuli) q testator, qui in effectu grauauit hẽdẽ & substitutos de restituendis bonis stabilibus domui pietatis voluit oĩa mobilia, & fructus ex stabilibus pcipiendis cedere lucro hẽdis, vl̃ substitutorum absq; aliquo onere effectualiter soluendi. d. legatũ. cccc. ducat. q2 pro. d. legato voluit relinquere. d. affictũ de lizana, vt dr̃ in testõ in ver. non includendo in pñti cap. &c. ibi relicto pro vtroq; legato &c. & iđ qñ in testõ dedit electionẽ vel cõsignandi. d. affictũ, vel soluendi. cccc. ducat. voluit q si elegisset soluere in pecunia remaneret sibi libere, & absq; aliquo onere restituendi. d. affictus, vt. s. plene deductũ fuit. ¶ Quo stante, prout verissimũ est. Dico q idem dõm est in effectu ẽt facta illa mutatione in codicillis, dũ precise testator voluit predictũ legatũ solui in pecunijs numeratis, vt sic dicamus queadmodũ, si mutatio illa facta non fuisset, & solũ attenderet̃ testm̃ solo legati in pecunia numerata facta per electionẽ hẽdis operata fuisset q apud ipsum hẽdẽ loco ipsius pecunie remansisset. d. affictus de lizana libere, & absq; onere ipsum restituẽdi, vel pecunias ex eius affrancatione recipiendas reinuestiẽdi, prout. s. ostensum fuit. ita nunc facta illa mutatione in codicillis solo in pecunia facta ex ordine testatoris idẽ dz operari p identitatem rõnis. l. illud. ff. ad. l. aql. l. a titio. ff. de ver. obl. cũ simi. vt sic testator, qui in illa mutatione priuare voluit hẽdem, illa pecunia dicat̃ voluisse ipsius loco, apud ipsum hẽdem remanere. d. affictũ de lizana libere, vt. s. quẽ affictũ in effectu voluit sustinere onus. d. legati. & ob eã cãm solũ fecit mutationẽ, quo ad realem solõnẽ. d. legati rõnibus, de qbus. s. ¶ Illud vero, qđ de pecunia ex affrancatione recipiẽda nõ reinuestienda ordinauerat, nec ẽt tacite dr̃ mutasse, q2 sp in mẽte sua cã remansit firma, vz q. d. affictus in effectu dicat̃ relictus pro. d. legato. ¶ Uoluit. n. testator in testõ illũ affictum pro. d. legato relinquere, & cũ effectu reliquit, vt affictus ille onus. d. legati substineat, vel per realem ipsius cõsignationẽ, si id hẽs elegisset, vel per retentionẽ eius per hẽdem libere faciendam loco pecunie ab eo soluende. si illam soluere elegisset, & ita in testũ alterum istorum ad electionẽ hẽdis ordinatũ fuerat. In codicillis aũt in effectu tñ dr̃ ademisse illam electione precise ordinando, q solo fiat in pecunia, sub certo tpe rõnibus de qbus. s. & sic affictus ille non poterit subire onus. d. legati per realẽ ipsius cõsignationẽ, sed illud patiet̃ per aliam viã. i. per retentionẽ eius ab hẽde libere faciẽdã loco pecunie per ipsum ex ordine testatoris solute, circa qđ non reperit̃ facta aliqua mutatio, nec expresse. nec ẽt tacite, aut in cõsequentiam. ¶ Et p hec efficaciter remotũ est, qđ. s. dicebat̃, q remota cã &c. q2 vt ex predictis pz, cã nou fuit remota, sed semp remansit firma. ¶ Et hec excell. iudicare debẽtis, bñ aiaduertat, & recte cõsideret, q2 magis intellectu pcipiunt̃, quã verbis exprimi possint, vt alias in simili dr̃, in. l. ratũ. ff. de solut. & in. l. quo. n. in prin. ff. rẽ rat. hab. & istis bñ intellectis, neminẽ arbitror dubitaturum, qñ mens testatoris fuerit ea quã. s. dixi, vz vt in pñti casu hẽs do. Catherine pro. cccc. duca. per eã solutis ex cã. d. legati, possit libere illũ affictũ de lizana pro se retinere, & sic. s. domui pietatis restituere nõ teneat̃. ¶ † Nec ob. q illa sit
28 vocata ad bona stabilia, & talis affictus cõnumeret̃ inter bona stabilia. qm̃ rñdetur, q dr̃ ad bona stabilia vocata, de quibus non reperiat̃ aliter, & pticulariter dispositũ cũ generi per spẽm deroget̃. l. in toto iure. ff. de reg. iur. c. generi. e. ti. li. vj. & l. seruis vrbanis. §. fi. ff. de leg. iij. tradit Bart. in. l. quesitũ. §. si qs fundũ. ff. de fun. instru. & do. Dec. in. d. l. in toto iure. ¶ Jtẽ ẽt non dr̃ vocata ad ea stabilia, in qbus voluntas testatoris refragat̃, cũ illa ante oĩa sit attendenda, & cuicũq; verborum importantie, preferenda. l. iij. C. de lib. pret. cũ simi. & s. dictũ fuit. Sed sic est, q in pposito circa istum affictum de lizana repit̃ particulariter aliter dispositũ, q2. s. repitur relictus pro. d. legato, declarando vt. s. & sic ẽt q det̃ domui pietatis refragat̃, & cõdicit voluntas testatoris, vt. s. plene deductũ fuit, ergo &c. ¶ Et pro ista solõne optime facit, qđ in simili
29 dr̃, † q si cui leget̃ vsusfructus oĩum bonorum, puta imobilium non hẽbit iste talis vsumfructũ predij, qđ per testatorem sit alteri pticulariter legatũ per regu. d. l. in toto iure. & similium, & q2 sic testatoris volũtas interpretat̃, prout signãter firmat bal. in. l. quotiens. in fi. ver. & predicta faciũt ad. q. C. fam. herc. vbi ẽt idẽ voluit, & optime defendit Saly. sic ẽt firmat Ange. are. in. §. i. insti. de vsufru. & in effectu sequtur Jas. in. l. cũ qđ. ij. col. C. de leg. & ego ita pluries cõsului, & sic vidi iudicari. ¶ Et ex his oĩbus in vtraq; difficultate pñtis consulta-
30 tionis, cõcludit̃ cõtra. d. domum pietatis. ¶ † Nec. s. firmatis ob. q deamus fauere religioni, & pie cãe arg. l. sunt psone. ff. d relig. & sump. fune. qm̃ primo dici posset, q imo ẽt in cã pia, stricta rõ attendi dz, nec cõtrariũ pbat̃ in. d. l. sunt psone licet vulgo aliter allleget̃, loquor ſm verã lr̃am in qua sic legit̃. nam preter publicã vtilitatẽ, ne insepulta cadauera iacerent strictam rõnẽ insup hẽmus, que nunquã in ambiguis religionum qõnibus omitti solet &c. & ita legit̃ in pãdectis Florẽtinis, ex qua lr̃a (quã credo verã) primo cessant ambages, de quibus ibi p gl. que dant̃ ſm cões lr̃as impressas, scđo appet, q ibi nõ pbat̃ id ad qđ vulgo allegat̃, sed potius cõtrariũ, cũ dicatur, q stricta rõ nũquã omitti solet. ¶ Scđo rñdet̃, q illa regu. in cõtrariũ alleg. posito q sit vera, pcedit in dubio, & vbi de iure cõtrariũ non pbet̃, sed. s. ostẽsum est iustitiã in vtraq;. q. esse
31 cõtra domũ pietatis, ergo &c. † licet. n. cã pia in multis sit fauorabilis, tñ non ita sumus ei de iustitia debitores, vt alteri iniustitiã faciamus, nec tantus fauor ei prestari dz, q fiat alteri preiudiciũ in administrãda iustitia, tex. est in. c. ex tenore. de fo. cõpet. & ibi not. doc. maxime Andr. barb. in. vij. no. qui ad hoc plura cõgerit, vt p eũ. ¶ Facit. c. i. §. licet diuersum. de ali.
32 feu. in vsib. feu. vbi dr̃, † q ecclia cultrix, & auctrix iustitie nõ patit̃ quicquã cõtra iustitiã fieri. Sic igit̃ in pposito dõm est, q ista. s. domus pietatis, non dz tm̃ fauoris obtinere, vt isto heredi do. Catherine in aliquo fiat iniustitia. & eo maxime hoc dõm est, cũ satis locupletẽ habeat substõnem in reliqs bonis

stabilibus, que in presentia℞ reperiuntur, equissimuz nanq3 est, vt iuxta votū testātis illis bonis ↄtenta vltra nihil q̄rat aduersuz hr̄dem do. Catherine, sm ꝙ.s̄.declaratum fuit. Mar. Soci. iunior iurisċōs. patritius Señ. Padue legēs.

CASVS

℃ Hieronymus zenobij, magistri Luce ciuis Florētinus inter cetera in suo testō Geneuere filie sue vl'iter istitute hr̄di, substituit his verbis, vz. ⁊ casu quo .d. Geneuera decederet postq̄ȝ nupta fuerit sine filijs, voluit ꝙ hr̄ditas .d. testōris vadat. ⁊ illā lucref vir .d. Geneuere cū onere dādi ⁊c. ⁊ casu quo .d. Geneuera filia .d. testōris ðcederet, vel monacha ref añq̄ȝ nuptui, ⁊ viro carnali traderef. in tali casu in eius hr̄ditate p̄dcā succedere voluit, ⁊ sibi hr̄des vl'es fecit, instituit, ⁊ eē voluit sorores .d. testōris, ⁊ soro℞ premortua℞ filios ⁊c. put h̄ oia latiꝰ i .d. testō ↄtinef, cuiꝰ copia trāsmittif.

℃ Mortuo .d. testōre, p̄dicta Geneuera filia, ⁊ hr̄s istituta (adita prius patris hereditate) decessit in pupillari etate.

℃ Querif an occasione predicte substōnis ipsi succedi possit per pupillarē substōnez. In quo casu p excellen. iurecōs. do. Marcuz de asinis, ⁊ Nicolaum de nobilibus aduocatos Florentinos fuit consultum, ꝙ sit locus pupillari, put in eorum consilio (quod transmittitur) videri potest.

℃ Et (vbi iustitia patiatur) petitur ab excellentia vestra ipsius consilij comprobatio,

SVMMARIVM.

℃ Cōpēdiosa fcā pupillo i re certa, an ⁊ q̄n iportet pupill.
℃ Una determinatio respiciens plura determinabilia ⁊c. quomodo intelligatur.
℃ Substitutio vulgaris vel pupillaris cōprehensa in compendiosa dicitur expressa verbis generalibus.
℃ Uulgaris expressa in compendiosa potest tacitā pupillarem continere, seu pōt ad eam porrigi, ⁊ ita per ↄ̄triuz.

1 Testōr si faciat substitutū filio suo pupillo in hr̄ditate ipsius testōris, lȝ hoc v̄bū hr̄ditas sit vl'e, respectu hr̄ditatis testatoris, non tñ est respectu hr̄ditatis filij. ⁊ nu. 14. et. 19.
2 Substitutio restricta ⁊ limitata ad res certas, limitatuz debet habere effectum, vide. j̄. nu. 19. et. 20.
3 Inclusio vnius est alterius exclusio, vide. j̄. nu. 22.
4 Per pupillarē substōnez pupillo, ⁊ non testōri succeditur.
5 Uerba illa, mihi hr̄s esto, nō impediūt pupillarē substōnē, q̄n ↄstat testōrez velle pupillariter substituere, ⁊ nu. 23.
6 Uerba directa, q̄nq̄ȝ recipiunt sensum obliquum.
7 Substō compendiosa facta in re certa, ⁊ per verba directa, an ↄtineat pupillarez, nisi sit facta mentio pupillaris etatis, ⁊ j̄. in discursu, vbi concluditur ꝙ sic.
8 Una determinatio respiciēs plura determinabilia, an ðeat equaliter ea determinare, vide. j̄. nu. 25. 27. 29. et. 30.
9 Substitutio vna respiciens plures personas, debet esse eadem in qualibet persona.
10 Substō facta filie, si moriaf añq̄ȝ nuptui tradaf, est cōpendiosa plures substōnes complectens, sub consideratione plurium tempo℞ species substitutionū distinguentiū. Et declarat que substōnes sub compendiosa cōprehēdanf.
11 Lex semper voluntatem testatoris interpretatur ad illud dirigi, quod fauorabilius est.
12 Dispositio testōris ↄtinens pupillarē substōnez, dr̄ pupillo fauorabilis, q̄ȝ per eam sibi de herede prouidetur. Fideicōmissum vero continens dicitur filio onerosa.
13 Substōnis verba, q̄n p̄nt pupillarem substitutionē importare, ⁊ persona cui fit illā patiaf, semper dȝ fieri interpretatio, ꝙ dicatur facta pupillaris.
15 Substō pupillaris nō impedif p expressionē certa℞ re℞, sȝ ea℞ detracta mētione pupillariter substituti oīa accipiēt.
16 Uerbis inseruiendū est, nec ab eis, nec ab eo℞ significatione recedendū nō est, nisi al'r de testōris volūtate appeat.
17 Uerba ista, hr̄des fecit, ⁊ instituit, appellantur directa ciuilia, per que quis directo fit heres.
18 Expressio certarum re℞ pupillarem substōnē impedit.
19 Expressio certe rei non restringit dispōnem, que ex verisili mente testōris, simul ⁊ ex .l. dispositione. dicitur facta.
20 Limitata causa limitatum producit effectum, q̄n salua verisimili mente disponentis, de iure tolleratur ille limitatus effectus.
21 Presumptio, ꝙ substitutio nō sit pupillaris, que orif ex expressione certarum reruz per testōrem facta, tollitur per aliam fortiorem presumptionē, ꝙ voluerit pupillariter substituere, que oritur ex verbis directis ciuilibus, q̄bus testator in substitutione vsus fuit.
24 Uerbo℞ directo℞ ciuilium natura non alteraf per verba cōmunia, sed potius econtra.
25 Substitutio cōpendiosa facta per verbum cōe non est vna, ⁊ eadem respectu oium tpo℞, q̄ȝ. j̄. pupillarem etatez valebit vt pupillaris, postea vero iure fideicōmissi.
26 Argu. data instantia corruit.
27 L. iā hoc iure. §. i. ff. de vulg. ⁊ pup. vȝ ꝙ vna determinatio ⁊c. p̄cedit q̄n in quolibet determinabili adest eadem mens disponentis in determinando, prout contingit respectu personarum.
28 Substitutio non pōt dici reciproca, si in persona vnius eēt duplex substitutio, in persona vero alterius sit simplex.
29 Lex iam hoc iure. §. i. ff. de vulg. ⁊ pup. ⁊ illius regula non procedit respectu plurium temporum.
30 Substitutio eadem respectu diuersorum temporum diuersimode accipitur.
31 Et eo modo respectu diuersorum casuum.
32 Substitutio pupillaris, si a testatore fiat specialiter suis verbis, vel ēt generalibus, dicitur a testatore facta.
33 Substitutio vulgaris, lȝ sit facta per testōrem simpliciter, qui de pupillari nullam fecit mentionem, tñ si casus pupillaris eueniat, lex porrigit vulgarem substitutionez ad casum pupillaris.
34 Substitutio pupillaris tacita inest in vulgari cōprehensa in cōpēdiosa fcā a testōre sub ḡnalibꝰ v̄bis, ⁊ nu. 37. et. 39.
35 Substitutio vulgaris expresse dr̄ fieri, dūmodo volūtas testatoris colligatur ex verbis, etiam generalibus.
36 Substō tacita pupillaris a .l. subintellecta. non hȝ locuz, q̄n de pupillari repif aliquo mō per v̄ba testōris dispositū.
38 Substitutio vulgaris tacita potest considerari in expressa pupillari a testatore facta in compendiosa, sub verboruz generalitate.

CONSILIVM CXXI

Dirigat Dominus verba mea in viam veritatis, ⁊ iustitie. Licet in occurrenti casu accurate multū diligentissime, ⁊ cū sūma doctrina scriptū sit a preclarissimis doctor. mihi vti fr̄ibus maioribus hoñ. Eo℞ tñ conclo, non modicā dubitationē primo aspectu hr̄e vr̄. nam substō in casu isto fuit facta in rebus certis, respectu vl'is hr̄ditatis pupille, vcȝ in bonis que ipsa habuerit a patre suo testōre (que vt ad sensum pȝ, sunt certa bona cōprehensa in vl'i hr̄ditate .d. do. Geneuere pu-
1 pille, cū ⁊ alia bona in ea reperianf. †lȝ. n. illa verba in eius hr̄ditate predicta, q̄bus substō de qua agif facta fuit) importent ius vl'e respectu hr̄ditatis testōris, non tñ sic est respectu hr̄ditatis .d. do. Geneuere, ⁊ ita declarat in effectu Alex. in .l. i. iij. col. ver. sed ꝙ imo in casu isto. ff. de vul. ⁊ pupil. ⁊ sequunf ibi oēs moder. ⁊ p̄baf in .l. cogi. §. sed ⁊ si miles. ff. ad treb. ⁊ tradunt doc. in .l. centurio. vbi aliq̄ñ dixi. ff.
2 de vulg. ⁊ pup. † si igif testōr substituēdo se restrinxit ad res certas, vȝ ad bona sua vr̄ limitate disposuisse. ⁊ ita illa dispositio dȝ limitatū p̄ducere effectū. l. in agris. ff. de acq̄rē. rer. do. l. ij. ff. de his que in test. delē. l. ij. ⁊ ibi tradit Bal. de seruis expor. ⁊ tradit Alex. in .l. in rōne. §. fi. ff. ad .l. fal. cū multis que ad hoc allegari possent, vt sic de suis bonis dūtaxat
3 dicaf fecisse substōnem, ⁊ non de bonis pupille, † inclusio. n. vnius est exclusio alterius. l. cū pretor. in prin. ff. de iudic. l. maritus. C. de procur. ⁊ c. nōne. extra de presump. ergo vr̄
4 sequi, ꝙ talis substō non pōt esse pupillaris. ℃ † Presertim, q̄ȝ in substōne dictū fuit, ꝙ volebat substitutos sibi esse hr̄des, qd̄ certe non fit per pupillarē, cuȝ per eaȝ pupillo, ⁊ nō testatori succedaf, vt insti. de pup. substi. in prin. cū simil.

℃ Nec

¶ Nec videtur ob.l.si ita.§.qui filia.ff.de bon.poss.secun.
5 tab.† vbi vba illa mihi heres esto, non impediunt hre locuz
pupillarem substitutioně, qr vr ꝙ ille tex. procedat ex eo, qr
ꝯstabat testorem voluisse pupillariter substituere ex illis ver
bis, si moriař priusꝙ̃ in suam tutelam puenerit, naz impor
tant.i.in pupillari etate, ⁊ sic qr virtualiter facta est mentio
pupillaris etatis, iuxta glo.magnã in fi.in.l.precibus.C.de
impu.⁊ ali.substi.⁊ ita ět ꝓcedit decis.quaz ponit Bart.in.
d.§.qui filio.sed in casu nro non est facta mentio pupillaris
etatis, nec ex alio vr ꝯstare, ꝙ testor senserit facere pupilla
6 rě, ergo vr ꝙ illa facta nõ fuerit per predicta. ¶ † Nec vr
ob.ꝙ ista substitutio sit facta per vba directa.qm vr respon
deri posse, ꝙ ět illa qñꝗ recipiunt sensum obliquũ.l.ex fa
7 cto.in prin.ff.ad treb.† ⁊ in ꝓposito ꝙ cõpendiosa in re cer
ta ět facta per verba directa non ꝯtineat pupillarě, nisi fiat
mentio pupillaris etatis, tenuit Bal.in.d.l.precibus.colũ.
fi.ver.itě queriř.tenent ět repeten.in.l.centurio.ff.de vulg.
⁊ pup.mihi col.lviij.in ver.circa.q.Bar.in ver.qđ si testa
tor ⁊c.⁊ quidã nostri Señ.in trac.cõpendiose substõnis, co
lũ.xj.in ver.queriř scđo quid si testor ⁊c.lʒ nullus ipsoꝝ de
Bal.faciat mentioně, ⁊ alias mihi legenti.d.l.cěturio.ista
opi.visa fuit disputando sustentabilis, vt ibi videri potest.
¶ Et vltra ět pro ista pte vr ꝯsulere Alex.in ꝯsi.xlv.habi
ta sup his.iiij.col.i.vol.dicit.n.ipse, ꝙ qñ substõ fit in re cer
ta, nõ põt dici pupillaris, ět si facta sit per verba directa, vñ
cuz isto casu dicař substitutio facta in rebus certis habito re
spectu ad vniuersitatě hrditatis.d.Geneuere pupille, vt.s.
dictũ fuit, vr sequi ꝙ non possit dici pupillaris. ¶ Prete
rea ista opi.probari vr alia rõne, nã cuz sit facta vna simplex
substõ, qñcunꝗ filia decedat anteꝙ̃ mariteř, vel si monaceř
8 dʒ esse sp vna, ⁊ eadeʒ, oi tpe, ⁊ oi casu, † qr vna determina
tio respiciens plura determinabilia, dʒ ea equaliter determi
nare.l.iaz hoc iure.§.i.ff.de vul.⁊ pup.⁊.l.ꝗ̃uis.C.de im
pu.⁊ ali.substi.cũ simi.sʒ si illa fuisset facta monaca, vel de
cessisset maior.xij.ann.ante tñ ꝙ̃ maritata fuisset nõ potuis
set hre locũ pupillaris, vt est notissimũ (cuz illa soluz proce
dere possit, qñ qs in pupillari etate decesserit) ⁊ tñ ex ordine
testi, substõ locũ habuisset ⁊ sic fuisset solũ fideicõmissaria, ⁊
de hoc nõ est dubitandũ, ergo eodě mõ vr dõm in casu isto,
lʒ illa decesserit impubes, vt sic substõ omni tpe, ⁊ oi casu sit
9 vna ⁊ eadě, † sicut alias dř, ꝙ vna substõ respiciens plures
personas dʒ esse eadě in qualʒ psona, vt.d.l.ꝗ̃uis.⁊.d.§.i.
⁊ ista in effectu fuit rõ Bald.⁊ alioꝝ tenentiũ istam opin.
¶ Istis tñ non ob.vlterius ꝯsiderando verissimaz arbitror
ꝯclonem ab excellen.ꝯsultoribus recte, ⁊ pro iustitia vt pu
to.s.firmatã, vʒ ꝙ predicte do.Geneuere in pupillari etate
decedenti succedař per directaz pupillarem in oibus eius
bonis vbicunꝗ ꝗ̃sitis, per ea que p ꝯsultores deducta sunt.
⁊ obmissis non necessarijs, tangendo tñ substantialia, dico
10 hanc ꝯclusioneʒ, ⁊ eius veritatě sic clare deduci, † nam cuz
in testõ fuerit dictũ, ꝙ casu quo illa do.Geneuera filia, ⁊ he
res testoris ꝯcederet anteꝙ̃ nuptui tradereř testor faciebat
illos substitutos hrdes vles, illa substitutio fuit compědio
sa complectens plura tpa.i.plures substões, sub qua cõsi
deratione pluriuʒ tpuʒ species substõnis distinguětiuʒ, put
est de nã compendiose substõnis, iuxta eius diffinitioneʒ, de
qua per Bar.⁊ alios in.d.l.centurio.in.i.q.⁊ ibi aliqñ dixi.
¶ Si qdem primo dř comprehědere tps ante aditaz here
ditateʒ, ⁊ eo tpe attěto dř complecti vulgareʒ substõneʒ ex
pressam, saltez verbis gñalibus, qr dum dictuz fuit, succede
re voluit, ⁊ sibi hrdes vles fecit ⁊c.põt recte exponi.s.per
vulgarem substõneʒ, si casus eius eueniret, ⁊ iõ si.d.Gene
uera decessisset ante aditã hrditateʒ patris (seu ꝓprius lo
quědo anteꝙ̃ se imiscuisset) absꝗ dubio habuisset locũ vul
garis substitutio comprehensa in.d.cõpendiosa, que dř ex
presse facta in gñalitate verboꝝ, sm ꝙ declarat Bar.in.l.
i.iij.col.⁊ alij oěs sequnř.ff.de vulg.⁊ pup. ¶ Scđo vero
dř comprehendere post aditaz hrditateʒ tps pupillaris eta
tis, ⁊ eo respectu dř ꝯtinere pupillarem substõnem, que si
militer in ista cõpendiosa dř expressa vbis gñalibus, vt per
Bar.in.l.ij.in.iij.q.iũctis his que ipsemet dixit in.d.l.i.iij.
colũ.ff.de vulga.⁊ pup.illa.n.verba succedere voluit, ⁊ sibi
hrdes vles fecit ⁊c.in sui generalitate pñt exponi.s.pupil
lariter, seu p pupillareʒ substitutioně, si eius casus euenisset,
vnde cum in ꝓposito casus pupillaris substitutionis euene
rit, qr.s.d.Geneuera decessit in pupillari etate, sequiř plus
quam manifeste, ꝙ ei ex pupillari substitutione succedi dʒ,
prout ět per clarissi.consultores dictũ fuit. ¶ Posset etiaʒ
tertio dici, ꝙ in ista compendiosa esset cõprehensuʒ tps post
aditam, ⁊ maioreʒ etatě, hoc est, ꝙ si illa filia adita hrditate
⁊ facta maior decessisset (ante tñ ꝙ̃ maritareř) hrět locum
fideicõmissaria substitutio, sup quo tñ non insisto, ⁊ nihil fir
mo, qr non est necessariũ, cum casus non euenerit, sed viden
dũ est in.d.l.centurio.per Bart.⁊ alios.est.n.de hoc ma
gna dubitatio, qñ compendiosa facta sit per verba directa
(ꝓut fuit in casu isto) de quo per eos ibi viděñ est, ad quos
me remitto. ¶ Et in casu qui euenit ꝯcludo esse factũ locũ
pupillari substitutioni cõprehense in compendiosa, vt.s.di
11 ctũ fuit. ¶ † Et ista ꝯclusio comprobař, qr lex semp inter
pretař voluntateʒ testoris (que ante oia attendenda est per
iura vulgaria) ad illud dirigi, qđ benignius, ⁊ fauorabilius
est.l.semp in dubijs.ff.de reg.iur.⁊ in his que fauorem ꝯti
nent lex se intromittit ea roborando, vt ět a rigida verboꝝ
significatione recedat, non sic fuit in ꝯtinentibus grauamě,
12 .l.cum qdaʒ.ff.de lib.⁊ posthu.† vñ cum dispositio testato
ris ꝯtinens pupillareʒ substõnem, dicař ipsi pupillo fauora
bilis, qr per eã sibi ꝓuidetur de herede ex testõ.l.iulianus.
alias incipit si pupillus.ff.de acquir.here.⁊ tradiř per oěs,
in.l.ij.in prin.ff.de vulg.⁊ pup.⁊ in.l.ex tribus.C.de inoffic.
testa.ꝯtinens vero fideicõmissum dř filio onerosa, qr filius
grauař.l.coheredi.§.cum filie.ff.de vulga.⁊ pupilla.⁊ tra
dunt Bal.⁊ alij in.d.l.ex tribus.debemus in dubio in casu
nro dicere, ꝙ pater testor voluerit potius Geneuere filie cõ
sulere, ⁊ ꝓuisionem ipsi fauorabilem facere, ⁊ per ꝯñs ꝙ
voluerit ei facere pupillarě. ¶ Et ita ět dictat naturalis, ⁊
paterna affectio semp filioꝝ cõmodis, ⁊ fauoribus intenta,
argu.l.in fideicõmissi.§.cũ pollidius.ff.de vsur.l.filijs ma
trě.C.de inoffi.testa.⁊.l.pen.in fi.cũ simi.ff.de curat.furio.
⁊ ita in ꝓposito per hanc rõnem, ⁊ iura predicta, voluit ele
ganter Bal.in ꝯsi.xxxv.pater filio suo ⁊c.ij.volu. ¶ Et in
hac ꝯsideratione fundař regula posita in.c.si pater.đ testa.
13 lib.vj.† dum dř ibi, ꝙ qñ verba substitutionis pñt pupilla
rem substitutioně importare, ⁊ ꝑsona cui fit illam patiatur,
semper fieri dʒ interpretatio, ꝙ dicař facta pupillaris, que
regula plurimũ seruit, nã persona do.Geneuere patitur pu
pillarem, ⁊ verba illa vles heredes, fecit, instituit, ⁊ esse vo
luit illam substitutioneʒ pñt importare, merito seqtur ꝙ sic
eã debeamus interpretari in casu qui euenit, sm ꝙ.s.dictuʒ
fuit. ¶ Superest nunc rñdere his que.s.in ꝯriũ ꝯsidera
ta sunt.in quibus stat ois difficultas, ⁊ eis resolutis ꝯclusio
supra posita, ⁊ iustitia eius apparebit clarissima. ¶ Ad ea
igitur rñdendo, dico ꝙ primo non ob.prima consideratio,
14 † qr rñdetur, nam esto ꝙ in casu isto substitutio, quo ad ver
ba dicař facta de rebus certis (sup quo aliquid dici posset
in ꝯriũ) tñ dico, ꝙ virtualiter dř facta vliter de omnibus
bonis, ⁊ hereditate.d.do.Geneuere, ⁊ sic dʒ valere vt pupil
15 laris, † qr cum testor voluerit facere pupillareʒ expressio cer
taꝝ rerum illam non impedit, sed detracta reꝝ certaꝝ men
tione substituti per pupillareʒ, vliter oia accipient, sicut de
prima institutione hrdis facta in re certa, diciř, in.l.i.§.fin
ex fundo.⁊ ibi oěs dñt.ff.de heredi.instit.⁊ ita in terminis
arguit, ⁊ determinat iureconsul.in.l.cohrdi.§.fi.ff.de vulg.
⁊ pup.inquit.n.ibi lex (loquens de pupillariter substituto)
ꝙ qui certe rei heres instituiř, cohrde non dato bonoꝝ om
niuʒ hereditateʒ obtinet, vñ cuʒ in ꝓposito isti substituti nõ
dato illis coherede aut certaꝝ reꝝ heredes facti bonorum
oium hereditatě.d.do.Geneuere debět obtinere ⁊c. ¶ Et
ꝙ testor voluerit facere pupillarě, ostendiř ex qualitate ver
16 boꝝ quibus vtiř († quibus in dubio inseruienduʒ est.l.i.§.si
is qui nauě.ff.de exerci.⁊ ab eis, vel eoꝝ significatione rece
dendum non est, nisi de voluntate testantis appareat.l.non
17 aliter.in prin.ff.de lega.iij.) † naʒ in testõ dř, ꝙ testator istos
substitutos heredes vles fecit, ⁊ instituit ⁊c.que verba ap
pellanř directa ciuilia, sm Bar.⁊ alios in.d.l.centurio.in.
iiij.col.⁊ hoc ideo, qr dñr habere in se ꝓpriũ significatuʒ,
vt.s.quis iure directo fiat heres, vt ipsemet Bart.ibi in.v.
colũ.declarat, ⁊ alij ět sequuntur, ⁊ tradit Corne.in.l.preci
bus.col.xvj.versi.⁊ deueniendo ad exempla.C.de impub.

⁊ alijs substi. ⁊ ibi dicit, ꝙ ita cõmuniter tenetur, vnde cum
in ꝓposito testator voluerit istos esse hr̃des iure directo de-
cedente do. Geneuera ẽt post aditã hereditatẽ, anteq̃ ma
ritaretur, ⁊ id fieri non possit nisi per pupillarẽ substõnẽ, se
quitur necessario, ꝙ eam facere voluerit, iuxta vulga. illã re
gu. qui vult vnũ, vult oẽ id, sine quo illud esse non põt. l. nec
ideo. §. i. ⁊ l. illud. ff. de acq. her. l. si iter legatũ. ff. de serui. l.
veteres. ⁊ ibi not. ff. de itine. actuq̃ pri. ⁊ tradunt omnes
per illum tex. in. l. ij. ff. de iurisd. omn. iudi. stante igitur hoc,
18 ꝙ testator voluerit facere pupillarem, † non est dubium, ꝙ
expressio certarum rerum illam non impedit per predicta,
⁊ ita in indiuiduo firmat Bar. in. d. l. centurio. colũ. v. ver
si. quid si testator substituit ⁊c. concludens, ꝙ compendio-
sa in re certa facta per verba directa ciuilia, importat dire-
ctam substitutionem, ⁊ sic pupillarem, ac si super vniuerso
facta esset. ⁊ alleg. d. l. coheredi. §. fi. secus inquit ibi Bar.
esset, q̃n verba fuissent directa non ciuilia, vt per euẽ. Et qc
quid in hoc secundo casu sit dõm, super quo ad presens nõ
est insistendum, opin. Bar. in primo casu, vcẽ quando substi
tutio fit per verba directa ciuilia, ꝙ importetur pupillaris,
etiam ꝙ in re certa facta sit, cõmuniter approbatur, vt per
Areti. Alexãd. Ias. ⁊ alios in. d. l. centurio. ⁊ ita ẽt voluit
Alexã. in. d. consi. xlv. s̃. in ꝯrium alleg. nam qd̃ ibi ipse vo-
luit, ⁊ s̃. in ꝯrium allegabatur, ꝓcedit q̃n substitutio fit per
verba directa non ciuilia, ꝓut ipse dixit, sed quando verba
fuissent directa ciuilia (ꝓut sunt in casu isto). Alex. ibi fate
tur, ⁊ dicit cõmuniter teneri, ꝙ tunc haberet locum pupilla
ris, si filius in pupillari etate decederet, ⁊ hanc opi. cõmu-
niter teneri asserit etiam Corne. in ꝯsi. xciij. do. Petrus. in
princ. i. volu. ⁊ eam dicit esse veriorem idem Corne. in. d. l.
precibus. mihi col. xx. versi. tñ opin. Barto. videtur verior.
ab ista igitur opin. ⁊ cõmuni, ⁊ veriori consulendo, ⁊ iudi-
cando non est recedendum, per iura vulgaria, quicquid in
ꝯrium dixerint Bal. in. d. l. precibus. ⁊ alij. s̃. in ꝯtrariũ al
leg. maxime cum ipsemet Bal. sibi ꝯrius, hanc opin. sequa
tur in. d. c. si pater. de testa. lib. vj. prout eum alleg. Corne.
in. d. l. precibus. col. xx. ⁊ illi repetentes, fateantur hanc esse
cõmunem opinio. ⁊ eam dicant sibi satis placere illi nostri
nouissimi in predicto tract. lẽ disputando tentẽt ꝯrium, pro-
ut ego alias feci. Ex his tamẽ que disputando attentantur,
nihil est inferendum ad casus determinationem, q̃n in facto
contingit, qr in ea seruanda est cõmunis opin. vt est notissi-
mum, presertim in casu isto, qr nedum est cõmunis sed etiam
vera, ⁊ optima ratione fundata, vt ex predictis constat.
¶ Non ob. ꝙ testõr videatur se restrinxisse ad suam here-
ditatem, ⁊ ita ad eam suam dispositionem limitasse, ⁊ alias
limitata dispositio, limitatũ soleat producere effectum. l. in
19 agris. cum simi. de acquir. rer. domi. † Qm̃ respondetur, ꝙ
immo expressio certe rei non restringit dispositionẽ, que ex
verosimili mente testõris, simul ⁊ ex legis dispositione dr̃ fa-
cta, vt est casus clarus in. d. l. i. §. sin ex fundo. ff. de her. insti.
20 ⁊ in. d. l. coheredi. §. fi. † ⁊ qd̃ dicitur limitata dispositio ⁊c.
procedit quando salua verosimili mente disponentis, de iu-
re tollerar̃ ille limitatus effectus, ⁊ ita ꝓcedit. d. l. in agris.
cum simi. in ꝯtrarium alleg. sed in ꝓposito attenta verosi-
mili mente testantis, que fuit facere directaẽ pupillarẽ sub-
stitutionem, vt. s̃. est ostensũ, non põt ille limitatus effectus
habere locũ, qr iure non tolleratur, ꝙ pupillaris substitu-
tio (per quam pupillo succeditur) in parte bonoꝝ eius va-
leat, ⁊ in alia parte non, ne alias pupillus dicatur pro parte
decedere testatus, ⁊ pro parte intestatus ꝯ regulaẽ. l. ius no
strum. ff. de reg. iur. sicut ẽt dicimus respectu principalis sub
stitutionis, vt. s̃. valeat vl̃iter in omnibus bonis, lẽ testator
instituerit ex vno fundo, ⁊ sic ad illum fundum videatur se
restrinxisse, ⁊ ita in substitutiõe limitasse, vt est casus in. d. §.
sin ex fundo. ⁊ in proposito de pupillari substitutione, est ca-
21 sus in. d. l. coheredi. §. fi. ¶ † Quatenus ergo ex illis vbis
in eius hereditate predicta, ⁊ sic ex expressione certaꝝ reꝝ
respectu vl̃is hereditatis do. Geneuere surgebat presum-
ptio, ꝙ ista substitutio non esset pupillaris, talis presumptio
tollitur, ⁊ euanescit propter aliam presumptionem ei repu-
gnantem, ⁊ potentiorem, ꝙ imo testator voluerit pupilla-
riter substituere, que sumitur ex verbis directis ciuilibus, q-
bus testator vsus fuit in ipsa substõne, hẽ ꝙ. s̃. dclaratũ fuit.
Vna. n. presumptio tollitur per aliam magis potentẽ. l. di
22 uus. ⁊ ibi doc. tradunt. ff. de in integ. resti. cum simi. ¶ † Et
per eandem viam tollitur regula. l. cum pretor. in prin. ff. de
iudi. cum simili. in ꝯrium allegat. nam ex inclusione vnius
inducitur exclusio alterius, dũmodo illud d iure fieri possit,
vt nõ repugnet verosimili voluntati disponentis, prout con
tingeret in casu isto, si ista substitutio vti directa pupillaris,
23 nõ traheretur ad omnia bona. d. do. Geneuere. ¶ † Non
obst. ꝙ fuerit dictum, sibi heredes vl̃es fecit ⁊c. qr clare re-
spondetur, ꝙ ex illa dictione sibi, non impeditur pupillaris
substitutio, si aliunde colligi poterat, vt est tex. in. d. l. si ita. §.
qui filio. ff. de bo. pos. secun. tab. cum his, que ibi dicit Bar
to. nec verbũ sibi multum alteratur, qr qui pupille Geneue
re erit heres, dicetur ẽt testatori in effectu succedere, ⁊ he-
res esse, qr heres heredis testõris dicitur heres. l. fi. C. d he
red. insti. prout ẽt. s̃. per clarissimos consultores dictũ fuit.
¶ Et lẽ in. d. §. qui filio. ⁊ in casu Bar. ibi sit facta substitu
tio sub cõmemoratione pupillaris etatis, tñ illud considera
tur solũ, vt ex eo appareat testõrẽ voluisse pupillariter sub-
stituere, at in casu nostro lẽ non sit facta talis cõmemoratio
pupillaris etatis tñ satis est, ꝙ ex alio constat factaẽ esse pu
pillarem substitutionem, vẽ ex verbis directis ciuilibus, qui
24 bus testator vsus fuit, prout. s̃. dictum fuit. ¶ † Nec predi
ctis ob. ꝙ in hac substitutione sit dictum, succedere voluit, ⁊
sic sit imixtum verbum cõmune. Qm̃ respondetur ex eo non
alterari naturam verboꝝ directorum ciuilium, sed econtra
potius, vt. s̃. per ꝯsultores dictum fuit, qui ẽt aliter respon-
dent, ad quos me remitto. ¶ Demum non ob. qd̃ vlti. loco
dicebatur hanc substitutionem debere esse vnam pro omni
tpe, ⁊ omni casu, ⁊ ꝙ semper non poterat esse pupillaris,
ergo nunq̃ deberet dici pupillaris, prout in ꝯrium argueba
tur, qm̃ respondetur, ⁊ de facili ꝙ ista argumentatio in pro-
25 posito nostro non ꝓcedit, † videmus enim ꝙ si cõpendiosa
sit facta per verbum cõmune infra pupillarem etatem vale-
bit vt pupillaris, postea vero iure fideicõmissi, prout est ma-
gis cõmunis ⁊ vera opinio, in. d. l. centurio. ⁊ in. d. l. preci-
bus. ⁊ sic non erit vna, ⁊ eadem respectu oium tempoꝝ, im-
mo ẽt si decedat institutus ante aditam haberet locum vul
garis, ꝓut. s̃. dictum fuit. ⁊ concludunt oẽs in. d. iuribus. si-
cut ergo in eo casu substitutio respectu diuersoꝝ tpoꝝ di
uersa consideratur, ⁊ non ꝓcedit regu. d. l. iam hoc iure. §.
i. ita ⁊ in casu isto dõm est, ⁊ hoc solum sufficeret ad tollen-
26 dam vim arg. † qr data instantia arg. perit, iuxta glo. in. c. si-
cut vrgeri. i. q. i. ⁊ in. l. si naũt. §. ij. ff. de rei vendica. ꝓ quo est
bo. tex. in. §. pauonum. insti. de rer. di. ¶ Sed vltra hoc, ꝙ
27 arg. non ꝓcedat ostenditur rõne, † naẽ reg. d. §. i. vcẽ ꝙ vna
determinatio respiciens plura ⁊c. procedit q̃n in quolẽ de-
terminabili, adest verosil̃iter eadẽ mens disponentis in de-
terminando, ⁊ eo attento dicimus esse eandem rõnẽ deter-
minandi, ꝓut illaẽ regu. intelligit Ang. in. §. hinc nobis. in
auc. de her. ⁊ falci. col. i. cũ ꝯcor. vt per Dec. in ꝯsi. ccccxvj.
in testõ illustris. iiij. col. in prin. ⁊ ita ꝯtingit respectu perso-
naꝝ in. d. §. i. nã cuẽ ibi illos duos filios, quos simplr̃ insti-
tuerat inuicẽ ⁊ reciproce substituerit, credir̃ testator codẽ
mõ voluisse vnũ sicut alteꝝ inuicẽ substituere rõne illius re-
28 ciprocationis, † nõ. n. substõ illa posset dici reciproca, si in ꝑ-
sona vnius esset duplex substõ, in ꝑsona vo alterius simplex,
ꝓut proprie voluit ibi tex. ¶ Et sil̃iter ẽt hoc ꝯtingit, in. l.
q̃uis. C. de ipub. ⁊ al. substi. nã cuẽ testõr ibi dixerit. si mihi
Firmianus filius, ⁊ Elia vxor mea, hr̃des non erunt in locũ
eoꝝ publius hr̃s esto, verosil̃iter vr̃ voluisse eãdẽ facere sub
stitutionẽ vtriq̃ instituto, cum sub eadẽ ꝯditione, ⁊ vno sim
plici verbo vtriq̃ substituerit, merito ibi, sicut ẽt in. d. §. i. fit
eadẽ determinatio respectu pluriũ personaꝝ simul a testa
tore ꝯsiderataꝝ. Que ꝯsideratio nõ ꝓcedit respectu pluriũ
tpoꝝ, qr neduẽ non est verosil̃is mens testõris, ꝙ eandem
substõnẽ diuersis tpibus facere voluerit, sed imo verosil̃iter
credir̃ respectu diuersoꝝ tpoꝝ, diuersas substõnes facere vo
luisse, ꝓut illa diuersa tpa, solũ in ꝓposito ad diuersificãdas
substõnes ꝯsiderar̃, vt. s̃. dictũ fuit. qdlẽ ergo tp̃s habebit
suam distinctã substõnem, vcẽ tempus ante aditã heredita-
tem, habebit vulgarem tp̃s post aditam. J. pupillarẽ etatẽ
habebit pupillarem (prout contingit in casu nr̃o) ⁊ tempus
maioris etatis, põt habere fideicõmiss. si aliud nõ repugnet.
29 ¶ † Et

29 ¶ † Et q regula illa q vna determinatio rc. non procedat respectu plurium tēporum in proposito nostro dico q est casus in.d.§.j.nam si ambo ibi fuissent pupilli nō est dubium q ēt pupillaris in prima vtriusqȝ facta esset respectu temporis pupillaris etatis post aditam hereditatem, r tñ respectu tpis ante aditam non est dubium q contineretur vulgaris, r sic non obstāte vnitate determinationis substitutio respectu diuersoꝝ temporum diuersa reperiretur. Et ꝓbatur hoc ēt euidentissime.in.d.l.cēturio.in.d.l.ꝓcibus.
30 r in.d.c.si pater iuncto.c.raymūdus de testa.† quibus iuribus manifeste ꝓbatur eandē substitutionē respectu diuersorum tpoꝝ diuersimode accipi, r ista solutio est ex intentione Jas. r alioꝝ in.d.l.cēturio circa illā.q.Bar. qñ compēdiosa fieret a pagano per verba cōia, r si bene aduertaꝛ
31 eā voluit ibi Bar.i fi.illius.q. ¶ † Et qd̄ dcm̄ est respectu diuersoꝝ tpoꝝ per eandē viā ꝓcedat, r respectu diuersoꝝ casuuȝ in casu nr̄o a testatore expressoꝝ dū dixit, si decedat vel monacetur rc. qꝛ cū casus ipsi per se diuersam substōnē sonent verisimile est q ēt testōꝛ respectu taliū casuuȝ sibi cōueniētes substōnes facere voluerit, nec ex eo q filia monasteriū ingrediēte non posset hr̄e locū pupillaris substitutio dȝ.d.pupillaris impediri si filia in pupillari etate decedat ꝓut in casu isto cōtingit per ꝓdicta. Ex qbus ꝯclusio ꝓ clariss.ꝯsultores firmata optime iustificaꝛ, r ab adductis in ꝯ̄rium q̄ȝ manifeste defendiꝛ, vñ vna cū eis cōcludo in ꝓposito casu locū esse pupillari substōni in oībus bonis.d.do. Geneuere. ¶ Sed vlterius instādo vltra.d.ꝯsultores dico q siquis pertinaciter voluerit in substōne cōpēdiosa de qua agitur nō fuisse a testōre factā pupillarē eo q ad suā hereditatē se restringēdo nō videatur cōsiderasse pupillarem adhuc tñ ꝑ aliā viam, r ꝓcul ab omni dubitatione dicēdū est q.d.do. Geneuere succedēt predicti substituti ex pupillari substitutione. ¶ Considerādū.n.est q pupillaris multipliciter ꝯsiderari pōt, r ad propositū nostrū considerari
32 pōt principaliter duobus modis. ¶ † Primo si a testōre fiat spālibus suis verbis vel saltē gn̄alibus, r ab ipso testatore dr̄ facta, de qua.s̄.dcm̄ fuit, r ꝯclusum q in pn̄ti casu facta sit. ¶ Scdo ꝯsideratur ꝑter ordinationē testōris ex legis dispōne illā introducēte ex vosimili mēte testātis si ca
33 sum pupillaris euētuꝝ ꝯsiderasset.† r hoc est qñ testator fecit vulgarē substōnē simpliciter. De pupillari.n.nō ꝯsiderauit r nullū verbum protulit qd̄ illā importet. Tamen si casus pupillaris eueniat, lex ex sui benigna interꝑtatione porrigit vulgarem substōnem ad casum pupillaris, vt.d.l.q̄ȝuis.C.de impub. r al.sub. Et vult perinde hr̄i ac si a testōre ēt eo casu facta fuisset, vt.l.iam hoc iure in pn̄.ff.de vul. r pu.credit nāqȝ lex, q pater si cogitasset filiū adita hereditate impuberē decedere sicut ei ꝓuidit per vulgareȝ substōnem si heres nō fieret ita ēt prouidisset per pupillarē, r hoc est q vulgo dici solet in expressa vulgari ꝯtineri tacitā pupillarē vt tradunt Bart. r alij.in.d.l.iā hoc iure.in.d.l.ij. r in.d.l.cēturio.ff.de vul. r pu. r in.d.l.ꝓcibus. ¶ Hoc ita posito dico q in casu nostro in hac cōpendiosa dr̄ facta expressa vulgaris, vt.s̄.dcm̄ fuit, r post Bar. voluit Alex. dicens ita cōiter teneri.in.d.l.centurio col.xxxij.versi.iteȝ in q̄ȝtum Bart. r tradit do. Deci.in consi.ccccxvj.in testō illustris.ij.col.ergo seqtur q si nolumus a testōre factā fuisse expressam pupillarē, lȝ id in se falsum sit) dicemus hr̄e locum illā tacitam pupillarē consideratā in expressa vulgari quā lex ex sui interpretatione inducit porrigēdo vulgarem
34 ad casum pupillaris, vt.s̄.dictum fuit.† Nec dicatur q illud sit solum qñ fieret specifica vulgaris de per se, r nō qñ vulgaris cōprehenditur in cōpēdiosa, qꝛ dico q immo ꝓcedit hoc de tacita pupillari ēt vbi vulgaris dr̄ facta a testa
35 tore sub generalibus verbis cōpendiose. † Nam r illa dicitur expressa vulgaris a testatore facta, qꝛ expressa dr̄ fieri dūmodo voluntas testōris colligaꝛ ex verbis ēt gn̄alibus, vt tradit Bar.in.l.j.ij.col. r ibi oēs sequuntur.ff.de vulg. r pu. r tradit Lancelotus galia.in.d.l.centurio.col.mihi lxx.in fi. r qua rōne lex facit illā porrectioneȝ si facta esset vulgaris specifica eadē faciet etiam si sit facta sub verborum generalitate, qꝛ.s.verosimile est, q si testator casum pupillaris considerasset etiam in eo eosdem substituisset. Habet.n.locum ista ratio ita in vno casu sicut in alio. ¶ Hoc tamen semper intelligo presupposito q in compēdiosa sub generalitate verborum pupillaris aliqua ratione nō dica
36 tur facta, † sed si etiam illa per testatorem facta diceret, vt .s̄.concludebatur frustra de tacita pupillari a lege subintellecta ageretur, qꝛ illa nō habet locum qñ de pupillari reperitur aliquo modo per verba testatoris, dispositum.l.cū ex filio.§.j.ff.de vulg. r pup.expressum.n.facit cessare tacituȝ
37 vt ibi per Bar. r alios. ¶ † Et q tacita pupillaris inducta a lege consideretur ēt vbi sit vulgaris expressa sub generalitate verborum in compēdiosa ꝓbatur ex his que dicit Bar.in.d.l.cēturio.mihi col.xj.versi.quero vtrū substō cō
38 pēdiosa ꝯtineat vulgarē.† Nam vult ibi bar. q tacita vulgaris pōt considerari in expressa pupillari facta a testatore in cōpendiosa sub generalitate verboꝝ, r in hoc Bar.ibi
39 ab oibus approbatur, † vnde sicut tacita vulgaris hȝ locū r dr̄ contineri in expressa pupillari cōtenta in cōpendiosa ita per ꝯ̄riū per eandem rōneȝ dōm est de tacita pupillari, vt.s.dicatur contineri in expressa vulgari cōtenta in cōpendiosa (ꝺm tñ ea que.s̄.dicta sunt) r istud (si bene mens bar. r aliorum consideretur) pro indubitato videtur per doct. ꝓsupponi. Et ita ego reputo clarissimuȝ. ¶ Et ex his omnibus concluditur q aut in ista compendiosa substitutione dr̄ facta per testatorem pupillaris expressa verbis generalibus prout per consultores, r per me.s̄.conclusum est ꝺm cōem opi. r tunc isti substituti per talem substitutionem ad omnia bona dn̄e Geneuere admittentur. Aut per testatorem, non dr̄ talis pupillaris facta (ꝺm aliam opin.) r tunc habebit locuȝ tacita pupillaris inducta a lege prout.s̄.deductum fuit, r per eam isti substituti similiter ad omnia bona defuncte pupille vocabuntur, r ita in oēm euentum, r absqȝ aliqua dubitatione, sunt in casu victorie. Laus Deo.

Soci. Nepos Padue legens, in prima sed vespertine lectionis, in iure ciuili.

CASVS

¶ Nicolaus antenoreus nobilis Florentinus in eius testō Alexādro r Camillo filijs hr̄dibus vniuersalibus institutis, Jo.baptiste similiter filio suo plurima bona tā legati q̄ȝ institu.iure reliqt, que bona lōge pluris erāt q̄ȝ esset ltia iure nature debita ꝓdicto Joan.baptiste, r ipsum Joannem baptistam per fideicōmissum grauauit, vt.s.quandocunqȝ sine liberis masculis decederet teneretur predicta bona, vt .s̄. ei relicta restituere fratribus suis superuiuentibus rc.

¶ Et subdit testōr predictus q casu quo.d.Joan. baptista nollet esse contētus dictis legatis atqȝ eo mō vt sibi legata fuerunt, velletqȝ vel plus petere vel aliquo mō ꝯ̄facere volūtati r dispōni.d.testōris, tunc esset priuatus, r ita priuauit eū.d.legatis eidē, vt.s̄.factis, r in tali casu eidē Joā.baptiste solū, r dūtaxat reliqt iure insti.illā ratā, r portionem seu q̄ȝtitatem legitime iure nature, de iure debitaȝ.d.Joā. baptiste, r non vltra vel aliquid vlterius. rc.

¶ Post mortē testōris Jo.bapti.ꝓdictus asserēs se hr̄e notitiam testamenti predicti r legatorum sibi in eo factorum testamentum illud comprobando predicta legata acceptauit, r agnouit omni meliori modo. rc.

¶ Vixit ex post predictus Joānes baptista per plures annos, r bona sibi legata tenuit, r ex eis vberrimos redditus annuos recollegit.

¶ Demum decessit sine liberis relicto quodā hr̄de ex testō.

¶ Nunc fratres.d.Joā.baptiste, ex fideicō.in testō patris ordinato petunt bona.d.Jo.bapti.per cōem pr̄em relicta.

¶ Obiicitur per heredem.d.Joannis baptiste q ante omnia ex.d.bonis debet detrahi legitima ipsius, r ex post de reliquis debet detrahi trebellianica.

¶ Hec autē per dictos fratres negantur, r asseritur q bona predicta sunt eis sine aliqua detractione restituenda.

¶ Queriꝛ qd iuris. Et q bōa sint absqȝ aliqua detractiōe ltie vel trebellianice restituenda ꝯsuluit eximius doctor r aduocatus Florētinus dominus Nicolaus de nobilibus. Et eius consilium subscribendo comprobauit excellentissimus dominus Philippus Decius. Petitur ab Excellentia vestra, vt r illa subscribere velit si viderit consultum pro iustitia.

SVMMARIVM.

¶ De filio cui certa bona relinquunt̃ cũ onere fideicõmissi cũ hac clausula ꝙ si nõ ꝯtentat̃ habeat suam ltimã tm̃.
¶ An bona illa acceptando dicatur renunciare ltimam.
¶ Et primo ꝙ trebellianica non detrahitur per heredem in rebus certis institutum ꝛ grauatum.

1 Filius institutus in re certa dato herede vniuersali loco legatarij habetur, licet aliquo respectu dicat̃ heres vt excludatur a tutela testamenti.
2 Hr̃s vniuersalis falcidiã detrahit ab instituto in re certa.
3 Filius institutus heres in re certa non potest trebellianicã detrahere. ꝛ J. numero. 7.
4 Trebellianica est quota hr̃ditatis iure hr̃ditario retinẽda, continens pro sua rata iura actiua, ꝛ passiua.
5 Falcidia detrahitur de legatis particularibus, trebellianica autem de vniuersalibus, ẜm cõmunem opinionem.
6 Falcidia detrahitur per heredem grauatum particularibus legatis. non autem per legatarios grauatos.
8 Pater non potest priuare filium sua legitima.
9 Filius cui certa bona relicta sunt cũ onere fideicõmissi, ꝛ si ĩ eis nõ sit ꝯtẽtus, ꝙ hz tm̃ suã ltimã, si acceptat dcã bona legata, dr̃ fideicõmisso ꝯsensisse, ꝛ ltime renũciasse, ex quo erat i eius arbitrio, qd ex pdictis vellet. ꝛ J. nu. 13.
10 Eligens vnum ex duobus incompatibilibus dicitur alteri renunciare, ꝛ ad illud postea redire non potest.
11 Vno ex contrarijs posito, necesse est alterum tolli.
12 Eligens viam iudicij dicitur vie facti renunciasse, si forte ꝓpria auctoritate, ꝛ de facto poterat sibi ius dicere.
14 Voluntas facto declarata operatur, ꝛ attendi debet, si factum effectum illum operetur ad quem dirigitur.
15 Legata si sint alicui. x. cũ hoc ꝙ det alteri suũ equũ, lz ille equus sit maioris precij, tm̃ acceptãdo illa. x. tenebit̃ ad equum, lz pluris sit, qꝛ tanti vr̃ equum suũ existimasse.
16 Quod semel placuit, amplius displicere non potest.
17 Facto proprio quis contrauenire non potest, nec eius heres, sed factum defuncti approbare tenetur.
18 Presentia magis afficiunt.
19 Argumentum a verosimili validum est.
20 Falsitatis imaginem habet, quod est remotum a verisimili.
21 Renunciatio legitime per electionem legatoꝝ sibi factorum perinde habetur, ac si nominatum esset, put requiritur, facta, cum constet, ꝙ filius ea carere voluit.
22 Legitime renunciatio nõ includit̃ in gñali renunciatione iurium ꝛ priuilegiorum, cum nõ ꝯstet ꝙ senserit de ltima.
23 Expresse dictũ aut declaratum dr̃, quando ita de voluntate constat, ꝙ intellectus non laborat in intelligendo.
24 L. si quando. §. ꝛ generaliter. C. de inoffici. testa. quomodo procedat.
25 Recõpensatio opatur ꝙ qs non dicitur grauari vbi alias grauatus diceretur.
26 Filius in legitima potest grauari si aliquid in eius recompensationem accepit.

CONSILIVM CXXII

Dirigat Dominus verba mea in viam veritatis, ꝛ iustitie. Perspectis his que in facto narrant̃ habitaqꝫ sup eis diligẽti aiaduersione, viso ẽt ꝯsilio clarissimi dñi cõsultoris mihi vti fratris maioris honorãdi vna cũ cõprobatiõe excel. etate nr̃a iurecõsulti dñi Philippi decij cõpatris ꝛ dñi mei honorãdissimi. Anceps aliquantisper fui circa presentis casus resolutionẽ respectu. s. detractionis legitime. Sed tãdẽ omnibus mature ꝯsideratis ẜm ea que in facto ꝓponunt̃ (more Sceuole iurisconsulti rñdendo) arbitror ꝯclusionem a preclarissimis supra ꝯsulentibus firmatã etiã circa legitimã verissimam esse. ¶ Et vt a facilioribus initiũ sũmã ꝙ trebellianica detrahi nõ possit, non videt̃ in ꝓposito dubitandũ.
1 Vltra ea que per ꝯsultorẽ dicta sunt, † nam iste Joãnes baptista legatarius, lz etiam iure institutionis fuerit ad legata vocatus. Tñ cum esset in rebus certis institutus (datis alijs vl̃ibus hr̃dibus qui hr̃ditatem adiuerũt dr̃ in effectu haberi loco legatarij, vt est lex, ꝛ ibi doc. tradunt in. l. quotiens. C. de here. insti. ¶ Est bene verũ ꝙ aliquo respectu dicit̃ tm̃ pro hr̃de, vt. s. excludat̃ a ruptela testamẽti, ꝛ quo ad alia qdaꝫ vt ibi tradũt Bar. Bal. Saly. Corne. Jas. ꝛ alij. Sed tñ pro regula dr̃ haberi pro legatario, vt ibi ꝓba
2 tur. † Et ideo heres vl̃is ei detrahit falcidiã. vt. l. ex facto. la grande. ver. ꝛ si forte falcidia. ff. de here. insti. ꝛ ita dicũt
3 Salyce. ꝛ alij in. d. l. quotiens. † Unde cum in ꝓposito iste Joãnes baptista pro legatario habeat̃ trebellianicam non põt detrahere. l. lex falcidia. §. nunꝙ̃. ff. ad legẽ falci. ꝛ ibi
4 dicũt doct. ¶ Et ostendit̃ hoc rõne, † qꝛ cũ quarta trebellianica sit quota hr̃ditatis iure hr̃ditario retinẽda ꝯtinẽs ꝓ sua rata iura actiua, ꝛ passiua vt. l. mulier. §. fi. ff. ad trebel. ꝛ in. §. sed qꝛ stipulationes. in fi. insti. de fideicõ. heredi. sequit̃ ꝙ in ꝑsona istius Joãnis baptiste, aut sui hr̃dis non cadit, qꝛ apud eũ nullũ ius hr̃ditariũ reperiebat̃ vt est text. in. d. l. quotiens. ¶ Facit pro hoc regula quã tradũt doct. maxime Jas. in rub. ff. ad trebel. ij. col. ver. videt̃ istis nõ ob
5 stantibus. † que est ꝙ inter alias dr̃ias iter falcidiã ꝛ trebellianicã, vna est ꝙ falcidia ꝓcedit i singularibus relictis, trebellianica vero in vniuersalibus, ꝛ lz aliqui aliter dixerint tm̃ ista est cõis ꝛ vera ꝯclusio, vt ibi p Jas. Unde hoc stante cũ in casu isto agatur de relictis particularibus nõ põt hr̃e
6 locum treb. ¶ † Nec dicatur ergo detrahitur falcidia, qꝛ illa tm̃ per heredẽ vniuersalem particularibus relictis grauatũ detrahitur non aũt per legatarios grauatos, vt. d. §. nunꝙ̃ sic igitur nec per istũ Joannem baptistã cuꝫ sit loco legatarij, vt. s. dictum fuit. ¶ Et ꝙ in terminis nostris in rebus certis institutus ꝛ p fideicõ. grauatus nõ detrahat treb. voluit expresse Bal. i. l. filiũ quẽ hñteꝫ, mihi in. ix. col. versi. sed hic quero ꝛc. C. fami. herc. vbi signanter cõcludit
7 † ꝙ lz alias filius institutus, ꝛ sub condit. grauatus possit detrahere legitimã ꝛ trebellianicã ẜm opi. canonistarũ que cõiter obseruatur. tm̃ hoc nõ ꝓcedit si filius sit in rebus certis institutus dato sibi coherede vniuersali q adiuerit. Nã tunc ẜm Bal. nõ detrahet treb. qꝛ nõ est heres vl̃is, allegat d. §. nunꝙ̃. ꝛ dicit se sepe cõsuluisse, ꝛ hãc decisionẽ Bal. sequuntur doc. maxime Alex. in. l. in rõne. §. ꝙ vulgo. ff. ad l. falci. ẜm ꝙ refert, ꝛ seqtur Jas. in. l. lucius mihi col. xiij. versi. ego adducã duo fundamenta. ff. de vulg. ꝛ pup. ꝛ cũ in hoc non reperiã ꝯ̃dicentem pꝫ ꝙ ista est cõis oium opi. a qua in iudicãdo ꝛ cõsulendo recedẽdum nullo mõ est per iura vulgaria, ꝛ p istam cõem opi. in indiuiduo determinatur casus noster vt. s. heres istius Joan. bapti. nõ possit detrahere trebel. ꝛ hoc apud me transit absqꝫ aliqua dubitatione, ꝛ est certissimi iuris. ¶ Nunc circa ltiam instando, ꝛ si casus primo aspectu videatur dubitabilis tm̃ maturius omnia considerando ẜm ea que in facto narrantur concludo similiter nec legitimam isto casu detrahi posse. ¶ Et pro demonstratione veritatis presuppono ꝙ testator illud in suo testamẽto omnino voluit in euẽtum ꝙ domi. Joan
8 nes Baptista legata sibi facta acceptaret. † Non dico ꝙ voluerit eum sua legitima simpliciter priuare, aut eam aliquo onere grauare. Illud enim non potuisset. l. quoniam in prioribus. C. de inofficio. testamen. cum similibus, sed dico ꝙ testator voluit ꝙ haberet vel legitimam suam pure, ꝛ simpliciter absqꝫ aliquo onere, vel legata sibi relicta cum onere fideicommissi, que erant longe maioris extimatio
9 nis ꝙ̃ esset quantitas legitime. † Nam cuꝫ per prius reliquerit ei dicta legata. ꝛ oneri fideicõmissi subiecerit. Subdit ꝙ si domi. Joannes baptista nolebat contentari dictis legatis eo modo prout sibi relicta erant, hoc est cum illo onere fideicommissi, eo casu relinquebat ei pure ꝛ simpliciter legitimam iure nature debitam, vt aperte dicitur in testamento, ꝛ sic recte considerando patet ꝙ testator in arbitrio domi. Joannis Baptiste posuit quod ex predictis vellet, ꝛ voluit ꝙ vno contentaretur, prout sibi placuerit, ꝛ consequenter absqꝫ aliqua hesitatione voluit ꝙ si legata acceptaret non haberet legitimam, sed illa legata cum fideicommissi onere apud eum pro legitima essent si. d. legata elegerit, stante modo ista voluntate testatoris sequitur ꝙ nedum illa legata habebant in se onus fideicoõmissi, sed etiam eoruꝫ acceptatio habebat onus nõ petẽdi legitimã.

¶ Istis

¶ Istis sic psuppositis, put vera sunt, sequit q qñ. d. Joã
nes baptista acceptauit legata sibi facta. Et ita testm̃, τ vo
luntatẽ testõris cõprobauit dr̃ oneri fideicõmissi sibi iniun-
cto ɔsensisse, τ ad illud se obligauit. vt. l. si cui. in pñci. ff. de
ɔdi. τ demõ. cũ simi. Silr̃ ẽt dr̃ ltime sue, τ oĩbus iuribus
eius renũciasse. Cũ. n. in arbitrio suo eẽt, vel ltimã cũ suis
iuribus τ priuilegijs hr̃e, vel pdicta legata cũ onere fidei-
cõmissi, τ legata elegerit dr̃ ltime renũciasse cũ oĩbus eius
iuribus, τ priuilegijs. Inclusio eniʒ vnius est exclusio alte-
rius. l. cũ ꝓtor. in prin. ff. de iudi. l. maritus. C. de pcur. τ. c.
10 nõne. de psump. ¶ † Facit qꝛ qñ duo sunt incõpatibilia q
elegit vnũ dr̃ alteri renũciare, τ ad illud postea redire non
põt, qꝛ via quã qs elegit sibi patere dʒ. l. si mulier. §. fi. ff. qđ
11 met. cau. † vno. n. ex ꝯrijs τ incõpatibilibus posito necesse
est alterũ tolli. l. hec verba, ille aũt ille. ff. de vbo. signi. τ. l. si
12 inter me. ff. de except. rei iudi. cũ simi. † Et ideo dicimus q
qui elegit viã iudicij dr̃ vim facti renunciasse si forte ꝓpria
auctoritate, τ de facto poterat sibi ius dicere, vt inqt Bal.
in. l. i. in prin. C. de execu. rei iudi. τ in. l. ij. v. col. versi. deci-
13 mo quero. C. de serui. τ aqua. † sed in ꝓposito ex ordine te
stamenti q Joães baptista hẽat ltimam τ legata sunt in-
cõpatibilia, qꝛ clare ɔstat testõreʒ voluisse, q tantũ alteruʒ
ex his hẽat, ergo sequtur q per electionẽ legatoꝝ dr̃ ltime
renũciasse eo q cũ legatis erat incõpatibilis ẽm dispõneʒ
testõris. ¶ Et hoc eo maxime dõm est, qꝛ electio legatoꝝ
14 sortita est plenissimũ effectũ. † Solet. n. dici q volũtas fa-
cto declarata opaꝛ, τ attendi dʒ si factũ illud effectũ illum
opaꝛ ad quẽ dirigiꝛ, put signãter declarat excelĺ. Deci. ꝭ. se
cũdus ɔsulens in ɔsil. suo. ccccl. Uiso pũcto, τ dubijs τc.
in fi. i. col. Sic itaqꝫ ɔcludiꝛ q. d. Joãnes baptista legata
eligẽdo dr̃ renũciasse ltime sue, τ oĩbus eius iuribus. Me
rito ergo sequiꝛ q nũc in restõne dictoꝝ legatoꝝ per eius
heredẽ nõ dʒ fieri detractio ltime cui oĩo dr̃ renunciatuʒ
per pdicta, τ put. ꝭ. per alios ɔclusuʒ fuit. ¶ Et ista ɔclu-
sio cõprobaꝛ per tex. optimũ in. l. impator. §. si cẽtuʒ. versi.
15 enim vero τc. ff. de leg. ij. † vbi si alicui sint relicta. x. cũ hoc
q det alicui aliquã rẽ suã puta equũ, dato q equus ille sit
maioris pcij, tñ si acceptauit illa. x. sibi legata tenebiꝛ oĩo
ad equũ nõ obstãte q pluris sit. Et rõ est (vt ibi dñt doct.)
qꝛ ille intelligẽs volũtatẽ testõris acceptãdo. x. sibi legata
videꝛ tanti equũ suũ existimasse hoc est dicere, q ipse ma-
luit. x. habere ẽm ordinẽ testatoris, τ equuʒ alteri dare, ꝙ̃
equũ retinendo legatũ repudiare, τ a voto testatoris rece
dere. Unde cuʒ talis fuerit iuris psumptione eius volũtas
dum. x. sibi legata acceptauit nõ põt postea dicere, (sue vo
luntati ꝯueniendo) ego volo dare. x. que habui τ nõ equũ,
sed dʒ oĩo dare equuʒ, τ voluntatẽ testãtis implere, vt ibi
diciꝛ. Sic dõm est in casu isto, vt. ſ. iste Joães baptista ac
ceptãdo legata dẽat oĩo voluntatẽ patris testãtis imple-
re que fuit, vt ea essent subiecta fideicõmisso, τ q ille lega-
ta acceptãdo careret ltima, τ iuribus suis vt. ꝭ. dictuʒ fuit.
Et dicemus q acceptãdo legata pdicta diciꝛ tanti vel mi-
noris suã ltimam cũ suis iuribus existimasse, seu q ipse ma
luerit legata illa cũ dicto onere fideicõmissi hr̃e ẽm ordinẽ
testatoris τ legitima priuari, ꝙ̃ legata illa repudiare, τ le-
gitimã cũ suis priuilegijs habere. Cũ igiꝛ in acceptatione
predictoꝝ legatoꝝ talis fuerit eius volũtas saltẽ iuris pre
sumptione sequiꝛ, q ei nõ posset nũc ꝯuenire dicendo volo
16 legitimam meã cum suis iuribus, † qꝛ qđ semel placuit ser
uãdum est, q amplius displicere nõ debet. l. in diem. ff. de
aqua plu. arcẽ. l. de accessionibus. in fi. ff. de diuer. τ tẽpo.
prescriptio. τ in. c. qđ semel. de regu. iuris. lib. vj. ¶ Facit
17 etiã. l. sicut ab initio. cum simi. C. de actio. τ obli. † Et quẽ-
admodum nõ posset ipse Joães baptista facto ꝓprio cõ-
trauenire. Jta etia nec heres eius, sed factũ defũcti appro-
bare τ ɔseruare teneꝛ. l. que a patre. C. de restit. mili. τ. l. si
ab eo. C. de liber. cau. cuʒ simi. ¶ Et predicta eo magis in
casu isto ꝓcedũt in quo legitima vt dixi erat longe minor,
ꝙ̃ essent legata pdicta. Nam si per acceptationẽ. x. lega-
toꝝ in. d. §. si centũ. ille dr̃ voluisse priuari illo equo etiaʒ q
pluris esset multo magis in casu isto Joães baptista diciꝛ
voluisse priuari legitima que longe minoris erat, ꝙ̃ legata
que acceptauit auc. multo magis. C. de sac. san. ecc. ¶ Et
preterea ɔsiderandũ est, q. d. Joães baptista fecit qđ gli-
bet prudens paterfamilias fecisset, nã cũ legata vt dixi lon
ge pluris essent ꝙ̃ legitima, maluit ea, qꝛ sibi vtiliore erant.
Et lʒ essent subiecta fideicõmis. tñ illud erat sub ɔditione si
sine liberis decessisset quã ɔditionẽ deficere curauit cũ vxo
rem duxerit. τ verosimilr̃ sperãdũ erat q liberos suscipet.
τ sic facile credere potuit se legata illa (ampliora ipsa legi-
tima) nedũ ad vitã suã retenturuʒ, sed etiã liberis (quos ha
bere sperabat) se relictuꝝ. Et si pur liberos nõ hr̃et (put ca
sus postea euenit) saltẽ dũ viueret lõgiores τ vberiores red
18 ditus pciperet ex dictis legatis, ꝙ̃ ex ltima. † Qđ verosi-
militer magis vr̃ ɔsiderãdũ, τ eligendũ, qꝛ pñtia magis af
ficiũt. iuxta glo. in. l. cũ hi. in pn. ff. de trãsa. τ tradit excelĺ.
Deci. pmus subscribẽs in ɔsil. cccclxxiiij. Uiso instrõ. ij. co
lũ. in prin. Et ista ni fallor plurimũ sunt in ꝓposito ɔsiderã
da, qꝛ cum sint verosimilia, τ a quolibet prudẽtissimo fuis-
sent illa legata cũ renũciatione legitime electa sic dõm est,
19 q fecerit. d. Joães baptista. † sumpto argumẽto a verosi
mili qđ in iure validissimũ est. l. iulianus. §. pterea. ff. de act.
emp. l. sed τ si vnius. §. filio. ff. de iniur. τ. c. sollicite. de re-
sti. spol. cũ simi. τ ideo dicebat Bal. in. l. i. iij. col. C. de ser.
20 fugi. † q imaginẽ falsitatis hʒ qđ est remotuʒ a verosimili
refert τ sequiꝛ Alex. in ɔsil. xxvij. alias. clxix. Jn causa τ li
te. in fin. ij. volu. τ Jas. in. l. si extraneus. ij. col. ff. de ɔditio.
ob cau. ¶ Et hec dico psupposito (put supra dixi τ decla
raui) q voluntas testãtis fuerit vt. d. Joães baptista ac-
ceptãdo dicta legata priuareꝛ iure sue legitime quasi q ad
eã quodãmodo sit grauatus fratribus suis, vel si legitimaʒ
voluisset q eẽt priuatus. d. legatis, τ (put supra dictũ fuit)
vtrũqꝫ simul hr̃e nõ poterat, salua volũtate testãtis. Unde
cũ legata ipse elegerit (tanqꝫ vberiora put verosilr̃ glibet
fecisset) dr̃ in hoc acquieuisse voluntati testõris τ eius volun
tatẽ approbasse. Et ita per ɔñs dr̃ necessario ltima τ iuri-
21 bus eius voluisse carere, τ ita dr̃ ei renunciasse. ¶ † Et ista
renũciatio in ꝓposito casu sufficit, τ perinde hr̃, ac si in alio
casu noĩatim, τ simplr̃ esset facta renũciatio legitime put
iura videnꝛ reqrere. iuxta. l. si qñ. §. τ gñaliter cũ materia.
. C. de inoffi. testa. nã id qđ diciꝛ spãliter legitime esse renun
ciandũ pcedit ex eo tantũ, vt. s. claret ɔstet q filius voluit
22 legitima carere, † τ ideo gñalis renũciatio iuriũ, τ priuile-
giorũ nõ includit legitimã, qꝛ nõ ɔstat aperte q renũcians
senserit de legitima, vt tradũt doct. maxime Paul. de cast.
in. d. §. τ gñaliter. Sed si clare ɔstat de voluntate q filius
velit legitima carere, τ in eo itellectus nõ laborat satis est.
Et aliter diciꝛ in effectu expresse τ spãliter ei renũciatum,
23 † nã qđ diciꝛ expresse dictũ seu declaratũ, qñ ita de volũta
te ɔstat q intellectus nõ laborat in intelligẽdo vt declarat
signãter Bal. in auc. hoc inter liberos. in prin. C. de testa. τ
24 per alios. ꝭ. dictũ fuit. ¶ † Preterea regula. d. §. τ gñalr̃
ꝓcedit qñ filius ltima veniret priuãdus, τ nihil in eius re-
cõpensationẽ hr̃et, sed qñ hr̃et aliqd in recõpensationẽ nõ
sic est, qꝛ pp talẽ recõpensationẽ filius nõ dr̃ in effectu pua
ri ltima arg. l. cũ ex filio. ff. de vulga. τ pupilla. τ. l. si pater
puelle. C. de inoffi. testa. τ qđ per illa iura dicit Jmo. in. l. fi.
25 vij. col. ver. facit optime τc. ff. de ɔditio. insti. † dum dicit q
pp recõpẽsationẽ qs aliqñ nõ dr̃ grauari vbi alias diceret
grauatus, vt per eũ. Unde cũ in ꝓposito iste Joães bapti
sta p ltima, τ in eius recõpẽsationẽ habuerit pdicta legata
lõge pluris valẽtia, τ ex ꝓpria eius electione, nõ video cur
nõ dẽat dici ltima puatus ac si spãliter, τ expsse ei renũciaſ
set. ¶ Jmmo hʒ Jmo. vbi. ꝭ. pp talẽ recõpẽsationẽ potuit
in ltima grauari, τ ita in effectu fuit, nam cuʒ pater nollet
eũ hr̃e simul legata τ legitimã, si legata elegerit diciꝛ in effe
ctu eũ in ltima grauasse, vt. ꝭ. dictum fuit, τ ille legata acce
ptando voluntatẽ testõris cõprobauit, τ ꝓpria voluntate
seipsum legitima sua cum suis iuribus priuauit. ¶ Et ex
omnibus pdictis ɔcludiꝛ legata omnia predicta esse oneri
fideicõmissi supposita ẽm ordinationẽ testatoris cui oneri
ɔsensit filius acceptãdo dicta legata. iuxta. d. l. si cui. de cõ
ditio. τ demon. τ. l. decem. §. i. ff. de fideicõ. liber. τ ideo he
res eius contradicere nullo modo potest, vt. ꝭ. dictum fuit.
¶ Ex quo sequiꝛ q si que ex dictis bonis legatis fuerunt
per. d. Joãneʒ baptistã alienata nõ dr̃ ex eo preiudicatũ fra
tribus eius qbus ex fideicõmisso restitui dẽnt, τ alienatio
irritaꝛ. l. fi. §. sinaũt sub ɔditione. C. cõia de leg. τ ibi p doc.

¶ Itē ꝯcludit ꝙ ex tali fideicōmisso nō pōt detrahi quarta trebellianica sīr ēt, ꝙ nec ltima iure nature debita ꝑ ea que supra ꝑ oñm ꝯsultorē, per excellētissimū subscribentē, ⁊ per me deducta sunt, ex qbus (ni fallor) ꝯclusiones ṗdicte redduntur clarissime ⁊ indubitate. Laus Deo.

Mar. Soci. iunior Senēsis patritius Padue legens.

CASVS

¶ Jacobus iusti de pari decessit intestatus supstitibus sibi Dñica sorore vtrinq; ꝯiuncta, ⁊ qbusdā nepotibus (vt vulgo dr̄) ex Catherina, Elisabeth, ⁊ Lucretia alijs sororibus eius similiter vtrinq; ꝯiunctis iam defunctis superstitibus etiam Joāne patruo, ⁊ quibusdam patruelibus.

¶ Querit̄ nūc ad quē ꝑtineāt bona ⁊ hereditas. d. Jacobi, ⁊ pro qua parte, tam de iure cōmuni, q̄ȝ etiam ṡm statuta Magnifice ciuitatis Senarum.

SVMMARIVM.

¶ Filij soroꝝ defuncti cū alijs sororibus vocant̄ in stirpes in locū mr̄uȝ itrātes. Et tales ṗferunt̄ patruo ḋfuncti.
¶ Et de intellectu statuti Señ. sub rubr. inquantum succedant ascendentes.

1 Soror est in secundo gradu.
2 Filij soroꝝ itrāt i locū eaꝝ matrū, ⁊ vna cū sorore ḋfūcti in stirpes succedūt, excluso patruo defūcti, ⁊ patruelibus.
3 Filij sororis defūcti, lȝ nō sit alia soror defūcti, ēt patruū defuncti excludūt, q: iura magis fauēt ꝯiūctis. J. q̄ȝ supra.
4 Declaratio cuiusdam statuti Senensis.

CONSILIVM CXXIII

Dirigat Dominus verba mea in viam veritatis, ⁊ iustitie. Pn̄s ꝯsultatio caret p̄rsus oī ꝓbabili dubitatione. Nā si ius cōe attendat̄ certuȝ est Dñicā sororē Jacobi ḋfūcti ⁊ filios aliaꝝ
1 soroꝝ ṗdefūctaꝝ in stirpes succedere. † Et lȝ Dñica soror sit i ꝓximiori gradu q̄ȝ sint filij aliaꝝ soroꝝ, q: illa est i scḋo gradu cū illi sint in tertio. iux. §. scḋo gradu. ⁊ §. tertio gradu. insti. de gradi. cogna. ⁊ in. l. iuriscōsultus. ff. eo. tit. cū si-
2 mi. † tñ ṗdicti filij soroꝝ in locū matrū suaꝝ intrādo, ⁊ matrē repñtando succedūt vna cū. d. Dñica eoꝝ matertera vt est tex. clarus in auc. cessante. ⁊ in corpe vñ sumit̄. C. de legit. here. ⁊ in auc. post frēs. i. ⁊. ij. C. eo. titu. ¶ Et ṗdictus Joānes patruus, ⁊ fortius patrueles defuncti q sūt distantiores oīno ⁊ penitus sūt repellendi a predicta hereditate.
¶ Nec qcq̄ȝ obst. ꝙ. d. Jo. patruus sit in tertio gradu ipsi defūcto, ⁊ sic in pari cū filijs illaꝝ soroꝝ q cū sorore Dñica vocant̄, qm̄ illi vocant̄ itrātes locū mr̄is eoꝝ, ⁊ ita cū Dñica admittunt̄ vt sic ṗsumant̄, seu fingant̄ quo ad hoc i scḋo gradu, merito ergo dēnt ṗferri ipsi patruo qui est in tertio.
3 ¶ † Quinimo ēt si Dñica non extaret adhuc illi filij soroꝝ excluderēt patruū lȝ in pari gradu existeȝ, q: iura magis fauent ꝯiūctis ifra q̄ȝ supra, ⁊ de hoc est tex. in terminis in. d. auc. post frēs la. i. Cōcludit̄ itaq; de iure cōi ex hr̄ditate. d. Jacobi fieri dēre quatuor ptes quaꝝ vna ꝑtinet ad Dñicā, alie tres ad filios triuȝ ṗdefunctaꝝ soroꝝ ꝑ stirpes, ⁊ hoc puto idubitatū. ¶ Si vō municipale ius inclite ciuitatis Señ. attēdat̄, ꝓut attēdi dȝ, iuxta tradita ꝑ Bar. ⁊ alios in. l. oēs ppl'i. ff. de iust. ⁊ iur. eadē ꝯcl'o oīno firmāda est, vt de hoc est casus in statu. sub rub. de succes. collate. nā in eo dr̄ ꝙ decedēti ab intestato sine liberis, ⁊ sine ascēdentibus ꝓximiores parētes vsq; ad quartū gradū siue masculi, siue femine libere succedāt. Declarādo tñ ꝙ filij fratrū, vel soroꝝ in stirpes ꝯijs succedāt, vñ cū Dñica vere sit i scḋo gradu, ⁊ illi filij soroꝝ ṗmortuaꝝ locū nr̄ȝ itrātes sīliter hēant̄ ꝓ existibus in scḋo gradu dēnt absq; dubio excludere ṗdictū patruū in tertio gradu existē, ⁊ fortius. d. patrueles q sūt in quarto gradu. vt. d. l. iuriscōsultus. §. tertio gradu. ⁊
4 §. q̄rto gradu. ¶ † Nec ṗdictis ob. aliud statutū sub rub. inquātū succedāt ascēdētes ⁊c. quatenus vocat parentes masculos ex pte pr̄is, ⁊ sic fauet agnationi, vt sic vocati videant̄ hi ꝑ quos ꝯseruat̄ agnatio, qḋ nō ꝯtingit in illis sororibus cū in alienā familiā trāsierint. iuxta. l. ꝓnūciatio. in fi. ff. de ver. sig. ⁊ ꝑ ꝯn̄s videat̄ vocatus. d. Jo. patruus cū sit de parētibus masculis ex pte pr̄is ⁊ J. quartū gradū vulgariter intellm̄. s. ḋ iure canonico. Qm̄ rn̄det̄ in ṗmis, ꝙ illud statutū solū ꝓcedit qñ defūcto supest aliqs ex ascēdentibus ex linea mr̄na vel ipsa mr̄, vt vn̄r demōstrare vba tax rubrice, q̄ȝ ēt ipsius statuti, ꝓut ita in specie sup statuto isto loquēs ꝯcludit Corn. i ꝯsi. lvij. Vr̄ pria facie. ꝑ totū. ij. vol. vn̄ cū in casu nr̄o Jacobo ṗdicto defūcto nō supsit mr̄, aut aliqs ascēdēs ꝑ mr̄eȝ n̄ dȝ attēdi tale statutū, lȝ aliud statutū ṗalleg. de succes. collate. ¶ Scḋo ēt rn̄det̄ posito ꝙ. d. statutū attēdi dēat, ꝙ illud loq̄t, qñ ḋfūcto nō supest frater vel soror, siue filius, vel filia fr̄is, vl' sororis, vt pȝ in illis verbis, ⁊ nō supstite fr̄e, vel sorore ⁊c. qñ aūt tales ꝑsone extarēt, vel ex eis aliqua intendit statutū, ꝙ tales ꝑsone oībus ṗferant̄. Cū ergo in casu nr̄o extēt ⁊ soror, ⁊ filij soroꝝ dōm oīno est tales ꝑsonas admittēdas esse. ¶ Cōcludat̄ igitur absq; aliq̄ dubitatione tā de iure cōi, q̄ȝ de iure municipali ciuitatis Señ. ex. d. hr̄ditate Jacobi nup ḋfuncti quatuor ptes fieri dēre assignādas ⁊ distribuēdas, vt. s̄. dictū fuit.

Maria. Soci. iunior. J. V. D. Senis. 1524.

CASVS

¶ Bartholomeus Peruzinus Forosempronīēsis cū iaȝ fecisset certū testm̄, ⁊ fecisset ltimari Hieronymū eiꝰ filiū spuriū de anno. 1527. xxvj. Feb. solēniter ⁊ corā testibus cassauit, ⁊ ānullauit qḋdā testm̄, seu oīa testā ꝑ eū fcā, q: dixit se illiꝰ vl' illoꝝ penituisse dicēs, ꝙ volebat reduci ad cāȝ itestati, ac si nūq̄ȝ aliqḋ fecisset testm̄ volēs postea dispōnē ad sui libituȝ, ꝓut sibi de iure licuerit, ⁊ subdit ꝙ nolebat aliq̄ mō disposita i cassato testō, vl' testis aliquē sortiri effcm̄. ⁊ sic declarauit ex nūc velle mori ab itestato, ⁊ sibi suos ꝑ lineā directā ḋscēdētes veniētes ab itestato succedere tā i bonis ꝓprijs, q̄ȝ emphiteoticis, si ipm̄ ꝯtingerit mori sine alio testō nō faciēte exp̄ssaȝ ⁊ idiuiduā mētōeȝ ḋ hac sua ḋclone, ⁊ volūtate. Et reduxit se ad cāȝ itestati, ac si nūq̄ȝ aliqḋ testm̄ fecisset. Et subdit ꝙ volebat h̄ oīno sortiri effectū oī meliori mō ⁊c. cū cl'is extēdēdis, ⁊ ēt amplioribus, ⁊ derogatorijs ad sensuȝ sapiētis suoꝝ veniētiū ab itestato, ꝓut hec oia latius ꝯstāt in ṗdicte cassatiōis instr̄o cuius copia trāsmittit̄.
¶ Decessit postea ḋ anno seq. d. Hier. filiꝰ ltimatus Barth. q Barth. filio orbatꝰ, ⁊ epidi. morbo correptꝰ cū ex. d. Hiero. supstes r̄māsisset vna filia, ⁊ vxor ab eo r̄licta eēt ꝑgnās.
¶ Die. i. Jul. 1528. suū vlt. ꝯdidit testm̄ istituēdo vl'eȝ hr̄dē vētrē nurus eius si ex ea masculus nascet̄, ⁊ fecit i eo plura legata tā ad pias cās, q̄ȝ ēt qbusdā sibi ꝯiūctis, ⁊ alijs ēt ꝑsonis. ⁊ iter cetera legauit qbusdā Petro paulo, ⁊ Peruzino tūc pupillis, ⁊ nepotibꝰ. q. Ludouici fr̄is eius ex ṗdefūcto eius filio Joā. bap. ṗdia q̄dā quoꝝ est vnū emphiteoticū, ḋ q̄dā. s. emphiteosi eccl'iastica ꝯcessa. d. Euāgeliste Peruzino pr̄i ṗdictoꝝ Ludo. ⁊ Barth. ⁊ pauo. d. Petri pauli, ⁊ Peruzini cū lnia alienādi. d. bōa emphiteotica ad sui libitū in quascūq; ꝑsonas ēt nō cōp̄rehēsas in iuestitura, ⁊ in fine. d. testi vltio loco ꝑ Barth. facti legit̄. Et hāc suaȝ vltimā volūtatē asseruit eē quā valere voluit iure testi ⁊c. cassans, irritās, ⁊ ānullās oē aliḋ testm̄ hactenus ꝑ eū fcm̄.
¶ Et demū subdit̄, rogās me ad plenū ⁊c. ⁊ ad sensuȝ sapiētis ⁊c. vt latius ex ipso testō ꝯstat cuius copia transmittit̄.
¶ Mortuo ṗdicto Barth. testōre ex nuru eius natus fuit masculus noīe Joānes, Barth. ad cuius instātiā vel mr̄is eius fuit fcā ꝑ quēdā sapiētē extēsio illius p̄rime volūtatis Barth. ṗdicti, qñ. s. cassauit oē ṗcedēs testm̄, ⁊ voluit decedere intestatus ⁊ huius ēt extēsionis copia trāsmittitur.
¶ Modo predci Petrus paulus, ⁊ Peruzi. vel eoꝝ noīe ipoꝝ tutor petit legata eis fcā in vltio testō ṗdicti Barth.
¶ Querit̄ an id iure fiat, ⁊ sic an ṗdicta legata debeantur.

SVMMARIVM

¶ De quodā testō vlti. facto cū cl'is ꝯn̄alibꝰ, ⁊ ceteratis, an valeat, ⁊ dicat̄ per illud sublata ṗcedēs q̄daȝ voluntas decedendi

tas decidendi ab intestato cum clausulis derogatorijs.

¶ An, et quando testm̄ inter liberos habeat clausulā derogatoriam ad precedentem dispōnem inter liberos.

¶ Legata precedentia institutionem hr̄dis an per eam in omnibus bonis pleno iure factam dicantur adempta.

¶ Et legatū de re emphiteotica ecclesie an valeat.

1 Testamentum si non valet, nec legata, nec alia in eo disposita, vti accessoria non valent. vide. j. nu. 57.

2 Clausula derogatoria posita in aliquo testō debet intelligi generaliter etiam respectu sequentium testamentorum.

3 Testm̄ scd̄m si fiat, in quo non appeat de penitentia prime voluntatis, et de speciali reuocatione clausule derogatorie in ea posite, illud testm̄ scd̄m non valet, quasi non sit in eo consensus testatoris. vide. j. nu. 22. 25. et. 52.

4 Clausula cassans, et irritans omne aliud testamentum posita in secundo testamento, an sufficiat ad tollendū cl'am derogatoriam in primo testō positam. et. j. nu. 41. et. 42.

5 Testm̄ inter liberos tacite dr̄ a lege hr̄e clausulam derogatoriam ad sequentia, vt sequens testm̄ non valeat, nisi in eo solēniter facto testator expresse dicat se nolle primum testamentum inter liberos factum valere.

6 Testm̄ primum inter liberos, si est magis fauorabile, q̄3 secundum etiam inter liberos, non tollitur, sed oportet q primū testm̄ reuocetur, ac si scd̄m inter extraneos esset.

7 Legata alicui facta dicunt̄ adēpta p translationē in alterā factam, l3 illa translatio non sit sortita effectu3, q2 ille, in quem est facta trāslatio, sit incapax. vide. j. nume. 69.

8 Uerba ista in omnibus, et per omnia in testamento posita intelliguntur sine aliqua diminutione.

9 Emphiteosis ecclesiastica ad heredes extraneos transferri non potest. vide. j. nu. 71.

10 Emphiteosis accepta per aliquem pro se, et filijs, et nepotibus intelligitur ordine successiuo.

11 Jus q̄situm descendentibus in re in emphiteosim accepta non potest tolli per legatum de re tali alteri factum.

12 Uoluntas vltima testantis pro lege seruanda est.

13 Uoluntas superior potior habetur, et que postea per testatorem fiunt, prioribus derogant.

14 Originalis scriptura, et matrix, que protbocollum dici solet, omnino debet attendi.

15 Quod principaliter agitur attendi debet.

16 Jntētioni v̄ba seruire dēnt, maxīe circa vltimas volūtates.

17 Conditio regulariter aliquam dispositionem etiam tacitam non inducit. vt. j. nume. 20.

18 Testm̄ scd̄m non v3, nisi fiat spālis mētio de p̄mo, illud cū sua cl'a derogatoria reuocādo, qn̄ p̄mum erat factū cum clausula ad scd̄m derogatoria, q2 nolebat scd̄m valere, nisi in eo fieret mētio de p̄mo in idiuiduo illō reuocādo.

19 Tacitum tantū operatur quantū expressum. vide. j. nu. 24.

21 Uolūtas tacita et interpretata in fideicōmissis sufficit.

22 Testamentum secundum valet, absq3 eo q de primo specialis mentio fiat, qn̄ in primo derogatio ad sequens testamentum tacite, et non expresse colligebatur.

23 Cl'a exp̄ssa derogatoria sicut reqrit reuocationē expressa3, ita in tacita simili clausula sufficit tacita reuocatio.

25 Testm̄ scd̄m v3 absq3 speciali reuocatione cl'e derogatorie in p̄mo posite, qn̄ fuit posita clausula derogatoria solēnitatis et non voluntatis ad sequentia testamenta.

26 Jndefinita non equipollet vniuersali, quando in omnibus sub indefinita comprehensis non est eadem ratio.

27 Uerba ista cum clausulis derogatorijs in testamento posita debēt intelligi de clausulis derogatorijs ad precedentia testamenta, et non ad sequentia.

28 Derogare p̄cedentibus testis est ordinariū, et ꝯsonās regule iuris, q vltima volūtas moriētis tenēda est, sed sequētibus d̄rogare est extraordinariū, et ꝯ̄dicit regule p̄dicte.

29 Clausula derogatoria ad testamēta intelligit̄ ad testamēta sequentia, quando non potest ad precedentia referri, eo q nullum precesserat testamentū, vel quando in ea sunt verba futurum tempus respicientia.

30 Sapiens electus, put testator ordinauerat, ad extēdendū testm̄, non potest quicquā de suo addere, qd̄ testator noluerit, aut omiserit, sed tantum voluntatē testatoris plenioribus verbis declarare.

31 Testamentum inter liberos sicut censetur habere clausula3 derogatoriam ad sequentia testamenta, ita etiam dicitur habere clausulam derogatoria3 ad precedentia, etiā si sint inter liberos. vt. j. nu. 33.

32 Testm̄ inter liberos pro eius pleniori validitate dicitur habere clausulam, q valeat omni meliori modo et c.

34 Reipublice expedit suprema hoīum iudicia exitū suū hr̄e.

35 Uolūtas decedēdi ab intestato, nō aūt testm̄ qn̄ p̄cessit, ex eo q sit inter liberos nō d3 hr̄e clausulam derogatoria3 ad sequentia testamenta, sed simpliciter ex sequenti testamento, maxime inter liberos, dici debet reuocata.

36 Auc. hoc inter liberos. C. de testa. est exorbitans a regulis iuris, ideo debet in casu, in quo loquit̄, precise intelligi.

38 Testtōr si dixerit in eius p̄ria volūtate se velle ad libitū testari, l3 iplicite voluerit nō valere, nisi d̄ illa sua volūtate facta sit mētio, postea testādo et dōo q volebat suu3 testm̄ valere, aliud cassando, d3 valere, l3 d̄ illa volūtate nō sit facta mentio, q2 vr̄ ab illa. l. sibi imposita recessisse.

39 Testator si dicat se velle codicillari, sed q codicilli non valerent, nisi sua manu signati essent, facti postea codicilli simpliciter valent, q2 videtur recessisse ab illa sua voluntate, q sua manu signarentur.

40 Cl'a illa posita in testō, si non v3 iure testamēti et c. extendi d3 de ꝯsuetudine notarioꝝ illud et c. i. si non v3 iure testamenti, valeat iure codicillorum, vel alio quolibet iure.

41 Clausula cassans, et irritās omne aliud testm̄ hactenus factū et c. si est posita in testō illud et c. debet per notarium extendi sub quocunq3 verboꝝ tenore, etiam si in eo esset clausula derogatoria ad futura testamenta.

42 Quod consuetum est fieri attendi debet.

43 Clausula cassans, et irritans omne aliud testm̄ et c. si sit in testamento posita per illud verbum et c. includitur clausula derogatoria precedentium testamentoꝝ, et si haberēt clausulam derogatoriam ad testamenta sequentia.

44 Cl'a illa i testis apposita, v3 rogās me notariū ad plenū et c. opat̄, vt dicat̄ notarius rogatus ita scribere, et cl'as apponere, et in plenissima forma extendere pro validitate testi, put plenius videbit̄ notario pro validitate testi.

45 Plenitudini nil adest, et illa nihil indiget.

46 Plenum esse quid importet.

47 Notarius quādo plene rogat̄, ēt ad sensum sapientis debet apponere, et extendere omnes clausulas consuetas ad validitatem, et robur actus, qui geritur.

48 Sapiens q extēdit testm̄, put testator ordinauerat extendi debere ad sensum sapientis, pōt addere omne id, quod tendit ad eius ꝯfirmationem, non mutata substantia.

49 Sapiēs stante tali cl'a in relicto facto filie debet addere in re institutionis pro testamēti validitate, ꝯ̄ opinio. Bar.

50 Sapiens, stante tali cl'a, pōt in testō apponere clausulā derogatoriam ad precedentia cum ex ea actus substantia non mutetur, maxime quando sunt alie clausule ad ide3 tendentes, non sic est in clausula derogatoria ad sequentia, quam sapiens addere non potest. vt. j. nu. 51.

52 Testm̄ scd̄m valet absq3 eo q in eo fiat specialis mentio, et reuocatio p̄mi testamēti hn̄tis ēt cl'am derogatoriā ad sequētia, qn̄ post factū testm̄ p̄mum pbaret̄ q testtōr mutauerit volūtatē ex aliqua supuenienti causa, et. j. nu. 56.

53 Testm̄ scd̄m quare nō valeat, si in eo nō ē fcā spālis mētio primi, et id cum sua cl'a derogatoria posita non reuocet.

54 Uoluntatis mutatio illius qui fecit primum testamentum per scd̄m sufficit q verosimiliter, et ex coniecturis ostendatur, et narrat vnam coniecturam.

55 Jnstitutus in primo testō si ante testatore3 moriatur causa mutandi testamentū ipsi testatori dicitur superuenisse.

57 Legata facta in testō scd̄o inualido, eo q2 nō est spāl'r facta mentio p̄mi testi, nec cl'a derogatoria in eo apposita est reuocata, valēt, si in scd̄o est cl'a codicillaris apposita.

58 Legata ab intestato relinq, et fieri codicilli possunt.

59 Testm̄ p̄mū l3 hēat cl'a3 derogatoriā ad sequētia testā, si tn̄ postea sequat̄ aliq̄ dispō, q̄ cū p̄ria ꝯputabilis sit, ei nō in tell'r d̄rogatū, l3 i ea r̄uocet̄ illa cl'a d̄rog. i p̄ testō posita.

60 Codicilli facti post testm̄ habēs cl'am derogatoriam ad sequentia, valent, et primo testō non dicuntur repugnare.

61 Legata, per institutionem heredis quantũcunq; sit vniuer saliter facta, non dicuntur adempta.
62 Legatũ est donatio a defuncto relicta ab hrẽde prestanda.
63 Legata de manu heredi capi debent, & si legatarius propria auctoritate ea subtrahat, ea perdit.
64 Legatum etiam est delibatio hrẽditatis, qua testator alicui quid collatum velit, ex eo ꝙ vniuersum foret heredis.
65 Instõ hrẽdis tanq̃ caput saltẽ in itellectu semp ꝑcedere dz.
66 Dispositio generalis non sortitur effectum in rebus sub illa contentis specialiter dispositis.
67 Argentum oẽ si cui legetur, nõ includitur in tali legato argentum alteri specialiter legatum.
68 Legatum vsufructus omnium bonoꝝ non includit vsumfructum predij alteri particulariter legati.
69 L. sicut. ff. de adimen. leg. quomodo procedat.
70 Emphiteoticuz ius & si sit ecclesia põt donari ẽm cõez opi.
72 Pactum factum inter episcopum & emphiteotaz sup alienatione emphiteosis seruari debet.
73 Emphiteosis alicui concessa vsq; in tertiam generationez pronepotes etiam comprehendit.
74 Extraneus varijs modis ẽm subiectam materiaz capitur.
75 Regula. §. emphiteosim. de nõ alie. & pmu. colla. vj. hodie est correcta, q; hodie emphiteosis ecclesiastica fieri in ꝑpetuum, & in extraneos transire potest heredes.
76 Heres factum defuncti improbare non potest.
77 Testõr ita de re hrẽdis, sicut de sua, disponere potest.
78 Testõr si legat rẽ emphiteoticã, q̃ post se erat futura hrẽdis eius, valet legatum, & hrẽs illud implere tenet, maxime qñ legatũ est factũ alicui de cõprehensis in inuestitura.
79 Emphiteotica res si sit alicui legata, que per mortẽ testatoris nõ ad eius hrẽdem, sed ad ecclesiam redibat, hrẽs debet extimationem rei legate legatario prestare.

CONSILIVM CXXIIII

Irigat Dominus verba mea in viam veritatis, & iustitie. Visis oibus scripturis ad me transmissis, eisq; ac vniuersa facti ꝯtingentia diligenter aiaduersis, maxime dubitationis visa est pñs ꝯsultatio cũ agamus de interpretãdo aio eius qui nõ est, nec declarari põt, & nos cũ nõ videmus in quo sepe pp nimiã subtilitatẽ erramus, vt inqt Bal. in l. ꝑcibus. vij. colũ. C. de ipub. & ali. substi. videbat etenim prima facie & ex quadã subtilitate legata predicta nõ deberi, & sic nullo modo peti posse ex pluribus. ¶ Et primo ex defectu validitatis testamẽti in quo facta sunt, † qñ. n. testñ nõ valet nec legata in eo facta debent, q; tanq̃ accessoria ad testñ. iuxta not. in rub. ff. de leg. i. sequunt eius principale. c. accessoriũ. de reg. iur. lib. vj. & l. ij. C. de pecul. leg. cũ simi. si igit testñ vltimo loco factũ per dñm Bartholomeũ ꝓbet nõ valere satis clarũ vr ꝙ nec legata valebũt, hñs facit. l. si in fraudez. C. de lega. & solet ꝓ regula dici, ꝙ qñ testñ nõ vz oia in eo disposita corruũt. l. si qs eũ. §. fi. ff. de vulga. & pup. cũ simi. vt tradit Deci. in ꝯsil. lxxxvj. Viso pũcto. i. col. Vr igit ꝙ tale testñ nõ valeat ex defectu ꝯsensus seu volũtatis ipsius testõris, nã dũ ipse testõr de anno. 1529. cassauit oẽ ꝑcedẽs testñ, & declarauit se velle decedere intestatuz vr apposuisse clãm derogatoriã ad sequẽs testñ, vt. s. nõ valeat nisi in eo fieret idiuidua & expssa mẽtio de illa sua declaratione, & volũtate, put vñr iportare illa vba, & voluit veniẽtes ab intestato sibi p lineã directã descẽdentes sibi succedere, si illum ꝯtingerit mori sine alio testõ nõ faciẽte expssaz & idiuiduaz mentionẽ de hac sua declaratione & volũtate. Et maxime hoc vr q; J. dr ꝙ dñs Bartholomeus voluit illã suã volũtatẽ oi meliori mõ valere &c. cũ clis ẽt extẽdendis, & ẽt amplioribus derogatorijs ad sensuz sapiẽtis ꝑdictoꝝ suoꝝ descẽdentiũ. Ista. n. vba vñr iportare clãs derogatorias ad sequẽtia testamẽta, put fuit postea declãtũ p excel. J. V. D. electũ ꝓ sapiẽte ipsoꝝ dscẽdentiũ, q multũ clare, extẽdẽdo ꝑdictã volũtatẽ. d. Bartholomei, apposuit clãs derogatorias ad quãlibet vltimã volũtatẽ sequentẽ nedũ ad testamẽta, sed ẽt ad codicillos, & legata in posterũ faciẽda, & ꝙ. d. Bartholomeus noluit aliquã suã dispõnez i posteꝝ faciendaz valere nisi totus tenor, & qualitas illius sue volũtatis, & declõnis in ea iserat, & spãlis, & idiuidua mẽtio fiat vt clare ꝯstat ex ipsa declõne p ꝑdictũ sapientẽ extẽsa, vr. n. ꝙ sic
2 potuerit extẽdere, q; qñ fit mẽtio de derogatoria clã vr ꝙ dẽat gñalr itelligi ẽt respcũ sequẽtiũ testõꝝ, vt voluit Alex. in ꝯsi. clxiij. Visis narratis. ij. col. vij. vol. vñ cũ in originali dicat, cũ clis drogatorijs &c. vr ꝙ ẽt ad sequẽtia testamẽta referant, & sic ꝙ ille sapiẽs iure potuerit sic extẽdere vt fecit & ita vr ꝙ in. d. declõne oino fuerit clã derogatoria ad se
3 quẽtia testã. ¶ † Quo stãte succedit cõis ꝯclusio, ꝙ si fiat testñ nouũ in quo nõ appeat de pnia pme volũtatis, & de spãli reuocatione clẽ drogatorie in ea posite scdm testñ nõ vz q̃si ꝙ i eo nõ sit ꝯsensus seu volũtas testõris, sz potius dicet fcm ad iportunitatẽ alicuius, & p quãdã ipressionẽ qñ si testõr voluisset vere testari, & illud nouũ testñ valere certe reuocasset clãm derogatoriã ad sequẽtia testã q̃ in priori volũtate ab eo posita fuerat. Ita. n. ꝯcludũt Bar. & magis cõiter doc. in. l. si qs in ꝑncipio testi. ff. de leg. iij. p illũ tex. & ita cõiter teneri attestant Alex. & Jas. in. l. sancimus. C. de testa. Jas. in. l. si mihi & tibi. §. in legatis. de leg. i. & Alex. in ꝯsi. vj. Videret pma frõte. ij. col. iiij. vol. cũ multis q allegari possent, vñ cũ i ꝓposito in isto vltio testõ nõ sit fcã p testatorẽ reuocatio illius clẽ drogatorie posite in illa sua declõne, nec de ea sit fcã mẽtio vr satis apte ꝯcludendũ istud vl-
4 timũ testñ nõ valere. ¶ † Nec vr obstare ꝙ in eo sit dcm cassans, irritãs, & annullãs oẽ aliud testñ, q; hoc nõ sufficit sed vt dictũ est, reqrit ꝙ de clã drogatoria spãlr mẽtio fiat
5 eã reuocãdo vt p doc. in locis ꝑdictis. ¶ † Quinimo ẽt ꝙ in illa priori volũtate testõris nõ fuisset expsse posita clã derogatoria ad sequentia testã, adhuc tñ vr ꝙ istud vltimum testñ nõ valeat attẽto ꝙ illa pma volũtas dr qdam dispõ vrĩs bonoꝝ suoꝝ iter liberos facta, & sic dicit qõdaz testñ iter liberos, & iõ p se tacite dr hrẽ a lege clãm derogatoriã ad sequẽtia, vt. s. sequẽs testñ nõ valeat nisi in eo solẽniter fcõ testõr expsse dicat se nolle pmũ testñ factũ iter liberos valere, vt est tex. in auc. hoc iter liberos. C. de testa. & in auc. de testa. impfe. §. & sigdẽ. col. viij. & vtrobiq; doc. notãt. Et hoc ex eo est, vt dñt doc. q; lex nõ credit prez de facili mutare volũtatẽ fauore liberoꝝ ordinatã, attẽto cõi, & nãli voto parẽtũ, qõ est filijs bona relinqre. l. scripte. i fi. ff. vñ lib. & sic credit lex in scdo testõ deesse volũtatẽ prĩs testãtis vbi expsse nõ appeat ꝙ eũ penituerit pmi testi inter liberos facti, vñ cũ in casu nro i isto vltio testõ nõ sit expsse reuocata illa dispõ fcã iter liberos vr dõm, ꝙ nõ valeat tãq̃ ꝙ in eo deficiat testõris volũtas, & ꝯñr eadẽ rõne nõ valeãt ẽt lega
6 ta in eo fcã. ¶ † Nec his vr ob. ꝙ istud vltimũ testñ sit inter liberos sicut illa dclaratio ꝑcedẽs, q; ex quo ꝑcedẽs volũtas erat liberis fauorabilior nõ pt p testñ liberis minus fauẽs reuocari ex fauore liberoꝝ, sed opz ꝙ expsse reuocet pma volũtas, ac si scdm testñ esset iter exneos ẽm Bal. in d. auc. hoc inter liberos, vbi ẽt dicit, ꝙ nec ẽt legata in scdo testõ iter liberos facto valẽt qñ est minus fauorabile liberis, & sic Bald. ibi vr istũ casuz in indiuiduo determinare.
7 ¶ † Scdo vr ꝙ legata nõ dẽant (ẽt posito ꝙ testñ valeat) eo ꝙ vr testõr saltez tacite ea ademisse de illis in aliũ dispo nendo, seu ea ad aliũ transferendo, iuxta totum titulũ. ff. de adimẽ. & trãsfer. leg. & insti. de ademp. lega. ¶ Et adeo videt veꝝ, ꝙ per trãslationẽ in alteꝝ legata dicant adempta vt duret ademptio etiã ꝙ trãslatio nõ sortiat effectũ, puta q; ille in quẽ fit trãslatio sit incapax. vt. l. & si transferã. ff. de adimẽ. leg. qñ ergo qõ vni est legatũ alteri relinquit, & ita in aliũ trãsfert tacite a pmo dr adẽptũ. vt. l. sicut. ff. de adimẽ. lega. cũ sim. sed sic est ꝙ in isto testõ ea q̃ p prius legata aliqbus fuerãt alteri vñr relinq vz hrẽdi vlr instituto ergo &c. Illud aũt ꝓbari vr, q; in testõ dr ꝙ testator, in oibus suis bonis mobilibus, & imobilibus &c. hrẽdez vniuersalẽ instituit pleno iure in oibus, & p oia &c. cũ enim ista verba sint vniuersalia vident importare oia, & quecũq; bona testatoris, & ꝯñter ẽt que alijs legata erãt, nã vt vulgo fert qui omne dicit nihil excludit. l. iulianus. in prin. ff. de lega. iij. & l. a procuratore. C. manda. cum similibus. Et maxime hoc videt q; nõ dicit in omnibus alijs &c. vt cõmuniter dici so-
8 let, sz simpliciter in oibus &c. † Et subdit pleno iure in omnibus, & per omnia, per que verba videt ꝓbari, ꝙ testator voluerit

voluerit hr̃dem oĩa sua bona vl̃r hr̃e absq; aliqua diminutione, ꝛ in oi respectu, ita.n.sonãt illa verba in oibus, ꝛ per oĩa iux.l.ij.§.ij.ff.de iure codi. ꝛ ea que tradũt doc.in.l.i.ff.

9 de leg.i. ¶ †Tertio posito ꝙ legata nõ dicanf adẽpta, vr̃ tñ ꝙ saltẽ legatum factũ predictis Petro paulo, ꝛ Peruzino de ꝑdio emphiteotico nõ valeat eo ꝙ emphiteosis ecclesiastica, ꝑut est prediũ ꝑdictuʒ ad extraneos hr̃des non põt trãsferri.§.emphiteosim.in auc.de nõ alie. aut ꝑmuta. col.i. ꝛ ibi doc.notãt, sed isti legatarij vñr extranei respectu Bartholomei testatoris cũ nõ sint ð liberis eius arg.§.extraneũ.in.l.vnica.C.de rei vxo.act.maxime attẽto ꝙ ex dicto testatore supsunt nepotes, ergo in eos per legatũ transferri nõ põt. ¶ Et hoc eo ꝓfertiꝫ vr̃ dõm qꝛ ꝑdicta emphiteosis vr̃ accepta per ꝑmũ inuestitũ solũ pro se filijs, ꝛ nepotibus, vt in instr̃o iuestiture vr̃ exprimi, isti autẽ legatarij nõ sunt neq; filij, neq; nepotes ꝑmi inuestiti, sed ꝓnepotes, ergo ꝛc. ¶ Et ꝑterea vr̃ ꝯueniẽs, ꝙ semp talis emphiteosis trãseat de vno in aliũ per lineã rectã sibi descẽdenteꝫ, vt

10 verba inuestiture sonare videnf.†Et ẽt ratio suadet, qꝛ verba de qbus in iuestitura videnf accipienda ordine successiuo.iuxta plene tradita per doct.in.l.gallus.§.i.ff.de libe. ꝛ

11 posthu.†pp qð vr̃ ꝙ in rebus emphiteoticis post ꝑdictuʒ Bartholomeũ testõreʒ ius eẽt q̃sitũ suis descẽdentibus ex grã ꝛ indulgẽtia ꝯcedentis, qbus nõ vr̃ ꝙ ille potuerit preiudicare alteri legãdo.iuxta doctri.Bar.in.l.vt iuris iurãdi.§.si liberi.ij.col.ff.de oper.liber. ¶ Predictis tñ minime obstãtibus oĩbus que in facto ꝓponunf diligenter ꝯsideratis volũtateq; testatoris ꝑdicti ac iuris regula rectius intuẽdo ḃm ea q̃ ꝓponunf more sceuole rñdendo arbitror ꝯ̃riam opinionẽ ꝓbabiliorẽ, ꝛ magis iuri ꝯsonã esse, vꝫ ꝙ imo oĩa ꝑdicta legata per ꝑdictos Petrũ paulũ, ꝛ Peru

12 zinũ iure peti pñt. ¶ †Et fundamentũ est qꝛ testantis voluntas veluti lex seruãda est.§.disponat.in auc. de nup.colla.iiij. ꝛ liber dꝫ esse stilus cuiq; in disponẽdo, ꝛ licitũ ꝙ nõ redit arbitriũ.l.i.C.de sacro sanc.eccles. ꝛ ideo alias dr̃ ꝙ vnica est legis intẽtio, vt.s.testantiũ vltima volũtas obseruetur.vt in auc.de iureiurã.a mor.presti.in prin.col.v. ꝛ id etiã publicũ fauorẽ respicit.vt.l.vel negare.ff.queãdmo.testa.aper. ꝛ qð vltimo loco per testatoreꝫ ordinaf seruandũ est qcquid alias per eundẽ fuerit dispositum, cũ ambulatoria sit testantium volũtas vsq; ad extremũ vite exitũ.l.ꝙ si iterũ.ff.de adimẽ.leg.l.cũ hic status.§.ait oratio.ff.de dona.inter virũ ꝛ vxo. ꝛ.l.per fideicõmissuꝫ.ff.de ꝯdi. ꝛ de

13 mon.†Supior eniꝫ volũtas potior habef vt ibi.ꝛ q̃ postea per testatoreꝫ fiunt derogãt prioribus.l.diuus.§.licet.ff.de iure codi.Cũ igif in ꝓposito exhibeaf testm̃ vltimo loco factũ per dñm Bartholomeũ, ꝛ qdem perfectũ, ꝛ cũ oĩbus solẽnitatibus dõm est illud, ꝛ in eo ꝯtenta legata valere, ꝛ seruanda esse per ꝑdicta. ¶ Et hoc solũ sufficiat pro fundamẽto huius ꝯclusionis que ꝑ se clara esset, nisi dubia redditi videref per allegata.s̃.in ꝯ̃rium, in qbus remouẽdis stat oĩs difficultas arbitror tñ ꝙ iuridice oĩa remoueri possint, vt ex.ĩ.dicendis apparebit. ¶ In primis igitur dico, ꝛ cõcludo (rñdendo ad primũ fundamentũ) ꝙ imo testm̃ vltimum in quo ꝑdicta legata facta sunt de iure valet, ꝛ ꝙ seruãdũ est, vt dixi, nõ obstãte illa declaratione ꝑcedẽti eiusdẽ testõris cũ suis cl'is. Ad eã.n.multifariã rñderi põt. ¶ Et ꝑmo põt dici ꝙ in ꝑdicta decl'one, ꝛ volũtate de decedẽdo intestatus nõ ꝯtinef aliq̃ cl'a ðrogatoria ad sequẽtia testã, vel si i aliquo ꝯsiderari põt nõ est talis de qua fuerit facienda specialis, ꝛ exp̃ssa mentio seu reuocatio in hoc vltimo testõ per dictũ Bartholomeũ facto. ¶ Et pro hoc demõ

14 strando ꝓsuppono† ꝙ originalis illa scriptura ꝛ matrix illius volũtatis ꝛ declarationis decedendi ab intestato exhibita per notariũ de ea rogatũ (que solet dici ꝓthocollũ) debet oĩno attendi, vt per Bar. in.l.sempronius ꝑculo.ff. de leg.ij. ꝛ per Bal. in.l.nostrã.ij.col. ver. ꝛ not.ꝑ scriptura.C.de testa.notat Ang.per illũ tex.in auc.de tabel.§.fi. col.iiij. ꝛ tradit Pet.de ancha.in ꝯsil.ccxlij. Prius de iuribus, cũ ꝯcordantibus vt per Fely.in.c. qm̃ ꝯtra falsam. in.vij.notabi.de ꝓbatio.illa aũt extensio facta per sapientem ad instantiã descendentiũ dicti testatoris nõ est attendenda nisi quatenus ei de iure fuerit ꝑmissuꝫ iuxta volũtatẽ dicti Bartholomei ð quo.ĩ.dicã. ¶ Hoc ita posito presuppono aliud, vꝫ ꝙ si ꝯsideramus in dicta originali scriptura principalẽ intentionẽ dicti Bartholomei, illa solum tendit ad cassationẽ, ꝛ annullationẽ precedentiũ testõꝝ, qꝛ eis oĩno cassatis ipse pro tũc intendebat decedere intestatus respectu aũt sequentiũ testõꝝ nõ erat sue intẽtionis illa annullare, imo ecõtra ꝙ valerent cũ expresse dixerit, ꝙ volebat postea disponere ad sui libitũ, ꝑut sibi de iure licuerit. Fuit itaq; principalis intẽtio dicti Bartholomei (ꝛ ad hoc tendit tota illa dispositio) vt scꝫ cassenf penitus, ꝛ annullenf oĩa testamẽta per prius facta, ꝛ valeat dispositio, ꝛ testm̃ in posteꝝ per eũ faciendũ, quo nõ facto, ꝙ dicaf de-

15 cedere itestatus, ꝑut ipse pro tũc se velle asseruit.† ꝛ ad hãc suã ꝑncipalẽ intentionẽ sunt trahẽda oĩa que postea dicũtur in ꝑdicta declaratiõe, ꝛ cassatoria dispõne.iuxta.l.si qs

16 nec cãm cũ his que ibi tradunf per doc.ff.si cert.pet.† Et iuxta illud vulgatũ, verba.s.intentioni seruire debẽt.l.scire oportet.§.aliud.ff.de excusa.tuto.c.scðo reqris.de appel. ꝛ.c.humane.xxij.q.v.cum simi. ꝛ maxime hoc ꝓcedit circa vltimas volũtates.l.iij.C.de liber.preteri. ꝛ.l.qm̃ indignũ.C.de testa.cũ simi. ¶ Et circa ista ꝯsiderandu est, ꝙ dictus Bartholomeus credif dixisse, ꝙ volebat itestatus decedere, vt scꝫ cassatio testamẽti precedẽtis solẽniter facti ad quã tũc erat intẽtus valeret, que forte alias nõ valuisset iuxta.§.ex eo aũt solo.institu. qbus mod. testa. infir. iũcta doctri.Bar.in.l.si iure in ꝑma qõne.ff.de lega.iij. ꝛ sic nõ credif illud dictũ fuisse vt impediaf validitas seqũetis testamẽti, maxime cũ ille expresse dixerit, ꝙ volebat postea ad sui libitũ testari, vt.s̃.est dictũ. Et ex his recte intuenti ostẽdif dictũ Bartholomeũ tũc nõ habuisse animũ derogãdi seqũẽtibus testamẽtis, aut coꝝ validitatẽ ipedire. ¶ Quo stãte sequif ꝙ testm̃ ꝑfectũ, ꝛ solẽne, qð postea ab eo factũ ostendif dꝫ valere, esto ꝙ in eo nõ sit spãlis reuocatio prioris volũtatis predicte aut clausulaꝝ eius. ¶ Nec ꝑdictis obst. verba illa in dicta declaratione posita. ꝛ ꝑmo loco supra in ꝯ̃rium ꝯsiderata vꝫ, ꝛ sic declarauit ex nũc velle mori ab intestato. ꝛ sibi suos per lineã directã descẽdentes veniẽtes ab intestato succedere, taꝫ in bonis ꝓprijs q̃ȝ emphiteoticis, si ipsum ꝯtigerit mori sine alio testõ non faciente expressaꝫ, ꝛ indiuiduã mentionẽ de hac sua volũtate, ꝛ declaratione. Qm̃ ad ea rñdetur, ꝛ (obmissis multis que ex iuris subtilitate dici possent verba illa ꝑut iacent, ꝛ ꝑut sonant ꝯsiderando maxime attenta illa duplici negatione, videlꝫ sine alio testõ nõ faciente mentionẽ ꝛc.) dico (ꝛ ista est ꝓpria veritas) ꝙ illa verba per se, ꝛ in coꝝ sono nõ importãt aliquã derogationẽ ad sequentia testamẽta, sed solam importãt ꝯditionẽ quandã sub qua ille Bartholomeus ꝓ tunc volebat decedere intestatus, videlꝫ si ꝯtigerit cũ mori

17 sine alio testõ ꝛc.† Conditio aũt per se nihil ponit in esse, ꝛ pro regula dispositionẽ aliquã non inducit.l.si qs sub ꝯditione dandoꝝ.x.ff.si qs obmis.ca.test. cũ simi.hinc orif illa cõis opi.ꝙ filij positi in ꝯditione nõ censenf vocati nec positi in dispõne de qua ꝑ glo.Bar. ꝛ alios in.l.lucius. la.ij.ff. de here.institu. Ista ergo verba si ꝯtigerit cũ mori sine alio testõ nõ faciente exp̃ssam mẽtionẽ ꝛc. veluti ꝯdõnalia nihil per se disponũt, ꝛ per ꝯñs nõ põt dici, ꝙ de se inducãt aliquã dispõnem derogatoriã ad sequẽtia testamẽta, qꝛ tũc dicerenf disponere ꝯtra regulã ꝑdictã, nõ ergo fuit opus in hoc vltimo testõ de quo agif aliquã dispõnem derogatoriã ꝑcedentẽ reuocare, aut de ea facere mentionẽ cũ nulla ꝑcesserit per ꝑdicta.† Tũc.n.talia essent necessaria qñ vere derogatoria dispositio ad seqũẽtia testamẽta facta fuisset, puta si dicaf in ꝑmo testõ volo istud ꝑpetuo valere. Et si ꝯtigerit me facere aliud testm̃ nolo illud valere nisi de isto primo spãlr, ꝛ i idiuiduo mẽtio fiat illud reuocãdo. In his.n. ṽbis adest clara dispõ derogatoria ad sequẽtia testamẽta, vt est notũ, nimirũ ergo est, si eo casu scðm testm̃ nõ valebit nisi specialr de primo mẽtio fiat, illud cũ sua clausula reuocãdo, ꝛ in his terminis, ꝛ silibus ꝓcedit illa opinio Bar. ꝛ magis cõis in.d.l.si qs in ꝑncipio testamẽti. de leg.iij. ꝛ in alijs locis.s̃.in ꝯ̃rium allegatis. ꝛ ista declaratio in p̃nti difficultate est ipsa veritas ḃm q̃ȝ ꝯcluditur in vltimo testamẽto Bartholomei non fuisse necessariuꝫ, ꝙ predicta specialis mentio, ꝛ reuocatio fieret, sed tale testm̃ iure ordinario, tanq̃ȝ postrema volũtas dꝫ oĩno obseruari per.s̃.deducta.

¶ Et si dicatur, q licet illa verba, si ipsum mori contigerit rc. tanq conditionalia nõ inducant per se derogatoriam dispositionem, tñ non videt posse negari, quin ex eis tacita volũtas testatoris colligat volentibus sequentibus testamentis derogare, seu tacita derogatio ad sequentia testamenta, vt sic verba per interpretationem exponant, videlz si contigerit me facere aliud testm̃ nolo illud valere nisi in eo sit facta expressa, r indiuidua mentio de hac declaratione rc. vt sic per verba illa nolo valere interpretatiue apposita dicatur inducta tacita qdam dispositio derogatoria ad sequentia testamẽta, r istud videt satis ad inualiditatem istius vltimi testamenti, in quo non videt facta talis expressa, r indiuidua
19 mentio rc. † cum dici soleat q tm̃ operatur tacitũm quantum expressum. l. cum qd. cum simi. ff. si cer. peta. Ad hoc rñdetur de facili, r multum clare. Naz pmo posset dici istã interpretationẽ non esse admittendam per regulã predictã
20 d. l. si qs sub conditione. † que vr excludere etiam tacitam dispositionem, alioqn positi in conditione saltem tacite dicerentur vocati qd esset contram illam cõem opi. de qua in. d. l. lu-
21 cius. de heredi. insti. † cum ad fideicõmissum de quo ibi agitur tacita, r interpretata voluntas sufficiat. iuxta. l. cum proponeretur cum materia. ff. de leg. ij. cum simi. ¶ Scdo dico (esto sine preiudicio veritatis q predicta interpretatio fieri possit) q ex ista iterpretatio. derogatoria dispositio venit tacite mediante tali interpretatione, nõ autez dr aliquo
22 modo expressa, vt etiam modo dixi. † Sed cõis illa opinio Bar. r alioꝝ allegata. s. in contrium nõ pcedit qñ derogatio ad sequẽtem dispõnem colligeretur tacite, naz tũc scda, seu vlti. dispositio valebit absq eo q de prima fiat spãlis mentio, ita determinant Bar. r alij magis cõiter in. d. lege si qs in pncipio testamenti. de leg. iij. dum rñdent ad. l. fi. in prin. ff. de lega. ij. vbi dñt de hoc esse casum, r hanc opi. firmant Imo. r Pau. de cast. in. d. l. fi. Et ratio videt q qñ derogatio sumit tacite per interpretationem sumit ex conjecturis, r ex argumentis que ex verbis testatoris vñr colligi, possibile tñ esset q testator nõ ita voluisset ex quo non clare expressit, vnde qñ postea reperit q testõr fecit contriam dispositionem ostendens q velit illam valere lex eam acceptat, r vult valere absq eo q fiat reuocatio alicuius clausule derogatorie, q tunc credit q eam testator facere voluerit inspecta eius sequenti dispõne contria arg. l. qsquis. in fi. ff. de lega. iij. ibi. Non. n. post eam prefationẽ rc. r ita est de intentione Pau. de cast. in. d. l. fi. dum dicit q eius ratio colligitur ex. d. l. qsquis. Et ita alias ego declaraui in. l. si quis in principio. circa tertiã opp. Bar. ¶ Et si qs dicat cum verba per interpretationẽ tacitam derogationẽ videatur importare non vr conueniens q dicamus eam derogationẽ nõ fuisse aliquo modo factaz. Rñdebitur q imo hoc dici posset, vt. s. ex eo qd postea facit testator declaretur qd ab initio voluerit, vt pprie dr in. d. l. qsquis. in fi. vel (si quis hoc nõ pbet) dicam q sicut illa derogatio ad sequentia testamenta tacite colligit ita tacite reuocat. Et hoc est qd voluit Bart. in. d. l. si qs in principio testamenti. r ibi hoc in
23 terminis declarat Albe. de rosa. in. i. col. in fi. † vt sic dicamus q sicut expressa clausula derogatoria requirit expressam reuocationem. Ita in tacita simili clausula sufficiat ta-
24 cita reuocatio. ¶ † Nec ob. regula. d. l. cum qd. q nõ semper pcedit, sepe. n. plus operat expressum q tacitum. l. nõnunq. ff. de condi. r demõ. r. l. expressa nocent. ff. de reg. iur. r tradunt doc. in. d. l. cuz qd. maxime Ias. ibi in. iij. col. versi. quarta conclusio. vbi dum alleg. d. l. fi. de leg. ij. vr predicta sentire. Et illud vr q sepe consideratur ratio diuersa inter tacitum, r expressum, put in casu isto est, vt ex predictis constat, ex qbus (ni fallor) remota est difficultas que pmo loco fiebat ex illis verbis, si ipsuz mori contigerit sine alio testõ nõ faciente expressam rc. ¶ Et vltra etiã dici posset q si qua derogatio fiat ad sequentia testamẽta non sit derogatio vo-
25 luntatis, sed solẽnitatis. † Non. n. dixit q nolebat valere testm̃ qd in futuruz faceret, sed ecõtra potius cũ dixerit, q volebat p libito testari, vt. s. dixi, verum vr q derogatio, si qua est sit solẽnitatis, vt. s. in testõ nouo fiat expressa r indiuidua mentio illius prime declarationis, quo posito nõ est dubiũ scõm testm̃ valere absq speciali reuocatio. illius derogationis, vt per Bar. et alios in. d. l. si quis in principio testamenti. r in. d. §. in legatis. r tradit Corne. in consil. xxj. Videt in hoc. iiij. col. iiij. volu. vbi in terminis multũ similibus dicit esse derogationem nõ volũtatis, sed solẽnitatis, seu potestatis, r ideo nõ esse opus in scda dispositiõe q fiat specialis reuocatio, vt per eum. ¶ Nec etiam ob. alia verba scdo loco in contrium considerata vz, r hanc suam volũtatẽ voluit valere omni meliori modo rc. cum clausulis rc. q respõdetur q tota illa clausula dz intelligi, vt. s. illa sua voluntas conseruetur, r valeat nõ obstante primo testõ qd precesserit qd oino volebat reuocare, vt de cetero nullam hrẽt vim in aliqua sui pte. Et ad hoc tm̃. d. Bartholomeus, r q sollicite erat intentus non aũt dz referri ad futuruz tps, vt. s. ipse dicat voluisse derogare validitati sequẽtiũ testõꝝ qñ vt. s. dictum est ipse expresse dixit q volebat posse ad libituz suũ aliter testari, vnde nõ fit verosilẽ q voluerit testm̃ futuruz nõ valere qd ipse pro libito voluntatis dixit se velle facere. Viderent. n. ista hre in se contradictiones quandam contra. l. vbi repugnãtia. ff. de reg. iur. cum igit nõ sit verosimile, vt est dictum sumpto argumẽto a verosimili. iuxta. l. nõ est verosimile. ff. qd met. cau. cum simi. dõm est predictam clam, r oia in ea contenta ad futura testamenta nõ debere referri. ¶ Et hoc optima rõne confirmatur, q cum simplr dicat cũ clausulis derogatorijs rc. r sic sit oratio indefinita in pro-
26 posito nostro nõ dz equipollere vniuersali. † Nã licet alias dici soleat indefinitaz orationẽ equipollere vniuersali. vt. l. si plures. ff. de leg. iij. r. l. si pluribus. in prin. de leg. ij. cuz simi. Tamẽ cum illud fiat ex benigna interpretatione, nõ pcedit qñ in omnibus sub indefinita compreheñsis nõ est eadem ratio put voluit Bar. r sequũtur oẽs in. d. l. si pluribus. r tradũt cano. in. c. vt circa. de electio. lib. vj. Corne. in consil. ciij. Circa primum. col. pen. in consil. cviij. Videt prima facie. iiij. col. r in consi. clxxxiiij. Licet prima facie. col. fi. i. vol. r patruus, r dñs meus Soci. in. l. marcellus. §. quedam. ij. col. ff. ad trebel. in. l. si is qui ducenta. §. vtrum. iiij. col. ff. de reb. dub. r in consil. xxj. Viso testõ. iiij. colũ. iij. volu.
27 ¶ † Dico itaq in pposito q illa indefinita verba cũ clausulis derogatorijs, non debẽt vniuersalr intelligi, ita vt cõprehendãt etiam clausulas derogatorias ad sequẽtia testamenta, sed tm̃ ad precedentia cum in dictis clausulis nõ sit eadem ratio, sed lõge maior sit ratio derogãdi precedentibus testamentis q futuris. Et (vltra verosimilitudinem de
28 qua supra) hoc pbatur, † q derogare precedentibus testamentis ordinarium est, r corrñdet regule iuris dictantis q vltima volũtas morientis attendi dz eo q illa ambulatoria, r variabilis sit vsq ad mortem, vt. s. dictũ fuit, r id ipsum, vz vt precedens testm̃ per posterius reuocet pro regula per. l. puidetur. vt. l. si quis priore. ff. ad trebelli. r. §. posteriore. institu. quib. mod. testa. infir. sed derogare sequẽtibus extraordinarium est, r contradicit predicte regule, vt de se notum est, cum. n. in materia testamẽtaria que postea fiunt derogent prioribus. l. per fideicõmissum. ff. de condi. r demõ. r. l. diuus. §. licet. cum simi. ff. de iure codi. Hoc tollit r impedit hre locum per clam derogatoriam ad sequentia testamenta cum igit in pposito sit dictum q illa voluntas, r declaratio cassatoria extendit cum clausulis derogatorijs dz intelligi tm̃ respectu precedentium testõꝝ, r nõ futuroꝝ cum nõ sit eadem ratio, r maxime attento q in eadem volũtate asserit dictus Bartholomeus q volebat pro sui libito in posterũ testari. ¶ Nec huic dicto ob. decis. Alex. in. d. consil. clxiij. in contrium allego, q (cum reuerentia) posset dici q eius decisio non sit tuta, maxime si simplr intelligeretur.
29 † Et ideo do. Alex. ibi (si bene aduertatur) nõ videt simplr affirmare q mentio clausule derogatorie intelligat de clausula derogatoria ad sequẽtia testamẽta, sed tũc demum qñ nõ poterat ad precedentia referri eo q nulluz precesserat testm̃, vel q in eo essent verba futurum tps respicientia put vtranq in casu suo aderat. In mentione enim clausule derogatorie de qua ipse loquit erant verba respicientia tps futurum. Et nullũ precesserat testm̃ merito potuit ibi determinare, q comprehendat clausula derogatoria ad sequentia testamẽta vt p eũ. Sed in casu isto vtrũq cessat. non. n. sunt aliqua verba futura testamẽta respicientia. Et iam aliud precesserat testm̃ (ad cuius cassationẽ dictus Bartholomeus erat intentus) ad qd mentio clausule

derogatorie

derogatorie conuenienter adaptari potest, ergo concludendum est q illa verba cum clausulis derogator. &c. ex voluntate .d. Bartholomei non debent aliquo modo intelligi respectu futuri testamenti, sed solu respectu precedetis p predicta. ¶ Ex quibus euidentissime constat q sapiens ille q ad instantiam descendentium .d. Bartholomei predictam voluntatem, & clausulas eius extendit quatenus apposuit clausulam derogatoriam ad sequentes dispositiones errauit, & fecit quod sibi nec a lege nec a testatore permissu fuit,
30 † ille enim qui sic eligitur, vt testamentum velut sapiens extendat (secundum q a testatore ordinatum est) non potest quicquam addere de suo quod testator noluerit aut obmiserit, s tm volutate testatoris plenioribus, & ordinatioribus verbis declarare, vt per Bar. & alios in .l. illa institutio. ff. de here. insti. Saly. in .l. captatorias in fi. C. de testa. Fulgo. in consi. xc.ij. col. ver. licet loquatur eo casu &c. cum cocordantibus vt per Fely. in .c. ex litteris .v. colu. versi. quid autem operetur de fide instru. ¶ Quare cum sapiens predictus potestatem suam excesserit de extensione ab eo facta nihil est curandu, sed originalis scriptura seu matrix predicte cassatorie voluntatis inspici debet (vt .s. dictum fuit) secundum quam concludendum est q in ea nulla adest clausula derogatoria ad sequentia testamenta saltem talis vt impediat testamenti, vltimo loco per dominum Bartholomeum facti validitatem, etiam q in eo non esset facta aliqua specialis renuciatio predicte voluntatis, aut clausularu eius per predicta, & hec sufficiant pro prima responsione que iudicio meo est verissima. ¶ Secundo etiam responderi potest, q immo in hoc vltimo testamento virtualiter dicitur derogatum cuicunq precedenti dispositioni huic testameto repugnati etiam si haberet clausulam derogatoria ad sequentia testamenta. ¶ Et primo dici posset quod ex qualitate huius vltimi testamenti (.s. q dicitur conditum inter liberos) censetur reuocata omnis preceds dispositio sibi repugnas, & perinde est ac si prima voluntas (etiam habes clausulam derogatoriam ad sequentia testamenta) fue
31 rit cum suis clausulis simpliciter reuocata, † nam testamentu inter liberos sicut censetur habere clausulam derogatoria ad sequentia testamenta vt in auc. hoc inter liberos. C. de testa. & .s. dictum fuit, ita etiam econtra dicitur habere clausulam derogatoriam ad precedentia, vt concludunt doc. in dicta aucten. hoc inter liberos, & in corpore vnde sumitur, tradit Roma. in consi. clxxix. amplissime doctor .vj. col. versi. solum vnum obicitur, & voluit Alex. in consi. cxxxiiij. preuiso themate .vj. col. versi. quinimmo in casu primo volu. cu similibus. & ita in specie arguit, & concludit Jas. in .l. sanci
32 mus in .vij. fallen. C. de testa. † sic etiam in simili dicimus qd testamentum inter liberos pro eius pleniori validitate dicit habere clausulam q valeat omni meliori modo &c. prout voluit glo. in .l. coheredi. §. cum filie. ff. de vulga. & pupil. & eam ibi not. & sequitur Jmol. cum concordantibus vt per Alex. qui ide tenet in consi. cv. super his de quibus .ij. col. vij. vol. & Cur. in consi. lxxv. dominus Ludouicus lotarius col. vij. in fin. ¶ Nec predictis obst. quod etiam illa precedens voluntas sit etiam inter liberos, & magis videtur fauorabilis ipsis liberis (super quo .s. in contrarium videtur fieri maximum fundamentum) iuxta doctrinam Bal.
33 in .d. auc hoc inter libros in contrarium .s. allegata, † qm responderi potest q immo sequens testamentum inter liberos (absq aliqua clausula drogatoria expressa) reuocat omnes, & quaslibet dispositiões precedentes licet habeat clausulam derogatoriam ad sequentia testamenta, vel expresse, vel quia sint inter liberos prout voluit glo. si recte intelligatur super ver. prolata in §. & si quidem in aucten. de testa. imperfe. col. viij. cum qua eam notando transit ibi Bart. post Jaco. de bel. & idem etiam firmat ibi Ange. Roma. in .d. consi. clxix. & in consi. ccclxxxv. in casu premisso .j. col. Alexan. in .d. consi. cxxxiiij. & in consil. cxlvj. alias. clxxxix. viso themate .iij. col. ij. vol. & Cur. i. d. osi. lxxv. viij. col. ¶ Et maxime hoc est verum qn ex aliquo probatur verosimiliter mutata voluntas testatoris, prout dicit Bal. & sequitur ibi Saly. in .d. auc. hoc inter liberos. in quo casu (prout ipsi dicunt alij sequuntur, & est verissimum) attenditur secundum testamentum inter liberos factum, licet primum eis esset fauorabilius. Sed isto casu voluntas illius Bartholomei dicitur mutata, vt .j. dicetur ergo &c. & in hoc vt .j. demonstrabitur stat maximum fundametu presentis resolutionis. ¶ Preterea etiam dici potest q allegata in contrariu procedere possent, qn inter liberos precessisset testm q tunc vltra liberorum fauorem adesset etiam fauor cause testati q maximus est vt patet ex his que dicuntur de pupilla. substi. vt .s. ipsi pupillo sit fauorabilis vt habeat herede ex testameto iuxta .l. iulianus scribit, alias incipit si pupillus. ff. de acqui. here. & tradut Bar. & alij in .l. ij. ff. de vulg. & pupilla.
34 † & hinc dicitur publice expedire suprema hominu iudicia exitum habere, vt .l. vel negare. ff. quemad. testam. aperian.
35 † secus vero dicendu est qn no precessit testametu sed voluntas decedendi ab intestato (prout fuit in casu isto) eo eni casu talis volutas ex eo qd sit inter liberos no d habere clausulam derogatoriam ad sequentia testamenta, sed simpliciter ex sequenti testamento (maxime inter liberos)
36 debet dici reuocata. † nam cum dispositio .d. auc. inter liberos dicatur irregularis, & exorbitans a iuris regulis debet intelligi precise in casu in quo loquitur, & sic vbi testamentum precessisset, ita in terminis determinat Alex. in .d. consil. cxlvj. alias. cclxxxix. iij. col. ij. vol. refert, & sequitur Jas. in. auc. hoc inter liberos in tertia limitatione, licet ipsi rationem predictam non allegent. ¶ Et videtur hoc comprobari quia alioquin habens liberos (inter quos semper censetur habere voluntatem decedendi abintestato donec testamentum faciat iuxta .l. scripto in fi. ff. vnde libe.) non faceret validum testamentum, nisi cum clausula derogatoria ad illam precedentem voluntatem, quod tamen absurdissimu esset & nemo vnq diceret. ¶ Et licet in casu nostro ista precedens voluntas sit expressa, tn nihil d operari cu sit expressu qd tacite inerat .l. iij. ff. de le. j. & al's taciti & expressi ide sit iudicium .l. cu quid. ff. si cer. pe. ex eo ergo q predicta voluntas decedendi ab intestato sit fauore liberorum non d dici q contineat clausulam derogatoria ad sequentia testameta p .d. auc. hoc inter liberos cum (vt est dictum) illius aucten. decisio in hoc sit exorbitans, & loquatur tantu in testa
37 mento. ¶ † Secundo dici pot q imo in hoc vltimo testamento dicitur facta sufficiens reuocatio prime voluntatis maxime, cu sit dictum cassans, irritans, & annullans omne aliud testamentum hactenus per eum factum &c. q et si nihil esset dictu posset teneri q per secundu testamentu tollatur primum, prout voluit Jaco. de are & alij relati per Bar. in .d. l. si quis in prin. testamenti. Jaco. de belui. in .d. §. & si quidem in aucten. de testamen. imperfe. & dicit Albe. de rosa. in .d. l. si qs in prin. q ista opinio de iure est vera q etia tenuit Jo. and. in .c. j. de ostit. lib. vj. in nouella, & ibi sequuntur Jo. de fantu. Gemi. & alij quida, & Florianus in .d. auc. hoc inter liberos. & tradit Alex. in consi. cxxxiiij. preuiso themate .ij. co. j. vol. pro qua opinio. videtur tex. quasi ineuitabilis in .l. diuus. §. licet. ff. de iure codicil. nam ibi testator dixerat nolle valere codicillos nisi sua manu signati, & subscripti essent, & tamen postea text. dicit q codicilli simpliciter facti, & aliter non signati valent, illa generali ratione videlicet q que postea fiunt derogant prioribus, & solutio Bar. & comunis ad illum tex. q simpliciter erat reuocata prima voluntas non videtur aliquo modo toleranda q cu de eo in text. nihil dicatur talis solutio dicitur diuinatiua, & vt ita dicam destructiua generalitatis illius tex, Alex. vero solutiones etiam non procedunt vt per doc. in .d. l. si quis in prin. & in .l. si mihi, & tibi. §. in legatis de leg. j. & ita per illu tex. videtur firmare And. barba. in consi. lxxij. illud in medium referam .ij. col. versi .ij. qd debeantur .iij. vo. & tenendo ista opi. casus nr remanet sine difficultate q nedu factu fuit vltimu testm s et in eo est posita illa cla cassans &c. & l ista opi. coiter non teneatur vt per doct. in locis predictis
38 † tamen in casu nro potest de iure procedere attento q .d. Bartho. in illa sua precedenti voluntate non dixit se nolle amplius testari sed econtra q volebat pro libito testari licet forte implicite & per interpretationem noluerit valere nisi facta sit mentio de illa sua voluntate, nam postea testando (vti se facturum dixerat) & dicendo q volebat valere cassando alia testamenta debet omnino valere, licet de illa voluntate non sit facta mentio, eo q videatur mutasse in eo vo

luntatem ꝛ ab illa lege sibi iniuncta recessisse sicut contin-
39 git in.d.§.licet.† Nam ꝛ ibi testator videtur dixisse se velle facere codicillos, sed ꝙ non valerent nisi sua manu signati essent, ꝛ tamen (vt dixi) valent postea facti etiam simpliciter ea ratione, qꝛ faciendo simpliciter codicillos videtur ab illa sua voluntate ꝙ sua manu signētur recessisse, ꝛ illud importat illa ratio assignata ibi scilicet qꝛ que postea fiūt derogant prioribus, communis autem illa opin. Bart. ꝛ alioꝝ in.d.l.siquis in prin. ꝛ in.d.§.i.legatis procedat quando testator in prima voluntate dixisset ꝙ nolebat amplius testari, ꝛ si testatus fuerit nolebat valere nisi ꝛc. ¶ Et ratio diuersitatis sit qꝛ illo casu videtur in totum habere animuꝫ remotum a nouiter testando, sed in casu nostro nō sic est, cū predixerit quod pro libito testari volebat. ¶ Sed vlterius dico (posito sine preiudicio veritatis ꝙ sit facienda reuocatio prioris voluntatis) ꝙ imo realiter dr̄ facta si recte totus testamenti tenor inspiciatur. ¶ In primis eniꝫ dixit ꝙ nolebat decedere intestatus, ꝛ sic in specie dr̄ reuocasse illaꝫ voluntatē in qua dixerat se velle decedere intestatum asserēdo nūc in specie ꝯrīū, postea dixit ꝙ illud testm̄ erat vltia eius volūtas ꝑ que verba satis dici pōt q̄libet alia reuoca-
40 ta† maxime qꝛ dixit ꝙ hāc vltimā volūtatē valere volebat vel iure testamēti vel codicillorum vel alio quolibet iure ꝑut important illa verba igitur testamentū ꝛc. sic.n.ex cōsue-
41 tudine notarioꝝ extendi dꝫ illud ꝛc. vt inferius dicā.† iteꝫ subdit cassans, irritās, ꝛ annullans omne aliud testm̄ hactenus ꝑ eū factū ꝛc. ꝛ dꝫ illud ꝛc. extendi sub quacūqꝫ verborūꝫ tenore, ēt si in eo esset clausula derogatoria ad futura testamenta. Ita.n. vel similibus verbis seu equipollētibus talis clausula ꝑ notarios solet extendi, vt tradit Card. i cle.i. in.iij.oppo.de sepultur.ver. ꝛ maxime quo ad testm̄ ꝛ ego pluries vidi, ꝛ pro firmo teneo ꝙ illemet notarius q de testamēto rogatus fuit sic solitus sit similē clausulā extendere,
42 † qd̄ ergo ipe ꝛ alij ēt cōsueuerūt oīno attēdēdū est. ꝛ illd̄ sub illo ꝛc. dr̄ inclusuꝫ iuxta theoricā Bar. ꝛ alioꝝ in.l.gallus. §.ij.de lib. ꝛ post. ꝛ tradit Bar. i cōsi.cclxxxix. duo sunt instrumēta.iij.vol.cū cōcor. vt plene tradit Cor. in ꝯsi.ccxxv. anteq̄ aggrediar in fi.iij.vol. ꝛ ita in indiuiduo vr̄ determinare Bal.in.d.§.ij. ꝛ sequunt̄ Imo. ꝛ Alex.ibi saltē qn̄ ita esset de ꝯsuetudine notarij ipsius vel alioꝝ cōiter si de illius stilo ꝛ cōsuetudine nō appareat, ꝛ tradit Alexā. plurimos allegās in.d.cōsi.clxiij.col.fi.versi.nō ob.ēt.j.dictis.vij.vol.
43 † determinās in indiuiduo ꝙ ꝑ illud ꝛc.in casu nr̄o includitur clausula derogatoria precedētiuꝫ testamētoꝝ ēt si hērēt clausulā drogatoriā ad sequētia vt ꝑ eū ad quē me remitto. ¶ Et istud eo magis, ꝛ sine dubitatione ꝓcedit in casu nr̄o in quo vltra.d.cl'aꝫ cassans ꝛc. sunt in fi.d.testamenti alie due clausule vcꝫ rogās me ad plenū ꝛc. ꝛ ad sensum sapien-
44 tis ꝛc.† Nam ꝑ p̄mā clausulā ōndit̄ testōris volūtatem esse vt testm̄ d̄ iur̄ valeat, ꝛ ad talē effectū dr̄ notariū rogasse ad plenū ꝛc.i.vt dicatur notarius rogatus ita scribere ꝛ clausulas apponere ꝛ extendere in plenissima forma ꝑ testamenti validitate, prout melius ꝛ plenius notarius rogari potest, ita quod nihil in tali testamento desit quod requiratur ad
45 eius firmitatē,† nulli.n.dubiū est plenitudini nihil deesse illamqꝫ nihil indigere vt.c.si oia.vj.q.j. ꝛ.c.j.in p̄n.iūcta gl. de censib.lib.vj.tradit Jas.in.l.huiusmodi.§.edes in.ij.no. ff.de leg.j.plura cōgerens de virtute verbi plenum vel plene, ita ēt dixit Archid.in.c.lꝫ de p̄bē.lib.vj.refert ꝛ seqtur Bal.in cōsi.cclxxxiiij sup fcō in p̄n.iij.vol.qd̄ voluit.d.
46 meus Socy.in ꝯsi.xliij.viso testō.iij.col.iiij.vol. ¶ † Itē illud dr̄ plenū ꝙ vacuū ex pte aliqua non repit̄, vt vis verbi importat ꝛ patet ad sensuꝫ ꝛ ꝯnr dꝫ sic scribi istud testm̄ vt nulla ex pte sit validitate vacuū, ꝛ sic vt oīo valeat, nā ꝛ al's plenū importat validū vt.l.si de meis post p̄n.iūcta gl.cōiter approbata.ff.de arbi. ꝛ tradit Bal.in.d.ꝯsi.cclxxxiij. in p̄n.cū igit̄ notarius isto casu sit rogatus ad plenū ꝛc. ꝛ ꝑ ꝯns sic extendere vt testm̄ validitatē, ꝛ firmitatē hēat, ꝑ p̄dicta dr̄ rogatus virtualr̄ apponere cl'as derogatorias p̄cedētis volūtatis, cū suis cl'is drogatorijs, cuꝫ al's h̄ vlt.testm̄ nō valeret, tenedo tn̄ (absqꝫ veri preiudicio) ꝙ i isto secundo testamento tales clausule sint necessarie cuius contrarium supra firmatuꝫ fuit. ¶ Et tanto magis hoc dicendū est cuꝫ ēt sit rogatus iste notarius extēdere ad sensuꝫ sapiētis ꝛc.

47 vt dr̄ in scd̄a clausula in fine posita † semp eniꝫ qn̄ notarius plene rogatur, ꝛ ēt ad sensum sapientis dꝫ apponere, ꝛ extendere oēs clausulas ꝯsuetas ad validitatē ꝛ robur actus q̄ geritur prout voluit Felyn. post Bal. ab eo allegatū in.c. ex literis.vj.col.versi. ꝛ ꝑ illū tex. dicit Bald. cū ver.seq. de fide instru. ¶ Et plus dici posset ꝙ qn̄ solū adeēt clausula ista ꝙ notarius posset extēdere ad sensuꝫ sapiētis vr̄ ꝙ posit apponi clausula derogatoria ad precedentē illā volūtatē
48 † nam vigore talis clausule pōt sapiēs adder̄ oē id ꝙ tendit ad cōfirmationē rei geste nō mutata suba actus vt inqt Specul.in tit.de edi.instru.§.instru.versi.ꝙ si a ꝯhētibus, ꝛ ideo
49 Joā.and.ibi in additi. dicit † ꝙ stāte tali clausula in relicto fcō filie dꝫ addi.s.iure instōnis ꝑ validitate resti, ꝛ dt ꝙ ita obseruat̄, ꝛ hꝫ eqtatē, ꝛ ita añ eū voluit Ja.d̄ are.i.l.illa institutio.ff.d̄ he.isti. vt ibi Bar. ꝛ alij referūt qd̄ ēt tenuit ful. i.d.ꝯs.xc.iij.col. ꝛ lꝫ Bar.i.d.l.illa istō videat̄ firmare ꝯrīū tn̄ ista opi.vr̄ d̄ iure verior, ꝛ ego nā cū testōr solū dixerit seu dixisse credat̄ suū testm̄ extēdi dēre ad sēsū sapiētis vt.s. ille suppleat d̄fectū vboꝝ reqsitoꝝ vt illa sua volūtas sortiatur effcm̄, p̄t ille sapiēs plenioribꝰ, aptioribꝰ, ꝛ reqsitis vbis illā volūtatē testōris exp̄mer̄, ꝑ eiꝰ ꝯserua. vt ꝑ fely.i.d.c.ex lrīs.v.col.d̄ fi.istr. ꝛ.s̄.dixi, sꝫ illa sua volūtas vt.s.filia hēat illd̄ relictū ꝛ cetera hēant hr̄des vr̄r istituti valere nō posset nisi tale relictū instōnis dicat̄ fcm̄ iuxta.§.illd̄ quoqꝫ cap.in auc.vt cū d̄ cogn. ergo sapiens talia vba adder̄ p̄t, ꝛ ꝑ hāc rōnē, ꝛ al's plures pꝫ n̄ obstare rōnes q̄s i ꝯ. allat bar.i.d.l. illa istō vt ibi ꝑ Imo. videri p̄t, ꝛ fꝫ hāc opi.ꝯ bar. ꝯcludit
50 fely.i.d.c.ex lrīs. † ita ergo dōm vr̄ i ꝓposito ꝙ (cū istō vlt. testm̄ ad eiꝰ validitatē tpe q̄ fiebat reqreret drogationē p̄cedētis volūtatis ꝛ cl'aꝝ eiꝰ) sapiēs illā possit adē cū ex ea n̄ mutet̄ suba actꝰ ꝑ p̄dcā ꝓut i terminis ꝯcludebat iac.d̄ are. i.d.l.illa istō.cum.i.d.l.si qs i p̄n.testi, ꝛ vr̄ d̄ itētione imo. i.d.l.illa istō. ꝛ.d.meꝰ So.i.d.§.i legatis co.fi. ꝛ lꝫ forte ista opi.sit dubia qn̄ solū adeēt h̄ ꝙ testm̄ extēdat̄ ad sensuꝫ sapiētis pp auc̄tē Bar. ꝛ sequa.tenētiū ꝯrīū, tn̄ i casu nr̄o cessat dubitō tū ꝑ al's cl'as ad idē tēdētes vt.s̄.ē ōnsū, tū ēt qꝛ h̄ qd̄ p̄cedēti volūtati oīno drogent̄ n̄ p̄t dici obmissū i totū vt pꝫ ex alijs cl'is.s̄.pōderatis maxie ex illa cassās irritās ꝛc. fꝫ ꝙ.s̄.dcm̄ fuit, quo casu n̄ est dubiū posse ꝑ sapiētē bonis vbis extēdi qd̄ a testōre fuit aliquo mō dcm̄ vt declat signāter bal.i.l.captatorias.ij.col.C.de mil.test.cū igit̄ ex pluribus i isto testō positis satis ꝯstare videat̄ testōrē voluisse ab illa.j.volūtate recedē, ꝛ h̄ testm̄ oīo valē lꝫ i eo n̄ eēnt oīa sic dicta ꝛ ordinata spāl'r, ꝛ exp̄sse vt forte reqrebat̄, tn̄ sapiēs (cuiꝰ ꝯsilio testm̄ extēdi dꝫ) dꝫ oīa exp̄mē q̄ eēnt ncīa ꝑ validitate.d.testi eo tpe quo fiebat, ꝛ certe n̄ ad aliū finē illa cl'a ꝛ ad sensū sapiētis ꝛc. dr̄ adiecta nisi vt ille supleat defe-
51 ctus si q forēt i vbis.d.testi vt ex p̄dcis ꝯstat † nō sic dōꝫ eēt d̄ cl'a drogatoria ad sequētia testā qꝛ sine ea testm̄ eo tpe q̄ fieret valeret, ꝛ id̄ eā sapiēs addē nō posset ꝓut ēt.s̄.fuit deductū, magna etenim est dr̄ia inter derogationē sequentis ꝛ derogationē p̄cedētis testamenti, vt patet ex iam dictis, ex qbus concluditur ꝙ si qua clausula derogatoria ad sequentia testamenta continebatur in illa prima voluntate dicit̄ iuridice reuocata in h̄ vltimo testō fm̄ ꝙ.s̄.declaratū fuit. ¶ Sed vlterius instando (posito sine preiudicio veritatis ꝙ non diceret̄ expresse reuocata eo ꝙ de ea non repitur specialiter facta mentio in isto testō) adhuc tn̄ dico testamentū istud oīno valere (ꝛ istud solum fundamentum sufficeret vbi alia non adessent) nam illa opin. Bar. ꝛ sequentium in.d.l.siqs in prin.testamenti de leg.ij. ꝛ modernoꝝ in.d.si mihi ꝛ tibi.§.i.legatis de leg.j. vcꝫ ꝙ qn̄ in precedenti testō ē clausula derogatoria sequētis reqritur ꝙ in sequēti (vt valeat) fiat specialis reuocatio precedētis cuꝫ sua clausula (posito ꝙ sit vera) recipit q̄plurimas limitationes vt ꝑ Bald. Fulgo. Paul. de cast. ꝛ alios in.l.sancimus.C.de testa. vbi nouissime Jas. ponit vsqꝫ ad.xij.limitationes, ꝛ lꝫ alique ex.d.limitationibus possunt satis ad propositū adaptari, tn̄ vna seruit nobis in terminis † dn̄t.n.doc. ꝙ illa opi-
52 nio Bar. non procedit qn̄ probaret̄ ꝙ post factum primuꝫ testm̄ testōr mutauerit volūtatē ex aliq̄ cā supueniēti, nā nūc vꝫ fꝫ testm̄ absqꝫ eo ꝙ in eo sit spālis mētio, ꝛ reuocatio priori ēt habentis clausulam derogatoriā ad sequētia ita dn̄t Bald. Fulgo. Paul. de cast. ꝛ alij maxie Jas. in scd̄a limitatione

tatione in.d.l.sancimus.do.meus Soci.in.d.§.in legatis.
col.fi.ꝛ in consi.ij.in cā testāria.iij.col.versi.corroborat̄ for
tius.iij.vol.Corne.in.cōsi.clxxiij.in presenti cōsultatione.
iij.col.ver.adeo ꝙ Bal.in.d.l.sancimus ꝛc.iij.vol.Gemi.
in cōsi.cxv.sup dubio.ij.col.ꝛ Andr.barba.in cōsi.ij.clemē
tissimi Bei.iij.col.j.vol.ꝛ est hoc cōe dictū ꝛ indubitatum,
ꝛ est de mente Bar.ꝛ oiuz in.d.l.siqs in prin.testamēti, ꝛ
53 in alijs locis.s.allegatis, ꝛ fundatur clara rōne † qm̄ qñ p̄
cedit testm̄ cū cl'a derogatoria ad sequētia si fit postea b'm ꝛ
nō reuocet̄ p̄mū cū sua cl'a, illud b3 credit̄ factū nō ex volū
tate testātis, s3 ad iportunitatē alicui⁹ ꝛ vt ei videat̄ testōr
morē gerere q̄ h'rs instituit̄ vel aliter honorat̄ in eo, sed vo
luntas dicitur pdurare cū p̄mo testō qd̄ spāliter nō oñdit̄
reuocatū, ꝛ in hoc fundat̄ illa opi.Bar.ꝛ alioꝝ de qua.s.
vt tradunt oēs in locis p̄dictis, verū qñ ex aliquo oñdit̄ te
statorē mutasse volūtatē satis ē ad reuocationē p̄mi testi, ꝛ
validitatē scd̄i l3 in eo illa spālis reuocatio nō sit posita, ne
alias dicamus p̄mū testm̄ valere sine volūtate, imo ꝯ volun
tatē testatoris q̄ sp añ oīa attēdi d3.l.in ꝯditionibus p̄mū lo
cū.ff.de ꝯdi.ꝛ demō.ꝛ totū facit.l.ex facto la grande.ff.de
54 he.insti.cū sim.¶ † Et ista mutatio volūtatis satis est ꝙ ve
rosimil'r, ꝛ ex ꝯiecturis oñdat̄ vt p doc.i locis p̄alle.ꝛ ma
xime pcedē d3 hoc qñ honorati in b'o testō nō sint tales de
qb⁹ suspicari possit ꝙ p iportunitatē vel alio modo iduxe
rint testōrē ad sic disponēdum, quasi tūc cesset cā pp quā3
dici solet nō valere b3 testm̄ vbi in p̄mo erat cl'a derogato
ria sequētis, vñ p locū a cessante cā (p iura vulgaria) dici d3
b3 testm̄ valer̄ qb⁹ sic positis dico ꝙ i casu nr̄o post p̄mā illā
volūtatē Bartb.p̄dict⁹ dr̄ mutasse volūtatē ex cā supueniē
ti saltē verosil'r ergo ꝛc.maxie cū isti Petrus Paulus, ꝛ
Peruzinus aut alij p legatū honorati in hoc vltimo testō ꝛ
min⁹ h'rs institutus nō sint psone de qb⁹ sit aliq̄ suspitio ꝙ
d.Bartho.aliquo mō induxerint ad disponēdū in eorū fa
uorē cū essent pupilli (loquēdo de Petro Paulo ꝛ Peru
zino) ꝛ longo spacio distant ab ipso Barto.nec p eis apud
eū aliquis esset q̄ ita suasurus fuisset, ex quo verosil'r oñdit̄
ꝙ qcqd fecit ex ppria, ꝛ mera animi sui deliberatione fe
cit, ꝛ nō ad iportunitatē alicuius, ꝛ ꝯñr istō vlt.testm̄ dr̄ h'rē
volūtatē.d.Bartho.testōris quā a p̄ma illa volūtate, ꝛ de
claratione vt institutus decederet dr̄ oino amouisse ex sup
ueniēti cā vt dixi.¶ Hoc āt ita ōducit̄ nā tpe illius volūta
tis ōcedēdi ab intesta.viuebat Hiero.fili⁹ testōris q̄ si sup
uixisset p̄ri suo abintestato in totū fuisset successurus ꝛ p eū3
ita succedētē honor, ꝛ dignitas familie.d.Bartholo.p̄ris
fuisset ꝯseruata vt est clarū ꝛ, put solet esse cōe votū prudētū
viroꝝ p̄ntib⁹ seculis vt.s.bōa eoꝝ (rōe ꝯseruāde agnatiōis)
in masculos trāseāt, vt elegāter tradit Fulg.in ꝯsi.xlj.casus
talis pponit̄.v.col.ver.ꝛ ꝯgruit hec sn̄ia, ꝛ patruus, ꝛ.do.
meus Soci.in ꝯsi.xcviij.alias ꝯsului.iiij.col.versi.voluit.n.
prudens testōr.iij.vol.ꝛ habita ista ꝯsideratione ꝯstat ꝙ.d.
Barthol.qcqd fecit, ꝛ dixit in illa sua prima volūtate fecit
ꝛ dixit fauore, ꝛ intuitu.d.filij sui Hieronymi, tūc viuētis
q̄ ab intestato erat ei successurus, cū aūt postea videret eū3
mortuum ꝛ maxime ꝙ ex eo tūc nō extabāt filij masculi ꝛ
p quos agnatio conseruaret̄ dr̄ habuisse cā3 mutādi illā suā
55 volūtatē, † nā ex eo ꝙ moriat̄ institutus in p̄mo testō, viuo te
statore, dr̄ ei supuenire cā mutādi testm̄ vt signanter, ꝛ bona
rōne declarat And.Barb.in.d.consi.ij.i.vol.iij.col.vbi ip
56 se determinat † ꝙ pp cām superueniētem valebit b3 testm̄ ēt
ꝙ in eo nulla fiat spālis mētio p̄mi testi, aut cl'aꝝ eius, vt p
tum p quē3 vr̄ decidi casus nr̄, ꝛ si si recte ista rō ꝯsiderabit̄
nō vereor aliquē in pposito hesitare ō validitate istius vlti.
testi, nec dubitare qn ex ppria deliberatione animi, ꝛ motu
pprio factū fuerit ille.n.vidēs mortuū eius filiū cuius fauo
re fecerat illā declarationē precedētē, ꝛ vidēs ꝙ si ex p̄gnā
te nuru sua nasceret̄ femina, ꝙ si illa vna cū alia iā nata tan
q̄ sibi descēdētes abintestato fuissent successure p quas di
gnitas familie nō cōseruaret̄, cupiēs ꝯriū iuxta cōe votum
prudētū viroꝝ (vt.s.dixi) iustā cām habuit mutādi volūtatē
ꝛ nolle amplius decedere itestatus, ꝛ ideo testatus fuit vt in
vlti.testō qd̄ plurimū factū fuit in honorē agnationis sue, vt
ex eius lec.ꝯstat, cū igit̄.d.Bar.supuenerit cā mutāde volū
tatis cesset q3 ois suspitio psonaꝝ honorataꝝ i vlt.testō vt.s.
dixi, arbitror absq3 dubio concludendū esse ꝙ illud fuerit ex

propria voluntate sua, ꝛ ꝯñr seq̄t̄ ꝙ oino valē d3 ēt ꝙ in eo
nō esset spālis reuocatio illius p̄me volūtatis p ea q̄.s.de
ducta sunt.¶ Et ex predictis omnibus validitas huius vl
timi testi triplici via demōstrata est.¶ Primo q2 in illa pri
ma declaratione nō dr̄ ꝯtineri clausula derogatoria ad se
quētia testā saltem ita vt debuerit expresse seu spāl'r in isto
vlti.testō reuocari.¶ Scd̄o posito ꝙ debuerit spāl'r reuo
cari quia virtual'r dr̄ reuocata ēt spāl'r.¶ Tertio (posito ꝙ
non fuerit spāl'r reuocata) q2 illud non fuerat necessariū cum
ex alijs ꝯstet ipsu3 Bartho.mutasse illā p̄mā volūtatem. si
igit̄ testm̄ oi iure iure validū ē seq̄t̄ ꝙ legata in eo fcā simil'r
valent, ꝛ peti p̄nt.¶ Posset ēt dici ꝙ legata deberent̄ da
to ꝙ testm̄ nō valeret pp cl'a3 codicillarē in eo positam per
quā vbi testm̄ nō v3 legata cēsent̄ relicta ab his q̄ al's succes
suri sunt, ꝛ sic isto casu ab his q̄ ab intestato ex p̄ma illa volū
57 tate successuri essent, † nā qñ pcedit p̄mū testm̄ cū cl'a dero
gatoria sequentis ꝛ postea fit b3 inualidū eo ꝙ nō sit spāl'r re
uocata cl'a derogatoria posita in primo si in.d.secūdo adest
cl'a codicillaris legata in eo facta debent̄ ab intestato in pri
mo testō, put in termīs ꝛ multū signāter cōcludit And.bar.
i.d.ꝯsi.lxxij.col.fi.iij.vol.ver.preterea ēt faciat, dicens ꝙ
ita voluit Bart.in.l.j.in.j.q.ff.de iure codicil.ꝛ ita per hāc
decisionē Barbat.in indiuiduo p aliā via3 legata in casu
nostro dicerent̄ conseruata, nā si illud procedit qñ pcessisset
testm̄ vt p eū fortius vr̄ dicendū in casu isto vbi non testm̄ s3
volūtas decedēdi ab intestato pcessit cui magis ꝯuenit lega
ta in codicillis relinq̄.§.j.in fi.de codi.ꝛ.l.cōficiunt̄ in fin.
prin.ff.de iure codi.¶ Pro quo facit q2 ꝙ ista legata ꝯser
uent̄ p cl'a3 codicillarē nō repugnat p̄me illi volūtati dece
58 dendi abintestato † cū ēt abintestato relinq̄ possent ꝛ pos
sint fieri codicilli.d.l.cōficiunt̄ in prin.vnde dato ꝙ in ea vo
luntate esset cl'a derogatoria ad sequētia testā illa deberet in
telligi derogare his q̄ sibi ꝯdicerent, ꝛ essent oino incōpati
59 bilia, † sed si aliqua dispositio sequat̄ q̄ cum illa prima stare
possit ꝛ simul cōpatiant̄ ei ñ intelligit̄ derogatū iux̄ gl.j.ꝛ q̄
ibi dn̄t doc.in.l.cū pponatis.C.de codicil.¶ Et sic vr̄ ꝙ
nō obstante inualiditate istius testi legata in eo facta debeā
tur ad que optime facit decisio Cor.in.d.ꝯsi.xxj.iiij.vol.in.
60 ij.col.ver.vel dicamus, † vbi vult ꝙ nō obstā.j.dispositione
cū cl'a derogatoria ad sequētia testā valēt codicilli q̄ postea
fierent, cū p̄me dispōni nō dicant̄ repugnare vt p eū, super
istis tn̄ nō insisto cū ea q̄ superius dcā sunt sufficiant p ꝯser
uatione istoꝝ legatoꝝ p q̄ sit plene, ꝛ iuridice (vt puto) sub
latū p̄mū fūdamētū factū in ꝯriū in quo stabat ois difficul
tas.¶ Non obstat modo secundum du3 dicebatur ꝙ ista
legata videbantur adempta, quoniam respondetur ꝙ illud
61 est penitus falsum † ꝛ vera ꝯcl'o est ꝙ legata p institutionē
heredis q̄tūcūq3 vl'r facta nō dicunt̄ adempta, ꝛ hoc p̄mo
oñdit̄ q2 esto ꝙ ēt in rebus legatis diceret̄ facta institutio eo
ꝙ h'rditas dr̄ successio in vniuersū ius ꝛc.l.nihil aliud.ff.de
vb.sig.cū simi.tn̄ legata nō dicerent̄ adēpta, s3 ad ea p̄stāda
62 heres teneret̄ † cū dicat̄ donū a defuncto relicta ab h'rde p̄
63 stan.l.legatū est.ff.ō le.ij.iūcto.§.j.insti.de lega.† ꝛ ideo iure
statuit̄ legata de manu h'dis capiēda esse vt.l.j.in p̄n.ꝛ p
totū.ff.quo.lega.ꝛ vbi legatarius ppria auc̄te subtrahit p
64 dit legatū.l.nō est dubiū.C.ō leg.b3 tn̄ ꝙ ibi no.¶ † Et hic
ēt dr̄ ꝙ legatū dr̄ delibatio h'ditatis q̄ testōr alicui qd̄ col
latū velit ex eo ꝙ vniuersu3 foret h'dis.l.legatū est in p̄nci.
ff.de le.j.¶ Scd̄o ēt ex alio oñdit̄ q2 si aliqua dispō ꝯsidera
bilis sit potius dici dēret ꝙ ex vniuersis, ꝛ oibus bonis re
lictis heredi dicantur eidem adempta legata que saltē3 or
65 dine intellectus dicuntur sequenti loco facta.† Heredis
enim institutio tāq̄ caput testi saltē i intellectu pcedet̄ d3,
ꝛ pp hoc olim si añ h'rdis institutionē legabat̄ nō valebat
legatū.§.añ h'rdis insti.de lega.ꝛ l3 ibi iperator fauore le
gatoꝝ tolleret ea ēt añ instōnē facta ordine scripture valet̄
tn̄ ordine intellectus semp cēsent̄ subseq̄ p rōne de qua ibi,
66 ¶ † Tertio idē euidētius demonstratur q2 regula est ꝙ vbi
reperit̄ vl'is seu ꝯñalis dispō ꝛ ēt specialis de aliq̄ re vna vel
pluribus in illa ꝯñalitate cōprehensis ꝯñalis illa dispō sorti
tur effectū solū in alijs rebus ex illo ꝯñe, ꝛ nō in rebus de q̄
bus reperitur spāliter dispositum, q2 sp ꝯñi p speciem dero
gatur.l.in toto.ff.de reg.iur.c.ꝯñi p specie3 de reg.iu.l.br.
vj.pbat̄ ꝛ in.l.vxorē.§.felicissimo.ff.de leg.iij.vnde cum ex

bonis defuncti reperiantur specialiter dispositiones de re-
bus legatis, ⁊ ēt gñalis institutio in oībus bonis p talia le-
gata velut p spāles dispōnes dr̃ illi instōni velut gñali dis-
67 pōni derogatū, facit optime.l.i.ff.de aur. ⁊ arg.leg.† vbi si
vni legeť omne argentuʒ nō includiť in tali legato argentū
alteri spāliter legatū, faciūt ēt.l.q̄sitis.§.i.ff.de leg.iij.l.ali-
menta.§.basilice de alimen.⁊ ciba.lega.⁊.l.seruo de pecul.
leg.cū multis similibus qbus ꝓbať ꝙ gñalis dispō nō ꝓce
dit in his de qbus repiť facta pticularis dispō p quā rōnē
pulcrū casum determinat Jas.in.l.q post.iij.col.ver. mihi
placet.C.de leg.vt p eū, ⁊ per eandē rōnē alias dixit Bal.
68 in.l.quotiens in fi.ver.⁊ p̄dicta faciunt ⁊c.C.fa.her.† ꝙ le-
gatuʒ vsusfructus oiuʒ bonoꝝ non includit vsumfructū pre
dij alteri pticulariter relicti, qđ ēt ibi voluit Saly. ⁊ seqtur
Ang.Areti.in.§.i.insti.de vsufru.⁊ in effectu voluit Jas.
in.l.cū.q.ij.col.C.de leg.⁊ ego bis ita ꝯsului, sic igiť est dicē
dū in casu isto vt.s̄.dixi. Et ita in terminis voluit Alexā.in
cōsi.xxv.circa p̄mū col.fi.ver.nō obstat ꝙ testōr, cū sequēti
p̄mo.vol.⁊ in cōsi.cclij.p̄clare allegatū col.fi.vj.vol.⁊ hoc
vt puto caret ꝓbabili dubitatione. ¶ Nec ob. allegata in
ꝯ̃riū qꝛ vn̄itas institutionis ⁊ ꝙ sit pleno iure facta respe-
ctu effectus intelligiť in rebus de qbus nō repitur facta pti
69 cularis dispō. vt ex p̄dictis ꝯstat † ⁊ iura p̄mo loco in ꝯ̃riū
allegata (qbus ꝓbatur quid adimi qñ de eo in alium dispo
nitur) ꝓcedūt qñ de eadem re in specie fit scđa dispō de qua
facta erat p̄ria ⁊ sub ꝯmemoratiōe p̄me dispōnis vt.d.l.si-
cut cum simi.de adi.leg. ¶ Demum non ob. qđ tertio loco
dicebatur ꝙ saltem in illo predio emphiteotico nō deberet
valere legatū, qm̃ rñdeť ꝙ imo legatū ēt de eo p̄dio vʒ, ⁊
70 cōclusio ista vr̃ satis clara ex pluribus. ¶ † Et primo pos-
set dici ꝙ imo sicut ius emphitheoticū ēt ecclesie pōt dona
ri ꝟm magis cōeʒ opin. vt per glo. ⁊ doc.in.c.potuit de loca.
vbi expresse ita tʒ Abb.in.ij.col.ver.in glo.in ver.alijs ven
dere ⁊c.ita ēt possit p legatū relinq cū legatū sit donō q̄dā.
71 l.legatū est.ff.de le.ij. ¶ † Scđo dico ꝙ hoc i ꝓposito casu
vr̃ expeditū attēta forma inuestiture nā in ea ꝯcessuʒ fuit il
li dño Euāgeliste p̄ iuestito, ⁊ suis hr̃dibus vt possit qbus-
cunqʒ voluerit vendere donare aut al̃r alienare vel p testm̃
relinquere etiaʒ sine aliqua lnia episcopi forosemproniēsis
72 cuius erat ius directū dicte emphiteosis † ⁊ ista concessio
tāq̄ʒ pactū quoddā inter ipsuʒ episcopū, ⁊ emphiteotā sup
alienatione emphiteosis seruari dʒ iuxta.l.fi.in p̄n.C.de iur̃
emphi.⁊ ibi tradūt doc.⁊ maxie Alb.Saly. ⁊ Jas.i.j.no.
⁊ tradiť ēt i.c.potuit đ loca.maxie p Jmo.⁊ nō ē opꝰ hic di
sputare an hñs liberā lniaʒ in quēcūqʒ voluerit alienare de
beat requirere ꝯsensuʒ dñi de quo p doc.in.d.locis cum in
casu nr̃o sit expresiuʒ ꝙ possint alia lnia vlterius non petita
quāuis ēt vbi non esset ita expressum idē videreť dicendū vt
p Saly.i.d.l.fi.⁊ alios i locis p̄dictis, ⁊ alibi sepe ꝓut tra
dit Deci.in cōsi.clxiiij.nō fuisset.ij.col.v̄si.ij.rñdeť sup quo
tñ nō insisto nec aliter ꝓsequor qꝛ (vt dixi) nō est necessariuʒ
73 † ⁊ absqʒ dubio in casu isto dʒ valere istud legatum vigore
p̄dicte lnie ⁊ pmissionis fcm̃ qꝛ est factū cōprehensis in in-
uestitura, sunt.n.p̄dicti Per. Pau. ⁊ Peruzinꝰ ꝓnepotes
illiꝰ Euāgeliste, ⁊ sic.iij. eius generatio vsqʒ in quā fuit dicta
emphiteosis cōcessa vt ex instrō inuestiture cōstat in versi.
vsqʒ in eius tertiā gñationē. Qñ.n.ita dictat instr̃uʒ cōpre-
hendiť ēt ꝓnepos vt p Bal.in auc.si quas ruinas.j.colū.
ver.iuxta hoc q̄ro, ⁊c.C.de sacrocan.eccle.cū multis con-
cordantibus vt scribit Alex.in cōsi.cx.circa p̄mū col.pen.
ver.venio ad ꝟʒ dubiū.iij.vol.⁊ in cōsil.cxxv.attentis ver-
bis inuestiture.ij.col.ver.tñ p̄missis nō.ob.v.vol.⁊ in.l.qđ
dr̃ mihi.xxij.col.ff.de ver.ob.vbi vr̃ idē velle ēt si nō sit illđ
ꝓnomē eius vt p eū, hoc tñ vltra nō ꝓsequor qꝛ nō expedit
cū p̄dicta lnia alienandi ⁊c.sit gñalis ēt i nō cōprehēsos i in
uestitura. ¶ Nec ob. qđ dicebať emphiteosim ecclesiasticā
non trāsire ad ex̃neos qm̃ rñdeť ⁊ p̄mo dici pōt ꝙ isti lega
tarij nō dñr ex̃nei maxie habito respectu ad do. Euangeli-
stam p̄rio inuestitū, qꝛ sūt illi ꝓnepotes imo ēt nec respectu
d.Bar.testōris cū sint nepotes fratris eius ⁊ de agnatione
74 sua † ⁊ ad.§.ex̃neū.C.de rei.vxo.acti.allegatū in ꝯ̃riū rñdeť
ꝙ verbū ex̃neū capitur varijs modis ꝟʒ subiectam materiā
75 ⁊ ibi capiť ois q p̄riā p̄tāteʒ nō habet. ¶ † Scđo rñdeť ꝙ
regula.§.emphiteosiʒ, in ꝯ̃riuʒ allegati dr̃ hodie correcta, qꝛ
pōt hodie emphiteosis ecclesiastica fieri in ppetuū, ⁊ trāsi-
re ēt in ex̃neos hr̃des p tex.in.§.lniaʒ in auc.de alienati.⁊
emphi.col.ix.ꝓut voluit glo.in.§.alienatiōis in auc. de nō
alienā.aut pmut.reb.ec.col.ij.⁊ gl.ij.i auc.si q̄s ruinas.C.đ
sacrosan.eccles.vbi ēt ita tenēt Cy.⁊ Bald.ita ēt Bart.in
auc.ppetua in p̄ma op.eo.ti.cū cōcordātibus quos refert
⁊ seqť Alexā.in.l.vt iurisiurādi.§.si liberi in.j. apostil. ad
Bar.ff.de ope.l.b.vbi đt ita cōiter teneri, ⁊ ideʒ ēt plenius
hoc firmat in cōsi.clxxxviij.viso, ⁊ mature discuso al's est.
cccxxxiiij.vj.col.ver.qđ aūt emphiteosis ⁊c.ij.vol. ¶ Ad
alia in ꝯ̃riū allegata patet respōsio ex p̄dictis. ¶ Tertio ex
alio indubitāter p̄dictū legatū cōseruari dʒ qꝛ cū tale p̄diū
vt emphiteoticū ad istū Jo.bartho.nepotē, ⁊ hr̃dē testōris
76 eēt pūētuꝝ vbi đ eo nil fuisset dispsitū † seqť ꝙ ille tanq̄ʒ hr̃s
nō pōt iprobare factū đfuncti sed dʒ tale legatū velut a suo
auctore factū approbare.l.cū a mr̃e cū his q̄ ibi dñt doc.C.
de rei vēdi.maxime cū remaneat ei locupletissima hr̃ditas
lōge trāscendēs extiationē p̄dicti p̄dij emphiteotici legati
p̄sertiʒ cū legatū istđ fcm̃ fuerit pleno iur̃, ex q̊ đmōstrať p̄ci
sa volūtas testōris ꝙ oē ius.d.p̄dij ptineat ad legatarios vt
sic ēt videatur disposuisse de iure qđ post se transiturū erat
77 ad hr̃des. † Pōt.n.testōr ita de re hr̃dis sicut de sua dispo
nere, imo si credat esse suā.⁊ sit hr̃dis vʒ legatum vt est tex.
clarꝰ i.l.vnū ex fami.§.si rē.ff.de le.ij.⁊ ita vr̃ in ꝓposito nr̃o
cōcludere Jas.in.l.ij.col.mihi.lxxix.C.đ iure emphi.⁊ omis
sis multis q̄ allegari possunt dico ꝙ in indiuiduo in casu no
stro extat pulchra decisio Cor.i cōsi.lxxxiiij.vr̃ p̄ma facie p
78 totū.ij.vol.† vbi determinat ꝙ si testōr legat rē emphiteoti
cā q̄ post se futura erat heredis eius vʒ legatū ⁊ heres teneť
illud iplere maxime qñ legatū erat factum alicui de cōpre-
hensis in inuestitura p iura, ⁊ rōnes de qbus ibi, ⁊ p eū ad
quē gr̃a breuitatis me remitto, ⁊ p eū hr̃ clara decisio nr̃i ca
sus vt sic heres ꝓ iplēda volūtate testātis ēt illud legatū p̄
stare teneať. ¶ Quinimo dici forte posset ꝙ si.d.res emphi
teotica nullo mō pūētura fuisset ad hr̃dē p̄dictum, sed mor
te.d.Bartho.testōris finita rediret ad ecclesiā dēret heres
ipsius rei ita pleno iure legate p̄stare extimationē cū non sit
res eccl̃ie Romane vel Cesaris sʒ eccl̃ie inferioris. Jta.n.
voluerūt Bal.⁊ Jmo.in.l.apud iulianū.§.cōstat.ff.de leg.
j.⁊ ita in simili in re feudali vr̃ velle Jo.fab.in.§.nō solū in
stituta de legatis in fine, ⁊ Baldus in capitulo primo.in
p̄n.ver.adde ꝙ nemo pōt de succes.feu.⁊ in terminis nr̃is
ita cōcludit Alex.in cōsi.ix.visis dicto themate ⁊c.alias est
cclj.vj.col.ver.sed his nō ob.ij.vol.vbi ꝓ hoc plura iura, ⁊
rōnes, ⁊ auctoritates allegat vt p eū videri pōt, sup quo nō
curo vlterius instare, nec vltra eius veritatē pquirere, qꝛ nō
expedit cū ea q̄.s̄.dicta sunt satis supque sufficiant, illud.n.
ex multis posset in dubiū reuocari. ¶ Ex quibus oībus sin
gulatim cōsideratis vel saltem simul iūctis cōcludiť legata
oīa in vlt.testō facta p̄dcis Petro Paulo ⁊ Peruzino eis
deberi ⁊ iure peti posse. Laus Deo.

Maria.Soci.iunior Padue legens.

CASVS

¶ Domina Joāna in suo vlti.testō instituit suos heredes in
certis bōis Nico.Carolū, ⁊ Robertū nepotes eius ex dña
Anna filia eius p̄defuncta ⁊ eoꝝ filios masculos ltimos ⁊
naturales illos adinuicem substituendo vulgariter, pupilla-
riter, ⁊ per fideicommissum.

¶ Jtem in alijs certis bonis instituit heredes Bernardinū
⁊ Jo.similiter nepotes eius ex polisena alia eius filia prede
functa, ⁊ post eorū mortē filios masculos.d.Bernardini na
tos, ⁊ nascituros ex ltimo mr̃imonio, ⁊ ipsos filios inuicem
substitu. vulgariter, pupillariter, ⁊ per fideicommissum.

¶ Similiter ēt in alijs certis bonis instituit hr̃dē dñaʒ Pe
traʒ filiaʒ eius tūc viuentem, ⁊ post eius mortē substituit ei
Bartholo.filiū suū, ⁊ filios masculos.d.Batho.de ltimo
matrimonio natos ⁊ nascituros, quos filios vnū alteri sub
stituit vulgariter, pupillariter, ⁊ per fideicommissum.

¶ Et postea formal̃r subduntť in testō ista ver.post mortē ve
ro.d.filiorū masculorū dictorū suorū hr̃dū institutorū, ⁊ nul
lis remanentibus singula singulis referendo, ⁊ ꝙ.d. heredi
tas decedētiū ⁊ nullis remanētibus religt pauperibus ho-
spitalis.

spitalis.s.Marie.cū hoc ꝙ nō possint alicui vendere, donare, contrahere, vel alienare nisi descendentibus masculis heredū pdictorū vel alicuius eorū ⁊c. put hec latius in testamento continētur cuius copia transmittitur.

¶ Post mortē testatoris decessit dña Petra supstite Bartho. eius filio q Bartholo. postea decessit supstite sibi gagliardo eius filio ⁊ herede vl'i, demū decessit iste gagliard⁹ supstite sibi Anto. eius filio ⁊ vl'i hēde, ⁊ heres pr̄is sui inter cetera possidet ēt bona dñe Petre eius proauie per.d. testatricem relicta.

¶ Nunc hospitale predictū petit a dño Anto. bona predicta dicens venisse diem substitutionis de eo facte seu conditionem.d. substitutionis esse impletam.

¶ Quibus sic stantibus queritur quid iuris.

SVMMARIVM

¶ Conditio si sine liberis decesserit, quando subaudiatur, ⁊ an etiam ecclesia vel pia causa substituta.

¶ Filiorum appellatione an, ⁊ quando contineantur nepotes maxime in prouisione testatoris.

1 Dispositio conditionalis conditione impleta hr̄ pro pura.
2 Filiox̄ appl'one an ⁊ qñ veniant nepotes, ⁊.j.n.35. ibi latiꝰ.
3 Volūtas testōris ēt p ꝯiecturas habita oīno seruari debet.
4 Cōditio si sine liberis decesserit nō subaudiꝛ in psona grauati, qñ de ꝯ̄ria volūtate disponentis apparet, licet regulariter secus sit, vt.j.nu.13.
5 Nemo creditur alienas successiones proprijs anteponere.
6 Conditio si sine liberis decesserit an subaudiaꝛ in persona grauati, qñ pia cā est substituta, ⁊.j.nu.21. vbi dicit ꝙ sic secundum opi.com. ⁊ nu.28.
7 Donatio facta ecclesie an reuoceꝛ supra legitimam per liberorum superuenientiam, ⁊.j.nu.29.
8 Cause pie ⁊ ecclesie in dubio fauendū est, ⁊.j.nu.36.
9 Heres institutus in re certa nullo dato herede vniuersali dr̄ vl'r institutus ⁊ iure preceptionis res relictas hēbit.
10 Substitutio facta alcui post eius mortē dr̄ compēdiosa, ⁊ pōt importare vulgarē substitutū si decedat anteq̄ȝ sit heres, ⁊ fideicōmissariā, si adita hereditate decedat.
11 Substitutio facta alicui de titio, ⁊ suis filijs, intelligitur ordine successiuo, vt primo titius ⁊ post ei⁹ mortē eius filij succedant.
12 Mater qꝛ filios in potestate non habet eis pupillariter substituere non potest.
14 Testator si hr̄des instituat diuidēdo hr̄ditatē in tres ptes habito respectu ad tres ei⁹ filios seu ad cuiuslibet ipsox̄ lineā, dinde post eox̄ mortē nullis remanētib⁹ singula singulis referēdo velit, ꝙ hr̄ditas decedentiū nullis remanentibus deueniat in aliquē, dr̄ pp illa verba singula singulis ⁊c. substituisse distincte in effectu cuiuslibet linee, hoc est si vna dfecerit, substitutus veniat ad partē deficiētis linee, ēt si alie linee supersint.
15 Singula singulis sunt congrue referenda ſꝫ mētē pferētis.
16 Verba testamentorum debent sic interpretari, ne repugnātiam contineant.
17 Idem in instrumentis.
18 Idem in testibus.
19 Idem in articulis ⁊ positionibus.
20 Verba sunt referenda ad possibiles casus.
22 Priuilegia per nos nō sunt inducenda, que expresse a.l. nō reperiuntur inducta.
23 Ecclesia dr̄ cultrix, ⁊ auctrix iustitie.
24 Dispositio testantis non debet induci circa ea que interrogatus non disposuisset.
25 Dispositio testantis sic debet intelligi ne a sapientibus reprebendi possit.
26 Filios a successionē parentū excludere ⁊ ecclesiā instituere diuus Augustinus non laudat.
27 Ecclesie an ⁊ quando magis faueatur, q̄ȝ filijs post legitimam sibi debitam.
30 Pater qua rōne ptulit filios, ⁊ nepotes in hereditate, qꝛ sunt ex eis descendentibus, eadē rōne, in eorum portione dr̄ pretulisse omnē illorum posteritatem.
31 Sensus dubius testamenti intelligi dꝫ in sensum verisimiliorem, ⁊ qui plerūq̄ȝ in testōribus itellgiꝛ, ⁊ q in regione solet attendi, ⁊ charitati psonarum de qbus agiꝛ ꝯueniat.
32 Coniunctio inter parētes ⁊ liberos ceteris oib⁹ ē potētior.
33 Patris deliberatio semper presumiꝛ in fauorem liberorū.
34 Dispositio testōris nō dꝫ vitiari ob notarij imperitiā, sed dꝫ attēdi id qd̄ testator voluit, ēt si p coniecturas habeatur.
37 Filiorū ⁊ descendentiū cā respectu bonorum ascendentiū est fauorabilior, q̄ȝ pia causa.
38 Pro reo in dubio iudicandum est.
39 Certās de dāno euitando est fauorabilior, q̄ȝ certans de lucro captando.

CONSILIVM CXXV

Dirigat Dominus verba mea in viam veritatis, ⁊ iustitie. Visis pūcto, ⁊ testō trāsmissis vr̄ in hac ꝯsultatiōe pma frōte dōꝫ ꝙ, Hospitale.s.Marie dēat obtineꝛ, ⁊ sic ꝙ Anto. dēat ꝯdēnari ad restituēda bona fideicō. subiecta, naꝫ hospitale fuit vocatuꝫ post mortē dictox̄ filiox̄ dictox̄ hr̄dū istitutox̄, ⁊ sic ꝯsiderādo istōnē factā de do. Petra, ⁊ substōnē de Bartho. filio eius, ⁊ de ipsius Bartho. filijs factā vr̄ hospitale vocatuꝫ post mortē filiox̄.d. Bartho. ⁊ sic post mortē.d. gagliardi, vñ cū iaꝫ gagliardus decesserit, ⁊ sic euenerit ꝯditio fideicō. relicti hospitali seqꝛ ꝙ hospitale dēat admitti iuxta
1 regulā.l. cedere diē.ff. de ver. sign.† etenim dispō ꝯdōnalis hr̄ p pura ꝯdōne ipleta.l. si.§.j.ff.d vul. ⁊ pup.l. si pupillus. in si.ff.d ꝯd. isti. tradit bal.i.l. cū i testō i si.C.d ma. test. ⁊ de ci.i ꝯs. dlj. plene. ⁊ subtiliter. iij.col. ¶ Nec huic ꝯclonī vr̄ obstare si dicaꝛ, ꝙ imo nō venit ꝯdō cū venit Ant. filius gagliardi, ⁊ sic nepos.d. Bartho. dōo ꝙ i.d. substōne filiorū
2 appl'one ēt nepotes ꝯphēdanꝛ. Qm̄ h vr̄ posse negari,† qꝛ p rl'a vr̄ ꝙ imo filiox̄ appl'one nō veniāt nepotes. Alio.n. noie filij alio nepotes appl'anꝛ vt.l. qd si nepotes, ⁊ ibi doc. tradūt.ff.d test. tut. ⁊.§. qd si nepotes. isti. q testa. tutor. dari pos. ⁊ marie h vr̄ dōꝫ in casu isto i q̄ vr̄ d mēte testatricis cōstare ꝙ filiox̄ appl'one nō ꝯphēdanꝛ nepotes aut deinceps
3 ceteri,† q̄ volūtas ēt p ꝯiecturas habita ⁊ intellecta oīno ſuari dꝫ.l. qm̄ indignū.C. de test. ⁊.l. iij.C.d lib. pte. illa.n.ē q̄ regit testārias dispōnes, ⁊ pmū locū obtinet in eax̄ interpretationē vt.l. in ꝯdōnibus. pmū locū.ff. de ꝯdi. ⁊ demō. ⁊ totū facit vt vtar verbis iuriscō.i.l. ex facto la grāde circa mediū.ff.d he. isti. ⁊ ad h plura allegari possent q̄ nota sūt hec aūt volūtas pbari vr̄ ex eo ꝙ testatrix phibet hospitale ne alienet bona q̄ ex tali fideicō. ꝯsequeꝛ nisi descēdētibus masculis pdcōx̄ hr̄dū illis.n. vult ꝙ possint.d. bona vendi ⁊c. ex quo vr̄ aperte colligi ꝙ hospitale admittatur non obstāte ꝙ supsint aliq descēdētes masculi ex.d. hr̄dibus, ⁊ ꝯfir ꝙ illis hospitale pferaꝛ, sic ergo vr̄ ꝙ testatrix dū filios pdci Bar. vocat n̄ itellexerit vocare ēt nepotes, ⁊ alios posteros vt sic hospitale dicaꝛ vocatū p⁹ mortē pdcōx̄ filiorū, ēt ꝙ dcesserit sibi supstitib⁹ aliqb⁹ descēdētib⁹ masculis, alioquin nō vr̄ ꝙ posset considerari ꝙ hospitale vendere possit descēdētibus masculis hr̄dū pdictorū si solū eis deficientibus hospitale esset admittēdū. ¶ Nec vnr̄ obstare ver. illa nullis remanētibus qꝛ vnr̄ intelligēda respectu pluriū filiorū quos potuisset hēre.d. Bartho. vt sic dicamus hospitale vocatū nō simpl'r post mortem alicuius ex illis, sed nullis remanētibus hoc est dicere post mortē oiuꝫ attēto ꝙ il-
4 los inuicē substituerat. ¶ † Nec dm̄ū vr̄ pdcō hospitali obstare si dicaꝛ ꝙ in hoc fideicō. iniūcto pdictis filijs Barth. ⁊ sic in pposito pdcō gagliardo dꝫ subintelligi ꝯdō si sine liberis decesserit iuxta dispōneꝫ.l. cū auus cū simi.ff. de ꝯdi. ⁊ demō. Qm̄ vr̄ posse r̄nderi. primo ꝙ illa.l. cū sua mā nō pcedit qñ de ꝯ̄ria volūtate disponētis appet, nā cū eius dispositio in ꝯiectura pietatis fundaꝛ quasi plus dictū ⁊ minus scriptū, vt.d.l. cū auus. hoc est dicere ꝙ testator si de filijs grauati cogitasset, verosimil'r tale fideicōmissum nō fe-
5 cisset, vt.l. ꝯnal'r.§. cū aūt.C. de instit. ⁊ sub. sub ꝯd. fa.† eo.s. qꝛ nemo crediꝛ alienas successiones pprijs an̄ponere, vt.l. cū acutissimi. in fi.C. de fideicō. seqꝛ ꝙ vbi testōreꝫ aliter voluisse apparet, ne qd ꝯ̄ eius volūtatē fiat predicta conditio

nõ subintelligit, ꝛ ita cõiter tenetur p doc. in locis ṗdictis, sꝫ in ꝓposito de ꝯria volũtate testõris apparet vt vt ex ṗdi
6 ctis ꝯstat ergo ꝛc. ¶ † Scḋo vr̃ posse r̃nderi q̄ d. l. cũ auus cũ socijs nõ ꝓcedũt qñ ecclia vel al's pia cã esset substituta, nã eo casu fauore pie cãe nõ subaudit illa ꝯdõ in ꝑsona grauati, sꝫ talis pia cã simpl'r vocat post morté grauati ét q̄ decedat cũ liberis, ita vr̃ voluisse Pet. de an. in ꝯs. mihi. xlvj. ṗma facie videret, put eũ allegat Alex. in ꝯsi. xcij. sup eo de quo. ij. col. in fi. ver. posset ét r̃nderi. iij. vol. qué ét allat Jas. q̄ ita vr̃ tenet in. d. §. cũ aũt. ij. col. ver. ꝛ p istud fundamẽtũ
7 lꝫ ipsi allegẽt nu. xliij. p quo facit † q2 donatio fcã ecclie per supuenietiã liberoꝝ nõ reuocat. s̃. ltimã vt voluit glo. in. c. qcũq3. xvij. q. iiij. ꝛ ita vr̃ p istud argumẽtũ tenere Barba. in. d. l. cum accutis. vñ cũ isto casu sit fcã substõ de hospitali pauperꝫ, ꝛ sic de pia cã seqt q̄ p exñtiã ṗdicti ant. filij ipsi⁹ gagliardi post eius morté grauati nõ dꝫ ipediri fideicõ. fcm̃
8 in fauoré. d. hospitalis. ¶ Pro quo demũ facit † q2 in dubio pie cãe, ꝛ ecclie fauẽdũ é iur̃. l. sunt persone. ff. de religi. ꝛ sumpt. fu. ¶ Predictis tñ nõ ob. ꝯriã opi. iuri ac summe eqtati ꝯsentaneã arbitroꝛ vcꝫ q̄ exñtẽtia ṗdicti Anto. hospitale excludat, ꝛ ꝯñr q̄ ab ĩpetitione, ꝛ molestia. d. hospitalis ipse An. oĩno veniat absoluẽdus, ꝛ p veritatis clarioꝛi demonstratione videndũ é q̄ substitutio ꝯtineat seu di
9 cat fcã in ṗdicto testõ. ¶ † Hoc tñ añ oĩa ḋclarato q̄ licet hr̃des i ṗdicto testõ istituti sint i reb⁹ certis tñ ex q̄ null⁹ i corepit institutus hr̃s vl'is dñr vl'r instituti argumẽto. l. i. §. sin ex fundo. ff. de here. insti. ꝛ iure ṗceptionis res eis relictas, hẽbũt, vt ꝓbat in. l. ex fcõ la grãde. ff. de here. insti. ꝛ in. l. si certaꝝ in ṗn. ff. de militar test. cũ simi. hoc ita stante dico q̄ multe sunt fcẽ substões in isto testõ, ꝛ loquẽdo respectu in
10 stõnis fcẽ de do. Petra filia testatricis † dico q̄ ṗmo fuit fcã ei substõ forsitan ꝯpẽdiosa q2. s. illa v̓ba post morté do. Petre substituit ꝛc. possunt ĩportare vulgaré substõnẽ si añ decessisset, q̄ꝫ fieret hr̃s, Jté, ꝛ fideicõ. si post aditã hr̃ditaté decessisset, ꝛ sic plures substões sub plurib⁹ tpib⁹ dñr ꝯtineri merito dꝫ dici cõpẽdiosa iur̃ diffi. ꝯpẽdiose substõnis datã p Bar. in. l. cẽturio. ff. de vulg. ꝛ pup. ꝛ iur̃ ttadita per doc. in. l. ṗcib⁹. C. ḋ ĩpu. ꝛ al. sub. Sꝫ qcqd sit de vul. sub. ḋ qua ad pñs nõ est curãdũ certũ é q̄ illa fuit fideicõmissaria sub. p q̄ꝫ vocat Bartho. fili⁹. d. d. Petre ꝛ fili⁹ ip si⁹ barth.
11 † qḋ ꝯdé intelligit ordine successiuo. i. vt p̄us vocet barth. ꝛ eo postea deficiẽte vocent filij ei⁹ tã nati q̄ꝫ nasciturí sic. n. ꝯcludũt doc. oẽs post gl. i. l. gallus. §. j. ff. ḋ lib. ꝛ post. ꝛ h̄ est expeditissimũ i iure. ¶ Scḋo fuit fcã inter ṗdictos filios Barth. i effectu reciproca substõ p illa v̓ba quos filios vnũ
12 alteri substituit ꝛc. † ꝛ lꝫ exprimat pupillariter vulgariter ꝛ p fideicõ. tñ pupillaris fieri nõ potuit a testatrcice q̄ eos nõ hẽbat in ptãte. l. ij. in ṗn. ff. de vul. ꝛ pup. ꝛ insti. ḋ pupil. sub. in ṗn. ꝛ demũ cũ ét respectu alioꝝ hr̃dũ facte fuissent alie substões, vt i testõ dr̃ fuit facta. vltia substõ oib⁹ iã vocatis post eoꝝ morté de hospitali de quo ad pñs agit q̄ substitutio q̄ꝫtũ ptinet ad ꝓpositũ nr̃ꝫ dr̃ fuisse fideicõmissaria vt sic ꝑsone iaꝫ p testatricẽ supius institute vel substitute dicant grauate post eoꝝ morté, ꝛ nullis remanẽtib⁹ restituere hospitali. ¶ Quo sic posito sequit claꝝ fundamẽtũ in fauoré ṗdci Ant. nã cũ gagliardus pr̃ eius vti filius Barth. dicat grauat⁹ p fideicõ. restituẽ hospitali ṗdeõ p⁹ ipsi⁹ morté dr̃ in effectu grauat⁹ sub ꝯdi. si sine liberis decesserit ꝛ iõ cũ ei supsit Ant. filius ex ipsius supexistẽtia dr̃ deficere ꝯdõ fideicõ. ꝛ ita iura ex benignitate vel pietatis cõiectura testatricé i casu isto voluisse interpretant vt. l. cũ auus. ff. de cõd. ꝛ demõ. ꝛ ibi tradũt oẽs doc. maxĩe patruus, ꝛ. d. me⁹ Soci. q ibi plenissime hãc mãm ꝓseqt. ꝛ ꝯiectura pietatis i eo ꝯsistit q2 nõ est v̓osile q̄ disponẽs i vnũ ex suis filijs neppotibus, vel deinceps, ceteris descẽdẽtib⁹ voluerit i eo q̄ sic reliqt alienas successiones ꝓprijs hoc est sue ꝛ ꝑsone illi⁹ sic honorate ꝛ grauate añponere vt voluit Jmparoꝛ i. l. cũ accutissimi i fi. C. ḋ fideius. ꝛ in. l. ꝯnal'r. §. cũ aũt. C. de insti. ꝛ sub. sub ꝯdi. fa. ꝛ vtrobiq3 tradũt cõiter doc. ꝛ hinc é q̄ ꝓcedit hoc ét si fidicõ. eẽt relictũ vni ex descẽdẽtib⁹ testõris ét ꝓximioꝛi q̄ꝫ sint filij ꝑsone grauate vt est casus clarus in. d. l. cũ auus, lꝫ. n. fideicõmissarius ibi ex aliqua rõe posset dici magis dilectus testõri q̄ꝫ sint filij grauati quos nũq̄ꝫ vidit tñ nõ sic dr̃ circa bona relicta ꝑsone grauate q2 sicut illã i. d. bonis oib⁹ alijs ṗdilexit ita ét cẽset ṗdilexisse oẽꝫ eius posteri
13 taté cũ sit ét ipsius testõris posteritas, † ꝛ q̄ in eiusmodi substitutionibus ꝛ fideicõ. subintelligat ista ꝯdõ si sine liberis decesserit ꝑsona grauata si sit de descẽdẽtib⁹ testõris p rõné predcãꝫ vltra iã allegata voluit Old. in ꝯsi. cxxxix. de insti. Roma. in cõ. ccclxx. i ꝓposita cõsul. post ṗn. d. Maria. soci. au⁹ me⁹ i ꝯs. ix. ꝓsequẽdo ordiné. v. col. ver. postremo ṗdictã opin. in fi. ꝛ in cõsi. xiiij. sequẽdo ordiné. iij. col. ver. x. ꝛ ver. seq. ꝛ patru⁹, ꝛ. d. meus Barth. soci. i cõsi. clxxxij. lꝫ filia femina i ṗn. cũ infinitis alijs q allegari possent quos breuitati cõsulẽdo dimitto, cõcludẽdo q̄ p supueniẽtiã, ꝛ exñtiã Anto. filij gagliardi q fuerat fideicõ. grauat⁹ post ei⁹ morté dr̃ tale fideicõ. ipeditũ p ṗdicta. ¶ Nec ṗdcõ fundamẽto obstãt q̄. s̃. ꝯ illõ allegabãt i quoꝝ resolõne stat oĩs difficultas, nã dũ ṗmo dicebat q̄ in casu isto appet de ꝯria volũtate testãtis ex eo q̄ ꝓhibuerat hospitale ne vẽderet nisi descẽdẽtib⁹ masculis. d. hr̃dũ suoꝝ, vt. s̃. arguebat r̃ndet
14 † ꝛ pro declone aduertẽdũ est, q2 cũ testatrix tres ptes fecerit sue hr̃ditatis habito respcũ ad tres filios ei⁹ seu ad cuiuslibet ipsaꝝ lineam qñ postea substituit hospitale. s. Marie post morté. d. filioꝝum ꝛc. dr̃ illud substituisse distincte in defectu cuiuslibet linee ṗdictarũ filiarũ hoc é si vna ḋfecerit hospitale vocet ad pté deficiẽtis linee ét q̄ alie linee supersint qb⁹ in pte deficiẽtis ꝓtulit hospitale. Et hoc satis ꝓbat, ex illis v̓b. nullis remanẽtib⁹ singula singulis referẽdo ꝛc. q̄ v̓ba recte intuẽti aliud opari nõ possunt nisi q̄ hospitale vocetur in defectum cuiuslibet linee ꝛ sic quod idem tres linee nõ dicant inuicẽ substitute, ꝛ q̄ hospitale nõ dẽat expectare defectũ oĩuꝫ lineaꝝ alioqñ illa v̓ba nihil oparẽt ꝯ regu
15 lam. l. si qñ. ff. de leg. i. ꝛ. c. si papa de ꝓuil. li. vi. cũ si. † sp. n. singula singulis sũt ꝯgrue referenda iur̃ intentioné loquẽtis ét si non sic exp̄meret vt é glo. fi. in. l. q in futurũ. ff. de pact. in. l. ꝯnal'r in ṗn. sup ver. difinitiua. C. de reb. credi. ꝛ in. l. si in ṗn. in gl. iij. C. de fideicõ. ꝛ ibi Ang. dixit se ita de facto praticasse circa interptationé cuiusdã accusatiõis vt p euꝫ, hoc idé ét ꝓbat ex illis v̓bis q̄ hr̃ditas decedẽtiũ ꝛc. nã ex illis ostendit q̄ statiꝫ deficiente aliqua linea decedẽtiũ hr̃ditas dꝫ deuenit ad hospitale, ét q̄ supsint descendentes ex alijs lineis, ꝛ sup hoc nõ puto insistẽdũ q2 clarũ vr̃ q̄ hospitale oĩno asserit. ¶ Unde hoc ita posito dico q̄ illa v̓ba nisi descẽdẽtib⁹ ꝛc. debẽt itelligi respectu descẽdẽtiũ ex alijs lineis q̄ nõ defecerũt, nã clarũ est q̄ illis voluit hospitale ṗferre in pte linee deficiẽtis, ꝛ in. d. casu si hospitale velit vendere pté ḋficiẽtis linee q̄ ad illud puenerit voluit testatrix q̄ nõ possit vẽdere nisi descẽdẽtib⁹ hr̃dũ ṗdictoꝝ vel alicuius eoꝝ qḋ certe dꝫ itelligi ḋ descẽdẽtib⁹ ex alijs lineis ñ ḋficiẽtibus q vt est notũ sũt descẽndẽtes hr̃dũ a testatrice vocatorũ aut alicuius eoꝝ vt ipsa cõsiderauit ꝛ ista (ni falloꝛ) é clara, ꝛ v̓a resolo huius obiectionis, alioquin esset in isto testõ maxima contradictio, nam cum hospitale vocetur nullis remanẽtibus. s. ex linea, cui vult succedere, seu ad cuius pté vult admitti (vt. j. ét dicã) qũo eẽt possibile ex ea linea ꝑsupponere descẽdẽtes qbus hospitale vẽdat si nõ prius vocat
16 q̄ꝫ oẽs de aliqua linea decesserint, ꝛ nullus remaneat? † debẽt ergo v̓ba testi sic iterptari ne ꝯtincãt repugnãtiã, ꝛ ne sibi ꝯ dicãt argumẽto. l. vbi repugnantia. ff. de reg. iur. ꝛ. l. si
17 ad ea. ff. de ꝯdi. ꝛ demõ. ¶ † Sicut ét dicim⁹ de instrũs vt in. c. inter dilectos ver. ceterum, ꝛ ibi tradũt doc. de fide in
18 stru. ¶ † Jtem ꝛ de testib⁹ vt in. c. cũ tu, ꝛ ibi p doc. de test. tradit Bar. ꝛ alij p⁹ eũ i. l. j. i ṗn. ṗma opi. ff. de no. op. nũt.
19 vbi aliqñ dixi ḋfendẽdo Bar. ibi. † Sil'r cũ dicim⁹ ḋ articulis seu positionib⁹ vt tradit Bal. ꝛ Pau. ḋ ca. i. l. j. vl. ij. ff. ne qs eũ q i ius voc. qḋ ibi refert, ꝛ seqt Alex. j. col. v̓. ꝛ h̄ singl'r inducit Bal. dicẽs q̄ est diligẽtissi. notãdũ, ꝛ ibi Jas. i. iiij. no. v̓. istã vlt. saluationé h̄ r̃ferẽs plura ꝯgerit ad ꝓpositũ. dico igit q̄ v̓ba h⁹ testi ne sibi ꝯdicãt, ꝛ vt ad bonũ sensũ reducant debẽt itelligi, ꝛ declarari vt dictũ est. ¶ Marie
20 ét † q2 sp v̓ba sũt referẽda ad casus possibiles arg. l. luci⁹. §. pe. ff. ad muni. cũ si. si. n. vellem⁹ intelligere ḋ descendentib⁹ ex illa linea ad cui⁹ pté hospitale vocat h̄ ipossibile cũ nõ ṗus vocari dẽant q̄ꝫ oẽs ḋ. d. linea defecerint ꝛ null⁹ remaneat. Sic itaq3 ex ṗdcis ꝯstat nullo mõ ꝯstare ḋ volũtate testãtis ꝯ iterptatio. ṗdcẽ. l. cũ au⁹. d. l. cũ accutissimi. ꝛ. d. §. cũ aũt, quinimo appet volũtas eius cõformis ṗdictis. ll. vt

j. dicam

.j.dicā.⁊ h̄ quo ad p̄mū obiectū. ¶ Nō ēt ob.qꝺ ſo loco
dicebaꝛ p̄dictas.ll.cū ſua ſubauditione ꝯdōnis ſi ſine libe
21 ris ꝺceſſerit n̄ ꝓcedē qn̄ eccl̄a vel al̄s pia cā ē ſubſtitu.† qm̄
rn̄deꝛ illud abſolute negādo, ⁊ ꝯcludēdo ꝙ imo verioꝛ, ⁊
cōis opi.ē talē condōnē ſubintelligi qcunqꝫ ſit ſubſtitutus ēt
ſi ſit ſubſtituta eccleſia, ⁊ ſic ꝙ in caſu noſtro ſuperexiſtentia
Anto.filij illius gagliardi excludat ſubſtitutū hoſpitale p iu
ra p̄dicta. ¶ Si.n.ꝓcedūt illa iura ſi ꝓprius filius teſtōris
fuerit ſbſtitutꝰ vt ē caſus i.d.l.cū auꝰ ⁊ ibi doc.notāt, ⁊.s̄.di
ctū fuit in quē filiū nāli rōne ⁊ cōi voto parētū debēt bona
p̄ris ꝑuenire,vt.l.cū rō i p̄n.ff.ꝺ bo.dā.⁊.l.ſcripto i fi.ff.vn̄
li.fortiꝰ vr̄ ꝙ ꝓcedāt ſubſtituta eccl̄ia,q̄ lꝫ certo caſu loco fi
lij habeaꝛ vt in auc.niſi rogati ⁊ i corpe vn̄ ſumiꝛ.C.ad tre.
⁊ i.c.i p̄ſ̄tia ꝺ ꝓb.⁊ vtrobiqꝫ tradūt doc.tn̄ minus iuris hꝫ
in bonis defūcti cū nec ab iteſtato vocez, nec nāli cōiqꝫ vo
to moriētiū ſibi bōa dēanꝛ,ſꝫ ſolū ex exp̄ſſa diſpōne ei reliq
p̄nt. ¶ Et lꝫ al̄s fauoꝛ eccl̄ie plurimū opari ſoleat tn̄ i caſu
22 nr̄o nō dꝫ attēdi cū iure cautū nō repiaꝛ † ⁊ p̄uilegia n̄ ſint
inducēda p nos q̄ exp̄ſſe a lege n̄ repiūꝛ iducta,iux̄.c.ſane.
23 cū ibi traditis p gl.⁊ doc.ꝺ p̄ui. ¶ † Immo cū eccl̄ia dicaꝛ
cultrix,⁊ auctrix iuſtitie nihil ꝯ iuſtitiā ēt i ſui fauoꝛē fieri pa
tiꝛ vt iqt tex.i.c.j.§.ſi diuerſū ꝺ al.fe.ſꝫ i ꝓpoſito ſatis iiuſtū
⁊ ipiū videreꝛ excludē ant.ex p̄dcā teſtatrice ꝺſcēdētē vt.d.
l.cū auꝰ ibi ꝯiectura pietatis ⁊c.⁊ ꝯ v̄oſimilē mētē eiꝰ vt.d.
l.cū acutiſſimi.ibi ne videaꝛ teſtōꝛ alienas ſucceſſiōes ⁊c.igi
tur nō ē dōꝫ ꝙ eccl̄a aut eiꝰ fauoꝛ hāc opi.⁊ iniuſtitiā aliquo
24 mō patiaꝛ,† nec ēt nos iſtꝺ diceꝛ dēmꝰ qꝺ v̄oſimil̄r ipſa te-
ſtatrix iterrogata nō dixiſſet,iux̄ gl.illā ſingularē p tex.ibi i.
l.tale pactū.§.fi.ff.ꝺ pac.ē.n.iſte Ant.ꝑſona q̄ ex v̄oſil̄i mē
te teſtātis ſbſtitutū hoſpitale dꝫ excludeꝛ cū ſit ꝺ liberis,igiꝛ
ita dici dꝫ iux̄ tradita p patruū meū Soci.i ꝯſi.xciiij.ꝑ cla-
25 rioꝛi.iij.col.v̄.ſꝫ ad p̄dcāꝫ rōnē.iiij.vol.† Et vbi ſic nō dice-
remꝰ certe teſtātis diſpō poſſꝫ merito a ſapiētibꝰ rep̄hēdi q̄
ex̄neū ꝓprie ſoboli p̄tuliſſet ꝙ oīo ē fugiēdū.l.ſaluiꝰ ariſto.⁊
26 ibi doc.tradūt.ff.ꝺ le.p̄ſtā.† ad qꝺ optīe facit dcm̄ diui aug.
dū voluit nō eē excludēdos liberos a ſucceſſione parētū, ⁊
eccl̄iā iſtituēdā vt hr̄ i.d.c qcūqꝫ.xvij.q.iiij.nā ſi Aug.iſtud
nō acceptabat vbi ꝺ exp̄ſſa volūtate parētis ꝯſtaret minus
hoc dōꝫ ē i caſu nr̄o i quo nedū ꝺ tali volūtate nō ꝯſtat ſed
potiꝰ ꝯ̄triū vt.j.dicā vel ſalē ſumꝰ i dubio,⁊ ex iuris p̄ſūptio-
ne crediꝛ voluiſſe bona eiꝰ i ꝓp̄os ꝺſcēdētes ꝑueire, vt.d.l.
cū acutiſſimi.⁊.s̄.dcm̄ fuit. ¶ Et ex h̄ ſi recte pōderaꝛ tolliꝛ
27 oīs ſcrupulꝰ.† Si.n.qs dicat ꝙ magis faueꝛ eccl̄ie q̄ꝫ filijs
pꝰltimā filijs debitā vt voluit gl.i.d.c.qcūqꝫ,⁊ tradit bā.⁊
ibi pleriqꝫ ſequūꝛ i.l.j.i.v.q.p̄n.mihi col.xj.v̄.circa p̄mū.
.C.ꝺ ſac.ſan.ecc.cū ſi.vt p Iaſ.i.d.§.cū āt(eſto ꝙ h̄ dcm̄ ſit
veꝝ lꝫ ſit valde dubiū ⁊ r̄p̄robeꝛ p deci.i.d.§.cū aūt)rn̄debiꝛ
ꝙ illud ꝓcedit vbi ꝯſtat ꝺ volūtate teſtātis ꝙ voluerit p̄fer
re eccl̄iaꝫ ſuis liberis,ſaltē p ꝯiecturas,in caſu aūt nr̄o n̄ ita
ē vt iā dixi ꝗ ⁊c. ⁊ ita ad illꝺ dcm̄ rn̄det ad ſuū ꝓpoſitū An
dre.barb.in ꝯſil.xxxv.clemē.Dei p̄ris.v.col.i fi.j.vol.vbi
ēt dr̄ ꝙ opi.bar.i.d.l.j.reprobaꝛ ibi p Bal.ꝺ quo tn̄ ibi vi-
28 dēdū ē. ¶ † Et hāc op.vt.ſ.iura p̄dcā,⁊eoꝝ ſbītellecta ꝯdō
ꝓcedāt ēt ſi ſit ſubſtit.eccl̄ia vel al̄s pia cā tenuerūt Bal.⁊
Pau.de caſt.poſt Ricar.malū.i.d.l.cū acutiſſimi.⁊ Io.ꝺ
mōte ſpe.⁊ ſeqꝛ patruꝰ meꝰ Soci.i.d.l.cū auꝰ col.mihi.xx.
verſi.ſcꝺꝫ corrclariū vbi ēt dr̄ ꝙ ita ꝯſuluit genitoꝛ eius.d.
Maria.Soci.auus meus ⁊ fere oēs ſolēnes doc.Italie vt
p eū q hāc opi.pluribꝰ rōnibus ꝯprobat,⁊ ꝯ̄trijs abūde rn̄-
det ad quē me remitto,⁊ hāc opi.idē patruus meꝰ ſeqꝛ in
ꝯſi.ccxxvij.p̄ſens ꝯſultatio col.fi.ver.nec ex eo.idē ēt recte
ituēti voluit Pet.ꝺ an.i ꝯſ.xliij.ſup p̄dicto dubio ꝓpe fin.
v̄.nō ob.tertia rō dū dr̄ ꝙ ſubſtō fcā ꝓ aīa cuidā frāc.ꝓce-
dit eo moꝛtuo ſine liberis ſic ꝗ vult ſecꝰ eē ſi cū liberis deceſ
ſiſſet iux̄ regulā.d.l.cū acutiſſi.idē ēt voluit Bn̄d.cap.i ꝯſ.
xviij.cū viſo.j.col.vo.Alex.i ꝯſ.ccxxvj.pōderatis v̄bis.ij.
col.v̄.tn̄ p̄miſſis nō ob.vi.vo.⁊ Coꝛn.i ꝯſ.cxcvij.nō alienā.
vi.col.v̄.⁊ p h̄ pꝫ rn̄ſuꝫ.iij.vol.⁊ i ꝯſ.cclxxvj.viſo.s̄.ſcripto.
iij.col.v̄.nec curādū.eo vol.⁊ lꝫ Coꝛn.ibi ꝯcludat ꝓ ſubſti-
tuto tn̄ hāc opi.in caſu nr̄o ſeqꝛ,⁊ i caſu ſuo ꝯ̄triū firmat qꝛ
ſubſtō nō erat fcā deſcendētibꝰ teſtōꝛis vt ipſe inqt ibidem
col.vij.v̄.⁊ p p̄dicta ē ēt rn̄ſuꝫ.Et hāc opi.ipſe Coꝛn.pluri
bus rōnibꝰ ſeqꝛ i.d.l.cū acutiſſimi.v̄.nota rōnē poſitam,⁊
quā ēt ſeqꝛ And.Barb.i ꝯſ.xiij.clemē.Dei p̄ris.vij.col.v̄.

⁊ adduco illꝺ qꝺ voluit Ricar.j.vol.⁊ i ꝯſ.xlvj.difficile eſt
ij.col.i fi.v̄.iō dr̄ Bal.iij.vol.⁊ in ꝯſi.lv.p̄clare ſcribitur.vi.
col.v̄.⁊ adduco.ij.vol.cū q̄ opi.trāſit ēt deci.in.d.§.cū aūt
illā deffendēdo a qbuſdā all̄atis ibi in ꝯ̄triū p Iaſ.⁊ ſic oēs
p̄dictas auc̄tes recte ꝯſiderāti apparebit ꝙ iſta ē cōis opi.
ſine aliq̄ difficultate,⁊ nō ē curādū de tenētibꝰ ꝯ̄triū cū pau-
ciſſimi ſint, ⁊ i veritate Pet.de an.i.d.ꝯſi.xlvj.in quo ſit p̄
cipuū fūdamētū nō dꝫ ꝯ̄ iſtā opi.allegari,qꝛ ipſe ibi ex mul-
tis alijs rōnibꝰ moueꝛ, ⁊ maxīe,qꝛ agebaꝛ ꝺ parua q̄ꝫtitate
danda eccl̄ie cū reliquū ⁊ qdē magnū p̄rimoniū remaneret
liberis ſupexiſtētibꝰ in qua rōne ſi recte ver.eiꝰ pōderenꝛ ſē-
tit ꝯ̄triū eſſe ſi de vniuerſo ageret vel de maioꝛi pte vt p euꝫ
⁊ ita ad illud ꝯſi.Pet.de anc.in effectu rn̄det patruꝰ ⁊.d.
meus Soci.i.d.l.cū auꝰ.col.xxij.⁊ ita eſſe ꝺ itētione Pe.
de an.ſatis pōt colligi ex eo ꝙ ipſe hāc nr̄aꝫ opi.vr̄ ſeq in.
d.cōſi.xliij.Sil̄r ēt Alexā.i.d.ꝯſi.xcij.in ꝯ̄triū allegato i eo
dicto n̄ ſe firmat,⁊ de eo manifeſte oñdit ſe dubitare ſeu illꝺ
hr̄e ꝓ nō v̄o qꝺ facile credi pōt, cum ꝯ̄triū ⁊ ſecundū hanc
noſtrā opinio.ipſe firmauerit in.d.conſi.ccxxvj.Item ēt au
ctoꝛitas barb.in.d.l.cū acutiſſimi nō eſt magni faciēda tū
qꝛ ipſe vr̄ diſputatiue loq,tū ēt qꝛ al̄r tenuit ſequēdo iſtā cō
munē opi.i.d.cōſi.xiij.⁊ i alijs ꝯſilijs.s̄.allegatis.cū igiꝛ iſta
opi.ſit cōis fere oīuꝫ doc.nephas eſſet p̄ſerti i indicādo ab
29 ea recedē p iura vulgaria. ¶ † Nec ob.ꝙ i ꝯ̄triū allegabaꝛ
de donatione fcā eccl̄ie vt.ſ.n̄ reuoceꝛ p ſupueniētiā libero
rum qꝛ(poſito ꝙ illa opi.ſit vera ſine p̄iudcio veritatis) rn̄
deꝛ ꝙ illud eſt qꝛ nō cōſtat ꝙ donās aliquo mō predilexerit
filios in re donata,⁊ ēt qꝛ p donōnē iā ius fuit eccl̄ie q̄ſituꝫ
ſed in caſu nr̄o ius nōdū eſt q̄ſitū ſed de futuro q̄rēdū, ⁊ cō
ſtat ꝙ teſtatrix Bartho.⁊ eius filios p̄dilexit cū eos oīno
30 pretulit.d.hoſpitali,† vn̄ qua rōne illos p̄tulit qꝛ.ſ.erant ex
eius deſcendētibꝰ eadē rōne in eoꝛū poꝛtione dr̄ p̄tuliſſe om
nem illoꝛū poſteritatē, ⁊ ꝯn̄r.d.Ant.p.d.l.cū acutiſſimi.cū
ibi not.p gl.Bal.⁊ alios,⁊ tradit Cur.in cōſi.xliiij.ſtatuto
ſeu conſuetudine.vij.col.in fine.verſic.⁊ ſecūdū glo.⁊ De-
ci.in conſi.ccclxx.viſo teſtamēto.iij.col.ver.⁊ ad idē benefa
cit ⁊ ita in terminis nr̄is declarat patruus meus in.d.l.cuꝫ
auus.mihi col.xxj.verſi.quare hēmus dicere ⁊c. ¶ Nec
pōt dici ꝙ filios Bart.p̄tulerit eo ꝙ ad eos hēret pticula
reꝫ affectionē.Qm̄ cū vocauerit eos tam natos q̄ꝫ ēt naſci
turos oſtendiꝛ ꝙ aliqua pticulari affectione mota nō fuit
ſed ſolū qꝛ erant de ſuis,⁊ dn̄e Petre filie ſue deſcenden-
tibus q̄ ratio ēt in.d.Anto.verificatur. ¶ Cōcludiꝛ er-
go ex predictis ipſuꝫ Ant.oīno admittēdum ad excluſio-
nē hoſpitalis pp ſubauditā cōditionē liberoꝝ per.d.l.cum
auus cū ſocijs.s̄.allegatis ⁊ hoc(ni falloꝛ)eſt claꝝ ⁊ ſoliduꝫ
fundamētū qꝺ ſolū ſufficeret ad victoꝛiā. ¶ Pro quo fa-
cit qꝛ iſta ſubaudita ꝯditio excluderet fratres gagliardi ſi q
eſſent vt.d.l.cū auus.ergo foꝛtius dꝫ excludere hoſpitale
cū p ipſaꝫ teſtatricē frēs gagliardi fuerint p̄dilecti ipſo ho-
ſpitali auc.multo magis,C.ꝺ ſac.ſan.eccle. ¶ Verū ex alio
ēt fūdamēto iſta cōcluſio in fauoꝛē Anto.ꝓcedere dꝫ ꝺ pla
no ⁊ ſine ſcrupulo,qꝛ nō ſolū habemus p̄ſūptionē legis in
dubio,⁊ veroſimilē mentē teſtatricis hꝫ ꝙ.s̄.dictū fuit,ſꝫ ēt
vr̄ de hoc expreſſa volūtas eius dū illa in ſubſtitutione iſta
vocat hoſpitale poſt moꝛtē.d.inſtitutoꝝ, ⁊ nullis remanen-
tibus referēdo ſingula ſingulis ⁊c.q̄ verba nihil aliud volūt
q̄ꝫ ꝙ hoſpitale nō voceꝛ ad ptē alicuius linee ſi aliqs ex illa
linea remaneret,ſꝫ ſolū oībꝰ penitus extinctis vn̄ cū ex linea
dn̄e Petre ſupſit Ant.manifeſte cōſtat teſtatricē voluiſſe
illū oīno admitti debere ⁊ nō hoſpitale cū nōdū venerit ho
ra eius,illa.n.v̄ba nullis remanētibus tm̄ opanꝛ ac ſi dixiſſꝫ
ſi ſine liberis maſculis ꝺceſſerint. ¶ Et lꝫ.s̄.i ꝯ̄triū arguēdo
dictū fuerit ꝙ v̄ba iſta vn̄r intelligēda reſpectu pluriū filio
rum exp̄ſſe vocatoꝝ tn̄ nō negādo ꝙ ita poſſent itelligi ne-
gari nō pōt qn ēt poſſint itelligi reſpectu deſcēdētiū ex illis
31 filijs honoꝛatis, ⁊ oneratis,† ⁊ ſic remanet ꝙ ſenſus iſtoꝛuꝫ
v̄boꝝ ſit dubius,⁊ poſſit trahi ad vtrūqꝫ quo poſito dico ꝙ
debēt itelligi in eū ſenſuꝫ q ſit veroſil̄ioꝛ, ⁊ q plerūqꝫ in teſta
toꝛibus ꝯſideratur vt.l.in obſcuris.ff.de reg.iur.itē ⁊ qui in
regione ſolet attēdi,⁊ obſeruari, ⁊ caritati, ⁊ neceſſitudini p
ſonarum de quibus agitur conueniat, vt.l.ſi ſeruus pluriuꝫ
.§.fi.ff.de lega.j.ſed quis dubitat oia hec conuenire illi ſen-
ſui vt dicantur poſita reſpectu deſcendentium ex illis filijs

gravatis, ⁊ sic ꝙ eqpollcāt exp̄sse ꝯdōni si sine liberis decesserint, vt.s̄.dicebā, † nā ꝯiūctio iter parentes, ⁊ liberos ceteris oib⁹ potētior est, ⁊ ex ea inducit̄ nālis stimulus q sp vrget parētes ad cogitādū ꝓ liberis, vt.l.amicissimos.§.fi.ff. de exeu.tu. † pp qd̄ semp p̄sumit̄ deliberatio p̄ris in fauoré liberoꝝ vt inqt Bal.in auc.qd̄ sine.C.de testa.refert, ⁊ sequitur Barba.in ꝯsi.xxix.afferā in mediū.ij.col.in p̄n.j.vol. ⁊ hinc est ꝙ parētes oē suū studiū ipēdūt in thesaurizādo pro liberis iuxta.l.scripto.ff.vñ li.qr in eos maxia est charitas, ⁊ affectio cū p eos videāt eoꝝ memoriā in evū relinq, vt.l.liberoꝝ.ff.ð v̄.sig. quo fit vt fere sp ab oib⁹ testōrib⁹ videam⁹ ꝓspici, ⁊ fauere eoꝝ posteritati ꝓut ēt sic verosimile esse dr̄ in.d.l.cū acutissimi. Quib⁹ oib⁹ recte ꝯsideratis cū sensus p̄dictus optime ꝯueniat, alter v̄o q i ꝯ̄riū adducebat̄ discōueniat, ⁊ quodāmō ꝯ̄dicat seqt̄ ꝙ sensū istū oīno amplecti debem⁹ vt sic p ista v̄ba nullis r̄manētib⁹ dicat̄ testatrix, voluisse dicer̄ si sine liberis decesserint. ¶ Et maxie hoc dōz ē qr (vt audio) i regione ⁊ i loco.d.testi qñ volūt facere substōnē si sine liberis gravati decesserint solēt dicere mr̄no sermone ⁊ nō ci rimanēdo p̄sona voglio che la mia hr̄dita vēgha ⁊c. ⁊ cū testatrix fuerit femina sic verosil̄e ē ꝙ dixerit, ⁊ vbi notarius iuxta cōez interp̄tationē debebat dicere si decesserint sine liberis inherendo verbis, scribere voluit, ⁊ nullis remanentibus ⁊c. nec mirandum est qr debebat esse non multuz pitus tā in grāmatica vt ꝯstat duz dixit ꝙ hr̄ditas reliquit hospitali ⁊c. ꝗ̄ i iur̄ vt cōstat ex eo ꝙ in testō mulieris exp̄s

34 sit fieri substōnē pupillarē. † Sed ex eius iperitia nō dz vitiari dispō, ⁊ illud dz attēdi ꝙ testōr voluit ēt si p ꝯiecturas habeat̄ vt post Cyn. ⁊ Bal. p eum allegatos dixit Alex. i ꝯsi. ccviij. pōderatis narratis.ij.col.p⁹ p̄n.vj.vo. ¶ Et ex his fit ƺ fundamētū i fauorez Ant. qd̄ tñ sit fcm̄ ex abundāti cū p̄mū satis supqƺ sufficiat. Posset ēt p eo fieri tertiū fūdamētū silr̄ ex abūdāti, vt.s.dicamus Anto. vocatū p testatricez vti nepotē Bartho. p̄dci, ⁊ hoc p illa v̄ba ⁊ filios masculos Bartho. p̄dci vt sic dicamus sub illis v̄bis filios Bartho. esse cōprehēsos saltē p iterpretationē ēt eius nepotes ⁊ sic.d.Anto. cū sepissime filij appl̄one nepotes veniant.l. filij appellatione. ⁊.l.iusta interpretatione.ff.de verborū significa. ⁊.d.l.liberorum, ⁊ quamvis in contrarium videa-

35 tur tex.i.l.qd si nepotes.ff.de test.tute.cū simi. † ⁊ ppea articulus i se vtrū.s.filioꝝ appl̄one veniāt nepotes sit valde dubius, ⁊ hinc inde repiant̄ decisiones maiorū nostroꝝ ƺ varietatē casuū, ⁊ rōnū vt ēt iqt Cor. i ꝯs.ccxc.tota vis.ij.col. ver. ⁊ lƺ vbi eēnt.iiij.vol. ⁊ ꝓ, ⁊ ꝯ̄ ēt arguit Bal. ⁊ nō resoluit in cōsi.ccciiij.ad evidētiā.i.col.ij.vol.tñ i ꝓposito nr̄o vr̄ tenēda pars affirmativa vt.s.iste Anto. vti nepos Barth. dicat̄ vocat⁹ sub noie filioꝝ, nā (qcqd sit i alijs casib⁹) qñ testōr loqt̄ de filijs dispositive i eoꝝ fauorē disponēdo p̄sertiƺ si talis dispō nemini sit onerosa ꝯp̄hēdūt̄ i effcū ēt nepotes sub filioꝝ noie vt singl̄r voluit bar.i.l.liberoꝝ.ij.col. v̄si.aut eis ꝓuidet eos istituēdo ⁊c.ff.ð v̄.si.mouet̄ p.l.luci⁹ tici⁹ q.ff. ð he.isti. ⁊ p eū, idē repio voluisse Ja.but.i q̊dā suo ꝯs.ici. ꝯdidit testm̄ ꝙ repit̄ iter ꝯsi.bal.ñ.ccclxiiij.iiij.vol. vbi mr̄ū ꝯ̄trir̄ loqt̄ faciendo multa capita ⁊ iter cetera ꝯcludit ꝙ si dicat̄ ꝙ bōa veniāt ad ticiū, ⁊ ei⁹ filios, ēt nepotes dicēt̄ vocati, vt p eū ꝙ mr̄ū fuit i cāu nr̄o i q̄ vocat⁹ fuit barth. ⁊ ei⁹ filij. idē ēt voluit bal.i ꝯs.ccciij.nō ꝯtinēt̄ li.iiij. ꝯcludēs appl̄one filioꝝ venir̄ nepotes i ꝓuisiōe testōris i q̄ fit mētio ð filijs p̄sone vivētis, ⁊ dispō fūdat̄ seu fit pp nālē caritatē, ⁊ sāguinis ꝯiūctionē, maxie si dicat̄ ð filijs nascituris q̄ oia ꝯcurrūt i casu isto, nā fcā fuit mētio ð filijs barth. tc̄ vivētis ēt nascituris ⁊ dispō fiebat solū pp nālē caritatē, ⁊ sāguinis ꝯiūctionē iter testatricē ⁊ filios barth. sic ḡ bal. ibi vr̄ i terminis casū nr̄uz ðcidē, q bal. ēt idē vr̄ facer̄ i ꝯs.ccclxij. opi.li.iiij. vbi voluit ꝙ tc̄ appl̄one filioꝝ veniāt nepotes qñ id ꝯgruit nāli caritati testōris, puta qr nepotes sint ðscēdētes ei⁹ ⁊ nisi dicerent̄ vocati eis p̄feret̄ extne⁹ ꝯ̄ v̄osil̄ez mētē testātis ꝙ certe i casu isto ꝯcurrit vt ð se ꝯstat, ⁊ illō ꝯsi.bal. ad v̄bū refert, ⁊ seqt̄ Cor. i ꝯsi.xcvij. p̄ ꝯsult⁹.iiij. ⁊.v.col.i.vo. idē ēt stāte tali rōne voluit isignis doc.d. Otto ð nicolinis iter ꝯsi.patrui mei Soci.ñ.clij.casus iste.ij.col.v̄.nec ob.l.luci⁹ ⁊ fuit h ēt dictū Jmo.i.l.gall⁹.§.istituēs.ff.ð li. ⁊ po. sic p⁹ bal. itelligēs d.l.lucius. qd̄ ēt voluit Alex. i ꝯsi.i.p̄spectis.vj.col.circa p̄n.j.vol. ⁊ qñ sit eadē rō in nepotib⁹ q̄ in filijs ꝙ veniāt appl̄one filij i ꝓuisione testāria voluit ēt Roman. in ꝯs.cxxix. lƺ magna, i casu aūt nr̄o ē eādē rō vt ex p̄dictis ꝯstat ḡ ⁊c. ⁊ ꝙ in ꝓposito nr̄o, ⁊ in silib⁹ appl̄one filioꝝ veniāt nepotes sequēdo doc. Bar. in.d.l.liberoꝝ tenuit Pet. ð an. in cle. j.ij.col.v̄.p̄mo casu de Bap. seqt̄ ēt Ant. de bu. in.c.qbusdaƺ.ij.col.v̄.ij.casu.s. ⁊c. de penis, ⁊ in.c.ij.de.v̄.sig. ⁊ ibi idē seqt̄ Cardi. in.ij.q.q ēt idē voluit in.d.cle.j.col.fi. remittēs se ad dicta p eū in.d.c.ij. idē ēt seqt̄ Barb. in ꝯs.x. sapiēter scribit̄.v.col.in fi.ij.vol.in ꝯsi.lv.p̄clare scribit̄.vi.col.v̄. ⁊ p̄mitto, ⁊ in ꝯs.lxiij.p̄clare scribit̄ col.ij.eo vol. ¶ Hoc ēt seqt̄ Corn. i ꝯsi.ccvij. de plurib⁹.vij. ⁊.viij.col.ij.vol. p̄sertiƺ si dispō cōfert̄ i descēdētes ꝓut i casu nr̄o ꝯtigit, ⁊ ꝙ simpl̄r i ꝓuisiōe testōris facta p filijs veniāt ēt nepotes sequēdo bā. in.d.l.liberoꝝ pluries firmauit Alex. vt in ꝯsi.ix. visis.j. ⁊ ij.col.in ꝯsi.lxj.sup eo.ij.col.j.vol.in ꝯsi.v.circa p̄mū.i.col. v̄.lƺ p̄missis. ⁊ in ꝯs.xxvi.videret̄ fortasse.i.col.in fi.iij.vol. ⁊ in ꝯs.xxxvij.viso themate p totū.vi.vol. ¶ Qd̄ ēt late discutiēs sequut⁹ fuit do. Maria. Soci. avus meus in ꝯs.xiiij. sequēdo ordinē p totā.i.q. ⁊ bart. fili⁹ ei⁹ patru⁹, ⁊ do. me⁹ in ꝯsi.ccxlix. materia p̄ntis ꝯsultatiōis.i.col. ⁊ in ꝯsi.xc. abūde ⁊ subtil̄r ꝓpe fi. in.v̄.ꝓ hoc ēt ⁊c. ⁊ opi. istā asserit cōmunē. ⁊ seq vr̄ Jas. in.d.l.gall⁹.§.istituēs.v. ⁊.vi.col. nec ab ea p̄serti in ꝓposito casu (cū sit cōis, ⁊ a tot tātisqƺ excell. Doctorib⁹ approbet̄) puto aliquo mō recedēdū. ⁊ sic vr̄ ꝙ Antoni⁹ isto casu oīno sit p̄ferēd⁹ ēt tāqƺ p v̄ba testatricis vocatus p p̄dicta, ex qb⁹ cū his q̄ in alijs fūdamētis dicta sunt, apparet nullo mō obstare ea q̄ .s̄. ꝯ̄ istō fūdamētū allegabātur, sit tñ ēt hoc tertiū fundamētū positū ex abūdāti vt iam dixi cū ex p̄mo manifestissima iustitia appareat i fauorē dñi

36 Anto. ¶ † Nec quēqƺ moueat qd̄ dici solet i dubio ꝓ religiōe, eccl̄ia, ⁊ pia cā eē iudicādū vt.s̄.in ꝯ̄riū allegabat̄ qm̄ vt ex p̄dictis ꝯstat nō sum⁹ in dubio, cū sit ꝙ ꝓ Ant. ꝯ̄ hospitale extent iura, rōnes, ⁊ fundamēta clarissima ƺm ꝙ.s̄. deductū fuit. ¶ Preterea lƺ eccl̄ijs, ⁊ pauperib⁹ sit fauēduz nō tñ hoc dz intelligi cū alteri⁹ p̄iudicio, nō.n.ita sumus paup̄ib⁹ de iustitia ðbitores ꝙ alijs iiustitiā faciam⁹.c.ex tenore, de for. ꝯpet. nec eccl̄ia (q̄ ē cultrix, ⁊ autrix iustitie.c. j §.si diversū de aliena.feu. ⁊.s̄.dixi) vult aliquo mō iuri alteri⁹ derogare vt iqt Bal.i.l.siqs p̄sbiter.C.de epis. ⁊ cle. ¶ Vñ cū in fauorē.d.Ant. sint iura apta (vt ē dictū) ipsi ⁊ iurib⁹ suis nō est aliquo mō pp eccl̄iā vel hospitale derogā-

37 dum. † Et maxie cū sit de descēdētibus testatricis siqdē ipsoꝝ cā respcū bonoꝝ ascēdētiū dz p̄poni, ⁊ dr̄ fauorabilior, q̄libƺ alia cā ēt pia vt dicebat augustin⁹ relat⁹ i.d.c. qcūqƺ. xvij.q.iiij. voluit gl. ⁊ ibi tradūt doc.i.l.siqs ad declinādaƺ .C.de epis. ⁊ cler. ⁊ i.l.papinianus.§.si ipator.ff.de of.testa, ⁊ tradit Bal. in.l.iubemus.i.col.C.ð testa. vbi dt̄ ꝙ respcū bonoꝝ nr̄oꝝ fauorabiliores debēt eē liberi nr̄i qƺ eccl̄ia, tā apud nālē rōnē qƺ ēt apð ius civile vel canonicū vt p eū ꝙ dictū tāqƺ notādū sepe refert, ⁊ sequit̄ Barbat. simpliciter concludēdo ꝙ causa liberorum dr̄ fauorabilior qƺ sit pia cā alia ēt plura ad idē allegando vt in.d.cōsi.xiij.vj.col.v̄.p̄terea ⁊ in.d.cōsi.xxxv.v.col.ver.nec ob.i.vol.i ꝯs.xxxviij. difficile est.iii. ⁊.iiii.col. ⁊ in.d.cōsi.xlvi.ii. ⁊.iii.col.iii.vol. ⁊ alibi sepe vt studiosus ivenir̄ poterit. Preterea dico ꝙ lƺ ex p̄dictis clarissima appareat iustitia i fauorē ant. si tñ videret̄ alicui aliq̄ dubitatio i tali dubitatiōe dz ꝓ ipso ant. iudicari

38 tuz qr reus est † ⁊ ꝓ reo in dubio est iudicādū.l.arianus.ff. de acti. ⁊ oblig.l.fauorabiliores.ff.de reg.iur.c.ex litteris.

39 de ꝓb. ⁊.c.fi.ð sen. ⁊ re iud.cū si. † tū ēt qr ipse tractat ð dā. vitā. ergo fauorabilior qƺ sit hospitale qd̄ lucrum querit.l. fi.C.ð codi. ⁊.l.ꝓcul⁹.ff.ð dā.ifc.cū si. ¶ Et ðmū ꝓ ipo anto. i terminis, ⁊ i idivi. extat clara, ⁊ apta decisio excel. dec. cōpatris mei honorādi in suo ꝯsilio.cccxci. in casu ꝓposito qd̄ (iā ꝯsilio isto absoluto) repi de quo plurimū letatus suƺ, nonnulla enim que per me.s̄.deducta sunt ab eo posita inveni, qui similiter concludit Antonium preferendum omnino asserents inter alia circa finem quod opinio Ricard. malum. Bald. ⁊ Pauli de castro in dicta.l.cum acutissimi. vt scilicet illa.l.cum similibus procedat etiam substituta pia causa, in quo ego feci supra precipuum fundamentuƺ, est communiter per doctores approbata, licet non referat doctores quos ego supra pro illa opinio. retuli. Laus Deo.

Maria. Soci. iunior Jurisconsul. Padue legens.

* CASVS *

¶ In testō egregij viri Petri Michelini de Bassiano insti tuti fuerūt heredes Baptista eius filius, & Io. andreas, & Bernardinus eius nepotes ex duob⁹ filijs p̄defūctis equa libus portionib⁹ q̄ ēt fuerūt inuicē substituti, ita q̄ vno, vel plurib⁹ decedētib⁹ sine filijs masculis alius, vel alij superstites succedāt eq̄lib⁹ portionib⁹. Et si p casuʒ talis decedēs hr̄et feminas vnā, vel plures q̄ dotenī iuxta vires facultatis il lius defuncti, & reliquum pueniat in alios masculos serua ta semp gradus p̄oritate de gradu in gradū vsq; in īfinitū.
¶ Et si forte nulli masculi ex dscēdētib⁹ supstites eēnt q̄ eo casu femie dscēdētes d domo, & familia ipsi⁹ testōris sp suc cedere debeāt in bonis ipsi⁹ testōris suata sp gradus p̄ori tate &c. put h̄ latius in testō ptinenī, cui⁹ copia trāsmittiī.
¶ Mortuo testōre, & iā adita p p̄dictos hēdes ei⁹ hēditate decesserūt Baptista, & Bernardin⁹ sine filijs masculis pp qd ex cā fideicō. bona puenerūt ad Ioā. and. supstitē tunc vnū ex hēdibus institutis, qui sic admissus excluserat Ca therinā, & Angelicā sorores ei⁹, qb⁹ in testō p̄dicto fuerat congrua dos relicta, & iussum erat, vt ea essent tacite, & con tente, vt in dicto testamento continetur.
¶ Demū dcessit Io. an. p̄dict⁹ sine filijs masculis supstitib⁹ sibi duab⁹ filiabus, & hēdib⁹ vl̄ibus, vcʒ Philomena, & Eli sabeth, ac ēt p̄dictis Angelica, & Catherina ei⁹ sororibus.
¶ Queritur an sit locus fideicommiss. & que ex. d. mulieri bus ad illud vocentur.

* SVMMARIVM *

¶ In fideicō. factis per nomē collectiuū vtr̄ attēdaī p̄xi mitas testatoris, vel persone vltimo moriētis, & grauate.
¶ Et vtrum in eis habeat locum representatio.
¶ Et de conditione si sine liberis decesserit vtrum subau diatur, quando masculi grauantur feminis sub conditio ne, si nulli masculi superfuerint.

1 Tempus mortis testatoris inspicitur in vocādis proximio ribus de familia post nominatos, vide tn̄. ī. nu. 26. & 43.
2 Proximi pariter testatori omnes admittunī, vid ī. nu. 44.
3 In fideicommisso facto familie vocantur qui sunt testato ri proximiores, puta liberi, deinde parentes, & postea alij vide. ī. nume. 46.
4 Frater vtrinq; coniunctus consanguineo prefertur, vide tamen. ī. nume. 47.
5 Substitutio reciproca si sit facta quatuor filijs, duobus ex primo, & duobus ex secundo matrimonio, an omnes fi lij simul, an solum vtrinq; coniuncti vocenī, & ī. nu. 48.
6 Per fideicommissariam substitutionem testatori, & nō gra uato succeditur, vide. ī. nu. 50.
7 Dispō testatoris est interpretanda secundū eius volūtatē.
8 Testatoris voluntas iudicaī bm eius affectionē naturaleʒ, que est in proximiores, & nō in remotiores, vid. ī. nu. 52.
9 Testatoris voluntas, si aliud non appareat, sumitur ex il lius verbis.
10 Pronepos subintrat in locū p̄ris, & eius personā repn̄tat.
11 Repn̄tatio locū hʒ, qn̄ tractaī de successione ascendentis.
12 Filius quando in locum patris intrat, non dicitur gradus corrumpi, seu alterari, sed representari.
13 Gradus p̄rogatiua licet sit attēdēda, & q̄ p̄ximiores succe dant, tn̄ non impeditur quin nepos cum filio, vel prone pos cum nepote per representationem simul vocentur.
14 Substitutio facta alicui sub conditione, si decesserit sine fi lijs dicitur deficere, si institutus cum filiabus decedat.
15 Prouisio hominis tollit prouisionem. l.
16 L. cum auus. ff. de condi. & demon. an procedat quādo qs grauatur sub alia conditione q̄ mortis, & ī. nu. seq.
18 Nepos ex filio testatoris si sit grauatus restituere filio ipsi⁹ testōris subintelligitur conditio si sine liberis decesserit.
19 Pronepos dicitur esse in tertio gradu.
20 Caritatē quā p̄r hʒ in filiū ptinuatā eē crediī ad eius filios & ad oēʒ ei⁹ posteritatē, cū expssa dispō i p̄riū n̄ appeat.
21 In fideicōmisso p̄ribus sub noīe collectiuo fcō post morteʒ alicui⁹, q̄ tali fideicō. dr̄ grauatus, & q̄ ad illud iā ex or dine testōris fuerat admissus, post eius mortē dʒ admit ti ille, q̄ p̄ximior repiī in gradu psone grauate, & ei p̄or in successione ab intestato, maxime si sit de liberis eius, & ī. in discursu per totum, vbi late, maxime nu. 40. & seq.
22 Testōr presumiī velle q̄ p substōnē fideicō. p eū factā cēseā tur vocati illi, qui de iure communi, vel municipali ab in testato erant successuri.
23 Hereditas si sit alicui de iure cōi q̄sita, sicut post mortē ei⁹ ad eā vocanī ei⁹ p̄ximiores, nō āt testōris, qui eā reliqt ita in fideicō. dispositione dicendum est.
24 Testator sicut predilexit institutum, & eum sororibus prepo suit, ita etiam eum grauando respectu bonorum, que ad eum peruenerunt, censetur predilexisse eius descenden tes, licet testatori sint remotiores.
25 In fideicommisso ille dicitur potior, qui potior esset nō sim pliciter in gradu, sed in successione ab intestato, vbi illud testamentum, & fideicommissum in eo contentum non esset factum.
27 Feudum paternum acceptum pro se, & descendentibus, & sic sub nomine collectiuo, si peruenerit in diuisionibus ad vnum ex pluribus fratribus, & filijs stipulatoribus, donec supererit aliqs ex linea ipsius non potest ad alios alterius linee peruenire, etiam q̄ aliquis fuerit stipulato ri proximior, & ī. nu. 34.
28 Argumentum de contractibus ad vltimas voluntates procedit.
29 Filij positi in conditione sub qualitate masculinitatis cen sentur ex testamento ad fideicōmissum vocati.
30 Testator sicut in fideicommisso inter masculos facto vult inspici proximitatem respectu persone grauate, ita etiā creditur velle in fideicommisso, quod post masculos in fauorem feminarum fecit.
31 Vnum caput testamenti per aliud declaratur.
32 In substitutione vulgari, vel in iure accrescendi consideraī coniunctio respectu testatoris, eo quia agitur de bonis testantis nondum alteri acquisitis.
33 In substitutione pupillari inspicitur coniunctio, & proxim i tas respectu persone morientis, quia licet bona fuerint patris, iam fuerūt pupillo quesita, & licet substitutus vo cetur ex dispositione testatoris, tamen non eius, sed con ditio morientis inspici debet.
35 In fideicommisso nominati non vocantur simpliciter, sed quodam ordine, vt preferantur illi, qui ex hijs sunt proxi miores, & postea qui ex eis descendunt similiter preferū tur, eis autem extinctis, fideicōmis. ad alios reuertitur.
36 Emphiteosis recepta pro se, & suis de familia post personā iam admissam vocantur proximiores respectu persone iam admisse.
37 Fideicōmissum de proximo in proximum deriuatur.
38 Fideicommissum si sit factum, vt procedat bm gradus pre rogatiuam, postq̄ venit ad aliquem ex substitutis, eo de cedente transit ad neptes descendētes exclusa filia fr̄is.
39 In emphiteosi renouanda prefertur mater vltimi emphi teote vti proximior eius, & excluditur amita vti remo tior, licet primo stipulatori esset proximior.
41 Substitutio si sit facta decedenti sine liberis masculis de superstite filio, vel de liberis filiorum suorum, & sic colle ctiue, si vnus decedat sine filijs masculis, & sic locus est fi deicōmisso, & supersint duo fratres consanguinei tantū, & vnus vtrinq; coniunctus, ille solus ad fideicōmissum admittiī, cū ipse sol⁹ fr̄i ab itest. dfūcto fuisset successur⁹.
42 Substitutio si sit facta per aliquem, si filius suus decesserit sine liberis de fr̄ibus suis, & eorum liberis, si tpe mortis illius filij sine liberis extat vnus de fratribus testatoris, & filius de alio fratre predefuncto, ille frater solus dbet admitti, fratris filio excluso.
45 Glo. in. l. is qui cū plures. ff. de leg. iij. qūo intelligatur.
46 L. fin. C. de verb. sig. quomodo procedat.
47 L. fin. ff. ad treb. qūo p̄cedat, & in quo casu loquatur.
49 L. coheredi. §. cum filie. ff. de vulga. & pupilla. substitu. quo modo intelligatur.
51 Fideicommissarius licet non sit heres grauati, sicut nec te statoris, tamen dicitur in bonis succedere grauato ex di spositione testatoris.

53 Fideicōmissum qđ est in tpe futurū delatū, ꝛ i euētū illi⁹ cō ditionis si nulli masculi supfuerint, q erat incertus, ꝛ poterat post mortē testatoris lōgissimo tpe euenire, quo tpe alique femine nō possent repiri in rex natura eo viuo, sꝫ alie post ei⁹ mortē nate, ꝛ cōcepte, tūc testor cēset ꝺ illis sensisse, ꝛ illas q̄tū ad fideicō. dilexisse, lꝫ nunq̄ viderit.
54 Affectio nālr est maior in posteros q̄to sunt remotiores, vt. s. plus diligam⁹ nepotes q̄ filios, ꝛ magis pnepotes cū p eos lōgiorē nr̄i ppagationē, ꝛ diuturnita. videam⁹.
55 Exceptio eorum, que tacite insunt, nil operatur.
56 Fideicōmissū facē pēdet a volūtate testatoris, sꝫ postq̄ ē fcm ex sui natura hꝫ, vt solū i bonis ipsius testatoris pcedat.
57 Declaratio ad doctrinā Bar. in. l. si cognatis. ff. ꝺ re. dub.

CONSILIVM CXXVI

Dirigat Dominus verba mea in viam veritatis ꝛ iustitie. Maxima pfecto est dubitatio in pn̄ti cōsultatiōe, qđ vel ex eo appet ꝙ nedū nr̄oꝝ maioꝝ in sīlibus casibus, sꝫ ēt in idiuiduo in casu nr̄o excellē. doctoꝝ viuētiū ꝯria exhibent rn̄sa, plures. n. rōnes, ꝛ auctates inuicē aduersantes aīum meū mō in vnā mō in aliā sn̄iaꝫ trahebāt, ꝛ cū ab vtraq; pte ꝯsiliū a me peterer neutri assentiebā, eo ꝙ p̄ aspectu mens mea in mediā sn̄iaꝫ pcliuior videbat, ꝛ ppea libenter a scribēdo hucusq; abstinui. ¶ Verū diligēti⁹, ꝛ maturi⁹ oia ituēdo, ac ꝺosiri mēti testatoris iherēdo tādē in alterā ptē totalr decidi, ꝛ illaꝫ tāq̄ viorē amplectēs, vt ipsi vitati nō desim, vt. j. scribet decreui. ¶ Et pcedēdo solito more tria faciā. ¶ Prio. n. deducā fundamēta illa qbus videbat mediā viā esse eligēdā. ¶ Scdo ponā ea pp que in alterā sn̄iam inclino. ¶ Tertio ad allata in ꝯriū dabit ꝯgrua rn̄sio. ¶ Circa p̄mū ḡ videbat mihi p̄ aspectu ꝙ tā sorores, q̄ ēt filie Jo. and. nup ꝺfuncti ad bona eius q̄ fuerit Petri testatoris ex cā fideicō. admitterent, ꝛ fundamētū erat, qꝛ qn̄ testor deficiētib⁹ masculis vocat feminas descēdētes de domo, ꝛ familia ipsius ꝺuata grad⁹ p̄oritate videbat, ꝙ vocaret eas q̄ eēnt p̄ores in gradu ipsi testatori nullo hito respcū ad psonā Jo. and. vltimo ex masculis decedētis. ¶ Eteni qn̄ plres vocāt ad fideicō. sub noie collectiuo, ꝛ pximiores admittēdi sūt, vr̄ ꝙ q ē pximior testatori dēat pferri ei q ē pximior psone grauate, ꝛ p ista opi. repio multa allata. ¶ Et p̄ allat. l. cū ita. §.
1 l fideicō. ff. ꝺ le. ij. † vbi post noiatos vocāt q ex noie ꝺfuncti fuerūt tpe mortis testatoris, ꝛ q sūt pximiores tali tpe vt ibi voluit gl. i ver. moreret, ꝛ i ꝺ. ꝛ q ex his i fi. ꝛ i h̄ ille gl. cōiter approbant (lꝫ aliq velit ēt tps testi ispiciēdū, sꝫ h̄ nō ē ad ppositū, si igit inspicit tps mortis testatoris clare vr̄ cogsci, ꝙ i ꝯsiderāda pximitate ꝯsiderat psona testatoris cui⁹ mortis tps attēdit nō āt psona grauata put erāt ibi illi noiati. ¶ Scdo allat. l. peto. §. frē. eo. ti. ibi vt pxim⁹ qlq; p̄ loco
2 videat iuitat⁹, † nā nō vr̄ dubitādū, qn ibi loquat ꝺ pximo testatori cū i hmōi fideicō. ipsi⁹ psonē, ꝛ pximitas videat ꝯsiderāda, vt voluit gl. fi. i. l. is q cū plres. ff. ꝺ le. iij. q̄ dt iō i ea. l. oēs liberos admitti, qꝛ oēs erāt pariter proximi testatori.
3 ¶ Tertio vr̄ facē. l. fi. C. ꝺ v̄. sig. † vbi i fideicō. fcō familie (cū plrs familie applōne ꝯtineāt, vt ibi, ꝛ gradati dēantadmitti) p̄ vocāt q pximiores erāt testatori, puta libi, ꝛ deīn parētes, ꝛ postea alij vt ibi dr̄, ꝛ tradit ibi gl. i v̄. post eos. bald. i. ij. no. ꝛ Jas. i. vj. ¶ Quarto repio allatā. l. fi. ff. ad treb. a ꝯrio sensu, nā si i casu illo illi fr̄es vtrinq; ꝯiūcti nō fuissent inuicē sbstituti vocaret ad fideicō. ēt q ex vno latē tm̄ erat cōiūct⁹, qꝛ pariter oēs testatori ꝯiūcti sūt, sic ḡ ibi pbari vr̄ ꝙ p
4 sona testatoris, ꝛ nō grauati attēdi dēret, † si. n. psona grauati attēderet fr̄ ei⁹ vtrinq; ꝯiūct⁹ pferet ꝯsanguineo tm̄ iux auc. cessante, ꝛ auc. post fr̄es la. j. C. ꝺ legi. he. ꝛ repio ꝙ ita ꝯsiderabat illū tex. in indiuiduo in termis nr̄is patru⁹, ꝛ. d. me⁹ Soci. i ꝯs. ccxlix. mā pn̄tis ꝯsulta. col. xij. v̄. ho ista cōclusio. ij. vol. ꝛ an̄ eū ita ꝯliderabat ad sīle ppositū Ray. in.
5 l. luci⁹. ff. ꝺ vul. ꝛ pup. s. in illa. q. † an reciproca fcā q̄tuor filijs (quoꝝ duo erāt ex p̄ mr̄imonio alij duo ex ꝺo) vocet oēs filios sīl an ꝺo vocet solū, vtriq; ꝯiūct⁹ nō adeūti, dixit. n. p. d. l. fi. ꝙ vocāt oēs qcq d dixerit Dy. i ꝯriū, ꝛ ita ꝯ Dy. ꝯcludit bar. i. d. l. luci⁹ ppe fi. i v̄. q̄ro qdā h̄ns duos filios.

ꝛ alij cōiter ita tenēt, vt ibi p Jas. col. pen. ¶ Et iter cetera mouent oēs pulchra rōne q̄ p̄mū fuire vr̄ i pposito nr̄o, ꝛ ita fiat qntū fūdamētū, dīt. n. illō eē ex eo, qꝛ i tali subsīōne tractat de succedēdo testatori cui⁹ affectio dꝫ cōsiderari q̄
6 par cēset i oēs, cū oēs sint filij, † vn̄ sic vr̄ dōꝫ i fideic. sbsīōne p quā ipsi testatori, ꝛ non grauato succedit, put cōiter dīt doc. p tex. in. l. coheredi. §. cum filie. ff. de vulg. ꝛ pup. ꝛ ita declat Jas. i. d. l. luci⁹. si igit in fideicō. psona testatoris, ꝛ nō grauati ꝯsiderat cui testatori succedit, seqt i pposito ꝙ i casu noꝛo vr̄ ꝯsiderāda pximitas respcū psone Petri testatoris, ꝛ nō respcū psone Jo. andree vltio decedētis, ꝛ in ista rōne p̄mū se fundāt tenētes istā ptē. ¶ Que ꝛ sexto ꝯfirmat,
7 † qꝛ dispō testatoris ē iterptāda fm ei⁹ volūtatē, q̄ totū fac. l. ex fcō la grāde circa mediū. ff. ꝺ he. insti. ꝛ an̄ oia attēdi dꝫ p̄mū locū obtinēs. l. qn̄ idignū. C. de testa. l. cū virū. C. ꝺ fideic. l. iij. C. ꝺ lib. pte. ꝛ. l. in ꝯdōnib⁹ p̄mū locū. ff. ꝺ ꝯdit. ꝛ
8 dem. cū si. † volūtas āt facile iudicari pt fm affectionē nālē arg. l. si viua mr̄e. C. ꝺ bon. mr̄. sꝫ sic ē ꝙ maior ē affectio testatoris i sibi pximiores q̄ i remotiores, lꝫ sint pximiores grauato igit vr̄ ꝯcludēdū, ꝙ dēat inspici pximitas testatoris nō aūt grauati pferti i casu isto i quo pximiores testatori. s. sorores Jo. and. erāt iā nate, filie ꝺo illi pximiores nōdū erāt cōcepte arg. l. si cognatis. ff. de reb. dub. ¶ Septio pticulr in casu nr̄o vr̄ h̄ pbari, qꝛ i testō dꝫ ꝙ femine succedāt i bonis ipsi⁹ testatoris, put ē ꝺ nā fideic. vt. d. §. cū filie. vr̄. n. ꝙ ex. d. ꝺbis ꝯstet dēre ispici psonā testatoris, nā si psona grauati ispiceret nō videret succedi in bonis testatoris, sꝫ i bonis gra-
9 uati ꝯ ꝺba testi, ꝛ ꝯtr ꝯ testatoris volūtatē, † cū illa (si aliō nō appet) sūmat ex ꝺbis. l. nō alr. i pri. ꝺ le. iij. ¶ Et lꝫ p opi. p̄ta alia allata videri, ꝛ alia ēt allari possent, tn̄ his tm̄ volo eē ꝯtētus tāq̄ vrgētiorib⁹, alia. n. facile ruent cū p̄dcis fuerit rn̄sum, ꝛ istā opi. apte affirmat Jas. i ꝯsi. clix. Odericus galloſſi post p̄n. iiij. vol. dicēs ita tenēdū eē inherēdo vitati vt p eū q dt, ꝙ ita tenuit Bar. in. l. si cognatis. col. fi. v̄. q̄ro hic dr̄ ꝙ legauit cognatis. ff. de re. dub. ꝛ in. l. peto. §. fr̄e. in i. q. ꝺ leg. ij. ꝛ hāc opi. ēt tꝫ Deci. in ꝯsi. j. memini me als. ij. col. ꝛ p totū, ꝛ clare illā firmat i ꝯsi. dxlvi. ꝯsului iā plrib⁹ colū. fi. v̄. sexto ꝛ vltio. ¶ Et q̄q̄ repiā in hac difficultate plures alios doc. p ista opi. allari, tn̄ si recte pōderentur allate do. facile euitabunt saltē respcū pposite ꝯsultatio. sꝫ Jas. ꝛ Deci. vt mō dixi audacter p̄dictā opi. sequunt, ꝛ pcipuum fundamētū eoꝝ est qđ. s̄. qnto loco ꝺduxi. ¶ Et lꝫ patru⁹, ꝛ. d. meus Soci. aliqn̄ tenuerit ꝯriū volēs ꝙ pximitas ispiciat respcū psone grauate, ꝛ vltio morietis, vt in. d. l. si cognatis, ꝛ in alijs locis. j. allegā. tn̄ eius opinionē expsse reprobāt Jas. in. d. ꝯsi. clix. ꝛ Deci. in. d. cōsi. cccclvj. ꝛ aliqs ex cōsulētib⁹ p ista pte dt Soci. in sua opi. eē solū, ꝛ eius opi. velut erroneā nō eē acceptādā. ¶ Stāte aūt ista opi. ꝺ iure eēt ꝯcludēdū in pposito nr̄o ꝙ ad fideic. ꝺ q̄ agit ispecta pximitate ex psona testatoris dēret vocari nedū sorores
10 . d. Joā. and. testatoris neptes, † sed ēt filie testatoris pnepotes subintrantes in gradū p̄ris eoꝝ, ꝛ eius psonā repn̄tantes, iuxta. §. cū filius. insti. de hr̄d. que ab intest. defer. cū si. put voluit singularis illa gl. in. d. l. cū ita. §. in fideicō. de leg. ij. quā ibi seq vnr Bar. ꝛ alij qui taciti ptranseunt, ꝛ expresse cū glo. transeunt ibi Jmo. ꝛ Pau. de ca. reprobata opinio. Bal. ibi qui ꝯriū dixerat, cuius glo. opinionē asserit, ꝛ p bat esse veriorē patruus, ꝛ do. meus Soci. in. d. cōsi. lj. visa facti narratione. iiij. col. iiij. vol. ꝛ eaꝫ dicit esse tenēdā Cor. in. l. fi. C. de ver. sig. ꝛ in cōsi. ccxxx. q̄q̄ in hac. x. col. iij. vol. ꝛ ita ēt cum illa glo. transit Alex. isi cōsi. xxvj. videret fortasse col. fi. lib. iij. vbi dicit ꝙ cum dicta glo. est magis cōis opinio, ꝛ ꝙ ab ea nō est recedēdū, ꝛ idē dixit in cōs. cxxxvij. preclare a priori. j. col. lib. j. idē firmat Are. in cōsi. clxiij. diligenter, ꝛ mature col. pen. ¶ Et pcedit illa glo. sine dubitatione, qn̄ fideicō. fuerit ordinatū ab eo qui fuit ascendēs
11 vtriusq; cōtendētis, † qꝛ cū tūc fm docto. agat de successione ascendentis pcedit, ꝛ hꝫ locū repn̄tatio, ꝛ ita voluit, ꝛ determinat Jas. post plurimos ab eo relatos in. d. consil. clix. ꝛ in consilio. ccxv. ex valentia. v. colum. versic. sed premissis vsq; in finem consilij. ij. volumine. ꝛ Decius in dicto consilio. cccclvi. Qui etiam idem dixit, ꝛ firmauit in consilio. lxxix. circa primum secunda col. ꝛ in consilio. ccxvij. in casu proposito, ꝛ alibi sepe, ita etiam concludit Curtius iunior in

nior in ꝯsi.cxxviij.psupponit̃ in facto.iij.col.in fi.li.ij.vñ cū in ꝓposito fideic.fuerit ordinatū a Petro testõre q erat ascẽdẽs oĩuz mulieꝝ inuicẽ litigãtiū,vt ẽ notū seqt̃ clare ꝙ si ipsius testatoris proximitas esset attendenda nedum vocarentur ipsius neptes Angelica, ⁊ Catherina, sed etiam Philomena, ⁊ Elisabeth eius proneptes. ¶ Nec tunc obstarent verba illa testamẽti,seruata gradus prioritate ⁊c. qꝛ cum proneptes representarent gradum patris caruz dicerent̃ ẽt ille ẽe in illo gradu,in quo sunt neptes ex dispõne. l.quo ad istū effectū,vt.d.§.cū filius, ⁊ in auc.cessante,⁊ in
12 corpore vñ sumit̃.C.de legi.he.†nec tūc dr̃ gradus corrũpi seu alterari,sꝫ repñtari,vt inqt Bal.in.l.j.C.de se.nup.refert,⁊ seqtur Alex.in.d.ꝯsi.xxvj.col.pen.⁊ fi.li.iij.†ex eo.
13 n.ꝙ dicat̃ ꝙ gradus ꝓrogatiua sit attẽdẽda,vel ꝙ ꝓximiores succedãt nõ ipedit̃ qn nepos cū filio, vel ꝓnepos cū nepote p repñtationẽ simul vocent̃, vt per doc.oẽs in locis ꝑ alleg.lꝫ aliq aliqñ ꝯtrū dixerit, ⁊ minus bñ. Et istã opi.pluribus rõnib⁹, ⁊ auctãtib⁹ cõprobarẽ si in ꝓposito placeret illa opi.ꝙ dẽat in casu nr̃o, ⁊ in h̃ fideicõ.inspici, ⁊ ꝯsiderari ꝓximitas testõris,sed qꝛ alr̃ sentio,vt.ĩ.dicet̃ ꝓ nũc alr̃ nõ insisto,sꝫ solū dico, ⁊ multū audacter affirmo tenẽdo ꝙ attẽdat̃ ꝓximitas testõris oẽs ꝑdictas mulieres tã ꝓneptes ꝗ̃ neptes ipsas ẽe ad fideicõ.admittẽdas fm̃ ꝙ ipsi testõri ab ĩtestato succederẽt,ꝓut mihi ꝑ aspectu dõm videbat̃,h̃ ꝗ̃ ad ꝑmū qd faciẽdū ꝓposui. ¶ Nũc ad scd̃ꝫ deueniẽdo dico ꝙ ꝑdictis nõ obst.alia opinio vioꝛ est de iure vcꝫ,ꝙ imo solū,⁊ dũtaxat admitti debẽt Philomena, ⁊ Elisabeth filie Jo.andree ꝑdicti nup defuncti exclusis penit⁹ Angelica, ⁊ Catherina ꝑdictis, ⁊ istud verū deducã, ⁊ apte dmõstrabo,altera de duab⁹ vijs ꝑncipalr̃ ꝑ se, ⁊ distincte ꝯsiderátis. ¶ Pria ḡ via ẽ,qꝛ subtilr̃, ⁊ ni fallor iuridice ꝯsiderãdo pt dici ꝙ nõ sit locus fideicõ.fcõ in fauorẽ feminaꝝ de ꝗ̃ agit̃, ⁊ p ꝯñs dici dꝫ ꝙ Philomena, ⁊ Elisabeth,pꝛĩ eorū ab ĩtestato successerit(tãꝗ̃ hñtes ꝑmã cãz successiõis iux̃ auc.in successiõe, ⁊ ĩ corpe,vñ sumit̃.C.de su.⁊ legi.)⁊ nullo fideicõ.onere dicant̃ grauate. ¶ Hoc aũt sic deducit̃, naꝫ fideicõ.ꝑdcm̃ dr̃ absqꝫ dubio fcm̃ post mortẽ dscẽdẽtiū masculoꝝ ipsi⁹ testõris, ⁊ sic in ꝓposito post mortẽ Jo.and.sb ꝯdõne tñ si illo mortuo,vel alio ꝗ̃cũqꝫ ex dscẽdẽtib⁹ masculis testõris nulli masculi sint̃ ex descẽdẽtib⁹ testõris supstites eẽnt,ꝓut h̃ aptissime ꝯstat ex vbis testi in vsi. ⁊ si forte nulli masculi ⁊c.iũctis ꝑcedẽtib⁹, ⁊ h̃ est claꝝ, ⁊ idubitablie illa ãt ꝯdõ mortuo nũc Jo.an.dr̃ ĩpleta,seu vificata qꝛ eo mortuo nulli masculi supsunt ex dscẽdẽtib⁹ testõris(intelligẽdo d agnatis iux̃ mẽtẽ ipsi⁹ testõris)⁊ ppea vr̃ ꝙ ĩpleta ꝯdõne fideicõ.ꝙ ipsi fideicõ.sit loc⁹. Veꝝ tñ arbitroꝛ posse dici, ꝙ imo nõ sit loc⁹ fideicõ.eo ꝙ oficiat tacita alia ꝯdõne ĩ ea
14 subintellcã,†nã cū in effcũ Jo.and.fuerit grauat⁹ post mortẽ subitellr̃ ꝯdõ si dcesserit sine filijs p notabililẽ, ⁊ eqssimã dcissionẽ.l.cū auus.ff.d ꝯdi.⁊ dem.cõprobarã,⁊ ampliataꝫ p impatorẽ in.l.ꝑnalr̃.§.cū aũt.C.de insti.⁊ subst.⁊ in.l.cū acutissimi.C.d fideic. Quare cū ipse decesserit cū filijs,qꝛ ex eo supsunt ꝑdcẽ Philomena, ⁊ Elisabeth dfecisse dr̃ ꝑdicta tacita,⁊ legalis ꝯdõ,merito nõ dꝫ ẽe loc⁹ fideicõ.ꝑ iura ꝑallẽata, ⁊ istõ ĩ ꝓposito vr̃ clarissimū, ⁊ reale fundamẽtuꝫ. ¶ Sed dicet aliqs ꝙ ꝯ istud fundamẽtū,aliq vñr facẽ,ꝑ qꝛ vr̃ ꝙ in casu nr̃o talis ꝯdõ nõ subintelligat̃,qꝛ circa illõ vr̃ exp̃ssa dispõ testõris,nã vr̃ Jo.and.sicut, ⁊ ali⁹ qlꝫ ex institutis grauat⁹ si dcesserit sine filijs masculis, vt pꝫ ex vbis testi,ibi ita ꝙ vno,vl̃ pl̃rib⁹ dscẽdẽtib⁹ sine filijs masculis ⁊c. vñ cū adsit de h̃ ꝓuisio testõris cessare dꝫ ꝓuisio legis,vt in
15 sili dr̃ i.l.cū ex filio.§.j.ff.d vul.⁊ pup.†Et p r̃a dici solet, ꝙ ꝓuisio hoĩs tollit ꝓuisionẽ legis,vt.l.fi.C.d pac.ꝯuẽt⁹ ⁊ l.⁊ hꝫ.§.cū qs.ff.d ꝑca.cū si.ĩ ꝯdõne ãt exp̃ssa a testõre solū masculi filij sũt ꝯsiderati, ⁊ positi ĩ ꝯdõne ad exclusionẽ sub
16 stituti ḡ iste femine substitutos nõ excludẽt. ¶ †Scd̃o,qꝛ nõ vr̃ ꝙ dispõ.d.l.cū auus,⁊ siliū ꝓcedat qñ qs grauat sb alia ꝯdõne sepata a ꝯdõne mortis fꝫ Cum.i.d.l.cū auus. qd vr̃ ꝯsiderari in casu isto qꝛ dr̃ grauat⁹(vt mõ dixi)si nulli masculi ex dscẽdẽtib⁹ supessent. ¶ Tertio qꝛ cū illa ꝯdõ subaudiat̃ ex vosilĩ mẽte testõris ne.s.videat̃ alienas successiones ꝓprijs anponere,vt dr̃ i.d.l.cū acutissimi,i fi.⁊ sic cõsideret ꝗda nãlis affectio testõris ĩ suã plẽ certe vr̃ ꝙ ĩ ꝓposito casu nõ subaudiat̃ talis ꝯdõ cū ad fideicõ.videant̃ vocate ꝑdicte Angelica, ⁊ Catherina neptes testõris ĩ quas nãli rõe ĩspecta ꝑsumit̃, ꝙ hũerit maiorẽ affectionem ꝗ̃ in ꝓneptes argumen.l.si viua matre.C.de bo.mat.presertim (prout etiam supra dicebam)quia ille neptes erant iam nate, ⁊ cognite testõri,proneptes autem nedum nate, sed nec ꝯcepte erãt ipso viuẽte. ¶ Sed tñ his minime obstãtibus arbitroꝛ fundamẽtū ꝑdictū iuridicū, ⁊ eqssimū ẽẽ p ꝑdicta, ⁊ ad tria in ꝯtrũ allata sic rñdẽdū puto. ¶ Nã ad ꝑmū negat̃ ꝙ in ꝓposito casu repiat̃ talis ꝯdõ p testõrẽ exp̃ssa, ⁊ ppea nõ ipedit̃ ꝯdõ tacita,⁊ lgalis. ¶ Et pro clara intelligẽtia, ⁊ resolutiõe difficultatis ꝯsiderádū ẽ ꝙ testõr ꝯsiderauit in sua fideicõ.sbstõne duos casus posse euenire,vnus est ꝙ aliquo ex istitutis decedẽte supsint alij istituti vel masculi ex eis descẽdẽtes, ⁊ in tali casu verū ẽ ꝙ testoꝛ in fideicõ.exꝑssit ꝯdõnẽ si sine filijs masculis aliqs dcesserit vt clar̃ ꝯstat in.d.ver.ita ꝙ vno vel plurib⁹ ⁊c.ibi alius vel alij supstites succedũt ⁊c.⁊ paulo post ibi, ⁊ reliquū pueniat in alios masculos ⁊c. ⁊ in eo casu vissimū ẽ ꝙ p.l.nulla ꝯdõ dr̃ subaudiri, ⁊ filie femine nõ facerẽt deficere fideicõ.ꝓut exitus demõstrauit,qꝛ decedẽte Baptista vno ex institutis sine filijs masculis fuit locus fideicõ.in fauorẽ masculoꝝ supstitū vigore istius ꝑmi casus,ñ ob.ꝙ ex.d.Baptista supfuerit vna filia femina. ¶ Et illud summa rõne a testõre factū fuit,qm̃ cuꝫ illo casu bona eẽnt ad masculos ꝑuẽtura p quos agnatio, ⁊ honoꝛ eius ꝯseruet̃ noluit ꝙ femine illos excluderẽt cū per eas agnatio nõ ꝯseruet̃.l.ꝓnũtiatio in fi.ff.de ver.sig.cū si. ¶ Alius casus(quẽ testõr posse euenire ꝯsiderauit)ẽ ꝙ aliq ꝗ̃ ex istitutis decedẽte nulli supsint masculi ex suis descẽdẽtibus, ⁊ in tali casu dico ꝙ nõ repit̃ p testõrẽ exp̃ssa ꝯdõ si sine filijs masculis decesserit sꝫ solū dr̃ exp̃ssa illa ꝯdõ,si nulli mascl̃i ex dscẽdẽtib⁹ supstites eẽnt, ⁊ sb illa ꝯdõe vocauit feminas de domo sua descẽdẽtes vt in testõ legit̃, ⁊ illa ꝯdõ posita est nõ habito respectu tm̃ ad ipsuꝫ descẽdẽteꝫ,sed ad alios oẽs descẽdẽtes masculos. ¶ Et lꝫ re ipsa si qs dcederet cū filijs masculis fideicõ.cessaret, ⁊ illud virtualr̃ voluerit testõr,qꝛ ẽt tũc veꝝ eẽt aliquos masculos supfuisse, tñ ñ sub eo ꝑtextu illud voluit siqs decederet sine filijs masculis ꝗ̃ ꝯdõ in veritate nõ pt dici exp̃ssa,sꝫ sub ꝑtextu ḡnalis ꝯditiõis si nulli masculi supfuerit ꝗ̃ exp̃ssa fuit,qd pꝫ qm̃ si vn⁹ decesserit sine filijs masculis nõ ppea eẽt locus fideicõ. facto in fauorẽ feminaꝝ de quo nũc agit̃ si alij masculi supessent essemus.n.tũc in ꝑmo casu. ⁊ nõ in ho in quo veꝝ est ꝙ testõr ꝯdõnẽ si sine filijs masculis decesserit nõ expssit, merito seqtur ꝙ nõ dꝫ impediri ꝯditio legalis de qua.s̃.ꝗ̃ intelligitur nedū de masculis,sed ẽt de feminis, vt.d.l.cū auus. cū socijs.s̃.allega.⁊ in eis tradũt cõiter doc. ¶ Et istud ẽt optima rõne dr̃ p testõrẽ fcm̃,qm̃ cū vocauerit feminas nõ vr̃ rõni ꝯueniẽs,ꝙ filias decedẽtis voluerit excludere ppalr̃s feminas cū in oĩbus cesset fauoꝛ ꝯseruãde agnationis. Et ex his puto sublatū ꝑmū,qd in ꝯtrũ allegabat̃ in quo videbat̃ aliq̃ difficultas, ad alia.n.clarissima dabit̃ rñsio, qꝛ
17 ve nihil faciũt. ¶ †Ad scd̃m ḡ rñdet̃,ꝙ illud ꝓcedit qñ illa ꝯdõ posset purificari in vita grauati,ita vt ppea dici possit,ꝙ non erat grauatus post mortẽ. Et ita ꝓprie loqt̃ Cuma.ꝓut eū refert patruus, ⁊ do.meus Soci.i.d.l.cū auus. mihi col.xiij.vsi.tertiū corrclariū ⁊c.⁊ ibi ponit bonã rationẽ ad quẽ me remitto. Sed iste non est casus nr̃. ¶ Prio qꝛ p vero ꝯsiderádo ꝑsonã Joan.an.ille dr̃ grauatus post mortẽ,vt.s̃.dcm̃ fuit. ¶ Scd̃o qꝛ illa ꝯditio,si nulli masculi supsint ⁊c.non poterit purificari,seu ĩpleri in vita Jo.an. grauati,vt pꝫ ad sensum,qm̃ dū ipse viuebat non poterat dici nullū masculū supesse cū adhuc ipse supesset, ⁊ ex hoc solū(vbi aliud non appareret)constaret eū, ⁊ quẽcũqꝫ aliũ ẽt in hoc ho casu post mortẽ fuisse grauatū, ⁊ ppea conditio liberoꝝ dꝫ subintelligi p iura allãta. ¶ Ad vltimū rñdet̃, ꝙ imo ex legali interpretatione mens testatoris ꝑsumit̃ in fauorẽ filioꝝ ꝑsone grauate ẽt ꝙ fideicom.fuerit relictū ꝓ
18 prijs filijs testatoris d quo est casus in.d.l.cū auus,† vbi nepos testatoris ex ꝑdefuncto filio grauat̃ restituere ꝓprio filio testõris, ⁊ tñ subaudit̃ ꝯditio si decesserit sine liberis, ⁊ sic filij illius nepotis grauati,qui testõris sunt pronepotes excludent a fideicom.propriuꝫ testatoris filiū,ẽt ꝙ illi in vita testatoris non fuissent in reꝝ natura, ⁊ sic p illū tex.in totum remouetur illud tertiuꝫ argumentum, ⁊ ita in terminis,

per illum tex. firmat Pau. de ca. in d. l. cum acutissimi, qđ ēt voluerunt ibi Bal. & Saly. lz nō pōderāt d. l. cum auus de quo admirabat Pau. de ca. & ēt admirat do. meus Soci. in d. l. cū auus. mihi col. xix. ver. primū correlarium ibi, sed mirū est &c. & istā opi. cōiter sequunt doc. vt ibi Soci. tradit plurimos allegādo, vt per eū. ¶ Et iustificat p̄dicta
19 decisio etiam ad terminos nostros applicata vcz, † q̄ filie predicti Jo. and. qui dr fideicō. grauatus que sunt testōri p neptes, & sic in tertio gradu. §. tertio gradu. insti. de grad. excludāt alas feminas lz sint testatori ppinquores, qr. s. sunt neptes, & sic in scdo gradu. §. scdo gradu. eo. titu. ¶ Iustifi
20 cat inquam p̄dicta decisio, † qr cū bona ex ordine testōris puenerit ad Jo. and. quā caritatē testōr habuit ad eū respectu bonoz eādem ɔtinuatā credit hr̄e ad eius filias, & oēm posteritatem cū expssa dispositio in ɔtrariū nō appareat, & ita hāc rōnē ɔsiderabat Bal. in d. l. cū acutissimi, cū qua alij transeūt, vt p patruū meum Soci. in d. l. cū auus. col. xix. quā ēt sequtur Cor. in d. l. cū acutissimi. circa mediū. in ver. nota rōnē positā &c. & hanc rōnē dñs meus Soci. in d. loco bñ adaptat ad verba d. l. cū acutissimi. in fi. vt p eū quez gr̄a breuitatis nō refero. Reiectis itaqz ɔtrijs remanet in p posito firmū, & stabile fundamētū de d. l. cū auus cū socijs, & ista quo ad primā viā, que sicut est subtilis, ita ēt (ni fallor) verissima est. ¶ Qua stāte put s. deducta, & defensata fuit supfluū est vlterius instare, ei. n. allegata in ɔtrariū minime obstant, qr illa pcederet, qñ esset locus fideicō. facto feminis qđ p hanc viā manifeste negat, cū igit hec pma via ad manifestā victoriā sufficiat nō esset vlterius elaborādū. ¶ Verū tñ ex abundāti posito (absqz tñ preiudicio veritatis) pp mortē Jo. and. sit locus fideicō. fcō de feminis, adhuc alia & scda via doz est q̄ Philomena, & Elisabeth, alijs exclusis debēt ad illud admitti veluti filie, & sic pximiores Jo.
21 and. vltimo loco mortui, & predicto fideicō. grauati. † Nā lz inter doctores magna sit dubitatio, an & qñ attendat pximitas ɔsiderata psona testōris, an vero decedētis cui facta sit substitutio, tñ qñ plures repiunt vocati sub noie collectiuo post mortē alicuius q tali fideicō. dr grauatus, & q ad illud iā ex ordine testōris fuerat admissus, sniorē illā opi. arbitror, q̄ illa psona, ex pluribus sub noie collectiuo ɔprehēsis deat admitti, q repit pximior in gradu ipsi psone grauate, & potior eēt in eius successione ab intestato maxime si
22 sit de liberis eius, vt est in casu isto. ¶ Et ista opin. pbat p̄ rōe multā ɔcludēti, † nā sp testōr p̄sumit velle in suo testō illđ qđ iura volūt, vel cōia, vel municipalia, qbus credit voluisse suā volūtatē ɔformare, put tradūt Bar. Ang. Cum. & Alex. i. l. hēdes mei. §. cū ita. ff. ad treb. volētes ppea q̄ in fideicō. substōne, nisi vba repugnāt cēseant vocati illi qui essent ab intestato successuri, ex forma iuris cōis, vel municipalis, vt per eos, qđ ēt voluit ibi patruus, & do. meus Soc. col. pen. ver. postremo ex dictis Bar. tradit Alex. ɔsil. iiij. pōderatis ver. col. pen. & ɔsi. lv. pspectis his. ij. col. iiij. vol. Cor. in ɔsi. xxj. in hac ɔsultatio. v. & vj. col. ij. vol. patruus, & do. meus Soci. in ɔsi. ccxxvij. pñs ɔsultatio. ix. col. vs. sexto & vltimo pbat, cū multis ɔcord. vt p Jas. in ɔsi. lxxxiij. obmissa lōga post princip. j. vol. & p Deci. in ɔsi. cclvij. qrit ij. col. & in l. emācipata. ij. col. c. qui admitt. Cum igit in casu nr̄o p̄dicto Jo. andree ab itestato successissent filie sic credēdū est testōrē voluisse ipsum p fideicō. grauādo, vt. s. filie eius vocent, & sic pximus respectu grauati attendat, nō āt respectu testōris, qr tūc nō vocarent ille psone q essent Jo. andree ab intestato successure ɔ verosilem mentē testōris, & presertim in casu nr̄o cū iste mulieres sint de liberis, & posteritate ipsius Jo. an. grauati. Nec dicat retorquēdo arg. q̄ testōri ab intestato succederēt nedū filie Jo. and. lz ēt sorores. Qm̄ nō agit vere, & pncipalr d successione testōris, cū ille iā hūerit suos hēdes, & bona iā deuenerint ad alios, qr erāt effecta Jo. and. & de eius successione pricipalr agit,
23 q erat fideicōmis. grauatus, † sicut igit ex forma iuris cōis, vel municipalis qñ bona, & hēditas alicui acqrunt, ad ea post eū vocant pximiores ei nō aūt testōris, ita cēsendū est testōrē voluisse in sua fideicō. dispōne, & ita hāc rōnē in terminis nr̄is format do. meus Soci. in ɔsil. ccxlix. preallato. col. xv. ver. nono ista ɔclusio lib. ij. & in alijs locis. j. allegandis, & ita ēt hoc argu. vtit Jas. intelligēdo sm successionem ab itestato psone grauate in d. ɔsi. lxxxiij. vt. j. dicet, & ita ēt arguit, & itelligit Cur. iunior in pallega. ɔsi. cxxviij. vt sltr. j.
24 dicā. ¶ Scdo pbat ista opin. alia rōne, † nā cū Jo. andr. in casu nr̄o ex ordine testōris fuerit admissus, & sic p testōrē fuerit p̄dilectus, & suis sororib ppositus p̄sumit, q̄ testōr ipsum postea grauādo respectu bonoz, q ad eū puenerūt, & de qbus grauat cēseat ēt p̄dilexisse eius descēdētes, lz testōri sint remotiores q̄z sint predicte sorores, de quo est casus in l. cū auus. ff. de ɔdi. & demon. cū socijs allega. s. in pma via, vbi pnepos testōris, qr est descēdēs psone grauate censet a testōre magis dilectus q̄z pprius filius. Et si illud est i casu illo i quo pnepos nō ē noiatus ēt sub aliqb vbis gnalibus multo magis h erit dōm in casu nr̄o i filiab p̄dci Jo. and. grauati cū sub gnali, seu collectiuo illo noie. Femine d scēdētes &c. fuerit cōprehēse auc. multo magis. C. d sa. sanc. ec. cū si. cū igit testōr vocauerit post mortē Jo. andr. nullis manētib masculis feminas dscēdetes &c. ille debēt vocari quas p̄sumit testōr p̄dilexisse, lz vt dixi filie grauati q ex ordine testōris successit cēsent magis dilecte respcū illoz bonoz, q filie Jo. and. dbēt oio pferri cū & ipe sint dscēdētes
25 d domo, & familia testōris. ¶ Tertio facit, † qr ille dr potior i fideicō. q potior eēt nō simplr i gradu, lz in iure successiōis ab itestato, vbi testm̄ illud, & i eo ɔtētū fideicō. nō fuisset fcm̄, ita voluit gl. in l. cū ita. §. in fideicō. ff. d le. ij. cū qua magis cōiter trāseūt doc. lz vbi testm̄ nullū seu fideicō. fcm̄ fuisset i successiōe Jo. and. ab itestato potiores eēnt filie vt ē notū q, & in fideicō. in q vocari dbēt femine pximiores debēt eē potiores, vt sic pximitas ɔsiderat respcū Jo. and. vltimo moriētis, & grauati, & nō respcū testōris, & ita terminis gl. illā pōderādo arguit. d. me Soci. i. d. ɔsi. ccxlix. col. xvj. v. xiij. &c. & i l. si cognatis. col. fi. v. ɔfirmat, nā ille dr eē potior &c. ff. d re. dub. & lz virtualr ista rō cadat i pmā rōnē tñ placuit sic distincte referre put ēt distincte ponit Soci. i. d. ɔsi. ccxlix. Que in casu isto eo maxime pcedit, qr agit de filiab, & sic de posteritate grauati p p̄dcā. s. in p̄cedēti argu.
26 ¶ Quarto p ista opi. vr casus i. d. §. i fideicō. lz cōez itellz, † nā si familie fideicō. relinquat aliqb ex familia spālr noiatis dr ibi p ad fideicō. p vocati noiati. & post eos, q eo nomine fuerit tpe mortis testōris, & dinde q ex illis prio gradu pcreati sūt, si igit vocant pximiores illis q iā erāt vocati, & sic onere fideicō. grauati manifeste seqt q̄ pximitas attēdit respcū grauati, & nō respcū testōris, cū facile euenire posset pximiorē psone vocate nō eē pximiorē ipsi testōri, & ita illū tex. & alijs qbusdā modis cū suis gl. iducit p ista opi. d. me Soci. in d. ɔsi. ccxlix. col. xv. p quē qsqz videre pōt.
27 ¶ Quito optie fac. c. j. d nat. suc. feu. † vbi si feudū pmū acceptū p se, & dscēdētib, & sic sub noie collectiuo, qđ itelligi dz gradati pximiorib puenerit i diuisiōe ad vnū ex plibus frib, & filijs stipulatoris donec superit aliqs ex linea ipsius ad quē puenerat nō pt ad alios alterius linee puenire ēt q̄ aliqs fuerit stipulatori pximior, & sic clare ibi pbat ispici pximitatē respcū vltio decedētis, & nō pmi stipulatoris, lz ex ei puisiōe feudū fuerit acqsitū, sic igr i sili casu nr̄o dōm ē i fideicō. vt. s. pximitas respcū grauati vltio dcedētis ispiciat nō respcū testōris, lz dserat ex puisiōe, & dispōne ipsius
28 testōris, † vz. n. argm̄ d ɔctib ad vltias volūtates. l. & si dotis. C. d iu. do. & l. ij. ff. d sui. leg. cū vulg. & ita ēt h arg. vtit. d. meus Soci. i. d. l. si cognatis, i. d. ɔs. ccxlix. & i duob alijs ɔsi. j. allegā. & h arg. vtit ēt i pposito nr̄o. & illđ plr dfendit Cor. i ɔs. xcvij. p ɔsult. vij. col. j. vo. & i ɔs. xxj. i hac. vij. co. ij. vol. ad quē i h me remitto. ¶ Sexto q̄ i termis nr̄is filie Jo. and. dbeāt pferri ex dosilī mēte testōris pbat, nā testōr i sua ɔtria substōne ɔsiderauit altez duoz casuuz posse euēire, vz q̄ aliqs dcedat supstitib aliqb dscēdētib masculis ipi testōris, vl nullis supstitib masckis put ēt. s. dixi circa pmā viā, & ita ɔsiderādo filiab moriētis qs excludi voluit i p casu puidit q̄ dotent, i scdo vo casu nullā p eis fec puisionē, ex q (ni fallor) colligit mnifesta volūtas testōris q̄ i scdo casu noluit filias moriētis excludi, lz potius ex fideicō. vocari cū, & ipse sint femie dscēdētes d domo, & familia testōris alioquin iudiciū testatoris velut iniquū facile posset redargui, nam dicerentur in casu primo vbi masculos vocauit ad feminarum exclusionem filiabus defuncti de dote puidisse, in scdo vero, vbi feminas vocat eas filias nudas, &

sine

sine dote admisisse, quod q̄ sit absurdum q̄q̄ alienum ab
omni verisi[m]i mente testatoris neminem latet, vt igitur ab
surdum illud euitetur iuxta.l.nam absurdum.ff.de bo.libe.
cum simi.vt per Abb.in.c.iniunctum.de re.pmu. ⁊ p Jas.
per illum tex.in.l.diuortio.in prin.in.v.not.ff.sol.mat. ⁊ vt
etiam verosimili mente testatoris seruiamus iuxta.l.nõ est
verosimile.ff.ꝙ met.causa. ⁊.c.sollicite.de resti.spo. ⁊ vul-
gatam illam gl.cõiter approbatam in.l.tale pactuȝ.§.fi.ff.
de pac.cum si.dicendum est predictas filias debere alijs ex
clusis admitti, vt sic mens testatoris intelligatur, dum dixit
seruata gradus prioritate voluisse haberi respectum ad p-
sonam vltimo decedentis, ⁊ non ipsius testatoris presertiȝ
si supersint liberi persone grauate, vt in casu isto. ¶ Septi
mo ꝙ ita sit dicendum, ⁊ ꝙ talis fuerit mens testatoris de
monstratur pulchra, ⁊ concludenti ratione, nam testator in
primo casu faciendo fideicõmis.in fauorem masculoruȝ vo
luit illud semper deuenire in proximiores habito respectu
ad grauatum decedentem, ⁊ non ad ipsum testatorẽ, ⁊ pre
sertim ꝯsiderando filios ipsius grauati decedentis. Quod
probatur, primo q̄ dixit ꝙ bona vadãt de heredibus in he
redes ⁊c. hoc est dicere ꝙ cum ad vnum deuenerint de eo
postea deueniant in heredes eius per masculinam lineam
descendentes, quibus ille dr̄ per fideicõmis.grauatus, quo
stante clarum est ꝙ inter masculos testator voluit admitti
proximiorem ei qui postea decedet nullo habito respectu,
an sibi testatori sit proximior necne, alioquin ꝯ̄ facili res nõ
transiret de herede in heredem, cum facile contingere pos-
set proximiorem testatori non esse heredem, siue proximio-
rem ei qui decederet, quod certe esset contra voluntatẽ te-
statoris, ⁊ hoc arbitror esse indubitatum. ¶ Quod ẽt scđo
pbaẽ, nã cum masculi descendẽtes sint substituti ei qui de-
cesserit sine filijs masculis, vt pȝ in testõ in ver.ita ꝙ vno,
vel pluribus ⁊c. seqtur ꝙ filij masculi grauati positi in ꝯdi-
29 tione censent ad fideicõ.vocati, † nã lȝ al's cõiter dici soleat
positos in ꝯditione nõ censeri vocatos ex testõ, vt p gl.quã
ibi Bar. ⁊ alij magis cõiter sequunẽ in.l.lucius.ff.de here.
insti.tñ illud limitari dȝ nisi sint positi in ꝯdõne sub qualita
te masculinitatis, q̄ tũc censenẽ ex testõ vocati ad fideicõ.
vt singl'r determinat Guido pa.in.q.clxxxiiij.in illa.q.qua
queritur refert, ⁊ seqtur excel.Deci.in.l.j.v.col.ver.vltimo
singl'r limita.C.de pac.in ꝯsi.cclxx.dñs Raynal.iij.col.ver
si.venio.ad scđm, ⁊ in ꝯsi.cccxviij.in cã istoꝝ.ij.col. ⁊ ante
eum ita voluit patruus, ⁊ dñs meus Soci.in ꝯsi.cxvj.in cã
filioꝝ.v.col.ver.sed ꝯtra hoc posset ingeniose ⁊c.iij.vol. ⁊
istam limitationẽ, ego tanq̄ verã sequutus sum in.l.centu-
rio.ff.de vul. ⁊ pup. ⁊ ẜm eaȝ pluries ꝯsului. Et ea stante in
ꝓposito seqtur ꝙ testator faciendo fideicom.inter mascu-
los voluit filios cuiusq̄ decedentis preferri omnibus alijs
ẽt ꝙ essent ipsi testatori ꝓximiores, ⁊ ꝯñr verissimũ est ꝙ te
stator in primo casu hoc est in fideicõ.facto in fauorẽ mascu
lorum voluit admitti ꝓximiores eius qui decesserit, ⁊ fidei
cõ.dicetur grauatus, ⁊ nõ ꝓximiores ipsius testõris, ⁊ ita
ĩtelligi dȝ illa cl'a seruata sp gradus prioritate posita in pri
mo casu, ⁊ vt dixi hoc puto clarum, ⁊ indubitatum. Hoc
autẽ sic posito dico, ꝙ idem debet dici testatorem voluisse
ẽt in ẜo casu in fideicom.facto in fauorẽ feminaꝝ pſertiȝ re
spectu istaꝝ filiaꝝ Jo.andree grauati q nuper decessit cum
rõ diuersitatis reddi non possit, imo si illud in p̃ casu in quo
maior dilectio testõris cõsideraẽ fortius erit in scđo in quo
dilectio est minor auc.multomagis.C.de epis. ⁊ cler.cũ simi
libus, ⁊ ita istã ꝯñam in istis terminis ex pluribꝰ ⁊ pulchris
rõnibus facit, ⁊ firmat auus meus Maria.Soci in ꝯsilio.
xlix.capio pmã p totũ pmum dubium vbi p.v.vel.vj.colũ.
egregie hoc disputat, ⁊ per sex iuridica fundamenta in ca-
30 su suo ꝯcludit, † ꝙ queadmodũ testõr in fideicõ.facto inter
masculos voluit inspici proximitatẽ respectu psone graua-
te, ita ẽt creditur voluisse in fideicõ.qđ post masculos fecit
fauore feminarum, ⁊ cum per eum ibi omnia videri possint
ꝯsulens breuitati ad eum in totũ me refero, rogans iudica-
re debentẽ, vt illud ꝯsilium videre velit p qđ decidiẽ casus
nr̄ in terminis. ¶ Ex isto fundamẽto, ac ẽt ex precedenti
oĩno in casu isto ꝯcludẽdũ est filias pdicti Jo.andree pſerẽ
das eius sororibꝰ inspecta ꝓximitate ex psona eius et ꝙ al's
esset inspicienda ꝓximitas ex psona testatoris. ¶ Et istud
ẽt demonstratur (vltimũ fundamẽtũ cõprobãdo) nã illa ver
ba seruata semp gradus prioritate a q̄bus vr̄ pñs difficul-
tas pẽdere, cũ in vtroq̄ casu p testõrẽ fuerint apposita, ⁊
quasi imediate scđa vice post primã debẽt eodẽ mõ, seu eo
31 dem respectu interpretari, † cũ vnũ caput testi declareẽ per
aliud iuxta.l.si seruus pluriũ.§.fi.cũ si.ff.de leg.j.sed in pri
mo casu intelligunẽ respectu psone grauate, ⁊ decedentis,
maxime si sint eius filij, ⁊ nõ respectu testõris de quo nul-
li arbitror esse dubium, cum absq̄ aliqua hesitatione filij
masculi decedẽtis alios masculos excluderent, ergo simi-
liter, ⁊ de eadem prioritate debent intelligi in scđo casu ⁊c.
¶ Et ꝙ talis prioritas ẽt extra casum istũ ĝñaliter in simi
libus fideicõ.sit attendenda vltra rõnes ⁊ fundam.de qui
bus.s.vr̄ de mente Bar.in.l.re cõiũcti in.iij.q.v.q.pñc.ff.
32 de leg.iij.† dũ in fi.dicit ꝙ in vulgari substitutione vel in iu-
re accrescẽdi cõsideraẽ cõiunctio respectu testõris, eo q̄ tũc
agiẽ de bonis pñs testantis nõdũ alteri acq̄sitis, ⁊ ppea sta
tim ꝯfendit quãdã opin.Py.in.l.cobrẽdi.§.q discretas de
33 vulg. ⁊ pupil.† dicentis inspici cõiũctionẽ morientis vt.s.
Py.loquaẽ i pupillari substitutiõe vbi agiẽ de bonis pupil
li, ⁊ lȝ fuerint pñs iaȝ fuerũt pupillo acq̄sita, nam tũc ẽt ꝙ
substitutus voceẽ ex dispõne testõris tñ nõ eius, sed pupilli
morientis cõiunctio attendi dȝ cũ de manu pupilli bona di
canẽ capi, ⁊ sic recte intuẽdo idẽ sentit Bar.si sumus in fi-
deicõmissaria cum ẽt tũc agaẽ de bonis que fuerunt alteri
acq̄sita, ⁊ de eius manu sunt accipiẽda, ⁊ nõ de manu testõ
ris, ⁊ ita Bar.sensisse põderat do.meus Soci.in.d.l.si co
gnatis, ⁊ in ꝯsi.lxxxvj.visis testõ.vi.col.in princip.iij.volu.
¶ Eandẽ opi.oĩno sentit And.de iser.in.d.c.j.§.j.de na.
34 suc.feu.dũ ex illo tex.notat, † ꝙ in successione feudi pñi at
tẽdiẽ ꝓximitas vltimo moriẽtis nõ primi stipulatoris, naȝ
p hoc allegat.d.l.cũ ita.§.in fideicõmisso.de le.ij.q tex.lo
quiẽ de fideicõmis.sentit.n.in allegatione illius tex.ꝙ ẽt in
fideicõ.attendiẽ ꝓximitas vltio moriẽtis, ⁊ nõ testõris al's
nõ bñ allegaret illũ tex. ¶ Et p eũdẽ modũ idẽ ẽt sentit ibi
Matthe.de affli. ¶ Hanc eandẽ opi.satis aperte voluit
35 Bal.in.d.§.in fideicommis.in.ij.not.† dicit.n.ꝙ noiati nõ
vocãtur simpliciter, sed quodaȝ ordine, vt.s.qui ex his sunt
proximiores preferantur, ⁊ postea qui ex eis descendunt
similiter preferantur, eis autem extinctis vertitur fidei-
commissum ad alios, vt per eum. Si igitur postquam
aliqui sunt admissi descendentes ex eis alijs preferuntur
clare sequitur inspiciendam esse proximitatem respectu
morientis, ⁊ grauati, non respectu testatoris saltem quan-
do de filijs agitur, prout in casu nostro. ¶ Hoc idem clare
36 voluit ibi Pau.de cast.† quando inducit ad.q de recipien
te emphiteosim pro se, ⁊ alijs de familia vbi vult post perso
nam iam admissam vocari proximiorem considerando p-
ximitatem respectu persone iaȝ admisse, ⁊ istud dicit proba
ri per id quod ibi dicitur de fideicommiss. ⁊ sic manifeste
vult, ⁊ presupponit ꝙ in fideicommiss.proximitas conside
retur respectu persone, iam vocate, ⁊ que vltimo tali fidei-
commis.grauata decedit. ¶ Idem etiam si recte pondere-
tur presupponit, ⁊ vult Pet.de ancha.in consil.xxvij.non
seruato ordine.iij. ⁊.iiij.colũ.incipiendo a versi.secundo sic
quando est dubia vsq̄ ad versicu.dixi secundo hoc presu-
mendum ex qualitate oneris maxime, ibi expressio aũt duo
37 rum ⁊c.† dum dicit ꝙ fideicommiss.de proximo in proxi-
mum deriuatur, ⁊ idem voluit, ⁊ magis clare in cõsi.lxxxij.
dicta facti narratione per totum maxime in fine, concludit
38 enim in eo consi.† ꝙ fideicommiss.factum, vt procedat ẜm
gradus prerogatiuam cum venerit ad quendam Stepha-
num eo decedente transit ad quãdam Mitiam eius neptẽ
exclusa quadam Beatrice filia fratris eius que erat proxi
mior testatori, ⁊ in fine dicit illud esse ꝯueniens, quia cuȝ iu
re proximitatis bona deuenissent ad dictum Stephanum
transmittit ea ad suos successores, ⁊ sic ad illam Mitiam
neptem suam, ⁊ sibi proximiorem alijs exclusis, de quo di-
cit esse casum in.d.§.in fideicommisso. ⁊ sic Pet.de anch.
satis clare vult inspici proximitatem morientis grauati, ⁊
consequenter videtur determinare casum nostrum. Hanc
eandem opinionem recte considerando presupponit An-
to.de but.in consi.xlvij.premittendum ꝙ q̄q̄ ⁊c.ad quem
te remitto. ¶ Et similiter ideȝ presupponit Roma.in cõ

39 sil.xxij.pro proposite col.fi.vers.secundo est videndu3,† dū dicit q in emphiteosi reuocanda prefertur mater vniuersaliter emphiteote vti proximior eius,⁊ excluditur amita vti remotior,licet primo stipulatori esset proximior,dicit enim q inter cetera talis decisio in simili hētur in.d.§.in fideicō
40 misso.† ⁊ sic clare presupponit(sic illu3 tex.intelligendo) q in fideicommis.attenditur proximitas vniuersaliter moriētis,⁊ non testatoris. ¶ Hoc idem videtur firmare Imol. in.l.heredes mei.§.cum ita.ff.ad trebel.prout ipsum ponderat do.meus Socin.in.d.consil.cclix.⁊ in.d.consi.lxxxvj. ⁊ Corn.in predictis consi.xcvij.⁊.xxij.ad quos ego me remitto gratia breuitatis. ¶ Istam eandem opinionez apertissime,⁊ ex pluribus firmat,⁊ defendit Corn.in.d.consilio. xcvij.j.volu.⁊ in.d.consil.xxij.ij.vol.qui etiam idem dixit in consi.ccxxx.ꝗꝗ in hac.x.⁊.xj.col.maxime in ver.⁊ l3 ipse sint in pari gradu.iij.vol. ¶ Et eandem in terminis plenissime disputando firmat etiam patruus,⁊ do.meus Soci.in dicto consil.cclix.per.vij.colum.incipiendo in colū.mihi. xiij.versicu.circa secundam difficultatem, vbi pro ea facit. xv.fundamenta,inter que sunt nōnulla ex his que.s.posuimus,⁊ ibi etiam multis fundamentis in contrarium factis respondet per viam cuiusdam magr̄alis, ⁊ iuridice distinctionis vt per eum,qui etiam idem firmauit in consi.lxxiij. capiendo primum.iiij.col.iij.vol.⁊ etiam in preallegato cōsil.lxxxvj.ij.vol.in.vj.col.versi.aliquando ⁊ quarto vsq3 in fi.consi.vbi etia3 ꝗplurima fundamenta deducit,quā opi. etia3 legendo sequutus fuit in.l.si cognatus.ff.de reb.dub. col.pen.⁊ fi. ⁊ ibi in fi.asserit se pluries pro ista parte consuluisse,⁊ asserit se vidisse pro eadem parte cōsilium do.Alexandri de imo.⁊ q vni suo consi.facto Pisis se subscripserunt Corn. ⁊ Bal.nouel.hanc opinionem approbantes,⁊ q ḃm eam fuit Florentie per doctissimum virum iudicatū, ⁊ q alia vice cuidam alteri suo consilio se subscripserūt idē Corn.⁊ do.Io.bap.caccialup.eius preceptor,⁊ tali eius assertioni cum fuerit doctor magne auctoritatis credendū est vt ꝯcludit Math.de affli.post quosdam ab eo relatos in. c.j.de feud.cognitione,⁊ in.c.j.de nat.suc.fe.in.iiij.colum. ¶ Et reperio ēt q istam opi.realiter ꝓbat,⁊ ḃm eam ꝯsulit Ias.in ꝯsi.lxxxiiij.obmissa longa.ij.col.ver.item qñ.d.cō
41 suetudo.j.vol.†voluit.n.ibi q si erat facta substitō decedēti sine liberis masculis de superstite filio,vel de liberis filiorū suorum,⁊ sic per nomen collectiuu3 si vnus decedat sine filijs masculis,ita vt sit locus fideicō. ⁊ supsint ei duo fratres cōsanguinei tm̄ ⁊ vnus vtrinq3 coniunctus,ille solus qui Soffredus dicebatur admittit ad fideicom.cum ipse solus fratri defuncto ab intestato fuisset successurus iuxta auc.cessante,⁊ in corpore vnde sumitur.C.de legi.here. ⁊ sic vult ibi Ias.q inspiciatur quis sit proximior in iure succedendi respectu persone defuncti.Non autem respectu p̄sone testatoris qr tunc oēs fratres simul vocari debuissent,cū omnes pariter essent testatoris nepotes,cuius ꝯtrium ibi firmat,vocari volens solum Soffredum vtrinq3 coniunctu3,eo q decedenti ꝓximior erat in iure succedendi,⁊ sic Ias.est ibi cōtrarius in his que dixit in consilio.clix.supra in contrarium allega. ¶ Et cum ista opi.videtur per transire Deci.similiter sibi ꝯtrius in.l.j.in.xiiij.no.C.de sec.nup.cū in hac difficultate se remittat ad dicta per Soci.in.d.l.si cognatis. ⁊ in.d.ꝯsi.lxxiij.iiij.vol.ita.n.se remittendo vr̄ dicta per eum approbare. ¶ Et ḃm hanc opin.ꝯsuluit ēt excellen.Caro. ruy.in quodam ꝯsi.incip.proponitur q dñs Anto.de veritate,qd ego legi,⁊ in illo casu idem ꝯsulendo opin.istā.cōprobaui remittendo me ad dicta do.mei Soc.in locis.s.allega. ⁊ idē feci alias in quodā alio meo ꝯsi.facto hic Padue inter nobiles de Barizonis, ⁊ idem Ruy.idē firmauit in alio suo ꝯsi.incip.circa dubium.iij.col.impresso inter ꝯsilia excellen.doctoris do.Io.anto.alexā.nu.xl. ¶ Hoc idem firmauit ēt Io.crot.in ꝯsi.incip.circa qōnem in fi.impresso ası illud Ruy. ⁊ sic nu.xxxix. ¶ Hoc idem sequitur predictus Alex. in consi.xxxvj.eximij nominis.ij.col.⁊ in ꝯsi.xxxviij.memini dū legerē col.fi.vbi alle.Cor.⁊ Soc.in locis.s.alleg. ¶ Eandem opi.firmauit, ⁊ ex pluribus cōprobauit insignis doctor do.Beltrand.in ꝯsi.ccc.supposito titulo.iij.col.ver.⁊ primo ad primum ⁊ in sequenti.col. vsq3 ad ver.ad scōm dico ⁊c.iij.vol. ¶ Et denim ḃm hāc opi.recte ꝯsiderando ꝯsuluit Curt.iunior in ꝯsi.cxxviii.pre
42 supponitur in facto.iij.col.†nam vult q in fideicō.facto p quendam Augustinum si filius suus decesserit sine liberis de fratribus suis, ⁊ eorum liberis si ꝯtingat tpe mortis illius filij sine liberis extare vnum de fratribus testōris, ⁊ ex alio fratre predefuncto filiu3 solum ille frater d3 admitti fratris filio excluso,attento q illi filio testōris nup defuncto frater testōris solus succederet,nam dicit q dispositio testōris in tali fideicō.d3 interpretari ḃm ius cōe,hoc est q illi censeatur vocati,⁊ sint in fideicō.preferendi,qui illi suo filio ab intestato fuissent successuri, ⁊ sic manifeste vult inspiciendam proximitatem in iure succedendi respectu p̄sone vltimo morientis, ⁊ non respectu p̄sone testōris,alioquin ibi filius fratris cum patruo admitteret si p̄sona testōris attenderetur cum ageret tunc de succedendo patruo vt in auct.post fratres.C.de legiti.here. ¶ Et ex predictis oibus ꝯstat istam opin.quam Soci.meus pluries firmauit non esse nouam nec sola eius auctoritate roboratam cum plurimi ante eum ipsam tenuerint, ⁊ plurimi ēt post eū sequuti fuerūt. ¶ Itē ēt ꝯstat nō esse erroneam cū ex rōnibus.s.deductis appeat vera, ⁊ in iuris regulis fundata. ¶ Ex quo ꝯstat ꝗtum temere, ⁊ inaduertenter vnus ex ꝯsulentibus in p̄nti casu vir alioqn egregius obloquutus fuit de ista opi.ꝯ do.meū Soci. ⁊ in eo dica3 verificari qd dici solet ad pauca aduertētes de facili enūciāt.Hec de scōo qd faciendis proposuimus. ¶ Superest vt ad tertium deueniā. ⁊ sic vt ad allegata in
43 ꝯtriu3 rñdeat. ¶ †Quare ad p̄mū rñdet q imo.d.§.in fideicōmisso.ꝓbat ꝯtrium ḃm q.s.dixi in.iiij.fundamento ꝓ nr̄a opi.facto.Nec ob.q tp̄s mortis testōris inspiciat in vocandis illis de familia post noiatos vt in eo tex.dr̄,qr ex eo nō infert testōris ꝓximitatē esse inspiciēdam, nam tunc ille tex.sibi ꝯdiceret cum imediate velit debere inspici ꝓximitatē p̄sone iam ad fideicōmis.admisse, ⁊ decedētis vt dictum fuit in.d.quarto fundamēto,d3 igit intelligi tex.q tēpus mortis inspiciat in eo,vt.s.illi soli vocent qui tpe mortis erāt de familia,s3 inter eos dōm est q admittant q erāt ꝓximiores noiatis . Et ista rñsio ꝓcedit tenendo in eo tex. cōem intellectum,vt.s.post aliquos admissos adhuc duret fideicommis.Sed si teneremus intellectum Cuma.ibi ille tex.nihil faceret,nā vult Cuma.q postꝗ aliqs fuerit admissus impletum sit legatum, ⁊ post eum nullus vocetur, ⁊ tunc admittam ꝯsiderari p̄sonam testōris, puta q nominati non fuerūt admissi,nam tūc vocabunt alij de familia q tū tpe mortis testōris repiebant,non tū oēs,s3 ex his q p̄ gradu ꝓcreati sūt, ⁊ si vis tūc dicē respcū testōris admittā, qr tūc cū nullus fuerit admissus de manu testōris vr̄ quodāmō capi illud legatū ꝓut voluit Bar.in.d.l.si cognatis.ff. de re.dub.ꝓut ibi decl'at patruus meus Soc.mihi col.xv. ver.scōm correlarium, ⁊ in.d.ꝯsi.lxxxvj.v.col.versi.infert ēt ex premissis, ⁊ ita ēt sensit in.d.ꝯsi.cclix.col.mihi.xviij. ver.scōo mō pōt intelligi dum in fi.d.ver.allat.d.§.in fidei
44 cōmis. ¶ †Et p hoc apparet rñsio ad scōm,nā dico q i.d. §.frē fideicō.incipit tūc hēre locū, ⁊ nullus ad illud fuerat admissus,hēs.n.domū illā nō ex fideicō. s3 iure hēditario habuerat, ꝓpea nō esset incōueniēs intelligere vba illa, vt ꝓximus q3q3 videat inuitat9 respectu testōris,s3 post p̄mū admissum vocarent ꝓximiores eius p tex.in.d.§.in fideic. ḃ3 cōez intell'm.Posset ēt dici q in.d.§.frē necessario non ꝓbat inspiciēdā ꝓximitatē testōris cu3 posset dici ꝓximus q3q3 ⁊c.s.hēdi instituto.Nec p̄dictis ob.gl.in.l.is q cū plu
45 res de leg.iij.in ꝯtrium allata,† qr gl.illa loqtur qñ pariter oēs erāt ꝓximi testōri,nec inter eos cadit vt dicant vocati ordine successiuo,qr nō cadit inter eos ordo aliqs caritatis cū oēs eēnt liberti,vt ēt gl.ōt,tūc.n.sil' vocant,vt ibi , ⁊ ita voluit bar.i.d.l.si cognatis.i fi.⁊ decl'at do.me9 Soci.i.d. ꝯsi.cclix.col.xix.v.terti9 ⁊ vlti.casus.Et pterea dici posset q in terminis illius glo.relate ad textum suum agitur de fideicommis.prima vice deferendo,⁊ ad quod nullus erat admissus,non sic est in casu nostro cum iam fideicommis.in aliqua persona habuerit effectum, ⁊ ex tali causa bona venerant ad dictum Ioan.andream,nuper defunctus,⁊ gra
46 uatum. ¶ †Non obstat tertio loco.l.fin.C.de verborum significatio.quoniam ille text.procedit vt gradatim persone de quibus ibi veniant admittende,vt prima non admissa veniat

sa veniat secunda, quod illa non admissa vocetur tertia, et sic deinceps, non autem quod postquam prima fideicommiss. suscipit, puta liberi, vel alij coniuncti post eos vocentur alij ita ut admissi videantur rogati per fideicommissum alijs restituere, nam uno admisso ad fideicommiss. alij dicuntur simpliciter exclusi, et fideicommissum dicitur finitum, prout supra dixi circa dictum §. in fideicommisso. et hoc ostenditur in terminis dicte. l. fina. satis clare, nam si aliqui iam admissi fuerunt, puta collaterales durum esset quod post eos liberti vocarentur, et non coniuncti ipsorum admissorum, unde videtur quod ille text. necessario debeat intelligi respectu prime ad missionis, et ita intelligam quod ibi dicunt Bald. et Jas. in not. quod vocantur illi de familia ordine successiuo, ut scilicet primis non admissis gradatim vocentur alij, non autem quod primis iam admissis alij post eos vocentur, et hoc modo intelligendo concordabit ille text. cum dicto §. fideicommiss. secundum intellectum Cuma. ibi, qui intellectus ad utrumque tex. mihi plurimum satisfacit. Vel si in. d. l. fina. vis quod post admissos etiam alij sint admittendi qui sub nomine familie comprehendantur, dicam quod vocabuntur secundum ordinem glo. ibi, modo tamen non reperiantur aliqui de familia qui sint proximiores persone iam admisse, puta eius filij, alioquin ille tex. repugnaret dicto. §. in fideicommiss. secundum communem intellectum, et omnibus rationibus supra pro ista parte factis que (ni fallor) concludenter eam probant.

47 ¶ † Quarto non obstat. l. fina. ff. ad trebellia. quoniam pro vero illa inductio in contrarium facta non videtur bene procedere, nam ibi non determinatur quod admittatur solum ille frater qui erat utrinque coniunctus, ut sic pro decisione consideretur quod utrinque coniuncti fuerunt inuicem substituti, et propterea non videtur bene sumi argumentum a contrario sensu prout in contrarium arguebatur, decisio enim ibi est quod vocatur nedum utrinque coniunctus, sed etiam consanguineus tantum, et illud fundatur in presumpta mente testatoris ex verbis sumpta cum ipse dixerit ei vel eis et c. ut ibi clare dicitur quo considerato videtur quod ille tex. a contrario sensu retorqueri possit, ut dicamus quod nisi talis coniectura fuisset solus utrinque coniunctus vocaretur tanquam proximior grauato, et ita pro ista opinione inducebat illum textum patruus meus Soci. in dicto consilio. lxxxvi. iij. volumine, co-

48 lumna fina. versiculo accedat. † Non obst. doctrina Barto. et aliorum post Raynu. in. l. lucius. ff. de vulgari et pupillari, quia illa procedit respectu vulgaris contente in reciproca, nam in ea verum est attendi personam testatoris cui directo per vulgarem succeditur, nulla mediata persona interueniente, quia presupponitur quod nulli dicitur hereditas acquisita, et ita declarat dominus meus Socinus in dicta. l. si cognatis, et in dicto consilio. cclix. columna. xvij. versiculo circa primum concludo.

49 ¶ † Ad quintum in quo per tenentes contrarium fit precipuum fundamentum respondetur primo quod illud vulgatum dictum videlicet quod in fideicommisso succeditur testatori, iure non probatur, nec dicta. l. coheredes. §. cum filie. quam omnes allegant probat, sed tantum ibi dicitur, quod fideicommiss. proprie facultates filij non tenebuntur, quod verissimum est, et rationabile, quia testator non potest regulariter de alienis disponere, eius ergo dispositio procedit in fideicommiss. tantum respectu bonorum suorum, et hoc voluit dicere ille text. et etiam verum est quod fideicommissarius habet ex dispositione testatoris, sed quod succedat testatori qui iam habuit successores sicut ibi non probatur, ita non videtur simpliciter verum, nam cum bona iam deuenerint ad grauatum, fideicommissarius dicitur ei in dictis bonis succe-

50 dere, † et illud vulgatum dictum intelligitur respectu dispositionis, seu ordinationis, vere tamen succeditur grauato, sicut in simili in pupillari substitutione considerat Bald.

51 in consilio. ccxvj. casus talis est in fine. iij. volumi. † non tamen dico quod fideicommissarius sit heres grauati sicut etiam non est heres testatoris, sed dicitur in illis bonis succedere grauato ex dispositione testatoris. Et illo respectu potest dici testatori succedere, ut per dominum meum Socinum licet ad aliud propositum in. l. cum auus. mihi columna. xlix. versiculo undecimo dicebatur. ff. de conditio. et demonstratio. Vel secundo respondetur quod dum dicitur fideicommissarius succedere testatori procedit mediate persona grauati de cuius manu accipit, et cui immediate dicitur succedere, nec inconuenit sic dicere cum heres heredis testatoris, et primi morientis sit heres. l. fina. et ibi per doctor. C. de heredibus institu. et ita in proposito declarat Corne. in dicto consilio. xcvij. primo volumine. et. xxij. ij. volumine, et Curt. iunior in consilio. cj. habita diligenti, secunda columna, in fine, illud ergo quod dicebatur inspiciendam proximitatem eius cui succeditur, verum est quando succeditur directo, vel immediate, ut de manu sua quis capiat, sed in casu nostro immediate aut directo, non succeditur testatori nec de manu eius capiunt iste femine, sed succeditur mediante persona Joannis andree de cuius manu capiunt, ergo in hoc debet proximitas eius attendi, et non testatoris.

52 ¶ † Ad sextum respondetur negando in proposito nostro quod affectio testatoris fuerit maior in hoc fideicommisso in suas neptes quam in istas filias Joannis andree eius proneptes, quoniam ut ex predictis constat cum ex ordine testatoris bona venerint ad Joan. andream sicut in bonis illis dilexit eum ita etiam censetur dilexisse filios suos, et omnem eius posteritatem, ubi aliud in contrarium non appareat, non obstante quod supersint alie persone in sanguine testatoris proximiores, ut est casus, et quidem in terminis fortioribus in dicta. l. cum auus. ut dixi supra in secundo fundamento pro ista opinione. Et in hoc ut ex predictis constat stat precipuum fundamentum in fauorem predictarum Phylomene, et Elisabeth. ¶ Nec obstat, quod iste proneptes non essent in rerum natura tempore mortis testatoris, quoniam ex eo non tollitur predicta presumpta affectio circa bona, cum in eas affectio dicatur ratione affectionis habite in patrem earum per predicta, ut clare probatur in dicta. l. cum auus. Et allegata in contrarium procedunt quando consideraretur affectio in aliquem habita principaliter ratione

53 sue persone. † Et preterea hoc clare ostenditur in proposito nostro ex eo, quia istud fideicommissum dilatum est in futurum, et in euentum illius conditionis si nulli masculi superfuerint qui erat incertus, et poterat longissimo tempore post mortem testatoris euenire, quo tempore potuissent non reperiri alique femine ex suis descendentibus, que eo viuo fuissent in rerum natura, sed alie post eius mortem nate, et concepte, que omnino ad fideicommissum essent admitende, quia etiam de eis testator dicitur sensisse, et illas quantum ad fideicom. dicitur dilexisse, licet nunquam viderit, prout in simili voluit Paul. de ca. in consilio. xvij. in causa que vertitur Parme mihi col. viij. ver. item allegabatur quem refert et sequitur do. meus Soci. in. d. consi. lxxxvj. vj. col. in fi. ver. comprobatur ista questio, et fuit dictum Joan. andree in addi. Spec. in rub. de testa. ver. item lambertinus. refert et sequitur Alex. in. d. consi. xxvj. in fi. iij. vol. et Deci. in consi. decisiuo. nu. ccxcix. in causa mihi commissa. iiij. col. ver. sexta conclusio, et ad hoc plures concordantes cumulari possent quos gratia breuitatis obmitto. ¶ Posset preterea

54 ad argumentum responderi, † dicendo quod immo naturaliter maior est affectio in posteros quanto sunt remotiores, ut scilicet plus diligamus nepotes quam filios, et magis pronepotes cum per eos longiorem nostri propagationem et diuturnitatem videamus, ad quod tendit omnis nostra intentio in concipiendo et edendo liberos, ut dicitur in. l. liberorum in fi. ff. de verb. signi. et dixit Old. in consi. cclxix. thema siue tenor in fi. unde illud, et pignora chara nepotes, ad quod benefacit gl. fi. in. l. isti quidem. ff. quod met. cau. dum pro causa maioris amoris considerat maiorem conseruationem, seu perseuerantiam sui, et ita in simili dixit Lud. bolog. in quodam suo consi. incip. inuocato diuino suffragio col. pe. ver. preterea dato et c. impresso inter consil. Alex. nu. liij. iiij. vol. et Bar. de cassaneo in consil. xiiij Christianissimus. iiij. col. et Cur. iunior in consi. clxix. materia premisse. col. fi. possem et alia plura congeri ad hoc, sed non curo quia precedens solutio tanquam clara tollit omnem difficultatem. ¶ Demum non obstat septimum et ultimum, quia vere nihil facit, nam licet inspiciatur proximitas Joan. andree, et sic filie eius ut habentes potentius ius in succedendo ab intestato preferantur in isto fideicommisso, non tamen sequitur, quod non agatur de bonis ipsius testatoris cum de alijs in fideic. agi non possit, ut

d.§.cum filie, ⁊ supra dictum fuit, ⁊ debet intelligi de bonis testatoris, idest que tempore mortis eius erant ipsius, sed postea fuerunt effecta suorum heredum, ⁊ demum deuenerunt in ipsum Joan. Andream cum onere tamē fideicōmis. de quo nunc agitur. Solum igitur querendum est in quas ex suis descendentibus feminis voluerit tale fideicōmis. peruenire. Et nō dubito ꝙ voluerit peruenire in filias Joan. andree cum illum in bonis suis predilexerit, ex eo.n. cēsetur in bonis ad eum deuolutis predilexisse omnem eius posteritatem, ⁊ sic predictas eius filias cum nulla ratio in

55 contrarium allegari possit per ea que supra dicta sunt. † Et dicam ꝙ illa verba in bonis ipsius testatoris exprimunt illud quod tacite inerat ex natura fideicōmis. vt. d.§.cum filie. merito nihil operabuntur in proposito nostro iuxta regulam. l.iij. cum materia sua. ff. de lega.j. Nec dicatur ꝙ illud inerat ex voluntate, ⁊ propterea dēbet operari per. l. talis scriptura. eo. tit. iuncta doctrina Bar. in. d.l.iij. qr dico ꝙ quo ad propositū de quo agitur inerat ex necessitate, ⁊ ex

56 natura actus, vt. d.§.cū filie. † licet enim ex voluntate sua penderet facere fideicommis. tamen postq̄ illud est factū ex sui natura habet vt solum in bonis ipsius testatoris procedat vt ibi dicitur. Et propterea si quid operatur talis expressio illud esset in eo ꝙ verba sonant prout cōtingit in d.l. talis scriptura. de adiectione dici, sed extrinsecus non operatur. Et sic in proposito nostro talis expressio non debet operari, vt alius ad fideicommissum dicatur vocatus, q̄ȝ esset vocatus illis verbis non expressis. ¶ Sic itaq̄ reiectis contrarijs sequitur ꝙ opinio nostra est in puncto iuris vera per fundamenta supra deducta. Item etiam ex p̄dictis apparet eam esse communem iure omnium doctorum. Et licet Jas. ⁊ Deci. in locis in contrarium allegatis contrarium firment. De eis tamē non curandum, tū quia eorum ratio superius est confutata, ⁊ ambo aliquando sibi contrarij tenuerunt nostram opinionem, vt. s. diximus, tum etiam qr tenentes istam opinionē sunt longe plures, cum fere omnes alij eam sequuti fuerint, ita vt non dubitauerim etiam ego cum tot, ⁊ ita excellentissimis hanc opin. audacter firmare. A qua in iudicādo recedere nephas puto. Presertim in casu isto, in quo ista opinio habet secum equitatem, vt scilicet filie non excludantur a bonis patris earum per earum amitas, cum enim omnes femine sint ab surdissimum esset, ⁊ valde iniquum filias in bonis eaȝ pa-

57 tris non succedere. ¶ † Nec quemq̄ offendat allegata auctoritas Bar. in contrarium prout Jas. allegat in. d. cons. clix. Quoniam non loquitur in terminis, solum enim vult Bar. in. d.l. si cognatis legatum factum cognatis intelligi de cognatis testatoris, ⁊ idem dicit in. d.l. peto. §. fratre si fuit factum familie, quod certe nemo negat, sed qui postea ex cognatis illis vocetur, seu de familia qs admittatur est alia questio, ⁊ si consideramus principium legati absq̄ dubio vocantur proximiores testatoris, vt dixi supra respondendo ad duo prima fundamenta contraria, ⁊ si Bar. in. d. locis loquitur in his terminis (prout verba sua videntur importare) conuenienter potest declarari, vt proximiores testatoris admittantur, sed si loquimur de successione in tali fideicommisso facienda postq̄ ad aliquem peruenerit q eo dicatur grauatus, ⁊ de cuius manu sit capiendum debet intelligi ꝙ illi vocentur qui sunt persone admisse proximiores, modo sint de cognatis, vel de familia testōris per ea que supra pluries dicta fuerūt. Ex quibus omnibus equitatem, veritatem, iustitiam ipsam, ⁊ communem fere omnium opinionem sequendo concludo Philomenaȝ, ⁊ Elisabeth filias Joan. andree omnino esse admittēdas, exclusis Angelica, ⁊ Catherina eiusdem Joan. andree sororibus, vel ex eo ꝙ non fuit factus locus fideicommisso, vt in prima via dictum fuit, vel ex eo ꝙ in fideicōmisso, ipse tanquam filie inter alies feminas sunt preferendas ⁊c.

Socinus nepos Padue legens.

CASVS

¶ In testamēto nobilis viri Antonij de gambara Brixiēsis condito anno. 1499. post institutionem duorum filiorū suorum scilicet domini Ludouici, ⁊ Francisci, inter cetera continebatur talis substitutio, videlicet ꝙ casu quo aliquis suprascriptorum fratrum filiorum, ⁊ heredis suorum decederet sine filijs masculis legitimis ⁊c. ꝙ alius, ⁊ eius filij masculi legitimi ⁊c. succedere deberēt dicto sic moriēti ⁊c. quo testamento condito filij ⁊ heredes predicti ostendentes se gratos erga patrem ad eius instantiam illud testamētum approbauerunt dicentes patri eorum consensum regrenti ꝙ ipse contentaret suam conscientiam, ⁊ ꝙ ipsi contēti erant de omni eo ꝙ ipse volebat.

¶ Idem testator ex post de anno. 1505. cum iam dominus Ludouicus plures filios masculos haberet, Franciscus vero nullos masculos, sed solum vnam filiam feminam condidit codicillos coram quinq̄ testibus in quibus pro bona parte confirmauit testamentum predictum, in aliquibus tamen immutauit. Et inter cetera reuocauit substitutionem illam reciprocam inter filios factam si decesserit aliqs eorum sine filijs masculis, volens ꝙ filijs talis seruitus tollatur, ⁊ remaneat libertas libere disponendi de suis bonis non obstāte substitutione predica, prout hec omnia latius apparent in testamento approbatione, ⁊ codicillis predictis quorum omnium copia transmittitur.

¶ Diuisio quedam presupponitur facta inter dictos filios de bonis patris ipso patre adhuc viuente, ⁊ anteq̄ faceret codicillos predictos, ⁊ illius etiam copia transmittitur.

¶ Ex post per multos annos prope. xx. decessit Franciscus predictus sine liberis masculis instituta sibi herede vniuersali in testamento vnica eius filia.

¶ His sic stantibus queritur vtrum dominus Ludouicus vel eo mortuo eius filij masculi possint ex causa fideicōmis. de quo in testamento predicto petere bona predicti testatoris, que Frāciscus habuit, an vero a tali petitione sint excludendi attēta reuocatione predi. fideicō. facta in codicillis.

SVMMARIVM

¶ De fideicommis. vniuersali facto fauore liberorum masculorom in testamento an scilicet potuerit reuocari in codicillis coram quinq̄ testibus.

¶ Et de intellectu, ⁊ materia auct. hoc inter liberos. C. de testamentis.

1 Ueritatem qui aliquo respectu tacet peccare dicitur.
2 Testamentum inter liberos conditum, vt reuocari possit, vltra alia requisita septem testes requiruntur.
3 Declaratio ad glo. in verbo perfecta in. §. si quidē in auc. de testa. imperfec. ⁊ j. nu. 6.
4 Altare vnum non debet detegi, vt aliud cooperiatur.
5 Priuilegia ⁊ beneficia fauore filiorum concessa in testamēto inter liberos condendo solum procedunt quando pater disponit in fauorem omnium, non autem si disponat in fauorem vnius, ⁊ in odium alterius, ⁊ j. nu. 19.
7 Duo inuicem repugnantia quando simul concurrunt, q tractat de damno vitando vtitur priuilegio suo contra aliū qui certat de lucro captando.
8 Tractans de damno euitando est fauorabilior.
9 Auc. hoc inter liberos. C. de testa. quomodo procedat, ⁊ j. nume. 15. ⁊ 21.
10 Glo. in. d.§. si quidem s̄m communem opinionem procedit quando secunda dispositio inter liberos reuocatoria prime est ipsis filijs fauorabilior.
Codicilli reuocantes fideicommissum inter filios factum sunt fauorabiles ipsis filijs.
12 Filij instituti si sint adinuicem substituti si quis eorum sine liberis decesserit, si postea in codicillis tale onus adimatur, valet ademptio.
13 Uoluntas secunda in qua datur filijs libera facultas disponendi valet.
14 Lex precipit, ne quid aduersus naturam fiat.
16 Testamentum primum, si continet institutionem nedum filiorum, sed etiam extraneorum, secundum vero habet solum institutionem filiorum, tollit primū, etiaȝ non seruata forma auc. hoc inter liberos.
17 Testamentum primum si sit factum in quo sit relictū equaliter filijs omnibus, secundum vero fiat, in quo vni soli relinquatur

relinquatur, ꝛ quod in primo datū erat alteri adimatur, hoc secundum non valebit, non seruata forma .d. aucté. hoc inter liberos, q2 hoc secundum non est liberis fauorabilius, sed primum.

18 Nature aduersatur, qui facit in successione differentiā inter masculum, ꝛ feminam.

20 Decius suum extremum diem clausit, sub die. xiij. Octobr. M.D.xxxv. in ciuitate Senarum.

CONSILIVM CXXVII

Dirigat Dominus verba mea in viam veritatis, ꝛ iustitie. Uiso themate, ꝛ scripturis, cum eo exhibitis, resolutio presentis consultationis, visa est mihi primo aspectu dubitabilis, ꝛ eo presertim, q2 hinc ꝛ inde sunt responsa excellentiss. iurisconsul. que ego vidi, ꝛ legi etenim cum ab vtraqꝫ parte, vna ꝛ eadem die consultus fuerim ex parte filioꝝ do. Ludouici, de quo in themate ostensum fuit ꝯsil. excellentiss. docto. ꝛ militis egregij do. Raynaldi petruccij ꝯciuis mei, subscriptuꝫ ꝛ approbatuꝫ simpliciter ab eminentissimis doct. do. Phil. dec. ꝛ Petro paulo parisio. mihi vti patribus obseruādis. ¶ Pro parte vero filie Francisci, de quo similiter in themate oblatum fuit ꝯsil. clariss. iurisconsul. do. Camilli buzij, mihi vti fratris maioris, ꝛ hoñ. ꝛ quelꝫ pars petebat, vt cōsil. per se exhibitū subscribendo comprobare vellē. ¶ Ego aūt predictis ꝯsil, ꝛ rationibus in eis deductis, hincinde diligenter ꝯsideratis, rogans diuinam maiestatem, vt mētem manūqꝫ meam dirigat in eam partem, que illi ſm iustitiam gratissima foret, tandem in eam decidi opinio. vt verior, iustiorqꝫ sit ꝯclusio firmata per predictuꝫ do. Camillum, vt .s. filio predicti Francisci, nullo fideicōmisso onere teneaẗ, non obstante testō, de quo in themate, siue fideicōmiss. substitutione in eo ꝯtenta, eo ꝙ iuridice dr̃ talis fideicōmiss. substitutio in codicillis postea factis, reuocata ipsa reuocatione valida existente. ¶ Et lꝫ durum admodum mihi videretur ꝯtra ꝯsil. predicti do. Raynaldi scribere, vñ pp beneuolentiam non vulgarem, qua ipsum vti fratreꝫ hoñ. ꝓsequor pp cōem patriam, tum ēt pp auctoritatem subscribentium, quibus semper plurimum detuli. tñ cum scriptum sit veritatem pre oībus semper habendaꝫ (vñ vulgatuꝫ illud amicus Socrates amicus Plato, sed magis amica veritas) † ꝛ cuꝫ ēt videatur peccare, qui veritatem aliquo respectu tacet. c. quisquis. xj. q. iij. etenim veritas cum non defenditur, opprimitur. c. error. lxxxiij. dist. vt ipsam veritatem non taceam (iuxta debilem iudicium meum) cum bona venia predictoꝝ patrum, scribere non verebor s̄niam meam subijciendo eā cuicunqꝫ melius sentienti. ¶ Arbitror itaqꝫ ꝯclusionem predictam verissimam esse, per ea que per prefatū clariss. do. Camilluꝫ deducta fuerunt, ad quem me refero, ꝛ aliter non repetam, nisi quatenus opus erit ꝓ remouendis ꝯrijs, de quibus .ſ. ꝛ in quibus ꝯsulentes in ꝯrium plurimum se fundāt. ¶ Et cum tota difficultas presentis ꝯsultationis pendeat ab intellectu auct. hoc inter liberos, ꝛ in corpore vñ sumitur. C. de testa. vr̃ consulentibus ꝯ predictam ꝯclusionem, ꝙ pred. auc. oīmodo habeat locuꝫ in casu presenti. ꝛ ꝯſr ꝙ substitutio illa fideicōmissaria inter liberos facta in testō, nō debeat dici reuocata per predictos codicillos, cum in eis tm̄ quinqꝫ testes interuenerint, † cū alias ad reuocandum testamentū inter liberos ꝯditum, requiranẗ ad minus septeꝫ vltra alia requisita, vt est casus in .d. auct. hoc inter liberos. ¶ Nec vr̃ obst. ꝙ ēt codicilli sint inter liberos, quo posito glo. in ver. perfecta. in. §. si quidem. in auc. de testa. imperfe. dicit non hr̄e locū illum tex. ꝛ .d. auc. hoc inter liberos. † qm̄ in ꝯsil. ꝯrio r̄ndetur primo, ꝙ illa gl. loqtur per ver. forte. ꝛ sic non vr̃ firmare pedes. ¶ Et preterea illa gl. asseritur cōmuniter reprobata per doc. in. d. auc. hoc inter liberos. ſm Ias. ibi, vt in. d. ꝯsil. alleg. ¶ Scdo r̄ndetur, ꝙ si quo casu gl. illa ꝓcedere pōt, illud procedit, qñ scda voluntas prime reuocatoria esset fauorabilior liberis, vt per Ias. ibi in prima limita. ꝛ per Alex. ꝯsi. cv. viso ac diligenter. v. col. versi. scdo mō. iiij. vol. sed in ꝓposito isti codicilli non sunt liberis fauorabiliores re ipsa, ꝛ in effectu, ergo ꝛc. ¶ Hoc aūt vr̃ probari, q2 codicilli predicti, ꝛ sic scda voluntas vr̃ facta in odium, ꝛ damnum do. Ludouici primi filij, ꝛ in fauorem solum predicti Francisci, ꝛ ad eius instātiam, tū ex eo q2 post factum primuꝫ testm̄, do. Ludouicus iā filios masculos habuerat, Francis. vero solum filiam feminam, vt in themate narratur, ꝛ ꝓpea reuocatio predicte substōnis fideicō. soluꝫ respiciebat cōmodū ꝛ fauorem Francisci, odiuꝫ vero ꝛ dānuꝫ do. Ludouici, ꝛ in eius fraudem dr̃ facta in equalitateꝫ

4 sapiens inter filios, ꝛ ꝓpea valere non dꝫ, † q2 non dꝫ disco periri vnum altare, vt aliud coperiatur, vt vtar terminis predicti dñi consultoris, quibus ēt vtitur Corn. in ꝯsil. xxj. vr̃ in hac ꝯsultatione. in prin. iiij. vol. tum ēt pp assignationē predij de la breda factam in. d. codicillis, Frācisco predicto. qđ tñ ſm primū testm̄ veniebat inter ipsos filios equaliter diuidendū. vr̃ ergo ꝙ testm̄ tanq̄ fauorabilius oībus liberis, ꝛ equalitatem inter eos ꝯtinens, debeat preualere istis codicillis inequalitatem inducentibus, ꝛ qui vñr pleni odio ꝛ rancore ꝯ do. Ludouicum. ¶ Qđ ēt probari vr̃ ex alio, q2 scꝫ in eis legatur vsusfructus quarundā terraꝝ de prato albuino vxori testōris, qui tñ vsusfructus ſm tenorem testi ptinebat ad. d. do. Ludouicū, ꝛ pro his allegaẗ elegans doctri. Spec. in ti. de instru. edi. §. cōpendiose. rer. quid si pater hñs tres filios. ꝛ Ro. in ꝯsil. clxxix. amplissime doct. v. col. ver. scdo ꝙ et posito, † qui volunt ꝙ priuilegia filioꝝ fa-

5 uore ꝯcessa in testō, inter liberos ꝯdendo solum procedunt, qñ pater disponit in fauorem oiuꝫ. non aūt si disponat in fa-

6 uorem vnius, ꝛ in odium alterius. ¶ † Tertio ad predictā gl. r̄ndetur in predicto consil. ꝙ illa non ꝓcederet (posito ꝙ esset vera) qñ scda dispositio reuocatoria prime, esset ēt inter extraneos, qđ reperiẗ de predictis codicillis, vt pꝫ in pluribus eoꝝ capitulis, in qbus nepotes ex fr̄e ꝛ vxor testōris, vocanẗ in pleniori vsufructu. qñ aūt scda dispositio fit ēt inter extraneos non tolliẗ prima inter liberos, nisi ſm terminos. d. auc. hoc inter liberos. vt ibi per doct. ¶ Quarto ēt r̄ndetur, ꝙ gl. illa posset ꝓcedere, qñ prima dispositio ēt inter extraneos fuisset facta, naꝫ tunc scda inter liberos simpliciter reuocaret, primaꝫ ēt non seruata solēnitate. d. auc. hoc inter liberos. ne alias qđ fauore filioꝝ sit inductuꝫ in eorum odiū retorqueatur ꝯ. l. qđ fauore. C. de legi. cū simi. ꝛ ꝓ hoc in specie in. d. ꝯsi. alleg. Roma. in. d. ꝯs. clxxix. mihi col. v. v̄. tertio, ꝛ hec est vera. sed in ꝓposito nr̄o primum testm̄ erat simplr̄ inter filios, ꝛ oībus equaliter fauebat, scda vero voluntas inequaliter, ergo ꝛc. ¶ Et ꝙ ista scda voluntas velut odiosa liberis, nō dꝫ tollere primū, cū nō sint in ea septē testes (iuxta. d. auc. hoc inter liberos) vr̃ probari q2 esto, ꝙ sit magis fauorabilis Frāci. vni ex filijs, tñ est magis odiosa

7 do. Ludouico, pp qđ dꝫ tota diiudicari vt odiosa, † qm̄ qñ duo inuiceꝫ repugnantia simul ꝯcurrūt, qui tractat de dāno vitando vtiẗ priuilegio suo ꝯ alium, qui tractat de lucro captādo. l. vex. §. fi. ff. de min. ꝛ tradūt doc. in auc. quas actio-

8 nes. C. de sac. sanct. eccl. † Semper. n. fauorabilior est, tractans de dāno vitando. l. fi. C. de codicil. cū simi. ꝛ inqt predictus do. Raynal. in ꝯsi. suo, ꝙ ista declaratio tollit in ꝓposito oēm dubitationē alleg. ita dixisse Ro. in. d. ꝯs. clxxix. mihi col. v. ver. q2 claꝝ est ꝛc. ¶ Et si dicaẗ predicta procedere, qñ ageret de reuocatione totius testi, seu institutionis in eo facte, r̄ndetur ꝙ imo ēt, si de reuocatione ptis seu particularis dispōnis filioꝝ fauore facte in primo testō, prout Roma. dixit in. d. ꝯsi. clxxix. iiij. col. v̄. tertio principalr̄. ꝛ sequiẗ Ias. in. d. auc. hoc inter liberos. in prima ampliatione. ¶ Sic igiẗ vr̃ ex predictis reuocationē predictaꝫ non corā septem testibus factā non obesse predicto do. Ludouico ex eius psona, ꝛ ex iure per eū transmisso, filij ipsius vñr admittendi ad fideicō. ſm tenoreꝫ testi primo loco facti. ¶ Et vltra ēt vr̃, ꝙ predicti filij ex ꝓpria persona ad illud admittantur, cuꝫ in testō altero decedente sine filijs masculis non solum voceẗ alter filius, sed ēt eius filij masculi, qđ dꝫ intelligi ordine successiuo, iuxta no. ꝑ Bar. ꝛ alios in. l. gallus. §. quidā recte. ff. de lib. ꝛ posth. quo stante seqtur, ꝙ mortuo dño Ludouico, ꝛ sic iure eius extincto, ꝛ resoluto dicaẗ natum nouū ius, ꝛ ꝓpriuꝫ in psona filioꝝ, iuxta tradita ꝑ Alex. in ꝯsi. xxxviij. ꝯsideratis his. ij. col. ver. alia rōne. ij. volu. ꝛ per Cor. in ꝯsi. cxcix. in pñti. col. xviij. ij. vol. cū multis ꝯcord. vt in. d. ꝯsi. do. Raynal. predicti. ꝛ ipse do. Ludouicus quicq̄

facere non poterat, nec in persona eius contingere poterat in preiudicium suorum filiorum, cum illis ex propria eorum persona ius dicatur acquisitum post mortem eorum patris, vt tradit in locis predictis, et plene per Dec. in consil. ccxxxix. primo non vr. in scdo dubio, et sic testm̃ predictũ in caplo substõnis predicte dr̃ conditum inter liberos, et in liberorum fauorem non solum respectu filiorum, sed et respectu nepotum, et sic filiorum do. Ludouici. ¶ Et in ea parte quicquid dici possit respectu do. Ludouici, et posito millies, quod respectu eius reuocatio in predictis codicillis facta valeret sine solénitate, d. auc. hoc inter liberos. tñ vr̃ quod respectu predictorum filiorum do. Ludouici, talis reuocatio non valuerit ex defectu predicte solénitatis, cum nullo modo vel respectu, possit dici predictis filijs do. Ludouici magis fauorabilis, quam primum testm̃. sed potius dici dz odiosa, cũ per eá illi remoueanẽ a fideicó. in eorum fa-
9 uorem facto. † Nec dubitandum vr̃. d. auct. hoc inter liberos. liberorum fauore factam procedere et fauore istorum filiorum do. Ludouici, cũ sint nepotes testatoris, et veniant liberorum appellatione, vt. l. liberorum. ff. de ver. sig. cũ simi. et hoc vltimum, vt. s. reuocatio in codicillis facta sine septem testibus nó valeat in preiudicium predictorum filiorũ do. Ludouici venientium ex iure proprio in predicto consil. asseritur procedere, et verum esse absque aliquo scrupulo, et ex mente oium doc. nemine discrepante, vt sic saltem isto respectu in nostro casu procedat. d. auc. hoc inter liberos. ¶ Istis tñ nullo mó ob. conclusioné. s. positam, et per clarissi. consultorem do. Camillum firmatam vti veriorem amplector, et cũ pro ea per do. consultorem apertissima fiát fundamenta, sup illis non instabo, vlterius ad illa me remittendo. Conabor itaque solum alleg. s. in contrarium iuridice et clarissime remouere. ¶ Dico igiẽ et concludo pro remotione contrariorum, quod imo. d. auct. hoc inter liberos. in proposito nostro nullo mó locum hz, et contra sequitur quod reuocatio predicte substõnis fideicómissarie in codicillis facta valuit, ex quo in eis solénitas reqsita interuenit, vz quinque testium numerus, iuxta. l. fi. C. de codicil. ¶ Et cũ ista dispositio codicillaris sit pariter inter liberos quemadmodum, et testm̃ precedens, et sic ipsis liberis fauorabilior, vt. i. patebit, cessat disputatio quá multi faciũt, vtrũ. s. opi. gl. in ver. perfecta. in. §. si qdem. in auc. de testa. imperfe. dũ vult, quod non requiriẽ solemnitas, de qua ibi, si scda dispó sit inter liberos,
10 sit simplr̃ vera, † ná reiecta illa disputatione, cóis oium opi. est, quod vera sit illa opi. absque dubio, qñ scda dispó inter liberos reuocatoria prime est ipsis liberis fauorabilior, put concludit Bal. in. d. auc. hoc inter liberos. refert et sequiẽ Ro. in consi. ccclxxxv. in casu premisso. et in prealleg. consi. clxxix. col. pen. Alex. in consi. cv. prealleg. iiij. col. v. scdo rñdeo. et And. barba. in consi. xxxij. scribiẽ preclare. iij. col. i. vol. et ita et tenét cóiter doc. in. d. auc. hoc inter liberos. vt ibi per Jas. i. colũ. ver. et per hoc infero. qui alios concor. alleg. et cum hoc in iure nr̃o sit exploratissimum, super eo non est vlterius instandum.
11 ¶ † Qd autem ista codicillaris dispó, quatenus reuocat fideicó. predictũ sit liberis fauorabilior, arbitror notissimum, nam cum per illud fideicó. in testó factum filij, qui eo grauabantur, onus sentiebant iuxta. l. coheredi. §. cũ filie. ff. de vulga. et pup. in codicillis per reuocationé predictam fuerunt a tali onere liberati, qd absque dubio eis fauorabilius fuit, cum ex tali liberatione secutum fuerit, quod quilibet ex predictis filijs remásit liber in bonis suis, ita vt de eis libere disponere potuerit, qd certe fauorabile, et condecens est libero homini. Contrariũ vero incondecens, et iniquũ reputaẽ. l. non vsque adeo. ff. si a paré. quis fuer. manu. et. l. dudũ. C. de contrahé. emp. et presertim in vlti. voluntate, in qua dz esse liberũ, qd non redit arbitriũ. l. i. C. de sac. sanct. eccles. put hec oia abunde per clarissi. do. consultorem deducta fuerunt, ad quẽ me refero. qui ab hac verissima opi. remouet quedam obiecta multum iuridice. ¶ Et pro ea vr̃ mihi, quod sit quasi in terminis decis. Bar. in. l. si quis seruũ. ver. facit ad. q. s. de condi. et demó.
12 † nam Bar. presupponit, quod in testó duo filij instituti erant grauati inuicé, si sine liberis aliquis eorũ decesserit, et postea in codicillis fuit tale onus et fideicó. ademptũ, et valuit ademptio, et cum de codicillis simplr̃ loquatur, intelligo quod in eis sufficit solemnitas codicillaris, et sic quinque testes, iuxta. l. fi. C. de codicil. cum Bartol. aliud non dicat, et opinio Barto. ibi est communiter approbata, saltem in hoc quod reuocatio fieri potuit, et sic videtur, quod per eam firmetur conclusio. s. facta. ¶ Ad idem alleg. Alex. in cósil. cxxxiiij. premisso themate. lib. i. quem refert, et sequitur Curt. senior in consi.
13 lxxv. do. Ludouicus. viij. col. in prin. † có cludens valere secundá voluntatem, in qua liberis daẽ libertas disponendi, et sic vr̃ onus auferri, lz in. d. scda voluntate non exprimaẽ derogatio primi testi. put proprie est casus iste. ¶ Non ob. mó, qd in contrarium dicebatur, quod imo prima dispó testamentaria erat fauorabilior, quia ex predictis cóstat illud esse falsum. Nec dz, qd modo dixi alterari ex eo, quod tpe codicillorum, et reuocationis predicte do. Ludouicus iá haberet filios masculos, Francis. vero solũ vnam feminam, qm̃ (cum bona pace illud allegátis sit dictũ) istud nihil est, nec meruit a tanto viro alleg. quia ex eo non seqr̃, qn per talem reuocationem onus filijs impositũ eis auferaẽ, quinimo dicam, quod forte, et verosimiliter illud fuit in cá talis reuocationis. A principio. n. potuit sperare quélz ex filijs habiturũ filios masculos, et non cognoscebat particulariter qs ex illis non esset masculos habiturus et sic cui res ipsa ex tali fideicó. onus veniret iniunctũ, verum cum postea viderit Franci. carere masculis, et sic onus fideicó. verti aduersus eum, nolens inter filios vnum grauari, alterũ nõ, voluit (vt inter eos esset equalitas) reuocare tale fideicó. attento maxime, quod cum ita eét, sibi neptis filia Francisci, sicut erant nepotes filij do. Ludouici, pariterque oés diligeret posthabita illa opi. vt femine per masculos excludanẽ, quam in testó habuerat, ipsi nepotes, tam femine, quam masculi ex tali reuocatione veniebant admittendi equalitate inter eos seruata, quá et ná inducit, † et lex
14 nostra precipit, ne quid aduersus nám fiat, iuxta. l. maximũ vitiũ. C. de lib. pret. Et hec dicta sint, posito quod vellemus testatoré predictũ scire Franc. nó esse habiturũ masculos, et illos masculos do. Ludouici supuiuere, sed pfecto cũ illud eét in ptáte Dei, quis ipsi testóri hoc reuelauit, vixit. n. Francis. ex post. et in matrimonio per multos annos, vt in pũcto dr̃, quo tpe de facili masculos hr̃e potuisset, vt est notissimum. et preterea et (vt sepe contingit) poterant filij masculi do. Ludouici premori. quibus cósideratis dicam, quod testor non fuit motus particulariter contéplatione Francis. aut filie eius, sed simplr̃ intuitu filiorũ, vt. s. remanerent grauati, et sic quodámodo in seruitute respectu bonorum, vt ipse in tali reuocatióe dixit. ¶ Ex quo plusquam manifeste apparet hanc reuocationem fauorabilioré fuisse filijs, quam fuisset fideicó. imo rectius loquendo cóstat reuocationem codicillarem fuisse filijs fauorabilem, cum fideicó. in testó factum esset ad eorum onus, et grauamen. Merito ergo stat firma cóis oium conclusio, talem reuocationé valuisse, et quod solemnitas septé testium, de qua in. d. auc. hoc inter liberos. non interuenerit. ¶ Nec et ob. qd alleg. de illo predio della breda, quia illud fuit dictũ ea róne, quia post factum testm̃ ante codicillos ex consensu pris bona fuerunt inter filios diuisa, et predium illud tetigerat in partem Francis. et ió pro conseruatione illius diuisionis, sic fuit dictũ in codicillis, et non est dubiũ, quod do. Ludouico alia bona fuerunt in diuisione assignata in cópensationem, que similiter per codicillos fuerũt ei conseruata, saltẽ tacite nihil disponendo in contrarium. Non igiẽ conuenit dicere codicillos fuisse plenos odio, et rancore patris contra do. Ludouicum, qm̃ ista reuocatio, de qua disputamus pariter vtrunque respicit, et vtrunque fauet, et alia dispó de predio illo sũma róne facta fuit. ¶ Nec quicquam facit ad propositum, quod vsusfructus quarundá terrarum de prato albuino fuerit relictus vxori, q iuxta tenorem testi erat futurus do. Ludouici, qm̃ et hoc fuit pro obseruantia, et executione diuisionis, de qua. s. nam in ea inter cetera exprese dr̃, quod predictarum terrarum de prato albuino vsusfructus sit ipsius vxoris, et huic rei cósensit do. Ludouicus, vt in instr̃o diuisionis apertissime legiẽ in ver. hac tñ lege, et cum hoc et c. ¶ Non ob. mó tertia solo, dum dicebaẽ
15 hanc codicillarem dispóné esse et inter extraneos, † qm̃ facilis est rñsio, dico. n. quod ex eo non dz vitiari, qd est dispositũ inter liberos, sed solũ id, qd inter extraneos, put in sili dr̃ in. l. hac cósultissima. §. ex imperfecto C. de testa. nec aliud volũt doc tro. in. d. auc. hoc inter liberos. nam ipsi tm̃ dñt, quod dispó illa procedit, qñ scda dispó reuocatoria prime nó seruata illa solemnitate est inter extraneos, quia puta in scdo testó sunt instituti extranei, sed qñ esset inter filios quod nó valeret, ibi doct. non

non dicunt,sed potius ꝯriū.¶ Posset ergo dici in ꝓpo/
sito,ꝙ inualidum sit,qḋ inter extraneos fuit dispositū,vali/
da remanēte ista reuocatione cū sit inter liberos,⁊ eis fauo
rabilis per predicta. An tñ illud in se sit veruꝫ,ꝙ dispositio
inter extraneos in casu isto non valeat nō firmo,nec est pre
sentis disputationis,sed bene audacter dico,ꝙ ex eo nō dꝫ
aliquo modo inualidari ista reuocatio filijs fauorabilis.
¶ Ad quartaꝫ solōneꝫ rñdeť similiter,ꝙ non est ad ꝓpo/
16 situm,⁊ in allegatione est deceptio,† nam si testm̄ primū con
tineat institutionē nedum filioꝝ,sed ēt extraneoꝝ.scḋm ve/
ro habeat solum institutionē filioꝝ tollit primum,ēt non ser
uata forma.d.auc.hoc inter liberos.qꝛ manifestum est secū
dum testm̄ esse filijs fauorabilius,alioqn,qḋ esset inductum
17 filioꝝ fauore in eoꝝ odiū retorqueret.¶ † Iteꝫ si in primo
testō relictuꝫ est equaliter filijs oībus. In scḋo vero vni tm̄,
⁊ adimitur, qḋ datum erat in primo, istud scḋm non vale/
bit non seruata forma.d.auc.hoc inter liberos,qꝛ.s.istud se
cundū non est liberis fauorabilius,sed primum,⁊ hec sunt,
que dicit Ro.in alle.ꝯsi.clxxix.col.v.ver.tertio ⁊ hec est ve
ra.sed ista non sunt ad casum nr̄m,qꝛ lꝫ in eo,in primo testō
non sint cum filijs instituti extranei,tum in secundo nihil di/
sponitur ad dānum filioꝝ,sed circa institutionē primuꝫ fuit
in totum ꝯfirmatum,vt sic non cadat disputatio,de qua per
Rom.in loco predicto,sed solū dicimus,ꝙ fideicō.⁊ onus
filijs in primo testō iniunctum dr̄ in codicillis reuocatuꝫ ad
cōmodum,⁊ liberationem filioꝝ,⁊ ꝙ talis reuocatio valere
dꝫ,ēt ꝙ non fuerint septem testes,qꝛ est filijs fauorabilis,vꝫ
ꝙ.s̄.dictum fuit. ¶ Nec est veꝝ dicere hanc reuocationeꝫ
inequaliter filijs fauere,cū primuꝫ testm̄ equaliter fauisset.
Qm̄ veritas est primum testm̄ in eo,de quo agitur,equali/
ter grauasse ambos filios,istam vero reuocationem,⁊ codi
cillarem dispōnem equaliter fauere,cū ab vtroqꝫ onus fi/
deicō.remoueat,ſm ꝙ.s̄.ostensum fuit,⁊ pro veritate hoc
mihi vr̄ ita clarum,vt disputatione aliqua non egeat.¶ Et
dū postea in alleg.in ꝯrium dicebať,ꝙ ista codicillaris reuo
catio erat tota diiudicanda odiosa ex eo,ꝙ odiosa est dño
Ludouico ⁊c. Apertissima pꝫ rñsio ex iam dictis,qm̄ nega
tur,ꝙ alicui sit odiosa.est.n.vtriqꝫ filio fauorabilis,cum ab
vtroqꝫ remoueat onus fideicō.⁊ libertatē disponēdi vtriqꝫ
ꝯcedat,vt est dictū,⁊ sic error manifestus ē dicere,ꝙ in hac
reuocatione do.Ludouicus tractet de dāno,Francis. vero
de lucro,sed(vt dictū est)⁊ est notissimum,quilꝫ tractat de se
exonerando ab onere fideicō.qḋ erat eis in testō iniunctuꝫ,
ex quo seqtur,ꝙ inepte per ꝯsulentē in ꝯrium dr̄,ꝙ illa con
sideratio tollebat in ꝓposito oēm difficultatem.¶ Nisi di/
cere velimus,ꝙ tollat ea rōne,qꝛ cum hic neuter magis de
dāno,vel de lucro,q̄ꝫ alter tractet,seqtur ꝙ pariter ista reuo
catio vtrunqꝫ respiciat,pariterqꝫ faueat,⁊ ꝓpea dꝫ oīno va
lere,put rei veritas est.¶ Bene fateor,ꝙ in casu Ro.in.
d.ꝯsil.clxxix.predicta ꝯsideratio bene ꝓcedit,vt ipse ibideꝫ
dicit in alleg.ver.qꝛ clarum.qm̄ cū in primo testō esset pari/
ter relictum filio ⁊ filie.in scḋo vero esset ademptū filie,⁊ da
tum masculo,veꝝ est,ꝙ filia de dāno,filius de lucro dr̄ tra
ctare,vt per eū.¶ Superest nunc,vt ad vlti.rñdeatur,duꝫ
dicebať,ꝙ sine scrupulo,⁊ ex mente oīum doct.d.auct.hoc
inter liberos.dꝫ ꝓcedere,⁊ attēdi in casu nr̄o respectu filioꝝ
do.Ludouici,qui vnr̄ ex ꝓpria persona debere admitti ⁊c.
Ad qḋ(ni fallor)facillima est rñsio.¶ Et pro intelligentia
aduertēdū est,qꝛ testator nihil disposuit particulariter in te
stamento in fauorē filioꝝ do.Ludouici,magis q̄ꝫ in fauoreꝫ
filioꝝ Francisci,sed tunc habens illā opi.vt.s.femine p ma/
sculos excludanť,fecit illaꝫ fideicō.substōneꝫ in fauoreꝫ ne/
potum masculoꝝ, ex quocunqꝫ filio remanerent,non ma/
gis vnum,q̄ꝫ alium filium respiciendo. Et in eo lꝫ masculos
nepotes videať honorasse,filios tñ ꝓprios onerauit,vt est
18 notissimuꝫ,ac ēt nepotes volēs in effectu illas a ꝓprijs pr̄is
successione excludi pp patruum,vel fratres patrueles,† qḋ
quidem dicebať nature aduersari,faciendo dr̄iam inter ma
sculos,⁊ feminas,vt hr̄ in.l.maximum vitiuꝫ.C.de lib.pret.
⁊.s̄.dixi.¶ Postea vero in codicillis melius ꝯsiderans,⁊
magis imitādo nām mutauit opi.nec voluit amplius ex sua
dispōne feminas per masculos excludi,nec filios suos am
plius remanere grauatos. Et ꝓpea fideicō.illam substōneꝫ
reuocauit,volens in hoc nedum filijs suis in testō grauatis
equaliter fauere eos ab onere fideicō.liberando,vt sepe di/
ctum fuit,sed ēt nepotibus suis siľr equaliter fauere,vt.s.
tam masculi,q̄ꝫ femine eorū patribus succedere possint. me
rito ergo ista vlti.voluntas prime reuocatoria tanq̄ꝫ magis
fauēs oībus equaliter dꝫ attendi,lꝫ non habuerit solemni/
tateꝫ septem testiū per ea,que.s̄.deducta fuerunt.¶ Et lꝫ
nepotes masculi dicere possint,ꝙ prima ⁊ testamentaria di
spositio eis erat magis fauorabilis,cū ipsi per illud fideicō.
vocati essent ad exclusionem feminarū(qḋ nemo negat) tñ
in ꝓposito hoc non dꝫ attendi,cū talis dispositio esset dam/
nosa,⁊ odiosa neptibus,⁊ sic inequaliter disponeret inter ne
potes,nec dꝫ talis dispositio impedire,qn sequēs dispositio
illius reuocatoria de iure valeat,lꝫ in ea non fuerint septē te
stes,qꝛ ex quo illa scḋa oībus nepotibus equaliter fauet taꝫ
feminis,q̄ꝫ masculis,nullā inter eos q̄ꝫtum ad hoc faciens
dr̄iaꝫ tanq̄ꝫ fauorabilior,dꝫ valere,ēt non seruata forma.d.
auc.hoc inter liberos,que(vt.s̄.dictū fuit)non procedit,qñ
scḋa dispositio dr̄ liberis fauorabilior.intelligendo hoc non
respectu certorū liberorū(puta in casu isto nepotū mascu/
lorū)sed respectu oīum equaľr tam feminarū,q̄ꝫ masculo/
ruꝫ,iuxta elegantem doctri.Specu.in ti.de instru.edi.§.cō/
pendiose.ver.quid si pater hn̄s tres filios.prout eū refert,⁊
seqtur Ro.in.d.ꝯsi.clxxix.v.col.ver.scḋo ꝙ ⁊ posito.⁊ di/
19 cit ibi Ro.multuꝫ ad propositum nr̄m,† ꝙ beneficia omnia
ꝯcessa testō patris fauore filioꝝ debent intelligi,ꝙ ꝓcedūt
qñ pater disponit in fauorem oīuꝫ equaliter,non si in fauo/
rem vnius,vel aliquoꝝ,ad dānuꝫ alterius vel alioꝝ,⁊ idem
dixit ēt in precalle.ꝯsi.ccclxxxv.ver.scḋo principaľr,qḋ ēt se/
quitur,⁊ cōmendat excel.compater meus do. Phil.deci.
in ꝯsi.cv.⁊ p tenui facultate mea.col.fi.ver.scḋo ēt respon/
20 deri pōt,† queꝫ sine lacrimis alleg.non possum,cū hodie no
uerim illuꝫ in patria mea senensi,ex hoc seculo recessisse.xiij.
die presentis mensis Octob.M.D.xxxv.cuius aīe pius,⁊
misericors Deus misereri,⁊ eidem eternaꝫ requiem donare
digneť.¶ Qui ēt in loco ṗdicto subdit,ꝙ ista decis. est mul
tuꝫ equa,⁊ naturalis,vt seruetur equalitas inter filios,put
esse dꝫ,iuxta.l.vt liberis.C.de colla.cū simi. ⁊ vt inquit dñs
consultor,hoc est ex intentione doc.cōiter.in.d.auc.hoc in/
ter liberos.⁊ in.l.hac ꝯsultissima.§.ex imperfecto.eo.titu.
21 ¶ † Dōm est igiť in ꝓposito nr̄o priuilegiuꝫ.d.auc.hoc in/
ter liberos.non posse hr̄e locum respectu illius fideicōmis/
sarie substōnis facte in testō,cum illa non oībus nepotibus
equaliter faueret,sed solū masculis ad feminaꝝ exclusionē.
Et ꝓpea bene seqtur,ꝙ ēt respectu istoꝝ nepotuꝫ,eis consi
deratis ēt ex ꝓpria,reuocatio codicillaris,cū sua solēnitate
quinqꝫ testiuꝫ,dꝫ oīno valere,lꝫ defuerint septem testes,tuꝫ
qꝛ precedens,⁊ reuocata dispositio non oībus nepotibus fa
uebat(vt dixi)tum ēt,qꝛ ipsa reuocatio taꝫ masculis,q̄ꝫ femi
nis equaľr fauet.¶ Et ex his(ni fallor)est sublatuꝫ illud vl
ti.fundamentū,in quo per consulentem in ꝯriū fiebat maxi/
mū capitale,⁊ dū ipse asserebat illud ꝓcedere ex intentione
oīuꝫ doc. nemine discrepāte,cū bona venia sit dictū non pa
ruꝫ errauit,qm̄ vt ex iam dictis ꝯstat,veritas est illud suum
fundamentuꝫ esse ꝯ̄ intentioneꝫ oīum nemine discrepante,⁊
ita recte ꝯsideranti clarissime apparebit.¶ Posset ēt ad il
lud fundamentū aliter rñderi,maxime dicendo,ꝙ in ꝓpo/
sito nr̄o soluꝫ considerandi veniunt filij,qui primuꝫ locū te/
nebant,quorū respectu non est dubiuꝫ scḋaꝫ ⁊ reuocatoriaꝫ
dispositioneꝫ esse fauorabiliorē prima,vt ex predictis con/
stat. Non aūt vr̄ consideranda persona nepotū,qui ius ali/
qḋ succedendi non habebant,sup eo tñ,⁊ alijs,que ꝯ̄ predi
ctuꝫ fundamentū dici possent,non puto insistendū,neqꝫ ego
curo quicq̄ꝫ dicere,qꝛ solo iam data clarissima est,⁊ de pla/
no tollit oēm difficultatem.¶ Concludiť itaqꝫ ex predictis
oībus codicillarem istam reuocationeꝫ valere,⁊ oīno seruā
dā esse,reiectis oībus,que p pred.do.Raynal.doc.egregiū
pro ꝯria parte consulenteꝫ allega.fuerūt.¶ Nec qcq̄ꝫ ob.
ratificatio illius testamentarie dispositionis per filios facta,
qm̄ illi plenissime rñsum est,per clarissi.do.Camilluꝫ buziuꝫ
primū consultorē pro ista parte,ad quē in hoc me remitto,
vna cū eo concludendo nullū ius cōpetere ex predicta sub/
stitutione fideic.filijs ṗdicti do.Ludouici,nec ex ꝑsona pa/
tris,nec ēt ex ꝓpria venietibꝰ,cū illa fuerit lrīme reuocata.

Soci.nepos Padue legens.

SUMMARIUM

¶ De substitutione inuicem facta vulgariter, pupillariter, & per fideicómissum quid importet.
¶ De interpretatione. l. cum auus. ff. de condi. & dem. cuz socijs an, & qñ procedat, & sic an aliquo casu conditio liberorum non subintelligatur, de quo plene tractatur.
¶ Et vtrũ, & qñ per diuidẽtes dicatur fideicó. renunciatũ.
¶ Item qñ fideicom. & quo tempore prescribatur tam de iure cói, q̃ ex forma statuti Señ. & an aduersus prescriptionem detur in integrum restitutio.

1 Substitutio vulgariter, pupillariter, & per fideicó. copulatiue duobus impuberibus ĩstitutis ad inuicẽ facta, ad hoc vt habeat locum, an sit necesse, q vulgaris, pupillaris, & fideicó. simul concurrant, & ĩ. nu. 3. vbi dicit q non, sz illa copulatiua in disiunctam resoluitur, & perinde est, ac si dictum fuisset, aut vulgariter, aut pupillariter &c.
2 Substitutio copulatiua, ad hoc vt habeat locuz, requirit cõcursum omnium copulatorum.
4 Copula vbi cadit inter incõpatibilia resoluitur in disiũctaz.
5 Testator si dicat volo, q meum testm̃ valeat iure testamẽti, & codicillo℞ illa copulatiua, & in disiunctam resoluitur, qm̃ idem non potest esse testamentum, & codicilli.
6 Dñs si constituat Sempronium suum ꝓcuratorem, factorem, & nuncium specialem illa copulatiua in disiunctam resoluitur, qz sunt incompassibilia, qz procurator ɔcipit verba in personam suam, nuncius vero in personaz dñi.
7 Substitutio vulgaris presupponit hereditatẽ non aditam. Fideicõmissaria aũt presupponit aditam esse hereditatem.
8 Substitutio ad inuicez si sit facta duobus impuberibus institutis vulgariter, pupillariter, & per fideicõmissuz, an sit locus fide cõmisso statim post aditam hereditatez, an vero post mortem primi morientis ex. d. institutis, & ĩ. nume. 10. vbi dicit q fideicõmisso locus est tm̃ post mortez.
9 Legata, & fideicõmissa, quibus dies adiectus non est, adita hereditate statim debentur.
11 Substitutio, vulgariter, pupillariter, & per fideicõmissum facta hz tria tpa, tp̃s vulgaris, hereditate non adita, tempus pupillaris, qñ hereditate adita in pupillari etate decesserit, tẽpus fideicõmissarie, qũ pubes factus hereditate adita decedit.
12 Substitutio ad inuicem vulgariter, pupillariter, & per fideicõmissum, si sit facta sine ɔditione, si decesserit &c. deinde si eis ad inuicez substitutis, sit facta alia substitutio de aliquo, si decesserint sine liberis, an illa conditio subintelligatur in prima substitutione, & ĩ. nu. seq.
13 Coniectura pietatis, que ponitur in. l. cum auus. ff. de cõdi. & demon. est vniuersalis, vide tamen. ĩ. nu. 78.
14 Pater sicut dilexit filium eum instituendo, eodem modo omnem eius posteritatem dilexisse censetur, & ĩ. nu. 18. vide tamen. ĩ. nu. 82.
15 Ratio. l. cum auus. ff. de condi. & dem. est generalis & generaliter intelligẽda, qz ex ea generalitate, nemo iniuste dãnum patitur, vide tamen ĩ. nu. 83.
16 Dispositio testatoris extẽditur ad omnes casus, in qbus si fuisset interrogatus, idẽ verisimiliter rñdidisset, & nu. 84.
17 Statuta extenduntur ad eos casus, in quibus statuentes, si interrogati fuissent, idem respondidissent, & idem est in alijs dispositionibus.
19 Pactum si sit factum per patrem, vt mortua filia in matrimonio sine liberis, portio dotis restituatur fratri suo, & si pater postea suscepit filios portio dotis non est fratri, sz filijs restituenda, qz in illo pacto intelligitur ɔditio, si sine liberis decesserit, vide tamen. ĩ. nu. 87.
20 Testator si instituat Titium, & si heres non erit, vel si erit, & morietur sine liberis substituat Gaium, ex quo in scdo capite de liberis cogitauit, & illa conditio libero℞ in primo capite subintelligitur, vide. ĩ. nu. 99.
21 Inducta ad augumentum non debent operari diminutionem. vide. ĩ. nu. 91.
22 Inducta in fauorem non debent in odium retorqueri, vide infra nume. 92.
23 Filij nati tpe testi in terminis. l. cũ auus. ff. de ɔdi. & dem. an excludant substitutum, & ĩ. nu. 47. 49. 96. & 204. & 247.
24 Testamenti vna pars aliam declarat, vide tñ. ĩ. nu. 97. & nume. 202. vbi pulchre.
25 Qualitas in vno capite apposita, an & qñ censeatur in alia parte repetita. & ĩ. nu. 98. & nu. 256.
26 Clausula in medio vel in fine posita, an referaẽ ad omnia. & infra nume. 100.
27 Lex cũ auus considerat, q plus dictuz & minus scriptũ sit, siue per modum fictionis, siue presumptionis, & no. 102.
28 Interpretatio, q filij excludant substitutum est pia, contraria vero dicitur impia.
29 Interpretatio magis pia & humana, in dubio est accipienda. vide. ĩ. nume. 103.
30 In substitutionibus fideicó. proceditur per coniecturas.
31 Fideicommissa inducuntur, & adimuntur ex coniecturata mente testatoris.
32 Dispositio. l. cum auus. est inducta ex ɔiectura pietatis, vltra omnem verborum significationem.
33 Dispositio ex ɔiecturis inducta per cõiecturas ẽt tollitur.
34 Secũdũ nãm est, vt qd vna via inductũ est eadẽ via tollaẽ.
35 Lex cum auus, & similes est exorbitans a iure cõmuni, ideo stricte interpretanda.
36 Conditio libero℞, q subintelligatur in filio est speciale, qz secus est in extraneo.
37 Filius qui succedit per. l. cũ auus. dr̃ hr̃e quodaz iure speciali, & p ɔñs hz õbiliora iura, q̃ is q succedit de iure cói.
38 Ratio. l. cũ auus. est vnica tm̃. s. cõiectura pietatis, que interpretatur per Imperatorez in. l. generaliter. §. qd aũt.
39 Testator cogitãdo de nepotibus & de filijs instituto℞, si de eis non ꝓuidet, apparet q non vult eos admitti. & 203.
40 Cogitatio nepotũ in genere sufficit, vt tollat voluntatẽ presumptam testantis, & ĩ. nu. 204. & 248.
41 Una presumptio per contrariam presumptionem tollitur.
42 Conditio libero℞ si est apposita in vno casu per testatorez, si in alio casu voluisset illam esse, hoc expressisset.
43 Institutio si sit facta per patrem de duobus filijs, & alterum grauet de restituenda hereditate simpliciter post mortẽ, alterum vero grauet, si decesserit sine liberis, conditio libero℞ in primo grauato non subintelligitur, & nu. 195.
44 Equalitas inter filios seruari debet.
45 Pater censetur magis diligere natos, q̃ nascituros.
46 Experientia est rerum magistra.
48 Opi. saturnina dr̃ illa, que non est recepta, nec approbata.
49 Opinio crebrior est seruanda.
50 Auctoritas Soc. in ciuitate Señ. quasi pro lege seruatur.
51 Illatio non fit ex diuersis substitutionibus.
52 A coniectura. l. cum auus. pp alias coniecturas receditur.
53 Testator si voluit, q per heredes emeretur domus quam si lie heredi relinquebat, & Titio, & filijs Titij, & post mortem filie, Titij, & eius filio℞ relinquebat ecclesie in ꝑsona filie non subintelligitur ɔditio liberorum, & rationez assignat. & infra nume. 212.
54 Dispositio. l. cum auus. procedit, qñ nil additum est per testatorem de liberis ꝓcreandis, secus si additũ esset a testatore, qz dixerit grauo heredẽ, vt restituat si sine liberis decesserit, tunc nil subintelligitur.
55 Negatiua vl'is, si vitiatur in aliqua parte, in totuz vitiatur.
56 Pater si instituat filiũz, & eum grauet de restituendo post mortem, si decesserit sine filijs masculis, hoc casu filie non excludunt substitutum, qñ testator exprimendo illaz conditionem voluit prouidere in casu expresso.
57 Conditio liberorum posita in vno casu, in alio non subintelligitur, & ĩ. nu. 250.
58 Scientia in parte sicut arguit scientiam totius, ita memoria in parte arguit memoriam totius.
59 In vulgari substitutione non intelligitur conditio si sine liberis decesserit, & sic non habet locuz dispositio. l. cũ auus. ff. de condi. & demon. fm cõmunem opin.
60 Filio℞ appl'one, lz de iure veniant filie, tñ si in testõ fit mẽtio filio℞ non veniunt filie, cũ de illis sit facta spãlis mentio.
61 Masculinũ ɔcipit femininũ ex iterptatiõe, ñ ex ꝓprietate.
62 Pronepos lz veniat appellatione nepotis, tñ si legaui nepotibus, tunc appellatione nepotum non veniunt pronepotes, quando de illis est facta mentio.

63 Pater

63 Pater habēs duos filios impuberes si vni vulgariter substituat, alteri pupillariter, in neutrius psona subintelligit tacita substitutio, que alias subintelligeretur.
64 Dispō.l.iam hoc iure.ff.de vulg. & pup. ampliat dispositā in testamento, vt substitutio extendatur ad alium casum.
65 Dispō aūt.l.cum auus.restringit, & diminuit disposita in testamento, qz limitat, si non habeat liberos.
66 Causa magis proxima plus afficit.
67 Conditio liberoꝝ subintelligitur, in.l.cū auus. qñ testator nil expresserat, per qd appareret, ꝙ de nepotibus cogitauit, sed qñ aliquid expressit, pp qd apparet, ꝙ de nepotibus cogitauit, tunc conditio liberoꝝ non subintelligit.
68 Lex qñ interpretatur mentem testōris, circa ea que a principio fuerunt verisiliter cogitata, tñ pp dubietatem verboꝝ, non hr̄ clara intentio testōris, tunc.l.interpretatio. dr̄ esse a proximis, & fit latior, secus si interpretatur circa ea, que non fuerunt verisimiliter cogitata, & tūc interpretatio dicitur fieri a remotis.
69 Substitutio vulgaris expressa, quaz substitutionem pupillarem tacitam in se continet.
70 Donatio omniuz bonoꝝ, vel partis per superuenientiam liberorum non reuocatur, quādo apparet, ꝙ pater donando de filijs cogitauit, & j.nume.236.
71 Filioꝝ appłone non veniunt nepotes, qñ testōr in vna parte testi fecit mentionez filioꝝ, & appellauit filios, & in alia parte appellauit liberos, qz testator, vbi voluit ꝙ veniāt nepotes. vsus est verbo liberorum.
72 Clausula codicillaris non operatur ɔfirmationez legatorū, qñ testm̄ rumpitur preteritione posthumi, qz non est verosimile, ꝙ si pater de filijs posthumis cogitasset, talia fecisset legata, sed vbi appareret, ꝙ de posthumo cogitasset, tunc per talem clausulam legata conseruarentur.
73 Filie apploñe, lz non cōprehendat femina in dispōne testi, secus tamen est, vbi in testamento facta est mentio.
74 Legata non conseruantur rupto testō preteritione posthumi, qñ de eo testator non cogitauit, secus si de eo cogitauit, tunc legata conseruantur.
75 Pactū factū de lucranda dote per virū predecedēte vxore in mr̄imonio nō reuocat pp liberos postea susceptos ex ea muliere, & idez ɔ̄rio in lucro donationis pp nuptias.
76 Matrimonia ɔ̄hūtur ratione iuste sobolis procreande.
77 Vero omnia consonant, ḃm philosophum.
79 Cōiectura, & pietas ōis cessat, vbi appet de mente testātis.
80 Coniectura potentior debiliorem tollit.
81 Impium, & inhumanum est facere ɔ̄ voluntatem testatoris.
82 Generalitas rōnis.l.cū acutissimi, non est semp attendēda.
85 Verba sunt note passionis animi.
86 Lingua est cordis preco, & cor est imperator lingue.
87 Lex tale pactum.§.fi.ff.de pac. qūo procedat, & j.nu.90.
88 Legatum factum principi sub nomine dignitatis, transit ad quēcunqz successorem.
89 Stipulatio facta a cōmuni seruo, qñ dñis, pro virili, vel p dominica portione queratur.
94 Aliud est cogitare de liberis, aliud est cogitare de liberis ponendis in conditione.
95 Affectio maior habetur ad filios natos, ꝙ̄ ad nascituros.
101 Conditio apposita in vno legato in fi. testamēti, alia legata pura non facit conditionalia.
104 Suprema iudicia hominum debent suum exitum habere.
105 Fideicōmiss. non dr̄ remissum per diuisionē factaz inter illos, qui sciunt fideicōmiss. sibi dēri, secus si ignorarēt, vt.j.
106 Heres presumitur scire contenta in testō. vide.j.nume.123.
107 Testm̄ vbi apud aliquē reperit presumit illud legisse, & contentoꝝ in eo notitiā habuisse, vide.j.nu.125. vbi limitat.
108 Fideicōmissum censetur remissum ɔcurrentibus sanguinis ratione, tpis diuturnitate, & sepius hincinde computatione facta, vide tamen.j.nume.126.
109 Filij fratrum sunt in tertio gradu.
110 Tempus.x.annorum, dicitur tempus diuturnum.
111 Renunciare quis facilius potest iuri, qd de presenti competit, ꝙ̄ iuri de futuro.
112 Hereditas qñ inter aliquos diuiditur, semper inuicem dicitur promissum de euictione.
113 Quem de euictione tenet actio eundem agentē repellit exceptio. vide.j.nu.131. vbi declarat.
114 Fideicōmiss. deferendū puta ɔditionale per diuisionē non dr̄ remissum, ēt si hincinde interuenissent promissiones.
115 Substōnes directe, lz inducant ex vbis, tñ fideicō. plerūqz inducunt extra oēz viz vboꝝ ex ɔiecturata mēte testōris.
116 Nepos ex filio dicitur esse de suis heredibus.
117 Heredes sui ēt ex testō presumūtur ignorare ɔtēta in testō.
118 Diuisio hereditatis dicitur quedam transactio, que nō trahitur ad incogitata.
119 Iuri, qd ignorat quis sibi competere non pōt renunciare. Idem si dubitet, an sibi competat.
120 Transactio non pōt fieri sup dependētibus ex testō. nisi inspectis cognitisqz verbis testi, & aliter facta non valet.
121 Diuisio si fit extraiudicialiter & simplr̄ facta, in qua qs plus potuit retinere, & per errorē id non fecit, non dr̄ sibi preiudicasse, quin postea veritate comperta, possit ius suum consequi, siue fuerit error iuris, siue facti.
122 Diuisio simplex, qñ est facta exiudicialiter, sine aliqua obligatione hincinde, tunc nō dr̄ renūciatū fideicō. ēt delato. Nec etiam per viam exceptionis.
124 Ignorantia presumitur, vbi scientia non probatur.
126 Lex procula.ff.de proba. qūo procedat, & in quo casu intelligatur, & j.nume.128.129.&.265.
127 Lex non debet esse iniqua sed honesta.
129 Verba sepe & sepius, quomodo interpretentur.
130 Intells cōis ad.§.duo frēs.l.q rome.ff.d̄ v.ob.ē seqndus.
132 Promissio de euictione in diuisione facta, debet intelligi ḃm naturam diuisionis factam esse.
133 Clausule ɔ̄ctus ad ipsius ɔ̄ctus nām reducibiles nunꝙ̄ alteratur eius natura, sed ḃm eius naturam intelliguntur.
134 Actiones personales, spacio.xxx.annoꝝ. prescribuntur.
135 Prescriptio.xxx.&.xl.anno. currit contra ignorantem.
136 Prescriptio non currit ɔ̄ ignorātez sibi fideicō. competere.
137 Tempus, qd datur ordinario ad ɔferendum beneficiū non currit ɔ̄ ordinarium ignorantem vacationem beneficij.
138 Prescriptio est inducta contra negligentem. Et negligens non dr̄ in agēdo, qui nescit ius sibi cōpetere.
139 Prescriptio currit contra eum, qui scit ius ad se pertinere, & est negligens in petendo.
140 Prescriptio non currit contra ignorantem ius sibi habitu, & actu competere.
141 Idē qñ qs scit se hr̄e ius, quo ad habitū, lz nō quo ad actū.
142 Restitutio in integrum, an der fideicōmissario ɔ̄ prescript. xxx.ann. ex clausula, si qua mihi iusta causa, & j.nu.147. vbi dicit ꝙ sic, & nume.150. vbi latissime.
143 Lex non debet esse posita ludibrio, nec verbis.
144 Prescriptiones iuēte sunt, ne sp dñia reꝝ in incerto iaceār.
145 Ignorantia instroꝝum non potest allegari post sententiam, transactionem, & iusiurandum, vide.j.nu.158.
146 Sententia, transactio, iuramentum, & pariter prescriptio sunt de his, que impediunt litis ingressum.
148 Ignorantia facti est iusta causa concedendi restitutionem in integrum, & j.nu.269.
149 Absentia probabilis est iusta causa concedendi restitutionem in integrum.
151 Restō in integrū ex capite ignorantie cāte ab abñtia ɔceditur ad adeundaz hr̄ditatez, lz tpa prestituta lapsa sint.
152 Restitutio in integrum, datur aduersus prescriptionē hijs, qui ob impedimentum facti non potuerunt intra legittima tempora, aquam ex fundo ducere.
153 Argumentum ab inconuenienti procedit.
154 Ignorantia iusta, & que culpa caret, puniri non debet.
155 Restitutio in integrum, debet aduersus prescriptionez officio iudicis implorari.
156 Restitutio in integrum non est perpetua, sed quadriēnalis.
157 Ignorantia crassa, & supina non est iusta causa concedendi restitutionem in integrum.
158 Restitutio ex clausula generali, si qua mihi iusta causa conceditur aduersus sententiam pretextu instroꝝum nouiter repertorum, ḃm magis cōmunem opinio.
159 Restitutio in integrum est remedium extraordinarium.
160 Remedium extraordinarium, nunꝙ̄ censetur sublatum in generali dispositione.
161 Restitutionis in integrum petende tempus est quadriēniū.

162 Quadrienij tempus qđ datur ad petendam restitutionez in integrum dr̃ continuum, ꝛ in locum anni vtilis successit, tñ eius initium est vtile, vt.j.nu.166. ꝛ incipit currere, cuz quis sciuerit ad se ius pertinere, ꝛ.j.nu.168.
163 Scientia, vel ignorantia non attenditur, qñ tempus est continuum, vide.j.nu.170.
164 Quadrienij tempus qđ datur ad petendam restitutionem in integrum, an incipiat a die lesionis, ꝛ.j.nu.172. ꝛ nume.175. vbi dicit, ꝙ a die note lesionis.
165 Remedia extraordinaria sunt restringēda, vide.j.nu.173.
167 Ignoranti non currit tp̃s, qñ requiritur factum hominis.
169 Ignorans probabiliter, ēt si essent decursi centum anni, poterit aduersus prescriptionem in integrum restitui.
171 Unum instans in principio est vtile.
172 Intellectus ad clem.i.de restit.in integ.
174 Restitutio in integrum datur equitate suadente.
176 Ueritas disputando facilius inuenitur.
177 Statuta debēt intelligi in propria, ꝛ stricta significatione.
178 Substitutio fideicōmissaria, an sit substitutio proprie, ꝛ.j.nu.189. vbi dicit ꝙ sic, ꝛ nu.191.
179 Testamentum faciens mentionem de substitutione debet intelligi de directa, vide.j.192.
180 Statutū volens, ꝙ in aliquibus casibus non currat prescriptio est correctoriuz iuris cōis, cū de iure cōi prescribat̃.
181 Statutum faciens mentionem de substitutione comprehendit etiam fideicōmissariam.
182 Substitutio cum sit verbum generale, comprehendit taz directam, q̃z fideicōmissariam substitutionem.
183 Statutuz loquens in gñe hz locum in qualibet eius specie, etiam si in vna specie esset maior ratio, q̃z in alia.
184 Statuta debent intelligi ẜm cōmunem vsum loquendi.
185 Uerbum in statuto posituz hñs duas significationes, vnaz ẜm proprietatem vocabuli, aliā vero ẜm cōmunez vsum loquendi, dz intelligi, ẜm cōem vsum loquendi, maxime habito respectu ad qualitatem personarum statuentium.
186 Statuta etiam exorbitantia comprehendūt omnes casus, qui veniunt sub verbi expressi lata significatione, quādo vbiq; est identitas rationis.
187 Ratio que sit, ꝙ statuta in substitutionibus fideicōmissarijs prescriptionem excludant.
188 Substitutio directa debet expresse induci, ꝛ non tacite per coniecturas.
190 Casus etiam omissus in statuto ex identitate rationis comprehenditur in statuto.
192 L.si pater.de testa.in.vj.quomodo procedat.
193 Extensio non dicitur fieri, vbi est rationis identitas, sed omnes casus dicuntur comprehendi.
194 Extensio in limitatorijs conceditur.
195 Cōditio si sine liberis ꝛc.an intelligatur de masculis, qñ in alia parte testi erat dictum de masculis, ꝛ infra nu.202. 208.233.et.249.
196 Testator non presumit velle illud, de quo non est locutus.
197 Conditio si sine liberis decesserit, qꝛ est voluntaria, ideo formaliter attenditur, ẜm ꝙ a testatore exprimitur, ꝛ de casu ad alium casum non extenditur.
198 Casus contingens preter ordinationem testatoris, non includitur sub dispositione facta a testatore, etiam si in eo esset maior ratio disponendi.
199 Quod omittitur a testatore in scriptura, ꝛ in prolatione verborum pro omisso habetur.
200 Prouisio legis extraordinaria tollit̃ per prouisionez hois.
201 Prouisio legis tacita tollitur per prouisionē testōris expressam, qꝛ expressum facit cessare tacitum.
202 Substitutio prima, qñ per scđam declaretur, ꝛ sic qñ vna pars testamenti per aliam declaretur.
205 Donatio facta per mulierem filij natis ꝛ nascituris ex tali, item filijs nascituris ex filijs talis, si ipsa postea susceperit filios, nō reuocatur, qꝛ sicut cogitauit de filijs nascituris ex illis, ita censetur cogitasse de filijs nascituris ex se.
206 Testator lz faciendo mentionem de filijs, non censeatur cogitasse de posthumis, tñ si de posthumis in alia parte testamenti fiat mentio, censetur de illis cogitasse.
207 Lex si vnq̃z.C.de reuoc.dona.non hz locum.qñ fit donatio in ꝯtu mr̃imonij, qꝛ mr̃imonia ꝯhunt̃ ad sobolē ꝓcreandā, iō cēset̃ mulierez ꝛ maritu; de filijs cogitasse, ꝛ.238.
209 Mentem suam, quis presumitur exprimere, ex verbis per eum prolatis.
210 Disputatio nulla est, vbi sunt casus legum.
211 L.qui filiabus.in prin.ff.de leg.i.quomodo procedat, ꝛ intelligatur, ꝛ.j.244. ꝛ nu.254.
213 Cogitatio etiam filiorum alicuius extranei sufficit, ad excludendam mentem presumptam testantis, ꝛ fiet interpretatio, quo ad descendentes testatoris.
214 Expressio eius qđ tacite inest a lege, lz nil operetur in casu, in quo est facta exp̄ssio, tñ talis exp̄ssio pōt declāre mētez disponētis in alio casu, in quo nō fuit fcā talis expressio.
215 Substitutio breuiloqua breuibus verbis clauditur.
216 A verbis non receditur, vbi non apparet de mente.
217 Dos an sit congrua, lz non ascendat ad legittimaz, si tñ conuenit patrimonio paterno, ꝛ marito.
218 Mēs ꝛ animus testatoris verisimilis habetur ꝓ expresso.
219 Substitutio dubia declaratur ab institutione clara, non aūt declaratur a substitutione sequenti, qꝛ precedentia magis inferunt ad declarationem sequentium, q̃z econtra.
220 Substitutio fideicōmissaria sola lz qñ est filijs facta, subintelligatur ꝯditio, si sine liberis decesserit, tñ qñ in vna ꝛ eadem oratione facta est vulgaris, ꝛ fideicōmiss. tunc in tali fideicōmissaria, non subintelligitur talis conditio.
221 Conditio si sine liberis decesserit, quare in substitutione vulgari non subauditur.
222 Conditio si sine liberis decesserit, si in substitutione vulgari apponatur, facit videri testatorem voluisse per fideicommissum substituere.
223 Pater si a filio reliquit mille pure, ꝛ eo mortuo, bis mille non solutis, quingenta, in hoc vlti. legato de qngentis, lz post mortem filij facta non subintelligitur illa conditio, si sine liberis decesserit.
224 Pater si filio, ꝛ herede extraneo simul institutis, simul ēt substituit, ꝙ sicut in extranei substitutione non subintelligitur ꝯditio si sine liberis decesserit, nec ēt in substitutione filij, vt in vtroq; equalis sit substitutio.
225 Determinatio equalis an fieri dēat, qñ vnum ex determinabilibus speciali ratione continet maiorem fauorem.
226 L.cum auus.non est inducta speciali fauore nepotum, sed ex presumpta mente testatoris.
227 Substō vulgaris, ꝙ ꝯtineat pupillarez, lz sit inductū ex presumpta mēte testōris, ꝛ ēt pupilli fauore, tñ qñ est fcā pupillo, ꝛ ex̄neo, vt fuet̃ eq̄litas in vulgari ñ ꝯtinet̃ pupill.
228 Lex in testamento.C.de testam.mili. quomodo loquatur.
229 Miles in dubio censetur voluisse testari iure communi, ꝛ non militari.
230 Presumptio specialis generali derogat.
231 Legatū factū ab aliquo, cui ex post natus fuit posthumus, lz non debeat̃, tñ si qs fecit legatū simpl'r, ꝛ institutionem sub conditione, si sine liberis decesserit, si testator demum filios susceperit, debebitur legatum.
232 Statutum excludens sororem pp patruum, an censeatur, ꝛ ipsam excludere propter filios patrui.
233 Testator si in duabus substitutionibus fecit mentionem de filijs masculis, ꝛ in tertia de filijs simpl'r, in hac tertia nō debet intelligi de masculis tantum.
234 Mentio si in vna parte est facta de sententia, in alia de sententia diffinitiua, qꝛ in vlti. est facta mentio de diffinitiua, prima debet intelligi etiam de interlocutoria.
235 Testōr si vocauit illos de parētela feminina ꝓximiores, ꝛ ēt vocauit illos đ parētela masculia simpl'r, cēset̃ noluisse ad mitti proximiores de parentela masculina, qꝛ exprimēdo ꝓximiores de feminina parentela, de illis solū cogitauit.
237 Arguere licitum est a.l.si vnq̃z.C.de reuoc.dona.ad materiam.l.cum auus.ff.de condi.ꝛ demon.
239 L.cum auus.non habet locum vbi nepotes superfuissent, ex quo de eis potuisset cogitare.
240 Legatū factum filiabus non comprehenditur posthuma nisi de posthuma in alia parte testamenti sit facta mētio vide.j.nu.245. vbi de ratione.
241 Institutio precedēs, qñ pure est facta, ꝛ similiter fideicommissum, si demum instituti oui ꝯditio adijciatur, hec conditio non intelligatur fideicōmisso adiecta.

242 Institutio qñ est facta sub aliqua conditione, eadem censetur repetita in sequenti fideicõmisso puro.
243 Clã in fi. posita, que hz qualificare dispõsita, referẽ ad oia pcedẽtia, qñ principalr p se ponit, sz vbi tãq̃ õditio, vl modus isereret vni capl̃o sepato, ñ referẽ nisi ad illõ ca.
245 Filiarum appellatione veniunt etiam posthume.
246 Probatio in contrariuz admittitur contra presumptionez .l.cum auus.ff.de condi. ꝛ demonst. ꝛ simi.
251 Copula posita inter duas orationes perfectas non facit, ꝙ dictum in vna censeatur repetitum in alia.
252 Repetitio non debet fieri, qñ repetitio difformiter operatur, vel plus operaretur in casu, ad quem fit repetitio, q̃ in casu in quo est facta expressio.
253 Presumptio resultans ab vnitate sermonis, an cedat presumptioni, que sumitur a voluntate testatoris.
255 Dictum in vna oratione repetitur in alia, ne dispositio reddatur inualida.
257 Clausula codicillaris inducit fideicõmissum, iõ si cõtingit testm̃ rumpi natiuitate posthumi, locus erit fideicõmisso in preiudicium filij nati, qui debet esse contentus sua legittima, ẜm cõmunem opi. contra Bar.
258 Dispõ cũ est vndiq; perfecta, nõ indiget interpretatione, ꝛ cessat repetitio, ꝛ suppletio cuiuscũq; q̃litatis, vl' õdõnis.
259 Fictio fit in re clara contra veritatem.
260 L. cum auus. an procedat ex fictione.
261 Fictio procedere debet ex equitate.
262 Credendum non est, ꝙ quis elligere velit viam ad iudicia sua impugnanda.
263 Transactio vera est illa, cũ vel de eo super quo transigiẽ aliquid retinetur, vel pro toto retinendo aliquid detur.
264 Ignorantia tam iuris, q̃ facti non nocet tractanti de damno euitando.
266 Restituio in integrum est inuenta ratione naturalis equitatis aduersus obseruantias iuris rigorosas.
267 Prescriptio omnis est odiosa, ꝛ ꝯ ius naturale inuenta.
268 Ignorantia facti non supina est omni venia digna.

CONSILIVM CXXVIII

Dirigat Dominus verba mea in viam veritatis, ꝛ iustitie. Presentis consultationis materia pulchra est, ꝛ subtilis, ꝛ dependet ex varijs legũ partibus, in qua diligentius discutiẽda (qm̃ scire quid facias, nescire aũt quo ordine facias, non est perfecte cognitionis, ẜm Bal. in prohe. ff.for.) ĩ. scriptum ordinez seruabimus. ¶ Primo ob eaz cãm, ꝙ ex facto ius oritur, vt in.l. si ex plagis.l. in cliuo capitolino.ff.ad.l.aquil. factuz dẽ proponemus. ¶ Scdõ ex eo facto, prout partiuz ꝯtrouersie postulabunt.q. elicientur. ¶ Tertio vero, ꝛ postremo loco, ẜm ea que proposita erunt.q. resoluemus, ꝛ hoc sceuole iurisconsul. more. Quibus ita explicitis abunde absoluta erit presens consultatio.

FACTI NARRATIO.

¶ Nobilis, ꝛ egregius vir Petrus quodã Ugolini de Senis suũ vlti. õdidit testm̃, vbi inter cetera institutis nepotibus ex.d. Minoccio.q. suo filio in hec verba substõnes nõnullas fecit, in oĩbus aũt bonis suis.d. testõris mobilibus, ꝛ imobilibus, iuribus, ꝛ actionibus, ꝛ nominibus debitoꝝ vbicuq; fuerint, aut sint, vel inueniri poterunt per quecũq; loca, vocabula, ꝛ õfines sibi heredes vl'es instituit atq; fecit Ugolinũ, ꝛ Nicolaũ nepotes suos.d. testõris, ꝛ filios olĩ.d.do. Minoccij, ꝛ ipsos sibi inuicem substituit vulgariter, pupillariter, ꝛ per fideicõ. ꝛ in casu quo decederent in pupillari etate, vel postea qñcũq; sine filijs ltimis, ꝛ naturalibus eisdem substituit do. Brigidã filiam olim Ugolini predicti, ꝛ sororem carnalẽ.d. testõris, ꝛ do. Nicolã filiam suam testatoris predicti, ꝛ vxorẽ, puidi viri ser Ambrosij Andree bonelli, not. de senis. ac ẽt Andreã, ꝛ Joãnẽ filios.d.do. Nicole, ꝛ ser Ambrosij, ꝛ nepotes ipsius testõris, in oĩbus bonis suis predictis, que voluit ad eos puenire, sine aliqua diminutione, ꝛ defalcatione falcidie, seu trebell. pbibens, iubens, ꝛ mandãs ipse testõr, ꝙ virtute.d. substõnis, nulla detrabatur falcid. vel trebell. quoquo mõ, ita ꝙ in effectu oĩa bona predicta integre deueniant ad.d. substitutos, sine aliqua diminutione. ¶ His ita cõpositis, ꝛ testõre mortuo, relictisq; pdictis duobus nepotibus impuberibus, ꝛ hr̃dibus institutis, Ugolinus iam maior factus ex ltimo mr̃imõnio duob⁹. relictis filijs, vz Minoccio, ꝛ Petro vitã fũctus ẽ, q̃ Minoccius, ꝛ Petrus cũ Nicolao eoꝝ patruo i cõione oĩum bonoꝝ nõnullos annos ꝯsumpserũt, deinde de anno dñi. 1484. Nicolaus pdictus, cũ.d. Minoccio, ꝛ Petro simplr̃, ꝛ ꝯcorditer diuisit bona, ꝛ hr̃ditatẽ predictã. ¶ Cõtigit demũ predictos Minocciũ, ꝛ Petrũ decedere sine filijs, hr̃de tñ mr̃e a Petro vlti. moriente instituta. Propter qđ.d. Nicolaus, ad quẽ ex forma statuti vlti. eoꝝ morientis ab intestato ptinuisset hr̃ditas, cõmotus, ꝛ diligenter pquirens inuenit nouiter. s. recitatũ testm̃ ab auo suo õditũ, quo inuento, lapsis tñ iãiaz. xxxvij. ann. a morte Ugolini. s. dicti de pluribus ꝯtingit dubitari. Et. ¶ Primo qm̃ testõr substituerat inuicẽ nepotes suos impuberes vulgariter, pupillariter, ꝛ per fideicõ. queriẽ de interpretatione, ꝛ declaratione predicte substõnis. ¶ Scdõ posito, ꝙ in.d. substõne intelligatur facta substõ fideicõ. post mortẽ alterutrius dubitaẽ, vtrũ decedente Ugolino relictis filijs, vt. s. fuerit locus predicte substõni fideicõ. ¶ Tertio posito, ꝙ fuerit locus.d. fideicõ. substõni. Queriẽ vtruz Nicolaus diuidendo, vt. s. videaẽ renunciasse predicte substõni, ꝛ in aliquo sibi preiudicauerit. ¶ Quarto posito, ꝙ in aliquo sibi non preiudicauerit, queriẽ vtrũ p lapsuz. xxxvij. ann. vel circa iuri petẽdi.d. fideicõ. vigore.d. substõnis, sit p aliq̃ prescrip. piudicatũ.

QVAESTIONVM RESOLVTIO

¶ Primo inq̃ loco, quantũ attinet ad.i.q. circa duo vertitur precipua, ꝛ necessaria declaratio. ¶ † Primo ex quo testator copulatiue substituit inuicẽ do. Ugolinũ, ꝛ Nicolaũ, vulgariter. s. pupillariter, ꝛ per fideicõ. dubitaẽ, an ad hoc, vt possit succedi ex hac substõne sit necessariũ, ꝙ ꝯcurrant simul vulgaris, pupillaris, ꝛ fideicõ. ¶ Et lz pma facie dõm videreẽ, ꝙ ad hoc, vt hec substõ inter predictos nepotes locũ hẽat, requiriẽ simul successio ex vulgari, pupillari, ꝛ fideicõ. † qm̃.d. testõr substituit copulatiue, ad cuius veritatẽ requiriẽ ꝯcursus oĩuz copulatoꝝ.l. si hr̃di plures.ff. de condi. insti. ꝛ in.§. si plures õditiones. insti. de her. insti. ꝛ latissime per do. Jas. in.l.i.ff. de iust. ꝛ iur. † tñ breuiter de iure ꝯtrũ verius est, nã ea verba lz copulatiue plata, dẽnt resolui in disiũctaz, vt perinde sit ac si testõr dixisset, ꝛ eos inuicẽ substituo vulgariter, aut pupillariter, aut per fideicõ. ẜm casus suos, ita egregie decidit Bar. in.l. si titio.ff. de vsufru. leg. ꝛ rõ est pulchra, † q: vbicũq; copula cadit inter incõpassibilia resoluiẽ in disiunctã, vt ibi p Bar. ꝛ p do. meũ Soc. ꝛ alios modern. latissime in.l.i.ff. de reb. dub. † ꝛ ppea dixit in.d.l. si titio. ꝙ si testõr dixerit, volo, ꝙ valeat iure testi, ꝛ iure codicilloꝝ, qm̃ idez nõ põt esse testm̃, ꝛ codicilli.l. si idẽ. vbi doc. C. de codicil. ꝛ ibidẽ per eandẽ rõnez dixit Bart. † ꝙ si ꝯstitui Semproniũ factorẽ, pcuratorẽ, ꝛ nũciũ spãlez, ea verba debent resolui in disiunctã, qm̃ sunt incõpassibilia, nã pcurator ꝯcipit verba in psonã suã, nuncius vero in psonã dñi.l. multũ interest. vbi ẽt doc C. si qs alt. vel sibi. † cũ igiẽ in casu nr̃o vulgaris presupponat nõ aditaz hr̃ditatẽ.l. post aditaz. vbi casus. C. de impu. ꝛ ali. substi. fideicõ. vero presupponit hereditatez aditã, vt in.§. sed q: isti. de fidei. hered. ꝛ in.l. ille a quo.§. si de testõ.ff. ad treb. cũ si. manifeste de iure pz eas eẽ substõnes simul incõpassibiles, ꝛ per ꝯñs ex predicta reg. ꝙ copula inter eas posita resoluenda est in disiunctã. ¶ † Secũda declaratio in eo vertiẽ, qm̃ testõr substituit iuicẽ Ugolinũ, ꝛ Nicolaũ nepotes suos vulgariter, pupillariter, ꝛ per fideicõ. vt. s. dubitaẽ nunqd fideicõ. sit locus statim post aditã hr̃ditatez, an vero post mortẽ primi morientis ex.d. nepotibus, ꝛ primo loco vr̃ dõm, ꝙ statim post aditã hr̃ditatem sit locus fideicõ. substõni, † per reg. iuris, ꝙ legata oĩa, ꝛ fideicõ. qbus dies adiectus non est, dẽntur statim adita hereditate.l. oĩa.ff. de leg. ij. ꝛ in.l.i. vbi Pau. de ca. ꝛ do. noster Soc.ff. de ꝯdi. ꝛ demi. ꝛ.l. in oĩbus.ff. de reg. iur. sed in casu istius substõnis nullus fuit adiectus dies, sed simplr̃ fuit di-

ctum, eos inuicem substituo vulgariter, pupillariter, & per fideicō. ergo statim deberi vr̄ post aditā hereditatē non expe
10 ctato mortis tpe. ¶ †Ue℞ hoc non ob. manifestissima veritas est in ꝯriū, ꝙ imo in casu ꝓposito fideicō. substōni sit locus post mortē tm̄, nā qñ testōr substituit descendentibus vulgariter, pupill. & per fideicō. hec vba ita iterpretant̄ a legū peritis, vt vulgaris non hēat locū non adita hr̄ditate, pupillaris vero si sit hr̄s, & dcedat in pupillari etate, fideicō. vero si sit hr̄s, & decedat post pupillarē etatem, ita egregie declarat Cy. in. l. precibus. C. de impu. & ali. substi. & magis in terminis nostris declarat Joā. de imo. in. l. recusare. §. titius. ff. ad treb. & hoc idem declarat signāter pr̄, & do. noster Soc. in ꝯsi. cc℞c. qđ incipit, qm̄ pn̄s. in. ij. col. in ver. nā illis morientibus &c. Cum igit̄ in casu nostro testōr substituerit vulgariter, pupillariter, & per fideicō. quelꝫ substitutio hꝫ locum in casu suo, & ex ꝯnti fideicō. locus erit, cum aliquis ex. d. nepotibus adita hereditate, pubesqꝫ factus decesserit. ¶ Que ꝯclusio manifeste ēt ꝓbatur, qm̄ testōr eos inuicem substituit vulga. pupill. & per fideicō. vnde si fideicō. substitutioni, locus esset statim adita hr̄ditate, sequeret̄, ꝙ inuicem adita hereditate debuissent sibi hr̄ditatē per fideicō. restituere, qđ esset admodū inconueniens, & absurdum, ideo nō dōm. l. nam absurdum. ff. de bo. lib. l. in pecudū. ff. de vsur. l. sed si vnus. §. fi. ff. de iniur. l. diuortio. in princ. vbi Jas. in. v.
11 not. ff. sol. mat. ¶ Confirmat̄ predicta ꝯclusio, †nam testōr substituendo vulg. pupil. & per fideicō. ex ordine suo ꝯsiderauit tria tpa. Primum tps est vulgaris. s. non adita hereditate. Scđm tempus est pupillaris. s. qñ adita hereditate decedit in pupillari etate, & hec declarātur in. l. precibus. C. de impub. & ali. substi. ibi in primum casum, & ibi per do. Tertiū tps est fideicō. substōnis, qñ pubes factus adita hereditate decedit, sed si diceremus fideicō. locum esse statī adita hereditate, prius esset locus substitutioni fideicō. ꝙ̄ pupillari, qđ est ꝯ omnē testōris mentem, que ante oīa attendi dꝫ, vt. l. in ꝯditionibus. ff. de condi. & demō. l. vbi pure. §. te rogo. ff. ad treb. Adde ēt, ꝙ non est verosimile testōrem voluisse, ꝙ alter alteri restitueret, dum viuit adita hereditate, sed tm̄ voluit substituere in casu, quo aliquis nepotū non haberet hereditatem, vel per mortem, vel per repudiationem, vn̄ cum non sit verisimile non est dōm, vt in. l. non est verosimile. ff. qđ me. cā. & bona glo. per illū tex. in. l. tale pactum. §. fi. ff. de pact. & ex his manifeste apparet. d. verba, quonā modo interpretari, & declarari debeant. ¶ Descendendo nūc ad. ij. quest. principa. aduertendum est, ꝙ punctus, & oīs dubita
12 tio in eo ꝯsistit, †vtrum ex quo testōr predictos Ugolinū, & Nicolaum inuicem substituit vulga. pupilla. & per fideicō. & in hoc capl'o non adiecit ꝯditionem, si sine liberis decesserint, & postmodū subiunxit, & in casu quo decedant in pupillari etate, vel postea qñcūqꝫ sine filijs ltimis, & naturalibus, eisdem substituit do. Brigidam &c. & per ꝯñs in hoc capite adiecit ꝯditionem, si sine liberis decesserint. Dubitat̄ inquā vtrum in primo capite in quo prima ꝯditio non fuit expressa subintelligat̄ per dispositionem. l. cū auus. ff. de ꝯdi. & demon. & per. l. cū acutissimi. C. de fideicō. & . l. gn̄aliter. §. cū aūt. C. de insti. & substit. nā si quidem subintelligat̄, nulli dubium est, ꝙ non pōt esse locus fideicō. substitutioni. Ex quo do. Ugolinus decessit relicto Petro eius filio ltimo, & naturali &c. si vero non subintelligit̄, tunc per mortem Ugolini predicti, fuit locus substitutioni fideicō. ex quo decessit pubes hereditate adita, vt. s̄. late declaratum fuit. ¶ Cū ergo ferro viā aperiat, qui per ꝯria transit, vt not. inqt Bal. in. l. precibus. C. de impub. & ali. substi. iccirco pro veritatis indagine tria sunt facienda. Primo ponemus rōnes, que ꝑ ea parte faciunt, ꝙ ꝯditio subintelligat̄. Scđo fundabimus veris argu. ꝯriā sn̄iam. Tertio defensabimus hanc partē ab oībus ꝯrijs, & eā tanꝙ̄ veriorē affirmabimus. ¶ Ur igitur primo loco dōm, ꝙ lꝫ testator in scđo capite expresserit ꝯditionem, si sine liberis decesserint. in primo aūt nō expresserit, ꝙ adhuc in primo capite subintelligat̄, & per ꝯñs mortuo. d. Ugolino relicto Petro eius filio fuerit defecta
13 ꝯditio, qđ ex pluribus probari vr̄. ¶ †Et primo ex ꝯiectura pietatis, que ponit̄ in. l. cū auus. ff. de ꝯdi. & dem. que declarat̄ in. l. cū acutissimi. C. de fideicō. per Imperatorē. s. ne testōr videat̄ alienas successiones ꝓprijs anteponere, que rō est vl'is, & militat ēt in casu nr̄o, nam ꝙ̄uis testōr in scđo casu expresserit ꝯditionem, si sine liberis decesserint, in primo non expresserit, tm̄ non restat, quin sit eadem rō, & eadē ꝯiectura pietatis. s. ne testōr velit filios filio℞ excludi ab extraneis, cū ergo ratio. l. cū auus. militet in casu nr̄o, militabit ēt dispō. l. fi. C. ad. l. falcid. l. cū pater. §. dulcissimis. ff. de le
14 ga. ij. l. illud. ff. ad. l. aql. cum simi. †quo pacto. n. dilexit filiū suum instituendo, ita pari mō censet̄ dilexisse oēm eius posteritatem, vt colligit̄ ex. d. l. cū acutissimi. ex quo dōm vr̄, ꝙ siue in aliqua parte testi cogitauit de liberis, siue non, adhuc tm̄ vbi illa ꝯditio nō est exp̄ssa, subitelligi dēat ꝯiectura eadē pietatis. ¶ Ad qđ facit, qđ dicit egregius doc. d. Jo. bap.
15 de. s. Seue. in repe. l. gn̄al̄r. §. cū aūt. C. de insti. & substi. †vbi dicit per plerosqꝫ ꝯsulentes fuisse ꝯclusū rōnem. d. l. cū acutissimi. & d. l. cū auus. esse gn̄ales, & gn̄aliter eē intelligēdas, q̄ ex ea gn̄alitate, nemo iniuste dānum patit̄, qđ ēt recenset Soci. nr̄ in repeti. l. cū auus. in. xlvj. col. ff. de ꝯdit. & demō. alle. not. per Bal. in. d. l. non dubiū. C. de legi. si igitur ēt in primo capite, qñ testator inuicē substituit Ugolinū, & Nicolaū vulga. pupil. & per fideicō. subintelligi dꝫ ꝯditio si sine liberis decesserint, apparet, ꝙ nullus est fideicō. locus. ex quo Ugolinus decessit relicto Petro eius filio. ¶ Cōpro
16 bari vr̄ hec opi. scđo loco alia rōne, †nā dispō testōris extenditur ad oēs casus, in qbus si fuisset interrogatus, verosimiliter idē rn̄disset, Bar. no. in. l. titius. §. lucius. vbi tex. opti
17 mus. ff. de lib. & posthu. ex quo tex. infert Pau. de ca. †ꝙ statuta extendunt̄ ad eos casus, in qbus statuentes idē dispo suissent, si fuissent interrogati per gl. singu. quā not. Bal. & Pau. de ca. in. l. tale pactū. ff. de pac. vbi dn̄t, ꝙ istud nō ꝓcedit in rescriptis statutis, & quibuscūqꝫ dispōnibus. ¶ Facit ad superiora opti. tex. & qđ ibi not. doc. in. l. iij C. de inof. testa. & tex. in. l. fi. C. de posthu. her. instit. & qđ pulchre ponit do. Alex. in ꝯsi. cxxviij. in. ij. volu. & in ꝯsil. cij. in. iij. volu. sed quis dubitabit, ꝙ si Petrus testōr fuisset interrogatus, vtꝝ decedente Ugolino cū filijs, vellet filios admitti ad hereditatem pr̄nā, an vero Nicolaum fratrem Ugolini, rn̄disset filios dēre admitti excluso Nicolao, nā & pietas, & amor, & votū parentū hoc suadet, vt hr̄ditas de filijs in eo℞ filios descendat. l. nā & si parentibus. vbi gl. & doc. ff. de inoffi. test. l.
18 scripto. ff. vnde lib. cū simi. †nā quemadmodū pater diligit filiū, & ita p p ipsos censet̄ diligere nepotes ex filio, & deinceps ceteros. l. libero℞. circa med. ff. de ver. sign. neqꝫ. n. verosimile est testōrem voluisse, mortuo Ugolino, Nicolaum (alias in parte hr̄ditatis institutū) admitti, filiū vero Ugolini, nudū, & oībus bonis exutū misere peregrinari. Cū ergo testōr si fuisset interrogatus, ēt in primo capite dixisset appositam velle ꝯditionē illā, si sine liberis decesserint, dōm vr̄. d. filiū Ugolini excludere oēm fideicō. substitutū. ¶ Rursus & tertio ꝯfirmari vr̄ hec opi. ea rōne, qđ cogitatio libero℞ a testōre in vna parte dispōnis facta non facit, ꝙ in alia non subintelligat̄ ꝯditio, si sine liberis decesserit, hoc ꝓbat̄
19 per tex. expressū, in. l. tale pactū. §. fin. ff. de pac. †nā ibi pactus fuerat pr̄, vt mortua filia in mr̄imonio sine liberis post mortem suam restitueret̄ portio dotis fratri suo, respondetur ibi per textū ꝙ si pater, qui pactus fuerat, suscceperit postea liberos, ea portio dotis non fratri est restituenda, sed filijs suis, & sic in eo pacto subintelligitur conditio, si sine liberis decesserint, & tamen apparet, ꝙ de liberis cogitauit, probatur ex eo quia dixit in matrimonio sine liberis defuncta filia, & ita illum textū, pulchre declarat pater, & dominus noster Bartholom. socin. in consilio suo, quod incipit, eleganter, & subtiliter premissam. in secūda colum. quod est insertum inter consilia Curt. nume. secūdo. Pari igitur modo dicendum videt̄ in casu nostro, ꝙ licet in secundo capite testator expresserit conditionem, si sine liberis decesserint, & sic de liberis cogitauit, tamen hoc non debet facere, ꝙ in alio capite, in quo non est expressa, non subintelligatur eadem ratione. ¶ Et pro istis facit eadē ratio, Ludoui. romanus, in consilio. cccclxxx. quod incipit. in casu proposite
20 consultationis. vbi vult, ꝙ si dixit testator, †& si Martialis heres non erit, vel si erit, & moriatur sine liberis substituo gaium, quod licet in secundo capite sit expressa cōditio liberorum, & sic de illis cogitauit, tamen subintelligitur illa conditio etiam in primo capite, quapp ex istis ꝯcludendū videtur,

vr̄, ꝙ lꝫ in scđo capite expresserit dn̄s Petrus testator ꝯdi tionē, ꝛ nō in p̄mo. Adhuc tn̄ in p̄mo subintelligat̄, ꝛ per ꝯn̄s Nicolaū substitutū excludi a Petro Ugolino filio.

21 ¶ Accedat ꝛ quarto loco rō nālis, ꝛ manifesta, †nā ea, q̄ a testatore apponunt̄ ad augumētū, nō opant̄ diminutionē. l. legata inutilr̄. vbi doc. ff. ꝺ leg. i. l. cū tale. §. falsaꝫ legati. ff. de ꝯdi. ꝛ demō. pulchre per Pet. ꝺ anc. in ꝯsi. suo. cxxxvj. qđ incip. Principalr̄ ponderandū. sꝫ nulli dubiū est, qn̄ testator in scđo capite dixit, ꝛ in casu quo decederēt in pupillari etate, vel postea qn̄cūqꝫ sine filijs ltimis, ꝛ naturalibus eisdē substituit ꝛc. apposuit illā ꝯdōneꝫ sine filijs ltimis, ꝛ naturalibus ad augumentū, ꝛ fauorē filioꝝ nasciturorꝝ ex institutis, ꝛ hoc clarū est, sed si diceremus ꝙ in p̄mo capite nō subintelligeret̄ ꝯditio si sine liberis decesserit, tūc potius diceret̄ apposita in odiū ꝛ diminutionē illoꝝ filioꝝ, qđ ostendit̄, nā si nō eēt exp̄sse apposita in vtroqꝫ casu subintelligeret̄ per dispōneꝫ. l. cū auus. ꝛ. l. cū acutissimi. apponendo ergo i scđo capite, si in p̄mo nō subitelligeret̄, hoc vtiqꝫ esset appositum in odiū, qđ est ꝯ intentionem disponētis, ꝛ

22 regulas iuris. †faciat illa regula qđ inducta in fauorē nō debēt retorqueri in odiū. l. qđ fauore, ꝛ ibi Bal. C. de legi. l. i. C. de allu. l. vnica. §. accedit. C. de rei vxo. act. ergo ne hoc sequat̄, dōm vr̄, ꝙ ēt in p̄mo capite subintelligat̄. ¶ Quinto ꝓ hac opi. pulchre faciūt ea oia, que adducunt̄ pro pte

23 affirmatiua in ea q̄ōne, †vtꝝ filij nati t̄pe testamēti in terminis. l. cū auus. excludāt substitutuꝫ, ꝯcludi. n. vr̄ ꝑ multos, ꝙ filij nati excludāt substitutū ꝑ infinitas rōnes, de q̄bus late ꝑ do. Jo. bap. in. l. gn̄alr̄. §. cū aūt. C. de insti. ꝛ substi. ꝛ ꝑ Andr. barb. in. l. cū acutissimi. C. de fideicom. ꝛ copiose, ꝛ pulchre per auū nostrū do. Maria. soci. in ꝯsil. xxxiij. Circa ꝛc. ꝛ latissime per eius filiū do. Barth. soci. in repe. l. cū auus. in. i. q. extra. Bar. vbi nōnulla ēt Cuma. quas rōnes trāscribere necessariū nō duximus ob eā cām, ꝙ in. d. locis videri p̄nt. Si igit̄ in eo casu filij iam nati excludūt substitutū, idē ꝯcludendū est in casu nr̄o ex idētitate rōnis arg. l. fi. C. ad. l. falci. l. a titio. ff. de ver. obli. cū sim. nā queadmodū ibi lꝫ cogitauerit de filijs iaꝫ natis, tn̄ hec nō est ratio potēs ad ipsos excludēdos, ita in casu nr̄o lꝫ de filijs cogitauerit, tn̄ ex hoc nō dēnt excludi, neqꝫ dꝫ tolli dispō. l. cū auus. que fundat̄ in maxima pietate, ergo dōm vr̄, ꝙ in p̄mo capite subintelligat̄, ꝛ ꝯditio substōnis sit defecta. ¶ Cōfirmant̄ p̄dicta ꝛ sexto alia rōne, nā testōr in scđo capite dixit, ꝛ in casu quo decederēt in pupillari etate, vel postea qn̄cūqꝫ sine filijs ltimis, ꝛ naturalibus, eisdē ꝛc. que cl'a sine filijs legitimis, ꝛ naturalibus subītelligi dꝫ ēt in p̄mo capite, vbi nō

24 fuit exp̄ssa, qđ ꝓbat̄ ex pluribus. †Primo qꝛ vna ps testamenti declarat aliam ptem. l. i. vbi Bar. Cuma. ꝛ Soci. ff. de reb. dub. l. q filiabus. ꝛ. l. si seruus pluriū. §. fi. ff. de leg. i.

25 l. vtꝝ. vbi Bal. ꝛ Ang. ff. de peti. here. Scđo† qꝛ qualitates apposite in vno capite censent̄ in alijs repetite. l. cū seruus. ff. de ꝯdi. insti. l. scie. §. gaio. vbi Bar. ff. de fun. instruc.

26 Tertio† ex eo ēt, ꝙ cl'a in medio, vel in fine posita refertur ad oia. l. talis scriptura. in fi. vbi egregie Bar. ff. de leg. i. l. iij. §. filius. vbi scribentes oēs. ff. de libe. ꝛ posthu. c. inquisitioni. ꝛ. c. scđo reqris. vbi cano. extra de appel. cū ergo illa qualitas ꝯdōnis fuerit apposita in scđo capite, opꝫ ex istis regulis, ꝙ ēt censeat̄ apposita in p̄mo. ¶ P̄nt ēt cōproba

27 ri supiora septimo loco alia rōne, †nā Papin. iurisc̄ō. in. l. cū auus. ff. de ꝯdi. ꝛ demō. ꝯsiderat, ꝙ plus dcm̄, minus scriptū fuit, que rō siue ꝓcedit per modū fictiōis vt voluit Cuma. siue ꝑ modū p̄sumptionis, vt voluit Pau. de ca. tn̄ cōcludit in casu nr̄o, lꝫ ꝺ liberis cogitauerit, nā illa rō ꝓcedit quasi sit dictū, ꝛ nō scriptū, vn̄ dicemus exp̄ssam fuisse illā ꝯditionē a testatore ēt in p̄mo capite, sꝫ a notario omissaꝫ, quapp dōm est eā subintelligi militante rōne. d. l. cū auus. quā satis est militare ad exclusionē substituti, nā (vt notanter ꝯsiderauit insignis doct. do. Thomas doccius senen. ꝛ vir integerrimi iudicij, put ipsum recitant do. Joā. bapt. de scō Seue. ꝛ Soci. noster in. d. l. cū auus. in. xlj. colū. in hac materia tres allegant̄ rōnes, ꝛ oēs finales. Una est in. l. cū acutissimi. C. de fideicō. s. ne videat̄ alienas successiones ꝓprijs anteponere. Alia est in. l. gn̄aliter. §. cuꝫ aūt. C. de insti. ꝛ substitu. qꝛ nō est verosimile patrē, si de nepotibus cogitasset, taleꝫ fecisse substōnem. Tertia est in. d. l. cū auus. s. ꝙ plus dictum, minus scriptū fuerit. vnde cū q̄libet sit finalis s̄m eum sufficit ad exclusionē substituti, ꝙ vna tm̄ locuꝫ habeat. l. liberoꝝ. §. notat̄. ff. de his, qui not. infa. ꝛ. §. affinitatis. insti. de nup. cū simi. cū ergo in casu nr̄o videamus, ꝙ siue de nepotibus cogitauerit, siue nō, hꝫ locū ratio. l. cū auus. indubitate vr̄ dōm, ꝙ ēt in primo capite subintelligatur ꝯditio, si sine liberis decesserit, ꝛ ꝯn̄ter excludat̄ Nico

28 laus a Petro Ugolini filio. ¶ Accedat octauo etiā, †ꝙ interpretatio ista, ꝙ filij excludāt substitutū dr̄ esse pia, vt in. l. cū auus. ꝯria vero dr̄ esse impia interpretatio, vt ꝑ Soci. nr̄um in. d. l. cū auus. in. iij. q. extra. Bart. †vnde semp

29 in dubijs amplectenda est illa interp̄ratio, que magis pia, magisqꝫ humana est. l. ꝓxime. ff. ꝺ his que in testa. delen. l. maiorē. ff. de pact. cū simi. Respuendusqꝫ est impius, ꝛ inhumanus intellc̄s. l. benignus. ꝛ. l. in ambigua. ff. de legi. ea pp in casu nr̄o sumi dꝫ interpretatio, vt in capite primo subintelligat̄ ꝯditio, si sine liberis decesserit, ꝛ filij ꝯn̄ter excludant substitutū, ꝛ hec oia sunt, que suadere vir̄, ꝙ mortuo Ugolino relictis filijs nullus est substōni locus. ¶ Supra dictis tn̄ nō obstātibus (vt vere nō obstāt) putamus ꝯriam sniam veriorē esse. s. ꝙ tā ꝛ si Ugolinus decessit relictis filijs, adhuc tn̄ dn̄s Nicolaus eius frater dēat succedere ex substōne fideicōmi. d. Ugolino mortuo. ¶ Pro cuius rei dilucidatione premittēde sunt nōnulle ꝯclusiones, ex q̄bus veritas magis erit in ꝯspicuo. ¶ Prima est gn̄alis ad oēꝫ

30 materiā fideicōmissarioꝝ. s. †ꝙ in substōnibus fideicōmissarijs multū ꝓcedimus per ꝯiecturas, ꝛ multū attēdimus ꝛ interpretamur mentē testōris. l. cū viruꝫ. ꝛ. l. cuꝫ q̄stio. C. de fideicō. optime facit tex. quē Ang. semp ꝛ legendo, ꝛ cōsulendo in ore habebat in. l. iij. in fi. C. de libe. preter. naꝫ vt dixit notāter Bal. in. l. q̄dam. C. de neces. ser. here. insti. lex pedetentim sequit̄ voluntatē testōris sicut venator leporē.

31 †Et pulchre facit illud, qđ fidecōmissa. inducūtur, vel adimunt̄ ex ꝯiecturata mēte testōris. l. vnū ex familia. §. fi. ff. ꝺ leg. ij. l. fideicōmissaria. §. itē si q̄s certā. ff. de leg. iij. ꝛ. l. pāphilo. in p̄n. ꝛ. l. pater filiū. §. pen. cū glo. ff. eo. titu. cū simi.

32 ¶ Scđa ꝯclusio est magis in specie. s. †ꝙ dispositio. l. cum auus. est inducta ex ꝯiectura vltra oēm verboꝝ significationē. vt in. d. l. cū auus. ibi ꝯiectura pietatis, ꝛ ibi doc. nā ex ꝓprietate v̄boꝝ, siue grauatus decederet relictis filijs,

33 siue non, debēt restituere, †cū ergo ea dispositio sit inducta ex ꝯiecturis, ꝛ etiā ex ꝯiecturis tollit̄, vt pulchre fecit Pet. de ancha. in cōsil. cxliij. ꝛ Ludo. roma. in cōsil. cccl xxx. allegāt Cy. in. l. p̄cibus. C. de impube. ꝛ ali. substi. ꝛ in. l. in testamēto. C. de testa. mili. nā (vt inq̄t) si discutiant̄ leges, que de hac materia loqunt̄, oēs sunt fundate in ꝯiectura, vnde admittit̄ p̄sumptio in ꝯrium. l. diuus. ff. de in integ. resti. ad qđ accedit Socin. noster in. l. cum auus. in. xl. ꝛ. xlj. col.

34 †Est enim s̄m naturā, vt qđ vna via inductū est, eadeꝫ via tollat̄. l. s̄m naturā. ff. de regu. iur. ꝛ in. c. i. extra de reg. iur.

35 in antiq̄s. cuꝫ simi. ꝛ hoc omnes admittūt. ¶ †Tertia cōclusio est, ꝙ dispositio. l. cū auus, ꝛ similiū est exorbitans a lege cōi, nā de iure cōi est, vt rogatus restituere hr̄ditatem post mortē debeat restituere siue liberos suscepit, siue non, vt appet ēt hodie in extraneis, vt per doc. in. d. l. cuꝫ auus.

36 †vnde in filio est speciale cōtra regulas iuris ex decisione Papiniani. s. ꝙ subintelligat̄ ꝯditio, si sine liberis decesserit, vt in. d. ll. ꝛ ꝙ ea dispositio sit exorbitans ita concludit Joā. de imo. in. l. filio preterito. ff. de iniusto rup. testa. ꝛ refert do. Andre. barba. in repe. l. cū acutissimi. in. xlv. col. ꝛ Soci. noster i repe. l. cū auus. in pluribus locis, ꝛ sequunt̄ oēs doc. cū ergo sit exorbitās, vt oēs fatent̄, ꝛ verū est, sequunt̄ due ꝯcl'o. ¶ Pria ꝙ nō est trahēda ad alios casus imo est restringēda, nisi quatenus repiat̄ extensa. l. qđ vo. ꝛ. l. in his. ff. de legi. l. si vero. §. de viro. vbi doc. ff. sol. mat. ꝛ in. c. que a iure. extra ꝺ reg. doc. in auc. quas actiones. C.

37 de sac. san. eccle. cum simi. ¶ †Scđa est, ꝙ filius, qui succedit ex dispositione. l. cum auus. videt̄ habere bona quedā iure speciali, ꝛ per ꝯsequens habet debiliori iure, q̄ꝫ is, qui succedit ꝺ iure cōmuni. l. eius militis. §. militia missus. ff. de milita. testa. ꝛ. l. ergo. in princ. ff. de fideicōmis. libert.

38 cū simili. ¶ Quarta ꝛ vltima ꝯclusio sit, † ꝙ ratio. l. cum auus. ff. de ꝯditio. ꝛ demonstra. est vnica tantum, scꝫ coniectura pietatis, vt voluit Cumanus in dicta. l. cum auus.

⁊ sequit Soci. noster in .xlij. col. post allegationes insignis doct. dñi Anto. de malegónellis, que ratio glosat, ⁊ declarat in casu ꝓprio Papin. per imperatorē in .l. generalr. §. cum aūt. C. de instit. ⁊ substi. s. q2 non est verosile, ꝙ si pater de nepotibus cogitasset, talem fecisset substōnem, vt ibi in tex. ⁊ quare non fecisset? q2 si cogitasset de hoc casu, voluisset potius, ꝙ filij filioꝝ admittant ad successionē, ꝗ̄ extranei, vt in .d. l. cum acutissimi. ⁊ ita concordant, ⁊ declarant rōnes harum legum. Que interpretationes vt pulchre dicit Soci. noster in cōsil. cxcj. in .ij. col. non sunt magistrales, sed imperatorie, cum ergo hec pietas resurgat ex eo, qđ nō cogitauit, ⁊ si cogitasset, non fecisset. vt in .d. §. cum aūt. ⁊ non fecisset, ne aliena successio preferret ꝓprie. vt in .d. l. cū acutissimi. apparet manifeste, ꝙ vbi constat, ꝙ pater de nepotibus cogitauit, tunc cessat omnis pietas cōiecturata, ⁊ omnis ꝑsumptio, vt pulchre declarat Soci. in .d. ꝯsil. cxcj. ⁊ idem Soci. in .l. cum auus. in .xxxvij. col. qm̄ apparet (ex quo cogitando non apposuit) qđ non erat de intentione testatoris, ꝙ nascituri ex institutis excluderent substitutos.

¶ His ita ꝑ veris suppositis manifestissime apparere potest in primo capite substitutionis nō subintelligi ꝯditionē, si sine liberis decesserint, ⁊ per ꝯñs Nicolaum predictum mortuo Ugolino admitti ex substōne fideicōmis. qđ (vt res oīs magis inotescat) ex pluribus ꝯcludēter ꝓbat. ¶ Primo optime ꝓbatur a cessante ratione arg. l. adigere. §. ꝗ̄uis. ff. de iure patro. ⁊ c. cum cessante. extra de appel. ⁊ c. ⁊ si Christi. extra de iureiur. cum simi. nam si respiciamus ad veram, ⁊ fundamentalem rōnem .l. cum auus. declaratam per Imperatorem in .d. §. cum autem. non pōt aliud concludi in casu nostro. Ideo .n. Papin. introduxit, vt subintelligat conditio, si sine liberis decesserit, q2 intelligebat nō esse verosimile patrem, si de nepotibus cogitasset, talem fecisse substōnem, ita .n. Imperator declarat mentem Papinia.

39 †Cum ergo testator cogitet de nepotibus, ⁊ de filijs institutoꝝ, ⁊ tñ de eis non ꝓuidet, colligit manifeste, ꝙ nō vult eos admitti, ⁊ per ꝯñs cessat ratio Papiniani ⁊ Imperatoris, cogitauit .n. de illis, ⁊ noluit ꝓuidere. ¶ Ad qđ facit tex. ⁊ qđ per illum not. doc. in .l. qui iure. ff. de mili. testa. ⁊ qđ not. in .l. iij. C. de inoffi. testa. vbi Barto. post Guiel. ¶ Immo vt refert do. Andr. barba. in .l. cum acutissimi.

40 in .iiij. col. allegans multos doc. †sufficit cogitatio in genere, sed nulli dubium est, ꝙ testator in casu nr̄o cogitauit de liberis institutoꝝ, ⁊ non solum de eis cogitauit, sed etiā in terminis magis ꝓprijs cogitauit de illis ponendis in conditione ad exclusionem substituti. Probat, nam primo simpliciter dixit, ⁊ eos inuicem substituit vulga. pupil. ⁊ per fideicō. ⁊ statim subiunxit, ⁊ in casu quo decederent in pupillari etate, vel postea qn̄cunq3 sine filijs legitimis, ⁊ naturalibus eisdem substituit ⁊c. Ex qbus verbis apertissime cōstat, ꝙ testator cogitauit de filijs institutoꝝ ponendis in cōditione, cum ergo in primo casu non apposuerit, aperte cōstat, ꝙ voluit substitutos in eo casu excludi a liberis institu-

41 toꝝ cessante rōne .d. §. cum autem. † nā illa presumptio tollitur in casu nr̄o per ꝯriam presumptionem arg. l. diuus. ff. de in integ. restit. vt .s. diximus, q2 .s. cogitauit de illis, ⁊ tñ non ꝓuidit. Cum ergo in primo capite conditio non subintelligat mortuo Ugolino statim fuit locus substōni fideicōmis. sibi post mortē iniuncte. ¶ Cōfirmant ꝑdicta scđo loco optima rōne, nā quare testator in vno casu expressit conditionē, si sine liberis decesserit in alio nō expressit? Nisi vt in vno casu liberi institutoꝝ excluderent substitutos, in alio

42 nō excluderēt. †Nam si voluisset ꝙ in vtroq3 casu subesset illa ꝯditio, quemadmodū in vno casu expressit, ita ⁊ in alio expressisset arg. l. i. §. finaūt ad deficientis. C. de cadu. tol. ⁊ in .c. ad audientiā. extra de deci. qui .n. ex duobus casibus vnū dicit, aliū credit excludere. l. cū ptor. ff. de iudi. ⁊ c. nōne bn̄dicimus. extra de ꝑsump. ⁊ l. maritus. C. de ꝓcu. cū simi. rursus si iste cōfisus esset de lege subintelligente ꝯditionē, si sine liberis decesserit, vt in .l. cū auus. certe nec in scđo casu expressisset, cū ⁊ in eo subintelligeret ꝯditio per predictas .ll. ¶ Nō si diceres fecit ad maiorē expressionē arg. l. i. §. sed sciendū. ver. ego puto. ff. de edil. edi. cur rōne maioris expressionis, ⁊ declarationis nō expressit in pmo capite, vbi casus erat dubitabilior ꝑꝑ ꝑsonaꝫ substituti magis

dilectā, relinquit ergo ꝓ certissimo, ꝙ hic testator nō voluit subintelligi aliquā ꝯditionē, nisi in casibus expressis, nec voluit se referre ad aliquā dispōnem .l. itaq3 si ex intentione testatoris in pmo capite nō subintellr illa ꝯditio manifeste cū supioribus ꝯcludit .d. Nicolaū admitti ad fideicom. ⁊ hec rō de facili cadet in sanū intellm. ¶ Tertio hec oīa optie ꝓbant per ea, que ponit illustriss. doc. do. Raph. comen. in

43 quodā suo ꝯsil. vbi voluit, † ꝙ si pr̄ instituit duos filios, ⁊ alteꝝ grauat de restituenda hr̄ditate simplr post mortē, alterū vero grauat, si decesserit sine liberis, ꝯcludit inquā, ꝙ in ꝑsona primi simplr rogati non subintelligat ꝯditio, si sine liberis decesserit, ex quo de illis cogitauit ponēdo eos in cōditione in ꝑsona alterius filij, ⁊ hoc dictū Cuma. refert, ⁊ sequit pater, ⁊ dñs noster do. Barth. soci. in ꝯsi. suo, qđ incip. Eleganter ⁊ subtilr. qđ (vt diximus) insertum est inter consil. Curt. nu. ij. in .ij. col. ⁊ idem rursus refert, ⁊ sequit in .l. cuꝫ auus. in .xlj. col. ⁊ hoc dictū hꝫ in se veritateꝫ, si ergo in casu Cuma. in ꝑsona simplr rogati non subintellr ꝯditio ex eo, ꝙ in ꝑsona alterius apposuerat, ⁊ ꝯr̄iter de ea cogitauerat, idem, ⁊ multo fortius dōm est in casu nr̄o, ꝙ in pmo capite non subintelligat ꝯditio ex eo, ꝙ in ꝑsona alterius apposuerat, ob eā cām ꝙ statiꝫ in scđo capite ð ea meminit, ⁊ illā apposuit. Et hoc ꝓcedit, vt diximus, in melio-

44 ribus terminis ꝗ̄ casus Cuman. ex pluribus. † Primo q2 in casu Cuma. erāt ambo filij, iter quos dꝫ pr̄ seruare equalitateꝫ .l. vt liberis. C. de colla. vnde videbat, ꝙ ēt in ꝑsona alterius subintelligi dēat, qm̄ nulla appet ratio, quare pater velit vnum filiū restituere, si decesserit sine liberis, alterū vero siue decesserit cū filijs, siue non, sed in casu nr̄o maxima est rō diuersitatis, quare testōr voluerit, ꝙ in vno capite sit illa ꝯditio, si sine liberis decesserit in altero vero nō voluit, nam in pmo capite erāt sibi inuiceꝫ substituti illi nepotes sui ex dño Minoccio eius filio, qui fuerāt hr̄des in-

45 stituti, qui erāt ꝑsone dilectissime a testōre. † Unde testator alterū alteri substituit, nec voluit apponi illam ꝯditioneꝫ, si sine liberis decesserit, q2 magis diligebat natos, ꝗ̄ nascituros, ad quos nō poterat hr̄e affectionē .l. qui filiabus. in pn̄. vbi Pau. de cast. ⁊ moder. ff. de leg. i. Bal. in .l. lucius. ff. de here. insti. facit, qđ not. Bal. in .l. parētes. ff. de in ius voc. Soci. noster. in .l. cū auus. in .xlv. col. cum simi. sed in scđo capite, vbi testōr expressit illā ꝯditionem, nō erāt substitute ꝑsone adeo dilecte a testōre, vnde nō fuit sibi visum equū, vt filij institutorū excluderent ab illis. Fuerat .n. vt in themate apparet substituta dña Brigida, ⁊ dña Nicola, ⁊ ꝯdam filij ser Ambrosij Andree bonelli, que nō erāt persone adeo dilecte a testōre, vt appere pōt ex serie testamen-

46 ti, † ⁊ ex experientia, que est rerū magistra. c. ꝗ̄ sit. de elect. lib. vj. voluit ergo in hoc testōr ꝯseruare agnationē suaꝫ disponendo .s. vt filij institutorū excluderēt istas feminas, argumento eorū, que not. per Bar. ⁊ Alex. in .l. hr̄des mei. §. cū ita. ff. ad treb. cū simil. scđo ꝙ casus Cuma. sit in fortioribus ōndit, nā lꝫ ibi testōr cogitauerit de liberis vnius filij, tñ potuit nō cogitare de liberis alterius filij, q2 iste ꝑsone sunt diuerse, sed in casu nr̄o sumus in liberis eorūdeꝫ, in pmo .n. capite agerent de ponēda ꝯditione, si sine liberis decesserint in ꝑsona Ugolini, ⁊ Nicolai grauatorū, quemadmodū ad vnguem agit in scđo capite. vnde non soluꝫ testator cogitauit in casu nostro de liberis ponendis in ꝯditione, sed ēt cogitauit de liberis eorūdeꝫ ꝑsonaruꝫ, ⁊ apposuit in eo casu, in quo voluit, vnde nō potest aliud dici, nisi ꝙ in primo capite nō apposuit illam ꝯditionem, q2 non voluit.

47 ¶ † Nec predicte ꝯclusioni obst. qđ Andr. barba. in repeti. l. cū acutissimi. in pen. col. teneat ꝯtra Raph. cuma. Nā pmo dicimus, ꝙ .d. Andr. barb. in repe. l. cum acutissimi.

48 multas opiniones dixit, † que nihil aliud sunt, nisi opiniones saturnine, idest nunq3 recepte, nec approbate. vt in .l. i. in fi. ff. de senat. ⁊ in simili de opi. Bart. dixit Bal. in .l. i. C. de sacro sanc. eccle. Scđo dicimus .s. ꝙ plures, ⁊ meliores

49 sunt auctoritates in ꝯrium, † vnde est opinio crebrior ideo seruanda .l. i. versicu. ⁊ sane crebrior. vbi Bald. ff. de offic. questo. nam hoc tenuit cōsulendo Roma. vt diximus, queꝫ illustrē doc. vocat Curt. in consil. xij. in .j. col. Eandē ⁊ consulendo, ⁊ legēdo tenuit legū fons Barth. soci. quē solēne

50 doct. vocat idē Franc. curt. in ꝯsi. lxxiij. in .xx. col. † ⁊ cuius

auctoritas

auctoritas senis ferme pro lege obseruatur, vnde nõ est de
Andr. barba. curandum. ¶ Tertio dicimus, q̃ d. domi.
Andre barba. vana, & friuola ratione mouet, naz dicit, q̃
licet testator in altero casu omiserit, tñ lex non desinit sup-
51 plere, † nec debet inferri de vna ad aliam, cum sint diuerse
substitutiones, & ex diuersis non fiat illatio. l. papinianus
exuli. ff. de mino. l. si. ff. de calum. & l. inter stipulantem. §. sa
cram. ff. de verbo. obli. Sed rñdemus, q̃ ille in hoc misere
52 labitur, † nam vt fuit per nos. s. in scda ɔclusione declara-
tum, a coniectura facta per Papin. lex recedit ꝓpter alias
coniecturas, vt per Petr. de anchara. in. d. consilio. xlij. &
per Lud. roma. in consi. ccclxx. & per Soci. in. d. l. cũ auus.
in plerisq; locis, vnde in casu nostro lex desinit supplere ex
cõiectura ta mente testatoris, qm̃ testator cogitauit de po-
nendis liberis institutoꝝ in conditione, & ponendo in vno
tm̃ casu, putat lex (& verꝫ est) q̃ in omisso casu nolit esse ap-
positam, vt. s. deductum est, & ita, q̃ lex nõ suppleat in istis
casibus, declarat pulchre Soci. in. d. consi. cxcj. in. ij. volu.
Alias si lex semper suppleret, nunq̃ falleret regula. l. cum
auus, qd̃ tñ est ɔtra mentem omnium doct. & d. l. cũ auus.
& in. d. l. cum acutissimi. & in. d. §. cum aũt. ponentium nõ-
nullas fallentias ad. d. l. cuz auus. ¶ Quarto dicimus, q̃
(posito, & non ɔcesso) q̃ opinio Barba. esset vera, tñ ex ea
non dꝫ inferri ɔtra casum nostruz, qm̃ est in fortioribus ter
minis, vel (vt rectius dicamus) in facilioribus, vt. s. late de
ductum est, vnde de maiori ad minus in his terminis non
valet argumentũ, sed sup hoc non est insistendum, qm̃ opi-
nio Cuma. est verissima. ¶ Confirmanẽ predicta quarto
loco per ea, que egregie consuluit Soci. noster, cui se sub-
scripsit insignis doc. do. Bal. nouellus, ꝓut ipse Soci. re-
fert in repe. d. l. cum auus. in. xviij. & xix. col. vbi refert ta-
53 lem fuisse casum. † Testator voluit, q̃ per heredes emereẽ
domus, quam relinquebat filie heredi institute, & Titio, &
filijs Titij, & post mortem filie, & Titij, & filioꝝ eius relin-
quebat ecclesie. In hoc casu consuluit Soci. q̃ in ꝑsona fi
lie non subintelligebaẽ cõditio, si sine liberis decesserit per
plures rõnes, de qbus ibi per eum, & inter ceteras, q2 testa
tor cogitauerat de filijs Titij simul grauando, vnde ex quo
onerando, & grauando simul considerauit de filijs Titij, &
non de filijs filie, apparet, q̃ voluit filios filie excludere, &
subdit, q̃ ponendo filios Titij in cõditione, censeẽ noluisse
ponere filios filie, allegat regulam. l. cum pretor. ff. de iudi.
& l. maritus. C. de procu. & regulã. l. vnice. §. finaũt ad de-
ficientis. C. de cadu. tol. & multa alia, de quibus ibi per eũ.
Unde dicimus, q̃ ista non possent magis ꝓprie conclude
re in casu nostro, vbi testator in scdo capite apposuit condi
tionem, si sine liberis decesserint, in primo vero non appo-
suit, nam ſm predicta concludendum est, q̃ in primo capi-
te noluerit testator dictam conditionem subesse, ex quo ap
paret manifeste, q̃ statim mortuo Ugolino fuit locus sub-
stitutioni fideicõmis. ¶ Quinto superiora ꝓbanẽ per text.
expressum in. d. l. generaliter. §. cuz aũt. C. de insti. & substi.
ibi quando dicit, nulla liberoꝝ ex his ꝓcreandoꝝ adiectio
54 ne addita, † Nam Imperator declarans ibi mentem Pa
pinia. in. d. l. cum auus. vult, q̃ procedat, quando nihil est
additum de liberis ex his ꝓcreandis, nam si esset additum
a testatore, vt puta, q2 dixerit, grauo vt restituas, si sine libe
ris decesseris, tunc nihil subintelligiẽ per Papinia. & ces-
sat eius dispositio, & iudicatur de ea tanq̃ de expressa. Et
in hoc casu inter expressam conditionem, & tacitam, solet
aliqua differentia constitui. vt not. per docto. in. l. filiusfa-
mil. §. cuz quis. ff. de leg. i. sed in casu nostro fuit facta adie
ctio liberoꝝ ex his procreandoꝝ, idest Ugolino, & Nico-
lao, vt apparet in secundo capite, ergo sequitur, q̃ disposi-
tio Papinia. de liberis ex his procreandis nullo modo in
hoc testamento locũ habet, dicit enim tex. nulla adiectione
55 addita. † Et non est ibi negatiua vniuersalis, que si vitiare-
tur in aliqua parte vitiaretur in totuz. l. si is qui ducenta. §.
vtrum. vbi glo. & docto. ff. de reb. dub. & q̃ ita intellexerit,
apparet, quando dicit, & intelligentem non esse verosimile
patrem. si de nepotibus cogitasset, talem &c. si ergo dispo-
sitio Papinia. locum non habet, remanet clarum, & mani
festum, q̃ in primo capite locus est substitutioni, siue quis
decedat cum liberis, siue non, & per ɔsequens dictus Ni-
colaus debet ex substitutione admitti. ¶ Comprobantur
superiora sexto loco per ea, que ponit Barto. in. d. l. cum
auus. in. iiij. q. declarata elegãtissime ad ꝓpositum per So
ci. nostrum in eadem. l. cum auus. xliij. col. vult enim Bar.
56 † q̃ si pater instituat filiũ, & grauet eum de restituendo post
mortem, si decesserit sine filijs masculis, q̃ hoc casu filie nõ
excludant substitutum, qm̃ testator exprimendo illam ɔdi-
tionem voluit ꝓuidere in casu tantuz expresso, igitur lex nõ
supplet arg. l. cuz pretor. ff. de iud. Putat tñ, q̃ femine de-
beant competenter dotari per id, qd̃ habeẽ in auc. res que.
C. cõmu. de leg. & in. l. a filia. ff. ad trebel. & cum Bar. tran
sit Imo. in. d. l. cum auus. cuius opinio clarius declaratur
per Soci. in predicto loco. Dicit. n. q̃ aut illa ɔditio si sine
liberis decesserit, nullo modo apparet expressa, & tũc subin
telligiẽ, quasi plus dictum, minus vero scriptum fuerit, vt
57 in. d. l. cum auus. † aut reperitur expressa in vno casu tm̃, &
tunc in alio casu non subintellr̃, nec põt presumere lex plus
58 dictum, minus vero scriptum, † nam queãdmodum scien-
tia in parte arguit scientiam totius. l. non est ferendus. vbi
doc. ff. de transac. ita memoria in parte arguit memoriã to-
tius, vt ibi ait Soci. & per ɔ̃ns sicut apposuit in vna parte,
ita dꝫ dm̃ est, q̃ apposuisset in alia, si voluisset, que omnia ap
ponunt gladium ad radicem in qõne nr̃a, nam testator ap
ponendo in scdo capite tm̃ dictã ɔditionem, censeẽ noluisse
eam, nisi in capite, vbi est apposita, neq; tunc supplet lex, q2
vt dixit Soci. memoria in pte arguit memoriã totius, qua
pp manifestissime cõstat. d. cõditionem in primo capite nõ
subintelligi, & sic per ɔ̃ns per mortem Ugolini fuisse locuz
substõni. ¶ Septimo has eẽ iustiores ptes ex eo maxime
suaderi põt, q̃ testator in primo capite nõ voluit honorare
filias institutoꝝ, nã dixit, & eos inuicem substituo vulgari-
59 ter, pupillariter, & per fideicõ. modo sic, † certissima est opi
nio in iure, q̃ in vulgari substõne non subintellr̃ cõditio, si
sine liberis decesserit, neq; hꝫ locuz dispositio Papi. vt vo
luit glo. in. d. §. cum aũt. in ver. substituit, que exponit. s. per
fideicõ. & illam ad hoc ponderat do. Io. bap. de. s. seueri. &
sequiẽ ibi Alber. & est cõiter de itentione doctor. Quo po
sito coniecturis asseq possumus, q̃ testator in prima substi
tutione nõ habuit respectũ ad filios institutoꝝ, nã si voluit
q̃ in vulgari substõne non subintelligereẽ conditio, ideꝫ cẽ-
setur voluisse & in fideicõ. Primo rõne pariformis deter-
minationis, nam (vt diximus) substituit in eadem oratione
vulgariter, pupillariter, & per fideicõ. arg. l. iam hoc iure. ff.
de vulg. & pup. & in. l. in testõ. vbi doc. C. de mil. test. l. here
ditatem. & l. ɔ̃uis. C. de impub. & ali. substi. cum simi. Se-
cũdo nam si altero repudiante, vel decedente ante aditam
hr̃ditatem cum liberis alter admittebatur exclusis liberis,
vt supra dictum est, apparet manifeste, q̃ testator in primo
capite, nõ voluit habere respectuz ad filios institutoꝝ, ergo
sequiẽ, q̃ in fideicõmis. etiam non subintelligiẽ talis condi-
tio, que ob eam cãm subintellr̃, q̃ nõ est verosimile, q̃ si pa
ter õ nepotibus cogitasset, voluisset eos a substitutis exclu
di, vt in. d. §. cum aũt. & in. d. l. cum acutissimi. nam hic ap-
paret, qd̃ testator preferebat substitutos liberis institutorũ.
¶ Et maxime hec debẽt mouere animũ iudicantis, si con
iunganẽ cum supioribus rõnibus. Quare cũ testator in pri
mo capite non curauerit de filijs institutorũ, manifestissime
concludi põt, qd̃ non subintellecta aliqua cõditione, Nico
laus pdictus debeat ex substõne admitti. ¶ Rursus octa
uo loco pdicta cõfirmanẽ per ea, que egregie ponit Bal.
60 in. l. in multis. ff. de stat. homi. vbi voluit, † qd̃ lꝫ de iure ap
pellatione filiorũ veniãt filie, vt per Bar. in. l. i. ff. de verb.
signi. & per eundẽ in. l. si qs in tantã. C. vnde vi. & per Cy.
in. l. qcunq;. C. de ser. fugi. cuz simi. Tñ vbi testator in testõ
facit mentionẽ filiarũ, tunc applõne filiorũ non veniunt fi
61 lie, cum de illis sit facta specialis mentio, † naz cum mascu
linũ concipiat femininum ex interpretatione non ex ꝓprie
tate, talis interpretatio cessat, vbi est coniectura in opposi-
tum, & hoc dictũ Bald. sequiẽ do. Fran. de curt. in ɔsi. suo
lj. qd̃ incip. Sup testamẽtis. & hoc dictũ magis in terminis
ponit Rapha. fulgo. in consilio suo. xxxiij. in secunda co-
lum. Idem igitur & multo fortius dicendum est in casu no
stro, qd̃ lꝫ alias in primo capite fuisset subintellecta ɔditio,
si sine liberis decesserit, tamen ex quo de ea fuit facta mẽtio

in sequenti capite non subintelligitur. Et fortius procedit, nam appellatione filiorum veniũt filie lato sumpto vocabulo, sed conditio, de qua in.l.cum auus. subintellr̃ ɔtra omnez verborum interpretationez, vt dñt doc.in.d.l.cuz auus. vnde facilius in scđo casu tollit̃ hec subintellectio, vt egregie declarat Abb.panor.in.c.epi.ad fi. extra de reb. ecclesi.non alie. ¶ Confirmant̃ predicta per ea que ponunt doc.in.l.
62 gallus.§.idez credendum.ff.de lib.ꝛ posth.† nã lz alias appellatione nepotis veniat pnepos.l.cui eorum.§.affinitatis.ꝛ ibi Bar.ff.de postul.tñ dñt, ꝙ si ego legaui omnibus nepotibus tunc appl'one nepotum non veniũt pnepotes, qm̃ de illis est facta mentio, ita ꝛ rursus in casu nostro dõm est, in primo capite non subintelligat̃ dicta conditio, qm̃ de illis est facta mentio in scđo capite, ꝛ ɔ̃nter Nicolauz admitti ex substõne mortuo Ugolino. ¶ Nono etiaz superiora confirmant̃ ex his, que pulchre ponit, ꝛ concludit do. Bulga.señ.in dispu.sua, que inci. Sempronius ɔdidit testm̃.in vj.dubio, in vlt.ꝛ pen.col. quem Bulga.insignem doct. ꝛ olim acutissimum discipulũ suuz vocat Soci.noster in con
63 sil.xcij.in.iij.volu.vult.n.ibidem Bulgar.† ꝙ si pater hñs duos filios impuberes, vni substituat vulgariter, alteri pupillariter, ꝙ in neutrius psona subintelligat̃ tacita substõ, que alias subintelligeret̃ per regulam.l.ɔ̃uis.C.de impu. ꝛ ali.substi.ꝛ per regulam.l.iam hoc iure.ff.de vulg.ꝛ pup. nam qꝛ tacita substitutio subintellr̃ ex eo, ꝙ si testator de ea cogitasset, vtiqꝫ de ea puidisset, cumulatiz dñt omnes doc. post Bar.in.d.l.iam hoc iure.in casu nostro cessat ista ratio, qm̃ testator de vtraqꝫ cogitauit, ꝛ õ vtraqꝫ disposuit in psonis diuersorũ, igitur dz cessare dispositio.l.adigere.§. ɔ̃uis.ff.de iure patro.cum simi. Pari igit̃ modo, ꝛ multo fortius dõm est in casu nostro, ꝙ lz alias in pmo capite subintelligeret̃ conditio, si sine liberis ꝛc.qꝛ si de eis cogitasset, talem non fecisset substitutionem, vt in.d.§.cum aũt.tñ ex quo in scđo capite de ea cogitauit (vt diximus) non dz subintelligi. ¶ Immo multo fortius hoc pcedit in casu nr̃o. Primo, qꝛ in casu Bulga.potuisset esse, ꝙ lz cogitasset de pupillari in psona vnius, tunc non cogitasset in psona alterius, qꝛ sunt diuerse psone, sed in casu nr̃o, vt etiam.s̃.diximus, cogitauit de liberis suscipiendis ex eisdem personis.
64 ¶ † Scđo, qꝛ dispositio.l.iam hoc iure.ampliat disposita in testõ, vt extendat̃ substitutio ad alium casum, vt declarant ibi doc. ꝛ Cy.in.l.precibus.C.de impube.ꝛ ali.substi.
65 † Dispositio vero.l.cum auus.restringit, ꝛ diminuit disposita in testõ, qꝛ limitat, si non habeat liberos. Preterea est exorbitans, vt diximus, vnde nulli dubium est, ꝙ fauorabiliores sunt ille interpretationes, que adiuuant testamenta, ꝛ pleniora faciunt, ɔ̃ ille, que restringunt.l.in testamentis. ff.de reg.iur. ꝛ in.c.cum dilecti.extra de donatio. cuz simi. ¶ Nec predictis obst. ꝙ decisio Bulg.est ɔtra Guiel.de cun.in.l.precibus.C.de impub.ꝛ ali.substi.quem refert do. Alex.in.l.iam hoc iure.in.iij.col.ff.de vulg.ꝛ pup.vbi ipse Guiel.voluit, ꝙ eo casu in psona vtriusqꝫ subintelligat̃ tacita. Qm̃ dicimus, ꝙ do.Bulga.in dicto loco pspicue ostendit, quo pacto opi.Guiel. fantastice ambulat. Primo.n. lex, per quaz mouet̃, scz.l.iam hoc iure.nihil pbat, vt etiaz fatet̃ do.Alex.imo pbat oppositum, vt illaz optime inducit Bulga.in dicto loco. Secundo dum rñdet ad motiuuz ɔ̃rium dicens, ꝙ in altero casu ideo omisit, qꝛ erat turbatus cogitatione mortis argu.l.hac consultissima.§.at cum humana fragilitas.C.qui testa.facere pos.omnino desipit, vt declarat idem Bulga.nam quẽ potuit omittere, qꝛ esset turbatus cogitatione mortis, cũ statim in codẽ instanti cogitauit, put appet, ꝛ puidit alteri vulgariter, alteri pupillariter, que cogitatio, ꝛ limitata puisio excludit omnẽ presumptionem turbationis, vt idez dicit. ¶ Preterea si attenderet̃ illa ratio semp omnia disposita in testamento possent alterari ex eo, ꝙ diceremus aliqd omissum, vel dictuz ob id, qđ esset turbatus cogitatione mortis, qđ est ridiculum. Nec.§.at cum humana fragilitas loquitur in his terminis, si recte aduertatur. ¶ Preterea etiam dicimus, ꝙ nullo modo solutio illa Guiel.potest habere locum in terminis nostris. Primo, qꝛ vt in testamẽto dicit̃ dictus Petrus testator sanus erat mente, ꝛ intellectu. Scđo, qꝛ tanto magis debuisset esse mortis cogitatione turbatus, quanto
66 magis accedebat cause turbationis, idest morti, † qꝛ causa magis pxima plus afficit.l.dedit dotem.ff.de colla. bono. l.si mulier.§.si seruus.ff.reruz amot.Bal.in.l.ex precio.C. de reruz pmuta.cum simi.sed in scđo capite, vbi magis accedebat morti circa adiectionem conditionis non erat turbatus testator, qñ eaz apposuit, vt apparet, ergo multo minus debebat esse turbatus in primo capite. ¶ Postremo (dato, ꝛ non concesso) ꝙ opin.Guiel.esset vera, qđ tamen falsum est, dicimus casum nostrum esse in melioribus terminis, vt ex predictis constat, stante autem vera opinione Bulga.casus hic nullam hz dubitationem, ꝛ pro pte dñi Nicolai apparet manifesta iustitia, ꝙ dicte substitutioni locus fuerit. ¶ Decimo qõnem nostram decidit in terminis nostris idez Bulga.in predicto loco ad finem, vbi rñdens
67 ad.l.cum auus.dicit, † ꝙ ibi ideo subintellr̃ conditio, si sine liberis, qm̃ nihil expresserat testator, ppter qđ apparet, ꝙ de nepotibus cogitauit. Si ergo ẜm cum aliqd expressisset, ppter qđ appareret, ꝙ de nepotibus cogitasset, tunc conditio per dispositionem.l.cum auus. non subintelligeret̃, sed cui dubium in casu nr̃o, ꝙ de filijs institutorum cogitauit, cum eos in scđo capite substitutionis in conditione apposuerit: si ergo cessat dispositio, ꝛ inuentio Papinia.in casu nr̃o, nulli dubium est, ꝙ illud fideicõmissuz erat restituendum, siue quis decederet cum liberis, siue non.
¶ Undecimo comprobant̃ superiora per ea, que ɔsuluerunt insignes doct.optimi iudicij, ꝛ timorate ɔscientie do. Joã.petruc. ꝛ do. Bñdi.capra, put refert Soci.noster in
68 repeti.l.cum auus.in.xlix.col.dixerunt.n.inter cetera, † ꝙ qñ iura interpretãtur mentez testatoris circa ea, que fuerũt a principio verosimilr̃ cogitata, tñ pp dubietatem verborum non habet̃ clara intentio testatoris, tunc ista legis interpretatio dr̃ esse a pximis, ꝛ fit latior, vt in.l.si is qui ducenta. §.fi.vbi doct.ff.de reb.dub.ꝛ in.l.lucius.vbi doc.ff.de here.insti.aliqñ vero lex interpretatur circa ea, que a principio per testatorem non fuerunt cogitata, tñ lex presumit, ꝙ si cogitasset testator, puidisset, ꝛ tunc ista interpretatio dicitur fieri a remotis, quo casu ẜm ipsos talis interpretatio, que est a multum remotis per minimas coniecturas tolli-
69 tur, † exemplum, lex interpretat̃, ꝙ in expressa vulgari contineatur tacita pupillaris.vt in.l.iam hoc iure.in prin.ff.de vulga. ꝛ pupil.qꝛ si de hoc casu testator cogitasset, vtiqꝫ in hunc casuz puidisset, que iterpretatio legis cessat, vbicũqꝫ mater est in medio.l.fi.C.de institu.ꝛ substi.l.precibus.vbi doct.C.de impub.ꝛ ali.substi.ꝛ per Bart.ꝛ alios in.l.i.ff. de vulg.ꝛ pup.ita quoqꝫ est ẜm eos in terminis.l.cũ auus. scz ꝙ interpretatio illa est a multum remotis, vnde ex modicis coniecturis tollitur. Quapropter si iudicaturus aduertat ad coniecturas.s̃.per nos allegatas, cum ista interpretatio, de qua in.l.cum auus.sit multum a remotis facile cognoscet in primo capite non debere subintelligi conditionem, si sine liberis decesserint, ꝛ cõsequenter substitutioni fideicõmiss. locum fuisse. ¶ Confirmantur predicta ꝛ
70 duodecimo, † nam donatio omniũ bonorum, vel partis reuocatur per superuenientiam liberorum.l.si vnqꝫ.vbi Bal. Saly.ꝛ ceteri.C.de reuocan.dona.ob eam causam, ꝙ si donator cogitasset se filios suscepturum, talem non fecisset donationem, sed quando apparet, ꝙ pater donando cogitauit de liberis, tunc per supuenientiam liberorum non reuocat̃ talis donatio. Ita egregie dicit Bar. in.l.titia.§.impator. in.vj.q.ff.de lega.ij.qꝛ cessat ratio, quare reuocat̃ donatio. Cum.n.(vt diximus) reuocetur ex eo, ꝙ se suscepturũ liberos non cogitabat, vt per glo.cõmuniter approbatã in.d. l.si vnquam. ꝛ per Oldra.clarius in consil. ccxxviij. ꝛ per Ange.in.§.siue igitur.in auc.vt cum.de appella.cogno. si cogitauit de liberis cessat omnis causa, ppter quam reuocatur donatio, ꝛ per cõsequens cessat dispositio.l.si vnquã. .C.de reuocan. donatio. Ita igitur dicendum in casu nostro, ꝙ cum conditio in.d.l.cum auus. subintelligatur, qꝛ si de nepotibus cogitasset ꝛc.in casu nr̃o cum cogitauerit, merito concludendũ est, ꝙ non subintelligatur, tanqꝫ deficiant substantialia.d.l.arg.l.cum hi.§.si pretor.ff.de transac.cũ simi.si ergo non subintelligitur conditio, apparet, vt supra per mortez Ugolini substõni fideicõmiss. locũ fuisse.
¶ Decio tertio facit, qđ voluit egregius doc.d.Ottolapi in ɔsil.suo

in ɔsil.suo,qđ est insertum inter ɔsilia Soci.nu.clij.vbi di-
xit,ꝙ licet simus in dispositionibus,in quibus appellatio-
ne filioꝝ veniunt nepotes,de quibus late per Bar. Alex.
Soci.ꝛ Moder.in.l.gallus.§.institués.ff.de lib.ꝛ posth.
71 †Tñ si testator in vna parte testaméti fecit métioné filioꝝ,
ꝛ appellauit filios,in alia vero pre appellauit liberos,hoc
casu appellatione filioruʒ non veniunt nepotes,qñ vbi te-
stator voluit,ꝙ venirent nepotes,vsus est verbo liberorũ,
in quo nulli dubium est,ꝙ nepotes,ꝛ deinceps in infinituʒ
veniunt.l.liberoꝝ.vbi Bart.ff.de verbo.signi.ꝛ huic consi
lio,ꝛ huic decisioni subscripserunt se multi prestantissimi vi
ri,inter quos fuerũt do. Ang.de gambilionibus aret.do.
Franc.de accolt.areti.do.Maria.soci.do.Joã.bap.cac-
cialup.ꝛ multi alij.Idem ergo a paritate rationis ɔcludé-
duʒ est in casu nostro,ꝙ licet alias ɔditio,si sine liberis de-
cesserit,subintelligeret in vtroqꝫ capite per.l.cum auus. ꝛ
.l.cum acutissimi.tñ ex quo apposuit expresse in scđo capi-
te,in altero non subintelligatur,qñ vbi testator voluit illa
apponere expressit,ꝛ hoc cuilibet recte sentienti debet vi-
deri verissimum.cuʒ ergo in primo capite non subintelliga
tur ɔditio,non est defecta substitutio ob eam cãm, ꝙ Ugo
linus decesserit cum liberis. ¶ Decimo quarto ꝓbantur
supra dicta per id,qđ voluit not. Ang.in consil.cviij.quod
72 incip.Ista questio pñs hʒ duo capita.†vbi dixit, ꝙ clau-
sula codicillaris non operaṭ confirmationem legatoꝝ, qñ
testm̃ rumpitur preteritione posthumi, qꝛ non est verosimi
le,ꝙ si pater de filijs posthumis cogitasset talia fecisset le-
gata,ꝛ allegat.l.cum acutissimi.ꝛ.§.cum auteʒ.si ergo ẜm
eum appareret,ꝙ de posthumo cogitasset,tunc per clausu
lã codicillarem conseruarenṭ legata,sed de posthumo ap-
paret cogitatũ,vbicũqꝫ de eo est facta métio in testõ. Pro
73 batur vltra cetera valido argumento.† Naʒ lʒ appellatio
ne filie non comprehendaṭ posthuma in dispositione testa-
menti,tñ secus est,vbi in testõ de posthuma facta est men-
tio.l.qui filiabus.in prin.vbi Bar. Pau.de cast.ꝛ ceteri.
ff.de lega.i.Ita ergo pari modo dđm est in casu nostro, ꝙ
licet vbi de nepotibus non est cogitatum subintelligaṭ con
ditio per.l.cum auus.tñ vbi de illis est cogitatuʒ non sub-
intelligiṭ,ꝛ dṝ esse de illis cogitatum, ex quo de illis facta
est mentio in testõ, ꝛ maxime in terminis ꝓprijs ponendo
eos in ɔditione.Ex quo sequiṭ, vt.ṡ.ꝙ per mortem Ugo-
lini venit dies fideicõmiſ. ¶ Confirmanṭ supiora optimo
74 simili,†nam qñ testator de posthumo non cogitauit,tũc ru
pto testõ per preteritionem posthumi,non conseruantur le
gata per auc.ex causa.ẜm Bar.in.l.filio pterito.ff.de inin
sto rup.testa.ꝛ in auc.ex cã.C.de lib.prete.qñ si de posthu
mo cogitasset talia non fecisset legata per.d.l.cum acutissi-
mi.ꝛ.d.§.cum aũt.Et tamen qñ sciebat vxorem pregnan-
tem,ꝛ cogitauit de posthumo,tunc legata particularia cõ
seruanṭ,vt pulchre per Soci.nostrũ in ɔsi.cxcj.in.vj.ꝛ.vij.
col.qui ita declarat esse de mente Bart.in predictis locis.
Ita ergo in casu nostro ɔcludendum est,ꝙ lʒ conditio si si-
ne liberis decesserit subintelligaṭ,vbi de nepotibus cogita
tũ non erat,vt in.d.§.cũ aũt.tñ vbi de filijs institutoꝝ cogi
tatum est,non dʒ subintelligi,ꝛ per ɔñs in primo capite il-
lud fideicõmissum venit restituendum,siue liberos suscepe
rit,siue non. ¶ Quintodecimo,ꝛ vltimo ꝓbatur supra di
cta per ea,que habenṭ in.§.dotes.in auc.de nup.ꝛ que di-
75 cuntur in.l.vnica.C.si dos constante matrimonio,†vbi pa
ctum factum de lucrãda dote per virum predecedente vxo
re in matrimonio non reuocaṭ ꝓpter liberos postea susce-
ptos ex ea muliere,ꝛ idem cõtrio in lucro donationis pp
nuptias,ꝛ hoc non est ex alio,nisi qꝛ ꝓpter subiectã mãm,
in qua fuit appositũ pactũ,võlṝ fuit đ liberis cogitatũ,vt
76 recẽset egregie Soc.in.d.l.cũ auus.i.xlix.col.† qꝛ mrĩmo
nia ɔbuntur ratione iuste sobolis ꝓcreande. vt in.l.i.ff.sol.
matri.si ergo hoc operatur in casu isto verisimilis cogita-
tio liberorũ,quanto magis expressa cogitatio filiorũ ex in-
stitutis ꝓcreandorum debet in casu nostro hoc operari, vt
in primo capite non subintelligatur ɔditio,ꝛ hoc multũ fa
cit. ¶ Quibus ita suppositis non obstãt,que in ɔtrarium
77 allegata sunt,† ꝛ quoniam (teste philosopho) vero omnia
cõsonant,facile erit ab his,que in ɔ̃rium deducta sunt has
partes defensare. ¶ Primo igiṭ non ob.ꝙ in casu isto ha
beat locum coniectura pietatis,qñ ad hoc ex supra dictis
78 apparet solutio.†Illa enim coniectura sumitur ex interpre
tata mente testatoris,que mens si in ɔ̃rium appareat,tunc
cessat omnis pietas,ꝛ omnis cõiectura,que fieret in oppo
situm,vt egregie dixit Pet.de ancha.in dicto consil. xliij.
ꝛ Ludo.roma.in consil.ccclxx.allegãt Cy. in.l.in testõ.C.
de testa.mili.Soci.in.d.consil.cxcj.in.iij.col.cum simi.cuʒ
igiṭ in casu nostro ex deductis latissime supra manifeste ap
pareat,ꝙ testator nõ voluit in primo capite subintelligi cõ
79 ditionem,si sine liberis decesserit,†cessat oĩs pietas, ꝛ om
nis coniectura in oppositum,vt etiam egregie dixit Soci.
80 noster in.d.l.cum auus.in.xlix.col.†coniectura eniʒ poten
tior tollit debiliorem coniecturaʒ.vt in.l.diuus.ff.de in in-
teg.resti.Nec enim esset pietas,cũ in primo capite nõ sub-
81 intelligatur conditio,si subintelligeretur,†imo esset impiũ,
ꝛ inhumanum facere cõtra voluntatem testatoris.§.dispo
nat.in auc.de nup.colla.iij.ꝛ.l.in conditionibus.in prin.ff.
de condi.ꝛ demon.ꝛ.c.melchior.ꝛ.c.basilides.i.q.i.l.C.
82 de sacro sanc.eccle. ¶ †Et cõsequenter rñdetur ad id, qđ
dicit glo.in.l.cum acutissimi.C.de fideicõ.dum dixit, ꝙ eo
modo,quo dilexit filium censetur pariter diligere oẽm eius
posteritaté,nam ad hoc plane rñdet Soci.in.d.l.cũ auus.
in.xlix.colũ.ꝙ illud ꝓcedit in dubio, non autem qñ appa-
ret,ꝙ de liberis cogitauit,qñ eo casu cessat coniectura de
qua in.l.cum auus.ꝛ inclusio substituti est exclusio nepo-
tum,allegat regulam.l.cum pretor.ff.de iudic. ꝛ.l.si vt cer
to.ꝛ.l.si cum vel in vtero.C.de testa.mili. ꝛ not.per Bart.
83 in.l.titia.§.imperator.ff.de leg.ij. ¶ † Nec est etiam verũ,
ꝙ generalitas rationis.l.cum acutissimi.sit semper atten-
denda,ꝓut per plura egregie declarat Soci.in.d.ɔsi.cxcj.
ꝛ in.d.l.cuʒ auus.in.xlviij.col.vt ibi clarius videri potest,
qꝫ̃ vt oporteat nos hic referre,ꝛ ibi in.d.xlviij.col.dicit,ꝙ
coniectura pietatis,de qua in.l.cũ auus.est fundata in eo,
ꝙ testator de liberis non cogitauit. ¶ Preterea si semper
attenderemus illam coniecturam pietatis, dispositio.l.cũ
auus.nunqꝫ̃ haberet exceptionem,qꝛ semp diceretur ma-
gis eẽ pium,vt filij habeant qꝫ̃ substitutus,quod tamen est
cõtra mentem omniũ in.d.l.cum auus. ꝛ in.d.l.cum acu-
tissimi,qui ponunt plures casus,in quibus.d.l.locum non
84 habet. ¶ Non obst.ꝙ secũdo loco dicebatur, †ꝙ dona-
tio testatoris extenditur ad omnes casus,in qbus ideʒ ve-
risimiliter respõdisset,si fuisset interrogatus,vt per Bart.
in.l.titius.§.lucius.ff.de libe.ꝛ posthu. Quoniaʒ dicimus,
ꝙ illa regula habet locum in casibus omissis, ꝛ in quibus
nihil est dispositum a testatore vt per doc.declaraṭ,sed nos
nõ sumus in terminis,qñ testator simpliciter disposuit, ꝙ
isti essent inuicem substituti per fideicõmissum,ꝛ licet alias
soleat subintelligi ɔditio,si sine liberis decesserit,vt in.d.l.
cum auus.tamen in casu nostro non subintelligiṭ, vt supra
late deductum est. ¶ Preterea hoc non est aliud, nisi re-
ducere nos ad terminos.l.cum auus.nam ibi subintelligiṭ
conditio,qꝛ non cogitauit de nepotibus,ꝛ si fuisset interro
gatus de eo casu,taleʒ non fecisset substõnem. vt in.d.§.cũ
autem,sed vt diximus,vbi apparet coniectura in oppositũ
dispositio.l.cuʒ auus cessat. ¶ Preterea dicimus, ꝙ si te
stator fuisset interrogatus de hoc casu,dixisset se velle, ꝙ fi
lij institutoꝝ in pͥmo capite excludanṭ a substitutis,ꝛ qs du
85 bitat de hoc,†naʒ cuʒ verba sint note passionis animi.l.la-
beo.in fi.ff.de suppel.lega.nullum.n.est maius nostre men-
tis testimoniuʒ,qꝫ̃ qualitas inspecta verborũ, vt dixit egre
86 gie Bald. in.c.i.extra de test.†nam lingua est cordis pre-
co,vt dixit idem Bal.in tracta.scisma.ꝛ lingue imperator
est cor,vt idem Bald.in.c.mandatum.extra de rescrip.cũ
ergo ex verbis suis aperte colligamus, ꝙ in primo capite
noluit subintelligi conditionem,si sine liberis decesserit, vt
supra affluenter deduximus,quis sani intellectus dubita-
bit,vtrum respondisset substitutos excludere filios institu-
torum,nec ne. ¶ Tertio non obstat text.in.l.tale pactum.
87 .§.fina. qñ rñdemus de facili. †Primo, qꝛ aliud est face
re mentionem de liberis filie,ꝛ sic alterius psone, vt ibi fa
ctũ fuit,aliud est cogitare seipsuʒ habiturũ liberos, ꝓut ẽt
vṝ optime declarare Soci.nṝ in.d.cõsi.ij.inter cõsil.Curt.
qđ incip.Eleganter ꝛ subtiliter.in.iij.col.lʒ.n.fecerit men-
tionem de liberis filie rõne subiecte materie.ſ. vt dos resti-

tuatur, si filia decesserit in mřimonio sine liberis, tñ ex hoc
non cogitauit se habiturũ liberos, qm̃ hec sunt diuersa, vt
declarat ibidem in simili Soci. vnde non dz ex diuersis fie
ri illatio. l. fi. ff. ꝺ calũ. ⁊ l. papinianus exuli. ff. de mino. sed
in casu nr̃o, vt. s̃. dictum est, non soluz cogitauit de liberis,
sed ẽt cogitauit de liberis eorũdẽ, ⁊ eos apposuit in ꝯditio
ne, vnde nulla potest allegari excusatio. ¶ Scđo dicimus
ꝙ illa stipulatio, vel illud pactuz, de quo in. d. l. tale pactũ.
§. fi. erat collata in fratrem, non tanq̃ in fratrem principa
liter, sed tanq̃ in hr̃dem futuꝝ ab intestato, vt ibi dicit tex.
voluit. n. ꝓuidere heredi ⁊c. vnde cum postmodum susce-
ptis liberis frater non sit amplius hr̃s, sed sint liberi. vt in
§. i. instit. de here. que ab intesta. defer. Merito ea pactio
debet ꝓdesse filijs, ⁊ non fratri, qm̃, vt dicit tex. id actũ fuit,
vt hr̃dibus ꝯsulatur. ¶ Probantur hec rursus, qꝛ frater
fuit prius vocatus sub noie hr̃dis, qꝛ dixit ea portio apud
hr̃dem fratrem remaneret, vnde videt̃ illud pactum colla
88 tum in hr̃dem, ⁊ non in aliquam spãlem personam, † ꝓut in
simili dicimus de legato facto principi sub noie dignitatis,
ꝙ transit ad quemlibet successorem. l. qđ principi. cum. l. se
89 quenti. ff. de lega. i. † sicut ⁊ in simili dicimus de stipulatio-
ne facta a seruo cõmuni sub noibus dñicis, vel sub noibus
ꝓprijs, ad hoc vt cognoscamus, vtruz ea stipulatio querat̃
dñis pro virili, an vero pro dñica portione, de qua habe
tur in. l. si cõis seruus. ff. de stipul. seruo. Sed hec ꝯsidera-
tio non cadit in casu nostro, vt apparet, in quo agimus tm̃,
vtrum ex quo in primo capite emisit ꝯditionem illaz, si sine
liberis decesserit, in scđo aũt capite apposuit, cẽseat̃ voluis
se ꝙ in primo capite non subintelligatur. ¶ Tertio dici-
mus, ꝙ ille tex. probat optime pro parte nostra, ꝓut egre-
gie inducit Soci. in. d. l. cum auus. in. xlviij. col. nam dicit
ibi tex. ꝙ si tempore dicti pacti pater alios filios non habe
bat, ⁊ postea suscepit, tunc ea pactio prodest filijs, ⁊ non fra
tri, fũdat ergo ille tex. se in eo, ꝙ tpe, quo pater pactus fuit,
filios non habebat, si ergo eo tpe filios habuisset, tunc ea
pactio eo modo ꝯcepta semper profuisset fratri, ⁊ non fi-
lijs, ⁊ hoc non ꝓcedit ex alio, nisi ꝙ cum haberet, de illis
intelligit̃ cogitasse, ⁊ tñ ita pactus fuit, vnde cuz in casu no
stro de liberis istitutoꝝ testator cogitauerit, merito ille tex.
ꝓbat conclusionem suam, ⁊ nostram, ⁊ illum text. pro hac
parte multum vrgere dicit Soci. in predicto loco. ¶ Ad
90 quartam vero rõnem clare respondemus, † ꝙ ista ꝯditio, si
sine liberis decesserit, duplr̃ solet inesse fideicõmisso. Ali-
quando eniz inest tanq̃ subintellecta a. l. ex coniectura, qñ
a testatore nihil dictum fuit, vt in. d. l. cuz auus. ⁊ l. cũ acu
tissimi, aliquando vero inest, qꝛ est expressa a testatore, nam
testator non putans ꝙ a lege subintelligatur, voluit expri-
mere, ⁊ iter istos duos casus solet esse aliqua differẽtia effe-
ctuum. vt not. in. l. filiusfami. §. cum quis. ff. de legat. i. ⁊ in
d. l. cum auus. vnde in casu nostro dicimus, ꝙ si nihil esset
de ꝯditione expressum a testatore, conditio in vtroqz capi-
te subintelligeretur per dispositionem. l. cum auus. ex con-
iecturata mente testatoris, verum qñ testator expressit con
ditionem si sine liberis decesserit, vt in casu nostro, apparet,
ꝙ ipse voluit recedere a dispositione. l. argu. l. maritus. C.
de ꝓcura. ⁊ ꝙ ipse vult in illis casibus, in quibus sibi pla-
cet adijcere illam ꝯditionem, vnde cum ex intentione testa
toris in neutro capite subintelligat̃ ꝯditio anteq̃ exprime-
91 ret, † falsum est dicere, ꝙ apposita in fauorem, ⁊ augumen
tum operentur odium, ⁊ diminutionem, quoniam testator
voluit tantum apponere in fauorẽ eorum in secundo capi-
te, ⁊ in eo capite operantur fauorem non odium, ⁊ dimi-
nutionem, in primo autem capite non voluit fauorem eorũ
concernere, quo casu lex considerans voluntatem testato-
ris cessat ab illa coniectura, quam faciebat per. l. cũ auus.
⁊ ad hec bene faciunt, que ponit Soci. in. d. l. cum auus. in
92 xliij. col. ¶ † Preterea etiam apposita in fauorem operan
tur odium in connexis, ⁊ ꝯsequentibus text. est optimus in
l. cum ex oratione. in. §. fina. ff. de excusatio. tuto. quez no.
Soci. in. l. cum filio. in. i. colum. ff. de legat. i. ⁊ fuit dictum
Bal. in. l. quod fauore. vij. op. C. de legi. quod est in casu no
stro, nam cum in secundo capite apposuerit conditionem,
si sine liberis decesserit consequenter colligitur eius volun
tas, ꝙ in primo capite, in quo illam omisit, noluit subesse,

vt supra probatum est. ¶ Non obst. quod quinto loco al-
93 legabatur, † quoniam primo dicimus, ꝙ verior fortasse est
contraria sñia. s. ꝙ in filijs iam natis tpe testamẽti non ha
beat locum dispositio. l. cum auus, quam tenuit Ludo. ro-
ma. in consil. ccclxx. qđ incip. In casu proposite ꝯsultatio-
nis. eandem tenet validissimis rõnibus Soci. noster in. d.
consil. cxcj. ⁊ eandem idem Soci. in. d. l. cum auus. in. i. q.
extra. Bar. ad cuius rationes nullo modo potest rñderi, ⁊
dicit, ꝙ hec opinio semper sibi placuit, ⁊ in dicto consilio
attestatur, ꝙ nullo modo erraret iudex pro hac parte iudi
cans, eandem opinionez tenuerunt plures alij doctissimi vi
ri. ¶ Qđ si. d. l. cum auus. non habet locum in filijs iam na
tis tpe testamenti, multo minus habebit locum in casu no-
stro. ¶ Primo, qꝛ licet de iam natis verisimiliter presuma
tur testator cogitasse argu. l. fi. ff. pro suo. ⁊ c. ab excõmuni-
cato. de rescrip. tamen vere potuit esse, ꝙ non cogitauerit,
sed in casu nostro non potest causari hec obliuio, cum appa
reat incõtinenti, ꝙ de illis cogitauerit ponendo eos in con
ditione. ¶ Scđo, qꝛ si sola cogitatio natoꝝ operat̃ hoc,
vt cesset dispositio. l. cum auus. multo magis expressa cogi
tatio nascituroꝝ, ⁊ appositio in conditione hoc operabit̃.
94 ¶ Primo, † qꝛ aliud est cogitare de liberis, vt in casu na-
toꝝ, aliud est cogitare de liberis ponendis in conditione,
vt in casu nostro, quod est fortius argu. l. celsus. ff. de arbit.
95 † Scđo, qꝛ maior habetur affectio ad iam natos, q̃ ad na
scituros. l. qui filiabus, vbi doct. ff. de lega. i. Bald. in. l. lu-
cius. ff. de here. insti. vñ si cogitatio liberoꝝ excludit natos,
96 multo magis excludet nascituros. ¶ † Scđo ꝓ̃ncipaliter
dicimus, ꝙ dato, ⁊ non ꝯcesso, ꝙ opinio ꝯtraria sit verior,
scz ꝙ filij nati excludant substitutum, tamen istud limitatur
per omnes, qñ de nepotibus natis fuisset facta mẽtio in te
stamento, puta illis aliqd legando, vel alio quouis modo,
vt declarat egregie Soci. in. d. consi. cxcj. ⁊ dicit in hoc nõ
ꝯ̃triari genitorem suum in. d. ꝯsil. xxxiij. qđ incip. Circa nec
alios. idemqz repetit in. d. l. cum auus. in. l. col. per plures
rõnes. Uex hoc est punctalr̃ in casu nostro, in quo testator
in testõ fecit mentionẽ filioꝝ ex institutis nascituroꝝ, ⁊ nõ
solum fecit mentionem, sed etiaz eos apposuit in ꝯditione,
vnde ex sñia oium tam eoꝝ, qui tenent substitutos exclude
re iam natos q̃ eorum, qui tenent ꝯ̃rium, in casu isto substi
tutus debet admitti exclusis liberis. Postremo dicimus,
ꝙ tam ⁊ si millies ꝯtrarie opiniones essent vere (qđ tñ ne-
gamus) casus noster est in melioribus terminis, vt. s̃. dictũ
est, ideo nõ esset arguendum de vno ad aliuz. ¶ Non ob.
qđ sexto loco allegabatur, qm̃ in eo est fundamentũ maxi-
97 mũ intentionis nostre. † dum. n. primo dicit̃, ꝙ vna pars te
stamenti declarat aliam ꝑtem testamenti dubiam. vt in. l.
si seruus pluriuz. §. fi. ff. de leg. i. rñdemus, ꝙ vere declarat,
sed ita declarat, vt in primo capite substitutionis non sub-
intelligat̃ conditio, si sine liberis decesserit, cum. n. istud su-
mat̃ ex coniecturata mente testatoris, ⁊ testator in scđo ca
pite apposuerit, in primo non, declarat ex hoc, ꝙ noluit in
primo capite esse appositam, qm̃ si voluisset, ita ẽt apparuis
set in primo capite arg. l. vnice. §. sinautem ad deficiẽtis. C.
de cadu. tollen. ⁊. c. ad audientiam. extra de decimis.
98 ¶ Nec obst. quod dicebatur, † ꝙ qualitas in vno capite
apposita censetur in alio repetita, quoniam respondemus
primo ex doctri. Bart. in. d. l. seie. §. gaio. ff. de fund. instru.
ꝙ illud ꝓcedit, quando ea qualitas est in eadem oratione,
secus quãdo in diuersis orationibus, vt in casn nostro, qm̃
tunc non censetur repetita, nisi adsit dictio repetitiua hoc
amplius, vel similia, ⁊ hec ꝓcedunt cuz maxima distinctio-
ne, de qbus per Bar. ibidem. ⁊ in. l. in repetendis. ff. de le-
ga. iij. vnde cum in casu nostro simus in diuersis orationi-
bus, ⁊ non sit dictio repetitiua nõ potest induci talis repe-
titio qualitatum. ¶ Scđo ea regula ꝓcedit, vbi nõ est di-
uersa ratio, vt in predictis locis notatur, ⁊ fatetur Ludo.
roma. in consil. cccclxxx. qđ incip. In casu proposite cõsul-
tationis. sed in casu nostro diuersa est ratio subinintelligen
di conditionez in primo casu, que in scđo. ¶ Preterea nõ
ꝯsonat mẽti testatoris, qui voluit, ꝙ in ꝓ̃mo capite nõ sub-
intelligeretur, vt vtrunqz latissime supra declaratum fuit,
99 † ⁊ ex his apparet respõsio ad ea, que ponit Ludo. roma.
in dicto cõsil. cccclxxx. qđ allegauimus in tertio argu. pro
contraria,

contraria, quoniam ibi nulla ratio erat diuersitatis ex mente testatoris, et fuerat adiecta illa qualitas in eadem ratione, vt ipse
100 fatetur. ¶ † Nec obstat tertio, quod clausula in fine posita referatur ad omnia precedentia, quoniam licet ad hoc responderi possit multis modis ex dictis Bar. in. l. talis scriptura. in fi. ff. de leg. i. et l. pretor. §. eritque domina. ff. vi bo. rap. tamen hoc in presenti sufficiat, quod hec non est aliqua clausula, que de per se stet, sed est quedam adiectio conditionis posita in dispositione, de qua non est arguendum quod
101 referatur ad superiora, † alias sequeretur, quod conditio apposita in vno legato in fine testamenti, omnia alia legata pura faceret conditionalia, quod est puerile, et ridiculum. Hoc probatur ex dictis per Bar. in. l. fi. ff. de reb. dub. vbi ad hoc allegat. l. filium. ff. quando dies leg. ced. et dixit Bal. in. l. fi. ff. de legit. here. cano. in. c. cum dilectus. de dona. et in. c. secundo requiris. de appel. et per Moder. in. c. cum. de rescrip. ¶ Non obstant que septimo loco allegabantur, quoniam ex his, que in quarta conclusione dicta fuerunt, clara colligitur solutio, et maxime ex his, que
102 ponit Soc. post Bar. in. d. l. cum auus. in. xliij. col. † Nam licet in. d. l. cum auus. presumitur plus dictum, minus scriptum, tamen istud est verum, vbi nihil scriptum reperitur de dicta conditione, sed quando aliquid reperitur scriptum, tunc non presumitur plus dictum, minus scriptum, quia sicuti scientia in partem arguit scientiam totius. l. non est ferendus. vbi doc. ff. de transac. ita memoria in parte arguit memoriam totius. vt nota. in predictis locis, et nos supra diximus. ¶ Et cum dicebatur, quod sunt tres rationes finales, animaduertendum est, quoniam vt diximus in dicta quarta conclusione, non est nisi vnica ratio finalis. s. coiectura pietatis, vt in. d. l. cum auus. que coiectura in eo vertitur, quod si testator de liberis cogitasset, talem non fecisset substitutionem, vt in. d. §. cum aut. et declarat Soci. in terminis in d. l. cum auus. in. xlviij. colum. Et ideo non fecisset, ne alienas et c. vt in. d. l. cum acutissimi, que ratio, que coniectura, que pietas cessat, vbicunque de liberis fuit cogitatum, vt. s. pluries dictum est. ¶ Ad octauum, et postremum respondemus,
103 † quod in casu nostro non sumus in dubio, sed hic est casus clarus vnde non egemus hac coiectura. l. ille, aut ille. §. cum in verbis. ff. de leg. i. Ex verbis enim ipsius testatoris, que sunt note passionis animi, habemus expressum, quod ipse noluit, vt in primo capite subintelligeretur conditio, vt satis superque supra ostensum fuit. Unde dicimus, quod impia interpretatio esset, et inhumana, si non obseruaremus eius voluntatem, vt in. §. disponat. in auc. de nup. colla. iiij. l. in conditionibus.
104 ff. de condi. et demon. † debent enim suprema hominum iudicia exitum habere, quod etiam expedit reipublice. l. vel negare. ff. quemadmo. testa. aperian. cum simi. vnde in casu nostro pia erit interpretatio, vt conditio in primo capite non subintelligatur, ex quibus omnibus manifeste, et iuridice de iure concludimus. Quod decedente Ugolino, tamen et si relictis filijs, fuit locus substitutioni fideicommiss. facte de Nicolao fratre dicti Ugolini in primo capite substitutionis. ¶ Nunc descendendum est ad tertiam questionem, scilicet vtrum ex diuisione, vt proponitur facta a Nicolao cum dicto Minoccio, et Petro filijs predicti Ugolini fuerit sibi in aliquo preiudicatum, ita vt videatur predicto fideicommisso renunciatum, in qua dubitatione prima facie videtur dicendum dicto fideicommisso re
105 nunciatum fuisse ex pluribus. ¶ Primo, † quia vbicunque diuidentes sciunt fideicommissum sibi deberi, tunc per diuisionem dicuntur fideicommissum remisisse, ita sentit Barto. in. l. tres fratres. in fi. ff. de pact. et idem in. l. sub pretextu. C. de transactio. in prin. et ita in. d. l. tres fratres. declarat esse intelligendum tex. in. l. qui rome. §. duo fratres. ff. de verbo. obli. sed dictus Nicolaus diuidens videtur sciuisse contenta in testamento, et per consequens dictum fideicommissum, ergo diuidendo intelligitur renunciasse. ¶ Quod autem videatur sciuisse videtur posse probari, quia cum dictus Ugolinus, et Nicolaus fuerint instituti heredes in testo, et alias quamdiu est locus car
106 se testati cessat causa intestati. l. antequam. C. communia de succes. et l. quamdiu. ff. de acquir. heredi. cum simi. † dicuntur fuisse heredes ex testo, et ex consequenti in testamento contenta dicuntur sciuisse. vt. l. cum heres. et ibi nota. ff. de libe. lega. et. l. quidam ita. §. si quis filium. et ibi not. ff. ad trebellia. et ita ad hoc allegat predicta iura Bart. in. l. qui rome. §. duo fratres. in. iij. q. princi. ff. de verbo. oblig. ¶ Secundo quod sciuerit, probari videtur ex eo, quod nunc predictum testamentum per dictum Ni-
107 colaum producitur, et apud ipsum reperitur, † vbicunque enim testamentum reperitur apud aliquem presumitur illud legisse, et habuisse notitiam contentorum in eo iuxta signanter dicta per Bal. in auc. at qui semel. C. de probatio. quem refert, et sequitur Are. in. d. §. duo fratres. in. viij. col. et ita etiam egregie consuluit Abb. panor. in consil. xix. in. ij. col. in. ij. vol. in versi. sed his non obstantibus. ¶ Secundo confirmantur. s. dicta per tex. ibi videtur casus in. l. pecula. ff. de probatio. vbi secundum intellectum glo.
108 Bar. Fulgo. et communiter probatur, † quod concurrentibus his tribus, videlicet, sanguinis ratione, temporis diuturnitate, et sepius hinc inde facta computatione intelligitur remissum fideicommissum, quod debebatur, quod etiam posuit notanter Bart. in. l. que dotis. in. v. col. ff. solu. matri. et in terminis Bald. in. l. si certis annis. in. iiij. colum. C. de pac. sed sic est, quod in casu nostro hec tria concurrisse videntur, ergo videtur dictum fideicommissum remissum. Quod autem ea tria concurrant, apparere videtur, in primis ratio sanguinis, quoniam Minoccius et Petrus, qui dictum fideicommissum debebant, erant in tertio gradu agnationis
109 dicto Nicolao, † cum essent filij fratris eius, vt in facto proponitur. vt in. l. iurisconsultus. §. tertio gradu. ff. de gradi. et in §. tertio gradu. institu. eo. titu. Secundo temporis diuturnitas interuenit, quoniam a tempore, quo mortuus fuit dictus Ugolinus, et per consequens quo incepit esse locus fideicommisso, vt. s. conclusum fuit, elapsi sunt circiter. xxxvij. anni cum taciturnitate dicti Nicolai fideicommissarij, et nulli dubium esse debet,
110 quod dictus tempus dicatur diuturnum, † cum alias regulariter tempus decem annorum dicatur tempus diuturnum. l. si cum fideico. §. aristo. et ibi glo. ff. qui et a quibus. et per Bar. in. l. i. §. denique. post principium. ff. de aqua plu. arcen. Tertio videtur etiam, quod interuenerit sepius hincinde facta computatio. Primo enim diuiserunt hereditatem, vt. s. et de fideicommisso tunc verbum nullum. Secundo cum iam per xx. annos, vel circa diuiserint dicta bona, vt supra verisimile cuilibet esse potest, quod illi inter se pluries rationes reddiderunt hincinde, et presertim, quod nonnullas negociationes simul habuerunt, igitur ex predictis videtur fideicommisso renunciatum. ¶ Tertio loco probari superiora videntur per tex. in. d. l. qui rome. §. duo fratres. ff. de verbo. obliga. vbi tenendo, quod fuerit bene iudicatum, prout tenuit Roger. glosator antiquus, et eum secuti sunt Hy. Ray. Guiel. de cun. et Ange. ibi, et idem Ange. elegantissime. in consil. cclxxxvj. quod incipit Pro clariori decisione, et quem disputando dicit sustineri posse Areti. in. d. §. duo fratres. in. viij. col. versicu. si quis tamen probatur, quod per diuisionem intelligitur renunciatum fuisse fideicommisso, quare ita dicemus in casu nostro, quod dictus Nicolaus diuidendo dicatur remisisse fideicommissum. ¶ Et fortius hoc in casu nostro est dicendum, cum ipsi Nicolao tempore diuisionis esset delatum fideicommissum, vt. s. fuit probatum, et. d. §. duo fratres. loquatur in fideicommisso deferen-
111 do ex conditionis euentu, † Facilius etenim renunciare quis potest iuri, quod de presenti competit, quam iuri de futuro. l. si ita scriptum. §. i. ff. de lega. ij. ¶ Quarto etiam confirmantur su-
112 pradicta ex alio capite, † Nam quotiens inter aliquos diuiditur hereditas, semper inuicem intelligitur promissum de euictione. vt. l. si familie. vbi Bart. et alij. C. famil. herciscu. et in. l. si fratres. vbi Barto. et omnes. C. commu. vtri. iudi. vnde cum in casu nostro dictus Nicolaus diuiserit hereditatem cum dictis Minoccio, et Petro, dicitur eis, et eorum heredibus de euictione obligatus. Quo stante sequitur, quod dictus Nicolaus non possit virtute fideicommissi predicti ali
113 quid consequi ex dicta hereditate, † quoniam quem de euictione tenet actio, eundem agentem repellit exceptio. l. vendicantem. ff. de euictio. et ibi not. et in. l. exceptione. vbi glo. et alij. C. eo. titu. bonus tex. in. l. si ob causam. C. eo. tit. cum si. et ex his vr, quod. d. Nicolaus a petitione. d. fideicommissi repelli possit. ¶ Uerum predictis non obstantibus (que vere minime obstant,) contrariam sententiam iuri ac omni rationi consonam arbitramur. s. quod per diuisionem predictam non sit fideicommisso renunciatum, et a dicta petitione nullatenus possit excludi, quod iuridice ex pluribus infrascriptis demonstrabitur.
¶ Ad veriorem tamen infradicendorum intellectum, et premisse conclusionis clariorem probationem, quedam presupponimus.
¶ Primo quod omnis difficultas in casu nostro pendet ex eo, quod tempore facte diuisionis istud fideicommissum erat iam delatum.
114 d. Nicolao. † Nam si fuisset eo tempore adhuc deferendum, et con-

ditionale, res nullam hēt dubitationē, qm̄ si erat deferendū per diuisionē non preiudicat, et si hincinde interuenissent alique ꝓmissiones, ⁊ obligationes, vt per Bar. nota. in. d. l. qui rome. §. duo fratres. in pluribus locis, ⁊ signanter per Bal. in ꝯsi. ccclxvij. in. iiij. vol. qd̄ incipit. Res ꝓhibite alienari. ⁊ pulchre per Lud. roma. in ꝯsi. cccciij. qd̄ incipit. Pro decisione ꝓposite ꝯsultationis. ⁊ per Paul. de cast. in ꝯsi. xcij. in prin. ⁊ Rapha. fulg. in ꝯsi. xlj. in. v. col. ⁊ per Cuma. in ꝯsi. cxlj. in fi. ⁊ per Pau. de ca. Jmo. Alex. Areti. ⁊ alios in. d. §. duo fratres. ¶ Scd̄o presupponimus, ꝙ istud fideicōmissuꝫ de quo agitur, pendet ex interpretatione testamenti, ⁊ ꝯiecturata mente testatoris, vt generaliter dici solet de q̄buslibet fideicōmissis. vt in. l. cū ꝓponeret. ff. de leg. ij. ⁊ in. l. fideicōmissa. §. iteꝫ si qs certā. ff. de leg. iij. l. cū virū. ⁊. l. cū questio. C. de fideicō. intātum, ꝙ not. dixit Pau. de cast. in. l. pe. C. de impub. ⁊ ali. substitu.

115 †ꝙ licet directe substōnes inducant ex verbis, tn̄ fideicōmissa inducunt plerūqꝫ extra oēm vim verboꝝ ex ꝯiectura ta mente testatis, qd̄ et̄ pulchre repetit Soci. noster in. l. cū auus. in. lxxxvj. col. ⁊ precipue in casu nr̄o dependet ex maximis ꝯiecturis, ⁊ maxima ꝯsideratione, put. s̄. latissime deduximus in precedenti qōne. ¶ Tertio loco presupponimus, put nobis asserit, ⁊ verosimillimū est, ꝙ p̄dictus Nicolaus tp̄e predicte diuisionis, ⁊ semꝑ deinde in hanc vsqꝫ diem tale predictum testm̄, ⁊ eius ꝯtinentiā ignorauit. Nō vltra partis assertionē, ⁊ verisimilitudineꝫ, vbi ꝯ̄rium non

116 ꝓbaretur, ita de iure presumeret, †⁊ ratio est, qm̄ p̄dictus Nicolaus erat de suis hr̄dibus dicti testatoris, nam vt in narratione facti appet, erat nepos ex dicto Minoccio filio predefuncte. l. posthumoꝝ loco. ff. de iniusto rupt. testa.

117 ⁊ in. §. sinaūt. insti. de here. quali. ⁊ diffe. †in q̄bus suis heredibus iuris regula est, ꝙ et̄ ꝙ sint hr̄des ex testō, attamē presumunt ignorare ꝯtenta in eo, vt ꝓbatur in. l. eius q in ꝓuincia. in fi. ff. si cer. pet. ⁊ per Barto. in. d. l. qui rome. §. duo fratres. ff. de verbo. obli. in. iij. q. ⁊ pulchre per Paul. de cast. in ꝯsi. xcij. in. i. col. ⁊ per Ludo. roma. in ꝯsi. cccciij. ⁊ est cōis opinio de qua per oēs doc. post Bar. in. d. §. duo fratres. ¶ Et si diceretur, vel ꝓbaretur, ꝙ sciuerit in testō ꝯtenta (qd̄ tamen est falsuꝫ) attn̄ dicimus et̄ id presupponēdo, ꝙ habita scia facti testamenti, ⁊ cōtentoꝝ in eo, tn̄ non ꝓbatur scia fideicōmissi debiti, cum istud dependeat ex interpretatione, vt in superiore presupposito conclusimus.

¶ Quarto et̄ p̄supponimus, ꝙ in diuisione facta per predictos nulla facta fuit ꝓmissio, vel obligatio hincinde, sed (vt nobis asserit) simpliciter fuit facta, ⁊ extraiudicialiter.

¶ His presuppositis dicimus manifeste cōstare de iustitia huius partis, ⁊ ꝙ non fuerit sibi preiudicatum per diuisionē, vel alio quouis modo, perspicue ex pluribus ꝓbamus.

118 ¶ Primo, †q̄r diuisio hr̄ditatis dr̄ q̄dam transactio, vt not. oēs doc. in. d. l. qui rome. §. duo fratres. ff. de ver. obli. ⁊. l. tres fratres. vbi Bar. ⁊ Moder. papien. in. iiij. not. ff. de pac. sed trāsactio nō trahit ad incogitata, vt per Bar. ⁊ Moder. in. l. qui cum tutoribus. ff. de transac. ⁊ ꝑ Bar. in. d. §. duo fratres, ⁊ in auc. hoc amplius. C. de fideicō. cū ergo. d. Nicolaus tp̄e diuisionis istud fideicōmissum ignoraret, ⁊ de eo nō cogitaret, vt. s̄. dictum est, merito cōcludi pōt, ꝙ ea diuisio non extendit vires suas ad hoc fideicommissum, vt per illam sit in aliquo preiudicatū. ¶ Compro

119 bant hec optima rōne, †nam aperta iuris regula est, ꝙ iuri qd̄ qs ignorat sibi cōpetere, nunq̄ dr̄ renunciare. l. mater decedens. ff. de inoffi. testa. l. in repudianda. vbi Bart. ⁊ alij. ff. de acquirē. here. imo (qd̄ fortius est) nec si dubitet, vtrū sibi cōperāt in. l. fi. §. finaūt. C. de furt. Jas. in. l. i. in primo not. ff. de ꝯdi. indebi. cū ergo. d. Nicolaus ignorauerit sibi cōpetere illud fideicōmissum nullo modo per aliquem actum credit illi renūciare, ⁊ per ꝯ̄ns diuisio sibi nō obest. ¶ Scd̄o ꝓbatur, nam diuisio hꝫ vim trāsactionis, vt. s̄. diximus, ⁊ ponit egregie Fulgo. in ꝯsil. cxx. in. i. col. Modo arguit a sufficienti partiū enumeratione iuxta. l. patre furioso. ff. de his qui sunt sui, vel alie. iur. aut volumus dicere, ꝙ sup̄ hoc fideicōmisso non sit transactū, ⁊ habemus intentum, ꝙ cū nō fuerit sup̄ eo transactū non est illi preiudicatum, aut dicimus, ꝙ sup̄ eo est transactū, ⁊ tunc et̄ trāsactio

120 non valuit, †qm̄ sup̄ dependentibus ex testō non pōt fieri trāsactio, nisi inspectis, cognitisqꝫ vbis testamēti. l. de his. vbi glo. Bar. ⁊ oēs. ff. de transac. l. i. vbi Bar. ⁊ Ang. ff. queadmo. testa. aperi. ⁊ alias transactio facta non vꝫ, vt in predictis locis habet, cum ergo in casu nostro trāsactio eēt facta non inspectis, neqꝫ cognitis ad hoc verbis testamēti manifeste ꝯcludit eam nihil valuisse, ⁊ per ꝯ̄ns dicto fideicōmisso nullo modo esse renunciatū. ¶ Tertio supradicta

121 cōprobant vrgenti rōne, † nam vbicunqꝫ in diuisione qs poterat plus retinere ex bonis diuisis quacūqꝫ rōne, ⁊ per errorem id non fecit, non dr̄ sibi preiudicasse, qn postea cognita veritate possit ius suum ꝯsequi, ⁊ maxime si illa diuisio extraiudicialiter, ⁊ simpl'r fiat. l. si post diuisionē. vbi gl. Pau. de cast. Bar. ⁊ alij. C. de iur. ⁊ fac. igno. ⁊ in. l. cū putarem. s̄m cōem solu. ff. famil. hercis. qd̄ ꝓcedit, siue fuerit error iuris, siue facti. vt ibi in. d. l. si post diuisionem. dicit Pau. de cast. ⁊ hec oia ꝯsulendo dixit Pau. de cast. in cōsil. ccxxx. Dubitat primo. in. iiij. col. versi. sexto dubitat. ⁊ plenius per do. Alex. habet in cōsil. clxviij. Ponderatis narratis in themate. per totū in. v. volu. sed predictus Nicolaus, qui in diuisione predicta fideicōmissum de quo supra potuisset retinere, ideo nō retinuit, qm̄ sibi delatū ignorabat, tam iuris, q̄ facti et̄ ignorantia, vel errore ductus, ergo sibi nō preiudicauit, quin modo cognita veritate possit ius suum cōsequi, ⁊ fideicōmissum petere, attento maxime ꝙ iste error fuit causatus a facto alieno. s. dicti Petri testatoris, vt. s̄. declaratum est, put in terminis dicit domi. Alex. in predicto cōsilio in. i. col. ¶ Quarto et̄ superiora

122 ꝓbant, †nā vbicūqꝫ est facta simplex diuisio extraiudicialiter, ⁊ sine aliqua ꝓmissione, vel obligatione hincinde, tūc non censet renunciatū fideicōmisso et̄ delato, ita sentit (si recte aiaduertat) Bar. in. d. l. qui rome. in. §. duo fratres. in p̄ma. q. iūctis dictis per eū ibidē in. iiij. q. ⁊ hoc ita veꝝ est, ꝙ nec et̄ per viā exceptionis, vt scribit Bar. in. d. i. q. ⁊ expresse ponūt Moder. papi. in. l. tres fratres. in. iij. col. ff. de pac. sentit. n. Bar. vbi. s̄. ꝙ fideicōmisso, ita demū sit renūciatum, si in diuisione interuenerit expressa renūciatio, vel ꝓmissio hincinde, vnde manifeste sentit iunctis his, que ponit in. iiij. q. ꝙ nisi interuenerint ille ꝓmissiones, ⁊ renunciationes fideicōmisso et̄ debito non sit renūciatum, sed sic est ꝙ in diuisiōe facta per Nicolaū, ⁊ filios Ugolini nulle interuenerūt ꝓmissiones, vel renunciationes hincinde (vt nobis asserit) ⁊. s̄. diximus, ergo sequit, ꝙ per dictā diuisionē etiam fideicōmisso iaꝫ debito non sit preiudicatū in aliquo etiam per viam exceptionis, ⁊ sic ex predictis omnibus firmatur conclusio quod per dictā diuisionem nō intelligitur Nicolaus dicto fideicommisso renunciasse, neqꝫ in aliquo sibi preiudicasse. ¶ Nec predicte ꝯclusioni obstant, que in ꝯ̄rium allegata fuerūt, qm̄ ex predictis clarissima ꝯstat solutio, ⁊ sigillatim rn̄dendo ad oia dicimus. ¶ Primo nō obstare, que primo loco aduertebant, qm̄ negat in primis, ꝙ illud ꝓcedat in simplici, extraiudicialiqꝫ diuisiōe, in qua nulla hincinde ꝓmissio interuenerit, vt iam diximus in vltimo argu. ¶ Scd̄o negat, ꝙ in casu nostro Nicolaus predictus sciuerit tp̄e diuisionis illud fideicōmissum sibi deberi, vt supius late diximus in tertio presupposito huius que

123 stionis, †⁊ id, qd̄ dicit hr̄dem ex testō presumi scire que in eo ꝯtinētur, non ꝓcedit, neqꝫ aliquo modo locuꝫ hꝫ in suis heredibus, vt ibidem supra diximus, ⁊ ratio est, q̄r posito millies, ꝙ sint heredes ex testō, tn̄ ꝯtenta in eo scire nō presumunt (vbi ꝯ̄rium non ꝓbetur) ex quo ante apertas tabulas adire poterāt, vt pulchre declarauit Ludo. roma. in cōsil. cccciij. Pro decisione ꝓposite cōsultationis. in. v. ⁊. vj.

124 col. ⁊ sic remanemus sub regula, † ꝙ ignorantia presumit, vbi scientia non ꝓbatur. l. verius. ff. de ꝓbatio. ⁊. c. presumitur. extra de reg. iur. lib. vj. ¶ Et licet testm̄ reperiat apud predictum Nicolaum, ⁊ ipsum ꝓducat, non tn̄ sequit, ergo erat apud ipsum tp̄e diuisionis, cum nuper (vt rei veritas

125 est) illius notitiā habuerit, vt ex facti serie colligit, ¶ †Et posito millies (sine preiudicio veritatis) ꝙ eo tp̄e in domo eius esset, tn̄ non sequit, ergo contenta in eo sciebat, nisi ꝓbetur, ꝙ ad eius instantiā, ⁊ petitionem fuerat tale testamentū per notariū exemplatū, vt scienter declarat Areti. in. d. l. qui rome. §. duo fratres. in. viij. col. versi. secundo adde. ¶ Et dato, ꝙ sciret testm̄, non tn̄ itellexerat importantiam,

tantiam, ⁊ vim dicti testamenti circa predictum fideicom⸗
missum iuxta ea, que diximus supra in secundo premisso.
126 ¶ †Secundo principaliter non ob. d. l. procula. ff. de p⸗
ba. qm̄ rn̄detur, ⁊ primo ꝙ ille tex. ⁊ eius decisio procedit,
quando fideicommi. sciebat se posse petere fideicom. ⁊ ita
illum tex. intelligit, ⁊ declarat glo. sing. in. l. si seruus com⸗
munis, mota per illum tex. in ver. si id scissent. ff. de dona. in
ter vir. ⁊ vxo. quod etiam euidenti ratione probatur, qm̄ cū
ille text. dicat esse remissum fideicom. ⁊ alias ius, quod qs
sibi cōpetere ignorat, nunq̄ intelligatur remittere. l. mater
decedens. ff. de inoffi. testa. ⁊. l. in repudianda. ff. de acquir.
here. cum simi. oportet de necessitate, ꝙ ille text. intelligat̄,
127 qn̄ illa procula sciebat sibi fideicom. deberi, † ⁊ alias etiaꝫ
esset decisio iniqua, ⁊ contra omnem honestatem contra. c.
erit autem. l. iiij. dist. sed. d. Nicolaus (vt sepius dictum est)
ignorabat. d. fideicommi. ergo ea lex nihil ad propositum.
¶ Secundo etiam rn̄demus, ꝙ falsum est in casu nostro
tria, de quibus in argumento interuenisse, non enim afficit
128 ratio sanguinis, † cum illa lex loquatur in fratribus, ⁊ sic
in scd̄o gradu, ⁊ ita illuꝫ tex. intelligit gl. in. l. libertis quos
§. j. ff. de ali. lega. quam glo. optimam esse ad declarationē
d. l. procula. dixit Bar. ⁊ Bal. in. d. l. procula. ⁊ ita etiam
intelligit Bal. in. l. si certis annis. in. iiij. colum. C. de pac. ⁊
Alex. in consi. xvi. iiij. vol. in fi. quod incipit, in presenti cō⸗
sultatione cōpendiose, sꝫ hic nō sumus in frē, ⁊ sorore, neqꝫ
in secundo gradu, sed in gradu vlteriore, qm̄ cum filijs fra⸗
trum ea res agebatur. Et si dicat̄, licet in tertio gradu sint,
tamen agnati sunt, ⁊ viget ratio sanguinis rn̄demus, ꝙ hoc
nihil valet, qm̄ ɓm hec procederemus in infinitum, quod
esset absurdum, vt nemo sanus non intelliget. ¶ Rursus
taciturnitas longo tp̄e eidē imputari non potest circa fidei
com. predictum, cum illud sibi, vt pluries diximus, compe
tere ignorabat argu. l. j. §. fi. C. de anna. excep. Item ⁊ ter⸗
tio inter eos non interuenit hincinde sepius facta calcula⸗
tio, neqꝫ rationum solutio ɓm qd̄ requiritur in. l. procula, li
cet enim diuiserint. d. hereditatē, tn̄ nō hincinde aliquid di
ctum est iure computationionis solutum. Nec ēt ex eo, ꝙ
negociationes aliquas simul habuerit, argui potest ad ꝓpo
situm, cum nec probentur calculationes sepe sepius hincin
de facte, ⁊ solutiones, ⁊ si que probarentur, nihil faciunt, cū
in illis negociationibus essent admixte persone extranee (vt
nobis asseritur) ⁊ sic ea calculatio diceretur facta ex prece⸗
denti causa scilicet eius negociacionis argumento eorum,
129 que ponit Bar. in. l. cum seruus. ff. de ver. ob. † Adde, ꝙ.
d. l. libertis. §. fi. ff. de alim. leg. hꝫ glo. que vult, ꝙ in termi⸗
nis. d. l. procula requiratur sepe sepius hincinde facta cal⸗
culatio, ⁊ solutio, que verba important, vt quater, vel plu⸗
ries, sit facta calculatio, ⁊ ita verbum sepius interpretatur
gl. in. l. cum questio. C. de lega. in ver. sepius, veꝫ super istis
non censemus insistendum, qm̄ prima solutio verissima est.
¶ Nec etiam tertio loco ob. d. §. duo fratres, quoniam re
spondemus, ⁊ primo ꝙ intellectus Roge. ad illum tex. nō
130 procedit, ⁊ cōiter reprobatur, vt ibi per Bar. ⁊ alios, † sed
cōis intellectus est, ꝙ ibi fuerit male iudicatum, a quo cō⸗
muni intellectu presertim in iudicando nullo modo est rece
dendum. l. fi. vbi Bar. ⁊ alij. C. de pen. iud. qui male iud. c.
ne innitaris. vbi Cano. extra de consti. secundum quem in⸗
tellectum ille tex. probat conclusionem predictam. Secun⸗
do respondemus (dato sine veritatis preiudicio) ꝙ intelle⸗
ctus Roge. sit verus, ꝙ ibi ideo dicitur remissuꝫ fideicom.
qꝛ non fuit facta simplex diuisio, sed hincinde pmiserūt nō
contrauenire, ⁊ penam, si contrafecerint, vt ibi patet in tex.
⁊ omnes doc. declarant, quod ad casum nostrum nihil fa⸗
cit, cum tantum fuerit simplex, ⁊ extraiudicialis diuisio, vt
supra fuit dictum in quarto premisso. ¶ Quarto ⁊ po⸗
131 stremo non obstant, que vltimo loco adducta sunt, † qm̄
respondemus ea procedere, qn̄ euictio proueniret aliunde,
quam ex facto eius, a quo euincitur, vel auctoris sic, prout
singulariter declarat Bar. quem sequuntur omnes in. d. §.
duo fratres. in. j. qō. sed in casu nostro euictio ista prouenit
ex facto auctoris hereduꝫ Vgolini predicti, videlicet ex te
stamento predicti Petri, igitur sequitur, ꝙ. d. Nicolaus
predictum fideicommissum petens de euictione non tene⸗
tur, ⁊ ex consequenti, ꝙ etiam non ob. regula. d. l. vendicā⸗
tem. ff. de euic. Et hec adeo vera sunt, vt procedant etiā qn̄
dictus Nicolaus expresse in diuisione de euictione promi⸗
132 sisset (quod tamen non presupponitur) † nam illa promissio
de euictione, que fuisset facta in diuisione deberet intelligi
facta ɓm naturam ipsius diuisionis iuxta dicta per Bar. in
l. damnum. la. ij. ff. de dam. infec. adeo, vt dixerit notanter
Bal. in. l. j. in. iiij. col. C. commo. prout ipsum refert, ⁊ seq⸗
133 tur Alex. in apostil. ad Bar. in. d. l. damnum, † ꝙ clausule
contractus ad ipsius contractus naturam reducibiles nun
q̄ alterant naturam ɔ̄ctus, sed intelliguntur ɓm naturam
cōtractus. Ad quod bene facit. l. si stipulatus sis. ff. de vsu.
cum simi. vnde cum ex natura contractus diuisionis debea
tur euictio, ⁊ debeatur, si non prouenit ex facto patientis
euictionem, vel auctoris eius, vt prediximus, ad quam na⸗
turam reducibilis esset expresse facta ꝓmissio de euictione,
sequitur, ꝙ naturam eius non alterat, ⁊ per consequens cū
proueniat euictio ex facto auctoris, sequitur, ꝙ predictus
Nicolaus fideicomissum petens non repellatur per regu⸗
lam. d. l. vendicantem. ff. de euic. ex quibus omnibus mani⸗
feste, ⁊ iuridice concludimus. ¶ Quod per. d. diuisionem
Nicolaus predictus non dicatur fideicommisso renuncias
se, vel alio quouis modo sibi in eo preiudicasse. ¶ Postre
mo descendendnm est ad quartam. q. principalem ⁊c. vtrū
per lapsum. xxxvij. annorum, vel circa iuri petendi. d. fidei⸗
com. fuerit preiudicatum. Et quoniam hec questio duplicē
habet inspectionem ad clariorem intellectum distinguenda
sunt duo capita. ¶ Primum caput, vtrum per dispositio⸗
nem iuris communis ex tali cursu temporis fuerit predicto
Nicolao in aliquo preiudicatum. ¶ Secunduꝫ caput est,
vtrum circūscripta dispositione iuris communis. d. fideicō
mis. potuerit per tale tempus prescribi, nec ne ex vigore sta
tuti Seneñ. positi sub rub. de prescrip. in. ij. disti. ¶ Circa
primum caput ad vberiorem declarationem distinguenda
sunt duo membra. Primo querendum est, vtrum per tale
tempus iuri petendi dictum fidicom. fuerit prescriptum.
Secundo posito, ⁊ non concesso, ꝙ fuerit prescriptum, que
rendum est, vtrum saltem ex capite ignorātie competat pre
dicto Nicolao restitutio in integrum aduersus predictam
prescriptionem. ¶ Circa primam. q. videtur prima facie
concludendum, ꝙ per cursuꝫ talis temporis omnino sit pre
scriptum iuri petendi. d. fideicom. quod probari videtur ap
134 tissime, † nā actiōibus psonalibus prescribitur spacio. xxx.
ann. l. receptitia. versi. hac aptissima. ⁊ ibi gl. C. de ɔ̄sti. pec.
⁊. l. sicut in rem, vbi doc. C. de prescrip. xxx. vel. xl. anno. cū
simi. cum ergo ista actio sit personalis, ⁊ iam sint lapsi circi⸗
ter. xxxvij. anni, apparere videtur ex manifesta regula, ꝙ.
d. actioni sit prescriptum, neqꝫ in hoc releuat. d. Nicolauꝫ
135 ignorantia iuris, vel facti, † quoniam ⁊ aduersus ignoran⸗
tem currit prescriptio. xxx. vel. xl. anno. l. fina. vbi tex. C. de
prescrip. lon. temp. ibi nulla scientia, vel ignorantia expectā
da, ⁊ ita intelligit Bart. in. l. j. §. si quis autem propter in⸗
undationem. ff. de iti. actu. pri. ⁊ Cano. in. c. vigilanti extra
de prescrip. ⁊ in alijs infinitis locis. ¶ Verum his non ob
136 stantibus posset dici, † ꝙ immo in casu nostro contra dictū
Nicolaum ignorantem non cucurrerit prescriptio, qd̄ pro⸗
bari manifeste potest ex his, que posuit egregie insignis do
ctor do. Petr. de vbal. in suo tracta. de quartis in. iiij. ep̄li
in. ij. c. in pen. col. vbi multum late prosequit̄ hanc conclu⸗
sionem scilicet, ꝙ quando aliquis sibi ignorat ius compete
re, tunc contra eum non currit prescriptio, mouetur ex plu⸗
ribus. Primo per tex. in. l. cum sex. ff. de edili. edict. ⁊ per
tex. in. l. semper. §. hoc interdictuꝫ. in fi. ff. quod vi, aut claꝫ.
⁊ in. l. j. in fin. ff. quando appel. sit, ⁊ in. l. quinquaginta. C.
de excusa. tu. cuꝫ pluribus similibus. Secundo inducit pro
hoc. c. litteras. de suplen. negl. prela. ⁊. c. si quis ad diuersi⸗
137 tatem. in fi. de conces. preben. † vbi tempus, quod datur ad
conferendum beneficium ordinario collatori non currit or
dinario ignoranti de vacatione beneficij, nisi in duobus ca
sibus, de quibus in. c. j. de preben. libr. vj. Tertio mouetur,
138 † quia prescriptio est inducta contra negligentes, vt not. in.
c. vigilanti extra de prescrip. sed non dicitur esse negligens
in agendo, qui nescit ius sibi competere, vt ibi per eum.
¶ Mouetur ⁊ ex alijs multis. Et ad tex. in dicta. l. prima
§. si quis autem propter inundationem. ff. de iti. actuqꝫ pri.

⁊ad tex.in l.fi.C.de prescrip.lon.temp.respondet optime,
vt ibi per eundem,tamen ipse notanter in proposito consi-
139 derat tres casus.† Primus est,quádo quis scit ius ad se
pertinere,⁊ est negligens,⁊tunc currit prescriptio,vt in.d.
140 c.vigilanti.de prescrip.⁊ibi per doc.†Secúdus casus est,
quando quis habitu,⁊ actu ignorat ius sibi competere,exé
plũ,siqs nesciat fideicó.sibi eé relictũ,⁊ sic ignorat factũ,ex
141 quo resultat ius agédi, ⁊ hoc casu nõ prescribitur.†Ter-
tius vero casus est,quando quis scit se habere ius quo ad
habitum,sed nõ quo ad actum ex quo insurgit exercitiũ iu
ris agendi,tunc non currit prescriptio,exemplum in.d.c.si
qui ad diuersitatem de conces.preben.vbi ordinarius scit
se habere collationem beneficij,sed ignorat vacationem be
neficij,cum ergo in casu nostro dictus Nicolaus habitu,⁊
actu ignorauerit predictum fideicom.sibi relictum apparet
manifeste ex predictis,ꝙ contra ipsum non currit prescri-
ptio. ¶ Quibus suppositis non obstant que in contrariuz
allegabantur,quoniam respondemus ẜm ipsum,ꝙ non ꝓ-
cedunt contra ignorantem actu,⁊ habitu, quoniam, cum
prescriptio(vt diximus)sit inducta contra negligentes, vt
in.d.c.vigilanti,adde.l.fi.C.de quadri.prescrip.non potest
dici negligens qui actu ⁊ habitu ignorat ius sibi cópetere.
¶ Circa.ij.q.huius membri(posito sine veritatis preiudi
cio)ꝙ per talem cursum temporis etiam contra ignoranté
fuerit prescriptũ, de remedio restitutionis in integrũ queré
dum est,⁊ quidez hec questio habet tres disceptationes ne
cessarias. ¶ Prima est, vtrum detur ista restitutio in in-
tegrum aduersus istam prescriptionem ex clausula, si qua
mihi iusta causa esse videbitur. ¶ Secunda est,posito ꝙ
detur quanto tempore duret,⁊ intra quantũ tempus termi
netur. ¶ Tertia est,a quo tempore incipiat currere tem-
pus petende restitutionis in integrum,vtrum a tempore có
plete prescriptionis,an vero potius a tempore,quo incepit
142 scire ius sibi competere. ¶ †Circa primam dubitationez
videtur prima facie dicenduz,ꝙ aduersus.d. prescriptioné
non competat remedium restitutionis in integrum,qđ non
nullis rationibus ꝓbari videtur. ¶ Primo qꝛ tex.in.l.fi.
.C.de prescrip.longi tempo.vult,ꝙ non habeatur distin-
ctio scientie,⁊ ignorantie,vnde quemadmodum scia non
est potens ad impediendam prescriptionem,⁊ ad concedé
dam restitutionez in integrum,ita pari modo neqꝫ ignorã
tia,⁊ ita illũ tex.simpliciter,⁊ prout iacet,intelligit Bald.
qui tenet hanc partem in.l.i.in.xxiiij.oppo.C.qui admitt.
quã opinioné etiam scilicet ꝙ non detur restitutio in integ.
secutus est Cuma.in.l.cum filiusfami.§.in hac.ff.de verb.
ob.per predicta iura vt per eum. ¶ Secúdo probari pos-
sunt superiora per eundem tex.in.d.l.fi.ibi,ne altera dubi-
tatióis inextricabilis oriaẜ occasio,vbi tex.vult,ꝙ cũ fue-
rit decursum tale tempus, nulla ſup dominio rei dubitatio
oriatur,sed si diceremus, ꝙ post completam prescriptioné
143 daretur restitutio in integrum†tunc illa lex esset posita lu-
dibrio,⁊ verbis contra.l.ij.C.com.deleg.⁊.l.fi.C.de vsu.⁊
c.commissa de elect.⁊ noua iterum oriretur dubitatio con
tra illum tex.⁊ ẜm hanc opinionem consuluit Pet.de anc.
in consi.quod incipit,principaliter contra istos legatarios.
144 Que omnia suaderi videntur pulchra ratione,†nam pre-
scriptiones inducte sunt,ne semper dominia reruz iaceant
in icerto.l.i.vbi Bar.⁊ alij.ff.de vsuc.sed si diceremus,ꝙ
post completam prescriptionem daretur restitutio in inte-
grum ex capite ignorantie,dominia rerum tunc essent sem-
per in incerto,qm̃ etiaz post mille annos quis posset petere
restitutionem in integ.aduersus prescriptionem pretendés
semper se fuisse ignorantem iuris sui,ꝙ quam sit absurduz
nemo est qui nesciat. ¶ Comprobari vidétur supra dicta
145 ⁊ tertio per illud simile †qđ post transactionem sententiaz
⁊ iusiurandum non potest ignorantia instrumentorum al-
legari,vt in.l.sub pretextu.C.de transactio.⁊ in.l.sub spe-
cie.C.de re iudi.⁊in.c.inter monasterium extra de re iudi.
ita etiam in simili dicendum est,ꝙ ignorantia iuris ad se ꝑ
tinentis non possit post completam prescriptionem allega
146 ri,† nam sña,trásactio,iusiurandũ ⁊ ꝑ̃scriptio pariter sunt
de his,que impediũt litis ingressuz,vt not.abũde ꝑ Fely.i
rubri.de prescrip.⁊ in hanc partem,ꝙ non detur restitutio
in integrum inclinare videtur glo in.c.auditis de prescrip.

vbi dicit,ꝙ contra prescrip.⁊ l.anno.non daẜ restit.ne aĺs
lex videatur verbis posita,⁊ illam glos.sequitur ibi Joan.
and.⁊ idem voluit Joan.and.in clem.j.de restit.in integ.
¶ Quarto pro hac parte potest ẜm quosdã doc.subtiliter
induci tex.in.l.j.C.de vsuca.transfo.vbi dicitur ꝙ olim per
biennium miseri rerum dñi excludebãtur,⁊ nullus eis ad il
las reseruabatur regressus,que ⁊ nescientibus dominis ꝓ-
cedebat,quo nihil erat inhumanius,si homo absens, ⁊ ne-
sciens,tam angusto tempore suis cadebat a possessionibus
si ergo post.d.tempus nullus dabatur regressus,ergo etiaz
excludebatur beneficium restitutionis in integrum. Nec
prodest,si allegaretur,ꝙ ea lex antiqua fuerit hodie corre-
cta,vt ibidem,quoniam illa lex fuit tantum correcta in tem
pore,intra quod prescribitur,in ceteris autem firma rema-
net.l.precipimus.in fi.C.de appe.⁊.l.sancimus.C.de testa.
⁊ hanc opinionem tenuerunt etiam antiqui glosat.Joan.⁊
Uincen.⁊ idem secutus est Goffr.in sum.de in integ.resti.
in.ij.col.prout refert Abb.panor.in ɔsi.xxxiij.in.v.col. Ex
quibus omnibus videtur posse concludi,ꝙ aduersus predi
ctam prescriptionem non competat.d.Nicolao beneficiũ
restitutionis in integrum ex capite ignorantie. ¶ Supra-
dictis tamen non obstantibus(vt vere nihil obstant)con-
trariam opinionem de iure verissimam putamus,⁊ illaz plu
ribus,⁊ melioribus legibus,⁊ rationibus,⁊ auctoritatibus
munitaz dicimus.Quod vt clarius innotescat duo premit
147 téda esse necessarium putamus. ¶ † Primo ꝙ cuz ex mul
tis causis concedatur beneficium restitutionis in integrum
de quibus in titulo.ff.de min.⁊ per Cano.in tit.de in inte.
resti.per totum.⁊ in alijs varijs locis,tñ ẽt concedi plerũqꝫ
solet ex eo capite,⁊ illa clausula, si qua mihi iusta causa esse
videbiẜ,vt in.l.i.§.item si qua,⁊ in.l.sed ⁊ si per pretorez.§.
item inquit.ff.ex quib.cau.in integ.maio.resti.⁊ no.in ter-
minis gl.in.l.i.in ver.estimabit.C.de pat.po.⁊ alibi in mul
tis locis,vbi enim iusta causa pretori videtur,is solet ẽt ma
iori aduersus lesionem in integrum restitutionem concede-
re,de quo ẽt habetur per Bar.post Jac.but.⁊ alios in.l.
148 senatuscon.ff.de offi.pres. ¶ †Scđo ẽt presupponimus,ꝙ
ignorantia facti(si modo nõ sit supina)est iusta causa ad có
cedendam restitutionem in integrum,vt etiaz post multos
posuit Pau.de ca.in ɔsi.cccxxiij.in fi.iiij.col.vbi hoc etiaz
procedere in priuatis dilucide asserit, ⁊ idem asserit Ra-
pha.Fulgo.in ɔsi.cxxiij.in fi.qđ etiam expresse ponit Bar.
in.d.l.j.§.si quis autem propter inundationem.ff.de iti.ac.
pri.⁊per Alb.de rosa.in.d.l.senatuscon.ff.de offic.presi.⁊
late hétur per Cataldum laudensem egregium doct.in suo
tract.legitima.in.j.q.⁊ hoc idem in terminis ponit domi.
149 Alex.in cons.lxxj.in.j.col.in.j.vol. ¶ †Et facit ratio,naz
quemadmoduz iusta,⁊ probabilis absentia est causa potés
ad restitutionem in integrum concedendam,vt in.l.nec nõ
in princip.ff.ex quib.cau.maio.cum si.ita ⁊ iusta ignoran-
tia debet prodesse,cum hec alias equiparentur. ¶ His ꝓ-
positis apparet manifeste in casu nr̃o cócedendam esse re-
stitutionem in integrum.d.Nicolao aduersus decursam
prescriptionem ex capite ignorantie tam facti, q̃ȝ iuris per
illam clausulã generalem,si qua mihi iusta causa esse videbi
tur, nam si illa conceditur, vbicunqꝫ est iusta causa, vt in.
d.§.item inquit pretor,⁊ ignorantia in casu nostro dicitur
esse iusta causa,vt.s̃.dictum est,manifeste concluditur,ꝙ có
150 petit restitutio in integrum. ¶ †Et hanc opinionem,ꝙ de
beat concedi restitutio in integrum aduersus prescriptio-
nem tenuit principaliter glo.in.l.si partem.§.i.in versi.non
vtendo.ff.quemadmo.seruit.amit.eandem tenuit Specu.
magister practice in tit.de prescript.§.i.in versi. pone colo-
nus,⁊ idem audacter tenuit Bart.in.d.l.i.§.si quis autem
propter.de itin.actuqꝫ pri.vbi est de hoc tex.eandem con-
clusionem tenet Ang.in.l.fi.ff.si quis testa.lib.esse ius.fue.
⁊ idem Ang.in.l.fi.C.de prescrip.lon.temp.idem sequitur
not.Joan.de imol.in.l.pantonius.ff.de acqui.here.⁊ in.c.
fi.de prescrip.eandem conclusionez sequitur Abb.panor.
in.c.vigilanti,de prescriptio.⁊ in.c.primo ad finem eodem
titu.⁊idem sequitur in consil.xxxiij.in.i.vol.quod incipit vi
detur primo dicendum est.v.⁊.vi.colũ.⁊ eandem sequitur
Ludoui.roma. in.l.si vero.§.de viro in.li.fallent.ff.soluto
matrimo.quod etiam ɔstanter approbat Alex.⁊ Mod.
in.l.cum

in.l.cum filiusfami.§.in hac.ff.de ver.ob.vbi dicunt opin.
Bart.in.d.§.si quis aût,cõiter teneri,et ab ea in cõsulendo
et iudicãdo non esse discedẽdũ reprobata opi.Bal.q̃ prius
tenuit. Et hanc eandem opin.in terminis nr̃is ppriis,et in
indiuiduo tenet, et approbat aureus doc.do.Alex.in cõsil.
suo.cxvj.quod incipit,pspectis,ponderatisq; omnibus in.
v.vol.vbi vult,q licet fideicommissum iam delatum non
fuerit petitum intra.xxx.vel.xl.annos,tamen hec prescri-
ptio nihil obstat,nam omnimodo fideicom.poterit petere
restitutionem in integrum aduersus.d.prescriptionem pp
probabilem ignorantiam contentorum in testamento,et p
consequens poterit consequi fideicom.et hec est propria de
cisio in casu nostro,nam cum iuri petendi.d.fideicom.sit p
cursum longissimi temporis prescriptum,poterit.d.Nico-
laus aduersus eam prescriptionem petere in integrum resti
tutionem ex capite probabilis ignorantie per clausulam ge
neralem,si qua mihi iusta causa etc.quod etiã sentit Bar.
in.l.aristo.§.fi.ff.de donat.et hec doctri.Alexandri ponit
gladium(vt aiunt)ad radicem,et hoc idem in terminis ap-
probat Rapha.Fulgo.in consi.lxiiij.quod incipit Franci-
scus sarra.prope fi.et sequuntur caternatim omnes alij do-
cto.et iuris periti. ¶ Que opinio vltra predicta confirma-
tur secundo loco per tex.in.l.pantonius.ff.de acqui. here.
151 de quo faciunt mẽtiones doc.in locis predictis,† vbi pro-
batur,q licet fuerint elapsa tempora prestituta ad heredita
tem adeundam,tamen ex capite iuste ignorantie,que fuerit
ab absentia causata,conceditur restitutio in integrũ aduer
sus tempora lapsa,ita et in proposito concedetur.d.Nico-
lao restitutio in integrum propter testamentũ nouiter rep
tum,vt possit ius suum exequi. ¶ Tertio supradicta pro-
bari possunt per tex.in.l.et attilicinus.ff.de ser.rusti.predi.
152 vbi cesar rescripsit statilio tauro,† q hi, qui ex impedimẽ-
to facti non potuerunt intra legitima tempora ex fundo
aquam ducere,debent restitui aduersus illam prescriptio-
nem, quẽ tex.ita in proposito allegat Bar.Alber.et Ce-
teri.in.l.senatusconsul.ff.de offi.presid.et ita etiam do.Ale
xan.in consi.suo lxxxiij.in causa vertente in.j.vol.et Mar
ti.laud.in.d.tracta.legi.ad fi.ita ergo pari modo dicendũ
est in casu nostro,q licet sit decursa prescriptio, tamẽ aduer
sus eam ex iusta ignorantia competat restitutio in integrũ.
153 ¶ † Quarto etiam confirmantur predicta per locũ ab in
conuenienti.l.nam absurdum.ff.de bon.liber.nam si dicere
mus,q aduersus.d.prescriptionẽ,que processit contra iu
ste ignorantem,non daretur restitutio in integrum,tunc se-
queretur,q ignorantia iusta, et que omni culpa caret,dam-
num predicto Nicolao afferret,et ex ea puniretur, quod tñ
154 est ab omni ratione alienum.†cum ignorantia iusta, et que
culpa caret puniri non debeat.l.generali.C.de tabul.lib.x.
et in.c.ij.de consti.et ponit egregie Cardin.Flor.in clemen.
j.in.xxv.q.de in integ.resti.Ex quibus concludendum est,
q aduersus.d.prescriptionem competat.d.Nicolao in in-
155 tegrum restitutio.†Que etiam incidenter opposita exce-
ptione prescriptionis poterit per.d.Nicolaum implorato
iudicis officio postulari iuxta.l.nam et postea.§.si minor.cũ
ibi not.ff.de iureiur.et ponit signanter Alexã.in consi.lxxj.
in prima columna,versiculo et si opponatur in primo volu-
mine,et alibi in multis locis communiter tenetur.
¶ Quibus ita declaratis non obstant que in contrarium
allegata fuerunt, et primo nihil ob.tex.in.l.ij.C.de constit.
pec.et tex.in.l.sicut in rem.C.de prescri.lon.tẽp.nã bñ ver
est loquendo q̃tum ad hoc membrũ q actionibus perso
nalibus prescribitur de iure communi spacio.xxx.an.et hoc
nunc non negatur sed dicimus,q aduersus illã prescriptio
nem datur restitutio in integrum,ita declarat Barto.in.d.
l.j.§.si quis aũt.ff.de iti.actuq; pri.et ceteri omnes in.ã.al-
legatis locis,nam aliud est querere vtrũ prescriptio currat
aliud vero,vtrum completa prescriptione detur aduersus
eam restitutio in inte.. ¶ Secundo non obstãt que scdo lo
co allegantur,quoniam optime respondet Rom.prout ip-
sum refert,et sequitur Soci.noster in.d.l.cum filiusfami.§.
in hac in.v.col.ff.de ver.obli.scz q immo.d.l.fi.non erit lu
dibrio,neq; erit verum,q dominia rerũ sint semper in in-
156 certo,†quoniam ista restitutio non est perpetua sed tñmõ
quadriẽnalis,vt per Abba.in.c.j.de prescrip.et in.c.vigilã
ti,et per do.Alex.in.d.consilio.cxvi.in.v.vol.et per moder.
in.d.§.in hac vnde si non fuerit petita infra quadriẽnium,
157 amplius in eternum non poterit peti.† preterea non omnis
ignorantia est iusta causa ad restitutionem, nam supina,et
crassa nõ potest,vt per omnes doc.in predictis locis,itaq;
d.l.fi.non erit semper ludibrio posita prout soluendo hoc
etiã animaduertit Soci.noster in.d.§.in hac. ¶ Non ob.
que tertio loco allegata fuerunt,qm̃ potius pbãt oppositũ,
158 †nam magis est communis opinio q pretextu instrumen-
torum nouiter repertorum debeat quis restitui aduersus
sententiam ex clausula generali,si qua mihi iusta causa esse
videbitur,de qua in.d.l.et si per pretorem.§.item inquit.ff.
ex quib.ca.maio.et ita voluit Cyn.Bald.et alij in.l.i.C.de
condit.indebit.et Abb.et Cano.in.c.ex tenore extra de re.
iudi.et tradit do.Alexan.in consi.lxxxiij.in.i.vol.et per do-
cto.habetur in.l.imperatores.ff.de re iudi.et ita soluunt mo
der.in.d.l.cum filius.§.in hac,vnde cũ concedatur restitu
tio aduersus sententiam,pari modo concedetur aduersus
prescriptionem. ¶ Postremo non ob.que quarto allegan
tur,quoniam respondemus ẽm Soci.nostrũ in.d.§.in hac
in.vi.col.scilicet q nullus dabar regressus post.d. tempus
159 via ordinaria† secus vero via extraordinaria p remedium
restitutionis in integrum,ad quod facit.l.ergo in prin.ff.de
160 fideicom.lib.et ratio est† quoniam in generali dispositione
non censetur sublatum remediũ extraordinarium,pro quo
solet allegari optima glo.in.c.coram in ver.duximus extra
de in integ.restitu.et qd not.Bal.in.l.ij.C.si reus, vel accu.
mor.fuer.et pulchre consuluit Bald.in consil.ccxxxvi.in.i.
vol.qd incipit statuto ciuitatis Laude.ex quibus omnibus
cõstãter concludimus,q.d.Nico.competat restitutio in in-
tegrum aduersus prescriptionem decursam. ¶ Circa secũ
161 dam qõnem huius membri † in qua queritur,q̃tũ sit illud
tempus,intra qd licet petere restitutionem in integrum,res
procedit de plano,quoniam nulli dubiũ est,q est quadrien
niũ,vt in.l.superuacuam, et ibi gl.Bar.Bal.et oẽs.C.de
tẽp.in inte.resti.et p Abb.in.d.c.i.d pscrip.p Alex.in.d.
cõsi.cxvi.in.v.vol.et alibi p oẽs,vñ cũ hec sit vã, et clarissima
conclusio super ea non duximus insistendũ. ¶ Circa ter-
tiam questionem huius membri scilicet a quo tempore inci
piat currere.d.quadriennium,et videtur prima facie dicen
dum,q currat a tempore complete prescriptionis.
162 ¶ Primo† qr illud queãdmodũ, quod datur ad peten-
dam restitutionem est continuum,et successit in locum anni
163 vtilis,vt est tex.in.d.l.fi.C.de tempo.in integ.rest.†sed vbi
tempus est continuum,tunc non attenditur sciẽtia,vel igno
rantia.l.genero,vbi Bartol.ff.de his qui notan.infam.
¶ Secundo de hoc videt casus expressus in clem. vnica.
164 de resti.in integ.vbi dicit tex.in terminis,† q illud quadriẽ
nium,quod datur ad petendum restitutionem in integrum
incipit a die lesionis,si currit a die lesionis per consequens
currit tã ignoranti,q̃ scienti, et sic in casu nostro incipit tẽ-
pus petende restitutionis a die complete prescriptionis,vn
de cum post.xxx.annos sit etiam elapsum tempus quatuor
annorum,concludendum videtur,q.d.Nicolao non com
petat amplius beneficium restitutionis in integrum.
¶ Tertio facit illud,quod remedium restitutionis in inte
grum est extraordinarium remedium.l.in cause.ff.de mino
165 ribus,et passim per omnes doctores,† vnde cum extraord
naria remedia sint restringenda.l.ergo.ff.de fideicommis.
liberta.cum similibus,concludendum videtur,q hoc reme
dium incipiat a tempore complete prescriptionis ne alias
procedat in infinitum. ¶ Verũ his non obstantibus(que
166 certe nullo modo obstant)de iure† contrarium verum esse
arbitramur scilicet q licet.d.quadrienniũ,quod datur ad
petendam restitutionem sit continuum,vt in dicta.l.fina.ta
men eius initium est vtile,vt scilicet tunc incipiat currere,
cum quis sciuerit ad se ius pertinere, quod rationibus, et
auctoritatibus manifestissime probari potest.
¶ Primo probatur hoc manifeste per tex.in.d.l.fi. circa
princ.C.de tempo.in integ.restitu.pet.quando dicit,q tem
pus illud continuum quadriennij numeratur ex die, ex quo
annus vtilis olim currebat,sed annus vtilis non incipiebat
currere nisi scienti, vt nulli dubium, ergo nec quadrien-
nium,quod hodie subrogatur in locum illius anni per regu

lam.l.si eum.§.qui iniuriarum.ff.si quis cau.l.i.§.hec actio. ff.si quis testamento lib.esse iuss.fuer. ⁊ ita illum textum inducit dominus Martin.laud.in dicto tractat.legitimationis.ad finem, qui tenet hanc partem.

¶ Secundo idem probatur per regulam traditã a Bal.

167 in.l.quandiu.C.qui admitti,† vbi voluit, ꝙ quando requiritur factum hominis, tunc tempus non currit ignoranti, sed ad petendam restitutionem in integrum requiritur factum hominis, ergo illud tempus non currit ignoranti.

¶ Tertio hec opinio comprobatur ex auctoritate doctissi

168 morum virorum,† nam primo hanc decisionem approbat Bald.in.l.falsam.C.si ex fal.instrumen.idemqꝫ tenet Cardina.floren.post Zenzen.⁊ Joan.de ligna.in clementina prima, in vigesimaquinta questione.de restitutio.in integrũ vbi dicit, ꝙ hec est verior opinio, ⁊ ibidem in vigesimatertia questione dicit, ꝙ tempus, quod datur ad petendam restitutionez in integrum est bipartitum, partim eniz est vtile, partim continuum, nam in sui principio est vtile, sed in prosecutione est continuum, idem clare affirmat Abb.panor.in.d.c.j.ad fi.de prescrip.⁊ idem in.d.consi.xxxiiij.vbi apertissime hoc explicat dicendo, ꝙ licet.d.tempus in cursu sit continuum, tamen habet principium vtile. Hoc idem expresse consulendo tenuit Alex.in consi.lxxxiiij.in.ij.col. in.j.volumi. ⁊ in consilio.lxxj.in.iij.col.eod. vol. ⁊ clarius

169 in terminis in.d.consi.cxvj.in.ij.col.in.v.vol.vbi dixit,† ꝙ etiam si essent decursi centuz anni, adhuc tñ si probabiliter ignorauit, poterit petere in integrum restitui, ⁊ hec opin. communiter tenetur in scholis, ⁊ palatijs, a qua in iudicãdo nemo potest recedere. Cum ergo nuper.d.Nicolaus inceperit scire.d.fideicommissum sibi debitum esse, ⁊ sic nup fuerit certus de iure suo, nihil sibi obstat, ꝙ completa.d.pscriptione fuerint elapsi.vij.anni, continui, cum quadriennium illud inceperit a die note lesionis, vt.s. ¶ His suppositis non obstant, que in contrarium allegabantur, ⁊ primo ad.l.fi.C.de temp.in integ.resti.qm̃ dicimus, ꝙ ille tex.pbat totum oppositum, vt.s.deduximus in primo fundamẽto pro hac parte facto. Neqꝫ obstat, ꝙ tempus.d.quadriẽnij sit continuum, qm̃ eius initium est vtile, vt.s.late probatum est. Et ad dictum Barto.in.l.genero.ff.de his, qui notan.infa.rñdetur primo ẽm Bal.in.l.q̃diu.C.qui admit.

170 duobus modis,† vel ꝙ illud habet locum ad commodum ignorantis, non vt excludatur ab aliquo suo iure, vel ꝙ illud non procedit vbicunqꝫ requiritur factuz hominis, vt.s. dictum est in secundo argumento huius partis. Secũdo dicimus, ꝙ non est verum simpliciter illud tempus esse continuum, quoniam partim est continuũ, partim vtile, licet eniz in cursu sit continuum, tamen in sui initio est vtile, vt declarat Cardi.in.d.clementina vnica.in vigesimatertia questione, de restitu.in integrum, ⁊ Bald.in.d.l.falsaz.C.si ex fal.

171 instrumen.dicit,† ꝙ vnum instans in principio est vtile.

172 ¶ † Secũdo nõ obstat tex.in.d.clem.prima de restit.in integrum, quoniam respondemus, ꝙ ille tex.probabiliter recipit interpretationem, ẽm alias.ll.vt intelligatur procedere nisi subsit iustum impedimentum ratione ignorantie, vel iuste absentie, vt scilicet concludatur, ꝙ initium.d.quadriẽnij sit vtile, ⁊ ita intelligit illum tex.glo.ibi in versic.continuum, quam ita declarat Joã.de imo.super.d.glo.per tex. in.d.l.fi.C.de temp.in integ.resti.⁊ ita etiã intelligit Marti.in.d.tracta.legit.ad fi.⁊ ita etiam declarat Cardi.in.d. cle.in.viij.col.in.xxiij.q.iunctis his, que dicit in.xxv.q. vbi dicit hoc esse verius, q: alias sequeretur, ꝙ iusta ignorantia indebite puniretur contra.l.generali.C.de tabul.li.x.cũ

173 simil. ¶ † Postremo nõ obstat, ꝙ restitutio in integrũ sit remedium extraordinarium q: licet sit extraordinarium, tamen in casu nostro debet ampliari, ex quo enim competit, non sumus amplius in illa regula.l.in causa.ff.de mino.scꝫ ꝙ vbi est ordinarium remidium non recurratur ad extraor

174 dinarium,† vnde cum istud remedium detur suadẽte equitate.l.i.ff.de in integ.resti.⁊.l.i.ff. de minor.nulli dubiũ esse debet, ꝙ iustum est illud ampliari, ⁊ maxime hoc oportet, dicere dictante lege, vult enim dicta.l.fi.C.de tempo.in integ.restit.(vt sepe dictum est) ꝙ numeretur istud quadrien

175 niũ ex die, ex quo currebat olim annus vtilis. ¶ † Et sic ex predictis omnibus concluditur in casu nostro.d.quadriennium currere a die note lesionis. Quam opi.vltra predicta egregie tenet Pau.de ca.in.l.fi.C.de dolo.⁊ do.Alex.in ɔsi.lxix.in causa, ⁊ lite vertente inter Romeum in.ij.col.in. iij.vol.vbi dicit dictum Bal.in.d.l.falsaz.C.si ex fal.instr. esse multum solenne ⁊ notandum, ⁊ sequitur Fely.in.c.j.⁊ in.c.vigilanti.in.ij.col.de prescrip.⁊ per q̃s ɔcludendum est, ꝙ predicto Nicolao inceperit currere tempus quadriẽnij tunc demum, cum cognouit, ⁊ intellexit.d.testm̃ ab auo suo conditum. ¶ Nouissime illud discutiendum superest, vtrum circumscripta omni dispositione iuris cõis, releuari possit.d.Nicolaus ex dispositione statuti Senen.positi in.ij.dist.sub rub.de prescrip.xx.vel.xxx.anno.in cuius secũdo capite cauetur in hec verba. ¶ Si quis autem rem aliquam pro sua possederit spacio.xxx.an.illã.d.tempore pscribat, ⁊ nemini ɔquerẽti de ea ius fiat, quod locũ non habeat in contractibus libellarijs, ⁊ emphiteoticis, ⁊ pensionarijs, ⁊ substitutióibus, nec in tũbis, vel foueis factis sub terraz, seu terrena alicuius, cui no ob.aliqua prescriptio ⁊c. ¶ Et hoc nihil aliud est, q̃z querere, vtrũ sub illa exceptione substitutionum comprehendatur etiam fideicom.substõ nam si quidez comprehendatur, res est in tuto, qm̃.d.substitutioni nulla poterit obijci prescriptio, cuz statutuz illarum prescriptionem prohibeat in cuius dubitationis enuclea

176 tione arguemus ad ptes hincinde,† qm̃ disputãdo facilius veritas inuenitur iuxta celebre dictuz Archadij in.l.munerum.§.mixta.ff.de mun.⁊ ho.quod etiam reassumit Bar.

¶ Prima igitur consideratione dicendum videtur, ꝙ sub illis verbis, ⁊ substitutionibus in statuto positis non comprehendatur fideicõmiss.quod ex pluribus probari videt.

¶ Et primo q: si in statutis debet fieri stricta interpretatio l.iij.§.hec verba, vbi Bart.ff.de nego.gest.l.i.§.hoc interdictum de cisterna.ff.de fonte, ⁊ ibi Bart.⁊ idem Bart.in

177 l.omnes populi in.vj.q.princip.ff.de iust.⁊ iu.† vbi concluditur, ꝙ statuta debeãt intelligi in propria, ⁊ stricta significatione, sed sic est, ꝙ fideicom.nõ est propria substitutio vt habetur per doc.in rubrica.C.de instit.⁊ substit.⁊ per doct. in rub.ff.de vulg.⁊ pup.⁊ in pluribus alijs locis, ergo dicendum videtur, ꝙ statutum loquens de substitutione non habeat locuz in fideicommissaria. ¶ Secundo comprobant predicta per doc.Pau.de cast.in rubrica.C.de impu.⁊ al.

178 substit.vbi voluit post Bal.⁊ Saly.† ꝙ fideicommissaria non sit proprie substitutio, ⁊ ideo infert, ꝙ statuta loquẽtia de substitutione non habent locum in fideicom.⁊ sic Pau. de cast.videtur decidere hanc.q.in terminis. ¶ Tertio cõ

179 firmari videntur ex eo,† ꝙ vbi fit mẽtio de substitutiõe semper debet interpretari directa, vt in.c.si pater, ⁊ ibi omnes doc.de testa.li.vj.qđ cum procedat in testamentis, in q̃bus fit lata interpretatio vt in.c.cum dilecti extra de donat.multo magis ꝓcedat in statutis in quibus fit stricta interpretatio.l.quicquid astringende, ⁊ ibi doc.ff.de verb.oblig.vnde ex hac ratione in statuto nostro dicendum videtur, ꝙ illud verbum substitutionibus intelligatur de directa tantuz, nõ

180 de fideicom. ¶ Quarto facit,† nam dictum statutum est correctorium iuris communis, vult enim ꝙ in.d.casibus, non prescribatur spacio.xxx.anno.cum alias de iure communi prescribatur, vt in.l.sicut in rem.C.de prescrip.long. tempo.⁊.l.ij.C.de ɔstit.pecu.sed in correctorijs stricta debet fieri interptatio.l.si vero.§.de viro.ff.sol.mat.⁊ ibi docto.⁊ in auct.quas actiones.C.de sa.san.eccle.vbi late, vnde cũ simus in correctorijs, ⁊ in illis stricta interptatio fiat, vr̃ dõm, ꝙ in.d.statuto appellatione substõnis veniat tãtuz directa. Et per predicta apparere vr̃, ꝙ ex dispõne huius statuti non possit.d.Nicolaus aliquo modo releuari ab

181 exceptione prescriptionis. ¶ † Nihilominus predictis nõ ob.(que nullo modo obstant) ɔ̃riam sententiam arbitramur verissimam.s.ꝙ cuz in predicto statuto fit mẽtio substõnis cõprehendat̃ ẽt fideicõ.substõ, qđ ex pluribus probari põt.

¶ Et primo presupponimus pro clariori intelligẽtia vnuz

182 qđ in iure est clarissimum,† vcz ꝙ verbum substituo, ⁊ inde descendens verbum substõ, tã referant̃ ad fideicõ. q̃z ad dictam substõnẽ, cum sint verba generalia, ⁊ cõia, vt hr̃ per Bar.in.l.centurio.ad fi.⁊ ibi doc.ff.de vulga.⁊ pupil.⁊ in l.iam hoc iure.§.sed si aliter.ff.eo.tit.⁊ hr̃ in.l.precibus.C. de impub.⁊ al.sub.⁊ in.l.ɔ̃aliter.§.cum aũt.C.de insti.⁊ substi.

183 substi. & alibi in infinitis locis. ¶ † Hoc ita posito, primo ita fundatur hec opinio statutum loquens in genere hebet locum in qualibet eius specie iuxta not. in. l. i. ff. si cert. peta. & in. §. vulgo quesitos instit. de succes. cogna. gl. in. l. i. in versi. nati, & ibi Py. & Bart. ff. de suis & legit. l. fundi instru. §. fi. ff. de fund instru. cum simi. ¶ Quod procedit etiam si in vna specie maior sit ratio, quam in alia. vt est tex. singul. in. l. i. §. quod aut. ff. de. alee lus. & alea. sed sic est, quod fideicom. substitutio est species substitutionis cum substitutio vt genus diuidatur in directam, & fideicom. vt. s. dictum est, & declarat Papi. in. l. in testamento, in prin. C. de test. mil. & do. Alex. in apo. ad Bar. in rubrica. C. de impub. & ali. substi. ergo sequitur, quod scilicet statutum faciens mentionem de substitutione verificatur in qualibet eius specie, & per consequens etiam in fideicom.

184 ¶ Secundo comprobatur. s. dicta † nam statuta debent semper intelligi secundum communem vsum loquendi. l. librorum. §. quod tamen cassius. ff. de leg. iij. l. cum oclanionis. §. asinam. ff. de fund. instru. & idem dixit Bar. in. l. stipulatio ista

185 §. hec quoque. ff. de ver. ob. † quod verbum in statuto positum habens duas significationes, vnam secundum proprietatem verborum vocabuli, aliam vero secundum communem vsum loquendi, debet intelligi secundum communem loquendi vsum, & presertim hoc procedit habito respectu ad qualitatem personarum statuentium, nam secundum Abb. in consi. lxxvj. in. vij. col. in. j. vol. statuta Senarum fuerunt condita a personis non vt iureconsulti loquentibus, sed vulgariter, & vulgari modo, vnde cum secundum vulgarem modum loquendi hic senis fideicom. dicatur substituti, & fideicom. dicatur simpliciter substitutio, vt probari poterit, apparet manifeste, quod fideicom. substitutio comprehenditur in. d. verbo, & substitutionibus in statuto posito. ¶ Confirmatur predicta vrgenter, quoniam testator vtrobique & in prio, & in scdo capite dum relinquebat fideicom. vocauit illud substitutionem, vt apparet in serie testamenti, vnde censetur se conformare cum statuto, vt fideicom. vocet substitutionem, argu. eorum, que not. Pet. de anc. in. l. tres fraters. ff. de pact. & per Alex. late in l. heredes mei §. cum ita. ff. ad trebell. ¶ Tertio confirmatur

186 predicta ratione inconuincibili † statuta enim etiam ex horbitantia comprehendunt omnes casus, qui veniunt sub verbi expressi significatione saltem lato sumpto vocabulo glos. est in clementina prima, in versicu. eligatur de electio. & similis, & clarior glo. in aucten. vt hi qui oblig. super verbo ad curatorem collatio. vj. bonus tex. ad hoc in. l. filium habeo. ff. ad macedo. & melior in. l. talem. §. fi. ff. de here. instituen. ¶ Quod dictum procedit, vbicunque est identitas rationis, vt ibidem habetur, & ponit egregie Soci. noster post alios in rubrica. ff. sol. mat. in prima columna. in fi. Sed sic est, quod in casu nostro eadem, vel maior ratio est, vt in. d. statuto fideicom. substitutio excludatur a prescriptione, que est, vt excludatur directa, ergo debet comprehendi in statuto sub dicto verbo substitutionibus, cum vt nulli dubium est, saltem comprehendatur sub lata significatione vocabuli, vt supra dictum

187 fuit. ¶ † Quod autem sit eadem vel maior ratio clarissime ostenditur, nam vt quilibet sane mentis facile cognoscet non ob aliam causam excluduntur substitutiones a prescriptione nisi ex eo, quod dependent ex testamento, & plerunque ignorantur, vt experientia docet, vnde equum putauerunt statuentes, vt in his, que a communiter accidentibus ignorari solent (vt in substitutionibus) non currat prescriptio, que ratio etiam procedit pariter tam in fideicommiss. quam in directa,

188 immo fortius procedit in fideicom. † cum directa substitutio debeat expresse induci, & non tacite per coniecturas vt est casus in. l. pater filium. ff. ad. l. fal. in fi. fideicom. vero plerunque inducitur extra omnem sonum verborum, vt in. l. cum proponeretur. ff. de leg. ij. & l. fideicom. §. hec verba. ff. de leg. iij. cum simi. & ita notanter declarant Saly. & Pau. de ca. in. l. pen. C. de impu. & al. substi. quos refert, & sequitur Soci. noster in repetitione. d. l. cum anus in antepenul. col. vnde cum tanquam obscurior magis plerunque ignoretur fideicommis. substitutio magis in ea debet procedere statutum nostrum, & consequenter concludendum est, quod fideicommis. substitutio comprehendatur in. d. exceptione statuti in versi. & substitutionibus, & sic cum fideicommis. substitutioni non prescribatur, releuabitur. d. Nicolaus vigore. d. statuti ab exceptione prescriptionis. ¶ His factis fundamentis non obstant que in contrarium allegata sunt, & ad pri-

189 mum respondemus, † & primo quod immo fideicommis. substitutio est proprie substitutio, prout egregie tenet Alex. in. d. rubrica. ff. de vulg. & pupil. & ibi Soci. noster, qui defendit hanc partem ab omnibus contrarijs, & dicit hanc opinionem esse veriorem. Pro qua vltra eos allegamus optimum tex. in. l. a filia. §. alieno. ff. ad trebel. & ita concludendo (prout verum est) hoc argumentum probat partes nostras.

¶ Secundo dato, & non concesso, quod fideicommiss. non sit proprie substitutio, dicimus quod omnimodo comprehenditur in hoc statuto. Primo quia illud statutum debet intelligi secundum vulgarem modum loquendi, vt. s. diximus in secundo arg. & secundum vulgarem modum loquendi comprehenditur, vt diximus. Secundo quia vbi est identitas rationis, veniunt ea, que comprehenduntur lato sumpto vocabulo, vt diximus. s. in tertia ratione. cum ergo fideicommis. substitutio comprehendatur lato sumpto vocabulo, merito comprehen-

190 datur in statuto, vt dictum est. † Adde etiam, quod si hic casus esset penitus omissus, tamen ex idemptitate rationis comprehenderetur in statuto, vt voluit in simili not. Pet. de anch. in consi. ccclj. & Franc. cur. in consi. suo. xi. Facit bene dictum Bald. in. l. de quibus. ff. de legi. & est text. in. l. his solis, ibi satis tacite cautum putamus. C. de reuocan. dona. ¶ Se-

191 cundo non ob. dictum Pau. de cast. † quoniam primo respondemus, quod eius dictum non est verum, prout illum reprobant Alex. & Soci. in. d. rub. ff. de vulg. & pup. Secundo dicimus, & hoc est verissimum, quod dictum Pau. de cast. procedit, vbi non apparet idemptitas rationis in fideicom. substitutione, que est in directa, nam tunc non potest negari, quod hic casus non comprehendatur, saltem per illam regulam quod venit sub lato sumpto vocabulo, vt. s. diximus in tertio fundamento pro hac parte adducto. ¶ Tertio non ob. re-

192 gula que traditur in. c. si pater. de testa. in. vj. † quoniam illud procedit, vbi verbum erat commune, & ambiguum, & erat recepturum tantum vnam interpretationem directam scilicet vel obliquam, nam semper hoc casu fit interpretatio, vt semper directa sit magis, quam obliqua. Sed nos sumus in casu diuerso, nam hoc statutum potest intelligi in genere, & comprehendere vtramque substitutionem, & directam, & obliquam, vnde tanquam de illo genere comprehendet omnem eius speciem, vt supra diximus per no. per docto. in. l. j. ff. si cer. pet. & sic ex diuersis non debet fieri illatio. l. fi. ff. de calum. l. papin. exuli. ff. de mino. cum simili. ¶ Quarto non obst. que vlti. loco allegabantur, quia primo dicimus, quod est pro-

193 prie substitutio, vt. s. † Secundo quod vbi est idemptitas rationis non dicitur fieri aliqua extensio, sed omnes casus dicuntur comprehensi, vt voluit Bal. in. d. l. de quibus. ff. de legib. & est tex. in. d. l. his solis. C. de reuocan. dona. & ponunt scribentes in. l. si vero. §. de viro. ff. solu. ma. Tertio posito, quod esset extensio, non prohiberetur fieri sub lato sumpto vocabulo, vt per Soci. nostrum in rub. ff. sol. mat. & s. diximus, pro quo faciunt. l. filium habeo. ff. ad maced. & l. talem. in fi. ff. de he.

194 insti. † Quarto dicimus, quod hic sumus in limitatorijs, in quibus conceditur extensio. c. cum dilecta. §. nos vero. extra de confir. vti. vel inuti. & ibi per Abb. & per doc. in. d. l. si vero §. de viro. ¶ Et ex predictis remanet firma, & indubitata conclusio, quod predictus Nicolaus etiam vigore statuti predicti potest se tueri ab omni exceptione prescriptionis.

¶ Et ex omnibus superius dictis, & allegatis concluditur in primis. d. Nicolaum iure fideicom. substitutionis admitti non obstante, quod Ugolinus cum filijs decesserit. ¶ Secundo quod per diuisionem, vt preponitur factam. d. Nicolaus in aliquo sibi non preiudicauit. ¶ Tertio quod per cursum dictorum. xxxvij. anno. non dicitur iuri petendi. d. fideicom. prescriptum, quin saltem remedio in integrum restitutionis possit se tueri. Laus Deo.

¶ Et vt supra conclusum est arbitror iuris esse ego Mari. Soci. iunior. U. J. D. habito, & coicato maturo colloquio cum infrascripto acutissimo iurisconsulto conciue simul, & coniuncto meo domino Claudio Tholomeo, & in fidem propria manu subscripsi, solitoque sigillo muniui, rectius sentientis consilio semper saluo. Senis. 1515.

¶ Et vt supra conclusum est arbitror verum esse, & de iure

ego Claudius Tholomeus. J.U.D. communicato ma⸗
turo colloqo cum supra scripto excellētissimo. J.U.D. do
mino Mariano Socino preceptore meo, ⁊ in fidem pro⸗
pria subscripsi manu, solitum apponens sigillū, saniore cō⸗
silio semper saluo. Laus Deo.

¶ Prima Subscriptio.

Diuino Implorato presidio, visis, ⁊ diligēter cō
sideratis his, que in casu proposito accu
rate, ⁊ subtiliter supra scripta sunt per celebratis. dominos
Consultores, ex quibus appet, ꝙ primus ꝯsultor do. Ma
ria. soci. iunior a maioribus suis non degenerat, sed non pa
rum auo, ⁊ patruo emulatur, ⁊ de simplici subscriptione re
quisitus reassumam illud duntaxat in quo neruus presen⸗
tis consultationis cōsistit, videlicet an dispositio. l. cū auus.
de condi. ⁊ demon. habeat locum in isto casu, ⁊ supra late
conclusum fuit, quod non, quia illa decisio fundata videtur
ex eo, ꝙ testator non cogitauit de nepotibus, que ratio ces⸗
sat in isto casu, ⁊ hoc videtur determinare Rapha. Cuma.
in consi. allegato per And. sicul. in repeti. l. cum acutissimi.
colum. pen. ⁊ sequitur Soci. in consi. ij. inserto inter consil.
Franc. de cur. vbi concludit, ꝙ si pater instituit duos filios
⁊ vnum grauauit de restituendo simpliciter post mortem,
alterum sub conditione, si decesserit sine liberis, illa non in⸗
telligitur in illo, qui simpliciter grauatus fuit, ita in proposi
to videtur, ꝙ conditio liberorum apposita in secundo gra⸗
du substitutionis non videtur habere locum in primo gra⸗
du substitutionis, in quo filij instituti grauati fuerunt simpli
citer, ⁊ ista conclusio supra longo apparatu pluribus alijs
medijs deducitur. ¶ Quibus omnibus consideratis ne⸗
gari non potest, quin casus videatur dubitabilis, quia agit̄
de interpretanda voluntate testatoris, ideo cauendum est,
ne erremus, qꝛ sepenumero errat̄ pp nimiā subtilitatē in ꝯie
cturādo voluntatem testatoris, ⁊ defuncti, qꝛ animū testa⸗
toris non videmus, ita Bal. dicit in. l. precibus. col. vij. C.
de impub. ⁊ al. substi. ¶ Et in conclusione superius firma
ta difficultatem facit sextum fundamentnm pro contraria
parte. s̄. inductum, qꝛ vna pars testamenti sm aliam intelli
gitur. l. qui filiabus. de leg. j. videtur, ꝙ in primo gradu sub
stitutionis conditio liberorum intelligatur, sicut in secundo
195 gradu dicitur, † ⁊ superioribus diebus consului in causa,
que Senis occurrit, ꝙ conditio illa si sine filijs decesserit,
intelligebatur de masculis, quia erat dictum de masculis in
alijs partibus testamenti, ⁊ alias etiā Rome ita consului,
vt patet in consilio. xv. eorum que impressa sunt, nec rēsio
data ad sextum fundamentum in versi. nec obstat, quod se⸗
xto loco allegabatur, videtur tollere difficultatem, dum di
citur, ꝙ in casu isto est diuersa ratio inter primum ⁊ secun⸗
dum casum substitutionis, quasi velit (vt puto) ꝙ in secun⸗
do gradu substitutiōis tractetur de exclusione extraneoꝝ,
in primo gradu agitur de exclusione filij testatoris, nam cō⸗
tra hoc facit tex. in. d. l. cuꝫ auus, vbi filius testatoris exclu
ditur a liberis nepotum per illam tacitam conditionem. d.
l. cum auus. ¶ Hoc tamen remoto, vt infra dicam placet,
⁊ iuridicam esse arbitror conclusionē supra firmatam per
ea, que. s̄. dicta sunt. ¶ Et vlterius hocidem confirmatur,
qꝛ a verbis testatoris non receditur, nisi quando constat de
mente, vt not. Bal. in. l. cum veruꝫ. C. de fideicom. allegat.
l. labeo. §. item tubero. de suppel. lega. facit tex. in. l. non ali
196 ter. in prin. ff. de leg. iij. † Et illud, quod testator non loquit̄
velle non presumitur, vt not. Bal. in. l. vnica. §. siuanteꝫ. C.
de cadu. tol. per illum tex. ⁊ ideo cum in primo gradu sub⸗
stitutionis substitutio facta sit simpliciter, ⁊ de liberis nihil
197 dictum sit, de illis non intelligitur, † ⁊ qꝛ ista conditio libe⸗
rorum voluntaria est, ideo formaliter attenditur sm ꝙ a te
statore exprimatur, ⁊ de casu ad alium casum non extendi⸗
tur, vt no. Bar. in. l. gallus. §. ⁊ quid si tantum. ff. de libe. ⁊
198 posthu. † ⁊ qꝛ casus contingens preter ordinationem testa⸗
toris non includitur sub dispositione facta a testatore, etiaꝫ
si in eo esset maior ratio disponendi, vt not. Cy. in. l. quod
fauore. C. de leg. ⁊ sequitur Pet. de ancha. in consi. ccclvij.
ex serie testamenti col. iij. ⁊ facit tex. in. l. commodissime. de
liberis ⁊ posthu. vbi casus omissus a testatore habetur pro
199 omisso, † ⁊ quod omititur a testatore in scriptura, ⁊ in pro⸗
latione verborum pro omisso habetur, vt not. Bald. in. l.
cum proponeretur. de leg. ij. ⁊ ex quibus omnibus cōfirma
retur conclusio. s̄. facta, ꝙ prima substitutio intelligatur sim
pliciter, ꝓut facta fuit, ex quo in illa ꝺ liberis dcm̄ fuit nihil.
¶ Et huic conclusioni non ob. text. in. d. l. cum auus, qꝛ. s̄.
rn̄sum fuit, ⁊ vlterius rn̄detur, ꝙ illa lex est exorbitans, vt
. s̄. dictum fuit sm Imo. in. l. filio preterito. ff. de iniu. rupt. ⁊
ideo aut testator fecit prouisionem pro liberis in. ij. gradu
substitutionis ⁊ non in primo per talem prouisionem videt̄
200 cessare dispositio. d. l. cum auus † qꝛ qn̄ prouisio legis extra
ordinaria est, per prouisioneꝫ hominis recessum intelligitur
a prouisione legis. l. fi. C. de pact. conuen. vbi glo. ⁊ Bart.
⁊ idem not. per glo. ⁊ Bar. in. l. ij. C. de iur. emphi. facit tex.
in. l. maritus. C. de procur. in. l. ⁊ habet in. §. cum quis. ff. de
precar. ⁊ not. Bart. in. l. i. §. vnde queritur. ff. de publican.
cum simil. vt tradit Alex. in. l. cum dotē in prin. col. j. ff. sol.
mat. ⁊ idem Alex. in consi. cxxxij. in causa, ⁊ lite colu. i. ad
201 idem facit † qꝛ prouisio. d. l. est tacita, que inducitur a lege,
⁊ ideo tollitur per expressam prouisionem facta a testatore
qꝛ expressum facit cessare tacitum. l. cum ex filio impuberi.
ff. de vulga. ⁊ pupila. vnde cum a testatore cogitatuꝫ sit de
liberis ⁊ expresse ꝓuisuꝫ ab ipso testatore, prout voluit, ces
202 sat tacita dispositio. d. l. cum auus. ¶ † Non ob. illud, qꝺ
. s̄. in contrarium dicebatur, ꝙ prima substitutio debet per
scꝺam ꝺclarari, in qua dicit̄ de liberis, qꝛ pro rn̄sione consi⸗
derandum est, ꝙ aliquando in vna parte testamenti decla⸗
rauit, de quibus nūmis loquat̄ ⁊ ista declaratio, que respi⸗
cit interpretationem verborum ad aliam partem testamen
ti porrigitur. d. l. si seruus plurium. §. j. de leg. j. ⁊ in. l. here⸗
des palam. §. sed si notaꝫ. ff. de testa. Aliquando ⁊ secundo
testator in vnam partem testamenti exprimit vnam qualita
tem, per quam manifeste voluntas testatoris colligitur, vt
in casu in quo consului, quando in alijs partibus testamen⸗
ti expressum fuit de masculis, quo casu apparet euidenter
testatorem habuisse respectum ad agnationem, ⁊ tali casu
etiam vna pars testamenti sm aliam intelligitur, qꝛ militat
ratio, propter quam motus fuit testator, ⁊ de isto casu non
agitur hic. Aliquando ⁊ tertio testator diursas facit dispo
sitiones in diuersis clausulis, ⁊ tunc quelibet dispositio in
suo casu seruari debet, prout in casu isto contingit, qꝛ fecit
primam substitutionem simpliciter, ⁊ secundam cum illa cō
ditione liberorum, ⁊ nullo modo dicendum est, ꝙ illa con⸗
ditio liberorum apposita in secunda dispositione, ⁊ substi⸗
tutione, etiam in prima intelligatur, qꝛ non apparet istam
esse voluntateꝫ testatoris, ⁊ qꝛ talis conditio voluntaria est,
vnde potuit testator in vna substitutione illam apponere, ⁊
non in alia, prout verba sonant, ⁊ ideo non est recedenduꝫ
a verbis testatoris per ea, que supra dixi, ⁊ ita declarando
ꝯclusio supra facta videtur bene ꝓcedere, ⁊ de subscriptio
ne simplici requisitus, vt supra dictum, ⁊ conclusum fuit, ar
bitror esse de iure. Laus Deo.

¶ Ego Philyppus Deci. Mediolanen. J.U.D. ⁊ Re.
Consiliarius, ⁊ in fidem me manu propria subscripsi, ⁊ si⸗
gillum consuetum apposui ad laudem Dei omnipotentis,
amen, ⁊ reseruato semper meliori iudicio.

¶ Secunda Subscriptio.

Repetito Diuino numine, eleganter, ⁊ docte
consultum est super quattuor propo
sitis questionibus per insignes iureconsultos Senenses,
quorum conclusiones procedunt de plano, ⁊ secundū vias
communes in prima ⁊ tertia ⁊ quarta. q. ¶ ¶ Sola diffi⸗
cultas residet super. ij. q. super qua etiaꝫ institit clarissimus
dominus Philyppus, in qua agitur de coniecturāda men
te defuncti, cuius animum non videmus, ⁊ facile erramus,
vt etiam dixit Ange. in consil. ccxxij. incip. bene, ⁊ egregie.
Pulcher tex. in. l. si sponsus. §. si quis rogatus. ff. de dona.
inter vir. ⁊ vxo. sepe. n. credimus defunctum aliquid voluis⸗
se, ⁊ tamen non rogasse. ¶ Et contra firmatam conclusio⸗
nem prima fronte, vt vtar verbis iurisconsulti in. l. quinqua
ginta. ff. de proba. (videtur quasi in terminis decisio Bart.
in sepius

in sepius allegat.l.cum auus.in.iij.q.vbi si quis fuit rogatus restituer, si sine liberis decesserit vel cu liberis discedetibus infra.xx.annos, putat Bar. q conditio, si sine liberis intelligat in psona nepotu decedentiu an.xx.annu per illu tex.et p tex.in.d.l.cum acutissimi.etiam si dicti liberi sint concepti, et nati post morte testoris.l.paulus.§.paulus.ff.de bon.lib. Nec ex eo, q in substone expresserit d liberis minus subintelligitur in secunda respectu nepotum tacita conditio, si sine liberis. ¶ Sed vlterius cogitans non discedo a conclusione firmata in terminis proposite questionis in quibus non agitur modo de exclusione filiorum nepotis grauati p Nicolaum patruum substitutum, sed agitur de exclusione matris institute a Petro filio Vgolini vltimo moriente, que ab intestato etiam excluderetur ex forma statuti p Nicolaum patruum, in quo casu videtur cessare mens disponetis, que in dubio censetur conformis cum dispositione municipali, iuxta ea, que not.in.l.heredes mei.§.cum ita.ff.ad trebel.et per Pau.de ca.in consil.suo.lxxxix.casus iste frequenter.per Soci.in terminis municipalis censure in.l.gal

203 lus.§.quidam recte in.iij.col.ff.de lib.et posthu.† Moueor ex ratione fundamentali allegata per Papin.in.d.l.cum auus, que est coniectura pietatis, que coniectura operatur, q si cogitasset de liberis filiorum non pretulisset eis substitutum humanitatis intuitu, vt declarat Imperator in.d.l.generaliter.§.cum autem, ne videat testator alienas successiones proprijs anteponere, vt in.d.l.cum acutissimi, que ratio ita declaratur per Soci.ex intentione Cum.colu.xxxix.in versi.circa secundam difficultatem in sua solemni repeti.d.l.cum auus. ¶ Ex qua ratione infertur, q si de liberis cogitasset non habet locum coniectura pietatis in presumenda mente testantis, vt late declarat ibi Soci.in.xliij.colu.

204 vbi voluit, † q sola cogitatio in genere arguat exclusionem liberorum, vt tollat presumptam mentem testantis argu.l. qui iure militari.ff.de mili.testa.et ideo magis communiter concluditur, q respectu liberorum natorum, quos testator sciebat habere non subintelligat conditio, ex quo tunc cessat coniectura pietatis, quia cogitauit de eis, et non apposuit conditionem iuxta not.in.l.iij.C.de inoffi.testa. At in casu nostro, vt firmant consulentes constat, q de filijs nepotum est cogitatum, ex quo sunt positi in conditione ad exclusionem scde substitutionis, et omissi in prima substitutione, vnde non supplet lex, quo ad primam substitutionem, ex quo cessare videtur mens testatoris, ita in terminis est decisio Cuma.in qsi.allegato per consulentes, relato per Siculum in.d.l.cum acutissimi.in pen.col.et per Soci.in.d.l. cum auus.xxj.col.et in consi.ij.inserto inter consilia Curt. ¶ Optime faciunt not.per Bart.in.d.l.cum auus.in.iiij. q.latius declarata per Soci.in.xl.col.in ver.expeditis notabilibus.pro qua conclusione allego in fortioribus termi-

205 nis Soci.in cos.suo.cxlvij.incip.visa.in.vij.col.† vbi quedam mulier donauit omnia bona sua, et postea suscepit liberos, dubitabatur nunquid reuocaretur donatio ex dispositione.l.si vnqz.C.de reuo.don.que fundatur ex presumptione.d.l.cum acutissimi, et determinat Soci. q non, illa ratione, qr ex quo ipsa donauit filijs masculis ex Bartholomeo natis, et nascituris, item filijs nascituris ex filijs ipsius, et sic cogitauit de filijs nascituris ex illis, eadem ratione censet

206 cogitasse de filijs nascituris ex se, † sicut dicimus in simi, q licet testator faciendo mentionem de filijs, non censeatur cogitasse de posthumis, tamen si de posthumis in alia parte testamenti fit mentio, censetur de illis cogitasse vt est casus in.l.qui filiabus.de leg.j.que decisio facit in melioribus terminis, nam si ibi mentio de filijs nascituris donatariorum operatur, q cogitauerit de filijs proprijs, multo fortius in casu nostro mentio de filijs nepotum in secunda substitutione operat, q de eis cogitauerit in prima, et plus dicit Soci.in.d.loco in ver.secudo q cogitauerit, q ex quo donas donauit quandiu filij masculi, et descendentes existerent, et eis deficientibus voluit donationem resolui, censetur hoc voluisse considerando de suis descendentibus, et sic vult, q talis consideratio in genere sit satis ad tollendam dispositionem.l.si vnquam. ¶ Confirmatur conclusio ex notatis per Soci.in.l.ij.ff.sol.mat.in.j.nota.vbi refert dnm Iuone

207 de copulis, et quosdam alios doc.perusinos cosuluisse, † q dispositio.d.l.si vnqz non habeat locum, quando fit donatio in contractu matrimonij ex illa ratione, qr matrimonia contrahuntur ad sobolem procreandam, ideo censetur mulierem, et maritum ex natura actus de filijs cogitasse, quo casu non habet locu dispositio.d.l.iuxta notata per Bar. in.l.titia.§.imperator.ff.de leg.ij.et ponderabat etiam tex. in.l.vnica.C.si dos constant.matri. Et licet referat Alex. consuluisse contrarium, tamen tex.in.d.l.vnica.multum facit pro ista conclusione, cui responsiones Alexan.non vidētur concludentes, vt ibi declarat Soci. ¶ Comprobatur et tertio ex consilio Io.de ana.nu.xxij.incip.ad approban-

208 da, vbi voluit, † q quando testator in vna substitutione expressit de masculis, in alia substitutione simpliciter dixit de filijs, non censetur voluisse appellatione filiorum tantu masculos includere, quia sciuisset dicere prout in alia substitutione expressit.c.ad audientiam de decim.et in.l.cum pretor.ff.de iudi.ideo in casu nostro, si voluisset, q in prima substitutione subintelligeretur conditio, si sine filijs, istud expssisset, prout in secunda substitutioe expressit. ¶ Conferunt ad hoc nota.per plures docto. Bononien.et Ferrarien. quorum consilium est insertum inter consilia Alexan.num. liij.incip.inuocato in pric.v.col.lib.v.vbi volunt, q quado testator in pluribus substitutionibus expressit vnaz qualitatem, et in alia omisit, non intelligatur illa qualitas omissa repetita in alia substitutione etiam si ex natura verborum includeretur. ¶ Ex quibus in casu proposito, vbi filij instituti sunt mortui, et agitur de excludendo eam, que excluderetur ab intestato, sequor conclusiones consulentiuz.et ad nota.per Bar.patet responsio ex deductis in consil.quia sumus in terminis diuersis. Primo quia in casu nostro in.ij. substitutione sunt expressi ijdem filij, quos agimus subintelligi in prima substitutione, Bar.autem loquitur de filijs diuersorum, vnde stat ratio, q cogitauit de filijs, et no de filijs filiorum. Secundo quia in casu Bar.fuit cogitatum de liberis in prima substitutione, in casu autem nostro in secunda, et precedentia magis influunt in sequentia, qz econtra, vt not.Bar.in.l.quisquis.ff.de lega.ij.et in.l.si quis ex argentarijs.§.si initium.ff.de eden.Mod.in.l.j.C.de lib.prete. ¶ Et ex istis, et ex alijs subtiliter per consulentes deductis sequor eorum finales conclusiones super propositis questionibus tanquam iuridicas, et in casu proposito amplectendas. Laus Deo.

¶ Vt supra conclusuz est puto iuris esse ego Dormanotius de Betis Floren.I.V.D.aduocatus consistorialis, et pro fide me subscripsi, et sigillaui, saniori consilio semper saluo.

¶ Tertia Subscriptio.

In Dei Nomine amen. Prefata cosultatio quo ad articulum, in quo videtur consistere tota difficultas fuit ad plenum discussa, tam per honorandos fratres dominos consulentes, quaz per subscribentes, et non potest negari, qr res heat in se difficultatem non modicaz, cu tractemus de interpretada mete defuncti, circa q quis de facili potest errare et ab eo, qd vere voluit defunctus, (qd tamen est incognitum) discedere. ¶ Habemus enim contra conclusionem superius firmatam decisionem. l.cum auus, et.l.cum acutissimi et.d.§.cum autem, volentiu intelligi testatore voluisse substitutum non debere admitti, si grauatus decederet cuz filijs a qua psumptioe facta p.d. leges licitu no est recedere, quado fortior psumptio volūtatis contrarie testatoris apparet, per quam noluit stari presumptioni.d.legum, sed ab illa voluit discedere, que vo-

209 luntas testatoris non potest haberi, nisi ex verbis ipsius † qr presumitur quis mentem suaz exprimere ex verbis per eum prolatis iuxta.l.labeo de suppel.legat.verba.n.sunt note passionum animi, teste Aristo.hoc autem de plano procedit quando verba sunt clara, tunc enim non disputatur, qualis fuerit mens testatoris, cum clare appareat ex verbis.l.ille aut ille.§.cum in verbis de lega.iij.in casu autem, de quo agitur verba videntur esse clara in prima parte substitutionis, qr lex interpretatur.d.verba esse prolata sub tacita co

210 ditione si decesserit sine liberis † et cum de hoc sint casus le-

gum predictarum nulla videtur cadere disputatio.l.an cille cuz si.C.de fur. et istud de plano procederet, si non fuisset facta secunda substitutio. ¶ Sed difficultas oritur ex eo, quod in secunda substitutione testator expressit illam conditionem si sine liberis etc. propter quam expressionem facta infertur, quod testator in prima substitutione noluit habere locum, quia etiam ibi expressisset.l.i.§.finau ad defici.cu vulga. .C.de cad.tol. ¶ Contra quam conclusionem facere videtur quia talis conditio de necessitate inerat a lege, etiam si non fuisset expressio eius, quod tacite inest a lege non solet aliquid operari.l.iij.ff.de leg.i. vbi omnes, si enim non fuisset expressa dicta conditio, idem erat dicendum, quia lex cum auus.cu simili.subaudiebat talem conditionem, vnde non videtur, quod sit attendenda talis expressio. ¶ Accedat etiam, quod vna pars testamenti tunc declarat aliam, quando alia est obscura, et indiget declaratione, quia verbu potest importare plu
211 ra, †ita loquitur lex qui filiabus in prin. de leg. et ibi doc. sed prima pars testamenti non potest dici obscura, cum habeat casus legum volentium, quod intelligatur facta sub tacita conditione, vnde secunda pars non declararet primam in casu nostro, sed potius illam alteraret vel restringeret, que de se est clara, ideo non videtur admittenda talis declaratio, vel interpretatio. ¶ Quibus non obstantibus auctoritas tantorum patrum me cogit, vt in re dubia non dissentiaz ab illis, et presertim auctoritas preceptoris mei Socin. secutus exemplum Cassij iuriscosulti in.l.dicere.ff.de arbi. qui pluries eandem opinionem tenuit, ex quo magis deliberate videtur locutus argu.l.antique.C.ad velleia. ¶ Accedit, quod eius opinio fuit approbata ab excellentissimo doctore do. Bal.de bertolinis, et domino Jo.baptista de sancto Seuerino eius preceptore. No minus me mouet auctoritas Cuma. qui videtur in terminis decidere questionez de qua agitur, dum vult, quod substitutio facta vni ex filijs sub expressa coditione, si decesserit sine filijs declarat voluntatez testatoris facientis alteri filio substitutionem simpliciter, fuisse, vt non intelligatur voluisse habere tacitam illam conditioem, quia cum testator cogitauerit de nepotibus, vt in prima substitutione si voluisset habere locum etiam in secuda illud expressisset, prout refert Soci.in.d.l.cum auus.col.xxij. et ver. postremo, vbi refert se consuluisse in simili casu cum prefatis excellentissimis doctoribus. ¶ Consuluit etiam Soci. in
212 simili casu in cosi.cxci.ad fi. †testator reliquit domuz filie, et Mariotto, et eius filijs, et post mortem filie, et Mariotti, et filiorum reliquit domu Bernardo, ex quo in persona Mariotti cogitauit de eius filijs, et non in persona filie, datur intelligi, quod noluit filios filie excludere substitutum, et sic isti docto. assumunt presumptionem mentis testatoris ex eo, quia testator cogitauit de filijs illius, quem grauauit fideicom. et ideo cessat presumptio.l.in.d.§.cum autem, vbi imperator mouetur ad presumendam illam conditionem esse intelligedam secundum presumptam mentem testatoris, qui non presumitur cogitasse de filijs, quia si cogitasset illos preposuisset substituto, et ideo cum cogitasse apparet cessat ratio, qua mouetur Imperator ad supplendam mentez defuncti presumptam,
213 †et aduertendum est quod Soci.in.d.consilio loquitur in fortioribus terminis, dum vult, quod satis sit testatore cogitasse de filijs alicuius extranei, non tantum de descendentibus testatoris, et tamen fiat interpretatio quo ad descendentes testatoris. ¶ Ex qua ratione tolluntur etiam obiecta superius,
214 quia licet expressio eius, quod tacite inest a lege nihil operetur in illo scilicet casu, in quo est facta expressio, tamen talis expressio potest declarare mente disponentis in alio casu, in quo non fuit facta talis expressio, prout operatur in casu, de quo agitur, quia apparet, quod testator cogitauit de filijs grauati fideicom. propter quam cogitationem cesset presumptio, que fit in.d.l.cum auus. et non habet locum, neqz fienda est in prima substitutione, quia cum cogitauerit de nepotibus et illos non posuerit ad exclusionem substituti dicendum est, quod noluit per illos excludere, eodez modo secunda pars testamenti declarat primam, que si fuisset per se simpliciter posita, bene fuisset clara, tamen ex eo, quia in secunda substitutione testator fecit mentionem de nepotibus apponendo conditionem illam, infertur, quod tollitur presumptio, de qua in.§.cum autem, quam non facit lex, nisi quando testator non presumitur cogitasse de nepotibus, et super ista ratione se fundant prefati doctores, verba igitur posita in secunda substitutione declarant, que fuerit intentio testatoris in prima. ¶ Et licet forte alia fuerit mens testatoris in casu, de quo agitur, et per imperitiam, vel inaduertentiam Notarij processerit, tamen cum istud possit esse, et non esse nobis sit incognitum, neqz per nos sit diuinadum, debemus in dubio adherere verbis, et presumere quod sit apposita ad effectum aliquid operandi, iuxta.l.si quando.de legatis primo, cum vulgaribus. Et postquam prefati excellentissimi Doctores ita senserunt non puto absurdum, sed iustum cum prefatis patribus transire in eorum opinionem. Laus Deo optimo maximo.

¶ Ego Antonius de strozis Doctor, et Aduocatus Florentinus, ideo propria manu subscripsi, et sigillaui, saniori consilio semper saluo.

¶ Quarta Subscriptio.

Cum Rei demonstrate frustra alia adijciatur demonstratio, vt.l.prima.in fine.ff.de dot.prelegat. non instabo aliter in commendanda copia, elegantia, et subtilitate, tam Excelentissimorum dominorum consulentium, quam subscribentium in suprascripta consultatioe, cuz de se, et ex comparatione litterarum (vt sic dixeriz) demonstrentur, et pateant. ¶ Sed ad comprobationem deueniendo, verissimu de iure esse arbitror, quod inter dictos Ugolinum, et Nicolaum facta fuerit fideicommissa. substitutio, et ea locu habuerit in persona Ugolini, et in portione sibi relicta, ipso etiam decedente cum filijs, et sic quod in dicta substitutione inter eos per eorum auum facta non subintelligatur conditio, si premoriens decesserit sine liberis iuxta.d.l. gnliter.§.cum autem, et.d.l.cum acutissimi, et.d.l.cu auus, ex quo ipse testator ex sequenti substone apparet quod de filijs predictorum cogitauit, tuc.n.dca iura no pcedat, quod in substone in qua non fuit facta mentio de filijs grauatorum liberorum, talis conditio intelligeretur, immo tunc limitatur, vt inter alios quiuis minimus ego etiam deduco in.l.ex facto.§.siquis rogatus primo.ff.ad trebellia. in septima et vltima limitatione vbi potissime pondero.§.cum autem in illis verbis, nulla liberorum eorum mentione habita, concludens tam in filijs natis, quam in nascituris liberorum onere fideicommiss. grauatorum limitari predicta, quia vbi ex dictis per testatorem apparet, quod de talibus filijs notitiam habuit et sic cogitauit, prout habuisse, et sic de ipsis cogitasse presumitur, quando in eodem testamento de ipsis aliquo modo mentionem fecit. ¶ Et respondendo ad aliqua verba predictorum iurium, et ad aliqua alia, que videntur facere in contrarium, que quia videri possunt, aliter non referam, ne videar voluisse scribendo cartas implere et (ni fallor) omnia que per puncta iuriuz, et rationum in tali casu ponderari, et dici potuerunt, ibi ponderata, et dicta apparent, et consequenter de iure verissimuz esse arbitror, et teneo.d. Nicolau admitti ex dicta substitutione, non obstante, quod.d. Ugolinus decesserit cum dictis filijs, et sic, quod eorum mater instituta ab eorum altero scilicet Petro decedeti teneatur ad restitutionem fideicom. detractis, siue retentis detrahendis, siue retinendis per.c. Raynutius, et.c. Ray. de testa. et not. in.l.papinianus.§.meminisse.ff.de inof.testa. et in.l.quanqz .C.ad.l.falcid. et in.l.in ratione.§.quod vulgo.ff.eo.tit. et in alijs plerisqz locis notissimis breuitatis causa pptterea omissis, et quod ex diuisione, et lapsu temporis a tali petendo fideicommiss. ipse Nicolaus non excludatur, quia quatenus contra eum prescriptio decurrerit, habuit et habet restitutionez in integrum propter iustam, et probabilem ignorantia.d.fideicommiss. sibi relicti, et debiti, vt ex adductis p dominos consulentes cōstat, et apparet clarissime, de simplici itaqz subscriptioe reqsitus, ita vt.s.oclusum appet, iuris ee arbitror.

¶ Ego Uincentius de herculanis de Perusio. U.J.D. et consistorialis aduocatus, et ad fidem manu propria me subscripsi cum impressione sigilli, quo in talibus vtor rectius sentientis salua sentetia. Laus Deo. et Marie sp virgini.

¶ Quinta Subscriptio.

¶ Quinta Subscriptio.

Diuinis Suffragijs repertis, amen. Si vellez cõclusionibus supra factis addere redarguẽdus ero, curans solem facibus adiuuare, primi etenim consulentes plenissime, acutissime, & abunde considerauerunt, que in hac consultatione occurrebant, si quid tamen addi posset, illud ab excellentissimis Subscribentibus subiectum est, vt tamen mihi satisfaciam (transeundo cum resolutionibus, vt pote claris primi, tertij, & quarti dubiorum) aliqua pungendo dicam super secunda difficultate que non potest negari, quin difficilima sit stante dispositione. l. cum auus. de conditio. & demonstratio. vbi nepos erat grauatus, & filius testatoris substitutus, & tamen in positione nepotis ex fratre premortuo coniectura pietatis defecit conditio nepote mortuo cum liberis quasi plus dictum, quam scriptum inueniretur, & sic licet non fuerit nepos grauatus si decesserit sine liberis, tamen fingitur, quanto fortius, vbi non filius
215 sed nepos substitutus est. ¶ † Secundo nõ videtur apparere de voluntate aui ex quo fecit breuiloquam, que breuibus verbis clauditur, vt dicunt Barto. & docto. in. l. iam hoc iure, & l. lucius. ff. de vulga. & pupilla. & alij docto. in p̄ allegatis locis. ¶ Quibus non obstantibus contrarium probabilius est, vt. s. docte, & consultum, & subscriptũ est ab excellentissimis dominis meis Consulentibus, & subscribentibus, quos sequendos arbitror, & rationibus, & auctoritatibus Modernorũ, cum antiqui de his pauca tan-
216 gant, † & est regula, vbi non apparet de mente a verbis nõ receditur. l. non aliter. l. ille aut ille. §. cum in verbis de legatis tertio. vbi voluit exprimere in secunda substitutione expressit, vbi non expressit, vt in prima, quia noluit. l. vnica. §. sin autem. C. de caducis tollendis. iuncta. l. commodissime de liberis & posthumis. & traditur in. l. gallus. §. & quid si tm̃ de libe. & posthu. ¶ Nec obstat inductio supra facta de l. cũ auus. quia ibi nulla fuit habita liberorum mentio, vt dicit tex. in. l. generaliter. §. cum autem. C. de institu. & substi. merito pietas induxit illam mirabilem interpretationem Papiniani, sed vbi mentionem habuit, vt in casu nostro in secũda substitutione, tũc Papinia. non loquitur, nec suaz interpretationem facit vt probatur in dicto. §. cum autem. ¶ Et licet tp̄e mortis Ugolini questio esse deberet cum liberis, & Nicolao patruo, tamen quia nunc liberi cessant, & agatur inter Nicolaum fideicommissarium, q est de liberis & m̃rez filiorũ Ugolini, & sic vxoris Ugolini, & extraneã, p̄pterea imperator in. l. cum acutissimi. sequendo Papinia. eundem approbat fauore liberorum, & in odium extraneorum, sed cum in casu nostro in presentiarum fauor liberorũ sit non subintelligi liberos, quia per talem interpretationez extranee persone subueniretur, videlicet vxori Ugolini, & ille Nicolaus de liberis excluderetur a fideicõmisso, & propterea in casu nostro non est in prima substitutione in presentiarum subaudiẽdum, & interpretandum, q̄ liberos subintelligere voluerit, ne ratio iurislatoris contra liberos retorqueatur, que in fauorem liberorum fuit introducta. Et
217 alias dicebam in illa ardua dubitatione † an dos congrua sit, licet non ascendat ad legitimam, tamen conueniebat patrimonio paterno & marito iuxta. l. questionẽ. ff. de iure dotium, quod sic liberis masculis existentibus, sed eis non existẽtib⁹ vt ad minus ascẽdat ad ltimã ꝺ q̄ late p̄ dñz Barth. Socinũ, in consilio. cl. & dominum meum Corne. in consilio. lxxvij. & xcl. & cvij. in secundo volumine.

¶ Nec obstat secunda inductio, quod in breuiloqua non exprimitur conditio, si decesserit sine liberis, propter eius breuitatem, quia ista sunt voluntaria, potuit enim in breuiloqua, & in prima substitutione specificare, & in secunda & sic in fideicommissaria omittere, prout fuit omissum in dicta. l. cum auus, & dicto. §. cum autem. l. generaliter, & in dicta. l. cum acutissimi, si in prima non expressit, sed in secunda sic verba innuunt, q̄ in prima noluit, sed in sc̄da sic, q2 sic verba demonstrãt, a quibus non licet nobis recedere allegatis iuribus. & per hec pauca impulsus tp̄is angustia approbo, & sequor in p̄missis ꝯclusionibus determinatiões. s. scriptas.

¶ Ego Camillus ballionus. Utriusq; Juris Doctor, de perusio, & in fidem subscripsi, & sigillari mandaui de subscriptione requisitus veriori tñ interpretatione semper salua.

¶ Sexta Subscriptio.

Mature perspecto consilio clarissimi primi consultoris, nec non bene discussis subscriptionibus tot excellentissimorum, & permaxime acutissimi & famigeratissimi domini Phylippi decij circa illud difficilimũ, de quo queritur, vtrum videlicet in illa prima substitutione facta inter nepotes testatoris subintelligatur illa ꝯditio, si sine liberis decesserit, attẽto, q̄ i ea ꝺ liberis nulla penitus est facta mentio, q̄uis postea in secunda substitutione de liberis fecerit mentionem, arbitror conclusionem consulentis, & tot aliorum patrum in casu de quo queritur. esse iuri, & equitati, & verbis testatoris consentaneam, q̄ scꝫ licet cõditio non sit subaudienda in prima substitutione. tuz per rationes, & argumen. de quibus. s. tum etiam quia verisimile est, q̄ si testator de hoc fuisset interrogatus, an maluisset illam substitutionem esse penitus puram, & sine aliqua conditione, vel quod subaudiretur conditio in euentum, quod hic Petrus pronepos vellet matrem instituere, & patruum illo fideicommisso pure facto fraudare, Respondisset proculdubio, quod potius voluisset esse puram, q2 sicut nepotes pretulit in substitutione prima, ita eos pretulisset in substitutione secunda matri liberorum, de quibus cõ-
218 ditionaliter in secunda substitutione fecit mentionez, † cum mens, & animus testatoris verisimilis habeatur pro expresso, iuxta glo. solemnẽ in. l. tale pactum. §. finali. ff. de pactis, quam dicunt ibi docto. & alibi sepe locum habere tam in testamentis seu vltimis voluntatibus, quam etiam in alijs dispositionibus, ex eo enim q̄ in secunda substitutione apparet ipsum testatorem cogitasse de liberis, ideo forte de eis nihil expressit in prima substitutione, vt eueniente casu, qui euenit, quod aliquis de liberis conderet testamentum, & extraneum faceret heredem, prout hic vltimus fecit, illi primi substituti pure, & sine aliqua conditione virtute. d. substitutionis aduersus talem extraneum heredem quandoq; possent se tueri dicentes se pure esse inuicem substitutos, nec sibi obstare q̄ de liberis sit facta mentio in secunda substitutione. Quod permaxime videtur veritati consonare, cum ex forma statuti ab intestato Nicolaus patruus ipsi Petro, qui est vnus de liberis de quibus conditionaliter est facta mentio, succedere debeat, secundum quod statutum presumendum est testatorem voluisse de sua hereditate disponere, iuxta nota. in. l. si duo. ff. de acquiren. here. & in l. heredes mei. §. cum ita cum plerisq; concordantibus. ff. ad trebell. immo abhorruisset verisimiliter testator aliquez de liberis ipsorum primo loco institutorum, & inuicez pure substitutorum bona sue hereditatis in extraneum posse, vel debere transferre, & ipsos pure institutos, & vt dixi, substitutos excludere, quos proculdubio predilexit, & verisimiliter propter hoc euitandum, pure vocauit, vt dictũ est. ¶ Nec ob. illud vulgare, q̄ vna substitutio declarat aliaz, iuxta doctrinam Bartoli, & aliorum in. l. si. ff. ad treb. & q̄ vna pars testamenti declarat aliam, in. l. vtrum cũ simil. ff. de peti. here. q2 vltra responsiones datas. s. per alios celeberrimos con-
219 sultores videtur posse r̃nderi, † q̄ institutio prima facta de Ugolino, & Nicolao, cum sit pura, debet magis attendi ad faciendũ, q̄ prima substitutio omnio sit pura, q̄z vltima substitutio, q2 prima substitutio etiam dubia declaratur ab institutione clara, vt. l. i. in fi. C. de impub. & ali. subst. non autez declaratur a substitutione sequenti, q2 magis inferunt precedentia ad declarationem sequentium, q̄z econtra, vt tradunt doct. in. l. talis scriptura. ff. de lega. primo, & in. l. titie textores eo. tit. & Moder. in. l. si idem cum eod. de iurisdi. omni. indi. sicut igitur institutio facta de Nicolao, & Ugolino fuit, & est pura, ita reciproca substitutio iudicari debet ex mente, & verbis testatoris, si enim voluisset eã esse cõditionalẽ, bene expressisset, sicut in sequenti expressit. iccirco de simplici subscriptione requisitus his paucis fui contentus propter nuncij festinantiam, & idem iuris esse arbitor.

¶ Ego Bonifacius elefantutius de Bononia. J. U. D. & comes, ordinariam de mane catedram tenens in iure cesareo, & in fidez hic me subscripsi, & consueti sigilli impressione signaui, saluo saniori cõsilio, ad laudẽ Dei omnipotẽtis.

Septima Subscriptio.

Presens consultatio quo ad secundum articulũ in quo tota ipsius pendet difficultas, & si dubia, & subtilis sit, materiamq; contineat periculosaz, cũ de mente testatoris interpretanda tractetur, adeo tñ copiose, & subtiliter per clarissimos dominos Consulẽtes, & subscribentes discussa fuit, ut merito fatendum sit omni nunc carere dubio, ea propter cum de sola subscriptione requisitus fuerim, plurimisq; implicitus sim publicis, priuatisq; negotijs paucis utar, in eandem igitur sententiam cũ .s. scriptis clarissimis iureconsultis ea potissimum ratione concurro, quia prima substitutio circa quam presens fit hesitatio nõ simplex fuit fideicom. sed uno structu verbo℞ facta fuit;
220 & vulgariter, & pupil. † vñ lz alias ubi sola substõ fideicõ. filijs fcã fuit subintelligat ɔdõ, si sine filijs decesserint. l. cum auus. cũ ɔcordantibus. ff. de cõdit. & demon. ubi tamen in una, & eadem oratione facta fuit, & vulgaris, & fideicõ. tunc in fideicom. talis conditio nõ subintelligitur. s3 qd in terminis consuluit do. Pet. phylip. corn. in consilio. i. incip. circa
221 primum in prima colum. in quarta parte † dicens q sicut in vulgari substit. etiam collata post mortem non subintelligitur conditio. s. dicta, tum q: non reperitur hoc iure cautũ & regulariter non recedimus a verbis legis. l. non aliter. ff. de lega. iij. tum q: non militat ratio. d. l. cum auus. cu3 sim. cum filio repudiante, siue se abstinente hereditas non deuoluitur filijs suis, sed ad coheredem, vel substitutum deuoluatur. l. cum hereditate. ff. de acquirenda hereditate. & l. unica. §. si ita. ff. de cadu. tollen. tamen si dicta conditio si decesserit sine liberis non censetur adiecta in substitutione vulgari, ut etiam fuit de mente glo. quam etiam ibi ad hoc ponderant nõnulli doct. in. l. generaliter. §. cum autem. C. de in-
222 sti. & substi. ubi hoc etiam firmat Alberi. † similiter nec in substitutione pupillari, in qua non conuenit illa conditio in tantum q si apponatur, facit videri voluisse testatorem per fideicommissum substituere, ut declarat Barto. in. l. centurio. in quarta colum. versic. quid si dixit substituo tali filio impuberi si sine filijs. ff. de vulga. & pupil. suadet ratio, q nec subintelligatur conditio de qua supra in substitutione fideicommissaria, quia quando unu3 determinabile determinat plura determinabilia d3 illa uniformiter, & equalitar determinare. l. cum hoc iure in prin. ff. de vulga. & pupilla. & l. q̃uis. C. de impub. & ali. Et confirmatur hec conclusio ex his que voluit Pet. de ancha. in cousi. xlvj. incipien. prima
223 facie circa fin. † ubi dixit, q si testator a filio reliquit mille pure, & eo mortuo his mille non solutis, quingenta, q in isto ultimo legato de quingentis licet post mortem filij facto non subintelligitur illa conditio si sine liberis decesserit, q: cum sit una, & eadem dispositio continuata sicut in primo legato de mille ut pote facto pure non intelligitur illa conditio si sine liberis decesserit, pari modo nec in secundo allegat in argumentum dictã. l. iam hoc iure, & l. si legatarius §. fina. ff. de legatis tertio. Adduco etiam pro comprobatio. predictorum quod in quibusda3 lecturis voluit Bal. in dicta. l. si legatarius, & in. l. qui filiabus. §. sabinus. ff. ad trebel: & do. Jo. de monte sperello in. l. in testamento. C. de testamen. milita. & sequitur dominus Bartho. Soci. in cõsilio. cxcj. licet difficultas in. v. & vj. col. & idem voluit Rapha. cuma. in dicta. l. cum auus. (licet dicat equitatem esse
224 in contrarium) in quibus locis dicunt predicti doc. † q si testator filio, & herede extraneo simul institutis, simul etiam substituit, q sicut etiam in extranei substitutione non subintelligitur conditio si sine liberis decesserit, pari modo nec in substitutione filij, ut in utroq; equalis sit substitutio, argumẽto dicte. l. iam hoc iure. Et sic ex predictis manifeste ꝓbatur regulam predictam sumptam ex dicta. l. iam hoc iure habere locum in terminis. d. l. cum auus. ergo in proposito in quo & vulgaris, & fideicommiss. una verborum conceptione facte fuerunt, concludendum est, q sicut in vulgari nõ subintelligitur conditio, si sine filijs decesserit, ut. s. dixi, & late ponit Soci. in. l. cum auus. ita nec in fideicommis. & in specie, ut dixi hoc firmat. d. Petr. philip. Corn. in. s. allegato consil. Et l3 quidã Moder. senenses in. d. l. in testamento teneant contrarium in terminis questionis Bal. ut refert Soci. in. d. consi. cxcj. & in dicta. l. cu3 auus. in. xxviij. quos etiam ibi sequi videtur, maior tamen est auctoritas tenentium contrarium, ut ipsemet dicit in. d. consi. cxcj. & pcipue quia etiam idem tenuit Areti. in consi. suo incipien. diligenter discussis, & ponderatis, prout refert Soci. in. d. l. cum auus. nec predictis ob. quod dicunt predicti Moder.
225 in dicta. l. in testamento dicentes, † q equalis dterminatio fieri non debet quando unum ex determinabilibus continet speciali ratione maiorem fauorem. l. si ita scriptum, & ibi Benedic. de plumbi. ff. de manu. testa. sed in casu posito per Bal. in dicta. l. si legatarius speciali ratione nepotes, & filij habet maiorem fauorem, q̃ extranei, igitur non sit equalis
226 determinatio. † quia ad hoc respondeo, q non est verum, q dispositio. l. cum auus. sit inducta speciali fauore nepotum, sed potius fuit inducta ex coniecturata, & presumpta, siue ficta mẽte testatoris, ut aperte dicit tex. in. d. l. generaliter. §. cum autem, & admittunt omnes in dicta. l. cum auus. Et licet in cõsequẽtia3 vertat nepotum fauor, hoc tamen unu3 non debet esse in consideratione iuribus vulgatis. Preterea dico q ista responsio est contra casum. l. quamuis. C.
227 de impub. & ali. substi. † nam licet q vulgaris contineat pupillarem sit inductum est coniecturata, & presumpta mente testatoris. d. l. iam hoc iure in prin. & ibi declarant docto. & concurrat etiam pupilli fauor, cum sua intersit potius ex testamento, q̃ ab intestato heredem habere. l. iulianus, alias inci. si pupillus in princ. ff. de acquiren. here. & in specie firmat Cy. in. l. precibus. C. de impub. & ali. substitutio. expresse dicens pupilli fauore inductum, q in vulgari contineatur pupillaris, & sequitur etiam Bar. & alij in. d. l. iam hoc iure, decidit tamen in. d. l. q̃uis q in vulgari non contineatur pupillaris, hac tantum ratione, q: unico structu verborum facta fuerit & pupillo, & extraneo. Et per illam. l. ut. s. inductã patet etiam non procedere responsionem aliam Soci. in. d. l. cum auus. dicentis presumptionem sumptam ab unitate sermonis cedere presumptioni, que sumitur ex mente testatoris (q: ut dixi) q vulgaris contineat pupillarem sumitur ex presumpta voluntate testantis, & tamẽ hoc cedit presumptioni sumpte ex veritate sermonis, ut ẽ casus in dicta. l. q̃
228 uis. † nec ob. tex. in. l. in testamento. in fi, C. de testa mili. super quo se fundant, quia ibi fit equalis determinatio, cum in neutrius persona inducatur substitutio directa post aditam hereditatem, pupillaris enim non, ut expresse dicit ibi textus similiter nec militaris, ut ibi declarat Paulus de
229 castro in ultimo not. & sequuntur Moder. † & probatur illa regula que h3 qd in dubio miles cẽset voluisse testari iure communi, & non militari. l. q̃ q̃, & ibi omnes. C. de testa milit. & illa potuit esse ratio, q: in. d. l. in testamento non inducitur pupilla. substitutio, & cum non inducatur directa post aditã hereditatem in persona heredis extranei, nec etiam pupillaris in persona filij, ut equalis sit determinatio & sm hoc ille tex. probabit de directo contrarium eius, ad qd allegauit eum Soci. Et pro predictis facit qd voluit Roma. in. d. l. in testamẽto ubi dixit, q si extraneus in terminis d. l. probaret testatorem voluisse sibi directam militare3 substitutionem facere, q ex hoc erit probatum & pupillarem in persona filie facere voluisse, ex quo datur intelligi, q nõ alia ratione in. d. l. non inducitur pupillaris, nisi ut seruetur equalitas, ut. s. dixi. Et licet Alexã. ibi de hoc dicto Roma. dubitauerit illud tamen pro valde subtili, & colorato commendant Moder. papi. & dicunt idem sensisse Bal. ibi in secunda questione. Non ob. etiam predicte conclusioni quod voluit Bar. in. l. titia. §. titia. ff. de leg. secundo, quia in casu suo, q usufructus nõ censeret relictus uxori, sed alimẽta principaliter fuit inductum speciali filiorum fauore, & sic ꝓpriẽ sumus in terminis supra allegat. l. si ita scriptum & quod per illam voluit ibi Benedictus de plumbino cuius dicta non procedunt, ubi aliquid inducitur principaliter ex presumpta voluntate testatoris, licet in consequẽtiã, & in fauorem filiorum, prout est casus in dicta. l. quamuis.

Et per predicta patet responsio ad ea que contra Bal. aducebantur, quibus non q: punctaliter sumus in questione dñi Bald. volui respondisse, sed quia aliqualiter videbantur pungere contra terminos questionis nostre, que etiam ex dictis dñi Bal. & Sequacium remanet magis fundata

fundata, ⁊ comprobata, de vltima ratione sua non faciens mentionem, quia ex dictis eius in.d.l.cum auus.pȝ rñsio. ¶ Plurimum etiam in tantorum virorum sententiam me trahit illa ratio, quod sicut testator in secunda substitutione apposuit cõdõnē si nepotes sine filijs decesserit, ita pari modo credendum est quod illam etiam in prima substitutione apposuisset si i illa adesse voluisset. Pro quo est optimus textus in capitulo inter corporalia post medium extra de trãslatione episcopi, ibi dum littera dicit si circa trãslationem idem fieri voluisset, quod de cessione dixerat, ⁊ de translatione poterat expressisse, licet ergo alias ex presumpta voluntate defuncti subinlligatur.d.conditio si sine liberis ⁊c. dicta.l.cum auus.in proposito non debet subintelligi propter presumptionem, de qua supra, ⁊ que magis specialis
230 est † cum regula sit presumptionem specialem generali preiudicare.l.diuus.ff.de in integrum restituendo.⁊.l.cum de indebito.ff.de probatio. ¶ Et ad predicta bene seruit, qđ voluit Alexan.in consilio.xxxj.ponderatis his ⁊c.post pri
231 mum.in tertio volumine.† vbi dixit.quod licet legatum factum ab aliquo, cui ex post natus fuit posthumus non debeatur iuxta ea que habentur per omnes in auctẽ.ex causa.C.de liberis prete.(in terminis tamen in quibus ipsi loquuntur) si tamen quis fecit legatum simpliciter, ⁊ institutionem sub conditione si sine liberis decesserit postmodum filium testator susceperit debebitur legatum, mouetur inter cetera supra dicta ratione, quia si testator noluisset legatum deberi si cum filijs decessisset, sicut supra dictam conditionē apposuit in institutione, ita etiam in legato apposuisset, quod cum non fecerit, constat ipsum voluisset deberi, ⁊ si cum filijs decesserit allegat tex.in dicto capitulo inter corporalia. ¶ Ad idem bene facit, quod ponit Soci.in consilio. nono viso testamento in secunda colum.in tertio volumine
232 † vbi dixit, ꝙ licet dici posset statutum excludens sororem propter patruum censeri ⁊ ipsum excludere propter filios patrui per ea que voluit Pau.de cast.in consilio.cccclxl. hereditas ⁊c.in casu tamen suo dicit filios patrui sororem nõ excludere hac inter cetera ratione, quia in suo capitulo statuti, de quo ipse loquitur, statutum excludebat matrem extante patruo, ⁊ filijs eius, vnde dicit ex clara mente ipsius statuti colligi quod propter filios patrui noluit sororem excludi, ⁊ si hoc voluisset, sicut in capitulo excludente matreȝ hoc expressit, ita in capitulo excludente sororē hoc expressisset, quod cum non fecerit, datur intelligi quod noluit sororem per filios patrui excludi, nam vnum caput statuti per aliud declaratur.l.trium, ⁊ ibi Angel.ff.de peti. heredita. ⁊ per Bar. in.l.pretor.§.eritq̃ differentia.ff.vi bono.rap. ¶ Ad predicta etiam sentit, quod voluit Joan. de ana.in
233 consilio.xxij.ad approbandam ⁊c.vbi dixit † ꝙ si testator in duabus substitutionibus fecit mentionem de filijs masculis, ⁊ in tertia de filijs simpliciter quod in hac tertia non debet intelligi de masculis tantum, quia quando testator voluit excludere solos masculos, hoc expressit, quod etiam in tertia expressisset, si voluisset, cuȝ hoc sibi facile fuisset.l.vnica.§.sinautem ad deficientis.C.de cadu. ⁊ capitulo ad audientiam de decim.vnde cuȝ non fecerit, est vrgens presumptio, ꝙ noluit.l. ⁊ si sine.§.sed quod papinia.ff.đ minorib. ⁊.c.non ne extra de prescrip.vnde pari modo, in propositũ est dicēdũ, ꝙ ex eo, q꞉ testator in prima substitutione non expressit conditionē si sine liberis ⁊c.quam expressit in secunda datur intelligi, ꝙ illa voluit adesse, ⁊ licet de hoc dicto (de auctoritate tñ Jo.đ ana.nõ facta mētione) ꝑ clarissimũ do. Philippum deci.s.factum fuerit dubium, immo ipse expresse contrarium firmauit, prout etiam fecit in consilio suo.xv.verius tamē illud esse tenendum, dicendum est, q꞉ communiter approbat. Hoc enim idem tenet Pet.de an. in consilio.cxix.pro clariori in fi. ⁊ Soci.in consil.ccxxvij. in vltimis verbis, ⁊ in cõsi.lxix.incip.viso testamēto in.vij. colum.in.iij.volu. ⁊ Curt.in consilio.lxiij.in.xvi.colum. ⁊ in similibus terminis est decisio Alexan.in rubrica.ff.de re iu
234 di.† vbi dixit, ꝙ si in vna parte est facta mentio de sententia, ⁊ in alia de sententia diffinitiua, ꝙ q꞉ i vltia est facta mentio de diffinitiua, prima dȝ intelligi ⁊ de interlocutoria, qđ etiam sequuntur Moder.ferrarien.in rubrica extra de re iudi.in.vij.col. ¶ Ad predictorum ēt confirmationem accedit, ꝙ voluit Soci.in consilio.xxxvij.incip.viso testamen
235 to in.v.col.in.iij.vol.† vbi dixit, ꝙ si testator vocauit illos de parentela feminina vocãdo proximiores, vocauitq̃ ⁊ illos de parentela masculina ipsos simpliciter vocando, ꝙ ex hoc datur intelligi ꝙ voluit illos de parentela masculina ꝓximiores tantum admitti, ⁊ exprimēdo proximiores in vna parte patet ꝙ de illis cogitauit, vnde si voluisset proximiores in linea masculina admitti illos expressisset, sicut ⁊ in feminina fecit, allegat.d.l.vnicã.§.sinautem ad deficiētis.C. de cadu.toll.⁊.c.ad audientiaȝ de deci. ⁊ subijcit, ꝙ ex quo in parentela feminina expressit de ꝓximioribus, ⁊ in masculina non, datur intelligi ꝙ in ea voluit proximiores preferri argumēto.l.cũ pretor.ff.de iudi.⁊.d.l. ⁊ si sine.§.sed quod Papi.ff.de minor.eadem ergo ratione dicamus in proposito ꝙ ex eo, q꞉ testator in.ij.substitutione expressit conditionē si sine liberis ⁊c. ⁊ in prima nõ, ꝙ in prima noluit illã subintelligi ex quibus omnibus concurro in sententiaȝ supra firmatam. Laus Deo.

¶ Ut supra conclusum sic iuris esse arbitror ego Jon.franciscus Calcaneus corrigien.U.J.D.ac consiliarius secretus, in cuius testimonium propria ⁊c.

¶ Octaua subscriptio.

Ego Cosmus pasetus de Pijs leguȝ doctor de Ferraria ad subscriptionem condescendã sine alijs conditionibus, tuȝ quia per.s.clarissimos ⁊ excellen.domi nos Consulentes, ita pulchre, subtiliter, ⁊ copiose demonstrata fuit iustitia ipsorum consiliorum, ꝙ frustra, vt inquit tex. in.l.j.ff.de dot.prellega.alia adiceretur demonstratio, tum etiam, quia requisitus fui de simplici subscriptione, ⁊ podagrarum morbo in presentiarum vexatus scribere nõ valeo. ¶ Uisis igitur ⁊ diligenter consideratis dictis consilijs dico, ⁊ consulo iuris esse, prout ipsi concluserunt, saluo semper saniori consilio, in quorum fidem me manu propria subscripsi, ⁊ solito meo sigillo muniri feci.

¶ Nona Subscriptio.

Frustra Omnino laboraturum puto, qui voluerit concordes tantorum patrum sententias vlterius comprobare, cum ⁊ subtiliter, ⁊ profunde tam domini Consulentes, q̃ꝫ excellentissimi subscribentes rem omnem attigerint, ne videar tamen (vt monet gaius) illotis manibus ad ipsam rem accessisse, dicam ⁊ ipse duo verba, quibus appareat me in eorundem sententiam non manibus modo, sed ⁊ pedibus, ⁊ toto (vt aiunt) corpore decurrere, ⁊ aggressus secundam presentis consultationis partē in qua versari tota difficultas videtur, patruȝ subscribentium vestigia imitatus, videor videre mihi in hoc articulo non multũ difficultatis subesse, ꝙ in casu nostro dispositio.l.cum auus.ff.de conditio. ⁊ demonstra.relata per imperat.in.l.cum accutissimi.C.de fideicõ. ⁊ de qua in.l.generaliter.§.cum autem.C.de insti. ⁊ substi.sub condi.fact. nequaq̃ꝫ sibi vendicet locum in prima substitutione, nam cũ (vt per dominos etiam consulentes ⁊ alias) subtilissime cõcludatur eam eius dispositionis fuisse rationem, ꝙ scilicet ex coniectura pietatis fiat interpretatio, ꝙ si de liberis instituti testator cogitasset, tale fideicõmissuȝ non fecisset vt etiã cõcludit Soci.post Cuma.in.d.l.cum auus. in.xxxix.col. in ordine meo in ver.circa tertiam difficultatem, surgit sine dubio conclusio a cessante ratione, ꝙ vbi testator de liberis cogitasset, videretur voluisse substituto postponere, quando non facta de eis mentione fideicommissuȝ fecisset.l.adigere §.q̃uis.ff.de iure patro.cum vulg. ¶ Et probatur in simili per not.per Bar.in.l.titia. la secunda.§.imperator.ff.de
236 leg.secundo, † nam donatio omnium bonorum, vel partis notabilis eorum facta, q꞉ de liberis non est cogitatum reuocatur per superuenientiaȝ liberorum.l.si vnquam.C.de reuocand.donatione.secus si fuisset de liberis cogitatum, ita Barto.vbi supra quem sequitur Soci.in.d.l.cum auus, in xviij.columna circa mediuȝ in ordine meo in ver.ēt pro hac opinione.in simili, vbi disputat an dispositio.l.cum auus.

habeat locum etiam in relictis, & fideicommissis particula
237 ribus † & innuit esse bonum simile arguere de dicta.l.si vn
quaz ad hanc materiã, ita igit̃ & in casu nr̃o, vbi est eadẽ rõ.
& addit̃ q̃ in materia.d.l.si vnq̃ fortius voluit idẽ Soci.
238 in.l.ij.in principio.ff.sol. matrimonio.† vbi pulchre videtur tenere, quod vbi etiam in genere posset videri de liberis cogitatum, dispositio dicte.l.si vnq̃ non heberet locum, puta cum donatio facta esset in actu contrahendi matrimonij tunc enim presumitur de liberis cogitatum, in hoc enim matrimonia contrahuntur.l.tertia.ff.eodem titulo. & licet fortasse questio esset dubia, vbi donatio, vel pactum de lucranda dote fuisset factum marito per rationes de quibus ibi p eum, secus tamen videtur innuere, vbi donatio fieret extraneo de alijs bonis mulieris ab ipsa muliere in actu matrimonij contrahendi. & in materia nostra facit etiaz, quod latissime disputat idem Socin.in.d.l.cum auus.in.xlij.colũ. in ordine meo in prima questione extra Bar. vbi diffuse nõ minusq̃ acute disputat, an dispositio dicte.l.cum auus ha-
239 beat locum viuentibus nepotibus ex filio instituto† & ex tota serie disputationis colligit̃, q̃ dispositio dicte.l.cũ auus non habet locum, vbi esset de liberis cogitatum, & tandem satis anxie concludit non habere locum dicta.l.cum auus. vbi nepotes superfuissent, ex quo de eis potuit cogitari, vt pote existentibus in rerum natura, & breuiter hoc dicit expresse Imperator in dicta.l.cum autem.l.generaliter.C.de insti. & substi. &c.ibi, & intelligentem non esse verisimile patrem, si de nepotibus cogitasset, saltem fecisse substitutionez igitur &c. quod autem testator in casu nostro de liberis cogitauerit euidenter apparet in secunda substitutione, vbi Nicolao, & Ugolino substituit Brigidam, & alios, de quibus ibi q̃ncunq; ipsi sine liberis legitimis, & naturalibus decesserint, de quibus tamen liberis predictorum in prima substitutione ad inuicem sibi facta dictum fuerat prorsus nihil. Sed vbi in testamento etiam in parte separata fit mentio de nepotibus presumitur de ipsis cogitatum, ita expresse decidit Alexan.in consilio.xxxj.in prima columna in tertio volumine allegat tex.in.l.qui filiabus.in principio.ff.de legatis.j. vbi ex quo apparet q̃d in alia ẽt diuersa parte testamenti facta fuerat mentio de posthuma, presumitur, & de ea cogitatum, vbi in alia parte testamenti quid filiabus legasset, q̃d nõ esset, nisi & de ea aliqua mentio in testamento fuisset habita. Et clare videtur hoc dicere imperator in.d.§.cum aũt, ibi nulla liberorum procreandorũ adiectione addita, vnde q̃tum ad hoc, q̃ dispositio.d.l.cum auus cum simil.in casu nostro sibi locum nõ vendicet, circa primam substitutionem in qua poterat dubium esse, nõ videor multum dubitare. ¶ Sed dubitatio non exigua esse potest q̃ in prima substitutione senserit testor̃, eaz ita demũ sortire effectum, si liberi non superfuerint, non ex dispositione.l.cum auus.sed ex coniecturata mente ipsius testatoris, que colligitur ex sequenti substitutiuone, vbi eam sortiri voluit effectum, vbi liberi non affuerint, dicamus ergo q̃ & idem senserit, & in prima, quia vna pars dubia testamenti p aliam declaratur, casus est in.d.l.qui filiabus in princi.de lega.primo. qui non videtur fuisse in casu nostro hactenus
240 ponderatus† nam in legato facto filiabus dubitabatur an comprehenderetur & posthuma, & per rationes, de quibus ibi magis communiter per doct. videbatur dicendũ, q̃ nõ, atq; ita fuisset determinatum, nisi de posthuma in alia parte testamenti mentio fuisset habita, quia ergo & ibi expressit de posthuma testator, videatur sensisse & alibi scilicet in legato filiabus relicto, ita & in casu nostro, sicuti in sequenti substitutione de liberis institutoruz expressit, videatur sensisse & in prima, vt vna pars aliam declaret dubiam, & illum text.ad simile propositum ponderant ibi Bar. & doct. & inferunt papien.ibi, q̃d facit pro eo q̃d dicitur, q̃ si testator in fine testamenti fecit mentionem de filio simpliciter, tamẽ ex quo in eadem dispositienc fecit & mentionẽ de masculo, vĩ q̃ semper de masculo intellexerit, & ita dicunt consuluisse Abb.in consilio.xxxvij.q̃d incipit, viderur primo q̃d sic in vlt.colum.primo volu.subdunt tamen postea, q̃d contrarium in hoc tenuit Joan.de ana.in consilio.xxij.q̃d incipit ad approbandam, & corroborandam conclusionẽ &c. vbi dicunt cum tali ratione vsuz, q̃d si de masculis voluisset sentire in sequentibus, sicuti in precedẽtibus expressit, ita & postea potuisset exprimere, videtur ergo cum non expressit generaliter sensisse etiam de feminis.l.i.§.sinautem ad deficientis.C.de cadu.toll.c.ad audientiam extra de decim. que quidem consilia supra etiam per aliquos subscribentium excellentissimos pensitata fuerunt, & hec inuicem contraria Papien.vbi supra non resoluunt.

¶ Sed his tamen non obstantibus sententiam supra consulentium probatissimorumq; subscribentium vt verissimã teneo, & amplector, pro qua adduco textuz primo in dicta. l.prima.§.sinautem ad deficientis.C.de cadu.tollen. & dicto capitulo ad audientiaz extra de decimis, sed hec ab alijs abunde proposita. ¶ Nuperrime pondero ego tex.in casu nostro optime deseruientem in.l.filium in principio.ff. quando dies legati cedat. vbi quasi in terminis videtur
241 pro nobis casus esse ad litteram, † testator enim ex parte heredem instituerat filiumfamilias, eiq; fideicommissum dederat, deinde conditionem institutioni adiecit hoc pacto q̃ lucium titium heredem instituit, ita eum adire volo si is p̃ria potestate liberatus fuerit, certe hec conditio adiecta fideicommisso precedenti, & inde fideicommissum pure datum, statim peti poterit a patre, ecce ibi precessit fideicommissum purum, & institutio pura institutioni demum conditio adicitur hec fideicommisso adiecta non intelligit̃. ratio quia si de fideicommisso voluisset, quoq; adijci, ita expressisset, sicuti in institutione, & hoc tanto magis habet locum, quia fideicommissum purum precesserat, & subsequebatur postmodum in institutione conditio, sicuti etiam ibi decla-
242 rat Bartolus, † secus si precessisset conditionalis institutio, quia eadem conditio censeretur repetita in sequenti fideicommisso puro, vt etiam declarat Bartol.inibi, & in.l. auia in principio.ff.de conditio.& demonstratio. & facit.l. duos in principio.eodem titulo. & etiaz text.in dicta.l.auia. & ratio est secundum Bartolum in dicta.l.auia, quia plus influunt precedentia in sequentia quam ecõtra.l.quisquis, & ibi gl.de legatis tertio, & not.in.l.talis scriptura de legatis.j.ita certe est ferme in casu nostro, naz primo precedit fideicommissum purum seu substitutio fideicommiss. pura, postea succedit in separata oratione alia substitutio penitus diuersa cum conditione illa si sine liberis decesserint, certe non debet censeri repetita in prima substitutione pura argumento illius textus. ¶ Secus fortasse fuisset, si precessisset prima substitutio conditionalis, & pura fuisset subsecuta.

¶ Et per illum textum etiam in dicta.l.filium pulchraz do-
243 ctrinam posuit Bartolus in.l.finali.ff.de rebus dubijs.† videlicet q̃d clausula in.l.posita, que habet qualificare disposita refertur ad omnia precedentia, quando principaliter per se ponitur, at vbi tanquam conditio, vel modus insereretur vni capitulo separato non refertur nisi ad illud capitulum, ita est etiam profecto in casu nostro, nam illa conditio si sine liberis, est inserta secunde substitutioni, quod est quoddam capitulum separatum a prima, vnde ad primam referri non debet, quam doctrinam etiam tradit iureconsultus. in.l.tertia.§.filius.ff.de liberis & posthu. & refert Bartolus in dicta.l.talis scriptura.§.finali.
244 ¶ † Neq; obstant modo textus in dicta.l.qui filiabus, & alia etiam per dominos Consulentes adducta in sexto argumento quia facilime r̃ndeo ea omnia procedere vbi tractaretur de interpretanda vna parte testamenti dubia, tunc enim fieret per proximam scripturam interpretatio, vt iurl. predict.l.si seruus plurium.§.finali. de legatis primo.l. heredes palam.§.sed si notam.in fine.ff.de testamen. & in
245 proposito loquitur etiaz textus in dicta.l.qui filiabus, † vnde sine dubio stricta appellatione filioruz veniunt etiam posthume.l.nomen filiorum.ff.de verborum significatio. sed in legato dubitabatur, q̃z ad postu.nõ h̃r tãta fideicom.affectio, sicut ad iam natum secundum magis communes conclusiones, vt ibi per Alexand. sed tamen vbi etiam visus est testator habuisse & ad posthumam eam nominando tũc cessat presumptio cõtraria, & sic tractatur de interpretanda voluntate testatoris dubia propter rationem predictam.

¶ At in casu nostro non tractamus de interpretanda dubia mente testõris aliquo mõ. sed an sequẽs cõditio apposita in sequenti capl̃o trahatur ad precedẽs. & oñdo sic clare.

Nam

Nam aut de liberis non erat facta mentio vlla, & tunc nemo dubitat quod fideicommissum est purum, & tunc succedit interpretatio Papin. per. d. l. cum auus. quod si cogitasset de liberis talem non fecisset substitutionem puram, sed conditionalem, nisi liberi interuenirent, aut cogitauit de liberis vt expresse constat in casu nostro, & tunc etiam fideicommissum est purum, cum de liberis conditionaliter nihil dixerit, dubitatur modo an cum de liberis conditionaliter mentionem fecerit in alio capitulo hoc referatur etiam ad capitulum precedens purum, & dicimus, quod non refertur per predicta, vnde semper dispositio est clara, quod illud fideicom. est purum, sed vbi nihil esset de liberis cogitatum, succederet interpretatio Papiniani, vbi cogitatur, & tunc etiam clarum est quod est purum, vnde nisi in eo manifeste eam conditionem apposuerit, debet esse purum, quia hic non succedit interpretatio Papiniani, ea etiam conditio cum sit apposita in alio capitulo non debet ad precedens referri, ergo remanemus in casu claro quod illud fideicom. est purum, & sic non est opus hic tractare de interpretatione, sed de repetitione que non habet locum, vt dixi ergo &c. Laus Deo, & Marie Virgini.

¶ Et ita vt supra conclusum est, iuris esse arbitror ego Ludouicus Catus. J. V. D. minimus, & aduocatus Ferrarien. sententie puriori semper me subiciens, qui de subscriptione &c.

¶ Decima Subscriptio.

Visis Tot, & tantorum iurisconsultorum sententijs in vnum concurrentibus maxime circa secundum dubium agitatum super testamento quondam Petri Vgolini de Senis, nullum fere dubitationi locum fore puto in re tot spectata oculis, tot insinuata sensibus, tot approbata consultissimis hominibus, vt in simili dicit Imperator, in. l. hac consultissima in fi. C. qui testa. face. pos. ideo minus trepide teneo cum ipsis in casu isto, primam substitutionem illam, & eos inuicem substituit vulgariter, pupillariter, & per fideicommissum, in casu fideicommissi non cessare ob liberos postea natos alteri heredum premorienti, & sic in hoc casu cessat dispositio seu presumptio. l. cum auus. ff. de condi. & demon. & l. cum acutissimi. C. de fideicom. & l. generaliter. §. cum autem. C. de insti. & substi. ¶ Et ne videar vt cecus
246 procedere, † presupono, quod contra presumptionem. d. §. cum autem cum si. admittitur probatio in contrarium ex coniecturis multis & maxime vbi essemus in casu in quo cessaret ratio in qua fundatur dispositio dictorum iurium, que est, quod si cogitasset de liberis talem substitutionem non fecisset. d. §. cum autem, cum similibus, & quod in contrarium admittatur probatio multifariam tenet Barba. in repetitio. d. l. cum acutissimi. & Petrus de anch. consi. xliij. relato per Soci. in. d. l. cum auus. i. xl. col. cum. iij. sequentibus. ¶ Et precipua probatio in contrarium est quando constat testatorem cogitasse de liberis tunc enim si substituit, & liberos eius cui substituit non excepit procedit substitutio, etiam liberis non obstantibus, & sic cessat tunc prescriptio seu dispositio. d. §. cum autem, cum concordan. ¶ Probatur hoc, primo ex tex. in. d. §. cum autem ibi nulla liberorum ex his procreandorum adiectione addita, & sic vult ille tex. quod vbi facta esset mentio liberorum procreandorum tunc cesset sua presumptio, & sua dispositio, quia si exprimeretur excipiendo eos a substitutione tunc cum constet de expressa exceptione facta per testatorem, frustra recurritur ad presumptionem illorum iurium, argu. l. ille aut ille. §. cum in verbis. ff. de legatis. iij. si autem de eis erit facta mentio in alia parte testamenti tunc etiam cessat dispositio, & ratio dictorum iurium, que fundatur in hoc, quia de eis non videtur cogitasse, & si de eis cogitasset talem non fecisset substitutionem eos non excipiendo. Cum enim in alia parte testamenti de eis fecerit mentionem paret quod de eis cogitauit. l. qui filiabus. ff. de leg. primo Alexan. consi. xxxj. tertio volu. incip. ponderatis his, que in themate. ¶ Qui modus probandi contra presumptionem. d. iurium comprobatur ex multis doctrinis in specie, maxime ex doctrina Bar. in repetit. d. l. cum acutissimi approbata per Soci. in. d. l. cum
247 auus a. xxxx. vsque ad. lj. col. † vbi tenent, quod hac ratione liberi nati tempore testamenti non excludunt substitutum, quia de eis testator cogitauit, & dicit Soci. ibi se alias ita consuluisse, & in eius opinionem concurrisse do. Bal. nouellum, do. Benedictum cap. & do. Jo. petruc. doctores insignes, & optimi iudicij, ac timorate conscientie, & si hoc procedit in natis, cui dubium quod multo fortius procedet in nascituris, de quibus constat cogitatum, cum ad illos non potuerit habere testator tantam affectionem, & charitatem, vt ad natos, que charitas est fundamentum. d. iurium vt pa-
248 tet in. d. §. cum autem cum similibus. ¶ † Immo in tantum hec sunt vera, quod sufficit etiam cogitatio in genere, vt idem Soci. not. in. d. l. cum auus col. xx. & xxi. & vt not. idem Soci. in col. xxxxiiij. & ad idem faciunt, que not. idem Soci. in. d. l. cum auus. col. xx. & xxi. versi. potest & secundo limitari. ¶ Faciunt, que in simili habentur per Bar. in. l. titia §. Imperator. ff. de lega. secundo, & Soci. in. l. secunda. in prin. ff. solu. matr. & Soci. in consi. cxlvij. Visa. in. vij. col. sed sic est, quod in casu nostro testator in alia substitutione sequenti facta de domina Brigida posuit conditionem, si instituti morerentur sine liberis, & sic constat eum cogitasse de liberis, ergo. d. liberi non excludunt substitutionem primam in qua ipsi non sunt excepti ab ea. ¶ Est & secundus modus probandi contra presumptionem. d. §. cum autem cum concordantibus. videlicet quando in alia substitutione posuit conditionem sine liberis & in alia non, nam tunc vltra. d. rationem est alia ratio, quia ex quo illam conditionem expressit in vna, & non in alia non debet haberi pro expressa in alia, quia sicut expressit in vna, ita sciuisset exprimere in alia, quod procedit etiam quando persone, quibus fiunt diuerse substitutiones sunt diuerse, licet enim non videatur cogitatum nisi de liberis illius in cuius substitutione sunt expressi, tamen in alia substitutione conditio liberorum non videtur expressa non obstante, quod de liberis alterius non cogitauerit in specie, quia sufficit hec ratio ad probandum contra dictum. §. cum autem, videlicet quod ex eo, quod conditionem illam expressit in vna, non in alia, voluit in alia non censeri, nec esse appositam, istud euidenter voluit Rapha. cuma. in quodam suo consilio relato, & approbato per Soci. inter consilia Cur. in consil. secundo incipiente eleganter, & subtiliter. & Soci. in. l. cum auus. in. xxij. col. in versi. postremo in hoc articulo vbi si pater duobus filijs institutis vni substituit simpliciter alij sub conditione deficientium liberorum in persona simpliciter grauati non subauditur illa conditio. ¶ Cui doctrine bene conuenit quod nota. idem Bartol.
249 in. l. cum auus. versi. quero dicit testator, rogo filium, † vbi in hac materia si testator posuit in conditione liberos masculos, non censentur apposite femine, licet secus, si nullos liberos in conditione apposuisset expresse, quia tunc omnes censerentur appositi, & apposite, dicto. §. cum autem, cum ibi nota. facit. l. cum pretor. ff. de iudi. l. & si sine. §. & quod papin. ff. de minor. c. ad audientiam de decim. l. j. §. sin autem ad defici. C. de cadu. tollen. c. inter corporalia de translatione prelat. filium in prin. cum glo. in versi. peti poss. ff. quan-
250 do di. leg. ced. ¶ † Et quod ista conditio si sine liberis apposita in vna conditione faciat eam non subintelligi in alia, si non fuerit in alia expressa tenet Alexan. in consi. xxxj. iij. vol. incip. ponderatis, & in casu nostro adest etiam hec probatio contra. d. §. cum autem cum simi. quia post primam substitutionem reciprocam continentem fideicom. reciprocum factum simpliciter inter duos nepotes ex filio institutos, subiecit aliam substitutionem per quam eis substituit. d. Brigidam, si decesserit sine liberis, vnde hec conditio expressa in secunda non debet subaudiri in prima simpliciter facta per rationem predictam. ¶ Que sententia coadiuuatur † quia co-
251 pula posita inter duas orationes perfectas non facit, quod dictum in vna censeatur repetitum in alia, prout not. Bar. in. l. scie. §. gaio. ff. de fund. instru. per. l. qui fundum de con-
252 trahen. empt. † Et maxime quia repetitio non debet fieri, quando repetitio difformiter operaretur, vel plus operaretur in casu ad quem fit repetitio, quam in casu, in quo facta est expressio, vt pulchre docet Areti. in consilio. cxxj. incip. in presenti consultatione in prima colum. vbi hoc optime probat, sed sic etiam in casu nostro. Nam in substitutione in qua exprimitur conditio liberorum, ipsi liberi excludunt dominam Brigidam, que non erat de agnatione testatoris, nec

proxime successura ab intestato, si autem censeretur repetita in prima, tunc operaretur, ꝙ excluderētur fratres a successione reciproca, qui sunt de agnatione eadem simul cum testatore, ꝛ qui ab intestato habent inuicem succedere ex forma statutorum loci, ideo non est facienda ista repetitio. ¶ Est ꝛ tertius modus probandi contra .d. §. cum autem cum similibus. videlicet ꝙ quando testator simul accumulauit vulgarem, pupillarem, ꝛ fideicommissariaꝫ, tunc in fideicōmissa. non subauditur conditio liberorum, sicut nec in vulgari, vt equalis fiat determinatio iuxta .l. iā hoc iure. ff. dē vulga. ꝛ pupilla. ꝛ .l. quamuis. C. de impub. ꝛ al. sub. ita expresse tenet Corne. in consi. j. iiij. volu. in penul. col. Soci. in consilio. cxcj. incipien. licet difficultates. in .v. ꝛ .vj. col. versi. sed posito, vbi allegat etiam idem tenere Jo. de monte sperello in .l. in testamento. C. de test. mili. vbi Mode. dicunt etiam Bal. hoc tenere in quibusdam lectu. in .l. si legatarius. ff. de leg. ij. ꝛ in .l. qui filiū. §. sabinus. ff. ad trebel. ¶ Et licet Soci. in .d. l. cum auus in .xxviij. ꝛ .xxix. colum. dicat quod per viam disputationis posset sustineri contrarium, tñ finaliter concludit quod consulendo, ꝛ iudicando ita est tenendum.

253 ¶ Nec ob. ratio disputatiue adducta per Soci. ibi† dum dicit, ꝙ presumptio resultās ab vnitate sermonis cedit presumptioni que sumitur a voluntate testatoris. l. in testamento in fi. C. de militari testamento. nam illud procedit, quando voluntas probatur clare contra rationem equalis determinationis. ita patet in .d. l. in testamēto, in fi. sed tibi probādum est ꝛc. sed hic non probatur voluntas cōtraria testatoris. d. l. iam hoc iure, ꝛ .d. l. quamuis cum similibus. que expresse hoc probant, cum ergo in casu nostro factum fuerit fideicommissum cum vulgaribus ergo ꝛc. Et his sum contētus pro ista parte in reliquis me remitto ad dicta aliorūꝫ .s. scriptorum. ¶ Solū restat, vt respondeā duabus difficultatibus, que contra hanc sententiam possent adduci in casu nostro. ¶ Et Primo quia ex quo testator in secunda substitutione posuit .d. conditionem, videtur ꝙ mens eius fuerit etiā eam ponere in prima, quia vna pars testamenti declarat aliam. d. l. qui filiabus. de le. j. ¶ Sed respondeo,

254 † ꝙ quandoqꝫ lex habet aliquid pro non expresso, eō qꝛ de eo non fuit cogitatum, ꝛ tūc mentio de eo facta in alia parte testamenti facit ꝙ hr̄ pro expresso, qꝛ constat de eo cogitatum ob expressionē factaꝫ in alia parte testamenti, ꝛ sic procedit. d. l. qui filiabus. quandoqꝫ lex habet aliquid pro expresso, quia de eo non fuit cogitatum, ꝛ presumit, ꝙ si fuisset cogitatum, testator expressisset, ꝛ tunc si de illo fiat mentio in alia parte testamenti, constat testatorem de illo cogitasse ꝛ non habetur pro expresso, ꝛ non subauditur, vt in casu .d. §. cum autem, per predicta, ꝛ sic verum est, ꝙ pars testamenti declarat aliaꝫ, sed diuersimode, secundū ꝙ recta ratio suadet, nam semper declarat ꝙ propter mentionem rei vel persone habitam in vna parte testamenti censeatur testator cogitasse de illa etiam in alijs partibus, sed ex hoc resultant postea diuersi effectus, prout rationum diuersitas suadet. ¶ Secunda difficultas nondum tacta in hac materia est, ꝙ testator post primam substitutionem facit immediate secundam his verbis, ꝛ in casu quo decederent in pupillari etate, vel postea quandocunqꝫ sine filijs legitimis, ꝛ naturalibus eisdem substituit dominam brigidam ꝛc. ꝛ sic in hac substitutione posuit in persona amboꝝ ꝯditionē, si sine liberis decederent quod esset vanum, ꝛ superfluum, si testator voluisset primam substitutionem habere locum etiam primo moriente cum liberis, tunc enim in secunda substitutione sufficiebat apponere dictaꝫ ꝯditionem in persona vnius tantum vltimo morientis, vnde ne verba huius secunde substitutionis sint vana, ꝛ frustratoria, videtur interpretanduꝫ fuisse de mente testatoris etiam in prima substitutione .d.

255 conditionem haberi pro apposita † sicut alias dicimus, ꝙ dictum in vna oratione repetitur in alia, ne dispositio reddatur inualida secundum Barto. in .d. §. gaio. ff. de fun. instr. ¶ Ad hoc autem respondetur, ꝙ imo .d. ꝯdō sic apposita in scđa substōne nō est in vanū apposita licet in prima non subaudiatur .d. conditio, sed testator considerauit, ꝙ posito, ꝙ primus heres moreretur cuꝫ liberis, ꝛ quod eis exclusis succederet alius heres poterat euenire vltimum mori sine liberis, quo casu noluit do. Brigidam succedere exclusis liberis primi defuncti, qui fuerant exclusi in prima substitutione ex persona eorū patrui superstitis, sed voluit in tali casu conseruare ius legitime successionis ſm quam .d. liberi ex statuto excluderent .d. do. Brigidam, que non erat ꝓxima agnata, vt ipsi. ¶ Unde qꝛ omnes rationes predicte ostendunt .d. nepotes excludi in prima substitutione, ꝛ in contrarium non militat ratio, ꝙ secunda sit inepta, vel vana, nec aliquid aliud est, quod vrgeat in contrarium, ideo teneo firmiter, quod supra post tot, ꝛ tantos consultissimos viros conclusi.

¶ Ut supra conclusum fuit, dico, ꝛ consulo ego Uincentius saluiolus de ocha Bononien. J. U. D. ius ciuile ordinarie legēs in almo patrie mee gymnasio, in cuius ꝛc.

¶ Undecima Subscriptio.

Christi Eiusqꝫ genitricis nominibus inuocatis. Circa illud, in quo versatur maior difficultas, videlicet an dispositio .l. cum auus. ff. de condit. ꝛ demon. vendicet sibi locum in casu nostro in eo capite primo in quo fuerunt instituti heredes, ꝛ substituti vulgariter, ꝛ pupillariter, ꝛ per fideicom. Ugolinus, ꝛ Nicolaus nepotes testatoris ex filio premortuo ita ꝙ moriente altero ex .d. nepotibus relictis ex se filijs masculis legitimis, ꝛ naturalibus euanescat substitutio fideicom. an vero tanquam valida debeat sortiri effectuꝫ, satis subtiliter, ꝛ abunde per eximium primum consulentem scriptum est, ꝛ postea per alios docto. confirmatum. Adeo ꝙ eoruꝫ conclusionibus visis, ꝛ consideratis eorum allegationibus, ꝛ ponderationibus, licet conclusio eorum, ꝙ non euanescat prima facie dubitabilis videretur attenta generalitate, ꝛ ratione preallegate .l. cum auus, ꝛ .l. cuꝫ acutissimi. C. de fideicom. tamē clara, ꝛ aperta effecta est per ea, que per eos considerata, ꝛ deducta fuerunt. Et vt clarior efficiatur breuissima aliqua in medium deducam. ¶ Primum erit attento illo fundamento ꝛ presuposito primi consulentis, dum dixit ꝙ dispositio .d. l. cum auus est exorbitans, vt voluit imola. in .l. filio preterito. ff. de iniust. irritoqꝫ testa. cum alijs per eum allegatis infertur coniunctis regulis vulgaribus prohibentibus in exorbitantibus extensionē, ꝙ in casu nostro non debeat fieri extensio, sed immo solum debeat .d. l. intelligi in casu, in quo loquitur. ¶ Et licet fatear dispositionem illaruꝫ .ll. fundatam super maxima equitate, licet contra regulas iuris, tamen propterea nō debet fieri extensio vltra casuꝫ suū argumēto .l. quod vero. ff. de legi. ita voluit, ꝛ concludit .d. Abb. in cōsi. suo. xl. in primo volu. vbi fortius dixit allegādo Joan. and. in .c. j. ꝛ .ij. vt lit. penden. lib. vj. tale ius non excludendum etiam ex identitate rationis, quod esset maximum dictū in proposito nostro, quod tamē dictum Joan. andre. quia in proposito nostro non est necessarium, pro nūc non approbo, nec in eo fundamentum facio, sed satis erit demonstrare, ꝙ in casu nostro non eadem ratio, sed immo diuersissima est de primo capite nepotum institutoruꝫ ad secunduꝫ alterius substitutionis, ꝛ ideo nullo modo extensio de vno casu ad alium admittenda est postqꝫ exorbitans dispositio enunciata est. ¶ Quod autem sit diuersa ratio capitis secundi in quo filij masculi nascituri conditionaliter nominati sunt ad primum caput, in quo de eis .s. filijs masculis nulla est habita mentio, facit, quia in scđo capite per nominationē .d. masculorū demonstratur, ꝙ mens testatoris fuit conseruare familiam suam, ꝛ agnationem. Et ꝙ post in defectum masculorum nasciturorum hereditas ad feminas peruenire debebat, in quibus scilicet feminis familia, seu agnatio non conseruat̄, vt tradit Joan. and. in additio. Specu. in titu. de successio. ab intesta. in additione magna, ꝛ ista ratione conseruātur statuta Jtalie, quibus cauetur, ꝙ stantibus masculis filie femine non succedant. ¶ Facit, quod consuluit Roma. in consi. suo. ccccxi. que ratio conseruationis familie, seu agnationis in primo capite institutoꝝ eodem modo subsistebat relictis filijs masculis, vel nō relictis, qꝛ ad quēcunqꝫ ipsoꝝ bona deuenirēt, vel ad filios premortui fratris, vel ad superstitē frēꝫ semp cōseruat̄ agnatio postqꝫ ambo frēs de eadē familia, seu agnatiōe cōstat esse.

¶ Non

¶ Non igitur immerito, si in secundo capite adiecta fuit conditio masculorum nasciturorum tanquã necessaria conseruationi familie, que in primo capite adiecta non fuit tanquam nullo modo necessaria, vt proxime deduxi, ⁊ istud est, quod voluit primus consulens, si recte consideretur, quando de diuersa ratione istorum casuum loquitur, quando respondit ad sextum obiectum, ⁊ merito suo fundamento, nõ aũt est illa ratio diuersitatis, quam putant aliqui ex .s. dictis cõsultoribus in hoc pungẽtes p̃mũ cõsulẽtẽ, ⁊ nõ bene iudicio meo, ⁊ pp premissaꝫ rõnem diuersitatis istorum duoruꝫ casuum ſm ꝙ declaraui dico aliud, ⁊ secundũ, ꝙ nullo modo debet fieri repetitio illius qualitatis masculorum nasciturorum apposita in scdo capite, qa dato, ꝙ essemus in eadem ratione, ⁊ nõ diuersa, prout sumus data ratione diuersitatis non fit repetitio, vt probatur in tex. not. queꝫ ibi ponderat Bal. in. l. in actionibus. ff. de his qui not. infam.
256 † vbi probatur, ꝙ qualitas adiecta in cap. precedenti nõ videtur repetita in seq. qd regitur ab eodem verbo, quando non est eadem ratio repeten. licet alias ex mente testatoris, vel legis videatur facta repetitio iuxta ea, que plene scribit Bar. in. l. pretor. §. eritqꝫ. ff. vi bo. rap. ⁊ in. l. scie. §. gaio. ff. de fund. instru. quod dictuꝫ Bal. refert, ⁊ sequitur Franc. de are. consi. suo fin. in vlti. col. ¶ Facit, quod ideꝫ Areti. dixit consi. suo. j. col. ij. post Bar. in. l. fi. §. scio. ff. de lega. scdo. Et sic per hoc rñdet̃ deductis in tertio ⁊ sexto motiuo patris contrarie per do. consulentem, quia data diuersitatis ratione datur diuersum ius iuribus vulgaribus.

¶ Ultimo, ꝙ conclusio do. consulentis sit vera, videlicet ꝙ. l. cum auus non habeat locum, quando testator de liberis cogitauerit, vel mentionem fecerit, adduco auctoritatem Ludo. de roma. quam allegataꝫ non vidi superioribus consilijs, si recte legi in consi. suo ccclxx. incip. in proposita consulta. vbi proprie dicit, prout consulens prius dixerat, quod Imperator in. l. generaliter. §. cum autem. C. de insti. ⁊ substi. sub condi. fac. declarat mentem papi. in. l. cum auus preallegata, dum in ratione dixit ꝙ non est verosimile parentem, si de nepotibus cogitasset, talem fecisse substitutionem, ex quo manifeste apparet scdm eum determinationi illius. l. locum non esse, cum parens filio substituit nulla filiorum filij habita mentione, quos tamen sciebat filium habere, itaqꝫ concludit, cum ex dicto. §. cum autem manifestatur determinatio papi. ⁊ restringitur ad casum, quo parens substituens verisimiliter de filijs non cogitauit, igit̃ cum in proposito nostro non soluꝫ cogitauit de filijs, immo eos expressit in conditione ponendo sequitur, ꝙ dispositioni. d. l. cum auus locus non erit. ¶ Et pro superioribus optime facit glo. iij. in fi. in. l. cum pretor. ff. de iud. Ludo. consi. cccxcviij. Laus Deo.

¶ Et ita vt. s. dictum est, puto iuris esse, ego Antonius de Burgos. J. U. D. ⁊ in fidem ⁊c.

¶ Duodecima subscriptio.

Repetito diuino numine ita copiose, subtiliter, ⁊ eleganter scriptum fuit per eximium primum consulentem dominum Marianum Socinum mihi fratrem honorandum vt eius dicta nulla indigeant additione, ne tamen videar sola auctoritate comprobare subiciam breuiter quo ad secundam questionem in qua tota difficultas consistere videtur, quod eius conclusio est verissima, qꝛ specialiter testator cogitauit de liberis vt patet in secundo capitulo, igitur per fideicommissum de quo in primo capitulo, simpliciter factũ sortietur effectum etiã in preiudicium filiorum vgolini preterq̃ quo ad legitimam, nam vbi etiam generaliter de filijs nascituris fuisset cogitatum, cessat dispositio. l. cum auus. ⁊. l. cum acutissimi cum simi-
257 libus. † vt si in testamento adest clausula codicillaris, si non valet, vel valebit iure testamenti, valeat iure codicillorum, per quam clausulam inducitur fideicommissum. iuxta. l. cõficiuntur, ⁊. l. si quis cum nullum de iure codicillo. cum similibus, si contingit testamentum rumpi natiuitate posthumi rumpitur testamentũ, sed locus erit fideicommisso in preiudiciũ dicti filij nati, qui erit contentus legitima sua. ¶ Et q̃uis hoc casu Bar. in. l. j. in. vj. q. ff. de iur. codicil. ⁊ cum alijs plerisqꝫ etiam consulendo tenuerit opinionem ꝙ non inducatur fideicommissum propter coniecturatam voluntatem testatoris de qua in. l. cum auus, ⁊. d. l. cum acutissimi. nihilominus communis sententia docto. est contra Bart. tam antiquorum q̃ moder. vt tradit. d. Alexã. in aucten. ex causa in. vj. col. in versi. superest vna dubitatio. C. de libe. prete. vbi late examinauit articuluꝫ, ⁊ sequitur. d. cõmuneꝫ opinionem contra Bar. contra quam dicit consuluisse, cuius consilia refert Jas. in. d. aucten. ex causa in penul. col. in quibus locis videri possunt auctoritates doc. quas studio breuitatis pretermitto. Et ratio communis sententie, ⁊ opinionis doctorum fuit quia testor̃ saltem in genere considerauit liberos in clausula codicillari, cum testamentum in futuruꝫ valere non possit propter posthumi natiuitatem, ⁊ satis est testantẽ tacite, vel expresse filios cõsiderasse in aliqua parte testamenti, vt possit locus esse fideicõ. vt inquit Bal. in. d. aucten. ex causa in. iij. col. igitur multo fortius dicendũ est in casu nostro fideicom. simpliciter locum habere per obitum vgolini etiam in preiudicium filiorum ipsius, cum specialiter testor̃ de liberis cogitauerit in alio cap. igitur cessat coniecturata mens testantis, de qua in preallegatis iuribus.

¶ Preterea testor̃ perfecte disposuit in dictis duobus capitulis, tum quo ad proprios filios, siue nepotes, quos inuicem substituit, vulgariter, ⁊ pupillariter, ⁊ per fideicomm. tum etiam quo ad eorum filios, ⁊ eius pronepotes respectu extranearum personarum substitutarum in secundo capitulo, ⁊ sic expresse cogitatum est de nepotibus, si igitur imperfecte sunt dispositiones quo ad verba, ⁊ quo ad mentẽ, sumus extra terminos interpretationis papinia. de qua in
258 d. iuribus † quia cum dispositio est vndiqꝫ perfecta non indiget interpretatione. l. ille aut ille. §. cum in verbis. ff. de lega. iij. ⁊ cessat tunc repetitio, ⁊ suppletio cuiuscunqꝫ qualitatis vel conditionis, vt not. in. l. in repetendis de leg. iij. ⁊ per Bal. in consi. ccclviij. proponitur in facto, in secundo libro maxime ad fin. Et fuit satis equa voluntas testantis, que voluit nepotes preseruare, ne bona in alienam familiaꝫ deuenirent, sed in primo cap. voluit, ꝙ bona deueniant ad Nicolaum filium, siue nepotem testatoris, quem testator videtur magis diligere, argumento. l. publius. ff. de conditio. ⁊ demonstra. ⁊ sic non prefertur aliena posteritas proprie posteritati, ⁊ sic cessat ratio dicte. l. cum acutissimi. Item cessat ratio. d. l. cum auus scilicet quia fuerit minus scriptum, q̃ dictum, nam patet plene fuisse scriptum, ⁊ prouisum taꝫ quo ad proprios filios, siue nepotes, quam pronepotes, ⁊ etiã quo ad alias personas coniunctas testatori, itaqꝫ nõ est locus suppletioni. vt predixi. ¶ Ex quibus infertur duas esse diuersas substitutiones scilicet breuiloquam, vulgariter, pupillariter, ⁊ per fideicommissum inter solos filios, itẽ ⁊ compendiosam vbi est adiecta conditio si sine liberis quo ad personas extraneas ⁊ dictas substitutiones habere diuersos effecus, ⁊ diuersam rationem, vt proxime deduxi, igitur expressum in vna non intelligitur repetitum in alia, vt in simili consuluit Pet. de anc. in consi. ccccciij. diligẽter inspectis ⁊c. ¶ Quantum ad questionem de prescriptione optime fuit. s. conclusuꝫ, ⁊ pfecto si non fuisset cursus nisi. xx. annorum, vel minus. xxx. non est dubium, ꝙ prescriptio cessabat, qꝛ sumus in bonis subiectis substitutioni propter fideicommissum, vt est casus apertus in. l. fina. §. sinauteꝫ sub conditione. C. communia de lega. vbi Pau. ⁊ alij scriben.

¶ Sed cum supponatur cursus. xxx. annorum tunc res est magis dubia, q̃uis tex. in. d. §. sinautem in fine dicat nullo obstaculo detentoribus opponendo, ⁊ prius dixit de prescriptione, ⁊ sic videtur etiam longissimi temporis prohibita, vt in simili notat Bart. in. l. cum satis. C. de agri. ⁊ censi. libro vndecimo. ¶ Nihilominus omnino ad cautelam recurenduꝫ est ad restitutionem in integrum ex capite iustissime ignorantie vt late multa cumulando deduxit Fely. in capitulo vigilanti de prescrip. ⁊ in alijs locis per docto. allegat. per prefatum eximium dominum Consulentem.

¶ Ut supra conclusum fuit puto iuris esse ego Jo. Baptista casulanus de Senis. J. U. D. ⁊ Aule consistorialis aduocatus min. in cuius fidem ⁊c.

¶ Tertiadecima subscriptio.

In nomine domini nr̃i Jesu christi, ⁊ Marie matris.

¶ Cum a clarissimis tot doctoribus tam copiose, ⁊ subti
liter super casu proposito scriptum sit, iam prereptam mihi
materiam video boni aliquid addendi, quomodo enim fa-
cile erit isto casu inuentis addere, cum tot, ⁊ tam sublimia
ingenia inuenerint. Uerum quoniã ea que notabilia sunt si
non simpliciter adnotent̃ videant̃ neglecta, vt in.l.item apd
§.ait pretor.ff.de iniur. iccirco ne videar neglexisse, vel saltẽ
vt medullares difficultates videar attigisse, missis omni-
bus tum argu. tum auctoritatibus superfluis pauca pro ve
ritate afferre, ac perstringere pro ingenio curaui. ¶ Circa
substitutionem de qua agitur ex dictis doctorum tam scri-
bentium super.d.l.cum acutissimi, ⁊ §.cum autem, q̃ etiam
consulentiũ. Primo breuiter concludendũ est, ꝙ pr̃ substituẽ
do filio, vel nepoti nõ adiecta illa conditione si sine liberis ⁊c.
si ponatur, ꝙ de liberis cogitauerit, cum disposuit nullo
modo talis conditio virtute.d.legum subintelligeretur, pro-
batur, q2 cessaret rõ dicta.ll. vt vulgata.l.adigere.§.q̃uis
de iure patr. ꝙ ratio cessaret, patet, siue dicamus plures ra
tiones.d.ll. vt ego arbitror, ⁊ antiqui putauerunt, ⁊ colligi
potest ex dictis Bal.in.d.l.cum acutissimi.in prin. ⁊ Pa.
de ca.ibi, ⁊ aliorum antiquorum, quecunq3 enim ratio dica-
tur erit per coniecturam, ⁊ presumptionem, vt omnes ma-
gis cõiter tenent, sed in re certa non est locus cõiecturis, vt
.l.continuus.§.cũ ita.ff.de vb.ob. ergo cũ videmus, ꝙ testator
cogitauit, ⁊ omisit certum est, ꝙ noluit prouidere, ⁊ ita vt dixi,
omnes concludunt communiter docto. quantũ ego legerim.
¶ Neq3 ob. si dicat aliquis, ꝙ rõ.l.cum auus. procedit ex
259 fictione, vt aliqui voluerunt, † fictio aũt procedit in re clara
⁊ contra veritatem, vt not. Bar.in.d.si is qui pro emptore
260 per totam, ⁊ in.q. diffinitionis. ¶ Primo q2 vt dixi non
placet ꝙ Papinia. ex fictione moueatur, sed ex coniectura
261 potius, vt est expressum ibidem coniectura pietatis. ¶ † Se
cundo q2 omnis fictio procedere debet ex equitate vt not.
Bar.in.d.l.si his qui pro empt. ⁊ omnes eum sequuntur
in.ij.col.in.i.oppositio. sed nulla est equitas contra volunta
tẽ defuncti ergo ⁊c. ⁊ q2 hec sunt clara in iure omitto super
fluas allegatio. ¶ Siue dicamus ꝙ vna sit rõ vt aliqui
Moder. dixerunt, adhuc illa cessat cum testator cogitauit
de tali conditione, ⁊ non apposuit per eandem rationem,
vt etiam per alios late conclusum est. ¶ Secundo conclu-
dendum est ꝙ testator in substitutione de qua agitur, videtur
de liberis cogitasse, quod ita probatur, q2 in proxima subse
quenti substitutione de eis cogitauit, ⁊ addidit expresse illam
conditionem, ergo etiam credendum est etiam cogitasse in
superiore, presertim cum esset tam proxima, argu.l.non ad
ea.ff.de condi. ⁊ demon. ⁊ q2 non addidit, ideo credendum
est non addidisse q2 noluit, neq3 rõ est vel coniectura proba
bilis, cur magis in sequenti substitutione cogitauerit, q̃ in
superiore. item neq3 est ratio, posito ꝙ in vtroq3 cogitauerit
cur potius in extrema expresserit, si in vtraq3 pariter intelli-
gi voluisset. Aut enim peritus iuris testator erat, aut impe-
ritus, si peritus aut ergo omisit, q2 putabat eam subintelli-
gi omnino per dispositionẽ.l.cum auus. ⁊ tunc queritur, cur
etiam non omisit in sequenti cum eadem dispositio etiam ibi
viguisset, superfluus igit̃ fuit, imo ẽt incõsideratus, cũ pre-
buisset materiã aliter interpretãdi ex eo ꝙ in vna omisit, in
262 alia expressit vt p3 ex ipso euẽtu nũc, † neq3 tñ credẽdus est
aliquis viã elegisse ad impugnãda sua iudicia, vt est tex.in.
l.si miles.ff.de test.mili. aut erat imperitus, ⁊ tũc sicuti in se
quenti quando voluit conditionem intelligi expressim di-
xit, ⁊ ita fuit cautus exprimendo, ita procul dubio presu-
mendum est, quod fuisset in priore, si voluisset, ⁊ pari-
ter expressisset, si non expressit igitur cum cogitaret, er-
go sequitur, ꝙ noluit eam habere locum, ⁊ hec mihi vr̃ me
dullaris consideratio ad voluntatẽ testatoris interpretan-
dam, ad quam omnio prudentes iudices debent aduertere
per doctri. vulgar. ¶ Nec dicat aliquis, ꝙ sicut in postre-
ma substitutione dilexit liberos, ⁊ imposuit substitutis, ita
credatur fecisse in prima. ¶ Nam vt optime quidã de con
sulẽtibus dixerunt, ⁊ in promptu apparet, longe diuersa rõ
est, q2 i postrema vocate sunt femine, ⁊ cognationis linea
cõiuncti, i priore vero nepotes masculi, qui ⁊ magis in suc
cessionibus diliguntur, ⁊ patet in proposito hoc factũ esse
ab ipso testatore tam ex ipsa institutione q̃ ex prima substi
tutione, ⁊ hec considerando excluduntur facile omnia,
que in contrarium adduci possunt vt mihi videt̃. ¶ Circa
diuisionem hereditatis, nunquid per eam videatur renun-
tiatum fideicommiss. dico querenda sunt, primo vtrum iu-
re transactionis. scdo vtrum iure remissionis. ¶ Quo ad
263 primum superflua, vt mihi vr̃ est questio † vera eniz transa
ctio illa est, cum vel de eo, super quo transigitur, aliquid de
tinetur, vel pro toto aliquid retinendo datur, ⁊ hic est casus
in.l.i. ⁊ ibi not.ff.de transact. ⁊.l.transactio.C.eo. Cũ ergo
in casu nostro in diuisione tali propter fideicõ. nihil sit reten
tũ, aut acceptũ, nihil est, ꝙ de transactione propria loquen
do dici possit. ¶ Quo ad scdm vtrum.s.tale fideicom. vi-
deatur remissum breuiter regula clara est, quod nemo pre
sumitur donare, aut iactare qd suum est, ⁊ ita potius que-
libet ignorantia presumẽda est, q̃ donatio, aut profusio, ⁊
presertim tãte substantie, immo, vt quidam dixit, ꝙ potius
stultitia presumenda est, q̃ donatio, de quo tñ dicto nec di
sputo, neq3 curo, satis est ꝙ in proposito potius ignorantia
est presumenda, ⁊ ita dicit Bal.in.l.cum de indebito.ff.de
264 probat. ⁊ est clara doc. regula, † ignorantia autem tam iu-
ris, q̃ facti non nocet tractanti de damno vitãdo, ergo mul
to magis in proposito nr̃o nocebit, cum non solũ non fue-
rit ignorantia iuris, sed etiam facti, ⁊ non solum facti que
supina ⁊ crassa est, sed etiam probabilis, ⁊ venia digna, vt cõ
clusum est per consultorem primum dominũ Maria. Soci.
fratrem honorandum. ¶ Faciunt note iuris regule videli
cet.l.iuris ignorantia non prodest, ⁊.l.error, ⁊.l.secũda.ff.
de iur. ⁊ fact. igno. ¶ Sed ⁊ mox aliqd sup hoc dicemus.
265 ¶ † Per hec autem non ob.l.procula.ff.de probat. nam
credo ad illam.l.tutiorem, ac veriorem rñsionem esse, ꝙ ha
bet locum, quando de fideicommiss. non ignoraretur, ꝙ nõ
est in casu nostro, neq3 esse presumitur, ⁊ ita in summa sol-
uuntur, vt mihi videtur, omnia, que in contrarium adduci
possunt, ⁊ que, ne sepius eadem afferãtur, ⁊ superflue, con-
sulto omitto. ¶ Circa prescriptionem saluo tñ semper me
liori iudicio, ⁊ veritate ipsa, quam semper cupio vincere, vi
detur ꝙ post tanti tp̃is lapsum omnino tutius sit ad restõ-
nem in integrum recurrere ex clausula illa, si qua mihi iusta
causa ⁊c. ¶ In omni igitur restitutione certum est, ꝙ iudex
266 debet potissimum ad equitatem respicere † quia restitutio
naturalis equitatis ratione inuenta est aduersus iuris ob-
seruantias rigorosas, vt.l.i.ff.de mino.l.i.ff.ex quibus ca.
maio. ⁊ propterea posita est illa generalis clausula, si qua
alia mihi iusta causa ⁊c. Ergo in re proposita in primis an-
te oculos iudicum ponere studebo plura, q̃q̃ ⁊ ipsos mul-
to melius consideraturos confidam, que equitatem soli-
267 dam ostendunt. ¶ † Primo igitur meminerint omnes
prescriptionem odiosam esse, ⁊ contra ius naturale inuen-
tam, ⁊ contra regu.l.nam natura.ff.de condi. indebi. ⁊ odio
sa ex precepto restringenda esse, vt in notis iuris regulis.
¶ Secundo considerẽt, ꝙ pretendentes restitutionem ve
niunt ad consequendum, qd suum est, ⁊ agnoscendum qd
diu amiserunt, qd equissimum est, vt in.l.si me. ⁊ titium.ff.
si cer.pet. ¶ Tertio considerent, ꝙ tractatur de voluntate
testatoris conseruanda, cui maxime fauere debemus, ⁊ pro
pter quam largiores fiunt interpretationes, vt in.l.in testa-
mentis cum infinitis vulga.ff.de reg.iu. ¶ Et per hoc etiã
admoneo, vt consideretur presertim isto tempore, quo libe-
ri illi non sunt in rerum natura, qd sine dubio etiam, ꝙ testõr
voluisset illos in vita habere, tamen si considerasset illos
decessuros sine prole, ꝙ minime exclusisset nepotem suum
tam dilectum, presertim, ꝙ in fideicom. talis voluntas est
colligenda, etiã si maxima verba repugnarẽt, vt est not.tex.
in.l.heredes mei.§.cum ita.ff.ad trebel. cũ simi. ¶ Quar-
to etiam ⁊ proprius accedendo aduertant causam, quare
prescriptio est introducta, quia non principaliter vt quis
lucretur sed contra desidiam, ⁊ negligentiam dominorum,
sed in proposito talis negligentia damnabilis, ⁊ odiosa
non est, vt probat̃, ⁊ mox aliquid dicam ergo ⁊c. ¶ Quin-
to ⁊ vltimo ipsam rẽ considerent, ꝙ fuit in proposito igno
rantia

268 rantia talis fideicom. † ꝛ sic ignorantia facti, ꝛ vlterius igno rantia non supina, sed omni venia digna, vt vult Bar. in. l. eius qui in prouincia. ff. si cer. pet. ꝛ latius adductū fuit per egregiuꝫ primum ꝯsulentem. ¶ Facit ergo. l. ij. ff. de iur. ꝛ
269 fac. igno. ꝛ totus ille tractatus, † nā ꝛ in proposito, ꝙ talis ignorantia sit digna restitutione, ista est opi. Alex. in consil. cxvj. in. v. vol. ꝛ hanc dicit esse cōem conclusionem, ꝛ ita ꝓ bat Fely. multa de more suo adducens in. c. vigilanti. extra de prescri. cum igiť sit opi. cōmunis, ꝛ illa quidem omnino benignior, vt. s. dictum est, concedenda omnino talis restitutio videtur, qm̄ in re dubia, ēt si eēt dubia benigniora sunt preferenda, vt in. l. in re dubia. ꝛ per multas illius tit. regulas similes, ꝛ passim in toto iure. ¶ Superest vt ad vnum dūtaxat respondeatur, q̄ꝫ q̄ꝫ ad hoc per scribentes sit responsum, vꝫ ꝙ non cessat in casu nostro ratio prescriptionis inducta, que est vt tollatur occasio inextricabilis dubitationis, vt. l. fi. in fi. C. de prescrip. lon. tempo. ad hoc. n. possunt ipsi iudices facile remedium dare, vꝫ ꝛ restitutionem concedere, ꝛ pronunciare contra possidentes, ita. n. facile res extricabitur, sed extra locū loquendo, illa rō non est potēs ad restitutionem tollendam, cum esset iusta causa ignorantie, que appareret, ꝛ ita q̄tum ad ignorantie. q. nihil in ꝓposito est inextricabile, qm̄ nihil adducitur, nisi ꝙ est, ꝛ esse de iure presumitur, ꝛ hec solutio omnino facit ad virtutem illius rationis respiciendo. itaqꝫ dicitur clarius deducendo, ꝙ de ignorantia quantum ad prescriptioneꝫ impediendam non curatur, vt ibi, ꝛ hoc mihi verius in conscientia videť, quantū vero ad inducendam restitutionē, si ignorantia esset talis, que iustam cām restitutionis faceret, si diceremus non esse respiciendam, iam destrueremus generalitatē illius clausule, si qua mihi iusta cā videbitur, qḋ est omnino absurduꝫ, ꝛ sine ratione. ¶ Circa tp̄s petende restitutionis, satis per do. consulentem dictū, cui cuius sententie facile acquiesco.
¶ Circa statutum tractans de prescriptione, nunquid excipiendo de substitutione debeat intelligi de fideicom. Dubium circa duo versatur principalr̄, primum, nunquid fideicom. substitutio sit propria substitutio, ꝛ q2 super hoc late scripsi in tracta. nostro substitutionum, ꝛ forsam in terminis ista declaraui, ego non dubito, quin errent oīo, qui negant tale fideicom. dici propriaꝫ substōnem. ¶ Uerum si pretermittatur, ꝛ dicatur ꝙ sit impropria substitutio, adhuc ego dico, ꝙ statutum comprehendit illam, ꝛ mittendo alia ab alijs considerata, vnum addo, in proposito vt mihi videť concludens. Quero. n. quare illud sit, ꝙ statuta debeant stricte intelligi, certe nulla alia est ratio, nisi q2 cum discrepent a iure cōi, minusq̄ꝫ possit concedenda est lesio iuris cōmunis, sed in casu nostro totum ꝯ̄rium eueniret, si stricte, ꝛ proprie interpretaremur, cum. n. statutum in eo, qḋ discrepat a iure cōi excipit substitutionem in qua vult procedere ius cōmune, certe si stricte interpretaremur, ꝛ intelligamus de directa tm̄, magis profecto lederetur ius cōe, q̄ꝫ si fideicō. includeretur sub virtute statuti. ꝛ sic quo ad eam ius cōe lederetur, vt apparet meo iudicio plusquaꝫ manifeste, ergo ꝛc.
¶ Et hec que obiter considerauimus, vitantes allegationuꝫ superfluaꝝ (ꝛ presertim in rebus tritis) pompam, cū precipue ab alijs satisfactuꝫ sit, pro veritate, ꝛ equitate consulti putamus vera oīno esse, ꝛ ita de iure ꝯm ea, que proposita sunt, vř mihi concludendum, pro cuius snīe fide propria manu, ꝛ scripsi, ꝛ subscripsi, ꝛ sigillo proprio, ꝛ consueto signaui. In Dei, ꝛ veritatis honorem, ꝛ laudem.
Lanceloctus polit. doc. Señ. ꝛ aduocatus consistorialis.

¶ Et precedens consil. vltra subscript. prenotatam subscripserunt ēt Cur. iunior, Anton. burg. Hispanus Melchior Baldassinus, Leonardus, Cesanus de Pisis. Iteꝫ ꝛ do. Io. bapt. sanctus, do. Bernard. beneuolenti, do. Hieronymus verius, do. Comes Achilles ꝛ do. Nicol. piccolom. Prepositus, omnes conciues mei Senenſ. sed eorum subscriptiones haberi non potuerunt.

✠ CASVS ✠

¶ Bartholomeus griffolus condidit testamentum, in quo disposuit, ꝙ si Christophorus, Paulus antonius, ꝛ Alexander eius filij legittimi, ꝛ naturales decederent sine herede. i. sine filijs, succederent ad inuicem, ꝛ non possent se exhr̄dare, sꝫ testari inter eos, ꝛ cū. d. sua vlt. volūtate decessit.
¶ Predicti vero filij post mortem patris adita hereditate diuiserunt inter se bona paterna, ꝛ. d. Christophoro obuenerunt in parteꝫ bona montis Calbuli, ꝛ qḋdam molendinū, ꝛ quedam terrena in curia montis Politiani, Paulo antonio vero predium arnani, ꝛ quedam alia bona, super quibus bonis montis Calbuli, ꝛ predio arnani vertiť lis, Alexander vero habuit quedam alia bona.
¶ Christophorus cum esset sine filijs condidit testm̄, in quo instituit heredem do. Helisabettaꝫ cōem matrem cuꝫ onere, ꝙ bona montis Calbuli teneretur relinquere locis pijs, legato tm̄ prius per eum molendino cuidam ecclesie, ꝛ data licentia predicte Helisabeth relinquendi, vsqꝫ ad sūmaꝫ floren. ccccc. filiabus Pauli antonij eius fratris, si filie sibi nascerentur, ꝛ cum. d. ꝯdito testamento decessit, superuiuentibus Paulo antonio, ꝛ Alexandro suis fratribus, ꝛ confideicommissarijs.
¶ Post mortem Christophori decessit Paulus antonius, relicta sibi supstite Lucretia eius filia legittima, ꝛ naturali ꝛ in infantili etate constituta, ꝛ condito testamento, in quo instituerat heredem vniuersalem ipsam Lucretiam.
¶ Interim do. Helisabeth adita hereditate Christophori eius filij ex testō predicto. d. bona montis Calbuli, donauit cuidam monasterio, Alexander audita tali donatione facta a matre ipsi monasterio, comparuit coram iudice ordinario, ꝛ petijt examinari, ꝛ recipi testes super paterno testamento, qḋ ruri conditum fuerat tp̄e pestis, ꝛ ita citato monasterio, ꝛ matre ꝛ quibusdam alijs sua interesse, putātibus dicta testium publicata fuere ex iudicis decreto.
¶ Interim de mense Aprilis. M. ccccxcvij. Alexand. desponsauit Lucretiaꝫ pupillā Uictorio filio Laurentij, ꝛ pro oī iure hr̄ditatis paterne, ꝛ do. Helisabeth auie paterne tunc viuentis, ꝛ Christophori patrui promisit floren. ꝛ casu quo recuperaret hereditatem Christophori sui fratris excepta legitima, ꝛ trebellianica, ꝓmisit ēt floreñ. ccc. vltra. Et hoc fecit, q2. d. Laurentius, ꝛ Uictorius, tunc minor. ann. xv. cum consensu tm̄. d. Laurentij sui patris promiserunt. d. Alexandro se facturos, ꝛ curaturos, ꝙ ipsa Lucretia vlterius non molestaret ipsuꝫ Alexandrū in hereditatibus predictis, ꝛ si molestarentur, promiserunt ipsuꝫ conseruare indēnem, prout latius pꝫ in instr̄o, cuius copia transmittitur.
¶ Interea super bonis montis Calbuli orta est ꝯtrouersia inter monasterium, ꝛ Alexandrū ex eo, q2. d. Alexand. asserebat. d. Christophoꝝ non potuisse disponere de predictis bonis montis Calbuli ꝑ onus fideicom. iniunctum ex paterno testō, cum. d. Christophorus decesserit sine filijs. Et demum venerunt ad transactionem, in qua. d. monasteriuꝫ receptis a. d. Alexand. floreñ. cccxviij. pro omni legitima, ꝛ trebellianica, de quibus. d. Christophorus testari potuisset renunciauit. d. Alexandro omnibus iuribus. d. monasterio competentibus, super. d. bonis montis Calbuli, ꝛ promisit. d. bona defendere solum pro. d. floreñ. cccxviij. vt. s. solutis pro legittima, ꝛ trebellianica.
¶ Decesserat hoc tp̄e do. Helisabeth condito testō, in quo legauerat Lucretie. d. bona montis politiani, ꝛ quedā alia, ꝛ institutis hr̄dibus Alex. filio, ꝛ Lucretia nepte predictis.
¶ In anno. M. D. Alexander suscepit tutelam Lucretie predicte, ꝛ bona eius administrauit per biēnium posita Lucretia in monasterio, vt religiosa efficeretur, mortuus fuit Alexander existente Lucretia pupilla in monasterio, ꝛ relictis sibi superuiuentibus Gentile, Calidonia, ꝛ Alexandra eius filiabus legittimis, ꝛ naturalibus, ꝛ heredibus vniuersalibus, que continuauerunt in administratione bonoꝝ ipsius Lucretie. ope Antonie matris.
¶ Fuit Lucretia adhuc pupilla ex monasterio arte quadaꝫ liberata, ꝛ ab ipsa matre iterum tradita, ꝛ despōsata ipsi Uictorio. Datis exinde tutoribus tam ipsi Lucretie, q̄ꝫ filiabus Alexandri.
¶ De mense Maij anni. M. D. ij. fuit inter ipsos tutores, accedentibus decreto iudicis, ꝛ consensu quorūdam ꝓpinquorum, celebratus nouus contractus, in quo expresse fuit recessuꝫ a primo celebrato inter Alexandrum, ꝛ patrem ip

sius Victorij, et pro omni iure pertinente ad ipsam Lucretiam, tam ex hereditate patris, quam auie, et Christophori patrui fuerunt promissi ipsi Lucretie. 1255. floren. in quodam predio, cuius dimidia pertinebat ad ipsam Lucretiam, et in terrenis montis politiani, pertinentibus similiter ipsi Lucretie iure legati ex testo auie, et in bonis mobilibus ex paterna hereditate ipsius Lucretie, super bonis Pauli antonij patris. d. Helisabeth auie, et Christophori patrui simpliciter.

¶ In anno. M. D. xiij. cum venisset in lucem testm do. Helisabeth prius ignoratu, Lucretia egit ad quedam legata sibi in eo facta, et obtinuit, et post talem rem iudicatam fuit celebratus alius contractus inter. d. filias, et heredes Alexandri, et maritum Lucretie, vt eius procuratorem, pro qua et promisit de rato, in quo narratis. d. litibus, super legatis predictis iam per sententiam sopitis, et narrato et quod Lucretia pretendebat ius ad alia bona, predicte heredes Alexandri, tradiderunt marito et procuratori ipsius Lucretie stadia. 50. terrenorum, cōmunis valoris floreñ. centum in circa, et ab eo receperunt floreñ. cl. et liberationem modiorum. x. grani, in quibus dicte heredes Alexandri fuerant condēnate.

¶ Insuper. d. maritus, vt procurator Lucretie, et pro qua et de rato promisit, liberauit. d. heredes Alexandri ab oi eo, quod Lucretia posset petere ex hreditatibus patris, auie, et patrui tam ex testamentis quam ab intestato visis, et lectis verbis. d. testamentorum, nulla tn habita mentione testamenti. d. Bartholomei aui paterni, quod penitus pro parte Lucretie, et eius mariti ignorabatur.

¶ Presupponitur et in facto, quod due ex filiabus Alexandri, fuerunt tradite nuptui, et pro dotibus tradiderunt maritis oia bona, et nominatim bona montis Calbuli, et predium arnani, super quibus existit lis, tertia vero filia recepta dote, seu elemosina est effecta religiosa.

¶ Presupponitur et, quod bona, que fuerunt assignata Lucretie ex patrimonio ipsarum filiarum Alexandri, non ascendebāt ad cōem estimationē floren. dc. bona vero, que remanserūt penes filias Alexādri, ex patrimonio Lucretie ascendebāt ad cōmunem estiñationem floreñ. 2500. et vltra.

¶ Presupponitur et, quod predictus maritus ex predicta Lucretia post predictas renūciationes, suscepit plures liberos.

¶ Stantibus. s. narratis, queritur de pluribus.

¶ Primo an. d. Lucretia admittatur ad. d. fideicom. purificatum in personam patris, et lz ab ipso patre non agnitum, et an petendo. d. bona dicatur venire contra factum. d. Helisabeth auie paterne, si probaretur. d. Lucretiam eius hereditatem adiuisse, ex quo prius ab Alexandro erat iam reuocatum, quam Lucretia hereditatē Helisabeth adire posset.

¶ Scdo an. d. Lucretie obstent renunciationes, de quibus in puncto, cum nulla fuerit habita notitia. d. fideicom. prouenientis ex testamento Bartholomei aui, et ex quo continent dolum ex proposito, vel saltem re ipsa, et ex quo suscepit plures filios.

¶ Tertio dato, quod Lucretia admittatur ad. d. bona, an maritus ex sua obligatione et iurata, possit se aliquo iure defendere, quo minus teneatur ad conseruationem indēnitatis.

SVMMARIVM

¶ De testō, seu fideicom. soluz per testes probato, an sit seruandum, et quot testes sufficiant, et vtrum et quando res fideicom. subiecte per fideicom. ante sibi factā restitutionem, peti possint a tertio possessore.

¶ De viribus certarum transactionum, nunquid. s. preiudicent cuidam mulieri fideicom.

¶ Et vtrum maritus eius, cuius pater, et ipse etiam promiserat ipsam mulierem non contrauenire teneantur ipsa veniente contra transactiones.

1 Testamentum ad eius validitatem requirit septem testes et alias solemnitates.

2 Fideicommissum non agnitum per patrem an ad suos trāsmittatur, et. j. nu. 7. et nu. 15. vbi dicit quod sic bz cōem opi.

3 Fideicommissarius non habet aliquam actionem ad bona nisi hereditate saltem verbaliter restituta, vide. j. nu. 16.

4 Fideicommissarius an possit repetere bona subiecta fideicommisso alienata, an agere ad pretium.

5 Heres non potest venire contra factum defuncti.

6 Uerbum sine hrde in testō positū intelligitur idest sine filijs.

8 Successor non potest impugnare quod semel per eius auctorem est approbatum.

9 Filij qui voluntatez patris recognouerunt eam postea impugnare non possunt.

10 In testamento inter liberos sufficiūt de iure cōi duo testes.

11 Testamentuz, et vltima voluntas inter liberos sufficit, quod probetur per quelibet inditia.

12 Uoluntas testatoris probatur per cedulam manu eius scriptam, sine testibus.

13 Instrm nō vacillat, lz vnus ex testibus instrarijs, ꝯdicat instrumento, qn remanet numerus integer aliorum testium.

14 Testm tempore pestis conditum valet, lz in eo sint pauciores testes, sm veram opinionem.

16 Fideicō. potest agere ad bona absqz alia actionū cessione, qn nulle actiones sunt apud grauatuz, qr forte alienauit.

17 Restitutio fideicōmissi facta vni ex confideicōmissarijs censetur facta alteri, et ignoranti maxime qn intellecta tali restitutione declarauit velle sibi acquiri.

18 L. i. §. sed et quotiens. ff. ad trebellia. quomodo et in quo casu procedat.

19 L. fi. §. fi. ff. de leg. ij. non habet locum, qn alienatio est facta per scientem in scientem onus fideicōmissi.

20 Item non procedit ille tex. qn alienatio est facta iam purificata, et non pendente conditione.

21 Item procedit ante restitutionem fideicom. secus si post.

22 Priuatio presupponit habitum.

23 Repudiare hereditatē, et hereditati renūciare sunt diuersa.

24 Renunciatio presupponit ius iam quesitum.

25 Renunciatio hereditatis in dubio aditionem nō includit.

26 Repudians hereditatem accepta pecunia, non dicit adire, sed repudiare.

27 Faciens actum, qui potest importare aditionem, et non aditionem hereditatis, dicitur illum actum fecisse, qui sibi prosit, et non noceat.

28 Filius heres potest reuocare donata per matrem, quando donatio fuit inofficiosa.

29 Renunciatio facta per aliquos tertio non nocet, ratihabitione non secuta.

30 Renuncians successioni ab intestato, non dicitur renunciare successioni ex testamento, quando ignorat ex testamento sibi deferri hereditatem.

31 Renunciare nemo dicitur iuri, quod ignorat sibi cōpetere.

32 Renunciatio si sit facta omni iuri prouenienti ex testō, vel fideicom. nisi in specie sit facta mentio de tali testō, renunciatio, sm cōem opinio. non tenet, et. j. nu. 37. 60. et. 62.

33 L. de his. ff. de transact. generaliter procedit, qn transactio fit super his, que pendent ex testō, et in testamento relicta sunt, cum illo cui relicta sunt.

34 Trāsactio si fit inter heredes, et creditores hereditarios vel debitores, nō est opus videre verba testi, qm nil releuat. Limita tamen, vt. j. nu. 36.

35 Lex de his procedit semper, quando releuat videre verba testamenti.

38 Transactio si sit facta super parte legati, non visis verbis testamenti vitiatur in totum.

39 Contractus in totum irritatur, qn in aliquo est erratum.

40 Renunciatio continens dolum ex proposito, vel re ipsa est inualida, quia dolus ex proposito, vel re ipsa equiparatur, et infra nume. 47.

41 Dolus non infertur scienti, et volenti.
Et quomodo dolus re ipsa probetur, et. j. nu. 45.

42 Alienata computantur in legittimam.

43 Fideicōmissarius aduersus confideicōmissarium nō detrahit trebellianicam.

44 Possessor bone fidei melioramenta cum fructibus compensat.

46 Lesio vltra tres ex quattuor partibus dicitur enormissima.

48 Lex. ij, C. de rescinden. vendi. locum habet in transactione, sm cōmunem opinionem.

49 L. si vnqz. C. de reuocan. dona. habet etiaz locum in donatione non pura.

50 Mandati fines sunt diligenter custodiendi.
51 Mandatum speciale ad donandum requiritur.
52 Mandatum specialissimum vbi requiritur, non sufficiunt verba generalia in mandato expressa importantia aliqd specialiter mandatum.
53 Mandatum speciale requiritur ad transigendum.
54 Mandatum si sit alicui factum generale, ⁊ cum istis verbis, vcꝫ ⁊ ad transigendum, prout sibi videbitur, ⁊ placebit, important non liberam ⁊ absolutam libertatem, sed limitatam, ⁊ regulatam arbitrio boni viri.
55 Promittens simpliciter aliquid non petere, non dicitur se extendere ad contenta in testamento.
56 Emptio ⁊ venditio est, vbi interuenit precium, ⁊ res, lꝫ non sit adiectum verbum vendo.
57 Lis non debet, nec potest fingi.
58 L. cum his. ff. de transactio. habet locum etiam in pacto liberatorio.
59 Non probat hoc esse, quod ab hoc contingit abesse.
61 Exclusa ab hereditate patris non dicitur excludi ab hereditate fratris, lꝫ forte eadem bona in vtraqꝫ reperiantur.
63 Renunciari an possit cum iuramento, solemnitati. l. cũ his. ff. de transactio.
64 Contractus, qui est nullus alterius odio, iuramento nõ firmatur.
65 Renunciatio generalis omnium iurium ⁊c. que potius ex consuetudine notariorum ponitur, lꝫ trahatur ad iura, que renuncians sibi sciebat competere, tñ non trahitur ad iura, que penitus ignorabat sibi competere.
66 In renunciatione generali non venit id, quod quis verisimiliter in specie non renunciasset.
67 Lex si quis cum aliter. ff. de verb. obliga. procedit etiam in maiore, etiam ꝙ iurauerit.
68 Dolus ex coniecturis probatur.
69 L. cum pater. §. filius matrem. ff. de legat. iij. quomodo loquatur, ⁊ intelligatur.
70 Iuramentum, quando habeat vim specialis consensus, ⁊ quando non.
71 L. si vnqꝫ. C. de reuocan. donat. habet locum, etiam quãdo donatio est in notabili quantitate.

CONSILIVM CXXIX

Dirigat Dominus verba mea in
viam veritatis, ⁊ iustitie.
Quantum ad primum quesitum, videt̃ pri-
ma consideratione dicendum. d. Lucretiaꝫ
nullo modo fuisse admittendam ad vindi-
candum bona montis Calbuli, virtute. d. fideicom. proue-
nientis ex testõ auito, lꝫ purificati in persona Pauli anto-
nij sui patris. Nam primo loco non videtur probari auituꝫ
testm̃, ⁊ lꝫ instante, ⁊ petente Alexandro altero ex fideicõ.
fuerint recepti, ⁊ examinati quattuor testes, super vltima vo
luntate ipsius Bartholomei, qui predecesserat ruri tempo
re pestis, ⁊ in anno. M. cccclxxviij. iuxta tex. ⁊ que ibi not.
in. l. publicatis. C. de testa. tñ non videtur sufficiens nume-
1 rus testiuꝫ, †cum de iure cõmuni requirantur septem testes,
⁊ alie solemnitates, de quibus in. l. hac consultissima. C. de
testa. ⁊ insti. eo. tit. in. §. sed cum paulatim. ⁊ hec magis vi-
dentur in casu isto procedere, in quo primus testis videtur
potius contradicere, qꝫ affirmare voluntatem ipsius defun
cti. ¶ Secundo data validitate. d. testamenti, adhuc vide
2 tur dõm, †ꝙ ex quo. d. fideicom. non fuit agnitum per ip-
sum Paulum patrem non transmiserit ad suos, iuxta glo.
in. l. cum filio. ff. de lega. i. ⁊ fuit opi. Azo. C. ad trebellia. ⁊
refert Bal. formando. q. in. d. l. cum filio. ¶ Tertio lꝫ dice
retur transmissum, ex quo Alexander habuit. d. bona a mo
nasterio solutis. cccxviij. floren. potius videtur habuisse ex
3 causa emptionis, qꝫ ex testõ paterno. ¶ †Uel saltem vide
tur experiri sine actione. d. Lucretia, contra tertios posses-
sores, cum nulla sibi fuerit facta restitutio fideicom. saltem
verbaliter, iuxta tex. ⁊ que ibi not. in. l. restituta. ⁊ in. l. mu-
4 lier. ff. ad trebel. ¶ †Quarto cum. d. bona fuerint primo lo
co alienata per. d. Helisabetaꝫ in monasterium, ⁊ exinde
per monasterium in Alexandrum, ⁊ per heredes Alexan-
dri in maritos filiarum, videtur ẽt dicendum, ꝙ non com-
petat actio ad bona, ⁊ si qd ius competit, potius videtur cõ
petere ad precium, per tex. in. l. fi. §. fi. ⁊ que ibi not. per scri
5 ben. ff. de lega. ij. ¶ †Quinto ⁊ vlti. cuꝫ. d. Helisabeth do
nauerit monasterio, ⁊ promiserit non venire contra ⁊ postea
in eius testõ instituerit heredes, Alexandrum ⁊ Lucretiaꝫ
videtur, ꝙ Lucretia non possit venire contra factum defun
cti, per. l. cum a matre. C. de rei vendi. ⁊ per. l. venditrici. C.
de reb. alien. nõ alie. cũ simi. ¶ Sꝫ predictis minime ob. in
6 cõtrium est veritas, †nam cum. d. Bartholomeus disposue-
rit in vltima sua voluntate, ꝙ si. d. Christophorus, Pau-
lus, ⁊ Alexan. decederent sine herede. i. sine filijs, vt decla-
rat tex. in. l. ex facto. in. §. si. ff. ad treb. non possent se inuiceꝫ
exheredare, ⁊ per ꝯñs dicitur fecisse inuicem substitutioneꝫ
fideicom. ⁊ Christophorus decesserit sine filijs, vt presup-
ponitur in puncto purificata est conditio. d. fideicom. in per
sona Pauli antonij ⁊ Alexandri, qui superuixerunt. §. cu.
igitur. circa fin. ⁊. §. sinautem sub conditione. C. de cad. tol
7 †Et cum tale fideicom. fuerit purificatum in personã Pau
li antonij, qui superuixit Christophoro, illud ius etiam non
agnitũ transmisit ad suos filios ẽt non natos tempore mor
tis, iuxta text. ⁊ glo. in. l. si in personam. C. de fideicommiss.
¶ Non ob. ꝙ testm̃, seu voluntas Bartholomei non vi-
detur probari, qꝛ hoc est a veritate longe alienuꝫ. ¶ Et qꝫ-
8 uis ista disputatio sit superuacua, †ex quo Alexand. auctor
istius Ioãnis rei conuenti, ⁊ Bartholomei clerici filij, ⁊ he
redis Gentilis pro sua portione heredis Alexandri, illud
approbauit in iudicio petendo testes recipi, ⁊ testm̃ publi-
cari, prout publicatum extitit ad effectũ consequendi a. d.
monasterio, bona montis Calbuli per dictũ monasterium,
iam occupata, vt constat per instrumentum compositionis
factum inter ipsum Alexandrum ⁊ monasteriuꝫ prefati suc
cessores Alexandri non possunt impugnare, qd semel per
eorum auctorem approbatum extitit, iuxta text. ⁊ que ibi
not. in. l. post legatum. ff. de his quib. vt indign. ⁊ est glo. or
dina. in. c. presentium. in glo. i. extra de testi. ⁊ in terminis,
9 †qñ filij recognoscunt voluntatem patris, ꝙ postea impu-
gnare minime possint, tenuit Pau. de cast. in ꝯsi. cccvij. ⁊ in
ꝯsi. ccclxxiiij. in. i. lib. Tñ ex abundanti dico etiam, ꝙ volun
tas ipsius Bartholomei probatur, ⁊ est probata saltem,
per tres testes omni exceptione maiores in iudicio exami-
natos instante, ⁊ petente. d. Alexandro, vt patet ex ꝓcessu
ipsius publicationis ipsius testamenti, qui clare deponunt
voluntatem eius, vt lꝫ ex lectione ipsoꝝ testium videre, ⁊
tres testes ẽt non rogati sufficiunt in qualibet vltima volun
tate ex dispositione Señ. statuti positi in scdo disti. sub rub.
10 de testa. ¶ †Et fortius possumus dicere ꝙ ẽt ex dispositio-
ne iuris cõmunis sufficiunt duo testes inter liberos, vt not.
11 in. l. hac consultissima. §. ex imperfecto. C. de testam. †⁊ in-
ter liberos sufficit, ꝙ probetur voluntas per quecunqꝫ indi
tia, vt est tex. ⁊ ibi not. in. l. fi. C. fam. hercisc. ⁊ per Pau. de
cast. ꝯsi. cccclxix. visis ⁊ examinatis attestationibus. libro. i.
12 ¶ †Fortius ẽt dixit Bar. ꝙ sufficit cedula manu testato-
ris, lꝫ deficiãt testes, vt in. l. si is qui. ff. de testa. ¶ Nec ob-
stabit, si diceretur, ꝙ quartus testis, qui fuit presbiter, ⁊ scri-
pserat testm̃ videatur deponere, ꝙ ille testator non videba-
tur sibi in recto sensu, ⁊ ꝙ protulerit quedam mala verba.
Nam postea repetitus ex iudicis officio deponit, ꝙ testa-
tor bene, ⁊ clare locutus fuit, ⁊ respondit, ꝙ sic. ¶ Prete-
rea iste est solus, ⁊ remanet numerus integer trium aliorum
testium, qui clare deponunt etiam continentiam. d. fideicõ.
⁊ dicunt omnes se non audiuisse talia mala verba, ⁊ ꝙ te-
stator clare, ⁊ sane loquebatur, vt lꝫ videre ex eoꝝ deposi-
13 tione. ¶ †Et lꝫ vnus ex testibus instrumentarijs videatur
ꝯtradicere instrumento, qñ remanet numerus integer alio-
rum testium, non facit vacillare instrumentũ, ita dixit Bar
to. quem sequuntur alij in. l. i. §. si quis neget. ff. quemadmo.
14 testa. aperiant. ¶ †Preterea ex alio potest. d. testamentuꝫ
de iure communi sustineri, qꝛ. s. tempore pestis (quo tempo-
re fuit conditum. d. testamentum) pauciores testes sufficiũt,
ſm vnam opini. magis veram, in. l. fi. de testa. vt ibi per Ia
so. ⁊ vltra allegata ibi per eum, ita tenet Barbat. in consil.
lxxxvij. prope est dominus. ij. colum. iiij. volumi. excellentissi
mus compater meus Deci. in consi. cclxxxiiij. viso puncto.

in primo dubio, ⁊ Hippol. de Marsil. in l. i. §. preterea. co
15 lum. xix. ff. de quest. ¶ † Ad scdm ꝙ fideicõmiss. non trans-
mittatur ad suos, qñ non est agnitum, respondetur, ꝙ opi.
d. glo. in d. l. cum filiofam. non tenetur, ⁊ communis opin.
est in contrarium, vt declarant Bar. ⁊ ceteri scribent. in d.
l. cum filio. ⁊ per Roman. in consil. xvij. viso puncto mihi
presupposito. ⁊ per do. ⁊ patruum meum Soci. in consilio.
cclxxx. qm̃ presens consultatio. ⁊ consi. cxxxij. dubia discus-
sa. in ij. colum. versi. postremo. in iiij. lib. ⁊ Paul. de cast. in
consil. clxiij. in iiij. colum. versi. ad septimum. ⁊ alias plene
dixi in d. l. cum filio. in vj. questio. ¶ Ad tertium, ꝙ Ale-
xander videatur habuisse dicta bona a monasterio ex causa
emptionis ⁊ dationis in solutum, ⁊ non ex causa fideicom.
ex testamento paterno prouenientis. Ridiculuꝫ videt̃ disse
rere, sed qꝛ sepe ex aduerso hoc fuit oppositum, dico ꝙ re-
sponsio patet ex lectura ipsius instrumenti compositionis
facte inter Alexandrum ⁊ monasterium, in quo apparet ex
pluribus locis ipsius instrumenti, ꝙ moniales cesserunt iu-
ra sibi competentia super dictis bonis montis Calbuli rece
ptis ab Alexandro floren. cccxviij. pro omni legitima, ⁊ tre
bellianica, de quibus Christophorus potuisset disponere, ⁊
solum voluit teneri monasterium de euictione pro florenis.
cccxviij. receptis, ⁊ non vltra, ⁊ sic clare apparet, ꝙ recupe
ratio fuit facta ex ea causa, ⁊ non ex alia, super qua fuerat
diu litigatum, inter Alexandrum ⁊ monasterium, vt can-
tant verba dicti instrumenti, ⁊ in incertis non certis, locus
est coniecturis vulgata. l. continuus. §. cum ita. ff. de verbo.
16 obligat. ¶ † Et ex istis patet etiam responsio ad l. restitu-
ta. ⁊ ad l. mulier. ff. ad treb. ꝙ ex quo fuerunt d. bona alie-
nata in monasterium per d. Helisabettam heredem Chri-
stophori ex dispositione ipsius Christophori non erat opus
Lucretie alia restitutione, qꝛ penes grauatum nulle erant
actiones, quas restituere posset, ⁊ tali casu potest fideicom.
agere sine cessione, ⁊ restitutione actionum, prout declarat
glo. cõmuniter approbata, in l. pen. C. ad treb. per tex. in l.
fi. §. pen. C. cõmun. de lega. in penult. colum. in versic. quero
vtrum sint alij casus. ⁊ late per domi. Mari. Soci. in l. i. §.
sed ⁊ quotiens. in penul. colum. ff. ad trebelli. ⁊ est commu-
17 nis opinio. ¶ † Potest etiam dici, ⁊ clare, ꝙ ex quo resti-
tutio est facta iam per monasterium Alexandro vni ex cõ-
fideicommiss. vt. s. est declaratum, censetur etiam facta Lu-
cretie, lꝫ ignorauerit per text. expressum in l. i. §. sed ⁊ quo-
tiens. ff. ad trebell. ¶ Attento maxime, ꝙ statim ꝙ Lucre
tia sciuit, ⁊ intellexit nuper predictam restitutionem, vt su-
pra Alexandro factam declarauit eius mentem, ⁊ se velle
etiam sibi acquiri, iuxta cautelam traditam per moder. do-
cto. in d. §. sed ⁊ quotiens. ⁊ maxime per do. Maria. So-
18 cin. ¶ † Et lꝫ forte ille tex. in d. §. sed ⁊ quotiens. loquatur
in fideicom. conditionali, ⁊ puro, tñ procedit etiam si ambo
bus sit pure relictum, si vnus tempore quo alteri restituitur,
non est habilis ad restitutionem petendam, puta qꝛ sit ab-
sens, vel qꝛ pupillus, prout erat Lucretia tunc, que penitus
ignorabant d. restitutionem, nam eo reuerso ⁊ intelligente,
⁊ volente sibi queri fideicommiss. actiones dicuntur ipso iu-
re translate in eum, vt declarat do. meus Socin. in d. §. sed
⁊ quotiens. ¶ Ad quartum, ⁊ sic ad text. in l. fi. §. fi. de le-
gat. ij. potest quo ad casum nostrum plurifariam responde-
19 ri. † Et primo, ꝙ dispositio illius tex. non habet locum, quã
do alienatio est facta per scientem onus fideicom. in scien-
tem, vt euenit in casu nostro, nam ⁊ do. Helisabeth, ⁊ mona
sterium mediantibus personis suoꝝ administratorum scie-
bant illud fideicom. ⁊ voluntatem Bartholomei testato-
ris. De scientia autem do. Helisabeth probatur, qꝛ interfuit
testamento ipsius Bartholomei, vt deponunt testes instru
mentarij examinati ad perpetuam rei memoriam instante, ⁊
petente d. Alexãdro. ¶ De scientia vero d. monasterij ꝓ
batur, qꝛ fuit citatum ad publicationem ipsius testamenti,
vt patet ex processu, quorum scientia operatur ꝙ potest agi
contra d. monasterium, ⁊ eius successores ad bona, vt est
tex. ⁊ ibi declarant scribent. in l. fina. C. communia delega.
20 ¶ † Rñdet̃ ⁊ scdo ad tex. in d. §. fi. ꝙ dispositio illius tex.
procedit, quando alienatio esset facta pendente conditio-
ne, secus quando conditio erat iam purificata, prout eue-
nit in casu isto, ita declarat Jo. de imo. illum tex. in l. quidaꝫ
sta. §. si quis filium. ff. ad trebell. ⁊ refert ⁊ sequitur do. Ale
xan. in l. marcellus. §. res que. ff. eodem titu. in secunda con
clusione. ¶ Et lꝫ Alexan. dicat ibi, ꝙ Pau. de cas. teneat
contrarium, tamen veritas est, ꝙ Paul. de cast. idem tenet
21 ibi, ⁊ clare vt lꝫ videre volenti. ¶ † Respondetur ⁊ tertio,
ꝙ dispositio d. §. fin. procedit ante q̃ꝫ esset facta aliquo mo-
do restitutio, vt ibi ꝓbatur, sed in casu nostro dicitur facta,
vt s. est declaratum, quando Alexander recuperauit a mo
nasterio tali casu, ergo censetur facta etiam Lucretie, per te
xtuꝫ, in d. §. sed quotiens. in l. i. ff. ad treb. ⁊ sic patet, ꝙ nul
lo mõ sumus in terminis d. §. fi. ¶ Ad quintuꝫ in quo dr̃,
ꝙ ex quo Lucretia fuit istituta hr̃s in testõ. d. Helisabeth,
⁊ videtur postea eius hereditatem acceptasse, ex quo illius
hereditati etiam renunciauit, vt dicetur infra, ⁊ renunciatio
22 videtur includere aditionem, † priuatio enim presupponit
habitum. l. decem. ff. de verboꝝ. oblig. ⁊ tali modo arguen-
di vtitur do. Mari. Soc. in consi. xxxiiij. visa repudiatione
23 paterne hereditatis, in iiij. volumi. ⁊ per eundem Socin. in
consi. clxxxij. eleganter sunt omnia discussa. versi. sed tamen
premissis. vbi dicit, ꝙ aliud est repudiare hereditateꝫ, aliud
24 hereditatem renunciare. † Ille enim qui renunciat, presup-
ponit iam ius quesitum, vt probatur ẜm cum in l. fuit. ff. de
acquiren. hered. ⁊ per Pau. de cast. in l. pactum. C. de col-
latio. ⁊ sic cum videatur probari aditio, Lucretia non po-
test venire contra factum do. Helisabeth, ⁊ recuperare bo-
na iam per eã alienata. ¶ Sed ad ista potest pluribus mo
dis responderi. ¶ Et primo ꝙ non probatur, ꝙ Lucretia
adiuerit hereditatem d. Helisabeth, nam quantum attinet
25 ad renunciationes, respondetur, † ꝙ renunciatio in dubio
non includit aditionem, ẜm Py. in consilio. iij. incip. in que
stione do. Alberti. ⁊ sequitur Joan. and. in addit. ad Spe-
cu. in titu. de testa. §. in primis. in magna additione, incip. in
fine, Ubertus de bobio. ¶ Secundo respondetur, ꝙ in cã
su nostro, ex d. renunciationibus non videtur argui aditio,
sed potius repudiatio, cum Lucretia abdicauerit a se here-
ditatem cum omni bono, ⁊ malo cõmodo, ⁊ incõmodo, vt
patet in renunciatione celebrata in anno. M. D. ij. de quã
in puncto, quo casu succedit dispositio text. in d. l. fuit. ff. de
26 acquiren. hered. † ꝙ ille, qui repudiat hereditatem recepta
certa pecunia, non dicitur hereditatem adire, sed potius il-
27 lam repudiare. ¶ † Tertio ꝙ lꝫ fecerit aliquem actum, per
quem possit dici eam adiuisse hereditatem, qꝛ tamen potest
dici ille actus alia ratione factus, debemus interpretari ta-
lem actum, vt potius prosit, q̃ꝫ noceat, quando vnus habet
duplicem viam, vt declarat Barto. in l. gerit. ⁊ in l. pro he
rede. ff. de acquir. hered. nam potuit Lucretia succedere. d.
Helisabeth auie paterne ex forma statuti Senen. sine one-
re, qꝛ statutum vult, ꝙ mater, vel auia non possit disponere
in preiudicium filioꝝ, vel nepotum, nisi de quarta vt pa-
tet in statuto sub rub. ꝙ mulier non possit disponere in pre-
iudicium filiorum, ⁊ sic potest succedere absqꝫ eo, ꝙ se im-
plicauerit oneribus hereditarijs, ita declarat patruus, ⁊ do
mi. Mari. Soc. in terminis in cõsi. xciiij. in iiij. columna, in
versicu. circa quartam. ⁊ ita alias fuit iudicatum in hac ci-
uitate, in causa nobilis viri Joan. vgurgerij, in qua ego ideꝫ
scripseram. ¶ Quarto respondetur, ꝙ isti successores Ale
xandri non possunt hoc obijcere, qꝛ allegarent turpitudineꝫ
suam, seu eorum auctoris, qui talem alienationem reuoca-
28 uit, vt s. est declaratuꝫ. ¶ † Quinto ⁊ vltimo respondetur,
ꝙ filius etiam heres potest reuocare alienata per matrem,
quando donatio esset inofficiosa, prout fuit in casu, de quo
agitur, vt concludunt Bar. in l. ij. in versi. opponitur, ꝙ he
res, C. de inofficio. donat. ⁊ Saly. in l. penul. eodem titu. ⁊
Barto. in l. prima. §. imperator. in versi. quero quid si iste fi
lius. ff. de legat. ij. Curt. consi. i. colum. fina. cui se subscripse-
runt Soci. Uincen. paleololus, ⁊ Jac. de puteo. ¶ Capio
modo secundum articulum principalem, in quo videndum
est, an do. Lucretie obstent renunciationes in contrariuꝫ op
posite, ⁊ video, ꝙ ex tribus renunciationibus nituntur ad-
29 uersarij infringere intentionem actricis. ¶ † Prima renun
ciatio fuit celebrata sub die. v. mensis Aprilis anni. 1497.
inter Alexandrum actorem istius rei conuenti, ⁊ Lauren-
tium patrem do. Uictorij, ⁊ ipsum domi. Uictorium, tunc
minoreꝫ annis. xv. qui pro d. Lucretia promiserũt de rato,
¶ Et

¶ Et hec minime obest Lucretie, cum sit inter alios acta, vulgata. l. sepe. ff. de re iudica. cum nulla pro parte sua fuerit secuta ratihabitio, facit totus tit. C. res inter alios acta. & hoc non habet hesitationem. ¶ Scda renunciatio fuit celebrata de mense Maij anni. M. D. ij. inter tutorem Lucretie tunc pupille, & tutorem filiarū. d. Alexandri, in qua fuerunt promissi pro dotibus Lucretie floren. 1250. p omni iure, quod peruenire posset ipsi Lucretie ex hereditate Pauli antonij pris Christophori patrui, & d. Helisabeth auie, ita q omne bonum, & malum, cōmodum, & incōmodum remaneret. d. filiabus Alexandri, & in hac nulla fuit habita mentio testōrum. ¶ Et quantum attinet ad hanc dicendum est similiter non obesse ipsi Lucretie ex pluribus. ¶ Primo qr in ea non est renunciatum successioni ex te-
30 stamento, † & ille qui simpliciter renunciat ab intestato non dicitur renunciasse, si potest succedere ex testō, quādo ignorat sibi ex testamento deferri hereditatem, vt habetur in. l. nec his. §. i. ff. de acquir. hered. sed nec do. Lucretia, que pupilla erat, nec etiam tutor eius sciebat aliquam ex. d. hereditatibus eidē ex testamento deferri, aut ex. d. hereditatibus aliquid, igitur sequitur renunciationem ab intestato fa-
31 ctam eidem non obesse, quo ad causam testati, † nemo enim dicitur renūciare iuri, quod sibi competere ignorabat. l. ma-
32 ter decedens. cum simi. ff. de inoffic. testa. ¶ † Secundo qr si renunciat alicui iuri prouenienti ex aliquo testamento, vel fideicom. nisi saltem in specie fiat mentio de tali testamēto, renunciatio non tenet, scḋm magis cōmunem opinio. scribentium, de qua per Barto. in. l. qui rome. §. duo fratres. ff. de verb. oblig. in. v. q. cuius opi. dicunt esse cōmunem moder. papien. ibi in. xxvj. colum. in versi. circa quintam. per text. in. l. de his. ff. de transac. & in. l. i. ff. quemadmo. testa. apian. ¶ Nec obstabit, si quis diceret, q dispositio. l. de his. non habet locum, nisi quando fieret transactio inter heredes, & legatarium, vt videtur probari in. l. iij. in prin. & in. l. cōtrouersia. ff. de transac. & videntur tenere doctor. maxime Jas.
33 in. d. l. de his. in prima limitatione, per iura. s. allega. † qm rńdet ad hoc, & est aduertendum, q immo illa regula procedit semper & generaliter, quando transactio, vel pactum liberatoriū fit super his, que pendent ex testō, & in testamento relicta sunt cum eo, cui relicta sunt, & hoc ea. s. ratione, ne occultentur testamenta in damnū eorum, quibus in eis aliquid relinquitur tam iure institutionis q̃ iure legati, & ita importat generalitas. d. l. de his. & l. i. ff. quemadmo. testa.
34 aperiant. ¶ † Fateor bene, q si pactum liberatorium, vel transactio fierent inter heredes, & creditores hereditarios, vel debitores tali casu non est opus videre verba testamēti, qr illud nihil releuaret, ex quo debitum, & creditum nō pendent ex testamento, vel eius verbis, vt declarat Jas. in. d. l. de his. ¶ Et idem etiam posset dici, si fiat transactio inter heredem scriptum, & legittimum, modo fiat tanq̃ cum herede scripto, qr cum iā presupponatur, q sit heres scriptus iam notum est ei queri hereditatem ex testamento, tali ergo casu videre verba particularia testamenti nihil releuaret, & in hoc casu potest intelligi, quod per aliquos dicitur per. d. l. controuersia. vt per Jaso. vbi. s. & per Fulgo. in consi. lj.
35 † Sed vbi videre verba aliquid releuaret, & gnr diceretur transactio fieri super testamento, semper procedet dispositio. d. l. de his. propter eius generalitatem. l. i. §. generali-
36 ter. ff. de lega. prestan. † etiam si fieret inter heredem, & debitores hereditarios, puta qr debitori esset certo modo relicta liberatio, quod non intelligabatur particulariter, & simpliciter. prout testm̃ loquebatur, & etiam si inter scriptum, & legittimum puta q dicatur eum esse institutum cum aliquibus adiunctis oneribus respectu legittimi, vel quid simile, id tamen particulariter, & in specie non appareat, his casibus non video, cur non procedat dispositio. d. l. de his. argu. l. non est nouum. ff. de legi. ¶ Et vltra etiā dici potest, q in. d. iuribus presupponuntur termini habiles ad id, qd in eis disputatur, iuxta. l. qui testamento. ff. de testamen. Referebat ergo do. Lucretie videre verba testamenti. d. Helisabeth propter legata in eo facta, & testamentum paternū, cum in eo ipsa heres erat instituta, & non alius, & testamentum aui, a quo causabatur illud ius fideicom. propter bona montis Calbuli, ex quibus resultat enormissima lesio.

37 ¶ † Accedat quod. s. diximus, q est introductum pro forma, q saltem fiat mentio testamenti, & non sufficit dicere in genere, nisi dicatur in specie virtute testamenti talis testatoris ad hoc vt teneat renunciatio, vt declarat Bar. communiter approbatus in. d. §. duo fratres. in. v. q. & loquitur in fideicom. de presenti, vel de futuro. ¶ Et ex predictis infer-
38 tur, † q si dicta renunciatio est nulla respectu bonorū montis Calbuli debitorum ex causa dicti fideicom. redditur nulla in totum, & sic respectu predij arnani, & aliorum bonorū, ita declarat glos. in. d. l. de his. dum dicit, q si sunt legata. xv. & interponitur transactio, pro. x. q irritatur in totum, &
39 ita declarant modern. papien. ibi. ¶ † Facit, qr si in aliquo est erratum totus contractus irritatur. l. si non sortem. §. si centum. ff. de conditio. indebi. & l. si quis aliam. ff. de solutio. ¶ Facit. l. i. ff. de rer. permut. & ita in proprijs terminis determinat do. Lauren. calca. in consi. xvij. in. iij. colum. in ver
40 si. nec obst. generalitas verborum. ¶ † Tertio redditur dicta renunciatio inualida, qr continet dolū, si non ex proposito, saltem re ipsa, & tali casu dolus ex proposito, & re ipsa eq parantur, scḋm magis cōmunem opinio. vt tenuit vbiq; Pe. de anchar. in repetit. c. i. de constitut. xxij. car. in versicu. ego etiam consului in ciuitate Senarum. & in consi. xxxviij. pro clariori decisione. in. ij. colum. versic. secundo pondero. & in consi. lxxxij. visis diligenter actis. in finalib. verbis, & consilio. clxxx. visa diligenter. & Abb. in. c. cū contingat. in. xviij. colum. extra de iureiuran. versi. nonus casus. vbi etiam hoc firmat in maiore iurante dicens, q hoc casu idem operatur dolus re ipsa, q dolus ex proposito, & idem tenuit in consilio. viij. Laurentia mulier. in secunda colum. in versicu. paria enim sunt. in secundo libro, & in alio consi. cvij. quattuor sunt dubia. in. iij. colum. in versicu. ad quartam. & pro hac opinio. consuluit etiam do. Petr. philip. corne. in consi. xj. in tertio libro, & plures alij solemnes docto. s. do. Bald. de bartolinis, do. Benedictus de benedic. alias Capra. Alexan. de imo. & Joan. baptista caccialup. quorum consilia citat do. Mari. Soci. in consi. ccxv. super alio articulo. & extant Senis dicta consil. in suo originali, & hanc partem dicit esse cōmunem do. Philip. deci. in consi. clxxx. visa renunciatione. in primo libro, & ibi late respondet ad ea, que dicit Alex. in consi. xlij. in primo lib. qui loquitur in muliere scien
41 te valorem patrimonij, † nam scienti & volenti dolus nō infertur, & in consi. eciij. vt vera resolutio habeatur. ¶ Et q in casu, de quo agitur, probetur dolus re ipsa in maxima & notabili q̃titate patet ex processu agitato in partibus contra Joānem, nam Lucretia ab illis heredibus Alexandri, solum recipit dimidiam partem cuiusdam predij vocati prato, altera vero dimidia pertinebat ad ipsam Lucretiam, vt patet ex illo processu, & fuit eo tempore extimatum a cōmunibus arbitris computata quadam domuncula existente in fortilitio Gallici, & computatis recollectis pendentibus eo anno. M. D. ij. floren. 970. dicamus ergo, q ex bonis aduerse partis esset dicta dimidia, & sic flor. 450. & flor. 70. p extimatione illius domus, & sic patet, q solum Lucretia habuit ex bonis aduerse partis floren. 520. ¶ Et si diceretur, q habuerit bona montis politiani, verum est, sed erant ppria ipsius Lucretie virtute legati sibi facti in testamento. d. Helisabeth auie, vt postea apparuit, prout mihi asserit. ¶ Et si habuit postea vsq; ad summam floreno. 1250. dico, q habuit in suppellectilibus proprijs ipsius Lucretie, vt presupponitur patere in inuentario confecto per Alexandrū, & in illo pcessu producto. ¶ Sed penes aduersā partem remansit prediū arnani cōis extimationis flor. 1100. & palatium montis Calbuli, cum suis domunculis cōmunis extimationis floren. 150. vt probatur per testes in illo processu, que bona pertinebant in totum ad. d. Lucretiam. Remanserunt etiam aduerse parti reliquum fortilitij montis Calbuli, & predia communis extimationis, vt deponūt plores testes florenor. 2200. que pro dimidia pertinebant ad ipsam Lucretiam, vt. s. est deductum in primo articu. & sic alijs floren. 1100. additis dictis floren. 1100. pro extimatione arnani, & floren. 150. pro extimatione palatij constituunt summam florenorum. 2350. deductis floren. 520. remanet lesio in summa floren. 1830. & sic vltra tres ex quattuor partibus. Extat etiam vltra predicta bona, de qbus

In inuentario, ⁊ maxime codices rationum, in quibus (vt
mihi asseritur) sunt multa credita, ⁊ qꝛ pars aduersa habet
penes se, ⁊ occultat ita est presumendum, quia si inessent de
bita ostenderet, extant etiam bestie, vt boues aratoꝛij. xx. pe
cudes, asini, ⁊ alie, de quibus per testes, extabant ⁊ quedaꝫ
alia bona stabilia alienata per Alexandrum ⁊ per suas fi-
lias, vt quedam domus in castro Fontanelle, ⁊ terrena Co
toni. Sunt etiam considerandi fructus medij temporis, ⁊
sic saltem ab anno. M. D. vsqꝫ ad annum. M. D. xiij. qui
augent lesionem, vt declarat in proprijs terminis Corneus
in dicto consi. xj. in. iij. volu. ⁊ in consi. ccvj. viso themate. eo
deꝫ lib. in littera. x. ¶ Nec minuũt hereditatem legitima,
⁊ trebellianica de quibus videbatur, ꝙ Christophorus pos
42 set disponere, † qꝛ quo ad legitimam dico, ꝙ in ea sunt impu
tanda bona primo per euꝫ alienata, vt fuit molendinũ mon
tis Calbuli relictum. d. Lucretie, ⁊ bona montis politiani
eidem similiter relicta, prout mihi narratur, que absorbent
dictam legittimam, ⁊ primo alienata imputantur in legiti-
mam, vt in. l. marcellus. §. fi. ff. ad trebell. ⁊ in auct. resqꝫ. C.
communia delegat. ⁊ per domi. Mari. Soci. in consi. xciij.
colum. fina. ¶ Nec etiam dicta bona minuuntur respectu
43 trebellianice, † qꝛ fideicom. aduersus confideicom. non de-
trahit per text. in. l. ex asse. §. fi. ff. ad trebell. per Bar. in. l. i.
§. deniqꝫ. eo. titu. per Pau. de cast. in consi. cccliiij. in anti-
quis. ¶ Et si qua ratio esset habenda legittime, ⁊ trebellia
nice, Lucretia solum teneretur ad dimidiam florenoꝛ. 318.
qui dicuntur soluti per Alexandrum monialibus ratione
dicte legittime, ⁊ trebellianice, vt patet in instrumento recu
perationis bonorum mõtis Calbuli facte a monasterio, qui
possunt compensari cum alijs creditis hereditarijs pertinen
tibus ad Lucretiã, que vt mihi presupponitur plurima sunt.
¶ Et si pro parte Joãnis peterẽtur meliorationes alique,
vt dicitur per eum facte in dictis bonis. Dico ꝙ tales me-
liorationes non minuunt hereditatem, quia veniunt com-
pensande cum fructibus perceptis per ipsum Jo. ab anno.
M. D. xv. vsqꝫ ad annum. M. D. xxiiij. quo tempore fuit
44 mota lis, ⁊ contestata contra eum, † nam etiam bone fidei
possessoꝛ compensat meliorationes cum fructibus, vt est te-
xtus. in. l. emptoꝛ. ⁊ in. l. si sumptus. ff. de rei vẽdi. ⁊ per An
45 ge. areti. insti. de re. diui. §. si quis a non domino. ¶ † Pro
batur etiam dolus saltem re ipsa ex mensuratione terreno-
rum, que mihi facta presupponitur infrascripte quãtitatis,
nam predium prati est modiorum. xv. quorum septem cũ di
midio pertinent ad Lucretiam, ergo ex bonis aduerse par-
tis solum recepit modia septem cum dimidio. penes parteꝫ
aduersam remansit integrum predium arnani, quod totum
erat Lucretie, ⁊ est modiorum. xxv. Remansit etiam dimi-
dia pars possessionum montis Calbuli, que in totum sunt
modioꝝ. xxx. vt probatur in processu, ergo modia. xv. perti
nent ad Lucretiam, vt. s. est probatũ, vnde additis modijs.
xv. modijs. xxv. predij arnani constituunt summam modio-
rum. xl. ex modijs. xl. si deducantur modia septem, vel octo
pro dimidia predij de prato restant modia. xxxij. ⁊ sic etiam
ad mensuraꝫ remanet lesio vltra tres ex quattuoꝛ partibus.
¶ Nec obstabit, si diceret, ꝙ terrena predij de prato sunt
melioris conditionis, ⁊ maioris extimationis, qꝛ per testes,
vt mihi narratur probatur contrarium, nam predium prati
fuit extimatum cum domo Gallici, floreno. 97. vt dicitur
patere in laudo lato a communibus arbitris, ⁊ prediuꝫ ar-
nani ſm testes in eodem anno. M. D. ij. erat communis va
loris florenorum. 1100. vnde deducta dimidia parte floꝛe.
900. extimationis prati, ⁊ sic floren. 450. ex floꝛe. 1100. su-
46 persunt floꝛ. 750. † ⁊ sic lesio est vltra tres ex quattuoꝛ par-
tibus, vt. s. est deductũ, ⁊ dicitur enormissima lesio ſꝫ Pa.
de cast. consi. clxxiiij. in primo volumi. ¶ Extant postea be
stie, supellectilia, fructus annorum. xiij. ab anno. M. D. ij.
vsqꝫ ad annum. M. D. xv. ⁊ fructus annorum duorum.
M. D. et. M. D. j. tempore administrate tutele per Ale-
xandrum, extant bona de quibus in inuentario, ⁊ alia credi
ta hereditaria, de quibus in codicibus rationum descripto
rum in inuentario, ⁊ existentium penes istum Joan. ⁊ ne-
47 potes, vt superius retuli. ¶ † Et sic ex omni parte proba-
tur dolus, qui talis est, ꝙ reddit contractuꝫ renunciationis
nullum per tex. in. l. si quis cum aliter. ff. de verbo. obliga. ⁊
in. l. apud celsum. §. labeo. ff. de except. do. late per scribent.
in dicta. l. si quis cum aliter, ⁊ in. l. in summa. ff. de conditio
indebi. ¶ Ad hec optime conueniunt, que dicit Coꝛn. i cõ
silio vndecimo, in tertio libro supra allegato, vbi videnduꝫ.
¶ Et hec magis videntur procedere in casu, de quo agiť,
qꝛ non sumus in vera transactione, cum non fuerit interpo-
sita super lite, sed litibus iam sopitis, ⁊ potius sumus in pa-
cto mere liberatorio, in quo habet locum dispositio dictoꝛuꝫ
iurium, vt late per scribent. ⁊ maxime per do. Anto. de bur
gos. qui habet signaturam in Roma. cur. in. xv. columna. in
versi. capio modo vltimam gl. in. c. cum dilecti. extra de em
ptio. ⁊ venditio. ¶ Et si quis pertinaciter vellet instare, ꝙ
48 esset transactio, quod vtiqꝫ est a veritate alienum, † ⁊ tunc ẽt
in transactione habet locum dispositio dictorum iuriuꝫ, vel
saltem dispositio. l. ij. C. de rescin. vendit. Et lꝫ plures doct.
videanť tenere contrariam partem, prout sunt Areti. ⁊ do.
Alexan. vt refert Jaso. in dicta. l. si quis cum aliter. per glo.
in. c. cum causam, extra de emptio. ⁊ vendit. Tamen magis
cõmunis opinio est in contrarium, a qua in consulendo, ⁊ iu
dicando non est recedendum. Quam opinionem tenuerunt
Barto. in dicta. l. si quis cum aliter. Ray. Barto. Angel.
Imo. ⁊ Pau. de cast. in. l. lutius. §. fin. ff. ad treb. Anton. de
but. Cardin. ⁊ Imo. in. d. c. cum causam. ⁊ hanc partem di
cit esse cõmunem, domi. Fabianus de monte in suo tracta.
de emptio. ⁊ vendit. in. viij. questio. principa. in. iiij. colum.
⁊ Calderi. consi. iij. de transact. latissime per clarissimuꝫ do
mi. Philip. deci. compatrem meum honoran. in cõsi. cciij.
vt vera resolutio. in. iij. colum. in versicu. sed venio ad secun
dum. ⁊ in alio consi. ccxvj. visa transactione. ⁊ per do. Ma
ria. Soci. auum meuꝫ, in consi. lxxxv. viso compromisso. in.
ij. colum. in versicu. his tamen non obstantibus. Alexand.
de imo. in terminis nostris in consi. lxxxix. viso pũcto, ⁊ in-
strumentis. in. iij. colum. in versi. secũdo respondeo. in secun
do volumi. Cardina. Jo. de imo. ⁊ Abb. in. c. quintauallis.
carta. xv. de iureiurando. ¶ Et hec magis, ⁊ clarius pro-
cedunt in casu, de quo agitur, in quo dubius euentus litis
nullo modo est considerabilis, cum clare constet dicta bona
tunc ⁊ hodie pertinere ad Lucretiam. ¶ Possumus etiaꝫ
euitare opiniones distinguendo ⁊ concordando, vt decla-
rat do. Petrus philip. coꝛn. in consilio. clxvj. libro primo,
colum. antepen. cuius distinctionem etiam refert, ⁊ appro-
bat excellentissimus domi. Philip. deci. in dicto ꝯsil. ccxvj.
visa transactione. in versi. negari non potest. vbi pro concoꝛ
dia opinionum concludunt, ꝙ quando quis fuit deceptus
parum vltra, vel citra dimidiam in modica extimatione, seu
excessu iuste litis extimationis, ⁊ tunc procedat opinio ne
gatiua, ꝙ transactio retractari non possit, iuxta glos. in. c.
cum causam. extra de empti. ⁊ vendi. aut quis est deceptus
vltra dimidiam iuste extimationis litis in magno excessu, ⁊
tunc locum habeat opinio Barto. ⁊ aliorum, ⁊ ſm hãc opi
nionem dicit Deci. se consuluisse, ꝙ quedam transactio erat
irritanda. ¶ Quarto principaliter succurritur. d. Lucretie
ex dispositione. l. si vnqꝫ. C. de reuo. donat. propter superue
49 nientiam plurium liberorum, qui superuenerunt, † ⁊ disposi
tio. d. l. habet locum etiam in donatione non pura, quate-
nus excedit summam receptam in eo pluri, ⁊ sapit causam
lucratiuam, vt per Barto. in. l. titia. §. imperatoꝛ. ff. de leg.
ij. late per Coꝛne. in dicto consi. xj. in tertio libro, ⁊ per do
mi. Maria. Soci. consi. ccxv. ⁊ per alios consulentes supra
allegatos, ad quos breuitatis causa me remitto. ¶ Tertia
renunciatio celebrata de mense Decemb. anni. M. D. xiij.
similiter non obest Lucretie, primo qꝛ. d. Lucretia in ea nõ
interfuit, vt patet ex lectura ipsius, ⁊ lꝫ dederit mandatum
marito, tamen tale mandatum non fuit ad renunciandum
50 iuribus hereditarijs, † ⁊ custodiendi sunt diligenter fines
mandati. l. diligenter. ff. manda. ⁊ cum ista renunciatio con
51 tineat effectualiter maximam donationem, † ⁊ ad donan-
dum requiratur speciale mandatuꝫ, vt. l. filiusfam. §. primo.
52 ff. de donat. † nec verba generalia in mandato importantia
aliquid specialiter mandatum sufficiunt, vbi requiritur man
datum specialissimum. c. quid agendum. de procurat. in. vj.
Areti. in. l. qui rome. §. duo fratres. colum. xj. versicu. tu er-
53 go pondera. ff. de verborum obligatio. ¶ † Et similiter ad
transigendum requiritur speciale mandatuꝫ, vt. l. mandato
generali. ff.

54 generali.ff.de procura.† ꝛ licet in dicto mandato detur specialis facultas ad transigenduꝫ, vt ibi, ꝛ ad transigendū ꝛc. tamen dicta facultas est limitata arbitrio boni viri, vt patet ex illis verbis, prout ei videbitur, ꝛ placebit, que verba non liberam, ꝛ absolutam cōmissionem importāt, sed regulatam arbitrio boni viri, prout de verbo videbitur est text. in.l.fideicommissaria. la secunda.§.primo.ff.de fideicommiss.liber. ꝛ in.l.fideicommiss.§.q̄ꝗ.de legatis tertio. tradit Barto.in extrauagan.ad reprimendum, in versicu.videbitur. Et de verbo placebit, est tex.in.l.thais.§.sorore.ff.de fideicommiss.libe.tradit Abb.in.c.cum venissent.extra de institu. ꝛ de vtroqꝫ verbo est doctrina communis omnium doctorum, ꝛ maxime Alexand. ꝛ Jas.in.l.si sic.in princip. ff.de legatis primo. ꝛ sic cum ipsa non dederit tale mandatum, sibi non obest. ℭ Secundo dato sine preiudicio veri, ꝙ dedisset, potest succurri ei per remediū.l.de his.ff.de trāsactio. ꝛ.l.prime.ff.quemadmodum testmen.aperiantur. qꝛ in hac nulla est habita mentio, vel notitia testamenti Barto.aui, a quo causatur enormissima lesio, vel per remedium dicte.l.si quis cum aliter.ff.de verborum obligation. ꝛ.s̄.est declaratum in responsione ad secundam renunciationem. ℭ Vel ꝛ tertio per remedium.d.l.si vnquam.C.de reuocan.donatio.propter superuenientiam plurium liberorum. ℭ Nec.d. Lucretie potest opponi de actu geminato per ea, que dicit insignis doctor, ꝛ compater meus domi. Philip.deci.in consil.clxxxi.satis nota est questio. in primo lib. ꝛ in consi.ccxvj.visa transactione.quia ipsa, vt declaratum est, non potest dici, ꝙ nisi semel renunciauerit, ꝛ mediante persona sui tutoris. ℭ Circa tertium quesitum, de quo.s̄. in puncto, vbi queritur, si Lucretia potest obtinere dicta bona, an maritus, qui pro ea promisit de rato, teneatur ad conseruationem indemnitatis dictis filiabus Alexandri, ꝛ earum heredibus, est alia questio, que non venit discutienda, super processu in partibus agitato, contra Joannem condemnatum. ℭ Et quantum ad personam ipsius mariti possunt considerari duo contractus, in quibus videtur dictus maritus se obligasse, ꝙ Lucretia non contraueniet, ꝛ non petet. ℭ Primus est de mēse Aprilis anni.M.ccccxcvj. in quo pater mariti vna cum marito tunc iuniore annorum. xv.promiserunt Alexandro patruo Lucretie tunc pupille, ꝙ ipsa Lucretia aliquid non petet de hereditate patris, ꝛ Christophori patrui, ꝛ.d.Helisabeth auie tunc viuentis, ꝛ dicenduꝫ est, ꝙ talis oblatio nullo modo obest ipsi marito.

55 ℭ † Primo quia non fuit promissum ex testamento, sꝫ simpliciter, ꝛ sic non se extendit ad dispositionem.d.l.de his. ff.de transaction. ꝛ.l.prima.ff.quemadmodum testa. aperi. ℭ Secundo quia Alexander non adimpleuit ꝓ parte sua promissa, cum sit (vt mihi presupponitur) ꝙ ipse curauerit ꝙ Lucretia efficeretur religiosa, ꝛ posuit eam in monasterio, vt habetur in puncto, ꝛ sic incidit in penam.l.si qs maior.C.de transactio. ℭ Tertio quia per tutorem Lucretie, ꝛ filias Alexandri fuit ab illa expresse recessum, vt patet in scđa conuētione celebrata de mense Maij anni. M.D.ij. vt patet in versicu. ꝛ volentes dictas partes a contractu.s̄. rogato, per ser Petrum de oca expresse recedere ꝛc. ℭ Quarto si non esset recessum, faciunt in fauorem mariti omnes responsiones infra dande, quo ad secundum in quo maritus videtur se obligasse. ℭ Secundus contractus, in quo interfuit maritus, ꝛ pro vxore promisit fuit celebratus de mense Decembris in anno. M.D.xiij. ℭ Et quantum ad hanc obligationem attinet defenditur maritus ex triplici capite. ℭ Et antequam defendamus ad species defensionis ipsius mariti, considerandus est effectus talis cōtractus, vt clarius appareat veritas. ℭ In hac igitur cōuentione maritus.d.Lucretie, vt procurator ipsius, ꝛ pro qua promisit de rato narratis litibus iam sopitis per sententias super legatis debitis Lucretie ex testamēto do.Helisabeth auie, ꝛ ꝙ ipsa Lucretia pretendebat ius ad alia bona, recepit ab heredibus Alexandri, staria quinquaginta terrenorum, pro quibus restituit, seu soluit florenos.150. ꝛ liberauit dictos heredes Alexandri a modijs.x.granis, in quibus tenebantur ipsi Lucretie virtute sententiarum, ꝛ rei iu-

56 dicate, † ꝛ in hac prima parte cum interuenerit res, ꝛ precium, fuit emptio, ꝛ venditio, licet non fuerit adiectum verbum, vendo, vt declarat iurisconsultus, in.l.naturalis.§.at cum do. ꝛ in.l.insulam.ff.de prescriptio.verbo.ea scilicet ratione (vt declarat ibi iurisconsultus) qꝛ interuenit precium. ℭ Nec dicatur, ꝙ id fuerit ex causa transactionis, qꝛ nihil fuit datum marito, nisi terrena pro quibus soluit flore.150.

57 † Et lis non debet, nec potest fingi.l.cum hi.§.sed cuꝫ his. ff.de transactio. ℭ In secundo vero capite continet meruꝫ pactum liberatorium, qꝛ maritus liberat heredes Alexandri a tribus hereditatibus.s.patris dicte Lucretie auie, ꝛ patrui tam ex testamento, q̄ ab intestato visis, ꝛ lectis verbis dictorum testamentorum, vnde in hoc secundo capite siue velimus, ꝙ sit transactio, quod vtiqꝫ est falsum, siue merum pactum liberatorium, vt forte melius diceretur, concludendum est dictum maritum posse defendi principaliter ex tribus. ℭ Primo ex dispositione.d.l.de his.ff.de transac. quia nulla est habita notitia testamenti Bartholomei aui, ꝛ fideicommissi ex eo debiti, ex quo causatur lesio, ꝛ dece-

58 ptio, † ꝛ siue dicamus transactionem, siue pactum gratuitū, ꝛ liberatorium vtroqꝫ casu habet locum dispositio.d.l.de his. vt ibi latissime declarant scribentes, ꝛ maxime moderni Papiē. ℭ Nec obest, si qs dixerit, ꝙ dispositio.d.l.nō procedit in marito, qꝛ videtur habuisse scientiam dicti testamenti Bartholamei aui, ꝛ fideicommiss. vt colligitur ex verbis prime renunciationis celebrate inter Alexandruꝫ, ꝛ patrem ipsius in anno. M.D.xcvj.ibi in versicu. ꝛ casu quo Alexander recuperaret hereditateꝫ Christophori excepta legittima, ꝛ trebellianica promisit florenos.300. vltra ꝛc. per que verba satis videtur posse innui, ꝙ habebatur notitia testamenti ipsius Bartholomei aui, cum non posset aliter recuperari hereditas Christophori ꝛc. ℭ Nam ad hoc obiectum faciliter respondetur, ꝛ pluribus modis. ℭ Primo quia non valet ista consequentia, dictum fuit in transactione illa casu quo Alexander recuperaret hereditatem, excepto eo ꝙ testari valuit de iure ꝛc. vt in ea, ergo intellexerunt partes de illo fideicommis.proueniente ex testamento.d.Bartholomei. Naꝫ potuisset dictus Christophorus non habere liberam testandi facultateꝫ super illis bonis aliquo alio impedimēto subsistente, puta ꝙ adesset aliud testamentum alterius antiquioris preter dictuꝫ Bartholomeū, vel aliqua simili causa. ℭ Secundo respondetur, ꝙ Alexander poterat considerari recuperaturus dictam hereditatem, propter aliud testamentum precedens eiusdem Christophori, in quo esset clausula derogatoria secūdi testamēti, iuxta tradita per doctores, in.l.si quis.in principio.de legatis tertio. ℭ Et lꝫ iste in veritate non adessent, tamen maritus dicte Lucretie, ꝛ eius pater cum nescirent dictum testamentum Bartholomei, ꝛ nescirent, quare Alexander apponi fecerit verba illa in transactione, potuerunt ita predicta cogitare, sicut ꝛ alia. Unde ex dictis verbis non proba-

59 tur aliquo modo scientia dicti testamenti. † Non enim probat hoc esse, quod ab hoc contingit abesse.l.non hoc.C.vnde cognati.qui autem tale quid dicit, illud probare debet, alias probatio non concludens non debet admitti, iuxta.c. in presentia.cum materia, extra de probatio. ℭ Tertio etiā respōdetur, ꝙ ex illis verbis nullo modo probatur, ꝙ Alexander vellet recuperare ex eo fideicōmis.cuius vigore non recuperabatur hr̄ditas Christophori, sed ipsius Bartholomei aui, ꝛ sic renunciatio, que videtur in dictis verbis implicita non potest operari quo ad dictum fideicōmiss.ex te-

60 stamento Bartholomei proueniens. † nam ad hoc vt teneat renunciatio fideicom.necesse est, ꝙ dicatur, renuncio hr̄ditati virtute talis testi, alias non sufficeret dicere in genere renūcio hr̄ditati ex testō, siue ab intestato, vt declarat Bart.cōiter approbatus, in.l.qui rome.§.duo fratres. in. v.questio.ff.de verborum obligatio.vt declarant ibi moderni Papien.in.xxvj.colum.in versicu.circa quintam, dicentes opinionem Barto.esse cōmunem. ℭ Nec obst. consilium domini. Philippi numero.cccxlvij.quod alias, vt audio allegabatur in contrarium, quia ibi consuluit duobus concurrentibus. Primum quia salua ratione recti sermonis in casu suo verba erant adeo generalia, ꝙ non poterant intelligi, nisi de eo fideicom.de quo agebatur, quod non est ita in casu nostro in quo partes expresserunt, de quibus testamentis voluerunt intelligere. Secundum erat iuramen-

tum, quod licet concurrat in casu nostro, quo ad personam mariti, tamen non cōcurrit aliud. ¶ Quarto etiam respondetur, ꝙ ex illis verbis solum potest inferri, ꝙ Laurentius socer, ⁊ do. Victorius maritus Lucretie receptis. 300. florenis renunciant hereditati Christophori, de qua recuperāda agebatur, sed ex hoc non sequitur, ergo ⁊ fideicommiss. prouenienti ex testamento Bartholomei dicitur renunciatuz, quia illud Lucretie non debetur, vt ex hereditate Christophori, sed potius ab ea, vt es alienum, deduci debet.

61 ¶ † Faciunt tradita per doctores, in. l. tertia. §. veteres. ff. de acquiren. possessio. dum volunt, ꝙ exclusa ab hereditate patris, non dicitur excludi ab hereditate fratris, licet fortasse eadem bona reperiantur in vtraqꝫ. ¶ Nec predictis obstat, si diceretur, ꝙ non refert, cum fuerit renunciatuz paterne hereditati ex testamento, in qua erat dictum fideicom miss. ⁊ sic satis fuit renunciare paterne hereditati. Ad hoc enim respondetur, ꝙ tale fideicom. a patre non fuerat agnitum, ⁊ erat transmissum ad suos, vt. s. fuit declaratum, ⁊ sic Lucretia poterat ad illud venire ex sua psona, ⁊ illud agnoscere, postquam non fuerat agnitum a patre, ⁊ ab ea hacte

62 nus ignoratum. † Nam licet generalis renunciatio operetur contra renunciantem, tamen fallit in his, que pendent ab aliquo testamento, vt non intelligatur renunciatum, nisi expresse dicatur, vt per Barto. in dicto. §. duo fratres. in. v. questio. cuius opinio communiter approbatur, ⁊ in terminis declarat Laurent. calcan. in dicto consilio. xvij. in. iij. columna. ¶ Sed dicet aliquis, ꝙ in proposito nostro competat remedium sumptuz ex obmissa solemnitate. d. l. de his. nam illi videtur renunciatum per dictum maritum domine Lucretie, ⁊ cum iuramento, quod videtur sufficere, ⁊ renunciatio. d. l. dicitur sumi ex illa generali renunciatione, ꝗ̄ fecit maritus predictus, dum renunciat omni alij iuris, ⁊ leguz beneficio, vel fauori, ita declarat, ⁊ concludit dominus Alexand. in consilio vndecimo, viso ac vt oportet ⁊c. quarta ⁊ quinta columna, secundo volumi. ¶ Sed tamen etiam hoc non obstante, que iam dicta sunt, de iure procedunt.
¶ Et ad hoc responderi potest, primo ꝙ quicquid dixerit

63 Alexander contraria opinio videtur verior, † videlicet ꝙ solemnitati, ⁊ forme dicte. l. de his. etiam cum iuramento rennunciari non potest, nam si solemnitas illa non seruatur transactio dicitur nulla odio occultantium testamēta, vt tradunt omnes in dicta. l. de his. merito succedit doctri. Bar

64 to. ⁊ Ange. in. l. si quis pro eo. ff. de fideiussor. † videlicet ꝙ cōtractus, qui dicitur nullus odio alterius non firmatur iuramento, quod etiam tradunt Anton. de butr. Jmol. ⁊ alij in. c. cum contingat. de iureiuran. ⁊ ita si recte aduertatur, voluit Barto. in dicta. l. de his. quem alij sequuntur, ⁊ maxime Fulgosi. qui expresse dicit, ꝙ. d. l. de his. renunciari nō potest etiam cum iuramento, ⁊ hanc partem egregie defendit Corne. in consilio. cxxxv. de pluribus ⁊c. secundo volumine, vbi adducit quasdam alias rationes optime concludentes, ⁊ etiam plures ita tenentes, vt per eum videri potest, ad quem breuitatis causa me remitto. ⁊ propterea Alexand. in dicto consilio vndecimo. si recte aduertatur, videtur loqui dubitatiue, dum dicit, si cum iuramento potest ⁊c. per illa etenim verba patet, ꝙ Alexander non precise firmat, sed cōditionaliter videtur loqui. ¶ Secundo posito, ꝙ renunciari possit cum iuramento respondetur, ꝙ illud debet intelligi, quādo expresse ⁊ nominatim. d. l. de his. ⁊ eius solemnitati renunciatur, ⁊ sic constat partes ita velle, ⁊ de dicta solemnitate cogitare, tunc enim licet simplex volūtas in renunciando non sufficiat, sufficit tamen, si fuerit iuramento roborata ꝫm illam opinionem Alexand. quam etiam ⁊ alij quidam defendunt in dicta. l. de his. sed non sic dicendum est, quando fit quedam generalis renunciatio potius ex communi stilo notariorum apposita, ꝗ̄ ex declaratione,

65 ⁊ voluntate partium, prout fuit in casu nostro. † Nam tunc ⁊ si talis renunciatio sit multum generalis quo ad verba, ⁊ forte trahatur ad omnia iura, que renūcians sibi sciebat cōpetere, vel scire presumebatur, iuxta doctrinam Bart. in. l. si quis sub conditione. sexta columna. ff. de testamenta. tute. quam cum concordantibus allegat Alexand. in dicto consilio. xj. tamen non debet posse trahi ad iura, que renuncians nec sciebat, nec scire presumebatur sibi competere, immo penitus ignorabat per regulam. l. mater decedens. cum similibus. ff. de inofficio. testamen. ⁊ ponit Corne. in consi. ccxlj. de duobus queritur. iiij. colum. secundo volumi. Sed in casu nostro, maritus dicte Lucretie, sicut ⁊ ipsa ignorabat hoc ius fideicommis. ei competere ex testamēto Bartholomei aui, quia nunꝗ̄ intellexerat, ꝙ ipse Bartholomeus fecisset testamentum, ⁊ per consequens ignorabat seruandam esse solemnitatem. d. l. de his. quo ad tale testm̄, ergo concludenter sequitur, ꝙ tali legi, ⁊ eius solemnitati non potest dici renunciatum. ¶ Quod ex alio in casu nostro clare demōstratur, qr partes respectu testamentoruz, quorum habebāt notitiam, noluerunt renunciare. d. l. de his. sed eius solemnitatem obseruauerunt, patet dum in transactione dicit inspectis, ⁊ lectis verbis ipsorum testamentorum ⁊c. scz patris, auie, ⁊ patrui. d. Lucretie, ex quo concludenter infertur, ꝙ si sciuissent testamentuz. d. Bartholomei aui, ⁊ fideicōmis. ex eo prouenienti, voluissent renunciatum esse ⁊ sic, ⁊. d. l. de his. ipsius testamenti respectu, de eo etiam fecissent mentionem. ¶ Jmmo ēt dici posset, posito ꝙ sciuissent (ꝙ tamen est falsum) ꝙ non dicitur eius respectu renunciatum. d. l. de his. qr si ei voluissent renunciare, vtiqꝫ renūciassent respectu omnium testamentorum in genere, vnde cū respectu illorum trium testamentorum non fuerit renunciatū, nec etiam respectu testamenti Bartholomei, debet dici renunciatuz. ¶ Nec ob. auctoritas Alexandri in dicto consil. xj. qr primo potest dici, ꝙ ille loquitur in casu, vbi renuncians generaliter omni auxilio ⁊c. sciebat testamentum, de quo ibi agitur, vt patet ex discursu illius consilij, ⁊ propterea forte talis renunciatio operatur, cum ibi non trahatur ad ignorata. ¶ Secundo etiam dici potest, ꝙ in casu Alexan. non fuerat seruata solemnitas. d. l. de his. quo ad aliud testamentum, ex quo argui posset, vt. s. in casu nostro iaz argui. ¶ Preterea ⁊ tertio dici potest, ꝙ eius cōclusio si intelligatur etiam respectu testamenti ignorati, non sit vera.

66 † nam in generali renunciatione non venit id, quod quis verosimiliter in specie non renunciasset, argu. l. obligatione generali. ff. de pigno. ⁊ in. c. in generali. de regul. iur. libro. vj. ⁊. c. si episcopus. de peniten. ⁊ remiss. eod. lib. cum similib. Sed domina Lucretia, vel eius maritus verosimiliter non renunciasset. d. l. de his. respectu testamenti Bartholomei, ergo ⁊c. Hoc autem demonstratur tum quia poterant cogitare per illud testamentum maximum cōmodum deferri, prout rei veritas nunc nota demonstrat, in quo maxima fuisset lesio, ⁊ iactura dicte domi. Lucretie, quam quis velle non presumitur. l. cum de indebito. ff. de probati. (tum etiam, qr respectu aliorum testamentorum, noluerunt. d. l. de his renunciare. sed eorum verba videre, ⁊ legere, prout dicitur in transactione. ¶ Concludatur itaqꝫ ex predictis solemnitati. d. l. de his. non fuisse aliquo modo renunciatum, ⁊ consequenter ꝙ cum fuerit obmissa, reddat transactionem ipso iure nullam, ⁊ ob eam cām maritus. d. Lucretie dr̄ iuridice defendi. ¶ Secundo principaliter defenditur maritus, nā siue dicta renunciatio irritetur ex persona vxoris ratione doli, qr eius obligatio sumit originem a dolosa obligatione mulieris, pro qua promisit, vt ī terminis ꝯsuluit Petr. de ancha. ꝯsil. cccxxx. ⁊ late per Cor. in. d. ꝯsil. xj. in tertio lib. in proprijs terminis, ⁊ per do. meum Socin. in consi. ccxv.

67 visa predicta. † siue ex persona ipsius mariti omnino habet locum dispositio. d. l. si quis cuz aliter. ⁊ aliorum iurium. s. alleg. que procedit ēt in maiore, vt declarat Abb. in. c. cum contingat. in. xviij. col. extra de iureiu. in versi. nonus casus. vbi dicit, ꝙ ēt non obstabit iuramentum, cum non presumatur cogitasse de tanta lesione, ⁊ in casu nostro probatur dolus, nedum re ipsa, sed etiam ex proposito, vt colligitur ex verbis illius contractus, dum fuit dictum, quod Lucretia pretendebat ius ad alia bona, ⁊ dum heredes Alexandri voluerunt liberari ab alijs, que peti possent, ergo sciebant, quod alia bona debebantur, ex quibus arguitur dolus, ne

68 dum re ipsa, sed etiam ex proposito, † ⁊ dolus probatur ex coniecturis. l. dolum. C. de dolo. ⁊ concludit Corneus, in dicto consilio vndecimo, ⁊ dominus Baldus de bartolinis in consilio supra allegato.

¶ Nec propterea quod fuerit dictum, ꝙ ex quo pretendebat Lucretia ius ad alia bona arguitur sciētia valoris patrimonij,

trimonij,quia non sufficit dicere in genere denarios, vt dicit glosa in dicta.l.de his.ff.de transactionibus.Fortius dicunt scribentes,quod etiam si esset dictum, quod remittebat ius in parua,vel magna quantitate,etiam non sufficeret,nec propterea arguitur scientia valoris patrimonij secundum Antonium de butrio in dicto capitulo cum contingat.refert Angel.de clauario in sua summa, in versiculo iuramentum.§.sexto.

69 ¶ Nec obst.aliud,† quod iuramentum videatur habere vim specialis consensus, & contineat in se clausulam omni meliori modo &c. per textum in.l.cum pater.§.filius matrem.ff.de legatis tertio. Quia ille textus loquitur in testatore,qui omnia nouerat, & intellexerat,cum esset in facto proprio, & ab eo gesto.

70 † Sed secus est quando factum pendebat aliunde, & ignorabatur, quia tunc non habet vim specialis consensus,nec tractatur ad ignorata.l.fina.C.de non numerata pecunia.& ibi notatur.& in capitulo veniens.& capitulo quemadmodum . de iureiurando.Pulchre Laurenti. calcane.in dicto consilio decimo septimo in fin.colum.& in consilio vigesimo quinto.colum. septima.& alibi,cuius consilio se subscripserunt Andreas barba.bis Jacobus de puteo,Hieronymus de tortis,& Angelus de vbaldis,vt post dictum consilium reperitur impressum. ¶ Nec minus marito obstabit, si opponeretur de geminato consensu,quia nullus est consensus geminatus,nam prima renunciatio facta in anno. 1496. fuit simplex & non ex testamento,& ab illa fuit expresse recessum,vt in secunda,& dictum est supra. Tertia vero, in qua promisit maritus nõ obest,quia ignorabatur illud ius fideicommiss.& iuri, quod ignorabatur, non dicitur quis renunciare.l.mater decedens.ff.de inofficioso testamento.

¶ Preterea esset vnicus, & non geminatus.

¶ Tertio principaliter defenditur iste maritus ex dispositione dicte.l.si vnquam.C.de reuocan.donatio. propter superuenientiam plurium liberorum,quos ipse suscepit ex dicta Lucretia, propter quos reuocatur ipso iure donatio, vt ibi concluditur per doctores, & per Bartolum & alios in.l.titia.§.imperator.ff.de legatis secundo.

71 ¶ † Et habet locum dispositio dicte.l.etiam quando est notabilis summa,vt voluit Socinus in consilio.ccxv.secũda & tertia columna. Et etiam in renunciatione, vel donatione non pura quatenus continet causam lucratiuam, vt per Corneum in consilio vndecimo,in tertio libro, & per dominum meum Socinum in dicto consilio.ccxv.

Laus Christo redemptori.

Socinus nepos Senis.1524.

CASVS

¶ Proponitur in facto,ꝙ inter cetera sic in testamento cauebatur post ser Jacobum, & Curbellum filios testatoris heredes equaliter institutos,videlicet cum hoc tamen, ꝙ dictus ser Jacobus nõ possit,nec debeat aliquid de dictis bonis, & hereditate vendere,quoquo modo alienare, seu obligare donec,& quousqꝫ dictus Curbellus perueniat ad etatem.xxv.annorum,& si contrafecerit,priuauit dictuꝫ ser Jacobum portione sua &c.volens dictam partem ser Jacobi prouenire dictis Curbello, ser Andree, & ser Francisco fratribus,& filijs quondam ser Joannis,ac ser Petro filio quondam ser Jacobi de curbellis nepotibus dicti testatoris equalibus portionibus.

¶ Si vero dicti ambo ser Jacobus & Curbellus decederent sine legitimis heredibus masculis, tunc & eo casu eis substituit predic.ser Andream,ser Franciscum,& ser Petrum equis portionibus,& eorum filios masculos &c.

¶ Mortuo testatore vterqꝫ filius hereditatem adiuit, & postqꝫ Curbellus fuit factus maior.xxv.ann.Fuerunt per eos maxime per Curbellum plurima bona alienata,& cum per prius ser Jacobus sine liberis masculis decessisset, ex post etiam Curbellus sine liberis masculis decessit,vt sic sit datus locus substitutioni facte de dicto ser Andrea, ser Francisco, & ser Petro.

¶ Tpe mortis testõris in hereditate reperiebat̃ certa quantitas pecuniarũ,que postea per hr̃des asseritur ꝯsumpta.

¶ His sic stantibus queritur de duobus.

¶ Primo vtruꝫ alienationes facte per predictos heredes maxime per.d.Curbellum potuerint fieri ad diminutioneꝫ fideicõmissi,ita vt omni iure, & libere valeant.

¶ Secundo vtrum pecunia, que (vt dicitur) reperiebatur tempore mortis testatoris,veniat in substitutionem.

SVMMARIVM.

¶ Si concurrit permissio alienandi, & fideicõmissaria substitutio sufficit quartam fideicõmissario reseruari.

¶ Et quomodo istud intelligatur.

¶ Et alia quedam circa fideicõmissum vniuersale, & circa probibitionem alienationis.

1 Licentia alienandi si sit data grauato restituere per fideicõmissum,talis grauatus poterit alienare, dummodo quartam partem fideicõmissario reseruet.

2 Probibitus alienare ad tempus post tempus non censetur probibitus.vide.j.nu.6.7.et.11.

3 Interpretatio semper debet fieri talis,vt ex dispositione testatoris resultet paritas inter filios. vide tamen.j.nume.13.vbi declaratur quomodo procedat.

4 Fideicõmissarius potest reuocare bona per heredem grauatum alienata,adueniente die fideicommissi.

5 Substitutio facta maioribus vel dilata saltem post maiorem etatem, & per verbum cõmune substituit, comprehendit fideicommissariam.

6 Heres grauatus per fideicõmissuꝫ restituere,& probibitus vsqꝫ ad certum tempus alienare,post tale tempus non poterit in preiudicium fideicõmissi alienare,qꝛ requiritur expressa & specificata licentia alienandi, & quid operetur hec probibitio.vide.j.nu.11.

7 Uerba nõ debent aliqd opari vltra ꝓferentis intentionẽ.

8 Uerba diminutiua facultatis alienandi non debent operari licentiam,ad quam diminuendam tendebant.

9 Prouisio testatoris quando tollat prouisionem legis.& infra numero.12.

10 Dispositio testatoris expressa quando faciat cessare tacitam.&.j.numero.12.

14 Substitutio fideicommissaria facta in omnibus bonis, in qbus erat facta ẽt institutio,comprehendit ẽt pecuniaꝫ.

15 Pecunie appellatione omnia bona comprehenduntur.

16 Substitutio fideicõmissaria dicitur facta etiam circa mobilia,licet in testamento fuerit facta probibitio alienationis bonorum immobilium.

CONSILIVM CXXX

Dirigat Dominus verba mea in viam veritatis, & iustitie. Paucissimis vtar in presenti consultatione,tum propter instantiaꝫ consultantis,cuꝫ etiam qꝛ rem clarissimum arbitror. ¶ Igit̃ circa p̃mam qõnem videbitur fortasse aliquibus alienationem omni iure tenere,modo fideicõmissarijs dicat̃ reseruata quarta pars totius hereditatis.iuxta auc.ꝯtra rogatus cũ mater.C.ad treb.

1 † Nam quando in testamento (in quo est fideicõmissum vniuersale) testator concedit heredi facultatem,& licentiam alienandi, ex quo talis licentia videt̃ repugnare fideicõmisso cum alias res subiecte fideicõmisso, & restitutioni non possint in preiudiciuꝫ fideicõmissarij alienari.vt.l.fi.§.finautem.cum simi.C.cõmu.de leg.& tradunt docto.in.l.marcellus.§.res que,ff.ad trebel. assumitur, & accipitur mediocris quedam, & temperata interpretatio, vt.s.licentia alienãdi intelligatur,modo quarta pars fideicõmisso reseruetur.iuxta.d.auctent.cõtra rogatus. Ita singulariter determinat patruus & domi.Maria. soci.in consilio.xxxj.Uiso testamento.in quarta dubitatione. iiij. volu.& idem dixit in consil.cxiiij. Et si alias.i.colum.iij.volu. Sed in presenti testõ videtur illis heredibus cõcessa libera alienandi licentia,ergo &c.illud aũt ꝓbari vr̃,qꝛ cum testõr ꝓhibuerit ser Jacobũ qcqꝫ alienare anteqꝫ Curbellus fieret etatis annoꝝ.xxv.videt̃ post dictã etatem taleꝫ alienationem libere ꝯcessisse.

2 † iuxta regulam illã qua cauet̃, ꝓbi

bita ad tps, post tempus dici permissa. vt.l.imperator.ff.
de postul. & in materia phibite alienationis est text. quē ita
ibi summat Barto.in.l.pater filium.§.fundum.ff.de lega.
tertio. & ita in materia ista dixit Alex. in consil.lv. Pon-
deratis his.iij.col.iij.volu. ¶ Et si dicatur, q talis licen-
tia iuxta verba testamenti videt̃ cessa solum ser Jacobo.
Respondet̃, q ex verosimile mente testantis videt̃ cessa
3 etiam curbello, † nam semp debet talis interpretatio fieri,
vt ex dispositione testatoris resultet paritas iter eius filios
iuxta.§.aliud quoq3.in auc.de nup.colla.iiij.cum simi. Un
ne talis licentia vni, & non alteri concessa dicat̃, & sic indu-
catur disparitas inter filios dicamus etiam curbello licuis-
se libere alienare, vt.s. ¶ Uerum predictis minime obstā
tibus (que vere casum nostrum non attingunt) ɔtrariā opi
4 nionem aperto iure verissimam arbitror. † Concludendo
alienationes predictas pretextu preallegate licentie nō po
tuisse de iure fieri, quin reuocari possint, seu nulle declarari
postq̃ venit dies fideicōmis. iuxta terminos.d.l.fi.§.fi.C.
cōmu.de lega. & auc.res que.ibi subsequentis cum his, que
tradūt doct.in.d.§.fi. & in.d.l.marcellus.§.res que. & in.l.
5 fi.§.fi.de leg.ij. † Nam cum substitutio, de qua agimus fue
rit facta maioribus, vel saltem dilatam post maiorem eta-
tem, & per verbum cōmune substituit, dicitur compreben-
dere fideicōmissum ẜm q declarat Bart. & sequuntur om
nes in.l.centurio.ff.de vulga. & pupil. & in.l.precibus.C.
de impube. & ali.substi. & cum predicta sint in iure clarissi-
ma vltra non instabo in eis probandis. ¶ Solum ergo re
manet difficultas in respondendo his, que in ɔ̃rium allega
ta sunt, sed breuiter dico, q responsio facillima dari potest,
& est in promptu, q2 negatur, q per testatorē fuerit istis he
redibus data licentia alienandi non obstante fideicōmis.
Et sic dico, q alienatio, que presupponitur facta ex ɔcessio
ne testatoris ɔtra iura predicta, & ad euersionem fideicom-
mis.non dicitur facta ex ɔcessione testatoris. Ego enim le-
gendo verba istius testamenti hanc ɔclusionem non repe-
rio. ¶ Nec talis concessio (maxime que operet̃ diminutio
nem fideicōmissi) pōt dici facta per illam phibitionē alie-
nandi vsq3 quo curbellus esset anno℞.xxv. quasi post illam
6 etate3 videatur permissa per allegata.s. † Cū dicimus, q
illa sumitur a ɔtrario sensu, & ex coniecturata mente testan
tis, que non sufficit, vt ea mediante possit diminui fideicom
missum, q2 ad illud requiritur expressa, & specificata conces
sio alienandi, & in his terminis loquitur do. Maria. soci.
in.d.consil.xxxj. & .xiiij. & in tali expressa concessione, & cla
ra volūtate testantis se fundat do. Maria.ibi, vt recte in-
tuenti constabit. ¶ Preterea, & ad hoc aduertendu3 est,
esto q ex illa temporali phibitione inducatur cōcessio post
tempus, tñ dico, q dicitur permitti alienatio per non pro-
hibitionem, q2 prohibitio vltra tempus non durat, & per
ɔsequens dr̃ heres remanere non prohibitus, & in quibus
terminis fuisset phibitione non facta, vt sic dicamus illum
amplius per verba testatoris, que fuerūt tp̃alia, lapso tem
pore non prohiberi, sed remanere in terminis cōmunibus
perinde, ac si talis prohibitio facta non fuisset. At si aliun
de, & ex alia causa diceretur ex dispositione.l.prohibitus,
remanet in tali prohibitione, nec per testatore3 dicitur ei ta
7 lis prohibitio sublata, † q2 verba eius non ad hoc tende-
bant, & alias verba nil operantur vltra proferentis inten-
8 tionem.l.non omnis.ff.si cert.peta. † Et maxime cum sint
verba diminutiua facultatis alienandi, non.n.debent ope-
rari licentiam, ad quam diminuendam tendebant.l.lega-
ta inutiliter.ff.de adimen.lega. & .l.cum tale.§.falsam lega-
ti.qui est fina.ff.de condi. & demon. Sed sic est in ppposito,
q isti heredes remota phibitione testatoris, ex alio aliena
re impediebantur, videlicet propterea quod bona essent
subiecta fideicōmisso per.d.auc.res que. ergo sequitur, q
remanent in tali prohibitione quam testator non reperitur
aliquo modo amouisse. ¶ Et ad predictam consideratio
nem faciat.l.qui testamento.in princi.ff.de testamen. ibi, si
aliud eos non impediat, sic etenim dicemus in casu nostro,
q heredes post tempus a testatore consideratum poterunt
alienare, si aliud eos non impediat. ¶ Nec predictis obst.
regula.d.l.imperator. & .d.§.fundum. & decisio Alex.d.cō
sil.lv. Quoniam ego fateor, q quo ad prohibitionem alie-

nationis, qua3 testator expresse fecit, & quoad causa3 ipsius
prohibitionis, cum fuerit limitata tempore, dicitur tempo
re finiri, & propter ea post tempus dicitur testator alienatio
nem pmisisse, hoc est in libertate reliquisse, & vltra nō pro-
hibere, sed si ex alio heredes phibeantur, vt iam dixi, non
dicitur testator talem prohibitionem voluisse tollere.
¶ Et si dicatur, si ppter fideicōmissum erat inducta prohi
bitio alienationis superflue testator dicitur eam prohibuis
se expresse, & propterea videtur, q dum testator particula-
ri illa ratione prohibet, videatur alias libere concedendo
auferre phibitionem, que oriebatur ppter fideicōmissum,
& sic inferatur, q talis prohibitio non extet, attenta maxi-
9 me iuris regula qua cauetur, † q prouisio hominis, & testa
toris tollit prouisionem legis.l.fi.C.de pact.conuen. Ite3
10 & alia que dictat, † q expressa dispositio testatoris facit ces
sare tacitam.l.cum ex filio.§.i.ff.de vulg. & pupil. Prohibi
tio enim que oritur ex fideicōmis. videtur induci a lege, seu
tacite per testatorem, & ideo videtur sublata per alia3 pro-
hibitionem expressa3. ¶ Respondetur, q hec nequaq̃ di
11 cenda sunt, † q2 ista expressa prohibitio per se operabat̃ in
euentum q heredes, vel eoru3 aliquis filios masculos ha-
beret, & sic desierit conditio fideicōmissi, & hoc est clarum.
¶ Item & secundo operabatur respectu vniuersalis alie-
nationis. Et vbi fuisset factu3 contra phibitionem testato
ris, alienatio fuisset ipso iure nulla, vt traditur cōmuniter
in.l.filiusfamilias.§.diui.de lega.i.sed ex causa fideicōmis.
pro legitima, & trebellianica prohibitio non habuisset effe-
ctum, item & facta alienatio pendente conditione valuisset
ab initio.vt.d.l.fina.§.sinautem auaritie.C.cōmu.delega.
¶ Nec potest dici, q expressa prohibitio testatoris tollit
illam, que venit a lege, vel tacite ex voluntate testantis, q̃n
12 non tendit ad eundem finem. † Regule enim in contrariu3
allegate procedunt, quando dispositiones ad ide3 tendūt,
vt in eisdem declaratur, & ẜm predicta ita reperio in termi
nis consuluisse Pau.de cast.in consil.cclxij. Circa primū
quesitum videtur dicendum &c. q.d.nepotes &c.col.pen.
& fi.ij.volu. ẜm nouam impressionem. Hoc etiam in termi-
nis concludit excellentissimus etate nostra iurisconsultus, &
compater meus honorandus do. Philip.deci. in consilio
ccclxxxvj.incip. Licet in controuersijs &c.in prima dubita
tione. Et mouētur predicti docto. per aliqua ex predictis,
& per alia plura, que (cum per eos videri possint) aliter nō
referam. ¶ Et notandum est, q dñs Deci. reddidit illud
consilium pro casus decisione, tanqua3 sapiens consultus,
vt ex primis verbis consilij apparet, quod apud quemlibet
debet non parum operari, & vt ego verum fatear hunc ca-
sum habeo pro clarissimo, & pro tali, quod careat probabi
li dubitatione. ¶ Non obmitto, q argumentatio supra fa
cta, q illa ɔcessio dicatur facta etiam curbello apud me nō
procederet, quia si cōcessio sumitur post tempus ex tempo-
rali phibitione tantum deberet sumi respectu persone pro
hibite, sed curbellus non reperitur prohibitus, ergo nec ei
videtur concessum. ¶ Nec obst. ratio equalitatis seruan-
13 de. † Quonia3 illa ratio operatur, q in dubio ille sensus ca
piatur qui equalitatem continet, si tamen verba patiantur,
sed q preter verba paritas debeat semper induci, non cre-
do, alioquin sequeretur, q ɔcquid vni ex filijs prelegatur,
dicatur et alteri prelegatum, qđ tñ nemo diceret, sepe.n.pa
tres inter filios differentiam faciunt, & in casu nostro patet
q fecit, cum vnum phibuerit, non alterū. Sup hoc tamen
non insisto, q2 non est necessarium, cum predicta pcedāt et
si expresse vtrūq3 filium prohibuisset. Hec quo ad primam
dubitationem. ¶ Circa secunda3 non parum admiror, q
hoc in dubium reuocetur, & propterea breuiter, & cōclusiue
loquendo veluti super re clarissima cōcludo, q & pecunia,
& omnia, que in hereditate testatoris erant tempore mor-
tis veniūt in fideicōmissu3, ita vt omnia restitui debeant (fa
14 ctis tamen prius legitimis detractionibus.) † Nam cū ista
substitutio fideicōmiss. dicatur facta in eisdem bonis in qui
bus facta fuit prima institutio, & illa fuerit verosimiliter fa
cta tam de bonis mobilibus, q̃ immobilibus, & omnibus
alijs, vt in principio testamenti apparet, & per consequens
etiam in pecunia, sequitur absq3 aliqua hesitatione, quod
idem dicendum est de ista substitutione. ¶ Cum enim
in hanc

in hanc substitutionem veniant bona testatoris vniuersaliter, non video, cur pecunia etiam in vniuersitate non cópzehendaẜ, a qua nihil dr exceptuꝫ. l. iulianus. in princip. ff. de
15 leg. iij. ¶ Et clare hoc ostenditur. † Naꝫ si testator volens vniuersa bona per fideicómissum relinquere dixerit relinquo pecuniam meam, recte fecisse crediẜ, vt. l. nam qđ. §. fi. ff. ad treb. ꝛ sic sub noie pecunie oia bona cóprehenduntur, ꝑpter qđ nemini vnq̃ dubium esse dꝫ, ꝙ sub vniuersoꝝ bonoꝝ appl'one pecunia non veniat. ¶ Et si dixeris, ꝙ testator voluit tantū facere fideicómissuꝫ de bonis imobilibus, cuꝫ illa facilius ꝯseruentur. Dicā, ꝙ verba testamenti hoc non important, qnimo pp eoꝝ generalitatem ꝯtrium aperte demonstrant, vt ex predictis constat. Et sic ꝯcludo, ꝙ ꝛ pecunia, ꝛ quelibet alia bona etiam mobilia dicuntur subiecta fideicómis. Et ita in fortioribus terminis reperio consultum per patruum, ꝛ dñm meum Soci. in ꝯsi. cxlix. Materia presentis ꝯsultationis. col. xix. ver. circa tertiam prin
16 cipalem qōnem ꝛc. † vult enim ipse, ꝙ licet in testō sit facta ꝓhibitio alienationis bonoꝝ imobilium, tñ substitutio fideicómis. dr facta etiam circa bona mobilia. Fortius ergo hoc in casu nrō dicenduꝫ est, in quo ꝓhibitio testatoris, vel nulla reperitur post etateꝫ. xxv. annoꝝ, vel ꝑ tempore quo facta fuit, est generalis non restricta ad bona imobilia tantum. Laus Deo, ꝛ beate Marie semper virgini.
Mar. soci. patritius Senen. iuriscó. Padue legés. 1526.

CASVS

¶ Nobilis vir Nicola de Raymundis de Verona in testamento patris eius fuit heres vniuersaliter institutus, ꝛ si sine liberis decesserit factus maior in effectu fuit grauatus per fideicómissum hrditateꝫ restituere dñe Anne eius sorori cum expressa ꝓhibitione detractionis trebellianice, vt latius in. d. testō continetur, cuius copia transmittitur.
¶ Contingit ex post ipsuꝫ Nicolam absq̃ liberis decedere istituta vniuersali herede domina Margarita matre eius.
¶ Modo cum per dictam dñam Margaritam ex persona. d. Nicole sit restituenda hereditas prefate Anne, inter cetera dubitatur.
¶ Vtrum possit detrahi trebellianica ex persona predicti Nicole non obstante prohibitione testatoris.

SVMMARIVM.

¶ Vtrum pater liberis primi gradus possit prohibere trebellianicaꝫ, saltem quando etiam ltima detrahenda est.

1 Testator an possit prohibere trebellianicam detrahi per quoscunq̃ grauatos.
2 Judicans ꝯtra cōem opin. ꝯscientiam suam dicitur ledere.
3 Judices nostri tpis solent cómunibus opi. tāq̃ securo carroccio adherere, lꝫ in hoc non paruꝫ interdum erretur.
4 Pater an possit ꝓhibere filijs trebellianice detractionem, ꝛ. j. nu. 20. ꝛ sequen. ꝛ nu. 58.
5 Pr non pōt grauare filios, vt fructus in trebel. imputent.
6 Testator pōt facere ꝙ heres extraneus grauatus fructus in trebellianicam imputet.
7 Cui denegaẜ quod est minus, denegatur multo magis id, quod est maius.
8 Auc. sed cum testōr. C. ad. l. falci. lꝫ expresse in falcidia loquatur, tñ ꝑm cōem opi. ꝓcedit etiam in trebellianica.
9 Lex antiqua nolens posse falcidiā, nec trebel. ꝓhiberi hodie an correcta sit ꝑ auct. sed cum testator. C. ad. l. falci.
10 Lex gñaliter loqués dꝫ gñalr itelligi, nec ꝑ nos distingui.
11 L. iubemus. C. ad trebel. an sit correcta. ꝛ. j. nu. 13. 15. 16. ꝛ. j. nu. 25. vbi dicit ꝙ non. ꝛ nu. 30. 47. et. 54.
12 Argumentū de maiori ad minus affirmatiue procedit.
14 Arguere non est licitum a lege correcta.
17 Pater an possit disponere ꝙ legitima filij grauati cum trebellianica compensetur.
18 Testator potest ordinare ꝙ in falcidiam imputeẜ id quod ipse heredi debebat, etiam ꝙ alias falcidia ꝓhiberi nó possit. vide. j. nu. 66.
Legitima dr pcipi ꝑ filium tanq̃ quoddam quasi lucrum.

19 Filius si sit grauatus post morté si sine filijs decesserit restituere hereditatem, an onus fideicómissi dicaẜ ei iniunctum, an eius hrdibus. vide tñ. j. nu. 69. et sequentibus.
21 Jllud qđ est ex méte legis, pinde est ac si ab ea esset expssuꝫ, ꝛ ab illa. l. dꝫ dici iductū, ꝛ dcl'at. l. iubemus. C. ad treb.
22 Qui omne dicit, nihil excludit.
23 Verbum oīmodo tanq̃ generale oēs casus comprehédit.
24 Verba omnibus modis comprehendunt omnes casus ꝛ modos possibiles.
26 Jn correctorijs non est facienda extensio de casu ad casuꝫ. etiam si sit eadem, vel maior ratio.
27 Correctio legum euitanda est.
28 Lex noua non tollit priuilegiuꝫ legis antique, nisi de eo specialis mentio fiat.
29 Auc. sed cum testator. C. ad legem falcid. non loquitur in liberis primi gradus, sed in alijs heredibus.
31 Auct. sed cum testator generaliter loquenti de heredibus derogatur per. l. iubemus. specialiter loquentem.
32 Lex specialis etiaꝫ precedens derogat speciali etiā postea secute. ꝛ. j. nume. 34.
33 Dispositio specialis. l. scienduꝫ. ff. qui satisda. cogan. scꝫ ꝙ possidens immobilia non satisdet derogat generalitati legis noue, scꝫ auc. offeratur. C. de lit. contesta. simpliciter dicentis reum satisdare debere, qꝛ illud intelligitur, nisi possideat immobilia.
35 Generi per speciem non derogaẜ, qñ sumus in diuersis legibus, quaꝝ vna est generalis, ꝛ alia specialis, ꝛ tales. ll. ad inuicem non sunt ꝯtrarie, sed diuersimode loquunẜ, sed vbi lex specialis est ꝯtraria generali, licet simus in diuersis legibus, generi semper per speciem derogatur.
36 Legis antique sicut declarātur, ꝛ distinguunẜ per nouas, ita etiam, vt legum correctio euitetur, leges noue declarantur, ꝛ distinguuntur per antiquas precedentes.
37 Trebellianica per legem generalem ante leges auctenticorum non poterat ꝓhiberi sub lege ꝓhibitione generali cóprehendebantur ét filij ꝑmi gradus, ꝛ postea etiam per. l. specialem fuit prouisum, vt non possit minui.
38 Statutuꝫ disponens idem quod ius cómune est vtile, quia nouum vinculum, ꝛ remedium addit.
39 Auc. sed cum testator. disponens ꝙ quarta probiberi potest, tollit legem generalem volentem quartam prohiberi non posse, sed non tollit. l. iubemus. C. ad trebelli. que emanauit in fauorem filiorum primi gradus.
40 Leges plures qñ ad idem ꝯcurrunt, licet vna lex tollatur, remanet tamen effectus, si alia remanet.
41 Lex correctoria alicuius dispositionis non dicitur corrigere in casibus, in qbus minor ratio corrigendi esset, ꝛ maior ratio antique dispositionis in eis casibus considerari posset.
42 Causa immediata est potentior q̃ remota.
43 Lex sepe maiorem affectionem ostendit ad liberos primi gradus, q̃ ad alios.
44 Filius solum potest institui sub ꝯditione potestatiua, lꝫ alij descendentes sub quacunq̃ ꝯditione institui possint.
45 Lex, seu dispositio quando est facta in speciale priuilegium certarum personarum, nunquam dicitur tolli, seu corrigi per aliquam legem superuenientem, nisi tali legi priuilegianti derogetur.
46 Priuilegium quando est clausum in corpore iuris nó censetur sublatum nec ei derogatum, nisi specialiter exprimatur, etiam ꝙ generaliter diceretur non obstantibus priuilegijs.
48 Lex noua ꝛ correctoria, qñ potest aliquid operari, etiaꝫ in modico, semper stricte in ceteris intelligitur, vt minus per eam ius cómune, ꝛ antique leges ledantur.
49 Auc. sed cum testator. C. ad. l. falcid. in verbis suis solum permittit prohibitionem falcidie, sed per interpretationem doctorum procedit etiam in trebellianica.
50 Correctio legum non debet induci per interpretationem, ꝛ subauditos intellectus.
51 Lex quando reperitur aliquid prohibens particulariter alicuius fauore, ꝛ postea reperitur alia lex permissiua ꝛ generaliter loquens, in earum concursu illa in casu particulari obtinet, que est probibitiua.

52 Trebellianica quare olim non poterat prohiberi detrahi per quemcunq; heredem grauatum.
53 Et quare nõ phibebatur per filios primi gradus detrahi.
54 Trebellianica sicut per testatorem non potest diminui, ut in ea filij primi gradus imputent fructus, minus potest in totum tolli.
56 Argumentum a fortiori procedit.
57 Cui denegat qđ est minus, fortius denegat qđ est maius.
59 Filius grauatus sub cõditione detrahit ltimã & trebellianicam ẽm cõem opinionẽ que per totũ mũdũ obseruat, & i. nu. 65. vbi dicit ẽt hoc pcedere i liberis vlterioribus.
60 Filius statim q succedit patri de tota hereditate ltimam detrahit sibi iure nature debitam, tanquã es alienum, qua detracta, illud quod remanet, pro asse hereditario consideratur.
61 Trebellianica adueniente cõditione detrahitur ex illo asse, quod detracta legitima superest, & sic in qualibet detractione vnum as semper consideratur.
62 L. iubemus. ibi dodrãtẽ restitui. C. ad treb. quõ intelligat.
63 Nepotes & alij descendentes debent habere ltimã absq; aliquo onere, & de bonis hereditarijs, absq; eo q fructus in legitimam imputent.
64 Lex non dz dici imposita sine effectu aliquid operandi.
67 Lex si debitor. ff. ad legẽ falcid. & l. lucius. §. maritus. ff. ad trebel. quomodo intelligantur & procedant.
68 Fructus per heredem extraneum grauatum ex legis dispositione in quartam trebellianicam imputantur.
70 Paria sunt dicere tibi decedenti per fideicõmissũ Gaiũ substituo, quantum dicere, rogo vt post mortem Gaio hereditatem per fideicõmissum restituas.
71 Fideicõmissum dr esse iniunctũ filio & non heredi qñ ei sine liberis decedenti testator substituit Gaium. & i. nu. 77.
72 Scripti heredes dicũtur illi, qui oculo corporali legi & inspici possunt, & non qui aliter veniunt.
73 Scripti heredes non dicuntur dominus, qui per seruũ fit heres, vel pater qui per filium &c.
74 Heredibus heredum dandum non est id, qđ post certum tempus esset ex ordine testatoris dandum infrascriptis heredibus, cum illi non sint heredes scripti.
75 Trebellianicã solũ detrahere pñt illi, q vt hrdes grauant.
76 Priuatio presupponit habitum.

CONSILIUM CXXXI

Dirigat Dominus verba mea in viam veritatis, & iustitie. Questio proposita (que in effectu est, an hodie etiam filijs per patrem in testamẽto possit prohiberi trebellianica) satis trita est, & varie per doctores determinata. ¶ Nõnulli. n. putauerũt generaliter, & indistincte phibitionẽ trebellianice fieri nõ posse nedum filijs, & sic liberis primi gradus, sed nec alijs quibuscunq; heredibus. ¶ Aliqui vero opinati sunt totũ cõtrarium, videlz q imo etiam filijs, talis phibitio fieri possit. ¶ Multi autem fuerunt in tertia opinione distinguentes hanc disputationem, & dixerunt ceteris heredibus trebellianicam phiberi posse, filijs tñ, & sic liberis primi gradus nequaq;, volentes q in ipsorum priuilegium statutum sit per patrem trebellianicã prohiberi non posse, vt latius
1 infra dicetur. ¶ † Primam opinionẽ tenuit ante omnes glo. in ver. cessat, in auc. sed cum testator. C. ad l. falci. & eã ibi sequutus fuit Jac. but. Idem tenuit Jac. de belui. in auctẽ. de herc. & falcid. §. hinc nobis. col. i. in. xvj. q. eandem opin. sequuntur Jo. and. in nouella, & Archi. in c. si pater. de testa. lib. vj. Bal. in d. auc. sed cum testator. Roma. in auctẽ. similiter. in vlti. car. C. ad legem falci. Joã. de imo. & Alex. in l. marcellus. in princ. ff. ad trebellia. vbi Alexan. dicit, q ista opinio est verior de iure, & idem etiam dicit ibi do. Jas. eandem opinionem secutus est insignis doctor do. Ludo. bologni. in consil. xxix. Petrus de ariensis. ij. colũ. & alij plures, vt studiosus inuenire poterit. ¶ Et pro ea allegari possunt plures, & vrgentes rationes, vt per docto. in locis predictis, quas, cum apud eos videri possint gratia breuitatis aliter non referam. ¶ Et licet alia opinio respectu huius generalitatis videatur magis cõmunis, vt asse-
2 runt Alex. & Jas. in. d. l. marcellus. † Tamen iudex (cui ista opinio verior videretur) deberet etiam in iudicando eã sequi, alioquin conscientiam suam lederet argumen. l. i. §. sed neq; ex multitudine. C. de vete. iure enucle. & tradũt Abb. & alij in. c. i. de constitu. cum simi. vt scribit excellentissimus ac etate nostra primarius iuriscon. & compater meus bonorandus domi. Phil. deci. in consil. cclix. Uisis his. in prin. vbi ipse, in casu de quo ibi cõtra cõmunem opinionem consuluit. ¶ Et si in proposito themate hanc primam opinionem amplecteremur, & iudici videretur verior, put multis visum fuit omnis questio esset sopita, si enĩ nulli heredi trebellianica prohiberi posset, multo minus filijs, & sic in casu nostro predicto Nicole. ¶ Uerum qr vt dicunt doct. & s. retuli contraria opinio in hac generalitate videtur magis cõmunis, (& ego super hoc ad presens nihil intendo firmare) non facile iudex in opinionem cõtra cõmunem inclinare,
3 † solẽt enim iudices nostri temporis cõmunibus opinionibus tanq̃ securo caroccio inherere. iuxta nota. in l. omnis diffinitio. ff. de regu. iur. licet in hoc interdũ non parũ erretur, vt ex predictis constat. ¶ Itaq; vlterius procedendo videndũ est, que ex alijs duabus opinionibus. s. relatis sit
4 verior, & in iudicando attendenda. ¶ † Et certe verior, & equior videt vltima opinio, videlicet q posito, q alijs heredibus trebellianica prohiberi possit, tamen illud nõ procedit in liberis primi gradus hrdibus institutis, qñ in eorũ priuilegium, & prerogatiuã pater non potest eis detractionem trebellianice prohibere. ¶ Et hoc efficaciter. & concludenter videtur probari in l. iubemus. in prin. C. ad trebellia. in versicu. licet hoc testator rogauerit, vel iusserit &c.
5 † Nam si pater grauando filios per fideicõmissum restituere hereditatẽ non potest ordinare, q fructus per eos percepti imputentur in quartam trebellianicam, vt ibi clare, &
6 expresse dicitur († q̃uis alias pro regula tales fructus respectu aliorum heredum grauatorũ in talem quartam imputentur, vt. l. in fideicõmissaria. in princ. ff. ad trebel.) & cõsequenter non potest per imputationẽ fructuum talẽ quartam diminuere, sequitur euidentissime, q multo minus po-
7 terit eam in totum tollere per suam prohibitionem, † quoniam cui denegatur quod est minus, multo magis denegatur illud quod est maius. l. cui pacto. ff. de seruis expor. & l. qui indignus. ff. de senato. cũ simi. vt tradit do. Deci. in l. non debet cui quod plus est. ff. de regu. iur. Et istam opinionem per illum tex. hoc modo inductum tenent Bal. & Saly. in. d. l. iubemus. & Saly. in. d. auc. sz cum testator. ad l. falci. & alij plures sequunt, vt. i. dicã. ¶ Sed aduertendũ est, qr imo videt, q scđa opi. s. relata attendi dz, & sic q trebellianica etiam liberis primi gradus phiberi possit, & quidem ex pluribus. ¶ Primo, qr hodie pro regula statutũ est ẽm cõmunem opi. trebellianicã phiberi posse, vt in auc. sed cum testator. C. ad l. falcid. & in corpore vnde sumitur.
8 † Licet. n. loquatur expresse de falcidia, tñ ẽm cõem opin. procedit etiam in trebellianica, vt declarant ibi doc. & in. d.
9 l. marcellus. ff. ad trebellia. & s. tetigi. † Quo stante sequit, q lex antiqua nolens posse falcidiam, vel trebel. phiberi, vt est lex, qđ de bonis. §. i. & §. fi. cũ simi. ff. ad l. falci. dr hodie correcta per. d. auc. sed cum testator. & sicut antiqua illa regula generalr pcedebat vetans talem phibitionẽ in persona quorũcunq; heredum, ita ẽt noua ista regula illius correctoria generaliter precedere debet illã pmittens similiter in psona quorũcunq; heredum, & sic etiam in psona li-
10 berorũ primi gradus, † vbi. n. lex generaliter loquitur, & nõ distinguit, debet generalr intelligi, & per nos distingui non debet. l. i. §. & generalr. ff. de leg. prestan. l. iij. ff. de offi. presi. & l. imperator. ff. de postul. cum vulg. ¶ Nec dicat, q in personis liberorũ primi gradus reperit hoc specialr dispositũ, vt. s. eis trebel. non phibeat. vt. d. l. iubemus. & ista spe-
11 cialitas non reperit correcta. Qm vr posse rñderi, † q imo per. d. l. iubemus. nihil specialiter disponitur de phibitione trebellianice nõ facienda, sed in eo presupponit regula iuris antiqua dictans talem phibitionem fieri non posse, & solum disponitur specialiter in fauorem liberorum primi gradus, q ipsi non teneant imputare fructus in trebellianicam ẽt si id pater iussisset, qđ venit cõ reg. l. in fideicõ. in pri. ff. ad trebellia.

ff. ad trebellia. si igitur specialiter in. d. l. iubemus. non disponitur filijs talem prohibitionem fieri non posse, non fuit opus particulari, ⁊ speciali correctione, ⁊ ita in proposito per hanc rationem videtur firmare Raph. cuma. in. d. l. in fideicómissariam. in princi. ⁊ in. d. l. coheredi. §. cum filie. ff. de vulga. ⁊ pupil. prout ipsum refert Alex. in. d. l. marcellus. in. vj. colum. in prin. ¶ Secúdo ista opinio comprobatur posito ꝙ. d. l. iubemus. disponat de tali prohibitione non facienda, quoniam dicendu3 videtur. ꝙ. d. l. illa hodie sit in totum correcta, nam quo ad expressam dispositionem eius, videlicet ꝙ testator non possit iubere, ꝙ fructus in trebellianicam imputentur, videtur satis apertum illá. l. esse correctam. Nam si hodie per. d. auc. sed cum testator. datur facultas testatori in totum prohibere trebellianica3 ſm cómunem opinionem, vt supra est dictu3, multo magis videtur concedi, ꝙ illam trebellianicá possit diminuere per imputationem fructuum, quod recte minus est, q̄3 totá tre-
12 bellianicam prohibere. † Non enim est dubiu3 (sumpto argumento de maiori ad minus affirmatiue) ꝙ cui conceditur quod est plus, fortius dicitur ꝯcessum quod est minus. l. non debet cui quod plus est. ff. de regu. iur. ⁊. c. cui licet. eodem titu. lib. vj. cum similibus. Facit aucten. multo ma-
13 gis. C. de episco. ⁊ cleri. † Et ꝙ illa lex dicatur correcta voluit Cy. ibi in prima oppositione sequitur Cuma. in. d. l. coheredi. §. cum filie. ⁊ vr̄ sequi Alexá. in. d. l. marcellus. Si igitur illa. l. iubemus. est correcta in eo quod expresse in ea disponitur, consequenter videtur ꝙ sit correcta etia3 in eo, quod ex ea tacite, ⁊ per argumentum inductum videtur. s. ꝙ pater non possit trebellianica3 prohibere, nam si hoc ibi sumitur ex eo, quod non potest illam diminuere, vt supra dicebatur, ⁊ illud probatur correctum, videtur necessario sequi, ꝙ etiam corrigatur in eo, quod de trebellianica nó prohibenda sumebatur, seu ꝙ amplius ex eo hoc sumi nó possit. iuxta. l. i. §. hunc igitur. iuncta glo. super verbo necesse,
14 in fi. C. de iusti. C. confirmando, † semper enim cum lex aliqua corrigitur ex ea amplius non licet arguere, aut quicq̄3
15 sumere, vt ibi dicitur. ¶ † Quinimo tertio loco videtur, ꝙ ⁊ si lex illa iubemus in eo quod per eam disponitur, non corrigatur, ⁊ sic ꝙ etia3 hodie pater non possit iubere fructus imputari in trebellianicam, tñ possit quartam trebellianicá prohibere etiam liberis primi gradus, prout signanter voluit patruus, ⁊ dñs meus Soci. in. d. l. marcellus. §. i. in. v. col. versi. hoc aūt ꝙ trebellianica ⁊c. dicens, ꝙ ex his duobus vnum ab altero non prouenit, nam olim trebellianica nullo modo prohiberi poterat, fructus tamen etiam ꝙ testator non dixerit, in eam imputabantur, ⁊ sic imputatio fructuum non pendebat a potestate prohibendi trebellianicam. vel ne, vt per eum, si igitur quodlibet de per se considerandum est, sequitur ꝙ licet. d. l. iubemus. in eo, quod de imputatione fructuum non facienda induciť hodie non corrigatur, tamen ex eo non est inferendum circa quartam trebellianicam, vnde cum in. d. auc. sed cú testator. ⁊ in corpore vnde sumitur, ſm cómunem opinionem etiam trebellianica simpliciter prohibeatur, debet etiam comprehendi casus liberorum primi gradus, cum nullibi reperiatur contrarium specialiter determinatum. ¶ Quarto comproba-
16 tur ista opinio in casu nostro, † q2 esto ꝙ. d. l. iubemus. velit inducere, ꝙ liberis primi gradus trebellianica prohiberi non possit, ⁊ esto etiam ꝙ hodie non sit correcta, tñ non videtur, ꝙ procedat in isto casu. Videtur enim ꝙ illa. l. solum, ⁊ dūtaxat loquatur, quando tantum quarta trebellianica veniebat detrahenda eá etenim noluit quoquo modo posse tolli, vel minui, sed si filius grauatus posset qd aliud detrahere, puta legitimam, ⁊ eam detrahere vellet, non videtur, ꝙ ille tex. procedat, qui solu3 videť induxisse ꝙ quarta hereditatis integra remaneat, ⁊ non aliud vltra eam, vt videntur importare illa verba, retenta quarta pro auctoritate trebelliani dodrans restituatur, nam si quid vltra quartá detineretur, dodrans non restitueretur ꝯtra mentē illius. l. Quando ergo filius ex ordine iuris posset, ⁊ vellet p̄ prius detrahere legitimam iure nature debitam, ⁊ postea etiam quartam trebellianicam, ille text. non videtur procedere in eo, quod omnino vult quartam trebellianicam, ⁊ non per imputationem fructuum, retineri, q2 si eo casu loqueretur,

retineret filius legitimam prius, que esset hodie ad minus tertia pars hereditatis, ⁊ postea retineret quarta3 residui, ⁊ sic in effectu retineret dimidiam totius hereditatis, ⁊ consequenter non dodrans restitueretur, sed semis contra illū text. ⁊ ita illum tex. ponderat ibi Bal. in prima oppositione. ⁊ in auc. res que. in. ij. col. C. cómu. de lega. ver. sed nunquid dos. ⁊ sic in terminis concludit Pau. de ca. in. d. l. qó de bonis. §. fructus. in fi. ff. ad. l. falci. ⁊ in. l. mulier. §. cum proponeretur. colum. fi. ff. ad trebel. versicu. dico etiam ꝙ illa lex ⁊c. ⁊ in consil. ⁊c. Quia dubia supra formata. in fin. hoc etiam videtur velle Alex. in. d. l. marcellus. vj. colum. versi. ⁊ istud facit ad id ⁊c. ⁊ satis clare hoc dixit in consil. xxix. Perspectis, ponderatisq3 his omnibus. ij. col. versi. nec ad hoc obst. l. iubemus. in. v. volu. quod etia3 posuit in prima apostil. ad Bal. in. d. l. iubemus. que incipit pro limitatione huius. l. ⁊ in consilio. ccl. Quo ad primu3. i. colum. versicu. sed bene dico. vj. volu. sed sic est in proposito, ꝙ dicta Nicola, vel hodie heres eius ex persona illius posset detrahere etiam legitimá, ⁊ etiam trebellianicam ſm ordinem iuris, (ex quo erat Nicola grauatus sub conditione ſm cómunem opinionem omnium in. l. q̄3 q̄3. C. ad. l. falci. ⁊ in. c. raynucius. de testa. ⁊ in pluribus locis satis notis) merito videtur, ꝙ. d. l. iubemus. in casu nostro nó ꝓcedat, ⁊ sic videtur, ꝙ potuisset pater facere, ꝙ in trebellianicam fructus imputarétur. ¶ Quinimo videtur, ꝙ in ea3 absq3 prouisione testatoris venirent computandi per regulam. d. l. in fideicómissariam. ¶ Et similiter etia3 videtur, ꝙ prohibitio trebellianice expresse facta procedat, licet simus in filio per regulam. d. auc. videl3 cum testator non obstante. d. l. iubemus, que non loquitur in casu isto, ⁊ cui satisfactu3 erat per retentione3 legitime per predicta. ¶ Comprobatur hoc, q2 testator ꝓhibendo trebellianica3 detrahi videtur quodammodo voluisse ꝙ legitima, quá prohibere non poterat, cum ea compensetur, vt sic videatur voluisse disponere eo modo quo poterat valide disponere arg. l. iij. ff. de
17 milit. testamen. ⁊. l. quotiens. ff. de reb. dub. † Hoc enim ꝙ legitima cum trebellianica compensetur videtur, ꝙ patri ꝑmittatur sic disponere etiam posito, ꝙ trebellianica pro regula prohiberi non posset, ⁊ videtur probari in. l. si debi-
18 tor. ff. ad legem falcid. † nam sicut ibi potest testator ordinare ꝙ in falcidiam imputetur, quod ille heredi debebat etiá ꝙ alias falcidia prohiberi non posset (ad quod etiam facit. l. lucius. §. maritus. ff. ad trebellia.) ita in proposito debet posse ordinare, ꝙ legitima in trebellianicam imputetur, posito millies ꝙ trebellianica prohiberi non posset, ita signanter dixit Bal. in. l. quoniam in prioribus. C. de inofficio. testa. in fi. versicu. secundo quero, vbi nonnullos docto. allegantur ita tenere, ⁊ fuit opinio Dyn. ⁊ Nico. de neapo. vt refert, ⁊ sequi videtur Alexá. in. d. l. si debitor. in. i. colum. versicu. ⁊ inducitur per Dyn. ¶ Et certe argumentum ex dicta. l. si debitor. videtur procedere a fortiori, nam si ibi illud permittitur, ⁊ tamen agimus de vero debito, ⁊ quod testator nullo modo poterat tollere, sed vt es alienu3 ex hereditate erat detrahendum, fortius videtur, ꝙ procedat in legitima, que non ita est debita, ⁊ que per filiu3 tanquam quoddam quasi lucrum dicitur percipi ſm Bald. in dicta. l. quoniam in prioribus. ij. colum. versi. sed iuxta hoc quero. Facit aucten. multo magis. C. de sacro sanc. ecclesi.
¶ Ultimo posito, ꝙ predicta non procederent ex alio videtur in casu nostro, ꝙ ista prohibitio trebellianice valida
19 sit, † nam si recte aduertimus, ille Nicola dicitur grauatus post mortem, si sine liberis decesserit, quo posito non videtur, ꝙ onus fideicommiss. sit ei iniunctum, sed potius heredibus suis, vt voluit Barto. ⁊ sequuntur alij in. l. qui duos. ff. de vulgari ⁊ pupillari. ⁊ Imol. in. l. coheredi. §. cum filie. secunda colum. eodem titulo. versicu. ⁊ ex hoc insurgit quinta differentia. ¶ Et hoc stante sequitur, ꝙ etia3 in legitima, nedu3 in trebellianica grauari possent, q2 tūc filius non grauatur. iuxta ea, que traduntur per Barto. ⁊ alios in. l. si fundum per fideicómissum alias. l. si titio. §. fina. cu3. l. sequen. ff. de lega. i. cum ergo in casu nostro fideicómissu3 relinquatur post mortem do. Nicole, ⁊ ꝯsequenter videať non ei, sed eius heredibus iniunctu3, vr̄ ꝯcludendum ꝓhibitionem trebellianice fieri potuisse, ⁊ facta3 seruandá esse.

¶ Hec sunt que presentez ꝯsultationẽ primo aspectu non parum difficultare videbantur, ex quibus videtur ꝯcludendum trebellianicaz iã trahi non posse. ¶ Sed tñ istis non obstantibus diligentius omnia aiaduertendo ꝯtriã opinio-
20 nem de iure ꝓbabiliorem, ⁊ equiorem arbitror. ¶ † Et sic ꝯcludo opinionem .s. relatam .in prin. esse veriorem, videlz ꝙ etiam hodie liberis primi gradus pater detractionez trebellianice ꝓhibere non possit, ⁊ ea stante ꝯcludo etiam in ꝓposito casu nihil ex preallegatis obesse, qn vltra legitimam etiam quarta trebellianica detrahi possit ex persona. d. Nicole per do. Margaritam matrem, ⁊ hr̃dem eius.
¶ Et dico, ꝙ de prima parte huius ꝯclusionis est casus in d.l. iubemus. in princ. C. ad trebell. inducendo. vt .s. ¶ Et quoniam tota difficultas consistit circa allegata .s. in ꝯtriuz, ex quibus aliqua tendunt ꝯtra primaz partem ꝯclusionis, aliqua vero ꝯtra scd̃am, ideo pro ipsoꝝ vera, ⁊ clara resolutione ante omnia duo sunt videnda. ¶ Primo vtruz .d.l. iubemus. velit inducere, ⁊ ita inducat, ꝙ pater liberis primi gradus trebellianicam ꝓhibere non possit? Et quare? ¶ Scd̃o posito, ꝙ illud inducat, vtrum hodie dicatur correcta per auc. sed cuz testãtor. C. ad .l. falci. ⁊ in corpore vnde sumit. Quibus bene resolutis apparebunt sublata omnia in ꝯtrium allegata respicientia pmam ptem ꝯclusionis predicte. ¶ Demum resoluentur ea, que ꝯtra scd̃am ptem cõclusionis venire videntur. ¶ Circa primum non videt̃ dubitandum, qꝛ ꝯclusiue loquendo dico, ꝙ omnino illa .l. inducit ne pater possit filijs institutis ꝓhibere detractionem trebellianice, quod necessario ꝓbatur, qꝛ si lex illa nõ vult, ꝙ pater possit illaz diminuere, fortius dicit̃ velle, ꝙ nõ possit tollere, sicut .s. dictum fuit. Et hoc ibi non videtur expressum, non qꝛ lex illa non ita precise voluerit, voluit eniz vt dictum est, sed qꝛ tunc non erat opus, cum nec alijs talis ꝓhibitio fieri poterat. Et de diminutione per imputationẽ fructuum non facienda dixit, qꝛ ꝯtrium pro regula reperiebatur etiam ꝙ testator nihil dixisset, vt .d.l. in fideicõmissariam, ⁊ certe si etiaz tunc regula fuisset, ꝙ trebellianica posset ꝓhiberi, expressisset illa lex, ꝙ in personis, de quibus ibi non ꝓcedat. Nam sicut derogauit legi, ⁊ regule permittenti diminutionem dicte quarte, vt scz non procedat ꝯtra liberos primi gradus, ita etiam ⁊ fortiori ratione derogas-
21 set regule ꝓhibitionem permittenti. ¶ † Et cum hoc sit ex necessaria mente ipsius .l. perinde est, ac si in ea esset expressum, ⁊ ab illa lege debet dici inductum. iuxta .l. nominis. ⁊ rei. §. verbum ex legibus. ff. de verbo. signifi. ⁊ institu. de legit. patro. tut. in prin. cum simi. ¶ Sic ergo legem illã interpretabimur, vt perinde sit, ac si diceret, volumus ꝙ filijs institutis quarta trebellianica nedum tolli per patris prohibitionem non possit, sed nec etiam minui per imputationem fructuum etiam ꝙ pater ita voluerit. Et sine dubio si auctor illius legis fuisset interrogatus, an ita vellet, verosimiliter respõdisset, ita omnino esse de sua intentione. Quo posito sequitur, ꝙ nos perinde habere debemus, ac si expressum esset argumento .l. tale pactum. §. fina. cum ibi nota. per glo. ⁊ doctores. ff. de pac. ⁊ ita inuenio, ꝙ per hanc viam istam opinionẽ sequitur, ⁊ defendit Claud. de seisell. in dicta .l. marcellus. ij. ⁊ .iij. colum. dicens eam esse veriorem, ⁊ pro ea quedam allegant̃, vt per eam videri potest, licet igitur de hoc verba illius legis non sint expressa, tamen cum omnino veniat ex mente, dicendum est, ꝙ per illam legem specialiter dicitur inductum per predicta. ¶ Immo dico fortius, videlicet ꝙ etiam verba illius legis hoc satis aperte videntur velle, nam cuz dicat omnibus modis quarram retineri, cõplectitur omnes casus, qui considerari pos-
22 sunt. † Qui enim omne dicit, nihil excludit .l. iulianus. in princ. ff. de legatis tertio. ⁊ .c. si romanoruz. §. dicendo. xix. distinctione. ⁊ .l. si cui. ff. de legatis primo. in princi. cum similibus. Facit .l. si cuz exceptione. §. quatenus. iuncta glo. in ver. omnino. ⁊ quod ibi dicit Barto. ff. quod met. cau.
23 † vbi verbum omnimodo tanquam generale omnes casus comprehendit. ¶ Et magis ad propositum facit .l. i. iun-
24 cta glo. ff. de ali. iudi. mutan. causa fact. † vbi verba illa omnibus modis, comprehendunt casus, ⁊ modos proconsuli possibiles. sic ergo in dicta .l. iubemus. verba illa, omnibus modis, tanquam generalia quemlibet casum compre-
hendunt, ⁊ sic exponi poterunt, siue per patrem testatorez fuerit permissa retentio quarte, siue nihil dixerit, siue etiam expresse illam inhibuerit. Ex his patet. ꝙ illa lex disponit etiam de quarta filijs non prohibenda, vel per expressa verba ẽm ꝙ vltimo loco dixi, vel saltem (si quis aliud non approbet) ex necessaria mente eius, vt primo dicebam.
¶ Ex quibus constat non esse verum quod dicebat Cuma. in dicta .l. coheredi. §. cum filie. de vulga. ⁊ pupillari. ⁊ refert Alex. in .d.l. marcellus. vj. colum. ⁊ sic patet responsum esse his que in primo argumento .s. in contrarium facto deducta fuerunt. ¶ Et si modo queratur, cur hoc in d.l. iubemus. fuerit inductum, facilis, ⁊ necessaria responsio est, ꝙ illud est factum fauore liberorum primi gradus in eorum prerogatiuam, ⁊ speciale priuilegium, nam cum .l. illa in fine expresse dicat, ꝙ ad alias personas eius dispositio nõ debeat produci, ⁊ sic velit, ꝙ in extraneis omnibus, ⁊ etiam in liberis post primum gradum non procedit illa dispositio, apertissime ostenditur eam in fauorem, ⁊ priuilegium filiorum tantum fuisse specialiter inductum argumẽto .l. i. in fi. ff. de constitu. princi. ⁊ ita voluit Bal. in .d.l. iubemus. iij. colum. versicu. fallit in filijs primi gradus. ⁊ ibi-
25 dem Saly. ij. colum. versicu. sed Cy. hic dubitat. ¶ † Circa secundum, videlicet vtruz dispositio .d.l. iubemus. sic in fauorem, ⁊ priuilegium liberorum primi gradus inducta hodie sit correcta per .§. si vero expressim. in aucten. de heredi. ⁊ falcid. colum. i. ⁊ per dictam auctẽ. sed cum testator. Breuiter, ⁊ conclusiue loquendo dico absolute, ꝙ non dicitur correcta. ¶ Et in primis non videtur dubitanduz circa dispositionem .d.l. iubemus. in eo, quod vult trebellianicam non posse diminui per imputationem fructuum, nam cum .d. aucten. sed cum testator de eo non loquatur, sed solum concedat testatori posse prohibere detractionem quarte sequitur, ꝙ non debet ad illum casuz trahi, cum ex diuersis non bene inferatur .l. inter stipulantem. §. sacram. versicu. sed hec dissimilia. ff. de verbo. obliga. ⁊ .l. naturaliter. §. nihil cõmune. ff. de acquiren. posses. ⁊ .l. fina. ff. de calumniato. cum simi. Aliud enim est posse prohibere detractionem quarte, quod permittitur in .d. auc. sed cuz testator. Aliud fructus in eam imputare, quod prohibetur in dicta .l. iubemus. vt de se patet. Et licet fortasse hoc vltimum videatur
26 quid minus, ⁊ sic videatur facilius concedendum. † tamen ex quo sumus in correctorijs, non debet fieri extensio de casu ad casum etiam si videatur eadem, vel maior ratio, vt in glo. in .l. tam his. §. i. ff. de donatio. cau. mort. ⁊ est bonus text. in auc. de administra. offi. in sacr. appel. in fi. colum. iij. ibi, quoniaz dum nihil omnino super istis innouatũ sit antiquam seruamus figuram ⁊c. facit .l. sancimus. C. de testa. ⁊ .l. precipimus. in fi. C. de appellati. ⁊ est cõmunis, ⁊ indubitata conclusio, ꝙ in correctorijs ad diuersos casus non fit
27 extensio etiam ex maioritate rationis, † quoniam (vt iura predicta probant) euitanda est .ll. correctio, inquantum potest, ita tradunt docto. in .d.l. precipimus. in .l. si constante. in .ix. q. prime partis, ff. solu. matri. ⁊ in aucten. quas actiones. C. de sacrosan. eccle. per illum tex. qui optime probat, ⁊ plene tradit Roma. in .d.l. si vero. §. de viro. ff. solut. matrimo. Et hoc in proposito nostro absq; dubitatione procedit, qꝛ dispositio .d.l. iubemus. nolens diminui trebellianicam dicitur facta specialiter in priuilegium liberorum pri-
28 mi gradus, vt supra dixi. † Unde lex noua tale priuilegium non dicitur tollere, si de eo non fiat expressa mentio, vt voluit glo. prima in .l. decurionibus. C. de silentiar. lib. xij. cuz
29 similibus. de quibus ĩfra. † Quicquid ergo disponitur per dictam aucten. sed cum testator. ⁊ in corpore vnde sumitur (posito millies, ꝙ etiam importarent quartam posse diminui) procedere intelligitur regulariter in alijs heredibus, ⁊ non in liberis primi gradus, quibus tale priuilegiũ est contra regulas iuris concessum. vt in dicta .l. iubemus. cui per dicta iura noua, licet generaliter loquantur, non dicitur aliquo modo derogatum, vt dixi, ⁊ latius infra dicam. ¶ Et ex his patet non obstare ea, que in contrarium .s. secun-
30 do loco allegabantur. † Dico enim qd̃ .d.l. iubemus. in aliquo nõ dicitur correcta (quicquid dixerit Cy. ⁊ sequaces) nam contra eos est veritas per predicta, ⁊ etiam cõmunis opinio. Nam Bald. Saly. ⁊ Corne. ⁊ alij multi, de qbus infra dicetur,

infra dicetur, tenent dictã legem non esse aliquo modo cor rectam, & quod in hoc, scz quod circa imputationem fructuum in quartam non faciendam ibi disponitur. l. illa non corrigatur, voluit etiam patruus, & dominus meus Soci. in d. l. marcellus. in v. col. & est verissimum. ¶ Secundo loco dico, quod d. l. iubemus. non corrigitur etiam in eo, quod vult prohibitionem trebellianice filijs fieri non posse quomodocunque illud velit, quod quidem vltra regulam illam, quod ll. correctio inquantum pot, euitanda est, vt dictum est, ex pluri-
31 bus probari potest, maxime infrascriptis. ¶ † Primo, quia cum dispositio. d. l. iubemus. specialiter disponat circa filios, & sic liberos primi gradus, & d. auc. sed cum testator. & d. §. si vero expressim. generaliter loquantur in hrdibus, sequitur quod istis. ll. gñalibus quam nouis dicitur derogatum per specialem illam. l. iubemus. vt sic dicamus, quod generalitati. d. auc. sed cum testator, videlz quod heredi possit prohiberi detractio quarte derogatur per specialitatem. d. l. iubemus. & consequenter quod illa generalitas non procedat in filijs heredibus institutis, extat. n. regula iuris, quod semper generi per speciem derogatur. c. generi per speciem. de reg. iur. lib. vj. & in. l. in toto iure. ff. eo. titu. & l. sanctio leguz. ff. de pen. cum simi. ¶ Nec dicatur, quod d. l. iubemus. nõ pot derogare. d. legi noue. auc. sed cum testator, cuz per multa tempora fue-
32 rit ante. † quia dico, quod lex specialis etiam precedens derogat gñali etiam postea sequenti, vt probatur ex no. per gl. Bar. & alios in. l. sciendum. in prin. ff. qui satisda. cogan. vbi di-
33 citur, † quod specialis dispositio, de qua ibi. s. quod possidens immobilia nõ satisdet derogat generalitati noue legis. s. auc. offeratur. C. de lit. contesta. simpliciter dicentis reum debere satisdare, nam illud intelligitur, nisi possideat imobilia per d. l. sciendum. & ita etiam dicunt glo. & doct. in. d. auc. offeratur. Sic ergo in proposito generalitas illa, quod heredi possit testator prohibere detractionem quarte, vt. d. auc. sed cuz testator, debet intelligi, nisi hrs sit de liberis primi gradus
34 per. d. l. iubemus, † siue igitur. l. specialiter disponens precedat generalem, siue eam sequatur, semp eius generalitati derogat. vt tradit Fulgo. in consi. ccxv. In primo propositę consultationis. in prin. & tradit etiam do. Deci. in. d. l. in toto iure. i. col. vbi plurimos allegat, vt per eum videri po-
35 test. ¶ † Nec etiã obstat, quod simus in diuersis legibus, quo casu solet dici, quod generi per speciem non derogatur, sm quod dixit Bart. in. l. i. §. hoc autem edictum. ff. de no. oper. nunciatione. colum. fina. Quoniam respondet, quod illud dictum procedit, nisi lex specialis, & generalis cõtradicerent, sed alias diuersimode loquerentur, sed vbi specialis dispositio sit cõtraria generali, tunc etiam quod simus in diuersis legibus generi per speciem derogatur per ea, que supra dicta sunt, ita voluit Barto. met in. d. §. hoc autem edictum, & patet ex notatis in. d. l. sciendum. prout supra retuli, & ita signanter declarat Deci. in. d. l. in toto iure. ij. colum. sed in casu nostro specialis dispositio. d. l. iubemus. contrariatur generali dispositioni. d. auc. sed cum testator, merito illi dicitur
36 derogare, etiã quod simus in diuersis legibus. ¶ † Et ex istis secundo loco sumitur alia ratio, quia vt leguz correctio euitetur, conuenit, & iuridicum est nouam legem distingui, & declarari per precedentes, sicut etiam per contrariuz leges precedentes, & antique declarantur, & distinguũtur per nouas. vt. l. non est nouum. cum duabus sequentibus. ff. de legib. vnde in proposito dicimus, quod d. auc. sed cum testator. inducens detractionem quarte posse prohiberi, debet limitari, & declarari, vt non procedat in liberis primi gradus per d. l. iubemus. & per hanc rõnem, ita ibi dixit Saly. in. i. colum. versicu. sed alij dicunt, quod supposita &c. ¶ Tertio ista
37 opinio comprobatur, † nam ante nouas leges auctenticoruz reperiebatur vna lex generalis, que simpliciter volebat quartã prohiberi non posse. vt. l. quod de bonis. §. i. & §. fin. & l. titia testõ. in fi. ff. ad legem falci. cum simi. Reperiebatur etiam alia lex specialis, videlz. d. l. iubemus. volens specialiter, & in priuilegium liberorum primi gradus non posse quartam minui per imputationem fructuum, & minus posse tolli, vt supra est dictum. ¶ Et licet liberi primi gradus essent in generali prohibitione comprehensi, tamen cuz per d. l. iubemus. fuerit istis magis speciali inductum, & tanquam quod in eis maior esset ratio prohibendi, ne quarta predicta priuentur, dicitur per. d. l. iubemus. additum predictis liberis primi gradus istud plus, scz vt dicantur hoc habere ex speciali prouisione ipsius legis. iuxta nota. in. l. prima. in
38 princ. ff. ad. l. falcid. † dum loquitur de statuto disponente idem quod ius cõmune. Nam dicitur tale statutuz vtile dicit ibi Barto. & eius vinculum, & remedium additur.
39 ¶ † His sic stantibus superuenit auct. sed cum testator. & in sui generali permissione, quod quarta prohiberi possit dicitur tollere. l. illam generalem. que per prius illam prohibitionem denegabat, sed non tollit dispositionem. d. l. iubemus, que specialiter emanauit in priuilegium liberoruz primi gradus, & propterea cum in eis remaneat prouisio. d. l. specialis, licet generalis lex sublata fuerit, poterunt adhuc quartam detrahere etiam contra voluntatem testatoris per. d. l. specialem. iuxta. l. si non lex. in princ. prout ibi
40 declarant Barto. Imo. & alij. ff. de heredi. instituen. † nam quando plures. ll. cõcurrunt ad idem, licet vna lex tollatur, remanet tamen effectus, si alia lex remanet, & ibi dicitur.
41 ¶ Quarto idem ostenditur, † quoniam lex correctoria alicuius dispositionis non dicitur corrigere in casibus in quibus minor ratio corrigendi esset, & maior ratio antique dispositionis in eis casibus considerari posset. iuxta nota. per glo. & docto. in. c. constitutio. de electio. lib. vj. & tradũt doctores maxime Alex. in. l. si constante. in princ. in. ix. q. prime partis. ff. soluto matrimo. & in. l. si vero. §. de viro. codez titu. & plene in aucte. quas actiones. C. de sacro sanc. ecclesi. Sed sic est in proposito, quod illius antique dispositionis, quod quarta trebellianica prohiberi nõ posset, maior ratio erat in liberis primi gradus, quam in alijs, & consequenter dicitur fuisse minor ratio corrigendi respectu eorum, quam aliorum, ergo sequitur quod quo ad eos non dicitur facta aliqua conuentio. ¶ Et quod fuerit maior ratio ostenditur, quia negari non potest, quod eis non sit magis debita hereditas, cum sint
42 imediate nati ex eorum patre, † & non est dubium, quod causa imediata potentior est, quam causa remota. Et istis cõsideratis lex mota fuit ad fauendum eis magis, quam alijs. Patet hoc, quia licet fructus in quarta trebellianica veniant computandi. d. l. in fideicõmissariam etiam quod nihil dixerit testator, tamen specialiter in liberis primi gradus lex statuit cõtrarium etiam contra voluntatez patris. vt. d. l. iubemus. Ex quo patet, quod maiori ratione impediebatur pater prohibere detractionem trebellianice filijs suis quam nepotibus & alijs
43 extraneis heredibus. † lex. n. sepe maiorem affectionẽ ostẽdit ad liberos primi gradus, quam ad alios, prout etiam patet in. l. suus quoque. in prin. & in. l. sed & si sub conditione. §. ne
44 potes. ff. de here. insti. † quibus dicitur, quod licet alij descendentes possint sub qualibet conditione institui, tamen non sic est in filijs, qui solum sub potestatiua possunt institui. Ex quo demonstratur, quod lex voluit eos plus iuris habere in hereditate patris, quam alij descendentes habeant, & ita voluit, quod eis paterna hereditas magis deberetur (quo stante prout est verissimum) sequitur, prout iam dixi, quod lex antiqua volens trebellianicaz posse prohiberi, maiori ratione absque dubio illud voluit quo ad liberos primi gradus, & consequenter sequitur, quod minor ratio corrigendi illam. l. antiquam in eo casu fuit. Et ista ratio, si bene cõsideretur, optime concludit. ¶ Quin-
45 to euidẽtissime cõprobatur † quoniam quando aliqua dispositio dicitur facta in spãle priuilegium & prerogatiuã certarum personarum, nunquam dicitur tolli, seu corrigi per aliquam supuenientẽ legem, nisi specialiter. d. l. priuilegianti, & prerogatiuam concedenti derogetur, glo. est quam ibi Bar. & alij sequuntur in. l. decurionibus. C. de silentiar. lib. xij. & ita et dixit Bal. illam glo. multũ notãdo in. l. placet. C. de sac. san. eccle. in. l. dotalem. ff. de testa. mili. in. c. i. §. sancimus. in titu. quo tẽp. mil. inuest. per. Ludo. de roma. in. l. si vero. §. de viro. ff. solu. matri. & in. l. hac consultissima. C. qui testa. face. pos. & tradit Andre. barb. in
46 c. cum olim. extra de prescrip. cũ simi. ¶ † Et plus est etiaz quando priuilegium illud est clausum in corpore iuris, non censetur sublatum, nec ei derogatum, nisi specialiter exprimatur, etiam quod generaliter diceretur, non obstantibus priuilegijs, vt voluit glo. super ver. illic in aucten. qua in puincia. C. vbi de crimi. agi oporteat, tradit Ias. in. l. prima, colum. penulti. ff. de constitutione principum. Ioan. crot. in. l. filiusfamili. §. diui. colum. xxx. ff. de legat. i. cum similibus

Sed sic est in ꝓposito, ꝙ dispositio.d.l.iubemus. volētis
quartam trebell.ꝓhiberi non posse liberis primi gradus,
dr̃ esse specialis, & in priuilegiū eoꝝ facta, vt.s.est ꝓbatū,
ergo ei per generalem permissionez prohibitionis. quarte
de qua in.d.auc.sed cum testator, non dr̃ derogatum, cū de
ea non fiat mentio specialis. Quinimo ēt si in.d.auc. sꝫ cuꝫ
testator.diceret, non obstantibus priuilegijs &c.nō esset pri
uilegio.d.l.iubemus.derogatum, cum de eo expresse nihil
dicat, attento, ꝙ reperit clausum in corpore iuris per pre-
dicta. ¶ Et ex isto fundamēto tollitur in ꝓposito oīs diffi
47 cultas. † Et cōcluditur, ꝙ.d.l.iubemus. in eo qđ in priui-
legium liberoꝝ primi gradus inducit, non dicitur aliquo
modo correcta per.d.auc.sed cum testator. Nã illa intelli
gitur in alijs ꝑsonis heredibus institutis, qbus per illaꝫ no
uam.l.fieri poterit ꝓhibitio detractionis quarte trebellia-
nice, & satis erit, ꝙ circa tales ꝑsonas operetur absqꝫ eo, ꝙ
tractet ad reuocationē ꝓuilegij ꝯcessi liberis ꝑmi gradus.
Et ꝑ hanc rōnē ita in terminis determinat Jo.crot.in.l.ne
mo potest.col.xj.ff.de leg.i. ¶ Ex quo sumitur sexta ratio
48 ad predictaꝫ ꝯclusionē, † qꝛ qñ lex noua, & correctoria pōt
aliqđ operari etiaꝫ in modico semꝑ stricte in ceteris intelli
gitur, vt minus per eum ius commune & antique leges le-
dantur arg.l.ij.C.de noxal.ꝑut in simili tradit Lap.de ca-
stellio.in allegatio.lxxxiiij.dñs Papa concessit.v.colum.&
Fely.in tract.quando littere apostolice vocant patronos.
iij.col.vſ.ampliatur tertio &c. Cum igit in ꝓposito.d.auc.
sed cum testator velut ius nouum, & correctorium operetur
quartam trebellianicam ꝓhiberi posse alijs ꝑsonis hoc sa-
tis erit absqꝫ eo, ꝙ extendatur etiam ad liberos primi gra
dus, & sic ad correctionem.d.l.iubemus.inducentis in eo-
rum priuilegium, ne quarta trebellianica eis prohiberi, nec
minui possit. Et ita in terminis nostris hac ratione vtitur
insignis docto.dñs Pau. picus in.l.in quartaꝫ. col.cxvj.
ff.ad.l.falcid.versi.confirmo vltra eum &c. ¶ Et eo maxi
me hoc in ꝓposito dicendum est, qꝛ predicta correctio non
49 dicitur expressa in iure, sed fit per interpretationem, † nam
d.auc.sed cū testator, ꝙ in corpore vnde sumitur in verbis
suis solum permittit ꝓhibitionem falcidie, & docto.nostri
postea per interpretationem volunt, ꝙ ꝓcedat etiam in tre
bellianica. (licet multi, & nō leuis auctoritatis hanc inter-
50 pretationem non admittant, vt supra in prin. dixi.) † Cum
ergo sit regula, ꝙ per interpretationem, & subauditos in-
tellectus non debet induci legum correctio, iuxta glo. & qđ
ibi dicunt doctor.in.c. cupientes.§.quod si per viginti. de
electio.libro.vj.quam glo.semper doct.ad hoc allegare so
lent, & per patruum, & domi. Maria.soci.in consilio.xxxv.
Visa narratione facti.ij.colum.iiij.volumi. & per Jaso. in
aucten.quas actiones.ij.colum.versicu.facit qꝛ per subau-
ditos.C.de sacro sanct.ecclesi.in.l.sicut certi. iiij. colum.C.
de testamen.milit.versicu.tertio facit, & in aucten. nouissi-
ma.colum.xv.C.de inofficio.testamen. versic. pro contra-
ria parte.sequitur satis aperte, ꝙ per dictam auct.sed cum
testator (que procedit etiam in trebellianica solum per in-
terpretationem) non debet induci correctio. d.l.iubemus.
particulariter loquentis in liberis primi gradus.
51 ¶ Vltimo facit, † qꝛ quando reperitur vna lex aliqđ pro-
hibens particulariter alicuius fauore, & postea reperiatur
alia lex permissiua, & generaliter loquens in ꝯcursu illaꝝ, il
la in casu particulari obtinet, que est prohibitiua, vt proba
tur in.l.si rufinus.C.de testamen. milita.in versicu. quod si
minor annis. & per illum textum. & etiam alia iura tradit
Paul.de cast.in.l.nulla iuris.ff.de legi. vnde cum in pro-
posito.d.l.iubemus.prohibeat parentibus ne quartam tre
bellianicam liberis primi gradus prohibeant, aut dimi-
nuant, & d.aucten.sed cum testator.permittat id fieri pos-
se generaliter loquendo, sequitur ꝙ respectu liberorum pri
mi gradus in concursu istarum legum debeat attendi, & ob
tinere.d.l.iubemus.tanquam prohibitiua, & in particula-
ri casu loquens. Et cōsequenter sequitur, ꝙ non dicitur in
aliquo correcta. ¶ Nec predictis obstat, si dicatur, ꝙ im-
mo debet dici correcta propterea quod etiam quo ad li-
beros primi gradus viget ratio expressa in.§.si vero expres
sim.in aucten.de heredi. & falcid. collatione prima. vnde su
mitur, d.aucten.sed cum testator. Nam ratio ibi allegatur,
quia heres institutus pie agendo adibit, & testatoris volun
tatem implebit etiam ꝙ quartaꝫ detrahere non possit, que
ratio videtur, ꝙ etiā in liberis primi gradus procedat, pro
pter quod, vt est dictum, videtur, ꝙ etiam ad eos. d.l.no-
ua.etiam ꝙ sit correctoria, possit extendi, iuxta doctrinam
Barto. & aliorum in.l.si constante. in.vij.questione prime
partis.ff.soluto matrimo. & tradūt docto. in dicta aucten.
quas actiones. & Jmo.in.l.si vero.§.de viro.v.colum.ff.so
luto matrimo.in versic.fallit secundo ſm quosdam, & per
omnes allega. glo.in versicu.eligatur.in clemen.prima.de
electio. Quoniam respondetur, & dico, ꝙ immo ratio non
52 est eadeꝫ. ¶ † Et pro intelligentia aduertendū est, ꝙ ideo
olim non poterat prohiberi quarta (loquēdo generaliter)
ne heres prohibitus detrahere nullo allectus emolumen-
to repudiaret hereditatem, & ita voluntas testatoris in to-
tum rueret, vt probatur institu.de leg.falci.in princ. que ra
tio cum cessaret data heredi quarta trebellianica, lex vo-
luit, ꝙ fructus omnes in dictā quartā imputarentur. vt.d.
l.in fideicōmissariam.in princ.ff.ad trebellia. Sed loquen-
do particulariter respectu liberorum primi gradus nō fuit
simpliciter ea ratione inductuꝫ, ne illis quarta predicta tol
leretur, aut diminueretur. Ex quo fuit etiam inductum, ꝙ
fructus in eam non imputarentur, licet testator ita ordinaſ
53 set, † sed dicitur illud totum inductum ex benignitate legis
propter tantam sanguinis proximitatem in solam preroga
tiuam, & priuilegium ipsorum, prout clare probatur in di-
cta.l.iubemus.in fine. & supra etiam dictuꝫ fuit. Unde hoc
stante.l.noua.que pro illa antiqua ratione in generali di-
spositione, ne quarta prohibeatur, scꝫ heres allectus emo-
lumento adeat, satis habuit piam mentem heredis consi-
derare, vt sic etiaꝫ sine pecuniario cōmodo adeundo satis
lucrari dicatur ita pie voluntatem testatoris implendo, de-
bet necessario intelligi in eo casu dumtaxat, in quo sola illa
ratio attendebatur, cuꝫ igitur in liberis primi gradus non
illa ratio tantum consideraretur, sed etiam priuilegium ip-
sorum, sequitur ꝙ quo ad eos dicta.l.noua.non debet pro
cedere, & consequenter ꝙ in eis recte intuendo ratio.d.l.
noue.non procedit. ¶ Ex his nouissimo loco potest for-
mari pro predicta opinione alia ratio, quia cum in liberis
primi gradus consideraretur duplex ratio, & quelibet per
se concludens, videlicet vna, vt scilicet emolumento ali-
quo allecti adirent, que ratio erat generalis in omnibus, al
tera, vt scilicet propter proximitatem sanguinis illo priui-
legio gauderent. Licet hodie per dictum.§.si vero expres-
sim sit sublata prima ratio, tamen cum adhuc vigeat secun
da debet remanere etiam dispositio.iuxta.§.affinitatis.in-
stitu.de nup.vbi Ange.areti.not. & l.liberorum.§.primo.
vbi ita summat Bald.ff.de his qui notan.infamia. facit.l.
seruus si heredi.ff.de statu liber. & l.si ventri.§.in bonis.ff.
de priuilegi.credi. ¶ Et ex his constat esse sublata omnia
in contrarium allegata, que respiciunt primam partem cō
clusionis supra firmate, maxime primum & secundum fun-
damentum, prout etiam supra dixi. ¶ Et ad tertium, vi-
delicet ad id, quod dicebat patruus, & dominus Maria-
nus socinus in dicta.l.marcellus.ex predictis etiam colli-
54 gitur clara responsio, † quia in primis constat reperiri spe-
cialiter dispositum, ne pater liberis primi gradus quartam
trebellianicam prohibeat, videlicet per dictaꝫ.l.iubemus.
inductam, & declarataꝫ, vt supra, quod dominus meus So
55 ci.negabat. ¶ † Secundo etiam dico, ꝙ immo in propo-
sito nostro ꝓhibitio quarte dicitur pendere ab imputatio-
ne fructuum in eam facienda sumendo argumentum nega
tiue, videlicet non potest induci, vt fructus imputentur, &
ita quod trebellianica minuatur ergo minus potest dicta
56 quarta in totum prohiberi, † hoc enim procedit per argu-
mentum a fortiori. iuxta aucten. multo magis.C.de sacro
57 sanctis ecclesi. & per regulam illam, qua dicitur, † quod cui
denegatur, qđ est minus, fortius denegatur, quod est ma-
ius, iuxta.l.qui indignus.ff.de senatoribus.cum similibus.
& supra fuit dictum in principio. Et differentia considera-
ta per Soci.videlicet ꝙ olim fructus imputabantur, & ta
men quarta prohiberi nō poterat, procedebat bona ratio-
ne, quia scilicet per imputationem fructuum non priuaba-
tur heres omni commodo hereditario, cum quarta sibi
remaneret

remaneret, secus fuisset, si quarta in totum potuisset prohiberi, & non valebat argumentum de permissa imputatione fructuum ad prohibitionē quarte, quia fuisset argumentum de minori ad maius, & vellemus ꝙ cui conceditur minus concedatur & maius, quod in iure non procedit, vt est clarū & traditur in.d.l.non debet.cui quod plus est.ff.de reg.iur. cum similib. & probatur in.l.relegatorum.§.finali.ibi maioribus autem prohibits &c.ff.de interdic. & relegat.

¶ Et sic patet ꝙ dominus meus Soci.(cuȝ reuerentia sit dictum) non bene ad omnia respexit & contrarium ipse met aliquando tenuit, vt infra dicaȝ. ¶ Cōcluditur itaqȝ ex predictis omnibus per.d.l.iubemus induci in priuilegium liberorum primi gradus quartam trebellianicam, nec prohiberi, nec minui posse. ¶ Et eam legem etiam hodie debere obseruari, & sic non esse aliquo modo correctam per noua iu

58 ra auctenticorum. ¶ † Et quemadmodum ista opinio, est equior, qȝ fauet liberis primi gradus iuxta.c.quicūqȝ.xvij. q.iiij. & ea que dixi.s.in.iiij.fundamento. ¶ Et etiam est verissima per punctum iuris, & rationis, vt ex predictis patet ita est etiam communis apud nostros doct. quicquid Lyn. Cuma. & alij quidam in contrarium dixerint. ¶ Ita enim in primis tenuit Bald.in.d.l.iubemus, vbi idem sequuntur Saly. Fulgo. & Pet. Philyp.corne. & etiam Pau.de cast.in generalitate suorum verborum. ¶ Idem etiam firmat Saly.in.d.auct.sed cum testator.remittens se ad dicta per eum in.d.l.iubemus. ¶ Eandem opinio.sequitur.Ludo.de roma in.l.marcellus.in prin.ff.ad trebel. & in consil. ccvj.licet ex communi. Andre.barba.in.c.raynutius.colū. xxiiij.de testa.in ver. & si mihi dicatur, & ibi maxime se fundat in.v.ratione supra per me allegata. ¶ Et eam opinionem etiam sequitur Alexan.in consi.v.circa primum dubiū in vltimis verbis.iij.vol. vbi inquit ꝙ non vult consulere in secundo dubio super quo consulebatur, quia institutus erat filius testatoris cui pater non potest prohibere detractionē trebellianice, prout est solennis decisio Bal.in.l.sabinus. per illum text.C.ad trebellia. ¶ Et lice ipsemet Alexand. aliquando contrarium dixerit, tamen ibi hanc opinio. amplectitur. Quā ēt seqtur patruus, & do.meus Soci.in sua rīa.ccccxxxij.in prima fallen. & sic est p̄rius ei, qđ dixerat in. d.l.marcellus. ¶ Eandem opinionem sequitur Joan.cro. in.l.nemo potest col.xj.de legatis primo.vt.s.dixi. & eam sequitur etiam Joan.de ana.in consi.xxxvij.viso puncto, ver. tamen non credo. & Anton. de prato veter.in.l.in quartam.col.cxxxiiij.in fin.versi.fallit in patre qui &c. Jas.in.d. l.marcellus. colum.xj.dicens ꝙ ita est communis opinio. vbi etiam dicit hanc opinio.esse veriorem Claud.deseysel. Quam etiam sequitur Guido pap.in consil.cxxij. & in consil.cxl. & in sua.q.lj.vbi dicit ita seruari in curia parlamenti Delphynatis. & Carol.rui.in.d.l.marcellus.idem etiam voluit insignis doctor dominus Cato saccus in.d.l.iubemus.iiij.col.versi.an autem hec lex. ¶ Et tanq̄ communē opi. & verā eam sequitur dominus Deci.in cons.lxxxj.in casu proposito.ij.col.versi.sed recte considerāti.in ɔsi.ccxvij. in casu ad me transmisso.ij.col.ver. & si casus fideicommissi & in consi.cclxix.consultus ab Illust.col.fi.ver.vlterius ēt detrahi potest. ¶ Idem etiam tenet Lancellot. Galiaula in.l.centurio.colum.xcij.ff.de vulg. & pupill. ¶ Et eandem opinion.plenissime examinando tanq̄ veriorem, & equiorem secutus est subtilis doctor do. Pau.de monte pico in sua solēni repet.l.in quartā.ff.ad.l.fal.in consi.cx.cum.viij. seq. ¶ Et licet ipse dicat ꝙ alia opinio, videtur magis cōmunis, tamen in hoc errat.vt ex predictis patet, fatetur tamen, ꝙ vtraqȝ bonis auctoritatibus est munita. ¶ Sed quicquid suo tempore fuisset nō est dubiū, ꝙ hodie est cōis opinio ꝙ pater non possit trebellianicam prohibere filijs, & sic ꝙ.d.l.iubemus non sit hodie correcta, additur enim vltra allegata per Fulgo. Corne. Alex. Soci. Claud. Crot. Guid.pap. Jo.de ana. Anto.de prat.veter. Jas. Deci. Cato Sacc. Lancellot. Galiau. & ipsius domini Pauli auctoritas. Et cum predictis debent connumerari etiam omnes illi, qui tenuerunt non posse per aliquem generaliter loquēdo prohiberi trebellianicam, nam si id generaliter dixerunt, multo magis voluerunt respectu filiorum, inter quos vltra nominatos supra est gloss. Jaco.butrig. Jacobus de bel. Joan.de ana. Archi. Jmol. & Ludo. Bolog.in locis, de quibus ego dixi.s.in prin.huius consilij. ¶ Cum igitur ista opinio sit communis, vera in puncto iuris, & equissima non est dubium, ꝙ in iudicando ab ea recedendum nō erit per iura vulgaria. ¶ Superest nunc r̄ndere ad tria vltima argumenta.s.in contrariuȝ facta, que videntur respicere secundā partē conclusionis superius firmate, dum dictuȝ est, ꝙ in ꝓposito casu nihil est impedimento, quo minus & legitima & etiam trebell.integre detrahantur, ad que singulatiȝ & de facili respondetur, vt infra. ¶ Primo ergo non ob. qđ quarto loco dicebatur illam.l.iubemus non procedere, quando venirent detrahende legitima simul, & trebellianica, quoniam respondeť, ꝙ illud est falsum, & veritas est, ꝙ

59 immo illa.l.iubemus procedit indistincte, † nam cum sit cōmunis opinio & per totum mundum seruetur vt euangeliū, ꝙ filius sub conditione grauatus detrahit & legitimam, & trebellianicam vt traditur per omnes in.l.q̄ſq̄.C.ad.l.falci. & dixit Pau.de cast.in.d.l.iubemus, quelibet detractio de per se consideratur, & suo tempore, & ꝭm.ll.que eam in-

60 ducunt procedit, † propter qđ dico, ꝙ statim, ꝙ filius succedit patri, de tota h̄ditate detrahit legitimā sibi iure nāe debitā tāq̄ es alienū, vt declarat Bal.in.l.scimus in p̄n.C. de inoffi.testa. & in.l.si vero.ff.de milit.testa. & tradūt Canonis.in.c.Raynutius, & in.c.Raynaldus de testa.vt per Frāciscuȝ cur.seniorem in consi.lxxv.dominus Loduicus.iiij. col.cum simil. & sic remanet illa hereditas in consideratione absqȝ legitima, que iam ab ea dicitur remota, & ita illud reliquum pro asse hereditatis consideratur, vt Hosti. & Jo

61 annes and.tradūt in.d.c.Raynaldus † dicētes ꝙ in qualibet detractione consideratur vnus as, & sic vna hereditatis vniuersitas, & sic post detractionem legitime considerabitur as ex reliquo ad finem, vt postea eueniente conditione fidei com.ex illo asse sic absqȝ legitima considerato, & sic ex hereditate eo modo accepta quarta trebellianica & illius assis,

62 & hereditatis sic considerate dodrans restituatur † & hoc modo intelligať.d.l.iubemus in eo qđ ibi dicitur dodrantē restitui, qȝ intelligiť dodrans respectu illius assis post detractionem legitime considerati, & ita illum text.intelligit, & declarat Bal.in.l.filium queȝ habentem mihi in.ix.colū.in. versicu. Non ob. ista.l.iubemus, C.famil.hercis.ita etiam dicit Pau.de cast.in.d.l.iubemus in.i.col. & Alex.in.l.ꝙ de bonis.§.qđ auus.ij.col.ff.ad.l. fal.cuȝ concordantibus vt per do. Pau.picū in.d.l.in quartā col.cxvij. ¶ Ex quo ostenditur sublatum fundamentum contrarie partis, qđ soluȝ erat in eo, quod.d.l.iubemus dicit dodrantem restitui, vt in argumento dicebatur, Nam ex his patet nihil obstare qn intelligat de dodrante illius assis.q detracta legitima remaneret. ¶ Et ꝙ.d.l.iubemus procedat etiam, quando ꝑ prius veniret detrahenda legitima & sic in casu nostro voluit Bart.recte intuenti in.d.§.qđ auus, prout ibi illum sic velle notat, & sequitur Alex.ita etiam voluit Pau.de cast. in.d.l.iubemus.ij.co.dicens, ꝙ ista opinio est securior, licet alias ipse tentauerit contrarium, sic etiam voluit Bald.in. d.l.filium quem habentem.colum.viij.versicu.ex opponitur. Ange.in consil.cxxiiij.dolus domini Dalmati de Tuderto in fin.versi.ad tertium, r̄ndeo Saly.in.d.l.iubemus vbi etiam Corne.idem voluit, qui clare & ex multis ita determinat in consi.clxxx.multitudo quesitorum col.viij.ver. alius scrupulus magis vrgens.iiij.vol. & ita virtualiter voluit Jas.in.d.l.marcellus, & Deci.in predictis cōsilijs, Ex quo enim simpliciter concludunt trebellianicam liberis primi gradus etiam hodie prohiberi non posse, & per eos posse detrahi non solum legitimam, sed etiam trebellianicam non autem ꝙ vna in alteraȝ imputetur, clare ostenditur, qđ ipsi intelligunt.d.l.iubemus procedere etiam in casu, quo per prius legitima esset detrahenda, & ita etiā voluit Barba.in.d.c.Raynutius, & Pau.picus preallegatus in.d.l. in quartam in.d.colū.cxvij. ¶ Ex quibus constat hāc opinionem esse communem, & merito tenendam quicquid aliqui dixerint in contrarium, de quibus in argumento.

¶ Et ista cōmunis opinio optima ratione iustificatur, qȝ nisi vera esset, sequeretur, ꝙ.d.l.iubemus volens liberis primi gradus prerogatiuam illam concedere, eis de nihilo

63 seruiret † quoniam etiam nepotes descendentes idem ius

haberent, cum omnes debeant habere legitimam liberam, ⁊ absq; aliquo onere, ⁊ de ipsis rebus hereditarijs absq; eo ꝙ in eaz imputentur fructus, vt.l.scimus.§.replicationem .C.de inoffi.testa. vnde vt liberi primi gradus habeant aliquam prerogatiuam (prout etiaz intendit illis cōcedere.d.l.iubemus) debet illa.l.generaliter intelligi etiam in casu, quo per prius legitima veniret detrahenda, prout est casus noster, ita arguit Alex.in.d.§.quod auus, ⁊ Corn.in.d.cōsilio.clxxx. ¶ Nec huic rationi ob. ꝙ d.l.iubemus cuz sit Zenonis imperatoris fuit facta ante.d.l.scimus.§.repletio

64 nem, que est iustiniani † quoniam ex quo in compilatione posita est non debet dici posita sine effectu aliquid operandi, nō enim compilatores eā posuissent si esset inutilis iuxta .§.quibus in prima constitutione cod.cū igitur.l.illa specialiter, ⁊ in priuilegium liberorum primi gradus disponat, vt .s.est dictum, ne in compilatione sit superflua dicendum est ꝙ etiaz hodie eius priuilegium debet esse vtile liberis primi gradus, quod certe non esset, nisi procederet etiam quando per prius legitima veniret detrahenda, prout in casu isto contingit. ¶ Et ex his constat non obstare quod dixit Pa. de castr.in.d.l.quod de bonis.§.fructus, ⁊ plenius in cōsi. xcij. qr dubia ⁊c.j.vol.qđ aliter gratia breuitatis nō refero. ¶ Preterea cum illa.l. iubemus loquatur respectu trebellianice, in qua nihil circa liberos pmi gradus dicitur immutatum, debet etiaz hodie procedere, per ea que.s.dicta sunt ⁊ hoc intelligo quicquid de legitima disponatur, siue per iura vetera, siue etiam per noua, illa enim iura qualiacūq; fuerint de legitima loquentia in ea procedant, vnde cū.d.§.repletionem loquatur solum de legitima, in ea tantum procedat, ⁊ in trebellianica debent procedere iura de ea loquentia, que non reperiuntur mutata, ⁊ ideo.d.l.iubemus priuilegians in trebellianica liberos primi gradus, vt.s.est di-

65 ctū, dz ēt hodie pcedere, † ⁊ cū hodie p totū mūdū sit receptū liberos etiā vlteriores posse detrahere, ⁊ legitimā, ⁊ trebellianicam, siue hoc etiam ex iure ciuili veniat, vt est magis cōis opi. siue ex iure canonico tantum (hoc pro nunc nō disputando) oportet inuitis dentibus fateri in liberis primi gradus illaz.l.iubemus procedere etiam quod illi per prius legitimam detrahant, alioquin vt est dictum nulluz esset eorum priuilegiuz. Quia immo dico (tenendo scđm magis cōmunez opi. ꝙ filius grauatus sub conditione detrahat duas quartas de iure ciuili) necessario fatendum est, ꝙ illa.l.iubemus loquatur eo casu, ⁊ sic quando per prius legitima venit detrahenda, nam in eo tex.presuponitur, ꝙ erāt grauati sub conditione, videlicet si sine liberis decesserint, prout cōmuniter contingit filios grauari, si ergo ille tex.expresse loqtur in casu quo de legitima, ⁊ trebellianica venit detrahenda, ⁊ tamen concedit illud priuilegium liberis, sequitur manifeste, ꝙ opinio de qua in dicto quarto argumento est falsa vltra quod in contrarium est communis opinio, vt.s.de mōstratum fuit, ⁊ hoc si recte aduertatur nouit Alexan.in.d.§. quod auus.secunda col.ibi est necesse ita intelligere ⁊c.

66 ¶ † Nō ob.nunc quod quinto loco allegabatur per.l.si debitor.ff.ad.l.fal. ⁊.l.lucius.§.maritus.ff.ad trebel.quoniaz ad illud responderi potest secunduz Andre.barba.in dicto capitulo raynutius.aliquibus modis, vt per eum col.cxv.in princ.in versi. ⁊ ad.d.l.allegatam per Bal. ⁊c. ¶ Uel vltra eum ⁊ melius respōderi potest secundum Pau.picum

67 in dicta.l.in quartam col.cxiiij. † videlicet quod illa iura nihil faciunt, naz loquuntur in herede extraneo aduersus quē latior est potestas testatoris circa quartā trebellianicā, ⁊ ēt

68 iuris ordo, † quoniaz potest testator facere, immo sine eo facit lex, ꝙ fructus in.d.quartam imputentur, vt.d.l.in fideicommissariam, quod tamen respectu liberorum primi gradus, nec a lege inducitur, nec patri quoquo modo conceditur, vñ non valet argumentum potest testator facere, ꝙ heres extraneus imputet sibi debitum in quartam trebellianicam vt dictis iuribus, ergo potest id facere pater respectu suoruz filiorum, ista enim consequentia est falsa, cum predicti filij in dicta quarta habeant a lege priuilegium, ne per eorum patrem tolli, aut minui possit, vt iam dictum est.

¶ Nec ob.consideratio facta in.d.quinto argumento, ꝙ legitima non videtur ita debita sicut verum debitum heredi In dictis iuribus. Quoniam, vt dicit dominus Paulus pre

dictus, in hoc stat fallacia, ⁊ non disputando nunc quid sit magis debitum, dico ꝙ solum agimus an liceat testatori per imputationem debiti diminuere, vel tollere quartam trebellianicam, in quo iura respondent ꝙ licet alijs heredibus id fieri possit, tamen liberis primi gradus in eorum prerogatiuam pater illud facere non potest, vt.d.l.iubemus, ⁊ ista arbitror clarissima, ⁊ ideo vltra non insistam. ¶ De-

69 mum non obstant, que vltimo loco allegabantur † quoniā rñdeo, ⁊ dico, ꝙ immo in casu nostro ipse Nicola dicitur grauatus, ⁊ ipse etiam dicitur prohibitus per testatorē detrahere quartam trebellianicam (licet talis prohibitio non valeat.) ¶ Preterea probatur, quia in dicto testamento dicitur, ⁊ decedenti.d.Nicole sine liberis substituit vulgariter, pupillariter, ⁊ per fideicōmissum ⁊c. ex quibus verbis apertissime ostenditur ꝙ ei dicitur iniunctum onus fideicōmissi in casu quo substitutio illa per fideicommissum valeret prout euenit, nam sicut vulgaris, ⁊ pupillaris substitutio, si euenisset casus alterius illarum respiceret propriam personam eius, ita etiam dicendum est de fideicommissa. vt sic vna determinatio omnes casus piter determinet, iuxta.l.

70 iam hoc iure in prin.ff.de vulga. ⁊ pupilla. † ⁊ certe tantum videtur dicere, tibi decedenti per fideicommissum gaium substituo, q̄tū dicere, rogo, vt post mortem gaio restituas hereditatem per fideicommissuz vt colligitur ex.l.precibus .C.de impu. ⁊ ali.subst.ibi vel cōpēdio nō vsq; ad certā etatem ⁊c.iuncto fi.illius.l. ⁊ iuncto toto tit.ff. ⁊.C.ad trebel. nam vtroq; casu dicitur onus fideicommissi sibi iniunctuz

71 † ⁊ ꝙ filio dicatur iniunctum onus quando dicitur, ⁊ ei sine liberis decedenti substituit ⁊c.videtur casus in.c.raynutius de testa. ⁊ ita per illum text.firmat Are.in consil. clv.periculosum est col.xi. ⁊ allegat ita tenere Bal.in.l.ex tribus.C.de inoffi.testa. ¶ Secunduz vero, scilicet, ꝙ etiā ipse Nicola sit prohibitus detrahere quartā (lz inutiliter, vt dixi) probaẜ qr in testamento diciẜ prohibens ⁊c. cuicunq; ⁊ quibuscunq; de suprascriptis personis ⁊c. Nam ille, ⁊ nō

72 heres eius dicitur scriptus.s.in eodem testamento † qm̄ illi dicuntur scripti, qui oculo corporali legi, ⁊ inspici possunt, ⁊ nō q aliter veniunt, vt.l.i.in prin.ff.de his, que in testa.de

73 len. ⁊.l.vnica.ff.si tab.testa.exta. † ⁊ ideo dñs, qui per seruum fit heres, vel pater qui per filium non dicuntur scripti, vt.l.cum filio.ff.de vulg. ⁊ pup.tradunt doc.in.l.cuz filio fam.ff.de lega.i. ⁊ ibi ego dixi in scđa pte mee repetit.in xij.col.cum igitur in proposito in testamento sit scripta persona Nicole ⁊ non heres eius, qr a testatore non fuit considerat⁹, sequitur, ꝙ prohibitio detractiōis quarte trebellianice facta suprascriptis personis ipsi Nicole, ⁊ non eius heredi diciẜ facta, facit elegans decisio Alex.in ꝯsil.clxxij.

74 visa facti narratione.v.vol. † vbi vult, ꝙ siquid post certuz tempus esset ex ordine testatoris dandū infrascriptis heredibus, non erit dandum heredibus heredum, cum illi non sint scripti in testamento, vt per eum, et ego dixi in.d.l.cum filiofam.in fi.prime ptis. ¶ Et ex hoc scđo dicto magis ꝓbatur primū, qr si ipse Nicola diciẜ ꝓhibitus detrahere trebellianicam, ⁊ non heres eius, lz talis prohibitio sit inualida sequitur necessario ꝙ ei diciẜ iniunctum onus fideicom.

75 † cum illam quarta solum detrahere possint, qui grauātur ⁊ vt heredes grauātur.l.mulier.§.fi. ⁊ per totum titulum ff.ad trebell. ⁊ alias non conueniat prohibere illam detra-

76 ctionem non grauato. ⁊ sic ei, qui detracturus nō esset † argumento eius qđ diciẜ priuatio presupponit habitū.l.decē.ff.de ver.signi. ⁊.l.manumissiones.ff.de iusti. ⁊ iur. ⁊.§. seruus autem insti.de capit.diminut.cum similibus.

¶ Et ex his tolluntur penitus que in argumentum dicunẜ qr esto ꝙ sint vera procedunt in dubio, ⁊ per ꝯiecturas, nō autem procederent, qñ ꝯstaret, quē testator grauare voluit qr tunc essemus in casu claro, ⁊ non esset locus coniecturis l.continuus.§.cum ita.ff.de ver.oblig. vñ cum in casu isto euidenter appareat, ꝙ testator ipsum Nicolaz grauare voluit non procedunt dicta in argumento, ⁊ ista solutio clara est ⁊ verissima. ¶ Preterea non videtur verz, ꝙ ex eo, ꝙ si lius grauatur post mortem, dicatur onus iniunctū eius heredi, immo videtur, ꝙ ipsi filio sit iniunctum, vt clare dixit Bar.in.l.coheredi.§.cum filie ver.qđ si heredem in.ij.no. ff.de vulg. ⁊ pupil. ⁊.l.codicillis in prin.ff.de vsufruc.lega.

¶ Nec contrarium

¶ Nec contrarium dixit in d.l. qui duos, vt in argumento allegat. Nam quicquid sit quando agitur de substitutione directa, quando loquimur de substitutione fideicommissa. cui sit iniunctum onus, Bar. se remittit ibi ad dicta per eum in l. marcellus ff. ad trebellia. vbi hoc in specie non tangit. & ibi in ij. col. potius videtur velle, quod filio dicatur onus iniunctum, ex quo dicit, quod legata solent deberi ex persona he
77 redis, † & hanc opinio. scilicet quod quando filio substituitur, si sine liberis decesserit, ipse, & non heres eius dicatur grauatus, tenet Pau. de ca. in consi. lxvij. in presenti casu quantum ad id &c. secundo vol. secundum vnam impressionem, secundum aliam est. lxix. & cxcviij. in fi. vbi pro hoc allegat. c. si pater de testa. lib. vj. & idem per illum tex. & alia plura tenet Areti. in l. j. §. fina. v. & vj. col. ff. de vulga. & pupil. & in predicto consi. clv. & Cur. consi. xlij. testator Augustinus colu. xj. dicens, quod in dubio grauamen censetur relictum a filio instituto, quod etiam voluit Matarel. in not. clxj. nota pulchram doctrinam, & licet Imo. in d. §. cum filie, & alij quidam contrarium velint, tamen ista opinio ex vsu apud nros docto. videtur recepta in casu nostro, & in similibus qn. s. filijs fit substitutio fideicomissa. si decesserint sine liberis, nam cum oes dicant eo casu detrahi, & legitimam, & trebellianicam, & totus mundus ita obtinet, vt dicit Pau. de cast. in d. l. iubemus, sequitur, quod onus dicitur ipsis filijs iniunctum, cum alias legittima non veniret detrahenda iuxta dicta per Bart. & alios in dicta. l. si titio. §. fi. cum. l. seq. ff. de leg. j. ¶ Nec tamen dicta sint ex abundanti, quia prima rnsio. s. posita tollit oez difficultatem, cum necessario pbatum sit testorem oino voluisse onus fideicomissi ipsi Nicole iniungere. ¶ Cocludit itaque ex predictis oibus verissimam esse tertiam illam opi. de qua. s. in prin. videlicet quod et hodie pater liberis primi gradus detractionem trebellianice prohibere non possit, & sic in proposito nro, quod facta prohibitio non dz attendi, & gnr gcludit, quod dna Margarita mater, & heres pdicti Nicole ex psona eius poterit detrahere nedum legitimam, sed etiam trebellianicam, non obstante prohibitione testatoris. Laus Deo.

Soci. nepos Padue legens. 1528

¶ De eadem materia, & est subscriptio ad precedens gsiliu.

SVMMARIVM

1 Trebellianica secundum magis coem opinio. & equiorem in filijs primi gradus prohiberi non potest.
2 Fructus non computantur in trebellianicam per filios primi gradus, etiam quando duas quartas detrahunt, secundum veriorem, & magis com. opi.
3 Filius grauatus non faciens inuentarium secundum magis comunem opinionem perdit beneficium detrahendi trebellianicam.
4 Filius grauatus ideo tenetur facere inuentarium, & reddere rationes omnium bonorum fideicommissario, ne ipsum fraudet.
5 Filius si fecerit descriptionem bonorum, licet non seruata solennitate. l. fi. C. de iur. delib. sufficit ad detractionem trebellianice, quia per talem descriptionem bonorum pot fideicommissario reddi ratio.
6 Legitima filij deducto prius ere alieno est tertia eius, que debebatur ab intestato, quado agitur de legitima vni filio debita.
7 Filius non potest per patrem in legitima grauari, nec in ea apponere onus, & grauamen fideicommissi.
8 Legitima quado est detracta, trebellianica de toto residuo detrahenda erit.
9 Trebellianica transmittitur ad heredes etiam extraneos per filium heredem grauatum restituere.

CONSILIVM CXXXII

D corroborationem eorum, que dicta sunt, & gclusa p excellé. dnm Cosultoré quo ad pmu articulu, & difficultaté, in qua disceptat, an p testoré possit
1 trebellianica expresse phiberi in filijs pmi gradus † assumé do pté negatiuá magis cóez, & eqoré, quod no possit prohiberi, facit bona decisio modernoz repetétiu vcz Crot. in l. nemo pot. ff. de leg. j. col. xiiij. & seq. affirmantis hac opini. esse magis cóez, & p ea esse paratu iudicare, & gsulere, & nouissime in pnti legétes Bononie in l. marcellus in pn. ff. ad trebel. hac eadé snia3 sequunt asserétes pluries, & pluries p ea gsuluisse, quod trebellianica i filijs pmi grad9 no pot phiberi, & ipse pluries sequut9 sum ea. & legédo, & gsulédo, nec imerito cu fulcita sit optimis auctatib9, iuribus, & ronibus. iux ea q plenissime tradunt p doc. i. c. j. o gst. cu vulg. tu et qm eqor & humanior est, vt firmant doc. citati p excellétiss. Cosulété & plene hr p Jas. in l. placuit. C. de iudi. & p doc. in l. & q in partes. §. j. ff. de reg. iur. cu alijs plene accumulatis in sylua nuptiali carta mihi. cxxxvj. in versi. limita quarto.

¶ Nec predicte cóclusioni hz obstare si ex aduerso fortasse diceretur, quod in d. trebellianica veniunt computandi fructus percepti medio tpe, & pédéte gditione fideicomissi, vt regulariter disponit in l. in fideicomiss. vbi scriben. omnes, & notat i. l. mulier. §. cu pponeret. ff. ad treb. & d. l. qd de bonis. §. qd auus. ff. ad. l. faci. & scribétes in l. iubemus. C. ad
2 treb. † Et esto quod i casu pnti sumus in filijs primi gradus, q quos i deductione trebellianice tales fructus no deberent imputari per tex. expressum in d. l. iubemus. cum concordantibus, tamen Pa. de cast. in d. §. cu proponeret, expresse vult, quod d. l. iubemus procedat qn per filium vna tm quarta detrahitur, secus qn detraherétur due, vt est isto casu bm communia, tunc enim fructus debent imputari, etiam in filijs primi gradus, & opinioni Pauli videtur adherere Alexan. i. d. §. cu proponeretur col. v. & in consi. xxix. perspectis col. j. ver. nec ad hoc. & gsi. clxv. in fi. iiij. vol. & consi. cl. quo ad primum in. vi. col. & idem Pau. consil. xcij. quia dubia col. fi. in ver. nec obstat. ¶ Nihilominus contraria opinio in puncto iuris est verior, & communior, quod immo. d. l. iubemus procedat, & locum héat etiam eo casu, quo veniunt detrahende due quarte per filios primi gradus, nam in deductione trebellianice fructus non debét computari, vt est de mente Bart. in d. l. iubemus, & hoc idem firmant ibi Saly. & alij Moder. & sentit Bart. & expressius Alex. in d. §. quod auus. col. ij. vbi rndet adductis per Pau. de cast. in contrarium, & adducit consil. Ange. prout ipse Alex. facit. in apostil. ad Bal. & firmat hoc Ludoui. roma. consil. ccvi. lz de communi. col. pen. in fi. & ita in terminis consuluit Cor. quo ad fructus no imputandos in cosilio. clxxx. multitudo col. viij. ver. circa decimam. q. & ver. alius scrupulus, in. iiij. vol. & hanc eandem opinionem nouissime sequitur dominus Claud. de Seysello olim episcopus Marsiliensis in. d. l. mulier. §. cu proponeretur. vbi gtra limitationé Paul. de cast. adducit text. in terminis, cui non cadit responsum bm eum in. c. Raynutius. in ver. in eo vero. & ibi gl. in ver. contestate extra de testa. ¶ Et lz idem Claud. ibi pro limitatione Pau. adducat not. in. l. si debitor. ff. ad. l. falcid. tm obiectioni optime respondet Paul. picus in repetitione. l. in quartam. ff. ad. l. falcid. carta mihi antepenul. vbi adducit tradita per doc. in. d. l. si debitor cum similibus non obstare conclusioni superius firmate, & ibi picus firmat hanc esse communem opin. & quod in iudicando, & consulendo ab ea aliquo modo non est recedendum. ¶ Et ista optime deseruiunt ad corroborationem eorum, que tanguntur per excellentissimum consultorem in illa difficultate, an. d. l. iubemus procedat, & locum habeat quando per filios primi gradus veniunt detrahende due quarte. ¶ Minus etiam ob. si dicatur, quod dominus Nicola filius testatoris & successiue heredes ipsius non possunt gaudere beneficio deductionis. d. quarte trebellianice, quoniam nullum confecit inuentarium pp cuius omissionem vr priuatus. d. bnficio, & lz circa istud doc. vario modo loquantur, nam Bar. in aucté. sz cum testator col. fi. ver. quero vtrum. C. ad. l. falcid. & in. d. l. marcellus col. fi. tenet partem negatiuam, quod non perdat tale beneficium, vt etiam tenet Alexan. ibi col. fin. & dominus Claud ibidem, qui asserit hanc esse communem opin. & Alex. gsi. lxiij. visis in. iiij. vol. & consi. preallegato. xxix. in. v. vol. & hoc idem tenuerunt qplures alij relati p Phylippum Corn. in. d. consil. clxxx. in. viij. dubio. & Guid. pap.

3 q.liij.† tamen contraria opinio videtur magis cõmunis, ꝙ immo filius non faciens inuentarium perdat beneficium trebellianice vt dicit Cyn. in.d.auctentica sed cum testator. in.viij.q.quem ibi sequitur Bal.col.i.ꝛ Saly.in fi.per tex. in.§.hinc nobis in aucte. de hered.ꝛ falcid.ꝛ in.d.l.cum tale.§.i.ff.de conditio.ꝛ demon.ꝛ ibi Imo.ꝛ Cuma.ꝛ Oldra.consi.cxxxiiij.satis credo.ꝛ Bart.sibi ipsi contrarius consi.xxxvij.Lena matozelli. Pau de cast. cõsilio.xxxvi. alias.ccix.super primo dubio.ꝛ Ang.areti.in.§.extraneis insti.de here.qualitate, ꝛ differen. Tangit barba. consilio. xlvi.difficile est.col.pen. ver.ꝛ si quispiam in.iij.vol.ꝛ Cuma.Imo.in.d.l.marcellus in prin.ꝛ ibi Soci.ꝛ q̃plures alij hoc idem voluerunt, ꝛ diffuse tradit Deci. ꝯsi.ccxxxvi. non parua col.iiij.nu.v.ꝛ.vj.asserendo hanc opinionem esse magis cõmunem, ꝛ veriorem, ꝛ roborãdo opinionem Guido.pap.ꝛ sigillatim respondendo adductis in contrarium per ipsum, vnde tenendo hanc magis communem videretur dicendum trebellianicam nõ posse deduci etiam in filijs primi gradus, quando non fecerunt inuentariũ. ¶ Tamen ad huc istis non obstantibus dico ipsum dominũ Nicolam ꝛ successiue eius heredes debere gaudere beneficio detractionis trebellianice ex quo per ipsum quondam dñm Nicolaũ mortuo eius patre fuit confectũ inuentariũ, seu facta descriptio bonorum ipsius testatoris que succedit loco inuenta-
4 rij, ꝛ sufficiens est ad detractionem trebellianice, † nam iõ filius heres grauatus fideicommisso tenetur inuentarium conficere, ꝛ tradere rationem bonorum fideicommissario vniuersali, ne ipsum fraudet, vt dicit Bal.ꝛ alij in.l.cũ tale §.j.ff.de ꝯdi.ꝛ demõ.ꝛ Fran.de cur.in consi.xxix.in regno Hispanie.ꝛ ꝯsi.lxvj.sapiẽter col.j.ꝛ Soci. i ꝯsi.lj.viso testamento col.ij.iij.vol.ꝛ not.doc.in.d.l.nemo potest.ff.de leg.
5 j.† que fraus facta.d.descriptione penitus cessat, cum per eam reddi potest ratio fideicommissario. ¶ Et licet in tali descriptione nõ fuerit seruata forma, nec solennitas, de qbus in.l.fina.C.de iure delib. non propter ea tolli debet priuilegium deducendi trebellianicam ad commodum heredis inductum, si apparet facta descriptio bonorum testatoris, ita puncaliter dicit Pau.de cast.in.d.l.cum tale.§.cum titius col.fina.in prin.asserens ita in facti contingentia cõsuluisse quam decisionem refert, ꝛ sequitur Cuman.in consi.ccciij. plura quesita col.pen.versi.deueniendum est in.j.vol.vbi adducit pro ea.l.facultas.C.de iur.fisci lib.x.ꝛ firmat ad deductionẽ quarte trebellianice, sufficere talem descriptionẽ bonorũ ita facta ex quo per eam dicitur satisfactum legi, ꝛ prouisum fideicõmissario. Cessat insuper fraus, ꝛ apparet ratio bonorum, q̃r sumus in casu in quo locũ hꝫ beneficiũ deductionis. ¶ Infertur ex istis, ꝛ alijs in consilio deductis, ꝙ ipse dñs Nicola super bonis.d.testatoris eius patris omni iure ꝯseq debeat legitimam iure nature sibi debitam, vt habetur in auc.de here.ꝛ falci.§.j.ꝛ in auc.vt cum de appella. cogno.§.aliud quoqꝫ capitulũ, ꝛ in.§.siue igitur.cũ cõcor-
6 dantijs. ¶ † Que legitima attẽto numero filiorum deducto prius ere alieno, erit tertia eius, que debebatur ab intestato quũ modo agatur de legitima debita vni, vt notat in.l.papinianus.§.quoniam.ff.de inoffi.test.ꝛ in auc.nouissima.C. eo.titu.vbi glo.ꝛ Saly.q.viij.ꝛ Jas.col.xv.in fin.ꝛ tradit Pau.de cast.in.l.cum queritur, ꝛ in.l.parentibus.C.de inoffi.testa.ꝛ Anto.de but.cõsilio.xl.in questione ista in prin. ꝛ Jas.in.l.plane.§.si duobus post glo.de lega.j.nu.xxj.ꝛ in. l.gallus.§.ꝛ qd si tantum, nu.vij.ff.de lib.ꝛ post.ꝛ certissi-
7 mũ est secundum cõia, † ꝙ testator nõ potuit grauare ipsum dominum Nicolam super ista legitima, nec in ea appo-
8 nere onus, ꝛ grauamen fideicõmissi. ¶ † Et facta deductione legitime detrahenda erit quarta trebellianica de toto residuo, vt sunt cões conclusiones de quibus in.c.raynu. ꝛ in.c.raynaldus extra de testa.ꝛ in.d.c.si pater eo.tit.li.vj. ꝛ traditur in.d.l.iubemus, ꝛ fere per totum.ff.ꝛ.C.ad treb.
9 † sumus enim in casu in quo due quarte veniunt detrahende quarũ detractionẽ ipse.d.Nicola filius, ꝛ heres, ac grauatus fideicõmisso ad heredes, quos in testamento suo instituit etiam extraneos potuit transmittere, prout transmisit vt traditur in.l.omnino, ꝛ in.l.sancimus, ꝛ in aucte. nouissima.C.de inoff.testa.ꝛ in.l.q̃ꝯ, ꝛ in.l.irritũ.C.ad.l.falci.ꝛ Bal.consi.mihi.ccxc.hec questiones in.iij.col.ꝛ per Deci. consilio.lj.in casu proposito.col.i.cum similibus. ¶ Et.Z. conclusum est, consulo iuris esse ego Petrus paulus Parisius. Vtriusqꝫ iuris doctor, Padue iura ciuil.ordinarie legens, saluo ꝛc. Laus Deo optimo Maximo.

CASUS

¶ Nobilis vir ser Jacobus barisonus de Padua in suo vltimo testamento quinqꝫ eius filios heredes instituit equaliter, videlicet Antoniũ, Aloysiũ, Bartholomeum. Nicolaũ, ꝛ Franci. Et vno ex eis, vel pluribus sine liberis decedẽtibus substituit alios fratres suos superuiuentes, ꝛ superstites equaliter. Et subdit, ꝙ dictus ordo seruet, ꝛ seruari debeat in omnibus filijs predictis dicti testõris ꝛ in filijs filioꝝ, ꝛ descendentibus masculis, ita quod semper, ꝛ in perpetuum hereditas ipsius testatoris vadat de vno in alium, seu alios ex ipsis fratribus, ꝛ eoꝝ descendẽtibus masculis, ꝛ qð modo ꝑdicto, ꝛ predicto ordine seruato bona sua, ꝛ eius hereditas sint, ꝛ remaneãt in filios masculos lĩtimos, ꝛ naturales ipsius testatoris, ꝛ i filios filioꝝ suoꝝ masculos, ac eoꝝ descẽdẽtes masculos lĩtimos, ꝛ naturales, vt dcm̃ est.

¶ Et omnibus masculis deficientibus substituit quosdam alios, vt latius in testamẽto apparet, cuius copia trãsmittit.

¶ Modo contingit, ꝙ quidam Carolus nepos testatoris ex Francisco vltimo filio decessit intestatus superstitibus quibusdam patruelibus, videlicet domino Nicolao, ꝛ Ugolino filijs Antonij primi filij testatoris, ꝛ Mattheo Bartholomei alterius filij testatoris, item superstitibus etiam quibusdam filijs, ꝛ nepotibus quorundam patruelium.d. Caroli predefunctorum. ¶ Et presupponitur, ꝙ bona.d. Caroli, que ad eum peruenerunt de hereditate predicti testatoris sint supposita fideicom.mediãte testamẽto ꝑdicto.

¶ Quibus sic stantibus de duobus contingit dubitari.

¶ Primo qui ex predictis vocetur ad fideicommissum? An.s.omnes predicti superstites ex descendentibus testatoris, an vero solũ Nicolaus, Ugolinus, ꝛ Mattheus patrueles tanquam proximiores exclusis alijs velut remotioribus in gradu.

¶ Secũdo posito, ꝙ dumtaxat isti patrueles vocẽtur, queritur vtrũ ad tale fideicommis. admittãtur viriliter ꝛ per capita, an vero in stirpes.

SUMMARIUM

¶ Agitur de quadam substitutione fideicom. vtrum scilicet si dicatur substituit alios fratres superuiuẽtes ꝛc. ꝛ ꝙ hereditas vadat de vno in alium, vel alios ex.d.fratribus ꝛ eorũ descendẽ.ꝛc.vocẽtur solum qui sunt in gradu proximiores? item an vocentur in stirpes, vel per capita? vt ex questionibus in themate positis apparet.

1 Substitutio fideicommissaria si sit facta filijs institutis, videlicet ꝙ vno moriente vel pluribus, superuiuẽtes equaliter substituit, ꝛ ꝙ dictus ordo seruetur, ꝛ in predictis filijs testatoris, ꝛ in filijs filiorum, quomodo talis substitutio intelligatur, ꝛ infra nu.13.

2 Participium dictus, dicta, dictum, est relatiuũ eorum de quibus in precedenti oratione mentio facta est.

3 Relatum est in referente.

4 Substitutio fideicõmiss. si sit fcã filijs de fratribus superstitibus ꝛ superuiuentibus equaliter si vnus ex dictis fratribus moriatur sine filijs, ꝛ sint filij alterius fratris premortui, ꝛ sit etiam frater, ipse vti proximior fratri succedet, exclusis filijs fratris.

5 Geminatio verborum multum operatur, ꝛ arguit precisam testatoris voluntatem.

6 Causa si tibi committatur, vt tu eam expedias, vel per te expedias, licet possis eam alteri committere, tamen si geminata sint illa verba tu tu expedias, vel per te te expedias, secus erit.

7 Falcidia dicitur esse prohibita si testator dicat quod tota ꝛ integra legata prestentur.

8 Statutum si dicat ꝙ malpagus possit impune offẽdi, licet forte eum interficiens dicatur delinquere, tamen si in statuto

tuto

tuto dicatur, ꝙ impune ꝛ licite possit offendi, secus erit.

9 Verba ista mandatum ꝛ preceptum dedimus ostendũt precisam mentem pape.

10 Verba ista multiplicata cassantur, ꝛ in irritum deducantur denotant, ꝙ actus ipso iure, ꝛ de facto infringatur.

11 Substitutio fideicommissaria facta simpliciter de superstitibus filijs, solum ipsos filios admittit, ꝛ non nepotes licet quandoqꝫ appellatione filiorum veniant nepotes.

12 Prouisio hominis tollit prouisionẽ legis.

14 Patrueles de iure ciuili sunt in quarto gradu. De iure aũt canonico sunt in secundo gradu.

15 Filij patruelium de iure ciuili sunt in quinto gradu. De iure autem canonico in tertio.

16 Copulatiue natura licet sit omnes equaliter copulare, ꝛ simul vocare, tamen vbi in contrarium ratio expostulat, intelligitur vocare ordine successiuo, ꝛ infra nu. sequenti.

18 Copula inter homines diuersi gradus posita non simul, sꝫ ordine successiuo vocat.

19 Fratres ꝛ filij fratrum de iure communi pariter ad successionem vocantur.

20 Voluntas testatoris, vbi verba non repugnant debet interpretari cõformis iuri communi vel municipali.

21 Patrueles succedũt patrueli ab intestato defuncto in capita, ꝛ viriliter, non autem in stirpes, ꝛ ĩ. nu. 28.

22 A verbis testatoris in dubio recedendum non est.

23 Persone ad fideicommissum per testatorem vocate, que alias ab intestato admitterentur, censentur eo modo, ꝛ eo ordine vocate quo de iure communi, vel municipali ab intestato vocarentur.

24 Testator si simpliciter relinquat aliquid fratribus suis, dicitur voluisse ꝙ primo detur fratribus vtrinqꝫ coniunctis ꝛ postea fratribus ex vno parente tantum secundũ ꝙ de iure communi ab intestato vocarentur.

25 Pater si filios simpliciter instituat in loco vbi masculi preferuntur feminis, per formam statuti intelligit prius masculos secundum ordinem statuti vocasse.

26 Testator si vocat aliquos, nec exprimit in capita, vel in stirpes, in hoc dubio debet eius dispositio regulari a successione ab intestato.

27 Persona defuncti debet considerari, non autem primi testatoris, cui per fideicommissum succeditur. Representatio parentum circa successionem collateraliũ nũqꝫ admittitur, nisi quãdo agitur de successione patrui, alterius vero non.

CONSILIVM CXXXIII

Dirigat Dominus verba mea in viam veritatis, ꝛ iustitie. Quia presens consultatio modicam habet dubitationẽ, parum instabo, ꝛ conclusiue loquar, veritas enim per se splendet, ꝛ verborum adminicula non desiderat, vt dicitur in. l. i. C. si min. ab here. se absti. ℂ Capiendo igitur primã. q. circa eam concludo, ꝙ ad fideicom. predictum dicuntur vocari solum patrueles. d. Caroli defuncti, videlicet do. Nicolaus, Vgolinus, ꝛ Mattheus, exclusis alijs de Barisonibus tãqꝫ remotioribus. ℂ Et ꝓ intelligentia aduertendũ est primo ꝙ predictus testator post institutionẽ Antonij, Aloysij, Bartholomei, Nicolai, ꝛ Francisci filiorum suorum virtualiter fecit tres gradus substitutionis. ℂ Prima substitutio fit inter ipsos fratres, ꝛ filios testatoris heredes institutos vt. s. vni, vel aliquibus eorũ sine liberis masculis decedentibus fratres superstites dicãtur substitui, ꝛ equaliter. vt de hoc sunt clara verba testamenti in ver. ꝛ si vnus, vel plures decesserit ex. d. fratribus ꝛc. vsqꝫ ad verbum ꝛ ꝙ. d. ordo seruetur ꝛc. ꝛ de ista substitutione ad pñs non agitur, qꝛ Carolus vltimo defunctus nõ erat filius testõris, sꝫ eius nepos, vt in puncto narraꝛ. ℂ Et statim in. d. ver. repetendo vim illius prime substitutionis virtualiter fecit testator scdam substitutionem generalem, videlicet si contigerit aliquem ex filijs filiorũ suorũ, vel alijs descẽdentibus eoꝝ masculis decedẽ sine liberis masculis ꝛc. substituit alios masculos, descẽdentes eius, seruato tñ semper modo, ꝛ ordine de quibus, in prima substitutione, ꝛ hoc per multa verba in testamento apparet vsqꝫ ad verbum quibus omnibus masculis deficientibus ꝛc. ℂ Vbi fit tertia substõ in defectum masculorum de quibusdam alijs, vt ibi sequitur. ℂ Et de ista tertia substitutione ẽt in casu isto nõ agitur. ℂ Solum ergo vertitur dubitatio super intellectu illius secunde substitutionis, ꝛ sic qui per eam dicantur vocari, si filij filioꝝ testatoris, vel alij eorũ descendentes masculi sine prole masculina decesserint. Et lꝫ testator hanc scdam substitutionẽ generalẽ in verbis eius simul cũ prima videatur inculcasse, tñ placuit ita distincte eas cõsiderasse, vt sic magis veritas, ꝛ testatoris voluntas demonstrari possit. ℂ Secundo aduertendum est, qđ punctus, ꝛ difficultas nostre consultationis, pendet ab intellectu illoꝝ verboꝝ, ꝛ ꝙ. d. ordo seruet ꝛc. ꝛ eorũ que postea dicunt, ꝛ ꝙ modo predicto, ꝛ dicto ordine seruato ꝛc.

1 † nam ex illis verbis qualificãtur omnia ꝯtera in. d. scda substitutione, vnde ꝙ in ea dr̃, ꝙ sp, ꝛ in perpetuũ hereditas testõris vadat de vno in aliũ, seu alios ex ipsis fratrib⁹, ꝛ eorũ descendentibus ꝛc. ꝛ ꝙ bona sua sint, ꝛ remaneant in filios masculos ipsius testatoris, ꝛ in filios filiorũ suorũ, ac omnes eorum descendentes masculos ꝛc. debet semper intelligi secundum formam modum, ꝛ ordinem de quo supra testator dixerat, ita. n. oĩno iportant illa verba ꝛ ꝙ. d. ordo ꝛc.

2 ꝛ alia videlicet, ꝛ. d. ordine ꝛc. † naꝫ illa participia dictus ꝛ dicto, cũ sint relatiua, sunt necessario ad ordinẽ aliquẽ. s. positũ referenda, vt de se pꝫ, ꝛ probatur in. l. j. §. cũ qui. ff. de postulã. ꝛ pbaꝛ ẽt ex his, que dicit Bar. in. l. talis scriptura in fi. ff. de leg. i. ꝑ. d. §. cũ q, vbi ẽt dicit, ꝛ ita tradit patruus ꝛ. d. meus Soci. in cõsi. lxij. visis. j. col. iiij. vol. ꝛ in ꝯsi. cxij. viso ꝓcessu. ij. col. eo. vol. vbi proprie dicit, ꝙ verbũ dicta refert ea, de quibus in precedẽti erat facta mentio, ꝛ in simili declarat Corne. in cõsi. ix. premittẽdũ est col. pen. j. vol. cum

3 multis cõcordãtibus, ꝛ hoc puto indubitatũ. ℂ † Facit qđ dr̃ ꝙ relatũ dr̃ esse in referente. l. ait pretor. §. si iudex. ff. de re iudi. cũ si. ꝛ qdẽ cũ omnibus suis qualitatibus, vt. l. si ꝑor vbi Barto. ꝛ Bald. ff. sol. matri. ꝛ tradit patruus, ꝛ dñs meus Soci. in cõsi. cclj. qm̃ in presenti. iij. col. ꝛ Deci. in cõsi. xlviij. ꝛ ꝓ viribus. ij. col. cũ simi. oportet ergo videre, qs sit modus seu ordo ꝑ testatorẽ prepositus, qui in. d. verbis dicaꝛ relatus. ℂ Igitur tertio loco ꝯsiderãdũ est, ꝙ ex vbis ꝑme substõnis, ꝛ ex mẽte testantis colligiꝛ ordo succedendi inter suos filios, ꝛ heredes, seu qualiter per substitutionem vocentur solum in duobus. ℂ Primo ꝙ alteri sine liberis decedenti fratres eius superstites succedant exclusis alijs remotioribus. ℂ Secundo ꝙ succedãt equaliter sic. n. iportant illa verba, ꝛ si vnus, vel plures decesserunt ex. d. fratribus sine filijs masculis substituit alios fratres suos superuiuentes, ꝛ superstites equaliter, † ꝛ ex istis verbis ꝛ ordine ꝑdicto, qui ex eis sumitur inferẽdũ est ꝙ si tpe mortis Nicolai, ꝛ Aloysij duoꝝ ex filijs, ꝛ hrẽdibus testõris, q sine liberis decesserunt, casu ꝑdecessisset alter ex eoꝝ fratribus cũ filijs, ipsi filij premortui fratris nõ fuissent vocati, sed vigore predicte substitutionis solũ vocati fuissent fratres ꝑdictorũ Nicolai, ꝛ Aloysij superstites, ꝛ superuiuentes, ꝛ hoc qꝛ clare sic voluit testator dũ dr̃, ꝙ substituit alios fratres superuiuẽtes, ꝛ supstites q̃ vba cũ satis clara sint nõ admittũt dispõnẽ. l. ille aut ille. §. cũ in verbis. ff. de legatis. iij. ꝛ ab eis, ꝛ coꝝ sensu recedendum non est. l. nõ aliter in prin. eo. tit. ꝛ. l. i. §. si is q naue. ff. d exer. cũ igiꝛ sonẽt, ꝙ tm̃ supstites ꝛ supuiuẽtes fratres vocenꝛ, alij oẽs dñr exclusi, argumento. l. cuꝫ pretor in prin. ff. de iudi. ꝛ. c. nõ ne de presumpt. cum simili. ℂ Et comprobaꝛ hoc, qꝛ testõr vsus est geminatione verborum idem importantium, dixit enim ꝙ substituebat superuiuẽtes ꝛ supstites. ex quo manifestior (vt ita dixerĩ) mens testatoris colligatur, ꝙ solum fratres, qui supersint tanqꝫ proximiores dicantur substituti, ꝛ alij si qui essent post fratres ẽt ex premortuis fratribus descẽdentes tanqꝫ remotiores excludanꝛ † hoc enim gemina virtus. d. verborum diciꝛ operari argumento. l. balista. ff. ad treb. cũ simil. ꝛ eorum, que de virtute geminatiõn. dicũt doc. in. l. cũ scimus. C. de agricol. ꝛ cẽsi. li. xj. ℂ Et aduertenduꝫ est, quia si qua dubitatio fieri posset, qñ solum fuisset dictum superuiuentes fratres, an. s. ẽt premortuorum fratres filij per interpretationem veniret (que vt verum fatear, leuissima esset) tamen ex quo fuit ad-

dictum, ⁊ superstites, ostenditur precisa volūtas testatoris,
ꝙ solum ipsi fratres viuentes vocenť, ⁊ nō premortuorum fi
lij, licet illi aliquando predefunctos patres representare pos
sint. ⁊ hoc probatur ex singulari decisione Bald. in. c. fi. ij.
6 col. extra de offi. delega. in versi. nota ꝙ dictio tu ⁊c. † vbi
vult ꝙ licet alias si sibi causa cōmittatur, vt tu eam expe-
dias, vel vt per te expedias possit per te alteri committi,
vnde si geminentur verba, puta, vt tu tu, vel per te te expe-
dias secus erit, qꝛ ex illa geminatione arguitur precisa vo
luntas committētis, vt. s. ꝑ te ipsum tm̄ expedias, nec alteri
cōmittas, ⁊ hanc decisionem sequitur ibi dn̄s Ab. ⁊ And.
barba. in consi. xxxvij. illud adducā in mediū col. viij. j. vol.
⁊ eā ēt tanq̄ veriorē sequitur, ⁊ ab obiectis defendit An
to. Corsettus in tracta. de verbis geminatis in. ij. col. Sic
ergo dicendū est in casu nostro, quia testator exprimendo il
la verba superuiuentes, ⁊ superstites precise eos tantum
voluit vocare, ⁊ ad eorū ꝑsonā substōnē restringere. ¶ Ad
7 qd̄ ēt facit, † qꝛ lz dubitari possit si testator dicat tota legata
ꝑstanda esse an voluerit prohibere falcidiā tm̄ si adiderit, ꝙ
prestentur tota, ⁊ integra dr̄ prohibuisse falcidiā, qꝛ ꝑ illā ge
minationem seu multiplicationem verboꝝ ostendit precisā
eius volūtatē, ita singulariter determinat Bald. in auc. sed
cū testator. ij. col. ver. quero qd si testōr. C. ad. l. falci. ⁊ Ro.
in. l. marcellus. §. j. ff. ad trebel. ⁊ seqť And. barb. in consi.
xlvj. preclare scribitur col. fi. in prin. j. vol. ¶ Facit ēt qd̄ di-
xit Bal. in. l. decuriones. C. ex quibus cau. infa. irrog. dum
8 dicit, † ꝙ lz si statutū dicat, ꝙ malpagus possit impune offē
di forte nō ipediť, qn eū interficiēs dicať delinquere, tm̄ si in
statuto addať ipune, ⁊ licite secus erit. ¶ Accedat ēt tex.
9 in. c. eā te extra de rescrip. ⁊ qd̄ ibi not. Bal. ij. col. † ponde
rando illa verba multiplicata, videlicet mandatū dedimus
⁊ preceptū, per que dicit on̄di precisā mētē pape in eo, qd̄
mādat sꝑ. n. qn̄ in dispositione fit gēminatio, seu multiplica
tio similiū verboꝝ ꝑcisa mēs disponētis arguiť, ꝙ oino ita
fiat ⁊ nō aliter. ¶ Ad qd̄ ēt facit qd̄ ꝑ illū tex. dt ibi Bal.
in titu. de pace cōstātie. §. h qd̄ nos in v̄. cassenť, ⁊ in irritū
10 ꝺducanť † vult. n. ꝙ ꝑ talē multiplicationē v̄boꝝ actus ipso
iure, ⁊ de facto infringať. ¶ Sic igiť in ꝓposito nr̄o dōz est
vt iā dixi. Et h de geminatiōe seu multiplicatione v̄boꝝ ocā
sint ex abūdāti, qm̄ ēt si solū dixisset substituo frēs supuiuē
tes idē esset dōm. vt. s. illi soli fuissent admittēdi q ex fratri-
bus supessent exclusis remotioribus ꝑ ea que. s̄. dicta sunt.
¶ Ad qd̄ optime facit decisio Corn. in cōsi. ccxc. tota vis
11 iiij. vol. † vbi determinat, ꝙ substitutio fcā de supiuētibus
filijs solū ipsos filios admittit, ⁊ nō nepotes lz alias qn̄qꝫ
filioꝝ appl'one cōprehendat nepotes, vt ibi ꝑ eū, ita ergo di
cēdū est isto casu ꝙ facta substō de supuiuētibus fratribus
filios ꝑmortuoꝝ fratrū nō cōprehēdat, ⁊ fortius cum fra-
tris appellatione nō veniāt filij fratrū aliquo mō. ¶ Et cū
ꝑdicta ꝯcl'o a verbis testōris sumať, ⁊ sit oino ꝭz mētē eius
si ille casus euenisset, fuisset oino attēdēda, qcquid alias fuis
set obseruādū, de iure cōi in successione ab intestato iuxta re
gulā. l. in ꝯdōnibus ꝑmū locū. ff. de ꝯdi. ⁊ demon. ⁊. l. ex fa
12 cto la grāde cū si. ff. de here. insti. iūcta alia rl'a † vcꝫ ꝙ ꝓui-
sio hominis tollit ꝓuisionē legis, vt. l. fi. C. de pac. cōuē. facit
ēt reg. l. quādiu la scd̄a. ff. de acq. he. ⁊. l. anteq̄. C. cōmu. de
succes. ⁊. l. q̄diu. ff. ꝺ reg. iu. cū si. ex ꝑdictis itaqꝫ firmať i ꝑn.
ꝑdictaꝝ substōnū istū ordinē in eis cōsiderari, vt. s. deceden
ti sine liberis solū supstites fratres tāq̄ ꝓximiores dicanť
substituti, remotioribus exclusis, vt. s̄. dixi. ¶ Ex quo neces
sario gn̄alr inferēdū est, ꝙ si decedēti nō supsint fratres, de
beāt vocari q eis proximiores supfuerint ex descendētibus
testatoris, remotioribus sꝑ exclusis, vt. j. deducā. ¶ Et cū
alius ordo circa vocandos ad substitutionē nō possit cōside
rari in ꝑmis verbis substitutionū ꝑdcāꝝ necesse est, ꝙ de
eo loquať testator in sequētibus duz dr̄, ⁊ ꝙ dictus ordo ser
ueť ⁊c. put. s̄. dictum fuit. ¶ Et maxime hoc dōm est, qꝛ in
d. versi. ⁊ ꝙ. d. ordo serueť iteꝝ fit mētio de filijs testato-
13 ris. ¶ † Et hoc stante (prout est verissimū) sequiť, ꝙ dū te-
stator voluit quod dictus ordo seruetur in filijs filiorū, vel
descendentibus masculis ⁊c. dr̄ voluisse, ꝙ siqs ex filijs filio
rū vel descēdētibus eoꝝ decedat sine liberis frēs illius dece
dentis succedant alijs exclusis, ⁊ si fratres morientes nō su
persint debeāt vocari alij descendētes testatoris q. s. defun-

cto ꝓximiores supfuerint, alijs remotioribus exclusis, nam
si ordo iā positus in verbis testatoris est ꝙ ad successionē
fratris supstites fratres, vt ꝓximiores vocenť exclusis alijs
q sunt remotiores colligiť, manifeste talem ordinē importa-
re, vt gn̄aliter sꝑ in gradum proximiores succedant, remo-
tioribus exclusis, vt modo dicam, ⁊ istud voluit testator
duz in testamēto dr̄, ita ꝙ semper, ⁊ in perpetuū hereditas
testōris vadat de vno in aliū, vel alios ⁊c. importāt. n. illa v̄
ba de vno i aliū, vel alios vt. s. testōr dicať vocař ꝓximiores
ꝺcedēti vnū, vel plures, si plures in eodem gradu supstites
reperianť. ¶ Et ex his clarissima oriatur decisio p̄ntis ꝯsul
tationis ⁊ on̄diť vera ꝯcl'o. s̄. in princ. firmata, vcꝫ ꝙ vigore
substitutionis, de qua agitur, predicto carolo sine liberis de
cedenti, dn̄r succedere ꝑ fideicō. solum, ⁊ duntaxat q ei in
proximiori gradu supersint. ⁊ ꝯn̄r predicti. d. Nicolaus,
Ugolinus, ⁊ Mattheus ipsius Caroli defuncti patrueles
tanq̄ eius ꝓximiores, exclusis prorsus filijs, ⁊ nepotibus
14 alioꝝ patrueliū predefunctoꝝ tanq̄ remotioribus, † sunt
. n. dn̄s Nicola. Ugolinus, ⁊ Mattheus predicti ipsi Ca-
rolo defuncto in quarto gradu ꝭm ius ciuile, vt. l. iuriscon-
sultus. §. q̄rto gradu. ff. de gradi. ⁊. §. quarto gradu insti. eo.
tit. ⁊ ꝭz ius canonicū i scd̄o gradu iuxta rel'aꝫ. c. fi. ⁊ que ibi
not. de consangui. ⁊ affi. illi aūt filij patrueliū predefunctoꝝ
de iure ciuili sunt ipsi nuper defuncto in quinto gradu, vt in
. §. quinto gradu insti. de gradi. ⁊ in. d. l. iuriscōsultus. §. qn
to gradu. ff. eo. ⁊ de iure canonico in tertio, vt traditur in
. d. c. fi. ⁊ sic sꝑ ⁊ quolibet iure inspecto dicunť in remotiori
gradu, merito ergo ꝭm ordinem, de quo. s̄. quē sꝑ testōr ꝭua
ri voluit dēnt admitti solum ꝑdicti dn̄s Nicolaus, Ugoli-
nus, ⁊ Mattheus in gradu ꝓximiori existentes, exclusis
15 alijs, qꝛ in remotiori gradu repiunť. ¶ † Sꝫ dicit forte ali-
qs, ꝙ imo testator vr̄ simul vocare nedum istos patrueles
supstites, sꝫ ēt patrueliū ꝑdefunctoꝝ descendētes masculos
pōderando illa verba, dū dr̄, ꝙ hereditas vadat de vno in
alium seu alios ex ipsis fratribus, ⁊ eoꝝ descēdētibus mas
culis, ⁊ sic ipsi fratres, ⁊ eoꝝ descendētes simul copulanť, ⁊
idem ēt postea dr̄ in ver. ⁊ ꝙ mō predicto ⁊c. dum dicit, ꝙ
bona remaneant in filios testōris, ⁊ in filios filioꝝ mascu-
los ⁊c. vidēťur. n. illa verba simul, ⁊ pariter vocare fratres
defuncti, seu ipsius testōris filios supstites, ⁊ ꝑdefunctoꝝ de
16 scendentes † qꝛ illa oratio est copulatiua, de cuius nā est, vt
oēs equaliter copulet, ⁊ simul vocet, vt. l. si duobus in ꝑn.
ff. de le. i. ⁊. l. reos. §. cū in tabulis. ff. ꝺ duob. re. l. i. C. si plur.
vn. sn̄ia, ⁊. l. vnica. §. his ita. C. de cadu. toll. cum similibus.
⁊ tradunt doct. maxime Jas. in. iij. col. in. l. gallus. §. i. ff. de
liber. ⁊ post. ¶ Et ꝙ ꝑ illa verba dr̄ de filijs testōris, ⁊ ꝑde
functoꝝ filijs, vt. l. videanť simul, ⁊ ꝑ copulā vocati, idē in ꝓ
posito vr̄ dōm de istis patruelibus supstitibus, ⁊ de descen
dētibus alioꝝ patrueliū ꝑdefunctorū, vt sic ēt ipsi copulati-
ue, ⁊ simul dicanť vocati, attento ꝙ testōr voluit sꝑ eundē
ordinem ꝭuari quo ad vocādos ꝑ substitutionem ꝑdictam,
vt. s̄. dixi. ¶ Et hoc solum est, qd̄ alicui prima frōte, ⁊ paꝝ
ꝯsideranti posset reddere dubiam ꝯclusionem. s̄. positam.
¶ Uerū tm̄ h nō ob. (qd̄ vere nihil facit) ⁊ intrepide dico
conclusionem ꝑdictā esse verissimam ꝑ ea que. s̄. dicta sunt.
¶ Et ꝓ resolutione argumēti ⁊ vero intellectu illorū ver-
borum aduertenduū est, qꝛ primo possunt illa verba intelli-
gi a testōre ꝓlata respectu casus, qn̄. s. vnus ex ipsis fratri-
bus, vel filijs testōris ꝺcederet sine liberis, nā tūc hereditas,
de vno in alium, vel alios ire dꝫ ex ipsis fratribus, ⁊ eorū de
scendentibus, vocādo. s. sꝑ ꝓximiores, ⁊ iō si tūc vnus, aut
plures ex ipsis fratribus, supessent, illi tanq̄ ꝓximiores es
sent admittendi alijs exclusis, ⁊ si nullus ex dictis fratribus
supesset vocarenť descendentes ex eis sꝑ ꝑferēdo ꝓximio-
res, ⁊ hoc importāt illa verba, ex ipsis fratribus ⁊ eorū de
scendētibus ⁊c. nam debent intelligi ordine successiuo, vt
nunc declaraui, ⁊ ꝭm ꝙ ꝑcedentia verba testamēti necessa
rio iportant, ne alias sequať, ꝙ testōr in verbis suis iplicet
ꝯdictionē ꝯ iuris ꝑsumptionē iuxta. l. nō ad ea. ff. de cōdi.
17 ⁊ demon. ¶ Nec ob. ꝙ talia v̄ba sint posita ꝑ copulā, † qm̄
lz alias oratio copulatiua soleat simul vocare tm̄ vbi in ꝯriū
rō exposcat, intelligitur vocare ordine successiuo iuxta not.
ꝑ Bart. ⁊ alios maxie modern. in. l. gallus. §. i. ff. de liber.
⁊ posthu. ⁊ ꝑ Andr. barba. in. c. Raynutius. xxij. ⁊. xxiiij.

18 col. de testa. † nec est hoc insolitum in iure, vt scilicet copula
inter homines diuersi gradus posita non simul vocet, sed
ordine successiuo, sic enim ponitur in. l. j. §. sciendũ. ff. de suis
& legiti. ibi nepotes, & deinceps &c. & in aucten. in successio
ne. C. eo. titu. ibi nepotes, & vlteriores cũ simi. ex ratione er-
go & subiecta materia colligitur, an copulatiua oratio simul
vocet, an ordine successiuo, sed nõ est dubiũ in proposito no
stro subiectam materiam. i. testatoris voluntatem ante om-
nia attendendam, & rationem inde sumptam velle ꝙ ordi-
ne successiuo fratres, & eorũ descendentes vocentur, vt. s. est
demonstratum igitur &c. ¶ Et qđ de ipsis fratribus, & eo-
rum descendentibus dictum est procedit & fortius in casu
19 nostro de istis patruis, & eorum descendentibus. † fortius
dico, q2 fratres, & fratrũ filij de iure cõi ab intestato simul vo
carentur. vt in aucté. cessante, & in corpore vnde sumitur. C.
de legiti. here. nõ sic esset de istis patruelibus, & eorum de-
scendentibus, q2 ad successionem predicti Caroli prius ad-
mitterentur isti patrueles tanꝗ proximiores, ꝙ eis non ex-
tantibus, & sic ordine successiuo vocarentur eorum descen-
dentes iuxta auct. post fratres la secunda. C. de legi. here-
di. ¶ Quod etiã procederet de iure municipali Padua-
ne ciuitatis, vt patet in rub. de successione mulierum in refor
matione in. c. ꝙ incipit similiter seruetur in fi. dum dicitur,
ꝙ hereditas defertur proximioribus agnatis habita gra-
dus prerogatiua secundum iuris ordinem. vnde cum isti pa
trueles sint in potiori gradu, sequitur ꝙ ẽt ꝑ statutũ prepo
nuntur, & sic in proposito nostro materia successionis ab inte
stato prestat argumẽtum, ꝙ per substitutionem de qua agi-
tur in occurrenti casu solum vocentur isti patrueles alijs ex-
clusis, quod non parum adiuuat conclusionem predictam
20 † cum alias voluntas testatoris, vbi verba non repugnent
debeat interpretari conformis dispositioni iuris communis
vel municipalis iuxta not. per Bart. & alios in. l. heredes
mei. §. cum ita. ff. ad treb. & infra etiã dicam in secunda que
stione. ¶ Et per hanc considerationeʒ conclusio suprascri-
pta, vt. s. soluʒ isti patrueles dicantur vocati procederet etiã
si diceremus, ꝙ vni fratri decedẽti sine liberis testator vo-
luerit succedere simul fratres eius, & premortuorum filios,
quoniam vtrunꝗ procederet interpretãdo voluntaté testõ
ris in substõne ɔformẽ iuri cõi, vel municipali, in successione
ab intestato prout in dubio fieri dʒ per iam dicta, qđ tñ vltra
non prosequar q2 ẽt in illo casu decedẽtis fratris testator vo
luit solum fratres supstites succedere. Nec tũc sumus in du
bio propter clara verba testamenti, vt. s. est demonstratũ &
ideo non attenditur coniectura, & interpretatio predicta q2
ei in casibus dubijs non aũt in claris locus est. l. continuus.
§. cum ita. ff. de verbo. obliga. ¶ Possunt etiam secun-
do. d. verba intelligi respectu alterius casus videlicet si cõ
tingat decedere sine liberis masculis vnum de descendenti
bus ex dictis fratribus, & filijs testatoris, prout in proposito
contingit, naʒ etiã tunc hereditas de vno in aliũ, vel alios
ex dictis descẽdẽtibus ire dʒ, ꝙ dʒ intelligi scđʒ gradus pre
rogatiuam, prout ordo per testatoré. s. positus (ad quem sp
habetur relatio) importat, vt. s. dictũ fuit, hoc est, ꝙ ille, vel
illi ex predictis descẽdentibus qui alicui eorum sine liberis
masculis decedenti proximiores fuerint admittantur exclu
sis sempe remotioribus, & ita testator fieri voluit in perpe
tuũ donec aliquis masculus ex suis descendẽtibus reperiat
vsq; ad vnũ, & vbi oẽs masculi defecerint, fecit illam tertiã
substitutionem, vt. s. dictum fuit. ¶ Sic igitur ex predictis
omnibus clara, & indubitata conclusio ad fideicommissum
de quo agitur solum admittendos esse dominum Nico-
laũ, Ugolinum, & Matheum ipsius Caroli super defuncti
patrueles, & proximiores exclusis filijs, & nepotibus prede-
functorum patruelium, & hec sufficiant quo ad primam
21 questionem. ¶ Circa secundum dum queritur † qualiter
isti patrueles ex causa predicti fideicõmissi admittãtur an. s.
in stirpes, an vero viriliter, & per capita: breuiter instando
dico, & concludo absq; aliqua dubitatiõe ꝙ debent admit
ti viriliter, & sic quilibet eorum ad tertiam partẽ. ¶ Et hãc
fuisse testatoris voluntatem ostenditur. ¶ Primo ex ver-
bis ipsius testamenti, voluit. n. testõr, ꝙ inter descendentes
ex eius filijs, & heredibus in substõne seruetur ordo per euʒ
prepositus in principio substitutionis vt patet in ver. & ꝙ
dictus ordo fuer &c. & in. v. & ꝙ nõ pdcõ, & dcõ ordie fua-
to &c. put ẽt. s. diximꝰ sʒ iter cetera ordo pdictꝰ ɔtinet, ꝙ q
velut proximiores veniunt admittendi, admittãtur equali-
ter, vt clare dicitur in testamento in ver. & si vnus, vel plu-
res &c. ibi substituit alios fratres superuiuentes, & supersti-
tes equaliter, & iam. s. hoc deduxi in ver. igitur tertio loco
aduertendum est &c. ergo necessario sequitur in casu nostro
22 istos patrueles equaliter admitti debere † sumpto argumẽ
to a verbis testatoris, a quibus in dubio recedendũ nõ ẽ, vt.
l. nõ aliter in prin. ff. de leg. iij. cum similibus admittitur igi-
tur ꝑ capita, & nõ in stirpes qa si in stirpes vocarent, nõ vo
carent equaliter, q2 tñ hrẽt solus Mattheus, quantum
simul dominus Nicolaus, & Ugolinus, qđ omnino esset cõ
tra voluntatem, & verba testatoris, vt dictum est. ¶ Secun
do ita testatorem voluisse, etiã vbi verba dubia essent, ostẽ-
ditur, q2 semper in dubio debet fieri iterpretatio voluntatis
testatoris, vt scilicet eius dispositio, si verba nõ repugnẽt, sit
conformis iuri communi, vel etiam municipali, qđ in loco
23 seruatur, † & sic dicimus, ꝙ persone per testatorem ad fidei
commissum vocate, que alias ab intestato admitterentur,
censent eo modo, & eo ordine vocate, quo de iure commu-
ni, vel municipali ab intestato vocarẽtur iuxta not. ꝑ Bar.
in. l. heredes mei. §. cum ita. ff. ad trebel. vbi etiam alij se-
quuntur, tradunt Bart. & alij in. l. si duo. ff. de acquir. here.
Bald. in. l. precibus. C. de impub. & alij substi. & communi
ter habetur per doc. in. l. galus. §. i. ff. de liber. & posthu. cuʒ
concordantibus, de quibus per Alex. in cõsi. lv. per spectis
bis scđa col. iiij. vol. & in consi. iiij. ponderatis verbis col. pe
nul. eo. vol. & per Corne. in consi. xxij. in hac consultatione
24 v. & vj. col. ii. vol. ¶ † Hinc est, ꝙ si testõr aliqđ fratribus
suis simpliciter relinquat dicitur voluisse, ꝙ primo detur
fratribus vtrinq; ɔiunctis, & postea ex vno pente tñ fm ꝙ
de iure communi ab intestato vocarentur iuxta aucten. ces-
sante. C. de legiti. here. ita singulariter concludit Pau. de
cast. in. l. fin. prope fi. C. de ver. signi. refert, & sequitur Cor-
25 ne. in. d. consi. xxij. vj. col. ¶ † Et hinc etiam est, ꝙ si pater
filios simpliciter instituat in loco vbi masculi preferuntur
feminis per formaʒ statuti intelligitur prius vocasse mascu hic
los secundum ordinem statuti prout signanter determinat
patruus, & dominus meus Soci. in consi. cxiij. suprascripti
26 ij. columna. ¶ † Et in ꝓposito nr̃o an scilicet testator dica
tur vocasse in stirpes an per capita: ꝙ hoc in dubio debeat
regulari a successione ab intestato concludit in tererminis
do. Alexan. in. d. ɔsi. lv. iij. col. ver. confirmant predicta, &
ita etiam voluit insignis doctor dominus Nicolaus docti
us in quodam eius consilio, an filij duorum fratrum prope
fineʒ in versi. & idem est, si filij, quod consilium reperitur ho
die impressum post lecturam Hy. super titulo de reg. iur. li-
bro. vj. in impressione facta Papie. ¶ Et si contra predi-
27 cta dicatur † ꝙ debet considerari persona testatoris cui per
fideicommissum succeditur non aũt Caroli nuper defuncti.
Respondetur, ꝙ immo econtra est, vt plene, et subtiliter tra
dit Soci. in consi. lxxxvj. visis testamento. vj. col. ver. aliquã
do, & quarto vsq; in finẽ. iij. volu. & in. l. si cognatis in fin. ff.
de reb. dub. ad quem gratia breuitatis me remitto, sed sic est
in ꝓposito ꝙ isti patrueles Carolo nup defuncto ab intesta
to succederent ꝑ capita, & equaliter tam de iure cõmuni quaʒ
municipali Paduane ciuitatis, ergo eo. modo dicantur per
28 substitutionem admitti per predicta. ¶ † Illud autem pro-
batur quia si ius commune attendatur, non est dubiuʒ, ꝙ cuʒ
sint pares in gradu, & quilibet ex persona propria ab intesta
to succederet deberent virtualiter succedere, vt in aucten.
post fratres la secunda. C. de legiti. here. ibi, vt pares in gra-
du pariter admittantur, & ibi fiat autem diuisio in capita, &
non in stirpes non enim succederent illi virtute alicuius re-
29 presentationis, sed ex propria persona vt dixi, † nam repre-
sentatio parẽtum circa successionem collateraliuʒ nunꝗ ad
mittitur, nisi quãdo agitur de successione patrui, vlterius ve
ro non, vt traditur in dicta auctentica post fratres, & in cor-
pore vnde sumitur. ¶ Si autem attendatur ius municipa-
le (prout attendi debet iuxta. l. omnes populi. cum materia.
ff. de iustitia, & iure.) idem esset, quia isti patrueles virili-
ter ab intestato succederent, vt probatur in stat uto sub rub.
de successione mulierum &c. in reformatione in capitulo qđ

incipit similiter seruetur in fi. in versi. & dicta hereditas &c. nam ibi dicitur, quod hereditas decedentis defertur proximioribus ex agnatis habita gradus prerogatiua secundum iuris ordinem, vnde cum isti tres patrueles defuncti tanquam proximiores secundum iuris ordinem fuissent ab intestato successuri viriliter, & per capita, vt dictum est, ita etiam fuissent successuri secundum formam. d. statuti. Si ergo tam de iure communi quam etiam municipali Paduane ciuitatis isti patrueles in capita, & sic equaliter ab intestato fuissent admittendi sequitur, quod ita censentur vocati ex testamento ad fideicommissum de quo agitur per predicta quilibet igitur ex istis patruis ad tertiam partem adimitti debet, vt. s. concludebam. Laus Deo.

Maria. Soci. iunior. Juris vtriusque doctor Senensis patritius Padue legens. 1529.

¶ Magnificus vir dominus Gabriel barbo, patritius Venetus, Potestas, & capitaneus Bassani per suas literas infrascripti tenoris nos consuluit, seu nobis causam infrascriptam terminandam de iure comisit.

¶ Tenor Litterarum.

¶ Excellentissime Doctor &c. Per nos de consensu, & voluntate infrascriptarum partium Excellentie vestre remissa fuit causa, que vertitur inter ser Joannem, & Franciscum dobanum fratres, & ser Jonnem brouarisium vti tutorem Laure, & Angelice filiarum quondam Jacobi dobani, & ser Laurentium de frixionibus, vti procuratorem domine Catherine tanquam tutricis. d. Laure, & Angelice eius filiarum cognoscenda, & terminanda per vestram excellentiam sapientissimam, ideo spectabi. vestre misimus articulos inclusos in presentibus litteris nostro sigillo sigillatos cum exemplo testamenti predicti quondam Jacobi, vt ipsis visis suum sapientissimum consilium sub suo sigillo ad nos mittat cum suis litteris, nec alia, excellentie vestre me plurimum commendo. Bassani die Jouis. xviij. Martij. M. D. xxix.

Gabriel barbo Potestas, & Capitaneus Bassani.

¶ Punctus, & articuli in litteris inclusi.

¶ Cum sit, quod Jacobus ser Philyppi dobani Ciuis Bassani reliquerit vxori victum, & vestitum modis, & forma de quibus in testamento, item iure institutionis tribus filiabus suis reliquit certam quantitatem pro suo maritate, & post instituerit duos fratres suos vniuersales heredes. Et cum sit quod ipsi fratres ad omnem bonum finem, & timentes hereditatem fore sine lucro eam adiuerint cum beneficio inuentarij, facile varie & diuerse lites, & questiones super huiusmodi facto oriri possent, in quibus maxime impense hincinde fierent, quapropter heredes instituti, & ceteri in. d. testamento beneficiati volentes litigia ipsa amputare, quiete viuere, & parcere ipsis expensis, & dispositionis iuris acquiescere vnanimes, & concordes formauerunt infrascripta dubia orientia ex predictis, super quibus petunt consilium, & quid iuris sit, vt eorum animi, mentes, & voluntates conquiescant.

¶ Prima vtrum heredes in ipso testamento pure instituti possint hereditatem adire cum beneficio inuentarij? & illud faciendo quod & quantum commodum in ipsa hereditate habeant.

¶ Secundo vtrum vxor possit petere victum, & vestitum ab heredibus non habitando cum eis nisi ipsi dederint causam vt recederet ab ipsis? & attento etiam, quod heredes contenti fuerunt pupillas predictas filias testatoris stare debere cum matre tutrice extra domum ipsorum heredum.

¶ Tertio vtrum dicti heredes possint facere cum dictis filiabus diuisionem bonorum? & facta tali diuisione an dicti heredes erunt obligati postea ipsa bona retro accipere, & illis filiabus exbursare dotes in pecunia numerata & pro valore, quo bona ipsa nunc valent, aut pro eo quo tunc valebunt.

¶ Quarto vtrum si bona peruentura ad ipsas filias non erunt sufficientia ad ipsarum alimenta predicti heredes teneantur eas alere.

¶ Quinto vtrum domina Catherina mater successerit Elisabeth vni ex filiabus testatoris iam defuncte, & in qua parte.

¶ Sexto & vltimo vtrum vestimenta totius familie fraterne debeant detrahi ex ipso inuentario.

SVMMARIVM.

1 Consulens pro decisione alicuius cause sibi commisse non debet motiua animi idest iura, & rationes allegare, sed tantum quid de iure sentiat sufficit exprimere.

2 Heres institutus potest hereditatem cum beneficio inuentarij adire.

3 Heres confecto inuentario non tenetur creditoribus hereditarijs vltra vires hereditarias.

4 Item potest excluso ere alieno, aduersus omnes legatarios detrahere falcidiam, si facultates ad solutionem omnium legatorum non sufficiant.

5 Falcidia detrahitur de legato facto filiabus certe quantitatis pro suo maritare, licet eas in dictis quantitatibus heredes instituerit, & infra nu. 7. & limita vt. j. nu. 8.

6 Heres in certa quantitate institutus, licet in aliqubus dicatur heres, tamen in pluribus loco legatarij habetur.

9 Filia debet habere suam legitimam liberam ab omni diminutione, & ab omni onere exceptam, & ex hereditate debet vti es alienum detrahi.

10 Vxor cui legatus est victus & vestitus, si voluerit stare, & habitare cum heredibus, & sine causa discedit a domo heredum, non poterit victum & vestitum petere, & j. nu. 12.

Secus si probet ex iusta causa recessisse, vt. j. nu. 13.

11 Legatum conditionale ex conditionis defectu non debet.

12 Conditio apposita legato facto vxori, si in domo cum heredibus habitauerit dicitur apposita fauore heredum.

14 Institutio filie in certa re vel quantitate pro suo maritare in ea heredem instituendo quatenus ascendit legitimam, dicitur esse pura, quia pater sic ex legis dispositione tenebatur, & vide infra nu. 19. 21. et. 25.

Quid in eo quod est supra legitimam, vide. j. nu. 18. & seq.

15 Pater tenetur reliquere legitimam sine aliqua conditione.

16 Pater si relinquit filio vel filie legitimam non integram vel sub conditione, filius, vel filia poterit ad legitime supplementum petere.

17 Verba illa apposita in testamento quod relinquit centum pro suo maritare, & pro sua dote demonstrant vnde sit dos summenda, & quandam admonitionem inde nubendi importat, non autem conditionem, & j. nu. 28.

20 Dispositio eadem non debet diuersimode intelligi.

22 Verba pura & simplicia non debent inducere dispositionem conditionalem.

23 Actus morientium pure dispositi non recipiunt suspensionem.

24 Geminatio verborum debet aliquid addere, & operari.

26 Pater relinquens certum quid filio pro omni & toto quod petere posset, illud loco legitime relinquere videtur, & eius naturam sapit.

27 Innupta secundum vulgarem, & communem vsum loquendi dicitur habere dotem, quando sibi in testamento patris relinquitur, & ita capiuntur illa verba in testamento posita pro sua dote.

29 Legatum vel relictum factum ratione coniunctionis latam interpretationem semper recipit.

30 Legatum si sit factum filie certe quantitatis, & non reperiatur, debent bona hereditaria vendi, vel tot bona ei assignari, que erunt sua propria.

31 Solutione eius quod debetur tollitur omnis obligatio.

32 Legatum factum filie de certa quantitate si non sufficiat ad alimenta, heredes non teneantur eam alimentare, postquam soluerint summam debitam.

33 Alimentandi onus transit ad heredes extraneos, quando alimentarius est in summa egestate.

34 Alimentandi filiam onus prius spectat ad matrem, quam ad heredes extraneos.

35 Mater vna cum sororibus vtrinque coniunctis succedit viriliter filie ab intestato defuncte.

36 Substitutio facta filiabus, si ipse vel earum aliqua decesserunt, antequam se matrimonio copularent dicitur compendiosa, cum sub conditione in ea expressa plura complectatur.

37 Substitutio

37 Substitutio compendiosa facta per verbum commune, substituit, continet etiam pupillarem substitutionem, licet mater sit in medio, & est communis opi. temporibus nostris, contra Bar. & sequaces.

38 Vestes viles sunt proprie eas ferentium, & sic non debent in diuisionibus poni.

Secus in vestibus festiuis, & preciosis, que tanquam communes considerari debent.

39 Vestes facte vxori alicuius ex fratribus per socerum defunctum, si sunt viles, non debent conferri cum alijs fratribus, sed sunt vxoris eas ferentis, in festiuis & preciosis secus.

40 Quid de vestibus vxoris post mortem mariti.

41 Vestes que sint viles, vel non, arbitrio boni viri declarandum est.

CONSILIUM CXXXIIII

Dirigat Dominus verba mea in viam veritatis, & iustitie. Circa presentem consultationem loquar conclusiue, & studebo breuitati, prout consulentem decet, 1 † Maxime quando consilium pro decisione cause requirit, vt in presentiarum a me petitur, quo casu maiores nostri dicebant non esse necessarium motiua animi .i. iura, & rationes allegare, sed tantum quid de iure consultus sentiat, sufficit exprimere, vt tradunt Jo. andre. Anto. de but. Jmo. & Cardi. in c. sicut de re iudic. & Ang. de are. in quodam eius consilio, ego Angelus, inserto inter consilia Pet. de anch. nu. ccxij. ¶ Visis igitur testo, ac facti contingentia cum dubitationibus, de quibus in puncto, eisque mature, ac diligenter animaduersis sequendo or- 2 dinem predictarum questionum. ¶ † Circa primam arbitror rem clarissimam esse, & concludo, quod predicti fratres testatoris heredes instituti vniuersaliter potuerunt, & possunt hereditatem ipsam cum beneficio inuentarij adire, vt est textus in terminis in .l. fi. §. sin autem dubius. C. de iure delib. & est hoc apertissimi, & indubitati iuris per illum text. qui cum sit clarus in verbis suis facit, vt super hoc non admittatur aliqua disputatio. l. ille aut ille. §. cum in verbis. ff. de 3 leg. iij. ¶ † Et dum queritur quantum commoditatis prebeat illis confectio inuentarij, Respondetur similiter de plano, quod facit, quod heredes creditoribus hereditarijs (si quos in vita testator habebat) non debeant quicquam vltra vires he- 4 reditarias. ¶ † Et vltra facit etiam, quod (exoluto ere alieno) possint aduersum omnes legatarios detrahere falcidiam, si falcultates non sufficiant ad solutionem omnium legatorum. Utrunque probatur in .d. l. fi. §. & si prefatam C. de iure delib. vbi est tex. apertissimus, & hoc de plano procedit respectu legatorum particularium, & simplicium. ¶ Sed videtur 5 quod possit dubitari, † an procedat respectu quantitatis in casu isto relicte filiabus testatoris ex eo quod ille in illa quantitate non dicuntur simpliciter legatarie, sed potius heredes, cum pater in testamento eas in .d. quantitatibus heredes instituerit, & sic dicuntur separata species a legatarijs, vt inquit Bar. in .l. quotiens. C. de here. insti. & Corn. in consi. lxxxvij. videtur primo .j. & .iij. col. ij. voul. ¶ Verum tamen dico, quod etiam 6 contra eas habet locum detractio falcidie, † nam licet his in re certa, vel certa quantitate institutus in aliquibus dicatur heres, tamen in pluribus dicitur haberi loco legatarij, vt est tex. in .d. l. quotiens, & dixit Corn. in .d. consi. lxxxvij. 7 iij. col. † Et inter cetera quo ad detractionem falcidie vt declarat Bar. in .d. l. quotiens, quem communiter sequuntur doct. & tradit Corn. in consi. ccxxxvj. constat, quod pauperes .ij. colu. iiij. vol. vbi dicit, quod opi. Bar. nemo contradicit, & pro ea allegat. l. ex facto. la grande versic. quare si forte, vbi Bar. & Jmol. not. ff. de here. insti. & .l. quotiens. C. famil. herc. & cum ista sit communis, & indubitata conclusio, super ea non est vltra in- 8 sistendum. ¶ † Est tamen aduertendum, quia contra dictas fillas falcidia debet detrahi tantum de portione relicti illis facti que sit .s. legitimam ipsarum, que legitima dicitur tertia pars eius, quod ab intestato fuissent habiture, vt in auc. nouissima, & in corpore vnde sumitur. C. de inoffi. testa. & ibi omnes do- 9 cto. tradunt. ¶ † Dico .n. quod ipsam legitimam habere debent liberam ab omni diminutione, & ab omni onere exemptam, iuxta .l. quoniam in prioribus. C. de inoffi. testa. si quidem dicatur ipsis filiabus debita iure nature, & ex hereditate tanquam es alienum detrahi debet. vt dixit Bal. in .l. scimus. in prin. C. de inoffi. testa. & in .l. si vero. ff. de mili. test. tradunt canoniste in c. raynutius, & in c. raynaldus. de testa. cum concord. vt scribit Cur. i consi. lxxv. domini Ludo. iiij. col. & in consi. xxxviij. viso statu.

10 ¶ † Circa secundam .q. dico, & concludo, quod si (vt proponitur) sine causa domina Catherina discessit de domo dictorum heredum, non potest petere victum, & vestitum, eo quia inter cetera ei factum fuit tale legatum, si voluerit stare, & habitare cum fratribus ipsius testatoris, vt in testo dicitur & sic eiusmodi legatum fuit conditionale, & cum conditio non fuerit impleta, sed defecerit, quia domina Catherina noluit in .d. domo cum fratribus, & heredibus testatoris habi- 11 tare, imo iam habitationem seorsum ab eis elegit, † sequitur predictum legatum de victu, & vestitu ei non deberi ex defectu conditionis, iuxta rationem .l. vnice. §. sin autem aliquid sub condi. C. de cad. tol. cum si.

12 ¶ Et maxime hoc dicendum est, † quia si domina Catherina habitaret in domo testatoris cum eius fratribus, & heredibus, victus ei facilius prestaretur, quam seorsum habitanti, item etiam illa in domo prestaret aliqua seruitia secundum qualitatem sue persone, que duo faciunt, vt illa conditio si in domo, cum heredibus testatoris habitauerit, dicatur apposita in fauorem ipsorum heredum, vt magistraliter declarat Bar. in .l. gaio. §. 13 fi. ff. de ali. & ciba. lega. ¶ † Hec tamen dicta intelligo sine preiudicio ipsius domine Catherine, si ex aliqua iusta causa probauerit se recessisse de domo testatoris, quia tunc fortasse conditio illa habitandi haberetur pro impleta, & illa sic ex iusta causa recedens non perderet legatum predictum, iuxta tradita per Bald. & alios in .l. i. C. de leg. per Bar. & alios in .d. l. gaio. §. fi. super quo tamen, quia mihi de tali iusta causa non constat, vlterius non me extendam. ¶ Circa tertiam dubitationem aduertendum est, quia videtur pendere ab illa questione vtrum relictum, seu institutio in .cccc. ducatis facta possit dici pura, an vero conditionalis, videlicet si filie testatoris nupserint, que questio ambigua est, varie, & plene per doctores nostros pertractata in pluribus locis, & si in ea vellem instare per argumenta hinc inde longissimo folio opus esset, quod decisiue consulentem nullatenus decet. dicam ergo 14 solum, quid in proposito casu tenendum videatur. ¶ † Dico itaque in primis, quod quatenus legitima dictarum filiarum ascendit, institutio predicta absque aliqua dubitatione, & secundum omnes doc. dicitur esse pura. sic enim interpretamur patrem voluisse, vt sic dicatur fecisse, quod ei ex dispositione legis incumbebat argumento .l. si duo cum ibi nota. ff. de acquir. here. & eorum que traduntur per Bal. & alios in .l. heredes mei. §. cum ita. 15 ff. ad trebell. † sed non est dubium, quod pater filiabus ipsis tenebatur relinquere legitimam liberam ab omni onere, & conditione, vt .l. omnimodo, & .l. quoniam in prioribus. C. de 16 inoffi. testa. † immo si non reliquisset integram legitimam, vel conditionem apposuisset possent petere supplementum vt .d. l. omnimodo, & in auc. vt cum de appel. cogno. §. ceterum col. ix. & conditio reiceretur, vt .d. l. quoniam in prioribus, ergo &c. ¶ Et non dico isto casu quod dicatur apposita conditio, & rei- 17 ciatur, sed quod institutio in se dicitur pura ratione predicta † & verba illa pro suo maritare, vel pro sua dote demonstrant, vnde sit dos sumenda, & quandam admonitionem in nubendi importat, ita declarat Bar. in .l. titio centum. §. titio genero. ff. de condit. & de. quod in hoc 18 communiter approbatur. ¶ † Secundo dico, quod in eo, quod .s. vltimam predicta institutio, vel legatum continet, docto. nostri varie loquuntur, nam quicquid dixerit Bar. in .d. §. titio genero, Pau. de ca. ibi vult, quod in tali excessu dispositio dicatur conditionalis, quia in eo cessat ratio, que est in legitima 19 vt per eum, quod etiam quibusdam alijs placuit. ¶ † Verum tamen ego omnibus consideratis in occurrenti casu arbitror totam institutionem, seu totum relictum debere dici purum, prout dixit bar. in .d. §. titio genero. ¶ Pri- 20 mo per rationem, quam ibi allegat Bar. videlicet † ne eadem dispositio diuersimode intelligatur contra rationem .l. cum quidem edes. ff. de vsuc. & contra rationem .l. in hoc iure. in prin. ff. de vulg. & pup. & certe ista ratio videtur concludens, nam cum testator simpliciter reliquerit ipsis filiabus ducatos. 400. debet intelligi, quod totum relictum eodem modo dicatur factum, vnde cum pro quantitate legitime oporteat quod sit purum, necesse est, quod totum dicatur purum. ¶ Secundo hoc probatur, 21 † quia testator non solum talem summam reliquit pro sua dote, seu pro suo maritare (ex quibus verbis videretur, quod esset conditionaliter relictum) sed etiam vltra precessit dictas filias

in predicta summa heredes instituendo, vt patet ibi, in qui
bus eas, & quamlibet earum heredem sibi instituit, & etiã
infra in alio versi. in quibus denarijs, & dote eas &c. ex qui-
bus verbis necessario sumitur, ꝙ pater non sub conditione
sed pure voluerit disponere. Tum qꝛ in eis non dicitur pro
22 sua dote, vel ꝓ suo maritare, † sed sunt verba pura, & simpli
cia, & propterea non debent inducere dispositionem condi
23 tionalem iuxta. l. omnia. ff. de leg. ij. cum simi. † Facit, qꝛ ac-
tus morientium pure dispositi non recipiunt suspensionem,
vt. l. fi. ff. commu. predio. & l. cum filius. §. seruus. ff. de lega.
24 ij. † Tum etiam vt ista geminatio, & verborum inculcatio
aliquid addat, & operetur in fauorem ipsarum filiarum arg. l.
si quando. ff. de leg. j. & c. si papa. de priuileg. lib. vj. & etiam
argu. eius, quod de virtute geminationis dicitur in. l. bali-
25 sta. ff. ad treb. † debet ergo intelligi, in quibus eas heredes
instituit. s. simpliciter, & non pro suo maritare, cuz illud iam
esset dictum, & hanc rationem quasi in terminis nostris, ita
determinat Pet. de anch. in consi. ccxxxij. subtilissime, & ad
26 plenum. ¶ Tertio facit, † qꝛ testator dicit, ꝙ dictam sum-
mam reliquit pro omni, & toto eo, quod dicte filie habere
possent, vel ad eas spectare posset de bonis ipsius testato-
ris, ex quo videtur, ꝙ illam summam voluerit habere natu
ram legitime, & pro legitima relinquere, cum solum legiti-
mam necessario ipse filie essent habiture, igitur tota illa sum
ma debet sapere naturam legitime, & perinde iudicari, ac si
legitima in tota illa summa consisteret, cum in locum eius
per testatorem fuerit relicta iuxta regulam. l. si euz. §. qui in
iuriarum. ff. si quis cau. cuz simi. & ita voluit Pet. de anch.
in consi. ccxxxij. ista omnia puto. in prin. sed si legitima esset
expresse relicta absq; dubio relictum esset purum, vt ex pre-
dictis constat ergo &c. ¶ Preterea illa verba pro omni, &
toto eo &c. videntur importare, ꝙ dicte filie nil amplius pe
tere possint, quod si fuisset dictum, clare diceretur, ꝙ relictũ
esset purum, & statim peti posset, vt voluit Pet. de ancha.
27 in. d. consi. ccxxxij. col. fi. ¶ Accedat predictis, † qꝛ vulga-
ris, & communis modus, seu vsus loquendi est, ꝙ etiam in
nupta dicatur habere dotem, quando sibi in testamento
patris relinquitur, & secundum talem vsum loquendi capi
28 debent illa verba in testamento pro sua dote, † & quod dici
tur pro suo maritare, respicit, quod verosimilter futurũ est,
vt. s. inde nubere possit, non autẽ predicta verba dñr impor
tare aliq̃ ꝯditionem, & ita hanc rationem inter alias ꝯside
rauit Pet. de anchar. in. d. ꝯsil. ccxxxij. & eam ẽt in ꝓposito
considerat cum alijs q̃pluribus patruus, & do. Mar. So-
ci. in consi. xcij. circa primum. vj. & vij. col. vbi sequitur opi.
Bar. in. d. §. titio genero. & allegat plurimos ita tenere, ꝑ
ut etiam facit Pet. de ancha. in. d. cõsi. ccxxxij. & ex dictis
eorum recte intuenti constabit, ꝙ est communis opinio.
29 ¶ Pro qua etiam facit, † qꝛ semper relictum factum rõ-
ne coniunctionis recipit latam interpretationem iuxta not.
per Bar. per illum tex. in. l. aurelius. §. titius testõ. ff. de li-
be. lega. vnde cum in proposito sit factum relictum ratio-
ne filiationis, debet in dubio late interpretari, & per conse-
quens debet dici purum, cum cetera omnia huic sensui ada
ptentur, vt ex predictis cõstat. ¶ Ex predictis modo resol
30 uendo tertiam dubitationem, † dico, ꝙ cum summa predi-
cta filiabus testatoris pure debeatur, si in hereditate talis
summa non reperiatur, oportet ꝙ de bonis hereditarijs ex
trahatur, vel ea vendendo, vel (quod conuenientius est) ea
pro rata, & summa debita assignando ipsis filiabus quod ar
bitrio boni viri fieri debet, & sic diuisio dictorum bonorum
fieri poterit. ¶ Et in hanc sententiaz vltra predicta eo ma
xime inclino, qꝛ ei partes ipse vñr quasi consentire, nec de
hoc vñr facere principalẽ disputationem, vt ab eis accepi.
¶ Et postq̃ talis assignatio facta fuerit, dico, ꝙ vltra non
est querendum, nam illa bona effecta propria ipsarum filia
rum, & fratres, & heredes testatoris dicentur penitus libe-
31 rati, † cum solutione eius, quod debetur omnis tollatur ob
ligatio insti. quib. mod. tol. oblig. in prin. & ideo dico, ꝙ ex
post non tenebantur eadem bona recipere, nec pecuniã ex-
bursare pro illis filiabus maritãdis, sed vt dixi, ex. d. causa
dicentur liberati. ¶ Circa quartam questionem facilis est
resolutio quantũ ad iuris ordinẽ, qꝛ dico, ꝙ nõ erũt ꝓdicti
hedes obligati ad aliquid postq̃ soluerint, & satisfecerint ꝑ
ea sũma, que ipsis filiabus debebat, non. n. hoc iure cauet,
32 nec testator ordinauit. ¶ † Et ꝓsertim in casu isto hoc puto
verum, attento ꝙ apud heredes solum falcidia remanebit
& sic minor pars hereditatis & ipse filie habebunt maio-
33 rem partem † & ita non poterunt dici in summa egestate,
prout requiritur ad hoc, vt onus alimentãdi transeat in he
redes extraneos, vt dicitur in. l. si quis a liberis. §. item re-
34 scriptum. ff. de liber. agnos. ¶ † Et preterea hẽnt matrem,
ad quam prius spectat onus alendi, q̃ ad dictos heredes,
vt declarat Bart. in. d. §. item rescriptum. ¶ Circa quin-
35 tam questionem aduertendum est, † qꝛ si essemus in causa
intestati domina Catherina mater successisset ꝓ virili vna
cũ alijs duobus sororibus defuncte vtrinq; ꝯiunctis, vt ẽ
tex. apertus in. §. consequens in auc. de here. ab intest. col.
ix. & in auc. cessante. C. de legit. heredi. & audio etiaz, ꝙ ita
in effectu continetur in statuto Bassanensi. ¶ Ueruz ego
in presenti casu arbitror, & dico, ꝙ non sumus in causa
36 intestati, † naz pater in testamento suos heredes institutos
substituit suis filiabus, si ipse, vel aliqua eaꝝ decesserit añq̃
se matrimonio copulauerit, vt clare dicitur in testamẽto in
versi. quos similiter heredes &c. que substitutio dicitur com
pendiosa cum sub conditione in ea expressa plura tẽpora cõ
plectitur, iuxta tradita per Bar. & alios in. l. centurio. ff. de
vulg. & pup. in prima questione. ¶ Dico enim ꝙ comple-
ctitur tempus ante aditam hereditatem (pro ea summa
loquendo, in qua sunt institute) item tẽpus post aditã infra
pupillarem etatẽ, item etiã tẽps maioris etatis, cum in quo
libet ex dictis temporibus potuisset quelibet earum dece
dere ante matrimonium, & sic conditio substitutionis im-
37 pleri † cum igitur predicta compendiosa sit facta per verbũ
commune substituit continere dicitur etiam pupillarem sub
stitutionem lz mater sit in medio, vt tradunt doct. in. d. l. cẽ
turio in questione illa, quando compendiosa fit per verba
communia, & similiter tradũt in. l. precibus. C. de impub. &
ali. substi. & Imol. & alij canoniste in. c. Raynutius ꝺ testa.
& est hoc verum, & magis commune dictum, loquor tempo
ribus nostris, quicquid Bart. in. d. l. centurio, & quidã post
eum senserint in contrarium fauore matris, prout ego dixi
in dicta. l. centurio. reprobando in hoc Bartol. & sequa-
ces, & sequendo Alexand. Areti. Ias. & communem opi-
nionem. ¶ Et propterea dico, ꝙ cum illa filia decesserit in
pupillari etate fuit locus pupillari substitutio. per quaz pre
dicti fratres, & heredes testatoris dicuntur vocati exclusa
matre, & sororibus defuncte. ¶ Restat nunc respondere
ad sextam & vltimam dubitationem in qua dimissa disputa
38 tione, † dico, ꝙ vestes viles, & quotidiane, tã ipsoꝝ fratrũ,
& familie eorum, q̃ etiam vxoris, & familie ipsius testato-
ris debent ex inuentario extrahi, tales enim censentur pro-
prie eius, qui illis quotidie vtitur. Uestes festiue, & non vi-
les debent in inuentario remanere, & tanquam communes
considerari, & ad hoc dicendum moueor ex doctrina Bar
toli communiter approbata in. l. prima. §. nec castrense mi
hi in quarta columna. ff. de collatio. bono. in versiculo circa
secundum de vestimentis &c. † nam secundum hanc distin-
39 ctionem Barto. ibi vult collationem vestium fieri inter fra
tres, vel non fieri vt per eum, qui etiam idem voluit in tra-
ctatu de duobus fratribus in versiculo deinde quero pone
ꝙ pater filio &c. ¶ Et licet Bartol. in dictis locis loqua-
tur de vestibus vxoris alicuius ex fratribus, ei factis a so-
cro nuper defuncto, tamen idem est in casu nostro per iden-
titatem rationis, que est, ꝙ viles, & quotidiane vestes cen-
sentur effecte proprie eas ferentis, non sic in preciosis, & fe
40 stiuis, † & ita etiam in simili voluit Bartolus de vestibus
vxoris post mortem mariti in. l. penultima. §. primo. ff. so-
luto matrimonio. & in. l. si vsusfructus. §. dos legata. ff. ad
legem falcidiam, vbi etiam idem voluit Ange. & (vt ibi di-
xit Alexander) ita est communis opinio.
41 ¶ † Que autem in proposito nostro in casu isto sint vestes
viles, vel ne, puto declarandum arbitrio boni viri, argumẽ-
to. l. prime. in fine. ff. de iure deliberandi.
¶ Et ex his est responsum omnibus dubitationibus, seu
articulis propositis, in quibus potuissem longius instare,
sed placuit sic conclusiue loqui per ea, que in principio dixi.
Laus Deo optimo maximo.

¶ Tenor

¶ Tenor litterarum mearum ad pretorem Bassani.

¶ Magnifice pretor, & domine obseruande, commendatio nem, visis litteris Magnificentie tue vna cum testamento quondam ser Jacobi dolxani, & articulis, seu dubitationibus ad me transmissis, non mdiocrem curam, & diligentiam adhibui, vt Magnificentie tue, ipsis partibus, & iustitie in primis satisfacerem, quatenus tamen nostri intellectus tenuitas passa fuit. Et tandem omnibus bene consideratis circa predictos articulos, seu dubitationes de iure esse puto prout in consilio proprijs manu, & sigillo subsignato, continetur, in quo sigillatim, & ordinate omnibus articulis respondi, quod consilium cũ bis litteris sub proprio sigillo ad Magnificentiam tuam träsmitto, meq; eidem plurimum commendo, quam deus ad vota secundet. Patauij die. iij. Aprilis. 1529.

E. M. T. Seruitor, Maria. Soci. Senensis. J. U. D. Paduç legens.

CASVS

¶ Stante testõ dñi Antonij de Ueritate de Uerona consu luit excellentissimus Ruynus, q̃ mortuo vltimo loco sine liberis dño Ueritate iuniori abnepote predicti testatoris per lineam masculinam, ad quem omnia bona testatoris p uenerunt iuxta ordinem predicti testamenti, bona predicta ex causa fideicom. in testamento ordinati deuenerunt, & ptinuerũt ad dñam Luciam neptẽ. d. testõris tunc viuentẽ. & hodie ad eius filios penitus exclusis quibusdam nepotibus dñe Marte alterius neptis. d. testõris, qui sunt abnepotes eius, sicut erat p̃dict. dñs Ueritas vlt. loco d̃funct⁹. ¶ Et hoc tum q2 dña Lucia ipsi Ueritati erat proximior predictis nepotibus dñe Marte. Tum q2 d̃r in testõ nominatim vocata respectu aliorum liberorum, & ex alijs q̃plu ribus rationibus, vt per ipsum in dicto consilio.

¶ In quo presupponitur q̃ dña Ueronesia (que etiam fuit substituta cum alijs feminis vltimo ex masculis decedenti) erat filia antiquioris Ueritatis, & sic neptis testatoris, & soror predicta℞ dñe Marte, & domine Lucie, quod si ita fuisset vlterius non dubitaret, nec vltra quereret, q2 vberrime, & clarissime per predictum excellentissimum Consultorem ita de iure esse demonstratum fuit, & ideo super eodem puncto nihil vltra queritur.

¶ Sed quia veritas erat, q̃ dicta domina Ueronesia erat filia testatoris, stante firmo cum suis rationibus consilio excellentissimi Ruyni in casu predicto videlicet, si illa domina Ueronesia fuisset soror predictarum dñarum Marte, & Lucie, prout ipsius q̃clusionẽ de iure claram arbitramur.

¶ Queritur, nunquid predicta cõclusio in aliquo alteretur, ex eo q̃ dña Ueronesia predicta fuerat filia testatoris.

SVMMARIVM

¶ Quando plures ad fideicom. vocantur nomine collectiuo, si aliqui nominatim vocan̄, semp sunt preferẽdi.
¶ Itẽ vocantur post eos proximiores defuncto nõ testõri.
¶ Et fideicõ. i dubio regulã a iure succedẽdi ab itestato.

1 Fideicommissarij plures qñ sunt vocati sub nomine collectiuo, si in testatoris dispositiõe aliq sunt noiati, vel specialius vocati, illi, si reperiũtur, debẽt semper ante alios admitti, & illis deficientibus postea vocantur alij, qui sub nomine collectiuo solum reperiuntur vocati.
2 In fideicommisso censen̄ per testatorẽ proximiores vocati.
3 Proximitas respectu vltimi d̃cedẽtis & nõ testõris attẽdi.
4 Substitutio fideicom. debet censeri cõformis dispositioni iuris communis, vel iuris municipalis de successione ab intestato loquentis.
5 Ordo denominatiõis ordinẽ charitatis & affectiõis ostẽdit.
6 Testamenti vna pars aliam non declarat, quando diuersitas rationis considerari potest.
7 Uerba illa testatoris in stirpes, & nõ in capita qd operen̄.
8 Conditio, si sine liberis decesserit, subauditur in descendẽte testatoris per fideicommissum grauato.

CONSILIVM CXXXV

Dirigat Dominus verba mea in viam veritatis, & iustitie. Uiso puncto predicto vna cum testõ, & q̃silio in puncto allegatis, oibusq; mature consideratis decisio presentis. q. vr̃ h̃re aliquaz difficultatem, nam esto, q̃ decisio excellentissimi dñi Caroli ruyni in suo q̃silio sit vera in terminis, in q̃bus loq̃tur (prout p̃supponi, & de qua ego ad p̃ns non disputabo, cum de eo non sim q̃sultus. vr̃ t̃ñ q̃ ex quo dña Ueronesia nõ erat soror dñe Marte, & Lucie, prout ipse consultor presupponit, sed erat illaru3 amita, & soror antiq̃oris Ueritatis filij testõris, & instituti heredis, p q̃ñs nõ erat neptis testatoris, vt presupponi in dicto consilio, sed ipsius testõris filia, dña Lucia non debuerit sola admitti ad fideicõ. sed vna cum ea dicantur vocati ẽt nepotes dñe Marte, eius sororis p̃defuncte, qm̃ vr̃, q̃ rões allegate in. d. consilio non procedant, eo q̃ contra eas vr̃ stare verosimilis voluntas testatoris, que oĩno in testis d3 obsuari, & añ oia custodiri. l. in conditionibus primũ locũ. ff. de condi. & demõ. & habetur in proposito in. l. cũ proponeretur. ff. de leg. ij. cum similib. Cu3 enim testator simul vocauerit. d. dña3 Ueronesiam sorore3 heredis instituti, & simul eiusdem instituti filias que sunt in diuerso gradu, vt de se constat, ostenditur, q̃ ipse nõ habuit respectũ ad proximitatem gradus vocatorum cum eo, q ex masculis vltimo decedet, cum non possit dari, q̃ decedat aliquis cui predicta dña Ueronesia, si viueret, & filie dñi Ueritatis, puta dña Lucia non sint in dispari gradu, sicut igitur testator voluit vocari personas diuersi gradus, quo ad nominatas per eum, ita ẽt vr̃ verosimile, q̃ voluerit ipsarum mulierum nominatarum filios vocari non attenta proximitate gradus, s3 potius q̃sideratis stirpibus ipsarũ, prout etiã vr̃r importare illa verba in stirpem, & non in capiti. ¶ Et pro his facit trita illa regula q̃ vna pars testamenti declarat aliam. l. qui filiabus, in prin. & l. si seruus plurium. §. fin. cum simi. ff. de leg. i. & tradit patruus, & dñs meus Soci. in q̃si. lxxvi. visis testõ spectabilis. ij. col. in p̃n. iij. vol. ¶ Sed t̃ñ his nõ ob. arbitror q̃riũ d̃ iure eẽ verius vc3 q̃ decisio, & q̃clõ p p̃fatũ q̃sultorẽ firmata nõ alterec̃ in aliquo p p̃dictã facti diuersitatẽ, & sic q̃cludo, q̃ si dña Lucia fuisset sola ad fideicõ. admittẽda, & post ei⁹ mortẽ liberi ei⁹, si dña Uerone. fuisset ei⁹ soror, put in. d. q̃sil. q̃cludi, & put i pũcto dissimũ p̃supponi, sup q̃ ego nõ sum q̃sult⁹ sic̃r idẽ dõm eẽt q̃ dña Ueronesia fuerit nõ soror ei⁹, s3 amita. ¶ Et iter cetera q̃sidero, q̃ vna ex p̃cipuis rõib⁹ adducti s
1 i p̃dcõ q̃silio ẽ, † q2 qñ p̃les sub noie collectiuo vocã ad fideicõ. si i dispõe testõris aliq̃ sint noiati, vl' spãli⁹ vocati, illi, si repiun̄, d̃nt sp añ oẽs alios admitti, & illis d̃ficiẽtib⁹ post ea vocan̄ alij, q solum sub collectiuo noie repiun̄ vocati p tex. ad h̃ clax in. l. cum ita legã. §. in fideicõmisso. ff. de leg. ij. & ibi tradũt oẽs doc. & tradit Ang. in q̃si. cccv. carissime fr̃, & egregie, & vltra q̃sultorẽ hoc idẽ dixit patruus, & dñs meus Soci. in q̃si. lxxxvi. visis testõ. vi. col. iij. vol. ¶ Et cũ ipsa dña Lucia fuerit specialius nomiata, vt eleganter in p̃dicto cõsilio excell. Ruyni deducitur, & ex his, que nominate fuerunt, sola ipsa repire tpe mortis. d. dñi Ueritatis iunioris, & sic tpe, quo cessit dies fideicõ. seq̃ q̃ illa iure merito debuit p̃ferri put vberius in. d. q̃si. declarã. dico ergo q̃ ista rõ ita p̃cedit, si dña Ueronesia erat soror instituti (put rei veritas erat) sicut si fuisset filia, prout in q̃silio p̃dicto presupponi, q2 cũ ipsa tpe mortis. d. veritatis iunioris nõ esset in re℞ nã (fuerit quecunq; libet) non põt q̃siderari ad impediendũ do. Luciam, qn sola admittã, cũ ipsa sola ex his, que spãliter nomiate fuerũt, repire. ¶ Et ista sola rõ sufficiat ad q̃seruandam decisionẽ dñi q̃sultoris nõ obstãte illa diuersitate facti, que in puncto presupponitur, nam l3 testõr p̃dictus simul vocando Ueronesiam, & Luciã vti filiam instituti heredis videatur non curare de proximitate gradus, prout supra in argumento dicebatur. ¶ Illud t̃ñ (esto q̃ sit verum, & de quo infra dicam) non tollit, quin psone ab ipso testatore nominatim, vel specialius vocate, debeant semper preferri, si extant, iuxta regulam. d. §. in fideicommisso. & ea, que. s̃. dicta sunt, & plenius in predicto q̃sil.

¶ Et licet per predicta sit ostensum apertissime conclusionem excellentissimi Consultoris in aliquo non alterari per predictam varietatem facti, ita vt superfluũ sit vltra instare. Tamen ex abundanti considero, ꝙ ẽt quedam alie rõnes in.d.ꝯsilio deducte stare pñt in occurrenti casu, non obstãte illa varietate facti. ¶ Nam non vr̃ dubitandum, ꝙ ad.d. fideicom. non censentur vocati omnes ꝗcunqꝫ extarent ex comprehensis sub collectiuo nomine, quia diceretur quedã confusio iuris, ꝛ intellectus, si in dispari, ꝛ longiori gradu simul cum existentibus in proximo admitterentur,
3 † sed credendum est testatorem voluisse habere respectum ad proximiorem coniunctionem, vt sic proximiores coniuncti vocẽtur, sicut clare dr̃ in substitutione facta inter masculos,
3 † attendendo.s. proximitatem respectu vltimo decedentis, ꝛ nõ ipsius testatoris, vt plene tradit patruus, ꝛ do. meus Soci. in.l.si cognatis.col.fi.ff.de reb.dub. ꝛ in ꝯsi.ccxlix. materia presentis ꝯsultationis in scd̃a difficultate principali cuꝫ alijs allegatis per excellentissimum Consulentem, ꝛ vltra eum plene hoc firmauit idem Soci. in preallega. ꝯsi.lxxxvj. iij. vol. in.iij.col.versi.aliqñ, ꝛ quarto. ¶ Et in hac proximitate attendẽda dꝫ ꝯsiderari qui ab intestato vocaref ad successionem dñi Veritatis iunioris vltimo decedẽtis, qui illo
4 fideicom. dr̃ grauatus, ꝛ hoc ex mente ipsius testatoris, † q̃ semp creditur voluisse dispõnem suam fideicõmissariam cõformare dispõni iuris cõis, vel municipalis loquẽtis de successione ab intestato, iuxta not. per Bart. ꝛ alios in.l.heredes mei.§.cum ita.ff.ad treb. cuꝫ alijs pluribus allegatis p excellentissimum Consultorem, ꝛ vltra eum ita voluit Alexan.in ꝯsi.lv. pspectis his.ij.ꝛ.iij.col.iiij.vol. vbi plures allegat, ꝛ ita ẽt plures allegando ꝯcordantes dixit Corn. in ꝯsi.xxij. in hac ꝯsultatione.v.ꝛ.vj.col.ij.vol. ¶ Cuꝫ itaqꝫ. d. dña Lucia in ꝓposito nostro eẽt ꝓximior.d.dño Veritati iuniori nouiter defuncto, eiqꝫ sola ipsa esset ab intestato successura, tam ex forma iuris municipalis inclite ciuitatis Verone, q̃ etiam iuris communis, conclusit excellentissimus ꝯsultor ꝑdictus illã solaꝫ debuisse vocari ad ꝑdictum fideicommissum, vt per eum. ¶ His autem ꝛ ꝯclusioni ꝑdicte, nõ ob. ꝑdicta facti varietas, qꝛ rñderi pt̃, ꝙ lꝫ testõr vocando simul Veronesiam filiam propriã, ꝛ filias hr̃dis instituti neptes suas, eo respectu ꝛ quo ad eas voluerit admitti gradus disparitatem, tamen illud procedit solum, ꝛ dumtaxat ipsarum respectu ꝛ si viuerent, nam cum fuerint a testõre simul nominate, cẽsetur, ꝙ ad eas habuerit equalem affectionem quo ad successionem per testõreꝫ ordinatã lꝫ quo ad alia forte maior presumeretur affectio in dñam
5 Veronesiaꝫ, tum qꝛ filia, tum qꝛ primo noiata † cũ ex ordine denoiationis ostendatur ordo caritatis, ꝛ affectionis, vt dicunt Ang. ꝛ Jmol. in.l.qui soluendo la.ij.ff.de here. insti. refert, ꝛ sequitur Fely. in.c.cum dilecta.iiij.col. extra de rescrip. ¶ Et pp istam maiorem affectionem voluit, ꝙ ipsa qꝛ eius filia erat simul cũ alijs noiatim vocatis admitteretur, taꝫ ꝛ si illa sp erat futura remotior in gradu cuicunqꝫ vltimo decedenti ex masculis, vt recte cõsideranti patebit, sed vbi illa dña Veronesia non esset, put nũc nõ extat, immo nec aliquis ex ea cessat illa consideratio voluntatis testantis circa dispositionem, quinimo cum dña Marta, ꝛ dña Lucia essent testõri pariter neptes, inter eas non dicif testõr habuisse voluntatem aliquam circa gradus disparitatem, nec etiam quo ad ipsaruꝫ liberos sic noie collectiuo vocatos, in eis enim procedant regule.s. relate, vt scilicet cẽseanf vocati prout quisqꝫ proximior fuerit ei qui vltimo de
6 cedet, ꝛ ꝫm ꝙ ab intestato successuri eidẽ fuissent. ¶ † Nec regula illud, ꝙ vna pars testamẽti declarat aliam quicq̃ facit in proposito, qꝛ non procedit vbi diuersitas rõnis considerari potest, vnde cum rõ, qua voluit admitti dñam Veronesiam remotiorem in gradu cum dñabus Marta, ꝛ Lucia proximioribus futuris cuicunqꝫ vltimo decedenti vcꝫ maior affectio testõris in eã tãq̃ filiam iuxta.l.si viua matre.C.de bon.mater. cesset inter liberos, ꝛ descendentes ꝑdictarum dominarum Marte, ꝛ Lucie, non potest vna ps testamenti habens particularem rationem declarare aliã, in qua ratio illa cessat. Debemus ergo quo ad liberos predictos remanere sub regulis predictis, ꝛ per consequens ostenditur, ꝙ conclusio excellentissimi Consultoris (posito ꝙ in se sit vera, de qua ego non sum consultus) etiam attentis his vltimis rationibus nõ debet alterari ex predicta varietate facti, sint tamen ista dicta ex abũdanti, qm̃ ad hoc satis superqꝫ, ꝛ q̃ clarissime sufficit prima consideratio.s. facta de admitendis semper ante omnes his personis, que expresse vel specialius nominantur. ¶ Nec predictis obstãt illa verba testatoris in stirpem, ꝛ non in capita, quia ex eis, que supra dicta sunt in aliquo non alterantur, cum semp verum sit personas nominatas ante alios admitti, item attendi debere proximitatem respectu eius, qui vltimo de
7 cederet, ꝛ ꝫm ꝙ ab intestato succederef ei, † ꝛ illa verba operantur, quod si plures in eodem gradu reperiantur vltimo decedenti, puta plures filij diuersorum fratrum, vel sororuꝫ, non debeant equaliter, ꝛ per capita admitti, sed in stirpem, sed tamen quo ad proximitatem gradus ordine successiuo, prout ab intestato admitterenf. ¶ Et ꝙ ita sit satis patet ex eodem testõ, nam qñ fit substitutio inter masculos dicitur similiter in stirpem, ꝛ non in capita, ꝛ tamen testõr expressit, ꝙ vocẽtur ordine successiuo. ¶ Et stãtibus predictis, ꝛ conclusione ista, vcꝫ ꝙ conclusio excellentissimi consultoris, ꝙ dña Lucia fuerit sola admittenda nõ debet in aliquo alterari ex eo, ꝙ dña Veronesia non fuit eius soror, prout credidit consultor, vt.s. est conclusum, ꝛ arbitror indubitatum, sequitur etiam, ꝙ post mortem.d.dñe Lucie necessario sunt vocandi filij eius oibus alijs exclusis, prout etiam per ꝯsultorem ꝯcluditur, similiter nihil obstante illa varietate facti. ¶ Et inter cetera oibus alijs dimissis clarissimam rem ostendit illa rõ per consultorem allegata in eius
8 consilio car.xv.ver.ꝛ ad confirmationẽ predictorum, † naꝫ esto, ꝙ.d.dña Lucia esset onere fideicõ. grauata post eius mortem, debet necessario subintelligi conditio si sine liberis decesserit, cuꝫ illa sit de descendentibus testatoris, vt est tex.in.l.cum auus.ff.de condi. ꝛ demon. in.l.cum acutissimi.C.de fideicom. ꝛ in.l.generaliter.§.cuꝫ autem.C.de insti. ꝛ substi. sub condi. fa. vnde cum illa decesserit cum filijs, illi dñr excludere omnes per fideicom. vocatos. ¶ Et hoc dico casu quo ipsi met filij simpliciter, ꝛ soli non essent vocati, quod tamen crederem falsum, ꝛ verius esse, quod si domina Lucia esset grauata, soli eius filij per fiedeicom. dicerẽtur vocati. Sed quicquid de hoc sit satis est in proposito, ꝙ per eorum existentiaꝫ post mortem domine Lucie coruꝫ matris cessat onus fideicõ. per.d.iura cum his, que ibi per doc. traduntur, que ratio vt notissimum est procedit, ꝛ habet locum siuẽ domina Veronesia fuisset soror domine Lucie, vt credidit excellentissimus consultor, siue fuerit eius amita, vt verum fuit. ¶ Cõcluditur igitur ex predictis omnibus in presenti difficultate, ꝙ conclusio firmata per clarissimum consultorem in fauorem domine Lucie, ꝛ filiorum eius, non debet in aliquo alterari per predictam varietatem facti, sed ita vera est licet domina Veronesia fuerit filia testatoris, sicut vera esset, si fuisset neptis, ꝛ soror domine Lucie, prout clarissimus Consultor arbitratus fuit.

Soci. nepos Padue legens. 1530.

CASVS

¶ Magnificus dñs Janus de Buyno dñs Vallissare in eius testõ magnificã dñã Ludouicã vnicã filiã vr̃em hr̃deꝫ instituit, ꝛ añq̃ eam institueret ꝓhibuit bona sua per institutos, vel substitutos subnoiandos alienari, videlicet institutos in preiudicium substitutoꝝ ꝛ in casu, in quem procederent ad aliquem actum alienationis eosdem priuauit cũctis suis bonis, eadem bona substitutis in iure institutionis vr̃is remittendo, que bona eo casu adueniente accipere possint pacifice, demptis tñ bonis, ꝛ iurisdictione castri veteris qd̃ voluit posse vendi ex certa cã in testamẽto expressa.

¶ Et post institutionem heredis subdit, ꝙ in casu in quẽ.d. dña Ludouica ab humanis decedere contingeret qñcunqꝫ sine filijs masculis substituit eidem filios masculos nobiles, ꝛ na potẽtis dñi Joã. mareschalchi dñi Cõbefortis natos ꝛ nascituros ex dña Vrbana eius vxore, ꝛ sorore.d.dñi testõris dũmõ capiãt nomẽ, ꝛ arma familie.d.testõris, ꝛ substituit in bõis, iurib⁹, ꝛ iurisdictiõe tharen. ꝛ in ꝗbusdã alijs certis, ꝛ specificatis bõis ipsius testõris, vt latius in testõ videri põt.

¶ Post

¶ Post mortez testatoris, ꝛ adita patris hereditate, seu facta immixtione dña Ludouica alienauit castruz vetus, nec constat, ꝙ alienauerit ex causa per testatorem expressa, itez etiam quedam alia bona alienauit.

¶ Ex post condidit testamētū, ꝛ in eo inter cetera cōfirmauit omnia legata facta in testamento patris, ꝛ ex post per viam contractus inter viuos specialiter, ꝛ expresse confirmauit omnia in.d.patris testamento legata, ꝛ disposita in fauorem dñi combefortis substituti in testamento patris eius, qui dicitur dominus Joannes marescalchus, ꝛ ea approbauit, ꝛ confirmauit, ꝛ ratificauit ad formam, mentez, ꝛ tenorem paterni testamenti nihil addendo, nihilqꝫ remouendo de contētis in eo. Et omnia predicta promisit rata, grata, ꝛ firma habere, ꝛ perpetuo attendere, ac inuiolabiliter obseruare, in nulloqꝫ per se, vel per alium contra facere, dicere, opponere, vel venire, renunciando omni actioni iuris, ꝛ exceptione doli mali, simulationis ꝛc. Item iuribus quibus lesis, ꝛ deceptis subuenitur, ꝛ iuri dicenti confessionem extra iudicium factam non valere, ꝛ generalem renūciationem non obesse, nisi specialis precesserit, ꝛ omni alij iuri canonico, ꝛ ciuili premissis in aliquo contrarianti quouis modo. Et pro maiori robore predictorum iurauit super sanctis euangelijs.

¶ Deinde decessit dña Ludouica predicta sine liberis institutis heredibus quibusdam dñis de Foresta suis consanguineis, seu cognatis, a quibus (iam per eos adita hereditate.d.Ludouice) per dictum dominum Joannem marescalchum petuntur ea, que illi in testamento Magnifici domini Jani de Buyno relicta fuerunt, cum conditio sub qua relicta erant, fuerit adimpleta.

¶ Ex parte heredum Magnifice domine Ludouice opponitur, ꝙ possunt, ꝛ volunt detrahere ex.d.bonis legitimam ꝛ trebellianicam ex persona domine Ludouice filie vnice, ꝛ heredis testatoris predicti.

¶ Et ex parte actoris negatur posse fieri predictas detractiones, stantibus modo predictis queritur quid iuris.

¶ Et ꝙ nihil detrahi possit de bonis predictis ꝯsuluerūt excellentissimi Jurisconsulti dominus Philyppus decius. dominus Joan. antonius Alexandrinus, dominus Franciscus de cognato, ꝛ dominus Raynaldus petruccius, quorum consiliorum comprobatio (si iustitia patiatur) requiritur ab excellentia vestra.

SVMMARIVM

¶ De falcidia plura, ꝛ ꝙ differat a trebellianica, nec concurrit cum legitima.

¶ Legitima quomodo filio debeat assignari, ꝛ an, ꝛ quomodo filius ei renunciare possit.

¶ Item ꝙ iuramentum habet vim clausule omni meliori modo, ꝛ si quod ago non valet vt ago ꝛc.

¶ Et etiam specifici consensus, ꝛ specialis expressionis.

1 Substitutio compendiosa per verbuz commune, facta alicui instituto in re certa non potest importare fideicommissum vniuersale, vt contineat iura ꝛ actiones, sed legatum ꝛ particulare fideicomissum importat.

2 Nec talis substitutio intra pupillarem etatē est vniuersalis.

3 Idem si sit facta per verba directa non ciuilia.

4 Trebellianica non detrahitur de legatis ꝛ fideicommissis particularibus, sed solum de vniuersalibus, que fiunt de tota hrditate, vel parte eius sub nomie quote hrditarie. Falcidia autem solum de particularibus legatis, ꝛ fideicōmissis detrahitur.

5 Falcidia non detrahitur quando hereditas non est particularibus legatis consumpta, vt heredi quadrans non remaneret, inspecto valore hereditatis tempore mortis testatoris.

6 Fructus per heredem pendente conditione ex rebus legatis percepti in falcidiam imputari debent. Etiam si heres sit de filijs primi gradus.

7 L. iubemus.C.ad trebel. procedit specialiter ꝛ dumtaxat in trebellianica, que de fideicommisso vniuersali detrahitur, ideo non debet trahi ad legata particularia.

8 Prohibita alienatione rei legate censetur etiam prohibita falcidie detractio.

9 Trebellianica licet nō possit ꝓhiberi in filijs primi gradus. Falcidia tamen prohiberi potest.

10 Auct.sed cum testator ꝛ auctē.sed ꝛ in ea.C.ad.l.falci.generaliter ꝛ indistincte procedunt in falcidia.

11 Falcidia in dicta.l.iubemus.C.ad treb. largo modo pro trebellianica accipitur.

12 Falcidia cum legitima nunquam concurrit, licet secus sit in legitima et trebellianica, que simul detrahi possunt.

13 Filius in legitimam imputat bona, que ad ipsum ex testamento patris, vel eius patrimonio peruenerunt.

14 Filius alienata per eum sibi in legitimam imputat.

15 Legitima super quibus bonis sit assignada, iudex semper debet inherere voluntati testatoris.

16 Filius approbando ꝛ confirmando ꝛ volens adimplere legata facta per patrem secundum tenorem sui testamenti videtur detractioni legitime renunciare.

17 Renunciatio generalis in legitima non sufficit, sed requirit expresa, ꝛ specialis renunciatio, ꝛ.§.22.

18 Exheredatio lz fieri debeat nominatim, tamen si sit taliter ꝙ solum in eo verificari possit, habetur pro nominatim facta, ꝛ valet.

19 Renunciatio generalis de legitima valet, quando talis renunciatio non potest quicqꝫ operari, nec in alio verificari, qꝫ in legitima, ꝛ pinde est, ac si nominatiz, ꝛ specialiter de ea facta fuisset renunciatio.

20 Actus omnis hominum, ꝛ omne verbum in dispositione positum debet sic intelligi, vt aliquid operetur.

21 Dictum expresse illud dicitur, quando ita de voluntate cōstat, ꝙ intellectus non laborat in intelligendo.

23 Legi si quando.§. ꝛ generaliter.C.de inoffi.testa. renunciari potest.

24 Iuramentum habet vim clausule ꝙ actus valeat omni meliori modo.

25 Iuramentum habet vim illius clausule, si quod ago, nō valet, vt ago, valeat, vt valere potest.

26 Iuramentum in renūciatione habet viz specialis expressionis, seu specifici consensus.

27 Renunciatio legitime cum iuramēto si sit facta perinde est, ac si nominatim, ꝛ specialiter renuntiatum sit.

28 Lex si vnqꝫ.C.de reuocan.donatio.tollitur per generalem renuntiationem iuramento firmatam, quia iuramentum habet vim specialis renuntiationis.

CONSILIVM CXXXVI

Dirigat Dominus verba mea in viam veritatis, ꝛ iustitie. Habita diligēti animaduersione casus mihi prepositi, ꝛ omibus in facto contingentibus mature consideratis, perspectis etiaz que ꝑ excellentissimos Consultores mihi patres honorādos circa presentem consultationem dicta sunt, placet mihi coruz conclusio videlicet, ꝙ heredes Magnifice domine Ludouice, nec trebellianicam, nec etiam legitimaz detrahere possint de bonis illis, in quibus in effectu Magnificus dominus Joannes marescalchus dominus Combefortis fuit substitutus per plura, que docte, ꝛ copiose per predictos Excellentissimos Consultores deducta fuerunt.

¶ Et vt in aliquo mihi satisfaciam pro veritatis demon-
1 stratione vltra aliorum considerationes. † Animaduerto in primis, ꝙ substitutio de qua agitur, fuit compendiosa facta in certis rebus per verbum commune, ꝛ non dicitur vniuersaliter facta de omnibus bonis testatoris, vt clare constat ex testamento, ꝛ in puncto ad me transmisso narratur, ex quo multum clare sequitur, ꝙ dispositio facta in fauorem dicti domini Joannis marescalchi non potest dici fideicommissum vniuersale, sed dicitur legatum, seu fideicommissum particulare certorum bonorum factum sub illa conditione, si Magnifica Domina Ludouica decesserit sine filijs, nec potest importare fideicommissum vniuersale, vt sic iura, ꝛ actiones aliquo modo contineat. Ita voluit in effectu Bar.in.l.centurio.

col.mihi.xj.in ver.quero vlterius,quid si substõ cõpẽdiose
2 fiat in re certa ⁊c.ff.de vul.⁊ pup.†concludens,ꝙ nec infra
tempora pupillaris etatis potest importari ius vniuersale,
3 allegat.l.cogi.§.⁊ generaliter.ff.ad trebel.†Et idem etiaȝ
ẜm Bar.dicenduȝ esset,si substitutio in rebus certis fuisset
facta per verba directa,non ciuilia,vt ipse dicit in eadaȝ.l.
centurio.col.v.ver.quid si testator substituit aliquem com-
pendiose directa in certa portione,vel certa re.⁊ in vtroqȝ
loco cum Bar.transeunt docto.magis communiter, vt ibi
aliquando plene dixi.Unde si infra pubertatem non posset
esse vniuersalis dispositio,qꝛ facta est in rebus certis,mul-
to minus id erit in casu nostro,cum illa domina Ludouica
esset maior,⁊ ita maior decesserit.Sic ergo concluditur,ꝙ
predicta substitutio sic in rebus certis facta dicitur contine
re tantum particularia legata,seu fideicommissa.de bonis
specificatis,⁊ hoc optime videtur aduertisse Magnifica
domina Ludouica predicta,dum ratificando omnia dispo
sita in testamento patris in fauorem dicti domini Joannis
4 marescalchi appellat ea legata.¶†Ex ex ista cõclusione in
fertur,ꝙ in casu isto non habet locum detractio quarte tre-
bellianice,sed tantum potuisset habere locũ detractio fal-
cidie,si tota hereditas fuisset legatis consumpta,ita ꝙ apõ
dictam Magnificam dominam Ludouicam heredem nõ
remansisset quadrans,vt.ff.C.⁊ instit.ad.l.falc.per totos.
Nam inter alias differentias, que sunt inter falcidiam, ⁊
trebellianicam vna est, ⁊ precipua,videlicet ꝙ falcidia pro
cedit in legatis,vel fideicõmiss.singularibus, ⁊ in rebus cer
tis factis,trebellianica vero in vniuersalibꝰ,hoc est in his
que fiunt de tota hereditate,vel pte eius sub nomine quo-
te hereditarie,ita est communis conclusio doctoruȝ,vt per
eos maxime per Jas.in rub.ff.ad treb.ver.breuiter istis non
obstantibus,⁊ hanc esse communem opinionem(licet qui-
dam contradixerint)asserit dominus Paulus picus in re-
peti.l.in quartam prima ⁊ secunda colum.ff.ad legem falci
diam,vbi eam verissimam probat, ⁊ inuehit contra tenen-
tes aliter,vt per eum.¶His sic stantibus pono istam con
clusionem, ꝙ in casu isto aduersus nobilem dominum
Joannem mareschalcum circa res ei particulariter relictas
nulla potest detrahi trebellianica,⁊ istud puto indubitatũ.
5 ¶†Et si dicatur,ꝙ debet detrahi falcidia. Respondetur
primo ꝙ ei forte non est locus,quia non fuit hereditas sic
particularibus relictis consumpta, vt heredi quadrans nõ
remaneret inspecta qualitate, ⁊ valore hereditatis tem-
pore mortis Magnifici domini Jani testatoris iuxta.l.in
quantitate.ff.ad leg. falci.⁊.§.quantitas.insti.de leg.falci.
6 ¶†Secundo dico,ꝙ in eam falcidiam debent imputari
omnes fructus,quos heres pendente conditione ex rebus
legatis percepit.l.paulus.⁊.l.quod de bonis.§.fructus.ff.
ad.l.falci.⁊ ibi per doc.declaratur.¶Nec ob.ꝙ simus in
liberis primi gradus,in quibus disponitur,ꝙ fructus non
7 imputentur in quartam,vt.l.iubemus.C.ad trebel.†Quo
niam ille tex.procedit specialiter, ⁊ duntaxat in trebelliani
ca,que de vniuersali fideico.detrahitur,vt loquitur ille tex.
nec potest trahi ad alios casus vltra ibi expressos, vt ibi
in fi.clarissime dicitur. Unde cum casus ibi positi sint de fi-
deicommis.vniuersali,non est trahendus ille tex.ad legata
vel fideicommis.particularia. ¶Tertio etiam responde-
8 tur,†ꝙ in casu nostro falcidia nullo modo potest detrahi,
qꝛ dr̃ per testatorem prohibita(prout potest iuxta auct.sed
cum testator C.ad leg.fal.)nam cum testator noluerit bona
etiam per.d.dñm Jo.marescalchum substitutum in rebus
certis,qui in effectu dicit̃ legatarius,alienari,dicitur in effe
ctu prohibuisse detractionem falcidie,vt est tex.in.§.fin.in-
cip.si qñ in auc.vt spõsal.largi.coll̃.viij.⁊ i auc.sȝ ⁊ in ea.C.
ad.l.fal.vbi de hoc est casus apertus,nec est opus in ꝓposi
to disputare,vtrum ille text.procedat respectu trebellianice
cũ vt dictum est, nõ de trebellianica sed de falcidia agatur.
9 ¶†Et si dicatur,ꝙ quemadmodum trebellianica liberis
primi gradus non potest prohiberi ẜm opi.Bald.⁊ Saly.
in.d.l.iubemus.C.ad trebell.ita etiam nec falcidia,respon-
detur ꝙ illa opinio est multum dubia,⁊ multi tenent ꝯtra-
rium,prout etiam per excellentissimos consultores dictum
fuit.¶Sed posito,ꝙ illa opinio Bal.⁊ Saly.sit vera, re
spondetur,ꝙ procedit tantuȝ respectu quarte trebellianice
10 † nõ autem respectu falcidie,in qua generaliter, ⁊ indistin-
cte procedunt.d.auc.sed cum testator, ⁊.d.auc.sed ⁊ in ea.
Nam cuȝ.d.opi.Bal.sumatur ex decisione.d.l.iubemus,
non dȝ trahi vltra casus expressos in ea ꝑꝑ finẽ illius legis,
dum dicitur,ꝙ dispositio eius non dȝ trahi vltra ꝑsonas, ⁊
11 casus,quoruȝ superius habita est mentio. ¶†Nec queꝗȝ
decipiat,ꝙ in secundo rñso illius.l.fit mentio de portione
l.falcidie,qꝛ ille tex.capit falcidiam largo modo pro trebel
lianica,vt sepissime in iure reperitur,⁊ hoc clare ostenditur
qꝛ loqtur tex.de fideicom.vniuersali,quo filius hereditatẽ
restituere rogatus fuit, in quo casu non de falcidia, sed de
trebellianica agendum est per iam dicta.¶Ex quibus stet
firma, ⁊ indubitata conclusio,ꝙ per heredes Magnifice
domine Ludouice nulla potest detrahi trebellianica,nec ẽt
falcidia de bonis relictis nobili, ⁊ Magnifico dño Joãni
12 de marescalchis. ¶Unum etiaȝ plȝ hic subdere,† vȝ ꝙ
lȝ alias legitima, ⁊ quarta trebellianica possint simul detra
hi attamen non sic est de falcidia,qꝛ illa cum legitima non
concurrit,ita per illum tex.not.Bar.in.l.papinia.§.quota
in primo not.ff.de inoffi.testa.⁊ est bonus text.in argu.in.l.
prima.§.fi.ff.si cui plusꝗȝ per.l.falcidiam, ⁊ ita ad hoc al-
legat illum tex.⁊ asserit sic cõiter teneri subtilis doctor con
ciuis,⁊ aliquando concurrens meus dñs Lãcellot.politus
in repetitione.l.filium quem habentẽ,C.famili. herciscun.
mihi col.xij.ver.circa.q̃rtũ ⁊c.¶Circa ltimã similiter vna
cum alijs excellentissimis Consultoribus concludendum
arbitror,ꝙ detrahi non possit de bonis predicto Magnifi
co domino Joanni marescalcho relictis, ⁊ ex pluribus.
13 ¶†Primo potest forte dici, ꝙ detractis bonis de q̇bus
agitur,remansit,seu remanet tm̃ de bonis Magnifici do-
mini Jani testatoris ipsi Magnifice dñe Loduice vna cuȝ
alijs bonis in legitima computandis,que ad ipsam perue-
nerũt ex testõ,vel alr̃ de p̃rimonio p̃ris,vel aliter, vt suffici-
ant ei pro sua ltĩma,plura enim ⁊ diuersa bona sunt ꝯsiderã
da,que in ltimaȝ imputantur,vt per doc.in.d.l.in quartã ⁊
ibi aliquando dixi, ⁊ in.d.l.filium quẽ habentẽ,maxime ꝑ
d.dñm Lancelot.⁊ si ita esset,vt bonus iudex, sua diligen-
tia poterit perquirere, res carebit difficultate.¶Secũdo
posito, ꝙ istud non reperiatur verũ respectu alioꝝ bonorũ
dõm vr̃,ꝙ saltem procedat respectu castri veteris alienati
vt.s.ei sit in ltimaȝ imputandum vna cum ceteris alienatis,
per ipsam dñaȝ Ludouicam,que bona sic per eam alienata
sunt.s̃.ltimaȝ suaȝ,immo(vt mihi narratur)solũ predictuȝ
14 castrum vetus transcendit valorem ltime,⁊ hoc dico† quia
pro regula traditur,ꝙ alienata per filiũ imputentur sibi in
legitimã,vt tradunt doc.in.d.l.in quartam,⁊ in.l.marcel-
lus.§.res que.ff.ad trebell.⁊ in.d.l.filium quem habentem
.C.famil.herc.voluit Alex.in consi.iij.viso processu.ij.col.
in fi.iij.vol.⁊ Aret.in ꝯsi.xix.ex facto presupponit̃.ij.col.ꝑ
ut refert,⁊ sequitur Pau.pic.in.d.l.in quartam.col.xliij.
⁊ seq.in versi.quinta est,vbi dicit, ꝙ ita se habet commu-
nis snia,ita etiam concludit Excellentissimus etate nostra
dñs Philyp.deci.vnus ex clarissimis Consultori.predi-
ctis in ꝯsi.ccij.vt p̃ns ꝯsultatio col.pen.cũ alijs ꝯcordãtibꝰ
allegatis ꝑ p̀dictos excellẽtissimos Cõsultores.¶Nec
dicatur,ꝙ alienatio castri veteris fuit facta ex ordine testa-
toris,⁊ ex causa ab eo expressa.Quia rñdet̃,ꝙ hoc non est
veꝝ,ꝓut in fcõ narrat̃,vel saltẽ nõ ꝓbat̃ qð vr̃ eq̃pollens.
Et valde equuȝ est,ꝙ alienata ꝑ Magnificam dñaȝ Ludo
uicam ei imputent̃ in ltĩmã,⁊ ita sꝑ bonus vir dȝ arbitrari,
hoc.n.plurimum cõuenit voluntati.d.Magnifici dñi Jani
testõris,qui voluit bona relicta Magnifico domino Joã.
marescalcho ad eum integra deuenire, ⁊ apud eum esse ꝓ
honore familie sue,quem,⁊ eius arma voluit per dominum
15 Joannem predictum assumi.†Et huic voluntati testatoris
arbitrium iudicis,in iudicando super quibus bonis legiti-
ma assignanda sit,debet semper inherere iuxta tradita per
Corn.in consil.clxxx.multitudo quesitorum.vj.col.iiij.vo-
lu.⁊.s̃.per aliquos ex predictis consultoribus cõsideratuȝ
fuit.¶Tertio ex alio clarissime ðducit̃ ltimã i p̃nti casu nõ
posse ðtrahi,nã posito(absqȝ veri ꝑiudicio)ꝙ aliqð ius p̀di
cte magnifice dñe Ludouice,ꝓ sua legitima aduersus bõa
Magnifico dño Joãni marescalcho relicta ab initio cõpe
tere potuisset,dico(prout ẽt oẽs clarissi. Consultores dñt)
ꝙ tali

ꝙ tali iuri, ⁊ sue legitime dr̄ Magnifica dn̄a Ludouica renunciasse, quando omnia disposita in testamento patris in fauorem domini Joannis predicti, ⁊ sic omnia sibi legata confirmauit, ratificauit, ⁊ approbauit, mō, ⁊ forma, put
16 in.d.approbationis instrumento continetur. † Nam cum omnia predicta legata, ⁊ disposita in fauorem magnifici domini Joannis ratificauerit, approbauerit, ⁊ adimpleri voluerit ad formam, tenorem, ⁊ mentem paterni testamenti, nihil ex eis diminuendo, seu remouendo, non est dubiuꝫ, ꝙ voluerit, ⁊ ita promiserit omnia legata ipsi dn̄o Joanni integra, ⁊ sine diminutione prestare, ⁊ consequenter absqꝫ detractione legitime (si forte illa sibi competeret) alioquin ex eis aliquid diminueretur, seu amoueretur, ⁊ non prestaret̄, iuxta formam, ⁊ tenorem testamēti, quod esset contra promissionem factam per.d.magnificam dominaꝫ Ludouicā, ⁊ qr̄ hoc plene per clarissimos Consultores deductum fuit non insistam. Sic ergo concludendum est ꝙ per talem ratificationem, cum suis amplissimis clausulis ipsa dicitur iuri legitime sue renunciasse, prout poterat tanꝙ̄ inducto in sui fauorem iuxta regulam.l.si quis in conscribendo.C.de
17 pac.cum simi. ¶ † Nec ob.si dicatur, ꝙ in legitima requiritur expressa, seu specialis renunciatio, ⁊ generalis non sufficit.l.si quando.§.⁊ generaliter.C.de inoffi.test. que in casu isto non videtur interuenisse, cum nullibi in.d.ratificatione de legitima fiat mentio. Quoniā ad hoc (in quo stat omnis difficultas) respondetur pluribus modis. ¶ Et primo dico, ꝙ licet nominatim de legitima non sit facta mentio, tamen perinde haberi debet, ac si nominatiꝫ ei renunciasset
18 arg.l.ij.⁊ quod ibi dicunt doc.ff.de lib.⁊ posthu. † Nam lꝫ exheredatio filij debeat nominatim fieri, tamen si fit taliter, ꝙ soluꝫ in eo verificari possit, habetur pro nominatiꝫ facta
19 ⁊ valet, vt ibi, † sed in casu nostro ista approbatio, ⁊ renunciatio non potest quicꝙ̄ operari, nec in alio verificari ꝙ̄ in legitima, ergo perinde fit, ac si ei nominatim, ⁊ specialiter fuisset facta renunciatio. ¶ Et ꝙ alias comprobatio, ⁊ renunciatio nihil operaretur, ostenditur. Nam in primis dispositio testatoris per se valebat, nec confirmatione indigebat. Uerum confirmatio ⁊ renunciatio debent dici per eam fieri non frustra, sed vt aliquid operentur per regulaꝫ.
20 l.si quando.ff.de leg.j.⁊.c.si Papa de priuileg.in.vi. † omnis enim actus hominum, ⁊ omne verbum positum in dispositione debet sic intelligi, vt aliquid operet̄ per iura predicta, ⁊ dixit Bal.in rub.de contrahen.emp.in.ix.q.tradit Bar.per illum.tex.in.l.generaliter.§.i.ff.de vsuf.leg.⁊ Fely.in.c.solite.de maio.⁊ obed. debet ergo talis confirmatio, ⁊ renunciatio intelligi respectu iuris, ⁊ quod ipsi Magnifice domine Ludouice aduersus dispositionem testatoris competere potuisset, sed nullum aliud ius ei competere poterat, nisi respectu legitime sue (qr̄ isto casu de trebellianica non est tractandum, ⁊ falcidiam detrahere non poterat, vt.s̄.dictum fuit) ergo talis confirmatio, ⁊ renunciatio solum in.d.legitima verificari potest, ⁊ consequenter perinde haberi debet, ac si ei expresse, specialiter, ⁊ nominatim esset renunciatum, ex his enim ostendit̄ clara voluntas Magnifice dn̄e Ludouice, ꝙ voluerit legitime sue renunciare, ⁊ taliter, ꝙ si recte intelligamus, intellectus noster non laborabit in hoc intelligendo, ⁊ ideo dicemus, ꝙ in effectu ex
21 presse legitime dicit̄ renuntiatum, † nam quid dicit̄ expresse dictum, qn̄ ita de voluntate ꝯstat, ꝙ intellectus nō laborat in intelligendo, vt signāter declat Bal.in auc.ħ inter liberos in prin.C.de testa. ¶ Secundo rn̄detur, ꝙ ex alio ista reprobatio, ⁊ renuntiatio necessario importāt, ꝙ Magnifica domina Ludouica voluerit excludi a petitiōe legitime, nam siquid in contrarium dici posset, id totum fundaret̄ in.
22 d.l.si qn̄.§.⁊ generaliter de inoffi.testa. † vbi dicit, ꝙ in legitima non sufficit generalis renuntiatio, sed requiritur specialis, sed dico, ꝙ huic legi expresse ipsa domina Ludouica renuntiauit, vt patet in.d.instrumento comprobationis ⁊ renuntiationis in versi.⁊ iuri dicenti generalem renuntiatio-
23 nē non obesse nisi specialis pcesserit, † ibi enim ꝯstat, ꝙ voluit renuntiare iuribus que in aliquo non contentantur generali renuntiatione, sed requirūt specialem, ⁊ per cōsequēs predicte legi si quando.§.⁊ generaliter, ⁊ non est dubium, quod ei renuntiare poterat, cum in eius fauorem veniret iuxta regulaꝫ preallegatā.d.l.si quis in ꝯscribēdo.⁊ certe nō videt̄, ꝙ verba predicta sint posita ad aliū finem, nec aliud vīr posse operari, nisi vt per ea tollatur in casu isto dispositio.d.§.⁊ generaliter, seu ꝙ illi, ⁊ priuilegio inde prouenienti dicatur realiter, ⁊ cum effectu renuntiatum. ¶ Tertio ēt rn̄detur, (⁊ tollitur omnis difficultas) ex virtute iuramenti per Magnificam dominam Ludouicam prestiti pro obseruantia, ⁊ maiori robore predicte ratificationis, ⁊ renuncia
24 tionis per eam facte, † nam iuramentum habet vim illius clausule, ꝙ actus valeat omni meliori modo ⁊c. vt vr̄ pbari in.l.cum pater.§.filius matrem.ff.de leg.ij.⁊ ibi no.doc. tradit Bar.in.l.si quis in prin.testamenti in antepe.q.ff.de leg.iij.Pau.de ca.in cōs.cclxxxiiij.in facto presenti.iij.col. j.vol.ƀm nouam impress.patruus, ⁊ do.Mar.soci.in cōsi. liij.miror ꝙ in presenti.ij.col.iij.vol.⁊ Corn.in ꝯsil.ccxciij. egregie prope fi.iiij.vol.cum multis, que allegari possent.
25 ¶ † Sic etiam iuramentum hꝫ iura illius clausule, si quod ago nō vꝫ, valeat vt valere pōt per tex.in.d.§.filius matrē, tradit Corn.in ꝯsi.cxcij.licet videatur.iij.col.j.vol.⁊ in ꝯsi. ij.in hac consultatione col.fi.ij.vo.⁊ dominus meus Soci. in consi.c.super cōtrouersia.iij.col.post prin.iij.vol.cū similibus vn̄ in ꝓposito interpretādo istā cōprobationē, ⁊ renūtio.valere omni meliori modo etiam vltra modum expressum dicemus ꝙ valebit quo ad legitimā predictaꝫ perinde ac si ei expresse, ac nominatim esset renuntiatuꝫ. ¶ Immo
26 magis ad propositum dico, prout ēt alij ꝯsultores dn̄t † ꝙ iuramentuꝫ in renunciatione hꝫ vim specialis expressionis, seu specifici consensus, vt tradit Bal.in.l.j.iij.col.ver.secūdo queritur.C.cōmo.dn̄s meus Soci.in ꝯsi.cxlvij.visa facti ꝯtingentia in fi.⁊ excellentis.Deci.in consi.ccccciiij.viso eleganti consilio.iij.col.cum multis alijs, qui.s̄.per clarissi-
27 mos consultores allegati fuerunt † quo fit, vt lꝫ de legitima non sit facta expressa mentio, nec ei sit nominatim renuntiatum, tn̄ generalis renuntiatio per Magnificam dominā Ludouicam facta cum iuramento dicitur habere vim specialis renunciationis de legitima faciende, ⁊ dum renunciatur omni iuri canonico, vel ciuili cōtrarianti comprobationi predicte, cum iuramento, dicitur in effectu renuntiatum legitime, ⁊.d.§.⁊ generaliter in fauorem legitime disponenti.cum ⁊ ille text.⁊ etiam ius legitime viderētur predicte ꝯprobationi aliqualiter contrariari, attento ꝙ requirunt renuntiationem specialiter, ⁊ nominatim factam. dico eniꝫ ꝙ virtute iuramenti perinde est, ac si nominatim, ⁊ specialiter tam legitime, ꝙ̄.d.§.⁊ generaliter esset renuntiatum. ¶ Facit in simili pulchra decisio domini mei Soci.
28 in.d.consilio.cxlvij.in fi. † dum vult, ꝙ per generalem renūtiationem iuramento firmatam dicitur renuntiatum legi si vnꝙ̄.C.de reuocā.donat.solum ex illa ratione, qr̄ iuramentum hꝫ vim specialis renunciationis ⁊ expressionis, vt per eum, sic enim ⁊ in casu isto dicendum est, ꝙ per generalem renuntiationem iuramento firmatam intelligatur renuntiatum.d.§.⁊ generaliter, ⁊ p consequens ipsi legitime per predicta. ¶ Ex quibus vna cuꝫ excellentissimis Decio, Alexandro, ⁊ alijs clarissimis Consultoribus concludo, ꝙ per heredes Magnifice domine Ludouice, nec trebellianica nec etiam legitima detrahi potest de bonis nobili, ac Magnifico domino Joanni marescalcho relictis. Laus Deo.

Soci.nepos Padue legens.1531.

CASUS

¶ Ser Dulcibonus de archo in testō suo Franciscum, Baptistam, ⁊ Gratiadeum filios suos heredes instituit, ⁊ eos inuicem fideicommiss.grauauit, si quis sine filijs masculis dcesserit superuiuentes, ⁊ premortuoꝝ filios masculos substituendo cuꝫ expressa prohibitione detractionis trebelliani.

¶ Post eius mortem filij adiuerunt hereditatem patris, in qua erant bona allodialia valoris Renensium.1960.⁊ feudalia valoris Renensium.400.recepta ab episcopo tridentino per patrem dicti testatoris pro se, ⁊ heredibus suis legitimis masculis in perpetuum ex eo descendentibus.

¶ In hac hereditate erat es alienum respectu quarundam dotium vsqꝫ ad summam Renensium.360.⁊ expensa funeris testatoris fuit in Renensibus.30.

¶ Diviserant isti tres fratres omnia bona patris eorum p rata. Et quilibet eorum pro sua rata debitum soluit.

¶ Franciscus viuens alienauit de suis bonis fideicommiss. subiectis vsq; ad summam Renensium.ccclxi. in pluribus vicibus, & vltima alienatio fuit cuiusdã prati, qđ vẽdidit cuidam magro Bartholomeo de archo p Renẽtibus.106.

¶ Et presupponitur q Franciscus habebat scientiaz dicti fideicommiss. Qui tandem decessit sine liberis, & sic dicitur factus locus fideicommisso.

¶ Nunc Gratiadeus eius frater, & filij Baptiste alterius fratris predefuncti ex causa dicti fideicommiss. petunt predictum pratum vltimo loco alienatum per dictum Franciscum, contra petitionem ex parte rei conuenti multe opponuntur exceptiones, vt ex processu apparet.

¶ Dominus Uicarius archi, qui in hac causa iudicaturus est nos suis litteris consuluit, vt per viaz consilij rescribere vellemus, que sint future partes eius in iudicando, & totum processum cum quibusdã alijs scripturis trãsmisit.

SUMMARIUM

¶ Utrum fideicommissarius vniuersalis ante sibi factam restõnem possit alienata ab emptoribus petere? & que.

¶ Trebellianica an filijs prohiberi possit, & vtrum perdatur per non confectionem inuentarij.

¶ Feudum pro se, & heredibus suis masculis legitime descendentibus receptum, an sit hereditarium.

1 Fideicommissarius nullum ius habet ante restitutionem ei re vel saltem verbo factam per heredem grauatum. Intellige in rebus non alienatis, in alijs secus, vt. j. nu. 3.

2 Fideicommissarius impleta conditione fideicommissi annullat venditionem factam per heredem grauatum pendente conditione.

4 Fideicommissarius non retractat bona subiecta fideicommisso vendita, & empta bona fide.

5 Fideicommissarius retractat, venditionem de re subiecta fideicommisso factam, etiam bona fide, quando vẽditor vel eius hereditas non est soluendo.

6 Trebellianica potest prohiberi per testatorez, sicut falcidia ẽm magis com. opi.

7 Trebellianica prohiberi non potest per patrem in filijs primi gradus.

8 Consulens, cui cause decisio est commissa, absq; allegatio. suam sententiam exprimere debet.

9 Trebellianicam heres non perdit ob non inuentarij confectionem ẽm magis com. opi. quam consuetudo admisit, que est optima leguminterpres.

10 Funeris impensa testatoris tantum operatur quantum es alienum, & pro ere alieno habetur.

11 Legitima filijs minuitur propter es alienum testatoris, & eius funeris impensam.

12 Bona fideicommisso subiecta, & sic alienari prohibita propter alienum testatoris vendi possunt.

13 Feudum concessum alicui pro se, & heredibus non dicitur hereditarium, quia perinde est, ac si dictum esset pro se, & liberis, quia illud verbum heredibus dicitur prolatum respectu liberorum.

CONSILIUM CXXXVII

Dirigat Dominus verba mea in viam veritatis & iustitie. Uiso pcessu cuz alijs scripturis ad me trãsmissis pro resolutione presentis consultationis dimissis non necessarijs videndũ est.

1 ¶ † Primo vtruz reus cõuentus possit se tueri, ex quo per heredem Franci. grauati nulla fuit facta restitutio fideicõ. re, vel saltem verbo, propter quod videtur, q in istos fidei com. nullum ius sit translatum, quod ex ipsa restitutione transferri solet, vt. l. facta. in prin. cum si. ff. ad treb. propterea videtur, q non possint agere, prout agunt, vt videtur velle Pau. de ca. in. l. restituta, in prin. ff. ad treb. dicens se fecisse annullari quedã processuz, in quo fideicõ. petierat sibi bõa dari añq; sibi fcã fuisset aliqua restõ, & ita ẽt ibi seqr Alex. ¶ Circa qđ breuiter ɔcludendo dico, q hoc nõ obstante in casu isto recte actum est per istos fideicom. nam cũ Franciscus grauatus istud pratum alienauerit pendente cõditione fideicõ. & sic tpe quo dñs erat, alienatio valuit, & oẽ ius in emptorem translatũ fuit, ita q venditori nullum ius remanserit, quod per restitutionem transferri possit in fidei

2 commissarios, † lex autez postea impleta ɔditione fideicõ. annullat venditionem in fauorem fideicom. & ei dat ius, & vendicationem aduersus emptorem possidentem text. est

3 clarus in. l. fi. §. sinautez. C. cõ. de lega. & ibi declarat glo. † & no. oẽs doc. volentes q allegata in contrarium pcedant circa res per grauatum non alienatas, quod etiam voluit glo. in. l. pen. §. fin. in glo. fi. in princi. C. ad treb. vbi similr doc. cõiter sequũtur, & ita esse cõem opin. asserit Corne. in vtroq; loco, quod etiam voluit Pau. de ca. in. d. l. facta in prin. Jas. in. l. marcellus. §. res que. iii. col. ff. ad treb. & tradit Cor. in consi. ccxxxiiii. ver. in pñti post princ. iii. vol. Et

4 lz ipse in casu suo determinet in fauorẽ emptoris tñ nõ recedit a pdicta ɔclusione, † sz illud ideo determinat, q; in casu suo vẽditor, & emptor ignorabat fideicõ. & ppea vẽdõ bõa fide facta nõ retractaẽ p. l. fi. §. fi. ff. d leg. ii. vt ibi per eũ hoc aũt in casu nr̃o non est, q; scientia venditoris dr̃ legitime in pcessu pbata, & forte ẽt satis esset pbata ignorantia, iuxta not. per Deci. in ɔsi. ccxxxvj. nõ parua difficultas. v. col. p

5 pe fi. in ver. & ẽt ɔtra Ang. ¶ † Et preterea ẽt ille Franciscus venditor, aut eius hereditas nõ est soluendo, nullus. n. ei fuit heres, & ille decessit in maxima calamitare constitutus, vt in pcessu pbaẽ. Quo posito ẽt vbi venditio bona fide facta fuisset, emptor nõ esset securus, vt signanter voluit Pau. de ca. in ɔsi. xciiii. clarũ est in iure. ii. vol. ẽm nouã impres. refert, et seqtur Alex. in. d. §. res que. ii. col. ver. limita ẽt, & tertio vbi ẽt seq vr̃ patruus, & d. Mar. soci. in. iiii. col. versi. tertio qñ heres, dicens q ita alias ɔsuluit, & d. Alex. subscripsit, vt p eũ, & vr̃ ẽt hoc de intẽtiõe Jas. in. l. fi. C. cõ. de leg. in. §. sed q; nr̃a. ij. col. dum se remittit pro limitatiõe d. l. fi. §. fi. de leg. ii. ad ea, que tradit Alex. in. d. §. res que.

¶ Scđo videndũ est, an reus ɔuentus possit se tueri, dicẽdo, q alienatio. d. prati per. d. Franciscum potuit fieri pro sua legitima naturali rõne debita, & pro sua trebellianica, & certe de legitima nulla est dubitatio, alienata. n. p filiũ grauatũ iuxta ɋ̃titatẽ legitime oĩo sunt ɔseruãda ad instantiã empto. vez in pposito presupponunẽ alienata tot bona ante alienatiõem. d. prati que vñr absorbere totã legitimã & per ɔñs q venditio. d. prati non possit in legitimam imputari, cũ iaz p illa dicaẽ satisfactum ex precedẽtibus alienationibus iuxta not. per Areti. in ɔsi. xviij. visa, & discussa colũ. penu. & per Crot. in. l. filiusfamil. §. diui. ff. de lega. j.

¶ Quare videndum est, nunquid in trebellianicam. d. Frãcisci possit imputari. d. pratum vltimo alienatuz, & si trebellianica illi Francisco debebaẽ, dõm est, q sic per predicta. Sed in casu isto an dẽbeatur, magna est dubitatio, attenta

6 prohibitione testõris. † Est. n. magis cõis opinio q sicut testator prohibere põt falcidiam, vt in auc. sed cum testator. C. ad. l. fal. ita ẽt possit phibere trebellianicã, vt ibi p doct. & traditur in. l. marcellus. in principio. ff. ad trebellianum.

7 ¶ † Hanc tñ opinionez limitant ɋ̃plurimi in liberis primi gradus, & sic in filijs, volentes, q eis in coruz priuilegiuz pater non possit trebell. prohibere, nam si non potest eaz diminnere dicendo, q fructus in eam imputenẽ, vt est textus in. l. iubemus in prin. C. ad trebel. multo minus debet posse in totum tollere. Et licet pleriq; doc. non leuis auctoritatis contrarium tenuerint, vt abinde deducitur per clarissimum consultorez pro pte actor, tñ opinio predicta in fauorem filiorum videtur magis communiter recepta, illã enim in primis tenuit Bal. in. d. l. iubemus, vbi idem sequunẽ Saly. & Fulg. & Corn. & etiam Pau. de ca. in generalitate suor verbor, eandem opinionem sequitur Roma. in. d. l. mercellus in prin. & in cõsi. ccvi. licet ex communi. & Alexan. in cõsil. v. circa primum in vltimis verbis. iij. volu. vbi inquit, q in secundo dubio, de quo consulebatur, non vult consulere, q; institutus erat filius testatoris cui pater non potest prohibere detractionez quarte trebellianice, & allegat decisionẽ Bal. in. d. l. iubemus. & licet Alex. aliquando contrariuz dixerit,

dixerit, tamen ibi hanc opinionem amplectitur, quam etiaz sequitur Andr. barba. in c. raynucius. colum. cxiiij. de testamen. patruus, & do. meus Soci. in regu. ccccxxxij. in i. fallent. licet etiam ipse aliqñ contrarium dixerit. idem voluit Jo. de ana. in consi. xxxvij. viso puncto. Anto. de prat. veter. in l. in quartam. colum. cxxxiiij. versicu. fallit in patre. ff. ad l. falcid. Jo. crot. in l. nemo potest. colum. xj. ff. de lega. i. Jas. in d. l. marcellus. colū. xj. asserens, quod ita se habet cōmunis opi. & ibi ēt hanc sequitur, & dicit esse veriorem do. Claud. de seyssell. do. Guid. pap. in consil. cxxij. & in consil. cxl. & in questi. lj. vbi dicit, quod ita seruatur in curia parlamenti Delphinalis. idem Cato saccus in d. l. iubemus. iiij. colum. versi. an autem hec lex. & do. Carol. ruy. in d. l. marcellus. & hāc opin. tanq̄ cōmunem, & veram sequitur Deci. in cōsil. lxxxj. in casu proposito. ij. col. in consi. ccxviij. in casu ad me transmisso. ij. col. & in consi. cclxix. consultus ab illustri. col. fin. & idem ēt tenet Lancelo. galiaula in l. centurio. colū. xcij. ff. de vulg. & pup. & hanc opi. tanq̄ de iure veriorem, & equiorem sequitur, & defendit do. Pau. pic. in repetitione. d. l. in quartam. col. cx. cum multis seq. ¶ Et licet ipse dicat, quod cōtraria opi. videtur magis cōmunis, tñ in hoc errat, vt ex predictis cōstat. ¶ Et vltra dico, quod quicquid suo tempore fuisset respectu allega. per eum, hodie non est dubium, quod ista opi. (videlicet patrez non posse prohibere filijs trebellianica) est cōmunis. Adduntur enim vltra allega. per eum, Fulgo. Alex. Corn. Soci. Claud. Guid. pap. Jo. de ana. Ant. de prato veter. Cato saccus, Jas. Crot. & Deci. in locis, de quibus. s. & etiā ipsius Picci auctoritas, & ita hanc opinio. alias ego secutus sum, consulendo apud Veronam, vbi ita fuit iudicatuz, & illam pluribus, & pulchris rationibus iuridicam demonstraui, & ab omnibus obiectis (ni fallor) iuridice dēfendi, que omnia hic gratia breuitatis non referam, sed sufficit sic con
8 clusisse, † satis enim esset absq; aliqua allegatione sententiaz meam expressisse, cuz mihi cause decisio sit cōmissa, iuxta tradita per doc. in c. sicut. de re iudi. cum simi. Concludo ergo non obstante prohibitione testatoris trebellianicaz detrahi posse. ¶ Non ob. ēt quod sumus in casu, quo duplex facienda sit detractio, quicquid alias dixerit Paul. de cast. in l. mulier. §. cum proponeretur. ff. ad treb. cum alijs alleg. per consultorem pro actore. nam ista opin. est securior, vt inquit ipsemet Pau. de cast. in d. l. iubemus. ij. col. & ita ēt firmauit Corne. in consi. clxxx. multitudo questitoruz. col. viij. iiij. volu. Barba. in d. c. raynucius. & Piccus in d. l. in quartam. col. cxvij. cum alijs multis, qui allegari possent. ¶ Nec quicquam facit, quod ille Franciscus non probatur fecisse inuenta-
9 rium, † quia magis cōis opi. videtur, quod heres per non confectionem inuentarij non perdit trebellianicam, sm Alexā. & Jas. in d. l. marcellus. in prin. & licet ēt alia opi. sit multuz probabilis, tñ in iudicando a cōi opi. non est recedendū. ¶ Et licet fortasse propter plurimas auctoritates tenentium cōtrium, posset dubitari de veritate huius dicti, videlicet que sit cōis opin. attento quod quidam asserunt cōem opi. esse in cōtrium, tñ videtur, quod ista opi. seruanda sit, quia eam admisit cōsuetudo, que est optima legum interpres, vt tradit Cor. hanc opi. sequendo in d. consi. clxxx. colum. vij. versi. deueniamus ad octauam. ¶ Tertio ēt videndum est, vtruz es alienum testōris diminuat ltimam. d. Francisci eius filij per fideicom. grauati: Et
10 vtruz in illud sint computanda alienata per ipsuz. ¶ † Hoc prius declarato, quod impensa funeris testatoris tantum operatur, quantum es alienum, & pro ere alieno hr̄, vt l. & si qs. §. idem labeo. & l. in eum. cū tribus seq. ff. de relig. & sump.
11 fune. ¶ † Et circa hec primo cōcludendum est, quod es alienuz testōris, & impensa funeris eius (que in hoc equiparantur) minuunt ltimā, vt est tex. expressus in l. papinianus. §. quar
12 ta aūt. ff. de inoffi. testa. & ibi doc. declarant. ¶ † Scdo concludendū est, quod pp es alienum bona ēt fideicom. subiecta, & sic alienari prohibita vendi pnt, & pp talem cām facta venditio non retractatur, vt est tex. in l. filiusfa. §. diui. in fi. ff. de leg. i. & ibi tradunt omnes, maxime Jo. crot. in iiij. not. & per discursum eox, que ipse ponit ibi, vsq; ad. v. notab. & per ea, que. s. dicta sunt, in proposito nostro cōcludendum est, quod de bonis per. d. Francis. alienatis prius facienda est imputatio in renēses. cxxx. que summa ante oia de portione hereditaria. d. Francisci, detrahi debet pro ere alieno, & funeris impēsa.

¶ Scdo dz fieri imputatio in renenses. clxxiiij. in circa, (q sunt tertia pars eius, qd superest) pro ltima iure nature debita. ¶ Tertio dz fieri iputatio in renenses. lxxxvij. in circa, (qui sunt quarta pars eius, qd superest factis predictis detractionibus) & pro trebellianica detrahendi sunt. & cōir sequitur sm hanc computationem, quod si non est facta alienatio per. d. Franciscuz de tota sua portione hereditaria, nisi pro renensibus. ccclxj. in circa, prout videtur in processu presupponi, alienatio prati, de quo agitur, dz in totum conseruari, quia predicta quantitas non escendit ad sūmam detrahendā pro ere alieno, funeris impensa, pro ltima, & trebell. Jlla. n. est in renēsibus. cccxcj. in circa, vt ex predictis apparebit facta recta computatione, ad quam semper, si erratum fuisset in calculo me remitto. ¶ Verum si pro ere alieno exoluendo aliquid de bonis hereditarijs fideicom. subiectis separatim ante, vel post alienationes pro. d. renensibus. ccclxj. in circa fuisset alienatum per. d. Franciscuz, tunc dico, quod tanto minus de dicta sūma. ccclxj. renensium in circa imputabitur in causas predictas, & facta recta calculatione, si quid reperiatur supra dictam summam renensium. cccxcj. in circa, alienatum computatis etiam his, que pro exoluendo ere alieno alienata essent, illud per fideicommissarios retractari, & sic pro ea summa venditio dicti prati, velut vltimo loco facta debet rescindi per predicta, alias predicta vēditio in totum conseruari debet, sm quod. s. dictum fuit. ¶ Quarto esset videndum circa bona feudalia vtrum in proposito nr̄o consideranda sint ad decisionem presentis consultationis.
13 Super quo non insto, † quia inspectis inuestituris de eis factis arbitror non esse feuda hereditaria cum sint cōcessa patri Dulcisboni predicti pro se, & heredibus suis masculis legittimis descendentibus, que verba tantum operanē, ac si fuisset dictum pro se, & liberis &c. cum clare constet ex verborum importantia, quod verbum illud heredibus, dr̄ prolatum tantum habito respectu ad liberos, iuxta. l. ex facto. §. fin. ff. ad treb. ita declarat Andr. de iser. summus feudista. in c. i. §. & si libellus. ver. quid ergo si dictuz sit. de alien. feu. pater. & ad hoc plura cumulari possent, de quibus per Deci. in cōsi. clxxxv. in causa istox. iij. col. & in cōsil. cccxcv. in causa magnifici. ij. colum. & ita ego sum solitus tenere, & elapso anno in fortioribus terminis consului apud Mantuam, sed hic non intendo instare gratia breuitatis, & quia in casu isto arbitror rem claram esse. vltra id etiam, quod hic sumus in feudo non nouo, sed paterno, vel antiquo, vt clare deducitur per clarissimum consultorem pro parte actorum. Concludendū igitur est bona feudalia non esse consideranda in proposita consultatione, nec quicq̄ facere ad eius decisionem, quaz de iure fieri debere arbitror, & consulo sm quod. s. dictum fuit. ¶ Et ex iustis causis animum meum mouentibus partes hincinde ab expensis arbitror absoluēdas. Laus Deo. Maria. Socinus iunior patritius Senens. iurisconsultus Padue legens. 1532.

SVMMARIVM.

¶ Testamentuz imperfectum inter liberos conditum non valet in fauorem extraneorum, & an sine testiuz numero valeat coram principe inferiore factum.

1 Testamentuz de iure cōmuni non valet, si vltra alias solemnitates, non interueniant septem testes, & hoc fuit inductum ad falsitates remouendas.
2 Testm̄ inter liberos cum vno teste factum valet, non autem respectu extranee persone cōmixte.
3 Successionis prima causa est liberorum.
4 Testamentum factum coram principe inferiore sine alijs solemnitatibus non valet.
5 L. omnium. C. de testam. procedit solum respectu imperatoris, & summi principis.
6 Principes inferiores non dn̄r hr̄e iura in scriniopectoris.
7 Testamentum factum coram Jmperatore quare valeat.
8 Experientia est rerum magistra.
9 Princeps inferior non potest tollere legem inferioris.
10 Testamentum coram Jmperatore conditum, an requirat testes, & quot.

CONSILIVM CXXXVIII

Dirigat Dominus verba mea in viam veritatis, & iustitie. Presens casus modicam habet dubitationem, nec cõsultatione indigebat. Queritur enim in eo, vtrum testm̃ conditum ab Antonio quondam Guidi ser Francisci de iure subsistat, in quo solum reperitur adhibitus vnus testis cum notario, qui testm̃ scripsit. Et sine aliqua dubitatione (vbi ex forma statutoꝝ in loco existentium tale testm̃ non comprobetur, prout mihi asseritur) attenta dispositione iuris cõis (qđ vt audio ex consuetudine in loco obseruatur) predictuꝫ testm̃ debet dici nullum,

1 † nam ad falsitates remouendas, que in testamentis cõtingere possent ex iure cõmuni fuit inductuꝫ testm̃ non alias valere, q̃ꝫ (vltra alias solemnitates) si interueniant testes numero septem, vt. l. hac consultissima. in prin. C. de testa. & insti. de testa. in fi. prin. in ver. sed cuꝫ paulatim &c. & in vtroqꝫ doc. declarant, tunc enim testm̃ ipsum tot spectatum oculis, totqꝫ sensibus insinuatum omni caret suspitione fraudis, vt inquit imperator in. l. hac consultissima. in fi. C. qui testa. facere possunt. ¶ Nec dicat aliquis, ꝙ imo lꝫ sit imperfectuꝫ quo ad testium numeruꝫ, debet tñ valere, ex quo in eo est instituta Catherina eius filia legitima, & naturalis, & sic dicitur factum inter liberos, iuxta. d. l. hac cõsultissima. §. ex imperfecto. C. de testa.

2 † qm̃ respondetur hoc non procedere, nisi quatenus filij instituuntur, adeo ꝙ si liberis fuerit commixta alia persona respectu liberoꝝ valet, non autem respectu persone cõmixte, prout expresse dicit text. in. d. §. ex imperfecto. vnde cum in casu nostro vna cum. d. Catherina in institutione fuerit cõmixta ꝑsona Apollonie, que non erat de liberis. d. Antonij, sequitur, ꝙ pro parte. d. Apollonie testm̃ vti imperfectum non valuit, de cuius portione tantuꝫ ad presens agitur. ¶ Cum igitur pro ea parte saltem testm̃ non valuerit, predictus Antonius dicitur decessisse intestatus, iuxta tex. insti. de here. que ab intesta. deferun. in prin. & ꝯñr ei Catherina predicta eius filia legitima, & naturalis dicitur vniuersaliter successisse.

3 † cum prima causa successionis sit liberoꝝ, vt in auc. de her. ab intesta. in prin. cum simi. collum. ix. & propterea ꝯuenienter concluditur predicte Catherine oĩa bona, que fuerunt predicti Antonij patris eius

4 esse restituenda. ¶ † Et si dicatur, ꝙ immo tale testm̃ valere debet tanq̃ꝫ factum coram principe, iuxta. l. omnium. C. de testa. in quo stat punctus, & difficultas p̃ntis consultationis, si qua est, rñdet, ꝙ predictus princeps, vꝫ illustr. Albe rigus marchio Masse non dicit princeps superior (loquor ẽt in temporalibus, vt. l. deprecatio cum materia. ff. ad leg. rhod. de iact. & ponit Bal. in. l. pe. in prin. C. de bonisqꝫ lib.

5 † dispositio autem. d. l. omniuꝫ. videtur solum procedere respectu Imperatoris, & sũmi principis, vt videtur probari, in ea. l. in qua Imperator loquens de tali principe in ꝓpria persona loquitur, vt patet ibi in versi. nobis medijs. & ibi nostris scrinijs, & ibi rescripta nostra, & ibi auribus nostris, & alibi, & per se patet, & in hanc opin. videtur inclinare do. Pet. philip. corn. Perusi. in ꝯsi. cc. incip. videtur prima facie. iij.

6 col. i. volu. motus duplici ratione. ¶ † Primo qꝛ isti principes inferiores non dicũtur habere omnia iura in scrinio pectoris, sicut de Imperatore dicimus, qđ ibi videtur omnino consideratum, vt patet in versi. illo, qđ nostris scrinijs. & hoc prouenit ex eo, qꝛ apud istos principes inferiores non dicitur assistere copia viroꝝ peritorum, sicut assistunt Imperatori. ¶ Scđo qꝛ apud Imperatoreꝫ semper dicitur esse copia nobilium, & probataꝝ personarum, coram quibus nihil fraudis fieri presumitur, & que semper poterunt testimoniuꝫ veritatis prebere, vt clare innuit tex. in. d. l. omnium. in fi. di

7 cens, † ꝙ heres qui est institutus in testõ coram Imperatore facto (si alia sibi non obsunt) non dꝫ de probatione veritatis pertimescere, qꝛ semper idoneis testibus poterit volun

8 tatem defuncti probare. † Hoc aũt (vt experientia rex magistra docet, iuxta. c. q̃ꝫ sit. de electi. lib. vj.) non reperitur in istis principibus inferioribus, & hoc in casu nostro aperte demonstratur, qꝛ vt ex serie testamenti apparet, nullus alius erat presens, & ita mihi in facto affirmatur, nec ẽt reperitur aliquis, qui tanq̃ꝫ presens in. d. testõ de volunta. d. testato

9 ris possit testimonium perhibere. ¶ † Ad que ẽt accedat, qꝛ si tales inferiores hoc possent, viderentur quasi tollere legem superioris, qđ non permittitur argu. c. cum inferior. de maio. & obed. & est gl. not. in. c. fi. de hereti. li. vj. ¶ Nouissime ex alio videt, ꝙ tale testm̃ nõ valeat (posito absqꝫ preiudicio veritatis, ꝙ predictus Marchio in eo loco ꝓ summo superiore haberetur, & fungeretur per omnia vice Imperatoris de quo ad presens non disputo, nec ꝯsultans petit &

10 illud esset probandum, † qm̃ ₰m gl. in. d. l. omniũ videtur requiri, ꝙ aliqui testes requirantur, lꝫ fiat testm̃ coram Imperatore, lꝫ non aperiat quot, quaꝫ opi. sequuntur ibi Bart. Bal. Ange. Salycet. & Alexand. licet varient in numero, nam Angel. requirebat septem, Salycet. tres, sed Barto. Bald. & Alexand. dicunt duos sufficere argu. l. vbi numerus. ff. de testib. ¶ Et lꝫ Paul. de cast. Fulgos. & Ias. ibi videantur tenere, ꝙ nullus testis requiritur, cõis tñ opi. est, ꝙ aliqui requirantur, saltem duo, vt dixi, quam ẽt ibi sequitur Corn. qñ non constat, ꝙ de eo fuerint preces porrecte, a qua in consulendo, & iudicando non est recedendum per iura vulgaria, sed in casu nostro, qñ fuit conditũ. d. testm̃ non constat, ꝙ interfuerint aliqui testes, nec ẽt ꝙ alique preces per. d. Antoniuꝫ fuerint, ergo ₰m illam cõem opin. ẽt si fuisset conditũ coram Imperatore non dꝫ valere. ¶ Posset hoc idem, & alijs rationibus comprobari, verum qꝛ instantia ꝯsultantis non patitur, vt vltra progrediar, nec ẽt super hoc puncto sum consultus, super eo nihil firmando concludo, vt supra. Laus Christo Redemptori nostro.

Soci. nepos. Pisis legens. 1517.

CASVS

¶ In testõ magnifici dñi Vincentij valier, nobilis Veneti manu eius propria scripti inter cetera sic continetur. Item lasso ad Helena mia moglier tutte le sue veste. Item ge lasso la casa da villa, & cortiuo, & teza, & brolo, & orto, & animali mi trouasse hauer de li, & tutti li campi mi restano alle gambarare, che sono posti dentro de li termini, & confini tra li ꝯsorti da cha valier &c. I qual dapoi la sua morte oltra el soprabondãte della sua dote, che lei puol ordenare, voglio che la vada ꝑ mita tra messer Andrea, & messer zaccharia. foscolo suoi fradelli, & miei cognati, & nelli suoi fioli ltimi &c

¶ Et postea subditur, & per talia verba fit institutio hereduꝫ ₰m morem ciuitatis Venetiarum.

¶ El residuo veramente de tutti li miei beni mobili, & stabili, caduchi, disordinati, & per non scritti, che per alcun modo mi potessero essere, lasso a messer Andrea valier mio cugino, & a suoi fioli legitimi mascoli &c.

¶ Tempore ꝯditi testamenti predicti erant in rerum natura do. Marchus filius do. zaccharie, & do. Nicolaus filius Andree foscoli cuꝫ eoꝝ patribus, quibus post morteꝫ do. Helene fuit relictum, prout in testamento dicitur.

¶ Post mortem testatoris viuente adhuc do. Helena decesserunt predicti do. zaccharia, & do. Andreas, & Nicolaus eius filius, vltimo decessit do. Helena superstite tantuꝫ do. Marco filio do. zaccharie, qui solus reperitur ex filijs predictoꝝ do. Andree, & zaccharie foscoli, qui vigore testamenti predicti, vult admitti ad legatum, vel fideicom. bonoꝝ omnium ꝯtentoꝝ in illo. c. testamenti. Item ge lasso la casa &c.

¶ Contra quem duo obijciuntur per diuersas tñ personas.

¶ Et primo per heredes do. Helene, ꝙ illud fideicom. soluꝫ dicitur factum de li campi da le gambarare, ad quos solum dꝫ referri illud relatiuum, i qual cetera vero bona in. d. cap. contenta dicuntur libere relicta do. Helene. Contrariuꝫ asserente dicto do. Marco, & dicente, ꝙ immo relatiuum illud ad omnia debet referri.

¶ Secundo ꝯ eum opponitur per residuarium predicti testatoris, & sic per heredem, ꝙ de bonis fideicom. subiectis solum dimidia spectat ad ipsum do. Marchum, alia vero dimidia tanq̃ꝫ caduca, qꝛ do. Andreas, & Nicolaus eius filius non viuebãt tempore mortis do. Helene, debet ad se spectare. Ad qđ do. Marcus vti residuarium, & heredem respondet, ꝙ immo in effectu non dicitur caduca illa dimidia, saltem ad residuum bonorum testatoris, sed debet ad se spectare iure accrescendi.

¶ His

¶ His sic stantibus queritur circa predictas duas difficultates, quid iuris.

SVMMARIVM.

¶ Clausula in fine posita, an & quando referatur ad omnia precedentia.
¶ Relatio ad que fiat? & quod aliquando preter vim verborum fit ex presumpta voluntate testatoris.
¶ Ius accrescendi habet locum inter coniunctos verbis tantum, & prefertur heredi scripto, licet sit dictum, quod sit heres in caducis, & pro non scriptis.

1 Clausula in fi. posita post plura specificata, an ad proximiora tantum referenda sit, & infra nu. 13. vbi dicit, quod debet referri ad omnia precedentia, nisi ratio in contrarium vigeat, & infra nu. 16.
2 Relationis natura est, vt ad proximiora precedentia referatur.
3 Relatio debet referri ad ea, ad que potest, salua ratione recti sermonis.
4 Qualitas siue clausula in fi. posita, quando aliquid non repugnat, refertur ad omnia precedentia.
5 Appellationis prohibitio, que in vno capitulo est facta, refertur ad omnia capitula illi iudici commissa.
6 Relatio fit ad omnia precedentia, & qualificat omnia in eadem oratione posita, que ab eodem verbo reguntur, & in eadem oratione ponuntur.
7 Qualitas apposita in vna particula contractus qualificat totum contractum, etiam quando ille particule contractus erant in diuersa oratione, vel non regebantur ab eodem verbo.
8 Relatio etiam aliquando fit ex mente disponentis, etiam quod virtus sermonis non videatur dictam relationem importare, puta quando omnia expressa reputarentur eiusdem nature, & simul semper sint, & infra nu. 17.
9 Testatoris intentioni verba seruire debent.
10 Relatio que fit ad aliquid debet fieri cum omnibus suis qualitatibus.
11 Dispositio aliqua semper sic debet interpretari, put disponens, si fuisset interrogatus, verisimiliter respondisset.
12 Testatoris mentem semper sectari debemus in interpretatione statutorum.
14 Relatio non fit ad omnia precedentia, quando resultaret contradictio iurium.
15 Idem si implicaretur contrarietas, & sic declaratur tex. cum gl. in l. si idem. §. fin. ff. de iurisd. omn. iudicum.
18 Verba non sunt secundum rigorem accipienda, quando sunt prolata cum vulgari sermone, & a persona que talem rigorem non seruabat, quia forte non intelligebat.
19 Coniuncti verbis dicuntur illi, quibus relictum est legatum, per vnum & idem verbum.
20 Disiuncti restricte loquendo, licet dicantur illi cuilibet, quorum relicta est medietas alicuius rei, tamen non dicuntur omnino & penitus disiuncti re per testatorem, ex quo cuilibet relicta est medietas simpliciter, & pro indiuiso, que ad oculum demonstrari non posset.
21 Ius accrescendi in particularibus legatis & fideicommissis habet locum inter coniunctos re & verbis.
22 Legatum vel fideicommissum effectum caducum apud heredem remanet.
Limita tamen, vt infra nume. 26.
23 Ius accrescendi, an procedat ex voluntate testantis, vel ex legis dispositione, & infra nu. 24. & etiam. 25. vbi dicitur quod procedit ex voluntate tacita testatoris.
27 Testator in dubio censetur se conformare cum dispositione iuris communis.
28 Fideicommissa effecta caduca non vadunt ad heredem grauatum, quando ille, ob quem fiunt caduca, habet substitutum vel coniunctum, quia isti heredi preferuntur.
29 Idem in pro non scriptis.
30 Verba hec caduca, & pro non scripta ex consuetudine potius testantium ponuntur in testamentis in ciuitate Venetiarum, quam quod intelligant, quid per ea disponatur, quia legum professores quandoque id ignorant.
31 Ius accrescendi, nec ius substitutionis impeditur secundum consuetudinem Venetijs obseruatam per illa verba caduca & pro non scripta.
32 Mutanda minime sunt, que diutinam interpretationem habuerunt.
33 Pluralis locutio, vbi plures non sunt, verificatur etiam in vno.
34 Legatum si sit factum Titio, & suis filijs, filius etiam vnicus si supererit, tale legatum habebit.

CONSILIVM CXXXIX

Dirigat Dominus verba mea in viam veritatis, & iustitie. Viso themate prenarrato, ac etiam diligenter consideratis verbis testamenti magnifici do. Vincentij, de quo in themate predicto, pro resolutione presentis consultationis capio primam difficultatem, in qua licet parua videatur dubitatio, vt ex infra dicendis apparebit, tamen erunt fortasse aliqui, quibus videbitur solum campos delle gambarare comprehendi in legato, vel fideicommisso facto do. Andree, & zacharie foscoli, & eorum filijs moti for-
1 tasse ex eo, † quia per aliquos dici solet clausulam aliquam in fi. positam post plura specificata referendam esse ad proximiora tantum, arg. l. i. §. eum. & §. deinde. & ibi glo. super ver. ne postulent. ff. de postulan. & videtur gl. quam omnes alleg. in l. si idem. cum eodem. §. fi. in gl. fi. ff. de iurisd. om. iudi. & ibi doc. om-
2 nes, de materia tractant, † & solet dici, quod natura relationis est, vt ad proxima precedentia referatur, vt inquit Alexan. in consi. cciij. consideratis. ij. col. lib. ij. & istud pro regula tradit Corne. in consi. xc. scrupulosa. ij. col. versi. videamus. iij. volu. sed proximiora bona specificata, illi clausule, i qual dapoi la sua morte &c. sunt campi de gambararijs, ergo videtur, quod tantum illi campi sint inclusi in d. fideicom. facto fratribus do. Helene, & eorum filijs. ¶ Et pro ista opi. facere videtur, quia illud relatiuum, i qual, videtur generis masculini, & numeri pluralis, propter quod videtur, quod solum ad d. campos referri debent, qui similiter sunt prolati in eodem genere, & numero, & sic conuenienter ad eos videtur fieri relatio, non autem ad precedentia, que talibus genere, & numero non fuerunt
3 expressa, † nam non videtur, quod relatio fieri possit, quando ratio recti sermonis saluari non potest, vt est tex. in l. plautius. ff. de aur. & arg. lega. & ibi Bar. & alij tradunt. ¶ Ad quod bene facit. l. & qui data. §. i. ff. ex quib. caus. maior. prout illum tex. ad hoc alleg. Oldr. in consil. clij. factum tale est, do. Clemens. prout refert, & sequitur Ias. in l. i. prope fi. ver. vndecimo limita. C. de lib. preter. & idem voluit patruus, & do. meus Soci. in consi. xxj. viso testo. iiij. col. iij. volu. vbi etiam alleg. Oldr. in d. consilio. ¶ His tamen non obstan. & vere ad casum istum non facientibus contrariam sententiam de iure verissimam arbitror, & sic quod immo omnia comprehensa in d. capitulo, item ge lasso la casa &c. dominus comprehensa in d. fideicom. post mortem do. Helene facto fratribus eius, & eorum filijs. ¶ Et pro ista conclusione apertissime demonstranda, presuppono in facto, quod domus, curtiuus, ortus, & alia in predicto capitulo contenta sunt in loco detto le gambarare, & sic potest dici, quod sint quodammodo connexa campis, qui vlti. loco in d. capi. sub eadem oratione ponuntur, & ab vno, & eodem verbo reguntur, vez ge lasso, vt constat ex lectura testamenti in predicto capitu. ¶ His sic stantibus conclusio preposita clarissime probatur per vulgatam illam regulam & communem conclusionem, qua di-
4 citur, † quod qualitas, siue clausula in fi. posita, quando aliquid non repugnat, refertur ad omnia precedentia, vt. l. talis scriptura. in fi. ff. de lega. i. vbi Bar. & alij tradunt, nam in ea. l. dicitur. quod si testator post facta plura legata ponat istam clausulam, quas pecunias cuique legaui, quibus dies non est appositus, heres annua bima trima die dato, debet referri talis clausula ad omnia legata precedentia. Ita ergo dominus videtur in casu nostro, vt. s. illa clausula, i qual dapoi de sua morte &c. debeat referri ad omnes res comprehensas in capitulo illo, item ge lasso. ¶ Ad quod etiam est bonus text. in c. secundo
5 requiris. de appellat. † vbi prohibitio appellationis, que in vno capitulo videtur facta, refertur ad omnia capitula illi iudici commissa, & sic clausula ibi posita refertur ad omnia, ita ergo & hic. ¶ Et hanc regulam vbique tradunt doctor. nostri, vt per Barto. in d. l. talis scriptura. per Alex. in con-

sil.lxvj.viso testamento.ij.colum.ij.volumi. ⁊ consi.xcv. re-
quisitus.ij.colum.vij.volumi.Corne.in cõsi.xliij.in hac.ij.co
lum.iij.vol.patruus,⁊ do.Mari.Soc.in.d. consi.xxj.iij.co
lum.versi.confirmatur qꝛ.⁊ in consi.xlvij. in presenti.iij. co
lum.iiij.volu.Deci.in consi.xj. qm̃ iudicantium.colum. xj.
in prin.⁊ per Curt.iunior.in consi.cxij. ⁊ si subtilia.iij. colũ.
⁊ in consi.clvj.in testamento.ij.colum. ⁊ per alios in diuer-
sis locis.¶ Et forte ẽt per.d.iura, ⁊ regulam istaȝ plus dici
posset,ꝙ immo possit referri ẽt ad precedens capitulũ.Iteȝ
lasso ad Helena ⁊c.super quo tñ nihil firmo,nec insisto, qꝛ
de hoc in themate nõ queritur, sed bene constãter affirmo,
ꝙ omnino referri debeat ad omnia bona do. Helene reli-
6 cta in predicto capitulo.Item ge lasso.† cum omnia eadeȝ
oratione relinquentur, ⁊ ab eodem verbo regantur, vt di-
ctum est.nam tunc absqȝ aliqua dubitatione,si aliquid non
vrgeat in contrarium,fit relatio ad omnia predicta, ⁊ qua-
lificantur omnia in eadem oratione posita,que ab eodẽ ver
bo reguntur,vt voluit Bar.in.l.pretor §.eritqȝ differẽtia.
ff.de vi bo. rap. ⁊ ita eum refert, ⁊ sequitur do.Mari.So
ci.in consi.lxvj.visa donatione.vij.colum.versi.primum te-
nendo.iij.volu.⁊ in consi.xxvij.visis instrumentis.iij.colum.
versi.tertio principaliter.iiij.volumi. ⁊ tradit Alex. in con-
sil.cxx.super eo.ij.colum.versi.non ob.etiam.l.seie ⁊c.i. vo
lumi.repetito,in.iiij.volu.nu.xc.cum multis concordã.qui
ad hoc cumulari possent.¶ Preterea pro hac cõclusione,
facit doctri.Bal.in.l.procurator qui pro euictione.ꝓpe fi.
7 ff.de procur.versi.iuxta hoc quero.† dicit enim ꝙ qualitas
quedam officij,de qua ibi dicitur qualificare totum contra-
ctum, ⁊ ibi si recte aduertatur,videtur loqui Bal.qñ parti-
cule ille contractus erant in diuersa oratione,vel non rege-
bãtur ab eodem verbo.Fortius ergo istud dici debet in ca-
su nostro,in quo omnia ab eodem verbo reguntur, ⁊ eadem
oratione ponuntur,vt dixi. ¶ Preterea posito absqȝ pre-
iudicio veritatis,ꝙ ex verborum rigore, ⁊ simplici sono il-
lud relatiuum, i qual , respiceret solum campos illos de le
8 gambarare,† adhuc tñ dici debet,ꝙ omnia in.d.c. conten-
ta,censentur relicta post morteȝ do.Helene fratribus eius ,
⁊ eorum filijs, qꝛ lȝ illa clausula, i qual ⁊c.non referretur ex
virtute sermonis,dicitur tñ referri ex presumpta voluntate
disponentis,que creditur esse,ꝙ omnia illa bona eodem ca
pitulo expressa reputentur eiusdem nature, ⁊ simul semper
sint.Esset enim satis alienum a mente testantis, ⁊ aliquid
etiam absurditatis contineret,ꝙ domus,teza,ortus, ⁊ alia
separarentur a campis predictis,cum videantur ibi esse oc-
casione illorum campoꝝ.¶ Et ꝙ relatio aliqñ fiat ex men
te disponentis,etiam ꝙ virtus sermonis non videatur eam
importare,declarat signanter Bar. ⁊ omnes sequunt̃ in.l.
seie.§.gaio.prima colum.versic.secundo casu.ff.de fund.in-
stru.vbi pro hoc allegat bona iura,vt per eum, ⁊ lȝ Bar. su
mat presumptionem voluntatis in casu suo ex eo,qꝛ talis di
spositio esset inutilis,vt per eum,tñ idem est dicendũ,si aliũ-
9 de talis presumptio assumi potest.† Semper enim videtur
eadem ratio,vt.s.intentio testatoris preualeat, ⁊ illi verba
deseruiant.l.scire oportet.§.aliud.versi. sed ⁊ si maxime.ff.
de excusa.tuto.c.intelligentia.⁊.c.ꝓpterea.extra de verbo.
signifi.facit.l.iij.C.de liber.preter.cum simil. ⁊ in proposito
est bonus tex.in.d.c.secundo requiris.de appell.vbi in rela
tione,vel repetitione facienda,vltra qȝ verborum sonus im
portare videbatur,dicitur id fieri,qꝛ verba intentioni deser-
10 uire debent.¶ † Cõfirmãtur predicta,qꝛ relatio, que fit ad
aliquid dicitur fieri cũ omnibus suis qualitatibus, ꝭȝ Bar
to.in.l.si quis seruum.§.fin.ff.de lega.ij.cum concordan.vt
per Curt.seniorẽ,in consi.lix.dux Philippus. col. xv.ver.
⁊ qđ plus est.⁊ per do.Maria.Socin.in.d.consi.xxvij.iij.
colum.versi.confirmatur hoc⁊c.iiij.volu.⁊ in consi.cclj.qm̃
in presenti.iij.colum.versic.quinimmo in.ij.volumi.sed do-
mus,teza, ⁊ alia contenta in capitulo predicto,vident̃ que
dam qualitates,seu accessiones ad illos campos delle gam
barare,cum eorum occasione ibi sint, merito sicut in legato
predicto campi continentur, ⁊ nullus dubitat,ita ẽt debent
illa alia bona contineri velut ipsis campis adherentia, ⁊ ac
cessoria, ⁊ quodãmodo ad illos campos,seu ad eoruȝ vsuȝ
11 necessaria.¶ † Qđ etiam ex alio ostenditur,qꝛ semper di-
spositio aliqua debet sic interpretari,ꝓut disponẽs, si fuis-
set interrogatus,verosimiliter respondisset,etiaȝ si verba cla
re illud non sonent regula est tutissima,quam ponit gl.com-
muniter approbata in.l.tale pactuȝ.§.fi.ff.de pac.sed nemi
ni dubium arbitror testatorem si fuisset interrogatus, respõ
disse,ꝙ ideȝ intendebat disponere de alijs bonis predictis,
qđ de illis campis,tum qꝛ omnia vna oratione, ⁊ sub vno
verbo reliquit do.Helene,tum etiam qꝛ omnia dicuntur fa
cta, ⁊ ibi esse propter.d.campos,nec conueniat ea bona ab
illis campis separare,presertim cuȝ omnes campi, qui ipsi
testatori ibi restabant,fuerint subiecti legato, vel fideicom.
Si igitur testator sic respondisset, sequitur ꝙ nos testato-
12 ris mentẽ sequendo sic debemus interpretari,† semper.n.in
interpretatione testamẽtoꝝ testantis mẽtem sectari dẽmus,
vti venator vestigia leporis,vt inquit Bal.in.l.quidam.C.
de neces.ser.her.insti.¶ Pro quo bene facit.d.l.iij.C.de li
ber.preter.l.qm̃ indignum.C.de testam.l.cum virum.C.de
fideicom.⁊.l.in conditionibus primum locum.ff.de condi-
tio.⁊ demonst.¶ Et ex his indubitanter concludenduȝ est
omnia bona comprehensa in illo capitulo.item ge lasso ⁊c.
esse subiecta fideicom.facto predictis do.Andree, ⁊ zacha
rie, ⁊ eorum filijs.¶ Et eo maxime qꝛ per testatorem tan-
quam in eodem loco existentia(prout vere sunt)relinquun-
tur,vt patet ex illo verbo dele, iuncto alio, qđ sequitur alle
gambarare,nam sine dubio verbum de li, debet intelligi.s.
alle gambarare.identitas ergo loci facit,vt testator omnia
pro vno quodam vniuersali habuerit, ⁊ ita omnia fideicom
miss.subiecerit.¶ Et ex predictis recte intuenti apparebũt
remota, ⁊ resoluta allega.s̃.in contrarium,vt tñ veritas cla-
13 rius elucescat,ad ea particulariter sic respõdetur. ¶ † Nã
ad primum dico,ꝙ regula est in contrarium,qꝛ clausula in
fine posita refertur ad omnia precedentia,nisi aliqua ratio
vrgeat in contrarium,vt.s̃.dictum fuit.¶ Non ob.d.l.i.§.
eum.⁊.§.deinde.de postulan.cum sua glo.qꝛ illud ibi con-
14 tingit ex eo,† qꝛ si ad omnia fieret relatio,resultaret cõtra-
dictio iurium,cum illi,qui in primo ⁊ secundo loco sunt po-
siti clare pro omnibus alijs postulare prohibeantur, ⁊ qui in
15 primo etiam pro se,vt probatur in.d.l.i.post prin.¶ † Nõ
ob.etiam gl.in.d.l.si idem cum eodem.§.fi.ff.de iurisdi.om.
iudi.cum suo tex.qm̃ respondetur id esse,qꝛ si ad omnia re-
feret̃ implicaretur ꝯrietas ex eo,qꝛ ille sententie prima.s. of
filij, ⁊ proculi, ⁊ secũda cassij, ⁊ pegasi sunt omnino contra-
rie, ⁊ se non compatientes, ⁊ glo.ibi in fi.dicit, ꝙ si nõ eẽnt
ita contrarie facerẽt relationem ad vtrunqȝ, ⁊ alleg.l.talis
scriptura.§.fi.ff.de leg.i. ⁊ sic gl.illa retorquetur in contra-
rium,attento ꝙ in casu nostro in relatione facta ad omnia
16 nulla implicatur,aut resultat contrarietas.† ⁊ illam glo. in
hoc sequuntur omnes doc.ibi facientes regulam, ꝙ clausu
la in fi.posita,debet ad omnia referri, vt ibi per modernos,
⁊ per Iaso.in.l.i.C.de liber.preter.⁊ in.d.l.talis scriptura.
in quibus locis ponit ad istam regulam aliquas limitatio-
nes,quarum nulla conuenit casui nostro. ¶ Bene tñ fa-
teor,ꝙ relatio debet fieri ad proxima,vt dicebant Alexã.⁊
Corne.in consil.s̃.allegatis,tñ ex eo non sequitur,quin etiã
ad alia fieri debeat,qñ nulla ratio repugnat, ⁊ ista est verissi
17 ma responsio.¶ † Posset etiam ⁊ secundo responderi, ꝙ
lȝ relatio ad omnia non fieret virtute sermonis simpliciter
considerati,fieri tñ debet ex presumpta voluntate testato-
ris,vt.s̃.dixi in rationibus pro nostra conclusione.¶ Item
⁊ tertio dici posset,ꝙ immo in casu isto dicam fieri relatio-
nem ad proxima.hoc est ad capitulum illud. item ge lasso.
qđ proxime precedit, ⁊ non ad alia capitula precedẽtia, sed
tñ debet fieri ad totum capitulum , cum omnia in eo posita
sint sub eadem oratione, ⁊ ab eodem verbo regantur, ⁊ etiã
qꝛ omnia videntur cõnexe per testatoreȝ considerata,vt ple
ne.s̃.deductum fuit.¶ Ad scđm vero respondetur,ꝙ im-
mo per talem relationem,non offenditur ratio recti sermo-
nis,qꝛ illud relatiuum,i qual,negatur ꝙ sit prolatum in ge-
nere masculino,qm̃ dico prolatum in genere neutro, vt sic
exponatur,i qual.s.beni,de quibus in predicto capitulo.
18 ¶ † Vel secundo responderi potest, ꝙ in hoc testamento
non sunt verba ita ꝭm rigorem accipienda,cum vulgari ser
mone sint prolata, ⁊ a persona,que talem rigorem non ser-
uabat,qꝛ forte non intelligebat,vt patet ex eodem testamen
to.¶ Primo in capitulo.Item prego, ⁊ cargo ⁊c.in ver.
de la qual

de la qual sia intitulata &c.nam rectus sermo non sic prefer retur,sed diceretur,la qual sia intitulata,vel de la qual sia el titulo,vt de se notum est. ¶ Secundo etiam constat in hoc capitulo de quo agimus,nam dicit,i qual dopo la sua morte voglio,che la vada &c.qm̄ illud verbum,i qual,non concordat cum illis,che la vada.sed debet dici che vadino.

¶ Et ista verba,che la vada,arbitror plurimuz ponderanda pro conclusione.s.firmata,vt.s.dicamus testatorem habuisse respectum ad domū,que primo loco in.d.c. relinquitur do. Helene, intelligendo tñ cum omnibus immediate relictis post domum in eodem capitulo,& per idem verbū, & idem dicemus omnia illa bona comprehendi vna cuz domo,& sic importabit relatiuum,i qual.s.beni,vt supra dixi. ¶ Vel etiam potest responderi,vt secundo & tertio loco respondi ad primum argu. ¶ Capio modo secundam difficultatem,in qua breuitatis gratia conclusiue loquendo arbitror,& ita mihi de iure aperto videtur,qꝫ omnia bona fideicōmisso subiecta per ipsum testatorem pertineant ad magnificum do. Marcum stantibus veris his,que in themate narrantur,vt sic habere debeat etiam dimidiam illam que erat relicta do. Andree,que ad do. Marcum dicitur perue

19 nisse iure accrescendi. ¶ †Et istud euidenter probatur,naz illi fratres do. Andreas,& do.zacharias,& eorum filij fuerunt in tali fideicom.coniuncti verbis,cum per vnum,& idē verbum fuerit eis relictum,vz voglio che la vadi &c. vt est

20 tex.& ibi tradunt doc.in.l.re coniuncti.ff.de legat.iij. ¶ †Et lz dicantur disiuncti re stricte loquēdo,qr cuilibet relicta est medietas,vt patet ibi per meta &c.vt habetur in.d.l.re coniuncti.tñ non dicuntur omnino, & penitus re disiuncti per testatorem,ex quo reliquit cuilibet medietatem simpliciter, & pro indiuiso,que ad oculum demonstrari non posset, iuxta.l.meuius.§.duorum.ff.de lega.ij.quem ad hoc allegat Bar.in.d.l.re coniuncti.mihi in.ix.colum.in.ij.q.prime.q.

21 princi. ¶ †Quo stante sequitur clara & cōmunis omnium conclusio,qꝫ inter eos habet locū ius accrescendi,prout est tex.in.l.vnica.§.his ita.C.de cad.toll.vt per eum, & hꝫ hāc opin.consuluit Bar.in consi.liij.picharellus. & Corn.in cōsi.ccxxxviij.circa primum.iij.colum.versi.deuemendo itaqꝫ ad scōm.ij.volum.qui dicit,pro hoc esse tex.in.l.si duobus. §.titio.ff.de legatis.i.vt per eum.idem etiam consuluit patruus,& do.meus Soci.in consi.xciiij.pro clariori.in fi.iiij. volumi.& Curt.iunior.in consi.lxxxiij.presupponitur in facto.prope fin.cum alijs,qui allegari possent,sed causa breuitatis dimitto,qr super hoc loquendo in particularibus legatis,vel fideicom.omnes vbiqꝫ nemine prorsus contradicente,firmant opin.Bar.in.d.l.re coniuncti.in. d.ij. quest. ¶ Sed huic conclusioni ob.videtur(prout dicitur in themate)qr testator faciendo suum residuarium more Veneto, hoc est heredem vniuersalem reliquit illi inter cetera etiam

22 bona caduca,vt in testamento apparet,†vnde cum ps predicti fideicom.relicta do.Andree videatur effecta caduca, cum omnes decesserint ante do.Helenam,& sic ante euentum conditionis,vt est tex.in.l.vnica.§.& cum triplici.in fi. iuncta gl.C.de cad.tollen.videtur dicendum, qꝫ talis pars

23 pertineat ad predictum heredem,seu residuariuz. ¶ †Nec videtur obstare ius accrescendi,qr cuz illud procedat ex voluntate testantis,vt.l.titio, & meuio.§.iulianus.ff.de leg.ij. (prout illum tex.ad hoc alleg.patruus, & do. meus Soci. in.l.centurio.mihi in.vij.colum.ff.de vulga.& pup.)videtur qꝫ non possit habere locum,qm̄ de contraria voluntate apparet,prout videtur apparere in casu isto,ex quo voluit residuarium, & heredem suum habere bona caduca. ¶ Veruntamen hoc nullo modo obstante,puto conclusioneȝ predictam verissimam esse,& in primis ad argu. respondendo posset negari,qꝫ ius accrescendi ita procedat absolute ex voluntate testatoris,prout voluit glo.fi.prope fin.in.l.apud iulianum.§.idem iulianus.ff.ad trebell.& videtur bene probari in.l.prima.C.de testam.milita.prout illum tex.ponde

24 rat ibi Jas.in quinto nota.qui dicit,†qꝫ ius accrescendi potius procedit immediate ex dispositione legis, q̄ ex dispositione hominis,& dicit ita voluisse Bart.in.l.si testamento. ff.de vulgari & pupillari.& hoc stante argumentum totaliter ruit,qr testator non potest facere,quin leges habeantur locum in suo testamento.l.nemo potest.ff.de legatis primo.

25 ¶ †Vel secundo posito qꝫ cum iure accrescendi sit aliqualiter testatoris voluntas saltem tacita,prout videtur concedendum,& prout etiam Bar.& Jas.in locis predictis concedunt,respondetur,qꝫ falsum est in casu isto apparere de cōtraria voluntate testatoris. ¶ Quinimmo dico,qꝫ illa tacita voluntas,que alias in iure accrescendi presumitur adesse etiam in casu isto adest,qr cum coniunxerit illos fideicommissarios verbis,nec re totaliter disiunxerit,ſm qꝫ.s.dictuȝ fuit,apparet,qꝫ testator voluit apud eos totum esse,& quodāmodo eos pro vno habuerit, & ideo deficiente vno, debet pars eius ex verosimili mente testantis ad alium perti

26 nere. ¶ †Nec obstat,qꝫ reliquerit heredi,& residuario etiā bona caduca,qr illud debet intelligi de caducis totaliter, & que ex ordine iuris remanerent apud heredem, quod non est in casu nostro,cum illa pars ex ordine iuris,& etiaȝ ex voluntate testantis,pertineat ad magnificum do. Marcum, prout supra conclusum fuit. ¶ Et qꝫ ita talia verba debeāt intelligi,ex sequentibus verbis apparet,duȝ dicitur,che mi potessero essere,hoc est,que ad me pertinere possent,verum ista pars,licet respectu do. Andree,& filiorum possit dici caduca,non tamen sic dicitur,vt ad testatorem,seu ad eius residuum de iure posset pertinere,cuȝ iure accrescendi debeat pertinere ad dominum Marcum predictuȝ,per ea que dicta fuerunt,voluit ergo testator loqui de his,que totaliter & respectu omnium fierent caduca,ita qꝫ remansura sint in residuo testatoris,sed ista pars non dicitur totaliter, & respectu omnium caduca,cum adhuc viuat dominus Marcus, ad quem debet pertinere,ergo &c.ex verbis igitur testatoris clara mens eius colligitur,que omnino attendi debet,vt .l.in conditionibus primum locum.ff.de cond.& dem.cum ɔcord.s.alleg. ¶ Sed vlterius dico,qꝫ si mēs testantis clare non colligeretur ex verbis,& posset dici dubia, adhuc tamen deberet omnino interpretari,vt dictum est, & hoc cla

27 re ostenditur,†naȝ testator in suo testamento creditur in dubio se voluisse conformare cum dispositione iuris,vt tradūt Bartol.Angel.Cuman.& Alexand. in.l.heredes mei.§. cum ita.ff.ad trebellianum.& ibi atiam domi. meus Soci. colum.penulti.versic.postremo ex dictis Bartholomei.tradit Alexan.in consi.lv.perspectis his.ij.colum.iiij.volumi. Corne.consi.xxij.in hac consultatione.v.& vj.colum.secundo volumine,& dominus meus Socin.in consil.xxvij. presens consultatio.ix.columna,versi.sexto,& vltimo.cum concordantibus,vt per Jason. in consil.lxxxiiij. omissa longa. post princip.primo volumi.& per Deci.in consil.cclvij.que

28 ritur.secunda colum.†sed de iure cōmuni clarum est,qꝫ licet dicatur caduca remanere apud heredem,vel aliam personam grauatam,tamen intelligitur,nisi ille talis,cuius respectu dicitur quid fieri caducum, habeat substitutum, vel coniunctum,qr illi omnimodo heredi preferuntur,casus est in.l.vnica.§.sin autem aliquid sub conditione.C.de caduc.

29 tollen.ibi & hic vel substitutus,vel coniunctus accipiat,† sicut etiam in simili dicitur de pro non scriptis,& venientibus in causam caduci in eadem.l.§.in primo.& §.pro secundo. merito ergo sequitur,qꝫ si dubia de se testatoris volūtas debet sic interpretari,vt scilicet caduca remaneant apud residuarium,siue heredem,nisi adsit coniunctus,qui eam accipiat. Hic autem adest magnificus do. Marcus, ergo &c.

30 ¶ †Et eo maxime hoc dicendum videtur,quia testator cuz esset vulgaris,verosimiliter non intelligebat,quid importarent illa verba,caduchi,& per non scripti.Cum etiam multi legum professores illud ignorarent, & sic dicitur talia verba protulisse potius ex communi consuetudine testantiuȝ in ciuitate Venetiarum,q̄ qꝫ intelligeret quid per ea disponeretur.Merito non potest dici, qꝫ testator in dictis verbis voluerit alterare iuris dispositionem, sed potius se cum illa conformare per predicta. ¶ Et tanto fortius hoc dicendū

31 est,†quia(vt audio)sic semper in dicta ciuitate fuit obseruatum,vt per talia verba,quibus omnes fere testatores vtūtur,non dicatur impeditum ius accrescendi, nec etiam ius

32 substitutionis.†Minime ergo mutanda sunt,que diutinaȝ interpretationem habuerunt.l.minime.ff.de legibus.

¶ Preterea dici posset in ꝓposito,qꝫ cuȝ testator relinquerit dominis Andree,& zacharie, & filijs eorum, & cum illi sint mortui,& ex filijs solum reperiatur dominus Marcus,

33 videatur testator totum ipsi reliquisse, † cum pluralis locu-
tio in proposito nostro, vbi plures non sint procedat, & ve-
rificetur etiam in vno argumento. l. non est sine liberis. ff.
de verborum significatio. & ibi doctores tradunt.
34 ¶ † Et certe nemo dubitabit, ꝙ si quid relinquo Titio, & fi
lijs suis, ꝙ post eum etiam vnicus filius, qui supersit, habe-
bit relictum. Ita ergo & in casu nostro cum dixerit testator,
voglio che la vadi in messer Andrea, & messer zacharia, &
nelli suoi fioli &c. & ex eorum filijs post eos solum supersit
magnificus dominus Marcus, ille absq; dubio debet to-
tum habere. Laus Deo.
Soci. nepos, iurisconsult. Padue legens, in prima sede ve
spertine lectionis. 1536.

CASVS

¶ Magister Andreottus de olcellis de riperia, instituit he
redes vniuersales Bartolottum, & Turinum filios eius le
gitimos, & naturales, & Vincentium, & Sanctinum nepo-
tes eius ex Jacobo altero filio predefuncto equis portioni
bus per stirpem. & non per capita.
¶ Hac tamen lege, & conditione, ꝙ si aliquis, vel aliqui de
dictis eius filijs, & nepotibus decederet, seu decederent si-
ne filijs masculis, alij superuiuentes masculi sibi ad inuicem,
& vicissim succedant, & succedere debeant per stirpem.
¶ Adiuerunt omnes hereditatem, & facte sunt tres partes,
quarum duas habuerunt duo filij testatoris, quilibet vide-
licet tertiã, & aliam tertiã habuerunt simul illi duo nepotes.
¶ Decessit postea Vincentius vnus ex dictis nepotibus si-
ne filijs.
¶ Et ita primo dubitatur, stante predicto testamento, quis
ad bona eius sit admittendus, vtrum scilicet solus Sancti-
nus frater eius, an cum eo etiam Bartolottus, & Turinus
eius patrui.
¶ Deinde decessit predictus Turinus similiter sine filijs.
¶ Et sic secundo queritur, an ei solus frater eius Bartolot
tus succedat, an vero simul cum eo etiam dictus Sancti-
nus admittatur.

SVMMARIVM.

¶ De quadam substitutione facta de superuiuentibus, si
quis ex filijs, & nepotibus institutis decesserit, an. s. nepo
tes soli per prius videantur inuicem substituti.

1 ater succedit fratri ab intestato patruo excluso.
2 Substitutio fideicommissaria, si est facta ad inuicem filijs &
nepotibus institutis, & vno decedente, vel pluribus ex di
ctis filijs, & nepotibus sine filijs, alij superuiuẽtes per stir
pes ad inuicem succedãt, si moriatur alter ex nepotibus,
alter veniet ad fideicõmissum, patruo excluso, cui nihil ex
fideicõmisso restituere tenetur.
3 Testatoris mẽs omnino preualere debet, & obseruari, qua-
liacunq; verba prolata fuerint.
4 Testatoris sensus quando notus est, numquam verborum interpre-
tatio tantum valet, vt melior sensu existat.
5 Verborum omnis rigor, & forma in vltimis voluntatibus
postergatur, vbi de mente constat, & maxime in fidei-
commissis.
6 Substitutio & fideicommissum in ea factum ab institutione
declarantur.
7 Substitutio fideicommissaria censetur facta eo modo, quo
ab intestato persone substiture vocantur.
8 Testator si relinquat aliquid suis fratribus, censetur prius
vtrinq; coniunctis, demum ex vno parente tantum re-
linquisse.
9 Institutio, si est facta de filijs in loco vbi masculi feminis
preferuntur, censetur prius facta de masculis.
10 Substitutio non secundum vim verborum, sed secundum
voluntatem testatoris presumptam ex coniunctione in
institutione debet interpretari, & etiam fm ordinem suc-
cedendi ab intestato.
11 Substitutio fideicommissaria ad inuicem si sit facta filijs &
nepotibus institutis, altero ex filijs decedente sine libe-
ris, alter filius vna cum nepotibus patrem representan-
tibus veniet ad fideicommissum.

CONSILIVM CXL

Dirigat Dominus verba mea in
viam veritatis, & iustitie.
Presens consultatio (ni fallor) mentem te-
statoris recte intuendo, claram habere vi-
detur resolutionem, & ipsam clariorem red-
didit excellentissimus dominus Camillus butius mihi ma
ior honorandus, qui in eius consilio (more suo) omnia sub-
tiliter, & abunde discussit, & ita vt mihi de subscriptione requi
sito, satis esset conclusiones eius in vtraq; dubitatione tan-
quam iuridicas simpliciter approbare, vt tamen nõ videar
impremeditatus ad comprobationem deuenisse, & vt etiam
consultanti morem geram, paucula quedam subijciam.
1 ¶ Et circa primam dubitationẽ non est dubium, † ꝙ San
ctinus attento iure cõmuni dicitur verus & vniuersalis he-
res Vincentij fratris eius ab intestato decedentis exclusis
eorum patruis, cum ille sit frater, & proximior, text. est in au
ctenti. cessante, & in corpore vnde sumitur. C. de legitimis
heredibus. & idem etiam est secundum formam statuti Ri-
perie, vbi causa agitur, quod in hoc ius cõmune non immu
2 tat. ¶ Solum autem est questio, vtrum ipse Sanctinus † ex
causa fideicõmissi teneretur aliquid restituere predictis eius
patruis. Et certe concludendum est, ꝙ non, quia decedente
Vincentio ad eius partem per fideicõmissum dicitur voca-
tus solum, & duntaxat Sanctinus frater eius, nam testator
cum ex premortuo filio Jacobo, haberet illos duos nepo-
tes patris eorum personam representantes, haberetq; alios
duos filios superstites, voluit in institutione illos omnes vo
cari tanquam si essent tres filij, & sic vt de bonis suis fierent
tres partes, quarum vnam haberent illi duo nepotes repre
sentantes personam eorum patris, alie due darentur filijs il
lis duobus superstitibus, & istud voluit testator, dum dixit,
ꝙ eos instituebat equis portionibus per stirpes, & non per
capita. & in hoc fuit prudens eius consilium, & conforme iu
ri communi, & etiam municipali, quibus iuribus inspectis
sic fuisset ab intestato delata hereditas ipsius testatoris, iu-
xta aucten. in successione. C. de suis, & legitimis. & §. cum fi-
lius. institu. de heredi. que ab intesta. defer. sic ergo testator
istos duos nepotes in vno triente re, & verbis coniunxit, &
eos pro vno tantum habuit in comparatione filiorum suo-
rum superstitum. ¶ Et si ex predicto filio predefuncto plu-
res fuissent nepotes, vt tres, aut quattuor, similiter omnes
pro vno tantum habuisset, & ad trientem tantum vocasset
considerata persona patris eorum ab illis representata.
¶ Similiter etiam si vnicus tantum fuisset ad totum illum
trientem eum vocasset, cum per eum solum alterius prede-
functi filij persona representaretur. & de his neminem credo
dubitaturum, & probatur ex eo quia dum vocauit eos in stir
pem, ostenditur manifeste, ꝙ in mente testantis nepotes con
siderabantur solum vt predefunctum filium representãtes.
¶ Quibus sic stantibus (prout verissima sunt) quando te-
stator alicui ex institutis sine filijs decedenti substituit alios
superuiuentes per stirpem censetur sic substituere, vt si vnus
ex nepotibus decedat, alter solus superstes per fideicõmis-
sum vocetur, vt sic primeua eius volũtas seruetur, que fuit
vt quicunq; superessent ex predefuncto filio, & personã eius
representantes vnum trientem liberum, & integrum habe-
rent quoscunq; essent, vnde cum nunc post mortem Vin-
centij, supersit ex Jacobo filio testatoris solus Sanctinus,
ille solus debet habere integrum trientem, quod quidem se
quitur dicendo, ꝙ solus ille per fideicommiss. fuerit voca-
tus. Et istam esse mentem testatoris nemo negabit, si sit re-
3 cti sensus. ¶ † Qua posita non est dubium, ꝙ illa debet om
nino preualere, & obseruari, qualiacunq; verba fuerint pro-
lata, cum (vt vulgo fertur) verba intentioni seruire debeant
. c. secundo requiris. de appellati. & . l. scire oportet. §. aliud.
4 ff. de excusatio. tuto. † & ideo dicitur in. l. tertia. C. de liberis
preter. ꝙ quando testatoris sensus notus est, nunquam ver
borum interpretatio tantum valet, vt melior sensu existat,
vnde alias signanter dixit Ange. in consilio. ccxxij. bene, &
egregie.

5 egregie.in princi.† ꝙ in vltimis voluntatibus omnis postergatur verborum rigor, ꝛ forma, vbi de mente constat, al leg.d.l.iij. ¶ Et maxime procedit hoc in fideicom.in quibus ante omnia voluntas testantis etiam per coniecturas intellecta attendi debet, iuxta.l.cum proponeretur.cum ibi not.ff.de legat.secundo.cum simi.adductis.s.per excellentissimum consultorem. vt igitur hec testantis voluntas in casu isto seruetur, est concludendum absq; dubio solum.d.Sanctinum per fideicommiss.vocari, tum ratione predicte coniunctionis re, ꝛ verbis, per.l.coheredi.§.qui discretas.cum his, que ibi doct.tradunt.ff.de vulga. ꝛ pup.iuncta.l.re con
6 iuncti cum materia.ff.de legat.iij.† tum etiam vt substitutio, ꝛ fideicom.in ea factum declaretur, ab institutione, iuxta.l.i.cuz materia.C.de impu. ꝛ ali.substi. ꝛ.§.ꝛ si ex disparibus. insti.de vulg.substi.prout.s.per consultorē plene dictū fuit. ¶ Preterea talis interpretatio omnino fieri dz, quia si testator de tali casu fuisset interrogatus absq; dubio respondisset Sanctinum solum esse admittendum per predicta. Hoc igitur ista ratione attenta omnino ꝛ nos dicere debemus per ea, que not.in.l.tale pactū.§.fi.ff.de pac.cuz simil. ¶ Et ista interp̄tatio ex eo ēt fieri dz, q2 sic ab intestato solus Sanctinus Vincētio fratri suo successisset exclusis patruis tam de iure cōi, vt in auc.cessante.C.de legit.here. q̄z etiam de iure municipali Riperie obseruando, prout mihi
7 presupponitur.† Est enim regula ꝛ vera conclusio, ꝙ testatoris dispositio facta de personis aliquibus eas per fideicō miss.vocando censetur facta eo modo, ꝛ eo ordine, quo ab intestato persone predicte vocarentur, vt tradunt Bart. ꝛ alij, maxime Alex. ꝛ domi.meus Soc.in.l.heredes mei.§.cum ita.ff.ad trebell.dixit Bal.in.l.precibus.C.de impub. ꝛ ali.substi.Bar. ꝛ alij per illum tex.in.l.si duo.ff.de acquiren.hered. ꝛ traditur cōmuniter in.l.gallus.§.i.ff.de libe. ꝛ posthu.cum alijs allega.s.per consultorem, ꝛ vltra eum ita firmat Alex.in consi.lv.perspectis his.iij.colum.vers.confirmātur predicta.iiij.volumi. ꝛ Corne.in consi.xxij.in hac consultatione.v. ꝛ.vj.colum.ij.volumi. Dicetur itaq; in proposito vocati ad fideicom.alij superuiuentes, ḃm ꝙ iure cōmuni, vel municipali ab intestato succederēt, q̄uis verba in eorum sono videantur omnes simul vocare. ¶ Ad quod optime facit singularis decisio Paul.de cast.in.l.si.prope
8 fin.C.de verb.signifi.dum vult, † ꝙ si testator aliquid relinquat fratribus suis simpliciter, lz verba videātur sonare de omnibus fratribus, tamen intelligitur testator voluisse, ꝙ primo detur fratribus vtrinq; coniunctis, ꝛ postea coniunctis ex vno tantum parente, ꝛ hoc q2 sic de iure cōmuni succedere debebant ab intestato, ꝛ istam decisio.refert, ꝛ sequitur Corne.in dicto consi.xxij.vj.colum.versi.item alias eadem ratione ꝛc. ¶ Accedat ēt alia pulchra decisio do.mei Soci.in consi.cxv.s.scripti.ij.col.dum vult, ꝛ concludenter
9 probat, † ꝙ si pater simpl'r filios suos instituat in loco, vbi masculi ex forma statuti preferantur feminis, intelligitur prius vocasse masculos ḃm formam statuti, tam ꝛ si verbū filios, vniuersaliter tam masculos, q̄z feminas comprehendat, ꝛ ita proprie est dicendum in casu nostro, vt.s.verba illa, ꝛ alij supra viuentes ꝛc. intelligantur eo ordine, ꝛ ḃm ꝙ alias ab intestato essent successuri per predicta. ¶ Facit ēt decisio Dec.in consi.clxxxv.qm̄ ex facto ius orit'.per totū,
10 † vbi in fortioribus terminis concludit substitutionem in casu suo non ḃm vim verborum, sed ḃm voluntatem testantis presumptam ex coniunctione in institutione debere interpretari, ꝛ etiam ḃm ordinem succedendi ab intestato, vt per eū, per quam assumitur decisio casus nostri, secundu3 predicta. ¶ Ad que etiam alia plura possent cumulari, si tēpus mihi ad illud superesset, sed non est curandum, cum predicta sufficiant, maxime iunctis his, que abunde, ꝛ sapienter per do. consultorem deducta fuerunt, ex quibus vna cum eo concludo Sanctinum pred.solum ad fideicom.post mortez Vincentij fratris eius esse admittendū. ¶ Circa scđam dubitationem non intendo instare, q2 nullam prorsus continet diffi
11 cultatem, † nam cū Sanctinus sit de vocatis ad vnuz trientem, ꝛ nunc ad eum solum ille triens pertineat, vt.s.est conclusum, sicut ēt.d.Bartolottus frater Turini nuper defuncti ad alium trientem vocatus fuit, non video, cur simul nō debeat admitti ad tertium trientem ipsius Turini, attento ꝙ ab intestato fuissent illi Turino successuri, ꝛ ēt ꝙ ita creditur testator.voluisse considerando, ꝙ iste Sanctinus dicitur representare personam patris eius, ꝛ fratris.d.Turini, ac etiam attento, ꝙ substitutio facta est per stirpem, qđ non conueniret, nisi ēt nepotes ex predefuncto filio simul cuz superstite filio vocarentur, vt per consultorem dictum fuit. ¶ Firmando igitur ꝯclusionem hanc, velut indubitatam, vt.s.Sanctinus, ꝛ Bartolottus simul dicantur vocati per deducta.s.per do.consultorē, gratia breuitatis vlterius nō puto insistendum, ꝛ maxime ne in re clarissima, ꝛ omnino indubitabili videar difficultatem facere. Laus Deo.

Mar.Soci.iunior Sen̄.patritius iuriscon.Padue legēs.

CASVS

¶ Do.Magdalena papi de monte politiano habēs filios ex primo viro predefuncto, secundo nupsit cuidaz Blasio, ꝛ pro dotibus eis promisit floren.cc.in rebus, bonis, ꝛ pecunijs, modis, formis, ꝛ temporibus, prout ꝛ sicut fuerit arbitratum, ꝛ declaratum per Laurentium, ꝛ Marcum ad illud cōmuniter electos, qui postea mortui sunt, ꝛ non probatur, ꝙ aliquo tp̄e per eos, vel alios fuerit aliqd circa predicta declaratum, Sed reperitur, ꝙ.j.annum vel circa a tempore contracti matrimonij, do.Magdalena tradidit dicto Blasio vnam domum, tunc valoris floreno.cl. ꝛ vltra, ꝛ vnum predium tunc valoris florenor.lxx. ꝛ vltra, ꝛ dicta bona simpliciter, ꝛ absq; aliqua estimatione particulari tradidit. ¶ Et postea reperitur, ꝙ tradidit eidez Blasio floren. xxxj.pro residuo florenorum.cc.

¶ Demum decessit.d.Blasius, nihil habens proprium in bonis suis vltra bona, que.s.a do.Magdalena receperat, sicut ꝛ nihil habebat tempore contracti matrimonij, ꝛ recepte dotis. Qui per aliquot annos ante mortem vnico teste probatur dixisse, ꝛ confessus fuisse, ꝙ bona ab eo recepta post eius mortez reuersura sunt ad filios dicte do.Magdalene ex priori viro.

¶ Quibus sic stantibus, queritur an do.Magdalena possit saltem pro restitutione dotium petere domum, ꝛ prediuz cum floren.xxxj.prout dedit, an vero compellatur accipere simpliciter floren.cc.in pecunia numerata.

SVMMARIVM.

¶ Residuum importat, vt reliquum presumatur solutum.

¶ Estimatio rei in dotem date, quando inducat tacitam venditionem.

1 Vxor si dedit in dotem bona valoris duca.cc.eueniente casu restitutionis dotis, an possit petere.d.bona, an vero ducat.cc.accipere compellatur, ꝛ.j.in discursu.

2 Vxor si promisit nomine dotis.cc.si tradit aliqua bona marito, ꝛ demum pro residuo det certam quantitatem, puta.50.an dicatur.d.bona dedisse pro extimatione ducat. cl. ꝛ sic an dos dicatur in quantitate data, ꝛ.j.nu.5.vbi dicitur, ꝙ.d.ducat.cl.presumuntur soluti non in bonis, sed in pecunia, ꝛ illa bona dicuntur vltra dotem data.

3 Extimatio bonorum in dotem datorum facit emptionem, vt postea dos in quantitate data dicatur, ꝛ ꝙ tantum illa quantitas sit restituenda.

4 Dotis promissio si precessit in certa quantitate, ꝛ postea reperiatur predium pro dote assignatum, lz nulla sit facta mentio quantitatis, dicitur predium extimatuz pro quātitate dotis, ꝛ dos non in predio, sed in quantitate consistere dicitur, vide.j.nu.2.et.7.

6 Bona vltra dotem data dicuntur paraphrenalia.

8 Verba hec in contractu dotis posita, vcz formis, modis, ꝛ temporibus important pacta, leges, ꝛ conuentiones, quibus solutio dotis modificari, qualificari, ꝛ formari pōt.

9 Dos si sit promissa, prout fuerit arbitratum per tales, licet ipsi non declarent, nec arbitrentur ex dotis priuilegio actus non dicitur nullus, ꝛ debet recurri ad arbitrium boni viri.

10 Vir bonus dicitur iudex.

11 Extimatio rei in dotem date, lz inducat tacitaz emptionez,

vt videatur dos in quantitate data, tamen hoc nō procedit, vbi de cōtraria partiū volūtate appareat, vel etiā tacite ex aliquibus coniecturis.

12 Extimatio rei in dotem date non operatur tacitam venditionem, qñ tempore dotis assignate, vir non erat soluendo, quia si vir non habet in bonis, non potest lex fingere, ꝙ breui manu ille dederit precium vxori pro re in dotem data.

13 Extimatio rei in dotem date, lȝ faciat emptionem, qñ vir tempore eius traditionis erat soluendo, si tñ ex post vir efficiatur non soluendo, datur petitio rei in subsidiuȝ, ꝛ sufficit soluere rei extimationem, secus qñ ab initio non fuit soluendo, qꝛ non sufficeret soluere extimationē, qꝛ ab initio ob impeditam venditioneȝ fundus remansit dotalis, ꝛ eius dñium mortuo viro in vxorem transfertur, ꝛ potest vendicari iure proprio, ꝛ non in subsidium.

Extimatio rei in dotem date, lȝ faciat emptionem, qñ talis extimatio fit tempore traditionis dotis, tñ si simpliciter ab initio res tradatur absqȝ aliqua extimatione, si qua postea extimatio tacite censeatur facta, non creditur per talem extimationem presertim tacitam partes velle facere, ꝙ res inextimate que erant dotales, desinant esse dotales, ꝛ dos in quantitatem conuertatur, sed talis extimatio dicitur tunc fieri ad declarationem deteriorationis, ꝛ meliorationis.

15 Extimatio rei dotalis facta post tempus ꝯcti matrimonij, etiam de voluntate partium non pōt facere, quin fundus remaneat dotalis, nec inducere venditionem.

16 Alienatio rei dotalis non pōt fieri sine iusta causa etiā per extimationem rei dotalis ex post superuenientem.

17 Dotis restitutio ꝯstante matrimonio regulr̄ est prohibita.

18 Nouatio non presumitur.

19 Nouatio circa dotem non valet, nisi sit vtilis mulieri.

20 Extimatio rei in dotem date non inducit tacitam venditionem, qñ preciuȝ, ꝛ quātitas, qua dicitur illa res extimata, non dicitur consona, nec congrua ipsi rei.

21 Uerisimile non est, quem vendere velle rem minoris precij, ꝗ̄ valeat, ꝛ sic iactare suum.

22 Uenditio dicitur inducta, si pecunia data ꝑ seruo manumittendo est precio serui condigna, aliter secus, si non sit condigna.

CONSILIUM CXLI

Dirigat Dominus verba mea in viam veritatis, ꝛ iustitie.
1 †Uidetur primo aspectu circa propositam questio. dicendum restitutionem dotis faciendā esse solum de floren. cc. in pecunia numerata, ꝛ domum, ꝛ predium, de quibus agitur peti nō posse.
2 †Nam cum do. Magdalena post traditionem domus, ꝛ predij soluerit floren. xxxj. ꝑ residuo floren. cc. dicitur. d. bona dedisse pro extimatione florenoꝝ. clxix. qui cum. d. floren. xxxj. faciunt summam. cc. arguitur, ꝙ reliqui floꝛ. clxix. iam erant soluti, vel de eis aliter erat satisfactum, iuxta. l. si ex pluribus. in prin. cum ibi not. per gl. Ange. ꝛ Imo. ff. de solutio. tradunt Pau. de cast. ꝛ Alexā. atqȝ alij in. l. ij. C. de hered. instit. maxime Jas. ibi in. i. colum. versi. iteȝ ad istum tex. ꝛ c. ꝛ voluit Corne. in consi. xxxiij. incip. visa copia. iiij. colum. in fi. ij. vol. vnde cum non constet, ꝙ aliud do. Magdalena dedisset. d. Blasio, nisi bona predicta sequi videtur, ꝙ in. d. bonis dicantur soluti floreni. clxix. ꝛ per consequēs ꝙ ea bona pro tali precio extimata fuerint soluta, ꝛ tradita. d. Blasio.
3 ¶ Quo sic posito dicendum vr̄, †ꝙ talis extimatio dicatur fecisse emptionem, ꝛ postea dos dicatur in quantitate, ꝛ ꝙ tm̄ illa quantitas sit restituenda, vt vr̄ text. in. l. quotiens. vbi ita tenent Bal. ꝛ alij. ff. de iu. dot. ꝛ in. l. plerunqȝ. §. si ante. eod. tit. cum simi. Dicuntur. n. tunc duo actus gesti, quo ad ius, vcȝ emptio, ꝛ venditio, cum solutione precij, ꝛ dotis consignatio, ꝛ hoꝝ actuum primus occultatur, ꝛ breui manu omnia dicuntur facta, vt in simili habetur in. l. singularia. cum materia. ff. si cer. pet. ita in proposito inquit Bal. in. l. si inter virum. C. de iu. dot. refert, ꝛ sequitur do. Mar. Soci. auus meus in ꝯsil. lvj. stantibus. §. scriptis. iij. colum. versicu. septimus casus. ¶ Confirmatur ista conclusio, quia talis videtur mens partium in traditione, ꝛ receptione rerum predictarum pro dote, qualis fuit in principio in ipsa dotis constitutione. Sed secundum constitutionem, seu dotis promissionem dos ipsa dicitur in quantitate ducentorum florenorum consistere cum domina Magdalena talem summam pro dotibus promiserit, vt in instrumento constat, ergo postea, quando bona illa tradita fuerunt, videntur partes fuisse in tali voluntate, vt scilicet dos consistat in ducentis florenis, ꝛ illa quantitas duntaxat sit restituenda, vt sic bona predicta cum dictis florenis. xxxj. in sua extimatione faciant dictam summam ducentorum florenorum. ¶ Ad que faciunt, que signanter dixit patruus, ꝛ domi. meus, do. Bartholo. Soci. in consil. lxix. incipiē. viso laudo. iij. colum. ver. circa secundam difficultatem. iiij.
4 volumi. vbi per plurima per eum allegata concludit, † ꝙ si precesserat dotis promissio in certa quantitate, ꝛ postea reperiatur per arbitros simpliciter assignatum predium pro dote, licet nulla tunc fuerit facta mentio quantitatis dicitur predium extimatum pro quantitate dotis, ꝛ dos non in predio, sed in quantitate dicitur consistere, vt plene per eum videri potest. ¶ Et ex his videtur in proposito concludendū domi. Magdalenaȝ posse compelli ad accipiendum ꝓ suis dotibus florenos ducentos, ꝛ consequenter a petitione dictorum bonorum posse repelli, que (vt verum fatear) me prima facie hesitantem reddiderunt. ¶ Sed his nequaquaȝ obstantibus maturius, ꝛ diligentius omnia in facto contingentia animaduertens contrariam partem de iure probabiliorem esse arbitror, prout ēt eleganter, ꝛ copiose, per insignem aduocatum conclusum fuit. ¶ Et vltra adducta per eum animaduertendum in primis est, quoniaȝ iuridice dici potest, ꝙ domi. Magdalena domum, ꝛ predium precipua habere debet vti bona propria, ꝛ vltra etiam petere possit pro suis dotibus florenos ducentos. Et hoc clare videtur
5 probari, † qꝛ cuȝ ꝑ illa dote ꝓmiserit florenos ducentos, ꝛ postea reperiatur, ꝙ soluerit florenos vnum ꝛ triginta, pro residuo ducentorum, ꝛ ita Blasius maritus eos pro dicto residuo acceperit, iuridica sequitur consequentia, ꝙ reliqui. clxix. floreni dicuntur, seu presumuntur soluti non dico de bonis, sed similiter in pecunia numerata, prout debebātur, ꝛ prout residuum solutum fuit, per nota. in dicta. l. si ex pluribus. ff. de solutio. ꝛ in dicta. l. secunda. C. de heredib. insti
6 tuen. cum alijs. ꝯ. allegatis. ¶ † Quo sic posito dico, ꝙ domus, ꝛ predium, dicentur vltra dotem marito tradita, vt sic paraphrenalia dicantur, ꝛ nō in dotem data, iuxta. l. si ego. §. dotis. ff. de iu. dot. d. l. fina. C. de pac. ꝯuen. ꝛ tradit Corne. in consi. cccvj. incipien. opportunum. v. colum. iij. volumi. ¶ Et hoc eo maxime dicendum videtur, quia in traditione dictorum bonorum, nulla fuit habita consideratio precij eorum, nec etiam fuit facta mentio dotis, vt sic pro dote dicerentur tradita, sed simpliciter vti bona do. Magdalene fuerunt tradita dicto Blasio, ꝛ per consequens proprie videntur bona paraphrenalia, ꝛ ideo videtur, ꝙ illa precipua habere, ꝛ petere possit vltra dotem florenorum ducen
7 torum. ¶ † Nec huic conclusioni ob. decis. patrui mei Soci. in dicto consilio. lxix. quoniam ibi expresse in assignatione illius predij fuit dictum, ꝙ pro dote assignabatur.
¶ Hanc conclusionem affirmarem, si do. Magdalena dotem totam in quantitate solutam assereret, hoc ad onus cōscientie sue relinquendo, sed quia an ipsa ita affirmet, ignoro. Ad alia descendam. ¶ Posito ergo (absqȝ tamen veritatis preiudicio) ꝙ bona predicta soluta, ꝛ tradita fuerint ex causa dotis, adhuc concludi debet, ea realiter, ꝛ prout sunt, peti posse. Et considerandum est in primis, quod arbitri illi, Laurentius, ꝛ Marcus fuerunt electi non solum ad declarandum, in quibus bonis dos est soluenda Sed in quibus modis, ꝛ formis, hoc est quibus pactis, ꝛ conuentionibus, prout verba instrumenti exprimunt, ibi formis mo
8 dis, ꝛ temporibus. † Nam ista verba important pacta, leges, ꝛ conuentionem, quibus solutio dotis modificari, qualificari, ꝛ formari potest, vt de se patet, ꝛ sentit Alexander in consilio septuagesimo nono, eleganter, ꝛ subtiliter. versiculo circa tertium. quinto volumine. ¶ Ex quo infertur, quod ipsi arbitri poterant, ꝛ debebant declarare, etiam

ꝙ vellent

ꝙ vellent bona ista dari estimata, an talis estimatio faceret
emptionem, ⁊ sic in casu restitutionis dotis, an eadem bo-
na deberēt restitui. ¶ Et lꝫ ipsi nihil declarauerint, aut fue
runt arbitrati, ⁊ alias soleat ex tali defectu actus annulla-
ri. vt. l. fina. C. de contrahenda emptione. ⁊. l. si merces. in
principio. ff. locati. tamen in casu isto ex dotis priuilegio ac
tus non dicitur nullus, ⁊ debet recurri ad arbitriuꝫ boni vi
ri. iuxta. l. iij. C. de dotis promissione. ⁊. l. cum post. §. ge-
ner. ff. de iure dotium. ⁊ declarant doctores in dicta. l. fina.
maxime Saly. ibi in. iiij. oppositio. vnde potest a iudice pe
ti, vt a bono viro, ꝙ in hoc officium suū impartiatur, ⁊ de-
10 claret, quibus pactis dos danda fuisset, † bonus enim vir
dr̄ iudex, vt inqt glo. in. c. potuit. de loca. in verbo celeri. in
fi. ⁊ Bar. in. l. societatem. §. arbitroꝝ. ff. pro soc. i. colū. vbi
multa iura allegat. Et non est dubitandum debere declara
ri ꝙ talia bona sic tacite estimata ita dicantur in doteꝫ tra
dita fuisse, vt postea pro eadem estimatione eadem sint re
stituenda, attento maxime ꝙ Blasius non erat soluendo,
⁊ ꝙ estimatio non erat ꝯdigna rebus ipsis ſm qđ statiꝫ ĩ.
deducam. ¶ Sed vlterius nunc ꝓcedendo, posito, ꝙ pre
dicta declaratio de iure fieri non debeat (absqꝫ tamen pre
iudicio veritatis) vel qđ de facto non fieret arbitrioꝛ tñ de
iure ⁊ equitati consonum esse bona predicta omnino resti-
tui debere etiaꝫ ꝙ tacite videantur tradita estimata pro. d.
florenis. clxix. ⁊ pro declaratione huius ꝯclusionis presup
11 pono, † ꝙ licet alias estimatio rei in dotem date inducat ta
citam emptionem, ⁊ operetur dotem solum in quantitate
per superius allegata, tamen istud ꝓcedit, nisi de contraria
voluntate partium appareat, vel expresse puta si ita actum
fuerit, de quo non est dubium, ⁊ est tex. in. l. si estimatis. vbi
bene. ff. solu. matrimonio. vel etiam tacite ex aliquibus con
iecturis, vt colligitur ex pluribus dictis Bald. ⁊ aliorum
in. l. ex conuentione. C. de pact. ⁊ in terminis signanter de-
clarat Aretinus in consilio octuagesimo quarto incip. Di
ligenter ponderatis. secunda columna. ⁊ egregius doctor
dominus Andreas barbatia in consilio decimo nono in-
cip. Clementissimum Deum. quarta columna.
¶ Hoc ita posito dico ex voluntate partium (saltem ve-
rosimiliter, ⁊ ex coniecturis) constare, quod si qua estimatio
aliquo modo facta presupponat̄, non dicat̄ fecisse emptio-
nem. Ita vt solum in quantitate consistat dos, ⁊ sola quan
12 titas sit restituenda. ¶ † Et primo pro hoc colligitur, ex
eo ꝙ dictus Blasius maritus dicte domine Magdalene
tempore date ⁊ consignate dotis non erat soluendo, vt cla
re deducitur per insignem aduocatuꝫ, ⁊ etiam in facto pro
batur in processu. vt mihi supponitur, naꝫ tunc propter ege
statem ipsius Blasij non potest estimatio rei in dotem da-
te operari tacitam venditionem. ita voluit Bald. in. l. ex
conuentione. C. de pactis. ⁊ in. l. interest. C. de vsu ⁊ habi-
tatio. ⁊ tradit Jason signanter in. §. actionum. colum. xv.
institu. de actio. cuꝫ alijs allegatis ad hoc per insignem ad
uocatum. Et ratio est, quia si maritus nihil habet in bonis
lex non potest breui manu tangere, ꝙ ille precium dederit
vxori pro re in dotem data, ⁊ postea illud precium pro do
te receperit, attento, ꝙ vere, ⁊ realiter tale precium, ⁊ rei
estimationem in bonis non habebat, vnde hoc considera-
to sumimus coniecturatam mentem partiuꝫ fuisse, ꝙ asser
ta estimatio non induxerit venditionem. Sed ad designan
dum interesse, vel ad aliud facta fuerit, ⁊ hanc opinionem
videtur etiam tenere Salyce. in dicta. l. interest. ⁊ Decius
13 in. l. traditionibus. C. de pact. ¶ † Nec tenendo hoc obst.
quod dicunt Bald. in dicta. l. ex conuentione. in tertia op
positione. ⁊ Jas. in dicta. l. traditionibus. in decima tertia
fallentia. de soluenda estimatione. Quia vltra dicta per in
signem aduocatum, potest dici, ꝙ illud procedit, quando
vir non est soluendo tempore soluti matrimonij, sed bene
fuit soluendo tempore tradite, ⁊ estimate rei. Nam cum
tunc ab initio fuerit inducta venditio per estimationem, si
vir ex post fiat non soluendo, datur rei peritio in subsidiū, ⁊
ideo nimirum si sufficit soluere rei estimationem, secus au-
tem est quando etiam ab initio tempore tradite, ⁊ estima-
te rei maritus fuit non soluendo, put est casus noster, quo-
niam tunc non sufficeret soluere estimationem. Ex quo ab
initio propter impeditam tacitam venditioneꝫ res dicitur
fuisse funditus dotalis, ⁊ illius dominiuꝫ statim mortuo vi
ro retransfertur in mulierem, vt. l. in rebus. C. de iure do-
tiuꝫ. ⁊ sic potest res talis vendicari recto, ⁊ proprio iure, ⁊
non in subsidium. Et ista sit prima coniectura, per quam di
cimus de voluntate partium fuisse, ꝙ dicta asserta tacita
estimatio non induxerit venditionem.
14 ¶ † Secundo idem colligitur, ⁊ fit alia coniectura, ex eo
ꝙ estimatio, que asseritur facta, non dicitur facta ab initio
tempore traditionis rerum, de quibus agitur. Ab initio
enim fuerunt simpliciter, ⁊ absqꝫ aliqua estimatione tradi-
te, ⁊ si qua estimatio presupponatur consideratur facta ex
post, quando scilicet fuerunt soluti floreni vnus ⁊ triginta
pro residuo ducentorum. ¶ Quo sic stante non creditur,
ꝙ partes voluerint per talem estimationem, presertim ita
tacitam, facere, ꝙ res, que iam inestimate tradite, erāt do
tales, desinant esse dotales, ⁊ dos in quantitate conuerta-
tur. Sed dicitur tunc estimatio fieri ad declarationem de-
teriorationis, ⁊ meliorationis, ita eleganter declarat Bal
dus in dicta. l. ex conuentione. vbi etiam idem tenent Sa-
lyce. Riminal. ⁊ Jas. ⁊ est cōmune dictum, vt per eos vide
ri potest. quod etiaꝫ voluit Areti. in dicto consilio. lxxxiiij.
⁊ Barba. in dicto consilio. xix. colum. fin. Immo vult Sa
15 ly. in dicta. l. ex conuentione. si recte pōderetur, † ꝙ nec vo
lentes partes in estimatione ex post facta tempore iaꝫ con
tracti matrimonij possent facere, quin fūdus remaneat do
16 talis. † Nam si vellent, ꝙ per estimationem expost super-
uenientem inducatur venditio sequeretur vel alienatio rei
dotalis, quod sine iusta causa non tolleratur, inter quas nō
reperitur talis estimatio. vt. l. prima. ⁊ per totum titulum.
17 ff. de fun. dota. † Vel restitutio dotis constante matrimo-
nio, quod similiter regulariter est prohibitū. vt. l. i. C. si dos
18 const. matrimo. † vel saltem nouatio ꝙ non debet presumi.
iuxta. l. fina. C. de noua. ⁊ dicunt Bald. ⁊ Salyc. ⁊ etiam
19 alij in locis preallegatis. ¶ † Nec etiam talis nouatio fa-
cta valeret, nisi fuisset vtilis ipsi mulieri. vt. l. ita constante.
ff. de iure dotium. Cum igitur in casu nostro bona ista ab
initio fuerint tradita inestimata, ⁊ per consequens dican-
tur effecta dotalia, non debet aliquid alterari per aliquam
assertam estimationem constante matrimonio, ⁊ expost ꝯ-
tingentem. ¶ Et hec est secunda coniectura ad dicenduꝫ,
20 vt supra. ¶ † Tertio, ꝙ predicta asserta estimatio non in-
duxerit tacitam venditioneꝫ, colligitur ⁊ manifeste ex alio,
quia precium, ⁊ quantitas qua dicuntur illa bona estima-
ta, videlicet floreni. clxix. non dicitur consona, ⁊ condigna
ipsis rebus, que tunc erant valoris, ⁊ estimationis floreno
rum ducentorum, ⁊ viginta in circa, vt in themate narra-
tur, ⁊ vt mihi asseritur, in processu probatur.
¶ Quo posito, dico, ꝙ per talem estimationem non indu
21 citur venditio, † quia non est verosimile quem velle vende
re rem minoris, ꝙ̄ valeat, ⁊ sic iactare suum. iuxta regu-
lam. l. cum de indebito. ff. de probationibus. ⁊ ita in termi
nis concludit Baldus in dicta. l. ex conuentione. allegat in
argumentum glos. in. l. prima. §. primo. ff. de superficie. in
verbo agendo. dum dicitur ibi, quod ex quantitate precij,
emptor a conductore dignoscitur. Idem voluit Salyce-
tus in dicta. l. ex conuentione. ⁊ sequuntur ibi Riminald.
Jaso. ⁊ alij communiter. ⁊ dicit Salycetus hoc probari,
ex quadam concordia, ⁊ solutione duorum iurium. Pri-
ma facie repugnantium, videlicet. l. tertia. §. primo. ff. de cō
ditione ob causam. ⁊. l. si is C. si manumi. ita fuer. aliena.
22 † Nam si pecunia data pro seruo manumittendo corre-
spondet, ⁊ est condigna precio serui dicitur inducta vendi
tio, ⁊ succedit constitutio, qua post moram seruus liber fit.
vt dicta. l. si is. Secus si precio non sit condigna. vt dicto
§. primo. non enim inducitur tunc venditio, vt ibi dicitur.
Hanc eandem opinionem in proposito nostro sequitur
Aretinus in dicto consilio octuagesimo quarto. ⁊ An-
dreas barbatia in dicto consilio decimo nono. ⁊ hoc soluꝫ
fundamentum in casu nostro sufficeret ad victoriam. Et
ita alias vidi consultum, ⁊ obtentum.
¶ Et tunc ista estimatio vltra predicta potest dici facta ad
finem, vt minor gabella ex ista dote veniret soluenda, sicut
ego in ista nostra ciuitate Senaruꝫ vidi pluries obseruari.
¶ Concluditur ergo ex predictis nullam fuisse inductam

venditionez domus & predij, de quibus agitur, & per ꝯñs. ꝙ real'r, & ꝑut sunt, veniunt restituenda dicte dñe Magdalene vna cum florenis. xxxj. prout ipsa dederat posito nilles, ꝙ asserta estimatio facta dicatur, de quo plurimum dubitari posset. Sed non insisto, cum non sit necessariũ. Predicta. n. de iure apertissima sunt. Ex quibus clare constat, non obstante que supra in ꝯrium allegata fuerunt.

Socinus nepos Senis legens. 1523.

SVMMARIVM

¶ Legitimatio patre petente facta in ciuitate Senarum per Comitem imperialem, confirmata per ꝯsiliũ populi, an valeat: lz non sit facta agnatoꝝ mentio, & causa nõ sit inserta, & an opereẽ ad successionem alterius, q̃ pr̃is.

1 Imperator non potest legitimare in terris ecclesie, nec in alijs terris ei non subiectis, nisi accedat auctoritas consensus & decretum illius ciuitatis.
2 Prorogatio iurisdictionis de loco ad locũ, & de ꝑsona ad ꝑsonã i ltimatione nõ põt fieri, cũ sit õ reseruatis ꝑncipi.
3 Ciuitas Senaꝝ Imperatorẽ in supiorem nõ recognoscit.
4 Ius suum nemini detrahi debet.
5 Dispositio de re aliena consentiente domino valet.
6 Iuri suo quilibet renunciare potest.
7 Auctoritas expost interposita incontinenti per ciuitatez legitimationi facte per Imperatorez, aut eius Comitem palatinum in ciuitate sibi nõ subdita tantum operatur, quantum si in ipsa legitimatione fuisset interposita.
8 Iussus parentis in adeundo debet precedere, quia tractatur de acquisitione ei facienda.
Auctoritas autem tutoris potest interponi ex post, cum nihil ei veniat querendum.
9 Princeps in suis terris auctorizat ex post legitimationez per Comitem palatinum imperialem factam.
10 Legitimatio quando fit citandi non sunt agnati venientes ab intestato ẽm cõem opinionem.
11 Agnatoꝝ mentio an facienda sit in legitimatione, vt appareat patrem petentem filium ltimari, & ẽt ltimantem voluisse agnatis preiudicare, & nu. seq. ibi dicitur ꝙ nõ, & ĩ. nu. 15. vbi rationem assignat. & nu. 19.
13 Ltimatio quando fit, sufficit ꝙ pater, & legitimatus cõsentiant, quando non extant filij legitimi.
14 Sed si extant filij legitimi de eis est facienda mentio, & citandi sunt. & ĩ. nume. 18. & nume. 43. vbi dicit ꝙ tales legitimi debent consentire.
16 Dans aliquid vni videtur alijs denegasse.
17 Exheredatio filioꝝ est expresse facienda ꝑpter ius, quod dicitur eis quesitum in bonis patris, & eo viuente.
19 Ltimatio filioꝝ per legem conceditur, non in defectum succedentium ab intestato, sed in defectum aliorũ filiorum legitimorum, & eorum carentiam, & ĩ. nu. 28.
20 Ltimatio dr̃ h̃re causam insertam, quando in ea dr̃, ꝙ legitimandus est bone, & honeste vite, & ꝯuersationis &c.
21 Legitimatio quando fit ad instantiam patris de filio naturali non existentibus legitimis non requiritur expressio alicuius cause, & ĩ. nu. 26. et. 27.
22 Secus quando superesset proles legitima, qꝛ tunc requiritur cause cognitio, & eius expressio.
23 Legitimatio quando fit de spurio, que potius dicitur dispensatio, tunc requiritur expressio cause.
24 Causa aliqua nõ requiritur in eo, quod potest libere disponi vltra voluntatem disponentis.
25 Disponentis volũtas pro cã & rõne sufficit in his, q̃ sunt iuris positiui, cũ ea ꝓcedant ex libera voluntate supioris.
28 Declaratio ad. §. illud. in auc. quib. mod. natu. effic. sui.
29 Argumentum ab his, que sunt verisimilia, valet.
30 Ltimatio prius ltime facta, cuz eius ꝑfectionez, & ꝯsumationem receperit, non reuocaẽ, etiam quo ad effectũ per superuenientiam legitime sobolis, & est com. opi.
31 Ltimatus p rescriptũ ꝑncipis an sit ltimus, neduz p̃ri, sed ẽt fratribus, & alijs agnatis agnascaẽ, quo ad effectũ succedendi, & ĩ. nu. 34. vbi dĩ ꝙ sic, & est cõis opi. vt ibi late.
32 Legitimatus per rescriptum non querelat testamentũ fratris legitimi, turpi persona instituta.
33 Ltimatio, q̃ fit per oblationem curie dr̃ potentior ltimatione, que fit per rescriptum, vide tñ ĩ. nu. 37. et. 39.
35 Legitimatus admittitur ad successionem fratris legitimi, exclusa sorore legitima, mediante statuto excludente sororem a successione fratris legitimi, extãtibus fratribus masculis ex eodem patre.
36 Legitimatus factus agnatus alijs agnatis patris admittitur de iure cõmuni ad successionem sororis legitime, exclusis patruelibus, veluti remotioribus.
38 Legitimati nil a legitimis differunt, & in eis ius succedendi procedit, sicut ceteris ab intestato legitimis.
40 Legitimato per oblationem curie pater non potest plus relinquere, q̃ vni ex legitimis, cui minus relinquit, quod non est in legitimato per rescriptum.
41 Iura de intestatis loquentia etiam in pupillis procedunt, ẽm magis cõmunem opinionem.
42 Lex presumit, ꝙ hij, qui non habent velle perfectuz, velint id, quod a lege est ordinatum.

CONSILIVM CXLII

Dirigat Dominus verba mea in viam veritatis & iustitie. Uiso puncto cuz alijs scripturis cũ eo trãsmissis, visis etiaz duobus consilijs super eo redditis, & idem concludentibus, videlicet consilio primo loco reddito per excellẽtissimum iurisconsultum mihi vti patrem honorandum dominum Uincentium herculanum de Perusio, & alio secundo loco reddito per celebratissimum iurisconsultum dñm Philip. deci. nemini etate nostra secundum & mihi patrem honorandũ. Omnibusq; mature & diligenter pro tenui facultate nostra ꝯsideratis de subscriptione requisitus facillime, & euidenter in eorum sententiam, vti iuri, & rationi congruam condescendo. Et presens consultatio adeo subtiliter, & copiose per predictos patres, & viros excellentissimos absoluta, & discussa est, vt addere aliquid volenti locus minime relictus videatur. Preterea solez facibus quereret illustrare, qui ꝯclusioni per eos aperte demonstrate demonstrationẽ superaddere tentaret. Uex ne inconsiderate videar eoruz ꝯclusionem approbasse, ad mei ipsius & mentis mee declarationem paucula quedam subijciam. ¶ Concludo ergo ẽm eos legitimationem factaz de dicto Saluatore per Comitem palatinum, cui accessit consensus, auctoritas, & decretum ciuitatis Senaꝝ omnino firmam esse. Nec per natiuitatez Mariane filie patris legitimantis expost superuenientem in aliquo (etiam quo ad effectum) sublatam esse, & ita valuisse, & firmaz esse, vt ea mediante do. Saluator admittatur hodie ad successionem predicte Mariane eius sororis mortue in pupillari etate, exclusis prorsus alijs coniunctis in gradu remotioribus. In cuius cõclusionis probatione aliter non insistam, quoniam satis superq; per predictos consulentes probata extitit. ¶ Et si quis dicat, ꝙ legitimatio non valuit ex defectu potestatis legitimantis, cũ eius auctoritas proueniat ab Imperatore, qui in ciuitate Senarum, vbi facta fuit, non videtur habere iurisdictionem aliquam cum predicta ciuitas saltem de facto non recognoscat eum in superiorem, & per se ipsaz vtatur iure imperij & plenitudine potestatis, sumpto argumento ab eo,
1 † ꝙ nec in terris ecclesie Impator potest legitimare, vt inquit Bald. in. l. i. C. de iur. aureo. annu. ponit Corne. in cõsi. i. in littera, o. iij. volu. & plene supra per consulentes probatur, vnde sicut non põt in terris ecclesie, qꝛ non sunt subdite imperio, ita nec possit in ciuitate Senarum, que similiter ei non vr̃ subdita, qua argumentatione sepe cõsulendo vtebatur Abb. in ciuitatibus Tuscie, prout eum refert insignis doctor do. Salusti. Perusinus in quodam suo repertorio decisiuo in verbo legitimatio, relatus per prefatuz dominum Philip. deci. secundo loco cõsulentem in suis consilijs numero. lv. in. ij. colum. Cui non videtur, ꝙ obst. quedam solutio data supra per secundum consulentem, dum dicit, ꝙ in casu nostro talis defectus non ꝯsideratur, quia partes expresse ꝯsenserunt, vt. s. per eum in. vj. car. in prin.

¶ Quoniam

¶ Quoniam illud videtur valde dubium, cum tunc videatur fieri quedam prorogatio iurisdictio. respectu loci, & personarum mediante consensu partium. iuxta. l. i. & ibi per do
2 ctores, ff. de iudicijs. † que prorogatio in legitimatione nõ videtur fieri posse cum sit de reservatis principi, vt plene declarat idem secundus consultor in suo consilio. cl. super quo ad presens nihil determino. ¶ Rñdebitur hoc in proposito nostro nihil facere vt per vtrumq; consulentem plene supra responsum fuit. Et inter alias responsiones vna est, que omnem tollit difficultatem, quam ponit supra pri
3 mus consultor, videlicet, † quia dato q aliquo modo predicta ciuitas non dicat iurisdictionis imperialis, nec Imperatorem in superiorem recognoscat prout, verum videtur, licet sua Maiestate deuotissima, adhuc tamen legitimatio predicta valuit optimo iure, cum ei accesserit auctoritas, consensus, approbatio, & decretum populi illius ciuitatis, & sic principis, seu ab eo habentis auctoritatem, vt per eum supra sapienter deducitur. Ex quo res nostra in conspicuo ponitur. Nam si qua ratione poterat ex fundamẽto supra scripto dicta legitimatio dici inualida. Id erat ideo quia quis videbatur immittere falcem in messem alie
4 nam, quod iure non tolleratur † l. sicuti. §. aristo. vbi radũt doctores. ff. si seruitu. vend. c. primo. sexta questione tertia. & c. venerabilem. in principio. de electionibus. Nemini enim ius suum detrahi debet. vt in. §. sed & maior. institu. de his que sunt sui vel alieni iuris. cum similibus. Que ratio omnino cessat accedente predicte ciuitatis volunta
5 te, consensu, auctoritate, & decreto. † Dispositio etenim de re aliena facta domino consentiente omnino valet. l. mater tua. C. de rei vendi. fact. l. deceptio. C. de euic. & l. qui
6 dam. ff. eodem titulo. † quilibet enim potest iuri suo renunciare. l. si quis in conscribendo. C. de pactis. cum similibus.
7 ¶ † Et cum iste consensus cõmunitatis Senarum interpositus fuerit per viam auctoritatis, licet expost fuerit dicta auctoritas interposita, incontinenti tamen tantum operatur, quantum si in ipsa legitimatione fuisset interposita. argumento. l. si quis mihi bona. §. iussum. & ibi notatorum.
8 ff. de acquirenda hereditate. dum dicitur, † q licet iussus parentis in adeundo debeat precedere, tamen auctoritas tutoris potest interponi etiam expost. traditur etiã per glossam, & alios. in. §. tutor. institu. de auctoritate tutorum. maxime attenta ratione Ioan. fab. in dicto. §. tutor. dicentis, q iussus debet precedere, cum tunc tractemus de acquisitione facienda patri, secus in auctoritate tutoris, cui nihil venit acquirendum, quam rationem posuit etiam dominus Alexander in dicto. §. iussum. & eam ibi sequuntur moderniores. Cum ergo communitati Senarum ex dicta legitimatione nihil sit querendum, potuit ei interponere auctoritatem etiam expost, & pro hoc adduco, quod voluit Andreas barbatia in consilio trigesimo quarto, co
9 lumna decimanona, secundo volumine. † vbi concludit, q dux Mediolani vti princeps in suis terris auctorizauit ex post quandam legitimationem de quodam infante factam a Comite Palatino. Et ex predictis circa istud primum obiectum est sublata penitus omnis difficultas.
¶ Nec secundo loco obst. si dicatur legitimationem fuisse surreptitiam cum in ea de agnatis ab intestato venienti
10 bus non fuerit facta mentio. † nam licet non sint citandi, nec eorum consensus requirat secundum Bartol. Paulum de castro, & alios in. l. gallus. §. & quid si tantum. ff. de liberis & posthumis. que opinio communiter tenetur, vt inquit Alexander in consilio. clxxxviij. Perspectis verbis. tertia columna, quinto volumine. & Raphael cumanus in consilio nonagesimo octauo. Supposito tenore. columna fina. & supra per consulentes deducitur, quod etiam tenet Andreas barbatia in consilio quadragesimo nono. Scribitur sapientie. in principio, secundo volumine. Et Corneus consilio trigesimo quarto. In hac quidem. in littera. M. primo volumine. Et fuit determinatum per dictum Stephanum aufrerium in additione ad decisiones Tholosanas in questione. cccclvj. in fi. tamen de eis facienda est omnino mentio secundum Antonium de butrio in. c. per venerabilem. extra qui filij sint legitimi. & Paulum de castro consilio. ccxxij. Super eo de quo queritur. & supra per consulentem primum plene probatur. Et adde q idem tenet Andreas barbatia in consilio quadragesimo nono. Clementissimum Deum. in secunda columna,
11 quarto volumine. † Et hoc quidem videtur requiri secundos predictos, maxime Barba. in dicta secunda columna. vt ex eorum facta mentione appareat patrem petentem filium legitimari, ac etiam legitimantem voluisse agnatis,
12 & alijs successuris ab intestato preiudicare. † Quoniam respondetur illam opinionem in iure non esse veram, & communiter magis reprobatam prout declarat Paul. de castro ex mente Barto. in dicto. §. & quid si tantum. vbi etiam idem tenet Areti. in decima septima columna. versicu. & licet Antonius de butrio &c. idem etiam voluit dominus Federicus de senis in consilio quinquagesimo septimo. Et plene supra per consultores deductum fuit. ¶ Quibus adde, q idem voluisse videtur Abb. in dicto. c. per venerabi
13 lem. in prima columna. † dum dicit, q pater, quando petit suum filium legitimari non extantibus sibi filijs legitimis, sufficit tunc ipsum patrem & legitimatum consentire, si enim illud sufficit. Infertur, q de agnatis non est facienda mentio, & idem etiam expresse tenuit insignis doctor dominus Carolus ruinus in repetitione dicti. §. & quid si tantũ. columna septuagesima sexta, in principio. in versicu. quinimmo &c. vbi refert idem tenuisse Angelum in. §. si quis igitur. el primo. in aucten. quibus modis naturales efficiuntur sui, columna septima, qui licet in lectura mea hoc non ponat expresse videtur tamen illud sentire, quando simpliciter dicit, q comes potest ad petitionem patris legitima
14 re filium etiam extantibus legitimis, † sed tamẽ mens sua ibi est loqui de legitimis, scilicet filijs, quorum omnino facienda est mentio, vt statim subdit Rui. in preallegato lo
15 co. ¶ † Stat ergo firma conclusio q in legitimatione facta de filio naturali patre petente, prout est casus noster, nõ sit necessario facienda mentio agnatorum & aliorum alias ab intestato successurorum. Quoniam vt inquit Paul. de castro & alij, vbi supra, ex quo eis vere nullum ius quesitum est, & pater libere de bonis poterat disponere, sicut poterat eos spe succedendi priuare extraneum quempiam instituendo absq; eo, quod de illis aliqua mentio fieret. Ita poterit etiam legitimando filium eum sibi parare heredem, & sic illos priuare absq; aliqua mentione de eis facienda. Et ista ratio in proposito nostro tollit omnem difficultatem, si recte ponderetur.
¶ Nec predicte conclusioni obst. ratio, quam supra in contrarium allegabam, vt scilicet omnino mentio de eis fieri debeat, vt constet sibi esse preiudicatum. Quoniam licet consulentes hoc non tangant, respondetur q istud nihil facit, nam si loquimur de patre, dico, q constat, q eis voluit preiudicare, licet de illis mentionem non fecerit, eo ipso, q altrum sibi legitimum successorem ordinauit, sicut in simili dicimus eis voluisse preiudicare, & ius succedendi eis auferre, si alium instituisset heredem in testamẽto. Nam tunc oẽs ab intestato venientes dicuntur exclusi, licet de eis nul
16 la fuerit facta mentio, † & ratio esse potest, quia, qui aliquid vni dat, alijs denegasse videtur, argumen. l. cum pretor. ff.
17 de iudicijs. in principio, cum similibus. † Et quemadmodum hoc non procedit in filijs in materia testamenti, sed de illis expressa est facienda exheredatio. vt. l. inter cetera. ff. de liberis & posthumis. propter ius forte, quod eis dicitur quesitum in bonis patris, etiam eo viuente. iuxta. l. in suis. ff. de liberis & posthumis. ita etiam in materia legitimatio
18 nis hoc non procedit in filijs legitimis, † quoniam vt supra dixi de eis facienda est mentio, immo sunt citandi vt communiter concludunt doctor. in dicto. §. & quid si tantum. & in dicto capitulo per venerabilem. ponit Salycetus in dicta aucten. item si quis. C. de naturalibus liberis. & dominus Bartholomeus socinus doctor sua tempestate supremus & mihi patruus, imo pater & preceptor colendissimus in consilio. cxij. secunda columna. & Barbatia cõsilio quadragesimo nono, secunda columna, quarto volumine. Super hoc tamen non insto, quia in casu nostro tempore legitimationis non extabat legitima soboles.
¶ Si vero loquamur de ipso Comite, & adhuc dico, q dicitur Comes voluisse preiudicare venientibus ab inte

stato eo ipso, q̃ concedit patri legitimationem filij, ex quo ea mediante filius fuit patri legitimus successor, sumpta similiter ratione ex dicta.l.cum pretor.

¶ Et si dicatur, si de agnatis fuisset facta mentio, forte Comes non concessisset saltem tam de facili. Dico, q̃ hoc

19 non est verum, neq; credi debet, † quia iura concedunt legitimationem filiorum non in defectum succedentium ab intestato, sed in defectum aliorum filiorum legitimorum, & propter eorum carentiam, vt in.§.generaliter. in auctenti. quibus modis natura.efficiun. sui. & in.§.precedenti. & in dicto.§.si quis vero non habens filios legitimos.in aucte. quibus modis natura.efficiuntur legitimi. cum similibus. venientes autem ab intestato nunquam reperiuntur considerati. Et merito, quia pater respectu illorum habet liberam suorum bonorum dispositionem, vt iam dixi, alioquin diceremus, q̃ regulariter quasi nunquam concederetur legitimatio, cum raro dicatur, q̃ quis non habeat sibi ab intestato successurum, quod esset contra mentem Imperatoris in dictis titulis quibus modis efficiun. legi. & sui. & per totos. Unde dico, q̃ si Comiti millies diceretur, quod petenti filium legitimari extant tales & tales agnati, vel cognati ab intestato successuri, non propter hoc minus legitimationem concederet. Sicut enim iura eos non considerant, ita nec ipse considerare habet. ¶ Et ex his remanet omnino tuta conclusio, in principio facta ab isto secundo obiecto. ¶ Tertio similiter non obst. si quis diceret legitimationez esse nullam ex defectu insertionis cause, prout supra consideratur, & plene deducitur, quibus adde, q̃ idem voluit post multos, quos ipse refert Jas. in.l.filiusfamil.§. diui in secunda lectura primo notab. de legat. primo. & tangit Corne.consilio primo, secunda colum. tertio volumi. pro quibus est text. quem fere omnes allegant in dicto.c. per venerabilem. versi. diuersis causis inspectis &c. † Quo

20 niam respondetur, q̃ immo in nostra legitimatione causa dicitur inserta dum in ea dicitur condigna relatione. Intelleximus dictum Saluatorem esse bone, & honeste vite, & laudabilis conuersationis &c. que causa dicitur honestissima & laudabilis, prout etiam dixit primus consultor, & vltra eum dico, q̃ hoc in terminis videtur concludere Corne. in dicto consilio primo, septima columna, versicu. & insuper non potest dici &c. ¶ Ubi autem hec solutio cuipiam

21 pertinaci non satisfaciat, aliter & conclusiue respondet, † q̃ quando legitimatio fit ad instantiam patris de filio naturali non existentibus legitimis non requiritur expressio alicuius cause, iura enim de materia loquentia si causa necessario esset exprimenda, illud ponerent sicut de alia necessi

22 tate ponũt. ¶ † Et allegata in contrarium solum p̃cedũt, quando superesset legitima proles quo casu cum legitimatio non fiat ex iure regulari, & ordinaria potestate, vt plene tradit Alexan. consilio. lxvij. colum. penulti. primo volumi. debet, & merito fieri causa cognita & cum eius expressione, vt per Alexan. consilio. lx. quinta colum. secundo vo

23 lumi. Et supra per consulentes plene deducitur. † vt etiam procedunt quando fieret legitimatio de spurio, que potius dici debet dispensatio, & in isto casu loquuntur fere omnes in contrarium allega. vt supra tunc in legitimatione, seu potius dispẽsatione requirit̃ expressio cause. Ita voluit Pau. de castro in consilio. ccxix. Super puncto &c. iiij. colum. & ita proprie in spurio, loquit̃ Jas. in dicto.§.diui. & supra per consulentes sapienter deductuz fuit, ad quos me remitto. In casu ergo nostro vbi fuit proprie legitimatio, & de iure regulari, & potestate ordinaria fieri potuit. Si qui dicant

24 cause expressionem requiri, male loquuntur, † non enim requiritur aliqua causa, in eo quod potest libere disponi, vltra voluntatem disponentis. Argumento eius quod dici

25 tur, † q̃ in his que sunt iuris positiui cum ea procedant ex libera voluntate superioris, pro causa, & ratione sufficit voluntas disponentis. iuxta glosam notabilez, & ibi docto. in .l.prima.§.initiuz.ff.de postu. & est tex.in.§.sed & quod prin

26 cipi.institu.de iure natura.cuz similibus. † Et hanc opinionez in terminis nostris egregie firmat Alexan. consilio penultimo, colum. fin. quinto volumi. Perspectis verbis priuilegij &c. Et ita est de intentione Jaso. in dicto.§.diui. allegantis Alexan. vbi supra idez etiam voluit Corne. in dicto consilio primo, septima colum. tertio volumi. & idem in casu nostro voluit Franc.curt. in suo longo consilio. lxxiij. incip. Super memorata facti narratione &c. in. xxx. colum. versicu. quia aperte põt responderi &c. vbi inter alia expres

27 se firmat, † q̃.§.illud.in auct.quib.modis natu.effi.sui. qui causam in legitimatione non videtur requirere procedat, & intelligatur quando fit legitimatio filij naturalis, patre petente, & non existente legitima sobole, tunc eniz ipse fatetur q̃ cum talis legitimatio proprie ita dicatur, & fiat extraordinaria potestate, prout proprie est casus noster, non debet causa in ea exprimi, & istam opinionem arbitror in iure verissimam, prout etiam posuerunt supra ambo consulentes. ¶ Et vltra supra adducta multum me mouet, q̃ in hac legitimatione cuilibet sani capitis causa per se patere debet, & quidem causa a.l. considerata, scilicet carentia legitimo

28 rum filiorum † ob quam causam legitimatio dicitur principaliter concessa. vt in.§.si quis vero non habens filios. in aucten. quibus modis natu. effici. legiti. & in.§.si quis ergo filios non habet. in aucten. quibus modis natura. efficiun. sui. cum.§.sequen. ¶ Et licet ista causa non fuerit in legitimatione expressa ex hoc tamen non vitiatur legitimatio, quia vt supra dixi eo casu non requiritur expressio, & credi debet, & omnino est verosimile q̃ hanc causam, & dictus

29 Petrus pater, & Comes in mente semper habuerint, † valet enim argumentum ab his que sunt verosimilia.l.nõ est verosimile.ff.q̃ metus causa. & est glo.in.l.tale pactum.§. fina.ff.de pact. facit.l.qui concubinam.§.qui fundum.de legatis tertio. & l.iulianus.§.preterea.ff.de actione empti. cum similibus. ¶ Et si dicatur Comes hoc ignorabat. dico, q̃ eo posito si ignorans sobolem legitimam non extare concessit legitimationem fortius concessisset vbi illud certo sciuisset argumen. dictorum.§.§.si quis vero, & si quis. ergo &c. Et ex predictis sublata est totaliter omnis difficultas proueniens ex isto tertio obiecto &c.

¶ Non insistam super scda parte conclusionis.s.in prin.

30 firmate, † quoniam vt per consulentes deducitur. Uera & communis opinio illa est, q̃ per superuenientiam legitime sobolis legitimatio prius facta (cum eius perfectionem, & consumationem receperit) non reuocatur etiam quo ad effectum, vt tradunt Bartolus, Paulus de castro, Alexander, & Jason, atq; alij magis communiter in.l.ex facto. in principio.ff.de vulgari & pupillari. Ponit Salycetus in.l. si vnquam.C.de reuocanda donatione. & Alexander consilio. cxxxviij. prima columna, primo volumine. & idem voluit Abbas in dicto.c.per venerabilem. in sexta columna. Licet ergo expost dicto Petro del cesta nata fuerit Mariana filia legitima, & naturalis, non tamen ex eo fuit reuocata legitimatio prius facta de dicto Saluatore etiaz quo ad effectum succedendi. ¶ Nouissime circa tertiam partem conclusionis predicte dubitatio non parua consistere

31 primo aspectu videtur. † Nam legitimatio sui natura non videtur porrigere effectum suum, nisi quo ad patrem preces offerentem, non autem quo ad bona alioruz. ita inquit Barba. consilio vigesimo primo, columna decima quarta, primo volumine. referens ita tenuisse Petruz de ancharano consilio. ccccvj. sed inter impressa est. nume. ccccxxvij. incip. Circa primum quesitum. Idem videtur voluisse Sa

32 ly.in.l.fratres.C.de inofficio.testamen.dicens, † q̃ legitimatus per rescriptuz non querelat testamentum fratris legitimi, puta instituta turpi persona. & idez ipse voluit in aucten.item si quis.C.de natu.libe. hoc limitans nisi illi agnati legitimationi consenserint. Idem etiam voluit Jacobus de beluisio in corpore vnde sumitur.d.aucten.item si quis. prout eum refert & sequitur Barbat.consilio nono, tertia columna, quarto volumine.

33 ¶ Que opinio videtur comprobari, † nam legitimatio facta per oblationem curie dicitur potentior legitimatione, que fit per rescriptum, cum illa possit fieri ex iure regulari etiam existente legitima sobole. vt in.§.si quis igitur. el primo. auctentica quibus modis natural. efficiuntur sui. & nota. Salycetus in dicta aucten. item si quis. prima questione, quod non conceditur in legitimatione per rescriptum. Sed in legitimatione non succedit alijs, sed tantum patri. vt.§.filium vero. eodem titulo. que tamen est potentior, vt dixi,

vt dixi, ergo minus hoc erit dicendum in ista cum sit debilior aucte. multo magis. C. de episco. ⁊ cleri. ¶ Et maxime hoc videtur verum cum vt supra conclusum fuit agnatorum consensus in dicta legitimatione non requiratur, fuit enim totum illud negocium legitimationis inter alios gestum, ergo non debet quicquam operari circa agnatos, vt. C. res inter alios acta in rubrica, ⁊ per totum. ¶ Uerum tamen predictis minime obstantibus contrariam sententiam amplecti debemus, ⁊ per ꝯsequēs vera erit tertia

34 pars nostre principalis conclusionis. † Dico ergo ꝙ qui legitimatur etiam per rescriptū principis vel habentis ab eo auctoritatem, ita fit legitimus, vt nedū patri, sed etiam fratribus, ⁊ alijs agnatis agnascatur etiam quo ad effectum succedendi, hoc expresse probat text. in. §. sit igitur licentia patri. auctenti. quibus modis natu. efficiun. legiti. ⁊ in. §. illud. versiculo sit igitur licentia patri. in alio titulo dum in vtroq; text. dicitur nihil a legitimis differentes. si enim nō succederent alijs agnatis in eo a legitimis differrent, quod esset contra illa iura, ⁊ idem probatur in dictis titulis in multis. §. §. si quis recte intueatur, quod referre omitto, expressius tamen, q̄ alibi hoc probatur in. §. generaliter. in fine, in illo secundo titulo ibi, nam sicut in ceteris ab initio legitimis opp. etiam in eis fieri successiones ⁊c. Imperator etenim ideo ibi non vult tractare de successione ab intestato legitimorum, ⁊ legitimatorum intellige generaliter, scilicet tam actiue q̄ passiue, quia in eis, ⁊ circa eos par est ius, ⁊ idem dicendum est de legitimatis, quod de his, qui ab initio legitimi nati fuerūt. Et per istum textum omnino terminatur questio nostra. ¶ Et hanc opinionem tenuit Azo in summa. C. de natura. liber. ⁊ Bartolus in dicto. §. ⁊ quid si tantum. in generalitate verborum, ⁊ clare hoc voluit in. l. comitem. in principio. C. de natura. liber. ponens in hoc differentiam inter legitimatos per rescriptum, ⁊ per oblationem curie. Idem etiam voluit Pau. de castro in dicto. §. ⁊ quid si tantum. ⁊ in consilio. cccxxvij. tertia colum. ⁊ consuluit Angel. consilio decimo tertio. ⁊ Bald. in. l. nam ita diuus. ff. de adoptioni. Antonius de butrio. Abbas, ⁊ Prepositus in dicto. c. per venerabilē. ⁊ Alexan. in consilio secundo, qnta columna, primo volumine. ⁊ ista est cōmunis opinio, vt asserit, ⁊ sequitur Alexan. consilio. cxxxix. secunda columna, primo volumine. ⁊ plene supra per consulentes deductum fuit. ¶ Et idem vltra predictos voluit Barba. consilio. lxviij. in vltima dubitatione, in tertio argumēto in fin. quarto volumi. dicens ꝙ quando illegitimus legitimatur agnoscitur nedum patri, sed etiā omnibus eius agnatis, allegat ita tenuisse Py.

35 in tractatu successio. ab intestato. † ⁊ ideo concludit ibi prefatus doctor ꝙ frater legitimatus admittitur ad successionem fratris legitimi exclusa sorore legitima mediante statuto excludente sororem a successione fratris legitimi extātibus fratribus masculis ex eodem patre. ¶ Et sic bene

36 considerando determinatur ibi casus noster. † Nam iste Saluator per legitimationem factus agnatus alijs agnatis patris admittetur ad successionem sororis legitime exclusis prorsus patruelibus velut remotioribus, ita dictante regula iuris communis. vt in. §. reliquum. in aucten. de heredi. ab intestato. ¶ Et hanc opinionem (cum sit communis) omnino iudex amplecti debet per iura vulgaria. Quicquid in contrarium dixerunt doctores supra allegati, quia eorum opinio non est vera, ⁊ communiter reproba

37 ta est. vt est dictum. ¶ † Nec predicte opinioni obst. argumentum supra per me factum de legitimatione per oblationem curie. Quoniam de facili respondetur in ea illud procedere propter expressionem a. l. factam, vt in dicto. §. filium vero. ⁊ cum. l. illud expresserit solum ⁊ duntaxat, ⁊ specialiter in legitimatione per oblationem cur. omnino vult in alijs non procedere, sed ꝙ standum sit regule posi

38 te in iuribus preallegatis dicentibus, † ꝙ ltimati nihil a legitimis differant, ⁊ ꝙ in eis ius succedendi procedit sicut in ceteris ab intestato legitimis argumento. l. cum pretor. in principio. ff. de iudicijs. Si enim lex idem voluisset esse in legitimatione per rescriptum, vtiq; sciuisset dicere. l. vnica. §. sinautem ad deficientis. C. de caducis tollendis.

39 ¶ † Nec obstat ꝙ in aliquo legitimatio per oblationem curie sit potentior, vt supra dicebam. Quoniam respondetur in hoc non esse faciendam vim, nam in eo erit potentior, ⁊ in proposito nostro erit debilior. Siquidē ⁊ in alio

40 etiam dicitur debilior. † Nam pater legitimato per oblationem curie non poterit plus relinquere, q̄ vni ex legitimis, cui minus reliquit. vt in. §. quoniam. in aucten. in dicto secundo titulo. ⁊ ibi Ange. quod non est in legitimatione per rescriptum. vt pulchre declarat Areti. in dicto. §. ⁊ quid si tantum. columna decima nona. Non est ergo mirum si in proposito nostro talis legitimatio dicatur debilior, ⁊ sic non trahatur ad alios agnatos, licet secus sit in ea, que fit per rescriptum. Illa enim legitimatio per oblationem cur. licet quedam habeat communia cum alijs legitimationibus, tamen in multis procedit de iure speciali, prout in ea specialiter expressum reperitur, vnde sequitur, ꝙ in dictis casibus de ea ad alias legitimationes non procedit argumentum. iuxta. l. ius singulare. ff. de legibus.

¶ Nec etiam obstat, ꝙ agnatorum consensus in casu nostro non requiratur, quia hoc nihil ad propositū, non enī in casu isto tractamus de preiudicando illis agnatis, quia istum legitimatum illis fieri legitimū successorem non est eis in aliquo preiudiciale, cum vbi illi vellent possint in testamento alium heredem facere, ⁊ si non testantur videntur consentire legali dispositioni, ⁊ sic ꝙ iste legitimatus velut agnatus succedat, cum per. l. tanquam proximior ab intestato vocetur. vt. l. conficiuntur. in principio. ff. de iure codicillorum. ¶ Et si dicatur in casu nostro hoc dici non potest, cum illa Mariana pupilla non potuisset testamentum

41 condere. † Dico, ꝙ cum iura de intestatis loquentia procedant etiam in pupillis. Secundum magis communē opinionem Barto. Paul. de castro, ⁊ aliorum de qua per doctores maxime moderni plene traditur in. l. generaliter. in principio. C. de institu. ⁊ sub. quam pro nunc non intendo examinare. Erit idē dicendum in casu nostro, ⁊ ratio erit,

42 † quia de his, qui perfectū velle non habent, lex presumit ꝙ voluerint id quod a. l. ordinatum est.

¶ Preterea in casu nostro potest dici, ꝙ non interuenit consensus dicte Mariane, quia tunc temporis non erat

43 in rerum natura. † Nam si nata fuisset, legitimatio fieri nō potuisset nisi ea citata, ⁊ consentiente, vt ex supra dictis constare potest. Et ponit Antonius de butrio in dicto capitulo per venerabilem, prope finem. Petrus de ancharano in dicto consilio ducentesimo quadragesimo primo. Et posuit secūdus consultor in consilijs suis, numero octuagesimo quinto, quinta columna, cum multis similibus, de quibus per Alexandrum consilio vigesimo quinto, penultima columna, primo volumine. Cum ergo tunc domina Mariana non reperiretur, legitimatio omni iure valuit, ⁊ operata fuit suos effectus, ⁊ inter ceteros effectum agnationis etiam respectu agnatorum patris. Etiam per superuenientiam domine Mariane in aliquo non fuit viciata, vt supra dixi. Et sic sequitur perinde sit, ac si nata ipsa filia, legitimatio facta fuisset interuenientibus omnibus requisitis. Quo casu sine dubio ipsi Mariane posset succedere. Sic ergo dicendum est, ꝙ in casu nostro, ei succedat, ⁊ ex predictis omnibus sublata penitus omni difficultate remanet firma conclusio supra facta in principio in qualibet eius parte. Laus Deo.

Maria. Soci. iunior iuriscō. Pisis legens. 1517.

SUMMARIUM.

¶ De quadam conuentione inter fratres, ꝙ bona deueniant ad superstites an valeant.
¶ Et quando valeat donatio omnium bonorum.
¶ Et quando dicatur sublata libera testamenti factio.
¶ Et quid in talibus operetur iuramentum.

1 Pactum seu ꝯuentio an valeat inter fratres ⁊ eo℞ altero sine filijs decedente, alij superstites succedant, exceptis q̄busdam, de q̄bus disponere possint, ⁊ si dictū pactū de iure non valet, ꝙ de facto valeat, ⁊ si de iure ⁊ de facto nō vȝ, voluerunt ꝙ iure donationis valeat, ⁊ omne alio meliori mō ⁊c. ⁊ ꝙ extendat ad ꝯsiliū sapiētis, ita ꝙ de

iure valeat, cum iuramento de seruando oia &c. & i. in discursu, & nume. 12. vbi valet in vim donationis, & nume. sequentibus. maxime nu. 27. et. 31.
2 Pactũ de succedẽdo alicui viuẽti nullũ est, q2 est cõ bonos mores, cũ ex eo auferat libera testãdi facultas. & nu. 38.
3 Iuramentum contra bonos mores non obligat.
4 Testi factio non dr esse libera, qñ aliqd remanet testõri, de quo possit disponere, sed dr limitata. vide. i. nume. 39.
5 Testandi libera facultas non debet restringi.
6 Datio hereditatis per pactum non valet.
7 Pactũ & cõuẽtio nõ iueniť iter certos modos succedẽdi.
8 Pactum de dimidia hereditate non v3, l3 remaneat facultas disponendi de alia medietate, vide. i. nu. 42.
9 Donatio etiam particularis facta in penam reuocationis testamenti non valet, cum in illa auferatur libera testamenti factio, vide tamen. i. nu. 43. et. 44.
10 Laudum non v3, si non ad totum pr̃imonium, sed ad particularia bona referatur, q2 tunc etiam impeditur libera testamenti factio, vide tñ. i. nu. 25. vbi tenet cõtrarium.
11 Pactum & conuentio inter duos milites facta, vt superstes bonis predecedentis potiatur, licet valeat, tamẽ secus est inter alios iure cõmuni viuentes, vide. i. nu. 46.
13 Sapiens electus ad extendendũ cõuentionem & pactũ de succedendo ad inuicem eo modo, & forma qbus de iure valere possit, potest declarare vt dictum pactũ & cõuentio dicať facta per viam donationis inter viuos.
14 Testm̃ si est factum q debet extendi ad consilium sapientis, si in eo sunt relicta centum filie sapiens consultus poterit iure institutionis addere.
15 Consuetudo seruat, vt sapientis dicto stetur, in eo, quod dixerit instrumento esse addendum.
16 Coniecturis locus non est in re clara.
17 Clausula si non valet iure testamenti iure codicillorum valeat, si vt testamentum ex aliqua causa non valet, voluntas debet seruari tanq codicilli.
18 Disponẽtis enixa volũtas qñ cõstat q aliqd fiat, vt valeat si id qd fit, non põt valere, vt fit, valere d3, vt potest.
19 Iur̃m h3 potentiam, & vim precise voluntatis, & operať, q actus valeat omni meliori modo, quo valere potest.
20 Donatio omnium bonoꝝ presentiũ & futuroꝝ, l3 nõ valeat tñ si donãs aliqd sibi, puta vsũfructũ reseruauit, valet.
21 Donatio omnium bonorum simpliciter facta solũ presentia, & non futura comprehendit. & i. nu. 30.
22 Verbum hereditas capitur pro bonis, quando ponitur in actu inter viuos celebrato.
23 Copula aliquando expositiue stat, videlicet pro idest.
24 Sententia arbitratoris declarans q vno ex fratribus decedente sine liberis bona sua in superuiuentes deueniãt, excepta certa quantitate, est ser uanda.
25 Snia arbitratoris dr quedam cõuentio, & transactio inter ptes ex quo vigorem a facto & cõsensu partium sumit.
26 Argumentum de arbitramento ad partium expressam cõuentionem ex rationis identitate valet.
28 Successio non debetur nisi ex testamento, vel ab intestato.
29 Obligatio conditionalis non oritur priusq̃ conditio extiterit, qua extãte, fit retrotractio ad tempus contractus.
30 Cõuentio ad inuicẽ fcã de succedendo in bonis solũ trahiť ad bona, q̃ erãt cõuenientiũ tpe cõuentiõis, nõ ad futura.
31 Conuentio inter duos facta q vno sine filijs moriẽte alter succedat, facta tamen quadam reseruatione valet.
32 Pacta conuenta seruari debent.
33 Votum captande mortis tollitur, quando adest consensus eorum de quorum bonis agitur.
34 Item qñ cõuentio de succedendo alteri est vicissitudinaria.
35 Iuramentum validat actum, qui de se absq̃ iuramento nõ valeret, ideo seruari debet, quando sine dispendio salutis eterne seruari potest.
36 Iuramentum non dicitur contra bonos mores, nisi quando eius obseruatio nutrit peccatum, & ita vergit in dispendium salutis eterne.
37 Donatio omnium bonorum presentium & futurorum cum iuramento nil reseruato pro testamẽti factione an de iure canonico valeat.
40 Lex cum duobus. §. idem respondit. ff. pro socio. loquitur quando quis constringeretur vnum magis q̃ alium heredem habere.
41 Heredem quando quis potest habere quem vult, licet ei, quicquid velit, relinquere non possit, sed habet restrictã potestatem, tñ dicitur habere liberã testamẽti factionẽ.
44 Donatio in penam reuocationis testamenti, valet quando ex ea non aufertur testamenti factio.
45 Donatio facta de oĩbus & singulis bonis legatis qbusdã fratribus testatoris, si contingat legantem decedere sine liberis & legata p̃dicta reuocare valet & seruari debet, cum per eam non auferatur libera testamenti factio.
46 Lex l3 inter priuatos. C. de pac. quomodo intelligatur.
47 Donatio ista de qua hic, cũ non sit mera donatio, sed promissio & obligatio ob honestã cãm, etiam si excederet summam duca. ccccc. non requireret insinuationem.

CONSILIUM CXLIII

Dirigat Dominus verba mea in viam veritatis & iustitie.
1 † In facto proponitur q Ioãnes, & Franciscus, & Michael fratres conuenerũt, q si quis eoꝝ decederet sine liberis legitimis, & naturalibus, alij supstites succedant, & eius hereditatẽ, & bona habeant, exceptis. xxxv. ducatis, de quibus ita sine filijs decedens libere testari possit, vt latius in instrumento cõtinetur. In quo subditur, & casu quo assertum pactum, & conuentio de iure non valeat, voluerunt, q de facto omnino valeat, & casu quo nec de iure, nec de facto valeat, modo supradicto voluerunt. d. fratres, & expressa stipulatione conuenerunt, q valeat & exequi debeat sub nomine & titulo donationis, & omni alio meliori modo, via, iure, & causa, & forma, quibus melius, validius, & efficacius exequi, & valere possit. Et pro hoc dederunt licentiam notario, vt extenderet presentem conuentionem & pactum, ad sensũ, & consilium sapientis, ita & taliter q de iure valeat, & teneat non tantũ predicto modo, sed omni alio meliori modo &c. Et demum predicti fratres pro predictoꝝ omnium obseruantia obligauerunt se & sua bona presentia, & futura. Et sponte scripturis corporaliter tactis iurauerunt ad sancta Dei euangelia predicta omnia attendere, & obseruare, & eis non contrauenire, vt in instrumento apparet. ¶ Demum Ioãnes vnus ex dictis fratribus sine liberis decedens aliter disposuit, q̃ supra fuerit scriptũ, quia longe supra ducatos. xxxv. legauit. Queritur vtrũ valeat eius dispositio? Et tota difficultas prouenit ex eo, v trum, scilicet conuentio predicta de iure dicatur valida? Et certe primo aspectu dicendum videtur, q talis conuentio non va-
2 luerit. † Nam regula est, q pactũ de succedendo alicui viuenti nullum est, vt est casus. & ibi tradunt plene doctores in. l. fina. C. de pact. & hoc ex rationibus, de quibus ibi per eos. Et presertim, quia dicitur esse contra bonos mores cum ex eo auferatur libera testamenti factio. iuxta. l. stipulatio hoc modo concepta. cum materia. de verboꝝ obligatio. ff. ¶ Ex quo inferť q non videť obstare, q in casu pre-
3 posito fuerit appositum iuramentũ, † q2 non debet isto casu ligare cum sit contra bonos mores. vt in. c. non est obligatoriũ. de regu. iur. lib. vj. & ita in terminis notant doct. in. d. l. fina. & Bar. & alij in. l. pactum quod dotali. eodem
4 titulo. ¶ † Nec videtur obstare, q fuerit facta reseruatio testandi de ducatis. xxxv. q2 videtur posse respõderi. Primo, q ex eo non videtur concedi libera testamenti factio, sed potius limitata, & restricta, vt de se patet cum vigore pacti predicti vniuersum ius & hereditas debeat ad fratres pertinere, & decedens tantũ de illa minima summa dispo-
5 nere possit. † Et sic videtur libertas testandi constringi contra. l. cum duobus. alias li fratres. §. idem respondit societatem. ff. pro socio. ¶ Secundo, etiam dici potest, q quic-
6 quid reseruetur, † tamen datio hereditatis per pactũ non valet. vt. l. hereditas. C. de pactis conuen. cum similibus.
7 † Sunt enim certi modi succedendi, inter quos non reperitur pactum, & conuentio, vt egregie determinat Bartolus consilio ducentensimo duodecimo. incipien. Promit-
8 to tibi, & tu mihi &c. † Esto ergo q tale pactum esset de

dimidia parte hereditatis, non valet, licet remaneat facultas disponendi de alia dimidia, vt ibi per Barto, quem refert, et sequitur insignis iurisconsultus dominus Philippus decius mihi compater honorandus in consil. ccc. incipien. Visa petitione. secunda columna. ¶ Predictis accedit singularis decisio Roma. in consil. clxxj. incip. Pro
9 decisione. ij. colum. vbi vult † quod donatio etiam particularis facta in penam reconuentionis testamenti non valeat, cum et iam tunc in illa re particulari auferatur libera testamenti factio. Et ad hoc allegat plura iura, vt per eum, quod etiam videtur voluisse Ange. in consilio. lxvj. incipien. Visis. in
10 colum. fina. versiculo quinimo etc. † vbi concludit laudum, de quo ipse loquitur non valere etiam si non ad totum patrimonium, sed ad particularia quedam bona referretur. cum etiam tunc libera facultas testandi impediretur vt per ipsum. ¶ Comprobatur ista opinio per text. in. l. licet inter
11 priuatos. C. de pact. vbi videtur casus in terminis, † quod licet inter milites eorum fauore, et priuilegio conuentio inter duos habita, quod superstes bonis predecedentis potiatur valeat, tamen secus est inter alios iure cōmuni viuentes. et ita ibi notant omnes, et tradit Alex. in consil. xxviij. incip. Ponderatis verbis instrumenti. iij. volu. ij. col. et do. Philip. deci. in loco predicto. ¶ Hec sunt que prima consideratione me deducebant in istam opinionem. ¶ Sed tamē melius considerando predictis nō obstantibus contrariam partem veriorem de iure arbitror, secundum ea, que in presenti casu proponuntur more sceuole rñdendo. ¶ Et pro clariori intellectu primo presuppono in facto, quod volūtas predictorum fratrum predictam conuentionem ineuntium fuit, quod bona ipsorum mobilia, et imobilia, et cuiuslibet ipsorum excepta estimatione. xxxv. ducatorum aliquo illorum decedente sine liberis sint omnino superuiuentium, vt in serie instrumenti in pluribus locis constat, et hanc eorum voluntatem esse irreuocabilem voluerunt, vt similiter in pluribus partibus instrumēti apparet, et maxime in clausula illa, que oia et singula suprascripta dictus Joan. franciscus, et Michael fratres promiserunt, et quilibet eorum promisit perpetuo firma, rata et grata tenere, et contra ea non venire, sed inuiolabiliter obseruare, et similia verba, et etiam postea in clausula illa, pro quibus omnibus et singulis obseruandis etc. ¶ Secundo etiam in facto presuppono, quod predicti fratres predictam conuentionem inire voluerunt eo modo, et forma, quibus predicta eorum voluntas magis, et melius valere possit, et de iure teneret, vt constat in eodem instrumento, quando dicitur, quod ipsi (si modo predicto non valeat) voluerunt valere titulo donationis, et omni alio meliori modo, via, iure, causa, et forma, quibus melius etc. Idem etiam clare demonstratur ex illis verbis prope finem positis dum dicitur attendendum nihilominus ad sensum et consilium sapientis, ita vt de iure valeat, et non tantum supradicto modo, sed etiam omni alio meliori etc. Et ex istis sicut in facto declaratis infertur, quod ipsi voluerūt simpliciter de hereditate pacisci, seu eam per pactum inuicem dare, quoniam tunc eorum voluntas forte rata de iure non esset. vt. d. l. hereditas. C. de pac. conuen. et. d. l. fi. C. de pac. cum alijs supra allegatis. Quod
12 esset omnino contra eorum voluntatem, vt iam dixi. † Sed potius voluerunt bona sua sub predicta conditione ex causa donationis inter viuos irreuocabilis, inuicem donare cum reseruatione tamen supra dicta, quia tunc eorum conuentio iure valebit, per ea, que cōmuniter traduntur in. l. stipulatio hoc modo concepta. ff. de verbo. obliga. et infra plene deducam, alias diceremus, quod ipsi contrahendo viam eligissent ad impugnanda eorum iudicia, quod non est dicendum per. l. si miles, qui destinauerat. ff. de milita. testa. et argu. l. quotiens, cum simi. ff. de verbo. obliga. ¶ Et vltra ista hoc expresse reperitur in dicto instrumento, in clausula illa, et casu quo, nec de iure etc. ibi, voluerunt valere sub nomine titulo
13 et pacto donationis. ¶ † Et omnibus predictis consideratis, attento, quod predicti fratres voluerunt predictam conuentionem, et extendi, et fieri ad consilium sapientis eo modo, et forma, quibus de iure valere possit, arbitror quod sapiens eligere possit, et debeat declarare, et facere predictam conuentionem extendi, vt dicatur facta per viam simplicis donationis iter viuos, iuxta ea, que voluit Jo. and. in addi. Specu. in titu. de emp. et vendi. §. i. versic. quid si in testō. et Jac. de are. vbi Bal. Ange. et Imo. in. l. illa institutio. ff. de he
14 re. instit. † volunt. n. ipsi, quod si in testō filie centum relinquantur, et in fine dicatur, quod testm̄ extendatur ad consilium sapientis, poterit sapiens consultus, et debebit addere. s. iure institutionis, quia ita est verosimile testatorem voluisse, vt testm̄ valeat argumē. d. l. si miles, qui destinauerat. et. d. l. quotiens. cum. l. quotiens. ff. de reb. dub. et ita ista opinio, quicquid dixerit ibi Barto. est communis, et magis equa, vt ibi per
15 Imol. † et expresse inquit Joan. andre. in loco predicto de consuetudine seruari, vt stetur dicto sapientis in eo quod dixerit instrumento esse addendum. Sic ergo in casu nostro erit, quia vt ista dictorum fratrum conuentio valeat, debet ad sensum sapientis extendi, vt dicatur facta per viam simplicis donationis, vt supra. ¶ Et eo fortius in casu nostro hoc dicendum est, quia expresse dicitur, quod ad consilium sapientis extendatur, et fiat, vt de iure valeat, non solum vt supra. sed omni alio meliori modo etc. cum in casu predictorum doctorum simpliciter dicatur, quod testamentum extendatur ad consilium sapientis, quod minus est, ergo etc. auctē. multo magis. C. de sacro sanc. eccle. Hoc tamen sit dictum ex abundanti, quia etiam, quod nulla fiat declaratio, vel extensio per sapientem, adhuc dicendum est conuentionem predictam valere in vim donationis, vt supra declarate, cum hoc repe
16 riatur in instrumento expressum, † et sic non est locus coniecturis, cum sumus in re, et verbis claris. vt. l. continuus. §. cum ita. ff. de verbo. obliga. et. l. ille, aut ille. §. cum in ver
17 bis. ff. de legatis tertio. † sicut in simili dicimus, quod si in testamento exprimitur quod si nō valeat iure testamenti valeat iure codicillorum, nulli dubium est, quod quando non potest ex aliqua causa valere, vt testamentum valeat eius voluntas, et seruari debeat tanquam codicilli. vt. l. i. et per totum de
18 iure codicil. ¶ Comprobatur ista opinio, † quia quando constat de enixa voluntate disponentis, quod aliquid fiat, et valeat, tunc si illud quod fit, nō potest valere vt fit, valere debet, vt potest, ita probat tex. l. codicillis. §. fina. et. l. cum pater. §. filius matrem. ff. de lega. ij. tradunt plene docto. maxime moderni in. l. cum filio. in secunda parte. ff. de lega. primo. Sed in casu nostro de enixa voluntate fratrum predictorum apparet, quod bona eorum, et cuiusque eorum sub conditione, de qua supra oino sint fratrum supuiuentium irreuocabil'r cum reseruatione tn̄ supra dicta. ergo posito quod non valeat per viā pacti, de succedendo, debet valere, et dici facta eo modo, quo valere pōt, et per consequens per viam simplicis donationis. Enixa aūt volūtas satis clare probatur, ex serie totius instrumenti, et maxime ex clausulis supra consideratis. et vltra etiam
19 probatur ex iuramēto per. d. fratres prestito, † habet. n. iuramentum potentiam et vim precise voluntatis, et operatur vt actus valeat omni meliori modo, quo valere pōt, vt per illum tex. not. Bar. in. d. §. filius matrem. tradūt cano. in. c. cum contingat. de iureiuran. in. c. ex rescripto. eod. titu. et per Bar. et alios in. l. i. §. si quis ita. de verbo. obli. ¶ His sic deductis, et probato quod dicta conuentio intelligitur facta per viam simplicis donationis. Si tunc de iure valere potest. Superest hoc ipsum probare, scilicet quod ita facta de iure valeat. Et profecto satis clarum arbitror. Ut tamen clarius demonstretur. Primo hoc deducitur ex notabili doctri. Bar. cōmuniter approbata in. l. stipulatio hoc modo
20 concepta. ff. de verbo. obli. quatenus concludit, † quod licet alias simplex donatio omnium bonorum presentium, et futurorum nihilo reseruato non valeat, tamen si quid sibi donans reseruauerit, puta vsumfructum, vel quid aliud talis donatio valebit. Et hoc quia ratio, que primo casu donationem annullabat, (videlicet ne auferatur libera testamenti factio contra bonos mores) cessat, quando aliquid reseruatur, quia tunc de illo libere testabitur, cum ergo in casu nostro sit facta de summa ducatorum. xxxv. sequitur quod dispositio valere debet, quisque enim eorum de facili inueniet heredem, et sic nō dicetur oblata testamenti factio, iuxta dicta Barto. in dicta. l. stipulatio hoc modo concepta. versic. aut permittit bona, et declarat Corne. in consilio. cclij. incip. Primo videndum. ij. et. iij. columna. iij. volumi. ¶ † Immo dici potest,
21 quod ista donatio non censeatur facta nisi de bonis presentibus, et sic futura cuilibet remanebunt libera, vt de eis testari possit, de futuris enim in instrumento non fit mentio, sed

simpliciter de bonis, quo casu non veniunt futura, vt om-
nia hec voluit Barto. in dicta. l. stipulatio hoc modo con
cepta. versiculo aut dicit bona omnia ⁊c. Nec obst. ꝙ fiat
22 mentio hereditatis ibi dum dicit hereditatem ⁊ bona, † qꝛ
cum ex predictis constet eos voluisse inter viuos donare
verbum hereditatem capietur pro bonis, iuxta doctrinam
Barto. in. l. fina. C. de pact. quam post alios sequitur ibi
Riminal. iiij. colum. idem voluit Barto. post glos. ibi in. l.
quesitum. §. penulti. de legatis primo. ⁊ sequitur Bald. ⁊
Paul. de cast. ⁊ tradit Ias. in. l. licet inter. C. de pac. iiij. co
23 lum. versicu. veritas est ⁊c. † Et sic copula ibi stabit pro ex-
positione idest, vt in. §. fina. institu. de vsu ⁊ habitatio. cum
24 similibus. ¶ Secundo probatur opinio ista, † quia si arbi
tratoris sententia declararetur inter duos puta fratres, ꝙ
vno ex illis sine liberis decedente bona sua deueniant in
superuiuentem excepta certa quantitate, talis sententia
omnino obseruanda est, vt singulariter, ⁊ recte voluit An
ge. in consilio quinto incip. Visis instrumentis. prima co-
lum. versicu. nec etiam dicat ⁊c. ⁊ clarius Alexan. in con-
silio. lix. incip. Viso themate. prima colum. v. volumi. re-
fert ⁊ sequitur Ias. in dicta. l. stipulatio hoc modo conce-
pta. vij. colum. versicu. primo deciditur. similiter dicendum
25 est in casu nostro predictam conuentionem valere, † cū sen
tentia arbitratoris dicatur quedam conuentio, ⁊ transa-
ctio inter partes, ex quo vigorem sumit a facto, ⁊ consen-
su partium vt traditur per illum text. in auc. si vero contige
26 rit. ⁊ in corpore vnde sumitur. C. de iudic. † ⁊ ita in propo
sito ex identitate rationis arguatur de arbitramento ad
partium expressam conuentionem, sicut ecōtra arguit An
ge. in dicto consilio quinto. ¶ Et ex his constat non obsta
re decisionem Ang. supra in contrarium allegatam in di-
cto consil. lxvj. quia non est vera per predicta, ⁊ est contra
ipsum met Ange. in dicto consil. v. ¶ Tertio facit singu-
laris decisio Oldra. in consil. suo. cxxxix. incip. Ad haben-
27 dam aliqualem notitiam. i. colum. † vbi vult, ꝙ si inter ali-
quos puta fratres fiat conuentio, ꝙ bona cuiusqꝫ eoꝝ de-
ueniant in superuiuentem, ꝙ talis ꝯuentio valet, ⁊ non dici
tur pactum de succedendo, sed potius donatio, vel promis
sio quedam statim valida, licet executionem expectet post
mortem. iuxta titulum. C. vt actio ab heredi. ⁊ contra here.
28 † nam cum successio deberi nō possit, nisi ex testamento, vel
ab intestato. vt. l. i. ff. de peti. heredi. ⁊. §. fina. insti. per quas
perso. nob. acquiri. in casu illo bona deberi dicuntur ex illa
conuentione, ⁊ obligatione inde orta, ⁊ sic nec ex testamen-
to, nec ab intestato, ⁊ hoc dicit procedere in effectu, siue cō-
uentio fuerit simplex, siue etiam sub conditione non existen
29 tium liberoꝝ, † nam licet si habeat illam conditionē non
prius oriatur obligatio qꝫ extiterit conditio, vt. l. cede-
re diem. ff. de verborum significa. tamen conditione existen
te fit retrotractio ad tempus contractus. ⁊. l. si filiusfamil.
ff. de verborum obligatio. ⁊. l. potior in pignore. secundo
responso. ff. qui potio. in pigno. habe. ⁊. l. necessario. §. i. ff.
30 de pericul. ⁊ cōmo. rei vend. † ⁊ subdit Oldra. ꝙ predicta
conuentio solum trahitur ad bona, que tunc erant conue-
nientium tempore conuentionis, ⁊ non ad futura. Ex quo
constat, ꝙ eis non est ablata libera testamenti factio, ⁊ per
consequens dicte conuentioni non obstant, que traduntur
in dicta. l. stipulatio hoc modo concepta. ⁊ hanc decisionē
post plerosqꝫ alios refert, ⁊ sequitur Ias. in dicta. l. stipula
tio hoc modo concepta. ix. colum. versicu. secūdo hoc pro-
uenit ex presenti contractu. ⁊ in. l. licet inter priuatos. C. de
pac. iiij. colum. versicu. secundo habes diligenter. ⁊ plura
allegando sequitur etiam Curt. iunior in consilio suo. i. co-
lum. vij. in fi. cum seq. Et si recte quis introspiciat ista deci-
sio ponit gladium ad radices in casu nostro. Naꝫ prout in
casu Oldra. fuit ēt in casu nr̄o facta donatio, seu promissio
post mortem exequenda in casum deficientium liberorum,
nec dicitur per eam sublata facultas testandi, vt supra de-
duxi. Igitur concludendum est, ꝙ de iure valeat, ⁊ idem
comperio determinatum per Ange. in. l. sancimus. versic.
sed hic videndum occurrit. C. de donatio. ⁊ per Salyce. in
. l. fina. C. de pact. colum. iij. versi. iuxta hoc quero ⁊c. lꝫ de
Oldra. mentionem non faciat. Allegat tamen Salycet.
Ioan. andre. in additio. Specu. titu. de instrumen. edic. §.
porro. versicu. si. qui illud consilium Oldra. pro notabili re
fert, ⁊ sequit̄ ꝓut dicit Ias. in locis preallegatis. ¶ Quar-
to faciunt plures decisiones, quas consulendo se dedisse
refert Ias. in dicta. l. stipulatio hoc modo cōcepta. colum.
viij. versiculo ego per istam doctrinam. ⁊ maxime tertia in
31 qua voluit † ꝙ conuentio inter duos facta ꝙ si contingat
quem eorum sine filijs masculis decedere bona deueniant
ad alium superuiuentem, facta tamen quadam reseruatio
ne, valet ⁊ de iure seruanda est, vt per ipsum sic ergo ⁊ in ca
su nostro dici debet ⁊c. ¶ Quinto ꝙ in casu nr̄o talis con
uentio valeat, suadetur quia tendit ad conseruandam legi-
timam successionem ab intestato argumento. §. fina. instit.
de legit. agna. succes. ⁊ eorum que dicit Barto. in dicta. l.
fina. C. de pac. ⁊ ita in simili sententia arbitratoris conside
rat Alexā. in dicto consilio. lix. versicu. sed his non obstan-
32 tibus. ¶ Sexto etiam facit, † quia cum agamus de pacto
hominum succedit vulgata regula, ꝙ pacta seruari debent
. l. i. in princ. ff. de pact. in. l. prima. in princ. ff. de constitu. pe
cu. c. primo. ⁊. c. qualiter. de pact. vnde dixit pretor pacta
conuenta seruabo. l. iurisgentium §. pretor ait. ff. de pactis.
¶ Nec dicatur ꝙ ista conuentio sit contra bonos mores,
quoniam hoc expresse negatur, nam in primis non aufert li
33 beram testamenti factionem. vt supra plene dictum est. † se
cundo non inducitur suspicio voti captande mortis, cum
adsit consensus eorum, de quorum bonis agitur quo casu
illa sinistra suspicio tollitur. vt dicta. l. fina. ⁊ ibi plene per
34 docto. C. de pac. † Item etiā quia dicta conuentio fuit vi-
cissitudinaria, quo casu etiam non consideratur ista sinistra
suspicio desiderandi mortem alterius. vt inquit Ias. loco
preallegato. ix. colum. Cum ergo talis conuentio nō sit cō
tra bonos mores, videlicet contra leges, dicaꝫ eam seruan
dam per regulam preallegatam. ¶ Demum vbi occasio-
ne predictorum res non esset vsquequaqꝫ clara (licet apud
me sit apertissima) comprobatur cōclusio predicta per vin
culum iuramenti prestiti non in forma cōmuni, sed particu
lari habita ipsius consideratione, vt ex serie instrumenti ap
35 paret. † Nam regula est, ꝙ quando prestitum iuramentum
sine dispendio eterne salutis seruari potest, debet omnino
seruari, ⁊ validat actum etiam ꝙ de se absqꝫ iuramento
non valeret. vt in. c. quamuis. de pactis. libro sexto. ⁊. c. cuꝫ
contingat. de iureiurando. nulli autem dubium est obser-
uantiam predicte conuentionis non vergere in dispendiuꝫ
eterne salutis, immo potius econtra, quia eius in obseruan
tia illud facere videtur cum frangatur fides, etiam iurata
igitur dicamus ꝙ saltem vigore iuramenti cōuentio sit om
nino obseruanda. ¶ Et si dicatur, ꝙ sit contra bonos mo
res, ⁊ sic non obliget per. c. non est obligatorium. de regu-
lis iuris, in sexto. Respondetur vt supra, qꝛ illud est falsuꝫ.
36 Nam in aliquo bonis moribus non repugnat. ¶ † Et vl-
tra etiam dici potest, ꝙ nunqꝫ iure canonum (in tali mate-
ria obseruādo) dicitur aliquid contra bonos mores nisi cu
ius obseruatio nutrit peccatū, ⁊ ita vergit in dispendiuꝫ sa
lutis eterne, prout voluit Bal. in. l. pacta, que contra. C. de
pact. vbi etiam Paul. de cast. sequitur ⁊ idem Bald. post
Cy. in. l. si quis inquilinos. §. fina. ff. de lega. i. refert ⁊ sequi
tur Corne. in. d. consil. ccl. iij. colum. versi. ⁊ ista pars vide-
37 tur ⁊c. † vbi multum singulariter per hoc determinat dona
tionem omnium bonoꝝ presentium, ⁊ futuroꝝ ꝑꝑ vinculū
iuramenti valere nō obstantibus his, que dicunt̄ in. d. l. sti
pulatio hoc modo ꝯcepta, qꝛ licet videat̄ esse ꝯtra bonos
mores ciuili iure inspecto nō tn̄ dr̄ esse ꝯtra bonos mores,
inspecto iure canonuꝫ, cum non vergat in damnum salutis
vt per eum. ¶ Pro quo facit, qđ dixit Bal. in. l. pactum
dotali. C. de colla. ix. q. ⁊ Fely. in. c. in presentia. de proba.
col. iiij. in prin. Qđ tamē ad presens nō firmo neqꝫ aliter di
scutio, tanqꝫ non ad ꝓpositum, cum in casu nostro sit facta
certe quantitatis reseruatio ita vt ꝓpter hoc non dicat̄ sub
lata libera testamenti factio, ⁊ ꝯsequenter non dicat̄ ista do
natio ꝯtra bonos mores, vt iam dictum est. ¶ Et ex predi
ctis recte ꝯsideratis apparent resoluta oīa in ꝯ̄rium alleg.
vt tn̄ res clarior reddatur, ita particul'r, ⁊ breuiter rn̄det̄.
38 ¶ † Nam dum primo allegatur, ꝙ pactum de succedēdo
non vꝫ, rn̄detur, ꝙ nō sumus in pacto tali, sed in ꝯuentione
cuiusdaꝫ donationis, vt. s. fuit deductū, que non pōt dici in
aliquo

aliquo contra bonos mores, vt similiter supra deductũ est. ¶ Nec obst. dum dicebatur, ꝙ saltem libera testandi facultas dicitur restricta, qm̃ respondetur hoc non considerari,
39 nec talem restrictionem prohiberi, † naꝫ cõis est opi. Bar. ⁊ aliorum in. d. l. stipulatio hoc modo concepta, valere donationem omnium bonoꝝ presentium, ⁊ futuroꝝ soluꝫ certa quantitate reseruata, ⁊ tñ ibi ẽt diceref restricta libertas testandi ad. d. quantitatem. sicut ergo illo casu talis restri-
40 ctio non consideratur, sic ⁊ in casu nostro. † ⁊ tex. in. d. §. idẽ respondit. loquitur qñ quis constringeretur vnum magis, q̃ alium habere heredem. ita voluit Bar. in consi. lxxij. incip. ex facto proprio. in fi. i. colum. versi. in ꝯrium vř ⁊c. di-
41 cens, † ꝙ qñ quis potest habere heredem, quem vult, lꝫ non possit ei relinquere, quicquid velit, sed hꝫ restrictam ptãteꝫ, tñ dř habere liberam testi factionem. ¶ Non obs. qđ scđo
42 loco dicebatur, † ꝙ per pactum, nec ẽt dimidia pars hereditatis dari põt, qm̃ (eo pro nunc ꝯcesso) respondetur, ꝙ nõ dicimus ita fieri in casu nostro, sed ꝙ inter viuos inuicem fuit facta donatio, declarando, vt. s. dictũ fuit. ⁊ sic cuꝫ non dicamus pacto ius hereditarium conferri, allega. in ꝯrium
43 nihil obstant. ¶ † Nec ob. decis. Ro. in. d. consi. clxxj. qꝛ respondetur, ꝙ non est vã. vt ex predictis constat, nam falsum est, illo casu, ⁊ ẽt in casu nostro auferri liberaꝫ testamenti factionem, iuxta doctri. Bar. in. d. l. stipulatio hoc modo concepta. in. d. ꝯsi. xxij. prout. s. deductum est, ⁊ ipsemet Ro. in. d. l. stipulatio hoc modo concepta. melius sentiens dicit, ꝙ
44 opi. Bar. ibi esl cõis, † ꝙ donatio in penam reuocationis testamenti non valet nec procedit, si ex ea non aufertur libera facultas testãdi totaliter. Satis. n. est, ꝙ in aliquibus bonis remaneat, prout ꝯtingeret in reuocatione legati particularis, ⁊ ẽt in donatione particulari, qꝛ tunc in alijs bonis remanet facultas testandi, ⁊ idem voluit idem Roma. in consil. ccxciij. incip. presupposito, ꝙ. d. legatum. ¶ Facit, qđ voluit Imo. in. l. heredes palam. §. fi. ff. de testa. dum facit differentiam inter reuocationem testamenti, ⁊ particularis legati. Ea solum attenta ratione, qꝛ vbi agitur de legato nõ reuocando, remanet in alijs bonis facultas testandi, ⁊ iam vltra Bart. s. probatũ est sufficere, ꝙ in aliquo remaneat testandi facultas. ¶ Et qđ dictum est de decis. Roma. in. d. consil. clxxj. dđm est ẽt de eo, qđ dixit Ange. in. d. ꝯsil. lxvj. qm̃ nec illud verum est, vt ex predictis ꝯstat, ⁊ dixi. s. in secũdo fundamento. ⁊ ita istas duas decis. s. Ro. ⁊ Ange. in. d. consil. reprobat excell. iuriscon. ⁊ compater meus do. Dec. in cõsi. ccxciij. inci. viso testõ. iij. col. vbi ẽt particulariter rñdet ad oĩa iura per Ro. ⁊ Ang. allega. vt per eũ, queꝫ non aliter refero, qꝛ videri põt. Et in proposito notan. est decis. quam ipse ponit in. d. consil. qꝛ plurimum seruit. nam deter-
45 minat, † ꝙ donatio facta de omnibus, ⁊ singulis bonis legatis quibusdam fratribus testatoris, si contingat legenteꝫ decedere sine liberis, ⁊ legata predicta reuocare, valet, ⁊ seruanda est, cum per eam non auferatur libera testamenti factio, ex quo remanet facultas testandi de alijs bonis, vt per eum, sic eniꝫ dđm est in casu nostro cum sit, ꝙ stante valida donatione de qua agimus (prout vere valet) in aliquo remaneat testandi facultas, vt. s. deductum fuit. ¶ Et fortius ꝓcedit hoc in casu nostro, qꝛ donatio ista nõ fuit facta in penam reuocationis alicuius vlti. volũtatis, vꝫ in testõ, sed simpliciter, si quem sine liberis decedere contingat, ⁊ inter-vi-
46 uos. ¶ † Demum non ob. d. l. lꝫ inter priuatos. cum ibi traditis, ⁊. s. allega. qꝛ vt ex predictis constat, responsio est in ꝓmptu, qꝛ non dicimus, ꝙ inter istos fratres sit factum pactum de succedendo, vt sepius. s. dixi. ¶ Preterea aduertenduꝫ est, ꝙ ibi specialitas in militibus est, ꝙ non illud pactum de succedendo valeat, istud. n. ibi non disponitur, nec est verum, qꝛ quilibet ipsoꝝ posset mutare opin. Sed est ꝙ illa conuentio habeat vim testamenti, ⁊ supremi iudicij ita ꝙ voluntate imutata superstes vti verus heres, per vltimaꝫ voluntatem vocatus bona morientis accipiet, hoc aũt inter priuatos non seruaretur, vt ibi per doctoꝛ. ⁊ sic ille text. nihil facit ad propositum nostre. q. cum isti fratres titulo donationis inuicem se obligauerint, vt. s. demonstratum fuit.
47 ¶ † Nouissime non omitto, ꝙ in presenti casu dici posset, ꝙ iste ꝯctus non sit mera donatio, tam ⁊ si de donatione fuerit facta mentio, sed potius, ꝙ dicatur promissio ⁊ obligatio ob honestam causam facta, iuxta. l. i. ff. de donati. ⁊ hoc qꝛ in ea vertitur consideratio vicissitudinis, ⁊ reciproci cõmodi, ⁊ per ꝯñs posset inferri, ꝙ in ea nõ fuit opus insinuatio. etiam si fuisset. s. ccccc. aureos, iuxta. l. aquilius regulus. cuꝫ materia. ff. de donat. ⁊ ita in terminis declarat Oldra. in. d. consi. cxxxix. in scđo dub. Ange. in. l. sancimus. C. de dona. ⁊ Saly. in. d. l. fi. C. de pac. ⁊ tũc omnia, que. s. dicta fuerũt, si donatio fuisset, procedunt ẽt in tali obligatione, ⁊ promissione. ¶ Uerum super hoc non videtur insistendum, qꝛ ista conuentio non fuit super bonis transcendentibus summaꝫ. ccccc. aureoꝛ. Concluditur ergo ex oĩbus predictis conuentionem, ⁊ pactum, de quo agimus, de iure seruandum esse, ⁊ per ꝯñs dispositionem Ioãnis vnius ex. d. fratribus sine liberis predefuncti, saltem respectu bonoꝝ, que tempore conuentionis habebat non valere, neqꝫ seruandam esse. s. summam ducatorum. xxxv. iuxta formam conuentionis.

Mar. Soci. iunioꝛ Iurisconś. Padue legens.

CASVS

¶ Decessit quondam Ludouicus Martini superstitibus, ⁊ superuiuentibus Catherina eius filia tunc maioꝛe. xxv. annoꝛ. ⁊ Allasia eius nepte, ex Bernardina altera filia predefuncta, que tunc erat impubes, ⁊ in domo predicti Ludouici ab intestato decedentis.

¶ Inde ista Allasia neptis facta nubilis, nupsit cuidaꝫ magistro Ioanni porrati sabaterio nihil habenti, ⁊ facultatuꝫ. d. Allasie inscio, qđ opera, ordinatione, ⁊ suasione predicte Catherine, viri eius factum extitit.

¶ Et ipsa Allasia pro dote, ⁊ nomine dotis dedit, ⁊ transtulit ꝑdicto Ioãni viro futuro omnia iura, res, ⁊ bona sibi cõpetentia in, ⁊ super hereditate predicti sui aui, cui iam ꝓ sua parte se immiscuerat, quam ꝯcessionem, ⁊ translationem fecit cum clausula constituti, ⁊ ceteris clausulis consuetis, vt in instrumento desuper confecto constat.

¶ Paulopost Allasia predicta cum ꝯsensu eius viri inducta ab ipsa Catherina eius matertera, cum adhuc esset minoꝛ. xxv. anno. absqꝫ aliqua lite de anno dñi. M. cccclxvij. cum eadem Catherina transegit super hereditate Ludouici predicti. q. eius aui, ⁊ inter cetera conuenit, ꝙ pro omnibus suis iuribus, siue pro dimidia parte hereditatis predicti Ludouici Catherina predicta teneatur ipsi Allasie dare, ⁊ soluere florenos mille, infra certum tempus, vt in transactione continet.

¶ Contingit ex post, ꝙ predicti mille floreni, nunq̃ fuerunt soluti predicte Allasie, nec quicquam aliud.

¶ Et in facto presupponitur, ꝙ hereditas predicti Ludouici, tpe eius mortis in bonis immobilibus, ⁊ apparentibus erat valoris, ⁊ extimationis florenoꝛ. 12000.

¶ Item presupponitur, ꝙ a morte predicti Ludouici, Catherina predicta, semper tenuit, rexit, ⁊ gubernauit hereditatem predictam.

¶ Presupponitur ẽt, ꝙ predicta Allasia vixerit in matrimonio cuꝫ predicto magistro Ioãne porrati, vsqꝫ ad annos dñi. M. cccccij. vel circa, quo tempore decessit. d. magister Ioãnes, ⁊ Allasia remansit vidua, ⁊ ita hucusqꝫ permansit.

¶ Et eodem tempore, vel circa, decessit predicta Catherina relicta eius herede vniuersali Maria eius filia.

¶ Istis sic in facto ꝯtingentibus, vellet nunc predicta Allasia venire contra transactionem predictam, ⁊ admitti ad dimidiam partem hereditatis predicte, vna cuꝫ fructibus ⁊c. propter quod de. ĩ. scriptis contigit dubitari.

¶ Primo vtrum contra transactionem predictam competat predicte Allasie aliquod remedium.

¶ Scđo posito ꝙ competat, vtrum ei obstet aliqua prescriptio, attẽto ꝙ post trãsactionẽ iã percurrerũt anni ꝓpe. lvj.

SVMMARIVM.

¶ De quadam transactione dolo innita, ⁊ cum enormi lesione vtrum. s. sit nulla, vel possit retractari nõ ob. iurõ.
¶ Et de ꝓscriptione an currat cũ mala fide. Et alia plura.

1 Trãsactio ad hoc vt valeat, debet esse facta occasione litis

mote, vel que moueri poterat.

2 Transacio ad hoc vt valeat, requirit ꝙ hinc & inde sit aliquid remissum, vel permissum.

3 Marito spectat administratio bonorum dotalium.

4 Transactio qñ est facta per vxorem, cum presentia & consensu sui mariti, presumi debet, ꝙ omnis dolus, fraus, & deceptio abfuerit.

5 Succedere sperans alicui minori creditur diligentius talis in re se habere, & eam curare.

6 Iuramentum etiam a minore in transactione prestituz omnem defectum tollit, & debet transactio seruari, etiam ꝙ a minore fuerit facta.

7 Iurm̃ prestituz, qñ sine dispendio salutis eterne seruari põt, semper est seruandũ, ne anima iurãtis piurijs illaqueet.

8 Transactio dicitur nulla, qñ est facta super hijs, que sunt bone fidei, si euidens calumnia, & dolus vnius ex transigentibus in ea interuenerit, & est magis cõmunis opinio.

9 Iudicium familie hercifcunde, cõnumeratur inter bone fidei iudicia.

10 Dolus presumit̃ ex enormi, & enormissima lesione, & nu. 12.

11 Minor si in contractu enormiter lesus est, illud contingit ex dolo aduersarij cum eo contrahentis.

13 Dolus re ipsa, & ex proposito, quando equiparentur.

14 Lesio enormis qualis dicatur.

15 Transactio est nulla, quando pro modico magne hereditati renunciatur.

16 Transactio est nulla, qñ est facta super eo de quo nulla erat, nec sperabatur esse lis.

17 Transactio quando est nulla, iuramentum super ea prestitum eam non validat.

18 Confirmari non potest illud, quod nullum est, cuz ɔfirmatio requirat subiectum confirmabile.

19 Aucten. sacramenta puberum. C. si aduers. transact. ꝓcedit qñ solum minor etas contra ɔtractũ allegatur, que non inducit contractum ipso iure nullum, sed prebet leso restitutionem in integrum, que per iuramentum sublata est.

20 Iuramentum tunc validat contractum nullum, quando latissime & in forma plenissima est prestitũ, secus si simpliciter, prout in casu quo medio iuramento renunciatur beneficio minoris etatis, & restitutionis in integrum.

21 Transactio est nulla, quando est facta minore, si in ea non interuenit solemnitas, que requiritur in alienationibus minorum.

22 Alienatio rerum minoris fieri debet ob es alienum, causa cognita, cum iudicis decreto &c.

23 Alienatio rei dotalis sicut non potest fieri, ita super ea non potest fieri transactio.

24 Trãsactio, in qua minor est enormiter lesus, rescindi debet.

25 Transactio & contractus minorum ẽt cum iurõ pretextu lesionis enormis rescindi debet, & ĩ. nu. 31.

26 Iurans non cogitat se enormiter ledi, & vbi id sequitur, dolus secum contrahentis arguitur, & ĩ. nu. 36.

27 Iuramentum non impedit rescissionem contractuum dolo initorum.

28 Aucten. sacramenta puberum. C. si aduers. vendi. loquens de metu trahitur etiam ad dolum.

29 Iuramentum non debet esse iniquitatis vinculum.

30 Iuramentum habet comites veritatem, iudicium, & iustitiã.

32 Minori mulieri, & rustico iura de facili subueniunt etiaz ex qualitate ipsarum personarum, ꝙ fuerint decepte, & dolus contra eas interuenerit faciliter arguitur, quando lesio est enormis.

33 Argumentum a verisimili procedit.

34 Aucten. sacramenta puberum. C. si aduers. vendi. & iura similia non procedunt, qñ minor, qui iurauit esset enormiter lesus, nec remedium ab enormi lesione causatum per iuramentum tollitur, ẜm cõmunem opinio.

35 Iuramentum non debet quicquam operari contra iurantis intentionem.

37 Iuramenta in contractibus potius prestantur ex consuetudine notariorum, q̃3 ꝙ quis intelligat quid agat, presertim in minore.

38 Remedium. l. ij. C. de rescind. vendi. cum habeat locum in transactione iurata, qñ lesio est in magna quantitate vltra dimidiam iusti precij.

39 Absolutio ad cautelaz petenda est a iurõ prestito super contractu enormem lesionem continente.

40 Iurm̃ interpositum super actu continente iniustitiam, & iniquitatem debet per superiorem omnino relaxari.

41 Transactio iurata absolutione a iuramento obtenta inefficax remanet.

42 Absolutio a iuramento debet dari, etiam ꝙ in ɔ̃ctu iurato generaliter esset renunciatum omni iuris, & legum auxilio, vel fauore.

43 Actio omnis personalis spacio. xxx. annor. tollitur.

44 Ius omne tollitur per tempus. xl. annor.

45 Restitutio in integrum, an competat contra prescriptionem. xl. annorum.

46 Possessor male fidei de iure canonico nullo tempore prescribit, & hoc procedit tam in prescriptione rerum, in qua requiritur possessio, q̃3 actionum personalium.

47 Iuri canonico etiam in terris Imperij standum est, quando sumus in materia peccati.

48 Mala fides etiam ex inditijs probari potest.

49 Plus est quem esse in dolo ad alterius damnum, q̃3 in mala fide.

50 Seruus, qui dolo malo in libertate moratur, dicitur esse in mala fide in possessione libertatis.

51 Causa quelibet sicut excusat a dolo, ita etiam a mala fide.

52 Heres, qui dicitur idem cum defuncto, tenetur exonerare conscientiam defuncti.

53 Mala fides auctoris nocet heredi, non solum volenti vti accessione temporuz defuncti, sed etiam volenti inchoare prescriptionem ex sua persona tantum, ẜm cõem opi. & ĩ. nu. 55. vbi reprobat Dy. contrarium tenentem.

54 Cursus. xxx. annorum requiritur in prescriptione iurium, & actionum personalium.

56 Prescriptio longi temporis. x. vel. xx. annorũ, inter cetera requirit titulum.

57 Transactio lz dicatur titulus habilis ad prescriptionem in ea re, que in transactione datur, non tñ inducit prescriptionem in his rebus, que a lite discedendo relinquũtur.

58 Titulus pro herede est sufficiens ad prescribendum. Limita, nisi talis titulo pro herede possidens malam fidem haberet, ibidem.

59 Prescriptio in rebus dotalibus durante matrimonio non currit contra vxorem, q2 ad maritum agere spectat, & si sit prescriptio. xl. anno. vt ĩ. nu. 63.

60 Prescriptio non currit non valenti agere.

61 Statutum dictans post certum tempus tolli omne ius prescriptionis, & amplius agi non posse, non procedit contra mulieres circa res dotales constante matrimonio, cũ eo tempore ipse agere non possint.

62 Prescriptio contra desides, & negligentes dicitur inuenta.

63 Prescriptio. xl. annor. durante matrimonio currit contra virum, non autem contra vxorem.

64 Prescriptio etiam centum annorum durante matrimonio contra mulierem non currit, dummodo vir ad inopiam non vergat.

65 Prescriptio quelibet contra mulieres ex eo tempore opponi potest, quo potuerunt agere, hoc est soluto matrimonio, vel viro ad inopiam vergente.

66 Transactioni iurate contrauenies, & non obseruans in ea contenta cadit ab omni iure suo, & priuatur omni emolumento, qđ ex transactione ad eum peruenit, & transactio ad eius fauorem penitus anichilatur.

CONSILIVM CXLIIII

Dirigat Dominus verba mea in viam veritatis, & iustitie. Prosequendo ordinem questionum ex thcmate electarum, circa primaz, qua queritur, vtrum contra transactionez predicte Allasie, detur aliquid remedium. Prima consideratione videt dicendum ita eam valuisse, & omni iure tenuisse, vt ɔ̃ eam venire non possit. qñ omnia requisita ad validam transactionem
1 interuenisse videntur. ¶ † Primo. n. fuit facta occasione litis,

sione litis, vel mote, vel que moueri poterat, & sic timore litis future, qd sufficit, vt.l.ij. cum materia.C.de transactio. ¶ Scdo ex parte.d. Catherine, vt Allasia remitteret litez fuerunt ipsi Allasie promissi floreni mille, ex parte vero.d. Allasie fuerunt remissa omnia iura hereditaria, vt in tran-
2 sactione dicitur, & sic fuit ɔ̃ctus reciprocus, † & consequenter cum aliquid hincinde remissum, & promissum fuerit, debet valere, iuxta.l.transactio nullo dato. & que ibi dicunt doctor. maxime Alexan.C.de transactio. ¶ Demum & tertio interuenit consensus illius magistri Joannis mariti dicte Allasie, cui.d. Allasia omnia sua iura in dotem dedit,
3 † & ad quem spectabat recte, & diligenter bona, & iura predicte Allasie velut dotalia regere, gubernare, & administrare, iuxta.l.si constante.§.si maritus.ff.solu.matrimo. & que
4 ibi tradunt docto. † propter cuius viri presentiam & consensum presumi debet, ꝙ abfuerit in dicto contractu transactionis omnis dolus, & fraus, & deceptio ɔtra ipsam Allasiaz, argu. eorum, que post glo.ibi not. Bal.in.l.polla.de his qbus vt indign. vbi etiam per Alexan. qui pleraqꝫ similia alleg. facit.l.transactione. & qd ibi not. Barto.C.de transact. vbi etiam Bar.in fi. dicit vnum, qd magis seruit in proposi
5 to, vz † ꝙ ille, qui sperat alicius minoris successionem creditur diligentius in re tali se habere, & eam curare vñ si hoc est in eo, sperat fortius in casu isto in isto marito, ad quē de presenti iure omnia iura Allasie spectabant, dicendum est, ꝙ curauerit omnia diligentius ad cōmunem vtilitatem agi. Et ex his videtur predictam transactionem omni iure va-
6 luisse, vt contra eam nullum competat remedium. ¶ † Ubi tamen aliqua ratione, vel minoris etatis dicte Allasie, vel alia ratione quis tentaret eam non habuisse plenissimuz robur, dicitur, ꝙ cum in ea interuenerit iuramentum, eo mediante tollitur omnis defectus, & dz.d.transactio omnino seruari, etiam qd a minore facta fuerit, vt in auctenti. sacramenta puberum.C.si aduers.vend.cum sua materia, & alias
7 traditur pro regula, † ꝙ quando prestitum iuramentum sine dispēdio salutis eterne seruari potest. Semper est seruandum, ne anima iurantis periurijs illaqueatur, vt in.c.quamuis.de pact.libro sexto, & in.c.cum contingat.de iureiuran. & in.c.licet.eodem titu.libro sexto. ¶ Sed predictis non obstantibus diligentius considerando verior videtur contraria opinio, videlz ꝙ contra transactionem predictam venire possit predicta Allasia, & sic transactione sublata possit partem dimidiaz hereditatis predicti Ludouici eius aui petere. ¶ Et primo dico, ꝙ poterit venire contra dictam transactionem, per viam nullitatis. ¶ Secundo vbi valuisset per viam rescissionis. ¶ Circa primum igitur, ꝙ transa-
8 ctio predicta fuerit a principio ipso iure nulla, ita demonstrat, † quando transactio facta est super his, que sunt bone fidei, si euidens calumnia, & duobus vnius ex transigentibus interuenerit in ea, dicitur ipso iure nulla.l.in summa. post princip. ibi transactio imperfecta est.ff.de conditio. indebi. & per illum text. declarat Barto.in.l.sub pretextu.la prima.C.de transactio. dicens, ꝙ ita cōmuniter tenetur, & cum Barto. & ista cōmuni opinione transeunt, magis communiter alij post Bartol. vt Alexan. & Jas. referunt, & sequuntur, in dicta.l.sub pretextu.licet aliqui fuerint alterius opinionis. Sed in casu proposito transactio facta fuit super
9 hereditate cōmuni diuidenda. † & consequenter super iudicio famil. herciscunde, quod cōmemoratur inter bone fidei iudicia, vt in.§.actionum.institu.de actio. & in ea interuenit dolus Catherine predicte, vt.ɉ.ostenditur, ergo debet dici
10 ab initio ipso iure nulla. ¶ † Quod autem dolus Catherine in dicta transactione interuenerit, euidentissime ostenditur ex enormi, inmo enormissima lesione, quam passa fuit dicta Allasia minor, argumen.l.omnes.§.lucius.ff.de his, que in fraudem credito. ita voluit Anton.de but.in.c. cum contingat.de iureiuran. Petr.de anchara.in.c.primo. de constitutio.in questione.xj.colum.lxxvj. vbi dicit, ꝙ ita consuluit Senis, & Abbas, in dicto.c.cum contingat. colum.
11 xix.cum sequenti. † Quando enim minor contrahens enormissime leditur, nō videtur illud contingere absqꝫ dolo aduersarij secum contrahentis, vt predicti tradunt, ita etiam tradit Corne. consilio.cxlvij. incipiente commisso. secunda columna, in fine, & sequen. quarto volumine, concludens ex enormi lesione dolum re ipsa presumi, idem etiam voluit in consilio.clxvj.incipien.circa primum. secunda columna, & clxxxix.incipien, in presenti.tertia columna, primo volumine, & idem voluit Bald.in aucten.sacramenta puberum.C. si aduers. vendit.cum alijs concordantibus, de quibus late per Corneum, in consilio.xj.incipiente in presenti.columna quarta, & quinta, & in consi.lxxij.incipien.pro decisione.tertia, & quarta columna, tertio volumi.idem etiam voluit domi. Bartholom. Socin. patruus, & dominus meus, in consi.ccxiiij.incipien.in causa Honofrij.prope finem, & ista est communis opinio, vt in locis predictis videri potest, & tradit Cuma.in consilio.clxxx.incipien.videtur prima fronte.
12 prima columna. ¶ † Et licet isto casu dicatur presumptus dolus, qui videtur dolus improprie, & sic dolus re ipsa non ex proposito, tamen in proposito nihil refert, quia quo ad materiam nostram equiparatur dolus re ipsa, & dolus ex ꝓposito, vt traditur per illum textum, in.l.si quis cum aliter. ff.de verborum obligatio, & tradunt doctores preallega.in locis predictis, maxime Corne.in dicto consilio. clxxxix. & in alijs supra allegatis. & ita communiter tenetur, vt eleganter dicit domi. Philip.deci.nostre tempestatis primarius iurisconsult. & vt pater obseruandissimus, in consil.clxxx.incipien.visa renunciatione.iiij.colum.reprobans opinionem Alexandri contrarium tenentis, in quodam consilio, vt ibi
13 per eum. ¶ † Quod autē dicta Allasia minor fuerit neduz enormiter, sed enormissime lesa, ex facti narratione demonstratur. Nam cum hereditas Ludouici eius aui presupponatur extitisse florenorum. 12000. & Allasia renunciauerit omni suo iuri pro promissione florenorum mille, euidenter ostenditur enormissima lesio in. 5000. florenis, cum illa esset heres pro dimidia, & sic ad eam spectarent floreni sex mille. ¶ Et licet in transactione dicatur, ꝙ erant plura onera hereditaria, ex quibus ius hereditarium diminuebatur, tamen hoc non obstat, quia esto ꝙ ita fuerit, prout narratur, cum illa onera non transcendunt summam florenorum mille, ita quidem, vt eis detractis remaneret adhuc hereditas vndecim millium florenorum, ex quibus ad dictam Allasiaz spectabant floreni. 5500. Ex quibus cum solum mille fuerint ei promissi, supra quadrupluz remansit lesa, & per consequēs non solum enormiter, sed enormissime. ¶ Quibus sic in fa-
14 cto extantibus sumus extra illam disputationem, † qualis dicatur enormis lesio, quidam enim volunt, ꝙ sit si saltez in sexta parte quis ledatur, vt per Barto.in.l.si societatem.§. arbitrorum.columna quinta.ff.pro soc. quidaz vero volunt, ꝙ de hoc stet iudicis arbitrio, vt Bal. in.l.prima.C.si aduers.vendi.pigno. & licet aliqui etiam voluerint, ꝙ debeat esse lesio in dimidia, & vltra, tamen has duas opinion. esse principaliores, asserit predictus dominus Deci. in consil. xxxix.incipien.iuridicam.in fi. & insignis doctor domi. Thomas feratius, in tracta.cautel.cautela octaua. incipiente tu scis.nam quamcunqꝫ opinionem teneas. ista Allasia dicitur enormissime lesa, cum supra sextam partem, & dimidiaz, & taliter lesa fuerit, vt nemo sani capitis non sit arbitraturus, eam enormissime lesam. ¶ Et predicta omnia, & nullitas transactionis, de qua agimus comprobatur ex solemni
15 decisione Ange.in consilio.xciiij.incipiente pro parte. † vbi in simili casu determinat predictam transactionem nullā, in qua soror quedam pro modico magne hereditati renunciauerat, vt per eum, & quia ibi videri potest, aliter non re-
16 fero. ¶ † Probari etiam nullitas transactionis potest, eo ꝙ defecit in ea substantiale suuz, vcz quia nulla erat, nec esse poterat lis, licet secus narretur in ea. Nam cum successio ꝓ dimidia spectaret ad Catherinam, & pro dimidia ad Allasiam (vtraqꝫ ita confitentur) super ea non conueniebat lis, nec etiam propter pleraqꝫ onera hereditaria narrata, cum illa ad vtranqꝫ pro dimidia spectarent.

¶ Et si de facto super his lis fieret non erat incerta, & super re dubia, merito transactio valere non debuit, vt sepe consuluit Angel. vt patet in consilio.ccxv. & ccxviij. & etiam in dicto consilio.xciiij. vt quilibet videre potest. ¶ Et pro hoc est text.in.l.prima. & ibi per omnes.ff.de transactio.

¶ Et si dicatur ꝙ erat dubium super fructibus, quos petebat Allasia. Respondetur primo, ꝙ erat solum dubium super quantitate, & non an deberentur. ¶ Secūdo posito

in integrum aduersus prescriptionem, vult enim Imol. vbi supra, ꝙ procedat respectu prescriptionis .xl. annorum.
¶ Idez videtur velle Alexan. in dicto .§. in hac .ij. colum. versicu. predictam tamen conclusionem, licet non firmet, ⁊ idem etiam velle videtur in .l. tertia .§. labeo. ad finez .ff. de acquirenda possessione. dicens ꝙ est solitus tenere, ꝙ aduersus prescriptionem quadraginta annorum non sit danda restitutio in integrum, ⁊ quamuis etiam ibi non firmet audacter, tamen expresse, ⁊ firmiter ita concludit in consilio .clj. Viso themate. secunda columna, versiculo ⁊ posito etiam. ⁊ in consilio .clxiij. Viso processu. secunda columna. versiculo secundo non deberet concedi. secūdo volumine. ⁊ in vtroqz loco dicit, ꝙ ita tenuit Ange. in .l. sicut. in fine .C. de prescriptione triginta annorum, in quibusdam lecturis, que communiter non habentur. ¶ Hoc idem voluit (si recte aduertatur.) dominus meus Socinus in consilio clxiiij. Visa bulla. in fine. duz dicit, ꝙ completa prescriptione quadraginta annorum dicitur sublatuz omne remediuz, si quod competebat, ⁊ sic etiam restitutio in integrum, ⁊ hoc idem videtur firmare in dicto .§. in hac. columna fina. versiculo postremo in hac questione. ibi, secunda sit conclusio. ¶ Et licet ibidem faciat vnam rationem in contrariū, ⁊ non respondeat, tamen in decisione non videtur recedere a sua conclusione in qua sequutus est Imol. in dicto .c. fina. loco preallegato. Et ad rationem, quam ipse facit in cōtrarium facilis est responsio quia ille non concludit in prescriptione quadraginta annorum, que specialiter inducta fuit, vt tollatur omnino omne ius, vt probatur in .l. omnes .C. de prescriptione triginta annorum. prout illam eleganter, ⁊ multis modis ponderat Decius in consilio infra allegando in tertia columna. ⁊ quicquid senserit Socin. in dicto .§. in hac. hanc opinionem apertissime firmat in consilio .cxciij. Subtiliter, ⁊ eleganter. quarta columna. versiculo quarto ista opinio concludēs ꝙ per lapsuz .xlviij. annorum, in casu suo nedum erat prescriptum ius, si quod competebat, sed etiam erat sublatū remediū restitutionis in integrum ex causa probabilis ignorantie, ⁊ istud absolute dicit esse tenenduz, quicquid dicere velimus respectu prescriptionis triginta annorum. Et allegat Angel. in dicta .l. sicut. ⁊ Imo. in dicto .c. fina. ⁊ alios, vt per eum.
¶ Eandem opinionem per multa subtilia fundamenta videtur firmare Areti. in consilio .ciiij. Breuitas in consulendo, ⁊ ſm eam concludit Andre. barba. in consilio quadragesimo primo. Illud afferam in medium. columna duodecima, post medium. primo volumine. dicens, ꝙ ita tenuit glo. ⁊ Joan. andre. in dicto .c. auditis. de restitutione in integrum. ¶ Idem latissime comprobando sequitur Curt. in consilio octuagesimo secundo. Capio primum .ij. colum. versicu. ⁊ si forte opponatur. vbi plura fundamenta allegat, que cum videri ab omnibus possint, breuitatis gratia non referam, ⁊ subdit ibi, ꝙ istam opinionez pluries defensauit, ⁊ quod ita tenendum est. Et demum hanc opinionez elegantissime, ⁊ ex pluribus defendit, ⁊ sequitur Deci. in consilio vigesimo nono. Et pro tenui facult. per totum, ⁊ ibi respondit omnibus motiuis, que in contrarium videntur posse fieri, vt per eum ad quem me remitto. Et idez ante Decium cōsuluerat Ludouicus bologninus, cuius consilij predictum consilium Decij fuit subscriptio, vt ex verbis eius apparet. Et idem etiam sequitur idem Decius in consilio .cccccliij. Quod supra. in princip. vbi allegat etiaz Petruz de ancharano in consilio .clxix. Principaliter.
¶ Et ex predictis constare potest hanc opinionem etiam magis cōmuniter approbatam, licet aliqui aliquando contrarium dixerint. Non enim qui dicunt aliam opinionem esse cōmunem bene ponderarunt, neqz numerarunt predictos doctores, qui numero ⁊ pondere longe videntur excedere tenentes contrariuz loquor de his, qui exprimunt dari restitutionem aduersus prescriptionez quadraginta annorum, sunt enim admodum pauci respectu eorum quos supra allegaui. Nam Barto. ⁊ alij plures Barto. sequentes intelliguntur loqui tantuz de prescriptione triginta annorum, prout exprimit ipse Barto. in dicto .§. si quis autē.
80 ¶ † Et nonnulli etiam, qui contrarium dixerunt loquuntur respectu ecclesie cui videtur talis restitutio concedenda. vt aliquo modo detur contra prescriptionem cum aduersus ecclesiam soluz currat prescriptio quadraginta annorum, vt declarat Decius in dicto consilio vigesimo nono, quarta columna, versiculo non obst. quod Alexan. tradit. ¶ Et preterea de auctoritate Alexan. in contrariuz allegata non videtur curandum, cum sepe pro nostra opinione consuluerit vt supra deductum fuit. ¶ Nec etiam auctoritas Fely. est secura quia ipse potius videtur inherere opinioni nostre in locis in contrarium allegatis, ⁊ licet ipse postquam dixerat non dari restitutionem in integrum aduersus prescriptionem quadraginta annorum dicat id non esse firmanduz, quia Abb. ⁊ Imol. videntur tenere contrarium, tamen cum iam supra ostenderim Imol. hoc tenere, ⁊ non fuisse bene animaduersum per Felynum. ¶ Et Abb. in .c. vigilanti. de prescriptio. non exprimat. de prescriptione quadraginta annoruz. Immo remittens se ad Bartolum in dicto .§. si quis autem. videtur loqui tantuz de prescriptione triginta annorum. Sequitur quod Felyn. dubitatio propter quam noluit firmare istam opinionem omnino cessat, ⁊ in contrarium potest allegari, ⁊ sic ꝙ Felynus ipse, si hec aduertisset, non ita dubitasset. Sed absolute istā opinionem sequutus fuisset. Quam vltra predictos veraz, ⁊ communem asserit, ⁊ sequitur Deci. in consilio .ccclxxv. Juridicam esse. prima columna in fine. ¶ Et ista opinio presertim in casu nostro omnino est tenenda, quia hic recte considerando non agitur de probabili lesione. isti enim de corbulis stationem vendiderunt iusto precio, quod semper fuit apud eos, passi fuerunt .d. stationem esse apud emptorem, ⁊ eius heredes vltra annos quinquaginta, propter quod videtur equissimum, vt ab eis amplius non auferatur. ⁊ sic videtur cessare equitas in qua solet fundari integruz restitutio igitur ⁊c. per locum a cessante ratione per
81 iura vulgaria. ¶ † Et secundum istam opinionem in indiuiduo in pacto de reuendendo, vt scilicet contra prescriptionem quadraginta annorum non detur restitutio in integrum, alias in patria mea Senensi allegabam, ⁊ ita fuit iudicatum ⁊ alias etiam consului apud forum Julij, ⁊ vidi consultum per excellentissimos doctores.
¶ Et stante vera ista opinione prout teneri debet per predicta, vt scilicet restitutio in integrum non detur aduersus prescriptionem quadraginta ⁊ quinquaginta annorum nō est tractandum de cursu quadriennij, quod datur ad dictaz restitutionem. Esto ergo ꝙ principium dicti quadriennij, debeat esse vtile, ⁊ quod non currat ignoranti, de quo tamen dubitari posset, iuxta tradita per Jasonem in .§. rursus. columna decima sexta. instituta de actio. illud debet intelligi, quando restitutio de iure competat. Sed vbi certuz est causa non dari, vt in casu nostro de eius temporis prin
82 cipio non est disputandum † cum non entis nulle sint qualitates, ⁊ nulla accidentia .l. eius qui in prouincia .ff. si certum petatur. Et tradit Jason in .l. si constante. in principio. columna vigesima quarta .ff. soluto matrimonio. ⁊ per hoc tollitur quod dixit Baldus in .l. tertia .C. si ex fals. instrumen. cum concordantibus supra allegatis. ¶ Non obst. modo octauum argumentum, quoniam vere nihil obs. dico enim ꝙ immo reus conuentus non dicitur aliquo modo exceptioni prescriptionis renunciasse, sed tantum in litteris, que allegantur dicit se paratum renunciare si ex aduerso ille dominus Frācīscus corbulus ad quem littere scribebantur adherere voluerit equitati, ⁊ honestati de quibus in dictis litteris. Et ita important illa verba, So per lassar da parte la prescriptione ⁊c. ⁊ similiter alia, So per seruire, ⁊ lassar da parte ogni cossa ⁊c. ⁊ sic dicit se paratum ponere ad partes, ⁊ dimittere prescriptionem si dominus Franciscus faciet, vt supra, non autem dicit quod di
83 mittat, ⁊ renunciet dictam prescriptionem. † Cum enim verba in dictis litteris contenta sint de futuro, multum differunt ab illis de presenti. Et dispositionem non inducunt. iuxta notata in .l. in vendentis. prope finem glos. ⁊ ibi dicunt doctores .C. de contrahenda emptione.
¶ Preterea illa verba dicunt habere suspensionem quandam videlicet, quando dominus Franciscus se geret vt sperabat Reuerendus dominus Petrus ludouicus, qui litteras scripsit, ⁊ sic dn̄r in effectu cōditionalia, seu important

renunciationem

quo (prout in puncto narratur) semper predictam heredita
33 tem, seu eius bona rexit, ⁊ administrauit. † verisimile enim est (a quo in iure lz arguere. l. non est verisimile. ff. quod metus causa. cum similibus) ipsam Catherinam, que diu administrauerat omnia plenissime, ⁊ sigillatim nouisse, vnde cuz pro sex millibus florenis, vel saltem. 5500. solum voluerit ad dictam Allasiam peruenire florenos mille, negari non potest quin fuerit in euidenti calumnia, ⁊ dolo contra ipsaz Allasiam, ⁊ ad eius damnum volens illam tam enormissime ledere, ⁊ cum eius iactura locupletari, conuenit igitur omnia retractari non obstante iuramento per predicta.
34 ¶ Est etenim firma conclusio, ꝙ dicta aucten. sacramenta puberum. ⁊ iura similia non procedant, quando minor, qui iurauit esset enormiter lesus, nec remediuz ab enormi lesione causatum tollitur per iuramentum. ¶ Et vltra preallegata, ita in effectu voluit Anto. de butrio, in consilio. xlv. incipien. domina ⁊c. secunda columna, ⁊ in dicto. c. cuz contingat. idem tenet Cuma. in consilio predicto. clxxx. ⁊ Cor. consil. cclviij. incipien. quamq̃. columna quinta, quarto volumi. Andre. barbat. in consilio sexto, incipien. illud. secunda colum. quarto volumi. ⁊ dominus Beci. consil. xlv. incipien. quod. §. mature. in princi. in consi. lxxxvj. incipien. viso puncto. quinta columna, ⁊ consilio. xxxj. incipien. ⁊ pro tenui. ij. col. ¶ Possem, ⁊ alios plurimos allegare, qui in locis predictis allegant, sed breuitati studẽdo dimitto, ⁊ satis sit, ꝙ ita cõiter tenetur, a cõi autem opinione in iudicando nephas est recedere per iura vulgaria. ¶ Comprobantur
35 predicta per rationem, † nam iuramentum vti emanans a voluntate iurantis non debet quicquam operari vltra eius intentionem, argu. l. non omnis. ff. si cer. peta. ⁊ videtur tex. in. l. fina. C. de non numerata pecunia. ⁊ ita per illum textũ, concludit insignis doctor domi. Laurent. calcane. in consi-
36 lio. xvj. incipien. ꝙ dicta transactio. colum. penulti. † Sed ista Allasia, que iurauit non ꝯtrauenire, nõ dicitur cogitasse de tali, ⁊ tam enormissima lesione argumen. nota. in. c. veniens. ⁊ in. c. quintauallis. de iureiuran. etiam si iuramentum fuerit generale, vt declarat Abb. in dicto. c. cum contingat. ¶ Quod etiam iuris presumptione iuuatur, cum nemo presumatur iactare suum. l. cum de indebito. ff. de probatio. ergo sequitur quod iuramentum isto casu nihil cõtra
37 dictam Allasiam debet operari. ¶ † Attento maxime ꝙ hodie talia iuramenta prestantur potius ex cõsuetudine notariorum, q̃ ꝙ quis iurando intelligat quid agatur, presertim in minore, vt in simili de clausula renunciationis, ⁊ alijs quibusdam considerat Corne. in dicto consilio. clxxxix. iij. columna, ⁊ in terminis nostris de clausula iuramenti, dicit Petr. de anchara. in. c. primo. de constitut. columna. lxxvj. ⁊ refert, ⁊ sequitur Abb. in dicto. c. cum contingat. columna vigesima, ⁊ domi. Beci. in consilio. cccv. incipien. iuridi
38 cam. columna secunda, versi accedat etiam. † ⁊ licet alias in transactione etiam iurata, pleriq; teneant non habere locuz remedium. l. ij. C. de rescinden. venditio. vt tradit Alexan. in. l. si quis cum aliter. ff. de verborum obligat. colum. iij. tamen illa opinio (si vera est) procedit tantum, quando lesio vltra dimidia est in parua quantitate, sed si esset in magna quantitate, secus est, ⁊ tunc procedit opinio Bartol. ⁊ sequacium, in. d. l. ij. qui simpliciter dixit illius. l. remediuz habere locum etiam in transactione, ita singulariter distinguendo predictas opiniones concordat Corne. in. d. consilio. clxvj. tertia colum. refert, ⁊ sequitur do. Bec. in consi. ccxvj. incipien. visa transactione. secunda colum. vnde cum in casu nostro lesio. §. dimidiaz sit in magna, ⁊ maxima quantitate, vt ex predictis constat, sequitur rescissionem transactionis non impediri, ⁊ sic opinionem illam, de qua per Alexand. in. d. l. si quis cum aliter. non obstare predicte Allasie.
¶ Et quamq̃ plurimi ex doctor. in locis preallegat. data enormi lesione, velint iuramẽtũ nullo modo ligare, ita quidem vt ẜm eos non sit opus aliquali absolutione ab ipso iuramento, vt dicit Anton. de but. in. d. c. cuz contingat. Corne. in dicto consilio. clxxxix. iij. colum. ⁊. clxvj. ij. colum. ⁊ Cuma. in dicto consil. clxxx. prima colum. in fi. ⁊ quidã alij.
39 † Tamen ad tollendam omnem disputationem, ⁊ ad abundantem cautelam consulo, ꝙ petatur absolutio a iuramento, que omnino est concedenda, ẜm Bal. in rub. C. de reruz permut. versi. item queritur. in fi. ⁊ Pet. de anchar. in con-
40 sil. ccclxxv. inci. in. §. dicta. ij. colum. † vbi concludit iuramentum interpositum super actu continente iniustitiã, ⁊ iniquitatem debere per superiorem omnino relaxari, tradit do. Beci. in dicto consi. xlv. ⁊. clxxx. prealleg. ⁊ Corne. vltra preal-
leg. consilia, in consil. ccxciij. incipien. in hac consultatione.
41 ij. ⁊. iij. colum. iiij. volumi. † qua absolutione sic obtenta remanebit predicta transactio, per se saltem quo ad effectum inefficax omni vinculo iuramenti sublato, vt in simili dicit
42 Corne. in dicto consi. ccxciij. † vbi etiam dicit absolutionez dari oportere etiam ꝙ in contractu generaliter esset renunciatum omni iuris, ⁊ legum auxilio, vel fauori ⁊c. ¶ Hec sufficiant quo ad primam questio. in qua concluditur predictam Allasiam admittendam esse contra transactionez predictam, vel per viam nullitatis, vel saltem per viam rescissionis. ¶ Uenio nunc ad scdam quest. in qua queritur vtrũ ei obstet aliqua prescriptio propter longum temporis cursum scz annor. lvj. vel circa. ⁊ certe prima facie quilibet diceret
43 prescriptionem. d. Allasie obesse, † nam omnis actio personalis tollitur spacio. xxx. ann. vt. l. ij. C. de constitu. pe. ⁊ ibi glo. ⁊ in. l. sicut. C. de prescrip. xxx. vel. xl. annor. cum simili.
44 ¶ † Et si transierit tempus. xl. annorum, tollitur omne ius, vt. l. omnes illi. eo. tit. ita quidem, vt post. xl. annorum cursum possidenti plenissima securitas dicatur a lege concedi,
45 vt. d. l. omnes. in fi. † propter quod videtur dici posse, ꝙ nec contra eam detur aliqua restitutio in integrum, qꝛ tunc non diceretur prebere plenissimam securitatem, ⁊ hoc voluit gl. in. c. auditis. de prescri. dicens, ꝙ alias verbis diceretur posita lex, quam glo. sequitur ibi Jo. andr. Cum ergo in casu nostro decurrerunt nedum. xxx. ⁊. xl. anni. sed etiam. lvj. ⁊ sic tempus longissimum videtur aperte dicendum predicte Allasie obstaturam prescriptionem tam longissimi temporis. ¶ Uerum predictis non obstan. in proposito casu (iuxta facti narrationem omnia considerãdo) ꝯtrarium esse ar
46 bitror. ¶ Et ad huius rei euidentiam, † premitto primo, ꝙ quicquid sit de iure ciuili, de iure canonico male fidei possessor nullo tempore prescribit, vt. c. ij. de regu. iur. lib. sexto, ⁊ est text. clarus in. c. fina. vbi plene per doct. extra de rescrip. plene tradit Corne. in consi. cclxv. incipien. in hac. ij. colum. in fi. vbi dicit hoc generaliter procedere tam in prescriptione rerum, in qua requiritur possessio, q̃ actionum personalium, vt plene per eum videri potest, qui idem etiam concludit in consi. xcix. incipien. videtur prima facie. primo volu.
47 prima colum. † cui iuri canonico in hoc standum est, etiam in terris Imperij, ⁊ in quibus alias seruari deberet ius ciuile differens a iure canonico, ⁊ hoc ex eo est, qꝛ sumus in materia pacti. ita cõmuniter tradunt omnes in. d. c. fin. ⁊ dicit Bar. quem sequuntur omnes, in. l. naturaliter. ij. colum. ff. de vsucap. ⁊ scribit Corne. consi. xvj. incipi. viso principio. ij. colum. iij. volumi. ⁊ Alex. in consil. modo allega. ⁊ ista in
48 iure sunt clarissima. ¶ † Scdo premitto, ꝙ mala fides etiã ex inditijs probari potest, vt. l. pen. ⁊ ibi not. Bal. C. de euictio. inditia autem, cum plurima considerari possint, ea vi-
49 dentur potissima, que inducunt, vt qs dicatur dolosus, † cũ plus sit, quem esse in dolo ad alterius damnum, q̃ in mala fide, vt videtur velle Pau. de cast. in. l. celsus. scdo not. ff. de vsuca. qui ergo rem alterius dolo possidet, multo magis di-
50 citur eam mala fide possidere. † hinc dicitur, ꝙ seruus, qui dolo malo in libertate moratur, dicitur in mala fide esse in quasi possessione libertatis, vt voluit tex. in. l. igitur. cum. §.
51 i. ff. de libe. cau. † ⁊ sicut ibi dicitur, ꝙ quelibet causa excusat a dolo, ita etiam a mala fide, vt dicit Paul. de cast. in. d. l. celsus. ⁊ ibi alij sequuntur, vt per insignez doc. do. Balb. in sua solemni repeti. d. l. celsus. in. iij. nota. ¶ His sic premissis, sequitur in proposito nostro conclusio, ꝙ cum predicta Catherina dicatur fuisse in dolo contra predictaz Allasiaz, vt ex predictis constat, ⁊ q̃r in mala fide non potest dici, ꝙ in fauorem eius concurrerit aliqua prescriptio. ¶ Et si dicatur, ꝙ prescriptio cucurrerit post mortez. d. Catherine in fauorem Marie filie, ⁊ heredis eius, in qua nec dolus, nec mala fides considerari potest. Responderi primo potest, ꝙ eius bona fides sibi non prodest, sed mala fides matris, ⁊
52 auctricis eius nocet, † ex quo heres (qui idem cum defuncto censetur) tenetur exonerare conscientiam defuncti, vt

traditur per illum tex.in.l.cū heres.de diuers. ⁊ tempo.pre
53 scri.ff.⁊ in.l.sequitur.§.heres.ff.de vsucap.† quod procedit nedum si heres velit vti accessione temporum defuncti, de quo nemo dubitat, sed etiam si velit incboare prescriptionem ex sua persona tantum, vt singulariter concludit Anton.de butr.in.c.si diligenti.de prescript.quem ibi sequitur Abb.qui etiam idem late concludit.in.c.nihil.ij.colum.eodem titu.idem voluit Imo.in.d.c.si.ij.col.eo.tit.do.Alex. in.l.pomponius.§.cum quis.vj.colum.ff.de acquir.posses. vbi etiam Ias.plene examinās.colum.pen.⁊ si.dicit, ꝙ ista est magis communis opinio, quam etiam tenuit Ange.areti.in.§.sed tamen.insti.de vsucap.⁊ longe discutiens Fely. in dicto.c.si diligenti.quarta, ⁊ quinta columna, concludit ꝙ ista opinio Anton.de butr.⁊ sequacium est communior, ⁊ pauci sunt, qui ab ea recedant, ⁊ demum eam esse communem opinionem, ⁊ omnino tenendam consulendo, ⁊ iudicando plurima ad hoc congerens, firmat prefatus dominus Francisc.balb.in suo solemni tracta.prescriptionum, in tertia parte principali.in.xij questio.secunde partis.in.v.⁊.vj.columna, quicquid dixerit Dy.in dicto.c.secūdo. de regu is iuris, libro sexto.⁊ pleriqꝫ alij, qui Dyn. sequuntur.
54 ¶ † Uel secundo responderi potest, ꝙ a tempore mortis predicte Catherine non decurrerunt tot tempora, que sufficiant, ad prescriptionem, cum tantum elapsi fuerint anni. xviij.vel.xix.in circa (vt mihi asseritur) quod tempus nō sufficit ad prescriptionem iurium rationum personalium cum requiratur cursus saltem.xxx.annorum, vt.d.l.ij.C.de constitu.pecu.cum similibus, ⁊ per hoc apparet in casu nostro exceptionem prescriptionis, non posse opponi etiam tenen
55 do opinionem Dy.in dicto.c.ij.† qui volebat, quod nō obstante mala fide auctoris defuncti heres cum bona fide possit ex propria persona prescribere, lꝫ eius opinio, vt modo dixi magis communiter reprobetur. ¶ Sed dicet aliquis ꝙ hic non agitur de prescriptione.xxx.vel.xl.annorum, sed de prescriptione.x.vel.xx.annorum, vt sic predicta Maria spacio.x.annorum (cum presens fuerit.d.Allasia prescripserit bona, que fuerunt dicti Ludouici pro ea parte, quam dicta Allasia asseruit ad se pertinere. ¶ Circa quod aduer
56 tendū est pro responsione, † nam in prescriptione longi temporis.x.vel.xx.annorum, inter cetera requiritur titulus, vt per Barto.⁊ omnes in dicta.l.celsus.⁊ est clarissimū, sed
57 dico, ꝙ isto casu, nullus adest titulus, † qꝛ licet transactio dicatur titulus habilis ad prescriptionem in ea re, que in transactione datur non tamen inducit prescriptionem in his rebus, que a lite discedendo relinquuntur, vt videtur tex.in.l. si pro fundo.⁊ ibi per Barto.⁊ alios.C.de transact.ita declarat Hostien.in summa, de prescrip.in tit. pro transacto. ⁊ plene tradit domi.Francis.balb.in dicto tracta. in tertia parte principali, in.v.questio.prime partis, cum igitur predicta Maria nullum titulū possit allegare, sequitur ꝙ non
58 potest niti prescriptione.x.vel.xx.annorum. ¶ † Et si dicatur, ꝙ immo satis habet titulum, cum fuerit heres Catherine, vt sic alleget titulum pro hered.qui est sufficiēs ad prescriptionē, vt.ff.pro herede.respondetur, ꝙ titulus ille pro herede nō potest habere locum in terminis nostris, propter malā fidem predicte Catherine, vt eleganter declarat Hostien.in dicta summa titu.pro herede.ita etiam dicit Bar. post glo.ibi, ⁊ sequuntur alij in.l.i.ff.pro herede. siue igitur agamus de prescriptione actionis personalis, debet interuenisse tempus, ⁊ spacium saltem.xxx.annorum, vt.l.si qs.§. i.⁊ ibi glo.⁊ doc.C.de prescrip.xxx.vel.xl.annor.⁊ per totum illum titulū, vnde cum post mortem.d.Catherine tantum temporis non transierit, clare concluditur, ꝙ.d.Maria nullo modo potest vti exceptio.prescriptionis. ¶ Secundo principaliter dico, ꝙ ex alio contra predictam Allasiam non dicitur cucurrisse aliqua prescriptio, que isto casu
59 ei opponi possit, † qm̄ vt in pūcto narratur omnia iura, que sibi in hereditate Ludouici aui sui competebant, ipsa dederat in dotem marito suo, ita vt ex titulo dotis in eum dicantur omnia translata, quo stante sequitur regula, ꝙ cōtra ipsam non cucurrit aliqua prescriptio, donec durauerit matrimonium cum eo durante illa agere non posset, sed ad ma
60 ritum eius spectabat. † Est.n.exploratissimū, ꝙ non valēti agere, nulla currit prescriptio, vt.l.i.in fi.C.de anna.except. ⁊ in terminis nostris est tex.in.l.in rebus.§.omnis.C.de iu. doti.⁊ ibi Bald.⁊ alij not.tradit Abb.in.c.ex transmissa. iiij.colum.de prescrip.⁊ consuluit singulariter Pau.de ca. in ɋsi.cccclxvij.inci.in casu premisso.in.ij.vol.ſm nouam im
61 pressionem, vbi per hanc rationem concludit, † ꝙ statutum dictans post certum tempus tolli omne ius prescriptionis, ⁊ amplius agi non posse, non procedit contra mulieres circa res, ⁊ iura dotalia constante matrimonio cum eo tempo
62 re ipse agere non possent, † ⁊ alias prescriptio dicatur inuenta contra desides, ⁊ negligentes, vt not.in.l.fi.C.de edic.diui adria.tollen.negligentia vero ⁊ desidia non cadit in his, qui iuris impedimento agere non possunt. ¶ Concluditur ergo in proposito themate ratione predicta contra Allasiam non cucurrisse prescriptionē donec vixerit in matrimonio. Sed eo demum soluto bene potuisset prescriptio inchoari, si aliud non obesset a quo tempore citra cum non sint elapsi anni.x.⁊.ix.vel circa, non potest dici prescriptū ꝯ.d.Allasiam, attento ꝙ solum de prescrip.xxx.vel.xl.anno.isto casu
63 agi potest, vt ex predictis constat. ¶ † Et si dicatur ꝙ predicta non procedunt ratione prescrip.xl.annor.cum per eas tollatur omne ius, vt.l.omnes.C.de prescrip.xxx.vel.xl.annor.vt sic illa currat etiam constante matrimonio, vt videtur concludere Imo.in.c.cum non liceat. de prescript. respondetur, ꝙ quicquid sit contra virum, contra quem forte procedit opinio Imo.contra ipsam mulierem nulla prescriptio ēt.xl.annor.currit constante matrimonio. Esset.n.iniquum ꝙ ei non valenti agere currat aliquo modo prescriptio, ita in terminis declarat Bal.nouel.in tract.dot.in septima parte, in primo priuilegio.v.colum. versicu. sed potest dici.quem refert, ⁊ sequitur do.Franc.balb.predictus, in tracta prescrip.in.vj.parte princi.in.vj.casu, prime par
64 tis vbi concludit, † ꝙ si matrimonium (absqꝫ vergentia viri ad inopiam) duraret per centum annos, nunꝙ̄ contra mulierem prescriberetur, ⁊ missis auctoritatibus docto.de hoc est casus in.d.l.in rebus.§.omnis.C.de iu.dot.vbi expresse repellitur etiam prescriptio.xl.ann. vel cuiuscunqꝫ longio
65 ris temporis, † quelibet.n.prescriptio generaliter loquendo ex eo tantū tempore contra mulieres opponi potest, ex quo potuerunt agere, hoc est soluto matrimonio, vel viro ad inopiam vergente, vt ibi clare dicitur, ergo ⁊c. ¶ Demū non
66 omitto, ꝙ in fauorem predicte Allasie facit, † qꝛ cum predicta Catherina venerit contra transactionem predictā non seruando promissa, qꝛ quantitatem floren.mille, nunꝙ̄ soluit attento, ꝙ iurauerit se transactionem seruaturam vltra varias penas, quas debuit pati, dicitur ab omni suo iure cecidisse, ⁊ debet dici priuata omni emolumento, qđ ex transactione ad eam peruenerat, ipsa transactione, quo ad eius fauorem totaliter annihilata. vt expresse hec probantur, in .l.si quis maior.⁊ ibi plene doctores.C.de transactionibus. ¶ Quibus sic extantibus predicta Allasia ius suum ꝓ sua rata hereditaria ꝓsequi potest, nec aliqua prescriptio ɔtra eam opponi potest, vt ex predictis patet. Laus Deo.

Soci.nepos, Pisis legens.

CASUS

¶ Baptista de sanctuccijs nobilis Urbinas.de anno domini.M.ccccLxiiij.emit a Petro, ⁊ Galeotto ꝺ corbulis suo, ⁊ fratrum nomine vendentibus quandam stationem ꝓ precio ducatorum ducentorum, ⁊ eodem die, ⁊ loco, ⁊ coram eisdem testibus idem baptista, emptor per se, ⁊ suos heredes promisit, ⁊ conuenit dicto Petro, ⁊ Galotto dictis nominibus stipulantibus, ⁊ recipientibus dictam stationē eis vendere, quandocunqꝫ ipsi restituent, ⁊ soluent ipsi Baptiste dictos ducatos ducentos, ⁊ tunc eis instrumentum exponere in forma de iure valida ⁊c. promittens ⁊c. iurās ⁊c. obligans ⁊c.

¶ Decessit dictus Baptista de anno. M.ccccLxxx. pluribus filijs, ⁊ heredibus relictis, quorum vnus, videlicet reuerendus dominus Petrus ludouicus possidet totā predictam stationem, ⁊ iam per multa tempora possedit.

¶ Dominus Franciscus de corbulis frater predictorum Petri, ⁊ Galeotti suo, ⁊ aliorum suorum de corbulis nomine, de anno. M.D.xvj.iudicialiter petijt a predicto domino

mino

mino Petro ludouico, quod sibi dicto nomine reuenderet dictam stationem offerens se paratum deponere dictos du centos ducatos, cui petitioni fuerunt multa opposita, vt ex processu constat, et inter cetera exceptio praescriptionis.

¶ In praedicta causa nõ fuit processum, nisi vsque ad capitulationem, et fuit postea dicta causa neglecta, et deserta.

¶ Ex parte dicti do. Petri ludouici fuerunt scripte littere ad domi. Franciscum actorem, quarum tenor vna cum toto processu tunc agitato, et copia contractus praedicti transmittit.

¶ Nunc dubitatur, nunquid si dicti de corbulis nouiter petant sibi dictam stationem reuendi, possit dictus domi. Petrus ludouicus se tueri exceptione praescriptionis a dicta petitione.

¶ Item (posito sine praeiudicio veritatis, quod defendi nõ possit) queritur de qua moneta debeant solui dicti ducati ducenti, cum a tempore contractus citra moneta dicatur multum deteriorata.

SVMMARIVM.

¶ De pacto de retrouendendo, quandocunque precium restituatur, an s. ei praescribatur longissimo tempore etiam per ipsum emptorem, et an contra praescriptionem .xl. annorum, detur restitutio in integrum ex clausula generali, si qua mihi iusta causa videbitur.

¶ Et de moneta, quod debeat considerari tempore contracte obligationis.

1 Amicus Plato, amicus Socrates, sed magis amica veritas.
2 Veritatem occultans peccare dicitur.
3 Praescriptio an currat contra eum, qui aliquid faciendi facultatem habet, et j. nu. 37. vbi distinguit, et nu. 40.
4 Praescriptio omnis dicitur reiecta, quando emptor promittit quandocunque retrouẽdere promittit, et j. nu. 9. et. 13. vide tamen j. nu. 34. 35. et. 36. vbi contrarium tenet et late, et est cõmunis opinio, et vera, et nu. 51.
5 Verbum quandocunque est verbum vniformiter comprehensiuum omnium temporum, et idem est, ac si dicatur omni tempore, vide j. nu. 43. et. 45.
6 Praescriptio an possit currere, quando quis promittit perpetuo aliquid facere, vide j. nu. 56.
7 Infinitas tolleratur, quando verba disponentis ad infinitatem sunt apta, limita vt j. nu. 58.
8 Verbum quandocunque dicitur verbum ad infinitatem aptũ.
10 Iuramentum in promissione de retrouendendo appositum habet vim litis contestate, et actionẽ perpetuando impedit praescriptionem, vide j. nu. 62. vbi tenet contrarium.
11 Praescriptio ob malam fidem impeditur de iure canonico, limita vt j. nu. 64. et sic datur intellectus ad. c. fin. de praescript. et j. nu. 69. vsque. 73.
12 Ius canonicum in materia peccati etiam in foro seculari est seruandam.
14 Pactum contra praescriptionem licet non valeat, tamen ille qui tale pactum fecit, non praescribet propter eius malam fidem, cum per pactum a se factum de iure alieno sciat.
15 Mala fides emptoris et promissoris, sicut impedit ipsum praescribere, ita etiam impedit eius filios, et heredes.
16 Praescriptio actionum personalium, an impediatur propter malam fidem, cum tunc nil possideatur, quod possidens sciat esse alienem, et j. nu. 74.
17 Praescriptio in actione hipotecaria, an impediatur ob malam fidem possidentis rem ei hipotecatam.
18 Restitutio in integrum ex capite iuste, et probabilis ignorantie promissionis de reuendendo, an competat in ius alterius succedenti aduersus quãcunque praescriptionem, et nu. seq. et j. nu. 76. 77. et. 81.
19 Ignorantia in facto alieno tolerabilis est.
20 Restitutio in integrum, intra quadriennium a die lesionis peti debet.
21 Tempus quadriennij, quod datur ad petendam restitutionem in integrum, licet in cursu sit continuum tamen in sui initio est vtile, et sic non incipit currere ignoranti, sed tantum a die scientie.
22 Restitutio in integrum computato quadriennio a tempore scientie, semper competit iuste ignorantie, etiam si staret per centum annos.
23 Praescriptioni decurse renunciari potest.
24 Praescripta instantia pereunt omnia acta iudicij ordinatoria, quicquid postea sequatur, vide j. nu. 85.
25 Obligatus reuendere infra certum tempus, si termino elapso recipiat partem precij, dicitur iuri sibi ex lapsu temporis quesito renunciasse, et tenebitur reuẽdere, et nu. 86.
26 Praescriptio dicitur presidium impium, et propterea videtur esse contra naturalem rationem, vide j. nu. 89.
27 Arbiter qui secundum equitatem est arbitraturus, praescriptionem attendere debet, vide tamen j. nu. 91. vbi dicit quod hoc de iure non procedit.
28 Praescriptio cum sit de rigorositate iuris ciuilis, an clerici ea rigorositate non debeant posse vti, et j. nu. 87.
29 Clerici penam conuentionalem, que de rigore iuris ciuilis procedit, non debent petere, vide j. nu. 91. vbi declarat hoc, quomodo procedat.
30 Actio praescriptis, vel ex venditione oritur de promissione de retrouendendo.
Et quelibet harum actionum est personalis.
31 Actionis personalis proprium est, vt per eam actor intendat aduersarium ei dare, aut facere oportere.
32 Actionibus personalibus, spacio. xxx. annor. praescribitur.
33 Praescriptio interrumpitur per litem motam, si lis moueatur ante finitam praescriptionem.
34 Pacto et promissioni de retrouẽdendo, et actioni inde orte per. xxx. annor. cursum praescribitur.
Etiam si expresse inter partes actum sit, quod vsque in infinitum teneatur reuendere, et j. nu. 49.
36 Immo etiam per cursum decem annorum.
38 Iuri offerendi secũdo creditori competenti, spacio. xxx. annorum praescribitur.
39 Ius soluendi, et restituendi precium emptori, quod dicitur in effectu facultas seu ius redimendi, nascitur ex contractu, et dicitur sequela actionis orte ex dicto contractu, ideo tali iuri simul cum ipsa actione praescribitur.
41 Ius seu facultas aliquid faciendi, si cui per modum iuris competat, ei praescribitur.
Et similiter ius adeundi hereditatẽ, si cui competat ei praescribitur.
42 Iuri offerendi alicui per modum agendi competenti praescribitur, secus si per modum excipiendi.
44 Verba generalia debent intelligi secundum naturam actus, cui attribuuntur.
46 Verbum quandocunque limitatur vel restringitur, vel ad decem dies, vel ad annum, prout erat de natura actus, cui tribuitur.
47 Verbum quandocunque non tollit exceptionem praescriptionis.
48 Verbum in perpetuum restringitur per terminum a lege statutum.
50 Praescriptionem iure publico introductam, maxime longissimi temporis. xxx. vel. xl. ann. contrahentes tollere non possunt, nec ei renunciare, secundum cõmunem opi. et j. nu. 55.
52 Lex quod si nolit. §. si quid ita. ff. de edil. edic. hic tripliciter declaratur, et duobus nume. sequen.
53 Praescriptio extraordinaria facilius tollitur, quam ordinaria.
54 Praescriptioni inducte in defectum prouisionis hominis renunciari potest, quia non dicitur inducta in odium negligentis ius suum petere.
55 Praescriptioni inducte in odium negligentis expresse renunciari non potest per priuatos et j. nu. 57. et est cõis opin.
56 Praescriptioni per principem, vel per ciuitatem non recognoscentem superiorem renunciari potest.
59 Pacto de retrouendendo in contractu feneratitio apposito, et iuri dictum contractum annullandi, nunquam praescribitur.
60 Iuramentum simpliciter positum ad confirmationem contractus intelligitur, secundum naturam eius, nec quicquam vltra operatur, nisi quod contractum illum firmat, et roborat.
61 Principali sublato, tollitur etiam iuramentum.
63 Iuramentum, quando perpetuat actionem, et praescriptionem impedit, illud procedit respectu praescrip. xxx. ann. et breuioris temporis, sed non impedit praescriptio. xl. annorum.

65 Debitor quando non tenetur offerre, aut per se soluere debitum, sed creditoris interpellatio requiritur, debitor antequam interpelletur non potest dici in culpa, nec in mala fide, cum semper sit paratus soluere, quando requireretur.
66 Exempla non restringunt regulam.
67 Prescriptio libertatis non impeditur, si tu nõ vteris seruitute, licet ego sciam seruitutem tibi deberi.
68 Prescriptio currit ex solo non vsu.
70 Obligatus ad retrouendendum non potest dici in mala fide, antequam ei fiat oblatio precij, cum non appareat, an venditor redimere velit.
71 Prescriptio currit aduersus aliquem, quando aliquid acquirere et consequi pendet ab eius voluntate, qui potest illud velle, et etiam nolle, dum res est in dubio, et antequam declaret se velle, etiam quod ille qui prescribit omnia sciat.
72 Prescriptio hereditatis currit contra legatariũ, licet sciat legatũ ei deberi, donec declaret, an velit legatũ, et sic antequam id acceptet.
73 Iuri adeundi vel immiscendi, prescribitur per coheredem, scientem tale ius competere antequam constet an ille velit adire, et se immiscere.
75 Accessorium in dubio, vbi diuersa ratio non appareat, sequitur naturam sui principalis.
76 Restitutio in integrum, datur contra prescriptionem .xxx. annorum, secundum cõmunem opinionem.
77 Secus in prescriptione .xl. aduersus quam, secundum magis communem opinionem, non datur restitutio in integrũ, et assignat rõnem, et infra nu. 79. maxime quando non est probabilis lesio.
78 Restitutio in integrum, an competat ecclesie aduersus prescriptionem .xl. annorum, et infra nu. 80.
82 Non entis nulle sunt qualitates, nec accidentia.
83 Verba de futuro dispositionem non inducunt.
84 Renunciationes facte in compromisso habẽt conditionem, si sententia sequatur, qua non secuta, nullũ sortiuntur effectum.
88 Prescriptio ecclesie contra priuatum competit.
90 Declaratio ad §. habeat. in aucten. vt ecclesia romana.
93 Pene vti odiose debent minui.
94 Moneta si cursu temporis fiat deterior, debet attendi moneta, que currebat tempore promissionis et contractus, maxime quando deterioratio contingit respectu materie, vel lige.
95 Monete bonitas intrinseca quando variatur, vt quia fiat de minori et viliori liga, et sic minoris valeat, etiam quod fiat sub eodem pondere, et sub eadem forma, semper solutio de antiqua moneta fieri debet, que tempore obligationis contracte currebat, si reperiatur, si vero nõ reperiatur, poterit fieri solutio de noua moneta, ad extimationem tamen antique.
96 Solutio quod debeat fieri de pecunia currenti et vsuali, quomodo intelligatur, vbi tripliciter exponitur.
97 Lex semper loquitur.

CONSILIVM CXLV

Dirigat Dominus verba mea in viam veritatis, et iustitie. Viso puncto, et alijs scripturis ad me trãsmissis in resolutione presentis consultationis sufistebam memor, quod iam sunt tres menses, vel circa super ea vidi responsum excellentissimi domini Franc. curt. qui iam mensis est, vite munus impleuit, in quo concludebatur domi. Petrum ludouicum non posse defendi a petitione istorum de Corbulis. ¶ Et licet tunc a Corbulis requisitus de comprobatione predicti responsi non placuerit illud facere, eo quod res dubia videretur, et in contrariam sententiam procliuior essem. Tamen requisitus nũc pro parte reuerendi Petri ludouici honestum ducebam abstinere propter auctoritatem excellentissimi Curtij, et ne tanto viro viderer aduersari. ¶ Verum enim vero, cum scriptum sit veritatem preomnibus habendam, † propter quod philosophus primo ethi. dicebat duobus existẽtibus amicis Socrate .s. et Platone sanctũ est prehonorare veritatem, que magis amica esse debet, † cumque etiam dicatur peccare veritatem occultans. c. quisquis. xj. q. iij. quia veritas cum non defenditur, opprimitur. c. error. lxxxiij. distin. vt ipsam veritatem (iuxta tamen tenue iudicium meum) non taceam, pro qua solũ scribitur cum summa modestia requirebatur, cum bona venia ipsius Curtij, quid in presenti casu sentiam esse verum, scribitur non dubitabo, ad correctionem tamen melius sentientis. ¶ Et capiendo primam dubitationem, vt ferro viam aperiam per contraria transeundo, iuxta. d. Bal. in. l. preci bus. viij. colum. C. de impu. et ali. substi. videtur prima fronte dominum predictum reuerend. do. Petrum ludouicum reum conuentum non posse defendi exceptione prescriptionis, et quidem ex pluribus. ¶ Primo quia quod isti de Corbulis redimere possint, fuit positum in eorum facultate, vt videntur sonare illa
3 verba, quandocunque ipsi restituent, et soluent et c. † quo stante sequitur, quod aduersus eos, et talem facultatem non debet dici prescriptum cum facultati aliquid faciendi nunquam prescribatur, vt. l. viam. et ibi declarat Bar. et alij sequuntur. ff. de via pu
4 bli. ¶ † Secundo quia etiam, sibi alias deberet carere prescriptio videtur in casu isto sublatũ remedium prescriptionis, quia emptor per se, et suos heredes promisit reuendere quandocunque et c. per quod verbum videtur reiecta omnis prescriptio, vt voluit Bal. in. l. i. ff. quib. mod. vsufr. amit. prout eum refert, et sequitur not. Ias. in. l. i. colum. x. in fi. versi. adde secus esse et c. ff. soluto matrimonio. ¶ Pro quo facit. l. quod si nolit. §. si quid ita. versicu. si vero conuenerit vt in perpetuum. ff. de edil. edic. per quem dicit ibi Ange. quod dicitur sublata prescriptio, quando quis promitteret per verba perpetuitatem im
5 portantia, † vt est ver. quandocunque. quod dicitur verbum vniformiter comprehensiuum omnium temporum, vt sic sit idem quolibet tempore, secundum quod declarat Bal. in. l. si quis ad declinandam. iij. colum. versi. restat dubium C. de epis. et cleri. ¶ Ad quod
6 etiam bene facit, † quia quando aliquis promittit perpetuo aliquid facere, nunquam dicitur posse prescribere, vt dicit patruus, et do. meus Soci. in consil. lxxxvj. in cã cõitatis castri montis nigri. col. pe. ver. scdo probatur. d. conclusio. vbi pro hoc alleg. Ang. et Imo. in. l. i. ff. de vsuc. vt per eum. sed isto casu propter ver. quandocunque. videtur facta promissio in perpetuũ ergo et c.
7 ¶ † Tertio facit, quoniam quando verba disponẽtis sunt apta ad infinitatem, tunc infinitas tolleratur, vt inquit Bar. per illum tex. in. l. si ita stipulatus a seio. ff. de fideius. et tradit Alexã. consi. cxlv. quoniam abunde. i. col. ver. sed hoc non obst. ij. volum.
8 † Sed verbum illud quandocunque dicitur aptum ad infinitatem,
9 vt ibidem inquit Alex. ergo et c. et in terminis nostris, † quod per verbum quandocunque. promissio de vendendo non prescribatur, voluit And. barb. in consi. lj. scripsit sapien. fons. x. col. versi. et maxime stantibus illis verbis pregnantibus et c. i. volu. ¶ Et pro eadem opin. asserit se consuluisse Ioã. crot. in. l. nemo potest. colum. xxxiij. ff. de legat. primo. et vt alias au
10 diui mouebatur ista tertia ratione. ¶ † Quarto prescriptio videtur impedita virtute iuramenti in promissione de reuendendo appositi, hoc enim iuramentum vim litis contestate, et actionem perpetuando impedit prescriptionem, vt per illum tex. inquit Bar. in. l. nam et postea. §. si is qui temporali. ff. de iureiur. et ibi per alios, tradit Ias. in. ij. nota. quod etiam dixit in addi. ad Porcum. in. §. sed aliquando. insti. de vsuca. in. vj. addi.
11 ¶ † Quinto quod exceptionẽ prescriptionis facit, quia ille Baptista sanctuccius, qui reuẽdere promisit, negari nõ potest, quin sciret se obligatum ad reuendendum istis de Corbulis, et ideo videtur quod ipse fuerit in mala fide, que omnino prescriptionem impedit. c. fi. de prescr. et ibi doc. et c. possessor. de reg. iur. lib. vj. Et cum hoc clare iure canonico dispona
12 tur, vt. d. iuribus, et similibus, † non est dubium tale ius in hac materia seruandum esse etiam in foro seculari, quicquid de iure ciuili disponatur, cũ simus in materia pacti. iuxta gl. et doc. in. d. c. possessor. cum concordantibus, vt scribit Alexan. in consi. lj. videretur pro decisione. iij. colum. v. volumi.
13 † et ita in terminis nostris, quod promittens reuẽdere, propter eius malam fidem, non possit prescribere, videtur firmare Fulgo. in consi. cxxiij. S. et. P. ciues. prima colum. Andr. barba. in. d. consi. lj. ix. col. versi. faciant ad predicta. et videtur etiam ita velle do. Fab. de monte, in tract. de emptione et venditione. in. iij. quest. vij. quest. principa. quod etia videtur de intentione Fely. in rub. de prescrip. col. pen. versi. postre
14 mo considera duo. dum dicit, † quod licet pactum contra prescriptionem, de quo ipse loquitur non valeat, tamen ille qui tale pactum fecit. non prescribet propter eius malam fidem, cum per pactum a se factum sciat de iure alieno, vt per eum, et in hoc si recte memini, plurimum se fundabat Cur. in suo consi. redi dito pro

15 dito pro istis de Corbulis. ¶ † Et quemadmodum mala fides predicti Baptiste emptoris, & promissoris, vt supra ipsuz prescribere impediuit, ita etiam videtur ꝙ eius filios in heredes impediat. iuxta. l. cum heres. cuz ibi traditis per docto. ff. de diuersis & tempo. prescrip. cum similibus. vt tradit Alexan. in dicto consilio. lj. iij. colum. v. volu. & in consi

16 lio. xj. Ex his que. ij. colum. vj. volumi. ¶ † Sexto posito ꝙ iuri, & actioni ad redimendum posset dici aliquo modo prescriptuz non obstante mala fide dicti Baptiste, quasi ꝙ mala fides non impediat prescriptionem actionum personaliũ cum tũc nihil possideat, ꝙ possidens sciat esse alienũ vt voluit Hosti. in sum. de prescri. rex imobi. §. que res prescribi poss. Et clare firmat Bart. in. l. sequitur. §. si viaz. ff. de vsuca. & alibi sepe, tamen videtur ꝙ remãserit hipothecaria pro obseruatione dicte promissionis etiã respectu ipsiusmet stationis, † nam cum dicto Baptista pro obseruan

17 tia obligauerit oĩa bona sua generaliter presentia & futura, & ꝯsequenter etiam dictã stationem predicte actioni hipothecarie cum sit realis, non videtur ꝙ sit prescriptuz, qr cum in ea requiratur rei hipothecate possessio mala fides possidentis debet omnino prescriptionez iuris realis impedire, ꝑut voluit Hosti. in loco preallegato. vt refert & sequitur Alex. in. d. consil. lj. iiij. col. versi. preterea dicit Hosti. & voluit hoc idem Fulgo. in. d. ꝯsil. cxxiij. ij. colum. versi. quid dixerunt &c. ¶ Septimo pro istis de Corbulis facit, & in hoc etiam pro parte eoꝝ sit precipuum fundamentum, naz posito millies, ꝙ iuri redimendi, & omni alteri actioni eẽt

18 prescriptum, † tamen videtur ꝙ aduersus talez prescriptionem possint isti de Corbulis in integruz restitui ex capite iuste ac probabilis ignorantie illius ꝑmissionis de retrouendendo quã potuerunt pretendere tanq̃ in ius alterius succedentes. l. qui in alterius locum. ff. de regul. iur. & c. cum

19 quis in ius. de regu. iur. lib. vj. † in facto enim alieno tollerabilis est ignorantia. l. fin. ff. pro suo. Nam stante tali ignorantia videtur ꝙ ex clausula illa generali, si qua mihi iusta causa videbitur &c. de qua in. l. prima. in fine. ff. ex quibus causis maio. sit concedenda in integrum restitutio aduersus quãcunqꝫ prescriptionez decursam etiã longissimi temporis, iuxta doctri. Barto. in. l. i. §. si quis autez. ff. de itine. actuqꝫ priua. cum concordantibus. quos ponit Roma, in consil. clxvj. Uiso diligenter. colum. penul. versi. vltimo videndum. & Alex. in consil. clxix. Uiso themate. colum. fin. versi. non obst. ꝙ aduersus. ij. volu. vbi sequendo hãc opinionem dicit, ꝙ est cõmunis, & idem etiam firmat in consil. cxvj. Prospectis ponderatisqꝫ. i. col. v. vol. & in vtroqꝫ loco loquitur etiam de prescriptione. xl. annorum. & videtur in hanc opinionem inclinare Fely. in. c. vigilanti. ij. colum. versi. & primo nisi decursa &c. & iiij. col. versi. caue etiã dum supra. de prescrip. post Abb. & Imo. per euz relatos.

20 ¶ † Nec huic fundamento videtur obstare si dicatur ꝙ ista restitutio in integrum debebat peti infra quadrienniuz a die lesionis. iuxta. l. fina. C. de tempo. in integrum restitu. & in. c. primo. de restitu. in integ. lib. vj. quod certe factum non fuit, cum post finitam prescriptionem pluries, & multiplicatum quadriennium decurserit. Quoniam respondetur, † ꝙ istud quadrienniuz, licet sit continuum in cursu, ta

21 men in sui initio, est vtile, & sic non incipit currere ignoranti, sed tantum inchoatur a die scientie, vt voluit Bald. in. l. licet. C. si ex fals. instrumen. & Cardi. in clemen. prima. xxv. questione. de restitu. in integrum tradit Alex. in consi. lxxj. Uidetur prima facie. colum. fina. versic. non obstat. & consil. cl. Uiso themate. ij. colum. versic. non obst. iij. volumi. & Deci. consil. ccciij. In casu occurrenti. iij. colum. versi. non

22 obst. ¶ Et dicunt predicti docto. † ꝙ si quis iuste ignorãs staret per centum annos, semper posset in integrum restitui computato quadriennio a tempore scientie. vt per eos, sed in casu isto isti de Corbulis sic in ius alterius succedentes fuerunt in probabili ignorantia, & nunc nouiter ceperunt scire ius eorum, & lesionem eis per prescriptionem illatam, ergo &c. ¶ Octauo, ꝙ prescriptio agentibus non obsta. probatur quia si qua decursa fuit, & si quod ius per eaz reo conuento esset quesitum, posito etiam ꝙ nulla sit concedenda restitutio in integrum, tamen non debet amplius effectum habere, quoniam reus conuentus videtur tali iuri renunciasse, & ita omnem prescriptionem remisisse, vt constat ex quibusdam litteris ab eo scriptis domino Francisco de Corbulis, quarum tenor est in processu regratiatus, in illis enim videtur prescriptionem, & ius eius remittere. Et

23 cum remissio ista ab initio valuisse videatur † cum decurse prescriptioni renunciari possit. vt voluit Bald. in auten. quas actiones. C. de sacro sanc. eccle. refert, & sequitur Fely. in dicta rubrica de prescrip. colum. v. versicu. fallit primo. non est curandum quid postea sequutuz fuerit circa di

24 ctas litteras argumento eius quod dicitur, † ꝙ prescripta instantia pereunt effectualiter omnia acta iudicij ordinatoria, quicquid postea sequatur. iuxta tradita in. l. ij. ff. iudicatum solui. Et scribit Alexan. in consil. lviij. Uisa petitione. versicu. ad que omissis. secundo volumi. ¶ Facit ad hanc renunciationem pulchra decisio Bald. in cõsil. mihi. cviij.

25 Iste qui promisit reuendere. libro quinto. Dum vult, † ꝙ obligatus reuendere infra certum tempus, si lapso termino recipiat partem precij dicitur iuri, sibi ex lapsu temporis quesito renunciasse & tenebitur reuendere. Cui in simili assi pulatur. quod dicit Roma. in consilio. xxvij. Uiso themate. ij. colum. versicu. quarto dubitatur. ¶ Nono & vltimo, videtur ex alio reum conuentum prescriptione iuuari non

26 posse, † nam prescriptio videtur impium presidium. vt in auten. vt in eccle. roma. §. habeat. colum. ij. & dixit Alexan. consil. lxxvij. Uiso processu. prima colum. versicu. secundo respondeo. vj. volu. & propterea videtur contra naturalem rationem, ꝑpter quod Angel. in. l. sequitur. §. si viam. ff. de

27 vsucap. dicit † ꝙ arbiter, qui ẽm equitatem est iudicaturus

28 non debet attendere prescriptionem, † procedere ergo vr̃ prescriptionis presidium de rigorositate iuris ciuilis qua rigorositate, & quo impio presidio clerici non debent posse

29 vti, † sicut in simili videmus ꝙ ea ratione clerici penaz conuentionalem petere prohibentur, vt post alios per eum relatos scribit patruus & dominus meus Socinus in consilio. ccliij. In causa domini Joannis. colum. fina. versicu. secunda ratio. sed iste reus ꝯuentus est clericus iam per multos annos. ergo non videtur audiendus si vult vti presidio prescriptionis. Hec sunt, que contra Reuerendum dominum Petrum ludouicum reum conuentum non paruam dubitationem primo aspectu facere videbantur, & propter que fortasse aut earum aliqua contra eum ab excellentissimo Curtio consultuz fuit. ¶ His tamen non obstantibus diligentius, rectiusqꝫ omnia considerando contrarium sentio esse de iure verius. vt. §. reus cõuentus omnino prescriptionis exceptione se tueri possit. ¶ Et pro demonstratio

30 ne veritatis huius conclusionis. † Presuppono, ꝙ ex promissione de retrouendendo de qua agit̃, orta fuit actio prescriptis verbis, vel ex vendito, vt est tex. apertus & ibi glos. & omnes notant in. l. secunda. C. de pact. inter emptorem & venditorem, & quelibet istarum actionum dicitur per

31 sonalis, vt est notissimum, & probatur, † quia per quamlibet earum ex contractu ortam actor intendet aduersarium ei dare, aut facere, oportere scilicet reuendere, & stationem restituere quod proprium est actionis personalis. vt institu ta de actionibus. §. primo. cum similibus. Et iste actiones, & ius agendi ad reuendendum ab initio competierunt cuz obligatio fuerit pura nullam habens diem, aut conditionem, vel de se patet, & declarat Ange. in consilio infra allegando. ¶ Hoc ita posito facio pro ista conclusione soli

32 dissimum, & clarissimum fundamentuz. † Nam actionibus personalibus prescribitur spacio triginta annorum. l. penul. C. de constituta pecunia. & l. sicut. C. de prescript. xxx. annorum. cum similibus allegatis in glo. in verbo constitu tionibus. institu. de perpetu. & tempo. actio. in principio. & hoc in iure est indubitatuz. Igitur de plano sequitur in proposito nostro, ꝙ actionibus predictis, & earuz cuilibet dicitur prescriptum per cursum nedum. xxx. annorum. sed. xl. & quinquaginta. & vltra qui lapsi sunt a tẽpore predicte promissionis de retrouendendo, fuit enim dicta promissio facta (vt in puncto narratur) de anno. M. cccclxiij. nunc autem labitur annus. M. D. xxxij.

33 ¶ † Et licet iaz de anno. M. D. xvj. fuisset super hoc mota lis, (vt in pũcto narratur) ꝑpter qð solet interrumpi prescriptio. Tñ illud procedit si fiat ante finitã prescriptionem

in casu autem isto erat finita per plures annos, quia vsque ad illum annum. 1516. nedum triginta et quadraginta annorum praescriptio erat perfecta, sed etiam quinquaginta, et vltra cum lapsi essent anni quinquagintaduo vel circa. et istam
34 opinionem in terminis nostris, videlicet, † quod pacto de retrouendendo, et actioni inde orte praescribatur per cursum triginta annorum, firmat audacter Bald. in consilio. ccciij. Ad euidentiam premittendum est. in fine, primo volumine. vbi dicit, quod praescriptio currit etiam quod expresse inter partes actum esset quod sine temporis praefinitione vsque in infinitum emptor teneatur retrouendere, vt per eum. Idem etiam multum aperte concludit, et firmat Angel. in consilio quinquagesimo quinto. Guilielmus, et Fraciscus. in principio.
35 volens, † quod promissioni de retrouendendo praescribatur spacio triginta annorum, etiam quod in promissione esset dictum quod promittit reuendere, quotienscunque precium solueretur etc. ¶ Eandem opinionem etiam multo fortius sentit Petr. de ancharano in consilio. cccxxxj. Visis diligenter actis. ij.
36 colum. versicu. tertio aduertendum. † vult enim ibi, quod promissioni de retrouendendo quandocunque precium offeratur etc. praescribatur spacio decem annorum, per rationem de qua per eum. Unde multo fortius idem dixissem de spacio triginta annorum. iuxta auctenti. multo magis. C. de sacro sanc. eccle. ¶ Hanc eandem opinionem approbat Felyn. in. c. cum accessissent mihi columna decima quarta, versicu. secundo declaratur. de constitu. vbi opinionem Ange. in dicto consilio quinquagesimo quinto. refert et sequitur vt. s. promissioni de reuendendo praescribatur silentio triginta annorum, vt per eum. ¶ Et licet etiam referat opinionem Petr. de anch. in dicto consil. cccxxxj. tamen super ea se non firmat, sed circa decisionem Ange. cum ea Felyn. simpliciter transit. Quam etiam refert, et sequitur in rubri. de praescrip. vj. colum. versicu. fallit quarto etc. ¶ Cum predictis (vt scilicet pacto de reuendendo praescribatur spacio triginta annorum) tenet etiam Jas. in. l. petens. iiij. colum. versicu. circa istam materiam. C. de pac. et in. l. iij. in vltimo notabi. C. de insti. et substi. sub condi. facta. referens in vtroque loco Ange. in dicto consilio. lv. et in. d. l. tertia. dicit, quod plures secundum opinionem Ange. consuluit. ¶ Cum eadem opinione transit etiam insignis doct. Claudi. de seisello in. d. l. petens. post princi. in versicu. in glo. prima. ibi, item intellige quando esset declaratio etc. allegans Ange. in dicto consilio. lv. ¶ Eandem opinionem apertissime sequitur, et defendit excellentissimus etate nostra, et compater meus do. Philip. decci. in. d. l. petens. ij. colum. versicu. item conclusio glo. vbi etiam idem tenet Jaco. de sancto Georgio in secunda colum. versicu. amplius dico vobis: referens et simpliciter approbans decisionem Ange. in dicto consilio. lv. quod etiam refertur, et sequitur Deci. predictus in consilio clxiij non fuisset. colum. fina. versi. venio ad aliud. Et ita se habet communis opinio, vt egregie tradit Joan. fran. balb. in suo vberrimo tractatu praescriptionum, in quarta parte, quinte partis principalis. iij. q. vbi hanc opinionem plene approbat, et defendit allegando omnes docto. predictos exceptis tribus vltimis, et in fi. subdit, quod ista opinio est verior, et communior, et quod omnino est tenenda in consulendo, et iudicando per vulgaria, et nouissime hanc opinionem tanquam communem saltem in iudicando dicunt tenendam esse nouissimi Bononiens. in repetitio. l. ij. C. de pac. inter empto. et vendito. in. iiij. q. que icipit in. xxj. colum. maxime in quarta conclusione, vbi etiam dicunt ita esse de intentione domini mei Soci. in consilio. lxiij. In causa vertente. iij. colum. i. volu. vt per eos. ¶ Et licet predicti moderni ibi disputando tenent tenere opinionem contrariam, tamen fatentur opinionem predictam communem esse, et in iudicando tenendam. Ego autem quicquid ipsi dicant, arbitror eam etiam de iure veram, vt ex predictis constat, et ex infra dicendis apparebit latius, in remotione, scilicet eorum que in contrarium allegata fuerunt, in quorum resolutione stat omnis difficultas, et ita secundum hanc communem opinionem vidi alias consultum per solemnes docto. et ego etiam aliquando consului, et vidi iudicari secundum illam, quam etiam vltra preallegatos in effectu videtur tenere Alexan. in consilio. xlvj. Circa praesentis. per totum. maxime in. iij. colum. versicu. quo ad secundum dubium lib. iij. Nam licet ibi in casu illo concludat non praescribi, mouetur tamen, quia contractus erat simulatus, item quia erat deceptio vltra dimidiam iusti precij, et etiam quia recte computando, et deducendo tempora deducenda non erat completa praescriptio. xxx. annorum. Quando predicta cessarent, prout in casu isto cessant, Alex. intendit ibi pacto de retrouendendo praescribi per. xxx. annos. ¶ Et igitur conclusio predicta verissima euidentius appareat ad allegata in contrarium sigillatim, et (ni fallor) iuridice respondetur, vt. j. ¶ Non obst. ergo primum dum di-
37 citur, quod facultati nunquam praescribitur, † quoniam respondetur primo quod argumentum procedit in simplici facultate non procedente ex aliqua actione, vt ire ad sanctum Jacobum, vel quid simile, et ex his terminis loquuntur Bar. et alij in. d. l. viam. ff. de via publica. ¶ Non autem procedit quando facultas procederet ex aliquo contractu, et ex actione inde orta, nam tunc sicut praescribitur actioni spacio. xxx. annorum. ita etiam in consequentiam praescribitur facultati aliquid faciendi, que esset sequela actionis, et proueniret ex con-
38 tractu, † prout est facultas, et ius offerendi competens secundo creditori. Nam ei praescribitur. vt. l. cum notissimi. §. sed cum illud. versicu. eodem iure. C. de praescrip. xxx. annorum. et ita declarat Bart. in. l. pignori. versi. et dic quandoque etc. ff. de vsucapio. quem communiter in hoc docto. sequuntur.
39 † Sed in proposito ista facultas, seu ius soluendi et restituendi precium emptori (quod in effectu dicitur facultas, seu ius redimendi) oritur ex contractu, et dicitur sequela actionis orte ex dicto contractu de qua in dicta. l. ij C. de pac. inter empto. et vendito. et supra dixi, ergo sequitur, quod huic facultati, seu iuri, offerendi, et redimendi simul cum ipsa actione praescribitur, ita in indiuiduo respondet Ange. in dicto consilio. lv. et sequuntur Fely. et nouissimi Bononien. in locis pre-
40 dictis. ¶ Vel etiam secundo respondetur, † quod argumentum procedit in his, que sunt mere facultatis in solo facto consistentis, non autem si quid competat per modum iuris.
41 † Nam si facultas aliquid faciendi per modum iuris, competat ei, praescribitur prout patet in facultate adeundi, nam ei praescribitur, vt. l. licet. et ibi per docto. C. de iure deliberandi. Et hoc ex eo, quia per modum iuri, seu quia ius quoddam dicitur, competit, vt ibi per docto. maxime Bald. Saly. et Moder. et ita scribit predictus Joan. franc. balb. in dicto tracta. praescrip. et in. d. quarta parte quinte partis principalis in. i. q. prope finem. Sed ista facultas offerendi precium, et redimendi in casu nostro dicitur competere per modum iuris, sed potius dicitur quoddam ius ex contractu proueniens ergo ei praescribi potuit. ¶ Posset etiam et tertio di-
42 ci, † quod indistincte iuri offerendi praescribi possit. prout videtur concludere Angel. are. post multos ab eo relatos in. §. actionum. mihi colum. xxvj. et. xxvij. institu. de actio. et dicit ita esse comunem opinionem Joan. fran. balb. vbi supra in. ij. q. Nisi tamen tale ius offerendi competat per modum exceptionis, vt per eum. Unde cum in casu isto ius offerendi competat per modum agendi, sequitur, quod ei praescribi potuit. Super quo multa dici possent, de quibus per Ange. areti. vbi supra non tamen curo super eo vlterius insistere, quia precedentes solutiones, maxime prima, tollunt omnem difficultatem. ¶ Ad secundum fundamentum respondetur
43 duobus modis. † Primo negando quod verbum illud quandocunque, in proposito nostro significet ita vt videatur per illud sublata omnis praescriptio, quoniam intelligi debet dummodo precium offerant, antequam sit praescriptum, et sic quandocunque, scilicet infra terminum a. l. statutum. videlicet. xxx. annorum. cum eis decursis actio personalis vltra non viuat, vt. d. l. penultima. C. de constituta pecunia. cum alijs supra allegatis, et ita in proposito dicit Angel. in dicto consilio quinquagesimo quinto. Et ita etiam declarant quasi omnes doct. pro ista parte allegati in locis de quibus supra. Maxime nouissimi Bonien. in dicta. l. et sic intelligentes illum
44 tex. in verbo quandocunque. ¶ Nec mirum, † nam semper verba etiam generalia debent intelligi et restringi secundum naturam actus cui attribuuntur. l. si vno. in principio. ff. locati. et in. l. si stipulatus. de vsuris. cum similibus. † Unde cum
45 verbum quandocunque in proposito sit adductum redemptioni faciende per actionem praescrip. verb. vel ex vendito scilicet

scilicet quod supra dixi debet intelligi, sm naturam illarum actionum, et sic infra. xxx. annos, cum tanto tempore tales actiones durent, et non vltra, et ad hoc optime facit, quod dixit Bald. in consilio. lxvij. Quia ex facto oritur ius. secun
46 da colum. versicu. nec obstat. tertio volumi. † dum vult quod verbum quandocunque. limitatur et restringitur in casu suo vel ad decem dies, vel ad annum prout erat de natura actus cui tribuebatur, sm varias opiniones, vt ibi per eum, sic igitur in casu isto restringitur ad triginta annos. ¶ Ad quod etiam bene facit. c. i. iuncta glosa in verbo quando
47 cunque. de feud. da. inuicem. l. commiss. † nam ibi verbum illud, quandocunque, non tollit exceptionem praescriptionis. et ita illam glosam nota. Joan. crot. in dicta. l. nemo potest. loco preallegato. ¶ Facit etiam. §. primo. instituta de perpetuis et tempori. actionum. ibi, aliquando tamen in perpetuum extenduntur. i. vsque ad finem ex constitutionibus introductum.
48 † sicut enim ibi verbum in perpetuum restringitur per terminum a. l. statutum, ita etiam in casu isto de verbo, quandocunque dicendum est secundum predicta. Et certe communis opinio supra firmata procedit in istis similibus, vel fortio
49 ribus terminis. † Nam omnes doctores allegati, pro ista communi opinione loquuntur, quando dictum erat quandocunque, vel quotienscunque. imo etiam fortius si dictum fuisset in perpetuum, vel vsque in infinitum. vt aliqui eorum dicunt maxime Bald. in dicto consilio. ccciij. Et Claudi. in dicta. l. petens. vnde cum in indiuiduo in terminis nostris, vel fortioribus habeamus communem opinionem ab ea non est aliquo modo recedendum per iura vulgaria.

¶ Secundo ad argumentum respondetur, posito, quod verba ex intentione contrahentium importarent veram perpetuitatem, et sic quod ex vi verborum dicerentur partes voluisse tollere praescriptionem. Nam dico, quod talis eorum con
50 uentio de iure seruanda non est, † quoniam contrahentes praescriptionem iure publico introductam, maxime longissimi temporis triginta, vel quadraginta annorum tollere non possunt, nec illi renunciare secundum opinionem Barto. magis communiter approbatam in. l. nemo potest. vndecima columna. versiculo quero statutum etc. ff. de legatis primo. Idem voluit Abb. post alios ab eo relatos in rubrica extra de prescrip. et ibi sequitur Fely. concludens sic pro regula communiter teneri, vt per eum ibi, secunda columna versicu. regulariter videtur tenendum. Et licet ibi ponat ad hanc regulam quasdam fallentias, tamen nulla est que casum nostrum respiciat. Remanet igitur casus iste sub regula, vt scilicet, voluntas contrahentium tendens ad tollendam exceptionem praescriptionis, non sit seruanda, vt per Felynum ibi. Et hanc solutionem in proposito tradunt quasi omnes doct. pro ista parte allegati. Maxime Bal.
51 Ange. Fely. Deci. et quidam alij vt per eos. ¶ † Et ex his constat non esse verum, quod dixit Jas. in dicta. l. prima, colum. x. ff. soluto matrimo. Nec mirum, illud enim dixit ex capite suo sine lege, vel ratione, et licet ibi alleget Bald. in. l. prima. ff. quibus mod. vsu. amit. tamen errauit in hoc Jas.
52 quia Bal. ibi non dicit illud in libro meo. ¶ † Non obst. d. l. quod si nolit. §. si quid ita. ff. de edil. edict. cum his, que ibi dixit Ang. Quoniam primo ad illum tex. responderi potest, quod verbum in perpetuum, intelligi debet, scilicet infra triginta annos, prout regulariter durant actiones personales, pro quo bene facit. d. §. i. institu. de perpetu. et tempor. actio. prout supra induxi, et ita ad illum text. respondent nouissimi Bononien. in dicta. l. secunda. ¶ Uel secundo re
53 spondetur, † quod ille tex. loquitur in quadam praescriptione extraordinaria. scz. lx. dierum, que facilius tollitur, quam ordinaria, de qua loquimur nos. Ita dicebat Bald. in. l. secunda. versicu. sed nunquid econtra. C. vt in possess. leg. ¶ Uel ter
54 tio dici potest, † quod ibi loquitur de praescriptione inducta in defectum prouisionis hominis, nam ei renunciari potest, quia non dicitur inducta in odium negligentis, ius suum petere, sed isto casu loquimur in praescriptione legali publico fauore inducta, et in odium negligentis, vt. d. l. fina. C. de anna. exceptio. traditur in. l. fina. C. de edic. diui adria. tollen. et supra tetigi cui renunciari non potest, vt est dictum, ita voluit in dicto. §. si quid. ita declarauit Bal. in. l. secunda. in tertia oppositione, in fine. C. de edili. actio. et in. l. penultima. secunda columna. versicu. quero nunquid valet statutum. C. de constituta pecunia. et dixit Ange. in dicto. §. si quid ita. refert, et sequitur Bartholo. veronen. alias cepol. in cautela. lxxv. cautela quod in contractum. et ita debet intelligi dictum Ange. in dicto. §. si quid ita. quod supra in con
55 trarium allegabatur, † vt scilicet non procedat in praescriptione inducta odio negligentis, illi enim (vt dixi) nec etiam expresse potest renunciari, vt ibi declarat ipsemet Angel. Ultra etiam quod ipse ibi non dicit simpliciter prout allegabatur, quod per verbum quandocunque, dicatur sublata praescriptio. Sed vult illud procedere, si quis promittat soluere ante praescriptionem, et postea etiam quandocunque etc. vt per eum. Qui modus esset multum similis cautele, quam tradit Barto. in dicta. l. nemo potest. et Bald. in dicta. l. secunda. C. vt in possessio. lega. et has duas vltimas solutiones ad dictam. §. si quid ita. (quarum vna potest dici declaratio alterius) posuit etiam Fely. in dicta rubrica de praescriptione. sexta columna. versicu. fallit quinto. vbi etiam ponit tres alias solutiones, quas breuitatis causa, et quia per eum videri possunt, omitto. ¶ Nec predictis obst. decisio
56 do. mei Soci. in dicto consilio octuagesimo sexto. † Quoniam respondetur, quod ipse loquitur quando verba importantia renunciationem praescriptionis proferuntur per principem. Et enim tunc nimirum si praescriptio dicitur sublata, cum per principem tolli possit. iuxta. l. praescriptio. C. de oper. pub. et ita reperio declarari in tertia subscriptione, que fit ad dictum consilium octuagesimum sextum. Immo idem Soc. meus in consilio. clxvj. In causa communitatis. quinta columna. versicu. secundo probatur dicta conclusio. (vbi repetitur ad verbum dictum consilium. lxxxvj. aliquo addito) hoc ipsum declarauit concludendo in casu suo sublatam esse praescriptionem per promissionem de aliquo perpetuo faciendo ex eo quia talis promissio per ciuitatem Senensem superiorem non recognoscentem, et sic per principem
57 facta fuit. † Sentiunt ergo tam ipse, quam ille docto. qui tertiam illam subscriptionem fecit ad consil. octuagesimum sextum quod talis promissio facta inter priuatos praescriptionem non tolleret. Ex quo ei secundum communem opinionem, renunciari non potest, vt iam dixi. ¶ Intelligendo tamen de ea praescriptione que odio negligentis dicitur inducta, vt declarat Barto. in. l. prima. ff. de vsucapio. cum quo est magis communis opinio, vt per Felynum in dicta rubrica de praescriptio. in loco preallegato, videlicet de praescriptione longissimi temporis triginta, vel quadraginta annorum de qua loquimur in casu nostro, et ita debet intelligi dictum Ange. et Imo. in dicta. l. prima. de vsucapio. Cum ipsi maxime Ange. dicant veritatem dicti sui patere ex predictis, hoc est ex distinctione de qua ibi per Bartol. Et licet Imol. in dicta. l. nemo potest. videatur tenere contrarium, tamen communis est opinio secundum distinctionem Bartol. in dicta. l. prima. vt per Fely. in preallegata rubrica. ¶ Ex predictis patet responsio ad tertium fundamentum factum in con
58 trarium, † quia illud procedere posset, nisi infinitas illa induceretur per modum a. l. reprobatum. Si enim vellemus quod in casu nostro per verbum quandocunque induceretur infinitas agendi, certe id esset per modum renunciationis praescriptionis odio negligentis inducte quod quidem per legem fieri prohibetur, vt dictum est. ¶ Nec ob. quod verba videantur apta ad infinitatem quo casu videtur toleranda infinitas secundum Barto. in dicta. l. si ita stipulatus a seio. ff. de fideiuss. Quoniam primo posset negari quod in casu nostro verba importent infinitatem ex intentione contrahentium cum mens eorum videatur, vt et teneatur quandocunque reuendere, dummodo, scilicet petatur infra tempus a. l. taxatum. sm quod dixi in prima solutione ad precedens fundamentum. ¶ Uel secundo dico, quod imo in casu isto non est toleranda infinitas cum simus in infinitate temporis, agatur de obligatione seruanda, et actor ius suum neglexerit. His enim concurrentibus omnino reijcitur infinitas prout magistraliter declarat Barto. in distinc. sua. l. qui bona. §. fina. ij. col. versicu. si loquimur de infinitate temporis. ff. de dam. infec. et ita etiam sentit Barto. in. l. si ita stipulatus. cum se remittat ad predictam distinctionem, et in hoc Barto. communiter approbatur. Secus forte esset in infinita

te numeri, in qua possent procedere allegata in contrariuz, vt per Barto. in d. l. fina. col. fina. versicu. aut loquimur. de infinitate numeri. vbi ita intelligit d. l. si ita stipulatus. vt per eum. & ita etiam procedit decisio Alexandri in dicto consilio. cxlv. in contrariuz allegato, prout ibi ipsemet declarat, qui in infinitate temporis, & sic in casu nostro sentit infinitatem non tollerari, cum videatur sequi distinctio. Bartoli, in dicto. §. finali. ¶ Et reiecta ista tertia ratione in cõtrarium allegata, apparet non esse attendendam auctoritatem Joan. crot. qui illa ratione mouebatur. ¶ Minus etiam in proposito obst. auctoritas Andre. barb. in allegato consil. lj. i. volu. S. in contrarium allegata. ¶ Quoniam (esto quod decisio sua ibi vera sit) respondetur, quod procedit specialiter odio feneranti, in casu enim illo fuerat contractus feneratitius, vt ipse in dicto consilio sepius dicit, & in eo semper se fundat, & maxime in dicta colum. x. versi. &
59 maxime. † quando enim cõtractus fuit feneratitius pacto de retrouendendo in eo apposito, & etiam iuri annullandi dictum contractum nunquam prescribitur, vt per Barba. in dicto consil. lj. & fuit dictum Bal. in consil. cccxxij. Utrum post. xxx. annos. i. volu. tradit hoc Deci. in d. l. petens. & Jo. franciscus balb. in dicto tractatu, in dicta. iij. q. in fine. ¶ Non obst. quartum argumentum fundatum in virtute iuramenti, quoniam primo responderi posset, quod imo in proposito iuramentum non ita operatur quicquid dixerint
60 Bar. & Jas. in cõtrarium allega. † quia iuramentum positum simpliciter ad confirmationem contractus (prout fuit in casu isto) intelligitur secundum naturam eius, nec quicquam vltra operatur nisi quod contractum illum firmat & roborat, iuxta doctr. Bar. in l. sed & si qs. §. quesitum. ff. si quis cautio, quem sequitur cõmunis opinio vt ibi per Jas. & tradit Corne. in consi. cclviij. Quoniam in hanc. col. iiij. versic. similiter ergo iuramentum. iiij. volumi. Et propterea dicit Bald. in consilio. clv. Uerba
61 dicunt. in fi. i. volu. † quod quando tollitur principale tollitur etiam iuramentum cum per illud nihil addatur. iuxta. l. fi.
62 .C. de non nume. pecu. cum simi. per eum allegatis, † vnde cum in casu isto promissio de reuendendo habeat in se hoc, vt nisi infra. xxx. annos. petatur reuendi, dicatur sublata prescriptione vt supra est conclusum, sequitur, quod similiter etiam iuramentum, & omnis virtus eius ex tali cursu temporis dicatur sublatum. Et in indiuiduo, quod non obstante iuramento tali promissioni prescribatur spacio. xxx. annorum. voluit Angel. in d. consil. lv. quem (etiam in hoc) sequitur Fely. in dicta rubrica de prescriptio. vj. colum. versic. fallit quarto. quod etiam dixit Jas. in d. l. iij. C. de institu. & substitu. sub conditio. fac. & sequitur etiam predictus domi. Franc. balb. in preallegata. iij. q°. Et potest dici, quod in hoc puncto propter auctoritatem predictorum cõmunis sit opinio, quod in proposito iuramentum non impediat prescriptionem. xxx. anno. ¶ Est bene verum, quod nouissimi Bononien. in d. l. ij. in d. iiij. q. in secunda conclusione istam opinionem non approbant propter doctr. Bar. in d. l. nam & postea. §. si is qui temporali. ff. de iureiuran. & alia de quibus per eos. ¶ Et ideo non insistendo aliter super ista prima solutio secundo
63 loco respondetur, † quod iuramentum si actionem perpetuat, & prescriptionem impedit, illud procedit solum respectu prescriptionis. xxx. annorum, & breuioris temporis, dicitur enim perpetuare actionem solum vsque ad. xl. annos. & sic (quicquid de alijs prescriptionibus dici debeat) nõ impedit prescriptionem. xl. annorum. iuxta doctri. Barto. in dicto. §. si is qui temporali. & ita etiam ibi concludunt Angel. & alij, vt per Jaso. ibi in secundo notabili tradit Albert. brun. in consilio. xxxviij. Uisis concessionibus. iiij. colum. versicu. fortificatur. & ita etiam concludunt nouissimi Bononiens. in dicta secunda conclusione loquentes in specie de iuramento apposito super promissione de reuendendo, sed in casu isto non solum. xl. anni decurrerunt, sed quinquaginta. & vltra merito sequitur, quod quacunque opin. ex predictis teneamus virtus iuramenti nihil operatur, nec est impedimento exceptioni prescriptionis per reum conuentum opposite.
¶ Quinto non obst. quod de mala fide emptoris dictum fuit,
64 quoniam primo pro responsione dici potest, † quod licet pro regula sit tenenda cõmunis illa opinio. s. quod etiam in actionibus personalibus cum mala fide, idest cum scientia obligationis non currat prescriptio inherendo semper dispositioni iuris canonici in hoc per allegata. S. in contrarium, Tamen talis regula fallere videtur, & ita cõmunis opinio videtur limitanda, quando. s. talis scientia non arguit culpam & malam voluntatem obligati. Nam tunc cessante eius mala voluntate, & culpa non videtur quod debitor sit in peccato in quo videtur fundari tex. in d. c. fi. de prescrip. & sic cessante fundamento & ratione illius tex. videtur quod cesset etiam dispositio eius, & similium iurium. c. cum cessante. de appella. & l. adi
65 gere. §. quis. ff. de iure patro. cum simi. † Et sit exemplum quando debitor non tenetur offerre, aut per se soluere debitum, sed requiritur creditoris interpellatio. Nam tunc antequam interpelletur debitor nõ potest dici in culpa, nec in mala voluntate cum semper sit paratus soluere, quando requiretur. Et ita omnino videtur carere peccato, & consequenter videtur quod nõ possit dici in mala fide, ita in terminis declarat Abb. in. c. quod clericis. colum. penulti. versicu. & pro concordia harum opinio. de foro competen. & plenius in dicto. c. fina. colum. quarta. versicu. ego in. c. quod clericis. & colum. v. versicu. & hec confirmant. cum versicu. sequen. de prescrip. hoc etiam voluit domi. Joan. bapti. caccialup. in repe. l. omnes populi. colum. mihi. xxiiij. versicu. tertio quando ipse. & in versicu. quarto & c. ff. de iusti. & iure. ¶ Et licet ipse in dicto versicu. quarto non ponat exemplum predictum, sed quando quis ignorabat se debitorem, tamen in dicto suo loquitur generaliter, quando. s. in debitore non consideratur culpa, vel peccatum que generalitas pro
66 pter illud exemplum non restringitur. † Exempla enim (vt dici solet) non restringunt regulam. l. regula. §. fina. ff. de iuris & facti ignoran. l. damni infecti. in fine. ff. de damno infecto. la secunda. & in. c. primo. extra ne clerici vel monaci. cum similibus. & in dicto versicu. tertio quando ipse & c. loquitur etiam de sciente, si recte aduertatur, & reperio, quod secundum hanc opinionem consuluit Corne. in consilio. cclxxvij. Ad euidentiam huius. ij. colum. versicu. his minime refragantibus. quarto volumi. Dicens, quod semper ista opinio sibi placuit in tali casu, & similibus, quando scilicet peccatum, aut culpa debitori imputari non potest, & in talibus casibus dicit procedere opinionem Barto. in. l. sequitur. §. si viam. ff. de vsucap. & aliorum qui cum eo tenent de quibus ibi per eum. Sed sic est in proposito casu, quod ille Baptista de sanduccijs emptor, & qui reuendere promiserat, non potest dici, quod fuerit in aliqua culpa vel peccato, cum ipse non teneretur reuendere, nisi illis de Corbulis requirentibus, nec dicitur habuisse voluntatem aut mentem corruptam, & sic malam fidem, cum esset paratus reuendere, quandocunque fuisset requisitus, igitur nõ videtur, quod fuerit impeditus cursus prescriptionis ex eo tantum, quod sciebat se obligatum ad
67 reuendendum per predicta, † quemadmodum si tu non vteris seruitute non dicitur impediri prescriptio libertatis, licet ego sciam seruitutem tibi deberi, quia ex tali scientia
68 non inducitur culpa, aut peccatum, † cum prescriptio currat ex solo non vsu, vt per Caccialuppum in d. l. omnes populi in dicto versicu. tertio quando ipse. Nam & in casu nostro prescriptio dicitur cucurrisse solum ex non facta oblatione, & petitione reuenditionis per illos de Corbulis.
69 ¶ Secundus & clarius responderi potest, † quod allegata in contrarium procedunt, quando obligatio est certa, & aliquis omnino est debitor ad aliquid dandum vel faciendum, nam eo casu, si sciat se teneri non potest forte prescribere tanquam existens in mala fide, & in his terminis loquitur cõmunis opinio docto. in d. §. si viam. & in dicto. c. fina. Sed in casu nostro non sic est, quia nunquam fuit certum an reuenditio esset omnino facienda cum penderet ex voluntate illorum de Corbulis, & facile erat quod redimere voluissent (prout vt plurimum in similibus contingit) vnde donec talis incertitudo fuit, nõ potest dici quod ille Baptista fuerit in aliqua mala fide, nec respectu stationis per eum empte, quam tanquam suam ex iusto titulo possidebat, & vere inspecto contractu interim erat sua, vt inquit Bald. in dicto consil. ccciij. nec etiam respectu obligationis ad reuendendum, quia incertum erat, an esset habitura locum, antequam ab illis de Corbulis talis reuenditio peteretur, & hoc est quod dixit Decius in dicta. l. petens. † Concludens obligatum ad reuendendum
70

fione litis,vel mote,vel que moueri poterat,⁊ sic timore li-
tis future,qđ sufficit, vt.l.ij. cum materia.C.de transactio.
¶ Scđo ex parte.d.Catherine,vt Allasia remitteret litez
fuerunt ipsi Allasie promissi floreni mille, ex parte vero.d.
Allasie fuerunt remissa omnia iura hereditaria, vt in tran-
2 sactione dicitur,⁊ sic fuit ꝯctus reciprocus,† ⁊ consequen-
ter cum aliquid hincinde remissum,⁊ promissum fuerit,de-
bet valere,iuxta.l.transactio nullo dato. ⁊ que ibi dicunt
doctor.maxime Alexan.C.de transactio. ¶ Demum ⁊ ter
tio interuenit consensus illius magistri Joannis mariti di-
cte Allasie,cui.d.Allasia omnia sua iura in dotem dedit,
3 † ⁊ ad quem spectabat recte,⁊ diligenter bona,⁊ iura pre-
dicte Allasie velut dotalia regere,gubernare,⁊ administra-
re,iuxta.l.si constante.§.si maritus.ff.solu.matrimo. ⁊ que
4 ibi tradunt docto.†propter cuius viri presentiam ⁊ consen
sum presumi debet, ꝙ absuerit in dicto contractu transactio
nis omnis dolus,⁊ fraus,⁊ deceptio ꝯtra ipsam Allasiaz,
argu.eorum, que post glo.ibi not.Bal.in.l.polla.de his q-
bus vt indign.vbi etiam per Alexan.qui pleraqz similia al
leg.facit.l.transactione. ⁊ qđ ibi not.Barto.C.de transact.
vbi etiam Bar.in fi.dicit vnum,qđ magis seruit in proposi
5 to,vz† ꝙ ille,qui sperat alicius minoris successionem credi-
tur diligentius in re tali se habere,⁊ eam curare vñ si hoc est
in eo, sperat fortius in casu isto in isto marito, ad quē de pre
senti iure omnia iura Allasie spectabant, dicendum est, ꝙ
curauerit omnia diligentius ad cōmunem vtilitatem agi.
Et ex his videtur predictam transactionem omni iure va-
6 luisse,vt contra eam nullum competat remedium.¶ †Ubi
tamen aliqua ratione,vel minoris etatis dicte Allasie, vel
alia ratione quis tentaret eam non habuisse plenissimuz ro
bur,dicitur, ꝙ cum in ea interuenerit iuramentum, eo me-
diante tollitur omnis defectus, ⁊ dz.d.transactio omnino
seruari,etiam qđ a minore facta fuerit,vt in auctenti. sacra-
menta puberum.C.si aduers.vend.cum sua materia,⁊ alias
7 traditur pro regula,† ꝙ quando prestitum iuramentum si-
ne dispēdio salutis eterne seruari potest. Semper est seruan
dum,ne anima iurantis periurijs illaqueatur,vt in.c.quam-
uis.de pact.libro sexto,⁊ in.c.cum contingat.de iureiuran.
⁊ in.c.licet.eodem titu.libro sexto. ¶ Sed predictis non
obstantibus diligentius considerando verior videtur con-
traria opinio,videlz ꝙ contra transactionem predictam ve
nire possit predicta Allasia,⁊ sic transactione sublata pos-
sit partem dimidiaz hereditatis predicti Ludouici eius aui
petere.¶ Et primo dico, ꝙ poterit venire contra dictam
transactionem,per viam nullitatis. ¶ Secundo vbi valuis
set per viam rescissionis.¶ Circa primum igitur, ꝙ transa-
ctio predicta fuerit a principio ipso iure nulla , ita demon-
8 strat,†quando transactio facta est super his,que sunt bone
fidei,si euidens calumnia,⁊ duobus vnius ex transigenti-
bus interuenerit in ea, dicitur ipso iure nulla.l.in summa.
post princip.ibi transactio imperfecta est.ff.de conditio. in-
debi.⁊ per illum text.declarat Barto.in.l.sub pretextu.la
prima.C.de transactio.dicens, ꝙ ita cōmuniter tenetur, ⁊
cum Barto.⁊ ista cōmuni opinione transeunt,magis com
muniter alij post Bartol.vt Alexan.⁊ Jas. referunt, ⁊ se-
quuntur,in dicta.l.sub pretextu.licet aliqui fuerint alterius
opinionis.Sed in casu proposito transactio facta fuit super
9 hereditate cōmuni diuidenda.† ⁊ consequenter super iudi-
cio famil.herciscunde,quod cōmemoratur inter bone fidei
iudicia,vt in.§.actionum.institu.de actio.⁊ in ea interuenit
dolus Catherine predicte,vt.ĵ.ostenditur, ergo debet dici
10 ab initio ipso iure nulla. ¶ †Quod autem dolus Catheri-
ne in dicta transactione interuenerit,euidentissime ostendi-
tur ex enormi,immo enormissima lesione, quam passa fuit
dicta Allasia minor,argumen.l.omnes.§.lucius.ff.de his,
que in fraudem credito.ita voluit Anton.de but. in.c. cum
contingat.de iureiuran. Petr.de anchara.in.c.primo. de
constitutio.in questione.xj.colum.lxxvj.vbi dicit, ꝙ ita con
suluit Senis, ⁊ Abbas,in dicto.c.cum contingat. colum.
11 xix.cum sequenti.†Quando enim minor contrahens enor-
missime leditur,nō videtur illud contingere absqz dolo ad-
uersarij secum contrahentis,vt predicti tradunt, ita etiam
tradit Corne.consilio.cxlvij. incipiente commisso. secunda
columna,in fine, ⁊ sequen.quarto volumine,concludens ex
enormi lesione dolum re ipsa presumi,idem etiam voluit in
consilio.clxvj.incipien.circa primum. secunda columna,⁊.
clxxxix.incipien,in presenti.tertia columna,primo volumi-
ne,⁊ idem voluit Bald.in aucten.sacramenta puberum.C.
si aduers.vendit.cum alijs concordantibus,de quibus late
per Corneum,in consilio.xj.incipiente in presenti.columna
quarta,⁊ quinta,⁊ in consi.lxxij.incipien.pro decisione.ter
tia,⁊ quarta columna,tertio volumi.idem etiam voluit do
mi.Bartholom.Socin.patruus,⁊ dominus meus,in con-
si.ccxiij.incipien.in causa Honofrij.prope finem, ⁊ ista est
communis opinio,vt in locis predictis videri potest,⁊ tra-
dit Cuma.in consilio.clxxx.incipien.videtur prima fronte.
12 prima columna.¶ †Et licet isto casu dicatur presumptus
dolus,qui videtur dolus improprie,⁊ sic dolus re ipsa non
ex proposito,tamen in proposito nihil refert, quia quo ad
materiam nostram equiparatur dolus re ipsa,⁊ dolus ex ꝓ-
posito,vt traditur per illum textum,in.l.si quis cum aliter.
ff.de verborum obligatio, ⁊ tradunt doctores preallega.in
locis predictis,maxime Corne.in dicto consilio. clxxxix. ⁊
in alijs supra allegatis.⁊ ita communiter tenetur,vt elegan-
ter dicit domi.Philip.deci.nostre tempestatis primarius
iurisconsult.⁊ vt pater obseruandissimus,in consil.clxxx.in-
cipien.visa renunciatione.iiij.colum.reprobans opinionem
Alexandri contrarium tenentis,in quodam consilio, vt ibi
13 per eum.¶ †Quod autē dicta Allasia minor fuerit neduz
enormiter,sed enormissime lesa,ex facti narratione demon-
stratur.Nam cum hereditas Ludouici eius aui presuppo-
natur extitisse florenorum.12000.⁊ Allasia renunciauerit
omni suo iuri pro promissione florenorum mille, euidenter
ostenditur enormissima lesio in.5000.florenis,cum illa esset
heres pro dimidia, ⁊ sic ad eam spectarent floreni sex mille.
¶ Et licet in transactione dicatur, ꝙ erant plura onera he
reditaria,ex quibus ius hereditarium diminuebatur,tamen
hoc non obstat,quia esto ꝙ ita fuerit, prout narratur, cum
illa onera non transcendunt summam florenorum mille, ita
quidem,vt eis detractis remaneret adhuc hereditas vnde-
cim millium florenorum,ex quibus ad dictam Allasiaz spe
ctabant floreni.5500.Ex quibus cum solum mille fuerint
ei promissi,supra quadrupluz remansit lesa,⁊ per consequēs
non solum enormiter,sed enormissime.¶ Quibus sic in fa-
14 cto extantibus sumus extra illam disputationem, † qualis
dicatur enormis lesio, quidam enim volunt, ꝙ sit si saltez in
sexta parte quis ledatur,vt per Barto.in.l.si societatem.§.
arbitrorum.columna quinta.ff.pro soc.quidaz vero volunt,
ꝙ de hoc stet iudicis arbitrio,vt Bal. in.l.prima.C.si ad-
uers.vendi.pigno.⁊ licet aliqui etiam voluerint, ꝙ debeat
esse lesio in dimidia, ⁊ vltra, tamen has duas opinion.esse
principaliores, asserit predictus dominus Deci. in consil.
xxxix.incipien.iuridicam.in fi.⁊ insignis doctor domi.Tho
mas feratius,in tracta.cautel.cautela octaua. incipiente tu
scis.nam quamcunqz opinionem teneas.ista Allasia dici-
tur enormissime lesa,cum supra sextam partem,⁊ dimidiaz,
⁊ taliter lesa fuerit,vt nemo sani capitis non sit arbitratu-
rus,eam enormissime lesam.¶ Et predicta omnia,⁊ nulli-
tas transactionis,de qua agimus comprobatur ex solemni
15 decisione Ange.in consilio.xciiij.incipiente pro parte.†vbi
in simili casu determinat predictam transactionem nullā,in
qua soror quedam pro modico magne hereditati renun-
ciauerat,vt per eum,⁊ quia ibi videri potest, aliter non re-
16 fero.¶ †Probari etiam nullitas transactionis potest, eo
ꝙ defecit in ea substantiale suuz,vcz quia nulla erat, nec esse
poterat lis,licet secus narretur in ea.Nam cum successio ꝓ
dimidia spectaret ad Catherinam,⁊ pro dimidia ad Alla-
siam(vtraqz ita confitentur)super ea non conueniebat lis,
nec etiam propter pleraqz onera hereditaria narrata, cum
illa ad vtranqz pro dimidia spectarent.
¶ Et si de facto super his lis fieret non erat incerta, ⁊ su-
per re dubia,merito transactio valere non debuit, vt sepe
consuluit Angel.vt patet in consilio.ccxv.⁊.ccxviij.⁊ etiam
in dicto consilio.xciiij. vt quilibet videre potest . ¶ Et pro
hoc est text.in.l.prima. ⁊ ibi per omnes.ff.de transactio.
¶ Et si dicatur ꝙ erat dubium super fructibus,quos pete
bat Allasia. Respondetur primo, ꝙ erat solum dubium
super quantitate, ⁊ non an deberentur.¶ Secūdo posito

in integrum aduersus prescriptionem, vult enim Imol. vbi supra, ꝙ procedat respectu prescriptionis .xl. annorum.
¶ Idez videtur velle Alexan. in dicto .§. in hac .ij. colum. versicu. predictam tamen conclusionem, licet non firmet, ⁊ idem etiam velle videtur in .l. tertia .§. labeo. ad finez .ff. de acquirenda possessione. dicens ꝙ est solitus tenere, ꝙ aduersus prescriptionem quadraginta annorum non sit danda restitutio in integrum, ⁊ quamuis etiam ibi non firmet audacter, tamen expresse, ⁊ firmiter ita concludit in consilio .clj. Uiso themate. secunda columna, versiculo ⁊ posito etiam. ⁊ in consilio .clxiij. Uiso processu. secunda columna. versiculo secundo non deberet concedi. secūdo volumine. ⁊ in vtroqꝫ loco dicit, ꝙ ita tenuit Ange. in .l. sicut. in fine .C. de prescriptione triginta annorum, in quibusdam lecturis, que communiter non habentur. ¶ Hoc idem voluit (si recte aduertatur.) dominus meus Socinus in consilio clxiiij. Uisa bulla. in fine. duz dicit, ꝙ completa prescriptione quadraginta annorum dicitur sublatuz omne remediuz, si quod competebat, ⁊ sic etiam restitutio in integrum, ⁊ hoc idem videtur firmare in dicto .§. in hac. columna fina. versiculo postremo in hac questione. ibi, secunda sit conclusio. ¶ Et licet ibidem faciat vnam rationem in contrariū, ⁊ non respondeat, tamen in decisione non videtur recedere a sua conclusione in qua sequutus est Imol. in dicto .c. fina. loco preallegato. Et ad rationem, quam ipse facit in cōtrarium facilis est responsio quia ille non concludit in prescriptione quadraginta annorum, que specialiter inducta fuit, vt tollatur omnino omne ius, vt probatur in .l. omnes .C. de prescriptione triginta annorum. prout illam eleganter, ⁊ multis modis ponderat Decius in consilio infra allegando in tertia columna. ⁊ quicquid senserit Socin. in dicto .§. in hac. hanc opinionem apertissime firmat in consilio .cxciij. Subtiliter, ⁊ eleganter. quarta columna. versiculo quarto ista opinio concludēs ꝙ per lapsuz .xlvij. annorum, in casu suo nedum erat prescriptum ius, si quod competebat, sed etiam erat sublatū remediū restitutionis in integrum ex causa probabilis ignorantie, ⁊ istud absolute dicit esse tenenduz, quicquid dicere velimus respectu prescriptionis triginta annorum. Et allegat Angel. in dicta .l. sicut. ⁊ Imo. in dicto .c. fina. ⁊ alios, vt per eum.

¶ Eandem opinionem per multa subtilia fundamenta videtur firmare Areti. in consilio .ciiij. Breuitas in consulendo, ⁊ ꝺm eam concludit Andre. barba. in consilio quadragesimo primo. Illud afferam in medium. columna duodecima, post medium. primo volumine. dicens, ꝙ ita tenuit glo. ⁊ Joan. andre. in dicto .c. auditis. de restitutione in integrum. ¶ Idem latissime comprobando sequitur Curt. in consilio octuagesimo secundo. Capio primum. ij. colum. versicu. ⁊ si forte opponatur. vbi plura fundamenta allegat, que cum videri ab omnibus possint, breuitatis gratia non referam, ⁊ subdit ibi, ꝙ istam opinionez pluries defensauit, ⁊ quod ita tenendum est. Et demum hanc opinionez elegantissime, ⁊ ex pluribus defendit, ⁊ sequitur Deci. in consilio vigesimo nono. Et pro tenui faculta. per totum, ⁊ ibi respondit omnibus motiuis, que in contrarium videntur posse fieri, vt per eum ad quem me remitto. Et idez ante Decium cōsuluerat Ludouicus bologninus, cuius consilij predictum consilium Decij fuit subscriptio, vt ex verbis eius apparet. Et idem etiam sequitur idem Decius in consilio .ccccclij. Quod supra. in princip. vbi allegat etiaz Petruz de ancharano in consilio .clxix. Principaliter.

¶ Et ex predictis constare potest hanc opinionem etiam magis cōmuniter approbatam, licet aliqui aliquando contrarium dixerint. Non enim qui dicunt aliam opinionem esse cōmunem bene ponderarunt, neqꝫ numerarunt predictos doctores, qui numero ⁊ pondere longe videntur excedere tenentes contrariuz loquor de his, qui exprimunt dari restitutionem aduersus prescriptionez quadraginta annorum, sunt enim admodum pauci respectu eorum quos supra allegaui. Nam Barto. ⁊ alij plures Barto. sequentes intelliguntur loqui tantuz de prescriptione triginta annorum, prout exprimit ipse Barto. in dicto .§. si quis autē.
80 ¶ † Et nonnulli etiam, qui cōtrarium dixerunt loquuntur respectu ecclesie cui videtur talis restitutio concedenda. vt aliquo modo detur contra prescriptionem cum aduersus ecclesiam soluz currat prescriptio quadraginta annorum, vt declarat Decius in dicto consilio vigesimo nono, quarta columna, versiculo non obst. quod Alexan. tradit. ¶ Et preterea de auctoritate Alexan. in contrariuz allegata non videtur curandum, cum sepe pro nostra opinione consuluerit vt supra deductum fuit. ¶ Nec etiam auctoritas Fely. est secura quia ipse potius videtur inherere opinioni nostre in locis in contrarium allegatis, ⁊ licet ipse postquam dixerat non dari restitutionem in integrum aduersus prescriptionem quadraginta annorum dicat id non esse firmanduz, quia Abb. ⁊ Imol. videntur tenere contrarium, tamen cum iam supra ostenderim Imol. hoc tenere, ⁊ non fuisse bene animaduersum per Felynum. ¶ Et Abb. in .c. vigilanti. de prescriptio. non exprimat. de prescriptione quadraginta annoruz. Immo remittens se ad Bartolum in dicto .§. si quis autem. videtur loqui tantuz de prescriptione triginta annorum. Sequitur quod Felyn. dubitatio propter quam noluit firmare istam opinionem omnino cessat, ⁊ in contrarium potest allegari, ⁊ sic ꝙ Felynus ipse, si hec aduertisset, non ita dubitasset. Sed absolute istā opinionem sequutus fuisset. Quam vltra predictos veraz, ⁊ communem asserit, ⁊ sequitur Deci. in consilio .ccclxxv. Juridicam esse. prima columna in fine. ¶ Et ista opinio presertim in casu nostro omnino est tenenda, quia hic recte considerando non agitur de probabili lesione. isti enim de corbulis stationem vendiderunt iusto precio, quod semper fuit apud eos, passi fuerunt .d. stationem esse apud emptorem, ⁊ eius heredes vltra annos quinquaginta, propter quod videtur equissimum, vt ab eis amplius non auferatur. ⁊ sic videtur cessare equitas in qua solet fundari integruz restitutio igitur ⁊c. per locum a cessante ratione per
81 iura vulgaria. ¶ † Et secundum istam opinionem in indiuiduo in pacto de reuendendo, vt scilicet contra prescriptionem quadraginta annorum non detur restitutio in integrum, alias in patria mea Senensi allegabam, ⁊ ita fuit iudicatum ⁊ alias etiam consului apud forum Julij, ⁊ vidi consultum per excellentissimos doctores.

¶ Et stante vera ista opinione prout teneri debet per predicta, vt scilicet restitutio in integrum non detur aduersus prescriptionem quadraginta ⁊ quinquaginta annorum nō est tractandum de cursu quadriennij, quod datur ad dictaz restitutionem. Esto ergo ꝙ principium dicti quadriennij, debeat esse vtile, ⁊ quod non currat ignoranti, de quo tamen dubitari posset, iuxta tradita per Jasonem in .§. rursus. columna decima sexta. instituta de actio. illud debet intelligi, quando restitutio de iure competat. Sed vbi certuz est causa non dari, vt in casu nostro de eius temporis prin-
82 cipio non est disputandum † cum non entis nulle sint qualitates, ⁊ nulla accidentia .l. eius qui in prouincia .ff. si certum petatur. Et tradit Jason in .l. si constante. in principio. columna vigesima quarta .ff. soluto matrimonio. ⁊ per hoc tollitur quod dixit Baldus in .l. tertia .C. si ex fals. instrumen. cum concordantibus supra allegatis. ¶ Non obst. modo octauum argumentum, quoniam vere nihil obst. dico enim ꝙ immo reus conuentus non dicitur aliquo modo exceptioni prescriptionis renunciasse, sed tantum in litteris, que allegantur dicit se paratum renunciare si ex aduerso ille dominus Frācisci corbulus ad quem littere scribebantur adherere voluerit equitati, ⁊ honestati de quibus in dictis litteris. Et ita important illa verba, So per lassar da parte la prescriptione ⁊c. ⁊ similiter alia, So per seruirue, ⁊ lassar da parte ogni cossa ⁊c. ⁊ sic dicit se paratum ponere ad partes, ⁊ dimittere prescriptionem si dominus Franciscus faciet, vt supra, non autem dicit quod di-
83 mittat, ⁊ renunciet dictam prescriptionem. † Cum enim verba in dictis litteris contenta sint de futuro, multum differunt ab illis de presenti. Et dispositionem non inducunt. iuxta notata in .l. in vendentis. prope finem glos. ⁊ ibi dicunt doctores .C. de contrahenda emptione.

¶ Preterea illa verba dicunꝛ habere suspensionem quandam videlicet, quando dominus Franciscus se geret vt sperabat Reuerendus dominus Petrus ludouicus, qui litteras scripsit, ⁊ sic dn̄r in effectu cōditionalia, seu important renunciationem

renunciationem conditionaliter fieri.iuxta nota. per Barto.in.l.prima.ff.de conditione et demonstratione. vnde cum dictus Franciscus nihil egerit, et ita conditio defecerit, verba illa cũ importata renunciatione annullantur, argumen. l.qui heredi.§.plautius.cum ibi nota.per Bart.et patruum meum Socinum.ff.de conditione et demonstratione.et.l.i.§.si autem sub conditione.C.de caducis tollendis. cum similibus. ¶ Preterea posito quod renunciatio fuisset facta per verba pura, et de presenti adhuc dicendum est, quod in proposito non obstent, quia cum clarum sit, quod diceretur facta sub spe future concordie, vt ex verbis litterarum illarum constat, ex eo solo diceretur habere quandam conditionem,
84 videlicet si concordia sequatur,† sicut dicitur de renunciationibus factis in compromisso, nam habent conditionem si sententia feratur, sub cuius spe dicebatur facta renũciatio. Et vbi sententia non feratur renunciationes ille nullum sortiuntur effectum, vt signanter inquit Bald.in.l.si diuersa.C.de transactionibus. Alexander in consilio vigesimo secundo. Viso instrumento.in principio libro primo. Fely. in.c.cum olim.in fi.de prescrip.et dominus meus Socinus in.l.si quis arbitratu.in quinto notabili.ff.de verbo. oblig. Unde cum in casu isto nulla sequuta fuerit concordia. Ista renũciatio efficit nullius momenti. et sic super eo nõ potest fieri fundamentum. ¶ Nec est verum, quod renunciatio ista fuerit ab initio operata effectum aliquẽ, aut valuerit. Sed vt dixi, dicitur facta per verba de futuro, et habuisse secum conditionem saltem tacitam, qua deficiente perinde est, ac
85 si facta non fuisset per predicta. ¶ † Et quod dicebatur de peremptione instantie, vt scilicet operetur peremptionem actorum iudicij ordinariorum, nihil penitus ob. quia id est, quia acta illa ita erant connexa. vt separari ab ipsa instantia nõ possent. Immo dico, quod illa decisio seruit in proposito. Nã sicut ibi acta illa que fiebant ea spe, vt iudicium illud, et instantia impleatur, et sententia feratur, si instantia perit, et ipsa pereunt. Ita in casu nostro de ista renunciatione dicen
86 dum est secundum quod supra, dictum fuit. ¶ † Non obst. decisio Bald.in dicto consilio.cviij.quia ibi receptio precij fuit simpliciter facta et pure non sub aliqua spe, que deficiat, et simul stare non poterat, cum iure quesito de non reuendendo ex cursu temporis, et ideo ei dicitur renunciatum per.l.post diem.ff.de leg.commis.non sic est in casu nostro vt ex predictis constat. ¶ Ad consilium Roma.numero vigesimo tertio, allegatum in contrarium respondetur, quod illa renunciatio de qua ipse loquitur solum habebat locum, quando pecunia solueretur, sub cuius recipiende spe facta fuerat vt recte intuenti patebit. ¶ Demum non obst. quod
87 nono, et vltimo loco allegabatur,† quoniam respondetur, quod immo clerici prescriptione, et eius beneficio vti possunt. vt in.c.primo.c.auditis. et.c.cum olim. et per totum, extra
88 de prescript.† Et quod plus est ipsa ecclesia prescribit contra priuatum. vt in.c.tertio. et in.c.ad aures.eodem titulo.
89 † Ex quo sequitur, quod presidium prescriptionis non potest dici iniquum, et impium, cum ecclesia talia, nec in se, nec in alijs patiatur, vt inquit text.in.c.primo.§.sed diuersum.de
90 aliena.feud. ¶ † Non obst.§.habebat. in auctent. vt eccle.roma.quia ibi non dicitur simpliciter, quod prescriptionis presidium sit impium, sed quod iniqui homines habuissent facilem peccandi viam, et propter eorum malam cõscientiam haberent impium presidium nisi fuisset dispositum, vt ibi dicitur, et pro hoc, et pro responsione ad dictum.§.habeat.videatur in dicto consilio.cclxxvij.quarto volumine, in quarta columna, versiculo nec supra dictis obst. vbi multa con-
91 gerit ad propositum, ad quem me remitto. ¶ † Non obst. decisio Ange.in allegato.§.si viam.quia de iure non procedit, et contra eum tenet Roma.in consilio.cxlix. conclusionem primam, prout refert, et sequitur Fely.in rubrica de rescriptis.columna prima.versicu.dum dicit Abbas et c.vbi multa dicit ex quibus clare ostenditur opinionem Ange. et allegata supra in contrarium de iure non procedere, et ibi etiam respondet ad dictum.§.habeat.vt per eum ad quẽ gratia breuitatis me remitto. ¶ Posset etiam dici quod Ange.loquitur quando prescribens erat in mala fide, vt per Balb.in tractatu prescript.in quinta questione prime par-
92 tis principalis. ¶ † Nec obst. quod clerici conuentionalem pe-

nam non exigant, vt per Socinum in dicto consilio.ccliij. Quoniam posset primo hoc negari, sicut voluit Abb.in.c. dilecti.de arbit.post Innocen.in.c.suam. de pen. ¶ Sed posito, quod sit verum illud non procedit, quatenus interesset vt ibi dominus meus Socinus dicit. In casu autem nostro istius rei conuenti magnum est interesse retinere dictam stationem, ergo et c. ¶ Preterea etiam de casu illo ad nostrũ
93 non valet argumentum,† quia illud fit ex eo, vt pene tanquam odiose diminuantur, iuxta regulam in penis.de regulis iuris, libro sexto. et.l.interpretatione.ff.de pen.facit.l.ij.ff.de liberis et posthumis.cum similibus. Sed in casu nostro prescriptio publico fauore inducta dicitur fauorabilis, et ita vt ei renunciari non possit, vt ex iam dictis constat. Unde ex diuersis, et aliquo modo aduersis, illatio, et argumentum non valet per iura vulgaria. ¶ Et ex predictis omnibus remanet firma conclusio, quod Reuerendus dominus Petrus ludouicus reus conuentus exceptione legitime prescriptionis dicitur omnino, et perpetuo tutus, non obstantibus quibuscunque in contrarium facientibus, quibus plene supra responsum fuit. ¶ Ex qua conclusione redditur frustratoria secunda principalis dubitatio. Nam si redemptio dicte stationis amplius fieri non potest non est disputandum de qua moneta debeat fieri solutio, et ita ego omnino tenendum arbitror, et ideo non esset vlterius insistendum. ¶ Uerum tamen, vt et in eadẽ questione quid
94 iuris sit, appareat, paucis instando † dico, et cõcludo absque vlla dubitatione quod moneta debet attendi, et considerari tempore contracte obligationis, nam (quicquid in alijs casibus sit dicendum) quando sumus in contractibus si moneta cursu temporis fiat deterior debet attendi moneta que currebat tempore promissionis, maxime quando deterioratio contingit respectu materie, vel lige (prout contingit in casu isto, quia Bononeni fiunt hodie, et considerantur materie, et lige deterioris.) Nam non est conueniens, quod solutio fiat de alia moneta, quam que fuerit in mente contrahentium tempore contracte obligationis, ita est communis opinio, omnium scribentium in varijs locis vbi de materia loquuntur. Ita enim concludit Barto.in.l.paulus.secũda colum. versicu.quero quid si moneta.ibi, primo modo.ff.de solutionibus. et ibi cõmuniter per omnes approbatur, sic tradunt Barto. et alij doctores, maxime moder. in.l.cum quid.ff. si certum petatur.vt ibi per Decium columna fina.versicu. in glo.fina. Barto.et c. Bald.in consilio.ccccxcix. Ista questio an inspiciatur moneta.in principio primo volumi. Cardina.in clementina secũda, decima nona questione. de decimis. Roma.consilio.cxxiij. Circa primum.ij.colum.versicu.tertio idem principaliter. Dominicus de sancto Geminiano in consilio.cxxxvij. Quia alias super ista.i.colum. practica Papien.in forma libel.in actio.hipothecaria, in glo.relaxandum iure pignoris.post principium. ibi, de primo modo et c. Corne. in consilio. cccxxj. de pluribus.colum.v.versicu.tamen hoc non obst.iij.volumine in consilio cclxxxvij. In hac consultatione.prope finem.i.volu. et in consilio.cix. Viso puncto.in principio, quarto volumi. Et plene tradit Guido Pap.in questione. ccccxciij.si fiat monete mutatio.per totam vbi claram rationem allegat. Et demum ita concludit Albert.brun. in suo tractatu de augumen.in vltima conclusione.in versiculo his premissis. et clarius in versiculo predicta conclusio.qui statim sequitur, vbi
95 proprie determinat casum nostrum dicens,† quod quando variatur bonitas intrinseca in moneta, vt quia fiat de minori, et viliori liga, et sic minoris valeat, etiam quod fiat sub eodem pondere, et sub eadem forma semper solutio fieri debet de antiqua moneta, que tempore obligationis contracte currebat, si reperiatur, et vbi non reperiatur poterit fieri solutio de noua moneta ad estimationem tamen antique vt sic creditor in aliquo non damnificetur, vt per eum, et ita etiam volunt omnes doctores preallegati, et etiam alij plures in diuersis locis, quos longum esset referre. Sed pro maiori parte allegantur per eos, quos supra adduxi.

¶ Et pro ista communi, et verissima conclusione videtur casus in.c.olim causam.et.c.cum canonicis.extra de censibus.et ibi doctores declarant, et in dicta.l.paulus.vbi similiter per omnes declaratur.de solutio.

96 ¶ Nec obstat quod dici solet, † solutionem fieri debere, de pecunia currenti, & vsuali, vt videtur probari in.c.secundo, in fine. de maledic. & ibi glos. dicit. & in dicta clementina secūda, de decimis. & tradit Corneus in consilio.clxxxj. visis.colum.vigesima nona.secundo volumi. cum similibus. Quoniā respondetur primo illud intelligi de currenti, & vsuali tempore, scʒ ɔtracte obligationis, ꝑm predicta. Uel scdo ꝙ fiat de currenti respectu actualis solutionis, q̄r forte alia non reperitur, fiat tamen ad estimationem antique monete, & que currebat tempore obligationis, vt sic creditor cōseruetur indemnis. Uel tertio, ꝙ illud procedit
97 in debito procedente ex dispositione legis † cum lex semper loquatur.l.arriani.C.de hereti. & ita primam & tertiam solutionem tradit Corne. in dicto consil.cclxxxvij. colum. fina. & in dicto consil.ccccxxj.colum.fina. vt per eum. Scd̄a autem sumitur ex dictis aliorum maxime Albert. brun.in locis preallegatis. Et cum predicta conclusio sit apud nostros doct. indubitata, non curo amplius instare. Et presertim, q̄r in casu isto non est de hoc disputandum, cum veritas sit, ꝙ reus conuentus tutus exceptione prescriptionis non possit cogi ad reuendendum, vt fuit conclusum circa primam dubitationem. Laus Deo.

Socinus nepos, Padue legens.1533.

SVMMARIVM

¶ In possessorio retinende, que sint probanda, & aliqua de testibus maxime an colonus possit esse testis: & in tali possessorio quis debeat obtinere.

1 Interdictum vti possidetis dicitur esse possessionis retinende, & quomodo cognoscatur ꝙ sit intentatum.
2 Uis turbatiua, & inquietatiua ad hoc vt dicatur illata que sufficiant.
3 Libellus in interdicto vti possidetis q̄uo debeat ɔcludere.
4 Libelli conclusio actionem intentatam & libellantis intentionem demonstrat.
5 Actor probans incumbentia obtinere debet.
6 Interdictum vti possidetis intentans duo debet probare, vnum ex parte actoris, videlicet se possidere tempore litis contestate, & tempore turbationis, aliud ex p̄te rei, scilicet turbationem, & inquietationem ab eo inferri.
7 Probatio dubia non releuat probantem.
8 Qui semel possidere probatur presumitur in possessione cōtinuasse, nisi contrarium probetur.
9 Testes duo contestes probant. & .j.nume.19.
10 Colonus p̄tiarius an repellat̄ a testimonio. vide.j.nu.17. vbi dicit ꝙ non, nisi particulariter testificetur super eo quod ad eorum commodum, vel damnum spectat, & ꝙ ita seruatur de consuetudine.
11 Colonus licet aliquis fuerit, si tamen tempore testificationis non est colonus pro domino in testem admittitur.
12 Testis minus idonei dictum iuuatur dicto alterius idonei.
13 Testis nō potest reprobari cuius fides semel fuit approbata eum pro parte sua producendo.
14 Testis q̄ñ repellit̄ a testimonio ꝓpter meum fauorem, possum eius fidem probare fauori meo renunciando.
15 Amicus magna amicitia lʒ a testimonio repellat̄, si t̄n tres amici simul deponant ꝓpter numerum eis creditur.
16 Coloni si sunt plures in testes producti eorum numerus fidem supplet.
18 Actori, vt in possessione seruetur, fauendum est, quando probauit possessionem non simpliciter, sed cuʒ iusto emptionis titulo.
20 Interdictum vti possidetis competit etiaʒ contra illos qui vltra turbationem contendunt etiam se possidere, licet ꝑm cōmunem opinionem hoc non sit necessariū, sed sufficit tantum turbationem inferre.
21 Uis & turbatio dr̄ iferri in possessione ex quo in ea arādo, q̄s nō sinit possidentem modo quo velit vti re possessa.
22 Testes satis est ꝙ sint in dicto concordes quando ꝓbant turbationem possessionis licet non concordent in numero associantium cum armis.
23 In maiori numero minor inest.
24 Testis vnus si dicat quindecim, alter decem, alter quinq̄ omnes in quinq̄ consensisse dicuntur.
25 Possessio antiquior, & que antiquiorem titulum habet, est preferenda.
26 Possessione antiquiori probata ex vna parte possessio iunior ex alia dicitur clandestina, vide tamen.j.nume.30. & declara, & intellige vt ibi.
27 Possessio iniusta & vitiosa iuste cedere debet.
28 Titulus posterioris possessionis nō prodest ex quo fuit habitus post antiquiorem possessionem.
29 Possessio antiquior si est probata ex parte rei conuenti, licet ex parte actoris sit probatum dominium, tamen actor in possessorio iudicio non debet obtinere, q̄r ista possessio iunior actoris dicit̄ clandestina respectu antiquioris possessionis rei conuenti, intellige tamen, & declara, vt.j.nume.sequenti.
31 Possessio corpore coloni retenta amittitur, cum alius in eam ingressus fuerit licet nobis ignorantibus.
32 Possessio etiam per se iniusta in possessorio retinende debet conseruari possidenti aduersus non possidenteʒ.
33 Possessio ad hoc, vt clandestina dicatur, requiritur, ꝙ quis furtiue in possessionem ingrediatur, timens se posse repelli.
34 Clam idem importat ꝙ celate, & in abscondito.
35 Possessio non potest dici simpliciter clandestina, quando actor habet dominium, q̄r illa qualitas simpliciter prolata intelligitur respectu proprietatis.
36 Possessio iunior nunq̄ dicitur clandestina respectu antiquioris possessionis, nisi probans antiquiorem possessionem eʒ expresse articulatus fuerit, ꝙ aduersarius possideat clam respectu sue antiquioris possessionis, nec sufficit dicere, ꝙ clam possideat, quia si non exprimitur respectu sue possessionis succumbet.
37 Cautela aduocatoꝝ in articulando possessionē clādestinā.
38 Testibus duobus affirmantibus magis creditur q̄ꝫ multis negantibus.
39 Testes ad inuicem contrarij repellendi sunt.

CONSILIVM CXLVI

Dirigat Dominus verba mea in viam veritatis & iustitie. In causa turbate possessionis pendente coram Magnifico Uicario vallis Nebule, & Ptāte Piscie inter Dn̄icum turrinuʒ, nominibus, quibus agit, agentem, & accusantem ex parte vna, & Petrum & Guidonem eius filium de Urano se defendentes, ex parte altera, viso laborioso processu inter eos agitato, videtur ꝙ partes iudicare, debentis future sint in condemnando reos conuentos ad petita, ac etiam in expensis tanquam temere litigantes, & maxime ex infrascri
1 ptis. ¶ † Et presuppono ante omnia, quod dicitur in effectu intentatum interdictum vti possidetis, quod dicitur retin ende possessionis. vt.l.prima.§.primo.ff.vti possidetis. &.§.retinende.institu ta de inter.cum similibus. & hoc intelligitur & ex narratione, & ex conclusione in libello factis.
2 ¶ † Ex narratione, duʒ dicitur ꝙ predictus Dominicus, & fratres existunt nunc, & tunc tempore turbationis, & antea erant in vera, & legitima possessione predij, de quo agitur, & contra eorum voluntatem Petrus & Guido predicti eorum pacificam possessionem turbauerunt laborando, & arando, quod sufficit vt dicantur vim turbatiuaʒ, seu inquietatiuam intulisse. Ita vt in interdicto vti possidetis cōueniri possint, vt probatur in.l.vim facit. & ibi dicūt doctores.ff.de vi & vi armata.
3 ¶ † Ex conclusione autem, dum petitur quod rei conuenti condēnentur ad dimittendam liberaʒ, & expeditam possessionem dicti predij predicto Dominico, & fratribus, & ad patiendum ꝙ ipsi vtantur, & fruantur pacifice, & quiete eorum pacifica possessione, ac etiam ad satisfaciendum predictis Dominico, & fratribus de omnibus damnis, preiudicijs, & interesse eorum. Ista enim sunt que actor in libello in tali interdicto concludere debet. vt probatur in.l.prima, circa principium. & in.l.si duo .in fine. & ibi notatur.ff.vti possidē. & in

possidē. ꝛ in terminis declarat Bar. ꝛ sequuntur alij in dicta. l. prima. §. interdictum secunda colum. ver. vltimo quero ꝛ in. l. prima col. pe. C. eodē, tradit Pet. de ancha. in consilio. cclxxiij. incipiente ad declarationem dubij in principio. ꝛ Alexander in consilio. cxxxvj. incipiente in causa ꝛ lite secunda colum. libro secundo, cum multis similibus.
4 † ꝛ alias regula est, ꝙ in cōclōne libelli declarat actio intētata ꝛ intentio libellantis. vt voluit Bar. in. l. aurelius. §. stico ff. de liber lega. in ꝛ. l. nō debet. ff. de dolo. Bal. in. l. secunda in fine. C. de petitione heredita. ꝛ in. l. edita. x. colum. versi. septima questio principalis. C. de edend. ꝛ vtrobiqꝫ allegat Innocen. in capitulo super litteris. de rescriptis, ꝛ tradit Alexan. in consilio. cxxj. incipiente viso processu prima columna primo volumine, ꝛ ꝙ ex narratione, ꝛ conclusione predictis inferatur propositum fuisse interdictum vti possidē. declarat in simili casu, ꝛ quasi in terminis nostris preclarissimus etate nr̄a dominus Philippus decius mihi cōpater honorandus in consilio. ccccij. incipiente, ꝛ pro tenui facultate ꝛc. secunda colum. versicu. si tamen qualitas hu-
5 ius ꝛc. ¶ † Hoc ita p̄misso dico ꝙ actor nominibus quibus agit in tali interdicto sibi incumbētia probauit, ergo sequitur, ꝙ obtinerere debet scđꝫ ꝙ supra posui conclusionē
6 iuxta. l. qui accusare cum materia. C. de eden. † duo enim probanda sunt in hoc interdicto, vnuꝫ scilicet ex parte actoris videlicet se possidere tempore litis contestate, ꝛ tempore turbationis, vt colligitur ex. l. prima. §. interdictū aūt vti possi. ff. ꝛ in. §. retinende versi. hodie tamen ꝛc. institu. de interdic. ꝛ expresse dicit Barto. in dicta. l. i. prope finēꝫ ꝛ tradit elegans doctor dominus Joan. petrus ferrarius in sua pratica Papiensi in libello turbate possessionis versic. hodie tenet, ꝛ possidet alterum probandum est ex parte rei conuenti. s. turbationē, ꝛ inquietationem ab eo inferri vt colligitur ex. l. prima in prin. ꝛ. §. est igitur, ꝛ ex. l. si duo. §. primo eodem titulo, facit dicta. l. vim facit, ꝛ expresse tradit predictus dominus Joan. petrus in loco preallegato ꝛ in versi. ac presentialiter turbat ꝛc. ¶ Primum videlicet quod dominicus ꝛ fratres possederint vt supra clare probatur, primo per instrumentū apprehensionis possessionis celebratum anno. 1520. ꝛ die vigesimoquarto Julij. ꝛ licet possibile sit illam possessionem tempore instrumenti cōfecti apprehensam per predictum dominicum suo, ꝛ fratrū nomine apud eos non perdurasse vsqꝫ ad tempus turbatio-
7 nis, ꝛ litis contestate, † ꝛ consequenter videatur istam probationem esse dubiam iuxta illud non probat esse hoc quod ab hoc contingit abesse. l. non hoc. C. vnde legiti. l. neqꝫ natales, ꝛ. l. ad probationem. C. de probat. ꝛ per consequens ꝙ non releuet probantem iuxta capitulo in presentia, ꝛ ibi per omnes extra de probati. ꝛ traditur in dicta. l. non hoc,
8 tamen in cōtrariuꝫ extat iuris presumptio † vult. n. lex quod qui semel probatur possidere presumitur in possessione continuasse nisi contrarium probetur, presertim quando ita allega. vt voluerunt post glo. Barto. Bald. ꝛ alij in. l. siue pos. C. de p̄batio. Jo. andre. Hosti. Ant. de but. Jmo. Abbas, ꝛ alij in capitulo cum ad sedem de resti. spoliato. ꝛ est communis oppinio vt ibi dicit Jmo. ꝛ tradit Corne. in cōsilio. xcj. incipiente in causa vertente tertia colum. ꝛ in consilio. cclxxx. incipiente laboriosa tertia columna quarto volumine. ista autem continuatio possessionis satis dicitur in casu nostro allegata, tum quia in libello dicitur ꝙ isti de turinis possiderunt ante, ꝛ possidebant tempore turbationis, ꝛ hodie sunt in possessione, prout etiaꝫ hoc clarius ponitur in replicationibus contra exceptiones reorū, cuꝫ etiā quia in capitul. istud idem clarius continetur, vt in tertio quarto, ꝛ quinto satis clare constat dum dicitur ꝙ post apprehensam possessionem predium illud locatum fuit partiario colono, ꝛ ex post fuerunt fructus pro media parte percepti per predictum dominicum suo, ꝛ fratrum nomine, ꝛ in tertio expresse dicitur quod ante turbationē ꝛ tempore turbationis cōtinue tenuit, ꝛ possedit, ꝛ in sexto capitulo in fine dicitur contra voluntatē dicti dominici veri domini ꝛ possessoris ꝛc. que verba cum sint presentis temporis presentem possessionem demonstrāt. ꝛ istud in iure clarissimum arbitror. ¶ Secundo etiam possessio predicti dominici, ꝛ fratrum probat̄ clare per testes ab eis inductos qui super tertio arti. seu capitulo deposuerunt, vt sunt primus tertius ꝛ quintus testes. Jn capitulo enim plane, ꝛ apte, ponitur illos possedisse, ꝛ possidere, prout requiritur, ꝛ primus, ꝛ tertius testis dicunt contenta in capitulo esse vera reddentes concludentem rationem sui dicti, vt ex eo-
9 rum lectura constat, † ꝛ sic cum sint duo, ꝛ contestes deberent sufficere iuxta. l. vbi numerus. ff. de testibus, cum eis tamen concordat, ꝛ dicitur contestis, etiam quintus testis, qui super illo tertio capitulo examinatus dixit, ꝙ Dominicus Turinus continue per vnum annum ante turbationem tenuit, ꝛ possedit ꝛc. reddendo super hoc bonam, ꝛ concludentem rationem, ꝙ vbi recte consideretur tantūdē vr̄ quantum si dixisset contenta in capitulo esse vera, cum nil aliud in eo contineatur, q̄ꝫ ꝙ dictus Dominicus tempore turbationis, ꝛ etiam ante continue tenuit, ꝛ possedit ꝛc. quod idem est cum eo, quod predictus quartus testis deposuit. igit̄ p hos tres testes, ꝛ ꝯtestes dr̄ legitime probata possessio predicti Dominici, vt oportebat. Et licet in dicto tertio capitulo non dicatur expresse ꝙ etiam hodie possidet, nec etiam illud exprimat quītus testis tamē quod est dictuꝫ sufficit. Nam qui probatur aliquando possidere presumitur in possessione continuare, vt predixi ꝛ hoc eo maxime in casu nostro dicendum est propter ea que in tribus sequentibus capitulis ponuntur, prout supra consideratum est. ¶ Nec predictis obstat, ꝙ per partem aduersam oppon̄ contra personas istorum trium testium
10 † videlicet ꝙ sunt mediarij, seu coloni partiarij predicti Dominici ꝛ propterea debent a testimonio repelli, prout videtur velle glo. in. §. pater. instit. de testamen. Alberi. de rosa. in. l. etiam. C. de testib. ꝛ Lanfrancus in. c. qm̄ contra in verbo testium ꝛc. mihi in col. lxxiiij. versicu. secundo quero vtrum colonus ꝛc. Quoniaꝫ ad hoc multipliciter respō-
11 dē, primo, † quia licet olim fuerint coloni, hodie tamen tēpore testificationis amplius non sunt, cum locatio fuerit facta tātuꝫ per tempus vnius anni, ꝛ finierit die. xxv. Augusti proxime preteriti, vt ex instrumento locationis cōstat testificantur autem ex post tempore, quo amplius non sunt coloni, ꝛ sic tempore, quo cessat ratio domesticitatis, nam eorum testimonio standum omnino est, vt tenuit Specula. in titulo de teste. §. primo. versiculo quid si olim, ꝛ Abb. in ca. in litteris extra de testib. ꝛ Corne. in consilio. clxx. incipien. licet in hac secunda columna, tertio volumi. ¶ Pro quo facit tritum illud cessante ratione, ꝛ causa cessat effectus cap. cum cessante. de appella. l. adigere. §. quamuis. ff. de iure patron. cum similibus. ¶ Secundo posito, ꝙ adhuc locatio duraret respondetur, ꝙ non omnes sunt coloni. Sed vnus tantum scilicet ille Menicus p̄r ꝛ primus testis, vt ex instrumēto locationis constat, alij vero, qui sunt eius filij non sunt coloni, sed pro patre in dicto predio laborauerunt, vnde sequitur ꝙ ista exceptio contra eorum personas nulla est, ꝛ etiam sequitur ꝙ dictum illius primi testis, quamuis non omni exceptione maioris fidem fa-
12 ciat, propter dictum aliorum sibi conforme, † quia dictum testis minus idonei iuuatur dicto alterius idonei, vel econtra, vt tradunt Bald. Angelus, ꝛ alij in. l. si quis ex argentarijs, in principio. ff. de edendo. ꝛ Corneus in consilio lxj. incipiente visa copia, quarta columin. tertio volumine, ꝛ in consilio. ccxlvij. incipien. viso processu. iiij. colum. ver. vnde testes ꝛc. secundo volu. dominus Alexand. in consil. xxiiij. incipien. animaduersis. vj. colum. ij. vol. cum alijs allegatis per dominum Deci. in consilio. cxxxiij. incipien. viso processu. iij. colum. ¶ Tertio etiam respondē prout in actis
13 continetur, † videliꝫ ꝙ pars aduersa non potest contra reorum fidem opponere, cum iam eoꝝ fidē approbauerit eos producendo pro parte sua, non enim potest fidem semel probatam reprobare, iuxta illud ꝙ semel placuit amplius displicere non potest. l. in diem. ff. de aqua pluuia arcen. §. religiosum. institu. de rerum diuisione. ꝛc. quod semel placuit de regulis iuris libro sexto. Pro quo facit, quod voluit Specula. in titulo de teste. §. primo. versicu. quid si ad-
14 uersarius vbi vult, † ꝙ quando testis repellitur a testimonio, solum in fauorem meum, possum eius fidem probare fauori meo renunciando, iuxta. l. si quis in conscribēdo. C. de pact. Uel etiam quarto responderi pōt singl̄r posito ēt

ꝙ omnes sint coloni, ⁊ de presenti, quia dico, ꝙ si fuissent duo tantum fortasse procederet exceptio, tamen quia in casu nostro sunt tres propter numerum suppletur eorum fi-
15 des, † sicut alias diximus, ꝙ licet amicus magna amicitia a testimonio repelletur, si tamen tres amici simul deponant propter numerum eis creditur, ita dixit Jacobus butri. in.l.quarta.in principio.ff.de testib.prout refert, ⁊ sequitur Alexan.in consi.iiij.incip.viso processu in fi.vj.volumi.
16 † ⁊ in terminis circa colonos, ꝙ numerus suppleat fidem, tradit idem Alexand.in consilio.lvij.incipiente in causa ⁊ lite, sexta columna, septimo volumine. ¶ Omnia ista procedunt admissa illa opinione, quod colonus a testimonio repellatur. ¶ Sed vltra predicta, quinto modo responde-
17 tur, ꝙ immo quicquid illam partez tenentes dicāt, † verior ⁊ communior est contraria opinio videlicet a testimonio nō repelli, nisi particulariter testificetur super eo, quod ad eius commodum, vel damnum spectaret, ⁊ ita de consuetudine seruatur ſm Inno.in.c.in litteris.extra de testibus. ⁊ Ange.in.l.quoniam liberi.C.de testibus.prout eos refert, ⁊ sequitur Jas.in dicto.§.pater.instit.de testa.in addi. ad porcum, ⁊ hoc ante omnes voluit Spec.in.d.§.j.versicu.item excipit, quia est domesticus. Idez in terminis voluit solemnis doctor Nellus de sancto Geminiano in tracta.de testi.in.ix.c.quod incipit domestici ⁊c.idē etiam voluit Salyce.in dicta.l.quoniam liberi, ⁊ refert, ⁊ sequitur Alexan.in predicto consilio.lvij.vj.col.cum igitur in casu nostro istorum testium ex eorum testimonio nullum resultet damnum, vel commodum, sequitur ꝙ eis credi debeat. Et ex his euidentissime constat primum, ꝙ probari oportuit probatum esse videlicet actorem possidere, vt requiritur.
18 Quibus addo, † ꝙ eidem actori, vt in predicta possessione confitetur fauendum est, ⁊ iudex ad hoc debet induci, ex eo, quia predicta possessio non est probata simpliciter, sed cum iusto emptionis titulo habito a cōmuni Piscie, qđ iuste vendere potuit, ſm formam statuti, vt in processu constat, ex quo dicendum videtur ꝙ etiam in iudicio petitorio actor obtineret, vbi de tali iudicio ageretur, sed super eo nō intendo insistere, cum solum, ⁊ duntaxat agatur de possessorio vt ex predictis constat, sed hoc tetigi tantum, vt constaret istam possessionem actoris velut ex iusto titulo habitam esse fauorabiliorem iuxta tradita per Bartol. ⁊ alios in.l. si duo.in principio, secunda columna.ff.vti possidetis.⁊ per Canonist.in capitulo licet causam, de probationibus.

¶ Alterum ⁊ secundum quod probandum erat videlicet ex parte rei conuenti vim inquietatiuam, ⁊ turbatiuam inferri similiter dicitur in casu nostro latissime probatum videlicet per primum tertium quintum septimum ⁊ octauum testes super sexto capitulo deponentes in quo melestiam ⁊ turbationem fuisse illatam proponitur, vt in eo legi potest. Nam quintus septimus ⁊ octauus testes dicunt contenta in capitulo esse vā, ⁊ in causa scientie dicunt se vidisse ⁊c. ⁊ sic isti tres testes dicuntur contestes in eorum dicto, ⁊ etiam circa locum, ⁊ tempus, vt ex eorum depositionibus clare
19 constat. † Et licet isti tres sufficerent ad probādum contenta in dicto capitulo, immo etiam duo tantum, iuxta dictā.l. vbi numerus.ff.de testibus, tamen cum eis in effectu ꝯcordant, ⁊ contestes dicuntur etiam primus, ⁊ tertius testes. Nam ipsi super dicto sexto capitulo deponentes dicunt, ꝙ viderunt dictum Petrum intrare predium, de quo agitur illud arando, ⁊ seminando ⁊c.quod nihil aliud est, quā dicere contenta in capitulo esse vera, de tempore autem, ⁊ de loco cum omnibus predictis sunt omnino contestes, ⁊ super hoc non est insistendum, cuz res clarissima sit nec etiā ipsi rei conuenti diffitentur, vt patet in eorum tertia ⁊ quar
20 ta exceptionibus. ¶ † Et vltra turbationem, quam fecerunt contendunt etiam se possidere, vt ibidem constat, quo casu secundum omniuz opinionem absq; aliqua dubitatione contra eos competit propositum interdictum vti possidetis, vt tradit Bar.in.l.prima.§.huius autem.in principio.ff.vti possidetis.⁊ predictus Joannes petrus in dicto versicu.ac presentialiter turbat ⁊c.tamet si Bartol. ⁊ ipse Joā.pet.in locis predictis, ⁊ alij magis cōmuniter teneant illud non esse necessarium, sed quod sufficit tantum turbationem inferre, nec ob.si dicatur quod arando, ⁊ seminando non debet dici turbasse possessionē ex quo prediolum illud ⁊ rem ipsam reddiderunt meliorem vt sic beneficium potius quam iniuriam, ⁊ vim dicantur actori, ⁊ possessori intu
21 lisse † quia respondetur hoc negando, quia immo veritas est per predictos actus, ⁊ quoscūq; alios cōtra possess.voluntatē gestos dicitur vis ⁊ turbatio possessionis inferri ex quo ita faciendo quis non sinit possidentem modo quo velit vti re possessa, ⁊ hoc clare probatur in dicta.l.viiij facit.ff.de
22 vi ⁊ vi armata ⁊ ibi traditur per docto. ¶ † Nec ob.ꝙ cōtra istos testes per partez aduersam opponitur, ꝙ nō cōcordant in numero associantium cū armis predictos reos conuentos, dum turbationem predictam intulerunt, quoniaz de facili respondetur hoc nihil nocere, nam contingens est ꝙ in nū associantium varieē, sed satis est ꝙ in dicto sunt concordes. ¶ Immo etiam dici potest quod primus, ⁊ septimus testes in hoc etiam sint contestes cum quilibet eorum dicat ꝙ erant quattuor associantes, ⁊ hoc sufficit.

¶ Vel etiam dici potest quod si non sunt contestes in numero quattuor associantium tamen dicunē ꝯtestes quasi oēs
23 in nu.triū nā q̄ de q̄tuor dn̄t ꝯtētiue dn̄t esse de trib⁹ cū † i maiori numero insit minor.l.j.§.si stipulanti vbi plene per doc. ff.de verborum obligatio.⁊.l.diem proferri.§.inde queri-
24 tur.ff.de arbitris. † vbi dicitur ꝙ si vnus dicat.xv.alter.x. alter quinq; dicantur omnes in quinq; consensisse ⁊ tribus etiam expresse deponit secundus testis ⁊ etiam octauus saltem disiunctiue ergo ⁊c. ¶ Et aduertendum est ꝙ ex quo iste octauus testis dicit a duobus vel tribus appet ꝙ non erat precise memor (nec forte ad illud posuit curā) qđ fuerunt dicti associantes, sed satis fuit vidisse turbationem inferri per reos conuentos cum aliquibus socijs, ⁊ idem dici potest de septimo teste qui dicit quod vidit Petrum ⁊ Guidonem associatos a quatuor personis in circa. Naz cum dixerit in circa non habet precisam memoriam, quot fuerunt. ¶ Dico ergo quod satis est in proposito nostro, quod omnes testes in hoc concordant quod isti rei conuenti in tali actu turbationis habuerunt aliquos socios armatos, ⁊ aliqui ex predictis testibus diligentius aduertentes cognouerunt personas dictorum asociantium, vt fuit tertius ⁊ quintus testis, qui dicunt ꝙ erant alij filij dicti petri. Concludit igitur ex omnibus predictis per actorem probata fuisse, ⁊ abundanter, que sibi incumbebant, merito dicitur esse in casu expresse victorie. ¶ Sed contra videtur posse instari. Nam posito ꝙ omnia predicta vera sint, tamen ex aduerso ꝑ reos ꝯuentos ꝯueniēter de eoꝝ possessio. pro-
25 batum est. ēt titulata † que cum sit antiquior, ⁊ antiquiorem titulum habeat videtur omnino preferenda, ⁊ per consequens videtur quod dicti rei conuenti sint a petitis absoluendi ⁊ in eorum antiquiori possessione (ab antiquiori titulo ꝓueniente) conseruandi, vt eleganter declarat Barto.in dicta.l.si duo in principio secunda colum. quem omnes sequūtur, ⁊ plene tradunt Abbas ⁊ alij Canoniste per illum tex.
26 in capitulo licet causam extra de probatio. † Probata eniz possessione antiquiori ex vna parte, possessio iunior ex alia dicitur clandestina vt declarat Bartolus, in dicta.l.si
27 duo, † ⁊ sic dici debet possessio vitiosa, ⁊ in iusta merito iste cedere debet, ⁊ qui ea iniusta possessione initur debet
28 succūbere, vt.d.l.si duo in prin. † nec possessioni posteriori istius dn̄ici actoris qcq; ꝓdesse vr̄ titulus ex quo fuit habitus post antiquiorez possessio.rei conuenti vt singulariter voluit Bald. in disputatione sua incipien. accusaturus de vi turbatiua quem refert, ⁊ sequitur Alex.in ꝯsilio.lxxxvij. columna tertia quinto volumine, ⁊ dominus Decius in di-
29 cto consilio.cccij.secunda columna. † quinimo etiam si diceretur ex parte actoris probatum Dominium, adhuc tamen non videtur quod in hoc iudicio possessorio possit obtinere probata antiquiori possessione ex parte rei conuenti, qz tunc ista iunior possessio actoris dici debet clandestina respectu antiquioris possessionis rei conuenti iuxta singularem illam decisionem Bartol.communiter approbatam in.l.si de eo.§.finali.ff.de acquirenda possessione.⁊ tradunt Moder.in.l.naturaliter.§.nil commune eodem titu. ⁊ in. d.capitulo licet causam.de probatio. ¶ Sed tamen predictis non obstantibus, que casum nostrum non attingunt, ve-
30 ra est conclusio.s.firmata i fauorē actoris † nā predicta ꝓcederent

derent q̄ reus conuentus probasset, ꝙ etiã ipse de presenti possideret, ⁊ eius possessio diceretur habere antiquiorẽ originem, tunc enim verum est, ꝙ probata hincinde possessione de presenti illa prefertur, que ꝓbatur antiquior, nec tūc iuniori patrocinatur titulus, ⁊ ita procedunt superius adducta, ⁊ ita est de intentione Barto. ⁊ aliorum, in dicta .l. si duo. secunda colum. in princip. ibi si constaret, ꝙ vterq; ⁊c. ⁊ voluit Ange. areti. in .§. quadrupli. penulti. colum. institu. de actio. versiculo ⁊ predicta procedunt ⁊c. Sed hoc in casu isto non contingit, quoniam posito sine veri preiudicio, ꝙ reus probet se possedisse ante actorem predictum, ⁊ sic possessio eius dicatur antiquior, tamen inspecto toto processu, non inuenio ꝙ probet aliquo modo se nō possidere, qn̄ immo testes per eum producti videntur contrarium probare. Nam licet dicant ipsum Petrum per se possedisse, vsq; ad annum. M. D. xix. ⁊ per Colonum, vsq; ad annum. M. D. xx. dicūt tamen examinati sup interrogatorijs actoris, ꝙ ex post, idem Colonus recognouit possessionem ab actore, ⁊ ei de fructibus respondit, ⁊ ista euenerunt postquã actor palam, ⁊ publice a cōmuni Piscie dictum prediolum emit, ⁊ possessionem accepit. Ex quibus infertur, ꝙ ex tunc Petrus reus cōuentus desierit possidere, hoc probatur in .l. peregre. §. quibus. ff. de acquirenda possessione. duz vult
31 ibi tex. † ꝙ possessionem corpore Coloni retentã amittimus cum alius in eam ingressus fuerit, licet nobis ignorantibus, Nam cum predictus Dominicus actor corporalem possessionem fuerit ingressus, vt ex instrumento probatur predictus Petrus dicitur amisisse possessionē illius predij, quam corpore Coloni retinebat, per illuz textum, ⁊ est perinde ac si ipse Colonus vere ei tradidisset, quo casu sine dubio ꝑor possessor desinit possidere. l. iij. §. ꝙ si seruus. eodem titulo, ⁊
32 declarat Barto. ⁊ alij in dicto. §. quibus. † Cum ergo in casu nostro solum turbetur possessio de presenti ex parte actoris qualiscunq; fuerit possessio etiam per se iniusta in isto possessorio retinende debet ei conseruari aduersus non possidentem, vt. d. l. i. §. est igitur. ⁊ .§. fina. cum. l. sequen. ⁊ in principio. l. si duo vti possi. ff. ⁊ ita voluit Barto. in dicta. l. si duo. ⁊ Ange. areti. in dicto. §. quadrupli. ⁊ ita inueni, ꝙ in simili casu, ⁊ .q. in terminis respondet Alexan. in consilio. xxiij. incipien. viso processu. in fine, sexto volumi. ⁊ sentit Corne. in dicto consilio. clxxx. in principio, quarta colum. ⁊ ni fallor, hoc clarissimuz est. ¶ Nec isto casu dici potest, ꝙ actor aliquo modo, clam possideat a predicto Petro reo cōuento.
33 ¶ † Primo q2 clandestina possessio in personã actoris considerari non potest respectu aliquo, cum ipse palam, ⁊ publica auctoritate, possessionez fuerit adeptus, nec in ea se quoquo modo celauerit, que clandestinitati non conueniūt, que requirit, ꝙ quis furtiue in possessionem ingrediatur eumtes se posse repelli, vt. l. clam possidere. in princip. ff. de acquirenda possessione. ⁊ hoc proprie importatur per ipsius verbi
34 vim. † Clam enim idem importat quod celare, ⁊ in abscondito, vt. l. i. in princip. ff. de furt. ⁊ .ff. quod vi, aut claz. per totum, ⁊ .d. l. clam possidere. ⁊ sic sequitur ꝙ possessio actoris nullo modo potest dici clandestina. ¶ Secundo etiam re-
35 spondetur, † ꝙ cum ipse actor dicatur habere dominiū, vel quasi prout satis ex processu constat, ⁊ vbi fuerit opus clarius constabit (vt mihi asseritur) non potest eius possessio simpliciter dici clandestina, cum illa qualitas simpliciter ꝓlata intelligatur respectu proprietatis. vt. d. l. si de eo. §. fi. ⁊
36 ibi declarat Barto. de acquiren. possessio. ¶ † Et licet aliquando cōsideretur predicta qualitas, respectu antiquioris possessionis, vt ibidem dicit Barto. ⁊ .s. retuli. Illud tamen nunquam procedit, nisi probans antiquiorem possessionem expresse articulatus fuerit, quod aduersarius possideat claz respectu sue antiquioris possessionis. ¶ Nec sufficit simpliciter dicere, ꝙ clam possideat, quia nisi exprimatur respectu sue possessionis ille succumbet. ita singulariter dixit Bar-
37 to. in dicto. §. fina. vbi omnes sequuntur, † ⁊ dicunt propterea ibi Bar. ⁊ alij. ꝙ aduocatus debet eē cautus, vt ita specifice faciat partem suam articulari, ⁊ idem voluit etiaz Ange. are. in dicto. §. quadrupli. sed sic est ꝙ in isto ꝓcessu reus nedum hoc non est articulatus, sed nec etiaz simpliciter, aliquando dixit possessionez clandestinã actoris esse, igitur ⁊c. Licet ista in proposito nō sint necessaria, quia vt supra dixi, solum procedunt, quando ex vtraq; parte probaretur possessio de presenti, quod hic non reperitur, sed solum dicitur probata possessio ex parte actoris. ¶ Nec quemquaz moueat, ꝙ aliqui ex testibus per eum inductis, vt est primus, ⁊ tertius, super septimo ⁊ octauo capitulo deponentes, dicãt ꝙ predictus Dominicus nunq̄ possedit, ⁊ ꝙ si possedisset non potuisset esse, quin ipsi sciuissent. quoniaz primo respondetur, ꝙ ipsi deponunt super negatiua, cuius contraria affir
38 matiua per plures testes legitime probata fuit, † ⁊ alias pro regula dicimus, ꝙ magis creditur duobus affirmantibus, q̄ multis negantibus, vt est glo. in. l. diem proferre. §. si plures. ff. de arbitr. ⁊ in. c. fina. de prescrip. libro sexto, cum concordantibus adductis per Alexan. in consilio. cxlviij. incipien. excellentissime domine. prima colum. secundo volumine, ⁊ domi. Deci. consilio. clxxiij. incipien. viso processu. columna fina. ¶ Secundo etiam respondetur, ꝙ ambo sunt sibi ipsi contrarij, quia postea super interrogatorijs actoris examinati, dicunt ꝙ esse posset, ꝙ dictus Dominicus aliquando accepisset possessionem dicti petij terre, ꝙ ipsi non
39 sciuissent. † Igitur tanquam contrarij sunt repellendi, argumen. l. vbi repugnantia. ff. de regu. iur. ⁊ est text. in. l. qui falsa. ff. de testib. ⁊ hoc omnes sciunt, ⁊ ideo vltra non instabo, remanet igitur ex predictis omnibus firma conclusio in fauorem actoris. Laus Deo.

Mar. Soci. iunior, iurisconsul. Pisis legens. 1520.

SVMMARIVM.

¶ Receptio partis debiti, etiam aliud pro alio recipiendo liberat quatenus recipitur.
¶ Compensatio an ⁊ quando fiat ipso iure etiam ab homine non opposita.
¶ Oblatio debiti impedit pignoris acceptionem etiaz si in contractu pignoris esset clausula constituti.
¶ Pactuz, ꝙ creditori liceat pro se retinere pignus, quomodo intelligatur.
¶ Et an retentio impediatur per oblationem debiti.

1 Creditor l3 non cogatur recipere partem debiti, nec aliud pro alio acipere, tn̄ si in vtroq; casu consenserit, vtrunq; admittitur, ⁊ si aliud pro alio volens receperit, inducitur liberatio.
2 Idem si partez debiti accepit, in ea parte liberatio inducit.
3 Obligatio quantitatis sui natura dicitur diuidua, ⁊ partis solutionez recipit, ⁊ ideo solutione in aliqua parte facta, pro ea parte obligatio dicitur penitus extincta.
4 Compensatio in liquidis de quantitate ad quantitatez ipso iure fit, si pars de ea opponat.
5 Compensatio fit, etiam si de ea pars opponat extra iudicium, vt vsq; ad concurrentem quantitatem, inducatur statim liberatio.
6 Compensatio licet quo ad extinctionem simplicis obligationis ipso iure non procedat, nisi ab homine opponatur, tamen secus est quo ad liberationem pignoris, nam tunc compensatio procedit absq; aliqua oppositione ab homine facta.
7 Compensatio fit ipso iure ad impediendū vsurarū cursum.
8 Creditor, qui aliquid in pignus accepit pro certa quantitate, ⁊ debitor illud possidere se constituit nomine creditoris, an possit dictum pignus retinere, vel in rem obligatam ingredi resistente debitore, ⁊ precium debitum offerente, ⁊ .i. nu. 10. vbi dicitur ꝙ non.
9 Per pactum de ingrediendo in rem hipothecataz propria auctoritate, l3 non detur facultas illud faciendi, debitore actualiter resistente, tn̄ quando in cōtractu est illa clausula, ⁊ nihilominus, que dicitur clausula constituti, potest creditor etiam per vim ingredi, ⁊ expellere debitorem, vide tn̄ ⁊ circa hoc distingue, vt. i. nu. 11.
12 Creditor, qui accepit rem sibi hypotecatam per actionem pignoratitiam, oblato sibi eo quod debetur, tenetur eam restituere.
13 Pactum illud positum in instrumento pignoris vel hypothece, ꝙ liceat sibi retinere, intelligitur in defectum solutionis, quando debitor nollet soluere, quod debet.

14 Creditor, qui habet licentiã vendendi pignus, id non poterit vendere, si debitor soluat id, quod debet.

15 Creditor, si vẽdat pignus pluris q̃ sibi debeatur, superfluũ tenetur, etiam cum vsuris debitori reddere.

16 Pactum factum creditori, vt liceat rem pignoratã sibi retinere, si est factũ simpliciter non habito respectu ad precium rei iustum, non valet.

CONSILIVM CXLVII

Dirigat Dominus verba mea in viam veritatis, & in sitie. In presenti consultatione paucis agam, tuz propter instantiam consultantis, cum etiaz, & maxime q2 modicam habet difficultatez, & veritas ipsa per se splendet, & verborum non indiget adminiculo, vt inquit Imperator in.l.i.C.si min. ab here. absti. ¶ Ut ergo rem breuibus absoluam, de duobus in effectu queritur stante contractu, qui presupponitur inter Bartholomeum martium, & Marcum antoniũ piccolomineũ. ¶ Primo vtrũ liceat dicto Bartholomeo accipere oues.600.prout in contractu dicitur pro integra summa floreno rum.cccxvj.promissorũ dicto Bartholomeo, cum aliquid de dicta summa iam asseratur solutum, & infra tempus debitum. ¶ Secundo vtrum dictus Bartholomeus possit dictas oues realiter per se retinere pro eo, propter quod accipi posse dicantur, etiam quod sibi realiter, & cum effectu quantitas illi debita offeratur, an vero compellatur, quod sibi debetur recipere in pecunia numerata, & oues libere relaxare. ¶ Circa primum videbitur fortasse parum consideranti, q liceat dicto Bartholomeo predictas.600.oues accipere pro integra summa florenorum.cccxvj.posito etiã, quod de ea summa aliquid diceretur solutum. Nam in predicto contractu ista auctoritas dictas oues accipiendi, pro dictis floren.cccxvj. conceditur sub cõditione, vz si dictus Marcus antonius i.certuz tempus, vt in instrumento, predictam summam denariorum integre, & cum effectu non soluerit, vt in eo contractu patet in versicu. & casu quo dictus Marcus antonius &c.sed casus iste euenit, q2 infra tẽpus constitutum predicti floreni.cccxvj.non fuerunt integre soluti, & per ɔsequens dicitur impleta predicta conditio, ergo videtur q sit locus dicte auctoritati, & facultati concesse predicto Bartholomeo iam purificate, vt.l.meuius.& per totum titu.ff.de conditio.& demonstr. ¶ Et presertim hoc dicendum videtur, q2 vt audio dictus Bartholomeus martius dicit, q si aliq̃ quantitatem grani recepit, non recepit pro solutione, & satisfactione in aliqua parte dictorum florenorum.cccxvj. ¶ Sed tamen predictis non obstan. que vere nihil faciunt contrariaz partem de iure veraz arbitror.

1 ¶ Et pro declaratione presuppono,† q lz quis non cogatur ẽm formam iuris accipere partem debiti, vt tradunt doc to.per illum tex.in.l.tutor.§.lucius.ff.de vsur. Nec etiam cogatur creditor aliud ꝓ alio recipere, vt in.l.ij.§.i.ff.si cer. peta.vbi plene per scribentes, tamen vtroq3 respectu si creditor consenserit, vtrunq3 admittitur, vnde si aliud pro alio volens receperit, inducit̃ liberatio, vt in.d.§.i.ꝓbatur, & doc to.ibi declarant, & est tex.insti.quibus modis tollatur obliga.in princ. & in.l.si non sortem.§.si centum.in fi.ff.de condi-

2 tio.indebiti.† & etiam si partem debiti, volens receperit, inducitur liberatio, vt est text.apertus in.l.si stipulatus sum mihi.§.i.ff.de solut. & traditur per glo. & alios in.d.l.si non sortem.§.si decem.de condit.indebi. & istud procedit in his que diuidua sunt, vt traditur in.l.ij.§.& harum.ff.de verbo.

3 obligatio. ¶ Hoc ita premisso dico in proposito,† q cum dictus Marcus antonius esset debitor in floren.cccxvj. & sic in quantitate predicta obligatio sui natura dicitur diuidua, & partis solutionem recipit.d.§.& harum.vnde si in aliqua parte probetur facta solutio pro ea parte obligatio dicitur penitus extincta per predicta, si igitur pro aliqua parte extincta est obligatio, non conuenit vt oues Bartholo. accipere possit pro eo, quod non debetur, & sic pro illa parte extincte obligationis, si tantum pro ea quantitate, in qua dictus Marcus antonius remanet verus debitor.

¶ Et vltra, quod hoc est plusq̃ clarissimum demonstratur etiam clarius ex verbis dicti instrumenti, dum dicitur, q dictus Bartholomeus possit dictas oues accipere, & per se retinere, vsq3 ad concurrentem quantitatem sui crediti &c. Nam per ista verba clare patet, q dicte oues capi possunt, solum pro eo, quod debetur. ¶ Quod autem in proposito casu aliquid de dicta quantitate sit solutum demonstratur, ex eo q Marcus antonius dedit, & mensurauit pro parte dictorum florenorum cccxvj.modios.xxiij.grani, & stadia. vj.ad rationem florenoruz octo, pro quolibet modio, quod ascendit ad summam, & quantitatem florenor.clxxxvj.pro qua quantitate dicitur totaliter extincta obligatio per superius allegata. ¶ Et si dictus Bartholomeus, dicat (vt audio) q predictum granum non recepit pro solutione, & pre eius dicti debiti florenoruz.cccxvj.sed illud emit a predicto Marco antonio, & offerat se paratum soluere preciuz eius. Respondetur in primis, q hoc est falsum, quoniam veritas est granum predictum fuisse datuz dicto Bartholomeo pro parte eius crediti, vt ex depositione plurium testium super hoc examinatorum constat. ¶ Secundo etiam respondetur, posito q fuerit venditio, q2 dico, q adhuc preciuz eius pro concurrenti quãtitate compensanduz est, cum dicta summa florenorum.cccxvj.ita vt ex dicta summa.cccxvj. florenorum, mediante compensatione dicatur inducta liberatio, pro dicta quantitate florenorum.clxxxvj.vt probatur in.l.si ambo.in fi.principij, & in.§.i.& in.l.cum alter.& per totum illum titulum.ff.de compensa.& in.l.si constat.vbi plene per doct.C.eodem titu. ¶ Et maxime hoc dicendum est, quia dictus Marcus antonius predictam compensationem op-

4 ponit.† Nam quãdo de ea pars opponit, de quantitate ad quantitatẽ ipso iure fit compensatio in liquidis, vt est communis opinio doctin dicta.l.si ɔstat.vt ibi plene per Saly. & alios. ¶ Et si dicatur q anteqũ de compensatione fuerit oppositũ Bartholomeus voluit accipere dictas oues, quo tempore, non potest dici de obligatione.cccxvj. florenorum aliquid per compensationem detractum, cum illa non fiat ipso iure nisi ab homine opponatur, vt traditur in dicta.l. si constat. quicquid in contrarium dixerit Martinus antiquus doctor, tradit Bartol.in.l.verum.ff.de compensati.& patruus & dominus Bartholom.socin.in consi.xvij.incip. prosequendo ordinẽ.secunda colum.iij.volumi.cum simi.& per consequens dicatur, q nunc possit Bartholomeus capere dictas oues.600.pro tota summa florenor.cccxvj. respondetur in primis, q cum realiter dictas oues accepte non fuerint, & compensatio fuerit opposita, satis est ad tollendam partem pro quantitate concurrenti ex dicta obliga-

5 tione.† Immo sufficit vt de compensatione oppositum fuerit extra iudicium, vt pro concurrenti quantitate inducatur statim liberatio, vt tradunt Barto. & alij in dicta.l.verum.

6 ¶ †Uel secundo respondetur, q licet quo ad estimationez simplicis obligationis compensatio ipso iure non procedat, nisi ab homine opponatur per predicta. Tamen secus est, quo ad liberationem pignoris, & hypothece. Nam eo respectu ipso iure procedit compensatio absq3 aliqua opposi-

7 tione ab homine facienda.† sicut etiam fit ad impedienduz cursum vsurarum, vt.d.l.si constat.C.de compensat. & in.l. cum alter.ff.eodem titu.ita singulariter determinat glo. prima, in.d.l.si constat.in versi.vel pignus liberandum &c. & illam glo.sequuntur ibi Bal.Salycet.& communiter doctores, vnde cum in casu nostro predicte.600.oues, fuerint iure pignoris, & hypothece obligate pro dictis floren.cccxvj. vt infra demonstrabitur, sequitur q quo ad ipsas liberandas a tali nexu pro concurrenti quantitate dicitur compensatio facta ipso iure, vt sic dicamus, q ꝓ rata dictoruz florenorum.clxxxvj.predicte oues non dicantur amplius iure pignoris obligate, sed dicuntur remanere sub dicti pignoris obligatione pro residuo.d.florenor.cccxvj. Et sic concluditur in hac prima questione, q non licet predicto Bartholomeo predictas oues accipere pro integra summa florenorum.cccxvj.sed pro residuo detractio.d.florenis.clxxxvj. ¶ Quinimmo etiam debent detrahi floreni.xxvij.in circa pro eo quod dictus Bartholomeus non consignauit predicto Marco antonio integram summam modiorum.xxx. grani. Sed vt audio defuit summa duoruz, & stadiorũ.xxiij. quam dictus Bartholomeus nunquam consignauit, & fuit in mora

In mora consignandi, vt mihi asseritur, que summa grani ad rationem librarum .xxxviij. pro quolibet modio, prout fuit venditum per .d. Bartholomeum, vt ex predicto instrumento constat, ascendit ad dictam summam florenorum .xxvij. in circa, & consequenter sequitur, facto recto calculo, quod predicte .600. oues dicuntur solum obligate pro floren. .ciij. in circa, qui sunt residuum dictorum florenorum .cccxvj. detractis dictis floren. .xxvij. in circa in vna manu, & .d. floren. .clxxxvj. in alia manu, & successiue sequitur quod tantum predicta summa florenor. .ciij. in circa predicte oues accipi possent per dictum Bartholomeum. ¶ Et ex his recte intuenti apparet allegata in contrarium non obstare. ¶ Circa secundam questionem dicet fortasse aliquis, quod Bartholomeus possit realiter, & cum effectu oues predictas pro se retinere inherendo verbis instrumenti, dum dicitur & pro se retinere &c.
8 †Cum enim hoc inter partes conuento proueniat, vt pro se dictas oues accipere & retinere possit, debet inter eas seruari, iuxta .l. .i. in princip. & .l. iurisgentium. §. pretor ait. ff. de pactis. ¶ Et vltra etiam videtur, quod dictus Bartholomeus possit propria auctoritate eas oues accipere etiam resistente, & re ipsa se opponente dicto Marco antonio, attento quod dictus Marcus antonius in contractu constituit se vice & nomine .d. Bartholomei oues predictas tenere, & possidere, vt patet in dicto contractu in ver. & nihilominus quousque &c.
9 †Nam licet alias per simplex pactum de ingrediendo propria auctoritate non detur facultas illud faciendi debitore actualiter resistente, vt plene tradunt Bart. & alij in .l. licet. C. de pigno. tamen quando in contractu adest clausula illa, & nihilominus &c. que dicitur clausula constituti, potest creditor etiam per vim ingredi & expellere debitorem, quia tunc dicitur potius tueri propriam possessionem, quam alteri vim inferre. ita eleganter declarat Bartol. in .d. .l. .iij. in repeti. co-
10 lumn. .vij. versi. & predicta vera &c. ¶ †His tamen non obstantibus in proposita questione de iure contrarium arbitror, videlicet quod per vim ingredi non poterit, nec etiam si casu habuerit ouium possessionem poterit eas pro se retinere, sed recepto, quod ei debetur, debet esse quietus. ¶ Et pro declaratione suppono duo. ¶ Primum est, quod in dictis ouibus predicto casu solum dicitur constitutum ius pignoris & hypothece. Non enim Marcus antonius eas vendidit, aut in solutum dedit. sed tantum iure pignoris & hypothece obligauit, vt constat ex verbis contractus, primo dum dicitur, quod Marcus antonius obligauit dicto Bartholomeo .600. oues &c. iure pignoris, & hypothece. & .ij. etiam dum dicitur, quas oues, vt .s. pignori obligatas &c. Cum igitur verba clara sint, quod in eis tantum dicitur constitutum ius pignoris non est vlterius facienda questio. .l. ille, aut ille. §. cum in verbis. ff. de legatis .iij. cum simi. ¶ Secundo suppono quod Marcus antonius offert actualem solutionem, & numerationem dictorum florenor. .ciij. in circa, in quibus remanet debitor, & etiam omnem aliam quantitatem in qua vere debitor esset dicto Bartholomeo, quibus sic stantibus dico, quod res nullam habet difficultatem, & in primis dico quod mediante oblatione predicta impeditur Bartholomeus predictus creditor oues predictas accipere, non obstante quod Marcus antonius constituerit nomine Bartholomei predicti se dictas oues possidere, ita in terminis declarat Bart. in .d. .l. .iij. .vij.
11 colum. versicu. item que dixi &c. ibi distingue ergo &c. †vult enim quod quando debitor resistit ex iusta causa indistincte creditor repellatur, quando autem sine causa iusta distingitur, vt ibi per eum, & ipsemet statim dixerat, quod oblatio debiti est iusta causa resistendi, & hanc doctri. Barto. sequitur ibi Saly. mihi in .iiij. colum. ver. item superius & proxima dicta &c. & communiter approbant alij docto. ibi, & alibi sepe. Cum igitur Marcus antonius offerat integraliter omnem quantitatem ipsi Bartholomeo debitam, sequitur aperto iure dicendum quod poterit impedire, eum ne .d. oues accipiat, & hoc
12 (ni fallor) nulla est difficultas. ¶ †Immo, & secundo dico, quod si acciperet, vel accepisset iuridice .d. oues deberet eas restituere oblato sibi eo, quod debetur per actionem pignoratitiam, vt est text. in .l. si rem. §. fin. ff. de pignoratitia actione.
13 ¶ †Nec obst. pactum illud, quod liceat dicto Bartholomeo pro se retinere, quia intelligi debet in defectum solutionis, & sic in casum, quo Marcus antonius non soluisset, neque soluere vellet, quod deberet, nam omnis conuentio & pactum ad il-
14 lud tantum tendit, vt creditor ius suum consequi possit, †sicut si esset actum, quod liceat creditori pignus vendere, nemo enim dixerit eo casu venditionem fieri debere, si cum effectu debitor soluat, quod debet, iam enim tunc creditori satisfactum esset, quod probatur argu. .l. quamuis. §. fi. ff. de pigno.
15 acti. †Nam si creditor vendat pignus pluris, quam sibi debeatur, superfluum tenetur etiam cum vsuris reddere debitori, vt ibi dicitur, quia satis ei est, quod sibi debetur consequi, fortius dici debet venditionem posse impediri, si quod debetur, soluatur, & ita est dicendum in casu nostro in pacto, quod liceat pro se retinere, quia (vt dixi) procedit, vbi debitum non solueretur quasi creditor pro eo, quod sibi debetur, dicatur rem emere, & si pluris res esset, teneretur creditor debitori restituere, si-
16 cut de venditore dictum est. ¶ †Et vbi istud pactum esset factum simpliciter non habito respectu ad iustum precium rei, quando ab initio fieret non valeret, per ea que singulariter tradunt Bart. Pau. de cast. & alij in .l. quis. alias incipit Calipodius. ff. de soluti. vnde cum in casu nostro pactum sit factum ab initio, si diceremus, quod esset factum nullo habito respectu ad iustum precium certe non valeret. Igitur vt valeat dicendum est, quod fuerit factum cum consideratione iusti precij, & hoc videtur expressum in contractu dum dicitur, quod Bartholomeus pro se retinere possit, vsque ad concurrentem quantitatem sui crediti, que verba important, vt debeat videri, & iudicari precium .d. ouium, & pro eo quod sibi debetur, retinere possit pro concurrente quantitate, quia hoc solum videtur attendendum, vt .d. Bartholomeus consequatur, quod sibi debetur. Esset enim valde iniquum, quod Bartholomeus .d. .600. oues ascendentes ad estimationem florenorum .dccl. & vltra, retineret pro se pro floren. .ciij. qui tantum sibi debentur. Unde arguendo ab iniquo, & absurdo remouendo per iura vulgaria dicendum est, quod nullo pacto talis retentio permittatur. ¶ Immo vlterius considerandum est, quod si adhuc integra summa florenor. .cccxvj. deberetur & ipsa realiter offerretur non posset .d. Bartholomeus dictas oues retinere per predicta. Satis enim ei consultum esset, si quod sibi deberetur, consequeretur. Uel si vigor pacti vellet oues retinere (quod tamen ego non concederem) deberet, non omnes, sed aliquas vsque ad concurrentem quantitatem sui crediti retinere, & reliquas restituere estimatione ipsarum facta arbitrio boni viri per predicta. ¶ Sed sup istis vltra non insistam, quia non sumus in istis terminis, vt de retentione agatur. sed tantum agitur, an possit dictas oues accipere, vt pro se retineat, quod omnino est negandum, cum ex parte dicti Marci antonij debita quantitas offeratur per predicta.

Mar. Soci. iunior, iurisconsul. Senis legens. 1524.

SUMMARIUM.

¶ Tutor, quomodo tutelam suscipere, & postea administrare debeat, & demum rationem reddere, & plura de materia tutele.

1 Tutor simpliciter datus dicitur datus vniuersaliter respectu omnium bonorum.
2 Tutor principaliter datur persone, secundario, & in consequentiam ipsis rebus.
3 Tutor potest dari rebus pupilli, exceptis tamen quibusdam.
4 Una determinatio, que respicit plura determinabilia, debet ea equaliter determinare.
5 Tutor tenetur facere inuentarium rerum pupilli, & quatenus non fecerit, tenetur vltra penas quas pati debet, ipsis pupillis, quatenus iurauerint.
6 Tutor vltra inuentarium debet conficere libros rationum, & administrationis tutele saltem vnum, in quo redditus omnes, data, & accepta per eum, apte, & distincte describi debent.
7 Officiales publici sue administrationis librum conficere debent, in quo omnia singulariter describant.
8 Tutor non potest propria auctoritate administrationi se ingerere, sed debet petere eam per pretorem sibi decerni, & cum iuramento apud acta promittere, quod pro ipsis pupillis vtilia faciet, & inutilia pretermittet, & defensiones co-

rum suscipiet, que si non fecerit, potest contra eum in litem iurari, ꝛ ĩ.nu.10.et.12.vbi late.

9 Tutor, qui predicta non seruat, vti non habens administrationem, non potest in aliquo pupillis preiudicare, lꝫ tantum prodesse possit.

11 Tutor in redditione administrationis tutele debet pupillis suis, ꝛ inuentarium ꝛ libruꝫ rationis tutele exhibere.

13 Cessio facta tutori contra pupillos non valet, vti facta potentiori, nec ab eis aliquid exigi potest.

14 Cedens tutori, ꝛ sic potentiori contra minores dicitur ipso iure priuatus, ꝛ cessisse ad lucrum minorum.

15 Et hoc procedit siue cedat finita tutela, siue non, dummodo cedat ante redditam rationem administrationis pupillis.

16 Tutor si quid in gerenda tutela erogauerit de propria pecunia, illam etiam cum vsuris repetere potest, ꝛ similiter quod nomine cambiorum pro interesse alijs soluit, ꝛ infra nume.18.vide tamen ĩ.nu.29.et.34.vbi contrarium tenet, ꝛ nume.38.

17 Officium suum nemini damnosum esse debet, vide ĩ.nu.37. vbi declarat quomodo intelligatur in tutore.

19 Tutor cui cõmissa est administratio alicuius trafici, an possit pro necessitate trafici pecunias mutuo recipere, ideo minores in reddenda tutele ratione, hoc ratum habere debeant, vt ĩ.nu.38.vbi dicitur ꝙ non.

20 Mandatum generale quo ad omnia, maxime qñ est cuꝫ libera, tantum operatur quantum particulare ꝛ speciale, quo ad speciem cõmissam, vide ĩ.nu.23.et.39.

21 Mandatum generale solet interpretari, ẜm loci consuetudinem, vide ĩ.nu.40.43.et.45.

23 Tutor absqꝫ speciali, ꝛ expressa concessione testatoris dicitur habere plenam, ꝛ liberam administrationem a lege.

24 Mandatum generale plenum, ꝛ liberum tutori a testatore datum nil debet operari, qꝛ tacite inerat ex necessitate officij sibi a lege iniuncti.

25 Tutor non exigendo vbi potest a debitoribus pro satisfaciendo creditoribus tenetur, si pecuniam pro satisfaciendo eis ad cambium, vel ad interesse pupillorum acceperit, ꝛ infra nume.29.

26 Tutor iuris presumptione presumitur scire pupilli sui facultates, ꝛ earum conditiones.

27 Tutor ex officio suo in administratione sua tenetur diligenter considerare, ꝛ discernere, quid ipsi pupillo sit vtilius, ꝛ illud facere, ꝛ exequi.

28 Tutor si sumptus non expedientes pupillo fecit, ipsi non tutori imputantur.

30 Tutor vbi aliquo modo potest ex substantia ꝛ facultate pupilli exsoluere es alienum, nunquam debet pupilluꝫ vsuris vexare.

31 Tutor dicitur esse in culpa, si non experiatur cum debitoribus, ꝛ eos in iudicium vocet, vt sic ab eis exigat, vel appareat eos non esse soluendo.

32 Tutor, si imminet es alienum, debet prius debitores exigere, ꝙ̃ deueniat ad alienationem immobilium, ꝛ vbi aliter satisfacere non potest immobilia vendere potest, maxime si debitum sit vsurarum.

33 Tutor non debet prosequi societatem vel traficum, quẽ pater exercebat, si viderit esse damnosum suis pupillis.

35 Tutor quando contrahendo damnificat aliquo modo pupillum, in pupilli electione est, contra tutorem agere ad interesse, vel in integrum restitui.

36 Tutor ipsemet dans suas pecunias ad cambiũ pupillo, non exigendo a debitoribus, sed a se ipso tales pecunias accipiendo, dicitur esse in dolo.

41 Tutoris auctoritas lꝫ sit ampla, a lege tamen regulatur, vt semper vtilitatem pupillorum querat.

42 Negligentia ꝛ mala administratio, que in proprijs bonis tolleratur, in alterius cohercetur.

43 Tutores, an ab alijs administratoribus differant ꝛ quare.

44 Quia maius periculum est in administratione tutoris, ideo cautius debet pupillis prospici.

46 Dictio dũmodo licet soleat importare moduꝫ tamen quando adijcitur hijs, que de necessitate non insunt actui, importat conditionem.

Dirigat Dominus verba mea in viam veritatis, ꝛ iustitie. In causa heredum Alexandri de nerlis de Florentia, aduersus eos mota per Antonium gualterottum, olim eorum tutorẽ consuluit insignis doctor, ꝛ mihi vt frater honorañ. do. Alexãder malegonella, in fauorem ipsorum heredum copiose satis, ꝛ eleganter. ita vt additioni locus nõ videatur relictus, ego breuibus perstringam ea, in quibus consistit põdus pre-
1 sentis cõsultationis. ¶ † Et primo presuppono pro indubitabili, ꝙ Antonius gualterottus fuit relictus tutor vna cũ alijs pluribus in testamẽto. d. Alexan. vniuersaliter tã respectu bonorum, ꝛ trafici de Venetijs, ꝙ̃ respectu bonoruꝫ de Florentia, vt per consulentem pluribus rationibus probatum est, ꝛ vltra etiam probatur, qꝛ negari non potest, quin ipse vna cum alijs fuerit relictus tutor simpliciter ipsis pupillis, ꝛ filijs Alexandri, quo posito sequitur regula ꝙ dicitur datus vniuersaliter respectu omnium bonorum, vt in. §.
2 datus. institu. de excusa. tuto. ꝛ ratio est, † qꝛ tutor daẜ principaliter persone, ꝛ secundario, ꝛ in cõsequentiã ipsis rebus, vt. l. qꝛ persone. ff. de testam. tutel. ꝛ in. §. certe. insti. qui test. tuto. da. pos. ꝛ vtrobiqꝫ notatur. Qui ergo vult dicere, ꝙ sit datus tutor solum respectu bonorum de Florentia contra regulam cõmunem, probare debet iuxta not. in. l. omnis diffinitio. ff. de regu. iur. ¶ Bene fatendum est, ꝙ respectu dicti trafici de Venetijs videtur datus tutor solus ipse Antonius, ꝛ non alij. ꝛ hoc voluit Alexander testator, in fi. testamenti, dum dicitur dũmodo non possint interuenire in di-
3 cto trafico ꝛc. nisi. d. Antonius ꝛc. † Alij igitur tutores dicuntur dati tantum respectu aliorum bonorum, excepto trafico de Venetijs, quod fieri potuit, vt in. l. si tamen tutor. ff. de testam. tute. Sed ipse Antonius dicitur omnino datus tutor vniuersaliter, respectu totius patrimonij. ¶ Quod ex
4 alio etiam probari potest, † qꝛ quando vna determinatio respicit plura determinabilia, debet ea equaliter determinare vt. l. in hoc iure in princip. ff. de vulga. ꝛ pupil. ꝛ. l. si legatarius. §. fin. ff. de leg. ij. cum simi. sed illa verba testamenti, tutores autem. ꝛ pro tempore curatores ꝛc. reliquit ꝛc. referuntur (loquor secundario) tam ad bona de Venetijs, ꝙ̃ de Florentia, ergo equaliter determinat. sed circa bona de Florentia, Antonius dicitur relictus tutor, ergo similiter, ꝛ cura, traficum, ꝛ bona de Venetijs, ꝛ istud puto indubitatuꝫ.
5 ¶ † Ex hoc presupposito infertur primo, ꝙ. d. Antonius etiã de bonis dicti trafici de Venetijs, debebat facere inuentarium in forma iuris, iuxta tradita per Barto. in. l. tutor. qui repertorium, in princ. ff. de administra. tut. ꝛ vbi non fecerit, vel nõ in forma debita, ꝛ perfecte vltra penas, quas pati debet teneẜ pupillis suis, idest filijs. d. Alexandri, quatenus in litem iurauerint, vt per Bar. in. d. l. tutor qui repertorium. ꝛ tradit patruus, ꝛ do. meus do. Bartholo. soci. in consi. ccxij. incipien. cum in presenti. ij. ꝛ. iij. colum. cum alijs allega. ŝ. per consulentem. ¶ Et vltra ea ita voluit Ange. in consi. clxxv. incipien. viso dicto statuto, in prin. dicens ex iuris ordine tutorem debere facere inuentarium, idem etiaꝫ dixit Pau. de cast. in consi. cccxlij. incip. considerânduꝫ est. ij. et. iij. colum. primo volu. ẜm nouam impressioneꝫ Cuma. consi. xv. incip. qꝛ paterna. Fulgo. consi. xxv. incip. spectabilis miles. ij. colum. Alexan. in consi. lxxiiij. incip. in causa, ꝛ lite. in princi. vij. volu. Corne. consi. cxcvj. incipi. ad euidentiam. colum. fina. iij. volu. ꝛ consi. ccvij. incip. videtur prima facie. ij. colum. eo. volu. ꝛ consi. ccxxxviij. incip. reperio superiori. colum. fina. iiij. volu. ꝛ Barba. in consi. lxij. incip. sal-
6 uatoris, in prin. ij. volu. cum infinitis simi. ¶ † Infertur, ꝛ secundo ꝙ vltra inuentarium debuit conficere libros rationum, ꝛ administrationis tutele, saltem vnum, in quo redditus omnes data, ꝛ accepta per tutorẽ describi debent apte, ꝛ distincte, ita vt omnia recte discerni valeant, vt. l. i. §. officio. ff. de tut. ꝛ ratio. distr. ꝛ ibi per omnes tradit do. meus Soci. in consi. clix. incip. in presenti consultatione. i. colum. ꝛ in dicto consi. ccxij. cum alijs per consulentem adductis. ¶ Ideꝫ etiam vltra ea voluit Fulg. in. d. consi. xxv. ꝛ Cor. in. d. consi. cxcvj. colum. fi. Rom. in consi. ccccxij. incipien.

quo ad

quo ad primum.in princ. ꝛ Barbat.in consil.xci.incipien.
7 illud referam.ix.colum.iij.volu.¶ †Ad quod facit, quod in simili dicimus de officialibus publicis, nam ipsi sue administrationis librũ conficere debent, ꝛ in eo data, ꝛ accepta, cui, vel a quo, ꝛ ex qua causa, ꝛ qua die nominatim, ꝛ singulariter scribere debent, ita signanter dicit Barto. per illum tex.in.l.comperimus.C.de nauicul.libro.xj. ꝛ ratio est dicit Bart. q2 nisi hec fiant, non potest postea conuenienter reddi ratio administrationis, vt per eum. Idem ergo ꝛ in tutore dicendum est propter eandem rationem, vt per docto. in
8 locis preallegatis. ¶ †Tertio etiam infertur, ꝙ predictus Antonius nõ debuit, nec potuit propria auctoritate se administrationi ingerere, sed ea sibi a pretore decerni debuit, ꝛ per instrumentũ publicum, vel apud acta debuit Antonius tutor promittere particulariter ꝛ expresse, ꝛ cum iuramento, ꝙ pro ipsis pupillis vtilia faciet, ꝛ inutilia pretermittet, ac etiam vbi opus erit semper ipsorum pupillorum defensionẽ suscipiet, que si non fecerit, dicitur iniuridice administrasse, ꝛ contra eum iurari potest in litem, iuxta tradita per Barto. ꝛ alios in.l.legitimos.ff.de legi.tut.tradit Socin. meus in dicto consi.ccxij.ij.colum.vt per consulentem. Et vltra eum ita dixit Ange.in consi.ciij.incipien.premitto. in fi. Signorol.de bomod.in consi.ccxiij.incip.in questio.vertente.in princ. Corne.plene in consi.clxiiij.incipi.videtur in hac consultatione.i. ꝛ.ij.colum.iiij.volumi. ꝛ Curt.in consi.lxvj.incipi.sapienter ꝛc.colum.vij. ꝛ seq. ꝛ Jas.in.l.non est dubium.C.de lega. ꝛ in terminis dicit Paul.de cast.in consi.ccclij.incipien.postq̃ ꝛc.iij.colum.fm antiquam im-
9 pressionẽ, †ꝙ tutor qui predicta non seruat vti non habens administrationem non potest in aliquo pupillis preiudicare, lz tantum prodesse possit, ꝛ consequenter ꝙ actus preiu-
10 dicialis pupillo, non valet, vt per eũ, †ꝛ in specie ꝙ debeat nominatim tutor promittere, ꝙ suscipiet defensionẽ pupillorum, tradunt docto.maxime Alexand. ꝛ Jas.in.l.pretor ait.in princ.ff.de no.oper.nunci. Alexan.in consi.cxxix.incipien.ponderatis his.primo volu. Barbat.consi.xlvij.incipien.preclare scripsit.ij.volu. ꝛ Curt.consi.lxxv.do. Lu-
11 douicus.vj.colum. ¶ Demũ, ꝛ quarto infertur, † ꝙ dictus Antonius in redditione rationis predicte sue administrationis debet pupillis suis exhibere, ꝛ inuentarium, ꝛ etiam librum rationis, tutele, de quo.§.vt plene concludunt doct. in locis preallega. ꝛ dixit Bar.in.l.si ita.§.i.ff.de man.testa. ꝛ auus meus do. Mari.soci.in consi.xxiiij.incip.visis, ac diligenter.colum.xiij.vbi plura allegat. ¶ His sic declaratis
12 ad propositum, †dico primo ꝙ.d.Antonius gualterottus non fecit inuentarium de bonis de Venetijs, vel saltem non legitime, cum fieri debeat vel corã iudice, vel saltẽ corã notario, velut publica persona, vt per Bar. ꝛ Alex.ibi in apostil.in.d.l.tutor.qui repertorium, item fieri debet explicite, ꝛ distincte de singulis rebus cum proprijs earũ qualitatibus, vt inde cognosci possit, que res sint, ꝛ quanti precij, vt per Bar.in.d.l.tutor.qui repertor. ꝛ.§.per consulentem dictũ fuit. ¶ Illud autem, ꝙ Antonius pro inuentario obtulit (vt mihi narratur) coram priuatis personis factum fuit, ꝛ in eo res implicite exprimuntur, ita ꝙ de earum qualitate, ꝛ precio cognosci non potest, ergo ꝛc. ¶ Secundo dico, ꝙ non accepit administrationem ex iudicis decreto, sed ꝓpria auctoritate. itẽ non promisit vtilia facere, ꝛ inutilia pretermittere, ꝛ defensionem pupillorum suscipere. Jtem librum rationis in administrando non confecit, vel si fecit, non exhibet. ¶ Ex quibus sequitur conclusio, ꝙ quicquid ipse fecit absq; iuridica administratione fecit, ꝛ in aliquo pupillos damnificare, aut eis preiudicare non potuit, ꝛ contra eum super predictis omnibus potest in litem iurari, vt ex predictis apertissime constat. ¶ Ex quibus etiam sequitur, consequenter ꝙ receptio pecuniarum ad interesse sub nomine cambiorum ab ipso Antonio facta, nec quicquam aliud ab eo gestum in aliquo, predictis pupillis damnum afferre, aut preiudicare non potest, sed sibi ipsi debet imputare. ¶ Quibus sic stantibus, dum queritur, vtrum reuideri, ꝛ calculari debeat, ratio administrationis predicti trafici, ꝛ aliorũ bonorum de Venetijs non legitime facte, concludendũ est ita iustum fore. ¶ Dũ vero queritur, an Antonius predictus a tali redditione rationis absolui debeat, concludendũ est non prius eum posse absolui, q̃ recte ratio reddita fuerit, ꝛ reliqua ab eo restituta fuerint, satisfeceritq; dictis pupillis, omne, ꝛ quodlibet eorum interesse, in quo declarando stabitur eorum iuramento, respectu inuentarij non confecti, vel minus legitime confecti respectu administrationis non a iudice, sed a se ipso suscepte. Jtem ꝛ respectu non confecti, vel non exhibiti libri rationis predicte administrationis, vt ex predictis constat. Jn ceteris vero quatenus iuridice constabit. ¶ Et dum postea queritur vtrum sit audiendus dictus Antonius gualterottus in eo, qđ petit a predictis pupillis suis, ꝛ filijs predicti Alexandri de nerlis duca.7550. in quibus asserit se remanere creditorem dictorum filiorũ, ꝛ heredum Alexandri predicti. Concludendum est, ꝙ si facta recta calculatione, ꝛ hincinde debiti, ꝛ crediti facta pro concurrenti quantitate legitima compensatione in aliquo dictus Antonius remanet creditor, quo ad illud audiẽdus est. Non tamẽ passim omnis summa ab eo petita, ꝛ ex quacunq; causa sibi deber' admitti, sed ea tantum, quam ex iusta, ꝛ probabili causa sibi deberi probauerit. ꝛ ista sunt omnibus notissima, propter que conuenit discurrere particulares causas, quibus sibi deberi asserit dictus Antonius, ꝛ cũ nobis due tantum clare note sint, de illis discutiemus.

¶ Dicitur ergo in primis, ꝙ Antonio ex dictis ducatis. 7550.debentur libre.590.in circa grossorum monete Venete, ex causa cuiusdam cessionis eidem Antonio facte contra dictos filios Alexandri a quodam Bernardino perulo de Vrbino, residuum vero pro maiore parte dicitur deberi dicto Antonio ex causa susceptionis pecuniarũ ad interesse sub nomine ca mbiorũ facte ab ipso Antonio, vt administratore predicti trafici de Venetijs, tam a se ipso, q̃ ab alijs. ¶ Vnde queritur an sũme, quas ex his causis sibi debitas asserit sint admittende. ¶ Et que circa eas dicam, procederent etiam si dictus Antonius tutor legitimum fecisset inuentarium, administrationem a iudice accepisset, cũ debitis promissionibus, ꝛ librum rationis fecisset, ꝛ exhi-
13 buisset, que tamen falsa presupponuntur. ¶ † Primo igitur circa cessionem sibi factã a Bernardino perulo, prout per consulentem dictum est predicta cessio, nullo modo valet contra dictos minores, vt ab eis exigi possit aliquid, cũ fuerit facta tutori, ꝛ consequenter potentiori, vt dicit Jnn.
14 in.c.ex parte.de alien.iudi.mutan.causa fa. ¶ †Jmmo dictus Bernardinus de perulo cedens dicitur iure suo priuatus, ꝛ cessisse dicitur ad lucrum istorum minorum filiorum Alexandri predicti, iuxta.l.secundam.C.ne liceat poten. ꝛ de hoc in terminis est casus in aucten.minoris. ꝛ in corpore
15 vnde sumitur.C.qui da.tut.pos. ¶ †Nec ob. si dicatur, ꝙ cessio in casu nostro facta fuerit iam finita tutela, text. vero in dicta aucten.minoris.expresse videtur loqui quando cessio fit durante officio. Quoniaʒ respondetur, ꝙ immo in.§. si vero.in aucten.vt hi qui perhib.se oblig.habere res min. collat.vj.vnde sumitur.d.aucten.minoris.in versic.non solum donec fuerit ꝛc.exprimi videtur idem, si cessio fiat tutela, vel cura finita, ꝛ ita determinat Cy.in dicta aucten.minoris.in questio.xiiij. ꝛ Bal. ꝛ Saly.vt per consulentem, ꝛ vltra eum idem magistraliter tradit Hostien.in summa, in titu.de alien.iudi.mut.cau.fac.sub rubricella de cessio.actuũ, ꝛ istud puto indubitatum, quando cessio fit anteq̃ administrate, ꝛ finite tutele reddatur ratio, prout proprie fuit in casu nostro, vt voluit glo.in dicta auctent.minoris. tunc enim proprie vigere videtur ratio, de qua in dicto versic.non solum ꝛc. Sic ergo concluditur summam ex tali cessione petitam in calculatione ipsi Antonio, non esse ꝯ istos minores admittendam. ¶ Circa secundam causam res videtur ali-
16 quantisper dubitabilis, †si quidem regulare est, ꝙ si quid tutor in gerenda tutela de propria pecunia erogauerit illã repetere possit etiam cum vsuris, vt.l.quid ergo.§.i.ff.de contra. ꝛ vti.act.tut. quo posito sequi videt, ꝙ multo magis repetere possit, quod ipse nomine cambiorũ pro interesse sol-
17 uit alijs. †Alioquin diceremus, ꝙ officium suum fuisset ei damnosum, contra.l.si quis ex signatoribus.ff.quemadm. testamen.aperiant. ꝛ.l.si seruus.§.quod vero.ff.de furtis.
18 ¶ Facit.l.si mandassem.in fi.ff.mãd. ¶ †Nec obstare videtur si quis dixerit, ꝙ predicti minores non ita, nec in tali causa pecunias erogassent. Quia respõderi potest sufficere

ꝙ Antonius tutor, ⁊ administrator predictus bona fide fecerit, vt in simili de mandatario dicitur in.l.si quis alicui.§. impendia.ff.manda.

19 ¶ † Preterea quod predicti minores ⁊ heredes Alexandri teneantur habere ratum, quod fecit dictus Antonius etiam capiendo pecuniam ad cambia, videtur probari ratione sibi commisse administrationis, ⁊ gubernationis dicti trafici. Nam videtur, ꝙ potuerit pecunias mutuo recipere pro necessitate dicti trafici, ⁊ ita dominos eius obligare, argumento.l.quicunqȝ.§.non tamen.ff.de instit. ⁊.l.prima.§.ꝙ si mutuam.cum sequentibus.ff.de exercito. cum similibus, ⁊ tradit Alexander, in consilio vigesimo octauo incipiente viso, ⁊ discusso. secunda columna, sexto volu. ¶ Insuper ⁊ tertio facit, qr si predictus Alexander testator specialiter mandasset dicto Antonio, vt pecuniam ad cambiuȝ, ⁊ ad interesse suscepisset pro sustentatione predicti trafici, nulli dubium esset heredes.d. Alexandri debere ratificare, ⁊ admittere, quod iuxta speciale mandatuȝ factum est. Sed sic est, ꝙ Alexander in suo testamento, circa dictum traficum dedit predicto Antonio generale mandatum cum libera, vt patet in illis verbis plenum, liberum, generale, ⁊ speciale mandatum. ergo idem esse debet, ac si il-

20 lud in specie mandasset, quod postea factum fuit. † Tantuȝ enim operatur generale mandatum quo ad omnia, maxime quando est cum libera, quantum particulare ⁊ speciale, quo ad speciem cõmissam.l.mandato generali.iuncta glo. ⁊ ibi Bart.ff.de procur. ⁊.l.i.§.i.ff.quod iussu. ⁊.l.si duo. in fi.ff. de admini.tuto. bonus tex.iuncta glo.in versi. vniuersoruȝ in.l.iusiurandum, quod ex conuentione.§.fi.ff.de iureiuran. vbi ita not.Bal. ⁊ idem Bal.not.in.l.nam ⁊ nocere. iuncta glo.ff.de pac. ⁊ tradit Alexan.in consi.cxxxiij.incipi.circa executionem.i.colum.vj.volumi.ergo ⁊c. ¶ Ultimo (⁊ in hoc videtur facere difficulta.) pro ista opinione facit, qr Alexãder testator predictus in cõmissione dicto Antonio facta circa dictum traficum voluit expresse, ꝙ in omnibus, et per omnia, ⁊ quo ad omnes actus circa dictuȝ traficum tantum posset.d. Antonius quantum, ⁊ prout tunc poterat dictus testator, vel in futurum potuisset, si vixisset, vt ex.d.testamento in diuersis locis colligi potest. Sed dicitur ꝙ ipse Alexander tempore eius vite pluries pro sustentatione.d. trafici acceperat pecunias ad interesse, vel cambium. Ergo si illud fecit Antonius, in eius administratiõe debet sibi admitti, iuxta nota.per Angelum.in aucten.de collator.§.ad hec probibemus.columna nona.

¶ Et eo maxime hoc dicendum videtur, quia vt pars aduersa asserit ita ex communi consuetudine mercatorum obseruatur, vt scilicet pro sustentatione sui trafici, quisqȝ ca-

21 piat pecunias ad cambium, vel interesse, † ⁊ alias mandatum maxime generale solet interpretari, secundum consuetudinem loci, vt voluit Bald.in.l.prima versiculo sed pone .C.si propter publicam pensita.

¶ Facit.c.quod dilecto. de consanguinitate ⁊ affinitate. ⁊ tradit Romanus in cõsilio nonagesimo quarto, incipiente visis his.prope finem.

¶ Sed tamen his non obstantibus (que vere in casu nostro non faciunt) contrariaȝ opinionem de iure probabilio-

22 rem arbitror, † vt scȝ non debeat predicto Antonio admitti, quod sibi deberi asserit occasione cambij, ⁊ interesse, sed ꝙ immo, si quid ea de causa erogauerit, sibi sit imputandũ.

23 ¶ Et pro declaratione huius cõclusionis. † Premitto primo vnum, quod in iure est clarissimum, vcȝ ꝙ dictus Antonius, vt tutor absqȝ aliqua speciali, ⁊ expressa concessione dicebatur habere plenam, ⁊ liberam administrationem a lege, vt.l.inter bonorum. ⁊ ibi not.Bar.ff.de adminis̃t.tuto.

24 ¶ † Quo posito sequitur ꝙ expressio ab ipso testatore facta in eo, ꝙ.d.Antonio dedit plenuȝ, ⁊ liberum mandatũ, nihil debet operari cum sit facta eorum, que tacite inerant ex necessitate officij sibi iniuncti, vt.l.iij.cum materia.ff.de lega.i. ¶ Secundo premitto vnum in facto, vcȝ ꝙ tempore mortis predicti Alexandri in ratione predicti trafici creditis, ⁊ debitis quantitatibus inuicem calculatis, creditum predicti trafici (vt mihi narratur) erat.S.omnem quantita-

25 tem debitam in florenis aureis viginti millibus, ⁊ vltra, † ⁊ stante hoc sequitur, ꝙ Antonius tutor predictus exigendo a debitoribus, qđ ipsi trafico debebatur abundantissime poterat eius creditoribus satisfacere, absqȝ eo, qđ pecunias ad cambium vel interesse, ad damnum pupillorum suorum, ⁊ filiorum.d. Alexandri suscepisset. ⁊ hoc dicitur sciuisse, ⁊ intellexisse.d. Antonius tutor saltem iuris presumptione, vt.l. prima.in fi.C.de fals.mone. ⁊ tradit Alberic. de ros.in.l.de

26 tutela in principio.C.de in integrum restitut.min. † semper enim vt ipse inquit, tutor presumitur scire pupilli sui faculta-

27 tes ⁊ earum conditiones. ¶ Premitto, ⁊ tertio † ꝙ tutor ex officio suo in sua administratione tenetur diligenter considerare, ⁊ discernere quid ipsi pupillo sit vtilius, ⁊ magis expediat, ⁊ illud omnibus postbabitis, facere, ⁊ exequi, prout etiaȝ dixit consulens allegando dictã.l.tutor, qui repertorium, in eius discursu, vt per eum, pro quo facit.l.lex que tutores.C.de administratione tutorum. ⁊.l.magis puto.§. non passim.ff.de rebus eorum, cum similibus voluit Ang. consilio cẽtesimo quadragesimo secundo.incipiente super primo prope finem. ⁊ Roman.in consilio.ccccxij. incipien-

28 te quo ad primum secunda columna, vbi etiaȝ dicit † quod sumptus pupillo non expedientes, qui per tutorem fuissent facti ei, nõ pupillo imputantur.allegat.l.prima.§.preterea. ff.de tute. ⁊ ratti.distraben. ⁊ alia plura, vt per eum.

¶ Quibus sic positis.dico quod ꝯclusio supra firmata redditur satis clara, ⁊ particulariter insistendo ⁊ declarando.

29 ¶ Primo probatur sic, † vtilius erat pupillis istis a proprijs debitoribus exigere, ⁊ ita creditoribus satisfacere. in quo nullum erat eorum dispendium, qȝ nomine trafici recipere pecunias ad vsuras seu ad cambium cum magno dispendio illorũ hoc tutor predictus non fecit, ergo eorum vtilitatem neglexit, igitur sequitur quod si quid ex causa dictorum cambiorum erogauit dicitur fecisse sumptus suis pupillis non expedientes, merito tales sumptus ipsi, ⁊ non pupillis sunt imputandi. Et pro ista ratione allego optimum text.in.l.quid ergo.§.vsuras.ff.de contrar. ⁊ vti.ac.tut. vbi

30 clare probatur † quod vbi aliquo modo exsubstantia, ⁊ facultatibus pupilli potest exsolui es alienum, nunquam debet pupillus vsuris grauari. Sed vt est dictuȝ in casu nostro exigendo a debitoribus poterat de substãtia pupilli creditoribus satisfieri ergo ⁊c. ¶ Nec dicatur, quod exactio erat difficilis, quia hoc negatur nec aliquo modo est proba-

31 tum. † Et debebat ipse tutor experiri a debitoribus suis petere, ⁊ eos in iudicium deducere, vt sic ab eis exigeret, vel appareret eos non esse soluendo. Quod cum non fecerit, dicitur esse in culpa, vnde sibi iure merito hec imputanda sunt argumento.l.debitoribus.C.de administratione tutorum. ⁊ lex chirographis.ff.eodem.

32 ¶ Secundo ita pro predicta conclusione arguitur, † vbi imminet pupillo es alienum, prius sunt debitores exigendi, qȝ deueniatur ad alienationem immobilium, vt probatur in.l.prima.in principio.ff.de rebus eoruȝ.in sui generalitate, ibi vt ex rebus ceteris ⁊c. ⁊ in specie hoc dicitur, in .l.magis puto.§.non passim.in versiculo querere debet ⁊c. eodem titulo, voluit Bartolus in.l.a diuo pio.§.in venditione.ff.de re iudicata. ⁊ tradit Corne.in consilio centesimo octuagesimo quinto, incipiente super duobus. prima ⁊ secunda columna, quarto volumine, ⁊ vbi aliter satisfieri non potest immobilia vendi possunt, vt dictis iuribus maxime si sit debitum vsurarium. Si igitur pro ere alieno (vsurario maxime) exsoluendo debet tutor exigere a debitoribus, fortius debet illud fieri, ne nouum es alienum vsurarium fiat. Sed Antonius tutor predictus hoc negligendo, voluit prius nomine pupillorum recipere pecunias ad cambium, ⁊ ad vsuras, qȝ a debitoribus exigere, ergo culposus est, ⁊ dicitur excessisse fines mandati dati sibi a lege, ⁊ etiam ab ipso testatore. Igitur sequitur ꝙ sibi, ⁊ non pupillis debent ista imputari, iuxta doctrinam Bartoli, post glosam, ibi in .l.si procurator.C.de procuratoribus.

¶ Nec obstat si dicatur ꝙ creditores dictorum pupillorum noluissent expectare, quod a debitoribus exigeretur, quod redundasset in dedecus dicti trafici, attento ꝙ mercatores in tempore non soluentes dicuntur quodammodo decoxisse, ⁊ vulgariter falliti, vnde videtur ꝙ pro honore, ⁊ sustentatione dicti trafici fuerit necessariuȝ accipere pecũias ad iteresse, vt sic in tp̃e creditoribus posset satisfieri,

Quoniam

Quoniam istis respondetur ꝙ tutor predictus preuidens tempora soluendarum pecuniarum debebat preuenire in exigendo a debitoribus ⁊ sic in tempore potuisset creditoribus satisfacere, quod cū non fecerit constat eum esse in culpa ergo ⁊c. per predicta.

¶ Et vltra dico (prout etiā ɔsulens tetigit) ꝙ vbi ꝑpter difficultatem exigendi non vidisset, se posse faciliter creditoribus respondere. Debebat ɔsiderare, ꝙ vtilius erat pupillis suis finire ⁊ dissoluere dictum traficū, ⁊ omnibus creditoribus cum aliqua temporis cōmoditate satisfacere, q̄ ipsos pupillos, tam grauiter onerare illis vsuris, seu cambijs, prout fecit. Et hoc maxime considerato, ꝙ ita ei a testatore videbatur cōmissum esse, dū in testamento dicitur, ꝙ si dicto Antonio videatur respectu temporalis, vel alio respectu finire dictum traficum id facere possit. Quod semper debet intelligi pro vtilitate ipsorum pupillorū. Et profecto nemini dubium est, ꝙ vtilitas dictorum pupillorum euidens erat, magis traficum finire, q̄ illud prosequi retinendo semper tam magnam quantitatem pecuniarum ad interesse. Presertiꝫ attento ꝙ paulopost, quo ad ipsos pupillos fuit traficum extinctum, ⁊ nomen perdiderunt.

¶ Et pro istis optime facit decisio Petri de ancharano in consilio. cccxvj. incipien. In causa que vertitur. prope fi-
33 nem. † vbi voluit ꝙ tutor non debet prosequi societatem, qua pater pupillorum exercebat. Si viderit eam damnosam suis pupillis. Sic ergo nec in casu nostro debebat iste Antonius prosequi dictum traficum, cum videret illud esse
34 pupillis damnosum. ¶ † Si quid ergo ipse tutor pro istis cambijs, ⁊ vsuris nomine pupillorum contractis exsoluerit, sibi debet imputare. Ex quo vtilius eis erat, vel a debitoribus exigere, vel traficum finire vt iam dixi, ita in simili determinat Angel. in dicto consilio. cxlij. prope finem.
35 ¶ Preterea ⁊ tertio pro cōclusione predicta facit, † quia quando tutor contrahendo damnificat aliquo modo pupillum, in pupilli electione est contra tutorem agere ad interesse, vel in integrum restitui. vt. l. etiam. vbi omnes doctores. C. si tutor, vel curator inter. ⁊ tradit Abbas in. c. cum venissent. de in integrum restitutione. Sed iam exploratum est, ꝙ Antonius tutor predictus, accipiendo pecunias ad cambium, ⁊ interesse grauiter istos pupillos damnificauit, igitur ipsi possunt contra eum agere ad interesse, quod in effectu sequetur declarando, ꝙ interesse, vsure, vel cambia predicta sint ipsi Antonio imputanda, ⁊ non ipsis pupillis. ¶ Et demū vltra predicta contra ipsum Antonium tutorem, facit, quia onerando ipsos pupillos cambijs, ⁊ vsuris, ⁊ non exigendo a debitoribus dicti trafici nedum videtur culposus nō faciendo quod pupillis erat vti-
36 lius, sed etiam dolosus. † Nam vt mihi asseritur pro maiori parte istas pecunias ad cambium dedit ipse proprius, vt sic videatur id fecisse ad propriam vtilitatem. Quo stante sequitur, ꝙ in non exigendo a debitoribus, ⁊ ita a seipso tales pecunias accipiendo dicitur esse in dolo, vt declarat Fulgo. in dicto consilio vigesimo quinto, prope finē, ergo sequitur, ꝙ etiam in hoc pro interesse ipsorum pupillorū, potest contra dictum Antonium iurari in litem, iuxta tradita per Bartolum, ⁊ alios in dicta. l. tutor qui repertorium, ⁊ supra allegaui ad aliud propositum.

¶ Et ex his recte consideratis possunt dici sublata omnia in contrarium allegata, vt tamen veritas clarior appareat singulis respondetur. vt infra. ¶ Nam ad primum
37 respondetur, † ꝙ regula illa procedit quando tutor in eius administratione quod facit. facit vtiliter ꝓ ipsis pupillis, tunc enim verum est eius officiū sibi non debere esse damnosum, at in casu nostro ista receptio pecuniarum ad interesse fuit maxime pupillis damnosa, vt est dictum. ergo ⁊c.
38 ¶ Et per hoc etiam respondetur ad secundum, † quia negatur, ꝙ per necessitatem dicti trafici deberent capi pecunie ad interesse cum vt supra dictum est, aliunde poterat prouideri. Et vltra etiam dico, quod vtilius, erat traficum finire, vt iam dixi, dicta vero in argumento ꝓcedunt quando id, quod fit ab administratore redundat ad vtilitatem domini. ¶ Preterea dicta in argumento procedunt in alio administratore, non autem in tutore, qui solum, ⁊ semper vtilitatem pupillorum debet preponere per superius allegata. ¶ Non obstat quod tertio dicebatur de genera-
39 li mandato, dato ab ipso testatore † quia dico, quod nil debet operari, vltra q̄ de iure esset, cum (vt in primo premisso dixi) in eo mandato fuit expressum, quod tacite inerat a lege, ergo ⁊c. ¶ Preterea commissio illa generalis, ⁊ libera facta a testatore, etiam si fuisset in specie facta pro capiendis pecunijs ad interesse, debet semper intelligi, ⁊ declarari, videlicet si istud tale, sit vtile, ⁊ expediens pupillis suis. Tum quia pater ratione paterne affectionis creditur semper optimum consilium pro filijs capere, argumen. l. amicissimos. in principio. ff. de excusatione tutorum. ⁊ l. scripto. ff. vnde liber. Cum alias dicatur, ꝙ pater magis filium, q̄ seipsum diligat. l. isti quidem. in fine. ff. quod metus causa. Cum etiam quia in dubio dispositio testatoris debet regulari a iure communi, quando potest, ⁊ secundū illud interpretari, iuxta tradita per Bartolum, ⁊ alios in. l. heredes mei. §. cum ita. ff. ad trebellianum. cum similibus.

¶ Et ex his colligitur responsio ad vltimum, quia semper talia mandata debent intelligi, si modo ipsis pupillis
40 vtilia fiāt. ¶ † Nec obstat ꝙ ipse Alexander, dum viuebat solebat capere pecunias ad interesse. Quoniā responderi potest. Primo ꝙ non probatur, ꝙ illud fecisset vbi magna inutilitas, ⁊ damnum ei inde obueniebat. Sed hoc bene admitti potest, quando illud redundabat in eius vtilitatem, ⁊ quando aliter creditoribus satisfacere nō poterat. ¶ Preterea ⁊ secundo respondetur, ꝙ quicquid ipse viuens fecisset rem suam administrabat, nec cuiquam tenebatur rationem reddere, ⁊ in proprio arbitrio erat, etiam dilapidare si voluisset. l. in re mandata. C. mandati.
41 † Hoc autem non est tollerandum in administratore bonorū alterius, presertim in tutore, cuius auctoritas (licet ampla sit) a. l. tamen regulatur. vt semper vtilitatem pupillorum queratur, vt supra dictum est.

¶ Et hinc est, ꝙ semper in assumptione tutele debet promittere cum iuramento, ꝙ vtilia faciet, ⁊ inutilia pretermittet, vt per Bartolum, in. l. legitimos. secunda colum-
42 na. ff. de legiti. tut. versiculo tertium est. † ⁊ alias negligentia, ⁊ mala administratio, que in proprijs bonis tolleratur, in alienis cohercetur, iuxta tradita per glosam, ⁊ doctores in. l. si constante. §. si maritus. ff. soluto matrimonio.
43 ¶ † Nec obstat, quod de cōsuetudine dicitur, quia respondetur primo eam non probari, maxime in administratoribus rerum alterius, ⁊ maxime in tutore, qui sine dubio ab alijs administratoribus in hoc potest dici differre, quia alij vt institores, ⁊ similes habent dominum intelligentem, ⁊ qui in dies cuncta videre, ⁊ perscrutari possunt, ⁊ ad libitū eos remouere, non sic est in tutore cum pupilli nihil intelli-
44 gāt, nec ex sola voluntate possint eum remouere. † Unde cum in tutoris administratione maius sit periculum, cautius debet pupillis prospici. c. vbi periculum. de election. libro sexto, ⁊ l. quoniam multa. C. ad legem iuliam. de vi
45 publi. ¶ † Secundo etiam respondetur, ꝙ si quo modo illa cōsuetudo probaretur (quod non credimus) debet intelligi in casibus, in quibus ita accipere pecunias ad interesse redundet in vtilitatem domini, non si in euidens damnum, prout contingit in casu nostro, ⁊ etiam quando aliunde non poterat creditoribus satisfieri per superius allegata. ¶ Et ex his concluditur cambia, vsuras, ⁊ interesse ex receptione pecuniarum prouenientia non debere ipsis pupillis, sed ipsi Antonio gualterotto tutori imputari.

¶ Sed vlterius procedendo, ⁊ vbi predicta non procederent (que vere procedunt) audacter dico, ꝙ talia debent ipsi Antonio imputari. ex eo quia ipse prosequendo dictū traficum, omnino excessit fines mandati, ⁊ commissionem sibi factam a testatore. Nam si recte verba testamenti inspiciamus, quando testator mandat, vt prosequatur traficū, si Antonio videbitur, illud specialiter limitat, vt fiat dummodo Antonius gualterottus predictus, siue Antonius, ⁊ Philyppus eius frater, vel eorū societas fiant socius, vel socij in dicto trafico cum filijs suis, ⁊ participare de dānis ⁊ lucris debeant, non minus q̄ pro quarta parte, ⁊ non supra dimidiam ꝑtem, vt clare cōstat ex lectura testamenti in
46 verbo, ⁊ dūmodo dictus Antonius ⁊c. † Nam dictio illa, dūmodo qn̄ adijcitur his, que de necessitate nō insunt actui

importat conditionem, vt voluit Andr. barba. in c. cum vt de vsur. et in c. fi. de rap. secundum quod refert, et sequitur Anto. cor set. in suo reper. in verbo dummodo. licet regulariter soleat importare modum, vt ibi per eum. et per Bar. in l. quibus. §. fi. ff. de condi. et demon. vnde cum in casu isto hoc contingat, quia quod Antonius, et alij de Gualterottis essent socij, non erat de necessitate actus. i. vt Antonius vt tutor filiorum Alexandri prosequatur traficum de Venetijs nomine illorum. Si igitur illa verba important conditionem, et sic limitant dispositionem precedentem, sequitur, quod nisi Antonius et alij de Gualterottis, iuxta verba testamenti sint effecti socij in illo trafico non poterat Antonius vt tutor illud prosequi nomine illorum pupillorum. Et prosequendo dicebatur non solum excedere fines mandati, sed etiam contra illud facere, vnde conuenienter eo casu nullum regressum debet habere, pro eo quod (dictum traficum prosequendo) erogauit. Sed sic est (vt mihi narratur) quod Antonius, vel alij de Gualterottis nunquam pro aliqua parte fuerunt effecti socius, vel socij, ergo concludendum est ab ipso Antonio erogata non esse. d. pupillis imputanda, et consequenter (loquendo in specie) quod quicquid occasione cambiorum, vel interesse pro receptis pecunijs sit erogatum sibiipsi, et non pupillis debet imputari. Et hoc fundamentum est plusquam clarissimum. Ideo vlterius non insisto. Laus Deo.

Socinus nepos iurisconsultus Pisis legens. 1521.

SVMMARIVM

De pacto de retrouendendo quanto tempore prescribatur aduersus illud. Et an tunc contra prescript. xl. annorum detur. Restitutio in integrum ex capite iuste ignorantie.

1 Prescriptionis legitime exceptione ille dicitur tutus, quando contra talem prescriptionem, etiam ex capite iuste ignorantie, in integrum restitutio non est danda.

2 Ignorantia in facto proprio non est alleganda.

3 Restitutio in integrum, licet competat aduersus prescriptionem. xxx. ann. non tamen aduersus prescriptionem. xl. annorum, etiam ex capite iuste ignorantie.

CONSILIVM CXLIX

Dirigat Dominus verba mea in viam veritatis, et iustitie. Viso eleganti consilio clarissimi iurisconsulti domini Jacobi florij mihi vti patris honorandi, et subscriptione excellentissimi subscribentis. Omnibusque in facto contingentibus pro angustia temporis bene consideratis. Placet mihi conclusio per predictos patres firmata, vt. s. ser Aloisius filius et heres ser Luchini reus conuentus veniat omnino absoluendus a petitis per ea que egregie in consilio adducta fuerunt, et precipue (et propter hoc inclino in hanc sententiam)

1 † quia ille dicitur tutus exceptione legitime prescriptionis, prout per ipsum in iudicio oppositum fuit contra quam prescriptionem minime danda est in integrum restitutio etiam ex capite iuste ignorantie (posito quod talis ignorantia diceretur fuisse in persona actorum). Et hoc siue ius municipale patrie Foroiuliensis (vbi causa agitur) inspiciamus, siue etiam ius commune attendamus. Quantum. n. pertinet ad ius municipale (quod in loco seruandum est, iuxta tradita per Bar. et alios in l. omnes populi. ff. de iusti. et iure.) res clarissima est, nam omnibus iuribus et actionibus, et consequenter etiam iuri redimendi, quod nunc intentatur, ex forma statuti prescribitur spacio. xx. ann. vt constat in volumine statutorum dicti loci in cap. cvij. sub rubr. de prescri. Que prescriptio completa, et perfecta fuit in vita quondam Antonij auctoris predictorum actorum, qui in solutum dederat, et cui pactum de retrouendendo factum fuerat.

2 † Et propterea isto respectu talis ignorantia allegari non potest cum ille de proprio facto ageret. l. cum falsum. ff. de acqr. here. et l. plurimum. ff. de iur. et fac. igno. et est glo. in l. fi. ff. pro suo. Quantum vero pertinet ad ius commune idem dominum est.

3 † Nam iuri redimendi ex pacto competenti prescribitur spacio. xxx. ann. secundum Ang. in consi. lv. Guilielmus et Franciscus. cum simi. vt plene tradit insignis doc. do. Jo. fran. balb. in suo trac. prescript. in. iiij. parte. v. partis prin. in. iij. q. Et licet contra talem prescriptionem secundum magis communem opi. predicta in integ. resti. concedi possit, tamen si postea addatur prescri. xl. ann. possessor et debitor dicitur adeptus plenissimam securitatem, vt dicitur in l. omnes. in fi. C. de prescri. xxx. vel. xl. an. et nullam molestiam pati amplius debet aut inquietudinem. vt dicitur in l. fin. C. de fun. patrimo. lib. xj. et per consequens dicitur etiam sublatum remedium resti. in integ. alioquin non haberet plenissimam securitatem, et molestiam pati posset contra predicta iura. Et istam opi. (licet plerique fugiant) sepissime in eorum consilijs firmauerunt doc. nostri. Et vt plurimos gratia breuitatis dimitam, ita inter ceteros concludit Alex. in consi. clj. Viso themate. et. clxiij. Viso processu. ij. volu. et licet ipse sibi non constans, aliquando contrarium dixerit, tamen alij multi hanc opi. constantissime sequuti fuerunt, eam. n. firmauit apertissime patruus, et dominus meus Soci. in consi. cxciiij. Subtiliter et eleganter. iiij. col. ver. quarto ista opi. etc. ij. vol. et eam sentit in consi. clxiiij. Visa bulla. in fi. eo. vol. dum dicit quod completa prescri. xl. an. omne remedium si quod competebat dicitur sublatum, idem voluit Areti. per multa subtilia fundamenta in consil. ciiij. Breuitas in consulendo. Andr. barb. in consi. xlj. Illud in medium afferam. xij. col. i. vol. et Curt. senior in consil. lxxxij. Capio primum. ij. col. ver. et si forte opponatur. Et demum ita firmat Phil. deci. in consi. xxix. Et pro tenui facultate. per totum. Qui omnes audacter concludunt resti. in integ. ex capite iuste ignorantie non esse concedendam aduersus prescript. xl. anno. et Deci. in. d. consil. xxix. Hoc plene prosequendo multis rationibus comprobat, et ad omnia que in contrarium allegari possent egregie respondet, et Curt. in. d. consi. lxxxij. dicit quod secundum hanc opi. pluries in practica obtinuit. Et ego alias in patria mea Senensi, ita allegabam, et ita fuit iudicatum. Unde cum in casu preposito post pactum de retrouendendo, nedum. xxx. et. xl. anni lapsi fuerint, sed etiam. liiij. non est dubitandum quin predicto iuri redimendi efficaciter sit prescriptum. Et ita vt nec preallegata in integ. resti. aduersus prescriptionem concedi debeat. Hec omnia velut iuridica iuribus rationibus, et auctoritatibus longius ego prosequutus fuissem nisi instantia consultantis, et quidem maxima denegasset. Et quasi calamum de manu eripuisset, igitur aliter non insistendo de subscriptione simplici requisitus, vt. s. concludendum arbitror. Laus Deo.

Maria soci. iunior iuriscon. Padue legens. 1526.

CASVS

Thomas de thomasijs de Cortona decessit intestatus superstite sibi Susanna infante vnica eius filia et domina Gabriela vxore, et matre. d. Susanne. Petijt mater predicta dari tutorem. d. Susanne filie, et data fuit domina Francesca eius auia, et mater. d. domine Gabriele, que tutelam gessit per se, et dominum Ludouicum eius filium, et fratrem domine Gabriele. Decessit Susanna infans mater eius pretendens se eius heredem insolidum accepit possessionem bonorum mobilium, et immobilium cum inuentario.

Que etiam liberauit, et quietauit dominam Franciscam matrem eius, et etiam Ludouicum eius fratrem ab omni administratione tutele, et bonorum. d. sue filie Susanne, seu a redditione rationis administrationis predicte.

Et vlterius etiam confessa fuit se debitricem aureorum. 650. ipsi domino Ludouico fratri suo, et eos in effectu illi dicitur soluisse compensando, cum totidem sibi ab eodem domino Ludouico debitis pro parte maioris summe, Et hec ipsa simpliciter suo nomine fecit prout hec latius videri possunt in istrumento quietationis, cuius copia trasmittitur.

Et presupponitur, quod tempore. d. quietationis iam vox erat, quod Franciscus de thomasijs pretendebat se habere ius in hereditate. d. Susanne et hoc erat notum ipsi domine Gabriele.

Domina Gabriela postea nupsit secundo viro domino Jacobo de rannutijs ex quo suscepit duos filios ipsa, et maritus eius longo tempore tenuerunt bona et hereditatem. d. Susanne et ex ea, vel eis plurimos fructus perceperunt, et in eorum propriam vtilitatem conuerterunt, et consumpserunt et in bonis, et hereditate predictis multas expensas vtiles, seu vt dicitur multa melioramenta fecerunt.

Et presupponitur etiam, quod Franciscus de thomasijs, et post eius mortem

eius mortem filij eius longo tpe pretenderunt & palam, & publice dixerunt hereditaté Susanne pro maiori parte ad se spectare, & de hoc inter ipsos, & dñam Gabrielam predictam extitit longa ɔtrouersia, & tandem fuit declaratũ dictum Franciscum successisse dicte Susanne ꝓ duabus partibus ex tribus, & ita, ꝙ bona Susanne ꝓ dictis partibus ad filios, & heredes dicti Francisci ex ꝑsona eius pertinere debeant, & huic declarationi acquieuerunt partes.

¶ His sic stantibus de pluribus dubitari contingit.

¶ Primo quid iuris sit de fructibus dictarum duarũ partium longo tẽpore perceptis, per dominam Gabrielaꝫ predictam, & dominum Jacobum eius secundum virum an. s. istis de Thomasijs debeant restitui, & quales.

¶ Secũdo quid de melioramentis an. s. retineri possint per filios, & heredes domine Gabriele, & quomodo.

¶ Tertio quid de bonis mobilibus, que dña Gabriela habuit ex dicta hereditate, videlicet vtrum pro duabus partibus debeant istis de Thomasijs restitui.

¶ Quarto queritur vtrum filij dñe Gabriele ex ꝑsona eius possint de hereditate retinere ꝑdictos aureos. 650. iuxta formam instrumenti quietationis, de qua supra in preiudicium istorum de Thomasijs, & sic vtrum confessio domine Gabriele & solutio ab ea facta ẜm supra dicta preiudicet istis de Thomasijs, quo ad eorum duas partes.

¶ Vltimo queritur vtrum liberatio a redditione rationis administrate tutele facte per dominam Gabrielam, vt supra preiudicauerit istis de Thomasijs respectu duarũ partium ad eos pertinentium ẜm predicta.

SVMMARIVM.

¶ De possessore hereditatis aliene ad que teneatur. Et quid facere potuerit.

1 Possessor bonefidei fructus, etiaꝫ ex re aliena perceptos, suos facit. vide .ī. nu. 32.
2 Possessor bõefidei hr̃ditatis fructus restituere nõ cogit̃.
3 Juste possidet, qui auctoritate sententie possidet.
4 Possessor bonefidei dr̃ ille, q auctoritate iudicis possidet.
5 Possessor in dubio presumitur bonefidei, nisi contrarium probetur, vide tamen .ī. nu. 17. vbi limitatur.
6 Peritis standum est.
7 Maritus an teneatur restituere fructus bonoꝝ parafrenalium pro oneribus matrimonij ɔsumptos, & .ī. nu. 22. vbi dicit ꝙ extantes restituit, consumptos maxime naturales, quatenus locupletior factus sit.
8 Nemo dat quod non habet.
9 Fructus vti res mobiles bona fide percepti per triennium vsucapiuntur. vide .ī. nu. 30. vbi limitatur.
10 Titulus an requiratur in vsucapione circa fructus, & alia accessoria, & an sufficiat generalis titulus pro suo, & infra numero. 27.
11 Possessoris bonefidei priuilegiuꝫ est, ꝙ sine alio titulo speciali fructus prescribit.
12 Possessor bonefidei non dicitur ille, postq̃ nouit alios heredes in re possessa ius habere, & super hoc orta est controuersia inter eos & ipsum, nedum per litem motam, sed etiam q̃primum nouit de hoc fieri dubium, & litem sibi mouendam esse.
13 Lex ꝙ si possessor. in fi. prin. ff. de peti. heredi. de qua controuersia loquatur.
14 Controuersia proprie dicitur, etiam ante litem motam, & extra iudicium.
15 Controuersiam promittens alicui non facere dr̃ ɔtrauenisse etiam si extra iudicium, & absq; lite eam fecerit.
16 Res inter alios acta alijs obesse non potest.
18 Juris error an & quando a mala fide excuset.
19 Inter bonam & mala fidem est dare mediuꝫ, scilicet nec bona, nec mala fides, hoc est ꝙ nec in totum habeat effectum bonefidei, nec etiam malefidei.
20 Possessor nec bone, nec malefidei, sed inter vtrunq; existens, fructus, qui extant, restituere tenet̃, sed si sunt consumpti, tenetur restituere, quatenus est factus locupletior .i. quatenus in eius vtilitatem sunt consumpti.
21 Possessor bonefidei in hr̃ditatis petitione ad fructus extantes, & ad ɔsumptos, quatenus locupletior factus est, conditione sine causa tenetur ẜm cõmunem opinioneꝫ.
22 Possessor licet absolute non possit dici in mala fide pp iuris ignorantiam, fructus tamen vsucapere non potest.
24 Vsucapio absq; bona fide non procedit.
25 Vsucapioni necessaria sunt titulus & possessio. & .ī. nu. 29.
26 Titulo pro herede res defuncti nõ vsucapiuntur aduersus rerum heredem, quia titulus ille reducitur ad non titulum, statim cum apparet, ꝙ non est heres.
28 Vsucapio ex solo titulo non procedit.
31 Melioramenta, seu expense necessarie, vel vtiles, an & qñ per possessores retineri possint.
32 Possessor bonefidei fructus per eum perceptos, & quos alias ipse lucraretur cuꝫ expensis & melioramentis compensat, & sic in effectu eos non lucratur, ex quo cuꝫ expensis compensantur.
33 L. sumptus. & .l. emptor. ff. de rei vendi. procedunt etiaꝫ in petitione hereditatis, q2 semper eadem est ratio.
34 Res omnis etiam minima, que est in hereditate, in petitione hereditatis venit.
35 Possessor malefidei tenetur de rebus cõsumptis qualitercunq;, q2 non debebat eas consumere, de quibus sciebat fieri controuersiam.
36 Possessor bonefidei, si res consumpsit, & non sit ob id locupletior factus, res tales sic ɔsumpte, dũmodo ɔsumentis partim cedunt, & partim damno illius cuius sunt.
37 Secus si sunt consumpte in possessoris vtilitatem & ex his locupletior factus sit. quia eas res, aut earum extimationem restituere tenetur.
38 Quid qñ sunt ɔsumpte, & dubitatur qũo consumpte sint.
39 Possessor bonefidei, vt in restitutione non condemnetur, ad quorum restitutionem non tenebatur, nisi quatenus esset locupletior, debet probare se eos in malam partem consumpsisse.
40 Possessor bonefidei, nisi probet ꝙ dilapidauerit, in dubio dicitur factus locupletior ob fructus vel alias res, que ad eum peruenere.
41 Possessor hereditatis non potest aliqd hereditatis retinere occasione debiti quod soluit ex causa nõ hereditaria.
42 Indebite solutum vel per viam compensationis vel aliter repeti conditione indebiti debet.
43 Solutio de indebito, & quasi dolo presumitur in dubio facta per mulierem facilem decipi ob sexus imbecillitateꝫ, nisi ꝓbetur debitũ, maxime qñ de preiudicio tertij agit̃.
44 Pacta & conuentiones inter aliquas personas inite alijs non nocent.
45 Confessio facta per sororeꝫ ꝙ sit debitrix fratris sui, a quo ipsa pendere videtur, & ab eo sperat tradi nuptui, & cui magnam hꝫ reuerentiam, suspitionem quandã arguit.
46 Possessor bonefidei hereditatis si quod iuste soluit, id heredibus imputat.
47 Possessor bonefidei soluens legata aliquo modo indebita, vero heredi, saltem per retentionem imputat.
48 Possessor hereditatis soluens indebitum id veris heredibus imputare non debet.
49 Possessor hereditatis exigens indebitum id vero heredi non prestat.
50 L. quod si possessor. ff. de peti. heredi. quomodo procedat, hic tripliciter declaratur.
51 Possessor hereditatis soluens post ɔtrouersiam motam, non solum in culpa, sed etiam in dolo dicitur esse.
52 Liberatio facta per pupillum maiorem effectuꝫ sibi & eius heredibus, & non alijs, preiudicat.
53 Heres paciscendo cum hereditarijs debitoribus alteri coheredi obligationẽ sibi quesitam ꝓ rata sua non aufert.

CONSILIVM CL

Dirigat Dominus verba mea in viam veritatis & iustitie. Pro resolutione presentis consultationis capio primam questionem circa quam primo aspectu videtur dicendum ꝙ nulli fru-

ctus debeant istis de Thomasijs restitui, q̄r videtur, ꝙ dña Gabriela, vel eius vir secundus qui eos ꝑceperunt, ⁊ consumpserunt eos suos fecerint, ⁊ ad eoꝝ restitutionem non
1 teneanẗ. ¶ Et primo q̄r regula iuris est, † ꝙ bonefidei possessor fructus omnes etiam ex aliena re perceptos suos faciat, vt. l. bonefidei. in prin. ff. de acquir. reꝝ domi. ⁊ in bonefidei possessore hrēditatis videtur casus in. l. i. C. de peti.
2 her. vbi clare dr̄, † ꝙ fructus hereditatis bonefidei possessores restituere non coguntur, sed do. Gabriela predictã hereditatem bona fide possidebat, ergo ⁊c. Et eius bona fides videtur probari ex pluribus. ¶ Primo per sñiam iam latam inter eam, ⁊ dñam Margaritam, in qua videtur virtualiter declaratum, ꝙ dña Gabriela sit heres dicte Susanne, nam cum declaretur, ꝙ dña Margarita debeat habere vsumfructum omnium bonoꝝ excepta tertia parte pro legitima Thomasij, ⁊ Susanne, ⁊ illa tertia pars reli-
3 cta sit dñe Gabriele velut heredi Susanne, † sequitur, ꝙ illa dicitur auctoritate dicte sñie talia bona possedisse, ⁊ ꝯsequenter iuste, ⁊ bona fide. l. iuste possidet. ff. de acquir. possessio. ¶ Secundo similiter per aliam sñiam latam inter eaz, ⁊ hospitale sancte Marie de misericordia, in qua ipsa dña Gabriela predictam hereditatez Susanne possidens fuit absoluta a petitione dicti hospitalis, ⁊ sic iteruz videtur possedisse auctoritate Judicum, ⁊ sñie predicte, ergo videtur, ꝙ bona fide possederit, ⁊ iuste per. d. l. iuste possidet.
4 † Ille enim qui iudicis auctoritate possidet dicitur esse in bona fide, vt post Innoc. declarat Abb. in. c. ꝯsultationibus. ij. colum. de iure patrona. ⁊ sequitur Alexã. in consil.
5 lxxv. Visis ⁊ ponderatis. colum. penul. iiij. volu. ¶ † Preterea bona fides in dubio presumitur in possessore, nisi probetur contrarium, vt per Bart. in. l. celsus. ij. colum. ff. de vsucapio. tradunt Anto. de butrio, ⁊ Abb. in. c. si diligenti. iij. colum. de prescrip. ⁊ ibi late Fely. qui asserit hanc esse cõmunem opinionem, quod etiam tenent Bald. ⁊ Ange. in. l. super longi. de prescrip. long. tempo.

¶ Et licet domina Gabriela vere non fuisset heres vniuersalis, tamen ipsa ita credebat, ⁊ iustam causam credendi habebat, cum eidem q̄plures excellentissimi iuriscon-
6 sulti ab ea requisiti, ita consulendo respondissent, † standuz etenim est peritis in arte. l. i. circa principium. ff. de ventre inspici. ⁊. §. ꝙ autem a nobis. in auctẽn. de non alienan. ⁊c. colum. ij. facit institu. de codicil. post principium.
7 ¶ † Secundo principaliẗ, ꝙ nulli fructus restitui debeant ꝓbari videtur, q̄r pro veritate post secundas nuptias dñe Gabriele, ⁊ sic fere pro toto tempore eos percepit dñs Jacobus eius vir tanq̄ de bonis parafrenalibus, ⁊ pro oneribus matrimonij dicitur eos consumpsisse, ꝑpter quod videtur, ꝙ ipse eos nullo modo restituere teneaẗ sicut de vsuris bonoꝝ parafrenalium dicitur in. l. fina. C. de pact. conuen. Unde si dñs Jacobus eos non tenetur restituere heredibus dñe Gabriele, minus videtur, ꝙ ipsi teneri possint
8 restituere istis de Thomasijs, † cuz nemo det, quod non habeat. l. traditio. ff. de acquiren. rerum domi. l. nemo plus iuris. ff. de regu. iur. ⁊ dixit Barto. per illum text. in. l. si vniuerse. C. de legat. ¶ Tertio eadem conclusio videtur alia
9 via probari, † q̄r scilicet dña Gabriela, ⁊ vir eius per cursum triennij fructus quos perceperunt dicuntur prescripsisse, seu vsucepisse tanq̄ res mobiles cum bona fide perceperint. iuxta glos. notabilem in. l. sequitur. §. fructus. ff. de vsucapio. quam ibi cõmendat, ⁊ approbat Barto. in. l. iij. circa finem. C. quod metus causa. vbi etiam Alexand. ij. colum. versiculo in ea glo. sequuntur Angel. Jmol. Paul. de cast. ⁊ alij in dicto. §. fructus. ⁊ est cõmune dictum, de quo plene per Curtium in consilio. lxxj. Princeps defunctus. iiij. colum. versicu. sexta conclusio. cum multis alijs qui ad
10 hoc allegari possent. ¶ † Nec videtur obstare, si dicatur, ꝙ in dictis fructibus non aderat aliquis titulus particularis, quo mediante dicantur vsucapti, q̄r respõdetur, ꝙ hoc circa fructus, ⁊ alia accessoria non requiritur, sed sufficit generalis titulus pro sua, iuxta. l. si ego. §. partus. ff. de publici. vbi Bald. nota. qui etiam hoc dixit in. l. ancille. in sexta oppositione. C. de furtis. ⁊ in. l. prima. colum. prima. versi-
11 cu. quero nunquid fructus. C. de vsu. ⁊ fruc. lega. † vbi dicit ꝙ est priuilegium bonefidei possessoris, ꝙ prescribat fructus sine alio titulo speciali, vt per eum, quod multum commendat Curt. in dicto consilio. lxxj. loco preallegato. ¶ His tamen non obstantibus verius esse arbitror, ꝙ fructus in proposito casu veniant restituendi s̄m tamen ꝙ mo-
12 do declarabo. ¶ † Et posset ante omnia dici, ꝙ dña Gabriela non fuerit bonefidei possessor dicte hereditatis pro duabus tertijs pertinentibus ad istos de Thomasijs, maxime postquaz nouit illos ius in dictis duabus partibus pretendere, ⁊ super eo orta fuit controuersia inter eos, ⁊ ipsam dñam Gabrielam, quod intelligitur nedum per motã litem, sed etiam quamprimum ipsa dña Gabriela nouit de hoc fieri dubium, ⁊ litem sibi mouendam, vt declarant gl. ⁊ docto. in. l. quod si possessor. in fine princi. ff. de petitio.
13 heredi. † Et de hac controuersia debet intelligi text. in. l.
14 quod si possessor. ff. eodem titulo. † cum controuersia dicatur proprie etiam ante motam litem, ⁊ extra iudicium, vt voluit glo. cõmuniter approbata in. l. causas. vbi Bald. dicit. C. de transactio. ⁊ videtur text. iuncta glos. ⁊ ibi Bart. nota. in. l. lucius. §. tres heredes. ff. ad senatusconsul. trebellia. Et in proposito nostro est bonus text. in. l. sed ⁊ si lege. §. si ante litem. ff. de petitio. heredi. vbi doc. declarant,
15 cum multis alijs, que ad hoc allegari possent. ¶ † Et hinc est ꝙ qui promiserit non facere alicui controuersiam dicitur contrauenisse etiam si extra iudicium, ⁊ absq̄ lite eam fecerit, vt per Alexan. in consilio. cxcv. Perspectis instrumentis. colum. fina. vj. volumi. vbi ad hoc plura allegat. vt per eum. Ratione igitur controuersie orte per multa tempora prius videtur, ꝙ dña Gabriela non fuerit ex toto bonefidei possessor respectu duarum partium pertinentiuz ad istos de Thomasijs. ¶ Nec istis videntur obstare allegata in contrariam, quia quantum pertinet ad illas duas sententias nihil faciunt ad propositũ. ¶ In prima enim non de iure hereditario agebatur, sed tantum an dña Margarita deberet dici vsufructuaria. ¶ In secunda autem agebatur an venisset dies substitutionis facte de hospitali, ⁊ sic in vtraq̄ agebatur de re valde diuersa a iure quod ha-
16 bent isti de Thomasijs. ¶ † Et preterea (vt vulgo dicitur) res inter alios acta alijs obesse nõ potest. vt. l. prima. ⁊ per
17 totum. C. res inter alios acta. ¶ † Illud autem quod dicebatur in dubio, quem presumi bonefidei possessorem non videtur obstare, quia propter ortam controuersiaz, de qua supra non videtur, ꝙ simus in dubio, sed videtur ꝙ possit dici dictam hereditatem respectu duarum partium ipsam dñam Gabrielam mala fide possedisse, ⁊ per consequens ꝙ illa si viueret vel hodie eius heredes teneantur ad omnes fructus indistincte nedum perceptos, sed etiaz qui percipi potuerunt ab illo tempore, scilicet quo cõtrouersia predicta orta fuit per textum clarum in. l. sed ⁊ si lege. §. quod autem ait. versiculo ꝙ si arbitrio. ff. de petitio. hereditatis. Et si quis s̄m predicta iudicaret forte non male sentiret.
18 ¶ † Uerum tamen quia posset quispiam super hoc dubitare dicendo, ꝙ domina Gabriela fuit in errore iuris, qui in proposito videtur excusare a mala fide. iuxta dictam. l. sed ⁊ si lege. §. scire autem. ¶ Secundo puto in hac questione dicendum absq̄ aliqua dubitatione, ꝙ licet domina Gabriela forte potuisset excusari a mala fide, tamen non
19 propterea dicebatur bona fide possidere, † quia inter bonam fidem, ⁊ malam fidem datur medium, scilicet non bona fides, nec mala, hoc est, ꝙ nec in totum habeat locum effectus bonefidei, nec etiam malefidei, prout voluit glos. in dicto. §. scire. ⁊ doctores ibi declarant, maxime Paul. de castro, ⁊ dixit Corne. consilio. ccxciiij. Egregie. secunda
20 colum. quarto volumi. ¶ † Et hoc stante facio indubitatam conclusionem, ꝙ fructus in proposito nostro restitui debent, qui extant, vel si consumpti sunt hi, ex quibus ipsa domina Gabriela, vel eius vir facti fuerunt locupletiores, idest quatenus consumpti fuerunt in eorum vtilitatem, ita voluit glosa, ⁊ sequuntur doctores in dicto. §. scire. ¶ Et ista conclusio probatur a fortiori, nam procederet etiam si simpliciter dña Gabriela fuisset bonefidei. vt. l. itẽ veniunt. §. fructus. ⁊ ibi per glos. ⁊ docto. ff. de petitio. heredita-
21 tis. † Est enim in iure clarum in petitione hereditatis bonefidei possessorem teneri ad fructus extantes, ⁊ ad consumptos, quatenus factus sit locupletior, vt ibi traditur,

dixit Bal.

dixit Bal. in.l.i.C.de vsu. ꝛ fruct.leg.sequitur Roma.in
ꝯsil.cxlix.Conclusionem p̄mam.in scd̄a ꝯclusio. ꝛ fuit opi.
Bart.in.l.ex diuerso.ff.de rei vendi. ꝛ Abb. ꝛ alioꝝ in.c.
grauis.de resti.spol.prout refert, ꝛ sequitur patruus ꝛ dñs
meus Soci.in ꝯsil.cclj.Qm̄ in presenti.col.fi. ꝛ videt̄ incli
nare in hanc ptem Corne.in ꝯsil.cccj. Circa primum. col.
penul.i.volu.maxime ꝓpter auctoritatem Bar.ꝛ alioꝝ ita
tenentium,quos ipse allegat, ꝛ Alex.in.l.in insulam.§.fru-
ctus.ff.solu.matri.dicit ꝙ opi.Bar.hodie est cōis, vez ꝙ
bonefidei possessor ad fructus, qbus factus sit locupletior
tenetur ꝯditione sine causa,vt per eum.Si igitur hoc esset
in bonefidei possessore,multomagis erit veruz in casu isto,
cum dña Gabriela absolute non videatur fuisse bonefidei
per predicta. C Nec huic ꝯclusioni ob. ꝙ fructus fuerint
percepti per maritum dñe Gabriele tanꝗ̄ de bonis para-
frenalibus sicut supra in ꝯrium allegabatur,qm̄ rn̄detur,ꝙ
illud si esset verum ꝓcederet tantum respectu mariti, ꝛ vxo
ris,vel eoꝝ heredum, ꝛ ita loquitur.d.l.fi.C.de pac.ꝯuen.
sed si vxor dederit marito res alienas ibi non dr̄ in aliquo
preiudicari dño,qꝛ res inter alios acta ꝛc.C.res inter ali.
act.per totum.ꝛ.l.si vnus.§.ante omnia.ff.de pac.cuz simi.
22 †Est tamen aduertendum,qꝛ illud,qd̄ in argumento dici-
tur non est simplr̄ verum, nam maritus,siue eius heres fru
ctus parafrenaliuz extantes restituit vxori indistincte, ꝛ cō
temptos etiam quatenus sit factus locupletior, maxime si
erant fructus naturales,vt traditur per glo. ꝛ doct.maxi-
me Saly.in.d.l.fi. ꝛ dixit Bar.in.l.pen.ff.ad.l.falci Su-
per hoc tn̄ non insisto,qꝛ non est necessariū cuz non sit que-
stio nunc inter maritum,ꝛ heredes vxoris, solum igitur ꝯsi
derari potest,ꝙ lz dñs Jacobus maritus fuerit bonefidei,
qd̄ tn̄ non operatur,quin veris dñis teneatur restituere fru
ctus extantes,vel consumptos,quatenus sit effectus locu-
pletior per predicta. C Demum non ob.qd̄ de vsucapio-
ne triennali vltimo loco dicebatur,qm̄ rn̄deri potest primo
ꝙ illa non ꝓcedit nisi cum bona fide,vt est notum,vez ipsa
dña Gabriela non dr̄ fuisse in bona fide saltez post ortaz cō
trouersiam,vt.s̄.deductum fuit, ꝛ similiter etiam vir eius,
qui cām ab ea habebat, ꝛ ꝯtrouersiam illam nouit non di
23 citur fuisse in bona fide. C †Et lz absolute non posset dici
fuisse in mala fide ꝓpter iuris ignorantiaz,tamen illud ꝓ-
cedit solum quo ad tres effectus in qbus reputantur bone
fidei possessores inter quos nō est effectus vsucapionis , vt
declarat Pau.de cast.in.d.§.scire, duz dicit,ꝙ extra illos
tres effectus,quos enumerat isti tales,qui errant in iure di
24 cuntur malefidei possessores.†Sic igitur in ꝓposito vsu-
capio absqꝫ bona fide procedere non potuit.iuxta.l.celsus
cum materia.ff.de vsuca.cum simi. C Scd̄o etiam rn̄deri
25 potest.†ꝙ vsucapio procedere non potuit,qꝛ.s.defuit titu-
lus, ꝛ etiam possessio,que sunt ad vsucapionem necessaria.
vt institu.de vsuca.in prin. ꝛ.d.l.celsus.vbi plene per Bar.
ꝛ alios,non.n.habuerunt aliquem titulum.Nam dñs Ja
cobus non possidebat bona vt sua,sed tanꝗ̄ vxoris. Ipsa
vero dña Gabriela titulum non habuit respectu duaꝝ par
26 tium ptinentium ad istos de Thomasijs.†Ille.n.qui se he
redez credit alicui bona eius possidendo non vsucapit, nec
respectu vsucapionis talium bonoꝝ dr̄ habere titulū.Naz
cum postea pateat,ꝙ heres non erat,titulus ille reducitur
ad non titulū, ꝛ ideo titulo ꝓ herede res defuncti non vsu-
capit̄ aduersus veꝝ heredez,vt hec ꝓbantur ex his,que di
cunt gl. ꝛ doc.in.l.i.ff.pro here. C Nec ob.doctr.Bal.in
27 d.l.i.de vsu. ꝛ fru.leg.cuz alijs.s̄.in ꝯrium alle.†Qm̄ rn̄de
tur,ꝙ Bald.intelligit fructus prescribi generali titulo pro
suo, ꝛ absqꝫ speciali titulo, qn̄.s.ḡnalis titulus pro suo cau
satur a speciali titulo,quem hr̄et in rebus,ex qbus fructus
pcipiuntur,vt ꝓbatur ex not.in.l.si ego.§.partus.ff.de pu
blici.quā ipse allegat.Sed in ꝓposito nr̄o ista dña Gabrie
la, ꝛ vir eius in dictis bonis nullum titulū habebant,vt.s̄.
28 dictum est,ergo stat firma regula,†ꝙ vsucapio ex solo ge-
nerali titulo ꝓ suo non ꝓcedit.l.i.cum ibi nota.ff.pro suo.
Ita in terminis dclarat dñs meus Soci.in.d.ꝯsi.cclj.in fi.
C Similr̄ possessio fructuuz nō ꝓbat̄,qꝛ.s.ꝯsumpti fuerūt
29 quasi statim ꝙ percepti fuerunt.†Merito etiaz ex defectu
possessionis vsucapio nō ꝓcedit.l.sine possessione.ff.de vsu
30 ca. ꝛ ita ēt dicit Soci.meus in loco preall.†dicens doctr.
Bar.in.d.§.fructus in ꝯrium allegatam.cum simi. ꝓcede
re solum respectu fructuum extātium. C Circa scd̄am.q.
31 parum instando ꝯcludendum vr̄,†ꝙ lz melioramenta, seu
expēse necessarie,vel vtiles retineri possent per possessores,
iuxta.l.plane.ff.de peti.here. ꝛ cum distinctione de qua ibi
in fi.sm̄ ꝙ velimus possessores esse bonefidei,vel nō bone-
32 fidei,maxime post ortam ꝯtrouersiaz de qua supra,† tn̄ cū
dictis expēsis vident̄ cōpensandi fructus ꝑcepti per.d.pos
sessores ēt hi quos ipsi alias lucrarent̄. iuxta.l.sumptus.ff.
de rei ven.ꝛ.l.emptor.eo.tit. ꝛ in qualibet eaꝝ glo. ꝛ doct.
not.ꝙ eo casu bonefidei possessor in effectu non lucrat̄ fru
ctus.cum eos debeat cū sumptibus,ꝛ expensis per eum fa
ctis cōpensare,qd̄ ēt voluerunt Bal. ꝛ Ang. in.l.in insulā
.§.fructus.vbi ēt Alex.in fi.ff.solu.mat.Et istud dictum ꝛ
33 tex.illū in.d.l.sumptus multū not.Bar.ꝛ Bal.ibi. C †Et
lz.l.illa.ꝛ.d.l.emptor loquant̄ in rei vendicat. tn̄ idem vr̄
in casu nr̄o in petitione hr̄ditatis,vt dicit Alb. in.d.l.sum
ptus, ꝛ qꝛ semp est eadem ratio,qꝛ.s.expensa facta est in re
aliena tanꝗ̄ in re sua, ꝓut in eo tantum casu dictuz supius
ꝓcedit,vt declarant Bal.Ang. ꝛ Alex.in.d.l.in insulaz.
.§.fructus. C Circa tertiā.q.de bonis mobilibus predi-
cte hr̄ditatis,que ꝑuenerunt ad dñam Gabrielā similr̄ pa
rum est insistendum,qꝛ cum sint res hr̄ditarie absqꝫ dubio
cum reliqs bonis hr̄ditarijs restitui debent ꝓ dictis dua-
34 bus tertijs ptinētibus ad istos de Thomasijs, †oīs.n.res
ēt minima,que fuerit hr̄ditatis venit in petitione heredita
tis.l.lz minimā.ff.de peti.here. C Et si dicat̄, ꝙ ꝯsumpte
35 tales res sunt,vel pars eaꝝ.Dicaz†ꝙ si ꝯsideremus illos
possessores non bonefidei forte oīno tenent̄,qualitercunqꝫ
res ꝯsumpte sint per eos,qꝛ non debebant res ꝯsumere,de
qbus sciebant fieri ꝯtrouersiam, ꝛ quodāmodo sciebāt ad
aliuz ptinere. C Si vero ꝯsideremus eos fuisse bonefidei,
36 tunc distinguenduz est,†qꝛ aut res ꝯsumpte fuerunt ita, vt
ex hoc illi non dicantur facti locupletiores,ꝛ dz dici,ꝙ res
ꝯsumpte cedunt pro parte ad dānum ipsoꝝ ꝯsumentium,
ꝛ ꝓ parte ad dānuz istoꝝ de Thomasijs per.l.sed ꝛ si lege.
37 §.adeo.ꝛ ibi gl.ꝛ doct.dn̄t.ff.de peti.here. C †Uerum si
ꝯsumpte res fuerint per.d.possessores in eoꝝ vtilitatez ita
ꝙ illi dicantur ex tali ꝯsumptione reꝝ hereditariaꝝ facti lo
cupletiores, ꝛ tunc totum id qd̄ eo modo ꝯsumptum est ce
dit ipsis ꝯsumptoribus,ita vt res ipsas,seu eaꝝ estimatio-
nem teneant̄ restituere istis de Thomasijs, vt est text. ꝛ ibi
doc.declarant maxime Ang. ꝛ Pau.de cast. in.d.l.sed ꝛ
si lege.§.qd̄ autez quis.ff.de peti.here. C Et circa hoc est
38 aduertendum,†qꝛ si de hoc dubitatur.s.qūo tales res con
sumpte fuerint,presumitur eas sic cōsumptas,vt ex eis sint
locupletiores.Et satis est istis d Thomasijs ꝓbare, ꝙ res
de qbus agitur,ad dñam Gabrielam,ꝛ eius viruz ꝑuene-
rint.Naz ex eo intelligitur,ꝙ sint effecti locupletiores,nisi
ex aduerso ꝓbet̄, ꝙ male fuerint consumpte, ita est de men
te glo.in.l.vtrum.ff.de peti.here.ꝛ ibi declarant doc.maxi
39 me Ang.in ver.in glo.i.ibi alias ꝛc.qui ex hoc infert,† ꝙ
bonefidei possessor,vt non condemnet̄ in restitutione fru-
ctuum,(ad quoꝝ restitutionem non tenebat̄ nisi quatenus
esset locupletior)dz ꝓbare se eos ꝯsumpsisse in mala parte,
vt per eum, quod in ꝓposito est valde notandum, qꝛ seruit
etiam circa dicta supra in.i.q. Et hoc idem voluit Ange.
40 in.d.l.sed ꝛ si lege.§.qd̄ autem.eo.tit.†dicens,ꝙ nisi pro-
betur ꝙ possessor dilapidauerit,in dubio dr̄ factus locuple
tior fructibus,vel alijs rebus que ad eū ꝑuenerūt. C Cir-
ca quartā.q.in p̄mis aduertendū est,ꝙ predicti.650.aurei
(posito ꝙ fuissent vere debiti per dñam Gabrielā dño Lu
douico eius fratri)nō vr̄,ꝙ fuerint debiti ex cā hr̄ditaria.i.
qd̄ tale debitū respiciat hr̄ditatē.d.Susanne, sed vr̄,ꝙ fue
rit debitū pticulare ipsius dñe Gabriele,eo qꝛ tn̄ ipsius cō
tēplatione,ꝛ ꝓ eius pticulari vtilitate dñs Ludouicus p̄di
ctus dr̄ dictā summaz expendisse,ꝛ(vt credi dz)ex ordine,ꝛ
voluntate eius, ꝛ hoc satis ꝓbat̄ ex instr̄o quietationis , ꝛ
ꝯfessionis debiti predicti, dicunt̄.n.dicti.650.aurei debiti,
ꝛ ita dña Gabriela falsa fuit ex eo qꝛ ipse dñs Ludouicus
illos erogauit in aduocatis, ꝓcuratoribus,consilijs,vt pa
trocinatoribus habitis pro defensione iuriuz, ac causaruz
dicte domine Gabriele,ꝛ in alijs ptinentibus ad dictaz de-
fensionem,ꝓut clare dicitur in dicto instr̄o, ꝛ sic non in ne-

gocijs ptinentibus ad hereditatē Susanne. Merito ergo dicta summa non debet ↄsiderari ad damnū istoꝝ de Thomasijs. Et certe in hoc non videt̄ dubitandum, q̄nquidem lis, quam fecit dn̄a Gabriela, in qua facte fuerunt predicte expense fuit cum dn̄a Margarita an. s. esset vsufructuaria, in quā dn̄a Gabriela seipsam defendebat, ⁊ pro sua vtilitate litigabat, licet iniuste, ꝑut apparuit ex sn̄ia postea secuta in qua dn̄a Margarita obtinuit, vt esset vsufructuaria omnium bonoꝝ excepta legitima iure nature debita Thomasio filio testatoris. Hanc litem isti de Thomasijs non fecissent, sed ꝑut iustitia exposcebat pro eoꝝ rata concessissent
41 vsumfructuꝫ predicte dn̄e Margarite. † Quo stante satis iuridicum videt̄, ꝙ ipsi nihil pati, aut reficere debeant de expensis predictis, ⁊ sic de dictis. 650. aureis, q̄m dn̄a Gabriela de suo eos erogauit, ⁊ male vtendo, q̄m non debebat tales impensas facere, ⁊ querere id quod ↄtra iustitiā erat, vnde tanq̄ re sua latius, ⁊ male vsa nihil dꝫ istis de Thomasijs veris heredibus pro eoꝝ rata imputare. iuxta. l. sꝫ ⁊ si lege. §. si qs re sua. ff. de peti. here. ¶ Scd̄o principaliter est aduertendum, vbi predicta quis non admittat in totum, vel in partem, q̄m ex parte istoꝝ de Thomasijs negatur, ꝙ ipsi dn̄o Ludouico deberent̄ dicti aurei. 650. q̄nimo dicitur, ꝙ si recte omnia discuterent̄, ille erat debitor
42 hereditati. d. Susanne in bona quantitate, † ⁊ sic dr̄, ꝙ cōfessio dn̄e Gabriele, ⁊ solutio ab ea facta per viam cōpensationis dicitur indebita, seu de indebito facta, adeo ꝙ ipsi dn̄e Gabriele, vel eius heredibus competat indebiti ↄdi-
43 tio, vt. ff. ⁊. C. de ↄdi. indebi. per totos. ¶ † Et ꝙ ita fuerit solutio de indebito, ⁊ quasi dolo dicti dn̄i Ludouici in dubio presumitur attento, ꝙ dn̄a Gabriela erat mulier facilis ad patienduꝫ deceptiones ꝑpter sexus imbecillitatē. Nisi tn̄ ex aduerso probetur, ꝙ vere dicti. 650. aurei erant debiti, vt ꝓbatur in. l. cum de indebito. §. si aūt is qui. ⁊ ibi per doc. traditur. ff. de ꝓba. ¶ Et maxime hoc videtur dicendum in casu isto in quo agitur de preiudicio tertij, idest istoꝝ de Thomasijs, agitur. n. vtrum dicta ↄfessio, ⁊ solutio per compensationem facta preiudicent eis ita vt ei stare teneantur. Etenim omni rationi, ac equitati ↄgruum vi-
44 detur, ꝙ non preiudicent, † cum pacta, ⁊ ↄuentiones inite inter aliquas ꝑsonas alijs minime noceāt. l. si vnus. §. ante omnia. ff. de pac. ⁊. C. res inter alios acta, per totum, facit. l. si seruus. in fi. ff. de diuer. ⁊ tempo. prescri. Et hec sola ratio deberet cuicunq̄ iudicaturo suadere ꝙ. d. 650. aurei non possint imputari istis de Thomasijs, nisi ltime ostenda
45 tur ꝙ vere erāt debiti dn̄o Ludouico. † Et presertim attēto, ꝙ ↄfessio p̄dicta facta fuit per feminā minorē, ⁊ sororeꝫ dicti dn̄i Ludouici, a quo illa videbatur pendere, ⁊ sperabat se tradi nuptui, ꝑut statim ↄtigit, ⁊ cui etiam non minorem reuerentiam prestabat, q̄ꝫ patri, hec. n. omnia arguunt quandam suspitionem argu. notatoꝝ in. l. i §. que onerande. ff. qua. reꝝ act. non dat. vel saltem ex vinculo cognationis arguitur, ꝙ sororia, ⁊ filiali affectione mota fuerit ipsa dn̄a Gabriela, ꝑut etiam hoc exprimitur in predicto instr̄o ibi, ⁊ certa dilectione ⁊ caritate mota ⁊c. ¶ Ulterius ēt dico, ꝙ stantibus predictis, vcꝫ ꝙ solutio illa saltem presum
46 ptiue dicat̄ facta de indebito. † Nō ob. si dicat̄, ꝙ dꝫ oi̇no imputari istis de Thomasijs veris heredibus pro eoꝝ rata attēto, ꝙ solutio vr̄ facta a bonefidei possessore. iuxta. l. si qd possessor. in prin. ff. de peti. here. Et vr̄ bonus tex. in. l.
47 qd̄ si possessor. eo. tit. † vbi possessor bonefidei soluens legata indebita aliquo modo imputat vero heredi saltem per
48 retentionem. Qm̄ istis r̄ndetur, † ꝙ imo cum dn̄a Gabriela soluerit indebitum non dꝫ veris heredibus imputare, vt est tex. clarus in. l. si possessor. §. sꝫ ⁊ si senatus. ff. de peti. he
49 re. vbi aperte dr̄, † ꝙ possessor hereditatis exigens indebitum illud non prestat vero heredi, nec ēt ei imputat, qd̄ non
50 debituꝫ soluit. ¶ † Nec ob. d. l. ꝙ si possessor. qꝛ multipl'r r̄nderi pōt. Et primo pōt dici, ꝙ ibi soluit de hereditate, ⁊ ꝑpterea aliquo modo imputat heredi in casu nr̄o soluit de suo, ꝑut hanc distinc. facit glo. que in hoc cōiter approbat̄ in. l. si qd possessor. §. i. ff. de peti. here. in glo. magna in ver. si vero indebitum soluat̄ ⁊c. Uel scd̄o r̄ndet̄ (si qs non admittat in. d. l. ꝙ si possessor, solutuꝫ fuisse de hr̄ditate) ꝙ ibi ideo hr̄di aliquo modo imputat̄, qꝛ erat possessor in iustissima ignorantia indebiti, nam cum testm̄ appareret, qd̄ validum presumebat̄ ⁊ eo intuitu ille hr̄ditatem possidebat dr̄ iustissime errasse, ⁊ ꝑpterea ei ꝑmittitur imputatio vt ibi, non sic in casu nr̄o vbi non agit̄ de debito ꝑueniente ex aliquo testō, ⁊ sic non cadit ↄsideratio illius iustissime, ⁊ excusabilis ignorantie, merito non fiet iputatio hr̄dibus. i. istis de Thomasijs, sꝫ ipsi hr̄d. dn̄e Gabriele repetere poterūt iuxta reg. d. §. sed ⁊ si senatus. hanc solu. ponit glos. in. d. l. ꝙ si possessor. in glo. magna, ibi, tu dic. ⁊ ibi Ang. dicit, ꝙ ista soꝉo est vera, quā ēt approbāt ibi Bar. ⁊ alij, ⁊ eādē posuit gl. magna in. d. l. ꝙ si possessor. §. i. in ver. nisi iustissima fuisset in bonefidei possessore ignorātia ⁊c. ibi doc. oēs vr̄r sequi illam gl. Et magis hanc solu. declarando dico. ꝙ in d. l. ꝙ si possessor. idē error inducit bonā fidē in possessore, ⁊ ignorantiā indebiti, vcꝫ credulitas validitatis testamēti, ⁊ ꝑpterea ille casus ꝑticularis remouet̄ a reg. d. §. sed ⁊ si senatus, qd̄ non est in casu nr̄o, vt de se patet. Uel ēt tertio r̄nderi pōt s̄m gl. ꝑalle. ꝙ in. d. l. ꝙ si possessor. solutio indebiti facta fuit anteq̄ꝫ de hr̄ditate nata fuisset aliqua ↄtrouersia, ꝙ non fuit in casu isto, cum (vt. s̄. dictū fuit) iam aliqua orta erat ↄtrouersia sup hereditate ꝑut in puncto narrat̄, ⁊ hanc ēt solu. vr̄ approbare Bar. in. d. l. ꝙ si possessor
51 ⁊ vr̄ ēt ibidem sequi Ang. dicens rōnem esse, † qꝛ q soluit post ortam ↄtrouersiam dr̄ esse in culpa, imo ēt in dolo vt per eum. ¶ Ex his ergo simul iunctis concludit̄ in casu nostro imputationē dicte quātitatis istis de Thomasijs fieri non posse, qꝛ dn̄a Gabriela soluit de suo, ⁊ suo noīe nō hn̄s iustissimā cām ignorātie, imo in culpa existens ꝑp iam ortā ↄtrouersiaꝫ, hec de. iiij. q. ¶ Circa. v. ⁊ vlti. q. arbitror nō
52 esse procul a ꝓbabili dubitatione. † Dico. n. ⁊ concludo ꝙ liberatio a tutela, vel a redditione rationis tutele facta per dominam Gabrielam sibi tantum, ⁊ suis heredibus preiudicauit, istis autem de Thomasijs nullo modo preiudicare potuit per regulam supra allegatā. s. quia res inter alios acta alijs nocere non potest per iura ꝑallegata. ¶ Et in
53 proposito bene facit. l. fi. C. res inter alias acta. † vbi si duo succedunt vni alter eorum paciscendo cum debitoribus hereditarijs alteri non aufert pro sua rata sibi quesitam obligationem, ⁊ ita proprie erit in casu isto. Nam cum isti de Thomasijs simul cum domina Gabriela successerint predicte Susanne actio tutele ipsis heredibus pro eorum rata quesita non debuit istis de Thomasijs auferri per pactū aliquod ipsius domine Gabrielle, seu per liberationem ab ea factaꝫ. Ipsa enim ab actione, seu obligatione tutele liberando dominam Franciscam tutriceꝫ, ⁊ eius heredes tantum prestitit, quantum sua rata hereditatis Susanne importabat, ⁊ sic solum pro tertia parte per predicta. Et sic remanet conclusio, ꝙ isti de Thomasijs pro eorum rata hereditaria possunt petere sibi reddi rationem administrate tutele ab illa tutrice, vel eius heredibus, non obstante liberatione per dictam dominam Gabrielaꝫ facta. ¶ Et hoc eo magis dicendum est, cuꝫ ipsa dn̄a Gabriela quicquid fecit intuitu dilectionis, ⁊ caritatis, quas habebat in matrem ⁊ fratrem eius fecisse dr̄, vt in predicto instrumento dicitur, ⁊ supra etiam consideratum fuit. Laus Deo.

Maria. sozi. iunior iurisconsultus, ⁊ Senensis patritius Padue legens in prima sede vespertine lectionis.

FINIS PRIMI VOLVMINIS.

Registrum.

A B C D E F G H I K L M N O P Q R S T V X Y Z
AA BB CC DD EE FF GG HH II KK LL.

Quaterni omnes.

¶ Consilioꝝ Clarissimi Eminentissimiq̄ꝫ Jurisconsulti dn̄i Mariani Socini iunioris, Senensis patritij, Equitis, ac Cesaree, Pōtificalisq̄ꝫ aule Comitis, aliter Socini nepotis, Prima pars, nunc primum in lucem edita. Explicit.

Repertorium in primum

Volumen Consiliorum, Clarissimi, Eminentissimiq; Jurisconsulti domini Mariani Socini iunioris, Seneñ Patritij, equitis, ac Cesaree, Pontificalisq; aule Comitis, aliter Socini nepotis, Incipit.

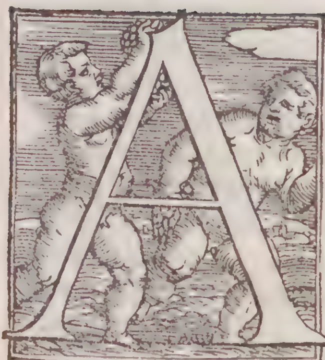

Ablatiui Absolute prolati ab habente auctoritatem inducunt ius fideicommissi, & disponunt. in consilio.iiij. numero.viij. car.16.

Absentia probabilis est iusta causa concedendi restitutionem in integrum.in consilio.cxxviij.nu.cxlix. ca.225.

Absolutio a iuramēto minori non est necessaria, qñ in diuisione vel in ꝯtractu est enormiter lesus.in consi.liij.nu.i. car.77.

Absolutio ad cautelam petenda est a iuramento prestito super contractu enormem lesionem continenti.in consilio.cxliiij.nu.xxxix. car.259.

Absolutio a iuramento dz dari, etiaz ꝙ in ꝯtractu iurato esset generaliter renunciatum omni iuris, & legum auxilio, & fauore.in consil.cxliiij.nu.xlij. car.359.

Absurditas vt remoueat, a verbis recedendū est, & ab eoꝝ ꝓpria significatione.in ꝯsi.i.nu.cxxvj. car.10.

Absurdum est ꝙ sexus masculinus magis cōsideretur in excludenda filia ab hereditate matris q̄ʒ ab hereditate patris.in consi.i.nu.cxxv. car.10.

Absurdū a lege, & a statuto remoueri dz in ꝯsi.ix.n.vj.c.22.

Accessorium Sequitur naturam sui principalis.i ꝯsi.lxv.nu.viij.car.87. & in consil.cxlv.nu.lxxv. car.263.

Accessoriuz annullatur annullato principali. in ꝯsi.lxxviij. numero.10. car.156.

Acta inducūt notoriū.in ꝯsi.xvj.nu.xviij. car.29.

Actio ois spatio.xxx.ann.tollit in ꝯs.xxij.nu.xxj.c.36. in ꝯsi.lxxiiij.nu.xxxj.c.110.& i ꝯsi.cxliiij.nu.xlij.c.259.

Et si vltra duret absolute spacio.xl. annoꝝ tollit.ibidem.

Actio est inanis, quā iopia creditoris excludit.i ꝯsi.xxxvij. nu.xiij.car.58.& in ꝯsi.lxiiij.nu.iiij. car.85.

Actio ad dotē repetendā, licet sit cōis patri & filie, tñ exercitium solum dicitur patris.in ꝯsi.xliij.nu.iij. car.65.

Actio de iure canonico oritur ex nuda promissione. consilio.lv.numero.ij. car.79.

Actio de euictione nō datur, nisi lata sentētia.in ꝯsil.lxxxj. numero.ix. car.139.

Actio ꝑsonalis, que ꝯditio appellatur, dat cōtra eos, qui nobis ex ꝯtractu, vel quasi, vel ex delicto, vel quasi, sunt nobis obligati ad dandum, vel faciendum, & semp obligationem presupponit.in consi.lxxxij.nu.iij. car.139.

Actio realis non presupponit aliquo modo reuz obligatū. in consil.lxxxij.nu.v. car.139.

Et que ad eam exercendam requirantur.ibidem.

Actio prescriptis verbis, vel ex vendito orit ex ꝓmissione de retrouēdendo.in consil.cxlv.nu.xxx. car.261.

Et quelibet harum actionum est personalis.ibidem.

Actione personali, aut reali agimus contra aliquem.in consil.lxxxij.numero.ij. car.139.

Actionem qui hʒ, multo magis exceptionē hʒ.in cōsil.xlv. nu.xij.car.67.& in ꝯsi.lxxvij.nu.cxxij. car.134.

Actionē aliquā nihil agit, ad quaz non hʒ potentiam, ſm magnum Auerroim.in ꝯsi.lxxij.nu.xij. car.108.

Actionem quis ex sua improbitate consequi non debet. in consil.lxxvij.nume.xxviij. car.129.

Actiones personales spacio.xxx.annoꝝ prescribuntur.in consil.cxxviij.nu.cxxxiij. car.225.

Actionis personalis ꝓprium est, vt per eā actor intendat aduersariuz ei dare, aut facere oportere.in ꝯsi. cxlv. numero.xxxj. car.261.

Actor debet probare id, quod est fundamentuz sue intentionis.in consil.xij.nu.iij. car.25.

Actor ꝓbās incūbētia obtinere dz.i ꝯsi.cxlvj.nu.v.c.265.

Actore non probante, reus, etiam ꝙ nil probet, est absoluendus.in consil.lxxv.nu.ij. car.137.

Actore ꝓbante dñiuz reꝝ petitaꝝ, iudex dz reuz ꝯdēnare ad eaꝝ restōnem, declarato prius, ꝙ res petita per actorem iure dominij, vel quasi pertineat, & spectet, vt petitum est.in consil.lxxxj.nu.i. car.338.

Actori, vt in possessione seruetur, fauendum est, qñ probauit possessionem nō simpliciter, sed cum iusto emptionis titulo.in consil.cxlvj.nu.xviij. car.265.

Actoris alter, rei alter personaz in iudicijs sustinere debet. in consil.lxxv.nume.iij. car.117.

Actui per nos gerendo quando ideo currit tps, quia aliquod impedimentum subest, si possumus tale impedimentū remouere, & in eo fuimus negligētes, perinde habetur, ac si non fuisset impedimentum, & tempus currit. in consil.lxxvj.nu.lxxix. car.124.

Actuz faciens, qui pōt importare aditionē, & nō aditionem hereditatis, dicitur illud actum fecisse, qui prosit, & non noceat.in consil, cxxix.nume.xxvij. car.234.

Actus omnis data potentia pendet a voluntate agentis.in consil.lxxij.nu.xiij. car.108.

Actus humani regulantur a voluntate, & potestate.in eodem consil.nume.xiij. car.ea.

Actus antiqssimo tpe facti, & qui diu perseuerauerunt presumuntur iusti, & ꝙ sint facti cum omnibus suis qualitatibus requisitis.in consi.lxxvj.nu.lij. car.122.

Actus sequens declarat intentionez precedentem. in consil.lxxxvj.nume.iij. car.144.

Actus agentium non operatur vltra eorum intentionem. in consil.xcv.nume.i. car.154.

Actus morientium pure dispositi non recipiunt suspensionem.in consil.cxxxiiij.nu.xxiij. car.245.

Actus ois hoium, & omne verbū in dispositione positū dz sic intelligi vt aliqd opet.in ꝯsi.cxxxvj.nu.20.car.248.

Additio facta ad statutuz debet intelligi in eisdem terminis, in quibus loquitur statutum.in consil.iiij.nu.xij. car.xvj.

Adeūdi ius de iure ciuili licet tollat spacio.xxx.annoꝝ, an idem sit in iure petende bonorum possessionis.in consil.xxij. nu.xxiiij.xxv.& xxix. car.36.et.37.

Adeūdi facultas non tollitur ante tempus.xxx.annorum. in consil.lxix.nu.xxxij. car.100.

Adiectiuum masculini generis iunctum cum cōmuni genere ex ꝓpria significatione an comprehendat etiam femininum.in cōsil.i.nu.iij.car.4.& nu.lxxxviij. car.9.

Aditio.adita hereditate per cursum.xxx.annoꝝ excluditur qs a petitione hrēditatis.in ꝯsi.ij.nu.xxxvij. car.13.

Aditio hrēditatis ex qbꝰ actibus iducat.ꝯs.lxix.n.vij.c.99

Aditio vel immixtio, cum sit facti, nō presumitur, nisi probetur.in consil.xciij.nu.xxxvj. car.153.

Aditiōe hrēdit. oē ius i hrēdē trāsfert.i ꝯs.lxix.n.xxx.c.100

Aditiōe hrēditatis substō vulgaris expirat.ꝯs.c.n.vj.c.162

Aduersatiue, sed, natura an sit ēt coniungere, & repetere qualitatem precedentē.in cōsil.lxxxiij.nu.iij.car.140. & nu.vij.& seq.& nu.xix. car.141.

Aduersatiua, quamuis, repetitionem precedentium inducit.in consil.lxxxiij.nu.xij. car.141.

Idem in aduersatiua, vero, in eo.consil.nu.xiij. car.ea.

Idem in aduersatiua, aūt, in eo.consi.nu.xiiij. car.ea.

Aduersatiue natura est inducere repetitionez precedentiū in sequentibus.in consi.cij.nu.xiiij. car.166.

Affectio Maior est in ascendentes, q̄ʒ in collaterales.in ꝯsi.lxxj.nu.xl. car 106.

Affectio paterna prouisionibus filiorum semper est intenta.in consil.xcv.nu.xx. car.155.

Affectio paterna equalis ad omnes filios presumit.in consilio.c.numero.xiij. car.163.

Affectio paterna presumitur semper malle prouidere filijs, q̄ʒ eos grauare.in consi.ciij.nu.xvij. car.168.

Affectio naturaliter est maior in posteros quanto sunt remotiores, vt scꝫ plus diligimus nepotes q̄ filios, ꝛ magis ꝓnepotes, cũ per eos longiorẽ nostri ꝓpagationẽ, ꝛ diuturnitatem videamus. in ꝯsi.clxxvj.nu.liiij. car.216.
Affectio maior habetur ad filios natos, q̄ nascituros. in consil.cxxviij.nu.xcv. car.224.

Agens Omnis agit propter finem. in cõsil.xxiiij. numero.xj. car.42.
¶ Agnatio nõ ꝯseruat̃ per feminas, qꝛ transeunt in aliaꝫ familiam. in consil.x.nu.xj. car.23.
Agnatio ꝯseruat̃ per masculos, ꝛ nõ per feminas, ꝛ sup hoc sunt fundata statuta Italie excludẽtia feminas propter masculos. in consil.xx.nu.v. car.32.
Agnatio est nomẽ iuris ciuilis. in ꝯsi.xxxij.nu.iij. car.54.
Agnationis fauor licet pro ratione allegetur in dispositionibus consistentibus in facto, non tamen dispositio semper habet locum, vbi sit talis fauor, nisi verba paterentur. in consil.i.nume.xv. car.5.
¶ Agnatorum appellatione etiam femine agnate veniũt. in consi.i.nume.cxv. car.10.
Agnati excluduntur a matre defuncti in medio existente de iure cõmuni. in ꝯsil.vj.nu.ij. car.18.
Agnata proximior defuncto dꝫ mitti in possessionem omnium bonoꝝ, etiam feudalium. in ꝯsi.lxxv.nu.128.
Agnatoꝝ mẽtio an sit faciẽda in ltimatione, vt appeat patrẽ petentẽ filiũ ltimari, ꝛ ẽt ltimatũ voluisse agnatis preiudicare. in ꝯsi.cxlij.nu.xj. ꝛ seq. vbi dicitur ꝙ non, ꝛ nume.xv. ꝛ.xix. vbi de ratione. car.254.

Alienare Prohibitus a testatore, vt post mortẽ suam restituat alteri, si alienet, ꝛ demũ redimat, vel aliter res ad euꝫ reuertatur, non dr̃ quicq̄ fecisse ꝯtra mentẽ testatoris, ex quo effectus, ꝓp quẽ facta fuit ꝓhibitio, oĩno seq poterit. in ꝯsi.xx.nu.xlj. c.34.
Alienari res ꝓhibita, exceptis certis casibus, si p testõreꝫ ꝓhibeat̃ alienari, intellr̃ ẽt ꝓhibita alienari, in casibus a iure permissis. in consil.xlviij.nu.ix. car.71.
Alienare ꝓprie qñ qs dicat̃. in ꝯsil.cxij.nu.vij. car.182.
Alienare ꝓhibitus si sine liberis decesserit in preiudicium substitutoꝝ, qꝛ expirat substitutio per existentiã liberoꝝ, poterit alienare. in ꝯsi.cxviij.nu.xxvij. car.198.
Alienare prohibitus ad tempus post tempus non censet̃ prohibitus. in consil.cxxx.nu.ij. car.227.
¶ Alienam rem nemo potest disponere aut alteri ꝯditionem afferre. in consi.lxxxij.nu.vij. car.139.
¶ Alienandi si sit lnia data grauato restituere per fideicõmissaꝫ talis grauatus poterit alienare, dũmodo quartã partẽ fideicõmissario reseruet. in ꝯsi.cxxx.nu.i.car.237.
¶ Alienata in fraudẽ patroni lꝫ per sñiam reuocent̃, non tñ dñium ipso iure ab emptoribus aufertur, sed traditione opus est. in consi.lxxxij.nu.xiij. car.140.
Alienata in ltimã imputant̃. in ꝯsi.cxxix.nu.xlij. car.235.
¶ Alienatio facta ab eo, qui acqsiuit rem a fratre, nõ põt per statutũ de quo hic retractari. in ꝯs.xx.nu.xxvj.c.33.
Alienatio dicitur omnis actus, per quem transfertur dominium. in ꝯsi.cxij.nu.viij. car.183.
Alienationis prohibitio in testamento facta non includit heredis institutionem per prohibitum factam. in consilio.cxij.nume.xj. car.183.
Quid quando simpliciter est ꝓhibita alienatio extra familiam. in consil.cxij.nume.xiij. car.183.
Alienationis ꝓhibitio inter viuos ex qbus verbis per testatorẽ censeat̃ inducta. in ꝯsi.cxij.nu.xiiij. car.183.
Alienationis ꝓhibitio nõ obstat ꝓhibito, qn rem ꝓhibitã possit iter viuos alienare, qñ nõ extat aliqs p testõrẽ vocatus in casu ꝯuentionis. in ꝯsi.cxij.nu.xix. car.183.
Alienationis ꝓhibitio est exorbitans, ꝛ quasi iniqua, cum rerum suaꝝ liberã alienationem tollat, ideo stricte interpretari debet. in consil.cxij.nu.xxj. car.183.
Alienatio reꝝ minoris fieri debet ob es alienũ, cã cognita, ꝛ iudicis decreto. in consi.cxliiij.nu.xxij. car.258.
Alienatio rei dotalis sicut non põt fieri, ita sup ea nõ põt fieri transactio. in consil.cxliiij.nu.xxiij. car.258.
¶ Allodiũ dr̃ quasi aliũde nõ recognitũ, sꝫ libeꝝ ꝛ purũ, ꝛ idẽ est, ꝙ ꝓprium. in ꝯsi.lxxv.nu.xxiij. car.118.
Allodiuꝫ dicitur proprietas que a nullo recognoscitur. in consil.lxxv.nume.24. car.118.
¶ Allodialia bona dicuntur bona libera. in consilio.lxxv. numero.xxij. car.118.
¶ Alimenta, alimentorum causa valde fauorabilis est. in consil.lxxix.nume.xv. car.138.
Alimenta filiorum ante omnia deducuntur, vbi ad alimenta vxoris, ꝛ filiorum fructus non sufficerent. in consilio.xcvij.nume.xxv. car.158.
Alimenta habiturus nõ ꝯficit iuentariũ, sꝫ in manu hr̃dis alimenta sumere debet. in ꝯsi.xcix.nu.xiiij. car.161.
Alimentãdi onus trãsit ad hr̃des extraneos, qñ alimẽtarius est in sũma egestate. i ꝯsi.cxxxiiij.nu.xxxiij.car.245.
Alimẽtandi filiã onus prius spectat ad matrẽ, q̄ ad heredes extraneos. in consil.cxxxiiij.nu.xxxiiij. car.245.
¶ Altare si est construendum vltimo loco de bonis testatoris, si omnes decedant, qui precedebant altaris ꝯstructionem, altare est ꝯstruendum, non attento quo ordine illi decesserunt. in consil.cxiiij.nu.xv. car.187.
Altare vnum non debet detegi, vt aliud cooperatur. in cõsil.cxxvij.nume.iiij. car.217.
¶ Alternatiue pars vna alteram declarat. in consilio.xc. numero.xvj. car.148.

Amicitia Tollit oẽm malã suspitionẽ occidẽtis amicũ. in ꝯsi.lviij.nu.viij. car.81.
¶ Amicus Plato, amicus Socrates, sed magis amica veritas. in consi.cxlv.nume.i. car.260.
Amicus magna amicitia lꝫ a testimonio repellat̃, si tñ tres amici simul dponãt, eis credit̃. in ꝯs.cxlvj.nu.xv.c.265.
¶ Amita est in tertio gradu. in consil.xxiij.nu.iij. car.37. ꝛ in consil.lxxj.nume.v. car.104.
Amita testatoris est ei in tertio gradu.
Amitinus aũt in quarto gradu de iure ciuili, d̃ iure aũt canonico, amita dr̃ ꝓximior, cũ illa a cõi stipite vno gradu distet, amitinus s̃o duobus. in ꝯsi.xciiij.nu.xij. car.152.

Anima Et ossa mariti ꝯtristantur vxore ad secunda vota transeunte. in consil.lxxxv. numero.xiij.car.143.ꝛ in consi.cviij.nu.viij. car.177.
Anima est cunctis rebus preferenda. in consil.lxxxv. numero.xxiij.car.143.ꝛ in consil.xc.nu.xij. car.148.
¶ Annullatio, annullandi ꝯctuꝫ si cui ius detur, a tali iure excludit̃ spacio.xxx.ann. in cõsi.xxij.nu.xxij. car.36.

Appellari Licet nõ possit a sñia arbitratoris, tñ potest peti, ꝙ reducatur ad arbitrium boni viri. in consil.xv.nume.i. car.26. quod limita vt ibi.nume.iiij. car.27.
Appellari sicut põt a sñia sup reductione lata, qñ coram iudice fuit petita reductio ad arbitrium boni viri, an ita ẽt qñ reductio fuit petita coraꝫ arbitratoribus meri facti, in consil.xv.nu.iij. vide ibidem. nu.v. vbi tenet ꝙ non, per plures rationes ꝛ pulchre. car.27.
Appellari lꝫ non possit a sñia in possessorio lata, tamẽ si appellet̃, ꝛ appellationi deferat̃, poterit appellans obtinere, tñ si de iniustitia postea appareat, poterit reuocari. in consil.xviij.nu.viij. ꝛ.xvj. car.30.et.31.
¶ Appellatio cum est admissa videtur ꝙ perinde sit, ac si de iure poterit appellari. in ꝯsi.xviij.nu.vij. car.30.
Appellationis prohibitio que in vno capitulo est facta refertur ad omnia capitula illi cõmissa. in consilio.cxxxix. numero.v. car.250.

Arbiter. Arbitri debent ex eorum arbitrio ꝛ libere, ꝛ quicquid eis videtur iudicare. in consil.xv.nume.xvj. car.27.
Arbitri non possunt certo modo cogi iudicare. in cõsi.xvj. numero.2. car.28.
Arbitri iniquitas si constat ex inspectione actorum, quia acta inducunt notorium, deferenduꝫ est appellationi. in consil.xvj.nume.xviij. car.29.
Arbitrorum dolus vel lata culpa intelligitur, quando interuenerit euidens gratia arbitroꝝ, vel eoꝝ sordes, non autem ex allegatione doli vel culpe, vel lesionis dicitur probari dolus. in cõsi.xvj.nu.xv. car.29.
Arbitri denegãtes reducere fratres diuidentes ad equalitatẽ dñr enormiter ledere. in cõsi.xlviij.nu.xlvj. car.73.

Arbitrorum excessus in nimis magna quantitate arguit eorum dolum. in consil. xlviij. nu. xlvij. car. 73.
Arbitrorum omnium presentia requiritur de iure ciuili, de iure autem canonico requiritur saltem absentis citatio. in eodem consil. nu. xlviij. car. ea.
Arbiter si arbitretur post diez in compromisso comprehen sum, tale arbitrium est nullum. in csi. lxij. nu. i. car. 84.
Arbiter si excedit formam compromissi, τ cõmissionis, τ iudicet super alio, quod sibi non fuerit cõmissum, arbitrium est nullum. in consil. lxij. nu. vj. car. 94.
Arbitri an sint aliqui vel ne, quomodo cognoscatur. in cõsil. lxvj. nume. ij. car. 92.
Arbitri si ferant sniam post mortem vnius compromittentis, an valeat, τ eorum auctoritas duret, si in cõmissione est facta mentio heredum. in cõsi. lxvj. nu. vij. car. 92. τ nume. xj. τ. xiij. car. 93.
Arbitrorũ auctoritas ex compromisso pendet. in csi. lxvj. numero. viij. car. 92.
Arbiter qui sm veritatem est arbitraturus prescriptionez attendere non debet. in consilio. cxlv. nu. xxvij. car. 261. vide tamen ibi numero. xcj. car. 264. vbi dicit q hoc de iure non procedit.
¶ Argentum omne si legetur, non includitur in tali legato argentum alteri specialiter legatum. in consil. cxxiiij. numero. lxvij. car. 210.
¶ Arguere licet a. l. si vnquaz. C. de reuoc. donati. ad. l. si auus. ff. de cdi. τ dem. in csi. cxxviij. nu. cxxxvij. c. 225.
Arguere non est licitum a lege correcta. in consilio. xiij. numero. xij. car. 239.
¶ Argui a cessante ratione statuti non potest, qñ ratio nõ est in statuto expressa. in consi. x. nu. xxj. car. 23.
¶ Argumentum argui potest ab vnica ratione, licet non expressa, tanquam ab expressa. in consil. i. nu. xij. car. 4. vide tamen ibidem. nu. liij. car. 7.
Argumentum a cessante rõne valet. in csi. i. nu. xvij. car. 5.
Argumentum per locum a simili procedit. in consilio primo. numero. xlj. car. 6.
Argumentum ab absurdo vitando valet. in consil. i. numero. cxxij. car. 10. in csil. xlix. nu. xxij. car. 75. in consi. lxvj. nu. xiiij. car. 93. τ in consi. lxxj. nu. xxij. car. 105.
Argumentum ab auctoritate maiorum nostroruz quando sit probabile. in consil. i. nu. cxxxij. car. 11.
Argumentum ab absurdo remouendo procedit etiam in statutis. in consil. iij. nu. xiij. car. 14.
Argumentum a sufficienti partium enumeratione valet. in csil. x. nu. xv. car. 23. in csil. xiij. nu. ij. car. 26. in csi. xliiij. nu. vij. car. 66. τ in consil. 66. nu. x. car. 93.
Argumentum a ratione sumptum si contrariatur voluntati statuentium frustra disputatur de ratione, quia sufficit habere eorum voluntatem, licet cesset ratio. in consil. x. nume. xxiiij. car. 23.
Argumentum optimum sumitur ex verbis rubrice ad declarationem eorum, que sub rubrica continentur. in consil. xj. numero. ix. car. 24.
Argumentum ab eo quod verisimile in iure valet. in consil. xiij. nu. i. car. 25. in consil. lxv. nu. lxiij. car. 90. τ in cõsil. cxxij. nu. xix. car. 206. in cõsil. cclij. nu. xxix. car. 254. τ in consil. ccliiij. nu. xxxij. car. 258.
Argumentum valet de re ad tempus. in consil. xviij. numero. xiij. car. 31. τ in consil. xx. nu. xxxv. car. 33.
Argumentum nõ valet, adest ratio cseruande agnationis, ergo statutum excludens matrem habet locum in hereditate pupilli. in consil. xxiij. nu. xvij. car. 38.
Argumentum de propria ad latam significationez an procedat. in consi. xxiij. nu. 18. car. 38.
Argumentuz procedit ab vnica ratione, que possit assignari, ac si esset expressa, maxime quando a tali argumento sumpto statutum interpretatur, vt minus ledat ius commune. in consi. xxiij. nu. xxv. car. 39.
Argm de testatore ad statutũ vz, quo ad verbo interpretationem, τ mentẽ disponẽtis. in csi. xxiij. nu. lxij. car. 41.
Argm nõ pcedit õ legato ad ltimã. i csi. xxiij. nu. xiij. c. 43.
Argumentum de testatore ad statutum affirmatiue procedit, negatiue non. in csi. xxiij. nu. xxj. car. 44.
Argumentum de pacto ad statutum affirmatiue valet, negatiue non. in consi. xxiiij. nu. xxiiij. car. 44.
Argumentum valet a voluntate ctrahentium in interpretandis contractibus. in csi. xxvij. nu. i. car. 46.
Argumentũ a crio sensu in statutis procedit, qñ ex eo nõ resultat iuris correctio. in consil. xxx. nu. iij. car. 49.
Argumentuz non valet etiam a ratione expressa, si lex correctoria loquatur taxatiue, τ restrictiue. in consilio. xxx. numero. xxxv. car. 51.
Argumentum a ratione valet, quando ratio expressa est finalis τ vnica, sed si non sit finalis, vel non vnica, nõ põt lex correctoria de casu expresso trahi ad casum non expressum. in eodem consi. nu. xxxviij. car. 51
Argumentum in statutis valet de propria ad latã significationem. in consi. xxxv. nu. viij. car. 56.
Arguendum non est ab vno statuto de vno loquẽte, qñ existunt ascendentes ad aliud loquens eis non existẽtibus. in consi. iij. nume. xxxviij. car. 15.
Argumentum de toto ad partem valet. in consilio. xxxvj. numero. x. car. 58.
Argumentum de minori ad minus procedit. in consil. xlix. numero. xix. car. 74.
Argumentum non procedit a veteri testamento ad ius ciuile. in consil. lij. nu. iij. car. 77.
Argumentuz procedit de feudo ad emphiteosim maxime vbi contrarium in iure decisum non reperitur. in csi. lxx. numero. xj. car. 102.
Argumentum de feudo ad emphiteosim, τ econuerso an valeat in cõsil. lxxj. nu. vij. car. 104. τ nu. xxvij. car. 105.
Argumentum a contrario sensu valet. consilio. lxxj. numero. xxxiiij. car. 106.
Argumentũ ex idẽtitate rõnis fortissimum est. in csi. lxxv. nu. xiiij. car. 117. τ in csi. xcv. nu. i. car. 155.
Argumentum de feudarario ad dominum directuz valet. in consi. lxxvj. nu. cxxxix. car. 126.
Argumentum ab vsufructu ad alimenta procedit. in consil. lxxxvj. numero. viij. car. 144.
Argumentum de toto tempore ad partez temporis valet. in consil. cix. nume. xvij. car. 178.
Argumentum non procedit de vno casu ad alium diuersuz rõnemq diuersam hñtem. in csi. cx. nu. xj. car. 180.
Argumentum sumitur ex verboruz geminatione, puta non molestent, non perturbent in testamento positorum. in consil. cxiij. nume. xxxj. car. 185.
Argumentum a consequenti destructo valet. in consi. cxvij. numero. xxvj. car. 196.
Argumentum a fortiori procedit. in consilio. cxviij. numero. viij. car. 197. τ in consi. cxxxj. nu. lvj. car. 240.
Argumentum data instantia corruit. in consilio. cxxj. numero. xxvj. car. 204.
Argumentum a contractibus ad vltimas voluntates validum est. in consil. cxxvj. nu. xxviij. car. 199.
Argumentum ab inconuenienti procedit. in consil. cxxviij. numero. cliij. car. 224.
Argumentum de maiori ad minus affirmatiue procedit. in consil. cxxxj. nu. xij. car. 239.
Argumentum de arbitramento ad partium expressam cõuentionem, ex rationis identitate valet. in cõsilio. cxliij. numero. xxvj. car. 256.
¶ Arrogatus a patre institutus, qui erat filius eius sororis, vtrum tanq filius euitet solutionem gabellarum regulariter per heredes soluendarum. in consil. xxxij. nume. i. car. 54. τ per totum consilium maxime nu. x.
Arrogatus efficitur filius arrogantis, τ de iure ciuili dicitur in primo gradu, de iure canonico in secundo. in consil. xxxij. numero. iiij. car. 54.
Arrogatus adipiscit iura sui hrdis. in eo. csi. nu. vij. car. ea.
¶ Artes duas faciens an debeat denominari magister illius artis, in qua principaliter se exercet. in cõsi. xxxviij. nume. xj. τ sequenti. car. 60.
Quid si piter exerceat artes illas. i csi. xxxviij. nu. xij. c. 60.
Artes duas exercens, licet vnam principaliter, vbi qd agitur rõne alterius artis, quam nõ principalr exercet, debet pro tali rñder e illi vniuersitati, de cuius exercitio tra

etatur.in consil.xxxviij.nu.xiij. car.60.
¶ Articulans contraria non est audiendus. in consi.lxvij. numero quinto. car.96.
¶ Articuli, articulorum verba sic debent interpretari, ne repugnantiam ɔtineant.in ɔsi.cxxv.nu.xix. car.211.
Assertio Aliqua in su probatione an requirat altiorem indaginem pēdet ex varia facti contingentia, ideo iudex ex diuersis causis varie constituet.in consil.lxvij.nu.xiiij. car.94.
Assertio, ꝙ aliqua pars bonoꝝ fideicōmisso subiaceat, veritati nō preiudicat.in consil.cxvj.nu.lxxxiiij. car.195.
Assertioni facti alieni, in qua Jmpator in inuestitura se fundat, standum est.in consi.lxxvj.nu.lxxj. car.123.
Assertioni nostre ɔtra nos creditur.in ɔsi.lxxvij. nume.v. car.128.vide nu.lv. car.130.
¶ Ascendentium appellatione an veniant masculi soluz, ꝛ non femine in emphiteosi, sicut in feudis. in ɔsil. lxxj. nu.vj.car.104.ꝛ nu.xiiij. car.105.
Ascendentes in succedendo prius sunt vocati, ꝙ̄ collaterales.in consil.lxxj.nu.iiij. car.104.
Auctoritas Doctorum conuincitur per rationes. consilio primo. numero.cxliij. car.11.
Auctoritas Pau.de cast.est maior, ꝙ̄ dñi Bartho.soci. ꝛ Are.in consil.i.nu.cxlv. car.11.
Auctoritas dn. Bartho.soci.in ciuitate Senarum quasi pro lege seruatur.in consil.cxxviij.nu.l. car.221.
¶ Auc.sacramēta puberum.C.si aduer.vendi. quomodo procedat.in consil.xlviij.nu.xviij. car.71.
Auc.predicta non procedit, quando minor est enormiter lesus.in consil.xlviij.nu.xxvij. car.72.
Auctenti.hoc inter liberos.C.de testamen. est exorbitans a regulis iuris, ideo debet in casu, in quo loquitur, precise intelligi.in consil.cxxiiij.nu.xxvj. car.209.
Aucten.hoc inter liberos.C.de testamen.quomodo procedat.in consilio.cxxvij.numero.ix.ꝛ.xv.car.217.et numero.xxj. car.218.
Aucten.sed cum testator.C.ad legem falcidiam. licet expresse in lege falcidia loquatur, tamen secunduz communem opinionem procedit etiam in trebellianica.in consilio.cxxxj.nume.viij. car.238.
Auc.sed cum testator, non loquitur in liberis pmi gradus, sed in alijs heredibus.in ɔsi.cxxxj.nu.xxix. car.239.
Auctenti.sed cum testator. generaliter loquenti de heredibus derrogatur per.l.iubemus.generaliter loquētez. in consil.cxxxj.nu.xxxj. car.239.
Auctenti.sed cum testator disponens quod quarta prohiberi potest, tollit legem generalem volentez quartā prohiberi non posse, sed non tollit.l.iubemus.C.ad trebel. que emanauit in fauorem filiorum primi gradus. in consil.cxxxj.nu.xxxix. car.240.
Aucten.sed cum testator.in verbis suis soluz pmittit prohibitionem falcid.sed per interpretationem doc. procedit etiam in trebellianica.in ɔsil.cxxxj.nu.xlix. car.240.
Auc.sed cum testator.ꝛ auc.sed ꝛ in ea.C.ad legem falcidi.generaliter, ꝛ indistincte procedunt in falcidia.in consil.cxxxvj.nu.x. car.247.
Auc.sacramenta puberum.C.si aduers. vendit. procedit, quando solum minor etas contra contractum allegatur, que non inducit contractum ipso iure nullum, sed prebet leso restitutionem in integrum, que per iuramentum sublata est.in consil.cxliij.nu.xix. car.258.
Auc.sacramenta puberum predicta loquens de metu, trahitur etiam ad dolum.in cōsil.cxliij.nu.xxviij. car.258.
Auctenti.sacramenta puberum predicta, ꝛ similia iura nō procedunt, quando minor, qui iurauit, esset enormiter lesus, nec remedium ab enormi lesione causatum per iuramentum tollitur secundum communem opinionem. in consil.cxliij.nu.xxxiij. car.259.
¶ Auus aui appellatione an ꝛ quando proauus, ꝛ alij cōprehendantur.in consil.vj.nu.xiij. car.18.
Auus debet filiam ad minus in legitima instituere, vel in aliquo minimo, vt postea agat ad supplementum legitime.in consil.xxxiij.nu.v. car.54.

De littera.B.

Bannitus Et postea absolutus si ab aliquo ignorante occidat, stante statuto ꝙ bānitus possit impune occidi, si ignorantia fuerit probabilis, non debet occidens vti homicida puniri.in ɔsi.lviij.nu.xij. car.81.
Jdem si bānitus tempore quo fuit interfectus habebat saluum conductum ignorante ipso interfectore.ibidem.
Bartoli in ore semper veritas esse solet. in consilio.lxxxix. nume.xxxviij. car.146.
Bartolus iuris illuminator, ꝛ omnium auriga dicitur. in consil.xciiij.nu.xlj. car.153.
Bellum Nunꝙ̄ dicitur iustuz ex parte mouētis, nisi illud ex iusta causa moueat, ꝛ cuz superioris auctoritate.in consi.lxxvij.nu.xxix. car.129.
Belli suscipiendi auctoritas atqꝫ consilium apud principez esse debet.in consil.eo.nu.xxx. car.ea.
¶ Bñficiatus regulariter est obligatus ad antidora, idest ad remunerandum.in consi.xcviij.nu.xxj. car.159.
Beneficium a principe ɔcessum permanere, ꝛ non tolli decet.in consil.lxxvj.nu.xiiij. car.120.
Beneficium abstinendi a pretore concessum ad fauorem filij non debet in eius damnum operari. in consilio. cxix. numero.xxij. car.200.
¶ Beneplacitum pape, sicut liberalitas eius morte extinguitur.in consil.lxxxix.nu.xxxvj. car.146.
¶ Benigniorem ꝛ humaniorem partem in re dubia sequi debemus.in consil.cxiij.nu.xxvj. car.185.
Bonitas Loci, qui non est, extimari non pōt. in consil.xxij.nu.iiij. car.35.
¶ Bona nobis ab ascēdentibus iure nature debentur. in consil.xx.nu.xx. car.33.
Bona eius, qui sibi mortem consciuit, non debent confiscari.in consil.lj.nu.iij. car.76.
Bona futura in confiscatione bonorum non veniunt, in eodem consil.nume.viij. car.77.
Bonorum appellatione comprehenduntur nomina, ꝛ etiā iura.in consil.lxv.nu.lxvij. car.91.
Bona omnia libera, ꝛ allodialia presumuntur. in consilio.lxvij.nu.v.ꝛ.xij. car.94.
Bona aliqua si probentur secum habere regalia, honorem, ꝛ administrationem cum administratione, ꝛ mero ꝛ mixto imperio, erit probatum, ꝙ femine sunt incapaces.in consi.lxvij.nu.xxvij. car.95.
Bonorum appellatione veniunt etiam bona emphiteoticа.in consil.lxxj.nu.xxxviij. car.106.
Bonoruz vel hereditatis testatoris appellatione bona feudalia non veniunt.in consil.lxxij.nu.xlvij. car.110.
Bona in dubio presumuntur allodialia, nisi contrariū probetur.in consil.lxxv.nu.xxv. car.118.
Bona ecclesie dñr esse dei.in ɔsi.lxxxix.nu.xxxij. car.146.
Bona parafrenalia vxoris ad eius heredes trāseunt. in cōsil.xciij.nume.vj. car.150.
Bona testatoris filio quesita dicunt res certa respectu vniuersoꝝ bonoꝝ ipsius filij.in ɔsil.xcv.nu.xxv. car.155.
Bonis suis in alium translatis, quis potest legez, quā vult, imponere.in consil.xcvij.nu.ij. car.157.
Bona non dicuntur, nisi deducto ere alieno. in consilio.cx. numero.xviij. car.178.
Bonorum mobilium ꝛ imobilium appellatione noīa debitorum non veniunt.in consi.cxv.nu.ij. car.189.
Bona fideicommisso subiecta, ꝛ sic alienari prohibita propter es alienū testatoris vendi possunt.in consi.cxxxvij. numero.xij. car.249.
Bona vltra dotem data dicuntur parafrenalia. in consilio.xlj.numero.vj. car.252.
¶ Bona fides regulariter presumitur in possidente, etiam si titulus non esset verus, sed putatiuus.in cōsi. lxxvj.nume.lx.car.122.ꝛ in consi.lxxvij.nu.clvj. car.135.
Jnter bonam fidem ꝛ malam fidem est dare medium, scilz nec bona, nec mala fides, hoc est, ꝙ nec in totum habeat effectum bonefidei, nec etiam malefidei. in consilio.cl.nume.20. car.270.

¶ Bonorum possessio s̄m tabulas ɔceditur cuicunq; instituto, etiam extraneo, sub quacunq; conditione, in consil. cvj. nume. xxxv. car. 175.

De littera. C.

Caducitatis Pena nō comprehēdit illos, q igno rant se teneri ad soluendum, quia ignorans non dicitur habere facultatem experiendi. in consil. lxx. nu. iiij. car. 102.
¶ Capitulum cōtinens priuilegium ad damnum tertij stricti ssime est interpretandum. in ɔsil. xxxvij. nu. 5. car. 58. vide tamen ibi nume. xvj. car. 59.
Cap. in primum. §. inter filiam. si de feu. fue. ɔtro. inter domi. & agna. q̄uo procedat. in ɔsil. lxviij. nu. xxiiij. car. 97.
Cap. i. si vassal. feu. priui. cui deferat. quomodo procedit. in consil. lxxvj. nu. lxxiiij. car. 123.
Cap. si pater. de testamen. in. vj. quomodo procedat. in consil. cxxviij. nume. cxcij. car. 227.
¶ Capitatio dicitur onus, quod per capita personarū imponitur, nulla rerum habita contemplatione. in consilio. xlix. numero. xiij. car. 74.
Capitatio lʒ de iure tantum rusticis imponatur, tñ ex ɔsuetudine potest induci, vt aliqui rustici non teneantur.
Item econtra, vt non solum rustici, sed alij teneantur. in cōsil. eodem. nume. xv. car. 74.
Capitatio regulariter imponit̄ rusticis, qui ad nullū aliud onus tenentur. in consil. eod. nu. xxij. car. 75.
Capitatio forensibus imponi non potest. in consilio. xlix. numero. xxviij. car. 75.
¶ Captatoria dispositio ad pias causas qñ valeat, & dat̄ itellectus ad. c. cū tibi. de testa. in ɔsi. c. nu. xxx. car. 164.
¶ Carceratus & sic impeditus canoné soluere, dʒ a caducitate excusari. in consi. lxx. nu. vij. car. 102.
Idem in quolibet legitime impedito, vt in absente. ibidē.
¶ Casus omissus remanet in dispōne iuris cōis. ɔsi. ij. nu. viij. car. 12. in ɔsi. iiij. nu. x. c. 16. & in ɔsi. viij. nu. vj. c. 21.
Casus qñ sunt diuersi & ratione diuersa ꝓcedūt, de vno ad aliud nō est inferendum. in ɔsi. xxxiij. nu. vij. car. 54.
Casus aduersus mortis non debet expectari. in consilio lxxxv. numero. iiij. car. 142.
Casus ēt omissus in statuto ex idēptitate rōnis cōprehenditur in statuto. in consil. cxxviij. nu. cxc. car. 227.
Casus ɔtingens preter ordinationē testōris non includit̄ sub dispositione facta a testatore, etiā si in eo esset maior ratio disponendi. in consi. cxxviij. nu. cxcviij. car. 227.
¶ Causa a finali oīa regulant̄. in ɔsi. xxxviij. nu. iij. car. 59.
Causa quelibet etiam iniusta excusat a dolo. in consil. xlv. numero. xvj. car. 68.
Causa iusta semper presumitur in voluntate sup̄ioris, licet non exprimatur. in consil. xlix. nu. xxxv. car. 75.
Cā a sua q̄olibet regulari dʒ. in ɔsi. lxxiij. nu. xxx. car. 113.
Causa iusta non cōmorandi cum aliquo est, si dicat̄ ꝙ sibi nō expedit, & sua nō iteresse. in ɔsi. lxxix. nu. xj. car. 138.
Causa pia an teneat locum liberorum, sicut monasterium. in consil. lxxxv. nume. xxij. car. 143.
Causa alicuius gratie, quando non durat, post mortem cōcedentis extinguitur. in consil. lxxxix. nu. xxxv. car. 146.
Causa testati facit cessare causam intestati. in consil. xciiij. nu. liiij. car. 154. et in ɔsil. cij. nu. v. car. 166.
Causa pia, puta hospitale, licet sit vocatū post vxoris mortem, cui est vsusfructus legatus, tamen legatum vsufructus non pendet ab aditione per hospitale fienda, sed ab existentia heredis instituti, qua existente legatum confirmatur. in consil. lxxxv. nu. xj. car. 143.
Cause pie & ecclesie in dubio fauendum est. in consil. cxxv. nu. viij. car. 211. & nu. xxxvj. car. 212.
Causa magis proxima plus afficit. in consilio. cxxviij. numero. lxvj. car. 222.
Causa immediata magis afficit, q̄ remota. in consil. cxxxj. numero. xlij. car. 240.
Causa si tibi cōmittatur, vt tu eam expedias, vel per te expedias, licet possis alij eaʒ cōmittere, tamen si geminata sint illa verba, tu tu expedias, vel per te te expedias, secus erit. in consil. cxxxiij. nu. vj. car. 243.
Causa quelibet sicut excusat a dolo, ita excusat a mala fide. in consil. cxliiij. nu. lj. car. 259.
¶ Cautela aduocatoꝝ in articulando possessionem clandestinam. in consi. cxlvj. nu. xxxvij. car. 266.
Cessio Facta tutori cōtra pupillos non valet, vti facta potētiori, nec ab eis aliquid exigi potest. in consil. cxlviij. nu. xxiij. car. 268.
Cessionem faciens tutori, & sic potentiori contra minores dicitur ipso iure priuatus, & cessisse ad lucrum minoruʒ. in consil. cxlviij. nu. xiij. car. 268.
Et hoc procedit siue cedat finita tutela, siue non, dūmodo cedat ante redditam rationem administrationis pupillis. in consil. cxlviij. nu. xv. car. 268.
¶ Cessante mente & ratione statuti debet etiā cessare eius dispositio. in consi. xxj. nu. iij. car. 34.
¶ Cessatum nunq̄ dicitur in materia penali, nisi culpabiliter cessetur. in consil. lxx. nu. vj. car. 112.
Circuitus Sunt euitandi. in consilio. xxxiij. nume. iij. car. 54. et in consilio. lxxxviij. numero. xj. car. 145.
¶ Citatio non requiritur, vbi pars euidenter caret probabili defensione. in consil. lxxvij. nu. cx. car. 133.
Citatio requiritur, quando agitur de confirmatione eius, quod de iure non valet. in consil. lxxvij. nu. cxj. car. 133.
Citatio eius requiritur, qui leditur, quando per principem fit modificatio, vel restrictio alicuius priuilegij vel beneficij sui. in consi. lxxvij. nu. cxij. car. 133.
Citatio tunc requiritur, quando princeps cōcedit aliquod priuilegium in preiudicium tertij, quando ille tertius, si citatus fuisset, principem in contrariam sententiaʒ inducere potuisset. in consil. lxxvij. nu. cxiij. car. 133.
¶ Ciuitas aliqua licet in superiorē recognoscatur ab aliquibus, non tamen sequitur, ergo sunt subditi, & de districtu, nisi probetur. in consil. vij. nu. viij. car. 20.
Ciuitatis vel principatus in dubio esse dicitur quicquid est intra fines illius ciuitatis, vel principatus. in consi. lxv. nu. xcj. car. 68. et in consil. lxviij. nu. vj. car. 96.
Ciuitatis vel castri que sunt ad eorum vsum talia presumūtur esse de bonis illius ciuitatis vel castri, nisi probentur esse diuersi generis. in consil. lxviij. nu. xvj. car. xcvij.
Et hoc etiam procedit respectu mobilium. ibidem.
Ciuitas Senarum Imperatorem in superiorem non recognoscit. in consil. cxlij. nu. iij. car. 254.
¶ Ciuis ratione paterne originis non potest in dicta ciuitate conueniri, nec ibi sortiri foruʒ, nisi ibi reperiatur. in consil. xxxvij. nu. xiiij. car. 58.
Clam Idem importat ꝙ celate, & in abscondito. in consil. cxlvj. nume. xxxiiij. car. 266.
¶ Clausula in medio posita non refertur ad omnia, quādo ratio non est equalis. in cōsil. j. nume. xxix. car. 5.
Clausula non debet referri ad ea, que ei non conueniunt, & ad que referri non potest. in ɔsi. xxv. nu. xix. car. 44.
Clausula ista, sine strepitu & figura iudicij soluʒ remouet solēnitates iuris ordinē respiciētes. i ɔsi. lx. nu. vj. car. 83.
Clausula ex certa scientia, & clausula de plenitudine ptātis equiperantur. in consil. lxv. nu. liij. car. 89.
Clausula illa in inuestitura feudi posita, videlicet, que a nobis, & a sacro imperio &c. an sint declaratiue vel restrictiue. in consil. lxviij. nu. xiiij. car. 97.
Clausula de plenitudine potestatis comprehendit clausulam non obstante, & ea est maior, & plenior. in cōsi. lxix. numero. lxiiij. car. 101.
Clausula annullatiua, quando in aliqua dispositione ponitur, semper dicitur, quid datum pro forma. in ɔsi. lxxj. numero. xxiij. car. 105.
Clausula ex certa scientia, & de plenitudine potestatis declarant voluntatem Imperatoris, cui standum est, & nemo ei potest dicere, cur ita facis. in consilio. lxxvj. numero. xlij. car. 121.
Clausula motu ꝓprio posita in rescripto tollit omneʒ subreptionem. in consil. lxxvij. nu. xiij. car. 129. vide ibideʒ nu. xcviij. vbi distinguit. car. 132.

Clausula motu ꝓprio non tollit subreptionem false expres sionis, nisi in modica quantitate sit erratum, in consilio. lxxvij. numero.c. car.332.
Clausula motu ꝓprio non operatur ↄtra presumptam mentem principis. in consil. lxxvij. nu. ciij. car.133.
Cl'a motu ꝓprio, et si cum ea adessent alie clausule due, vcz ex certa scientia, et de plenitudine ptatis, imo et clausula non obstantibus, non tñ facit presumere principem velle alicui in iure suo, vbi de facto nõ fuerit informatus, preiudicare. in consil. lxxvij. nume. cv. car.133.
Cl'a derogatoria ad futura, si in inuestitura est posita cum expressa annullatione sequentium, in alijs inuestituris factis per eundẽ met Imperatorẽ necesse est, ꝙ de illa fiat mẽtio, et expresse reuocetur. in ↄsi. lxxvij. nu. cviij. car.133.
Clausula ex certa scia non operatur in his, que sunt facti, que Imperator presumitur ignorare, maxime quando agitur de auferendo iure quesito. ↄsi. lxxvij. nu. cxxvj. car.134.
Clausula generalis non refertur ad ea, de quibus specialiter est dispositum. in consil. xcvij. nu. xx. car.157.
Clausula quando habet per se specialem determinationem, clausula subsequens non debet referri ad clausulam precedentem. in consil. xcviij. nu. xxxj. car.160.
Clausula in fine posita ad omnia precedẽtia refertur. in cõsilio. ciij. nume. xxix. car.169.
Clausula vulgariter et per fideicommissum an referatur ad precedentia. in consil. ciij. nu. lvj. car.170.
Clausula codicillaris operatur, ꝙ testm̃ quod est nullum, ex preteritionis causa ↄseruetur in viz fideicõmissi, et ꝙ filius ab intestato veniẽs post eius mortem restituat per fideicommissum illis, quos testator in testamẽto vocauerat. in consil. cv. numero. iiij. car.171.
Clausula ex nunc, prout ex tũc, operatur vt dispositio, que nunc fit, videatur tunc facta, et effectus videatur collatus in tempus presens, quando realiter fit dispositio. in consil. cvj. nume. xxviij. car.175.
Clausula cassans et irritans etc. posita in scdo testamẽto dicitur apposita solum respectu primi testamenti, qd voluit annullare, vt scdm valeat, et si scdm non valeat, illa clausula nil operatur. in consil. cvj. nu. xxxvj. car.175.
Clausula codicillaris in secundo testamento posita qd operetur. in consil. cvj. nu. xxxvij. car.175.
Et quare per testatorem talis clausula apponatur. ibidem.
Clausula codicillaris in quolibet testamento de cõsuetudine ponitur. in consil. cvj. nu. xxxix. car.175.
Clausula generalis qñ in vno tãtum põt verificari equipollet spali expressioni ipsius. in ↄsi. cvij. nu. xiij. car.176.
Clausula codicillaris ꝭm cõmunem opinionem operatur, ꝙ si testm̃ non valeat, venientes ab intestato dicũtur per fideicommissum grauati restituere hereditatem hijs, qui sunt vocati. in consil. cvij. nu. xxiiij. car.176.
Quod procedit etiam si testamentum rumpatur ex preteritionis causa ibidem.
Clausula derogatoria posita in aliquo testamẽto debet intelligi generaliter, etiam respectu sequentium testamentorum. in consi. cxxiij. nu. xj. car.207.
Clausula cassans et irritans omne aliud testm̃ posita in secundo testamento an sufficiat ad tollendam clausulam derogatoriam in primo testamento positã. in ↄsi. cxxiij. nu. iij. car.207. et nu. xlj. et. xlij. car.209.
Clausula expressa derogatoria sicut requirit reuocationem expressam, ita in tacita simili clausula sufficit tacita reuocatio. in consil. cxxiiij. nu. xxij. car.208.
Clausula derogatoria ad testamenta intelligitur ad testamenta sequentia, quãdo non potest ad precedentia referri, eo ꝙ nullum precesserat testm̃, vel qñ in ea sunt verba futurum tps respicientia. in ↄsi. cxxiij. nu. xxix. car.208.
Clausula illa posita in testamento si nõ valet iure testamenti etc. extendi debet de consuetudine notariorum illud etc. si non valet iure testamenti valeat iure codicillorum, vel alio quolibet iure. in ↄsi. cxxiij. nu. xl. car.209.
Clausula cassans et irritans omne aliud testamentum hactenus factum etc. si est positum in testamento illud etc. debet per notarium extendi sub quocunqz verborum tenore, et si in eo esset clausula derogatoria ad futura testamenta. in consil. cxxiij. nu. xlj. car.209.
Clausula cassans et irritans omne aliud testamentum etc. si sit in testõ apposita, per illud verbũ etc. includitur clausula derogatoria precedentium testamentorum, etiam si haberent clausulã derogatoriam ad sequentia testamenta. in consi. cxxiij. nu. xlij. car.209.
Clausula illa in testamentis apposita, videlicet rogans me notarium ad plenum etc. operatur, vt dicatur notarius rogatus ita scribere, et clausulas apponere, et in plenissima forma extendere pro validitate testamẽti, prout plenius videbitur notario pro validitate testamẽti. in cõsilio. cxxiij. nume. xliij. car.209.
Cl'a in medio vel in fine posita an referatur ad omnia. in consil. cxxvij. nu. xxvj. car.221. et nu. c. car.224.
Clausula codicillaris non operatur confirmationem legatorum, quando testamẽtum rumpitur preteritione posthumi, quia non est verisimile ꝙ si pater cogitasset de filijs posthumis, talia fecisset legata, sed vbi appareret, ꝙ de posthumo cogitasset, tũc per talem clausulam legata cõseruarentur. in consil. cxxviij. nu. lxxij. car.223.
Clausule ↄtractus ad naturam ipsius ↄtractus reducibiles nunqꝫ alteratur eius natura, sed ꝭm eius naturam intelliguntur. in consil. cxxviij. nu. cxxxij. car.225.
Clausula in fine posita, que habet qualificare disposita, refertur ad omnia precedentia, quando principaliter per se ponitur, sed vbi tanqꝫ cõditio, vel modus insereretur in vno capitulo separato nõ refertur nisi ad illud capitulum. in consi. cxxviij. nu. ccxliij. car.230.
Clausula codicillaris inducit fideicõmissum, ideo si contingit testamentum rumpi natiuitate posthumi, locus erit fideicõmisso in preiudicium filij nati, qui debet esse contentus sua legitima, ꝭm cõmunem opinionem ↄtra Bar. in consil. cxxviij. nu. cclvij. car.232.
Clausula in fine posita post plura specificata an ad proximiora tantum referenda sit. in cõsil. cxxxix. nume. i. nume. xiij. et nume. xvj. vbi dicit ꝙ debet referri ad omnia precedentia, nisi in ↄtrarium ratio vrgeat. car.250.
Clausula si non valet iure testamenti iure codicillorum valeat, si vt testamentum ex aliqua causa non valet, voluntas debet seruari tanquam codicilli. in consilio. cxliij. numero. xvij. car.156.
Clausula et nihilominus posita in instrumẽto dicitur clausula constituti. in consil. cxlvij. nu. ix. car.267.
Clericus vel alius inhabilis ad generandum ob conseruationem agnationis vocantur per verba statuti dicentis, ꝙ stantibus masculis femine non succedant, licet post eius mortem bona possent ire ad extraneos, in cõsil. x. numero. xxiij. car.23.
Clericus de euictione obligatus pro suo interesse põt cõparere, et ex psona sua forum declinare. in ↄsi. xl. nu. x. car.61.
Clericis etiam conceditur venatio non clamosa. in consilio. lviij. numero. 2. car.81.
Clericus regulariter de rebus ad ecclesiam pertinentibus testari nõ potest. in consi. lxxxix. nu. xj. car.145.
Clericus habens licentiam testandi de rebus ecclesie non tamen poterit codicillari, licet qui potest testari, potest etiam codicillari. in consil. lxxxix. nu. xxxj. car.146.
Clerici penã ↄuentionalem, que de rigore iuris ciuilis procedit, nõ debent petere. in ↄsil. cxlv. nu. xxix. vide tñ ibi nu. xcj. car.264. vbi declarat hoc, quomodo procedat.
Codicilli facti post testamentum habens clausulam derogatoriam ad sequentia, valent, et primo testamento non dicuntur repugnare. in cõsil. cxxiij. nu. lx. car.210.
Codicilli reuocãtes testm̃ factum inter filios sunt fauorabiliores ipsis filijs. in ↄsi. cxxvij. nu. xj. car.217.
Cognatio generalis seu naturalis et proximitas gradus solum attẽditur, cum hodie de iure cõmuni sit sublata differentia sexus et agnationis. in consil. vndecimo numero quarto. car.24.
Cognatio ascendentium et descẽdentium est inter arrogãtem et arrogatum ceteris potẽtior, qr impedit et dirimit matrimonium, etiam si fuerit per emãcipationem sublata. in consi. xxxij. nu. xj. car.54.

Collegia

¶ Collegia et vniuersitates sine superioris licentia possunt facere statuta respicientia redditus, et introitus collegij. in consi. xxxviij. nu. viij. car. 59.

Collegijs de duobus, an qs phibeat ee in 9s. e. n. xij. c. 60.

¶ Collecta imponitur contemplatione rei, que est in loco subdito. in consi. xlix. nu. xiiij. car. 74.

Collecta, que imponitur predijs tributarijs effectis, omnibus imponi potest, inspectis ipsis predijs solū non autem possidentis qualitate. in 9si. xlix. nu. xx. car. 74.

Collecta forēsibus īponi nō pōt. in 9si. xlix. nu. xxviij. c. 75.

¶ Colonus aliquē in dn̄m nominās potest petere se absolui ab obseruatione iudicij, et nominatus, si est diuersi fori, poterit ire ad suū iudicem. in 9si. xlvj. nu. v. car. 69.

Colonus partiarius, an repellat a testimonio. in 9si. cxlvj. nu. x. et vide nu. xvij. car. 265. vbi dicit q non, nisi particulariter testificetur super eo, qd ad eius cōmodum, vel damnum spectat, et q ita seruatur de consuetudine.

Colonus lz aliqs fuerit, si tn̄ tempore testificationis nō est colonus p dn̄o in testē admittit. in 9s. cxlvj. n. xj. c. 265.

Coloni si sunt plures in testes pducti, eoꝝ numerus fidez supplet. in consi. cxlvj. nu. xvj. car. 265.

¶ Cōmissio ita diligenter est custodienda, q̄ȝ sententia. in consi. lvj. nume. iiij. car. 79.

¶ Cōmodum, et vtilitatem quis deportare non debet ex eo facto, ob quod sui auctores penam pati debuissent. in consi. lxxvij. nu. xxvij. car. 129.

¶ Compensationis exceptio, an possit opponi coram iudice delegato cum clausula q sine strepitu, et figura iudicij, in consi. lx. nu. xj. car. 82.

Compensatio, an admittatur de specie ad q̄ntitatez, et econuerso. in consi. lx. nu. iij. car. 82. et nu. viij. car. 83.

Compensatio dicitur quedam reconuentionis species. in consi. eod. nume. iiij. car. 83.

Compensatio in liquidis de quantitate ad quantitatē ipso iure fit, si pars de ea opponat. in 9s. cxlvij. nu. iiij. c. 266.

Compensatio fit, ēt si de ea pars opponat extra iudicium, vt vsq ad 9currentem quantitatem inducatur statim liberatio. in consi. cxlvij. nume. v. car. 266.

Compensatio lz quo ad extinctionem simplicis liberationis ipso iure nō procedat, nisi ab homine opponatur, tn̄ secus est, quo ad liberationem pignoris, nam tunc compensatio procedit absq aliqua alia oppositione ab homine facta. in consil. cxlvij. nu. vj. car. 266.

Compensatio fit ipso iure ad impediendum cursum vsurarum. in consi. cxlvij. nume. vij. car. 266.

¶ Compromissum facere nemo de iure cōmuni cogitur. in consi. xxiiij. nume. ix. car. 41.

Compromissum in dubio fieri non debere in dubio pnunciandum est. in consi. xlvj. nu. xv. car. 69.

Cōpromissum per partes factū in aliquos eos delegatos non inducit, cuz aliquo iurisdictionis exercitio, sed sunt arbitri, vel arbitratores, in consi. lxvj. nu. i. car. 92.

Compromissa regulariter dicuntur personalia, nec ad heredes transeunt, qz de illis forsam 9fidentiam non haberent. in consi. lxvj. nu. ix. car. 92.

Compromissuz pro parte expirare, et pro parte durare non potest. in consi. lxvj. nu. xvj. car. 93.

Compromissum sicut potest fieri de rebus feudalibus sine consensu dn̄i, ita etiam debet posse proferri laudum. in consi. lxxvij. nu. xiiij. car. 129. vide ibi nu. lxxvj. ca. 131. nu. lxxxij. car. 132. vbi late, et nu. cxxiij. car. 134.

Compromissum de feudo si fit in pares curie, et sine preiudicio dn̄i fieri debet in consi. lxxvij. nu. lxxviij. car. 131.

Compromissum fieri non pōt de regalibus sine Imperatoris consensu, et si est factū sine eius cōsensu prorogari non potest. in consi. lxxvij. nu. lxxix. car. 131.

¶ Cōmunio qz parit discordias, iō in ea nemo stare cogitur. in consi. xlviij. nu. i. car. 70. vide tn̄ ibi nu. x. car. 71.

¶ Cōmunis vsus loquendi circa testatoris verba est attendendus. in consi. xciiij. nu. iiij. car. 157.

Cōe qd est, ppie nō dr̄ meū. in 9si. xcviij. nu. xxxij. c. 160.

¶ Concedēs aliqd vr̄ ēt concessisse ea que si interrogatus fuisset verisimiliter concessisset. in 9s. xxxviij. nu. v. c. 59.

¶ Concessio in empbiteosim facta simpliciter pluribus, lz censeatur cuilibet pro parte facta, nec in ea habeat locū ius accrescendi, tn̄ quando est facta concessio insolidum cuilibet, vel cuiusq descendentibus, secus est, maxime si in concessione sunt illa verba de vno in alteruz reuertendo, tunc vna linea deficiente tota empbiteosis remanet hijs, qui de alia linea supersunt. in 9si. lxx. nu. i. car. 102.

Concessio facta pluribus cuilibet eoruz censetur facta pro virili. in consi. lxxiij. nu. i. car. 111.

Cōcessio alicui facta pro se, et descēdentibus dr̄ ordine successiuo fcā, maxime in feudis. i 9si. lxxiij. n. xxvij. c. 113.

Cōcessio pro heredibus facta intelligitur, idest pro descendentibus. in consi. lxxvj. nu. xj. car. 120.

Concessio continens verba donationez importantia, et verba importantia feudum, an dicatur talis concessio feudalis, vel donatio. in consi. lxxvj. nu. xliij. car. 122.

Concessio per viam donationis facta cum plena libertate potest dici, q sit feudum non habens naturaz feudi, sed allodialium. in consi. lxxvj. nu. xlix. car. 122.

Concessio feudi si est facta pro se, et heredibus dicitur feudum hereditarium. in consi. lxxvj. nu. lxxv. car. 123.

¶ Condēnari quis non pōt, nisi precedente accusatione, vel inquisitione. in consi. lxix. nu. xxix. car. 100.

¶ Condemnatio facta ex non iusta causa nō valet. in consi. lxxviij. nu. xvj. car. 137.

¶ Concordia que in aliquo est, impeditur in pluribus in quibus discordant. in consi. xviij. nu. xiiij. car. 31.

¶ Conclusione in causa secuta acta, et probationes inducunt notorium. in consi. lxiij. nu. xj. car. 84.

¶ Conditio ista si sine liberis decesserit ex legis dispositione ad liberos restricta etiam filia herede deficit. in consilio. i. numero. iiij. car. 4.

Conditio adiecta verbo futuri temporis, et diei incerte inducit veram conditionem. in consi. i. nu. xxxij. car. 5.

Conditio suspendit effectū dispositionis in euentū, vel defectum conditionis. in eo. consi. nu. xxxiij. ead. car.

Conditio ista, si intestatus decesserit, verificatur in pupillo, licet alias conditio sit implenda in forma specifica. in consi. iij. numero. xxvij. car. 15.

Conditio apposita in vna dispositione non censetur in alia repetita. in consi. iij. nu. xl. car. 15.

Conditio alicuius si in vno est melior, in alio est deterior. in consi. iij. nu. xlv. car. 15.

Conditio statuti si deficiat, ei, nec eius dispositioni locus non est. in consi. iiij. nu. ix. car. 16.

Conditiones in contractibus cū existunt retrotrahuntur ad tempus celebrati contractus, adeo q dispositio etiā stricte interpretanda, loquens in pura obligatione procedit etiam in conditionali impleta conditione. in consilio. xxxv. numero. xj. car. 56.

Conditionis in implemēto, vel defectu, an inspiciatur merum factum. in consi. xlij. nu. vj. car. 63. et nu. xxviij. c. 64.

Conditiones prout ruditer concipiuntur, semper debent impleri. in consi. xlij. nu. vij. car. 63.

Conditio, que pendet a principis voluntate, an dicatur impossibilis. in consi. lj. nu. x. car. 77.

Conditio nil ponit in esse, in cōsi. lxv. nu. lx. car. 90. et in consi. lxxxij. nu. xviij. car. 140.

Conditio si fit in sententia semp opponi potest de defectu conditionis. in consi. lxvij. nu. viij. car. 94.

Conditio si deficit, fideicōmissum sub conditione est nullum. in consi. lxxxiij. nu. vj. car. 141.

Conditio in forma specifica adimpleri debet. in consil. xc. numero. vj. car. 147.

Conditionis expressio que tacite inest, nil operatur. in consil. xc. numero. xxvj. car. 148.

Conditio a testatore expressa lz sit voluntaria, tn̄ sufficit casus qui euenit, vt substitutio facta in casum expressum trahatur ad casum, qui euenit propter omnimodaz voluntatem testantis. in 9si. xc. nu. xxvij. car. 148.

Conditio liberoꝝ licet subintelligatur in vulgari substitutione in compendiosa comprehensa, tn̄ non subauditur, qn̄ vulgaris, vel fideicōmissaria sit specialiter, et expresse facta. in consi. c. nu. iij. car. 162.

Conditio liberoꝝ non intelligitur in vulgari substitutione

etiam post mortez instituti collata, nec etiaz in fideicommissaria. in consi.c.nu.iiij. car.162.
Conditione deficiente, ꝯditionaliter disposita inania redduntur. in consi.cij.nu.vj. car.166.
In ꝯditione voluntaria qñ effectus ꝯsideratur non refert qd ex equipollentibus fiat. in consi.cij.nu.xxxij. car.167.
Conditio illa, si de testatore non restaret masculus legatis apposita, dr̄ voluntaria conditio. cuz ꝛ sine ea testator legata facere potuisset. in consi.cij.nu.xxxvj. car.167.
Cōditione deficiēte cessat dispō. in ꝯsi.cij.n.xxxvij. c.167.
Conditio iam deffecta non potest amplius impleri. in consil.cij.nu.xxxviij. car.167.
Conditiones prout ruditer ꝯcipiuntur, deficiunt, vel implentur. in consi.cij.nu.xxxix. ꝛ.xlij. car.168.
Conditionem ob liberoꝝ existentiaz sufficit defecisse, lꝫ heredes non fiant. in consi.cij.nu.xl. car.168.
Cōditio volūtaria aliqñ per eqpollens pōt adimpleri, qñ de volūtate testōris appareat. in ꝯsi.cvj.nu.xxiij.c.174.
Conditio illa habitandi cum filio matri imposita cum sit mixta, ꝛ est fauore filij apposita, deficit per mortem filij. in consi.cviij.nume.clxxvij.
Conditio pro impleta habetur, qñ non stat per implere debentem, sed per eum in quem conditio est adimplenda. in consi.cx.nu.ij. car.179.
Conditio mixta, qñ impeditur facto tertij iusto non ordinato ad impediendum ꝯditionis implementum dicitur deficere, ꝛ dispositio annullatur, si ex defectu conditionis ille tertius nullum consequitur commodum. in consi.cx.numero.vij. car.180.
Conditione impleta dies cessisse, ꝛ venisse dicitur. in consilio.cxiij.nume.iij. car.184.
Cōditio si sine liberis decesserit in legatis, ēt pticularibus ꝛ fideicōmissis intelligitur. in ꝯsi.cxiij.nu.xv. car.184.
Conditione legati defecta, legatum expirat. in consi.cxiij. numero.xvj. car.184.
Conditio si sine liberis decesserit subaudiꝫ maxime si legatū est in magna quātitate, vel in re meliori totius hr̄ditatis, vel quid simile. in ꝯsi.cxiij.nu.xix. ꝛ.xxij. car.185.
Conditionum alternatiuarum alteram impleri oportet. in consi.cxiiij.nu.i. car.186.
Conditio si sine liberis decesserit deficit per existentiā descendentes ex femina. in consi.cxiiij.nu.iiij. car.187.
Conditio regulariter aliqñ dispositionem ēt tacitam non inducit. in consi.cxxiiij.nu.xvij. car.208.
Conditio si sine liberis decesserit, subauditur lꝫ testator nil dixerit, quando descendens post mortem est grauatus restituere. in consi.cxiij.nu.xiiij. car.184.
Conditionalis dispositio, cōditione impleta, pro pura habetur. in consi.cxxv.nu.i. car.211.
Conditio si sine liberis decesserit nō subintelligitur in persona grauati, qñ de contraria voluntate disponentis apparet, lꝫ regulr̄ secus sit. in ꝯsi.cxxv.nu.iiij. ꝛ.xiij.c.202.
Conditio si sine liberis decesserit, an subaudiatur in persona grauati, qñ pia causa est substituta. in ꝯsi.cxxv.nu.vj. ꝛ.xxj.car.211. ꝛ nu.xxviij. car.212.
Conditio liberoꝝ si est apposita in vno casu per testatorez, si in alio casu eam voluisset esse, hoc expressisset. in consi.cxxviij.nume.xlij. car.221.
Conditio liberoꝝ ꝙ subintelligatur in filio est spāle, qꝛ secus est in extraneo. in consi.clxxviij.nu.xxxvj. car.221.
Conditio liberoꝝ posita in vno casu, in alio non subintelligitur. in ꝯsi.cxxviij.nu.lvij.car.222. ꝛ nu.ccl. car.231.
Conditio liberoꝝ subintelligitur in.l.cum auus.ff.de condi. ꝛ demon. qñ testator nil expresserat, per quod appareret ꝙ de nepotibus cogitauit, sed qñ aliqd expressit, per quod apparet, ꝙ de nepotibus cogitauit, tunc ꝯditio liberoꝝ nō subintelligiꝫ. in ꝯsi.cxxviij.nu.lxvij.c.222.
Conditio apposita in vno legato in fi.testi alia legata non facit ꝯditionalia. in ꝯsi.cxxviij.nu.cj. car.224.
Conditio si sine liberis decesserit, qꝛ est volūtaria, ideo formaliter attēditur, ſm quod a testatore exprimitur, ꝛ de vno casu ad alium casum non extenditur. in consilio. cxxviij.numero.cxcvij. car.227.
Cōditio si sine liberis decesserit, quare in substitutionibus non subauditur. in consi.cxxviij.nu.ccxxj. car.229.
Conditio si sine liberis decesserit, si in substitutione vulgari apponatur, facit videri testatorem voluisse per fideicōmissum substituere. in consi.cxxviij.nu.ccxxij. car.229.
Conditio si sine liberis decesserit, an intelligatur de masculis, qñ in alia parte testamenti dictum erat de masculis. in consi.cxxviij.nu.cxcv.car.227. ꝛ nu.ccij.car.227. nu. ccviij.car.cxxviij. ꝛ nu.ccxxxiij. ꝛ.ccxlix. car.230.
Conditio apposita legato facto vxori, si in domo cum heredibus habitauerit, dicitur fauore heredum apposita. in consi.cxxxiiij.nu.xij. car.245.
Conditio si sine liberis decesserit, subauditur in descendente testatoris per fideicommissum grauato. in consilio.cxxxv.nume.viij. car.246.
¶ Confessio facta per sororem, ꝙ sit debitrix fratris sui, a quo ipsa pendere videtur, ꝛ ab eo sperat tradi nuptui, ꝛ cui magnam habet reuerentiam, suspitionez quandaz arguit. in consi.cl.nu.xlv. car.271.
¶ Confirmari nō potest id, qd nullum est, cum ꝯfirmatio reqrat subiectū ꝯfirmabile. in ꝯsi.cxliiij.nu.xviij. c.258.
¶ Confirmatio ex certa scientia per Imperatorem facta debet seruari. in consi.lxxvij.nu.xix. car.129.
¶ Confiscatio bonorum ob crimen facta, vt valeat, requiritur cause cognitio, ꝛ sententia ꝯdemnatoria, etiam si statuto caueatur, ꝙ bona ipso iure cōfiscata sunt. in consil.xlix.nu.xxviij. car.100.
Confiscatio facta a non habente iurisdictionem nulla est, ꝛ est maior nullitas que allegari potest. in consilio. lxxviij.numero.xiiij. car.137.
Confiscatio, ꝛ ꝯdemnatio facta ex non iusta causa non valet. in eo.consi.nu.xvj. ea.car.
¶ Coniunctio in coniunctione ea censeꝫ repetita, que in precedentibus ꝯtinebātur. in ꝯsil.lxxxiij.nu.viij. c.141.
Coniunctio qꝫ accipi potest pro disiuncta. in consil. xcviij. numero.xxxvj. car.160.
Coniunctio inter parentes, ꝛ liberos, ceteris omnibus est potentior. in consi.cxxv.nu.xxxij. car.212.
¶ Coniunctus coniuncti per proximiores.i. per patrem, ꝛ auuz cēseꝫ magis dilecti, qꝫ illi qui sunt per abauum coniuncti. in consi.vj.nu.xx. car.18.
Coniuncti si ex forma statuti habent annum ad recuperandum a die scientie venditionis, scientia non presumitur in facto alieno. in consi.xxij.nu.xxiij. car.36.
Coniūcti verbis dicūr illi, quibus relictū est legatū per vnuz ꝛ idem verbum. in ꝯsi.cxxxix.nu.xix. car.251.
¶ Coniecture ex quibus arguitur falsitas, vel saltez suspitio. in consi.xlj.nu.vij. car.62.
Coniectura vna aliam tollit. in ꝯsi.xcv.nu.xvij. car.155.
Cōiecturis, ꝛ presumptioni locus non est, qñ nō sumus in dubio, nec in incerto. in ꝯsi.cxvij.nu.xxij. car.196.
Coniectura potētior aliā tollit. in ꝯsi.cxvj.n.xxviij.c.192.
Coniectura colligi debet ex eo, qd per testatorez expressuz fuit. in consi.cxvij.nu.xxxiij. car.196.
Coniectura pietatis, que ponitur in.l.cum auus.ff.de condi. ꝛ demon. est vniuersalis. in consil.cxxviij. nume.xiij. car.220. vide tamen nu.lxxviij. car.223.
A coniectura.l.cum auus.ff.de ꝯdi. ꝛ dem. per alias coniecturas receditur. in ꝯsi.cxxviij.nu.lij. car.222.
Coniectura, ꝛ ois pietas cessat, vbi de mente testantis apparet, in consi.cxxviij.nu.lxxix. car.223.
Coniectura potentior debiliorem tollit. in consil.cxxviij. numero.lxxx. car.223.
Cōiecturis locus nō est in re clara.i ꝯsi.cxliij. n.xvj.c.256.
¶ Consequentia hec non valet, statutum vocat aliquem certo casu ergo semper, ꝛ indistincte alias personas excludit. ꝛ ibi late declarat doctrin. Bar. in.l.ij.§.videndum.ff.ad tertul. in ꝯsi.xxx.nu.liiij. ꝛ seq. car.52.
Que in consequentiam veniunt, attendi non solent. in consi.lxxxix.nume.xvij. car.146.
Consequentia ista non valet, nepotes erant nati tempore testamenti, ergo de eis testator cogitauit, qꝛ erat mortis cogitatione perturbatus. in ꝯsi.cxiij.nu.xxv. c.185.
¶ Cōsequi nemo debet quicꝗ̄ ex eo, qd impugnare procurauit. in consi.lxv.nu.lxxij. car.98.

¶ Consortes dicuntur, qui habent cōe patrimoniū, & bona. in consi. xx. nu. iiij. car. 32. vide tñ nu. xix. car. 33.
Consortes possunt recuperare rem per venditorē redemptam, quā iterum vendidit extraneis, secus si per se retinuisset. in eo. consi. nu. xxxij. car. 33.
¶ Consensus propinquo℞ ex forma statuti requisitus pro validitate actus, si post actus celebrationem longū tempus cucurrerit, presumitur talem ꝯsensum interuenisse, lz de eo nil constare possit. in consil. xxij. nu. xiiij. car. 36.
Consensus & non concubitus facit nuptias. in consilio. viij. numero. iiij. car. 21.
Consensus partium est potentior ꝗ͂ principis rescriptum. in consi. lxvj. nume. iiij. car. 92.
¶ Consilium doctoris si sit decisiuū cause non tenetur allegare causas, & iura, quibus mouetur. in ꝯsi. l. nu. i. car. 76. & in consi. lxij. nu. i. car. 83.
Consilium redditum vltra terminum consultori statutum ad referendum nullum dicitur, & non admittendum. in consi. lxiij. nume. i. car. 84.
Consilium consultoris est nullum, quādo excedit formā cōmissionis, & refert super alio, ꝗ͂ sibi fuerit cōmissum in consi. lxiij. nume. vj. car. 84.
Consiliū super aliquibus alijs relictis indecisis sibi cōmissis est nullum. in consi. lxiij. nu. vij. car. 84.
Consilium, hoc verbum debet intelligi arbitrio boni viri. in eo. consi. nume. x. car. 84.
¶ Consultor arbitro assimilatur. in ꝯsil. lxiij. nu. i. car. 84.
Cōsultor breuitati studere debet. in ꝯsi. xciiij. nu. i. car. 151.
Consultor pro decisione alicuius cause sibi cōmisse non debet motiua animi sui. i. iura, & rationes allegare, sed tantū, quid de iure sentiat, sufficit exprimere, in ꝯsi. cxxxiiij. nu. i. car. 245. & in consi. cxxxvij. nu. viij. car. 249.
¶ Consuetudo est optima legum, & statuto℞ interpres. in ꝯsi. i. nu. xxiiij. car. 13. & in ꝯsi. xxxviij. nu. vj. car. 59.
Consuetudo si sit in ciuitate originis vxoris, vel statutum ꝙ muliere premortua sine liberis, vir lucretur dimidiā dotis, & in ciuitate mariti ꝙ lucretur solum tertiam, vel nihil, si mulier decedat sine liberis, seruabitur consuetudo, vel statutū ciuitatis viri. in ꝯsi. xiij. nu. vij. & xj. c. 26.
Consuetudo in imponendis oneribus plurimum semper operatur. in consi. xlix. nu. xvj. car. 74. & nu. xxv. car. 75.
Consuetudo longeua, & cuius initij non extat hominū memoria in contrarium, vt in imponendis oneribus, & collectis, & similibus, priuilegij, & specialis cōcessionis vim habet. in consi. xlix. nu. xxij. car. 75.
Cōsuetudo potest inducere, vt forensis ad collectas teneatur, lz de iure non teneatur. in consi. eo. nu. xxvj. car. 75.
Consuetudo legis vicem obtinet. in ꝯsil. lv. nu. v. car. 79. & in consi. lviij. nume. iij. car. 81.
Consuetudine potest etiam induci id, qđ per statutū fieri potest, qr a pari procedunt. in consi. lxv. nu. xxix. ca. 88.
Consuetudo est minoris auctoritatis, ꝗ͂ sit ius scriptum in consi. lxv. nume. xxx. car. 88.
Consuetudo per longa tempora obseruata vim priuilegij habet. in consi. lxv. nu. xxxj. car. 88.
Consuetudo valet, ꝙ Reges conferant prebendas ecclesiasticas, licet alias principi seculari non liceat. in consilio. lxv. nume. xxxij. car. 88.
Consuetudo, ꝙ femina non succedat in baronia, valet. in consi. lxv. nume. xxxiij. car. 88.
Consuetudo alicuius familie, vel agnationis, ꝙ certo modo succedatur, puta ꝙ agnati excludāt feminas, an valeat, & qñ. in consi. lxv. nume. xxxiiij. car. 88.
Consuetudo, cum sit facti, an probari debeat. in consilio. lxv. nume. xxxvj. car. 89.
Consuetudo que habet vim priuilegij, si allegēt, debet per iudices admitti. in consi. lxv. nume. xxxviij. car. 89.
Consuetudo notoria per iudicem suppleri potest. in consilio. lxv. nume. xl. car. 89.
Consuetudo, que non est allegata, cum non infringat sententiam, potest in executione sententie allegari, & ꝓbari. in consi. xlj. nu. iiij. car. 89.
Consuetudo, ꝙ certe alienationes valeant, non immutatur, eo ꝙ aliqui timidi faciāt dictas alienationes a principe confirmari. in consi. lxv. nu. xlij. car. 89.
Consuetudo notoria debet allegari, & non aliter probari. in consi. lxvij. nume. xj. car. 94.
Consuetudo, valet ꝙ deficientibus masculis agnati defuncti, femina ꝓximior succedat. i ꝯsi. lxxvj. n. cxxiiij. c. 126.
Consuetudo Bulgari nō procedit, qñ ex testatoris mente contrarium constat. in consi. lxxxv. nu. xx. car. 143.
Consuetudo predicta Bulgari ꝓcedit quatenus filij sunt hr̃des, sed si eis sublatis succedat extraneus non procedit, lz vxor hēbit vsumfructū. in ꝯsi. lxxxv. n. xxj. c. 143.
Consuetudo Bulgari restringens legatum vsufructus in alimentis est fundata in ꝯiecturata mente defuncti, qui noluit tantū filijs preiudicare, ideo si aliter de eius mente apparet, illa seruanda est. in ꝯsi. lxxxvj. nu. iiij. ca. 144.
Consuetudo illa locum habet filijs viuis, non autem mortuis. in consi. lxxxvj. nu. v. car. 144.
Consuetudo Bulgari, sicut contra vim verborum inducit contra matrem, & ad eius grauamen, vt tantum habeat alimenta viuo filio, in alio debet releuari, vt eo mortuo habeat vsumfructum. in ꝯsi. cviij. nu. ij. car. 177.
Consuetum quod est fieri attendi debet. in consilio. cxxiiij. numero. xlij. car. 209.
Consuetudo seruat, vt stetur dicto sapientis in eo, quod dixerit in instr̃o esse addendum. in ꝯsil. cxliij. nu. xv. c. 256.
¶ Contestes duo in dicto, & in sui ratione efficacē probationem faciunt. in consi. lxix. nu. xv. car. 99.
¶ Contrahentiū mens, qualis fuerit, debet interpretari, prout ipse partes vel earum heredes acceperunt, & interpretate sunt. in consi. lxv. nu. lxiiij. car. 90.
Contrahens non seruata forma & iuris solēnitate, cōstituitur in mala fide. in consi. lxix. nu. xlv. car. 101.
¶ Contractus per se vtiles non debent per aliū contractum inutilem vitiari. in consil. xxvj. nu. ix. car. 45.
Contractus ꝯditionalis pendente conditione non trāsfert dominium. in eo. consi. nu. xij. ea. car.
Contractus inualidus ex alio defectu, ꝗ͂ minoris etatis, qñ firmetur iuramento. in ꝯsi. xlviij. nu. ix. car. 71.
Cōtractus vna pars aliā declarat. in ꝯsi. lxiiij. nu. vj. c. 85.
Contractus cum principe factus, vel per principem vim legis habet. in consi. lxv. nu. v. car. 87.
Contractus celebratus per eum, qui legem condere potest, vim legis habet. in consilio. lxv. nume. xlv. car. 89. & in consilio. lxxvj. nume. cxxj.
Contractus inter viuos initi debent a partibus, & ab ea℞ heredibus obseruari. in ꝯsi. lxv. nu. lv. car. 90.
Contractus quos quis metu, & inuitus fecit, credendum non est, ꝙ velit approbare. in ꝯsi. lxxvij. nu. lxiij. ca. 131.
Contractus a principio a voluntate procedunt, cum facta sunt de necessitate seruari debent. in consilio. lxxvij. numero. cxlviij. car. 135.
Contractus inominatus, vcꝫ do vt facias, obligat quē ad faciendum. in consi. lxxviij. nu. i. car. 136.
Contractus in totum irritatur, qñ in aliquo est erratum. in consi. cxxix. nu. xxxix. car. 235.
Contractus, qui est nullus alterius odio, iuramento nō firmatur. in consi. cxxix. nu. lxiiij. car. 236.
¶ Contradictio incontinenti non presumitur. in consilio. xj. numero. xj. car. 24.
¶ Contrariorum vno electo alterum est extinctū. in consil. xxxj. nume. ix. car. 53.
Contrariorum eadem est dispositio. in ꝯsil. cvij. nu. v. car. 76. vide tamen ibi nu. xx. car. ea.
Contrariorum vno posito, necesse est alterum tolli. in consil. cxxij. nume. xj. car. 206.
¶ Controuersia si sit inter filiam dicentem, ꝙ non est feudum, & agnatos feudū asserentes, debet filia poni in possessione. in consi. lxviij. nu. xxiij. car. 97.
Controuersiam iudiciariam mouens dicitur molestiā inferre, & econuerso, & sic ista duo equipollere dicuntur. in consi. cxiij. nu. xxxviij. car. 185.
Controuersia proprie dicitur ēt ante litem motam, & extra iudicium. in consi. cl. nu. xiij. car. 270.
Controuersiam promittens alicui non facere dicitur contrauenisse, etiam si extra iudicium, & absqꝫ lite eam fece

rit.in consi.cl.nume.xv. car.270.
¶ Conventio inter aliquos facta de re tradenda pro certo precio intelligitur, q sit emptio, lz non fiat mētio venditionis.in consi.lxj.nu.iij. car.83.
Conventiones facte inter aliquos de adinvicez succedēdo an valeant.in consi.lxxvj.nume.lj. car.122.
Conventio inter partes si sit facta post plura capitula, q si predictorum capitulorum causa, vel inde dependentiū dubium aliqd emerserit, teneantur stare declarationi talis predicta conventio non procedit in hijs que iuris sunt. in consi.c.nume.xviij. car.163.
Conventio ad invicem facta de succedendo in bonis soluz trahitur ad bona, que erant ꝯvenientium tpe conventionis, non ad futura.in consi.cxliij.nu.xxx. car.256.
Conventio inter duos facta, q vno sine liberis moriente alter succedat, facta tñ quadam reservatione valet. in consi.cxliij.nume.xxxj. car.256.
¶ Copule natura est, vt fiat relatio cum omnibus qualitatibus. in consi.i.nu.lxviij. car.8.
Copula posita inter homines diversi gradus, seu linee diverse simul non vocat, sed ordine successivo.in consilio. lxxj.numero.xxx. car.105.
Copulatorum vnius natura ad aliud transit. in consilio. xcvij.numero.xvj. car.157.
Copule, τ, est natura, vt faciat plenā repetitionem omniuz precedentium, τ equaliter distribuat inter partes copulatas.in consi.ciiij.nu.xj. car.171.
Copula vbi cadit inter incompatibilia resolvitur in cōiunctam. in consi.cxxviij.nu.iiij. car.220.
Copula posita inter duas orationes perfectas non facit, quod dictum in vna, censeatur repetitum in alia.in consilio.cxxviij.nume.cclj. car.231.
Copula inter homines diversi gradus posita nō simul, sed ordine successivo vocat.in ꝯsi.cxxxiij.nu.xvij.car.244.
Copula aliquādo expositive stat, videlicet pro idest.in consilio.cxxxxiij.nume.xxiij. car.156.
¶ Copulativa oratio, lz alias soleat simul vocare, tñ vbi ratio exposcit, in ꝯtrarium intelligitur q vocet ordine successivo.in consi.lxxj.nu.xxviij. car.105.
Copulativa dispositio semp intelligi debet ordine successivo.in consi.lxxiij.nu.xxviij. car.113.
Copulative natura lz sit omnes equaliter copulare, τ simul vocare, tñ vbi ratio in contrarium expostulat intelligitur vocare ordine successivo.in ꝯsi.cxxxiij.n.xvj.c.243.
¶ Correctio legū est evitāda.in ꝯsi.cxxxj.nu.xxvij.c.239.
Correctio legum non dz induci per interpretationē, τ subauditos intellectus.in ꝯsi.cxxxj.nu.l. car.240.
Creditoris nomine venit etiam femina creditrix.in ꝯsi.i.nu.cij. car.9.
Creditori currit tempus ad prescribendum actionem hypothecariam contra tertium possessorem, ēt q non sit facta excussio contra principalem, ex quo illam poterat facere, τ impedimētuz hypothecarie removere, sed non fecit.in consi.lxxvj.nu.lxxxiij. car.124.
Creditor lz non cogatur recipere partem debiti, nec aliud pro alio accipere, tñ si in vtroqz casu ꝯsenserit, vtrunqz admittitur, τ si aliud pro alio volens receperit, inducitur liberatio.in consi.cxlvij.nu.i. car.266.
Creditor, qui aliquid in pignus accepit pro certa quantitate, τ debitor illud possidere se constituit nomine creditoris, an possit dictum pignus retinere, vel in rem obligatam ingredi resistente creditore, τ precium debitū offerēte.in ꝯsi.cxlvij.n.viij.car.267.τnu.x.vbi dr q non.
Creditor, qui accepit rem sibi hypothecatam per actionez pignoratitiam, oblato sibi eo qd debetur, tenetur eā restituere.in consi.cxlvij.nu.xij. car.267.
Creditor, qui habet licentiam vendendi pignus, id non poterit vendere, si debitor solvat id, quod debet. in consilio.cxlvij.nume.xiij. car.267.
Creditor si vendat pignus pluris q̃ sibi debeatur, superfluum tenetur etiam cum vsuris debitori restituere. in consi.cxlvij.nume.xv. car.267.
¶ Cronicis, vbi contrarium non ostenditur, credi debet, τ fides adhiberi ēt in iudicijs.in ꝯsi.lxxvj.n.lxiiij.c.123.
Culpa an sufficiat, vt quis de homicidio puniat. in consi.lviij.nu.x. car.81.
¶ Curator ad lites, an detur pupillo, nisi sit lis cum tutore.in consilio.xlvj.nume.iiij.τnume.vj.car.69.vbi declarat.§.fin.insti.de auc.tuto.
Curator debet auctoritatem suam minori celebranti contractum cum cause cognitione interponere, τ non passim, τ indistincte, aliter contractus est nullus. in consilio.xlviij.nume.xiij. car.71.
Curatoris auctoritas interposita paulopost eius creationem, dicitur sine cause cognitione, τ nulliter prestita. in consi.xlviij.nu.xv. car.71.
Curator datur puberibus vsqz ad.xxv. annum principaliter propter rei familiaris administrationem. in consilio.xcvij.numero.vj. car.157.
Curatorem adolescentes inviti non accipiunt.in consilio. xcvij.numero.xv. car.157.
¶ Custodiaz habens alicuius castri, scdm q viderit expediens debet se gerere, vt cum sit opus, id custodiat, τ si sequatur effectus custodie, aut per vnam viam, aut per aliam, semper dicetur castrum custodiri, modo bm voluntatem dñi illesuz ꝯservetur.in ꝯsi.xlix.n.xxxiij. c.75.

¶ De littera.D.

Damnum quis ex sua diligētia pati non debet.in cōsilio. cix. numero.xx. car.178.
Damno de evitando certās est favorabilior, q̃ certās de lucro captando.in ꝯsi.cxxv.nu.xxxix. car. 212.τin consi.cxxvij.nu.viij. car.217.
Damno de evitando qui tractat, vtitur privilegio suo contra aliū, qui certat de lucro captādo, qñ duo simul repugnantia invicem concurrunt.in ꝯsi.cxxvij.nu.vij.c.217.
¶ Dans aliquid vni alijs denegasse videtur. in consilio. cxlj.numero.xvj. car.254.
Dat nemo qd non habet.in consi.cl.nu.viij. car.270.
¶ Dator datoris iure resoluto, resolvitur ius accipiētis. in consi.lxxj.nu.xl. car.109.
Debitor licet teneatur fideiussorem indēnem conservare auditur, tñ fideiussor, reo ēt invito, si se defendat, ne solvat.in ꝯsi.lxiiij.nu.iij. car.85.
Debitor sibi ipsi, nemo esse pōt.in ꝯsi.lxxiij.n.xxvj.c.115.
Debitoris dispositio impediens lucri acquisitionē ad fraudem facta creditorum conservatur, lz qñ damnuz contineret, esset revocanda.in ꝯsi.lxxxij.nu.xxj. car.140.
Debitor qñ non tenetur offerre, aut per se solvere debitū, sed creditoris interpellatio requiritur anteq̃ interpelletur, non potest dici in culpa, nec in mala fide, cum semper sit paratus solvere.in consi.cxlv.nu.lxv. car.262.
¶ Debitum naturaliter, si est solutū non repetitur. in consil.i.nume.lxxxij. car.8.
¶ Decedens cum filia non dicitur sine liberis decessisse. in consi.cxiiij.nu.ij. car.187.
¶ Decedere ab intestato proprie dicitur ille qui testari potest.in consi.x.nu.ij. car.23.
Decedere sine heredibus dicitur, qui descendentes nō reliquit.in consi.lxxiij.nu.x. car.112.
Decedere sine hrde in feudis dicitur, qui decedit sine liberis.in consi.lxxiij.nu.xxv. car.113.
Decedere sine filijs non dicitur, qui nepotes, aut pronepotes reliquit.in consi.cxj.nu.xxiij. car.181.
¶ Declaratio sūmitur ex hijs, que precedunt, τ sequūtur, que plurimum possunt in interpretanda aliqua dispositione.in consi.xxxviij.nu.i. car.59.
Declaratio ad.§.finalez.institu.de aucto.tuto.in consilio. xlvj.numero.iiij. car.69.
Declaratio ad.§.fin.l.apud iulianum.ff.de legat.i.in consil.lj.numero.x. car.77.
Declaratio doctri.Bar.in.l.titia testamento.§.fi. invers. eodem modo.ff.de leg.ij.in ꝯsi.xciiij.nu.v. car.151.
Declaratio facta per electū a testatore sine presentia, τ partis citatione non tenet.in ꝯsi.c.nu.xxij. car.16.
Declaratio ad doctr.Bar.in.l.si cognatis.ff.de reb.dub. in consi.

in consi.cxxvj.nu.lvij. car.216.
Declaratio ad.§.illud.in aucten.quibus modis natu. effi. sui.in consi.cxlij.nu.xxviij. car.254.
Declaratio ad.§.habeat.in aucten.vt eccles.roma. in consi.cxlv.nume.xc. car.264.
¶ Decretum, per qđ mater minor.xxv.ann.decernitur tutrix, an sit nullum.in consi.viij.nu.ix. car.21.
Decretuꝫ tutoris dati, cũ id fieri non possit, quia forte erat maior, cum contineat impossibilitatem de iure non valet.in consi.ix.nu.iij. car.22.
Decreta duo si sunt producta sub eadem data, que sint contraria, an iudices supersedere debeant. in cõsilio.xxxix. numero.iij. car.60.
¶ Defensor quilibet pro reo potest comparere, ꝛ debet audiri.in consi.xlvj.nu.xj. car.69.
¶ Defensio que naturalis est, nulli est deneganda.in consil.i.nume.lxxxiij. car.8.
Defensio iusta nemini denegari dꝫ.in.ꝯsil.lxviij.nu.i.c.96.
Defensio est de iure naturali.in ꝯsi.c.nu.xxiiij. car.164.
¶ Delegatus licet teneatur vtili actione, tamen ante libelli oblationem, non dicitur esse cum eo lis.in consilio. xlvj.numero.viij. car.69.
Delegati, ꝛ ordinarij dicitur idem tribunal. in consilio.lx. numero.i. car.82.
Delegatus si est datus cum clausula, ꝙ sine strepitu, ꝛ figura iudicij procedat, eius potestas per hanc clausulam limitatur.in eo.consi.nu.ij. car.82.
¶ Delegatio facta alicui sub dignitatis nomine in successorem transit.in consi.lxxvij.nu.xxv. car.129.
¶ Delictum est maius in cõmittendo, ꝙ̃ in omittendo. in consi.lxiij.nu.viij. car.84.
Delictum patris non debet filijs, nec alijs preiudicare. in consi.lxix.nume.x. car.99.
Delictum vnius alteri preiudicare non debet. in consilio. lxix.numero.x. ead.car.
¶ Demonstratio frustra additur rei demonstrate. in consil.xxx.numero.i. car.47.
¶ Denominatio triplex si fiat, tres partes fieri debent.in consi.ciij.nume.xvj. car.171.
¶ Denunciatio tunc requiritur, qñ sit cui denuncietur. in consi.ij.nume.ij. car.35.
Ad denunciandum solum admittuntur viri idonei, ꝛ bonesti.in consi.eod.nume.x. car.36.
¶ Depositum dotis factũ per filiaꝫ patri, an pater sit obligatus restituere.in consi.xliij.nu.iiij.ꝛ.vij. car.65.
Depositũ inter patrem, ꝛ filiũ, lꝫ non producat obligationem, an valeat.in consi.xliiij.nu.ij. car.66.
¶ Descendentium, vel posteruꝫ appellatione, vbi ratio est diuersa, femine non veniunt.in ꝯsi.i.nu.xciiij. car.9.
Descendens ab vltimo moriente admitti debet in successione feudi ẽt ꝙ longissimo gradu distet a primo inuestito.in consi.lxxvj.nu.lxxix. car.123.
¶ Destinatum, idem iuris est in destinato, qđ est de eo ad qđ est destinatum.in consilio.cxx.nume.iij.car.201.ꝛ vide nume.xix.ꝛ.xx. car.202.
Destinatum semper habetur pro facto, qñ aliquid destinatur ad factum antiquum.in eod.consil.nu.vj.car.201. vide nume.xxij. car.202.
¶ Destinatio habetur pro actu, qñ agitur de regulanda dispositione testatoris destinãtis.in ꝯs.cxx.nu.vij.ca.201. vide nume.xxiij. car.202.
¶ Deterioratio contingens ante mensurationem, quãdo predium est ad mensuram venditũ, cuius damno cedat. in consi.xxvj.nu.xj. car.45.
¶ Determinatio equalis an fieri debeat, qñ vnum ex determinabilibus speciali ratione continet maiorem fauorem.in consi.cxxviij.nu.ccxxv. car.229.
Determinatio vna cũ respiciat plura determinabilia debet equaliter determinare.in consi.cxlviij.nu.iiij. car.267.
Dicere tantum est ꝙ talis non admittatur ad successionem, quãtum est dicere, ꝙ non admittatur ad hẽditatem viuẽtis.in ꝯsil.lxxj.nu.xxxvj.c.106.
¶ Dictum, dicto vnius principis, ꝛ magni viri creditur, cum non presumantur dicere mendacium. in consilio. lxix.numero.xx. car.99.
Dictum aliquod semper debet ad limites rationis restringi.in consi.cxviij.nu.xx. car.198.
Dictum in vna oratione repetitur in alia, ne dispositio reddatur inualida.in consi.cxxviij.nu.cclv. car.232.
Dictum expresse illud dicitur, quando ita de voluntate constat, ꝙ intellectus non laborat in intelligendo. in consilio.cxxxvj.nume.xxj. car.248.
¶ Dictio taxatiua posita in statuto non tollit similem interpretationem ex alio statuto.in ꝯsi.i.nu.cxxxvij.c.11.
Dictio taxatiua non excludit casum similem, seu similẽ rationem habentem.in consi.eo.nu.cxxxviij. ead.car.
Dictiones iste, quousqꝫ, donec, vel ꝙ̃diu, masculus superet, femina excludatur, operantur ꝙ exclusio sit temporalis.in consi.ij.nu.xxxv. car.13.
Dictio, vsqꝫ, an stet exclusiue, vel inclusiue. in consilio. vj. numero.xxviij. car.19.
Dictio, nec, lꝫ sit articulus negatiuus, tñ in se habet inclusam affirmationem.in consi.viij.nu.xxiij. car.21.
Dictio, et, est multiplicatiua.in eo.consi.nu.xxiiij. ead.car.
Dictio, et, pro etiam, ꝛ sic inclusiue ponitur. in consilio.xv. numero.xxxij. car.28.
Dictio, scꝫ, de natura eius declarat, ꝛ restringit precedẽtia. in consi.xxx.nu.xxi. car.50.
Dictio, maxime, quid importet.in eo.consi.nu.xlj. car.51.
Dictio, preter, an stet inclusiue, vel exclusiue. in consilio. xxxvj.nume.xij. car.58.
Dictio, si, ꝯditionem importat.in ꝯsi.lxv.nu.lvij. car.90.
Dictio, et, solet inter diuersa poni.in ꝯs.lxviij.nu.xxj. c.97.
Dictio, qꝫ, est copulatiua, que precedentium repetitionem importat.in consi.lxxiij.nu.xxvj. car.113.
Dictio, donec, est suspensiua.in ꝯsi.lxxvj.nu.cxij. car.125.
Dictio, vero, idem importat, quod sed. in consilio.lxxxij. numero.x. car.141.
Dictio, et, coniungit, ꝛ plenariam repetitionem importat. in consi.lxxxv.nu.xxix. car.143.
Dictio, inter, est distributiua, ꝛ omnes, qbus imponitur, dicunt in dispositione ꝯsiderati.in ꝯs.cxvj.nu.xxiij.c.192.
Dictio, nunquam, exponitur idest nullo tempore. in consilio.cxvj.nume.lij. car.193.
Dictio, nisi, denotat improprietatem quãdam, ꝛ est dictio diminutiua.in consi.cxvj.nu.lxv. car.194.
Dictio, dũmodo, licet soleat importare modum, qñ adijcitur hijs, que de necessitate nõ insunt actui importat conditionem.in consi.cxlviij.nu.xlvj. car.269.
¶ Dies etiam per interpretationem interposita interpellat pro homine.in ꝯsi.xxviij.nume.ij. ca.47.
¶ Differentia est inter diuersa, ꝛ contraria. in consilio. xxxj.nume.x. car.53.
Differentia non est, an statutum loquatur de intestatis, an de morientibus ab intestato.in ꝯsi.xxiij.nu.xix. car.38.
Differẽtia est, an quis vocetur, donec vixerit, ꝛ eo mortuo, vocetur alius, an vero post morteꝫ simpliciter vocati vocetur alius.in consi.ciij.nu.xxxj. car.168.
¶ Dignitas familiarum sine diuitijs sordescit.in consilio. xlij.numero.xiij. car.63.
¶ Discordia nascitur propter inequalitatem dotis inter sorores, que grauior est, ꝙ̃ inter extraneos. in consilio. liij.numero.vij. car.79.
¶ Discussio si sit facta in iudicio, super vno, licet sententia sit generalis, non impeditur super alio iudicium nouum.in consi.xxviij.nu.iiij. car.47.
¶ Disponens in generali dispositione dicitur oẽs, ꝛ quoscunqꝫ casus sub ea comprehensos ꝯsiderasse, ẽt si in vno esset maior ratio, ꝙ̃ in alio.in consi.cvij.nu.xij.car.176.
Disponentis enim voluntas qñ constat, ꝙ aliquid fiat, vt valeat, si id, qđ fit, non potest valere, vt fit, valere debet, vt potest.in consi.cxliij.nu.xviij. car.256.
¶ Disponere quilibet potest libere de rebus suis.in consilio.xx.nume.vij. car.32.
¶ Dispositum principaliter censetur omne illud, in quo eadem ratio reperitur.ẽt ꝙ simus in odiosis, ꝛ dicit eadem lex, ꝛ non similis.in consi.xix.nu.iij. car.31.
Dispositum in rebus immobilibus procedit etiã in bonis

mobilibus ordinatis ad immobilia, q: etiam & ipsa immobilia, & de immobilium pertinentijs dicuntur. in consilio.lxiij.nume.xliij. car.89.
Dispositum per testamentum vt lex seruari debet.in consilio.xcj.nume.i. car.149.
¶ Dispositio maxime correctoria iuris cōmunis, licet generaliter loquatur, recipit restrictionez ex defectu rationis.in consi.i.nu.lxxxix. car.9.
Dispositio deferens hereditatem descendentibus, vel posteris non defert feminis, vbi per statutuz per masculos sunt excluse.in consi.i.nu.xcv. car.9.
Dispositio vocans heredes per lineam masculinam ex ratione agnationis per disponentem ɔsiderata, non dr̄ vocare filiam feminam.in consi.i.nu.cxvj. car.10.
Dispositio.l.cum auus.ff.de ɔdi.& demō.que procedit ex interpretata mente testatoris, procedit etiam si in ciuitate sit statutum, q̄ verba testamenti nullam recipiāt interpretationem.in consi.i.nu.ccxlij. car.11.
Dispositio pura, & ɔditionalis non dicuntur etiam in parte concordes propter diuersitatez in qualitate.in consi.xviij.nu.vj.vide etiam nu.x. car.30.et.31.
Dispositio loquens de filijs, in hijs que ipsis sunt fauorabilia procedit ēt in nepotibus, qn̄ est eadem ratio. in consil.xix.nume.ij. car.31.
Dispositio cessat vbi verba statuti cessant. in consil.xx.nume.xvj.car.32.& in consi.xxj.nu.iij. car.34.
Dispositio alicuius statuti vltra casus expressos trahitur ad omnes casus, in quibus statuentes si fuissent interrogati, idem verisimiliter rn̄dissent.in ɔsi.xxj.nu.v.ca.34.
Dispositio de subsequenti, intelligitur ēt de necessario antecedenti.in ɔsi.xxvj.nu.ij. car.45.
Dispositio testatoris refragante aliqua lege non valet. in consi.xxvij.nume.ij. car.46.
Dispositio testatoris faciens mentionez de nepote nō comprehendit filium fratris.in consi.xlj.nu.xj. car.62.
Dispositio pura, & conditionalis si sit adimpleta conditio equiparant, que postq̄ est impleta, retrotrahitur ad tēpus contractus.in consi.lxvij.nu.lviij. car.90.
Dispositio de re aliena non permittitur. in consilio. lxxij. numero.xlvj. car.110.
Dispositio semper debet interpretari, vt valeat, & effectum sortiatur.in consi.lxxiij.nu.viij. car.114.
Dispositio, que fit lege prohibente nō valet, nec aliquid ex ea sequitur.in consi.lxxiij.nu.xvij. car.114.
Nec ex ea oritur naturalis obligatio, ibidem.
Dispositio de re, cuius alienatio dependet a potestate principis dicitur impossibilis quodāmodo, ideo extimatio non debetur.in consi.lxxiij.nu.xxij. car.115.
Dispositio hominis quando fit contra ius cōmune contra actum reiterabilem, de primo actu tantum intelligi debet.in consi.lxxxix.nu.xxxj. car.146.
Dispositio particularis ad vniuersum non trahitur.in consi.xcv.nu.vj.car.154.& vide nu.xxxij. car.136.
Dispositio ad filios facta, & ad eos relata debet intelligi secundum ipsorum qualitatem, & indigentiam. in consilio.xcvij.nume.x. car.157.
Dispositio continens repugnantia admittenda non est. in consi.xcix.nu.xv. car.161.
Dispositio ex coniectura inducta potest per alias coniecturas contrarias tolli.in consi.c.nu.x. car.163.
Dispositio de aliquibus facta sub nomine proprio intelligitur equaliter de omnibus fieri, & sic quēlibet in virilem vocari.in consi.ciij.nu.xxj. car.172.
Dispositio generalis tantum facit respectu omniuz sub genere comprehensorum, quantum specialis respectu specialis.in consi.cvij.nu.xj. car.176.
Dispositio lz in sono comprehēdat plura, & sic videatur generalis, si tn̄ in vno verificari debet, dicitur specialis. in consi.cvij.nume.xv. car.176.
Dispositio in testamentis a voluntate testantis regulatur. in consi.cix.nu.xj. car.178.
Dispositioni generali per specialez derogatur. in consilio. cix.numero.xxxj.vide etiam nume.xxxiij. car.179.& in consi.cxv.nume.iiij. car.181.
Dispositio conditionalis deficit deficiente conditione. in consi.cxij.nume.vj. car.182.
Dispositio conditionalis, conditione adimpleta, dispositioni pure equiparatur.in consi.cxiij.nu.ij. car.184.
Dispositio facta in euentum controuersie alicui mote super certa re procedit siue controuersia de facto, siue de iure, siue in iudicio, siue extra moueatur. in consilio. cxiij.numero.xxxvij. car.185.
Dispositio de immobilibus loquens non verificatur in pecunia ad emptionem prediorum destinata. in consilio. cxx.numero.xviij. car.202.
Dispositio generalis non sortitur effectuz in rebus sub illa ɔtētis specialiter dispositis.in ɔsi.cxxiij.nu.lxvj.c.210.
Dispositio ex coniecturis inducta per coniecturas ēt tollitur.in consi.cxxviij.nu.xxxiij. car.221.
Dispositio cum est vndiq3 perfecta non indiget interpretatione, & cessat repetitio, & suppletio cuiuscunq3 qualitatis, & conditionis.in consi.cxxviij.nu.cclviij. car.232.
Dispositio eadem non debet diuersimode intelligi.in consi.cliij.nume.xx. car.245.
Dispositio aliqua semper debet interpretari, prout disponens, si fuisset interrogatus, verisimiliter respondisset. in consi.cxxxix.nu.xj. car.250.
Dispositio de re aliena consentiente domino valet.in consil.cxlij.nume.v. car.254.
¶ Disputari non debet de hijs, que a principe fiunt ex certa scientia, vel de plenitudine potestatis, que equiparatur.in consi.lxv.nu.liij. car.89.
¶ Disputatio aliqua non est faciēda, vbi verba sunt apertissima.in consi.ij.nu.xxix. car.13.
Disputatio nulla est, vbi sunt casus legum.in consi.cxxviij. numero.ccx. car.228.
¶ Diuidens, diuidentes promittentes ad inuicem bona ipsis partibus obuenientia defendere, & desbrigare dicū tur de euictione promittere.in ɔsi.xlviij.nu.xlj. car.72.
¶ Diuidere prohibitus potest ad diuisionem prouocare, qn̄ ille, cum quo est prohibitus diuidere, est rixosus. in consi.lxxix.nume.iij. car.137.
¶ Diuisio, diuisioni facte per minores stante prohibitione testatoris, an possit cōtrauenire, maxime si sit iurata. in consi.xlviij.nu.iij.& nu.vj. car.71.
Diuisio est alienatio.in consi.xlviij.nu.iiij. car.71.
Diuisionem filijs pater potest prohibere vsq3 ad certū tempus.in consi.xlviij.nu.vj. car.71.
Diuisio minoris iurata, an possit rescindi ratione enormis lesionis, & sic an obstet iurm̄.in ɔsi.xlviij.nu.xxiij. ca.72.
Diuisio in qua minor est lesus, potest beneficio restitutionis in integrum rescindi, non obstante iuramento in eo prestito, q: de tali beneficio non fuit certificatus. in consil.xlviij.nume.xxxv. car.72.
Diuisio dicitur quēdam ratio inter partes composita, que ratio, si est male cōposita debet ad certitudinem reduci. in consi.xlviij.nu.xlij. car.72.
Diuisio erronea, errore probato, non nocet diuidēti, quin ad equalitatez debeat reduci.in ɔsi.xlviij. nu.xliij. c.72.
Diuisio si sit inter aliquos facta, & in vna parte fuerint positi floreni.300.existentes in monte, postea reperti sunt tantum.100.talis error non debet nocere, sed ad equalitatem reduci debet.in ɔsi.xlviij.nu.xliiij. car.72.
Diuisio facta cum minore, lz per se non valeat, an firmetur iuramento, & concluditur, q̄ non, qn̄ in ea est enormis lesio.in consi.liij.nu.i. car.77.
Diuisione hereditatis facta, si fundus vni datus in partez euincatur, coheres non tenetur de euictione, nisi pro dimidia parte.in consi.lxxiij.nu.xxix. car.115.
Diuisionis prohibitio a testatore facta, si est certo tempore limitata, seruari debet.in consi.lxxix.nu.i. car.137.
Diuisio, licet sit inter aliquos prohibita, tamen illi non dicuntur prohibiti diuidere fructus bonorum cōmuniuz. in consi.lxxix.nume.vj. car.137.
Diuisio omniuz bonorum si est facta inter fratres, cū promissione de non veniēdo contra diuisionem, an per hoc dicatur renunciatum fideicōmisso de futuro, & q̄ tempore diuisionis ɔditionale erat.in consil.cxvj.nu.xxxij. & nume.l.

& nume.l.car.193.vbi dicit q sic, quando fideicommissum erat reciprocum, & non steterunt in terminis diuisionis, nec clausule de non veniendo contra, sed etiam iuribus de futuro renunciauerunt.

Diuisio dicitur transactio quedam, & illius vim habet. in consilio.cxvj. numero. xxxvj. car.193. vide tamen sub numero.lxv. car.194.

Diuisio si sit facta inter fratres de re empbiteotica a quodam monasterio recepta, & vnus alteri cessit omne ius, quod in alterius parte habere possit, si linea masculina vnius illorum deficit, alter superstes debet admitti ad decedentis partem. diuisione illa non obstante. in consilio.cxvj.nu.xl.car.193.vide tñ ibi nu.lxxviij. car.194.

Diuisionis instrumentum si dicat, q vnus alteri bona in partem obuenta concessit pro se, & pro quibus bona predicta concedere voluerit, dicitur fideicõmissum esse remissum.in consi.cxvj.nu.lvj. car.194.

Diuisio hereditatis dicitur quedam trãsactio que non trahitur ad incogitata.in consi.clxxviij.nu.cxviij. car.224.

Diuisio si sit extraiudicialiter, & simpliciter facta, in qua qs potuit plus retinere, & per errorem id non fecit, non dicitur sibi preiudicasse, quin postea veritate comperta, non possit ius suuz consequi, siue fuerit error iuris, siue facti. in consil.cxxviij.nu.cxxj. car.224.

Diuisio simplex quando est facta extraiudicialiter sine aliqua obligatione hincinde, tunc non dicitur renunciatuz fideicõmisso, et delato.in ꝯsi.cxxviij.nu.cxxij. car.224.

Nec etiam per viam exceptionis.

¶ Dolus, vel lata culpa arbitrorum intelligitur quando interuenerit euidens gratia arbitrorum, vel eorum sordes, nõ autem ex allegatione doli, vel culpe, vel lesionis, dicitur probari dolus.in consil.xvj.nu.xv. car.29.

Dolus ex malo animo, & machinatione quadaz prouenit. in consil.xlv.nu.xv. car.68.

Dolus arguitur ex qualitate persone, cum qua contrahitur, puta minore, muliere, & rustico.in consilio.xlviij.numero.xxvj. car.72.

Dolus dicitur interuenisse, vbi est enormis lesio, & ex qualitate persone minoris de facili arguitur. in consilio. liij. numero secundo. car.77.

Dolus, & mala mens ex inditijs, & coniecturis probantur. in consilio.lxxvij.nume.xlvj.car.130. & in consil. cxxix. numero.lxviij. car.236.

Dolo facit quis petere id, quod statim ei a quo petitur restitui debet.in ꝯsi.lxxxviij.nu.x. car.145.

Dolus ex proposito, vel re ipsa equiparatur.in cõsil. cxxix. numero.xl. car.235.

Dolus nõ infert scienti & volẽti.in ꝯsi.cxxix.nu.xlj. c.235.

Et quõ dolus re ipsa probet.ibidẽ, & nu.xlv. car.235.

Dolus presumitur ex enormi & enormissima lesione. in consil.cxliiij.nu.x.&.xij. car.258.

Dolus re ipsa, & ex proposito quando equiparentur. in cõsil.cxliiij.nume.xiij. car.258.

¶ Dominium transfertur qñ ꝯcurrit causa, & traditio facta per dñm.in consil.lxxxij.nu.ix. car.139.

Dominium a nobis auferri non potest sine facto nostro.in consil.lxxxij.nu.xj. car.139.

Dominium ex solo titulo, & partium voluntate non transfertur, sed requirit traditio.in ꝯsi.lxxxij.nu.xij. car.139.

¶ Dominus, domini terrarum habent intentionem fundatam, nisi probetur contrarium, q quicquid est intra fines castri, vel comitatus eorum, dicitur esse de pertinentijs.in consil.lxv.nu.lxviij. car.91.

Dominus qui abusiuam inuestituram fecit, tenetur tradere vacuam possessionem, & pati vassallum frui. in consilio.lxxv.nume.xxxv. car.118.

Dominus rei per alium obligate, si ratificat illam obligationem, non tamen preiudicat tertio, cui ante ratificationem dominus illam obligauerat. in consilio. lxxvij. numero.cxix. car.133.

Dominus & vassallus circa fidem adinuicem seruandam pari passu ambulant, & eadem culpa suo iure adinuicem priuantur.in consi.lxxvij.nu.cxliiij. car.135.

Domini duo esse non possunt insolidũ vnius rei. in consilio.xcvij.nume.xvij. car.157.

Dominus alicuius rei in ea vsumfructũ non habet.in consil.xcix.nume.iiij. car.161.

Dominus si constituat Sempronium suum procuratorem, & nuncium specialem illa copulatiua in disiunctam resoluitur, quia sunt incompassibilia, quia procurator concipit verba in personam suam, nuncius vero in personaz domini.in consil.cxxviij.nu.vj. car.210.

¶ Domiciliũ habẽs in aliqua ciuitate subit onera imposita in loco originis paterne.in ꝯsi.xxxviij.nu.xvj. car.60.

Domicilium contrahere ab animo pendet modo ex facto declaretur.in consil.xlix.nu.viij. car.74.

¶ Domus habita a fratre per emptorem an sit de patrimonio.in consil.xx.nu.vj. car.32.

De domo dispositum ex iuris interpretatione dispositum est etiaz de orto, quando solum per illam domũ ad ortũ erat aditus.in consil.lxj.nu.iiij. car.83.

Domo vendita an dicatur etiam venditus ortus hoc declarari debet ex quãtitate precij.in ꝯsilio sexagesimo primo, numero septimo. car.83.

¶ Donans. donanti asserenti in donatione merita interuenisse non creditur, quãdo demptis meritis, non est in potestate sua sic disponere.in ꝯsilio septuagesimo septimo, numero.lvij. car.130.

Donatum ab auo, vel proauo dicitur donatuz contemplatione patris.in consil.xxxiij.nu.ix. car.55.

Donatio facta inter patrem & filium licet non teneat, tamen si pater filie predium tradit ex causa dotis, an valeat donatio. in consilio.xliiij. numero primo, & numero quarto. car.66.

Donatio omnium bonorum presentium & futurorum que alias non valeret, si facultas testandi in aliquo seruetur, licet restricta sit. in consilio sexagesimo quinto, numero.xlvij. car.89.

Donatio omnium bonorum presentium & futuroruz, etiaz nihil reseruato, valet, si iuramento fuerit confirmata. in consil.lxv.nume.l. car.89.

Donationis titulus est habilis ad prescriptionem. in consilio.lxix.nu.xxxvj. car.100.

Donatio vltra.cccc. ducatos requirit insinuationem, aliter donatio in excessu non valet.in consil.lxix.nu.xxxvij. car.100.& in consil.lxxvij.nu.lvj. car.130.

Donatio iuramento firmata an & quando tollat defectuz insinuationis.in consil.lxix.nu.xxxix. car.100.

Donatio facta a principe an vitietur ob defectum insinuationis.in consil.lxix.nume.xlj. car.100.

Donationis & relicti maior quantitas maiorem affectionem importat.in consil.lxxj.nu.xx. car.105.

Donatio generalis omnium bonorum non comprehendit feuda.in consil.lxxij.nu.l. car.110.

Donatio causa mortis facta per testatorem grauato non venit in fideicommisso vniuersali. in consilio. lxxij. numero.lxiiij. car.110.

Donatio ob merita fieri debet. in consilio. lxxvij. numero quadragesimo. car.130.

Donatio quando est facta ob merita, que asseruntur, presumitur circumuentio iuris, cum ab illis validitas donationis consistit. in consilio septuagesimo septimo, numero.lviij. car.130.

Donatio ob causam non potest reuocari. in consilio.lxxvij. numero.clij. car.55.

Et valet etiam sine insinuatione, licet excedat summaz ducatorum.cccc.ibidem.

Donatio, seu renunciatio per mulierem facta ei, qui eam dotare non tenebatur, si eam honorifice dotauit, valet, & conseruari debet.in consilio septuagesimo septimo, numero.cliij. car.135.

Donatio etiam rei particularis per liberoruz superuenientiam reuocatur, quando est talis donatio, quã verisimiliter non fecisset, si de liberis cogitasset. in consilio.cxiij. numero.xx. car.185.

Donatio etiam particularis, nisi sit modici precij, reuocatur per superuenientiam liberorum.in consilio. cxiij.numero.xxiij. car.185.

Donatio facta ecclesie an reuocetur supra legitimaz per liberoꝝ superuenientiam.in consil.cxxv.nu.vij. car.211. & numero.xxv. car.212.

Donatio omnium bonoꝝ,vel partis per superuenientiam liberoꝝ non reuocatur, quãdo apparet q pater donando de filijs cogitauit. in cõsil.cxxviij.nume.lxx.car.222. & numero.ccxxxvj. car.230.

Donatio facta per mulierem filijs natis, & nascituris ex tali, item filijs nascituris ex filijs talis,si postea ipsa susceperit filios,non reuocatur, quia sicut cogitauit de filijs nascituris ex illis, ita censetur cogitasse de filijs ex se nascituris.in consil.cxxviij.nu.ccv. car.228.

Donatio etiam particularis facta in penã reuocationis testamenti non valet,cum in illa auferatur libera testamẽti factio.in consil.cxliij.numero.ix.car.255.vide tamen ibi numero.xliij.&.xliiij. car.257.

Donatio omnium bonorum presentium & futurorum, licet non valeat,tamen si donans sibi aliquid puta vsumfructum reseruauit,valet.in ꝯsi.cxliij.nu.xx. car.256.

Donatio omnium bonorum simpliciter facta solum presentia, & non futura comprehendit. in consilio. cxliij. numero.xxj.et.xxx. car.256.

Donatio omnium bonorum presentium & futurorum cum iuramento nil sibi reseruato pro testamenti factione, an de iure canonico valeat.in ꝯsi.cxliij.nu.xxxvij.car.256.

Donatio in penam reuocationis testamenti valet, quando ex ea non aufertur libera testamenti factio. in ꝯsil.cxliij. numero.xliij. car.257.

Donatio facta de omnibus & singulis bonis legatis quibusdam fratribus testatoris,si contingeret testantez decedere sine liberis, & legata predicta reuocare, valet, & seruari debet,cum per eam non auferatur libera testamẽti factio.in consil.cxliij.nu.xlv. car.257.

Donatio ista de qua hic,cum non sit mera donatio, sed ꝑmissio, & donatio ob honestam causam, & etiam si excederet summam ducatorum.cccc.nõ requireret insinuationem.in consil.cxliij.nu.xlvij. car.257.

Dos dicitur patrimonium mulieris. in consil.xx.numero.iij.car.32.& in consil.xxxv.nu.vj. car.36.

Dos mulieris decedẽtis superstite viro, sicut pertinere debet ad eius heredes ab intestato, ita etiam ad heredes ex testamento.in consil.xxvij.nu.vj. car.46.

Dos mortua filia de iure cõmuni ad patrez reuerti debet. in consil.xxxv.nu.iiij. car.56.

Dos data per patrem filie de proprijs pecunijs dicitur esse profectitia.in consil.xlij.nu.ij. car.65.

Ideo soluto matrimonio debet ad eum reuerti.ibidem.

Dos,que soluto matrimonio ad patrem reuertitur, non dicitur amplius dos, & perdit ius, & priuilegium dotis.in consil.xlij.nu.xxij. car.66.

Dos non põt esse sine matrimonio.ꝯsi.xliij.nu.v.car.66.

Dos data per grauantem filie grauate non venit in fideicommisso vniuersali.in ꝯsi.lxxij.nu.lxv. car.110.

Dotalis res soluto matrimonio vendicatur ab vxore dominio in eam translato.in cõsil.lxxxij.nu.viij.car.139. vide ibidem nume.xiiij. car.140.

Dotis fauore inductum ad ꝯsequentiam trahenduz nõ est ad fauorem alterius rei.in ꝯsi.lxxxij.nu.xiiij. car.140.

Dos data per fratrem sorori ex dispositione testatoris debet per eam detrahi,nec vxor relicta vsufructuaria omniũ bonorum debet in ea vsumfructum habere,cuz dos in locum legitime succedat.in ꝯsi.cix.nu.viij. car.178.

Dos apud maritum pro oneribus matrimonij esse debet. in consil.cix.nu.xij. car.178.

Dos an sit congrua licet non ascendat ad legitimam,si tamen ꝯuenit patrimonio paterno & marito.in ꝯsi.cxxviij. numero.ccxvij. car.229.

Dotis promissio si precessit in certa quantitate, & postea reperiat predium pro dote assignatum, lz nulla sit facta mentio quãtitatis,dr predium extimatũ pro quantitate dotis, & dos non in predio, sed in quantitate consistere dicitur.in consi.cxlj.nu.iiij.v.&.vij. car.252.

Dos si sit promissa,prout fuerit per tales arbitratuz,lz ipsi non declarent,nec arbitrentur, ex dotis priuilegio actus non dr nullus, & debet recurri ad arbitrium boni viri.in consil.cxlj.nume.ix. car.253.

Dotis restitutio cõstante matrimonio regulariter est prohibita.in consil.cxlj.nu.xvij. car.253.

Dubium. In dubijs ꝓ reo iudicari debet. in cõsil.ij.nume.xij. car.12.

Dubietas aliqua q̃n est in testamento debet fieri interpretatio in fauorez matris,ita & in statuto.in consi.xxiij. numero.lxj. car.41.

Dubietas in iure est iusta causa excusandi ab expensarum condemnatione.in consil.lxxx.nu.viij. car.138.

Dux Urbini qui recognoscit in superiorem Summum Pontificem,a quo iure feudi habet ducatum non dr supremus Princeps,nec gaudet prerogatiua, que Imperatori conceditur.in ꝯsi.lxix.nu.xliij. car.101.

De littera.E.

Ecclesia Seu monasteriũ in multis habetur loco filij.in consilio.i.numero.lxiiij. car.8.

Ecclesia cultrix & auctrix iustitie nõ patit q̄c̄q̄ contra iustitiam fieri.in ꝯsi.cxx.nu.xxxij. car.203.

Ecclesie in dubio fauendũ est.in cõsil. cxxv.nu.8. car.211. & numero.xxxvj. car.212.

Ecclesia dicitur auctrix & cultrix iustitie. in consil.cxxv.numero.xxiij. car.212.

Ecclesie an & quando magis faueatur, q̄ filijs post legitimam sibi debitam.in ꝯsi.cxxv.nu.xxvij. car.212.

Effectus Eius q exprimit,vbi in aliqua dispositione per testatorẽ ꝯsiderat, non refert qd ex eqpollentibus fiat.in ꝯsi.cvj.nu.xiij.car.174.

Eligendi Dñs facultatem nõ iure ꝓprio,sed ab alio sibi ꝯcessam,si semel, ẽt inutilr eligerit,ãplius eligere nõ posset.i ꝯsi.lxxxix.n.xxvj.c.146.

Eligens vnuz ex duobus incompatibilibus dr alteri renunciare, & ad illud postea redire non potest. in consilio.cxxij.numero.x. car.206.

Eligens viam iudicij dr vie facti renũciasse,si forte propria auctoritate,& de facto poterat sibi ius dicere.in cõsilio.cxxij.nume.xij. car.206.

Eligere q quis velit viam ad impugnanda sua iudicia credendum non est.in consil.cxxviij.nu.cclxij. car.232.

Electus si diu possedit,sciente eo ad quem spectat ꝯfirmatio,presumitur possessionis eius habuisse iustum titulum .in consil.lxxvj.nu.liij. car.122.

Electio si pertineat ad canonicos istius ecclesie & illius, lz in vna ecclesia sint plures canonici, q̄ in alia,nõ tñ habebũt plures voces, sz par ius est cũ canonicis alterius ecclesie ẽt paucioribus.in ꝯsi.ciij.nu.xviij. car.171.

Emens A minore sine solẽnitate,si dicat se credidisse illũ maiorem,si erat vicinus, non est excusandus.in consi.lxix.nu.liij. car.101.

Emens ab eo,qui se pro ꝓcuratore gerebat alicuius minoris,dr esse in bona fide.in ꝯsil.lxxxj.nu.vj. car.139.

Emens bona fide vt supra facit fructus suos, tamen qz in iure errauit,credens venditionem sine decreto valere,tenetur eos restituere, quatenus est factus locupletior. in consil.lxxxj.nume.vij. car.139.

Emptor rei vendicatione conuentus si denunciat venditori,vt veniat ad eum defendendum,non mutatur iudiciuz,nec est opus nouo libello,sed super ꝓposito procedítur,& semper iudicium fundatur in persona emptoris,nec potest petere,vt absoluatur ab obseruatione iudicij.in consil.xlvj.nu.v. car.69.

Emptor,cui res non est tradita,non potest innalidare traditionem factam alteri,si traditio secuta fuerit.in consilio.lxxvj.numero.lx. car.123.

Emptor si ꝑmittat q̃ncunq retrouendere,& sic scit se ad id teneri,tñ non impeditur prescriptio,qz non ꝯstat,q venditor velit redimere.in ꝯsi.lxxiiij.nu.xxxij. car.116.

Emptor potest agere ꝯtra venditorem,quatenus illius interfit pactum per venditorem esse remissum, quod erat tempore quo emit.in consil.lxxxij.nu.xv. car.140.

Emptor ignoranter emens bona subiecta fideicommisso a venditore pariter ignorante fideicõmissum, non potest stante tali bona fide per fideicõmissarium molestari. in consil.cxviij.nu.xviij. car.198.
¶ Emptio & venditio est, vbi interuenit preciũ, & res licet non sit adiectũ verbũ vẽdo. in cõsi.cxxix.nu.lvj.car.236.
¶ Emphiteota vẽdens irrequisito dño cadit a iure suo, & dño dr ius quesitum, licet rem redimat, tñ liberatur a caducitate. in consil.xx.nu.xxviij. car.33.
Emphiteota si alienauerit ius suum, post lapsuz longi temporis presumitur dominus tali alienationi consensisse, in consil.xxij.nu.xv. car.36.
Emphiteota cadit a iure suo ob canonem non solutum. in consil.lxx.nume.iij. car.102.
Emphiteota a caducitate excusat, qui bona, ob que ea nõ soluit, nõ possedit, nec cõmoditatẽ aliquã pcepit. in consil.lxx.nu.x.car.102. & nume.xv. car.103.
Emphiteota, qui nõ possidet, non dr cessare a solutione canonis, nec a iure suo cadere potest, nec de hoc dñs conqueri potest. in consil.lxx.nu.xiij. car.103.
Emphiteota a caducitate excusat, si eo tempore, quo canon non fuit solutus, alius possedit. in consilio.lxx. numero.xvj. car.103.
Emphiteota non potest emphiteosim vni ex filijs relinquere. in consil.lxxiij.nu.xiij. car.114.
Emphiteota legãs ecclesie rez emphiteoticã, si ecclesia illã acqrere nõ põt, debet extiatio. i cõsi.lxxiij.n.xvj.car.ea.
¶ Emphiteosis accepta pro se, & pro liberis per lineã masculinam descendentibus non transit ad filiam feminaz. in consil.i.nume.cxvij. car.10.
Emphiteosis ecclesiastica non transit ad hr̃des extraneos. in consil.lxxj.nu.iij. car.104.
Emphiteosis accepta pro se, & filijs masculis & feminis debet intelligi ẽm ordinem iuris cõmunis, vel municipalis. in consil.lxxj.nume.x. car.104.
Emphiteosim si quis accipiat pro se & alijs de domo, non solum illi de domo inter se dicuntur vocati ordine successiuo, sed ordo successionis attenditur etiam respectu accipientis & aliorum de domo, licet omnino sit copulatiua ergo prius ipse solus habebit, deinde alij de domo ordine successiuo in consil.lxxj.nu.xxix. car.105.
Emphiteosis ecclesiastica iure hereditario nõ transit, quando inuestitura est facta p se filijs & nepotibus absqz verbo heredibus, & dicitur acquiri filijs ex prouisione cõcedentis, & forma cõtractus. in cõsi.lxxj.nu.xxxj.cur.105.
Emphiteosis accepta pro se & heredibus an vni ex filijs prelegari possit. in consilio.lxxij.numero.v. car.107. et numero.xxxv. car.109.
Emphiteosis non venit, si fideicõmissum fiat de bonis & hereditate testatoris. in consi.lxxij.nu.lxj. car.10.
Emphiteosis ecclesiastica ad heredes extraneos transferri non potest. in consilio. cxxiij. nu.ix. car.208. & vide numero.lxxj. car.210.
Emphiteosis accepta per aliquem pro se, & filijs, & nepotibus intelligitur ordine successiuo. in consilio.cxxiij.numero decimo. car.208.
Emphiteosis alicui concessa vsqz in tertiam generationem pronepotes etiam comprehendit. in consilio.cxxiij.numero.lxxij. car.210.
Emphiteosis ecclesiastica hodie fieri in perpetuuz, & in extraneos transire potest heredes. in consilio. cxxiij.numero.lxxv. car.210.
Emphiteosis recepta pro se & suis de familia post personã iam admissam vocantur proximiores respectu persone iam admisse. in consil.cxxvj.nu xxxvj. car.215.
In emphiteosi renouanda prefertur mater vltimi emphitete vti proximior eius, & excluditur amita vti remotior, licet primo stipulatori esset proximior. in consilio.cxxvj. numero.xxxix. car.115.
¶ Emphiteoticam rem si quis ab aliquo capitulo tenuerit per longum tempus eo sciente & patiente presumuntur in eius concessione omnia solẽnia interuenisse. in consilio.lvj.nume.xiiij. car.60.
Emphiteotica res, apud quẽcunqz sit pro canone obligata est. in consil.lxx.nume.xiij. car.163.
Emphiteoticuz ius, & si sit ecclesie, potest donari. ẽm cõmunem opinionem. in consil.cxxiij.nu.lxx. car.210.
Emphiteotica res si alicui sit legata, que per mortem testatoris non ad eius heredem, sed ad ecclesiam redibat, heres debet extimationem rei legate legatario prestare. in consil.cxxiij.nu.lxxix. car.210.
Enunciatiua Uerba lz non disponant, presumptionem tamen inducũt, ita vt transferãt onus probandi in aduersarium. in consilio.lxv.numero.vij. car.86.
An autem in antiquis probent, & dicitur q̃ sic, & est communis opin. ibidem.
Enunciatiuis verbis in preiudicium contrahentiuz statur. in consil.lxxvij.nume.vj. car.128.
Equalitas Inter filias & inuicem sorores seruari debet, etiam si altera earum sit mortua cum filijs superstitibus. in consilio.xxxv.nume.xvij.car.56. in consil.c.nu.xiij. car.163.
Equalitas inter filios seruari debet. in consilio.cxxviij.numero.xliiij. car.221.
¶ Equitas publica priuate equitati semper est preferẽda. in consil.xvj.nu.xvj. car.29.
Equitas.l.i.§.permittitur, ff. de aqua quoti. & esti. fauet p ximiori, & heredi. in consi.lxxvj.nu.cxl. car.126.
¶ Equipollentium par ratio est habenda. in consil.cxvj. numero.lvij. car.193.
Error Facti presumitur eo ipso q̃ veritas in cõtriũ appareat. in consi.xlviij.nu.xxxj. car.72.
Error iuris licet non excuset, si tamen circa dubium dubitabile sit, excusat, quia pro errore facti habetur. in consilio.cxvj.nume.lxxxiij. car.195.
Etas Minor vel non existentia alicuius non impedit prescriptionẽ in feudis. in consi.lxxvj.nu. quãdo alij antecessores precedere, qui eam impedire poterant. in consil.lxxvj.nu.cj. car.124.
Euictio. Quem de euictione tz actio, eũdez agentem repellit exceptio. in consil. cxvj.nume.lxj.car.194. in consi.cxxviij.nu.cxiij.car.214. & vide ibi nu.cxxxj. vbi declarat. car.225.
¶ Euidens & clarum dicitur, quod ex presumpta mente testãtis & legis inducitur. in cõsi.lxxxv ij.nu.iij. car.145.
¶ Euentus tristes & mali non cõsiderantur. in consil.xliij. numero.xxj. car.66.
Examinatio Testium ad perpetuaz rei memoriã de iure cõi semp pmittit ei qui futurus est reus, qz nõ est in pñte sua litẽ mouere. Actori aũt non permittitur regulariter, nisi sit periculũ q̃ fides testium pereat, vel quia sunt senes vel similia. in consil.xxxiiij.nu.iiij. car.35.
Examinatio testium ad perpetuam rei memoriam ante litem contestatam a lege aliquando permittitur, ne pbationes pereant. in consil.eodem, nu.xv. car.56.
¶ Exceptione volens vti post terminum a statuto prefixũ dicens nouiter ad eius notitiam peruenisse, an sit audiẽdus. in consil.xxiij.nu.v. car.41.
Exceptio rei iudicate obstat, quando inter cetera requisita adsit identitas cause. in consi.xxviij.nu.iij. car.47.
Exceptio declarat regulam, & dicitur de terminis eius. in consil.xxxiiij.nu.vij. car.55.
Exceptio ista, non sum heres, dicitur exceptio intentionis, & facti, que post sententiam non potest opponi. in consilio.xlv.nume.viij. car.67.
Et est peremptoria, que post sententiam non potest opponi. ibidem. & vide .J.nu.xvij. car.68.
Exceptio, que non refragatur sententie, neqz illam impugnat, sed aliunde prouenit, non prohibetur opponi in executione sententie. in consil.xlv.nu.x. car.67.
Exceptio requirens longam probationem, & altiorem indaginem non potest opponi ad impediendum executionem sententie. in consil.lxvij.nu.ij. car.94.
Exceptio ista. q̃ bona sunt feudalia, an sit exceptio requirens altiorem indaginem. in consil.lxvij.numero.iij. vsqz ad nume.xv. car.94.

Exceptio, que non impugnat sniam, nec eius iniquitatem proponit, semper post sententiam opponi potest. in consil.lxvij.nume.vij. car.94.
Exceptio requirens altiorem indaginem illa dicitur, quando iudex talem esse declarauerit. in consilio. lxvij. numero nono. car.94.
Et quando iudex debeat eam declarare. ibidem.
Exceptio facta per iudicem in sententia requirens altiorez indaginem, ex quo impedit executionem, vt est magni preiudicij debet in ea adhiberi plena cause cognitio, maxime quando est per reum opposita. in consilio. lxvij. numero.xxij. car.95.
Exceptio dominij non repellit possessorium recuperande, quando agitur de vrbibus, τ castris, que de facili nō recuperantur. in consi.lxvij.nu.xxv. car.95.
Exceptio rei iudicate, τ litis finite quando obstet, τ quomodo intelligatur titulus de re iudicata. in consi.lxvij. numero secundo. car.96.
Exceptio rei iudicate non obstat, quando id, quod petitur, est diuersum ab eo, quod iudicatū est. in consi.lxvij. numero quarto. car.96.
Exceptio requirens altiorem indaginez in iudicio possessorio nō est admittenda, sed in iudicio petitorio est reseruanda. in consil.lxxv.nu.xx. car.118.
Excōmunicatus licet non possit petere, retinere tamen potest. in consi.i.nu.xxi. car.5.
Exclusa simpliciter perpetuo dicitur exclusa. in eodem consilio.nu.lxxv. car.8.
Exclusio sororis si fit ꝓpter fratres τ eorum heredes causa cōseruandi cyppi, vt ratio ipsa saluetur, qualitas masculinitatis in fratribus existens omnino debet esse etiaz in eorum legitimis heredibus. in ꝯsi.i.nu.lxv. car.8.
Exclusio a successione per statutum facta dr̄ quedam exheredatio, ideo requiritur ꝙ quis sit expresse per statutuz exheredatus, sicut dicitur de exheredatione in testamento facienda. in consil.xxx.nu.xx. car.50.
Exclusio que fit virtute capitis iclusiui dicitur tacita ex interpretata mente.l.non procedit quando adest expressa exclusio, quia expressum facit cessare tacitum. in consilio.xxx.numero.lvj. car.52.
Exempla non restringunt regulam. in consilio.cxlv.numero.lxvj. car.262.
Exemplis nō est iudicandum. consil.xvj.nu.xvij. car.29.
Executio snie quando possit impediri ob reseruationez in ea factam. in consil.lxv.nu.xix. car.95.
Executio vnius legati ad maritandas puellas cōmissa heredibus τ consulibus par ius prebet heredibus quod consulibus, ideo heredes, etiam ꝙ duo sint, tantā vocez habebunt, quantaz illi consules, licet plures numero fuerint. in consi.ciiij.nu.xvij. car.171.
Exheredans magis dicitur delinquere ꝗ̄ preteriens, cum dicatur velut demens pietatem τ propriam naturam offendere, in preteritione autem tanta impietas nō consideratur. in consil.cvij.nu.lxxvj. car.176.
Exheredatus nominatim dr̄ τ valet testamentum, si ex alio non infringatur si dico exheredo filios meos, τ vnicum habeam. in consil.cvij.nu.xvij. car.176.
Exheredatio seu preteritio, que pro exheredatione habetur, si in ea nō exprimatur causa exheredationis seu preteritionis est ipso iure nulla. in ꝯsi.cvij.nu.ij. car.176.
Exheredatio facta a re certa, seu a certa parte hereditatis, licet nō valeat, valet tamen institutio ea modo facta. in consil.cvij.nume.xix. car.176.
Exheredatio licet debeat fieri nominatim tamen si fit taliter ꝙ solum in eo verificari possit habetur pro nominatim facta τ valet. in ꝯsil.cxxxvj.nu.xviij. car.248.
Exheredatio filiorum est expresse facienda propter ius qδ dicitur eis quesitum in bonis patris τ eo viuente. in cōsil.cxlij.numero.xvij. car.254.
Existentia, an per existentiaz sui heredis sit dare mediū inter mortem patris, τ agnationem. in consilio secundo numero.xvij. car.12.
Expectandum non est, quod est certum non euenturuz. in consil.lxv.nume.lxxv. car.91.
Expense τ melioramenta petita per aliquem sibi refici debere probari debēt esse facta. in ꝯsi.lxij.nu.iij.car.83.
Expense vtiles τ necessarie facte in aliqua re refici debēt, voluntarie autem auferri nisi earum precium offeratur. in consil.lxij.nume.ix. car.84.
Experientia dicitur rerum magistra. in consil.xlix.numero.xxxiij.car.75. in consilio.lxix.numero.xxj. car.99. in consil.cxxviij.numero.xlvj.car.221. τ in consil.cxxxviij. numero octauo. car.249.
Expressum in vna parte dispositionis non attenditur in alia, in qua disponens disponere noluit. in cōsilio. xxiij. numero.lvj. car.40.
Expressum facit cessare tacitum. in ꝯsi.xxx.nu.lvj. car.52.
Expressio generalis tantum operatur respectu omnium, quantum particularis respectu particularium. in consilio.lxv.nu.xxj. car.88. in consil.lxviij. nume.iij. car.96. τ numero.xviij. car.97.
Expressio eorum, que tacite insunt nil operatur. in consilio.lxxij.nu.xliij.car.110. τ in ꝯsi. cxxvj.nu.lv.car.216.
Expressio aliqua a testore facta in dubio cēsēr potius dēmōstratiue ꝗ̄ dispositiue fcā. in ꝯsi.cxvij.nu.xxxv.car.196.
Expressio certaꝝ rerum substitutionem pupillarez non impedit. in consi.cxxj.nu.xviij. car.204.
Expressio certe rei nō restringit dispositionez, que ex verisimili mente testātis, simul τ legis dispositione dr̄ facta. in consil.cxxj.nu.xix. car.204.
Expressio eius ꝙ tacite inest a lege, licet nil operetur in casu quo est facta expressio, tn̄ talis expressio potest declarare mentē disponētis in alio casu, in quo non facta fuit talis expressio. in consil. cxxviij.nu.cxiiij. car.229.
Extensio nō fit in correctorijs. in ꝯsi.xvj.nu.iiij. car.28.
Extensio ex rationis identitate non fit in correctorijs, minus fieri debet, si non sit eadem ratio. in consil.xxx. nume.xxvj. vide tamen nu.xxx. car.50.
Extensio non dr̄ fieri, vbi est rōnis identitas, sed oēs casus dn̄r comprehendi. in ꝯsi.cxxviij.nu.cxciij. car.227.
Extēsio in limitatorijs ꝓcedit. i ꝯs.cxxviij.nu.cxciiij.c.227.
Extimatio dz solui, qn̄ legar̄ res, que legatario aliqua de causa acquiri non pōt. in ꝯsil.lxxiij.nu.xv. car.114. vide tamen ibidem.nu.xix.xx.τ.xxv. car.115.
Extimatio nō debetur illius rei legate, cuius alienatio pendet a principis voluntate, cum dicatur quodāmodo impossibilis. in consil.lxxij nu.xxij. car.215.
Extimatio bonoꝝ in dotē datoꝝ facit emptionē, vt postea dos in quātitate data dicar̄, τ ꝙ tantū illa quantitas sit restituenda. in consil.cxlj.nu.iij. car.252.
Extimatio rei in dotē date licet iducat tacitā emptionē, vt videar̄ dos in quātitate data, tn̄ hoc non ꝓcedit, vbi de ꝯtraria partium voluntate appareat, vel etiam tacite ex aliquibus coniecturis. in consil.cxlj.nu.xj. car.253.
Extimatio rei in dotē date non operar̄ tacitaz venditionē, qn̄ tpe dotis assignate vir nō erat soluendo, qz si vir non hz i bonis, nō pōt lex fingere, ꝙ breui manu ille dederit pc̄iū vxori ꝓ re in dotē data. in ꝯsi.cxlj.nu.xij. car.253.
Extimatio rei in dotē date lz faciat emptionem, qn̄ vir tpe traditionis erat soluendo, si tn̄ ex post vir efficiatur non soluendo, datur petitio rei in subsidium, τ sufficit soluere rei extimationē, secus qn̄ ab initio non fuit soluendo, qz non sufficeret soluere extimationem, qz ab initio ob impeditam venditionem fundus remansit dotalis, τ eius dn̄ium mortuo viro in vxorez transfertur, τ potest vendicari iure proprio, τ non in subsidium. in consi.cxlj. numero.xiij. car.253.
Extimatio rei in dotem date licet faciat emptionem, quando extimatio fit tempore traditionis dotis, tamen si simpliciter ab initio res tradar̄ absqꝫ aliqua extimatione, si qua postea extimatio tacite censear̄ facta, non creditur per talem extimationem presertim tacitam partes velle facere ꝙ res inextimate, que erant dotales desinant esse dotales, τ dos in quantitatem ꝯuertatur, sed talis extimatio tunc dr̄ fieri ad declarationem deteriorationis, τ meliorationis. in consil.cxlj.nu.xiiij. car.253.
Extimatio rei dotalis facta post tempus contracti matrimonij etiam de voluntate partiū non potest facere, quin

fundus remaneat dotalis, nec inducere venditionem. in consil. cxlj. nume. xv. car. 253.
Extimatio rei in dotem date non inducit tacitam vēditionem, q̄n precium, & quantitas, qua dr̄ illa res extimata, non dicitur consona, nec congrua ipsi rei. in consil. cxlj. numero. xx. car. 253.

¶ De littera. F.

Facere Aliqd qui erat obligatus non adimplens ex parte sua, qđ facturus erat, nullū ius ex tali contractu dicitur ei quesitum. in consil. lxv. nu. lxxiij. car. 91.
¶ Factū merum an inspiciatur in implemento ɔditionis. vel in eius defectu. in consil. xlij. nu. vj. car. 62.
Ad factum quis potest precise cogi ob vim iuramenti. in consil. lxiiij. nume. v. car. 85
Factum hoīs quotienscūq3 ad aliqd requirit̄ tūc tp̄s ad illud ignorāti nō incurrit. in ɔsi. lxx. nu. xxviij. car. 103.
Factum nedum debet in rescripto narrari, sed etiam quomodo, & ex qua causa sit factum, alioquin si taceat̄, rescriptum subreptitium redditur. in consilio. lxxvij. numero. lxxxviij. car. 132.
Facto suo q̄ quis contraueniat non creditur, nisi circūuentus sit maxime in reuocatione beneficij. in consil. lxxvij. numero. xcvij. car. 132.
Factū iuste pūniri non dz. in ɔsil. lxxviij. nu. xvij. car. 137.
Factum si verbis & scripture repugnat, factum superat & verba ei cedunt. in consi. xcviij. nu. xiiij. car. 159.
Facto proprio quis contrauenire non potest, nec eius heres, sed factum defuncti approbare tenetur. in ɔsi. cxxij. numero. xvij. car. 206.
¶ Facultas. facultatem habens aliquid faciendi non iure suo, sed alieno, si semel illud facit valide vel inualide, non potest amplius in eo se intromittere. in cōsil. lxxxix. numero. xxiiij. car. 146.
Facultas implēdi ɔditionē an ad hr̄des trāseat. in ɔl. cxvij. nu. i. car. 195. & nu. xiiij. & seq. car. 196.
¶ Falcem immittere in messem alienam fas non est. in cōsil. xxvj. numero. iiij. car. 45.
¶ Falcidia detrahitur de legatis particularibus, trebellianica autem de vniuersalibus, s̄m communem opinionem. in consil. cxx. nume. v. car. 205.
Falcidia detrahitur per heredem grauatū particularibus legatis, non autem per legatarios grauatos. in consilio. cxxij. numero. vj. car. 205.
Falcidia dicitur esse p̄hibita, si testator dicat, q̄ tota & integra legata prestentur. in ɔsi. cxxxiij. nu. vij. car. 243.
Falcidia detrahitur de legato facto filiabus certe quantitatis pro suo maritare, licet eas in dictis quantitatibus instituerit. in consil. cxxxiiij. numero. v. & . vij. limita vt ibi numero. viij. car. 245.
Falcidia solum de particularibus legatis, & fideicōmissis detrahitur. in consil. cxxxvj. nu. iiij. car. 247.
Falcidia non detrahitur, quando hereditas non est particularibus legatis consumpta, vt heredi quadrans non remaneret, inspecto valore hereditatis tempore mortis testatoris. in consil. cxxxvj. nume. v. car. 247.
Falcidie detractio censetur prohibita, rei legate alienatione prohibita. in consil. cxxxvj. nu. viij. car. 247.
Falcidia potest prohiberi in filijs primi gradus. in consilio. cxxxvj. nume. ix. car. 247.
Falcidia in. l. iubemus. C. ad treb. largo modo p̄ trebellianica accipit̄. in consil. cxxxvj. nu. xj. car. 247.
Falcidia cum legitima nunq̄ concurrit, licet secus sit in legitima, & trebellianica, que simul detrahi possunt. in cōsil. cxxxvj. nume. xij. car. 247.
¶ Falsitas, falsitatis imaginem habet quod est remotum a verosimili. in consilio. iij. numero. xxiiij. car. 14. in consil. xlj. nume. vj. car. 62. in consil. lxxvij. nu. xlj. car. 130. in consilio. lxxxiij. numero. xvij. car. 141. & in consil. cxxij. numero. xx. car. 206.
Falsitatis suspitio in iure pro falsitate habetur. in consi. xlj. numero. viij. car. 62.
¶ Fama publica semiplenam probationem facit. in consilio. lxix. nu. xviij. car. 99. nu. xxvj. car. 100.
Fama an probetur per testes, si nō dicant audiuisse a maiori parte populi. in consil. lxix. nu. xix. car. 99. & numero. xxiiij. car. 100. vbi dicit q̄ non.
Fama publica probata per plures & digniores testes preualet alij fame probate per pauciores. in consilio. lxix. numero. xxv. car. 100.
Fama vicinie dicitur esse nota vicino. in consilio. lxix. numero quinquagesimo. car. 101.
Fama publica vicinie facit aliquē esse in mala fide. in consilio. lxix. nume. lij. car. 101.
¶ Familie si sit relictum aliquid, si non extant aliqui ex nominatis specialiter, debent vocari, qui sunt proximiori gradu coniuncti. in consil cxvj. nu. i. car. 191.
¶ Fauores pares mutua compensatione tolluntur. in cōsilio. i. numero. lxxxiiij. car. 9.
Fauorabilior est recuperare id, quod suum fuit, q̄3 id quod nunq̄3 fuit suum petere. in consil. i. nu. lxxxiiij. car. 9.
Fauorabilior est qui agit de recuperādo, q̄3 ille qui agit de nouiter acquirendo. in eo. consil. nu. cxxxix. car. 11.
Femine Sunt finis earum familie, quia qui ex eis nascuntur sunt alterius familie. in cōsil. i. nu. xliiij. car. 6. & in consil. xxx. nu. 5. car. 49.
Femina non potest dici cyppus domus. in eodem consilio. numero. lxij. car. 8.
Femine non comprehenduntur sub verbo parentū vel cōsanguineorum, stante statuto q̄ femine non possint contrahere sine consensu propinquorū vel consanguineorum. in eodem consil. nu. ciiij. car. 9.
Femine facilius admittuntur ad successionē femine, q̄3 masculi. in eodem consil. nu. cxij. car. 10.
Femine non includuntur in feudis, vbi fit mentio de herede indiffinite, & eo magis vbi per verba masculini generis. in eodem consil. nu. cxxj. car. 10.
Femine per statutum simpliciter exclusē propter masculos perpetuo dicuntur exclusē, quicquid de masculis sequatur. in consil. ij. nu. xxxiiij. car. 13.
Femina regulariter, nisi in inuestitura expresse caueat̄, non succedit in feudis. in consil. lxv. nu. ij. car. 86.
Femina an succedat in feudo empto, & que requirantur, vt in dicto feudo succedat. in consi. lxv. nu. xvj. car. 87.
Femina regulariter, maxime si non sit filia, non succedit in feudo etiam feminino. in consi. lxv. nu. xxiij. car. 88.
Femina dicitur incapax bonorum, que sunt regalia, honorem, dignitatem, & administrationem cum iurisdictione, mero, & mixto imperio habentia, nisi speciali priuilegio principis concedantur, vel consuetudine. in consilio. lxv. nume. xxiiij. & . xxvij. car. 88. & in consilio. lxviij. numero. xxij. & . xxvj. car. 97.
Femina q̄ iurisdictionem habeat est contra ius cōmune. in consil. lxv. nu. xxvj. car. 88.
Femine in familia vrsinorum sunt incapaces feudorum. in consil. lxv. nu. xxxv. car. 88.
Feminas esse aliquorum bonorum incapaces, quomodo probetur. in consil. lxvij. nu. xxvj. car. 95.
Femina regulariter sicut masculus in emphiteosi succedit. in consil. lxxj. nume. xxv. car. 105.
Femina de iure communi heres, vt est filia, debet poni in possessionem, & agnatus, si ius pretendit, debet ab ea petere. in consil. lxxv. nu. xxvij. car. 118.
Femina heres petens se mitti in possessionem bonorum, que defuncti fuerunt, etiam feudalium mittenda est, nec agnati sunt legitimi contradictores. in consilio septuagesimo quinto. numero vigesimo octauo. & in discursu illius consilij. car. 118.
Et hoc procedit etiam, si talis femina sit transuersalis, dūmodo sit heres. in consilio. lxxv. numero. xxix. & numeris sequentibus. car. 118.
Feminam transuersalem in feudo succedere non est nouū. in consilio. lxxv. nume. xxxj. car. 118.
Femina sicut masculi succedit in bonis donatis, non autē in feudum datis. in consilio septuagesimo sexto. numero quadragesimo octauo. car. 112.

Femina licet non possit in feudo succedere, tamen per pactum in inuestitura positum succedere potest. in consilio.lxxvj.numero.cvij. car.125.

Femina semel ob masculos exclusa an censeatur perpetuo exclusa. in consil.lxxvj.nu.cxij. car.125.

Femina nullo existente agnato, si est heres vassalli defūcti, de equitate debet de tali feudo inuestiri, etiam si non sit agnata. in consil.lxxvj.nume.cxxj. car.126.

Femina si preuenerit in petendo feudū suis antecessoribus ob merita concessum, & ei concedatur, talis ɔcessio valet, etiaʒ in preiudiciū agnati si adesset, & negligens in petendo fuisset. in consi.lxxvj.nu.cxxiij. car.126.

Femine regulariter dicuntur incapaces feudorum, & contra eorum naturam est, vt succedant. in consil.lxxvij.nume.iiij.car.128.et nu.xxiiij. car.129.

Femina de consuetudine succedit in feudo ligio. in consilio.lxxvij.nume.xxij. car.129.

Et que sit huius consuetudinis ratio. in consilio. lxxvij. numero.xxiij. car.129.

Femina dicitur esse agnata, licet sit persona, per quam non conseruatur domus vel agnatio. in consilio. xciiij. numero.x. car.151.

Femine non debent esse melioris cōditionis ꝙ̄ masculi. in consil.cxiiij.numero.xxiij. car.188.

Femine non excludunt substitutionem factam fauore ɔseruande agnationis, etiam si in ea dicat, si sine filijs decesserit, q̄z exponit, idest masculis, concurrentibus alijs, de quibus hic. in consi.cxix.nu.xxxv. car.201.

¶ Feudum vni competens, si ille sine legitimo herede decedat, alteri ɔcessum, dicitur concessum etiam si cuʒ filia herede decedat. in ɔsi.i.nu.cxix. car.10.

Feuda omnia simpliciter a principe concessa debent dici masculina, nisi femine fuerint concessa. in consilio. lxv. numero.i. car.86.

Feuda, & eorum iura hereditario iure non deferuntur, nisi ex forma inuestiture appareat. in consilio. lxv. numero.xvij. car.87.

Feuda nō veniūt in hereditatis petitione. ibidem.

Feudum non potest alienari sine Imperatoris consensu. in consil.lxv.nume.lxxix. car.91.

Feudum requirit seruitia ꝑsonalia masculis, & nō feminis conuenientia. in consi.lxxj.nu.xxvj. car.105.

Feuduʒ an veniat in restitutione fideicōmissi vniuersalis. in consil.lxxij.nu.i.& per totum in discursu. car.107.

Feudum an sit hereditarium, probatur ex tenore inuestiture, que semper attendi debet. in consilio.lxxij. numero.ij. car.107.

Feudum hereditarium dicitur, quando acceptuʒ est pro se & heredibus. in consil.lxxij.nu.iij. car.107.

Feuduʒ lʒ non veniat in restitutione fideicōmissi, tn̄ si fideicōmissarius sit de comprehensis in inuestitura, tunc venit. in consi.lxxij.nu.vj. car.107.

Feudum non potest ad aliquem ex descendentibus peruenire, nisi sit heres, quando in inuestitura pro se & heredibus dicitur. in consi.lxxij.nu.xj. car.108.

Feudum est ius quoddam persone coherens, simile vsufructuj. in consil.lxxij.nu.xviij. car.108.

Feudi ius finitur morte feudatarij, sicut morte vsufructuarij finitur vsufructus. in consil.lxxij.nu.xix. car.108.

Feudum non potest sine consensu domini in alium transferri. in consi.lxxij.nu.xx. car.108.

Feudum venit in restitutione, quando est concessum pro se & heredibus quibuscūqʒ, vel per similia verba generalia. in consil.lxxij.nu.xxij. car.108.

Feudum hereditarium dicitur, quando est dictum pro se, & heredibus quibuscūqʒ. in consil.lxxij.nu.xxiij. car.108.

Feudum quando nullo modo est hereditarium, sed simpliciter ad descendentes transiens ex pacto & gratia concedentis, prout est quando conceditur pro se, & liberis suis, tunc non venit in restitutione fideicōmissi. in consilio.lxxij.nume.xxiiij. car.108.

Feudum concessum, quando est concessum alicui pro se, & heredibus simpliciter, si hoc verbum heredibus capitur habito respectu ad ius hereditarium, & non ad liberos, feudum dicitur hereditarium, & transit in fideicōmissarium, si autem sit prolatum habito respectu ad liberos, non dicitur hereditarium, & non transit in fideicōmissarium. in consil.lxxij.nu.xxv. car.108.

Feudum non dicitur hereditarium, quando fuit concessum pro se & hr̄dibus, non simpliciter, sed adiectis quibusdam verbis, per que constat, ꝙ fuit prolatum respectu liberorum, vt puta si dicatur pro se, & heredibus masculis. in consil.lxxij.nu.xxvij. car.108.

Idem est si sit dictum pro se, & heredibus vtriusqʒ sexus, ideo non venit in restitutione fideicōmissi. ibidem.

Feuduʒ licet per multas manus transierit semper vltimus dicitur successor primi. in consi.lxxij.nu.xxx. car.109.

Feudum antiquum seu paternum non dicitur hereditariū, sed ex pacto & prouidentia concedentis ɔcessum. in consil.lxxij.nume.xxxij. car.109.

Feudum antiquū equaliter ad omnes filios peruenire debet. in consil.lxxij.nu.lxxxij. car.109.

Feudi alienatio facta inter viuos vni ex agnatis nō valet, post mortem alienantis, si alicuius intersit, sed bene valet respectu domini, cum eius nihil intersit. in cōsil.lxxij. numero.xxxix. car.109.

Feudum non comprehenditur sub nomine bonorum & hereditatis. in consil.lxxij.nu.xlvij. car.110.

Feudum quod non venit ex testō fideicōmittentis non venit in fideicōmissum. in consi.lxxij.nu.lxviij. car.110.

Feuda non includuntur in vniuersali institutione facta vni filio, altero in certa re instituto, sed equal'r inter oēs filios diuidentur. in consi.lxxij.nu.lxxj. car.111.

Feudum seu feudalis res non potest in dote filie dari, licet res fideicommisso subiecta possit. in consilio. lxxij. numero.lxxiiij. car.111.

Feudi alienatio potest ɔseruari, si sit ɔsuetudo derogatoria prohibitioni alienationis. in ɔsi.lxxij.nu.lxxv. car.111.

Feudum si sit cōcessum pluribus in viriles portiones, portio decedentis sine descendentibus, an deueniat in ɔiunctos, vel in ɔcedentem. in ɔsi.lxxiij.nu.xvj. car.112.

Feudum nouum mortuo vassallo sine liberis reuertitur ad concedentem, & non ad coniunctos vassallli. in consilio.lxxiij.nume.xx. car.112.

Nec in eo transuersales succedunt.

Feudum ɔcessum a principe non recognoscente superiorē, etiaʒ si sit nouuʒ, pluribus socijs, altero sine filijs morienteʒ ad alterum deuenit, iure quodam accrescendi. in consilio.lxxiij.nu.xxij. car.112.

Feudū ab Imperatore duobus fratribus ɔcessuʒ, vno deficiente, alteri accrescit. in consi.lxxiij.nu.xxiiij.car.112.

Feudū per fratrem acqsitum viriliter pro principe ɔtra hostes pugnādo, & ꝓpriam vitā exponendo, si vnus fratrū moriat, alteri fratri accrescit. i ɔsi.lxxiij.nu.xxxiij.c.113.

Feuda non veniunt in dispositione hereditatis & bonoruʒ. in consil.lxxiiij.nume.i. car.114.

Feudum decedentis ex sua parte ex linea masculina debet deuenire ad alium alterius linee, qui ex primo inuestito superest. in consil.lxxiiij.nu.xj. car.114.

Feudum hereditarium an comprehendatur in generali dispositione testatoris. in consi.lxxiiij.nu.xxx. car.115.

Feudum venit in petitione hereditatis a quocūqʒ herede petatur, habito respectu ad possessionem defuncti. in cōsil.lxxv.numero.xxx. car.118.

Feudum portat radix ad posteros suos, velut ad palmites proprios, sicut fons riuulos. in consilio. lxxvj. numero quarto. car.120.

Feudum antiquum in iure reperitur, quādo plures ex linea supiori eius apud quem est feudum in eo precesserunt supra quartum gradū. in consi.lxxvj.nu.vij. car.120.

Feudi successio non protenditur vltra septimū gradum. in consil.lxxvj.nume.v. car.120.

In feudis succeditur in infinitum saltem per descendentes inuestiti. in consilio. lxxvj. numero.ix. car.120.& numero.lxxij.&.lxxiij. car.123.

Feudum qn̄ per antiquos est acqsituʒ, qui post eos veniūt non pn̄t suis successoribus preiudicare, renūciando, aut aliquid faciendo. in consil.lxxvj.nu.xj. car.120.

Feudi prima

Feudi prima radix. ⁊ sic prima inuestitura semper debet attendi, quam dñs mutare non potest in preiudiciũ agnatorum. in consi. lxxvj. nu. xxxiij. car. 121.

Feudum a fide denominatur. in ꝯsi. lxxvj. nu. xxxvj. c. 121.

Feudum iuste possidet, qui auctoritate Imperatoris per solemnes inuestituras tenet. in cõsi. lxxvj. nu. xxxix. c. 121.

Feudi concessio non potest dici, quando transfertur directũ dominium, cum solum dominium vtile transit. in consilio. lxxvj. nume. xlv. car. 122.

Feudum non potest per vassallum vendi, nec pro anima iudicari. in consi. lxxvj. nu. xlvj. car. 122.

Feuda prescribuntur respectu vtilis dominij, non soluʒ aduersus dominum directum, sed etiaʒ contra alios quoscunqȝ, qui ex quacũqȝ causa se pretenderent habere huiusmodi feudum, ⁊ esse vassallos domini directi. in consil. lxxvj. nume. lxj. car. 122.

Feudi dispositio per testatorem facta, nil valet. in consilio. lxxvj. numero. l. car. 122.

Feudi successio non conceditur vltra septimum graduʒ inter transuersales, etiam ꝙ omnes descendant ex primo inuestito. in consi. lxxvj. nu. lxxij. car. 123.

Feudi ꝯcessio si est facta pro se ⁊ heredibus, dicitur feudum hereditarium. in consi. lxxvj. nu. lxxv. car. 129.

In feudo hereditario quis succedere non potest, nisi sit heres. in consi. lxxvj. nu. lxxvj. car. 123.

Feudum qui vendicare potest, ⁊ non vendicat, dicitur a iure suo, si quod hʒ cecidisse. in ꝯsi. lxxvj. n. lxxxij. car. 124.

Feudum ad se reuersuʒ iustum est, vt princeps alteri det. in consi. lxxvj. nu. cxviij. car. 125.

Feudi alienatio potest fieri, quando hoc in inuestitura conceditur, sed regulariter non. in consi. lxxvij. nu. xij. c. 129.

Feudi donatio, sine consensu domini non valet. in consilio. lxxvij. numero. lxix. car. 131.

An autem possit fieri alium infeudando. in eodem consilio numero. lxx. car. 131.

Feudi donatio non valet, etiam si fiat ab eo, qui aliquo modo alienare potest, si per talem donationeʒ dignitas feudi deformetur. in consi. lxxvij. nu. lxxij. car. 131.

Feudum francbum, an possit sine cõsensu domini alienari. in consi. lxxvij. nu. lxxiij. car. 131.

Feudum, vt sit francbum, requiritur, ꝙ expresse de hoc in inuestitura fiat mẽtio. in consi. lxxvij. nu. lxxiiij. car. 131.

Feudum marchionatus est feudum regale, qḋ aliquo modo diuidi non debet. in consi. lxxvij. nu. xciij. car. 132.

Feudum alienans si decedat anteꝙ̃ dominus directus consentiat, consensus eius non preiudicat successoribus alienãtis, qꝛ. s. res nõ est integra. in ꝯsi. lxxvij. nu. xvj. c. 133.

Feudum antiquum per vassalluʒ alienatum non acquiritur dño, sed filijs, aut agnatis eius, vt ipsi mortuo alienãte recuperare possint. in consi. lxxvij. nu. cxxj. car. 134.

Feudum ad se reuersum Imperator alij concedere potest. in consi. lxxvij. nu. cxl. car. 135.

Feudum paternum acceptum pro se, ⁊ descendentibus, ⁊ sic sub nomine collectiuo, si peruenerit in diuisionibus ad vnum ex pluribus fratribus, ⁊ filijs stipulatoris, donec supererit aliquis ex linea ipsius, non potest ad alios alterius linee peruenire, etiã ꝙ aliquis fuerit stipulatori proximior. in consi. cxxvj. nu. xxvij. car. 214.

Feudum concessum alicui pro se, ⁊ heredibus non dicitur hereditarium, quia perinde est, ac si dictuʒ esset pro se, ⁊ liberis, qꝛ illud verbum heredibus dicitur prolatum respectu liberorum. in consi. cxxxvij. nu. xij. car. 249.

Fictio translatiua, non potest fieri vbi extrema deficiunt. in ꝯsi. xxvj. nu. iij. car. 45.

Fitio trãslatiua requirit duo extrema habilia, vcʒ extremuʒ a quo, ⁊ extremum ad qḋ. in ꝯsil. lxxvij. nu. cxiij. c. 133.

Fictio fit in re clara contra veritatem. in consilio. cxxviij. numero. cclix. car. 232.

Fictio procedere dʒ ex eq̃tate. in ꝯs. cxxviij. nu. cclxj. c. 232.

¶ Fidem seruare cõueniens est. in ꝯsi. xxxv. nu. ij. car. 56.

Fidem frangenti eidem frangenda est fides. in consi. lxxvij. numero. cxlij. car. 135.

Et hoc procedit, etiam si sit iuramentum interpositum. in eod. consi. nume. cxliij. ead. car.

Fide recta in principe nihil est ꝙ luce clariori refulgeat. in consi. lxxvj. nu. cxvj. car. 125.

¶ Fidelitas licet possit capi multipliciter, tñ ꝑpter excellentiam dr̃ in feudis, ⁊ ob id feudum a fide denominat. in consi. lxxvj. nu. xxxvj. car. 121. ⁊ vide nu. xlvij. c. 122.

¶ Fideicõmissarius ante restitutionem potest alienata reuocare. in consi. lix. nu. ij. car. 82.

Fideicõmissarius nullum ius habet super bonis hereditarijs, nisi post saltem verbo factam restitutionem. in consil. xcij. numero. vij. car. 149.

Fideicõmissarius ante restitutam saltem verbo hereditateʒ non potest petere se mitti in possessionem rerum hereditariarum per remedium. l. ij. C. de edi. di. adri. tollen. in consi. xcij. nume. viij. car. 149.

Fideicommissarius primus, si est mortuus ante heredem institutum fideicommissum heredi remanet cum onere restituendi post eius mortem fideicommissario. in consilio. cj. nume. xiiij. car. 165.

Fideicõmissarius lʒ non sit heres grauati, sicut nec testatoris, tñ dicit in bonis succedere grauato ex dispositione testatoris. in consi. cxxvj. nu. lj. car. 216.

Fideicõmissarius non habet aliquam actionem ad bona, nisi hr̃ditate saltem verbaliter restituta. in consil. cxxix. nu. iij. ⁊ vide nu. xvj. car. 234.

Fideicõmissarius an possit repetere bona fideicõmisso subiecta alienata, an agere ad ꝓciũ. in ꝯ. cxxix. n. iiij. c. 234.

Fideicõmissarius potest agere ad bona absqȝ alia cessione actionuʒ, qñ nulle actiones sunt apud grauatum, qꝛ forte alienauit. in consi. cxxix. nu. xvj. car. 234.

Fideicõmissarius aduersus ꝯfideicõmissarium non detrahit trebellianicam. in consi. cxxix. nu. xliij. car. 235.

Fideicõmissarius potest reuocare bona per heredem grauatum alienata adueniente die fideicõmissi. in consilio. cxxx. numero. iiij. car. 237.

Fideicõmissarij plures quando sunt vocati sub nomine collectiuo, si in testatoris dispositione aliqui sunt nominati, vel specialius vocati, illi si reperiuntur, debẽt semper ante alios admitti, ⁊ illis deficientibus postea vocantur alij, qui sub nomine collectiuo solum reperiũtur vocati. in consi. cxxxv. nume. i. car. 246.

Fideicõmissarius nullum ius habet ante restitutioneʒ ei re vel saltem verbo factam per heredem grauatum. in consil. cxxxvij. nume. i. car. 248.

Intellige in rebus non alienatis, in alijs secus. in consilio. cxxxvij. nume. iij. car. 248.

Fideicõmissarius impleta conditione fideicõmissi annullat venditionem factam per heredem grauatum pendente conditione. in consi. cxxxvij nu. ij. car. 248.

Fideicõmissarius non retractat bona subiecta fideicommisso vendita, ⁊ empta bona fide. in consilio. cxxxvij. numero quarto. car. 248.

Fideicõmissarius retractat venditionem de re subiecta fideicõmisso factam ẽt bona fide, qñ venditor non est soluendo, vel eius hereditas. in ꝯsi. cxxxvij. nu. v. car. 248.

¶ Fideicõmissum relictum, si quis decesserit sine liberis, vtruʒ extinguatur si ille viuo adhuc testatore, ⁊ heredibus institutis, quibus sine filijs decedẽtibus fuerat substitutus, cum liberis decesserit, qui tamẽ decesserunt viuentibus heredibus, qui postea sine filijs mortui sunt. in consi. xlij. nume. i. car. 62.

Fideicõmissum an sit nullius valoris, cum grauato realiter nil sit quesitum. in ꝯsi. xlij. nu. iij. car. 63. ⁊ nu. xxiij. c. 64.

Fideicõmissum relictum sub conditione, si sine liberis decesserit, si decessit cũ liberis, an sit nullius valoris, qꝛ defecit conditio. in consi. xlij. nu. iiij. car. 63. ⁊ nu. xxv. c. 64.

Fideicõmissum factum sub conditione, si decesserit sine liberis, si hec conditio defecit, qꝛ cum liberis decessit, lʒ postea ipsi liberi decedant sine prole, conditio iam defecta non potest dici impleta. in ꝯsi. xlij. nu. v. car. 63.

Fideicõmissa inducuntur ex coniectura voluntatis testatoris, ⁊ si verba ea nõ importent. in ꝯsil. xlij. nu. xxvij. c. 64.

Fideicõmissum conditionale, conditione non impleta euanescit. in consi. lj. nu. ix. car. 77.

Fideicõmissi restitutio facta vni ex fideicõmissarijs dicitur

& facta alteri.in consi.lix.nu.iij. car.82.

Fideicómissum in bonis feudalibus an valeat, saltem quo ad extimationez.in consi.lxxij.nu.x.car.108.vide ibidez nume.lx.vbi late. car.110.

Fideicómisso in vniuersali veniunt solum ea, que grauatus habet ex testamento fideicómittentis. in consilio.lxxij. numero.lxij. car.110.

Etiam si ex substantia grauantis ad grauatum peruenerit, non tamen ex testamento, ibidem.

Fideicómissum deficit fideicómissario ante conditioné decedente.in consi.lxxxiiij.nu.xj. car.142.

Fideicómissum ex die, & ad diem relinqui potest.in consilio. lxxxvij.nume.vj. car.144.

Fideicómissum caducum effectum post mortem fideicommissarij ante institutum apud heredem institutum cum onere restituendi secundo substituto remanet. in consilio.xciiij.nume.l. car.153.

Fideicómissa conditionalia non transmittuntur etiam ad liberos pendente conditione sm cómunez opinionem. in consi.cj.nume.ij. car.164.

In fideicómissis consectura assumitur de testatoris voluntate.in consi.cj.nume.xj. car.165.

Fideicómissum, qd non inuenitur in testaméto expressuz, locum non habet.in consi.cij.nu.xxiij. car.167.

Fideicómissuz lz non colligatur ex verbis testaméti, tamen potest colligi ex coniecturis, & interpretata mente defuncti.in consi.cxj.nu.xxvj. car.181.

Fideicómisso quando inducitur ex alienationis prohibitione illud simpliciter post mortem prohibiti non inducitur, sed solum in conditionis euentum, idest quando prohibitus contra testantis prohibitionem alienauerit. in consi.cxij.nume.iiij. car.182.

Fideicommissum an inducatur ob prohibitionem alienationis extra familiam, & etiá addito eo, vt in familia maneat.in csi.cxij.nu.v.car.182.& nu.xij. car.183.

Fideicómissum caducum efficitur, & apud grauatos remanet, si substitutus fideicómissarius pendente conditione decedat, sub qua substitutus erat. in consil.cxiiij.nu.viij. car.187.& vide ibi nu.xxx. car.188.

Fideicómissum ad hoc vt per diuisionis actum dicat remissum, requiritur q ille qui remittit, illius testamenti, & fideicómissi habuerit notitiá.in csi.cxvj.nu.xxiiij.c.193.

Fideicómissum per diuisionem non dicitur remissuz. in consi.cxvj.nu.xlj.car.193.& nu.lxxix. car.194.

Fideicómissi reciproci remissio tollit votú captáde mortis, & sic continet vtilitaté publicá.in csi.cxvj.n.lviij.car.194.

Fideicómisso conditionali per verba generalia in diuisione posita, lz non fuerit dictum cognitis, & inspectis verbis testamenti, renunciatum dr.in csi.cxvj.nu.lxxiij. c.194.

In fideicómisso facto familie vocantur illi qui sunt testatori proximiores, puta liberi, deinde parétes, & postea alij. in consi.cxxvj.nu.iij.car.213.& nu.xlvj. car.215.

In fideicómisso pluribus sub nomine collectiuo facto post mortez alicuius, qui tali fideicómisso dicitur grauatus, & q ad illud iam ex ordine testatoris fuerat admissus, post eius mortem debet ille admitti, qui proximior reperitur in gradu persone grauate, & ei prior in successione ab intestato, maxime si sit de liberis eius. in consi.cxxvj. nu.xxj.car.214.& in discursu per totum consiliuz, & maxime nu.xl.& sequen. car.115.

In fideicómisso ille dicitur potior, qui potior esset non simpliciter in gradu, sed in successione ab intestato, vbi illud testamentum, vel fideicómissum non esset factuz. in consilio.cxxvj.nume.xxv. car.214.

In fideicómisso nominati nó vocant simpliciter, sed quodam ordine, vt preferátur illi, qui ex hijs sunt proximiores, & postea qui ex eis descendunt similiter preferútur, eis autez extinctis fideicómissum ad alios reuertitur. in consi.cxxvj.nu.xxxv. car.215.

Fideicómissum de proximo in proximum deriuatur.in consi.cxxvj.nume.xxxvij. car.215.

Fideicómissum si sit factum, vt procedat sm gradus prerogatiuam, postq venit ad aliquez ex substitutis, eo decedente transit ad nepotes descendentes, exclusa filia fratris.in consi.cxxvj.nu.xxxviij. car.215.

Fideicómissum quando est in tempus futurum delatum, & in euentum illius conditionis, si nulli masculi superfuerunt, qr erat incertus, & poterat post mortem testatoris longissimo tempore euenire, quo tempore alique femine non possent reperiri in rerum natura, eo viuo, sed alie post eius mortem nate, & concepte, tunc testator censetur de illis sensisse, & illas quantum ad fideicómissum dilexisse, lz eas nunq viderit.in csi.cxxvj.nu.liij.car.216.

Fideicommissum facere pendet a voluntate testatoris, sed postq est factum ex sui natura habet, vt soluz in bonis ipsius testóris procedat.in csil.cxxvj.nu.lvj. car.216.

Fideicómissa inducuntur, & adimuntur ex coniectura mête testatoris.in csi.cxxviij.nu.xxxj. car.221.

Fideicómissum non dicitur remissum per diuisionem factá inter illos, qui sciunt fideicómissum sibi deberi, secus si ignorarent.in consi.cxxviij.nu.cv. car.224.

Fideicómissum censetur remissum concurrentibus sanguinis ratione, téporis diuturnitate, & sepius hincinde computatione facta.in consil.cxxviij.nu.cviij. car.224. vide tamen ibi, nume.cxxvj. car.225.

Fideicómissum deferenduz, puta conditionale, per diuisionem non dicitur remissum, etiam si hincinde interuenissent promissiones.in csi.cxxviij.nu.cxiij. car.224.

Fideicómissum non agnitum per patrem, an ad suos tráfmittatur.in cósil.cxxix.nu.ij.vij.et.xv. vbi dicitur q sm cómunem opinionem.

Fideicómissi restitutio facta vni ex consideicómissarijs censetur facta alteri etiam ignoranti, maxime quando intellecta tali restitutione declarauit velle sibi acquiri.in consil.cxxix.nume.xvij. car.234.

Fideicómissum dicitur esse iniunctum filio, & non heredi, quando ei sine liberis decedenti substituit Gaiú.in consi.cxxxj.nu.lxxj.&.lxxvij. car.241.

In fideicómisso censentur per testatorem proximiores vocati.in consi.cxxxv.nu.ij. car.246.

Fideicómissa effecta caduca non vadunt ad heredem grauatum, quando ille, ob quem fiunt caduca, habet substitutum, vel coniunctum, quia isti heredes preferuntur. in consi.cxxxviij.nu.xxviij. car.251.

¶ Filius viuente patre, dicitur quasi dñs omnium bonorum.in consi.i.nume.lxxviij. car.8.

Filius masculus, vel femina dotata, vel indotata pro virili portione debent venire ad hereditatem paterná.in consilio.ij.numero.ij. car.12.

Filius post mortem patris anteq se immisceat ingrediés religionem fratrú minorum priuabitur successione, & vocabuntur alij coniuncti.in consi.ij.nu.xv. car.12.

Filius ab hereditate excluditur, si ante immixtionem labatur tempus longissimum, non obstante illo nudo nomine heredis a suitate causato.in cósilio.ij. nu.xix. car.12. & numero.xxxvj. car.13.

Filij positi in conditione, an censeantur vocati.in consi.iiij. nu.vij.car.xvj.& in csi.lxv.nu.lx. car.90.

Filij sororis consanguinee non seruant familiam, nec sunt agnati.in consi.v.nu.xj. car.17.

Filiorum appellatione a lege prolatorum non veniunt nepotes.in consi.vj.nu.xiij. car.18.

Filiorum appellatione in statuto q aliqñ veniant nepotes. in consi.xix.nume.i. car.31.

Filio non excluso datur omne qd est ablatum a filia. in consilio.xxv.nume.xv. car.43.

Filius institutus in legitima ei in bonis matris debita non potest impugnare eius testm̃.in csi.xxvij.nu.viij. car.46.

Filius emancipatus patri non acquirit. in consilio.xxvij. numero duodecimo. car.46.

Idem si mater relinquat filio in potestate patris, vt ipsi patri non acquiratur, ibidem.

Filij positi in conditione simpliciter per statutum non césentur positi in dispositione.in csi.xxvij.nu.xiij. car.46.

Filij per testatorem in cditione positi non dñr vocati dispositiue.in consi.xxvij.nu.xiiij. car.46.

Filius fratris de iure ciuili est in tertio gradu.in consil.xxix. numero primo. car.47.

Filij

Filij patruelium sunt in quinto gradu. in consilio. xxix. numero primo. car.47.

Filij patruelium de iure cõi admitti debẽt per capita, ⁊ non per stirpes. in consi. xxix. nu. v. car.47.

Filius sororis est in scdo gradu. in ꝯsil. xxxij. nu. v. car.54.

Filijs adoptiuis danda est portio, sicut naturalibus ex bonis dānatorum. in consi. xxxij. nu. xj. car.54.

Filius fratris viuo patre institutus a patruo, an euitet gabellam, a qua eximuntur vsqꝫ ad secundum gradum de iure canonico, si ab intestato erant successuri. in consilio. xxxiij. numero. i. car.54.

Filiorum masculorum si est facta mentio in vna dispositione seu particula, ⁊ in alia de filijs simpliciter, sub simplici, ⁊ generali mentione filiorum etiā femine comprehenduntur. in ꝯsi. iij nu. xlij. car.15.

Filij deportati, vel qui sunt fratres minores non faciũt deficere conditionem, ex quo impediuntur succedere aliũde ꝗ̄ ex ꝓpria vel testõris volũtate. in ꝯsi. xlij. n. xxix. c.64.

Filius ante motum iudicium ꝯtra patrem semper dꝫ ab eo veniam impetrare. in consi. xliij. nu. ix. car.65.

Filius in re certa institutus dicitur heres, quo ad exclusionem querele, ⁊ ad alia, que respiciunt validitatem testamenti cum effectu, dicitur tñ legatarius quo ad onera hereditaria. in consi. xlv. nu. v. car.67.

Filij positi in cõditione licet non censeantur vocati, tamen vbi mens disponentis, a qua omnia regulantur, potest in contrarium colligi, semper censentur vocati. in consilio. lxv. nume. lxv. car.90.

Filij naturales nati ex concubina retenta in domo maritali affectione patri in duabus vncijs tantuꝫ ab intestato succedunt. in consi. lxix. nu. iiij. car.98.

Filij autem spurij in nihilum patri succedunt, ibidem.

Filius fratris amitini de iure ciuili est in quinto gradu. in consi. lxix. nume. xxxj. car.100.

Filius renuncians hereditati, ⁊ bonis paternis non dicitur renunciasse feudis. in consi. lxxij. nu. xlviij. car.110.

Filius non potest repudiare hereditatem, si est heres institutus, ⁊ acceptare legitimam, in qua non potest grauari, ⁊ sic non venit in fideicõmissum. in ꝯsi. lxxij. nu. lxix. c.111.

Filij fratrum premortuorum vna cum eorum patruis, ⁊ fratribus defuncti admittuntur in stirpes ad successionem patrui. in consi. lxxiij. nu. ix. ⁊ nu. xv. car.112.

Filius in quo casu non intret in locum patris. in consilio. lxxiij. numero. xvij. car.112.

Filij duorum fratrum, vel sororum, an succedant cum patruo, vel auunculo in stirpes, vel in capita. in consilio. lxxiiij nume. vij. car.114.

Filij concepti post mortem primi acquirentis veniũt in feudis. in consi. lxxvj. nu. viij. car.120.

Filius qui non est heres patri, an possit in feudo succedere. in ꝯsi. lxxvij. nu. cxxxv. cxxxvij. ⁊ nu. seq. ⁊ nu. cxlj. c.135.

Filius repudians hereditatẽ patris non repellitur ab his, que ad eum perueniunt, non ex causa hereditaria, sed diuersa. in consil. lxxvij. nu. cxxxviij. car.135.

Filij filiorum quando ponuntur in conditione ad exclusionem substituti, licet non habeant voluntatem dispositiuam, tamen qualem qualem voluntatem defuncti habent. in consi. xc. nu. xix. car.148.

Filio hodie iure institutionis relinqui debet. in consilio. xcj. numero. vij. car.149.

Filius, cui minus legitima relinquitur, potest ad eius supplementum agere. in consi. xcj. nu. viij. car.149.

Filius quando preteritur vel exheredatur debet inseri causa. in consil. xcj. nu. ix. car.149.

Filio licet non relinquatur iure institutionis, an conseruetur testm̃, ⁊ heredis institutio. in consilio. xcj. n. xj. c.149.

Filius institutus in re certa per matrem non potest contra eius testm̃ venire. in ꝯsi. xciij. nu. ij. car.150.

Filius agere potest ad legitime supplementum, si bona sibi per matrem relicta ad eius legitimam non ascendant. in consi. xciij. nume. iiij. car.150.

Filius preteritus potest testamentum matris approbare, ⁊ sibi in eo relicta petere. in consi. xciij. nu. v. car.150.

Filius amite testatoris non dicitur esse de testatoris domo, gente, vel agnatione, cum non matris, sed patris agnationem sequatur. in consi. xciiij. nu. xj. car.152.

Filius non habet meliorem amicum, ꝗ̄ sit pater. in consil. xcvij. numero. vij. car.157.

Filius licet debeat requirere consilium matris vigore testamenti paterni, tamen illud de necessitate sequi non tenetur. in consi. xcvij. nu. ix. car.157.

Filij viuente patre eorum quasi dicuntur dñi rerum paternarum. in consi. xcix. nu. xj. car.161.

Filius preteritus lꝫ dicat testamentum nullum, si tñ pretereatur filia ex forma statuti exclusa non poterit annullare testamentum. in consilio. ciij. numero. xxxiij. vide tamen numero. xl. car.170.

Filius grauatus vniuersali fideicõmisso in restitutiõe legitimā, ⁊ trebellianicā detrahere põt. in ꝯsi. cv. nu. v. c.173.

Filius heres patris potest bona paterna a quocũqꝫ vendicare. in consi. v. nume. ix. car.173.

Filius sicut nominatim exheredari dꝫ, an ita etiam institui nominatim debeat. in consi. cvij. nu. iiij. ⁊. xvij. car.176.

Filius potest petere legitime supplementum, si ei non sit integre relicta, sed minima res, ẽt si pater iusserit filiuꝫ esse contentum re sibi relicta. in ꝯsi. cvij. nu. xvj. car.176.

Filius debet habere suam legitimam liberam, ⁊ exemptaꝫ ab omni onere, ⁊ pure, ⁊ non in aliquod tempus, vel in aliqꝫ conditionem dilatam. in ꝯsi. cix. nu. iij. car.178.

Filius primi gradus post eius mortem alteri grauatus restituere non tenetur fructus perceptos in legitimam cõputare, ẽt vbi expresse in ea grauaretur, nec ẽt in trebellianicam. in consi. cix. nu. vj. car.178.

Filius ⁊ demuꝫ eius heres anteꝗ̄ vxori vsufructuarie vsufructuꝫ tradatur, an possit detrahere es alienum solutuꝫ per filium. in consi. cix. nu. xiij. xvj. ⁊. xxv. car.178.

Filius soluens es alienum ex fructibus bonoruꝫ hereditarioꝝ dicitur soluisse de suo, q̄r sunt iudicio testatoris percepti. in consi. cix. nu. xxij. car.178.

Filius vel eius heres detrahit legata per euꝫ soluta, dũmodo de bonis hereditarijs non soluerit, antequam restituat vsufructum vxori relicte domine, ⁊ vsufructuarie. in consi. cix. nume. xxix. car.178.

Filiorum appellatione in testamentis prolatorum, an veniant nepotes, ⁊ alij deinceps. in consilio. cxj. numero. xxij. xxviij. ⁊. xxix. car.181.

Filij positi in cõditione, licet ꝯm cõmunem opinionem non censeantur vocati, tamen quando sunt positi sub conditione masculinitatis, censentur vocati. in consil. cxj. nume. xxv. car.181. vide tamen ibi nu. xxx. vbi late, ⁊ numero. xxxj. ⁊. xxxij. vbi limitat car.182. in ꝯsil. cxiiij. nu. xvj. car.187. ⁊ in ꝯsi. cxix. nu. xxxj. car.200.

Filiorum appellatione an veniant nepotes, ⁊ pronepotes. in consi. cxij. nu. xviij. xx. ⁊. xxij. car.183.

Filij positi in ꝯditione ꝯm cõem opinionem non censentur vocati, nec honorati, licet per testatorem fuerint grauati. in consi. cxij. nu. xxiiij. car.183.

Filius vel heres adeundo hereditatem sibi delataꝫ per defunctum efficitur dñs bonorum, ⁊ desinit esse hereditas defuncti testatoris. in consilio. cxiij. nume. vj. car.184. vide tamen ibi nume. xxxiij. car.185.

Filiorum, ⁊ liberorum appellatione an femine comprehendantur. in ꝯsi. cxiiij. nu. iij. ⁊ nu. xvij. car.187.

Filiorum appellatione in fideicõmissis, an veniant nepotes. in consi. cxiiij. nu. ix. car.187. ⁊ nu. xxxj. car.188. vbi dicitur ꝙ sic secundum cõmunem opinionem, vbi late videas in hac materia.

Filius institutus in bonis mobilibus ⁊ immobilibus dr̃ in rebus certis institutus, eo q̄r sub illis verbis nomina debitorum non veniunt. in ꝯsi. cxv. nu. ij. car.189.

Filius in fideicõmissis, an intret in locum patris. in consilio. cxvj. nume. viij. car.191.

Filius faciens aliquid ex his, que pater in suo testamento disposuit, dicitur habere eius testamenti notitiam. in consi. cxvj. numero. xliij. car.193.

Filius censetur esse eadem persona cum patre, in consilio. cxvij. numero. iij. car.195. vide tamen ibi nume. xxxiij. car.196. vbi declaratur.

Filij positi in conditione an censeantur vocati, etiam si dictum fuerit sine masculis.in 9sil.cxviij. nu.i.iiij.τ.x. car. 197.vbi dicitur φ non, τ nu.xv. car.198.

Filij positi in conditione 9currente aliqua coniectura censentur vocati.in 9si.cxviij.nu.ij.car.197.τ vide nu.xiij. car.198.τ in 9si.cxix.nu.xxvj. car.200.

Filij positi in conditione, si sunt grauati, an censeantur vocati.in 9si.cxviij.nu.iij.car.197.τ vide nu.xxiij.ca.198.

Filij positi in 9ditione concepti ante deportationem grauati,lz faciant deficere conditionem substitutionis, non tamen impediunt, quin fiscus omnia habeat. in cōsilio. cxviij.numero.xj. car.197.

Filij tam masculi q̄ȝ femine viriliter succedūt patri ab intestato decedenti.in 9si.cxix.nu.vij. car.199.

Filij in conditione positi ꝺm magis cōmunem opinionem non censentur aliquo modo per fideicōmissuȝ vocati. in 9si.cxix.nu.ix.car.199.τ vide ibi nume.xxv. car.200.

Filij positi in conditione an censeantur vocati qñ pater non solum eos inuicem substituit, vocando etiā premortuorum filios masculos, si quis illorum sine masculis decesserit, sed etiam fecit aliam substitutionem, vocando fratres eius, si dicti eius filij sine filijs masculis decesserint. in consi.cxix.nu.xxvij. car.200.

Filij positi in conditione cum qualitate masculini sexus, an censeantur vocati, qñ extat statutum φ stantibus masculis femine non succedant.in consi.cxix.nu.xxxj. ca.200.

Filij positi in conditione censentur vocati, quando testator proprias filias a successione exclusit, τ solum certum quid eis reliquit, τ filios masculos heredes instituit, demum substituendo filios tantum masculos suorum filiorum institutoruȝ posuit in conditione, τ alios suos filios superstites, vel premortuoruȝ filios masculos substituit, feminis semper exclusis, τ eo magis quando in secundo capite substitutionis vocauit fratres suos, feminis exclusis.in consi.cxix.nu.xxxij. car.200.

Filius institutus in re certa dato herede vniuersali loco legatarij habetur, lz aliquo respectu dicatur heres, vt excludatur a tutela testamenti.in 9si.cxxij.nu.i. car.205.

Filius institutus in re certa non potest trebellianicā detrahere.in consi.cxxij.nu.iij.τ.vij. car.205.

Filius cui certa bona relicta sunt cum onere fideicōmissi, τ si de eis non sit contentus φ habeat tantum legitimam, si acceptat dicta bona legata, dicitur fideicōmisso consensisse, τ legitime renunciasse, ex quo erat in eius arbitrio, quid ex predictis vellet.in 9si.cxxij.nu.ix. car.205.

Filius in legitima potest grauari, si aliquid in eius recōpensationem accepit.in 9si.cxxij.nu.xxvj. car.206.

Filij sororꝫ intrant in locum earuȝ matrum, τ vna cū sorore defuncti in stirpes succedunt, excluso patruo defuncti, τ patruelibus.in consi.cxxiij.nu.ij. car.206.

Filij sororis defuncti, licet non sit alia soror defuncti, etiam patruum defuncti excludunt, qꝛ iura magis fauent coniunctis.ꝗ.q̄ȝ.ꝺ.in consi.cxxiij.nu.iij. car.206.

Filiorum appellatione, an τ quando veniant nepotes. in cōsilio.cxxv.nume.ij. car.211.

Filios a successione parentum excludere, τ ecclesiam instituere diuus Augustinus non laudat. in consilio.cxxv. numero.xxvj. car.212.

Filius, quando in locum patris intrat, non dicitur gradus corrumpi, seu alterari, sed representari.in consilio.cxxvj. numero duodecimo. car.214.

Filij positi in conditione sub qualitate masculinitatis censentur ex testamento ad fideicommissum vocati.in consi.cxxvj.nume.xxix. car.215.

Filij instituti si sunt adinuicem substituti, si quis eoꝝ decesserit sine liberis, si postea in codicillis tale onus adimatur valet ademptio.in consi.cxxvij.nu.xij. car.217.

Filij nati tempore testamenti in terminis.l.cum auus.ff.de condi.τ demon.an excludant substitutum.in 9si.cxxviij. nu.xxiij.xlvij.τ.xlix.car.221.τ nu.xcvj.car.223.τ nume.ciiij.car.224.τ nu.ccxlvij. car.231.

Filius qui succedit per.l.cum auus.ff.de condi.τ demonst. dicitur habere quodam iure speciali, τ sic habet debiliora iura, q̄ȝ is qui succedit de iure communi.in consilio.cxxviij.numero.xxxvij. car.221.

Filiorum appellatione lz de iure veniant filie, tamen si in testamento fit mentio filiorum non veniunt filie, cum de illis sit facta specialis mentio.in 9sil.cxxviij.nu.lx.c.222.

Filiorum appellatione non veniunt nepotes, quando testator in vna parte testamenti fecit mentionem filiorum, τ appellauit filios, τ in alia parte appellauit liberos, qꝛ testator vbi voluit φ veniant nepotes, vsus est verbo liberorum.in consi.cxxviij.nu.lxxj. car.223.

Filij fratrū sunt in tertio gradu.in 9si.cxxviij.nu.cix.c.224.

Filiorum cogitatio etiam alicuius extranei sufficit ad excludendam mentem presumptam testantis, τ fiet interpretatio, quo ad descendentes testatoris. in consil. cxxviij. numero.ccxij. car.228.

Filiorum, τ descendentium causa respectu bonorum ascendentium est fauorabilior, q̄ȝ pia causa. in consilio.cxxv. numero.xxxvij. car.212.

Filij qui voluntatem patris recognouerunt, eam postea impugnare non possunt.in 9si.cxxix.nu.ix. car.234.

Filius heres potest reuocare donata per matrem, qñ donatio fuit inofficiosa.in consi.cxxix.nu.xxviij. car.234.

Filius si sit grauatus post mortem, si sine liberis decesserit restituere hereditatem, an onus fideicōmissi dicatur ei iniunctum, an eius heredibus.in consi.cxxxj. nume.xix. vide tamen nu.lxix.τ sequen. car.241.

Filius solum potest institui sub conditione potestatiua, licet alij descēdentes possint institui sub quacūqꝫ conditione. in consi.cxxxj.nume.xliiij. car.240.

Filius grauatus sub conditione detrahit legitimam, τ trebellianicam, ꝺm cōmunem opinionem, que per totum mundum seruatur.in 9si.cxxxj.nu.lix.τ nu.lxv. ca.241. vbi dicit etiam hoc procedere in liberis vlterioribus.

Filius statim φ succedit patri de tota hereditate legitimas detrahit sibi iure nature debitam tanq̄ȝ es alienum, qua detracta, illud quod remanet pro asse hereditario 9sideratur.in consi.cxxxj.nu.lx. car.241.

Filius grauatus non faciens inuentarium ꝺm magis cōmunem opinionem perdit beneficium detrahendi trebellianicam.in consi.cxxxij.nu.iij. car.242.

Filius grauatus ideo tenetur facere inuentarium, τ reddere rationes omnium bonorum fideicōmissario, ne ipsum fraudet.in consi.cxxxij.nu.iiij. car.242.

Filius si fecerit descriptionem bonorum, licet non seruata solemnitate.l.fi.C.de iu.delibe.sufficit ad detractionem trebellianice, qꝛ per talem descriptionem bonoꝝ potest reddi ratio fideicōmissario.in 9sil.cxxxij.nu.v.car.142.

Filius non potest per patrem in legitima grauari, nec in ea apponere onus, τ grauamen fideicommissi. in consilio.cxxxij.numero.vij. car.142.

Filius in legitimam imputat bona, que ad ipsum ex testamento patris, vel eius patrimonio peruenerunt.in consi.cxxxvj.nume.xiij. car.147.

Filius alienata per eum sibi in legitimam imputat. in consilio.cxxxvj.numero.xiiij. car.147.

Filius approbando, τ confirmando, τ volens adimplere legata facta per patrem, ꝺm tenorem testamenti sui vr̄ detractioni ltime renunciare.in 9si.cxxxvj.n.xvj. car.248.

¶ Filia dotata de bonis cōmunibus a statuto simpliciter exclusa, an possit aliqd de bonis paternis habere, τ ad eorum cōmunionem venire, τ possit dici perpetuo exclusa.in consi.i.nume.ij. car.4.

Filia dicitur heres legitima, cum a lege ad successioneȝ vocetur.in consilio primo, numero.ij.car.4.vide tamen ibi numero.cxxxv. car.11.

Filia lz per statutum prohibeatur petere legitimam, non tñ prohibetur retinere.in consi.i.nu.xxij. car.5.

Filia dr̄ esse agnata.in consi.i.nume.xxiij. car.5.

Filia de iure cōmuni cum masculo succedit, τ statutum aliter disponens est iuris communis correctorium, τ ab eo exorbitans, ideo stricte interpretandum.in consilio primo, numero.xlv. car.6.

Filia lz sit agnata, τ personaȝ patris representat, tamē talis representatio non operatur 9seruationeȝ cyppi domus, τ agnationis.in consi.i.nu.lviij. car.7.

Filia

Filia per filium exclusa excluditur etiam per nepotem. in consi.i.nume.lxxi. car.8.
Filia prohibita succedere in bonis patris, non dicitur prohibita succedere fratri, ad quem bona patris deuenere. in consi.xx.nume.xxiiij. car.33.
Filia exclusa per statutum, an & quando faciat partem non excluso, & recitat tres opiniones, & tertiam vti veriorez, & communem amplectitur. in consil.xxv. nu.ij. car.42. vsq; ad numero.xx.
Filia exclusa ab vniuersali successione, aliquo tamen ei preseruato, an faciat partem in legitima, ac si non esset exclusa, & ac si legitimam integram haberet, & quanta sit legitima in consi.xxv.nu.iij. car.42.
Filia per statutum exclusa desinit esse sua. in consilio.xxv. numero quinto. car.42.
Filia exclusa a statuto habetur pro extranea. in consilio. xxv.numero.vij. car.42.
Filia exclusa per statutum a successione, ei aliquid dato, qd non sufficiat ad legitimam, an poterit legitime supplementum petere. in consi.xxv.nu.xx. car.44.
Filia illius, qui in emphiteosim recipit, non dicitur de linea masculina. in consi.xxx.nu.l. car.51.
Filia nata ex masculo dicitur ex linea masculina. in consilio.xxx.nume.lj. car.51.
Filia potest hreditaté patris petere, lz res & iura hreditaria reperiant apud tertios possessores. in 9sl.lix.nu.i.c.82.
Filia si bonis, & hereditati patris cum iuramento renunciet, solum repellitur ab eis, que ex causa hereditaria ad eam ventura erant. in consi.lxxij.nu.lxxij. car.111.
Filia ab intestato succedens, cum sibi deficiat remedium .l.fina.C.de edic.diui adria.tollen. per officium iudicis debet mitti in possessionem.
Et hoc procedit etiam respectu bonorum feudalium. in consi.lxxv.nume.xvij. car.117.
Filia etiam cum iuramento renuncians hereditati paterne, maxime si est iuuenis, dicitur lesa enormiter, ideo vti heres eaz petere poterit. in 9sil.lxxvij.nu.cxlvj.ca.135.
Filia a matre preterita, an possit eius testm̃ annullare. in consi.xcj.nume.iiij. car.149.
Filie sufficit q relinquatur aliquid titulo institutionis, ad hoc, vt testamentum non possit rescindere. in consilio. xcij.numero.vj. car.149.
Filia que per statutum excluditur, non impedit substitutuz admitti, qui vocatus fuit, si decesserit sine liberis, vel expresse posita in conditione a testatore, vel a lege. in consi.ciij.nu.xxxv. vide tamen nu.xlj. car.170.
Filia lz excludatur a patruo per statutum, tamen facit extingui fideicõmissum patri iniunctum de restituendo illi patruo post mortem, q2 per.l.cum auus.ff.de conditi. & demon. subauditur conditio si sine liberis, que conditio deficit etiam existente filia per statutum a successione exclusa. in consi.ciij.nu.xlij. car.170.
Filia licet excludatur ab hereditate patris per statutũ propter masculos, tamẽ non phibetur postea fratri succedere, quia non est amplius hereditas patris, sed filij. in consi.cxiij.nume.vij. car.184.
Filie appellatione licet non comprehendatur posthuma in dispositione testamenti, secus tñ est vbi in testamento facta est mentio. in consi.cxxviij.nu.lxxiij. car.223.
Filiarum appellatione veniunt etiam posthume. in consilio.cxxviij.nume.ccxlv. car.230.
Filia debet habere suam legitimam liberam ab omni diminutione, & ab omni onere exemptaz, & ex hrditate debet vti es alienum detrahi. in consi.cxxxiiij.nu.ix. car.245.
Firmari non potest id quod nulluz est. in consilio.xlviij. numero.xvij. car.71.

Forensis Proprie dicitur qui in loco natus nõ est. in consi.xxxvij.nu.viij. car.58.
Forensis in iure vario modo accipit. in 9sil.xxxvij. nu.xix. car.58. & in consi.xlix.nu.xxvij.&.xxx. car.75.
Forenses dicuntur quasi foris venientes. in consilio.xlix. numero quinto. car.74.
Forum lz quis sortiatur ratione contractus, tamen hoc fallit in marito, q2 licet celebret contractuz dotis eam restituere promittendo, adueniente casu, debet conueniri in sua ppria ciuitate, & non vxoris. in consilio.xiiij. numero quinto. car.26.
Forum quem sortiri, & in statutis comprehendi a pari procedunt. in consi.xxxvij.nume.iij. car.58.
Forum quis sortitur propter originem paternam. in consilio.xxxvij.nume.iiij. car.58.
Forus domicilij, & forus originis, vel alius vbi inuicez sunt diuersi, semper est potentior forus domicilij. in consilio. xxxvij.numero.ix. car.58.
Forus domicilij dicitur alij potentior. in 9si.xlix.n.ix.c.74.

Fratris Appellatione qñ comprehendat soror. in consi.i.nu.xxxv.&.xxxvij. car.6.
Fratris appellatione venit vterinus. in 9si.i.nu.lj. car.7.
Fratres vterini in quibus bonis, & quomodo succedat fratri vterino. in consilio.xij.numero.ij.iiij. vbi pulchre distinguit, & numero.ix. car.25.
Frater dans dotem filie fratris, dicitur eam dedisse contemplatione fratris eius, & dicitur dos pfectitia. in consil.xxxiij.nume.iij. car.54.
Fratres nec filij fratrum si non supersunt, coniuncti vocantur fm gradus prerogatiuam ad hereditatem decedentis intestati. in consi.xxxvj.nu.iij. car.57.
Fratres vtrinq; coniuncti, lz cum fratribus vterinis sint in eodem gradu, tñ quia habent illud plus, q2 sunt vtrinq; coniuncti, proximiores dicuntur, & in successione preferuntur. in consi.xciiij.nu.xiiij. car.152.
Fratres si inter se diuidunt feudum paternum, & simpliciter faciant refutationem, ea non obstante, si alter sine liberis decedat, feudi portio que in partez ei obuenerat, redit ad fratrem superstitem. in consi.cxvj.nume.xxxix. car.193. & vide ibi nu.lxxvij. car.194.
Frater vtrinq; coniunctus consanguineo prefertur. in consil.cxxvj.numero.iiij. car.213.
Fratres, & filij fratrum de iure cõmuni pariter ad successionem vocantur. in consi.cxxxiij.nu.xix. car.244.
Fraternitates, cõuẽtiones, & cõicationes per principes facte vim legis habent. in consi.lxv.nu.xliiij. car.89.
Fraternitates, & conuentiones facte per principes excludentes feminas propter masculos fiunt pro conseruatione familie, & maiestatis principatuum, vt per viros, & non per feminas regantur, per quas familiaz dignitas non conseruatur. in consi.lxv.nu.lxij. car.90.
Fraternitates super bonis liberis inter principes facte q deficientibus masculis ex vna parte, altera idest masculi succedant, & femine excludantur, valet. in consil.lxxvj. numero.xxxvij. car.121.
Fraus fraudibus, & malitijs obuianduz est. in consilio. cxv.numero.xxij. car.190.
Fructus percepti per grauatum post aditam hereditatem ante moram non veniunt in tale fideicõmissum. in consi.lxxij.nume.lxvj. car.110.
Fructus percepti post litem contestatam restitui debent, quia tunc constituitur in mala fide. in consilio.lxxxj. numero quinto. car.139.
Quid de perceptis ante litem contestatam, ibidem.
Fructus medio tempore percepti pertinent ad eum, cuius fauore tempus est in dispositione appositum. in consilio.lxxxv.numero.xxvj. car.143.
Fructus vbi non sufficerent ad alimenta vxoris, & filioruz ante omnia deducentur alimenta filiorum. in consilio. xcvij.numero.xxv. car.158.
Fructus per heredem extraneum grauatum ex legis dispositione in quartam trebellianicam imputãtur. in consil.cxxxj.numero.lxviij. car.241.
Fructus non computantur in trebellianicam per filios primi gradus, etiam qñ duas quartas detrahunt, fm veriorem, & magis cõem opin. in 9si.cxxxij.nu.ij.car.242.
Fructus per heredem pendente conditione ex rebus legatis percepti in falcidiam imputari debent. in consilio. cxxxvj.numero.vj. car.247.
Etiam si heres sit de filijs primi gradus.
Fructus vti res mobiles bona fide percepti per triennium vsucapiuntur. in consil.cl.numero.ix. car.270. vide ibi nume.xxx.

numero.xxx.vbi limitatur. car.271.
Fundus Patrimonialis dicit ille, ex quo Cesari soluitur tributum, & vectigal. in consi.xx.nume.i. car.32.
Fundus si in eodem instrumento duobus obligatus reperiat ille, qui in primo instro est nominatus in iure hypothece prefertur. in consi.lxxj.nu.xvij. car.105.
¶ Fundans se in aliqua dispositione, que requiritur cum aliqua qualitate, & non simpliciter ordinata, debet probare illam qualitatem adesse, aliter succumbet. in consilio.lxvij.numero.xvij. car.95.
¶ Funus, funeris impensa testatoris tantum operatur quantum es alienum, & pro ere alieno habetur. in consilio.cxxxvij.numero.x. car.249.

¶ De littera. G.

Abella de legatis, vel de hereditate per formam statuti soluenda non debet solui, si nullam attulerit vtilitatem extimabilem. in consilio.xxxiij.numero.x. car.55.
Gabella de legato soluenda, non debet solui, si debitor legat creditori, quod ei pure debeat. in eodem consilio, numero.xij. ea.car.
Geminatio multum operatur. in consi.xxxj.numero quinto. car.53.
Geminatio, & multiplicatio actus cum clausulis ad futura derogatorijs precisam mentez disponentis demóstrant. in consi.lxxvij.nume.cvij. car.133.
Geminata fortius operantur, q̃ simplicia. in consi.lxxviij.numero septimo. car.136.
Geminatio, & triplicatio in aliquo actu arguit firmã, & deliberatam voluntatem testatoris. in 2si.xcviij.nu.xj.car.159. & in consi.cxxxij.nu.ij. car.243.
Geminatio verborum debet aliquid addere, & operari. in consi.cxxxiiij.nu.xxiij. car.245.
¶ Genus, generi per speciem derogatur. in consilio.xxix.numero.xiij. car.48.
Genus masculinum quando comprehendat femininuz. in consi.lxxvij.nume.xxiiij. car.129.
¶ Generalitas debet generaliter intelligi, vt comprehendat omnes casus sub genere comprehensos, etiam si in vno reperiatur maior ratio, q̃ in alio. in consilio.lxv.numero.xx. car.88.
Generalitas rationis.l.cuz acutissimi.C.de fideicó.non est semper attendenda. in consi.cxxviij.nu.lxxxij. car.223.
Gratia A Papa simpliciter concessa, re etiam integra, eius morte non extinguitur, nisi ad eius beneplacitum esset concessa, quia tunc vna cum beneplacito morte concedentis extinguitur. in consilio.lxxxix.numero.vij. car.146.
Gratie alicuius causa, qñ non durat post mortez concedentis extinguitur. in consi.xxxix.nu.xxxv. car.146.
Gratia semel a summo Pontifice emanata, illa expirat mortuo Pontifice, si eam recipiens eam vti non ceperat. in consi.lxxxix.nu.xxxvij. car.146.
¶ Grauare non põt testator eum, qui ab eo non est bonoratus. in consi.cxij.nu.xxiij. car.183.
¶ Grauatus post mortem restituere dicitur grauatus sub conditione. in consi.lxxxiiij.nu.xij. car.142.
Grauatus non expresse, sed in consequentiam ex prohibitione alienationis non dicitur vocatus, nec bonoratus. in consi.cxij.nu.xxv. car.183.
Glosa in.l.qui aliena.§.interdum.ff.de acq. here. an sit vera. in 2si.xxxiij.nu.viij. car.45.
Glose vltima opinio attendi dz. in 2si.cix.nu.v. car.178.
Glo.in ver.proximo in.l.cũ ita legatur.§.in testamento.ff.de leg.ij.declaratur. in consil.cxvj. numero.ix.car.191. & numero.xvij. car.192.
Glo.in.l.is cui.ff.de act. & obliga.bic declaratur. in consilio.cxvij.numero.xviij. car.196.
Glo.in.l.is qui cum plures.ff.de legat.ij.quõ procedat. in consi.cxxvj.nume.xlv. car.215.
Gl.in ver.perfecta.in.§.si quidez.in auc.de testa. imperfe. declaratur. in consi.cxxvij.nu.iij. & .vj. car.217.
Glo.in.d.§.si quidem.fm comunem opi. procedit, qñ secũda dispositio inter liberos reuocatoria prime est ipsis filijs fauorabilior. in 2si.cxxvij.nu.x. car.217.
¶ Gradu in potiori existens habet fundatam intentionem de iure communi ad succedendum. in consilio.vj.numero primo. car.17.
Gradu in quarto existens ex parte proaui, & ex parte aui an equiparentur, vt dispositũ in vno in altero procedat. in eo.consi.nu.xxiij. car.19.
Gradus in dubio in materia successionis fm ius ciuile debet computari. in consi.xj.nu.ij. car.24.
Gradu quoto, quis distat a stipite suo, toto distat a suo transuersali. in eodem consi.nume.iij.ea.car. & in consilio.xxxvj.nume.ij. car.57.
Gradu in secundo existentes admittentur cum patre, & matre, qui sunt in primo gradu de iure communi. in consi.xxiij.nume.xxxvj. car.39.
Gradus prerogatiua sicut inter collaterales seruatur, ita inter eos, & ascendentes seruari debet. in consilio.lxxj.numero.xxiiij. car.105.
Gradus computatio de iure ciuili semper in successióibus attenditur. in consi.xciiij.nu.xv. car.152.
Gradus computatio de iure ciuili est vera propria, & naturalis per gradus procedens. in 2si.xciiij. nu.xvj. c 152.
In gradu proximior, qñ agitur de successione transuersalium, an debeat admitti. in 2si.cxvj.nu.vij. car.191.
Gradus representari dicitur et non alterari qñ in locuz patris filius intrat. in consi.cxxvj.nu.xij. car.114.
Gradus prerogatiua lz sit attendenda, & q̃ proximiores succedant, tñ non impeditur, quin nepos cum filio, vel pronepos cum nepote per representationem simul vocentur. in consi.cxxvj.nu.xiij. car.214.

¶ De littera. H.

Abitatores Alicuius loci per decẽnium dicuntur illius loci municipes. in consilio.xlix.numero sexto. car.74.
Heres heredis testatoris primi dicitur heres. in consil.xx.nu xxij.car.33. vide tñ nu.xxiij. ea.car. & in consi.cij.nu ix. car.166.
Heredes sui, an sint naturales liberi, vel adoptiui, nil interest. in consi.xxxij.nu.viij. car.54.
Heredes duo insolidum esse non possunt. in consilio.xxx.numero.vij. car.49.
Heres, qui confecto inuẽtario fuit insolidum 2demnatus, poterit in executione sententie opponere exceptioné inuentarij. in consi.xlv.nu.xij. car.67.
Heredum appellatione in materia feudali solum masculi veniunt. in consilio.lxv. numero.lix. car.90. & in consilio.lxxiij.numero.xiij. car.112.
Heres ex capite ignorantie restituitur aduersus tẽpora ad adeundam hereditatem. in 2si.lxx.nu.xxj. car.103.
Heres factuz testatoris improbare non potest, sed id adimplere debet. in consi.lxxu.numero.ix.car.108. & in consilio.cxxiiij.numero.lxxvj. car.210.
Heres quo ad succedendum in feudo intelligitur non respectu vltimi morientis, sed primi inuestiti mediate, vel immediate. in consi.lxxvij nu.xxix. car.109.
Heredis nomine veniunt omnes successores. in consilio.lxxiij.numero.xij. car.112.
Heredibus suis videtur quisq3 in sua portione prospicere. in consi.lxxiij.nume.xxix. car.113.
Heres debet mitti in possessionem omnium bonorum etiaz feudalium, licet sit eorum incapax, quando sumus in iudicio possessorio.
Idem qñ res feudalis vacauit post mortez defuncti. in consil.lxxiiij.nume.ij. car.114.
Heres non tenetur ad vsuras, lz sciat q̃ tenetur ad legata, nisi ab eo petantur. in consi.lxxiiij.nu.xxxvij. car.116.
Heres adita hereditate potest omnia bona hereditaria, si a nemine

a nemine possidentur ꝓpria a uctoritate accipere. in consil. lxxv. nume. x. car. 117.
Heres scriptus, si ostendat testm̄ nō abolitum, neqꝫ cancellatū, pōt vti remedio. l. fi. C. de edic. di. adri. tol. ⁊ interdicto quoꝝ bonoꝝ quod est generalius, qꝛ etiaꝫ ab intestato competit. in consil. lxxv. nu. xj. car. 117.
Heres ab intestato intentās interdictum quoꝝ bonoꝝ dꝫ mitti in possessionē oium bonoꝝ possessoꝝ per defunctū tempore eius mortis. in consi. lxxv. nu. xxj. car. 118.
Hr̄s in possessorio adipiscende mittit̄ in possessionē bonoꝝ etiam feudaliuꝫ, donec de iure alterius in possessorio cognoscatur. in consil. lxxv. nu. xxvj. car. 118.
Hr̄s ꝯsciaꝫ defuncti exonerare tenet̄. in ꝯsi. lxxvj. nu. xxiiij. car. 121. et in ꝯsil. cxliiij. nu. lij. car. 259.
Heres dꝫ mitti in possessionem omnium bonoꝝ defuncti, etiam feudalium. in consi. lxxvj. nu. xcv. car. 124.
Heres factum defuncti comprobare debet. in consi. lxxvij. nu. xx. car. 129. in consil. cxxix. nume. v. car. 234. et in cōsil. lxv. nume. lxxviij. car. 91.
Heres quando contra factum defuncti venire possit. in cōsil. lxxvij. nu. cxxxiiij. car. 134. in ꝯsil. lxxix. nu. ij. car. 137. ⁊ in consil. cxvj. nume. 53. car. 193.
Heres sub duabus ꝯditionibus institutus eas iplere dꝫ, alr̄ nō pōt hr̄ditateꝫ hr̄e. in ꝯsil. lxxxiiij. nu. iiij. car. 142.
Heres vocatus ad rē particularem loco legatarij habetur. in consil. lxxxiiij. nu. v. car. 142.
Heres tantum importat quantum dominus. in ꝯsi. lxxxiiij. numero. viij. car. 142.
Heredem instituo quilibet nescit dicere, tamen ex alijs verbis ⁊ factis institutio inducitur, ⁊ etiam substitutio. in consil. lxxxvij nume. ix. car. 144.
Heres hr̄ditatē ex testamento nō scripto per notariū adire nō pōt, nisi publicetur. in consil. lxxxix. nu. xxij. car. 146.
Heredes duo eiusdem rei esse non possunt insolidum. in cōsil. xcvij. nume. xvij. car. 157.
Heres etiā extraneus filij defuncti, licet vxor sit relicta vsufructuaria, tñ debet detrahere legitimam ipsius filij, in qua vxor non potuit constitui vsufructuaria, ⁊ hoc siue vxore viuente filio, siue eo mortuo habeat vsumfructum. in consil. cix. nume. vij. car. 178.
Heres ⁊ ēt vsufructuarius in detrahendo es alienum quō damnum patiantur. in consil. cix. nu. xiiij. car. 178.
Heres in certis rebus institutus an habeat̄ loco legatarij. in consil. cxj. nu. i. x. ⁊. xij. car. 180.
Heres institutus in re certa iura hereditaria actiue ⁊ passiue non habet, nec per eum persona defuncti representatur, nec proprie heres dicitur. in consi. cxj. nu. ij. car. 180. vide ibi nume. xij. car. 181.
Heres proprie dicitur ille, qui est heres re ⁊ nomine. in consil. cxj. nume. iij. car. 180.
Heres personam defuncti representat, ⁊ eadem pſona cuꝫ eodem reputatur. in consi. cxij. nume. x. car. 183.
Heredes filij possunt detrahere legitimam ⁊ trebellianicā, que est semis hereditatis. in ꝯsi. cxiij. nu. 8. car. 184.
Heres prohibitus molestare fideicōmissariuꝫ non dr̄ prohibitus detrahere quartam, cum illud iure permittente fiat. in consil. cxiij. nu. xj. car. 184.
Heres petens ab vsufructuario inuentarij confectionem, ⁊ cautiones contra prohibitionem testatoris, an incurrat in penam priuationis bonorum ei relictorum a testatore impositam. in consil. cxv. nu. xxv. xvij. ⁊ nume. xxxiij. vbi dicit ꝙ non. car. 190.
Heres ex testamento soluens legatum, testamēti ignorātiā allegare non potest. in consil. cxvj. nu. xliij. car. 193.
Heredes extranei qui nō sunt sui ex testō vocati, postq̄ȝ adierunt hereditatē, dicunt̄ habere notitiā testamenti, ⁊ in eo ꝯtentoꝝ. in consil. cxvj. nu. xlvj. car. 193.
Heres hr̄ditatem adire non pōt, nisi de ꝯtentis in testō certus sit. in consi. cxvj. nu. xlvij. car. 193.
Heredes sui qñ presumātur habere notitiam testamenti paterni. in consil. cxvj. nu. xlix. car. 193.
Heres diuidentis, ⁊ de euictione promittentis non audit̄, si petat bona feudalia diuisa, quasi non iure diuisa. in cōsil. cxvj. numero. lxij. car. 194.
Heres suus non presumit̄ hr̄e notitiam testamenti primi, nisi probetur. in consil. cxviij. nu. xxx. car. 199.
Heredes sui licet hereditati paterne nō se imiscerunt, tñ ratione suitatis ipso iure heredes patris dicūtur etiā ignorantes, ⁊ non requiritur auctoritas tutoris, etiam si pupilli sint. in consil. cxix. nume. xiiij. car. 200.
Heres suus ex potentia suitatis transfert hereditatem patris ad quēcunqꝫ suum heredem, etiaꝫ si in ea se actualiter nō imiscuerit. in consi. cxix. nu. xv. car. 200.
Heredis sui existentia an solum operetur transmissioneꝫ de filio in matrem. in consil. cxix. nu. xvj. car. 200.
Heres qui poterat ex ordine testatoris certaꝫ rem alienare pro debito soluendo, si id de suo soluit, an possit rem pro se retinere, vel ad suos heredes transmittere, an talis res debeat ad substitutum ei peruenire. in consil. cxx. nume. viij. car. 201. et nu. xxiiij. car. 202. vbi dr̄ ꝙ non.
Heres soluens puta centum pro hereditate, que erat obligata ad dandum alicui fundum valoris centum, videtur illum funduꝫ ab hereditate emisse, ⁊ tanti extimasse. in consil. cxx. nu. xxvj. car. 202.
Heres vniuersalis falcidiam detrahit ab instituto in re certa. in consi. cxxij. nume. ij. car. 205.
Heres institutus in re certa, nullo dato herede vniuersali, dr̄ vniuersaliter institutus, ēt iure perceptionis res relictas habebit. in consil. cxxv. nu. ix. car. 211.
Heres presumitur scire ꝯtenta in testamento. in ꝯsi. cxxviij. nu. cvj. ⁊ vide ibi nu. ccxxij. car. 224.
Heredes sui etiaꝫ ex testō presumuntur ignorare ꝯtenta in testamento. in consi. cxxviij. nu. cxvij. car. 124.
Heredes scripti dr̄r illi q oculo corporali legi ⁊ inspici pñt, ⁊ non qui aliter veniūt. in ꝯsi. cxxxj. nu. lxxij. car. 241.
Heredes scripti non dr̄r dn̄s qui per seruū fit hr̄s, vel pater qui per filium ⁊c. in consi. cxxxj. nu. lxxij. car. 241.
Heredem qñ quis potest habere quem vult, licet ei qcqd velit relinquere non possit, sed habet restrictam potestatem, tamen dicitur habere liberam testamenti factionē. in consil. cxliij. nume. xlj. car. 257.
Heredibus heredum dandum non est id, qđ post certū tp̄s esset ex ordine testōris danduꝫ infrascriptis hr̄dibus, cū illi nō sint hr̄des scripti. in ꝯsi. cxxxj. nu. lxxiiij. car. 241.
Heres institutus potest hereditatem cum beneficio inuentarij adire. in consi. cxxxiiij. nu. ij. car. 245.
Item potest excluso ere alieno aduersus omnes legatarios detrahere falcidiam, si facultates ad solutioneꝫ oium legatoꝝ non sufficiant. in ꝯsi. cxxxiiij. nu. iiij. car. 245.
Heres confecto inuētario nō tenet̄ creditoribus hereditarijs vltra vires hr̄ditatis. in ꝯsi. cxxxiiij. nu. iij. car. 245.
Heres in certa quantitate institutus, licet in aliquibus dicatur heres, tamen in pluribus loco legatarij habetur. in consil. cxxxiiij. nu. vj. car. 245.
Hr̄s paciscēdo cū hr̄ditarijs dbitoribus alteri cohr̄di obligationē sibi q̄sitā ꝓ rata sua nō aufert. i ꝯ. cl. n. liij. c. 271.
¶ Hereditas ab intestato defuncti de iure cōi dꝫ peruenire ad omnes filios tam ad masculos, q̄ȝ ad feminas pro virili portione. in consil. ij. nume. i. car. 12.
Hereditas ois, aut ex testō, aut ab intestato defertur. in cōsil. iij. nu. xxix. car. 15. ⁊ in consil. x. nu. vj.
Hereditas filij non magis debetur matri constante matrimonio q̄ȝ soluto. in consil. viij. nu. xviij. car. 21.
Hr̄ditas magis debet̄ ascēdētibus q̄ȝ collateralibus, ⁊ primo ꝓximioribus q̄ȝ remotioribus. i eo. ꝯs. n. xix. car. ea.
Hr̄ditas decedētis ab intestato sine liberis ⁊ descendentibus deuenire debet ad transuersales proximiores de iure cōmuni. in consil. xj. nume. i. car. 24.
Hr̄ditas defert̄ vel ab itestato vel ex testō q̄ȝtū ad delationē, ⁊ sic ēt hr̄ditas pupilli defert̄ ab itestato, seu ēt q̄ȝtuꝫ ad succedētes, qꝛ ēt pupillo ab itestato succedit̄, sꝫ q̄ȝtuꝫ ad moriētē nō repit̄ i iure ille loquēdi modus, vcꝫ itestatus, q ꝓprie nō inuenit̄ in pupillis. in ꝯs. xxiij. nu. xx. c. 39.
Hr̄ditas mr̄is dr̄ filijs quasi debita. i ꝯs. xxxv. nu. xiij. c. 56.
Hr̄ditarie oblōnis natura ē, vt trāseat ad hr̄des oēs ꝓ portiōe cuiuscūqꝫ. i ꝯsi. xlv. nu. i. vide tñ ibidē nu. iiij. car. 67.
Hereditas adita pōt ꝯsiderari tanq̄ȝ quid separatum a bonis heredis adeuntis. in consil. lij. nume. viij. car. 77.

Hereditas est successio in vniversuz ius. in ꝯsil.lxv.nu.lxx. car.91.in ꝯsi.lxix.nu.iij.car.98.i ꝯsl.lxxxiij.nu.ij.c.142.
Hereditas mr̃is, statim ꝗ est filio q̃sita, ꝑdit nomē hr̃ditatis mr̃ne, ꝛ est de bonis filij.in ꝯsi.lxv.nu.lxxx. car.91.
Hereditatis viuentis curiosi esse non debemus.in ꝯsi.lxvj. numero.xv. car.93.
Hereditatis appellatione non veniunt bona feudalia.in cōsil.lxxij.nume.xlvij. car.110.
Hr̃ditas ab intestato decedentiū ꝑmo loco deferꝫ filijs tam feminis q̄ masculis.in ꝯsil.lxxvij.nu.cxlv. car.135.
Hr̃ditas dari directo pōt, ꝛ ꝗ interim institutus, ꝛ substitutus non admittatur.in cōsil.lxxxvij.nu.viij. car.144.
Hereditarie res si per substitutuz fideicōmissariuz inueniuntur occupate sine heredis facto restituere tenetur.in cōsil.xcij.nume.vj. car.149.
Hereditas patris ab intestato decedentis iure suitatis ad filium pertinet.in consil.xciij.nu.i. car.150.
Hereditas patris postq̄ est per filiū adita, amplius non dr̃ hereditas paterna, sed ipsius filij patrimonium . in consilio.cij.numero.l. car.166.
Hereditas solum directo in testamentis, ꝛ non in codicillis dari potest.in consil.cxj.nu.vij. car.180.
Hereditas testatoris per heredis aditionem tale nomē nō perdit.in consil.cxiij.nu.xxxiij. car.185.
Hr̃ditas nō adita nō trāsmittiꝫ.in ꝯsi.cxix.nu.iiij.car.199.
Hereditas ascendentis nō adita transmittitur ad posteros ipsius heredis.in consil.cxix.nu.vj. car.199.
Hereditas filij etiam infantis, cum non extant fratres, nec sorores deuenit ad matrem vti proximiorem ascendentem.in consi.cxix.nu.xj. car.199.
Hereditas in quēcunq; etiam extraneuz per existentiaz sui heredis transmittitur.in ꝯsi.cxix.nu.xvij. car.200.
Hereditas in suum heredem ꝑuenire dr̃ iure continuationis, ꝛ non iure deuolutionis, ꝛ ipso iure agnita dicitur. in consil.cxix.nume.xxj. car.200.
Hereditas si sit alicui de iure cōi quesita, sicut post mortem eius ad eaz vocanꝫ eius proximiores, non aūt testatoris, qui eaz reliquit, ita in fideicōmissaria dispositione dicendum est.in consil.cxxvj.nu.xxiij. car.214.
Hereditas qñ inter aliquos diuidiꝫ semper inuicez dr̃ promissum de euictione.in ꝯsi.cxxviij.nu.cxij. car.224.
Hereditatis datio per pactum non valet. in consilio.cxliij. numero.vj. car.255.
Hereditas verbum capitur pro bonis, qñ capiꝫ in actu inter viuos celebrato.in ꝯsi.cxliij.nu.xxij. car.256.
Homicidium Casuale non imputatur sacerdotibus quo ad irregularitatem.in consil.lviij.nu.v. car.81.
¶ Hospitale institutū post mortē vxoris adueniēte die, nō iure directo, s; ꝑ fideicō.capit.in ꝯsil.lxxxvij.n.v.c.144.
Hospitale substitutum post mortē alicuius tertij nō instituti, nec honorati, incontinenti, aliter morte illius nō expectata, admittitur.in consi.lxxxvij.nu.vij. car.144.

¶ De littera. J.

Iacob Licet nō potuerit honeste matrimoniū ꝯhere, tñ per sequens matrimonium filij fuere legitimati ꝫm vetus testm̃.in ꝯsi.lij.nume.i. ꝛ.iij. car.77.
Ignorās. Ignoranti nō currit tp̃s, qñ reqriꝫ factū hois.i ꝯs.cxxviij.nu.clxvij.c.226.
Ignorans ꝓbabiliter, etiam si decursi essent centū anni, poterit aduersus prescriptionem in integrum restitui. in cōsil.cxxviij.nume.clxix. car.226.
¶ Ignorantia causata a cōi errore tolleratur, in quo etiaz ignorātia iuris solet excusare.in ꝯsi.xxiiij.nu.iiij.car.41.
Ignorantia ex quadam fatuitate procedere dicitur.in consil.xlv.nu.xv. car.68.
Ignorantia iuris in doctore non presumitur. in consil.lxix. numero.xlviij. car.101.
Ignorantia in subsidium probatur per simplex iuramentū. in consil.lxx.nume.xx. car.103.
Ignorātia vel scia nō attendiꝫ, qñ agitur de cursu tp̃is ꝯtinui.in ꝯsi.lxx.nu.xxvj.vide tñ ibi.nu.xxxj. car.103.
Ignorantia iuris dubij probabilis equiparatur ignorantie alieni facti.in ꝯsil.lxxiij.nu.xxxviij. car.116.
Ignorantia iusta ductus, et si staret per centū annos, semp posset in integꝝ restitui.in ꝯsi.lxxvj.nu.xxxij. car.121.
Ignorātia iusta ꝛ probabilis esse debet, vt restitutio in integrum ex capite ignorantie concedi possit.in ꝯsi.lxxvj. numero.cvj. car.125.
Ignorantia in facto alieno presumitur. in consil.lxxxij.nume.xxij.car.140.ꝛ in ꝯsi.cxviij.nu.xxix. car.199.
Ignorantia verisimilis in rebus ꝛ in factis proprijs nō cadit.in consil.xcviij.nu.xv. car.159.
Ignorantia presumitur, qñ agitur de iure, qḋ in se dubium est, eo ꝗ pendeat a subtili interpretatione, ꝛ opinionum varietate.in consil.cxvj.nu.lxxxij. car.195.
Ignorantia presumitur, vbi scientia non probatur. in consilio.cxxviij.nume.cxxiiij. car.224.
Ignorantia instrōꝝ non potest allegari post sententiā, transactionem, ꝛ iusiurandū.in ꝯsi.cxxviij.nu.cxlv.car.225. ꝛ vide ibi nume.clviij. car.226.
Ignorātia facti est iusta cā ꝯcedendi restōnem in integruz. in ꝯsil.cxxviij.nu.cxlviij.car.225. et nu.cclxix. car.233.
Ignorantia iusta, ꝛ que culpa caret, puniri nō debet . in cōsil.cxxviij.nu.cliij. car.226.
Ignorātia crassa, ꝛ supina nō est iusta causa ꝯcedendi restitutionē in integrū.in consi.cxxviij.nu.clvij. car.226.
Ignorantia vel scientia non attenditur, quādo tempus est continuum.in consil.cxxviij.nume.clxij. car.226. et vide numero.clxx. car.ea.
Ignorantia tam iuris q̄ facti nō nocet tractanti de damno euitando.in consil.cxxviij.nu.cclxiij. car.226.
Ignorantia facti non supina est omni venia digna. in consilio.cxxviij.nume.cclxviij. car.226.
Ignorantia in facto alieno tolerabilis est. in consilio.cxlv. numero.xix. car.261.
Illatio Non fit ex diuersis . in consilio.i.numero. cxxxvj. car.11. in consilio.xv. numero.xxxj.car.28.ꝛ in consil.xxiij.nu.xij. car.41.
Illatio non fit ex diuersis substitutionibus.in cōsil.cxxviij. numero.lj. car.222.
Immixtio Cuz sit facti debet probari. in consil.ij.nu.xviij. car.12.
¶ Imparitas litigantium propter diuersitatem rationis debet tolerari.in consil.xvj.nu.x. car.29.
¶ Impeditus legitime non soluere canonem , vt est absens, a pena caducitatis excusatur . in consilio.lxx. numero septimo. car.102.
Impeditus nō dicitur, qui potest impedimentū remouere, ꝛ non facit.in consi.lxxvj.nu.lxxxj. car.124
Impeditum si quis dixerit se fuisse iusto impedimento , qḋ probare non potest , iudex ei debet deferre iuramentuz, si est homo honestus, ꝛ bone fame, ꝛ sic per iuramentuz simplex tale impedimentum probabitur.in consil.lxxix. numero.xiiij. car.138.
¶ Imperatoris assertioni standum est, maxime cum sit in facto suo.in consil.lxv.nu.x. car.87.
Imperatoris assertioni standum est cum inter suos subditos loquitur, ꝛ de hijs que per eos coraz eis gesta sunt. in consil.lxvj.nume.vj. car.92
Imperator solus, ꝛ nō alij principes inferiores pōt de re alterius libere disponere.in ꝯsi.lxix.nu.xlij. car.101.
Impator nūq̄ȝ presumiꝫ facere actū iniustū, nec inualidum, nec in ꝯrium admittitur probatio. in consil.lxxv.numero.xxxij.car.118.et in ꝯsi.lxxvj.nu.lvij. car.122.
Imperator inuestiens aliquez tenetur inuestitis tradere vacuam possessionem, ꝛ pati ea vti, ꝛ frui, dūmodo fidelitatem iurent.in consil.lxxv.nu.xxxiiij. car.118.
Imperator dȝ esse promptus ꝛ facilis, vt gratia per se facta sortiatur effectum, etiam si res, de quibus ageretur, per alium possiderenꝫ.in ꝯsi.lxxv.nu.xxxvj. car.118.
Impator aliū de feudo iuestiēdo nō pōt auferre ius vassallis q̃sitū ex antiqs iuestituris.in ꝯsi.lxxvj.nu.xiij.c.120.
Imperatori l; Deus subiecerit leges, non tñ subiecit contractus ex qbus obligatur.in ꝯsi.lxxvj.nu.xv.car.120.

Imperator

Imperator non censetur per inuestituras alicui preiudicare velle. in consil. lxxvj. nu. xvij. car. 120.
Imperator in feudo antiquo nō pōt facere grām femine in preiudicium agnatorum. in ǫsi. lxxvj. nu. xviij. car. 120.
Imperator iuri ciuili derogare potest, & feudorū ǫsuetudini. in consil. lxxvj. nu. cxxix. car. 126.
Imperatoris auctoritate vigentia eadem auctoritate tolli possunt. in consi. lxxvj. nu. cxxx. car. 126.
Imperator inhabilem inuestiendo eum habilitare dicitur, & iuri, quod eum inhabilitabat, dicitur derogare. in consil. lxxvj. nume. cxxxj. car. 126.
Imperator potest inhabilem habilitare, etiam in preiudicium alterius respectu iuris acquirendi. in consil. lxxvj. numero. cxxxj. car. 126.
Imperator inuestiens dz ita agere, vt inuestitis liceat possidere. in consil. lxxvij. nu. ij. car. 128.
Imperator habet omnia iura in scrinio pectoris. in consilio. lxxvij. nume. lxxxix. car. 132.
Imperator non solet rata habere, que metu facta sunt. in consil. lxxvij. nume. xcj. car. 132.
Imperatoris ǫsuetudinem sufficit allegare, ad cognoscendum subreptionem. in consi. lxxvij. nu. xcij. car. 132.
Imperator non de facili confirmat concessiones ob quas feudum marchie deformis efficeretur. in consilio. lxxvij. numero. xciij. car. 132.
Imperator, qua facilitate inducitur ad concedendum litteras, eadem inducit ad ponendum clausulas motu proprio, & similes. in consi. lxxvij. nu. xcix. car. 132.
Imperator sine culpa non potest priuare aliquē iure quesito. in consil. lxxvij. nu. cxxiiij. car. 134.
Imperatori non permittitur venire contra suā promissionem. in consil. lxxvij. nu. cxxv. car. 124.
Imperator nō potest absq; iusta causa auferre vassallo vtile dominium feudi, cum illud habeat ratione ǫtractus. in consil. lxxviij. nu. iiij. car. 136.
Imperator non potest legitimare in terris ecclesie, nec in alijs terris ei non subditis, nisi accedat auctoritas, consensus, & decretum illius ciuitatis. in consilio. cxlij. numero primo. car. 253.
Reliqua vide in verbo princeps.
¶ Imperium merum & mixtū exercens in aliquo loco per tantū tempus cuius initij &c. presumitur in eo hēre priuilegium, & iustū titulū. in ǫsi. lxxvj. nu. lvj. car. 122.
¶ Impubes ex dfectu intellēs nō pōt aliqd cōprobare, cū illa etas, qđ videt ignorat. in ǫsil. lxxvij. nu. xcv. ca. 132.
Impubes iurō nō obligat. in ǫs. lxxvij. nu. cxxvij. car. 134.
Quid si sit doli capax. in eo. cōsil. nu. cxxviij. car. ea.
Inclusio Unius est alterius exclusio in ǫsil. xxx. nu. iiij. car. 47. & i ǫsi. cxxj. nu. iij. c. 203.
Inclusio aliquoꝝ qñ est respectiua ad exclusionē certarum psonaꝝ non pōt opari exclusionem ceteraꝝ quaꝝ respectu non dicitur facta. in consi. xxx. nu. lv. car. 52.
¶ Indebite solutum licet repetatur, si tamen soluatur causa dotis, que nititur fauore publico, repetitio prohibetur. in consil. xvij. nu. vj. car. 30.
¶ Indefinita equipollet vniuersali, quotiens omniū comprehensoꝝ eadem, & par ratio est determinandi. in consil. ix. nume. viij. car. 22. in consil. xlix. nume. xvij. car. 74. & in consil. lxv. nu. xij. car. 88.
Indefinita equipollet vniuersali, quando de aliquo particulari non reperitur specialis mētio, in eodem consilio. numero. x. car. ea.
Indefinita non equipollet vniuersali, quando in omnibus sub indefinita comprehensis non est eadem ratio. in consil. cxxiiij. nu. xxvj. car. 208.
¶ Inductum simpliciter si ab initio recipit suā perfectionem, tale inductū conseruatur, licet illa ratio expost cesset. in consi. i. nu. lxxiij. car. 8.
Inducta ad vnum effectum contrarium non debent operari. in consil. lxxxviij. nu. vij. car. 145.
Inductum in fauorem non debet in odium & dānum retorqueri. in consi. xcvij. nu. xiij. car. 157. & in consil. cxxviij. nume. ij. car. 221. & nu. 92. car. 223.
Inducta ad augmentū non dñt opari diminutionē. in consil. cxxviij. nu. xxj. car. 221. vide ibi. nu. xcj. car. 223.
¶ Infans sine tutore hereditatē adire non pōt, nec in ea se immiscere. in consi. xciiij. nu. xxvij. car. 152.
Infans si hereditate cum tutoris auctoritate nō adita decessit, perinde est, ac si ei delata nō fuisset, & per ǫsequēs ac si natus non fuisset. in ǫsi. xciiij. nu. xxxviij. car. 152.
Infans, cui est delata hereditas, si tutorē non habeat, per quem hereditas adiri possit, vel si habeat, tamen adire negligat, & in etate infantili decedat, perinde est, ac si ei hereditas nunquam fuisset delata. in consil. cxix. numero. v. car. 199. & vide ibi nu. xix. car. 200.
¶ Infinitas est euitanda. in consil. i. nume. xiij. car. 13. & in consil. xv. nu. 27. car. 28.
Infinitas tolleratur, quando verba disponētia ad infinitatem sunt apta. in consilio. cxlv. nu. vij. car. 260. limita vt ibi nume. lviij. car. 262.
¶ Inimicus de recenti reconciliatus vti inimicus a testimonio repellitur. in consi. lxxvij. nu. xlij. car. 130.
Inimicus dicitur, qui iniuriam infert, aut inferre conatur. in consil. lxxvij. nu. xliij. car. 130.
¶ Inquilinus si nō vt nudus inquilinus & detentator, sed vt habens ius in re, & vti possessor nominat dominum, non simpliciter, sed vt eum de iuribus instruat, & defendat, an desinat esse in lite cum actore. in consil. xlvij. nume. i. car. 69. & nu. iij. car. 70.
¶ Insinuationis defectus in donatione an per iuramentum tollatur. in consi. lxxvij. nu. lix. car. 130.
Insinuationis solēnitati renunciari potest, in eodem consilio, numero. lx. car. 130.
¶ Instans vnum a principio est vtile. in consilio. cxxviij. numero. cclxxj. car. 226.
¶ Instituti in certis rebus habentur ꝓ heredibus vniuersalibus, si nō reperit aliquis heres vniuersaliter vel particulariter institutus, secus aūt si qs est institutus vniuersaliter vel particulariter. in ǫsi. xxvij. nu. ix. car. 46.
Institutus in re certa dato sibi hrde vl'i quo ad onera hereditaria loco legatarij habet. in ǫsi. xlv. nu. iij. car. 67.
Institutus in re certa, si suscepit iudicium, vn videatur sibi fecisse aliquam ratam, adeo ꝙ ad onera hereditaria teneatur, & ꝗ. numeris sequentibus, vbi dicit ꝙ non. in consil. xlv. nume. xxj. car. 68.
Institutus in re certa, alio vniuersali hrde instituto, potius legatarius dicitur. in ǫsi. xcj. nu. v. car. 149.
Institutus in re certa alio vniuersaliter istituto quo ad onera non dicitur heres.
Sed dicitur heres, vt a querela excludatur. in consilio. xcj. numero. x. car. 149.
Institutus in re certa, etiam si dictum sit a testatore, ꝙ nolebat eum habere de suis bonis, nisi res quas nominatim reliquit, hoc non obstante, nullo dato coherede, dicitur heres vniuersalis. in consil. cxj. nu. xvj. car. 181.
Institutus in primo testamento, si ante testatorem moriat, causa mutandi testamentum ipsi testatori dicitur superuenisse. in consil. cxxiiij. nu. v. car. 207.
¶ Institutio facta de filijs, licet de iure cōmuni trahat ad feminas, tū si in loco est statutum exclusiuum feminarū propter masculos, non comprehendit feminas, & ibi de ratione. in consil. i. nu. cxiij. car. 10.
Institutio heredis facta a patruo dicitur profectitia. in consil. xxxiij. nu. ij. & iiij. car. 54.
Institutio filiorum masculoꝝ nasciturorum si sit per patrē facta, quibus decedentibus, substituit vxorem, si contingat masculos non nasci, vxor vti substituta non admittitur, sed a venientibus ab intestato excludetur. in consilio. xlj. numero. xij. car. 63.
Institutio facta de nepote & patre eius filio testatoris ob ordinē affectionis dr prius facta filio, licet in scriptura postpositus sit. in consi. lxxj. nu. xlj. car. 106.
Institutio de re hospitali facta post mortē talis statim admittit, nō expectata morte illius, nec dr ǫdōnalis. in consil. lxxxv. nu. iij. car. 142. vide tū ibi nu. xxvj. car. 143.
Institutio vel substitutio facta de hospitali, monasterio, vel pia causa post mortem alicuius an sit conditionalis. in consil. lxxxvij. nu. iiij. car. 144.

Institutio ex substitutione resultat. in consilio. lxxxvij. numero.xj. car.144.
Institutio facta de nepotibus ex duobus fratribus etiã viuentibus, an intelligatur facta in stirpes, an in capita. in consil. ciiij. nume.i.⁊ nu.x.car.171. dicit in stirpes. ⁊ nume.xxx. vbi late. car.172.
Institutio de filio ⁊ nepotibus facta nõ censet̃ de eis equaliter facta, vt natura copule expostulat, sed dr̃ facta ordine successiuo, vt ordinata testatoris affectio exposcit. in consil. ciiij. nume.v. car.171.
Institutio si sit facta de Petro, ⁊ de Joanne filijs meis ex prima vxore, ⁊ de Gaio ex scdã vxore, an omnes veniãt in capita, ⁊ nõ in stirpes duarum vxoꝝ. in consil. ciiij. nume.vij.car.171. vide tñ ibi nu.xx. car.172.
Institutio illa quisquis mihi heres erit, ⁊ Titius filio meo heres erit, an importet, vt omnes viriliter dicantur vocati, cum primo instituti appellatiuo nomine fuerint demonstrati. in consil. ciiij. nume.viij. car.171. vide tamen ibi nume.xxij. car.172.
Institutio facta de Titio ⁊ posthumio. si plures posthumi nascantur, omnes in virilem cum Titio admittantur, ⁊ tamen dicuntur appellatiuo nomine vocati. in cõsi.ciiij. nu.ix.car.171. vide ibi nume.xxiij. car.172.
Institutio si sit facta de pmõ ⁊ fratris mei filijs absq; verbo eque, lz f̃ris mei filij sunt plures, tñ simul habebũt quantum solus primus. in consi.ciiij.nu.xij. car.171.
Institutio facta de quolibet attinente in quinq; solidis, an cõprehendat filiũ, qui alias dr̃ preteritus, qr aliter non est nominatus. in consil.cvij.nu.iij. car.176.
Institutio non dz fieri nominatim, quia in institutione non datur aliqua forma, sicut in exheredatione. in consi.cvij. numero.xviij. car.176.
Institutio est fauorabilis, ⁊ benigne recipienda. in 9si.cvij. numero.xxj. car.176.
Institutio de aliqua re facta, non dato herede vniuersali, trahitur ad vniuersam hereditatem testatoris. in consilio.cxj.nume.x. car.180.
Institutio heredis, nisi mortuo testatore, non sortitur effectum. in consil.cxij.nu.xvj. car.183.
Institutio filioꝝ filias non includit, qñ de filiabus repit̃ specialis, ⁊ discreta dispositio. in 9si.cxiiij.nu.xxj. car.187.
Institutio heredis tanq; caput saltẽ intellectã semp precedere debet. in consil.cxxiiij.nu.lxv. car.210.
Institutio si sit facta per patrem de duobus filijs, ⁊ alteruz grauet de restituendo hereditatem simpliciter post mortem, alterum vero grauet, si decesserit sine liberis, conditio liberoꝝ in primo grauato non subintelligitur. in consil.cxxviij.nu.xliij.car.221. ⁊ nu.cxcv. car.227.
Institutio precedens quando pure est facta, ⁊ simpliciter fideicõmissum, si demum institutioni cõditio adijciatur, hec conditio non intelligitur fideicõmisso adiecta. in cõsil.cxxviij.nu.ccxlj. car.230.
Institutio quando est facta sub aliqua conditione, eadem censetur repetita in sequenti fideicõmisso puro. in consilio.cxxviij.nume.ccxlij. car.230.
Institutio filie in certa re vel quantitate pro suo maritare in ea heredem instituendo, quatenus ascendit legitimaz dicitur esse pura, quia pater sic ex legis dispositione tenebatur. in consilio.cxxxiiij. numero. xiiij. ⁊ vide numero.xix.xxj.⁊.xxv. car.245.
Quid in eo, quod est supra legitimam, vide ibi nume.xviij. ⁊ sequenti. car.245.
Institutio si facta est de filijs in loco, vbi masculi feminis preferuntur, censetur prius facta de masculis. in consilio.cxl.nume.ix. car.252.
¶ Instrumentũ si non valet in eo, quod principaliter agitur, non valebit etiam confessio, nec preceptum guarentigie vti accessoria. in 9si.lxxviij.nu.xj. car.137.
Instrumentum publicum si extat, ei fides adhibetur, licet testes sint mortui, ob fidem notario prestitam. in consilio.lxxxix.nume.xx. car.146.
Instrumentorũ verba sic debent interpretari, ne repugnantiam contineant. in consi.cxxv.nu.xvij. car.211.
¶ Intellectus ad.l.primam.ff.de suis ⁊ legitimis. in consilio.iij.numero.xxv. car.14.
Intellectus ad.c.primum.de officio delega. in consi.xxxix. numero.iij. car.60.
Intellectus ad.l.pomponius philadelphus.ff.famil.herc. in consil.xliij.nume.iiij. car.66.
Intellectus quinq; hic dantur ad cle.i.de re iudica. in consilio.xlv.nume.xx. car.68.
Intellectus ad.l.fina.§.fin.ff.de legatis secundo. in consilio. lix.numero primo. car.82.
Intellectus ad clemen.i.de restitu.in integrũ. in consi.lxx. numero.xxxj. car.103.
Intellectus ad.l.qui habebat.ff.de vulg.⁊ pup.substitu. in consil.xciiij.nume.xlv. car.153.
Intellectus datus per doct.ad.§.duo fratres.l.qui rome.ff.de verbo.obli. videlicet ꝙ ibi male iudicatum fuerit, quõ procedat. in 9si.cxvj.nu.lxiiij. car.194.
Intellectus cõmunis ad dictum.§.duo fratres est sequendus. in consil.cxxviij.nu.cxxx. car.225.
Intellectus ad cle.i.de restitu.in integrum. in cõnsi.cxxviij. numero.clxxj. car.226.
Intellectus ad.c.finalem de prescriptio. in consil.cxlv.numero.lxiiij. car.261.
¶ Interdictum quorum bonorũ competit heredi ab intestato succedenti. in consil.lxxv.nu.v. car.117.
Interdictum quoꝝ bonoꝝ an possit solum exerceri contra possidentem pro herede, vel pro possessore, ⁊ non 9tra titulo possidentem. in consi.lxxv.nu.vj. car.107.
Interdictum quoꝝ bonoꝝ locum non habet, quo ad effectum, qñ ex aduerso ei opponit̃ exceptio dominij incontinenti probandi. in consi.lxxv.nu.viij. car.117.
Interdictum quorum bonorum quare non competit 9tra titulo possidentem, ⁊ pro emptore, vel soluto, vel similibus. in consil.lxxv.nu.xij. car.117.
Interdicto quoꝝ bonorum res tradi ⁊ largo modo restitui petitur. in consil.lxxv.nu.xv. car.117.
Interdictum vti possidetis dicitur esse possessionis retinende, ⁊ quomodo cognoscatur ꝙ sit intentatum. in consilio.cxlvj.nume.i. car.264.
Interdictum vti possidetis intentans duo debet probare, vnum ex parte actoris videlicet se possidere tempore litis contestate, ⁊ tempore turbationis, aliud ex parte rei scilicet turbationem ⁊ inquietationem ab eo inferri. in consil.cxlvj.nu.vj. car.265.
Interdictum vti possidetis competit ẽt 9tra illos qui vltra turbationem 9tendunt etiam se possidere, lz sm cõmunem opi. hoc nõ sit necessarium, sed sufficit tantuz turbationem inferre. in consil.cxlvj.nu.xx. car.255.
¶ Interesse per iuramentuz probat̃ quando inspecto personarum ⁊ cause qualitate ita iudici videatur. in consilio.lxxix.nume.xiij. car.138.
¶ Interpretationem diutinam debemus obseruare. in cõsil.i.numero.cxxxiiij. car.11.
Interpretationi quam dedit consuetudo standum est, etiaz si opus esset verba statuti impropriare. in consilio.ij. nume.xxv.car.13.⁊ in 9si.xxv.nu.xvij. car.43.
Interpretatio vera a practica ⁊ cõmuni obseruãtia sumitur. in eo.consil.nume.xxvj. car.ea.
Interpretatio vbi statuti qñ est dubia, ex sequentibus vbis eiusdẽ statuti iterptatio sumẽda est. in 9si.v.nu.i.car.17.
Interpretatio legũ ⁊ statutoꝝ sumit̃ a 9suetudine, ⁊ a communi vsu. in consi.xxv.nu.xvj. car.43.
Interptatiõe a lõgeua nõ ẽ recedẽdũ. i 9.xxxj.nu.iiij.c.53.
Interpretatione ab antiqua ⁊ diutina practica discedendũ non est. in consil.xlix.nu.xxv. car.75.
Interpretatio destruens sententiaz dicitur iudaica ⁊ aureliana. in consi.lxviij.nu.xix. car.97.
Interpretatio fauore vltime voluntatis, presertim quo ad heredis institutionẽ in testamentis fieri debet plenior. in consil.xcj.nume.iij. car.149.
Interpretatio debet fieri, vt actus valeat, potius q̃z pereat, etiam si recedatur a proprio verborum sensu. in cõsil.xcviij.nu.xvij ⁊ nu.xx. car.159.
Interpretatio diu obseruata est tenenda. in consilio.xcix. numero.xviij. car.161.

Interpretatio. l. cum auus. ff. de condi. & demonstra. est imperatoria non magistralis, nec doctorum in consilio. c. numero. xj. car. 163.
Interpretatio testamenti sumitur ex precedentibus & sequentibus. in consi. cj. nu. vij. car. 165.
Interpretatio que ex mēte testātis fit, vt vxor relicta dña & vsufructuaria viuente filio non habeat vsufructuz, fit ad fauorem filij, vt ille pleno dñio fruatur, & fructibus potiatur. in consil. cix. nu. xxiiij. car. 178.
Interpretatio semp est faciēda, vt dispositio adaptetur ad possibiles casus. in consil. cxij. nu. xvij. car. 183.
Interpretatio q filij excludant substitutum est pia, contraria vero est impia. in consi. cxxviij. nu. xxviij. car. 221.
Interpretatio magis pia & humana semper accipienda est. in consi. cxxviij. nu. xxix. car. 221.
Interpretatio semper debet fieri talis, vt ex dispositione testatoris resultet paritas inter filios. in consilio. cxxx. numero. iij. vide tamen ibi nume. xiij. car. 237. vbi declaratur quomodo procedat.
¶ Intestatus proprie conuenit illi, qui potuit testari, & testatus non est. in consil. ij. nu. viij. car. 14.
Intestatus decedēs dr velle relinquere tacite eis, quibus ex statuto debet, & ita excludere matrem, quod non procedit in intestabili. in eod. consil. nu. x. car. ea.
Ab intestato proprie dicuntur decedere, qui possunt testari. in consil. x. nu. ij. car. 23.
Intestatus quis non pōt dici, anteq̄ constiterit, an testari potuerit. in consil. xxiij. nu. xij. car. 38.
¶ Inuentarij remissio facta per testatorem tutori, si inueniatur q heredi sit damnosa, seruari non debet, sed inuētarium confici debet. in consi. cxv. nu. xxj. car. 190.
¶ Inuestitus de aliquo statu non est verisimile, q consentiat talem statuz alicui dari, quia nemo presumitur iactare suū, in consil. lxxvj. nu. lxvij. car. 123.
¶ Inuestiture emphiteosis tenori sicut feudi est inspiciēdus, cuius tenor attenditur etiam contra regulaz feudorum. in consil. lxxj. nume. i. car. 104.
Inuestitura est iustus & ordinatus modus quo quis feudū, & ius eius acquirit. in consi. lxxvj. nu. xl. car. 121.
Inuestitura est iusta causa prescribendi. in consilio. lxxvj numero. lxij. car. 123.
Inuestitura facta de aliquo castro, si nō sit suum sortita effectum, dicitur abusiua, idest sine possessione. in cōsi. lxxvj. numero. lxviij. car. 123.
Inuestitura vera fit per possessionis traditionē, & per illaz acquiritur dñium in feudo. in consi. lxxvj. nu. lxix. car. 123.
Inuestitura autem abusiua fit in absentia rei per verba vel aliqua signa, ibidem.
Inuestiture tenor semper attēdendus est, per quem denegatur omni iuri & consuetudini feudorum. in consi. lxxij. nume. ij. car. 107. in cōsil. lxxvj. nu. cviij. car. 125. & in cōsil. lxxvij. nume. xij. car. 129.
Inuestitura feudi facta alicui sub cōditione, si ille qui prius erat inuestitus sine liberis decesserit, quia tunc dicitur reuersum ad Imperatorem, etiam si feudatarius viuens non consentiat, an valeat. in cōsi. lxxvj. nu. cxix. car. 126.
Inuestitura in alium facta viuente feudatario, licet etiaz si non sit expressum, q inuestitura fiat in euentum aperture feudi, si quo modo id tacite colligi potest, valet. in cōsil. lxxvj. nume. cxx. car. 126.
Inuestitura alicui facta pro se suis ascendentibus descendentibus, & collateralibus agnatis, an debeat intelligi solum de masculis, & non de feminis. in consilio. lxxvij. numero. iij. car. 128.
Inuestitura inualida validatur per subsequentem ratificationem, & confirmationem Imperatoris factam. in consil. lxxvij. nume. xv. car. 129.
Iudex debet iudicare sm acta & actitata. in consil. vij. nu. xv. car. 20.
Iudicis assertioni nō est standū, sed hijs, que in iudicijs per tabellionē scripta sunt. in eo. consil. nu. xvj. car. ea.
Iudex appellationis semper est maior iudex q̄ cause principalis. in consil. xv. nu. xv. car. 27.
Iudex datus cū clā sūmarie & sine strepitu pōt tps instātie a statuto prefixū abbreuiare. in consi. lx. nu. ix. car. 83.
Iudex potest iudicare, prout partes sunt concordes. in consil. lxij. numero. ij. car. 83.
Iudex ex officio quando possit facere extimare rez aliquā. in consil. lxij. nume. viij. car. 84.
Iudex potest seipsum informare de stilo, cuz consistat in facto. in consil. lxiij. nu. v. car. 84.
Iudex male iudicans pretextu consilij sibi dati non excusatur, ideo consiliū iniustum sequi non debet. in consi. lxiij. numero. ix. car. 84.
Iudex dz se informare in notorijs. in consi. lxv. nu. xl. car. 49.
Iudex quando declarare debeat exceptionez requirere altiorem indaginem. in consi. lxvij. nu. ix. car. 94.
Iudex si condemnat aliquem ad dandum certa bona, deducto tamen ne egeat, si postea petatur executio snie, & per reum opponatur, vt deducatur, ne egeat, actor dicat, q non deducatur, & non impediatur executio, quia reus sine illis non egebit, hec cognitio requirit altiorem indaginem, & erit cognoscendum super dicta exceptione. in cōsilio. lxvij. nume. xxij. car. 95.
Iudex non potest pretermittere ea, que sunt de substātia iudicij. in consil. xcij. nu. xiiij. car. 150.
Iudex electus a ptibus ad consulēdū nō tenet causas, & motiua animi sui exprimere. in consi. xcix. nu. i. car. 161.
Iudex est fatuus, qui causas & motiua, que eum mouent, in sententiam exprimat. in consi. xcix. nu. ij. car. 161.
Iudex delegatus qui non iure suo, sed alieno iure habet iudicare, si semel iudicauit, vel bene vel male, iterum iudicare non potest. in consil. lxxxix. nu. xxv. car. 146.
Iudex dz laborare, vt veritatem querat, qua inuenta, eam sequi debet. in consil. cxvj. nu. lxxxv. car. 195.
Iudex qui iudicat contra cōem opinionē conscientiam suaz dicitur ledere. in consil. cxxxj. nu. ij. car. 236.
Iudices nostri temporis solent cōibus opinio. tanq̄ securo carotio adherere, licet in hoc interdum non parum erretur. in consil. cxxxj. nu. iij. car. 246.
¶ Iudicium quid sit. in consil. xlvj. nu. i. car. 69.
Iudicium huius nature est, vt reddatur in inuitum, & lis, & iudicium non dicitur esse nisi reddatur in inuitum. in consil. xlvj. nume. iij. car. 69.
Iudicia hominum suprema debent suum exituz habere. in consil. cxxviij. nu. ciiij. car. 224.
Iudicium familie herciscunde cōnumeratur inter bonefidei iudicia. in consil. cxliiij. nu. ix. car. 258.
¶ Iudicandum est sm cōmu. opi. in consi. i. nu. xlvj. car. 11. in consil. ij. nume. xxx. car. 14.
¶ Iura, iuri publico non pōt per partium conuentionem renunciari, etiam cum iuramento. in consi. xvij. nu. i. car. 30.
Iuri quod dubitatur an competat renunciari non potest. consil. xxxvij. nu. xx. car. 59.
Iure ordinario quod habemus, hominis prouisione querendum non est. in consil. lxv. nu. xxxvij. car. 89.
Iura pro absurdo hñt, q ius ex cōpromisso oriēs equalr ambas ptes nō respiciat. in consi. lxvj. nu. xij. car. 93.
Iura quilibet maxime doctor scire dz, in quo iuris ignorantia non presumitur. in consil. lxix. nu. xlviij. car. 101.
Iuris cōmunis decisioni semp stare debemus in materia feudali, vbi nō inuenit ita expressum de iure feudorum. in consil. lxxiij. nume. iij. car. 111.
Iuris plus in aliū trāsferre nemo pōt, q̄ in se habeat. in cōsil. lxxvij. nu. lxxj. car. 131. & in consi. lxxxij. nu. x. car. 139.
Iura sua remittentibus non est dandus regressum. in consil. lxxvij. nume. cxlvij. car. 135.
Iure suo nemo sine facto suo priuari potest. in consi. lxxxij. numero. vj. car. 139.
Iura senili egritudini subueniunt. in consilio. cviij. numero sexto. car. 177.
Iuris minus non dz habere, qui a testatore plus diligitur respectu alicuius rei, q̄ minus dilectus. in consilio. cix. numero. xliij. car. 179.
Iura inquantum possunt debent concordari. in consi. cxix. numero. xj. car. 199.
Iura magis fauent cōiunctis infra q̄ supra, in consi. cxxij. numero. iij. car. 206.

Iuri quod ignorat sibi quis competere, non potest renūciari, in consil.cxxviij.nu.cxix. car.224.
Idem si dubitet, an sibi competat, ibidem.
Iuri suo q̄libet renūciare pōt.in ꝯsil.cxlij.nu.vj. car.254.
Iura de intestatis loquentia etiaꝫ in pupillis procedunt. in consil.cxlij.nu.xlj. car.255.
Iuri canonico ēt in terris imperij standuꝫ est, q̄n sumus in materia peccati.in ꝯsi.cxliiij.nu.xlvij. car.259.
Iuri offerendi scd̄o creditori competēti spacio.xxx.annorum prescribitur.in ꝯsi.cxlv.nu.xxxviij. car.261.
Iuri offerendi alicui per moduꝫ agēdi cōpetēti prescribit, secus si ꝑ modū excipiendi.in ꝯs.cxlv.nu.xliiij.car.261.
Iuri adeūdi vel imiscendi prescribit per coheredem scientem tale ius competere anteq̄ꝫ cōstet, an ille velit adire, ⁊ se imiscere.in consil.cxliiij.nu.lxxiij. car.263.
Iuris error an ⁊ quando a mala fide excuset. in consil.cl. numero.xviij. car.270.
¶ Iuramentum non opponende nullitatis non trahitur ad illam, que ꝓuenit ex defectu potestatis, ⁊ iurisdictionis.in consil.xix.nu.ij. car.30.
Iuramentum semper debet intelligi rebus sic stantibus. in consil.xxxvij.nu.xxj. car.59.
Iuramentum non potest firmare contractum ipso iure nullum.in consil.xlviij.nu.xvij. car.71.
Iuramentū in diuisione prestitū de nō ꝯueniendo an ita roboret diuisionē, vt dicat ēt sublata nullitas ꝓueniens a ꝓhibitione testatoris.in ꝯsi.xlviij.nu.xx. car.71.
Iuramentum non dꝫ dici esse vinculum iniquitatis. in consil.xlviij.nu.xxj.car.71.⁊ cōsil.lxxvij.nu.cxxx. car.134. ⁊ in consi.cxliiij.nu.xxix. car.258.
Iuramentum non impedit rescissionem contractuum dolo initorum.in consi.xlviij.nu.xxv. car.72.
Iuramenti comites qui sint, ibidem.
Iuramentum non debet quicq̄ꝫ operari contra intentionē iurantis. cuius intentio est non velle ledi.in consil.xlviij. numero.xxviij. car.72.
Iuramentum ratione enormis lesionis, q̄ non ligat, nō requirit aliam absolutioneꝫ.in ꝯsil.xlviij.nu.xxix. car.72.
Iuramentum de non veniendo contra laudum occasionē cuiusdam legati latum prestitum ab eo qui legatum putabat, non preiudicat in legato conditionali, q̄ illud iuramentum fuerat erranter prestitum. in consilio.xlviij. numero.xxxj. car.72.
Iuramentum de non veniendo contra diuisionem non ligat, vbi est error circa ignorata. in consilio.xlviij. numero.xxxiiij. car.71.
Iuramenta que prestantur in contractibus magis ex communi practica notariorum prestantur, q̄ꝫ ꝙ quis intelligat iurando quid agat.in ꝯsi.xlviij.nu.xxxix. car.72.
Iuramentum de non ꝯueniendo ꝯtractui tollit remediū.l. ij.C.de rescin.ven.in consil.l.nu.vj. car.76.
Iuramentū, ꝙ oīa in ꝯctu posita sunt vera, tollit exceptionem non numerate pecunie.in ꝯsi.l.nu.vij. car.76.
Iuramentū minoris nō ligat ēt si iurauerit non venire contra ratione minoris etatis, ⁊ renunciauerit omni legum auxilio.in consil.liij.nu.iij. car.77.
Iurm̄ in aliquo ꝯctu interpositū seruandū est, si nō vergat in detrimentū salutis eterne.in ꝯsi.lxv.nu.xlvj. car.89.
Iuramentū validat actum ēt de se inualidum.ibidem.
Iurm̄ de nō reuocando testm̄ est seruandū, lꝫ auferat libera facultas testandi.in consi.lxv.nu.lj. car.89.
Iuramentum in omni causa prestitum quod tendit in preiudicium alterius q̄ꝫ iurantis nō debet seruari, ⁊ nil operatur.in consil.lxix.nu.xl. car.100.
Iuramentum impuberis non potest supplere defectum intellectus.in consil.lxxvij.nu.xcvj. car.132.
Iuramenti vires impediuntur, vbi contingit quem enormiter ledi, maxime si sit minor. in consilio. lxxvij. numero.cxxxij. car.134.
Iuramentum est personale, nec transit ad successorē, sed cū persona vis eius extinguitur, quando est super actu inualido.in consi.lxxvij.nu.cxxxiij. car.134.
Iurm̄ fidelitatis vi ⁊ metu prestitū non nocet iurāti, ⁊ est ipso iure nullum.in consil.lxxviij.nu.xij. car.137.
Iuramentum ita firmat ꝯtractum, vt tollat restitutioneꝫ in integrum.in consil.lxxvij.nu.cl. car.135.
Iuramento alicuius asserentis aliq̄d standū non est, nisi saltē semiplene ꝓbauerit.in ꝯsi.lxxix.nu.iiij. car.137.
Iuramentum quando habeat vim specialis consensus, ⁊ quando non.in ꝯsi.cxxix.nu.lxx. car.237.
Iurm̄ hꝫ vim clausule, ꝙ valeat omni meliori modo. in cōsi.ccxxxvj.nu.xxiiij. car.248. ⁊ i ꝯsi.cxlij.nu.xix.c.256.
Iuramentū hꝫ vim illius clausule, si qd̄ ago non vꝫ vt ago, valeat vt valere potest.in ꝯsi.cxxxvj.nu.xxv. car.248.
Iuramentū in renūciatione hꝫ vim specialis expressionis, seu specifici ꝯsensus.in ꝯsil.cxxxvj.nu.xxvj. car.248.
Iuramentum contra bonos mores non obligat. in consilio.cxlij.nume.iij. car.255.
Iurm̄ validat actū, qui de se absq̄ꝫ iuramento non valeret, ideo seruari debet, q̄n sine dispendio salutis eterne seruari potest.in consi.cxlij.nu.xxxv. car.256.
Iuramentum non dicitur cōtra bonos mores, nisi q̄n eius obseruantia nutrit peccatum, ⁊ ita vergit in dispendiuꝫ salutis eterne.in consil.cxlij.nu.xxxvj. car.256.
Iuramentum ēt a minore in transactione prestitum omnē defectū tollit, ⁊ debet transactio seruari, etiam ꝙ a minore fuerit facta.in ꝯsi.cxliiij.nu.vj. car.258.
Iuramentum prestituꝫ, q̄n sine dispendio salutis eterne seruari pōt, semꝑ est seruandū, ne anima iurantis periurijs illaqueetur.in consil.cxliiij.nu.vij. car.258.
Iuramentum tunc validat ꝯctum nullum, q̄n latissime ⁊ in forma plenissima est prestitum, secus si simplr̄, ꝓut in casu quo medio iuramēto renūciat bn̄ficio minoris etatis ⁊ restitutionis in integrū.in consi.cxliiij.nu.xx.car.258.
Iuramentum non impedit rescisionem ꝯtractuuꝫ dolo initorum.in consil.cxliiij.nu.xxvij. car.258.
Iuramentum habet comites veritatem, iudiciuꝫ, ⁊ iustitiā. in consil.cxliiij.nu.xxx. car.258.
Iuramētum non dꝫ quicq̄ꝫ operari contra intentionem iurantis.in consil.cxliiij.nu.xxxv. car.259.
Iuramenta in ꝯctibus potius prestant ex ꝯsuetudine notariorum, q̄ꝫ ꝙ quis intelligat quid agat, presertiꝫ in minore.in consil.cxliiij.nu.xxxvij. car.259.
Iuramentum interpositum super actu continente iniustitiā ⁊ iniquitatem debet omnino per superiorem relaxari.in consi.cxliiij.nu.xl. car.259.
Iuramentum in ꝓmissione de retrouendendo appositum habet vim litis contestate, ⁊ actionem perpetuando impedit prescriptionem.in consil.cxlv.nu.x.car.260.⁊ vide nu.lxij.car.162.vbi tenet contrarium.
Iuramentum simpliciter positum ad ꝯfirmationem ꝯtractus intelligitur s̄m naturam eius, nec quicq̄ꝫ vltra operatur, nisi ꝙ contractum illum firmat ⁊ roborat. in consil.cxlv.nume.lx. car.262.
Iuramentum tollitur sublato principali. in consilio. cxlv. numero.lxj. car.262.
Iuramentum quando perpetuat actionem ⁊ prescriptionem impedit, illud procedit respectu prescriptionis triginta annorum, ⁊ breuioris temporis, sed non impedit prescriptionem quadraginta annorum.in consilio.cxlv. numero.lxiij. car.262.
¶ Iurantis intentio est non velle ledi.in consilio.xlviij.numero.xxv. car.72.
Iurans non cogitat se enormiter ledi, ⁊ vbi id sequitur, dolum secum contrahentis arguitur. in consil.cxliij.numero.xxvj.car.258.⁊ nu.xxxvj. car.259.
¶ Iurisdictio quid sit.in consil.lxv.nu.xxv. car.88.
¶ Ius ciuile romanoꝝ sicut dicit ius cōe oībus ciuitatibus, q̄ subsunt Romano imperio, ita statuta Florētina dn̄r ius cōe populis eis subditis.in ꝯsi.ij.nu.xxxj.c.13.
Ius cōe admittēs filios fratris ad successionem cuꝫ fratre defuncti, an ꝓcedat in filijs filiorum, ⁊ sic in nepotibus. in consil.xix.nume.v. car.31.
Ius annullando ꝯtractum si det alicui, a tali iure excludit spacio.xxx.annoꝝ.in consi.xxij.nu.xxij. car.36.
Ius adeundi de iure ciuili lꝫ tollat spatio.xxx. annoꝝ. an idē sit in iure petende possessionis bonoꝝ. in ꝯsil.xxiiij. ⁊ sub nu.seq.⁊ nu.xxix. car.36.et.37.

Ius ex facto

Ius ex facto oritur. in consi. xlix. nume. i. car. 73. & in consilio. lviij. numero. i. car. 81.
Ius per originem quesitum repudiari non potest. in consilio. xlix. numero. iiij. car. 74.
Ius primogeniture per patrem tolli non potest. in consilio. lij. numero. vij. car. 77.
Ius accrescendi lz in contractibus locum non habeat, tñ fallit in liberalitate principis. in ɔsi. lxxiij. n. xxiij. c. 112.
Ius idem non potest esse apud duos. in consilio. lxxvj. numero. lxxxiij. car. 124.
Ius remittere quis non potest, qd sibi competere ignorabat. in consi. cxvj. nu. xxxv. car. 193.
Ius quesitũ descendentibus in re in emphiteosim accepta non potest tolli per legatum de tali re alteri factum. in consi. cxxiiij. nume. xj. car. 208.
Ius accrescendi in particularibus legatis, & fideicommissis habet locum inter coniunctos re & verbis. in consilio. cxxxix. nume. xxj. car. 251.
Ius accrescendi an procedat ex voluntate testantis, vel ex legis dispõne. in consil. cxxxix. nu. xxiij. xxiiij. & xxv. vbi dicit ꝙ ꝓcedit ex volũtate tacita testatoris. in car. 251.
Ius accrescendi, nec ius substitutionis impeditur fm consuetudinem Venetijs obseruatam per illa verba caduca & pro non scriptis. in ɔsi. cxxxix. nu. xxxj. car. 251.
Ius suum nemini detrahi dz. in ɔsi. cxlij. nu. iiij. car. 254.
Ius omne tollitur per tempus. xl. annorum. in consilio. cxliij. numero. xliij. car. 259.
Ius canonicum in materia peccati in foro seculari seruandum est. in consi. cxlv. nu. xij. car. 260.
Ius soluendi, & restituendi precium emptori, quod dicitur in effectu facultas, seu ius redimendi nascitur ex cõtractu, & dicitur sequela actionis orte ex dicto contractu, ideo tali iuri simul cum ipsa actione prescribitur. in consilio. cxlv. nume. xxxix. car. 261.
Ius seu facultas aliquid faciẽdi si cui per modũ iuris competat, ei prescribitur. in ɔsi. cxlv. nu. xlj. car. 261.
Et similiter ius adeundi hereditatem, si cui competat, ei prescribitur, ibidem.
¶ Iuspatronatus transit cum vniuersitate, qd aliter non transiret, qr multa per vniuersitatẽ transeunt, que alias non transirent. in consi. lxxij. nu. viij. car. 108.
¶ Iustum ex testantis probibitione iniustũ fit. in consilio. cxij. nume. xliij. car. 186.
Iuste possidet, qui auctoritate sententie possidet. in consilio. cl. nume. iij. car. 270.

¶ De littera. L.

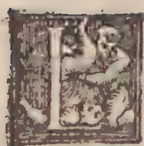

Atinitas Mala est euitãda. in cõsi. v. nu. vij. car. 17.
¶ Laudum contra se latum bis potest quis, prout appellare, ita etiam petere reduci ad arbitrium boni viri. in ɔsi. xv. nu. ij. car. 26.
Laudum inter aliquos valet, ꝙ altero decedente eius bona ad alium perueniant, reseruata certa summa, de qua testari possit. in consi. lxv. nu. lij. car. 89.
Laudum latum super non comprehensis in compromisso non valet. in consi. lxxvij. nu. lxxv. car. 131.
Laudum non valet, si non ad totum patrimonium, sed ad particularia legata referatur, qr tunc etiam impeditur libera testamẽti factio. in ɔsi. cxliij. nu. x. & n. xxv. c. 256.
Legans Aliquam rem in qua aliquod ius habet, videtur solum legare illud ius, non totam rem. in consi. lxxiiij. nu. xix. car. 115.
Etiam si illud ius era morte periturum.
Legans vsumfructum alicui, cum hoc ꝙ proprietatẽ alienare non possit, censetur & illam proprietatem legasse. in consi. lxxxiiij. nu. ix. car. 142.
¶ Legatarius licet non admittatur ad partem legati, tamen facit partẽ collegatario, qñ habet in parte sua ius retentionis. in consi. xxv. nu. xij. car. 43.
Legatarius cõuentus vti heres ad soluendum onera hereditaria acceptans iudicium, qd poterat renuere, an dicatur ex culpa sua sibi onus imposuisse, vt iudicatũ soluere cogatur. in consi. xlv. nu. vj. ix. & xiij. car. 67.
Et an sit non solum in culpa, sed etiam in dolo. ibidem. eodem numero & car.
Legatarius voluntate testatoris non solum expressa, sed ẽt tacita potest auctoritate propria legatum accipere. in cõsil. lxxxvj. nume. ix. car. 144.
Legatarius si sit executor datus in testamento, videtur illi data licentia, propria auctoritate legatuz accipiendi. in consi. lxxxvj. nume. x. car. 144.
Legatarius potest esse testis in testamento, qñ fides testamenti non ɔsistit in dicto testiũ, sed in fide publici instri, & sic tabellionis. in consi. lxxxix. nu. xij. car. 146.
Legatarius non est idoneus testis, qñ fides instrumenti tota in dictis testium consistit, qr instrumentum nõ est publicum. in consi. lxxxix. nu. xiij. car. 146.
Item nec qñ non est aliter legatum habiturus, ꝗ̃ si testim valeat. in consi. lxxxix. nu. xv. car. 146.
Legatarius pecunie, vel aliarum rerum, que vsu cõsumuntur, debet cauere ꝙ finito vsufructu tantam pecuniam, quam accepit, restituet, vel quante alie res fuerint extimate. in consi. xcvj. nu. iij. car. 156.
Legatarius probibitus molestare, aut turbare heredem sub pena priuationis legati, etiam iuste litigando, legatum perdit. in consi. cxij. nu. xlvj. car. 186.
Legatarius dz habere rẽ hereditariam sibi legataz, ẽt quo ad plenum vsumfructum. in consi. cxv. nu. xij. car. 189.
Legatarius si decedat pendente ɔditione, legatum euanescit, velut eius conditione deficiente, & in causaz caduci transit, & remanet apud personam grauatam, vel suos heredes. in consi. cxvij. nu. x. car. 195.
Legatarius offerens conditionis implementum, si heres fuit in mora, conditio dicitur purificata quo ad diei cessionem, & legati transmissionem, lz ꝙ in conditione erat positum restet implendum. in consil. cxvij. nu. xv. c. 196.
Legatarius si propria auctoritate legata subtrahit, ea perdit. in consi. cxxiiij. nu. lxiij. car. 210.
¶ Legatum factuz sub aliqua conditione, si venit prestandum per alium, ꝗ̃ per grauatuz sub eadem ɔditione est prestandum. in consi. xlij. nu. ix. car. 63.
Legatum in testõ relictum potest peti actione ex testõ ab heredibus, aut hypothecaria a possessoribus bonorum testatoris. in consi. lv. nume. x. car. 79.
Legatum vsufructus importat legatum proprietatis contra naturam verborum, si subiecta dispositio aliter non valeret. in consi. lxv. nu. lxxj. car. 91.
Legatum alicui factum, de eo quod sibi debetur, dicit inutile. in consi. lxxj. nu. xlj. car. 109.
Legatum de feudo factum semper est inualidum. in consilio. lxxij. numero. xlij. car. 109.
Legatum si est factuz de domo partim libera, & partim emphiteotica, illud legatum debet intelligi tantum factum de domo libera. in consi. lxxij. nu. lxx. car. 111.
Legatum titio non esse factum probatur per inspectionem testamenti. in consi. lxxv. nu. xix. car. 118.
Legatum feudi si sit factum ei, per quem non potest acquiri, non debetur extimatio, ẽt si ad pias causas legetur, vel coniuncte persone. in ɔsi. lxxiiij. nu. xx. & xxij. c. 115.
Legatorum natura est, vt sine aliquo onere dentur. in consi. lxxxiiij. nume. iij. car. 142.
Legati dies ante aditam hereditatem non cedit. in consilio. lxxxv. nume. ix. & xiij. car. 143.
Legatum vsufructus valet, ẽt ꝙ extraneus sit post mortem vxoris heres institutus. in ɔsi. lxxxv. nu. xij. car. 143.
Legati dies cedit, ẽt ante aditam hereditatem ex testatoris clara voluntate. in ɔsi. lxxxv. nu. xiij. car. 143.
Legatum fundi ad alimenta non diminuit legatum fundi, & dominij per illa verba alimenta, cum in fauorem legatarij sint posita. in consi. lxxxviij. nu. viij. car. 145.
Legatum ꝙ vnam formam cepit habere, cuz sit vnum tantum non debet capere aliam formaz ex admissione substituti. in consi. xciiij. nu. vj. car. 151.
Legatum vsufructus rei mee non valet. in consilio. xcvj. numero quarto. car. 156.
Legatum alicui factuz de bonis que sunt in tali loco com

prehēdit ea quē ibi reperiuntur, vt perpetuo sint, ⁊ non que ad alium effectum puta venalia, vel ex depositi cau a. in ɔsi. xcviij. nu. i. car. 158. ⁊ vide ibi nu. xxv. car. 159.

Legatum generale precedens restringitur per qualitatem adiectam. in ɔsi. xcviij. nume. v. car. 159. ⁊ vide ibidem numero. xl. et. xlij. car. 160.

Legatum in dubio restringitur ad id, qđ minus est. in consil. xcviij. nume. v. car. 159.

Legatum pannorum lini, ⁊ lane, ⁊ massaritie domus, per illud verbum, domus, restringitur tantum ad illa, que domi erant. in consi. xcviij. nume. vj. car. 159. limita vt ibi numero. xliij. car. 160.

Legatum factum alicui de bonis, que in loco sunt, comprehendit, que post testamentum per testatorē sunt portata, ⁊ tempore sui obitus reperiebātur. in consilio. xcviij. numero. x. car. 159.

Legatum non debet interpretari vt inutile sit. in cōsi. xcviij. numero. xvj. car. 159.

Legatum vxori factum de hijs que sibi testator in vita donauerat, vt sit vtile vxori, debet itelligi de donationibus inualidis. in consi. xcviij nu. xviij. car. 159.

Legatum vxori factum donariorum, que portauit ad maritum intelligitur de hijs, que nondum erant vxoris, nē legatum inutile reddatur. in ɔsi. xcviij nu. xix. car. 159.

Legatum perlarum, ⁊ indumentorum quorūcunqȝ hactenus vxoris paratorum, si sit factuȝ perle debentur, licet non sint parate gratia vxoris, maxime si testator nullas hēbat plas gr̄a vxoris patas. in ɔs. xcviij. nu. xxj. c. 159.

Legatum ratione affectionis, ⁊ ɔiunctionis plenius interpretari debet. in consi. xcviij. nu. xxij. car. 159.

Legatum bonorum existentium in aliquo certo loco verificatur in hijs, que de mandato testatoris post testamentum ibi tempore eius obitus reperta sunt. in cōsil. xcviij. numero. xxiij. car. 159.

Legatum factum cum verbo presentis, ⁊ futuri temporis comprehendit non solum ea, que in illo loco erant tempore testamēti, sed ea que tempore mortis erant. in consil. xcviij. nume. xxvij. car. 160.

Legatum generale, an comprehendat bona communia. in consi. xcviij. nu. xxix. ⁊. xxxv. car. 160.

Legatus si fuerit titio fundus, ⁊ eiusdeȝ fundi vsufructus, titius elliget, an velit proprietatem, vel vsumfructum fundi. in consi. xcix. nu. vj. car. 161.

Legatum ampliatur ex qualitate adiecta legato. in consilio. xcix. nume. xvij. car. 161.

Legatum factum vxori, ꝙ sit domina, ⁊ vsufructuaria, ⁊ ꝙ non teneatur inuentarium facere, participat de legato alimentoruȝ, ⁊ de legato vsufructus, ⁊ quomodo. in consilio. xcix. nume. xx. car. 161.

Legatum ab aliquo factum licet non debeatur, si ex post ei postbumus nascatur, si tn̄ quis simpliciter leget, ⁊ institutionem faciat sub ɔditione, si sine liberis decesserit, licet ei postea nascatur filius, debetur tamen legatum. in consil. c. numero. xviij. car. 163.

Legatum conditionale non existente conditione deficit. in consi. cij. nume. xxxj. car. 167.

Legata licet quo ad eoruȝ verba sint in vno casu facta, tn̄ in alio casu locum habere videntur, in quo verisimiliter idem testator disposuisset. in consi. cij nu xxxiij. car. 167. ⁊ numero. xlj. car. 168.

Legatum legitime valet, reiecto onere ei iniuncto. in consilio. ciij. numero. xvj. car. 168.

Legatum factuȝ libertis, ⁊ seie alūne omnibus viriliter debetur, lȝ sub duplici denominatione fuerit factuȝ. in consil. ciiij. numero. x. ca. 171. vide ibi nume. xxiiij. car. 172. vbi de ratione.

Legatum factum titio, ⁊ heredibus, licet heredes sint plures, dimidia debetur titio, ⁊ ꝓ alia dimidia heredibus, ex quo sub duplici denominatione eos vocauit. in consilio. ciiij. nume. xiij. car. 171.

Legata in quantitate consistentia debent solui per heredeȝ dando insolutum legatarijs bona hereditaria, si volunt, vel vendendo, ⁊ de precio satisfaciendo, ⁊ sic heres patietur, qꝛ eoruȝ proprietate priuabitur, ⁊ vsufructuarius in eis non habebit vsumfructum. in consil. cix. nu. xxvij. car. 178. ⁊ in consi. cxv. nu. xj. car. 189.

Legata aut annua ꝺ vsufructu vsufructuarius soluere tenetur. i ɔs. cix. nu. xxviij. car. 178. ⁊ i ɔs. cxv. n. xj. car. 189.

Legatum vnius predij si sit factum alicui, ⁊ eiusdem predij vsufructus alteri legetur, ambo in vsufructu concurrūt. in consi. cix. nu. xxxij. car. 179.

Legato generali per specialem dispositionem derogatur, nec datur concursus. in ɔsi. cix. nu. xxxix. car. 179.

Legato fundi derogatur, si aliqua res in fundo existēs alicui relinquatur. in consi. cix. nu. xl. car. 179.

Legatum conditionale, conditione impleta, veluti purum debetur. in consi. cx. nu. i. car. 179.

Legatum vxori factum, donec cum filijs in domo sua steterit, mortuo filio herede, licet filiam suam iam nuptaȝ de nouo in domum cum marito reducat, non debetur. in consi. cx. nu. iij. car. 179.

Legatum semel extinctum reuiuiscere non potest, lȝ extinctionis causa cesset. in consi. cx. nu. viij. car. 180.

Legatum heredi a semetipso factum inualidum est. in consi. cxj. nume. iiij. car. 180.

Legata, ⁊ fideicōmissa etiam ab intestato legari possunt. in consi. cxj. nu. v. car. 180.

Legatum factum post mortem alicuius dicitur virtualiter sub conditione factum. in ɔsi. cxiij. nu. i. car. 184.

Legata rupto testamento per natiuitatem posthumi non conseruantur, quando sunt talia, que testator verisimiliter non fecisset, si de filio nascituro cogitasset. in consil. cxiij. numero. xxj. car. 185.

Legati ademptio in penam legatarij heredem molestātis, ⁊ turbantis valet. in consi. cxiij. nu. xxviij. car. 185.

Legati ademptio, si legatarius molestet heredem, molestatione secuta, est purificata, ⁊ effectum sortiri debet. in consi. cxiij. nume. xxxij. car. 185.

Legato priuatur non adimplens ɔditionem, sub qua legatum factum erat. in consi. cxiij. nu. xlviij. car. 186.

Legatum generale si sit alicui factum per hec verba, sumito legata, que mihi pater tuus reliquit, non venit prediū in dictis legatis comprehensuȝ, de quo specialiter est dispositum. in consi. cxv. nu. v. car. 189.

Legatū de omni argento factum non includit argentuȝ alteri specialiter legatum. in consil. cxv. nu. vj. car. 189.

Legatum generale omnium ancillarum si sit factum non comprehendetur in eo ancilla existens in peculio, si de peculio legatū speciale sit factū. in ɔs. cxv. nu. vij. c. 189.

Legatum si sit factum de omni eo, qđ in fundo habeo, non continentur serui, licet in fundo sint, si de eis erat factuȝ speciale legatum. in consi. cxv. nu. viij. car. 189.

Legatum speciale si sit factum alicui de certo predio, ⁊ alteri ipsius pđij vsufructus sit legatus, vsufructus vtriqȝ cōmunicatur. in consi. cxv. nu xj. car. 189.

Legatum conditionale, an transmittatur ad filios legatario decedente conditione pendente, maxime qn̄ sunt alique coniecture, ꝙ testator voluerit legatum transmitti. in consi. cxvij. nu. ij. car. 195. ⁊ nu. xviij. et. xx. car. 196.

Legatum alicui factum, si filius heres sine liberis decesserit, dicitur conditionale. in ɔsi. cxvij. nu. viij. car. 195.

Legatum factum alicui, si heres decesserit sine liberis, habet secum hanc conditionem implicitam, scȝ si legatarius superuiuat tempore mortis heredis grauati. in consi. cxvij. nume. ix. car. 195.

Legata, ⁊ fideicōmissa conditionalia ad heredes nō transmittuntur, etiam si sint de liberis testatoris. in consilio. cxvij. nume. xj. car. 195. ⁊ nu. xxiiij. car. 196.

Legatum intercidit, si ea persona decesserit, cui sub conditione legatum est. in consi. cxvij. nu. xiij. car. 196.

Legatum conditionale transmittitur ad heredem, qn̄ propter ignorantiam testatoris, conditio per legatariū impleri non potuit. in consi. cxvij. nu. xvj. car. 196.

Legatum conditionale transmittitur etiam pendente conditione qn̄ per testatorem actum fuit, ꝙ legatum ab herede incipiat. in consi. cxvij. nu. xvij. car. 196.

Legata fiunt ob benemerita legatarij. in consilio. cxvij. numero. xxj. car. 196.

Legata si sint alicui.x.cum hoc qd det alteri suum equum, lz ille equus sit maioris precij, tamen acceptando illa.x. tenebitur ad equum, lz pluris sit, qr tanti videtur suum equum extimasse. in consi.cxij.nu.xv. car.206.

Legata alicui facta dicuntur adempta per translationem in alterum factam, licet illa translatio non sit sortita effectum, qr ille, in quem est facta translatio, sit incapax. in consi.cxxiiij.nume.vij. car.207.

Legata per institutionem heredis quantumcunqz sint vniuersaliter facta non dicuntur adempta. in cōsilio.cxxiiij. numero.lxj. car.210.

Legatum est donatio a defuncto relicta ab herede prestanda. in consi.cxxiiij.nu.lxij. car.210.

Legata de manu hrdis capi debēt, τ si legatarius ea propria auctoritate subtrahit ea perdit. in consilio.cxxiiij. numero.lxiij. car.210.

Legatum etiam est delibatio hereditatis, qua testator alicui quid collatum velit, ex eo qd vniuersum foret heredis. in consi.cxxiiij.nu.lxiiij. car.210.

Legatum vsufructus omniū bonorum, non includit vsumfructum predij, alteri particulariter legati. in consilio. cxxiiij.numero.lxviij. car.209.

Legatum rei emphiteotice, que post se erat futura heredis eius, valet, τ heres illud implere tenetur, maxime quando legatum est factum alicui de comprehensis in inuestitura. in consi.cxxiiij.nu.lxxviij. car.210.

Legata τ fideicommissa, quibus dies adiectus non est, adita hereditate statim debētur. in consi.cxxviij. nu.ix.c.220.

Legata non conseruantur rupto testamento preteritione posthumi, quando de eo testator non cogitauit, secus si de eo cogitauit, quia tunc legata conseruantur. in consilio.cxxviij.numero.lxxiiij. car.223.

Legatum factum principi sub nomine dignitatis trāsit ad quēcunqz successorem. in cōsil.cxxviij.nu.lxxxviij.c.223.

Legatum factum ab aliquo, cui ex post natus fuit posthumus, licet non debeatur, tamen si quis fecit legatum simpliciter, τ institutionem sub conditione, si sine liberis decesserit, si testator demum filios susceperit, debebitur legatum. in consi.cxxviij.nu.ccxxxj. car.230.

Legatum factum filiabus non comprehēditur posthuma, nisi de posthuma in alia parte testamenti sit facta mentio. in consi.cxxviij.nu.ccxl.et.xlv. vbi de rōne. car.230.

Legatum conditionale ex conditionis defectu non debetur. in consi.cxxxiij.nu.xj. car.245.

Legatum, vel relictum factum ratione coniunctionis latam interpretationem semper recipit. in cōsilio.cxxxiij. numero.xxix. car.245.

Legatum si sit factum filie certe quantitatis, τ non reperiatur, debent bona hereditaria vendi, vel tot bona ei assignari, que erūt sua ꝓpria. in consil.cxxxiij. nu.xxx.c.245.

Legatum factum filie de certa quantitate, si non sufficiat ad alimenta, heredes non tenentur eam alimentare, postquam soluerint summam debitam. in consi.cxxxiij. numero.xxxj. car.245.

Legatum vel fideicōmissum effectum caducum apud heredem remanet. in consi.cxxxix.nu.xxij. car.255.

Limita vt ibi nume.xxvj. car.251.

Legatum si sit factum Titio, τ suis filijs, filius etiam vnicus si supererit, tale legatum habebit. in consilio.cxxxix. numero.xxxiij. car.251.

Legis natura licet sit dare formam futuris negocijs, τ non preteritis, tamen si in lege exprimatur, ꝙ etiam in preteritis procedat sine dubio in eis locum habebit. in consi.xxj.nume.i. car.34.

Legis verba cum effectu sunt accipienda. in consil.xxxiiij. numero.x. car.56.

Leges quilibet presumitur scire. in consi.xlv.nu.vij. car.67.

Legis prohibitioni ꝯuenire plus est, q̄ꝫ contra eam, que ab homine prouenit. in consi.lxxij.nu.lxxvj. car.111.

Legis ex mente, quod venit ex ipsa lege venire dicitur. in consi.lxxv.nume.xvj. car.117.

Legi obediens, licet inuitus faciat, non dicitur metu faciens per quē rescissio ꝯcedatur. in consi.lxxvij. nu.vij. c.128.

Legi, τ rationi obedire, τ seruire summa est libertas. in consi.lxxvij.nume.viij. car.128.

Legum correctio est euitanda. in consi.cxxxj.nu.xxvij.c.239.

Leges antique sicut declarātur, τ distinguūtur per nouas, ita ēt, vt legum correctio euitetur, leges noue declarantur, τ distinguuntur per antiquas precedentes.

Leges plures quando ad idem concurrunt, lz vna lex tollatur, remanet tamen effectus si alia remanet. in consilio. cxxxj.numero.xl. car.240.

Legum correctio non debet induci per interpretationem, τ subauditos intellectus. in consi.cxxxj.nu.l. car.240.

Legi quod potest illud dicitur vulgariter, vel ad litteras in statuto comprehensum, non quod per subauditionez. in consi.xvj.nume.viij. car.29.

Legitimatus per subsequens matrimonium non aufert ius primogeniture alteri filio iam legitime nato quesitum, quod ius per patrem tolli non potest. in consil.lij. numero.vij. car.77.

Legitimatus succedit etiam in feudis ad preiudicium eorum, qui vocati fuissent, si legitimatio facta non fuisset. in consi.lxxvj.nume.cxxxij. car.126.

Legitimatus per rescriptum principis nedum patri, sed ēt fratribus, τ alijs agnatis agnascitur quo ad effectum succedendi. in consil.cxlij.nu.xxxj.car.154. τ nu.xxxiiij. car.255. vbi dicitur ꝙ est cōmunis opinio, vt ibi late.

Legitimatus per rescriptum, non querelat testamentum fratris legitimi, turpi persona instituta. in consilio.cxlij. numero.xxxj. car.254.

Legitimatus admittitur ad successionez fratris legitimi, exclusa sorore legitima, mediante statuto excludente sororem a successione fratris legitimi extantibus masculis ex eodem patre. in consi.cxlij.nu.xxxv. car.255.

Legitimatus factus agnatus alijs agnatis patris admittitur de iure communi ad successionem sororis legitime exclusis patruelibus, veluti remotioribus. in consilio. cxlij.numero.xxxvj. car.255.

Legitimati nil a legitimis differunt, τ in eis ius succedēdi procedit, sicut ceteris ab intestato legitimis. in consilio. cxlij.numero.xxxviij. car.255.

Legitimato per oblationem curie pater non potest plus relinquere, q̄ꝫ vni ex legitimis, cui plus reliquit, qd non est in legitimato per rescriptum. in consi.cxlij.nu.xl.car.255.

Legitimatio per subsequens matrimonium si non interuenere dotalia instrumenta, licet legitimatio de iure canonico ex eo nō impediatur, tñ non operatur, quo ad successionem. in consi.lij.nu.iiij. car.77.

Legitimatio facta per subsequens matrimonium non preiudicat ei, cui erat ius per donationem quesitum, quod non potest tolli sola voluntate patris legitimātis. in consil.lij.numero.vj. car.77.

Legitimatio filij, cum sit facti, non presumitur, sed debet probari. in consi.lxix.nu.v. car.98.

Legitimandi potestas alicui per Imperatorem concessa, quo ad hereditatis, τ bonorum successionem, non includitur. vt succedat in feudis. in consi.lxxij.nu.xlix. car.110.

Legitimatio quando fit citandi non sunt agnati venientes ab intestato, secundum cōmunem opinionez. in consi.cxlij.numero.x. car.254.

Legitimatio quando fit, sufficit ꝙ pater, τ legitimatus consentiant, quando non extant filij legitimi. in consil.cxlij. numero.xiij. car.254.

Sed si extant filij legitimi de eis facienda est mentio, τ citandi sunt. in consil.cxlij.nu.xiiij. τ nume.xviij.car.254. τ nume.xliij.car.255. vbi dicit ꝙ tales legitimi debent consentire.

Legitimatio filiorum per legem conceditur non in defectū succedentium ab intestato, sed in defectum aliorum filiorum legitimorum, τ eorum carentiam. in consil.cxlij. numero.xix.et.xxviij. car.254.

Legitimatio dicitur habere causam insertam, qñ in ea dicitur ꝙ legitimādus est bone, τ honeste vite, τ ꝯuersationis τc. in consi.cxlij.nu.xx. car.254.

Legitimatio qñ fit ad instantiam patris de filio naturali non existentibus legitimis nō requiritur expressio alicuius cause. in consi.cxlij.nu.xxj.xxvj.et.xxvij. car.254.

Secus qñ superesset proles legitima, qr tūc requiritur cause cognitio, ⁊ eius expressio. in ɔ̃si. cxlij. nu. xxij. car. 254.

Legitimatio quando fit de spurio que potius dicitur dispensatio, tunc requiritur expressio cause. in consilio. cxlij. numero. xxiij. car. 254.

Legitimatio prius legitime facta cum eius consumationem, ⁊ perfectionem receperit non reuocatur etiam quo ad effectum per superuenientiam legitime sobolis, ⁊ est cōmunis opi. in consi. cxlij. nu. xxx. car. 254.

Legitimatio que fit per oblationem curie dr̄ potentior legitimatione que fit per rescriptum. in ɔ̃si. cxlij. nu. xxxiij. car. 254. vide tñ ibi nu. xxxvij. et. xxxix. car. 255.

¶ Legitima nunquam est vltra trientem, quando ex testatore sunt duo filij solum, licet vnus sit exclusus. in consilio. xxv. numero. i. car. 42.

Legitima dicitur quota illius portionis bonorum, quam quis ab intestato esset consecuturus, ⁊ sic a causa intestati sumit initium, ⁊ ab ea regulatur. in consilio. xxv. numero. x. car. 43.

Legitima non debetur nisi his, qui ab intestato succedunt. in cōnsi. xxv. nume. xj. car. 43.

Legitima per statutum diminui, ⁊ etiam in totum tolli potest. in consi. xxv. nu. xxvj. car. 44.

Legitima an debeatur filio in vita patris, ⁊ an viuente patre possit confiscari. in consi. lj. nu. iiij. ⁊ nume. sequen. maxime numero. vj. car. 76.

Legitima debetur filio si pater viuat, ⁊ religiosus sit. in consi. lj. numero. vij. car. 76.

Legitima detrahitur publicatis bonis patris. in consilio. lxix. numero. ix. car. 99.

Legitima filij grauati non venit in fideicōmisso vniuersali. in consi. lxxij. nume. lxiij. car. 110.

Legitima filij in bonis patris dʒ detrahi, ēt de eo, qđ matri relictum est. in consi. xcvij. nu. xxiij. car. 158.

Legitima dicitur pars debita filio. in ɔ̃sil. cix. nu. ix. c. 178.

Legitima filie debetur, non obstāte statuto, ꝙ a successione patris excludatur. in consi. cxij. nu. liij. car. 186.

Legitime renunciatio non includitur in generali renunciatione iurium, ⁊ priuilegiorum, cum non ɔ̃stet, ꝙ senserit de legitima. in consi. cxxj. nu. xxj. car. 206.

Legitima dicitur percipi per filium tanꝙ quasi lucrum. in consi. cxxxj. nu. xviij. car. 239.

Legitima filij deducto prius ere alieno, est tertia eius, que debebat ab intestato, qñ agitur de legitima vni filio debita. in consi. cxxxij. nu. vj. car. 242.

Legitima qñ est detracta trebellianica de toto residuo detrahenda erit. in consi. cxxxij. nu. viij. car. 242.

Legitima super quibus bonis sit assignanda, iudex semper debet adherere voluntati testatoris. in consilio. cxxxvj. numero. xij. car. 247.

Legitima filijs minuitur propter es alienum testatoris, ⁊ propter eius funeris impensam. in consilio. cxxxvij. numero vndecimo. car. 249.

¶ Lesus enormiter presumitur lesus dolo aduersarij. in cōsi. xlvij. nume. lxxiij. car. 72.

¶ Lesio enormis in casu de quo in consilio dicitur, quando quis est lesus in sexta parte respectu dubij euentus. in consi. xvj. nume. xij. car. 29.

Lesio enormis quanta dicatur. in ɔ̃si. xlvij. nu. xxij. car. 71.

Lesio vltra tres ex quattuor partibus dicit̄ enormissima. in consi. cxxix. nu. xlvj. car. 235.

Lesio enormis qualis dicatur. in ɔ̃sil. cxliij. nu. xiij. c. 258.

¶ Lex restringitur per rationem, qñ sumus certi de ratione. in consi. i. nu. xlviij. car. 7.

Lex non debet esse sine ratione. in ɔ̃si. i. nu. lv. car. 7.

Lex naturali miseratione induxit fratrem ad alendum filium inopem, ⁊ donec fuerit inops, alendus est, ⁊ sic inductum conseruabitur, ⁊ potest etiam destrui, in consilio primo, nume. lxxvj. car. 8.

Lex inducit maritum, ⁊ alios teneri in quantum facere possunt ex naturali miseratione, ⁊ hoc inductum ex futuro euentu conseruabitur, ⁊ etiam destruetur. in consilio primo, numero. lxxvij. car. 8.

Lex, vel statutū loquens per nomen generis cōmunis solum masculos comprehendit, quando ex verbis apparet, ꝙ non loquitur in feudis. in consi. i. nu. cj. car. 10.

Lex carens ratione est sicut corpus sine anima. in consilio primo, nume. cxxx. car. 11.

Lex declarat infantem pro intestato habendum esse, ⁊ ita datur intellectus ad. l. i. in prin. ff. de suis, ⁊ leg. hered. in consi. iij. nume. xxv. car. 14.

Lex quare aliquid velit, non est nostrum querere. in consilio. iij. numero. xliij. car. 15.

Lex presumit optima ratione fundatum id, quod duplici sententia fuerit firmatum, ⁊ est presumptio iuris, ⁊ de iure contra quam non admittitur probatio in ɔ̃rium, ⁊ ideo prohibetur appellatio. in consil. xviij. nu. xvij. car. 31.

Lex presumit minorem. xiiij. anno. debilis intellectus, ideo disponit non posse testari, ⁊ hec presumptio dicitur iuris ⁊ de iure. in consi. xviij. nu. xvj. car. 31.

Lex antiqua si disponat bānitos remittēdos esse, si libras. xxv. soluerint, sed lex noua auxit solutionem. s. vt nō remittantur nisi soluerint. 100. an ille qui ante legem nouam fuit bānitus, si vult remitti, debeat soluere. 100. ꝓm legem nouam factam. in ɔ̃si. xxj. nu. xj. car. 35.

Lex noua si minuit penam in aliquo delicto respectu pene ab eisdem prius imposite, fauet ēt illi, qui ante legem nouam deliquerat. in consi. xxj. nu. xiij. car. 35.

Lex noua etiam ius nouum inducens, procedit etiā respectu preteritorum actuum, si respicit ipsorum actuum executionem, seu perfectionem quandam ab ipsorū actuū principio separatam, ⁊ talis executio a noua lege considerata ɔ̃tingit ex post. in consi. xxj. nu. xv. car. 35.

Lex antiqua feminas excludens dicitur iniqua, lʒ odio feminarum non fuisset inducta, sed potius fauore masculoꝝ. in consi. xxiij. nu. xv. car. 38.

Lex. xij. tabu. vocabat agnatos, ⁊ eorū fauore excludebat agnatos, non tñ excludebat feminas agnatas, presertim sorores. in consi. xxx. nu. xxvij. car. 50.

Lex. xij. tabu. licet faceret differentiam inter agnatos, ⁊ cognatos, non tñ inter agnatos faciebat differentiā inter masculos, ⁊ feminas. in consi. xxx. nu. xxviij. car. 50.

Lex generalis omnes casus comprehendit, etiā ꝙ in vno sit maior ratio, ɋ̃ in alio, etiam in penalibus. in consilio. xxx. numero. xlviij. car. 51.

Lex imponens filio ꝙ parentes in ius sine venia non vocet, procedit etiam in filio arrogato. in consilio. xxxij. numero. xij. car. 54.

Lex debet esse imposita rebus, ⁊ non verbis. in cōsi. xxxiiij. numero. xiij. car. 56.

Lex magis vult imperium hominum adiectione, ɋ̃ pecuniarum copia ampliari. in ɔ̃si. xliij. nu. xx. car. 66.

Lex requirens ꝙ mulier possit matrimonio coniungi, debet intelligi non solum de iure, sed etiam ꝓm bonos mores, ⁊ honestatem. in consi. lij. nu. ij. car. 77.

Lex licet non presumat testatorem velle alienam sobolem posteritati anteponere, tñ contrarium incontinenti potest probari per ostensionem instrumenti, ⁊ ita assertio contraria presumptioni iuris non requiret altiorem indaginem, sed incontinenti probabitur. in consilio. lxvij. numero. xv. car. 95.

Lex vbi presumit, dicitur presumptio iuris, ⁊ de iure, nec admittit probationem in contrarium. in consilio. lxix. numero. xlvj. car. 101.

Lex arbitratur patrem filio substituendo velle pupillariter substituere. in consi. xcv. nu. xvj. car. 155.

Lex interpretatur mentem defuncti ad id dirigi, qđ est benignius filio. in consi. xcv. nu. xvij. car. 155.

Lex presumit testatorem voluisse heredem duplici prestatione grauare ad legati inualiditatem euitādam. in consil. xcviij. numero. xlij. car. 160.

Lex post. xl. annorum prescriptionem concedēs securitatē, ⁊ prohibens molestiam prescribenti inferri, dicitur etiā prohibere restitutionem in integrum, que alias ɔ̃ prescriptionem conceditur. in consi. cxij. nu. xlvij. car. 186.

Lex noua, ⁊ exorbitans trahitur de propria ad latam significationem, quando est eadem ratio. in consilio. cxvj. numero. lxx. car. 194.

Lex generaliter loquens recipit declarationem seu limitationem per alias leges. in 9si. cxix. nu. xx. car. 200.

Lex semper voluntatem testatoris interpretatur ad illud dirigi, quod fauorabilius est. in 9si. cxxj. nu. xj. car. 204.

Lex precipit, ne quid contra naturam fiat. in consil. cxxvij. numero. xiiij. car. 217.

Lex quando interpretatur mentem testatoris circa ea, que a principio fuerint verisimiliter cogitata, tamen ppter dubietatem verborum non habetur clara intentio testatoris, tunc legis interpretatio dicitur esse a proximis, et fit latior, secus si interpretatur circa ea, que non fuerint verisimiliter cogitata, et tunc interpretatio dicitur fieri a remotis. in consi. cxxviij. nu. lxviij. car. 222.

Lex non debet esse iniqua, sed honesta. in consilio. cxxviij. numero. ccxxvij. car. 225.

Lex non debet esse posita ludibrio, nec verbis, in consilio. cxxviij. numero. cxliij. car. 225.

Lex antiqua nollens posse falcidiam nec trebellianicā prohiberi, hodie an correcta sit per auc. sed cū testator. C. ad leg. falcid. in consi. cxxxj. nu. ix. car. 238.

Lex generaliter loquēs debet generaliter intelligi, nec per nos distingui. in consi. cxxxj. nu. x. car. 238.

Lex noua non tollit priuilegiū legis antique, nisi de eo specialiter mentio fiat. in consi. cxxxj. nu. xxviij. car. 239.

Lex specialis etiam precedens derogat speciali, ēt postea secute. in consi. cxxxj. nu. xxxij. et. xxxiiij. car. 240.

Lex correctoria alicuius dispositionis non dicitur corrigere in casibus, in quibus minor ratio corrigendi esset, et maior ratio antique dispositionis in eis casibus considerari posset. in consi. cxxxj. nu. xlj. car. 240.

Lex sepe maiorem affectionem ostendit ad liberos primi gradus q̄ȝ ad alios. in consi. cxxxj. nu. xliij. car. 240.

Lex seu dispositio quando est facta in speciale priuilegium certarum personarum, nunq̄ȝ dicitur tolli seu corrigi per aliquam legem superuenientem. nisi tali legi priuilegianti derogetur. in consi. cxxxj. nu. xlv. car. 240.

Lex noua et correctoria quando potest aliquid operari etiā in modico semper stricte in ceteris intelligitur, vt minus per eam ius cōmune, et antique leges ledantur. in consilio. cxxxj. numero. xlviij. car. 240.

Lex quando reperitur aliquid prohibēs particulariter alicuius fauore, et postea reperitur alia lex permissiua, et generaliter loquens in earum concursu, illa in casu particulari obtinet que est prohibitiua. in 9s. cxxxj. nu. lj. c. 240.

Lex non debet dici imposita sine effectu aliquid operandi. in consi. cxxxj. nu. lxiiij. car. 241.

Lex semper loquitur. in consi. cxlv. nu. xcvij. car. 263.

L. in suis. ff. de liber. et posthum. improprie, et ficte loquitur. in consi. x. nume. lxxix. car. 8.

L. patre furio. ff. de his qui sunt sui, vel alie. iur. quō procedat. in consi. i. nu. lvij. car. 7.

L. omnem. C. ad tertul. quomodo intelligatur. in consilio. viij. nume. xj. et. xlij. car. 21.

L. qui filiabus. ff. de lega. i. quomodo intelligatur. in consilio. xcv. nume. cvj. car. 18.

L. omnē. C. ad tertul. vti rigorosa, et penalis, qr priuat matrem hereditate filij, non extenditur extra casum. in consi. viij. nu. xiij. car. 21. et in 9si. ix. nu. iiij. car. 22.

L. cum auus. ff. de condi. et demon. quomodo intelligatur. in consi. i. nu. cc lij. car. 11.

L. vnica. §. pro secundo et eius regula. C. de caduc. tollen. procedit etiam in substitutione vulgari. in consilio. xlij. numero. xxxj. car. 64.

L. lis nulla, et eius regula. ff. de iudi. quō procedat, et intelligatur. in consi. xliij. nu. viij. car. 65.

L. de etate. §. primo. ff. de interrog. ac. quomodo loquatur. in consi. xlv. nume. xxvj. car. 68.

L. qui ex vico. ff. ad municip. in quo casu procedat. in consilio. xlix. numero. xxxj. car. 75.

L. si vnquam. C. de reuoc. donat. non procedit, quando legitimatio est facta hominis facto, et non nature. in consi. lij. numero. v. car. 77.

L. si filius. C. de peti. heredita. quomodo loquatur. in consi. lvj. numero. vj. car. 79.

L. prima. §. sed quotiens. ff. ad trebel. quomodo procedat. in consi. lix. nume. iij. car. 82.

L. bene a zenone. C. de quadrien. prescript. loquitur de Imperatore, et de Augusta, et non de alijs principibus. in consi. lxix. nume. lvj. et. lviij. car. 101.

L. bene a zenone. quare solum locum habeat in Imperatore. in consi. lxix. nu. lvij. car. 101.

L. bene a zenone. cuȝ sapiat iniquitatem, de iure canonico non seruatur, etiā si per Imperatorem fuerit ecclesie donatum. in consi. lxix. nu. lx. car. 101.

L. bene a zenone. inter laicos de equitate canonica nō seruatur, ibidem.

L. bene a zenone. cum sit contra regulas iuris non procedit nisi constet Imperatorem donantem velle vti plenitudine potestatis. in 9si. lxix. nu. lxj. car. 101.

L. hanc minimus error impedit, ibidem.

L. bene a zenone. procedit quando princeps bona fide vendidit, aut donauit credens rem esse suaȝ, aliter si sciebat, vel scire debebat esse alienam, et sic esset in mala fide. in consi. lxix. nume. lxv. car. 102.

L. genero. ff. de hijs qui notantur infamia. in consilio. lxx. numero. xxx. car. 103.

L. filiusfamilias. §. si quid alicui. ff. de legat. i. et. l. cum alienam. C. eo. et. §. non solum. instit. eo. tit. quomodo procedant. in consi. lxxiiij. nu. xviij. car. 115.

L. apud iulianum. §. constat. ff. de leg. i. procedit ēt in principe inferiori. in consi. lxxiiij. nu. xxiij. car. 115.

L. pomponius. la prima. ff. de neg. gest. quō intelligatur. in consi. lxxxj. nume. iij. car. 139.

L. at qui natura. §. cum me absente. ff. de negoc. gest. qua de causa fuerit facta. in 9si. lxxxj. nu. x. car. 139.

L. boues. §. hoc sermone. ff. de ver. signi. procedit, quando ille primus actus est validus, alias secus. in cōsil. lxxxix. numero quarto. car. 146.

L. cohēdi. ff. de vulg. et pup. substi. de qua substitutione vulgari loquatur. in consi. xciij. nu. xxxix. car. 153.

L. si ita. ff. de aur. et arg. lega. quomodo procedat. in consilio. xcviij. numero. xxvj. car. 159.

L. cum auus. ff. de cōdit. et demonstr. procedit quando descendens grauatur post mortem restituere, qr tunc subintelligitur conditio, si sine liberis decesserit, non autem quando vnus grauatur restituere descendenti, et si descendens moriatur, grauatur alteri, qr tunc persona descendentis, cuius mors est in conditione, non subauditur 9ditio, si sine liberis decesserit. in 9s. c. nu. viij. c. 162.

L. cum auus predicta est exorbitans a iure communi, quo indistincte grauatus tenetur, siue cum liberis, siue sine liberis decedat restituere, et est ex coniecturis inducta. in consi. c. nume. ix. car. 162.

L. iam hoc iure. ff. de vulg. et pup. substit. est fauorabilis, et tendit ad ampliandam testantis dispositionem. in consilio. c. numero. xv. car. 163.

L. si ita scriptum. §. qui filio. ff. de bo. pos. secū. tab. quō intelligatur. in consi. cij. nu. xix. car. 167.

L. humanitatis. C. de impub. et alijs substitu. quare velit q̄ frater furiosi deficientibus eius liberis substituatur. in consi. ciij. nu. xxxiij. car. 170.

L. humanitatis predicta non cōsiderat ius succedendi ab intestato, nec ordinem, sed tantum naturalis quedam, et verisimilis affectio consideratur, cui fit substitutio simul et substituentis ex sanguine proueniens. in consilio. ciij. numero. xxxvj. car. 170.

L. hac edictali. C. de secū. nup. procedit ēt si filia sit per statutum exclusa. in consi. ciij. nu. xliij. car. 170

L. maritus. C. de procur. quomodo procedat. in consil. cv. numero. xj. car. 173.

L. si quis ita. ff. de vulg. et pup. substit. quomodo procedat. in consi. cvj. nu. xxxj. car. 175.

L. titia. in fi. ff. de inoffic. testa. quō procedat, et an hodie sit correcta. in consi. cvij. nu. xxv. et nu. xxviij. car. 176.

L. eum qui. et eius regula. ff. de iu. iur. quomodo procedat. in consi. cviij. nu. xj. car. 177.

L. vxori mee. ff. de vsufru. lega. hodie est correcta. in consilio. cix. numero. iiij. car. 178.

L. si aly. ff.

L.si alij.ff.de vsufru.lega.quomodo procedat.in consilio.cix.numero.xlj. car.179.
L.cum auus.ff.de conditio.τ demonstra.procedit etiam in particularibus legatis tantum,qñ filijs,τ nepotibus fit particulare legatuz,τ in eo post mortem grauantur, tūc subauditur conditio sine liberis.
Secus qñ filij, vel nepotes vocantur ad vniuersalem hereditatem, τ post eorum mortem in aliqua re particulari grauantur,qz tunc legatū debetur,ēt si cum liberis decedant.in consil.cxiij.nu.liiij.car.184.vide tñ ibi nu.xvij.vbi late,τ pulchre,τ nu.xix. car.185.
L.cū auus predicta,τ §.cuz aūt.in.l.gñaliter.C.de insti.τ substi.sub cōdi.fac.procedunt solū,qñ persona grauata post mortem tpe testamenti filios non habebat,secus si habebat,qz tunc in legatis, τ fideicōmissis particularibus liberorum conditio non subauditur.in 9si.cxiij. nume.v.car.104.vide tñ ibi nu.xxiiij. car.185.
L.si alij.ff.de vsufruc.lega.qūo procedat,hic declaratur.in consi.cxv.nume.x. car.189.
L.si ita.§.in fideicōmisso.ff.de leg.ij.τ eius regula nō procedit ex verisimili mente testantis,etiam ex coniecturis precepta,τ probata,τ non solum proximiores,sed etiaz remotiores vocantur,fm qd testator voluisse creditur in consi.cxvj.nu.xvij.τ nu.xxiiij. car.192.
L.de hijs.ff.de transactio.tanquam ius nouum inducens.non procedit in diuisione,que non est proprie trāsactio.in consi.cxvj.nu.lxvj. car.194.
L.de hijs.ff.de transac.non procedit,quando habetur certa scientia testamenti,τ contentorum in eo,τ sic fideicōmissi,τ verba contrahentium non possunt ad aliud referri q̄z ad fideicōmissa,qz tunc perinde est, ac si de tali fideicommisso specialiter esset facta mentio. in consilio.cxvj.numero.lxxiij. car.194.
L.cui fundus.ff.de condi.τ demon.quomodo procedat.in consi.cxvij.nume.xiij. car.196.
L.lutius cum ibi not.per gl.ff.de her.instit. hic declaratur.in consi.cxviij.nu.xij. car.198.
L.si infanti.C.de iure deliberandi.loquitur in omnibus hereditatibus,preter paternam,que transmittitur. in consi.cxix.numero.xix. car.200.
L.incendium.C.si cer.peta.hic declaratur. in consilio.cxx.numero.xvj. car.202.
L.si chorus.§.i.τ.l.ligni.§.i.ff.de leg.iij.qūo procedat, τ intelligatur.in consi.cxx.nu.xix. car.202.
L.iij.§.quid ergo.ff.de 9trar.iud.tut.qūo procedat, τ intelligatur.in consi.cxix.nu.xxj. car.202.
L.sunt persone.ff.de relig.τ sump.fune.qūo debeat intelligi.in consi.cxix.nu.xxx. car.202.
L.iam hoc iure.ff.de vulg.τ pup.substi.vcz q̄ vna determinatio τc.pcedit quādo in quolibet determinabili adest eadem mens disponentis in determinando,prout 9tingit respectu personarum.in 9si.cxxj.nu.xxvij. car.204.
L.iam hoc iure predicta.§.i.τ illius regula nō procedit respectu plurium temporum.in consi.cxxj.nu.xxix.c.205.
L.si quando.§.τ generaliter.C.de inoffic.testa.qūo procedat.in consi.cxxij.nu.xxiij. car.206.
L.sicut.ff.de adimend.lega.quomodo procedat. in consilio.cxxiiij.nume.lxix. car.210.
L.cum auus.ff.de conditio.τ demonstratio. an procedat quando quis grauatur sub alia conditione, q̄z mortis.in consi.cxxvj.nu.xvj.τ seq. car.214.
L.fina.C.de verborum signifi.quomodo procedat. in consi.cxxvj.nume.xlvj. car.215.
L.fin.ff.ad treb.quomodo procedat, τ in quo casu loquatur.in consi.cxxvj.nu.xlvij. car.216.
L.coheredi.§.cum filio.ff.de vulga.τ pup.substi.qūo intelligatur.in consi.cxxvj.nu.xlvij. car.216.
L.cum auus.ff.de condi.τ demonst.est generalis, τ generaliter intelligenda,qz ex ea generalitate nemo iniuste damnuz patitur.in consi.cxxviij.nu.xv.car.220.vide tamen numero.lxxxij. car.223.
L.cum auus predicta considerat q̄ plus dictum, τ minus scriptum sit,siue per modum fictionis, siue per modum presumptionis.in consi.cxxviij.nu.xxvij. car.221.
L.cum auus predicta,τ eius dispositio est inducta ex coniectura pietatis contra omnem verborum significationem.in consi.cxxviij.nu.xxxij. car.221.
L.cum auus τ similes est exorbitans a iure cōi,ideo est stricte interpretanda.in 9si.cxxviij.nu.xxxv. car.221.
L.cum auus predicte ratio est vnica tantum,scz coniectura pietatis,que interpretatur per Imperatorem in.l.generaliter.§.quod autem.C.de institu.τ substituti. in consilio.cxxviij.nume.xxxviij. car.221.
L.cum auus,τ eius dispositio procedit,quando nil est additum per testatorem de liberis procreādis,secus si additum esset a testatore,qz dixit grauo heredem, vt restituat si sine liberis decesserit,tunc nil subintelligitur.in cōsil.cxxviij.nume.liij. car.222.
L.cum auus fm cōmunem opi.non habet locum in substitu.vulga.in consi.cxxviij.nu.lix. car.222.
L.iam hoc iure τ eius dispositio.ff.de vulg.τ pup.ampliat disposita in testamento,vt substitutio extendat ad aliuz casum.in consi.cxxviij.nu.lxiij. car.222.
L.cum auus restringit,τ diminuit disposita in testamento,quia limitat,si non habeat liberos.in consilio.cxxviij.numero.lxv. car.222.
L.cum acutissimi.C.de fideic.nec eius generalitas semper est attendenda.in consi.cxxviij.nu.lxxxij. car.223.
L.tale pactum.§.si.ff.de pac.quomodo procedat. in consi.cxxviij.nume.lxxxvij. car.223.
L.procula.ff.de probat.quomodo procedat,τ in quo casu intelligatur. in consilio.cxxviij.nu.cxxvj. cxxviij. cxxix.car.225.τ nume.cclxv. car.232.
L.si vnq̄z.C.de reuocan.donat.non habet locum,quando fit donatio in contractu matrimonij,qz matrimonia contrahuntur ad sobolem procreandam,ideo censetur mulierem,τ maritum de filijs cogitasse.in 9si.cxxviij.nume.ccvij.car.228.τ nu.ccxxxvij. car.230.
L.qui filiabus in prin.ff.de lega.i. quomodo procedat, τ intelligatur.in 9si.cxxviij.nu.ccxj.car.228. τ nu.ccxliij.car.230.et.254. car.231.
L.cum auus.ff.de condi.τ demon.non est inducta specialiter fauore nepotum,sed ex presumpta mente testatis.in consi.cxxviij.nu.ccxxvj. car.299.
L.in testamento.C.de testa.mil.quomodo loquatur.in consi.cxxviij.nu.ccxxvij. car.229.
L.cum auus.ff.de condi.τ dem.non habet locum vbi nepotes superfuissent, ex quo de eis potuisset cogitare. in consi.cxxviij.nu.ccxxxviij. car.230.
L.cum auus predicta an procedat ex fictione.in consilio.cxxviij.numero.cclx. car.232.
L.i.§.sed τ quotiens.ff.ad treb.qūo,τ in quo casu procedat.in consi.cxxix.nu.xviij. car.234.
L.fin.§.fina.ff.de lega.ij.non habet locum,quando alienatio est facta per scientem in scientem onus fideicōmissi.in consi.cxxix.nu.xix. car.234.
Item non procedit ille tex.quando alienatio est facta iam purificata,τ non pendente conditione.in consilio.cxxix.numero.xx. car.234.
Item procedit ante restitutionez fideicōmissi, secus si post.in consi.cxxix.nu.xxj. car.234.
L.de hijs.ff.de transac.generaliter procedit,quando transactio fit super hijs que pendent ex testamento,τ in testamento relicta sunt cum illo,cui relicta sunt. in consilio.cxxix.numero.xxxiij. car.235.
L.de hijs predicta semper procedit,qñ releuat videre verba testamenti.in consi cxxix.nu.xxxv. car.235.
L.ij.C.de rescin.vend.locum hz in transactione, fm cōem opinio.in consi.cxxix.nu.xlviij. car.235.
L.si vnq̄z.C.de reuoc.dona.hz locum in donatione non pura.in consi.cxxix.nu.xlix. car.235.
L.de hijs.ff.de transac.hz locum etiam in pacto liberatorio.in consi.cxxix.nu.lviij. car.236.
L.cum hijs,an possit cum iuramento renunciari. in consilio.cxxix.numero.lxiij. car.230.
L.cum pater.§.filius matrem.ff.de leg.iij.qūo loquatur, τ intelligatur.in consi.cxxix.nu.lxix. car.237.
L.si vnquam,C.de reuocan.donat.habet locum ēt quādo donatio

donatio est in notabili quantitate. in consilio.ccxxix. nu mero.lxxj. car.237.
L.si quis cũ aliter.ff.de verb.obli.pcedit etiam in maiore, etiam ꝙ iurauerit.in consil.cxxix.nu.lxvij. ca.236.
L.iubemus.C.ad treb.an sit correcta. in consilio.cxxxj.nu me.xj.car.238. et nu.xiij.xv.xvj.xxv.ꝛ.xxx.car.239.et nu.xlvij.ꝛ.liiij.vbi dicitur ꝙ non. car.240.
L.iubemus ibi dodrantez restitui.C.ad treb.quomodo intelligatur.in consil.cxxxj.nu.lxij. car.241.
L.si debitori.ff.ad legem falci. ꝛ.l.lucius.§.maritus,ff.ad trebellia.quomodo intelligantur, ꝛ procedant.in consilio.cxxxj.nume.lxvij. car.241.
L.iubemus.C.ad trebel.procedit specialiter, ꝛ dũtaxat in trebellianica,que de fideicommisso vniuersali detrahitur,ideo non debet trahi ad legata particularia.in consil.cxxxvj.nume.vij. car.247.
L.si vnq̃.C.de reuo.dona.tollitur per generalem renũciationẽ iuramento firmatã,q: iuramentũ hȝ vim specialis renunciationis.in consi.cxxxvj.nu.xxviij. car.248.
L.omniũ.C.de testa.pcedit solũ respectu Imperatoris, ꝛ summi Principis.in ɔsi.cxxxviij.nu.v. car.249.
L.cum duobus.§.idem rñdit.ff.pro socio.loquitur, quando quis constringeretur vnum magis q̃ alium heredez habere.in consi.cxliij.nu.xl. car.257.
L.inter priuatos.C.de pac.quomodo intelligatur. in consil.cxliij.nu.xlvj. car.257.
L.ꝙ si nolit.§.si quis ita.ff.de edil.edicto.hic tripliciter declaratur, ꝛ duobus numeris sequentibus.in consi.cxlv. numero.lij. car.262.
L.qđ si possessor.in fi.prin.ff.de peti.here. de qua controuersia loquatur.in consi.cl.nu.xiij. car.170.
L.sumptus.ꝛ.l.emptor.ff.de rei vendi.procedunt etiam in petitione hereditatis,q: semper est eadem ratio.in consil.cl.nume.xxxiij. car.271.
L.ꝙ si possessor.ff.de peti.here.quõ procedat, hic tripliciter declaratur.in consil.cl.nu.l. car.271.
Libellus Si est incertus,nec ei fuit per reum de incertitudine oppositum, an sententia incerta super eo lata toleretur. in consilio.xlv.nu mero.xix. car.68.
Libellus in interdicto vti possidetis quomodo debeat cõcludere.in consil.cxlvj.nume.iij. car.264.
Libelli conclusio actionem intentatam ꝛ libellantis intentionem demonstrat.in ɔsi.cxlvj.nu.iiij. car.265.
Libertate in sua quis non dicitur esse, donec est in territorio aduersarij,eo q: ab eo facile detineri potest. in consil.lxxvij.nume.liij. car.130.
Liberi omnes non habito discrimine sexus pariter de iure cõmuni admittuntur.in consil.iiij.nu.i. car.16.
Liberoꝝ prima est causa successionis.in ɔsi.v.nu.v.ca.17. in consil.xxvij.nu.xj. car.46.
Liberis adoptiuis dãda est portio,sicut naturalibus ex bonis damnatorum.in consil.xxxij.nu.xj. car.54.
Liberorum ꝛ parentum nomine veniunt etiam adoptiui. in consil.xxxij.nu.xij. car.54.
Liberorum appellatione an veniant femine. in consi.cxiiij. numero.iij. car.187.
De liberis cogitare aliud est,ꝛ aliud est cogitare de liberis ponẽdis in ɔditione.in ɔsi.cxxviij.nu.xciiij. car.223.
Liberare quem penitus aliud est, ꝛ aliud est de indẽnitate satisdare, q: primo casu tollitur obligatio, secundo casu secus.in consi.lxiiij.nu.i. car.85.
Liberatio facta p pupillũ maiorẽ effectũ sibi, ꝛ eius heredibus, ꝛ non alijs preiudicat.in ɔsi.cl.nu.lij.car.171.
Licentia concessa clerico testandi de rebus ecclesie an intelligatur de primo testõ.in ɔsi.lxxxix.nu.ij.car.145.
Limitata causa limitatum producit effectũ.in ɔsi.xviij. nu.xv.car.31.ꝛ in ɔsi.xx.nu.xxxvij. car.33.
Limitata causa limitatum producit effectum, qñ salua verisimilitudine disponẽtis de iure toleratur ille limitatus effectus.in consi.cxxj.nu.xx. car.104.
Linea in dubio intelligitur de recta sursum ad ascendẽtes, ꝛ deorsum ad descendentes, ꝛ ibi aliqua ad declarationem linee.in consil.xx.nu.xiij. car.32.
Lingua est cordis preco, ꝛ cor est imperator lingue. in consil.cxxviij.nu.lxxxvj. car.223.
Littere subreptitie non debent attendi. in consil.lxxvij. numero.lxxxij. car.131.
Littere ad lites ꝛ beneficia per subreptionẽ vel obreptionẽ impetrate sunt nulle.in consi. lxxvij.nu.lxxxiiij.car.131.
Littere dicuntur subreptitie quando in earum impetratione exprimitur aliquid quod non sit veruz vel tacetur aliquid per quam expressionem vel taciturnitatẽ princeps facilius inducitur ad concedendum. in consilio.lxxvij. numero.lxxv. car.131.
Lis nõ dȝ,nec potest fingi.in ɔsi.cxxix.nu.lvij.car.236.
Litigans. Litigantes non debent ad imparia iudicari. in consil.xv.nume.x. car.27.
Limita tamen vt ibi nu.xxix. car.28.
Litigantium imparitas pter diuersitatem rationis debet tollerari.in consil.xvj.nu.x. car.29.
Litigium lȝ iustũ dici possit, tñ litigans dr̃ molestiã facere qui est prohibitus.in consi.cxiij.nu.xxxvj. car.185.
Lites citissime finiri spectat ad vtilitatem publicam. in consil.xv.nu.xiij. car.27.
Litis ɔtestatio lȝ non possit per partes remitti, tamen potest remitti per statutũ, q: phibitio statuti est fortior, q̃ conuentionis ꝛ partium.in consil.xvj.nu.xij.car.29.
Litis ingressuȝ ipediẽtia q̃ sint.in ɔsi.cxxviij.n.cxlvj.c.225.
Locupletari Quis non dȝ cũ aliena iactura.in ɔsil.lxxxj.nu.viij.c.139.
Loquens vr̃r nihil excludit.in ɔsi.lxxvj.nu.xlv.c.122.

De littera. M.

Agnates Licet aliqui possint dici aliquo respectu,tñ q: vt plurimũ versanť in actibus popularium, dicũtur populares.in ɔsi.xxxvij.nu.xv. car.59.
Mala fides possessoris prescriptionem impedit.in consil.lxix.nume.xliiij. car.101.
Mala fides a defuncto in heredem transfertur quo ad impediendam prescriptionẽ.in ɔsil.lxix.nu.xlvij. car.101. in consil.lxxvj.nu.xxiij. car.121.
Mala fides rõne dubitationis quã qs hȝ ne trahať ad iudiciũ prescriptionẽ impedit.in ɔsi.lxix.nu.liij. car.101.
Mala fides donantis vel tradẽtis aliquid, ẽt si ille cui traditur acceperit bona fide impedit prescriptionẽ.x.ꝛ.xx. annorum.in consi.lxix.nu.liij. car.101.
Mala fides recipientis impedit dispositionez.l.bene a zenone.C.de quadrien.prescrip.ꝛ similium.in consil.lxix. numero.lxvj. car.102.
Mala fides spacio.30.an.purgať.i ɔ.lxxvj.n.xcvj.c.124.
Mala fides presumpta ex quo qs rez vacantẽ accepit, nõ nocet successoribus,quin ex eoꝝ persona possint prescribere.in consil.lxxvj.nu.xcix. car.124.
Mala fides etiam ex inditijs probari potest.in cõsil.cxliij. numero.xlvij. car.259.
Mala fides auctoris nocet hr̃di nõ solũ volẽti vti accessione tempoꝝ defuncti,sed ẽt volenti inchoare prescriptionẽ ex sua psona tantuȝ ꝺm cõem opi.in ɔsi. cxliij.nu.lij. ꝛ.lv.car.259.vbi reprobat Dy.tenentem ɔtrarium.
Mala fides emptoris ꝛ promissoris sicut impedit ipsum prescribere, ita etiam impedit eius filios ꝛ heredes. in consil.cxlv.nu.xv. car.261.
Malitijs est obuiandum,ne lites in longum protrahantur.in consil.lxij.nu.vij. car.84.
Malitijs indulgendũ nõ est.in ɔsi.cx.nu.vj. car.180.
Mandatum in dubio nunq̃ presumitur. in consil.lvj. numero primo. car.79.
Mandatum vtruȝ ex temporis diuturnitate presumatur. in consil.lvj.nume.ij.et.v.vbi dicit ꝙ non ꝺm cõmunem opi.car.79.ꝛ nume.ij. car.80.
Mandatum an probetur,si in aliquo contractu fiat mentio de aliquo mandato.in consi.lvj.nu.viij. car.80.
Mandatum speciale requiritur ad donandum. in consilio.lix.nume.viij. car.82.
Nec sufficit generalissimum,ibidem.

Mandatum speciale requiritur ad transigendam.ibi.consil.lix.nume.viij. car.82.
Mandatũ ad transigendũ ad arbitriũ boni viri liberã cõmissionẽ non importat.in consi.lix.nu.ix. car.82.
Mandatũ re integra nõ finiꝝ morte mãdãtis, qñ mãdatũ post mortẽ confertur.in consil.xcvij.nu.iiij. car.157.
Mandati fines sunt diligenter custodiendi.in consi.cxxix.numero.l. car.235.
Mandatum speciale ad donandum requiritur.in eodẽ cõsilio.numero.lj. car.235.
Mandatũ specialissimum vbi requiriꝝ,non sufficiũt verba generalia in mandato expressa importantia aliquid specialiter mandatũ.in consil.cxxix.nu.lij. car.235.
Mandatum speciale requiritur ad transigendum.in consilio.cxxix.nu.liij. car.235.
Mandatum si sit alicui factum generale, ⁊ cũ istis verbis, vcꝫ ad trãsigenduꝫ,prout sibi videbiꝝ, ⁊ placebit, important nõ liberã, ⁊ absolutã libertatem,sed limitatã, ⁊ regulatam arbitrio boni viri.in consi.cxxix.nu.liiij.car.236.
Mandatũ gñale quo ad oĩa maxime qñ est cum libera tantum operatur,quantum particulare, ⁊ speciale quo ad speciem cõmissam.in consi.cxlviij.nu.xx. vide tamen nume.xxiij.car.268.et nu.xxxix. car.269.
Mãdatũ gñale solet interpretari ẜm loci ꝯsuetudinẽ.in cõsi.cxlviij.n.xxj.car.268. vide ibi nu.xl.xliij.⁊.xlv.c.269.
Mandatũ gñale plenũ ⁊ libeꝝ tutori a testatore datũ nil dꝫ operari,qꝛ tacite inerat ex necessitate officij sibi a lege iniuncti.in consil.cxlviij.nu.xxiiij. car.268.
Maritus perdit lucruꝫ dotis ob tori separationẽ eius culpa factam.in consil.xxvij.nu.xvj. car.46.
Mariti ⁊ vxoris tanta est vnitas,ꝙ dicuntur duo in carne vna.in consil.lxxvi.nu.cxxxiij. car.126.
Mariti ⁊ vxoris dicitur vna domus,ibidem.
Maritus ⁊ vxor debent esse pticipes bone ⁊ male fortune alterutrius.in consil.lxxvj.nu.cxxxv. car.126.
Marito vel vxori si sit vsus vel habitatio debita vtrũqꝫ respicit, ⁊ vterqꝫ habitare potest.in consilio.lxxvj.numero.cxxxvj. car.126.
Maritus quõ ⁊ qñ dicatur administrator bonoruꝫ vxoris sine aliquo mandato.in ꝯsi.cv.nu.viij. car.173.
Maritus ꝯtrahendo nec ꝯueniẽdo non põt de rebus vxoris sine eius ꝯsensu disponere.in ꝯsi.cv.nu.xij. car.173.
Marito spectat administratio bonorum dotalium.in consil.cxliiij.nu.iij. car.258.
Maritus an teneaꝝ restituere fructus bonoꝝ parafrenaliũ ꝓ oneribus mr̃imonij ꝯsumptos.in ꝯsi.cl.nu.vij.c.270. ⁊ nu.xxij.car.271.vbi dicit ꝙ extantes restituit, cõsumptos maxime naturales,q̃tenus locupletior factus est.
Masculi vocati ad exclusionem feminaꝝ si plures sint masculi ex vna linea, ⁊ aliqs eoꝝ decedat sine liberis bona deueniãt ad alios masculos eiusdẽ linee defũcto ꝑximiores,feminis ꝑ eos exclusis,si nõ sũt masculi de eadẽ linea,vocanꝝ masculi alterius linee, ⁊ sic sunt vocati ordine successiuo.in ꝯsi.lxv.nu lxj. car.90.
Masculoruꝫ mentio in vna substitutione facta, si in alia fit mentio simplex filioruꝫ,an restringatur ad masculos.in consil.ciij.nu.xix. car.169.
Masculinitatis qualitas cõsiderata in principio statuti ad exclusioneꝫ feminaꝝ censeꝝ repetita in fine, vbi ẽt agitur de exclusione feminaꝝ.in ꝯsi.i.nu.vij.car.4.limita vt ibi nu.xxviij.xxx.et.xxxj.car.5.et nu.lxxxvij. car.9.
Masculina qualitas tã a lege.xij.tabulaꝝ,q̃ a leege Mosaica, ⁊ a lege voconia inter primũ ⁊ scd̃m bellum punicum late fuit considerata.in consil.i.nu.lx. car.8.
Masculini sexus qualitas apposita in filijs istituti positi in ꝯdõne dr̃ repetita in eiusdem instituti nepotibus ex fratre similiter positis in ꝯditione.in ꝯsi.i.nu.lxix. car.8.
Masculinum nomen ex propria significatione nunq̃ comprehendit femininum, etiam ꝙ terminetur a nomine cõmunis generis.in eodẽ consil.nu.xcvij. car.9.
Masculinũ genus positũ in dispõne, si dispositio fit ꝑ feminas,nõ cõprehendet feminã.in ꝯsi.i.nu.ciij. car.9.
Masculinum non concipit femininum in statutis exorbitantibus ⁊ odiosis, maxime si odium est irrationabile. in consilio primo.nu.cvij. car.9.
Masculinum an ꝯcipiat femininum,quando etiam de femina reperiꝝ expressa dispositio.in ꝯsi.iij.nu.vij.car.14. ⁊ ibidem nume.xxij. car.ea.
Masculinum concipit femininũ quando referatur tam ad masculum,q̃ ad feminam.in consi.v.nu.vij. car.17.
Masculini generis nomen, quando comprehendit feminaꝫ,illud non fit ex propria significatione, sed per interpretationem.in consil.x.nu.viij. car.23.
Masculinũ non ꝯcipit femininũ in statutis exorbitãtibus. in ꝯsi.x.nu.ix.car.23.in consi.xxij.nu.xlij. car.40.
Masculinum comprehendit femininum, quãdo sumus in materia indifferenti respectu masculorum ⁊ feminaruꝫ. in consil.x.nu.xiiij. car.23.
Masculinum a lege prolatum comprehendit femininum. in consil.x.nu.xvij. car.23.
Masculinum nunq̃ concipit femininum in statutis feminarum exclusiuis.in consil.xxij.nu.lv. car.40.
Masculinuꝫ non concipit femininum in materia differẽti inter masculos, ⁊ feminas,nisi ratio esset indifferens.
Ideo si statutum puniat rapientem virginem,non procedit in femina.in con.xxx.nu.iiij. car.49.
Masculinũ ꝯcipit femininũ.in ꝯsi.xxx.nu.xliij. car.51.
Masculinũ an ꝯcipiat femininũ.in ꝯsi.xli.nu.xiiij. car.62.
Masculinitatis qualitas posita in vna parte testamẽti censetur ⁊ in alia posita.in consil.xc.nume.xvij.car.148. ⁊ in consil.cix.nume.xxiiij. car.181.
Masculinum concipit femininum per interpretationẽ extensiuã,que interpretatio non admittiꝝ,vbi de ꝯ̃ria voluntate testantis ꝓbatur, qꝛ tunc in testamentis masculinũ nõ ꝯcipit femininũ.in ꝯsi.cxiiij.nu.xviij. car.187.
Masculinũ nõ ꝯcipit femininũ in testamentis,qñ testator de feminis distincte disposuit.in ꝯsi.cxiiij.nu.xix. car.187.
Masculinuꝫ ꝯcipit femininum ex interpretatione, non ex proprietate.in consi.cxxviij.nu.lxj. car.222.
Mater exclusa a patruo non erit exclusa a patruo magno.in consil.i.nu.xvj. car.5.
Mater de iure cõmuni succedit filio defuncto sine filijs ⁊ fratribus.in consil.iij.nume.i.car.14.in consil.xxiij.nume.i.car.37.⁊ in consil.xxxvj.nu.vj. car.57.
Mater in successione filij est potior omnibus trasuersalibus.in eodem consil.nu.xvj. car.ea.
Mater vna cum sororibus viriliter admittitur ad successionem filij,vna cum filijs sororis predefuncte matreꝫ representantibus.in consil.iiij.nu.xj. car.16.
Mater de iure est in secũdo gradu sorori dfuncte cũ filius sororis esset in tertio.in consil.v.nu.xij. car.17.
Mater que suscepta tutella filij sui transiuit ad secunda vota non petito tutore, nec reddita ratione de iure communi priuatur successione filij decedentis intestati.in consilio.viij nume.i. car.20.
Matres volentes ad scd̃a vota trãsire,cautella est ꝙ si fuerunt tutrices,ꝙ fiat instr̃m de petitione tutoris, ⁊ redditione rõnis cũ effectu solonis,alias incidũt in penã priuationis hereditatis.in eo.ꝯsil.nu.iij. car.21.
Mater vt priuetur successione satis est,ꝙ ꝯ̃xerit per verba de presenti sine copula, qꝛ consensus ⁊ non concubitus facit nuptias.in consil.viij.nu.iiij. car.21.
Matre ad secunda vota transeunte exclusa ab hereditate filij vel filie,intelligitur exclusa fauore venientium ab intestato.in consil.viij.nume.v. car.21.
Mater de iure digestorum non poterat esse tutrix, nisi a iudice quia idest munus masculorum.
De iure.C.fuit habilitata ad tutellã, ⁊ ei data facultas administrandi,dummodo sit maior.xxv.annorum cessante instrumentario, ⁊ legitimo.
De iure autẽ auc.munus petendi tutellã filioꝝ nõ solũ matri,sed etiam auie fuit ꝯcessum.in ꝯsi.viij.nu.vij.car.21.
Mater ⁊ auia preferuntur omnibus tutoribus preterq̃ testamentarijs.in consi.viij.nu.viij. car.21.
Mater minor si sit decreta tutrix nõ priuaꝝ hr̃ditate filie, nec patiꝝ penas scd̃o nubentiũ.in ꝯsi.viij.nu.x. car.21.
Mater minor non petens tutorem non priuatur hereditate filij.in consil.viij.nu.xiij. car.21.

Mater minor

Mater minor tpe mortis mariti licet postea efficiatur maior, & negligat petere tutorem, & filia pupilla moriatur, mater non priuatur successione filie intestate, quia salutis est, q tempore mortis patris fuerit minor. in consilio octauo, numero. xv. car. 21.
Mater, que non fuit in mora per annum a die maioris etatis, qr non completo mortalitate filij preuenta, excusatur. in consil. viij. nu. xxvj. car. 21.
Mater maior & vera tutrix, si suscepta tutela, euolet ad secūdas nuptias, nec petat tutorē, priuat hrditate filij, nō aūt ea que est minor. xxv. an. in ɔsi. ix. nu. i. car. 22.
Mater si nō supsint nec liberi, nec fratres, nec sorores, nec alij ascēdentes in totū succedit filio pupillo. in ɔsi. x. nume. i. car. 22. & in ɔsi. cij. nu. 3. car. 166.
Matre exclusa dicuntur exclusi omnes cognati per eaʒ cōiuncti. in consil. xxxiij. nu. xxiij. car. 39.
Mater est in primo gradu, amita vero in tertio. in consilio. lxxj. numero. v. car. 104.
Mater in successione filij de iure communi amitam excludit. in consil. lxxj. nu. xxj. car. 105.
Mater exclusa a bonis filij pp pupillarem substōnem, dr etiam a legitima exclusa. in ɔsi. xciiij. nu. lij. car. 154.
Matris existentia impedit tacite pupillaris effectū miserabili quadam ratione, ne mater priuetur luctuosa hereditate filij. in consil. cij. nume. xxvj. car. 167.
Mater ex persona filij legitimaʒ & trebellianicam detrahere potest. in consil. cij. nu. xxx. car. 167.
Mater q ex forma statuti tenet relinquere tertiā ptē bonorū filijs, nō pōt illis aliqd onus fideicōmissi iponere, ex quo debent ex legis pcepto. in ɔsi. cij. nu. xxv. car. 169.
Mater in casu illius statuti potest vltra legitimam reliquū illarum trium partium cui voluerit ex filijs relinquere. in consi. cij. nume. xxvj. car. 169.
Mater mente capti prefertur fratribus non vtrinqʒ ɔiunctis ab intestato, si vtrinqʒ coniuncti essent, cum eis concurreret. in consil. ciij. nu. xxxviij. car. 170.
Mater in exemplari preterita nullum ius hʒ contra testamentum. in consil. ciij. nu. xxxix. car. 170.
Mater relicta dña & vsufructuaria quādiu cū filio steterit, vbi filio viuēte fuerit alimentaria, ipso mortuo an efficiatur vsufructuaria. in ɔsi. cviij. nu. i. & nu. x. car. 177.
Mater que ɔfestim non petijt filijs suis dari tutoreʒ nō habet ius succedendi in eorum bonis. in consilio. cxix. nume. ij. xij. & xiij. car. 199.
Mater minor. xxv. an. si nō petijt filijs tutoreʒ dari, ei rōne minoris etatis ignoscit. in ɔsi. cxix. nu. xij. car. 199.
Mater habet annum ad petendum tutorem dari filijs. in consil. cxix. nu. xiij. car. 200.
Mater qr filios in potestate nō hʒ, nō pōt eis pupillariter substituere. in consil. cxxv. nu. xij. car. 211.
Mater vna cū sororibus vtrinqʒ ɔiūctis succedit viriliter filie ab intestato defuncte. in ɔsi. cxxxiiij. nu. xxxv. c. 245.
Matrimonij onera licet sint maiora, qñ sunt liberi, non sequitur q marito hoc casu debeat deferri lucrum dotis pter mortem vxoris, qr illa ratio onerum est dubia, & ab ea nō valet argumentū. in ɔsi. xxvij. nu. xv. car. 46.
Matrimonia ɔtrahuntur ratione iuste sobolis procreande. in consil. cxxviij. nu. lxxvj. car. 223.

Melioramenta Petita per aliquem resici probari debent. in consil. lxij. nume. iij. car. 83.
Melioramenta seu expense necessarie vel vtiles an & quādo per possessores retineri possint. in consilio. cl. numero. xxxj. car. 271.
Mendacium non est in cardinali credendum. in consilio. lvj. nume. xvj. car. 80.
Mens omnino attendi debet in interpretatione priuilegij. in consil. xxxvij. nu. xvij. car. 59.
Menti potius est inseruiendum q̄ʒ simplici verborum cortici. in consil. xcvij. nu. xij. car. 157.
Mens loquentis ex prefatione declaratur. in consil. cxvj. numero. lxix. car. 194.
Mentem suam quis presumitur exprimere ex verbis p eū prolatis. in consil. cxxviij. nu. ccix. car. 228.
Mens & animus testatoris verisimilis habetur pro expresso. in consi. cxxviij. nu. ccxviij. car. 229.
Mentio si in vna parte est facta de snia in alia de snia diffinitiua, quia in vltima est facta mentio de diffinitiua, prima etiam debet intelligi de interloquutoria. in consil. cxxviij. nu. ccxxxiiij. car. 230.
Metus si iuste inferatur alicui, ille conqueri non pōt se metu fecisse. in consil. lxxvij. nu. ix. car. 128.
Metus suspitio tollit per ratificationem actus subsecutā. in consil. lxxvij. nu. x. car. 128. & nu. lxij. car. 131.
Metu iusto & probabili factum reuocari debet. in consilio. lxxvij. nume. xxvj. car. 129.
Metus iustus est, vbi quis timet perditionem bonorum, vel maioris partis. in consil. lxxvij. nu. xxxiiij. car. 130.
Metus perditionis oium bonoꝝ vel maioris partis equiparat metui mortis, maxime si est periculum ppie persone, vel suoꝝ. in ɔsi. lxxvij. nu. xxxv. car. 130.
Metū iustū & pbabileʒ inducit terror armoꝝ in manibus potentiorum. in consil. lxxvij. nu. xxxvj. car. 130.
Metus carcerum dicitur iustus, & probabilis. in consilio. lxxvij. nume. xxxvij. car. 130.
Metus cadēs in ɔstantē virum impedit executionē actus meticulose facti. in consil. lxxvij. nu. xliiij. car. 130.
Metus qs dicat pbabilis, & q in ɔstantē virū cadat, iudicis arbitrio remitti dʒ. in ɔsil. lxxvij. nu. xlv. car. 130.
Metū non tollunt, sed potius augent, hec verba in aliquo ɔctu posita, q motu proprio, & sponte faciebat tpe metus prolata. in consi. lxxvij. nu. xlviij. car. 130.
Metu queadmodum quis ad contrahendum inducitur, ita etiam ad proferēduʒ illa verba motu proprio & sponte &c. in consil. lxxij. nu. xlix. car. 130.
Metu facta dr & metum multiplicat renunciatio facta per aliquem exceptioni quod metus causa tempore metus illati. in consil. lxxvij. nu. l. car. 130.
Metus causa durante, durat etiam metus ipse. in consilio. lxxvij. numero. lij. car. 130.
Metus durat, donec est in facultate eius, cuius metu aliquid fit, offendere. in consil. lxxvij. nu. liij. car. 130.
Metu vendens, recipiens postea precium, non dicitur cōtractum sponte approbare, sed presumitur q receperit, vt sibi consulat aduersus metum inferentem. in consilio. lxxvij. nume. lxv. car. 131.
Metus nō dr purgatus, si ob potētiā aduersarij, piurij metū, & ob timorē pditionis bonoꝝ ɔtractus metu facti cōprobentur. in consil. lxxvij. nu. lxvj. car. 131.
Metus nihil aliud est q̄ʒ trepidatio mētis vel futuri periculi. in consil. lxxvij. nu. lxvij. car. 131.
Metus ita operatur ad rescissionem actus vt etiam iuramentum sic prestitum vires non habeat. in consil. lxxvij. numero. cxxix. car. 134.
Metum iustum non inducunt presentia patris fratris vel patrui, sed requiruntur q mine vel verbera interueniāt. in consil. lxxvij. nu. cliij. car. 135.

Miles In dubio cēset voluisse testari iure cōi. & nō militari. in consi. cxxviij. nu. ccxxix. car. 229.
Minor. xiiij. annorum quare testari probibeatur. in cōsil. xviij. nume. xvj. car. 31.
Minorem lex probibet prouocare socios ad diuisionem, qr diuisio est alienatio. in consil. xlviij. nu. iiij. car. 71.
Minor cū tutore pōt venire ad diuisionem, si minori in ea non expedit stare. in consil. xlviij. nu. v. car. 71.
Minor in diuisione enormiter lesus an possit ptextu lesionis diuisionem rescindere. in consi. xlviij. nu. xxj. car. 71.
Minor iurans non venire contra ratione minoris precij, si errauit in facto, non tenetur ad obseruantiam iuramēti. in consil. xlviij. nu. lij. car. 72.
Minor ea facilitate, qua inducit ad ɔhendū, eadē ad iurādum inducit. in consi. xlviij. nu. xxxvj & xxxviij. car. 72.
Minor. xxv. annoꝝ non est restituendus, si est iuris doctor. in consil. lxix. nu. xlix. car. 101.
Minores & mulieres ex simplicitate ɔxisse dicuntur, quando dammificantur. in consi. lxxvij. nu. cxxxj. car. 134.
Minor pro maiori habetur pp eius iuramentū, qd firmat contractum. in consi. lxxvij. nu. cl. car. 135.

Minor lʒ nō possit ꝑuocare minorē ad diuisionē prediorum cōiuʒ.tñ pt petere fructus diuidi.i ꝯsi.lxxix.n.vij.c.137.
Minor si in ꝯtu est enormiter lesus, illud ꝯtingit ex dolo aduersarij cū eo ꝯhentis.in ꝯsi.cxliiij.nu.xi. car.258.
Minori,mulieri, ꝛ rustico iura de facili subueniunt,etiā ex qualitate ipsarum ꝑsonarum,ꝙ fuerint decepte, ꝛ dolus cōtra eas iteruenerit facile arguitur, qñ lesio est enormis. in consil.cxliiij.nume.xxxj. car.258.
¶ Minimum etiam ꝯsideratur,quando agitur de cōseruandis regulis iuris cōis.in ꝯsi.xxvj.nu.vj. car.45.
¶ Missio in possessionē fulminãter ꝛ nō auditis iuribus, qꝛ eo die quo petita fuit missio,fuit facta, ꝛ sic sine cause cognitione non valet.in consi.xcij.nu.xj. car.150.
Modus Aliquis si sit in sententia semper opponi potest de defectu modi.in consi.lxvij. numero octauo. car.94.
Modus probandi consuetudinem remissiue. in eodem cōsilio,numero.xxviij. car.95.
Modus in aliqua dispōne requisitus seruari debet, alias actus non consistit.in consil.lxxij.nu.xv. car.108.
¶ Modificatio vel restrictio alicuius priuilegij vel beneficij sui qñ fit per principem,requirit citatio eius, qui inde leditur.in consil.lxxvij.nu.cxij. car.133.
¶ Molestiam patitur, qui in iudiciuʒ ducitur. in ꝯsi.cxiij. numero.xl. car.186.
Molestia lʒ iuste moueri possit,tñ ꝑpter ꝑhibitionem respectu pene emanate ab eo,qui ꝑhibere ꝛ penā iponere pōt,dr̃ iniuste moueri.in ꝯsi.cxiij.nu.xlj. car.186.
Molestiam prohibitus inferre dicitur prohiberi etiam si de iure potuisset molestare. in consil.cxv.nume.xxvj. ꝛ vide etiam nu.xxxij. car.190.
¶ Monasteriū i multis hr̃ loco filij.i ꝯsi.i.nu.lxiiij.car.8.
¶ Moneta si cursu tpis fiat deterior debet attendi moneta, que currebat tpe promissionis, ꝛ contractus,maxime quando deterioratio contingit respectu materie vel lige. in consi.cxlv.nu.xciiij. car.264.
Monete bonitas intrinseca,qñ variat,vt qꝛ fiat de minori ꝛ viliori liga,ꝛ sic minoris valeat,etiam ꝙ fiat sub eodem pondere,ꝛ sub eadem forma,semp solutio de antiqua moneta fieri debet, que tpe obligationis contracte currebat,si reperiatur,si vero nō reperiatur,poterit fieri solutio de noua moneta ad extimationem tamen antique.in consil.cxlv.nu.xcv. car.264.
¶ Mora non remittitur nisi in fauorem eius qui parte sua adimpleuit.in ꝯsi.lxv.nu.lxxiij. car.91.
Mora dari nō pōt vbi petitio nō ē.i ꝯsi.lxv.nu.lxxvj.c.91.
Mora irregularis facit teneri ad vsuras,qua nō extãte vsure nūꝙ̃ añ verā morā dēnt.i ꝯsi.lxxiiij.nu.xxxix. c.116.
¶ Mors Curtij iunioris Padue sub die. xxvij. Junij. M.D.xliij.in consil.xxx.nu.xix. car.50.
Mortis hora est incerta.in ꝯsi.xcvij.nu.xj. car.157.
Mors omnia soluit.in ꝯsi.cxij.nu.ix. car.183.
Mors dñi Philippi decij in ciuitate Senarum sub die.xiij. Octob.M.D.xxxv.in ꝯsi.cxxvij.nu.xx. car.218.
¶ Mortuus repertus in puteo an presumat seipsum precipitasse.in consil.lj.nu.i. car.76.
Mortuus reptus in puteo,si ecclesiastice tradit sepulture, nō presumit,ꝙ se ꝑcipitauerit.in eo.ꝯsi.nu.ij. car.ead.
Mulier Propter dotem ab vno receptam non deʒ priuari successione alterius ꝙ̃ ipsius dotantis.in consil.xj.nu.vij. car.24.
Mulier fideiubendo licet non teneatur,tamen si pro dote fideiusserit ratione publice vtilitatis,que consistit in dote tenebitur,ꝛ non habebit exceptionem velleiani. in cōsil.xvij.nume.v. car.30.
Mulier si simpliciter excluditur a successione ascendentiū propter masculos non dicitur exclusa a successione matris.in consil.xxiij.nu.l. car.40.
Mulier sui iuris ꝛ maior annorum.xij.potest testari, tam de dote,ꝙ̃ de alijs eius bonis,si que habet ꝛ legata particularia facere.in consil.xxvij.nu.v. car.46.
Mulier si nubat,ꝛ oia bona secum portet,que patiat maritum oia administrare sine aliqua mētione ꝛ ꝯstitutione dotis,non dr̃ in illis bonis dotem constituisse, sed sine dote vixisse.in consil.xxix.nu.xvj. car.48.
Limita,nisi iam habuisset alterum virum, cui bona sua in dotem dedisset, qꝛ tunc presumitur eidem viro dotē constituisse.in eo.consil.nu.xvij. car.ea.
Mulier sterilis hʒ ꝑuilegia dotis,lʒ illa fuerint ꝯcessa, maxime vt ciuitas liberis repleat.in ꝯs.xxx.nu.xlij.car.51.
Mulier promittens dotem statuendam arbitrio mariti, si vxor premoriatur, maritus poterit arbitrari. in consilio.xxxv.numero.xix. car.57.
Mulier renuncians Velleiano,si de eo non sit certificata, sibi non preiudicat.in consi.xlviij.nu.37. car.72.
Mulier de iure cōmuni est incapax bonorum,que habent regalia,honorem, ꝛ iurisdictionem cum mero ꝛ mixto imperio.in consi.lxvij.nu.xij. car.94.
Mulier ignobilis nupta nobili vero nobilis esse dicitur. in consil.lxxvj.nu.cxxvij. car.126.
Mulier qñ habet feuduʒ attento ꝙ illa non pōt personaliter ea facere, que vassallis incumbunt, ꝯueniens est, ꝙ hec fiant per maritum, qui fidelitatem iurabit. in consilio.lxxvj.nume.cxxxvij. car.126.
Mulier iurans quoquo modo non contrauenire per se vel suos heredes excluditur a remedio restitutionis in integrum.in consil.lxxvij.nu.cxlix. car.135.
Mulier faciēs quietationē,finē, ꝛ pactū de vlterius nō petendo dicitur donare.in ꝯsi.lxxvij.nu.clj. car.135.
Mulier lʒ in iudicio ꝑcuratrix esse non possit,tñ ad negocia constituitur.in consi.xcvij.nume.iij. car.157.
Mulier transiens ad scd̃a vota lucrum a ꝑmo viro proueniens filijs ꝑmi matrimonij relinquere tenet nec possunt in ea grauari.in consil.ciij.nu.xxiiij. car.169.
Mulier facilius cum dote,ꝙ̃ sine dote maritum inuenit. in consil.cviij.nu.xcj. car.177.
Mulier cui a viro legatū ē,donec vidua vixerit, si transit ad secunda vota, perdit legatum, nec illud recuperat, ex eo ꝙ secundus maritus decedat, ꝛ vidua remaneat. in consil.cx.nume.ix. car.180.
Mulier cui relicta sunt alimenta a pluribus filijs simul heredibus institutis,si impossibile sit cum eis habitare, qꝛ sepatim habitant,habebit alimenta, qꝛ cōditio ꝑadimpleta habet,cum hoc eueniat ex facto filiorum,cū quibus ꝯditio adimplenda erat.in consil.cx.nu.x. car.180.
Mulier innupta ẜm vulgarem ꝛ cómunem vsum loquendi dr̃ habere dotem,qñ sibi in testamento patris relinquitur,ꝛ ita capiuntur illa verba in testō posita pro sua dote.in consi.cxxxiiij.nume.xxvij. car.245.
¶ Multa fieri impediuntur que tamen facta tenent. in consilio.i.numero.xx.car.5.vide tñ ibi nu.lvj. car.ea.
¶ Mutare voluntatē incontinenti, ꝛ se corrigere nemo presumitur.in consi.xlvj.nu.xiij. car.69.
¶ Mutanda minime sunt, que longā interpretationem habuerunt.in consil.cxxxix.nu.32. car.251.
¶ Mutatio voluntatis non presumitur. in consilio.ccvj. numero.xxxviij. car.175.

¶ De littera. N.

Natura Dictionis scilicet, est declarare ꝛ restringere precedentia.in consil.xxx.nu.xxj. car.50.
Nature ordo dictat, vt mater filio predecedat.in consil.cix.nu.xxvj. car.178.
Nature aduersatur, qui facit in successione differentiaʒ inter masculū ꝛ feminaʒ.in consi.cxxvij.nu.xviij. car.218.
¶ Nati in aliquo loco non dicunt forenses, sed ciues, vel municipes illius loci.in consil.xlix.nu.iij. car.74.
Nati in libera ciuitate, vel loco ei subdito vocantur ciues. in consil.xlix.nume.iiij. car.74.
Nati vero in castro libero municipes dicuntur, ibidem.
Nec huic iuri renunciari potest, ibidem.
Nata ꝛ viuentia occidunt, ꝛ pereunt. in consilio.xciiij. numero.xlviij. car.153.
Natus, ꝛ restans, qui ita cito moritur restasse non dicitur. in consillio.cij. numero.xxxv. car.167. vide tamen ibi numero.xlij. car.168

Negans Bis non dicitur affirmare ſm idiotas, licet aliud ſit ex iuris interpretatione. in conſil. cxvj. nu. xxi. car. 192.

¶ Negatiua vniuerſalis ſi vitiatur in aliqua parte, in totum vitiatur. in conſil. cxxviij. nu. lv. car. 222.

¶ Negocium hereditarium gerens de eo qđ de ſuo eroganit ſatiſfieri debet. in conſil. cix. nu. xxj. car. 178.

¶ Negligens in ſoluendo non debet eſſe melioris conditionis, ꝙ ſollicitus. in conſi. cix. nu. xxiij. car. 178.

Negligens in agendo non dř, qui neſcit ſibi ius competere. in conſi. cxxviij. nu. cxxxviij. car. 225.

¶ Negligentia in feudis non nocet ſucceſſoribus. in conſilio. lxxvj. nume. xij. car. 120.

Negligentia ꝛ mala adminiſtratio, que in ꝓprijs bonis tolleratur, in bonis alterius coercetur. i ɔ. cxlviij. nu. xlij. c. 269.

¶ Nepotes in locum patris admittuntur. in conſilio. iiij. numero. ij. car. 16.

Nepos poteſt dici filius ſm vocabuli ethimologiam, put etiam filij appellatione omnes liberi cótinentur. in conſil. vj. numero. xxij. car. 18.

Nepos abuſiue ꝛ improprie dicitur filius fratris. in conſilio. xlj. numero. x. car. 62.

Nepos de iure ciuili eſt in tertio gradu, de iure canonico in ſecundo. in conſil. xxxvj. nu. i. car. 57.

Nepos ꝓprie dř natus ex filio meo. in ɔſi. xlj. nu. ix. c. 62.

Nepos ex filio iſtitutus grauatus poſt morté ſuam, ꝛ ſic ſub ɔditione reſtituere hřditaté ſuis filijs, pót duas quartas detrahere, vcꝫ ltimam, ꝛ trebellianicam, de qbus ad libitum diſponere poteſt. in ɔſi. lxxxij. nu. v. car. 140.

Nepotes ab inteſtato ſuccedétes eorum patruo an in capita ſuccedant. in ɔſi. ciiij. nu. vj. car. 171. ꝛ nu. xxix. car. 172. vbi ſm cómu. opi. in ſtirpes ſuccedunt.

Nepotes etiam ſi ſint in remotiori gradu ꝛ diſpari, ꝛ ſint tales inter quos agentes de hereditate defuncti ab inteſtato nó haberet locũ repreſentatio, ex veriſimili mente teſtatoris veniũt ad fideicómiſſum, ét ſi ſit inter tranſuerſales. in conſil. cxvj. nu. xxiiij. car. 192.

Nepos ex filio teſtóris ſi ſit grauatus reſtituere filio ipſius teſtatoris ſubintelligit conditio ſi ſine liberis deceſſerit. in conſil. cxxvj. nu. xviij. car. 214.

Nepotum cogitatio in genere ſufficit vt tollat voluntatem preſumptá teſtantis. in ɔſi. cxxviij. nu. xl. car. 221. ꝛ nume. cciij. car. 228. et nu. ccxlviij. car. 231.

Nepotum appellatione quando veniát ꝓnepotes. in cóſi. cxxviij. numero. lxij. car. 222.

Nepos ex filio dicit eſſe de ſuis heredibus. in ɔſil. cxxviij. numero. cxvj. car. 221.

Nepotes ꝛ alij deſcendentes debent hře ltimam abſq; aliquo onere, ꝛ de bonis hřditarijs, abſq; eo ꝙ fructus in ltimam imputét. in ɔſi. cxxxj. nu. lxiij. car. 244.

¶ Neptis ex filio premortuo non excludit filiá, lꝫ repñtet pſonam patris premortui, qꝛ deficit qualitas maſculina, que erat in patre. in conſi. i. nu. lix. car. 7.

Neptis ꝙ ſit melioris conditionis, ꝙ ſit ipſa filia, inconueniés eſt. in conſil. i. nu. cxxiij. car. 10.

Nigrum Poteſt eé generalius ipſa rubrica, nec tamen debet reſtringi nigrum generalius per rubricam. in conſil. xxxviij. nu. x. car. 60.

Nomen Unum, quando plures ſub eadem ſtructura recipit, debet eos equaliter reſpicere. in conſil. ciiij. nume. iij. car. 171.

¶ Nominans aliquem eo non comparente penitentia ductus non poteſt ex perſona ſua ſuſcipere iudicium, ſed vtimendax de poſſeſſore efficitur petitor. in conſil. xlvj. nume. x. vide tamen ibidem nu. xij. car. 69.

Nominás aliqué in vex poſſeſſorem dicitur negare ſe poſſidere, ꝛ ob id eſt incapax ad ſuſcipiendam rei vendicationem. in conſil. xlvj. nu. xiij. car. 69.

¶ Nominatus in dñm, lꝫ dicat ſe ſuſcipere iudicium, non tñ dř habere aliquam litem cũ actore, qui nec eum citauit, nec ſuſceptioni litis ɔſenſit litem cũ eo ꝓſequédo, ſed opus eſt nouo iudicio ɔtra eũ. in ɔſi. xlvj. nu. ij. car. 69.

Nominatus an teneatur vtili actione ante porrectioné noui libelli. in conſil. xlvj. nu. vij. car. 69.

Nominatio dř quedam exceptio declinatoria iudicij, cum per eam iudicium euitetur. in ɔſi. xlvj. nu. ix. car. 69.

¶ Notarij verba non ꝓbant, niſi illa de qbus a partibus rogatur, tempore confecti inſtrumenti, ꝛ que tunc explicari potuerunt. in conſi. lvij. nu. vj. car. 80.

Notarius qñ plene rogatur etiam ad ſenſum ſapientis debet apponere, ꝛ extendere omnes clauſulas conſuetas, ad validitatem, ꝛ robur actus qui geritur. in ɔſi. cxxiij. numero. xlvij. car. 207.

Notarius, errore non probato, teſtm̃ corrigere non poteſt, in hijs que ſunt de ſubſtantialibus inſtrumenti. in conſilio. cj. nume. x. car. 165.

Notarius conficiendo inſtrumentum publicum tollerabile eſt, ꝙ id corrigat, abſq; eo ꝙ prothocollum tangat. in conſilio. cj. numero. xij. car. 165.

Notarius ſi ita dixerit Petrus corpe ſanus, lꝫ mente languens, ɔſiderás mortis periculũ, de errore ɔſtat, ꝛ quaſi dicitur fieri erroris correctio. in ɔſi. cj. nu. xiij. car. 165.

¶ Notoria debent allegari, ꝛ non particulariter probari. in conſil. lxv. nu. xxxix. car. 89.

¶ Nouatio nó preſumitur. in ɔſi. cxlj. nu. xviij. car. 253.

Nouatio circa dotem nó valet, niſi ſit vtilis mulieri. in conſil. cxlj. nume. xix. car. 253.

Nullitates Alique qñ ſunt, que nó intelliguntur excluſe in gñali remotione, ſtatutum exprimens ꝙ illa que ex actis appareret, excludatur, videtur in alijs omiſſis relinquere regulam iuris cómunis. in conſil. xxiiij. nu. iij. car. 41.

¶ Numerus, numero in maiori minor ineſt. in cóſil. cxlvj. numero. xxiij. car. 265.

¶ De littera. O.

Oblatio Uerbalis ſola de aliquo faciendo nó releuat offerenté, qꝛ vbi opus eſt facto, verba non ſufficiunt. in conſil. xxxiiij. nume. xij. car. 56.

Oblatio verbalis fideiuſſoris non ſufficit. in conſil. xxxiiij. numero. xiij. car. 56.

¶ Obligatus ad plura copulatiue non excuſat, niſi faciat id, ad quod tenebatur. in conſil. viij. nu. ij. car. 20.

Obligatus preſtare infra decem dies, lapſo tempore an dicatur in mora, niſi preceſſerit monitio. in conſilio. lxv. numero. lxxvij. car. 91.

Obligatus reuendere infra certum tempus, ſi termino elapſo recipiat partem precij dicitur iuri ſibi ex lapſu temporis queſito renunciaſſe, ꝛ tenetur reuendere. in conſil. cxlv. numero. lxxxvj. car. 264.

Obligatio pura ꝛ conditionalis non dicuntur impares. in conſil. xviij. numero. xj. car. 31.

Obligatio inter viuos per viam ɔtractus facta an ipediat, ꝙ non poſſit fieri donatio. in ɔſi. lxxviij. nu. v. car. 136.

Obligatio generalis omnium bonorum non includit feuda. in conſil. lxxij. nume. l. car. 110.

Obligatio in gñe non tollit p peremptioné pecunie debite, qꝛ genus perire nó pót, niſi ex volũtate diſponẽtium ɔ̃ria appareat aliquo modo, qꝛ tũc obligatio etiam in genere per peremptionem certe pecunie tollitur.

Et ſic declaratur. l. incendiũ. C. ſi cer. peta. in conſilio. cxx. numero. xvj. car. 202.

Oblĩo quantitatis dř diuidua, ꝛ ptis ſolutionem recipit, ꝛ ideo ſolutione in aliqua parte facta, pro ea pte oblĩo dř penitus extincta. in ɔſi. cxlvij. nu. iij. car. 266.

¶ Obſeruantia que interpretatur ſtatuta eſt tenenda, nec ab ea eſt recedendum. in conſi. ij. nu. xxvij. car. 13.

Occidens Hominem non tenetur de occiſo ex lege cornelia, niſi dolus iteruenerit. in conſil. lviij. nume. iiij. car. 81.

Quia voluntas eſt ſpectanda.

Et lata culpa dolo non equiperatur ibidem.

Occidens hoiem cũ telo in ferá imiſſo, ille homo dř ex caſu, ꝛ non ex propoſito occiſus. in ɔſi. lviij. nu. vij. car. 81.

Occidés ſociũ cũ ferro, cũ quo in naui exiſtés volebat incidere ramos, nó punit capitalr. in ɔſi. lviij. nu. xj. car. 81.

Occidens hominem, quem credebat esse Titium bānitum, cum non esset ratione iuste credulitatis ꝛ ignorantie non punitur.in consil.lviij.nu xiij. car 81.
¶ Occiso vno a pluribus solo vulnere, si dubiū est, qs intulerit oēs absoluuntur.in ꝯsi.lxix.nu.xxvij. car.100.
¶ Occupans loca aliena, ꝛ faciens se de illis inuestiri, nil facit.in consil.lxxvi.nu.xxij. car.121.
Officiales Mercantie non sunt capaces subtilitatis iuris, que est in reddenda ratione tutelle.in consil.xl nu.i. car.61.
Officiales publici sue administrationis librū conficere debent in quo omnia singulariter describant. in ꝯsi.cxlviij. numero.vij. car.268.
¶ Officium paternum, sicut est dotandi filiam, transit ēt talis obligatio ad heredes.in ꝯsi.lv.nu.viij. car.79.
Officio iudicis per qḋ petitur restitutio in integruꝫ prescribitur spacio.xl.anno.in ꝯsi.lxxvj.nu cv. car.125.
Officium iudicis mercenarium nulli deseruit actioni.in cōsil.lxxxij.nume.xxij. car.140.
Officium autem iudicis nobile per se stat. in eodem cōsilio numero ꝛ car.
Officium suum nemini debet esse damnosum. in ꝯsi.cxlviij. nu.xvij.car.268. vide ibi nume.xxxvij.car.269. vbi declarat, quomodo intelligatur in tutore.
Omissum A testatore in scriptura, ꝛ in platione verboꝝ pro omisso habet.in consil.cxxviij.nu.cxcix. car.227.
¶ Omne qui dicit nihil excludit.in consil.xlix.nume.xviij. car.74. in consilio.lxxij.nume.vij.car.107. ꝛ in consilio cxxxj.numero.xxj. car.239.
Onerari Non dꝫ qui non est ex testō honoratus. in consi.xc.nu ij. car.147.
¶ Onera dicunt mixta cum imponuntur personis pro rebus, ideo licet qs sit alterius iurisdictionis ratione persone, tenetur tamen illa onera subire, vbi res habet. in consil.xxxviij.nu.xv. car.60.
Onera semp in hr̄des trāseūt.in ꝯsi.lxxiiij. nu.xxvij.c.115.
Onera legatoꝝ ꝛ fideicōmissoꝝ reguľr ad hr̄des spectāt, lꝫ verba non ita exprimunt.in eo.ꝯsi.nu.xxviij. car.ea.
Operam Dās rei licite si absqꝫ eius culpa sequatur homicidium sibi non imputatur. in consil.lviij.nume.ix. car.81.
¶ Opinio cōis obseruanda est.in ꝯsi.xxxj.nu.vij. car.53.
Opinio Martini de qua in.l.dos a patre.C.sol. matri. an sit vera, ꝛ an pcedat in dote nonduꝫ soluta.in ꝯsi.xxxv. numero.xvj. car.57.
Opinione a cōmuni nō est in iudicando recedendum.in cōsil.lxvij.nu.x.car.94. in ꝯsi.xcv.nu.xxxvij.car.156. ꝛ in consil.cxix.nume.xviij. car.200.
Opinio saturnina dicitur illa, que nō est recepta, nec approbata.in consil.cxxviij.nu.xlviij. car.221.
Opinio crebrior est seruāda.in ꝯsi.cxxviij.nu.xlix.car.221.
¶ Opponere quis de iure tertij ad se non spectante nō potest.in consil.lxxvij.nu.cxxxvj. car.135.
Oratio Quando est perfecta, licet nō fiat repetitio qualitatum ex vi verborum, tamen pōt fieri ex mente proferentis.in consi.lxxxiij.nu.xx. car 141.
Oratio vna non potest dici, si in ea sunt due clausule, ꝛ earum quelibet habeat specialem determinationem. in cōsil.xcviij.numero.xxxix. car.160.
¶ Ordo denominationis ꝛ vocationis arguit ordinē prelationis in iure delato.in ꝯsi.lxxj.nu.xv. car.105.
Ordo denominationis designat ordinem charitatis ꝛ affectionis.in eodem consilio.nu.xviij.eadem car. ꝛ in consil.cxxxv.numero.v. car.246.
Ordine verboꝝ qui est prior, erit etiam prior in ordine possidendi.in eo.consil.nume. ꝛ car.
¶ Origo paterna facit aliquem esse ciuem alicuius ciuitatis, nec tali ciuitati renunciari potest. in consilio. xxxvij. numero secundo. car.58.
Origo, ꝛ principium oneris subeundi attendi debet. in consilio.xlix.nume.xj. car.74.
¶ Ortus domui adherens an includatur in contractu de domo facto.in consil.lxj.nu.ij. car.83.

¶ De littera. P.

Pacto Stante ꝙ liceat ab emptione recedere si venditio non sortiaƚ effectum suum ḃm formā statuti, si in parte reꝝ vēditaꝝ id ꝯtingat, vtꝝ liceat a toto ꝯctu recedere.in consil.xxvj.nu.i. ꝛ.ꝗ. vsqꝫ ad nu.viij. car.45.
Pactū nudum, lꝫ non obliger, ramen si est geminatū, obligat, ac si vestitum esset.in ꝯsi.xxxj.nu.vj. car.53.
Per pactum non potest fieri, quod non potest fieri per statutum.in consil.xlviij.nu.l. car.73.
Pactum, maxime quando est iuratum, ꝛ statutum a pari procedunt.in consil.xlviij.nu.l. car.73.
Pactū ḋ retrouēdendo cū modicitate pcij ḃm magis cōeꝫ opi.nō arguit ꝯctum simulatū.in ꝯsi.l.nu.ij. car.76.
Pacto de retrouendendo cuꝫ iuramento an prescribatur. in consil.liiij.nume.i. car.78.
Pactum nudum, ꝙ soror habeat tantam dotē, quantā habuit alia soror, debet seruari.in ꝯsi.lv.nu.i. car.79.
Pacta ꝛ ꝯuentiones in ꝯtractu emphiteotico seruari debent.in consil.lxxj.nu.ij. car.104.
Pacta seruari debent.in ꝯsi.lxxj.nu.xxij.car.105.in consi. lxxviij.nu.xj.car.137.ꝛ in ꝯsi.cxliij.nu.xxxij. car.256.
Pacta ꝛ iuramenta insolita, ꝛ durissima augent suspitionē doli, ꝛ fraudis.in ꝯsi.lxxvij.nu.xlvij. car.130.
Pactum ꝛ conuentio facta per cedentem in fauorem debitoris nocet cessionario, nisi iam a debitore aliqḋ exegerit, aut cum eo litem fuerit contestatus, aut ei denunciauerit ius sibi cessum, aut aliter cessionem nouerit debitor.in consil.lxxxij.nu.xvij. car.140.
Pacta ꝛ conuentiones, si generales sunt, generaliter intelligi, ꝛ suum effectum generaliter producere debent.in consil.cxvj.nu.lxxj. car.194.
Pactuꝫ factū inter ep̄m ꝛ emphiteotā sup alienatione emphiteosis seruari dꝫ.in consi.cxxiij.nu.lxxij. car.210.
Pactū si sit factū per patreꝫ, vt mortua filia in mr̄imonio sine liberis, portio dotis restituaƚ fratri suo, ꝛ si postea pr̄ suscepit filios, portio dotis nō est fr̄i, sed filijs restituēda, qꝛ i illo pacto subitelligiƚ ꝯditio si sine liberis decesserit. i ꝯs.cxxviij.n.xix.car.220.vide tn̄ ibi nu.lxxxvij.c.223.
Pactum factum de lucranda dote per viꝝ predecedente vxore in matrimonio non reuocaƚ ꝑpter liberos postea susceptos ex ea muliere, idem econtrario in donatione ꝑpter nuptias.in consil.cxxviij.nu.lxxv. car.223.
Pactum, seu ꝯuentio an valeat inter fratres ex eoꝝ altero sine filijs decedēte, alij supstites succedāt, exceptis quibusdā, de qbus disponere possint, ꝛ si dictuꝫ pactum de iure non valet, ꝙ de facto valeat, ꝛ si de iure ꝛ de facto non valet, voluerunt ꝙ iure donationis valeat, ꝛ omni alio meliori modo ꝛc. ꝛ ꝙ extendaƚ ad ꝯsilium sapientis, ita ꝙ de iure valeat, cū iuramento de seruando omnia ꝛc. in ꝯsil.cxliij.nume.i. ꝛ in discursu ꝯsilij.car.255. ꝛ nu.xij.car.256.vbi dicit valere in vim donationis, ꝛ nu.sequentibus, ꝛ maxime nu.xxvij.ꝛ.xxxij. car.ea.
Pactū de succedēdo alicui viuēti nullum est, qꝛ est ꝯtra bonos mores, cum ex eo auferaƚ libera testādi facultas. in cōsil. cxliij. nu.ij.car.255.et nu.xxxviij. car.256.
Pactum ꝛ cōuentio non inueniƚ inter certos modos succedendi.in consi.cxliij.nu.vij. car.255.
Pactum de dimidia hereditate non valet, lꝫ remaneat facultas disponendi de alia medietate. in consi.cxliij. nume.viij.car.255.et vide ibi nu.xlij. car.257.
Pactū ꝛ ꝯuētio inter duos milites facta, vt supstes bonis p̄decedētis potiaƚ, lꝫ valeat, tn̄ secus est inter alios iure cōmuni viuentes.in ꝯsil.cxliij.nu.xj. car.256.
Pactum contra prescriptionem licet non valeat, tamen ille, qui tale pactum fecit, non prescribet propter eius malam fidem, cum per pactū a se factū de iure alieno sciat. in consi.cxlv.nume.xiiij. car.260.
Pacto ꝛ promissioni de retrouendendo ꝛ actioni inde orte per.xxx.annorum cursum prescribitur.in consil. cxlv. numero.xxxiiij. car.261.
Et hoc etiam procedit, si expresse actum sit inter partes ꝙ vsqꝫ in infinitū teneatur reuendere.ibidē nu.xlix.c.262.

Immo etiam per cursum.x. annorum. in eodem consilio, numero.xxxvj. car.261.
Pacto de retrouendēdo in cōtractu feneratitio apposito, & iuri dictum contractū annullandi, nūq̄ prescribitur. in consi.cxlv.nu.lix. car.262.
Pactum de ingrediendo in rem hypothecatam propria auctoritate, lz non detur facultas illud faciendi, debito re actualiter resistēte, tamen qn̄ in contractu est illa clausula, & nihilominus, que dicitur clausula constituti, potest creditor etiam per vim ingredi, & expellere debitorem. in consi.cxlvij.nu.ix. vide tamen, & circa hoc distingue vt ibi, numero.xj. car.267.
Pactum illud positum in instrumento pignoris, vel hypothece, quod sibi liceat retinere intelligitur in defectum solutionis, quando debitor nollet soluere quod debet. in consi.cxlvij.nu.xiij. car.267.
Pactum factum creditori, vt liceat rem pignoratam sibi retinere, si est factum simpliciter, non habito respectu ad preciū rei iustū, non valet. in ɔsi.cxlvij.nu.xvj. c.267.
Pacta, & conuentiones inter aliquas personas inite non valent. in consi.cl.nu.xliij. car.271.
¶ Papa de plenitudine potestatis vti pōt priuilegio.l. bene a zenone.C. de quadrien. prescriptio. in consil.lxix. numero.lix. car.101.
Papa si inuestiuit aliquem de certo castro, quod alterius erat, ei acquiritur iusta causa prescribendi. in consi.lxxvj. numero.lxiij. car.123.
Papa conferens beneficium iuratum, si illud asserat esse sine cura, vel quid simile, vitiatur concessio, & non tollitur vitium, etiam si sit clausula ibi motu proprio. in consilio. lxxvij. numero.cj. car.132.
Papa licentiam testandi de rebus ecclesiasticis, sine causa concedere non potest. in consi.lxxxix.nu.xxix. car.146.
Pape liberalitas morte extinguitur, idem in eius beneplacito. in consi.lxxix.nu.xxxvj. car.146.
Pape tribunal est vnum tribunal cū Deo, quo ad ltimā administrationem. in consi.lxxxix.nu.xxxiiij. car.146.
¶ Parentes magis in filijs, q̄ in se terrentur. in consilio. lxxvij. numero.xxxviij. car.130.
Parentes magis diligunt filios, q̄ seipsos. in consi.xcix. numero.x. car.161.
Parentum votum cōmune est bona filijs parare. in consilio.cij. numero.xxviij. car.167.
¶ Paria sunt non esse, & esse sine effectu. in consilio.lxxij. numero.xliiij. car.110.
Paria sunt dicere, tibi decedenti per fideicōmissum Gaium substituo, quantum est dicere, rogo vt post mortem restituas hereditatem per fideicōmissum. in consi.cxxxj. numero.lix. car.241.
¶ Participium dictus, dicta, dictum est relatiuum eorū de quibus in precedenti oratione mētio facta est. in consilio.cxxxiij. numero.ij. car.243.
¶ Partem alteri admisso non facit, qui ad partem nō admittitur. in consi.xxv.nu.iiij. car.242.
Partes si finito termino compromissi dicūt illud prorogamus, puta per mensem, valebit in vim noui compromissi. in consi.xxxix.nume.ij. car.60.
¶ Pater de iure cōmuni ad hereditatem filij pariter cum matre admittitur, exclusis oībus, preter q̄ filijs vtrinq̄ coniunctis. in consi.ix.nu.v. car.22.
Pater non obligatur ex deposito rei aduentitie, si vsufructus est patris. in consi.xliij.nu.v. car.65.
Pater licet prestet auctoritatem pro filio donanti causa mortis, non tamen valide illā prestat patri sibi donāti. in consi.xliij.nu.vj. car.65.
Pater sicut tenetur dotare filiam in primo matrimonio, an ita teneatur dotare in secundo matrimonio. in consilio.xliij.numero.x. car.65.
Pater nō tenetur redotare, nec alere filiam, qn̄ aliunde habet vnde se dotet, & alat. in consi.xliij.nu.xj. car.65.
Pater non tenetur dotare filiam, que sine consensu nupsit indigno. ibidem.
Idem si digno, non expectato debito tempore post mortē primi viri. in consi.xliij.nu.xij. car.65.
Pater quando possit dotem datam primo marito minuere. in consi.xliij.nume.xiij. car.65.
Pater de iure cōmuni, posito q̄ teneatur restituere depositum per filiam factū, potest opponere exceptionem, ne cōdemnetur vltra q̄ facere possit, & vti tali beneficio. in consi.xliij.nume.xiiij. car.65.
Pater qui filie scđas nuptias contrahenti dotem dat, non dicitur aliquo modo dotē restituere, sed ɔstituere, & principaliter prestare. in consi.xliij.nu.xix. car.65.
Pater tenetur redotare filiam, & ad id potest iudicis officio compelli. in consilio.xliij.numero.iij. vide tamē ibidem, numero.viij. car.66.
Pater simpliciter dotando filiam censetur de suis ꝓprijs bonis dotasse, prout erat suum officiū. in consilio.xliij. numero nono. car.66.
Pater non tenetur pro filio ɔdemnato, etiam quātum ad legitimam. in consi.lj.nu.v. car.76.
Pater lz instituat filios heredes inequaliter, tñ illi equaliter succedent in feudo. in consi.lxxij.nu.xxxiiij. car.109.
Pater an possit vni filiorum totum nouum feudum prelegare. in consi.lxxij.nu.xxxvj. car.109.
Et quid in emphiteosi, ibidem.
Pater si assignat in vita sua bona filijs, ea diuidēdo, & assignando, an veniant in fideicommissum. in consilio.lxxij. numero.lxvij. car.110.
Pater, auus, & proauus, & alij maiores stipulādo possunt acquirere ius descēdētibus nascituris et post eorū mortem. in consi.lxxvj.nu.vj. car.120.
Pater si in testamēto filio hr̄di precipiat, ne vendat bona, poterit eo non obstāte, filius vendere, cum fuerit nudū preceptum. in consi.lxxix.nu.ix. car.138.
Patrem fecisse aliquod preceptum filio in eius detrimēto non est credendum, cum magis eum q̄ seipsum diligat. in consi.lxxix.nu.xij. car.138.
Pater si preferat substitutos filie dilecte, eo magis eos preferre debet nepti minus dilecte. in ɔsi.xc.nu.xx. c.148.
Pater filium suum plusquam seipsum diligit. in consil.cij. numero.xxvij. car.167.
Pater non potest fraudare filium in legitima, nec in vsufructu, etiam si filio nuda proprietas sit relicta, & alteri vsufructus omnium bonorū. in ɔsi.cix.nu.ij. car.178.
Pater non potest priuare filiū sua legitima. in consi.cxxij. numero.viij. car.205.
Pater qua ratione pretulit filios, & nepotes in hr̄ditate, q̄ sunt ex eis descendētibus, eadem ratione in eorū portione dicitur pretulisse omnem illorum posteritatem. in consi.cxxv.nu.xxx. car.212.
Patris deliberatio semper presumitur in fauorē liberoꝝ. in consi.cxxviij.numero.xxxiij. car.212.
Pater charitatem quam habet in filium continuatam esse creditur ad eius filios, & ad omnem eius posteritatem, cum expressa dispositio in contrarium non appareat. in consi.cxxvj.nume.xx. car.214.
Pater sicut dilexit filium eū instituendo, eodem modo omnem eius posteritatem dilexisse censetur. in consi.cxxviij. nu.xiij.et.xviij.car.220. & nu.lxxxij. car.223.
Pater cēsetur magis diligere natos, q̄ nascituros. in consilio.cxxviij.nu.xlv. car.221.
Pater si instituat filium, & eum grauet de restituendo post mortē, si decesserit sine filijs masculis, hoc casu filie non excludunt substitutum, quando testator exprimēdo illā conditionem voluit prouidere in casu expresso. in consilio.cxxviij.numero.lvj. car.222.
Pater habēs duos filios impuberes, si vni vulgariter substituat, alteri pupillariter in neutrius persona subintelligitur tacita substitutio, que alias subintelligeret̄. in consilio.cxxviij.numero.lxiij. car.222.
Pater si a filio reliquit mille pure, & eo mortuo, bis mille non solutis, quingenta, in hoc vltimo legato de quingentis, licet post mortem filij non subintelligit̄ facta illa ɔditio si sine liberis decesserit. in ɔsi.cxxviij.n.ccxxij.c.229.
Pater, si filio & hr̄de extraneo simul institutis, simul etiam substituit, q̄ sicut in extranei substitutione non subintelligitur conditio si sine liberis decesserit, nec etiam in sub-

stitutione filij, vt in vtroq; equalis sit substitutio. in consilio. cxxviij. nume. ccxxiiij. car. 229.
Pater, an possit prohibere filijs trebellianice detractioné. in consi. cxxxj. nume. iiij. car. 238. & nu. xx. & seq. car. 239. & numero. lviij. car. 241.
Pater nó potest grauare filios, vt fructus in legitimam imputent. in consi. cxxxj. nu. v. car. 238.
Pater, an possit disponere q legitima filij grauati cũ trebellianica compensetur. in consi. cxxxj. nu. xvij. car. 239.
Pater si instituat filios simpliciter in loco vbi masculi feminis preferuntur per formam statuti intelligitur prius masculos sm ordinem statuti vocasse. in consilio. cxxxiij. numero. xxv. car. 244.
Pater tenetur relinquere legitimam filijs sine aliqua códitione. in consi. cxxxiiij. nu. xv. car. 245.
Pater si relinquat filio, vel filie legitimam non integram, vel sub conditione, filius, vel filia poterit legitime supplementum petere. in consi. cxxxiiij. nu. xvj. car. 245.
Pater relinquens certum quid filio pro omni, & toto, qd petere posset, illud loco legitime relinquere videt, & eius naturam sapit. in consi. cxxxiiij. nu. xxvj. car. 245.
Patris iussus in adeundo debet precedere, qr tractat de acquisitione ei facienda. in consi. cxlij. nu. viij. car. 254.
¶ Patrimoniũ dicitur cuiusq; substantia vniuersa. in consi. xx. nume. ij. car. 32. vide tamen ibidem, nu. xv. ea. car.
Patrimonium proprie loquendo dicitur hereditas a patre proueniens. in consi. xx. nu. x. car. 32.
¶ Patruus nó debet esse melioris conditionis, q̃ pater. in consi. xxix. nu. xv. car. 48.
¶ Patruelium filij de iure cõi admitti debent per capita, & non per stirpes. in consi. xxix. nu. v. car. 47.
Patrueles de iure canonico sunt in secundo gradu. in consil. xxxvj. nume. viij. car. 58.
Patruelis est in quarto gradu, filius vero patruelis est in quinto. in ɔsi. cxvj. nu. iiij. car. 191. & hoc de iure ciuili.
De iure autem canonico patrueles sunt in secundo gradu filij autem patrueliũ sunt in tertio. in consil. cxxxiij. numero. xiiij. & nume. xv. car. 243.
Patrueles succedunt patrueli ab intestato defuncto, in capita, & viriliter, non autem in stirpes. in consilio. cxxxiij. numero. xxj. et. xxviij. car. 244.
¶ Pauperes non facile ad dignitates eriguntur. in consilio. i. numero. xxix. car. 6.
Peculium Filij detrahitur publicatis bonis patris, licet in eo filius non habeat plenũ ius. in consi. lxix. nu. ix. car. 99.
¶ Pecunia destinata ad emptionem rerum stabilium, an iudicari debeat, ac si res stabilis esset. in consilio. cxx. nume. ij. car. 201. & nu. xvj. car. 202. vbi dicitur q non, sm cómunem opinionem.
Pecunia ad mutuum destinata non comprehenditur sub legato mobilium, sed habetur pro data mutuo. in consilio. cxx. numero. iiij. car. 201.
Pecunia pupillaris deposita, & destinata ad emptionem prediorum non potest sine pretore expendi, qr de ea sicut de re immobili iudicatur. in ɔsil. cxx. nu. v. car. 201. vide tamen ibi numero. xxj. car. 202.
Pecunie appellatione omnia bona comprehenduntur. in consi. cxxx. nume. xv. car. 238.
¶ Pena promissa, si sors non fuerit soluta, committitur, etiam si vnus denarius de sorte nõ fuerit solutus. in consilio. xxvj. nume. vij. car. 45.
Pena maior, si est imponenda forensi ex forma statuti, non est imponenda ei, qui per decem annos in. d. loco habitauerit. in consi. xlix. nu. vij. car. 74.
Pena non debet egredi auctorem delicti. in consilio. lxix. numero. viij. car. 99.
Pene vti odiose debent minui. in ɔsi. cxlv. nu. xciij. c. 264.
¶ Peritis in arte standum est. in ɔsi. cl. nu. vj. car. 270.
¶ Periculum rei vendite spectat ad venditorem, anteq̃ contractus sit perfectus, nisi imperfectio ɔctus possit imputari more emptoris. in consi. xxvj. nu. xij. car. 45.
¶ Permissum ad tempus censetur post tempus prohibitum. in consi. xxiiij. nu. ij. car. 41.
Siue a testatore, siue a iudice tempus statuatur. in consilio. lxiij. numero. iij. car. 84.
Permissum in vno in alijs denegatum censetur. in consilio. xcv. numero. iiij. car. 154.
¶ Persona de iurisdictione ecclesie, vbi ius canonicum seruatur ex titulo lucratiuo non potest prescribere ex longa possessione decem & viginti annorum. in consilio. lxix. numero. lv. car. 102.
Persone ille dicuntur magis dilecte, & per cósequés prius vocate, quibus maior cófertur vtilitas, seu minus onus iniungitur. in consi. lxxj. nu. xix. car. 105.
Persona exclusa a successione vnius non propterea dr exclusa a successione alterius. in ɔsi. lxxvj. nu. cxxviij. c. 126.
Persona remotior de iure canonico semper consideratur, ita q amita, & amitinus, lz testatori in eodem gradu sint, tñ amita proximior amitino in successione est preferéda. in consi. xciiij. nume. xiij. car. 151.
Persone per testatorem vocate ad fideicómissum censentur eo modo, & ordine vocate, quo de iure cómuni succederent. in consilio. cxvj. numero. v. car. 191. vide ibi numero. xxvij. car. 192.
Persone vulgares, & iuris inexpertes capiunt familiam p tota parentela, seu agnatione. in ɔsi. cxvj. n. xx. c. 192.
Persone ad fideicómissum vocate per testatoré, que alias ab intestato admitterentur, céset eo modo, & ordine vocate, quo de iure cómuni, vel municipali ab intestato vocarentur. in consi. cxxxij. nu. xxiij. car. 244.
Persona defuncti debet considerari, non autem testatoris, cui per fideicómissum succeditur. in consilio. cxxxiij. numero. xxvij. car. 244.
¶ Pertinentie que dicantur. in ɔsi. lxv. nu. xxviij. car. 88.
¶ Petitio hereditatis non datur contra titulo possidentem, sed contra eos, qui pro herede, vel possessore possident. in consilio. lxxv. numero. vij. car. 117. & in consilio. lxxvij. numero. clvij. car. 135.
Petitio hereditatis prescribitur spacio. xxx. annorum. in consi. lxxvij. nu. clviij. car. 136.
Pie Cause in dubio fauendum est. in consil. cxx. numero. xj. car. 201. vide tamen qñ hoc procedat ibi numero. xxx. car. 203.
Pia causa licet in multis sit fauorabilis, non tamen est tantum fauorabilis, q alteri iniustitia fiat. in consilio. cxx. numero. xxxj. car. 203.
¶ Pignus proprie non consistit in re immobili, sed hypotheca. in consi. xlvij. nu. ij. car. 69.
¶ Pisanus dicitur ille, qui Pisis domicilium habet. in consi. xxxvij. nume. x. car. 58.
Plenitudini Nihil abest, & illa nihil indiget. in ɔsi. cxxxiij. n. xlv. c. 209.
¶ Plenum esse qd importet. in ɔsil. cxxiij. nu. xlvj. c. 209.
¶ Pluralis locutio, vbi plures nó sunt, verificatur ẽt in vno. in consi. cxxxix. nu. xxxij. car. 251.
¶ Plurimum interest non soluere, q̃ solutum repetere. in consi. lxiiij. nume. ij. car. 85.
¶ Plures vbi sub nomine collectiuo vocantur, omnes illi pro vno reputantur, & sic censentur tantum due partes fieri, & hoc qr sub duplici denominatione fit vocatio. in consi. ciiij. nume. xv. car. 171.
Plures sub nomine collectiuo vocati ordine successiuo dicuntur vocati, hoc est q proximiores in gradu semper preferantur. in consil. cxvj. nu. ij. car. 191. vide tamen ibi nume. xv. vbi limitatur. car. 192.
Plus est que esse in dolo ad alterius damnum, q̃ in mala fide. in consi. cxliiij. nu. xlix. car. 259.
Positio. Positionũ verba sic debent interpretari, ne repugnantiam contineant. in consilio. cxxv. nume. xix. car. 211.
¶ Possidens vi & armis aliquo tempore prescribere non potest. in consi. lxxvj. nu. xxj. car. 120.
Possidentis animus sicut consideratur in amittenda possessione, ita etiã consideratur in ea retinenda, qd est eius contrarium. in consi. cvij. nu. vij. & nu. xxiij. car. 176.
Possidens bona vigore alicuius testamenti dicitur de eo, & de fideicommisso in eo contento notitiam habere. in consi. cxvj.

consilio.cxvj.numero.xlv. car.193.
¶ Possidere qui semel probatur, presumitur in possessione continuasse, nisi contrarium probetur. in consil.cxlvj. numero.viij. car.265.
¶ Possessor bonefidei melioramenta cuz fructibus compensat. in consi.cxxix.nu.xliij. car.235.
Possessor malefidei de iure canonico nō prescribit aliquo tempore, ⁊ hoc procedit tam in prescriptione rerum, in qua requiritur possessio, q̄ȝ actionuȝ personalium. in consi.cxliij.nume.xlvj. car.259.
Possessor bonefidei fructus etiam ex re aliena perceptos suos facit. in ꝯsi.cl.nu.i.c.270. vide ibi nu.xxxij.c.271.
Possessor bonefidei hereditatis fructus restituere nō cogitur. in consi.cl.nu.ij. car.270.
Possessor bonefidei dicit̄ ille, qui auctoritate iudicis possidet. in consi.cl.nu.iiij. car.270.
Possessor in dubio presumitur bonefidei, nisi contrarium probetur. in consil.cl.nu.v.car.270. vide tñ ibi nu.xvij. ead.car. vbi limitatur.
Possessoris bonefidei privilegium est, ꝙ sine alio speciali titulo fructus prescribit. in ꝯsi.cl.nu.ij. car.270.
Possessor bonefidei, non dicitur ille postq̄ȝ nouit alios heredes in re possessa ius habere, ⁊ super hoc orta est controuersia inter eos, ⁊ ipsum, nedum per litem moraȝ, sed etiam q̄ȝ primum nouit, de hoc fieri dubiuȝ, ⁊ litē sibi mouendam esse. in consi.cl.nu.xij. car.270.
Possessor, nec bone, nec malefidei, sed inter vtrunqȝ existens fructus qui extāt restituere tenetur, sed si sunt consumpti, tenetur restituere, quatenus est factus locupletior, idest quatenus in eius vtilitateȝ sunt consumpti. in consi.cl.numero.xx. car.270.
Possessor bonefidei in h̄rditatis petitione ad fructus extantes, ⁊ ad eos consumptos quatenus locupletior factus est, conditione sine causa tenetur, ꝺm cōem opinio. in consi.cl.nu.xxj. car.271.
Possessor licet absolute non possit dici in mala fide, ꝑpter iuris ignorantiam, fructus tamen vsucapere nō potest. in consi.cl.nu.xxij. car.271.
Possessor bonefidei fructus per eum perceptos, ⁊ quos alias ipse lucraretur cum expensis, ⁊ melioramētis compensat, ⁊ sic in effectu eos nō lucrat̄, ex quo cum expēsis compensatur. in consi.cl.nu.xxxij. car.271.
Possessor malefidei tenetur de rebus consumptis qualitercunqȝ, q̄r non debebat ess cōsumere, de quibus sciebat fieri controuersiam. in consi.cl.nu.xxxv. car.271.
Possessor bonefidei, si res consumpsit, ⁊ non sit ob id locupletior factus, res tales sic consumpte damno consumentis partim cedūt, ⁊ partim damno illius cuius sunt. in consi.cl.nume.xxxvj. car.271.
Secus si sunt consumpte in possessoris vtilitatem, ⁊ ex hijs locupletior factus sit, q̄r eas res, aut eaꝝ extimationem restituere tenetur. in eo.consi.nu.xxxvij. car.271.
Quid quando sunt consumpte, ⁊ dubitatur, q̄uo ꝯsumpte sint. in eo.consi.nu.xxxviij. ea.car.
Possessor bonefidei, vt in restitutione non condemnetur, ad quoꝝ restitutionem non tenebatur, nisi quatenus eēt locupletior, debet probare se eos in malam parteȝ consumpsisse. in consi.cl.nu.xxxix. car.271.
Possessor bonefidei, nisi probet ꝙ dilapidauerit, in dubio dicitur factus locupletior ob fructus, vel alias res, que ad eum peruenerunt. in ꝯsi.cl.nu.xl. car.271.
Possessor hereditatis non potest aliquid hereditatis retinere occasione debiti, q̄d soluit ex causa hereditaria. in consi.cl.nume.xlj. car.271.
Possessor bonefidei hereditatis, si q̄d iuste soluit, id heredibus imputat. in consi.cl.nu.xlvj. car.271.
Possessor bonefidei soluens legata aliquo modo indebita, vero heredi saltem per retentionem imputat. in consil.cl.numero.xlvij. car.271.
Possessor h̄rditatis soluens indebitū id iuris h̄rdibus imputare non debet. in consi.cl.nu.xlviij. car.271.
Possessor h̄rditatis exigens indebitum, id vero h̄rdi non prestat. in consi.cl.nu.xlix. car.271.
Possessor hereditatis soluens post controuersiam moraȝ non solum in culpa, sed in dolo dicitur esse. in cōsilio.cl. numero.lj. car.271.
¶ Possessio etiam sine iusta causa prodest possidenti, aduersus non probantem de iure suo. in consilio primo, numero.lxxxj. car.8.
Possessio licet dicatur a pedum positione, non tamen minus dicitur possessio, vbi non ponuntur pedes. in consilio.xxxv.nume.ix. car.56.
Possessio iusta non potest parari, nec prescriptio debet admitti per falsum initium, q̄n quis asserit se procuratorem, ⁊ non est. in consi.lvj.nu.iij. car.79.
Possessio longeua dicitur vim constituti habere. in consilio.lxviij.numero.x. car.96.
Possessio quando inducat presumptionem iuris possidentis. in consi.lxviij.nu.xj. car.96.
Possessionis causa prius est discutienda, ⁊ tractanda. in consi.lxxv.nume.i. car.117.
Possessio vacans vi ⁊ armis occupata vitio reali non dicitur affecta. in consi.lxxvj.nu.xcviij. car.124.
Possessio antiquior, ⁊ que antiquiorem titulum habet, est preferenda. in consi.cxlvj.nu.xxv. car.265.
Possessione antiquiori probata ex vna parte, possessio iunior ex alia dicitur clandestina. in consilio.cxlvj. numero.xxvj.car.265. vide tamē ibi nume.xxx.ead.car. ⁊ declara, ⁊ intellige, vt ibi.
Possessio iusta, ⁊ vitiosa, iuste cedere debet. in consi.cxlvj. numero.xxvij. car.265.
Possessionis posterioris titulus non ꝓdest, ex quo fuit habitus post antiquiorem possessionem. in consil.o.cxlvj. numero.xxviij. car.265.
Possessio antiquior si est probata ex parte rei conuenti, licet ex parte actoris sit probatū dn̄ium, tñ actor in possessorio iudicio debet obtinere, q̄r ista possessio iunior actoris dicitur clandestina respectu antiquioris possessionis rei conuenti. in consi.cxlvj.nu.xxix. declara tñ, ⁊ intellige, vt.j.nume.sequen. car.265.
Possessio corpore coloni retēta amittitur, cuȝ alius in eaȝ ingressus fuerit, licet nobis ignorātibus. in consil.cxlvj. numero.xxxj. car.266.
Possessio etiam per se iniusta in possessorio retinende, debet conseruari possidenti aduersus non possidentem. in consi.cxlvj.nume.xxxij. car.266.
Possessio ad hoc, vt clandestina dicatur, requiritur, ꝙ q̄s furtiue in possessionē ingrediatur, timēs se posse repelli. in consi.cxlvj.nu.xxxiij. car.266.
Possessio non potest dici simpliciter clandestina, quando actor habet dominium, q̄r illa qualitas simpliciter prolata intelligitur respectu proprietatis. in consilio.cxlvj. numero.xxxv. car.266.
Possessio iunior nunq̄ȝ dicitur clandestina respectu antiquioris possessionis, nisi probans antiqorem possessioneȝ expresse articulatus fuerit, ꝙ aduersarius possideat clam respectu sue antiquioris possessionis, nec sufficit dicere, ꝙ clam possideat, q̄r si non dicat respectu sue possessionis succumbet. in consi.cxlvj.nu.xxxvj. car.266.
¶ Possessorium iudicium nullum infert preiudiciū in petitorio. in consi.i.nu.lxx. car.8.
In possessorio adipiscēte ad hoc, vt quis sit legitimus contradictor, ⁊ sic impediat petentem missionem in possessionē, tria requiruntur ꝙ possideat bona, de quibus agitur, ⁊ non vitiose, ⁊ de iure suo incontinenti doceat. in consi.lxxv.nume.xxvj. car.118.
¶ Posteri, posterorum appellatione vbi non est eadem ratio, non comprehenduntur femine. in consilio primo, numero.xciiij. car.9.
¶ Posthumus, posthumū nasci ⁊ natuȝ in pupillari etate decedere paria sunt. in ꝯsi.xlij.nu.xxxv. car.64.
¶ Potentia testandi, ⁊ codicillandi, lȝ equiparentur, tñ si statuto quis priuet̄ potentia testandi, non tñ dicitur prohibitus codicillari. in consi.vj.nu.xxiiij. car.19.
¶ Potestas, voluntas, ⁊ modus, hec tria cōmunicāt omnes actus humanos. in ꝯsi.lxxij.nu.xvj. car.108.
Potestas declarandi per testatoreȝ alicui cōmissario ꝯcessa nō se extēdit ad ea, q̄ sunt iuris. in ꝯs.c.n.xxvj.c.164.

Practica Cōmunis & consuetudo, sicut interpretatur statuta dubia, ita tollit clara, & certa statuta. in csi.ij.nu.xxviij. car.13.

¶ Preceptum in his que ad iuris decisionem pertinét est omnino seruandum. in consi.iij.nu.xxvj. car.15.

Preceptum nudū, seu simplex prohibitio de non alienādo, quando valeat. in consilio.xlviij. numero.ij. car.70. & numero.xj. car.71.

Precepto nudo testatoris de non diuidendo qs obedire non tenetur. in consi.lxxix.nu.viij. car.137.

Precepto nudo in eius fauorem facto quis renūciare potest. in consi.lxxix.nu.x. car.138.

Preceptum de iure impossibile non valet. in consilio.cxv. numero.xxx. car.190.

Preceptum si sit factum contra ius cum pena, non committitur pena, licet preceptum non seruetur. in consilio.cxv. numero.xxxj. car.190.

¶ Precedentia declarant sequentia. in csi.xv.nume.xvij. car.27. in consi.lxj.nu.v. car.83.

Precedentia magis influunt in sequentia, q̄ ecōtra. in consi.lxxxiij.n.xvj.car.141. & in csi.cxxviij.nu.ccxix.c.229.

Precedentia in testamēto multum operantur in interpretanda testatoris mente. in csi.ciij.nu.xiij. car.166.

¶ Prefationes statuti mentē, & causaȝ finalem eius ostendunt. in consi.xxj.nu.ij. car.34.

¶ Prelatus accusatus q̄ fecerat assassinare quendaȝ hominem, ideo inciderat in penam.c.i.de homicid.in.vj.loquentis de christiano assassinato, fecit se liberare, eo q̄ non erat probatum, q̄ ille assassinatus esset christianus, lȝ vere christianus esset. in csi.vij.nu.x. car.20.

Prelatus sicut res acquisitas intuitu ecclesie etiam mobiles alienare potest ob merita recepta, ita etiam ob beneficiorum remunerationem, lȝ donare, qđ alios non liceret. in consi.lxxvij.nu.xviij. car.129.

¶ Prescribi non potest res affecta vitio reali, nisi illud vitium purgetur. in consi.lxxvj.nu.xxv. car.121.

¶ Prescriptio.xxx.anno. currit contra ignorantem nō solum ius, sed ēt factum. in consi.xxij.nu.xxiiij. car.36.

Prescriptio.xl.anno. currit contra ecclesiā, nisi sit Romana ecclesia. in consi.xxij.nu.xxviij. car.37.

Prescriptio centenaria semper currit, hec dicitur sublata. in consi.liiij.nume vj. car.78.

Prescriptio.xxx.ann. tollitur qñ in obligatione interuenit iurm. in consi.liiij.nume.vij. car.78.

Prescriptio cum titulo currit per lapsum decem annorum inter presentes, & viginti annorum in absentes. in consilio.lxix.numero.xxxiij. car.100.

Dūmodo non sit cum mala fide, & vitio, qđ sequitur ipsam rem. in consi.eo.nu.xxxiiij. ea.car.

Prescriptio longi temporis requirit iustum tituluȝ. in consi.lxix.numero.xxxv. car.100.

Prescriptio non currit quando quis actu, & habitu, vel saltem actu ius sibi competere ignorat. in consilio.lxx. numero.ix. car.102.

Prescriptio posito q̄ contra ignorantem currat, tñ ex capite ignorantie poterit in integruȝ aduersus prescriptionem restitui. in consi.lxx.nu.xij. car.103.

Prescriptio quando sumus in iure querendo non impeditur ɔtra actionem personalem, lȝ heres contenta in testamento sciuerit. in csi.lxxiij.nu.xxxij. car.116.

Prescriptio an currat in feudis, & que. in consilio.lxxvj. numero.xix. car.120.

Et an censeatur sublata etiam illa, cuius initij in contrariuȝ memoria non extat, quādo lex simpliciter feudorum prescriptioni resistit. in consilio.lxxvj.numero.xxj. car.120. & numero.xciij. car.124.

Prescriptio non currit non valenti agere. in csi.lxxvj. nume.xxvj.car.121.& in csi.cxliij.nu.lxij. car.259.

Prescriptionis exceptio, que contra aliquos in feudo currit, nō obstat nasciturus. in csi.lxxvj.nu.xxvij.car.121.& vide numero.cj. car.124.

Prescriptio currit interueniente longissima possessione, & continuata cum iusto titulo, & bona fide. in consil.lxxvj. numero.lix. car.122.

Prescriptio centenaria, nec tāti tēporis, cuius initij in contrarium hominis memoria non extat nunq̄ sublata dicitur. in consi.lxxvj.nu.lxxxviij. car.124.

Prescriptio contra Imperium, vel Romanam ecclesiā, lȝ non currat circa ea, que eis in signum prelationis specialis reseruantur, ea tñ spacio centum annorum tollūtur. in consi.lxxvj.nu.lxxxix. car.124.

Prescriptio centenaria ideo in omni casu currit, vt sit litium finis, certiq̄ȝ sint possessores rerum suarum. in consi.lxxvj.nume.xcvj. car.124.

Prescriptio centenaria, an dicatur habere tempus, cuius initij in contrarium memoria non existat. in consi.lxxvj. numero.xcj. car.124.

Prescriptio ducentenaria dicitur habere tātum tempus, cuius initij hominum memoria in ɔtrarium non extat. in consi.lxxvj.nume.xcij. car.124.

Prescriptio tanti temporis, cuius initij in contrarium hominum memoria non extat, est adeo poteus, q̄ non tollitur per clausulam non obstāte lapsu temporis. in cōsilio.lxxvj.numero.xciij. car.124.

Prescriptioni si lex resistat, an tollat etiam illud, cuius initij in contrarium hominum memoria non existit. in consil.lxxvj.numero.xciiij. car.124.

Prescriptio cētenaria currit absq̄ȝ aliqua spe restitutionis in integrum. in cōsi.lxxvj nume.ciij. car.125.

Prescriptio.xxx.annor. currit etiam contra ignorātes. in consi.lxxvj.nume.cxlj. car.126.

Prescriptio.xxx.&.xl.annor. currit cōtra ignorantem. in consi.cxxviij.nu.cxxxv. car.225.

Prescriptio nō currit cōtra ignorātem sibi fideicōmissum competere. in csi.cxxviij.nume.cxxxvj. car.225.

Prescriptio est inducta ɔtra negligētes. in csil.cxxviij.nume.cxxxviij.car.225.& in csi.cxliiij.nu.lxij. car.259.

Prescriptio currit ɔtra eum, qui scit ius ad se pertinere, & est negligēs in petēdo. in csi.cxxviij.nu.cxxxix.car.225.

Prescriptio nō currit ɔtra ignorāteȝ sibi ius habitu, & actu competere. in csi.cxxviij.nu.cxl. car.225.

Prescriptio non currit contra eum, qui scit se habere ius, quo ad habitum, sed non quo ad actum. in cōsil.cxxviij. numero.cxlj. car.225.

Prescriptiones sunt inuētę, ne dñia semper in incerto iaceant. in csi.cxxviij.nume.cxliiij. car.225.

Prescriptio omnis est odiosa, & ɔtra ius naturale inuēta. in consi.cxxviij.nu.cclxvij. car.232.

In prescrip.iurium, & actionum personalium regritur cursus.xxx.anno. in csi.cxliiij.nu.liiij. car.259.

Prescriptio lōgi temporis.x.vel.xx.ann. inter cetera requirit titulum. in csi.cxliiij.nume.lvj. car.259.

Prescriptio in rebus dotalibus durāte matrimonio non currit contra vxorem, quia ad maritum agere spectat, etiam si sit prescriptio quadraginta annorum. in consilio.cxliiij.nume.lix.&.lxiij. car.259.

Prescriptio quadraginta annorum durante matrimonio currit contra virum, non autem contra vxorem. in consilio.cxliiij.nume.lxiij. car.259.

Prescriptio ēt centum annor. durante matrimonio cōtra mulierem nō currit, dūmodo vir ad inopiam nō vergat. in consi.cxliiij.nume.lxiiij. car.259.

Prescriptio quelibet contra mulieres ex eo tempore opponi potest, quo potuerunt agere, hoc est soluto matrimonio, vel viro ad inopiam vergente. in consilio.cxliiij. numero.lxv. car.259.

Prescriptio an currat cōtra eum, qui aliquid faciendi facultatem habet. in consi.cxlv.nume.iij.car.260. & numero.xxxvij.&.xl. vbi distinguit. car.261.

Prescriptio omnis dicitur reiecta, qñ emptor promittit qñcunq̄ȝ retrouēdere. in csi.cxlv.nu.iiij.ix.&.xij. c.260. vide tñ ibi nu.xxxiiij.xxxv.&.xxxvj. car.261. vbi cōtrarium tenet, & late, & est cōis opi. & vera. & nu.lj. car.262.

Prescriptio an possit currere, quando quis promittit perpetuo aliquid facere. in consi.cxlv.numero.vj.car.260. & numero.lvj. car.262.

Prescriptio ob malam fidem impeditur de iure canonico. in consi.cxlv.nume.xj. car.260.

Limita

Limita vt ibi nu.lxiiij.car.262.& sic datur intellectus ad.c. si.de prescrip.& nu.lxix.vsq3.lxxij. car.262.et.263.
Prescriptio actionum personalium, an impediatur ppter malam fidem, cum nil possideatur, qd possidens sciat esse alienum. in consi.cxlv.nu.xvj.c.261.& nu.lxxiiij.c.262.
Prescriptio in actiõe hypothecaria, an impediatur ob malam fide3 possidentis rem ei hypothecatam. in consilio. cxlv.numero.xvij. car.261.
Prescriptioni decurse renunciari potest. in consilio.cxlv. numero.xxiij. car.261.
Prescripta instantia pereunt omnia acta iudicij ordinatoria, quicquid postea sequatur. in consi.cxlv.nu.xxiiij.car. 261. vide ibi nume.lxxxv. car.264.
Prescriptio dicitur presidium impium, & propterea videtur esse 9tra naturalem rationem. in consi.cxlv.nu.xxvj. car.261. vide ibi nu.lxxxix. car.264.
Prescriptio cum sit de rigorositate iuris ciuilis, an clerici ea rigorositate vti possint. in 9si.cxlv.nu.xxviij.car.261.
Prescriptio interrumpitur per litem motam, si lis moueatur ante finitam prescriptionem. in consilio. cxlv. numero.xxxiij. car.261.
Prescriptionem iure publico introductam maxime lõgissimi temporis.xxx.vel.xl.annorum contrahentes tollere non possunt, nec ei renunciare, fm cõmunem opinio. in consi.cxlv.nu.l.& .lv. car.262.
Prescriptio extraordinaria facilius tollitur, q̃3 ordinaria. in consi.cxlv.nu.liij. car.262.
Prescriptioni inducte in defectũ prouisionis hominis renunciari potest, q2 non dicitur inducta in odium negligentis ius suum petere. in 9si.cxlv.nu.liiij. car.262.
Prescriptioni inducte in odiu3 negligentis expresse renunciari nõ potest per priuatos. in 9si.cxlv. nume.lv.&.lvij. car.262.& est cõmunis opinio.
Prescriptioni per principem, vel per ciuitatem non recognoscentem superiorem inducte renũciari potest. in consi.cxlv.numero.lvj. car.262.
Prescriptio libertatis non impeditur, si tu non vteris seruitute, l3 ego sciam tibi seruitutem deberi. in consi.cxlv. numero.lxvij. car.262.
Prescriptio currit ex solo non vsu. in consilio.cxlv. numero.lxviij. car.262.
Prescriptio currit aduersus aliquem, quando aliquid acquirere, & consequi pendet ab eius voluntate, qui potest illud velle, & etiam nolle, dum res est in dubio, & anteq̃3 declaret se velle, ẽt q illle qui prescribit omnia sciat. in cõsilio.cxlv.numero.lxxj. car.263.
Prescriptio heredis currit contra legatarium, l3 sciat legatum ei deberi, donec declaret, an velit legatum, & sic anteq̃3 id acceptet. in consi.cxlv.nu.lxxij. car.263.
Prescriptio ecclesie contra priuatum competit. in consilio.cxlv.numero.lxxxviij. car.264.
Prescriptionis legitime exceptione ille dicit tutus, quando contra talem prescriptionem, etiam ex capite ignorantie iuste in integrum restitutio non est danda. in consil.cxlix.numero.i. car.269.
¶ Presentia magis afficiunt. in 9sil.cxxij.nu.xviij.c.206.
¶ Presumitur semper pro sententia. in consilio.xxxix. numero quarto. car.60.
Presumitur aliquem nolle iactare suum. in consilio.lvj. numero.x. car.80.
Presumitur nemo velle seipsum, & statum suum anihilare. in consi.lxxvij.nu.xxxix. car.130.
¶ Presumptio licet releuet ab onere probandi, tñ non releuat ab onere proponendi, & allegandi, cum quelibet iuris presumptio debeat articulari, l3 non probari. in consil.vij.numero.ix. car.20.
Presumptio vt inducatur q solemnitas interuenerit, q̃3tum ad tempus requiratur. in 9si.xxij.nu.xvij. car.36.
Presumptio iuris, an sit alleganda, licet non probanda. in consi.xxij.nume.xix. car.36.
Presumptio iuris dicitur liquidissima probatio. in consilio.lxvij.numero.vj. car.94.
Presumptio non tollit, quin possit in contrarium probari, & allegari. in consi.lxvij.nu.xxj. car.95.
Presumptio onus probandi in aduersarium transfert. in consi.lxix.nume.xvij. car.99.
Presumptio, que orit ex cronicis, q talis est de tali agnatione, tollit aliam presumptionem ortam ex probatione non concludenti, q talis sit de tali agnatione. in cõsilio. lxxvj.numero.lxvj. car.123.
Presumptio vna aliam tollit. in 9si.lxxxix.nu.xiij.ca.146. in consi.ciij.nume.lj. car.170.
Presumptioni iuris nõ est, qñ non sumus in dubio, nec in incerto. in consi.cxvij.nu.xxij. car.196.
Presumptio q substitutio nõ sit pupillaris, que oritur ex expressione certarum rerum per testatore3 facta, tollitur per aliam fortiorem presumptionem, q voluerit pupillariter substituere, que oritur ex verbis directis ciuilibus, quibus testator in substitutione vsus fuit. in consilio.cxxj.nume.xxj. car.204.
Presumptio vna per contrariam tollitur presumptione3. in consi.cxxviij.nu.xlj. car.221.
Presumptio specialis generali derogat. in consilio.cxxviij. numero.ccxxx. car.230.
Presumptio resultans ab vnitate sermonis, an cedat presumptioni, que sumitur a voluntate testatoris. in consilio.cxxviij.numero.ccliij. car.231.
¶ Preteritus dicitur ille, qui non fuit institutus, nec exheredatus. in consi.cxxiiij.nu.ix. car.176.
¶ Preteritio matris, l3 pro exheredatione habeat, non tñ vere est exheredatio. in 9si.cvij.nu.xxvij. car.176.
¶ Princeps. principis volũtas saltem de facto est seruanda. in consi.xlix.nu.xxxv. car.75.
Princeps aliquid alicui auferẽs presumitur q ex causa faciat. in consi.lxvj.nu.xv. car.80.
Princeps in contrahendo respectu obligationis dicit vti iure cõmuni. in consi.lxv.nu.vj. car.86.
Principis scientia tollit omnem defectu3, cui nemo potest dicere, cur ita facis. in 9si.lxv.nu.liij. car.89.
Et hoc procedit, etiam si clausula ex certa scientia nõ sit expressa, sed de scientia Imperatoris aliter 9staret. in consil.lxv.numero.liiij. car.89.
Principi asserenti quid esse feudum cum duodecim sacramentalibus ei creditur, cum sit presumptio pro eo, stante inuestitura, & fama publica. in 9si.lxvij.nu.xxv. ca.97.
Principem plenitudine potestatis non vti in dubio presumi debet. in consi.lxix.nu.lxij. car.101.
Princeps inferior ab Imperatore non potest vti clausula de plenitudine potestatis. sicut nec clausula non obstãte respectu legum cõmunium. in 9si.lxix.nu.lxiij. car.101.
Principes ecclesiastici non solent concedere alienationes feudorum, ne ecclesie preiudicent. in consilio.lxxiiij. numero.xxiiij. car.115.
Princeps non potest sine iusta causa auferre vassallo vtile dñium feudi. in consi.lxxvj.nu.xvj. car.120.
Princeps non debet venire contra suam promissione3. in consi.lxxvj.nu.cxiij. car.125.
Princeps qui aliquem inuestiuit tenetur ad tradendum, & patiendum vt vassallus vtatur, & fruatur. in consi.lxxvj. numero.cxv. car.125.
Princeps mouetur ob merita ad concedendum feudum femine, extincta linea masculina. in consilio.lxxvj. numero.cxxj. car.126.
Principem legibus viuere conuenit. in consilio. lxxviij. numero secundo. car.136.
Princeps tenetur seruare 9tractus, & pmissiones factas, maxime ex onerosa causa. in 9si.lxxviij.nu.iij. car.136.
Princeps si declarat aliquod dubium iuris, debet citare eos, quorum interest, & qui dañificari possunt, aliter declaratio non valet. in 9si.c.nu.xxiij. car.164.
Princeps si concedat facultatem legitimandi alicui nõ potest talem concessionem declarare absq3 citatione eius, cui talis declaratio preiudicare potest. in consilio.100. numero.xxv. car.164.
Principes inferiores non dicunt habere iura in scrinio pectoris. in consi.cxxxviij.nu.vj. car.249.
Princeps inferior nõ potest tollere legm inferioris. in consil.cxxxviij.nume.ix. car.249.

Princeps in suis terris auctorizat ex post legitimationem per Comitem palatinum Imperialem factam. in consilio.cxlij.nume.ix. car.254.
Reliqua vide.s. in verbo Imperator.
¶ Principali annullato, annullatur etiam accessorium. in consi.lxxviij.nume.x. car.137.
Principali sublato tollitur etiam iuramentum. in consilio. cxlv.numero.lxj. car.262.
¶ Principaliter quod fit attendi debet. in cōsilio.cxxiiij. numero.xv. car.208.
¶ Priuatio presupponit habitū. in ꝯsi.cxxx.nu.xxj.car. 234.⁊ in consi.cxxxj.nu.lxxvj. car.241.
¶ Priuilegiatus non vtitur priuilegio contra pariter priuilegiatum. in consi.lxxiiij.nu.xxj. car.115.
¶ Priuilegium cum datur filio excludendi filiam, eo q̄ est masculus, illa qualitas masculinitatis requiritur etiā in nepote, vt gaudeat illo priuilegio, ideo neptis ex filio non excludet filiam. in consi.i.nu.lxxiij. car.8.
Priuilegium personale cum persona extinguitur. in consi. xxij.nu.vij.car.36. in ꝯsi.lxv.nu.xij. car.87.
Priuilegium concessum ob merita transit in beneficium, ⁊ nomen priuilegij perdit. in ꝯsi.xxxvij.nu.xviij. car.59.
Priuilegia, ⁊ concessiones obseruate per annos quadraginta, vti iustissima perpetuo seruari debent. in consilio. lxxvj.numero.lviij. car.122.
Priuilegium presumitur validum per tantum tempus, cuius initij memoria hominum in contrarium non extat. in consi.lxxvj.nu.liiij. car.122.
Priuilegia, ⁊ rescripta principis debent intelligi sine alterius graui preiudicio. in ꝯsi.lxxvij.nu.cvj. car.133.
Priuilegia per nos non sunt inducēda, que expresse a lege non reperiuntur inducta. in ꝯsi.cxxv.nu.xxij. car.212.
Priuilegia ⁊ beneficia fauore filiorū concessa in testamento inter liberos condendo solum procedunt, quando pater disposuit in fauorem omnium, non autem, si disponat in fauorem vnius, ⁊ in odium alterius. in ꝯsi.cxxvij. nu.v.car.217.⁊ nu.xix. car.218.
Priuilegium, quando est clausum in corpore iuris, nō censetur sublatum, nec ei derogatum, nisi specialiter exprimatur, etiam q̄ generaliter diceretur non obstantibus priuilegijs. in consi.cxxxj.nu.xlvj. car.240.
¶ Probare non probat hoc esse quod ab hoc contingit abesse. in consil.vij.nume.vij.car.20. ⁊ in consilio.lxvij. numero.xviij. car.95.
Probari incōtinenti dicitur, q̄ñ probatur ꝑ tempus instantie cause mote. in consi.lxviij.nu.xv. car.97.
¶ Probatio negationis naturaliter est nulla. in consi.vij. numero.v. car.20.
Probatio per publicam vocem, ⁊ famam nulla est species probationis, nec etiam semiplena. in consilio.xxij. numero.viij. car.35.
Probationes semiplene lʒ sint diuersi generis, debēt adinuicem ꝯiungi, vt ex inde nascatur plena, ⁊ ꝯcludens probatio. in consi.lxvij.nu.xxix. car.95.
Probationis tota virtus stat in ratione dicti testis. in consi.lxix.numero.xiij. car.99.
Probatio in contrarium admittitur contra presumptionem.l.cum auus.ff.de condi.⁊ demonstra.⁊ simi. in consil.cxxviij.numero.ccxlvj. car.231.
Probatio dubia non releuat probantem. in consil.cxlvj. numero.vij. car.265.
¶ Procurator, ⁊ alij habentes affectionem ad causam, etiaʒ preter spem cōmodi, nō sunt idonei testes. in consi.lxxxix.numero.xviij. car.146.
Procurator in principali causa remouetur a testimonio ēt in causa appellationis etiam si fuerit mandatum reuocatum. in consi.eo.nu.ix. ead.car.
Procurator concipit verba in personam suam, nūtius vero in personam dñi. in consi.cxxviij.nu.vj. car.220.
¶ Prohibitus directa via non censetur ꝯcessum via indirecta, quando est eadem ratio prohibēdi. in consilio. xl.numero.viij. car.61.
Prohibitus molestare vsufructuarium cautionem petere poterit. in ꝯsi.cxiij.nu.x.car.184. vide tñ ibi nu.xlix.⁊.lj. car.186.⁊ in consil.cxv.nu.xxix. car.190.
Prohibitus molestare vsufructuarium non dicitur prohibitus detrahere quartam, cum illud iure permittente fiat. in consi.cxiij.nume.xj.car.184.⁊ nu.xxviij.ca.185. ⁊ numero.l. car.186.
Prohibitus molestiam inferre dicitur prohiberi etiam si de iure potuisset molestare. in consi.cxv.nume.xxvj. vide etiam numero.xxxij. car.190.
Prohibitus ad tempus alienare post tempus non censetur prohibitus. in ꝯsi.cxxx.nu.ij. car.237.
¶ Prohibitio facta ab habente auctoritatem seruanda est. in consi.xl.nu.ij. car.61.
Prohibitio de non diuidendo perpetuo facta sine causa non valet.
An autem valeat cum causa. in ꝯsi.xlviij.nu.xij. car.71.
Prohibitio de non molestando, ⁊ turbando intelligitur de iniusta molestia, ⁊ turbatione non si iure fiat. in consilio. cxiij.numero.ix. car.184.
Prohibitio testatoris est fortior, q̄ꝫ contrahentium. in consil.cxiij.numero.xlv. car.186.
Prohibitio testatoris de non molestando dʒ intelligi, q̄ñ malo animo, ⁊ modo aliquid fieret. in consilio.cxv. numero.xxviij. car.190.
¶ Prolixitas debet esse inimica recte de iure respondēti. in consi.xliij.numero.i. car.65.
¶ Promittens simpliciter aliquid non petere, non dicitur se extendere ad contenta in testamento. in consilio. cxxix.numero.lv. car.236.
¶ Promissio si sit facta de centum pro dote, ⁊ de illo pluri, quod Titius arbitrabitur Titij arbitramentum, ⁊ illius pluris declaratio etiam soluto matrimonio fieri potest. in consi.xxxv.nu.xviij. car.56.
Promissio non dicitur incerta, q̄ñ per relationem ad aliud venit certificanda. in ꝯsi.lv.nu.iij. car.79.
Promissio incerta valet fauore dotis. in consilio.lv. numero quarto. car.79.
Promissio de non reuocandis legatis valet, q̄ in alijs bonis testandi facultas remanet. licet non sit libera. in consil.lxv.nume.xlviij. car.89.
Promissio facta seruari debet. in ꝯsi.lxviij.nu.xxviij. c.98.
Promissio ex ore principis facta firmius seruari debet. in consilio.lxxvj.numero.cxvj. car.125.
Promissioni de non alienando quādo apponitur clausula annullatiua alienationis, puta q̄ alienatio non valeat, ⁊ pro non facta habeatur tunc alienatio non valet, ⁊ impeditur dñij translatio. in ꝯsi.lxxviij.nu.vj. car.136.
Promissio facta per aliquem de non alienando q̄ñ pro obseruatione obligationis obligat rem non alienādaʒ, impeditur alienatio. in ꝯsi.lxxviij.nu.viij. car.136.
Et sufficit generalis obligatio omnium bonorū, in qua includitur obligatio rei prohibite alienari. in codeʒ consilio, numero.ix. ead.car.
Promissio si sit facta non inferre questionem, controuersiaʒ, vel molestiam promissioni contrauenisse dicitur, siue de facto, siue de iure, siue in iudicio, siue extra cōtrouersia mota fuerit, ⁊ lis illata fuerit. in consilio.cxiij. numero.xliiij. car.186.
Promissio de non veniendo contra diuisionem dicitur posita ad illius diuisionis confirmationeʒ, de qua principaliter agebatur, vnde non dʒ ipsam ampliare vltra id, qđ ipsa diuisio importat. in ꝯsi.cxvj.nu.xxxiij. car.193.
Promissiones ad inuicem facte inter diuidentes de euictione, ⁊ de non mouendo aliquam liteʒ super dictis bonis, lʒ regulariter debeant intelligi ſm naturam diuisionis, ⁊ non q̄ñ euictio causaretur ex facto, ⁊ ordinatione eius a quo euincitur, tamen ob amplissimam formaʒ talium promissionum possunt ad casum etiam fideicōmissi trahi. in consi.cxvj.nu.lxij. car.194.
Promissio de euictione in diuisione facta debet intelligi secundum naturam diuisionis factam esse. in consilio. cxxviij.numero.cxxxij. car.225.
¶ Pronepos de iure ciuili est in quarto gradu, de iure autem canonico est in tertio gradu. in consilio.xxxvj. numero primo. car.57.

Pronepos

Pronepos subintrat in locum patris, ⁊ eius personam representat. in consil. cxxvj. nu. x. car. 213.
Pronepos dr̄ esse in tertio gradu. in ꝯsi. eo. nu. xix. c. 214.
Pronepos lz veniat appellatione nepotis, tñ si legaui nepotibus, tūc appl̄one nepotū nō veniūt ꝓnepotes, qñ d̄ illis est facta mentio. in ꝯsi. cxxviij. nu. lxij. car. 222.
¶ Propinquiores semp in successionibus potioris conditionis esse debent. in consil. iij. nu. xv. car. 14.
¶ Propositū in ꝓposito illud operaꝛ, quod operatur oppositum in opposito. in consil. cvij. nu. xxij. car. 176.
¶ Propositio ista nullus homo currit ẜm dialecticos feminam non comprehendit. in consil. i. nu. xcviij. car. 9.
¶ Proprietarius si ꝓmittit vsufructuario non inferre molestiam nō impediꝛ petere cautionē de vtendo ⁊ fruendo arbitrio boni viri, qꝛ hoc dr̄ ex natura ipsius cōtractus. in consil. cxiij. nu. lij. car. 186.
¶ Propriū dr̄ ꝙ vni soli ꝯpetit. i ꝯ. xcviij. n. xxxiiij. c. 160.
¶ Prorogatio instantie quando post terminum valeat. in consil. xxxix. nu. i. car. 60.
Et quam vim habeat.
Prorogatio iurisdictionis de loco ad locum, ⁊ de persona ad p̄sonam in legitimatione non pōt fieri cū sit de reseruatis principi. in consil. cxlij. nu. ij. car. 254.
¶ Prosoneta nō ē idone⁹ testis. i ꝯ. lxxxix. n. xviij. c. 146.
¶ Protestatio iusta causa vestita lz sit ꝯtraria facto iuuat ꝓtestantē, maxime si inest inf̄m. i ꝯsi. lxxvij. nu. lxi. c. 130.
¶ Prothocollo in dubio stādū est. in ꝯsi. cj. nu. ix. c. 165.
¶ Prouidens in vno casu censetur in alio noluisse prouidere. in consil. vj. nu. xxv. car. 19.
¶ Prouisio in simplicibus non comprehendit casum mixtum. in consil. xvj. nu. vij. car. 29.
Prouisio tollens prescriptionem centenariam non tollit. in consil. liiij. nu. v. car. 78.
Prouisio hominis legis ꝓuisionem tollit. in consil. xcv. nume. xxxvj. car. 156. in consil. cxxvj. nu. xv. car. 214. et in consil. cxxxiij. nu. xij. car. 243.
Prouisio legis extraordinaria tollitur per prouisionez hominis. in consil. cxxviij. nu. cc. car. 227.
Prouisio legis tacita tollitur per ꝓuisionem testatoris expressam, quia expressum facit cessare tacitum. in consilio. cxxviij. nu. ccj. car. 227.
Prouisio testatoris quando tollat prouisionem legis. in consil. cxxx. nu. ix. ⁊ xij. car. 217.
¶ Prouincialis dicitur ille qui in prouincia domiciliū habet. in consil. xxxvij. nu. x. car. 58.
¶ Proximus, proximi pariter testatori omnes admittūtur. in consil. cxxvj. nu. ij. car. 213. ⁊ nu. xliij. car. 215.
¶ Proximiores de iure sp vocanꝛ. in ꝯsi. iij. nu. xlij. c. 15.
Proximior defuncto de iure cōmuni dz ei succedere sublata omni differentia sexus ⁊ agnationis item masculoꝝ ⁊ feminarum. in consil. xij. nu. i. car. 25.
Proximiores ordine successiuo semp preferuntur, qñ aliqui de familia vel agnatione aliqua ad successionem vocantur. in consil. xciiij. nu. xvij. car. 152.
Proximior in gradu qñ agiꝛ de successione trāsuersalium qñ debeat admitti. in consil. cxvj. nu. vij. car. 191.
Proximiores in gradu an vocenꝛ ad fideicōmissum. in cōsil. cxvj. nu. xij. car. 191. vide ibi nu. xxxj. car. 193.
¶ Proximitas succedentis an dēat attendi respectu p̄sone nup defuncte an respectu primi testantis. in ꝯsil. cxvj. nu. vj. car. 191. et ibi nu. xxv. vbi dr̄ ꝙ respectu eius qui nuper decedit. car. 192. in ꝯsil. cxxxiij. nu. xxvij. car. 244. ⁊ in consil. cxxxv. nu. iij. car. 246.
Proximiores per testatorem ad fideicōmissum censentur vocati. in consil. cxxxv. nume. ij. car. 246.
Publicatio Testium examinatorum pēdet ex voluntate eius, qui eos fecit examinare. in consil. xxxiiij. nu. v. car. 55.
Publicatio testium fieri dz ad petitionez eius, qui eos examinare fecit. in consil. xxxiiij. nu. ix. car. 56.
¶ Puniri non debet vnus pro alio, etiaz si esset pater vel filius delinquentis. in consil. lxix. nu. x. car. 99.
¶ Pupillus licet improprie possit dici decedere intestatus vel ab intestato, tamē talis larga interpretatio in statutis non attenditur. in consil. xxiij. nu. xiij. car. 38.

¶ De littera. Q.

Quadriennium Baꝛ lesis ad petendā restitutionem in integrū, licet olim daretur annus vtilis a die lesionis. in ꝯsi. lxx. nume. xxiiij. vide nume. xxvij. ⁊ xxxj. car. 103.
Quadrieñij tempus currit post annū. xxv. qñ minor ob etatem restituitur. in eo. consil. nu. xxv. car. ea.
Quadrieñij tempus est partim vtile, ⁊ partim continuum. in eodem consil. nu. xxix. car. ea.
Quadrieñij tp̄s p̄dictū lz in eius cursu sit ꝯtinuū, tñ in sui initio dr̄ vtile, adeo ꝙ nō currit, nisi a die scie. i ꝯsi. lxxvj. nu. xxxj. ca. 121. vide tñ ibi nu. ciiij. ca. 125. in ꝯsi. cxxviij. nu. clxij. clxvj. ⁊ clxviij. ca. 226. et i ꝯ. cxlv. n. xxxj. c. 261.
Quadriennium ad petendam restitutionē in integꝝ an incipiat a die lesionis. in ꝯsi. cxxviij. nu. clxiiij. clxxj. ⁊ clxxv. vbi dicit ꝙ sic a die lesionis. car. 226.
¶ Qualitas repetita in primo capitulo cēsetur repetita in sequenti. in consil. i. nu. xv. car. 8.
Qualitas adiuncta verbo determinatur ẜm tp̄s verbi. in consil. ij. nu. v. car. 12. et nu. ij. et. xxij. car. 13.
Qualitas repellēs aliquē ab hr̄ditate suffiꝛ ꝙ sit tp̄e actualis acq̄sitōis, lz nō eēt tp̄e d̄late hr̄dita. i ꝯ. ij. n. xij. c. 12.
Qualitas adiecta per relatiuū quis vel qui restringit precedentia. in consil. xx. nu. xiij. car. 32.
Qualitas sine subiecto eē nō pōt. in ꝯsi. xxij. nu. iij. car. 35.
Qualitas apposita in vno capite statuti qñ in alio repetita dicatur. in consil. xxix. nu. vj. ⁊ nu. ix. car. 47.
Qualitas q̄ ꝓdest, ⁊ nō q̄ nocet, attēdi dz, qñ sunt pares, si impares, q̄ est potētior attēdiꝛ. in ꝯsi. xxxvij. nu. xij. c. 58.
Qualitates nulle sunt non entis. in consil. liiij. nu. x. car. 78. ⁊ in consil. cxlvj. nu. lxxxij. car. 263.
Qualitas adiecta circa vnum ex pluribus ad alia refertur, ⁊ ea qualificat, que per copulam ponuntur in eadē oratione. in consil. xcviij. nu. ij. car. 158.
Qualitas qñ ad precedentia relata vitiat actū ⁊ reddit inutilem, nunq̄ refertur. in cōsil. xcviij. nu. xlj. car. 160.
Qualitas in vno capite apposita an ⁊ qñ censeatur in alia parte repetita. in consi. cxxviij. nume. xxv. car. 221. et nume. xcviij. car. 223. et nu. cclvj. car. 232.
Qualitas sine cl̄a in fine posita, qñ aliqd nō repugnat, referꝛ ad omnia precedentia. in ꝯsi. cxxxix. nu. iiij. car. 250.
Qualitas apposita in vna p̄ticula ꝯctus qualificat totū ꝯctū, ēt qñ ille p̄ticule ꝯctus erāt in diuersa or̄one, vel nō regulanꝛ ab eodē verbo. in ꝯsi. cxxxix. nu. vij. car. 250.
¶ Quātitas qñ debeꝛ respectu speciei, an veniant fructus illius speciei. in ꝯsi. lxxiiij. nu. xxxiiij. car. 116.
¶ Quartā canonicā nō soluēs p̄ spaciū tāti tp̄is, cuius iniꝛ tij hominuz memoria in ꝯtrarium non est, presumitur iuste fecisse. in consil. lxxvj. nu. lv. car. 122.
Quarta que debetur arrogato debetur sine aliquo onere. in consil. ciij. nu. xxj. car. 169.
Quartam vxor tenetur sine onere relinquere filijs eiusdem mariti. in consil. ciij. nu. xxiij. car. 169.
¶ Querela inofficiosi testamenti preparata in filium heredem transmittitur, non tamen tanq̄ heredem. in consilio. lxxij. nume. xxxj. car. 109.
¶ Qui vult vnum dicitur velle omne id, sine quo illud esse non potest. in consil. xxxviij. nu. ij. car. 59.

¶ De littera. R.

Raphael Fulgosius fuit Placentinus, ⁊ duxit vxorem Papiensem, ⁊ quo ad dotis lucruz adueniente casu fuit obseruatum statutum Placentinuz. in consilio. xiiij. nu. iij. car. 26.
¶ Ratio feminarū exclusiua, vez ratio ꝯseruande agnationis ⁊ cyppi domus, cessat, quando soluz femina supest. in consil. i. nu. vj. car. 4. et nu. xxvj. vbi assignat aliā rationem feminarum exclusiuam. car. 5.

Ratio, quādo non est in statuto expressa, ab ea, nec ab eius defectu argui potest. in consil. i. nu. xj. car. 4.
Ratio vna licet cesset, si tñ alia remanet, debet etiam dispositio remanere. in consil. i. nu. xxvij. car. 5.
Ratio statuti excludētis feminas pp masculos est publica vtilitas, q̄ resultat ex ꝯseruatione dignitatis familie, ꝛ agnationis. i ꝯs. i. nu. xxxviij. xliij. ꝛ. xliiij. vbi late. car. 6.
Ratio qñ est eadem in vno casu que in alio regula. l. patre furioso. ff. de his qui sunt sui vel alie. iur. tunc non procedit. in consil. i. nu. lvij. car. 7.
Ratio statuti idiffinite loquētis, si nō reperiť in femina, eā ex sui natura nō cōprehendit. in ꝯsil. i. nu. cxl. car. 11.
Rō ꝯseruādę agnationis qñ nō pōt ꝯseruari in statuto, dispositio exclusiōis feminaꝝ nō ꝓcedit. i ꝯsi. ij. n. xj. c. 12.
Rō motiua statutoꝝ excludentiū feminas pp masculos dr̃ fauor agnationis ꝯseruande. in ꝯsil. iij. nu. v. car. 14.
Ratio ꝯseruande agnationis qñ dēat attendi, si statutum excludat feminas agnatas. in ꝯsil. x. nu. xxij. car. 23.
Rō nō est q̄renda in dispōne statutaria, qꝛ statutū fundať in sic volo, ꝛ sic iubeo, ꝛc. in ꝯsil. xx. nu. xxj. car. 33.
Ratio ꝛ mēs ꝓhibentis alienationē semp attendi dꝫ, ꝛ ab ea regulať ꝓhibitio, ꝛ eius effcūs. in ꝯsi. xx. nu. xl. c. 34.
Ratio ꝯseruādę agnationis ob quā statutū est emanatū restringit ꝛ regulat dispōnem. in ꝯsil. xxiij. nu. xxix. car. 39.
Ratio eadē nō est excludendi agnatas, que est excludendi matrē, et ꝯiunctos. in ꝯsil. xxx. nu. xxix. car. 50.
Ratio in aliqua lege allegata, lꝫ videatur in verbis generalis, tamen debet restringi ad terminos, in quibus loquitur, quando eius generalitati repugnat mens disponentis. in consil. xxx. nu. xxxvij. car. 51.
Rōnes plures finales qñ ꝯsiderantur in vna dispositione, licet vna cesset, non tñ cessat dispositio, si alia ratio remanet. in consil. xxx. nu. xl. car. 51.
Ratio eadem vbi viget, debet etiam statutum vigere. in cōsil. xxxv. nume. xj. car. 56.
Rationes plures in re dubia sunt fortiores vna. in consilio. xxxvij. nume. vij. car. 58.
Ratio diuersa est damnum pati, ꝛ lucrū non capere. in cōsil. lxxxij. nume. xix. car. 140.
Ratio que sit, ꝙ statuta Italie stantibus masculis feminas excludūt. in consil. cxix. nu. xxxiij. car. 200.
Rō. l. cū auus. ff. de ꝯdi. ꝛ demō. est gñalis, ꝛ gñalr intelligenda. in ꝯsil. cxxviij. nu. xv. car. 220. ꝛ nu. lxxxij. c. 223.
Rō. d. l. cū auus est vnica. in ꝯsi. cxxviij. nu. xxxviij. ca. 221.
Ratio que sit ꝙ statuta in substōnibus fideicōmissarijs prescriptionē excludāt. in ꝯsil. cxxviij. nu. clxxxvij. car. 227.
¶ Ratihabitio nō trahiť retro in preiudiciū iuris medio tpe quesiti tertio. in ꝯsi. lxxvij. nu. cxviij. car. 133.
¶ Ratificatio facta ēt ex interuallo non dr̃ facta ex voluntate, sed per metum, si adhuc duret causa metus. in consil. lxxvij. nume. lxij. car. 131.
Ratificatio nunq̄ operať, qñ res nō sunt integre, sed facta est aliqua rei mutatio. in ꝯsi. lxxvij. nu. cxv. car. 133.
Ratificatio nunq̄ opatur, qñ actus medius obuiat ꝯiunctioni extremorum. in ꝯsi. lxxvij. nu. cxvij. car. 133.
Recipiens Aliqd sub pretextu pacis in eundē vti receptum ob turpē cām ex pte recipiētis restitui dꝫ. in cōsil. lxxvij. nu. xxxj. car. 129.
Recipiens a deponente aliquid vt depositum reddat, illud conditione ob turpem causam restituere debet. in eodē consil. nume. xxxij. car. 130.
¶ Recompensatio operať, ꝙ qs non dicať grauari, vbi alias grauatus diceref. in ꝯsi. cxxj. nu. xxv. car. 206.
¶ Recōuentio viꝫ exceptionis habet, imo dicitur species exceptionis. in consil. xxxiiij. nu. ij. car. 55.
Recōueniēdi ptās non tolliť, quando causa est cōmissa cū clausula, ꝙ procedat iudex sine strepitu, ꝛ figura iudicij. in consil. lx. nu. v. car. 83.
Reconuentio an habeat locum in causis summarijs. in eodem consil. nume. vij. car. 83.
Recōuētio lꝫ possit corā iudice delegato, ꝛ nō corā arbitro fieri, tñ si delegatio fiat de partium consensu, delegatus ille dicitur sapere naturam arbitrorum, ideo coram eo, sicut nec coram arbitris reconuentio fieri non poterit. in consil. lxvj. nu. v. car. 92.
¶ Recuperās rē venditā vigore pacti de redimēdo res illa ita recupat p̄stinas qualitates, vt sicut prius dicebať patrimonialis, ita nunc. in ꝯsil. xx. nu. xxxj. car. 33.
Recuperandi ius datum ꝯiunctis an prescribať spacio. xl. annoꝝ. in ꝯsi. xxij. nu. xx. ꝛ nu. xxvj. car. 36.
¶ Recursus ad arbitriū boni viri datur leso in extimatione alicuius rei. in consil. xxiiij. nu. vj. ca. 41.
¶ Redēptio facta vigore pacti de redimēdo an operet ꝙ qui vēdiderat patrimonialia nō seruata forma statuti liberetur a iure vēdendi ꝯiūctis. in ꝯsil. xx. nu. xxvij. ꝛ nume. seq. maxime nu. xxx. ꝛ. xxxj. car. 33.
¶ Reductio ad arbitrium boni viri quando prohibetur a laudo, procedit, nisi per arbitros quis enormiter ledať, tunc non obstante prohibitione poterit peti reductio. in consil. xvj. nu. xj. car. 29.
Reductio ad arbitrium boni viri quando prohibeť per statutum, ꝙ nō possit reclamari, nisi ex dolo vel lata culpa arbitrorum. in consil. xvj. nu. xiij. car. 29.
Idem ēt si ꝓbaretur dolus partis, aut euidens falsa causa, seu defectus potestatis arbitrorum ibidem.
¶ Reformationem statuti non potest facere populus non habens iurisdictionem, quia condere statuta est iurisdictionis. in consil. xxx. nu. xj. car. 49.
Nec vꝫ reformatio sine superioris confirmatione, ibidem.
Nec ligat, si non sit publicata, ibidem.
Reformatio nō vꝫ, nec opať correctionē, nisi fecerit mētionē de statuto, ꝛ illud corrigat. in ꝯsi. xxx. nu. xij. car. 49.
Reformatio in vsu nō recepta, ꝛ que p decēnium nō fuit in obseruātia, dr̃ extincta. in consil. xxx. nu. xiij. car. 50.
¶ Regalia cōpromitti nō possunt sine Imperatoris assensu. in consil. lxxvij. nu. 79. car. 131.
¶ Regiensis quidam duxit in vxorē quandā Mutinēseꝫ, in dotis restōne fuit iudicatum Regiensem ꝯsuetudineꝫ esse inspiciendam. in consil. xiij. nu. iij. car. 26.
¶ Regula. l. qui filiabus. ff. de leg. i. qūo procedat ꝛ intelligatur, videlicet quādo vna pars statuti declarat aliaꝫ. in consil. vj. nu. xvj. car. 18.
Regula non est obligatorium de regu. iur. in. vj. quomodo procedat. in consil. lxv. nu. xiix. car. 89.
Regule standum est, donec contrarium probetur. in consil. lxvij. nume. iiij. car. 94.
Regula vbi repugnantia. ff. de reg. iur. ꝓcedit qñ repugnātia est inseparabilis. in ꝯsi. xcix. nu. vij. car. 161.
Regula in toto. ff. de reg. iur. qūo ꝓcedat, ꝛ intelligatur. in consil. cix. nu. xxxiij. ꝛ. xxxv. car. 179.
Regule cōmuni tanq̄ securo carotio tenaciter inherendū est. in consil. cxviij. nu. xiij. car. 198.
Regula si. in emphiteosim in auc. de nō alienan. ꝛ permu. colla. vj. hodie est correcta, qꝛ hodie emphiteosis ecclesiastica fieri in perpetuū, ꝛ in extraneos trāsire pōt heredes. in consil. cxxiiij. nu. lxxv. car. 210.
¶ Relatum est in referente. in ꝯsi. cxxxiij. nu. iij. car. 243.
¶ Relatiuū, qui, solet restringere genus cui adijcitur ad qualitatem per se positam. in ꝯsil. lxviij. nu. ix. car. 96.
Relatiuum, qui, adiectum generalitati restringit. in consil. ciiij. nume. xxv. car. 172.
Relatio semper fit cū suis qualitatibus. in consilio. lxj. numero sexto. car. 83.
Relationis natura est, vt ad proximiora precedentia referatur. in consil. cxxxix. nu. ij. car. 250.
Relatio debet referri ad ea, ad que potest, salua ratione recti sermonis. in consil. cxxxix. nu. ij. car. 250.
Relatio fit ad omnia precedentia, ꝛ qualificat omnia in ea oratione posita, que ab eodem verbo reguntur, ꝛ in eadem oratione ponitur. in consi. cxxxix. nu. vj. car. 250.
Relatio ēt aliqñ fit ex mēte disponētis, ēt ꝙ virtus sermonis nō videať dictā relationē importare, puta qñ omnia expressa reputarentur eiusdeꝫ nature ꝛ eius semper sint. in consil. cxxxix. nu. viij. ꝛ. xvij. car. 250.
Relatio, que fit ad aliqd, debet fieri cum omnibus qualitatibus. in consi. cxxxix. nu. x. car. 250.
Relatio nō fit ad omnia precedentia, qñ resultaret cōtradictio iurium. in consi. cxxxix. nu. xiij. car. 250.

Idem si implicaretur proprietas, et sic declaratur tex. cum gl. in l. si idem. §. si. ff. de iur. om. iud. in consi. cxxxix. nu. xiiij. car. 250.
¶ Relaxatio debet concedi a iuramento interposito sup actu iniquitatem, et iniustitiam continente. in consi. xlviij. nu. xxx. car. 72.
¶ Religionem ingressus, nisi expresse testetur, monasterium habet heredem. in consil. cxvj. nu. xlviij. car. 193.
¶ Religioni, et pie cause in dubio fauendum est, quando hoc procedat. in consi. cxx. nu. xj. car. 202. et nu. xxx. car. 203.
¶ Relinquens Titio heredi omnia sua bona, et Gaio fundum per tale legatum specialiter datum derogatur generali dispositioni. in consil. cix. nu. xxxvj. car. 179.
¶ Relictum nepoti ab auo paterno an dicatur aduentitium. in consil. xxxiij. nu. iiij. et. viij. car. 54. et. 55.
Relicti maior quantitas maiorem affectionem importat. in consil. lxxj. nu. xx. car. 105.
¶ Remedium plura habere nostra interest, quia plura vincula magis stringunt quam vnum. in consi. lxv. nu. lxix. car. 91.
Remedium, et interdictum adipiscende possessionis succedenti ab intestato competit. in consil. lxxv. nu. iiij. car. 117.
Remedium. l. si. C. de edic. diui adri. toll. per prescriptionem tollitur. in consil. lxxvij. nu. clix. car. 136.
Remedium. d. l. si. non procedit, nisi respectu bonorum, que defunctus tempore eius mortis possidebat. in eo. consi. nu. clx. c. 136.
Remedium. d. l. si. non procedit aduersus eum, qui possidet, et titulum sue possessionis a defuncto habuit. in consil. lxxvij. nu. clxj. car. 136.
Remedium extraordinarium numquam censetur sublatum ex generali dispositione. in consi. cxxviij. nu. clx. car. 226.
Remedia extraordinaria sunt restringenda. in consil. cxxviij. nume. clxv. et nu. clxxiij. car. 226.
Remedium. l. ij. C. de rescin. ven. an habeat locum in transactione iurata, quando lesio est in magna quantitate vltra dimidiam iusti precij. in consil. cxliiij. nu. xxxviij. car. 259.
¶ Remotio facta per Papam de aliquo prelato, quia demens erat, non debet obseruari, si falsum id sit, et si ibi sit clausula motu proprio. in consil. lxxvij. nu. cij. car. 132.
¶ Remotiores quod ponantur in conditione admissionis proximiorum verisimile non est, cum proximiores de iure semper vocentur. in consil. iij. nu. xliij. car. 15.
Remotior in gradu admittitur cum proximiori per representationem, quando agitur de hereditate transuersalis videlicet patrui, amite, auunculi, et matertere. in consilio. xxxvj. nume. iiij. car. 57.
¶ Renuncians successioni ab intestato non dicitur renunciare successioni ex testamento, quando ignorat ex testamento sibi deferri hereditatem. in consi. cxxix. nu. xxx. car. 235.
¶ Renunciare quis facilius potest iuri quod de presenti competit, quam iuri de futuro. in consi. cxxviij. nu. cj. car. 224.
Renunciare nemo dicitur iuri, quod ignorat sibi competere. in consi. cxxix. nu. xxxi. car. 235.
Renunciari an possit cum iuramento solennitati. l. cum hijs. ff. de transac. in consil. cxxix. nu. lxiij. car. 236.
¶ Renunciatio expressa plus valet, quam tacita. in consi. xxxvij. numero. xxij. car. 59.
Renunciatio facta per quendam de castro Bolognesio non tollit quoddam statutum, ex quo ei oriebatur beneficium. in consil. xxxvij. nume. xxiij. car. 59.
Renunciatio expressa, sicut non trahitur ad ignorata, ita etiam nec tacita. in consil. lix. nu. vj. car. 82.
Renunciatio facta per minorem cum iuramento debet seruari, ac si maior fuisset. in consil. lxxvij. nu. xxj. car. 129.
Renunciatio simulationis dicetur simulata, si contractus simulatus probetur. in consil. lxxvij. nu. lj. car. 130.
Renunciatio facta per mulierem ei, qui eam dotare non tenebatur, si eam dotauerit, valet, et seruari debet. in consil. lxxvij. nu. cliij. car. 135.
Renunciatio fideicommissi reciproci, si facta sit, cum vnus tantum quantum alter remittat, nemo deceptus dici potest, sed cuilibet heredi potest dici fauorabilis. in consil. cxvj. nume. lxviij. car. 194.
Renunciatio simplex licet non valeat, tamen iuramento firmatur, et seruari debet. in consil. cxvj. nu. lxxv. car. 194.
In renunciatione generali omnium iurium facta per diuidentes includitur in tali generalitate etiam. l. de hijs. C. de transac. in consil. cxvj. nu. lxxvj. car. 194.
Renunciatio legitime per electionem legatorum sibi factorum perinde habetur, ac si nominatim esset, prout requiritur, facta, cum constet, quod filius ea carere voluit. in consil. cxij. nu. xxj. car. 206.
Renunciatio legitime non includitur in generali renunciatione iurium, et priuilegiorum, cum non constet, quod senserit de legitima. in consil. cxxij. nu. xxij. car. 206.
Renunciatio presupponit ius iam quesitum. in consi. cxxix. numero. xxiiij. car. 234.
Renunciatio hereditatis in dubio aditionem non includit. in consil. cxxix. nu. xxv. car. 234.
Renunciatio facta per aliquos tertio non nocet, ratihabitione non secuta. in consil. cxxix. nu. xxix. car. 234.
Renunciatio si sit facta omni iuri prouenienti ex testamento, vel fideicommisso, nisi in specie sit facta mentio de tali testamento, renunciatio secundum communem opinionem non tenet. in consil. cxxix. nume. xxxij. et. xxxvij. car. 235. et numero. lx. et. lxij. car. 236.
Renunciatio continens dolum ex proposito, vel re ipsa est inualida, quia dolus ex proposito et re ipsa equiparatur. in consil. cxxix. nume. xl. et. xlvij. car. 235.
Renunciatio generalis omnium iurium et c. que potius ex consuetudine notariorum ponitur licet trahatur ad iura, que renuncians sibi sciebat competere, tamen non trahitur ad iura, que penitus ignorabat sibi competere. in consil cxxix. nu. lxv. car. 236.
In renunciatione generali non venit id, quod quis verisimiliter in specie non renunciasset. in consilio. cxxix. numero lxvj. car. 236.
Renunciatio generalis in legitima non sufficit, sed requiritur expressa, et specialis renunciatio. in consil. cxxxvj. numero. xvij. et. xxij. car. 248.
Renunciatio generalis de legitima valet, quando talis renunciatio non potest quicquam operari, nec in alio verificari, quam in legitima, et perinde est, ac si nominatim, et specialiter de ea esset facta renunciatio. in consil. cxxxvj. nu. xix. car. 248.
Renunciatio legitime cum iuramento si sit facta, perinde est, ac si nominatim, et specialiter renunciatum sit. in consil. cxxxvi. nu. xxvij. car. 248.
Renunciationes facte in compromisso habent conditionem, si sententia sequatur, qua non secuta nullum sortitur effectum. in consil. cxlv. nu. lxxxiiij. car. 264.
Repeti potest id, quod datur, vt quis a sacrilegio, furto, vel homicidio abstineat, quia talia de re illicita fiunt. in consil. lxxvij. nu. xxxij. car. 130.
¶ Repetitio in diuersis orationibus non potest dici facta, nisi sit dictio repetitiua. in consil. iij. nu. xlj. car. 15.
Repetitio non debet fieri, quando repetitio difformiter operatur, vel plus operaretur in casu, ad quem fit repetitio, quam in casu, in quo est facta expressio. in consil. cxxviij. nu. cclj. car. 226.
¶ Repetita censentur in. l. interpretata, que sunt considerata in. l. interpretante. in consil. cxij. nu. xxvij. car. 185.
¶ Represalie si conceduntur contra Pisanos, non dicuntur concesse contra eos, qui alibi domicilium habent. in consil. xxxvij. nu. x. car. 58.
¶ Representatio, vt quis in locum patris succedat, non admittitur, quando agitur de hereditate patrui magni, sed solum patrui, et filium.
Et similiter in hereditate ascendentium admittitur. in consil. xxxvj. nume. v. car. 57.
Representatio filiorum locum habet, quando per viam sanguinis succeditur, quia tunc filius intrat in locum patris, secus si succedatur ex gratia principis, et ex hominis dispositione. in consil lxxiij. nu. xxxj. car. 113.
Representatio non habet locum, si in concessione feudi dictum sit, quod fratres succedant decedenti sine liberis. in consilio. lxxiij. nu. xxxij. car. 113.
Representatio patris in successione transuersalium non admittitur, nisi in vno casu, videlicet quando agitur de successione patrui, et similium personarum illius, qui vult representare personam patris, et sic quando pater representandus, si viueret, esset frater eius, de cuius successione agitur, et non aliter. in consilio. cxvj. nume. x. car. 191. et in consi. cxxxiij. nu. xxix. car. 244.
Representatio locum habet, quando tractatur de successione ascendentis. in consil. cxxviij. nu. xj. car. 213.

¶ Repudians hereditatē accepta pecunia non dr̄ adire, sed repudiare.in consil.cxxix.nu.xxvj. car.234.
¶ Repudiare hereditatē ꝛ renunciare hereditati sunt diuersa.in consil.cxxix.nu.xxiij. car.234.
¶ Requisitio ꝯiunctoꝝ in alienatione bonoꝝ a statuto requisita an presumat̄ interuenisse.in ꝯsi.xxij.nu.xij.ca.36.
¶ Reseruationes nō tendūt ad aliqd de nouo querēduꝫ, ſꝫ ad ius cōpetēs reseruandū.in ꝯsi.lxv.nu.lxxxj.ca.92.
¶ Res de facili reuertitur ad naturam suam.in consilio.i. numero.lxxxv. car.9.
Res seu fundus patrimonialis dr̄ ille, ex quo Cesari soluit tributum, ꝛ vectigal.in consil.xx.nu.i. car.32.
Res prouenies a fratre, ꝛ non a patre dr̄ effecta de patrimonio fratris, licet olim fuerit patris, ꝛ tanꝗ̄ de re fratris iudicandum est.in ꝯsi.xx.nu.xxiij. car.33.
Res vendita si est reuersa ad venditorē, vel eius hr̄des per pactum legis cōmissorie, vel adiectionis in diem, ita cuꝫ oībus qualitatibus dr̄ reuersa, vt ab omni pena, in quaꝫ inciderat, liberet̄, ꝛ sic a coactione vendendi ꝯsortibus. in consil.xx.nu.xxxiij. car.33.
Res ꝓhibita alienari, si semel ltime alienet̄, efficit̄ alienabilis, ēt in psonas alias ꝓhibitas.in ꝯsi.xxiij.nu.lij.ca.40.
Rei incūbere tutius est, ꝗ̄ psone. in ꝯsi.xliiij.nu.vj.car.66.
Res inter alios acta tertio nō dꝫ obesse. in consi.lvj. nu.ix. car. 80.in consil.lxx.nu.xxxv. car.103.in consil.cv.nume.x.car.173.ꝛ in ꝯsi.cl.nu.xvj. car.270.
Res a principio lꝫ sit libera ꝛ allodialis, tn̄ si de ea appareat inuestitura, presumendū est ꝙ sit feudū, ꝛ ius trāslatum in imperatorem.in ꝯsi.lxv.nu.iij. car.86.
Res vt ad naturā suam redeat, aliqd toleratur ꝯtra regulas iuris cōmunis.in consil.lxv.nu.xj. car.87.
Rei cōmoditatem non hn̄s rei onere subire non tenetur.in consil.lxx.nume.xij. car.103.
Res feudalis nō potest in dotem pro filia dari, licet fideicōmissum sic.in consil.lxxij.nu.lxxiiij. car.111.
Res vitiosa per.xxx.ꝛ.xl.annos prescribi potest. in consil. lxxvj.nume.xcvij. car.124.
Res mobiles triēnio vsucapiunt̄, imobiles vergo lōgo tpe vsucapiuntur.in ꝯsil.lxxvij.nu.clv. car.135.
Res mea si cariori precio vendat̄, ꝛ ego nolim venditā esse, illa venditio dr̄ potius in damnum ꝗ̄ in vtilitatem meā facta.in consil.lxxxj.nu.iiij. car.139.
Res oīs ēt minima, que est in hereditate, in petitione hereditatis venit.in consil.cl.nu.xxxiiij. car.271.
¶ Reipublice interest suprema hominuꝫ iudicia suū exitū habere.in consil.cxxiij.nu.xxxiiij. car.209.
¶ Rescriptum non dr̄ subreptitium, qn̄ ea, que sunt tacita vel expressa non retardassent Papam ad cōcedendum. in consil.lxx.nu.xxxvj. car.103.
Rescriptū, in quo ius puertit̄, emanare a Principe non est credendum.in consil.lxxvij.nu.xc. car.132.
Rescriptuꝫ principis nō vꝫ, ēt cum clā motu ꝓprio, si in eo sit expressuꝫ aliqd falsuꝫ.in ꝯsi.lxxvij.nu.ciij. car.133.
Rescripta principis debent intelligi sine alterius graui preiudicio. in consil.lxxvij.nu.cvj. car.133.
¶ Restitutus ad patriaꝫ an dicatur restitutus ad bona. in consil.lvj.nume.xvij. car.80.
Restitutus ad bona intelligitur restitutus ad ea, que erant sua, ꝛ non aliorum, ꝛ que sine titulo, ꝛ de facto tenebat. in consil.lvij.nu.i. car.80.
Restitutio in integrum datur infra quadriēnium a die scientie computandum, que licet per.xxx.annos nō tollatur, tamen tollitur per prescriptionem.xl.annorum. in consilio.xxij.nume.xxvij. car.36.
Restitutio in integrum concessa minoribus nō tollitur per statutum ꝙ snīa arbitri non possit reduci ad arbitrium boni viri, quin minores nō possint vti lesi petere rescissionem dicti laudi.in cōsil.xlviij.nu.lv. car.73.
Restitutio in integrum ex capite ignorantie, an competat aduersus prescriptionem.in consil.liiij. numer.ij.ꝛ.ix.ꝛ sequentibus. car.78.
Restitutio in integrum nō datur aduersus prescriptionem xl.annorum.in consil.liiij.nu.viij. car.78
Quid in prescriptione.xxx.annorum an contra eam detur in integrum restitutio.ibidem.
Restitutio in integrum an competat ex capite ignorātie ēt si post centum annos semper adfuit ignorantia. in consilio.liiij.nume.xij. car.78.
Restōnis in integrū petende pmittēs labi tps, an ꝛ qn̄ videat̄ oia ratificare.in consil.lix.nu.v. car.82.
Restitutio in itegrū inter cetera ꝯceditur ex causa minoris etatis.in consil.lxx.nu.xviij. car.103.
Item ex capite iuste ignorātie, ex illa generali causa, si qua mihi iusta causa, ibidem.
Restitutio in integrum quando datur ex causa minoris etatis tempus quadriēnij currit post.xxv.annum. in consil.lxx.nume.xxv. car.103.
Restitutio in integrum competit ignoranti ꝓbabiliter etiaꝫ si cētum anni decurrissent.in ꝯsi.lxx.nu.xxx. car.103.
Restitutio in integrum aduersus prescriptionem longissimi temporis ꝯceditur ex capite ignorātie, ex illa clausula si qua mihi iusta causa.in ꝯsi.lxxvj.nu.xxviij.car.121.
Restitutio in integrum an detur in fideicōmissario contra prescriptionem.xxx.annorum, ex clausula si qua mihi iusta causa. in consil.cxxviij.nu.cxlij. ꝛ nu.cxlvij. vbi dr̄ ꝙ sic, ꝛ nu.cl.vbi latissime. car.125.
Restitutio in integrum ex capite ignorantie causate ab absentia conceditur ad adeundam hereditatem, lꝫ tpa prestitura lapsa sint.in ꝯsi.cxxviij.nu.clj. car.226.
Restitutio in integrum datur aduersus prescriptioneꝫ hijs, qui ob impedimentum facti non potuerunt intra legitima tempora aquam ex fundo ducere.in consilio.cxxviij. numero.clij. car.226.
Restitutio in integrum dꝫ aduersus prescri. officio iudicis implorari.in cōsil.cxxviij.nu.clv. car.226.
Restitutio in integrum nō est perpetua, sed quadriēnalis. in consil.cxxviij.nu.clvj. car.226.
Restitutio ex clausula generali, si qua mihi iusta causa cōceditur aduersus sententiam pretextu instrumentorum nouiter repertoꝝ, ſm magis cōmunem opinionem. in consil.cxxviij.nu.clviij. car.226.
Restitutio in integrum est remedium extraordinarium. in consil.cxxviij.nu.clix. car.226.
Restōnis in integrum petende tempus est quadriēnium.in cōsil.cxxviij.nu.clxj. car.226.
Restitutio in integrum datur equitate suadente. in consil. cxxviij.nume.clxxiij. car.226.
Restitutio in integrum est inuenta ratione naturalis equitatis aduersus obseruantias iuris rigorosas. in consil. cxxviij.nume.cclxvj. car.232.
Restitutio fideicōmissi facta vni ex cōfideicōmissarijs censetur facta alteri etiam ignoranti, maxime quando intellecta tali restitutione declarauit velle sibi acquiri.in cōsil.cxxix.nume.xvij. car.234.
Restitutio in integrum an competat ꝯtra prescri.xl. annorum.in cōsil.cxliiij.nu.xlv. car.259.
Restitutio in itegrum infra quadriēnium a die lesionis peti potest.in consil.cxlv.nu.xx. car.261.
Restōnis in integrū petēde tps, lꝫ in cursu sit ꝯtinuum, tn̄ in sui initio est vtile, ꝛ sic nō incipit currere ignorāti, sed tātum a die scie.in cōsil.cxlv.nu.xxj. car.262.
Restitutio in integrū cōputato quadriēnio a tempore scie semper competit iuste ignorāti, ēt si staret per centū annos.in consil.cxlv.nu.xxij. car.261.
Restitutio in integrū datur ꝯtra prescri.xxx.annoꝝ ſm cōmu.opi.in consil.cxlv.nu.lxxvj. car.263.
Secus in prescrip.xl.annoꝝ aduersus quam ſm magis cōmunē opi.nō datur restitutio in integrum ꝛ assignat rationem. in ꝯsil.cxlv.nu.lxxvij. ꝛ nu.lxxix.car.263.et in consil.cxlix.nu.iij. car.269.
Restitutio in integrum ex capite iuste ꝛ ꝓbabilis ignorātie promissionis de reuendendo an cōpetat in ius alterius succedenti aduersus quancūqꝫ prescriptionem.in consi. cxlv.nu.xviij.ꝛ seq.car.261.ꝛ nu lxxvj.ꝛ.lxxxj. ca.263.
¶ Retētio facilius conceditur ꝗ̄ de nouo petitio. in consilio.i.nume.xix. car.5.
¶ Reuocatio feudi fcā non citato eo cui erat ius qsitū, an sit valida.i ꝯ.lxxvij.nu.xvij.c.129.et nu.ix.ꝛ seq.c.133.

Renunciatio

Renunciatio facta per aliquem exceptioni ꝙ metus causa in ɔctu tpe metus illati, dicitur etiaz facta metu, ⁊ metum multiplicat. in consil. lxxvij. nu. l. car. 130.
¶ Reus in exceptionibus pte actoris fungitur. in ɔsi. vij. nu. iiij. car. 20. ⁊ in consi. xxxiiij. nu. iij. car. 55.
Reus negãs aliquã qualitatẽ reqsitã nõ eẽ in psona actoris an dẽat suã negatiuã pbare. in ɔsi. vij. nu. xij. car. 20.
Reus in possessione tuẽdus est, lz in ea nullũ ius hẽat, si actor ius in re hñe nõ docuerit. in ɔsi. lxv. nu. xix. car. 88.
Reus lz simplr sit ɔdemnatus, tamẽ in executione poterit opponere, ꝙ deducatur ne egeat, ⁊ debebit de hoc per iudicem cognosci. in consil. lxvij. nu. xxiiij. car. 95.
¶ Rex Apulie non habeat directum dominium rex particularium ⁊ quomodo. in consil. lxviij. nu. xiij. car. 97.
Rubrica Et nigrum quãdo discordant, qd agendum sit. in consil. xxxj. num. ij. ⁊ sequen. vsque in finem. car. 53.
¶ Rupto testõ p ɔtab. legata ɔseruant liberis ⁊ parentibus quoꝝ noie veniũt ẽt adoptiui. i ɔs. xxxij. n. xiij. c. 54.
¶ Rustici qbus regulr imponit capitatio ad aliud onus non tenentur. in cõsil. xlix. numero. xxj. car. 74.

¶ De littera. S.

Salus. Salutis sue nemo presumitur immemor. i ɔsi. xc. nu. xiij. c. 147.
¶ Sapiens. sapientum proprie est scire, ⁊ sic rem per causam cognoscere. in consi. pmo, numero. cxxix. car. 11.
Sapiens electus, put testõr ordinauerat, ad extendenduz testm, non põt qcq̃ de suo addere, qd testator noluerit, aut omiserit, sed tantũ voluntatem testatoris plenioribus verbis declarare. in ɔsil. cxxiiij. nu. xxx. car. 209.
Sapiens qui extendit instrm, prout testator ordinauerat extendi debere ad consiliuz sapientis, põt addere omne id, qd tendit ad eius ɔfirmationem, non mutata substantia. in consil. cxxiiij. nu. xlviij. car. 209.
Sapiens, stante clausula ꝙ notarius possit addere ẽm consilium sapientis, in relicto facto filie, debet addere iure institutionis pro testamenti validitate, ɔtra opi. Bart. in consil. cxxiiij. nu. xlix. car. 209.
Sapiẽs stante tali cl'a põt in testõ apponere clausulã derogatoriã ad pcedẽtia, cũ ex ea actus substãtia nõ mutet, maxime qñ sunt alie clausule ad idem tẽdentes, nõ sic in clausula derogatoria ad sequentia, quã sapiens addere non potest. in consil. cxxiiij. nu. l. ⁊ nu. lj. car. 209.
Sapiẽs electus ad extẽdendã ɔuentionẽ ⁊ pactũ de succedendo adinuicẽ eo modo ⁊ forma, qbus de iure valere possit, põt declarare, vt dictũ pactũ, ⁊ ɔuẽtio dicat facta p viã donationis inter viuos. in ɔsi. cxliij. nu. xiij. c. 156.
Scientia Et notitia fideicõmissi, quam habere debẽt inter se diuidentes, sufficit ꝙ ex ɔiecturis habeatur. in consil. cxvj. nu. xlij. car. 193.
Scia in parte sicut arguit sciam totius, ita memoria in parte arguit memoriã totius. i ɔsi. cxxviij. nu. lviij. car. 222.
Scientia vel ignorantia nou attendit, qñ tps est ɔtinuum. in consil. cxxviij. nu. clxiij. vide tñ nu. clxx. car. 226.
¶ Scripture originali velut matrici ⁊ protbocollo notarij standum est. in consil. xcviij. nu. xlv. car. 160.
Scriptura originalis, ⁊ matrix, que protbocollũ dici solet, attendi debet. in consil. cxxiij. nu. viij. car. 208.
Sentẽtia Dicit maioris auctoritatis, q̃ decretum, quod solet dici interlocutoria. in consil. ix. nume. iij. car. 22.
Snia lata per iudices ad quos negocium non erat deuolutuz, ⁊ sic lata sine iurisdictione de eius nullitate põt qñcunq; dici, etiam ꝙ statuta vel pacto probibeatur exceptio nullitatis. in consil. xviij. nu. i. car. 30.
Snia ɔtinens errorẽ per relationẽ ad acta dicit nulla.
Et dr etiam nulla talis snia, si ex causa noue pbationis lata fuerit, eo ꝙ causa illa inspectis actis dicitur falsa. in consil. xviij. nume. iiij. car. 30.
Snie quõ dñr conformes. in consil. xviij. nu. v. car. 30.
Snia absolutoria lz veniat in euentum ɔditionis resoluenda, interim, tñ donec conditio impleatur, dr pura, ⁊ operatur suos effectus. in consil. xviij. nu. ix. car. 31.
Snia qñ est nulla potest iudex eam reformare, ⁊ de meritis cause habita recta cognitione sup iustitia vel iniustitia dicte sententie iudicare. in ɔsil. xxxix. nu. v. car. 61.
Snia lata ⁊ facta executione, qs põt repetere, id qd eius occasione soluit, quotiẽs in repetitione nõ repugnet sententie. in consil. xlv. nu. xj. car. 67.
Sententia incerta est nulla, ⁊ nullam meretur executionẽ. in consil. xlv. nume. xviij. car. 68.
Snie tres ɔformes si sunt, an possit impediri executio, ⁊ de earum nullitate dici. in consil. xlv. nu. xx. car. 68.
Sententie verba sunt recte intelligenda, ⁊ non debent extendi. in consil. xlv. nu. xxij. car. 68.
Snia eorum, qui in sero iudicant, cum in mane habuerint processum, est ipso iure nulla, etiam si alias snia esset iusta. in consil. xlviij. nu. xiiij. ⁊ xvj. car. 71. ⁊ in consil. xcij. numero. xij. car. 150.
Snie nullitas potest in executione opponi, ⁊ impediet executionem. in consil. lxvj. nu. xvij. car. 93.
Snie nullitas proueniens ex defectu iurisdictionis, seu auctoritatis arbitrorum, potest opponi post executionem. in consil. lxvj. nu. xviij. car. 93.
Snia de iure paratam executionem habet. in consil. lxvij. nu. i. vide etiam nu. xvj. car. 94.
Snie executio quando possit impediri ob reseruationẽ in ea factam. in consil. lxvij. nu. xix. car. 195.
Snia dz ex mente iudicum, ⁊ ẽm iuris ordinem interpretari. in consil. lxviij. nu. xvij. car. 97.
Snia lata contra minores indefensos est ipso iure nulla. in consil. lxx. nu. xxxij. car. 103.
Snia nulla non potest in rem iudicatam transire. in consilio. lxx. nu. xxxiij. car. 103.
Snia lata sine cause cognitione est nulla. in consillio. lxxx. numero primo. car. 138.
Snia est nulla, qñ est lata nõ visis actis cause principalis, etiam si in ceteris in causa appellationis fuerit rite processum. in consil. lxxx. nu. ij. car. 138.
Snia est nulla, non dato consilio sapientis ex forma statuti petito. in consil. lxxx. nu. iiij. car. 138.
Snia est nulla, qñ non fuit in scriptis, nec per iudicẽ lecta, lz in manu notarij fuerit scripta. in ɔsi. lxxx. nu. v. c. 138.
Sniaꝝ in fine quare ponunt illa verba lata, data, ⁊ snialr promulgata. ⁊c. in ɔsi. lxxx. nu. vj. car. 138.
Snia est nulla, quando in processu non seruatur forma statuti. in consil. lxxx. nu. vij. car. 138.
Snie diffinitiue si fiat mentio in vna parte, ⁊ in alia parte de snia simpliciter, intelligitur etiam de snia interlocutoria. in consil. c. nu. xxj. car. 163.
Snie arbitri stari debet siue iusta, siue iniusta sit. in ɔsi. cvij. numero. vj. car. 176.
Snia dicitur eiusdem qualitatis, ⁊ eo modo appellatur, siue iudex admittat exceptionem, siue eius contrarium faciat eam excludendo, quia semper dicitur interlocutoria. in consil. cvij. nu. viij. car. 176. ⁊ vide ibi nu. xxij.
Snia, transactio, iuramentuz, ⁊ prescriptio sunt de his, que ipediũt litis ingressuz. in ɔsi. cxxviij. nu. cxlvi. car. 225.
Snia arbitratoris declarans ꝙ vno ex fratribus decedẽte sine liberis bona sua in superuiuentem deueniant, excepta certa quantitate, est seruanda. in consilio. cxliij. numero. xxiiij. car. 256.
Snia arbitratoris dicitur q̃dam transactio ⁊ conuẽtio inter partes, ex quo vigorem a facto, ⁊ a consensu partiuz sumit. in consil. cxliij. nu. xxv. car. 256.
¶ Sequẽtia declarãt pcedẽtia. in cõsil. viij. nu. xx. car. 21.
¶ Sermo idefinitus eqpollet vli. i ɔsi. xciiij. n. xxx. c. 152.
¶ Seruus qui dolo malo in libertate moratur, dicitur esse in mala fide in possessione libertatis. in consilio. cxliiij. numero. l. car. 259.
Signa Propter que cognoscitur quem velle testari vel intestatum decedere. in consil. cxj. numero. vj. car. 180.
¶ Simulatio nõ põt allegari, qñ iurauit oia ⁊ singula in contractu contẽta esse vera. in cõsi. l. nu. iij. car. 76.

¶ Sindici vniuersitatis si alienauerunt eius bona, & in instrumento dicat notarius, prout de eorum sindicatu constat manu talis a me viso & lecto, talis alienatio non valet, nec illa verba notarij probant mandatum. in consilio.lvij.numero.vij. car.81.
¶ Singula que non prosunt multa iuuant. in consi.lxx.nume.xvij.car.103.& in ɔsi.cxij.nu.xxvij. car.183.
Singula singulis sunt congrue referenda ꝑm mentez proferentis.in consil.cxxv.nu.xv. car.211.

Socer Si ꝑmittat cētū genero noīe dotis, & illud plus, qđ alteri filie in futurum quūocunqꝫ, & qualitercūqꝫ dederit, hec conditio habet implicitaꝫ ɔditionem, veꝫ si plus dederit, vnde adueniente conditione dr̄ purificata.in consil.xxxv.nu.i. car.56.
¶ Socius liberalitatis imperialis an cum herede decedere dicatur.in consil.lxxiij.nu.vj. car.112.
¶ Societas potest coiri, ne certo tempore diuidatur.in cōsil.xlviij.nume.vij. car.71.
¶ Solēnitas extrinseca ex cursu lōgi tp̄is presumiť interuenisse, licet de ea nil probetur.in ɔsi.xxij.nu.xiij. car.36.
Solēnitas reqsita in alienatione rei ecclesiastice ꝑsumiť ꝙ interuenerit ex tp̄is diuturnitate.in ɔsil.xxij.n.xvj.c.36.
Solēnitas enunciatiua in aliquo actu inter alias personas non presumitur, maxime quando non est modici preiudicij.in consil.lvi.nu.12. car.80.
¶ Solutū indebite, vel per viaꝫ cōpēsationis, vel aliter repeti ɔditione indebiti dꝫ.in consil.cl.nu.xlij. car.271.
¶ Solutio alicuius oneris arguit subiectionem.in consil.xxxviij.numero.vij. car.59.
Solutio a quo fiat non refert, qñ agitur de conseruatione iuris cōmunis.in consil.lxx.nu.ij. car.102.
Solutione eius, quod debetur, tolliť omnis obligatio. in consi.cxxxiij.nu.xxxj. car.245.
Solutio ꝙ debeat fieri de pecunia currenti & vsuali quomodo intelligatur tripliciter exponitur. in consil.cxlv.numero.xcvj. car.264.
Solutio de indebito, & quasi a dolo in dubio dr̄ facta per mulierem facilem decipi propter sexus imbecillitatem, nisi probetur debitum, maxime quādo de preiudicio tertij agitur.in consil.cl.nu.xliij. car.271.
¶ Soror exclusa a fratre fauore agnationis non est reintegranda ipso fratre sine liberis mortuo. in consilio.i.nume.xviij.car.5.vide tamen nu.lvj.car.7.vbi declarat.
Soror licet sit agnata, tamen a fratre excluditur. in cōsil.i.numero.lxj. car.7.
Soror si ɔcurrat cū matre & patruo.soror, excluso patruo, cū matre admitteret, de iure cōi.in ɔsi.iiij.nu.xij.car.16.
Sorores dotate & indotate de iure cōmuni pariter succedunt.in consil.iiij.nu.xiiij. car.16.
Soror vterina, sicut & alia soror, proprie & simpliciter dicitur soror.in consil.v.nu.xij. car.17.
Soror excluditur per patruos a successione sororis defuncte ꝑm statuta Brixie, preterquam in bonis maternis. in consil.xxix.nu.xiiij. car.48.
Soror de iure cōmuni vti proximior excluso patruo admittitur ad successionem fratris.in consil.xxx.nu.ij.car.49.& in consil.lxxv.nu.ix. car.117.
Et quomodo succedat, secunduꝫ statuta montis politiani, ibidem, & sub nu.iiij. car.ea.
Soror consanguinea est coniuncta fratri ex linea paterna. in consil.xxx.nu.xvij. car.50.
Soror cum sit agnata dicitur de familia, & eius arma portat.in consil.xxx.nu.xxiiij. car.50.
Soror, amita, & similes dicunť agnate, & in eis durat agnatio, & ratio conseruande agnationis per statutum ɔsiderata in eis aliqualiter militat.in ɔsi.xxx.nu.xxxj.car.50.
Soror licet sit consanguinea an possit dici de linea masculina.in consil.xxx.nu.xlix. car.51.
Sororis filius est in secundo gradu. in consilio.xxxij. numero quinto. car.54.
Soror debet habere tantam dotem, quantam habuit alia soror, etiam sine pacto, vt equalitas inter sorores seruetur.in consil.lv.nu.v. car.79.
Soror in feudo exclusa a fratre perpetuo censetur exclusa, etiam ꝙ feudum fuerit concessum pro liberis masculis, & feminis.in consil.lxv.nu.xiij. car.87.
Soror est in secundo gradu.in consil.cxxiij.nu.i. car.206.
Sororum filij intrant in locum earum matrum, & vna cum sorore defuncti in stirpes succedunt, patruo defuncti & patruelibus exclusis.in consi.cxxiij.nu.ij. car.206.
Sororis defuncti filij licet non sit alia soror defuncti, etiam patruum defuncti excludunt, quia iura magis fauent cōiunctis infra q̄ȝ supra.in consil.cxxiij.nu.iij. car.206.

Spurij In nihilum patri succedunt.in consil.lxix. numero quarto. car.98.

Statuentium Auctoritas omnino attendenda est.in consilio p̄mo, numero.xiiij. car.4.
Statuentium menti inherendum est. in consilio quarto, numero quarto. car.16.
Statuentiuꝫ mens semper in dubio videtur fuisse, vt dispositio non sonet in absurdum, & iniquum intellectū.in consil.xv.nume.vij. car.27.
Statuentibus & maioribus licitum est ad arbitriuꝫ statuta condendo disponere.in ɔsil.xv.nu.xxj. car.27.
Statuentis mens, & ratio conditi statuti semper regulant statutum, & inde vitam accipit, sicut corpus per animaꝫ. in consil.xv.nu.xxiiij. car.27.
Statuentium mens est ea, que ex verbis, presertim vbi clara sunt, percipitur.in consil.xv.nu.xxvj. car.27.
Statuentium maior est potentia, q̄ȝ testatoris, naꝫ derogat statutum legi scripte.in consil.xxv.nu.xxij. car.44.
Statuentium mens, nisi aliter verba necessario importent, non presumitur contra dispositionem iuris communis, neqꝫ interpretari debet, an veniat ad ledendum, aut corrigenduꝫ ius cōmune, nisi quatenus euidēter appareat. in consil.xxx.nu.lvij. car.52.
¶ Statutū si dicat ꝙ femina nō succedat, dōec & quousqꝫ supfuerit masculus, si nullus masculus supuiuat, exclusio dr̄ euanescere, & ꝑ hec verba nō dr̄ simpl̄r & ꝑprie exclusa, sed tp̄aliter, & est cōis opinio.in ɔsi.i.nu.i. car.4.
Statuti verbis tenaciter est adherendum, q: tantum disponunt quantum loquuntur.in consil.i.nu.x. car.4.
In statuto sufficit dicere plures esse rationes, & crediť, nisi probetur, ꝙ sit vnica.in consil.i.nu.xiij. car.4.
Statutū excludēs feminas stātibus masculis hꝫ locū si extat masculus filios lītimos non habiturus, puta clericus ad exclusioneꝫ feminaꝝ.in ɔsi.i.nu.xxv.car.5. vide tñ.ꝫ. nu.lxiij.car.7.vbi dicit ɔ̄riam opi. sibi videri veriorem.
Statutoꝝ verba debent inseruire menti statuentiuꝫ sub cuius iugo tanq̄ȝ sub proprio originali consistunt. in ɔsil.i. nu.xxxiiij.car.5.&.ꝫ.nu.cxxxiiij. car.11.
Statutum vnuꝫ per aliud declarari inconueniens non est. in consil.i.nu.xlij. car.6.
Statutū excludēs feminas ꝑꝑ masculos an sit fauorabile, vel odiosuꝫ, refert quattuor opi.sed scd̄a opi. ꝑm euꝫ est magis cōis.in ɔsi.i.nu.xlvj.car.vj.& nu.cviij. car.9.
In statutis a plano sensu verboꝝ recedimus, vt ratio motiua seruetur.in consil.i.nu.xlix. car.7.
Statutū excludēs matrē ꝑꝑ patruum restringiť ad eum patruum, qui sit agnatus.in consil.i.nu.l. car.7.
Statutū excludēs sorores ꝑꝑ fratres non procedit in fratre vterino, cum in eo cesset ratio statuti, videlicet cōseruande agnationis, licet appellatione fratris veniat vterinus.in consil.i.nu.lj. car.7.
Statutū vocās masculos ad exclusionē feminaruꝫ non dꝫ extendi vltra ꝑpriam & strictam significationeꝫ verborum, ne per talem extensionem maior inducatur correctio iuris cōmunis.in consil.i.nu.liiij. car.7.
Statutum priuilegians filium respectu alicuius qualitatis non procedit in nepote, in quo illa qualitas deficit.in cōsilio.i.numero.lxxij. car.8.
Statutum, ꝙ rapiens virginem vel monialem puniať certa pena, non comprehendit feminam, q: ratio, que est in viro ob violationem pudicitie remouendam, non est in femina.in consil.i.nu.xc. car.9.
Statutū dicens, ꝙ si qs eat de nocte puniať certa pena, ob rōnē idifferētē, ēt feminā cōprehēdit.in ɔsi.i.nu.xcj.c.9.

Statutum

Statutum excludens filios bānitorum, vel expellens liberos, & descendentes bānitorū non procedit in feminis. in consi.i.nu.xcij.car.9.& in consi.iij.nu.xix. car.14.
Statutum loquens indefinite non comprehendit casum, seu personam, in quibus non est eadem ratio. in consil. i.numero.xcix. car.9.
Statutum loquens per nomen generis cōmunis soluz masculos comprehendit, qn̄ ex verbis apparet, ꝙ non loquitur in feminis. in consi.i.nu.cj. car.9.
Statutum exorbitans a iure cōmuni loquēs de creditoribus non comprehendit feminas creditrices stante alio statuto, ꝙ statuta, vt iacent, intelligantur, licet de iure verbum creditores feminam comprehendat. in consil.i. numero.cij. car.9.
Statutum si excludat matrez propter fratres, nō excludet propter sorores.in consi.i.nu.cv. car.9.
Statutum excludens matrem per coniunctos ex linea paterna non excludet per feminas ita coniunctas. in consi.i.numero.cvj. car.9.
Statutum vnum per aliud, nedum simpliciter declaratur, verum etiam restringitur, ne inter ea remaneat ꝯtrarietas. in consi.i.nume.cx. car.9.
Statutum excludens feminas a successione ascendentium propter masculos, quare non procedit in hereditate matris. in consi.i.nu.cxj. car.10.
Statutū si excludat matrem propter agnatos, illud restringitur ad masculos tantum, licet appellatione agnatorum etiam femine agnate veniant. in ꝯsi.i.nu.cxv.c.10.
Statuti verba debent impropriari, vt menti seruiamus. in consi.i.nu.cxxiiij. car.10.
In statutis debet fieri interpretatio, ƒm quam statuētes verisimiliter respondidissent, si interrogati fuissent. in consil.i.numero.cxxvij. car.10.
Statuta semper debent interpretari, ne a sapientibus reprehendantur. in ꝯsi.i.nu.cxxviij.car.10.in consi.viij.nume.xxij.car.21.& in consi.xv.nu.ix. car.27.
Statuti verba, lʒ sint generalia, tn̄ vbi ratio cessat, declarantur, & restringuntur, ne quis indebite dānuz patiatur. in consi.i.nume.cxxxj. car.11.
Statutum prohibens interpretationem solum de friuolis, & de extrinseca interpretatione loquitur, & nō de alia. in consil.i.numero.cxlj. car.11.
Statuto si caueatur ꝙ filia dotata non succedat stantibus masculis, an ad hoc vt filia sit exclusa requiratur, ꝙ illa qualitas, vcʒ ꝙ sit dotata, sit tempore mortis patris. in consi.ij.nu.iij.vj.ix.xij.xvj. & per totum consi. car.12.
Statutum disponens circa personam cum aliqua qualitate requiritur ꝙ persona adsit cuʒ illa qualitate, aliter dispositio statuti non procedit. in ꝯsi.ij.nu.iiij. car.12.
Statuto si caueatur ꝙ filia dotata non succedat, si pater reliquit filiam infantem indotatam, lʒ fratres velint eam dotare, non propterea excludetur. in ꝯsi.ij.nu.viij.c.12.
Statuta excludentia a successione feminas stantibus masculis sunt facta fauore agnationis conseruādę, que per masculos, & non per feminas conseruatur. in consi.ij.nume.x.car.12.in ꝯsi.iiij.nu.iij.car.16.in cōsi.x.nu.x.car.33.in consi.xx.nu.vj.car.49.& in cōsi.xxxj.nu.iij.c.53.
Statutum Mediolani, ꝙ nupta extra territorium nō succedat, non procedit quo ad hereditatem acquisitaʒ, sed tantum quo ad acquirendam. in ꝯsi.ij.nu.xiiij. car.12.
Statutorum verba non debent esse superflua. in cōsilio.ij. numero.xx. car.12.
Statuti verba debent aliquid operari. in consilio secundo, numero.xxiij. car.13.
Statuta Florentina debent obseruari in terra ei subdita, vbi deficiūt propria statuta. in ꝯsi.ij.n.xxx.&.xxxij.c.13.
Statuta a iure cōmuni exorbitantia debent stricte, & proprie intelligi. in consi.iij.nu.ij. car.14.
Statutum excludens matrem cum sit iuris cōis correctorium, debet interpretari vt quātominus possit, ledat ius cōmune. in consi.iij.nu.iij. car.14.
Statutum excludens matreʒ a successione filij, nō excludet eam a successione filie femine. in ꝯsi.iij.nume.iiij.car.14. vide tamen ibi numero.xxj. ead.car.
Statutum excludens feminas a successione ascendentiuʒ, non procedit in hereditate matris, lʒ sit ascendens, eo qꝛ est femina. in consi.iij.nu.vj.vide tn̄ ibi nume.xxij.vbi aliter tenet. car.14.
Statuta debent intelligi proprie, & non ficte. in consilio.iij. numero.ix. car.14.
Statuta matrem excludentia a successione filie tanꝙ inhumana, & contra ius naturale an valeāt. in consi.iij. nu.xj. car.14. & nu.xxxj.car.15.vbi decidit ꝙ sic.
Statutum excludens matrem a successione filij, lʒ sit odiosum, tn̄ non impeditur comprehensio generis feminini, cum simus in materia indifferenti, & ratio diuersitatis non subsit. in consi.iij.nu.xviij. car.14.
Statuto si caueat ꝙ nullus vadat de nocte, comprehendetur etiam femina. in consi.iij nu.ix. car.14.
Statutū ꝙ stantibus agnatis femina non succedat, quatenus est inclusiuum agnatorum, dicitur fauorabile, cum ad hoc principaliter tendat statutum. in consilio tertio, numero.xx. car.14.
Statutum loquens de decedente ab intestato, an habeat locum in pupillo, hic late distinguit. in consilio tertio, numero.xxviij. car.15.
Statuta etiam inhumana custodiuntur, qꝛ sunt in voluntate, & auctoritate condentis, & in sic volo &c. in consil.iij. numero.xxxij. car.15.
Statutorum verba generalia sunt generaliter intelligēda. in consi.iij.nu.xxxiij. car.15.
Statutum vocans agnatos debet intelligi, qḋ vocet agnatos, qui sunt in gradu successibili. in consilio tertio, numero.xxxiiij. car.15.
Statutum licet durum seruandum est. in consilio tertio, numero.xxxix. car.15.
Statuta si sunt diuersa, & in diuersis casibus loquantur, de vno ad aliud non est arguendum. in consilio quarto, numero quinto. car.16.
Statuti verba vbi sunt clara, non est vlterius querendum. in consi.iiij.nu.vj. car.16.
Statuti conditio si deficiat, ei nec eius dispositioni locus non est. in consi.iiij.nu.ix. car.16.
Statutū generaliter loquens generaliter intelligi debet. in consi.iiij.nu.xv. car.16.
Statuti verba vbi non cōueniunt, etiā eius dispositio non conuenit. in consi.iiij nu.xvi. car.17.
Statuto si caueatur ꝙ decedente fratre intestato sine ascēdentibus succedant fratres exclusis sororibus, si mater superest, illa de iure cōmuni cum fratribus admittitur. in consi.iiij.nu.xxvij. car.17.
Statutum faciens mentionem de fratre in materia successionis, an procedat in vterino. in ꝯsi.v.nu.iij. car.17.
Statuti verba sequentia referuntur ad omnia precedentia vel saltem ad proximiora. in consi.v.nu.iiij. car.17.
In statutis debet fieri interpretatio, vt verba aliquid operentur, adeo vt quodlibet verbum etiam minimum operetur aliquid. in consi.vj.nu.v. car.18.
Nec dandus est intellectus per quem incidamus in superfluitatem, quando alius intellectus potest accommodari, ibidem.
Ideo qḋ dicitur ex mente statuentiuʒ dicitur ex verbis colligi, quotiēs sine tali interpretatione verba statuti essent nullius effectus, ibidem.
Statuti verba debent impropriari, ne in statuto reperiatur superfluitas. in consi.vj.nu.vj. car.18.
Statuti in dubio semper fieri debet illa interpretatio, per quam minus ledatur ius cōmune, & minus tertio preiudicetur. in consi.vj.nu.viij.car.18.& nu.xxxj. car.19.
Quod procedit, etiam si statutum sit fauorabile, ibidem.
Statutum excludens feminas propter patruum non habet locum in patruo magno. in ꝯsi.vj.nu.ix. car.18.
Statuta talia sunt stricte interpretanda, vt non extendātur etiam ex maioritate rationis, ibidem.
Statutum excludens sororem propter patruum non procedit in filijs patrui. in ꝯsi.vj.nu.x. car.18.
Statuti verba dubia, cum agitur de exclusione matris, debent intelligi, & accipi in eum sensum, per quem mater in

successione filij conseruetur.in consi.vj.n.xj. car.18.
Statuta debent intelligi ſm cõmunem vsum loquendi.in consi.vj.nu.xv. car.18.
Statuti sensus est fugiendus, per quem statutum remaneret superfluum.in consi.vj.nu.xvij. car.18.
Statutu3, in quantum in successione includit parentes masculos, an sit fauorabile.in consi.vj.nu.xviij. car.18.
Statutum excludens matrem propter patruum, l3 sit fauorabile ex parte patrui inclusi, non tamen extenditur ad patruum magnum, ne fiat tam magna iuris correctio. in consi.vj.nu.xix. car.18.
Statutum excludens matre3, non tñ excludit patre3, l3 pater, ⁊ mater de iure cõmuni pariter admittantur. in consil.vj.numero.xxvj. car.19.
Statutum admittens patruum ad exclusionem matris, nõ tñ admittit amitam, l3 de iure cõmuni patruus, ⁊ amita pariter vocentur.in consi.vj.nu.xxvij. car.19.
Statutum ad effectum sue dispositionis, quando requirit aliq̃ qualitatem se fundans in eo debet dictam qualitatem in sua petitione deducere, ⁊ postea eam probare. in consi.vij.nume.ij. car.19.
Statutorum verba importantia aliquam agnatione3, prout est verbum fratres, debent ad defunctum referri. in consi.vj.nume.xxx. car.19.
Statuto si caueatur ꝙ ad hoc vt quis possit vti certo modo agendi, debeat esse ciuis comitatiuus, vel de iurisdictione, dato ꝙ sit talis, non poterit obtinere in iudicio, nisi probet se esse talem.in consi.vij.nu.iij. car.20.
Statutum vnum, aliud declarat.in consi.vij.nu.vj.car.20.
Statutum si dicat ꝙ procedatur sola facti veritate inspecta, l3 tollantur alique solẽnitates, non tñ tollitur probatio.in consi.vij.nu.xj. ⁊ nu.xiij. car.20.
Statutum vel ius cõmune, qñ excludit matre3 a successione filij intestati propter transitum ad secunda vota, vel propter non petitum tutorem, vt debuit, qũo intelligatur.in consi.viij.nu.i. car.20.
Statuti vna pars per aliam declaratur.in con.viij. nu.xxj. car.21.in consi.xix.nu.vij.car.31.⁊in ɔ̃si.xxix.nu.vj.vide tamen ibi nume.xj. car.47.
Statuta debent interpretari ſm equitatem, ne ex hijs resultet aliqua absurditas.in ɔ̃si.ix.nu.vij. car.22.
Statutum maxime exorbitans a iure cõmuni, si loquiť de decedente intestato, non debet intelligi in pupillo, q̃ non dicitur proprie intestatus, ⁊ statuta debent stricte intelligi.in consi.x.nu.iij. car.23.
Statuta alicuius loci ibi seruari debent. in consilio.x. numero quarto. car.23.
Statutum excludens matrem a successione filij intestati decedentis, an includat pupillum.in ɔ̃si.x.nu.v. car.23.
Statutum vocans proximiores coniunctos ex parte patris ad exclusionem matris coniuncte femine comprehenduntur, l3 vtatur masculino genere, ⁊ maxime q̃r iungitur nomini cõmunis generis, sc3 proximiores. in consil.x.numero.xij. car.23.
Statutum excludens filiam, dicitur odiosum, ⁊ odio irrationabili.in consi.x.nu.xviij. car.23.
Statuta cõsistentia in sic volo, l3 in eis allegetur ratio conseruãde agnationis, non tñ in totu3 a tali ratione d3 regulari.in consi.x.nu.xxv. car.23.
Statuti verba illa ex parte patris, vel ex linea paterna, an important tantum masculos.in ɔ̃si.x.nu.xxvj. car.23.
Statuta ciuitatis Senaꝝ debent seruari in terra sibi subdita.in consi.xj.nu.vj. car.24.
Statuta eadem contraria disponere non conuenit.in consilio.xj.numero.x. car.24.
Statuta in dubio debent interpretari, vt minus ledant ius cõmune, q̃ꝫ possit, ⁊ hac de causa etiã verba impropriantur.in consi.xj.nu.xij.⁊sub nu.xiij.car.24.⁊ in consi.xx. numero.ix.et.xviij. car.32.
Statuti verba vbi sunt clara interpretationi locus non est. in consi.xij.nu.v. car.25.
Statutum loquens de parentibus masculis ex parte patris, ⁊ aui paterni coniunctis d3 intelligi, dũmodo sint agnati ipsius defuncti.in consi.xij.nu.vj. car.25.
Statutum contrarium iuri cõmuni non debet extendi, sed proprie, ⁊ stricte intelligi debet.in ɔ̃si.xij.nu.viij.car.25.
Statuti mentem, ⁊ intẽtionem, ⁊ non verba inspicere debemus.in consi.xv.nu.vj. car.27.
Statutum ne contineat iniquitatem, ⁊ absurditatem, receditur etiam a propria verbi significatione.in consilio.xv. numero.viij. car.27.
Statutum prohibens a secũdo laudo appellare, an debeat ĩtelligi, qñ secundũ laudum fuit cõforme primo.in consil.xv.nume.xij. car.27.
Statutum si dicat ꝙ a sententia lata super reductione siue sit confirmatoria, siue infirmatoria prime non possit appellari, si primo fuerit petita reductio ab vna parte, ⁊ in sententia super reductione lata, fuerit lesa altera pars, an dicta pars lesa, non obstãte dicto statuto, poterit ab illa sententia appellare. in consil.xv. nume.xiij. car.27. ⁊ numero.xxxij. car.38.
Statuta cum consistant in sic volo, sic iubeo ⁊c. eorum verbis tenaciter est inherendum.in ɔ̃si.xv.nu.xix. car.27.
Statutum ẽt in vna parte iniquum est omnino seruandu3. in consi.xv.nu.xx. car.27.
Statuta quantũcunq3 exorbitantia debent intelligi, ſm cõmunem vsum loquendi.in consi.xv.nu.xxij. car.27.
Statuta de compromissis loquentia sunt fauorabilia, q̃r in eis vertitur vtilitas publica.s.vt finis litibus imponatur.in ɔ̃si.xv.nu.xxv.car.27.⁊in ɔ̃si.xvj.nu.iij. car.28.
Statutum prohibens interpretationem, an intelligať prohibere friuolam.in consi.xvj.nu.v. car.28.
Statuto si caueatur, ꝙ qñ reperiũtur in aliquo due sententie conformes, super eo non possit aliquo modo disputari, ꝓcedit etiam, si in minima parte reperiatur illa conformitas respectu tamen illius partis, etiam quod sententie due non fuerint continuate vna post aliam. in consil.xviij.numero.iij. car.31.
Statutum excludens sororem propter patruum, an excludatur propter filios patrui.in ɔ̃si.xix.nu.iiij. car.31.
Statutum qñ est factum fauore publico, in eo debet fieri lata interpretatio.in consi.xix.nu.vj. car.31.
Statutum admittens proximiores ex parte patris, in matrimonio vero proximiores ex parte matris habet locu3 etiam ꝙ quis non habeat matrimonium, eo ꝙ mater viuat.in consi.xx.nu.xj. car.32.
Statutu3 qñ duo copulatiue considerat, vtrũq3 debet abesse.in consi.xx.nu.xij. car.32.
Statuta tantum disponunt quãtum loquuntur, maxime in exorbitantibus.in consi.xx.nu.xvij. car.32.
Statuta in casu vero, ⁊ non ficto debent intelligi. in consilio.xx.numero.xxv. car.33.
Statuti ratione cessante cessat dispositio.in ɔ̃sil.xx.nu.xlij. car.34.⁊in consi.xxj nu.iij. car.34.
Statuto si cauetur, ꝙ mortua vxore sine liberis, vir lucretur certam partem dotis, an ille vir lucrabitur, cui dos fuerit data ante illud statutu3. in ɔ̃sil.xxj.nu.vij.car.34.
Statutum ꝙ extantibus masculis femine excludantur excludit feminas a successione emphiteosis p̃rne, l3 ante conditum statutum pater stipulatus fuerit emphiteosi3 pro se filijs masculis, ⁊ feminis.in cõsi.xxj.nu.viij. c.34.
Statuto si cauetur ꝙ solutio non possit probari per testes ꝙ laicus qui postq̃ꝫ soluit efficitur clericus, poterit probare per testes, eo q̃r probatio de qua loquitur statutum venit facienda post clericatum.in ɔ̃si.xxj.nu.ix. car.24.
Statutum excludens filiam dotatam extantibus masculis excludit etiam eam filiam, que ante statutum dotata fuerat, q̃r licet causa exclusionis sit de preterito, tamen causa deferende hereditatis est de futuro. in consilio. xxj. numero.x. car.35.
Statuto si caueatur ꝙ instrumenta guarentigie mandentur executioni sine libello, etiam instrumentum factum ante statutum gaudebit tali priuilegio. in consilio. xxj. numero.xij. car.35.
Statutum prohibens mulierem testari sine consensu duoꝝ proximoru3 inualidat testamentum factum, etiam ante statutu3, si mulier post statutum decedat.in consilio.xxj. numero.xiiij. car.35.

Statutum

Statutum disponens q vendere volens requirat coniunctos, an velint emere, intelligitur de coniunctis, qui erãt in rerum natura tempore venditionis, & non de hijs, qui nondum nati erant. in ɔsi. xxij. nu. i. car. 35.

Statutũ prohibens q ius recuperãdi alicui persone non possit vendi, cedi, tradi, alienari, vel in alium transferri quouis titulo, comprehendit ẽt translationem, que fit in heredem, in quo reperitur titulus per hr̃dem. in consilio. xxij. nume. v. car. 35.

Statutum permittens probationem irregularem per publicam vocem, & famam contra iuris dispositionem, debet talis dispositio restringi, & interpretari, vt minus ledat ius cõe q̃ possit, ideo hec fama debet probari per testes omni exceptione maiores. in ɔsi. xxij. nu. ix. car. 36.

Statutum excludens matrem a successione filiorum ab intestato decedentium, & eam proximioribus deferens, an procedat in pupillo. in consi. xxiij. nu. i. car. 37. & .§. in discursu, vsq3 ad nume. xxj.

Statutum loquens de decedentibus ab intestato, an debeat stricte intelligi in hijs, qui ꝓprie intestati decedũt. in consi. xxiij. nu. iiij. car. 37.

Statutum odiosum debet stricte intelligi. in consilio. xxiij. numero. vj. car. 37.

Statutum Venetorum loquens de hereditatibus decedentium ab intestato non procedit in hereditate pupilli. in consi. xxiij. nu. xxxviij. car. 38.

Statutum excludens matrem a successione filiorum decedentiũ ab intestato procedit in pupillo, si in loco statuti probetur cõmunis vsus loquendi, q etiam pupilli dicantur intestati, vel ab intestato decedere. in consil. xxiij. numero. ix. car. 38.

Statutum excludens matrem a successione filij dicit continere odium irrationabile. in consi. xxiij. nu. xj. car. 38.

Statutum priuans matrem luctuosa hereditate filij dr̃ iniquũ, velut quedam exhr̃datio. in ɔsi. xxiij. nu. xiij. c. 38.

Statutum loquens de hereditate morientium ab intestato dicitur quodãmodo pro eis testari, sicut qui intestati moriuntur, dicuntur presumptiue disponere scd̃m statuta, cum possent aliter disponere, & non fecerunt, que ratio non potest considerari in pupillo, qui ẽt si vellet, non posset testari. in consi. xxiij. nu. xvj. car. 38.

Statutum excludens matrem a successione filiorum, eam deferens proximioribus, an includat amitam ad exclusionem matris. in cõsi. xxiij. nu. xxj. car. 39. & ibi in discursu, vsq3 ad nume. xlij. car. 4.

Statuta excludentia matrem, & feminas sunt facta vnica ratione, vz conseruande agnationis, que per feminas non conseruatur. in consil. xxiij. nu. xxij. car. 39.

Statutum excludens matrem solum dicitur vocare agnatos, in quibus viget ratio conseruande agnationis. in consi. xxiij. nu. xxvj. car. 39.

Statuto si caueatur q coniuncti ex linea patris excludant matrem defuncti, mater non excludetur per feminam coniunctam ex linea patris, etiam q sit agnata. in consil. xxiij. numero. xxvij. car. 39.

Statutum excludens matrem, & eius lineaz propter agnatos restringitur ad agnatos masculos. in consilio. xxiij. numero. xxviij. car. 39.

Statuto si caueatur q proximiores ex parte patris excludant matrem excepta quarta parte, lz amita defuncti sit proximior ex parte patris, illa non vocatur, sed masculus, lz remotior. in ɔsi. xxiij. nu. xxx. car. 39.

Statutum excludens matrem propter patruum, lz ẽt sit patruus, qui est patri frater vterinus, tñ ratione conseruande agnationis restringitur ad illum patruũ, qui est agnatus. in consil. xxiij. nu. xxxj. car. 39.

Statutum, quando loquitur indefinite, non comprehẽdit casum seu personam, in quibus non sit eadem ratio. in consi. xxiij. nu. xxxij. car. 39.

Statutum q existentibus parẽtibus masculis, vsq3 ad certum graduz femine excludantur, restringitur ad statutũ ad masculos agnatos. in ɔsi. xxiij. nu. xxxiij. car. 39.

Statuti ista verba li parenti dal lato de padre posita ad exclusionem matris, an comprehendant amitaz defuncti. in consi. xxiij. nu. xxxv. car. 39. & nu. xl. car. 40.

Statutum potest admittere sororem in vna parte statuti, & tñ in alia sit factum fauore agnationis, in qua coniuncti ex parte patris vocantur. in ɔsi. xxiij. nu. xxxvij. car. 39.

Statutum licet admittat sororem, & sororis filios, tamẽ in ceteris dicit̃ voluisse preferre agnatos cognatis. in consil. xxiij. numero. xxxviij. car. 40.

Statutum lz admittat ad exclusionem matris filium sororis, non tamen tollitur, quin sit factum fauore agnationis, in eo q post filium fratris, vel sororis vocat patruũ. in consi. xxiij. nu. xxxix. car. 40.

Statutum excludens matrem a successione filiorum, cum sit odiosum, non extendetur ad successionem filiarum. in consi. xxiij. nu. xlij. & in nu. sequen. maxime nu. lj. car. 40. & est cõmunis opinio.

Statutum loquens per nomen appellatiuum masculini generis, si sit contra ius cõmune, non comprehendit femininum. in consi. xxiij. nu. xliiij. car. 40.

Statutum compellens patrem viuentem ad dandum legitimam filio, cum loquatur per genus masculinum, scilicet de patre, non procedit in matre. in consilio. xxiij. numero. xlvj. car. 40.

Statutum excludens auum paternuz non excludit auiam maternam. in ɔsi. xxiij. nu. xlvij. car. 40.

Statuto si caueatur q soror non succedat fratri, non erit exclusa a successione sororis, hoc enim casu masculinuz, respectu persone cui succedendum est, non concipit femininum. in consi. xxiij. nu. xlviij. car. 40.

Statutum excludens a successione patris nõ excludit a successione matris. in ɔsi. xxiij. nu. xlix. car. 40.

Statuta excludentia feminas a successione agnatorum, vel dicentia, si quis decesserit &c. femina non succedit, non ꝓcedũt, si aliqua femina decedat. in ɔsi. xxiij. n. liij. c. 40.

Statutum loquens de filijs bãnitoruz expellendis nõ procedit in filiabus. in ɔsi. xxiij. nu. liiij. car. 40.

Statutum excludens feminas ab hereditate fraterna, an eas excludat ab hereditate sororis. in consilio. xxiij. numero. lvij. car. 40.

Statutum non debet extendi de casu ad casum, attento q quando masculinum concipit femininũ, id facit per interpretationem extensiuaz, que extensio in similibus statutis reprobatur. in ɔsi. xxiij. nu. lviij. car. 41.

Statutum q de nullitate debeat dici .§. certum tempus, an includat nullitatem ex alio statuto postea facto prouenientem. in consi. xxiiij. nu. i. car. 41.

Statutum q inter coniunctos vsq3 ad quartum gradum fiat compromissum, an fieri debeat in qõne iuris. in consi. xxiiij. nu. vij. car. 41. & nu. x. car. 22.

Statutum cogens coniunctos ad compromittendum non habet locum, qñ contra petitorem obstat exceptio litis finite. in consi. xxiiij. nu. viij. car. 42.

Statutum potest tollere legitimã filiabus maxime pro conseruatione agnationis. in ɔsi. xxv. nu. viij. car. 42.

Statutum excludens filiam ad cõmodum filij, filius dz habere portionem illius excluse. in ɔsi. xxv. nu. xiij. car. 43.

Statutum excludens dotatam a successione excludit etiaz eam, cui a patre dos in testamento relinquitur. in consilio. xxv. nume. xviij. car. 44.

Statutum legi scripte derogat. in ɔsi. xxv. nu. xxij. car. 44.

Statuto si caueat̃ simpliciter q filia dotata non succedat, nec vltra in statuto dicatur, vel q filia non succedat, sed dotari debeat, an tunc peti possit legitime supplemẽtuz. in consi. xxv. nu. xxv. car. 44.

Statutum Vincentinuz deferens marito lucrum dotis predecedente vxore sine liberis vtrum inualidet testamentum vxoris cum liberis decedentis, si eis, & non marito relinquat. in ɔsi. xxvij. nu. i. & nu. x. & seq. car. 46. vbi dicit q valet testamentum.

Statutum deferens lucrum dotis marito decedente vxore sine liberis videtur velle, q quando extant liberi dos mulieris ad eos perueniat, & per eos patri acquiratur. in ɔsi. xxvij. nu. iij. vide tñ ibidem nu. vij. car. 46.

Statuta deferũt lucra dotis mariti propter onera matrimonij. in ɔsi. xxvij. nu. iiij. vide tñ ibidem, nu. xv. car. 46.

Statutum dans lucrum dimidie dotis marito illam auferens mulieri, ⁊ eius heredibus, cũ auferat facultatẽ testandi, dicitur exorbitãs, ideo stricte debet interpretari. in consi.xxvij.nu.x. car.46.

Statutum si vocat maritũ ad lucrũ dotis decedẽte vxore sine liberis ꝯditione deficiẽte, cessat vocatio mariti, ⁊ dispositio statuti. in consi.xxvij.nu.xiij. car.46.

Statuta disponentia in materia successionum, cum sint circa ea, que sunt iuris ciuilis, in loco, pro quo facta sunt omnino sunt seruanda. in ꝯsi.xxix.nu.iij. car.47.

Statutum Brixie excludens proximiores cognatos, ⁊ admittens remotiores agnatos est exorbitans a iure communi, ideo stricte interpretari debet, vt agnati remotiores succedant per capita, ſm regulam iuris cõmunis. in consi.xxix.nu.vij. car.47.

Statutorum verba recipiunt interpretationem a iure communi. in consi.xxix.nu.viij. car.47.

Statutum excludens matrẽ, auiam, ⁊ similes a successione defuncti sine filijs fauore agnationis conseruande, an debeat extendi ad alias personas, in quibus vigeat eadem ratio. in consilio.xxx.nume.viij.car.49. ⁊ nu.xxxij. xxxiij.car.50.et.58. car.51.

Statuta excludentia matrem, ⁊ ꝯiunctos per eam propter coniũctos ex linea paterna, seu per agnatos intelligitur solum, si tales fuerint masculi. in ꝯsi.xxx.nu.ix. car.49.

Statutum Florentinum excludens matrem propter agnatos vsqꝫ ad certum gradum non excludit ꝓpter amitaꝫ.

Ideo si detur ꝯcursus matris, ⁊ amite, ⁊ agnati masculi qui sit remotior amita, nõ amita excludit matrem, sed agnatus. in consi.xxx.nu.x. car.49.

Statutum si sit insertum inter alia statuta in volumine statutorum, ⁊ reformatio sit extra volumen, non põt derogare illi statuto. in consi.xxx.nu.xiij. car.50.

Statutũ non valet, nisi publicetur. in ꝯsi.xxx.nu.xv. c.50.

Statutum excludens matrem, auiam, ⁊ agnatos per lineaꝫ maternam, si extat soror defuncti, ⁊ patruus, an soror admittatur. in ꝯsi.xxx.nu.xvj.car.50.⁊nu.lix. car.52.

Statutum exclusiuum agnatorum est odiosũ, ideo restringendum, ⁊ non debet extendi de persona ad personam, que non sit coniuncta persone excluse. in consilio.xxx. numero.xviij. car.50.

Ideo statutum excludens matrem non excludit auiam paternam, ibidem ⁊ nu.xxij. car.50.

Statutum excludens matrem, ⁊ maternam lineam propter agnatos masculos non excludet amitam. in consilio.xxx.numero.xxiij. car.50.

Statutum loquens de vna persona, ⁊ casu, ad hoc vt extendatur ad alias personas, ⁊ ad alios casus, in quibus est eadem ratio vltra concursum rationis, requirit ꝙ saltem lato sumpto vocabulo casus ille nõ expressus comprehendatur sub expresso. in ꝯsi.xxx.nu.xxxij. car.50.

Statutũ vocans ⁊ includens agnatos masculos, an alios excludat. in consilio.xxx.numero.xxxiij.car.50.⁊ numero.liiij.car.52 vbi late.

Statuta exorbitantia recipiunt interpretationem restrictiuam. in consi.xxx.nu.xxxix. car.51.

Statutum Aretinum vocans fratres patrueles ad successionem dicitur vocare etiam sorores patrueles. in consilio.xxx.numero.xlvij. car.51.

Statutum vocans consanguineos ex linea paterna debet generaliter intelligi in quolibet sub genere comprehenso, qꝛ lex generalis omnes casus comprehendit, etiaꝫ ꝙ in vno sit maior ratio ꝙ̃ in alio, etiã in penalibus. in consil.xxx.nume.xlviij. car.51.

Statutum si excludat matrem propter patrueles, amita, si cum eis concurrat, potest succedere, qꝛ statutum eaꝫ non excludit. in consi.xxx.nu.liij. car.51.

Statutum si vocat aliquem certo casu, non sequitur ergo semper, ⁊ indistincte alias personas excludit. in consil. xxx.numero.liiij. car.52.

Statuto si caueatur ꝙ decedenti sine liberis ab intestato succedant agnati ex linea masculina, exclusa matre, ⁊ cognatis, si extat mater, vel alij per matrem coniuncti, ⁊ ẽt vnus consanguineus, ⁊ non sit soror, vel agnata proximior ipsi consanguineo, consanguineus admittetur exclusa matre. in consi.xxx.nu.lviij. car.52.

Quid si non extaret consanguineus masculus, sed agnata femina, puta amita, ⁊ mater defuncti, ibi.nu.lix. car.52.

Quid si simul concurrant mater agnatus masculus, ⁊ agnata illo masculo proximior puta soror, vel amita, ibidem. numero.lx. car.52.

Quid si cõcurrat ꝯsanguineus masculus, ⁊ agnata femina, que illi sit proximior, ⁊ non superest mater, vel alius per eam coniunctus, qui de iure cõi illam agnatam excluderet, ibidem nume.lx. car.52.

Statuto predicto stante soror excludit patruum, si etiam extat mater, soror, ⁊ mater admitterentur, ⁊ patruus excluderetur, quanto magis si mater non supersit, ibidem numero.lxij. car.52.

Statutum excludens feminas, quandiu masculi extant, non excludit perpetuo, sed temporaliter. in cõsilio.xxxj. numero primo. car.53.

Statutum excludens feminas stantibus filijs legitimis, ⁊ naturalibus non habet locum, si extet filius arrogatus. in consi.xxxij.nu.ix. car.54.

Statutum eximens omnes descendentes a solutione gabelle est fauorabile, qꝛ reducit nos ad ius cõmune, est latissime interpretandum, vt comprehendat ẽt filium arrogatum. in consi.xxxij.nu.x. car.54.

Et procedit etiam in casu ficto. vt ibidem.

Statuto si caueat ꝙ debeat solui gabella de fructibus molendini, vel fornacis, non debet solui, nisi de eo, quod superest deductis expensis, ⁊ sic gabella soluenda est, de eo qõ ad lucrum cedit. in ꝯsi.xxxiij.nu.xj. car.55.

Statutum Pisanum loquens de examinatione testium, quando locum habeat. in consilio.xxxiij. numero.vj. ⁊ in nume.sequen. car.55.

Statutum non debet dici impositum verbis, ⁊ non rebus. in consi.xxxiiij.nu.xj. car.56.

Statutum ꝙ vir lucretur dotem, an procedat in dote non data. in ꝯsi.xxxv.nu.v.⁊nu.x.xij.⁊.xv. car.56.

In statutis potius attenditur cõis vsus loquendi, ꝙ̃ verborum proprietas. in ꝯsi.xxxv.nu.xiiij. car.56.

Statuta dicuntur iura ciuilia in loco, in quo fiunt. in consil.xxxvj.nume.vij. car.57.

Statutum admittens matrem ad certam partem preter domum defuncti, quomodo intelligatur. in consil.xxxvj. numero.ix. car.38.

Statutum disponens, ꝙ forenses non possint conuenire ciuem Pisanum, vtrum comprehendat illum qui solum paterna origine est ciuis Pisanus, ⁊ sic an iste dẽat dici forensis. in ꝯsi.xxxvij.nu.i.⁊nu.vj. ⁊ in discursu. car.58.

Statutum dicitur comprehendere illum, qui in loco statutorum sortitur forum. in ꝯsi.xxxvij nu.iij. car.58.

Statuto nec condito, nec verisimiliter cõdendo renũciari non potest. in consi.xxxvij.nu.xx. car.59.

Statuta facta ab vniuersitate siricariorũ, an ligent merciarios respectu mercium, quas de sirico faciunt, ⁊ vẽdunt. in consi.xxxviij.nu.ix. car.60.

Statutum disponens de vno simplici, an comprehendat mixtum. in ꝯsi.xxxviij.nu.xiiij. car.60.

Statutum nouum debet limitari per precedens antiquũ. in consi.xl.nu.iij. car.61.

Statutum vltimum semper debet intelligi, ne corrigat primum, sed ab eo recipiat declarationem, maxime si primum est speciale, ⁊ secundum generale. in consilio.xl. numero quarto. car.61.

Statutum secũdum, ꝙ furtum de nocte cõmissũ fure non reperto emendetur per omnes de ciuitate, declaratur a primo loquente ꝙ furtum per custodes emendetur. in consi.xl.nu.v. car.61.

Statutum speciale, siue precedat, siue sequatur per id a generali dicitur recessum. in ꝯsi.xl.nu.vj. car.61.

Statutum se habet ad statutum, sicut ius cõe se habet ad ius cõmune. in ꝯsi.xl.nu.vij. car.61.

Statuto si caueatur ꝙ instrumẽta publica, testamenta, ⁊ similia habeant omnimodam executionem, ⁊ per consequens in eis prohibeatur compromissum, si alio statuto

caueatur

caueatur, q causę coniunctorum, vel pupillorum cōpromittantur, hoc scdm statutū limitatur per aliud statutū specialiter prohibens compromissum in causis testamentarijs. in consi. xl. nu. ix. car. 61.
Statutum auferens liberam testamenti factionem non valet. in consi. xlj. nu. i. car. 61.
Statutū, q mulier non testetur sine presentia certarū personarum valet. in consi. xlj. nu. ij. car. 61.
Statutum, q mulier non possit testari sine ɔsensu duorum consanguineorum, valet. in ɔsi. xlj. nu. iiij. car. 62.
Statutum q quis teneatur pro nepote non intelligitur de filio fratris, qr dicit nepos abusiue, ꝛ improprie. in consil. xlj. numero. x. car. 62.
Statutum excludens sororem propter nepotem non procedit in filio fratris. in consi. xlj. nu. xij. car. 62.
Statutum loquens de obligatis ad dotem restituendā, an habeat locum in obligatis ad dotem dandam. in consilio. xliij. nume. xv. car. 65.
Statuta de vno loquentia habent locum in alio, qñ sub lata significatione vocabuli comprehenditur, ꝛ est eadē ratio. in consi. xliij. nu. xvj. car. 65.
Statuto si caueatur, q obligati ad dotem restituendā non possint vti beneficio, ne ɔueniantur inquātum facere possint, an pater poterit tali beneficio vti contra filiam agentem ad repetitionem dotis apud patrē deposite. in consil. xliij. nume. xvij. car. 65.
Statuto si caueatur q a sententia arbitri non possit appellari, nec peti possit reduci ad arbitrium boni viri, an possit peti reductio stante enormi, ꝛ enormissima lesione. in consi. xlviij. nu. xlv. xlix. et. lj. car. 73. vbi dicitur q sic. Et an statutum tale valeat, ibidem.
Statuto non potest id fieri, qđ per pactum fieri nō potest. in consi. xlviij. nu. l. car. 73.
Statutum ꝛ pactum, maxime qñ est iuratum, a pari procedunt. in consi. xlviij. nu. l. car. 73.
Statuto si prohibeatur dici de nullitate, non tñ intelligitur de ea, que est dolosa. in ɔsi. xlviij. nu. lij. car. 73.
Statuta ɔtra ius cōmune debent stricte interpretari, ne qs indebite damnum patiatur. in ɔsi. xlviij. nu. liij. car. 73.
Statutum prohibens exceptionē opponi non procedit, si ea non opposita quis lucraretur cum aliena iactura. in consi. xlviij. nu. liiij. car. 73.
Statutum, q occidens occidatur, non hʒ locū nisi dolose occiderit. in consi. lviij. nu. vj. car. 81.
Statuto lʒ caueatur q snia debeat fieri fm consil. sapientis, tñ si consilium est redditum post terminum, est nullū. in consi. lxiij. nu. iiij. car. 84.
Statutum seu dispositio dictans q iudex teneatur seq consiliū sapientis, an intelligatur siue sit equū, siue iniustū. in consi. lxiij. nu. x. car. 84.
Statuto quod potest fieri, potest ēt cōsuetudine induci, qr a pari procedunt. in ɔsi. lxv. nu. xxix. car. 88.
Statutum valet, q bona homicide confiscentur. in consilio. lxix. numero. i. car. 98.
Statutum q extantibus masculis femine non succedant, concessio emphiteosis, vt sit cōformis statuto, debet intelligi, q sit facta ordine successiuo. s. pro se ꝛ filijs masculis, si extant, ꝛ pro feminis in defectum masculorum. in consi. lxxj. nu. xj. car. 104.
Statutū si specialiter disponat de successione in bonis emphiteoticis a tali statuto debet regulari ius succedendi super bonis emphiteoticis, etiā q non fuerint accepta pro heredibus, sed simpliciter pro filijs, vt non transeunt cū vniuersitate, ꝛ iure hrditario. in ɔsi. lxxj. nu. xij. c. 105.
Statutum potest disponere super bonis emphiteoticis ecclesie, qr de re ecclesie nō disponit, sed de vtili dominio, quod est laycorum. in consi. lxxj. nu. xiij. car. 105. vide tamen ibi numero. xliij. car. 106.
Statutum excludens feminas a successione, si exprimit ēt de rebus emphiteoticis, tunc siue sit emphiteosis accepta pro se filijs, ꝛ hrdibus, siue sit accepta pro filijs simpliciter seruandum est, ꝛ femine sunt exclusę. in consilio. lxxj. numero. xxxv. car. 106.
Quid quando excludit ab hereditate morientis, ꝛ emphitheosis erat transitura iure hereditario. in consilio. lxxj. numero. xxxvj. car. 106.
Quid quando eodem stante statuto emphiteosis est accepta pro certis personis expressis, vt sic per se iure hereditario non transeat, qr pater accepit pro se ꝛ filijs suis masculis, ꝛ feminis. in consilio. lxxj. numero. xxxvij. ꝛ sub nume. sequen. car. 106.
Statutum generale, q vir, vel vxor lucretur tertiam partem bonorum, non procedit respectu feudorum. in consil. lxxij. numero. l. car. 110.
Idem est si statutum de bonis alterius disponat, qr nō procedit respectu feudorum. in ɔsi. eo. nu. ꝛ car.
Statuto vel lege si caueatur, q in certis casibus nulla possit opponi prescriptio, semper dʒ intelligi, nisi centū anni sint lapsi. in consi. lxxvj. nu. lxxxvij. car. 124.
Statuto si caueatur q contra instrumentum non possit opponi exceptio doli, vel metus, qui per metum promisit postea soluens, non dicitur ex eo approbare contractū, sed presumitur q id faciat ob metum statuti. in consilio. lxxvij. numero. lxiiij. car. 131.
Statuto si caueatur q contra sententiam latam contra inquisitū non possit aliqua nullitatis exceptio opponi, non dicetur sublata exceptio nullitatis prouenientis ex defectu iurisdictionis. in ɔsi. lxxviij. nu. xv. car. 137.
Statuta q super aliqua lite inter aliquos, puta consanguineos vertente debeant elligi arbitri, debēt intelligi, si lis moueretur super aliqua probabili dubitatione. in consilio. lxxix. numero. v. car. 137.
Statuta Florentina, an debeant Pisis seruari. in consilio. lxxx. numero. ix. car. 138.
Statuto si caueatur q notarius debeat apponere in instrumento nomen, pronomen, ꝛ agnomen, non valebit instrumentum, si vnum tantum nomen defecerit. in consilio. lxxx. numero. iij. car. 138.
Statuto si caueatur q existentibus masculis femina ab intestato non succedat, condito vero testamento in eo qđ pater voluerit, debet intelligi condito testamento, ꝛ extantibus masculis. in ɔsi. lxxxiij. nu. ix. car. 141.
Statutum dictans, q ille, in quem hereditas per fideicommissum fuit translata mittatur in possessionem dicte hereditatis, debet itelligi, postqʒ saltem verbo fuerit restituta. in consi. xcij. nu. ix. car. 150.
Statuta simpliciter loquentia fm ius cōmune intelligi debent. in consi. xcij. nu. x. car. 150.
Statuto si caueatur q in missione in possessionē, vel in alia causa procedatur sūmarie de plano sine strepitu, ꝛ figura iudicij. probationes tñ legitime, ꝛ defensiones necessarie admittuntur. in ɔsi. xcij. nu. xij. car. 150.
Statutum q vir lucretur certum quid, de dote vxoris, non procedit in bonis parafrenalibus, que vxoris morte ad eius heredes transeunt. in ɔsi. xciij. nu. vj. car. 150.
Statutum q vir lucretur medietatem dotis vxoris decedētis sine filijs, an habeat locū, si vxor ex alio matrimonio habeat filios. in ɔsi. xciij. nu. vij. car. 150.
Statuti verbis claris standū est. in ɔsi. xciij. nu. viij. c. 150.
Statuto si caueatur, q si frater decedat sine liberis, ꝛ fratre consanguineo, vel filio fratris agnato teneatur certum quid relinquere sorori, iam ab eo exclusę, non ligabitur frater tali statuto, lʒ solum cum filia femina decesserit. in consi. xcviij. nu. xxxij. car. 160.
Statutum excludens sororem propter patruū, licet alias posset dici q excludat etiam propter filios patrui, tamen soror propter filios patrui non excluditur. in consilio. c. numero. xiij. car. 163.
Statutum omittens aliquem casum illum censetur sub iuris communis dispositione relinquere. in consilio. cij. numero quarto. car. 166.
Statutū, qđ est certa ratione, ea cessante, denegatur. in consi. cxj. numero. xxxiij. car. 182.
Statuti cuiusdam Senensis declaratio. in consilio. cxxij. numero. iiij. car. 206.
Statuta extenduntur ad eos casus, in quibus statuentes, si interrogati fuissent, idem respōdidissent, ꝛ idē est in alijs dispositionibus. in ɔsi. cxxviij. nu. xvij. car. 220.

Statuta debent intelligi in propria, ꝛ stricta significatione. in consi.cxxviij.nu.clxxvij. car.226.
Statutum volens ꝙ in aliquibus casibus non currat prescriptio est correctorium iuris cōis, cum de iure cōi prescribatur. in consi.cxxviij.nu.clxxx. car.226.
Statutum faciens mentionem de substitutione comprehendit etiam fideicommissariam. in consilio.cxxviij. nu. numero.clxxxj. car.226.
Statutum loquens in genere habet locuz in qualibet eius specie, ꝛ si in vna specie eēt maior ratio, ꝗ̄ in alia. in consil.cxxviij.nu.clxxxiij. car.227.
Statuta debent intelligi ẜm cōmunem vsum loquendi. in consi.cxxviij.nu.clxxxiiij. car.227.
Statuta ēt exorbitantia comprehēdunt omnes casus, qui veniūt sub verbi expressi lata significatione, qñ vbiqꝫ est identitas rationis. in ꝯsi.cxxviij.nu.clxxxvj. car.227.
Statuta quare in substitutione fideicōmissaria prescriptionem excludant. in ꝯsi.cxxviij.nu.clxxxvij. car.227.
Statutum excludens sororem propter patruum, an censeatur ipsam excludere propter filios patrui. in consilio. cxxviij.nu.ccxxxij. car.230.
Statutum disponens idem quod ius commune est vtile, quia nouum vinculum, ꝛ remedium addit. in consilio. cxxxj.numero.xxxviij. car.140.
Statutum si dicat ꝙ malpagus possit impune offendi, lꝫ forte eum interficiens dicatur delinquere, tñ si in statuto dicatur, ꝙ impune, ꝛ licite possit offendi, secus erit. in consi.cxxxiij.nu.viij. car.243.
Statutum dictans post certum tempus tolli omne ius prescriptionis, ꝛ amplius agi non posse, non procedit contra mulieres circa res dotales constante matrimonio, cum eo tempore ipse agere non possint. in cōsilio. cxliiij. numero.lxj. car.258.
¶ Stipulatio penalis, vel appositio iuramēti ad validitatem prohibitionis actus est nullius roboris, maxime quando prohibitio dicitur niti fauore publico. in consilio.xvij nume.ij. car.30.
Stipulatio non valet, nisi ad interrogata particulariter respondeatur. in consi.xviij.nu.x. car.31.
Stipulatio valet, ꝛ dicor ad interrogata respondere, si stipulanti.J.xv.dies promittam.J.x.dies, lꝫ sit inter nos diuersitas in tempore, tñ pro tempore.x. dierum sumus concordes. in consi.xviij.nu.xij. car.31.
Idem in summa, ibidem.
Stipulatio facta a cōmuni seruo, quando dominis pro virili, vel pro dominica portione queratur. in cōsil.cxxviij. numero.lxxxix. car.223.
Subrogatum Sapit naturam eius in cuius locū subrogatur. in consil.i.nu.xxiiij.car.5.ꝛ in ꝯsi.lxxij.nu.lxxvij. car.111.
¶ Subreptio, ꝛ obreptio, an inter se differant. in consilio. lxxvij.nume.lxxxvj. car.132.
Subreptio ẜm canonistas, ꝛ similiter obreptio qñ dicatur. in consi.lxxvij.nu lxxxvij. car.132.
¶ Substitutus si decedat viuo instituto, aperitur via scđo instituto. in consi.xlij.nu.xx. car.63.
Substituto mortuo ante institutum onus iniunctum substituto de restituendo alteri, apud heredem remanet. in consi.xc.nu.xxj.ꝛ.xxvj. car.148.
Substituto primo deficiente ante institutum vocatur scđo loco substitutus. in consi.xc.nu.xxij. car.148.
Substitutus pupillariter si decedat ante pupillum, an ille, qui erat scđo loco substitutus vocet, lꝫ postea pupillus decedat. in consilio.xciiij.numero.xx.car.152.ꝛ ibi numero.xl.xliij.et.xlv. car.153.
Substitutus scđs vocatur in locum primi substituti. in consil.xciiij.nume.xxxv. car.153.
Substitutus scđo loco, an sit tantū substitutus in casu quo primo loco substitutis, vt alteri eoꝝ portio instituti esset quesita, vel saltem declarata. in ꝯsi.c.nu.xxxij. car.164.
Substitutus primus si deficiat, an secundo loco substitutus admittatur deficiēte instituto. in ꝯsi.cxiiij.nu.v. ca.17. ꝛ numero.xxiiij. car.188.
Substitutus primo ꝛ secundo loco si ante institutum decedat fideicōmissum apud institutum heredem remanet, cū onere restituendi illud tertio substituto, ꝛ eius descendentibus vocatis. in ꝯsi.cxiiij.nu.xij. car.187.
Substitutus primo loco si decedat viuēte instituto secūdo substitutus mediante vulgari substitutione in eius locuz ponitur, cui institutus fideicōmissum restituere tenetur. in consi.cxiiij.nu.xiiij. car.187.
Substituta scđo loco in.l.qui habebat.ff.de vulga. ꝛ pup. substi.ideo non vocatur, qꝛ defecit conditio substitutionis. in consi.cxiiij.nu.xxv. car.188.
Substitutus in re certa ea debet esse contētus, nec aliquid vltra petere potest. in ꝯsi.cxx.nu.xij. car.201.
Substitutus in bonis stabilibus non habebit affictus, de quibus alij particulariter dispositum erat, lꝫ affictus inter stabilia ꝯnumerentur. in ꝯsi.cxx.nu.xxviij. car.203.
¶ Substitutio vulgaris post aditaz hereditatem expirat. in ꝯsi.xcij.nu.ij.car.149.ꝛ in ꝯsi.cij.nu.ij. car.166.
Substitutio vulgaris in compendiosa comprehensa adita hereditate locum habere non potest. in consilio.xciiij. numero.xxiiij. car.152.
Substitutio vulgariter, ꝛ per fideicōmissum facta dicitur expressa, ꝛ non in genere sub compendiosa facta. in consilio.c.nume.ij. car.162.
Substitutio vulgaris si sit facta vni ex duobus impuberibus, ꝛ alteri pupillaris, in vulgari vni facta, non comprehēditur pupillaris, nec eꝯ. in consi.c.nu.xiiij. c.163.
Substitutio vulgaris admittitur in legatis, ꝛ fideicōmissis particularibus. in ꝯsi.c.nu.vij. car.162.
Substitutio vulgaris simpliciter facta pupillo si hr̄ditate adita adhuc impubes decedat, illa vulgaris porrigitur ad casum pupillaris. in ꝯsi.cij.nu.xj. car.166.
Et per eam substitutus vocatur, ac si expresse facta fuerit, ibidem.
Substitutio vulgaris expressa, sicut trahitur ad pupillarē, ita etiam porrigitur ad exemplarem, si tēpore facte substitutionis filius erat talis, cui exēplaris fieri potuerit. in consi.ciij.nu.iiij. car.168.
Substitutio vulgaris expressa ex tacita, ꝛ presumpta mēte testatoris ad pupillarem non porrigitur. in consilio.ciij. numero.xlix. car.170.
Substitutio vulgaris facta si heres nolit esse heres, habet locum ēt, si velit, ꝛ non possit. in ꝯsi.cvj.nu.x. car.174.
Substitutio vulgaris facta in vnum casum, tunc non trahitur ad alium, quando agitur de excludēda persona, que verisimiliter apparet magis dilecta testatori. in consilio. cvj.numero.xvij. car.174.
Substitutio vulgaris facta, si sine liberis decedat, comprehendit etiam casum incapacitatis instituti. in consil.cvj. numero.xviij. car.174.
Substitutio vulgaris, per hec verba si heres non erit, fieri solet. in consi.cxiiij.nu.x. car.187.
Que hereditate adita expirat.
Substitutio vulgaris in relictis, ꝛ fideicōmissis fieri solet. in consi.cxiiij.nu.xij. car.187.
Substitutio vulgaris conditionalis non transmittitur. in consi.cxvij.nu.xxx. car.196.
Substitutio vulgaris, lꝫ sit facta per testatorez simpliciter, qui de pupillari nullam facit mentionem, tñ si casus pupillaris eueniat, lex porrigit vulgarem substitutionez ad casum pupillaris. in consi.cxxj.nu.xxxiij. car.205.
Substitutio vulgaris expresse dicitur fieri, dūmodo voluntas testatoris colligatur ex verbis etiam generalibus. in consi.cxxj.nu.xxxv. car.205.
Substitutio vulgaris tacita potest considerari in expressa pupillari a testatore facta in compendiosa sub verboruz generalitate. in consi.cxxj.nu.xxxviij. car.205.
In substitutione vulgari, vel in iure accrescendi consideratur coniunctio respectu testatoris, eo qꝛ agitur de bonis testantis nūdum alteri acquisitis. in consilio.cxxvj. numero.xxxij. car.215.
Substitutio vulgariter, pupillariter, ꝛ per fideicōmissuz copulatiue duobus impuberibus īstitutis ad inuicē facta, ad hoc vt habeat locuz, an sit necesse ꝙ vulgaris, pupillaris, ꝛ fideicōmissaria simul concurrant, ꝛ dicitur quod non, sed

non, sed illa copulatiua in disiunctam resoluitur, et perinde est, ac si dictum fuisset, aut vulgariter, aut pupillariter rc. in consi. cxxviij. nu. i. et. ij. car. 220.

Substitutio vulgaris presupponit hereditatem non aditam. in consi. cxxviij. nume. vij. car. 220.

Substõ vulgariter, pupillariter, et per fideicõmissum facta bz tria tpa, tps vulgaris hereditate non adita, tps pupillaris, qñ hrditate adita decedat in pupillari etate, tépus fideicõmissarie, qñ pubes factus hrditate adita decedat. in 9si. cxxviij. nu. xj. car. 220.

Substõ adinuicẽ vulgariter, pupillariter, et per fideicõmissum si sit facta sub 9dõe si decesserit rc. deinde si eis adinuicẽ substitutis, sit facta aliqua substõ de aliquo, si sine liberis decesserit, an illa 9ditio subintelligat in prima substitutione. in consi. cxxviij. nu. xij. et seq. car. 220.

Substitutio vulgaris expressa 9tinet in se tacitã substitutionem pupillarem. in consi. cxxviij. nu. lxvij. car. 222.

Substitutio directa dz expresse induci, et nõ tacite per coniecturas. in consi. cxxviij. nu. clxxxviij. car. 227.

Substõ vulgaris qp 9tineat pupillarem, lz sit inductũ presumpta mente testãtis, et ẽt pupilli fauore, tñ qñ est facta pupillo et extraneo, vt seruet equalitas in vulgari nõ 9tinetur pupillaris. in 9si. cxxviij. nu. ccxxvij. car. 229.

Substõ pupillaris post annũ expirat. in 9s. xcij. n. ij. c. 149.

Substõ facta primo filio nascituro heredi instituto de scdo loco nascituro, et tali nascituro decedẽti in pupillari etate fuerit substitutus frater testatoris, si 9tingat post primũ neminẽ nasci, frater testatoris, q nõ primo filio, sed scdo tñ fuit substitutus, an succedat primo decedenti. in consi. xciiij. nu. xxj. car. 152. et nu. xlvj. car. 153.

Substitutio qñ est alicui facta pupillariter, et isti substituto alter cõpendiose est substitutus, si deficit pupillaris substitutio, si non põt habere locũ vulgaris, qz per primum hrdem nõ sit hrditas adita, an qui scdo loco fuit vocatus possit admitti ex substõne. in 9si. xciiij. nu. xxij. c. 152.

Substõ pupillaris, lz testm̃ pupilli dicaf, tñ vere loquendo dr testm̃, et prouisio patris. in 9si, xciiij. nu. liij. car. 154.

Substõ lz sit facta per verba pupillarẽ substõnem importantia, tñ si verba in substõne posita repugnant substitutioni pupillari, nõ erit pupillaris substitutio. in 9sil. xcv. nu. vij. car. 154. vide tñ nu. xxxviij. car. 156.

Substõ pupillaris per q̃ verba inducaf. in eo. 9si. nu. et car.

Substõ facta per hec verba, si in pupillari etate decesserit, an inducant substõnem pupillarem. in cõsil. xcv. nu. viij. car. 154. et nume. xlj. car. 156.

Substõ facta per testõrem volentẽ pro filio testari, et sit dictũ talẽ substituo in fundo, talis substitutus admittif ad omnia bona pupilli, lz fuerit substitutus in re certa, qz substitutio in re certa trahitur ad vniuersum, sicut institutio. in consi. xcv. nu. xj. car. 155.

Substõ pupilla. dr fauorabilis filio. in 9s. xcv. n. xix. c. 155.

Substõ facta impuberi p verbuz deueniat, est pupillaris, lz in re certa facta sit. in 9si. xcv. n. xxiiij. et nu. xxvj. ca. 155.

Substitutio pupillaris operatur, qp pupillus testatus decessisse dicatur. in consi. xcv. nu. xxviij. car. 155.

Substitutio facta per hec verba, si filius meus in pupillari etate decedat, bona reuertanf in Semproniũ, erit directa, vel obliqua substõ, lz nil vnqꝫ fuerit de dictis bonis apud Sempronium. in 9si. xcv. nu. xxxiij. car. 156.

Per pupillarez substõnem non testõri, sed filio succeditur. in 9si. cij. nu. viij. car. 166. et in 9si. cxxj. nu. iiij. car. 203.

Substitutio pupillaris tacita 9tinetur in vulgari expressa. in consi. cij. nume. x. car. 166.

Substitutio pupillaris tacita in vulgari cõprehensa an matrem excludat. in 9si. cij. nu. xij. car. 166. et nu. xx. c. 167. vbi dicitur qp non, bm cõmunem opinionem.

Substõ pupillaris est directa. in 9si. cij. nu. xviij. car. 167.

Substitutionis pupillaris tacite effectũ matris existentia impedit miserabili quadam rõne, ne priuef luctuosa hereditate filij. in consi. cij. nu. xxvj. car. 167.

Substõ pupillaris, si in cõpendiosa 9tinetur, ex eo etiã continetur vulgaris. in consi. ciij. nu. v. car. 169.

Substõ pupillaris nõ ipedif, si in ea dicaf qñcũqꝫ filius decedat, volo bona mea distribui. in 9si. ciij. nu. ix. ca. 169.

Substõ directa aliqñ dr oino tacita, vt ẽ pupillaris, vel exẽplaris in vulgari expssa cõpẽdiosa. i 9. eo. nu. xij. c. 169.

Substõ si sit fcã filio, et si filius qñcũqꝫ decesserit, sibi substituit, et suos hrdes esse voluit aliquos, an illa verba sibi et suos hrdes referanf ad testatorẽ, an ad filium, et per illa pnomina an impediaf substõ vulgaris. in consil. ciij. nume. x. car. 169. et nume. xlvj. car. 170.

Substõ pupillaris de hrdibus a testatore institutis, et de te, intelligif facta, vt tu pro dimidia succedas, et pro alia dimidia illi heredes, qz sub duplici denominatione fuit facta. in consil. ciiij. nu. xiiij. car. 171.

Substõ fcã, si posthumus moriaf in pupillari etate, trahif ad cãuz quo posthum⁹ nõ nascaf. i 9. cvj. nu. xiij. c. 174

Substõ si fiat, si filius decedat in pupillari etate, in qua ẽt vulgaris 9tinetur, habebit locũ ista vulgaris, ẽt si ille filius pubes factus, non tñ hereditate adita, decedat. in consil. cvj. nu. xvj. car. 174.

Substitutio pupillaris conditionalis non transmittitur. in consil. cxvij. nu. xxx. car. 196.

Substitutio pupillaris restricta et limitata ad res certas limitatum dz habere effectum, in 9sil. cxxj. nu. ij. car. 203. vide etiam nu. xix. et nu. xx. car. 204.

Substõnem pupillarem hec verba mihi heres esto nõ impediunt, quando 9stat testatorem velle pupillariter substituere. in consil. cxxj. nu. v. et. xxiij. car. 204.

Substitutio vna respiciens plures personas debet esse eadem in qualibet persona. in 9sil. cxxj. nu. ix. car. 204.

Substõ pupillaris dz esse pupillo fauorabilis, qz p eam sibi de herede prouidetur. in 9si. cxxj. nu. xij. car. 204.

Substõnis verba qñ pñt pupillarẽ substõnez importare, et psona cui fit, illam patiaf, semp dz fieri interpretatio, qp dicatur facta pupillaris. in 9sil. cxxj. nu. xiij. car. 204.

Substitutio pupillaris nõ impedif per expressionem certarum rerum, sed earum detracta mentione, substituti pupillariter omnia accipient. in 9si. cxxj. nu. xv. car. 204.

Substõnem pupillarẽ non impedit expressio quarũdam rerum particularium. in consil. cxxj. nu. xviij. car. 204.

Substõ qp nõ sit pupillaris ob presumptionẽ q̃ orif ex expressione certarꝫ rerꝫ p testõrez fcã, talis pñsumptio tollif p aliã fortiorẽ pñsũptionẽ, qp voluerit pupillariter substituere, q̃ orif ex vbis directis ciuilibus, qbus testator in substitutione vsus fuit. in consil. cxxj. nu. xxj. car. 204.

Substõ pupillaris si a testõre fiat, spãlr suis verbis vel etiã gñalibus, dr a testatore facta. in 9s. cxxj. nu. xxxij. c. 205.

Substitutio pupillaris tacita inest in vulgari comprehensa in cõpendiosa facta a testatore sub generalibus verbis. in consil. cxxj. nu. xxxiiij. xxxvij. et. xxxix. car. 205.

Substitutio tacita pupillaris a lege subintellecta non hz locum, quando de pupillari reperitur aliquo modo p verba testatoris dispositũ. in 9si. cxxj. nu. xxxvj. car. 205.

In substõne pupillari inspicif 9iũctio, et pximitas respectu psone moriẽtis, qz lz bona fuerint prĩs, iã fuerũt pupillo q̃sita, et lz substitut⁹ vocef ex dispõne testõris, tñ nõ eius sz 9ditio moriẽtis ispici dz. in 9si. cxxvj. nu. xxxiij. c. 215.

Substõ cõpendiosa facta filijs testatoris cũ filij se imiscuerint et facti maiores fuerint, si substitutus viuat resoluitur in fideicõmissariam. in 9si. xlij. nu. xiij. car. 63.

Substõ cõpendiosa facta alicui, si sine filijs decesserit, lz filij isti positi in conditione non sint vocati bm magis cõem opinionem, tamen interpretaf vt per eam dicaf testator 9seruasse illis bona sua ab intestato eorum patri succedentibus. in consil. xlij. nume. xv. car. 63.

Substitutio compendiosa aliquando resoluitur in fideicõmissariam. in consil. xlij. nu. xvj. car. 63.

Et in vulgarem aliquando ibidem.

Substitutio compendiosa facta per verbũ cõe 9tinet etiaz fideicõmissariam. in consil. lxxij. nu. xlv. car. 110.

Substõ facta filijs si sine liberis decedãt est cõpendiosa sub se plures substõnes cõprehendens, vcz vulgarem si 9tingat ante hrditatem aditã decedere, item pupillarẽ si pupilli post aditã hereditatem moriant, item fideicõmissariam si puberes iam facti post aditam hereditatem decedant. in 9si. xcij. nu. i. car. 149.

Substitutio compendiosa, qñ fit per verbũ cõmune dicitur

etiam continere fideicõmissariam post etatem pupillarem.in consi.xcij.nu.iiij. car.149.
Substitutio compendiosa comprehendit pupillarem quando qualitas persone,cui fit,hoc patitur.in cõsilio.xciiij. numero.xxiij. car.152.
Substitutio compendiosa plures substitutiones sub diuersitate casuum ⁊ temporum comprehendit. in cõsil.xciiij. nu.xxvj. ⁊ in discursu,⁊ nu.xxxiij. car.152.
Substitutio compendiosa qñ in se cõprehendit vulgarẽ pupillarem,⁊ fideicõmissariaꝫ.in ꝯsi.xciiij.nu.xxvij.c,152.
Substitutio cõpendiosa per verba cõia sine tempoꝝ dinumeratione,an cõprehendat substõneꝫ pupillareꝫ,qñ mater est in medio,vbi ꝫm cõem opi.ꝯcluditur ꝙ sic cõtra Bar. ⁊ sequaces.in ꝯsi.xciiij.nu.xxviij. car.152.
Substiutio cõpendiosa ẽt tenendo opi.Bar.qñ mater est in medio non cõprehendit pupillarem, qñ ex coniecturis comprehenditur testatorem voluisse matrem excludere.in consi.xciiij.nu.xxix. car.152.
Substõ compẽdiosa lꝫ sit facta sub hac ꝯditione si sine herede decesserit,tñ cõprehẽditur ẽt pupillaris,⁊ v̄ba sine hr̄de intelligunt̃.i.sine filijs.in ꝯsi.xciiij. nu.xxxij.c.152.
Substõ cõpendiosa,an cõprehendat fideicõmissariã,nedũ vbi pupillaris ob pubertateꝫ euanescit , sed ẽt quocũqꝫ casu nõ possit habere locũ.in ꝯsi.xciiij.nu.xxxiiij.c.152.
Substitutio limitata, an limitatum producat effectum.in consi.xcv.nume.iij. car.154.
Substitutio compendiosa facta per verbum cõe comprehendit fideicõmissariam post aditam hereditateꝫ,⁊ maiorem etatem.in consi.cj.nu.iiij. car.164.
Substitutio facta per illa verba si filius qñcunqꝫ decesserit substitutioneꝫ cõpendiosaꝫ importat cũ sub mortis ꝯditione plura tẽpora,⁊ sub eis plures substitutiones comprehendantur.in ꝯsi.ciij.nu.ij. car.168.
Substitutio facta sub hijs verbis qñcunqꝫ filius meus decesserit in pupillari eta.e,vel qñcunqꝫ decedat in furore dicitur compendiosa substitutio,⁊ non ꝯtinet fideicõmissariam.in consi.ciij.nu.vij. car.169.
Substõ directa,lꝫ requirat ꝙ fiat per verba expressa, ⁊ ꝙ virtualiter non inducatur,tñ si est facta compẽdiosa, potest dici ꝙ sit facta expresse,ex quo omnes substões in compendiosa comprehense dicũtur verbis generalibus expresse.in consi.ciij.nu.xj. car.169.
Substitutio compẽdiosa sub verboꝝ compendio, sub ꝯditione mortis,vel alia,plura complectitur tempora pluresqꝫ substitutiones.in consi.cvj.nu.i. car.173.
Substitutio cõpẽdiosa facta filie institute,si sine liberis decesserit,an comprehendat vulgarem,si filia institutionis incapax appareat.in consi.cvj.nu.iij.car.174.⁊ ibi in discursu maxime nume.xx. ead.car.
Substitutio compendiosa si heres institutus decedat sine liberis,non trahitur ad casum quo ille heres institutus cum liberis viuo testatore decedat.in ꝯsi.cvj.nu.iiij.car.74.vide tamen ibi nu.xxiiij.et.xxvi. car.175.
Substitutio compendiosa si fiat qñcunqꝫ institutus heres decedat sine liberis vulgaris que in ea comprehẽditur, lꝫ quo ad verba testatoris dicatur facta in illum casuꝫ,si sine liberis decedat,tñ trahitur ad omnem casum vulgaris quicunqꝫ occurrat,⁊ hoc ex verisimili mente testantis.in consi.cvj.nu.xviij. car.174.
Substõ si sit facta filio legitimato,si sine liberis qñcũqꝫ decesserit,si legitimatio declaretur inualida,⁊ per ꝯñs nec institutionem valere,locus erit substitutioni, mediante vulgari substitutione in compendiosa comprehensa. in consi.cvj.numero.xx. car.174.
Substitutio compẽdiosa quas substitutiones comprehendat.in consi.cxj.nu.xviij. car.181.
Substitutio compendiosa facta in re certa, ⁊ per verba directa,an ꝯtineat pupillarem,nisi sit facta mentio pupillaris etatis.in consi.cxxj.nu.vij. ⁊ in discursu vbi concluditur quod sic. car.204.
Substõ facta filie si moriatur anteqꝫ nuptui tradatur, est compẽdiosa plures substitutiones cõplectens sub ꝯsideratione pluriuꝫ tempoꝝ species substõnũ distinguẽtiuꝫ.
Et declaratur que substitutiones sub compendiosa cõprehendantur.in consi.cxxj.nu.x. car.204.
Substitutio cõpendiosa facta per verbum cõe non est vna ⁊ eadem respectu omnium tempoꝝ,qꝛ.ĩ.pupillarem etatem valebit vt pupillaris,postea vero iure fideicõmissi. in consi.cxxj.nu.xxv. car.204.
Substitutio eadem respectu diuersoꝝ tempoꝝ diuersimode accipitur.in consi.cxxj.nu.xxx. car.205.
Et eodem modo respectu diuersorum casuum.in eodem consi.nume.xxxj. car.205.
Substitutio facta alicui post eius mortem dicit̃ compẽdiosa,⁊ põt importare vulgarem substitutionem, si decedat anteqꝫ sit heres, ⁊ fideicõmissariã si decedat post aditaꝫ hereditatem.in consi.cxxv.nu.x. car.211.
Substitutio facta filiabus si ipse, vel aliqua caruꝫ decesserint anteqꝫ se matrimonio copularent, dicitur compendiosa,cum sub ꝯditione in ea expressa plura complectantur.in consi.cxxxiiij.nu.xxxvj. car.245.
Substitutio compendiosa facta per verbum cõe substituit ꝯtinet ẽt pupillarem substitutionem , lꝫ mater sit in medio, ⁊ est cõis opi.temporibus nostris ꝯtra Bar. ⁊ sequaces.in consi.cxxxiiij.nu.xxxvij. car.247.
Substitutio cõpendiosa per verbum cõe facta alicui instituto in re certa non põt importare fideicõmissuꝫ vniuersale,vt ꝯtineat iura ⁊ actiones, sed legatum ⁊ particulare fideicõmissum importat.in ꝯsi.cxxxvj.nu.i. car.247.
Nec talis substitutio intra pupillarem etatem est vniuersalis.in consi.cxxxvj.nu.ij. car.247.
Idem si sit facta per verba directa non ciuilia. in consilio. cxxxvj.numero.iij. car.247.
Substitutio facta filijs institutis si sine filijs masculis decederent ex verisimili mente testantis,dicitur ẽt facta nepotibus,cũ eadem qualitate,si decederent sine filijs. in consi.i.nume.lxx. car.8.
Substitutio facta filio si sine filijs decesserit ab eo, qui filie femine aliquid reliquerat,dicit̃ habere locum,ẽt si cum filia decesserit,saltem eo casu,quo sit substitutus alter filius testõris. ⁊ est cõis opi.in ꝯsi.i.nu.cxxiiij. car.10.
Substõ facta de aliquo,si moriat̃ ante testatorem,efficitur caduca, ⁊ remanet hr̄dibus onus restituendi cum eadeꝫ qualitate,prout erat grauatus substitutus.in ꝯsi.xlij. nume.viij.et.xvij.car.63.⁊ nu.xxx.et.xxxij. car.64.
Substõ scd̃a de maritandis puellis si Berta primo loco substituta sine liberis decedat,an habeat locum, si cum filijs decedat,licet viuo primo instituto.in ꝯsi.xlij. nu.x. car.63.⁊ nume.lxiij. car.64.
Substõ si sit facta de vxore institutis filijs masculis nascituris,si decesserint,si ꝯtingat masculos nõ nasci , vxor vti substituta nõ admittetur, sed a venientibus ab intestato excludetur.in consi.xlij.nu.xj. car.63.
Substitutio si sit facta filio de fratre testatoris, ⁊ si frater decesserit sine filijs,voluit ꝙ fiat vnũ altare, si frater decesserit viuo adhuc filio,apud eũ remanet,qd̃ per mortem fratris erat effectũ caducum cũ onere ꝯstruendi altare post mortem suam,si postea filius moritur altare est construendum.in consi.xlij.nu.xviij. car.63.
Substõ lꝫ in vno casu sit tm̃ expressa,tñ ex verisimili mente testantis trahitur ad alium,si in eo idem rñsum expectaretur a testatore.in consi.xlij.nu.xxj. car.63.
Substitutio facta filijs,si.ĩ.x.annos decesserint,procedit,lꝫ vltimo moriẽs sine filijs decesserit post.xx.ann.nullo tñ facto testamento.in consi.xlij.nu.xxij. car.64.
Immo si omnes decesserint non facto testamento hospitale vltimo loco vocatum admitteretur, lꝫ vnus eoruꝫ decesserit.s̃.illam etatem,ibidem.
Substõ facta posthumo, si moriat̃,trahit̃ ad casum, si non nascatur.in consi.xlij.nu.xlv. car.64.
Substõ fcã alicui de suis filijs dr̃ facta equalr̃ in oibus bonis,vt equaliter diuidant̃,⁊ sic hr̄s equaliter grauatus dr̃.in consi.lxxxiij.nu.i.car.140.⁊ nu.xviij. car.141.
Substõ facta post aliquos institutos,⁊ substitutos per hec verba post mortẽ vero oium ⁊c.ex quo per se stare põt, dꝫ pariter referri ad partes oium institutoꝝ filiorũ,non aũt ad vnaꝫ partem tm̃,lꝫ de vna fuisset dispositũ in cap. preced.in consi.lxxxiij.nu.iiij.car.140.⁊ nu.xviij.c.141.

Substitutio

Substitutio facta per hec verba, si autez non superuiueret vigore illius aduersatiue, aũt, dicitur facta in terminis eisdem, qui in precedenti casu presupponuntur. in consil.lxxxiij.nume.xv. car.141.

Substitutio facta de aliquo homine particulari alicui post eius mortem, qꝛ est incerta importat cõditionem. in consil.lxxxv.nume.ij. car.142.

Substõ facta per verba directa, que ita valere nõ põt interpretatur fideicõmissaria. in ꝯsi.lxxxvij.nu.ij. ca.144.

Substõ in pia cã obliquatur. in ꝯsi.lxxxvij.nu.iij. car.144.

Substitutio facta de aliqua pia cã post mortez alicuius, an sit conditionalis. in consi.lxxxvij.nu.iiij. car.14.

Ex substõne vltima resultat, ꝛ censetur facta prius alia substitutio. in consi.lxxxvij.nu.x. car.144.

Substõ facta de monasterio decedentibus liberis sine descendentibus, an habeat locuz per existentiã vnius ex filijs testatoris hrdis instituti. in ꝯsi.xc.nu.i.ꝛnu.x.c.147.

Substitutio qñ fit de duobus vno post alterum, si primus substitutus decedat ante institutuz, lz postea decedat institutus, an sit admittendus, qui scdo loco fuerit vocatus. in consi.xc.nu.iij. car.147.

Substõ facta de aliquo, si talis morieẽ post testõris filios, ille est vocatus sub ꝯditiõe, que in forma specifica adimpleri debet. in consi.xc.nu.vj. car.147.

Substõnis fideicõmissarie natura est, ꝙ per eam de manu heredis accipiatur. in ꝯsi.xcij.nu.ij. car.149.
Jn directa autem hereditatem propria auctoritate capere potest, ibidem.

Substõ si sit facta per patrem filio suo de nepote ex fratre, si filius sine herede decesserit, quo nepote sine filijs decedẽte, substituit illos de casali, si nepos ex fratre decedat, deinde filius vtrum amita, que est de casali, vigore dicte substitutionis, voceẽ ad bona filij vltimo loco defuncti. in consi.xciij.nu.xviij.ꝛnu.xxv. car.152.

Substõ facta in vno casu ad aliũ non trahitur. in ꝯsi.xciij.nu.xix.car.152.limita vt ibi nu.xliij. car.153.

Substõ prima ɔ̃claraẽ per scdaz. in ꝯsi.xciij.n.xxxj.c.152.

Substõnibus in interpretandis semp ad eaꝝ validitatem dz fieri larga interpretatio, quatenus tñ testõrem verisimiliter voluisse ꝯstare põt. in ꝯsi.xciij.nu.xlij. car.153.

Substõ facta in vno casu ex verisimili mente testantis ad alium trahitur. in consi.xciij.nu.xliij. car.153.

Substõ, vt iure directo valeat, semp dz fieri iterpretatio, si verba, ꝛ persone hoc patianẽ. in ꝯsi.xciij.nu.lj. ca.153.

Substõ alicui facta de aliquo nascituro non dr̃ impleta, si non nascatur. in ꝯsi.xciij.nu.xlvij. car.153.

Substõ alicui facta in re certa instituto per vba directa ciuilia, puta sit heres in centum, est substitutio directa suo tempore. in consi.xcv.nu.x. car.154.
Si aũt per verba quecunqz non ciuilia, nõ erit substitutio, sed particulare relictuz, ꝛ hoc qñ non apparet testatorez voluisse pupillariter substituere, ibidem.

Substitutio fideicõmissaria est damnosa filio, qꝛ per eam grauatur. in consi.xcv.nu.xix. car.155.

Substitutio si sit facta vni, si decesserit sine liberis, ꝙ eius bona deueniant in duos superuiuentes, seu qui ex eis superuixeret, quos in dictis bonis substituit vulgariter, pupillariter, ꝛ per fideicõmissum, qbus decedentibus, vel eoꝝ quolibet qñcunqz scdo loco substituit piaz causaz, quam vulgariter, ꝛ per fideicõmissum substituit, viuente primo, cui est facta substitutio, vnus ex substitutis decessit cũ filijs, alter vero sine filijs, postea ɔ̃cessit, deinde moritur ille, cui primo erat facta substitutio sine liberis, an eius bona deuenire debeant in piã causam vigore scdẽ substõnis, non obstante ꝙ vnus ex primis substitutis cũ liberis decessit. in ꝯsi.c.nu.i.car.162.ꝛ in discursu.

Substitutio fideicõmissaria si fiat duobus fratribus institutis distincte, puta vnũ grauat simpliciter post mortem restituere, nulla habita mentione filioꝝ, alterũ vero grauat, si decesserit sine liberis, eo casu in primo grauamine non intelligitur conditio si sine liberis decesserit ꝛc. in consi.c.numero.xij. car.163.

Substitutiões due si sint facte duobus nepotibus, si in vna tñ expresserit ꝯditionem, si sine liberis decesserit, ꝛ non in altera, in ea in qua testator ꝯditionẽ non expressit, eaz non debere intelligi. in ꝯsi.c.nu.xvij. car.163.

Substitutio qñ est facta ad pias causas, dz voluntas testatoris in fauorem pie cause interpretari, si aliunde res dubia sit. in consi.c.nu.xxxj. car.164.

Jn substitutionibus nil vltra in eis cõtenta queritur. in consil.cj.nume.iij. car.164.

Substitutio facta filio nascituro, per hec verba, si de dicto testatore, ꝛ eius vxore nõ erit filius masculus, tũc sibi fecit hrdẽ talẽ, qualis sit. in ꝯsi.cij.n.vij.ꝛ.xv.n.seq. c.166.

Substitutio facta, si talis non superuiuat, intelligitur occasione precedentium, scz si non superuiuat tempore mortis. in consi.cij.nu.xvj. car.166.

Substõ fideicõmissaria, vbi nõ est expressa, ex ꝯiecturis sumi potest, secus in tacita. in ꝯsi.cij.nu.xvij. car.166.

Substitutio fideicõmissaria intra pubertatem fieri potest. in consi.cij.nu.xxij. car.167.

Substitutio, que non inuenitur in testõ expressa locuz non habet. in consi.cij.nu.xxiij. car.167.

Substitutio fideicõmissaria regulariter in simplici vulgari non continetur. in consi.cij.nu.xxiiij. car.167.

Substitutio cuidam facta, si decesserit sine liberis, locum hz, etiam si ille cum liberis decesserit, qñ per eoꝝ existentiã nõ satisfit volũtati testõris. in ꝯsi.cij.n.xxxiiij.c.167.

Substitutio fideicõmissaria in cõpendiosa ꝯtinetur, qñ aliquo tempore ad qd substitutio refertur, nulla directa verificari põt, puta tempore pubertatis, ꝛ sane mentis iaz adita hereditate, sed non ꝯtinetur, qñ in quolibet tempore in compendiosa comprehenso aliqua directa fieri potuerit. in consi.ciij.nu.vj. car.169.

Substitutio si sit facta de Gaio pluribus institutis cuz omnes decesserint, inter illos plures substitutio non põt habere locum, cum inter eos nulla sit expressa substitutio. in consi.ciij.nu.xiij. car.169.

Per substitutionem fideicõmissariam testatori, ꝛ non filio succeditur. in consi.ciij.nu.xlv. car.170.

Substitutio lz debeat interpretari directa si verbis, ꝛ personis ꝯueniat, tñ hoc non procedit, qñ volũtas testatoris repugnat. in consi.ciij.nu.l. car.170.
Et hoc ꝓcedit, ẽt si verba substõnis essent directa, nã in sensũ obliquũ capiunẽ, si ɔ̃ testõris volũtate appeat, ibi.

Substõ prima dubia, an declaretur per sequentes claras. in consi.ciij.nu.liiij. car.170.

Substõ regulaẽ ab institutione. in ꝯsi.ciiij.nu.xxxj. c.172.

Substõ facta filio de proximioribus ꝯiunctis intelligitur post eius mortem, ꝛ si sine liberis decesserit, que omnes ꝯditiones adimpleri debent. in consi.cv.nu.vj. ca.173.

Substõ facta in vnũ casum, an ꝛ qñ ad aliũ trahatur. in ꝯsi.cvj.nu.ij.car.173.ꝛnu.v.vij.viij.ꝛ seq. car.174.

Jn substitutionibus dz fieri largissima interpretatio, vt ille locum habeant, ne testamentum in totũ tollatur. in consil.cvj.nume.ix. car.174.

Substitutio facta, si vxor transiuerit ad scda vota, habet locum etiam ea in viduitate mortua, si cetera concurrant. in consi.cvj.nu.xij. car.174.

Substitutio facta si institutus decedat in furore, trahitur ad casum, quo sane mentis ex alio testari prohibeatur. in consil.cvj.nume.xv. car.174.

Substõ facta in vno casu non trahiẽ ad aliuz, qñ de exclusione matris agitur. in ꝯsi.cvj.nu.xxij. car.174.

Substõ si sit facta de filijs adinuicem, deinde fiat substitutio post mortem oĩum in tota hereditate, vltimo decedens dr̃ grauatus, si sine liberis decesserit, posito ꝙ omnes alij decesserint. in ꝯsi.cxj.nu.xix. car.181.

Substõ si sit facta alicui, si sine liberis decesserit, si ille cum liberis decedat, cõditio diciẽ deserta, ꝛ sic ẽt substitutio euanescit. in ꝯsi.cxj.nu.xx. car.181.

Jn substõnibus solet dici, hoc casu substõ non loqtur, ergo facta non censetur. in consi.cxj.nu.xxvij. car.181.

Substitutio fideicõmissaria, que iaz euanuit pp filioruz existentiam, lz illi filij sine liberis decedant, non ꝓpter hoc resurgit. in ꝯsi.cxj.nu.xxj. car.181.

Substitutio ꝯditionalis euanescit, si ꝯditio non impleatur. in consi.cxiiij.nu.vj. car.187.

Substitutio fideicõmissaria per que verba fiat.in consilio. cxiiij.numero.xj. car.187.
Substitutio in vno casu facta expresse ex verisimili mente testantis ad aliũ casum trahi dz, maxime qñ in alio casu nedũ eadẽ est, sed maior ratio.in ꝯsi.cxiiij.n.xxvj.c.188.
Substitutio facta aliqbus de certo hospitali, si.i.xx.annos decesserint, hz locum etiaz qñ aliquis illorum decesserit post.xx.annos, qr ẽt ad illum casum trahitur substitutio. in consi.cxiiij.nu.xxvij. car.188.
Substitutio si sit facta filio, si sine liberis decesserit de Bartholomeo, ⁊ ipsi Bartholomeo si sine liberis decedat, qdam Marcus sit substitutus, lz Bartholomeus primo decedat cũ filijs, si postea decedat filius institutus sine liberis, ille Marcus admittit, attẽto ꝙ Bartholomeus decessit ante heredem.in ꝯsi.cxiiij.nu.xxviij. car.188.
Substitutio si sit facta per hec verba, substituit superuiuentes eius filios, vel ipsoꝝ filios, veniunt solum filij superuiuentes exclusis predictoꝝ filioꝝ filijs, tanq̃ remotioribus.in consi.cxvj.nu.xj. car.191.
Substitutio fideicõmissaria ꝯditionalis non transmittitur. in consi.cxvij.nu.xxx. car.196.
In substitutionibus veniunt illi, de quibus testator disposuit.in consi.cxviij.nu.xviij. car.198.
Substitutio facta alicui, si decesserit sine filijs masculis, eo defuncto cum filijs masculis expirauit. in consilio.cxix. numero.viij. car.199.
Substitutio facta alicui de bonis stabilibus tantũ, maxime que inueniũtur tpe mortis eius, cui substituitur, nõ comprebendit pecuniam ex stabilibus receptam, ⁊ ad stabilia ꝯuertendam.in consi.cxx.nu.xij. car.202.
Substitutio fideicõmissaria filio dicitur esse onerosa.in consil.cxxj.nume.xij. car.204.
Substitutio facta alicui de Titio ⁊ suis filijs est fideicõmissaria, ⁊ intelligitur ordine successiuo, vt primo Titius, ⁊ post mortẽ eius filij succedant.in ꝯsi.cxxv.nu.xj. c.211.
Substĩo facta alicui sub ꝯditione si decesserit sine filijs, dicitur deficere, si institutus decedat cum filiabus. in consilio.cxxvj.nume.xiiij. car.214.
Substitutio si sit facta decedenti sine liberis masculis de superstite filio, vel de liberis filioꝝ suorum, ⁊ sic collectiue, si vnus decedat sine filijs masculis, ⁊ sic est locus fideicõmisso, ⁊ supersint duo fratres consanguinei tm̃, ⁊ vnus vtrinq; cõiunctus, ille solum ad fideicõmissum admittitur, cum ipse solus fratri ab intestato defuncto fuisset successurus.in consi.cxxvj.nu.xlj. car.215.
Substitutio si sit facta per aliquem de fratribus suis, ⁊ de liberis eoꝝ si suus filius decesserit sine liberis, si tempore mortis illius filij sine liberis extat vnus de fratribus testatoris, ⁊ filius de alio fratre defuncto, ille frater solus dz admitti fratris filio excluso.in ꝯsi.cxxvj.n.xlij.c.215.
Substĩo copulatiua, ad hoc vt habeat locũ, requiritur ꝯcursus omnium copulatoꝝ.in ꝯsi.cxxviij.nu.ij. car.220.
Substitutio fideicõmissaria presupponit hereditatem aditam esse.in consi.cxxviij.nu.vij. car.220.
Substitutio adinuicez si sit facta duobus impuberibus institutis vulgariter, pupillariter, ⁊ per fideicõmissum, an sit locus fideicõmisso statim post aditam hẽditatem, an vero post mortem primi morientis ex dictis institutis. in consi.cxxviij.nu.viij.⁊.x. car.220.vbi dicit ꝙ fideicõmisso locus est tantum post mortem.
In substitutionibus fideicõmissarijs proceditur per ꝯiecturas.in consi.cxxviij.nu.xxx. car.221.
Substitutiones directe lz inducant̃ verbis, tñ fideicõmissarie inducuntur extra omnem vim verboꝝ ex ꝯiecturata mente testantis.in consi.cxxviij.nu.cxv. car.224.
Substitutio fideicõmissaria, an sit substitutio ꝓprie.in consil.cxxviij.nume.clxxviij. car.226.⁊ nu.cixxxix.⁊.cxcj. vbi dicitur ꝙ sic. car.227.
Substĩo cũ sit verbuz gñale, cõprehendit tam directã, q̃ fideicõmissariã substõnez.in ꝯsi.cxxviij.nu.clxxxij.c.227.
Substĩo prima qñ declaret̃ per scdaz, ⁊ sic qñ vna ps testamenti per aliã declaretur.in consi.cxxviij.nu.ccij.c.228.
Substĩo dubia declarat̃ ab institutione clara, nõ aũt declaratur a substõne sequenti, qr precedentia magis influunt ad declarationẽ sequẽtiũ, q̃ ecõ.i ꝯs.cxxviij.n.ccxix.c.229.
Substĩo fideicõmissaria sola, lz qñ est filijs facta, subintelligatur ꝯditio, si sine liberis decesserit, tñ qñ in vna ⁊ eadẽ oratione facta est vulgaris ⁊ fideicõmissaria, tunc in tali fideicõmissaria non subintelligitur talis conditio. in consil.cxxviij.nu.ccxx. car.229.
Substitutio facta maioribus, vel dilata saltem post maiorem etatem, ⁊ per verbum cõe substituit, cõprehendit fideicõmissariam.in consi.cxxx.nu.v. car.237.
Substitutio fideicõmissaria facta in omnibus bonis, in quibus erat ẽt facta institutio, comprehendit ẽt pecuniam. in consi.cxxx.nu.xiij. car.237.
Substĩo fideicõmissaria dicitur facta ẽt circa mobilia, lz in testõ fuerit facta prohibitio alienationis bonoꝝ immobilium.in consi.cxxx.nu.xvj. car.238.
Substĩo fideicõmissaria si sit facta filijs istitutis, vcz ꝙ vno moriẽte, vel pluribus supuiuentes equaliter substituit, ⁊ ꝙ.d.ordo seruetur, ⁊ in predictis filijs testatoris, ⁊ in filijs filioꝝ, quomodo talis substitutio intelligatur.in consil.cxxxij.nu.i.⁊.xij. car.243.
Substĩo fideicõmissaria si sit facta filijs de fratribus superstitibus, ⁊ superuiuẽtibus equaliter, si vnus ex dictis fratribus moriatur sine filijs, ⁊ sint filij alterius fratris premortui, ⁊ sit ẽt frater, ipse vti fratri ꝓximior succedet, exclusis filijs fratris.in consi.cxxxiij.nu.iiij. car.243.
Substitutio fideicõmissaria facta simpliciter de superstitibus filijs, solum ipsos filios admittit, ⁊ non nepotes, lz qñq; appellatione filiorum veniant nepotes.in consilio. cxxxiij.numero.xj. car.243.
Substitutio fideicõmissaria dz censeri ꝯformis dispositioni iuris cõis, vel iuris municipalis de successione ab intestato loquentis.in consi.cxxxv.nu.iiij. car.246.
Substĩo fideicõmissaria si est facta adinuicẽ filijs, ⁊ nepotibus institutis, ⁊ vno decedente vel pluribus ex dictis filijs, ⁊ nepotibus sine filijs, alij superuiuentes per stirpes adinuicem succedant, si moriat̃ alter ex nepotibus, alter venit ad fideicõmissum patr[illegible] [illegible]cluso, cui nihil ex fideicõmisso restituere tenetur.in consi.cxl.nu.ij. car.251.
Substĩo ⁊ fideicõmissum in ea factuz ab institutione declarantur.in consi.cxl.nu.vj. car.252.
Substĩo fideicõmissaria censetur facta eo mõ, quo ab intestato persone substitute vocãtur.in ꝯsi.cxl.nu.vij. c.252.
Substitutio non ẽm vim verboꝝ, sed ẽm voluntatem testatoris presumptam ex ꝯiunctione in institutione dz interpretari, ⁊ etiam ẽm ordinem succedendi ab intestato. in consi.cxl.nume.x. car.252.
Substĩo fideicõmissaria ad inuicem si sit facta filijs, ⁊ nepotibus institutis altero decedente sine liberis, alter filius vna cum nepotibus patrem representantibus veniet ad fideicõmissum istud.in ꝯsi.cxlvj.nu.xj. car.252.
Substĩo exemplaris. substitutio facta filio muto qñcunq; si ne filijs decesserit, ipso muto decedente post aditam hereditatem, vtrũ sit exemplaris, an simplex fideicõmissaria.in ꝯsi.ciij.nu.i.car.168.⁊nu.xx.⁊ seq. car.169.
Substĩo exemplaris an impediatur, si in ea fit mentio bonorum testatoris.in consi.ciij.nu.viij. car.169.
Substĩo exemplaris dz esse simplex, ⁊ nõ vsq; ad certũ tempus, ⁊ si adijciatur tps illud tollitur, ⁊ substĩo simplex remanet.in ꝯsi.ciij.nu.xiiij.⁊nu.xxj. car.169.
Substĩo si sit exemplariter facta ẽz.l.humanitatis.C.de impu.⁊al.substi.non põt substitutus per fideicõmissuz grauari, ⁊ si grauat̃ illud grauamẽ reijcitur, ⁊ substĩo non viciat̃.in ꝯs.ciij.n.xv.c.169.⁊ n.xxj.⁊.xxxij.c.169.et.170.
Substĩo facta filio muto, ⁊ surdo, qñcunq; sine liberis decesserit, mortuo filio post pubertatez adhuc muto, ⁊ surdo, ad exclusionem matris substitutus exemplariter admittitur.in ꝯsi.ciij.nu.xvij.car.169.⁊ vide nu.liij. car.170.
Substitutio non debet fieri mente capto de filio suo mente capto.in consi.ciij.nu.xxxvij. car.170.
Per substitutionem exemplarem filio, ⁊ non patri succeditur.in consi.ciij.nu.xliiij. car.170.
Substitutio reciproca conditionalis non transmittitur. in consi.cxvij.nu.xxx. car.196.
Substĩo non potest dici reciproca, si in persona vnius esset duplex

duplex substitutio, in persona vero alterius sit simplex. in consi.cxxj.nu.xxviij. car.204.
Substitutio reciproca si sit facta quattuor filijs, duobus ex primo, ⁊ duobus ex scđo matrimonio, an oēs simul, an solum vtrinq; coniuncti vocentur. in consil.cxxvj. nu.v. car.213.⁊ nume.xlviij. car.216.
Substitutio breuiloqua breuibus verbis clauditur. in consil.cxxvi.j.nu.ccxv. car.229.
¶ Succedere sperans alicui minori credit̃ diligētius talis in re se habere, ⁊ eā curare. in ɔsi.cxliiij.nu.v. car.258.
¶ Succedentes ab intestato solum admittuntur ad rumpendum testm̃. in consi.xxv.nu.xvj. car.42.
Succedens in ius alterius dicitur habere iustam causam ignorantie. in consi.lxxvj.nu.xxix. car.121.
¶ Successor non potest impugnare, qđ semel per eius auctorem est approbatum. in ɔsi.cxxix.nu.viij. car.234.
¶ Successionis prima causa est liberorũ. in ɔs.v.nu.v. car. 17. in ɔsi.cv.nu.i.car.172. ⁊ in ɔs.cxxxviij.nu.iij.c.249.
Successio proprie dicitur in iure vniuersali, in quo quis sit heres. in consi.ix.nu.x. car.22.
Successionis materia ita ɔgrue adaptatur ad feminas, q̃ ad masculos. in consi.xxx.nu.xlvj. car.51.
Successio in feudis non protendit̃ vltra septimum gradũ. in ɔsi.lxxvj.nu.v.car.120.⁊ nu.lxxij. car.123.
Successio in feudis comitũ Baronuz admittitur, ēt si centesimo gradu distarent. in ɔsil.lxxvj.nu.x. car.120.
Successionis prima causa esse dicitur descendentiũ. in consil.cxix.nu.iij.⁊ nu.x. car.199.
Successio non debetur nisi ex testamento, vel ab intestato. in consi.cxliij.nu.xxviij. car.256.
¶ Superiorē non recognoscens iura imperij in suis terris habere dicitur. in ɔsi.lxxiij.nu.viij. car.112.
¶ Superfluitas est euitanda. in ɔsi.cxx.nu.xv. car.202.
¶ Sui heredes, an sint naturales liberi, vel adoptiui, nil interest. in consi.xxxij.nu.viij. car.54.

¶ De littera. T.

Tacitum Non debet plus operari, q̃ expressum. in consilio.lxxij.nu.xxxvj. car.109.
Tacitum tm̃ operatur quantum expressuz. in ɔsi.cxxiiij.nu.xix. car.208.
¶ Tale eē aliud est, ⁊ talib' est hēri, p tali. in ɔsi.ix.n.ij.c.22.
¶ Taxa solita solui, ⁊ exigi ab habitatoribus certorũ locoruz tanq̃ a forensibus, an exigi possit ab hijs, qui ibi nati sunt, vel diu habitauerũt. in ɔ.xlix.n.ij.c.73.⁊ n.x.c.74.
Taxa dr̃ munus p̃rimoniale ipositũ psonis nulla ɔtēplatione rerũ, sed tm̃ per capita psonarũ. in eo.ɔsil.n.xiij.c.74.
Taxas ⁊ similia annuatim exigens sufficit allegare titulũ, ⁊ eum probare per vsum ⁊ ɔsuetudinez tanti temporis, cuius initij ⁊ c. absq; alia ꝓbatione. in ɔs.xlix.n.xxiiij.c.75.
Taxa si dz solui annuatiz per rusticos ob custodiā alicuius castri, lz non ɔtinue fiat custodia, non tm̃ cessat causa, cuz homines dicti castri sunt parati custodire, qñ opus est, ideo taxa debet solui. in consi.xlix.nu.xxxij. car.75.
Tempus. xxx. vel. xl. an. ad plus reputat̃ longissimũ. in ɔsi.xxij.nu.xviij. car.36.
Tempus restitutionis in integ. qđ est quadriēniũ, non currit, nisi a die scientie. in ɔsi.liiij.nu.iij.⁊ vide nu.seq.c.78.
Tempus centum annorum est longissimum vite hominis. in consi.liiij.nu.iiij. car.78.
Tp̃s lōgius accipit̃ in disiūctiua tpis. in ɔs.lvj.n.xiij.c.80.
Tp̃s ordinario datũ ad ɔferendũ bñficiũ regulr̃ nō currit ignoranti vacationē beneficij. in ɔsi.lxx.nu.viij.ca.102.
Tp̃s.x.ann.dr̃ tp̃s diuturnuz. in ɔsi.cxxviij.nu.cx.ca.224.
Tempus, qđ datur ordinario ad cōferendum beneficium, non currit contra ordinarium ignorantem vacationem beneficij. in ɔsi.cxxviij.nu.cxxxvij. car.225.
¶ Terra ɔiuncta cum ciuitate p fedus inequale, qꝛ hz particularia capitula cũ ciuitate, ad quorũ obligationē, inuicē obligant̃ in ceteris est libera. in ɔsil.xj.nu.vj. car.24.
Terra libera est regenda suis statutis, ⁊ in eorũ defectũ ꝫm regulas iuris cōmunis. in ɔsi.xj.nu.vij. car.24.
¶ Territoriũ late, ⁊ nō ꝫm propriaz sigñationez pōt sub se ɔtinere alia territoria. in ɔsi.lxviij.nu.vij. car.96.
¶ Terminus in termino referēte dr̃ repetitum quicq̃d est in termino relato. in ɔsi.xlix.nu.xij. car.74.
Termini limitantis dispositionez natura est, vt termino elapso dispositio facta nulla sit. in consi.lxiij.nu.ij. car.84.
¶ Testādi forma est de iure ciuili inducta, qđ per aliud ius ciuile alterari pōt, qđ est statutũ, in consi.xlj.nu.iij. c.61.
Testandi licentia clericis ɔcessa de rebus ecclesiasticis, an de primo testō intelligatur. in consi.lxxxix.nu.iij. c.146.
Testandi priuilegium debet scđs ius cōmune interpretari. in consi.lxxxix.nu.vj. car.146.
Testandi licentiam a Papa habens de rebus ecclesiasticis, si semel fecit testm̃, ēt inualidum amplius testari non potest. in consi.lxxxix.nu.xxvij. car.146.
Testandi licentia de rebus ecclesiasticis est quedam dispensatio ɔtra ius cōmune, ideo est stricte interpretanda. in consi.lxxxix.nu.xxviij. car.146.
Testandi licentiam de rebus ecclesiasticis Papa sine causa ɔcedere non potest. in ɔsi.lxxxix.nu.xxix. car.146.
Testandi facultatem habens de iure cōmuni, vel ex priuilegio non odiose ɔcesso, potest totiens quotiens voluerit testari. in consi.lxxxix.nu.xxx. car.146.
¶ Testari qui possunt proprie ab intestato dicūtur decedere. in consi.x.nu.ij. car.23.
Testari qui non pōt, nec intestatus, nec ab intestato proprie decedere dicitur. in consi.xxiij.nu.v. car.37.
Testari in dubio vr̃ voluisse, ⁊ non codicillari qui in dispositione sua aliquez heredem facit. in ɔsi.cxj.nu.viij.c.180.
Testatus pro parte, ⁊ pro parte intestatus, nemo excepto milite decedere potest. in consi.cxj.nu.ix. car.180.
Testati causa est dignior, ⁊ trahit ad se causam intestati. in consi.cxj.nu.xj. car.181.
¶ Testator lz non possit prohibere petitionez ltime, tm̃ statutum potest. in consi.xxv.nu.xxiij. car.44.
Testatoris dispositio facta refragante aliqua lege non valet. in consi.xxvij.nu.ij. car.46.
Testator si in vna substōne alicui fcā dixerit, si ðcesserit sine filijs masculis, ⁊ in alia alteri substituēdo dixerit, si decesserit sine filijs, nō subaudit̃ masculis. i ɔ.xxix.n.xij.c.48.
Testator si instituit filiũ suum, ⁊ si sine filijs decesserit, substituit quedā eius fratrem, ⁊ filiũ alterius fratris premortui, qbus sine liberis ðcedētibus substituit quedā defuncto testatore, primo ðcessit frater sine filijs, deinde filius fratris, viuente adhuc herede, postea heres sine filijs decessit. lz substō videatur extincta, qꝛ filius fratris decessit cũ filijs, tm̃ qꝛ decessit ante hrd̃em, ⁊ per ɔñs substitutio fuerit effecta caduca, substitutus admittit̃, cũ vigeat eadē rō ex iterp̃tata mēte testōris. in ɔs.xlj.n.xxiij. c.64.
Testōrez aliq̃d velle, an sufficiat, nisi ⁊ illud disponat. in ɔsilio.xlj.nu.xxvj.car.64.⁊ in ɔsi.lxxj.nu.lviij. car.110.
Testōris voluntas, que pro lege habetur, debet executioni mandari. in consi.lv.nu.ix. car.79.
Testator si legat vnum ex duobus suis equis hospitalarijs, alium predicatoribus hospitalarij preferuntur in electione. in consi.lxxij.nu.xvj. car.105.
Testōris voluntas sic dz interpretari, vt tm̃, qđ poterat, voluisse dicatur. in ɔsi.lxxj.nu.lv. car.110.
Testōr qñ aliquo mō tollerat̃ ð feudo disponere, id solũ ē, qñ testōr exp̃mit, q͏ ð eo disponit. i ɔ.lxxij.n.lvij.c.110.
Testator volens vnam proprietatem alium vsumfructum habere, nisi modum requisitum seruauerit, volūtas eius non sortitur effectum. in consi.lxxij.nu.lix. car.110.
Testōr ð feudis disponere ñ pt̃. i ɔ.lxxiiij.n.iij.⁊.xij.c.114.
Testator presumitur regulasse suam voluntatem, ꝫm iura. in consi.lxxiiij.nu.v. car.114.
Testōr grauare pōt hrd̃ē vt vēdat. in ɔ.lxxiiij.n.vj.c.114.
Testatoris dispositio censetur ɔformis dispositioni iuris in materia in qua disponit. in consil.lxxiiij.nu.ix.car.114. ⁊ in ɔsi.cxxxix.nu.xxvij. car.251.
Testōris dispositio qñ est sortita suũ effectũ, frustra de eius implemento queritur. in consi.lxxiiij.nu.x. car.114.
Testator lz disponat, q͏ vnus ex filijs in duabus partibus feudi succedat, ⁊ alter in tertia, tamē pariter ad vtrunq;

pertinebit.in consi.lxxiiij.nu.xij. car.114.

Testõr si legat feudũ ei,qui i[illegible]rere non põt, non debet eius extimatio,ét si ad p[illegible]nas legetur, vel ꝯiuncte persone.in ꝯsi.lxxiiij.n[illegible]u.xxij. car.115.

Testatoris voluntatem se[illegible] debemus,sicut venator leporem.in consi.lxxxiiij.nu.i. car.141.

Testator instituens aliquem heredẽ vnius possessionis intelligitur,ꝙ instituat taꝫ in proprietate, q̃ꝫ in vsufructu. in consi.lxxxiiij.nu.vj. car.142.

Testõr si relinquat aliqueꝫ hr̃dem vsufructuariũ vnius predij,eo viuẽte,⁊ post mortẽ eius restituat alicui, talis mẽtio vsufructus non facit legatũ esse solũ vsumfructũ,sed etiam proprietatem.in ꝯsi.lxxxiiij.nu.vij. car.142.

Testõris in perq̃renda voluntate plerũqꝫ erratur propter nimiam subtilitatem.in ꝯ.lxxxv.nu.i. car.142.

Testatoris voluntas in testamentorũ interpretatione summa diligentia perquirenda est.in ꝯsi.lxxxv.nu.v.c.143. ⁊ in consi.ciij.nume.xx. car.169.

Testatoris voluntas seruanda est,qualiacunqꝫ verba fuerint prolata.in ꝯsi.lxxxv.nu.vj. car.143.

Testator si instituat filiũ post vxoris mortem,illud tempus mortis reijcitur.in ꝯsi.lxxxv.nu.xij. car.143.

Testatoris voluntas vt seruetur,a verboꝝ proprietate receditur.in consi.lxxxvj.nu.i. car.144.

Testator q̃n aliquid disponit super aliqua credulitate, si q̃d credebat sit falsum,dispositio illa non sortitur effectum. in consi.lxxxix.nu.xxij. car.146.

Testatoris voluntas est perquirenda in interpretatione testamentoꝝ,⁊ conditionum in eis appositaꝝ,que reperta seruari debet.in ꝯsi.xc.nu.vij. car.147.

Testatoris ordinata dilectio in substitutionibus attẽditur. in consi.xc.nu.ix. car.147.

Testator grauans,⁊ onerans substitutum, ⁊ volens onus adimpleri,vult ⁊ illud per quod ad tale implementum peruenitur.in ꝯsi.xc.nu.x. car.147.

Testatoris iudiciũ irritum esse nõ dꝫ.in ꝯsi.xc.n.xj.c.147.

Testator disponens in aliquo casu,censetur ẽt in eo disponere,si talem casum euenturum cogitasset, verisimiliter sic disposuisset.in ꝯsi.xc.nu.xiij. car.148.

Testõris voluntati satisfaciendũ est.in ꝯsil.xciij.n.ij.c.150.

Testõr si vocat illos de casali,comprehendit sub hijs vbis amita ipsius testatoris.in ꝯsi.xciiij.nu.vij. car.151.

Testatoris voluntas dicitur illa,quam verba demonstrãt. in consi.xcv.nu.ij. car.154.

Testatoris verba q̃n sunt dubia,facienda est illa interpretatio,per quã voluntas testõris reddatur ꝯformis statutis loci,ẽt ab intestato loquentibus.in ꝯsi.xcv.nu.ix.c.155.

Testõris intentio ex verbis arguitur,an voluerit facere pupillarem substitutionem.in ꝯsi.xcv.nu.xv. car.155.

Testator in dubio videtur minus grauare heredem. in consil.xcviij.nu.iiij. car.158.

Testatoris voluntas per ꝯiecturas reperta omnino seruari debet,qualiacunqꝫ verba fuerint prolata, ẽt impropria.in ꝯsi.xcviij.nu.vij. car.159.

Testatoris mens inspici debet, lꝫ verba aliud innuant. in consi.xcviij.nu.ix. car.159.

Testõr si prius leget fundũ instructum generaliter,⁊ postea enumeret aliqua specialiter de ꝯtentis in generali legato,dicitur id fecisse ex abundãti,non ad diminutionem primi legati.in ꝯsi.xcviij.nu.xxx. car.160.

Testõris dispositio debet interpretari,vt omnia verba aliquid operentur.in ꝯsi.xcix.nu.xv. car.161.

Testator si a filia pure mille reliquit,⁊ eo mortuo hijs mille non solutis,reliquit quingenta, in hoc vltimo legato de quingentis,lꝫ sit factum post mortem filij, non intelligitur ꝯditio si sine liberis decesserit, qꝛ cum sit vna dispositio ꝯtinuata,sicut in primo legato non subintelligitur hec ꝯditio,ita nec ẽt in scd̃o.in ꝯsi.c.nu.v. car.162.

Testator si relinquat filie institute ⁊ Titio, ⁊ filijs Titij domum,⁊ post mortem filie Titij,⁊ eius filiorum relinquat Sempronio fratri suo, ⁊ filijs eius, ⁊ post morteꝫ Sempronij,⁊ eius filioꝝ reliquit ecclesie in persona filie non intelligitur conditio si sine liberis decesserit. in consilio. c.numero.xvj. car.163.

Testator si in aliqua substitutione facit mentionem de filijs masculis , ⁊ in alia simpliciter de filijs, in ea non debet intelligi de masculis,sed simpliciter de filijs intelligitur. in consi.c.nu.xx. car.163.

Testatoris intentio cõmittẽtis dubia in declaratione alicuius,non se extendit ad ea que sunt iuris.in consilio.c. numero.xxvij. car.164.

Testõris voluntas non debet cõmitti in alterius arbitrio. in consi.c.nu.xxix. car.164.

Testatoris mentem,quem non audimus ⁊ qui nobis eam aperire non potest q̃n agimus de ea interpretanda dicimur ambulare in tenebris.in consi.cj.nu.i. car.164.

Testatoꝝ voluntas in interpretatione testamentoꝝ omni cum diligentia perquirenda est.in ꝯsi.cj.nu.v. car.164.

Testõris mẽte verisimile est id esse,q̃d per notariũ ponitur in instr̃o,ẽt per diuersa verba.in ꝯsi.cj.nu.viij. car.165.

Testator non creditur voluisse,quod non expressit.in consilio.cij.nume.xxix. car.167.

Testõris volũtas ⁊ quilibet alius actus interpretari debet, vt valeat.in ꝯsi.ciij.nu.xxvij. car.169.

Testatoris voluntas q̃n multipliciter potest intelligi, dꝫ intelligi esse talis,per quam,q̃d ab eo factum est, nõ infringatur.in consi.ciij.nu.xxviij. car.169.

Testatoris voluntas in dubio est aptanda dispositioni statutarie,in consi.ciij.nu.xxx. car.169.

Testatoris voluntas magis debet attendi, q̃ꝫ verboꝝ interpretatio.in consi.ciiij.nu.ij. car.171.

Testõris affectio vocantis aliquos in eodem gradu,an videatur eos equaliter vocare pp̃ equalẽ affectionẽ,ẽt si verboꝝ proprietas repugnet.in ꝯsi.ciiij.nu.iiij.⁊.xix.c.171.

Testõris dispositio facta de personis,que sibi ab intestato succedere possent, intelligitur eo modo, ⁊ ordine,quo de iure cõi,vel municipali vocarentur.in ꝯsi.ciiij.n.xxvj.c.172.

Testator si simpliciter vocat filios,in loco vbi masculi feminis preferuntur ex forma statuti, dr̃ prius vocasse masculos ƀm ordinem statuti.in ꝯsi.ciiij.nu.xxvij. car.172.

Testator si simpliciter aliq̃d relinquat suis fratribus,intelligitur primo voluisse relinquere fratribus vtrinqꝫ ꝯiunctis,⁊ postea ꝯiunctis vno parente tñ,prout de iure cõmuni vocarentur.in ꝯsi.ciiij.nu.xxviij. car.172.

Testatoris voluntas pro lege seruari dꝫ. in ꝯsi.cv. nume.ij. car.172.⁊ in ꝯsi.cxxiiij.nu.xij. car.208.

Testõr si relinquat vsumfructum vxori, si vidua permanserit,⁊ post eius mortem reliquat Titio, lꝫ Titius debeat habere q̃ꝫ primuꝫ vxor transit ad scd̃a vota, aliter nõ expectata eius morte, tñ si fuerit dictum, tunc ⁊ eo casu debet expectari mors vxoris.in consil.cvj.nu.vj.car.174. ⁊ nume.xxij.xxix.et.xxx. car.175.

Testatoris prouisio facta in vnum casuꝫ, procedit ⁊ in alio, in quo testator verisimiliter statuisset, si interrogatus fuisset.in consi.cvj.nu.xj. car.174.

Testatorem velle sue soboli extraneum preferre verisimile non est.in consi.cvj.nu.xxj. car.174.

Testatoris a voluntate disposita in testamentis regulãtur. in consi.cix.nu.xj. car.178.

Testatoris dispositio ex tempore non debet alterari.in consil.cix.nume.xix. car.178.

Testõris voluntas in testamentoꝝ interpretatione primuꝫ locum obtinet.in consi.cx.nu.v. car.179.

Testõrem non sufficit quid velle,aut in mẽte agitare,nisi illud aliquo modo disponat.in ꝯsi.cxj.nu.xxviij.car.181.

Testator grauare non põt eum, qui ab eo honoratus non est.in consi.cxij.nu.xiij. car.183.

Testõris volũtas postq̃ꝫ est reperta seruari dꝫ, qualiacũqꝫ verba in testõ proferantur.in ꝯsi.cxiij.nu.xij. car.184.

Testõris affectio in dubio presumitur maxima erga descendentes, ⁊ eius nepotes, q̃ꝫ alios.in ꝯsi.cxiij.n.xiij.c.184.

Testõr qui in re legata predilexit filiũ,ita ẽt predilexit eius filios.in consi.cxiij.nu.xvij. car.185.

Testatoris hereditas per heredis aditioneꝫ tale nomẽ non perdit.in consi.cxiij.nu.xxxiij. car.185.

Testatoris mens clara non debet per iuris subtilitateꝫ,aut per strictam verborum significationem impediri. in consil.cxiij.nume.xxxiij. car.185.

Testator

Testator si legat alicui fundum, et iubeat heredi, ne legatarium molestet, heres non potest uti interdicto quorum legatorum. in consi. cxiij. nu. xlij. car. 186.
Testatoris prohibitio est fortior, quam contrahentium. in consil. cxiij. nume. xlv. car. 186.
Testator pot remittere tutori inuentarij confectionem. in consi. cxv. nu. xvj. car. 189. et nu. xx. vbi de ratione. car. 190.
Testator non potest remittere confectionem inuentarij vsufructuario, cum non possit remittere cautiones de vtendo et fruendo arbitrio boni viri. in consi. cxv. n. xviij. c. 189.
Testator non potest facere quin leges non habeant locum in suo testamento. in consi. cxv. nu. xix. car. 190.
Testator non potest remittere cautiones de vtedo et fruendo arbitrio boni viri, quia talis remissio prestat materiam delinquendi, et est in heredis fauorem introducta. in consil. cxv. nume. xxiij. car. 190.
Testatoris prohibitio de non molestando debet intelligi, quando malo animo, et modo aliquid fieret. in consilio. cxv. numero. xxviij. car. 190.
Testator precipiens aliquid contra ius cum pena, pena non committitur, licet preceptum non seruetur. in consi. cxv. n. xxxj. c. 190.
Testatoris dispositio faciens mentionem de filijs in eorum fauorem eis relinquendo, secundum communem opi. veniunt etiam nepotes, maxime quando testatoris dispositio fuit in tempus futurum collata. in consi. cxvj. nu. xiij. car. 192.
Testatoris voluntas presumpta, sicut inducit vt non habeat locum representatio circa gradus proximitatem, vbi alias admitteretur, ita etiam ex verisimili mente testantis inducitur, vt representatio procedat, licet de iure admittenda non esset. in consi. cxvj. nu. xxx. car. 193.
Testatoris dispositio loquens in patre propter identitatis rationem trahitur ad filium. in consil. cxvij. nu. iiij. car. 195. et vide ibi nu. xxviij. et. xxxiiij. car. 196.
Testatoris dispositio in vno casu loquens trahi debet ad alium, in quo si de eo cogitasset, idem statuisset. in consi. cxvij. nu. v. et. vj. car. 195. et nu. xxv. xxviij. et. xxix. car. 196.
Testatoris dispositio aliquid relinquentis alicui, casu quo filius testatoris decedat sine herede, perinde est, ac si dixisset, si sine liberis decedat. in consi. cxvij. nu. vij. car. 195.
Testatores nominando legatarios, et fideicommissarios ad euitandam incertitudinem eorum, quibus fiunt legata, et fideicommissa solent exprimere nomen eorum familie. in consi. cxvij. nu. xxxj. car. 196.
Testator ponens solum masculos in conditione ad exclusionem substitutorum, et non feminas, quas voluit per substitutos excludi, non dicitur quod voluerit reseruare ius succedendi ab intestato, quia femine tunc pariter cum masculis admitterentur. in consi. cxviij. nume. v. car. 197. et vide numero. xvj. car. 198.
Testator solum ponens masculos in conditione, et substituens alios filios masculos, feminis semper exclusis, dicitur hoc facere ratione agnationis conseruande, que per masculos, et non feminas conseruatur, et sic videtur quod eos tacite per fideicommissum vocauerit. in consi. cxviij. nu. vj. car. 197. et nume. xvij. xix. xxj. et. xxiiij. car. 198.
Testator grauans filios masculos positos in conditione, vt dotent filias feminas, an per hoc grauamen dotandi sint per fideicommissum vocati. in consi. cxviij. nume. vij. car. 197. et nume. xxij. vbi dicit quod non. car. 198.
Testator, si in casu quo aliquis ex suis heredibus decederet sine masculis, voluit per fideicommissum vocare eius fratres, vt eorum fauore bona non possint alienari, an testator dicatur etiam velle fauore filiorum decedentis vti sibi proximiorum, et cariorum. in consi. cxviij. nu. ix. ca. 197. et vide nume. xxv. et. xxvj. car. 198.
Testator censetur magis diligere filios sibi notos quam nepotes ab eo nunquam cognitos. in consi. cxvij. nu. xxvj. car. 198.
Testatoris votum debet adimplere, qui commodum ex eo testamento consequitur, etiam si esset circa res proprias ipsius commodum sentientis. in consi. cxx. nu. xiij. car. 202.
Testator si faciat substitutum filio suo pupillo in hereditate ipsius testatoris, licet hoc verbum hereditas sit vniuersale respectu hereditatis testatoris, non tamen est respectu hereditatis filij. in consi. cxxj. nu. i. car. 203.
Testatoris dispositio continens pupillarem substitutionem dicitur pupillo fauorabilis, quia per eam sibi de herede prouidetur. in consi. cxxj. nu. ij. car. 204.
Testatoris dispositio continens fideicommissum dicitur esse filio onerosa, ibidem.
Testator si dixerit in eius prima voluntate se velle ad libitum testari, licet implicite voluerit non valere, nisi de illa sua voluntate sit facta mentio, postea testando, et dicendo quod volebat suum testamentum valere, aliud cassando debet valere, licet de illa voluntate non sit facta mentio, quia videtur ab illa lege sibi imposita recessisse. in consi. cxxiiij. n. xxxviij. c. 209.
Testator si dicat se velle codicillari, sed quod codicilli non valerent, nisi sua manu signati essent, facti postea codicilli simpliciter valent, quia videtur recessisse ab illa sua voluntate, quod sua manu signarentur. in consi. cxxiiij. n. xxxix. c. 209.
Testator ita de re heredis, sicut de sua disponere potest. in consi. cxxiiij. nu. lxxvij. car. 210.
Testator si legat rem emphiteoticam, que post se erat futura heredis eius, valet legatum, et heres illud implere tenetur, maxime quando legatum est factum alicui de comprehensis in inuestitura. in consi. cxxiiij. nu. lxxviij. car. 210.
Testatoris voluntas etiam per coniecturas habita omnino seruari debet. in consi. cxxv. nu. ij. car. 211.
Testator si heredes instituat diuidendo hereditatem in tres partes habito respectu ad tres eius filios, seu ad cuiuslibet ipsorum lineam, deinde post eorum mortem nullis remanentibus, singula singulis congrue referendo, velit, quod hereditas decedentium nullis remanentibus deueniat in aliquem, dicitur per illa verba singula singulis etc. substituisse distincte in effectu cuiuslibet linee, hoc est si vna defecerit, substitutus veniat ad partem deficientis linee, etiam si alie linee supersint. in consi. cxxv. nu. xiij. c. 211.
Testatoris dispositio non debet induci circa ea, que interrogatus non respondidisset. in consi. cxxv. nu. xxiiij. car. 212.
Testatoris dispositio sic debet intelligi, ne a sapientibus reprehendi possit. in consi. cxxv. nu. xxv. car. 212.
Testatoris dispositio non debet vitiari ob notarij imperitiam, sed debet attendi id, quod testator voluit. in consil. cxxv. nu. xxxiiij. car. 212.
Testatoris mortis tempus inspicitur in vocandis proximioribus de familia post nominatos. in consi. cxxvj. nu. i. car. 213. vide tamen nu. xxvj. car. 214. et nu. xlij. car. 215.
Testatori pariter proximi omnes admittuntur. in consil. cxxvj. nu. ij. car. 213. et nu. xliij. car. 215.
Testatoris dispositio est interpretanda secundum eius voluntatem. in consi. cxxvj. nu. vij. car. 213.
Testatoris voluntas iudicatur secundum eius affectionem naturalem, que est in proximiores, et non in remotiores. in consi. cxxvj. nu. viij. car. 213. vide ibi nu. lij. car. 216.
Testatoris voluntas, si aliud non appareat, sumitur ex illius verbis. in consi. cxxvj. nu. ix. car. 213.
Testator presumitur velle, quod per substitutionem fideicommissariam per eum factam censeantur vocati illi, qui de iure communi, vel municipali ab intestato erant successuri. in consi. cxxvj. nu. xxj. car. 214.
Testator sicut predilexit institutum. et eum sororibus prepo suit, ita etiam eum grauando respectu bonorum, que ad eum peruenerunt, censetur predilexisse eius descendentes, licet testatori sint remotiores. in consi. cxxvj. nu. xxiiij. ca. 214.
Testator sicut in fideicommisso inter masculos facto, vult inspici proximitatem respectu persone grauate, ita etiam creditur velle in fideicommisso, quod per masculos in fauorem feminarum fecit. in consi. cxxvj. nu. xxx. car. 215.
Testator si dicat volo quod meum testamentum valeat iure testamenti, et codicillorum illa copulatiua, et, resoluitur in disiunctam, quando idem non potest esse testamentum, et codicilli. in consi. cxxviij. nu. v. car. 220.
Testatoris dispositio extenditur ad omnes casus, in quibus si fuisset interrogatus idem verisimiliter respondidisset. in consi. cxxviij. nu. xvj. car. 220. et nu. lxxxiiij. car. 223.
Testator si instituat Titium, et si heres non erit, vel si erit, et moriatur sine liberis substituat Gaium, ex quo in secundo capite de liberis cogitauit, illa conditio liberorum in primo capite subintelligitur. in consil. cxxviij. nume. xx. car. 220.

 vide ibi nume.xcix. car.223.

Testator cogitādo de nepotibus, de filijs institutoꝝ si de eis non prouidet, apparet ꝙ non vult eos admitti. in consi.cxxviij.nu.xxxix.car.221.nu.cciij. car.228.

Testator si voluit ꝙ per hr̄des emeretur domus, quā filie hr̄di relinquebat, Titio, filijs Titij, post mortez filie Titij, eius filioꝝ relinquebat ecclesie, in psona filie non subintelligitur ɔditio liberoruz, rōnem assignat.in ɔsi.cxxviij.nu.liij.car.222.nu.ccxij. car.228.

Testōr lz faciendo mentionez de filijs non censeaꝛ cogitasse de posthumis, tn̄ si de posthumis in alia parte testi fiat mētio, cēseꝛ de illis cogitasse.in ɔsi.cxxviij.n.ccvj.c.228.

Testōr si in duabus substōnibus fecit mētionē de filijs masculis, in tertia de filijs simplr̄, in hac tertia non dꝫ intelligi de masculis tm̄.in ɔsi.cxxviij.nu.xxxiij. car.230.

Testōr si vocauit illos de parentela feminina proximiores, ēt vocauit illos de parentela masculina simplr̄, censetur noluisse admitti proximiores de parentela masculina, qꝛ exprimendo proximiores de parentela feminina, de illis tm̄ cogitauit.in ɔsi.cxxviij.nu.ccxxxv. car.230.

Testatoris voluntas probaꝛ per cedulam manu eius scriptam sine testibus.in ɔsi.cxxix.nu.xij. car.234.

Testatoris prouisio qn̄ tollat prouisionem legis. in consil. cxxx.nume.ix. car.237.

Testatoris dispositio expressa, qn̄ faciat cessare tacitam. in consi.cxxx.nu.x. car.237.

Testator an possit prohibere trebellianicā detrahi per quoscunqꝫ grauatos.in ɔsi.cxxxj.nu.i. car.238.

Testator pōt facere ꝙ heres extraneus grauatus fructus in trebellianicam imputet.in ɔsi.cxxxj.nu.vj. car.238.

Testator pōt ordinare, ꝙ in falcidiam imputetur id, quod ipsi heredi debebat, ēt ꝙ alias falcidia prohiberi nō possit.in ɔsi.cxxxi.nu.xviij.car.239.nu.lxvj. car.241.

Testōris voluntas, vbi verba nō repugnāt, dꝫ interpretari ɔformis iuri cōi, vel municipali.i ɔsi.cxxxiij.n.xx.c.244.

Testator si simpliciter aliquid relinquat fratribus suis, dicitur voluisse ꝙ primo detur fratribus vtrinqꝫ coniūctis, postea fratribus ex vno parēte tantum, ꝫm qḋ de iure cōmuni ab intestato vocarētur.in consi.cxxxiij.nu.xxiiij. car.244. in ɔsi.cxl.nu.viij. car.252.

Testator si vocat aliquos, nec exprimit in capita, vel in stirpes, in hoc dubio debet eius dispositio regulari a successione ab intestato.in ɔsi.cxxxiij.nu.xxvj. car.244.

Testatoris intentioni verba seruire debēt. in consil.cxxxix. numero.ix. car.250.

Testatoris mentez semp sectari debemus in interpretatione statutoꝝ.in consi.cxxxix.nu.xij. car.250.

Testōris mens oīno preualere debet, obseruari qualiacunqꝫ verba prolata fuerint.in ɔsi.cxl.nu.iij. car.251.

Testatoris sensus quando notus est, nunqꝫ verborum interpretatio tantum valet, vt melior sensu existat.in consil.cxl.nume.iiij. car.251.

¶ Testm̄, testamentaria dispositio circa feuda non valet. in consi.lxxij.nu.iiij. car.112.

Testamenta recte, rite facta seruari debent.in cōsil.lxxij. numero.xix. car.112.

Testamentum per mortem confirmationem recipit. in consil.lxxxix.nu.v. car.146.

Testm̄ non vitiatur, ex eo ꝙ testibus in eo adhibitis, aliquid sit relictum, vel ei qui testamentuz dictabat. in consil.lxxxix.nu.ix.et.xij. car.146.

Testm̄ non habens publicam scripturam si mortui sunt testes, ex defectu probationis ruit, nisi prius fuerit dictuz testm̄ publicatum.in ɔsi.lxxxix.nu.xxj. car.146.

Ex testō nō scripto per notariuz heres hr̄ditatez adire non pōt, nisi publicetur.in ɔsi.lxxxix.nu.xxij. car.146.

Testamēti interpretatio sumitur ex precedentibus, sequētibus.in consi.cj.nu.vij. car.165.

Testm̄, in quo filius non est institutus, nec exheredatus, licet ei fuerit aliquid relictuz iure institutionis non valet. in consi.cv.nu.iij. car.172.

Testamenti vna pars aliā declarat, sicut precedentia declarant sequentia, ita eꝫ, ēt si simus in declaratione limitatoria, vel moderatoria.in ɔsi.cv.nu.vij. car.173.

Testm̄ scd̄m an tollat primum, si ex scd̄o, nec heres, nec substitutus admitti possit, in quo erat clausula cassans, annullans, ēt clausula codicillaris.in ɔsi.cvj.nu.xxij. ibi nu.xxiij. vbi dicit, ꝙ primum remanet, nec res dicitur redacta ad causam intestati. car.175.

Testamentum primum non potest dici per scd̄m sublatuz, qn̄ substituti in scd̄o possunt adire, qꝛ pēdet ɔditio, sic cum possit esse locus cause restati, non pōt esse locus cause intestati.in ɔsi.cv.nu.xxxiiij. car.175.

Testm̄, in quo filius est preteritus, est ipso iure nullum. in consi.cvij.nu.i. car.176.

Testm̄, in quo filius est preteritus, vel exheredatus, hodie non vitiatur tanqꝫ a demente factum, sed propter iniuriam filio illatam.in ɔsi.cvij.nu.xxix. car.176.

Testamenti vna pars declarat aliam.in ɔsil.cxiiij.nu.xxij. car.187. in ɔsil.cxxviij.nu.xxiiij.car.221. vide tn̄ nume.xcvij.car.223. nu.ccij. car.227.

Testm̄ si habet clausulam derogatoriam sequentis volūtatis, vt scd̄a voluntas postea valeat, requiritur ꝙ testator dicat se spāliter penitere, tn̄ si ex coniecturis ɔstet, ꝙ testator voluerit a prima voluntate recedere absqꝫ aliqua speciali exp̄ssione satis est.in ɔsi.cxvj.n.xvj.c.192.

Testm̄, in quo masculi de agnatione feminis preferuntur, dicitur factum gratia sue agnationis ɔseruande.in consil.cxix.nume.xxxiiij. car.201.

Testm̄ si non valet, nec legata, nec alia in eo disposita, vel accessoria non valent.in consi.cxxiiij.nu.i.car.207. vide ibi nume.lvij. car.210.

Testm̄ secundum si fiat, in quo non appareat de penitentia prime voluntatis, de speciali reuocatione clausule derogatorie in ea posite, illud testamentum scd̄m non valet, quasi nō sit in eo ɔsensus testatoris.in ɔsi.cxxiiij. nu.iij.ca.207. vide ibi nu.xxij.xxv.c.208. nu.lj.ca.209.

Testm̄ inter liberos tacite dicitur a.l.habere clausulā derogatoriam ad sequētia, vt sequēs testm̄ non valeat, nisi in eo solemniter facto expresse dicat se nolle primuz testm̄ inter liberos factum valere.in ɔsi.cxxiiij.nu.v. car.207.

Testm̄ primum inter liberos si est magis fauorabile, qꝫ secundum etiam inter liberos, non tollitur, sed oportet, ꝙ primum testm̄ reuoceꝛ, ac si scd̄m inter extraneos esset. in consi.cxxiiij.nu.vj. car.207.

Testm̄ scd̄m non valet, nisi fiat specialis mentio de primo, illud cum sua clausula derogatoria reuocando, qn̄ primum erat factum cuz clausula ad scd̄m derogatoria, qꝛ nolebat scd̄m testm̄ valere, nisi in eo fieret mentio de primo illō in idiuiduo reuocādo.i ɔ.cxxiiij.n.xxviij.c.208.

Testm̄ scd̄m valet, absqꝫ eo qḋ de primo specialis mentio fiat, qn̄ in primo derogatio ad sequēs testm̄ tacite, nō expresse colligebatur.in ɔsi.cxxiiij.nu.xxij. car.208.

Testm̄ scd̄m valet absqꝫ spāli reuocatione clausule derogatorie in primo posite, qn̄ fuit posita clausula derogatoria solēnitatis, non volūtatis ad sequentia testamēta. in consi.cxxiiij.nume.xxv. car.208.

Testm̄ inter liberos, sicut censeꝛ habere clausulam derogatoriam ad sequētia testamenta, ita ēt dicitur habere clausulam derogatoriā ad precedētia, ēt si sint inter liberos. in consi.cxxiiij.nu.xxxj.et.xxxij. car.209.

Testm̄ inter liberos pro eius validitate pleniori dicitur habere clausulam, ꝙ valeat omni meliori modo. in consilio.cxxiiij.nu.xxxij. car.209.

Testm̄ scd̄m valet, absqꝫ eo ꝙ in eo fiat specialis mentio, reuocatio primi testamenti habentis etiam clausulaz derogatoriam ad sequentia qn̄ post factum testm̄ primum probareꝛ ꝙ testōr mutauerit voluntatē ex aliqua supueniēti cā.in ɔsi.cxxiiij.nu.lij.car.209. nu.lvj. car.210.

Testamentum secundum quare non valeat, si in eo non est facta specialis mentio primi, id cum sua clausula derogatoria posita non reuocet.in ɔsi.cxxiiij.nu.liij. ca.210.

Testamentum primum licet habeat clausulam derogatoriam ad sequentia testamenta, si tamen postea sequatur aliqua dispositio, que cum prima commutabilis sit, ei non intelligitur derogatum, licet in ea reuocetur illa clausula derogatoria in primo testamento posita.in consil.cxxiiij.nume.lix. car.210.

Testamentorum verba sic debent interpretari, ne repugnantiam contineant. in consil. cxxv. nume. xvj. car. 211.

Testamenti sensus dubius intelligi d3 in sensum verisimiliorem, et qui plerumq3 in testatoribus considerat, et qui in regione solet attendi, et charitati personarum, de quibus agitur, conueniat. in consil. cxxv. nume. xxxj. car. 212.

Testi vnum caput p aliud declarat. i consil. cxxvj. nu. xxxj. ca. 215.

Testamentum inter liberos conditum vt reuocari possit vltra alia requisita septem testes requirunt. in consil. cxxvij. nu. ij. car. 217.

Testamentum primum si continet institutionem, nedum filiorum, sed etiam extraneorum, secundum vero habet institutionem filiorum, tollit primum, etiam non seruata forma auct. inter liberos. in consil. cxxvij. nume. xvj. car. 218.

Testamentum primum, si sit factum, in quo sit relictum equaliter filijs omnibus, secundum vero fiat, in quo vni soli relinquat, et quod in primo datum erat, alteri adimat hoc secundum non valebit non seruata forma dicte auct. hoc iter liberos, qz hoc secundum non est liberis fauorabilius, sed primum. in consil. cxxvij. nume. xvij. car. 218.

Testamentum vbi apud aliquem reperitur presumitur illud legisse, et contentorum in eo notitiam habuisse. in consil. cxxviij. num. cvij. et vide ibi nume. cxxv. car. 224. vbi limitat.

Testm faciens mentionem de substitutione d3 intelli de directa. i consil. cxxviij. nu. clxxix. ca. 226. et videibi nu. cxcij. c. 227.

Testamentum ad eius validitatez requirit. vij. testes et alias solennitates, in consil. cxxix. nume. j. car. 234.

In testamento inter liberos de iure communi sufficiunt duo testes. in consil. cxxix. nume. x. car. 234.

Testamentum et vltima voluntas inter liberos sufficit, q probetur p quelibet inditia. in consil. cxxix. nu. xj. car. 234.

Testamentum tpe pestis conditum valet, lz in eo sint pauciores testes, sm veram opinionem. consil. cxxix. nu. xiiij. car. 234.

Testamenti vna pars aliam declarat, qn diuersitas rationis considerari potest. in consil. cxxxv. nume. vj. car. 246.

Testamentum de iure coi non valet, si vltra alias solennitates, non interueniant septem testes, et hoc fuit inductum ad falsitates remouendas, in consil. cxxxviij. nume. j. car. 249.

Testamentum inter liberos cum vno teste factum valet, non aut respectu extranee psone commixte. i consil. cxxxviij. nu. ij. ca. 249

Testamentum factum coram principe inferiore sine alijs solennitatibus non valet. in consil. cxxxviij. nu. iiij car. 249.

Testamentum factum coram Imperatore quare valeat. in consil. cxxxviij. nume. vij. car. 249.

Testamentum coram Imperatore conditum an requirat testes, et quot. in consil. cxxxviij. nume. x. car. 249.

Testamenti factio non dicitur esse libera, quando aliquid remanet testatori, de quo possit disponere, sed dicitur limitata. in consil. cxliij. nume. iiij. car. 255.

Testamentum si est factum, quod d3 extendi ad consilium sapientis, si in eo sint relicta centum filie, sapiens consultus poterit, iure institutionis addere. in consil. cxliij. nu. xiiij. car. 256.

Testes graues et optime opinionis quando requirunt in aliqua probatione per statutum, hec qualitas vti a statuto requisita d3 articulari et pbari. in consil. xxij. nu. xj. car. 36.

Testi vnico et singulari non credit. in consil. l. nu. v. car. 76.

Testis vnius dicto standum est, quando concurrunt alia inditia, maxime quando alij testes sunt mortui, et etiam deponit de facto proprio. in consil. lxj. nume. viij. car. 83.

Testium dubia depositio probantem non releuat. in consil. lxij. nume. iiij. car. 83.

Testis singularis non probat. in consil. lxij. nu. v. car. 84.

Testis de proprio facto deponens non probat, nisi concurrant alia inditia. in consil. lxij. nume. vj. car. 84.

Testes duo sufficiunt ad probandum factum, puta homicidium. in consil. lxix. nume. ij. car. 98.

Testibus eatenus creditur, quatenus reddunt causam sui dicto. in consil. lxix. nume. vj. car. 98.

Testis censetur approbatus p producentem, vnde eius dicto contra eum stari debet. in consil. lxix nume. xj. car. 99.

Testi de credulitate deponenti, licet non credatur si tamen sic contra producentem deponat, dicitur recte probare. in consil. lxix. nume. xij. car. 99.

Testis deponens de credulitate probat ratione adducte rationis, quia dicit vidisse, ibidem.

Testium semper debet attendi ratio, quia illa dat esse testimonio. in consil. lxix. nume. xiij. car. 99.

Testis vnius dicto stari d3 contra eum pducentem, maxime si plura inditia cum eius dicto concurrant. i consil. lxix. nu. xiiij. car. 99.

Testis dictum dubium declarat per clarum dictum alterius testis, vt testes concordent. in consil. lxix. nume. xvj. car. 99.

Testis loquens de auditu, licet concludenter non probet, tamen facit inditium, et presumptionem, ob quam probatio in aduersarium transfertur. in consil. lxix. nu. xvij. car. 99.

Testes semper, si fieri potest, debent concordari. in consil. lxix. nume. xxiij. car. 100.

Testes quattuor de iure canonico in vrbe Roma. sufficiunt ad testamenti confectionem. in consil. lxxxix. nu. viij. car. 146.

Testes in testamentis debent esse omni exceptione maiores. in consil. lxxxix. nume. x. car. 146.

Testis habens interesse in testamento non est idoneus. in consil. lxxxix. nume. xj. car. 146.

Testium verba sic debent interpretari, ne repugnantiam contineant, in consil. cxxv. nume. xvij. car. 211.

Testes duo contestes pbant. in consil. cxlvj. nu. ix. car. 265.

Testis minus idonei dictum iuuatur dicto alterius testis. in consil. cxlvj. nume. xij. car. 265.

Testis non pot reprobari, cuius fides fuit semel approbata eum p parte sua pducendo. in consil. cxlvj. nu. xiij. car. 265.

Testis quando repellitur a testimonio propter meum fauorem possum eius fidem probare, fauori meo renunciando. in consil. cxlvj. nume. xiiij. car. 265.

Testes satis est q sint in dicto concordes, qn probant turbationem possessionis, licet non concordent in numero associantium cum armis. in consil. cxlvj. nu. xxij. car. 265.

Testis vnus si dicat qndecim, alter decem, alter quinq3, oes in quinq3 consensisse dnr. in consil. cxlvj. nu. xxiiij. car. 265.

Testibus duobus affirmantibus magis creditur, q multis negantibus. in consil. cxlvj. nu. xxxviij. car. 266.

Testes adinuicem contrarij repellendi sunt. in consil. cxlvj. nume. xxxix. car. 266.

Testimonium in causa propria est prohibitum. in consil. lxxxix. nume. xvj. car. 146.

Titulus pro herede an habeat locum in filio, qui est in patria potestate, in consil. xxij. nume. vi. car. 35.

Titulus de exceptio. rei iudicate quomodo intelligatur. in consil. lxviij. nume. j. car. 96.

Titulus feudalis de re aliqua cum possessione inde secuta facit presumi, q tota illa res fuerit titulo feudali possessa. in consil. lxviij. nume. xij. car. 97.

Titulus putatiuus an sufficiat ad prescribendum. in consil. lxix. nume. xxxviij. car. 100.

Titulus iustus et priuilegium validum presumitur per tantum tempus cuius initij hominum memoria in contrarium non extat. in consil. lxxvj. nu. liij. car. 122.

Titulus ab Imperatore habitus causat bonam fidem cui standum est, vt ille qui eum habuit prescribere possit. in consil. lxxvj. nume. c. car. 124.

Titulus pro herede est sufficiens ad prescribendum. in consil. cxliiij. nume. lviij. car. 259.

Limita nisi talis titulo pro herede possidens malam fidem haberet, ibidem.

Titulus posterioris possessionis non prodest, ex quo fuit habitus post antiquiorem possessionem. in consi. cxlvj. nume. xxviij. car. 265.

Titulus an requiratur in vsucapione circa fructus et alia accessoria, et an sufficiat generalis titulus pro suo. in consil. clxx. nu. x. car. 270. et nu. xxvij. car. 271.

Titulo pro herede res defuncti non vsucapiuntur aduersus verum heredem, qz titulus ille reducitur ad non titulum, statim, cum non apparet, q est heres. in consil. cl. nu. xxvj. car. 271.

Traditio nuda a cam non trasfert dominium. in consil. xxvj. nume. xv. car. 45.

Traditio in transferendo dominium non requiritur, in Imperatore, sicut nec in Ecclesia ex spetiali priuilegio. in consil. lxv. nume. iiij. car. 86.

Transmissio dicitur esse vtilis, et commoda morienti. in consil. cxix. nume. xxiij. car. 200.

¶ Transactio etiam solēniter facta rescinditur per enormē lesionem.in consil.lix.nu.iiij. car.82.
Transactio an & quando valeat,non inspectis verbis testamenti.in consil.lix.nu.vij. car.82.
Transactio non porrigitur ad incogitata,& ignota.in consil.cxvj.nume.xxxvij. car.193.
Transactio inter diuidentes facta nihil circa fideicōmissuz operaf,nisi in ea sit dictum inspectis & cognitis verbis testamenti, cum a testamento fideicōmissum pendeat.in consil.cxvj.nu.xxxviij. car.193.
In trāsactione fuit inductū in odiū occultantiū, vt nō valeret,nisi inspectis & cognitis testamenti verbis,ne qs,eis non inspectis decipiatur.in consil.cxvj.nu.lxvij.ca.194.
Trāsactio ꝑpa & ūa lz nō valeat sup depēdētibus ex testō, nisi inspectis ūbis testamēti, & ꝙ de eo fuerit cogitatuz, tñ secus est in pactis gratuitis.i ꝯsi.cxvj.nu.lxxj.c.194.
Transactio non potest fieri sup dependentibus ex testō,nisi inspectis cognitisqz verbis testamenti, & aliter facta nō valet.in consil.cxxviij.nu.cxx. car.224.
Transactio vera est illa,cum vel de eo super quo transigif, aliquid retinetur,vel ꝓ toto retinendo aliquid detur.in consil.cxxviij.nu.cclxij. car.232.
Transactio si fit inter heredes & creditores hrditarios,vel debitores non opus est videre verba testamēti, quoniaz nil releuat.in consil.cxxix.nu.xxxiiij. car.235.
Limita tamen vt ibi,nu.xxxvj.
Transactio si sit facta super parte legati non visis verbis testamenti vitiaf in totum.in ꝯsi.cxxix.nu.xxxviij.ca.235.
Transactio,ad hoc vt valeat, debet esse facta occasione litis mote, vel que moueri poterat.in consilio.cxliiij.numero primo. car.257.
Trāsactio,ad hoc vt valeat, requirit quod hinc & inde sit aliquid remissum vel promissum.in consilio.cxliiij.numero secundo. car.258.
Transactio qñ est facta per vxorem cum presentia & consensu sui mariti,presumi dz,ꝙ omnis fraus,dolus,& deceptio abfuerit.in consil.cxliiij.nu.iiij. car.258.
Transactio dr nulla, qñ est facta super hijs que sunt bone fidei,si euidens calumnia & dolus vnius ex transigentibus in ea interuenerit,& est magis cōmunis opi.in consil.cxliiij.nume.viij. car.258.
Transactio est nulla,quando pro modico magne hereditati renunciatur.in consi.cxliiij.nu.xv. car.258.
Transactio est nulla,quando est facta super eo, de quo nulla erat,nec spabaf esse lis.in ꝯsi.cxliiij.nu.xvj.car.258.
Transactio qñ est nulla,iuramentum super ea prestitum eā non validat.in consil.cxliiij.nu.xvij. car.258.
Transactio est nulla,qñ est facta a minore, si in ea nō interuenit solēnitas,que requirif in alienationibus minoruz, in consil.cxliiij.nu.xxj. car.258.
Trāsactio,in qua minor est enormiter lesus rescindi debet.in consil.cxliiij.nu.xxiiij. car.258.
Transactio & contractus minoꝝ etiam cuz iuramento pretextu lesionis enormis rescindi debet.in consilio.cxliiij.nume.xxv.& nu.xxxj. car.258.
Transactio iurata absolutione a iuramento obtenta inessicax remanet.in consil.cxliiij.nu.xlj. car.259.
Transactio licet dicatur titulus habilis ad prescriptionez in ea re,que in trāsactione datur,non tamen inducit prescriptionem in hijs rebus,que a lite discedēdo relinquūtur.in consil.cxliiij.nu.lvij. car.259.
Transactioni iurate ꝯtraueniens, & nō obseruans in ea cōtenta cadit ab oī iure suo,& priuatur oī emolumento,qd ex trāsactione ad eū ꝑuenit,& trāsactio ad eius fauorez penitus annihilatur.in consil.cxliiij.nu.lxvj. car.259.
¶ Transuersales in feudis nouis non succedunt.in consilio.lxv.numero.xviij. car.87.
¶ Trebellianica an dicatur prohibita, ex quo testator disposuit,ꝙ omnia & integra bona tam mobilia q̄z imobilia libere pertineant ad talem,maxime in filijs primi gradus.in consil.cxiij.nu.liij. car.186.
Trebellianica est quota hereditatis iure hereditario retinenda,continens pro sua rata iura actiua, & passiua.in consil.cxxij.nu.iiij. car.205.
Trebellianica quare olim nō poterat ꝓhiberi detrahi per quēcūqz hrdem grauatum.in ꝯsi.cxxxj.nu.lij. car.240.
Et quare non prohibebatur per filios primi gradus detrahi.in consil.cxxxj.nu.liij. car.240.
Trebellianica sicut per testatorem non potest diminui, vt in ea filij primi gradus imputēt fructus,minus pōt in totum tolli.in consil.cxxxj.nu.liiij. car.240.
Trebellianica adueniente ꝯditione detrahitur de illo asse, quod detracta legitima superest,& sic in qualibet detractione vnum as semper consideratur.in consilio.cxxxj.numero.lxj. car.241.
Trebellianicā soluz possunt detrahere illi,qui vt hrdes grauantur.in consil.cxxxj.nu.lxxv. car.241.
Trebellianica ẜm magis cōmunez opinio.& equiorem in filijs primi gradus prohiberi non potest.in consil.cxxxij.numero.i. car.242.
Trebellianica transmittitur ad heredes etiam extraneos, per filium heredem grauatum restituere.in consi.cxxxij.numero nono. car.242.
Trebellianica nō detrahif de legatis & fideicōmissis ꝑticularibus,sed solū de vniuersalibus,que fiūt de tota hrditate,vel ꝑte eius sub noīe quote hrditarie, falcidia aūt de particularibus legatis, & fideicōmissis solum detrahitur.in consil.cxxxvj.nu.iiij. car.247.
Trebellianica licet non possit prohiberi in filijs primi gradus,falcidia tamē prohiberi potest.in consil.cxxxvj.nume.ix.car.247.& in ꝯsi.cxxxvij.nu.vij. car.248.
Trebellianica pōt ꝓhiberi per testatorē, sicut falcidia, ẜm magis cōmunē opinio.in consi.cxxxvij.nu.vj. car.248.
Trebellianicam hrs non perdit ob non inuentarij ꝯfectionem ẜm magis cōmu.opi.quam ꝯsuetudo admisit,que est optima legū interpres.in ꝯsi.cxxxvij.nu.ix. car.249.
Tutella Legitima non permittif matri, nisi maiori, & perfecte etatis.in consilio octauo,numero.xij. car.21.
Tutelle administratio pubertate adueniēte terminatur, sicut ipsa tutella.in consil.lxxxvj.nu.ij. car.144.
¶ Tutor si locat in perpetuum,vel ad non modicū tempus,an locatio valeat.in consil.xvij.nu.iiij. car.30.
Tutor principaliter persone datur.in consilio.xcvij.numero sexto. car.157.
Tutoris auctoritas potest interuenire ex post, cum nil veniat ei querendum.in ꝯsi.cxlij.nu.viij. car.254.
Tutor simpliciter datus dicitur datus vniuersaliter respectu omnium bonoꝝ.in consil.cxlviij.nu.i. car.267.
Tutor principalr datur persone, scdario & in ꝯñam datur ipsis rebus.in consil.cxlviij.nu.ij. car.267.
Tutor potest dari rebus pupilli, exceptis tamen qbusdam.in consil.cxlviij.nu.iij. car.267.
Tutor tenef facere inuentariū reꝝ pupilli, & quatenus non fecerit,tenetur vltra penas quas pati dz ipsis pupillis, quatenus iurauerit.in consi.cxlviij.nu.v. car.267.
Tutor vltra inuentariū dz conficere libros rōnum & administrationis tutelle,saltem vnuz,in quo redditus omnes data, & accepta per eum apte & distincte describi debēt. in consil.cxlviij.nume.vj. car.267.
Tutor non pōt propria auctoritate administrationi se ingerere,sed dz petere eā sibi per pretorem decerni,& cū iuramēto apud acta ꝓmittere,ꝙ pro ipsis pupillis vtilia faciet, & inutilia pretermittet, & defensiones eorum suscipiet,que si non fecerit,potest contra eum in litem iurari. in consil.cxlviij.nu.viij.x.& xj.vbi late. car.268.
Tutor qui predicta non seruat vti non habens administrationem, non potest in aliquo pupillis preiudicare, licet tantum prodesse possit.in consi.cxlviij.nu.ix. car.268.
Tutor in redditione administrationis tutelle debet pupillis suis, & inuentariuz, & librum rationis reddere.in cōsil.cxlviij.nume.xj. car.268.
Tutori cessio facta contra pupillos non valet vti facta potentiori,nec ab eis aliquid exigi potest.in consil.cxlviij.numero.xiij. car.268.
Tutori cedens, & sic potentiori cōtra minores dicitur ipso iure priuatus, & ad lucrum minorum cessisse.in consilio cxlviij.numero.xiiij. car.268.

Et hoc

Et hoc procedit siue cedat finita tutela, siue non, dummodo cedat ante redditam rationem administrationis pupillis. in consil. cxlviij. nu. xv. car. 268.
Tutor si quid in gerenda tutella erogauerit de ꝓpria pecunia illam et cum vsuris repetere pot, et similiter quod nomine cambiorum pro interesse alijs soluit. in ꝯsil. cxlviij. nu. xvj. et xviij. car. 268. vide tamē ibi nu. xxix. car. 268. et nu. xxxiiij. et xxxviij. car. 269. vbi contrarium tenet.
Tutor, cui cōmissa est administratio alicuius trafici, an possit pro necessitate trafici pecunias mutuo recipere, ideo minores in reddenda tutelle ratione hoc ratum habere debent. in consil. cxlviij. nume. xix. car. 268. et nu. xxxviij. vbi dicitur ꝙ non. car. 269.
Tutor absqꝫ speciali et expressa licentia testatoris dicit habere plenam et liberam administrationem a lege. in consil. cxlviij. nu. xxiij. car. 268.
Tutor non exigendo, vbi potest, a debitoribus pro satisfaciendo creditoribus tenetur, si pecuniam pro satisfaciendo eis ad cambium vel ad interesse pupilloꝝ acceperit. in consil. cxlviij. nu. xxv. et xxix. car. 268.
Tutor iuris ꝑsumptione presumit scire pupilli sui facultates, et eaꝝ ꝯditiones. in ꝯsi. cxlviij. nu. xxvj. car. 268.
Tutor ex officio suo in administratione sua tenet diligenter ꝯsiderare et discernere, qd ipsi pupillo sit vtilius, et illud facere, et exequi, in consi. cxlviij. nu. xxvij. car. 268.
Tutor si sumptus nō expediētes pupillo fecit, ipsi nō tutori imputant. in consil. cxlviij. nu. xxviij. car. 268.
Tutor vbi aliquo modo pot ex substātia et facultate pupilli exsoluere es alienum, nunꝗ debet pupillum vsuris vexare. in consil. cxlviij. nu. xxx. car. 268.
Tutor dr esse in culpa, si non experiat cum debitoribus, et eos in iudiciū vocet, vt sic ab eis exigat, vel appeat eos esse non soluendo. in consi. cxlviij. nu. xxxj. car. 268.
Tutor, si iminet es alienum, dꝫ prius debitores exigere, ꝗ deueniat ad alienationem imobilium, et vbi aliter satisfacere non pot imobilia vendere pot, maxime si debituꝫ sit vsurarum. in consil. cxlviij. nu. xxxij. car. 268.
Tutor nō pot ꝓseq societatē, vel traficū, quē pr exercebat, si viderit eē dānosū suis pupillis. i ꝯsi. eo. n. xxxiij. c. 269.
Tutor qñ ꝯtrahendo dānificat aliquo modo pupillū, in pupilli electione est ꝯtra tutorem agere ad interesse, vel in integrum restitui. in consi. cxlviij. nu. xxxv. car. 269.
Tutor ipsemet dans suas pecunias ad cambiū pupilli non exigendo a debitoribus, sed a seipso tales pecunias accipiendo dr esse in dolo. in cōsil. cxlviij. nu. xxxvj. car. 269.
Tutoris auctoritas lꝫ sit ampla, tñ a. l. regulat, vt semp vtilitatē pupilloꝝ querat. in consil. cxlviij. nu. xlj. car. 269.
Tutores an ab alijs administratoribus differāt et quare. in consil. cxlviij. nu. xliij. car. 269.
Tutoris in administratione, qr est maius periculū, ideo cautius dꝫ pupillis ꝓspici. in ꝯsil. cxlviij. nu. xliiij. car. 269.

De littera. V.

Vassallus feuduꝫ vniuersale hns in aliquo territorio potest etiam intra fines illius territorij habere aliqua bona iure directi dnij, prout est in regno Apulie, alie etiam persone pñt hre. in ꝯsi. lxviij. nu. vlij. car. 96. vide tñ ibi nu. xij. ca. 97.
Vassallus non petens inuestiturā infra annum et dieꝫ, lꝫ cadat a iure suo, tamen si ignorat, et ita non petit excusatur. in consil. lxx. nume. v. car. 102.
Vassallus pensione nō soluta non cadit a iure suo, si nō possedit rem, qr fuit ab alijs occupata, ibidem.
Vassallus de feudo hereditario pot ad libitum disponere. in consil. lxxij. nu. iiij. car. 107. vide tamen ibi nume. xxij. vsqꝫ ad nume. xxviij. car. 108.
Vassallo regulr interdicit disponere de feudo in testō et pro anima, et sic ad pias causas, et rōnem assignat, et hoc pcedit, quando feudum est antiquum. in cōsil. lxxij. nu. xvij. et xxj. car. 108. et nu. lj. car. 110.
Vassallus sine consensu domini non potest in aliuꝫ feudum transferre. in consil. lxxij. nu. xx. car. 108.
Vassallus feudum antiquū non hereditariū non pot vni ex filijs in testamento relinquere, qr equaliter ad omnes filios pertinere dꝫ. in ꝯsil. lxxij. nu. xxxiij. car. 109.
Vassallo mortuo et sic finito feudo pp ꝯnationeꝫ agnatus masculus pot petere, vt de tali feudo inuestiat, et ei fieret iniuria, si denegaret. in ꝯsi. lxxvj. nu. xxxiiij. car. 121.
Vassallus dꝫ facere se iuestiri ifra annū et diē alr feudo priuat, et ad dñm reuertit. in ꝯsi. lxxvj. nu. lxxvij. car. 123.
Vassallus sine consensu domini alienare non potest. in consil. lxxvij. nu. lxviij. car. 131.
Vassallos mutare preiudicium est Imperatoris. in consilio. lxxvij. nume. lxxx. car. 182.
Vassallus ignorāte dño mutari nō pt. i ꝯsi. eo. n. 81. c. 132.
Vassallus in feudo antiquo nō pot successoribus et agnatis suis ꝑiudicare, q ad illud feudū ex antiqs iuestituris venire possunt. in consil. lxxvij. nu. cxx. car. 134.
Velle Aliqd nō sufficit, nisi et modus i eius dispōne reqsitus seruet. in ꝯsi. lxxij. nu. lvj. car. 110.
Veneti, Venetoꝝ illustrissimum dñium nullo modo superiorem recognoscit. in consi. lxxiij. nu. v. car. 112.
Venari licitum est laycis etiam in fundo alieno. in consil. lviij. nume. ij. car. 81.
Vendens partem vnius predij, et aliā ptem retinēs non compellit vēdere ꝯsortibus, nisi illā partē, stante statuto ꝙ teneat ꝯsortibus vendere. in ꝯsi. xx. nu. xxxiiij. car. 33.
Vendens vel donans presumit ignorare diuisionē iam longo tpe factam, et sic presumit factum alienum ignorare. in consil. cxvj. nume. lxxx. car. 195.
Vendere quis non cogitur magis vni ꝗ alteri. in consil. xx. nume. viij. car. 32.
Vendere quē velle rem minori precio ꝗ valeat, et sic iactare suū, verisile non est. in consil. cxlj. nu. xxj. car. 253.
Vēditor nō pt itētare remediū l. ij. C. de resci. vē. nisi qñ est ōceptus citra dimidiā iusti pcij. i ꝯsi. 50. nu. v. ca. 76.
Venditor licet ad interesse primi emptoris teneat, non tñ ob id scda venditio cum traditione facta a dño rescinditur. in consil. lxxxij. nu. xvj. car. 140.
Vendita semel res extra parentelam ꝯtra formam statuti lꝫ postea redimatur, illis de parentela nō auferet ius recupandi iam quesitum. in consil. xx. nu. xxix. car. 33.
Vendito vno predio ꝯfinato dr venditum omne, quod est intra fines, nec fit diminutio, si sit erratum in numero stadiorum. in consil. liiij. nu. xj. car. 78.
Secus si vendantur decem stadia, qr fit diminutio, si inueniuntur plura, ibidem.
Venditiones an dicant esse tot, quot sunt predia, et quo ad resolutionem contractus. in ꝯsi. xxvj. nu. viij. car. 45.
Venditio facta ad mēsurā, nō facta mēsuratione dr impfecta, qr ꝯditionalis est. in consil. xxvj. nu. xiiij. car. 45.
Venditio feudi depēdentis ab imperio non valet, nisi Imperator consentiat. in consi. lxv. nu. xiij. car. 87.
Venditio bonoꝝ imobilium minoris non seruata solēnitate reqsita non vꝫ, etiam si sit facta a tutoribus sine iudiciali decreto. in consil. lxxxj. nu. ij. car. 139.
Venditio dr inducta, si pecunia data pro seruo manumittendo est precio serui cōdigna, aliter secus si non sit condigna. in consil. cxlj. nu. xxij. car. 253.
Verba illa legitimi heredes generaliter intellecta put posita sunt, etiaꝫ in feminis verificari debent. in ꝯsi. i. nume. viij. car. 4. vide nu. lxvij. car. 8. et nu. cxxxiij. car. 11.
A verboꝝ significatione non est recedendum, vbi nō ostenditur alia proferētis voluntas. in consil. i. nu. ix. car. 4.
Verba cū sint de necessitate vificāda in aliquo, pinde est ac si noiatiꝫ de eo expssa fieret mētio. in ꝯsi. i. nu. xxxvj. c. 6.
Verba in statuto posita dēnt aliqd opari. i ꝯsi. i. nu. xl. c. 6.
Verba in fine posita ad oia referri dēnt. i ꝯsi. i. nu. lij. car. 7.
Verbū liberi et dscēdētes ē cōe et feminis. i ꝯs. i. n. xciij. c. 9.
Verbum descendentiuꝫ vel posteroꝝ, vbi ratio est diuersa, feminas non cōprehendit. in consi. i. nu. xciiij. car. 9.
Verbū attinētes nō cōprehēdit feminas. i ꝯsi. i. n. xcvj. c. 9.
Verbū sui indefinite platum non cōprehendit feminas ob diuersitatis rōnem. in consil. i. nu. 100. car. 9.
Verba debent intelligi sm intentionem proferentis. in consil. i. nume. cix. car. 9.

Uerborum interpretatio sumitur a ratione subiecte materie.in consil.i.nu.cxx. car.10.
A verbis recedēdū est & ab eorū ppria signatione vt iniqtas & absurditas remoueatur.i ɔsi.i.nu.cxxvj. car.10.
Uerba in statutis nō dēnt eē supflua.i ɔsi.ij.nu.xx car.12.
Uerba ista quauis cā vel quouis modo gnālr oēm cām & oēm modum important.in consil.ij.nu.xxj. car.12.
Uerba vbi sunt apertissima non est facienda aliqua disputatio.in consil.i.nu.xxix. car.13.
Uerba vbi sunt clara,non est vlterius querendū. in ɔsil.iij.nu.xxxvj.car.15.& in ɔsil.lxv.nu.lvj. car.90.
Uerbū ipsorū ad plures refert.in ɔsi.v.nu.vj. car.17.
Uerbum duorum licet sit masculini generis,tñ refertur tam ad sorores,q̄ȝ ad fratres.in consil.v.nu.ix. car.17.
Uerbum semel proprie positum potest in eadem oratione improprie poni.in consil.v.nu.x. car.17.
Uerba ista ex pte pris &c.an capiant cōprehēsiue, vel effectiue.in consil.vj.nu.iiij.vj.&.xj.& seq. car.18.
Uerba ista parentes masculi &c.posita in statuto excludente matrem propter masculos cōprehendunt tantū agnatos.in consil.vj.nu.vij. car.18.
Uerba ista,sola facti veritate inspecta, quid operentur. in consil.vij.nu.xiiij. car.20.
Uerba semp attendi dēnt,nec ab eis est recedēdū,nisi d̄ cōtraria volūtate pferētis appareat.in ɔsi.x.nu.vij. c.23.
Uerba ista viciniores ēt feminas cōprehendūt,lȝ in masculino gnē sint plata.in consil.x.nu.xiij.&.xvj. car.23.
Uerba semp dēnt deseruire intentioni pferentis. in ɔsil.x.nu.xix.car.23.et in ɔsi.lxxij.nu.xxviij. car.109.
Uerba sub iugo mētis pferētis tāq̄ȝ sub pprio originali cōsistūt.in ɔs.x.nu.xx.car.23.et in ɔs.xcviij.nu.viij.c.159.
Uerba semper debent interpretari,vt aliquid operentur.in consil.xj.nu.xiij. car.24.
Uerba ista vendere volēs vel similia dēnt exponi, idest quatenus vendere velit.in consil.xx.nu.xxxvj. car.33.
Uerba a mente & ratione proferentium sunt regulanda.in consil.xxj.nu.iiij. car.34.
Uerba illa pximioribus ppinqs intelligi dēnt de giūctis ex parte patris.in consil.xxxij.nume.xxiiij. car.39.
Uerba ista testōris pueniant ad attinentes meos nō comprehendunt feminas.in consil.xxiij.nu.xlj. car.40.
Uerbū intestatus vel ab itestato nō verificant in pupillo,si in loco esset statutū,ꝙ verba statutorū dēant intelligi ɓm ppriam significationem.in consil.xxiij.nu.lx. car.41.
Uerba illa non succedat respectu temporis indefinite prolata in materia odiosa vniuersali non equipollet. in consil.xxxj.nume.viij. car.53.
Uerba legis vel statuti sunt cum effectu intelligenda.in cōsil.xxxiiij.nume.x. ca.56.
Uerba,que nō respiciūt psonā certā,cui onus iniungat, dicunt impersonaliter prolata.in ɔsil.xlij.nu.xix. car.63.
Uerba impropriantur ne a iure cōmuni discrepent.in consil.xlix.nu.xxix. car.75.
Uerba ista posita in instrumento,prout constat manu talis Notarij,an equiparentur illis verbis a me viso & lecto.in consil.lvij.nu.ij.iij.&.v. car.80.
Uerba ista vt constat manu &c.non probant mandatū,nisi exhibeatur.in consil.lvij.nu.ij. car.80.
Uerba ista a me viso & lecto nō pbant mandatum ɓm cōmunem opi.in consil.lvij.nu.iiij. car.80.
Uerba indeffinite prolata equipollent vniuersali. in consilio.lxv.nume.lxvj. car.90.
Uerba nō dēnt alterare veritatē,sed impropriari,vt seruiāt intētioni disponētis & ptiū.in ɔsil.lxvj.nu.ij. car.92.
Uerbum quodlibet debet aliquid operari. in consil.lxviij.numero.xx. car.97.
Uerbuȝ siue potest vltra alia significata capi expositiue vel correctiue.in consil.lxix.nu.xxij. car.99.
Et qñ ponit inter diuersas psonas correctiue ponit, ibidē.
Uerba hec ascendentes & collaterales est oratio copulatiua,cuius natura est,vt vtrūq̄ copulet.in consi.lxxj. nu.viij.car.ciiij.vide tñ ibi nu.xxviij.nu.xxix.&.xxx.ca.105.
Uerba qñ sunt clarissima nō est facienda questio,que fuerit mens statuentiū.in consil.lxxj.nu.ix. car.104.
Uerba sequentia declarant precedentia.in consilio.lxxj.numero.xxxiij. car.106.
Uerbum heredibus quomodo in dubio capiatur. in consilio.lxxij.nume.xxvj. car.108.
Uerba ista p se suisq̄ȝ heredibus & liberis itelligūtur ordine successiuo.in consil.lxxij.nu.lij. car.110.
Uerba ista equis portionibus denotant fieri portiones viriles pro numero psonarū.in ɔsil.lxxij.nu.liij. car.110.
Uerba ista in inuestitura posita,videlicet concedimus donamus &c.an important feudi ɔcessionē, an liberā donationē.in ɔsil.lxxvj.nu.xxxv.xlij.&.xliij. car.121.
Uerba ista,sicut,& ita,similitudinē importāt in substātia, & in qualitate.in cōsi.lxxvj.nu.xliiij. car.122.
Uerba ista donamus,largimur in aliqua concessione posita feudalem concessionem non important. in consilio.lxxvij.nume.xj. car.129.
Uerba hec in aliquo ɔctu posita ꝙ motu pprio, & spōte faciebat tpe metus prolata nō tollūt metū,sed potius augent.in consil.lxxvij.nu.xlviij. car.130.
Uerba directa,que iure directo valere non possunt, valere debent, & possunt per fideicōmissum.in consil.lxxxiij.numero secundo. car.140.
Uerborū rigor & forma postergatur in vltimis voluntatibus vbi de mente constat. in ɔsil.lxxxv. nu.vij.car.143.& in consil.xcvij.nu.xiij. car.157.
Uerba clara interpretationem non recipiunt. in ɔsi.lxxxv.numero octauo. car.143.
Uerba ista gubernet & administret important saltem ex cōsuetudine loquendi esse relictum vsufructum vxori.in cōsil.lxxxv.nu.xvij. car.143.
Uerba taxatiua quando in aliqua dispositione proferuntur habent naturam precisaȝ,vt scilicet modificatio, vel interpretatio a verbis separata non admittatur.in consil.lxxxv.nume.xxix. car.143.
Uerba ista durante vita sua equipollent, ac si dicat, donec vixerit.in consi.lxxxvj.nu.vj. car.144.
Uerba conditionaliter posita dispositioneȝ non inducunt.in consil.lxxxviij.nu.ix. car.145.
Uerbum descendentes comprehendit etiam feminas. in consil.xc.nu.ij. car.147.
Uerborum formā in vltimis voluntatibus postergatur.in consil.xc.nu.viij. car.147.
Uerba dubia debent ɓm intentionem proferentis interpretari.in consil.xc.nu.xviij. car.148.
Uerbū succedat est verbū cōmune.in ɔsi.xcij.nu.iij.c.149.
Uerbum de casali,seu de casata exponitur,idest de domo.in consil.xciiij.nu.viij. ca.151.
Uerbū domus hȝ varia significata,sed in dubio pro agnatione & familia accipitur,si aliter non appareat cōmunis vsus loquendi.in ɔsi.xciiij.nu.ix. car.151.
Uerba deueniat,& reuertatur cū sint cōia, an possint trahi ad totū patrimoniū,qñ substitutio est facta alicui in re certa.in consil.xcv.nu.v. car.154.
Uerba ista,si in pupillari etate decesserit sunt modus & forma,quibus substitutio pupillaris fieri solet.in cōsi.xcv.numero.xiij. car.155.
Uerba tanq̄ȝ note passionum animi nostri mentem loquentis denotant,que ex verbis percipit, & cui ipsa verba cōueniunt.in consil.xcv.nu.xiiij. car.155.
Uerbū deueniat lȝ alias sit cōe & habile ad directaȝ & obliquam substōnem,tñ positū cum hijs verbis,si decesserit in pupillari etate,dicit verbum directum,& ius hereditatis directo importat.in consi.xcv.nu.xxj. car.155.
Uerbū succedat, licet sit cōe,tñ additum verbo impuberi, puta succedat impuberi est verbū directū, nec amplius est habile ad fideicōmissum.in ɔsi.xcv. nu.xxij.car.155.
Uerbū reuertat, licet pprie dicatur qñ res aliqñ apud nos fuit,tñ largius accipit ēt pro eo, qd nunq̄ȝ fuit nostrum, sed de nouo ad nos venit.in cōsil.xcv.nu.xxxij. ca.156.
Idem est de verbo reddatur,ibidem.
Uerbum in vna dispōne positum pprie & improprie capi potest.in consil.xcv.nu.xxxiij. car.156.
Uerba precaria & obliqua non important substitutionem directam.in consil xcv.nu,xxxix. car.156.

Uerba mere obliqua q̃nq; ĩterpretanť in directá subſtõnẽ, q̃n volũtas teſtatoris ita p̃ciſe appet, vt aliter nõ poſſit interpretari, vt puta ſi dixerit, reſtituat Gaio, quem pupillariter ſubſtituo. in conſil.xcv.nu.xl. car.156.
Uerba iſta teſtaméti ꝙ mater ſit filij gubernatrix ⁊ adminiſtratrix ſuoꝝ bonoꝝ, quouſq; vixerit, quid ĩportent, ⁊ an operentur etiam inuito filio maiore ⁊ ſagaci effecto. in conſil.xcvij.nu.v. car.157.
Uerba illa dominam, ⁊ madonnam, vel maſſariam, quid importent. in conſi.eo.nu.xviij. car.157.
Uerba p ſe importãtia liberá ⁊ oĩmodá adminiſtrationem non poſſunt importare dñium vel heredis inſtitutionez, q̃n filius eſt inſtitutus. in eo.cõſil.nu.xix. car.157.
Uerbũ adminiſtratrix qd denotet. in ꝯſ.eo.nu.xxij.c.158.
Uerbũ gubernatrix qd importet. in ꝯſ.eo.nu.xxiij.c.158.
Uerbum diſpoſitiuum cenſeť repetitũ virtute coniunctionis. in ꝯſi.xcviij.nu.xxviij. car.160.
Uerba illa dñam ⁊ vſufructuariá ĩportãt ꝙ vxor poſſit alimenta propria auctoritate ſumere, ⁊ nõ expectare ꝙ ab herede decernantur. in conſil.xcix.nu.xxj. car.161.
Uerboꝝ ſignationi ĩ dubio ſtádũ eſt, ꝑſertiz ſi cũ vboꝝ importãtia alie rõnes ꝯcurrãt. in ꝯſi.cxij.nu.xlvij. ca.170.
Uerbũ inſtituit eſt directũ. in ꝯſi.cxj.nu.xiij. car.181.
Uerbũ reliquo an ĩportet iſtõnẽ. in ꝯſi.cxj.n.xiiij.car.181.
Uerbum deueniat eſt cõmune. in ꝯſi.cxj.nu.xvij. car.181.
Uerbũ vnũ, ſi eſt dubiũ, declarať ex verbis copulatiue ſiue alternatiue ſibi adiũctis. in ꝯſi.cxij.nu.xv. car.183.
Uerba illa aliqualr̃ vel quouiſmodo ne moleſtent, nec ꝑturbent in teſtõ poſita, oẽm moleſtationem important, ſicut verbum quoquo modo. in conſil.cxiij.nu.xxix. car.185.
Uerboꝝ gñalitas reſtringi nõ dz. in ꝯſ.cxiij.nu.xxx.c.185.
Uerba illa gñalia non turbẽt, non moleſtẽt in bonis ⁊ hr̃ditate ⁊c. duos ſenſus hñt. in ꝯſi.cxiij.nu.xxxv. car.185.
Uerba tũc ⁊ eo caſu in teſtõ poſita in dubio oſtendũt teſtatoris volũtatẽ p̃ciſaz. ſ; nõ opanť ꝯ̃ clará volũtatẽ teſtatoris. in ꝯſil.cxiiij.nu.vij.car.187.et nu.xxix. car.188.
Uerbũ deſcẽdentes nedũ filios, ſed ẽt nepotes, ⁊ alios liberos comprehẽdit. in conſil.cxiiij.nu.xxxij. car.188.
Uerbum q̃n non põt hr̃e niſi vnũ ſenſum, ꝑinde eſt, ac ſi ille ſenſus eẽt exp̃ſſus. in ꝯſil.cxvi.nu.xiiij. car.192.
Uerbũ familia ſm̃ vbi ꝓprieatẽ cõprehẽdit oẽs maſculos ipſius familie quocũq; gradu ſint. i ꝯ.cxvj.n.xix.c.192.
Uerba ab idiotis ꝓlata groſſo mõ intelligi dẽnt, ⁊ ſm̃ vulgarẽ ⁊ cõẽm vſum loquẽdi. in ꝯſi.cxvj.nu.xxij.car.192.
Uerbum poſſunt cum ſit extenſiuum trahitur ad futura. in conſil.cxvj.nu.lj. car.193.
Uerba illa in diuiſione poſita ad hñdum, ⁊ de dictis bonis faciẽdum qcqd voluerit inducunt fideicõmiſſi remiſſionem. in conſil.cxvj.nu.liiij. car.194.
Uerbum quodlibet dz intelligi eſſe poſituz, vt aliquid operetur. in conſi.cxvj.nu.lv. car.194.
Uerba gñalia in inſtrõ diuiſionũ poſita vt nullo mõ ꝯ̃ eas deueniať, ⁊ ĩportãtia renũciationez oium iurium, ⁊ eoꝝ ꝯceſſionẽ inuicẽ factá, dẽnt late interpretari, vt fideicõmiſſi reciproci renũciationẽ importẽt, cũ in eo de cõmodo reipublice agatur. in conſil.cxvj.nu.lix. car.194.
Uerba illa in inſtrõ diuiſiõis poſita ad hñdũ ⁊ faciẽdũ qõcũq; voluerit, ⁊ ẽt illa ꝙ qlibet in pte ſua poſſit oia ⁊ ſingula facere, ⁊ exercere ⁊ ꝙ ſe adinuicẽ ⁊ viciſſim fecerũt ꝓcuratores irreuocabiles in rem ſuá ⁊c. ex quo ſub hac gñalitate verboꝝ dať alienádi licentia, opanť, ꝙ ſi poſt diuiſionem vnus partez ſuam alienet, licet poſtea venit at caſus fideicõmiſſi non poteſt emptor talium bonoruz moleſtari. in conſi.cxvj.nu.lx. car.194.
Uerba irentioni ſeruire dẽnt. in conſi.cxx.nu.xxv.car.202.
Uerba illa mihi hr̃s eſto nõ impediũt ſubſtõnem pupillarem, quãdo ꝯſtat teſtatorẽ velle pupillariter ſubſtituere. in conſil.cxxi.nu.v.⁊.xxij. car.204.
Uerba directa quandoq; recipiunt ſenſum obliquuz. in cõſil.cxxj.nu.vj. car.204.
Uerbis inſeruiẽdum eſt, nec ab eis, nec ab eorum ſignificatione recedẽdum eſt, niſi aliter de teſtatoris volũtate appareat. in conſil.cxxj.nu.xvj. car.204.
Uerba iſta hr̃des fecit ⁊ iſtituit appellanť directa ciuilia, ꝑ que qs directo fit hr̃s. in ꝯſi.cxxj.nu.xvij. car.204.
Uerboꝝ directoꝝ ciuiliũ natura nõ alterať p verba cõia, ſed potius ecõtra. in conſil.cxxj.nu.xxiiij. car.104.
Uerba iſta in oĩbus ⁊ p oĩa in teſtõ poſita intelligunť ſine aliqua diminutione. in ꝯſi.cxxiiij.nu.viij. car.207.
Uerba debẽt inſeruire intentioni, maxime in vltimis voluntatibus. in conſil.cxxiiij.nu.xvj. car.208.
Uerba iſta cum clauſulis derogatorijs in teſtõ poſita dẽnt intelligi de clauſulis derogatorijs ad precedentia teſtamenta, ⁊ nõ ad ſequẽtia. in ꝯſi.cxxiiij.nu.xxvij.car.208.
Uerba ſunt referenda ad poſſibiles caſus. in ꝯſilio.cxxv. numero.xx. car.211.
Uerba ſũt note paſſiõis animi. ĩ ꝯſi.cxxviij.n.lxxxv.c.223.
Uerba ſepe ⁊ ſepius quomodo interpretentur. in conſilio.cxxviij.nume.ccxix. car.225.
A verbis non receditur vbi de mente non apparet. in conſil.cxxviij.nume.ccxvj. car.229.
Uerbum ſine herede in teſtamento poſitum intelligiť, ideſt ſine filijs. in conſil.cxxix.nu.vj. car.234.
Uerba non debent aliquid opari vltra intentionem proferentis. in conſil.cxxx.nu.vij. car.237.
Uerba diminutiua facultatis alienádi nõ dẽnt opari lniaz ad quá diminuendá tendebãt. in ꝯſi.cxxx.nu.viij.c.237.
Uerbum oĩmodo tanq̃ generale omnes caſus comprehẽdit. in conſil.cxxxj.nu.xxiij. car.239.
Uerba oĩbus modis cõprehẽdũt omnes caſus ⁊ modos poſſibiles. in conſil.cxxxj.nu.xxiiij. car.239.
Uerba iſta mãdatum ⁊ preceptũ dedimus oſtendunt preciſam mentem Pape. in ꝯſi.cxxxiij.nu.ix. car.243.
Uerba iſta multiplicatiua caſſentur ⁊ in irritum deducantur, denotant ꝙ actus ipſo iure, ⁊ de facto infringatur. in conſil.cxxxiij.nu.x. car.243.
A verbis teſtatoris in dubio recedendum non eſt. in conſilio.cxliij.nume.xxij. car.244.
Uerba illa appoſita in teſtõ ꝙ relinquit centuz pro ſuo maritare, ⁊ pro ſua dote, demõſtrãt vnde dos ſit ſumẽda, ⁊ quandam admonitionem inde nubendi important, non autẽ ꝯditionem. in ꝯſil.cxxxiiij.nu.xvij.⁊.xviij. car.245.
Uerba pura ⁊ ſimplicia nõ debent inducere diſpoſitionem conditionalem. in conſil.cxxxiiij.nu.xxij. car.245.
Uerborum geminatio debet aliquid addere ⁊ operari. in conſil.cxxxiiij.nu.xxiiij. car.245.
Uerba illa teſtatoris in ſtirpes ⁊ nõ in capita, quid operentur. in conſil.cxxxv.nu.vij. car.246.
Uerba nõ ſunt ſm̃ rigorẽ accipiẽda, q̃n ſunt ꝓlata cum vulgari ſermone, ⁊ a pſona, que talẽ rigorem non ſeruabat, q̃ forte non intelligebat. in ꝯſi.cxxxix.nu.xviij.car.250.
Uerbis ꝯiuncti dicunť illi, qbus relictũ eſt legatũ per vnũ, ⁊ idem verbum. in conſil.cxxxix.nu.xix. car.251.
Uerba hec caduca ⁊ ꝓ nõ ſcripta ex ꝯſuetudine potius teſtantiũ ponunť in teſtamẽtis in ciuitate Uenetiaꝝ, q̃ ꝙ intelligãt, qd p ea diſponať, q̃ legum profeſſores quandoq; id ignorant. in conſil.cxxxix.nu.xxx. car.251.
Uerboꝝ oĩs rigor ⁊ forma in vltimis volũtatibus poſtergatur, vbi de mente conſtat, ⁊ maxime in fideicõmiſſis. in conſil.cxl.nume.v. car.252.
Uerba hec in ꝯ̃ctu dotis poſita, vc; formis v̇bis ⁊ tpibus ĩportãt pacta, leges ⁊ ꝯuẽtiões, qbus ſolo dotis modificari qualificari ⁊ formari põt. in ꝯſil.cxlj.nu.viij.c.252.
Uerbum hereditas capiť pro bonis, q̃n ponitur in actu inter viuos celebrato. in ꝯſi.cxliij.nu.xxij. car.256.
Uerbũ q̃ncunq; eſt verbũ vniformiter cõprehenſiuũ oium tempoꝝ, ⁊ idẽ eſt ac ſi diceret omni tpe. in conſi.cxlv.nume.v.car.260.⁊ vide.nu.xiiij.⁊.xlv. car.261.
Uerbum quãdocunq; dicitur verbum ad infinitatẽ aptuz. in conſil.cxlv.nu.viij. car.260.
Uerba generalia debent intelligi ſm̃ naturam actus, qui attribuitur. in cõſil.cxlv.nu.xliiij. car.261.
Uerbum q̃ncũq; limitať vel reſtringitur vel ad decẽ dies, vel ad annum, prout erat de natura actus, cui attribuiť. in conſil.cxlv.nu.xlvj. car.262.
Uerbum quandocunq; non tollit exceptionez preſcriptionis. in conſil.cxlv.nu.xlvij. car.262.
Uerbum in perpetuum reſtringitur per tempus a lege ſta-

tutum.in consil.cxlv.nu.xlviij. car.262.
Uerba de futuro dispositionem non inducunt. in consilio. cxlv.numero.lxxxiij. car.263.
¶ Uerisimile non est, ꝙ quis faciat aliquid si ei non est cõ cessum in consil.xxxviij.nu.iiij. car.59.
Uerisimile attendi dꝫ.in ꝯsi.xcvij nu.viij.car.157.in consil.xcviij.nu.xij.car.159.et in ꝯsi.cxx.nu.xxvij.car.203.
Uerisimile est testatorẽ ꝓpriam posteritatem aliene prepo suisse.in consil.cxix.nu.xxviij. car.200.
¶ Uerisimilitudo ꝛ coniectura potentior excludit aliam. in consil.cxvj.nume.xxvj. car.192.
¶ Ueritas per se splendẽs verboꝝ adminicula non desiderat.in consil.vij.nu.i.car.19.in ꝯsil.xiiij.nu.i. car.26. ꝛ consil.xx..j.nume.i. car.55.
Ueritas ñ pt ꝑ falsaꝫ assertionẽ imutari.i ꝯ.lxv.n.xv.c.87.
Ueritatẽ ꝫm philosophũ pre honorare tenemur, q̃ cũ non defendiť, opprimiť.in ꝯsi lxxvj.nu.i. car.120.
Ueritas simplex, ꝛ nuda ꝑ se ornata ẽ, ideoqꝫ ornamẽtis extrinsecis additis fucata corrũpiť.i ꝯsi.lxxxj.nu.i.c.139.
Ueritaẽ non põt alterare tacita vel expressa alicuius assertio.in consil.cxij.nume.i. car.181.
Ueritas qñocunqꝫ cognoscať dꝫ semp attendi que errori bus aut falsa asseueratione nunq̃ꝫ tollitur, aut vitiatur. in consil.cxij.nu.ij. car.182.
Ueritatẽ vt q̃rat iudex dꝫ oibus modis laborare, ꝛ postq̃ꝫ eã inuenit, illã sequi oino dꝫ. in ꝯsil.cxij.nu.iij. car.182.
Ueritatẽ q aliquo respectu tacet peccare dř. in ꝯsil.cxxvij. nume.i.car.217.et in ꝯsi.cxlv.nu.ij. car.260.
Ueritas disputãdo facili⁹ iueniť.i ꝯ.128.n.clxxvj.c.226.
¶ Uestes viles sunt proprie eas ferentium, ꝛ sic non debent in diuisionibus poni.
Secus in vestibus festiuis ꝛ preciosis, que tanq̃ꝫ cõmunes ꝯsiderari debent.in consi.cxxxiiij.nu.xxxviij. car.245.
Uestes facte vxori alicuius ex fratribus per socerum defunctũ, si sunt viles, non debent conferri cuꝫ alijs fratribus, sed sunt vxoris eas ferentis, in festiuis, ꝛ preciosis secus. in consil.cxxxiiij.nu.xxxix. car.245.
Quid de vestibus vxoris post mortem mariti.in consilio. cxxxiiij.nume.xl. car.245.
Uestes que sint viles, vel non, arbitrio boni viri declarandum est.in consil.cxxxiiij.nu.xlj. car.245.
¶ Uerum vero omnia consonant ꝫm philosophum. in cõsil.cxxviij.nume.lxxvij. car.223.
Uidua Dicitur ꝑmanere in matrimonio viri defũcti.in ꝯsi.cviij.nu.vij. car.177.
¶ Uincula duo sunt vno fortiora.in ꝯsi.xxiij.nu.lix.c.41. ꝛ in consil.cxij.nu.xxvij. car.183.
¶ Uincere, si vinco vincentem te, multo fortius vinco te. in consil.vj.nume.iij. car.18.
¶ Uir ꝛ vxor si sunt diuersarum ciuitatum, quo ad lucrum dotis attenditur statutum ciuitatis viri, quod procedit, etiam si vxor ignorauerit statuta ciuitatis viri. in consil. xiiij.nume.ij. ꝛ nume.ix. car.26.
Uir vxore dignior est.in consil.xiiij.nu.vj. car.26.
Uiri vnius magni dicto stãdũ est.in ꝯsi.lxix.nu.xx.car.99.
Uir bonus dř iudex.in ꝯsi.cxlj.nu.x. car.252.
¶ Uirtus ꝯsistit in paucis ꝫm phm.in ꝯsi.lxj.nu.i.ca.83.
¶ Uis turbatiua, ꝛ inquietatiua ad hoc vt dicatur illata que sufficiant.in consi.cxlvj.nu.ij. car.264.
Uis ꝛ turbatio dř inferri in possessione ex quo in ea arando quis non sinit possidentem, modo quo velit, vti re possessa.in consil.cxlvj.nu.xxj. car.265.
Unum Qui vult censeť velle omne id sine quo illud esse non põt.in ꝯsil.xxxviij.nu.ij.ca.59. in consil.lxv.nu.ix.car.87.et in ꝯsi.cxx.nu.i. car.201.
Uocatus Ad rem particularem loco legatarij habeť. in consi.lxxxiij.nu.v.ca.142.
Uocati si sint plures sub noie collectiuo cũ alio, oẽs illi ꝑ vno reputanť, ꝛ sic cẽsenť fieri tñ due ptes, ꝛ hoc qꝛ sub duplici denoiatione fit vocatio.i ꝯsi.ciiij.nu.xv.ca.171.
Uocati ꝑ distributiuũ qſqꝫ veniũt i viriles qꝛ ꝑinde est ac si ꝓprio noie singuli vocati eẽnt.i ꝯsi.ciiij.nu.xxij.c.172.
Uocati plures sub noie collectiuo ordine successiuo dñr vocati, hoc est ꝙ ꝓximiores i gradu sp ꝑferunť.in ꝯs.cxvi. nu.ij.car.191.vide tñ nu.xv.vbi limitatur. car.192.
Uolens aliqd cẽseť velle omne eius necessariũ antecedẽs. in consil.lxvij.nu.xx.car.95.in ꝯsi.cj.nu.vj. car.165.
¶ Uoluntas principis pro lege ꝛ ratione habetur in prouenientibus a iure positiuo.in consi.vj.nu.xxj. car.18.
Uoluntas disponentis semper interpretari debet sic facta vt valeat.in consil.lxxij.nu.liiij. car.110.
Uoluntas disponentis semper ad possibilia adaptatur. in consil.lxxiiij.nume.iiij. car.114.
Uolũtas nedũ ṽbis, sꝫ et fcõ dclaľ.i ꝯ.lxxvj.n.78. c.124.
Uolũtas defũcti obseruare dꝫ.in ꝯsi.lxxxvij.nu.i.car.144.
Uoluntas hominis ambulatoria est vsqꝫ ad extremum vite spiritum.in consil.lxxxix.nu.i. car.145.
Uolũtas sicut ṽbis ita ꝛ fcõ dclaľ.i ꝯs.xcviij.n.xij.c.159.
Inimo magis facto declaratur, ibidem.
Uolũtatis mutatio nõ ꝓsumiť.in ꝯs.cvj.nu.xxxviij.c.175.
Uolũtas vltima defũcti attẽdi dꝫ.in ꝯsi.cxx.nu.ix.ca.200.
Uolũtas fcõ declarata opaľ ꝛ attẽdi dꝫ, si fcm̃ effectũ illuꝫ opetur, ad quem dirigitur.in ꝯsi cxxij.nu.xiij. car.206.
Uolũtas vltia ꝑ lege seruãda est.i ꝯsi.cxxiiij nu.xij.c.208.
Uolũtas superior potior bř, ꝛ que postea per testatorẽ fiũt prioribus derogant.in ꝯsi.cxxiiij.nu.xiij. car.208.
Uoluntas tacita ꝛ interpretata in fideicõmissis sufficit. in consi.cxxiiij.nume.xxj. car.208.
Uolũtas dcedẽdi ab intestato, nõ aũt testm̃ qñ pcessit ex eo ꝙ fit iter liberos, nõ dꝫ hře clꝛꝫ ďrogatoriã ad sequẽtia testamẽta, sꝫ simplr ex sequẽti testõ, maxime iter liberos dꝫ dici reuocata.in consil.cxxiiij.nume.xxxv. car.209.
Uoluntatis mutatio illius qui fecit primuꝫ testm̃ per scõm sufficit ꝙ verisimiliter ꝛ ex ꝯiecturis ostendatur, ꝛ narrat vnam coniecturam.in consil.cxxiiij.nu.liiij.car.209.
Uoluntas secunda in qua datur filijs libera facultas disponendi valet.in consil.cxxvij.nu.xiij. car.217.
Uolũtas disponentis ꝑ causa ꝛ ratione sufficit in hijs que sunt iuris positiui cum ea procedant ex libera voluntate superioris.in consil.cxlij.nu.xxv. car.254.
Uoluntas enixa disponentis qñ constat ꝙ aliquid fiat, vt valeat, si id quod fit, non potest valere vt fit, valere debet vt potest.in consil.cxliij.nu.xviij. car.256.
¶ Uota ad scõa trãsire licitũ est. in ꝯsi.viij.nu.xvij. c.21.
Uotuꝫ captande mortis tollitur, qñ adest ꝯsensus eoꝝ, de quoꝝ bonis agitur.in consil.cxliij.nu.xxxij. ca.256.
Item quando conuentio de succedendo alteri est vicissitudinaria.in consil.cxliij.nu.xxxiij. car.256.
Usucapio Absqꝫ bona fide non ꝓcedit. in cõsil.cl.nu.xxiiij. car.271.
Usucapioni necessaria sunt titulus ꝛ possessio. in consil.cl. nume.xxv. ꝛ nu.xxix. car.271.
Usucapio ex solo titulo nõ ꝓcedit.i ꝯs.cl.nu.xxviij.c.271.
¶ Usufructuarius tenetur vti frui ꝛ administrare arbitrio boni viri, ꝛ si in aliquo defecit, finito vsufructu tenetur. in consil.lxxxviij.nume.vj. car.145.
Usufructuarius omnium bonoꝝ tenetur regulariter conficere inuentarium.in ꝯsi.xcix.nu.xvj. car.161.
Usufructuarius omnium bonorum tenetur cauere de vtendo ꝛ fruendo arbitrio boni viri, ꝛ de rebus restituẽdis finito vsufructu.in consil.xcix.nu.xxj. car.161.
Usufructuarius ꝛ etiam heres qñ in detrahẽdo es alienũ damnum patianť.in ꝯsi.cix.nu.xiiij. car.178.
Usufructuarius creditoribus oibus nõ tenetur soluere cõtra opi.Bar.in consil.cix.nu.xv. car.178.
Usufructuarius omniuꝫ bonoꝝ non debet hře vsumfructũ prelegati alicui facti, sed pleno iure legatario debet dari.in consil.cxv.nu.iij. ꝛ nu.xij. car.189.
Usufructuarius teneť de redditibus soluere legata annua ꝫm cõem opi.in ꝯsil.cxv.nu.xj. car.189.
Usufructuarius oium bonoꝝ, posito ꝙ dẽret hře aliquem vsufructum in rebus legatis ob aliqua verba in testamẽto posita, puta ꝙ non possit ab herede vel legatario molestari, tamen in legatis non habebit nisi dimidiam vsufructus.in consil.cxv.nu.xiij. car.189.
Usufructuarius omniuꝫ bonoꝝ tam legatoꝝ, q̃ꝫ non legatorum non habebit in rebus legatis, nisi dimidiam vsufructus.in consil.cxv.nu.xiij. car.189.

Usufructuarius

Usufructuarius omniuz bonorum dato ꝙ vsufructuarius remiserit ꝯfectionem inuentarij an teneat̃ illud facere. in consil. cxv. nu. xv. ⁊ nu. xvij. vbi ꝙ sic. car. 189.
Et quid in vsufructuario particularis rei.
Usufructuarius teneẗ prestare cautionẽ, nõ obstãte ꝓhibitione testõris, tã de hijs que vsu nõ ꝯsumunẗ, ꝗ̃ de hijs q̃ vsu ꝯsumunẗ, vt est pecunia. in ꝯsi. cxv. nu. 23. ca. 190.
¶ Usufructus morte vsufructuarij finitur. in consilio. lxxij. numero. xix. car. 108.
Usufructus morte vsufructuarij cum proprietate cõsolidatur. in consil. lxxxiij. nu. x. car. 142.
Usufructus relictus post mortem non valet. in cõsil. lxxxv. numero. x. car. 143.
Usufructum rei habens largo modo dicitur illius rei dominus. in consil. lxxxv. nu. xvj. car. 143.
Usufructus dr̃ relictus, lz verba hoc non exprimant, qñ ex multis verbis testamẽti simul iunctis arguiẗ, ꝙ talis fuerit testatoris volũtas. in consil. lxxxv. nu. xviij. car. 143.
Idem est qñ in testamento est dictum, ꝙ vxor sit dña maiorissa oium bonoꝝ, ⁊ eoꝝ habeat regimen, ⁊ administrationem. in eo. ꝯsi. nu. xix. car. ea.
Usufructus relictus vxori filijs institutis in alimentis conuertiẗ, q̃ ꝓpria auctoritate a seipsa vxor ꝑcipere poterit, nec reqriẗ ꝙ manu filij accipiat. i ꝯsi. lxxxvj. n. vij. c. 144.
Usufructus legatum inducitur ex presumpta mente testantis per illa verba dõna madõna cum alijs verbis simul iunctis. in consil. lxxxviij. nu. ij. car. 145.
Usufructum rei qui habet dicitur quasi dominus. in consilio. eo. nume. iiij. car. 145.
Usufructus omnium bonorum dicitur relictus quando alicui relinquiẗ ꝙ vt dominus gubernet ⁊ administret omnia bona. in consil. eod. nu. v. car. 145.
Usufructus in pecunia non cõsistit, sed quasi. in consil. xcvj. numero. ij. car. 156.
Usufructus ꝓprie i imobilibus ꝯsistit. i ꝯs. eo. nu. v. c. 156.
Usufructus est ius vtendi ⁊ fruendi in rebus alienis. in ꝯsilio. xcix. numero. iiij. car. 161.
Usufructus oium bonoꝝ legari põt. in ꝯsi. cix. nu. i. c. 178.
Usufructus vnius rei est pars integralis, ⁊ nõ substãtialis vsufructus oiuz bonoꝝ. in ꝯsil, cix. nu. xxxvij. car. 179.
Usufructus vnius fundi est substantialis illius fundi. in cõsil. cix. numero. xxxviij. car. 179.
Usufructus oium bonoꝝ imobiliũ si legeẗ alicui non bẽbit vsufructũ pdij alij ꝑticul'r legatũ. i ꝯ. clxx. n. xxix. c. 203.
¶ Usuraꝝ taxatio a noua lege facta trahitur ad stipulationes antea factas, pro tempore tamẽ quod post nouã legem decurrit. in consil. xxj. nu. vj. car. 34.
Usure de iure canonico ob peccatum non debentur. in consil. lxxiiij. nume. xxxv. car. 116.
Usure non currunt, nisi a tempore more. in consilio. lxxiiij. numero. xxxvj. car. 116.
Utilitas Et equitas publica priuate vtilitati ⁊ equitati semper est preferenda. in consilio. xvj. nume. xvj. car. 29.
Utilitas publica priuato cõmodo preponi debet. in consilio. xxxvij. nume. xj. car. 58.
Uxor Cũ sequat̃ forũ, municipiũ, ⁊ iurisdictionẽ viri, videẗ ei dedisse dotem ẜm leges, statuta, ⁊ consuetudines loci, vbi maritus habet domicilium. in consil. xiiij. nume. viij. car. 26.
Uxor instituta heres vniuersalis, si solũ femina nascat̃, cui certũ qd relinquiẗ, an possit admitti, si nec masculus, nec femina nascat̃. i ꝯsi. xlij. nu. xij. car. 63. et. nu. xxxiij. c. 64.
Uxores maritorum radijs corruscantur. in consilio. lxxvj. numero. cxxv. car. 126.
Uxores maritorum honore eriguntur ⁊ genere nobilitantur. in consil. lxxvj. nume. cxxvj. car. 176.
Uxor si est directa dña feudi, vassallus debet seruire tam eius marito, ꝗ̃ sibi. in consil. lxxvj. nu. cxxxviij. car. 126.
Uxori sue testatorẽ velle legare, sufficit ex verbis testamenti posse colligi. in consil. lxxxviij. nu. i. car. 145.
Uxor relicta dña, ⁊ massaria, ⁊ vsufructuaria ẜm Bulgari ꝯsuetudinem dz existentibus filijs habere solũ alimenta, ⁊ preeminentiam in domo, si aũt filij nõ extant dz habere vsufructum. in consil. xciij. nu. ij. car. 151. in cõsi. xcvj. nume. i. car. 156. ⁊ in ꝯsi. xcix. nu. xij. car. 161.
Uxor qñ simpliciter relinquiẗ dña ⁊ massaria, vel dña, ⁊ dñatrix, vel dõna, ⁊ madõna absq; eo ꝙ addat̃ vsufructuaria, siue filij, siue extranei sint hr̃des, indistincte vxor alimẽta sola cũ pemineñtia hẽbit. in ꝯsi. xciij. n. iij. c. 151.
Uxor relicta dña ⁊ vsufructuaria extraneo hr̃de istituto habebit vsufructuz, ẽt in pecunijs, q̃ vsu ꝯsumunẗ, lz in eis non sit vsufructus, sed quasi. in ꝯsi, xcvj. nu. ij. car. 156.
Uxor relicta vsufructuaria, q̃ vltra ꝑlegatuz reperiẗ hr̃s ꝑ pte, qũo ꝯstituet vsufructum in bonis coheredis, ⁊ qũo ea diuidet. in consil. xcvj. nu. iij. car. 156.
Uxor relicta dña ⁊ vsufructuaria filio hr̃de instituto, ⁊ si sit a ꝯfectione inuentarij, ⁊ a redditione [illegible]inistrationis liberata, an tm̃ alimẽta hr̃e dẽat. in ꝯsi. [illegible] nu. iij. c. 161.
Uxor dum est in domo mariti eo viuente qu[illegible] domina dicitur. in consil. xcix. nu. ix. car. 161.
Uxor si sit factum legatum, ꝙ sit dña ⁊ vsufructuaria, ⁊ ꝙ non teneatur facere inuentarium, qũo tale legatum participat de legato alimentorum, ⁊ de legato vsufructus. in consil. xcix. nume. xx. car. 161.
Uxori si fuerit relictus vsufructus, si vidua permanserit, ⁊ post eius mortem relictus sit alter, licet ille debeat hr̃e ꝗ̃ primum vxor secũdo nupserit, tamen si dictuz fuerit, tunc ⁊ eo casu mors vxoris expectari debebit. in ꝯsi. cvj. nu. vj. car. 174. et nu. xxvij. xxix. ⁊. xxx. car. 175.
Uxor relicta dña ⁊ vsufructuaria, ꝗ̃ diu cũ filio steterit, vbi filio viuente fuerat alimẽtaria, ipso mortuo an efficiatur vsufructuaria. in consil. cviij. nu. i. car. 177.
Uxor relicta dña ⁊ vsufructuaria donec cum matre testantis hr̃de habitauerit, q; illa ꝯditio est adiecta fauore matris, matre viuente solũ habebit alimenta, mortua post ea matre non habebit vsufructum, nec etiam alimenta ob defectum ꝯditionis. in ꝯsil. cviij. nu. v. car. 177.
Uxor relicta dña ⁊ vsufructuaria, sicut viuente filio a patre herede instituto non habet vsufructuz, ita non debet habere vsufructum dotis filio, in qua est instituta, ea viuente. in consil. cix. nume. x. car. 178.
Uxor relicta dña ⁊ vsufructuaria vt viuente filio non habeat vsufructum interpretatio que fit ex mente testãtis, fit ad fauorem filij, vt ille pleno dominio fruatur ⁊ fructibus potiatur. in consil. cix. nu. xxiiij. car. 178.
Uxor relicta dña ⁊ vsufructuaria gnal'r omniuz bonoꝝ an post mortẽ filij dẽat hr̃e vsufructũ predij per mrituz per substõnẽ particularẽ relicti Titio heredi ipsius filij. in cõsil. cix. nu. xxx. ⁊. xxxiij. vbi ꝯcludit ꝙ non. ⁊ nu. xlij.
Uxor dz in domo mariti permanere, ⁊ in officio eius esse, ⁊ ibi operari. in consil. cx. nu. iiij. car. 179.
Uxor cui relictus est vsufructus omnium bonoꝝ mobiliuz ⁊ imobiliũ non dz habere vsufructum actionum, ⁊ nominum debitorum. in ꝯsil. cxv. nu. i. car. 189.
Uxor ad successionẽ mariti ex vltio capite vocat̃ nõ extãtibus liberis vel alijs ꝯiũctis. in ꝯsil. cxix. nu. i. car. 199.
Uxor, cui legatus est victus ⁊ vestitus, si voluerit stare ⁊ habitare cum heredibus, ⁊ sine causa discedit a domo heredum, non poterit petere victum, ⁊ vestitum. in consilio. cxxxiiij. nume. x. ⁊. xij. car. 245.
Secus si ꝓbet ex iusta causa recessisse, vt ibi nu. xiij.
Uxor si dedit in dotem bona valoris ducatorum ducentorum eueniente casu restitutionis dotis, an possit petere dicta bona, an vero ducatos ducentos accipere compellatur. in consil. cxlj. nume. i. car. 252.
Uxor si ꝓmisit noie dotis ducatos ducẽtos si tradit aliqua bona marito, ⁊ demũ pro residuo det certã quantitatem puta. 50. an dicat̃ dicta bona dedisse ꝑ extimatione ducatoꝝ. cl. ⁊ sic an dos dicatur in quãtitate data, in consi. cxlj. nu. ij. ⁊ nu. v. car. 252. vbi diciẗ ꝙ dicti ducati. cl. presumuntur soluti non in bonis sed in pecunia, ⁊ illa bona dicuntur vltra dotem data.

FINIS.

colorchecker CLASSIC

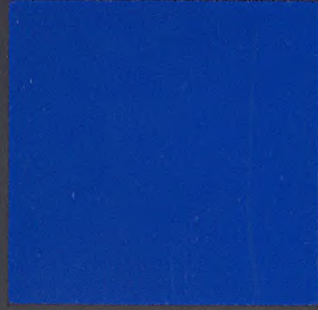

calibrite

mm